

THE VALMIKI-RAMAYANA
Critical Edition
Vol. V

THE STEEL

The state of the s

THE VĀLMĪKI-RĀMĀYAŅA

CRITICALLY EDITED FOR THE FIRST TIME

ers of Mercan 25 12 11 and and

Board of Editors :

Anthorn Francisco V . v^AV . v

- V ... Dr. C. S. Patel, Vice-Chancellor, M. S. University of Baroda (Chairman)
 - 2. Dr. Hansaben Mehta (Vice-Chairman)
 - 3. SHRI P. C. DIVANJI †
 - 4. DR. P. L. VAIDYA
 - 5. PROF. K. C. CHATTOPADHYAYA
 - 6. PROF. G. C. JHALA
 - 7. PRINCIPAL D. R. MANKAD
 - 8. Dr. P. M. Modi
 - 9. DR. B. J. SANDESARA, Director, O. I. (zx-officio)
 - IO. DR. U. P. SHAH (Secretary and General Editor)
 - II. PROF. G. H. BHATT (Late General Editor)

Board of Referees :

- (1) Dr. S. K. BELVALKAR, Poona.
- (2) MM. DR. P. V. KANE, Bombay.
- (3) Dr. S. K. DE, Calcutta.
- (4) REV. FR. DR. C. BULCKE, Ranchi (Bihar).
- (5) PROF. VISHVABANDHU SHASTRI, Hoshiarpur.
- (6) DR. V. RAGHAVAN, Madras.

- (7) PROF. Sir H. W. BAILEY, Cambridge (England).
- (8) Dr. W. Kirfel, Bonn.
- (9) DR. W. RUBEN, Berlin.
- (10) Dr. L. RENOUT, Paris.
- (11) DR. V. PISANI, Milan (Italy).
- (12) DR. F. EDGERTONT, LARAMIE, WYOMING, U.S.A.

Published under the Authority of the Maharajz Sayajirao University of Baroda

ORIENTAL INSTITUTE

Baroda (India)

THE SUNDARAKANDA

THE FIFTH BOOK OF THE VĀLMĪKI RĀMĀYAŅA

The National Epic of India

Critically edited

WENGLET T

by

G. C. JHALA, MA,

Head of the Department of Sanskrit, St. Navier's College, Bombay.

10

Oriental Institute Baroda (India) 1966 All rights reserved

Printed by R. J. Patel, Manager, The Maharaja Sayajirao University of Baroda Press (Sadhana Press), near Palace Gate, Palace Road, Baroda, and published by Prof. B. J. Sandesara, the Director, Oriental Institute, Baroda, 1966.

CONTENTS

vī
VII
1x - xxxv
es asses
I- LV
1-459
460 - 476
400 470
477 - 494
495 - 496

ABBREVIATIONS AND DIACRITICAL SIGNS

```
add. = adding.
addi. = additional.
adhy. = adhyāva(s).
App. = Appendix.
B. = Bombay edition of the R. (Gujarati Print-
      ing Press, A.D. 1912; The Vulgate).
chap. = chapter(s).
comm. = commentary (taries).
cont. = continue(s; ed; ing).
corr. = corrected, correction.
Crit. App. = Critical Apparatus.
cd. = edition.
fig. = figure(s).
fol. = folio(s).
foll. == following.
frag. = fragment( ary ).
G. = Gorresio's ed. of the R.
Gov. = Govindarāja.
hapl. = haplographic(al; ally).
hypm. = hypermetric.
illeg. = illegible.
inf. lin. = infra lineam (below the line).
ins. = insert (s; ed; ing).
int. lin. = inter lineas (between the lines).
interp. = interpolate(s).
introd. = introduction, introductory.
K. = Kumbhakonam ed. of the R.
Kat. = Kataka.
L. = Lahore ed. of the R.
1. = line(s).
m. or marg. = marginal(ly).
Mah. = Maheśvaratīrtha.
Manu. = Manusmrti (N.S.P. ed.).
Mbh. = Mahābhārata.
meta. = by metathesis.
N = Northern.
NE = North-eastern.
NR = Northern Recension.
NW = North-western.
om. = omit(s; ing; ed).
orig. = original(ly).
post. = posterior.
pr. m. = propria manu (by own hand).
R. = Rāmāvaņa
r. = repeat(s; ed; ing).
Rām. = Rāmānuja.
ref. = refer( ence ).
```

```
resp. = respective.
respy. = respectively.
Rm. = Rāmāyanamanjarī (Kāvyamālā No. 83).
Ru. = Kāmopākhyāna (Mbh. III. 258-276.
         BORI, Poona, 1942).
                                    274 - 1572 5212
S. = Southern.
sec. m. = secunda manu (by another hand).
SR. = Southern Recension.
st. = stanza(s).
subm. = submetric.
subst. = substitute (s; cd).
                            263, 1215 13 : 170
supp. = supplementary.
sup. lin. = supra lineam (above the line).
Til. = Tilaka (comm. by Nageśa).
transp. == transpose(s; ed), transposition.
v. = verse.
                              5 70 10131 175 11
v.l. = varia(e) lectio(nes).
(var.) = (with variation).
vulg. = vulgate.
W. = Western.
      Photograph of the first of the state of the
```

- 帶景 (in the critical footnotes) enclose citations from commentators.
- [] besides their normal uses, enclose additions to MS, readings.
- besides their normal uses, enclose superfluous letters, which should be omitted from MS. readings.
 - * (superior star) in the text indicates an emendation.
 - (in the crit, foot-notes before a verse or verses and preceded by a numerical figure) indicates additional or substitute passages.
- * (in the MS, readings) indicate equal no. of syllables lost through injury to MS.
- printed below (or along the side margin of) any part of the constituted text indicates that the reading of it is less than certain.
- denotes a "commentary", prefixed to the abbreviation of the name of a commentator (or a commentary); thus, Cv = Comm. Vivekatilaka; Cr = Comm. of Rāmānuja; Cm.g = Comm. of Maheśvaratīrtha and Govindarāja; Ck.t = Comm. Kataka and Tilaka. A "p" is added on to denote a "pāṭha" or variant; thus, Crp = a pāṭha mentioned in the Comm. of Rāmānuja.

PREFACE

It gives me great pleasure to place before the world of scholars this fifth volume of the Critical Edition of the Vālmīki-Rāmāyaṇa, comprising the Sun lara-Kāṇḍa edited by Prof. G. C. Jhala.

I am very sorry to note that Professor Govindial H. Bhatt, who from the very beginning was the General Editor of the Critical Edition of the Rāmāyaṇa, passed away on 4-4-1965. Prof. Bhatt, as Director of the Oriental Institute, proposed the scheme of this Critical Edition of the Vālmīki Rāmāyaṇa which was readily accepted by the then Vice-Chancellor (of the M. S. University of Baroda) Smt. Dr. Hansaben Mehta, who has been taking keen interest in this work even after her retirement. Professor Bhatt took great pains to collect the necessary manuscript material from all over India and abroad, and himself chalked out the principles governing this Critical Edition. These principles, though generally following the principles of the Mahābhārata evolved by the great savant, the late Dr. V. S. Subthankar, were slightly modified by Prof. Bhatt, in the light of the special textual problems of the Rāmāyaṇa and the manuscript data collected.

Prof. Bhatt himself edited the first kāṇḍa (the Bālakāṇḍa) and as General Editor of this Critical Edition he had also planned to edit the last kāṇḍa (the Uttarakāṇḍa).

Unfortunately Prof. Bhatt passed away before the completion of the whole scheme. The staff of the Rāmāyaṇa Department of the Oriental Institute and the present General Editor as well as the Assistant Editor hereby pay their homage to the departed soul. May his soul rest in peace.

The undersigned took charge as General Editor from 5-7-1965.

the publication of the Sundarakāṇḍa is unfortunately delayed by about six menths for which we crave the indulgence of scholars.

The first part of the Critical Edition of the Yuddhakanda, edited by Dr. P. L. Vaidya, is already in the Press, under print.

My sincere thanks are due to our Vice-Chancellor, Dr. C. S. Patel, for the keen interest he has been showing in the work of this Critical Edition. To the University Grants Commission and to the Gujarat Government I am thankful for the financial assistance given to the Rāmāyaṇa Department.

I am also thankful to the Staff of the Rāmāyaṇa Department for their sincere co-operation, and to the Director, Oriental Institute, for the interest he has taken. I thank very heartily the Manager of the University Press for his co-operation and the painstaking care he has been taking in the printing.

Rāmāyaṇa Department, Oriental Institute, Baroda. 7-11-1966. UMAKANT P. SHAH
General Editor
and
Head of the Rămāyana Department.

. .

.

.

INTRODUCTION

The Critical Edition of the Sundarakāṇḍa of the Vālmīki-Rāmāyaṇa is based on 29 MSS. These MSS. are written, as in the case of the first four Kāṇḍas, in the principal scripts such as Śāradā, Newārī, Maithilī, Bengali, Devanāgarī, Telugu, Grantha and Malayālam. Of the 29 MSS. 14 MSS. are common to the Kāṇḍas 1-5, 4 (D4.11 T3 M3) are common to 4 and 5, and 1 (D2) is common to 1, 3, 4 and 5. Two MSS. (V1 D3) are common to the Kāṇḍas 3-5; 2 (D7.10) are common to 1, 4 and 5; whereas 1 (D8) is common to 3 and 5. Five new MSS. (V3 B2-4 M2) are utilized for this Kāṇḍa. The MSS. are fairly representative of different periods as they range from A.D. 1020 to A.D. 1850. The commentaries of Uḍāri Varadarāja (earlier than A.D. 1250), Rāmānuja (14th century), Maheśvaratīrtha (c. A.D. 1550), Govindarāja (c. A.D. 1600), Katakayogindra (c. A.D. 1650) and Nāgeśa Bhaṭṭa (c. A.D. 1700) have been also regularly utilized for the purpose of variants. All these six commentators hail from South India and comment upon the Southern text of the Rāmāyaṇa. The Bengali commentator Lokanātha Cakravartī has, however, commented upon the Bengali text of the Rāmāyaṇa. He very often refers to Vimalabodha and Sarvajāa-Nārāyaṇa (both between A.D. 1100 and 1300), the old commentators of both the Rāmāyaṇa and the Mahābhārata, and quotes from their commentaries on the Rāmāyaṇa which are not available at present.

The 29 MSS. utilized for this Kāṇḍa are as follows:

I N(orthern) Recension (16 MSS. - S N V B 9 + D 7)

(a) North-Western Group

- (i) Śāradā Version (Ś)
- S1 = Baroda, Oriental Institute, No. 14061. Undated.

(b) North-Eastern Group

- (i) Newārī Version (Ñ)
- \tilde{N}_1 = Baroda, Oriental Institute, No. 14156. Microfilm of MS. No. 934 of the Bir Library, Kathmanda, Nepal. Undated.
- Ñ2 = Baroda, Oriental Institute, No. 14157. Microfilm of MS. No. 905 of the Bir Library, Kathmandu, Nepal. Dated Newārī Samvat 795 (c. A.D. 1675).
 - (ii) Maithili Version (V)
- V₁ = Baroda, Oriental Institute, No. 4 (Addenda). Microfilm of a Maithili MS. of the University Library, Patna. Dated Saka 1670 (A.D. 1748).
- V₂ = Baroda, Oriental Institute, No. 14146. Devanāgarī Transcript of a Maithilī MS. of the Palace (Raj) Library, Darbhanga. Dated Śaka 1772 (A.D. 1850).
 - (iii) Bengali Version (B)
- B1 = Baroda, Oriental Institute, No. 14125. Photostat copy of MS. No. 348 of the Bibliothéque Nationale, Paris. Undated.
- B₂ = Calcutta, Asiatic Society of Bengal, No. G 393. Undated.
- B: = Calcutta, Bangīya Sāhitya Parişad, No. 94. Undated.
- Bi = Calcutta, Bangīya Sāhitya Parişad, No. 1434 (G.A.). Undated.

(c) Devanāgarī Composite Version (D)

Di = Poona, Bhandarkar Oriental Research Institute, No. 825 of 1875-76. Dated Samvat 1650 (c. A.D. 1594). (W)

X

- Da = Baroda, Oriental Institute, No. 12864. Dated Samvat 1716 (c. A.D. 1660). (NW)
- Da = Ujjain, Scindia Oriental Institute, No. 5600. Dated Samvat 1787 (c. A.D. 1731). (W)
- De = Jodhpur, Palace Library, Bandha No. 5. Dated Samvat 1788 (c. A.D. 1732). (W)
- D₅ = Baroda, in private possession (of Prof. G. H. Bhatt). Unnumbered. Dated Samvat 1831 (c. A.D. 1775). (S) It contains the commentary of Govindarāja.
- De = Ujjain, Scindia Oriental Institute, No. 1611. Dated Samvat 1837 (c. A.D. 1781). (NE)
- D7 = Ujjain, Scindia Oriental Institute, No. 1633. Dated Samvat 1888 (c. A.D. 1831). (S)
- Ds = Poona, Bhārata Itihāsa Samsodhaka Maṇḍaļa, No. 844. Dated Saka 1698 (c. A.D. 1776). (S) It contains the commentary of Mahesvaratīrtha.
- D. = Jodhpur, Palace Library. Unnumbered. Undated. (S) It contains the commentary of Nagesa Bhatta.
- Dio = Jodhpur, Palace Library, Bandha No. 4. Undated. (NW)
- D11 = Jodhpur, Palace Library, Bandha No. 5. Dated Samvat 1835 (c. A.D. 1779). (NW)

II S(outhern) Recension (13 MSS. — T G M 9 + D 4)

- (i) Telugu Version (T)
- Ti = Madras, Adyar Library, No. 72372. Undated.
- T: = Madras, Adyar Library, No. 75597. Undated.
- T₃ = Madras, Adyar Library, No. 74122. Dated Saka 1730 (A.D. 1808).
 (ii) Grantha Version (G)
- G1 = Baroda, Oriental Institute, No. 6362. Dated Kollam 993 (A.D. 1818).
- G2 = Trippunithura (Kerala State.), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 152. Undated.
- Gs = Ahmedabad, in private possession (of Muni Śrī Punyavijayajī). Unnumbered and undated. (iii) Malayālam Version (M)
- M1 = Trippunithura (Kerala State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 158. Dated Kollam 865 (c. A.D. 1690).
- M2 = Trippunithura (Kerala State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 953. Dated Kollam 817 (c. A.D. 1642).
- Ms = Chundampatta (via Pattambi), South Malbar, in private possession (of C. Chitrabhanu Nambudiri). Unnumbered and undated.

TESTIMONIA

(i) Commentaries

- Cv = Commentary (Vivekatilaka) of Udari (also Udali) Varadaraja as in the transcript of the MS. No. 3409 of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras. The commentary is earlier than A.D. 1250.
- Cr = Commentary of Rāmānuja as given in MS. No. 14132 of the Oriental Institute, Baroda; Transcript of MS. No. 8214 of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras. Undated.
- Cm = Commentary of Maheśvaratīrtha (Da) as given in MS. No. 844 of the Nasik Patwardhan Collection deposited at the Bhārata Itihāsa Samsodhaka Maṇḍaļa, Poona. Dated Śaka 1698 (c. A.D. 1776).
- Cg Commentary of Govindarāja as given in MS. (Ds) of Prof. G. H. Bhatt, Baroda. Dated Samvat 1831 (c. A.D. 1775).

- Ck = Commentary (Kataka or Amrtakataka) of Katakayogindra (alias Mādhavayogin) as given in MS. No. 24258 of the Oriental Institute, Baroda; Transcript of MS. No. B 11777 of the Tanjore Maharaja Serfoji's Saraswathi Mahal Library, Tanjore. Undated.
- Ct = Commentary (Tilaka) of Nāgeša Bhaṭṭa as given in Ds. Undated. Also as printed in Vulgate editions.

(ii) Epitomes

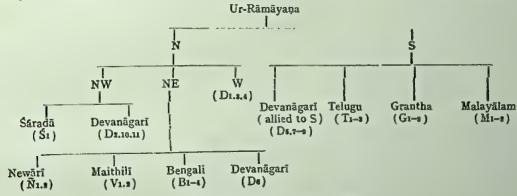
- (1) The Ramopakhyana: Mbh. III. 258-276 (BORI, Poona, 1942).
- (2) Purāņas Viṣṇu-Purāṇa III. 3; IV. 4 (Gītā Press, Gorakhpur, 1937).

 Agni-Purāṇa Chaps. 5-11 (Ānandāśrama ed., Poona, 1900).

Padma-Purāņa IV. 66; IV. 112; V. 35 (Ānandāśrama ed., Poona, 1893-94) etc.

(3) The Rāmāyaṇa-Mañjarī of Kṣemendra (Kāvyamālā No. 83, Nirṇaya Sāgara Press, Bombay, 1903).

All the MSS, utilized for this Kāṇḍa clearly show that there are two main Recensions, Northern and Southern, each of which is further divided into several versions. This will be clear from the following pedigree of the MSS.:

Detailed Description of the MSS.

Śı

Baroda, Oriental Institute, No. 14061. Undated. It was purchased for the Institute by Dr. S. N. Sharma of Shrinagar. Thick unglazed paper, size 11½" × 6½", Śāradā script.

The MS. is complete in seven Kāndas, total number of folios for Sundara being 109. The folio has 14 to 16 lines to a page and about 36 to 43 letters to a line. Margins are unruled. Stanzas are unnumbered. Sargas are not regularly numbered. The total number of Sargas for Sundara is 100, which includes Crit. Sargas 1-15 of Yuddha. The first Sarga of Sundara appears at the end of Kişkindhā as its part. A single danda demarcates both the halves of the stanza. Colophons, which bear significant Sarga names, are daubed over with red chalk and erasures, which are not many, are made by the copyist himself with black ink and orpiment. There are marginalia occasionally. Corrections are few and are pr.m. Transpositions of stanzas are noticed in some places. Stanzas are at times omitted. Condition fairly old. Writing fairly legible and correct. Parasavarna is generally used. No pṛṣṭhamātrās. The MS. seems to have been written by two scribes.

Though the Kāṇḍa is undated, it seems to be a very late exemplar.

The MS. represents the NW version.

The * passages exclusive to this MS. are: (Ins.) 217, 224, 357, 1185, 1229; (Subst.) 1222, 1228, 1230.

Ñı

Baroda, Oriental Institute, No. 14156. Microfilm of MS. No. 934 of the Bir Library, Kathmandu, Nepal. Undated. Palm-leaves, size 21½" × 2". Newārī script.

The codex has preserved all the seven Kāṇḍas. Folios 377 to 505 cover the subject-matter of Sundara. The folio has 5 to 6 lines to a page and about 100 letters to a line. Sargas and stanzas are unnumbered. The first Sarga of Sundara appears at the end of Kiṣkindhā as its part. So also Crit. Sargas 1-15 of Yuddha are relegated to Sundara.

For details, vide Bālakānda, Intro. p. XV.

The scribe seems to have been changed from Sundara onwards since prsthamatras (contrary to the prevalent practice in earlier Kandas) are absent and the script is to some extent modernized.

No date is recorded at the end of Sundara. However, the post-colophon entry at the end of Kişkindhā gives the date as follows:

संवत् १०७६ भाषाढ वदि ४ महाराजाधिराजपुण्यावलोकसोमवंशोद्धवगरुडध्वजश्रीमद्राङ्गेयदेवभुज्यमानतीरभुक्तौ कल्याण-विजयराज्ये नेपालदेशीयभाण्डशालिकश्रीजानन्दस्य कृते पाटकावस्थितपण्डितकायस्थश्रीश्रीकुरस्यात्मजश्रीगोपतिनालेखीदम् ॥

(The post-colophon entry given in the detailed account of Ñ1 in the Bālakāṇḍa was based upon a microfilm which is not clear. The above reading is from the enlarged photostat copy of Ñ1 recently obtained on loan from Dr. Lokeshchandra, Director, The International Academy of Indian Culture, New Delhi, to whom we are very thankful for his kind courtesy and cooperation. The word नायस is added intralinear.)

The MS. represents the NE version.

The following * passages are exclusive to this MS.: (Ins.) 239, 245 (A), 270, 271, 296, 309 (A), 311, 312, 315, 316, 317, 322, 328, 334, 337, 339, 340, 341, 347, 349, 350, 352, 363, 366, 372, 373, 383, 386, 387, 398, 414, 418 (A), 431, 436, 443, 445, 448, 449 (A), 450, 452, 453, 454, 455, 457, 460, 463, 466, 487, 490, 491, 496, 503, 519, 521, 522, 535, 538, 543, 544, 545, 549, 551, 552, 553, 554, 559, 561, 562, 564, 565, 567, 568, 569, 573, 588, 589, 596, 597, 626, 627, 628, 639, 665, 667, 675, 682, 684, 685, 690, 694, 713, 717, 721, 734, 735, 741, 743, 765, 786 (A), 786 (B), 813, 824, 831, 832, 833, 845, 846, 854, 856, 857, 863, 865, 868 (A), 872, 876, 877, 879, 882, 893, 895, 923, 925, 930, 938, 942, 944, 951, 1328; (Subst.) 302, 439, 718.

Ñ.

Baroda, Oriental Institute, No. 14157. This is a microfilm of MS. No. 905 of the Bir Library, Kathmandu, Nepal, dated Newārī Samvat 795 (A.D. 1675). It is written on thick country paper, size 20½" ×5", in the Newārī Script.

98 folios are devoted to the Sundarakāņda.

For details, vide Bālakāņda, Intro. p. XV.

At the end of the Bālakāṇḍa, a list of the total number of Sargas and stanzas in each Kāṇḍa is provided, pr. m. Accordingly, the Sundarakāṇḍa has 43 Sargas and 2045 stanzas. Actually, however, the present Kāṇḍa has 106 Sargas. This number covers Crit. Sargas 1-15 of Yuddha as well as Crit. Sargas 63-66 of Kiṣkindhā.

The MS. represents the NE version.

There is only one * passage exclusive to this MS., viz., (Ins.) 365 (A).

V

Baroda, Oriental Institute, No. 4 (Addenda). This is a microfilm of the MS. which is in possession of the University Library, Patna. Dated Saka 1670 (A.D. 1748). Size of the microfilm $1'' \times \frac{1}{2}''$. Maithill script.

The codex has preserved all the seven Kāṇḍas in 535 folios and has been utilized for the Crit. Edition of Araṇya and Kiṣkindhā. Crit. Sargas 63-66 of Kiṣkindhā and Crit. Sargas 1-15 (mostly illeg.) of Yuddha are included in the present Kāṇḍa as its integral parts. Many Sargas are illegible in this Kāṇḍa; e.g. the portion from 5.11.29 up to Sarga 5.19 of our Crit. Text is illegible.

For details, vide Araņyakāņda, Intro. p. XIII.

The MS. represents the NE version.

u,

of

re is

0

٥f

n

d

Only two * passages are exclusive to this MS., viz., (Ins.) 298 and 826 (A).

V۹

Baroda, Oriental Institute, No. 14146. This is a transcript in Devanāgarī, of the Sundarakāṇḍa MS. which is in possession of the Palace (Raj) Library, Darbhanga. The original MS. in the Maithilī script is dated Śaka 1772 (A.D. 1850). The total number of folios is 62 with 14 to 15 lines to a page and about 66 to 72 letters to a line. The MS. contains only the present Kāṇḍa.

The Devanāgarī transcript contains 290 leaves (written on one side only) of size 13" × 8", with 22 lines to a page and 16 letters to a line. Margins are unruled. Sargas, which amount to 86, are numbered, while stanzas are not. The Sundarakāṇḍa commences from Crit. Sarga 2 and ends with Crit. Sarga 15 of Yuddha in this MS. Single and double daṇḍas are used in first eighty-three leaves to demarcate the two halves of a stanza, while in the rest a single daṇḍa alone is used. Colophons with suitable Sarga names are written in red ink. Corrections which are very few are made in the margin either in black or red ink. Corrupt readings are at times noticed. The rule of parasavarṇa is generally followed. Writing legible and correct.

The post-colophon entry, giving the date of the MS. as also the scribe's name, at the end of this MS. runs as follows:

शाके १७७२ कार्तिकशुक्तवयोदस्यां रवी श्रीगोनरशर्मणा लिखितमिदम्.

The MS. represents the NE version.

The exclusive * passages peculiar to this MS. are:

(Ins.) 152, 221, 417, 796; (Subst.) 223, 227, 299.

 B_1

Baroda, Oriental Institute, No. 14125. Photo-copy in situ of MS. No. 348 of the Bibliothéque Nationale, Paris. Undated. This MS. was utilized by Dr. Gorresio for his edition, and was designated G by him. Palm-leaves. Bengali script. Size of the photograph 173 × 21.

The MS. is complete in seven Kāṇḍas, total number of folios for Sundara being 175. The MS. has been utilized for the Crit. Edition of the previous four Kāṇḍas also. It has 7 lines to a page and 45 to 50 letters to a line. Margins are unruled. Stanzas are unnumbered, while Sargas are numbered. The total number of Sargas for Sundara is 91. Crit. Sargas 63-66 of Kiṣkindhā and Crit. Sargas 1-12 of Yuddha are included in this MS. as integral parts of Sundara. A single daṇḍa is used to mark the halves of the stanza. Colophons give significant Sarga names. Sometimes marginal readings as well as marginal corrections pr. m. are found. Corrections are at times made sup. lin. by the scribe himself. Stanzas are rarely transposed. The condition of the original MS. is generally good; but at some places the folios are broken. Handwriting is nice, devoid of errors. Rules of samdhi are usually observed and pṛṣṭhamātras are commonly used. Parasavarṇa is generally used. The Kāṇḍa is copied by a single scribe.

No date is recorded at the end of Sundara. But the Bălakânda gives the date Saka 1610 (c. A.D. 1688).

The MS. represents the NE version.

There is only one = passage exclusive to this MS., viz., (Ins.) 1278 (A).

Ba

Calcutta, Asiatic Society of Bengal, No. G 393. Undated. Written on paper, size $18\frac{1}{2}" \times 6\frac{1}{2}"$. Bengali script.

This MS. contains only three Kāṇḍas viz. Sundara, Yuddha and Uttara. It has 83 folios for Sundara and 12 to 15 lines to a page and 52 to 64 letters to a line. Margins are unruled. Sargas are numbered throughout, while stanzas are numbered only in the latter half portion of the present Kāṇḍa. The total number of Sargas of Sundara is 96, which includes Crit. Sargas 1–15 of Yuddha. Double daṇḍas separate the two halves of stanzas. Colophons bear suitable Sarga names. Red ink is used for corrections and marginal writings in some places in the beginning. Corrections which are few are made by the scribe himself, at times in margin. Additional Sargas and omissions are noticed. Instances of transpositions of stanzas and lines are very few. The MS. is in good condition. Handwriting very nice and correct. Parasavarṇa is used only in few places. Anusvāra is predominantly used. Pṛṣṭḥamātras are used and rules of saṁdhi are usually followed. The MS. seems to be copied by single scribe but with different pens.

No date is mentioned at the close of this Kāṇḍa.

The MS. represents the NE version.

The exclusive * passages pertaining to this MS. are:

(Ins.) 45, 59, 68, 72, 123, 167, 193, 222, 234, 290, 293, 297, 319, 338, 358, 377, 405, 494, 517, 558, 584, 591.

Ba

Calcutta, Bangiya Sāhitya Pariṣad, No. 94. Undated. Written on paper, size 183 × 41. Bengali script.

The MS. has preserved only the Sundarakāṇḍa. It has 97 folios. The folio has 9 to 10 lines to a page and approximately 60 letters in each line. Margins are unruled. Stanzas are not numbered, while Sargas are generally numbered. The total number of Sargas is 91. Crit. Sargas 63-66 of Kiṣkindhā and Crit. Sargas 1-15 of Yuddha are relegated to Sundara in this MS. A single daṇḍa is used for separating both the halves of stanzas. Colophons give significant Sarga names. Corrections which are very few in number are made by the scribe himself. Scribal errors such as एचलाच for एचलाच are sometimes found; but the scribe corrects such errors pr. m. in margin. Supr. lin. readings are also found. Corrupt variants like मिलता for मिलता are at times noticed. Transpositions of stanzas and lines are rare. Additional Sargas and omissions of stanzas are found. The MS. is in good condition. Writing is good and generally correct. Pṛṣṭhamātrās are used. Saṃdhi rules are strictly observed. Parasavarṇa is used only in a few places. Anusvāra is predominantly used. The entire MS. is from the pen of a single scribe.

The MS. is silent as regards the date of the MS. and name of the scribe.

The MS. represents the NE version.

The * passages exclusive to this MS. are: (Ins.) 71, 81, 255, 258, 413, 620, 633, 678, 688, 692, 693, 744, 748, 758, 808, 873, 906, 908, 911, 946, 969, 978, 986, 992, 993, 994, 996, 1000, 1013, 1014, 1017; (Subst.) 508, 914.

B

Calcutta, Bangīya Sāhitya Parişad, No. 1434 (G.A.). Undated. Written on paper, size 18" × 4\frac{1}{2}". Bengali script.

This MS. contains the Sundarakāṇḍa only and has 149 folios. Folio 46 is missing. The folio has 7 lines to a page and 65 to 68 letters to a line. Margin is unruled. Sargas but not the stanzas are numbered. The aggregate number of Sargas is 108. Crit. Sargas 63-66 of Kiṣkindhā and Crit. Sargas 1-15 of Yuddha are relegated to Sundara in this MS. Both the halves of stanzas are demarcated by single daṇḍas. Colophons contain suitable Sarga names. Very few marginalia and corrections. Corrections

are made pr. m. Marginal readings, over and above the original readings, are found. Additional Sargas and omissions of stanzas (at times haplographically) are noticed. Stanzas and lines are transposed in very few places. The MS. is in good condition. Handwriting is neat and legible, devoid of errors. Pṛṣṭhamātrās are used. Samdhi rules are strictly followed. The whole MS. is copied by a single scribe.

No mention of date of the MS, and name of the scribe is noticed,

The MS. represents the NE version.

This MS. has got the following exclusive * passages: (Ins.) 187, 1037, 1076, 1082 (B), 1095. 1105; 1278 (B), 1282(C); (Subst.) 364, 1387.

Poona, Bhandarkar Oriental Research Institute, No. 825 of 1875 - 76. Dated Samvat 1650(c. A.D. 1594). Written on old paper, size II" × 4\frac{3}{2}". Devanagari script.

This MS., utilized for the previous four Kāṇḍas, contains all the seven Kāṇḍas in full. The total number of folios for Sundara is 191. It has to lines on each page and about 40 letters in each line. Margins are ruled. Folio numbers are written in margin. Sargas and stanzas are unnumbered. The first Sarga of Sundara appears at the end of Kişkindhā as its part. Crit. Sargas 1-31 of Yuddha are relegated to Sundara in this MS. Double dandas are used to separate both the halves of stanzas. Colophons give appropriate Sarga names. Very few marginalia. Corrections, both pr. m. and sec. m., are found. Some additional Sargas and stanzas are noticed. Stanzas are sometimes transposed. A few repetitions are to be found in this MS. The condition of the paper is old. Writing fairly legible with few errors. य is sometimes used for ज; so also प for ज. The letter र्थ is replaced by ई. Scribal errors such as विष्तु for विष्णु and स्वनुरेग for श्रञ्जोण are noticed. Visarga is dropped in many cases—generally at the end of a line. The use of prsthamatras is seen. Samdhi rules are observed. The whole Kanda is copied by a single scribe and is complete.

The post-colophon entry at the end of this Kanda, giving its date, runs as follows:

संवत १६५० वर्षे कात्तिकमासेऽसितपक्षे द्रशितियौ चन्द्रवारे लिखितमिदं सुन्द्रकाण्डं ॥ छ॥

The MS, represents the W version.

The * passages exclusively found in this MS. are: (Ins.) 43, 49, 530, 761, 787, 790, 821, 843, 852 and 936. Da

Baroda, Oriental Institute, No. 12864. Dated Samvat 1716 (c. A.D. 1660). Written on old paper, size 142" × 52". Devanāgarī script.

The MS, contains all the seven Kāṇḍas and was utilized for the Crit. Edition of Bāla, Araṇya and Kişkindhā. The MS. has 80 folios (nos. 74-154) for Sundara. The folio has 11 lines to a page and about 154 letters to a line. Margins are ruled in black ink. Stanzas and Sargas are not numbered. The first Sarga of Sundara appears at the end of Kişkindhā as its part. Crit. Sargas 1-5 of Yuddha are relegated to Sundara in this MS. Black ink is used for dandas as well as colophons; but colophons are daubed over with red colour. Colophons give significant Sarga names. A single danda demarcates both the halves of stanzas. No marginalia. Some pr. m. corrections are found. Stanzas are rarely omitted. Transpositions of stanzas are noticed in few places. The MS, is dilapidated in condition. Handwriting is nice, with few errors. Corrupt readings are sometimes found. Visarga dropped through mistake is inserted sup. lin. many times. व is sometimes used for व and vice versa; so also व for व. The letters व and र्ष are written as म्ने and दे respy. No prethamātrās. Rules of samdhi are generally followed. The Sundarakānda is complete.

For details regarding date and scribe, vide Aranyakānda, Intro. p. XVII.

The MS. represents the NW version.

The * passages exclusive to this MS. are: (Ins.) 120, 216, 279, 397, 719, 937, 911, 953, 1193.

Da

Ujjain, Scindia Oriental Institute. No. 5600. Dated Samvat 1787 (c. A.D. 1731). Written on paper, size 12" x 5½". Devanāgarī Script.

The codex is complete in seven Kāṇḍas, and was utilized for the Crit. Edition of Araṇya and Kiṣkindhā. The total number of folios for Sundara is 127. It has 15 lines to a page and approximately 39 letters to a line. Stanzas are unnumbered, while Sargas are numbered. The aggregate number of Sargas of Sundara is 110. Crit. Sargas 1-15 of Yuddha appear at the end of Sundara as its integral parts. No marginalia. Some additional Sargas are found. Corrupt readings are sometimes noticed. The Kāṇḍa is in good condition. No pṛṣṭhamātrās. The Kāṇḍa is complete. The codex seems to have been copied by a single scribe.

For details, vide Aranyakānda, Intro. p. XVII.

As stated at the end of the present Kāṇḍa, the scribe completed the Sundarakāṇḍa on Monday, the sixth day of the Bright Half of the month of Āṣādha in Samvat 1787 (c. A.D. 1731):

संवत् १७८७ अर्च्योदुऋषिवसुसंख्यागते (?) अर्दे ॥ आपादशुकु ६ चन्द्रवारे ॥

The MS. represents the W version.

This MS. has a large number of exclusive * passages, viz., (Ins.) 98, 102, 103, 105, 108, 112, 115, 143, 148, 182, 190, 200, 213, 252, 259, 272, 294, 641 (B), 698, 703, 762, 830, 888, 912, 947, 971, 972, 1006, 1012, 1020, 1036, 1067, 1082 (A), 1087, 1103, 1111 (A), 1113, 1116(A)—(F), 1122, 1135, 1138, 1173, 1188, 1202, 1225, 1252, 1262, 1302, 1316, 1326, 1327, 1329, 1331, 1346, 1348, 1349, 1351, 1364, 1366, 1368, 1369, 1372, 1383 and App. I Nos. 3 and 6; (Subst.) 375, 599, 902, 967, 1161, 1165, 1172, 1181, 1186.

Da

Jodhpur, Palace Library, Bandha No. 5. Dated Samvat 1788 (c. A.D. 1732). Written on paper, size 15" × 63". Devanāgarī script.

The MS. has preserved all the seven kāṇḍas and has been utilized for the Crit. Edition of Kiṣkindhā. The total number of folios for Sundara is 133. It has 12 lines to a page and about 59 letters to a line. Margins are ruled. Stanzas as well as Sargas are unnumbered. At the end of Sundara, the total number of stanzas of the present Kāṇḍa is stated to be 4655. The first Sarga of Sundara is read at the end of Kiṣkindhā as its integral part. Similarly, Crit. Sargas 1-31 of Yuddha are relegated to Sundara in this MS. Single and double daṇḍas are used at random to separate the halves of stanzas. Colophons give significant names to Sargas. Red ink is used for daṇḍas. Scribal mistakes such as আলিয়ীৰ for ৰাজায়িৰ are noticed; but they are corrected pr. m. either in margin or sup. lin. Omissions of stanzas and lines are found. Additional Sargas and occasional transpositions of stanzas are noticed. The MS. is somewhat old and writing is clear, with occasional errors. The words মহুৱ and বিৰুদ্ধ are usually written as মহুঝ and বিৰুদ্ধ respy. The word জাবুজ is generally written as জাবুজ. বিশ্ব is written as বিশ্ব. No pṛṣṭhamātrās. Saṁdhi rules are generally observed. The Kāṇḍa is copied by one person.

The Yuddhakānda records Samvat 1788 (c. A.D. 1732) as the date of the MS.

The MS. represents the W version.

The * passages exclusive to this MS. are: (Ins.)'116, 643, 763; (Subst.) 304.

Da

Baroda, in private possession (of Prof. G. H. Bhatt). Unnumbered, Dated Samvat 1831 (c. A.D. 1775). Written on rough and durable paper, size $12\frac{1}{2}'' \times 5\frac{1}{4}''$. Devanāgarī script. Handwriting of North India.

This codex is complete in seven Kāṇḍas and is utilized for the Crit. Edition of all the previous Kāṇḍas. The total number of folios for Sundara is 116. The MS. contains the comm. Śṛṅgāratilaka

of Govindarāja. The folio has approximately 14 lines to a page and about 50 and 54 letters to a line in the text and the commentary respy. Folio 49° contains the commentary portion only. The total number of Sargas of Sundara is 68 as in the Vulgate. Scribal errors such as विचिक् for विचेक, नैकन for चैकत, अरेंद् for स्वेंद् are noticed. The Kāṇḍa is copied by a single scribe.

For details, vide Kişkindhākāņda, Intro. p. XVI (i.e. De).

The post-colophon entry made at the end of Sundara indicates that the scribe completed the Kāṇḍa in Śrīpuruṣottamakṣetra on Sunday, the twelfth day of the Bright Half of the month of Vaiśākha in Samvat 1831 (c. A.D. 1775):

लिश् [खि]तं श्रीपुरुयोत्तमक्षेत्र... संवत् १८३१ वैशालमासे मुक्ल ग्रुक्क]पसे द्वादसी रिव[रिव]वारे॥

The MS, represents the S recension and the text is usually of Govindaraja.

No exclusive * passage is found in this MS.

De

Ujjain, Scindia Oriental Institute, No. 1611. Dated Samvat 1837 (c. A.D. 1781). Written on old and durable paper, size 13" × 5½" Devanāgarī script.

This MS. contains all the seven Kāṇḍas, written probably by different scribes at different periods. The MS. is utilized for the Crit. Edition of all the earlier Kāṇḍas. It has 131 folios for Sundara. The central part of the first folio is kept blank. The folio has 11 lines on each page and about 40 letters in each line. Margins are ruled. Only the Sargas are numbered, stanzas are not. The total number of Sargas of Sundara is 106. Crit. Sargas 63 – 66 of Kiṣkindhā are read in the beginning of Sundara. Similarly, Crit. Sargas 1-15 of Yuddha are relegated to Sundara. Double daṇḍas in red ink are used to demarcate the two halves of stanzas. Colophons which give suitable Sarga names are written in red ink. Corrections are made by the scribe himself in margin. Corrupt readings are found in plenty, e.g. stanza and sireat for angaga for and sireat for angaga: Additional Sargas and omissions of stanzas are noticed. Stanzas and lines are transposed only in few places. Condition good. Writing fairly legible, with some errors. Scribal errors like angaga: for angaga: are found. Samdhi rules are generally followed. The whole Kāṇḍa is written in one hand and is complete.

The post-colophon remark, giving the name of the scribe as also the date and place of the MS. at the end of Sundara runs as follows:

संवत् १८३७ ज्ञाके १७०२ पौषे कृष्णपक्षे १४ रिववारान्त्रितायां ४५ ज्येष्टानक्षत्रं ३९४६ गंडयोग ४०५३ व्यक्णें ३० लिखितं पं. श्रीतुषे खर्गराय कनोजिया टहरोली ग्रुभस्थानं ॥

The Ms. represents the NE version.

There is no * passage exclusive to this MS.

D7

Ujjain, Scindia Oriental Institute, No. 1633. Dated Samvat 1888 (c. A.D. 1831). Machinemanufactured paper, size 12" x 5". Devanāgarī script. Handwriting of Rajasthan.

This codex, utilized for the Crit. Edition of Bāla and Kişkindhā, contains all the seven Kāṇḍas, total number of folios for Sundara being 216. The folio has 7 lines to a page and about 33 letters to a line. Sargas and stanzas are numbered. Sargas of Sundara amount to 68 as in the Vulgate. No pṛṣṭhamātrās. The Kāṇḍa is complete and is from the pen of a single scribe.

For details, vide Kişkindhākāņda, Intro. p. XVII.

At the end of Uttara, it is stated that the entire MS. was completed by Pandit Śrī Tiwārī Lākhana in the Samvat year 1888 (c. A.D. 1831).

The MS. represents the S recension.

No exclusive * passage is found in this MS.

D₈

Poona, Bhārata Itihāsa Samsodhaka Maṇḍala, No. 844. Dated Śaka 1698 (c. A.D. 1776). Written on paper, size 14" × 6½". Devanāgarī script.

This codex contains all the Kāṇḍas except Kiṣkindhā and has been utilized for the Crit. Edition of Araṇya. Sundara has 154 folios. The folio has 8 lines to a page and about 47 letters to a line. The total number of Sargas of Sundara amounts to 68 as in the Vulgate. Black ink is used for daṇḍas and colophons. Scribal errors are corrected in margin. So also letters dropped through oversight are inserted in margin. बिजा is written as बिजा. No pṛṣṭhamātrās. Saṁdhi rules are generally followed. The Kāṇḍa is from the pen of a single person and is complete.

For details, vide Araņyakāņda, Intro. p. XVI.

The MS. contains the commentary of Maheśvaratīrtha.

Although no date is mentioned at the end of Sundara, there is mention at the close of Uttara that the codex was completed in the Saka year 1698 (c. A.D. 1776).

The MS. represents the S recension.

The following * passages are exclusive to this MS.: (Ins.) 26, 48, 132, 1115.

Do

Jodhpur, Palace Library. Unnumbered. Undated. Written on tough paper, size 13\frac{1}{3}" \times 6". Devanāgarī script.

This codex contains all the seven Kāṇḍas written probably by different scribes at different periods and is thus a composite MS. It has been fully utilized for the Crit. Edition of the previous four Kāṇḍas. The total number of folios for Sundara is 212. Folio 99 is blank. It has 8 lines to a page and about 34 letters to a line. Sargas of Sundara amount to 68 as in the Vulgate. Daṇḍas are in red ink, while colophons are in black ink. Corrupt readings are found in big number; e.g. अशिने for अभिने and मुगांतकालान for युगान्तकालांक. Anusvāra is sometimes dropped when it is required and vice versa. Scribal mistakes such as सास for मास are also noticed. No pṛṣṭhamātrās. The Kāṇḍa is from the pen of a single scribe and is complete.

For details, vide Aranyakanda, Intro. p. XV (i.e. Dt1).

The MS. contains the commentary Tilaka of Nāgeša Bhatta.

No date is mentioned at the end of Sundara.

The MS. represents the S recension.

No exclusive * passage is found in this MS.

Die

Jodhpur, Palace Library, Bandha No. 4. Undated. Written on paper, size $13\frac{1}{2}'' \times 7''$. Devanāgarī script.

The MS., utilized for the Crit. Edition of Bāla and Kişkindhā, has all the seven Kāndas. The total number of folios for Sundara is 88, the last folio being unnumbered. It has 18 lines to a page and approximately 40 letters to a line. Margin is unruled. Stanzas and Sargas are not numbered. The first Sarga of Sundara appears at the end of Kişkindhā as its integral part. Crit. Sargas 1-15 of Yuddha are relegated to Sundara in this MS. There is no device to separate the halves of stanzas. Colophons contain appropriate Sarga names. No marginalia. Corrections are few in number and are made by the copyist himself with yellow pigment of black ink. Corrupt readings are found; e.g. द्रेरशिया for दुवैना अवस्था and दूरला for अवस्था. Omissions of stanzas are noticed here and there. Some additional Sargas are found. Stanzas and lines are at times transposed. Conditions good. Writing neat and legible, with some errors. Visarga is unnecessarily inserted in many places. The word दूरलाती is usually written

as दुःखांता. Scribal errors such as रागवस्य for राषवस्य, देनु for षेनु, सस्वेदरं for सनुन्दरं, अशं for भृशं are to be found many times. No preshamatras. The Kanda is copied by a single scribe and is complete.

At the close of Aranya, it is stated that a Brahmin by name Gopāla Khare wrote the MS. at Kalāmūla Matha in Central Kashmir. Though the MS. is undated, it seems to be about 350 years old.

The MS. represents the NW version.

Only two exclusive * passages are found in this MS., viz., (Ins.) 76 and 881.

D11

Jodhpur, Palace Library, Bandha No. 5. Dated Samvat 1835 (c. A.D. 1779). Written on paper, size 15" × 5½". Devanāgarī script.

The MS. has all the seven Kāṇḍas and was utilized for the Crit. Edition of Kiṣkindhā. It has 173 folios for Sundara, folio no. 97 being duplicated. The folio has 9 lines to a page and about 40 letters to line. The first Sarga of Sundara appears at the end of Kiṣkindhā as its integral part, while Crit. Sargas 1–15 of Yuddha are relegated to Sundara. Colophons and daṇḍas are written in black ink. Colophons contain significant Sarga names. Very few marginalia. Additional Sargas are found. Stanzas are sometimes omitted. Corrupt readings are found in plenty; e.g. ममामान्त्र for मगरमा न. Scribal mistakes are also noticed. Visarga is sometimes unnecessarily inserted; e.g. मगुपचकामः for समुपचकाम. जीवितम् is always written as जीवतम्. No pṛṣṭḥamātrās. The Kāṇḍa is written in one hand and is complete.

For details, vide Kişkindhākāņda, Intro. p. XIX, (i.e. D13).

The post-colophon remark at the end of Uttara indicates that the entire MS. was completed by a Brähmin named Rşirâma at Kṛṣṇagaḍh on the 5th day of the Bright Half of the month Kārtika in the Samvat year 1835 (c. A.D. 1779).

The MS, represents the NW version.

The * passages exclusive to this MS. are: (Ins.) 114, 266, 590, 669, 699, 739, 910, 1152, 1388.

Tı

Madras, Adyar Library, No. 72372. Undated. Written on palm-leaves, size $18\frac{1}{2}^{o} \times 2^{o}$. Telugu script.

The MS., utilized for the Crit. Edition of the previous four Kāṇḍas, contains all the seven Kāṇḍas. Folios 177 to 217 cover the portion of Sundara. Sargas of Sundara amount to 68 as in the Vulgete, Sarga numbers being mentioned in words. The whole MS. is written in one hand.

For details, vide Aranyakanda, Intro. p. XIX.

Although no date is recorded anywhere in the MS., the MS. seems to be more than 500 years old. The MS. represents the S recension.

No exclusive * passge is found in this MS.

Ts

Madras, Adyar Library. No. 75597. Undated. Written on palm-leaves, size 19\frac{1}{2}" \times 2". Telugu script.

This IMS., utilized for the Crit. Edition of all the earlier Kāndas, contains only the first six Kāndas written by different scribes. Aranya and Sundara seem to have been written by one scribe. The total number of folios for Sundara is 23. The back side of folio 23 is blank. The folio has 16 to 18 lines to a page and 124 to 130 letters to a line. Sarga numbers are stated in words. Sundara has 67 Sargas in all, Vulgate Sargas 59 and 60 (=Sargas 57 and 58 of the Crit. Edition) being combined into one Sarga. The word at swritten as at.

For details, vide Araņyakāņda, Intro. p. XX.

The MS. is not dated anywhere; but it seems to be 350 years old.

The MS. represents the S recension.

The exclusive * passages peculiar to this MS. are: (Ins.) 285, 659, 818, 1049, 1128, 114c, 1209, 1337, 1354 and App. I. No. 10.

Та

Madras, Adyar Library, No. 74122. Dated Saka 1730 (A.D. 1808). Written on palm-leaves, size 194" × 24". Telugu script.

The MS. has preserved all the seven Kāṇḍas and has been utilized for the Crit. Edition of Kiṣkin-dhā. Folios 134 to 169 comprise the subject-matter of Sundara. The folio has 13 to 16 lines per page and about 102 to 106 letters per line. Sargas, which amount to 68 as in the Vulgate, are numbered in words. The word क् is written as क्. The MS. is written in one hand.

For details, vide Kişkindhākāņda, Intro. p. XX.

As stated at the end of the Uttarakāṇḍa, the MS. was completed by Lakṣmaṇa on Wednesday, the tenth day of the Dark Half of the month of Caitra in the Saka year 1730 (i.e. 20th April 1808).

The MS. represents the S recension.

Only two * passages are exclusive to the MS., viz., (Ins.) 16 and 1356.

Gı

Baroda, Oriental Institute, No. 6362. Dated Kollam 993 (A.D. 1818). Written on palm-leaves. size $16\frac{1}{2}$ " \times $2\frac{1}{2}$ ". Grantha script.

This MS. is complete in seven Kāṇḍas and is utilized for the Crit. Edition of all the previous Kāṇḍas. Folios 94° to 119 cover the portion of Sundara. Sargas are numbered in words and they are 68 as in the Vulgate. No additions and omissions. Corrupt readings like अंडरेश्वर: for अण्डलेश्वर: are of rare occurrence. The word নাম্ব্ৰ: is written as নাম্ব্ৰ:. Samdhi rules are generally followed. The whole MS. is from the pen of a single scribe.

For details, vide Aranyakanda, Intro. p. XX.

As stated at the end of Uttara, the MS. was completed by Śrīnivāsan on Friday, the 28th day of the month of Mithuna (named here as Āṇi) in Hastanakṣatra in Kollam year 993 called Bahudhānya samvatsara (A.D. 1818).

The MS. represents the S recension.

The following * passages are found exclusively in this MS.: (Ins.) 27 (A), 851, 1023, 1201, 1281.

Ga

Trippunithura (Travancor-Cochin, now Kerala State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 152. Undated. Written on palm-leaves, size 17" × 13". Grantha script.

The MS. is complete in seven Kāṇḍas and is utilized for the Crit. Edition of the previous four Kāṇḍas. Folios 191 to 234 comprise the portion of Sundara. Sargas, 68 as in the Vulgate, are numbered in words. No additions and omissions. The scribal peculiarities of G1 are shared by this MS. also. Saṁdhi rules are mostly observed. The entire MS. is from the pen of a single scribe.

For details, vide Aranyakānda, Intro. p. XXI.

Though the MS. is undated, it seems to be about 300 years old.

The MS. represents the S recension.

Only one * passage is exclusive to this MS., viz., (Ins.) 1219.

Ga

Ahmedabad, in private possession (of Muni Śrī Puṇyavijayajī). Unnumbered and undated. Written on palm-leaves, size 15" × 2½". Grantha script.

The MS. contains all the seven Kāṇḍas and has been utilized for the Crit. Edition of the four earlier Kāṇḍas. Folios 83 to 102 comprise the subject-matter of Sundara. Sargas of Sundara amount to 68 as in the Vulgate and bear numbers in words. No additions and omissions. Some lines are illegible. Repetitions of stanzas are found in few places. The word भूतं is written as भूतं. The scribal peculiarities of G1 are shared by this MS. also. The MS. is written in one hand.

For details, vide Aranyakānda, Intro. p. XXI.

The MS, represents the S recension.

Only two * passages are exclusive to this MS., viz., (Ins.) 206 and (Subst.) 1373.

Mı

Trippunithura (Travancore-Cochin, new Kerala State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 158. Dated Kollam 865 (c. A.D. 1690). Written on palm-leaves, size 20" × 2". Malayālam script.

The MS., utilized for the Crit. Edition of the previous four Kāṇḍas, is complete in seven Kāṇḍas. The portion of Sundara is covered by folios 162 to 207. The folio has about 13 lines to a page and 94 to 96 letters to a line. Margins are unruled and folio numbers are written therein. Stanzas are unnumbered. Sargas are numbered in words and they are 68 as in the Vulgate. Daṇḍas are not used; the writing is continuous. No marginalia, no corrections, no additions. Stanzas are rarely omitted. Transpositions of stanzas and lines are few in number. The MS. is not in good condition: the central part as also the two ends of folios are broken. Some pādas are damaged. Writing is clear and correct with few errors. The following scribal peculiarities are noticed: क्रती is written as क्रिजी, भने के अपने, मैं के अपने, में के अ

The Uttarakāṇḍa states that the MS. was completed by Candraśekharan, son of Karakuja-thilirikkum Pillai Kutti for Śivatirattu Mullamangalattu Śivantiravāsi on the 29th day of the month of Kārtika in the Anţu (i.e. Kollam) year 865 (A.D. 1690).

The MS. represents the S recension.

The * passages exclusive to the MS. are: (Ins.) 644, 780, 884 and 1008.

Ma

Trippunithura (Travancore-Cochin, now Kerala State), Maharaja's Grantha Library, Sanskrit College, No. 953. Dated Kollam 817 (c. A.D. 1642). Written on palm-leaves, size 12½ × 2. Malayālam script.

This MS. contains only three Kāṇḍas viz. Sundara, Yuddha and Uttara and has 310 folios in all. The total number of folios for Sundara is 70. Two blank folios are inserted: one at the beginning and the other at the end of the MS. The folios has 11 lines to a page and 55 to 60 letters to a line. Margins are unruled and folio numbers are written therein. Stanzas are unnumbered. Sargas are numbered in words. Sargas of Sundara amount to 68 as in the Vulgate. Sargas generally begin with कीरामाल नमः. There is no device to separate the ślokārdhas or even ślokas. Corrections by a different hand are found. No marginalia, no additions. Stanzas are very rarely omitted. Instances of transpositions of stanzas and lines are very few. Condition good. Handwriting is nice and correct. The scribal peculiarities of M1 are shared by the present MS. also. Samdhi rules are observed. The whole MS. is written in one hand.

As stated at the end of Uttara, the MS. was completed on Wednesday, the 13th day of the Dark Half of the month of Kumbh in the Antu (i.e. Kollam) year 817 (c. A.D. 1642):

बाण्हु ८१७ मत कुंभमासं अन्विद्दं (अविद्या) कुष्मपक्षत्रयोद्शि बुधवारं अन्नत्ते मिथुनराशिकोण्ड(मिथुनलप्ने) रामायण् The MS. represents the S recension.

The following * passages are found exclusively in this MS.: (Ins.) 29, 332, 629, 655 (A), 655(B), 658, 955, 1265, 1392.

Ma

Chundampatta, via Pattambi, South Malbar; in private possession (of C. Chitrabhanu Nambudiri). Unnumbered and undated. Written on palm-leaves, size 271 × 2.1". Malayalam script.

The MS. is complete in seven Kāṇḍas and is utilized for the Crit. Edition of Kişkindhā. Folios-120-148 comprise the subject-matter of Sundara. It has 12 lines to a page and 155 to 160 letters to a line. Margins are unruled; Kānda name, Sarga numbers and folio numbers are all written in margin. Stanzas are not numbered. Sargas of Sundara are 68 as in the Vulgate and they are numbered in words. There is no device to separate the halves of stanzas or even stanzas. No marginalia, no omissions. Corrections are few in number and they are pr. m. Stanzas are transposed in few places. Lacunae are found in four places. The MS. is in very good condition and its writing is very nice and correct. The scribal peculiarities of M1 are shared by this MS. also. खन्न is written as खट्ना. Rules of samdhi are observed. The entire MS. is from the pen of a single scribe.

The Ms. is undated; however, it seems to belong to a relatively modern period.

The MS. represents the S recension.

The single * passage exclusive to this MS. is: (Ins.) 848.

The Southern Recension

That the S recension represented by its three versions has on the whole preserved a uniform text has been noted in regard to the first four Kāṇḍas of the Rāmāyaṇa by their respective editors. The same holds good in the case of the Sundarakāṇḍa, too, as will be seen from the following analysis.

Appendix Passages: Out of a total of 14 Appendix passages, only two, nos. 11 and 13, are insertions in S recension (all MSS.) only. No. 5 is a S insertion but the length of the passage varies in different MSS. No. 1 consisting of 73 lines is a S insertion which however is seen also in composite codices Ds and De. No. 2 (12 lines) is common to S recension and NW and W versions of the N recension.

Star Passages:

The following exclusive star passages are found in all the MSS. of the Telugu, Grantha and Malayalam versions, i.e., the entire S recension:

Insertion: 65, 67, 80, 82, 94, 113, 153, 158, 160, 162, 169, 170, 172, 174, 175, 184, 191, 195, 204, 236, 243, 262, 276, 277, 314, 406, 469, 499, 518, 528, 542, 548, 610, 613, 614, 645, 648, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 660, 664, 666, 704, 706, 716, 720, 727, 731, 732, 745, 751, 779, 836, 839, 842, 853, 860, 867, 875, 913, 917, 919, 932, 948, 956, 959, 965, 979, 1029, 1032, 1039, 1041, 1043, 1064, 1072, 1077, 1080, 1084, 1088, 1089, 1092, 1098, 1100, 1119, 1127, 1129, 1133, 1136, 1144, 1160, 1189, 1191, 1192, 1195, 1200, 1226, 1232, 1238, 1239, 1246, 1248, 1250, 1253, 1279, 1285, 1296, 1324, 1380, 1384 = 114 Substitute: 1245 = 1

The following star passages are common to a smaller or larger number of MSS. of the S recension only:

Insertion: 33, 63, 244, 284, 295; 359, 473, 477, 479, 493, 520, 534, 536, 537, 574, 585, 594, 609, 611, 612, 619, 624, 631, 662, 663, 683, 705, 801, 802, 850, 861, 874, 961, 962, 963, 995, 1003, INTRODUCTION XXIII

1051, 1052, 1053, 1055, 1056, 1058, 1059, 1062, 1070, 1073, 1074, 1083, 1091, 1123, 1151, 1234, 1259, 1266, 1268, 1280, 1288, 1355, 1365 = 60

Substitute: Nil.

Two things stand out clearly from this analysis: (i) S recension has not remained static since it first received the text from the North. It has as many as 175 exclusive additional passages in addition to the Appendix passages; which indicates that in course of time [the text of the S recension has undergone inflation. (ii) It is noteworthy that out of a total of 175 exclusive star passages, as many as 115 are common to all the codices of the S recension—which indicates the uniformity of the text-tradition in the S recension which is otherwise discernible on the whole.

These conclusions are borne out by the fact that individual codices of the S recension have a negligible number of exclusive star passages—a total of 33, which would be reduced to a mere 22, if T2 and T3 (which are noticed in detail below) are excluded. M2 is a codex utilized for the first time: it has nine exclusive insertions. However, it by no means follows that the text preserved in the S recension carries a dead—rubber-stamp—uniformity. As a matter of fact, each one of the MSS, carries variants which are peculiar to itself or common to one or more MSS, of the S recension or sometimes even common to one or more of the codices of the different versions of the N recension. The variations in the readings of the different codices of the S recension would appear to be of the same kind as are found in the codices of the N recension. It would therefore be erroneous to believe that the uniformity of the S recension is artificial or unnatural.

T:

There are, moreover, two MSS.—T2 and T3—which reveal significant affinity with the MSS. of the N recension. T3 shows not infrequently variants which are common to one or more MSS. of the N recension. The deviations of T2 from the text-tradition of the S recension are, however, significant by virtue of their nature as well as number. In the first place, T2 has an Appendix passage (No. 10) of 33 lines as an insertion exclusive to itself. Secondly, it has nine exclusive inserted star passages all its own (for details see the description of the codex). This is indicative of the fact that this codex is not toeing the line of the S recension.

More important is the fact that T₂ discloses positive agreement with MSS. of N recension in passages which are not found in any other MS. of the S recension. It has the following nine star passages in common with N recension (two or more MSS.): 679, 680, 999, 1045, 1273, 1320, 1342, 1357, 1370. It has one passage, no. 453, in common with Ñ₁ only. Together with D₇₋₂ which are composite Southern codices, T₂ reads the following 15 star passages in common with N recension (one or more MSS.): 1101, 1114, 1143, 1272, 1274, 1291, 1300, 1305, 1318, 1319, 1323, 1332, 1338, 1344, 1359. Together with D₇₋₂, it reads 1102 in common with N MSS.

In the matter of variants, T₂ is seen to go with N recension much more frequently than with MSS. of S recension. This codex, therefore, while retaining its basic character as a Southern codex, does provide an indication, which other S MSS., too, more or less support, that the S recension is not a closed recension in the sense that it has not altogether resisted additions or modifications without sacrificing the unity of its text-tradition. That this recension has preserved a more ancient text than the N recension has been pointed out, among others, by the editors of the preceding Kāṇḍas of this edition; this view is amply justified by the state of language and grammar in this Kāṇḍa also.

N recension

The Northern recension is represented by the NE version (N V B De), the NW version (Si Da.10.11) and the W version (Da.24). The NE version includes the codex Ni which, as is already known, is our earliest MS. of the Rāmāyaṇa so far available. The editors of the previous Kāṇḍas have

already pointed out that despite its being a NE codex by virtue of its script and provenance, it is generally in agreement with the NW version. Let us discuss its character in detail.

Ñ,

This codex assumes addititional—perhaps, intriguing—importance for the Sundarakāṇḍa and the following two $K\bar{a}n\bar{d}as$ for two reasons. Firstly, the last three $K\bar{a}n\bar{d}as$ beginning with the Sundarakāṇḍa are written by a scribe different from the one who copied the first four $K\bar{a}n\bar{d}as$. Secondly, there is nomention of the date of copying or any other personal data anywhere in any of these three $K\bar{a}n\bar{d}as$,

The codex contains a post-colophon entry at the end of the Kişkindhākānda, i.e., at the end of the first Sarga of the Sundarakānda here, which is as follows:

संवत् १०७६ आषाढ वदि ४ महाराज्ञाधिराज-पुण्यावलोक-सोमवंशोद्भव-गरुडध्वज-श्रीमद्-गाङ्गेयदेव-भुज्यमान-तीरभुक्ती कल्याणविजयराज्ये नेपालदेशीय-भाण्डशालिक-श्रीआन्द्रस्य कृते पाटकावस्थित (कायस्थ int. lin.) पण्डित-श्री-श्रीकुरस्यात्मज-श्रीगोपतिनालेखीदम्।

Prof. G. H. Bhatt, the former General Editor, had reproduced this entry in the description of \tilde{N}_1 in his Introduction to the Bālakāṇḍa (p. xv) but he had realized that his reading was far from satisfactory and accepted the correctness of Dr. Mirashi's reading (cf. B. O. R. I. Vol. XXIII [1942], p. 293) in a footnote on the first page of his Supplementary Introduction to the same $K\bar{a}\eta da$. The original wrong reading was somehow reproduced in the Introduction (p. Ix) to the Ayodhyākāṇḍa. This entry states that the copy of the Rāmāyaṇa was made by Gopati, son of Śrikura, in the Samvat year 1076which has been unanimously identified with Vikrama Samvat 1076 and is thus equivalent to 1020 A.D. We are not here concerned with the historical question of the identity of the king mentioned in this entry. What is more important for our purposes is the fact that the first scribe Gopati went on with the work of copying the Rāmāyana from Kānda to Kānda without mentioning his name or date anywhere until he came to the end of the Kişkindhākānda at the close of which he affixed a colophon giving the date of copying, the name of the ruling king and his own identity as well in a manner which clearly shows that he had completed his task. Now, it is impossible to believe that a scribe would be commissioned to copy the text of the Rāmāyaṇa up to the end of the Kişkindhākāṇḍa only. The question naturally arises as to what made the scribe suddenly to end his assignment and affix his signature, as it were, at the end of his part of the work by way of the post-colophon entry.

The second question relates to the data of the copying of the last three $K\bar{a}ndas$ beginning with the Sundarakānda. As no date is mentioned anywhere in this part of the MS., it is difficult to state with any degree of certainty what margin of time separates, if it does at all, the copying of the first four $K\bar{a}ndas$ from that of the last three in this codex. In fact, had it not been for the continuous numbering of the folios of Sundara and the two following $K\bar{a}ndas$, a more fundamental question would have naturally risen whether these three $K\bar{a}ndas$ really form part of a single MS. whose first four $K\bar{a}ndas$ were copied by Gopati. We may also take note of the fact that the first four $K\bar{a}ndas$ as well as the last three are copied continuously i.e. without leaving any space between the end of the preceding $K\bar{a}nda$ and the beginning of the following ones. It is only at the end of the Kişkindhākānda that this uniformity is broken: the Kişkindhākānda ends on folio 376^a with only a single line written on it while the Sundarakānda is commenced on folio 377^a .

Ñı-its character

Prof. G. H. Bhatt has stated in the Introduction to the Aranyakānda that Ñ1 appeared to lean towards the NW version rather than the NE version to which it belonged. Prof. D. R. Mankad, in his Introduction to the Kişkindhākānda, endorsed this observation of Prof. Bhatt on the strength of the evidence of the Kişkindhākānda. While in the Aranyakānda Ñ1 has 185 star passages (87 ins. + 98 subst.) in common with NW version, it has 186 star passages (95 ins. + 91 subst.) in common with NW version in the Kişkindhākānda. This clearly shows that the affiliation of this NE codex to the NW version is not accidental or casual. This is confirmed negatively by the fact that Ñ1 has 40 star passages

(16 ins. ± 24 subst.) in common with the NE version (one or more MSS.) in the Aranyakānda, while in the Kiṣkindhākānda it has merely 3 inserted star passages common to NE version (one or more MSS.). It is obvious that while \widetilde{N}_1 remains steady in its relation with NW version in both the Aranyakānda and Kiṣkindhākānda, its relation with NE version, so far as the evidence of the star passages goes, deteriorates substantially in the Kiṣkindhākānda.

This tendency of \tilde{N}_1 to agree with NW version rather than NE version continues to be as pronounced in the Sundarakānda as in the Kişkindhākānda. Let us consider the evidence in detail.

At the outset, we find that in regard to the extent of the Sundarakāṇḍa, Ñi agrees with NW MSS. rather than with NE MSS. For, while the NE MSS., viz., Ñi Vi Bi.s. De include Sargas 63-66 of the Kişkindhākāṇḍa (Cr. Ed.) in the Sundarakāṇḍa, Ñi agrees with NW and W MSS., viz., Śi, Di.s. 101 and reads the first Sarga of the Sundarakāṇḍa (Cr.) as the last Sarga of the Kişkindhākāṇḍa. That this agreement of Ñi with NW MSS. is not accidental becomes clear when we consider the evidence provided by the star passages in the Sundarakāṇḍa.

Note: NW stands for NW + W MSS, in this section.

N1 going with NW (one or more MSS.) only:

Ins.: 30, 38, 46, 58, 96, 100, 106, 138, 154, 282, 288, 370, 442, 449, 456, 458, 461, 468, 475, 481, 483, 488, 512, 514, 523, 546, 555, 572, 581, 587, 600, 601, 708, 709, 712, 723, 725, 740, 746A, 756, 757, 769, 782, 788, 791, 810, 816, 820, 822, 827, 834, 869, 880, 915, 920, 929, 943, 954, 982, 1033, 1061, 1065, 1068, 1071, 1126, 1130, 1139, 1150, 1153, 1156, 1218, 1236, 1241, 1249, 1289, 1290, 1310, 1317, 1321, 1330, 1336, 1376, 1391 = 83

Subst.: 32, 247, 516, 575, 579, 593, 595, 598, 803, 828, 878, 883, 886, 896, 973, 988, 1001, 1028, 1142, 1148, 1184, 1203, 1210, 1221, 1271, 1282B, 1309, 1371A, 1382 = 29

 \tilde{N}_1 going with NE (one or more MSS.) only:

137. 273 = 2 (both insertions)

The obvious conclusion is reinforced by negative evidence, too.

NE (two or more MSS.) only without \tilde{N}_1 :

Ins.: 6B, 8, 40, 44, 55, 78, 85, 87, 89, 90, 97, 107, 131, 133, 135, 145, 150, 159, 171, 181, 192A, 207, 211, 233, 235, 248, 250, 260, 261, 269, 274, 291, 301, 318, 320, 321, 323, 329, 331, 344, 345, 346, 348, 361, 362, 365, 374, 379, 402, 409, 412, 424, 426, 428, 440, 446, 447, 462, 467, 472, 500, 506, 507, 509, 513, 547, 556, 557, 560, 621, 622, 634, 638, 642, 661, 677, 696, 747, 753, 755, 770, 781, 783, 805, 806, 826, 835, 862, 898, 901, 924, 940, 1025, 1034, 1035, 1038, 1042, 1047, 1050, 1066, 1079, 1154, 1171, 1237, 1295, 1298, 1301, 1303, 1314, 1335, 1345, 1350, 1381, 1390 = 114

Subst.: 12, 31, 36, 61, 64, 66, 69, 69A, 70, 101, 109, 111, 117, 127, 134, 139, 140, 141, 166, 176, 177, 178, 194, 196, 198, 202, 208, 218, 219, 226, 230, 232, 253, 254, 256, 268, 303, 305, 336, 343, 353, 376, 380, 422, 429, 430, 433, 437, 451, 459, 474, 478, 489, 492, 495, 504, 576, 580, 586, 592, 636, 637, 668, 701, 702, 711, 728, 733, 749, 750, 773, 785, 792, 793, 794, 797, 799, 811, 812, 814, 829, 837, 838, 858, 899, 900, 905, 926, 935, 939, 975, 990, 991, 997, 998, 1004, 1022, 1026, 1046, 1054, 1057, 1158, 1204, 1205, 1206, 1227, 1240, 1260, 1264, 1276, 1283, 1311, 1322, 1340, 1374, 1375, 1377, 1379 = 118

NW (two or more MSS.) only without Ni:

Ins.: 5, 7, 14, 15, 17, 19, 25, 28, 34, 47A, 53, 60, 74, 75, 84, 88, 91, 92, 95, 95A, 110, 119, 130, 351, 381, 411, 420, 444, 482, 566, 632, 635, 700, 707, 724, 767, 772, 775, 957, 1016, 1018, 1027, 1112, 1282D, 1282E, 1333 = 46

Subst.: 2, 6A, 21, 73, 129, 246, 434, 438, 441, 485, 602, 670, 771, 817, 819, 1313 = 16
Besides, in regard to variants, Ñ1 is found to go more frequently with NW MSS. than with NE

MSS. The evidence provided by the Sundarakāṇḍa considered both positively and negatively would compel the conclusion that \tilde{N}_1 is a filiate of NW version rather than a codex of NE version to which it belongs.

 \tilde{N}_1 has, in fact, gone further. It appears that it has developed its own identity—independently of any version. When Prof. Mankad remarked in his Introduction to the Kişkindhākānḍa, 'the point worthy of note is this that there are some cases in which \tilde{N}_1 does not go with NE, NW or S *i.e.* it has its own tradition' (p. xxix), he could not have had in mind the evidence of the Kişkindhākānḍa only; because in the Kişkindhākānḍa \tilde{N}_1 has only two exclusive insertions (nos. 148 and 1233) and two exclusive substitute passages (nos. 183 and 614)—which would be negligible as evidence on which to base any opinion. Probably, he had the evidence of the Aranyakānḍa in mind: for, in that Kānḍa, \tilde{N}_1 has 47 exclusive passages (38 ins. +9 subst.). In comparison with the practically total absence of exclusive passages in the Bālakānḍa, Ayodhyākānḍa and Kişkindhākānḍa, the existence of as many as forty-seven exclusive passages in the Aranyakānḍa is striking and marks a deviation in the character of this codex in that Kānḍa.

In the Sundarakāṇḍa, this deviationist tendency of \tilde{N}_1 reveals itself quite clearly. It has in this $K\bar{a}nda$ a total of 131 exclusive passages (128 ins. +3 subst.) all to itself. For details, see the description of the codex. This is practically one-tenth of the total number of star passages in the whole $K\bar{a}nda$ and is quite remarkable for a single MS. to register.

Lastly, N recension (NW two or more MSS. + NE two or more MSS.) going without \widetilde{N}_1 in the following star passages:

4, 6, 9, 10, 11, 35, 51, 56, 57, 62, 99, 163, 183, 186, 203, 205, 209, 210, 214, 327, 382, 570, 571, 582, 630, 646, 647, 649, 650, 710, 754, 774, 776, 1134, 1195, 1197, 1198, 1199, 1213, 1275, 1276, 1286, 1287, 1297, 1299, 1312 = 46

Out of these, six passages viz. 51, 214, 1134, 1213, 1276, 1286, are not supported by Ds Besides, the following eight passages of N recension are not supported by any MS. of W version:

392, 393, 578, 974, 989, 1030, 1315, 1334.

There is not a single star passage which is common to N1 and W version exclusively.

There is not a single star passage in which \widetilde{N}_1 agrees alone with one or more MSS. of the S recension

The following conclusions may be drawn on the basis of this evidence of the Sundarakāṇḍa:

- Ν represents a text-tradition of the Northern recension after the original common text had been divided into the Northern and the Southern recensions.
- 2 \tilde{N}_1 individually reveals no influence of the S recension.
- 3 Ñi represents a text-tradition of the N recension before its bifurcation into NW and NE versions occurred; because 54 star passages which are exclusive to the N recension are absent in Ñi. This would be possible only if the text-tradition common to NW and NE recension developed after the text-tradition represented by Ñi had separated from it.
- 4 The text-tradition represented by Ñ1 later came under the influence of NW version after the bifurcation of N recension into NW and NE versions took place, as the II2 star passages (83 ins. + 29 subst.) which Ñ1 has in common with NW only would show.
- 5 At the same time, the text-tradition of \tilde{N}_1 was itself undergoing inflation as indicated by the 131 exclusive star passages which are not found in any other codex.
- 6 All these stages of development were completed before 1020 A.D., the date of the codex.

Before concluding these observations regarding \tilde{N}_1 , it is worth noting that the individualistic tendency of \tilde{N}_1 represented by its own exclusive passages is fluctuating: in Bālakāṇḍa and Ayodhyā-

kāṇḍa, it is practically non-existent; it emerges in a definite form in Araṇyakāṇḍa (with 47 exclusive passages), subsides in Kiṣkindhākāṇḍa (with 4 exclusive passages) and appears again in a pronounced manner in Sundarakāṇḍa (with 131 exclusive passages). Obviously, we have to wait for the evidence of the last two Kāṇḍus before arriving at a final assessment of the character of this codex.

Other NE MSS.

Ñ2 and B1 continue to remain steady in the text-tradition represented by NE version. But the other three codices of Bengali version, viz., B2-4 which are utilized for the first time show a varying degree of fluctuation as indicated, for example, by the number of exclusive star passages in each one of them. More particularly, B2 and B4 are seen sometimes to agree with MSS, of NW version and at others recording their own individual variant readings. B4 has twelve additional lines at the end of Appendix passage no. 12 which it has in common with other N MSS.

W version

The question of the existence of an independent Western version was first mooted by Prof. G. H. Bhatt in his Introduction to the Bālakāṇḍa; but he later revised his opinion in the Introduction to the Araṇyakāṇḍa and stated that the MSS, in question should be included in NW version as there was not enough evidence to warrant the postulation of an independent Western version. Before Prof. Bhatt revised his opinion in 1963, the Ayodhyākāṇḍa had been published and its editor, Dr. P. L. Vaidya, had seen no need to differ from Prof. Bhatt's opinion and accepted an independent W version represented by three MSS. Prof. D. R. Mankad, editor of the Kiṣkindhākāṇḍa, took note of the shift in Prof. Bhatt's view, examined the question in relation to Kiṣkindhākāṇḍa and came to the conclusion that the acceptance of an independent W version would be justified.

It is only natural that this important question should be investigated in relation to the Sundara-kāṇḍa. There are three MSS., viz., D1.3.4 involved in the problem so far as this Kāṇḍa is concerned. We shall examine the evidence furnished by each one of them.

We may note in the beginning that in regard to the extent of the Sundarakāṇḍa D1.2.1 agree with NW MSS. in reading the first Sarga of the Sundarakāṇḍa (Cr.) as the last Sarga of the Kiṣkindhākāṇḍa. As regards the end of the Sundarakāṇḍa, all N MSS. except B1 D1.2.1 read Sargas 1-15 of the Yuddhakāṇḍa (Cr.) in the Sundarakāṇḍa. D1 and D4 stand apart from all the other MSS. of both the recensions in reading Sargas 1-31 of the Yuddhakāṇḍa (Cr.) as part of the Sundarakāṇḍa.

Let us examine the three codices individually on the basis of star passages.

Dı

Exclusive passages: 43, 49, 530, 761, 787, 793, 821, 843, 852, 936 (all insertions).

It has only one passage—no. 52—in common with NE only and none at all in common with NW only. It has two insertions—no. 51 and 945—and one subst. passage, no. 889, in common with NW and NE versions taken together. It has no passage in common with S recension only.

Da

Exclusive passages:

This analysis shows that there is hardly anything distinctive about these two MSS., that they are individually not influenced by S codices so far as star passages are concerned, that on the whole they

are N MSS., D1 having a single star passage in common with NE but none with NW, and D4 having three star passages in common with NW but none with NE.

This assessment of their character remains unaffected when the two MSS. are considered together:

Di and Da have one insertion (531) and one substitute passage (3) exclusive to them together.

They have the following star passages in common with N recension (one or more MSS.) only:

Ins.: 104, 154, 164, 214, 367, 369, 385, 403, 607, 791, 1040, 1075, 1124, 1125, 1126, 1132, 1147, 1213, 1218, 1236, 1257 (nos. in italics being found only in Ni among NE MSS.).

Subst.: 124, 199, 604, 605, 896, 973, 976, 988, 1134, 1137, 1148, 1183, 1184, 1203, 1216, 1221, 1286 (nos. in italics being found only in N1 among NE MSS.).

D1 and D4 together have no star passage common with S recension only.

Next, let us consider D1 and D4 each in combination with D3. The picture emerging from the above detailed consideration does not change materially, although the impact of Ds is not imperceptible,

Di and Da

-have the following star passages exclusive to them:

Ins.: 18, 39, 47A, 50, 671, 676, 722, 760, 870, 885, 892, 903, 916, 918, 958, 968, 985 = 17 Subst .: 22.

- -have in all 24 star passages in common with N recension out of which
- (i) 5, 7, 19, 34, 88 are insertions common to NW version (one or more MSS.) only,
- (ii) 6, 9, 10, 57, 62, 83, 93, 464, 868, 952, 1197 are insertions and 35, 54, 56, 73, 1243 are substitute passages common to N recension (one or more MSS, of NW and NE versions),
- (iii) 410, 816 are insertions and 32 a subst. passage common to NW (one or more MSS.) and NI only from the NE version.
- —have only five star passages common to S recension (one or more MSS.: 20, 24, 27, 529, 927) (all insertions).

Now let us consider D: and Da together.

Ds and Da

- -have five exclusive star passages: 118, 142, 515, 798, 964 (all insertions).
- -have 465, 501, 511, 646, 672, 909, 1231 (ins.) and 670 (subst.) in common with N recension (one or more MSS.).
- -have 456, 514, 601, 712, 740, 756 (ins.) and 883 (subst.) in common with NW (one or more MSS.) and Ni only from NE version.
- -have no star passage common to S recension only.

Da

The picture undergoes a significant change when we examine Ds individually and D1.3.4 all together. Considered individually, it has two Appendix passages (Nos. 3 and 6) consisting of a total of 75 lines (33 + 42) exclusively to itself. Besides, it has 68 inserted and 9 substitute passages, making a total of 77, exclusively to itself. (For details, see description of the codex). This is a clear indication that D* is not moving in the groove of any particular version or recension.

Moreover, Da has

- -482 (ins.) and 1313 (subst.) in common with NW (one or more MSS.) only,
- -1223 (ins.) and 122, 149, 1220 (subst.) in common with NE (one or more MSS.) only,
- —173, 404, 470, 483, 571, 582, 746 A, 928, 983, 1110, 1139, 1149, 1150, 1233, 1275, 1278,

- 1282 B, 1287, 1297, 1299 (ins.) and 125, 212, 1277, 1294, 1312 (subst.) in common with N recension (one or more MSS. of NW + NE versions),
- —126, 168, 263, 264, 686, 1007, 1011, 1131, 1207, 1212 (all ins.) in common with S recension (all MSS.) only.

D₃, thus, appears individually to be a misch-codex, deviating from NW version, too, unlike D₁ and D₄. The fact that it has ten star passages in common with the entire S recension indicates how, unlike its allied codices, it is individually influenced by S recension.

When D1.3.4 are considered collectively, the incidence of deviation rises.

D1.3.4

-have the following 16 star passages exclusive to them:

ins.: 121, 238, 308, 382 A, 526 A, 527, 618, 623, 642, 966, 987, 1063, 1120, 1353. Subst.: 225, 231.

- -go with N recension (one or more MSS. of NW + NE versions) only:
 - ins.: 4, 128, 144, 157, 163, 180, 183, 185, 192, 203, 205, 209, 210, 212, 228, 241, 242, 275, 278, 283, 289, 300, 307, 309, 310, 313, 324, 326, 327, 330, 333, 351, 356, 360, 368, 371, 382, 384, 391, 399, 407, 416, 418, 425, 464, 476, 480, 484, 497, 524, 525, 532, 533, 539, 541, 563, 570, 577, 603, 606, 617, 630, 641, 641 A, 647, 650, 673, 674, 681, 689, 695, 697, 707, 710, 736, 737, 738, 742, 746, 752, 754, 759, 764, 766, 767, 768, 774, 776, 777, 784, 786, 789, 795, 807, 823, 844, 855, 859, 864, 866, 887, 897, 931, 960, 980, 1010, 1015, 1021, 1069, 1082, 1107, 1117, 1118, 1141, 1146, 1155, 1187, 1190, 1196, 1217, 1224, 1293, 1304, 1343, 1371 = 125
 - Subst.: 99, 136, 155, 179, 186, 201, 237, 240, 245, 249, 257, 281, 286, 287, 306, 325, 342, 355, 432, 505, 550, 583, 608, 616, 649, 681, 714, 715, 729, 730, 778, 800, 804, 815, 825, 840, 841, 847, 849, 907, 921, 922, 970, 984, 1002, 1009, 1019, 1024, 1045, 1050, 1090, 1094, 1104, 1159, 1182, 1198, 1199, 1208, 1211, 1214, 1215, 1235, 1242, 1244, 1247, 1251, 1254, 1256, 1258, 1282, 1303, 1325, 1378 = 73
- -have one subst. passage (no. 220) only in common with NE version without Ni.
- -have the following star passages in common with NW (one or more MSS.) and N1 only:
 - Ins.: 100, 106, 138, 282, 288, 370, 400, 401, 421, 423, 442, 449, 458, 461, 468, 475, 481, 512, 516, 523, 546, 552, 572, 587, 600, 708, 709, 723, 725, 757, 769, 782, 788, 810, 820, 822, 827, 828, 834, 869, 880, 886, 894, 915, 920, 929, 943, 954, 982, 999, 1033, 1061, 1065, 1068, 1156, 1241, 1249, 1271, 1289, 1290, 1310, 1317, 1321, 1330, 1336, 1339, 1376, 1382, 1391 = 69
- Subst.: 247, 421, 579, 593, 595, 598, 803, 810, 878, 1001, 1028, 1071, 1142, 1210, 1309, 1371 A, 1382 = 17
- -have the following star passages in common with NW (one or more MSS.) only:

ins.: 130, 354, 381, 411, 420, 767, 771, 772, 775, 817, 1018, 1027 = 12

subst.: 129, 434, 438, 485, 510, 819 = 6

-have only three star passages in common with S recension (one or more MSS.) only: 1, 502, 526 (all insertions).

On the basis of these data, it may be stated that D1.3.6 together represent a text-tradition which, so far as star passages are concerned is practically unaffected by the S recension; that the text-tradition is essentially based on the N recension; however, this tradition is totally unaffected by NE version exclusive of \tilde{N}_1 which, as we have already seen, is a representative of the NW version. The relation of

Di.s.4 (together) with NW and N1 appears rather significant. Di.s.4 have only 18 star passages (12 ins. +6 subst.) exclusively in common with NW version (one or more MSS.). This contrasts sharply with the 86 star passages (69 ins. + 17 subst.) which they have in common with NW (one or more MSS.) version plus NI. It would appear therefore that after the NW version separated from the NE version, its text continued to grow through additions which are also received in N1 and D1.3.4 which therefore represent a later stage of development. Thereafter, however, Ni and Ds continued to develop each on its own, as the very large number of star passages exclusive to each of the two would show.

A broad survey of the variants exclusive to each one of these codices revealed the proportion to be: D1: D3: D4 = 5: 28: 2 and D1.3: D1.4: D3.4: D1.3.4 = 13: 45: 1: 16.

Putting all these facts together, it appears that D1.3.4-more particularly D3-represent a texttradition which is based on but not identical with NW version and show distinctive peculiarities in such number as would justify the hypothecation of a separate version—called W version—represented by them.

The Extent of the Sundarakanda

S recension is unanimous in regard to the extent of the Sundarakāṇḍa which is the accepted in this edition. N recension is, however, divided both in regard to its beginning and its ending. And this division is, as might only be expected, version-wise. The NE version except Ñ1 includes the last four Sargas (63-66) of the Kişkindhākānda in the Sundarakānda, while \tilde{N}_1 and NW MSS, read the first Sarga of the Sundarakāṇḍa as the last Sarga of the Kiṣkindhākāṇḍa. As for the end, N recension MSS. are unanimous in extending the Sundarakāṇḍa over a few Sargas at the beginning of the Yuddhakāṇḍa. All of them except B1 D1.3.4 include Sargas 1-15 of the Yuddhakānda (Cr. ed.) in the Sundarakānda, B1 includes only 1-12 Sargas and D2 only 1-5 Sargas of the Yuddhakanda in the Sundarakanda; while Dı and Dı extend the Sundarakāṇḍa so as to include the first thirty-one Sargas of the Yuddhakāṇḍa.

We may refer to the view of some scholars regarding the extent of the Sundarakānda in the earlier stages of the growth of the epic. For instance, Dr. V. S. Agrawala and Rai Krishnadas state: "Some MSS. (in N-W recension) carry the title Sundarakāṇḍa up to the end of Yuddha·kāṇḍa, treating the latter as the Lanka-parvan of the former. This shows that at one time only the Ayodhyā-kāṇḍa and the Sundarakānda formed the whole text up to Rāma's coronation."—JAOS Vol. 82 (1962), p. 578. Suffice it to say here that the evidence of the MSS. in this respect should be treated with great circumspection. For it is not unlikely that the scribes were not as serious in this matter as they might be expected to be. For instance, Da designates किष्किन्याकाण्ड as उद्योगकाण्ड in the colophons of Sargas 49 and 50; Die has the colophon: लङ्कापनंणि सीताया: etc., at the end of Sarga 27 and लङ्कापनंणि हतुमहिकल्प: at the end of Sarga 28

In Kşemendra's Rāmāyaņamañjarī

Ksemendra's Rm. which generally follows the NW recension does so in this respect also. The contents of the first Sarga of the Sundarakāṇḍa are found included in the Kişkindhākāṇḍa in st. 510-573-

Rm. lists the following topics which constitute the contents of the Sundarakanda in this edition (additional titles are placed within brackets):

In Kişkindhākāṇḍa—1. [हतुमतः महेन्द्रपर्वतारोहणम् (st. 510-533)]; 2. मैनाकदर्शनम् (534-47); 3. सुरह्मा दर्शनम् (548-559); 4. सिहिकावधः (560-64); 5. सागरल्ह्ननम् (565-73).

In Sundarakāṇḍa—6. चन्द्रोदयः (1-47); 7. अन्तःपुरपरिचयः (48-121); 8. अशोकविनकाप्रवेशः (122-136); 9. सीतादर्शनम् (137-161); 10. सीतातर्जनम् (162-280); 11. त्रिजटास्वप्तः (281-297); 12. हनुमत्सीतासंभाषणम् (298-381); 13. अशोकवितकाभद्गः (382-413); 14. किंकरवर्षः (414-431); 15. जम्बुमालिवर्षः (432-439); 16. मन्त्रितनयवर्षः (440-443); 17. दुर्थरादिवध: (444-452); 18. अक्षवध: (453-462); 19. हतुमद्गहणम् (463-483); 20. लङ्कादीपनम् (484-570); 21. हतुमत्पुनरागमनम् (571-596); 22. मधुननिवलोपनम् (597-632); 23. वानरप्रत्यागमनम् (633-643); 24. [हतुमता सीता- INTRODUCTION XXXI

वृत्तान्तनिवेदनम् (644-660)]; 25. समुद्रदर्शनम् (661-688); 26. [रानस्य सुग्रीवं प्रति आदेशः (689-693)]; 27. [रामस्य होकप्रलारः (694-705)].

Nos. 25, 26 and 27 of this list are included in the Sundarakāṇḍa in the Rm, but they form the contents of Sargas 1-5 of the Yuddhakāṇḍa in this edition. Rm, agrees with D2 in this respect.

The Story in the Sundarakānda

In the Sundarakāṇḍa, Hanumān flies over the strip of the ocean in an attempt to find out Sītā's whereabouts. On the way, he shoves aside the mountain Maināka which had emerged from the water to provide a resting platform to him; he had to use his wits against Surasā whom the gods had sent to test his strength; and had to kill Simhikā, the female demon, who blocked his progress. After landing on the island, he scans the beauty of the city of Lankā nestling on the Trikūṭa mountain. Wondering how to get inside this strongly guarded capital of Rāvaṇa, he finally enters it evening time, assuming the size of a cat. The moon is scattering its silver sheen over the landscape, while Hanumān searches the city and the palaces of Rāvaṇa and his councillors and the Aśokavanikā where he is lucky to find Sitā surrounded by female demons. In the early hours of the morning, Rāvaṇa lustfully visits Sītā and coaxes, cajoles and threatens her in an attempt to secure her willing submission. Sītā, however, spurns his advances whereupon he orders the female demons to bend Sītā to his will by any and every means and leaves the place.

The attempts of the female demons to persuade or frighten Sītā fail. They threaten to cut the distressed Sītā to pieces. But Trijaṭā intervenes and warns them all against the terrible fate that would overtake Rāvaṇa as indicated by the dream she had had and asks them to treat Sītā kindly.

Hanuman who was perched on a tree was a witness to all these happenings: he proclaims the glory of Rama and his family and, then presenting himself before Sitā, assures her about his identity and narrates the events leading to his arrival there. He then offers her the ring which Rama had sent: Sitā is greatly moved: she describes her own plight and warns that Rama should rescue her from Ravaņa within two months after which Ravaņa had threatened to dispose of her if she remained unyielding. Hanuman asks for a token of recognition for Rama whereupon Sītā hands over her crest-jewel to him and describes the crow-incident which was known in its details to no other persons except Rama and herself.

The Hanuman, desiring to test the strength of Rāvaṇa, destroys the Aśoka garden and kills the guards of the garden. Rāvaṇa sends bands of armed demons and his son, Akṣa, who is killed by Hanuman. Then Indrajit comes on the scene: he fetters Hanuman with the Brāhma-missile and marches him off to Rāvaṇa who out of rage orders that the tail of Hanuman be tied with rags, soaked in oil and set afire. With his tail ablaze, Hanuman roams about the city, setting everything on fire and in the end plunges into the ocean to extinguish the blaze on his tail. After taking leave of Sītā who luckily had remained unharmed, Hanuman flies back across the ocean to the Mahendra mountain where the monkeys were anxiously waiting for his return. He is warmly received by Aṅgada and other monkeys who are all pleased with the success of his mission. On their way back, the monkeys, being full of elation, ravage the Madhuvana which was beloved of Sugrīva, the monkey-chief and belabour the monkey-guards. Then, they all meet Rāma, Lakṣmaṇa and Sugrīva and narrate Hanuman's successful flight to and from Lanka. Rāma anxiously asks for details about Sītā whereupon Hanuman offers him the crest-jewel and gives a detailed account of how Sītā was living in the hope of her rescue by Rāma himself.

The contents of the Sundarakāṇḍa with some details are attested, apart from other testimonia, by Kālidāsa in Raghuvaniśa 12.60°d - 65 and in Meghadūla st.

Critical Remarks

This $K\bar{a}nda$ is peculiar in its constitution because it contains internal checks in regard to its contents. Whatever experiences Hanuman goes through in the course of his flight and stay in Lauka are recounted by him before the monkeys on his return and then before Rama on the Prasravana mountain. Broadly speaking, therefore, Hanuman's recapitulation of his experiences would act as a check on the

contents of the earlier Sargas of the Kānda. There is discernible a high sense of propriety and relevance in the manner of Hanuman's reporting to his superiors because he reports to Angada and other monkey. chiefs his experiences during the flight and the scenes in Ravana's palace and his witnessing how Ravana threatened Sitā and his own conversation with Sitā. It is only proper that the details of his conversation with Sītā, her laments, her reference to the highly personal details of experience in the Crow-incident are all recounted before Rēma. This peculiarity of containing built-in checks marks off the Sundarakāṇḍa from other Kāṇḍas.

The Critical Notes are designed to deal with questions of detail as well as larger questions which ordinarily would be dealt with in the Introduction. The Notes are therefore to be treated as a part of the Introduction. We shall notice here some of the episodes or aspects of episodes which have not been discussed in the Notes. Before taking them up, however, we shall discuss the significance of the title

The Title of the Kanda

The title 'Sundarakāṇḍa' is unusual, so to say. For, while the titles of Ayodhyā-, Araṇya- and Kişkindhā kāndas are derived from place-names and Yuddhakānda is also optionally known as Lankakānda, the names of the Bāla- and Uttara-kāndas are based on the earlier and later life of the hero i.e. they are based on the element of time. The title of the Sundarakanda conforms to neither of the two principles of designation and thus stands apart from the rest in this respect. Jacobi (Das Rāmāyaṇa, p. 124) has opined that the lovely descriptions in which this Kānda abounds gave it its name—Sundara Kanda (the Beautiful Section). Winternitz is inclined to the same view. Cf. History of Indian Literature, (Eng. tr.) Vol. I (1927), p. 490. It should be noted in this connection that the word gent occurs only once in 6.15 in this Kānda in a quite inconspicuous manner. The question of the origin of the title is brought no nearer to solution by taking into consideration the possible larger extent of this

Episodes and Incidents

Surasā episode-The details of this episode and the sequence of the three encounters which Hanuman faced and overcame are set forth in the Critical Notes. But the larger question regarding the authenticity of this episode remains, despite the fact that it is supported by the MSS. The question

The difference in location of the Surasa episode in the first Sarga in NW and W versions on one side and NE version on the other inside the same-Northern-recension may raise doubts which are only strengthened by its omission (which is unlikely to be due to haplology) in Sarga 56 in NW and W (except Ds) versions. As a matter of fact, the very motivation of this episode looks absurd in the context and makes the episode suspect. It is said that gods wanted to test Hanuman's prowess and therefore requested Surasa (mother of gods or Nāgas) to obstruct his progress (बलं पराक्रमं च ज्ञातुमिच्छामहे). That Hanuman who is the only one among monkey-leaders capable of crossing the ocean and who has undertaken this task in the larger interests of the gods should have to face an additional obstacle deliberately created by the gods with a view 'to test his strength' is a proposition too unreal to be convincing. Very probably, this episode is inserted here to counterbalance the Simhikā episode: indeed, according to the evidence of some MSS., it is no more than a duplication of the Simhikā episode in concep-

That the Simhikā episode is an organic part of the contents of the Sundarakāṇḍa is beyond doubt-When Sugriva briefs the monkey-leader about the topography and land-marks of the Southern direction, he states that in the midst of the southern ocean there lived a female demon, known as Angaraka, who

दक्षिणस समुद्रस्य मध्ये तस्य तु राक्षसी। अङ्गारकेति विख्याता छायामाश्रित्य भोजनी ॥—4.40.26 INTRODUCTION XXXIII

He mentions Maināka, too; but there is, naturally, no mention of Surasā for, as we learn from this $K\bar{a}\eta da$, she was a temporary obstacle engineered by gods and not a permanent feature of the southern ocean.

The evidence of the Rāma-upākhyāna in the Mahābhārata (III. 258-276) is also significant. Mbh. III. 266.57 reads:

ततः पितरमाविश्य पुष्ठुचेऽहं महाणेवम्। शतयोजनविस्तीणे निष्टत्य जलराक्षसीम्॥

This statement about the destruction of a water-demoness clearly refers to the destruction of Simhikä. (It may be borne in mind that Surasā is not destroyed; and that she, mother of gods, is described as assuming the demon form). The version of the Rāma story utilized by Ru. has, therefore, no knowledge of the Surasā episode.

Rm. knows the Surasā episode with its motivation as conceived in the present Kāṇḍa. On the other hand, the Agni Purāṇa refers to the Maināka and Simhikā episodes but does not mention the Surasā episode. Cl दृष्योत्थितं च भेनाकं भिहिकां निनिपाल च ।—A. P. 9.3. The Padma Purāṇa is silent about all the three episodes and therefore sheds no light on the question under consideration.

Lastly, it should be noted that the two tables of contents given in the first and the third Sargas of the Bâlakāṇḍa do not mention any of these three episodes.

It is apparent on the evidence before us that the Surasā episode, notwithstanding the support of the MSS., did not form part of the original text of the Rāmāyaṇa and therefore is a later addition.

Lanka-devi episode—Relegated to the Appendix I (No. 1). It is supported by the entire S recension and by D3 and D6 from the N recension. D3 is a misch-codex, influenced by S recension. The statement in the 70th line of this passage contradicts the statements made earlier by all these MSS. regarding the manner of Hanuman's entry into the city.

Puṣpaka-varṇana—Relegated to the Appendix I (No. 2). The passage is supported by S recension and NW and W versions of N recension: it is omitted in NE version. This passage is omitted in the edition of Gorresio as well as that of Amarnath Thakur in the Calcutta Sanskrit Series (wherein it is Sarga 13 and the footnote adds: क and च पुस्तक्योरचं सभी नास्ति। p. 3565). The passage is highly artificial in language and style and empty of ideas behind high-sounding expression.

Gorresio has omitted Sarga 6 (= 7 B. ed.) also, despite the fact that it is supported by all NE MSS, too.

Appendix passage no. 4—is a NW and W insertion of 70 lines. Apart from the amplification contained therein, the passage states that Hanuman had to wait for a whole day before he could convince himself about the identity of Sita at night-fall.

Appendix passage no. 5—is a S insertion. It amplifies the details of Trijaţā's dream and unreservedly describes Rāma not only as Viṣṇu but the Highest Brahman. Cf. lines 18 ff.

The Kāka episode—is fully supported by both the recensions in Sarga 36 where Sītā narrates it before Hanumān at the latter's request for a means of recognition for Rāma and again in Sarga 65 where Hanumān gives a description of the plight of Sītā, hands over to him the crest-jewel sent by Sītā and repeats the Kāka-incident to convince Rāma about the authenticity of the information brought by him. It may be recalled that this episode is not included in the constituted text of the Ayodhyākānḍa by its editor, Dr. P. L. Vaidya, for want of adequate MS. support.

The Kāka-episode is attested by Kālidāsa in Raghuvamśa 12.22-23, Ru. 266.67, Agni Purāṇa 9.14, Padma Purāṇa 6.269.194 ff and Rm. 5.369-372. The Padma Purāṇa version is slightly different from all other accounts towards the end: it states that at the request of Sītā Rāma spared the crow through mercy; there is no mention of the crow losing one eye for his misadventure.

Akṣa-vadha episode—is fully supported by the MSS. It is attested by Kālidāsa, Raghu. 12.63, Agni P. 9.17, Padma P. 6.269.286 (राजणस्य सुत्र is clearly अक्ष). Ru., however, does not refer to the destruction of Akṣa.

The first table of contents in Bālakāṇḍa refers to 'the crushing of the brave Akṣa' (1, r.60) but the second table in the third Sarga of the same $K\bar{a}n\bar{d}a$ is silent about it.

Lankā-dahana episode—is supported by both the recensions. It is attested by Kālidāsa, Raghu. 12.63, Ru. 266.68^{ab}, Agni P. 9.22, Padma P. 6.269.288, Rm. 5.484-570.

Both the tables of contents refer to the burning of the city of Lanka. Cf. I. 1.62 and 3.23.

Jacobi, after a careful investigation of the evidence, considers both the Akṣa-vadha and Laṅkā-dahana episodes as later additions. Cf. Das Rāmāyaṇa, pp. 31 ff.

Madhuvana episode—is described in Sargas 59-52. The MS, evidence is discussed in the Critical Notes on 1274*. Jacobi (op.cil. p. 37) holds that the incident of the spoliation of Madhuvana interferes with the smoothness of the narrative and therefore is a later interpolation.

The arguments of Jacobi can be understood but are such as leave room for a different and equally valid approach to the problem. He has made out a strong case against the Lankā-dahana episode being a part of the original Rāmāyaṇa and in the course of his reference to the 'ape' in Hanumān which the reciters and poets would be tempted to exploit to the full, he makes a reference to the devastation of Madhuvana by the monkeys who were elated at their success in the mission. It appears that while the crux of Jacobi's argument remains valid, the appraisal of the Madhuvana episode has suffered from its being assessed from what may be described as a subsidiary stand-point. Let us see how.

It would be readily conceded by every one, I hope, that the successful completion of a rather difficult assignment generates a sense of elation in everyone. Vālmīki was a poet; and the author of a poem like the Rāmāyaṇa could not possibly miss or forego the description of this natural reaction in the host of monkeys bursting with the joy of a mission successfully carried out. What the monkeys would have done would be nothing more than taking some liberty with things usually forbidden to them-While returning, they might have tresspassed on the Madhuvana, the preserve of the monkey chieftain Sugriva, and plucked fruits and helped themselves with the exhilarating fruits-juices, ignoring the protests of the guards. This would be not only intelligible but natural enough. There is evidence to show that originally this was the only manner in which the monkeys dealt with the Madhuvana—they 'enjoyed' it. For instance, Ru. (266.26) states: मधुननं मुद्धे पवनात्मजः। Ru. thus refers to the forcible enjoyment of the Madhuvana by Hanuman, Augada and their companions. This reading (强强) is supported by all MSS. utilized for the Critical Edition of the third Parvan of the Mahābhārata. The Agni P. is perhaps more explicit when it states: अङ्गराये: पीरवा मधुतने मधु। जित्वा दिधमुखादीश्च। (9.23) It clearly asserts that the elated monkeys drank Madhu in the Madhuvana, despite the protests of Dadhimukha and others, which were brushed aside. The Padma P. in keeping with its tendency to pass over some details in this context makes no mention of the Madhuvana at all. Rm. lists the topic as Madhu-vilopana but describes the drinking of Madhu by the monkeys who played pranks characteristic of their kind and the overpowering of Dadhimukha by Angada who pressed him to the ground and 'broke' some of his limbs. Actually while introducing this incident, Rm. states that Angada permitted them 'to enjoy the festival of drinking

INTRODUCTION XXXXV

There is, therefore, evidence to show that originally the exuberant monkeys indulged in drinking Madhu and taking liberties with the Madhuvana, being quite unmindful of the protests of the guards. On this natural foundation, the later reciters built, as argued by Jacobi, the superstructure of the fights and fisticuffs and the devastation of the Madhuvana. The Bhoga (enjoyment) of the Madhuvana was distorted into its Bhanga (destruction)—how easy it is in Sanskrit to change 3% into 4%! The layers of the superstructure are not difficult to discern.

Principles followed in the Constitution of the text

The principles followed in the Constitution of the text of the Sundarakāṇḍa are the same as those which were formulated and enunciated by the late Prof. G. H. Bhatt, the first General Editor of the Rāmāyaṇa, in his Introduction to the Bālakāṇḍa. I should like to add for clarification that when S MSS. are divided among themselves as well as against N MSS. which, too, are not uniform, a reading has been chosen, which would reasonably account for the variants in both the recensions.

Before concluding, I am glad to make acknowledgements. In the first place, I have to refer, with a sense of personal loss, to the sudden demise of Prof. G. H. Bhatt, the first General Editor of the Rāmāyaṇa, in April last year. A man of genial temperament and untiring in the discharge of his duties, Prof. Bhatt considered the Rāmāyaṇa project a mission to which in the last few years he dedicated himself entirely. I acknowledge my deep debt of gratitude to him for the help and advice which he offered to me unreservedly in the course of my work in connection with this Kāṇḍa. He was able to see the first printed form of the Sundarkanda before he passed away suddenly. Next, I tender sincere thanks to my esteemed friend and senior colleague, Rev. A. Esteller, S. J., former Head of the Department of Sanskrit at the College, who with his unbounded interest in text-critical problems was generous in offering his views full of critical insight and thereby enabled me to have a better perspective of the points which I referred to him. I sincerely thank Dr. U. P. Shah, the present General Editor of the Rāmāyaņa, for the uniform courtesy shown to me. I offer my heart-felt thanks to Shri M. R. Nambiar, Shri H. T. Desai (both of whom are an asset to the dept.) and all other members of the staff of the Rāmāyaņa Department for their willing and generous co-operation extended to me in the course of my work on this Kanda. I, also, thank Shri R. J. Patel, Manager of the University Press, for the neat elegant printing of a work of (from the printer's point of view) such a complicated nature.

वन्देहं रामचन्द्रं पवनसुतनुतं सुन्दरं सुन्दरस्थम्।

आश्विन शुक्र १, वि. सं. २०२२ Bombay, 15th October, 1966

G. C. JHALA

CONCORDANCE OF THIS EDITION

with the Bombay, Kumbhakonam, Gorresio and Lahore Editions

- N.B.:—(i) A * passage that is a substitute in one edition and an insertion passage in another edition is marked by the sign { placed before that * passage.
 - (ii) A passage noted in footnotes in the Lahore edition is marked by fn. in the Concordance.

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
1	8ab 8c 8s²-ga 9b	Rumbh. Ed. 1 1 2 3 4-7	Gorresio Ed. 5 1	IAhore Ed. IV. 60 13

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
15-16 17-19 23* 24* 20-24 25-26 27-28 25* 26* 27* 1. I 27(A)* 27* 1. 2 29-33 28* 34 35* 30* 41-47 31* 1. 5-6 48-49 33* 50 34* 51-52 53-54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65-67* 38* 1. I-3 1. 4 68 39* 69** 69** 69** 69** 69** 69** 69**	17-18 19-21 — 22-26 [27a-h] 27i-28 — 29ab — 29ad 30-31 — 35 36 37-41b 41cd 42cd 43-49 50-51 [52ab] 52c-f 53-54 55-56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67-69b 69c-70b 70cd 71-72b 72cd 73 74cd 73 74cd 77 78ab 78cd 79ab 79c-80 81-84 85-93d [93c-93v] 93w-94b	17-18 19-21	18 19-20 21-22 23 25 26 24 27 28 30ab 30cd 31a-d 31ef 7 57c-58b 61cd 63ab 1-9 1C-14b 14c-15b	26-27 11-13 14 28-32 33-34 35-36 37-38

	1			
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
43*	_	_	_	
Soci	94cq	10004	15 ^{cd}	105 ^{c3}
44*	· -		16	105
45*	1	_	10	_
GO	95	101	17	106
46 [‡]	96	102	^/_	
Q1-Q7 ^d	97-103	103-109 ^d	18-21	107 108–I14
47* l. I	37_13		47 ^{cd}	115 ^{ab}
47 A)*	_ 1	_	<u> </u>	***2
47* l. 2	_ :	owner.	48ab	115 ^{cd}
47* l. 3	_ i	-		110ab
07°f	104 ^b	109ef	25 ^{a3}	116cd
48*	_		_	_
08	104°-1056	110	29°-30°	117
49*	_	_	_	'- -
QQ-IOI [®]	105°-107	111:136	25°-27	119-1206
IOIc-J	rog	114	28:-296	121
50*	-	_	_	_
10220	IC9ah	113 ^{ed}	28ab	120 ^{cd}
102°-107b	109°-114b	115-1206	30°-35	122-126
51*	_	_	36c-4cb	127-130
107 ^{ed}	714 ^{cd}	120 ^{ed}	36ab	
108-112	115-119	121-125	40°-45°	131-135 ^d
52*		7	45°-486	
113	120	126	48°-496	135*-136*
53*			.05.==	136°cd
114-1166	121-123	127-128	49°-51 52°-6	137-139
55* 116°-117	7025 704	700	52 ^e -54 ^b	7205 T40
57* .	123°-124	129	54 ^c -55 ^b	139°–140 141
118 ^{ah}	125ab	130ab	55 ^{c2}	142 ^{ab}
I I Sed	125 ^{cd}	130 ^{ed}	33_	142 ^{cd}
110	126	131	56°-57°	1430-3
58*	_	-3-	- 3/	1430
12Ca5	127 ^{ab}	13203	_	: 62 1 ^{ab}
120 ^{cd}	127 ^{cd}	132 ^{cd}	56ab	Ica
59*		_	_	
121 ^{ab}	128ab	133 ^{ab}	cf. 41* l. r	205
6o*	— i	_	_	2 ^{cd}
121 ^{cd}	128ed	133 ^{cd}	cf. 41* l. 2	3
122-129 ^b	129-1366	134-141 ^b	66-736	4-11 ^b
62*			73 ^{cd}	
129 ^{ed}	136ed	141 ^{cd}	_	1I ^{cd}
63*		[142 ^{cd}] 142 ^{ab}	6 200	IZab
13005	137 ^{ab}	142°	6 2 ^{ab} 2 ^c -8	12°-18
130°-136	137°-143	142°-148		1210
65*	144	[140] 150 ^{ab}	Gap	1900
137 ^{ab}	145 ^{a5}	150 ^{cd}	9 ^{ed}	19 ^{a5} in.
137 ^{cd}	145°-149	151-155	9 10-14	20-21
138-142 67*	150-1516	156-157		
U/	151°-152 ⁵ (r.)	157°-158b(r.)	_	_
7.42	152°-153b	158°-159b	15	25
143 68*	-555	_	_	-
	153°-154b	159°-160°	16	26
144 145ab	[154 ^{c2}]	160cg	17 ^{c5}	2726
145 rd	154 ^{ef}	161a5	17 ^{ed}	2753
146-149	[155°-155p]	162-165	18-235	28-31
15000	155qr	16600	23 ^{cd}	3245
150 ^{cd}	155st	[165 ^{cd}]	2400	3200
-3-				

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore E
151-156	156-161	166-171	24°-29	
157	162	172	1 I	33-38
72*	_	_		39
58-159	163-164	173-174	7 58°-60°	_
*	_	- 1	35 00	40-41
бо ^{а5}	16503	175ab	64 ^{cd}	
5*			94	4295
161 <i>c3</i> 161 <i>c3</i>	165°-1666	175°-1766	62	
162 ^{ab}	166cd	17601	60°cd	42-436
62 ^{cd}	167ab	17705	6 <u>r</u>	43**
6*	167 ^{cd}	17704		44ab
-164 ^b	760 - 6 1		_	44 ^{cd}
* l. I	168-169b	178-1796		45
7* 1. 2-3	169 ^{cd}	179 ^{cd}	_	46-47 ^b
6.1cd	170	[180]	_	4=6 ,04
8*	171ab	[18126]	63 ^{cd}	47°-48b
65	171°-172b	-	64 ^{ab}	48rd
79 [*]	171-172 ⁶	[1810]	65	
66-170	173-1730	182	-3_	49
lo*	178cd	183-187	8 I-5	-
71-173	179-181	188ab	- 3	50-54
1*	-/9 101	188c-190d	6–8	
2*	18200		_	55-57
74-175°	182°-183°	190ef	_	_
75 ^{bc}	1834-1849	191-1924	9-100	= 0 = of
75 ^d 76	1846	19200	1000	58-59ª
7 ⁴³	184°-1856	192d	10d	59 ^b
l. 1	185cd	193	_	59°f
3* 1. 2-4	_	19406	Ilab	60 ^{a3}
77cd	064		_	60 ^{cd}
*	186ab	194 rd		00
•	_	-94	IIcq	6r
* 1. 1-2	1860-1876		1004	62
, l. 3	187°d	195	12-14	10-11
, l. 4	187°f	19603	_	Name of Street
78-17900	188-1894	-		64 ^{ab}
7** 79 ^{cd}	-	1964-1974	75 63	6Acd
79** 8*	1894		15-166	65-66b
80	_	197 ^{ed}	18cd 18cd	_
8r	190	Top	10-4	66 ^{cd}
9*	19r	198	19	67
3203	Yough	199	20	63 68
*	192ab	2000	21ab	68
2cd	19201	-00	2206	
*	-ya	200 ^{cd}	225-276	69ah
3-184	193-194		21cd	C-od
*	75 -34	201-202	-	Gged .
5-187	195-197	_	-	70-726
*		203-205		72°-73
* 8	168	206	23°-25	74
9	199	206 207	_	75-77 78
ŧ.	200	207		/ _
* 1. 1-2	20 I ^{ab}		26	70
(A)*	201-0	209ªb		79 80
' l. 3-4	20 [cd		-	81 <i>ab</i>
)	202	2000		8216
	-	210	_	82cd
				81cd

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahere Ed.
2 97* 1 2 68* 3 100* 4-7b 7°-8 6ab 102* 6c 9d-10a 10bed 104* 104* 105* 12c-13 106a 14ab 107* 14c-16b 110* 16cd	Bom. Ed. 2	2 — I 2 3 4-7 ⁶ 7 ⁷ -8 9 ^{cb} 9 ^d -10 ^d 10 ^{bcd} — II-12 ^b — I1 ^c -13 — I4 ^c -16 ^b 10 ^c -17 ^b 17 ^{cd} 18-20	9 1 ^{ab} 1 ^{c-2b} — 2 ^c -3 ^b 3 ^{c-6} — 7 ^{ab} — 7 ^c — 7 ^d -8 ^b 8 ^{c-9} 10 ^a — 10 ^c -11 — 12 ^{ab} 12 ^c -14 15-16 ^b — 17 ^{ab}	Lahere Ed. V. 1 — I 2 3 4ab 4c-7b 7c-8 9ab 9c 9d-10a 10bcd 11-12b 12cd 13-14b 14cd 15ab 15c-27b 17c-18b 18cd 19-21
110*	16°-17°	16c-17b 17cd 18-20 24a 24b 24cd 25abc 25d 21 22ab 22c-23b 23cd 26 27 28-31b 31cd 32 33 34-35 36cd 37 38ab	17°b 17°-24b 17°-24b — 16°d — — 24°-25b — 25°-26b — 26°-27b — 27°-30 31°b — 31°-32b — 31°-32b — 34°d — 35 36°b	17 ² -18 ^b 18 ^{2d} 19-21 23 ^c 25 ^{ab} 25 ^{ab} 25 ^{cd*} 25 ^f 24 22 23 ^{ab} 26 27 23-31 ^b 31 ^{cd} 31 ^{cf} 32 33 34-35 36 ^{ab} 36 ^{cd} 37
36°-38 39-45 1°3* 46°-3 { 1°25* 126* 46°f	36°-38 39-45 46 47°b 47°d	38°-40 41-47 48 49°b 49°d	36°-38 39-45 46 47°*	38 ^{a5} fn. 38-44 — 45 — 46 ^{a5}

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
128* J. I-2 1. 3 1. 4 1. 5-7 1. 8-10 47 48-49 50° 50°-51 52 53 54-55 10° 10° 12° 22° 131* 22°-3° 56°-4° 132* 4° 4° 133* 5°° 137* 6° 6° 138* 7°° 7° 8° 8° 8° 9-10° 10° 10° 11 12° 12° 1. 28-45 1. 46-56 1. 1. 56fn. 1. 56fn. 1. 1. 72-73 20° 20° 144* 145* 146* 147* 21° 21° 21° 21° 21° 21° 21° 21	48 49-50 ^d [50 ^e] 50 ^e -51 52 53 54-55 1 ^{ab} 1 ^{cd} 2 ^{cb} 2 ^c -3 ^b 3 ^c -4 ^b 4 ^{cd} 5 ^{ab} 6 ^{cd} 6 ^{cd} 7 ^{ab} 7 ^{cd} 8 ^{ab} 8 ^{cd} 9-10 ^b 10 ^{cd} 11 12 ^{ab} 12 ^{cd} 13-17 18 19 20-33 ^b 33 ^c -41 ^{cd} 42-47 ^b 47 ^c -51 1-2 ^b 2 ^{cd} 3 4 ^{ab} 4 ^{cd} 5 ^{ab} 5 ^{cd} 5 ^{cd}	50 51-52 53 ^{ab} 53 ^c -54 55 56 57-58 1 ^{ab} 1 ^{cd} 2 ^{ab} 2 ^c -3 ^b 3 ^c -4 ^b 4 ^{cd} 5 ^{ab} 6 ^{ab} 6 ^{cd} 7 ^{ab} 7 ^{cl} 7 ^{ef} 8 ^{ab} 8 ^c -9 ^b 9 ^{cd} 10 11 ^{ab} 11 ^{cf} 12-16 17 18 19-32 ^b [32 ^{cd}] 3 ^{cd} 4 ^{cd} 4 ^{cd} 5 ^{ab} 10 11 ^{cd} 12-16 17 18 19-32 ^b [32 ^{cd}] 3 ^{cd} 4 ^{cd} 4 ^{cd} 15 ^{ab} 16 ^{cd} 17 18 19-32 ^b [3 ^{cd}] 3 ^{cd} 4 ^{cd} 4 ^{cd} 10 11 ^{cd} 11 ^{cd} 12-16 17 18 19-32 ^b [3 ^{cd}] 3 ^{cd} 4 ^{cd} 10 4 ^{cd} 10 11 ^{cd} 11 ^{cd} 12-16 17 18 19-32 ^b [3 ^{cd}] 3 ^{cd} 4 ^{cd} 10 11 ^{cd} 11 ^{cd}	50cd 50ab 51-52b 68 	46°-f 47°-b 47°-d 48'-49°-50 51 52'-53 54°-d 55'-56 57 58 59'-60 1°-b 1°-d 2°-3°-b 4°-5° 4°-5° 4°-5° 4°-5° 4°-5° 11 12°-d 13'-17 18

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
216-5	6	6c_78		
22	7-85	7-8	5	24
14S*	1 / _	/-0	3°-4	22°-23
23	8c-06	9		
1503	-	9_	9-11b	25
-0-		_	(cf. 5.2.48-50)	_
151*	Oc-10p	10	(61. 5.2.46-50)	10
24-25	10°-12	11-13		19 26-27
152	-	11-13	11-13	20-27
153*	13 ^{ab}	13 ^{cd}		
26°b	13 ^{ed}	14eb	1625	29 ^{cd}
26 ^{cd}	14 ^{ab}	14 ^{cd}	1.4ab	37 ^{ab} .
154*	14_	14	14"	3/
27-286	14°-15	15-16		37°d 28-29 ^b
25cd	1626	16 ^{cd}	14°-15 16°d	29"/
156*	10	10-	10	3000
29 ^{ab}	16ed	17 ^{ab}	1700	30 ^{cd}
29 ^{cd}	17ah	17 ^{cd}	· 18cd	3000
30 ^{ab}	17 ^{cd}	18ab	10°°	33 ^{cd}
30°c4	1826	18cd	19 ^{ab}	34 ^{cd}
3001	- Sed	100	22 ^{cd}	34 ^{ab}
30	1Scd	19 ^{2b}	2202	35°ab
31 ^{ab}	1946	1904	17 ^{cd} 18 ^{ab}	31ab
157*	- and		10-0	3 Led
158*	19 ^{cd}	2020	- -	- sh
31ed	20 ^{ab}	20 rd	19 ^{ed}	32 ^{ab}
159*	·		20 ^{ab}	_
160*	20 rd	21 ^{ab}	1	36ed fn.
32 ^{ab}	21 ^{ab}	2I ^{cd}	21 ^{cd}	30°4 In.
161*				364
32 ^{cd}	21 ^{cd}	22 ^{ab}	·	32 ^{cd}
33 ^{ab}	2200	22 ^{cd}	20 ^{cd}	33°b
162*	22 ^{cd}	23 ^{ab}		
33 rd	23 ^{ab}	23 ^{cd}	2100	35 ^{ca}
{163*	_	_		
{164*	_	<u> </u>	=	- Cab
165*			-	36°b
3400	23 ^{cd}	24 ^{ab}	22*	_
167*	I		-	_
168*	24-25	24°-26°	_	_
34 ^{cd}	2600	26 ^{cd}	_	-0 -4
35-37 ⁶	26°-28	27-29 ^b	- :	38 -4 0°
169*	29 ^{ab}	29 ^{cd}	_	and and
37 rd	29 rd	29ef		40 ^{cd}
170*	_ 30	30		, –
171*	5 —	5 —	11 1-2	3
1-5 172* 6-9°	1-5	I-5	3-7	1-5
172*	6-7	6-7	0	6 -0
6-9ª	8-114	8-114	8-11e	6-92
98	119	116	IIp	9",
9°	110	IIc	116	og 10b og fn. 9c 9b
94	II ^d	III ^d	11 ^d	9-10.
10 ^a	124	120	124	9,
10p	125	12 ^b	12 ^b	9"
173*	_	_	_	
174*	12 ^{cd}	12 ^{cd}	-	
IOc	13°	134	12 ^c	IOa
174* 10° 10°	135	136	. 12 ^d	10°
175*	1300	13 ^{cd}	_	
11-18	14-21	14-21	13-20	zz-18
19	22	1 22		19

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
20-24 180* l. 1-3 	23-27 6 I 2 3ab 3c-6 7-11b 11cd 11cd 11cd 11cd 11cd 11cd 11cd 1	23-27 6 I 2 3ab 3c-6 7-IIb IIcd I2ab I2cd I3ab I3cd I4 I5ab I5cd I5cd I5cd I5cd I5cd I3cd I4 I5ab I6c-Icc Igde Igde Igf-21 22cb 22c-25b 25c-27 28a-d 28c-29b 29cd 30c-31b 31cd 32cd 33cd 33cd 33cd 33cd 33cd 33cd 33	21-25	20-24 26b 26c-29 (cf. 5.3.34c-37[v. 30 4 6 18c-19b 19cd 19c-22 23-27b 27cd 28ab 29cd 28cd 28cd 29ab 30c-31b 31cd 1c-4b 4cd 5ab 5cd 7ab 7c-10c 10d-11a 11b-13b 13c-16b 16c-18 32 33 37ab 34cd 34cd 35-36 37c-38b 38cd 39ab 30cd 40cd 40cd 40cd 40cd 40cd 40cd 40cd 4

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Committee Til	
	30111, 201.	Kumba. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
39 209* l. 1	41 — — 42 — — 43 44 ^{ab} — — 44 ^{cd} — 7 I — 2 — 3-5 6ab	39 	47 48ab 48cd 46ab 46cd 42c-43b 43c-44b 44c-45b 49ab 45cd 49cd 49cd	46 47 ^{cd} 52 ^{cd} 53 ^{ab} 53 ^{cd} 54 ^{ab} 47 ^{a-d} 48 49 ^{ab} 54 ^{cd} 50-52 ^b 55 ^{ab} 55 ^{cd} (r.) 9 10 10 ^d fn. 11-13
0 ²² 6c-7 ^b 7cd 8a 8bcd 9 ^{ab} 221* 9 ^c 222* 9 ^d 10 ^a 10 ^b 10 ^{cd} 224*	606 60-76 706 82 82 82 82 82 84 926	6ab 6e_7b 7cd 8a 8bed 9ab 9e 10a 10a		13 ^d fn. 14 14 ^d fn. 15 ^a 15 ^{bc} 15 ^d 16 ^c 16 ^c 16 ^c fn.
11 12 13 228* 14-17 7 App. 1 (No. 2)	11 12 13 14-17 8 1 ^{ab}	11 12 13 		16 ^d — 17 17 ^d in. 18–21
App. 1 (No. 2) l. 3-8	Ic-2	Ic-2	- 1	30-31 ⁸
App. 1 (No. 2) l. 8 fn. [l. 1-18]	-	_	-	3re-35
App. 1 (No. 2) l. 8 fn. [l. 19-20]	-		-	35 fn.
App. I (No. 2)	3ab	3 ^{ab}	_	36 ^{ab}
App. I (No. 2)	3 ^e	3°	-	36⁴
App. 1 (No. 2)	300	3 ^d	-	36°
App. 1 (No. 2) l. 13-25	4-7"	4-7°	-	37-40°
App. 1 (No. 2) 1. 26-27	7 ^{bc}	7 ^{bc}	-	-

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
App. 1 (No. 2)	7 ^d -8	7 ^d -8		1
l. 28-32	0 -			405-405
233*	9 I	· 9 I	13 6	r
234*	_	_	1-2	1 -
2 ^{ab}	2ªb	200	-	
235*	-	-	300	3ªb
2 ^{cd} 3	2 ^{cd}	2 ^{cd}	3°-5 ^b	-
236*	3	3	1 '-	3 rd
4-8 i	4 5-0	4	_	2
9 ^{ab}	5-9 10 ^{ab}	5-9 10 ^{ab}		4-8
238* 9°-146		-	_	22ab
14 ^{cd}	10°-15b	10°-15	_	-
241*	15 ^{ed}	15 ^{cd}	7ab	225-276
1505	16ab	16ab	_	27cd 28ab
242* 15 ^{cd}	_	1000		28 ^{cd}
243*	16cd	16cd		29ªb
244*	17-18	17-18	-	29 rd
150	[19 ^{ab}]	10ap		
245(A)* 16-26	-7_	19cq	5 ^{cd}	anei.
27	19°-30b	20-30		29°5
{249*	300-7	31	8-18	41-51
28	31	trans.	20	52
29 {250*	32	32	21	-
251*	-	33	19	53
App. I (No. 2)	Makey		-	54
3000	33 ^{ab}	-	-	55-56
252* 30°-39	_	3400	22 ^{ab}	
255*	33°-42	34°-43	-	57 ^{ab}
40-46	12-10	J4 -43 	22°-31	57°-66
258*	43-49	44-50	-	57-00
47-48 49-50	1 50-51		32-38	67-736
5r }	52-53	51-52 53-54		-
5205	54 55 ²⁵	1 55	39~40	73°-74
259* 52 ^{cd}		56ab		75-76
53-556	55 ^{cd}	56cd	4186	77 78 ^{ab}
.5500	56-586 58cd		41cd	_
56-57° 57°c	50-604	57~59b 59°°	(cf. 1, 3-7 of 274*)	78cd
57d_58	60 <i>%</i>	60-61a 61bc		79-81 ^b 81 ^{cd}
57 ^d -58 59 ^{sb}	60°-61	61 ^d -62	56-570	82-83ª
59 ^{ca}	62°d	[6306]	57b-58b	8abc
60-61 6206	63-64	[63°6] [63°d]	39**	834-84
62 ^{cd}	6500	64-65 66-0	58cd	85°d 85°d
260*	6514	66cg	59°-616	86-87
		-	61cd	88ab
			62-60	88ed
63	66		l. 2-4 I-2 and	-
64	66 67 .	6 ₇ 68	1. 3-4 cf. 5.9.32 and 5.9.28 respy.)	
	7	68	64 respy.)	
			_	89

Crit. Ed.	70		1	1
Cnt. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
65 ^{ab} 65 ^{cd}	6800	69°	65 ^{ab}	gred
261*	63 ^{cd}	69 ^{cd}	65°4	91 ^{4b}
262*	69	70	66–67	_
66-69	70-73	70 71–74	68-7I	
8 I	10 r	10 I	14 I	92-95 96
263*	2	2		_
2 264*	3	3	2°-36	97°-986
3 ^{ab}	4 5 ^{ab}	4 5 ²⁵	Sab	_
{ 265*		3-	0	99 ^{cd}
264	5 ^{cd}	5 ^{cd}	7ed	97 ^{ab}
4ab	6ab	6ª5	2 ^{ab}	98 ^{ed}
4 ^{cd} 5-8 ⁵	6cd	6cd	3 ^{cd}	9900
8-9	7-10 ⁶	7-10 ^b 10°-11	4-76	100-103 ^b
266*	_	10-11	8e-9	103°-104
1040	12ªb	12ab .	I2 ^{ab}	105 ^{ab}
267*	_	-	_	-
Iocd	I2 ^{cd}	IZed	I2 ^{cd}	102cq
II I2	13	13	14	100
13-156	14	14 15-17 ⁶	13 15-17 ^b	107 108–110 ⁶
15°-166	17°-18b	17°-186	_	IIOc-IIIp
16°-17	18°-19	18c-19]	17°-18	' III ^c -II2
269 * 18 -21			19 ^{ab}	
270*	20-23	20-23	,	113-116
22 ^{ab}	24 ²⁵	2 1 ²⁵	_	11726
271*	_	_	-	_
22 ^{cd} 272*	24 ^{cd} .	24 ^{cd}	_	II7 ^{cd}
23-25	25-27			118–120
26	28	28	_	_
27	29	29	_	121
273* 28 ^{ab}	30°46	30 ^{ab}	-	121 fn.
28°-30	30°-32	30°-32	20°-22	122 ²⁶ 122° - 124
274*	30 -32	30-32	23-28	
-71			(For I. 1-2, cf. 5. 9.	
			31; l. 3-7, cf. 57.	
			53-55 ⁶ and l. 9-12,	
31	33	33	cf. 5.9. 8-9)	125
32	34	31	· _ 1	125
33 ^{ab}	35 ^{ab}	3500	13 45 ^{ab}	
र्य रहत	35 ^{cd}	35 ^{cd}	45 ^{cd}	130 ^{cd}
275* 276*	36	36		130 <u> </u>
34	37	37	42	126 fn.
วร–ว6	1 eR_2n	38-30	A3-5A	127-128
37 ^{a5}	40 ^{ab}	40 ⁰⁰	47 ^{ab}	129**
277*	40°-41 ^b 41 ^{ed}	40°-41 ^b 41°d	Arcd	129 ^{cd}
37 ^{ed} 38	42	42	47 ^{cd} 46	131
{278* l. 3-4		_	_	132
39-400	43-44 ^b	43 ⁻ 44 ^b	48-49 ^b	133-1346
270 [#]		44 ^{cd}	49 ^{cd}	134 ^{cd}
40 ^{cd}	44 ^{ed}	44	49	-31

Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
41 42 43-41 45 282* 46 47 48 283* 49 284* 285* 50 1-3 ^d 288* 289* 290* 291* 3°/ 292* 4 5 ^{ab} 293* 5 ^{cd} 295* 7 ^c 296* 7 ^d 8-9 10-11 ^b 297* 11 ^c -12 ^b 298* 12 ^c -13 ^b 13 ^c -14 ^d 14 ^c 300* 15 ^{ab} 15 ^{cd} 4301* 19 ^{cd} 19 ^{cd} 19 ^{cd} 20 ^c -f 21 ^{ab} 21 ^{cd} 22 23 24 ^{cd} 25 ^{cd}	45 46 47-48 49 50 51 52	11c-12b 12c-13b 13c-14b 14cd 15ab 15c-18b 15c-18b 18cd 20 21 22ab 22cd 23 24 25ab 25cd 26ac 26cd 27-28 20	51 50 52-53 14 29 31 ^c -32 ^b 30 31 ^{ab} 32 ^c -33 34-36 37-38 39 ^{ab} 39 ^{cd} 13 55 54 ^{ab} 54 ^{cd} 14 10-11 ^b 11 ^c (cf. 1. 9-12 of 274*) 40-41 ^b 41 ^c -42 ^b 42 ^c -43 ^b 43 ^{cd} 44 ^{ab} 45 ^{ab} 45 ^{cd} 45 ^{cd} 46 48 49 ^{ab} 47 49 ^c -50 ^b 50 ^{cd} 51 ^{cd} 52 ^{ab} (cf. 1. 3-4 of 260*) 53 ^{cd}	136 135 137-138 140 141 142 144 143°-d 143°-f 145 146 1, 3-4 5°d 5°d 2²b 2cd 6 5 139°d 7-8b 8c 8d 9-10 11-12b 12°-13b 14°-15 16°d 20°d 17-19 20°d 17-19 20°d 17-19 20°d 22°d 24 26 26°d fn. 27°d fn. 26°d fn. 22°d fn.

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
307* l. I {	Bom. Ed.	30 ^d 30 ^e -31 ^b 31 ^{cd} 32-33 34 35 ^{ab} 35 ^{cd} 36 ^c -38 39-44 45 12 1 ^{ab} 11 ^c -5 6 ^{ab} 6 ^c -7 8 ^{ab} 8 ^{cd} 9 10 ^{ab} 12 ^{cd} 13 ^{ab} 13 ^{cd} 14 ^{ab} 14 ^{cd} 14 ^{cd} 15 ^{ab} 15 ^c -16 ^b 16 ^{cd} — 17 ^a	Cf. l. I-2 of 274* and l. I-2 of 260*) 54°-55b 52°d 53°ab 55°cd 56°-58 59-64 — 65°-69 15 1°ab 1°-2 3°ab 4°d 3°-4b 5°ab 7°b 5°-6 8°ab 8°d 9°ab 7°d 10 — 11°ab 11°	Lahore Ed. 31b 30c 30d 31c-32b 32cd 33-34 36 37cd 38cb 39cd 40cd 40cd 40cd 40cd 40cd 7 45c-42 43-48 49 50-52 7 1cb 1c-5 6cb 6c-7 8ab 8cd 11-12b 12cd 13cd 14c-15b 15cd 16cd 16cd
321* 17 ^b -20 21 22 322* 23	17 ^d -20 21 . 22 - 23 24	17 ⁶ -20 21 22 23 24	11 ^d -12 ^d 12 ^b -15 16 17	16 ⁵ -19 20 21 22 23

Crit. Ed.	Bom, Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed
25 ^{ab} 323* 25 ^{cd} 324* 11 1-2b 326 l. I 326(A)* 326* l. 2-4 2cd 327* 328* 3 329* 4 330* 331* 5 6ob 332* 6cd 333* 7-11 334* 12 13-14 15 16-c 337* 16-18 19 339* 20 21 ^{ab} 340* 21 ^{cd} 22 ^a 341* 22 ^a 341* 22 ^a 341* 25 ^b -27 344* 28 345* 29 ^{ab} 346* 29 ^{cd} 347* 33-35 36 37-38b 348* 38 ^{cd} 39 ^{ob} 349* 39 ^c 350* 39 ^d	25 ^{ab} 25 ^{cd} 13 1-2 ^b 2cd 3 4-5 ^b 6cd 7-11 12 [13 ^a -h] 13 ⁱ -L 14 ^a -c 14 ^d -15 ^b 15 ^c -16 17 18 19 ^{ab} 19 ^{cd} 20 ^a 20 ^b -25 26 27 ^{ab} 27 ^{cd} 28-29 30 31-33 34 35-36 ^b 36 ^{cd} 37 ^{ab} 37 ^c 37 ^d	25°b 25°d 13 1-26 25°d 13 1-26	18ab 18c-22 	24 ^{ab} 24 ^{cd} 24 ^{cd} 25 8 1-2b 2cd 2 ^c -3 4 ^{ab} 4 ^{cd} 9 10-11 ^b 11 ^c -12 13 5 ^{ab} 5 ^{cd} 6-8 14-18 19 21-22 20 23 ^{a-c} 23 ^d -24 ^b 24 ^c -25 26 27 28 ^{ab} 28 ^{cd} 29 ^a 29 ^b -34 35 36 ^{ab} 36 ^{cd} 37-38 39 40-42 43 44-45 ^b 45 ^{cd} 46 ^{ab} 45 ^c 46 ^{cd}

	1	1	1	1
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
40	38	40	_	47
351*		_	-	47 48
41 352*	39	41	55	49
42-43	40-41	42-43	56-57	49 fn. l. 1-4
354*		-	30 37	49 fn. l. 5
AA^{ab}	42 ^{ab}	4400	_	40 fn. l. 6
44 ^{cd}	42 ^{cd}	44 ^{cd}	_	50 ^{ab}
45	43	45	58	50°-51°
356* 46 ^{ab}	44 ^{ab}	46ab		51°-53
357*	44	40-		54 ^{ab}
35 ⁸ *	_	_	_	_
46°-48	44°-46	46c-48		54°-56
359*	47 ^{ab}	[49 ^{ab}]	_	
49-50	47°-48	49°-50	_	57-58
51 52-54	49 50-52	51 52-54	59	59 60 - 62
52-54 55	53	55	(cf. l. 3-4 of 365*)	63
56-66°	54642	56-66°	-	64-740
360*	_	_	_	74 ^{bc}
66 ^b -68	646-66	66b-6S	-	74 ^d -76
{361* 69	67	69		77
{362*	\ ''_	-	_	" –
12 I	14 I	14 I	-	9 I .
2-36	2-3°	2-30	16 I-2 ⁵	2-3°
363* 3°	3 ^{cd}	3 ^{cd}	2°d	3 ^{cd}
365* l. 1-2	3 —	3	3	· -
" l. 3	_	-	4ab (=5.11.55ab)	
365(A)*	_	_		_
365* 1. 4 366*			$4^{cd} (=5.11.55^{cd})$	
367*	_	_	5 ^{ab}	425
367* 4 ^{ab}	400	400	hed !	6,19
「った父本		-	7°°	6cd
40d 40d	4 ^{cd}	4 ^{cd}	5°d 6eb	4ed 5ab
369* 1. I			· ·	5°4
,, 1, 2 5	5	5	7°-85	7
370* 6ab	_		_	7 7 ⁶⁵ In.
6 ^{ab}	6ab 6cd	6cd	Scd .	12 ^{ab} S ^{ab}
6 ^{cd}	0		900	811
371* 7 ^{ab}	7 ^{ab}	7 ^{a5}	1026	12 ^{cb}
7cd	7 ^{cd}	7 ^{cd}	900	12 ^{cd}
8-11°	8-11ª	8-114	10°-13°	13-16a
372*	116-12	116-12	132-156	166-17
11 ^b -12	11-12		- -	. <u> /</u>
373* 13-17*	13-17 ^b	13-17 ^b	15°-19	18-22
374*	1	13-17 ^b	2023	22°-24
17~19	17°-19	17-19	20°-23	22'-24
20	20 21 ^{ab}	20 21 ^{2è}	23%	25 26 ^{ab}
21 ^{ab} 377*				
9 TC_920	21 ^c -22 ⁵	21 ^c -22 ^b	23°-24°	26°-27°
378*	-	_	24 rd	_

				Į.
Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
22°-25 ^b 25 ^{cd} 26-27 {379* 28°b 28°cd 29-33 34°b 381* 34°-35 382* l. 1-4 382* l. 5 ., l. 6-7 ., l. 8 382(A)* 382* l. 9 ., l. 10-11 36°-d 383* 384* 36°f 37-39 385* 40°-41° 386* 41°cd 387* 388* 42°b 380* 44°-47 391* 48-49 50 51 13 1°d 392* 394* l. 1-3 ., l. 2 5°b 396* 5°-7 397* 8-9b 398* 9°d 10-12 13-14 399*	22 ^c -25 ^b 25 ^{cd} 26-27 28 ^{ab} 28 ^{cd} 29-33 34 ^{ab} 34 ^c -36 ^b 36 ^c -37 ^b 37 ^{cd} 38-40 41 ^{ab} 41 ^c -42 ^a 42 ^{bcd} 43 ^{ab} 43 ^{cd} 44 45-48 49-50 51 52 115 12 ^{ab} 1c ^d 10 ^c -13 ^b 13 ^c -15 ^b	22°-25° 25°-26 26-27 28°-26 28°-27 28°-28°-29-33 34°-35	25-27 28-29 30 ^{ab} 30 ^c -35 ^b 35 ^c -37 ^b 37 ^c -39 ^b 39 ^{cd} 40 41 ^{ab} 41 ^{cd} 42 46 47-48 ^b 48 ^{cd} 43-45 (cf. 46 ^{ab}) 49 ^{ab} 49 ^c -50 ^a 50 ^{bcd} 51 52 ^{ab} 52 ^{cd} 53 ^{ab} 53 ^{cd} 54 8-9 10 ^{ab} 11 ^{cd} 1	27°-30 ^b 30°d 31-32 33°d 34-38 39°b 39°-40 ^b 40°-41 41°d fn. 42 42 fn. l. 1 42 fn. l. 2 43 47 48-49 ^b 49°b fn. l. 1 44-46 49°b fn. l. 2 49°-50° 50°bcd 51 52°d 52°d 53 54-57 58°d 58°-59 60 61 10 1°d 3°b 1°d 2 3°d 4-5 5°d fn. 6°d 7-9 9°d fn. 10-11° 11°d 12-14 15-16 —

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
3ab 35-4b 417* 4cd 5 6-7 8-10 418* l. 1 418* from l. 2— the prior of l. 9 418(A)* 418* the post half of l. 9 11ab 419* 11cd 12abc 420* 12d-14 15-20b 20cd 21ab 21cd 22 423* 424* 425* 23-28 App. I (No. 4) I. 1-65 App. I (No. 4) I. 65 fn. App. I (No. 4) 1. 66-70 427* l. I , l. 2 29 30 31 32 15 I 2-3 428* 4 5ab 5cd 6abc 431* 6d-7b 7cd 8ab 8cd 9-10b	3 ^{ab} 3 ^c -4 ^b 4 ^{cd} 5 6-7 8-10 II ^{ab} II ^{cd} 12 ^{abc} I2 ^d -14 15-20 ^b 20 ^{cd} 21 ^{ab} 21 ^{cd} 22 23-28 - 29 30 31 32 17 1 2-3 4 5 ^{ab} 5 ^{cd} 6 ^{abc} 6 ^d -7 ^b 7 ^{cd} 8 ^{ab} 8 ^{cd} 9-10 ^b	3 ^{ab} 3 ^c -4 ^b 4 ^{cd} 5 6-7 8-10 II ^{ab} II ^{cd} I2 ^{abc} I2 ^d -14 15-20 ^b 20 ^{cd} 21 ^{ab} 21 ^{cd} 22 23-28 23-28 17 1 2-3 4 5 ^{ab} 5 ^{cd} 6 ^{abc} 6 ^d -7 ^b 7 ^{cd} 8 ^{ab} 8 ^{cd}	29°-30° 30°d 32°d 32°d 32°d 27-28 29-31 32°d 33°d 33°d 33°d 34°d-36 3-8°b 8°d 9°d 14°-15°b 15°d 16°d 22°-28°b 22°-28°b 23°d 24°d 24°d 24°d 24°d 24°d 24°d 25°d-26°d 28°d	10 54ab 554c-55b 55cd 56 56 57-58 60-62d 62ef 63-66c 66d 59ab 59cd 67abc 67d-69 3-8b 9ab 8cd 9cd 10 11ab 11cd 12-17 18-48b 48c-49 (18cd = 1. 2 of App. I [No. 4]) 10 54cd 72 73 11 50 51 12 I 2-3 4 5ab 5cd 6abc 6d-7b 7cd 8ab
10 ^c -11 435* 436* 12 ^{ab} 12 ^{cd} 440*	12°d 12°d 12°d	12°b 10°-11	26 ^{cd} 27-28 ^b 29-30 ⁵	10 and 8ef 1 Iab 11ab

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
13ab 442* 136-14b 4443* 14cd 4444* 445* 15a 16b 16cd 16b 16cd 447* 448* 17ab 449* l. 1 449(A)* 449* l. 2-3 150* 176-18b 186-19 452* 20-24b 453* 24f-7 25 458* 32cd 456* 16 1 457* 2 458* 3 460* 460* 460* 460* 461* 461* 462* 66-7a 463* 7b {464* l. 1 ,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,	13ab 13°-14b 14cd 15a 15bcd 16b 16cd 17ab 17c-18b 18c-19 20-24b 24c-25b 25c-7 26-32b 32cd 18 I 2 3 4ab 4c-5 6ab 6c-7a 7b 7cd 8ab 11ab 11c 11d 11d	13°5 13°-14° 14°d 14°d 15° 15°s 15°s 15°s 16°s 16°s 16°s 16°s 16°s 17°s 23°-24°s 24°-5 25-31°s 31°d 18 I 2 3 4°5 6°6-7°s 7°d 8°d 11°s 11	30°-31° 31°-31° 32° 32° 32° 34°-31° 34°-31° 34°-31° 35° 36° 36° 36° 36° 36° 36° 36	12ab 12cd 13 14ab 14cd 15a 15bcd 15a 15bcd 17 18 19-20b 20c-24 25 26 27-33b 33cd 13 1 2 3ab 3c-4b 4cd 5cb 5c-6 7ab 8abc 8d 12ab 12cd 9ab 9cd 10cd 11 7cd 13a-d 10ab 13d

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
12°bc 12d 13 14 15 469* 1. 1-3 ", 1. 4-8 16-20° 20°-21 {470* 22 23°ab 23°cd 24°ab 472* 24°-26°b 473* 26°cd 27°ab 27°cd 28 475* 17 1 2-5 476* 1. 1 ", 1. 2 477* 6-7 8-9 479* 10°ab 480* 10°-11°b 11°cd 12°ab 12°cd 13°ab 13°cd 14 15°ab 18 18 17 18 18 18 18 19 19 10°ab 10°ab 11°ab 12°ab 12°ab 13°ab	12abc 12d 13 14 15 16-17b 17c-10 20-24b 24c-25 26 27ab 27cd 28ab 28c-30b 30cd 30cd 30cd 30cd 30cd 30cd 31cd 32 19 1 2-6b	12°bc 12d 13 14 15 16-17b 17c-19 20-24b 24c-25 26 27°b 27°cd 28°ab 27°cd 28°ab 28°-29; 30°cd [30°b] 31°d 32 19 1 2-6b 6cd (cf. 5.15.25°d) 7-8 9-10 11 (cf. 5.13.33°b and 36°d) 12°ab 13°cd 14°ab 14°cd 15°ab 15°cd 16 17°ab 17°cd 18 19 17°cd 18 19 17°cd 18 19° 19° 19° 19° 19° 19° 19° 19°	16-20b 20c-21 22 23ab 23cd 24ab 24cd 25-26 27ab 27cd 21 1-5b 5cd 8ab 10cd 13cd 11 12ab 12cd 13ab 14c-15b 15cd 16ab 16c-17b 17c-18b 18cd	135 14 15 20 20 fn. (l. 1-3) 16-19 19 ^{cd} fn. and 20 ^{cd} fn. (l. 6) 20 ^{cd} fn. (l. 6) 20 ^{cd} fn. (l. 7-8) 21 ^{ab} 21 ^{ab} fn. 21 ^{cd} 22-23 ^d 23 ^{ef} 24 ^{ab} 24 ^{cd} 25 14 1 2-6 ^b (cd 7 ^{ab} 11 ^{ab} 11 ^{cd} 12 13 ^{ab} 13 ^{cd} 14 ^{cd} 15 17 ^{ab} 17 ^{cd} 14 ^{ab} 18 16 19 20 ^{ab} 20 ^{cd}
19-20 487* 18 1 {488* 2	20 22 1 22 2 1 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	20 21-22 20 1 2 ··	19-20 21-22 —————————————————————————————————	21-22 23 24-25 26 15 I

		1		
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
3 490* 4-5 6 491* 7-16c 493* 16d-19b 494* 19c-33 34 35 19 1 496* 2-4b {497* 2c-9b 498* 9cd 499* 10 500* 11 12-14 501*	3	3	5	3
15-18 502* 19 503* 20-22 506* 23 507* 24 509* l. 1-2	16-19 20-22 23	16-19 20-22 23	13 ^c -17 ^b 17 ^c -18 ^b 18 ^c -21 ^b 21 ^e -22 ^b 22 ^{cd} 23 24 25-28 29 30 — 31-34 24 1-6 — (cf. l. 3-10 of 509*) 7-8 — 9 ^{cd} 9 ^{ab} — 10-12 — 13 — 14-19 ^b — 19 ^c -21 — 22-24 26	16 ^c -19 20 21-23 24 25 (cf. 512*) 26 27-30 31 17 1-6 7 8-11 12-13 14-16 17 18 19-24 ^b 24 ^c -26 27 28-30 31

Crit. Ed.	· Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
518* 27 519* 520* 28°bc 521* 28°-29° 522* 29°-30 31 32 33 523* {524* 1. 1 { ,,	2 3-8 ⁵ 8 ^c -11 ^b 11 ^c -12 ^c 12 ^d -13 14 ^{ab} 14 ^c -15 16 ^{ab} 16 ^{cd}	27 28 29 30°bc 30°d-31°b 31°-32 33 34 35-36°b	27abc 27abc 27abc 27abc 27abc 27abc 27abc 27abc 28ab 28ac-29 30ab 30cd 31-32b 32cd 33-37b 37c-38b 38cd 25 12 1bcd 1bcd 25 2 3-4b 4cd 5ab 5cd 6-7	32 33 ^{abc} 33 ^d -34 ^b 34 ^c -35 36 37 38 39 ^{ab} 39 ^{ed} 40 ^{-44^b} 44 ^c -45 ^b 45 ^{ed} fn. l. 1 45 ^{ed} fn. l. 2 45 ^{ed} fn. l. 3 45 ^{ed} fn. l. 4-7 46 ^{ab} 46 ^{cd} 47 ^a 47 ^{bcd} 48 18 1 2 3-8 ^b 8 ^{ed} 9-11 12-13 ^b 13 ^d -14 15-16 17 ^{ab} 17 ^c -20 21 1-2 ^b 2 ^{ed} 3 ^{ab} 3 ^{ed}
543* 5°bc 544*	5 62bc	5	8	4-5

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
5 ^d -6	6d-7	6d-7	9 ^d _10	. 7 ^d -8
7a-d 545*	8	8	****	9
701	9 ^{ab}	9ab	IIab	10 ^{ab}
546*			_	105-1
547* 548*	9°-13b	9*-12	11c-12b	ļ. <u> </u>
8	130-5	13	126-136	11
549* 9-11ª	14-16a	14-169	13°-15°	12-144
551* 11 ⁶ -12	166-17	166-17	15 ^d -17 ^b	146-15
552* 13	18	18	176-186	16
553*	_	_	-	-
14-16 ^b 554*	19-216	19-216	18c-20	17-196
16°-20 555* I. I	21°-26b	21°-25	21-25	19 ^e -24 ^b
" l. 2-3	_	_	_	1 · · ·
,, I. 4 556*	_	_	26-27	25 ^{ab}
21	26°d	26 ^{ab}	28≈	25 rd
557* 22	27	26~f	28 ^{ed} 29	26
558*	_	-	_	— .
23 ^{ab}	28ab	27°5	30 ^{ab}	2746
559* 23°	280	27°	30€	27°
560*		-	304	274
23 ^d 561*	28 ^d	27 ^d	-	_
24°b	29 ^{ab}	28 ^{ab}	31 ^{ab}	28**
562* 24 ^{cd}	29 ^{cd}	28 ^{cd}	31ed	280
563* l. 1-2	-9-	-	32	29
563* l. 3—the	=	_	33 (r.) 34-35°	30-31°
prior half of 1, 5				_
564* 563* the post	_	=	35*	318
half of l. 5		-96 -00	35°−36	3r-32
24°-25 26-27°	30-31 ^{ab} 31 ^c -32	28°-29 30-31°	37°-38	33-34 ^b
27 ^{cd}	33 ^{cb}	31 ^{cd}	37 ^{ab}	34 ^{cd} 35
28 565*	33°-34 ^b	32	39	<u> </u>
29–31 566*	34°-37°	33-35	40-42	36-38 39
567*	_	_		-
32 568*	37°-388	36	43	40
33	38396	37	44	4 ^I _
569* 34-36 ⁵	39°-41	38-40	45-47 ⁶	42-445
36°-37	[42°-f]	40°-41	47°-48	44°-45 46°-4
{570*	[428*]	42°b	49 ^{ab}	47 ^{ab} 45'1
38 ^{ab} 38 ^{cd}	129	4-2CH	49 ^{cd}	45 ⁷⁷ 47 ^{cd}
39ab	42 ^{kl}	43 ^{ab}	49-	, 7/

573* 1 ^{cd} 2 2 574* 3 4-6 7 577* 578* l. 1 8-9 8-9 8-9 8-9 8-9 8-9 8-9 8-9 8-9 8-9	Lanore Ed.
10 ^{ad} 11 ^{ad} 1	Lahore Ed. 47ef 48-49d 49ef 50 51 20 1as 1cd 6 7 12-14 2 3 17ab fm. 4-5 8ab 0cd 8c-f 10-11 9ab 15-20b 20cd 21ab 21cd 22 23-26 21ab 21cd 22 23-26 27 28-29 30-34 35cd fm. 35 36 37 38 39ab 39cd 40-44 45a 45bcd 46ab

	1			
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
596* 41-45 597*	39-43	43-47	_	61-65
46-49 ^b 600* 49 ^{cd}	44-47°	48-51 ^b	_	66-69 ^b 69 ^{cf}
25 1 ^{ab} 601* l. 1-2	27 (35)	27 ^{ab}	27 I ^{ab}	21 1 ^{sb}
,, l. 4-5	Ic-7		Ic-7	19-7
603* 8-9 606*	8-9"	7°-8ª	8e4 8e49 10	8¢-9 10
10	9°-10 ^b 10 ^{cd} (cf. 17 ^{cd})	8°-9 gcd	11	
IIcq	IIcq	(cf. 17 ^{cd}) 10 ^{cd}	12 ^{ab}	12 ^{ab} 12 ^{cd}
{607* 11 [€] / 12−16	12 ^c -16 ^d	10 ^{ef}	12 ^{cd}	12 ^{ef} 14-18
17 ^{ab} 17 ^{td} App. 1 (No. 5)	16° 17° r.	16 ^{cb} [17 ^{cb} r.] [17 ^c –19]	14 ^{ab} 14 ^{cd}	19 ^{cq}
l. 1-5 App. 1 (No. 5)	_	20 ^{ab} (cf. 17 ^{ef})	_	_
1. 6 App. 1 (No. 5) 1. 7-8	_	_	_	
App. I (No. 5) 1, 9-32	-	[20°-29]		_
17 ^d 608* l. 1	18 ^{ab} (cf. l. 4 of 610*) [16 ^{zh}]	30 ^{5d} (cf. l. 4 of 610*) 16 ^{cd}	13 —	13 —
,, l. 2 609*	17ed	30°-31°	_	Ξ
610* l. 1-2 ,, l. 3 ,, l. 4	[19 ^{cf}] [18 ^c –19 ^b	31 ^{ed} 32 r.	=	=
	[19 ⁸ j] 10 ^k -20 ^b	33-34 r. 35 36	=	
,, l. 7–8 18 19 ^{ab}	20 ^c –21 ^b 21 ^{cd}	37 38ab	15 16 ^{ab}	20
611* 19 rd 612*	22-25 26 ^{ab} 	38°-41 ^d [41° ^f]	16 ^{cd}	=
20 613*	26c-27b 27c-28b	42 43 44 ⁶⁶	17 18ab	
21 ^{ab} 21 ^{cd} 614* l. I	21 ^{ab} 28 ^{ca} 29 ^{ab}		180	20**
" l. 2-5 " l. 6	[29°-1] 29 ^{mn} 30~31	44°/ 45-46° 46°/ 47-48	19-20	21-22
22-23 615* 24-25	[32°-4] 32°-33	49 50-51	21-22	 23-24 25
617* 618*	_ = 1	_	23	-3 -

Crit, Ed	Bom, Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Tel
				Lahore Ed.
26 — 27 28 29–30 619* (cf. 5.56.73–74 [including star passages])	34	52 a-d [52°f] 53 54 55-56 ——	24 25 29 ^c -31 ^b	26 27 28 29-30
7635ages]] 31 32ab 620* 32c-33 621* 34 35ab 35cd 622* 36ab 36c-37 38 623* 624* 26 1-7b 625* 9c-10 11-15 16ab 16cd 17 18 19ab 19cd 20ab 20cd 27 1-4 5 6-8 10b 627* 1cd 628* 2 629* 3-6 7ab 7c-8 9 10-13 14 630* 15 16-17b 17cd 18ab 18cd 631* 19	39 40°-41 42 43°* 43°* 44°-45 46 47 28 1-7° 9°-10 11-15 16°* 16°* 16°* 17°-6 18°* 18°* 19°* 2 3-6 7°-8 9 10-13 14 15 16-17° 17°* 18°* 18°* 18°* 19°* 19°* 19°* 19°* 19°* 19°* 19°* 19	57 58c-59 60 61ab 61cd 62ab 62c-63 64 [65] 1-7b 7c-9b 9c-10 11-15 16ab 16cd 18 17 19ab 19cd 20ab 20cd 29 1-4 5 6-8 1ab 1cd 20ab 20cd 29 1-4 5 6-8 10cd 10cd 2	31 ^{cd} 32-33 ^b 33 ^{cd} 34 26 ^{ab} 27 ^{ab} 27 ^{cd} 26 ^{cd} 28-29 ^b 35 28 1-7 ⁵ 7 ^c -9 ^b 9 ^c -10 11 ^{cd} 12-15 16-18 11 ^{cd} 2 3-6 7-8 ^b 8 ^c -12 ^b 13 ^c -14 ^b 14 ^c -15 ^b 12 ^c -13 ^b 15 ^c -16 17 ^{ab} 18 ^{ab}	31 32 ^c -33 34 35 ^{ab} 35 ^{cd} 36 ^a -37 38 22 1-7 ^b 7 ^c -9 ^b 9 ^c -10 11-15 ^b 15 ^{cd} 16 17 18 ^{ab} 19 ^{cd} 23 1-4 5 6-8 24 1 ^{ab} 1cd 1cd 1cd 1cd 1cd 1cd 1cd 1cd

	1			
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
20 ^{ab}	20 ^{ab}	20°b	1704	
20 ^{cd}	20°d	20 ^{cd}	17-	21 ^{ab}
21-23 ^b	2I-23b	21-236	-00	2I ^{cd}
632*	1 23	21-32.	18°-20	12-24
23°-24	23°-24	23°-24	i ar ash	1
25	25	23-24	21-226	24°-25
26-276	26-276	25 26-27 ⁵	0.05	26
633*	20-27	20-27	22°-23	27-285
27 ^{cd}	27ed	27 ^{cd}	2446	28cd
28ab	2845	2800	29***	29 ^{ab}
{634*	1:	25_	29"	29-
28°d ^	2Sed	28cd	29 ^{cd}	2964
2 9% .	2985	2945	29	29°d fn.
29 ^{cd} -	29 ^{cd}	29 ^{ed}	2.1cd	29 m.
30	30	30	25	30
3146	31 ^{2b}	31 ^{ab}	2825	31 ^{ab}
{635*	_	_		
31 ^{cd}	31 ^{cd}	31 ^{cd}	2804	31 ^{cd}
32-33	32-33	32-33	26-27	32-33
34	34	34	30	34
{638*		· · · ·	_	-
25	35	35	31	35 36 ²⁶
26ab .	3605	2604	3275	36°26
35 ^{c2}	36rd	36°°	_	36°4
37-38	37-38	37-38		37-38
(cf. 5.2.37-38)	L=			
39	39	3 9	-	39
40-416	40-41 ^b	40-41	32°-33	40-416
639*		-		_
640*	5	-	34 ^{ch}	
41 ^{cd}	41 ^{cd}	4 I ^{c2}	34 ^{cd}	4 I ^{ed}
42-43	42-43	42-43		42-43
641* 1. 1	· — .	_	35 ⁻²⁶	44 ²⁵
641(A)*			_	44°d
;; (B)* 641* 1. 2		_	need	45°5 45°4
			35 ^{cd}	46
29 1 ^{ab}	44 '31 1 ^{ab}	31 1 ^{c5}	30 1ab	25 1ab
642*		· · ·	30 1	
643*	·			
1°-2b	1c-2b	1c_2b	1°-25	1°-26
2 ^{cd}	2 ^{cd}	2cd	2 ^{cd}	320
644*	_	_	_	
645*	[3 ^{ab}]	3 ^{ab}	: -	_
201	[304]	344		2 ^{cd}
	3'-4	4-5	3-4	30°-56
3-4 646*			-	, 5 ^{cd}
5	5	6	5 6≈1	6
5 6ab	5 6ab	7 ^{cb}	6 24	7 ^{ab} .
hed - i	Ged	7 ^{cd} .	6ab	7 ^{ca} .
7-86 647* 648*- 8-5	7-80	7 ^{cb} 7 ^{cd} 8-9 ^b	7-Sb Scd	5°d 5 6 7°b 7°d 5-9°b 9°d
647*	· —		Sca	: 9
648*-	· Scd	gea		
86-1	9	10 ^{a-d}	9	II
650*		10 ₆ –14 —	10	12
651* :]	10-146	1014	_	70
9	146-150	15 16–17		10
10-11	14 ^c –15 ^b 15 ^c –16 17 18	10-17	11-12	13-14
652*	. 17	18		
12 -	19 ,	19		, *3

Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	. Lahore Ed.
30 1ab 653* 1ca 6554* 6554* 655(A)* 1. 4 655(B)* 655* 1. 5-6 2ab 2cd 656* 3 4 5 660* 1-3 4 5-6 662* 7 8 663* 9 10 664* 11 665* 666* 12-13 14-19 669* 20-22b 671* 22c-26 27 672* 2 1 673* 2 674* 675* 676* 3 4 677* 1. 1-3 677* 1. 4-5 678* 5-6 679* 7cb {680* 7c-11	32 1ab 1cd 2ab 2cd 3am (cf. 2ab) 3c-4 5ab 5c-6b 6cd (r.) 6cf 7 8 9 10 11 12-14 33 14 15 16-17 18-23 24-26b 26c-30 31 34 1 2 2 34 4 5-6 7c-11	32	13ab 13cd 13cd 13cd 13cd 14ob 14cd 15 16 17-19 31 1-3 4-5 6 7 8 9 10-11 12-17 18-20b 20c-24 25 26 27 28-29b 29c-32	26 Iab Icd Icd 2ab Icd 2ab 2cd 34 5 6 7 8 10 11 12-13 14-19 20-22b 22c-26 27 28 18 2-3 4 5 6 7 8 9 9 9 9 9

Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
Crit. Ed. 682* 683* 120b 684* 12cd 13-14b 14cd 685* 15-16b 16cd 686* 17-18b 18cd 19-20 21 12-24 25ab 687* 688* 25cd 26 689* 27-28b 690* 28-29 691* 692* 30 31 693* 32-34c 694* 34d-37b 695* 37c-39 696* 697* 33 1 698* 2 3 4 699* 5-6 7-8b 700* 8*-9b 10cd	[12°b] 12°d 12°f 13-14b 14°d 15-16b 16°d 17 18-19b 19°d 20-21 22 23-25 26°d 26°d 26°d 27 28-29b 29°-31b 29°-31b 31°-32b 32°-33b 33°-35° 36°-38 39-40 35 1 2 3 4 5-6 7-8b 8°-9 10°b	12 ^{ab} 12 ^{cd} 12 ^{cd} 12 ^{cd} 13-14 ^b 14 ^{cd} 15-16 ^b 16 ^{cd} 17 18-19 ^b 19 ^{cd} 20-21 22 23-25 26 ^{cd} 26 ^{cd} 27 28 29-30 31 32 33-35 ^c 35 ^d -38 ^b 38 ^c -40 35 1 2 31 32 33-35 ^c 35 ^d -38 ^b 38 ^c -40 35 1 2 31 32 32 33-35 ^c 35 ^d -38 ^b 38 ^c -40	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
11 12 13 14 ^{ab} 14 ^{cd} 15 16 ^{ab} 16 ^{cd} 703* 17 ^{ab}	10 ^{cd} 11 12 13 14 ^{ab} 14 ^{cd} 15 16 ^{ab} 16 ^{cd}	10 ^{cd} 11 12 13 14 ^{ob} 14 ^{cd} 15 16 ^{cd} 16 ^{cd}	76-86 66-76 950 900 10 806 1100	11 12 13 14 ^{cb} 14 ^{cd} 15 16 ^{cd}

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
704* 17ed 18abc 18d-19a 19b App. I (No. 6) 19c-f 20 21 705* 706* 22 23-25b 25cd 26ab {707* 26c-28 708* 1. 1-2 1. 3-4 29-32 709* 33ab 33c-34 710* 1. 1-3 { 1. 4-5 1. 8-16 35cb 35c-36 37cd 711* 1. 1-2 38 712* 39ab 39cd 40 41 713* 42-45 46 47 716* 48 717* 49 50-51b 719* 51cd 720* 52cb *721 52cd 722* 723* 53cb 53cb 53cb 5726* 1. 1	17 rd 18 ^{ab} 18 ^c -19 ^a 19 ^{bc} 19 ^d 20 21 22 23 ^{ab} 23 ^c -24 ^b 24 ^c -25 ^b 25 ^c -27 ^b [27 ^{cd}] 27 ^{ef} 28-30 ^b 36 ^{cd} 37-38 ^b 38 ^{cd} 39 ^{ab} 39 ^c -40 ^b [40 ^{cd}] 40 ^{ef} 41 42 43-46 47 48 49 50 51 55 ^{cd}	17 ^{cd} 18 ^{ab} 18 ^c -19 ^a 19 ^{bc} 19 ^d 20 21 22 ^{a-d} [22 ^{cf}] 23 24 25-27 ^b 27 ^{cd} 28 ^{cb} 28 ^c -30 31-34 35 ^{ab} 35 ^c -36 40 41 ^{ab} 41 ^{cd} 42 43 44-47 48 49 50 51 52 53-54 ^b 54 ^{cd} 55 55 ^{ab} 56 ^{cd} 57 ^c -59	12cd 13c-14a 14b 11c-12b 14c-15b 18 18 19-23 32ab 32cd 31 33 33 33 34 35-38 39	18ab 19abc 19d 17 21 20 23 24-26b 26cd 28ab 27 28c-30 31 32-35 36ab 37ef 36c-37d 22 38ab 38c-39 40ab 40cd 41ef 42ab 42cd 43 44 45-48 49 50 51 30 1-25 2cd 3ab 3cd 4a-d 4ab fin. 4cd 5ab 5cd

	1			
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
726 l. 2		-	24 ^{ab} .	Sab
727*	59°d 60-616	60 ^{ab} 60 ^c -61		
56 57	61°-62°	62	24°-25	8°-9
58ab	62 ^{cd}	63°5	∫26ab	II ab
58cd	63ªb	ಗ್ನೇಡೆ	1 5	
59 ^{ab}	63cd	6,445	26cd	IIcd
59 ^{ca}	6.4 ^{cb}	6.40	. _	_
60-61	64°-665	65-66	27-28	12-13
62 ^{a-d}	66°-576	67	-	14
731* 62 %	67 ^{cd} 68 ^{2b}	68ab 68cd		15 ^{cd} 15 ^{ab}
732*	68c-6cb	69		15
63 ^{ab}	69 ^{cd}	70 ⁴⁵		16ab
63cd	70°b	70 ^{cd}	29 ^{cd}	16cd
#20° T	· -		29 ^{ab}	_
" l. 3-4	_	-	30	-
735 1. 3-4 734*		T	- .	- the
6.1000	70°-71°	7Iabs		17 ^{zbc}
735*	716	71 ^d		17 ^d
64° 65-66	710-735	72-73	_	22-23
67-68b	73°-74	74-75	_	31 9-100
735*	_	_	<u> </u>	Ioc-IIp
6Sr – 70	75-77 ^b	75°-77	. –	: 11c-13
737.*		7Sab	. -	. I4
71 ^{a5}	77 ^{cd} 78 ^{ab}	7804		15 ^{2b} 15 ^{2b} fn. l. 1
71 ^{cd} 738*	7000	70-		15 ^{ab} in. l. 2
739**		_	_	15° fn. l. 3
72	78°-79°	79	_	\ \\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\
73 ^{cb}	79 ^{cd} 79	80ab	4C ²⁵	30 18ap
740*	_	0-5.0-		186-19
73°-74	80	Soc-SI	40°-41	10-19
741** 75	81-82 ^b	82-835	42-436	20-216
742 th		_	43 ^{cd}	21 ^{cd}
743 [*]		_		_
744*		0.4	-	
クイミャ	82 ^{cd} 83 ^{ab}	83 ^{cd} 84 ^{ab}	33 I5 ^{ab}	32 Iab
76 ^{ab} 76 ^{cd}	83 ^{cd}	8454	14 ^{ed}	Icd
70) °5	1	(cf. l. 28 of	
			App. I [No. 7])	
77 ^{ab}	84 ^{ab}	85 ^{a5}	15 ^{cd}	2ab
		_	16	2°-3b
746* l. 3			17	3 ^{ed} 4
,, 1.4-5 ~(6(A)*			—	7 —
746(A)	_	_	18-216	5-7
717*	_	_	32 46-47	<u> </u>
740* 1. 1-2 746* 1. 3 , 1. 4-5 746(A)* 746* 1. 6-12 747* 77° 748* 78°-79	84 ^{cd}	85 ^{cd}	32 46-47 ⁵ 47 ^{cd}	31 19 ^{cd}
748*	<u> </u>	· —	48	_
780-0	85 86	86 87	40	
78°-79		i	_	-
	87	88	_	
751* 80 752* 753*	8 ₇ 88	89	_	30 24
752*		— .	_	25
753*		1		•

			1		
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.		Lahore Ed.
App. 1 (No. 7)	_	_	33 1-6	31	1-6
App. 1 (No. 7) l. 13-14	_	_	7		6cd fn.
App. 1 (No. 7)	<u> </u>		8		7
l. 15–16 App. 1 (No. 7) l. 17–27		_	9-14 ^b		7 ^{cd} fn.
34 I 2 ^{ab}	36 I 2 ^{ab}	36 I 2 ^{ab}	_		8
2 ^{cd} 754*	2ed	2 ^{td}	32 44 ^{ab}	<u> </u>	1700
755* 2°5	3 ^{ab}	300	45		16
	3 ^{cd}	3 ^{cd}	_	İ	17 ^{cd}
3 ^{eb} 756* 3 ^{cd}	4 ^{ab}	440	_		18c–19b
3 ^{cd} 4 (cf. 33.77 ^c -d) 5 ^{cd} 25 ^{cd}	4 ^{cd} 5	4 ^{cd} 5	_		19 ^{cd}
(cf. 33.77°-d)	6ab	5 6ab			20
757* 5 ^{cd}	6cd	_	_		21 ^{ab} 21 ^{cd}
6 758*	7	6 ^{cd}	33 21 ^c -22 ^b	32	9
7-10	8-11	8-11	22°-266	0.0	<u> </u>
759* II	12		_		10-13 14-15
12-13 760*	13-14	13-14	26°-27 ^b	31	16 22-23
761* 762*	_				_
763* 14-15 ⁸	=		-		
15 ^{cd}	19-16p	15-16 ^b 16 ^{cd}	27°-28	32	18-196
{764*	17	17	29 ^{ab} 29 ^c -30 ^b		17 ^{cd} 20
765* 766*	_	_			
17-19 20	18-20	18-20	30°-31°		2I 22-24 ^d
21 767*	2I 22	2I 22	34°-35°		25
22 ^{ab} 768* 1. 1-5	23 ^{ab}	23 ^{ab}			36 37 26 ^{ab}
- 2-3		² 5"	35 ^{cd} 36–38 ^b		26 ^{ab} 26 ^c -28
768* 1. 6	_		38cd		-
22cd 1. 7-10	2304		(r. cf. 34 ^{ab})		24 ^{ef}
769* 23-24	_	23 ^{cd}	39		39 17 ^{ab}
{77♂*	24-25	24-25	44°-45		19 ^{cd} 38–39
772* 27-28	26-27	26-27	46-47		40-41
29 ^{ab} - {774* l. 1~2	28-29 30 ⁴⁵	28-29	40-41		4 ² 30–3 ¹
1, 1, 3-4	1.1	3000	42°b		3200
	3004	30°d			32 ^{cd} 33 ^{ab}
			42 ^{cd}		33 ^{cd}

Crit. Ed.	Bom, Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
775* 776* 30 31-32b {778* 779* 780* 32c-33b 33c-f 782* 34-35 783* 36-37 784* l. I 1. 2 38 39 786* l. I-3 786(A)* 786* l. 4-10 786(B)* 786* l. II-12 40-41 787* 42-43 787* 42-43 788* l. I 1. 2 780* l. I-2 1. 3-6 44 45 790*	31 32-33b 33cd 34 35 36-37 38-39 	31 32-33 ^b 33 ^{cd} 34 35 36-37 38-39 	43-44b 34 1-25 2cd 4 3 5-6 7c-95 9cd (cf. 782*) 10c-115 11c-12	34 35-36 ^b 43 33 1-2 ^b 2 ^{cd} 34 34 21-22 23-24 33 16 ^{ab} 34 25 33 5 6-7 ^b 7 ^c -10 11 12-13 14-15 ^d 15 ^d 16 ^{cd} 18 17 31 24
791* 35 1-9° {794* from the prior half of l. 1 up to the post, half of l. 2	37 r-9ª	37 I-9ª	35 I-g ^a g ^{bc}	34 I-9ª
9 ^{bed} 795* 10-11 12 796* 13 ^{ab} 798* 13 ^{cd} 14-19 801* 20 (cf. 34.32 ^c -33 ^b) 21-22 23-24 805* 25-26 27 ^{ab} 27 ^{cd} 806* 28-29	9 ^{bed} 10-11 12 13 ^{ab} 13 ^{cd} 14-19 20 21-22 23-24 25-26 27 ^{ab} 27 ^{cd} 28-29	9 ^{bcd} 10-11 12-17 18 19-20 21-22 23-24 25 ^{ab} 25 ^{cd} 26-27	11-12 13	10-11 12 13 ^{ab} 13 ^{cd} 14-19 20 26-27 28-29 30-31 32 ^{cd} 32 ^{cd} 33-34

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
So7* 808* 30 810* 31 32-33b 33 ^{-34b} 33 ^{-34d} 34 ^{-4d} 35 ^{-34b} 35 ^{-34d} 36-40 813* 41-45 46 47 816* 48-57 818* 58 59 60 ⁻⁶ 61 822* 822* 822* 822* 822* 822* 822* 822	30 31 32-33b 33c-34b 34cd 35ab 35cd 36-40 -41-45 46 47 48-57 58 59 60cb 62cd 63 64cd 65-67 68 1-7 8 9cb 11cd 11cd	28 29 30-31b 31c-32b 32cd 33ab 33cd 34-38 39-43 44 45 46-55 56 57 58cb 58c-59 60ab 60cd 61 62ab 62cd 63-65 66 38 1-7 8 9ab 9cd 10 11ab 11cd	30 31-32 ^b 32 ^{cd} 33-36 37-41 42 43 44 ^{cd} 44 ^{ab} 45 46 ^{ab} 46 ^{cd} 47 ^{ab} 47 ^{ed} 48 11-18	35 37 38 39-40b 40c-41b 41cd 42ab 42c-46 47-51 52 53 54 55-64 65 66c-69b 69c-70 71 72 73cd 73ab 75cd 75cd 75cd 75cd 75cd 75cd 75cd 75cd
l. 18-20			19°-20	_

Crit. Ed.	Bom, Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Laure St.
App. 1 (No. 8)	_			
1. 20 in. App. 1 (No. 8)	_		21	_
l. 21-22 App. 1 (No.8)			_	
l. 22 ln. App. 1 (No.8)	_	1	2225	_
App. 1 (No. 8)	_	_	_	
l. 23 fn. App. 1 (No. 8)	_	<u> </u>	2 2 ^{cd}	
App. I (No. 8)	_		-	
l. 24 fn. App. I (No. 8)	_	_	23-27	_
1. 25-34 App. 1 (No. 8)		_		_
1. 34 fn. App. I (No.8)	_	-	28	_
1. 35-36 App. 1 (No.8)	_	_	_	<u>-</u>
1. 36 fn. App. 1 (No. 8)	_	-	29–30	-
1. 37-40 12-14	12-14	12-14	3 <u>1-3</u> 3	: 22-23 74-25°
834*	_	Ξ	34	35 ⁴⁴
835* 15 836* l. 1	21 ^{cd} 22 ^{ab}	. 21°d 21°f	=	2 <u>5</u> 235
,, 1. 2-3	22 ^{c-f} 23	22 23	-	224-333
,, <u>l.</u> 6-7	[2.1 ^{a-d}] 21 ^{cf}	2.1 25 ^{cb}	<u> </u>	_
16-20 838*	15-19	15-19	35-39 40 ^{ab}	16-20
2 Lap 2 Led	20 ^{cb} 20 ^{cd}	20 ^{cb} 20 ^{cd}	40 ^{cd}	21 ^{2b} 23 ^{cd}
\$39* 22-25	21°b 24°-28	21 ²⁵ 25 ^c -29	· =	21 ^{cd} 21–27
26-27 ^b 842*	29-30 ^b	30-31 ^b	41°-425	28-29*
27°-5 843*	31	32	42°-43b	29-
{\$1.1* 2\$°5	3200	33°b	43° -14 8	30 31
845* 28cd	32 ^{cd}	33 ^{cd}	=	31 ^{cd}
846* 29 ^{ah}	23cb	3426	=	3223
29 ^{cd} 29 ^e	3300	34 ^{cd} 34 ^{ef}	. 41ca	
30 848*	34 ^{c-7}	35 36ab	. 45	325-336
31 850*	35 ^{cd} 35 ^{cf}	36 ^{cd}	46=5	33 rd
851*	36	· -		34
32 33 34 ^{ab}	37 3825	37 38 39 ^{ab}	45°-475	35,

C-it Ed	Rom Ed	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed	
Crr. Ed.	Bolli, Ed.	Italiion. 15d.		Lahore Ed.
853* 34 rd 35 ^{cb} 854* 855* 35 ^{cd} 856* 35 ^{cd} 857* 36 37-41 859* — 860* 851* 42 862* 43-45 46 863* 47-48 ^b 48 ^c -49 ^b 864* 49 ^{cd} 865* 866* 49 ^{cf} 867* 50-51 868* l. 1-4 868(A)* 868* l. 5 52 53 54 ^{cb} 869* 870* 54 ^{cd} 871* 872* 555 873* 56 37 1-4 ^b 4 ^{cd} 874* 57-7 875*	38 ^{cd} 39 ^{ab} 39 ^{cd} 39 ^{cd} 40 ^{ab} 40 ^{cd} 41 42-46 47-51 (The lines of 38.12-16 [var.]) 52-53 ^b [53 ^{cd}] 53 ^{cd} -54 ^b 54 ^c -57 58 59-60 ^b 60 ^c -61 ^b 61 ^{cd} - 62 ^{ab} 62 ^c -63 64-65 - 68 ^{ad} - 69 39 1-4 ^b 4 ^{cd} 5 ^{cb} 5 ^c -8 ^b	39°d 40°d 40°d 41°d 41°d 41°d 41°d 42 43°47 48–52 (The lines of 38.12–16 [var.]) 53–54° 55 56–58 59 60–61° 61°–62° 63°d 63°-64 65–67° 68 69°d 70 71 1-4° 4°f 4°f 4°f 4°f 4°f 4°f 4°f 4°f 4°f 4	Gorresio Ed. 49 ^{ab} 50 ^{ab} 50 ^{ab} 56 ^{cd} 57 ^{ab} 49 ^c -54 ^b 54 ^c -55	Lahore Ed. 43 ^{c3} 44 ^{ab} 44 ^{c4} 45 ^{ab} 36 37-41 42-43 ^b 45 ^c -46 47-49 51 ^c -52 ^b 50-51 ^b 52 ^{c-1} 53 54 ^{cd} 55-56 ^b 54 ^{ab} 61 ^{c-1} 62 63 ^{ab} 63 ^{cd} 64 ^{cd} 64 ^{cd} 64 ^{cd} 64 ^{cd} 64 ^{cd} 65 36 36 1-4 ^b 4 ^{cd}
879* (= 5.38.22) 9 ^{ab} 876* 9 ^{cd} 877* 10-20	11-51 10cq 10cq	5-76 7cd 8 9ab 9cd 10-20	(for 10; 13 ^{ab} ; 14 ^c -16 ^f , 1, 1-2; 1, 5-10 of 901*)	5-7 Sab Scd 9-19
			-	

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
21-27 28 880* 1. 1-2 ,, 1. 3-4 29-32 881* 33-37 ^b 882* 37 ^c -47 884* 48-49 885* 50-53	22-28 29 30-33 34-38 ^b 38 ^c -48 49-50 51-54	21-27 28 ——————————————————————————————————	(for 50 cf. l. 11-12 of 901*)	20-26 27
38 I-2 888* 3-6 890* 7-86 86-9 10 11 892* 12-13 893* 14-186 894* 18cd 895* 18-206 20c-f 897* 898* 21	40 1-2	10 1-2 3-6 7-\$b 8c-9 10 11 12-13 14-18b 18cd 18cd 20c-f 21	37 1-2 3-6 7 ^{ab} 7 ^c -8 9 ^c -10 9 ^{ab} 11	37 I-2 3-6 7-Sb 8c-9 10 11 12-13 14-18b 18cd 19ab 19cd; 21-22b 22c-23b 23cd 24
22 (= 37.8) goi* l. I-2 (= 37.10) , l. 3-4 , l. 5-10 (= 37.13 ^{ab} and 14 ^c -16) goi* l. II-12 (= 37.50) goi* l. I3-17 23 go3* go4* 24 39 I-3 go6* 4-5 go8* 6 ^{ab} go9* gi0* 6 ^c -8 ^b gii* 8 ^{cd}	23 — — —	22 23 24 41 1-3 4-5 6ab 6c-8b 8cd	(cf. 37.7) 13 (cf. 37.9) 14 15 16–18 19 20–22 ^b 25 26 27 28–30 31–32 33 ^{cd} 33 ^{cd} 33 ^{cd} 35 ^{cd}	25

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	
	20114 2512	1	1	Lahore Ed.
912* 913* 9-12 13 915* 14 916* 15 917* 16 918* 919* 17 40 920* 1-10 923* 11-14 925* 15-16 17 ^{ab} 17 ^c -22 927* 23-25 928* 26 27 929* 930* 931* 932* 28 ^{ab} 28 ^{ad} 28 ^{ad} 28 ^{ad} 29-31 ^b 933*	9 10-13 14	9 10-13 14	36-39 40 41 42 42	9-12 13 14 15 16 17 18 39 1 2-11 12-15 16-17 18ab 18c-23 24-26 27-28 30 31 32 (cf. 41.12*) 33ab 33cd 43~45b
31°-32 934* 33 936* 937* 34 ^{ab} 948* 34 ^{cd} 940* 941* 35 ^{ab} 942* 943* 944* 35 ^{cd} 945* (for l. 2 cf. 939*) 947* App. I (No. 9) l. I-6	39°-40° 41°d 40°-41° 42°d 42°d 43°d 43°d	39°-5 [40°5] 40°-4 41°-6 41°-6 42°-6 4	40cd (cf. 41.13) 41-42b 42cd 43ab 43c-44b 50ab 51cd 51cd 51cf	45°-46b. 46°cd 47 48°ab 48°ab 49°ab 49°ab 49°ab 59°af 59°af 59°af 59°af

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
App. 1 (No. 9) l. 7-27	_	_	4-14 ^b	-
36 41 1-2	44 43 1-3	43 43 1-3	38 —	39 60 —
91δ* 3	4 5	4 5	27	29
4-7	6-9 (r. cf. 40.31-34)	5 6-9 (r. cf. 40.31-34)	28-31 (cf. 45.46) for 30 and 31	34-37
{949* S−9	10-11	10-11	32-33	38-39
IOap	(r. cf. 40.35–36)	(r. cf. 40.35-36)	3428	40 ²⁵
950* 10°	12 ^c	120	34 ^e	40°
951* 10 ^d	124	12 ^d	34 ^d	40 ^d
952* 11 ^{ab}	13ab	13 ^{ab}	35-36	41-42
II ^{c-f}	13°-14 ^b 14°-15 ^b r.	13 ^{-f} 14 r.	=	50 —
953*	(cf. 40.27)	(cf. 40-27)	_	(cf. 929*)
12	15 ^c -16 ^b	15 ^{a-d} 15 ^{ef}	=	51 ²⁶
954* 14	17-185	16-175	_	51-
955* 956*	18c-19b	176-186	_	52°b
15 ^{ab} 15 ^{cd}	19 ^{cd} 20 ^{ab}	18 ^{cd}	44 ^{cd}	52 ^{cd}
_	_	_	45-46 r. (cf. 30-31)	53
16 957*	20°-215	194-4	47_	53 54 - 55
958* 959*	216-246	196-226		56-57
17-18 960* l. 1	24°-25	22°-23	48-49	58ab 58-59b
,, l. 2-3 42 I-2	44 1-2	44 1-2	39 14 ^c -18 ^b	40 1-2
961* 962* l. I	_	[3-4 ^b] [4 ^{cd}]		_
,, l. 2-3 3-4	3-4	[7°-7] 5-6	16c-18b	3-4
963* 5-7°	5-7°	[7 ^{ab}] 8–10 ^a	18°-20°	5-72
964* 7 8-8	78-8	10 ^b -11 12 ^{a-d}	20 ^d -22 ^b	7-8
965* 9 ^{ab}	9 To ^{ab}	12 ^{ef}	22 ^{cd} 23-24	9e-11b
968*	10°-12b	13-14 ^b	25-286	116-14
11°–14 969*	126-15	18-20	28°-30°	15-17
15-17 · 971*	16–18	21ab	310	ISab
18 ^{ab} 972*	1920	216-22	31-32	18-19
18°-19	196-20			

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
974* 43	45 I-10	45 I-IO II-I3b I3cd I4-I5 I6 I7 46 I-3 4 57a-d [6ab] [6cd] 7c-8b 8cd	40 33 1-10 — 11-13b — 13c-14 — 15 41 1-3 — 4 56 6 7ab 7cd 8 — 9ab 9cd	20 11-10 11-13 ^b 13 ^{ca} 14-15 16 42 1-3 4 ^c 4 ^c -f 5 6 ^c -7 ^b 6 ^{ab} 7 ^c -8 ^o 8 ^c -9 9 ^{cd} fn. 10 ^{ab}
985* 8 986* 986* 98-10° 987* 10 ^d -12 989* 13-20 21 22-26 992* 27-30 993* 31-35 994* 995* 36 996* 37-39 1-2 3 4-6 7-10 11 12-13 14-15° 998* 1. 2-3 15*2 215*2 25 26 27** 999* 27*-28* 100.** 28*2*	9°-10° 10°-11° (r. cf. 4) 11°-13° 12-13° 13°-15° 15°-22′ 23 24-28 29-32 33-37° 37°′ 38 47 1-2 3 4-6 7-10 11 12-13 14-15° 15°-24 25 26 27° 28° 28° 28° 28° 28° 28° 28°	10°-11° 11d-13 14-21 22 23-27 28-31 32-36d [36°] 37 38-40 1-2 3 4-6 7-10 11 12-13 14-15° 15bcd 16-21b 21°-24 25 26 27°b 28°d	110 11ab 11c-12c 12d-14 15 16-23 24-28 29-32 33-37 38 39-41 1-2 3-5 6 7-8a 8bc 8d-9b 9c-12 13	10°-11b

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
Crit. Ed. 29 30-31 32-36 37 33-39 46 1-3b 1003* 30-6b 1005* 6cd 1006* 7 1007* 8abc 1008* 8d 1010* 9-10 1011* 11-13 14-15 16 17-18 1012* 19-21 22-25 26-28 29-30 1013* 31ab 1014* 31cd 32abc 1015* 32 ⁴ 1016* 33 1017*	29 30-31 32-36 37 ^{2b} 37 ^c -38 45 1-3 ^b 3 ^{cd} 4-6 ^b 6 ^{cd} 7 8 ^{ab} 8 ^{cde} 8 ^f 9-10 11-12 13-15 16-17 18 19-20 21-23 24-27 28-30 31-32 33 ^{ab} 33 ^{cd} 34 ^d 34 ^d 35	29 30-31 32-36 ^d 36 ^e f 37-38 1-3 ^b 3 ^{ed} 4-6 ^b 6 ^{ed}	Gorresio Ed. 15 16-20 21-22 43 1-3b 3c-5b ocd 7ab 7c-f 8-9a 9cd 10-11 12-14 15 1-2 3-6 7-8 9ab 9cd 10-11 11-2 11-2 15-1	29 ⁷ -30 ^b 30 ^c -32 ^b 32 ^c -37 ^b 37 ^{cd} 38 ⁻ 39 41 I-3 ^b 3 ^c -6 ^b 6c ^{cc} fn. 6c ^d 7 8-9 ^a 9 ^b 9 ^{cd} 10-11 12-14 15-16 17 18-19 20-22 23-26 27-29 30-31 32 ^{cd} 33 ^{cbc} 33 ^d 33 ^{cbc} 33 ^d 34 ^d 35 ^{cd} 35 ^{cd} 35 ^{cd}
34 1018* 1. 1 ., 1. 2-6 35 36 37-39 40 1020* 41-43 1021* 44 45 46 47-48 1023* 49 1025* 50 51-57 58-59 1-4 ^b 1027*	36 37 38 39-41 42 43-45 46 47 48 49-50 51 52 53-59 60-61 49 1-4 ^b	36 	11 17 17 	37-38 39 40 41-43 44

		1	1	
Crit. Ed.	Bom, Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
4°-6 7 8-18 1029* 19-20 1030* 48 1 1031* 2-3 1032* 4-9 1038* 1036* 15 1037* 1038* 1039* 16 1040* 49 1-10 1041* 11-14d 101*	4c-6 7 8-18 19ab 19c-20 50 1 2-3 4-5 6 7-12b - 12cd - 13-17b - 17c-18b - 18cd 19 51 1-10 11 12-15	4°-6 7 8-18 19°b 19°-20 50 1 23 4-5 6 7-12b — 13-17b — 17°-18b — 18°d 19 51 1-10 11 12-15	4°-6 7-17 18-19 46 1 2-3 4-9 ^b 10 ^{ab} 10 ^c -11 ^b 11 ^c -15 16 17 18 47 1-10	5-6 7 8-18 19-20d 20°f 46 1 2-3 4-9b 9cd 10c-14b 14c-15b - 15c-16b 16cd 47 1-10
1042* 14ef 1043* 15-18 1044* 19ab 19ad 19ad 20-22 23-25b {1045* 1046* 25ad 26ab 26ab 26ab 26ab 26ab 26ab 26ab 26ab	16°b 16°d 17-20 21°b 21°d 21°d 22-24 25-27° 27°d 27°-32 33-34 35 36 37-44 45 1 2-4 5 6 7-13 14°b 14°-17 [18°-h] 13°-20° [20°d] 20°-21	12-15 16°b 16°cl 17-20 21°d 21°d 21°d 22-24 25-27°b 27°cl [28°b] 28°-33 34-35 36 37 38-45 46 12-4 5 6 7-13 14°b 14°-17 [18-19] 20-22°b 22°cl 23-24	11-14 15 16-19 20° 21° 21° 20° 21° (1. cf. 19° 4) 22-24 27-29° 29° 30-35° 25-26 35°-36° 36°-5 48 1-3 4 5° 8 9-11° 11° 11° 11° 12-13	11-14

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
1056* 15-17 1058* 1059* l. 1-2 1. 3-14 51 1-4 5 6-7 1060* 8-9 1001* 1062* l. 1 1063* 1164* 12-13b 1065* 1366 1367 14 1066* 1066* 1067* 15-16 1068*	22-24 25 	[25-28] 29-31 32 33-35 53 1-4 5-6-7 ^d 7 ^e -8 9 ^{ab} 9 ^{ed} 10 11 ^{ab} 11 ^{cd} 11 ^c	14-16	14-16
1003* 1069* 1070* 17 18 1072* 1073* 19 1074* 20-24	18 ^{cd} 19 20 21 ^{cb} 21 ^c -22 ^b [22 ^{c-f}] 22 ^s -27 ^b	18 ²⁹ 18 ² -19 ⁵ 19 ² -20 ⁵ 20 ² 20 ² 21 22 23 ² 7	14°-15 ^b	21
25-26 27 ^{ab} 1075* 27 ^{cd} 1076* 28 1077* App. 1 (No. 10)	[27 ^{ct}] [27 ^{tt}] [27 ^{tt}] [27 ^{ct}] 27 ^c -28 ^b 28 ^{ct}	28-29 30 ^{ab} 30 ^{cd} 31 32 33-39	23°-24b	30°d 30°d 30°f
App. 1 (No. 10)	=	40 ^{ab} 40 ^c -47 ^d	24°-29°	32-36
29-33 34 ^{2b} 1078* 34 ^{cd} 35-38 1079*	29-33 34 ^{cb} 34 ^c -35 36 ^{cb} 36 ^c -39 —	47°-51 52°-53° 52°-53° 53°/ 54-57 — 58	29°-33 ^b	37°-38° 37°-38° 38°d 39-42
39 52 1-6 10So* l. 1-3	54 1-6 7-8 ^b (cf. 5.6.16-17 ^b)	54 1-6 7-8 ^b (cf. 5.6.16-17 ^b)	50 1-6	

Crit. Ed.	Bom, Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
108c* l, 5	9ab	9 ^{ab}	_	
7	(cf. 5.6.17 ^{cd})	(cf. 5.6.17 ^{cd})	- ah	_
1081*	<u> </u>	——————————————————————————————————————	7ab 7cd	7ªb
App. 1 (No. 11)	10-20 21	10-20	_	-
1082* I. 1-2	<u>-</u>	21	8c-9b	8
1082(A)* 1082* l. 3-9	~			9 9 ^{ab} fn.
1082(B)*	_		-	10-12
1082* l. 1c-16	22 ^{ab}			70 3
1083*	[22 ^{cd}]	22 ^{ab} 22 ^{cd}	Sab	13-15 7 ^{cd}
10	22°-23b	23	9c-10p	
1084*	23 ^c -24 ^b 24 ^c -27 ^b	24	10c-11p	17
12-13 ^b 13 ^{cd}	27°-28	25–26 27–28 ^b	110-12	
{1085*	29 ^{ab}		-12	18-19 ^b
io86* App. 1 (No. 12)	29 ^{cd}	28 ^{cd}	13 ^{ab}	
1. 1-4		[33-34]	13°-15 ^b	19 ^{cd}
App. 1 (No. 12)	-	[35]		
App. 1 (No. 12)	_	[36%]		22
App. 1 (No. 12)		£ 20 1	15 ^{cd}	23 ^{ab}
App. 1 (No. 12)			16-178	23-24
l. 10 fn. App. 1 (No. 12)	_		176-186	-
App. 1 (No. 12)		_	180-19	25-26 ^d
App. 1 (No. 12)	_	_	~	_
1. 15-18		[36°-386]	3°-56	26*-28*
App. 1 (No. 12)	-	[38°-39]		(cf. after l. 5 of App. 1 No. 14)
_			5°-6	28°-29
	48 (cf. 1, 5-8 of	[40-41, cf. 5.52.	-	_
App. 1 (No. 12)	(cf. 1, 5-8 of 1088*)	[42, cf. 1, 5-8 of 1088*]	-	-
l. 22-25 App. I (No. 12)	-	-	a 0	
App. 1 (No. 13)	-		7-8	30-31
App. 1 (No. 13)	_	29	_	-
2-70	30-32	30-32	_	-
App. 1 (No. 13)	33-40		-	-
14	41	43-50		_
1088* 1. 1-4	42	51 52	20	
16" l. 5-8	43 [44 ^{a-d}]	53		32 35
1089* I. 1-4	44°-4	53 54 55 55 56	1 1	33
		56	21	- 33
		,	_	-

Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
1089* l. 5-8 ,, l. 9-10 ,, l. 11-12	46 47 [5 ^{ce-h}] 49	60 57 59 55 1	=	- - 34 51 1 ^{ab}
App. i (No. 14) before l. i fn.		<u> </u>	52 1-3 ^b	1°-36
App. 1 (No. 14) l. 1-5		_	_	3°-5° (r.)
App. 1 (No. 14) 1. 6-17			9-14	5°-10
App. 1 (No. 14) I. 18-19		_	15	
App. 1 (No. 14) i. 20-25		-	16-17	13-16
App. 1 (No. 14) l. 26-39		1 -	18	15 ⁻¹⁰
App. 1 (No. 14) l. 40-43		_	_	17 ^{cd}
App. 1 (No. 14) l. 44-45		_	19	18
App. 1 (No. 14) l. 46-49	55 I	2	51 I	52 I
2-3 1092*	2-3 4-7	3-4 5-8	: <u> </u>	2-3
4 5-6	8 9-10	9 10-11 12-26	4 2-3 5-19	5-6 7-21 ^d
7-21 22 ²⁶ 22 ^{¢ð}	1 1-25 26cb 26cd	27 ^{2b} 27 ^{ed}	20 ^{cd}	21 ^{ef}
{1097* l. 1		=	2000	22 ^{a5} 22 ^{cd}
1098* 23 - 25	27 28-30	28 29–31 32	21-23	23-25
1100* 26 1101*	31 32 33	33_	24	26 27
27-28 54 I	34-35 56 I	34-35 56 I	25-26 53 1-2 ^b	28-29 53 r
1103*	=		2°-36	
2 1105* 1106*	2 — 3-10	[3-10]	3°-11b	3-10
3 (= 37.27) 1107* l. 1-2	11	- TI	11°-12 ^b 12°-13 ^b	11 12
(== 37.28) 1107* l. 3-4	_		13°-14 ^b 14°-17 ^b	13-15
4-6 (37.29-31)	12-14	[15]	17°-18b	16
1108* l. 1-2 (= 37.32) 1108* l. 3	15 16 ^{ab}	[16ab]	1209	1700
$(=37.33^{ab})$	21 ^{ab}	21 ^{ab}	1900	17 ^{cd}
1110*	16 ^{cd}	[16ed]	19°-26°	
= 37.34-40)	1	•	•	

Crit, Ed. Bom. Ed. Kumbh. Ed. Gorres	
Boni, Ed. Rumbii, Ed. Gorres	sio Ed. Lahore Ed.
	20°-21 22

Crit. Ed.	Bom, Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
8cd 9 10 1130* 1131* l. 1 1131* l. 2-11 11-16 1132* 1133* 17-18 1135* 1136* 19 20° 20° 20° 20° 21 22° 23-24 25 26-27 1138* 1139* 28-31° 1140* 31° 1141* 32-33 1143* 1144* 34 35 1145* 36 1146* 1147* 37° 1148* 37° 1148* 37° 1148* 37° 1148* 37° 1150* 1150* 1151* 2° 1152* 2°-4° 1151* 2° 1152* 2°-4° 1154* 5-6 1155* 7 1156* 1157* 8-19° 1160*	13ab 13c-14b 13c-14b 14c-15b 15cd 16ab (r. cf. 8ab) 16c-20 21-26 27 28-29 30 31 32ab 32cd 33-4cd 35-36 37 38-40b	12°f 13 14 15°b 15°d (r. cf. Sab) 16-20 21-26 27 28-29 30 31°d 31°d 32°b 32°-33°b [33°d] 34-35 36°d 36°-38	11cd 112 117	12cd 13a-d 13a-d 18 19-20 6-11 12ab 21-22 23 34cd 23ab 224 25cd 26-27 33c-34b 56-27 55 28-31a 31cd 32 56 9-10 11 12 55 35 36ab 26c-37 38 39a-d 40ab 33cf 40 41 56 1 2 3cf 3cf 40 41 56 1 2 3cf 40 41 41 40 41 41 41 41 41 41 41 41 41 41 41 41 41

Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
19°d 20°d 20°d 20°-23 1162* 24°b 1164* 24°d 25 26-27 1168* 28 1169* 29-30 1170* 1171* 1173* 31°d 1174* 31°d 1175* 32 1177* 33°d 34-40 1185* 44°-45° 1188* 45°d 1189* 44°-45° 1188* 45°d 1189* 46-49 1190* 50-51 1191* 52 1192* 53°d 53°d 5193* 53°d 51°d 61°d 61°d 61°d 61°d 61°d 61°d 61°d 6	21 ^{ab} 21 ^{cd} 22-25 26 ^{ab} 27 ^{cd} 27 ^{cd} 27 ^{c-29b} 27 ^{c-29b} 29 ^{c-30b} 30 ^{2-32b} 33 ^{c-34b} 34 ^{cd} 35 ^{ab} 35 ^{c-42} 43-46 ^b 46 ^{c-47} 48 ^{ab} 48 ^{c-51} 52 ^{c-55} 55 ^{c-58b} 58 ^{c-59b} 59 ^{c-61} 62 ^{ab} 62 ^d -66	Kumbh. Ed. 19 ^{ab} 19 ^{cd} 20-23 24 ^{ab} 25 ^{ab} 25 ^c -25 27 ^a -d 27 ^e -29 ^b 29 ^{cd} 30 ^{ab} 31 ^{cd} 32 ^{ab} 32 ^c -39 40-43 ^b 43 ^c -44 ^d 44 ^{ef} 45-47 48-50 51-52 53 54 55-56 57 ^{abc} 57 ^d -61 62 63-65 66 ^{eb}	51ab 51cd 9-12 13ab 13cd 14ab 14c-16 17-25b	Lahore Ed. 42cd 20ab 42cd 20ab
1196* 63ab 1197* 63cd 64-67d 67ef 68-73 74 (= l. 3-4 of 659*) 1200* l. 11-10 1200(A)* 1201*	71°-73b 73°d 74°b 74°-78b 78°d 79-84 85 86-90 91°b 91°-92b	66°-67 66°-67 68°-6 68°-72°-72°-72°-72°-72°-73°-78 73-78 79 80-84°-84°-84°-85°-85°-85°-85°-85°-85°-85°-85°-85°-85	77°-80°	57-59 Go-61 ^d 61 ^{ef} 62 ^{cd} 62 ^{ef} 62 ^{ab} 63-66 67 ^{a3} 67 ^c -72 73

	1			
Crit. Ed.	Bom, Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
75-76	92°-94°	86-87	95°-97 ^b	74-75
1202*	94°-96	88-90 ⁶	97-99	76-785
77-79 ⁶ 1205*	94 90		100ab	
79°-84	97-102	90°-95	100c-106p	784-83
1207*	103 104-106 ^b	96 97-99 ⁸	106c-108	84-86b
85-87 ^b 1209*	104-100-	-	_	_
87°-98	106-117	99e-110	109-1206	864-97
99-100	118-1196	III II2 ^{ab}	123ab	IOOcd
IOI	119 ^{cd} 120 ^{zb}	112 ^{cd}	125	_
1212* 102	120°-121b	1134-4	123°-124°	101
1213*	_	-	124 ^{cd}	102 ^{sb} 98-100 ^b
103-104 ^b	121°-123°	113°-115° 115°-116°	120°-122 125	102°-103b
104 ^c -5	123°-124°	115-110	125ab	103 ^{cd}
1217*	-	_	_	104
105°bc	124°-125°	1160-1170	126°-127°	105abc
1219*		1176	1276	105
105 ^d	125 ^b 125 ^c -126	117°-118d	-	-
106 107	127-1256	115-119	128°-129°	106
1221*	_		127 ^{cd}	10765
108ab	128 ^{cd}	12005	12Sab	·-
1223* 108~109	129-130b	120°-121	120°-130	107°-108d
105-109	-	-	131 ^{ab}	
1225*	_			_
1226*	130cd	122 ^{ab} 122 ^c -123 ^b	131°-133b	III
110 1220*	131	-	_	111 fn. l. 2
111	132	123124	132°-133b	113-114
112-113	133-134	124°-125 126°ab	133 ^{cd}	115°00
114 ^{ab} {1231*	135°b	1 20-	-55	124°d
114ed	135 ^{cd}	126cd	_	115 ^{cd}
1232*	137 ^{ab}	127ab	=	116 ^{cb}
115 ^{ab}	13645	[126*]	_	116cd 116c-118b
115 ^{cd} 115 ^e -117 ^b	136 ^{cd} 137 ^c –139 ^b	127-129	_	110-110
I234*	[I39 ^{c-f}]	120°-130°		118-124; 125
117°-124b	1308-1450	130°-136° 136°d	134 ^{ab}	T25 ^{cd}
124 ^{cd} 1236*	146ab	130-	_	12626
1237*		-	134	_
1238*	146 ^{cd}	137ab	135	126°-f
125	147	137°-138° 138°-139°	_	127%
1239* 126 ^{ab}	148 149 ^{ab}	139 ^{cd}	136°ab	127-120
726C_727b	140-150	1 140	136°-138	1285-130
127°-129 130°°	150°152	141-143 ^b 143 ^{cd}	~~~	131°b 131°-132°
13000	153 ^{ab}		Tood	T32 ^{CS}
1241* 130 ^{cd}	153 ^{cd}	144 ^{ab}	139 ^{ab}	I3360
13100	151 ⁶⁰	I44 ^{cd}	=	13308
13100	1540	145°		134°-137
132 ²⁰	155eb 155—158	145°-147 [148°b]; 148°d	139 ^c –142 143 ^{ab}	135ab
132°–135 136°	15900	[148°]; 148°°	-43	
-30				

				1
Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
1246* 136cd 1248* 137ab 1249* 137cd 138ab 1250* 138cd 1252* 1253* 139-140 1255* 17-2 3ab 3c-5 6-7b 7c-8b 8c-10b 10cd 11-16b {1258* 16cd 1259* 17 58 1ab 1c-4 1261* 5-6b 1262* 6c-8 9-10b 1263* 10c-12 1265* 13ab 1266* 1. 1 1266* 1. 2-7 1267* 13cd 1268* 14-16 17 18 1269* 19 1270* 20 1272* 1. 1	159cd 160ab 160c-161b 160c-161b 161cd	148° f 149° b 149° c 150° ab 150° ab 151° c 151° c 153° f 154-155 156-157 59	143ed 144ab 144cd 144cd 145-146 57 1-2 3ab 3c-5 6-7b 9cd 10-14 5-6b 6c-8 9-10b 10c-12 13ab 11c-4 5-6b 11c-12 13ab 11c-16 17 18 19ab 19c-20b 20c-21b 21cd	138cd 139cb 139cf 139cf 139cf 140cb 141cd fn. 144-145 140c-143 1-2 3cb 3c-5 6-7c 7c-8b 8c-10b 10cd 11-16b 16cd 17 18ab 18c-21 22-23b 23c-25 26-27b 27c-29 30ab 31-33 34 35 36 37 38 39ab

Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh, Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
1272* l. 2 ,, l. 3-4 21 1274* 22 59	12 ^{cd} 13 14 15-19 20 61 1 ^{ab} 1 ^{cd} 2 ^{ab} 2 ^{cd} 3 ^{ab} 3 ^{cd} 4-11 12 15 16-17 ^a 17 ^b 17 ^c -18 ^b 18 ^{cd} .	[8] [10-14] 15 1cd 2sb 2rd 3sb 3cd 4-11 — — — — — — — — — — — — — — — — — —	21°' 59 1°b 1°-6 - 7°b 8°cd 7°d 8°ab 9-16 17°b - 17°-20	39 ^{cd} 40 58 1 ^{cb} 1c-6 7 ^{cd} 8 ^{cd} 8 ^{cd} 8 ^{cd} 9 ^{cd} 9 ^{cd} 9 ^{cf} 10-17 18 ^{ab} 18c-21
17 ^b 1282* l. 1-9 (subst. of st. 14-17 ^b in L. ed.) 1282(B)* 1282* l. 10-19 1282(C)* 1282* l. 20-21 1282(D)* 1282* l. 22 1282(E)* 1282* l. 23-24 1283* (subst. of st. 14-17 ^b in G. ed.) 12°4* 17 ^c 17 ^d 17 ^c -18 19 20 21 22	[19 ⁶]	20 ⁶	60 15-17 18 ² 18 ⁶ 18 ⁶ -19 20 61 18	17-19 ^a 19 ^b -21 ^c 21 ^d -22 ^a 22 ^b 22 ^c 22 ^d 22 ^d 22 ^d 22 ^d 23 ^a 23 ^b 23 ^c -24 26 27 25 28
60 1 12\$5* 2 3 4 12\$7* 5	2 ^{ab} 2 ^c -3 ^b 3 ^c -4 ^b 4 ^c -5 ^b 5 ^c -6 ^b	1 ^{ef} 2 3 4 — 5	60 I 2 3 4 ^a ^b 4 ^c -5 ^b	59 I 3 4 5 ²⁵ 5'-1

Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
62b 6cd 128S* 72b {1290* 1291* l. 1-2 l. 3-4 7cd 8ab 1292* 8cd 9 1293* 10 11ab 11cd 12ab 12cd {1294* l. 1 l. 2 1295* 1296* 13ab {1297* 13cd 14ab 1208* 14c-15b 1299* 15cd 16-18 19 20 21 22 1300* 23-26 1301* 27-29 30-36b 36cd 37 1304* 11-2 1305* 3-5 {1306* 1310* l. 1-2 l. 3 7-8 9 1314* 1315* 1316* l. 1 l. 2 10-13 14ab	6cd 7ab 7cd 8ab 7cd 8ab ———————————————————————————————————	6ab 6cd 6cf 7ab 7ab 7cd 8ab 8cd 9 10 11ab 11cd 12ab 12cd 13 14ab 14cd 15ab 15c-16b 16cd 17-19 20 21 22 23 [24] 25-28 29 30-32 33-39b 39cd 40 63 1-2 [3] 4-6 [7] 8 9-10 11 12-15 16ab	5cd 6ab 6ab 6c-7b 9 7cd 8ab 8cd 10 61 1-2b 60 11 12ab 13cd 14cd 14ab 14ab 61 3ab 4cd 5ab 6cd 7-9 10 11 12 13-16 17 16 17 18 19 18 19 19 10 11 11 12 13-16 17 10 11 12 13-16 17 10 11 12 13-16	6ab 6cd 7ab 6cd 7ab 7cd

		*		
Crit. Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
14cd 15ab 15cd 16-18 19ab 19cd 20ab 20cd 20cd 20cf {1318\$\displays 1, 1-2	16 ^{cd} 17 ^{ab} 17 ^{cd} 19 ^c –22 ^b 22 ^{cd} 23 ^{ab} 23 ^{cd} 24 ^{ab} 24 ^{cd}	16cd 17cd 19ab 21-23 24ab 17 ^{2b} 18ab 18cd 24cd	17 ^{ab} 17 ^{cd} 18 19 ^{cd} 19 ^{cd} 21 (r.)	17 ^{cd} 18 ^{cd} 18 ^{cd} 22-24 25 ^{ab} 25 ^{cd} 19 20 ^{ab} 20 ^{cd}
" l. 4 1319* 21 22-23 {1320* l. 2		[19 ^{cd}] [20] 25 26–27 —	(= 18) - 20 22-23	21 ^{a-d} 26 27-28 21 ^{ef} (= 27 ^{cd})
1321* 24-25° 25 ^{d-c} 25 ^f -26 1323* 27 1324* 62 1-5	28-29° 29 ⁴ -30° 30 ⁶ -31 ⁵ 31° 32° 33	28-29 ^a 29 ^{bc} 29 ^d -30 [31] 32 33 64 1-5	24-25° 25 ^d -26 27 28 64 I-5	29-30 ⁶ 35-36 ⁶ 36 ⁶ -37 ^a 37 ⁶ -38 ⁶ 38 ⁶ -7 39
1226* 6 ^{ab} 1227* 6 ^{cd} 1228*	6ab 6cd	6eb 6cd	Cab Ged	603 —
1229* 1330* 1331* 7 ^{ab} 1332* 1333*	7 ^{2d} 7 ^{2b} Sab	7 ^{ab} [6 ^{ej}] 7 ^{cd}	7ab	7 ²⁵
7 1335* 1336* 8 9 ^{ab} 9 ^{cd} 10-13 ^b	Sc-96 9cd 10ab	[8] 9 ^{ab} 9 ^{cd} 10–13 ^b	11-14 ⁶	9 ^{cd} 10 11 ^{cd} 11 ^{cb} 12–15 ^b
1337* 1338* 13°-16 1339* 17-23	14°b 14°-17 18-24 25°b	[13 ^{cd}] 13 ^c -16 	14°-17 18-24	15 ^{cd} 16–18 ^b 18 ^{cd} 19–25
24 25-26 1341* 27 1342*	(= 37 ⁻¹²) 25 ⁻² 6 ^b 26 ⁻² 8 ^b 28 ^{cd} 29	(=37 ^{cd}) 24 ^{c-f} 25-26 [27 ^{cb}] 27 ^{c-f} - 28-30	65	26 1-2 3 ^c 3 ^c -4 ^b 4 ^{cd} 5-7
28-304 {1343* 1344* 1345* 30*/	31-32 36-37 ^b 33 ^{cb}	[33°-34]	12ab 7°-8 9ab 9ab	8 -

Crit. Ed.	Bom, Ed,	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
31-32 33 1346* 1347* 34°-d 1348* 1349* 34°-38b 1350* 1351* 38°-d 1352* 39-40 1-4b 1354* 4°-7b 1355* 7°d 8-14b 14°d 15°d 15°d 1356* (=1259*) 16-17b 1357* 17°-f 1358* 1359* 18 {1360* 1362* 20°d 21°d 1363* 21° 1364* 1363* 21° 1364* 1365* 1366* 22b 1366* 22c 1365* 1371* 25 1371* 25	33°-35 ^b 35 ^{cd}	31°-32 33°ab	68	8cd in. 1. 8cd in. 1. 9a-a 9c-13b 13cd 14-15 14-6b 6cd 7-13 14cd 14ab 14ef 15-16b 16cd 17e-19 20-23 28 29 30-31b 25 24ab 24ab in. 24cd 25a 26b 26c-27 31c-f 32 35 33 34 15ef
		·	1-2	66 1-3

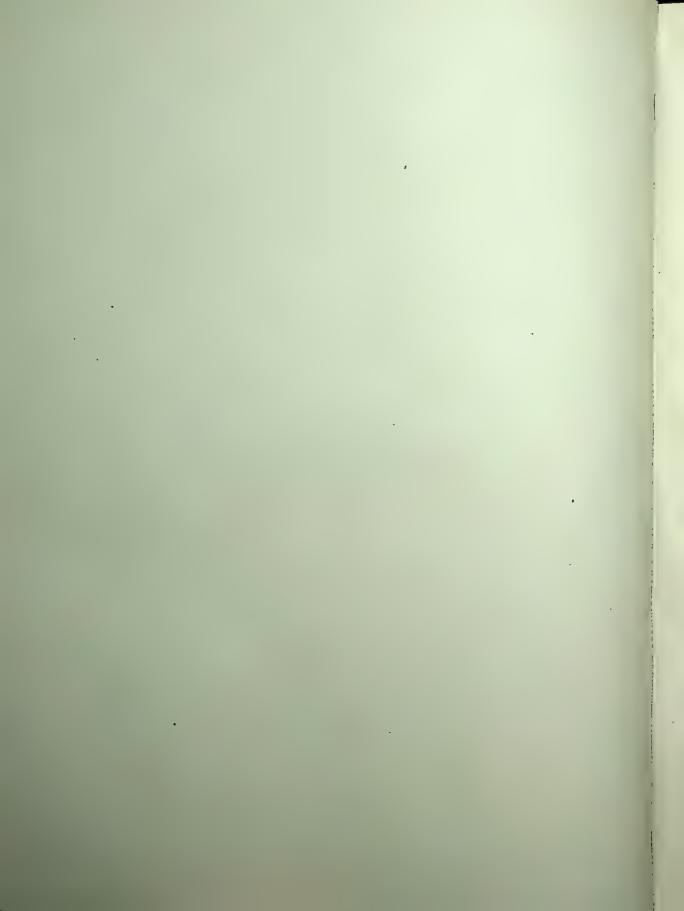
Crit, Ed.	Bom. Ed.	Kumbh. Ed.	Gorresio Ed.	Lahore Ed.
4°6 4°-8 1376* 9-11 12°6 {1378* 12°6 13°-14 1380* 15-166 1381* 16°-23 1383* 24-32 1384* 1385* 33-34 1386* 35-36 1 2 3-17 1388* 18-196 1389* 19°-216 1390* 21°-286 1392* 28°-29	4°-8 9-11 12°b 12°d 13°b 13°-14 15°b 15°-16	4 ^{ab} 4 ^{c-8} 9-11 12 ^{ab} 12 ^{cd} 13 ^{ab} 13 ^c -14 15 ^{ab} 15 ^c -16 ^b 16 ^c -23 24-33 ^b 33 ^{cd} [34-39] 40-41 42-43 1 2 3-17 18-19 ^b 19 ^c -21 ^b 21 ^c -28 ^b 28 ^c -29	3 ^{ab} 3 ^{c-7} 8-10 11 ^{cd} 12 ^{ab} 11 ^{ab} 12 ^c -13 14-15 ^b 15 ^c -16 ^b 16 ^c -23 24-33 ^b 33 ^c -39 40-41 4 ² -43 1	4-7 7cd fn. l. 1 8-10 11cd 12ab 12c-13 14-15b 15c-22 23-32b 32c-38 39-40d 40d 41-42 1 2 3-17 18-19b 19c-21b 21c-28b 28c-29

।। वाल्मीकिरामायणम् ॥ ॥ सुन्दरकाण्डम्॥

SA	RGA	
35	Sitā though pining for union with Rāma is unwilling to touch Hanumat who offers to fly	PAGE
	her. (68)	
36	Hanumat asks for a token from Sītā to convince Rāma. She gives her hair-jewel. (56)	26 ₁
37	Hanumat, about to depart assures Sitä of her speedy release and tries to allay her	271
•	doubts. (53)	
38	Sitā delighted; but parting with the hair-jewel makes her survival impossible. (24)	282
39	Before leaving Lanka Hangmat's destruction of the Add	288
40	Before leaving Lanka, Hanumat's destruction of the Asoka gardens to tease Ravana. (17)	292
41		296
·	Hanumat, not satisfied with this destruction terrorizes the citizens and prepares to demolish Rāvaṇa's palace. (18)	,
42	Hanumat kills Iamhumālin and proposes to feet	303
43	Hanumat kills Jambumālin and prepares to face the bravest sons of the ministers. (19)	307
44	Unflinching Hanumat kills them, too; and their routed armies run pell-mell. (16) Hanumat kills five of Rayana's account the blavest sons of the ministers. (19)	310
45	and reaches the portal of the policy	312
46	Formidable Indrait wiches to cook variant son. (39)	318
	Formidable Indrajit wishes to capture Hanumat alive. Hanumat gets himself captured to	3
47	Hanumat dazed at the sight of Payana bis	325
48	Hanumat dazed at the sight of Rāvaṇa, his retinue and his grandeur. (20)	337
	Rāvaņa glances contemptuously and asks Prahasta, his minister, to inquire of Hanumat who	557
49	Hanumat's fearless and well-meant article and	339
50	Vibhişana's advice to Rayana Marian rumes Rayana who orders his execution. (36)	342
51	Vibhīşaṇa's advice to Rāvaṇa: No execution of an envoy, he may be punished. (36) Rākṣasas burn Hanumat's tail and carry him round. Unoffect and the first and tarry him round.	348
	iree himself. (30)	31-
52	nanumat with flaming toil out 7	352
53	Hanumat's anxiety allayed by the barde'	358
	meet her again, (28) Proclamation of Sita's safety. We wishes to	00
54	Sītā's delight on seeing victorious Hamman	363
	Sītā's delight on seeing victorious Hanumat. His assurance to her before starting on his Hanumat. fulfilling his	5.0
55	MISSION TO OTHER THE	368
	Mountain. (38) Tre-crosses the ocean and returns to the Mahendra	
56	Additional recognition of the second	375
57	Hanumat praises Sītā's chastity and appeals to the monkeys for her speedy rescue. Overjoyed, war-minded man hand a project for Sītā's rescue; Jāmbayat's advice.	383
58 59	Angada explains his project for Sītā's rescue; Jāmbavat's advice. (22)	407
6 ₀	Overjoyed, war-minded monkey hordes, carrying Hanumat, devastate the Madhuvana. (22) Dadhimukha's narration to Sugaran the intruders. Sugaran information to Sugaran the intruders.	410
6r	Dadhimukha's monkeys and the introders 2	415
62	Fight between Dadhimukha's monkeys and the intruders. Sugriva informed. (22) Dadhimukha's narration to Sugriva of the devastation of the Madhuvana. (27) Hanumat explains to the Madhuvana. Angada and his month.	420
63	Dadhimukha returns to the Madhuvana. Angada and his monkeys proceed to Kişkindha. (40) Rāma sees Sītā's jewel. His lamentation of the Madhuvana. (25)	427
64	The state of the s	434
65	Hanumat's description. (15)	442
66		447
	Hanumat's repetition of his meeting with Sitä. (36) Hanumat's repetition of his speech of consolation to Sitä. (29)	449
	(29)	155

॥ वाल्मीकिरामायणम् ॥ ॥ सन्दरकाण्डम् ॥

ततो रावणनीतायाः सीतायाः शतुकर्धनः । इयेप पदमन्वेष्टुं चारणाचरिते पथि ॥ १

িত Si Ñi D1-4.10.11 read this Sarga as the last Sarga of Kişkindhā Kāṇḍa. Ѳ Vi (=V³ of Kişkindhākāṇḍa) B1.3.4 D6 (=D७ of Kişkindhā kāṇḍa) begin Sundarakāṇḍa from 4.63. V² begins from Sarga 2 only and so its var, are not recorded for Sarga I. D³ begins with अरिशमाय नमः; D⁵ begins with the following benedictory st.:

जयित रघुवंशतिलकः कौशल्याहृदयनन्द्रनो रामः।
दशवदनिधनकारी दाशरिषः पुण्डरीकाश्वः।
कृजन्तं रामरामेति मधुरं मधुराक्षरम्।
आह्य कविताशाखां वन्दे वाल्मीकिकोक्लिम्।
रामेति वर्णद्वितयं गुह्याद्गुद्धतरं सदा।
तस्य माहारम्यकथने नाहं शको न लोककृत्।
यः कर्णाञ्जलिसंपुटैरहरहः सम्यग्पिवत्याद्दरा-

द्वालमीकेवेदनारविन्दगलितं रामायणाल्यं मञ् । जन्मव्याधिजराविपत्तिकरणरथन्तसोपद्ववं

संसारं स विहाय गच्छति पुमान्विष्णोः पदं शाश्वतम् ॥ चरितं रघुनाथस्य शतकोटिप्रविस्तरम् । एकैकमक्षरं पुंसां महापातकनाशनम् । पटितसकलवेदः शास्त्रपारंगतो वा यमनियमपरो वा धर्मशास्त्रार्थकृहा ।

अपि तु सकलतीर्थनाजको वा हुताप्ति-र्न हि हृदि यदि रामः सर्वमेतद्रृथा स्यात्॥

रामेति वर्णद्वयमादरेण सदा स्मरन्मुक्तिमुपेति जन्तः। कहो। युगे कल्पयमानसाना-

मन्यत्र धर्मे खलु नाधिकारः॥ यत्र यत्र रघुनाथकीतेनं

तत्र तत्र कृतमस्तकाञ्जलिम्।

बाव्यवारिपरिपूर्णलोचनं मारुतिं नमत राश्चसान्तकम् ॥ जितं भगवता तेन हरिणा लोककारिणा । सजेन विश्वरूपेण निर्मुणेन गुणात्मना ।

—Thereafter cont. the introductory st. of Govindarājīya:

अथ वैद्र्यवर्णेषु शाहलेषु महावलः । धीरः सलिलकल्पेषु विचचार यथासुलम् ॥ २

G, 5, 5, 0 B, 5, 1, 3 L, 4, 60, 13

तसझानसमुचयो धनद्यासारस्य सारो महा-ब्रिटकपः कमलानिवासचरणं द्वंद्वानुरागः श्रियः। ब्रह्माः परिपाक एव जगतामक्षय्यपुण्यावले-रस्माकं निधिरक्षयो विजयते श्रीमान्शटारिगुरुः॥ श्रीरामायणभृपाये प्रवृत्तो रामभक्तितः। व्याख्यां सुन्द्ररकाण्डस्य तिलकं (कल्कयाम्यहम्)।

—D? begins with श्रीरामचन्द्राय नमः which is followed by the पारायणविधि of the अध्यात्मरामायणः D? with ॐ श्रीगणेशाय नमः; T? with श्रीदक्षिणामूर्नये नमः। श्रीरामचन्द्राय नमः। श्रीक्षीरारामेश्वरीदेवताम्यां नमः निरन्तरायोऽस्तु ।; G2 (m.) सुन्द्रकाण्डेः G3 (m.) with हिर ॐ शुभमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः। सुन्द्रकाण्डे.

1

T1 missing st. 1-66 on missing fol. \tilde{N}_1 illeg. for 1-32.

I र्री D2.10.11 om. 1. G3 damaged for 16. —6) B1 (after corr. as in text) परिमार्गणं; D1 शोककर्शनः; D3 T2.3 °स्द्रनः; D5.7.9.10 Ct °क्पेगः; Cr.m.g as in text (for शत्रुकर्शनः). —7) D4 पतिम् (sic); T2.3 (also) प्रम् (for पर्म्). —G3 damaged from द up to चारणा in d. —d) № B1.2.4 -[अ]म्पचिते (for -[आ]चरिते). B3 वानराभ्यथितः कपि:; D1.6 नागारिचरिते पथि. ఈ Cr.m: अत्र गन्तुमिति पर्मध्याहनेव्यम् । शत्रुकर्शनो हनुमात्रावणनीताया रावणेनापहतायाः सीतायाः पर्द स्थानमन्येष्टुं चारणाचरिते पथि सुरवःमित गन्तुमियेपेति योजना. ఈ —After 1, № V1 B D6 ins. 1. 3—10 of 4*, while D1.2-5.7-3 T2.3 G M ins.:

इकरं निष्यतिद्वंदं चिकीर्पन्कमे वानरः।
 समुद्रप्रशिरोधीवो गवां पतिरिवाबमा ।

[(1.1) D1.6 हि नइस्कर्न (for निष्यतिदेदे). D2.5 चिकीषुँ:; Cg as above (for चिकीषेन्). D2.6 प्रवनात्मवः (for क्रमें जानरः).]

2 Before 2, Ś1 D2,10.11 ins. l. 1-6 of 4*. Ñ2 V1 B D6 om. 2-6.—*) Some MSS. \$\frac{3}{3}\frac{2}{4}...-\dagger^5\) D2-6.7-0.11

G. 5. 5. 0 द्विजान्वित्रासयन्धीमानुरसा पादपान्हरन्। मृगांश्र सुबहुनिघनप्रवृद्ध इव केसरी ॥ ३ नीललोहितमाञ्चिष्टपद्मवर्णेः सितासितैः। स्रभावविहितैश्रित्रैर्घातुभिः समलंकृतम् ॥ ४

G M1.2 शाडुलेपु. —) Ś1 D1-4.8.11 बीर: (for धीर:). D10 ** ***कल्पेयु. — d) D4.11 सुखी (for -सुखन्).

3 No V1 B D6 om. 3 (cf. v.l. 2). G3 mostly damaged for ". —") D1.4 द्विजानुत्रासयन् ; D3 द्विजानु-द्रापयन् (for द्विजान्वित्रासयन्). D1.4 M2 दीनान्; D3 छीनान् ; G_1 M_1 भीसान् (for घीमान्). $-\delta$) $D_{1.4}$ तरसा पाइपस्थितान्. —For 3ª8, Ši Da.10.11 subst.:

2* स द्विजांखासयन्धीमाँछताश्चेव समाहरन्।

[D11 सारुजांस् (for स द्विजांस्). Ś1 D10 सवाँल्र (for धीमाँल्).]

—°) Ds द्धंगांश (for मृगांश्). Si D2.3.10.11 मृगान्वि-त्रासयंश्चेव(D3 °यन्भीतान्); D1.4 सृगानुत्रासयन्भीतान् (D1 °मान्).

4 No V1 B D6 om. 4 (cf. v.l. 2). M1 reads 4-5 after 10. — ") D11 नीलं लोहितमाकुर्वेन् (for "). Š1 D2.3.5.10.11 T3 M2.3 -पत्रवर्णे:; D4 -पीतरक्त-(for -पद्मवणै:). D1 -मांजिष्टै: पीतरक्त-; M1 -मांजिष्टै: पत्रवर्णे:.—°) Dr.o स्वभावतिन्दैर्विमलैर्. क्ष Cv: नीलोऽस्य वर्णः। नीळलोहितेत्यादिश्लोकद्वयं परशेषः। यच्छव्दस्याध्याहारः। यदेवंबिधं तलं तत्र तले तिष्ठक्षित्यन्वयः। पत्रं इयामी वर्णः। पलारं इरितं हरिदिति इलायुधः। सितासितैः कल्मापैः।; Cr: नीछलोहितेत्यादिश्लोकत्रयमेकं वाक्यम्। अयंशब्दोऽध्याहर्तव्यः। नीललोहितमाक्षिष्ठपञ्चवर्णेरिन्द्रनीलसमानवर्णः सितासितै: ग्रुक्तकृष्णेश्च । यद्दा सितासितै: कल्मापवणै: 1; Cm: नीलेत्यादिसार्थश्लोकमेकं वाक्यम्। अत्र यच्छन्दोऽध्याहर्तेज्यः। नीलादिपत्रसमानवर्णैः। माञ्जिष्टः पाटलः। सितासितैः कल्माप-वर्णैः ।; Cg : नीलेति । अत्र यच्छन्दोऽध्याहार्यः । यदेवंविधं तलं तत्र तिष्ठक्रित्यन्वयः । पत्रवर्णेः पत्रक्यामैः। "पलाशो हरितो इरिटि "ति इलायुधः। सितासितैः कल्मापैः।; Ck: नीललोहित इति। कल्माघो माञ्जिष्टः कृष्णपाण्डरः। पद्मवर्णः प्रसिद्धः। रक्तइयामी भवेद्वर्णः कल्माषः कृष्णपाण्डरः। माञ्जिष्ठः पाटल-स्ताम्र इति हळायुधः। पद्मवर्णेरिति पाक्कः।; Ct: नीळळोहितो रक्तइयामः। माञ्जिष्ठः कृष्णपाण्डुर इति कतकः। माञ्जिष्ठः पाटल इत्यन्ये। पद्मवर्णः प्रसिद्धः। सितासितैः कल्मापैः कृष्ण-पाण्डुरेरिति यावत्. % -For 4°d, Di.4 subst.:

3* शुशुमे विविधैश्चित्रधातुनिस्यन्दभूषितै:। [Ds -विस्पंद- (for -निस्यन्द-).]

5 Ña Vi B Da om. 5 (cf. v.l. 2). Mi reads 4-5 after 10. —) D1 आविष्ट:; D4 आदिष्ट:; D8 आदिष्टम्; To जानुष्टम्; Gi जानिद्रम्; Ck.t as in text (for

कामरूपिभिराविष्टमभीक्ष्णं सपरिच्छदैः। यक्षकिंनरगन्धर्वेदेंवकल्पैश्च पन्नगैः ॥ ५ स तस्य गिरिवर्यस्य तले नागवरायुते । तिष्ठन्कपिवरस्तत्र हृदे नाग इवावभौ ॥ ६

आविष्टम्). — 6) D1.4 स शैल: (for अभीक्ष्णं). D1 स्वपहि-च्छदै:. —°) Š1 D1-4.10.11 -राक्षस- (for -किन्र-). —) Dr.9 M2 सपन्नमे: (for च प°). D1.3.4 G3 देवसंघै: सप (G3 ° क्ष क्ष) न्ना है:.

6 No VI B Do om. 6 (cf. v.l. 2). - D1.3.6 शिखराप्रस्य; Ct as in text (for गिरिवर्यस्य). St D2.10.11 तस्य पर्वतराजस्य. —) 🛇 -वनायुतेः Ds -शतायुतेः Ds Ta -बराबृते; Ds -बरायते; D10.11 -बतायुते (sic); Ct as in text (for -वरायुते). - °) D1.4 हरिवरस . S1 D2.10.11 श्रीमान् ; Di.s.a तस्मिन्; Ct as in text (for तन्न). -- After 6, D1.3 ins.; Si D2.10.11 ins. l. 1-6 only before 2; N2 V1 B D6 ins. 1. 3-10 only after 1; D4 ins. 1. 1-2 only after 6:

4 ततसं स महातेजा आरुह्य विपुलं गिरिम्। व्यराजत कपिश्रेष्ठो द्वितीयः पर्वतो यथा। स दद्शं महाघोरं सागरं वरुणालयम्। अपारमिव गर्जन्तं महोरगनियेत्रितम्। स तिष्ठन्पर्वतस्याग्रे वभौ च हरिपुंगवः। [5] लोकानिव पुरा विष्णुः क्रमिष्यन्विकमैस्त्रिभिः। ततो देवाः सगन्धर्वाः सिद्धाश्च परमर्पयः। जातकौत्इलाद्रष्टुं समाजग्मुसदद्भुतम्। पाथिवानि च भूतानि सागरान्तर्गतानि च। शैलद्रमनिवासीनि तस्थुस्तत्र सहस्रशः। [IO]

[(1. 1) D1.3.4 transp. a and H. -(1. 2) D1.3.6 इव पर्वत: (for पर्वतो यथा). —(l. 3) S1 D2.10.11 ददर्श च (for स ददशे). Ba महासारं (for महाबोरं). Si Ba (margalso).इ.६ D2.10.11 मकरालयं (for वरुणालयम्). —(l. 5) Ñs illeg. for the post. half. V1 B1.2.4 D6 प्रवसी; Bs रोचते (for बभी च). Si D2,10,11 बानरपुंगव: (for च हरिपुंगनः). —(1.7) Da समहर्षयः (for परमर्थयः). —(1.8) No V1 B De तत्र (for हरूं). No V1 B De द्रष्टकामास (for समाजग्मुस्). Ba तदाद्धतं. —(1. 10) Ña V1 B De समंततः (for सहस्रश:).]

-Thereafter, No V1 B De cont. l. r of 9*.

-After 4*, Di.s cont. (var.) the lines of 4.66.38:

[पादाम्यां पीडितस्तेन महारौलो महात्मना । ररास सिंहाभिहतो महान्मत्त इव दिए:॥]

[(1. I) D1.3 क्रमता पीडितस्तेन चरणाभ्यां स —(1.2) Ds both बने च (for ररास) and महामत्त (for महान्मत्त).];

[4]

Dis further cont.; \$1 De.10.11 cont. after 14*:

5* गिरेराक्रम्यमाणस्य तेन प्रक्रमता तदा । चन्दनानि विमुच्चन्ति रसं कमलवर्चसम् । गिरेस्तस्य समाकान्ता इरितालसमायुताः । चाल्यमानाश्च विमिदुर्लम्बाश्च सुमनःशिलाः ।

[(1. 1) \$1 D2.10.11 गिरि: प्रक्रन्यमाणश्च (for the prior half). D2 प्रक्रमते (for प्रक्रमता).—(1. 2) D1 विमुच्च स्व (sic) (for विमुद्धन्ति). \$1 D2.10.11 स मुक्तवींस्तदा(D2.10.11 के क्विया) रक्तं (for the prior half). D3 -संनियं (for वर्चसम्).—(1. 3) D1 तत्र (for तस्य).—\$1 D2.10.11 om. 1. 4.—(1. 4) D3 चाल्यमानस्य विनिद्धिंशलश्च समनः-शिलाः.];

D1.3 cont. after 5*; \hat{N}_2 D2.10.11 cont. l. 1-2 after 7* and l. 3-12 after 23*; \hat{N}_2 V1 B D6 ins. l. 1-10 after 14° and l. 11-12 after 14° :

6* शिलान्तरगताः सर्पाः पीड्यमाना महाविपाः ।
सध्मं ज्वलनं घोरं मुमुचुज्वेलनं मुद्रा ।
समाकान्तो बलवता वानरेण महागिरिः ।
सुमोच पाण्डुरा धाराः सल्लिलस्य समन्ततः ।
स चन्द्रनरसे रक्तेश्चित्रैः काञ्चनधानुभिः । [5]
गिरिकाञ्चनसंस्ष्टैः शिखरैः पुण्यितेरिव ।
समन्तात्प्रश्चतः शैलः पाण्डुरं विपुलं जलम् ।
सुक्ताजालेरिवामाति सर्वतो दारितो गिरिः ।
सिद्धचारणधुष्टानि किनराध्युपितानि च ।
गिरेराक्रम्यमाणस्य शिखराणि चक्रिपरे । [10]
स तु शुक्तैः समुद्भृतैर्वृणमानेश्च पादपैः ।
शोभते पुष्पशब्दः प्रनुत्त इव पर्वतः ।

[V1 moth-eaten for l. 1. For l. 1-2, cf. l. 5-6 of 1409* of Kişkindhākāṇḍa. —(l. 1) B1.3.4 है।लांतरगताः; B2 होलान्यंतगंताः. B2 सर्वे (for सर्याः). Ś1 महाशिखाः; D10 महाशिखाः (for महाविषाः). —(l. 2) B4 D6 सध्मञ्चलनं; D1 सध्मञ्चललं (for सध्मं ज्वलनं). Ś1 लोहितेमुंखैः; D2.3.11 ज्वलि (D11 °ल)तेमुंखैः; D10 लोहितेमुंखैः (for ज्वलनं मुदा). Ñ2 V1 B D6 सध्जस्ते महावलाः (for the post. half).—After l. 2, Ś1 D1-3.10.11 ins. (var.) the lines of 4.66.42:

[निःश्वसद्भिस्तदा तैस्तु भुजगैरर्धनिःस्तैः । सपताक श्वाभाति स तदा धरणीधरः ॥]

[(1. 1) Ds नि:श्वासद्भिस. Si D1-3,10,11 ततस् (for तदा). Si D2,10,11 सपेंट् (for तैस्तु). —(1, 2) Ds तदा स (by transp.). Si D2,10,11 महेंद्रपनंत: श्रीमान्सपावक स्वावभी.]
Thereafter Si D2,10,11 read st. 17-19.
—(1. 3) D11 स च कांतो. —(1. 4) Ñ2 V1 B1-3 पांडरा

(for पाण्डुरा). —For l. 4, S1 D2.10.11 subst.: 6(A)* जरुभाराः प्रमुद्धान महराजीरिन द्विपः। स्रतास्तरमाच ता भाराः सलिकस्य समन्ततः।

[(l. 1) Dn प्रमुखान, Śr Dn दिवा:.—(l. 2) Dan च्युनास (for जुतास्).]

-After l. 4, No B Do ins.:

6(B)* स चन्द्रनरसोन्मिश्रश्चितः पर्वतथातुनिः।

[B2.3 D6 -[3] निमशास्. B1 छिद्रै:; B1 D6 विन्ना:; B3 विन्न- (for विन्तः).]

Vi illeg. from l. 5 up to 4441 in 5.2.11d. -De om. I. 5-7. No B transp. I. 5 and I. 6. -(1. 5) Ñe B तार्त्रश्च (for रक्तेश्च). Si Die रक्तचंदनसंरकाश्च; D: सर्चदन्रसारकाश: Dir सर्चदनेन सारकाश (for the prior half). Si Da,10,11 वित्रा: Ñe वित: Bi.4 हिद्रै: Bs वित्र-(for चित्रै:). -(1.6) Bs गिरे: (for गिरि-). D: गिरिकांजन-संबृष्टै: Da गैरिकांजनसंबुष्टै: (for the prior half), Ba (marg. also पृष्पितरिष)पर्वतरिष (for पृष्पितेरिव). Si D2.10.11 गैरि-कांजनसंयुक्ता बनुश्चित्राः स्रजो यथा. —Ña B om. l. 7. —(l. 7) Ds प्राञ्जवच् (for प्रद्यन:). St D2.10.11 स्नतप्रस्नवणेभ्यक्ष(St प्लेशापि) (for the prior half). Si Ds.10.11 विमलं (for विपूर्ल). -(1. 8) Ñs B De ता(Bs त)पनीय(De °या) (for मुक्ताबाहेर्). Si Da.10.11 वभी (for [आ]माति). Si D2,10,11 समंतादावृत्तो (for सर्वतो दारितो). No B De रक्त-जालांतर(De °रा)स्तदा (for the post, half). —(1. 9) Ña Ba Da.6 -जुद्यानि; Br Drr -युद्यानि (for -युद्यानि). Śr Da.10.11 किनराचिरतानि च; Ña B De किनरेश्वरितानि च (for the post. half). - (1. 11) No Bo De सर्वावा; B1.0 समृद्धा; Be द्याखामृग- (for स तु ब्राङ्गे:). Ña Bale De समाधूनैर्; Bala सनावृतेर् (for सनुद्रतेर्). Si Dio विघूर्णद्रिश्च; Daii न्यायूर्ण-द्भिक्ष (for पूर्णमानेक्ष).—(l. 12) Št Ñ: B D:.e.10.11 शुश्रमे (for शोमते).]

-Thereafter Di.s ins. (var.) the lines of 4.65.41.

[त्यज्यमानमहासातुः संनिलीनमहोरगः । शृञ्यक्षद्वशिलोद्यातस्तदाशृस्य महागिरिः ॥]

[(1. r) D1.3 पीड्यमानो (for खड्यमान-). D1 अभिनीन-(for संनिलीन-).—(1. 2) D1.3 चल्ड्य्यूंगमहोद्धांतस्तदानी स (D3 °सीत्स)महागिरिः.]

—Then D1.3 cont.; Ši D2.10.11 cont. l. 1-2 only after 5*:

7* सदुमाः पश्चिमिः सार्धं पेतुस्तस्य महाकिलाः। पृथिन्यां तेन शब्देन तुसुमे वरुणालयः। द्वार्यमाणस्य शब्देन शिखराणि चक्रम्पिरे। विद्याधरैश्च क्रीडद्वियक्षैः सिद्दैमेहोरगैः।

[(1. 1) \$1.D2.10.11 ताझ (for तस्व).—(1. 2) \$1 D2.10.11 पृथिव्यास् (for पृथिव्यां).—(1. 4) D2 सिद- (for सिट्टेर).]

—Thereafter, Si Daneni cont. 1. 1-2 of 6* while Di. ins. (var.) the lines of 4.66.43:

G. 5. 5. 6 B. 5. 1. 8 L. 4. 60. 18 स सूर्याय महेन्द्राय पत्रनाय खयंभ्रुवे । भूतेम्यश्राञ्जिति कृत्वा चकार गमने मितम् ॥ ७ अञ्जिति प्राञ्ज्याखः कुर्वन्पत्रनायात्मयोनये । ततो हि वश्रुधे गन्तुं दक्षिणो दक्षिणां दिशम् ॥ ८

> [ऋपिभिस्त्राससंभ्रान्तैस्त्यञ्यमानः शिलोचयः । , सीदन्महति कान्तारे सार्थहीन इवाध्वगः॥]

[(l, r) D1 -संयुक्तेस (for -संभ्रान्तेस्). D1 त्याज्यमानः; D3 त्याज्यते स (for त्याज्यमानः). —(l. 2) D1.3 सहायेरिव साधिकः (for the post. half).]

7 कि Da om. 7-190. —) Ñ2 V1 B D6 चंद्रसूर्य-सहेंद्रेभ्य:. —) Si D10 देवाय च; D1 विष्णवे च; D5 वरुणाय; G1 पावकाय; Cg.k.t as in text (for प्रवनाय). G2 [आ] स्मयोनचे; Cg.t as in text (for स्वयंभुवे). D3 विष्णवे प्रवनाय च. — After 7° , Ñ2 V1 B D6 ins.:

8* महेश्वराय स्कन्दाय यमाय वरुणाय च। रामलक्ष्मणसीताभ्यः सुग्रीवाय महात्मने। ऋषिभ्यश्च पितृभ्यश्च यक्षेन्द्राय च घीमते।

[(1. 1) De om. from बनाव up to पित्रव्यक्ष.]

8 ⁶⁶) B2 D7.9.11 प्राद्धालं. \$1 Ñ2 V1 B D2.8.6.10.11 Cg कृत्वा (for कुवैन्). D2.11 सगणाय (for पवनाय). \$1 D10 कृत्वा चापि प्रदक्षिणं; Ñ2 V1 B D6 प्रवनाय(B1 सगणाय; B6 सगणस्य; D6 [उ]त्प्र *णाय) महोद्धे: (for ⁶). D1.3 प्रांजलि: प्रणतो (D1 प्राद्धालो) भृत्वा सगणाय पिनाकिने.
—After 8⁶⁶, D1-3.11 ins.; Ñ2 V1 B D6 cont. l. 1 only after 4*:

9* प्रणम्य स महाबाहुर्देवताभ्यः समाहितः। मनसा वन्य रामं च लक्ष्मणं च महारथम्। सागरं सरितश्चैव प्रणम्य शिरसा कृषिः।

[D2.11 om. l. I.—(l. I) Ñ2 V1 B1 D6 तु; B2-4 च (for स).—(l. 2) D3 महाबर्ज (for °रथस्).—(l. 3) D2 सहितस् (for सरितश्). D2.3.11 स महाक्रिप: (for शिरसा कवि:).] ष्ठवंगप्रवरेर्देष्टः ष्ठवने कृतनिश्चयः । वद्यवे रामदृद्धचर्यं समुद्र इव पर्वसु ॥ ९ निष्प्रमाणश्चरीरः साँक्षिलङ्घियपुरर्णवस् । वाहुभ्यां पीडयामास चरणाभ्यां च पर्वतस् ॥ १०

—Thereafter D1-3.11 cont., while \hat{S}_1 \hat{N}_2 V_1 B $D_{6,10}$ ins. after 8^{ab} :

10* ज्ञातीन्स्वान्संपरिष्वज्य कृत्वा चाभिप्रदक्षिणस्। अरिष्टं मार्गमातिष्ठन्युण्यं वायुनिपेवितम्। पुनरागमनायेति वानरेरभिप्जितः। स गत्वा मलयस्थान्ते वानरः प्रतिपूजितः। इत्तेव तिष्ठतेत्युक्त्वा प्रयाणायोपचक्रमे। [5]

[Śi Dio om. l. r.—(l. i) Ѳ Vi B De ज्ञातीब; D³ ज्ञातीनां (for ज्ञातीन्स्वान्). D².11 ज्ञातीनथ परिषद्ध (for the prior half). D².11 [अ]पि; D³ [प]न; Dɛ कि: (for [अ]पि-).—(l. 2) B² Dı आतिष्ठत् (for आतिष्ठत्). B² D² पुण्य- (for पुण्यं).—(l. 3) Dı प्रतिपृज्ञितः (for अपिण्).—Ѳ Vi B Dɛ om. l. 4-5. Śi D².10.11 om. (hapl.) l. 4.—(l. 4) D₃ मल्यस्यायं. D₃ हतुमान्वानरेंगः (for the post. half).—(l. 5) Śi Dio तिष्ठते लंका-(for तिष्ठतेत्युनत्वा). D².10.11 पुननाय कृतोधमः; Dҙ पुननायोपं (for the post. half).]

—Thereafter, S₁ D_{2.10.11} (D_{2.10.11} repeating them in their proper places) read $35^{\circ}-40^{\circ}$, while D_{1.3} ins. the lines of 4.66.44 with colophon.

—Ñ2 V1 B D6 om. from 8°-10. —°) G2 M1.3 [5] भि-; Cg as in text (for हि). Ŝ1 D1-3.11.13 ततो- भ्यावद्येशे (D1 °विदृते; D3 °वद्यते) दक्षो. ॐ Cg: अञ्चलि मिति। आत्मयोनये स्वकारणभूताय। दक्षिणः समर्थः। हनुमाद प्राञ्चसुलः सञ्चारमयोनये पवनायाञ्चिलं कृत्वा ततो दक्षिणां दिशं गम्तुं वद्यध इत्यन्वयः। हिः पाद्पूरणे। 'अञ्चलिं प्राञ्चसुलः कुर्व- विति पाटस्त्वयुक्तः। शतृप्रत्ययेन प्राञ्चसुलःविविद्याञ्चलिकरण- दक्षिणदिगमनोद्योगयोरेककालिकत्वप्रतीत्या विरोधात्। निर्धे पाञ्चलस्येव सतो दक्षिणदिगमनोद्योगयोरेककालिकत्वप्रतीत्या विरोधात्। निर्धे पाञ्चलस्येव सतो दक्षिणदिगमनोद्योगो युज्यते. ॐ

9 Ñ2 V1 B D3 om. 9 (cf. v.l. 8).—") Ś1 प्रवराः 1 D2.0 T3 G2 M1 प्रवराः; Cg as in text (for प्रवंगः). D1-3.10.11 T2 प्रवराः प्रवर्गेदेष्टः(D1 °हकः).— b) D1 प्रवर्णे (for प्रवर्ने).— b) D1 रामकृत्यर्थः; D3 कामसिद्धवर्थः D10 श्रुत्यर्थः; G1 श्लिध्सर्थः; Cm.g.t as in text (for रामकृत्यर्थः).— b) S1 D1-3.10.11 T2.3 पर्वणि (for पर्वस्र).

10 Ñ₂ V₁ B D₆ om. 10 (cf. v.l. 8).—") V₃ D₁₋₂ लि:प्रमाण-. D₁ सु (for सँख्.). S₁ D_{2.10.11} -शरीरं तें (for -शरीर: सँख.). D₃ ति:प्रकंपशरीर: स.— ") D_{10.11} लिलंघितुर (D₁₁ ° सूम्.) (for ° पुर.).—After 10 ⁶⁵, S₁ D_{2.10.11} ins.; Ñ₂ V₁ B D₆ cont. 1. 2 only after

स चचालाचलश्रारु मुहूर्तं ऋषिपीडितः । तरूणां पुन्पिताग्राणां सर्वं पुष्पमञ्चातयत् ॥ ११ तेन पादपमुक्तेन पुष्पोधेण सुगन्धिना । सर्वतः संवृतः शैलो वभौ पुष्पमयो यथा ॥ १२

तेन चोत्तमबीयेंण पीड्यमानः स पर्वतः । सिंटलं संप्रसुम्राय मदं मत्त इव द्विपः ॥ १३ पीड्यमानस्तु बिलना महेन्द्रस्तेन पर्वतः । रीतीनिर्वर्तयामास काश्चनाङ्यनराजतीः । सुमोच च शिलाः शैलो विशालाः समनःशिलाः ॥ १४

G, 5. 5. 13 B, 5. 1. 16 L, 4. 61. 0

10* (due to om.), while D1.3.8 M2 ins. l. 2 after 10^{ab} :

गः अोजस्तेजस्रथा चीय प्रविवेश महावलः। प्रमृह्य स महावाह लङ्कामिनमुखस्थितः।

[(l. 1) D2.11 -वलं (for -वल:).—(l. 2) Ñ2 V1 B1 प्रहृष्ट: स; B2 स प्रगृह्म (by transp.); D6 प्रस्तव च (for प्रगृह्म स). Ñ2 V1 B D6 महाबाहु:. Ŝ1 D1-3.10.12 प्रगृह्म वलवान्वाहू; M2 प्रगृह्म वलवहाहुं (for the prior half). B2 लंकाभिमुखसंस्थित: (for the post. half).]

-After 10, M1 reads 4-5.

11 °) D7-9 चाजु; D10 चानु; G1 चैद; G2 चारुर; M3 चापि (for चारु). D3 [अ] चलश्रेष्ठो. —For II ° , Ñ2 V1 B D6 subst.:

12* समाकामत्स तं शैलं स चचाल महानिरिः।

[B3 चत्राल स (by transp.); B4 चत्राल च (for स चत्राल).]

-Thereafter cont.; while Di.s.s Gi.s Mi cont. after 23*:

13* गिरराक्षम्यमाणस्य तरवः तरुणाङ्कराः। मुमुजुश्रन्दनरसं रक्षमुत्पलगन्धयः। गैरिकाञ्चनसंस्पृष्टा हरितालसमायुताः।

[(1.2) Ds G1.3 M1 पुष्पवर्षाण (for चन्द्रनरसं). Ds G1 व्यक्तम् (for रक्तन्). D1 -संनिभं; Ds नांधिनं; Ds G1 नांधिनः (for नान्धयः). G3 M1 रक्तर्यलसुगंधिनः (for the post. half). —(1.3) D1 M1 -संनुष्टा; Ds G1.3 -संजुष्टा (for -संस्पृष्टा). B1 D1.3.8 G1.3 M1 -समावृताः.];

—After 13*, Ñ2 V1 B D6 read 14* (followed by l. 1-10 of 6*), while D1.3.8 G1.3 M1 cont. 24*.

-After 11 ab, \$1 D2.10.11 ins.:

14* वने सिंहपरामृष्टो महोत्पात इव द्विपः।

[De.11 -महासृष्टे (for -परा°). Si Dio महोत्मत्त (for महोत्पात)-]

—Thereafter \$1 D2.16.11 cont. 5*.—\$1 D2.16.11 con. 11°d.—°) D1.3 नगानां (for तहणां).—d) T2 सर्व- (for सर्वं). Ñ2 B1.2.4 D6 अशीर्यंत(B2 D6 °तां); D5 T2.3 G1 अपातयत् (for अशातयत्). B3 पुष्पाणां च प्रसीदतां. % Cr.m: अशातयद्पातयत् (Cr °यदिखर्थः)।; Cg: स चवालेति। चापीत्येकमन्ययमप्यर्थकम्। अशातयद्-

गच्छत्। स्वार्थे णिच्।; Сक्षः अञ्चातयदिति। श्रदेरगतौ त इति तत्त्वम्। व्यायुनोत्। अदलोऽत्र कर्ताः 🤲

12 °) Bs Ds -युक्तेन; Ts -सुख्येन (for -सुक्तेन). St Dto सपादपरिसुक्तेन; Ds.11 सपादपितसुक्तेन. - °) St Ñs B Dt-2.6.10.11 कुमुमेन (for पुष्पीधेण). % Cr: पुष्पीधेणेत्यत्र इ.मांत चींत णत्वम्. % - °) Ñs Bs Ds स वृतः (for संवृतः). % Cr: पुष्पमय इव ।; Ck: यथा पुष्पमय इति पुष्पात्मक इति । अभूतोपमेयम्। पुष्पमयो यथेत्यनन्तरं सार्थक्षोकः क्वचित्प्रक्षिसः!; Ct: पुष्पमयो यथा पुष्पप्रचुरः स्वयमियेत्यथे:. % -After 12, St Ds.10.11 ins.:

15* भज्यमानमहातानुः संनिद्धीनमहोरगः। बल्ह्यद्भमहासारम्बद्यभूत्स महागिरिः। पश्चिमिस्नाससंभ्रान्तस्यज्यमानोऽविवृर्तः। रराज स च कान्तारश्चयुतः स च दिवोर्ष्वगः।

[D2 om. (hapl.?) 1. 2-4.—(1. 2) D11 चळ-(for बळ-). S1 सदा (for तदा).—(1. 4) D11 रराम कांतारगन-(for the prior half). D10 च स (by transp.). D11 -अनस्वादिवाध्वयः; L (ed.) च्युतः साथादिवाध्वयः (for the post. half).]; while T3 ins.:

16* तेन चोत्तमवर्णेन युष्पवर्णेन वानरः। बभृव हृष्टसर्वाङ्गो मद्मत्त इव द्विपः।

13 \$1 \$\hat{N}_2\$ B D2.0.10.11 om. 13. G1 transp. 13⁶⁵ and 14⁶⁵.—6 D1 ** **म-(for तेन चोत्तम-).—⁶) D1.3 सहागिरि: (for स पर्वत:).—6) D1 स प्रशुआव: D3 संप्रशुआव.—6) D8.0 T3 G1 मद्द- (for मद्दे). D3 महोन्मत्त (for मद्दे मत्त).

14 G1 transp. 13^{ab} and 14^{ab}. T2 om. 14^{ab}.
—^{ab}) Ś1 D10,11 G1 स; D2 च (for तु). Ñ2 B D6 स पर्वतवर: श्रीमान्पीड्यमान: समंतव:.—^a) B4 G2 M1,2 रीति; D6 रीतिर; Cv.m.g.k.t as in text (for रीतिर्). Ñ2 D1,2,5,7-9,11 निवर्ते (Ñ2 °णे) यामास. —^d) B4 D6,11 राजती(B4 °ति); D5,10 राजति: (for राजती:). —After 14^{ad}, Ŝ1 D2,10,11 ins.:

17* तस्य न्यात्र्णमानस्य तरवस्ररुणाहुराः। मुसुचुः स्वरसं दीसं नीलोत्पलसुगन्धिनः। सपाद्गरसो न्यासो मिश्रः काञ्चनधातुमिः।

[(L3) D2.10 -रहामारो (for -रसे ज्याते).]; while N2 V1(illeg.) B D6 ins. L 11-12 of 6* and D1.2 ins. after 14°d: G. 5. 5. 0 B. 5. 1. 17 L. 4. 61. 26 गिरिणा पीट्यमानेन पीट्यमानानि सर्वशः ।
गुहाविष्टानि भूतानि विनेदुर्विकृतैः खरैः ॥ १५
स् महासत्त्वसंनादः शैलपीडानिमित्तजः ।
पृथिवीं पूर्यामास दिशश्रोपवनानि च ॥ १६
शिरोभिः पृथुभिः सर्पा व्यक्तस्वस्तिकलक्षणैः ।

18* समन्तात्प्रसवच्छेलश्चित्रैः कनकथातुभिः।
-Thereafter Si Di-3.10 cont.:

19* परिक्षितः शिखिनिभैवंभौ गैरिकधातुभि:।

[D10 परिक्षिपं. D1.3 श्रीमान्मेरुरिवानमौ (for the post. half).]

—Si D2.10.11 om. 14°. Ñ3 V1 B D6 read 14° after 13*.—') D1 स मुमोच (for मुमोच च). Ñ2 V1 B D6 व्यक्तीयं(Ñ2 V1 °द्रिणं; B3 °द्रीयं;)त गिरेस्तस्य.—') Ñ2 V1 B D6 शिलाश्च (for विशाला:). D1 च; D5 सु-(for स-).—After 14°, Ñ2 V1 B D6 ins. l. 1-10 of 6*; while D1.3.5.7-9 T2.3 G M ins. after 14:

20* मध्यमेनार्चिषा जुष्टो धूमराजिस्विानलः।

[Ts स्पृष्टो (for जुष्टो). D1.3 दह्ममानोचिमिर्जु (D3 °षा जु) हो; M1.2 वर्धमानाचिया जुद्धां (for the prior half). D1.5 M1.2 धूमराजीर् (M1,3 °जिम्). D3 धूमराजी अवाचल: (for the post. balf). क्ष Cv : मध्यमेनार्चिया मध्यमया ज्वालया । सा पुनः काली-करालीविष्कुलिद्गिनीथ्मवर्णाविश्वरुचिलोहितामनोजवासिथानासु सप्तस्वग्ने-जिहासु चतुर्थी धूमवर्णा ।; Cr: मध्यमेनाचिषा जुष्टः । काली कराली विष्णुलिङ्गी, धृत्रवर्णापि स्चिता लोहिता मनोजवा इल्सिभ्यानामु सप्तजिह्वानु मध्यमया धूम्रवर्णाख्यया जुष्टः ।; Cm: मध्यमेनाचिया जुष्टः । कालीकराली-विष्कुलिक्षिनीधूम्रवर्णाविश्वरुत्रिलोहितामनोजवामिधानासु सप्तस्वग्निजिह्नासु मध्यमया धूत्राख्यया विशिष्टोन्निर्धूमराजीरित्र धूमनिच्यानिव शैलः पर्वतः शिला मुमोचिति संबन्धः।; Cg: मध्यमेनाचिया मध्यमया ज्वालया। पार्श्वज्वाला हि न धूमनिवर्तिका ।; Ck: मध्यमेन मध्यमागेनाचिया जुष्टः संबद्धो योडनलस्तास्य धूमराजिरिव बमाविति श्रेषः ।; Ct: मध्यमेन मध्यभागेनाविषा ज्वालया जुद्ये योनलस्तस्य धूमराजिरिव वभावित्यर्थः। यस्येलस्याहारः । ' धूमराजिरिव ' इति हस्त्रपाठः । तीर्थस्तु मध्यमेनार्त्तिपा मध्यमाख्यवाग्निजिङ्ग्या जुष्टे विशिष्टेऽप्निर्भूमराजिरिव धूमनिचयानिवेत्वर्थी 'धूमराजीरिव ' इति च पाठ इत्याह. 🕸]

15 Ñ2 B D6 om. 15-34. D1.3 (repeats) read 15-16 after 24*.—") D7-9 G1 Ck.t हरिणा; Cg as in text (for गिरिणा). S1 D2.10.11 ततः संपीड्यमानेन. & Cr: 'गिरिणा पीड्यमानेऽिप' पाठ: . & — ") D1.3.5.7.9 M2.3 सर्वेत: (for सर्वेश:).—") D7.9 G1 Ct सरवानि; Ck as in text (for स्वानि).—") S1 D2.10.11 विकृते (D11 'त) स्वरं (for विकृते: स्वरं:).

16 Ña B Da om. 16 (cf. v.l. 15). Dr.a (repeats) read 15-16 after 24*. —*) Da.7.9 Ga Mr.a महान् (for सहा-). Ga सुमहान् (for स महा-). Dr -सस्तसंपद्ध:;

वमन्तः पावकं घोरं ददंशुर्दशनैः शिलाः ॥ १७ तास्तदा स्विपेर्दिष्टाः कुपितैस्तैर्महाशिलाः । जज्बल्धः पावकोद्दीप्ता विभिद्ध्य सहस्रथा ॥ १८ यानि चौपधजालानि तस्मिङ्जातानि पर्वते । विपन्नान्यपि नागानां न शेकुः शमितुं विपम् ॥ १९

D2.10.11 -सत्त्ववाञ्चादः (for "संनादः). % Cm: स इति महासत्त्वा महाजन्त्रवस्तेषां संनादः ।; Cg: सत्त्वसंनादो भूतः संनादः ।; Ct: 'स महासत्त्व 'इति पाठे महासत्त्वा महाजन्त्वस्तेषां संनाद इति तीर्थः। 'स महान्यत्त्वसंनादः' इति पाठः न्तरम्. % —) D1 शैलः. D5 शैलापीडा-; M3 शैलापीडः. —) S1 D2.10.11 द्रीश्च; D1 वनानि (for दिशश्च). G2 M1 दिशश्चोपदिशस्तथा.

17 Ñ2 B D6 om. 17 (cf. v.l. 15). — Ś1 D2.10.11 read 17-19 (including star passage) after l. 2 of 6° which is followed by the l. of 4.66.42. — °) D3 त्रप्तिभ: (sic) (for शिरोभि:). Ś1 D2.10.11 चैव; D2.9 नागा (for सर्पा). — °) Ś1 पृथु-; D2.10.11 पद्म-; G1 स्वर्के: (for स्वर्क-). D1.3 न्छक्षणा: (for न्छक्षणै:). — °) Ś1 D2.10.11 G2 दीसे; D1.3 कुद्धा (for दीरें).

18 Ñ2 B D6 om. 18 (cf. v.l. 15). For sequence in S1 D2.10.11, cf. v.l. 17. — ") D5 M1 तथा (for तदा). S1 D1-3.10.11 G3 M1 [आ]द्मीविपैर्; Ck.t as in text (for सविपैर्). — ") D3 महाविपै: (for 'शिला:). — "d) D5 पावकेदींसा; T3 पावकादीसा; Ct as in text. D8 G1 सहस्रवा: (for 'धा). S1 D1-3.10.11 प्रदीसा: पावकाविष्टा व्यभिष्यंत सहस्रवा:(S1 D2.10 'धा).

19 Ñ2 B D6 om. 19 (cf. v.l. 15). For sequence in S1 D2.10.11, cf. v.l. 17.—") D3.8.7-9 T2 M1 तु (for च). D8 T2 [को]पिश-. S1 D1-3.5.10 G2 M1 -जाता (D1 °तो)नि (for -जालानि).—) D1.3 तस्मिन्संति महाबले (D1 नगोत्तमे). % Cr.m.g.t: शामितुं शमियतुम्. %—For 19°d, S1 D2.10.11 subst.:

21* विपन्नान्युरगाणां तु तैस्तु तच्छामितं विषम्।; [Da तैस्तच्छाम्यायितं विषं (for the post. half).]; while D1.3 subst. for 19°4;

22* विषयान्यौरगं तानि शेकुः शमयितुं विषम्। Ś1 D1-3,10,11 cont.; while Ds G1.3 M1 ins. after 19:

23* अपरे च महाकाया वसन्तोऽधि स्वतेजसा। कन्दरेभ्यो विनित्येतुः कपिपादप्रपीडिताः।

[(l. 1) Ds G3 M1 द्य; G1 [S]पि (for च). Ś1 Ds,10.11 महोरगा: (for स्वतेजसा). —(l. 2) Ś1 D1-3,10.11 निर्ह्यरेम्बी (for कन्द°). Ś1 D10 पिनिक्षेष्ट: (for °६वेद्य:). G1 lacuna for कपिपाद. Ds.s G3 M1 -निपीबिता: (for -प्र°).] भिद्यतेऽयं गिरिर्भृतेरिति मत्वा तपस्विनः । त्रस्ता विद्याधरास्तस्मादुत्पेतुः स्त्रीगणैः सह ॥ २० पानभूमिगतं हित्वा हैममासनभाजनम् । पात्राणि च महार्हाणि करकांश्र हिरण्मयान् ॥ २१ लेह्यानुचावचान्भक्ष्यान्मांसानि विविधानि च । आर्पभाणि च चर्माणि खड्गांश्र कनकत्सरून् ॥ २२

-Si Ds.10.11 further cont. 1. 3-12 of 6* and Di.s.8 Gi.3 Mi cont. 13* and thereafter Di.s.8 Gi.3 Mi cont.:

24* व्यशीर्थन्त गिरेस्तस्य शिलास्ताः समनःशिलाः। सचन्दनरसेस्तान्नेश्चित्रैः काज्यनधातुभिः। परिक्षितः शिविनिभैः स्वविद्विति धातुभिः।

[(l. 1) D1.3.8 G1 व्यदीयंत. D1 गिरिस्तत्र; Ds गिरेस्तत्र. D1 शिलाश्चासन्. — G3 om. l. 2-3. — (l. 2) D8 सत्तंदनारुग-स्तात्रश्, G1 सत्तंदनरसास्तत्र; M1 सत्तंदनरसस्तात्रश् (for the prior half). G1 चित्र- (for चित्र:). D8 M1 चित्र: कानन्धातुभि:(M1 °सानुभि:) (for the post. half). — G1 om. l. 3. — (l. 3) D1 स्तत्रंदिक- (for स्तरद्भिरेव). M1 क्षिप्त: शिखिनिभैरींभैरीसगैरिकधातुभि:.]

-Thereafter Di.s (repeats) read st. 15-16.

20 Ñ2 B D6 om. 20 (cf. v.l. 15). —) D2.10 यो (for इयं). Ś1 D2.2.10 देवेंद् (for भूतेंद्). D1 विदायंते गिरिंदेंबेंद्; D11 क्षवेरीदेववरें (sic). % Cr: भूतै: पिक्षाचा-दिभिरकर्गृभि:1; Cm: भूतै: पृथिक्यादिभि: सह।; Ck.t: भूतेर्ग्रह्मस्थोमुख(Ct °क्ष:प्रश्वति)महासूतै: % —) Ś1 D2.10.11 मनस्वन: (for तव°). % Cr: तपस्विन इति विद्याध्यविद्येषणम्। तेषां तपस्वित्तं भूतपूर्वगत्या. % —) G2 तुसः; M3 ग्रस्त-; Cg as in text (for ग्रस्ता). \$1 D2.10.11 चेवम् (for तसाद्). —) \$1 D1-3.10.11 पतगै: (for स्नीगणै:).

21 Ñ2 B D6 om. 21 (cf. v.l. 15).—") D1 पानभूमिं जरूं; D3 भूमिं ततो; D11 भूमिगता (for भूमिगतां, .—) S1 D10 हेमराजत-; D2.11 हेमराजत-; G2 M3 Cg हेममासन- (for हेममासन-). D1-भोजनं (for -भाजनम्).—") S1 D1-3.10.11 पानानि; Cg as in text (for पात्राणि).

22 Ñ2 B D6 om. 22 (cf. v.l. 15).—⁶) Ś1 D2.10.11 भक्ष्यमुखावचं सक्त्वा; D1.2 लेहामुखावचं सक्त्वं(D3 °क्षं).—⁶) Ś1 D2.10.11 माल्यानि; D1.2 पानानि; G1 रसानि (sic) (for सांसानि).—D5 om. 22°d.—°) D3 कर्माणि (for चर्माणि).—^d) Ś1 D10 कनकाचितान्; D1 विविध-रसरून्; D3 विविधानगुरून् (for कनकरसरून्).

23 Ña B De om. 23 (cf. v.l. 15). - D1.3

कृतकण्ठगुणाः श्लीवा रक्तमाल्यानुलेपनाः । रक्ताश्लाः पुष्कराक्षाश्च गगनं प्रतिपेदिरे ॥ २३ हारनृपुरकेयूरपारिहार्यधराः स्त्रियः । विस्मिताः सस्मितास्तस्थुराकाश्चे रमणैः सह ॥ २४ दर्शयन्तो महाविद्यां विद्याधरमहर्षयः । सहितास्तस्थुराकाश्चे वीक्षांचकुश्च पर्वतम् ॥ २५

G, 5. 3. 0 B, 5. 1, 27 L, 4. 61, 33

रकंठ ; D2.11 कृतकच्छ-; G1 कृतकणं- (for कृतकण्ठ-). M1 क्रीबा. S1 D10 कृतपानगुणश्रीव-, —") S1 D2.10.11 पुष्क- (D10.11 °प्प)रागाक्षाः (for °क्षाक्षा). —") S1 D1-2.12.12 सं तदा (for गगनं).

24 No B De om. 24 (cf. v.l. 15). - a) Sı - 24; (for -केयूर-). Te हास न्युरकेयूरा. -) Si परिहार्ववर-स्त्रिय:; D1.3 पा(D1 प)रिहार्यधना स्त्रिय:; D2.11 परिहा(D11 °धा)र्यथरा(D11 °र) स्त्रिय:; D10 पारिहायैत्रराः स्निय:; G1 पारिहार्येरलंकृता:. —°) Si Danon सहितास (for सस्मि-तास्). Di.s वित्रस्ता विस्मितास्. —) Di चामरै: (for रमणै:). D2.11 आकाशैरमलै:(D11 °रै:) सह. 😤 Cv.g: पारिहार्यं वलयम् ।; Cr.m : पारिहार्यो वलय: । " मात्रापकः पारिहार्यः कटकं वलयोऽश्वियाम् " इत्यमरः ।; Ck: पारिहार्य-शब्दः श्रेष्ठवाची । तथास्मन्मातामहानां श्रीरङ्गमहाकवीनां प्रयोगः 'पुरवैरिणि त्रिभुवनहरवैवधिकभुजपारिहार्याणि । करवै मनसि महांसि स्मरवेभवविद्यनवामभागानि । इति । अतः परं स्रोक्ट्रयं प्रक्षितं, कचित्पुरतके। तपस्विनां वचः श्रुखा तमप्रमेपं दृद्यः। ततस्तत्पूर्वं भृतेरयं गिरिभिंद्यत (इति) बुद्धवन्त: ।; Ct : पारि-हार्यशब्दः श्रेष्टवाचीति कतकः। पारिहार्यो वलय इति तीर्यः। एतद्ये 'दर्शयन्तो महा°, सहितास्तस्थु°, शुश्रुवृक्ष त°, चारणानां च सिद्धानां स्थितानां विमलेऽन्बरे॥ " इति स्रोकद्वयं प्रक्षिप्तं कचिदिति कतक:. %

25 No B De om. 25 (cf. v.l. 15). Gr om. 25 8. Gı transp. " and "d. -") Ds दर्शयंत्यो. St D1-2.3.30.11 -विद्यास् (D1.5 °दा); Ds om. (for -विद्यां). -) Si D2,3.10,11 ते(Ds तास्) तु विद्याघरपंभाः(Ds 'ब्रियः); D1 विद्या विद्याधरप्रमा:. % Cv : शुश्रुवुश्चेत्यत्र विद्याधरमहर्षेयश्च प्रकृता अपि विद्याधरा एव श्रावका:। इति विद्याधरा: श्रुत्वेत्यप-संहारात् ।; Cr : विद्याधरा महर्षय इव । उपितं व्यावादिमिरि-त्यादिना समासः। विचाधरश्रेष्ठा इत्यर्थः। अत्र द्वंद्वसमासानङ्गी-करणम् । उपरिष्टादिति विद्याघराः शुत्वेति श्रवणकर्तुरनुवादसमये विद्याधराणामेवोपादानात् ।; Cm : विद्याधरमहर्षयो विद्याधर-श्रेष्ठा इत्यर्थः ।; Cg: विद्याधरमहर्ययो विद्याधरा महर्पय इवेत्य-पमितसमासः । उपमितं च्याब्रादिभिः सामान्याप्रयोग इत्यन-शासनात्। विद्याधरश्रेष्ठा इत्यर्थः। विद्याधरा महर्षयश्रेति द्वेद्व-समासो न युक्तः। इति विद्याधराः श्रुत्वेत्युपरितनस्रोके विद्या-धराणामेवोपादानात् . % —) Si Di-3.19.11 Gi.3 स्विवास: Ds समयास; Gs M1.2 Cv विस्मितास (for सहितास).

G, 5, 5, 0 B, 5, 1, 27 L, 4, 61, 34

शुशुवुश्च तदा शब्दमृषीणां भावितात्मनाम् । चारणानां च सिद्धानां स्थितानां विमलेऽम्बरे ॥ २६ एप पर्वतसंकाशो हन्मान्मारुतात्मजः । तितीपिति महावेगं समुद्रं मकरालयम् ॥ २७ रामार्थं वानरार्थं च चिकीपिनकर्म दुष्करम् । समुद्रस्य परं पारं दुष्प्रापं प्राप्तुमिच्छिति ॥ २८ दुधुवे च स रोमाणि चकम्पे चाचलोपमः । ननाद च महानादं सुमहानिव तोयदः ॥ २९ आतुपूर्व्याच वृत्तं च लाङ्गलं रोमभिश्चितम् ।

26 Ñ2 B D6 om. 26 (cf. v.l. 15). —) D1
मुसुचुर (for मुशुचुर). T2 महा-; T3 तथा (for तदा).
— d) \$1 D2.10.11 विपुलां(D2.11 ेलं) बरे; D8 विमलां (for विमलेऽस्वरे).

27 Ñ2 B D6 om. 27 (cf. v.l. 15). —) D1 सूर्य-; D3 अयं (for एप). —) D1.3 नाम वानर: (for मारुता-सम्ज:). —) D3 तितीर्पुंक्ष; D8 G1 °पुं: स; Cg as in text (for तितीर्पृति). S1 V1 D1.3.5.7.9-11 T2 G2 M -वेग:; T3 -वेगात् (for -वेगं). % Cv: तितीर्पृति महावेग इति सम्यक्।; Cr: तितीपुरिति। महावेगमिति पाठः। महावेगमिति कियाविशेषणम्. % —) G3 सागरं (for समुद्रं). S1 D1-3. 10.11 सरितां पातं; D7.8 T3 वरुणाल्यं (for मकराल्यम्).

28 No B Do om. 28 (cf. v.l. 15). —) Si Do.10 रावणार्थ च; D1.2.11 रावणावर्थ; M2 वानराणां च (for वानरार्थ च). —) Si D1.0 To विकीर्पु:; D0 विक्षेन्. D1 दुस्तरं (for दुब्हरम्). —) D1.8 G2 दुःपारं; D2.3.11 दुःपापं; D6 दुष्ताप्यं; T8 दुष्प्राप्तं (for दुब्ह्रापं). — After 28, Si D2.10.11 ins.;

25* देवास्तं दृदशुः सर्वे तैस्तैः सह महर्षिभिः। ऋषयः सह गन्धवैः सिद्धात्र सह चारणैः। जातकौत्हलास्तस्थुस्तद्र्षुं महद्युतम्।

[(l. 1) S1 सर्वेस (for सर्वे). —(l. 3) D2 तं (for तद्).];

26* समुःसर्पेति वेगेन समुद्र इव पर्वेणि।
—Thereafter Ds cont., while D1.8.8.7.9 T2.8 G M ins. after 28:

27* इति विद्याधरा वाचः श्रुत्वा तेषां तपस्थिनाम् । तमश्रमेयं ददशुः पर्वते वानरर्पभम् ।

[Ts om.l. r.—(l. r) Ds Ts G Ms शला वनस; Ms श्ला वानस (by transp.) (for वान: श्ला). Ds.s.s M महास्मनो (for तपस्विवास्).—After l. r, Gs ins.:

27(A)* बहुमानेन ते सर्वे इनुमन्तं प्रपेदिरे।
—(l. 2) D1.8 तैस्तै: सह महर्षिभ: (for the post, half).]

उत्पतिष्यन्त्रिचिश्लेष पश्चिराज इवोरगम् ॥ ३० तस्य लाङ्ग्लमाविद्धमितवेगस्य पृष्ठतः । दृदक्षे गरुडेनेव हियमाणो महोरगः ॥ ३१ वाह् संस्तम्भयामास महापरिघसंनिभौ । ससाद च कपिः कट्यां चरणो संचुकोच च ॥ ३२ संहत्य च भुजौ श्रीमांस्तथैव च शिरोधराम् । तेजः सन्त्वं तथा वीर्यमाविवेश स वीर्यवान् ॥ ३३ मार्गमालोकयन्द्राद्ध्वप्रणिहितेश्चणः । रुरोध हृदये प्राणानाकाश्चमवलोकयन् ॥ ३४

29 Ñ2 B D6 om. 29 (cf. v.l. 15). —) Š1 D1.10 दुझुवे; Ck.t as in text (for दुधुवे). D11 दुधुवे चास्थिरीमाणि. —) D1 T3 चाचलोत्तम:; D2.11 च महार्गवः(D11 वि); D7.9 चानलोपम:; G1 चाचलोपमं (for चाचलोपम:).
—) Š1 D2.10 T3 G3 M3 सु-; D1.11 G1 स (for च].
— d) G1 स महान् (for सुमहान्). D8 अपि (for हव).

30 Ñ2 B De om. 30 (cf. v.l. 15). —) Śī Dīo अनुरूपं च; Dī.3 आनुपूर्वं च; D2.11 हुनुरूपं च। Tā °द्र्यं च; M1.3 Cg °द्र्यंण; B(ed.) °पूद्र्या च (for आनुपूर्व्याच). Dī.7.9 T2 तन्द्र; D6 तं (for second च). —) Śī D2.7-11 T3 G1.2 लोमिन्सर. —) Śī D2.8.10.11 स चिक्षेप; Dī सुवि°; Cm.t as in text (for विचि°).

31 Ñ3 B D6 om. 31 (cf. v.l. 15). — b) M3 आत- (for अति-). Ś1 D2.10.11 -वीर्यस्य (for -वेगस्य). — °) D2.5.8 G3 [ए]व (for [इ]व). — d) Ś1 D2.10.11 ध्रमानो; G3 M3 हीयमाणो (for हियमाणो). D8 M2 यथोरगः (for महो°).

32 Ñ 2 B D8 om. 32 (cf. v.l. 15). —) Ś1 D10 समादधे; D2.11 समादधे; D7.9 Ct आससाद; T2 ननाद च; Cm as in text (for ससाद च). Ś1 किप: कक्ष्यां (sic); M1 क*** (for किप: कठ्यां). — d) G2 ह; Cr.g as in text (for च). D2 चरणो शंकुवत्तरो; D11 चरणो संकुवंतरों.

33 Ñ2 B D8 om. 33 (cf. v.l. 15). Ñ1 resumes from 33 (cf. v.l. 1). —) Ś1 Ñ1 D1-3,10,11 स संह (D10 ेह) व्य (for संहत्य च). —) Ś1 D1.3,10,11 ओज: (for तेज:). Ś1 M2 महा-; D1 यथा; T2 सदा (for तथा). —) D5 आदिदेश (for आविवेश). Ś1 D2,3,10,11 [अ]तिः D1 [अ]य (for स). — After 33, Ś1 D2,10,11 ins.:

28* वैनतेयस्य सहशो बभौ चाप्यनिलात्मजः।

34 Ña B Di.e om. 34 (for all except Di, cf. v.l. 15). —) Śi Dio बालोकयद् ; Ct as in text (for

पद्भचां दृढमत्रस्थानं कृत्वा स किष्कुद्धरः ।
निकुश्चय कणां हनुमानुत्पतिष्यन्महावलः ।
वानरान्वानरश्रेष्ठ इदं वचनमत्रवीत् ॥ ३५
यथा राववनिर्मुक्तः श्वरः श्वसनित्रक्रमः ।
गच्छेत्तद्वद्वमिष्यामि लङ्कां रावणपालिताम् ॥ ३६
न हि द्वश्यामि यदि तां लङ्कायां जनकात्मजाम् ।
अनेनैव हि वेगेन गमिष्यामि सुरालयम् ॥ ३७
यदि वा त्रिदिवे सीतां न द्वश्यामि कृतश्रमः ।

आलोकथन्). G2 शीमान् ; Ck.t as in text (for दूराह्).

—^δ) Ś1 D3.5.8-10 M1.2 अर्थ्न; Ck.t as in text (for उर्थ्न-). G3 -[ई]श्वणं. —After 34^{αδ}, Ñ1 reads 35^{αδ}.

—^α) Ś1 Ñ1 D2.3.10.11 अभिपेदिवान् ; Ck as in text (for अवलोकयन्).

35 Ñı partly illeg. for 35^{ab} .—b) B D1.3 transp. कृत्वा and स. Mı -कुंश्श.—Ñı reads 35^{ad} after 34^{ab} .—°) Sı Ñı B1.2.4 D6.8.10 विकुंच्य; Ñढ़ विद्व्य (sic); Dı स्निक्तुं (sic); Mı श्कुंच्य; Сr as in text; Ck.t निकुच्य (for निकुङ्च्य). Sı Ñı D2.10.11 मितान् (for हनुमान्).—d) B D8 उत्पपात (for उत्पतित्यन्).—Sı D2.10.11 read (D2.10.11 repeat here [cf. v.l. 8]) 35^a -40^a after 10*. Ѳ B D8 om. 35^a -40. Ñı om. 35^a -40^a.—b) D9 वानर: ओष्ठ:, D1.3 वानरो वानरश्रेष्ठान्.

36 Ñ B De om. 36 (cf. v.l. 35). For sequence and repetition in Śi Da.10.11, cf. v.l. 35.—") D1.3 यथेव ज्याविनिर्भुक्तः.—") D2 (second time) गच्छंस् (for गच्छंस्). M2 तावद् (for तद्वद्). D2.10 (both second time).11 (both times) गमिन्येहं (for "व्यामि).

37 Ñ B De om. 37 (cf. v.l. 35). For sequence and repetition in \$1 D2.10.11, cf. v.l. 35.—a) \$1 D1 द्रश्यामि यदि नाई तो(D1 नात्राई); D2.2.10.11 (D2.10.11 both times) M1 द्रश्यामि यदि तो नाई. & Cv.g: न हीत्यत्र (Cg होति।) हिश्वद्र: पादपूरणे. & —°) \$1 D1-3.10 (D2.10 first time)प्र-; D2.10 (both second time).11 (both times) द; G2 तु (for दि).—d) \$1 D10 (first time) गमिन्येई; M1 गमि** (damaged) (for ° त्यामि).

38 Ñ B D6 om. 38 (cf. v.l. 35). For sequence and repetition in \$1 D2.10.11, cf. v.l. 35.—") \$1 D1-3.10.11 (D2.10.11 both times) अथ (for यदि). G1 च (for वा).—") G3 Cg [अ]कृतश्रमः; M3 [अ]कृताश्रयः. % Cr.g: राक्षसराज्ञानमित्यत्र समासान्तस्यानित्यत्वाद्वभावः (Cg "नमित्यत्र टजभाव आपंः)। आनयिष्याभ्यानेष्याम ।; Ck ः राक्षसराज्ञानमिति। अनित्यः समासान्त इति बहुश उकम्।; Ct: आनयिष्याभ्यानेष्यामि. %

बद्धा राक्षसराजानमानयिष्यामि रात्रणम् ॥ ३८ सर्वथा कृतकार्योऽहमेष्यामि सह सीतया । आनयिष्यामि वा लङ्कां समुत्पाट्य सरावणाम् ॥ ३९ एवमुक्त्वा तु हनुमान्त्रानरान्त्रानरोत्तमः । उत्पपाताथ वेगेन वेगवानविचारयन् ॥ ४० समत्पत्रति तस्मिस्त वेगात्ते नगरोहिणः ।

समुत्पति तासिस्तु वेगात्ते नगरोहिणः। संहत्य विटपान्सर्वान्सम्रत्येतुः समन्ततः॥ ४१

G. 5. 5. 19 B. 5. 1.43 L. 4.61.48

39 Ñ B Doom. 39 (cf. v.l. 35). For sequence and repetition in Ś1 D2.10.11, cf. v.l. 35. —) D10 (second time) हुँच्यामि (for q°). Ś1 D3.10 (D2.10 first time).11 (both times) आनेष्यामीह (D11 °मि स) जानकीं. —) G2 वै; G3 वो (for वा). —) D2.11 (both both times) समुत्पास; Ck.t as in text (for "रपाट्य). D1-2.10 (D2.10 second time) M1.2 सराअसी; D7.9.11 (both times) G1 सरावणे (sic) (for सरावणाम्). — After 39, Ś1 D2.10.11 (D2.10.11 after 39 first time) read an additional colophon.

[Kāṇḍa name: Dio क्तिविक्रचा. —Sarga name: Dz.10.11 हजुमस्पर्वेतारोहणे.]

-After 39, Ma ins.:

29* रात्रणं वा विश्वामि दृशग्रीतं महाबलम्। काममस्तु हृता सीता प्रत्याचीर्या भवित्यति ।

40 Ñ2 B D6 om. 40 (cf. v.l. 35). Ñ1 om. 40⁶⁶ (cf. v.l. 35). For sequence and repetition in S1 D2.10.11, cf. v.l. 35. —) S1 D2.10 (both first time) उक्ता स; D1.2 आभान्य (for उक्ता तु). D2 बहुधा (for हनुमान्). G1 हत्येत्रमुक्ता हनुमान्. —) D7.2 M2 वानरो (for वानरान्). — D11 om. 40°-41°. S1 om. 40°-4.1°. D2.10 च (for [ब]थ). —) D2.10 चिमारयन्; Ct as in text (for बिन्?). D1.3 वेगमारमिन धारयन्, — After 40, Ñ1 D1-3.5.7-10 T2.2 G M ins.:

30* सुपर्णमिव चात्मानं मेने स कपिकुक्षरः।

[Ñ1 मन्यमानः कपीश्वरः (for the post. half).]

41 D11 om. 41° (cf. v.l. 40). —°) \$1 D2.19 तमुत्पतंतं; Cv.r.m.g.t as in text (for समुत्पति). \$1 D2.5.7-10 G1 M2 Ct देगानुः Cv.r.m.g as in text (for त्सिंसह्तु). Ñ1 T2 समुत्पतितवेगानुः D1.3 T2 तस्योर्पतनवेगीन. — °) \$1 D2.3.10 G1 M2 Cr नगास्ते(M2° दे); T2 वेपिता; Cm.g.t as in text (for देगाने). D1 नगास्त गजरोहिण:. —For 41-47, Ñ2 B De subst. 31*.

G. 5. 5. 0 B. 5. 1.44 L. 4.61,49

स मत्तकोयष्टिभकान्पादपान्पुष्पञ्चालिनः ।
उद्वहस्रूक्वेगेन जगाम विमलेऽम्बरे ॥ ४२
ऊरुवेगोद्धता बृक्षा मुहूर्त किपमन्वयुः ।
प्रित्थितं दीर्घमध्वानं स्ववन्धुमिव वान्धवाः ॥ ४३
तम्क्वेगोन्मथिताः सालाश्चान्ये नगोत्तमाः ।
अनुजग्मुईन्मन्तं सैन्या इव महीपतिम् ॥ ४४
सुपुष्पिताप्रैर्वेह्नभिः पादपैरन्वितः किपः ।

42 For subst, in \hat{N}_2 B De, cf. v.l. 41 and 47. — 6) \hat{S}_1 Ds.10 कपींद्र: पिथ जातांस्तान् ; D1 समं तत्कोयिष्टकांस्तान् ; D5.11 स तत्कोयिष्टकांस्तान् ; D5 समंततो यिष्टिमकान् ; T5 G M स मत्तकोयिष्टमकान् . % Cv.g: कोयिष्टमकः कोयिष्ट: \hat{S}_1 Cr: कोयिष्टिमकः पिकिविशेषः \hat{S}_2 Ck: कोयिष्टिमकः कोयिष्टमः \hat{S}_3 Ck: कोयिष्टिमकः विशेषिः \hat{S}_4 Ch: कोयिष्टिकोयिष्टिमी पर्यायौ. % — 6) D11 सुक्य- (for पुष्प-).

43 For subst. in Ñ2 B D6, cf. v.l. 41 and 47.
— ") Ñ1 illeg. from इता up to मुहूत in ". D7.0 T2.3 G3
-[3]श्यिता; G1 -[3]दृता (for -[3]दृता). D1.2 उरुवेगाइता. — ") Ś1 मुहूत (for "त"). Ñ1 (also) D2 किपकुंजर; D11 "सत्तमं; G2 "सत्त्वयु: (sic) (for किपमन्वयु:).
— ") M1 द्रम् (for दीर्धम्).

45 For subst. in Ñ3 B D6, cf. v.l. 41 and 47.
— ") Ñ1 om.; D3 T3 G M1 स (for सु-). Ś1 D10 -[अ]भै: शिखरें: D2.11 -[अ] प्रशिखरें: (for -[अ]भैर्चेहुिश:). — ")
D1 आवृत: (for अन्वित:). Ś1 D2.10,11 हिरे: (for किंपि:).
D3 पार्पें: किंपरावृत:. — ") Ś1 D1-3.10,11 तोयराकारो.
— ") D11 [अ]मित- (for [अ] द्धुत-). — After 45, Ñ1 reads 48.

46 For subst. in Ña B De, cf. v.l. 41 and 47.
—) Si Da.10.11 च दृशा थे; Ñi तु ते दृशा; Di.a च दृशीचा. —) Si Ñi Di-3.10.11 निपेतुर्; Ck.t as in text (for न्यमजँक्). —) Si Di-2.10.11 दानवा; Ct as in text (for प्रवेता). Di.a.6 वरुणाळ्ये; Dio वर्षणाळ्ये.

47) Da कीणैं: (for कीणै:). Si Dio नामाकुसुम-

हतुमान्पर्वताकारो वश्वाद्धृतदर्शनः ॥ ४५ सारवन्तोऽथ ये वृक्षा न्यमञ्ज्ञ्वरणाम्मसि । भयादिव महेन्द्रस्य पर्वता वरुणालये ॥ ४६ स नानाकुसुमैः कीर्णः किषः साङ्करकोरकैः । ग्रुग्धभे मेघसंकाशः खद्योतैरिव पर्वतः ॥ ४७ विम्रुक्तास्तस्य वेगेन मुक्तवा पुष्पाणि ते दुमाः । अवशीर्यन्त सलिले निवृत्ताः सहदो यथा ॥ ४८

संकीर्ण:; D2 नानाकुसुमित: कीर्ण:; D11 नानापुष्पशतै: कीर्ण:
— b) \$1 D10 -कोमले:; Ct as in text (for -कोरके:). Ñ1
किप: पर्वतसंनिभ:. — b) \$1 Ñ1 D1-3.10.11 T3 मेरू-; Cg as in text (for मेघ-). D2 -संकाशै:; T3 -श्रंगाभ:; Cg as in text (for -संकाश:). — 51 ख़शीत इव. — For 41-47, Ñ2 B D6 subst.:

31* तद्रुवेगोन्मथिताः शास्त्रस्यन्दनचन्द्रनाः। उत्पतन्तं समुत्पेतुर्हनुमन्तं सुपुष्पिताः। समुन्मथितवेगास्ते नगेन्द्रवनरोहिणः। सस्कन्धविटपा भग्नाः समुत्पेतुः समन्ततः। अनुजग्मुर्हनूमन्तं वेगेनोन्मथितद्रुमाः। प्रस्थितं दीर्घमध्यानं स्ववन्धुमिव बान्धवाः।

[5]

[(1. 1) Bs साङ्चंदनस्यंदनाः; B4 साङ्चेतसचंदनाः (for the post. half). —(1. 3) Ñ2 D6 -मूङ्गस्ते; Bs -वेगेत (for -वेगास्ते). B3 नगेंद्रवर-; B4 नागेंद्रवन-; D6 नगेंद्र इव (for नगेन्द्रवन-). —(1. 5) B2.4 D6 [उ]न्मधिता; B3 [उ]त्पतिता (for [उ]न्मधित-). —(1. 6) B3 दूरम्; B4 सीम्नम् (for दीर्थम्).]

48 Ñi reads 48 after 45. —) Ds वियुक्तास. Ts विमुक्तान्यतिवेगेन. — b) D1.3 त्यक्त्वा; Cg as in text (for मुक्ता). Ši B2 D2.10 मुक्तपुष्पाश्च; B1 (before corr. as in text) मुक्ता पुष्पाश्च (sic); Du मुक्ता पुष्पाश्च (sic). Ba मुक्तपुष्पा वनद्गाः. — °) Si Da.10.11 अवतीयतः Ñ1 अभ्युपागस्य; Ñ2 B4 D3.6 अन्व(B4 D3 °वा)शीर्यता D7-9 च्यव°; Ga M1 अवकीर्यंत (for अवशीर्यन्त). Ds स्लिकेर. 🛞 Cm : अवदीर्थन्त । अडमाव आर्ष: 1; Cg : अवदीर्थन्तावी र्शीर्यन्त। आगमशासनस्यानित्यःवाद्डभावः। स्थितवन्त इत्यर्थः। Ct: ज्यवशीर्यन्त। आर्थोऽडमाव: 🏶 — d) Bi (after corr. as in text) प्रवृत्ताः (for निवृत्ताः). Ds Mi बांधवा (for सुहृदो). Bs तथा (for यथा). Ñi निवृत्ता इव बांधवाः % Cm : सुहृदो यथेति। बन्धुप्रस्थापनार्थं गताः सुहृदो बन्धः न्प्रस्थाच्य यथा निवर्तन्ते तथा द्रुमा निवृत्ता इत्यर्थः ।; Cg: निवृत्ता बन्धूननुगम्य निवृत्ताः। सुद्धत्पक्षे सलिल इति सामी^{त्ये} सप्तमी। "उदकान्तात्कारघो बन्धुमनुवजेत् " इत्युक्तेः।; Ct: सुहरो यथा। बन्धुप्रस्थापनाथं गताः सुहरो यथा तान्त्रस्था^{द्य} निवर्तन्ते तद्वत्. %

लघुत्वेनोपपत्नं तद्विचित्रं सागरेऽपतत् । द्रुमाणां विविधं पुष्पं कपिवायुसमीरितम् ॥ ४९ पुष्पोवेणानुबद्धेन नानावर्णेन वानरः । वभौ सेघ इवोद्यन्वे विद्युद्दणविभृपितः ॥ ५० तस्य वेगसमुद्धृतेः पुष्पेस्तोयमदृक्यत । ताराभिरभिरामाभिरुदिताभिरिवाम्बरम् ॥ ५१

49 Ñ2 B D6 om. 49 and 50. —) D8 तं; G1 वां (for तह्). —) Т2 तिचित्रे; G1 निवृत्तं (for विचित्रं). D6 [S]परे (for sपतत्). % Cg: लबुस्वेनोपपत्रं लघुस्वेन युक्तम् ।; Ct: अपतिदिति छेद: । यद्यतत्तल्लघुस्वेनोपपन्नमुप्पत्तमत्. % — For 49, S1 Ñ1 D1-3.10.11 subst.:

32* लाबवेनोपपन्नं च प्रवमानं महार्णवे । दुमाणां विविधैः पुष्पैः कपिं वायुरवाकिरत् ।

[(l. 1) D1.3 तं (for च). Ñ1 D1.3 महाणेवं (for °णंवे). —(l. 2) D11 तहुमं (for दुमाणां). —Ñ1 illeg. from किरत् up to तरहा in 67^d . Ŝ1 D11 दवाकिरत्.] —After 49, D8 G1.3 M1.3 ins.:

33* ताराशतमिवाकाशं प्रवसौ स महार्णवः।

[Ds तारकाप्तम् ; M1 Cg ताराचितम् (for ताराशतम्). M1 वर्भा च; Cg as above (for [प्रवसी). G3 M3 च; Cg as above (for स).]

50 Ñ2 B De om. 50 (cf. v.l. 49). Ñ1 illeg, for 50 (cf. v.l. 49).—") Ś1 D2.5.10.11 T3 [ब]नुवंधेन; D7-9 सुगंधेन; G2.3 विद्वेन (for [ब]नुवदेन).—") Ś1 D10 [उ]चरने; D1.5 [उ]द्वच्छन्; G1 [उ]चाने; G2 M3 [बा]न्काशे (for [उ]चानें).—") Ś1 D1-2.10.11 सेंद्रचापतिक्टिन्नण:.—After 50, Ś1 D1-2.10.11 ins.:

34* प्रवक्षं महामेषं सपुरोवातविद्युतम् । प्रवलः कपिराजस्य वायुर्मागंमिवाश्रितः । समुत्पतितमेषस्य समुद्गुतजलस्य च । सममासीतद् । रूपं सागरस्याम्बरस्य च ।

[(l. 1) Ds स चकर्ग. D1 संबद्दो (for सपुरो-). —(l. 2) D1 मायैव; D3 मायेव; D11 प्रवर्त्त (for प्रवरू:). D2.11 -राजध (for -राजस्य). D1.3 बातो गमननि:(D1 °नि)सृत:; D2.11 बायुमार्गमु(D2 °म)पाश्रित: (for the post. half). —(l. 3) D1 समुद्धत- (for समुद्धत-).]

51 Ñi illeg. for 51 (cf. v.l. 49). —) Ds Ta Gi Mi.s -समाध्ते:; D7-9 Ta -समुद्भते: . — For 51 क, \$1 Ña B Di-s.6.10.11 subst.:

35* तस्य वायूद्धतैः पुष्पैः शरीरं शुशुमे वृतस्।
[D1 ततो (for तस्य). Ñs B वेगोद्धतैः; D1.2.६ वेगोद्धतैः
(for वायू°). Ñs B1.2.4 D6 चितं; Bs चिरं (for वृत्त्).]

तस्याम्बरगतौ बाहू दृद्दशाते प्रसारितौ । पर्वताग्राद्विनिष्कान्तौ पञ्चास्याविव पञ्चगौ ॥ ५२ पिविचव वभौ चापि सोर्मिजालं महार्णवम् । पिपासुरिव चाकाशं दृद्दशे स महाकपिः ॥ ५३ तस्य विद्युत्प्रभाकारे वासुमार्गानुसारिणः । नयने विप्रकाशेते पर्वतस्थाविवानलौ ॥ ५४

G. 5. 5. 0 B. 5. 1. 56 L. 4. 61. 63

—°) \tilde{N}_2 B1.2 D6 जिंत(B1 °िम)ताल्राभिर्; B2.4 ए(B4 इ) व ताल्रामिर्; D5.7.9 Ct इव रा°; D11 जिंतरा° (for अभिरामामिर्). — d) S1 D2.10.11 रुचिरामिर् (for उदिता°). B1 तारापितिरवांबरे.

52 Ñi illeg, for 52 (cf. v.l. 49). De om. 52-54.

— De [अं]तरगतों; De [अं]वरगुणेर्; Ge [अ]परगतो.

—) Si Ñe B Di-3.10.11 शुशुभाते (for दहशाते). —)

Si Di-2.10.11 पर्वतादिभिनिष्कां (Di-3 नि:कां) हो. — For 52° , Ñe B subst.:

36* अमलाविव निश्चिशों निर्मुक्तौ भुजगाविव।

[Bs निस्तुंगी (for °िम्बदी).]

53 Ni illeg. for 53 (cf. v.l. 49). De om. 53 (cf. v.l. 52). N2 B om. 53 and 54. - a) Dii पित्रंति च (sic) (for पित्रसित). Si Dio चायं; D1 वापि: M1 श्रीमान् (for चापि). —) D1.3 M2 -मालं (for -जारूं). T: महाणेवात्. —") Si Di.2.10.11 विभिद्नु; Ds विभित्संन्(sic) (for विपासुर्). — d) De महान्कपि:. 🛞 Cv : विविश्ववोद्धिङङ्घनवेगेन सहसा क्षीयमाणे सागरस्य विस्तारे स पीपमान इव भवति। अम्बरं च तथा। ततोऽति-चेगेन गच्छन्स महार्णवं पित्रक्षित्र बमौ। आकाशं पिपासुरिव च दृहरो। माकाशस्यापरिच्छिब्रत्वात्तस्य क्षयो नोपलभ्यते। तस्मान्विपासुपद्वयोगः।; Cr: विबन्निवेति। सागरप्रस्यासन्न-प्रदेशगमनवेळायां महोद्धिं पिबन्निव बभौ। तदुपरि गमना-वस्थायामाकाशं पिपासुरिव दृहरो।; Cm : पिबन्निवेति। अर्णव-समीपगमनवेळायामुद्धिं पिबन्निव वमौ । उपरि गमनावस्थाया-माकाशं पिपासुरिव दृहशे।; Cg: पिबन्निवेति। अर्णवं पिबन्नि-वाकाशं पिपासुरिवेत्याभ्यामस्य महानुद्योगः सूच्यते । उङ्कनवेगेन सहसा क्षीयमाणे सागरविस्तारे स पीयमान इव मवति। एवमम्बरं च । ततोऽतिवेगेन गच्छन्त महाणेत्रं पित्रश्चिव बसी तथाकाशमपीत्याह: । ; Ck: पिबस्निवेति । संनाइवशाद्विवृत-वक्त्रतया गमनात्।; Ct: विवृतवक्त्रत्वात्विवश्चिवेति। अधी-वक्त्रत्व इयमुखेक्षा। अर्ध्वक्त्रत्व बाकाशं पिपासुरिवेति, 🏶

54 Ñi illeg. for 54 (cf. v.l. 49). Ñi B De om. 54 (for De, cf. v.l. 52 and for the rest, cf. v.l. 53). — b) Śi Da.10,11 वायुवेग-. — b) Gi संप्रकाशेते; Ck.t विप्रकाशेते (as in text). — D1.2 उन्हें इव नमीगते.

G. 5. 5. 23 B. 5. 1. 57 L. 4. 61. 64

पिङ्गे पिङ्गाक्षमुख्यस्य बृहती परिमण्डले ।
चक्षुपी संप्रकाशेते चन्द्रस्वर्याविव स्थितौ ॥ ५५
मुखं नासिकया तस्य ताम्रया ताम्रमावभौ ।
संध्यया समिभस्पृष्टं यथा स्वर्यस्य मण्डलम् ॥ ५६
लाङ्गलं च समाविद्धं प्रवमानस्य शोभते ।
अम्बरं वायुपुत्रस्य शकध्वज इवोच्छितः ॥ ५७
लाङ्गलचकेण महाञ्चुद्धदंष्ट्रोऽनिलात्मजः ।
व्यरोचत महाप्राज्ञः परिवेपीव भास्करः ॥ ५८

55 Ñi illeg. for 55 (cf. v.l. 49). —) Ñ2 B1,2.4 D6 मुखे; B3 अयो (for पिक्ने). D5 पिंगाक्षस्य (hypm.) (for पिक्नाक्ष-). —) Ś1 D2.10.11 चक्षुपी; Ñ2 B D6 महती (for बृहती). —) Ś1 D2.10.11 चृहती (for चक्षुपी). D1 च प्रकारोते. —) D8 G2 [अं] बरे; G3 M1.3 [उ] दिती; Ck.t as in text (for स्थितो). Ś1 Ñ2 B D1-3.0.10.11 शनैआखुधाविच (D3 धोपमे). — After 55, Ñ2 B D6 read 60.

56 Ñ1 illeg. for 56 (cf. v.l. 49). Ñ2 B D6 om. 56.—⁵) Ś1 D2.10.11 नम्रया ताम्रया वभी. —G2 om. 56°d.
—°) Ś1 D1-3.10.11 यथा नभिंस संध्यायास(D1.3 °यां).
—^d) Ś1 D1-3.10.11 ताम्रं; Ct as in text (for यथा).
D5 G1 M2.3 तत्स्थै-; D2-3 T2 स्वाल्युर्य- (for सूर्यस्य).

57 Ñi illeg. for 57 (cf. v.l. 49). G2 reads ab in marg. in Malayalam script.—a) Ś1 D2.10.11 सहसा विद्धं; B3 M2 च समाविद्धः(B3 °६४) (sic); Cv.g च समाविद्धं (as in text).—b) Ñ2 B D6 प्रभावात्तस्य (for अवमानस्य). D11 अवमाणमशोभने (sic).—c) D2 अंतरे (for अम्बरे).—d) B1.6 D1.3 [उ]िर्यतः; D2.5.7-9 [उ]िर्युतं (for [उ]िर्युतं:). T2 M2 शक्रध्यज-मिवोरियुतं.

58 Ñ1 illeg. for 58 (cf. v.l. 49). Ñ2 B D6 om. 58.—") D6.7-9 T3 लांगूलवको इनुमान्. —) Ś1 D10 वरु; D5 ग्रुभ-; D8 (m. after corr. as in text) भग्न-; T2 ग्रुक-(for ग्रुक-). Ś1 D2.10.11 हि वानरः; G1 महाकिप:; M1 महावलः (for ऽनिलारमजः).—") D1.3 महातेजाः; G2 "दंष्ट्रः (for "प्राज्ञः).—") Ś1 परिवेशी. ※ Ct: ग्रुक्-दंष्ट्रत्वं स्वरूपकथनमात्रं न तु परिवेषिभास्करोपमोपयोगि. %

59 Ñi illeg. for 59 (cf. v.l. 49).—") Ña De वक्त्रेण च (for स्फिर्न्देशेन). Si Ña Bi.a.4 Di.a.6.10.11 G Ma Ct [आ]ति- (for [आ]भि-). Ba नभोमंडळको साति. अ Cv.r.m.g: स्फिर्न्देशेन बाळमूळप्रदेशेन।; Ck.t: स्फिर्न्देशेन कटिप्रदेशेन. ॐ— b Ba (with hiatus) अधितो मे (for रराज स). Si सहसा किए: (for स महा°).

स्फिग्देशेनाभिताम्रेण रराज स महाकिषः।
महता दारितेनेव गिरिगैरिकधातुना ।। ५९
तस्य वानरसिंहस्य प्रवमानस्य सागरम्।
कक्षान्तरगतो वायुर्जीभूत इव गर्जति ॥ ६०
खे यथा निपतत्युरुका उत्तरान्ताद्विनिःसृता।
दृश्यते सानुवन्धा च तथा स किषकुद्धरः॥ ६१
पतत्पतंगसंकाशो व्यायतः शुशुभे किषः।
प्रवृद्ध इव मातंगः कक्ष्यया वध्यमानया॥ ६२

—Ś1 om. $59^{\circ} - 60^{\delta}$. —°) D1 मरुता (sic) (for महता). T2 [ए]व (for [इ]व). —°) G3 गिरेर् (for गिरिर्). D3 -धातुवान् (for -धातुना).

60 Ñ1 illeg. for 60 (cf. v.l. 49). Ś1 om. 60° (cf. v.l. 59). Ñ2 B D6 read 60 after 55.—°) D6 तदा (for तस्य). D1.3 वानरराजस्य.— °) Ñ2 B D6 क्रममाणस्य.— °) Ś1 D10 क्रक्षयांतर्गतो वायुर्; D3.11 क्क्षावतंगतो वायुर्; D3 क्रक्षांतर्गतो वायुर् (subm.).— °) % Cr.g: गर्जस्यगर्जन् ।; Cm.t: गर्जति जगर्जं ।; Ck: जीमूत इवेति। जीमूतगत इवेत्यर्थः। जीमूत इति सप्तम्याश्रयेऽपि न दोष:।; Ct: जीमूत इति सप्तम्यन्तमिति कतकः. %

61 Ñ1 illeg. for 61 (cf. v.l. 49). Ñ2 B D8 om. 61. Note hiatus between and .—) Ś1 D10 [प]व पतंति; D1.3.8 M ति(D3 ति:) पतंति; D2.11 [इ]व पतंति (for निपतित).—) Ś1 D2.10.11 उत्तरार्थाद्; D8 उत्तरांत-; M3 (to avoid hiatus) इति (for उत्तरान्ताद्). Ś1 D1-3.10.11 M विनि:स्ता:; D8 T2.5 G3 विनिस्ता(D8 ता:).—) T3 सानुवंधाश्च (sic); G1 वंधो वा (for बन्धा च). Ś1 D2.10.11 सानुवंधाश्च (इंदेतेंं D1.3 सानुवंधा: प्रदृहशें; D8 M2 इड्यंते सानुवंधा(M2 ब्यह्म)श्च. अ Cm: सानुवन्धा स्कृमोल्कासहिता।; Cg: सानुवन्धा सपुच्छा। उल्का हि पुच्छनुक्ता निपतित।; Ck.t: सानुवन्धा स्कृमोल्कान्तरानुयन्धसहिता(Ct व्यद्धा) इदं विशेषणं पुच्छ साहित्यात्।). %—) D2.11 यथा स; T3 स यथा (for तथा स).

62 Ñ1 illeg. for 62 (cf. v.l. 49). —) D1 तपत् (meta.) (for पतत्). G3 M2 पतग-. D1.3.11 -संपाते (for -संकाशो). Š1 D10 पति हिनंगसंघाते र्; Ñ2 B D2.6 पतस्पतगसंपाते (B2 [m. also].4 धाते; B3 D2 धाते री. —) S1 D10 विर्यंत:; B1 व्यायतं; B2.4 पतन्; B3 पितः; D6 पतं (sic); M1 द्यायतः; Cr.m.g.k.t as in text (for व्यायतः). T3 अशुभेक्षणः (sic). —) D5 विर्वं (for प्रवृद्ध). —) D5.6.8 कक्षया (for कक्ष्यया). Š1 B2.6 D1-3.10.11 कक्ष (Š1 क्य)या कंष (B2.4 युव्य)मानयाः B1

[14]

उपरिष्टाच्छरीरेण छायया चावगाढया । सागरे मास्ताविष्टा नौरिवासीचदा कपिः ॥ ६३ यं यं देशं समुद्रस्य जगाम स महाकपिः । स स तस्याङ्गवेगेन सोन्माद इव लक्ष्यते ॥ ६४ सागरस्योभिजालानामुरसा शैलवर्ष्मणाम् । अभिन्नंस्तु महावेगः पुष्ठुवे स महाकपिः ॥ ६५

(orig. as in text; marg.).3 कक्षया वंघ(B3 वन)मालयाः Ck.t कक्ष्यया वश्यमानया (as in text).

- 63 Ñı illeg. for 63 (cf. v.l. 49). Ѳ B D6 om. 63. a) D3 वारीतस्य; G2 दे च (for दिण). Ś1 D10 उपवि(D10 दि) छ: वारीतस्य (sic). b) D1 गाउमानया; D11 स्ववगाउया. c) Ś1 D2.10.11 च समाविष्टा(D2 टि:); D1.3 मस्ताविष्टा(D1 टि:); Ck.t as in text (for मास्ता). d) Ś1 D1-3.10.11 स किंपनीरि(D1 हिंदी [sic]) वाभवत्.
- 64 Ñi illeg. for 64 (cf. v.l. 49). ^b) Ñ2 B3.4 transp. जगाम and स. D3 जगाम किएकुंजर: . °) D2.5. 7-9 G1.2 तु; D11 च (for second स). G3 M3 तस्योच्-. S1 D10 घातेन; Ñ2 B1-3 D2.6.11 -चातेन (for -चेगेन). B4 स तस्याप्यंगवातेन. d) D1.3 सोत्पात (for °माद). M3 इदयते; Cm as in text (for रूक्ष्यते). After 64, S1 D2.10.11 read 68.
- 65 Ñı illeg. for 65 (cf. v.l. 49). Ѳ B Dø om. 65-67.—") D1.3.5 M² -मालानां; Dø T² G² -जालानि (with hiatus) (for -जालानाम्).— हैं) Sı D².5.10.11 महतां, D७-७ Т².3 G².3 होल (Т² चेंव) वर्ष्मणा; Gı लवणांभसः (for °वर्ष्मणाम्). Dı महता देवश्यीना.— °) Sı प्रतिग्रंश्चः Dø विनिग्रंस्तु. Gı महावेगात् (for °वेगः). D1-3.10.11 प्रतिग्रंश्च महावेगं (Dı °गान्); Dø अभिग्रंस्तुमुलो वेगः (sic).— ढ) Ds प्रवंगर्पमः (unmetrical) (for स महाकपिः). ि Сг: अभिजालानामित्यत्र न लोकाज्ययेति पट्या निषेधेऽपि ऋषिप्रयोगारसाधुस्वम्।; Ck.t: अभिजालानामिश्चन्। (Ct कमिणः होपत्वविवक्षया पष्टी।) तान्यभिग्नश्चित यावत्. ఈ
- 66 Ñi illeg. for 66 (cf. v.l. 49). Ñi B De om. 66 (cf. v.l. 65).— 5) Śi मेघाद् (for मेघ-). Ds Ta.s Gs निस्त:; Dr-s निगंत: (for नि:स्त:).—) Śi D2.10.11 मेघ- (for भीम-). D1.3 -संकाशं; D2-9 -निहांदं (for -निर्धोपं).
- 67 Ñi illeg. up to तरङ्का in d (cf. v.l. 49). Ši Ñi B Di om. 67 (for all except Śi, cf. v.l. 65). Di om. 67 %. Ti resumes from 67 (cf. vl. 1).—b) Ti वेरीन (for बृहन्ति). Di.s Gi लवणांसस:.—After 67 %. Di-3.8.7.8.10.11 S ins.; whereas Di ins. l. 2 only before 67 cd:
 - 37* पुषुवे कपिशार्द्को विकिरिकव रोदसी। मेरमन्दरसंकाशानुदतान्स महाणेवे।

किपवातश्र वलवान्मेघवातश्र निःसृतः । सागरं मीमनिर्घापं कम्पयामासतुर्भृशम् ॥ ६६ विकर्पनृर्मिजालानि वृहन्ति लवणाम्भसि । अत्यकामन्महावेगस्तरङ्गान्गणयन्त्रिव ॥ ६७ प्रवमानं समीक्ष्याथ भ्रजङ्गाः सागरालयाः । व्योग्नि तं किपशार्द्लं सुपर्णमिति मेनिरे ॥ ६८

G. 5. 5. 29 B. 5. 1. 73 L. 4. 61. 74

- [(l. 1) D1-3.10.11 G1.2 विकर्षन्; Ct as above (for °िकरन्). D2.3.11 रोबर्सी (sic). —(l. 2) D1.3 उद्धृतान्सः D2 भूतान्सः (sic); D7.3 T2 उद्धृतान्सः (T2 °न्स); D10 उद्धृः; D11 उद्धृः; G2.3 उद्दिपं (for द्धृतान्स). T3 महाक्रपि: (for °र्पवे).
- —°) D2.5.10.11 M1.3 Cv.r अतिकामन्. D5 महाभागस् (for 'नेगस्). D1 अवकामन्महानेगस्. % Cv.g: अतिकामन्स्यकामन्. % d) D1 उरगान् ; D10 suf. lin. (for तरङ्गान्). D11 तरंगा मृगयाञ्च (sic). After 67, Ñ1 D1-3.5.7-11 S ins.:
 - 38* तस्य वेगसमुदुष्टं जलं सजलदं तदा। अम्बरस्यं विवज्ञाज शारदाश्रमियाततम्। तिमिनकञ्जपाः कृमां दश्यन्ते विवृतासदा। वज्ञापकर्पणेनेव शरीराणि शरीरिणाम्।

[(], I) Dio मेव ; Cr.m.g.k.t as above (for चेत-). Ñi Ta Gas Ma Cmp.g -894(Ñi Cmp क्)तं; Di-a.ii -समुत्हर्श Dir ेष्ट); Dio -समुद्धरं (sic); Cm.k.t as above (for -स्नुइष्टं). Da आसीन्महत् ; Mi मुविमलं; Cr.m.g.k.t as above (for सजलई). Ds Ts यथा (for सदा). Ñi Di.s जले स्फटिक्सीनिभी: Dr.10.11 जले स जल्ही यथा (for the post. half). 🛞 Cr: तस्य चेयसमुद्धत इति पाठः :; Ck: तस्य वेगसम्बद्धमुर्चं श्चिप्तमत एव सजल्दं जल्दसंनिवेशवन्यसहितमन्बरस्यं च । पर्वभृतं जरुमातनं विनतं शारदाश्रं शरन्मेष इव वभौ। अन्यस्तु सङ्करं जरुदसहितं जरुदैक्तभृतिस्यशः इत्यादः, तदसङ्गनम्। एनञ्जरुस्यापि जलदसङ्गतत्वेन शारदाभ्रदृष्टान्तस्यासङ्गतत्वात . % -(1. 2) D:.10 अंबरस्थो. D:-s T: M: वि(Ds च)बम्राजे; M: हि व"; Cm as above (for विक्आज). Dis अंदरशोनिविभाज (for the prior half). - N1 illeg. from the post. half up to 72°. Dr.9 T1 G1 Ct श्रद्धन् ; Cm.k श्रारदाञ्जन् (as above). Ma(before corr.; after corr. as above) क्याः Cm.k.t as above (for इव). Die [आ त्वं; Ck.t as above (for [आ]ततम्). —(1. 3) Dan नका (for नक-). Da कुड्या (sic); Dio कुद्धा; Dia रूंबा (sic) (for कुर्मा). Da Ts Gs तथा (for तदा). D2.0.10.11 T2 दिविधास्तथा(T2 'दा) (for विक्तास्तदा). - D2.10.11 om, l. 4.]

68 Ñ1 illeg. for 68 (cf. v.l. 38*). St D2.18.11

G. 5. 5. 30 B. 5. 1. 74 L. 4. 61. 0

दशयोजनिवस्तीर्णा त्रिंशद्योजनमायता । छाया वानरसिंहस्य जले चारुतराभवत् ॥ ६९ श्वेताश्रधनराजीव वायुपुत्रानुगामिनी । तस्य सा शुशुभे छाया वितता लवणाम्मसि ॥ ७०

read 68 after 64. — ") D2 प्रवसाण: (sic); D7-9 कसमाणं. \$1 D10 समालक्ष्य; D2.11 समालंक्ष्य (for समीक्ष्याप). — ") \$1 Ñ2 B D1.2.6.7.9-11 T2 G1 M2 भुजगा:. D7.9 सागरंगमा: (for "रालया:). — ") D2.10.11 हरिशाईलं. — ") D11 समुद्रम् (sic); G2 भुजंगम् (for मुपर्णम्). \$1 Ñ2 B D1-3.5-11 T इव (for इति). G3 मुपर्ण *** दे. — After 68, D1.3 ins.:

39* महानानाश्च वित्रस्ताभ्छायां दृष्ट्वा हन् मतः। सुपर्ण इति विज्ञाय पातालं विविशुस्तदा।

69 Ñi illeg. for 69 (cf. v.l. 38*). Śi om. 69-70. D2.10.11 om. 69⁻⁶. — G2 द्यात- (for द्या-). Ñ2 B D6 न्दिस्तीणा. —) Ñ2 B D6 ह्या त्रि (B3 द्वि) गुणमायतां. —) Ñ2 B D6 ह्या त्रि (B3 द्वि) गुणमायतां. —) D1.5 वानरराजस्य. D7.9 जवे (for जले). D11 चारुतया; T3 भता (sic) (for तरा). Ñ2 B D6 छायां वानरराजस्य जलजा (Ñ2 D6 वारणा) विस्तयं गता:.

70 Ñi illeg for 70 (cf. v.l. 38*). Śi om. 70 (cf. v.l. 69).—") Ña B2.4 श्रेतान्ने. Ña B D6 नीच-; D1 नत्- (sic); D3 नत- (for -घन-).—") G2 -[अ]- उसारिणी (for "गामिनी).—") D10 सा तस्य(by transp.). B1(marg. as in text; orig.) [5]तीव (for जाया).—") Ña B D6 प्रवृद्धा; D7-9 पतिता; T1 पततो (for वितता).—After 70, Ña B D6 ins.;

40* स्ते पुरा वैनतेयस्य हरिष्यत इवामृतम्।

[Ba हरिष्यति (with hiatus) (for °व्यत).]

-Thereafter all the above MSS. ins. an addl. colophon.

[Sarga name: Ñ2 B2.3 De हनुमत्प्रवनं; B1 हन्मंत-रुकागमनं; Be हन्मदुरप्रवनं. —Sarga no. (figures, words or both): B1 om.; Ñ2 B2-4 D6 5.]

—Then they read st. 157, 130-156 (including omissions and star passages).

-After 70, D1-8.6.7-11 S ins.; while No B Do subst. for 121:

41* शुशुमे स महातेजा महाकायो महाकिप:। वायुमार्गे निरालम्बे पक्षवानिव पर्वत:।

[(l, r) D10 om.(hapl.) महाकायो. Ñ2B De महाबल:; Т3 G3 महामति:; M1 महा ** (for °क्षि:). —(l. 2) ष्ठवमानं तु तं दृष्ट्वा प्रवगं त्वरितं तदा । वृद्यपुः पुष्पवर्षाणि देवगन्धर्वदानवाः ॥ ७१ तताप न हि तं सूर्यः प्रवन्तं वानरेश्वरम् । सिपेवे च तदा वायू रामकार्यार्थसिद्धये ॥ ७२

—Thereafter D1-3.5.7-11 S cont.; \tilde{N}_2 B De ins. l. 3 after 162^{ab} and l. 5 after 161^{ab} :

42* येनासौ याति यलवान्येगेन कपिकुक्षरः।
तेन मार्गेण सहसा द्रोणीकृत इवार्णवः।
आपाते पक्षिसंवानां पक्षिराज इव वजन्।
हनुमान्मेघजालानि प्रकर्षन्माहतौ यथा।
पाण्डुराहणवर्णानि नीलमाक्षिष्ठकानि च।

[(l. 1) D1-3.10.11 यत: स (for येनासी). —After l. 2, D1.3 ins. the lines of 157:

[(1. 1) D1.3 वेगेन कपिसत्तमः (for the post. half). — (1. 2) D1.3 रंहसा गरुडो यथा (for the post. half).] — (1. 3) B1.2 D6 आयाते; B3 आयुते; B4 प्रयाते; T2 M1 आसात्रे (for आपाते). D2.3.10.11 T2 M1 इवावजन्. Ñ2 B1.2.4 D6 पिक्ष (B4 °क्ष)राडिव सोवजन्; B3 damaged (for the post. half). % Cm: आपात इति । आपतन्ति संवरत्त्यस्मित्रत्यापाते मार्गः 1; so also Ck.t %— (1. 4) D1.3.7.9 G2.3 M1.3 हन्यान्. D2.5.10 M2 प्राक्ष्येन्; Ct as above (for प्रक्°).— T1 reads 1. 5 and the line of 164° d after 165° - (1. 5) B1.3 D8 T1 G M पांडर-. B3 D7.9 G-मंजिष्ठकाति.]— Thereafter D1-3.5.7-11 S ins. the lines of 164° - 165:

[(l. 1) Gs गुद्धमाणानि; Ck.t as above (for [आ] कृष्य°). Ds.11 महाहांणि (for °आणि). — (l. 2) Ds.3 नि:पतंत्र; D10.11 निपतंत्र (for निष्प°). — (l. 3) Ds.7-9 इस्पते (for लक्ष्यते).]

71 Ñ1 illeg. for 71 (cf. v.l. 38*). Ñs B De om. 71-74. —) Gs च (for नु). —) Ms द्वर्ग (for द्वर्ग). Ds यथा; Ts यदा; G1.2 तथा (for तदा). St D1-3.10.11 समुद्दे (D1 द्वर्ग); Ds स्वर्गितं; D11 समूद्दे) द्वर्गार्थं. —) St D2.10.11 मुमुचु: (for ववृषु:). D5.7-9 Ts Ms Ct तत्र पुष्पणि (for पुष्पवर्षाणि). —) G3 -चारणाः (for न्दानवाः). St D1-3.10.11 देवतास्त्रस्य मूर्धनि.

72 Ña B Da. 9 om. 72 (for all except Ds, cf. v.l. 71). Ñi illeg. for 72° (cf. v.l. 38*). — 6) Gi हीर्र (for हि तं). Śi Di-3.10 11 न तताप(Dii प्यात) तदा(Di महा) स्पै:; Ck.t तताप न हि तं स्पै: (as in text). — 5) Śi Ds.10.11 प्रयातं(Dii °ते) (for प्रवन्तं). Śi Di-3.10.11 वानरपेंगं(Dii °मे); Ñi Ma वानरोत्तमं (for वानरेश्वरस्). — °) Śi Ñi Di-3.10 11 सुखो; Ta यदा (for तदा). Śi Ñi Di-3.10.11 वातो; Ct as in text (for वायू).

[16]

ऋषयस्तुष्टुबुश्चेंनं प्रवमानं विहायसा ।
जगुश्च देवगन्थर्वाः प्रशंसन्तो महोजसम् ॥ ७३
नागाश्च तुष्टुबुर्यश्चा रक्षांसि विद्युधाः खगाः ।
प्रेक्ष्याकाशे किषवरं सहसा विगतक्कमम् ॥ ७४
तिस्मिन्ध्रवगशार्द्हे प्रवमाने हन्मिति ।
इक्ष्याकुकुलमानार्थी चिन्तयामास सागरः ॥ ७५
साहाय्यं वानरेन्द्रस्य यदि नाहं हन्मतः ।
करिष्यासि भविष्यामि सर्ववाच्यो विवश्चताम् ॥ ७६
अहमिक्ष्वाकुनार्थन सगरेण विवर्धितः ।
इक्ष्याकुसचिवश्चायं नावसीदित्मईति ॥ ७७

73 N'2 B D6 om. 73 (cf. v.l. 71).— S1 D10 [प्]तं (for [प्]नं).— S1 D2.10.11 G2 M1 विद्वायितः N1 महाकपिं; T1 G2 M2 (after corr. as in text) प्यसं (for बिद्वायसा).— S1 D2.10 जम्मुद्द (for जमुद्दा).— S1 D2.10.11 प्रश्रंसुः (for प्रशंसन्तो). S1 D1-3.10.11 प्रश्रंमः N1 बिद्वायितः D7-0 वनौकसंः T2 मदीजसः; G3 महाजनं (for मदीजसम्).

74 Ñ2 B D6 T3 G1 M2 om. 74 (for Ñ2 B D6, cf. v.l. 71). —) Š1 Ñ1 D1-3,10.11 नागा यक्षा: सुपर्गाक्ष. —) Ñ1 D1.3, M1 पात्रसा; Cg as in text (for रक्षांसि). Ś1 Ñ1 D2.8 M1 विविधा: (for विद्वधा:). D3 तथा; T2 तदा (for खगा:). D2.8 रक्षांसि विविधानि च. — Ñ1 illeg. from कपिवरं in up to चिन्तया in 75 . —) Ś1 Ñ1 D2.10,11 प्रेक्षकास्ते; D5.7-9 T2 M3 प्रेस्य सवें (for प्रेक्ष्याकाहो). —) Ś1 D10 चोपचक्रसु:; D1.2,11 ब्यु(D1 स्य)पचक्रसु:; D3 तेम्युपाचरन् (for विगतक्रमम्).

75 Ñi illeg, up to चिन्तया in d (cf. v.l. 74). —) Вз बानर- (for ह्रवग-). —) Śi Dz.10.11 विहायसि (for ह्रन्मति). —) Ві (marg. also as in text) ह्ह्वाकु-नंदनस्पर्था.

76 B3 om. 76-77. — b) S1 D2.10.11 [ज] हं वै (for नाहं). — cd) S1 D2.10.11 न च वाच्यो; D1.3 वाच्य: सर्व-(by transp.); Ck.t as in text (for सर्ववाच्यो). D2.3.5 G3 विविक्षि (D2 ck य) तो (for विवक्षताम्). Ñ2 B1.2.4 D6 करोमि कममाणस्य लोके वाच्यो (B1 [marg. also लोक-वाच्यो] मित्रद्रोही) भवाम्यहं.

77 Bs om. 77 (cf. v.l. 76). —) Ñ Be Ds.7.9.11 T1 G M2 सागरेण (for सग°), — Ñ1 illeg. from कु in ° up to 78°. — °) Ś1 D10 ऐस्वाकु- (for इस्वाकु-). — °) Be न विपीदितुम् (for नावसीदि?). Ñ2 B1.2 De नावमान (B1 °संतु) भिहाईतिः B1 (marg. sec. m.) मा मंत्रयितु-

तथा मया विधातव्यं विश्रमेत यथा किए: ।

शेपं च मिय विश्रान्तः सुखेनातिपतिष्यति ॥ ७८

इति कृत्वा मितं साध्वीं समुद्रश्छन्नमम्भि ।

हिरण्यनामं मैनाकमुवाच गिरिसत्तमम् ॥ ७९

त्विमहासुरसंघानां पातालतलवासिनाम् ।

देवराज्ञा गिरिश्रेष्ठ परिघः संनिवेशितः ॥ ८०

त्वमेपां ज्ञातवीर्याणां पुनरेवोत्पातिष्यताम् ।

पातालसाप्रमेयस्य द्वारमावृत्य तिष्ठिसि ॥ ८१

तिर्यगृर्ध्वमध्येव शक्तिस्ते शैल विधितुम् ।

तम्मात्संचोदयामि त्वामुत्तिष्ठ नगसत्तम ॥ ८२

G. 5. 7. 8 B. 5. 1. 92 L. 4. 61. 98

मईतिः Ds.:- । Ta Gi.: Mi.: तस्राईत्यवसा(Ds Ts °सी)-दितुं. 🕾 Cr : नावसीदृतुमर्देनीति पाठः. 😤

78 Ñi illeg. for abo (cf. v.l. 77). —) Тэ तत्।; G2 तसान् (for तथा). —) Ši D2.10.11 विश्वास्थेत; Ñ2 B D1.2.6 विश्वास्थित (for विश्वसेत). —) B2 भूगं; B6 सोयं; D10 होपे (for होपें). Ñ2 B2-6 D1.2.6 हि (for च). —) D3 - **2यित, Ši D2.10.11 सुखेनाथि (D2 ति) मिन्यित; Ñ1 सुखे वीरो गमित्यित; Ñ2 B D6 सुखेनामिपति-व्यित; D7-0 T2 सुखी सो (T2 क्तेना) तितरिव्यित.

79 °) G3 सत्वा (for क्रुत्वा). — °) Ñ2 B2.6 D6 स्थितम् (for क्रुत्वम्). Ŝ1 D2.10 T3 अंभसा (for °िस्त). D11 सुवर्गळ्ळ मंभसा. ॐ C1.m.t: हिरण्यनामं हिरण्यप्रधानम्। हिरण्यप्रधानस्यः (Ct °ण्यप्रधानं तन्मयमिति यावत्)। "नाभिः प्रधाने कस्तूर्याम्" इति विश्वः ।: Cg: हिरण्यनामं हिरण्य- स्थाने कस्तूर्याम्" इति विश्वः ।: Cg: हिरण्यनामं हिरण्य- स्थाने कस्तूर्यास्यः विश्वः । स्थाने प्रकृते विश्वः । स्थाने प्रकृते विश्वः । स्थाने प्रकृते विश्वः । प्रकृते विश्वः । श्रेष्ट B D6 समुद्रो गिरि(B3 वाक्य)मयवीत् .

80 M2 om. 80-82. — b) D2.9 T2.3 देवराज्ञा महारमना.
—Ñ1 illeg. for 80°-81b. —°) Š1 D5.10 G1 गिरिश्रेष्टः;
D3 नगश्रेष्ठ (for गिरि°). Ñ2 B D0 देवराजेन मैनाक; D1 देवेंदेण नगश्रेष्ठ; D2.9 T2.3 पाताळनिळपानां हि. % C1: देवराजेत्यत्र समासान्तस्थानित्यत्वाद्जभाव:. % — b) \$1 प्रतिष्ठां; D2.11
प्रतिष्ठ:; D10 प्रतिज्ञा (sic); G2 M3 परिस्तः (for परिष्ठः).

81 M2 om. 81; Ñ1 illeg. for 81° (for both, cf. v.l. 80). —) \$1 D2.10.11 होषो; Ñ2 B D6 चैद; D1.3 प्द (for प्षा). \$1 D2 जाति- (sic); Ñ2 D6 मिजुत-; B1.2 (marg. also as in Ñ2).2 [भ]जात-; D1.2 T1 G2 M3 जात-; Ct as in text (for जात-). —) \$1 D2.13.11 स महित्सचारिणों; B2 (marg. also as in text) प्रवित्स्पतित्यतों. —) D3 साजित्य (for साहत्य). B3 हारमाहेद्यित्यति.

82 Ma om. 82 (cf. v.l. 80). -) Bi बर्तिनु; Ta

G. 5. 7. 9 B. 5. 1. 93 L. 4. 61. 99 स एप किपशार्द्रुरुस्त्वामुपर्येति वीर्यवान् । हन्मात्रामकार्यार्थं भीमकर्मा खमाप्नुतः ॥ ८३ तस्य साद्यं मया कार्यापश्चाकुकुलवर्तिनः । मम इक्ष्वाकवः पूज्याः परं पूज्यतमास्तव ॥ ८४ कुरु साचिव्यमसाकं न नः कार्यमतिक्रमेत् । कर्तव्यमकृतं कार्यं सतां मन्युमुदीरयेत् ॥ ८५

वेदितुं; Cr.m as in text (for विधेतुम्). G1 शक्त: शैल विविधितुं. —°) S1 D2.10.11 संदेशयामि; D1 संवेद् °; D3 संगोद °; D8 संगोद °). B2 [अ]साद्; D10 T3 त्वम् (for त्वाम्). Ñ2 B1.3.3 D6 तस्मात्वां चो(B3 °त्वं नो)दयाम्यस्माद्. — d) D5.7.8 T2.3 M3 गिरिस्तम; T1 त्वं नगोत्तम (for नगसत्तम).

83 Ti Gs Mi.s repeat 83 after 87. —) Si N B D1-3.6.10,11 य (for स). Т३ गिरिशाईल (for कपिशाईलस्). —) Ñ। माम् (for स्वाम्). Ti Gs (both second time) उपेव्यति (for उपर्येति). St D2.10.11 सामुपेव्यति वेगवान : Ña B1.2.4 D3.6 ममोपर्येति वीर्यवान् ; Ba द्यितोति ममा-त्मनः; D_1 मामायात्मभि वीर्यवान्. — B_3 om. $83^{\circ} - 84^{\circ}$. \widetilde{N}_1 illeg. for 83°. —°) Śi Ña Bi.a.a Da.6.7.9-11 -कायांथीं; D1.3 -कार्यार्थे; D8 -कामार्थ (for -कार्यार्थ). — d) Ñ2 सहप्रमः; B1(m. sec. m. मया श्रुतः) D1 समाप्रुतः; B4 स मारुति:; De महाप्रम: (for खमाप्रत:). Ba भीमकर्मार्थ-माभ्रितः (sup. lin. also °मारुतिः). 🛠 Cr.m : स्वासुपरि तवोपरि । (Cr उपर्यध्यधसः सामीप्य इति द्वितीया) ।; Ck: स्वामुपर्वेतीति। तयोपरिश्रदेशं प्राप्तोति। तस्मास्वमुत्तिष्ठ नगसत्तम तद्विश्रमायेति पूर्वेणान्वयः। "हतुमात्रामकार्यार्थी भीमकर्मा खमाञ्जतः। श्रमं च ष्ठवगेन्द्रस्य समीक्योत्थातुमईसीति" पाङ्कः पाटः । अत्राष्टुत इत्यनन्तरमतिचतुरः सम्यक्पक्षेपस्थलदर्शी कश्चित्पञ्चपाच्छोकान्प्राक्षिपत् । श्रमं चेति । यस्माद्रामकार्यार्थी यतश्च श्राम्यति ततस्तस्य प्रवगेन्द्रस्य श्रमं समीक्ष्योत्यातुमईसि ।; Ct : उपयेति तबोपरिप्रदेशं प्राप्तोति। तसाद्विश्रामाय व्वमुत्तिष्ठेति प्रवेणान्वयः । एतदुत्तरम्, 'हन्मान्नामकार्यार्थी भीमकर्मा खमाष्ट्रतः । श्रमं च प्रवगेन्द्रस्य समीक्ष्योत्थानुमईसी 'ति प्राचीनः पाङ्कः पाठः । अत्र 'स्त्रमाप्नुनः ' इत्यनन्तरं केचिच्छ्लोकाः प्रक्षिताः परैरिति कतकः । यतो रामकार्याधी यतश्च श्राम्यति वतस्त्रस्य श्रमं समीक्ष्योत्थातुमईसि. %

84 Bs om. 84^{ab} (cf. v.l. 83). D7.9 M2 om. 84-88^b.—^a) B4 तस्र स्थानं; D2 ससाद्वार्य (sic); D8.10.11 Ms Cg अस्य साद्धां; Cr as in text (for तस्य साद्धां). S1 Ñ B1.2 D1-8.6.10.11 देयम् (for कार्यम्). B4 समादेयम्. D5 transp. साद्धां and कार्यम्. M1 साद्वारयं तस्य कतंच्यम्.—^b) Ñ2 B1.2.4 D6 -हितकाम्यया; D1.3 T3 -हितवर्तिन:; G2 -वश-वर्तिन: (for -कुळवर्तिन:).—^c) S1 Ñ1 D1-3.8.10.11 T1 G M1.5 दीहवाहत्व:; Ñ2 B D6 चेहवा°; T2.3 त्विहवा॰ (all

सिललाद्ध्वेम्रितिष्ठ तिष्ठत्वेप किपस्त्विय । अस्माकमितिथिश्रेव प्रज्यश्च अवतां वरः ॥ ८६ चामीकरमहानाभ देवगन्धर्वसेवित । हन्मांस्त्विय विश्रान्तस्ततः शेपं गिमिष्यिति ॥ ८७ काञ्चतस्थस्यानृशंस्यं च सोधिल्याश्च विवासनम् । श्रमं च अवगेन्द्रस्य समीक्ष्योत्थातुमर्हिसे ॥ ८८

85 D7.9 M2 om. 85 (cf. v.l. 84). —) Ñ3 B D6 साहाय्यम् (for साचित्यम्). — Ñ1 illeg. from यंत्र in b up to कार्य in c. — b) D3 ततः; T3 न नु (for न नः). S1 D2.10.11 न नः कालात्ययो भवेत् (D2 महान्); Ñ2 B1.51 D5.6 नातः (B1 ° न) कार्य त्ययान्यथा (D6 ° यंमतिक्रमं); B1 नात्र कार्या विचारणा. — °) S1 D2.3.10.11 हाक्नतं; Ñ2 B D6 सुहद्दां; D1 हाक्षयं; D5.8 T2.3 M1 नक्नतं; Cm as in text (for अकृतं). — d) Ñ2 B D6 त्ययाद्य यचनान्मम (B3 D6 ° नं मम).

86 D7.9 M2 om. 86 (cf. v.l. 84). —) Bs तूर्णम् (for ऊर्ध्वम्). —) Ñ2 B2 तिष्ठस्येप; B1 विश्राम्येप; B1 तिष्ठस्रेय; D5 विष्राम्येप; B1 तिष्ठस्रेय; D5 विष्राम्थेप; B1 तिष्ठस्रेय; D5 विष्राम्थेप; G1 तिष्ठस्रेय; S1 D5.10.11 विश्रमेर यथा किप: — Ñ1 illeg. for 86° – 87°. —) Ñ2 B D1-1. 5.6.11 T2.3 M1 होप: (for चैय). S1 D10 असाक्रमि चैयेप. —) Ñ2 B2.3 D6 पततां (for द्ववतां).

87 Dr. 9 Ms om. 87 (cf. v.l. 84). Ñı illeg. for ab (cf. v.l. 86). B2 reads 87–88b in marg. Mı reads 87ab after 84. —) Sı Dıo इवासाति; Vı Bı महाश्रंग; Bı.2(marg. also as in text) Dı.2.11 Gı.3 महाभाग; Ba मवाभास; Ta नाग (for महानाभ). —) Ñı सुर-; B3 नाग-; D6 वसु- (for देव-). Sı D2.10.11 पूर्वितः Ñ2 Ba Dı.3.5.6 -सेवितः (Ba ते) (for सेवित). कि Cr: वामीकरो हिरण्यात्मकः । महानागदेवगन्धवेसेवितेत्येकमामिं तस्. %—) Dı तव (for त्वयि). B3 विश्वास्य (for विश्वान्तस्). — Ñı mostly illeg. for 87d. — d) Sı D2.10.11 पुनः; D5 तमः (for ततः). Dıo प्रयास्यति (for गमि). Ñ2 Bı.2.4 D6 मम रोपं क्रमिड्यति; B3 रोषं सागरियति; Tı G2 रोषं वै संतरियति; Mı रोपं संक्रमिंब्यति. — After 87, Tı G3 Mı.3 repeat \$3ab.

88 Dr.9 M2 om. 88ab (cf. v.l. 84). B2 reads 88ab in marg. (cf. v.l. 87). —a) \$1 Ñ2 B D9.3.b. 8.10.11 T2.3 [अ] नृशंसस्य; Cm as in text (for [आ] नृशंस्यं च). —b) Ñ1 मेथिल्याश्चापि वासनं. —b) B3 शरं (corrupt) (for अमं). T3 वानरेंद्रस्य (for

[81]

हिरण्यनाभो मैनाको निशम्य लवणाम्भसः। उत्पपात जलानृणै महाद्रुमलनायुतः ॥ ८९ स सागरजलं भिन्ता वभृवात्युत्थिनस्तदा । यथा जलधरं भिन्ता दीप्तरिक्षमिदिवाकरः ॥ ९० शातकुस्भमयेः ऋङ्गः सिक्तिनरमहोरगैः । आदित्योदयसंकाश्रेरालिखद्धिरिवाम्बरम् ॥ ९१

तस्य जाम्युनदैः शृङ्गेः पर्वतस्य सम्रत्थितेः। आकारां रास्त्रमंकाशमभवत्काञ्चनप्रभम् ॥ ९२ जातरूपमयेः शुङ्केश्राजमानेः खयंव्रभैः। आदित्यशनसंकाशः सोऽभवदिरिसत्तमः ॥ ९३ तमुस्थितमसंगेन हनूमानग्रतः स्थितम् । मध्ये लवणनीयस्य विद्योऽयमिति निश्चितः ॥ ९४

प्रवर्गे°).—Bi.s read d in marg. —d) Di.s संबोध्य (for समीह्य). Si Bi (after coir, as in text) Da.:0.11 [उ]स्थितुम् ; Bs [उ]द्वर्तुम् (for [उ]स्थानुम्). Bs समीक्ष्य स्थानुमहीस.

89 Ba reads 89 in marg. — a) D7.9 Ta हिरण्य-गभी; Cr.m.g.k.t as in text (for 'नाभी). No De स्वालापं; V1 Bs.4 D1.3 त्वचलो; B1 तहचो; B2 तु वचो (for मैनाको). -After 89ab, D1 ins.:

43* एवमस्त्रित्यथोवाच समुद्रं सरितां पतिम्।

—Ñı illeg, from ভা in " up to 90°. —") Bঃ বভা-स्पूर्ण (for जलात्तुर्ण). — d) \$1 D2.10.11 नाना- (for महा-). Si Ñ B Da.c.7.9.10 Ts -बृत: (for -युत:). —After Sg, Ña B Do ins.:

44* ततो नीलास्तमुद्दस्य सलिलाअञ्चलन्निव। उरपपात महातेजाः पर्वतः सूर्यसंनिभः।

[(l. 1) Ba यस्नात् (for नीलात्).]

-B: cont.:

45* पूजार्थं च हनुमतः विश्रामस्यापि हेतवे।

90 Ni illeg. for ab (cf. v.l. 89). - a) Ds G1 Mı सागरस्य (for स सागर-). Ñs Bs Di.s -तलं (for -जलं). —De Ge om. (hapl.) 90° . —) Ñe Be D1.7.9 Ts [अ]त्युच्छितस्; D2.8.5.8.10.11 T1.2 G1.2 M1.3 [अ] अ्युस्थितस् (for [अ] स्यु°). D1.5 G3 तथा (for तदा). -Die om. from go" up to l. I of 46*. Di om. go". —°) B1 यथा च तिमिरं भिरवा. —After 90, S1 Ni (illeg. up to 315: in 916) D1-3.5.7-11 (D5.10 after 90° owing to om.) S ins.:

46* स महात्मा मुहुतैन पर्वतः सिछेछातृतः। दर्शयामास ऋङ्गाणि सागरेण नियोजितः।

[Die om. 1. 1. -(1. 1) Si Deni (with hiatus) उत्थितः (for पर्वतः), Ši -[आ]श्चितः (for -[आ]बृतः).]

91 Ni illeg. for " (cf. v.l. 90). - ") Ši Da.10.11 -कॅॉम- (for -क्रम्म-).--- रेंड illeg, from शुक्ते: up to आलिख in d, -- b) Si Ds.10 Mi आजमानै: ख्यंप्रमै:; D2.11 अ्झमे स महागिरि:. अ Cv : शावकुम्भम्येरित्यादावित्यंमूतलक्षण इति

तृतीया । पूर्वण च संबन्धः ।; Cr : स मह्यस्मेत्वादिश्लोकद्वयमेकं वाक्यम् । पर्वतः सिळ्लावृतः इति पाठः । शानकुम्भमेर्यादृब्यैः राहे रित्युपलक्षणे नृतीया ।; Cm : शातकुम्भमयै: स्हेहरूपलक्षित: ।; Cg: शातकुम्मनिभैः स्वर्णसहरौ:। आदित्योद्यसंकाशैरादित्यो-द्यतुर्वेरित्यर्थः। राङ्गेरुपलक्षितः राङ्गाणि दर्शयामासेनि योजना ।ः Ck : 'सागरेण नियोजितः' इत्यनन्तरम् , शातकस्भमयैः द्युजे-रिति पाञ्चः । इदमपि प्रक्षेपसुस्थलम् । अत्रापि 'नियोजितः' इत्यनन्तरं द्वित्राः स्रोकाः प्रक्षिताः । हिरण्यनाभो हिरण्यसृङ्गो-Sपीति प्रदृश्येते शातकुरभमयेरित्यादि ।; Ct : शातकुरभमयेरि-त्यादि। अत्रापि द्वित्रश्रोकप्रक्षेपः परेपाम् । द्विरण्यनाभस्वविवरणं शातकुरभमयैरिति। बादित्योद्यसंकाशैरित्युपलक्षित इति शेषः 🛞 —°) Šī -शतः; Bs -रिहम- (for -[उ]द्य-). — ^d) Šī Ñī Bi-s Di-s.5-11 T Gi उल्लिखिन्नर् (for आलि°). Bi भ्राजसानै: स्वयंप्रभे: (=93°).

92 B4 om. 92-93. Dant om. (hapl.) 926-936. Ds transp. 92 and 93. — 45) Ds Ta Ms तस- (for तस्य). Ña Bi-a Di.a.e Gi.a समुचित्रुत्तै: (for °रियतै:). Ti Ga तस्य जांबृनद्मयैः शुंगैः सद्यः समुस्थितैः. —Ś1 om. 92° – 93°. Ni illeg. from संकाशम् in "up to 946. De illeg. for ". - ") N 2 B2 रब-; B1 वत्म-; B3 अर्क- (for शख-).

93 B4 D8 om. 93; Śi Die om. 93⁶⁵; Daii om. 93"; Ñi illeg. for 93 (for Śi Ñi B4 Dz.11, cf. v.l. 92). Ds transp. 92 and 93. -) Ds तक्षजांबनदे: अंगेर: G: जांबूनदमय: शुंगेंद्. - Ñ: B1-: De transp. 6 and d. —) Dir वार्यमाणैः (for आजमानैः). Dr. महाप्रभैः; Tı स्त्रलंकृतै: (for स्त्रयंप्रभे:). - ° } Ñ2 B1.2 T1.3 G M1.2 -[उ]द्य-; Bs -[उ]पल- (for -शत-). Ña B1-a Ta G1.a M1 -संकारी: (for -संकाश:). — d) G1 अभवद (for सोऽभवद्).

94 Ni illeg. for 94 db (cf. v.l. 92). D2.11 om. (hapl.) 94-968. -) Si N2 B1.2.4 D1.6.7.9.10 T2.2 सम्- (for तम्). Si अकसात्तं; Di महाशूंगैर्; Ta अनापृथं (for असंगेन). Bs समुस्थिताप्रसंगेन. -) Bs Ds.c M2 स्थित: (for स्थितम्). - d) Sr Dr.10 [अ]मन्यत; Ñi [स]चितयत् ; Ñ: बुदिमान् ; B D: बुद्धवान् ; M: निश्चयः (for निश्चित:). D: विहोसावित्यमन्यत, % Cv: तमिस्यस्य 'निश्चितः' इत्यनेन संबन्धः। कर्त्रोर च निष्ठा। निश्चितवानिति यावत्। ; so also Cr.g. 🛞

G, 5, 7, 22 B, 5, 1, 101 L, 4, 61, 112 स तम्रुच्छितमत्यर्थं महावेगो महाकिपः । उरसा पातयामास जीमृतिमव मारुतः ॥ ९'१ स तदा पातितस्तेन किपना पर्वतोत्तमः । युद्धा तस्य कपेर्वेगं जहर्ष च ननन्दु च ॥ ९६ तमाकाशगतं वीरमाकाशे समवस्थितम् । श्रीतो हृष्टमना वाक्यमत्रवीत्पर्वतः किपम् ।

95 Ds.11 om. 95 (cf. v.l. 94).—") Ñ1 D1.3.10 G2 विश्वतम् (for उच्छितम्). D1 अत्युचं (for अत्यर्थं). Ñ3 B D6 तमभ्युथितमत्यर्थं.—") B4 महाद्युत्तिः (for किपः).—") B1-3 D3.6 तस्सा (for उस्सा). Š1 B1.4 [आ]च्छादयामासः B2.3 D6.10 छाद्"; D1.3 साद्"; G2 ताड (for पात").—Ñ1 illeg. for 95d - 97.—d) Ŝ1 Ñ2 B D6.10 माहतिः.

96 Dz.11 om. 96 d (cf. v.l. 94). Ñ1 illeg. for 96 (cf. v.l. 95). —) Ñ2 B1.2 D6 G1.3 M1.2 तथा (for तदा). Si Ñ2 B D6.10 [आ]च्छादितस्; D1.3.5.7-9 Ta Ma Ck.t सादि°; Ga ताडि° (for पाति°). — b) Ga नगसत्तमः (for पर्वतोत्तमः). —°) De बुद्ध्या (for बुद्धा). Dr.o Go हरेर् (for कपेर्). Si Da.10.11 दृष्ट्वा तस्योरुवेगं च(Dn °तेत); Ds बुद्धास्य च महावेगं. — d) \$1 D2.10.11 जहरे (for जहर्ष). Ñ2 B1,3,6 D1,8,8-9 T3 G1 M1,2 ननाद (for ननन्द्). B: जहर्प पर्वतोत्तम: . 🏀 Cv: जहर्प बिसिटिमथे।; Cr.m: जहर्ष च ननाद(Cm 'नन्द) च। (Cr °चेति पाठः।) 'च ' इत्यनेन कायमनसोर्विकृतिरुच्यते।; Ck: 'जहर्प च ननाद चेति पाक्कः। बलवेभवं दृष्ट्वा जहर्प। भय स्वोत्यानप्रयोजनाचेदनाय ननाद च शब्दं च कृतवान्।; Ct: 'जहर्षं च ननाद च' इति प्राचीन: पाट:। बलवेभवं दृष्ट्वा जहर्ष स्त्रोत्थानप्रयोजनाचेदनाय ननाद शब्दं कृतवान्। 'ननन्दं । इति त्वाधुनिककिएतः पाठः. %

97 Ñ1 illeg. for 97 (cf. v.l. 95). —) \$1 Ñ2 B D1-8.6.10.11 स तमाकाशगंभीरम्(B3 °गमनम्). —) D3 T3 आकाश- (for °शे). \$1 D11 च समुध्यितं; Ñ2 D2.5.7.9.10 М2 समुपस्थितं (D5.7.9 М3 °त:); Т М2 समबस्थितः; G2 प्रथवस्थितः (for समबस्थितम्). B1.2.4 आकाशस्थमभि (B1 °व)स्थितं; B3 दर्शनीयं व्यवस्थितं. —D3 transp. ed and %.—) \$1 D2.10.11 स्थितो इष्टमना; Ñ2 B D6 इष्टः(B3 द्यू) प्रीतियुतं; D1.3 सं(D1 स)प्रहष्टमना; D6 प्रीतो तुष्टमना (for प्रीतो इष्टमना). —) B3 हार्रे (for क्षिम्). D8 पर्वतः क्षिमश्रवीत् (by transp.). —After 97 ed, \$1 D1-8.10.11 ins., while D3 ins. after 97:

47* हिरण्यनामो नाम्नाहं काश्चनः पर्वतः करे। मयि विश्रम भद्रं ते त्वर्यमहसुद्यतः। अववीच हन्मन्तं काश्चनः पर्वतोत्तमः। मानुपं धारयत्रूपमात्मनः शिखरे स्थितः ॥ ९७ दुष्करं कृतवानकर्म त्विमदं वानरोत्तम । निपत्य मम ऋङ्गेषु विश्वमस्य यथासुखम् ॥ ९८ राघवस्य कुले जातैरुद्धिः पारिवार्धितः । स त्वां रामहिते युक्तं प्रत्यर्चयित सागरः ॥ ९९

[(l. 1) Si Dio.ii om. (hapl.) from पर्वतः up to काञ्चनः in l. 3. —After l. 1, Di.a ins.:

47(A)* मा बीर भूयः प्रहर नास्मि यत्ते मनोगतम्। विद्यो विद्याजितोऽन् हि पितुः प्रियसलस्तव ।

[(l. 2) D1 नाहं (for [s]हं हि).]

—(1. 2) D3 अन्न (for मिथे). D2 विश्रम्य; D11 विश्राप्य (for विश्रम्). D2.11 उत्थित: (for उद्यत:). D5 जल्देर्गर्भसागाः (for the post. half). —D5 om. 1, 3. —(1.3) D2.11 तं (for च).]

— °) B3 मानुदयं. Ś1 D2.10.11 धारयन्मानुषं (by transp.). — ') Ś1 D10 रमस्त; D2.11 स्त्रीये च (for आत्मन:). B1 शिखर- (for °रे). — After 97, D3 ins.:

48* उवाच हरिशार्दृहं मैनाकः पवनात्मजम्।

98 Ѳ B Do read 98 after 101.—") Ñı illeg.; D5.11 दुष्कृतं; Cr as in text (for दुष्करं). B३ करिष्यति महस्कर्म. — 5) D11 अहं (sic) (for इटं). Ѳ B Do बानरे अर; D1.11 वानरोत्तम:.— Ñı illeg. from क्र्युक्केषु in " up to यथा in ".—") Ѳ B निष्पत्य; D3 तिष्ठात्र (for निष्य). B1 क्ट्रेषु (for क्र्युक्केषु).—") Ś١ D2.10 विश्राम्य रवं। Ѳ B1.2.4 Do विश्रम्य दं। В३ विश्राम्य; D۵ विश्रम्य रवं। Ѳ धा.2.4 Do विश्रम्य हैं। В३ विश्राम्य; D۵ विश्रम्य तं। औ धा.2.4 Do विश्रम्य ते। ८०० सुखं विश्रम्य गम्यतां. अ Cv: विश्राम्यस्य यथासुखामिति पाठः।; Cr: विश्रमस्येति। श्रमिरास्मनेपदी भावाद्कः कश्चिद्धिः। तथाचोक्तं भट्टमहेल विश्राम्यतीति विश्रान्तो तथा विश्रमते मतमिति. अ —After 98, D1 ins.:

49* त्वां चीरं लक्ष्वने दक्षं सागरस्य महीयसः।

सभागतं त्वामुद्धिः प्रहृष्टेनान्तरात्मना।

स मामाद सुतो होष वायोः प्रियसलस्य ते।
राघवार्थे प्रुतोऽभ्येति लक्षां रावणपालिताम्।
सीतां द्रस्यसि दुर्धेषों रामस्य महिषीं प्रियाम्। [5]
रावणस्य विनाशाय राघवस्यार्थसिद्धये।
देवानां च प्रदर्पाय विनाशाय च रक्षसाम्।
कमतस्तस्य चीरस्य कपिसिंहस्य पर्वत।
मास्तस्य प्रियं कुर्वेञ्जतिष्ठस्य नगोत्तम।
त्वया च कृतविश्रान्तः समुखं च तरिष्यति। [10]
सागरस्य परं पारं हनुमान्कपिसत्तमः।
कृतं हि पूर्वं पित्रास्य तव पर्वतसत्तमः।

99 Ñi illeg. up to रुद्धि: in b. — ab) Si सुदा व

कृते च प्रतिकर्तव्यमेप धर्मः सनातनः । सोऽयं तत्प्रतिकारार्थां त्वत्तः संमानमईति ॥ १०० त्विश्लामित्तमनेनादं बहुमानात्प्रचोदितः । योजनानां शतं चापि कपिरेप समाप्नुतः । तव सानुषु विश्रान्तः शेपं प्रक्रमतामिति ॥ १०१ तिष्ठ त्वं हरिशार्दृष्ठ मिय विश्रम्य गम्यताम् ।

(for उद्धि:). Ŝi Do-11 Gi परिवर्तितः (for परिवर्षितः). Ñi B Do प्रैंकै (Ñi Bi Do °कै) राधवस्थायमुद्धिः सं(Bi सु)प्रवर्षि (Bi °ितं)तः. — °) Ŝi स्वः Di Ti Gi Mi स्वा (for स्वां). Do युक्तः (for युक्तं). — d) Ŝi Di Di Di Di प्रस्थि (Di °कैं) Mi प्रस्थि (Di °कैं) Mi °पे)यित (for प्रसर्चेयित). Ñi B Do प्रस्थ (Bi अम्य)चित्तु (Ñi ** * * * * [illeg.])मिन्छित (Bi °महिस्ते).

100 °) Śi Dio बृत्येव; Ñ Bi.s.s Ds.e कृते हि; Bs भूते हि; Di कृतं हि; Cm as in text (for कृते च). Dio Gi परिकर्तक्यम् (for प्रति°).—³) Śi Ñi Di-s.io.ii एपा तात स(Di तावस्त)तां(Śi °दा) ग(Ds म)ति:.—Вi reads °d in marg.—°) Śi Dio यो (for सो). Śi Di-s.io.ii प्रस्युपकाराधीं; Ts Cg स्तस्प्रति°; Cr.m as in text (for तस्प्रति°). Ñi B De सोयं(Bs अहं) स्वस्प्रि (Bi मित्रा; Bi सद्भा (Bi मित्रा; Bi स्वस्तः). Śi Dio अर्द्धसि; Cr.m.g अर्द्धति (as in text). Bi स्वं तु संमंतुमहिसि; Bs.a त्वं संमतुमहिसि; Bs.a त्वं संमतुमहिसि; Do तस्वं सुस्पष्टमहिसि. & Cm: कृते चेति। कृते उपकारे सोऽयमुद्धस्तस्प्रतिकाराधींति पाठ:. & —After 100, Ti reads 102° .

101 ") Ñi illeg, up to बहुमाना in . -) Bi D: प्रनोदित: ; B: समीरित: (for प्रचोदित:). - After 10166. Ś1 Ñ B D1-3,5,6,8,10,11 T2,3 G3 M read 10205, -) Ś1 Ñi Di-3,10,11 दुरं; Ñs B De साम्रं; Ds वापि (for चापि). -- d) Ds कथं दोपं (for किएरेप). Ns B Ds समाहित:; Da.7.9-11 To G1 M1 Ck.t खनायुत:; Cr.m as in text (for समाप्रत:). —B1 reads 101 of in marg. —) Ds मम; Ds तच; Dii तत- (for तत्र). Ds सान्नि (for °पु). No B De विश्वस्य (for विश्वान्त:). -/) Be D1.3.6.8 वि(D6 सं)क्रमताम् ; Cr प्रक्रमताद् ; Cm.g.k.t as in text (for प्रक्रमताम्). Ñi Ba अयं (for इति). Si D2.10.11 त(D2 स्व)तः दोषं गमित्यति. 🛞 Cv: त्वब्रिमित्त-मिलादि। अत्र पूर्वार्धं पश्चार्धं दृष्टवम्। लेखकैस्तु प्रमादा-बात्यस्तम्।; Cr.m: त्वित्विमित्तिमित्वादि स्टोकद्वयमेकं वात्यम्. & -After 101, Na B De read 98. -After 101, Di.s ins.:

50* सोऽहमेवं समुद्रेण भवतोऽर्थं महाबलः। उक्तः संधीतयुक्तेन स्थितदान्वानरोत्तम। तिदं गन्धवत्स्वादु कन्दमूलफलं बहु ।
तदास्वाद्य हरिश्रेष्ठ विश्रान्तोऽनुगमिष्यसि ॥ १०२
अम्माकमिष संवन्धः किषमुख्य त्वयास्ति वै ।
प्रस्यातिस्तिषु लोकेषु महागुणपरिग्रहः ॥ १०३
वेगवन्तः प्रवन्तो ये प्रवगा मास्तात्मज ।
तेषां मुख्यतमं मन्ये त्वामहं किषकुक्कर ॥ १०४

G. 5. 7. 33 B. 5. 1. 111 L. 4. 61. 121

रवया चानिवलेनासि उरसा संप्रकस्पितः। संवृत्तः शिलरेहीनस्वामासाचानिविक्रमः।

[(l.1) Ds [s]ই (for så). Ds নৱাৰত.—(1 3) Note hiatus between the two halves.]

102 G: om. 102^{a5}. Ñi illeg. for 102^{a5}. Śi Ñ B D1-3,5,6,8,10,11 Te,3 Gs M read 102 after 10166; while Ti reads 10266 after 100. - Di.s ह्यं तिष्ठ (by transp.); Da उत्तिष्ठ (for तिष्ठ स्वे). Gi Ma Cr.m कपिशाईल, Ši D2.10.11 उत्तिष्ठ गिरिशाईल; Ña B De उत्तिष्ठ पर्वतश्रेष्ठ; Cr.m.k.t as in text. —) Ši D2.10.11 त्विय विश्राम्य तु क्षणं: Ña Ba-a De त्विय विश्र (Ba 'श्रा)म्य गच्छतुः B: विश्रांतो वै गमिष्यतिः D:. मयि विश्र (Ds °श्रा)-म्यतानितिः T: विश्रम्य मयि गम्यतां. % Ct: अत्र 'तिष्ठ त्वम् ' इत्यर्घ प्रक्षिप्तमिति केचित्. % - Ba om. 102°-1. _d) No B1.2.4 Ds श्रुचि- (for कन्द्-). Ds -मूछं (for -मूल-). G: महत् (for बहु).—") Ś: D:.10.11 आस्त्राचेतद; Na Bi (before corr. as in Bi).2 De समास्वाचः Be समासाच (for तदास्वाच). — 7) T: विश्राम्य (for विश्रान्तो). Si Di. 2.10.11 [5] मि-; Ñi illeg.; Ñi B1.2.8 D6 वै; D2 [5]बि-; D7.9 [5]थ; T2 स्रो (for 5न्-). Dr.s.s Ts Gr.a Mr.a -पतिज्यसि(Da Ga °ति); Da.11 -गमिप्यति (for °सि).

103 Ñ 1 D1.3 transp. 103 and 104 and read after 105. —) \$1 D2.10.11 - अष्ठ (for - सुल्य). \$1 Ñ B D1-3.4. 10.11 महांस्त्र्वयि (for न्यान्ति वे). —) Ñ1 illeg.; B D6 प्रधितस्; D1.3 विल्यातस् (for प्रस्था). D5 reads लोकेषु in m. % Cr: महागुणपरिप्रहो महागुणानां परिप्रहो महागुणपरिप्रहो महागुणन वायुना परिग्रहोत्त तथा।; Cm: महागुणपरिप्रहो महागुणन वायुना परिग्रहोत्त तथा।; Cg: प्रस्थात हत्ति संबन्धविशेषणम्। महागुणानां परिग्रहो यस्मिन्स तथा।; Ck.t: महागुणपरिग्रह:। बहुवीहिर-यम्। अतपुन त्रि(Ct अतस्ति) पु लोकेषु प्रस्थात: . %

104 Ñi Di.s transp. 103 and 104 and read after 105.—°) Śi Bi Ds.10 T2.s प्रवंत ये; Bi क्षिप्रेष्ट (for प्रवन्तो ये). Ñi Do वेगेन प्रवमाना ये.—') Di Ti प्रवंगा.—Bi om. 104° (except तेपां).—°) Do Mi तेपु; Ck.t as in text (for तेपां). Bi सुख्यतरं; Gi भहं; Ck.t as in text (for लेमां).—') Mi विरं (for अहं). Ši Di.10.11 क्षिप्रत्या; Ñi क्षिप्रंगव; Ñi B Do प्रवासमञ्जः Di क्षिक्रंगरं.

G. 5. 7. 33 B. 5. 1. 112 L. 4. 61. 125

अतिथिः किल पूजाहैः प्राकृतोऽपि विजानता । धर्म जिज्ञासमानेन किं पुनर्यादृशो भवान् ॥ १०५ त्वं हि देववरिष्ठस्य मारुतस्य महात्मनः । पुत्रस्तस्येव वेगेन सदृशः किषकुद्धरः ॥ १०६ पूजिते त्विय धर्मज्ञ पूजां प्राप्नोति मारुतः । तस्माच्वं पूजनीयो मे शृणु चाप्यत्र कारणम् ॥ १०७ पूर्वं कृतयुगे तात पर्वताः पश्चिणोऽभवन् । तेऽपि जम्मुर्दिशः सर्वा गरुडानिलवेगिनः ॥ १०८

105 °) Śī D².10.11 प्रति-; D॰ किं न (for किंछ). D॰ पूजाहुँ; Dɪ1 पूज्याहूँ: — °) Ñī मतः सतां; Dɪ सतां वरः; D₂ सतां मतः; D₂ विधानतः (for विज्ञानता). Ѳ B1.² D₂ सतां मतः; B₂ [marg.] also संप्राप्तः) प्रा(Ѳ प्र)कृतो ह्यपि; B₃ जनानां प्रकृतो ह्यपि; B₄ पूजां प्राप्नोति मास्तः (sic). — °) D₂ धर्मे; D₂ धर्मे-; Mı मया (for धर्म). Ñ₁ D1.३ धर्म विज्ञानता (D₂ °तां) नित्यं; Ѳ B Dɛ धर्मज्ञेन (B₁ °ज्ञां) कपिश्रेष्ठ; D₂ धर्मजिज्ञासमानोपि. — ⁴) B₃ D₃ T₃ G₃ M₃ किं पुनस्वाहशो महानिति पाठः।; Ck.t: भवान्याहशस्ताहतः पूज्य इति। किं पुनरिति योजना. ॐ — After 105, Ñ₁ D1.3 read 103-104 (transp.).

 106^{-d}) D_3 तेन (for स्वं हि). -b) \tilde{N}_2 D_6 पवनस्य (for मास्तस्य). -d) $B_{1,6}$ $D_{1,3,6,9,11}$ M_1 कपिकुंजरः .

107 °) \$1 D2.10.11 सर्वातमा; Ñ1 D1.3 धर्मातमा; Ñ2 B प्जाहें(Ñ2 °है; B2 °है:); D6 प्जां वै; D7-9 T1 धर्मज्ञे (for धर्मज्ञ). —) Ñ1 वायु *** (illeg.)जित:; B3 D6 प्जित:(D6 प्राप्नोति) स च माहत:. — After 107° , \$1 D2.10.11 ins., while Ñ2 B D1.6 ins. after 107:

51* एवसुक्तस्तु इनुमान्सुनामेन महाःमना।
श्रान्तरिक्षगतः श्रीमान्मारुतस्यात्मसंभवः।
स तं दृष्ट्वा महावीर्यं पर्वतं मेघभूपितम्।
मिणरत्नाकरं दिव्यं सुनाभिनदमत्रवीत्।
समुद्रस्याप्रमेयस्य महामकरसंकुले। [5]
किं स्वमन्तर्जले वीर विगाहे बृहि कारणम्।
एवसुक्तः शुभं वाक्यं सुनाभः पर्वतीक्तमः।
प्रयुवाच हन्मन्तं दृश्यु चाप्यत्र कारणम्।

[(1. 1) D2.11 सगवान् (for हनुमान्).—(1. 2) Ñ2

B अंतर्राक्षगतः . B2 reads from मास्तस्य up to श्रीमान्
(see var.) in 1. 6 in marg.—(1. 3) Ñ2 B1 D6 तु हुझ;
B4 हुझ च (for तं हुझ). Ñ2 B2.3 D1 महानीर्थ: (for °४).
Ñ2 B1-3 D1.6 हेम-(for मेघ-). B4-संनिर्भ (for -मृष्तिम्).
—(1. 5) B2 सागरस्य (for समुद्रस्य). \$1 D10 चुंडले
(for -संकुले).—(1. 6) Ñ2 D1 चीमन् ; B1.3.4 D6 चीमान् ;
B2 श्रीमान् (for चीर). Ñ2 तिगृही; B1 विवाहो; D1 विवाहं;
D6 विगृहो (for विवाहे).—\$1 om. (hapl.) from 1. 7 up

ततस्तेषु प्रयातेषु देवसंघाः सहिपिभिः।
भूतानि च भयं जग्रुस्तेषां पतनशङ्कया॥ १०९
ततः क्रुद्धः सहस्राक्षः पर्वतानां शतकतुः।
पक्षांश्रिच्छेद वज्रेण तत्र तत्र सहस्रशः॥ ११०
स माम्रुपगतः क्रुद्धो वज्रमुद्यस्य देवराट्।
ततोऽहं सहसा क्षिप्तः श्वसनेन महात्मना॥ १११
अस्मिँ छ्वणतोये च प्रक्षिप्तः प्रवगोत्तम।
गुप्तपक्षः समग्रश्र तव पित्राभिरक्षितः॥ ११२

to 107.—(1.7) D2.11 उक्ता (for उक्त:). Ñ2 क्रेड्ड्स् तोत्तम: (illeg.) (for the post. half).—(1.8) Ñ2 B D6 वाक्यज्ञं(B2 D6 °ज्ञो) वाक्यकोविद:(Ñ2 B2 D6 °दं) (for the post. half).]

—Thereafter B4 cont. I. 4-6 of 52*. D2.10,11 om. (hapl.) 107°d.—°) Ñ3 B D6 तस्मात्पूजाई एव सं.—d) B4 [अ]न्यनुः D6 [अ]न्युप- (for [अ]न्यन). D1 तचात्पन्न च कारणं.

108 B4 om. 108-112. — 66) \$1 D1-3.10.11 पुरा (for पूर्व). Ñ B1-3 D6 पक्षवंतः पुरा शैला वसुद्यः सीव्रगामिन: . — 6) \$1 D1-3.10.11 ते (D3 नि) वर्जतिः Ñ2 B1.2 D6 वर्जति साः D6 तेपि सर्वेः T1.3 G2 M3 तेभिजग्रुर (for तेऽपि जग्रुर्). B3 नानादेशं वश्रमुस्ते. % Cg पक्षिणः पक्षवन्तः 1 हिः पादपूर्णे. % — 6) D2-9 G गरुडा इव (for देशिनः). \$1 Ñ2 B1-3 D2.6.10.11 -रेहसः (for नेगिनः).

109 Bi om. 109 (cf. v.l. 108). — b) Ni सदानवाः; Ni Bi-3 De.s सहस्रतः; De.io Ti महर्षिभिः; Mi सुर्रिभिः (for सहिपिभिः). — d) Dio पातन-; Dii पर्वत- (sic) (for पतन-).

110 B4 om. 110 (cf. v.l. 108). — b) \$1 D2.10.11 पुरंदर:; Ñ B1.2 D6 सहस्रशः: В3 महारमनां; D8 श्रवाय वै (for शतकतुः). — b) \$1 चिच्छेद पश्चान् (by transp.). — h) Ñ2 G2 ततस्तत्र; D2.7-9 G1 M2 ततः शतः। T3 M1 शतश्च (for तत्र तत्र). Ñ B1-3 D6 शतकतुः (for सहस्रशः). \$6 Cr: तत्र तत्र सहस्रश इति पाठः. \$6

111 B4 om. 111 (cf. v.l. 108). — ab) D1.3.6 उपागत:; T1 उपागमत; M1 उपागतं (for उपगत:). D11 समुपागमत कुदो (for a). S1 देधराइ. B3 मां चापि वज्र मुचम्य पक्षों छेतुं स देवराइ. — a) T3 दृष्ट:; Ct as in text (for क्षिस:). — a) Ñ B1-3 D8 G3 प्रतेन (for श्वसनेन).

112 B4 om. 112 (cf. v.l. 108). Ñi illeg. for ै.
— ै) B1 विक्षिमो (for प्रक्षिप्त:). Ñi B1-3 D6 वानरवैभा
G2 प्रवगेश्वर.— °) S1 D1-3.10.11 गुप्त(D3.10 °प्त:)पक्षैः
S1 D2.10.11 समस्तेश्व; Ñi B1-3 D6 समर्थश्व; D1 सम् श्रेष्ठ;
D3 समग्रेश्व; T2 समुद्रश्व; G1 समुळ्श्व; Cg as in text

[22]

ततोऽहं मानयामि त्वां मान्यो हि मम मास्तः । त्वया मे ह्येष संवन्धः कपिमुख्य महागुणः ॥ ११३ अस्पिचेवंगते कार्ये सागरस्य समेव च । प्रीतिं प्रीतमनाः कर्तुं त्वमर्हासे महाक्षे ॥ ११४ श्रमं मोक्ष्य पूजां च गृहाण कपिसत्तम ।

5-* तदा गिरीणां सर्वेषां छिद्यमानान्महान्मना।
पक्षान्दष्टा महेन्द्रेण प्रविष्टोऽहं महार्णवम्।
सोऽहमिन्द्रभयात्तात प्रविष्टो वरुणालयम्।
वसाम्यन्तर्राले घोरे भोगवानिव पद्यगः।
हिरण्यनाभो नामाहं काञ्चनः पर्वतोत्तमः। [5]
मा भैपीविष्यमात्र स्व स्वद्यमहमुख्यतः।

[(l. 1) Bs Dı ततो (for तदा). Ñe Bs Do महास्मनों (for °ता). Dı छियमानानि सर्वशः (for the post. half). —(l. 2) Bs पक्षसंरक्षणस्यप्तः; Dı दृष्टा पक्षाणि होकेण (for the prior half). —(l. 3) Bs -भयातोंपि (for -भयातात). Dı वसामि वरुणालये (for the post. half). —(l. 4) Dı तिल्यम् (for वसामि). Bs पक्षवतास्यम्न जले घोरे (corrupt) (for the prior half). Ñe Dı पर्वतः (for पन्नगः). —(l. 5) For l. 5-6, cf. l. 1-2 of 47*. Ñe Bs नामा (for नामा). Dı प्रवगोत्तम.—(l. 6) Ñe Bı.s मा भिवं (Ñe °पं)क्षम्य चाम स्वं; Dı.s मिथ (Do मा भैर्) दिशम भद्रं ते (for the prior half).]

113 °) B2 अतो (for ततो). B1 मानयिष्यामिः B5 मित्रभावेन (for मानयामि स्वां). — b) T3 [5]सि (for हि). Ñ2 B1.2.4 D6 मान्यस्थासि मुतो ममः B3 त्वामप्यत्र महत्तमः D7.9 मान्योसि मम मास्ते. — °) D7.9 मम (for में हि). Ś1 D2.10.11 एवमसारिप्रयो वंधुः; Ñ B D1.3.6 एए में त्वियं संवंधः. — d) B1.3 T1.2 G3 महागुणः D2.11 महात्मनः. — After 113, Ś1 D2.10.11 ins.:

53* एष मे स्विय संबन्धः कृतः कपिवरोत्तम।

[D2 reads कृत: in marg. \$1 D11 -वरोचम: .]

114 ") Тः तिस्मन् . Ві. 2 D» अ(В п) स्मिश्चव . Šі Dіо च संबंधे; В ब कार्येष; Dі Gі -विधे कार्ये; Ст. t as in text (for -गते कार्ये). —) D» Сі Мі हि; М ह (for च). —) Ñі Dг. я. ії Сэ я शितमना:; Ñ В В В शितमतः; Dі चतमना: (for शितमना:). —) D» Тъ Сі Мі अहासि स्व (by transp.). Šі Dг. ії महाबळ (Dії °ळ:); Dг. в "मते (for °कपे).

प्रीति च बहु मन्यस्त प्रीतोऽस्मि तव दर्शनात् ॥ ११५ एवमुक्तः कपिश्रेष्ठस्तं नगोत्तममत्रवीत् । प्रीतोऽस्मि कृतमातिथ्यं मन्युरेपोऽपनीयताम् ॥ ११६ त्वरते कार्यकालो मे अहश्राप्यतिवर्शते । प्रतिज्ञा च मया दत्ता न स्थातव्यमिहान्तर्। ॥ ११७

G. 5. 7. 54 B. 5. 1.124 L. 4. 61. 140

115 b) Ds.7.0 Ta Ga Ma हरिसत्तमः Ta कपिकृंतर (for कपियत्तमः). & Cr: मोक्षय मुद्धा मोक्ष निरसन इति चौरादिको धानु:. %—For 115 b, Si N B Di-s.6.10.11 subst.:

5!* श्रममोक्षाय पाद्याध्ये गृहाण च कपीश्वर ।

[Ñ1 D1.3 पायं न; B1 पायाधीं; D6 पायाधीं (for पायाधीं). S1 D2.10.11 अमान्सीनय नात्साने (for the prior half). S1 D2.10.11 सन्य-स्ते (for मृहान). S1 Ñ D1-3.6.10.11 कपि-हुंजर; B1 स्त्रे कपीश्वर.]

 $-^{\circ}$) Ds मान-; D7.9 सस (for बहु), D7 मान्यस्य; D9 मानस्य; D11 मान्यस्वं (for मन्यस्व), B2 प्रीति: सुबहुधा बीर. $-^{d}$) B3 प्रजाता (for प्रीतोऽस्मि), Š1 \hat{N} 3 B D2.6. 10.11 दर्शने,

116 ^{ab}) Ñ2 B De इत्युक्त: शैलराजेन इन्मान्मारुता-त्मज:. —After 116 ab, Ñ2 B De ins.:

55* अत्रवीत्कतकृत्योऽस्मि विश्वान्तश्च नगोत्तम।

—°) B_2 प्रियम् (for कृतम्). — d) D_1 चैव (for पुपो). S_1 $D_{2.5.10.11}$ त्वया मे पर्वतोत्तम्(D_{11} °मः); \widehat{N}_1 सौहार्दम्पनीयता; \widehat{N}_2 B_3 D_6 सौहार्द्द चापि दक्षितं; B_1 हार्द्दिक्यं चापि दक्षितं; $B_{2.6}$ हार्द्दिक्यं चापि (B_4 °पि)द्क्षितं.

117 ") Da स्वरतो; Dio स्वरे च; Cv.r.m.g as in text (for स्वरते). Si Dio माम् (for मे). Ñi B De स्वरया कार्यहेतोमें; Di स्वरेच चरितः कार्यः; Dii स्वरिते कार्यमुत्पातः. Note hiatus between " and ".—") Ñi B De काल्क्षेव; Diii काल्क्षापि; Ds Gi हाइ" (to avoid hiatus); Cv.r.g as in text (for अहआपि). Bi आ तिवर्धते (for [अ तिवर्धते). Ti अहआ व्यतिवर्तते.—Dio om. 117° .—") Ñi हाता मया प्रतिज्ञा च.—") Ñi ता मया; Mili मम; Cv.r.g as in text (for हह). Ds [अ तिरं; Ds Tile Mili Cv.r.g दे (for [अ नितरा).—For 117° , Si Ñi B Di-s.e.ii subst.:

56* क्रमिय्यता प्रतिज्ञातं मया च ज्ञातिमण्डले । साथिके योजनशते नान्तरा स्थेयमित्युत ।

[(1. x) B1 D2 कमिष्यत: (for °ता). S1 D1.2.11 प्रतिज्ञा च; B1 D3 प्रतिज्ञा मे; B2 प्रतिज्ञानुं (for प्रतिज्ञानं). B2 प्रतिज्ञां प्रवेतराष्ट्र् (for the prior half). B1 प्या (for मया). Ñ2 D6 हि (for च). D3 कृतेयं (for मया च). Ŝ1 D1.2.11 कृता में कपि-संनिधी(D1 ज्ञातिनंडले) (for the post. half).—(1. 2) B1 सर्विधे; D1.3 गंतन्बे; D6 साथके (for साधिके). Ŝ1 उचले

G. 5. 7. 55 इत्युक्त्वा पाणिना शैलमालभ्य हरिपुंगवः । L. 4. 61. 142 जगामसम्बद्धाः जगामाकाश्चमाविश्य वीर्यवान्त्रहसन्निव ॥ ११८ स पर्वतसमुद्राभ्यां बहुमानाद्वेक्षितः । प्जितश्रोपपन्नाभिराशीभिरानिलात्मजः ॥ ११९ अथोर्ध्वं दूरमुत्पत्य हित्वा शैलमहार्णवौ । पितुः पन्थानमास्थाय जगाम विमलेऽम्बरे ॥ १२०

> सागरजडे; B1 (marg. also) अप्राप्त योजनशते; B3 संविज्ञे योजनशतं; D2.11 तर्वव्ये सागरजले (for the prior half).]

> Si Na B Di-2 cont.; Dio ins. after 117 ab (owing to om.):

57* तसादिह न तिष्ठामि खिय पर्वतसत्तम। स्प्रशामि त्वाहमङ्गल्या मानितोऽस्तु भवानिति।

[(1. I) \$1 D2.10.11 नाहं स्यास्यामि नै तसात्; D1.3 तसादहं हु न स्वास्ये (for the prior half). —(1.2) \$1 D1.3.10 संरप्शाम्यहमंगुल्या; Bs स्वां स्पृशाम्यहमंगुल्या; Ds.11 संरपृश्य स्वाहमंगुस्या (for the prior half). Bi [s]स्मि; Di च; Ds.11 [5]सि (for इस्तु). \$1 D10 मानयन्थगवानिति (for the post. half).]

118 Bs reads 118ab and 120cd here in marg. repeating them after 119, N2 B1.2 (second time).3.4 De transp. 11846 (all om. od) and 119. -) Ba [उ]क्तः (for °क्त्या). Вз कपिना (for पाणिना). — 3) Вз (both times) संस्पृद्य; Ds Gs आलिंग्य; T2.3 Ms Cr आहंड्य; Cm.t as in text (for आहम्य). —Ñ2 B D6 om. II8° d. — d) Ñi illeg. from -बान् up to II9°. Śi D2.10.11 वानरोत्तम: ; Cr.t as in text (for प्रहसिंख).

119 \widetilde{N}_1 illeg. for 119° (cf. v.l. 118). \widetilde{N}_2 B De transp. 11806 and 119. —) B2-4 अपेक्षित: (for अवेक्षित:). —°) G1 स (for च). Ñ1 illeg. after श्रो up to भि in d. - d) Ñ1 D7.9 अभिनंदित: (for अनिलात्मजः). Bs सपर्यामिनेगोत्तम (sic). -- After 119, Si Da.10.11 ins.; while NI ins. only colophon:

58* द्विगुणं तु कृतोश्सादः सोम्प्ररं समगाहत। Colophon.

[Da बृत- (for कृत-). Da स समाहित: (for समगाहत). —Kānda name: Ñ1 D10 किजिया. —Sarga name: S1 Ñı Dıo मैनाक(Ñı *** [illeg.])दशने; Da,11 मैनाकवान्यं.] -After 119, Ba repeats 118ab and 120cd

120 Ña B De om. 120 d. -) Du sadra (metri causa). र्रा Da.10.11 उत्क्रम्य; Ñ1 उत्झुख; D7.9 Ga M1 आहुत्य (for उत्त्वस). Da अस ऊर्ध समुत्पस . —) Šī Dī-3.10.11 [জ] বন্ত- (for রান্ত-). —Bs repeats here 120°d (cf. v.l. 118). - ") Bi (marg. also as in text) प्रं- (for भ्यश्रोर्घ्वगतिं प्राप्य गिरिं तमवलोकयन्। वायुद्धनुर्निरालम्बे जगाम विमलेऽम्बरे ॥ १२१ ताद्वितीयं हनुमतो दृष्ट्रा कर्म सुदुष्करम्। प्रश्रशंसुः सुराः सर्वे सिद्धाश्र परमर्पयः ॥ १२२ देवताश्वाभवन्हृष्टास्तत्रस्थास्तस्य कर्मणा। काञ्चनस्य सुनाभस्य सहस्राक्षश्च वासवः॥ १२३

षितु:). र्रा D10 आयुत्य; Ñ1 B1 D2.7-9.11 T1 G2 नासाय; D1 आदाय (for आस्थाय). Bs पितु: स्थानं समासाय. $-^d$) \hat{N}_2 B(Ba both times) De प्रहसन्निय (for विमलेऽस्वरे). -After 120°d (first occurrence), Be ins.:

59* दर्शनेनेव तुष्टो'ऽहं सर्वथा गिरिसत्तम।

121 Ñi Ma om. (hapl.) 121. - ") Ti Gi.s तत्र ; Ct as in text (for भूयश्). Si [क] धर्व; Di.a [क] धर्व (for [क] धर्व-). - After 121 ab, Si Dio ins.:

60* जगामाकाशमाविश्य वेगेन गरुडो यथा। [Cf. 157ed.]

—°) Ś1 D1-3.10.11 वायुपुत्री (for °स्तुर्). D1.7.0-11 निरालंबो (for °लम्बे). — d) D1 कपिरंबरे; D5.7.9 Ts.8 कपिकुंजर: (for दिमलेऽम्बरे). - For 121, Ѻ B De subst. 41*.

122 No B De read 122-129 after 165. -) No B1 De तन् (B1 [marg. also] अद्वि)तीयं; B2 T2 अदि-(marg. also as in text)तीयं; Ba अतिद्वितीयं (hypm.); D2 न द्वितीयं (for तद्वितीयं). D2.11 ह्नुमता (for °ती). - b) Ds.11 कृत्वा (for ह्या). Gi transp. ह्या and कर्म. Dı सुदुस्तरं (for ° करम्). % Cv : द्वितीयमिति । समुद्रलक्ष्मे पथमं पूर्वतः। जयो द्वितीयं कर्म।; Cr: द्वितीयं कर्म, समुद्र लक्षनं कर्म प्रथमं मैनाकिगरी विश्रम्य तत जर्ध्वमुत्झुय पितुः पन्यानमास्थाय गमनं द्वितीयं कर्म।; Cm: समुद्रलङ्घनं प्रयमे कर्म। द्वितीयं मैनाकगिरावविश्रम्य गमनम्।; Cg: तद्वितीय-मिति। द्वितीयं समुद्रलङ्घनापेक्षया द्वितीयं तत्पर्वतज्ञयरूपं कर्म। Ck: तद्वितीयं कर्मति। अविश्रम्येव पुनरूथ्वीत्पतनरूपं कर्म। so also Ct. %-0') N2 B De देवता हा(B1.3 °श्रा; B2.6 भ)मवंस्तुष्टा:. — व) Ѻ B De सर्वे (for सिद्धाश्.).

123 For sequence in Nº B De, cf. v.l. 122 and 165. —) Ñi देवाश्चारि (for देवताश्च). Si Ñi Di-3,10,11 G2 तुष्टास ; Cr.m as in text (for हुष्टास). Ñ2 B1.2.4 De नागगंधवेरतेयाः B3 नागगंधवेपक्षेश्च. —) Ñ2 वित्रसास De तत्रसुस (for तत्रस्थास्). Bi.e.s De तेन (for तस्य) Ba गिरस्तस्य च कर्मणा. —°) Di समुद्रस्य (for काञ्चनस्य). Ni Ds समुद्रश्च सु(Ds स)नामश्च. % Ck: काञ्चनस्येति। काञ्चनसयस्यिति यावत्। शोभना नामिर्यस्य स तथा। उभाम्या हिरण्यनामिरिति ब्युत्पत्तिद्वारा कविना दर्शितम्।; Ct: कान्नातस्य

[24]

उवाच वचनं थीमान्परितोपात्सगद्भम् । सुनाभं पर्वतश्रेष्ठं स्वयमेव श्रचीपतिः ॥ १२४ हिरण्यनाभ शैलेन्द्र परितुष्टोऽस्मि ते भृशम् । अभयं ते प्रयच्छामि तिष्ठ सौम्य यथासुखम् ॥ १२५ साद्यं छतं ते सुमहिङ्कान्तस्य हन्मतः । क्रमतो योजनशतं निर्भयस्य भये सित ॥ १२६ रामस्यैष हि दौत्येन याति दाशरथेईरिः ।

काञ्चनमयस्य सुनाभस्य शोभनमध्यस्य. $\mathscr{E} = -\frac{d}{2}$) $\hat{N}_2 \otimes D_6$ परितुष्टश्च; G1 °स्राक्षः स; Cr as in text (for सहस्राक्षश्च).

124 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 122 and 165.—") Ś1 D10 इदं तु; D2.11 स इदं (for उवाच). Ñ1 illeg. for उवाच यचनं. D1.3 अथा(D2 ततो) मरपित: श्रीमान्.—") Ś1 D2.10.11 परितोपस्य स्थ्रणं; Ñ1 D1.3 परितुप्ट: पुरंदर: .—For 124^{a6}, Ñ2 B D6 subst.:

61* इदं चोबाच वचनं खस्यस्तं देवतैः सह।
[Ѻ स खस्थं; Bı खस्यस्तैर्; Bı खस्थं तं; De स सस्थो
(for खस्थस्तं).]

 $-^{\circ}$) Bs सुनाभ-; Di सनाभं (for सुनाभं). $-^{\circ}$) \tilde{N}_1 illeg. from मेव up to द्विका in 126 $^{\circ}$. Ši Di=3.10.11 आह (for एव). \tilde{N}_2 B De स्वय (Bs सह)मिंद्र: सुरेश्वर:.

125 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 122 and 165. Ñ1 illeg. for 125 (cf. v.l. 124). —) D5 प्रदास्याभि (for प्रयच्छाभि). —) D6.7.9 G गच्छ (for तिष्ठ). B2 स्वस्ति तिष्ठ गिरींद्रज.

126 For sequence in № B De, cf. v.l. 122 and 165. № illeg. up to दिक्का in 6 (cf. v.l. 124).

—") D11 transp. इतं and ते. — 5) Bs Ds.7.9 T2 M1 विश्रांतस्य (for विकान्तस्य). —") B1.2.4 D2.5 कामतो (for क्र"). —") D1 निर्भयस्यं (for "स्य). ※ Cv: निर्भयस्य भये सित भयहेती सित तदानीं निर्भयस्य समुद्रस्रङ्गे किं भविष्यतीत्यस्माकं भये सितीति वा।; Cr: निर्भयस्य भये सित। वाजिवस्तृतसमुद्रोपर्याकाश्चामने समुद्रपतनादिभयनिमित्तसंभावनायामपि निर्भयस्य. श

127 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 122 and 165.—") Ñ2 D6 रामस्यायं; B2 राघवस्यः D1-3.8.11 G1 रामस्येव (for रामस्येप). D2.11 G2 M3 हि दूर्येन; D5 हि दृतोयं; D7.9 हितायेव (for हि दौरयेन). Š1 D10 रामकार्यार्थद्वतस्यः B1.3.6 रामस्य हि स दौरयेन.— 6) Š1 D10 स्वया (for याति). Š1 Ñ1 D10 हरे:; D1 हरों; D7.9 कपि: (for हरि:).— 6) D2.11 सिक्कया: (for व्यां). D1.3 T1 G2 M3 तस्य; G1 मध्यं (for शक्त्या).— 6) Ñ2 B D6 तोषितास्ते; D3 ° हं (for तोषितोऽस्ति). Ś1 D10 स्वया

सित्क्रयां कुर्वता शक्त्या तोषितोऽस्मि दृढं त्वया॥ १२७ ततः प्रहर्षमलभिडिपुलं पर्वतोत्तमः । देवतानां पितं दृष्टा परितुष्टं शतक्रतुम् ॥ १२८ स व दृत्तवरः शैलो वभृवावस्थितस्तदा । हन्मांश्र मुहूर्वन व्यतिचक्राम सागरम् ॥ १२९ ततो देवाः सगन्थर्वाः सिद्धाश्र परमर्पयः । अञ्चनन्यूर्यमंकाशां सुरसां नागमातरम् ॥ १३०

G. 5. 6. 2 B. 5. 1.137 L. s. 62. 12

भृताः Ño Bi.: De हतं वयाः Bi.s वया हताः Di-s.ii स्वया हतं (by transp.) (for हतं स्वया).

128 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 122 and 165.— 107.9 स तत् (for तत:). Š1 Ñ B D2.6.10.11 M1 अ(Ñ1 illeg. after अ up to भे [see var.] in 6) तुरूं; D1.3 T2.2 M3 अगमद्: D5 G1 अभजद् (for अरुभद्).— 6) Š1 Ñ1(illeg.) D2.10 स रुभे; D11 सुनाम: (for तिपुरूं). Ñ2 B1.2.4 D6 रुभे सामुद्धिरोधय:; B3 रुभे गिरिवरात्मज:.— 6) Ñ2 B D6 प्रभुं (for पतिं).— 6) D11 नुष्ट- (for नुष्ट्). D1.3 श्राचीपतिं (for शतक्रनुम्).

129 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 122 and 165.—") Ś1 D10 सोपि; Ñ2 D2.6 स तु; B स तेर्; D1 अनु-; D2.11 स हि (for स वे).—) Ś1 Ñ1 B4 D10.11 ततः; T3 सदा (for तदा). Æ Cr: तदा तस्मिन्हाले स्वस्थोऽमृद्दिखथै:। अवस्थितन्त्रयेति पाठः. Æ —After 129 कै, Ñ2 B D6 ins., while D1-2.11 ins. only colophon after 120:

62* देवताः सिद्धगन्धर्वा यथागतमप्त्रयन् । Colophon.

[Ñ2 De वयागित ययुद्धिं; B1 साधु साधितव्यूख्यन् (for the post. half). — Kāṇḍa name: D1 किंद्धिया. — Sarga name: Ñ2 B1.4 सुनानोद्धमः; B2 सागरक्रमणे सुनानोद्धमः; B3 सुनानोद्धमतं; D1-2.11 सुनानदर्शनः (D2 °नं); D6 सुनामवदः. — Sarga no. (figures, words or both): B1 D2.11 om.; Ñ2 B2-1 D6 7; D1 41; D2 2.]

— No B De om. 129°d.—°) D3 तु (for च). T3 समुत्पत्य (for मुहूतेंच).— Ni illeg. for d.—d) S1 D10 व्यतिका(S1°क्र)म्य च (for व्यतिकाम).— After 129, To G1 M1 ins., while D3 ins. after 130°d;

63* तं प्रयानतं समुद्रीक्य आकाशे मारुवारमञ्जू। [M1 transp. तं and प्रयान्तं. D3 (to avoid hiatus) बाकाशे (for ला°).]

130 For sequence in N₂ B De, cf. v.l. 70.—^a)
T1 च (for स-). D10 om. समन्दर्श:.—After 130^{ab}.
Ds ins. 63*.—N1 illeg. up to नाम in ^a.—^a) S1
Ds.10 नाम; D1-3.11 देव- (for नाम-).

G. 5. 6. 3 B. 5. 1. 138 L. 4. 62. 13 अयं वातात्मजः श्रीमान्ष्रवते सागरोपरि ।
हन्मान्नाम तस्य त्वं मुहूर्तं विद्यमाचर ॥ १३१
राक्षसं रूपमास्थाय सुघोरं पर्वतोपमम् ।
दंष्ट्राकरालं पिङ्गाक्षं वक्त्रं कृत्वा नमःस्पृशस् ॥ १३२
वलिमच्छामहे ज्ञातुं भूयथास्य पराक्रमस् ।
त्वां विजेष्यत्युपायेन विपादं वा गमिष्यति ॥ १३३
एवम्रक्ता तु सा देवी दैवतैरिभसत्कृता ।

131 For sequence in Ñs B De, cf. v.l. 70. — ") Ñs B De वायुसुत: (for वातात्मजः). — ") Gs Ms कमते (for हवते). Dl.s सागरं हरि: (for "रोपरि). Ñs B De कंघयिटयित सागरं. — ") Ms तसात् (for तस्य). — ") Bs गच्छते (for सुहूते). Gs damaged for विश्वमाचर.

132 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. Ñ1 T3 M2 om. 132.—") B2.3 राक्षसी-(B3 दिंग) (for राक्षसं). B3 तनुम् (for रूपम्). D10 आदाय (for आस्थाय).—") B4 सुघोरा (for सुवोरं). D6 पर्वतोत्तमं. B1.2 सुघोरा पर्वतोपमा; B3 सुघोरां पर्वतोपमां.—") B1.2 D6.11 -करालः; B3 -करालः (for -करालं). B3 पिंगाक्षां (for दिंग).—") B3 रकं (for वक्त्रं). Š1 B2 D10.11 नम: स्पृशत्; D5 T3 G3 M3 दममं (for नम:सपृशाम्). % Ct: नभ:सपृशामिति पुंस्त्वमार्थम्। वक्त्रशब्दोऽधेवांदिवां. %

133 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70.—".) Ñ1 T2 G2 व्यम्: Ck.t as in text (for वस्त्). D11 इच्छान्यई (for "महे).—) T2 [आ]पि (for [अ]स्त्र). —For 133° , Ñ2 B D6 subst.:

64* बर्ज बिज्ञातुमिच्छामः सस्त्रं चास्य महात्मनः। [Bs अर्ज (for बर्ल), Bs च ज्ञातुम्; Bs तु ज्ञातुम् (for बिज्ञातुम्).]

—D11 om. 133°-134. —°) \$1 B3 D2.10 G2 किं करिएय-रयुपायं वा; Ñ B1.2.6 D1.3.6 कें(D1.3 किं) अजिन्यत्युपायं वा.

134 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. D11 om. 134 (cf. v.l. 133). — B1.2 D2 M1 उसवा (for उस्ता). D10 om. तु (suòm.). — S1 D2.6 G1.2 M2 देवतेर् (sic) (for दे0). S1 B3.4 D5.10 G1 M1 अपि (for अपि-). D2 अपिसंवृता; D3 °पूजिता (for अपि-). D2 अपिसंवृता; D3 °पूजिता (for अपि-). D4 अपिसंवृता (D8 च सरकृता); T3 देवरप्यपराजिता. — G3 damaged for cecept सा. — S1 illeg. from र up to वान in 1368. Ñ2 B D6 तरसा; D1 सरमा; G2 M2 सहसा (for सुरसा). — D1.3 धारवर् (for विश्वती). S1 D3.10 राक्षसी- (for भी). D2 transp. बिश्वती and राक्षसं. Ñ2 B D6 धारवहा (Ñ2 B1 °शा)- असीं तनुं.

समुद्रमध्ये सुरसा विश्वती राक्षसं बृष्टः ॥ १३४ विकृतं च विरूपं च सर्वस्य च भयावहम् । प्रवमानं हन् मन्तमा इत्येदसुवाच ह ॥ १३५ मम भक्षः प्रदिष्टस्त्वभीश्वरैवीनर्रपंभ । अहं त्वां भक्षयिष्यामि प्रविशेदं समाननम् ॥ १३६ एवसुक्तः सुरसया प्राङ्गितिर्वानर्रपंभः । प्रहृष्टवदनः श्रीमानिदं वचनमत्रवीत् ॥ १३७

135 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. Ñ1 illeg. for 135 (cf. v.l. 134).—a) B3 किस्मं (for िक्कृतं). D1 तु (for च). D2 विल्ल्पं; D11 वल्ल (for च किल्पं).—b) Ñ2 B D6 ल्लावा रूपं; D1 सर्वसापि; M1 सर्वेषां च (for सर्वेस्य च).—After 135°, G2 ins. 69°.—T1 damaged for 135°—136°.—d) D11 आह्य; G1 वाक्यं च (for लावृत्य). M2 [ए]वस् (for [इ]द्म्). D10 च (for ह). Ñ2 B D6 ख(B1 स)मानृत्येद्मयवीत्.

136 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. Ñ1 illeg. up to बान in 6 (cf. v.l. 134). T1 damaged for 136% (cf. v.l. 135).—") Ś1 D2.10 अक्षम्तः; Ñ2 B D1.6.7 T3 M1 मम भक्षः; D11 सक्षमूतं (for मम भक्षः). Ś1 B1 (after corr. in marg. as in text) D2.5 M2 प्रविष्टसः; G1.3 प्रविष्टस (corrupt) (for प्रदिष्टस).—") G2 अमेरेर् (for क्षेथरेर्). Ñ1 D1.2.11 वान (Ñ1 ** [illeg.])र्पभः (for °भ). Ñ2 B D6 सेंद्रैः सुराणैः करे.—") D1 transp. अहं and खां. Ñ2 B1.2.4 D6 छाषी गुक्तामि (D6 °ति) भूतानां; B2 इदं गुक्तामि दूतानां.—") G1 प्रविश्व स्वं (for प्रविश्वेदं). D11 स्वमाननं (for ममा").—After 136, D7-0 G2 M1 ins. repeating them after 67*, while D5 T G1.3 M2.3 cont. after 67*.

65* वर एष पुरा दत्तो मम धात्रेति सत्वरा। ज्यादाय वक्त्रं विपुत्तं स्थिता सा मारुतेः पुरः।

[(1.1) M1 (first time) एव (for एप).—(1.2) T1 G2 (first time) विदाय (for व्यादाय). D5.7-0 (D7-5 second time) G1 समस्य (for विपुलं). T2 G2 (both times).2 विपुलं वननं (by transp.). D7.9 (both first time) G2 (both times) पुरा (for पुर:).]

137 For sequence in No B D6, cf. v.l. 70.—°) D6 उन्ते; D11 उन्ते (for उन्तः). D1 सरमया (sic) (for सुरसया).—°) S1 D10 वाक्यमञ्ज्ञीत्; D8 G1 M1 प्रवनिः स्मज्ञः (for वानर्पभः). D7.0 महप्रवद्नोत्रज्ञीत्.—S1 D7.0 000. 137°d.—°) Ñ1 B1.3.4 D2.11 विष्णणवद्गः; Ñ8 B8 D8.6 विवर्णे (50 विद्याणि (for महप्रवद्न:). D1 घीमात्। D3 सूर्वा (for श्रीमान्).—d) Ñ1 D1.5 T3 सुरसां(D1 भां) वाक्यमञ्ज्ञीत्.

[26]

रामो दाशरिथर्नाम प्रविष्टो दण्डकावनम् । लक्ष्मणेन सह भ्रात्रा वेदेखा चापि भार्यया ॥ १३८ अस्य कार्यविपक्तस्य बद्धवैरस्य राश्चमैः । तस्य सीता हता भार्या रावणेन यशस्त्रिनी ॥ १३९ तस्याः सकाशं दृतोऽहं गिमिष्ये रामशासनात् ।

138 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70.—a) Ñ2 B D1.3.6 T1.3 G2 श्रीमान् (for नाम).—b) Š1 Ñ B D1-3.6.8.10.11 दंडकं (for दण्डका-).—a) D3 T3 G1 M1 सीतया (for वेदंखा). D2 [अ] पि च (by transp.); D5 T1 G2.8 M2 चैव; M1 सह (for चिप). G2 सीतया (for आर्थया). Ñ3 B D6 पढ़या च सह सीतया.

139 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. G3 om. 139-1426. — क) Ñ1 तस्य; D1.5 T1.3 G1.2 Cv.r.g.k अन्य- (for अस्य). & Cm: अस्येति पाठ:. & D1 कार्ये (for कार्य-). Ñ1 Ñ2 B1.3.4 D2.6.10.11 जनस्थानितित्तं च; D3 अन्यकार्यविमुक्तस्य (for). D6 -वेरेण (for वेरस्य). D1 रक्षसा (for राक्षसे:). B3 तिभिन्नियसस्य अटावस्करू-धारिण:. — Ñ1 सा तु; M1 ततः (for तस्य). Ñ1 D1.10 T2 M3 transp. सीता and भार्या. G1 रक्षसायहता भार्या. — Ñ1 बस्तीयसा; T3 °नः (for यशस्विनी). — For 139°d, Ñ2 V2 B D6 subst.:

66* जहार भार्या वैदेहीं रावणी राक्षसाधिपः।

[Bs पत्ती रामस्य (for आर्था वैदेहीं), V2 Bs रावणी नाम (V2 * * * * * [damaged]) राक्षमः (for the post, half).]

140 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. G3 om. 140 (cf. v.l. 139). —) Š1 D10 सकाहो; D2.11 समीपे(D11 °पं) (for सकाहो). Ñ2 B D6 यास्वामि; T2 °यं (for दूतोऽद्वं). —) Ñ2 B D6 दूतोहं (for गमिष्ये). S1 D2.10.11 गच्छामि नृपशासनात्; Ñ1 गमिष्यामि तदाज्ञया. — °) Š1 D2.10.11 सा स्वम् (for कर्तुम्). —) Ñ2 B1 (before corr. as in text).2.4 सख्यं; D2.11 नित्या (for साह्यं). B3 सह्यं विनयवादिनि. % Cv: विपववासिनी रामराज्यवासिनी । सबै हि जगकस्य राज्यमिति भावः ।; Cr.g: विपयवासिनी रामराज्यवासिनी (Cr इक्ष्वाक्रुणामियं भूमि: सशैळवनकाननेत्युक्तस्वास्त्वेदेशस्यापि रामविषयस्वम्)।; Cm: विपयवासिनी रामराज्यवासिनी ! ग्रं छोज्यवास्ववाद्युनायस्योत भावः ।; Ck: विपयवासिनी ति। 'इक्ष्वाक्रुणामियं भूमिः सशैळवनकानने । स्युक्तस्वास्वमिति । गमदेशवर्ती यतोऽतः साह्यं कर्तुमर्वसीति।; Ct: विपयवासिनीति। सस्य सर्वाधिपतित्यात्. %

141 For sequence in Ñ2 B De, cf. v.l. 70. G3 om. 141 (cf. v.l. 139). — Ñ2 illeg. up to चाह्र in b. — b) B1.2.4 De सई तु(B4 च; De हि); B3 अयं च (for अथना). — b) S1 D10 रामस्याद्विष्टकर्मणः. — De om.

कर्तुमहीस रामस्य साह्यं विषयवासिनि ॥ १४० अथवा मैथिलीं दृष्टा रामं चाक्किप्टकारिणम् । आगमिष्यामि ते वक्त्रं सत्यं प्रतिशृणोमि ते ॥ १४१ एवमुक्ता हनुमता सुरसा कामरूपिणी । अत्रवीन्नातिवर्तेन्मां कथिदेष वरो मम ॥ १४२

G. 5. 6. 14 B. 5. 1. 149 L. 4. 62, 24

(hapl.) 1.41^d- 1.43°.--^d) D: परि- (for प्रति-). D: [अ]ई (for ते). Ñ: B सत्यमेतह्रवीस्यहं (B: विते).

142 For sequence in Na B De, cf. v.l. 70. -Ga om. 142 d5 (cf. v.l. 139). De om. 142 (cf. v.l. 141). — a) Bi.a Da उक्ता (for का). — b) Di सरमा (for स°). Bs -चारिणी (for -रूपिणी), -- Ds om. 142°-143d. G1 reads 142od after 1, 2 of 67*. - Ba सायवीन्: G1 हन्मन् (for अवर्वान्), S1 D2.8.10.11 Ts G2 M3 Cm -वतंत: Ñ2 B1.2.4 -वतंते; B3 -वृत्ताश्च: G1.3 -वर्तमाः M1 -वर्तथाः; Cmp as in text (for -वर्तनमाः). — d) Di तव (sic) (for मम). Si Ds.10.11 किंचिट्टा वानरोत्तम; No कश्चिति * ति मे चरः; No Bi.s.a केचिदेतनमुखं मम; Bo केचिरेत्य मुखं मम 🤗 Cv: नातिवर्तेन्मामश्रविदय न गरछेतु। भतः परं (तं) प्रयान्तिन्यादिश्लोकः प्रायिक इति न श्रद्धेयम् । एष च शोधिताशोधितकोशसाङ्घर्यात् ।: Cr : नातिवर्तेनमामिति वा पाठः । तदानीं परस्मेपदमार्पम् ।; Cg: नातिवर्वेन्मां समाननम-प्रविज्य न गच्छेत्। अतिवर्नेदित्यत्र परस्मैपद्मापेम् । अत्रेति-करणं इष्टन्यम् । अत्रवीद्वातिवर्तेन्मां कश्चिदेप वरो ममेत्यस्या-नन्तरं "तहष्टा न्यादितं वक्त्रं वायुपुत्रः सुबुद्धिमानि ग्यादिश्लोका इष्टच्याः। मध्ये तं प्रयान्तमित्याद्यः केचन श्लोकाः प्रक्षिप्ता भसङ्गताश्च । शतयोजनायतत्वे वानर्रुं द्वावासिमिश्च ज्ञातः स्वादिति विरोधात्। त इमे प्रक्षिप्ताः श्लोकाः --तं प्रयान्तं सम्, बलं जिज्ञास°, प्रविश्य व°, वर एप पु°, ब्यादाय वि°, एवसुक्त: सु°, अन्नरीरकु°, इत्युक्त्वा सु°, दशयोजन°, तं इद्वा मेघ°, चकार सु°, हन्मांस्तु त°, चकार सुरसा व°, वभूव हनु°, चकार सुरसा व°, तथैव इनु°, चकार सुरसा व°, इनुमानचल°, चकार सुरमा वक्त्रं शतयोजनमायतम् " इति ।: Ck : अचिद्पि नाति-वतंतेत्यभितो न गच्छामीत्यधैः।; Ct: कश्चिद्पि मां नाति-वर्तेद्रभक्षितो न गच्छेदित्यर्थः । परस्मैपदमार्थम्, 😤 —After 142, Ds.7-0 T Go M ins.; G2 ins. after 135 ab, while Gi ins. l. 1-2 after 142a6 and l. 3 after 142ad:

67* तं प्रयानतं समुद्रीक्ष्य सुरमा वाक्यमवयीत् । बलं जिज्ञासमाना सा नागमाता हन्मतः । प्रविद्य वदनं भेऽद्य गन्तव्यं वानशेत्तम ।

[(1. 1) जिड सं-; Ma तत्; Ck.t as above (for ति). Ds.s. प्रयातं (for °न्ते). —(1. 2) Ds जिल्लास्यंगी (for °माना). Ds Ti.s Gi M दि (for सा). ※ Cr: देवमाता हन्तनः दस्पतः परं प्रविश्य वदनं मेऽस गन्तव्यं वानगेत्तम। दर यप पुरा दत्तो मम योशेत सत्वरेति पाठः. ※ —(1. 3) Dr.s Ct लिविद्य; Cr.k as above (for प्र°).]

G, 5, 6, 15 B, 5, 1, 15² L, 4, 62, 25 एवमुक्तः सुरसया ऋदो वानरपुंगवः । अत्रवीत्कुरु वै वक्त्रं येन मां विषहिष्यसे ॥ १४३ इत्युक्त्वा सुरसां ऋद्रो दश्चयोजनमायतः । दश्योजनविस्तारो वभ्व हनुमांस्तदा ॥ १४४ तं दृष्ट्वा मेघसंकाशं दश्चयोजनमायतम् । चकार सुरसाप्यास्यं विश्वदोजनमायतम् ॥ १४५

-Thereafter Ds T G1.3 Ms.s cont.; while D7-9 G2 M1 repeat 65* and G2 alone repeats 1. 3 of 67*.

143 For sequence in Ñ2 B Do, cf. v.l. 70. Do om. 143 °cf. v.l. 141). D3 om. 143 (cf. v.l. 142). —°) Š1 B1 कुरु वक्तं त्वं (B1 तु); Ñ B2.4 कुरु तद्वक्तं; B3 कुत्रचिद्वक्तं; D1 G3 कुरु ते वक्तं; D10 कुरु वक्तं त्वं (for कुरु वे वक्तं). —d) Š1 D2.10.11 निगल्लि (D11 °रि) प्यसि; Ñ1 D7.9 विसिहिप्यसि (D8 °ति); Ñ2 B अक्ष्ययिष्यति (B1 marg. also].3.4 °सि); D1 विनिहिष्यसि; D5 विपहिष्यसि; T3 विसिहिष्यसे; Cr.m.g as in text (for विपहिष्यसे). —After 143, B2 ins.:

68* इत्युक्त्वा सुरसा चक्रे दशयोजनकं वपु:।

144 For sequence in Ñ2 B Ds, cf. v.l. 70.—")
D1.11 T2 [उ]का (for [उ]क्या). Ś1 D2.5.11 T2 सुरसा
वक्त्रं (Ds T2 कुदा); D1 सरमा वक्त्रं; Cg as in text
(for सुरसां कुदो). D3 एवसुका सुरसास्यं.— b) Ñ2 B Ds
विश्वाद- (for दश-). B3 D2.5 T2 G1.3 आयतं; D7.9 Ck.t
आयतां; Cr.g as in text (for आयतः). Ś1 D1.5.10.11
ककार दशयोजनं.— d) Ś1 D10 किए:; D5 तथा (for तरा).
Ñ2 B1.2.4 D6 वभूव पवनात्मजः; B3 ह्यभवन्मारुतात्मजः;
D2.11 वभूव स महाकिए:; D7.0 ह्युमानभवत्तदा.

145 For sequence in No B De, cf. v.l. 70. Ds.7.9 om.(hapl.) 145° b. For 145-150°, Ñ2 B D6 subst. 69*. - ") Cg तं (as in text); Ct तद्. Ds गिरि-संकाशं (for सेघ°). - b) Cg as in text; Ct विंशाद्- (for दश-). Dan उच्छितं (for आयतम्).—°) Dan सुरमा (for °सा). Ś1 D2.10,11 T2 Cr वक्त्रं; T3 ह्यास्यं; M3 Cg चास्यं; Cv.k.t as in text (for [अ]प्यास्यं).—d) Din आयता (for °त्रम्). Ši Dio पश्चियोजनविस्तृतं; Di.3 भीमं त्रिं (Ds विं)शतियोजनं; D: चःवारिंशत्तदायतं. 😤 Cv.r: अतः परं, " हन्मांस्तु त°, चकार सुरसा व°, वभूव हनु°, चकार सुरसा व°, तथैव हनु°, चकार सुरसा व°, हन्(Cr °नु)मा°, चकार सुरसा वक्त्रं शतयोजनमायतमित्येते श्लोकाः प्रायेण पुस्त-केषु छेखकप्रमादात्पतिताः (Cr °योजनमायतमित्येप पाठकमः केपुचित्कोशेपु प्रमादात्पतितः)।; Ck: चकार सुरसाप्यास्यं विंशयोजनमायतमित्यनन्तरं तहुष्ट्वा ब्यादितं त्वास्यमिति पाङ्कः। इदमितसुश्चिष्टप्रहोपस्थलम् । अतं एवात्रातः परं " इनुमांस्तु ... हनुमांस्तु ततः क्रुद्धिश्चिश्चोजनमायतः।
चकार सुरसा वक्त्रं चत्वारिंशत्तथोच्छित्तम्॥ १४६
वभूव हनुमान्वीरः पञ्चाशद्योजनोच्छितः।
चकार सुरसा वक्त्रं पिष्टयोजनमायतम्॥ १४७
तथैव हनुमान्वीरः सप्ततिं योजनोच्छितः।
चकार सुरसा वक्त्रमशीतिं योजनीयतम्॥ १४८

...... श्रिंशचोजनमायत" इत्यादि 'शतयोजनमायतम्' इत्यन्तमनेकस्त्रोकान्यक्षिपन्ति । साग्यमसाकम् । शतयोजने समासाः किळ सहस्रयोजनमायत इत्यनुक्वा ।; Ct: "चकार सुरसाप्यास्यं विंशचोजनमायतम्" इत्यनन्तरम्, तहृष्ट्वा स्वादितं त्वास्यमिति प्राचीनः पाठः । अत्र 'तहृष्ट्वा मेय', हनुमां, चकार सु ', वमृत्व हनु ', चकार सु र', तमृत्व हनु ', चकार सु र', तमृत्व हनु ', चकार सु रं, तमृत्व हन् रं, चकार सु रं, तम् रं,

146 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. For subst. in Ñ2 B D6, cf. v.l. 145 and 150. S1 Ñ1 D3.7.0 om.(hapl.) 146—149. D10 om.(hapl.) 146—147. D2 om.(hapl.) 146.—6) D11 च (for तु). G3 सुसंकुद्धस; Cv.r.g.k as in text (for ततः कुद्धसी. T2 वभूव हनुमान्वीरो; G1 M1 ततः परं हन्मांस्तु.—6) D1 उच्छितः; D11 G2.3 आयतं; Cv.r.g.k as in text (for आयतः).—6) D1 सरमा (for सुरसा). G1 [अ] व्यास्तं Cv.r.g.k as in text (for चक्त्रं).—6) D1.11 तदाय(D11 पर्याः).—7 (for चक्त्रं).—6) D1.11 तदाय(D11 पर्याः). T2 तथेव च; G1 तथायतं; M1 ततोच्छितं; Cv.g.k as in text; Cr °तरं (for तथोच्छितम्).

147 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. For subst. in Ñ2 B D6, cf. v.l. 145 and 150. Ŝ1 Ñ1 D3.7.9.10 om. 147 (cf. v.l. 146).—°) D1 सरमा (for सुरसा).—d) Cv.r पाँध: Cg.k as in text (for पाँध-). D5.8 T2.3 G3 M1 Cr.k उच्छित; Cv.g as in text (for सायतम).

148 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. For subst. in Ñ2 B D6, cf. v.l. 145 and 150. Ś1 Ñ1 D3,7.9 om. 148 (cf. v.l. 146).—") D1.2.11 बस्व (for तथेव). D1.2.11 कुद्ध:; D10 कुर्वन् (for बीस्ट).—") D1.2.5 T सप्तित्; G2.3 M2.3 सप्ति-; Cv.g "ती; Cr.k as in text (for सप्तिं). अ Cr : सप्ततीयोजनोच्छित इतार्डिं दीर्वं आर्थ: अ—D10 om.(hapl.) 148°—149°.—") D1.2.11 प्रसार्थ (for चकार). D1 सरमा (for सुरसा).—") D1.5 T1.2 G2.3 M Ck अद्गीति-; D2.11 T3 अद्गीतिर; Cr as in text; Cg "ती- (for अद्गीति). D8 Cg.k-[3] च्छितं (v.f as in text (for -[आ] यतम्). G1 योजनाद्गीतिमायते.

[28]

हन्मानचलप्रख्यो नर्वातं योजनोच्छितः। चकार सुरसा वक्त्रं ज्ञतयोजनमायतम् ॥ १४९ तदृष्टा च्यादितं त्वास्यं वायुपुत्रः सु बुद्धिमान्। दीर्घजिह्वं सुरसया सुवोरं नरकोपमम् ॥ १५०

149 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. For subst. in Ñ2 B D6, cf. v.l. 145 and 150. Ś1 Ñ1 D3.7.9 om. 149; D10 om. 149^{aδ} (cf. v.l. 146 and 148 respy.).—^a) D1.2.11 दभूव स(D1 स दभूव) गिरिप्रस्थो; D5 Ck हनुमाननस्त्रस्थो.—^δ) D1.2.5 T नवितर; D11 G2.3 M2.3 Cv.r.g नवती-; Ck as in text (for नविते).—^a) D1.10 स(D10 स)रमा (for सुरसा).—^d) D2 दातं (for हात-).

150 For sequence in Ѳ B De, cf. v.l. 70. — 6) S1 D₂,7-11 T1 G₂ M1.2 तं; Cr.m.g.k.t as in text (for तद्). Š1 च्यादितं दद्वा (sic); D1-3.11 च्यायतं ववत्रं; D10 T1.3 च्यादितं वक्त्रं; Cr.m.g.k.t as in text (for च्यादितं त्वस्यं). Ñ1 तद्वृष्ट्वा च्याःतमा ≈ (illeg.). ※ Cr: च्यादितं त्वस्यं). Ñ1 तद्वृष्ट्वा च्याःतमा ≈ (illeg.). ※ Cr: च्यादितम् । इंडागमस्त्वापं: । अतिविवृतं त्वास्यम् ।; Ck: च्यादितमिति । च्यात्तमिति यावत् । सुरत्वया च्यादितसुच्यमानविदोपणमास्यं द्येष्ट्रस्यन्वयः ।; Ct: च्यादितं व्यात्तम् । दीर्घजिद्धत्वादिगुण्यितिशिष्टं च्यातं तत्तस्या आस्यं द्येष्ट्रस्यन्वयः. ※ — D11 om. (hapl.) 1506-1526. — 6) Ñ1 illeg. for वायुपुत्रः. Ñ1 [s]ति: D3.5 T₂ M Cg सु-; T1 तु (for सु). S1 D2.10 T₂ इतियोजनमायतं. — For 145-150° , Ñ₂ B1-3(l. 1 only).4 Dc subst.:

69* तं दृष्ट्वा सुमहदृषं राक्षती घोरदर्शना।
चकार सुरसा वक्त्रं दृशयोजनमायतम्।
तां दृष्ट्वा दृशविस्तारं सोऽमूहिंशतियोजनः।
दृष्ट्वा विंशतिविस्तारं सा त्रिंशचीजनाभवत्।
विंशयोजनिकां दृष्ट्वा चत्यारिशहतो द्यसो। [5]
चत्यारिशहतं दृष्ट्वा सा तु पञ्चाशतं गता।
स तां पञ्चाशतं दृष्ट्वा पृष्टियोजनिकोऽभवत्।
पृष्टियोजनिकां दृष्ट्वा सोऽमृत्सप्ततियोजनः।
सप्तांत तु च तं दृष्ट्वा अशीत्येव स्थिता हि सा।
अशीतिकां तु तां दृष्ट्वा सोऽभूखवितयोजनः। [10]
नविंतं योजनं दृष्ट्वा सोऽभ्रखवितयोजनः।
शतयोजनविस्तारं तं दृष्ट्वा राक्षसी ततः।
चकार सुरसा वक्त्रं शतयोजनमायतम्।
अलं खेदेन भवतः प्रविशस्तोदरं मम।

[B4 transp. l. 1-2 and l. 3-4.—(l. 1) B3 तद् (for तं). D6 सा (for मु-). B1.2 (before corr.).3 विश्यो-जनमायतं (for the post. half). B2 reads from राञ्चसी up to l. 7 in marg.—(l. 2) Ñ2 B4 (due to l. स संक्षिप्यात्मनः कायं जीमृत इव मारुतिः । तस्मिन्मुहूर्ते हनुमान्वभ्वाङ्गुष्टमात्रकः ॥ १५१ सोऽभिपत्याशु तद्वक्त्रं निष्पत्य च महाजवः । अन्तरिक्षे स्थितः श्रीमानिदं वचनमत्रवीत् ॥ १५२

G. 5. 6. 26 B. 5. 1.157 L. 4.62. 34

transp.) De om. from the post, half up to इम्न in l. 5. Bi om. (hapl.) from the post, half up to the prior half of l. 13.—(l. 3) Bi नं इम्न द्माविन्तारं साम्बिंदानियोजना.—(l. 4) Bi इम्न विमानिविन्तारं स विद्याविन्तारं.—(l. 5) Ѳ Bi De च योजनं (for यतो खसी).—(l. 6) Ѳ Bi De च तो (for यतो). Ѳ Bi De सोम्परंचारायोजना(Bi °दायतः; De °धोजनः) (for the post. half).—(l. 7) l. 7 (sic). Ѳ Bi De तं तु; Bi यत्तो (for स तो). Ѳ Bi De सा पष्टियोजनान्यमूच (for the post. half).—After I. 8, ѳ ins. a line mostly illeg.—(l. 9) De चैंच नद (for च च नं). Ѳ ततरतु सुरसा जाना (for the prior half). Ѳ साइतित (for अ°).—(l. 10) De दि (for तु).—For l. 11-12, Ѳ Bi De subst.:

69(A)* नवनि योजनं दृश विस्तारं राक्षसी ततः ।

- (1, 13) \tilde{N} 2 illeg. for चकार. $-\tilde{N}$ 2 B1 D6 om. 1. 14. B2 reads 1. 14 in marg.]

—Ds M2 om. 150° d. —°) \$1 Ñ2 B1.2(also sup. lin.).3.6 D2.6.10 T2 दीस- (for दीय-). D1.10 स(D10 सु)रमया (for सुरसवा). — d) \$1 D2.10 तहोरं; D7-9 सुभीमं (for सुघोरं). D1.3 चांतक- (for नरक-). Ñ1 सुघोर-निरयोपमं; Ñ2 B D6 विलोक्य निरयोपमं.

151 For sequence in Ñs B Ds, cf. v.l. 70. D11 om. 151 (cf. v.l. 150). —°) Bs om. स (subm.). Ś1 समुस्त्रिप्य; Ds समाक्षिप्य; Ds स संक्षिप्त; T1 G1.2 संक्षिप्य च; Ts Ms सु° (for स संक्षिप्य). Ñ1 तत: संक्षिप्य कार्य स. —Ds T1 G3 M om. 1518°. —°) Ñ1 D1.3 जीमृत्तिन मास्त:(Ñ1 वानर:). —°) D2 भगवान् (for इनुमान्). G1 तम्मुहृतें नु सुमहान्. —°) Ms न्मात्रत: (for °क:). % Cg: प्रकृतं विक्षिष्यते । तहृष्ट्वा च्यादितं न्वास्यं वायुग्रतः सुवुद्धिमान्। ससंक्षिप्यारमनः कार्यं वमृवाङ्ग्रथमात्रकः इति. %

152 For sequence in Ñ2 B De, cf. v.l. 70. Du om. 152° (cf. v.l. 150). Ñ2 illeg. up to च in ै. Ñ1 illeg. up to नित्यत्य in ै.—") Ds G [s]मिपवाशु: Dz-9 चाय: T3 रियाय (for रियाशु). B1.3 महद्वयं: B2.4 De मह्यत्रक्ते (for [आ] शु तद्ववयं).— े) \$1 D10 नित्कृष्यास्थान् ; B1 नित्यीख्य च: B2 नित्या(sup. lin. भ्यास्थ च: B3 D2.11 निष्य च: M1 संनिष्य (for नित्यत्य च). Dz-9 T1 G2 महाबख: (for ववद:).—) B3 D2.2.11 अंतरीक्ष- (for रित्ते). T3 घीमान् (for शी?).—) Ñ1 D1-2.10.11 T1.2 M2 महाबखद्य ; Ck.t as in text (for इदं दचनम्).

G. 5. 5. 26 B. 5. 1. 158 L. 4. 62. 35

प्रविष्टोऽभि हि ते वक्त्रं दाक्षायणि नमोऽस्तु ते । गामिष्ये यत्र वैदेही सत्यं चास्तु वचस्तव ॥ १५३ तं दृष्टा वदनान्मुक्तं चन्द्रं राहुमुखादिव । अन्नवीत्सुरसा देवी स्वेन रूपेण वानरम् ॥ १५४ अर्थसिद्ध्ये हरिश्रेष्ट गच्छ सौम्य यथासुखम् । समानय च वैदेहीं राघवेण महात्मना ॥ १५५

153 For sequence in No B De, cf. v.l. 70.—") Si Do.19.11 [s]हं स; Di.3 चासि; Cr.g.k.t as in text (for sिस्स हि). Dii तद् (for ते). Ni सक्ष्यक्त्रं.—For 153°8, No B De subst.:

70* दाक्षायणि प्रविष्टोऽहं तय वक्त्रं नमोऽस्तु ते । [De वक्त्रे (for क्क्त्रं). Bs तदक्त्रं तन्नमोस्तु ते (for the post. half).]

—Bs om. 153^{cd} . —°) Ñ B1.2.4 D6 गच्छामि (for गमिष्ये). —d) S1 अस्तु; D8 T2 G2.3 चासीद् (for चास्तु). D6 G3 M1.2 वरं (for वचस्). D2.11 यथा (for तव). Ñ1 D7.0 M3 सत्यश्रासीद् रस्तव; Ñ2 B1.2.4 D6 सत्यं वचनमस्सु ते; D1.3 T1 सत्यश्रास्तु वरस्तव (D3 c था). % Cr: सत्यं चासीद् रं तव। त्वदार्थं प्रविश्य निर्गमनाद्वसणा दत्तवर आसीदित्यथै: वरशब्दस्य नपुंसकत्वमार्षम्।; Ct: सत्य बासीत्सत्यो जात इत्यर्थ: %

154 For sequence in \tilde{N}_2 B D₆, cf. v.l. 70. G1 om. 154^{ab}. — \tilde{a}_1) D2 वचनात् (for बदनान्). — \tilde{b}_2 illeg. up to मुखाद्. — For 154^{ab}, B3 subst.:

71* एवमुक्ता हजुमता नागमाता भयप्रदा।
— °) D1.10 स(D10 सु)रमा (for सुरसा). — °) G3 स्नेह(for स्वेन). M1 बातर्ज (for बानरम्).

155 For sequence in Ña B De, cf. v.l. 70. — 6 \$1 B1.2 D10 -सिद्धाः Ck.t as in text (for -सिद्धाः). B3 किंपि- (for हिरि-). — 6) B4 देवें हि (for सीम्य). — 6 B1 before corr. as in text).2.4 De समागमयः B3 विस्ताः D2.11 व्योजयः T3 M3 Cr व्ययस्य (for व्ययस्य). Ña B2-4 De वैदेहाः & Cm: समानय संयोजयः (for व्यायस्य संगमयः & — 6) D11 महात्मनः (sic) (for व्या). \$1 D10 राववस्य महात्मनः ; Ña B De रामं दशस्थात्मजः.

156 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. — °) Ñ B6 तिह्तीयं; B1.2 D6 T2 अद्वितीयं (for तच्वीयं). D1 तं समुत्तीयं हचुमान्; D2.11 न्तीयं हचुमतो हच्चा (hypm.). % Cr: न्तीयं कर्म सुरक्षावकत्रतिर्गमनस्त्रम्।; so also Cm.k.t. % — 6) D2 कृतं; D11 कृत- (for हच्चा). G1 transp. हच्चा and कर्म. — B3 om. 156° d. — d) D5 तथा

तत्तृतीयं हनुमतो दृष्ट्या कर्म सुदुष्करम् । साधु साध्विति अतानि प्रशशंसुस्तदा हिस् ॥ १५६ स सागरमनाधृष्यमभ्येत्य वरुणालयम् । जगामाकाशमाविक्य वेगेन गरुडोपमः ॥ १५७ सेविते वारिधाराभिः पत्रगैथ निपेविते । चरिते कैशिकाचार्येरैरावतनिपेविते ॥ १५८

(for तद्ग). Ñ2 B1.2.4 D6 दाशंसुमस्तित्मजं. —After 156, Ñ(Ñ1 illeg.) B1-3(after 155).4 D6 ins. an addl. colophon:

[Sarga name: Ñ2 B2.1 सुरसावक्त्रप्रवेश:; B1.2 सागर-प्रक्रमणे सुरसावक्त्रप्रवेश:; D6 सुरसामुखप्रवेश:.—Sarga no. (figures, words or both): B1 D6 om.; Ñ2 B2-4 6.]

157 For sequence in Ñs B De, cf. v.l. 70. Ñ1 om. 157^{ab}. — Ds अनादश्यम् (for °एव्यम्). — b) Si Bs Dio मध्ये स; Bi.2 Di.2.11 मध्येन; Be मध्ये सं De मध्येक; Gi समेला (for अभ्येला). Ds वेगीन कपिकुंजरा. — b) Mi आञ्चला (for आविश्य). — h) Si Ñ Bi.2.6 Di.2.6.10.11 गरुडो यथा; Bs मारुतो यथा (for गरुडोपम:). Ds गरुड: पश्चिराडिय. — After 157, B2 ins.:

72* तं दृष्टा क्षोभिताः सर्वे देवगन्धर्वकिंतराः।

158 °) \$1 Ñ1 D1.3.10 सेवितं (for सेविते). - °) De Ta Ga.s Ma पतंगेश; G1 पत्रगेश (for पतगेश). Si Ni D1.3.10 निपेबितं (for °ते). B3 पतंतीभि: समंततः। D: पतंगसुनिपेविते; D11 पतंगे सुरनिपेविते (corrupt). -Ts om. 158°-161; T1 missing. -) S1 N1 D10 चरितं; D2.5 G1 सेविते (for चरिते). B1.3 कौशिकाचार्यं B2.4 D6.8.10 M2 कीशिकाचार्येर्; D2 काशिकामार्गेर् (for कैशिकाचायँर्). Ta तुंबुरुप्रमृतिभिदिंग्यर् (hypm.). 🛠 Cv: कैशिकाचायेरिति। कैशिक इति नृत्तविशेषश्च। खा मार्गविशेषश्च। तत्राचार्याः केशिकाचार्याः। ते च विद्याधरवरिष्ठाः॥ Cr.m : कैशिकाचार्ये: कैशिकं गानविशेषस्त(Cm ° कं नृतादि त) दाचार्येस्तुम्यरुप्रमृतिभिरित्यर्थः(Cm °तिभिः)।; Cg: केशिकी चार्यः कैशिके रागविशेष आचार्येविद्याधरविशेषेरित्यर्थः।; Ck.tr कैशिकं गानविद्या। तदाचार्यास्तुस्तुरुप्रमुखा गन्धर्वाः(Ct °वार्षे-स्तुम्बुरुत्रभृतिभिर्गन्थवै:). अ — ") B2-4 प्रावण- (for "त-)-Si De.10 मारुतैरुपवीजितं(De °ते); Ñi मारुतैश्चापि शोमितं. % Cr.m: ऐरावतिवेविते। ऐरावतिमत्युजुदीर्धमिन्द्रधजुरुच्यते। (Cr तेन निवेतिते इति। 'इन्द्रायुधं शक्रधनुस्तदेव ऋज रोहिं तम्। ऐरावतं च विद्युत्तु चलला चपलेति वैजयन्ती।। Ct: ऐरावतसृजुरीर्घमिन्द्रधनुरिति तीर्थः। गजविशेप इस्यन्ये क्ष -For 158ed, Dr.3.11 subst.:

73* खेचरेश्च महाभागेर्मास्तैरुपशोभितम्।
[D11 ****किंग्जान्मार्गे (for the prior half). D11
-जीविते (for -शोमितम्).]

[30]

सिंहकुखरवार्द्रलपतगोरगवाहनैः। विमानैः संपतद्भिश्र विमलैः समलंकृते ॥ १५९ वजारानिसमाघातैः पावकैरुपयोभिते । कृतपुण्यैमेहाभागेः खर्भजिङ्गिरलंकते ॥ १६० वहता हव्यमत्यन्तं सेविते चित्रभावना । ग्रहनक्षत्रचन्द्रार्कतारागणविभृषिते ॥ १६१

159 To om. 159; To missing (for both, cf. v.l. 158).—⁴⁶) Ba सिंह्यार्ट्सतुरग- (for ⁴). Ña Bi-s Da -तुरग-; Ba -कंजर-; Dr -तुरंग-; Ga -पृतंग-; Ck.t as in text (for -पत्ता-). De -यान्रे: (for -बाहर्ने:). Si D2.10.11 सिंहशाईलगरुडेंस्नुरगोरगवारणैः(Si "नरै:). -°) De वितानै: (for विमानै:). Di.s संपतद्विश्च विविधेर (Ds °मलेर्).—d) Śi Ñ B D23.6.10.11 विविधे:; D1.8 विमानै: (for विमर्छ:). Ši Ñi B: Di.s.10 समलंकतं (B2 °a:). -After 159, D2.11 ins.:

74* वज्राशनिसमापाते शक्रचापविभाषिते।

160 Ts om, 160; Ti missing (for both, cf. v.l. 158), Bs om, 160°6, Ñs B1,2,4 Ds read 160°6 after 78*. —") Si Ñi Ba Di.s.10 -निपातिश्च; Ñe Bi.e Da.11 -निपात(अ(Be Da.11 °च); De -निपात्रअ; Te -समाध्रतै:; Ga -समापातै: (for -समाधातै:). — b) Ba पाइपेट् (for पावकेर्). Si No Dr.3.10 उपशोभितं; Ds उपसेविते; Dr.9 इव शोभिते (for उपशोभिते). B: शायकैरपसेविते. -After 160°5, D2.11 ins.:

75* भायाते देवसंवानां देवराज इव बजन्। [Cf. l. 3 of 42*.]

—) Ba सहा- (for कृत-). — d) Ña Ba. Da स्रगेदद्विर (for °जिद्धिर्). Di.s Gs अलंकतं; D?-9 अधिष्टि(Ds °िश्च)ते (for अलंकते). Śī Ñī Dīo खमार्च्छ(Ñī≄≄≉ [illeg.])द्विरलंकृतं; B1,2 D11 स्वर्गवद्विरलंकृतै:. 😤 Cv.g: वज्रासनिसमायातैः पायकेर्वज्ञासनिसमावातहेनुभिजातैः पायकैः।; Cr.m: वज्राशनिसमावातेवेज्ञाशन्योः समस्तुल्य भाषाती-ऽभिघातो येषां तैः पावकैः।; Ck.t: बज्राशनिसमस्पर्शस्त-द्वस्त्राणहरै: पावकै: पञ्चाद्मिभि: (Ct °िमरिव स्वर्गाविद्विरिषष्टिते। ' समाघातैः' इति पाठे ताभ्यां तुल्य आघातोऽभिघातो चेपां तैरित्यर्थः). 🏀

161 To om. 161; Ti missing (for both, cf. v.l. 158). —") Šī Ba.4 Dīo Gr Mi.a ह्रस्य(Šī °वि)मत्यर्थं; Ds.11 हतमत्यंत-; Ds कव्यमत्यंतं; De हच्यमात्यंतं (for हन्यमस्यन्तं). —) Si Ñi Bi Di.3.10 सेदितं (for °ते). 😩 Ck.t : पद्धाधिभिक्षोऽयमग्नि (Ck °यं पावक)श्चित्रमानुः . 🍪 -After 161 ab, N2 B Ds ins. I. 5 of 42*. - c) Śi Ña Bi,a,s Di,a.c.10 बहचंद्राकेनअब-, —) Śi Ñi महर्पिगणगन्धर्वनागयक्षसमाकुले। विविक्ते विमले विश्वे विश्वावस्तिनेपेविते ॥ १६२ देवराजगजाकान्ते चन्द्रसूर्यपथे शिवे । विताने जीवलोकस्य वितते ब्रह्मनिर्भिते ॥ १६३ बहुशः सेविते वीरैविद्याधरगणैवरैः । कपिना कृष्यमाणानि महाभ्राणि चकाशिरे ॥ १६४

D1-2,10,11 -विराजितं(Dait °ते); Ñ2 B Ds -नियेविते (for -विभिषति). -After 161, Ta ins. the line of 159 46 (var. -सेविने for -बाहनै:).

162 d) Ña B De -देव- (for -गण-). — b) Št Dro -पश्चि- (for -यक्ष-), \$1 Ñ1 D1.3.10 -ममाकलं (for °ले). Ña Bas De -यक्षराक्षयसेविते; Bae -पश्चि (Be यक्ष)राज-निपेचिने. -- After 16206, Ña B De ins. l. 3 of 42*. No B Do om. 163° - 1640, - ") Dan धेते (for विश्व). Śi Ñi Di.3.10 विविक्तं विमलं दिव्यं(Ñi Di.3 विश्वं). — d) Śī Ñī Dī.э.10 -निपेवितं (for °ते). 🤏 Cv.g : विश्वे विश्वगते (Cg व्यापक इत्यर्थः)।; Cr: विश्वो विश्वतीति विश्वो व्यापक इत्यर्थ:।; Cm.t : विश्वे विश्वव्यापके(Ct °श्वाश्रये)। विश्वाव-सुर्गन्धवैराज:।; Ck: विश्वे विश्वाश्रय इत्यर्थ:, 🏶 ---After 162. Die ins.:

76* सेवितं वारिधारामिभ्रवर्गश्च निपेवितम्।

163 No B Do om. 163 (cf. v.l. 162). - ") Si Ni Di.2.10 -राजाकांत; D2.11 -राजीन्मत्ते; G2 (after corr. int. lin. as in text) -पदाकांते (for -राजाकान्ते). & Cv.g: देवराजगञाकान्ते (Cg ऐरावनभिस्नदिग्यजाकान्ते)।; Ck.t: देवराजानां गजाः पुण्डरीकाद्यः . 😤 - 6) Di.: - पर्य शुभं; Ta Ga -पदे शिवे (for -पथे शिवे). St चंद्रस्योंपरिन्यितं; Ni सर्यचंद्र * * शुभै(illeg.); Dan सूर्यचंद्रोपशोधि(Dn °सेवि ते: Dio सूर्याचेद्रोपरिस्थितं. — Ta om. 163°d. _°) \$1 D1-2.10.11 वितर्त(D2.11 °ते); Ñ1 विवृतं (for विताने). — () De.11 विमाने; Dr-9 विमले; M1 सेविने (for विवते). Ši Ñi Di.э.10 विवर्त (Ñi °मरु; Di.3 °तानं) ब्रह्मनिर्मतं. 🕸 Cr: वितान उछोचभूने । ब्रन्धी वितानसङ्घोच इत्यमर:1; Cg: विताने वितानतुल्ये । वितत इति वितानविद्ये-पणम् ।: Ct : वितानेऽवकाशावरणवस्त्रे ' चांद्या ' इति प्रसिद्धे कु

164 No B De om. 164 6 (cf. v.l. 162). - 51 D1-2.10.11 बहुमि: (for 'श:). \$1 Ñ1 D1,3.10 सेवितं (for सेविते). - Ni illeg. from बीरेंर up to बरै: in ". - b) Dan ft: ; Ds. r gh; Do go (for at:). Dr. wa-विद्याधरेंबरे:: Te विद्याबर्गणेखरें:. 😤 Cv.r: विद्याबर्गणेंबरें-रित्यतः परम्, 'बगाम' वायुमाने च(Cr °र्म :) गरुःमानित्र मारुतिरि(Cr बानर ड)वि पाठकमः। उपरि न प्रमादाखिन्तिवः (Cr °त्त्र्). % —After 164°5, Ds.7-9 S ins.; Si D2.2. 10.11 ins. l. 2-3 only after 164a3:

6. 5. 6. 26 प्रतिष्टोऽिश हि ते वक्त्रं दाक्षायणि नमोऽस्तु ते ।
1. 4. 62. 35 गमिन्ये यत्र वैदेही सत्यं चास्तु वचस्तव ॥ १५३
तं दृष्ट्वा वदनान्मुक्तं चन्द्रं राहुगुखादिव ।
अत्रवीत्सुरसा देवी स्वेन रूपेण वानरम् ॥ १५४
अर्थसिद्वचे हरिश्रेष्ट्र गच्छ सौम्य यथासुखम् ।

153 For sequence in No B Do, cf. v.l. 70.—a)
\$1 Do.13.11 [s]हं च; Dl.3 चासि; Cr.g.k.t as in text
(for sिस्स हि). Dl1 तद् (for ते). Ñ1 मक्ष्वकां.—For
153ab, Ñ2 B Do subst.:

समानय च बैदेहीं राघवेण महात्मना ॥ १५५

70* दाक्षायणि प्रविष्टोऽहं तव वक्त्रं नमोऽस्तु ते। [De वक्त्रं (for वक्त्रं). Bs तद्वक्त्रं तत्रमोस्तु ते (for the post. half).]

—Bs om. 153°d. —°) Ñ B1.2.4 Ds गच्छामि (for गमित्ये). —°) S1 अस्तुः Ds T2 G2.3 चासीद् (for चास्तु). Ds G3 M1.8 वरं (for वचस्). D2.11 यथा (for तव). Ñ1 D2.9 M3 सत्यश्चासीद्दरस्तवः Ñ2 B1.2.4 Ds सत्यं वचनमस्तु तेः D1.3 T1 सत्यश्चास्तु वरस्तव (D3 °था). % Cr: सत्यं चासीद्दरं तव। त्वदार्थं प्रविद्य निर्गमनाद्वस्रणा दत्तवर आसीद्त्यथः। वरशब्दस्य नपुंसकत्वमार्थम्।; Ct: सत्य आसीत्सत्यो जात इत्यथः %

154 For sequence in \tilde{N}_3 B D6, cf. v.l. 70. G1 om. 154 ab . — $^{a}_i$) D2 वचनात् (for बदनात्). — b) \tilde{N}_3 illeg. up to युखाद्. —For 154 ab , B3 subst.:

71* प्रयुक्ता हचुमता नागमाता भयप्रदा।
—") D1,30 स(D10 सु)रमा (for सुरसा).—") G3 स्नेह-(for स्वेन). M1 वातर्ज (for वानरस्).

155 For sequence in Ñ2 B D6, cf. v.l. 70. — 6)
S1 B1.8 D10-सिद्धा; Ck.t as in text (for -सिद्ध्ये).
B3 कपि- (for हरि-).— 6) B4 न्वं हि (for सौम्य).— 6)
B1(before corr. as in text).3.4 D6 समागमय; B3 विस्ता D2.11 थोजय; T3 M3 Cr विस्ता (for विस्ता प्राप्त प्राप्त (for विस्ता & Cm: समागय संयोजय।; Ct: समानय संगमय, & — 6) D11 महास्मन: (sic) (for वा). S1 D10 रायवस्य महास्मन:; Ñ2 B D6 रामं दशस्यास्मजं.

156 For sequence in N₂ B Ds, cf. v.l. 70.—°)
Ñ B4 तड्रितीयं; B_{1.2} Ds T₂ खड्रितीयं (for तत्तृतीयं).
D1 तं समुत्तीयं इनुमान्; D_{2.11} तृतीयं इनुमतो र्ष्ट्या (hypm.).
& Cr: तृतीयं कमें सुरसावक्त्रतिगमनरूपम्।; so also
Cm.k.t. & —^b) D₂ कृतं; D₁₁ कृत- (for र्ष्ट्या). G1
transp. रष्ट्या and कमें.—B2 om. 156°d.—^d) D5 तथा

तत्तृतीयं हनुमतो दृष्ट्वा कर्म सुदुष्करम् ।
साधु साध्विति भृतानि प्रक्षश्चेसुस्तदा हिरम् ॥ १५६
स सागरमनाधृष्यमभ्येत्य वरुणालयम् ।
जगामाकाश्चमाविश्य वेशेन गरुडोपमः ॥ १५७
सेविते वारिधाराभिः पत्मैथ निपेविते ।
चिरते कैशिकाचार्थेरैरावतिनेपेविते ॥ १५८

(for तदा). Ñ2 B1.2.4 De রাহাস্ত্রান্দের্র. —After 156, Ñ(Ñ1 illeg.) B1-3(after 155).4 De ins. an addl. colophon:

[Sarga name: Ñ2 B3.1 सुरसाववत्रप्रवेश: ; B1.2 सागर-प्रक्रमणे सुरसाववत्रप्रवेश: ; D6 सुरसामुखप्रवेश: .—Sarga no. (figures, words or both): B1 D6 om. ; Ñ2 B2-4 6.]

157 For sequence in Ñ2 B D8, cf. v.l. 70. Ñ1 om. 157^{a6}.—^a) D3 अनाहइयम् (for °एव्यम्).—^b) Ś1 B2 D10 मध्ये स; B1.2 D1.2.11 मध्येन; B4 मध्ये च; D6 मध्येक; G1 समेल्य (for अध्येल्य). D2 वेगेन किपकुंजर:.—^c) M1 आवृत्य (for आविद्य).—^d) Ś1 Ñ B1.2.4 D1.2.6.10.11 गरुडो यथा; B3 मारुतो यथा (for गरुडोपम:). D3 गरुड: पश्चिताहिय.—After 157, B2 ins.:

72* तं दृष्टा श्लोभिताः सर्वे देवगन्धर्वकिनराः।

158 °) Śī Ñī D1.3.10 सेवितं (for सेविते). -) De Ta Ga.s Ma पतंगेश; G1 पत्रगेश (for पतगेश). Ś1 Ñ1 DI.5.10 निवेचितं (for °ते). B3 पतंतीसि: समंततः। D: पतंगसुनिपेविते; D11 पतंगे सुरनिपेविते (corrupt). -Ts om. 158°-161; T1 missing. - °) \$1 N1 D10 चरितं: D2.5 G1 सेविते (for चरिते). B1.3 कौशिकाचार्ये B2.4 D6.8.10 M2 कीशिकाचार्येर्; D2 काशिकामार्गेर् (for कैशिकाचाँवर्). Ta तुंबुरुवसृतिभिदिंब्यर् (hypm.). % Cv: कैशिकाचायेंरिति। केशिक इति नृत्तविशेपश्च। सङ्ग मार्गविशेषश्च। तत्राचार्याः केशिकाचार्याः। ते च विद्याधरवरिष्ठाः । Cr.m: कैशिकाचार्यें: कैशिकं गानिवशेपस्त(Cm ° कं नृत्तादि त) दाचार्येस्तुम्यरुप्रमृतिभित्तित्यर्थः(Cm °तिभिः)।; Cg: कैशिका चार्यैः केंशिके रागविशेष आचार्येविद्याधरविशेषेरित्यर्थः।; Ck.t: कैशिकं गानविद्या। तदाचार्यास्तुम्बुरुप्रसुखा गन्धर्वाः(Ct °चार्यै-स्तुम्बरवसृतिभिर्गान्धवै:). क्ष-- व) B2-4 ऐरावण- (for °त-)-Si Dano मारुतेहरपत्रीजितं(Da °ते); Ñi मारुतैश्चापि शोभितं. क्ष Cr.m: ऐरावतिषेविते। ऐरावतिमत्युजुदीर्विमन्द्रधनुहच्यते। (Cr तेन निषेचिते इति। 'इन्द्रायुधं शक्षधनुस्तदेव ऋजु रोहिं तम्'। ऐसवतं च विद्युत्तु चल्रला चपलेति वैजयन्ती)। Ct: ऐरावतमृजुर्दीर्घमिन्द्रधनुरिति तीर्थः। गजिवदोप इत्यन्ये क्ष -For 1530d, D1,3.11 subst.:

73* खेचरेश्च महाभागेमांहतैहवशोभितम्।
[Du ***किणिकान्मार्गे (for the prior half). Du

30

सिंहकुखरशार्द्लपतगोरगवाहनैः।
विमानैः संपति द्विश्व विमलैः समलंकृते ॥ १५९
वजाश्वनिसमाघातैः पानकैरुपशोभिते।
कृतपुण्येभेहाभागैः स्वर्गजिद्धिरलंकृते॥ १६०
वहता ह्व्यमत्यन्तं सेविते चित्रभानुना।
ग्रहनक्षत्रचन्द्रार्कृतारागणविस्रुपिते॥ १६१

159 To om. 159; Tr missing (for both, cf. v.l. 158).—"
b िक्षं सिंह्याई छत्रग- (for "). Ñ2 Br-3 D3-तुरग-; Br-3 छत्रग-; Dr-तुरंग-; G2-पतंग-; Ck.t as in text (for -पतग-). Ds -वानरें: (for -वाहनें:). Sr D2.10.11 सिंह्याई छत्रश्चें स्तुरगोर गवाएणें:(\$r विरे).—") Ds वितानें: (for विसानें:). Dr.8 संप्रतिक्ष विविधेर् (D8 "महेर्र).—") \$r Ñ B D2.3.6.10.11 विविधे:; Dr.8 विसानें: (for विसानें:). \$r Ñ1 B2 D1.3.10 समलंकृतें (B2 विते:).—After 159, D2.11 ins.:

74* वज्राशनिसमापाते शकचापविभृपिते।

160 Ts om. 160; T1 missing (for both, cf. v.l. 158). B2 om. 160° 8. Ñ2 B1.2.4 D8 read 160° 8 after 78*. — °) Ś1 Ñ1 B4 D1.3.10 - निपालंक्ष; Ñ2 B1.3 D2.11 - निपालंक्ष; Ñ2 B1.3 D2.11 - निपालंक्ष; Ñ2 B1.3 D2.11 - निपालंक्ष; T2 - ससाधृतै;; G2 - ससापातै: (for - समावातै:). — °) B4 पाइपेर् (for पावकर्). Ś1 Ñ1 D1.3.10 उपशोभिते; D5 उपसेनिते; D7.0 इव शोभिते (for उपशोभिते). B1 शायकर्पसेनिते. — After 160° 8, D2.11 ins.:

75* जायाते देवसंघानां देवराज इव बचन्। [Cf. 1. 3 of 42*.]

—°) Bs महा- (for कृत-).—वं) Ѻ Bs.4 D6 स्वर्गवद्गिर् (for °जिद्विर्). D1.3 Gs जरुंकृतं; D7-9 अधिष्ठि(D8 °िश्र)ते (for अरुंकृते). Si Ñi D10 समान्छे(Ñi *** [illeg.]) जिरुंकृतं; B1.2 D11 स्वर्गवद्गिरुंकृतं: ॐ Cv.g: वज्रात्तानसमावातेः पावकैवेद्धारानिसमावातेः प्रावकैवेद्धारानिसमावातेः पावकैः।। Cr.m: वज्रात्तानिसमावातेवेत्रात्तान्योः समस्युल्य आवातो-ऽभिद्यातो येपां तेः पावकैः।; Ck.t: वज्रात्तानिसमस्पर्शस्त- इंग्याणहरैः पावकैः पर्जाज्ञिभः (Ct °भिति स्वर्गजिद्धिरिष्ठिते। 'समावातेः' इति पाठे ताभ्यां नुल्य आवातोऽभिद्यातो येपां तैरिल्यर्थः). अ

161 T3 om. 161; T1 missing (for both, cf. v.l. 158). —) Š1 B3.4 D10 G2 M1.3 हब्य(Ś1 वि)मत्यर्थं: D3.11 हतमत्यंत: D3 कव्यमत्यंतं: D6 हब्यमत्यंतं (for हब्यमत्यंतं). —) Ś1 Ñ1 B1 D1.3.10 सेवितं (for ते). (% Ck.t: पञ्चामिभोडोऽयमिश(Ck व्यं पावक)श्चित्रभावः: % — After 161 , Ñ3 B D6 ins. I. 5 of 42*. —) Ś1 Ñ3 B1.3.4 D1.3.6.10 महचेदाकेनश्चतः. —) Ś1 Ñ1

महर्षिगणगन्धर्वनागयक्षसमाकुले । विविक्ते विमले विश्वे विश्वावसुनिपेविते ॥ १६२ देवराजगजाक्रान्ते चन्द्रसूर्यपथे शिवे । विताने जीवलोकस्य वितते त्रक्षनिर्मिते ॥ १६३ बहुशः सेविते वीरैविद्यावरगणैविरैः । कपिना कृष्यमाणानि महाभ्राणि चकाशिरे ॥ १६४

G. 5. 7. 63 B. 5. 1. 171 L. 4. 62. 48

D1-2,10,11 - विशानितं(D2,i1 °ते); Ñ2 B D5 - निवेविते (for - विभूषिते). — After 161, T2 ins. the line of 159⁶⁸ (var. - सेविने for - वाहनै:).

162 °) Ñ2 B Ds -देच- (for नाण-). —) Ši Dio -पश्च- (for न्यक्ष-). Ši Ñi Di.s.10 -समाकुळं (for °ळे). Ñ2 B2.3 Ds -यक्षराक्षयसेविने; B1.4 -पश्चि(B4 यक्ष)राजनिपेविने. — After 162°, Ñ2 B Ds ins. I. 3 of 42°. Ñ2 B Ds om. 162° - 164°. — °) D2.11 क्षेने (for विश्व). Si Ñi Di.s.10 विविक्तं विसळं दिख्यं(Ñi Di.s विश्वं). — °) Ši Ñi Di.s.10 नियेदितं (for °ने). अ Cv.g: विश्वं विश्वयने (Cg व्यापक इत्यवे:); Cr: विश्वं विश्वयापके (Ct °शाव्रये)। विश्वान-सुर्गन्यवेराज:1; Ck: विश्वं विश्वाव्रय इत्यवे: . % — After 162, Dio ins.:

76* सेवितं वारिधारामिर्भुतगैश्च निपेवितम्।

163 Ñ2 B De om. 163 (cf. v.l. 162). — 6) Si Ñ1 D1.3.10 -गजाक्रांतं; D2.11 -गजोन्मत्ते; G2 (after corr. int. lin. as in text) -पदाक्रांते (for -गजाकान्ते). ॐ Cv.g: देवराजगजाक्रान्ते (C2 ऐरावनिक्षत्तिग्राजाक्रान्ते)!; Ck.t: देवराजगजाकान्ते (C2 ऐरावनिक्षत्तिग्राजाक्रान्ते)!; Ck.t: देवराजागं गजा: पुण्डरीकाद्य: . ॐ — 6) D1.3 -पथं अभं; T2 G2 -पदे शिवे (for -पथे शिवे). Si चंद्रमूर्योपिरिव्यतं: Ñ1 मूर्यचंद्रथ * रामे (illeg.); D2.11 सूर्यचंद्रोपशोमि (D11 °सेवि)ते; D10 सूर्यांच्द्रोपिरिस्थितं. — T2 om. 163° d. — °) Si D1-3.10.11 विततं (D2.11 °ते); Ñ1 विचृतं (for विताने). — 6) D2.11 विमाने; D7-9 विमले; M1 सेविनं (for विताने). औ1 D1.3.10 विततं (Ñ1 °मले; D1.3 °तानं) द्रह्मनिर्मितं. ॐ Cr: वितान उल्लोचमूने। बस्की वितानमुलोच इत्यमर:1; Cg: विताने वितानतुल्ये। वितत इति वितानविद्यो-पणम् 1; Ct: वितानेऽवकाशावरणवस्त्रे 'चांद्वा' इति प्रसिद्धे. ॐ

164 Ñs B De om. 164 6 (cf. v.l. 162).—) Si Di-3.10.11 बहुमि: (for °दा:). Si Ñi Di.2.10 सेवितं (for सेवितं). — Ñi illeg. from बीरेंद्र up to बरें: in °. —) D2.11 नरें:; D3.7 बृते; D3 वृतं (for बरें:). D1.3 सृत-विद्याधरेंबेरे:; T2 विद्याधरगणेवरें: ※ Cv.:: विद्याधरगणेवरें-रिस्थतः परम्, 'जगाम' वायुमार्गे च (Cr °गें ३) गरुःमानिव मारुतिरि(Cr वानर इ)ति पाठकमः। दपरि तु प्रमादाखिल्वितः (Cr °तम्). % — After 164 6, D3.7-9 S ins.; Si D2.2. 10.11 ins. I. 2-3 only after 164 6:

G. 5. 7. 65 B. 5. 1. 171 L. 4. 62. 49

प्रविश्वस्थ्रजालानि निष्पतंश्च पुनः पुनः । प्रावृपीन्दुरिवाभाति निष्पतन्त्रविशंस्तदा ॥ १६५ प्रवमानं तु तं दृष्ट्वा सिंहिका नाम राक्षसी । मनसा चिन्तयामास प्रवृद्धा कामरूपिणी ॥ १६६ अद्य दीर्घस्य कालस्य भविष्याम्यहमाशिता । इदं हि मे महत्सच्चं चिरस्य वशमागतम् ॥ १६७

77* जगाम वायुमांगे च गरूमानिव मारुतिः। हनुमान्मेघजालानि प्राक्षपन्मारुतो यथा। कालागरूपवर्णानि रक्तपीतसितानि च।

[M₂ repeats l. I after 164 as in M1. — (l. I) D8 G2.3 M1 -मागेंण; G1 -चेगेन; M3 -मागें चु (for -मागें च). G1 वानर: (for मागेंति:). — M2 om. from l. 2 up to 165. — (l. 2) = l. 4 of 42*. D3.8 T3 M1.2 प्रमापेंच् (for प्रामापेंच). — (l. 3) D2.5.8.11 कालागुरु. T2 -मुवर्गानि (for -स°). Ś1 D10 गुरुणि सर्वेवर्णानि (for the prior half). T3 G1 पीतरक- (by transp.) (for रक्तपीत-). Ś1 D2.8.10 -[अ]सिनानि (for -सिनानि). D5 रक्ते पात्रक्षितानि च (sic) (for the post, half).]

—Ñ1 D1 om. 164°-165.—°) B3 क्षमाणानि (for कूट्य°). —After 164, Ñ2 B D6 ins.:

78* बज्राशनीनां संपाते बज्राशनिविभृपिते।

[Cf. 74*. Bs बज़ाशनिरिवापर: (for the post. half).]
—Thereafter Ns B1.2.4 De read 160 a5.

165 Ñ1 D1 M3 om. 165 (cf. v.l. 164). — b) B1 निसेप; B3 निष्मस् (for निष्पतंत्र). B4 समंततः (for पुन: पुन:). — cd) M1 प्रावृद्धि (for cd). D5.7.9 T3 M1 तथा (for तदा). S1 Ñ2 B D2.3.6.10.11 प्रच्छस्थ प्रकाशक्ष चेह्रमा इव छक्ष्यते. — After 165, Ñ1 D1.3.5.7-9 S ins.:

79* प्रदश्यमानः सर्वेत्र हन्मान्मारुतात्मजः। भेजेऽभ्वरं निरालम्यं लम्बपक्ष हवादिराह।

[Ts om.; Tr reads inf. lin. l. r. — (l. r) D1.3 प्रश्तस्यमानः; Ds Gr प्रविद्यमानः (for प्रवृत्त्यमानः). % Cr: प्रवृत्त्यमानः सर्वेत्रेति पाटः. % — (l. 2) Ñr D7-9 प्रस्युक्तः; Ds प्रश्लिरानः; Gr अंबरस्थः; Gs अंबपक्षेत् (for अन्वपक्षः).]

-After 165, No B De read st. 122-1298.

166 °) \hat{S}_1 \hat{N}_1 $D_{2,10,11}$ ततस्तं तु; $D_{1,3}$ तथा तम्र; G_1 M_1 हिं(M_1 हि तं) दृष्ट्वा (for तु तं दृष्ट्वा). \hat{N}_2 B D_8 अन्यमाने ततस्तिस्मन्.—°) $D_{1,6}$ सिंहका (for सिंहिका). \hat{S}_1 \hat{N}_1 $D_{1-3,10,11}$ में(\hat{N}_1 $D_{1,3}$ वी)क्ष्य वानरं (for नाम सक्सी).—°) B_8 छायामासाख तु कपे:

167 °) B2 अपि; D3 अध; T2 अस्य (for अद्य). \$1 D2.10.11 सुदीर्घस्याथ(D2.11 °स्य तु) क्रालस्य; D6 अद्यास्य इति संचिन्त्य मनसा छायामस्य समाक्षिपत् । छायायां संगृहीतायां चिन्तयामास वानरः ॥ १६८ समाक्षिप्तोऽस्मि सहसा पङ्गकृतपराक्रमः । प्रतिलोमेन वातेन महानौरिव सागरे ॥ १६९ तिर्यगूर्ध्वमधश्रव वीक्षमाणस्ततः कृषिः । दद्शं स महासन्त्वमुत्थितं लवणास्मसि ॥ १७०

दीर्घकारुस्य.— b) Bs.s Ds आधिता (sic); D11 आशिस (sic) (for आशिता). % Cr: अविष्याम्यहमाशिता। अहं भुक्तवती अविष्यामि। आशितः कर्तेति निपातनारसाषुः।; Cm: आशिता भुक्तवती। Cg °ताशित्री।; Ck: आशिता भुक्तवती। Cg °ताशित्री।; Ck: आशिता भुक्तवती भविष्यामि। आशितः कर्तेति निपातनादिद्।; Ct: आशिता कृतभोजना. % — °) Ñ1 D5-9 मम; Ñ2 B खे सु-; Ts च मे (for हि मे). Ś1 D2.10.11 महद्भतं; Ñ1 D7-9 T3 महासत्त्वं (for महत्सत्त्वं). — D10 om. d. — d) B3 च समापतं (for वहा°).

169 °) Ѳ B Ds बही क्षिप्तोहिम (for समा°).
—Ti damaged for °. — °) Śi Ñ Bi.2.4 Di-3.6.10.11
निरुद्ध(Bi.2.4 Ds °धूँत) इव पर्वतः; Bs केन वा दुष्टबुद्धिनाः
Mi पंगूकृत इवाभवं. —Ti illeg. for 169°-170°.
—°) Ds चानेन (for वातेन). — °) Śi Di-3.10.11
महापोत इवाणवं. अ Сg: पङ्कृतपराक्रमः कुण्डितगतिः।;
Ck: पङ्कृतः स्तब्धगतिः पराक्रमो यस्य स तथा। च्व्यन्तोऽयम्।; Ct: पङ्कृतः स्तब्धगतिः पराक्रमो यस्य । महानौर्यथा
पङ्कृतपराक्रमा स्तब्धगतिः प्रतिलोसेन वातेन क्षियते। गम्यदेशगतिनिरोध प्वात्र स्तब्धगतिः व्रतिलोसेन वातेन क्षियते। गम्यदेशगतिनिरोध प्वात्र स्तब्धगतिः क्षियते तथाई केन चित्स्तब्धगतिः
कृतः. अ

170 T1 illeg. for 170° (cf. v.l. 169).—°) \$1 D1-3.10.11 अध्यापि; Ñ2 B1-3 D6 अध्रताच(B1 °तु) (for अध्येव).—°) \$1 B1 D1-3.5.10 T2 वीह्यमाणस;

किपराज्ञा यदाख्यातं सत्त्वमद्भुतद्र्यनम् । छायाग्राहि महावीर्यं तिददं नात्र संशयः ॥ १७१ स तां बुद्धार्थतत्त्वेन सिंहिकां मितमान्कपिः । व्यवर्थत महाकायः प्राष्ट्रपीव वलाहकः ॥ १७२ तस्य सा कायसुद्रीक्ष्य वर्धमानं महाकपेः । वक्तं प्रसारयामास पातालाम्बरसंनिभम् ॥ १७३

Ct as in text (for चीक्ष°). Si D2.8.10.11 G1 M1.2 ततस्ततः; Ñ2 B D6 स(B2 तु) मारुतिः; D7.9 तदा किपः; Ct as in text (for ततः किपः). —°) Ñ B1-3 D6 स द्दर्श (by transp.); B4 दृद्शोधः; D5 G2 दृद्शें (D5 reads from श्री up to उभासि in d in marg.) सु- (for दृद्शें स). Ñ B1-3 D6.10 M3 महत्सस्यम् (for महा°). D2.11 दृद्शें स). Ñ B1-3 D6.10 M3 महत्सस्यम् (for महा°). D2.11 दृद्शें सहसा सस्यम् . % Ck.t: महासस्य खीक्ष्पं प्राणिनम् . % —d) S1 D10 अद्भुतें (for उत्थितं). Ñ B1.2.4 D6 -[अ]-भसः (for °िसे). D2.11 दृश्यें (D11 °4यं)ते यथावळं (D11 °वळं); G3 चित्यामास वानरः. —After 170, D5.7-9 T1(damaged from S0* up to 172).2.3 G M ins.:

80 तहुष्ट्वा चिन्तयामास मारुतिर्विकृताननाम्।

[Ds Ts G2 तां; Ds T2 M1.2 तं (for तद). Ds विकृताननः; T2 G1 M1.2 (after corr. sec. m. as above).s ैन (for विज्ञान, G3 (with hiatus) उत्पतं स्वणां मसि (=170d) (for the post. half).]

171 Tı damaged for 171 (cf. v.l. 80*). D1.2.11 om. 171°6.—°) Śı Ñı D10 समाख्यातं; D5.7-9 T2.3 यथाख्या(T2 °ज़ा)तं (for यदा°). Ѳ B D6 कथितं किपराजेन; M3 किपराजेन कथितं. & Cr: किपराजा किपराजेन. & —°) Śι D10 तत्सत्त्वं सुमहोदयौ; Ñ1 तत्सत्त्वं तिदृदं **(illeg.); Ѳ B D6 यत्सत्त्वं में महोदयौ; D3 सत्त्वं तिदृदं चांभितः.—°) D1 छायायां हि (for °प्राहि).—°) В6 तदेवेदं न संशय:; D1.3 भविष्यति न संशय:.

172 Ti damaged for 172 (cf. v.l. 80*). Ñi illeg. for ".—") Mi मत्वा (for बुद्धा). Ñi Bl.2.4 Dl.3.5.6.11 [अ] थं; Di स्व- (for [अ] थं-). Bs बुद्धा स तां महावीर: .—"

) Śi Ñi Dl-3.10.11 कपिकुंजर:; Bs इति वानर: (for मित्सान्किए:). —After 172°, Bs erroneously repeats 169° and brackets it. —D6 om. 172° - 173°. Dli om. 172° .—") Śi Dio प्रावधेत (for स्वव°).—") Ñ Bl-3 Dl.3 प्योधर: (for बङाहक:).

173 De om. 173° (cf. v.l. 172). — \$\) \$\) \D10 \]
[ख] \times \(\text{(for all)}. — ^\(\text{)} \) \T2 वर्षमाना \(\text{for \$\pi \text{nii}} \). — \$\) \\ \text{12} \]
illeg. \(\text{for \$\pi \text{73}^c\$. — \$\) \} \) \$\] \D10 \\ \text{72} \\ \text{13} \text{niii} \text{13} \text{13} \\ \text{14} \\ \text{13} \\ \text{14} \\ \text{15} \\ \text{16} \\ \text{16} \\ \text{16} \\ \text{16} \\ \text{16} \\ \text{16} \\ \text{17} \\ \text{17} \\ \text{16} \

स ददर्श ततस्तस्या विक्रतं सुमहन्मुखम् । कायमात्रं च मेघात्री मर्माणि च महाकपिः ॥ १७४ स तस्या विवृते वक्त्रे वज्रसंहननः कपिः । संक्षिप्य मृहुरात्मानं निष्पपात महावलः ॥ १७५ आस्ये तस्या निमज्जन्तं दृहशुः सिद्धचारणाः । ग्रस्यमानं यथा चन्द्रं पूर्णं पर्वणि राहुणा ॥ १७६

G. 5. 8. 0 B. 5. 1. 185 L. 4. 62. 50

र्भेर D2.11 पाताल(D11 °ली) मित्र सिंहिका; भैंट B D4 पाताल-सदमं तदा(B4 °या). ﴿ Cr: पातालान्तरसंनिभं पाताल-विवरसंनिहितम्। पातालान्त्ररसंहितमिति पाटेऽप्ययमेवार्थः. ﴿ —After 173, B3 ins.:

81* मुखं व्यावृतमत्यर्थं व्याचकार च राक्षसी।; while Ds.7-9 S ins. after 173:

82* धनराजीव गर्जन्ती वानरं समभिद्रवत्।

174 Di.s om. 174. —) Mi चास्या (for तस्या). —) Śi Ñi Die Gi Ma विवृतं (for विकृतं). Da सुमहा-(for सुमहन्). Ñ: Bi.s.s Do सुमहिंद्वृतं मुखं; Bs शरीरांत-र्वेहिश्च यत् ; G: विवृतास्यं महन्मुखं. — 🕅 illeg. from " up to च in ". -") Ño कायमंत्रं च; Bo कार्यभंगं (marg. also °वत्तां) च; B3 कार्यं तस्याश्च; B4 कार्यवित्तां चः Da.11 कार्यवांश्चेव; De कायमेतच; Ta कायमात्रं स. Si Die काययंत्राणि संक्षिप्य; B1 कार्यवान्तुनि(m. also कायवत्तां च) मेघावी (sic). — d) D2.11 समीत्रच (for ममाणि च). Ñı Danı महावल: (for °कपि:). % Cr: काय-मात्रं कायकारकर्यम्। कुल्झकायमिति यावन्। 'मात्रं कारकर्ये ऽवधारणे ' इस्तमर: १; Cm.g: कायमात्रं शरीर(Cg °त्रं देह)-प्रमाणम् । (Cm स्वशरीरकवलनपर्वाप्तमित्यर्थः।); Ck: काय-मात्रं कायप्रमाणम् । मात्रश्रद्दोऽकारान्तो नपुंसकछिङ्गः कारस्न्ये-प्रमाणावधारणाल्पवाची। मर्माणि चेति भेददर्शनार्थं दद्शैल-नुपद्गः।; Ct: कायमात्रं स्वर्शाराकवछनपर्याप्तं शरीरप्रमाण-मित्यर्थ इति तीर्थः। मात्रशब्दोऽस्पवाचीति कत्रकः. 🍪

175 T2 om.(hapl.) 175^{ab}. Ñ1 illeg. for 175^a.

—^a) D1.3 तस्या: स (by transp.); D11 स तथा (for स तस्या). D5.7-9 T1.5 विकृते (for °वृते). S1 D10 सितदंष्ट्रे मुखे तस्मिन्; Ñ2 B2-4 D6 तस्मिन्स(D6 °म्पु) विवृत्ते वक्त्रे; B1 तस्मिन्परिवृते वक्त्रे. —S1 D10 om. 175^{ba}.—^b) B4 वज्रसारो महाकपि:. —D6 om. 175^a - 176.—^a) B3 D8 पुनर्; B4 बहुचा (for मुहुर्).—^d) Ñ D3.6.7.9.11 T2 G3 Ct तिपपातः B प्रविवेश (for निष्पपात). Ñ1 B3 महामितः; Ñ2 B1.2.4 D6.7-9 °क्पि: (for °बळ:). S1 D10 स पपात महाबवः. अ Cr: संक्षिप्य पुनरात्मानं निपपात महाबक इति पाठः: अ

176 Ñ2 B1-3 De om. 176 (for De, cf. v.l. 175).
—) D2.11 [अ]पि मर्जतं (for निमजन्तं). —) Ŝ1 B1 D10
ते जलाशया: ; Ñ1 illeg. ; D1.3 तं नमश्रराः ; D2.11 गगने-

G. 5. 8. 11 B. 5. 1. 185 L. 4. 62. 60

ततस्तस्या नखैस्तीक्ष्णैर्मर्माण्युतकृत्य वानरः । उत्पपाताथ वेगेन मनःसंपातविक्रमः ॥ १७७ तां हतां वानरेणाशु पतितां वीक्ष्य सिंहिकाम् ।

चरा: (for सिद्धचारणा:). — N1 illeg. from चन्द्रं in "up to सर्माण्यु in 177°. —") \$1 प्रास्यमाणं; D7 प्रसमानं (for प्रस्यमानं). — ") D1 सूर्य-; D2 पूर्णे; D7 T3 पूर्वै; D10 पूर्णे- (for पूर्णे).

177 Ñi illeg. up to मर्माण्यु in b (cf. v.l. 176).

—b) Ŝi Dio[आ]कृत्य; Bi [आ]मिद्य; Ti [उ]स्कृत्य (for [उ]स्कृत्य).

—After 177 b, Ñi (partly illeg.) Di-s.ii ins.; Ŝi Ñi Dio ins. l. i only after 177 b;

83* आन्नाण्यादाय सर्वाणि वेगेनापसृतो सुलात्। कृत्तेऽथ हृदये साथ ममार छवणाम्भसि। स्वयंभुवैव हृतुमान्दष्टस्वस्या नियामकः। तं दृष्ट्वा वदनान्सुक्तं चन्द्रं राहुमुखादिव।

[(1.1) Ñ2 transp. सर्वाणि and वेगेन. Ś1 D2.10 निस्तो (for [अ] पस्तो). —(1.2) D2 तु (for ऽथ). Ñ1 पपात (for समार). D2 सिहिकांमति. —(1.3) D1.3.11 स्वयंभुवा च. Ñ1 स्वयंभुति भगवान् (for the prior half). —(1.4) D2.11 तं ऋता वदनोन्मुकं (for the prior half).] —D1.2 om. 177°—178°. Ñ1 D2.11 om. 177° d.—d) S1 D10 गूरो मास्तवस्किप:; Ñ2 B D6 मनोमास्तविक्रम: (B2°वेगवान्). —After 177, Ś1 D10 ins.:

84* सा पतन्ती हता तेन मिल्ले हृदयधन्धने। अध्यक्तपद्मन्यर्थमेतद्वाक्यमुवाच ह।

[(1. 1) D10 [अ] पनिवहता (for पतन्ती इता).]
—Thereafter they read 180.
—After 177, Ña B D6 ins.:

85* दृष्ट्वा धाष्टरेंन एत्या च दाश्येण विनिहत्य च।
स कपिः परमं वेगं विद्धे पुनरात्मवान्।
सा तु तेनैव वेगेन मनोमास्तरंहसा।
निहता वानरेन्ट्रेण निपपात महोद्धी।
स सिंहिकावधं कृत्वा वेगवानसुसमाहितः। [5]
स्क्काद्दीपं प्रतिप्रेटसुस्रपपात पपात च।

[(1. 1) Ñ2 D6 कारत्वेंन (for धार्थेन). B3 दृष्टा तो च स्वितीवेंग (for the prior half). Ñ2 दाक्षिण्ये (for दाक्ष्येण). B2 (m. also च बलेन) न विवृद्ध (for विनिहल). B3 द्राक्षिण्येन निहल च (for the post, half). —(1. 2) B3 निदये. B1 परमारावान् (for पुनरा). —B1 om. 1. 3-4. —(1. 3) B2 D6 सा तु तेनाति-; B2 प्रयावय (for सा तु तेनेव). —D6 om. L 4-6. —(1. 6) B2 सत: सीताम् (for लक्ष्मद्दीपं). B2.3 धारिनेश्यर् (for प्रति?). B3 प्रतावचन् (for प्रवात च). B1 लंकां प्रतिनामाशु वेगेन गहडी यथा; B6 लंकां काल्वतीं प्रेप्तुगैमने फ्रांनेक्ष्यरः];

भृतान्याकाशचारीणि तम् चः ष्ठवगर्षभम् ॥ १७८ भीममद्य कृतं कर्म महत्सन्त्रं त्वया हतम् । साधयार्थमभिन्नेतमरिष्टं ष्ठवतां वर ॥ १७९

while Ds.7-9 S ins. after 177; St D10 ins. l. 3-4 only after 180:

86* तां तु दिष्ट्या च एत्या च दाक्षिण्येन निपास च। स कपिप्रवरो वेगाद्वयुधे पुनरासम्बान्। हतहत्सा हनुमता पपात छवणाम्भसि। स्वयंभुवैव हनुमानसृष्टस्तस्या निपातने।

[(l. 1) Ds M1.2 Cv.m.g दृष्ट्या; T G2.3 M3 दृष्ट्या; Cr.k.t as above (for दिध्या). Ma [अ]थ (for first च). G1 ब्र्सा; M1 धृष्ट्या; Cm.g.k.t as above (for भूता). Ds Gs निहस्स (for निपाल). D7.9 स:; G3 हि; Ck,t as above (for third च). % Ck.t : दिष्ट्या देवानुमहेण 1; Ct: ' इक्षा ' इति पाठे स्क्ष्मदर्शनेनेत्यर्थः. 😤 —(1. 2) D7.9 कृषिप्रवीरो वेगेन (for the prior half). -(1. 3) \$1 D10 निहता; D8 हतवत् (for हतहत्). Śi Dio न्यपतल् ; Ds marg. (for पपात). Ds.7-9 M2.3 विधुरांभिस (for लवणाम्भिस). - Ds T G1.2 M2.3 om. l. 4. —(l. 4) D8 M1 निपातकः (for निपातने). 🛠 Cm : इतहदिदारितहदया । अत एव विधुरा विहला ।; Cg: इतद्विति । विधुरा िहला ।; Ck: इतद्वध्यस्तदृदयलक्षणप्राण-स्थाना । अत एव विधुरा प्राणशून्याम्भसि पपात । अनन्तरम्, " स्वयंभुवैव इनुमान्सृष्टस्तस्या निपातने " इत्यर्भः प्राचीनपाठे पाङ्गः। इनुमन्तमपि छायां गृहीत्वा निरोधभक्षणशक्तिमत्या न केनापि शक्यसंहारात्तत्यास्त-च्छक्तिप्रदेन भगवता खयंभुवैव कर्तुमकर्तुमन्यथा कर्तुं च सर्वथा साक्षास्त्र-तम्रत्नात्तस्या निपातने निपातननिमित्तं हनुमन्नावणनाशाय रामवत्सृष्टस्तर-पेक्षितज्ञानबल्सामर्थ्यानेनानुगृहीत इत्यर्थः । अयमेवार्थो ' दिश्द्या धृत्येति' दिष्टिपदेन स्चितः । परस्तुः -- महाप्राशस्त्रसमसहमान इममर्थे स्यक्तवान् हतहदिस्वर्धमिति संख्याय ।; Ct : हतहद्धस्तहद्वयलक्षणप्राणस्थाना । अत एव विधुरा प्राणशून्याम्भित पपात । अत्र कविरुत्प्रेक्षते—तस्याश्छायाः ग्रहणमात्रेण भक्षणादिशक्तिमत्याः सिंहिकाया निपातने निपातनिमिर्च रावणनाशाय स्वातमरूपरामवतस्वस्वरूपो हनुमान्सृष्टः. %

178 D1.3 om. 178^{ab} (cf. v.l. 177). — ab) D3 वानरेणाथ; M1 ैरंद्रेण (for ैरंगाञ्च). S1 Ñ2 B1.2.4 D6.16 निहतां वानरेंद्रेण (for a). Ñ1 D2.11 निहतां व महारोद्रां सागरे दश्य सिंहिकां. — D2.11 तत (for भूतानि). D1 वासीनि (for वारीणि). — d) G3 आहु: (for ऊचु:). D5.7.9 T2 G3 M3 प्रवगीसमं (for व्यर्षमम्).

179 °) Si Dio सहद् (for भीसम्). Ñ2 B De कर्म (for अथ). Ds करमदुतं; Dii अप्रकृतं (for अथ कृतं). Ñ2 B De तात (for कर्म). — °) Ñ2 om.; B3 D2.11 सदा- (for सहत्). Si यथा (for स्वया). — After 179°°, Ñ2 B De ins.:

⁸7* अस्या भयात्सुरपतिर्देवाश्च सह चारणै:। इमं देशं वर्जयन्ति सा स्वया निहता बलात्। यस्य त्वेतानि चत्वारि वानरेन्द्र यथा तव । धृतिर्दृष्टिर्मितिर्दाक्ष्यं स कर्मसु न सीद्रित ॥ १८० स तै: संभावितः पूज्यः प्रतिपन्नप्रयोजनः । जगामाकाशमाविष्य पन्नगाशनवत्किषः ॥ १८१ प्राप्तभृतिष्ठुपारस्तु सर्वतः प्रतिलोक्स्यन् ।

> कृताः क्षेमाश्च पन्धानः सुखं गच्छन्ति खेचराः। अजेया निहता होपा राक्षसी कामरूपिणी।

[(l. 1) B1 बस्वा (for अस्या). —B3 om. l. 2. —(l. 3) B3 D6 गच्छंतु (for गच्छन्ति).]

—°) Ñ2 D6 साधय स्वम् (for साधयार्थम्).—²) D1-3.11 क्षात्मनः; T2 अहुष्टं (for अरिष्टं). Ñ2 B D6 ब्रज(B2 गच्छ) वानरः; D2.11 ह्रवगेश्वरः; T1.3 गच्छ मारुते (for ह्रवतां वर). ※ Cr: अरिष्टं ग्रुभम्। 'अरिष्टं नु ग्रुभाग्रुमे 'इत्यनरः!। Cm.g: अरिष्टं ग्रुअम्(Cg °भं यथा भवति तथा)।; Ck: अरिष्टं 'रिष हिंसायाम्'। निर्वाधं यथा तथा साधय ।; so also Ct. ※ —After 179, S1 D10 ins.; while D1.3 ins. after 180:

88* चतुर्थं कर्म तहुष्टा दुष्करं कृतमोजसा। सेन्द्राः सुरगणाश्चेव देवतासमपूजयन्।

[(l. 1) D1 कर्न चीजसा (for क्रनमो°). —(l. 2) D1.3 सिष- (for सुर-). D10 समपूजयन् (for तमपू°).]

180 Si Dio read 180 after 84*. Bi reads 180°6 in marg.—°) Si Dio यस्य द्येतानि; Ñ2 B De एतानि (Bi.s.e सस्यानि) यस्य; Di तस्य चेतानि; Da ततस्येतानि; Dii यस्य रवेतेन(sic); Ct as in text (for यस्य रवेतानि).—°d) Ñi illeg. from है up to क. Si Dio एतिष्ठाष्ट्यें वलं दाक्ष्यें; Ñ2 Bi.2.e Di-3.6.11 एतिमीतिवलं घाएयें, Ñ2 वाक्यें; Di-3.6.11 दाक्ष्यें) (for °). Bi सत्-; Ds.8 (before corr. in marg.) T2.3 Gi M3 स्व-; M2 न (for स). Da (before corr. in marg.) -कमेस्थं (for कमेसु). M2 स (for न). B3 एतिमीतिवीवीदिसस्य सवं प्रसीदित.—After 180, Si Dio ins. l. 3-4 of 86*; while Di.3 ins. 88*.

181 °) Śi Ñ Bi.2.4 Di.3.6.10 सभाजित:; Bs Di-9 Gi.2 Ck.t सं(Bs सु)पूजित:; Cg as in text (for संभाजित:). Śi Ñ B Di.3.6.10 प्राज्ञ:; Ts Gi.3 प्रजै: (for पुज्य:). Di.11 स तै: संस्तूप(Dii व्याच)मानो तै. —) Śi Dio प्रपञ्च: शतयोजनं; Di.11 द्यविषण्णः प्रयोजने; Ds प्रतिपञ्च: प्रयोजने; Cv.m.g.k as in text; Ct प्रतिपञ्चप्रयोजने: —) Śi Ñi Di-3.10.11 जगाम पुनराकाशं(Ñi illeg. from काशं up to प्राप्तमू in 182°). —) Ñi B De व्यस्माणो महाकपि:. — After 181, Ñi B De ins.:

89* स सागरमनाष्ट्रवं क्रमित्वा वानरर्षमः।

योजनानां अतस्यान्ते वनराजिं ददर्श सः ॥ १८२ ददर्श च पतन्नेत्र तिविधटुमभूषितम् । द्वीपं आखामृगश्रेष्ठो मलयोषत्रनानि च ॥ १८३ सागरं सागरान्यान्सागरान्यज्ञान्द्रमान् । सागरस्य च पत्नीनां मुखान्यपि विलोकयन् ॥ १८४

G. 5. 8. 0 B. 5. 1. 194 L. 4. 62. 23

182 Ñi illeg. for प्राप्तभू (cf. v.l. 181), Ñ2 B D6 transp. ⁶⁵ and ⁶⁴, — ⁶) Ŝi D10 -पार: स; Ñ2 B1.2 D1.26 -पारक्ष; B2 -पायेयो; M3 -सारस्तु (for -पारस्तु). — ⁶) Ŝi Ñi D1.3.8.10 प्रति-; Ñ2 B1.2.6 D6 स वि-; D7.9 परि- (for प्रति-). B3 दिशो दश विलोकयन्. —After 182.66, Ñ2 B D6 ins.;

90* दर्श नगरीं लक्षां त्रिष्ट्रदिव्यरे स्थिताम्। संपूर्णां सार्थसर्थोरितिन्द्रस्थेवामसवतीम्। [(1, r) Bi नहतीं (for नगरी)-]

— d) \$1 B2 D2.9.11 T1.2 वनसर्जी; D2.10 G2 M1 शाजीर (for वनसर्जि). Ñ B D2.6 G2 ह (for स:). — After 182, \$1 D10 ins.:

91* सालान्त्रियकनालांश्च चण्यकान्यन्तिहकान् । चृताक्षीपाकागपुष्पानववांश्चमकार्कशुकान् । तिन्दुकाञ्चम्बुकाञ्चम्बुत्पनसान्विक्वपाटलान् । कद्म्बान्यसपर्णांश्च स्वत्र्रान्कुकुभान्वटान् । यस्पूकांस्विलकान्कुलानशोकानश्चेनानपि । [5]

[(1. 3) Śi (sup. lin. also) Die चंदनाम् (for जन्मुकाभू).]

183 Ñ: B Do om. 183-181.—) Ñi illeg. for दृद्र्श. Ti Gi स (for च). Di.s प्रुवन् (for पतन्). Si Dio स दृद्र्शांपरवैदः Di.ii स दृद्र्शां सरक्षेन (sic).—) Ñi Di-3.10.11 -कोमितं (for -भूषितम्). Si विधिवद्रुमशोमितं.—) Ñi Di.ii द्वीपिशालामृगैतुंष्टं.—) Si Di.io क्रिक्ट-(for मल्य-). Ñi Di.ii - उपितमं महत् (for - उपितम्) लि प्रुवन् महत् (for - उपितम्) लि प्रियम् । लि प्रुवन् महत् (क्रिक्ट-(क्रिक्ट-). लि प्रुवन् महत् (क्रिक्ट-) लि प्रुवन् मल्या इति दक्षिण-तीरेडप्यस्ति मल्यस्तस्योपवनानि । लाः मल्यो लक्कायां मल्यो नाम गिरिः। जिः मल्योपवनानि । स्ट्रिम्नलये इति दक्षिणतीरे स्थितमल्यन्तस्योपवनानि । स्ट्रिम्लयोपवनानि । स्त्रिम्लयोपवनानि । स्ट्रिम्लयोपवनानि । स्ट्रिम्लयोपवनानि । स्त्रिम्लयोपवनानि । स्ट्रिम्लयोपवनानि । स्ट्रिम्लयोपवनानि । स्त्रिम्लयोपवनानि । स्त्रिम्लयोपवनि । स्त्रिम्लयोपवनानि । स्त्रिम्लयोपवनि । स्त्र

184 Ñ2 B D6 om. 184 (cf. v.l. 183).—°) S1
D10 सागरान्पे; T1.3 G M1.3 सागरान्पे (for °न्पान्).
—³) D1.3 सागरापदनानि च.—°) D9 om. च (subm.).
—Ñ1 illeg. for 184^d. —³) S1 D1.2,10,11 M1 [ख]कि;
D3 om.; D5 [ख]ति- (for [ख]पि). S1 D1.7.9 G
विलोकयत्; D2.11 [ख]विलोकयत् (for विलोकयन्). अ Ct:
विलोकयद्यलोकयत्. अ —After 184, S1 D10 ins.:

6. 5. 8. 23 स महामेघसंकाशं समीक्ष्यात्मानमात्मयान् । निरुन्धन्तमियाकाशं चकार मितमान्मितिम् ॥ १८५ कायवृद्धं प्रवेगं च मम दृष्ट्रैव राक्षसाः । मिय कौतृहरुं कुर्युरिति मेने महाकिषः ॥ १८६

ततः शरीरं संक्षिप्य तन्महीधरसंनिभम् । पुनः प्रकृतिमापेदे वीतमोह इवात्मवान् ॥ १८७

92* समुद्रतीरेषु तथा स्क्षमकाञ्चनवालुकाः । दृष्टिरम्याणि पदयनस चिन्तयामास वानरः।

185 °) Вз तदा; D1 महान् (for महा-). D6 -तेज-(for -मेघ-). Вз D1.3 -संकाश: . — b) В2 निरीह्य (for समीह्य). Š1 Ñ2 В D1.3.6.10 Т1.3 G1 आरमना; Ct as in text (for °वान्). — c) Š1 В2 D6.10 М2 निरुध्यंतम्; Ñ2 विरुधंतम्; В2 Т2 निरुद्धंतम्; D1-3.11 निरुधानम् (for निरुध्यतम्). G2 महा- (for हव). — d) Ñ2 В D6 प्रद्ध्यावा(Ñ3 °ध्यो चा)रमवान्किप:

186 De om. (hapl. ?) 186.—") D10 कार्य-; D11 छंका- (for काय-). B4 - व्यंगं (for न्युद्धं). Ś1 Ñ B D1-3.5.8.10.11 प्र(B2 वि)वेशं (for प्रवेगं).— b) D2.11 ह्यूंव सम (by transp.).—B3 om. 186° .— °) Ś1 D10 अति-; B2 सम; B4 अपि (for सिय).— d) Ś1 D10 स वानरः; Ñ1 * निश्चयः; D7.2 महामितः (for सहा-कियः). Ñ2 B1.2.4 D1-3.11 हित से निश्चिता सितः

187 ^{ab}) Ś1 D10 स (for तन्). D1.3 संक्षिप्य तु शरीरं हि(D3 स्वं) महीधरसमोपमं. — b) D1.3 [आ हिमनि (for °वान्). —For 187, Ñ B D2.6.11 subst., while Ś1 D1.3.10 ins. after 187:

93* ततः शरीरमत्यर्थं संक्षिप्याथ सुसंवृतः । कृषः प्रकृतिमापेदे विष्णुर्विकान्तवानिव ।

[(1. 1) Ñs अलंतं (for अल्पर्थ). Ś1 D10 संक्षिप्य च सुसंकृतं; Ba स संक्षिप्याथ संकृतः; D1.2.11 संकृत्य च (D1 स) सुसंकृतः (D1 कृतं) (for the post. half).—(1. 2) D10 हिर: (for कृपि:). Ś1 D10 हिर्र; D6 विशुर् (for विष्णुर्). D2.11 विष्णुखीनिव (D11 क्षेत्र) विक्रमान् (for the post. half).]—After 187, D2.7-3 S ins.:

94* तद्र्पमितसंक्षित्य हन्मान्प्रकृतौ स्थितः।
श्रीन्क्रमानिव विकस्य बिछवीर्यहरो हरिः।

[(l. r) D_{5.8} T₂ G₂ M_{1.2} आप; Ck.t as above (for अति-). M₁ संबीह्य (for -संक्षिय). —(l. 2) T₂ इति; Ck.t as above (for ३व). D₃ T₃ Ck.t बहेर् (for बहि-).]

स चारुनानाविधरूपधारी
परं समासाद्य समुद्रतीरम् ।
परैरशक्यप्रतिपन्नरूपः
समीक्षितात्मा समवेक्षितार्थः ॥ १८८
ततः स लम्बस्य गिरेः समृद्धे
विचित्रक्रेटे निपपात क्टे ।
सक्तेतकोद्दालकनालिकेरे
महाद्भिक्टप्रतिमो महात्मा ॥ १८९

188 Ñ2 B D6 om. 188.—") G1 चापि; Cr.g.t as in text (for चारु-).— 5) S1 D10 पारं (for परं).
—After 1886, D8.9 read erroneously l. 2-4 of 96*.
—°) Ñ1 D1.7.9 T1.3 G1 M2 Ck.t अशक्यं (for अशक्य-). M1 -रूपं (for -रूप:).— 4) G1 समीक्ष्यतासी (for समीक्षितात्मा). S1 समग्रीक्षितार्थः; Ñ1 समये कृतार्थः.

6 Cv: प्रशैक्तोपसंहारश्लोक एपः।; Cr: प्रशैक्तार्थसंग्रहश्लोको-ऽयम्. 8

189 Ñ2 B De transp. 189 and 190. -) Die यत: (for तत:). Ši Ñ2 B D1.3.6.10 सुचेलस्य; D2 प्रलंबस्य; Ta (with hiatus) सुखे अस्य; Ma समालंडय (for स लम्बस्य). Si Dio प्रवीर:; Ñ B Di-3.6 प्रवृद्धे (B4 °द्धो); (for समृद्धे). Dir ततः प्रलंबायिसिरे प्रवृद्धे (corrupt). % Cr.m.k.t: छम्बस्य छम्बाख्यस्य (Cm °ख्यस्य गिरेः। Ck °स्वाख्यगिरे:)।; Cg: लस्यस्य लस्यमानस्येव स्थितस्य। भविज्ञाताग्रस्येत्यर्थ: . 🏶 —) B: विविक्तकृटे (for विचिन्न) Ñ2 B D6 जूंगे (for कूटे). Ś1 D10 प्रवृद्धकूटस्य पपात कूटे. —°) Sı Dıo सकेतकी चंपक- (Sı °चण्यक-) (for सकेतको-हालकः). Śi Ñ B Ds.7-10 T -नारि(Ñi °िल)केले (Śɪ Dɪo °रे; Ba Ta °केंट्); De -नालिकेरके (for -नालिकेरे) 🏶 Cv : उद्दालका बृक्षविद्येषाः। ; Cg : उद्दालकाः श्रेष्मातकाः।। so also Ck.t. & -d) S1 Ñ B1.2.4 D1.3.5-10 T2 G3 M1.2 महाश्रक्ट-; D2.11 महानक्ट- (sic) (for महाद्विक्ट-)-Ñ1 B1-3 D1.2.6.11 -प्रतिमे (for -प्रतिमो). Ñ1 D2.11 कपीशः (for महात्मा). -- After 189, Si Dio ins.:

95* ततः शरीरं वडवामुखाभं संक्षिप्य वीरो गिरिसंनिकाशम्।

—Si Die cont., while \widetilde{N} i(partly illeg.) Da.5.7-9.11 S ins. after 189:

96* वतस्तु संप्राप्य समुद्रतीरं समीक्ष्य लङ्कां तिरिवर्यमूर्धिन । किरिस्तु तस्मिन्निपपात पर्वते विध्य रूपं व्यथयन्म्याद्विजान् ।

[Si Die transp. l. 1-2 and l. 3-4. — (l. 1) Ñi Dani ततस्तु पारं सरितां पतेंगत:. — (l. 2) Si Ñi Die निरिनं-

[36]

स सागरं दानवपत्रगायुतं वलेन विक्रम्य महोर्मिमालिनम् ।

निपत्य तीरे च महोद्धेस्तदा दद्र्श लङ्काममरावर्तीमिव ॥ १९०

G. 5. 8. 0 B. 5. 1. 202 L. 4. 62. 83

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे प्रथमः सर्गः ॥ १ ॥

दुराभं; D2.11 गिरिमंदुरोपनं; Ck.t as above (for गिरिवर्धमूध्नि).
—After l. 2 (transp.), Ś1 ins.; D10 ins. after l. 4 (transp.):

96(A) * कपिस्तु तस्मिन्बिचचार शैले रामस्य पार्दी मनला प्रणम्य ।

—(1. 3) D2.11 स (for तु).—(1. 4) D11 विषयान्;
T1 विषमन् (for व्यथयन्). D5 मृगान् (for मृग-). M1.2
-िंदपान् (for -िंद्रजान्). 祭 Cv: ततस्तु संप्राप्येत्यायुक्तार्थोपन्यासः।;
Cg: वृत्तमुपजातिः; Ck: उपसंहारेण बादः किपिस्विस्यादिः 祭]

190 Ñ2 B D6 transp. 189 and 190.—°) D5 पत्तगदानव- (by transp.). Ñ2 B D1.3.6 -[आ] छयं (for -[आ] युतं).—°) Ś1 D10 पारं स; Ñ1 पारं स; № B1.2.6 D1-3.6.11 पारं च; B3 वेगेन (for तीरं च). D5 तथा (for तत्।.—") Ś1 D10 यथा (for इव). B3 ददर्श छंकाममर्छान्तराज्ञयः. % Cg: अस्मिन्सर्गे साधेकाधिकद्विशतस्त्रोकाः. %

Colopbon. Before colophon, G2 records st. no. 2134. — Kāṇḍa name: Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 किटिक्घाकांडे. — After Kāṇḍa name, D4 ins. उद्योगपर्योण दिग्विजये. — Sarga name: Ś1 B1.2.4 D6.10 सागरलंघनं(B4 "प्रवर्ग); Ñ B3 D2.11 समुद्रलंघनं:; D1 कारप्रवणः; D2 हनुमत्सागर- अवनः; D4 हनुमत्पर्यतारोहणं; D8 हनूमदुद्धितरणं. — Sarga no. (figures, words or both): Ś1 Ñ1 B1.5 D2.4.10.11 om.; Ñ2 B2.4 D6 8; D1 42; D2 3. — After colophon, Ś1 ins.:

समाप्तश्चारं किष्किन्धाकाण्डः। ग्रुसमस्तु । अतःपरं सुन्दरः काण्डो भविष्यति।

-Ñ1 ins.:

संवत् १०७६ बाषाढ वदि ४ महाराजाधिराजपुण्यावलोकसोम-वंशोद्भवगरुडध्वजश्रीमद्राक्षेयदेवसुज्यमानतीरसुकौ कल्याण-विजयराज्ये नेपालदेशीयभाण्डशालिकश्रीशानन्दस्य कृते पाटका-विश्वतपण्डितकायस्थश्रीश्रीकुरस्थारमजश्रीगोपतिनालेखीदम् ॥

-D1 ins.:

संवत १८२९ वर्षे कार्तिक वदि ५ दिने अग्रेह विरमग्राममध्ये लेखकनागरज्ञातीय त्रवाडी गंगाराम उपास्मिक भवानीदास श्री. —D: ins. (marg.):

समासं किष्कियाकाण्डं।

-Die ins.:

समाप्तीयं कि किन्धाकाण्डः। श्लोकानां द्वे सहस्रे च मष्टी श्लोकशतानि च। श्लोकानां च शतं श्लेयं पंचिवशतिरेव च। श्लीरामाय नमः।

_Dn ins.:

समाप्तमिति। इति किन्किन्वाकाण्डः समाप्तिमगमत्।

—After colophon, G Ms conclude with श्रीतमाय

[37]

?

स सागरमनाधृष्यमतिक्रम्य महावलः । त्रिक्टशिखरे लङ्कां स्थितां संस्थो ददर्श ह ॥ १ ततः पादपमुक्तेन पुष्पवर्षेण वीर्यवान् । अभिचृष्टः स्थितस्तत्र बभौ पुष्पमयो यथा ॥ २ योजनानां शतं श्रीमांस्तीर्त्वाप्युत्तमविक्रमः।

Si begins with ॐ अथ सुन्द्रकाण्डं लिख्यते; Ñ i ॐ नसो श्रीरामचन्द्रायः Va D1 ॐ नमी रामचन्द्रायः D2 रामः D4.11 श्रीगणेशाय नम: ; D10 ॐ श्रीरामचन्द्राय नम: ॐ; M1.3 श्रीरामाय नमः.

-Thereafter, Si Dio read the introductory st. जिले भगवता तेन etc.; Ñi D1.4 read कूजनतं राम रामेति etc. and Vareads जयित रघुवंदातिलक: etc.

-Before 1, B De ins., while No ins. after 2;

97* ततः स हनुमान्कान्तः सागरं मकरालयम्।

1 Vi illeg. up to पवना in IId (cf. v.l. 6*). Ñ: repeats r^{ab} after 97^* . —) \tilde{N}_2 (second time) V_2 B De निषय च परे पारे. — 6) Nz (second time) V2 B विश्रम्य चः De निश्वस्य चः M2 अमिगस्य (for अतिक्रम्य). B_8 सहाकापि: (for °थल:). Šī \widetilde{N} (\widetilde{N}_2 first time) D1.2.4.20.11 विक्रम्य हरियुंगवः; D3 विलंध्य कृपिकुंजरः. —od) Śi Ñi Di-5,7,9-11 Te Gi Mi,e Ck,t त्रिक्टस्य तटे (Dı Gı Mı $^{\circ}$ छे) छंकां(Śı गंगां [sic]); \tilde{N}_2 चित्रसूटतटे लंकां (for °), Ś1 Ñ D1.3-5.7.9-11 T2 M1.2 Ck.t हिंथत: (for हिथलां). Ši Ñi D2.4.10 निरंक्षत; Ñi D1.11 निरीक्ष तः Ds न्यवेक्षत (for दृद्धं ह). Vs B De दृद्धं तां(Bs ततस्तां तु) पुरीं लंकां त्रिक्टिशिखरे(V2 D6 °र) स्थितां. % Cr: त्रिक्टिशिखरे छक्कां स्थितामिति पाठ:. अ

2 V1 illeg. for 2(cf. v.l. 1). V2 B D6 om. 2. —) D: -मुक्तस्य (for -मुक्तेन). G: पादपै: संप्रमुक्तेन. —) D: -वर्षस्य (for -वर्षण). —) D:.11 -दष्ट: (for -वृष्ट:). Ds.7.9 Gs M1 ततस (for स्थितस्). — d) D7.9 हिरी: (for बया). -- After 2, Ñ2 ins. 97*, while Da ins. :

98* स कीर्यमाणः शुशुमे नभस्तारागणैरिव।

3 V1 illeg. for 3 (cf. v.l. 1). B1 transp. 45 and ed. Ñi illeg. from " up to [sa jeg in ". -") Da तीर्स्वा (for श्रीमांस्). —) Da तथा (for तीर्स्वा). — For 346, \$1 No Va B Di-4.4.10.11 subst. :

99* सारवान्सागरस्यान्ते निपस्योत्तमविक्रमः।

[$V_{9}B_{8}$ संगत्ना (for सारवान्). S_{1} D_{10} निमज्य (for निपरव). Da [अ]तुल- (for [उ]त्तन-). }

अनिश्वसन्किपस्तत्र न ग्लानिमधिगच्छति ॥ ३ शतान्यहं योजनानां क्रमेयं सुदहून्यपि । किं पुनः सागरस्थान्तं संख्यातं शतयोजनम् ॥ ४ स त वीर्यवतां श्रेष्ठः प्रवतामपि चोत्तमः। जगाम वेगवाँ छङ्कां लङ्घियत्वा महोद्धिम् ॥ ५

—°) Śī Ñ B4 Do समाधास्य; V₂ B1-3 D1-4,10,11 समा-(De स चा)श्वस्य; Cr.m.k.t as in text (for अनिश्वसन्). _d) M1 म्लानम् (for म्लानिम्). Št D10 चाध्यगच्छतः Ni illeg.; D1.3.4 सोध्यगच्छत; D11 अधिगच्छत; T1 अप्ति-गच्छति (for अधि°). \tilde{N}_2 V_2 B_{2-4} D_6 स ग्लानिं नाध्यगच्छत (Bass 'ति); B1 सोद्विशाला(marg. also स श्रमं ना and स स्टानिं ना)घिगच्छति. 🛞 Cv: तत्र न स्टानिमधिगच्छति। तत्र समुद्रलङ्घने ग्लानि नाध्यगच्छत्। भूतार्थे लट्।; Cr: क्षतिश्वसम्भ्रमनियन्धनादीर्घनिश्वासममुखन् । आलम्बने निमित्तः सप्तमीयम्। अधिगच्छति । अध्यगच्छत् ।; Cm : अधिगच्छति । अध्यगच्छत्।; Ck: न ग्लानिं गच्छति स्प्रेति कविवाश्यमिद्म्। एवं कवेरुक्तिमूलो हतुमद्भायः कविना प्रदर्शितः। ; Ct: न ग्लानि-मिति। कविवाक्यमेतत् . 🛠 —After 3, Si Ñi(mostly illeg.) D1.3.4.10.11 ins.:

100* आत्मसंस्थं मनः कृत्वा चिन्तयामास वानरः।

[D11 आसमसरवं स वि^{श्र}ांत: (for the prior half). Ds बीयंबान् (for बानर:). Ñi (illeg. except वितयत्) D1.4.11 रमयमानो द्य(D11 °भ्य)चितयद (for the post. hal(),]

4 V1 illeg. for 4 (cf. v.l. 1).—") D2 इत्येव (for ज्ञतानि). Ñ2 V2 B D6.11 योजनानां सहस्राणि- $-^{\delta}$) $ilde{\mathrm{N}}_1$ विक्रमेयं बहुन्यपि. $-^{\circ}$) B_2 [अं]त:; $\mathrm{D}_{4.11}$ [अं]ते (for [अ]=तं).— ं) Šı Ñı Dı.s.10.11 परि(Dn अत्र [with hiatus]) संख्यान(D1.4 °त)गोचरं Ns V2 B D2.3.6 परिसंख्यातयोजनं, 🛞 Cv: शतान्यहर्मिः त्यादि। अस्यान्ते हेत्वर्थं इतिशब्दो द्वष्टव्य:।; Cr.m: अर्ह सुबहून्यपि योजनानां शतानि क्रमेयम्। शतयोजन(Cm °जनं यथा तथा)संख्यातं सागरस्थान्तं किं पुनिरित्यमन्यतेति शेषः। Ck.t: योजनानां(Ck °नानां सु) बहूनि दातान्यपि क्रमेयं क्रामेयं क्रमितुं शक्तः(Ck °क्तोऽस्मि)। शतयोजनमिति संख्यात सागरस्यान्तं परं पारं कामेयमिति का गणना समेति। मन्यते स्मेति शेषः. %

5 V1 illeg, for 5 (cf. v.l. 1). -ab) N2 V2 B1.2.6 De इति (for स तु). Ñ2 V2 B1.2.4 De मार्ति कृत्वानिला-त्मजः; Ds ददर्श सुमहाबलः (for b). Bs इति सम्यङ्मित कृत्वा तदा स पवनात्मज: .--D2 om. 5°d. -- ") Ñ1 illeg. up to वेगवाँ. Śi Di.a.io.ii मितमाँल्: Ck as in text

[38]

शाइलानि च नीलानि गन्धवन्ति वनानि च।
गण्डवन्ति च मध्येन जगाम नगवन्ति च॥६
शैलांश्च तरुसंल्यान्वनराजीश्च पुष्पिताः।
अभिचक्राम तेजस्वी हनुमान्ध्रवगर्पभः॥ ७
स तस्मिन्नचले तिष्टन्वनान्युपवनानि च।
स नगाग्रे च तां लङ्कां दद्शे पवनात्मजः॥८

(for चेगचाँल्र.). D3 ददशांशितमां चेलां. —For 5^{od} , \tilde{N}_3 V_2 B D6 subst. :

101* प्रतिष्ठत समाश्वस्तो लङ्कां प्रति महाकपि:।
[Ñ2 D6 महावामुर् (for समाश्वस्तो). Ñ2 D6 नाकंपत
(for लङ्कां प्रति). V2 B1 महाबल:.]

6 V1 illeg. for 6 (cf. v.l. I). - D3-5.7-9.11 G M1.2 शाडुलानि; Cr.m.g शाद्यलानि (as in text). Ñ1 illeg, after च up to सन्धवन्ति in . D: रम्याणि (for नीलानि). —) Šī Dī.5.4.10.11 माल्यवंति; Ñs Vs Bī.5.4 De विविधानि (for गन्धवन्ति). Ñi Ve यलानि (for बनानि). Ba बनानि विविधानि चः Da पुष्पवंति वृहंति च. —°) Dr.9 G1 मधुमेति; Da G2 M1.2 गजवंति; Cr गंधवंति; Cm.g as in text (for 1103°). Ši Ñ V2 B D2-4.6.10.11 T M3 गंधवंति च संपदयन् (Si Dio गंधेन; Ñi Da.a.ii T Ma मध्येन; Bs सोपइयत् ; D1.4 हृद्यानि). — d) Ñ2 | V2 B De प्रकुल-; D1.4 तथेव (for जगाम). V2 B1(marg. also).2 (after corr. marg. also as in text) D1.4 रसवंति (for नग°). क्ष Cr: नगवन्ति प्रशस्तवृक्षयुक्तानि।; Cm': गण्डवन्ति स्थूलपापाणवन्ति । नगवन्ति श्रुद्रगिरिवन्ति । ; Cg: गण्डवन्ति स्थूलोपलवन्ति। नामैकदेशे नामग्रहणेन गण्डशब्देन गण्डशैल उच्यते।; Ck.t: नगवन्ति वृक्षवन्ति। प्राशस्त्ये मतुद् . 🍪

7 Vi illeg. for 7 (cf. v.l. 1).—°) \$1 Dio शिला-भिश्राभिसंच्छला. % Cr: शैलानिति! अत्र शैलशब्द: रह्मपरः। लभ्यगिरेसपरिगमनस्योच्यमानस्यात्।; Ck: शैलानिति। लम्य-गिरिपात्ररूपानित्यथै:।; so also Ct. % — N2 V2 B D2.6 om. 7°-8.—°) \$1 D1.4.10.11 आति-; D3 परि- (for अभि-).— °) \$1 D1.4.11 मास्तात्मजः; Т3 वानर्षभः (for ह्युनार्षभः).

8 V1 illeg. for 8 (cf. v.l. 1). № V2 B D2.6 om. 8 (cf. v.l. 7). —°) \$1 D10 स च तिसम्बने तिष्ठन्. —°) № 1 D10.11 पर्वताग्रे; Ct as in text (for स नगाग्रे). D7.9 G2 M1 Ct िस्थतां; D8 िस्थतो (for च तां). \$1 सपर्वतां चलां लेकां (sic); D1.4 पर्वताग्रे च लंकां स; D3 पर्वताग्रे च तान्सवान्. — d) № 1 D1.4.11 दृद्धी हृनुमान्किपः. ※ Cv.g: स तिस्मिश्चलाद्यथे च दृद्धीत्यवकृत्यते।; Cr: स इति। तिसम्बचले लम्यगिरी तिष्ठन्वानर उपवनानि च दृद्धीत्यपकृत्य संबन्धनीयम्। अन्यया तच्छव्दीऽतिहिच्यता; Ck: स तिस्मिं हुम्बाचलपर्यन्त-

सरलान्कणिकारांश्र खर्जूरांश्र सुपुष्पितान् । प्रियालान्सुचुलिन्दांश्र कुटजान्केतकानपि ॥ ९ प्रियक्तृन्गन्वपूर्णांश्र नीपान्सप्तच्छदांस्त्रशा । असनान्काविदारांश्र करवीरांश्र पुष्पितान् ॥ १० पुष्पभारनिवद्वांश्र तथा मुक्कलितानपि । पादपान्विहगाकीर्णान्पवनाधृतमस्तकान् ॥ ११

G. 5. 5. 9 B. 5. 2. 11

पवेते तिर्देशक्काया बनान्युपवनानि च दृद्शं। अपि च स पवना-रमजसां च सक्कां नगांश्रे पर्वताग्रे दृद्शंनि तस्टब्स्ट्र्यस्य योजना। स तिस्मिबिति श्लोकपूर्वोत्तराधींकार्धप्रपञ्चनं सरस्मिनस्मित्। ; So also Ct. ॐ

9 Vi illeg. for 9 (cf. v.l. 1). —) र्रा काशिकान्; Bs मंदारान्; Ds सबलान्; Dio सानिलान् (for सरलान्). Ñi शालोस्तालांस्तथा सालान्; Di.s.ii शालांस्तालान्कणिकारान्. —) र्रा Bi.s Di.s.s.io.ii सर्न्रालांश्व पुष्पतान्; Bs स्वयंतालांक्त्रां प्राप्तान् ; Bs दियालांक्त्रां प्राप्तान् ; Ds कदंवांश्चेव पुष्पतान् . — After 9 %, Ds ins.:

102* चन्द्रनान्बकुलन्लोधान् * तरांश्चेव पुव्यितान् ।

—Before 9°d, Da reads 11°d. Da.a om. (hapl.) 9°-10.—°) Va Bl.a पियालान्; Ba अधारयान्; Ma वकुलान्; Cv.r.g as in text (for प्रियालान्). Ña च मुकुंदांदा; Ña B Dl.a.a.s.n मुचु(Da °च)कुंदांदा; Va मचकुंदांदा; Da मुचकंदांदा; Da पियुमंदींदा; Ta विचुमंदांदा; Ga Mi Cv मुचिलिंदांदा; Cr.g.k.t as in text (for मुचलिंदांदा). Sa Da पिया(Sa मिया) लांध्र पुलिदांधा. & Cv: मुचिलिन्दां निम्मः 1; Cr.g: मुचलिन्दांभान्तान् 1; so also Ck.t. & —Ña Va B om. (hapl.?) 9° - 10°.— Da कदुकान्; Da विदुकान्; Ga Ma कुटवान् (sic) (for जान्). Ma केतकान् (for केव°). Da करवीरांध्र पुण्यानान् (=10°).

10 Vi illeg. for 10 (cf. v.l. 1). De.9 om. 10; Ñ2 V2 B om. 10° (for all, cf. v.l. 9).—°) Ñ1 illeg. from कृत् up to qi in ै. Ś1 D10 नागवृक्षांद्र; D1.6 च किप्ट्यांद्र; T2 स्कंघपूणांद्र; Ck.t as in text (for गम्धपूणांद्र). D2 स प्रियंग्वकंपुष्पांद्र; D11 प्रियांगाम्मागिपुष्पांद्र). D2 स प्रियंग्वकंपुष्पांद्र; D11 प्रियांगाम्मागिपुष्पांद्र).— D3 D2.10 T1.3 G2 अपि; T3 तदा; M2 बहुन् (for तथा).—D2 om. 10°d.—°) Ś1 Ñ1 D1.3.4.10.11 प्रमान् ; V2 B1-3 अक्षोकान्; D8 आसनान् (for अस°). B3 कोविदारादीन.—d) D2 कणवीरांद्र (for कर°). V2 (also) पु; D11 प्र- (for च). D1.6 पुष्पताम्फिटतांस्त्रा. —After 10, D3 ins.:

103* पुष्पभारावर्तसांश्च पहाँवैरुपशोमितान्।

11 Vi illeg. for in up to प्यना in d (cf. v.l. i).
Da reads in d before 9 d. —) Si Dans निवृद्दिः हैं।
Ñi -पिनदांश: Ña Va Bi-s Di.c.ii - [स ननदांश: Ba

G. 5. 9. 9 B. 5. 2. 12 L. 5. 1. 12 हंसकारण्डवाकीणां वापीः पद्मोत्पलायुताः । आक्रीडान्विविधात्रम्यान्विविधांश्च जलाशयान् ॥ १२ संततान्विविधेर्वृक्षेः सर्वर्तुफलपुष्पितेः । उद्यानानि च रम्याणि ददर्श किपकुद्धरः ॥ १३

D6 -[बा]वनम्रांक् ; D3 -विबद्धांक् ; D8 T1.3 G1 -[बा]तिय (D8 ° न) द्वांक् ; M1 -[बा]तिभारांक् (for -नियद्धांक्). $-^{\delta}$) T3 तदा (for तथा). B3 स्वर्गनिमान् ; D3 कुमुल्लितान् (meta.) (for मुकुल्लितान्). D7.9 तथा मुकुल्लितानि च. $-^{\sigma}$) S1 D10 विह्यांस्त्र ; \tilde{N}_1 विचयाकीणांन् (for विह्यांकीणांन्). $-^{d}$) S1 \tilde{N}_1 D1.4.10.11 मारुतोद्ध्त- ; V B D2.3.6.8 T2 पवनोद्धृत- ; D8 पवनाहत- (for पवनाधृत-).

12 Ti damaged from 12-13°. — °) Bs -[आ]की-णान् (for °कीणां). — °) Ds बाप्य: (for वापी:). Ši Ñ2 Ds.s.6.7.9-11 -[आ]वृता:; Ñ1 -[आ]स्थिता:; D1.4 -[आ]-न्विता: (for -[आ]युता:). Bs नानाविधळतावृतान्. —After 12°8, Ŝi Ñ V B D1.2.4.6.10.11 ins.:

104* नदीः शुभजलाश्चेव पादपैरुपशोभिताः।

[Si शुद्ध-; De शीत- (for शुभ-). D1.4.11 चक्रताकोए-शोभिता: (for the post, half).]; while Da ins.:

105* समन्तात्युष्पसंचीतैः पादपैः युष्पगनिश्रभिः।

—°) D_2 सकीडान् (for आकी°). S_1 D_{10} विविधारण्यान् ; \widetilde{N}_2 V_1 B_4 D_6 सुबहुत्रम्यान् ; B_2 , सुबहुन्नम्यान् ; M_1 विविधा नयो (for "धान्नम्यान्). — d) V_2 सुबहुंश्च (for विविधांश्). D_1 ,2,4 जलाश्रयान् (for "शयान्).

13 T1 damaged for 13°5c (cf. v.l. 12). - 51 Ni Bi (marg. also) Di-3,10,11 संवृतान्; N2 V B1,2,6 De संश्रितान् ; Bs संगतान् ; G1 वसंतान् (for संततान्). Da Ta Ma विविधान् (for अद्रे). Da वृक्षान् (for वृक्षे:). — b) Ñ1 D1.4.11 -कुसुमोज्ज्व(D1 °स्फ)हैं:(D11 °हान्); Ñ2 V B2.4 D6 फलपुरपदे: (for °पुल्पिते:). D3 सर्वत्र फलसंभृतै: . — d) Si Ñ V B Di-4.0.10.11 निरीक्ष्य (for ददशी). Si Ñs Vi Bi.s.s Ds.6.10.11 कपिसत्तम:. ∰ Cv: आक्रीडान्क्रीडादेशान्। सर्वर्तुफलपुष्पितेः सर्वर्तुपु फलपुष्पं येषां संजातमिति सर्वेतुंफलपुष्पिताः। तैः सर्वेतुंफलपुष्पितैः।; Cr: आक्रीडान्नाजसंबन्धित्वेऽपि सर्वसाधारणोचानविशेषान्। पुमानाकीह उद्यानं राज्ञः साधारणं वनमित्यमरः। सर्वेर्तुफल-ु व्यितैः सर्वर्तुष्विप संजातफलपुद्यैः। उद्यानानि राज्ञः साधारणान्यु-पवनानि । ; Cm : आक्रीहात्राजसंयन्धित्वेऽपि साधारणोद्यानानि । उद्यानानि राज्ञामसाधारणानि । ; Cg: आक्रीडान्सर्वसाधारण-क्रीडास्थानानि। उद्यानानि राजयोग्यानि। सर्वर्तुंफलपुष्पितैः सर्वेर्तुषु फलपुष्पाण्येषां संजातानीति तै: । ; Ck : आक्रीडा: क्रीडा-पर्वताः । ; Ct : रावणतपोयलात्तस्यां सर्वे वृक्षाः सर्वदा पुव्यिता इति न कश्चिद्विरोधः। साक्रीडाः क्रीडापर्वता इति कतकः। समासाद्य च लक्ष्मीवाँ छङ्कां रावणपालिताम् । परिखाभिः सपद्माभिः सोत्पलाभिरलंकताम् ॥ १४ सीतापहरणार्थेन रावणेन सुरक्षिताम् । समन्ताद्विचरद्भिश्च राक्षसैरुप्रधान्विभिः ॥ १५

साधारणोद्यानान्याक्रीडा इत्यन्ये. % —After 13, \$1 N1 D1-4.10.11 ins.:

106* ददर्श सङ्कां हनुमान्निविष्टां गिरिमूर्धनि। [Śi 添ī Dio निविष्टो (for °gi).]

14 ") Si Ñ V Bi.2.4 Di-4.6.10.11 श्राससाद (for समासाय). Ñ2 V Bi.2.4 D6 Ti.2 Gi स; Di.4.11 [श्र]थ (for च). B3 आससाद ततो लंकां.—) B3 हदा (for लङ्कां).—) T G3 M परिचाभि: (for °साभि:). % Cr.m: (Cr समासायेति।) लङ्कां लङ्कासमीपम्। ; Cg: समासायेति। समासाय द्दर्शेति क्रियाभेदालुङ्कापदावृत्ति: ।; Ck.t: समासायेति लङ्कासमीपं प्राप्योच्यमानलक्षणां लङ्कां द्दर्शेत्रवन्वयः; so also in Ct. %—After 14 6, Ñ2 V B D6 ins.:

197* शङ्कमोक्तिकसंघातरवकीर्णेन पर्वसु।
भिकोद्भृततोयेन वेलालोलमहोमिणा।
नानारत्नाकरवता किंनरावासदायिना।
नागासुरनिवासेन पवनोद्भृतवीचिना।
सततेव नभः कृत्स्त्रं सागरेणाभिसंवृताम्। [5]

[(1. 1) B1(m. also).3.4 अवनीण पु (for कीणेन).
—(1. 2) V2 -[3]इत-; B2.4 -[3]इत-; D6 -[3]इत(for -[3]इत-). V2 B1 (m. also as above) -तोय(for -खेल-). B3 वेलातोये महोमिस: (for the post. half).
—(1. 3) D6-इासिना (for -दायिना).—(1. 4) B3 नानासुरV2 -[3]इत- (for -[3]इत-).—B3 om. 1. 5.—(1. 5)
V1 B4 -पालितां (for -संवृताय्).]

-For 14°-166, Ñ2 V B D6 subst. 109*. -After 14, D3 ins.:

108* अनेकयोजनायामामुद्यानवनशोभिताम्।

15 For subst. in Ñ2 V B D6 cf. v.l. 14 and 16. D3 transp. 15 and a. —) S1 D3.10 सीतापह (S1 हा)-रणोरथेन; Ñ1 हरणा ** (illeg.); D1.2.4 हरणार्केण (sic); D7.9 हरणात्तेन; D11 हरणांकेन. १ Cv.r: सीतापहरणार्थेन सीतापहरणेनार्थेन हेतुना (Cr रणरूपहेतुना। "अर्थः स्याद्विषये मोसे शब्दवाच्ये प्रयोजने। व्यवहारे धने शास्त्रे वस्त्रहेतुनिवृत्तिषु" हिते नै(घण्डुकाः)।; Cm: सीतापहरणार्थेन सीतापहरणहेतुना अपहत्तव्रव्यत्वेन हेतुना सुरक्षितामित्यर्थः।; Cg: सीतापहरणमर्थः प्रयोजने यस्य तेन। सुरक्षितत्वे हेतुरयम्।; Ck.t: सीतापहरणासीतां लक्षायामपहत्व स्थापनाद्वेतोरित्यर्थः. % —) S1 D1-6.10.11 रामतापेन तापितां; Ñ1 रामतापे* *** (illeg.).

काञ्चनेनावृतां रम्यां प्राकारेण महापुरीम् । अट्टालकशताकीणाँ पताकाध्यजमालिनीम् ॥ १६ तोरणैः काञ्चनेदिव्यैर्लतापङ्कितिचित्रितैः । ददर्श हनुमाँ छङ्कां दिवि देवपुरीमिव ॥ १७

गिरिम्झिं स्थितां लङ्कां पाण्डरैभेवनैः शुभैः । दर्द्य स कपिः श्रीमान्पुरमाकाद्यगं यथा ॥ १८ पालितां राश्वसेन्द्रेण निर्मिनां विश्वकर्मणा । प्रतमानामिवाकाद्ये दर्द्य हनुमान्पुरीम् ॥ १९

G, 5, 9, 24 B, 5, 2, 20

—D3 reads 15°d twice. —d) D1.4 अभिकांक्षितां; D2.3 (first time) अभिरक्षितां; D3 (second time) भीमदर्शनै:; D7 T G1.2 उप्रधन्वभि:; D11 उपशोभितां (for उप्रधन्वभि:). S1 D10 रासभैरपलक्षितां. ※ Cr: उप्रधन्वनः। उप्राप्त ते धन्विनः।; Cg: विचरद्विक्षेत्पत्र चकारो भिज्ञकमः। राक्षसेश्च सुरक्षिताम्।; Ck: उप्राध्व धन्विनश्च तथा. ※

16 Ñi illeg. from 16 up to वस्त्र in 32⁸. De reads 16^{ab} after 17^{ab}.—^a) De 10 सीवर्णेन (for काज्येन). D1.2.4.11 दिख्यो; M1 संको (for रम्यां).—^b) Te [आ] वृत्तां (sic) (for महा-).—For 14° - 16^b, Ñe V B De subst.:

109* वर्षे: श्वेतचयाकारें: परिखामिश्च सर्वतः। अगाथान्ययतोयाभिरधः परिहितामिव। शातकुम्भेन महता प्राकारेण सुसंवृताम्।

[(1. 1) Bs प्राचीनेबंडु अकारै: (for the prior half). Bi सबंदा: (for सबंत:). V2 परिधाभि: समंततः (for the post. half).—(1. 2) Bs (before corr.) अधिकोड्यूतोयाभिर् (for the prior half). Bs घर: (meta.) (for अध:). Ñ2 Bs परिवृताम् (for °हिताम्).]

-After 16ab, D1-5.7-11 S ins.:

110* गृहेश्च गिरिसंकाशैः शारदाम्बुदसंतिभैः। पाण्ड्रसभिः प्रतोलीभिरुवाभिरभिसंवृताम्।

[(1.1) Ms म्रद- (for गिरि-). —(1.2) D1.4 सागंडामि:;
D10 प्रचुर्रामि:; T1 G M Cv.g पांडरामि:; Cm.t as above (for पाण्डु°). D1.4 रथ्यामिर्; D2 क्रव्यमिर्; T2 डिप्टामिर् (for उद्यामिर्). D1-4.10.11 उपशोभितो (for अमिसंबृताम्).]
—Before 16°d, Ñ2 V B D6 read 20°d.—°d)
D3 समाकीणा (for -शता°). T3 G1 पताक-; Cr.m.g.t as in text (for पताका-). Ñ2 V1 B1.2.4 D6.7.9 G2-शोमितां
V2 सेवितां; Cr.m.g.t as in text (for -मालिनीय्).
B3 रतकांचनचित्रादिपताकाभिरलंकुतां.

17 Ñi illeg. for 17 (cf. v.l. 16).—") Gi दीसां (for दिन्येर्).—") Di छतासिश्च; D2.3 T2 भिक्त-; Gi (k पित-; Cv.r.m.g.t as in text (for पिक्त-). D7.9 पिताजित:; M2-विचीपिके:; Cr as in text (for विविश्रित:). जिंदाजित:; M2-विचीपिके:; Cr as in text (for विविश्रित:). जिंदाजित:; M2-विचीपिके:; Cr as in text (for विविश्रित:). जिंदाजित: Gi D10 स्तंभे (D10 छंवे)रतिविचित्रतां; D3 छताश्चेव विविश्रिताः.
—After 17° , D2 reads 16° (including 110°).
—°) Si D1.2.4.10.11 transp. इनुमाँ and छङ्कां.—") D7 देवो; D2 om. (for दिवि). अ Cr.m: द्दशं इनुमाँ छङ्काः पिति पुन:पुन(Cm भान्पुरीसिति पुन) देर्शनां सिघानं विशेषाः

न्तरविवक्षयोपमानान्तरविवक्षया च. % —For 17-19, र्भेंड V B De subst. 111*.

18 Ñ1 illeg. for 18 (cf. v.l. 16). For subst. in Ñ2 V B D6 cf. v.l. 17 and 19.—*) M1 दिवि; Ck.t as in text (for लिए-). Ś1 D1.2.4.10.11 उसे:; D3 तो तु; D8 T2 G1 M1 रम्यां; Ct as in text (for लक्षां).—*) T1 G M1.3 पांडरेर् (for पाण्डु'). Ś1 D1.2.4.10.11 मवनोत्त्रमें: (for °नें: शुमे:).—*) G3 transp. रदशे and स. Т2 नगरीं। G2 स हिर: (for स कपि:). M2 कपिश्रेष्ठ: (for कपि: श्रीमान्).—*) Ś1 D10 पुरमार्गं (Ś1 °गं) गतन्त्रथा; D5.7.9 Т2 पुरीमान्काशगामिव(D3 T2 °गां यथा). % Ck: आकाशगं पुरमिवेति ।; Ct: गिरिमूर्घरथस्वादाकाशगपुरोपनेयना लक्काथा: %

19 Ñi illeg. for 19 (cf. v.l. 16). — b) Ds विहितां (for निर्मितां). — After 19^{ab}, Si Di.2.6.16.11 read 23 and om. 19^{ad}. — c) Ds.9 प्रवमानिमवाकाशं (Ds °शे). — d) Ds.5.7-9 T2 G2.3 Mi.2 Cv.g किए:; Cm as in text (for पुरीस्). % Ck: बाकाशे प्रवमानिमित च गिरिस्प्रिंश स्थितस्वात्।; Ct: गिरिस्प्रेंस्थस्वादेवाकाशे प्रवमानिमित । लड्डां द्रष्टुईन्सत इव तद्वणेनप्रसन्तस्य कवेरप्याक्षर्यमग्रतया दृद्शेंति पुनरुकिने दोषाय। विस्मयेन पुनःपुनर्दृद्शेंति वा ताल्पयेस्. % — For 17-19, Ñ2 V B Ds subst.:

III* स्फारिकै: काजनेश्चेत्र शोशितामिन्द्रगोपकै:। प्राकारतलविन्यस्तैश्चन्द्रसूर्यशनैरिव । मसारगस्त्रकं मयै: साम्भेरुच्छिततोरणाम् । स्फाटिकैहॅमभक्त्यन्तैः क्पार्टर्भ्यतामिव। राक्षसरभियुक्तेश्च यद्येः सायुधसंचयैः। [5] अलंकतपुरद्वारां समृद्विमिव रूपिणीम्। विमानैईर्म्यनिर्युइविंटक्क्षमणिवेदिकैः। घण्टाध्वजपताकाभिरुद्दिरन्तीमित्र श्रियम्। नानात्यंनिनादेश हयानां हेपितेन च। बृंहितन च नागानां रथनेमिस्वनेन च। [TO] सिंहनादेश्व दसानां राक्षसानां भयावहै:। सागरस्य च घोषेण हर्षात्प्रहासितासिव। गिरिम्भि स्थितां दिन्यां निर्मितां विश्वकर्मणा। प्रवमानामिवाकाशे पुरी देवपुरोपमाम्।

[(1.2) Bs Ds अप (for इब).—Bs reads l. 3-4 in marg.—(1.3) Ñs Ds हेमलारमयै: शुन्नै: ; Vs सलागरामकेम्यैस ; Bs महामारकतमयै: (for the prior half). Vi illeg. from स्तम्भे up to अस्यन्तै: in l. 4. Vs तैस्तेर् (for स्तम्भेर्).—(1.4) Ñs Bs -मक्तांतै: ; Vs नदेश; Bs (m. also as

G. 5. 9. 0 B. 5. 2. 24 L. 5. 1. 23 संपूर्णां राक्षसैचींरैर्नागैभींगवतीिमव । अचिन्त्यां सुकृतां स्पष्टां कुवेराध्युपितां पुरा ॥ २० दृष्टिभिर्वहुभिः ग्रुरैः ग्रूलपट्टिशपाणिभिः । रिक्षतां राक्षसैचींरैर्गुहामाशीविपैरिव ॥ २१

बbove) -कांतेबा; B3 -कक्षांतै: (for -भन्तयन्तै:). Ñ2 De तथा (for इव).—(l. 5) B3 -मुक्तेग्र; De -गुप्तेग्र (for -युक्तेग्र). B3 नानायुद्धविशार्दै: (for the post. half).—(l. 6) B1 समृद्धां बहु- (for 'दिक्ति).—(l. 7) V1 illeg. from ने up to विरक्षे. B2 De हेम- (for हम्यं-). V2 B3 De -निर्व्यूदेर्; B4 -संयुक्तेर् (for निर्वृदेर्). B3 भास्त्राद्धर् (for विरक्षेर्देर्). B3 मुनि- (for मणि-).—(l. 8) B1 उन्मीलंतीम् (for उद्धिरन्तीम्).—(l. 9) V3 हस्तिन (for हिपे).—(l. 10) V1 -स्तरेण (for -स्वनेन). B4 रथानां निस्वनेन च (for the post. half).—(l. 11) V2 इष्टानां (for दुप्तानां).—(l. 12) B1 (m. also as above) आगमस्य (for सागरस्य). B3 * नारेन; B4 च घोषे च (for च घोषेण). B1 हार्यतां (hypm.) (for हपांत्).—(l. 14) V1 B1 -पुरामिमां (B1 °व) (for -पुरापमाम्).]

20 Ñi illeg. for 20 (cf. v.l. 16). Ñ2 V B De om. 20°6. D3(after 115*).5.7-9 S(G1 transp. 20°6 and 21°d) read 20 - 21 after 23. D5.7.9 G2 om.(hapl.) 20°6 - 21°. After 20°6, \$1 D1.2.4.10.11 read 22. — Ñ2 V B De read 20°d before 16°d. — cd) \$1 D2.10 पुष्ठतस्पर्शों। Ñ2 V1 B2-4 D1.4.11 °तप्राप्यों(B3 °स्थेतां; D11 °प्रस्पां); V2 °तिस्पष्टां; B1 M1 °त(B1 °ति)स्पृष्टां; D6 °ताकुष्टां (for युक्ततं स्पष्टां). \$1 V2 B3 D1.2.4.6.10.11 पुरीं (for पुरा). D3 अधिसामप्रध्रत्यां च देवगंधर्यदानतें:

21 Ñi illeg. for 21 (cf. v.l. 16). Ñ2 V B D6 om. 21-22. D3(after 115*).5.7-9 S(D5.7.9 G2 om. 21^{abc} [cf. v.l. 20]) read 20-21 after 23. —") D2-4.10.11 बलिस: (for बहुसि:).—b) T G1.3 M -पहल- (for पहिला-).—G1 transp. 20^b and 21^d.—d) D3 द्वराधर्पा सुरेरिप.

22 Ñ1 illeg. for 22 (cf. v.l. 16). Ñ2 V B D6 om. 22 (cf. v.l. 21). Ŝ1 D1.2.4.10.11 read 22 after 20.6. D5 reads 22.6 in marg. — D4 बज़- (for बज़-). — D5 T2 G2 - [अं] बुघर-; D5.7.9 M2 - [अं] बुवर- (for -[अ] मुबन्व-). Ŝ1 D10 बिपुले भैवने पूर्ता; D1.4 बिपुलां घराचृतां; D2 बिपुलां भवनावृतां; D11 बिपुलां बुद्धिनिर्धृतां; M1 बिपुलां विद्यलां भवनावृतां; D11 बिपुलां बुद्धिनिर्धृतां; M1 बिपुलां विद्यलां भवनावृतां; D11 बिपुलां बुद्धिनिर्धृतां; M1 बिपुलां विद्यलां भवनावृतां; D10 -श्रात-; D2 -मूल- (for -शूल-). G1 -संकाशाम् (for -केशान्ताम्). — D5.7-10 -[अ] वतंसकां; T1.2 -वतंसिकां (for -वतंसकाम्). D1.3.4 महाद्यलावतंसि (D5 %) कां; D11 महालकचरामिव. % Cv: प्राकारेत्यादावापि ददशें हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। बप्र: प्राकारेत्यादावापि ददशें हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। बप्र: प्राकारेत्यादावापि ददशें हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। बप्र: प्राकारेत्यादावापि ददशें हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। बप्र: प्राकारेत्यादावापि दसशें हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। बप्र: प्राकारेत्यादावापि दशें हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। वप्र: प्राकारेत्यादावापि दशें हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। वप्र: प्राकारेत्यादावापि इस्ति । स्र: स्राकारेत्यादावापि इसे हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। वप्र: प्राकारेत्यादावापि इसे हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। वप्र: प्राकारेत्यादावापि इसे हनुमान्कपिरित्यनुवर्तते। वप्र:

वत्रत्राकारज्ञघनां विपुलाम्बुन्वाम्बराम् । वतन्नीश्लेकशान्तामङ्गालकवर्तसकाम् ॥ २२ द्वारमुत्तरमासाद्य चिन्तयामास वानरः । कैलासशिखरप्रख्यमालिखन्तभिवाम्बरम् । श्रियमाणिमवाकाशमुच्छितैर्भवनोत्तमैः ॥ २३

वप्रसादाविष ददर्श हनुमान्किपिरत्यनुवर्तते। यप्रं प्राकारमूर्तिकः। प्राकारः सालः। विपुलाम्ब परिखारूपं नवाम्वरं यस्याः सा। शत्रारी यन्त्रविशेषः। वतंसोऽवतंसः। भागुरिमतेनाल्लोषः।; Cr.m: वप्रेति। वप्रः (Cm वप्रश्रयः।) प्राकाराधारवेदिकेति यावत्। "स्याचयो वप्रमस्त्रियाम् " इत्यमरः। विपुलाम्बुनवाम्बराम् । अत्रास्त्रु (Cr वम्बर)शब्देन परिखान्तर्गतजलमुच्यते। (Cr अहालकवतंसकाम्। प्राकारवेदिकोपारे युद्धार्थं परिकल्पितः मञ्जविशेषकर्णभरणाम्।); Ck: वप्रेत्यादिना लङ्कायाः स्त्रीत्माधिः। वप्रः प्राकारान्तरवेदिका। प्राकारः सालः। विपुलाम्बः समुद्धः।; Ct: वप्रेति। वप्रः प्राकाराम्यन्तरवेदिका। तचुक्तप्रकाराम्याम्याम्। विपुलाम्बः समुद्दो वनानि चाम्वरं वासो यस्यास्ताम्। अत्राम्बुरुवदेन परिखान्तर्जलमिति तीर्थः। % —After 22, D3 ins.:

112* शोभितां राजमार्गेण मेघैः संसिक्तरेणुकाम्।; while Ds.?-o S ins.:

113* मनसेव कृतां लङ्कां निर्मितां विश्वकर्मणा।

[M1 [प]व तदा (for [इ]व कृतां). Post. half = 19. % Cv: निर्मितां विश्वकर्मणेति पुनर्भवनं मनसा कृतामिव निर्मितां विश्वकर्मणेत्समुं विश्वेषं वक्तुम्।; Cr: मनसा कृतां विश्वकर्मणा निर्मितां लक्कामत्र ददर्शेत्सनुपज्यते।; Cm: निर्मितामित्रत्र ददर्शेत्सनुपज्यते।; Cg: वस्तुतो विश्वकर्मणा निर्मितां विचार्यमाणे केनापि मनसा निर्मितामिव स्थितामित्युत्रेक्षा।; Ck: विश्वकर्मणा निर्मितां तेनापि मनसेव कृतामिव स्थिताम्, क्ष्री;

whereas Dn ins. :

114* यद्रन्यासङ्गताजङ्वा कपाटकृतकञ्चकी।

23 Ñi illeg. for 23 (cf. v.l. 16). Ŝi Di.2.4.10.11 read 23 after 19° .—°) Ѻ V B Do उत्तरं द्वारम् (by transp.); Dio द्वारमुत्तमम्; G² उत्तरद्वारम् (for द्वारमुत्तम्). B³ काश्रित्यः; Di.11 कारुद्ध (for कालाख).—°) Ѳ V Bi.3.4 Do तस्याश्च (B4° स्याः स) द्विरंपुंगवः; B³ तस्या घोषः सहस्रशः; D³ दृदशेंतां पुरीं किषः. % Сvः द्वारमुत्तरमित्यादि। द्वारमुत्तरमासाद्य तां चिन्तयामास तां निरूप्यामास।; Cr: द्वारमिति। उत्तरद्वारमासाद्य कञ्चा केन प्रदेशेन अवदेशेन जानुमिति भावः।; Cm: चिन्तयामास। लङ्का केन प्रदेशेन गन्तन्थेति चिन्तयामासेति भावः।; Cg: द्वारमिति। उत्तरं द्वारमासाद्य चिन्तयामास मनसा निरूप्यामास। वैदेही-दर्शनोपायमिति शेषः।; Сk: द्वारमुत्तरमासाद्येति। समुद्व-दिश्वतरक्षुतापेश्वयोत्तरद्वारमेव किल् प्राप्यम्। चिन्तयामास। सा तु वह्यमाणरीतिका।; Ct: द्वारमुत्तरमासाद्य समुद्वदक्षिणतदे

तस्याश्र महतीं गुप्तिं सागरं च निरीक्ष्य सः । रावणं च रिपुं घोरं चिन्तयामास वानरः ॥ २४ आगत्यापीह हरयो भविष्यन्ति निरर्थकाः । न हि युद्धेन वै लङ्का शक्या जेतुं सुरेरिष ॥ २५ इमां तु विषमां दुर्गां लङ्कां रावणपालिताम् ।

प्रयमेन तस्येव प्रथमं प्राप्तेः। विन्ना वस्यमाणप्रकाराः 😤 —°) B4 D1.3-5.11 फैलाश-. D7~9 G1 Ct -निल्य-(for -शिखर-). \$1 D1-4,10.11 M1.2 -प्रख्याम् ; T2 -प्रख्येर ; Ct as in text (for - प्रह्यम्). — d) Ši D2.4.10,11 Ts M क्षालिखंतीम् ; Ñ2 V B D4 समृहिखद ; D3 उहिखंतीम ; Ck.t as in text (for आलिखन्तम्). % Cr : आलिखन्निमिति छिद्धस्यस्य आप: . ॐ —Ñ2 V B D6 om. 23 . — •) D5.8 M डी(M1.2 पी)यमानाम् (M3 °नम्); T2 G2 पीयमानमः G: ब्रह्मानम् ; Ct as in text (for ध्रियमाणम्). S: D2.3.10 लीयमानामित्राकादो; D1.4.11 दीप्य(D11 दिच्य)मान(D4 °ना)-मिवाकाहो; Ti.: G: पिवंती (G: °त) मिव चाकाशम . % Cv.g: डीयमानां गच्छन्तीम् । (Cg "डीङ् विहायसा गतौ " इत्यस्माच्छानच्)।; Cr: उड्डीयमानामित्यादि। उड्डीयमाना-मिनोहुच्छन्तीमिन । उड्डीयमानस्नादिनिशेषणनिशिष्टाम् ।; Cm: डीयमानामिवाकाशं प्रत्युद्गच्छन्तीमिव स्थिताम्। डीयमान-त्वादिविशेषणविशिष्टाम्. % —) Ši Di.a.4.10.11 कांचनैर्; Ds(with hiatus) उत्तमेर् (for उच्छितेर्). -After 23, Da ins. :

115* महाकायमिंदावीचेंमीदीत्साहमेदावछैः।

—Thereafter D3 reads, while D6.7-9 S read after 23, 20-21, G1 alone transp. 20° and 21°.

24 Ni illeg. for 24 (cf. v.l. 16). Ds om. 24. _ab) \$1 D1.2.10 M1 तस्यां च(D1 त्); № V B D6 हो-कायां (for तस्याक्ष). Da तस्यां तु महती गुप्तिः (for "), \$\$1 D1.2.4.10 ब्राकारं (for सागरं). D11 तस्यां समं-ताहसिं च प्राकारांश्च निरीक्ष्य च. —°) Si Di.2.4.10.11 [अ] पि(D1.4 °ति) बलिनं; Ñ2 V B D6 [अ]पि राजानं (for रिप्रं घोरं). 🛞 Ck: भवनोत्तमैरम्बरमाछिखन्तमिव स्थितं लङ्काया उत्तरद्वारमित्यन्त्रयः। अतः परम्, " संपूर्णां राश्चसेघेंारै-र्गुहामाशीविपैरिव " इति पाक्कः । इदमपि समीचीनं प्रक्षेप-स्थलम् । अत्रापि कियतः प्रक्षेपः क्रचित् । राश्रसैः पूर्णां नगरीम् तस्या महतीं गुर्सि च घोरं रिपुं रावणं च निरीक्ष्य चिन्तयामास ।ः Ct : उच्छितैर्भवनोत्तमरम्बरमालिखन्तमिव । माकाशं ध्रियमाण-मिवाकाशधारणं कुवेदिव । एतद्रेय " संपूर्णा राश्रसेवेंरिगुँहामाशी-विवैदिव " इति पाठः ! इतरव्यश्चित्तमिति कतकः । राञ्चसैः संपूर्णा नगरीं महतीं गुसिं रिपुं रावणं च सागरं च निरीक्ष्य चिन्तयामास सार्रं चिन्तवामासेत्यर्थः. 🛞 —After 24, D4 ins.:

116* नगरी साधु गुप्तेयं दुराधर्षा सुरैरपि।

25 Ñ1 illeg. for 25 (cf. v.l. 16). —) D1-4 ;

प्राप्यापि स महाबाहुः किं करिष्यति राघवः ॥ २६ अवकाको न सान्त्वस्य राक्षसेष्वभिगम्यते । न दानस्य न भेदस्य नैव युद्धस्य दृश्यते ॥ २७ चतुर्णामेव हि गतिर्वानराणां महात्मनाम् । वालियुत्रस्य नीलस्य मम राज्ञश्र धीमतः ॥ २८

G, 5, 9, 30 B, 5, 2, 28 L, 5, 1, 30

आगतापीइ (metri causa). Ši Dio Mi आगताश्चेह (Mi °श्चापि) हरयो; Ѳ Vi Bi.s.4 De आगता हरयो झ्वा Vi आगता हरयो यत्र; B² आयता हरयोच्यत्र; Dii आगता हरयोपीह. ॐ Cr: अत्रापिश्चट्रेन हुन्तरसागरळळ्ळ पूर्वेद्यागसमसेव हुर्वट्यित सृच्यते. ॐ —³) ѳ V B De ग्रासप्यंति (for अवि°). —°) Di-6.10.11 वा (for चै). Ši Ds.10 ळंकां (for ळळ्ळा). —⁴) Т² transp. हाक्या and जेतुं. G² Mi सुरासुरें: (for सुरेरपि). Ši D².10 प्राश्वारान्वेयपोन वा; Di.11 हाक्या झन्येपपेन च; D³ तथेवाश्वासनेन च; D⁴ (with hiatus) अथवा वासवेन च. —For 25°d, Ѳ V B De subst.:

II7* नेह युद्देन वा शक्यं किंचिदर्थांगमेन वा।

[B2 मध्येन बा; B4 शुद्धित (sic) तच् (for शुद्धेन बा). V1 अत्रासनेन; V2 B1 व्यवसिनेन; B2 अवद्धित्रेन; B3 अव्यसनेन (for अर्थागमेन). V2 च (for बा).]

-After 25, Da.4 ins.:

118* देवदानवगन्धवैन शक्यादंगितुं बसात्।

[D4 हाक्या क्रान्वेपणेन च (for the post. half). Cf. 25^d V 1.]

26 Ñ1 illeg. for 26 (cf. v.l. 16). B2 om. 26°6.
—°6) \$1 V2 B1.2.4 D1.3.4.6.10.11 सुविषमां(V2 °यां);
Ñ2 स्विषयां; V1 D7.9 स्विविषमां; D2 सुविमलां (for तुविषमां). B1 reads दुनां in marg. D5.7-9 T2 G1.2 M1.2 transp. दुनां and लङ्कां. —°) D7-9 T3 G3 M1 सु-(for स). \$1 N2 V B D1-4.6.10.11 प्राप्य दाशस्थी रामः. — с) Ñ2 V B D3.6 वीर्यवात्; D1.2.4.11 रावजे (for राचवः).
% Ck: प्राप्यापीत्यविना पदानित्वादागमनमेव तावदशक्य-मित स्व्यते। किंकरित्यतीति। प्रायेण रामवेणापि दुःसाध-मित्यर्थः। So also Ct. %

27 Ñi illeg. for 27 (cf. v.l. 16). —°) Śi D1,2.4.7.
9-11 साम्नस्तु; B3 सामस्य (sic); D5 साम्मश्च (for सान्त्वस्य).
V2 अवकाशो न मनुष्यस्य (hypm.). —⁶) Ñ2 V B D6
[इ]इ इदयते; D3 T1 G1.2 M1 [अ]विगम्यते; D8 [अ]पि
गम्यते (for [अ]भिगम्यते). Śi D1.2.6.10 राक्षसैश्चा(Ši
°न्तं)बि(D1.4 °व)गम्यते. —⁶) D5 नैवं (for नैव).

28 \tilde{N}_1 illeg, for 28 (cf. v.l. 16), —) D_2 [ξ] ξ (for ξ). D_2 मित्र (for गित्र), \tilde{N}_2 V B D_4 गित्र चतुणाँ दि, —) \hat{S}_1 च महास्मनां (hypm.); D_2 हितासमां; D_2 तरस्विनां (for महास्मनाम्), —) D_1

G, 5, 9, 30 B, 5, 2, 29 L, 5, I, 3I यावजानामि वैदेहीं यदि जीवति ता न वा ।
तत्रैव चिन्तयिष्यामि द्या तां जनकात्मजाम् ॥ २९
ततः स चिन्तयामास मुदूर्तं किपकुद्धरः ।
गिरिश्चङ्गे स्थितस्तासित्रामस्याम्युद्ये रतः ॥ ३०
अनेन रूपेण मया न शक्या रक्षसां पुरी ।
प्रवेष्टुं राक्षसिर्गुप्ता कृरैर्वलसमन्वितैः ॥ ३१
उग्रौजसो महावीर्या बलवन्तव्य राक्षसाः ।

corrupt (for राज्ञश्च). В सुग्रीवस्य ममापि च; D1.4 मम सूर्यात्मजस्य च.

29 Ñi illeg. for 29 (cf. v.l. 16).—) Bs न हि (for यावज्). Ŝi Dio Ga वैदेही (for हीं).—) Bs सापि (for यदि). Ŝi पुन: (for न वा). Dii यदि जीवंति मानवा:.—After 29 %, Ŝi Dio ins.:

119* इमां सुविषमां दुर्गां विचिन्त्य च महापुरीम्। [Dio विचित्य (for विचिन्त्य).]

—") Ds तदैवः De G2 तत्रेवं (for तत्रेव).—") Ñ V B1.2.6 D2.6 G1 transp. दृष्ट्वा and तां. % Cv : यावजानामीति। यावच्छव्दोऽवधारणे। जानाम्येव। तत्र न संशयः कार्य इस्पर्थः। Gr.m : याविदिते। जीवित वा नवेति वैदेहीं (Gr हीं न)जानामि यावत्। जानाम्येव। यदि जीवित तां जनकारमजां दृष्ट्वा तत्रेव तिसन्काल एव चिन्तियिष्यामीति योजना। (Cm यहा जीवित वा जीवितीति वैदेहीं न जानामि यावत्, न जानाम्येव वा। उत यदि जीवित तां जनकारमजां दृष्ट्वा तत्रेव तिसन्काल एव चिन्तियिष्यामीत्यां। द्वा जीविति वा न वेति वैदेहीं जानामि। तत्रेव काले तां जनकारमजां दृष्ट्वा चिन्तियिष्यामीत्यां। यद्वा यावच्छव्दोऽवधारणे। जानाम्येव जीविति वा न वेति वैदेहीं जानामि। तत्रेव काले तां जनकारमजां दृष्ट्वा चिन्तियिष्यामी। यद्वा यावच्छव्दोऽवधारणे। जानाम्येव जीविति वा न वेति जानाम्येव। यदि जीविति तद्या तां जनकारमजां दृष्ट्वा तत्रेव तत्काल एव चिन्तियिष्यामीत्यन्वयः। Gk.t: यावजानामीति। 'यावपुरा' इति लद्ध। ज्ञास्य इत्यर्थः। तां दृष्ट्वित। पश्चा-च्यावन्त्यं तत्त्वानीमेव चिन्तया(Ck °न्तियिष्या)मीति होपः. %

30 Ñi illeg. for 30 (cf. v.l. 16). Ñ2 B1.3 D6 om. 30.—") V B2.4 D1.4.11 प्रत् (for त्रतः). B4 D1.2.4.11 T3 G2.3 M1.3 सं-(for स).—") D10-पुंगदः (for फ्रारः).—") V1 D7.9 गिरे: श्रंगे; B2 गिरिपृष्ठे; D3 शेंड-श्रंगे (for गिरिश्कें). D8 श्रीमान; D11 यत्र (for त्रसिन्).—") G2 [अ] द्वरवे (sic) (for भ्युद्वे). S1 V1 D1.4 T3 M1 स्थितः; D11 नरः (for रतः). D7.9 Ct राम स्थाम्युद्वे ततः(D9 धांत्य च [corrupt]); D10 भ्युद्वोशतः

31 Ñi illeg, for 31 (cf. v.l. 16). —) D1.6 एतेल (for अनेन). Ñs V B D6 रूपेणानेन च मया. —) \$1 V1 B3 D2.10 न शक्यं (D2 °क्यों) राक्षसी पुरी; V2 B1.2.6 D2.6 न शक्यं रक्षसां पुरी D6 °री). —) \$1 D2.10 गुप्ता; Ñs B रसैर; V दीसैर; D2 धोरर; D6 गुप्तेर (for गुप्ता).

वश्चनीया मया सर्वे जानकी परिमार्गता ॥ ३२ लक्ष्यालक्ष्येण रूपेण रात्रो लङ्कापुरी मया । प्रवेष्टुं प्राप्तकालं मे कृत्यं साधियतुं महत् ॥ ३३ तां पुरीं तादशीं दृष्ट्वा दुराधर्पी सुरासुरैः । हनुमांश्चिन्तयामास विनिःश्वस्य सृहुर्मुहुः ॥ ३४ केनोपायेन पश्येयं मैथिलीं जनकात्मजाम् । अदृष्टो राक्षसेन्द्रेण रावणेन दुरात्मना ॥ ३५

— d) Ns गुप्ता; V B1.2.4 D3.6 गुप्तां; D1.4.11 कुद्धेर् (for क्रेर्र). S1 D2.10 नागैभोगवतीमिव (cf. 206); B3 गुप्ता-मभिवृतां सदा. —After 31, D2 ins.:

120* अविज्ञातेन रक्षोभिर्महावलसमन्वितै:।

32 \tilde{N}_1 illeg. up to बलव (cf. v.l. 16). \tilde{S}_1 D_{10} om. 32. —") $D_{1.4}$ उम्रयोद्धा(D_4 °भा); D_{7-9} महौजसो; D_{11} उम्रो यशो (sic) (for उम्रोजसो). — 6) B_2 यसिवतः (for च राक्षसाः). — 6) B_3 वारणीया (for बम्रनीया). G_1 यज्ञाज् (for सर्वे).

33 a) \$1 D2.10 - [अ]ल्ड्यास्मः; Cm.g as in text (for °ह्येण).—b) \$1 D1.2.4.10 Ck.t रात्रों लंकामिमां पुरी; Ñ1 D3.11 रात्रों लंका महापुरी; Ñ2 V B D6 रात्रों लंका (B1 D6 °कां)पुरीमिमां.—After 33ab, T2 reads 36 for the first time, repeating it in its proper place.—°) V B1 G2 प्राप्तकालो (V2°ले); D6 काल एवं: Cr.m.g.t as in text (for प्राप्तकालं). D7.0 transp. प्रवेष्ट्रं and प्राप्तकालं. Ñ2 व: (for मे).—d) \$1 D2.10 तरवं; D6 हरवं; Cr.m.g.t as in text (for °लां).—After 33, D3 ins. 121*.

34 Ñ2 V1 B D6 om. 34^{a5}.—a) D4 स (for तां).
—b) Ś1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 सुदुर्थ (V2 दुराध)पाँ(D1 दुर्घपाँ च; D11 °थें:) सुरेरिप.—V1 illeg. from 34° up to मेथिलां in 35°.—°) Ñ2 B2.3 D6 पुनश्च; V2 B1.4 स पुनश्च (for हन्मांश्). G1 चिंतयामास हनुमान.—d) D2.5 T2.3 M2 Cv विनिश्चित्य; T1 G M1.3 Cr विनिश्चस्य (for विनि:श्वस्य). Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 सुहुत्तं किपिकुंजर:; Ñ2 V2 B D6 हन्मान्मास्त्रसम्ज:.—After 34, D1.4 ins.; while D3 ins. after 33:

121* तदुपायं न पश्यामि येनोपायेन वानराः। अर्णवं संतरिष्यन्ति बाहुदंष्ट्रानखायुधाः।

[(l. 1) D1 तस्; Da तंतु (for तद्).]

35 Vi illeg. up to मैथिली in b (cf. v.l. 34). — b प्रथमित : Di प्रथमित (sic) (for प्रथेयं). — Dii om. (hapl.) 35°-36. Gs om. 35°-36b. — b संहतां (for अहरो). — Dio कथं भवेत् (for दुरासमा).

न विनश्येत्कथं कार्यं रामस्य विदितात्मनः।
एकामेकश्च पश्येयं रहिते जनकात्मजाम् ॥ ३६
भ्ताश्चार्था विषद्यन्ते देशकालविरोधिताः।
विक्कतं दृतमासाद्य तमः स्र्योद्ये यथा ॥ ३७
अर्थानर्थान्तरे बुद्धिनिश्चितापि न शोभते।
घातयन्ति हि कार्याणि दृताः पण्डितमानिनः॥ ३८
न विनश्येत्कथं कार्यं वैक्कल्यं न कथं भवेत्।
लक्कनं च समुद्रस्य कथं नु न वृथा भवेत्॥ ३९
सयि दृष्टे तु रक्षोभी रामस्य विदितात्मनः।

भवेद्वचर्थामिदं कार्यं रावणानर्थामिच्छतः ॥ ४० न हि सक्यं कचित्स्थातुमविज्ञातेन राक्ष्मैः । अपि राक्षसरूपेण किम्रुतान्येन केनचित् ॥ ४१ वायुरप्यत्र नाज्ञानश्चरेदिति मितर्मम । न सस्त्यविदितं किंचिद्राक्षसानां वलीयसाम् ॥ ४२ इहाहं यदि तिष्ठामि स्वेन रूपेण संवृतः । विनाशमुपयास्यामि भर्तुर्रथश्च ह्याते ॥ ४३ तदहं स्वेन रूपेण रजन्यां हस्ततां गतः । लङ्कामभिपतिष्यामि राचवस्यार्थसिद्धये ॥ ४४

G, 5, 9, 44 B, 5, 2, 44 L, 5, 1, 43

36 D11 om. 36; G3 om. 36^{ab} (for both, cf. v.l. 35). T2 repeats 36 here (cf. v.l. 33). D10 om. (hapl.) 36-39; Ñ1 om. 36-39^b; S1 D2 T3 om. (hapl.) 36-38.—a) D5 कृतं (for कथं).—b) D1.3.4 राघवस्य महात्मन:.—V1 illeg. for 36°-37°. D3 repeats; G3 reads 36°d after 41.—°) D5.7.9 G1 तु (for च). Ñ2 V2 B D6 पद्येषं कथमेकांते; D1.3.4 एकां कथं तु(D3 च) पद्येषं; D8 (first time) एक एकां च पद्येषं.—d) Ñ2 V2 B1.3 रहितां; B2.4 निहितां; D1 हितेन; D3 रहितों (for रहिते).

37 Si Ñi Ds.10 Ts om. 37; Vi illeg. for 37° (for all, cf. v.l. 36).—") Ñi Vi भूताव्यर्था; B भूता स्थां; D1.3.4 संतोष्यर्था; Ds Ti Ck भूताथांक्षः Dii Cv द्ताक्षाथः; Cr.m.g as in text (for भूताक्षायां). Ñi Vi B D1.3.4.6.7.9.11 Ct विनद्यंति; Cr.m.g as in text (for विषयन्ते).—b) Bs -काले (for -काल-). D1.3.4 -विरोधिन: (for विवा:). Mi damaged from साम्रा in " up to तमः स् in d.—") Bi इंडम्; Do हतम् (for द्तम्). Dii विहलं नुनमासाय.

38 \$1 \$\text{N}_1\$ D2.10 \$T3\$ om. \$38\$ (cf. v.l. \$36\$). \$B3\$ om. \$38\$\$^ab.\$-\$^a\$) \$D11\$ -[\$\text{s}\$] नथांक्षरे (for \$^a\tauta\$). \$-\$\text{V1}\$ illeg. after \$\text{fi}\$ in \$^b\$ up to \$^d\$.\$-\$^b\$) \$V2\$ निश्चितार्था (for \$^a\text{niV}\$). \$D11\$ \$\text{fi}\$ (for \$\text{s}\$). \$-\$^o\$) \$B3\$ द्योतयंति (sic). \$\text{N}_2\$ द्य; \$B4\$ \$D5.7.9 \$[\$\text{g}\$] \$\text{g}\$; \$Cr\$ as in text (for \$\text{fi}\$). \$B2\$ \$D3\$ द्यातयेच्यंति कार्याणि. \$-\$^d\$) \$D11\$ \$\text{g}\$ a. (for \$\text{g}\$\text{ni}\$). \$\text{\text{C}}\$ \$Cr\$: द्यात्यवित \$\text{fi}\$ कार्याणीति | तस्माद्धांत्परतो 'बज्जनीया' इत्यर्थ प्रमादािक्षिततम्. \$\text{\text{\text{C}}}\$—After \$38\$, \$V2\$ reads \$41\$\$^a\$ for the first time, repeating it in its proper place.

39 D10 om. 39; Ñ1 om. 39⁶⁶ (for both, cf. v.l. 36). —) D3 इन् (for क्यं). —) D11 भवे (for भवेत्). D3 वैक्कड्येन क्यं सम. —) B1 हि; B4 D1.4 G1 तु (for च). —) Ñ1 V B2.4 D4-6.11 तु न; B1 हि न; B3 G3 च न; D2 न नु; D3 न च (for नुन). V2 D7.9 T M2 transp. न्या and भवेत्. S1 न निर्यं क्यं भवेत्.

40 °) Si Bi Dane [5] (4; N2 Vi Ba-4 & (for

तु). Vi illeg. from क्षो up to 40^d. Ds रक्षोभिर्यदि इइययं.—°) Bs इहायातं (for इदं कार्यं).—^d) Ñs Vs Bi.s रावणाद्धीमच्छतः; Bs परं पारमिहेच्छतः; Do रावणे-नार्थीमच्छतः.

41 V2 repeats 41^{ab} here (cf. v.l. 38). D9 transp. ab and ad.—a) Ñ V B2 D1.4.6.11 कथं सक्यमिंह (Ñ2 V1 B2 दा) स्थानुम्.—b) B अ (B2 [sup. lin. also दि जानेनेह: D3 प्रविज्ञातेन (for अबि?).—d) M1 (also as in text) देन वा (for देनचिन्). S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 न शक्यमिंट (V2 धुपि; D6 कमं साथि) मुं मया.—After 41, D8 repeats; while G3 reads 36^{cd}.

42 Ds reads 42 in marg. — °) V1 illeg. after [अ] अ up to °. T Ms न ज़ातरा (for नाजा °). — °) B4 इह (for होते). D4 reads मितां marg. B1 इति में बनेते मित: — B1 reads 42°-43° in marg. — °) Ñ V2 B2.4 D1.6-8 T2 G2 न हाज; B3 सवेंग्र; D5 न स्वग्न; Ck.t as in text (for न इस्ति). D6 T2 विदित्त (D6 °त:) (for [अ]विं?). — D11 om. 42°-43°. — °) V2 महातमनं (for बस्तीयसाम्). D7.9 Ct रक्षसां भीमकर्मणां.

43 Du om. 43°°; Bi reads 43° in marg. (for both, cf. v.l. 42). — Ni Di.4 [प्रृत्त (for [आ है). De दशोस; Ct as in text (for विद्यामि). — For 43° , Bs.4 Ds subst.:

122* इहाई स्वेन रूपेण यदि तिष्टामि संवृत:।

[Ds स्थास्थामि (for निष्ठामि). Bs सांप्रतं; Ds [अ]संज्ञान: (for सं $^{\circ}$).]

—°) \$1 Ñ V B D1-4.8.10 विनाशं(B2 न च तां) शीघ-मेप्यामि(D1 °प्यति); Ct विनाशसुपयास्यामि(as in text). — d) Ñ1 D1-4.8.11 T1 G2 हास्यते; Ñ2 V B D4.7 हास्यति; D3 कर्मणां; T2 नश्यति; T3 G2 हन्यते (for हीयते).

44 Vi illeg. for 44⁶⁸. — Din तद्भे. Die Gi स्रेह-; Cr.k.t as in text (for स्वेन). Ñe B Da.s G. 5. 9. 45 B. 5. 2. 45 L. 5. 1. 44 रावणस्य पुरीं रात्रौ प्रविश्य सुदुरासदाम् । विचिन्चन्भवनं सर्वे द्रक्ष्यामि जनकात्मजाम् ॥ ४५ इति संचिन्त्य हतुमान्स्यरस्यास्तमयं कषिः । आचकाङ्को तदा वीरो वैदेशा दर्शनोत्सुकः ।

तदनेनेव रूपेण. —°) B2 D11 M3 अधि:; Cr.k.t as in text (for अभि-). B2 D6 -यमिन्यामि; Cr.k.t as in text (for -पति°).

45 ") Ñı लंकां; Ds रम्यां (for रात्रों). — 6) Sı Dıo च; Dıı स; Mı [मा]जु; Cr as in text (for सु-). Bɛ संप्रविदय दुरासदां. — °) Dर-७ प्रविदय (for विचिन्वन्). Šı च वनं (for भवनं). Ñɛ Vı B Ds.० भ(Bs.० भु)वनानि विचिन्वानो (Ds "न्वंश्च); Dıı विचिन्वंतिमदं सर्वं. — After 45. Bɛ ins.:

123* यत्र तिष्ठति सा देवी रामस्य महिपी प्रिया।

46 B₃ om.; V₁ illeg. for 46^{a6}, — a) S₁ Ñ₁ B₄ D_{5.6} संचित्र (sic); Ñ₂ D₇₋₉ निश्चिस (for संचिन्त्य), V₂ मनसा (for हुनु°), — b) Ñ V₂ B_{1.2.4} D_{1.2.11} G₂ [अ]-स्त्रमनं; D₄ °समं; C₁ as in text (for °मयं). S₁ Ñ₂ V₂ B_{1.2.4} D_{2.10} प्रति; Ñ₁ D_{1.4.11} तदा; G_{1.2} हृति: (for कृपि:). D₃ सुग्रीवसचिवस्ततः; D₆ सुर्यस्याप्तवनं प्रति, — c) D₅ तथा (for तदा). — For 46^{cd}, S₁ Ñ₁ V₂ B₄ D_{1.2.4.10.11} subst.:

124* चकाङ्क्षे मनसा वीरो वैदेहा दर्शनं तदा।

[Śi Ñi Dio आकांक्षन् (for चकाक्ष). Ñi illeg.; Be धीरो (for बीरो). Be दर्शने (for °नं). Ñi Di.e.ii प्रति (for तदा).]

—Then \tilde{N}_1 V₂ B₄ D₁₁ cont.; while \tilde{N}_2 V₁ B₁₋₃ D_{3.6} subst. for 46^{cd} :

125* रक्षसामन्तरप्रेक्षी तस्थावाश्चित्य काननम् ।

[D11 अंतरं (for अन्तर-). D11 तस्याक्ष (for तरथाव्).];
--Thereafter D3 cont.; while D5.7-9 S ins. after

126* सूर्ये चास्तं गते रात्रौ देहं संक्षिप्य मारुति:।

[After रात्री, Ta repeats erroneously 45 and the prior half of 126 Da वीयेवान् (for माहति:).]

— • /) D5.7.9 Ct वृषदंशक-; D8 एव दंशक-; Cr.m as in text (for पृषदंशक-). D7.9 G1 [s]थ (for सन्). S1 Ñ1 V2 D1.2.6.10.11 द्विदंश(D2 असर)आत्र:(D11 °त्रं) स किपर्: M2 वृषदंशमात्र: स किपर्: (hypm.) (for °). M1 किपरत (for बभूव). D2 मार्जारमात्रो भूत्वा तु पुरुवे-द्वातिकमः. अ Cr.m.g: पृ(Cg वृ)पदंशकमात्रः! (Cm पृषान्मृपिकान्दशतीति पृषदंशो मार्जारः!) विद्यालमात्रः (Cg ° छप्रमाणः)। (Cr.m "ओतुर्विद्यारो मार्जारः पृषदंशक आखु-

पृषदंशकमात्रः सन्यभृवाद्भुतदर्शनः ॥ ४६ प्रदोषकाले हनुमांस्त्र्णसुत्पृत्य वीर्यवान् । प्रविवेश पुरीं रम्यां सुविभक्तमहापथाम् ॥ ४७

भुक् " इत्यमरः)।; Ck : पृपदंशक आखुभुग्विडालः। तन्मात्र-स्तःप्रमाणः।; Ct : वृपान्म्पकान्द्शतीति वृपदंशको मार्जारस्त-न्मात्रस्तःप्रमाणः, % —For 46°, Ña Vi B Do subst.:

127* वृपदंशप्रमाणस्तु ततो भूत्वा गतेऽहाने।

[Bs.s -प्रमाणं (for °णस्). Ñe द्विदंशपरिमाणं तु (for the prior half).]

—After 46, \tilde{N}_1 \tilde{N}_1 $D_{1-4,10,11}$ ins.; while \tilde{N}_2 V (Va first time) B De ins. l. 3-7 (transposing l. 3 and 4) after 5.3.4^{ab}:

128* स तु पर्वतस्रद्भस्थः पुरीमाश्रित्य वानरः।
श्रालोकयामास तदा पुरंदरपुरीसिव।
अनेकजनसंपूर्णामुद्यानवनशोभिताम्।
सुविभक्तमहारथ्यां चत्वरापणमण्डिताम्।
सज्जयशोपकरणां प्रभृतवलवादनाम्। [5]
हृष्टराक्षससंपूर्णां सर्वकामसमृद्धिनीम्।
शिलाप्रवालवेदुर्यमुक्ताकाञ्चनराजतेः।
आजमानां गृहेः श्रेष्ठेनेक्षत्रेर्गगनं यथा।
निविष्टां पर्वतस्याप्ने प्रियामक्करातामिव।
उत्सिक्तरवलिसेश्च राक्षसेरावृतां पुरीम्। [10]

[(l. 1) Ñi Di.4 सीतादर्शनमन्विच्छन् (Ñi °न*** [illeg.]); Ds अथ पर्वतरहंगस्थां (for the prior half). Ds आक्रम्य (for आश्रिख). —After I. 2, D4 ins. 142*. -(1. 3) Śı Dı.10 -संकीणांम् (for -संपूर्णास्). Ñ2 V B De अनेक्योजनायामाम् (for the prior half). Ñ V2 B2 De.11 -शत-; Bs -बर- (for -बन-). V1 (after corr. as in text) -सेवितां (for -शोभिताम्). —(1.4) Da सुविभक्तां. Bs -महारण्यां (for °रध्यां). Śi Ñ2 V2 B D6.10 -शोभितां; V1 -सेवितां (for -मण्डि°). —Ba om. l. 5. —(1.5) Ñ शका-(for सब्ब-). V2 भेन्न- (for -यन्न-). S1 D10 -नर- (for -बल-). —(1.6) V₂ इस-; D11 दुष्ट- (for इष्ट-). B4 -समुद्रिरी (for -समृद्धिनीम्). Ña De पताकाशतमालिनीं; Va सर्वकर्नेप्रवर्धिनीं (for the post. half). —(1.7) মা illeg. after গ্রিকা up to 55°. V1 D1-4.6.11 -बेह्ये- (for -बेद्ये-). \$1 D10 शिलाप-(Śi °ख [sic])वाङ्वेड्येर् (for the prior half). Br -राजितै: (for -राजितै:). No Vo De मुक्तार(Vo °रा) जतकां वनैः (for the post, half). —(1, 8) Si राक्षतानां (for आजमानां). D2.3.10 गृह- (for गृह:). —(1. 9) \$1 D2.10 लंकाम् (for प्रियाम्).]

47 Ñi illeg. for 47 (cf. v.l. 125*). Ñs V (Vs after 1°d first time) B Ds read 47, 53 and colophon after 5.3.1.—") Ñs V B Ds प्रदोषसमये थी

[46]

प्रासादमालाविततां स्तम्भैः काश्चनराजतैः । शातकुम्भमयैजीलैर्गन्धर्वनगरोपमाम् ॥ ४८ सप्तभौमाष्टभौमेश्च स दद्र्भ महापुरीम् । तलैः स्फाटिकसंकीणैः कार्तस्वरविभृषितैः ॥ ४९ वैद्र्यमणिचित्रैश्च सुक्ताजालविभृषितैः ।

48 Ñi illeg. for 48 (cf. v.l. 128*). Mi damaged up to प्राप्ता in " (cf. v.l. 47). Ñe V B De om. 48-51.—) Dr.9 -संतिभै: (for -राजत:).—) Si Di-4.10 -कोंभमयर; Ds.7-9 -कुंभितभैर; Cg as in text (for -कुम्भमयर).—) Si Di-4.10 -[उ]पमै: (for -[उ]-पमान्.) % Cg: शातकुम्भमयेंजीलें श्लोपलक्षिताम् । गम्धयंनगरोपमापिति। गम्धयंनगरं नाम नानारत्वमयगोपुरप्राप्तादादि-युक्तनगरादिवद्वासमानमञ्जवित्रं तद्वदाश्चर्यावहामित्यर्थः। यथोक्तम्— अनेकरलाङ्गित ले विराजते पुरं पताकाव्वजतोरणान्वतम्। यदा तदा हित्तमनुष्यवाजिनां पिवत्यस्गभृति रणे वसुंघराः इति. %

49 Ni illeg. for 49 (cf. v.l. 128*). Na V B De om. 49 (cf. v.l. 48). —) Gs सं- (for स). Ds Gs transp. स and दृदर्श. —) T: स्तंभै: (for तलै:). T: स्फरिक- (for स्फा°). Dາ-अ Ck.t स्थलैः स्फटिकसंकीर्णैः .— व) Ds-परिष्क्रतैः (for -विभूषितै:). % Cr : सप्तभौमाष्टभौमै: । भूमौ भवन्तीति भौमानि तलानि। सप्त भौमानि येषां ते सप्तभौमाः। अष्ट भौमानि येषां तेऽष्टभौमाः। सप्तभौमाश्राष्टभौमाश्र तैः। प्राप्ता-देरिति दोष: ।; Cm : भूमिषु भवन्तीति भौमानि तलानि । सप्त भौमानि येषां ते तथा। एवमष्टभौमाः। तैः प्राप्ताहैरिति होषः।; Cg: सप्तभूमाष्टभूमेश्चेति। भूनिशब्देनासनशयनादियोग्यं तल-मुच्यते। सप्त भूमयो येषां ते सप्तभूमाः। "कृष्णोद्क्पाण्डु-संख्यापूर्वाया भूमेरजिन्यते " इत्यच्समासान्तः। एवमष्टभूमाः। सप्तभूमादिशब्देन तारशाः प्रासार्विशेषा उच्यन्ते । यदा प्रासादै-रिति शेष:। तैरुपलक्षिताम्।; Ck: " कार्तस्वरविभूषितैः" इत्यत्र च प्रक्षेपस्थलत्वादेकार्धस्य प्रक्षेपः कचित् ।; Ct : सप्तेति । भूमीनां समृहैः सप्तसंख्यावयवयुक्तिराज्ञिताम्। स्फटिकसंकीणैः स्फटि-

तरुः शुशुभिरे तानि भवनान्यत्र रक्षसाम् ॥ ५० काञ्चनानि विचित्राणि तोरणानि च रक्षसाम् ॥ ठङ्काष्टद्योतयामासुः सर्वतः समलंकृताम् ॥ ५१ अचिन्त्यामद्भुताकारां दृष्टा लङ्कां महाकपिः ॥ असीदिपण्णो हृष्ट्य वैदेशा द्यानोतसुकः ॥ ५२

G. 5. 9. 62 B. 5. 2. 52 L. 5. 1. 57

करवलियोः स्थलेरित्यथेः। स्थलं भृः। "तलैः" इति पाठेऽपि स एवार्थः। तेस्तः प्रासादेरिति होषः, % —For 49, Si Di-4.10.11 subst.:

129* ददर्श बहुभौमांश्च सप्तभौमांश्च वानरः। तळः स्कटिकमंत्रीतेः प्रासादैः स्वर्णभृषितैः।

[D4 om. up to the prior half of l. 2.—(i. r) D11 भूमी बहुआ (for बहुभीमोद्ध), S1 म आसादांद्य (for सप्त-भीमोद्ध).—(i. 2) S1 ताले:; D3 जले: (for तले:), D11 नल-स्काटिकसंबीने: (for the prior half).]

50 Ñi illeg. for 50 (cf. v.l. 128*). Ñ2 V B De om. 50 (cf. v.l. 48). D7.9 om.(hapl.) 50°6. — 6) D5 -विराजित: (for -विभृषिते:). Ś1 D1-4.10.11 मुकास (D1.3.4.11 °र)जतवित्रिते:. — After 50°6, Ś1 D1-4.10.11 ins.:

130* आजमानैर्युद्दश्रेष्टीविसुद्धिरिव चित्रितै:।

[D1.4 गृहै: (for गृह-). St D2.10 आजमानां गिरिश्रेशेर् (for the prior half). D1.4 तोयदै: (for चित्रिनै:).]

—Ds om. 50°d. Mi damaged for 50°. —°) Ši Di.4 ताकुँ:; Di.2 तेम्तै: (for तकुँ:).

51 Ñi illeg. for 51 (cf. v.l. 128*). Ñ2 V B D6 om. 51 (cf. v.l. 48). —) G3 च चित्राणि (for विचित्राणि). —) G1 चित्रिशानि (for तोरणानि). S1 D2.10 रा (D10 र) अतिभूषितानि च; D1.5.4.11 तोरणान्युच्छ् (D5 शिय) तानि च. —) G2 सर्वय (for अवेत:).

52 Ñi illeg. for 52 (cf. v.l. 128*). Ñ2 V B De read 52 after 5.3.12° -) Ñ2 V2 B De हन्मान्मास्तात्मज्ञः. % Cr: अचिन्त्यामिति । विषण्णो हष्टश्च विवेदा। चिन्तायाश्च विषयत्वादिपादः। अद्भुताकारस्वाद्धपः। यद्वा अचिन्त्यां प्रवेदाचिन्ताविषयभृताम्। अद्भुताकारां प्रवेष्टम-चिन्त्येषु दुर्गेषु १ पुरीम्। अतो विषादः। Cm: विषण्णो स्ट्रश्चेति । अच्युतत्वादृष्टश्च । ; Cg: अचिन्त्येति । विषण्णो ह्रष्टश्चेति । अचिन्त्या दुष्प्रवेदोति च विषण्णः। यतोऽद्भुताकारा, अतो विस्मयनीयत्या हृष्टः। Ck.t: अचिन्त्या-मशक्यान्वेपणचिन्ताम्। अयं विषादृहेतुः। अद्भुताकारामित्ययं (Ct °मिति) हर्षहेतुः. %

53 Ñi illeg. for 53 (cf. v.l. 128*). Ñs V B De read 47, 53 and colophon after 5.3.1.—*) Śi Dane को पोंडुराझान-; Ña V स पांड(Ña क्ट्रा)रोड्न : B G. 5. 9. 0 B. 5. 2. 53 L. 5. 1. 58 स पाण्डुरोद्धिद्धविमानमालिनीं
महार्हजाम्बृनद्जालतोरणाम् ।
यशस्त्रिनीं रावणवाहुपालितां
क्षपाचरैभीमवलैः समावृताम् ॥ ५३
चन्द्रोऽपि साचिव्यमिवास्य कुर्वस्तारागणैर्मध्यगतो विराजन् ।

ज्योत्स्नावितानेन वितत्य लोक-मुत्तिष्ठते नैकसहस्ररिक्मः ॥ ५४ शङ्खप्रमं श्लीरमृणालवर्ण-मुद्गच्छमानं व्यवभासमानम् । दद्रश्च चन्द्रं स कपिप्रवीरः पोष्ठ्रयमानं सरसीव हंसम् ॥ ५५

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे द्वितीयः सर्गः ॥ २ ॥

स पांड(Be °ड्ड)रोड्दल-; D1.3.4 तां पांडुरोड्दल-; D5-7 Ck.t स पांडुराविद्ध-(D6 °रोड्दल-); D11 तां पांडुरो इंद्ध-; G1 स पांडरोबद्ध-; Cr.m as in text (for स पाण्डुरोद्दिद्ध-). V2 -वितान- (for -विमान-). M1 damaged from नीं up to न in 6. D5 -शालिनीं (for -मा?). D2 स पांडुरोविद्धगदामिमालिनीं, —6) S1 N2 V B D1-4.6.10.11 -वित्र-(for -जाल-). D6 -तोरणे (sic). —6) D6 वशस्त्रिनो (sic). D2 -पालितां पुरीं (for -बाहुपालितां). —6) S1 D1-4.10.11 G2.3 निशाचरेर् (for सपा?). D1.3.4 समाश्रितां; D7.8 सुपालितां; G1 दुरासदां (for समावृताम्). Ñ2 V B D6 विवेश लंको इनुमानमहाकपि:.

54 Ni illeg. for 54 (cf. v.l. 128*). N2 V B De om. 54-55 here and ins. before 5.4.1. - 3) \$1 D2.10 [5]स्य; D1.3.6 च (for sिq). Si D2.10 हवापि; D1.3.4 इवाशु; G2 अधास्य (for इवास्य). Dn चंद्रश्च सांनि-ध्यमिवांशु कुर्वतात्. - Da transp. 6 and ". - 6) Sı Da Ta Mi विशासयन ; Dii °जते; Cr.m.t as in text (for °जन्).—°) D3 om. वितानेन, S1 D2.10 विचिं(D10 °िव)त्यः Cr.m.g.t as in text (for वितत्य). D1-4.7-9.11 Cr.m.t लोकान् ; Cg लोकम् (as in text). — d) D1.3.7.9 G1 Ck.t [5]नेक- (for नैक-). \$1 D2,12 समुहिथ(D2 उत्तिष्ठ)तोनेकसद्दश्चरिमः; D4 उत्पत्रिते नेक°. 🛞 Cr : चन्द्र इति । सहस्ररियज्योतस्रावितानेन लोकान्वितत्यास्य साचिव्यं कुर्वश्विव कुर्वश्चेव विराजनमध्यगतस्तारागणैः सहोत्तिष्ठते प्राहुर-भृदिखन्वयः। नैकसहस्ररिक्मिरित्यत्र नशब्दस्य सुप्सुपेति समासः। सागरमैनाकदिवाकरादिवज्ञन्द्रोऽपि साचिव्यं कुर्वन्प्रादुरसूदि-त्यिषशब्देनावगम्यते ।; Cm: ज्योत्स्नावितानेन लोकान्वितत्य विसारीकृत्यास्य इन्मतो मैनाकसिन्धुवरसाचिन्यं कुर्वन्निय कुर्वश्चेव विराजन्मध्यगतस्तारागणमध्यगतस्तारागणैः सहोत्तिष्ठते प्रादुरम्दिलन्त्रयः । ; Cg: चन्द्रोऽपीति । मध्यगतः संनि-धानात्तारागणमध्यगतः। तारागणैरिति सहयोगे नृतीया। ज्योरस्ना-वितानेन लोकं वितत्य स्याप्योतिष्ठत साविभवति सा। "उदोऽ न्ध्वंकर्मणि ' इत्यात्मनेपद्म् ।; Ck: मध्यगतः स्वमध्यगत इलयी:। इदं तु सम्यगवलोकनसायनम्। उत्तिष्ठते सम। छान्द- समायनेपदम् । अनेकसहस्रशब्देन प्राचुर्यमात्रं लक्ष्यते । पूर्ण-चन्द्र इति यावत् ।ः С : मध्यगतः खमध्यगतः। अनेकसहस्रेत्य-नेन पूर्णस्वम् । अनेकस्ययेय सहस्रेत्यनेन विवरणम् । उत्तिष्ठते । आपस्तकः । ज्योत्स्रावितानेन लोकान्वितत्यावार्य सम्यगवलोकन-साधनतयाऽस्य इन्प्रतः साचिच्यं साहाय्यं कुर्ववित् । नतु खमध्यगतस्य प्रदोष उद्योऽप्रम्यां न तदा पूर्णस्वम् । पूर्णस्य तु न खगमध्यगतस्योद्य इति चेत्र । शुक्तेश्वाद्यां खमध्यसमीप-गतस्वेन मध्यगतस्योपचारात्पूर्णस्यं च पूर्णकल्पत्वेन व्यवहतम् । यद्वाऽनेकन्यूनाः सहस्रं रइमयो यस्येति मध्यमपदलोपितस्युरुप-गमां बहुवीहिः। अत एव रात्रिरोषे हन्मत्यशोकवनिकास्थे सीता-सविधे रावणस्यागमनकाले दीपिकावर्णनं कृतम् । तेन हि तदा चन्द्रास्तानुमानम् । सा चेयं मार्गद्वापिस्य । फाल्गुने लङ्कायां प्रविधायाः सीतायाः " वतंते दशमो मासो द्वौ तु रोपौ प्रवंगम " इति हन्मन्तं प्रति वचनात् । हरणद्दिन एव च सीताया लङ्काप्रवे-शनं रामभयादिति स्पष्टमेन ्

55 Ñi illeg. for 55^{ab} (cf. v.l. 128*). Ñ2 V B D6 om. 54-55 here and ins. before 5.4.1. — D1 क्षीण- (for क्षीर-). D11 -प्रणाल- (for -मृणाल-). — D1 -प्रणाल- (for जुरू). Ši D2.10 दिवि भासयंते; D1.3.4.11 व्यवभासयंते; T1.3 व्य (T3 हा)वभास्य-मानं (for व्यवभास'). D5 T2 हाउस्कार्यं हावभासयां. —) T1.3 G3 M3 हिर- (for क्षि-). —) Si D10 प्रोष्ट्रीयमानं (for पोप्ट्रय'). % Cr.m.t: पोप्ट्रयमानं भृशं प्रवमानम् १६ Ck: पोप्ट्रयमानं यङ्ग्वाच्छानम् . % Ñi illeg- for इसम्.

Colophon. — Sarga name: \$1 B4 D10 हनुमहंका-प्रवेश:; Ñ1 हनुम * * * * * * ; Ñ2 V Bs D2..6 लंकाप्रवेश:; B1.2 हन्मिलो लंकाप्रवेश:; D1.4 हन्मिचिता; Ds हनुमिचितनं; D11 लंकाप्रवेशे हन्मिचितनं. — Sarga no.: (figures, words or both): \$1 Ñ1 B1 D1.2.4.10.11 om.; Ñ2 V1 B2-4 D6 9; V2 I; D3 4. — After colophon, Ds concludes with साम; G M2 with श्रीसामाय नम: — After 5.2, D6 reads for the first time 5.3.18-19 repeating them in the proper place. 3

स लम्बशिखरे लम्बे लम्बतोयद्संनिभे । सत्त्वमास्थाय मेथावी हतुमान्मारुतात्मजः ॥ १ निश्चि लङ्कां महासत्त्वो विवेश कपिकुञ्जरः । रम्यकाननतोयाढ्यां पुरीं रावणपालिताम् ॥ २

3

No V B cont. the previous Sarga; M1 begins with श्रीरामाय नम:.

1 Cv missing up to 5.3.24. No Vi.2 (first time) B Do om. 1^{ab} . Va (except 2^c-3^b) repeats st. 1-5 (reading 3°-46 after 4°d) before 18 (including star passages). —) Śi Di ललंब; Dio ललस्ये (sic) (for स छम्ब-). \$1 D2.8-10 रम्ये; Ñ1 D1.3.4.11 तस्मिन ; Cr.m.g.k.t as in text (for लम्बे). % Cr: लम्बे लम्ब-मानाकारे । लम्बतीयदसंनिभे । लम्बदीखरे लम्बपर्वनदीखरे ॥ Cm लम्बे लम्बाकारे। लम्बदीखरे लम्बगिरिशक्के।; Cg : लम्बे लम्याल्ये । लम्बशिखरे लम्बगिरिविखर इति चाहुः । यद्वा लम्बे लम्बमान इव स्थिते। लम्बदीलरे ब्रिक्टदीलरे ।; Ck: स लम्बेऽलम्बशिखर इत्यादि । लम्बे लम्बपर्वते । अलम्बदि।खरे उन्नतशिखरे । अत एवालम्बतोयदसंनिभे । परस्तु लम्बे लम्ब-माने लम्बस्य क्षिखर इत्यादि । किं तेन लम्बस्य झिखरे लम्ब-ताबदबलम्बमानं दृष्टम् ! उत मधुपटल्यां(°ला ?)दिति न जानीमः ।; Ct : लम्बशिखरे उन्नतशिखरे लम्बे लम्बाख्यपर्वते. अत एव लम्बतोयइसंनिभे. % - No partially illeg. for 1cd. Na V B De (after 19 first time; preceded by App. I[No. I]) read 1ed (Va 1ed first time), 5.2.47, 53 and colophon after 17. -) Bs एवम् (for सरवम्). — ") D7.8.11 M1.2 Cr हन्मान् (for हनु °). No V1,2 (first time) B De तस्रो मारुतनंदन:.

2 V2 repeats 2^{ab} (cf. v.l. 1). V1 illeg. from 2^{ab} up to द्वा in 131*. — a) Ñ2 V2(first time) B D6 -तेजा: (for -सरवो). — b) M1 damaged from र: up to तो in 2°. Ŝ1 Ñ1 V2(second time) D1-4.10.11 जगाम (for विवेश). Ñ2 B2(also in marg. as in D6).4 प्र(B4 प्रा) वेहयनमारतासम्बः; V2(first time) B1.3 D6 प्रा(V2 प्र) विश्वत् (B3 प्रवेष्ट्रं) मारतासम्बः: —After 2^{ab}, Ñ2 V(V3 first time) B D6 ins.:

131* निविष्टां पर्वतस्थाये छङ्कामङ्करातामिव।

[V1 illeg. up to हा. V2 निविद्य: (for °द्यं).]
— Ñ2 V1.2(first time) B D3.4 om. 2°-3°. —°) \$1
Ñ1 V2 D1.2.4.10.11 रस्यां कांचनवेदसाट्यां.

3 N₂ V_{1,2} (first time) B D_{2,6} om. 3⁴⁵ (cf. v.l. 2). The sequence of st. 3-11 (including subst.

शारदास्त्रुथरप्रस्थेभैवनैरुपशोभिताम् । सागरोपमनिर्घोषां सागरानिलसेविताम् ॥ ३ सपुष्टवलसंग्रुप्तां यथैव विटपावतीम् । चारुतोरणनिर्युहां पाण्डरद्वारतोरणाम् ॥ ४

G. 5. 9. 38 B. 5. 3. 4 L. 5. 2. 4

and ins.) in Ñ2 V1.s(first time) B D6 is 7^{ed} (B3 om.), 3-4⁶(all om. 3^{ab}), 128* (l. 3-7), 8°-10, 5-6^b, 4°^d, 7^{ab}, 11, 8°^b,—^a) Ñ1 illeg. up to प्र. 5. D10 -[अ]अगगः; D2 -[अ]अगर- (in marg.); D11 -[अ]ओ" (for -[अ]-अगगः).—^b) G3 भवनेद्र (for °द्). S1 Ñ1 V2 D1.2.4.10 प्रतिमंत्रितां; G2 चोप° (for उपशोभिताम्).—After 3^{ab}, S1 Ñ1 D1.2.4.10,11 read 6^{ab} and 4°^d. V2 repeats 3°^d (cf. v.l. 1).—°) Ñ2 B2 -िनचींरां (for °qi).—^d) S1 V2 (second time) D10 -ची (D10 -चा) जिनां; D2 -नीतितां (sic); D11 -चांछितां (for नेविताम्). Ñ1 D1.2.4 अपीचानिळवींजितां.

4 For sequence in Ñ2 V B D6, cf. v.l. 3. V2 repeats 4 (cf. v.l. 1).—a6) D5 न्दलि- (sic) (for न्दल-). D7.9 -संपुष्टां; D8 G1.3 M3 -संपुष्टां; T3 -संपुक्तां (for -संगुप्तां). Ś1 Ñ1 V2 (second time) D2.10.11 सुवणंस(Ñ1 D11 विद्वा; V2 2) चित्रां गुप्तां; D1.3.4 सुवणं-चित्र(D1 वर्षां)तां गुप्तां; M1 सुदुर्गां राक्षसंगुप्तां (for 6). Ś1 Ñ1 V2 (second time) D1-4.10.11 तथेव (for य0). Ś1 विद्यावृतां (for वर्ताम्). Ñ2 V1(illeg.).2 (first time) B D5 सुगुप्तां राक्षसंदेण यथंद्रेणामरावर्ती. —After 46, D3 reads 7-12 (preceded by 138*); while D8 ins.:

132* वस्त्रोकसारप्रतिमां गुप्तां रक्षोगणैर्मृशम् ।

—After 4^{ab}, G2 reads for the first time 5°-6^b, repeating them in their proper place. —Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 read 6^{ab} and 4°d after 3^{ab}. D3 reads 4°d after 6^{ab}. —°) V1.2 (first time) B3 D1.2.4.4.8. 10.11 -निर्मुदां (D3 °दां); B1.4 -निर्मुदां; D3.9 -निर्मुदां (D8 °दां); C1.m.g.k.t as in text (for -निर्मुदां). —d) Some MSS. and C1.m.k पांदर-; Cg as in text (for पाण्डर-). B2 -मोपूरां (for -नोरणाम्). Ś1 Ñ V1.2 (first time) B1.4 D1-4.6.10.11 पांडरदा (D10 °आ) रगोपूरां; V2 (second time) पांडरवारगोपूरां; B3 साहमाकारगोपूरां. —After 4, Ñ2 V1.2 (after 4, first time) B D4 ins.:

133* महाशक्तिमहाचक्रशासप्रहरणायुचाम्।

[Vs -नादवक (for -चक्रवास-), V1 illeg, after प्र. N2 Ds -[आ]युत्रां.]

-After 4. G1 reads 6°d for the first time, repeating it in its proper place:

G. 5. 9. 55 B. 5. 3. 5 L. 5. 2. 5 श्रुजगाचिरतां गुप्तां श्रुभां भोगवतीिमव । तां सविद्युद्धनाकीर्णां ज्योतिर्मार्गनिपेविताम् ॥ ५ चण्डमारुतिहादां यथेन्द्रस्थामरावतीम् । श्रातकुम्भेन महता प्राकारेणाभिसंवृताम् ॥ ६

5 For sequence in Ñ2 V B De, cf. v.l. 3. V2 repeats 5 (cf. v.l. 1). Ds T2 M2 om. 5-6^b. Ds om. 5^{cb}. —^c) M1 सुजंग- (for सुजग-). Ñ1 द्रमां (for मुज़ां). S1 V2 (second time) D1.2.4.10.11 सुजंगचरि (V2 [second time] D2 °रिच) जासुमां. —^b) M1 damaged from मि up to जा in 5°. Ds गुद्दां (for सुभां). —For 5^{cb}, Ñ2 V(V2 first time) B De subst.:

134* धन्विभवेलिभिवीरैः ग्रूलपट्टिशपाणिभिः। रक्षितां राक्षसैघीरैनांगैभीगवतीमिव।

[Vi illeg. from ৰ in l. 1 up to বৰ্গ in l. 2.—(l. 1) cf. 5.2.21^{ab}. Bi.s -খাইখি: (for -पाणिसि:).—(l. 2) cf. 5.2.20^{ab}. Bi om. from the post. half of l. 2 up to the prior half of l. 2 of 135*.]

-Thereafter all the above MSS. cont. :

135* उश्सिकैरविलसैश्च भोगिभिर्विलिभः सदा। संपूर्णं राक्षसैभीमैर्गुदामाशीविषित्व।

[(l. 1) B1 उच्छितेर्; B3 मिसीर् (for उत्सिनीर्). V1 उ * * * * लिसेश (illeg.) (for the prior half). V3 बहुमि: (for बलिमि:).—For l. 2, cf. 5.2.21^{ed}.]

—Gs repeats 5°d (cf. v.l. 4). —d) D7-9 M1 -नाग-; G1 -नागे (for -नागे-). —For 5°d, Ś1 Ñ V1(illeg.).3 B D1-4.6.10.11 subst.; while V2 B2 only repeating here:

x36* साञ्जज्योतिर्गणाकीणां विद्युज्ज्वालामिमण्डिताम्।

[\$1 Dzo साओ; B4 सर्व-; Dzz ग्रुज़- (for साध-). Ñ2 B2 (first time) -कुल- (for -गण-). V2 (second time) विद्यानाला- (for °ज्ज्वाला-). Ñ2 V2 (first time) B (B2 both times) D6 -पोडितों (for -मण्डिताम्). D3 साअविद्युद्दान-कीणाँ(sic) ज्योतिगुंशनियेश्र्ते.]

-Thereafter, N1 V2 cont.:

137* विद्योतमानां शरदि द्यामिव द्युतिशास्त्रिनीम्। [Ñ1 -मालिनीं (for -शास्त्रिनीम्).]

6 For sequence in Ña V B Ds, cf. v.l. 3. Śi Ñi Diss. 4.10.11 read 6 at and 4 after 3 at Ga repeats 6 here (cf. v.l. 4). Ds Ta Ma om. 6 at (cf. v.l. 5). — b) Ds बज्ज- (for चण्ड-). Di. 4.10 - संहादी; Ds (after corr. as in text) Mi - संकाता; Ck as in text (for निहादों). Śi Ñi Ds.11 चाह (D2.11 चंद्र)मास्वतंहा (Śi क्रा)दों; Ña V B Ds चंद्रमास्तरंत्रस्त्रणों; Ma मैद्मास्त-

किङ्किणीजालघोपाभिः पताकाभिरलंकताम् । आसाद्य सहसा हृष्टः प्राकारमभिपेदिवान् ॥ ७ विस्मयाविष्टहृदयः पुरीमालोक्य सर्वतः । जाम्बुनदमयैद्वरिवेद्वर्यकृतवेदिकैः ॥ ८

संचारां (for "). Šī Ds.10 यथा स्वर्गे; Ñī यूथैरिप; Ñ2 V B De शक्रस्वे (De °स्य)व; Di.ii त (Dii य)थेव हि; Ds यथै-वापि; Dr.9 G1.3 यथा चापि (for यथेन्द्रस्य). D4.8 M1 यथावड (D4 यथेवम)मरावतीं (for b). G2 (second time) संद-मारुतसंचारामतीवश्रभदर्शनां. अ Ck : अमरावतीमिव स्थिताम । अमरा अखां सन्तीत्यमरावती चौारेत्यथीः। "मतौ बहुच" इति दीघोंऽसंज्ञायामप्यार्षः । न स्विहेन्द्रपुरीसंज्ञोमरावतीशब्दः। उक्तलक्षणाभावात् । लङ्काया उक्तसुसाद्दयम् । सालैकारराश्रस-वत्वाद्वतदीपप्रदीपनित्यप्रकाशमार्गत्वात्सदा बङ्घोपबहरूत्वाञ्चाः Ct : अमरावतीमिव स्थिताम् । अत्रामराः सन्त्यस्यामित्यमरावती द्यौः । असंज्ञायामपि ' मतौ बह्वचः ? इत्यापों दीर्घः । न स्विहेन्द्र-प्रयमरावती । उक्तलक्षणाभावात् । लङ्काया उक्तस्यसाद्दयं च सारुंकारराक्षसवत्वाद्वलवद्दोपवाहुल्याचेति कतक:. % -- After 6ab, Da reads 4od. - Na V B De om. 6od; G1 repeats 6°d here (cf. v.l. 4). -) \$1 D1-5.10.11 -कोंमेन; Cr.k.t as in text (for -क्रम्भेन). —) Si Ni D1-4.20.11 सुसं(S1 Ñ1 समा)वृतां (for [अ]मिसंवृताम्). -After 6, S1 N1 D1.2.4.10.11 ins., while Ds ins. after 4ª3:

138* महाचयाद्वालवती यञ्चशस्त्रसमावृताम्।

[Ś1 Ñ1 D10 महाशय- (for °चय-).]

7 For sequence in Ña V B De, cf. v.l. 3. Da reads 7-12 (preceded by 138*) after 4^{ab}. V1 om. 7^{ab}. — be ज्वाल- (sic) (for -जाल-). Si Ñi D1-4.10.11 निवांषा; Ña Va B De -वाचा (V2 °*)लां (for -बोपासि:).— Si Ñi D1-4.10.11 बहु (D11 बपु [sic])रलसमावृतां. —Ba om. 7^{ad}.— Si Da स (Si च) कपिर; Gi स महा (for सहसा).— Si Dio सोम्युपेदिवान्; Da इव वेगवान्; Cr as in text (for अभिषेदिवान्). Da प्राकारमुक्षेदिवान्.—For 7^{ad}, Ña V B1.2.4 De subst.:

139* कृत्स्नामालोकयामास प्राकारमधिरुद्ध सः।

[Va स इस्लाम् (hypm.). Bi अभि- (for अधि-). Vs पुरंदरपुरीमिन (for the post. half).]

8 For sequence in Ña V B De, cf. v.l. 3 and for sequence in Da, cf. v.l. 7.— b) M1 damaged from क्य up to द in c. Si Ñ1 D1-4.10.11 दानर: (for सर्वत:).—For 8⁸⁵, Ñ2 V B De subst.:

.. 140 विस्तयोत्फुछनयनः समन्ताद्वलोकयन्।

मिणस्फटिकमुक्ताभिर्माणकुट्टिमभृपितैः । तप्तहाटकनिर्पृहे राजतामलपाण्डरैः ॥ ९ वैदूर्यतलसोपानैः स्फाटिकान्तरपांसुभिः । चारुसंजवनोपेतैः समिवोत्पतितैः ग्रुभैः ॥ १०

[B: समंताच विलोकसन्; Bs दिशो दश विलोकसन् (for the post. half).]

- —°) Bः -महा- (for -मथेर्). Si Ñi Di-4.10.11 जालेर् (for द्वारेर्). % Cr: जाम्बृनदमयेद्वीरेरिस्युपलक्षणे तृनीया। राजदंसिनेपेबितेरिस्यन्तं विशेषणिविशिष्टेद्वीरेर्पलक्षितां लङ्कां नगरीं समीक्ष्येति सम्बन्धः ।; Cm: जाम्बृनदमयेद्वीरेरिस्युपलक्षणे तृतीया। राजदंसिनेपेबितेरिस्यन्तिविशेष्टद्वीरेर्पणविशिष्टेद्वीरेर्पलक्षितां लङ्कानगरीं समीक्ष्य ह्नुमाञ्चहर्षेति सम्बन्धः ।; Cg: जाम्बृनद्मपेद्वीरेरिस्यादौ सहयोगे तृतीया. % °) Some MSS. वेह्य- (for वेद्व°), Di.8.4 Gi.2 स्मय-; Cr.g.k.t as in text (for -कृत-). V B वेद्यंमणिवेदिकै:; Dii वेद्वर्यमय-वेदिभिः.
- 9 For sequence in No V B D6, cf. v.l. 3 and for sequence, in D3 cf. v.l. 7.—") D8 G2 M8 Cr.m.g बज़-; T1 ग्रुड्-; Ck.t as in text (for मिण-). D1.5.5 G1 M1.2 Ck -स्माटिक-; Cr.m.g.t as in text (for -स्फ°).—") M1 क्रुत- (for मिण-). D5 -भूषणै:; D8 -वेदिके: (for -भूषिते:). S1 N1 D1-4.10.11 प्रवासकृत (N1 श्रुति)-भूमिभि:.—") S1 D10 -निर्यूह-; D4.8.9 -निर्यूह-; Cr as in text (for निर्यूह-).—") Some MSS. -पांडरे:; Cr.m as in text (for °ण्ड्ररे:). G1 राजतांतरवेदिभी:.
- 10 For sequence in Ñ2 V B D6, cf. v.l. 3 and for sequence in D3, cf. v.l. 7, —") Some MSS. वेंडू यें-; Ct as in text (for वेंडू "). D7.8 M1.3 -कृत- (for -तल-). Ś1 D2.10 -संपातें:; Ñ1 -संबाधेंगु: D11 -संबाधें:; Ck.t as in text (for -सोपानें:). D9 वेंडू येंत असोपानें: —") D7.9 G2 स्फटिकांतर-; Cr.g.k.t as in text (for स्फा"). D8 -पांडु भि:; Cr.g as in text (for -पांसु "). Ś1 D2.10 हाटकोत्त (D2 "कांत) रवेदिकें:; Ñ1 D1.3.4.11 हाटकांत (Ñ1 "कोत्त) रतोरणें: —Ñ1 D1-4.10.11 om. 10"d.—") D5 T3 -संजीवन-; Cr.m.g.k.t as in text (for -संज"). —For 9-10, Ñ2 V B D8 subst.:
 - 141* मणिसोपानसम्पन्नैः प्रवालाचितमूमिभिः।
 केलासशिखराकारैः शारदाम्बुद्रपाण्डुरैः।
 आजमानां गृहश्रेष्टैर्नश्रत्रेर्गगनं यथा।
 वीक्ष्यमाणामिवाकाशमुच्छ्तिर्मवनोत्तमैः।
- [(l. 1) V1 illeg. after ना. B1 -संपूर्णै: (for °म्पश्चे:). V2 निचित्रमणिसोपान- (for the prior half). Bs प्रवालेनित-(for °लानित-).—Bs om. l. 2; V1 partially illeg. for l. 2, —(l. 2) All except V2-पांड (for °ण्डुरै:).—(l. 3)

क्रौश्चवर्हिणसंघुष्टे राजहंसिनपेवितैः । तृर्याभरणिनर्घापैः सर्वतः प्रतिनादिताम् ॥ ११ वस्योकसाराप्रतिमां समीक्ष्य नगरीं ततः । स्विमवोत्पिततां लङ्कां जहर्षे हनुमान्कपिः ॥ १२

G. 5. 9. 0 B. 5. 3. 12 L. 5. 2. 72

 V_2 De आजनान- (De °ना). — (l. 4) \hat{N}_3 De प्रवमानाम् ; V_1 B1.3 वीक्ष्यमाणाम् ; V_2 लिखमानम् (for वीक्ष्यमाणाम्). V_3 सुन्दिर्तर् (for 3°).]

- 11 For sequence in Ñ2 V B D6, cf. v.l. 3 and for sequence in D3, cf. v.l. 7.—) V1 illeg. up to है in 11. B1.2 -सारस- (for -बॉह्रज-). S1 -संगुष्टे (sic) (for -संपु°).—) D11 -निपेबिते (for 'बिते:). Ñ2 V B2.4 D6 हंस (D6 °#)सारसक्ति (Ñ2 D6 °नाहि)तै:; B1 हंसकारंडसेविते:; B3 हंसबॉहिनिपेबिते:.—) D5 -संघोपे: (for -निचो°). Ñ2 V B त्र्यभूषणघोषेश्वः; D6 त्र्यधोषेण भूषेश्व.—) B1.2 पर्वत- (for सचैत:). Ñ2 D7.6 परि- (for प्रति-).
- 12 For sequence in D3, cf. v.l. 7. V2 B3.4 वस्वेक-; D1-4.8 M2.2 वस्त्रींक-; D11 विश्वेक-; Cr as in text (for वस्त्रोक-). Śi Ñ V Bi.a.a Da-4.6-11 Ta Gi.a Ma Cr -प्रतिमां (for -[अ]प्र). —) Ds Ms तां वीक्ष्य; Gs प्रती $^\circ$ (for समीह्य). Si Di-4.10.11 तदा (for तत:). $ilde{N}_2$ V1 B D6 रावणस्य पुरी शुभाः V2 रावणस्य महापुरीः % Cr: अत्र वस्त्रोकसारप्रतिमामिति पूर्वदिगत्रस्थितशकपुरीसाम्यम्-च्यते। " बस्बोकसारा अक्षस्य याम्या संयमनी तथा। पुरी सुखा जलेशस्य सोमस्येवामरावनी " इति विष्णुपुरागवचनाच्छकपुरी-वाचकत्वम् ।; Cm : वस्त्रोकसारा पूर्वदिगवस्थेन्द्रपुरी ।; Cg : वस्त्रोकमाराङका । यहा वस्त्रोकमारा पूर्वदिगवस्थिता शकपुरी । "वस्वोकसारा शक्रस्य पूर्वस्यां दिशि वै पुरी " इति पुराणवच-नान् ।; Ck : बस्वोक्रमारा त्वलका। तछतिमात्वम् । जाम्बनदम्यै-द्वीरेरित्यादिभिर्वस्वोकसारैकथर्माणामत्राप्युपवर्णितत्वात् ।; Ct : वस्बोकमारालका तत्सदद्शीम्। इस्व भापः जाम्बूनदमयद्वार-स्वादिना साहङ्यम् . % -After 12ª5, Ñ2 V B De read 5.2.52 and om. 12°d. —) Ñ1 कामाज ; Dn कामां; Ma कामं (for लड्डां). St Di-4.10 Ma Cm खमिबी-स्पनिन्ं(D10 °तं)कामाज्(D1 °सा; D2 M3 Cm °सां). 🦫 Cm : उत्पनिनुं कामामुत्पतितुमित्र स्थिताम् . 🕸 — d) Da हरि: (for कपि:). -- After 12, Da ins.; De ins. after L 2 of 28*:
 - 142* रम्यकाननतीयाद्धां तद्दागवनशोभिताम्। इंग्सारसनिर्योषां सागरानिलसेविताम्। अप्रमेयां सुगुसां च महाबलपराकमैः। संपूर्णां राक्षसेर्योरैनागैभीगवतीमिव।
- . r) Ds रम्यां (for रम्य-). Ds -शतसेवितां (for -वनओरंभनाम्). —(l. 4) = 5.2.20 .]

B, 5, 3, 1; L, 5, 2, 1; तां समीक्ष्य पुरीं लङ्कां राक्षसाधिपतेः शुभाम् । अनुत्तमामृद्धियुतां चिन्तयामास वीर्यवान् ॥ १३ नेयमन्येन नगरी श्रवया धर्पिततं वलात् । राक्षिता रावणवलैरुद्यतायुधधारिभिः ॥ १४ कुमुदाङ्गदयोवीपि सुपेणस्य महाकपेः । प्रसिद्धेयं भवेद्भूमिमैन्दद्विविदयोरिष ॥ १५ विवस्ततसन्जस्य हरेश्च कुशपर्वणः ।

- 13 °) S1 सुवीक्ष्य (for समीक्ष्य). Ñ2 V B1.2.4
 D6.6 G M रम्यां (for लुड्डां). °) V1 सुतां (for शुमाम्).
 B2 रावणस्य पुरीं शुमां. °) Ñ2 V1 B1.2 D5.6.9 T1.3
 G2.2 ऋदिमतीं (D5 °तां); D2 बुद्धि°; D8 °युक्तां (for ऋदियुतां). B2 सर्वरत्नाऋरवतीं; D7.11 अनुत्तमां बृद्धिमतीं (D11 °युतां). °) Š1 Ñ V B D1-4.6.10.11 G2 वानर: (for वीवेवान्).
- 14 ") G3 प्या च (for इयम्). B1 नगरीं (sic) (for शी).) S1 Ñ1 D2.5.10 राक्षस- (for रावण-). V2 रक्षिता रावणेरुप्रैर; D4 रक्षिता रावणरोभिंद् (unmetrical). ") Ñ V B1-3 D4.7.1 G2 -पाणिभि:; B4 -बाहुभि:; D1.2.4.10.11 -सालिभि: (for -धारिभि:). S1 उदितायुधशालिभि:.
- 15 Be om. 15°. —°) Si Ñi Di-e.ii च (for वा). Bi.s Di.s.ii [ए]व (for [अ]िए). Ñs V Be De सुन्नीवां-गद्योश्चेव; De कुमुदांगश्योश्चेव (lacuna). —°) Si Ñi De.s.io.ii तथा करें:; Ñe V B De क्षेप्तथा(Ñe Vi दा); Gs महामते:; Cr as in text (for °क्षे:). —°) Ñe Ve B De असिदेयं; De असिदेयं; De असिदेयं; De विदित्तेयं; Te अविष्टेयं (for असिदेयं). —°) Ši विदित्तेयं; Te अविष्टेयं (for असिदेयं). —°) Si विदित्तेयं; (for विदित्तेयं). —°) Si विदित्तेयं; Cr विदित्तयं). —°) Si विदित्तेयं;
- 16 ") Śi Dano कुसध्वज-; Ñi Diadii कुमुद्रतस् (for विवस्ततस्). Ñ2 V B1.2.4 D6 इ.स.र(B1 कथन)-स्याथ नीलस्य; Bs सुद्रीवस्याप्यंगदस्य. —) Ñ : V B1.2.4 De चूप-; Ba शत- (for कुश-).—°d) Ba हेममालस्य; Dr.o कपिमुख्यस्य; M1 damaged (for केतुमालस्य). V B1-8 De [इ]इ; G1 [इ]यं (for [ण]व). Be इरेमीम गतिर्भवेत् (for d). Da अप्नै: पुत्रस्य नीलस्य मम राज्ञस्येव च. ६ Cr: विवस्तत इति । अत्रेयमनुषज्यते । विवस्त्रतस्तनृजस्य युप्रीवस्य कुशपर्वणो हरेश्च ऋक्षस्य केतुमालस्य मम चैव गतिर्भवेत्। गस्या भवेत्। मम चेति पश्चाशिद्देशेन सर्वोत्तरेणापि इन्मता स्वनैच्यमनुसंहितमित्यवगम्यते ।; Cm: विवस्यतहत-न्जस्य सुप्रीवस्य कुशपर्वणो मम च गतिर्भवेद्गम्या भवेत्। Cg: विवस्वत इति । गतिस्तु सुधीवस्य कुशपर्वणः केतुमालस्य मम चैव भवेत्। पूर्वं नीलादीनामेच गतिरुक्ता। अत्र स्वन्येपाः मित्युक्तिश्चिन्ताप्रकारविद्येय: ।; Ct : कुशपर्वेण इति कुशपर्वसदश-लोमवत इत्यर्थकमृक्षस्य विदोषणम्। अतिदीर्धकठोरलोमावृत-

ऋक्षस्य केतुमालस्य मम चैव गतिर्भवेत् ॥ १६ समीक्ष्य तु महावाहो राघवस्य पराक्रमम् । लक्ष्मणस्य च विक्रान्तमभवत्थीतिमान्किपः ॥ १७ तां रत्नवसनोपेतां कोष्ठागारावतंसकाम् । यन्नागारस्तनीमृद्धां प्रमदामिव भृपिताम् ॥ १८ तां नष्टतिमिरां दीपैर्भास्त्ररेश्च महागृहैः । नगरीं राक्षसेन्द्रस्य ददर्श स महाकिषः ॥ १९

त्वात्कृषिमुख्यस्येति विशेषणं च। तस्येव मस चैव गतिः। अस्यामिति शेषः, अ

- 17 ") Ñ1 V2 D3.7-9 G2 Ct च (for लु). D8 T3 G M -बाहू (for °हो). 6) D11 च विकसे (for प्रा-क्रम्म). 6) V2 om. (subm.); D3 [अ]पि (for च). S1 D10 चीर्स्य; Cr.m.k.t as in text (for विकान्तम्). ※ Cr: विकान्तं विकासम्। भाये निष्टा. ※ 6) S1 Ñ V B D1.2.4.0.10.11 तेन हृष्यास्यहं पुनः; D3 तेन हृष्टोभवरपुनः. After 17, Ñ2 V B D6 (after 19 [first time, preceded by App. I No. 1]) read 1° d (V2 1° d first time), 5.2.47, 53 and colophon.
- 18 De repeats 18-19 here, reading them for the first time after 5.2. - Ds (for ta-). De(first time).8 -भवनोपेतां (for -बसनो°). Si Ñi $D_{2.10}$ संरक्तवसनां दिच्यां; \widetilde{N}_3 V B $D_{3.6}$ (second time) सरतवसनां लंकां(V2 D3 दिन्यां); D1.4 सद्रतवसनां देवीं। Du सरक्तवसनां वेदीं.-) Bs दुःष्य-; Ts G1 M1.3 गोष्ट-(for कोष्ट-). Śi Ñi De (first time) -[अ]वतंसिकां। V2 B2 -[अ]वतांसि(B2 °स)कां (for -[अ]वतंसकाम्). Ña D1.4.6 (second time).7.9 गोष्टागारावतंसिकां. —) र्भे। यस्त्रःन्य- (sic); D1.4.11 न्यस्तयंत्र-; D2 यंत्रन्यस्त-(for बज्ञानार-). Ši Dio शस्त्रयंत्रवतीमृद्धाः Ña V B De (second time) सुन्यस्तां सुसमृद्यां (V1 °द्धां च; D6 °द्धां तां); Ds यंत्रन्यस्तस्तनीमिष्टां; De (first time). व यंत्रागारेस्तु (Ds ° रें: सु) निर्मृष्टां. — d) Ñ2 V B De (second time) रूपिणीं (for भूपिताम्). -- After 18, Si Ñ1 V2 D1.2.4 10.11 ins. 151*, while Ds ins.:

143* तां विमहवर्ती तत्र ददर्श पवनात्मजः। प्रवेषुकामो हनुमान्नावणस्य पुरी तदा।

- Thereafter Da ins. a passage relegated to App. I (No. 1).
- 19 Before 19, Ds ins. 151*. De repeats 19 (cf. v.l. 18). Ñi illeg. for 19°6.—°) Śi Ñi V B Ds.10 भन(Śi Die °ण)ए-; Di.2.4 सुनए-; De (second time) प्रकृष्ट- (for तां नए-). Vi Bi-3 M3 दीसेंद्; Vs B4 D8 G1 दीसों; De (second time) दीसेंद् (for दीपेंद्). Dii

प्रविष्टः सत्त्वसम्पन्नो निशायां मास्तात्मजः। स महापथमास्थाय ग्रुक्तापुष्पविराजितम्।।२० हसितोद्ध्यनिनदैस्तूर्यघोषपुरःसरैः। बज्राङ्कशनिकाशैश्व बज्रजालविभृषितैः।

संनष्टिस्तिमिर्देशिये. अ Cr: तामिति। अत्र दृद्द्शेस्यपकुष्यते। यद्वा। एकस्य एत्रस्कटद्दस्य प्रसिद्धिपरत्येन श्लोकद्वयमेकं वाक्यम्। त्येकस्त्रस्यम् । Cm: तां रतेत्यादिश्लोकद्वयमेकं वाक्यम्। त्येकस्त्रस्कट्टद्दः प्रसिद्धिपरः। अपरः प्रकृतपरामशीं।; Cg: तां रतेत्वत्र दृद्दशेत्यपकुष्यते। नत्वेकं वाक्यं श्लोकद्वयम्। तच्छव्ददृयप्रयोगात्। प्रथमे श्लोकं स्त्रीसाम्योक्ष्रश्चा; Ck.t: तां प्रसिद्धाम् . अ — b) D3.11 भास्करेदा; D10 भासुरेद्दा (for भास्व). S1 D10 -गत्तेः (for -गृहेः). — b) D3 G1 नगरं (for °शि). B3 राक्षसपतेः; M1 * * * व्हस्य (for राक्षसेव्हस्य). — b) S1 D2.10 प्रविदय स; V1 D1.4 प्रविवेदा; D6 (first time) - अस दृद्द्शे (by transp.). Ñ V2 B D6 (second time).11 प्रविवाह्य (by transp.). Ñ V2 B D6 (second time).11 प्रविवाह्य (Ñ2 °द्य रु)रुचे किपः; D3 वश्लाम प्रवनारमजः: D3 दृद्शे दृनुमान्किपः. — After 19, D5.6 (after 19, first time).7-9 S ins, a passage relegated to Appendix I (No. 1).

20 \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 om. 20^{ab}.—a) Ds प्रविष्ट; M1 * *ए: (for प्रविष्ट:).—Ñ2 V1 B1.2.4 De read 20^{cd} (B2.4 [first time] preceded by I. 2 of 150*) after 21. Bs reads 20^{cd} after 21^{ab}.—c) \$1 Bs D2.10 आसाय; Cr as in text (for आस्थाय).—d) D5.7.9 G1 M2 सुक्त-(for सुक्ता-). \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 सुक्ताविद्य-(D11 °यू)तसुक्तमं (D4.11 °मं); Ñ2 V B D6 सर्वतः प्रवि(V2 प्रति; B2 परि) लोकयम्; D3 सुक्ताप्राकारचित्रितं.—After 20, \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 ins.:

144* मातङ्गमद्गनधाद्यं चकार मतिमानमतिम्।

[Ñ1 illeg, the prior half. Š1 V2 D1.4.11 -ांपाक्यां; B3 °ट्याग् (for °ट्यं). Š1 Ñ1 V2 D10.11 चारुमासादसंब्(Š1 °शोभि)तां; D1-4 चारुमासाद (D3 °कार)संब्(D2 °म्)तं (for the post. half).]

-Thereafter Na Vi B De cont. :

145* भ्रमीपां गृहमुख्यानां नक्षत्रप्रहशोमिनाम्। निवेशमनुपश्यामि सं समुत्पततामिन।

[(1,2) Bs राक्षसानां दुरास्त्रनां (for the post. half),]

-After 20, Ds Gs ins.:

146* सेवितं राक्षसैभींमैर्वछिभिः शखपाणिभिः।

[Gs बहुमि: (for बलिमि:).];

whille Ds-s S ins.:

147* ततस्तु तां पुरीं लङ्कां रम्यामभिययौ किः।

गृहमेधैः पुरी रम्या वभासे द्यौरिवाम्बुदैः ॥ २१ प्रजञ्चाल तदा लङ्का रक्षोगणगृहैः क्रुभैः । सिनाश्रमदद्यौश्वित्रैः पद्मस्यस्तिकसंस्थितैः । वर्धमानगृहेश्वापि सर्वतः सुविभृषितैः ॥ २२

G, 5. 10. 4 B, 5. 4. 8

[G1 बीरो (for लड़ां). Ds T2 G2.3 M1.2 transp. लड्डां and स्न्यान्. M1 डरि: (for कवि:).]

21 ") Ni illeg, up to ये. Si Dio स त्यं-; Di हैपित-; Ga सिंहन- (sic) (for हासित-). Da.s.7-9.11 T Mess Cm.g.k.t -[ভা্লিছে-: Cr as in text (for -[ভা-दृष्ट-), Ds सुद्तिर् (for -निनदुस्), Ña Vi B De ज (Ba क) लियतोल्ड (Ba also as in text [marg.]) छन्-सितै:; Vs स त्यंबोपनिनदै:; Di पुरुर्योख्हृष्टनिनदै: (sic). ^{क्षि Cr}ः निनदेश्चेत्युपस्रश्चणे तृनीयान्तमेतत् । मृहमुख्यविद्योषणं बा. 🛞 — 3) Šī No Vī Bo-4 Do.4.10 स्तुति-; Vo Di.4 श्रुति-; Ds सूर्य-(sic); Dn स्मृत-(for तूर्य-). St D10 -पुरस्कृतं; Dr-9 -पुरस्कृते: (for -पुर:सर्रै:). Da ख्रातिघोषपुर:-सर: -After 21 05, St N V1 B1.2.4 D1-4.6.10.11 read 22 (No Bs om. 224); while Bs reads 20°d. - °) Bs बहरतः; Cr.m.g.k.t as in text (for बज्राह्य-). Si N V Bi.s.s Di-s.s.io.ii बज्जवेड् (V Bi.s.s °द्)येचित्रेश्च. 🏶 Cr: वज्राङ्गरानिकारीर्वज्रसमसंस्थाने:। ... अङ्करा इति वेज-यन्ती ।; Cm : बज्राङ्करानिकारीवैज्रनिकारीरङ्करानिकारीक्षा; Cg: बज्राङ्करानिकारीर्वज्रमङ्कारो यस्य म बज्राङ्करा पुरावतन्तत्तु-ल्येन्तद्वच्छुश्रेरित्यर्थः । वज्राङ्कशतुल्यसंस्थानेत्रां ।; Ck : बज्रा-णामङ्कशानां च निकाशाः प्रतिमा येषु गृहमेथेषु ते तथा। So also Ct. & -Ni illeg. for 21d. -d) Si V B D1.2.4. 6.10.11 हेम- (for वज्र-). Ño हेमजालविदापितै:; Do हेम-जारुकम्पिते:. - Ds.s Ta Ma repeat 21 of after 22.-) Si -वर्षे:; B: -जाले:; Ds (both times).s (second time) Ts (both times) G1.2 Cmp -मुख्ये:; T1.3 -संघै:: Cm.g as in text (for -मेधे:). Si Ñ V B2.* D1-6 (second time).s.s (second time).10.11 T1.2 भूय:; Ba हंप (sic); Mi लंका (for रम्या). Bi गृहमेधे: पराभ्य. वाची ।; Cg : गृहमेधेर्गृहश्रेष्टैः। " उपमितं व्याब्रादिमिः" इत्यु-पमितसमास:. 8 -/) Si N V B D1-4.6.10.11 जुजुमे (for बभासे). D1.10 [अं] बुजै: (for °दै:). -- After 21. Na V1 B1.24 (B2.4 [repeats 1. 2 in its proper place] preceded by 1, 2 of 150*) De read 20°d.

22 G (G2 only 22° b) M1.2 om. 22. Ś1 Ñ V1 B1.2.4 D1-4.6.10,11 read 22 (Ñ2 B4 om. 22° f) after 21° b. Ñ1 illeg. from छ in छङ्गा up to ए in 22° s. Ñ1 B2 D2.10,11 जज्जाल सा(B3 स); Ñ2 V1 B1.2.4 D6 जजल्पेव(D8 ° स); V2 दिदीपे सा; D1 रसाज सा (for प्रजज्जाल). Ŝ1 तथा; T1.3 पुरी (for तहा). B2 लेकों (for

6.5. 10. 8 तां चित्रमाल्याभरणां कपिराजहितंकरः ।
5. 5. 4. 8 राघवार्थं चरज्श्रीमान्ददर्श च ननन्द च ॥ २३
शुश्राव मधुरं गीतं त्रिस्थानस्वरभूपितम् ।
स्त्रीणां मदसम्रद्धानां दिवि चाप्सरसामिव ॥ २४

लङ्का). Da जज्वालैवं प्ररी लंका. — 6) Ši V2 D1,2,4,10,11 -शतै: (for -गृहै:). Va Da शुभा (for शुभै:). Ña V1 B De राक्षसानां हि $(\tilde{N}_2 = V_1 + V_2)$ चेश्मस $(B_4 \circ f_1) = 0$ Si Di-4.10.11 ध्वजाप्र- (for सिताश्र-). Ds शश्रे: (for चिन्नै:). Ña V B De ध्वजाप्रसिह (Vi प्रिया: Bi.a हिसी [meta.])तैश्वित्रै:. —) Si Va -संवृतै:; Ñi -संस्कृतै:; Ba -संहितै: Bs Dir -चित्रितै: Daio -संयुतै:; Cr.m g.k.t as in text (for -संस्थितै:). - Ña Ba om. 2201, -) \$1 Ñ1 Va Ba Da.10.11 -निवे(Ba का)श्रीख्न; V1 B1,2 D1.2.4.6 -विशेपेश्न; G: -गृहैश्चेव; Cr as in text (for -गृहैश्चापि). -/) D: नचात: (sic) (for सर्वत:). T: G: M: सवि-मृषिता(Ga "तां) (for "ते:). Si Ñi Va Di.s.4.10 वर्ध-मानगृहैस्तथा; V1 B1-3 D6 वर्धमानाजिरै (B3 °नै)स्तथा; Du नवावतंप्रहेस्तव. % Cr: वर्धमानगृहैर्वर्धमानसंज्ञकसंस्थान-गृहै: I; Cm : वर्धमानगृहैर्वर्धमाननाम्ना संस्थानेन संस्थितै: I स्वस्तिकाल्यगृहा आकृत्या चतुरश्राः। " चतुःशाला चतुर्हारा सर्व-तोभद्रसंज्ञिता। पश्चिमद्वाररहिता मध्यावर्ता हयानना। दक्षिण-द्वाररहिता वर्धमाना धनप्रदा । प्राग्द्वाररहिता स्वस्तिकाल्या पुत्र-घनप्रदा। " इत्युक्तेः पद्मस्वस्तिकवर्धमानास्यगृहाः प्रभुगृहभेदा इत्यर्थः ।; Cg: पद्मस्वस्तिकसंस्थितैः पद्मस्वस्तिकनामभ्यां संख्यानविशेषाभ्यां संस्थितं । वर्धमानगृहैर्वर्धमाननाम्ना संस्थानेन संस्थितैर्गृहै:। तल्लक्षणानि वराहमिहिरसंहितायां व्यक्तानि विस्तर-भयाञ्च लिख्यन्ते ।; Ck: पद्मादिसंकेतेन संनिवेदोन स्थितमव-स्थानं येषां ते तथा। वर्धमानं शिरोगृहम् ।; Ct : वर्धमानगृहै-वैर्धमाननामकसंस्थानवद्गदैः। " चतुःशालं चतुर्द्वारं सर्वतोभद्ग-संज्ञितम् । पश्चिमद्वाररहितं नन्यावर्ताद्वयं तु तत् । दक्षिणद्वार-रहितं वर्धमानं धनप्रदम्। प्राग्द्वाररिहतं स्वितकास्यं पुत्रधन-प्रदम्। " इत्युक्ते:. % -- After 22, Ds ins.:

148* प्यां तु गृहमुख्यानां नक्षत्रपथशोभिताम्। विशेषं नाजुपस्यामि स्वयमुख्यततामित।; while Ds.s Ts Ms repeat 21" after 22.

23 °) Si Ñi D2.10 -नाना-; D11 M1 -माला- (for -माल्य-). — 5) Si V2 D2.10 -हिते (D10 °तं)रतः; D1.4 मते स्थितः (for -हितंकर:). Ñi नाना ***(illeg.) दूषिताः; D5 T2 M2 कपिराजो भयंकरः; D11 कपी रामहितारितः. % Ck.t: हितंकर इत्यापै: (Ck °त्यापै: खन्). % — For 23°5, Ñ2 V1 B D2.6 subst.:

149* विचित्रनानामरणांस्ततस्तान्भवनोत्तमान्।

[Ñs Bas De तत्र (for ततस्). Ds कपिरासमहितं वच:

श्चश्रात्र काश्चीनिनदं न्,पुराणां च निःस्वनम् । सोपाननिनदांश्चेव भवनेषु महात्मनाम् । आस्फोटितनिनादांश्च क्ष्वेडितांश्च ततस्ततः ॥ २५

—°) D?-७ राघवाथें; M1 °थेंश (for °थें). S1 Ñ1 V2
D1-4.10 राघवाथेंकर: श्रीमान्; Ñ2 V1 B D6 राघवाथें किए:
श्रीमान् % Cr: श्रीमान्, श्रीशब्देन स्वामिकार्यकरणरूपसम्पदुस्वते. %— d) G2 जहपं; Cr.t as in text (for ददर्श).
V1 ननाद; D2 ननर्द (for ननन्द).—After 23, Ñ2 V1
B1.3.4 D6 ins.; B2 ins. l. 1 and l. 3-5 after 23 and l. 2 after 21:

150* प्रासादमाला विविधाससैः काञ्चनराजतैः। शातकुम्भमयैर्जालैर्गन्धवनगरोपमैः। वैदूर्यमणिसंकाशैर्मुकारजतचित्रितेः। तलैः स्काटिकसंकाशैरुपेताः सुमनोहरैः। ददर्शं बहुभौमांश्च ससभौमांश्च वानरः। [5]

[Cf. 5.2.48-50. — (l. 1) Ñ2 V1 B3 D6 स्तंभे: (for तसे:). — B4 repeats l. 2 here (cf. v.l. 21). — After l. 2, B2.4 (after l. 2 first time) read 20°d. — (l. 3) D6 वैड् ये. Ñ2 B4 -राजत- (for -र°). B3 मुक्तामणिसमाजिते: (for the post. half). — (l. 4) Ñ2 V1 B4 D6 स्फटिक- (for स्फा°). Ñ2 V1 B4 उपेतान्; B2 व्यपेता: (for उपेता:).];

while D_{5.7-9} S ins. after 23, whereas Šī Ñ1 V3 D_{1.2.4.10,11} ins. after 18; D3 ins. before 19:

151* भवनाञ्जवनं गच्छन्दद्रश्ची पवनात्मजः। विविधाकृतिरूपाणि भवनानि ततस्ततः।

[(1. 1) Ñ1 illeg. up to ही. D1.7-9 कपिकुंजर: .—(1. 2) D1.4 विविधान्यति-; D2.11 M2 °हुत- (for °हुति-). Ś1 Ñ1 V2 D1.2.4.10.11 च सर्वेश:; G2 समेतत: .]

-Thereafter, G1 M1 cont. 153*.

24 °) D7-३ रुचिरं (for मधुरं).—³) D3 -स्वनः (for -स्वर-). D1.5.4.11 -शोमितं (for -मूचितम्). Ś1 D10 तालमंद्रसस(D10 °स्वना) न्वितं; Ñ1 ****** (illeg.) तंः Ñ2 V1 B D6 तंत्रीस्थान(V1 °स्वर; B1.2 °ताल; B4 °ल्प)-समन्वितं(B3 °मीरितं).—°) Ñ1 illeg. from न (see var.) in ° up to र in ⁴. B3 D10 सद्दा; D2 मद्दा- (for मद्-). D7-३ स्त्रीणां मदनविद्धानां.—⁴) Ś1 Ñ2 V B D1-4.6.10.11 त्रिदिवे (for दिवि स्व).

25 °) \tilde{N}_2 V₁ B De क्रचिद्ध (for ग्रुआव). Š₁ \tilde{N}_1 D_{1,2,4,10} -नादं च (for -निनदं). D₁₁ ग्रुआव किंकिणीनां चः M₁ ग्रुआव कांचनीनादं. — b) Bs शिंजितं (for नि:स्वनम्) S₁ \tilde{N} V B_{1,2,4} D_{1,2,4,6,10} न्पुरस्वनसंहि (\tilde{N}_1 illeg. from \tilde{k} up to \tilde{r} in 25^d)तं; D_{2,11} न्पुरस्वरसंहितान् (Ds °संयुतं)-

[54]

—Bs om. 25^{cd} . —°) D_{7-9} [अ]पि (for [ए]व). Si $D_{2.10}$ सोपानानां निनादं च; \tilde{N}_2 V $B_{1.2.4}$ De प्रस्वा (\tilde{N}_2 V °स्था)पनिनादांक्ष; $D_{1.6}$ सोपानानां स नादांक्ष; D_3 तंत्रीवादं च मयुरं; D_{11} शोमनानां निनादांक्ष. —^d) $D_{1.6}$ भवनानां (for °नेषु). Si \tilde{N} V $B_{1.2.4}$ $D_{1-4.6}$. 10.11 -कपि: (for -[आ]त्मनाम्). —°) B_1 D_8 आस्फोटन-(D_3 °दिता); B_3 स गुधाव (for आस्फोदित-). —^f) Si D_{10} स्वेडितानि च वे तथा; \tilde{N}_2 याहानां कृततां (sic) तथा; V_1 B याहानां खेळ(B_1 °िछ)वां(B_3 नं) तथा; V_2 वाहानां क्षेवेडितानिव; D_6 वाहानां स्वेडवां तदा. —After 25, V_2 ins.:

152* भवनान्तरजालानि रक्षसां जल्पितानि च।; while D5.7-9 S (G1 M1 cont. after 151*) ins.: 153* शुश्राव जपतां तत्र मञ्चान्नक्षोगृहेषु वै। [G1 पठतां (for जपतां). G1 नाणेषु (for नगृहेषु). Ds G2 च (for वै).]

26 Ñ2 V B1.2.4 D6 read 26^{a5} after 28^{a5}; D5 T2 G2 read 26^{a5} for the first time here repeating it after 28^{a5}.—^a) Ś1 Ñ V B D2.3.6.10.11 तत्र (for चैव).—^b) Ñ1 ***(illeg.) त:; Ñ2 V1 B D3.5 (first time).6 T2 (second time)सहस्रवा:; D1.4 तयेव च (for द्दर्श स:). Ś1 D10 ट्ट्रेश किपिकंडर:; V2 यातुपानांस्त्रयेव स:; D1.4 यातुपानांस्त्रयेव स:; D1.4 यातुपानांस्त्रयेव च.—V2 reads 26^{ad} after 30. D11 repeats 26^{ad} (followed by 154*) consecutively.—^a) Ś1 Ñ1 V2 D2.10.11 (both times) -संयुक्तं (D2 °क्ते);

In \hat{S}_1 \hat{N}_1 $\hat{D}_{1-4,10,11}$, the sequence of stanzas 26-33 (along with substitutes and insertions) is so complicated that it is given separately in a tabular form for the guidance of the reader and is ignored in the Critical Apparatus.

Ś1 D10	Ñı	D1.4	Da	Dz	Dıı
anah	o reb	anni	orsk	26ed	
27 ^{ab} 155* (27 ^{cd}) 28 ^{ab}	27 ^{ab} 155* (27 ^{cd}) 28 ^{ab}	27 ^{ab} 155* (27 ^{cd}) 28 ^{ab}	27 ^{ab} 155* (27 ^{cd}) 28 ^{ab}	27 ^{cb} 155* (27 ^{cd}) 28 ^{cb}	27 ^{ab} 155* (27 ^{cd}) 28 ^{ab}
26ab	26°°	2645	26ab	26ab	26 ^{ab}
28 ^{cd} 156*	2Srd		2Sed 156*	28cd	28cs
29 ^{ab}	29 ^{ab}	2926	296	29ªb	156* 29°
31 <i>ab</i>	31 ^{ab}	3123	31ab	31 ^{ab}	3100
157*	157*	157*	157*	157** 29°-30b	157*
31 ^{ed}	31ed	31ed	31ed	3100	31cd
32°-33° 29°-30°	32°-33 ^b	32°-33° 29°-30° 28°d	32°-33° 29°-30°	32°-33°	32°-33°
163* (30 ^{cd}) 164* (30 ^{ef})	164*	163* 164*	163** 164*	163*	163* 164*
			165*		3000
			30%		30d
			3200	324	
33°° 165*	33 ^{cd} 165*	33 rd	33 ^{cd}	33 ^{ed}	33 ^{cd}
	100	30 ^{cd}	30 ^{cd}	30°d	
32 ^{ab} 161*	161*		161*		161* (32°
	j	30°F		30°f	•
	32 ^{ab} 30 ^{cdef}				1
26°4 .	26ca	26¢	25°d		- 26cal
154*	· 154*	I54*	154*		154*
					26 ^{cd} (1.) 154* (1.)
					434 /4+1

G. 5. 15. 14 15. 5. 4.14 15. 5. 4.14 राजमार्गं समानृत्य स्थितं रक्षोवलं महत् । ददर्श मध्यमे गुल्मे राक्षसस्य चरान्वहृन् ॥ २७ दीक्षिताञ्जिटलान्मण्डान्गोजिनाम्बरवाससः । दर्भम्रष्टिप्रहरणानिष्ठकुण्डायुधांस्तथा ॥ २८

> Ñs V1 B D8 -युक्तानि; D1.3.6 -युक्तं च (for -संयुक्तान्). - d) Ds गाजितो; Ta गच्छतो (for गर्जतो). S1 Da 10 राक्षसै-र्फिल्पितं वह: Ñ1 V2 रक्षसां बहजरिपतं: Ñ2 V1 B D6 रक्षसां जल्पितानि च; D: राक्षसानां च जल्पितं; D1.6.11 (both times) रक्षसां जिल्पतं(Du 'तान्) बह. -After 26, Si Ni Va Di.2.4.10.11 (repeats after 26°d second time) ins, :

154* शुधाव हनुमांस्तत्र सीतान्वेपणतत्पर:।

27 M1 repeats 27 4 after 33. -4) \$1 N1 Ve D1-4.16.11 स राजपथमास्थाय; Ñ2 V1 B D6 अथ राजपथे तत्र. —) Ñi illeg. after र. V: स्थिरं; Di.4.8(after corr. as in text) G3 स्थितो (for स्थितं). V1 D5.7-9 G1 M1 (first time) -गणं (for -बलं). Dio कपि: (for महत्). Si स्थितो रक्षोवलं कपि: . - ") T: ददर्श मध्यगुल्मे तु. — d) Ms रावणस्य (for राक्षसस्य), —For 27 d, Si Ñ V B D1-4.6.10.11 subst. :

155* ददर्श बहुशस्त्राह्यं रावणस्य वशानुगम्।

[Ñ1 illeg. for साझ्यं रा. Ś1 D2,10 ददशी(D2 °र्श) बदशकोमं(Si 'धान्) (for the prior half). Si Bi-3 Dio च सा(Die सो) तुर्ग (Ši Dio °गान्); Da बलानुर्ग (for वशा°).]

28 Bs om. 28"8. —) Ś1 गोजित- (sic); V Bs M1 अजिन-; B1 लोहित-; Ds अजीर- (for गोजिन-). Do -वासिन: (for -वासस:). Bo सुक्षान्जिनांबरवासस: (hypm.). 🛞 Cr: गोजिनाम्बरवाससः वसानाश्च । ; Cm: गोजिनाम्बरवाससो गोचर्मवाससो विवसनांश्च । ; Cg: गो-जिनाम्बरधारिणो वृषभचर्मरूपवस्त्रधारिण:।; Ck: गोजिनेति। गोरजिनम्। "सर्वेत्र विभाषा गो:" इति प्रकृतिभावाभाव:। गोजिनवाससम्बाम्बरवाससम्ब तथा।; Ct: गोजिनं गवाजिनं तद्वाससोऽम्बरवाससो विवाससः। ननु खङ्काया भारतस्वण्डादहि-मविन कर्ममूमित्वाभावात्कथं तत्र रक्षतां दीक्षितत्विमिति चेन्न। नित्यकर्मस्वन्यदेशेऽप्यधिकारात् । रावणादेखपोमाहारम्यात्तत्र कान्यकर्मसिद्धिरपीत्यन्यत्। 'यथा त्वष्टुरपेन्द्रमेव सोममाजहे' इत्यादिशतपयोक्तरीत्या। एतेन देवानामीपद्विकृतानपि यज्ञान्द-र्शंयतीति भाष्यरीत्या चाक्रवैकस्येऽप्यनुष्टितास्कर्मणो वृत्रोत्पत्ति-रूपकामनासिदिखया प्रकृते देशरूपाङ्गवैकस्येऽपि तस्तिदि:। रक्षसामपि देवचोनित्वात्. % -- After 28°6, Ña V B1.2.6 De read, while Ds Ta Gr repeat, 2645, -) Da. -त्रस्तरणाज् (for -त्रह्°). — d). Din सप्तकांद- (for

क्रटमुद्ररपाणींश्च दण्डायुधधरानपि । एकाक्षानेककर्णाश्च चलल्लम्बपयोधरान् ॥ २९ करालान्भग्नवक्त्रांश्च विकटान्वामनांस्तथा । धन्विनः खङ्गिनश्रेव शतन्नीमुसलायुधान् । परिघोत्तमहस्तांश्च विचित्रकवचोज्ज्वलान् ॥ ३०

अप्रिकुण्ड-). T2 तदा (for तथा). 🛞 Cv : अग्रिकुण्डायुधाञ्च-पहोमशीलान् । ; Cr.m: अग्निकुण्डायुधानकृत्यासुरपादनहारा श्रम् (Cr पर)मारकतयाग्निकुण्डानामायुधस्यम् ।; Cg: अग्नि-कण्डायधाञ्जयार्थं होमशीलात् । ; Ck: अझिकुण्डमेवायुधं येषां ते तथा।; Ct: कृत्यायुत्पादनद्वारा शतुमारकतयाप्तिकण्डा-नामायुध्त्वम्. % -After 28, Śi D2,10,11 ins.:

156* विरूपान्यहरूपांश्च विकटान्वामनांस्तथा।

[D: विकसन् (for विरूपान्).];

29 °) Śī Ñī V Dio.11 पास-; Ña B D1-4,6 प्रास-; T: शुल-; Cg.k.t as in text (for कूट-). D1.4 -हस्तांश् (for -पाणींश्). —) Din चंड- (for दण्ड-). B4 - असन् (for -धरान्). — After 29 00, Ñ2 V1 B1.2,4 Deread 31 6 (followed by 157*). -V2 reads 290d after 31. - °) Si Di-4.11 एकाक्षांश्चेक-; Ñi एका * * * (illeg.) (for एकाक्षानेक-). \tilde{N}_2 V_1 D_8 -वर्णांस् (for -कणांश्). D10 एकाक्षांश्रेव वर्णाश्च. — d) D6.7.9 Ck.t चलदेक- ; Ds G1 M1 लंबकर्ण- ; T1.3 G2.3 M2 चललंब-; Ms लंबोद्र- (for चलल्लम्ब-). Ñs -स्तनोदरान् . Śi Dio लंबितौ (D10 °तो) ष्टांस्तनृदरान् ; Ñ1 कर्णास्थावरणानपि (sic); V1 चल्छुंबोदरस्तनान् ; V2 B1.4 D3 चल् (V2 सुप्र)लंबस्तनो-दरान् ; Ba.s De लंबकर्ण (Bs "मान; De "णा)स्तनोदरान् ; Dı लंबोष्ठांश्च तन्द्रान् ; Dı लंबमालातनृद्रान् ; Dı चललंबां-स्तन्रहान्.

30 V2 reads 30° after 33° . - a) D1.4.5.10.11 भग्न-; D: गुप्त- (for भुग्न-). V1 -शंकांश ; B4 -दंतांश ; Ti Ms (after corr. as in text) -वस्त्रांश् (for -वक्त्रांश्). S1 करालभग्नवक्त्रांश्च; Ñ1 करालान्भग्नवस्तांश्च; Ñ2 B1 D6 करालान् (B1 ° छ) मग्नसक्यीं आ; V: कलकान्सग्नद्रपां आ; B: (also as in B1). करालान्ममदंतां(B3 °सरयां [hypm.]) अ —) Mi विदकान् (meta.); Cv.r.m.g.t as in text (for विकटान्). $\mathrm{D}_{f 4}$ वासतांस् (sic) (for वामनांस्). \widetilde{N}^{1} विकटास्थामनोनिष (sic). -- After 30°6, Vs ins. 163*. -Ne V1 B1.4.4 De read 32(32°d om.) and 30°des after 163*. V2 transp. 30°d and 30°, -°) Ñ1 B D1.4.6.11 [स]पि (for [ए] व). — 4) Vs Ds शूल (Ds प्रास)पार्गी-स्तपापराच .- After 30°d, Va ins. 165* followed by 161*. —') Ñ V1 B De स ददशे महाकपि:; V2 D1.8.4.11 ददर्श स(Du च) महाकपि:.

-After 30, Va reads 26°4

नातिस्यूलानातिकृशानातिदीर्घातिहस्वकान् । विरूपान्यहरूपांथ सुरूपांथ सुवर्चसः ॥ ३१ शक्तित्रक्षायुधांथैव पट्टियाशनिधारिणः ।

31 \dot{N}^2 VI₁B1.2.4 De read 31^{ab} (followed by 157*) after 29^{ab}.—a) \dot{N}^2 VI अति- (for first नाति-). S1 \dot{N}^1 (illeg. after ना up to the end of 31^b) V2 B D1-4.6.10.11 अतिस्थूलान(D11 ° शा)तिकृशान्.—b) T1.3 transp. दीर्घ and हस्त्र. M1 -दीर्घाञ्च (for °ति-). S1 D10 कुटजान्दीर्घास्तथापरान्; \dot{N}^2 V B D1-4.6.11 दीर्घा (D2 चीर्या) न्युटजां (\dot{N}^2 D6 °खर्वा) स्तथापरान् (V2 °था पुन:). & Cg: नातिदीर्घातिहस्तकानित्यत्र हकारोपरि ऋकारोचारणं कृत्मझ-परिहाराय। एवं ध्वजिन इति वक्तव्ये ध्वजीनित्युक्तिश्च छन्दो भद्ग-परिहाराय। एवं ध्वजिन इति वक्तव्ये ध्वजीनित्युक्तिश्च छन्दो भद्ग-परिहाराय। एवं ध्वजिन इति वक्तव्ये ध्वजीनित्युक्तिश्च छन्दो भद्ग-परिहाराय। एवं ध्वजिन इति वक्तव्ये ध्वजीनित्युक्तिश्च छन्दो भद्ग-परिहाराये।; Ck: नातिदीर्घातिहस्तकानित। चूक्तभङ्ग अपं:। तथाऽग्रेऽपि।; Ct: नातिदीर्घातिहस्तकारान्। चृक्तभङ्गो रेफह्-कारसंयोगपरो गुरुर्लयुकार्यकारीति न. & —After 31° , \$1

157* स ददर्श महाबाहु आक्षसान्धोरदर्शनान्।

[B1 D3 transp. स and ददशं. \hat{S}_1 -बाहो; \hat{N}_1 V2 D1-4. 10.11 -बाहू; B3 -सस्वान् (for -बाह्न्). \hat{N}_1 क्रूरकर्नण: (for घोरदर्शनान्).];

while Ds.7-9 S ins.:

158* नातिगौरासातिकृष्णान्नातिकुटजान्न वामनान्।

[Ds T2 G1.3 M2 अतिगीरान(G1 °*)तिकृष्णान् (for the prior half). T2 G3 M2 चालि- (for नाति-). Ds T2 G1.2 M2.3 नातिकृष्णातिवामनान्; G3 नातिकृष्णांश्च वामनान् (for the post. half).]

 $-^{\circ}$) \$1 D2.10 दर्श (for विरूपान्). $-^{\circ}$) \$1 D2.10 वि(D2 सु)रूपांश्चेव सर्वशः; \tilde{N}° 1 सुरूपान् **वर्षसः; \tilde{N}° 2 V1 B4 सुरूपानशिवचेतः; V° 2 स्वरूपान्बहुवचेतः; B2-3 सुरूपांतिगमतेज(B1 °वर्ष)सः; D6*** निश्चिचेतः.

-After 31, No V1 B D6 ins.:

159* विशाले राजमार्गे तु यथायथमवस्थितान्।

[Bs विशालराजमार्गेषु (for the prior half). Bs -तथम् ; Ba**म्; Ds-पथम् (for -यथम्).];

while Ds.7-9 S ins.:

160* ध्वजिन: पताकिनश्चेच ददर्श विविधायुधान्।

[All except Ds.s Ts Ms read prior half hypm. Ds হাজি (for ধ্বনিব:). Ds पताकाध्वनिवश्चेन; Ts पताकिनश्च ध्वनिः); Ms হাজিন: पাহিনश্चेन (for the prior half).
% Ct: ভান্যাস্য লাজি: %].

-After 31, V2 reads 29^{cd}, while De reads 33^{cd} after 31 (preceded by 159*).

क्षेपणीपाशहस्तांश्च ददर्श स महाकपिः ॥ ३२ स्रन्विणस्त्वजुलिप्तांश्च वराभरणभृपितान् । तीक्ष्णग्रलुधरांश्चैव विज्ञणश्च महावलान् ॥ ३३

G. 5. 10. 21 B. 5. 4. 23 L. 5. 2. 35

32 D1.4 om. 32^{ab}; Vs reads 32^{ab} after 33; Ñ2 Vi B1.2.4 D6 read 32 (32^{cd} om.) and 30^{cde1} after 163*.—^{ab}) G3 शख-(for शक्ति-). Ñ1 V2 [अ]पि (for [ज]च). Ś1 D2.10 यष्टिम्सायुपांश्चापि; Ñ2 VI B D6 शक्ति (D6 प्राप्ति) शलायुपान्यांश्चित् (for a). D10 पहिमा-; T2.2 G M Ck पहस-; Cg.t as in text (for पहिशा-). Ś1 Ñ V B1.2.4 D2.6.10 -[अ]]युप्प-; B2-[अ] विस-; Ck.t as in text (for -[अ] शक्ति-). D3 शक्तिश्वसायुपान्यांश्चित्पहिन्यासियरानिप.—For 32^{ab}, D11 subst., while \$1 D10 ins. after 32^{ab}; whereas Ñ1 V2 cont. after 165* and D2 ins. after 30^{ad}:

161* मिण्डिपालगदाइस्तानृष्टिहस्तांश्च दंशितान्।

 $[\tilde{N}_1 \ V_2 \ \tilde{m}$ दिपाल- (for निण्डि°). $\tilde{N}_1 \ \text{ अस}$ -; $D_{2,10} \ \text{ यष्ट}$ - (for ऋष्टि-). $D_{11} \ \tilde{m}$ डपालगदाहस्तान्यष्टिहस्तांश्च राक्षसान्.]

—Ñ2 VI B De om. 32°d. —°) Si Ñ1 V2 D1-6.10.11 विशासि (D11°स) राजमार्गे बै (Si बा; D3 च). —d) Si Ñ1 D1-6.10.11 transp. दर्शे and स. Ds ह्नुमान् (for समहा-).

33 De reads 33⁶ after 31.—6) \$1 D1.2.4.10.11 G1.2 स्रविवण: सु-; D2 संद्वेन; D8 स्रविवणस्र (for स्रविवणस्तु). Ñ1 V2 स्रविवणो गंघलिसांश्च(V2°गान्); Ñ2 V1 B1.2.4 D8 स्रविवणो लिसका(B1 [before corr.]°मा)यांश्च; B2 स्रविवणश्च कुंडलिन:.—6) \$1 D10 परमामरणान्वितान्; Ñ V B D1-6.6.11 परमामरणांव(D2°णाञ्च)रान्.—After 33⁶⁶; V2 reads 30⁶⁶, while D6.7—8 S ins. after 33⁶⁶;

162* नानावेपसमायुक्तान्यथा स्वैरगतान्यहृन्।

[Ds न्समायुक्तास (for °न्). Ds तथा; T2.3 योधान् (for थथा). D:-- -चरान्; G1 -गतीन् (for -गतान्).]

—°d) D2 -मूल- (sic) (for -शूल-). D3.11 -धरास् (for °रांश्). Ñ1 D11 [अ]पि (for [प्]अ). Ŝ1 Ñ1 D10.11 पाशपाणीं (D11 °वाणां)स्तथापरान् ; D1.2.4 वज्रासिवर-धारिण: ; D2 वज्रायुधधरानपि (for d). V2 तीद्णशृक्षधरान्दांश्चिच्छतश्चीमुशलायुधान्. —For 33°d, Ñ2 V1 B D6 subst. ; Ŝ1 D10 subst. for 30°d; V2 D2.11 ins. after 30°d; D1.4 ins. after 28 ; D2 ins. after 33°d;

163* विश्वतोरुशिरोधीवान्विकटानुत्कटानि ।

[Śī Dz.10 विकृतीर-; Bs निवृ"; D1.4 "तीर:-; Ds विभू"; D11 विकृतीय-(sic) (for विकृतीर-). Ds वैकटान् (corrupt) (for उसक"). D10 (before corr.) विकटीनामनास्त्रया (for the post. half).]

5. 3. 34]

G. 5. 10. 22 शतसाहस्रमञ्याप्रमारशं मध्यमं कपिः। प्राकाराष्ट्रतमत्यन्तं ददर्श स महाकिपः ॥ ३४ त्रिविष्टपनिभं दिव्यं दिव्यनादंविनादितम्। वाजिहेपितसंघुष्टं नादितं भूपणैस्तथा ॥ ३५

रथैर्यानैर्विमानैश्र तथा गजहयैः शुभैः। वारणैश्र चतुर्दन्तैः श्वेताभ्रनिचयोपसैः ॥ ३६ भृषितं रुचिरद्वारं मत्तेश्र मृगपक्षिभिः। राक्षसाधिपतेर्गप्तमाविवेश गृहं कपिः ॥ ३७

इति श्रीरामायणे सन्दरकाण्डे तृतीयः सर्गः ॥ ३ ॥

-After 163*, Ns VI B1.2.4 De read 32 (32°d om.) and 30°46f. After 163*, V2 D1.2.4.11 cont., Ñ1 ins. after 3000; Si Die subst. for 3000:

164* परश्चधधरानुब्रान्कांश्चिन्सुदूरधारिणः।

[Da उद्योगांक्ष (for उद्यान्यांक्षित्).]

-After 33, Si Ni Die ins., while Va ins. after 30°4, whereas D: cont. after 164*:

165* चक्रतोमरहस्तांश्च शिलापाशायुधानपि। [Ñi अ*; Va बज़- (for चक्र-). Ñi -खंड- (for -पाश-).] -Thereafter V2 cont. 161*.

-After 33, V2 reads 32ab, M1 repeats 27ab.

34 Šī Ñī Va Dī.2.4.10.11 om. 34. — ") Da आरंभम् (for अन्यक्रम्). —) D: अन्ययं दहरो कपि:. * Cg: शतसहस्रमेव शतसाहस्रम्. % —For 34 ª³, Ñ₂ V₁ B De subst .:

166* राक्षसान्यातशस्त्रसम्बारसे मध्यमे स्थितान्।

[Ña De रक्षसां. Ba विविधाकारान् (for शतशस्तिसम्). Ba दुर्गमे (for आरसे). Ba वरायुथच्यवस्थितान् (for the post. half).]

-Then Ba cont. :

167* माश्चर्यं च तदा मेने वायुपुत्रः प्रतापवान्। -After 34 db, Ds.s.7-9 S ins.:

168* रक्षोषिपविनिर्दिष्टं ददर्शान्तःपुराप्रतः। स तदा तद्रहं द्या महाहाटकतोरणम्। राक्षसेन्द्रस्य विस्यातमद्रिम् श्रि प्रतिष्ठितम्। पुण्डरीकावतंसामिः परिखामिः समावृतम्।

[(1. I) Da रह्मसां पथि (for रक्षोपिपति-). Da स्थित-मंत:पुराप्रत: (for the post. half). —(l. 2) Ds तथा (for तदा). Ds स तमंत:पुरद्वारं दृश कांचनतोरणं. --(1. 3) Ds इंका- (for अदि-). --(1. 4) M1 समंततः; Ma अलंक्तं (for समावतम्), क्षे Cv: स तदा तद्दृश तदारक्षं दृश राश्चसेन्द्रस्य गृषं ददर्शेत्वन्वयः । आरक्षस्यानन्तरं गृहान्तःप्रस्तावाच । एवमन्वीयते, प्रथमप्रयुक्तसकारस्मरणार्थो दितीयः सकारः । ; Cr : स इति। द्वयमेकम् । तत्सैन्यं दृष्टा राक्षसेन्द्रस्य गृहं ददर्शेति । द्वितीयस्तच्छन्दः प्रसिद्धिपर: 1; Cm: स इत्यादि श्लोकद्वयमेकं वाक्यम् । द्वितीयस्तच्छन्दः प्रसिद्धिपर: 1; Cg: स तदेखादि श्लोकद्वयमेकान्वयम् । स कपिस्तदारक्षं दृष्टा स राक्षसेन्द्रस्य गृहं ददर्शेलन्वय:। क्रियामेदात्तच्छव्दद्वयम्।: Ct: स प्रकृतः प्रसिद्धः कपिः । राक्षसेन्द्रस्य गृहमुच्यमानविशेषणं ददर्श, 🕸]

—Ñz V1 B De om. (hapl.) 34°-37.—°) T1.3 M1 -वृतम् (for -[आ]वृतम्). T1.3 G1.2 M1 अस्यथे (for °न्तं). D3 प्राकारपृष्टमारुह्य.

35 Na V1 B Ds om. 35 (cf. v.l. 34). Gs reads 35 do for the first time here repeating it (var.) after 37. - ") Va तत्र (for दिन्यं). Si Dio त्रिविष्टपनिभां दिब्यां. - 8) D4 तुर्थ- (for दिब्य-). \$1 Ñ1 V2 D1.4.8.10.11 Ts -निनादितं(Śi Dio ari); Gs (second time) Mi -विभूपितं (for -विनादितम्). Ds दिब्यवादित्रनादितं. —") Ñ1 V2 D7.9.11 वाजिहेपित- (for °हेपित-). |\$1 D10 -संघुष्टां (for °एं). — ") Gs भूषितैस् (for भूषणैस्). Т: तदा (for तथा). Ś1 Ñ1 V2 D1,2,4.8,10,11 नादितं (Ś1 D10 °तां) भूपणस्वनै:; Dr. अ अद्भतेश्च हयैस्तथा.

36 N2 V1 B De om. 36 (cf. v.l. 34). - ") M1 रथ्येर (for रथेर्). D11 बाणेर् (for थानैर्). — b) M1 तदा (for तथा). D5.7.9 T2 M2 ह्यगजै: (by transp.); Ds Gs M1.9 [अ] द्भतह्यै:; G1 भूतेहँयेश (for गुजहरू:). S1 D1.10.11 शुभैर्द्धत(S1 D10 क्षिमा Ds °भूँत)इयेस्तथा; Ñ1 V2 शुभैर्म(V2 राजम)त्तराजैस्तथा अ € दृ: हयगजैरित्यत्र गजशब्दो द्विदन्तगजपर:। अतो न वारणै-रित्यनेन पुनरुक्ति:।; Ct: इयगजैईयाकारगँजै: स्वल्पगजैरिति यावत्. %-°) D10 रावणैश् (meta.) (for वारणैश्)-— d) M1 -[आ]表- (for -[新]致-). S1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 रा(Dr.4 र)जताचलसंनिमै:(D4 °भं).

37 N₂ V₁ B D₆ om. 37 (cf. v.l. 34).—4) Ds. र. अ स्पितेर् (for °तं). Ds -द्वारेर् (for -द्वारं). — 8) Si Ni Va D1.2.6.10 वन्येश; Ds.11 धन्येश (for मत्तेश). Di (before corr.) -पक्षिण: (for -पक्षिभि:). —After 37", Ds.7-9 S ins.:

8

ततः स मध्यंगतमंशुमन्तं ज्योत्स्नावितानं महदुद्वमन्तम् ।

169* रक्षितं सुमहावीर्येर्यानुधानेः सहस्रदाः।

[Ds रक्षिनिश्च (for रक्षिनं नु-).]

—") Ñi illeg. from गुं up to ". —") Ds प्रविवेश (for आवि"). Vs कपि: पुन:; Di-1.11 कपिगृंहें (by transp.); Ms यथा कपि: (for गृहं कपि:). —After 37, Gs repeats 35", while Ds.7-9 S ins. after 37:

170 सहेम जाम्यूनद्वकवालं महाईमुक्तामणिभूपितान्तम्। परार्थकालागरुचन्द्रनाकं स रावणान्तःपुरमाविवेदा।

[(1.2) Ds.8 M1 - भूषितांतरं (for °न्तम्). —(1.3) G1 परार्घ- (for °र्घ-). D5.9 -[अ]गुरु- (for -[अ]गरु-). D7.9 -चंदनाई; D8 °नांकितं (for °नाक्तं). & Cv: सहेमेत्यादि । हेमान्यत्र आतं सुवर्णम् । जाम्बूनदं जम्बूनदां जातम् । चकवालं प्राकार-मण्डलम् । सहेमोते केचित्पदिमच्छन्ति ।: Cr: सहेम हेमसहिनं सर्वसम्परसहितमिति यावत् । जाम्बूनदचक्रवालं जाम्बूनदप्राकारमण्डल-युक्तम् । चक्रवालं तु मण्डलभिरयमरः । स रावणान्तःपुरमाविवेश । विशेषणान्तरामिधानार्थमुक्तस्यापि प्रवेशस्य पुनरभिधानम् ।; Cm: सहेमेति छेदः । हेमसहितं जाम्बूनदचक्रवालसहितं स्वर्णप्राकारमण्डल-युक्तम् ।; Cg: सहेमेति । हेमान्यत्र जातं नुवर्णन् । जान्वृनदं जन्तृनवां जातम् । चक्रवालं प्राकारमण्डलम् ।; Ck: हेम्रा सप्तवर्णस्वर्णेन जाम्बूनदेन पोडशवर्णस्वर्णेन च निर्मितं चक्रवालं प्राकारमण्डलं यस्य तत्तथा । एवं मध्योपादानमुक्तन् । अग्रोपादानं महाईस्यादि । अन्तः शिरोभागः । कालागुरु बन्दनाभ्यामहाँ ऽर्दणं पूजा यस्य तत्तथा । अन्तः-पुरमाविवेशेति संक्षेप:1; Ct: हेम तप्तवर्ण स्वर्ण तस्महितेन जाम्ब्तदेन षोडशवर्णस्वर्णेन निर्मितं चक्रवालं प्राकारमण्डलं यस्य. 😤]

Colophon. —B3 om.(cont. the Sarga). —Sarga name: Śi V2 D1.2.4.10.11 लंकावर्णन:(Śi V2 D10 °नं); Ñ1 हनुमल्लेकावर्णनं; Ñ2 B2 D6 लंकाविचय:; V1 लंकापुरदर्शनं; B1 महालंकानिचय:; B4 लंकाप्रवेश:; D3 लंकागृहवर्णन:. —Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D2.6.10.11 om.; Śi V2 2; Ñ2 V1 B1.2.4 D6 10; D1.5.7-9 S 4; D8 6. —After colophon, D2 concludes with श्रीरामां G with श्रीरामांय नम:

Δ

M1.2 begin with श्रीरामाय नमःBefore I, Ñ2 V B D6 ins.:
171* चन्द्रश्च साचिष्यमिवास्य कुर्वक्वारागणेर्सध्यगतो विराजन् ।

ददर्श थीमान्दिनि भानुमन्तं गोष्टे वृपं मत्तिमिव अमन्तम् ॥ १

G. 5. 11. 3 B. 5. 5. 1

ज्योत्स्रावितानेन वितस्य लोकाः नम्युत्थितोऽनेकसहस्तरिमः । शङ्कपमं क्षीरमृणालगोरः [5] मुखन्तमाशा निशि भासयन्तम् । दृद्यं चन्द्रं स कपिप्रवीरः पोष्ठ्यमानं शरदीव इंसम्।

[Cf. 5.2.54-55 which are omitted in the proper place. —(1. 1) V1 स नंद्र:; B1 नंद्रस्तु (for चन्द्रक्ष). —(1. 2) V2 विराजयन् (for °जन्). —(1. 3) B5.4 विभन्न्य (for वितत्य). —(1. 4) Ñ3 अति- (for अमि-). —(1. 6) B3 अत्यंतन् (for उपन्तृ). V B1 आशां (for आशा). V1 इव (for निश्चि). —B3 om. I. 7-8. —(1. 8) Ñ2 B4 प्रतीय्यानं (for पेयुव°). B1 सत्सीव (for श्वर्र्शव). V2 खारप्रायमाणं शर्दिव इंस:; D6 इंसं यथा क्षीर्रानिधि प्रवंत. % Ct: "चन्द्रोधि साचिन्यमिवास्य दुवंस्तारागर्गर्मध्यातो विराजन् । ज्योरक्षावितानेन निषक्ष लोकानुत्तिप्रवेऽनेकसङ्क्षरिम: । शक्षप्रमाक्षीरमृणालवणं ग्रुद्धस्यमानं ग्रावम्मामानन् । ददशं चन्द्रं स कपिप्रवीर: पोष्ठुयमानं सरसीव इंसम् ।" इति क्षेक्षद्धं प्रक्षिम्य. %]

1 ") Du स- (for स). Vi Bi.s.4 मध्ये (for मध्ये-). B: -गतिम् (for -गतम्). D: ततः समभ्युग्रतमंत्रमंतं. -De om. (hapl.?) 18-2°. De transp. 6 and °. -6) Si D10 -[अ]वदातं (for -वितानं). Ñ2 D2.7-0 मुहरुद्वमं(D2 °हं)तं; Bi.s De महरुद्वहंतं; Bs सुमहद्वहंतं; Ds तत-मुद्रमंतं; D10 महतदूसतं (sic); T: महद्रमतंतं (for मह-दुहमन्तम्). -) Ña Vi B De बीरो (for घीरान्). Ds.7.9 G1 भुवि (for दिवि), D11 धातुमंतं (for मानु॰), — 1) De गोष्ठं (for गोष्ठे). Si Die वृषश्रेष्ठम् (for वृष मत्तम्). Va प्रसंतं; Ga [का]अमंतं (for अमन्तम्). % Cv : मध्यंगतं ब्योझोंऽग्रुमन्तं चन्द्रं मानुमन्तं तेजस्विनम् ।; Cr : गोष्ठे वृषं मत्तमिव अमन्तमिति दृष्टान्तस्वारस्यान्मध्यंगतः मिति तारामध्यगतःवं विवक्षितमित्यवगम्यते । आकाशमध्यगतत्वे विवक्षिते समनन्तरश्लोकेऽभियान्तमित्युक्तम् । माभिमुख्येन गमनविरुद्धेन । अंशुमन्तं शीतांशुमन्तम्। मानुमन्तं प्रशस्त-किरणम् ।; Cm : मध्यंगतं गगनस्येति शेष: । यद्वा तारामध्यं-गतमंश्मन्तं चन्द्रम् । भानुमन्तं दीप्तिमन्तम् ।; Cg: ततः स मध्यमित्यादि। दिन्याकारो मध्यंगतमाकारामध्यगतमित्ययैः। लङ्काप्रवेशे चन्द्रोदयोक्ते रावणनगरप्रवेशेऽर्धराम् इति सुच्यते। उत्तरस्रोकेऽभियान्तमित्यनेन नाभिगमनमुख्यते । दक्षियां दिशं गच्छतोऽभिमुखत्वासंभवात् । किं तु गमनमात्रम् । सप्तद्देशे सर्गेऽपि "प्रजगाम नभश्रन्द्रः" इति प्रक्षेण गमनवचनं नमी-मध्यातीतत्वमाचष्टे । अंशुमन्तिमिति चन्द्र एवोच्यते। मानुमन्तं दीविसन्तम् ।; Ck: सप्यं ज्योसमध्यम् । अंश्रमन्तं शीतांशम- G, 5, 11, 4 B, 5, 5, 2 L, 5, 3, 2 लोकस्य पापानि विनाशयन्तं

महोदधिं चापि समेधयन्तम् ।

भूतानि सर्वाणि विराजयन्तं

ददर्श शीतांशुमथाभियान्तम् ॥ २
या भाति लक्ष्मीर्भ्रवि मन्दरस्था

तथा प्रदोपेषु च सागरस्था।

तथैव तोयेषु च पुष्करस्था

रगज सा चारुनिशाकरस्था।

न्तम् ।; Ct: ततोऽन्तःपुरप्रवेशोत्तरम् । रात्रेः प्रथमयामस्य समाप्तिकल्पत्वमत्रेति बोध्यम् । मध्यंगतं व्योममध्यं नारामध्यं च प्राप्तमंश्चमन्तं शीतांशुं भानुमन्तं सूर्ययोगेन प्रकाशविकरण-वन्तम्. क्ष

2 D4 om. 2° (cf. v.l. 1). Ñ1 om. (hapl.?) 2.
—°) D11 दीपानि (for पा°). S1 Ñ2 V1 B D6.10 विशासयंतं;
D1 निशासयंतं; D11 निशांतयंतं (for विनाशयन्तं). % Cv.g.k:
पापानि दु:खानि ।; Cr: पापानि पापशव्देन पापफलं दु:खसुच्यते । लोकाह्वादकारवाचन्द्रस्य दु:खविनाशकरवम् । यद्वा
चन्द्रस्यादीनां सकलवस्तुशोधकरवारपापिवनाशकरवम् । यद्वा
चाज्ञवल्वयः— पन्थानश्च विशुध्यन्ति सोमसूर्याश्चमारुतीरिति ।;
Cm: लोकस्येति । पापशब्देन पापफलं दु:खसुच्यते । लोकह्वादकरवाचन्द्रस्य दु:खविनाशकरवम् । यद्वा स्यैचन्द्रादीनां
लोकपावनत्वादित भावः ।; Ct: पापानि पापजन्वदु:खानि. %
—After 2°, S1 D2.10 read 2^d.—⁸) D3 [पृ]व
(for [अ]पि).—°) B3 पविश्वयंतं; D2.10.11 T2 M1 च
रा(D11 रं)जयंते (for विराजयन्तं).—d) V1 B D3.6
[उ]दयंतं; D1.6 [उ]पयांतं; D2.5.6.11 [अ]भियातं (for

3 °) V1 B De य(Be त) या हि; V2 यथाति-; D3 विभाति; D10 या वाति-; Cv.r.m.k.t. as in text (for या भाति). —V2 transp. 6 and °. — 6) Ñ V2 D7.9 यथा; D2 रब- (for तथा). Ñ2 प्रभातेषु; D2 -प्रदेशेषु; D10 प्रदोनेषि (for प्रदोवेषु). V1 B2 (marg. also as in B1) यथा प्रभाते सितपुष्करस्था; B1 (marg.).3.6 यथा प्रभातेषु च पुष्क- (B3 मंद)रस्था; D6 यथा प्रभा प्रभाते पुष्करस्था (unmetrical). —Ñ1 partially illeg. for 3°d. —°) V1 B D3.6 यथा (for तथा). \$1 तोयेषि (for तोयेषु). Ñ2 V1 B D1.8 सागरस्था (for पुष्क°). — d) D6 राजि- (for चारु-). V1 B तथा रराजे(B2 °के) वि तिशाकरस्था.

4 °) Bs (marg. also) सिंही (for इंसो). Śs Dso माति सुपंकजस्थः; Ñ V B Ds-4.6 राजित पुष्कर(Ds पंकज)स्थः; Dss राजित पंजरस्थः (for राजतपञ्चरस्थः). —) Dss तथा (for थया). Śs सुंदरः; Vs B Ds राजित (for सन्दर-). Bs (marg. also as in text) कुंजरस्थः; Bs मंद°; Ds-*** स्थः (for -क्रन्दरस्थः). —) Bs राजी (for

हंसो यथा राजतपद्धरस्थः सिंहो यथा मन्दरकन्दरस्थः । वीरो यथा गर्वितकुद्धरस्थ-श्वन्द्रोऽपि वभ्राज तथाम्बरस्थः ॥ ४ स्थितः ककुद्धानिव तीक्ष्णराङ्गो महाचलः श्वेत इवोचराङ्गः । हस्तीव जाम्ब्नद्वद्धराङ्गो विभाति चन्द्रः परिपूर्णराङ्गः ॥ ५

बीरो). Ś1 Ñ1 V2 D2.10 दापित-; Ñ2 V1 B D3.6 राजित: D1.4 गर्जित (for गर्वित-). M1 बीरो यथा कंजरगर्वितस्थ: -Ñi illeg, from a in d up to महाचल; in 56, -d) V2 D11 विभ्राज (for ब°). S1 D10 चंद्रस्तथा भ्राजित चांव-रखा: Ñ2 V1 B D3.6 रहाज चंद्रोपि तथांवरस्थ:; D2 चंद्रोपि विभाजति मंदरस्थः. % Cv : इंसो यथेत्यादौ श्लोकह्रये हृष्ट्रपुष्ट-समुद्धतसमप्रश्रीमस्वादयो हंसादिषु ये गुणास्तैः प्रायेण तेषां चन्द्रस्य च सादश्यम् । किं च राजतपञ्जरस्थो गगनगर्भस्य ज्योत्साक्षालितत्वात्। मन्दरकन्दरस्थस्तस्य रजतगिरित्वात्। गर्वितकुञ्जरस्थो नीलरूपस्य नभस उपरि स्थानात् ।; Cr: अम्बरस्य राजतपञ्जरसाम्यं ज्योत्स्नानुलिसत्या ।; Cg: इंस इति । राजतपञ्जरस्यो गगनगर्भस्य ज्योतसाक्षालितस्वात्। मन्दरकन्दरस्थस्तस्य श्वेतगिरित्वात् । गर्वितकुञ्जरस्यो नीलरूपस्य नभस उपर्यवस्थानात् ।; Ck : हंसी यथेत्यादिकं किंचिदाधारादि प्रतिष्ठितस्वमात्रेणाम्बरस्थचन्द्रसादश्यमात्रम् । अन्यत्सर्वं स्वरूप-कथनमात्रम् ।; Ct : हंसो यथेति । किंचिदाधारप्रतिष्ठितशुक्तवः स्तुत्वमात्रेणास्यरस्थचन्द्रे सादृश्यमिति कतकः। कुञ्जरोऽप्यत्र श्वेत एव । अम्बरमपि तत्किरणैरेव श्वेतमिति बोध्यम् । अम्ब-रस्थोऽस्वरमध्यस्थः. ॐ

5 Ñi illeg. up to महाचल: in 6 (cf. v.l. 4). — 6)
D4 महांबर-; D5.11 महावल: (for महाचल:), D11 शैल
(for खेत), Ñ D2.7.0-11 T1 [ज] धर्य- (for [उ] ख-).
— 6) D11 तु (for [इ] व). — After 56, G2 repeats 566
erroneously. — 6) Ñ2 V1 B1.2.4 D6 T1.3 G2 M3
रराज (for विभाति). Ś1 पूर्ण:; Ñ1 शूंग: (for वन्द्र:).
D11 T1.3 G1.3 M1.2 Cv प्रति-; Cr.m.g.k.t as in text
(for परि-). Ñ1 V2 D3 - थिंव:; D11 -चंद्र: (for -गूङ्रः).
B2 रराज चंद्र: प्रतिविवसंग:. — After 5, D5.7-9 S ins.:

172* विनष्टशीताम्बुतुषारपङ्को

महायहमाहविनष्टपङ्कः ।

प्रकाशकरूमयाश्रयनिर्मेलाक्को

रराज चन्द्रो भगवान्शशाङ्कः ।

शिलातलं प्राप्य यथा स्रोन्द्रो

महारणं प्राप्य यथा राजेन्द्रः ।

राज्यं समासाद्य यथा नरेन्द्र
स्तथा प्रकाशो विरराज चन्द्रः ।

[5]

प्रकाशचन्द्रोदयनष्टदोषः
प्रदृद्धरक्षःपिशिताशदोषः ।
रामाभिरामेरितचिचदोषः
स्वर्गप्रकाशो भगवान्प्रदोषः ॥ ६
तत्रीस्वनाः कर्णसुखाः प्रदृत्ताः
स्वपन्ति नार्यः पतिभिः सुदृत्ताः ।
नक्तंचराश्चापि तथा प्रदृत्ताः
विहर्तुमत्यद्भुतरौद्रवृत्ताः ॥ ७

[(l. 1) G2 M2,3 -[अं] शु- (for -[अ] = शु-). —(1.6) Ms महारथं (for °रणं). —(1. 8) T2 तथांवरं प्राप्य रराज चंद्र:. र्% Cg: विनष्टेति । श्रीताम्बु हिमाम्बु, तुपाराः पृथताः पङ्कत्तमः, विनष्टाः शीताम्बुतुपारा एव पद्धाः वास्मस्तथा । "तुपारः शीकरे हिमे" इति विश्वः। महाग्रहाणां शुक्रबृहस्पत्यादीनां ब्राहेण ग्रहणेनाच्छादनेन विनष्टः पद्धो मलं यस्य स महाधहबाहविनष्टपद्धः, स्वरेजसा महाधहतिर-रकारेण व्यक्तनैर्मेल्य इत्यर्थः । यदा महाग्रदः नृयंरतस्य ग्राहेण किरणपरि-महेण विनष्टो विनाशित: पद्धस्तमो येन सः। तदा तरणिकिरणसंक्रमणेन देवीप्यमानमण्डल इत्यर्थः ।; Ck : विनष्टः शीतान्बुतुपाररूपः शीतज्ञल-बिन्द्रसंपर्वत्र्यः पञ्जो यस्य स तथा। तथात्वं वर्शकालस्यावीतत्वात्। महाग्रहस्य सूर्यस्य ग्राहेण पूर्णमण्डलरूपाकारग्रहेण विनष्टपद्वी विनाशित-तमाः । : Ct : विनष्टः शीताग्बुतुपाररूपः शीतजलविन्द्संपर्वरूपः पद्धो यस्य तम् । तस्वं च वर्षाकालस्यातीतत्वादस्तुतो हिमकालेऽपि विनष्टः ग्रीत-लजलविन्द्रसंपर्वरूपः पश्चो यस्य तमित्यर्थः । हिमालयस्यातिद्रत्त्वादिति भावः । विनष्टेति द्वितीयार्थे प्रथमामद्गीकृत्येदम् । मदाञ्रहस्य सूर्यस्य ब्राहेण किरणसंक्रमेण विनष्टो विनाशितः पद्भस्तमो येन सः। अत यव प्रकाश-लक्ष्म्याश्रयेण हेतुना निर्भलाङ्को व्यक्तस्फुरहाञ्छनो रराज गगनमध्यं प्राप्येति शेषः. 🛞]

-Thereafter Ds ins. विष्णवे नमः

6 d) Dn अकाल- (for प्रकाश-). Ñ2 V1 B1-3 D6 -रम्यदोप:; V: -वरप्रदोप: (for -नष्टदोप:). -- After 6°, \$1 D2.10 read 6d. -De om. (hapl.) 6d. B3 om. from si in b up to second ti in c. - b) V1 B1.2.4 T1.8 Ms Cr प्रवृत्तरक्ष:-; Vs प्रणष्टदोष:; Cv.m.g.k.t as in text (for ngara:-). Bi(also as in text) -पिशिताशि-; M1 -पिशिता च (for -पिशिताश-). Š1 N1 D1.2.4.10 प्रनष्टदो (Ñ1 'रो) प: पिशिताशिदो (Ñ1 'शतो; D10 °शितो)पो; D3 प्रनष्टरकः पिशताशिदोप:; D11 प्रशस्त-ज्योत्स्रः पिशिताशितोपः, 26 Ck: प्रवृद्धा वर्धिताः " अन्तर्भा-वित्रणि: " रक्ष:पिशिताशरूपा दोषा येन स तथा. %-Ba reads 6ed in marg. —e) Bi.e Dir -रास्तेह (Bi क् D11 °चि)त- (for -रामेरित-). Ts -चित्र- (for -चित्र-). Si Ñi Di-4.10 रामामिरारोपितचित्तदोषः Bs * * * * मोहितचित्तदोष:. — d) Si Die रात्रिप्रविष्टो; Ñ V B Ds.e स्वर्गोपमो(Ñ °मा)भूद (B: [marg. also] "च्लुभ

मत्तप्रमत्तानि समाञ्चलानि
रथाश्वभद्रासनसंकुलानि ।
वीरिश्रया चापि समाञ्चलानि
ददर्भ घीमान्स कपिः कुलानि ॥ ८
परस्परं चाधिकमाक्षिपन्ति
भुजांश्व पीनानिधिविक्षिपन्ति ।
मत्तप्रलापानिधिविक्षिपन्ति
मत्तानि चान्योन्यमिधिक्षिपन्ति ॥ ९

G. 5. 11. 11 B. 5. 5. 11

[sic]); D2 तार्चे प्रविष्टो; Cr.m.g.k.t as in text (for स्वग्नेप्रकारो).

- 7 ") \$1 Ñ B3 D7.8 G1-स्वरा: (for-स्वरा:). B3 -सुख-प्रवृत्ता:; D2.2 -सुखा निवृत्ता:; D11 -सुखीनुवृत्ता (sic) (for सुखा: प्रवृत्ता:).— b) D5 पतंति; T2 स्पंट्रंति (for स्वपन्ति). D11 नाथा: (for नायं:). V B2.4 प्रवृत्ता:; D2.10 समेता:; D7-9 Ct सुपृत्ता:; Ck स्व (for सुवृत्ता:). % Ct: 'स्ववृत्ताः' हित पाटे स्वं स्वीयं सहजपानिवत्यलक्षणं वृत्तं चारित्रं यासां ताः. % —V3 om.(hapl.) 7° .— Ñ1 illeg. from कं in " up to मत्य in ".—") V1 रक्षोगणाञ्च (for नकंचराद्द्र्). B2 ते (for च). B1.3.4 D3.6.8 M2 तद्द्र्; Ck.t as in text (for तथा).— d) B3 विनेदुर् (for विद्दृत्य्). B4 D6 अभ्युद्यत-; D3 अत्युद्रत-; D11 अप्यद्भत- (for अत्यद्भत-).
- 8 Ñ1 partly illeg. for 8⁴⁸.— D1.4.10 मच(D10 अति) प्रवृत्तानि; D2 प्रमसमत्तानि (for मसप्रमत्तानि), Š1 अतिप्रवृत्तानिलसंकुलानि.— S5 र्यानि; V2 गजाश्च (for रथाश्व-). B3 दृद्धं लेकेश्वरसंकुलानि.— B3 om.(hapl.) 8⁶⁸.—") D11 दिर- (for वीर-). S1 D2.10 -प्रियासिश्च (for -श्विया चापि). T2 सहाकुलानि; Cg.t as in text (for समा°). अ Cv: अत्र वीर इति पद्भङ्ग:1; Cg: वीरश्चिया वीरलहम्या। वीर इति मिश्चं पर्वं वा कपिविद्यालाम् . T2 प्राप्तान् (for चीमान्). S1 Ñ V B1.2.4 D1-4.6.10.11 विचरन् (for स कपि:). Ñ1 illeg. from कुलानि up to 9.
- 9 Ñi illeg. for 9 (cf. v.l. 8).) Vs आलपंति (for आलिपन्ति). Ñ2 Vi B De प्रस्परं वाग्मिरुपा(B1.2.6 De °q) शिपंति; Ds पानेन मत्ता मदमाक्षिपंति. % Cv: आक्षिपन्तीत्यादि शत्रन्तानि रक्षांसीत्यस्य विशेषणानि । So also Cm.g. % Die om. (hapl.) 9 .) Ñ2 Vi B D2.6 अभितः क्षिपंति (for अधिविक्षिपन्ति). Ši रक्षांसि वक्षांसि समाक्षिपंति; Vs गात्राणि कांतासु विनिक्षिपंति; D1.6 अुवांक्ष पीनानिष विश्विपंति; D2 केयुरहारांक्ष विनिक्षिपंति.

Vi illeg. from -মভাবাৰ in " up to 5.5.31.". (except 5.5.29." and 30.").—") Ñ2 Vi B De G. 5. 11. 12 B. 5. 5. 12 L. 5. 3. 9 रक्षांसि वक्षांसि च विश्विपन्ति
गात्राणि कान्तासु च विश्विपन्ति ।
ददर्श कान्ताश्च समालपन्ति
तथापरास्तत्र पुनः स्वपन्ति ॥ १०
महागजैश्वापि तथा नदद्धिः
सूपुजितैश्वापि तथा सुसद्धिः ।

धूत- (for मत्त-). D11 -प्रवालान्; Ts -प्रतापान्; Cr.m as in text (for -प्रलापान्). S1 Ñ2 B3.4 D1-4.6.10 अभि(S1 D2.3.10 अपि) संक्षिपंति; V2 D11 अभिसंलपंति; B1.2 M1.3 अभितः(M1.3 अपिकं) श्लिपंति (for अधिविक्षिपन्ति).—S1 D10 om.(hapl.) 9^d-10^δ .—d) Ñ2 V2 B D3 मत्ता प(V2 °न्य) या; D1.2.4.11 मत्ता(D1 मत्तां)स्तथा; D3 मत्ता च्या (for मत्तानि च). B3.4 अभिश्चिपंति; D11 अविक्षिपंति (for अधिश्चिपन्ति).

10 Si Die om. 10^{ab} (cf. v.l. 9). Ñi Bs T2 om. (hapl.) 10^{ab}. Mi transp. " and b including star passage. — ") V2 वासांसि; B2 Dii रक्षांसि; D2 चक्ष्रंपि (for वक्षांसि). B1 transp. रक्षांसि and वक्षांसि. V2 D2.4 समाक्षिपंति; B2 विति"; D1 समापयंति (for च विश्वपन्ति). M1 रक्षांसि वक्षोजपटान्क्षिपंति. — V2 D2 om. (hapl.) from 10^b up to l. 3 of 173*. — b) B1,2.4 D1,3.6,11 च निक्षिपंति; T3 विति" (for च वि"). — After 10^{ab}, D3 ins.; V2 D2 (both due to om.) ins. l. 4 only after 10°:

173* संदर्भ *कांश्च पतींस्पृशन्ति सम्रास्त्रधान्तःपुरतः स्वपन्ति । विद्वत्य कान्तासु च नालपन्ति केयुरदारांश्च विनिक्षिपन्ति ।;

while Ds.7-0 T G Ms.3 ins.; M1 ins. after 106 (transp.):

174* रूपाणि चित्राणि च विक्षिपन्ति । इडानि चापानि च विक्षिपन्ति ।

[(1. 1) G2 चापानि (for चित्राणि). Tı विचिश्विपंति (for च विश्विपन्ति). * Ck: विश्विपन्तीत्वादी विश्वव्देन क्षेपणराहित्याअयेण संपादयन्त्रीति इष्ट्रच्यम्. * —T2 om.(hapl.) l. 2. —(l. 2) Tı विचिश्विपंति (for च वि°). * Cg: चापानि चापान्. *]
—D4 om. (hapl.) from समा in 10° up to चीरेश्च in 11°. —°) Ñ1 illeg. for दद्शे कान्ता. B2 D3 कांतांश्च; D1 कांतासु (for कान्ताश्च). S1 Ñ1 D2.10 समालभंति; Ñ2 B1-3 D5 परिस्थांति; B4 परिश्विपंति; D5 T3 G1.3 M1 Cg/ समाल (G3 °श्चि)पंत्वस; D2-9 T1 G2 M2.3 Cv.r.m.g.t समालभंत्यस; D11 समानपंति (for समालपन्ति). D3 दद्शे कांते: सह संलपंति. % Cv: समालभन्त्योऽङ्गरागेणानुलिम्पन्ता: । समालभन्तां द्वितीयार्थे प्रथमा।; Cr: समालभन्तां द्वितायार्थे प्रथमा।; Cr: समालभन्तां द्वितीयार्थे प्रथमा।; Cr: समालभन्तां द्वितीयार्थे प्रथमा।; Cr: समालभन्तां द्वितीयार्थे प्रथमा।

रराज वीरैश्र विनिःश्वसद्भिः र्हदो भ्रजङ्गिरिव निःश्वसद्भिः ॥ ११ वुद्धिप्रधानान्नुचिराभिधाना-न्संश्रद्धानाञ्जगतः प्रधानान् । नानाविधानान्नुचिराभिधाना-न्ददर्श तस्यां पुरि यातुधानान् ॥ १२

भन्स इत्यादौ द्वितीयार्थे प्रथमा । समालभन्सश्चन्दनादिनानु-लिम्पन्सः । समालम्भो विलेपनिस्समरः ।; Сट्ट : समालभन्सो-ऽङ्गरागेणानुलिम्पन्सः । समालपन्स इति च पाउः । सर्वत्र व्यस्य-येन द्वितीयार्थे प्रथमा ।; Сट : समालभन्स्यश्चन्दनादीनीति द्येषः । द्वितीयार्थे इमाः प्रथमाः । तत्रासंस्ताश्च दद्शेति द्येपो चा. % —Ñi illeg. for 10^d. — Åi B D6 यथायथं चा(B3 वा)िषः Т॰ तदापरास्तत्र (for तथापरा स्तत्र). D5(marg.) .७-९ S स्वपंत्रः (for स्वपन्ति). औं तथापरत्रात्र सुसं स्वपद्धः; V² D1-3.10.11 तथापरान्य (D3 °ने[sic])त्र सुसं स्व(V² छ)पंति. —After 10, D5.7-0 S ins.;

175* सुरूपवक्त्राश्च तथा हसन्त्यः कृद्धाः पराश्चापि विनिःश्वसन्त्यः ।

[(l. 1) Ds स्वरूप- (for सु $^{\circ}$). —(l. 2) Ds स्पर्था- (for सु $^{\circ}$).]

11 D4 om. IIabe (cf. v.l. 10). V2 om. II. -) Ñi illeg. from q up to दि:. Śi Di.2.10.11 तत्र (for चापि). D: T: तदा (for तथा). S: स्वपितः: D: वदितः Da वसिंद्र:; Da अमिदि:; Dio.11 वमिद्र: (for नदृद्धि:). Ñ2 B1.3.4 De महागर्जेर्जातमदेर्भमिद्धः (De °र्वृहिद्धिः); B2 महागजेर्जुष्टमदेर्प्रमद्भिः. - S1 om. (hapl.) 116. N1 illeg. from आ in bup to भुजके in d. - b) Ta तदा (for तथा). Ds.s T2 G1.3 सहित्:; Cg.k.t as in text (for सुसद्धि:). Ñ2 B1.4 D1-3.8 सं(D1 प्र; D2 सु)प्जितै-र्लक्षणतः सु(D2.3 °वरसु)हृद्धिः; B2 संवृज्जितैर्लक्षगतः सुहृद्धिः Bs अन्योन्यप्जां प्रणतै: सुहन्ति:; D10 सुपूजितेस्तत्र * * * * * D11 सुप्जितैर्लक्ष्मणयन्सुहृद्धिः. —°) D11 पुंसिश् (for वीरैश्)-D4 समुच्छ्रुसिद्गर्. Ś1 D1-3.10 रराज पुंभिश्च समुच्छ्रसिद्गर्; Ñs B Ds रराज रक्षोमिरिभ (Bs °ति)श्वसिद्ध .- Ts om.(hapl.) 11d. -d) Ñs Dr.9 T1.3 हदा; D3 सदा Cr as in text (for set).

12 °) Ñ1 V2 D1-3.11 M1 प्रधानबुद्दीत्; Cv.r.g.k.t as in text (for बुद्धिप्रधानान्). S1 D2.10 प्रधानबुद्धि (S1 द्वि) रुचिताविधानं; Ñ2 B D6 M2 प्रधानबुद्धी (B2 [marg. also] वृद्धा) मुचितप्रधानान्, % Cv: बुद्धिप्रधानां न्यधानबुद्धीत् ।; Cg: बुद्धिप्रधानान्त्रद्धया श्रेष्टान्प्रधानबुद्धीनत्यर्थः ।; Ck: बुद्धिः प्रधानं गुणो येषां तथा ।; Ct: बुद्धिः प्रधानं प्रधानं प्रधानगुणो येषाम्. % —Ñ1 illeg. for 6 (except प्रधानान्). —6) V2 संशुद्धमानान्; D3.4 प्र(D4

[62]

ननन्द दृष्ट्वा स च तान्सुरूपा-श्रानागुणानात्मगुणानुरूपान् । विद्योतमानान्स च तान्सुरूपा-न्ददर्श कांश्चिच पुनर्विरूपान् ॥ १३ ततो वराद्वाः सुविश्चद्वभावा-स्तेषां स्वियस्तत्र महानुभावाः । प्रियेषु पानेषु च सक्तभावा ददर्श तारा इव सुप्रभावाः ॥ १४

स) अइधानाञ् (for संभ्रद्दधानाञ्). S1 D10 स (D10 सु) ग्रुद्ध लुद्धि लगंतः प्रधानं; \hat{N}_2 B D6 सं(B2.3 स) श्रद्दधानं स्तरसो निधानान्; D2 संभ्रद्दधानं जगतः प्रधानं; D11 स श्रद्दधानाभिजनश्रधानान्, —D6 om. (hapl.) 12^{cd} . —°) D2.10 - विधानं; D6 M1 - [श] भिधानान् (for - विधानान्). S1 स्विरस्वराणां; V2 D1.2.4.10.11 'रांवराणां (for 'राभिधानान्). \hat{N}_2 B नानाविधान्त्रद्धा समाद्दधानान्; D3 नानाविधान्त्रद्धा समाद्दधानान्; D3 नानाविधानामरणान्दधानान्, — °) B3 प्रति- (for पुरि). S1 D1.2.10.11 राञ्चसानां; V2 D4 राञ्चसीनां (for यानुधानान्).

13 *) Si Di.2.4.10 न च; Ds न स; D:-0 T2 च स (by transp.) (for स च). Dii नद्तो (for स च तान्). Si Di-4.10.11 विरूपान्; Db G2 Mi स्व°; Cr as in text (for सु°). —Ñi illeg. for 13bc. Ds transp. b and d. —b) Si D2.10.11 निष्ठावतो न्यायवतो वि(Dii °मि)रूपान्; Di.2.4 इज्यावतो न्यायवतोमिरूपान्,—c) G3 विद्योतयंति (sic); Mi.2 विद्योतयंतीः; Cr.t as in text (for °मानान्). Ds Ti.3 G2.3 तथा; M3 तदा (for च तान्). G2 Mi स्वरूपान्; Ms [अ]नु°; Ct as in text (for सु°). Si Di.2.4.10.11 नानागुणांश्वासमञ्जूलानुरूपान्; D3 नानागुणांश्वासमञ्जूलानुरूपान्, T2 कांतांश्व; Mi.2 कांताश्व (for कांश्विच). Si Dio विकाररूपान्; Di वपुर्विरूपान्; D3 पुन: सु°; Mi.2 पुनर्विरूपा: (for पुनर्विरूपान्). & Cr: ददर्श कांश्विच पुनर्विरूपानिति पाठ:. & —For 13, Ñ2 V2 B D6 subst.:

176* निनिन्द द्या तु स तान्विरूपा-ज्ञनन्द कांश्चिच पुनः सुरूपान् । नानागुणानात्मकुळानुरूपा-ज्ञिष्ठावतो न्यायवतोऽनुरूपान् ।

[(l. r) Bs [अ]पि (for नु).—(l. 2) Ñ2 तु (for नु). V2 स्वरूपान् (for नु°).—B3 om. after णा in l. 3 up to इ in l. 4(see var.).—(l. 3) Ñ2 V3 चारम- (for आरम-). V3 B2.4 नुण- (for नुष्ठ-).—(l. 4) B2.4 विद्यान्वतो; B3 इज्यावतो (for निष्ठा°). B3 नु- (for [ऽ]नु-). Ñ2 D6 इज्यारतान्पाप (Ñ3 ° इयाय)रतोनुरूपान्; V2 निष्ठावतोन्यानभितो विरूपान्,]

श्रिया ज्वलन्तीस्तपयोपगृहा
निशीथकाले रमणोपगृहाः ।
दद्रश्च काश्वित्प्रमदोपगृहा
यथा विहंगाः कुसुमोपगृहाः ॥ १५
अन्याः पुनर्हर्म्यतलोपविष्टास्तत्र प्रियाङ्केषु सुखोपविष्टाः ।
भर्तुः प्रिया धर्मपरा निविष्टा
दद्रश्च थीमान्मदनाभिविष्टाः ॥ १६

G. 5. 11. 18 B. 5. 5. 19 L. 5. 3. 16

14 °) D10 वधाइ: (corrupt); G3 वरांगा: (for वराइां:). B3 तमःस्वभावाः. B1.2 शुचिशु(B2°सि)द्व-; D7.8 T2 स वि°; M1 सुममृद्ध- (for सुविशुद्ध-). % Cr.m: वराइां: श्रेष्ठमूपणानुरुपनाहि(Cr °णाशनुरुपन)योग्या: 1; Cg: वराणां श्रेष्ठानामहां वराइां: 1; Ck: वराइां: प्रार्थनाह्यं उत्तमोन्तामरूपा इत्यर्थे: 1; Ct: वराइां: श्रेष्ठविभूषाहियोग्या उत्तमोन्तामरूपा अ. % —G2 reads 14 ° twice. — °) Ñ; illeg. for महानुभावा:. — S1 D10 om. (hapl.) 14 ° 6. — °) Ñ V2 B प्रियस्थ; D6 दद्धां; D9 विशेषु (for श्रियपु). Ñ V3 B D6 M1 भावेषु; D11 चान्येषु (for पानेषु). B2 — रूपा (for -भावा). — °) D8 भावा (for वारा). V2 -छवि- (for इव). Ñ D1-4.7 T2 G3 सुस्व(D1.6 शुद्धां; D2 दष्ट)भावाः; D11 सप्रभावः (for सुप्रभावाः). % Cg: महानुभावाः पातिवर्यस्पमहाप्रभावाः। यद्वा महानुभावाः अनुभावाः कराक्षसुजङ्गेषाद्यः। सुप्रभावाः शोभनवभवाः. %

15 Ñi illeg, from छ in " up to समणो in ".—")

Dr.9 T3 खियो (for श्रिया). St D1-4.10.11 उन्नलंखा (D4.11 'त्यो); Ds T2 G1 उन्नलंखास; Ct as in text (for उन्नलनंस्तास). St D1-4.10.11 धुनयोपगृदा; Ñ2 V2 B D6 द्यंशे काश्विष्प्रमदा ननोबा: (B3 'दा: समस्ता:).—") D10 om. दृदशे. D11 कामान् (for काश्वित्). D1.2.4 'दा: सुगृदा; D2.8 M2 'दोपगृदा: (D2 'दान्); D11 'दा: सगृदा: (for 'दोपगृदा). Ñ2 V2 B D6 लतास्तमालस्य नव (Ñ2 D6 वन)प्रस्ता.—") \$1 D2-4.11 M2 विहंगी:; Ñ1 D7.10 'गा; Ñ2 B D6 'गा:; D9 om. (for विहंगा:). B4 कुसुमोपस्दा:; D3 कुसुनोपगृदा:; D7.9 विहंगी' (for कुसुमोपस्दा:). % Cv: विहङ्गा विहंशी: I So also Cr.m.g. %

16 °) B2 মংঘ- (for হুন্দ্র-). D1.4.11 G1 -तले निविष्टास् (for -तलोपविष्टास्). —D11 om. (hapl.) 16 °. Ñ1 illeg. for °. Ś1 D2.10 transp. ° and °. —°) Ñ2 V2 B D2.6 काश्चित् (for तन्न). D2 -[अ]गेषु (for -[अ]क्रेपु). —D8 om. (hapl.) 16 ° d. —°) Ś1 V2 B1.2.6 D1-4.10 মনৃ-; Ct as in text (for भतु:). D7-0 Ct प्रा (for श्रिया). S1 Ñ V2 B D1.2.6.10 -पथे; D2 -पदे; Ct as in text

G, 5, 11, 19 B, 5, 5, 20 L, 5, 3, 17

अत्रावृताः काश्चनराजिवणीः ।
काश्चित्पराध्यास्तपनीयवर्णाः ।
पुनश्च काश्चिच्छञ्चलक्ष्मवर्णाः
कान्तप्रहीणा रुचिराङ्गवर्णाः ॥ १७
ततः प्रियान्त्राप्य मनोभिरामानसुप्रीतियुक्ताः प्रसमीक्ष्य रामाः ।
गृहेषु हृष्टाः परमाभिरामा
हरिप्रवीरः स ददर्श रामाः ॥ १८

(for -परा). — d) Ñ2 V2 B1.2.6 D3 काश्चिन् (for चीमान्). Ś1 Ñ1 D5.7-0 G3 Ct -[उ]पविष्टा: (D8 [before corr.] -[बा]हचेष्टा:); B2 -[ब]भिजुष्टा: (for -[ब]भिविष्टाः).

17 ") Si Da.10.11 समावता: ; Ñi illeg. ; Ña Va B Ds अपाक्षितान् (B4 °ता:); D1.4 वस्त्रावृता: ; D3 अपा° (for अप्रावृता:). Si Ñi Di.z.4.10.11 -रिझमवर्णा:; Ñs Vs Bi-s De -राशि(Bs -चूर्ण)वर्णास (Bs "नदांस); Be Ds Ta Gs Ma -राशिवर्णाः; Cr.m.g.t as in text (for -राजिवर्णा:). - Du om. (hapl.) 1760d. Te om. (hapl.) 176. Ds M1 read 176 after 17d. -6) Ds तथा (for काश्चित्). Ši Die पुनश्च काश्चिच्छश (Die °शि)-कान्यवर्णाः ; Ñ1 श्रियश्च काश्चिच्छशिकांतवर्णाः ; Ñ2 B1.2 De तथा पराध्यां (B1 °धाँ)स्तरणीयपूर्णान् (Bs [marg. also] °स्तरणोपपर्णान्); V2(also as in Ñ2)तथा पराध्यांस्तपनीय-पूर्णान् ; Bs * * * * * तरुणीयवर्णान् ; Bs तथा पराध्यस्ति-बनीयपूर्णाः ; D1.2.4 पुनश्च काश्चिच्छशि (D:[also]°र)रहिस (Ds °कांति)वर्णाः .— °) \$1 Ñ1 D1.2.4.10 कमलाभि-; Ds श्रांश° (for श्रश्रहम-). -- D10 om. (hapl.) 17d. _d) D1.3.4 T2 G कांता:; D2 कांता-; T3 कांत:; Cm.g.t as in text (for कान्त-). D1.3.4 T2 G1 Ck प्रवीणा; G2 प्रियाद्दी; Gs प्रतीता; Cv.r.m.g.t as in text (for -प्रहीणा). \$1 काश्चिखियंगुसुलतासुवर्णाः. —For 17°d, Ñ2 V2 B D8 subst.:

177* अपाश्रितान्काञ्चनचन्द्रवर्णा-न्ददर्श वीरो रुचिराङ्गवर्णान् ।

[(l. r) Vs অসমবান ; Bl.s (marg. also as above) অধ্যমবান ; Bs °ম্বান ; Bs °ম্বা: (for লব্যমিনান). Bs (marg. also as above) - বিস্ন ; Bs - বুৰ্ণ - ; Ds - নুহৰ- (for -বন্দ্ৰ-). — (l. 2) Bs (marg. also as above) হবিং- (for হবিং-). Bs - বৰ্ণা: (for - বৰ্ণান).]

18 *) Ñ1 Vs सत: (for तत:). Ŝ1 D2.10 प्रिया: (for प्रियान्). Ŝ1 D10 स चाभिरामा:; Ñ1 D5 G1 M1 मनोभिरामा:; V2 D1-6.11 स(D3 त; D11 म)दाभिरामा: (for मनोभिरामान्). Ñ2 B D6 एवं कियो नै कमशोभिरामा:.

- *) Ŝ1 T2 स प्रीति-; B4 D11 G2 सुप्रीत-; Cv.m.g.t as in text (for सुप्रीति-). Ñ1 सुम **** (illeg.); Ñ2 V2

चन्द्रप्रकाशाश्व हि वक्त्रमाला वक्राक्षिपक्ष्माश्च सुनेत्रमालाः । विभूपणानां च ददर्श मालाः शतह्रदानामित्र चारुमालाः ॥ १९ न त्वेव सीतां परमाभिजातां पथि स्थिते राजकुले प्रजाताम् । लतां प्रफुछामित्र साधु जातां ददर्श तन्वीं मनसाभिजाताम् ॥ २०

B Do.7.9 Ct सुमनोभिरामा:; Cv.r.m.g.tp as in text (for प्रसमीक्ष्य रामा:). —°) V² Di.2.4.11 गृहे गृहे ता:; D₃ गृहे रतास्ता:; D¹० प्रिये समेता: (for गृहेपु हृष्टा:). Т₂ प्रमदा-; Cm.t as in text (for परम-). Śі श्रिये समेता परयाभिरामा. — °) Ñі कपि- (for हारे-). ※ Ct: सुमनोभिः पुष्पेरभिरामा:, अत एव हृष्टा: परमया शोभयाभिरामा: स्वस्वकान्तमनोहरा रामा गृहेपु ददशें। 'प्रसमीक्ष्य रामाः' इति पाठे प्रियान्त्राप्य तान्समीक्ष्य प्रीतियुक्ता रामास्तैः प्रिये रम्यमाणा अत एव गृहेपु हृष्टा रामाः। ददशेंति शेषः. ※ —For 18°⁴, Ѳ B D₃ subst.:

178* गृहे गृहे ताः स हरिप्रवीरः परिभ्रमंस्तत्र ददर्श रामाः।

[(1. 1) Bs मदनाभिरामाः (for स हरिप्रचीरः). —(1.2) Bs परिक्रमेस् (for अमंस्).]

19 Ñ2 B D6 om. 19.—") Ś1 D11 -प्रकाशामल-; Ñ1 V2 -प्रकाशावर-; D1.3.4 -प्रकाशाश्च सु-; D10 -प्रका * * *; T2 -प्रकाशाश्रल-; G1.2 M1 -प्रकाशा: शशा- (for -प्रकाशाश्र हि)-— b) D1.4 मृद्वि:; D5 वक्त्राक्षि:; D7.8 before Corr. वक्त्राणि). T1 वक्राः स-; T2.3 G1 M3 वक्राक्षि- (for वकाक्षि-). Da Ts G1 -पद्माद्य (for -पक्ष्माद्य). S1 वक्त्रां-बुजोद्गासितनेत्रमालाः ; Ñ1 वक्त्रोरुपक्षमामलनेत्रमालाः ; V2 रक्ताश्च पद्मामलनेत्रमालाः; Da.10 वक्राः पराः साध्वसनेत्रमालाः; Ds.11 वक्त्राभिसंमीलित(D11 °पद्मोत्पल)नेत्रमाला:. - °) D1 विभूषितानां (for °पणानां). V2 D11 स (for च). 🛞 Ck: चहिशदरौ पद्यपूरको। मालाशदरः समृहवाची। शत हृदानां चारुमाला इव विभूषणानां च माला ददर्श।; Ct: चही पादपुरको। वक्रमाला वक्रससृहा वक्रा वक्रप्रेक्षगाः। सुपक्ष्माः शोभनपद्मयुक्ता नेत्रमाला दद्शी। 'वक्राक्षिपद्मा' इति पाठे-ऽक्षिपदमधिकम्। वक्षपदमा इत्येवोचितम्। पश्मसु वक्रत्वमि किमित्यपि चिन्त्यम्. %

20 °) B2 om. न त्वेव सीतां. S1 D2.10 न चैव; B2 D3 नन्वेव (for न त्वेव).—G3 damaged from b up to मन in b.—b) D2 स्थितो; D5.6 स्थितां (for स्थिते). Ñ1 [ब]भिजातां; D11 प्रयातां (for प्रजाताम्). V2 B पिष्ठ स्थितां (V2 स्थितो) राजकुळप्र (V2 B1 काभि)जा (B3 भू)तां.

[64]

सनातने वर्त्मानि संनिविष्टां रामेक्षणीं तां मदनाभिविष्टाम् । भर्तुर्मनः श्रीमदनुप्रविष्टां स्त्रीभ्यो वराभ्यश्च सदा विशिष्टाम् ॥ २१ उष्णार्दितां सानुसृतास्त्रकर्ठी पुरा वराहींत्तमनिष्ककर्छीम् ।

— Ds om. 20° - 21°. — °) Ñi illeg. up to सा. Dio साधुजातं; Тs सा सुजातं (for साधुजातं). % Cr.m: साधुजातामित्येतळ्याविशेषणम्. % — °) Ši Di.2.4-10 धनिभिन्नजातं; Ñi Dii मनसि(Dii °सः) प्रयातां; Ñi Vi B धनिस्प्रजातां; Mi मन्ताभिजातां (for मनसभिजाताम्).

21 Ds om. 21ab (cf. v.l. 20) - Vs बस्तुनि; Bs कर्मणि (for बर्स्सनि). Ds संनिक्रप्टां (for °विष्टां). - 8) Ñe रामेंपिणीं; Ds.s Te.s Gs.s Ms Cr रामेक्षणां (for रामेक्षणीं). 🕅 -युष्टां (for -विष्टास्), \$1 Dr.2.10 रामेविणीं (D: स मेथिशी) तां मनसा निविद्याः V: B D: रामेथिशी तां सदना(Ba प्रमदा)शि(De °ित)ज् [Bi °यु)ष्टांः Da रामेषिनी तापसमा निविष्टां (corrupt); Du रासेपिकीं तां मनमि प्रविष्टां, % Cr: रामेक्षणां राम एवेक्षणं ज्ञानं यस्यास्ताम् ।: Cg: रामे-क्षणे अन्तो निश्चयो यस्यास्ताम् । ; Ck : राममीक्षते ध्यायनीति रामेक्षणी । स्युटप्टिस्वान्छोप् ।; Ct : राममीक्षते ध्यापति रामेक्षणी साम. क्ष - Ba reads 21° and 22d after l. 1 of 179*. - °) Ñ V2 B D6 चापि तथा (for श्रीमदनु-). Ś1 D2.10 भर्तमेनच्छा(D: °श्चं ।दनसंनिविष्टां. — वं) D:- व T G1.3 M2 पराभ्यञ् (for ब°). Vs Br.s.4 सर्वी (for सहा). Da [अ पिविष्ठां: Mi प्रकृष्टां (for विशिष्टास्). Ba स्त्रीन्यो वरिववशुष्कवंडां (corrupt); De स्नीभ्यो वरापि संवीं * विशिष्टां (corrupt).

22 B3 om. 22⁶⁵. —) D5 तृज्यादितां सानुस्ताश्चकंठीं. & Ct: अनुस्ताक्षेण प्रवृत्तवाप्पेण सहवर्तमानः कण्डो यस्यास्ताम्। अत्र डीवापे:। 'कण्डाम् ' इति वा पाठः. क्र — For 22⁶⁵. Si Ñ V2 B1.2.6 D1-4.6.10.11 subst.:

179* शोकान्त्रिनामश्चचितोव्णकण्ठीं वरां वरार्हाम्बरनिव्ककण्ठीम्।

[(i. 1) Ñ1 ताप- (for शोक-). Ñ1 B2 D6 अशुचितौष-(B2 [marg. also] °चितोप-); V2 अशु * तोस्तु; D3 साशुनुनोध्य-(for अशुचितोध्य-). S1 तापान्वितामनुस्तानुकंटी (sic); D1.6 तपोन्वितां शोकस्ताशुकंठी; D2.10 तापान्वितां सानुस्ताशु (D10 °नु)-कंटी; D11 तापान्वितां सप्रस्नांदुकंठी (sic). —After l. 1, B6 सुजातपक्ष्मामभिरक्तकण्ठीं
वने प्रवृत्तामित्र नीलकण्ठीम् ॥ २२
अन्यक्तलेखामित्र चन्द्रलेखां
पांनुप्रदिग्धामित्र हेमलेखाम् ।
क्षतप्रस्टामित्र वाणलेखां
वासुप्रभिनामित्र मेघलेखाम् ॥ २३

B. 5. 5. 26

reads 21° and 22°. —(1, 2) \$1 D2.3.10,11 पुरा; D6 om. (for नर्रा). — Ñ1 illeg. for नर्राम्.]

— ° ब) D10 स्व- (for सु-), S1 D10 -पक्षामिव; Ñ1 -पक्षामनु-; (for -पक्षामिन), V2 -जात- (for -एक्-), Ñ2 B D6 अजातपक्षामिन (B4 °मिव)जानकंठी, D7 नृत्य- (for बने), B1 G2 प्रविद्यान; B3 प्रवृद्धाम; T M1 Cr प्रमृताम् (for प्रवृत्ताम्), D1,2,4 सुरीविनिधासिन्छकंठी दावाधिरुद्धासिव नीटकंठी,

23 Gs damaged up to पां in b. —) Va सुरुवनह-(for w). Si Ñ V2 B D1-1.6,10.11 -表明頁; D5.7-9 T1.2 Ms Cr.m.g.k.t -रेखाम् ; Cv as in text (for -लेखाम्). Br De a Te Ma चंद्ररेखां (for चन्द्रलेखां). -- After 23°. Die read 23d. -Do om. (hapl.) 23dod. -b) Di.4 पांशु- (for पांसु-). Da Mi.e -प्रवृत्ताम् ; Ta -प्रविष्टाम् (for -प्रदिग्धाम्). Bi Dr-9 T Ms Cm.g हेमरेखां; Ba °कंभां: Da धूमलेखां (for हेमलेखान्). Ši Dia वाय-प्रभागापिव चारु Dio दाव)लेखां. - Bo om. (hapl.) 23°d. Be reads 23° twice (var.).—") र्डा जात-; Ñ2 Bi{marg. also as in text) Di.e क्रन-; Be (both times) इत-; D: क्षरम् (for क्षत-). De -प्रबद्धाम (for -प्रस्टाम्). Śi Die चारुलेखां: Va Ba (first time) हेम°; B1.4 Ds T Ms Cm.g बागरेखां; D7.9 Ct वर्णरेखां; Dir हेममालां; Ck as in text (for बाणलेखां). 🦑 Cy : हात-प्ररुद्धां क्षते प्ररुद्धां क्षते मति रोपिताम् । अन्तद्दांपवनीम । बहिः समाहितामित्यर्थः।; 🕻 : श्रतप्ररूढामन्तः श्रते सनि बहिः समाहितामिरुथै: I; Cm: क्षतप्रस्टां क्षता च सा प्रस्टा च ताप्रनतर्वणां वहिश्लादितामियथैः। यहा क्षते व्यो प्रस्टाः प्रजीनाम् । : Cg: क्षतप्ररूढां क्षतेन प्ररूढामाँपधादिना समा-हिताम् । अन्तःशस्यदोपवर्ती यहिः समाहिताम् ।; Ck: क्षतेन बाणअतेन प्ररूडामुत्पन्नाम् । ; Ct : श्रनप्ररूढां अतेन प्ररूडा-मृत्यसाम्, % —) Si Va Di, ६.७.७-11 Mi, ३ - न्यसप्राम् : Ñi Das Ts -प्रभुप्ताम् : Ts -प्रकृष्णाम् ; Cg as in text (for प्रभिवाम्). Dr इसरेखां; Dane T Ma Ca मेघरेखां (for मेचलेखाम्). Ñ: B1.2.4 De वायुप्रवृद्धामिव धमलेखां.

G. 5. 11. 25 B. 5. 5. 27 L. 5. 3. 24

सीतामपश्यन्मनुजेश्वरस्य रामस्य पत्नीं वदतां वरस्य।

वभूव दुःखाभिहतश्चिरस्य प्रतंगमो मन्द इत्राचिरस्य ॥ २४

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥

24 °) Si B D1.2.1.6.10 स तास ; D3.11 सतीस ; Cr.m.g as in text (for सीताम्). — b) Si V3 D1.3.4.10.11 भाषां वदतां; Ñ B D6 भाषां जयतां (for पत्नीं वदतां). D3 रामस्य पत्नीं जगतीश्वरस्य. — °) Ñ2 D2.9 T1 G1.2 M1 Ck.t -[उ]पहत्तक् ; Cr.g as in text (for -[अ]भिहतक्र्). % Ck: चिरस्येति विभक्तिपत्रस्यम् । चिरमन्त्रिवयायय्पर्य [चिरमन्त्रिवयायय्पर्य [चिरमन्त्रिवयायय्पर्य [चिरमन्त्रिवयायय्पर्य [चिरमन्त्रिवयाय्य्पर्य [चिरम चिरम्तिवयाय्य्पर्य [चिरमन्त्रिवयाय्य्पर्य [चिरमन्त्रिवयाय्य्पर्य [चिरम चिरम्तिवयाय्य्पर्य [चिरम चिरम्तिवयाय्य्पर्य [चिरम चिरम्तिवयाय्यः पर्य [चिरम चिरमेत्रियं प्रथ्य विद्रस्यः] D1.2.4 ह्रवंगमों मंद्रमिवाचर (D3 °ळ) स्य; D10 ह्रवंगमों ** * चलस्य. — After 24, Si Ñ1 V3 D3.10 ins.; D1.3.4.11 ins. l. 1-3 after Sarga 4 and along with Ñ2 V B D6 ins. l. 4-7 after 24:

190* समीक्ष्यमाणी बहुधा ददशै कपिकुक्षरः।
प्राकारवरसम्पक्षं रावणान्तःपुरं महत्।
पुण्डरीकावतसाभिः परिखाभिः समावृतम्।
प्रविश्य जाम्बूनद्वालकान्तं
मणिप्रवेकामलकालकान्तम्। [5]
पराध्यरताकरमृद्धिमन्तं
दशाननान्तर्नगरं नितान्तम्।

[(1, 1) D1.2.4.11 स वीक्ष्यमाणो; D10 समीक्षप्राणो (for "क्यमाणो). D1.4 बहुरो; D2 हनुमान; D11 विविधा (for बहुशा). D2 प्रवास्त्रज्ञः (for क्षिकुद्धाः).—(1. 2) Ñ1 V2 D11 प्रकास्त्रसंख्य (D11 "प) श्रे (for the prior half). D2 द्रशे (for स्वण-).—(1. 3) V2 D2 पुंडरिकाभितंका (D2 "सा)शिः (sic) (for the prior half). D1.2.4.12 अलंक्ष्यं; D2.10 समावृतां (for "तम्).—After 1. 3, S1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 ins.(var.) the lines of 5.3. 34"-37.

[(1, 1) \$1 \$\tilde{N}_1 V_2 D_{1-4,10,11} द्वा(\$1 ता)रतोरणजस्युशं (D10 °श्चं; D11 °मिखुंचे:) (for the prior half). Vs समृदया परमायुनं (for the post, half). —(1, 2) D3

om.; Da शुभां (sic) (for दिन्यं). Si Ñi V2 Di-4.10.11 दिक्यवादित्रनि:स्वतं (Ñi Dir °नादितं; Di.3.4 °वादितं) (for the post, half).—(l. 3) Si Ñi V2 Di-4.10.11 स्प्रात्वते: (for स्प्रेणेस्तथा).—(l. 4) Si D2.10 रथ- (for रथेर्). Si Ñi V2 Di-4.10.11 शुमेद्र्त (Si °जांत्य; D2.10 °भै: छत; Dii °भै: सत्)हये (Ñi V2 °जें) स्तथा (for the post, half).—(l. 5) Si V2 Di-4.10.11 राजतावलसंनिभै:; Ñi illeg. (for the post, half).—V2 om. l. 6. Ñi partly illeg. for l. 6-7.—(l. 6) Si D2.10 रुचिरोदारम; Di.3.4 रुचिरोदार्स् (D2.34 रुचिरोदार्स् (D2.34 रुचिरोदार्स् (D2.34 रुचिरोदार्स् (D2.34 रुचेरा).—(l. 7) Ñi V2 Di-4.11 transp. गृहं and किए:).]

—(1.4) Ds प्रतस- (for प्रविद्य). Ds न्तातकांतं (for -जाल). \$1 Ñ1 V2 D2.10 स(Ñ1 वि; V2 स्व) शुद्धजांयुनद्र आलवंतं; D1.4 स्तिद्धजांयुनद्र माल्यवंतं; D1.4 स्तिद्धजांयुनद्र माल्यवंतं; D1.1 सुशुद्धजांयुनद्र विज्वलंतं. —Bs transp. 1.5 and 6. —(1.5) D1.4 -वेदिकांतं; D6 -जालकांति (for -जालकान्तय्). S1 D10 मणिप्रविक्राभरणाम्म (D10 न्य)वंतं; Ñ1 D11 मणिप्रवाक्षा (D11 कारा) मलवेदिकांतं; V2 मणिप्रवालेक्षमजालवंतं; Bs D2.3 मणिप्रविक्रोक्षमजीत्वमवेदि (Bs °र्द्व)कांतं. —(1.6) Ñ1 B1-3 परार्थ- (for °ध्ये-). B1 (marg. also as above) -कांत्या-; B3 -वर्णा- (for रक्ष-). D1.4 ऋध्यकांतं D3 °युक्तं (for क्रव्धिमन्तं).—(1.7) B3 दशाननांतं (for °नान्तर्). B1 तिभांतं (for नितान्तम्). \$1 Ñ1 V2 D1-3.10.11 स रावणांतःपुरमाविवेश; D4 स रावणं रावणमंदिरं शुभं (रावणमंदिरं शुभं in marg.).]

Colophon. —D4 reads colophon in marg. —Sarga name: Śi V2 B4 D2.6.10 प्रशेषवर्णनं; Ñ1 पुरावेशे प्रशेषवर्णना; Ñ2 B1-3 D1 प्रशेषवर्णना(D1 °न:); D3 प्रशेषवर्णना; Ñ2 B1-3 D1 प्रशेषवर्णना(D1 °न:); D3 प्रशेषवर्णना; D4 रावणमंदिरवर्शनः; D1 दिश्विजये प्रशेषवर्णना: —Sarga no. (figures, words or both). Ñ1 D2.6.10.11 om.; Ši V2 D1 3; Ñ2 B1.2.4 D6 II; B2 10; D3 7; D5.7-3 S 5. —After Colophon, D2 Concludes with श्रीहरूण; G with श्रीरामाय नम:

[66]

4

स निकामं विमानेषु विचरन्कामरूपष्टक्। विचचार किपर्लङ्कां लायवेन समन्वितः ॥ १ आससादाथ लक्ष्मीवात्राक्षसेन्द्रनिवेशनम् । प्राकारेणार्कवर्णेन भाखरेणाभिसंवृतम् ॥ २ रक्षितं राक्षसैभींमैः सिंहौरिव महद्वनम् । समीक्षमाणो भवनं चकाशे किपकुद्धरः ॥ ३

रूप्यकोपहितैश्वित्रैस्तोरणैहें मभृपितैः । विचित्राभिश्व कक्ष्याभिद्धारैश्व रुचिरैर्द्यतम् ॥ ४ गजास्थितैर्महामात्रैः श्रुऐश्व विगतश्रमैः । उपस्थितमसंहायेँहेयैः स्यन्दनयायिभिः ॥ ५ सिंहव्यात्रतनुत्राणैदीन्तकाश्चनराजतैः । योपबद्धिर्विचित्रैश्व सदा विचरितं रथैः ॥ ६

G. 5. 12. 22 B. 5. 6. 6

5

ियं \tilde{N}_1 mostly illeg, for Sarga 5. V1 illeg, for 1-31 b (except 29 ab and 30 cd) (cf. v.l. 5.4.9). M1.2 begin with श्रीसामाय नम:.

Before 1, V2 D1-4,10.11 ins. 192*.

- 1 र्रा Ñ B Ds om. 1-2°. °) D1-4.10 शिविकासु (for स निकासं). D4 (also) विमानेन (for °नेषु 1. —G3 om. 1°-2°. °) D5 T2 M3 Cr.g विषणणः; T1 निर्विणणः (for विचरन्). V2 D1-4.10 निपत्(V2 प्रपतः D2 निक्षिप)-न्पादपेषु चः D11 न्यपतःपादपेषु चः °) D5 विचकादो (for विचचार). T1.3 M3 Cr पुनर् (for कपिर्). °) V2 D1-4.11 रुधुप्र(D11 वि)कमिविकमः; D10 रुधुप्रक्रमताथ सः. ॐ Cr: विचचार्पुनरुङ्कामिति सम्यक् । विचचार कपिर्छद्वामिति पाटेऽपि चैदेहार्दश्चेनेन विषणणस्य हन्मतोऽन्वेषणेन कर्नृत्वाभिधानार्पुनरन्वेषणे कृतवानित्यर्थ उपरुष्यते. ॐ
- 2 Śi Ñ Vz B D1-4.6.10,11 om. 2° दे Gs om. 2° दे (for all except Vz D1-4.10,11, cf. v.l. i). —°) D5.7.9

 T1.2 Mz Cr च (for [झ]थ). दे) D10 राजणस्य (for सक्षेत्रः). Si Ñi (mostly illeg.).2 Vz B (for om. cf. 7) D1-4.6.10,11 read 2°-14 after 26. —°) Tz Gi [झ]फि (for [झ]फे-). d) Gi भाषुरेण (for भारवरेण). Si Ñ Vz B D1-4.6.10 महता सुसमा (D2.4 °महा; वृ-(D10 ह)ते; D11 समेतारसुसमा हते. After 2, Ñz B D6 ins.:

181* पुण्डरीकावतंश्वाभिः परिखाभिः परिश्रितम्। [B1 परिष्कृतं (for परिश्रिवम्).]

3 For sequence in Śi Ñ V B D1-4.8.10.11, cf. v.l. 2. Ñ2 V2 (r.) B1.3.4 (after 12°d transp.) D6.11 (r.) read 3ab after 12 (preceded by 18b*). B2 om. 3ab.—a) Śi रिश्चतां (for रिश्तां). Śi Ñ2 V2 B1.3.4 D2.6.10.11 (V2 D11 second time) T3 G1.2 M3 होरें: (for सीमें:).—b) D1 सिदेद (for मिहेद). Śi Ñ2 V2 (first time) B1.3.4 D1-4.8.10.11 (both times) महावनं (for सहद्वनम्).—D3 om. 3cd.—e) Ñ2 V2 B2.4 D6 स शिक्ष (D6°क्ष) भाणो; B1.3 D1.2.6.5.7-9 Т2 समीक्ष्यमाणो

(for समीत°). Št D1.2.4.10.11 नगरीं (for भवनं). — 6)
T2 Crp.mp चचार; Cr.m as in text (for चकारो). Št
Ñ2 V2 B D1.2.4.6.10.11 परिचकाम वानर:. ※ Cr.m:
'चचार कपिकुञ्जरः' इति वा पाठः।; Cg: चकारो
जहपंत्रथीः. ※

- 4 For sequence in Si Ñ V2 B D1-4.6.10.11, cf. v.l. 2.—") Т2 रूपेण; Cr.m.g.k.t as in text (for रूप्यक-). Si V2 D1-4.10.11 मणिरलीय (D1.2.4 11 श्लोप) संप्यक्ष ; Ñ2 B D6 मणिरलमुमंप्ण्यं —) D2 तोमरेर (for तोरणेर). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 -िनामेंतै:; B3 D7-16 G3 M2-भूपणें: (for -भूषित:). D3 स्वंभेहंममंपरिष.) Si Ñ2 V2 B D1.2.6.6.10.11 राजती (Si D2.10 वा) भिद्य (for विविज्ञाभिद्य). B4 द्रद्याभि:; D1.2.6.5 कक्षाभि:; Cv.r.m.g as in text (for कद्याभिर). D3 मणिरलीजनलंदिकेयर. 4) D7.9 रुचिराव (for रुचिरंकृतम्). Si D2 10 स्तंभें Si तेस्ते)हेममंपरिष्यः ग्रुमें:; Ñ2 B D6 स्तंभें (Ñ2 तेस्ते)हेममंपरिष्यः प्रमे:: औ2 B D6 स्तंभें (Ñ2 तेस्ते)हेममंपरिष्यः प्रमे: प्रमें हेमपरिष्यः प्रमे:: D3 द्वारक्षार्यं (G1 द्वारक्षार्थं प्रमें (G1 द्वारक्षार्थं प्रमें (G1 द्वारक्षार्थं प्रमें)
- 5 For sequence in Si Ñ V2 B D1-4.6.10.11, cf. v.l. 2.—") Si Ñ2 V3 B D1-4.6.10.11 महासर्थेर् (D1.4.11 भागेर्); M2 गजिस्येतेर् (Cr.k.t as in text (for गजा). B2 महानंत्रे: (D1.4 क्तंम: D11 क्तंबं: (for भागे:).—) B3 स्वरेश (for श्रोश). Si V2 D2.5.10.11 कृतिश्चये: (B3 विगनज्वे: D1.6 कृतिश्चर्यम: (D8 M1 [अ]-पगतअम: (for विगतअम:).—) B2(marg. also as in text) महाकायेर् (B3 महावीयेर् (for असंहायेर्).—) V2 वीरे: (B1.2 D1.3.6.6.11 T2 G M1.2 ह्य-; Ck as in text (for ह्ये:). M1 damaged for स्यन्दन- V3 -योधिभ: (B1(m. also as in text) T2 G3 -साहिभः: (Cg.k.t as in text (for -यायिभः). Si D10 स्यंत्रेर-नुपा(D10 कृत्या)यिभि: (Ck: ह्ये: स्यन्दनयायिभिरितिषाञ्कः .
- 6 For sequence in Si Ñ V B D:-4.6.12.11, cf. v.l. 2.—4) Ñ2 B D6 सिंहच्यात्राजिनच्छेबेर्.—6) Si Dr.0 दंत-; V2 दत्त-; B2 (m. also).4 D10 धानु-; B2 (after corr. as in text) D6 दीस-; B2 तथा; D11 रक-

G, 5, 12, 0 B, 5, 0, 7 L, 5, 4, 2\$

वहुरत्नसमाकीणं पराध्यासनभाजनम् ।
महारथसमावासं महारथमहासुनम् ॥ ७
हक्षेश्च परमोदारैस्तैस्तैश्च मृगपक्षिभिः ।
विविधेर्वहुसाहस्रः परिपूर्णं समन्ततः ॥ ८
विनीतैरन्तपालैश्च रक्षोभिश्च सुरक्षितम् ।
सुख्याभिश्च वरस्तीभिः परिपूर्णं समन्ततः ॥ ९

(for दान्त-). Ñ2 D6 -राजितै:. —°) D1 बोतयितिर् (for घोपव°). —⁴) B2 यदा (for सदा). Š1 V2 B1.2.4 D1.2.4. 6.10.11 [स]नुचरितं; D3 सु°; T विरचितं (meta.) (for विचरितं). B3 सदानुचरसेवितै:. —After 6, B ins. 183*.

7 For sequence in Si Ñ V2 B D1-4.10.11, cf. v.l. 2. B3 om. 7-II. B1.2.4 om. 7-II³. —") Si D10 वज्र- (for बहु-). Si Ñ2 V2 D2.3.10.11 -महाकक्षं (D2.10 व्यं; D3 °रलं) (for -समाकीणं). D1.4 वहुरलं महाकक्षं. — b) D7.9 -भूषितं (for -भाजनम्). —°) D1.3.4 महारस- (for महारथ-). Ñ2 D8 -सुसंवाधं; V2 D3-5 -महा (D4.5 -समा) चापं; D1.7.2.11 M2 Crp.mp.k.t -समावाधं; T2 -समालापं; Cv.r as in text (for -समावासं). Si D10 महाधंरलसंचित्रं. — b) D5 G Cg -महास्वनं; Cv.r.m.k.t as in text (for -महास्वनम्). Si Ñ2 D1.4.6.10 महास (D1.4 °रा) नवरासनं (D1.4 °रा) नवरासनं (D1.4 °रा) नवरासनं (D1.4 °रा) महास्वरवरासनं; D2 महासुरवरासनं; D3 महास्वरारवरासनं;

- 8 For sequence in \$1 Ñ V2 B D1-4.6.11, cf. v.l. 2. B om. 8 (cf. v.l. 7).—") \$1 V2 D3.16 प्रेट्येंद्र; Ñ3 D6 प्रेक्ष्येंद्र; D1.6.11 पुरुषेंद्र; Cr.m.k.t as in text (for दहवेंद्र).—") \$1 D2.10 विहित्तेंद्र; M1 विचित्रेंद्र (for विदिष्येंद्र).—") G2 परिकीण (for °पूण).
- 9 For sequence in Si Ñ V2 B D1-4.10.11, cf. v.l. 2, B T2 om. 9 (for B, cf. v.l. 7).) Si D2.10 अक्षपालेश: D2अंतवाहोश (for अन्त).) Si V2 D1 च सुसंवृतं; Ñ2 D6 सुसमावृते: (D6 ° तं); G1 च समंततः; M1 च समन्वितं (for च सुरक्षितम्). D2.6.10.11 रक्षिभिश्च सुसंवृतं; D2 पश्चिभिश्च समाकुळं.) Ñ2 D6 सुरक्षीभिः (for चरक्षीभिः).) Si Ñ2 V2 D1.2.4.6.10.11 समंतात्परिवारितं.
- 10 For sequence in \$1 Ñ V2 B D1-6.6.10.11, cf. v.l. 2. B om. 10 (cf. v.l. 7). °) D5 G3 मुद्दितः (for मुद्दितः), Ñ2 V2 D1,3.4.6.11 -प्रमदं रम्यं (for -प्रमदारकं). \$1 D2.10 मुद्दितं (D2 °तः) सर्वतो रम्यं. ⁵) % Cv: राक्षसेन्द्रनिवेशनम्। राक्षसेन्द्रा निविशन्ते सामीप्येन निविशन्ते ऽस्मिश्चित राक्षसेन्द्रनियेशनम्। एवं सित वस्यमाणस्य येश्मनो विशेषणं भवति। अन्यया पुनक्तिः स्यात्. So also Cg. %— °) Ñ2 D6 दिव्य-; T1.2 महा- (for वर-), V2 D3.6.7.0 T M3 -संहादै: (for -निहादै:). ³) G3 Cv समुद्रमिव;

मुदितप्रमदारतं राक्षसेन्द्रनिवेशनम् । वराभरणनिर्हादैः समुद्रस्वननिःस्वनम् ॥ १० तद्राजगुणसम्पनं मुख्यैश्च वरचन्दनैः । भेरीमृदङ्गाभिरुतं शङ्खयोपविनादितम् ॥ ११ नित्याचितं पर्वहुतं पृजितं राक्षसैः सदा । समुद्रमिव गम्भीरं समुद्रमिव निःस्वनम् ॥ १२

Cr.g.k.t as in text (for °स्वन-). Ds -निस्वनें:; S -निस्वनें (for -नि:स्वनम्). Śi Ñ Ve D1-4,6,10,11 समुद्रमिव सस्वनें.

11 For sequence in Si Ñ V2 B D1-3.6.10.11, cf. v.l. 2, Bs om. 11; B1.2.4 om. 11^{ab} (for all, cf. v.l. 7).—^a) Si Ñ2 V2 D1.2.4.6.10 दिव्येनागु(D1.4 °म)रुज पूर्(Si Ñ2 D2.10 °सि)क्तं D3 यातुं न शक्यते गुर्स.—^b) D1.4 दिव्येश; D3 सुखेश (for सुक्येश्). D8 M3 चागुरु; T2 परम-; Ck.t as in text (for च चर-).—After 11^{ab}, D3 ins.:

182* दिव्यराभरणावृक्तं पुष्पेश्च विविधेस्तथा।

—Ds cont., while \hat{S}_1 \tilde{N}_2 V_2 $D_{1,2,4,6,10,11}$ ins. after II^{ab} ; B ins. after 6 (owing to om.):

183* स्वाहाकारवषट्कारेर्वेह्मघोषेश्च नाादितम् ।

[V3 D1-4.11 - घोषनि-(D2 ° वि-) (for - घोपैश). B1 नादितै:,]

-Thereafter Va cont. 186*.

-After 1146, D5.7-9 S ins.:

184 महाजनसमाकीण सिहैरिव महद्वनम्।

[Ti.s Ga.s Ms महाजने: (for महाजन-). —After the prior half, G1 reads(erroneously) 13^d-14 and in their proper place.]

—D2,10 om, 11°d, D1,3.4 transp. 11°d and 12 (including star passage). —°) T2 -[अ] भियुत्तं; M1 -विरुतं (for -[अ]भिरुतं). —d) V2 -स्वन-; D6 -नाद-; D11 -सवद- (for -धोष-). S1 V2 B2.4 D1.3-6.11 G M3 -विनादितं (for -विना°). —After 11, V2 D1.3.4 ins.; S1 D2.10 ins. after 12; B4 cont. after 187*; D11 ins. after 3°6 (r.):

185* यासुषानशतैर्गुप्तं सर्पेमींगवतीमिव।

[Va Ba D11 जुटं (for गुप्तं). S1 D3.10 नागेर् (for सपैर्). D1.4 यथा (for इव).]

12 For sequence in Śi Ñ Va B Di-4.6.10.11, cf. v.l. 2 and II. — °) Dr.0 Ga Ma Ct पर्वेषुतं (Ma °तै:); Cr.m.g.k as in text (for °हुतं). — °) Da सह (for सदा). & Cr: नित्याचितं गन्धपुष्पादिभिनित्याचितम्। पर्वेषु हुतं होमो यस्मि-स्तर्येषु हुतम्। रावणस्याहिताक्षित्वाद्वेतम्। पर्वेषु पौर्णमासादि-

[5]

महात्मनो महद्वेश्म महारत्नपरिच्छदम् । महाजनसमाकीण ददर्श स महाकपिः ॥ १३ विराजमानं चपुपा गजाश्वरथसंकुलम् ।

सद्भावः । अस्याहिताद्वित्वं युद्धाण्डे प्रसिद्धम् । पृत्तितं राक्षसंः सद्दा । स्वामिगृहत्वाद्वाक्षसेः सद्दा नमस्कृतम् । पृत्ता नमस्यापिनितिरस्यमरः । नित्याचितं नित्योत्तितम् । सर्वसुविभित्वर्थः । कर्जितमिति वा पाठः । पर्वश्वतिमिति वा पाठे पर्वश्वदेनोत्तव उच्यते. % — For 12^{a5}, Ši Ñ2 V2 (subst. and cont. after 183*) B D1-4.6.10.11 subst::

186* नित्याहितमहापूर्ज सदा पर्वेसु राक्षरे:।

[Śi Dio नित्योपित- Ba नित्यास्तिन-; Di.2.4 नित्यागित-; Da नित्यागित- Dii नित्याग्रित- (for नित्याग्रित-), Bi Di.4 महापूज्यं, Be.3 Dii महापूजां (for "पूजां), Ši स च (for सदा), Di.4 पूजितं (for राश्वसः), B2 पूजितं राश्वसः सदा (for the post, half),]

-Then B: cont.:

187* राक्षसानां तु सर्वेषां संभवन्तं महास्वरम् ।

—Thereafter B4 further cont. 185*.—V2 reads 12°d, 3°d (r.) and 14°d after 9. B4 transp. 12°d and 13°d.—d) Cv.r.g.t इच (as in text). Ñ2 सस्वनं; D7.2 T G3 M3 निस्तनं, Ś1 V2 B D1-4.6.11 पर्जन्यमिन (B3°सम) स(V2 सु; B1.3 नि:)स्वनं; D5.7-9 G1.2 M1.2 समुद्रसम (D5 G2 M1.2 स्वन; D0 इच)नि(D5.9 नि:)स्वनं.—After 12, Ś1 D2.10 ins. 185*, while Ñ2 V2 B D6.11 ins.:

188* बहुरूपैबिरूपैश्च मेचपर्वतमंतिभैः। कुठारशुकासिधरैः शक्तिसोमरपाणिभिः।

[(l. 1) De बहुह्य- (for बहुह्येर्). Du च विविध: (for बिह्येश). —(l. 2) Bs -भारिमि: (for -पागिभि:).]

—Then \tilde{N}_2 V2 (repeats) B1.3.4 D6.11 (repeats) read $3^{a\delta}$.

13 For sequence in Śi Ñ V2 B D1-4.6.10.11, cf. v.l. 2. B4 transp. 12°d and 13°d, Ñ2 B1-3 D6 om. 13°d, —°) Śi Ñ1 B4 D1-1.8.10.11 महावेदम; Ct as in text (for महद्वरम). —°) Śi Ñ1 V2 B2 D1-1.10.11 महासम्बे:(D3 °सुरे:) सुरक्षितं. —°) V2 D1.4.11 महासम्ब-: D8.7-9 S महास्त- (for महाज्ञन-), V2 D1.4.11 -जनाकीणैं; B1-3 समापूर्ण (for -समाकीणैं), —d) Śi Ñ V2 B D1-4.6. 10.11 हैसै:(D1 इस्तें:) सर(Ñ2 D6 °ह) इवाकुलं(D8 °चोचगै:).

14 For sequence in Si N V2 B D1-4.6.10.11, cf. v.l. 2. — ") N2 V2 B D6 बहुचा (for वपुषा). Si D10 गृहं विराजहपुषं (D10 "पा). — ") D6 राजा- (for गज-). D8 G2 transp. गज and रथ. D3 -संकुळे: (for -संकुळम्). — After 14°6, N2 V2 B D6.11 ins.:

लङ्काभरणिनत्येव सोऽमन्यत महाकिषः ॥ १४ गृहाद्गृहं राक्षसानामुद्यानानि च वानरः । वीक्षमाणो हासंत्रलाः प्रासादांश्च चचार सः ॥ १५

G. 5. 12. 6 B. 5. 6. 16 L. 5. 4. 7

उ89* तं त्रिविष्टपसंकालमेकस्यं विश्वकर्मणा। कृत्स्त्रस्य जगतः सारं नवनीतिमियोद्धृतम्। सुरामामसुराणां च दूरादिष भयंकरम्। तिद्वान्तिमेष्णं केलासस्यैव कन्दरम्। रावणस्य गृहं दृष्ठा स कपिः शुरसंमतः।

[(l. 1) Ñs De नत् (for तं). Vs म्रशिष्यमंकाशम् (for the prior half). Ñs निर्मित्; Du निर्मित् (for पकर्ष). —(I. 2) Bs आरुष्येव समुद्धतं (for the post. half). —(I. 4) De -संपन्न (for मंपूर्ण). —Vs om. I. 5. —(I. 5) Bs विस्मयं गत; Du द्रास्त्रमः (for द्रास्ट्रमः).]

- °) Ñ2 B1.3 D1.4.6.11 इत्येवं; D3 हवामाव् (for इत्येव).
- °) D3 अमन्यत (for योऽमन्यत). Ŝ1 Ñ1 V2 D1.2.4.
10.11 महाचल: (for °कृषि:). Ñ2 B D6 तदामन्यत(B1 °स्स) विस्तित:. —After 14, D3 ins.:

190* चनार स किएनेद्वां गयवार्यं च साधयन्। स विमानाहिमानेषु निपतन्पादपेषु च।

[Cf. 5.5.1.]

-while Ds.7-9 S ins. after 14:

191* चचार हनुमांस्तव रावणस्य समीपतः।

15 Before 15, Ši Ni(mostly illeg.).s B Ds ins.; V2 D1-4.10.11 ins. before 1:

192* स मंशिष्यात्मनः कायं प्रविश्वानुपत्रश्चितः।
चिन्तयानास मनमा मुहूर्तं ध्यानमास्थितः।
कपिप्रवीरो हमुमान्नावयिष्यकास्यया।
कीदशे वन्थने बदा मुक्ता वा स्वरचारिणी।
काश्च रक्षन्ति राश्चर्यः कथंस्पा च मंगिली। [5]
न दृष्टपूर्वा च मया वैदेही जनकारमना।
इक्षितंश्चानुमानश्च मया ग्रेमा भविष्यति।
एतां बुद्धिं तदा कृत्वा दृनुमानमाश्चारनजः।
प्रविवेश पुरीं लक्कां समृद्धे राक्ष्यंभृताम्।
स दृद्धं तदा लक्कां वायुपुत्रो महावलः। [10]
शन्वयेष तदा सीतां राचविषयकास्यपा।

((l. r) Ñ2 B De तथा(B3 °दा) संक्षिपन् (for संक्षिप्या-रमनः). Ds समितित्यासनः कार्य (metri causa) (for the prior half). Ñ2 B1.2.4 De प्रतिष्ठो; B2 प्रतिवतो (for प्रविदय).—After L r, Ñ2 B De ins.:

192(A)* रावणस्य पुरे गुप्तां मानिष्यवनस्तनवान्।

[Ña De रावणांतापुरे (for "णस्य पुरे) and अन्तिस्यन् (for मागिस्यन्).]

-(1.2) ÑaB De इनुमान् (for मनसा). Dia -आश्रितः (for

ति ३: 12: 17 अवष्ठुत्य महावेगः प्रहस्तस्य निवेशनम् ।
ति ३: 12: 4: वि अथ महावेगः प्रहस्तस्य निवेशनम् ।
ति अथ मघप्रतीकाशं कुम्भकर्णनिवेशनम् ।
विभीपणस्य च तथा पुष्ठुवे स महाकपिः ॥ १७

महोदरस च तथा विरूपाक्षस चैव हि ।

-आहिथत:), Ñ2 B1.2.4 De transp, the post, halves of l. 2 and 3. Bs रावनशिवसाम्यया (for the post. half). --(1. 3) No B1.2.4 De मनसा (for हनुमान्). Vo रामप्रिय-चिकीपैया: Bs ततो ध्यानमुपास्थित: (for the post. half). -(1. 4) St B4 Dto च बने: (for बन्धने). D2.10 बदध्वा (for बढ़ा). Dr.s.s.11 कीट्रशेवधनवंदा (for the prior half). Da व (for वा). -(1. 5) Ña Va B कब रक्षति वैदेहीं; De कथं चरति विकेश (for the prior half). Ña B De सा भनेत् (for मिथिली). Va का च रूपा हि सा मनेत् (for the pest. half). —(1. 6) Ñ2 V2 B Dc अदृष्टपूर्वा हि स्था (for the price half). Ši D2.10 मैथिली (for वेदेही). —(1, 7) Ña चेंब; Ba De अनु- (for चानु-). Ña De मम (for मया). —(1. ८) Bs समास्थाय (for तदा कृतवा). — \widetilde{N}_2 Va B De om. 1. 9-10.--(1. 9) Da रम्यां (for लड्डां). -Die om. (hapl.) from the post. half up to the prior half of l. 10. Du समृद्धे (for समृद्धे). Ši लघु प्रकप-ताथ स: ; Ñi Da समृद्धां राक्षसाकृष्णं (for the post, half). -\$1 \$\tilde{N}_1\$ om. l. 10-11. -(1. 10) Ds transp. # and ददर्श. —(1. 11) Bs तथा (for तदा). Ds.10 रामस्य (for राधव-). Ña Va Ba.a De रावणस्य पुरे शुमे; B1.e रावणस्य निवेशन(Be °ने) (for the post. half).]

—") Ñ2 B2.4 गृहं गृहं: B1.2 D8 गृहे गृहे (for गृहाद्भृहं).
—") D7.9 G1.8 सर्वशः (for वानरः).—After 15",

193* प्रकाइये च बहुस्थाने न दट्टा तत्र मैथिलीम्।

—°) Si Di-5.7-9 T3 M2 वीहयसाणो; Dii हुपे° (for वीक्ष°). Di.3.6.7.9.11 [S]पि (for हि). Si [ख]संन्रस:; V3 Di.3.6.11 [ख]संग्रांत:; D2 [ख]वित्रस: (for [ख!संत्रस्त:).—d) G3 ह (for स:). Si Ñi V2 Di-6.10.11 प्राप्तानांश्चापि वृद्धिमान्.—For 15°d, Ñ2 B D6 Subst.:

194 स बीध्यमाणी व्यवस्त्रासादांश्चेत्र सर्वतः।

[B1 cm. स (subm.). B2 निरीक्षमार्ग; B4 स बीक्षमाणी

16 \$1 D2.10 आक्रम्य च; Ñ1 V2 D1.2.4.11 आह्रस्य च; Ñ2 B D6 स पुष्ठ्रो; Ct as in text (for अवप्रस्य).
—D1 om. (hapl.) 16'-17'.—') B2 प्रकृते (for पुष्ठ्रो).

विद्युजिह्वस भवनं विद्युन्मालेस्तथैव च । वज्रदंष्ट्स च तथा पुष्ठुवे स महाकिषः ॥ १८ शुक्रस च महावेगः सारणस्य च धीमतः । तथा चेन्द्रजितो वेश्म जगाम हिर्यूथपः ॥ १९ जम्बुमालेः सुमालेश्व जगाम हिर्यूथपः । रिश्मकेतोश्व भवनं सर्यश्चित्रोस्तथैव च ॥ २०

Bs ततो जगाम चेगेन. — d) \hat{N}_2 Ds रक्षस:; V_2 चेगवान् (for चीर्य $^\circ$).

17 D1 om. 17^{ab} (cf. v.l. 16).—a) Ñ2 B2-4
De गत्वा; B1 महा- (tor अथ). Ñ2 महा-: Т2 मेर- (for मेथ-). Т3 प्रकाशं च (for प्रतीकाशं).—b) B2 (m. also as in text) कृष्णमेथ- (for कुम्भकर्ण-).—c) Š1 D10 ततः; D2 M1.3 तदा (for तथा). Ñ2 B D0 विभीपणगृहं रम्यं.—d) Ñ2 B D1.3.4.6 प्रविवेश (for पुष्ठ्वे स).

18 G1 om. (hapl.) 18.—") S1 D1.3.6.10 भवनं; Ñ2 वा गृहं; V2 च ततः; B1(m. also) D6 M3 च गृहं; D2 T3 च तदा (for च तथा).—\$1 D10 om. 186—6.
—6) Ñ2 B D2.6 महाकायस्य; D1.3.4 महायेगस्य; D11 महापार्थ्य (for विरूपाक्षस्य). D11 M2 ह (for हि). V3 सुपार्थस्याि वानरः.—") B6 वंशुज्; D1.4 शुति- (for विशुज्-). D1.3.4 सदनं (for भवनं).—") V2 D2 जं(D2 जां ।शुमालेस; D1.3.4.11 सूर्यकात्रोस (for विशुन्मालेस). Ñ2 B D6 विशुन्मालिस एव च.—") D1.4 वकः; D5 वक्तः। D7 वहु- (for वज्र-). T2 तदा (for तथा).—") B2 हुमुवे (for पुष्ठुवे). Ñ2 किपिपुंगवः; B1.2.4 किपिकुंजरः (for स महाकिपः). \$1 D10 स जगाम महाकिपः; B3 प्रहस्तस्यािप सन्वरः.—After 18, T1.3 read 21.

19 °) Š. Ñ. V2 D2.6.10 महावेइम; T1.3 G2 M3 °तेजा: (for °वेग:). — Š. om. (hapl.) 196°. — 6) Ñ V2 B D1-4.6.10.11 तथैव च(B1 हि) (for च धीमत:). — Ñ2 reads 19°-20 in marg. — °) Ñ V2 B D2-4.11 ततझ (for तथा). — d) M1 पुजुर्व (for जगाम). D2 हरिसत्तमः

20 Ñ2 reads 20 in marg. (cf. v.l. 19). Ts om. 20. Do om. 20° . Ti transp. 20° and 20° . — 6°) Si Ñ1 V2 D1-4.10 II विद्युक्ता है: (for जम्बुमाहे:). Ñ2 B D6 उटकाजिह्नस्य च ततो (Ñ2 D6 °स्य भवनं). — 6) Ñ2 D6 किपदुंजर:; B G1 भवनं किप: (G1 तत:); D7.8 T1 M3 हिरिसत्तम:; M1 स महाकिप: (for हिरयुव्यप:). Si Ñ1 V2 D1-4.10.11 भ (D1.3.4 मु)वनानि ययो (V2 महा) किप: — °) Si D2.10 बहुरात्रोक्ष; Ñ2 B D6 रिम्मिडीडस्य (for °केतीक्ष). — d) B D8 सूर्या (D6 यूपा)क्षस्य; D1.3.4.11 जंडुमाहेस्स्य (for सूर्यरात्रोस्). B1.2 हिं (for च). — After 20, D2.2-3 T2 G M ins.:

[:70]

घुम्राक्षस्य च संपातेर्भवनं मारुतात्मजः । विद्युदूपस्य भीमस्य घनस्य विधनस्य चं ॥ २१ द्युकनाभस्य वक्रस्य शठस्य विकटस्य च । हस्यक्षणस्य दंष्ट्रस्य रोमशस्य च रक्षसः ॥ २२ युद्धोन्मत्तस्य मत्तस्य घ्यजप्रीवस्य नादिनः । विद्युजिह्वेन्द्रजिह्वानां तथा हित्तमुखस्य च ॥ २३

195* वज्रकायस्य च तथा पुष्ठुवे स महाकृषि:। [Cf. 5.5.18*/.]

21 Do om. (hapl.?) 21. T1.3 read 21 after 18.
— a) D2.10 T [अ]पि; D5.7-9 G2 M2 [अ]थ (for जु). S1 D10 संयातो (for संपातेर्). — a) S1 N2
V2 B1.2.4 D1-4.10.11 जिल्लाक्ष(N2 क्य)स्य; B3
प्राक्षस्य च (for विद्युद्ध). — b) S1 N2 B1.3
D2-4.10.11 G2.3 M2 धसस्य (for धनुस्य). S1 B1.2 G M2
विध्यसस्य; B3 D2-4.3.10.11 प्रधस(D4 स्वय)स्य (for विध्यस्य). B4 प्रधसस्य धसस्य च.

22 Ši Dio om. 22-23⁵. —) Ñi B2.3 Di.3.6.8 T2 M2 शुक्रनाश (B3 °क; D8 T2 M2 °स)स्य; B3 तस्क्रशास्य (for शुक्रनाभस्य). Ñ V2 B1.2 T वक्रस्य; B3.4 D2-9.11 च (D5 श)क्रस्य; D2 विक्रस्य (for वक्रस्य). — 6) G1.3 शंखस्य (for शठस्य). Ñi V2 D4 G2 विक्रस्य; Ñ2 B1.4 D6 निश्चरस्य; B2 वाश्चरस्य; B3 विषमस्य; D5 विक्रशस्य; D7-9 क्षप्टस्य (for विक्टस्य). D2 श्चरस्य च महाहिष्:, — °) M2 महाक्ष्णस्य (for हुन्द्य). V2 हुन्दक्षणीयक्रणस्य, — d) Ñi V2 D1-1.11 भीमाञ्चस्य; D7-9 लोमशस्य; D8 T2 रोमकस्य (for रोमशस्य). — For 22°d, Ñ2 B D6 subst.:

196* रक्षसो लोमरात्याथ दंष्टालहस्वकर्णयोः।

[\tilde{N}_2 B1(m. also) Ds लोमहपैस्य (for °शस्यथ). \tilde{N}_2 Bs दंश्रलकसुक्षयेश: (for the post, half).]

23 \$1 D10 om. 23^{a5} (cf. v.l. 22).—⁵) Ñट D1.5.4.6.11 वक्ष D6.11 'क्र) श्रीवस्य (for ध्वज'). D2 वादिन:; D7-9 सादिन:; G1 रक्षस: (for नादिन:).—°) \$1 D1-4.10.11 -उल्केंट्र-; Ñट B D6 -उल्काद्वि-(B1 'फ्रि-); D7.9 -जिह्निट्ट-(for -जिह्नेन्द्र-). \$1 D2.10 -जिह्नस्य; G2 № -जिह्नास्यां (for -जिह्नामां). V2 विशुद्धस्रस्य जिह्नस्य; T2 विशुज्जिह्नोध्वंजिह्नस्य. ॐ Cv: विशुज्जिह्नेन्द्रजिह्नामामिति चहुवचनं तलामानस्ते बहुव इति। विशुज्जिह्नेन्द्रजिह्नाम्यामिति च पाठः!; Cr: विशुज्जिह्नेन्द्रजिह्नामामिति च पाठःप एष्ट्यथें चतुर्थी।; Cm: विशुज्जिह्नेन्द्रजिह्नाम्यामिति पाठेऽपि पष्टयथें चतुर्थी।; Cm: विशुज्जिह्नेन्द्रजिह्नामामिति चहुवचनमार्थम्। यद्वा तलामानो वहवः सन्ति।; Cg: शिशुज्जिह्नेन्द्रजिह्नानामिति चहुवचनम् । तलामां चहूनां सस्वात्।; Ck: विशुज्जिह्नद्विज्ञानामिति चहुवचनम् । विशुज्जिह्नद्विज्ञानामिति चहुज्जन्निः।

करालस्य पिशाचस्य शोणिताक्षस्य चैव हि । क्रममाणः क्रमेणैंव हन्मान्मास्तात्मजः ॥ २४ तेषु तेषु महार्हेषु भवनेषु महायशाः । तेषामृद्धिमतामृद्धिं दद्शे स महाकपिः ॥ २५ सर्वेषां समितकम्य भवनानि समन्ततः । आससादाथ लक्ष्मीवाब्राक्षसेन्द्रनिवेशनम् ॥ २६

G. 5. 12. 17 B. 5. 6. 28

जिह्नयोरित्यर्थः।; Ct: विमुजिह्नद्विजिह्नानाभितिबहुवचनमार्यम्। तयोरित्यर्थः। 'विद्युजिह्नेन्द्रजिह्नानाम् 'इति वा पाठान्तरम्, अ — ") Bs चोग्र- (for हम्ति-).

24 °) Ba राक्षमस्य (for करालस्य). Ds.7-> Ta Ma विशालस्य (for पिशाचस्य). —) Ña B Da रक्षसः; Va D1-4.11 शंकु(D11 °िक)नः; Ds Ma चैव हः G1 घीमतः (for चैव हि). Š1 D10 क्षो(D10 शो)भिताक्षस्य शंकुनः. — After 24°5, Va D11 ins.:

197* मकराभाक्षयोश्चेत्र तथा कुम्मनिकुम्भयोः। त्रितिरोस्कम्पनयोश्च देवान्तकनरान्तयोः। समुखतमहानादयक्षकुम्भहनोरिष। हरोनकममासानां यथा स्नमनिनाथयोः। मासकर्णस्य भवनं प्रययो कषिकुञ्चरः। [5]

[(1, 2) Dii - [उ]स्तंपनधेय (for - [उ]स्कर्यनयेश्व). Dii - नरांतको. — (1, 3) Dii - प्रक्ष- (for - यक्ष-): Dii - द्वेर् (for - इतोर्). — (1, 4) V2 दरोनलप्रसमानामनिवादवृक्षाक्षयोः (sic) (for the post half). — (1, 5) Dii मास्करस्य च (for मासकरिय) and यथी स (for प्रययो).]

—°) Dr-9 G1 हावमान: (for क्रममाण:). Ñ2 B1-2 [णृ]वं (for [णृ]व). — °) Ŝ1 V2 D1-640,11 व्यवस्टुहान्; Ñ2 B De व्य(De वि)चरत्तदा; Ds G2 M1.2 वानरोत्तम: (for मारुगुन्मतः).

25 °) Ds तेपां (for first नेपु). Šī Ñ2 V2 B1 (m. also).2-4 D2.6.10 पतन्यीरो; B1 [ज]न्यिपन्यीरो; D1.8.4 [ज]पतदीरो; D11 च तान्यीरो (for महाहेपु). — 8) Šī Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 महाकपि: (for व्यशा:). — \$1 D3.6.10 om. 25°-26°. — For 25°d, Ñ2 B subst.;

19^{9*} ऋदिमस्मु परामृद्धि हृष्टः पश्यन्युहुर्मुहुः ।; while, V2 D1.2.4.11 subst. :

199* गृहेप्यृतिमनामृद्धिं कपिः पर्यवनुत्तमाम्।

[D1 गृरेष्डिमतां शृद्धि; D2 गृरेष्ट्रेय महावृद्धि; D11 गृरे बुद्धिमनां वृद्धि (for the prior half).]; whereas D2 subst. for 25°4;

20)* स वीक्ष्यमाणी बहुधा स्थसामृद्धिमुत्तमाम्।

26 Si Da.s.10 om. 2645 (cf. v.l. 25). -1) V2

G. 5, 12, 0 B. 5, 6, 29 L. 5, 4, 28

राज्ञणस्योपञ्चायिन्यो दद्शे हरिसत्तमः । विचरन्हरिज्ञार्वृलो राक्षसीर्विकृतेक्षणाः । ग्रलमुद्गरहस्तात्र शक्तितोमरधारिणीः ॥ २७

D1.2.4.11 स सर्वेषाम् (for सर्वेषां सम-). —) N2 V2 B D1.2.4.11 महाकपि:; G1.3 महायज्ञाः (for समन्ततः). — °) N2 B D6 स (for [अ]अ). D1.4 लक्ष्मीवद् (for लक्ष्मीवान्). — d) S1 V2 D1.2.3 रावणस्य; D11 राक्ष-सस्य (for राक्षसेन्द्र-). — After 26, S1 N V2 B D1-4.6. 10.11 read 2°-14.

27 Ñ2 B D6 om. 27^{6-d}. — °) G2 सक्षसस्य; Cv.r.g as in text (for सक्ष्मस्य). % Cv: सक्षमस्य। रावणस्य पर्यायशायिनी: ।; Cr: सक्षमयेति । उपशायिन्यः सं स्यममन् ।: पुरस्थार्थं जागरित्या परिशायिन्यः ।; Cm: उपशायिन्यः ।; Cm: उपशायिन्यः समीपशायिन्यः ।; Cg: सवणस्येति । उपशायिन्यः पर्यायशायिनी: । सव मे श्वायोने जामतीरित्यर्थः ।; Ck: पर्यायतो जागरित्वान्यः प्रस्थिका उपशायिन्यः । 'उपशायोऽपशायश्च पर्यायश्वयर्थं ।; Ct: उपशायिन्यः । 'उपशायोऽपशायश्च पर्यायश्वयर्थं ।; Ct: उपशायिन्यः । 'उपशायोऽपशायश्च पर्यायश्चयर्थं की: ।' पर्यायेण श्वयनस्थानरक्षिका इत्यर्थं इत्याद्धः. % — °) G2 हरिय्थयः (for °सत्तमः). — For 27° 6, S1 V2 D1-4.10.11 subst. ;

201* रावणस्य समीपस्थास्ततः स समवैक्षत ।

[Ś1 समीपस्थांस; D3 [उ]वज्ञात्येन्यस् (for समीपस्थास). Ś1 D2.10 तत्रासी (for तत: स).]

— °) Si Dio विचित्रान् (for विचरन्). — °) Di.s विकृतान्ताः; Dii कमलेक्षणः (for विकृतेक्षणाः). Si Dio Mi राक्षमान्तिकृतेक्षणान्. — °) Ѳ B Di.s.s.s.ii -तोमर-(for -मुद्रर-). Si Dio Mi -इस्तांक्षः Ѳ V² B Di-s s.ii -हस्तानां (for -हस्ताक्ष). — Г) Si Ds.io गदा-; De श्रुल- (for शक्ति-). ѳ Bi.³ Di.s.s.s. -मुद्रर- (for -तोमर-). Si D7-10 Ti.² Gi Mi -धारिणः; ѳ B Di.s.s.s -धारिणां; V² Ds.ii -पाणिनां (for -थारिणों.).

28 °) Т॰ विमलान् : М। हनुमांस् (for विविधान्). D11 यूथांस् : М। तम्र (for गुरुमांस्). — b) V² Т॰ तम्र (for तस्य). М। राक्षसानां पतेर्गृहे. — For 28, Ñ॰ B1.2.4 De subst. :

202* ददशे च महागुलमं निष्पतन्तं ततो गृहात्।

[B4 स ददर्श (for ददर्श च).]

-Then all the above MSS. cont.; Bs subst. for 28; Si V2 Di-s.10.11 cont. after 205*:

203* ततः सुविहितान्द्रप्राक्षिपान्तंस्तानधिष्ठितान्।

[Ñ॰ च (for सु-). V॰ पृष्ठान् ; Bı(m. also as above)
D1-4 इहा; B॰ सुशन् (for इशन्). V॰ युपि स्थितान् ; B॰.4
D11 स्विधितान् ; D1.2.4 च थिष्ठितान् ; D३ प्रहारिण: (for

ददर्श विविधान्गुल्मांस्तस्य रक्षःपतेर्गृहे ॥ २८ रक्ताञ्चेतान्सितांचैव हरींचैव महाजवान् । कलीनान्रूपसम्पन्नान्गजान्यरगजारुजान् ॥ २९

अधिष्ठितान्). Śı Dıo विषादेन च संयुतान् (for the post. half).]

-After 28, Ds.7-0 S ins. :

204* राक्षतांश्च महाकायात्रानाग्रहरणोचतान्।

29 Ñ2 V1 B D6 read 30°d and 20°d after 32.
—") Ñ2 V1 B3.4 D6 पीतान; G1 चेंच (for श्वेतान्).
\$1 D2.3.5.7-10 T2 M1.2 [अ]पि (for [पृ]च). V2 रक्त-पीतानितश्वेतान; B1 रक्तान्पीतानितत्वाचीलान; B2 रक्तपीतानितश्वेतान; B1 रक्तान्पीतानितत्वाचीलान; B2 रक्तपीतानितश्वेतान; B1 रक्तान्पीतान्, D11 रक्तश्वेताशनान्पीतान्.—"

\$1 V2 D1.2.4.5.7-11 T2 M2.3 हरींश्वापि (D5 M2°21); Ñ2 V1 D6 हरीं झाल्स (V1° न्यु-); B1.2 हरींश्वाप् (D5 M2°21); Ñ2 V1 D6 हरीं झाल्स (V1° न्यु-); B1.2 हरींश्वाप् (G1 हरीं श्वेच). D3 महाइवान् (G1 हरीं श्वंच). D3 महाइवान् (B1 T2 महाचल: (T3° ल्लान्); M3 महाजनान् (G1 महाजवान्). B2 घोटकान्श्वरिणोपि च.—After 29°6, \$1 Ñ2 V B D1-4.6.10.11 ins.:

205* कुलीनाव्यसम्पन्नान्द्दशे किपियत्तमः । ऋत्यकांस्तालजञ्जाश्च शोणानगरलरोमकान् । मिल्लकाक्षान्विरूपाक्षानकोज्ञपत्रान्मतोज्ञवान् । आरहजांश्च काम्बोजानमाह्वि हाञ्छुभलक्षणान् । शुकाननांश्च तुरगानन्यस्कक्षान्यरं गतः । [5]

[(l. 1) Si Va D1.2.4.10.11 हरियूथप: ; Da स महाकापि: (for कपिसत्तमः).—(1.2) Va रक्षकांस; Ba हस्वकांस (for ऋष्य°). Śi D2.10.11 ऋक्षकांरतालवर्णाश्च; Vi ऋष्यमूकांस्तालजंघान्; Bs ऋष्यमूनांश्च हरितान् : D1.3.4 ऋष्य(Ds °क्ष)कांश्तिलवणांश्च (for the prior half !. Śi V2 B4 D1-4.10.11 शोण- (for शोणान्). Ñ2 Da संनिभान्; D3 -पानकान् (for -रोमकान्). —(1. 3) Šı D2.10 प्रवालाढ्यान् ; V2 D1.4.11 प्रमाणाढ्यान् (for विरूपाक्षान्). Bs मक्षिकाक्षान्विरूपांश्च; Ds प्रमाणाट्यान्सुरूपांश्च (for the prior half). Ño Do क्री.चपक्षान्; V1 पारशी-कान्; Bs चक्री पक्षान् (for क्रीख़पत्रान्). S1 V2 D1-4.10.11 इस्वकगोष्ठनासिकान् (for the post. half). -(1. 4) Bi बारुण्यां चैव; Bs आरहकांश्च (for आरहजांश्च). Vi कंबोजान् V1 बहीकान् ; B1 पहनान् (for वाहिकान्). B3 आरहकान्युलीनांश्र (for the prior half). S1 D1.2.4.10.11 वाह्यितांश्च कांबीजान् (by transp.). Bৰণ্ট্ৰীয় নুত্ৰ্বান্ (for the post. half). Ds संधवाधिक वाहीकान्कांवीजानंतु जानाप. — Bs reads 1. 5 before l. 1. —(l. 5) Ba D1.4 शुक्तनासांश ; B4 वृक्ताननांश ; D2 शशान-नोंश; Ds रक्ताननांश; Dn शुक्रांशुकांश् (for शुक्राननांश). Bs रम्यां (for अन्यत्). Bs 4 गतान् (for गत:). Šī V2 D1-4. 10.11 दर्श किषिकुंजर: ; B1 अपश्याकिषसत्तम: (for the posthalf).]

-Thereafter, Si V2 Di-4.10.11 cont. 203*.

निष्ठितान्गजिश्वायामैरावतसमान्युधि । निहन्तृन्परसेन्यानां गृहे तस्मिन्ददर्श सः ॥ ३० श्वरतश्च यथा मेघान्स्रवतश्च यथा गिरीन् । मेघस्तनितनिर्घोपान्दुर्घपानसमरे परेः ॥ ३१ सहस्रं वाहिनीस्तत्र जाम्यूनदपरिष्कृताः । हेमजालैर्विच्छिनास्तरुणादित्यसंनिभाः ॥ ३२

ददर्श राक्षसेन्द्रस्य रावणस्य निवेशने । शिविका विविधाकाराः स कपिर्मारुतात्मजः ॥ ३३ स्तागृहाणि चित्राणि चित्रशालागृहाणि च । कीडागृहाणि चान्यानि दारुपर्वतकानि ॥ ३४ कामस्य गृहकं रम्यं दिवागृहक्षमेव च । ददर्श राक्षसेन्द्रस्य रावणस्य निवेशने ॥ ३५

G. 5. 12. o B. 5. 6. 38

- —°) V2 अथ (for रूप-). d) T2 चीर- (for पर-). S1-मजानृतात् (sic); B1 D11 T2 -मजारुद्वान् (D11 T2 °द्द:); D1 मजारुज्ञ:; D2 -मजानुज्ञ:; D3 G3 -मजान्प (for मजारुज्ञात्). B3 सुजातानपराम्मजान् . ఈ Cr: परमजारुज्ञात् । धारुज्ञन्तीत्यारुज्ञान् । परमजानामारुज्ञाः परमजानां भञ्जकत् । धारुज्ञन्तीत्यारुज्ञान् । परमजानामारुज्ञाः परमजानां भञ्जकत् ।; Cg: परमजारुज्ञान् ।; Ck: परमजारुज्ञान् । दि: परमजारुज्ञान् । दि: परमजारुज्ञान् । दि: परमजारुज्ञान् । पानिकानित भञ्जयन्ति परमजारुज्ञाः ।; Ck: परमजारुज्ञान् । पानिकानित भञ्जयन्ति तान्, %
- 30 Ds om. 30^{ab} . a) Dr.9 G1 हिस्सितान्; Ds विष्ठितान्; G3 विततान् (for निष्ठितान्). D3 -हिष्टा-भ्याम् (sic) (for -शिक्षायाम्). b) S1 D1.2.6.10.11 ऐसावण-; B3 ऐसावतम् (for ऐसावल-). V2 B -सम(B3 इव) धुतीन्. N 2 V1 B Ds read 30^{cd} and 29^{ab} after 32. V2 transp. 30^{cd} and 31. c) S1 N 2 V B D1.2.6.10.11 हंतृंथ; D3 हिस्तनः (for निहन्तृन्). d) D6 एहं (for गृहे). D5 तस्य (for तिस्नन्). V2 ह (for स:). G3 तहुहेस्मिन्ददर्श ह.
- 31 De om. 31^{ab}. V2 transp. 30^{cd} and 31. 6) Si Ñ2 V2 B D2.10 गर्जत्य ; G2 स्वत्य ; Cg as in text (for क्षरत्य). B1 तु (for च). Ñ2 V2 B G1.2 M12 महा-; D11 तथा (for यथा). B24-योपान (for मेथान). % Cg: क्षरतश्चेतिश्लोक: प्रयोक्तगलिक्षेपक: % 6) Si D10.11 द्वत्य ; Ñ2 B3.4 घावत्य ; B1 रावन्य ; D2 ह्वत्य (for स्वत्य). Ñ2 B1.8.4 T2 M2 महा-; M1 तथा (for यथा). V2 घावत्थ पिरीनिव: B2 घावने वा महागिरीन. 6) G2 दुर्थरान् (for हुर्थपान्). Ñ2 V B D8 समरिपि (for समरे परे:). D1.4.11 सुरुथपान्सुरेपि. After 31, G3 ins.:

206* शाखान्तरमविच्छितं तरुगादित्यसंनिभम्।
--Thereafter Gs reads 33°.

32 Ds Te read 32 ab after 33 ab. — a) Te Gs सहस्र-; Cg k as in text (for क्यं). St De.s.10 11 Ge Mt बाजिनस्; The बाजिनां; Cg.k as in text (for वाहिनीस्). Ds हेम- (for तम्र). Ne Vi B De महस्रशो बहिस्तम्र; Ve शतशोथ बहिस्तम्र; Di.s.a सहस्रवाजि. Da कि। नस्तम्र. — b) St Di.e.a.s.10.11 Te Ge Mi -परिष्कृतान् (Te at); Ne Vi B De -विस्थितान् (for परिष्कृताः).

—Т1.3 M2 om. 32°-33°. M1 reads 32°d after 33.
—°) \$1 V2 D2.10.11 अवत(V2°न)तांस; Ñ2 V1 B D6
अभि(B1°घि)ननांस; D3 इनतता (sic); D1.4 अवनतांस;
D3 इव च्छ्यास; T2 अवच्छवांस; G2 परिच्छिवान; Ck.t as
in text (for अविच्छिवास). D8 M3 हेमजालपरिच्छवांस
(M3 °द्धास).— वं) \$1 D2.10 -सु(D10 स)प्रभान्; Ñ2 V
B D8.8 G1.3 M1 -वर्चम:; D1.4.5.11 T2 G2 -संनिमान्
(for -पंनिमा:). & Cg: सहस्वमिति। वाहिनी: सेना: पद्दानीनित्यर्थ: 1 जाम्बृनदं जम्बृनदीप्रभवं स्वर्णम्। हेम केवलस्वर्णम्।
उभयविधन्वर्णमयाभरणयुक्ता इत्यर्थ: १ Ck: सहस्रं वाहिनीरिनि। अनेकमेना इत्यर्थ: १ हेमजालरिविच्छवाः सर्वेतो भूषिता
इति होविकाविदोषणम् . & —After 32, Ñ2 V1 B D6
read 30°d and 29°d.

33 Ti.a M2 om. 33^{ab} (cf. v.l. 32), M1 om. 33^{ab}. Ga reads 33^{ab} after 206*. — N2 V1 B De विस्मिते (for दरशे). — N B24 निवेशने. — After 33^{ab}, D5 T2 read 32^{ab}. — V1 B Da om. (hapl.) 33°-35. G2 om. 33°d. — N T2 दिखा नानाविधाकारा:. — After 33, M1 reads 32°d.

34 Vi B Ds om. 34 (cf. v.l. 33).—) \$1 Vi Di.s.d.10 सम्प्राणि: De ह्यानि: Dii दिख्यानि (for चित्राणि).
—) Ge Mi चंद्र-; Cr.m.k.t as in text (for चित्र-).
Ve [स्र पि (for च).— \$1 Dio.ii om.(hapl.?) 34° d.
—) \$2 De क्रीडागुहांस्तयाम्यांख.— ो \$2 Di.s.d.e तथा मणिगुहागि चः Dr.- > Te Gi.s Mi दारुपर्यत्रकानि च (Te Gi Mi क्यापि). \$2 Cr : चित्रवालागुहाणि चित्रवालायुक्तगुहाणि । शाक्रपाधिवादित्यानमध्यमपत्रकोपनामः : ; Cm: चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि । ; Ck: चित्रवालागुहाणि चित्रवालाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवालागुहाणि चित्रवाला

35 V1 B D3 om. 35 (cf. v.l. 33]). — 4) V2 कामगं (for कामस्य). \$1 N2 V2 D1.2.4.6.10.11 T1.2 G2 2 च (N2 V2 D2.6.11 तु 1 गृदं (for गृहकं). D3 दिखं (for रम्यं). \$2 Ct: कामस्य गृहकं रितगृहकं दिवागृहकं दिवशिहारगृहस् । सर्वत्रात्मन्तस्वाधिकः कन् अ — 4) N2 V2 D2.6.10.11 निशागृह (D2 °कर) मनुत्तमं; D1.6 वासागारमनुत्तमं, —D1.4.11 om.

G. 5. 12. 37 B. 5. 6. 38 स मन्द्रतलप्रख्यं मयूरस्थानसंकुलम् ध्वजयष्टिभिराकीण ददर्श भवनोत्तमम् ॥ ३६ अनन्तरत्निचयं निधिजालं समन्ततः। धीरनिष्टितकर्मान्तं गृहं भूतपतेरिव ॥ ३७

> (hapl.) 35°-36. Grom. 35°d. — d) Va मृहोत्तमे; De M1 नियेशनं (for नियेशने). क्ष Cg: रावणस्य नियेशन इति

36 Di.4.11 om. 36 (cf. v.l. 35). Da reads 36-40 and 42ab (including star passages) after 5.7.26. —") G2 तं (for स). Ñ1 T1.8 G2.3 M3 -सिहि-; D7.9 -सम-; T₁-[अ]चल- (for -तल-). B1 तमिद्रभवनप्रख्यं; Ds सम तर्गहाप्रख्ये. —) Va Da.a -शत-; B1.2.4 Ga -स्वन-; Ba -स्थल- (for -स्थान-). Gs -नादितं (for -संक्लम्). -) Ba - पंक्तिभिद् (for - यष्टि). Va Ba-a De आपूर्ण (for बाकीण). Vs ध्वजयष्टिसमाकीण, -De om.(hapl.?) 36ª - 37ª.

37 Ds om. 37 (cf. v.l. 36). For sequence in Ds, cf. v.l. 36. - ") Ñs V1 B Ds -संपूर्ण (fer -निचयं). S1 Ñ1 V2 D1.3.4.10.11 M3 अनेकर्य (M3 ° ल)संकी (V2 D11 °प)ण, -) \$1 Vs D1-4,10,11 निधिजालावतंसकं; Ñ1 illeg.; Ñı Vı B De Gı निधिजाल(Bı °लं)समावृतः; M1 निधिजालनिरंतरं. - ° d) V2 B1.3 (both m. also).3 D1.2,4.6.11 बीर- (for घीर-). Bs G1 -[अ]धिष्ठित-; Ds -निश्चित- (for -निष्ठित-). D4.7.8 Ck.t -कमाँगे (for -कर्मान्तं). 🛞 Cv: चीरनिष्ठितकर्मान्तं चीरै: कृतकर्मविशेषम् । ; Cr : चीरनिष्ठितकर्मान्तं निष्ठिता निष्ठावन्तो रदवता:। धीराश्च ते निष्टिताश्च तेषां कर्म तपोरूपम् । तस्यान्तः फलं महा-तपः फलमिति यावत्। कर्मणः फलविनाशस्याद्दनतशब्देन फलं विवक्षितम् ।; Cm: घीरनिष्ठितकर्मान्तं निष्ठिता निष्ठावन्तो रदवताः। धीराश्च ते निष्ठिताश्च धीरनिष्ठितास्तेपां कमे तपोरूपं तस्यान्तः फर्लं मद्दातपःफलमिति यावत् । ; Cg : घीरनिष्ठितकर्मान्तं धीरें: कृतकल्पकर्मकम् ।; Ck: धीरैर्निर्भयस्थिरचित्तैनिष्ठितं निर्वृतं कर्मणी निधिरक्षाकर्मणीऽक्नं महिपादिबलियंस्मिस्तत्तथा। कर्माक्न-मिति पाक्क:। परस्तु कर्मान्तमिति पठित्वा कर्मफलमित्यर्थमात्। नैत्रमन्त्रशब्दार्थः प्रसिद्धः।; Ct: घीरनिष्ठितकर्माङ्गं घीरैनिर्भय-स्थिरविर्त्तेतिष्ठितं निर्विर्तितं कर्मणी निधिरक्षादिकर्मणीऽङ्गं महिषा-दिबलिरूरं यस्मित । कश्चित्तु कर्मान्त्रामिति पटिखा धीरौनिष्ठित-स्यानुद्वितस्य कर्मणस्त्रपोरूपस्यान्ते फलरूपमित्यर्थमाहः 🛞 —) Da पशु- (for भूत-). Bs नानाहीरकराजितं. — After 37. Na V1 B De ins. :

207* नानाविधमहारतं परार्ध्यासनभाजनम्। द्द्येश्व प्रमोदारस्तस्तश्च स्गविक्षिः। विविधेषंहुसाहस्रै: परिपूर्णं समन्तत:। यथायथं च मुख्याभिर्वरनारीभिरावृतम्।

[V1 om. l. I. -(l. 2) B2 त्वेश (for इसेश्).

अर्चिभिश्रापि रत्नानां तेजसा रावणस्य च । विरराजाथ तद्वेश्म रशिममानित्र रशिमभिः ॥ ३८ जाम्बनदमयान्येव वायनान्यासनानि च। भाजनानि च ग्रभाणि ददर्श हरियथपः ॥ ३९

Bi विविधेर (for तैस्तेश्व). —(1. 4) Bs नर- (for वर-). De बनराजिभिर. Ña VI Ba आस्थितं (for आवृतम्).]

38 For sequence in D3, cf. v.l. 36. - 3) \$1 N3 V1 B D2,6,10.11 अचिया; Ñ1 illeg.; V2 D1,4 प्रभगाः Cg as in text (for अधिभिंश). Si Ñi Di.z.4,10,11 चैव; Ñ2 V B De बर- (lor चापि). -- 8) B3 तेपां च भासया पृथक्ः Ti. रावणस्य च तेजसा. - Ñi illeg. for °. —°) V2 D1.4,7-9,11 च; D3 [अ]ति- (for [अ]थ). —d) V2 D3.5.7-9.11 T1.3 G1 रहिमवान् ; Cg as in text (for °मान्). Si Dano रहिमभी रहिममालिन:. -- For 38°d, Ñ3 V1 B D6 subst.:

208* विराजमानं सततं रिमवन्तमियांशुभिः।

[Ba विभाजमानं (for विराजमानं), Ña B1.2 रहिममंतम (for °वन्तम्).]

39 For sequence in Ds, cf. v.l. 36. N2 V1 B De read 39 after 41 (preceded by 1. 1 of 214*). —") B1 -मर्पेश्चेव (for -मयान्येव). — Ñ1 illeg. for ". - b) Si Di.2.6.10 राजतानि; Ñ2 V B D3.6.11 भाजनानि (for शयनानि). - °) Ñ V B1.3.4 D1-4.6.11 भूषणानि चः T2 आजमानानि (for भाजनानि च). V2 D1.3.4 M3 मुख्यानिः B2 शृदाणि; D2 सर्वाणि (for अभ्राणि). S1 D10 भूपणानि विचित्राणि. — Ñi illeg. for d. — d) Si दहशे (for ददशे). Ña V1 B Ds G1.3 कपिकुंजर: ; V2 हरिपुंगव: ; D2.10.11 कपि-यूथप:; D3 कपिसत्तम: (for हरियूथप:). --After 39, No V1 B De ins.; S1 Do.10 ins. l. 1 after 40 and cont. l. 2 after 214*; V2 ins. l. 1 for the first time after 40 and repeats after 214* and then cont. l. 2; Di.4 cont. after l. I of 214*; Da ins. after 40; Du cont. l. 1 for the first time after l. 5 (first occurrence) of 214* and repeats after 1.5 (second occurrence) of 214* and then cont. 1.2:

209* शोभयन्ति स तहेश्म शोभमाना वरिश्वयः। यथा कैलासम्बङ्गाणि शतशः किंनरीगणाः।

Bi.s च (for स). Va (first time) Di.a.n(first time) यथा स्वर्ग; Ba भ्रममाणा (for शोभमाना). —(1.2) Da धातवः (for शतशः). \$1 D10 किंतरीगणै: (for °गणाः).]

-Thereafter Si V2 Di-4,10,11 cont.; N2 V1 B D6 cont. after 1. 1 of 214*:

मध्वासवकृतक्केदं मणिभाजनसंकुलम् । मनोरममसंवाधं कुवेरभवनं यथा ॥ ४० तूपुराणां च घोषेण काश्चीनां निनदेन च ।

मृदङ्गतलघोपेश्च घोपवद्भिर्तिनादितम् ॥ ४१ प्रासादसंघातयुतं स्रीरत्नशतसंकुलम् । सुच्युटकक्ष्यं हत्तुमान्त्रविवेश महागृहम् ॥ ४२

G, 5, 12, 49 B, 5, 6, 44 L, 5, 4, 55

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पञ्चमः सर्गः ॥ ५ ॥

210* श्रीवेशैः खीलमाचारैज्वेलिनाङ्गपयोधरैः। इतश्रेतश्च धावद्विर्वृतं सन्वेमीनोरमैः।

[(1. 1) St D1-4.10.11 विनित्तांग- (for क्वलिताङ्ग-). D1.4 -समन्वित:; D11 -विभूपण: (for -पयोधेर:). B3 ज्वलितांन् शुभिस्समं (for the post. half). — After I. 1, St D.0 (repeats after 42) cont. 215*. — St om. I. 2. — (I. 2) B3 तनस् (for चेतस्). D6 मनोहरे: V2 D1.4.11 वृतं वर्ष-धरेरि; D2.3.10 वृतं वीट(D3 होव)गगरिष (for the post. half).]

-Thereafter Va D1.3,4.10.11 cont. 212*.

40 For sequence in D3, cf. v.l. 36.—°) Bs स्वसंवाधं (for असंवाधं). V2 मयूरध्वजसंवाधं.— वं) \$1 D10 -सद्गीपमं; Ñ2 V B D1-4.6.11 -भवनीपमं (for -भवनं यथा).—After 40, \$1 V2(first time) D2.10 ins. l. 1 of 209*; while Ñ2 V1 B D6 ins. after 40:

211* नानाविधमहाग्तं परार्थ्यामनभाजनम् । महाहाह्नरणोपेतेरुपेतं शयनोत्तमः । विसुनागुरुप्पं च श्वेतमालाविभूपितम् ।

[B1 om, l. 1.—(l. 3) Ds विद्यागर. Ñ2 B2 Ds नाल्य- (for नाला-). B3 वाजामगुरुष्यं च नानागंधनुवासितं.]—After 4c, D1.4 ins. l. 2-5 of 214*; while D3 ins. 209*; whereas D11 ins. l. 5 t first time) of 214*, repeating it in its proper place.

41 Ds om. 41.—") Ds Mi नारेन (for घोषेण).
—Dio om.(hapl.?) 41⁸⁰.—") Ñ2 V1 B D6.7.9 लि:
(V1 D6.7 नि स्थेनन (for निनरेन).—") Dii मूद्रेगेर्.
Ñ2 V B D1.246.11 Mi नाल- (for निल्ने). \$1 D2 चोषेण; D5.7-2 T2 निर्वापेर् (for चोषेश्व).—") V2 घोष्यद्विर (for विवार . V2 D2.6.9-11 T G1 Ck निनारितं; Ct as in text for विना"). \$1 किंकिणीमिश्व नारितं; Ñ2 V1 B D6 सर्वतो विप्रमादितं.—After 41, Ñ2 V1 B D6 read 39 (preceded by l. 1 of 214*).

42 For sequence in D2, cf. v.l. 36. B3 om. 42.

— b) Śi V2 D1.2.6.10.11 कींचमारस- (for स्रीरक्षशत-).
Śi D2.10 नादितं (for नंबुलस्).—For 42^{ab}, Ñ V1
B1.2.6 D3.6 subst.; V2 D1.2.6.10.11 cont. after 210*:

212* विनीतजनसंबाधं खीरस्वातशोभितम्।

[Ni V2 D1-4.10.11 -संवृत्वं (for -शोमितम्).]

-Thereafter Ds cont .:

213* मेरुभन्दरमंकाशमुलिखनतमिताम्बरम्। सुवर्णमुक्तामणिभृपितं तः रथाश्वमातङ्गनिशाचगृतस्। क्षणेन रक्षोऽधिपवेदमयोगिद-द्विवेश विद्वान्दनुमान्महाकपिः।

-After 42°, S1 V2 D10.11 ins.; N2 V1 B De ins.

l. 1 only after 41; D1.6 ins. l. 1 after 42^{a6} and l. 2-5 after 40; D2 ins. l. 1 and 6 only after 42^{a6}: 214* क्टागाम्डानेंदुंकं गरुववंनगरीपमम्।

214 क्टागास्त्रनयुक्त गन्यवनगरापमम्। चन्द्रनागरुष्पेश्च दिन्यधूर्पेश्च धितम्। माल्यद्रामिराकीणं पुष्पभनिविश्वित्रनम्। दिन्यगन्धावसिक्ताभिद्रंशिकाभिविदीपितम्। स्रोकपास्त्रनर्गात्यस्य तत्त्रभामिरिवोक्त्वसम्। [5] तुङ्गानि सौधयवेदमानि भूपयन्ति वराङ्गनाः।

[(1.1) B1 (marg. also as above) दृहाला रू. D1.4.11 जुटं (for युक्तं). B2 -नगरोगमा: B4 -नगरोगमां (for "पमम्).
—After I. r. N2 V1 B D6 cont. 210*; while D1.4 cont. 200*. —(1.2) S1 V2 D10 -[अ]गुरुक्त्रेर् (V2 °र-) (for -[अ]गरुक्रेश). S1 D10 दिख्येर (for दिख्य-).—(1.3) D1.4 भाजा- (for माल्य-). V2 -पंक्ति- (for न्यांत्र-). D1.4 ; -विराजिगं (for -वितिश्वन्).—(1.4) D1.4 -[अ]वसकामिर् (for -[अ]वसिकामिर्). D1 च (for वि-). —D11 reads I. 5 for the first time after 40, repeatin; it here.—(1.5) D1.4.11 (first time) सेन्यमां ियोजिंगं (D11 °क्यलं) (for the post. half).—After 1.5

G, 5, 0, 0 B, 5, 7, I L, 5, 5, 9 स वेश्मजालं बलवान्ददर्श व्यासक्तशैदूर्यसुवर्णजालम् । यथा महत्यावृषि मेघजालं विद्युत्पिनद्धं सविहंगजालम् ॥ १

निवेश्वनानां विविधाय शालाः प्रधानशङ्खायुधचापशालाः ।

(first time), D11 cont, l. 1 of 209* and repeats after l. 5 (r.) and then cont. l. 2 of 209*.—V2 D1.4.11 om. l. 6.—(l. 6) D2 योपयंति बरानवा (for the post. half).]

-Thereafter, Si D_{2,10} cont. I. 2 of 209*; while V₂ cont. 209* (repeating I. 1 here).

—Ś1 om, 42°4. —°) D1-4.10.11 स न्यूड (D2.10.11 °ह) कक्षे (D10 °ह्ये); D5 T3 G2.3 सं (G3 स) न्यूडकङ्ये (D5 °क्षे). D2.10.11 सहद्रृहं (for महागृहस्). Ñ2 V B D6 सु (B2 [also].4 स) न्यूड (V2 D6 °न्यक) कक्षे सुमहत्त्र दियेश (D6 °दिवेश स) किंग्युहं .—After 42, Ñ1 V2 D11 ins., while S1 D10 cont. after l. 1 of 210* (D10 alone repeating here.):

215* रशनान्पुररवैः सरो हंसैरिवाकुलम्।

· [Śi Dio (first time) ব্যক্ত (for ব্যালা-). Dio (first time) খ্ৰামুল,]

Colophon: V2 om. colophon. —Sarga name: \$1 D1-4.19.11 भवनविचय:; Ñ1 लंका *** (illeg.); Ñ2 V1 B1.24 रावणभवनद्शैनं; B3 रावणगृहवर्णनं; D4 रावणस्य द्शैनं. —Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 B1 D2.4.10.11 om.; \$1 4; Ñ2 V1 B2.4 D6 12; B3 II; D1 3; D3 8; D5.7-2 S 6. —After colophon, D2 concludes with श्रीकृत्या:; G with श्रीरामाय नम:. —After Sarga 5, \$1 D2.10 read 5.7.1 - 8, while D1.2.4 read 5.7.1 - 9⁵(all including omissions and star passages).

6

ि Ñi Din missing for Sarga 6. Va continues the previous Sarga. Mi.a begin with श्रीरामाय नम:.

1 ⁴⁸) S1 D2.10 ततो ददर्शाद्वतहेमजालं; Ñ2 V B D6 ददर्श घीमांस्तु स(B3 °स्तव [sic]) वेदमजालं (for °). Ñ2 V B1.2.6. D6 संसक्त-; B2 संयुक्त- (for ज्यासक्त-). S1 D2.10 -सहेम-; Cr.m.g as in text (for -सुदर्ग-). D1.2.6 ददर्श घीमानथ वेदमजालमासकवेद्वर्यमरीचिजालं. —S1

Ę

मनोहराश्चापि पुनर्विशाला ददर्श वेश्माद्रिपु चन्द्रशालाः ॥ २

गृहाणि नानावसुराजितानि देवासुरैश्वापि सुप्जितानि ।

सर्वेश्व दोपैः परिवर्जितानि कपिर्ददर्श स्ववलाजितानि ॥ ३

D2.10 om.(hapl.) 1°.—B3 om.(hapl.) 1°. D10 reads 1^d twice.—^d) D2.0.10(first time) विद्युद्धिनद्धं; D10(second time) विद्युद्धिनद्धं (for विद्युद्धिण°).—After 1, D2 ins.:

216* तडिद्धिरिष्यन्तमिवाश्रजालम् ।

[Cf. 1°.]

2 °) Bs.s नियेशनार्थ; Mı वियेशनानां. Va Ba(sup. lin. also).4 De माला: (for शाजा:). Sı Da.10 दृद्शे नाना-विध्वाजिशालाः(Sī °लं). —Bs om.(hapl.) 26. —6) Та प्रवाल-; Cr.m.g.k.t as in text (for प्रधान-). Sı Ña Da.6.10 प्रधानशालाश्च शशांकशा (De.10 °मा)लाः; V Ba (sup. lin.).4 प्रधानशब्दाश्च शशांकमा (Ba [orig.]°शा)लाः; Bı प्रवालमाला-(marg. also प्रधानशख्या)श्च शशांकशालाः; D1.3.6 प्रासादशुश्चाश्च शशांकमालाः. —°) Gı प्रनोरमाश.—वं) Sı B4 D1.3-6.10 Cv.g.k वेशमादिषुः Cr.m.t. 'दिषु (as in text). Sı D1.3.4.10 चित्र-; Cv.r.m.g.t as in text (for चन्द-). Vı Ba -मालाः (for शालाः). Da दृद्शे वैमानिकचंद्रमालाः. & Cr : नियेशनानां विविधाश्च शाला इति पाठे प्रधानभूतानां संयन्धिनीविविधाः शाला इत्यथां भवति। वेशमादिखित पाठ आदिश्ववदेन प्रासादाद्य उच्यन्ते।; so also Cm. & —After 2, Sı ins.:

217* कपिप्रवीरो धतहस्तवालः।

3 °) De गृहाणि च (for गृहाणि). Ñs V B De मणि- (for न्यसु-). Bs न्यंत्रितानि; Bs - मंडितानि; B4 - रंजितानि (for न्याजि°). —D4 repeats 36° (var.) after 4°. — 6) D4 (second time) सुर- (for देव-). De प्र- (for सु-). D8 कुनेरमाक्रम्य समाजितानि. — 6) D6 om. दोषै:. D4 (second time) परिवर्जितानि. — 6) D6 om. दोषै:. D4 (second time) परिवर्जितानि. — 6) S1 D1-4 10 [ज] ति- (for स्व-). Ñ2 V1 B D6 द्वर्शं वीरत्वप्रताजितानि; V2 द्वर्शं वीरत्व प्रोजितानि. — Ck: नानावसु नाना धनम्। स्वश्वन्ते रावण्याची। Ct: स्ववल्त्यत्र स्वशन्ते रावण्याची। कुनेराद्रावणेन ळङ्गाया आच्छिय गृहीतत्वात्। यद्वी स्वश्वदे हनुमहाची। स्वयलेनाजितानि ल्राच्यावेशनित्वानि. अ

तानि प्रयत्नाभिसमाहितानि

मयेन साक्षादिव निर्मितानि ।

महीतले सर्वगुणोत्तराणि

दद्र्य लङ्काधिपतेर्गृहाणि ॥ ४

ततो दद्योंच्छितमेयरूपं

मनोहरं काञ्चनचारुरूपम् ।

रक्षोऽधिपस्थात्मयलानुरूपं

गृहोत्तमं ह्यप्रतिरूपरूपम् ॥ ५

महीतले स्वर्गामिव प्रकीर्णं

श्रिया ज्वलन्तं बहुरनकीर्णम् ।

4 G1 om.(hapl.) 4ª6. —a) S1 D2.3.10 प्रसन्तानि; Ds G2.3 M1 प्रयत्नेन; Cv.r.m.g.t as in text (for प्रय-नाभि-). D1.3 -सुसंहतानि: T2 -समायु"; Cv.r.m.g.t as in text (for -समाहितानि), No V B De नाना(Va महा)-प्रसन्नानि(Ba °शस्तानि) स्संह(Ña Bi.s °हि; Vi °मू)तानिः D4 तानि प्रसन्नानि ककतानि (marg. also गृहाणि प्रयाः). -After 4a, D4 repeats 360 (var.). -) V2 मामेन: Bs धात्रा तु (for मयेन). St Da.10 तत्रापि(Da °िम) वि-; V2 D1.3.4 साक्षाद्भि- (for साक्षादिव).—") Ši Ñ2 V B D1-4.6.10 -गुणान्वितानिः D5 -गृहोत्तराणि (for -गुणोत्तराणि). 🕾 Cv : प्रयक्षाभिसमाहितानि प्रयत्नेन कृतसमा-धानानि । लञ्जापतिना स्वयंकारितविषयोऽयं श्लोकः । अन्यथा लञ्जाया विश्वकर्मनिर्मितत्वादिवायीं न संगच्छेन ।; Cr: सबेन प्रयक्षसमाहितानि प्रयक्षेन चित्रविधानेन कृतसाधनानि । Cg: प्रयक्षाभिसमाहितानि प्रयक्षेन यथायोगं स्थापितानि। मयेनेति विश्वकर्मा लक्ष्यते। महीतले निःमितानि । इव शब्देन मयस्य निर्मातृत्वव्याजमात्रम् । राज्ञणत्रयत्नेव निर्मितानीत्यर्थः । यहा-Sन्यानि गृहाणि विश्वकर्मनिर्मितानि । इमानि तु मयं व्याजीकृत्य स्वयसुपायप्रदर्शनसुखेन निर्मितानीति पूर्वगृहेभ्यो विशेष उच्यते. 🎨

5 °) D: [आ]खून-; M1 [उ]ढून- (for [उ]च्छित-). Si Di-4,10 -शेल- (for -मेघ-). —) Gi
मनोरमं (for °द्दं). Di.8,6 -चित्ररूपं; M2 -राशिवणे
(for -चारुरूपम्). —) Di.8,8 तदावणस्यातमगुणानुरूपं.
— d) [Si Dio सुप्रतिपद्ध-; Di.8,4 सोप्रजिरूप-; D: सुप्रतिष्
(for ह्यप्रतिरूप). Gi गृहोत्तमस्य प्रतिरूपरूपं. — For 5,
Ñ2 V B De subst.;

218* स चानरस्तत्र मनोज्ञरूपं ततो ददशोषित्रृनरीलरूपम् । मनोहरं काञ्चनजानरूपं रक्षोऽधिपस्यासम्बलानुरूपम् ।

[(l. 1) Vs महोग्रह्मं. —(l. 2) Bı -श्रंम- (for -श्रेड-). —(l. 3) Ds -जात** (for -जातरूमं).] नानातरूणां कुसुमात्रकीर्णं
गिरेरिताग्रं रजसावकीर्णम् ॥ ६
नारीप्रवेकैरित्र दीष्यमानं
तिङक्तिरम्भोदनदर्च्यमानम् ।
हंसप्रवेकेरित्र वाद्यमानं
श्रिया युतं खे सुकृतां विमानम् ॥ ७
यथा नगाग्रं बहुधातुचित्रं
यथा नभश्र ग्रहचन्द्रचित्रम् ।
दद्शे युक्तीकृतमेयचित्रं
विमानरलं बहुरलचित्रम् ॥ ८

G. 5. 0. 0 B. 5. 7. 8

- 6 St Dio om. 6^{a5}. a) Ds -तळं (for नाले). Bs रवम् (for स्वर्गम्). Ds Gi.s [अ वर्गणं; Cg.t as in text (for प्रकीणं). b) Mi damaged for विया. Vz Bi.s -त्यं: Bz -स्पं: Bz -विप्र- (for -रबः). Di.s.s प्रकीडिते: स्पंतानु (Ds [after corr. sup. lin.] aेळ) किणं; Dz प्रकीडिते: र्पंप्रतानु (Ds [after corr. sup. lin.] oेळळ (hapl.) 6^{cd}. Di.s.s कुसुमे: प्रकीणं (for कुसुमाव). b) St Di-s.o रजतावकीणं.
- 7 ⁶) Ds.10 अपि; D1.3.6 अति- (for इव). ⁶) D7.9 अंभोधरम् (for [°]द्वद्). Si D1-4.10 तडिद्विरंभोद्भिवेध्य (Si [°]घ)मार्न. — For 7⁶⁶, Ña V B D6 subst.:

219* नारीप्रवेकरिसतोऽभिष्णै महोद्धि चन्द्रमसेव पूर्णम् ।

[(1.1) V2 नदीप्रवेगेर्; B3 नागीनिवेदेर् (for नागीप्रवेकेर्). Ñ2 V2 D6 प्र(V2 वि)कीर्गं; B1 [S]तिपूर्ण (for Sh2).]—Ś1 Ñ2 V B D6.10 om.(Ś1 D10 hapl.) 7° d.—°) D2 स्निवर्धमानं (for इव वाह्य). D1.3.6 मन:प्रवेगीरिव नोशमानं.—d) D1.3.6 कृतं (for युतं). D1.3.6.7.0 G3 सुकृतं; G2.m.g as in text (for °तां). D2 वेदमानमेवाभिसमुद्धमानं. % Cv: नारीप्रवेकैनंगीप्रवर्षेनंगीमुख्यः 1; Ck: प्रवेक: श्रेष्टा । नारीप्रवेकैरिव । सन्ययानःमनेकार्यस्वाक्षारीप्रवेकैन्श्रेस्यर्थः । तत्र दशान्तन्तिहित्सभोदविति । सन्यमानं पृत्यमानम् । प्रभादिपदे समकनिवेन्ध्रयुज्यमाने तु नातियक्षः कार्यः. %—After 7, D1.3.6 read 11; D2 reads 11 d.

8 °) र्रेश D2,10 बहुधानुपूर्ण; Ds G1 ध्या विचित्रं (for ध्यानुचित्रं),—\$1 D2.10 om.(hapl.) 850d.—V2 reads 85 after 1. 1 of 220*.—5) D2 om. from अ up to चित्रम्. D1.4 सग्रह- (for च ग्रह-). V1 B2.4 D6 -चक्र- (for -चन्द्र-). V2 यथा नमः सुग्रहित्रचित्रं: B1 (m. also as in V1) यथा नमः ग्रुश्रगणेविचित्रं.—°) D5 पुंजीकृतः G1.3 युक्तं गृह (G2 कृत-) (for युक्तीकृत-). D7.9 -चारमेव- (for नेविचित्रं).—°) D7.9 -चित्रं विमानं (for विमानरसं).

G, 5. 0. 0 B, 5. 7. 9 L, 5. 5. 15 मही कृता पर्वतराजिपूर्णा
शैलाः कृता वृक्षवितानपूर्णाः ।
वृक्षाः कृताः पुष्पवितानपूर्णाः
पुष्पं कृतं केसरपत्रपूर्णम् ॥ ९
कृतानि वेश्मानि च पाण्डुराणि
तथा सुपुष्पा अपि पुष्करिण्यः ।
पुनश्च पद्मानि सकेसराणि
धन्यानि चित्राणि तथा बनानि ॥ १०

Mi -चित्र- (for -रत्र-). —For 8^{ed}, Ñ2 V B D1.3.4.8 subst.;

220* यथा सरः साम्बुजहंसचित्रं तथा यभौ तहहरत्नचित्रम् ।

[(1. 1) V1 = (for स-), V2 सस्वज- (for साम्बज-).]

9 °) Ñs V B Ds कृत्रिमशैल-(Bs °रत्न-); D1.3.6 Gs Ms Cv पर्वतराज- (for पर्वतराजि-). Ši D2.10 महीभूतां कांचनराजिएणै. % Cr: मही कृता मही निर्निता । एत्रमुत्तरशापि कृतपद्मथे:. % —) Vs वृक्षाः; Bs मला: (sic) (for शंलाः). Vs पुदा- (for वृक्ष-). M1 -समृह्-; M2 -विमान-; Ct as in text (for -वितान-). Ši D2.10 अ(D2 शै)लंकृतं वृक्षवितानपुणै. —After 9°, Vs ins.:

221* वाष्यः क्रताः पद्मपळाशपूर्णाः यृहाः क्रता रक्षत्रितानपूर्णाः ।

-Śi D2.10 om. (hapl.) 9°. -After 9°, B2 ins. in marg.:

222* तथा पुरीयं बहुवेदमपूर्णा।

- d) Si Dio पुरपेईतं; Da पुरपे; कृतं (for पुरपं कृतं). Ña Vi Bi.2.4 केशर-. Si Da.10 -रज़-; Ba -गंध-; Mi -जाल-(for -पन-). Ga -कीणें (for -पूर्णम्).

10 °) \$1 D2 10 सुपुष्कलानि(D2 °राणि); T1 G M च पांटराणि (for च पाण्डुराणि). —\$1 D10 om. 10⁶. —⁶) Ñ2 V1 B D1-4.6 तथा अफुला(D1.3.6 °हृष्टा)नि च पुष्कराणि; G1 M3 तथा सुपुष्पाणि च केस(M3 °ण्यपि पुष्क)राणि. —°) Ñ2 V1 B1-2 D6 स-(for च). \$1 Ñ2 V1 B D1-4.6.10 पग्नोरपुळ-; D8 पद्म.नि सु-(for पद्मानि स-). V1 B2-4 D9 केशराणि. —D2 om. 10^d - 11°. —^d) T3 धान्यानि; G3 धनानि (for धन्यानि). \$1 Ñ2 V1 B D1.8.4.6.10 बनानि चित्राणि तथेत(\$1 D10 मनोह; D1.8.4 तथोत्त)राणि; D6.7.9 T2 M1 बनानि चित्राणि तथा व(D7.9 सरोव; M1 तथाप)राणि; D6 वनानि चाळ्णि तथापराणि. —For 10, V2 subst.:

223* रम्याणि बेशमालि सनोहरागि रसोनहाररद्विपण्डुराणि। पुष्पाह्वयं नाम विराजमानं
रत्तप्रभाभिश्च विवर्धमानम् ।
वेदमोत्तमानामपि चोचमानं
महाकपिस्तत्र महाविमानम् ॥ ११
कृताश्च वैद्र्यमया विहंगा
रूप्यप्रवालैश्च तथा विहंगाः ।
चित्राश्च नानावसुभिर्स्रजंगा
जात्यानुरूपास्तुरगाः शुभाङ्गाः ॥ १२

वनानि चित्राणि तथेनराणि यत्र प्रफुछानि च केसराणि ।

-After 10, Ši ins.:

224* सगाकुलान्यत्र मनोहराणि।

11 D2 om. 11^{abc} (cf. v.l. 10). Śi Ñ2 V B D6.10 om. 11. D1.3.4 read 11 (with subst.) after 7.—⁶) D7.9 विष्णांमानं (for विवर्षः). D1.3.4 रक्षप्रवेशैरिभवर्षमानं.—D2 reads 11^d after 7.—^d) T1.3 M2 Cv तत्तु (for तत्र). % Cv: महाकांपस्तत्तु महाविमानमिति पाठ: 1; Cr: वेश्मोत्तमानामिव। पञ्चम्यश्च पष्टी। तेषां मध्य उद्यमानमुद्रतन्मिति यावत्। अपि चेति निपातसमुशायो विशेषणान्तरसमुखयपर: 1; Ck: वेश्मोत्तमानां देवनेश्मभूतविमानानामुद्यमानं सर्वसौभाग्यतः परमकाष्टां प्राप्तम्।; so also Ct.—For 11°d, D1.3.4 subst.:

225* वेश्मोत्तमैक्षापि स मुख्यमानं दर्शं वीरः सुकृतं शिमानम् ।

12 व) Bs महाई-; Ds भूनाश्च (for कृताश्च). Ba वैद्यंमहा-; Dr Mi वेंड्यंमहा- (for वेंद्यंमदा). —Ba om. (hapl.?) from 12 up to विद्यंमहा: in 13 d. Si Dro om. (hapl.?) 12 c. — b) Di.3.4 रीट्य- (for रूट्य-). Di.3.4 तथान्वि (Da °चिं)तांगाः; Ds पुनिश्चतांगाः (for तथा विद्याः). Ns Vi Bi-3 Ds रूट्य(Bi रीट्यः Ds रूप)प्रवाशः (Bs [marg. also] रूट्यांतराहा)भरणाचितांगाः — v) Ds.5 Gs विद्यां (for भुजंगा). — d) Ts जात्या सु-; Gs जातानु-; Cv.r.m.g.t as in text (for जात्यानु-). Si Ds.10 पुट्याद्वयं भन्दिताः कुरंगाः. & Ct: जात्यानुरूपां जातितुम्ह्रसहराः। तुरगविशेषणं चेंतत्. & — For 12 cd, Ns Vi Bi-3 Ds subst.:

226* चित्रानना हेमविभृषिताङ्गा यानेषु चित्रेषु विचित्रिताङ्गाः।

[(l. 2) B1 स्थानेषु (for यानेषु)). B2 विशेषु यातेषु

-For 12, Va subst.:

प्रवालजाम्बूनद्पुष्पपक्षाः

सलीलमावजितजिह्मपक्षाः।

कामस्य साक्षादिव भानित पक्षाः

कृता विहंगाः सुमुखाः सुपक्षाः ॥ १३

नियुज्यमानाश्च गुजाः सुहस्ताः

सक्षेसराश्चोत्पलपत्रहस्ताः ।

वधूव देवी च कृता सुहस्ता

लक्ष्मीस्तथा पश्चिनि पद्महस्ता ॥ १४

227* जलस्थलप्रक्रमगोचिताङ्गाः कृताश्च वेदूर्यमया विहंगाः । रूप्यप्रवालाभरणोचिताङ्गाः श्चित्रानना हेमविभृपिताङ्गाः ।

-- After 12, D: ins. 228*.

13 Bs om. up to विदंगा: in 13^d (cf. v.l. 12). Si Dio om. 13. V2 transp. and ,—a) Ñ2 V2 B1-3 D2.6 -एक (B3 -एव) प्रश्ना: D1.5.4 - बद्धकक्षा: ; T2 G3 वृक्षा: ; G1.2 - वित्रपक्षा: ; Cv.r.m.g.t as in text (for पुष्पपक्षा:).—b) Ñ2 V1 B1.2 D1.5.6.6 सली (D6 सनी) लमावृत्य (B1 au बुद्धि: B2 मावृत्ति) विभूषिताक्षा:; V2 रवेषु वित्रेषु विभूषिताक्षा:; B3 सलील संवृत्त्विभूषितांगा:: D2 सचील मावृत्य विजिद्धपक्षा: (sic); Cv सलील मालंकितव्यवस्पक्षा: —V3 transp. and .—c) D7.9 पक्षा (for साक्षाद्). Ñ2 B2 D6 अक्त-; V1 B1 अक्ति-; V2 B3 चिक्ति (for मान्ति).—d) Ñ2 V B1.2 D1.24.6 कांता विदंगा:; B3 om. (for कृता वि°).—After 13, Ñ2 V B D1.24.6 ins.; whereas D2 ins. after 12:

228* द्विजाश्च स्त्राचितपश्चतुण्डा द्विजाश्च हेमाजिनचारुदण्डाः। द्विजाश्च चामीकरचारुतुण्डा द्विजाश्च वाग्भिः परिपूर्णतुण्डाः।

[(l. 1) D1.3.4 रहाकर- (for °वित-). V2 -तुंडपक्षा (by transp.) (for -पश्चतुण्डा). D2 दिजाश्च पश्चािचंतरत्त्रमुंडा. —D2 om.(hapl.) l. 2-3. —(l. 2) B1 (sup.lin. also) -वाडु- (for -वाह-). D1.3.4 -तुंडा: (for -वण्डा:). B2 दिजाश्च रहावित (marg. also हेमाचित)हेमतुंडा:.—(l. 3) V1 om. चुण्डा.—(l. 4) D4 वृद्धि: (sic) (for वाण्या:). B3 च दु- (for परि-).]

14 °) \$1 Ñ2 V1 B2.5 D6.10 ति(\$1 सं) युश्यमानाश; V2 तियद्ध ?: D3 तिरुद्ध ? (for तियुज्य ?). M3 तु (for च). \$1 B4 स्व(B4 स) दुस्ताः (for सु ?). —D10 om.(hapl.) 14⁸. — ⁸) D8 संकेशराश् . \$1 D1-4 विषश्च(\$1 D2 त्येय) पश्चोत्पळदामहस्ताः; Ñ2 V B2.3 D6 सरःसु (V D6

इतीव तद्गृहमभिगम्य शोभनं
सविस्मयो नगमिव चारुशोभनम् ।
पुनश्च तत्परमसुगन्धि सुन्दरं
हिमात्यये नगमिव चारुकन्दरम् ॥ १५
ततः स तां कपिराभिपत्य पूजितां
चरन्पुरीं दश्गमुखबाहुपालिताम् ।
अद्दश्य तां जनकसुतां सुपूजितां
सुदुःखितां पतिगुणवेगनिजिताम् ॥ १६

G. 5. c. o B. 5. 7. 16 L. 5. 5. 20

सरःप्र; B3 वागीप्र)फुलोत्पलपञ्च (V3 °त्र) हस्ताः; B1 द्वारः सपूर्णोत्पलपञ्चहस्ताः (sic); B3 वारःप्रवालोत्पलपञ्चहस्ताः .
— °) D3 वेदी (n.eta.) (for देवी). G3 तथा (for कृता).
— वै) T2 तदा; G1 स्थिता (for तथा). D1.3.4 लक्ष्मीस्तदा पञ्चविलञ्चहस्ता. — For 14° d, \$1 D2.10 subst.:

229* लक्ष्मीस्तया पद्मविनानहस्ता गृहान्तरे राजति तस्य संस्था।

[(l. 1) D2 लक्ष्मीस्तदा पश्च नेमग्रहस्ता. —(l. 2) D2 गृहांगणे (for ^aसरे). \$1 तत्र (for तस्य).]; while Ñ2 V B D6 subst.:

230* बसुख देवाः सुकृताः समस्ता लक्ष्मीस्तथा हेमसरोजहरता।

[(l. r) Ñ2 V1 De मृदस्ता (for समस्ता). B2 स योजमा-नामिकृताः समस्ता (sic).]

15 ") M: उपगम्य (for अमि"). B(ed.) शोभमानं (for शोभनं). Ši इत्यं स तद्वेहमबेह्य सुंदरं: Ña Vi Bi.s.4 D1-4.6.10 इति स(D1.3.6 सनीय; D2.10 इत्थं स) तद्गहममित्रीस्य सुंदरंः Va इत्यं ऋषिलहृहमीक्ष्य सुंदरंः Bs इतम्त्रतो गृहमभिवीहय सुंदर्र, —) S1 Ds.10 सु 'S1 स }-विस्मयं: Va अविस्मयो; Di.s.s विसिस्मये (for स्विस्मयो). —Die om. (hapl.) from शोसनं up to चारू in d. Si Ni V B Di-s.c.7.9 -कंद्रं: T2 -द्शंनं; Cg as in text (for -शोधनम्). — °) Ši Ne V Ba Di.s.e.e प्रां; Bi.e प्रां (for पुनश्). Si -मंदिरं; Va Bi.a.s De -कंदरं (for सन्दरं). Bs परापरं गृहमतीव सुंदरंश Da पुरं च तत्पुरसुगमस्ति संदिरं (sic). — Ma om. (hapl.) 15d. — d) D1.2.4 वनम् (for नगम्). Si Bi.s -मंदरं; Di.a.e Cm -संदरं; Da -संदिरं; Cv.r.k.t as in text (for -कन्द्रम्). & Cv: इनीवेत्यादे। इव शब्दः पादपूरणे ।: Cg: इतीवेत्न। रव शब्दो बाज्यालद्वारे। इनीवेत्येकनिपातो वा प्रकारायै: & -After 15, Da wrongly reads 16*, some portion of 163 and 152, and d twice.

16 *) Ds पुन: (for तत:). Ms तु (for स). Śt Dto सिपि(Dto अभि) वीह्य; Ct as in text (for अभिपत्य).

G, 5, 0, 0 B, 5, 7, 17 L, 5, 5, 21 ततस्तदा बहुविधभावितात्मनः कृतात्मनो जनकसृतां सुवत्मनः । अपस्यतोऽभवदतिदुःखितं मनः सुचक्षुपः प्रविचरतो महात्मनः॥ १७

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पष्टः सर्गः ॥ ६ ॥

De M1.9 स्जितां (for पूजितां). De ततन्तु तां स कपिर-भिनीश्य पूजितां; Te ततः स तां कपिनरभूत्य आर्जितां. — b) De.s Te M1.2 -निर्जितां (for पालितास्). Si De.10 वतां पुरीं तद्विपयाहुनिर्जितां. — For 16 b, D1.2.4 subst.:

231* ततः स तस्किपिरिभभूय दुर्जयं चरन्पुरं तद्धिपबाहुनिर्जितम्।

—°) र्री D1-6.10 दृश्यों नो जनक सुतां गुणान्नि (D2 °जिं) तां (D1.8.4 °तामनिंदितां). — d) र्री स दुःखितां; Ds T1.3 M1.3 Cv.r.m सुदुःखितः (for सुदुःखितां). र्री D2.10 -वेश (D2 °ग) विज्ञतां (for विज्ञानि). D1.8.4 पतिसुखवेषय-(D3 °मेन नि) जितां. १६ Cv.g: तत इत्यादि । अहर्याद्या । अपिनेपातना स्वरुपेंदि स्थप् ।; Cr: अहर्याद्या । स्थादेश आर्थः ।; So also Cr.m.g.k.t. १६ — For 16, Na V B De subst.:

232* ततः स तां फ्रबगबरः सुदुर्जयः सुदुःखितां पतिगुणमोगवजिताम् । इतस्ततो जनकसुतां विलोकय-स दृष्टवानभवदतीय दुःखितः। [(1. 2) B: नुदु:स्थितः (for नुदु:खितां). Bs नुदु:खितां नुपवरभोग्यशितां.]

17 Ñs V B De om. 17.—°) Ds T2 G2 तथा।
Ds G3 M1 त तां; Cg as in text (for तदा). G1
बहुगुज-; Cr.m.g.k.t as in text (for °विघ-).—°) Ś1
D10 महाहमनः स्वयमुचितार्थवर्त्मनः; D1.3.4 कृतात्मनः
(D3 om. hapl.) समहचिरार्थवर्त्मनः; D2 महाहमनो छष्टु दिवार्थ यरपुनः.—°) D2 G1 [S] अवद्भिनः; T3 भवति सु(for sभवद्ति-). D8 अहह्यतोभून्तिदुःखितं मनः.—°) S1
D1-4.10 वपुष्मतः; D7.9 T1.3 G1 M2 Cv.k.t सचक्षुषः।
Cr.m.g as in text (for सुचक्षुषः). D5 प्रतिचरतो.

Colophon: Vs om.(cont. the Sarga). — Sarga name: Śi Dio भवनवर्णनं; Ñs Vi Bi.4 De सीतान्वेषणं; Bs राजगृहवर्णनं; Bs Ds राजगभवनवर्णनं(Ds नः); Di.3.4 पुष्पकवर्णनं(Ds नः). — Sarga no. (figures, words or both): Di s.4.10 om.; Śi 5; Ñs Vi Bi.s.4 Ds 13; Bs 12; Ds 9; Ds.7-8 S 7. — After colophon, Ds concludes with राम; G with श्रीरामाय नमः

तस्यालयवरिष्ठस्य मध्ये विपुलमायतम् । दद्रशं भवनश्रेष्ठं हन्त्मान्मारुतात्मजः ॥ १ अर्थयोजनविस्तीर्णमायतं योजनं हि तत् । भवनं राक्षसेन्द्रस्य बहुप्रासादसंकुलम् ॥ २ मार्गमाणस्तु वैदेहीं सीतामायतलोचनाम् ।

7

Before Sarga 7, Ds.7-9 S ins. App. I (No. 2). Va cont. the previous Sarga. M1.3 begin with श्रीरामाय नय:.

1 V2 om. I. Ši D10 om. 1⁸⁵. Ši D2.10 read st. I-8, D1.3.4 read st. I-9⁶ (all including omissions and star passages) after 5.5. Ñ2 V1 B D6 read I and 2^{od} (including star passages) after 245*.
—*) Ñ B3 D5.6 [आ] लयं (for [आ] लयं-). Ñ2 B3 D6 वरिष्टं च; D2 -प्रविष्टस्य (for -बरिष्टस्य). V1 B1.2.4 तस्यातीव वरिष्टं च(B1.2 °ष्टस्य).—⁶) Ñ1 V1 D27.9 G विमलस्य (for विपुलस्). D8 आस्थितं (for आयतम्).—°) B1(m. also as in text) प्रवाप्रेष्टो; D2.4.8.11 G2.3 M1 भवनं श्रेष्टं; Cr.m as in text (for अवनश्रेष्टं).—^d) Ši Ñ1 D2.10.11 हरियूथप:; D1.3.4 हरिपुंगव: (for साहतासम्ज:). B3 तम्र माहतनंदन:.—After I, Ñ2 V1 B1.2.4 D6 read 240*.

Before 200, N2 V B D6 ins.:

233* अथ शुश्राव निनदं मेघानामिव गर्जताम्। शङ्कदुन्दुभिवाद्यानां तूर्यगीतिविमिश्रितम्। ततस्तं दशमागस्य शुश्रुवे यत्र स स्वनः। ददर्श पुष्पकं नाम विमानं काञ्चनशभम्।

[(l. 1) V De गिजितं; B1 गर्जनं (for गर्जतान्). —(l. 2) B1 De -घोप- (for -गीत-). Ñ2 तूर्यंचोपमिनोत्छ्रितं; V2 तूर्यंचोप-विनिष्ठितं (for the post. half). —B3 om. l. 3. —(l. 3) B2 तद- (for तं). B2 De आगत्व (for °म्य). V2 सुस्वनः; B1.4 नि:स्वनः (for स स्वनः).]

-Thereafter Bs cont.:

234* न दर्ध न श्रुतं तत्तु परमाश्रर्थरूपकम्।

2 For sequence in Si Di-4.10, cf. v.l. I. Si Ñi Di-4.10, it transp. 2 and 3 (Si Dio om. 3^{ab}).

-) Va सार्थ-; Da दश- (for अर्थ-). Ña Va B Di.2.4.6
Mi.2 - जिस्तारम्; Ck.t as in text (for - विस्तीर्णम्).

- b) D5.7-9 Ta Mi महत् (for हि तत्). Si Ñ V B Di-4.6.10,11 सार्थ(Ña V B De अर्थ; Di-4 सार्थ; Dii साम्र)योजनमायतं (Va "मुन्ब्रितं). — After 2^{ab}, Ña V B De ins.:

सर्वतः परिचक्राम हन्सानरिसद्तनः ॥ ३ चतुर्विपाणैर्द्विरदेखिविपाणैस्तथैव च । परिक्षिप्तमसंवाधं रक्ष्यमाणसुदासुधैः ॥ ४ राक्षसीभित्र पत्तीभी रावणस्य निवेशनम् । आहृताभित्र विक्रम्य राजकन्याभिरावृतम् ॥ ५

G. 5. 13. 0 B. 5. 9. 6

235* काञ्चनस्तरभसंबाधं मणिकाञ्चनतोरणम्। मुक्ताजालप्रतिच्छश्चं सर्वकामफलद्भमम्। नातिशीतं न चारयुष्णं सर्वर्तुमुखदं शुभम्। दिन्यं कामगमं दृष्टा प्रवालोस्डिततोरणम्।

[(l. 1) B3 -माणिक्य-(for second -काञ्चन-). —(l. 2) B3 -परिश्विष्ठकं (for -प्रतिश्वष्ठकं). V B1.8 D6 -फल्प्रप्रदं. —B3 om. l. 3.—(l. 4) Ñ2 V1 दिन्य-(for दिख्यं). B1 प्रवास्तिन्त-.]

—Thereafter, V2 reads 245*.—Ñ2 V1 B De read 1 and 2° (including star passages) after 245*. V2 reads 2° after 15° .—°) Š1 Ñ1 D1-6.10.11 तहुई; Ñ2 V B De सुगुर्स (for भवनं). V2 राक्षसंदेण.— °) Ď8 -संयुर्त (for -संकुछम्). Ñ2 V B De बहु(V2 वर)प्राकार-शोभितं.

3 For sequence in Si Di-6.10, cf. v.l. 1. B3 om. 3-15^d. N2 Vi Bi.2.4 D6 om. 3-14^b. V3 om. 3^{ab}. Si Ñi Di-6.10,11 transp. 2 and 3 (Si Dio om. 3^{ab}).
—") Ñi Di-6.11 स सार्गमाणो (for मार्गमाणस्तु). —b) Ñi मिललोचनां; D2.11 कमल्लोचनां (for आयत°). —V2 reads 3^{ab} and 6-9 after 29 (preceded by 251*).
—°) Si Ñi V2 Di-6.10,11 बानर: (for सचैत:).

& Cv.m: सचैत: पुष्पकादन्यम्न सचैत्र. & —d) Si Ñi V2 Di-6.10,11 राष्ट्रसद्त: —After 4, D5.7-5 Sins.:

236* उत्तमं राखसावासं इनुमानवलोकयन् । भाससादाय कक्मीवात्राक्षसेन्द्रनिवेशनम् ।

[(i. r) Da राक्षसेंद्रस शानासन् (for "सानासं रनुमान्).]

4 For sequence in \$1 D1-a.10, cf. v.l. 1. Ñ2 V1 B D6 om. 4 (cf. v.l. 3). V2 om. 4-5. Ñ1 illeg. from दि in " up to ".—") \$1 D1-a.12.11 च गजेर् (for दिरदेस).—") \$1 D1-a.12.11 च दिल्लाणेस.—") D11 असंबदं.—") D1.14.4.5.11 रक्षमाणम्. Ñ1 रक्षोनि- शांबरुं महत् (sic).

5 For sequence in Si D1-4.10, cf. v.l. I. Nº V B D0 om. 5 (cf. v.l. 3 and 4).—*) Si D2.10 सपत्रीसी; D1.2.4.11 च बह्रोसी (for च पत्रीसी). G2 राष्ट्रसै:

[81]

G, 5, 13, 0 B, 5, 9, 7 L, 5, 5, 6 तस्रक्रमकराकीर्णं तिर्मिगिलझपाकुलम् ।
वायुवेगसमाधृतं पत्रगिरिव सागरम् ॥ ६
या हि वैश्रवणे लक्ष्मीर्या चेन्द्रे हरिवाहने ।
सा रावणगृहे सर्वा नित्यमेवानपायिनी ॥ ७
या च राज्ञः कुवेरस्य यमस्य वरुणस्य च ।
ताहकी तद्विशिष्टा वा ऋद्वी रक्षोगृहेष्विह ॥ ८
तस्य हर्म्यस्य मध्यस्यं वेक्म चान्यतसुनिर्मितम् ।

सह पत्नीभी. % Cv: पुष्पकारोहणस्य पश्चाद्वश्यमाणस्यादाक्षसी-भिरित्यादी श्लोकद्वयेऽप्याससादेति संबन्धः। रावणस्य निवेशन-मिति पुनरुपादानं पूर्वविशेषणविवक्षया. %

. 6 For sequence in Si Di-4.10, cf. v.l. I. Ñ2 VI B Do om. 6 (cf. v.l. 3). For sequence in V2, cf. v.l. 3.—°) Si Dio तत्क्र्मे; Cv.r.g as in text (for तक्क:).—°) Si Dii Gi. M3 तिमिनालः; M1 तिमिनाः Cv.r.g as in text (for तिमिगिलः).—°) Si Dio न्समप्रवं; V2 Di. -समुद्धतं; D2.3.11 -समुद्धतं; D8 G1 नसमप्रते: (for नसमाध्तं).

7 For sequence in Si D1-4.10, cf. v.l. 1. Ñ2 V1 B D4 om. 7 (cf. v.l. 3). For sequence in V2, cf. v.l. 3.—") Si Ñ1 V2 D1.4.10.11 च (for हि).—") Ñ1 V3 D3.5.3 T3.3 G3 M3 चंद्रे (for चेन्द्रे). Si हरिवाहिनी (sic).—") D3 om. सा (subm.). D1.4 T3 रावणस्य गृहे (for सा रावणगृहे). Si Ñ1 D10 छहमीर; V2 D1.2.4 पशा; D3.7-0 रम्या; D11 यसान् (for सर्वा).—") अ C1: या हि वैश्रवण इति श्लोकद्वयेन वैष्णवेनद्वयोग्रे-हणमितरिद्वपाळानामुपळक्षणम् अ

8 For sequence in \$1 D1-6.10, cf. v.l. 1. \$\tilde{N}_2\$ V1

B D6 om. 8 (cf. v.l. 3). For sequence in V2,
cf. v.l. 3.—6) G3 हि (for ख). \$1 \$\tilde{N}_1\$ V2 D1-6.10.11

पादशं हि (for या च राज:).—6) D5 तिह्रशेषा (for
"शिष्टा). \$1 \$V2 D1-6.10.11 तादशं तिह्रशिष्टं च(V2 D2 चा).
—6) \$M1 कहमी (for ऋदी). \$D5 [अ]िए; \$D9 \$G3 \$M1

[इ]व; \$T3 [अ]हो; \$G1.2 व (for [\$]ह). \$1 \$\tilde{N}_1\$ V2

D1-6.10.11 तस्य रक्ष: पतेर्गृहें.

17.9. Ñ2 V1 B D6.0m. 9 (cf. v.l. 3). For sequence in V2 and D1.2.4, cf. v.l. 3 and 1 respy.—6) G3 हम्येषु. (for हम्येखा).—6) D6 सुनिर्मेख.—For 9.6, N1 V2 D1-4.10.11 subst. (D1.4 repeat after 9.6 and D2 repeats before 9.6):

237* वेदमनस्तस्य मध्यस्थमन्यद्वेदम विनिर्मितम्। [Si Dio मध्यांतर् (for मध्यस्थम्).]

—After 237* (first time), D1.3.4 cont.:

वहुनिर्यूहसंकीर्णं ददर्श पवनात्मजः ॥ ९ ब्रह्मणोऽर्थे कृतं दिन्यं दिवि यद्विश्वकर्मणा । विमानं पुष्पकं नाम सर्वरत्नविभूपितम् ॥ १० परेण तपसा लेभे यत्क्रवेरः पितामहात् । कुवेरमोजसा जित्वा लेभे तद्राक्षसंश्वरः ॥ ११ ईहामृगसमायुक्तैः कार्तस्वरहिरण्मयैः । सुकृतेराचितं स्तम्भैः प्रदीप्तमिव च श्रिया ॥ १२

[Di निर्यूह (for निर्ध्यूह).]

—°) V² D11 दिस्य- (for बहु-). D8.9 - निर्ध्यूह-. \$1 N1 D1-4 दिस्यं निगृह-(D1.3.4 ° स्यूह्-). D7.9 - संयुक्तं (for - संकीणं). — d) \$1 V² D1-4.10.11 हनुमान्किपः; Ñ1 हिर्प्यूथपः (for पवनात्मजः). अ Cv.g: तस्य हम्यस्येत्यादेः पूर्वमुक्तार्थस्यापि पुनरुपन्यासः पुरुपकस्य मध्ये रावणस्य निवास-भवनमन्यदस्तीत्यस्यार्थस्य स्पष्टीभावार्थः।; Cr: तस्य हम्यस्य प्रवोक्तिविद्येपणविशिष्टस्य रावणभवनस्य।; Cm: तस्य हम्यस्य त्यादिश्लोकत्रयस्य पवनात्मजस्तिह्मानं दद्शोति संवन्थः।; Ck: तस्य हम्यस्योत्। अर्थयोजनिवस्तीर्णामित्यायुक्तरूपहम्यस्येत्यां । वेदमेति। सश्लीकश्यनगृहम्।; Ct: तस्य हम्यस्यां योजनिवस्तीर्णत्वादिधर्मणः। वेदम सञ्लोकश्यनगृहमिति कतकः। वेदम पुष्पकाल्यमिति तीर्थः। अग्र तीर्थव्याल्या ज्यायसीः %

10 Ñ2 VB Ds om. 10 (for all except V2, cf. v.l. 3).—") Śi Ñ1 D2.10 ब्रह्मार्थ हि; D1.2.4 ब्रह्मणो (D1 °णे) हि; Cr.g.k.t as in text (for °णोऽथें). D11 ब्रह्मार्थ कृतिद्वेष हि.—) D8 M1 विधिवद् (for दिवि यद्).—) S1 D1-4.10.11 सर्वकामगमं शुभं; Ñ1 सर्वकामफलप्रदं ि Cr: ब्रह्मणो इत्यादि। यह्न्ह्मणोऽथें कृतं यत्कुचेरस्तपसा लेमे तहेश्म ददशेंति प्रेण संबन्धः। कुचेर इत्यारभ्य सर्वतः समलंकृतमिल्यन्तमेकं वाक्यम्। अतो वस्थमाणेन कृदागारशब्देन न पौनरुक्त्यम्।; Cg: ब्रह्मणोऽथें इत्यादि। ब्रह्मणोऽथें कृतं यत्कुचेरस्तपसा लेमे तहेश्म ददशेंति प्रेण संबन्धः।; Ck: ब्रह्मणोऽथें इत्यादि। भगवलीलाप्रयोजनायेत्पर्थः।; Ct: ब्रह्मणोऽथें इति। भगवलीलाप्रयोजनायेत्पर्थः।; Ct: ब्रह्मणोऽथें इति। भगवलीलाप्रयोजनायेत्पर्थः।; Ct: ब्रह्मणोऽथें इति। भगवलीलाप्रयोजनायेत्पर्थः।; Ct: ब्रह्मणोऽथें इति। भगवलीलाप्रयोजनायेत्पर्थः।; Ct:

239* **गं दिव्यसंकाशं चन्द्रादित्यमुखं शुभम्।

11 Ñ2 V1, B Ds om. 11 (cf. v.l. 3). —) Ds G1 बरेण (for परेण). — D10 om. 11°d. — °d) S1 Ñ1 V2 D1-6.11 कुवेरादो(S1 Ñ1 D2 °त्ते) जसा छेमे रावणस्तद्वृहोत्तमं.

12 Ñ 2 V1 B D 6 om. 12 (cf. v.l. 3). —) Ñ 1 V2 D11 G2 नाणाकीण (G2 °युक्ते:); D1-4 नसमायुक्ते (for नसमायुक्ते:). \$1 D10 चित्रेम्हेंगैं: समायुक्ते. —) D1-4 निर्माप्तें; T1.3 G2 निर्मापिते: (for निर्माप्तें:). G1 कार्तस्वर मर्थेचेरैं: % C1: कार्तस्वरितें: (for निर्माप्तें:). G1 कार्तस्वर स्वर्णे इति कश्चित्. % —) \$1 Ñ 1 D10 सुकृतं चावृतं; V2

[82]

मेरुमन्दरसंकाशैरुछिखद्भिरिवास्वरम् । कूटागारैः शुभाकारैः सर्वतः समलंकृतम् ॥ १३ ज्वलनार्कप्रतीकाश्चं सुकृतं विश्वकर्मणा । हेमसोपानसंयुक्तं चारुप्रवरवेदिकम् ॥ १४

 $D_{1.5.4.11}$ सु(V_2 स्व; D_3 सं)वृत्तेरावृतं; $D_{2.5}$ सुकृतेरावृतं; $D_{7.9}$ °ते राजितं; D_8 °ते राजतः; T_2 G_2 M_1 सुकृते राजते; M_2 सुकृतेराचिते (for सुकृतेराचितं).

13 Ѻ V1 B D6 om. 13 (cf. v.l. 3).—6) D2 उद्धिलंतम् ; D8 G1 आल्लिबिंद्र (for उद्धिलंद्रिर्).—°) S1 D10 शुभाचारै: ; Ñ1 D1-5.0 M2 शुभागारै: ; V2 भांडागारै: (for शुभाकारै:). D7 क्टागारायुधागारै:

14 Bs om. 14; Ñ2 V1 B1.2.4 D6 om. 14^{a6} (for both, cf. v.l. 3). — a) S1 Ñ1 D1-4.7.9-11 T2 G2.3 M2 -प्रतीकाशे:; Cr as in text (for प्रतीकाशे). — b) V2 D1.9.4.11 सुकृतेर (for सुकृते). — D7.9 G1.2 -युक्तं च (for संयुक्ते). — G2 om. (hapl.) 14^d-15^a. — For 14^{cd}, S1 Ñ V B1.2.4 D1-4.6.10.11 subst. (Ñ2 V1 B1.2.4 D8 read after 1):

240* हेमजालप्रतिच्छतं रुक्मवैद्यंदेदिकम्।

[B1 -परिच्छन्नं; D11 -परिच्छन्नं, D1.3.4 मुक्ता- (for रूतम-). Ñ3 V1 B1.3.4 D6 -तोरणं; D1.4 -वेदिकां. D11 वैड्थैमणिवेदिकं (for the post. half).]

-Thereafter Si Ni V2 Di-4,10,11 cont.:

241* सर्वरत्नसमाकीण तपनीयविचित्रितम्।

[D1.3.4.11 -समायुक्त (for °कीगे).]

15 \tilde{N}_2 V₁ B D₆ om, 15^{a-d} (for B₃, cf. v.l. 3). G₂ om, 15^a (cf. v.l. 14). $-^b$) D_{2,9,10} $\frac{1}{\sqrt{3}}$ $\frac{1}{\sqrt{3}$

242* हेमैराभरणै: श्रूहणै: प्रसृतै: सुसमाहितै:।

[Śi Da.10 आरोहणै: (for आभरणै:). Va तीव्णै: ; Dii सहसी: (for सहर्थै:). Di.3.4.11 प्रथितै: (for प्रसृतै:). Di सुसमाहितं.]

—°) Ds इदानीं तं (for इन्द्रनील-). Gs -महानीलं. % Ck: जालवातायनकातंस्वरकाञ्चनमध्वामवाद्रिप्रयोगा इहत्याः सर्वत्र कथंचिद्वान्तरभेदप्रकल्पनेन नेयाः। कविशेलीं किं कुर्मः।; Ct: जालवातायनयोः काञ्चनकातंस्वरयोर्मध्वासवयोश्च कंचिन्नेदं पिरेकल्प्य निर्वाहः। प्वमिन्द्रनीलमहानीलयोरपि. % —After 15° a, Si Di-4.10 ins. a passage relegated to App. 1 (No. 2); Vs reads 2° while Ds. -- S ins.:

243* विद्रुमेण विचित्रेण मणिभिश्च महाधनैः। निस्नुलाभिश्च मुक्ताभिस्त्रलेनामिविराजितम्। जालवातायनेपुक्तं काञ्चनैः स्फाटिकैरिष । इन्द्रनीलमहानीलमणिप्रवरवेदिकम् । विमानं पुष्पकं दिव्यमारुरोह महाकिषः ॥ १५ तत्रस्यः स तदा गन्यं पानमङ्यानसंभवम् । दिव्यं नंमृर्छितं जिन्नत्रृपवन्तमिवानिलम् ॥ १६

G. 5. 23. 8 B. 5. 9. 20

चन्द्रनेन च रक्तेन तपनीयनिभेन च। सुपुण्यगन्धिना युक्तमादित्यतरुणोपमम्।

[(1. 1) दि। विदुनेश विचित्रेश (for the prior half).
—(1. 2) Ds.s Te Cv.k निस्तलाभिश्, Cr.m.g.t निस्तुलाभिश्
(as above). Mi स्वलेन (for तलेन). —(1. 4) Ds Mi
गंधिनं (for °ना). Mi नक्णादिरयसंनिभं (for the post. half).

(क्ष Cv.g: निस्तु(Cv °स्त)लाभिकृत्ताकाराभिः! आदित्यतरुणोपमम् ।
तरुणादित्योपमम् । एतदन्ते 'लेमे नदाक्षसेश्वरः' दित संवश्यते । कृष्णाद्वर्योपमम् । एतदन्ते 'लेमे नदाक्षसेश्वरः' दित संवश्यते । कृष्णादित्योपमम् । एतदन्ते 'लेमे नदाक्षसेश्वरः' दित संवश्यते । कृष्णादित्योपमम् । पत्तरन्ते 'लेमे नदाक्षसेश्वरः'। विचित्रेण तलेन विराजितनिति संवन्थः । आदित्यतरुणोपमम् । तरुणादित्योपमम् । उपसर्जनस्य
परनिपात आर्षः ।; Cm: निस्तुलाभिर्वेतुलाभिर्मुक्ताभिश्च करणैविचित्रेण
तलेन जुद्दिमेन विराजितमिति संवन्थः। आदित्यतरुणोपमम् । तरुणादित्योपमम् ।; Ck: निस्तुलाभिर्वेतुलाभिः। तलेन कृष्टिमप्रदेशेन ।; Ct:
निस्तुलाभिर्वेतुलाभिर्वेतुलाभिः। तलेन कृष्टिमप्रदेशेन (क्षः)

-Thereafter Ds T2 G1.3 M cont.; Ds ins. after 15":

244* क्टागारैवराकारैविविधैः समलंकतम्।

ि Ds महागारै: ; G1.3 शुभाकारैर् ; M1 वराईश्च (for वराकारैर्). Ds सर्वत: (for विविधे:).]

—\$1 Dio om. 15°'. —For 15°', \$\tilde{N}\$ Vi.2(subst. and reads after 235°) B Di-4.6.11 subst. :

245* भारतोह हारिश्रेष्टो निमानं पुष्पकं महत्।

[Dir आरहरस (for आस्तेह). —After the prior half, \widetilde{N}_1 ins. :

245(A)* इनुमान्मास्तात्मजः 1

Ñi Di-4 शुमं; Bi ततः ; Dii तदा (for महत्).]

—Thereafter \tilde{N}_2 V₁ B D₈ read I and 2^{od} (including star passages).

16 ") Ds.7-9 G1 सर्वतो; T2 G1.3 M1.2 स ततो (for सर्वता). —) G1 पानं. — For 160, \$1 D10 subst.:

246* तत: प्रसक्तं सौगन्ध्यं पानमन्योन्यभूषणम्।

D10 प्रसक्ती गंधे नं (for प्रसक्तं सीगन्ध्यं).];

while Ni Di-4,11 subst.:

247* स्थितः स तत्र तं गन्धं माल्यपानाचमक्षजम्।

Ni illeg. up to तब ते. Dan स तब सकी वंधे हं

6.5.13. 9 8.5. 9.20 स गन्धस्तं महासत्त्वं वन्धुर्वन्धुामेवोत्तमम् । इत एहीत्यवाचेव तत्र यत्र स रावणः ॥ १७ ततस्तां प्रस्थितः शालां ददर्श महतीं शुभाम् । रावणस्य मनःकान्तां कान्तामिव वरस्त्रियम् ॥ १८

> (Dis गंपानं) (for the prior half). Ñi पानमाल्यान भक्षजं; D11 पानमाल्याञ्चभोजनं (for the post. half).]

____ Ds.8 T2 M1.2 समुच्छितं; Ck.t as in text (for संमुख्ति), Si Da.10 जहाँ। Da.8.11 Ti Ma Cv.r.m.g जिल्रदः Ck.t as in text (for जिन्नन्). 🤻 Cv: जिन्नत्। अजि-घत । ब्रह्मगमशासनस्यानित्यत्वादहागमाभाव: १; Cr: जिघत् । मजिल्ला महभाव भाषे: I; Cm.g: जिल्ला अजिल्ला 🛞 —d) Dr-s Gr [अ]नलं; Dn [अ]चलं; Cr.m.k.t as in text (for [स] तिलम्). -For 16, N2 V B D6 subst.:

248* वनौ च तत्र सुरभिः पानमाल्यानुलेपनैः। दिन्यः संमूर्छितो गन्धो रूपवानिव मारुतः।

[(1. 1) Vs -माल्योपलेपनै:. --(1. 2) Bs (m.) समुस्थितो; Bs समन्वितो (for संमृछितो).]

17 °) B1 सुगंधिस्तं; B2.3 सुगंधस्तं; B4 सुगंधत्वं; Da सर्गध्रत्वं (for स गन्धस्तं). Va यम्र यम्र जगामासौ. -) Vs हरिरू (for बम्धुर्). Vs [उ] स्थितं; Bs [उ] स्थित; Mı [झा]गतं (for [उ]त्तमस्). Ѳ Vı Bı,2.4 De बंधे बंधरिवोश्यित: , - °) \$1 Ñ2 V B1,2,4 D1-4,6,10 [ए]नं; Ba [अ]था; Du [इ दिं (for [इ]ज). — d) Di.3,4,8 Ta यत्र (for तत्र). Ña B1.2.4 D1.3.4.6.8 तत्र; Ck.t as in text (for यह). Ñ2 V1 B1.2.4 D6 वानरे; D11 वानर: (sic) (for रावण:). Vs तत्र यत्र पताकयाः Bs प्रवीरं तं स वानरं. क्ष Ck: यद्य स रावणी यस्मिन्गृहे स रावणस्तत्रेत प्हीत्युवाचेव। दिग्यगन्धेन रावणी यत्र होते तद्गहं ज्ञातवा-नित्यर्थ: 1; Ct: यत्र स रावणस्तत्र स्थान इत पृहीत्युवाचेव । उक्तगुणवायुः कर्ता । दिष्यगन्धेन रावणशयनगृहं ज्ञातवा-नित्यर्थ: . %

18) D7.11 Ta Ga तत्रस्यां; Cr.m.k.t as in text (for ततस्तां). Ñ V B De सं(Ñा स)प्रस्थितः (for तां प्रस्थित:). —) D?- श्रिवां (for शुभाम्). —) Be स वै; Dr.9 महा-; D11 मणि- (sic) (for मन:-). **% C**r.m : ततस्तामित्यारम्य तां शोकनाशिनीं दिव्यां श्रियः संजननी-मिवेसन्तमेकं वाक्यम् । एकसच्छन्दः प्रस्थित इस्यनेन संबध्यते । अपरो दद्शेंत्यनेन ।; Ck: " ततस्तां प्रस्थित: शालाम् " इति व्यव्छोपे पद्ममी । तसात्पुरपकादवरुष तां रावणशयन-शालां प्रति प्रस्थितः संस्तां शालां ददशे । परस्तु-ततस्तस्मा-त्प्रस्थितः सम्बालामित्यत्र पुष्पकस्यां शालां प्रस्थितः संस्तां पुष्पकस्थां रावणशयनशास्त्रां ददर्शेति तदसत्। स्थिरगुप्तभू-

मणिसोपानविकृतां हेमजालविराजिताम् । म्फाटिकैरावततलां दन्तान्तरितरूपिकाम् ॥ १९ मक्ताभिश्र प्रवालैश्र रूप्यचामीकरैरपि । विभाषतां मणिस्तम्भैः सुबहुस्तम्भभूषिताम् ॥ २०

प्रतिष्ठितस्वगृह एव सखीकशयनस्योचितत्वात्प्रस्थित इत्युक्ति-वैयर्थ्याच । अपि च अर्धयोजनविस्तीर्णमित्यादिना मुलालय-प्रदर्शनोपक्रमवैयर्थं च । अन्न मुलालयदर्शनानन्तरं तद्विः प्रतिष्ठितं पुष्पकमेव ताबद्दियप पश्चाद्वावणस्लालयं विचेय्या-मीति धिया प्रप्पकारोहः। तस्मिन्विचेते तत्स्थ एव सन्दिब्य-गन्धेन रावणशयनगृहमनुमाय तां प्रति पुष्पकादवरुह्य प्रस्थितः संस्तदा ददशैति न्याच्यं मन्यामहे मुलालयवर्णनम् ।; Ct: ततस्तस्मात्पुष्पकादवरुह्य गन्धानुमितां तां रावणशयनशालां प्रस्थितस्तां शालां ददर्श । यसु पुष्पकस्येव सा शाला तत इत्यस्य तद्नन्तरमित्यर्थे इति, तिबन्त्यम् । प्रस्थित इति पदस्वारस्यात । अर्थयोजनविस्तीर्णमित्यादिना मुळालयप्रदर्शनोपक्रमाञ्च। मुला-लयं दृष्ट्वा तद्वहिःस्थं पुष्पकमन्विष्य तत्स्य एव रावणशयनगृहं तहृहवर्त्यनुमाय पुष्पकादवरुद्ध तं प्रति प्रस्थितस्तां दुव्हीरयेव न्याय्यमिति कतकः। यत्त्वित्यादिनोक्ता ब्याख्येव युक्तेति मम भाति। " अवतीर्थ विमानाच हनुमान्मारुतात्मजः " इत्यत्र उप-संहारात - %

19 °) Š1 Ñ1 D10 -सुकृतां; V B Ds -विततां (for -विकृतां). — 6) Ñ $_{2}$ De G $_{2}$ M $_{3}$ -विभूपितां; G $_{1.3}$ -विराजतां (for -विराजिताम्). —°) Ñ1 illeg, for स्फाटिकैरावृत-. S1 Ña V B D1-4.6.10,11 स्फाटिकप्राञ्चततलां(D10 °स्तां [meta.]). —) \$1 D10 धात्वंतरित-; V1 B1.4 इंतांताचित-; Va तंतास्तुतित- (sic); Ba दंतांतांचित-; Ba दंतचित्रित-; Dis दत्तांस्वरित- (corrupt) (for दन्तान्तरित-). Si Na V B D1-4.8.10.11 -रूपकां (for -रूपिकाम).

20 Bs om. 20^{a6}. —) Ši Ñ V Bi.s Di-4.6.10.11 सुक्तामणि-; Ba मणिमुक्ता-; D7-9 G1 मुक्तावज्र- (for मुक्ता-मिश्र). V2 तु (for second च). —) V2 B1 रोज्य (for रूप्य-). Gs तथा (for आपि). —°) Ña V B1.5.4 D6 विभूषितेर् (V2 ° थणेर्) (for विभूषितां), \$1 Ñ1 D1-4.10.11 विभूषितमणिस्तंभां. —) Si Di-4,10 सुवर्ण- (for सुबहु-). D1.3.4.11 -मंडितां (for -भूषिताम्). Ña V B De समंतादुप-शोमिताः Ds बहुस्तंभविभूषिताः T2 समताःसुविभूषितैः; M1 सुभगैश्च विमूषितां. अ Cr : सुबहुस्तम्भभृषितेः। स्वस्मिन्प-रितो विनिर्मितावान्तरसुवहुस्तम्भभूषितैः। भूषितामिति पाटे सुवर्णादिसुबहुस्तम्भभूषितामित्यर्थः । ; Cm : सुबहुस्तम्भभूषि तामित्यत्र बहुत्वविधानाय स्तम्भानुवादात्त पौनस्वत्यम् ।; Cg: सुबाहुस्तरभभूषिताम् । अवान्तरबहुस्तरभभूषिताम् । सुबहुस्तरभ भूषितैरिति पाठे सुबहुस्तरभै: साम्भदार्ह्यकारिपहैरलंकृतामि-त्यर्थः।; Ct : बहुत्ववोधनाय पुनः स्तम्भानुवादः। बहुत्वं च विपुलस्वम्, क्ष

[84]

समैक्रजिभिरत्युचेः समन्तात्सुविभृषितैः।
स्तम्भैः पक्षैरिवात्युचैदिंदं संप्रिस्थितामिव ॥ २१
महत्या कुथयास्तीर्णा पृथिवीलक्षणाङ्कया।
पृथिवीमिव विस्तीर्णा सराष्ट्रगृहमालिनीम् ॥ २२
नादितां मत्तिवहगैदिंव्यगन्धाधिवासिताम्।
परार्ध्यास्तरणोपेतां रक्षोधिपनिपेविताम् ॥ २३

21 Ñ1 partly illeg. for *b. -*) V1 ध्वजामिर; B1 ज्वलक्षिर् (for ऋजुमिर्), B3 D2.3.11 अत्युग्नै; D8 इत्युग्नैं: (for अत्युग्नै:). -b) D2 च; D4 स- (for सु-). Ñ1 D1-4 T1 G3 -विभूषितां(D2.3 °तं); Ct as in text (for °पिते:). Ś1 D10 समेतां च विभूषितां; Ñ2 VB D6 सर्वतः समलंकृतें: (V1 °तां; V2 °तं). -c) B1 ध्वजैस् (for पक्षेर्). Ñ2 V1 B D6 तथा (for इव). Ñ1 [अ] स्युग्नैर् (for °ग्नेर्). -Ñ1 illeg. from 21 up to 22 -d) D1.3.4.11 Ck दिवि; D2.6 दिव:; Cr.m.g as in text (for दिवं). Ś1 D2.6.10 संप्रस्थितरपि; Ñ2 V1 B1.2.4 संप्रस्थितरपि; Cm.k.t as in text (for °तामिव). V2 विविध: संस्थितरपि.

22 Ñı illeg. for 22^a (cf. v.l. 21). Śı Dıo om. 22^{ab}. — a) Bı(m. also as in text) कक्षया; D2.11 कुष्पया (for कुथया). Ñs Vs Bı Dı [आ]कीणँ; Dı-4.8 [आ]कीणँ (for [आ]स्तीणँ). —Ds transp. b and d. —b) Bз -लक्षणाश्चियतां; B4 -लक्षणाश्चया (sic) (for ougat). Ds स तां नुपुरमालिनीं. —After 22^{ab}, Dı wrongly reads 22^b. —d) Gs सुराष्ट्र- (for सराष्ट्र-). Ñ Vı D2.11 -मालया; Ds -पालिनीं; Ts Ct -शालिनीं (for -मालिनीम्). Śı Dıo शालां नुपुरशा(Dıo भा)लिनीं; Vs Bı(marg. also).2-6 सु(Bı स)राष्ट्रगृहमालया; Bı क्षाटिकास्तरणावृतां; D1.3.4.6 सराष्ट्रां गृहमालया; औा सुराष्ट्र-प्राममालिनीं.

23 °) \$1 उदितां; Ѻ VI B De उपेतां (for नादितां). \$1 ÑI De.11 यम्र; DI-3.10 यम्र- (for मन्त-). - °) Vº गंधादिवासितां; B1 नांधमुवासितै:; Ds नांधविवासितां; DII नांधमु वासितां. -Bs om. (hapl.?) 23° ढ. - °) \$1 Vº DI.2.10 - [आ] स्तरणेर्जुष्टां (Vº ॰ पुंक्तां); Ѻ VI BI.2.4 De नायनेर्जुष्टां; D3.4.11 - [आ] भरणेर्जुष्टां (for - [आ] स्तरणोर्पेतां). - ढ) G3 रक्षोगण- (for रक्षोधिप-). Ds निवेशितां (for -निपेविताम्). \$1 ÑI BI DI-4.6.10.11 रक्षोधि-पतिसेवितां.

24 V1 illeg. from 24-52. — V2 जागुरू; Ds.s जगुरू- (for जगरू-). S1 Ñ1 D2.10 धूमे (D2 पे) नागुरुधूपानं (Ñ1 पेन); Bs ध्वस्तामंतरधूपेन; D1.3.4.11 धूपेनागरुणा चाढ्यां (D4 वाद्यां); Ds स्वस्तामागरुधूपेन. —) S1 D2.10

ध्म्रामगरुथ्पेन विमलां हंसपाण्डराम् । चित्रां पृष्पोपहारेण कल्मापीमिव सुप्रभाम् ॥ २४ मनःसंह्राद्जननीं वर्णस्वापि प्रसादिनीम् । तां शोकनाशिनीं दिच्यां श्रियः संजननीमिव ॥ २५ इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेस्तु पञ्च पञ्चभिरुत्तमैः । तर्पयामासं मातेव तदा रावणपालिता ॥ २६

G. 5. 13. 18 B. 5. 9. 30 L. 5. 5. 51

दंतपांदुरां; Ñ2 B D6 इंसपंक्तिभ: (for इंसपाण्दुराम्). Ñ1 नाना ** * * * * (illeg.); G1 विसलांगां सपांदरां. —After 24^{a6}, Ñ1 reads a line which is illeg. — °) S1 D10 पूर्णां। D7.5 पत्र- (for चित्रां). S1 पुरुपोपका ([marg. also] °दा)रेण; Ñ2 D6 G1 पुरुपोपदारेश्व. Ñ1 वित्रमाल्योपदारेश्व. — °) Ñ2 B1.6 D6.10 कल्मपा(B1 °ल्याणा)मिन: V2 कल्मापन्नीत- (for कल्मपांमिन्न). Т2 सप्रमां. S1 कल्मपां सुप्रभामिन: B2 कल्मपामिन च प्रभां: B3 कल्यामिन च सुप्रमां.

25 Vi illeg. for 25 (cf. v.l. 24). — Ni सन:-प्रहर्ष-; Ñe Bi.e.e De मन:प्रह्लाद्-; Ve मन:प्रज्ञादि-; Be मन:-प्रसाद-: Dr मन:संद्वदे (sic); Ds T2 Gr Mr मनसो ह्वाद-; Dr. अ मनसो मोद-; Gs मनसां ह्वाद- (for मन:संह्वाद-). --) S1 D10 कामस्य: N2 D6 चित्तस्य (for वर्णस्य). N B1 Dr-⇒ Ts G2 Cg.t प्रसाधि(Bi °घ)नीं; Br.4 D1-2,10 M: प्रसादनीं (for 'दिनीस्). De रावणस्य प्रसादनीं; T: वर्णस्यातिप्रसाधिनीं. —°) D7 T2.3 M2 शोकनाशनीं, S1 Ñ2 B D1-4.6.10.11 हच्छोक(D2 °प)नाशि(B1.2 D1-4.11 ° द्या भीं: V: कुच्छोरुनाशिनीं (for तां क्रोकनाशिनीं). — d) Si Ni Di-4.10 श्रेय:; Du सेयं (for श्रिय:), Gi Ma आपे (for इच). Va श्रेयसां जननीमिव, 🕸 Cv: ' ततस्तां प्रस्थितः ' इत्येतदारम्य 'श्रियः संजननीमित्र' इत्येतदन्ते वाक्यार्थे प्रथमस्तां शब्दः प्रस्थित इत्यनेन संबध्यते । द्विनीयो ददशेंत्यनेन । वां प्रस्थितन्तां ददशेंति ।; Cg: वां शोकनाशिनी-मिति। ततस्तामिति वर्तमाने पुनस्तच्छब्द उपसंहाराथः। तां प्रति प्रस्थितो दृदर्शेति वा संबन्धः . 🏖

26 V1 illeg. for 26 (cf. v.l. 24).—) \$1 G3 इंद्रियान् (for इन्द्रियाणि). \$1 Ñ V2 B D2.6.10 ख (for तु). D11 [इं द्रियायांक्ष. D1.2.4 इंद्रियाणां फ्रियारेंक्ष.
—) \$1 Ñ1 D2.10 ससै:; Ñ2 V2 B1.2.4 D3.6.6.11 समं; B2 स्वयं (for पक्ष).— V3 B1 om. 26° ...) D11 सज्ज्ञयामास. Ñ1 D1-4 सततं; D11 स जदा (for मातेव). \$1 D10 वर्षयंतीं च सततं; Ñ2 B2-4 D6 तर्षयंतीमिव मुदुः.
— 4) \$1 Ñ B2-4 D6.10 M1 सदा; D2 खातं (corrupt) (for तदा). \$1 Ñ B2-4 D6.10 M1 सदा; D2 खातं (corrupt) (for तदा). \$1 Ñ B2-4 D6.10 M1 सदा; D2 खातं (corrupt) (for तदा). \$1 Ñ B2-4 D1.6.8.10 -सेवितां (D2.10 तं; D8 ता) (for -पालिता). D1.3.4 स्त्रोधिपतिसेवितं; D11 राक्षसाधिपतिवितं. — After 26, Ñ2 B4 read 250°; while D3 reads 5.5.36-42° (om. 41).

G. 5- 13- 20 B. 5- 9-30 स्वर्गोऽयं देवलोकोऽयमिन्द्रस्येयं पुरी भवेत्। सिद्धिवेंयं परा हि स्यादित्यमन्यत मारुतिः ॥ २७ प्रध्यायत इवापश्यतप्रदीपांस्तत्र काश्चनान् । धृतीनिव महाधृतैँदेवनेन पराजितान् ॥ २८

> 27 Vi illeg. for 27 (cf. v.l. 24). - 1) Ñi Du ब्रह्म- (for देव-). Ši Dio स्वर्गार्थ देवलोकार्थम् ; Da ब्रह्म-लोकोयमिति च. - 8) Dr. 9 इंद्रस्यापि; M1 गांधर्वीयं (for इन्द्रस्थेयं). Si Ñ B D1-6.6.10.11 इयं सिद्धि: परा(\$1 D10 °दिश्रहा)भवेत (Ñा मता); Vs इति सिद्धिः परा मता. —°) Ds G: M: गांधवींयं (for सिद्धिवयं), T: G: M: प्रा: G: Mi पुरी (for परा). D: सिद्धिर (for हि स्याद). क्ष Cv : स्वर्गोऽयमित्यादि । पातालः स्वर्गो भीमः स्वर्गो वास्ति । ततः स्वर्गदेवलोकयोर्न पुनरुक्तिः । गान्धर्वी अलका ।; Cr : स्वर्ग इति । स्वर्गस्चिदिवः देवलोकोऽइयन्तकादिलोकः । इन्द्रस्य पुरी बस्बीकसारा शक्रस्येत्युक्ता पूर्वदिगवस्थिता शक्रस्य पुरी प्रसिद्धा । उत्क्रप्टतप:फलभूतो ब्रह्मलोक: ।; Cm : स्वर्ग: पाता-लादिः । देवलोको वायुवरुणादिलोकः । इन्द्रपूर्यमरावती । परा सिद्धिरुक्षप्टतपःफलभूतो बहालोकः ।; Cg: स्वर्गोऽयमिति। सामान्यतः स्वर्गोऽयम् । तत्रापि देवलोकस्त्रयश्चिशहेवानां लोकः। तत्रापीन्द्रस्य पुर्यमरावती । परा सिद्धिवृह्मणः स्थानमित्युत्तरोत्तरो-स्कर्पः ।; Ct: स्वर्गो ज्योतिष्टोमादिकफलभोगभूमि:। देवलोको वायुवरुणादिस्रोकः। इन्द्रस्य पुर्यमरावती. % -For 27° d \$1 N V2 B D1-4,6.10,11 subst.; while Ds ins. after 27:

249* इति संचिन्तयामास यहधा स विलोकयन ।

[Śi Ñi Dalio बहु बितयन् (Da °या); Bi सुविलोकयन् : D1.4 मास्तात्मज:; D8 बहुवत्तया; D11 कपिकृत्तर: (for स विलोक्यन्). Ds इनुमान्बह्शस्तदा (for the post. half).]

28 V1 illeg. for 28 (cf. v.l. 24).—") V2 अध्यायतः Ta विस्मापितः Cr.m.g.k.t as in text (for प्रध्यायत). Bı तदा (for इव). Sı Dıo प्रध्यायन्नेव चा (Die वा)पञ्चत्. —Ñi illeg. for 28^{80d}. —) Dr.9.11 G1 Ms Ck प्रदीसांस. Ñ2 B D6 दीपांस्तत्र च(B4 स) कांचनान् . क्ष Cr.g: प्रध्यायत इव निश्चलतया प्रकृष्टध्यान-युक्तानिव ।; Cm : प्रध्यायत इव ध्याननिष्ठानिव । प्रत्यायत इति पाठे झटिति प्रकाशसंभारात्प्रत्यागच्छत इव स्थितान ।; Ck: प्रध्यायत इति द्वितीयायहुवचनम् ।; Ct : प्रध्यायतो ध्यान-निष्ठात् . क्ष — od) D2.4.11 धृतीमित. Ši D10 देवतेनी; Ñ2 Va Be देवनेषु (for °नेन). Da.e.11 प्राजितां; Ba धूपानि पत्रनेः सम्यक्सबलैः संपराजितान् (sic).

29 For sequence in V2, cf. v.l. 3, V1 illeg. for 29 (cf. v.l. 24). -) Vz B4 3 (for 3). - 6) Ś1 $ilde{N}_1$ Va B4 D1-4.10 श्रिया चातुलया (Va चातुला [subm.]; De वातुलया) तथा(De °या); Du स्त्रिया वरसलया तथा-- °) D1-6.11 M3 अधिमेर् (for अधिमेर्). Š1 Ñ1 V2

दीपानां च प्रकाशेन तेजसा रावणस्य च । अचिभिर्भपणानां च प्रदीप्तेत्यभ्यमन्यत् ॥ २९ ततोऽपश्यत्क्रथासीनं नानावर्णाम्बरस्रजम् । सहस्रं वरनारीणां नानावेपविभूपितम् ॥ ३०

Ds तु (for च). —) Ds च मन्यते (for [अ] भ्यमन्यत). Sı Dıo द्रीक्ष (Dıo °प)दीक्षाममन्यतः V2 D3 प्रदीक्षां ताममन्यत(V2 °हरूयत); B4 D1.2.4 तां प्रदीक्षाममन्यतः Du सा प्रदीसेति मन्यते. - For 29, No (reads after 26) Bi-3 De subst.; Ve ins. after 30; while B4 ins. after 26:

250* राक्षसेन्द्रप्रभावेन श्रिया चातुलया तथा। अर्चिषा भूषणानां च ज्वलन्तीमिव सर्वतः।

[(1, 1) Ñs B Ds -प्रभावेण, B1 तथा (for तथा). Bs चापि विभृषितां (for चातुल्या तथा). —(1. 2) Va Bi(marg.). अविभिर्(for "विषा). Bs च शशांकस्य (for भूपणानां च). Bs कामिनीं (for सर्वतः). Vs ज्वलद्भिरिव सर्वशः (for the post, half).]

-After 29, Ś1 Ñ1 V2 B4 D1.2.4,8,10,11 ins.:

251* काञ्चनैरुज्वलेदींसैः समन्ताद्वभासिताम्। कपाटजालैविततैरुद्वमन्तीं प्रभामिव। तां तदा प्राविशद्ध शे हनुसान्मारुतात्मजः। निःशब्दपदविक्षेपैर्दुरास्त्रणिहितेक्षणः।

[Ds om. l. r.—(l. r) Va बंजुलेर् (for उज्जवलेर्). \hat{S}_1 D_{10} दूरास्प्रणिहिनेक्ष्म: (for the post. half). $-\hat{N}_1$ (partly) illeg. for l. 2. -(l. 2) Šī Ñī V2 Be कवाट- (for कपाट-). Si Ba De विद्यतेर्; Die विधृतेर् (for बिततेर्). Ve D1.2.4.5 उद्धमंतीं; B4 उज्ज्वलंतीं; D10 उद्धमंतीं (for उद्दमन्तीं). Din उद्दहेतीं प्रजामिव (for the post. half). -(1. 3) Be पुरी (for तदा). Ñi तदा तान् (by transp.); Di.4 तदा स (for तां तदा). Ñi आविशद् (for प्रा°). Śi $ilde{
m N}_1$ D10 पवनात्मज: ($m for~ Heat^o$). m o (1.4) $ilde{
m N}_1$ -पदिनःक्षेपाद् m ;V2 -पदनिक्षेपो; B4 -पादिविक्षेपो; D1.4 -पदनिक्षेपेर् (for °विक्षेपर्). Śī Dio दूर- (for दूरात्). Śī -[ई]क्षणे:.]

-Thereafter V2 reads 3°d and 6-9. -After 29, Ds ins. a passage relegated to App. I (No. 3).

30 Vi illeg. for 30 (cf. v.l. 24). -) Si Ni D1-4.11 अथ; V2 तत्र (for ततो), S1 D10 कवाकीण; Ñ1 D11 कुशास्तीण; V2 कुथास्तीण; D2 कथाकीणाँ (sic); Ds सुखासीनं (for कुथासीनं). —) Dn नानागंधांबरश्रियं-🛠 Cr : नानावर्णाम्बरस्रजम् । नानावर्णा अम्बरस्रजो यस्य तत् । स्रक्शटदस्य इलन्तरबाहाबन्तरवं वा(भा ?)गुरिमते सिद्धम्। Cg: नानावर्णाम्बरस्रजमिति हलन्तस्य स्नक्शब्दस्य भागुरमतेन टाबन्तस्वादजन्तस्वोपपत्तिः. & -After 3006, De ins.:

252* स्वेनेव तेजसा युक्तं राक्षसानां च संचयम्।

परिवृत्तेऽर्घरात्रे तु पानिनद्रावशं गतम् । क्रीडित्वेपरतं रात्रौ सुष्वाप वलवत्तदा ॥ ३१ तत्त्रसुप्तं विरुरुचे निःशब्दान्तरभूपणम् । निःशब्दहंसभ्रमरं यथा पश्चवनं महत् ॥ ३२ तासां संवृतदन्तानि मीलिताक्षाणि मारुतिः।

— od) Ds सहस्र-. Si Ni Di.2,10,11 सहस्रमेव (Dii के) (for सहस्रं बर-). Gi.2 -वर्ण- (for न्वेप-). Si Ni Dio -वेराचय (Dio od) रिवर्षाः Di.3.11 -वेराघर श्रियां (De oिवर्षा): De -वेराचय स्त्वपां (for -वेराविभू पितम्). Ds वरामरणभू पितं (for d). Ve शयनीयं पराध्ये च स्त्रियः शतसहस्रकः. — For 30, Ne B De subst.:

253* कुथाश्चापद्मयदासीनां नानावर्णाम्बरस्त्रज्ञम् । नारीः सहस्रवास्त्रज्ञ नानावेषोज्ज्वलस्तियः।

. [(l. 1) Ñs De कुथास्वपदयद ; B1 कथालापश्च (after corr. m. also कुथास्त्वपदयद); B3 कुथयापदयद. B3 नानावणी: सुरलज्ञः (for the post. half). —(l. 2) B2(m. as in B1).3 -वेश-; B3 -वर्ण- (for -वेप-). B3 -[अ] विष: (for -स्विप:).] —After 30, V2 reads 250*.

31 V1 illeg. for 31 (cf. v.l. 24).—") र्रा Ñ V2 B1.2.4 D2.6.10 परावृत्ते ; B2 परावृत्त- (for परिवृत्ते). B2 च (for तु). D1.4.11 परावृत्ता(D11 स्व [sic]) ध्रांत्रेण.— े) V2 हासी; D6 तत्र; T2 पानान् (for पान-). B4 गता: (sic) (for गतम्).— े) र्रा Ñ1 D1-4.10.11 कीडना(Ñ1 D2 विता) हिरतं (for कीडिस्वोपरतं). र्रा D2.10 सवं; Ñ1 सुर्स; D1.3.4 अांतं; D11 रम्यं (for रात्रों). Ñ2 B1 (marg.) D6 कीडि(D6 क)-तोपरतस्त्रेणं(B1 [orig.] तं तािभः); V2 कीडतः परमं स्वेणं.— े) र्रा Ñ2 B D1.3.4.6.7.9.10 G Ck.t प्रसुर्स; Ñ1 सुन्नाद; V2 प्रशस्तं; D2 सुपुर्वे (for सुच्वाप). र्रा Ñ1 D2.10 बहुलं ततः; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 बहुधा तद्रा (Ñ2 reads तद्रा in marg.); B3 वरशस्त्रया; D1.3.4 अभव (for स्वच्वत्र्वा). D11 जनं सुबहुलं ततः.

32 V1 illeg. for 32 (cf. v.l. 24). —) \$1 D10 तत्र सुसं; \$\widetilde{N}_1 ** * * \pi (illeg.); \$D2 स च सुसं; \$Ct as in text (for तत्त्रसुसं). \$M1 प्रतिवसौ (for विरुद्धे). \$\widetilde{N}_2\$ V2 B D6 प्रसुसविह्मं चैव; \$D11 तत: प्रसुसं रुद्धे. — \$) \$V2 B1-3 D1-4.6.11 - [अं] बर- (for -[अ]-तर-). \$D2-9 - भूपितं (for - भूपणस्). \$1 \$\widetilde{N}_1\$ D10 नि:शब्दं वरभूषणं. — \$) \$D3 निलीन- (for नि:शब्दं-). — \$\widetilde{N}_2\$ V2 B D6 बसो; \$D11 पंपा- (for यथा). \$\widetilde{N}_2\$ V2 B D11 यथा; \$D1.4.6 तथा (for महत्).

33 Vi illeg. for 33 (cf. v.l. 24). —) V2 संभूत: Cr.m.g.k.t as in text (for संवृत-). Šī Ñ2 B2.6 D1.2 4.6.10.11 -देशाणि; D7 -शंतानि; Cr.m.g.k.t as in text

अपन्यत्पद्मगन्धीनि वदनानि सुयोपिताम् ॥ ३३ प्रवुद्धानीव पद्मानि तासां भृत्वा क्षपाक्षये । पुनः मंद्यतपत्राणि रात्राविव वसुस्तदा ॥ ३४ इमानि सुखपद्मानि नियतं मत्तपद्पदाः । अम्युजानीव फुछानि प्रार्थयन्ति पुनः पुनः ॥ ३५

G. 5. 13. 27 B. 5. 9. 35

(for -इन्तानि). Bi(orig.).3 सुश्चित(Bi [m. also संवृतः Ba सुबृत)रृंष्ट्राणिः Do स बृत्तद्रांतानि (for संबृतद्रन्तानि). — 6) Šī Ñ V₂ B4 D3.4.0-10 T1.2 Ck.t मीलिताशीणि; M2 निर्मेटाक्षाणि (for मीलिताक्षाणि). 🧩 Ck : निद्रा(?)गतस्वात् संवृतदान्तानि संवृतपक्षमाणि ग्लानिदसु(ग्लानिज ?)खेदेन मीलिताक्षीणीति । अतिमंतृतपक्ष्माणि । स्वर्गदेवलोकादिवत्संवृत-मीलितादर्राप करूयो भेद इत्युक्तमेव । अपि वा वर्णना । सर्वतः पानरुक्त्यमशक्यामन्येवोपरमः परिहारः। तच्चिन्तायां ब्याख्या-तृणाम (तृणां ?) व्याख्यानक्येंबास्तमियात् । अपि च नेदं सूत्रं भाष्यादिकं वा। येन प्रयोजनानि चिन्त्येते(°स्येरन् ?) । अपि च कान्यभेवेदम्। तत्र च न कंनापि (कर्तुं?) शक्या पद्मयोजन-विन्ता ।; Ct : निद्भितत्वारमंत्रुनानि संवृतपक्ष्माणि तादशानि च तानि दान्तानि रङानानि मीलिवाक्षीण्यातसंवृतपक्ष्माणि स्वर्गदेव-लोकादेरिव संवृतमीलितयोरिप भेदो बोध्यः। यद्वा संवृतदान्ता-नीत्यस्येव ब्याख्यानं निमीलिताक्षीणीति । यद्वा संवृतत्व-मोष्टयोः. % — °) Šī Dīo पद्मगंधानिः D4(m. also) वक्त्रपद्मानि (for पद्मगन्धीनि). - Da reads 33d in marg. — d) Si Va B Da.s.e.20 स योषितां.

34 V1 illeg. for 34 (cf. v.l. 24). D6 om. 34.
—°) D2 प्रसुप्तानीव; D6 प्रवृद्धानीव. —°) B3 निवि; M1
पुरा (for नामां). S1 N V2 B D1.2.6.10.11 बुद्ध्या (for
भून्या). N2 B2-4 D2.5.6.10 क्षपास्प्रये; Cr.m.g.k.t as
in text (for °क्षये). D3 तन्मुनानि क्षपास्प्रये. —°) S1
D10.11 T2 G1.2 M1 Ck संहत-; D2 संभूत-; Cr.m.g as
in text (for संवृत-). D3 -गात्राणि (for -पत्राणि). — с)
D3 रात्रावय. S1 D10 यथा तथा; D3 बमा तदा (corrupt);
T3 समचपा; Cr.m.g.k.t as in text (for अमुस्तदा).
D2 गात्राणि विवश्रस्तदा; D11 रात्री विरममुस्तदा. —For
34 cd. N2 V2 B D6 subst.:

254* तदा वै कुद्भुलानीव वदनानि विलोक्य सः।

[Ѻ Bº Do तदा तु: Bo तदास्त (for तदा व). Bo कुंडलानि (for कुट्टलानि). Bo स योपिता (for विलोक्य सः).]

35 V1 illeg. for 35 (cf. v.l. 24). —) Cr इदानी (for इमानि). Š1 Ñ V2 B D1-6.16.11 वक्य (V2 रक)-प्यानि; D6 बहुपवानि: Cr.m.g.t as in text (for मुख°). —) Ñ2 B D6 विय-; D1 तब: D10 म तु: T2 प्या- (for मत-). Š1 (before corr. as in text) D10 -पट्पट्: D6 नियतियशब्ददा: —) D6 बनुवानीम (for कम्बुवानीय). D3 पद्मानि (for कुछानि). Š1 Ñ1 D1.2.4.10.11 अंबुवानीति

[87.]

G, 5, 13, 28 B, 5, 9, 39 L, 5, 5, 63 इति वामन्यत श्रीमानुपपत्त्या महाकिषः ।

मेने हि गुणतस्तानि समानि सिललोद्भवैः ॥ ३६
सा तस्य शुशुभे शाला ताभिः स्त्रीभिर्विराजिता ।
शारदीव प्रसन्ना द्यौस्ताराभिरभिशोभिता ॥ ३७
स च ताभिः परिवृतः शुशुभे राक्षसाधिपः ।
यथा ह्युडुपतिः श्रीमांस्ताराभिरभिसंवृतिः ॥ ३८
याश्रयवन्तेऽभ्वराताराः पुण्यशेपसमावृताः ।

(Ñ1 D1.4.11 °व) मन्वानाः(D10 संघानाः). — 6) S1 B2 D2.8.10.11 प्रार्थयंते; T2 प्राप्तवंतः (for प्राध्ययन्त). % Cr: प्राध्यन्त प्राध्ययंत् । नियतं नृतम् ।; Cm: प्राध्यन्त प्राध्ययंत् । नियतं नृतम् । दिलाः प्राध्ययंत् प्राध्ययंत् । नियतं नृतम् । प्राध्ययंत् । दिलाः प्राध्ययाना भवे- युरिति शेषः।; Cg: प्राध्यन्त प्राध्यरंत् । मथुरसञ्ज्ञष्यत्यात्र पुनः पुनः पतेयुरित्यर्थः। ब्यत्ययेन परस्मैपदम् । अनुदास्तरवेना-समनेपद्त्वात् । नियतं नृतम् ।; Ck.t नियतं नित्यम् . %

36 V1 illeg. for 36 (cf. v.l. 24). — °) Ś1 V2
D4.8.6 G1.3 [इ]च (for चा). D11 [इ]चामन्यते; G2 M1.3
चामन्यत (for चामन्यत). Ñ2 B D8 इत्यमन्यत स श्रीमान्.
— °) Ś1 Ñ1 D10.11 M1 उत्पत्म च(D10 स); Ñ2 B2(m.
after corr.).8.4 D8 तान्यालोक्य; V2 उत्प्लुत्म स; B1 (m.
also तद्विलोक्य) तां विलोक्य; D1.4 उपेत्म स; T2 G उपपत्म
(G3 °च); Cr.m.g.t as in text (for उपपत्था). D1
महान् (for महा-). D2 उत्पत्म सहसाकिप:; D3 उपेत्मिममुखं तदा. — °) B3 समं (for मेने). Ñ1 च (for हि).
D3 द्विगुणतस; D11 च गुणतस् (for हि गुणतस्). — °)
D11 समान- (for °नि).

37 V1 illeg. for 37 (cf. v.l. 24). — 6) D2 तत: (for ताभि:). — M1 om. 37° d. — °) B1 (after corr. in m.) D1-5.7.9.10 T1 G1 M8 शरदीव (for शारदीव). — d) Ñ2 V2 B D1.2.4.6.11 उपशोमिता; पि.3 इव शोमिता; G1 अभिसंद्रता (for अमिशोभिता).

38 V1 illeg. for 38 (cf. v.l. 24). —) Ś1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 ताभि: परिवृतः शूरः(Ñ2 V2 B D6 क्षीभि:). —) Ś1 Ñ1 D2.6.10.11 M1 रामसेबरः; Ñ2 B D6 रामसत्तवा(B2 21). — D11 om. 38° .—) Ñ2 V2 B D6 तारापति:; D2 तारापिए; T2 चोह्रपति: (for ब्राह्मपति:). —) Ś1 D10 परिवारित:; Ñ1 D5.7.9 G1 हव संवृत:; Ñ3 V2 B D1.6.6 उपशोभित:; D2 हव शोभित:; D3 विसंदत: (for ब्राह्मपति:).

39 V1 illeg. for 39 (cf. v.l. 24). Š1 D10 om. 39 .—) Ñ1 या***शाचारा: (illeg.); D1.4 याअयुता अंबराचारा:; D2.6.11 G3 याअयवंत्यंबराचारा:; D2 याअयुता नमसस्तारास .—) Ñ1 V2 D1.2.6.11 काले काले निराकृता:; Ñ2 B D6 तम मन्ये(B3 °२थें) निराकृता:.— °) Š1 Ñ2 V2 D1.2.6.10.11 सर्वा:; D2 तारा (for कृत्वा).— S1

इमास्ताः संगताः कृत्स्ता इति मेने हिरस्तदा ॥ ३९ ताराणामित्र सुन्यक्तं महतीनां ग्रुभार्चिपाम् । प्रभावर्णप्रसादाश्च विरेजुस्तत्र योषिताम् ॥ ४० न्यावृत्तगुरुपीनस्रक्प्रकीर्णवरभूपणाः । पानन्यायामकालेषु निद्रापहृतचेतसः ॥ ४१ न्यावृत्ततिलकाः काश्चित्काश्चिदुद्धान्तन् पुराः । पार्श्वे गलितहाराश्च काश्चित्परमयोपितः ॥ ४२

Die om. 39^d - 41^d. — d) Di.2.4,11 तन्नामन्यत वै हिर:. — After 39, Ba ins. :

255* सेवन्ते कुट्सलानीव वदनानि विलोक्य ते।

40 V1 illeg. for 40 (cf. v.l. 24). S1 D10 om. 40 (cf. v.l. 39). B3 om. 40%.—%) Ñ2 V2 B1.2.4 D1.2.4.11 हि इयक्तं; D2 सुन्यिक्तं (for सुन्यक्तं). D6 तारागणामिव इयक्तं.—%) D11 महतीं च (for महतीनां). Ñ1 illeg.; B1 सुवर्चसां; B2 (after corr. as in text) सुरािचेयां; D1-4.11 महािचेयां (for ग्रुआरिचेयाम्).—V2 om. 40%—43.—%) B1 प्रभावं तत्-; B3 प्रभावाञ्च; D3 प्रभाविदे- (for प्रभावणं-). B3 प्रसादाञ्च; T1.3 G2 प्रभावाञ्च (for-प्रसादाञ्च). M1 प्रसादाचिद्. B2 प्रभावणां: प्रसादश्च; D2 प्रभाववणां: प्रसादा (sic).—%) B4 चात्र (for तत्र). B3 विवेकाञ्चाणि (for विरेजुस्तत्र).

41 V1 illeg. for 4r (cf. v.l. 24). Ś1 D10 om. 41 (cf. v.l. 39). V2 om. 4r (cf. v.l. 40). — 6) D7.0 G1 Ct -कच-; D8 -फुच-; Cr.m.g as in text (for -गुरु-). Ñ B D6 ब्याहुत्त(B4 °ता:) शिरसस्तत्रः D1-4 व्याहृत्त्रगृहि (D3 °गोपि) तस्रस्ताः; D11 ब्याहृत्तः गृहतः शस्ताः (sic). — 6) Ś1 Ñ2 B D1-4.6 -[अं]वर-(for -वर-). D10 प्रकीणाः स्वरभूषणाः. ※ Cr : व्याहृत्तगुरुपी-सम्बद्धाः प्रकीणंवरभूषणाश्चेति कर्मधारयः. ※ — 6) Ś1 D1.2.4.10 -कालेश्चः Ñ1 -काले चः Ñ2 B D2.6 -खिबाशः G8 -लोलास्योः Cv.m.g.t as in text (for -कालेश्च). D11 बातस्या वामकाले च. — 6) Ś1 Ñ D7-9 Ct -[उ] पहतः B4 D3.4.10 G2 -[अ] पहतः Cg as in text (for -[अ]प-इत-). D4 तिद्वपा इतचेतसः.

42 V1 illeg. for 42 (cf. v.l. 24). V2 om. 42 (cf. v.l. 40). —) S1 Ñ D1.3.4.10.11 नि (Ñ2 वि)वृत्त-; B स्वास्ट-; D2 दुईत-; D6 विस्ट-; Cg.t as in text (for स्वाहृत-). D10.11 -तिलका काचित्. —) D3 om. (hapl.); D10.11 काचिद् (for काश्चिद्). S1 D1.6.10 उत्सूट-; Ñ1 illeg.; Ñ2 अट्टांत-; D2.11 उत्कृष्ट-; Cr.m.g.t as in text (for उद्घान्त-). D10.11 न्तूप्रा. —) B3 D1.2.4 पार्थाद् (for पार्थे). Ñ2 B1(m.).2.6 D6.6 पार्थागिलित- (B1 [before corr.] कुल्लित-); T2 पार्थोद्दल्ति-

मुक्ताहारवृताश्चान्याः काश्चित्प्रसस्तवाससः । च्याविद्धरश्चनादामाः किशोर्य इव वाहिताः ॥ ४३ सुकुण्डलधराश्चान्या विच्छित्रमृदितस्रज्ञः । गजेन्द्रमृदिताः फुछा लता इव महावने ॥ ४४ चन्द्रांशुकिरणाभाश्च हाराः कासांचिद्दत्कटाः । हंसा इव वंशुः सुप्ताः स्तनमध्येषु योषिताम् ॥ ४५

(for पार्श्वे गलित-). Gः विरेजुस्तत्र योपित: (for "). Dii पार्श्व गलितहारांश्च काचिदमस्योपित:.

43 V1 illeg, for 43 (cf. v.l. 24). V2 om. 43 (cf. v.l. 40). B3 om. 43°6. Ñ1 mostly illeg, for 43°. —°) D8 T2.3 M2.3 Cg मुक्तहारावृताश (for °रवृताश). S1 D1.2.4.10 मुक्तसा (D1.4 प्रमुक्त)रसनाः काश्चितः D2 मुक्तसारमाः काश्चितः D1 मुक्तसंरशना काश्चितः —°) Ñ1 हि स्नर्त-; D1.3.4.5.9 प्रश्नर्तः; T2 M3 सं(M3 वि)स्तर्त-(for प्रश्नस्त-). —For 43°6, Ñ2 B1.2.4 D6 subst.:

256* सुताः सदसनाः काश्चित्काश्चिदामुक्तनृपुराः।

[B1 तुवसना:; B2 तुस्वनना: (for सबसना:). B4 सस्तसंव-सना:. B4 उद्घांतलोचना:; D6 आयुक्तनूपुरा: (for आयुक्त").] —") \$1 Ñ1 D10 विवृद्ध-; Cr.m.g.k.t as in text (for ब्याबिद्ध-). Ñ2 B3 -बसना; B1.2 D1-3 -रसना- (for -रशना-). Ñ2 B3 वासा:. D6 ब्याबद्धवसनादायां:; D11 प्रवृत्तरसना वासा:. —") G1 इति (for इव). Ñ2 B D6 वापरा:; D3.11 वासिता: (for वाहिता:).

44 V1 illeg, for 44 (cf. v.l. 24).—°) Ñ1 V2 D1.2.4.7.9.11 अ(V2 D2.11 स)कुंडल- (for मुकुण्डल-).
—Ñ1 illeg, for 44⁶.—⁶) D2.10 विभिन्न-; M3 विच्छन्त-(for विच्छिन-). B3 -विमद्द- (for -मृद्ति-). D7-9 विच्छिन्नास्थित-.—°) D6 सृगेंद्र- (for गजेन्द्र-). Ś1 D10 -मिथता; B3 -मृद्ति:; D3 -मिद्देता: (for -मृद्ति:). V2 कोंद्रा; D11 कुल्या (for फुला).

, 45 V1 illeg. for 45 (cf. v.l. 24). —) Ś1 Ñ V2 B D1-4.6.10 -िन (B2 -िन) करामा (D2 दिना) आ; D11 -िनकराकारा; G3 -िकरणाकारा (for -िकरणामाश्च). — Ñ1 illeg. for 45°. —) D7.9 G1 उद्गता; Cg as in text (for उत्कटा:). B3 हारा: कांचनराजिभि:. — cd) G1 वतु: Cg as in text (for स्तन-). G3 -मध्ये नु (for -मध्येषु). M1 स्तनमध्ये सुयोधितां. — For 45°d, Ś1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 subst.:

257* स्तनमध्येषु सप्तानां विरेखुईससंनिमाः।

[Ñs Bs.4 विन्यस्ता (for सुप्तानां). Vs Bs De स्तनमध्ये सुविन्यस्ता(Vs [m. also] °स्तीणां); B1 तन्मध्येषु सुविन्यस्ता; D1.5.4.11 स्तनमध्ये सु(Ds.11 प्र)सुप्तानां (for the prior

अपरासां च वैद्र्याः कादम्वा इव पक्षिणः । हेमसूत्राणि चान्यासां चक्रवाका इवाभवन् ॥ ४६ हंसकारण्डवाकीर्णाश्रकवाकोपशोभिताः । आपगा इव ता रेजुर्जघनैः पुलिनैरिव ॥ ४७ किङ्किणीजालसंकाशास्ता हेमविपुलाम्बुजाः । भावग्राहा यशस्तीराः सुप्ता नद्य इवावशुः ॥ ४८

G. 5. 13. 0 B. 5. 9. 51 L. 5. 5. 74

half). Ña B1.2.6 Ds -यांड(De °हु)सा: Ba -पंक्तयः (for -संनिमा:).]

46 Vi illeg. for 46 (cf. v.l. 24).—") V₂ इतरासां: Bı(m. also as in text) सुप्रकाशं (for अपरासां). Ñ₁ G₃ तु (for च).—Ñ₁ illeg. for 46^{8cd}.
—') V₂ B₄ Dıα कदंवा.—') Ñ₂ B Dα G₃ [आ]बभुः: V₂ [आ तृताः (for [आ] भवन्). D₂.10.11 चक्रवाक इवाभवत्. ※ Ck: काइम्बः कल्ल्हंसः। हेमस्त्राणि चेति। तन्नापि स्तनमध्योद्गतानीत्यनुकपैः। चक्रवाकानां पीतवर्णत्वसाम्यादुपमा!; Ct: वैदूर्या वैदूर्यमणिमालाः। काइम्बाः कल्ल्हंसाः। अग्र काइम्बाःदेन कारण्डवपटवाची जल्काक उच्यते। अन्यथा वैदूर्योप्यानत्वमसंगतं त्यात्। हेमस्त्राणि च। अन्नापि स्तनमध्योद्गतानीत्यनुकपैः। चक्रवाकानां पीतत्वसाइइयादुपमानत्वम्, ॐ—After 46, B₃ ins.:

258* मृदक्षेपु च कासांचित्कराः सुनिरता इव ।

47 Vi illeg. for 47 (cf. v.l. 24).—") Bi -चनः; Dī.s -[उ]पेताझ (for -[झ]क्तीणांश).—Ñi illeg. for 47^d.—^d) Ñi Vi(m. also as in text) Bi-2 De पुलिनोपमे: (for 'नेतिन). Bi धनेश्च पुलिनेतिन.

48 V1 illeg. for 48 (cf. v.l. 24). -) S1 V2 D2.10.11 -नाहिन्यस; Ñ1 -नाक्ष्य (illeg.); Ñ2 De -निधोपास: B1 सीरक्षष्टास ; B2.3 D2 सीरक्रोशाम ; B4 -शोभाड्यासः Di.s -मालिन्यः: Ds Gs Ms Cv.m.g -संको-शास: T: -शैवालास: G: -संशीतास: Cr.k.t as in text (for -संकाशास्). -) Ds Ms हैम-: Ds हैय- (for हेय-). र्षा D2.10 -तिल D2 -लति [meta.])कान्त्रिताः; Ñ1 V2 D11 -तिलकांकिताःः Ñ: B D: -तिलकांबुजाः: M: -विमलांबुजाः (for -विएलाम्बुजा:). D1.4 साक्रोगान्तिलकांकिता:: T2 G1 ता वक्तकनकांतुजा:. —°) Ñi द्वारब्राह-: Ñi De कांचीब्राहाः Ds भावप्राह- (for भावप्राहा). St Date भावप्रावी (Date °ग्राहो)पर्गभीसाः V2 हारम्राहा हयस्तीसः (बंc); R1 (m. also as in text) कांचीप्राहा सुगंभीताः; Bas कंचीप्राहाय(Ba [m. also] स्रव्य मग्राह) गंभीराः: Ba कंचीग्राहा मनस्तीराः: Dia भावप्राद्याः सुगंभीताः Dia काचिद्वाइस्गंभीताः.- व) Ba Ga सप्त-; Da शुच्यन्- (for सुप्ता). Sa Ñ Va Ba-a Di-4.6.10.11 िश भवन् (for िका विश्व). 28 Cg: किङ्गिति। विङ्गिपाजालसंकोशाः विङ्गिपाजालान्देव संकोशा मुझ्यानि यासां ताः। पुतत्स्याने सत्झोशा इति पादान्तर-

B. 5. 9. 52 L. 5. 5. 75 मृदुष्वक्षेषु कासांचित्कुचाप्रेषु च संस्थिताः । वभृवुर्भूपणानीव श्रुभा भूपणराजयः ॥ ४९ अंशुकान्ताश्र कासांचिन्मुखमारुतकम्पिताः । उपर्शुपरि वक्त्राणां व्याधूयन्ते पुनः पुनः ॥ ५० ताः पताका इवोद्धृताः पत्नीनां रुचिरप्रभाः ।

दर्शनात्संकोशशब्दो मुक्कवाचीत्यवगम्यते । ; Ct: किङ्कणी-जाळसंकाशास्तद्वन्मुकुळितनयनास्तत्स्थाने च नद्यां मुकुळित-कुमुदानि । हेमविपुलाम्बुअत्वेन चक्त्रनिगरणसुपमाने तु न निगरणम् । " किङ्किणीजाळसंबाधा" इति पाठे किङ्किणीजाळ-संबाधत्वसुभयत्रापि स्पष्टमेव । शब्दवत्वसाधम्यांत्किङ्किणी-शब्देन ळहरीणामप्युक्तः । भावा विलासा एव स्वामिकस्रतसाबो वा प्राहो यामां ताः । यशोऽतिगुणवत्वकृतयश एव तीरं यासां ताः । यशःशब्देन ळक्षणया कान्तिरित्यन्थे. %

49 V1 illeg. for 40 (cf. v.l. 24), - ") V2 B3 सदेरीप (Bs og *); Bs (m. also as in text) मृहंगेषु च; G1 मृदुष्वंकेषु (for मृदुष्वक्षेषु). — Ni illeg. from कासां up to \(\text{in } \(\text{ (see var.).} \) — D11 on. (hapl.) $49^{b} - 52^{a}$. — b) Si Dio प्रतिरूपं समुरसतं; Ñi Va Di प्रतिरूपं स(Ñi illeg. up to स्)मुच्छितं; Ñs प्रतिरूपमुपस्थिताः; B1 अग्रतः समुपस्थिता:; B: उद्ग्रत समुखिता:; B: सुन्यस्तवरभूपणा:; B4 उदमतरमुख्यिताः; D1.2 प्रतिरूपं समुख्यिताः(D2 °तं); Ds संभोगोत्याः समंततः; Ds प्र * रूप * श्यताः. —) Ds अमराणि (for भूपंणानि). Ši Dio तासां बसुर्भृपितानां; Gi बम्बुअमरामाश्च. - d) De.s शुआ (for शुभा). Va [आ]-भरण- (for भूषण-), % Cv : भूषणराजय: । भूषणधारणमार्ग-रेखाः ।; Cr.m: भूषणराजयः । भूषणविमद्जनितरेखाः । विस्नस्तभूपणानां कासांचिद्रपणस्थानरेखा भूपणानीय वभृवु-षापः । कामुका इव बभृवुः । " भ्रमरः कामुके भृङ्गे " इति दर्पणः। केचितु भूषणानीति पाठं कल्पयिखा भूषणराजयो भूषण-विमर्देक्ततरेखाः । त्रिस्नस्तभृषणानामपि कासांचिद्रपणानीव बभुवुरित्यर्थे इत्याहुः ।; Ck: भूषणानां राशय इत्यनेन वैडुर्य-मणिमालाः । अमराणीवेति वचनसामर्थ्यात् । Ct: भूपणराजयो विमर्दजनितरेखाः । 'भूषगराशयः ' इति पाटेऽप्ययमेवार्थो लक्ष-णादिना बोध्य:. 🛞

50 VI illeg. for 50 (cf. v.l. 24). Dil om. 50 (cf. v.l. 49).—") Та अंग्रकांडांश्. — Ñi illeg. for 50.6.—") Ña Va Bl.a.4 Dl.a.4.6 -घट्टिसाः; Ba Da पट्टिकाः(Da क्याः); Da किल्पसाः (for किल्पसाः).—") Ña B Da वक्त्राणि (for "णां).—") Va व्यापूर्यतः Dlo व्यपूर्यते (for ब्यापूर्यन्ते). % Cr: अंग्रकान्ता इति । व्यपूर्यते (for ब्यापूर्यन्ते). % Cr: अंग्रकान्ता इति । व्यपूर्यते (वक्त्राणम् । पश्चीयोग आर्थः। वक्त्राण्युपर्युपरीत्यर्थः । व्यपूर्यन्ते चलन्ति। व्यत्ययेन स्यन्। अंग्रकान्ता व्यापूर्यन्ते इत्यनेनांग्रकान्तानां मृतुस्त्रमता चोत्यते।; Cg: अंश्विति। सुस्तमाव्यक्तिमता अंग्रकान्ताः स्रम्भवद्यस्याः। उपर्युपरि

नानावर्णसुवर्णानां वक्त्रमूलेषु रेजिरे ॥ ५१ ववल्गुश्चात्र कासांचित्कुण्डलानि शुभार्चिपाम् । मुखमारुतसंसर्गान्मन्दं मन्दं सुयोपिताम् ॥ ५२ शर्करासवर्गन्थः स प्रकृत्या सुरभिः सुखः । तासां वदननिःश्चासः सिपेवे रावणं तदा ॥ ५३

वक्त्राणां वक्त्राण्युपर्युपरि । "धिगुपर्यादिषु त्रिषु । द्वितीया-ऽऽम्रेडितान्तेषु "। इति द्वितीयाभाव आर्षः । व्याध्यन्त इति इयन्नार्षः । धूनातेः क्रयादित्वात् । ; Ct : वक्त्राणामुपर्युपरी-स्यन्वयः क्ष

52 V1 illeg. for 52 (cf. v.l. 24). D11 om. 52° (cf. v.l. 49). —°) V2 रवंतरा; B2(before corr.) ववंतुरा (for ववस्तुरा). B3 चापि; G2 M2 तम्र; M1 चार (for चात्र). B4 वरमेवाम कासांचित्; D3 यवस्तुश्चापरासांचित्. —°) Š1 D1.2.4.10.11 महाचिं(D11 °ित्र) पा; Ñ2 V2 B D4 [अं]गदानि च; D3 सुयोपितां; Ck.t as in text (for ग्रुभाचिंपाम्). —After 52°6, D3 ins.:

259* अंग्रुकानि च सूक्ष्माणि रेजिरे स्रग्युतानि च।

—Bs om. 52°d.—°) Ds सुख- (for सुख-). Si Ñi Ds.s. 10.11 -कंपै(D2-पंकै[meta.])आ; Ñz V2 B1.2.4 D6 -कंपैन; D1.4 -कंपैस्तु; Ds.7.9 Gi Ck.t -संकंपैर्; D8 M1 -संक्षोभान; T2 -सत्कंपैर; G3 -संपर्केर; Ms -संक्षोँ (for -संक्षान्).—d) Si मंदं मंदै:; D1.4 मंदमेंदैस; D2.10 मंदमेंदै:; D11 गंधमेंदै:; Ct as in text (for मन्दं सन्दं). Ñi D7.0 च; D1 तु; D5.8 T2 G2.3 M2 सा (for सु-). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 मंद(Ñz B1°दं)मंदेन योपितां.

53 Ñ2 V1 B D6 om. 53-55 (V1 55⁸) (cf. 5.8 l. 3-7 of 274*).—") Ś1 D10 T2 -गंधश्च; Ñ1 V2 D2 T1.3 G3 M2 -गंधी स(V2 तु); D1.3.4 -गंधी च; D5 -गंधिन्य; D11 -गंधीरः; G1 M3 -गंधश्च; M1 -गंधाह्यः Ct as in text (for नान्धः स).—") Ś1 D10 ग्रुभः; V2 मुखं; D2.4.5 मुखः; D3 T1.3 G1.2 मुखं; Ck.t as in text (for मुखः).—") Ñ1 D5 आसां. Ś1 D10 मुरभि-; Ñ1 illeg. (for बद्ग-). Some MSS. -निश्वासः (for निःश्वासः).—") D1.4 सदा (for तदा). % Ck: प्रकृत्या

रावणाननशङ्काश्र काश्रिद्रावणयोपितः ।

ग्रुखानि स्म सपत्नीनाग्रुपाजिन्नन्पुनः पुनः ॥ ५४
अत्यर्थं सक्तमनसो रावणे ता वरस्त्रियः ।
अस्वतन्त्राः सपत्नीनां प्रियमेवाचरंस्तदा ॥ ५५
बाह्नुपनिधायान्याः पारिहार्यविभूपिताः ।
अंशुकानि च रम्याणि प्रमदास्तत्र शिहियरे ॥ ५६
अन्या वक्षसि चान्यस्थास्तस्थाः काचित्पुनर्भुजम् ।

सुरभिरिष । वासुरिति शिषः । सुसः सुस्तावहः सुरभिगन्धो वभूव ।; दिः शकरासव आसवविशेषस्त्रधोगात्तद्रन्धः प्रकृत्या च सुरभिः, अत्तर्व सुखसासां वदनिनःश्वासो रावणं सिपेवे । यहा प्रकृत्यासुरभिरिष वासुरिति शेषः। तासां वदनिनःश्वासस्त-सुक्तः। अर्थ आद्यजन्तम्। अत एव शकरासवगन्धो रावणं सिपेवे. शि

54 Ñ2 V1 B D6 om. 54 (cf. v.l. 53). — 65)
D10 -[अ]र्नन-(sic); Ck.t as in text (for -[आ]नन-).
Ñ1 illeg. for रांकाश्च काश्चि. Ś1 -सक्ताञ्च (for -राङ्काश्च).
D3 राक्षस- (for रांचण-). — 6) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 मुख्याते (D11 को); D7-9 मुखानि च; M1 मुख्यासे (for मुखानि स्म).

55 Ñ2 B D6 om. 55, V1 om. 55^{ab} (cf. v.l. 53).
—) S1 अत्यंतासक्त-; V2 रख्थं सक्त-; D2.10 G2 अत्यर्धसक्त- (for अत्यर्थं सक्त-). —) S1 Ñ1 D1.4.11 काश्चन; V2
रावण-; D9 ता चराः; Ck.t as in text (for ता वर-). D2.10
रावणं काश्चन ख्रियः; D2 तत्र काश्चन योपितः; T2 रावणेन हृता
स्त्रियः. — V1 illeg. from 55° up to रावण in 62^d.
— °) S1 Ñ1 V2 D2.10.11 सु(Ñ1 आ) स्थिरत्वात् (for
अस्वतच्चाः). D1.2.4 संश्चिष्टाश्च सपढ्योपि. — ^d) S1 Ñ1
D2.2.10 प्रीयमाणा चसु(D2.10 व्यसु) ख्रदाः; V2 प्रीयमाणाः
पुनस्तदाः; D1.4.11 प्रीयमाणा यसु(D11 वपु)स्तदाः.

56 V1 illeg. for 56 (cf. v.l. 55).—°) Śi Ñī D10 बाहुपरि; V2 बहुरूपं; D7.8 बाहू उप- (for बाहुनुपर). Ñī illeg. after परि up to रोप in 6 (see var.). M3 [अ]स्याः (for [अ]न्याः). Ѳ B D6 स्वभुजानु(B1 D6 °न्यु)पधायान्याः; D2 बाहुन्परिनिधान्यान्याः; G3 बाहुनुपरि धायान्याः.—6) G2 परिहार्थ-. D8 G2 M1.3 न्वभूषितान् (for °ताः). Śi Ñī D10 पा(D10 प)रिहारोप(Ñī illeg. up to रोप)शोभिताः; Ѳ V2 B D1-4.6.11 प(Ѳ B² D² पा)रिहार् (V² B1.3 °वा)थोपशोभितान् (B D2.5.11 °ताः); D5 परिहार्थ-विभूषितान्.—Ñī illeg. after अंग्रुका in ° up to प्रमहा in d.—c) Śī V2 D2.10.11 [प]न स्थाणिः Ѳ B D3.6 च(B² सु-) सुक्षाणः D1.4 [अ]न्यस्कानि (for च सम्याणि).—d) Ѳ सुक्षाञ्चः V² B1-3 D8 सुपुष्पः B1 (marg. also).4 प्रसप्तास (for प्रमहास). Śī D1-4.10

अपरा त्वङ्कमन्यस्थास्तस्थाश्राप्यपरा भुजौ ॥ ५७ ऊरुपार्थकटीपृष्टमन्योन्यस्य समाश्रिताः । परस्परिनिविष्टाङ्गचो मदस्नेहवशानुगाः ॥ ५८ अन्योन्यस्याङ्गसंस्पर्शादगीयमाणाः सुमध्यमाः । एकीकृतभुजाः सर्वाः सुषुपुस्तत्र योपितः ॥ ५९ अन्योन्यभुजसूत्रेण स्त्रीमाला ग्रिथिता हि सा । मालेव ग्रिथिता सूत्रे शुशुभे मत्तपट्पदा ॥ ६०

G. 5. 13. 60 B. 5. 9. 63

शिश्रियु:; Ñ Vz B De योषित:(B1 °ता:); Ds होरते; Dn संस्रु: (for शिहियरे).

57 V1 illeg. for 57 (cf. v.l. 55).—*) D2.5.7.9 वह्यसि (sic) (for वश्नसि). V2 [अ]न्यासां (for [अ]न्यसास्).—Ñ3 B D6 om.(hapl.) 57.6°.—6) D11 अन्या (for तस्या:). S1 D1.2.6.10 G2.3 M1.3 काश्चित् (for कावित्). G1 सुजो (for °जम्). Ñ1 V2 तस्यान्याः पुनः कुचो.—°) V2 अपरा त्येवमन्यासां.—4) S1 Ñ2 B1.2 D1-6.6-10 कुचौ; Ñ1 V2 सुजो; M3 बभी (for सुजो). B2 अन्यस्या अधितौं कुचौः B6 तथा चाष्यपराः कुचौ; D11 अस्या चेवापरा कुचौ. % Cv: अन्या वश्वसीत्यादि । अम्र शिश्चिर इत्येतदेकवचनान्तं मृरवा संवध्यते। उपनिधा-येति च।; so also Cr.m.g.k.t. %

58 V1 illeg. for 58 (cf. v.l. 55). —) \$1 B1 D2.6 कर (D2 ° रू)पार्थ; T3 G करूपार्थ-(T3 ° र्थें) (for कर्षार्थ-). D3.9 -कटि- (for -कटी-). D11 -पृष्टम् (for -पृष्टम्). B3 करू कटी तथा पृष्टम्. —) Ñ1 V2 D1-4.10.11 G1 अन्यो(V2 D1.3.4 ° न्या)न्यस्या:. Ñ2 B D6 M2 अन्योन्यं समुपान्निता:. —) \$1 Ñ1 V2 D10 -निविष्टांगा (\$1 °ग-); Ñ2 B1.4 D6 -[आ] श्लेपितांग्यो; B2 -[आ] कृतिन्तांग्यो (sic); D2 -विश्विष्टांगा; D11 -निविष्टाह्ता (for -विष्टाङ्ग्यो). B3 ता: परस्परश्लेषिण्यो. —) D3 मंद्र- (sic); D9 महत्-; D11 मर्न्- (for मद्र-). B4 -ह्वेद- (for -ह्नोह्न-). Ñ2 D6 -वशं गता: (for -दशानुगा:).

59 V1 illeg. for 59 (cf. v.l. 55). M3 om. (hapl.) 59. D6 om. 59^{ab}. —) Ñ V2 B1-3 D1-6.10.11 अन्योन्यगात्र-; B6 °न्यांगस्य (for अन्योन्यस्याङ्ग-). V2 D2 T2 M2 -संस्पर्शः; D8.11 G1 -संस्पर्शाः (for -संस्पर्शाः). — 5) M1 हियमाणा: . B3 सुसंवृताः (for सुमध्यमा:). — 51 om. 59°a. — °) Ñ1 D3 -भृताश्च (D3 °स्तु) ताः: B3 -भृतसुजाः; D1.2.6.10 -भृताः स्व ताः; D11 -भृताः स्वताः (for -कृतसुजाः). — d) B6 G2 प्रसुप्तास् (for सुपुषुस्).

60 Vi illeg, for 60 (cf. v.l. 55). —) Gi सन्योन्यं. \$1 Dio नंवासाः; Ñ Va B Di-a.e -स्पेंखाः(Da °क्षा); Dii -सुसास्ताः (for -स्प्रेण). —) Bi (m. also) श्री-(for ज्ञी-). \$1 Ña B Di-a.e.to यया; Ñi Va इव (for हिसा). Dii श्रीसाङा प्रथिता यया. —) Dii प्रथिता. \$1 G, 5, 13, 60 B, 5, 9, 64 L, 5, 5, 87 लतानां माधवे मासि फुछानां वायुसेवनात् । अन्योन्यमालाग्रथितं संसक्तकुसुमोच्चयम् ॥ ६१ व्यतिवेष्टितसुस्कन्धमन्योन्यभ्रमराकुलम् । आसीद्वनिमेवोद्धृतं स्रीवनं रावणस्य तत् ॥ ६२ उचितेष्विप सुन्यक्तं न तासां योपितां तदा ।

Ds.10 तम्र; Ñ1 D1.2.4.6.11 M1 स्में: (for स्में). — d) G1 नेत्र-(for सत्त-). Ñ1 illeg. for -पद्पद्ा.

61 V1 illeg. for 61 (cf. v.l. 55). — a) B4 मागें;
D11 T2 मासे (for मासि). — b) Ñ2 B2-4 -सेविते; D11
-त्रेपणात् (sic); T2 -सेवया (for -सेवनात्). \$1 D1.2.4.10
फुलानासिव योपितां; B1 D6 फुलानां सुख(B1[m. also] वायुः
D6 om)सेविते. — D8 reads 61° d in marg. — c) \$1
D1.2.4.10 -वाहु-; V2 -वर्ग- (for -माला-). D3 अन्योन्यमंगाद्वायितं. — d) \$1 D10 सपकी-; Ñ1 V2 D1.2.4.11 संपन्न-;
B4 संयुक्त- (for संसक्त-). D2-[3]पमं (for -[3] चयम्).

62 V1 illeg. up to रावण in d (cf. v.l. 55).
—") D1.5 G1 M1 Ck अति(M1 विकि) वेश्वित-; D2.6.11
ज्यतिचेश्वित-; D7-9 Ct प्रतिवेश्वित-; Cg as in text
(for ज्यतिवेश्वित-). Ñ2 B1 D6 -सूत्रांतम्; B3 -सर्वांगम्;
G1.3 M1 -सं(M1 -पुं)स्कंवम्; Cg.k.t as in text (for
-सुस्कन्यम्). Ś1 D10 ज्यचेश्वत तथा सुष्ठु; B2 ज्यतिवेश्वितस्त्रांते; B4 ज्यतितिश्वत स्त्रांतम्. —) Ś1 D2.10
य(D2 त)थाक्षि-; B2 अन्योन्यं; D1.4 तचाक्षि-; M1
आसक- (for अन्योन्य-). —After 62^{ab}, V2 reads
5.8.33 - 45. —B1 reads 62°-63 in marg. —)
D2.3.11 [उ]ज्वतं; G1 [आ]धूनं (for [उ]ज्वतं).—)
Ñ1 D2.10 खीरतं; D11 की जीणां (sic); Ct as in text
(for जीवनं). D3 राक्षसस्य (for रावणस्य). V2 च; D2.10
च (for तत्). —After 62, Ñ2 V B1(m.).2-4 D6 ins.:

260* तासां निद्रावशस्त्राच मूर्छितानां मदेन च। पश्चिनीनां प्रश्चसानां रूपमासीययैव हि। वासामुच्छ्वासवातेन माल्यं वस्त्रं च गात्रतः। नास्त्रर्थं स्पन्दते चित्रं प्राप्य मन्द्रसिवानिस्त्रम्।

[For l. 3-4, cf. 5.9.28.—(l. 4) Bs अतीव (for नाल्थ्य). V2 बृक्ष: (for चित्रं). De इवानऊं.]

63 B1 reads 63 in marg. (cf. v. l. 62). —)
\$1 \tilde{N}_1 \ V_2 \ B2.3 अचिरेण; \tilde{N}_2 \ V_1 \ B1.2 (marg. also).4

D6 सुचिरेण; D1.6 उदितेन; D2.10 रुचिरेण; D3 उचितेन;
D11 रुचितेन (for उचितेषु). B2 [अ]भि- (for [अ]भि).
—) B2 तथा; D6 सदा (for तदा). B2 स ता* योपितं

तथा. —) D7.0 Ck.t चिवेकं शक्यम्. D3 आरट्युं: D5
आदातुं (for आधातुं). \$1 \ D1.2.4.10.11 चिवेकं शक्यमारव्युं:
\tilde{N}_1 \ चिवेकः शक्यते कतुं (for). \$1 \tilde{N}_1 \ D1.2.4 \tilde{N}_2 \ \tilde{N}_1 \ \tilde{N}_2 \ \tilde{N}_1 \ \tilde{N}_2 \ \tilde{N}_1 \ \tilde{N}_1 \ \tilde{N}_2 \ \tilde{N}_1 \ \tilde

विवेकः शक्य आधातुं भूषणाङ्गाम्बरस्रजाम् ॥६३ । रावणे सुखसंविष्टे ताः स्त्रियो विविधप्रभाः । ज्वलन्तः काश्वना दीपाः प्रेक्षन्तानिमिपा इव ॥६४ । राजपिंपितृदैत्यानां गन्धर्वाणां च योपितः । रक्षसां चाभवन्कन्यास्तस्य कामवशं गताः ॥६५

भूषणान्यास्यरस्रज्ञां (corrupt); D11 भूषिताम्रान्वरस्रजां (for d). Ñ2 V B D6 विवेक: शक्यते कर्तुं भूषणेंदीवरस्रजां (V2 B3 D6 °जं).

64 Ñ2 V1 B D6 om. 64.—") Ŝ1 D10 रावणं. Ŝ1 V2 D8.10 -संसुप्तं (V2 D8 °से); Cr.m.g.t as in text (for -संविधे). M1 रावणेन सुसंयुक्तास.—") D11 तं (for ता:). G3 रुचिर- (for विविध-). Ŝ1 -प्रिया: (for -प्रभा:). D2.10 विवुधित्रया:.—G3 mostly damaged for 64°.—") Ñ1 V2 D2 ज्वलिता: (for ज्वलन्तः). Т2 दीप्ताः (for दीपा:). Ŝ1 D10 ज्वलिता: कांचनादीप्ताः; D1.4 ज्वलितेः कांचनैदीपैः; D11 ज्वलंतः कांचनादीप्तान् (sic).—") Ŝ1 D10 M1 Cg प्रेक्षंत; Ñ1 V2 D7.9 T प्रेक्षंतो; D1-6 प्रेक्ष्यंते; D8.11 Cm प्रेक्षंते; M3 प्रेक्ष्यस्ता (for प्रेक्षन्त).

65 Bı reads 65 in marg. — ") Sı Ñı Dı-3,10,11 -नूप-; Dr.0 Gı Ck.t -विम्न-; Cr as in text (for -पिन्-). Gı -देवानां; Cr.k.t as in text (for -पिन्-). Ѳ V Ві-з Do नृनाता(Ві "і) सुरहेत्या(V² "देवा)नां; Ва रूणामसुरहेत्यानां. — ") Do,10,11 योपिता:; Ct as in text (for "तः). — ") Ва (also) राक्षतानां (hypm.) (for रक्षतां च). Вз [अ] भवरतंचो (for "न्कन्यास्). Мз राक्षतानां च या कन्यास्. — ") Dıo तत्र (for तस्य). Sı Dıo गमास्तदा; Ñı Dı -वज्ञास्तदा; D² -मतास्तदा; D³ -वर्श तदा; Dı1 -गता इच (for -वर्श गताः). Ѳ V Ві,2,4 Do ता(В² स) हि त(В² "मिस्त)स्य परिग्रहः(V² "हाः); Вә रावणस्य परिग्रहः; D₃ तस्य काम्यवशास्तदा. — After 65, Ѳ V Ві(м.),2-4 Do ins.:

261* तासां चन्द्रोपभैवंक्त्रैः शुभैर्लक्तितकुण्डलैः। व्यराजत विमानं तं नभस्तारागणैरिव। चुपुरेरपविदेश वलयैश्वापि भास्वरैः। हारैश्व हरिणाक्षीणां प्रकीणां शुशुभे मही।

[l. 1-2 = 5.8.32.—(l. 1) Bs ज्यलित (for लिलत).—(l. 2) Bs तु (for तं). V2 मृशं शाला; Ds वितानं तं (for विमानं तं).—(l. 4) Bs शुभरंजनं (for शुशुमे मही).]; while Ds.7-9 S ins.:

262* युद्धकामेन ताः सर्वा रावणेन हृताः श्वियः। समदा मदनेनैव मोहिताः काश्विदागताः।

[(1. 1) % Ct: सर्वा इति नाहुत्याभिप्रायम्. % —(1. 2) Ts प्रमदा; Cr.t as above (for समदा). Gz.s M1 अंगनाः; Cr.g as above (for आगताः).] न तत्र काचित्प्रमदा प्रसह्य वीर्योपपन्नेन गुणेन लब्धा । न चान्यकामापि न चान्यपूर्वा विना वराहाँ जनकात्मजां तु ॥ ६६ न चाकुलीना न च हीनरूपा नादक्षिणा नानुपचारयुक्ता । भार्याभवत्तस्य न हीनसत्त्वा न चापि कान्तस्य न कामनीया ॥ ६७

वभूव बुद्धिस्तु हरीश्वरस्य यदीदशी राघवधर्मपत्नी । इमा यथा राक्षसराजभार्याः सुजातमस्येति हि साधुबुद्धेः ॥ ६८ पुनश्च सोऽचिन्तयदार्तरूपो श्ववं विशिष्टा गुणतो हि सीता । अथायमस्यां कृतवान्महात्मां लङ्केश्वरः कष्टमनार्यकर्म ॥ ६९

G. 5. 13. 71 B. 5. 9. 73

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे सप्तमः सर्गः ॥ ७ ॥

66 °) Si Ñ V Bi Di-i,7-9 G Mi Cr.g.k.t तत्र काश्चित्; Bi तत्कदाचित्; Dii काचिद्य; Cv.m.as in text (for तत्र काचित्). Si Ñ V Bi Di-i,7-9 G Mi Cr.g.k.t प्रमदाः; Cv.m as in text (for °दा). Gi damaged from सहा up to हट्या in b. Ñ2 V B Di प्रथाना (for प्रसदा). —b) D7-9 G1.2 Mi Cr.g.k.t हट्या; Cv.m हट्या (as in text). Si Ñ Di-i,0.11 प्रधान (Ñ2 Di °सहा) विर्मेण यहे (Di.i,1 हे ते)न हट्या: (Di.i) प्रधान (Ñ2 Di °सहा) विर्मेण यहे (Di.i,1 हे ते)न हट्या: (Di.i) प्रधान हट्या; V Bi-s नयेन वी (Bi marg. also) थे) थेंण च (B2 ह) या न हट्या; Bi ह्रियेण थेंथेंण च या न हट्या: —°) Dii चाट्यकामाणि. Si Ñ V B Di-i,0.11 न (V2 च) तथा (for [अ]णि न च). —d) Ti.3 G Mi तां; T2 च (for तु). Si Ñi Di-i,10 चिना दराया (Di.4 धरायां) जनकारमजाया:; Ñ2 V B Di हीना च याभूज (B2 °द्राज)-नकारमजाया:; Di) विना दरायां जनकारमजायां.

67 °) V² [बा]कुला वा (for [ब]कुलीना). V¹ हीनसत्ता (for °रूपा). — °) V² D¹ दक्षिणा (for [ब]-दक्षिणा). Т³ च (for second न). ѹ B¹ D² G¹ M¹ 'युक्ता:; B² -दक्षा (for -युक्ता). D¹.3.4.11 [ब] प्यप्रवारयुक्ता: (D¹.4 °क्ता). й D¹0 सदाव्यपाँके (D¹0 'नात) पवारयुक्ता:; B³ नादक्षिणा नोक्तमचारुयुक्ता. — B³ om. 67°³. — °) D¹¹ नायों (for भाषा). й D¹0 [बा]बसुस; B¹ भवेत्; D².11 G¹ M¹ [ब] भवंस् (for [ब] भवत्). ѹ होन ** (illeg.); B⁴ वाल्पकामा; D¹¹ दीनसत्त्वा (for हीनसत्त्वा). — °) ѹ [ब] न्य- (for [ब] पि). й ѹ D¹-4.20.11 कामस्य; Ct as in text (for कान्तस्य). D².3.11 G¹ M¹ कामनीयाः. ѳ V¹ B¹.2.4 D² न चाल्पकामा(B¹ °ल्पसत्ता) न च (B² °स्य न) कामहीना; V² न चाल्पकास्यास्य न हीनकामा.

68 °) Si Ñi च हरीश्वरस्य; Ñ2 V B Di-4.6.10.11 च कपी° (for नु हरी°). — b) Si Dio नेहर्सा (for ई°). G3 damaged from घव up to साधु in d. — c) Dr.9 महा- (for यथा). V2 Bi.2 नाय- (for नाव-). — d) Si D2.10 सुजातमस्या इन; Ñ V1 Bi-3 Di.2.6.6 सुजातमस्या इति; Dii हित; V2 सुजातम्रोभा हित; B6 सजातमस्या इति; Dii

सुजातरूपा इति (for सुजातमस्येति). No V B1.2.4 D6 जातवृद्धिः; Bs D1.2.4 Te साधुवृद्धिः; Cr.m.g.k.t as in text (for साधुवृद्धेः).

69 ⁶⁵) Śī Ñī Dī-Līo.ii 哥克英诗 Bī(m.) Dī Mā Ck.t आतरूपो; Cv.r.m.g as in text (for आर्तरूपो). Ve पुनश्च बीरो हनुमान्महाना मुचितपच्छ्रेष्टगुणा हि सीता. 🧽 Cv: मार्तेरूप इति । पूर्ववृत्तानुवितचिन्तासंतापेन नावन्मा-त्रमपि देवीसंबन्धयोग्यत्वं चिन्तयित्वा तेन संतमोऽभवदित्यर्थः। Cr.m: लङ्केश्वरोऽनार्यक्रमापहरणरूपं कर्म कृतवान् कष्टमित्या-तेरूपः पुनश्चाचिन्तयत् (Cm ेरूपः सन्पुनश्चाचिन्तयदिति संवन्धः)।; Cg: आर्वक्ष्योऽत्यन्तमानः। प्रशंसायां रूपम्। पुनश्चाचिन्तयत्। Ck: आर्त्रक्ष इतिः पाद्धः। इममेवार्थं निश्चेप्यति। "न रामेण विदुक्ता सा स्वसुमईति भामिनी" इत्यादिना। "यहा भट्टस्वार्वरूप इति पठित्वा रूपश्च प्रत्यय इत्यादि यहकरमलमन्यभूत्। तत्रातंरूप इति पश्चातापयुक्त इत्याह । तत्र चार्य भाने इत्येतावतैवालम् । रूपशब्दोऽति-रिच्यते। ; Ct : आचरूप: परिगृहीतमायारूप: स=कष्टं सक्षेत्री यथा भवति तथा कृतवान्।.....। "अार्तेरूपः" इति पाठे बार्त संजातपीडं रूपं यस्येत्यर्थं हनुमद्विशेषणम् । आन्तरपीडास्चक-रूप इत्यर्थ: , % - V2 om. 69°d. - ") Ši Ñi Bi.s D: अथायमस्याः; Ñ: V: B: Ds.s.c.10 अथाय यस्याः; Bs नो चेत्कथं वा; Ds अर्थे च यस्यां; D11 पर्यायमस्याः M1 ** यमस्यां (damaged) (for जयायमस्यां). — d) Du लंकेसरं, Si Ñ VI B1-2 D1-4,6,11 अका (D11 ना)-र्यमेतत् (for अनार्यकर्म). B: लंकेचर: स्पष्टमकार्यमेतत् ; D10 लंकेशर श्रेष्ठ न कार्यमेतत् (sic).

Colophon: B1 reads in marg.—Sarga name: \$1 B2 D10 राजणावरीच(D10 °णा * *) दर्शनं; Ñ1 अंत:पुरव्येशोंऽत:पुरवर्णनं; Ñ2 V1 B1 D2.6.11 अवरोध-द्रश्नं(D2.6 °न:); V3 अंत:पुरवर्णनं; B2 अंत:पुरवर्णनं; B4 अंत:पुरवर्णनं; D2 अंत:पुरविचयो राजणावरोचं, D1.6 अवरोधवर्णनं: D2 अंत:पुरविचयो राजणावरोधवर्णनं.—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1-1.10.11 om.; Ŝ1 6; Ñ2 V1 B1.2.6 D6 14; V2 4; B2 12; D2.7-9 S 9.—After colophon, D2 concludes with राम; G with श्रीरामाय नम:.

[93]

6

1 3167

B. 5. 10. 1 L. 5. 5. 96 तत्र दिन्योपमं ग्रुख्यं स्काटिकं रत्तभूपितम् । अवेक्षमाणो हनुमान्ददर्श शयनासनम् ॥ १ तस्य चैकतमे देशे सोऽज्यमाल्यविभूपितम् । ददर्श पाण्डरं छत्रं ताराधिपतिसंनिभम् ॥ २ वालन्यजनहस्ताभिवींज्यमानं समन्ततः ।

8

M1.2 begin with श्रीरामाय नम:.

1 a) Di.4 ततो; Ts ततु (for तत्र). Ši Ñi Di-4.
10.11 शुम्नं; De Mi रम्यं (for मुख्यं). Ñ2 V B De अथ
(Bi [in marg.]) दिख्योप(Ñ2 को भं तत्र.—है) Bi हेम-;
D3 रक्त- (for रत-). Ñi Vi -शोभितं (for -भूषितम्).
—After 1 b, G2 reads 2 d for the first time here,
repeating it in its proper place.—D11 om.(hapl.)
1°-2 b.—) Si Di-6.7.9 आ (D3 आ)वेश्यमाणो; Ñ2 Vi
B De निरीक्ष्य (B2-4 क्ष); D8 आवेश्व ; Cm.t as in
text (for अवेश).— Si Ñi V B (Bi [in marg.])
Di.2.4.6.10 प(B3 व)रमासनं; D3 पवनासमजः; Ct as in
text (for अयनासनम्).—After I, Si Ñi Di.2.4.10
read 3 d; Ñ2 Vi B2-4 D6 read 4 b; V2 reads for
the first time 3 d repeating it after 8 time
D2.5.7-9 S ins.;

263* दान्तकाञ्चनचित्राङ्गैर्वेद्येश वरासनै: । महासंस्तरणोपेतैरुपपद्म महाधनै: ।

[(1. 1) Do -चित्रांगं (for °गैर्). Do Go वैद्ध्यंग-; Cm.g.t as in text (for वैद्धेश). —Mi damaged from नै: in बरासनै: up to first महा in l. 2. —(1. 2) Do.s.7.0 Go Mo Ct -[अ]हाँ(Do om. हाँ) स्तरण- (for -संस्तरण-).]—Thereafter, Do Go.3 Mi cont. 264*.

2 D11 om. 2^{ab} (cf. v.l. I). B3 om. 2^{ab}. —)
D1.4 तत्र (for तस्य). G3 lacuna from मे up to सो
in b.—) S1 Ñ1 D10 M1.3 सो (M1 सा) प्रयमाला; Ñ2
V | B1.2.4 D6 नानारत-; D2.3 साप्रमाल्य-; D7.9 दिव्यमाल्य-; G1 सोग्न (for सोऽप्रयमाल्य-). D7.9 M2 - [उ] पशोभितं (for -विभूषितम्). — After 2^{ab}, T2 reads 4.
G2 repeats 2^{ad} here (cf. v.l. I). —) D4.11 पांड्रर-;
T1 M पांडर- (for पाण्डरं). —) D3 राका- (for तारा-).
V2 चर्षसं (for -संनिभम्). B3 तारापितसमन्तितं. % Cv:
उपपश्चं महाधनैरिस्रतः परं "तस्य चकतमे" इत्यादिश्लोकः।
अतः परं जातस्यपित्रयादि । ब्यत्यासस्त लेखकप्रमादकृतः।; Cr:
तस्येति। तस्य चकतमे देश इति श्लोक एतस्मादनन्तरं केषुचित्लोशेषु लेखकप्रमादकृतः. % — After 2, S1 D1.2.4.10

गन्धेश्व विविधेर्जुष्टं वरध्येन ध्यितम् ॥ ३ परमास्तरणास्तीर्णमाविकाजिनसंवृतम् । दामभिर्वरमाल्यानां समन्तादुयशोभितम् ॥ ४ तासिक्जीमृतसंकाशं प्रदीप्तोत्तमकुण्डलम् । लोहिताशं महावाहुं महारजतवाससम् ॥ ५

read 4; Ds.7-9 T2 G2 M2.3 ins.; while T1.3 ins. after 3°5; whereas D3 G1.3 M1 cont. after 263*;

264* जातरूपपरिक्षिसं चित्रभानोः समप्रभम् अशोकमालाविततं ददर्श परमासनम्।

[(l. 1) Ds T1.s M1.s चित्रभातु- (for °तो:). —(l. 2) Ds अशोकमास्यावनतं (for the prior half). Ds शयनं महत्; Gs कपिरासनं; Cv.g.k.t as above (for परमासनम्).]

3 Ds reads 3^{ab} after 4. \tilde{N}_1 illeg. from a_1 in a_2 up to a_1 in a_2 .—For 3^{ab} , \tilde{N}_2 Vs B4 D6 subst. and read after 3^{cd} (r.); V1 B2 subst. and read after 3^{cd} ; B3 subst. and reads after 3^{ab} ; D11 ins. after 3^{ab} :

265* वीज्यमानं वरस्त्रीमिर्वालब्यजनपाणिभिः।

[\tilde{N}_2 V1 B3 बीक्ष्यमाणं (for बीज्यमानं), D11 वरस्त्रीणां (for $^\circ$ िसर्).]

—After 3^{ab}, T1.3 ins. 264*. D11 om. 3^{cd}. Ś1 Ñ1 D1.2.4.10 read 3^{cd} after I. Ñ2 B4 D6 read 3^{cd} (first time) after 4^{ab}; while V2 reads 3^{cd} (first time) after 1 and all repeat 3^{cd} after 8^{ab}.—c) Ś1 Ñ1 B4 (second time) D2.10 मितिमिर् (for गन्धेश). V2(second time) बहुमिर्; M1 damaged (for बिविधेर्). V2(first time) चित्रं; B4 (second time) खुटेर्; D1.4 युक्तं (for जुटं).—d) Ñ2 (first time) V2 (second time) B1 D6(second time) वरधूपाव-; V1 °पोप-; B3 °पामि-; G1 °पेश्व (for °पेन). B2 वरधूपोपशोभिते.

4 V2 om. 4^{ab}. Si Di.2.4.10 read 4 after 2; Ѳ Vi B²-4 D6 read 4^{ab} after 1; T³ reads 4 after 2^{ab}.
—") Si D₃.10 परमास्तरणं चैव; B² परमास्तरणाकीण; D³ वाळड्यजनकं चैव; G² महासंस्तरणास्तीणंम. —b) Si Ñ Di.3.4.10 रांकव-; D² वराक्य-(sic); Cv.m.g.k.t as in text (for आविक-). Ѳ -वाससं; B² -संस्तृतं (for संवृत्तम्). Dii आविवेश किपेगृहं. —After 4^{ab}, N² B₄ D6 read 3^{ad} for the first time. —°) Dii रामाभिर् (sic) (for हामभिर्). G² वन- (for वर-). B₃ -माळानां (for माळ्यानां). М¹ दाम: सवरमाळ्यानां (sic). —After 4, D³ reads 3^{ab}.

5 °) Ñ2 V B D6 ततो; G1 तस्य; M2 नील- (for तस्मम्). —) Ś1 Ñ2 B D1-4.6 प्रतस-; D10 °सं (for

L 94

लोहितेनानुलिप्ताङ्गं चन्दनेन सुगन्धिना ।
संध्यारक्तिमिवाकाशे तोयदं सतिहिद्गुणम् ॥ ६
वृतमाभरणेदिंच्येः सुरूपं कामरूपिणम् ।
सबुक्षवनगुल्माढ्यं प्रसुप्तमिव मन्दरम् ॥ ७
क्रीडित्वोपरतं रात्रौ वराभरणभृपितम् ।
प्रियं राक्षसकन्यानां राक्षसानां सुखावहम् ॥ ८
पीत्वाप्युपरतं चापि ददर्श स महाकपिः ।
भास्तरे शयने वीरं प्रसुप्तं राक्षसाविषम् ॥ ९

प्रदीस-). D7.9 - [उ] ज्ञवल-; D10 तु स- (for - [उ] तम-). V1 तक्षकांचनकुंडलं; D8 प्रदीयागमकुंडलं (sic). — ") D8 लोहितांगं (for "ताक्षं). G1 -राजं (for -वाहुं). — ") D4.9 -राजव-; D10 Cvp.gp -रंजन- (for -रजत-). Ñ1 -सूपितं; B2 -संनिभं (for -वाससम्). B3 विह्यस्वायुकावृतं.

- 6 a) Ñi illeg. from गं in लिसांड्रं up to 5.—5)
 Be सुझोभितं (for सुगन्धिना).—°) Be रक्तंष्याम् (by transp.) (for संध्यारकम्). Bi(also m.).4 [सा]कार्यः (for °द्दे).—a) Vi -प्रभं; Bs (sup. lin. also) चनं;
 Bs Ti.e Ms नगणं; De नगृहं (for नगुणम्).
- 7 a) D3.9 बृत्तम् (for घृतम्). Bs आः रणैर् (for आम°). Ñ V B D3.6 M1 मुख्यैः (for दिव्यैः). है) Ŝ1 D1.2.4.10.11 सुदृंष्ट्रं; D5.6 स्वरूपं (for सुदृष्ं). Bs (also in marg.) -चारिणं (for न्दिपणम्). D1.4.11 सुन; Cv.r.m.g.t as in text (for स-). Bs न्यण-; D1.4 न्यर-; D11 न्यल- (for न्वन-). B4 नांधाद्यं (for न्युलमाद्यं). D11 ट्यल- (for न्वन-). B4 नांधाद्यं (for न्युलमाद्यं). B2(sup. lin. also, unmetrical) मुक्दं; B3 मंदिरं; D2.11 अंबरं (with hiatus) (for मन्दरम्).
- 8 ") \hat{S}_1 D1-4.10 क्रीडनाद्विरतं रात्रों; \hat{N}_1 क्रीडिस्वोदिस्तं रात्रों; \hat{N}_2 V B D6.11 क्रीडिस्वा(V_2 D11°ताद्) विस्तं
 रात्रों; D9 क्रीडितोपरतं रात्रों. $-\delta$) B1 नाना- (for वर-).
 B3 विविधक्षीगुणेधुंतं. —After S^{ab} , \hat{N}_2 V_2 B1 D6 repeat S^{ab} (followed by 265^*); B2 reads while D11 ins. S^{ab} (followed by S^{ab}); B2 reads while D11 ins. S^{ab} (for S^{ab}) D6 S^{ab} (for S^{ab}). S^{ab} V B D1-4.6.10.11 S^{ab} (for S^{ab}) D3 S^{ab} (for S^{ab}) D4 S^{ab} (for S^{ab}). D3 S^{ab} (for S^{ab}) S^{ab}) S^{ab} (for S^{ab}) S^{ab} (for S^{ab}) S^{ab}) S^{ab} (for S^{ab}) S^{ab} (for S^{ab}) S^{ab} (for S^{ab}) S
- 9 Ñ1 illeg. for 9°.—°) D5 हि (for first [ज] पि). S1 V2 D2.10 पानादुपरतं चैव (V2 तत्र); Ñ2 V1 B2-4 D6 पीत्वा च विरतं तत्र; B1 पीत्वा मधूनि विरतं; D1.5.4.11 पानादुप(D5 °पा)रतं चा(D4 वा)पि.— °) V2 D1.4.11 स ददशं (by transp.); B1 तं ददशं (for ददशं स). Ñ1 ददशं हिर्प्यप:.—°) D10 भासुरे (for मास्वरे). B1 कीरे (for पीरे). D2 भास्वरे: शयनेवींरे:.— °) № D5 शयानं; D5 असुस- (for प्रसुसं). Ñ1 D1.4.11 G2 राशसेखरं; B3 रावणं

निःश्वसन्तं यथा नागं रावणं वानरोत्तमः । आसाद्य परमोद्विग्नः सोञ्पासपत्सुभीतवत् ॥ १० अथारोहणमासाद्य चेदिकान्तरमाश्रितः । सुप्तं राक्षमञ्चार्दृरुं प्रेक्षते सम महाकपिः ॥ ११ अञ्चभे राक्षसेन्द्रस्य स्वपतः श्वयनोत्तमम् । गन्धहिस्तिन संविष्टे यथा प्रस्तवणं महत् ॥ १२ काञ्चनाङ्गद्नद्वौ च दद्शं स महात्मनः । विश्विप्तौ राक्षसेन्द्रस्य भुजाविन्द्रध्वजोपमौ ॥ १३

G, 5, 14, 15 B, 5, 10, 15 L, 5, 5, 108

वली (for राक्षसाधिपम्). —After 9, Ñ2 V B De read 5.9.6-7; while Du ins.:

266* दिव्यचन्द्रनसादांक्षी राश्चसेन्द्रं महाबलम् ।

10 Ti.3 om. 10⁴⁵.—⁴) Vi.2 Di.2.10.11 T2 G M निश्चसंतं. Bi महा- (for यथा).—⁴) Mi राश्चसोत्तमं; Ma वानरपेभ: (for वानरोत्तमः). Ba तं तदा कपिसत्तमः. —After 10⁴⁵, Ba ins.:

267* इष्ट्रा तं च महावीरं मेघाकारं सुदु जंयम् ।
— d) Śi Ñi Ds.10 सोप(Ñi Dio °पा)सत्यं; Vs Bi
Ds.6.11 Gi.3 Mi नोपसपैत् (for सोऽपासपैत्), Śi Ñi
Di.2.4.10.11 विनीतवत्; Ñs Vi Bs.6 D6 अभीस्ततः; Vs
समीपतः; Bi अपेतभीः; Ds विभीतवत्; Ds अभी° (for
सुमीतवत्), Bs परमं विस्मयं गतः,

11 Ñe Vi B De transp. II and 12.—°) Be तथा: De यथा (for अथ).—6) Dii -[उ]तरम् (for -[अ]न्तरम्). Be आभ्यतः; Delii Me आश्रितं (for आश्रितः). Ñe De वेदिकांतरसंश्रितः; Vi वेदिकांतं समाहितः.—°) Be तवो; Dr.e शीवं (for सुप्तं). Dele पि.e यो)श्रांचकेः; Be ईश्रतं च; Dele प्रेश्नतं समा (for प्रेश्नतं स्म). Dii सदा (for महा-).

12 Ñe Vi B De transp. 11 and 12.—*) Ñe Vi Ba. De aमी हि(Ba च); Bi. e संबभी (for जुड़ामें).
—Di. om. (bapl.) 12⁵ – 13°.—*) Ve प्रसुसः (sic); Te स्काटिकं (for स्वपतः). Di. श्वयमं जुमं (for 'नोत्तमम्).
—") Ds -हस्तेन (for -हस्तिन). Ñe V Di. संविष्टं (for 'हे).—") De. हस्तेन (for क्या प्रस्नवर्णं. Ñe Vi B De यथा प्रस्ववर्णो गिरिः.

13 D1.4 om. 13^{abo} (cf. v.l. 12).—^a) Ši D2.10 -बदों च; Ñ V1 B D6 -नदां(B1 orig. °क्षां [sic])आ; V2 D7.9 Ct -संनदों(V2 °दान्); G5 -नदेन (for नदों च).—^b) V B D6 [आ]स; D8 T1.2 M1 सु- (for स). Ñ1 महादिरि:; Ñ2 D6.11 M1(also inf. lin. pr.m. as in text) °कांप: (for °रमन:).—°) Ñ2 V B D6 वि G, 5, 14, 16 B, 5, 10, 16 L, 5, 5, 109

एरावतिवपाणाँग्ररापीडितकृतव्रणौ । वज्रोहिखितपीनांसौ विष्णुचक्रपरिक्षतौ ॥ १४ पीनौ समसुजातांसौ संगतौ वलसंयुतौ । सुलक्षणनखाङ्गुष्ठौ खङ्गुलीतललक्षितौ ॥ १५ संहतौ परिघाकारौ वृत्तौ करिकरोपमौ । विक्षिमौ जयने असे पश्चशीपीवियोरगौ ॥ १६

(Vs प्र)क्षिप्तान् (for °ताँ).—) Ds -ध्वजाविव (for -ध्वजोपमाँ). Ñs V B De भुजानिंद्रध्वजानिवः Ds ध्वजा-विद्रध्वजोपमाँ.

14 °) \$1 D1.2.4.7.9-11 जे(D2.7 ए) स्वण-(for °त-). B3 -विमानाग्रेर् (sic) (for -विषाणाग्रेर्). — °) V2 D1.7.9.11 T1.3 G2 M3 Ct आपीडन-; D8 उत्पीडन-; Ck as in text (for आपीड़ित-). \$1 D2.10 -कुचवणी; Ñ2 V B D6.11 -कुतवणान् (D11 °णें:); Ck.t as in text (for -कुतवणों). — °) B3 वक्त- (for वज्र-). \$1 -पीतांगों (sic); Ñ1 D2.10 -पीनांगों (Ñ1 °गो); Ñ2 V1 B1.3.4 D6 -पीनांसान्; V2 B2 -पीनांगान् (for -पीनांसों). — Ñ2 om. 14°. — °) Ñ1 D1.4.11 नानायुध-(Ñ1 °द्ध-) (for विष्णुचक्त-). D5 M2 -परिक्षितों (for °क्षतों). \$1 D10 राज्ञो युद्धपरीक्षतों; V1 B2.4 D6 नानायुध (V1 °द्ध) परिक्षतान्; V2 B1 D2.3 नानायुधपरिक्षतान् (D2.3 °तो); B3 नानाक्षीगणवीक्षितान्

15 D1.4.11 om. (hapl. ?) 15^{a5}. — ^a) \$1 Ñ1 D10 सम् (for सम-). \$1 D10 अनुजातो तो, Ñ1 अनुजातांगी। D3 -प्रजातांसी (for -सुजातांसी). — ^b) T2 G1 Cmp संहती। Cv.m.g.t as in text (for संगती). D3 -संगती (for संयुती). \$1 Ñ1 D10 संहती चिताय (D10 व्यु)ती, D2.3 संह (D3 हि)ती छंवितायती. —For 15^{a6}, Ñ2 V B D6 subst.:

268* उञ्चतांसान्समान्पीनान्संहतान्भुजगायतान्।

[B1 -[अं] नान् (for -[अं] सान्). B3 उन्नतांसान्वरान्हीनान् (for the prior half). B3 स्वहस्तान् (for संहतान्).]

—°) Ñ2 V B D6 -नलांगुग्रान्; D2 -इतांगुल्य;; D3.4.11 -इतां(D2 करां) मुग्ने (for -नलांगुग्रान्). — d) Ñ1 D7-9 G1 M3 Ct स्वंगुलीयकः; B1.3.4 अंगुलीतलः (for स्वज्जलीतलः). Ñ1 -भृषिती; Ñ2 V B1.3.4 D6 -ल(D6 om. hapl. ल)श्रणान् (for -लक्षिती). Š1 D10 अंगुलीभिविभृषिती; B2 स्वंगुलीतस(sic, also in marg. °गुभ)लक्षणान्; D1-4.11 अं (D2 स्वं)गुलीय(D11 °भिर्)विभृषिती. % Ck: स्वज्जलीयकल्पितीतित पाक्षः. %

16 ^{ab}) Ñ1 संयती; D2.8 संघाती; D2.9 संवृती; T2 मास्वरी; M3 संगती; Cv.r.g as in text (for संदृती). S1 Ñ1 D1.2.10.11 करी (for बृती). D4 महा(in marg.)करि-

शशक्षतजकल्पेन सुशीतेन सुगन्धिना । चन्दनेन पराध्येन खनुित्रों स्वलंकृतौ ॥ १७ उत्तमस्त्रीविमृदितौ गन्धोत्तमनिपेवितौ । यक्षपन्नगगन्धर्वदेवदानवराविणौ ॥ १८ द्रदर्श स कपिस्तस्य वाहू शयनसंस्थितौ । मन्दरस्यान्तरे सुप्तौ महाही रुपिताविव ॥ १९

करोपमो; G3 गंधोत्तमिनेवितो (for b). Ñ2 V B D6 विश्वति परिवाकारान्द्रतान्करिकरोपमान् . — b) Ñ1 illeg. from क्षि up to श्रीपां in s. Ś1 Ñ2 V1 B D2.5.6.10 विस्तीणें; D11 विश्विसे (for विश्विसे). V2 विस्तीणें ज्ञायने ग्रुश्ने. — b) Ñ2 V B D6 पंचशीपांनिवोरगान् . Cv: प्रथमस्य विश्विसावित्यस्य पदस्य दीवीं कृतावित्ययमर्थः । द्वितीयस्य निहिताविति. अ

17 °) र्रा श्राह्म-; V2 शक्त-; B1(after corr. as in text) सम-; B2 निह्मि (for श्रश-). Ñ2 V1 B D6 -लोहित-(for -क्षतज-). — °) र्रा D10 चंदनेन; Ñ V B D1.3.4.6.11 M2 शीतलेन; D2 शीतेन स- (for सुशीतेन). — °) र्रा D10 शीतेन च (for चन्दनेन). B2 सुशीतेन; D3 विचित्रेण (for पराध्येन). — °) र्रा Ñ1 D1.3.4 सुतेजसी; D2.21 स्त्र(D2 सु)तेजसा (for स्वलंकृतो). Ñ2 V1 B1.3.4 D6 स्वनुलिसानसुतेजसः; V2 सुलिसांगानस्वतेजसः; B2 सुलिसानसुतेजसः (sic); D10 स्वनुलिसी सुतेजसी. —After 17, Ñ2 V B D6 ins.:

269* बाहूँ स्तस्य महावाही भुँजरोन्द्राङ्गसंनिभान्।

[B2(Before corr. as above).4 -[अ]श्नि- (for -[अ]न्न-). V2 मुनगेंद्रसमप्रभान् (for the post. half).]
—Thereafter, Ñ2 B2-4 Ds read 21.

18 B om. 18-28^{ab}. Ñ2 De om. 18-21. V2 om. 18-20. V1 om. 18^{ab}. T2 transp. ab and ad.—a) D11 -प्रमुदितों (for -विमृ°).—b) Š1 D2.10 गंडोन्त (D10 दि [sic])म- (for गन्धो°). Š1 Ñ1 D10 -िनवेशि (Ñ1 दि)तों। T2 M1 -विमृषितों (for -िनवेशितों).—°) M2 -किवर (for -पन्नग-).—d) Š1 -पृद्धितों। Ñ1 D1-4.10 -भीषणों। D11 -भूषणों; G2 -रावणों; Cr as in text (for -पायिणों). V1 देवतानरभीपणान्.—After 18, V1 reads 31.

19 Ñe Ve B De om. 19 (cf. v.l. र8). Vi om. 19-28° .— ") Mi transp. ददर्श and स.— ") Si Di-4.10 -संगतों; Dii -संयुतों (for -संस्थितों). & Cr.g: ददर्शित पुनरभिधानं विशेषणान्तरिविवशया :; Cm: ददर्श सं किपिरत्यन्न ददर्शित क्रियापदाप्रतिविशेषणवाहुल्यात् !; Ct: ददर्शात्यादरेण ददर्शे । नात: पुनरुकि:. & — ") Ge [ड]-तरे (for [छ]न्तरे). De गुसौ (for सुसौ). — ") Dii पुरुषाविव (sic) (for रुषिताविव).

ताभ्यां स परिपूर्णोभ्यां अज्ञाभ्यां राक्षसाधिपः ।

शुशुभेऽचलसंकाशः शृङ्काभ्यामिव मन्दरः ॥ २०
चूतपुंनागसुरभिर्वकुलोत्तमसंयुतः ।

मृष्टान्नरससंयुक्तः पानगन्धपुरःसरः ॥ २१
तस्य राक्षससिंहस्य निश्वकाम सुसान्महान् ।

श्यानस्य विनिःश्वासः पूर्यन्निव तहृहम् ॥ २२

सुक्तामणिविचित्रेण काश्चनेन विराजता ।

सुकुटेनापवृत्तेन कुण्डलोङ्चलिताननम् ॥ २३

20 Ñ2 V2 B D6 om, 20 (cf. v.l. 18). V1 om. 20 (cf. v.l. 19). — ab) D3 T2 सु-; D5 T2 G3 M1.3 सं- (for स). D9 om. (hapl.) from first भ्यां up to भुजा. D7 T2 डआभ्यां; D11 रावणो (for भुजाभ्यां). Ñ1 D7-9 T1.3 G3 M3 राक्षसेक्षर: (for "साधिय:). —) Ñ1 लंकेक्षरोसी गुशुभे; D11 गुशुभे स च लंकेश:.

21 Ña B De om. 21 (cf. v.l. 18). Vi om. 21 (cf. v.l. 19).—कि) Dii न्संनाग- (for -पुं°). Ña केसरोत्तम- (for वकुलो°). Ds -भूषित: (for -संयुतः). Ds वकुलामोदसंमत: (for कै). Va तत: पुंनागपुरभिवंकुलोत्तमसंविभाः. & Ct: वकुलोत्तमसंयुत उत्तमवकुलगन्धयुतः। अयं पुरुपविशेषधासधमें इति कतक: । चूतादिसुरभित्वं तु तद्धि-वासितवस्तुसेवनात्. & —°) \$1 Ñi Va Di.2.4.10.11 ति (Di.2.4 सृ)ष्टान्तरससंपन्नो.—वं) Va Di-4.10.11 नाना- (for पान-). Ñi नानासौरभसंयुतः. —After 21, Ñi ins.:

270* विशुद्धगन्धशुशुविन् (sic) नानागन्धपुरःसरः।

22 B and V1 om. 22 (cf. v.l. 18 and 19 respy.).

- **) D7-9 G2 M1 -राजस्य (for -सिंहस्य). - **) Ñ2
D7-8 T1.3 G2.3 M1.3 महामुखाद; D6 गुद्दामुखाद; D11
मुखान्महत् (for मुखान्महान्). —After 22**, Ñ1 ins.:

271* रान्धो जनसमाहारी रामाचित्तसुवर्धनः।

—°) Ñ D1-9.11 S वि(De च)निश्वास:; V2 च निःश्वास:.
—After 22, D3 ins.:

272* शिरोभिर्दशभिश्चैव ग्रुगुभे राक्षसाधिपः। शिखरैर्घातुभिश्चित्रैर्मन्दराद्विरिवापरः।

23 B and V1 om. 23 (cf. v.l. 18 and 19 respy.).

-) Ñ2 ** नेन (illeg.) (for काज्यनेन). Ŝt D1.2.4.
10.11 G1 M3 विसाजिता(Ś1 D2 [before corr.].10 वा:;
M3 वं) (for वज्रता).—) T1.3 G M मकुटेन. Ś1 Ñ
V2 D2.3.6.10.11 [ज्ञ]केंवणेंन; T2 पिनदेन (for [ज्ञ]पचेतेन). D1 सज्जता मुकुटेनाकें-; D4 सज्जता मुकुटेनाकेंवणेंन
(hypm.).—) T2 -[ज]चोतित- (for -[ज]ज्ज्वित-).
S1 D1.3.10.11 -[जा]नन: (for -[जा]ननम्).

24 B and V1 om. 24 (cf. v.l. 18 and 19 respy.).

रक्त चन्दनदिग्धेन तथा हारेण शोभिना । पीनायतिवशालेन बक्षसाभिविराजितम् ॥ २४ पाण्डरेणापविद्धेन क्षौमेण क्षतजेक्षणम् । महोर्हेण सुसंबीतं पीतेनोत्तमवाससा ॥ २५ मापराशिप्रतीकाशं निःश्वसन्तं भुजङ्गचत् । गाङ्गे महित तोयान्ते प्रसुप्तमिव कुद्धरम् ॥ २६ चतुर्भिः काञ्चनैदीपैदीप्यमानैश्रतुर्दिशम् । प्रकाशीकृतसर्वाङ्गं मेषं विद्युद्गणैरिव ॥ २७

G. 5. 14. 0 B. 5. 10. 29

—") D2.10 -दिश्येन (for -दिश्येन).—") D6 रख-;
T2 तारा (for तथा). \$1 सितहारेणदीपितां; Ñ1 V2 D1.6.11
हारभारेण(D1 श्राय; D6 श्रीप) शोमिना; D2.2 वर(D2 चार)हारोपशोभितं(D2 ना); D10 तारहारेण शोभितां; G1 पारिहारोपशोभितां. ॐ Cv: "तथा हारेण शोभिना" हित पाटः .ॐ
—") D2 पीनांगेन (for पीनायत-).—") \$1 V2 D10
G2 Crp [अ]ति-; Ñ1 च; D6.11 हि (for [अ]मि-). \$1 Ñ
D10 -विराजिता(\$1 D10 ता:); D2.6-9 Ct "ज(D2 [before corr.] 'जि)ता(D8 'जे;) Сгр as in text (for 'जितस्).

25 B and V1 om. 25 (cf. v.l. 18 and 19 respy.).
—") T1 G M पांडरेण; Ct पांडरेण (as in text). \$1 Ñ1
V2 D1.2.4.10.11 [आ]तपत्रेण (for [आ]पविदेत). —")
\$1 D1.4.10 अतजेक्षण:(\$1 °01:); V2 च परिष्ठतं; D2
[आ]चिरितेक्षणं (for अतजेक्षणम्). —")
\$1 च संविता; V2
पुसंवृतं D1.4.10 सुसंवीत:; D6 तु संवीतं; Ct as in text
(for सुसंवीतं). —") Ñ V2 D3.6.7.9.11 G2 Ct पीतेनोचर-;
D10 °नो तु स (sic); G1 क्षीमेणोचर- (for पीतेनोचम-).

26 B and V1 om. 26 (cf. v.l. 18 and 19 respy.). S1 Ñ V2 D2.6.10.11 om. 26.—6) D1.2.4 मेघ- (for माष-).—6) D1.6.7.9 S निश्चसंतं.—°) D1.6 तोयोधे (for तोयान्ते).

27 B and V1 om. 27 (cf. v.l. 18 and 19 respy.).
—") Ñ1 V3 बहुमि: (for चतुमि:).—") Ś1 D10 दीत्यमानाश्च: Ñ1 D2.7-> T3 Ct "नं; D1.6.11 M3 "नश्च (for
"नश्.).—"") D10 प्रकाश- (for "शी-). Ś1 D1.6.10
-एवंशा(D1.6 "गो) (for -सवांश्चं). Ś1 D10 मेचा; D1.6
मेचो (for मेचं). D1.2.6.11 G3 M1 Cv.r.m.tp -रुतेर्;
Cvp.rp.mp.g as in text (for -गणेर्). D3 मेचेविंगुज्ञेतिव
(for d). V2 प्रकाशमासीत्सवांग घनं विशुद्धतेतिव.

— Cv: मेचं विशुद्धनेतिवेत्यत्र ऋषिप्रयोगप्रावस्थेन पुंछिङ्गता।;
Cr.m: विशुद्धनेतिवेति (Cm "तैतिते) पाठे लिङ्गन्यत्यम् आपे:!;
so also Ct. ఈ — After 27, Ñ1 V2 ins.:

273* स ददर्श महावीरी मातंगियव केसरी। मारुविवेडशास्त्री तसुररीकृत्य विक्रमम्। [(1.1) Ñi transp. स and ददर्श.] G, 5, 14, 0 B, 5, 10, 30 L, 5, 5, 122

पादमूलगताश्चापि ददर्श सुमहात्मनः । पत्नीः स प्रियभार्यस्य तस्य रक्षःपतेर्गृहे ॥ २८ शिश्रकाशवदना वरकुण्डलभूपिताः । अम्लानमाल्याभरणा ददर्श हरियूथपः ॥ २९ नृत्तवादित्रकुशला राक्षसेन्द्रभुजाङ्कगाः ।

28 B and V1 om. 28^{ab} (cf. v.l. 18 and 19 respy.).—^a) V2 D3 T3 Cr पादमूळ; Cm.t as in text (for °ळ-). D8-[आ]गताश (for -गताश). D1.4 [अ]स्य (for [अ]पि).—^b) \$1 D1-6.10.11 T2 G1 ददशें स; Ñ2 V2 स ददशें (for ददशें सु-).—^c) \$1 Ñ1 D1-4.10 पळीस्ता:; Ñ2 V1 B D6 पळीआ; V2 पळ्यस्ता:; T2 G3 पळी: सं-(for पळी: स). D11 स पळीस्ता: प्रिया भार्यास .—^d) Ñ2 D6 तथा; V B2-4 तदा (for गृहे). B1 रक्षोधिपपतेस्तदा.
29 B3 om. 29^{ab}.—^a) D8-संकाश- (for प्रकाश-).—^b) T1.3 G3 M2.3 चारु- (for वर-). \$1 V2 D1.2.4.7-9.11 M1 -भूपणा:; Ñ1 -मंडिता:; D10-भूषिण: (for -भूषिता:).—^c) \$1 D1-4.9-11 प्र(D9 आ)म्डान- (for अम्डान-). V2 B2.4 D6-माला- (for -माल्य-).—^d) \$1 D2.10 प्रसुसा (for ददशें). Ñ1 हरिकुंजर:; G2 स महाकिप: Ñ2 V B D6 सोपइयदुपशायिनी:.

30 °) Ñ V B D1.3-8,11 T2 नृत्य-; D2 भृत्य-; D10 ऋत- (for नृत्त-). -) T2 रावणस्य (for राक्षसेन्द्र-). Ñ De -भूजं(Ñ1 °जां) गताः; Ba -भूजांसगाः; G1 -कुथा-गताः; M1 -भुजांगकाः (meta.); Cv.r.m.g.t as in text (for -मुजाङ्क्या:). -- °) \$1 Ñ1 V2 D1-4,10,11 -संयुक्ताः Na Vi B De संच्छताः; Cv.r.m.g.t as in text (for -धारिण्यो).- d) Ds दहरों (sic) (for दहरों). T1.3 G1 Ms हरि: (for कपि:). Ś1 D10 स ददर्श वरस्त्रिय:; Ñ1 D1.3.6.11 नि(Ñ1 D11 वि)धण्णास्तत्र ताः स्त्रियः; Ñ2 V B1.2.4 De स्त्रियोपद्यत्तथा(Va °दा)परा: ; Bs नानारत्नविभू-विता: ; Da नियुणा: सुत्रिता: श्चिय:. % Cv: वराभरणधारिण्य इति व्यत्ययेन द्वितीयार्थे प्रथमा । ; Cr : वराभरणधारिण्यो वरा-भरणवारिणीरित्यर्थः। न्यत्ययेन प्रथमा। निर्वि(°प?)ण्णा अधिशायिता दृदशे। आत्मनेपदमार्पम्।; Cm.t: धारिण्यो धारिणी: 1; Cg: वराभरणधारिण्य इति द्वितीयार्थे प्रथमा । नि:वण्णाः शयानाः। दृद्दश इत्यात्मनेपदमार्पम् . 🛞 -- After 30, V1 B ins.; Ñ2 De (1. 1-8) ins. after 32; while Va (second time) ins. after 281*:

274* स्यामानदाताः सुन्यस्ताः काश्चिरकृष्णा वराङ्गनाः ।
काश्चिरकाञ्चनवर्णाङ्गयः प्रमदासमुपाश्चिताः ।
मदिरासवगन्धी तु प्रकृत्या सुरिभः सुभः ।
तासां वदननिश्वासः सिपेवे रावणं तदा ।
रावणाननसंपर्कारकाश्चित्रावणयोषितः । [5]
वदनानि सपत्रीनामुपाजिष्ठः पुनः पुनः ।
रस्यर्थं रकमनसो रावणं रावणस्चियः ।

वराभरणधारिण्यो निषण्णा दहरो कृषिः ॥ ३० वज्रवैदूर्यगर्भाणि श्रवणान्तेषु योपिताम् । ददर्श तापनीयानि कुण्डलान्यङ्गदानि च ॥ ३१ तासां चन्द्रोपमैर्वक्तैः शुभैर्ललितकुण्डलैः । विरराज विमानं तन्नभस्तारागणैरिव ॥ ३२

> बाहुिमः परिरम्येनमत्यर्थं निजगृहिरे । तासां मध्ये महावाहुः छुछुभे राक्षसेश्वरः। गोष्ठे महित मुख्यानां गवां मध्ये यथा वृपः। [10] स राक्षसेन्द्रः छुछुभे ताभिः परिवृतः स्वयम्। करेणुभिर्महारण्ये परिकीणों यथा द्विपः।

[For l. 1-2, cf. 5.9.31. —(l. 1) N2 D6 सस्तन्य: Ba सस्पष्टाः (for सुन्यस्ताः). B1 (sup. lin. also as above) किंचित् (for काश्चित्). Va कुदा; Bs वृद्धा; Bs कुप्ता (for कृष्मा). —(1. 2) V2 कनक- (for काछन-). B2 -वर्णामा: (for न्वर्णाङ्गयः). \tilde{N}_2 D_6 समाश्रिताः; V_2 उपासते (for उपाश्रिताः). —For 1. 3-7, cf. 5.7.53-55 के. —(1. 3) V2 प्रकृत्यासन- (for मदिरा°). V1 -गंधिरतु; B1 (m. also within brackets as above) -गंधेन: B2 -गंधी च; Bs -गंधाढ्या: (for -गन्धी तु). V2 मुखं; B2 (sup. lin. also as above) बुख: (for ज्ञूभ:). B1 (m. also within brackets as above) प्रकृष्टास्तन्तमध्यमाः; Bs पश्चिनी रुचिराननाः (for the post. half). —(1.4) V2 B1 रावणस्. —(1.5) Вз रामा मदालसा: (for रावणयोषित:). —(1. 6) V Вз.4 उपाजिञ्चन् (for °जिञ्चः). B1 उपाजञ्चः परस्परं (for the post. half). —(1.7) V B2 सक्त-; B1 सब्ब- (for रक्त-). D2.6 रत्यर्थासकः. V2 B1 रावणे; B2 रावणाद् (for रावणं). —(1. 8) Ña De सुजगृहिरे; Ba विजुगृहिरे (for निजगृहिरे). —l. 9-12 = 5.9.8-9. —(1. 9) Va राक्षसोत्तमः (for °सेश्वरः). —Ba om. l. 10. —(l. 11) B4 राक्षसेंद्रक्ष (for स राक्षसेन्द्र:). V स्वपन् ; Bs असन् (for स्वयम्). —(1. 12) Be -[अ]रण्यं, V1 गजः (for द्विप:). Ñ2 महागजः (for यथा द्विप:).] -Thereaster B reads 46.

31 Ñ2 B2-4 D6 read 31 after 269*, while V1 reads 31 after 18.—°) Some MSS. -वेडूर्य-. B3 गात्राणि; D6 कर्माणि (for नार्माणि).—°) Ñ2 V1 B D6 चेव हि (for योषितास्).—°) B3 तापनीयस्य; D2.8.10 तपनीयानि.—°) D5 कुंडलादि (for कि). \$1 [अ]िष (for च).

32 V1 om. 32-45. B om. 32. —) Ds शुश्रे (sic) (for शुभर्). S1 D10 वलित-; D1.2.4.11 ज्वलित- (for छलित-). —) S1 Ñ1 V2 D1-4.6.10.11 व्यरोचत; D5.7.9 Ct विराजत (for विरराज). V2 विमानस्थं (sic); D6.11 विमानानि (D11 °र्ता) (for विमानं तन्). Ñ2 व्यवरंत विमानानि. अ Ct: विमानं मञ्जकविरोधः। पुष्पकमित्यन्थे।

[98]

मद्व्यायामखिन्नास्ताः राक्षसेन्द्रस्य योपितः।
तेषु तेष्ववकाशेषु प्रसुप्तास्तनुमध्यमाः॥ ३३
काचिद्वीणां परिष्वज्य प्रसुप्ता संप्रकाशते।
महानदीप्रकीर्णेव निलनी पोतमाश्रिता॥ ३४
अन्या कक्षगतेनैव मङ्कोनासितेक्षणा।

बिराजत व्यराजत. % —After 32, \tilde{N}_2 D6 (1. 1-8 only) read ins. 274*.

33 V1 om. 33 (cf. v.l. 32). Ś1 om. 33-34. \tilde{N}_1 Vs(second time) D1-4,10.11 om. $33^{a\delta}$. \tilde{N}_2 B1-3 (after 52" cwing to om.). De read 33-45 after 5.7.52 reading 33 after 36 (De om. 33 at and 36 d); V_2 reads for the first time 33-45 after 5.7.62° reading 33 after 36 and repeats 33-45 (om. 40, 42 and 43) here. — ") G2 च (for ता:). Ñ2 V2(first time) B म् (\tilde{N} s B2,3 प)द्विन्याससं(Vs B5,3 $^{\circ}$ सु)न्यस्ताः. _6) Ñ2 V2 (first time) B2.4 D6 समुखु (V2 D6 स्वमयु)-कास्तथापरा: ; B1 स्वमत्य(m. also "मु)कास्ततस्ततः(m. also °थापरा:); B3 सत्यमुक्तं तथा तथा. —Ñ1 V2 (second time) D1-4.10.11 read 33°d after 37 (NI after 37°). — ed) Ñ2 V2(first time) B तेषु तेषु च भावेषु (Ñ2 कालेपु) (for °). B2 सु- (for ब्र-). Va (first time) सुप्तास्तन्न सुमध्यमाः; Вз प्रसुप्ता च सुमध्यमा (for "). № Va (second time) D1-4.10.11 वेणुं(Ñ1 * *) काचित्परि-ष्वज्य(Ñ1 V2 °स्समालिंग्य) प्रसुप्ता तनुमध्यमा. —After 33, Ñ1 V2(second time) D1-4,10,11 ins.; while S1 ins. after 37:

275* चिरस्येव समासाच पत्नी प्रावासिकं पतिस्।

[Śi चिरमेव; Dii °स्येवं (for °स्येव). Vi (marg. also as above) समाक्षित्य (for °साय). Vi प्राप्य स्वकं (for प्रावासिकं). Di कामिनी कामिनं प्रियं; Dii पत्नी वा प्रमुकंपिति (corrupt) (for the post. balf).];

while D5.7-9 S ins.:

276* अङ्गहारैसयेवान्या कोमलेर्नृत्तशालिनी। विन्यस्तशुभसर्वाङ्गी प्रमुप्ता वरवणिनी।

[(l. 1) Ds -मारेस ; Gs -रागेस ; Cv.r.m.g.t as above (for -हारेस). M1 च (for [ए]व). Ds.7.9 Ct नृत्य-; Cv.r.m.g as above (for नृत्त-).—(l. 2) G1 -मुब- (for -स्वांन). M1 -सर्वांगा (for -सर्वांकी).]

34 V1 om. 34 (cf. v.l. 32). Ś1 om. 34 (cf. v.l. 33). For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. vl. 33. D10 om. 34.—^{a5}) Ñ1 V2 (second time) D1.2.4 विपंची च; D2 विपक्षी च(sic); D11 विपर्च च (sic) (for काचिद्वीणां). V2(second time) D1-4.11 [ख] ज्या (for सं-). Ñ2 V3(first time) B1.2.6 D6

प्रसुप्ता भामिनी भाति वालपुत्रेव वत्सला ॥ ३५ पटहं चारुसर्वाङ्गी पीट्य शेते शुभस्तनी । चिरस्य रमणं लब्ध्या परिष्वज्येव कामिनी ॥ ३६ काचिद्वंशं परिष्वज्य सुप्ता कमललोचना । निद्रावशमनुप्राप्ता सहकान्तेव भामिनी ॥ ३७

G. 5. 13. 46 B. 5. 10. 41 L. 5. 5. 129

काचिद्राद्रशेक लीना सुप्ता तत्र स्म राजते; Bs कासांचिद्राद्रशेकले प्रसुप्ताश्च विरेजिरे. — od) Ñi Ds -मदीप्रतीणेव; V2 (second time) D1.2 -नर्दी प्रती(V2 को)णेव; Ds.4 (before corres in D1) -नर्दी प्रयोव ; D11 -नर्दी प्रतीतेव. Ñ2 B1.2.4 D2.4 (after corr. in m.).6 हवस् (for पोतस्). Ñ2 D8 आस्थिता (for आश्चिता). Ñ1 V2 (second time) D2 नारी हवसमाश्चिता; V2 (first time) निल्नीदलमाश्चिपत् ; D1.4 (before corr.) नारी हवनमाश्चिता; D11 नारीह्रवग-पाणिता (sic) (for d). B2 महाप्रकीणेव वदने निल्नी हवमाश्चित् (sic).

35 V1 om. 35 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 33. Ñ1 partially illeg. for 35.6.
—") Ś1 D10 एका(D10 क) कह्य-(Ś1 [before corr.] क्ये) (for अन्या कक्ष-). D10 -[आ]गतेन (for -गतेन). Ñ2 V2 (first time) B D6 कक्ष्या(B1.3.6 D6 क्या)-गतियंचीका; D2 अन्या कक्षीयते नेन (corrupt).—") Ñ2 V2(first time) B D6 शुशुभेन्या; V2 (second time) पटहेन; D2 मंद्रकेन; D11 गेंबुकेन (for मुक्केन). Ś1 D10 मुदंगेनायतेक्षणा; D1-4 पणवे(D2 मंद्रके)।नायतेक्षणा.—") Ś1 D10 मुदंगेनायतेक्षणा; D1-4 पणवे(D2 मंद्रके)।नायतेक्षणा.—") Ś1 D10 मुप्ता; B6 प्रमुस- (for मुप्ता). Ñ2 V2 (both times) B D1.3.6.6 कामिनी; D11 मादिनी (for मामिनी). Ñ1 प्रमुसा मांति मादिन्य:.—") Ñ1 D2 -पुत्रेण; M3 -नत्सेव (for -पुत्रेव). Ñ1 वत्सला;; D2 वल्लमा (for बस्तला).

36 V1 om. 36 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 33. — B2 सुरजं; B2 शुशुमें (for पट्टूं). — D7.9 न्यस्य (for पीट्य). S1 V2 (second time) D1-6.10.11 दोते संपीट्य मामि (V2 D11 वि) नी; Ñ1 होते सर्वा स माविनी (sic); Ñ2 V2 (first time) B D6 समाहिंग्य तथापरा (B2 विश्वता). — D6 om. 36° d. — S1 Ñ1 V2 (second time) D1-6. 10.11 चिरेण (for चिरस्य). S1 Ñ1 D2.10.11 कामिने; V2 (second time) माविने (for रमणे). V2 (first time) सुष्ट्राप रावणे रूडच्या; B3 विरम्य वसनं रूडच्या. — B2 परिस्यज्येव; D11 परिस्वज्य च (for व्यज्येव). V2 (second time) माविनी; D2 संगता; D2.11 T2.3 M2 मामिनी (for कामिनी). — After 36, Ñ2 V2 (first time) B D6 (after 36° owing to om.) read 33.

37 V1 om. 37 (cf. v.l. 32). For sequence in N2 V2 B D4, cf. v.l. 33 and for subst. see 38.

G, 5, 13, 47 B, 5, 10, 42 L, 5, 5, 131 अन्या कनकसंकाशैर्मृदुपीनैर्मनोरमैः ।
मृदङ्गं परिपीड्याङ्गेः प्रसुप्ता मत्तलोचना ॥ ३८
भुजपार्श्वान्तरस्थेन कक्षगेन कृशोदरी ।
पणवेन सहानिन्द्या सुप्ता मदकृतश्रमा ॥ ३९

Da om. 37-38. — 5) D5.7.9 G2.3 M2 बीजा; T2 वेणुं; Cg as in text (for चंशे). G2.3 प्रसुप्ता कमलेक्षणा (for 5). Śī Ñī V2 (second time) D1-8.1011 कम्या बीजां समालिंग्य प्रमदा प्रियद्शेना. —After 37 5 , D5.7.8 S ins.:

277* रह: प्रियतमं गृद्धा सकामा इव कामिनी। विपत्नीं परिगृद्धान्या नियता नृत्तशालिनी।

[(l. r) Ds बर-; Dr. ब वरं (for रह:). Gr. 3 सकाभम् (for °मा). Tr. 3 मामिनी (for का°). Ds. 7. 3 Gr Ms सकाभम हि(Ms च) कामिनी (for the post, half). —(l. 2) Ds. इत्त-(for नृत-).]

—°) M1 damaged from द्वा up to स.—After 37°, Ñ1 reads 33°d (followed by 275*).—Ñ1 illeg. for 37d.—d) T2 G3 M2 कासिनी (for भा°). Ś1 V2 (second time) D1-4.10.11 सकांता प्रमदा यथा(D2.11 हव).—After 37, Ś1 ins. 275*; V2(second time) D1-4.10.11 read 33°d (followed by 275*).

38 V1 om. 38 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 33. D8 om. 38 (cf. v.l. 37).
—) D1.4 खिय:; D2.10 अन्या:; G2 कन्या (for अन्या). V3 (second time) -संकाशा (for °शेर्). —) S1 Ñ1 V2 (second time) D1-4.10.11 सृदुपीन (D3 नै:)पयोधी: (V3 °दा). —) D2.3 सृदंगान (for सृद्क्षं). S1 Ñ1 V3 (second time) D1-4.10.11 च (D3 सं-; D11 नि-) प्रपीट्यांगी:; D7.9 T1 परिविद्यांगी: (for परिपीट्यांक्षे:).
— 4) S1 Ñ1 V2 (second time) D2.11 सुसा कमळलोचना; D1.2.4.10 सुसा: कमळलोचना: — For 37 – 38, Ñ2 V3 (first time) B D6 subst.; while Ñ1 D1-4.11 ins. only l. 3-4 after 38:

278* त्रियक्कुफलसंकाशैस्तनुमध्याः पयोधरैः।
सदक्कं परिपीट्यान्याः सुप्ताः कमललोचनाः।
बालिक्कयेषु तलान्कृत्वा प्रसुप्ताः परमाः स्त्रियः।
वेणुशस्याप्रवृत्ताश्च प्रसुप्ताः पानस्तेदिताः।

[(1. 1) Bs प्रयोधरा: (for °धरै:).—(1. 2) Bs स्वामिनं (for कृदक्कं). Vs परिवार्यान्या: (for °पीड्यान्या:).—Vs om. 1. 3.—(1. 3) Ñ1 B1.3 D1.3.11 आर्डिमेपु(D11 °नं) तलं (Ñ1 D11 °दा) क्रूबा (Ñ1 illeg. from क्रूबा up to खिय:); Bs आर्डिमेपु च (m. also पादकिंगेपु) तं इस्ता; Bs आर्डिमेपु नम: क्रूबा; D2.4 आर्डिम्येपु तलं भू(D4 क्र)स्वा (for the prior half). Ñ2 B2.4 De परमस्तिय:; B1(m. also as in Ñ2) व्यपरा खिय:; D1-4.11 समदा: खिय:.—(1. 4) Ñ1 B2

हिण्डिमं परिगृह्यान्या तथैवासक्तिंडिण्डिमा । प्रमुप्ता तरुणं वत्सग्रुपगृह्येव भामिनी ॥ ४० काचिदाडम्बरं नारी अजसंभोगपीडितम् । कृत्वा कमलपत्राक्षी प्रमुप्ता मदमोहिता ॥ ४१

वेणुशस्यां; N2 D6 रेणुशस्या-; B1 विश्वशस्या- (m. also as above) (for वेणुशस्या-). V2 वेणुन्यस्ताधराः काश्चित् ; D1.4 प्रविद्वरेणुशस्याश्च; D2.11 प्रवृद्धवेणुसास्या (D11 °शंखा)श्च; D3 प्रवृद्ध-रेणुशस्या च (for the prior half). B4 सप्ताश्च; D11 प्रमदाः (for प्रभुप्ताः).]

39 V1 om. 39 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 33.—") B3 सम्यक् (for भुज-). \$1 Ñ1 D5.7.0.10 T1.3 -पाझ- (for -पार्थ-). \$1 D1.3.4.10 -[अं]त(D3-[उ]त्त)रस्यं च; D2 -स्थिता चैव (for -[अ]-त्तरस्थेन).— 5) \$1 Ñ1 V2(second time) D10.11 स्व(D10 सु)कक्षेण; Ñ2 V2(first time) B D6 मृदंगेन; D1.3.4 समकक्षं; D2 सुकक्षां वै; M1 चपकेन (for कक्ष्योन).—°) D5 ** वेन (for पण°). Ñ1 V2(second time) समायु(Ñ1 °स)का; D8 M1 सहैवान्या; G3 सहानित्या (for सहानिन्या). \$1 D1-4.10.11 पणवं काचिदाल्जिय; Ñ2 V2(first time) B D6 पणवं च समाल्जिय.— 6) D3 सुसा मंद-; D4 प्रसुष्ता मद- (hypm.) (for सुसा मद-). G1 transp. मद- and -कृत-. \$1 D10 -विमोहिता; D11 -कृशा तदा (for -कृतश्रमा).

40 V1 om. 40 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ3 V2 B D6, cf. v.l. 33. V2(second time) om. 40.—°) D6 विश्वेम. D2.10.11 प्रति-; Cr as in text (for पि?-). V2(first time) B1.3 D6 मृद्यान्यास्; D2 -विश्यान्या (for -गृद्धान्या).—After 40°, S1 D10 read 42° omitting (hapl.) 40° to 42°.—°) B1 स्तनावासकः-; M1 त *** क- (for तथैवासकः-). Ñ2 B2.4 -गोमुखाः V2(first time) B1.3 D6 -गोमुखाः; D4 -विश्वेमां (for -विश्वेमा). D2 प्रमुक्षा भुवि भामिनीः; D11 तथैव विश्वेम-क्रमाः.—After 40°, D2 ins.:

279 इप्दा च कियार्ष्ठ अथान्या सस्रिक्टिमा।
—Ñi illeg. from च in "up to ".—") D11 प्रसुसास्:

Т1.3 प्रमदा (for प्रसुसा). D2 सारुणं; G2 तरुणी (for तरुणं).

V2(first time) प्रसुसास्तरुणं गुह्मम्.—") D1-5.7.11 G3
-गृह्मेच (for -गू°). Ñ2 B D6 भाविनी; D2.11 योपित:;

Т2 कामिनी (for मामिनी).

41 V1 om. 41 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B De, cf. v.l. 33. Ñ V2(first time) B D1.2(om.[hapl.] 41^d-44^a).3.4.6(om.[hapl.] after अम्रसा in 42⁶ up to अम्रसा in 41^d).11 transp. 41 and 42.—a) S1 Ñ1 V2(second time) D1.2.4.10.11 आ(S1 D2.10 चा) लिंगने(D11 ेने); B4 आसर्णे; D5

[000]

कलशीमपविद्धचान्या प्रसुप्ता भाति भामिनी । वसन्ते पुष्पशवला मालेव परिमार्जिता ॥ ४२ पाणिभ्यां च कुचौ काचित्सुवर्णकलशोपमौ । उपगृह्यावला सुप्ता निद्रावलपराजिता ॥ ४३

आलंबनं (for आडम्बरं). V2(first time) काचिदाइंबराश्रित्य.—) G2 मुर्ज (for भुज-). Ñ2 V2 (both times)
B D3 M3 Cm -संयोग-; Cv.r.g.k.t as in text (for
-संभोग-). Ś1 Ñ1 V2(second time) D1.4.10 -पीडिता;
Cv.r.g.k.t as in text (for °तम्). D11 भुजे: संभोगपीडिते:.— Ś1 D10 om. 41° d.—) Ñ1 illeg.; Ñ2
V3(first time) B D3.6 साममोहिता; V2(second time) D1.4.11 पान ; T2 वरवर्णिनी (for मदमोहिता).
G2 सुन्ना मदनमोहिता.

42 V1 om. 42 (cf. v.l. 32). For sequence in No Va B De, cf. v.l. 33. St Dto read 42 end omitting (hapl.) 40° to 42° after 40°. N V2(first time) B D1.2(om. [hapl.] 41d-44d).3.6.6(om. [hapl.] after प्रमुक्ता in 426 up to प्रमुक्ता in 41d).u transp. 41 and 42. V2(second time) om. 42. - 45) Ñ1 D1-4.11 ₹(Ñ1 व)सनाम् (for कलद्यीम्). D1.4 उप- (for अप-). Ñ2 B D6 करुसं च समाविध्य (B1 °विष्य; G[ed.] °िलंग्य) (for *). Ñ2 सुपुसा; B1 प्रसुक्षामिव (hypm.) (for प्रसुक्षा). Ś1 D1-4.11 भूवि (for भाति). Ñ B D11 भाविनी; Ms मानिनी (for भामिनी). Ds प्रसुप्ता मद्विह्वला (for b). V2(first time) कलशं च समाविध्यमानेव प्रतिभाविनी.—°) \$1 D1-4.10 -संयुक्ता(D3 °क्तां) (for -शबला). Ña Va(first time) B D11 वसंतपुरपप्रयिता(D11 °संतमा). —d) \$1 D10 परमार्चिता; Ña Va(first time) B1.3 D11 परिवर्जिता; Ba °वर्तिता; B4 °वर्धिता; D1.4 °मोचिता; G2 °मार्जती (for ँमार्जिता). Da सालां * बारिमार्जितां.

43 V1 om. 43 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 33. V2(second time) D2.2 om. 43 (for D2, cf. v.l. 41). B2 reads twice 43.

—) D8 पाणिपादौ (for °२यां च). D1.4 कुचौ तयान्या (D4 °था*) पाणिभ्यां. —) T3 -कमलोपमौ (for -कलभो °).

— For 43 6, S1 Ñ V2(first time) B D6.16.11 subst.:

280* काचित्पाणी तथान्योन्यं स्तनान्तरमुपाश्चिता।

[Ñ1 illeg. from. पा up to र. V2 पाणिन्यां च; B2 (first time) इत्वा पाणीस् (for काचित्पाणी). Ŝ1 D10.11 पाणी(D11 विशेष) तथान्या(D11 व्या च) पाणिन्यां; B4 (with hiatus)पाणी तथान्या अन्यान्यं (for the prior half). Ŝ1 D10 उपाशितौ; Ñ2 D6 अपाशितौ; V2 अपाशिताः; B2(second time) अपा (first time समा)शितान्; D11 उपासतौ (for उपाशिता). B2 पाणिपादावथान्योन्यं तंद्रातरमपाशितं.]

-Ds om. 43°-44. -) \$1 N1 V2(first time) B1

अन्या कमलपत्राक्षी पूर्णेन्दुसदृशानना । अन्यामालिङ्गय मुश्रोणी प्रसुप्ता मद्विह्वला ॥ ४४ आतोद्यानि विचित्राणि परिष्वज्य वरिह्मयः । निपीट्य च कुचैः सुप्ताः कामिन्यः कामुकानिव ॥ ४५

G, 5, 13, 0 B, 5, 10, 49 L, 5, 5, 140

D1.3-5.11 T1.3 G2 -गृद्धा; Ñ2 B2-4(B2 both times)
D3.10 -गृद्धा (for -गृद्धा). S1 Ñ1 D10.11 T2 G2 [अ]परा;
V2(first time) B2(both times).4 [अ]बला; M3
(before corr. as in text) बला (for [अ]बला; M3
(before corr. as in text) बला (for [अ]बला). —4)
S1 V2(first time) B2(second time) D1.3.4.10.11
नवाम्; Ñ1 -मुला-; Ñ2 -बवा-; B1-3(B2 first time)
-[आ]बेवा-; B4 D6 -बेगा-; D7 -बलम् (for -बल-). S1 V2
(first time) B2(second time) D1.3.4.7.10.11 उपागवा
(V3 B2 °वा:); Ñ1 -समाधिता; B2(first time).4 °विवा:
(for प्राचिता).

41 V1 om. 44 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B De, cf. v.l. 33. D2 om. 44 (cf. v.l. 41). D3 om. 44 (cf. v.l. 43). — 6) Ñ2 V2(first time) B De प्रंचंद्रनिभानना. — 6) Ñ2 V2(first time) B De वीजाम् (for अन्याम्). S1 Ñ1 D1.2.7.9.10 T1.2 M2.2 मुओणी (for °णी). — D4 om. 44 — 45 ... — 6) D2 प्रसुस-(for °ता). G1 -मोहिता (for -चिद्धला). D7.9 निद्रावश-मुपागता. — After 44, Ñ2 V2 B De read 5.9.4—5 (transp.), V2 alone repeating 5 6 only after 44 (second time). S1 Ñ1 D1-3.10.11 (S1 D2.10 om. [hapl.] 5 6) read 5.9.5 after 44.

45 V1 om. 45 (cf. v.l. 32). For sequence in Ñ2 V2 B De, cf. v.l. 33. Ds om. 45° (cf. v.l. 44). V2 (first time) om. 45. — Si Ñ1 V2 (second time) D1-3.10.11 त्यांणि च; Cv.r.m.g.t as in text (for आतो-आति). — Si Ñ V2 (second time) B D1-4.6.10.11 त्यांणस्य (for परिवज्य). Ñ2 B De वज्ञानुता:; T2 G3 [ज्ञ]परा(G2 परा)िखय: (for चरिख्य:). — D D3 G1 कुची (for कुचै:). Ds काश्चित् (for मुसा:). — For 45°d, S1 Ñ V2 (second time) B D1-4.6.11 subst:

281* उपगृद्ध प्रसुप्तास्ताः पाननिद्रावशंगताः।

[Ñ2 V2 B D2.6.10 -गुद्धा (for -गृद्धा). D1.4 विचित्रास् (for प्रमुप्तास्).]

-Thereafter Si Ni Di-4.1041 cont.:

282* न्युरेश्रापविद्धेस्तेषेठयेश्वापि शोभिते:। हारेश्व हरिणाक्षीणां प्रकीर्णेः शोभते मही। सफेनविन्युनिकरेषेनराजी जलैरिव।

[(1. 1) Ds.6 अप-; Dse चापि (for चाप-). Ñi Ds.6 च; Dn तु (for तैर्). Dn [च]फं (for [अ]पि). Ds.2.6 इंडितै: (for होमितै:).—(1.2) Ps.2.6 होमिता (for होमिते). G. 5. 14. 29 B. 5. 10. 59 L. 5. 5. 142

तासामेकान्तविन्यस्ते शयानां शयने शुभे । ददर्श रूपसम्पन्नामपरां सःकपिः खियम् ॥ ४६

म्रक्तामणिसमायुक्तैर्भूपणैः सुविभूपिताम् । विभूपयन्तीमिव च स्वश्रिया भवनोत्तमम् ॥ ४७

गौरीं कनकवर्णाभामिष्टामन्तः पुरेश्वरीम् । कपिर्मन्दोदरीं तत्र श्र्यानां चारुरूपिणीम् ॥ ४८ स तां दृष्ट्वा महावाहुर्भूषितां मारुतात्मजः । तर्कयामास सीतेति रूपयौवनसम्पदा । हर्षेण महता युक्तो ननन्द हरियूथपः ॥ ४९ आस्फोटयामास चुचुम्ब पुच्छं ननन्द चिक्रीड जगौ जगाम । स्तम्भानरोहिश्विषपात भूमौ निदर्शयन्स्यां प्रकृतिं कषीनाम् ॥ ५०

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥

—(1.3) Da -हेम- (for,-फेन-). Da वनराजीर् (for °जी). D1.4 जलैयंथा; Da तलैरिव (for ज़लैरिव).];

-whereas Vs reads 274* after 281* (second time).

46 B reads 46 after: 274*. —) St Ñt D1.2.4.10
-संन्यस्ते; V2 - मश्स्ते; •Cm.k.t as in text (for -विन्यस्ते). Ñ2 V1 :B1.2.4 D6 तस्य चो (B1 सो)पांत-संन्यस्ते; B3 तस्य चौपानसुन्यस्त (sic); D11 तासामेकांत-मन्यासा: — °) D2 नृतः ('for रूप-). — 4) St Ñ V B2-4
D1-4.6.10.11 सुश्रोणीं; D1.8 स्रथ तो (for अपरो); St च किप:; Ñ1 वानर: (for स किप:). B1 सुश्रोणिं किपसत्तम: (marg. also स किप: स्त्रिवं).

47 Si Ñ V B Di-s.c.io.11 transp. 47 and 48.
— b) Vs -माला (for -माणि-). — Si Ñ V B Di-s.
e.10.11 तस(Ds सत्सं)कांचनै: (for सुविभूषिताम्). — Di-s.
Ti.s तत् (for स). Si Ñi Vs Di-s.10.11 भूषितां भूपयंतीं तां(Ds तत्); Ñs V1 Bs-s De सास्वरैभूषयंतीं तां(V1 Bs त्, Bs तु); B1 भास्वरैभीसयंतीं स. — Si Ñi Vs Di-s.e.e.10 सुन्निया(Ds 'थं) (for स्). Di.s.s. भुवन-(for भ). De -[ड] चमे (for -[ड] चमम्). Bs स नियामित चोन्नमां.

48 Si Ñ V B Da-a.e.10.11 transp. 47 and 48.

— Be -रलामाम् (for वर्णा). Bs जैवातृकसवर्णाभाम् .

— b) Si Dio भर्तुः (for अन्तः-). Dz -पुरेश्वरं (for °रिम्).

— b) Dio दर्दोद्सं (for मन्दो). Dz श्वामानां शयने तत्र (for c). Ñi Di.a.11 श्यने तदा (Ñi Dii शुमे); Ds चाहभाषिणीं (for चाहरूपिणीम्). Si Dz.3.10 योवनोत्तम-शास्तिनीं (for d). Ñz V B De तत्र मंदोद्सं (Ds °री) नाम शयानां शयनोत्तमे. — After 48, Si Ñ V B Di-a.c.10.11 ins.:

283* दद्शं जलदे नीले ज्वलन्तीमिव विद्युतम्।

[Śi Da.10 शोमंतीं; Da , राजतीं (for दर्श). Ñi Di.4 नीलजलदे; Dii नीले जलदें (by transp.) (for जलदे नीले). Dii ज्यर्लेती वैद्युति यथा (for the post. half).]

49 °) \$1 Ñ1 V2' D1-4,10.11 तां समी(\$1 स वी) ह्य;

Ñ2 V1 B D6 स तां वीक्ष्य (for स तां दृष्ट्वा). D1.4-बुद्धिर् (for -बाहुर्). —) S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 हुनुमान् (B3 °मन्) (for सूपितां). Ñ1 कपिकुंजर: (for मारुतात्मजः). —) D11 [इ]षं (for [इ]ति). — D5 om. 49° . —) S1 Ñ V B D2.3.6.10.11 T2 [आ] विष्टो (for युक्तो). —) Ñ1 V2 कपिकुंजर:; Ñ2 B D6 च स (B2 सु-) विसितः; V1 हरिविसितः; D2.10.11 कपियूथपः; D3 कपिसत्तमः (for हरियूथपः). — After 49, D8 G3 M1 ins.:

284* द्या सीतेति तत्राभूदीनश्चारित्रदर्शनात्। [M1 इष्टो (for तत्र).];

while Ta ins.:

285* इष्टमात्रे सुहृष्टोऽभूदीनश्चामित्रकर्शनात्।

50 Ѳ V1 B D6 om. 50.—") D0 चुमुव (sic) (for चुचुम्ब). Š1 पुट्एं (for पुच्छं).— 5) D10 चत्लि (sic); Т² जहास; Ст.к.t as in text (for जगाम). Š1 Ñ1 V2 D1-6 ननते चिक्रीड जगी च वहगु(\$1 सूरि); D5 ननंद चिक्रीड जगी च नाम; D11 ननते विक्रीडत गजी चवला (corrupt).—") D5 स्तंभावरोहान्.—") D6 संदर्शयन्स्वां; D8 निद्श्यानः; G2 M2 "यन्स; Cm.k.t as in text (for निद्श्यन्स्वां).—For 50°d, \$1 Ñ1 V2 D1-6.10.11 subst.:

286* स वानराणामृषभः प्रतीतो ज्ञात्वा नरेन्द्रस्य सुतां च सीताम्।

[S1 प्रतीत्य; D10 प्रभीतो (for प्रतीतो). S1 D2.10 नरेंद्रॅड-(for नरेन्द्रस्य). D1.3.4 तु (for च).]

Colophon: Ñ2 V1 B D6 om. (Sarga cont.).
—Sarga name: S1 V2 खी (V2 श्री) वर्णनं; Ñ1 रावणशयनः
** खीवर्णनं; D1.4 लंकाप्रवेशे अंत:पुरवर्णन:; D2.11 अंत:पुरविचये रावणखीवर्णनं (D11 °न:); D3 मंदोद्रिदर्शनं; D10
अंतपुरविचये खीवर्णनं. —Sarga no. (figures, words or
both): Ñ1 D1.4.10.11 om.; S1 7; V2 5; D3 13;
D8.5-0 S 10. —After colophon, D2 concludes with
राम, while G with श्रीरामाय नम:.

[102]

9

अवध्य च तां बुद्धिं वभ्वावस्थितस्तदा । जगाम चापरां चिन्तां सीतां प्रति महाकपिः ॥ १ न रामेण वियुक्ता सा स्तप्तुमईति भामिनी । न भोक्तुं नाप्यलंकर्तुं न पानग्रुपसेवितुम् ॥ २

9

 \tilde{N}_2 V1 B Ds continue the previous Sarga. M2 begins with श्रीरामाय नम: .

1 °) G3 तु (for च). — °) D9 तथा (for तदा). —For 1° °, Śi Ñ V B D1-4.6,10.11 subst.:

287* ततस्तां मारुतिश्चिन्तां व्यवधृय व्यवस्थितः।

[D11 तु (for तां). Ši Ñi D1-4.10.11 इनुमांत्र (for मारुति रू). Ñi व्यवधाय; D2 अवधूय; D6 व्यवस्टिश (for व्यवध्य). D1 समुश्यितां (for व्यवस्थित:). Ši D3.10.11 अवधूय च बुद्धिमान् (D3 समुश्यितां; D11 महाक्षिः); B3 सीतां प्रति महायद्याः; D4 विधूय समुष्थितां (for the post. half).]

- —Bs om. 1°d. —°) Ds चोत्तरां; D11 परमां (for चापरां). Š1 Ñ V1 B1.2.4 D1.2.4.6 चिंतामपरां; V2 D2.10 चिंतां परमां. —d) Ñ2 -सुति:; V1 B1.2 D6 -मित: (for किप:). —After 1, Ñ1 D1.4.11 read 3^{ef} and 292*.
- 2 ") Ñ1 V2 B1 D3.6 बिमु(D6 °*)का सा; B3 बियुक्ता स; T2 बिनिर्मुक्ता (for बियुक्ता सा).) B2 स्वमम्; D11 तसुम् (for स्वसुम्). Ñ1 V2 इच्छति (for अईति). Ś1 Ñ1 V2 D2.3.10.11 मैथिली; Ñ2 V1 B D6 भाविनी (for भामिनी).) D5 गानम् (for पानम्). Ś1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 कु(Ś1 त)त; पानं निपेबितुं(Ś1 D1.11 °तं).
- 3 °) Ва जनम् (for नरम्). °) V² इव (for जिप). Ѳ V В Во वासवं (for चेश्वरम्). Śī Ñī D₁-4.10.11 वासवप्रतिमो हि सः; М1 नराणामिष चेश्वरः. D4 reads 3° in marg. °) Во राः *सः (for रामसमः). № विदशे किचित् ; D1.3 त्रिदिचेष्विष (for त्रिदशेष्विष). ※ Сv: 'सीतां प्रति महाकषि' रित्यतः परमन्येयमित्याद्यर्धं प्रमादाङ्घितितम्। ' विद्यते त्रिदशेष्वपी श्वतः परमेवास्य स्थानम्।; So also Сr; Сg: त्रिदशेष्वपीत्यनन्तरमन्येयमित्यार्थम् . ※ After 3°4, Sī Ñī D1-4.20.11 ins.:

288* इति संचिन्त्य हनुमान्बुद्ध्या स किष्कुश्चरः। [Ñ1 बहुधा (for हनुमान्). Š1 D2.3.10 स्वनुद्ध्याः, Ñ1 बहीः स (for हुद्ध्या स).]

-Thereafter, Ni Dian cont.; Si Dean cont. after 292*; whereas Na Va Ba De ins. after 3:

नान्यं नरमुपस्थातं सुराणामिष चेश्वरम् । न हि रामसमः कश्चिद्धियते त्रिदशेष्विष । अन्येयमिति निश्चित्य पानभूमौ चचार सः ॥ ३ क्रीडितेनापराः क्लान्ता गीतेन च तथा पराः । चुत्तेन चापराः क्लान्ताः पानविष्रहतास्तथा ॥ ४

G. 5. 13. 55 B. 5. 11. 5

289* रावणान्तःपुरं भूयो विचेतुमुपचक्रमे।

[Dt.4.11 -[अं]त:पुरे (for -[अ]न्त:पुरं).];

-After 3°d, B2 ins.:

290* तस्य पत्नी सनी साध्वी सर्वधर्मपरायणा।

-Then cont.; while No V B1,3.4 De ins. after 3od:

291* कथं सीता महाभागा धर्मज्ञा धर्मचारिणी। कामयुक्तेन मनसा उपविद्यंत रावणम्। इति वायुसुतस्तन्न धीमानालोचनापरः। इङ्गितैलक्षयामास नेयं सीतेति निश्चितम्।

[(1.2) Bs काल- (for काम-). Bs -स्वक्तेन (for -यु°). Ñs V1 B धुपतिष्ठत (to avoid hiatus); Ds उपातिष्ठति.
—(1.3) Vs धीमानालोकयन्युन: (for the post. half).
—(1.4) Vs निश्चर्य (for निश्चितम्).]

—Ñ1 D1.4.11 read 3° after 1.—') D7-9 सूयस्तन्न (for पानभूसी). Ŝ1 Ñ1 D2.10.11 सूयस्तन्न तु(Ñ1 स) वानर:; Ñ2 V B D6 सूयस्तामन्वियेप स:; D1.4 सूयश्रकाम वानर:; D3 सूयस्तन्न सुदुद्धिमान्. —After 3, Ñ2 V2 B2 D6 ins. 289* and then cont.; Ŝ1 V1 B1.3.4 D2.3.5.7-10 T2 G3 M2 ins. after 3; while Ñ1 D1.4.11 ins. after 3°;

292* पानभूमौ हरिश्रेष्ठः सीवासंदर्शनोत्सुकः।

[\$1 D2.5.8.10 T2 M2 Cr -मूर्मि (for -मूमी). B3 पानमूमि-मुपालियद (for the prior half). D1 सीता (for सीता-). N1 सीतादर्शन उरनुक:; B1.2 स सीता(B2 सीताया)दर्शनीत्मुक: (for the post. half).]

-Thereafter, \$1 D2.2.10 cont. 289*. Gz reads 1. 4 of 295* after 3.

4 V1 om. 4-5. Ś1 D10 om. 4. Ñ2 V2 (after 44 [first time]) B D6 transp. 4-5 and read after 5.8.44.— D2 कीडवा च (for कीडितेन). D5.8.11 परा: (for [ज]परा:). B6 D2.4 G2 कांता.— D3 पीतेन (for गी॰). Ñ2 V2 B D1.4.6.11 क्वांता गीतेन चापरा: D2 पानेन विहितापरा: D2 संगीतेन = चापरा.— N V3 B D1-3 T2 नृत्येन (for नृतेन). B2-4 D5 [ज]परा: कांता:; D2.2.2 [ज]परा क्वांत: (for ज़ित्र). V2 कांता: प्रमुखी रहयंते; D1 सुनृत्ये-

[103]

G. 5. 13. 5 धरजेपु मृदङ्गेपु पीठिकासु च संस्थिताः । तथास्तरणमुख्येषु संविष्टाश्चापराः स्त्रियः॥ ५ अङ्गनानां सहस्रेण भूपितेन विभूपणैः। रूपसँछापशीलेन यक्तगीतार्थभाषिणा ॥ ६ देशकालाभियुक्तेन युक्तवाक्याभिधायिना । रताभिरतसंसुप्तं ददर्श हरियूथपः ॥ ७

> नापरा क्यांता. —) Da -प्रवि- (for -विग्र-). Di.s. म परा: ; Ta तदा (for तथा). Ña Va B De प्रसुसा(Va सहसा)-स्तत्र योपित:(Bi De °ता:); Da पानविश्रहतापरा.

5 V1 D4 om, 5 (for V1, cf. v.l. 4). Š1 N1 (partly illeg.) D1-2,10,11 (Si D2,10 om, [hapl. ?] 500) read 5 after 5.8.44. Na Va B De transp. 4-5 and read both after 5.8.44. Vs alone repeating 506 after 5.8.44 (r.). - Na Va (first time) B De पणवेषु; Ti.s G Mi.a Ck सुरवेषु; Ct as in text (for स्रजेषु). $-^{\delta}$) D7.9 Ct चेलिकास (for पीठिकास). Ñ2 V2 (first time) B Dr.s.e.11 तथैव च (for च संस्थिता:). -After 5ab, Ba ins. :

293* करतालं करे कृत्वा काचित्सुप्वाप कातरा।

_°) Ñs B1,2.4 De M1 कुथास्तरण-; D1 सुसास्तरण-; T1 तदास्तरण- (for तथास्तरण-). —) T1 पर-; T3 [अ]पर-; M1.3 परा (for [अ]परा:). Sr D10 तथा तालांतरेषु चः Ña Va Bi-s Di-s.e.ii तथा(Dii गेंडु) तालीय(Di-s.ii °स)केषु चः B. तया सौधतलेषु च. -After 5, Da ins. :

294* अनेकेव्ववकाशेषु सुप्ता मद्विमोहिताः।

6 Na V B De read 6-7 after 5.8.9. - Ba स्त्रीगणानां (for अङ्गनानां). —) Si Da.10.11 विभूपितं (Du °तै:); Ña V B De समंततः (for विभूषणै:). Ds * * * * * मूपणै: . — od) No V B1.2.4 De बृतमालाप-(for रूपलॅंड्डाप-). Da युक्तं (for युक्त-). Si Da.s.10 -[ज]सिभाषिणा; Ñ2 V B1.6 D6 -[अ]चुवादिना; B2 -[अ]-जुनादिनाः G3 -[स]र्थभूषणा (for -[स]र्थभाविणा). Dit युक्ता गीतार्थमाषिणी (for d). Bs वृतं नानोपगीतेन सुगीतेनानुवादिनाः

7 Na V B De read 6-7 after 5.8.9. - 1) De देशकाले. St Di-1.10,11 -विसक्तेन; Ñi -[अ] सिसक्तेन; Ña V B De .:बिधिज्ञेन; Cm.g.k.t as in text (for -[अ]भियुक्तेन). —) B: मुक-; D: स्क- (for युक्त-). De -विधायिना (for -[अ]भि°). \$1 D10 स्कवाक्या-निभाषिणाः D1.8.4 युक्तवासा (D4 also काला)सिधारिणा. -After 7es, Dr. Gi ins.; De Mi ins. 1. 2-3 after 7; Ga ins. l. 1-3 after 7 and 1. 4 after 3:

े तासां मध्ये महाबाहुः शुशुभे राक्षसेश्वरः । गोष्ट्रे महति ग्रुख्यानां गवां मध्ये यथा वृषः ॥ ८ स राक्षसेन्द्रः शुश्चभे ताभिः परिवृतः खयम् । करेणुभिर्यथारण्ये परिकीर्णो महाद्विपः ॥ ९ सर्वकामैरुपेतां च पानभूमिं महात्मनः । ददर्श किपशार्दलस्तस्य रक्षःपतेर्गृहे ॥ १०

295* रताधिकेन संयक्तां ददर्श हरियथप: I अन्यत्रापि वरस्रीणां रूपसंलापशालिनाम् । सहस्रं युवतीनां तु प्रसप्तं स दद्शं ह। देशकालाभियुक्तं तु युक्तवाक्याभिधायि तत्।

[For l. 1, cf. 7°d. -- (l. 1) G1 Ck संयुक्तं (for °कां). G2 क्रीडित्वोपरतं मुप्तं (for the prior half). -- (1. 2) G2 -योवन- (for -संलाप-). D7.9 Ck.t -शायिनां (for -शालिनाम्). Ds रम्याणां रूपशालिनां (for the post. half). -(1.3) Ds G1 संददर्श ह; G2 मास्तारमजः (for स ददर्श ह). -- (1. 4) G1 -[अ]मिधायि च; G2-[अ]मिधायिनं (for -[अ]सिधायि तत्). % Ck: अन्यत्रापि वर°; सहस्रं युव°; देशकाला°; रतविरत°; अनन्तरं तासां मध्य इति पाङ्गः पाठः। एवं लिखितश्योकद्वयं विस्तृत्व गच्छति परः। अर्थस्तुक्तरीत्या । ; Ct: अन्यत्रापीत्यादि श्लोकद्वयं नव्याः प्रमादान्न पठन्तिः 🥸 🛚

—°) Ñ1 D2.7.9.11 G1.3 रताविरत-; Ñ2 V B1.2.4 D6 स्तोपरम-; B: बभौ परम-; D1.8.4 T: G: स्तोपरत-; Dio रतावरत-; Cv.r.m.g as in text (for रताभिरत-). Ñ1 T1 -संयुक्ता; D1 -संतप्त; D2 T2.3 G3 -संयुक्त; M1 -संसुप्ता; Cv.r.m.g as in text (for -संयुत्तं). र्रा रतावरतसंयुक्तं--After 7°, Ni ins. :

296* दर्शनीयं सुरेरपि। कन्दर्पनिलयं गेहं रावणस्य महीयसः। समसा * * संयुक्तं.

— d) Ti.3 -सत्तम:; Cr as in text (for -यूथप:). Si D1-4.10 राक्षसेंद्रं दृद्धं स:; Ѻ V B Ds राक्षसेंद्रं महावर्ल.

8 Cr folio missing from 8 up to 5.10.48. No V B De om. 8-9 here(cf. l. 9-12 of 274*). Na partly illeg. for 8°6, - 8) Da राक्षसाधिप: (for °सेश्वर:). —Śī Da.10 om. 8°-98. Bs om. 8°4. —°) Ms गुझानां (for मुख्यानां). —) Du Ga Ma(after corr. as in text) महावृष: (for यथा वृष:).

9 N2 V B De om. 9 here (cf. v.l. 8). S1 D2.10 om. 9° (cf. v.l. 8). —) Ds असन् (for स्वयम्). —°) D1.3.4.11 G1.2 महा- (for यथा).— d) D1.5-5.8 यथा (for सहा-). Dn वेष्टितोथ महागज: .

10 °) Du उपेतानां. Ña Vi Bas सर्वकाम (Ba °पान)-वशोपेतां; Va B1.4 De सर्वकामरसो (Va °गुणो)पेतां (B4

[104]

मृगाणां महिपाणां च वराहाणां च भागशः।
तत्र न्यस्तानि मांसानि पानभूमौ ददर्श सः॥ ११
रौक्मेषु च विशालेषु भाजनेष्वर्धभक्षितान्।
ददर्श कृपिशार्द्लो मयुरान्कुकुटांस्तथा॥ १२
वराहवार्धाणसकान्दिधसावर्चलायुतान्।
शल्यान्मृगमयुरांश्च हन्मानन्ववैक्षत्॥ १३

D6 °तं).—6) D1.3.4 ददर्श स:(D4 ह) (for महात्मन:). B4 पानभूमों महामना:.—D1.3.4 om. 10°d.—°) Ñ1 illeg. from पि up to हे in d. T2.3 G2 M3 हरि- (for कपि-).—d) B4 D6.11 गृहं (for गृहे).

11 °) D2.10 महिपीणां (for °पाणां). B2 तु (for च).

— °) G3 वसहाक * (for °हाणां च). Ñ2 V1 B D6 M1
सर्वेश: (for भागशः). Š1 (erroneously) पानभूमिं
महास्मन:.—After 11°6, B2 ins. (in brackets):

297* क्षचिच्छैलँरपीतानि स पानानि व्यलोकयत्। क्षचिद्रक्ष्यांश्च विविधान् .

—°) B: ततो (for तत्र). B: तस्य व्यस्तानि मांसानि.
—²) B: om. पान-. B: ददर्श किप्कुंजर:.

12 ") Śi Dano रोक्सेषु तु(Da*); Ñi Bs सौवणेंदु;
Bs कोर्सेषु च (for रोक्सेषु च). Vi विधानेषु (for विशालेषु).
—) Ñi [झ] * मक्षितान्; Bi (also as in text
[sup. lin.]) डयवस्थितान्; Diani च(Dii चु) संस्कृतां;
Dr. 10 [झ] च्य(Dio च) मक्षितान् (for [झ] चेमिक्षितान्).
— After 12 ", Vi ins.:

298* मांसराशीन्विनिक्षिप्तान्पानभूमा ददर्श सः। मयूरान्कुकुटांश्रेव शशानप्यर्धमक्षितान्।;

-After 12^{ab}, Ms reads 14^{cd} for the first time, repeating it in its proper place.

—°) V2 Ds.8 T G2 M3 हार- (for क्षि-). — d) B1.2 D8 T1.8 G2 सायूरान्; Cv.g as in text (for स°). V2 B2 D8 G2 कोइडांस (for कु°). T2 अपि (for तथा). V1 द्विजान्याद्वीनसांस्तथा.

13 Ñ1 partially illeg. for 13° .— °) B1 D1.4
T1.3 वाराह- (for व°). Ś1 D10 - सृगसंयुक्तान् ; Ñ2 V1 B1.3
D6 - वधी: सुकृता; V2 - वाधान्सुकृतान् ; B2 - सुकृतान्पृधान् ;
B4 - मांसान्सुकृतान् ; D1.6 - वाधीसुकृतान् ; D2 - सृगान्सुकृतान्;
D3 - वध्वान्सुकृतान् ; D5.7.9 - वाधीणसकान् ; T2 - गृधान्कुस-कान्; G1 M1 - गृधान्सुकृतान् (for - वाधीणसकान्). D11 वस्य वद्धाक्ष सुकृता. — 6) B2 दाव- ; D1-6.11 दसा (for दिव-).
B4 - सौवर्षकान् . Ś1 D10 - [क] न्वितान् ; Ñ2 V1 B1.2 D6.11 - [का] युतार्; B4 कपि; D3 - [का] श्रितान् (for - [का] युतान्).
—V1 (cf. 298*) B om. 13° - 14^d. — ° d) Š1 D1-6.6.10
प्रस्थान् ; D11 कन्यान् (for शक्यान्). D2 शक्षकान्ध्रगमायूरान्

क्रकरान्विविधान्सिद्धांश्रकोरानर्धभिक्षितान् । महिपानेकशल्यांश्र छागांश्र कृतनिष्ठितान् । लेह्यमुचावचं पेयं भोज्यानि विविधानि च ॥ १४

तथाम्ळलवणोत्तंसैर्विविधै रागपाडवैः । हारनृपुरकेयूरैरपविद्वैर्महाधनैः ॥ १५

G. 5. 14. 0 B. 5. 11. 19

(for °). D1.4 अभि- (for अनु-). S1 ददर्श किपकुंजर:; D2.10 हनुमान्य्रदगरंभ: (for "). V2 शूल्यांश्च सृगमायूरान्कु-करान्त्रिविधानवि.

14 V1 B om. 14^{abod} (cf. v.l. 13).—^a) Ѳ D7.9 T1 Ct फ़्कलान्; D1.4 क्रकचान्; D3 कुकुरान्; T² Cmp कुसरान्; Cm.g क्रक°; Ck as in text (for कुकरान्). D2 सिरांझ (sic); D7-9 खागांझ; T² क्रियांझ; T³ स्वय्छान्; G1 क्रखांल; Cg as in text (for सिदांस).—^b) D7.9 स्वरांल; (for चकोरान्).—T² om.; D5 reads in marg. 14°d. M² repeats 14°d here.—^c) S1 D10 चैव; D2 चेक-; Cv.m.g.k.t as in text (for ज्क-). S1 Ѳ D1-4.6.10 -सूल्यांझ; D11 -सूंगांझ; Cv.m.g.k.t as in text (for -सल्यांस).—^d) D7.9 छेदांस; D8 मेपांझ (for खागांस). S1 D2.10 -निश्चवान्). Ñ1 छा **** (illeg.) निश्चितान्.

-For 14 abed, Va subst.:

299 सिदांश्रकोरान्शशकान्त्र्यस्यांश्र महिपानि।

—Ñi illeg. for . —) B3 मद्यस् (for लेखास्). D3 स्तादु (for पेयं). D5.7-3 T2 G3 M1.3 लेखानुबावचान्पेयात्. —) S1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 फलानि; G3 भह्यानि (for भोज्यानि). D2 पेयं चोव्यफलानि च; D7.3 भोज्यानुबावचानि च. —After 14, S1 Ñ V B1.2.4 D1-4.4.10.11 ins.:

300* रागपाडवयोगांश्च विविधानस ददर्श हु।

ि श्रेट नाना- (for राग-). Si Dio -पांडव-; Bi -शाक्तिव-(for -पांडव-). Si Diio -संयुक्तान्; Ñi -युक्ताक्ष; Dii -शुक्तादि-(for -पोगांक्ष). Vi रसपाड्ससंयुक्तान्; Bi राक्सिंद्रोषभोगार्थ; Bi नानाभोगविशालांक्ष; Dii राक्से सङ्गयोगं च (for the prior half). Si Diio अवलेडान्(Dio "बान्); Ñi व्याले **; Vi स व्यालेखान्; Dii -विलीदान्स (sic) (for विविधान्स). Si Ñi Bi(after corr. as in text).2 Diio स: (for द).] —Thereafter, Ñi V B read 19° ; while Di reads

15 Si Da.10 read 15⁶⁵ after 18.—") Si V2 B1 D2.10 -[उ]पेतेंद्(B1 'तं); B2 -[उ]स्सेकेट् (for -[उ]तंसेट्). —") D3.7.2.11 Ct -सांडवै:; D5 T2.3 -पाडमै:; Cv.m.g.k as in text (for -पाडमै:). Si D10 विविधेतासवैस्तथा; Ñ3 G, 5, 14, 0 B, 5, 11, 19 L, 5, 6, 17

पानभाजनविक्षिप्तैः फलैश्च विविधेरिषि ।
कृतपुष्पोपहारा भूरधिकं पुष्यति श्रियम् ॥ १६
तत्र तत्र च विन्यस्तैः सुन्सिष्टैः श्चयनासनैः ।
पानभूमिर्विना विह्वं प्रदीप्तेवोपलक्ष्यते ॥ १७
बहुप्रकारैविविधेर्वरसंस्कारसंस्कृतैः ।
मांसैः कुश्चलसंयुक्तैः पानभूमिगतैः पृथक् ॥ १८

V B₂-6 De आझा(V2 अस्छां; De आसा)तकविभूषितै: ; B1 गुडेन सह मिश्रितं. —After 15^{ab} , 51 D2 read 19^{ef} , while \tilde{N}_2 De ins. 301^* . —V1 B om. $15^o - 18^b$; V2 om. $15^o - 16^b$. —°) D7.9 M2 सहा- (for हार-). —^d) D6 उपयुक्तेर् (for अपविदेश्

16 V1 B om. 16; V2 om. 16^{ab} (for both, cf. v.l. 15). —) Ds T2.3 G2 -भोजन (for नम?). D11 -निक्षित्तै:; T2 -विक्षेपे: (for -विक्षित्ते:). — Ñ1 illeg. from b up to रिष in d.—) D5 स्थूलेख; D8 विसलेर् (for फलेख). —) D2 भूत-; D10 स्थूत- (for इत-). —) V2 D2.3.5.7.8 T G3 अधिकां (for के). D11 पुष्पित- (for पुन्पति). Ñ1 illeg.; D1.6 अयं; D2.6 अया (for अयम्).

17 V1 B om. 17 (cf. v.l. 15).—a) D9 om. (hapl.) second तज्ञ. Ś1 Ñ V2 D1-4.6.10.11 दीसे (V2 D6.11 दीपे) ज्ञ कलघोते अ.—b) Ś1 Ñ V2 D1-4.6.10.11 विन्यस्त:; D6.7-9 सुलिए-; T2 G1 M1 संख्रिए:; T3 सुलिए: (for सुलिए:). G3 damaged from सनै: up to विवि in 18.6.—D11 om. 17.6—18.—d) D2.10 -लक्षते (for लक्ष्यते).—After 17, V2 reads 21.46.

18 V1 B om. 18^{ab} (cf. v.l. 15). D11 om. 18 (cf. v.l. 17). G3 damaged up to विवि in a (cf. v.l. 17).

—") V3 -प्रकार- (for वैर्.). Ñ1 बहुप्रकारसिवें अ. —")

D1.6 वृत- (for वर-). Ś1 -सत्कार- (for -संस्कार-). D6
असंस्कारससंस्कृते:. —") Т३ कलश-; Cm.g.t as in text
(for कुशल-). Ñ1 V3 D1.6 G2 -संसिवे:; D3 -संकृते:;

D6 -संक्षिते:; Cm.g.k.t as in text (for -संयुक्ते:). Ś1

D2.10 मतस्ये: कुशलिमि: सिवे:. —For 18°a, V1 B
subst.; while Ñ3 D6 ins. after 15°a;

301* सम्पन्नरूपैर्वेहुमिर्मासैः समुपपादितैः।

[\tilde{N} s Bs मांसैश्च(\tilde{N} s मांस *) समुपादितैः (sic) (for the post, half).]

-After 18, Si Dano read 15ab and Va reads 20ab.

19 M1 om. (hapl.) 19. Ñ2 V1 B om. 19^{ab}. Ŝ1 D2.10 read 19^{abod} after 21. D6 reads 19^{abod} after 300*.—^{ab}) D1-4.11 -[आ]सवा: ; D6.8 तथा (for अपि). S1 D10 सुरास्तत्र तथासवाज् ; T2 सुरा: कृतरसास्त्रथा (for ^b). Ñ1 प्रसक्षा विविधा दिव्या: ग्रुदा * *** (illeg.) सुरा:; V2 दिव्या:

दिन्याः प्रसन्ना विविधाः सुराः कृतसुरा अपि । शर्करासवमाध्वीकाः पुष्पासवफलासवाः । वासचूर्णेश्च विविधेर्मूष्टास्तैस्तैः पृथक् पृथक् ॥ १९ संतता शुशुभे भूमिर्माल्येश्च वहुसंस्थितैः । हिरण्मयेश्च करकेर्माजनैः स्फाटिकेरपि । जाम्बुनदमयेश्चान्यैः करकेरभिसंवृता ॥ २०

प्रसन्नाः सुरसाः शुद्धाश्च विविधाः सुराः. —Ñs V B read 19 ed after 300*. - ") Si Dio -माध्यीकान् ; Ña Vi B -माध्यीकं; Va Ti.s Ma -मध्योक-; Cv.m.g.k.t as in text (for -माध्वीकाः). 🏶 Cv.m.g: माध्वीका मधुना कृताः। (Cm मार्द्वीका इति पाठे द्राक्षाफलविकारा वा। "सृद्वीका गोस्तनी द्राक्षा " इत्यमर:) ।; Ck: मधुपादाना माध्वीका मधक-युष्पाद्यासवाः।; Ct: मधूषादानको साध्वीकः। द्वाक्षोपादानकः इस्यन्ये। मधुकपुष्पादिजः पुष्पासयः. 8 — d) \$1 V2 D10 -[आ]सवान् ; Ñ2 V1 B °वं (for °वा:). -- \$1 D2 read 19ef after 15ab. Bi reads 19ef in marg. - Ta -वासमाणेश् (sic); G1 °पूर्णेश् ; M1 वासेश्व°: Cv.m.g.k.t as in text (for °च्णेश्). Si Ñ Dio वासैश्च पूर्णेमिल्येश्व (D10 om. from मां up to 20"); V1 वासेश्व पूर्णेश्व मांसेश; B D1-4.6.10.11 वासे (B1.2 also in marg.].4 गंधे)श्र्णेश्र मास्यै (Bs मांसै; Ds वासै)श्च. —Gs damaged from 19' up to भू in 20°. —) \$1 Ñ1 D2.11 विविधेस्त:; Ñ2 B Ds.s विविधेश्च; V1 च माल्येश्च; Ds.s T2.3 G2 Ms.s Cm.g दृष्टास्तेस्ते:; Ck.t as in text (for सृष्टास्तेस्ते:). D1.4 ध्येश्च विविधैः पृथक् .

20 Die om. 20°, Ga damaged up to + (for both, cf. v.l. 19). Vz reads 20° after 18. —) Ñi B1.8 D1.4.6 समंताच् ; B2 समस्ता (for संतता). —) D8 सु- (for च). Ñ1-संज्ञकै:; D11 सज्जितै: (for -संस्थितै:). Ś1 Ds पुष्प(Ds बहु)माल्येश्व सजितै: ; Ñ V B De मध्ये(Ñs Vi Bi भक्षे)श्र विविधैस्तथा(Bi °दा); Dio माल्पेश्च 🕬 सज्जितै:. 8% Cv: सन्ततेति। अस्यानन्तरं हिरण्मयैरित्यादिः प्रथमान्तश्लोको द्रष्टस्य:. क्ल —After 20°6, Ñ2 V1 B D6 read 22 and \$1 Vs Ds-4,10,11 Ts read 20cde/ after 22; Ñ1 reads 20cdef after 302*. D1 reads 20cdef after 21. - ") D1.3.4 स (for च). S1 D2.10 Ms विविधेर्: Ba Dr. व कलशेर ; Ba चपकेर ; Da सुकृतेर ; Ta करणेर (for करकेर्). - ") Ds करके: (for भाजने:). Si Dio राजतेर् (for स्काटिकेर्). D1.3.4 transp. भाजनै: and स्काटिकेर् B: तथा (for अपि). —) Ni T: [अ]पि (for [अ]न्यैः). —') Ta करणेर्; M1 कनकेर्; Cg.t as in text (for करकेर). V2 उप-; D1.3-5,11 G1.3 आपि; Cg as in text (for आमि-). Śi D:.5.8,10 Te Ge Me -संवृतां(Śi D:0 °तान् ; Ta °तं); Ña De -पूरितै: ; V1 -पूजितै: ; D1 संवृतै: ; Da.4 संभूत:; Cm.g as in text (for संवृता). B1 शात-

[106]

राजतेषु च कुम्भेषु जाम्ब्नद्मयेषु च । पानश्रेष्ठं तदा भृरि कपिस्तत्र दृद्र्यं ह ॥ २१ सोऽपश्यच्छातकुम्भानि शीधोर्मणिमयानि च । राजतानि च पूर्णानि भाजनानि महाकपिः ॥ २२ क्रचिद्र्यावश्रेपाणि कचित्पीतानि सर्वशः । कचिन्नैव प्रपीतानि पानानि स दृद्र्यं ह ॥ २३

कुंभमयंस्तथा (also सरकेरिय प्रिते: in marg.); B. कलरी (B. °नके)रिभिप्तितै: ; B. कलरीरिय प्रितै: . — After 20, Ds reads 25.

21 V2 reads 21^{ab} after 17.—^a) Ñ2 V1 B1 (marg.),2-a De राजतेरथ(B2 °पि) कुंभेश्व.—^b) Ñ2 V1 B2-a De राजतेरथ(B2 °पि) कुंभेश्व.—^b) Ñ2 V1 B2-a De रातकुंभमयेरतथा.—^c) D1.2.10.11 पानं केखं; D5.7-9 M1 Ck.t पानकेखं (for पानकेखं). Ŝ1 Ñ1 V2 D1-5 T2 G1 M1 तथा (for तदा). Ñ2 V1 B De पानभूमिं तदा(Ba यथा) कीणां; D7-9 पानकेखं तथा(D3 तदा) भूमिं.—^d)D8 T2 M1.3 स:; T1 हि; G3 damaged (for ह). Ŝ1 V2 D1-4.10.11 द्दंश हि(D3 किप) यूथप: Ñ V1 B De ददशं किपकुंजर:.—After 21, Ŝ1 D2.10 read 19^{abcd}; while D1 reads 20^{cdsf} (owing to om. of 22).

22 D1 om. 22. Ñ: V1 B De read 22 after 20°6.

— ") V2 De हात- (for ज्ञात-). Ś1 Ñ D2.4.6.10.11
-कोंभानि. — ") Ś1 D10 कपिर्; B1 D2.4-9 सीधोर्(B1 [before corr.]सिन्नार-); B4 संवोर् (sic); D3 सिन्धेर् (sic); Cm.g as in text (for ज्ञाधोर्). — ") Ñ: D7.9 तानि तानि (for राजतानि). Ś1 D10 रम्याणि; V2 D2.11 सुख्यानि (for पूर्णानि). — For 22°°, Ñ1 subst.:

302* भाजनानि विवित्राणि शयनान्यासनानि च । नानाफलसम ** न्यपतीतोन्यनेकशः । तत्रापञ्चत्कपिश्रेष्टः सम ** * स्मजः ।

-Thereafter Ni reads 20°des.

-After 22, S1 V2 D2-4,10,11 T2 read 20cdef.

23 °) Ts G2 अल्प-; Cm.t as in text (for अर्थ-).
Si V2-[अ]वहोषेण; Bs-[अ]वहोष्टानि; Cm.t as in text (for -[अ]वहोषाणि). —) D7.9 [अ]होपतः (for सर्वेशः). —) D2 [प]वहे Gs [प]प (for [प]व). B2 च (for प्र-). Ñ2 V1 B1.5.4 D6 कविच नैव (B1 व्लिनेश्व) पीतानिः D11 कविकेव प्रतीतानिः —) Si D10 पानानि प्रेक्षते स्म सः Ñ1 B4 स पानान्यवलोकयतः V2 B1.5 D1.5.6.8 स पानानि स्प (D6 वि)लोकयतः B2 भाजनानि व्यलोकयतः D2.11 पानानि व्यवि (D11 सम) हो कव्यतः

24 D1.3 om. 24. Ds transp. ⁶⁵ and ⁶⁶. — 6) Bs भोज्यांश; D7-9.11 G1 M2.3 मसांश; Cg as in कचिद्रक्ष्यांश्र विविधानकचित्पानानि भागशः । कचिद्रनावशेषाणि पश्यन्यै विचचार ह ॥ २४ कचित्प्रभिन्नैः करकैः कचिदालोडितैर्घटैः । कचित्संप्रक्तमाल्यानि जलानि च फलानि च ॥ २५ शयनान्यत्र नारीणां शून्यानि बहुधा पुनः । परस्परं समाश्चिष्य काश्चितसुप्ता वराङ्गनाः ॥ २६

G. J. 14. o B. J. 11. 29 L. S. 6. 28

text (for भह्यांश्.). — b) Ds सर्वशः (for भागतः). Si Dio पानानि विविधानि च; Ñ V B D2.6.21 पानानि च(B1 निपातानि; D11 पातनानि [corrupt]) क्रचित्कचित्; D7.0 क्रचित्पानं विभागतः. — G2 mostly damaged for 24°d. — b) Si Ñ1 D7-10 T1.3 क्रध- (for अ.स.). G1 क्रचिद्वानिविधाणि. — M1 सः (for ह). D2.11 क्रिकुंजरः (for विचचार ह). Si Dio सोपइयस्किपिकुंजरः; Ñ1 पद्यन्स क्रिपकुंजरः. — For 24°d, Ñ2 V B De subst.:

303* फलानि चार्धेरोपाणि क्रचिशि:रोपितानि च ।

[V_2 [अ]य- (for [अ]ਪੰ-). \tilde{N}_3 V_1 किंचिन् (for कथिन्).]

-For 24, D4 subst.:

304* इचित्रमिश्वैः सरकैः इचिरपीतानि सर्वेतः। कचित्रैव प्रपीतानि स पानानि व्यलोकयत्।

25 Ñ1 om. 25-26^{ab}. D7.9 om. 25. Ds reads 25 after 20. — b) Ds प्रसिद्ध: D11 प्रसिद्ध: (for प्रसिद्ध:). D1 सरके:: T3 करण: (for करके:). V2 कविदिश्चेश्व रारके:: — b) S1 V2 D1-4.10 आरोपितेद; M1 आलोकितेद; Cv आलोलितेद (for आलोकितेद).

-For 25 4, Ña V1 B De subst. :

305* कचित्प्रभिन्नान्करकान्कचिदाछोडितान्यटान्।

[Bi कवित्यभित्रकल्यान् (for the prior half).]

—°) B1.2 संयुक्त-; T2 संवृक्त-; Cv.g as in text (for संयुक्त-).—^d) S1 D1-4.10.11 फहानि च ज्ञङानि च; Ñ2 D6 विविधानि फहानि च; V B1.2.4 फहानि (B2 om. hapl.) विविधानि च.—After 25, Ñ2 V1 B D6 ins. l. 2 and 4 of 309*.

26 Ñ1 om. 26° (cf. v.l. 25). Ñ2 V1 B D6 om. 26 - 28. —°) D2 च (for [आ]अ). —°) Т3 M3 शुआणि; Cm.t as in text (for शून्यानि). Ś1 V2 D2.10 शुखा(V2 शुमा)नि विविधानि च; D1.2.4.11 शून्यानि विविधानि च. № Cm: शून्यानि बहुधा पुनर्रात पाट:। शून्यानि पतिशून्यानि २ —°) D2.11 समालियः D5.5 समास्थितः (for समाश्चित्य: (for चराङ्गनाः). D2 काचित्सुसा वरांगना.

G. 5. 14. 0 B. 5. 11. 30 L. 5. 6. 28 काचिच वस्त्रमन्यस्था अपहृत्योपगुद्ध च । उपगम्यावला सुप्ता निद्रावलपराजिता ॥ २७

तासाम्रुच्छासवातेन वस्त्रं माल्यं च गात्रजम् । नात्यर्थं स्पन्दते चित्रं प्राप्य मन्दमिवानिलम् ॥ २८

चन्दनस्य च शीतस्य शीधोर्मधुरसस्य च । विविधस्य च माल्यस्य पुष्पस्य विविधस्य च ॥ २९

27 Ña Vi B Da om. 27 (cf. vl. 26). — a) Gi
Ma काश्चिच् (for काचिच्). — b) Ga damaged from
v up to डा in c. Da -मृद्धा च; Gi Mi -मुद्धा ताम्; Ct
as in text (for -मुद्धा च). Da Ta Ma Ck अभित्र (Ta
अपस्) त्योपगुद्धा तां; Ti.a Ga Ma स्वपंत्याः परिधाय च.
—For 27 ab, Si Ñi Va Di-6,10,11 subst.:

306 काश्चिद्नयोन्यवस्त्रान्तमपकृष्योपगुद्धा च।

[Vs काचिद; Ds.10 कचिद (for काक्षिद). D11 अपदृदो-(corrupt) (for कुल्य). Ši Ñi D10 [अ]व(Ñi [अ]प)-एए; Ds [अ]वगुद्ध (for [अ]पगुद्ध). Vs उपगुद्धोपकुल्य च (for the post. half).]

—°) र्रा शि Vs D1-4.10 Ms अभि(Ds परि; Ms उप)-स्ता; T1.3 Ms आहत्य च; Ts Gs उपगृद्धा; Gs अभिगस्य; Ct as in text (for उपगस्य). र्रा D1.3.4 Ts [अ]क्ला:; Ts [अ]परा (for [अ]क्ला). शि D10.11 Ms अभि(Ms उप)स्तावलाः सुता; Ds उपगस्यावलाः सर्वा; Ms आहत्य चावलाः सुता. — °) Ds -वश- (for -वल-). D1.3-5 Ts Ms.s -पराजिताः (for °जिता). र्रा शि Vs D10 निद्रावशपरा-जिताः (शि व्यवाः; Vs °यवा).

28 Ñs V B De om. 28 (for all except Vs, cf. v.l. 26). For 28, cf. l. 3-4 of 260*.—*) Ds नि:भास-(for उच्छास-).—*) D1.5.11 T1.3 G1.8 वद्धा-(for बज्जं). Śī Ñī D2.6.10.11 T3 गात्रमं (for अम्). % Cm.g.t: गात्रजं गात्रस्थम् . % —°) Śī रसर्थं (sic).

29 °) Ds [प्]च (for च). Śi Ñ V B Di.a (marg.).2.4.10,11 दिव्यस्य (for द्यीतस्य).— °) Ñ V B & Di-a Ct सीयोर्; Mi च द्यीयोर् (hypm.) (for द्यीयोर्). Т॰ मधुमयस; Cv as in text (for "रसस्य). Bi सीयोज्ञ मधुरस्य च.—Bi om. 29°—30°. De om. 29°—30°. Ñi Di.z.4.11 transp. ° and °.— °) Bs D4 om. च. Gi पुष्पस्य (for माहयस्य).—After 29°, D3 ins.; Ši V2 D10 subst. l. 2 for 29°, while Ñi Di.z.4.11 ins. l. 1 after 29° and l. 2 after 29°:

307*

प्रथितस्य शुभैः करैः।

कर्प्तस्य तथाध्यस्य.

बहुधा मारुतस्तत्र गन्धं विविधसुद्रहन् । स्नानानां चन्दनानां च धूपानां चैव मूर्छितः । प्रववौ सुरभिर्गन्धो विमाने पुष्पके तदा ॥ ३०

क्यामावदातास्तत्रान्याः काश्चित्कृष्णा वराङ्गनाः। काश्चित्काश्चनवर्णाङ्गयः प्रमदा राक्षसालये ॥ ३१

तासां निद्रावश्चत्वाच मदनेन विमूर्छितम् । पिबनीनां प्रसुप्तानां रूपमासीद्यथैव हि ॥ ३२

[(l. 1) Dn करै: शुभै: (by transp.).]

— d) Bs.4 फलस्य; Ds T1.8 Ms धूपस्य; G1 मांसस्य (for पुष्पस्य). D1 च फलस्य (for विविधस्य).

30 B1 om. 30° of (cf. v.l. 29). Ñ2 V1 B2-4 D8 om. 30° of (for De, cf. v.l. 29). —°) \$1 D1-6.10.11 वस्व; V2 प्रवरो (for बहुधा). D5.7-9 T2 M2 तस्य (for तत्र). —°) T M1.2 उद्धमन् (for °हन्). —° of G3 damaged for खानानां चन्द. V2 D1.4 माल्यानां; B2 मालानां; B3 पुष्पाणां; B4 गंधानां; D5 M8 Cg रसानां; T2 मधूनां; G1.2 M1 पानानां; Cv.m as in text (for खानानां). T2 पानानां (for धूपानां). \$1 D10 च स; D2 स च (for खेन). D6 म्लानानां च धूपानां सुगंधीनां चैव मूलिंत: ※ Ct: 'खानानां चन्दनानाम् दित पाठे खानाहंचन्दनानामिसथंः
— of V2 वनो च; B2 प्रवरो (for प्रवनो). Ñ2 V1 B D6 वायुर (for गन्थो). —′) \$1 Ñ2 V1 B2 D5 T2 तथा (for तदा). D11 विमाने पुष्पकेषु च. —After 30, D6 reads 33° of

31 Ñ2 V B D6 om. 31 and 32 here, cf. l. 1-2 of 274* and l. 1-2 of 258* respy. —) D1.4 - [अ] वदाता (for °दातास्). Ñ1 D2.11 सुसान्या; D1.4 काश्चिष्ठः D3 *** (for तत्रान्या:). S1 D10 इयामावदाता सुसान्याः & Cg: बदाता अवदाता:। भागुरिमतेनाह्रोप:। ग्रुआ इत्यर्थः. & —) D2.10 काचित् (for काश्चित्). D2 सुसा (for कृष्णा). D2.10 वरांगना (for °नाः). D1 काश्चित्कृष्णांवरा ततः; D4 रक्तकृष्णांवराननाः; D11 काश्चित्कृष्णांवराननाः. —) D10.11 काचित् (for काश्चित्). D10 कनक- (for काञ्चन-). Ñ1 स्वांग्यः; D3 व्यर्णांगाः (for -वर्णाक्यः).

32 Ñ v B De om. 32 (cf. v. l. 31). — b) St D1-3.10.11 M1 च; Ñ1 स-; De om. (for वि-). — d) Gs damaged for मासीश. Ñ1 च; D2.10 तत् (for हि). St रूपमासीतथैव तत्; D1.11 रूपमासां तथैव तत्; Ds रूपमासीश्चया तथा; De रूपं तासां तथैव तत्. % Cg: तासामिति। चकारोऽप्यथंक:। निद्रापरवशानामि तासां रूपं प्रसुप्तानां पिश्चनीनां रूपमिव स्म्यमासीदित्यथं: %

एवं सर्वमशेषेण रावणान्तः पुरं कियः । ददर्श सुमहातेजा न ददर्श च जानकीम् ॥ ३३ निरीक्षमाणश्च ततस्ताः स्त्रियः स महाकिषः । जगाम महतीं चिन्तां धर्मसाध्वसशिक्कतः ॥ ३४ परदारावरोधस्य प्रसुप्तस्य निरीक्षणम् । इदं खलु ममात्यंर्थं धर्मलोपं करिष्यति ॥ ३५ न हि मे परदाराणां दृष्टिविषयवर्तिनी ।

33 De reads 33° b after 30.—°) T2 अहोपं वै; G1 विशेषेण (for अहोपेण).— b) D1.4 राक्षस- (for रावण-)..V1 T2 -[अं]त:पुरे (for °रे).—De om. 33° - 34.—°) \$1 D2.7.8-11 दर्श स; Ñ1 D3 स दर्श; Ñ2 V B अन्वियेप; G3 M1 दर्श च (for द्रशं सु-). B3 D5.11-तेजा; D3 -वीरो (for -तेजा).— b) \$1 D10 मेथिसी व दर्श च; Ñ V B न चा(B4 चा)पश्यस्स(Ñ2 V1 B4 °त) जानकी; G1 जानकीं न दर्श इ.—After 33, D1.2.4 ins.:

308* स च तां चिन्तयामास कपिर्वृद्धिमतां वरः।

—Thereafter, all the above MSS. cont. (om. [hapl.] l. 2-3), while \hat{S}_1 \hat{N}_1 V_2 $D_{2.10.11}$ ins. after 33, whereas \hat{N}_2 V_1 B D_6 ins. l. 2 and 4 after 25:

309* फलानि चावशेपाणि माल्यानि विविधानि च।
मृदितान्यपविद्धानि गन्धवन्ति दद्दर्शसः।
बहूंश्च विविधान्भक्ष्यान्फलानि विविधानि च।
स्रजश्च विविधाश्चित्राः प्रकीर्णाश्च ततस्ततः।

[Śi Dio om. l. I-2. —(l. I) V2 स- (for च). D2 [अ] भे- (for [अ] ब-). —(l. 2) Ñi V2 [अ] परिविद्धाल (hypm.) (for [अ] पवि°). Ñi Vi B De तथेव च (for ददर्श स:).—(l. 3) Vi मुबहून (for बहुंख).—After l. 3, Ñi ins.:

309(A)* * : नि गन्धवन्तीनि वसन्ति च म : : : ।

—(1.4) B_3 विप्रक्षीणांक्ष (for विविधाशिक्षाः). D_3 प्रतिकीर्णास् ; D_4 प्रविकीर्णास् (for प्रकीर्णाक्ष). \tilde{N}_2 V1 $B_{1.2.4}$ D_6 विप्रकीर्णा ददशं सः(B_4 ह); B_3 विविधाः प्रदर्शं ह (for the post. half).

34 De om. 34 (cf. v.l. 33). Ñ2 V1 B om. 34^{ab}.
—^{ab}) D2.3.5.7.8 निरीक्ष्यमाणञ्. G1 तु (for च). T3
Ms तदा (for ततस्). V2 निरीक्ष्यमाणस्ताः सर्वाः (for ^a).
V2 D11 स्थिय (for ताः स्थियः). D1 सु-; D2 T1,2 च
(for स). D7 ताः स्थियः शुभदर्शनाः(शुभदर्शनाः [in marg.] (for ^b). Ñ1 समंतातु निरीक्षन्वे वरनायों महाकिप:.—D4 om. 34^{cd}.—^a) D5.7.9 G1.2 M2 शंकां (for सिन्तां). V1 B जगामाथ तत्तिश्चतां.—^d) D3 अथ (for भरी-). Ŝ1 D10 -विध्वंस-; Ñ2 V1 B1.2.6 -संकर-; Cm.g.k.t as in text (for -साध्वस-). B3 हन्मान्मारतास्माः

अयं चात्र मया दृष्टः परदारपरिग्रहः ॥ ३६ तस्य प्रादुरभूचिन्ता पुनरन्या मनिस्तनः । निश्चितैकान्तिचित्तस्य कार्यनिश्चयदिर्शिनी ॥ ३७ कामं दृष्टा मया सर्वा विश्वस्ता रावणिश्चयः । न तु मे मनसः किंचिद्वैकृत्यग्रुपपद्यते ॥ ३८ मनो हि हेतुः सर्वेपामिन्द्रियाणां प्रवर्तने । ग्रुभाग्रुभास्ववस्थासु तच्च मे सुन्यवस्थितम् ॥ ३९

G. 5. 14, 60 B. 5. 11, 42

-After 34, \$1 N1 V2 D1-s,10,11 ins.; while De subst. for 34,86:

310* स बुद्ध्या चिन्तयामास कपिबुँद्धिमतां वर:। [Śɪ Dz स्व-; Dzo मु- (for स). Ñz मतिमतां (for बुद्धिमतां).]

35 D4 repeats 35^{ab}(var.) after 36^{ab}.—^a) D2 परराजा- (for परदारा-). D2 -[आ]वस्दस्य (for -[आ]वररायस्य).—^b) B D2.6 सु(B2 सु [sup. lin.]) सस्य च (for प्रसुसस्य).—After 35^{ab}, Ñ1 ins.:

311* तस्य राक्षसराजस्य रावणस्य दुराध्मनः।
— N N V1 B - लोपो; V2 - लोपि; De - लोपे (for लोपे). N V B De मविष्यति (for करि°).

36 °) V2 M1 -दारेषु; Cg.k.t as in text (for -दाराणां). — °) Ñ2 V B1-2 De दुद्धिर (for दक्षिर्). Ba दुद्धिविषमवित्तां. — After 36° , Da repeats 35° (var.). — °) Ñ1 V2 D1.2.6.10.11 सद्य; D3 G2 चार्य (for चात्र). S1 स्थ सोच मया दक्ष: T2 सर्थ चात्र महाएष्ट:. — °) V2 D1.4 -दारा- (sic) (for -दार-).

37 Si Dio om. 37 - 38³. — 6) Di.4 स्वयमेव; Di.2.11 पुनरेव (for पुनरन्या). Ñi V Bi-2 Do पुनरेव महा(Bi पमा)रमनः (for 6). Bo तस्य चापि महाचिंता वस्य सुमहात्मनः. — 7) Di.4.11 निष्टितैकस्व (Dii कांत)-; Di निष्ठा त्वेकांत-; Da त्यानैकांत- — 8) Bi -निष्य (for निश्चय-). Ñ V B Di-4.6.11 व्यक्तिनः (for -द्शिनी). — After 37, Ñi ins.;

312* हन्मतोऽतिवीरस्य विद्वितस्य महात्मनः।

38 Si Dio om. 38⁴⁸ (cf. v.l. 37). Ds transp. 38 and 39.—") B2.4 Ds.a.ii रष्ट्रा (for रष्टा).—") Ñi D1.4 विवसा; Ñi V B1-8 De विस्तरह; B4 विविधा (for विश्वस्ता). Vs D2.2.ii विवसा(V2 विधा)भरणा: (V2 ण) स्थिय:.—") Ñi V B1.3.4 D3.6.ii स; T1.3 G3 M3 हि (for तु). Ñi D7.9 T2 सनसा (for क्:).—") Si Ñi V1 B D2.6.io वैस्त्यम् (for वैक्स्स्म्). Si B2 D2.io सिप जायते; Ñi V2 D1.2.4.ii "जायते; B5 क्रम्यते; B4 भारत्रित (for उपप्रयते).

39 Ds transp. 38 and 39.—4) Ši Die हि (for च). Вз तन्मनस्तु स्ववस्थितं; Ds. तस्म मे शुस्यवस्थितं.

G. 5. 14. 61 नान्यत्र हि मया शुक्रेंका बैदेही परिमार्गितुम् । स्त्रियो हि स्त्रीप दश्यन्ते सदा संपरिमार्गणे ॥ ४० यस्य सत्त्वस्य या योनिस्तस्यां तत्परिमार्ग्यते । न शक्यं प्रमदा नष्टा मुर्गीषु परिमार्गितुम् ॥ ४१ तदिदं मार्गितं तावच्छुद्वेन मनसा मया।

रावणान्तःपुरं सर्वं दृश्यते न च जानकी ॥ ४२ देवगन्धर्वकन्याश्च नागकन्याश्च वीर्यवान् । अवेक्षमाणो हनुमानैवापस्यत जानकीम् ॥ ४३ तामपञ्यन्कपिस्तत्र पञ्यंश्वान्या वरश्वियः । अपऋम्य तदा वीरः प्रध्यातुम्रुपचऋमे ॥ ४४

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे नवमः सर्गः ॥ ९॥

40 Si Die om. 40-41. -) Ña B De चान्यंत्र (for [अ]न्यत्र हि). — b) Ds मैथिली (for वैदेही). — Dir om. (hapl.) 40°-41. Bi reads 40°-41 in margin. — a) Ba सदसत्-; Di.(सर्वदा; Da सदैव; Mi स्त्रीणां सं-; Cg.t as in text (for सदा सं-).

41 Si Dioni om., 41. Bi reads 41 in marg. (for all, cf. v.l. 40). - B2 बद्धस्य (for सत्त्वस्य). B. यस्य यस्यां मनो बुद्धिस् - ") D. सः G. तु (for तत्). Ñ1 V2([marg.] also as in V1) D4.5.9 G1 Ck.t -मार्गते; Ñs V1 Ba.s Da.e.s Gs -सृत्यते; B1 -तुब्यते; B4 -दश्यते (for नामधेते). 💛) Ñ V B D1.2.4.6 Ta Ga Ma जनया; Ck.t as in text (for शक्य).

42 °) V2 D11 M1 मार्गितुं (for °तं). V2 सम्यक् G2 यावच् (for तावच्). - (8) D4(after corr. as in text).8 बुद्धेन (for बुद्धेन). Ñ: V1 B D6 विशुद्धेनांतरा-त्मना --) Va सम्यक् , Ba तानद् (for सर्व). Da [अ] त्र Ta हि; Ga Mi तु (for च). Da नाम दश च मैथिली.

43 Ba Da om. 43 - 44. Die(hapl. ?) om. 43. Ñi illeg. from गन्ध in " up to गक in ". — ") Ñ1 च सर्वशः Ñs V Bi.s.a तथेव च (for च वीर्यवान्). —°) Ts अन्वीक्ष-माणो (for अवे°). Na V Bi.s.e यक्षराञ्चसकन्याश्च. — d) Si Vs Di-4.11 च (for [पू]व). Di.s.4 G2.3 पश्यतिः Cg as in text (for [अ] पश्यत). Ña V1 B1.2.4 दश्यते न च(Ѻ Bº तु) जानकी: & Cg: अपस्यत अपस्यत् & -After 43, Ña ins. 1. 9-12 of 313*.

44 Bs De om.:44 (cf. v.l. 43). Ñ2 Vi Bi,2.6 om. 44.—") Śi Dio तामपर्यन्कवित्तन्न.—") Śi Dio अपि; Vs D1,3,4,11 चापि; Ds चाय (for चान्या). Ñ1 Dia प्रा:; V2 Di.3.4 [अ]प्रा:; D2.10 पर- (for चर-). —°) Do अवकस्य; Gi Ck अपक्रांतस; Ct as in text (for अपक्रम्य). \$1 Ñ1 V2 D1-6.10.11 ततो दीन: (for तदा बीर:). —) Ši Ñi Di संघातुम्; V2 D2-4.10 संध्यातुम्; Ds.7-9 Mt.9 प्रस्यातुम्; Dn संध्यायाम् (for प्रध्यातुम्). - After 44, Si Ni V2 D1-4.10,11 ins.; while Na ins. only 1.9-12 after 43:

313* भोज्यै: स पौरोगवशास्ट्रहै: पानैरुदारैश्च विरम्यमाणम् ।

दृष्टा प्रसप्तं प्रमदाजनं तं प्रहृष्टरोमा प्रवगो यभूव। तमुग्ररूपं स जलाम्बरोपमं [5] प्रहृष्ट्रमुत्सिक्तमभीतचारिणम् । रहोगतं रावणमुखदर्शनं ददर्श घोरं हनुमान्महाकपि:। स शर्वशीं प्रेक्ष्य बहुप्रयाता-मपश्यमानी जनकात्मजां च। [10] स्वीव्रकारी मतिमान्विमाना-दवारुरोह स्वरितोऽध तस्मात ।

[(1. I) Si भोगेश; Dano भोज्येश (for भोज्ये: स). ...(l. 2) \$1 Dio महासुगंधै:; Dii विरम्यमाण: (for "णम्). —(1. 3) Ds 哥 (for 南).—(1. 4) Ñ1 *** (for प्रहष्ट-). -(1. 6) Ñi अ * *; V2 D1.3.4.11 अतीव- (for अमीत-). —(1. 7) D4 -रूपं (for -दर्शनं). —(1. 8) D1.3 सुमहान्; Da सुक्कः (for हनुमान्). - Ve om. l. 9 - 12. —(l. 10) Ñ1 *; D1.4 ता; D11 इव (for च). —Ñ1 om, l. 11-12. -(l. 11) \$1 No D1.4.21 H (for H.). 一(l. 12) D1.4 च (for St).]

-After 44, D5.7-9 S ins.:

314* स भ्यस्तरपुरं श्रीमान्मारुतिर्यक्षमास्थितः। भापानभूमिमुत्सुज्य तद्विचेतुं प्रचक्रमे ।

[(1. 1) Ds Gs सत्वर:(Gs °रं); Dr-9 सर्वतः; Т2 तत्परः ; G1 M1.2 Cm तस्परं; M2 Cg तु परं (for तस्परं). --(1. 2) 'Da पानभूमिं समुत्सुज्य (for the prior half). D7.9 T2 G1 Mi तां विचेतुं ; Ds विचेतुं च (for तदिचेतुं). Ds उपचक्रमे (hypm.) (for प्रचक्रमे). Ma विचेतुमुपचक्रमे (for the post. half).]

Colophon. - Ns V1 B De reads colophon after 5.10.5. — Sarga name: Si रावणपानमूमिवर्णनं; Ñi रावण-शयनपानसूमिवर्णनं; Ѻ De सीता वेषणा De °णे)हनुमर्खिताः Va D1.2.4.11 पानसूमिवर्णनः(Va Da °नं); Da प्रसदादर्शनः; Dio रावणसूमिवर्णनं. -- Sarga no. (figures, words or both) : Si Ñi Di.2.4.10,11 om.; Ña Vi Bi.2.4 De 15; Va 5; Ba 13; Da 14; Da.7-9 S 11. -After Colophon, Da concludes with श्रीकृत्य:; while G concludes with श्रीरामाय नमः.

स तस्य मध्ये भवनस्य वानरो लतागृहांश्वित्रगृहान्त्रिशागृहान् । जगाम सीतां प्रति दर्शनोत्सुको न चैव तां पश्यति चास्टर्शनाम् ॥ १

स चिन्तयामास ततो महाऋषिः प्रियामपश्यत्रघुनन्दनस्य ताम् । धुवं जु सीता स्रियते यथा न मे विचिन्वतो दर्शनमेति मैथिली ॥ २

सा राक्षसानां प्रवरेण वाला स्वशीलसंरक्षणतत्परा सती ।

10

D10 begins with ॐ; M_2 with श्रीरामाय नम: 1 Cr missing for st. $1-4^{\delta}$ (cf. 5.9.8). — $^{\alpha}$) \tilde{N}_2 V B D6 तत: स (for स तस्य). \hat{S}_1 D1.2.4.10.11 बीरो (for सभ्ये). \hat{N}_2 V B D6 T1.3 \hat{M}_3 मारुतिर; D2-9 G1 सैन्यितो (for बानरो). \hat{N}_1 तत: स बीरो भवनानि बानरो. — $^{\delta}$) B2 निशम्य; D6 दिशो मुहान्; D10 निशामुहं; T1 G2 M_2 दिवामुहान्; T3 महा°; G1 Ck लता°; Cm.g.t as in text (for निशामुहान्). B1 लतामुहं चित्रमुहं तथेव च; D11 लतामुहंति निशाम जगाम. — After $1^{\alpha\delta}$, \hat{N}_1 (partly illeg.) ins.:

315* स्वशीघ्र ** मतिमान्विमाः पुरा पुरो * शरेत : तस्मतः।

- —°) V1 B1.2 विचित्यः B3.4 D6 विचित्यः D11 om. (for जगाम). D6 दर्शनोत्सुकां.— °) D3 [अ]पि (for [प्]अ). Ñ2 V1 B D6 ऐश्रत (for पश्यति). G1 चारुदर्शिनीं.
- 2 °) V2 D11 om.; D9 सं- (for स). S1 Ñ1 V2 D2.10.11 महाकपिस्तदा; V1 B महाकपि: प्रियाम् (for ततो महाकपि:). °) S1 Ñ V2 D2.3.6.3.10.11 T2.3 रघुनंदनस्य (for °नस्य ताम्). V1 B अ(B3 स)वी(B2 °वे) इयमाणो रघुनंदनस्य (B2 °नस्य तां). ※ Cv: रघुनन्दनस्य तामिति पाठः. ※ °) S1 Ñ V B D1-4.6.7.9-11 T1 G1 Ct न; D8 G2.3 M1 तु; T2 M3 हि (for नु). D7.9.11 T1 Ct प्रियते; T3 दियते; Cv.m.g.k as in text (for ज्ञियते). S1 D10 प्रण(D10 °य)ता तथा मे; Ñ2 B1.3 D2.6 प्रियते य(D2 त)था मे; V1 B2.4 प्रियते य(V1 त)था हि मे; V2 ज्ञियते *** *; D1.3.4 प्रि(D3 ज्ञि)यते य(D4 °2*)तो न मे; D8 ज्ञियते

अनेन नृनं प्रतिदुष्टकर्मणा इता भवेदार्यपथे परे स्थिता ॥ ३

विरूपरूपा विकृता विवर्षसो महानना दीर्घविरूपदर्शनाः । समीक्ष्य सा राक्षसराजयोपितो भयाद्विनष्टा जनकेश्वरात्मजा ॥ ४

सीतामदृष्ट्या ह्यनवाप्य पौरुपं विह्रत्य कालं सह वानरैश्विरम् । न मेऽस्ति सुग्रीवसमीपगा गतिः सुतीक्ष्णदण्डो वलवांश्व वानरः ॥ ५

G. 5. 14.69 B. 5. 12. 5

तथा न मे. ﷺ Ct: "धुवं नु सीता श्रियते " इति कवित्पाठ:। तत्र हेतु: यथेति। यत इत्यर्थ:, ﷺ — ') Vs या विन्वतो (for विचिन्वतो). Ñs B De नैव{Bs °वं); Vi नैव सा (for मेथिकी).

- 3 ") Ds प्रवलेन (for "वरेण). V1 चापलात्; B1.3 चावला; T1.3 G1 M3 जानकी (for बाला). B4 सा वीक्ष्यमाणा प्रवरेण चापलात्.) V1 B2 D2.3 सु(D5 सं)द्रील-; B4 स्वलीन-(sic) (for स्वद्रील-).) B1 (after corr. m. as in text) मूलं (for नृनं). T1 G3 बत; T2.3 परि- (for प्रति-). Ñ2 V B D6-निंच- (for नृष्ट-). \$1 Ñ1 D1-6.10.11 अनेन (\$1 "खापि) सखः(D2 द्यापात्; D10 साख) प्रतिरोद्ध (D4 "रोध) कर्मणा.) B3 तद्दा (for हता). B4 द्यापेषये (for आर्थ"). \$1 D10 बरा; Ñ2 D2.11 बरे; Ñ2 V B D2.6 ब्यव-; D1 T1.2 परि- (for परे).
- 4 ") B1.2.4 सुकृता: सु- (for विकृता वि-). B2 विरूप-रूपाकृतय: सुवर्धसो. —T1 illeg. for 4°d. —") \$1 D2.10 दे; Ñ1 V2 D1.2.4.11 दा; Ñ2 V1 B3 D7.9 T1 दा (for सा). T3 समीक्ष्य सा रावणयोधितस्तदा. —") Ñ1 [S]मवद् (for भयाद्). \$1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 विषक्षा (for विनष्टा). Ñ2 V1 B D6 भयाद्विषक्षा जनकात्मजाथवा.
- 5 °) \$1 D1.3.4.10 [ब्र]पि (for हि). D2 [ब्र]प्यन्वास-; D11 न च वाप्य (for झनवाप्य). 6) V2 B2 विकृत्य (for द्वार्य). V2 B4 वांधवेश्विरं; B2.3 राभ्रसेश्विरं (B2 रात्) (for वानरेश्विरम्). 6) T2 हि (for ऽस्ति). V1 B1.2.6 D2.6.11 T2 G3 M2 -समीपना गति: . 6) D3 स (for सु-). D1 -दंडो हि (for -दण्डो). \$1 · Ñ V B D1-4.6.10.11 हि (V2 स) वानर: ; G1 महाकपि: (for च वानर:). After 5, Ñ2 V1 B D6 read colophon of 5.9.

G. 5. 15. I B. 5. 12. 6 L. 5. 7. 6 दृष्टमन्तः पुरं सर्वे दृष्टा रावणयोषितः ।
न सीता दृश्यते साध्वी वृथा जातो मम श्रमः ॥ ६
किं जु मां वानराः सर्वे गतं वह्त्यन्ति संगताः ।
गत्वा तत्र त्वया वीर किं कृतं तद्वदस्य नः ॥ ७
अदृष्ट्वा किं प्रवह्त्यामि तामहं जनकात्मजाम् ।
ध्रुवं प्रायस्रुपेष्यान्ति कालस्य व्यतिवर्तने ॥ ८
किं वा वह्त्यति वृद्धश्च जाम्बवानङ्गद्श्च सः ।

6 6) Si Ñi Da.10.11 सर्वा; D1.5.8.9 दञ्चा (sic) (for दक्षा). Si Ñ D राक्षस- (for रावण-). Ds -योपिता: .
—After 6⁶⁸, Ñi ins.:

316* न च सीता महासाध्वी दश ** * * * * !

— d) De (after corr. sup. lin.) व्यर्थ- (for वृथा).
Si Ñi Di. 24.10.11 परिश्रम: (for मम श्रम:).

7 °) Ѳ V1 न; V² B1.3.4 D1-4.6.10.11 तु (for नु).

— b) D1 ब्रह्मंति; Ck.t as in text (for न°). Ś1 Ñ1 V²
D1.2.4.10.11 मालिन:; ѳ V1 B शुक्मण:; D² मामित:;
D॰ पुष्पण: (for संगता:). — °) B1 खुन्न (for तन्न).

— b) Ś1 Ñ1 V² D1-4.10.11 किं कृते पननारमज; Ѳ V1
B2.3 D॰ कृते किं तद्(Ѳ न; D॰ तु) व्यवस्थितं; B1.4 कृते किं तद्विनक्षितं. % Cg: किं न्विति सामान्येन निवेदोकि:।
विशेषतश्चाह —गत्येति। इत्युक्त इति शेष:। वदस्व न इत्युक्तः किं प्रवस्थामि। यदा किं त्विति पाठः। पूर्ववदर्धत्रथममेकं वाक्यम्।
किं त्विति पूर्षसाद्विशेषोकिः। मां वानराः वदस्व न इति वक्ष्यन्ति
तदाद्धा किं प्रवस्थामीित योजना. % — After 7, Ñ1 ins.:

317* तेषु बानरमुख्येषु प्रस्थितेषु यशस्विषु।

8 क) भा अपद्यम् (for अरद्वा). В ब तु (for प्र-).

- 5) V1 В बत्र (for ताम्). — After 8 क है, V2 reads 9 for the first time, repeating it in its proper place.

- 5) D1.4 त्तं (for भुतं). Ś1 D10 प्राप्तमः Ñ2 D6 कालमः ;

V2 प्रियम् (sic); D11 प्राप्तमः (Gt as in text (for प्रायमः). Ś1 Ñ D6.10.11 त(Ñ2 D6 क) पेशंते(D11 क ति;);

D1.4 Т1.3 G1 उपेब्यामिः D3 उपेक्ष्यामिः D5 M3 उपेब्यंतिः D7.9 Т2 М2 उपामिन्ये (for उपेब्यंनिः). — 6) D6 प्रति-(for ज्यति-). Ñ1 V2 वर्तनातः D1 वर्तिनः ; Cg.t as in text (for वर्तने). Ś1 D2.10 कालम्य परिवर्ततेः Ñ2 कालस्य प्रतिवर्णनेः D4 कालस्य वश्वांतिनः ; G1 कालम्यायतिवर्तते.

— For 8 d, V1 B subst. and read after 9; while Ñ2 D6 ins. after 9:

318* पुनः प्रायमुपैन्यन्ति नूनं हि गतिरीहद्शी।

[Ñs V1 उपेहवंति; B1(m. also). उपेष्वंति; Bs पतिष्यामि (for डपेष्वन्ति). B1 पुन: प्रायासमप्यस्ति (corrupt) (for the prior half). De om. हि.]

गतं पारं समुद्रस्य वानराश्च समागताः ॥ ९ अनिवेदः श्रियो मृलमिनवेदः परं सुखम् । भूयस्तावद्विचेष्यामि न यत्र विचयः कृतः ॥ १० अनिवेदो हि सततं सर्वार्थेपु प्रवर्तकः । करोति सफलं जन्तोः कर्म यच्च करोति सः ॥ ११ तस्मादनिवेदकृतं यत्नं चेप्टेऽहमुत्तमम् । अदृष्टांश्च विचेष्यामि देशात्रावणपालितान् ॥ १२

9 Vs reads 9 after 8^{ab}, repeating it here.—^a) Si Ñi Di-4.10.11 Ts Gi Mi Cr मो; Ct as in text (for वा). Si Ñi Di.4.10.11 तु (for च). Ñs V B De कि तु (Vs [first time] Bi.4 De तु) वस्यसमी खुद्दो; Vs(second time) कि मो वस्यति खुप्रीवो.—^b) Si Di.4 जांबुवान्. Si Ñi Di.10.11 तथा; Ñi Di.6 च मो; Vs (second time) तदा (for च स:).—^c) Dio गंतुं.—^d) Ñi illeg. after वा up to अनिवेद: in 10^b. Si दे; Di.10 वा (for च). Vi.2(first time) B De लंघनं व्यथेकं (Vs ai) मम.—After 9, Ñs Vi B De read 318*.

10 Ñi illeg. up to अनिवेद: in 6 (cf. v.l. 9). Di.a Te transp. ab and ad. — b) De सनिवेद: (sic). Be सदा (for परं). Dii निवेदं परमं सुसं. — Ti.a Gi.a Ma om. 10°d. Ñe Ve Bi-a De read 10°d and 14°d, Vi Be Ge read only 10°d after 12°d. — b) Da पुनस (for सूबस). Si Dio तो स; Di.a.7-a तत्र (for तावद्).

11 °) Ñ1 om. सततं. — °) Ŝ1 D3.10 निवर्तक:; Ñ2 V2 B2.4 D1.4 [अ] नुवर्तते (D1.4 °क:); V1 B1.3 प्रवर्तते; D2.6.11 [अ] निवर्तक:(D6 नं°) (for प्रवर्तक:). — °) B2 G1 सकलं; M1 सततं; Cg.t as in text (for सफलं). D1.4 जन्म; D11 तस्य; G1 M1 जंतु: (for जन्तो:). — d) T2 यश्च (for यन्). D8 M1.3 तत् (for च). T3 G2 च (for स:). Š1 D2.10 जीवितं जीवितेव्विष (Š1 [with hiatus] °ते अपि); Ñ V B1.3.4 D1.4.6 जीवितं ग्रंस्य (Ñ1 * * [illeg.]) जेव्विष (B3 °पुच); B2 जीवितं मनु (m. also °तमंड) जेव्विष ; D3 जीवितं सजेव्ष (corrupt).

12 Ñ1 illeg. for 12 except तस्माद्ति. —) S1 Ñ2 V B D1-4.6.7.8-11 G1.3 Ck.t करें; G2 नातं; Cr.m.g as in text (for क्तं). —) D3 यत्र; T1.3 यत्तव्; G2 युक्तं; Cg.t as in text (for यतं). S1 D10 चेच्छे(S1 थे) यस्; D1.6 इच्छेयस् (for चेटेऽहस्). D4 उत्तरं. Ñ2 V1 B यतं कर्तास्म्यनुत्तमं; D6 यतं कर्त्तमनुत्तमं; D11 यतं चेटे हस्मतं (corrupt); G1.3 यतं कुर्यादनुत्तमं. — After 12°6, № V B D6 G1.2 (V1 B4 G2 only 10°6; G1 only 14°6) read 10°6 and 14°6; D2 reads 14°6. Ñ2 V B D6 om. 12°6, —°) S1 D1.3.4.10.11 अदर्श

[II2]

आपानशाला विचितास्तथा पुष्पगृहाणि च । चित्रशालाथ विचिता भृयः क्रीडागृहाणि च ॥ १३ निष्कुटान्तररथ्याथ विमानानि च सर्वशः । इति संचिन्त्य भृयोऽपि विचेतुमुपचक्रमे ॥ १४ भृमीगृहांश्रेत्यगृहान्गृहातिगृहकानपि । उत्पतिन्तपतंथापि तिष्टन्गच्छन्पुनः क्रचित् ॥ १५

हिं; D_2 ेष्ट्रा तुं; G_1 भृयस्तांस्तान् ; M_3 भृयस्तावद् (for अद्दर्शक्ष). — d) S_1 $D_{1.2,4,10,11}$ दिशें ($D_{1.4}$ पुरी) राजण (D_{11} वस्ल) पालितां. — After 12, T_2 reads 14^{cd} .

13 G1 om. 13-14⁵.—^a) D11 आपणाश्च (subm.) (for आपानसाला). Ś1 Ñ2 V1 B D2.6.10 विविधास (for विचितास).—V1 om.(hapl.) 13⁵.—⁵) D1.6 तस्य (for तथा).—Ś1 D10 om. 13°-15⁵. Ñ1 D1-6.11 om. (hapl.) 13°^a.—°) Ñ2 V2 B D6 T2 M1 विविधा (for विचिता).—^a) V2 B3 भूतकीडा-; B1 मालाकार- (for भूयः क्रीडा-). V2 [अ]पि (for च). % Cv: भूयः क्रीडागृहाणि चेलात्र चिन्तासमाक्षिस्चक इति शब्दो क्रुप्थः

14 Ši Dio om. 14; Gi om. 14^{ab} (for both, cf. v.l. 13). Ñi Di.3.4.11 transp. 14^{ab} and 15^{ab}. Da reads 14^{ab} after 12^{ab}.—^a) Ba न्ह्यांझ; Dii न्ह्यांनि Mi न्दीक्युझ; Cv.r.in.g.t as in text (for न्ह्याझ). Va निव्हृदांतरसासाच.—De om. 14^b.—^b) Ma सर्वत: (for °दा:).—Vi om. 14^c-15^b. Ñi Di-4.11 om. 14^{cd}. Ña Va Bi-3 De Gi(only 14^{cd}) read 10^{cd} and 14^{cd} after 12^{ab}. Ta reads 14^{cd} after 12.—^{cd}) Ta चकुभ; Gi हमुमान् (for सूथोऽपि). Ña Va B De इति कृत्वा माति तम्र हमुमान्माङ्गरमञ्जः.

15 \$1 V1 D10 om. 15^{ab} (cf. v.l. 13 and 14). Do om. 15-16 °. Ñ2 B G1 om. 15^{ab}. Ñ1 D1.3.4.11 transp. 14^{ab} and 15^{ab}. — °) V2 D1.4.5.8 भूमि(V2 निशा) गृहांशः T2 भौमानगृहांश्. Da विल: M1 विञ्ञ- (for चैल-). D2.11 भूमीगृहांशेल्यगृहा. — Ñ1 illeg. for °. — °) D1.4 गृहाणि (for °ति-). D2.11 गृहाश्व (D11 °णि) गृहका विषः D3 गृहाणि गृहकान्यपिः D3 तथा चैल्यगृहानपिः T1.3 G2 M1 गृहालि गृहकान्यपिः D3 तथा चैल्यगृहानपिः T1.3 G2 M1 गृहालि गृहकान्यपिः D3 तथा चैल्यगृहानपिः T1.3 G2 M1 गृहालिगृहाणि च(G2 M1 °त्रपि)ः M2 गृहातिगृहकानि च. — °) \$1 D10 विष्यतंशः D3 न्यप् (for विष्य). D4 उत्पत्याभिपतंश्चापि. — °) \$1 D2.10 प्रति- (for विष्य). D3 om. गच्छन्, \$1 Ñ1 B4 D1-4.8.10.11 M3 पुनः (for क्वित्). V2 गच्छंस्तिष्ठनपुनः पुनः. ﴿ Cv: गृहस्य दूरेणेकान्ते स्वैर-विहाराथे निर्मिता गृहा गृहातिगृहकाः १६ Cr.m.g as in Cv. ﴿

16 De om. 16 a-c (cf. v.l. 15). —) Si Dio भाषानसूमि-; Ds.11 अपावतंश्व; Ds अपावृतानि; G1.2 अपाष्ट्रण्वंश्च द्वाराणि कपाटान्यवघट्टयन् । प्रविद्यानिष्पतंश्चापि प्रपतन्तुत्पतन्त्रापि । सर्वमप्यवकाशं स विचचार महाकपिः ॥ १६ चतुरङ्गुलमात्रोऽपि नावकाशः स विद्यते । रावणान्तःपुरे तम्मिन्यं कपिने जगाम सः ॥ १७ प्राकारान्तरस्थ्याश्च वेदिकाश्चेत्यसंश्रयाः । श्वश्राश्च पुष्करिण्यश्च सर्वं तेनावलोकितम् ॥ १८

G. 5. 15. 13 B. 5. 12. 18 L. 5. 7. 18

अपवृण्वंश्च (for °वृण्वंश्च). Ñ2 V1 B द्वा(V1 पु) ताणि समुपा(B3 च समा) वृण्वव्.—) Ñ1 V2 कपाटान् ; B2.4 G M1.3 कवाटानि (for कपा°). B2 [अ]पघाटयन्; D2 विघाट°; D5 [अ]वपाट°; D11 च पीड°; T G1 M2.2 C1.8 [अ]वघाट°; Ck.t as in text (for [अ]वघट°). \$1 D10 कवाटान्यवपा(D10 °पवा [meta.]) टयन् ; D1.4 कपाटानवचाटयन्.— \$1 D10 om. 16° d.— °) V2 निःसरंद्र; D1.8.11 M3 निपतंद्र; D3 T2 उत्पतंद्र; D4 नियतं; Cm.g.t as in text (for नियतंद्र).— d) D2 न्यपतन्; T2 नियतंत्र (for उत्प °). D7-9 इव (for अपि). D1.4 नियतंत्रमम्बित्रन्युनः; D3 निविद्याद्वापत्वापि.— B1.3 om. 16° d.— °) \$1 Ñ1 V B4 D10.11 अल्पन्; D2 अन्यम्; D2 सवस्प् (for सर्वम्). D3 [अ]व्हादो. \$1 Ñ1 V2 D1.8.10.11 च (for स्व.). Ñ2 B2 अन्यावप्यवकाशांख्य.— d) D11 स (for वि-).— After 16, B2 ins.:

319* स्वरमाणस्त्रधोद्विश्ची न दृष्ट्वा कुत्र जानकीम्।
—Then Bs cont.; while Ñs V B1,3,4 (B1,5 after 16^{ed} owing to om.) De ins. after 16:

320* स कपि: श्रीष्टसंचारी प्रमञ्जन इवापर: । [Va पुन: (for कपि:). Ña Va Ba De न्संचार: (for °री).]

17 °) Ñ2 V1 B1.4 De -मात्र: सन् ; V2 (also) -मात्रं तु; B2 -मात्रक्ष; B3 -मात्रः स (for -मात्रोऽपि). —After 17°, Ñ2 V1 B De ins.:

321* परियभ्राम वानरः। न दि यत्र गतिस्तस्य.

[(1.2) B1 [आ]गतिस् (for गतिस्).]

— ⁵) Si सा; V2 तु; D1.4 [S]त्र (for स). Ñ2 B1.2 D6 transp. न and स. V1 B3.4 सोवकाशो हि विश्व (B4 हर्य) ते; T2 सावकाशो न विश्व .— ⁶) D4.11 य: (for थं). D5 transp. यं and किप्. D6 [आ] बगाम (for ज°). Si D10 वानशे निर्वेगाम स:; Ñ1 ** स किप्छंबर: (illeg.); Ñ2 V1 B D6 न किंचिल चवा (B6 का)र स:; G1 न जगाम महाकर्षि:. ※ C1: य: किंपने जगाम स हित पाठ:. ※

18 °) D2 -रच्यांशः D7-9 Ct -शेच्यशः Cv.r.m.g as in text (for -रच्याशः). — ⁸) B3- प्रश्रयाः Cv.r.m.g G. 5, 15, 14 B. 5, 12, 19 L. 5, 7, 18

राक्षस्यो निनिधाकारा निरूपा निकृतास्तथा । दृष्टा हन्मता तत्र न तु सा जनकात्मजा ॥ १९ रूपेणाप्रतिमा लोके नरा निद्याधरिक्षयः । दृष्टा हन्मता तत्र न तु राधननिद्नी ॥ २० नागकन्या नरारोहाः पूर्णचन्द्रनिभाननाः । दृष्टा हन्मता तत्र न तु सीता सुमध्यमा ॥ २१ प्रमथ्य राक्षसेन्द्रेण नागकन्या नलाद्भृताः । दृष्टा हन्मता तत्र न सा जनकनन्दिनी ॥ २२ सोऽपश्यंस्तां महाबाहुः पश्यंश्वान्या वरिस्तयः । विपसाद महाबाहुईन्मान्मारुतात्मजः ॥ २३ उद्योगं वानरेन्द्राणां प्रवनं सागरस्य च । व्यर्थं वीक्ष्यानिलसुतिश्वन्तां पुनरुपागमत् ॥ २४ अवतीर्यं विमानाच हन्मान्मारुतात्मजः । चिन्ताम्रपजगामाथ शोकोपहतचेतनः ॥ २५

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे दश्चमः सर्गः ॥ १०॥

as in text (for संक्षया:). D2 बैदिकां क्षेत्रसंक्षयान्; D3 बैदिका क्षेत्र संक्षया: —D10 om. 18°—20°. —°) Ñ1 V2 D1.6.6.8 गुन्नाक्ष; Ñ2 V1 B1.2.6 बन्नाणि; B2(sup. lin. also as in Ñ2) बिन्नाणि; D2.6 गुन्नाक्ष; G1 गुद्दाक्ष; M2 दीर्षिका:; Ct as in text (for बन्नाक्ष). — d) Ñ2 V1 B1-3 D6 सर्वा(B2 ° 4) स्तास्तेन वीक्षिता:; B4 सर्वास्तेन निरीक्षिता:; D1.3.4 सर्व तेनै(D3 ° 41) व लंबितं.

19 D10 om. 19 (cf. v.l. 18). — °) Ñ2 De विविध्यात्रः; B3 विकृताकाराः (for विविधा °). — ⁵) Ñ2 V2 B1-3 De सुरूपाः B4 स्वरूपा(sic) (for वि °). V2 D1.4 G2 विकृतावनाः, S1 Ñ1 स्वरूपा विविधाश्च (Ñ1 °कृताश्च) याः; D2.5.11 सु(D3 स)रूपा विविधा (D3 °कृता)श्च (D2 °श्च) याः. — B3 om. 19°-20°. T1 reads inf. lin. 19°-21. — °) B3 D1.4.11 स्था (sic) (for स्था). — S1 T3 om. (hapl.) 19^d-22°. D2 om.(hapl.) 19^d-20°. — ^d) Ñ1 न खेकाः Ñ2 V D3.6.11 न स्वेदः B1 न होवः B4 नाग्नेवः D1.4 न स्था (for न तु सा). B3 न सा दशस्यस्थाः T2 न सु साववनंदिनोः G2 न तु सीवा सुमध्यमा.

20 D8.10 om. 20° (for D10, cf. v.l. 18). \$1 T3 om. 20; D2 om. 20° (for D10, cf. v.l. 18). \$1 T3 om. 20° (D2 om. 20° (For D10, cf. v.l. 19). G2 reads 20 twice. — (for all, cf. v.l. 19). G2 reads 20 twice. — (for all, cf. v.l. 19). \$1 V1 B1.8.6 D6 श्रेष्ठा; D1.8.6 सिन्दुः; D7.9 M2 परा (for att). \$1 V2 D11 देव-गंधर्वयोपित:; G1 विद्याधरवरस्थिय:; G2 (first time) तथा यक्षवरांगवा:. — B2 reads 20° (after 22° (b. D8 transp. 20° (and 21° (b. — (b. 21° (b. — (b. 21° (

21 · Śi Ts om. 21 (cf. v.l. 19). Ti om. 21^{abo} (cf. v.l. 20). Ña Vi B De om. 21. Ds transp. 20^{cd} and 21^{ab}. — b) Ds quişt; Ds qui (for qui-). — Ds.s om. 21^{cd}. — Ti reads 21^d inf. lin. — d) Ñi Va

D1.2.4.10.11 न सा जनकनंदि(D1.4.11 °द)नी; D7.0 न तु सा जनकारमजा.

22 Si T3 om. 22°60 (cf. v.l. 19). B2 transp. ab and cd (22°d read twice). Ti reads 22°d inf. lin. — b) Ñ V B1.2 D1-6.6.11 T1 M1 देन; D10 G1 राज-; Cv.r.m.g.t as in text (for नाग-). Ñ2 हता बळात्; V2 हताश्च या:; D8 °रकृता: (for बळाढ्ता:). B3.4 बळाढळवता हता. % Cv: प्रमध्येखादि। प्रसद्ध प्रस्यवन्तीकृता नागकन्या उच्यन्ते! पूर्वश्चेकेऽन्यासां नागकन्याना-मुपादानात्।; Cr: बळाढूता नागकन्या इत्यभिधानादत्र बन्दीकृतानां प्रहणम्। पूर्वत्र त्वानां नागकन्यानाम्। अतो न पुनकृतिः।; so also Cm.g.t. % — After 22°6, B2 reads 20°d. — °) V2 तेन (for तत्र). — d) Ñ1 B2(second time) D2.11 न सा दशरथस्तुपा; V2 D1.4 न स्वेव जनकारमजा; T2 न सा राधवसुंदरी; G2 न तु सीता सुमध्यमा. — After 22, Ñ1 (partly illeg.) ins.:

322* प्रमदानां कुछं तत्र रतिजानिवध्तमस्। इष्टं सारकते पुत्रकंकककककिन्दि। इति चिन्ताककककककककककककक

24 \$\, \text{D2 om.} (\hapl.) 24-25\, \text{N2 V1 B D6 om.} 24.-\, \text{"}) \text{N1 तथोगं. D4 वानरेंद्रस्य (for "न्द्राणां).} \, \text{"}) \text{D10 व्यक्तं (for equi). N1 illeg. after बीक्ष्या up to 25.-\, \text{"}) \text{D7-8 उपागत:} \, \text{D10 उपेयिवान् (for उपागमत).}

25 Ši Ds om. 25^{ab}; Ñi illeg. for 25 (for both, cf. v.l. 24). — Ds.11 विमानात्स; Ds G: °नाप्राच्

विमानातु सुसंकम्य प्राकारं हरियूथपः। हन्दमान्वेगवानासीद्यथा विद्युद्धनान्तरे॥१

(G_2 °प्राद्); Cm.k.t as in text (for °नाच).— $^{\delta}$) \hat{N}_2 V1 B2-4 D6 चिंतपानास दु:खित:; D10 हनुमान्यवनात्मजः.—After 25 $^{a\delta}$, \hat{N}_2 V1 B D6 ins.:

323* न प्रकाशिमद स्थानुं शक्यते राक्षसाङ्ये।
राजा हि रावणः कृर इति संविन्त्य बुद्धिमान्।
परिक्रम्य ततो दीनः पुनर्ध्यानमुपागमत्।
ततो छङ्कां प्रयक्षेन विवित्य पवनारमजः।
रजन्यामर्थशेषायां प्राकारे निष्माद् सः। [5]
निराशो मोधसंकल्पश्चिन्तयन्त्रिविधा गर्ताः।
विकान्तः सागरं कान्तो मन्नश्चिन्तामहाणेवे।
स व्वहृष्टेन मनसा प्राकारस्थो महाक्षपिः।
अपस्यक्षानकीं सीतां विकलार सुदुःखितः।

[(1. 1) B2 transp. न and प्रकाशनिह.—(1. 2) B4 राक्षस: (for रावण:).—(1. 3) V1 B4 उपागन: (for रामत्).—(1. 4) B1.3 D6 विदिल्ल (sic) (for विचित्ल).—(1. 5) B4 ह (for स:).—(1. 6) B3 मुक्त- (for सीप-). Ñ2 B3 D6 विविधां गित.—(1. 7) B1.3 सागर- (for °दे). V1 अति: B1-[आ]कांतो; B4 तीणों (for कान्तो).—(1. 8) B3 [अ]कुंटन (for [अ]ह्ष्टेन).—(1. 9) B4 नापदयज् (for अप°). B2 तत्र (for सीतां).]

—Vi Bi.s.4 om. from 25° to 5.11.4. Ñ2 B2 D6 om. from 25° to 5.11.2. —°) D2 -[आ]जनाम (for -जनाम). Si [अ]सों; D2.10.11 [आ]सु (for [अ]य). —^d) D11 सकोप- (for होकोप-). —After 25, Si V2 D1-4.10.11 ins.:

324* ध्यात्वा क्षणं ततो भूयो विचेतुमुपचक्रमे। हृदि कृत्वा प्रयत्नं तु प्रयत्नं भजते विधिः।

[(l. r) V2 D1.3.4 तदा (for ततो). —D1.3.4 om. l. 2. —(l. 2) Š1 स्वं; D10 च; D11 स (for तु). V2 प्रदक्षे (for second °कं).]

Colophon: Si Ñ V B D2.6.10.11 om. D3 reads colophon after 5.11.1. —Sarga name: D1.3.4 अंत:पुर-विचय:. —Sarga no. (figures, words or both): D1.4 om.; D3 15; D3.7-9 S 12. —After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:.

11

\$1 Ñ1 V2 D2.4.10-11 continue the previous Sarga. M2 begins with श्रीरामाय नम: .

1 V1 B1.s.4 om. 1-4; N2 B2 D6 om. 1-2 (for both, cf. v.l. 5.10.25).—") D5.7-2 T3 M1 Cv.r.m

संपरिक्रम्य हनुमात्रावणस्य निवेशनान् । अदृष्टा जानकीं सीतामत्रवीद्वचनं कपिः ॥ २

G. 5.15.0 B. 5.13.2 L. 5. 8.4

स (for सु-). Śī Ñī D2.10 स विसानाच निष्क्रम्य; V2 D11 स विमानाद्विनि:क्रम्य; D1.2.4 स विमानं तु संक्रम्य. — ⁸) T2 प्राप्तात्त् (for प्राकारं). M2 प्राप्तादं हरिपुंगव: , — °) V2 अथ हनुमान् (hypm.) (for हन्मान्). Ñ1 पथा घेगेन हनुमान्. — ⁴) Sī Ñī V2 D1.2.10 घनाहनं; D3.4 व(D4 घ)नाहनं; Cv.r.m.k.t as in text (for घनान्तरं). D11 यथा विद्युद्विष्ठावनं (sic). — After I, D2 reads colophon of 5.10.

2 Ñ2 V1 B De om. 2 (cf. v.l. 1). —) D5.7-6 Cv.r.m निवेशनात्; G2 Cvp निवेशनं; Ct निवेशनात् (as in text). — For 2⁶⁵, Š1 Ñ1 V2 D1-6.10.11 subst.:

325* रावणान्तःपुरं सर्वं विचित्रः स महाकपि:।

[D_3 रम्यं; D_{11} दिन्यं (for स $_3^4$). V_2 विचिन्न $_4$; $D_{1.4}$ विचिन्य; $D_{2.3}$ विचित्य. \tilde{N}_1 मास्नारनज्ञ: (for स महाक्षिः).]

—Then Si Ni V2 D2.10.11 cont.; while D1.2.1 cont. l. I and 3 and ins. l. 4 after 2:

326* न दृद्धं ततः सीतां मैथिलीं जनकारमजाम्। चन्द्रलेखामिव नवां ज्योग्नि नीलाश्रमंतृताम्। तत्र प्रासार्हर्म्येषु विमानभवनेषु च। निष्कृटेषु च स्म्येषु तथा सर्ववनेषु च।

[(l. I) V2 D1.4 तदा (for तत:). Si D10 न तत्र दह्वे सीतां (for the prior half). V2 निर्माह्य च पुन: पुन: (for the post. half). —After l. I. Ñ1 ins.:

326(A)* राषवस्य त्रियां भावां यस्कृतेऽइमिहागनः।

—(1. 2) Ñा -संयत्ता; V2 -संनित्ता; [Dn -संस्ते (for -संस्तान्). —(1. 3) Da ततः (for तत्र). Da मानव-(sic) (for विमान-). Da तथा संयमनेषु च (for the post. half). —V2 om. (hapl.) l. 4. —(1. 4) Ñा Da निःकृटेषु. Si शाल-; D10 माल- (for सर्व-). D2 -बनेषु (for -बनेषु). D1.a स सवनेषु (for सर्व-). Ñा बळनेषु वनेषु च; Da तथासम्ममृदेषु च (for the post. half).]

— d) Si V2 D1-4.10.11 निरिश्च च मुहुर्मुहु: ; Ñ1 अमित्रेश्च पुन: पुन: . — After 2, Si V2 D2.10.11 ins. ; D1.2.4 cont. after l. 4 of 326*; whereas Ñ2 B2 D6 ins. before 3 :

327* नेइ सीतेति इनुमांश्रके दुद्धि महाकपि:।

[V_2 नेयं (for नेइ) and महामति: (for किरि:). \tilde{N}_2 B2 De वितयानास बानर: (for the post, half).]

-Thereafter Si Di-4.10.11 read 6 (followed by 333*). -After 2, Ni ins.:

[115]

ह. ५. १५.०० भूयिष्ठं लोडिता लङ्का रामस्य चरता वियम् ।
ह. ५. १५.७०० न हि पश्यामि वैदेहीं सीतां सर्वाङ्गशोभनाम् ॥ ३
पल्वलानि तटाकानि सरांसि सरितस्तथा ।
नद्योऽन्पवनान्ताश्र दुर्गाश्र धरणीधराः ।
लोडिता वस्रधा सर्वा न च पश्यामि जानकीम् ॥ ४

328* सीता नेहेति नेहेति सकलान्तः पुरे किपः। विमानाद्विचरंस्तत्र दुद्धिं चक्रे महामितः।
—Therealter Ñi reads st. 6.

3 V1 B1.8.4 om. 3 (cf. v.l. 1). Ñ2 B2 D6 ins. 327* before 3.—") D5.6 भूबिष्टा. Ś1 Ñ V2 B2 D1-4.6.10.11 विचिता; D7-9 S Cr.m.g.k.t लोलि(S °िळ) ता (for लोडिता).—) Ś1 D2.10 [झ] नुग(Ś1 D2 °द)तों (for चरता). Ś1 B2 D2.3.11 प्रियां (for प्रियम्). G1 प्रमापियां (for चरता प्रियम्).—D1.4 om. 3°d.—°) Ś1 नाजुः; Ñ1 D10 नैव; Ñ2 V2 B2 D2.3.6.11 न च (for न हि). G3 ***इयामि.—) Ñ1 T1.3 सवाँगसुंदरों.— After 3, Ñ2 D6 ins.;

329* अपरयञ्जानकी सीतां चेदिकाश्चेत्यसंश्रयाः। [De प्राकारांतररथाश (for the prior half).]

330* सीतां कमलपत्राक्षीं रामस्य महिपीं प्रियाम्। न सोऽस्ति शैलो भूमिर्वा सरितः काननानि च। यत्र नार्या मया सीता मार्गिता चरता महीम्।

[(1.2) Ñं। स नास्ति (by transp.) (for न सोडिस्ति). Ѳ B D6 (second time) न संति भुनि शैला वा (B³ °लास्ते); V² न सास्ति भूमिनां शैलो; D6 (first time) न सास्ति भूमि: शैलो वा (for the prior half). V² नषश; D6 (first time) नरः (sic) (for सितः). Ѳ B².4 D².5.6 (both times) वा (for न). —(1.3) Ñ। न यम् (by transp.). V² यम्र वार्या. Ѳ B D6 (second time) येष्वार्या न(B³ आर्या येन [sic]) प्रदेशन (for the prior half). Ѳ B D6 (second time) मया (for महीन्).];

इह संपातिना सीता रावणस्य निवेशने । आख्याता गुध्रराजेन न च पश्यामि तामहम् ॥ ५

किं नु सीताथ वैदेही मैथिली जनकात्मजा। उपतिष्ठेत विवशा रावणं दुष्टचारिणम् ॥ ६

while \tilde{N}_2 ins. after 4; B ins. before 5 (preceded by 330*) and D₆ cont. after 330* (first time):

331* यस्कृते वानराः सर्वे विक्षिप्ताः सर्वतो दिशः। वयं चाप्रतिमं तीर्णाः सागरं मकरालयम्। तां न पश्यामि वैदेहीं धर्मज्ञो धर्मदर्शिनीम्।

[(1.3) B2 transp. तां and न. B1 धर्मवारिणीं (for °दिश्तिम्).]

5 Before 5, B ins. 331* and 330*.—") Ñ2 B3.4 इति (for इह).—") De गृहराजेन (sic); G2 गृधरा * * .
—") G3 damaged for न च. D4 om. च (subm.). S1 Ñ2 D6 T2 जानकी; Ñ1 V1 B D2.10.11 मेथिली (for तामहम्). D7.9 न च सा दृश्यते तु किं.

6 Ñ2 V B D6 G1 om. 6. Ś1 D1-4,10,11 read 6 (followed by 333*) after 327*. Ñ1 reads 6(followed by 333*) after 328*.—*) D7.9 T1 G2 Cr तु; Cv.m.g.k.t as in text (for तु). T2 [अ] उ; Cr.m.g as in text (for [अ]अ). Ś1 Ñ1 D1-4,10,11 कथे हि (Ñ1 तु; D3 अ) सीता (for किंतु सीताथ).—After 6⁶⁶, M2 ins.;

332* उपविष्टा विशालाक्षी रावणेन हता बलात्।

-°) T_3 अव-; $C_{V,g}$ as in text (for $g_{V,g}$). S_1 उपितिष्ठे-दमत्या सा; N_1 चिरमेवावितिष्ठेत; $D_{2,10}$ उपितिष्ठेत्तम $(D_2$ °त वि)-वशा; D_1 1 उपितष्ठेतु विवसा; T_2 3 उपितिष्ठद्विशालाक्षी. -°) D_4 2 *** दुष्टवारणं; D_{7-9} C_1 4 रावणेन हता बळान्. C_1 5 C_2 6 पाठणे दुष्टचारिणम् C_2 7 इति पाठे तु यथाश्वतमेव. C_3 8

-After 6, \$1 N1 V2 D1-4.10.11 ins.:

333* नेह स्थास्त्रति वेदेही रामपत्नी यशस्त्रिनी।
अन्यं क्रमिष्ये दुर्धेषं काननं प्रमदालयम्।
विचित्र लक्षां यक्षेन हजुमान्मास्तात्मजः।
रजन्यां यामशेषायां प्राकारे निपपात ह।
स त्वहृष्टेन मनसा प्राकारस्थो महाकपिः। [5]
क सा सीतेति हजुमांश्चिन्तयामास वानरः।

[(l. 2) \tilde{N}_1 V_2 D_4 अभ्यु(\tilde{N}_1 V_2 °न्य) क्रिसिच्ये; D_{11} अन्य-द्रिमिच्ये. D_{10} दुर्रेशें (for °धं4). S_1 कंचन; $D_{2.10}$ कांचनं (for काननं). V_2 प्रमदावनं. —For l. 3–5, cf. 323* (l. 4, 5 and 8 respy.). —(l. 3) \tilde{N}_1 D_{1-3} विचित्य (sic). D_3 तस्त्रेन; D_4 यश्चेह (sic) (for यश्चेन). \tilde{N}_1 ल्युविक्रमः (for मारतात्मज:). —(l. 4) \tilde{S}_1 D_{10} राजधान्यामशेषायां

[116]

क्षिप्रमुत्पततो मन्ये सीतामादाय रक्षमः । विभ्यतो रामवाणानामन्तरा पतिता भवेत् ॥ ७ अथवा हियमाणायाः पथि सिद्धनिपेविते । मन्ये पतितमार्याया हृद्यं प्रेक्ष्य सागरम् ॥ ८ रावणस्रोहवेगेन भुजाभ्यां पीडितेन च । तया मन्ये विशालाक्ष्या त्यक्तं जीवितमार्यया ॥ ९ उपर्युपरि वा नुनं सागरं क्रमतस्तदा ।

(for the prior half). V2 विभियात (for निय°). —(1.5) Si Ñi Dio स तु हुटेन; V2 स प्रहु°; Di.a सोपहु°; D3 तसबु ° (for स खहु°). —(1.6) Si D2.10 हांसी नीतेति; Ñi क सा वस्तीति (sic); D3 नेह सी ° (for क सा मीतेति). Ñi जिंत-यंस्तु महाकपि:; D3 स्विचित्तेनावधारयन् (for the post. half).]; whereas G2 reads 15 and 11-14 after 6.

7 °) \$1 Ñ1 B4 D2.5.10.11 उत्पत्तितो. — 5) \$1 Ñ B2 D2.5-11 राञ्चसः; B1(m. as in text) रावणः (for रक्षसः). — °) Ñ1 विभीतो; D2 वित्रस्तो; G3 damaged (for विभ्यतो). D1.4 -वाणेश्च (for -वाणानाम्). \$1 D10 वित्रस्ता राञ्चसं (D10 °वणं) दृष्टा; Ñ2 V1 B D6 प्रस्यु (B2 °व्यु)ता रावणस्यांकाद्. — व) \$1 D1-4.10.11 औ (\$1 चां; D10 सां)-काञ्चि: Ñ1 V2 छेकां नि-; B1(m. as in text).3 अथवा (for अन्तरा). Ñ2 V1 B D6 भुवि (for भवेत्).

8 ") Ѳ V1 B D6 तस्या वा(B4 °आ) (for अथवा). D4 क्रियमाणाया:. —B3 om. (hapl.?) 8 b°. G2 mostly damaged for b. —°) Ś1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 न्नं स्फुटिन्तम्; Ñ2 V1 B1.2.4 D6 शंके हृद्यम् (for मन्ये पनितम्). —d) Ñ2 V1 B1.2 (marg. as in B3) D6 स्फुटितं; B3 फिलतं; B4 ज्ञानितं (sic) (for हृद्यं). Ś1 Ñ1 V2 D1-5.8-11 बीह्य. Ñ2 V1 B D6 स्वणं; T2 संगरं (for सागरम्).

9 ^b) V1 B D6 भुजयो: V1 B2.4 D6.11 पीडनेन (for पीडितेन). V1 B4 वा (for च).—°) T1.2 तदा (for तया).—^d) Ñ2 V1 B D6 जीवितं त्यक्तम् (by transp.).

10 ") Gs damaged from परि up to साम in b. \$1 Ñ V2 D2.5.7.9-11 T2 M2 सा (for बा).—b) Ñ2 V1 B2-4 D6 गच्छतस् (for कम²). D5.11 तथा.—Ñ1 D11 repeat (var.) 10°d after 15°d.—°) \$1 Ñ1(first time).2 V1.2 B D1-10.11 (both times) विचेष्टमाना.—Gs damaged from q up to हे in d. Ñ1 (second time) निश्चेष्टा पतिता सा बा.—d) Ñ1 (first time) V2 D1.5.4.8 M1 सागरे. \$1 Ñ1(both times).2 V B2-4 D1-4.6.10.11(both times) जानकी ध्रुचै (for जनकारमजा). B1 जानकी सुमुखी ध्रुचै.

विवेष्टमाना पतिता समुद्रे जनकात्मजा ॥ १० आहो क्षुद्रेण चानेन रक्षन्ती शीलमात्मनः । अवन्धुर्भक्षिता सीता रावणेन तपिस्विनी ॥ ११ अथवा राक्षसेन्द्रस्य पत्नीभिरसितेक्षणा । अदुष्टा दृष्टभावाभिर्भक्षिता सा भविष्यति ॥ १२ संपूर्णचन्द्रप्रतिमं पद्मपत्रनिभेक्षणम् । रामस्य ध्यायती वक्रं पश्चत्वं कृषणा गता ॥ १३

G. 5. 15. 33 B. 5. 13. 13

11 G2 reads 15 and 11-14 after 6.—) S1 Ñ1 D1-5.7-9.11 M3 Cv.r.g.k अहो; Ñ2 V1 B D6 अथ; Ct आहो (as in text). Ñ1 क्षत्रण: B2(sup. lin. as in text) कुदेन (for क्ष्ष्रदेण). S1 Ñ V1 B D1.5.4.6.10 वा तेन; D11 G3 M1 पापेन; G2 चान्येन (for चानेन). V2 अथ क्षिणेन धर्मेण.—) D6 रक्षता (sic) (for रक्षन्ती). S1 D10 उत्तम; D11 आहमना (for आहमनः).—) Ñ2 D6 अवर्थ; B1 (marg. after corr. as in text) मुथंपुर् (for अवन्युर्). B2 भविता (sic) (for मिक्षता).—) V2 D6 यशस्तिनी; M1 मनस्विनी.—After 11, Ñ1 ins.:

334* दुरात्मना तेन देवी जानकी रामवलभा।

12 For sequence in G2, cf. v.l. 11. D6 om. 12°-13°. Gs damaged for 12°. —°) \$1 Ñ V2 B1-3 D1-4.20.11 -चित्ताभिर्; V1 -चेष्टाभिर् (for -भावाभिर्). B6 अडुष्टचित्ता दुष्टाभिर्. — °) Т2 M1 दा (for स1). D5 न्यस्तदेहा (for भक्षिता स1). \$1 Ñ2 V B D1-4.10.11 जनकारमजा; Ñ1 जानकी भवेत (for सा भविष्यति). अ Ck: अतः परं समीचीनं प्रक्षेपस्थलम्। अत्र द्वी क्षोकी प्रक्षिमौ प्राचीनकोशेषु न स्तः।; Ct: एतदुन्तरम्, "संपूर्णवन्द्व"; रामस्य ध्याय"; हा राम लक्ष्मणे"; विलप्प बहु वैदेही न्यस्त" इत्यादि क्षोकद्वयं प्रक्षिक्षमिति कतकः. ﴿ —After 12, \$1 D2.10 read 15.

13 For sequence in G2, cf. v.l. 11. D6 om. 13^{ab} (cf. v.l. 12). D1.3.6 M1 om. (M1 hapl.) 13-14. G3 repeats erroneously 13^{ab} after 14. —For 13^{ab}, S1 N1 V2 D2.10.11 subst.:

335* फुछपद्वजगर्माभं शुभं ज्वलितकृण्डलम्।

[Ñ1 -पत्रामं; D2 -गर्भाक्षं (for -गर्भामं). V2 शुक्रं; D11 मुखं (for शुभं). D2 ज्वलितं कुंडलप्रियं (for the post, half).]
—while Ñ2 V1 B subst.:

336* अथवा चन्द्रसंकाशं वक्त्रमुक्त्वलङ्कुण्डलम् । [Ba ज्वलन- (for उक्क्ल-),]

—°) Ga illeg. from ववन्नं up to स्रविष्य in 14^d. Sa Dio.n राहस्य चिंतयंतार्यं, Dii चित्रस्य); Ñi Va रामाननं चिंतयती; Ña Va B Da.s रामस्य चिंतयंती(Ba विचरती)

G. 5. 15. 34 B. 5. 13. 13 L. 5. 8. 22

हा राम लक्ष्मणेत्येव हायोध्येति च मैथिली ।
विलप्य बहु वैदेही न्यस्तदेहा भविष्यति ॥ १४
अथवा निहिता मन्ये रावणस्य निवेशने ।
नृतं लालप्यते मन्दं पद्धरस्थेव शारिका ॥ १५
जनकस्य कुले जाता रामपत्नी सुमध्यमा ।
कथमुत्पलपत्राक्षी रावणस्य वर्शे त्रजेत् ॥ १६
विनष्टा वा प्रनष्टा वा मृता वा जनकात्मजा ।
रामस्य प्रियभार्यस्य न निवेदियतुं क्षमम् ॥ १७

सा. — d) Si D2.10 नूतमागता; Ct as in text (for कृपणा गता). Ñi सा दैन्यं कृपणं गता; D11 हेलं कृतपणा गता (sic).

14 For sequence in G2, cf. v.l. 11. S1 D1.3.4.10
M1 om. 14 (for D1.3.4 M1, cf. v.l. 13). G3 illeg. up
to भविष्य in d (cf. v.l. 13). — N2 V B D2.6.8.11
T G2 M3 [प] नं; Ct as in text (for [प] न). Ñ1 हा
ळहमणेति (for लहमणेत्येव). — N1 V2 सासकृत; D7.8
भामिनी (for मैथिली). Ñ2 V1 हायोध्यापि वासकृत
(subm.); B1 हा चायोध्येति वासकृत; B2-4 हायोध्या इति
चा(B3 चा)सकृत (with hiatus); D2 ळहमणेति च वासकृत;
D5 हा अयोध्येति मेथिली (with hiatus); D6 हा हायेंखियि
चासकृत; D11 अयोध्येति चासकृत (subm.). — N1
बहुलं सीता (for बहु वैदेही). — V2 D8 त्यक्त- (for
न्यस्त-). Ñ2 V1 B D6 मृतावक्यं तपिस्तनी. — After 14,
G3 repeats erroneously 13d6.

15 \$1 D2.10 read 15 after 12. G2 reads 15 after 6.—a) D8 रहो वा; G3 अहपूर्ग (for अथवा). \$1 D3.4.10 G1 Cm निहित्तां; Ñ1 B3 D1.6.11 निहतां; B1.4 D6 निहतां; Cv.g.k.t निहिता (as in text).—b) De निवेशनं.—After 15ab, Ñ1 D11 repeat (var.) 10cd.—e) V1 B सीता; D2.11 कविल्ल; D7.9 Ct भूशं; Ck as in text (for न्नं). M1 विल्प्यते. Ñ2 V1 B D1.3.4.6.7.8 G1.2 Ct बाला; D2 नृनं; D6 T1.3 M3 सीता; D11 निलां; Cr as in text (for मन्दं). \$1.010 कविद्वालपती(\$1 क्यते) दीनं; Ñ1 कविद्वालपती तृनं; V2 नृनं सा लपते बाला; T3 नृनं लालप्यमाना सा.—d) \$1 Ñ V B1.2 D1-6.8.11 Ct सारिका.

16 Si Dio om. 16ab.—a) Ti.s Ms सुता सीता (for कुछे जाता).—b) Gs damaged from ती up to कथसु in c. Ñ Vi B2-a Ds.c Tz Gi.z यशस्विनी; Bi तपस्विनी; Ds सुधार्मिका (for सुमध्यमा).—c) Si अथवा (for कथस्). Bi(m. after corr. as in text) -वर्णा या (for -पत्राक्षी).—After 16c, Ñi ins.:

निवेद्यमाने दोपः स्यादोपः स्यादनिवेदने ।
कथं तु खलु कर्तव्यं विपमं प्रतिभाति मे ॥ १८
अस्मिनेवंगते कार्ये प्राप्तकालं क्षमं च किम् ।
भवेदिति मर्ति भूयो हनुमान्प्रविचारयन् ॥ १९
यदि सीतामदृष्ट्राहं वानरेन्द्रपुरीमितः ।
गमिष्यामि ततः को मे पुरुपार्थो अविष्यति ॥ २०
ममेदं लङ्कनं व्यर्थ सागरस्य भविष्यति ।
प्रवेशश्रेव लङ्काया राक्षसानां च दर्शनम् ॥ २१

337* वैदेही वामलोचना । दशस्थगृहलक्ष्मीः सूर्यवंशविवर्धिनी । राक्षसेन दुरात्मना.

 $-^{d}$) \hat{S}_{1} \hat{N}_{1} $D_{1-4.10.11}$ वशानुमा; \hat{N}_{2} V B D_{6} वशं मता (for वशं व्रजेत्).

17 °) Gs damaged after विन up to ਸ਼ਜ. $-^{\delta}$) Di.4 वानरेर्; Dii मृता च (for मृता चा). \tilde{N}_2 Vi B D6 ਮੁਲਿਗ वापि ਸੈਪਿਲੀ. -After 17^{ab} , B2 ins.:

338* भद्दप्ता तां कथं यामि किं विद्वयति राघव:।

—°) D11 तसस्य (sic) (for रामस्य). —^d) D0 om. न (subm.). D5 हि वेदयितुं (for निवेद°). B1.3.4 क्षमः.

18 °) V2 D6.11 निवेद्यमानो. — °) Ñ2 V1 B1 (orig.).2-4 D6 स(B1 [marg. also].2.4 क्ष) दोपमिनवेदनं. — व) G2 मा (for मे). Ŝ1 Ñ V1 B1.4 D1-4.6.10.11 व्यसनं खिव्व (D1.4 निव) दं महत्; V2 B2.3 दारुणं (V3 प्राप्तेदं) व्यसनं महत्.

19 Ñ2 V1 B D6 om. 19. G3 mostly damaged for a.—a) \$1 तस्मिन्. D11 एवंबिधे (for and). D10 कार्य.—b) V2 काले; D3 कालः (for कालं). D3 सु (for a).—c) \$1 D11 मितर्; D1.4 पुनर्; D5.8 T2.3 M मर्त (for मिति).—d) Ñ1 प्रविणोत्तमः; D5 T2.3 M2.3 प्रविचार्यत्; G3 प्रविचार्थः.—After 19, Ñ1 (l. 1 partly illeg.) ins.:

339* **** सित ** विचेतुं प्रविचारयत् । अन्तर्भना आत्मनैव सखा रामस्य वानरः ।

20 °) D_3 अहद्वेव; D_4 अ ** * (for अहद्वाहं). — δ) B_3 तिमच्यामि (sic); $T_{1.3}$ वानरस्य (for वानरेन्द्र-). D_4 अतः (for इतः). D_4 न भविष्यति गोचरे (gloss चक्कविषये न भविष्यति). — D_4 om. 20^c-21^δ .

21 D_{6} om. $2I^{ab}$ (cf. v.l. 20). \tilde{N}_{2} V1 B D_{8} om. 2I. - b) \hat{S}_{1} V2 $D_{2,10,11}$ महासमन:; \tilde{N}_{1} महीयस: (for R 1

किं जा बक्त्यति सुग्रीको हरयो वा समागताः ।
किष्किन्धां समनुप्राप्तौ तौ वा दश्रस्थात्मजौ ॥ २२
गत्वा तु यदि काकुत्स्थं बक्त्यामि परमित्रयम् ।
न दृष्टेति मया सीता ततस्त्यक्त्यति जीवितम् ॥ २३
परुपं दारुणं कृरं तीक्ष्णिमिन्द्रियतापनम् ।
सीतानिमित्तं दुर्वाक्तयं श्रुत्वा स न भविष्यति ॥ २४
तं तु कुच्छ्नगतं दृष्ट्या पश्चत्वगतमानसम् ।

340° महातमानं एतश्चासों कमें मेऽधिभविष्यति।
—°) Ñi Ds [अ]पि (for [ए]व). Ñi V2 D1-5.10.11
लंकायां.—°) Gs damaged for राक्षसानां.

22 °) Ši Ñ V Bi.2.4 Di-4.10.11 T2.3 Ms मा; D6 Ti मा (for बा). B3 वस्यस्य (sic); D9 क्ष्यति (for बस्यति). —After 22°, Ñi ins.;

341* वानराधिपतिवैद्धी । कुमुदाङ्गदद्दिविदा माननीयो महाकपिः । सुपेणः परमश्चेव ये चैवाद्या कपीश्वराः । प्रेक्षितौ रामसुप्रीयौ जाम्यवान्स हरीश्वरः । किं मां वक्ष्यन्ति तन्नस्था. [5]

— b) Ñ1 T2 [5]पि (for वा). D7.9 [ब]पि संगता:; D8 महावला: (for समागता:). — °) \$1 B3.4 D6 क्रिंकिंक्यां (\$1 °दों). B3 D1-4 T3 M2.3 समनुप्राप्तं; D8.7.9 अनुसंप्राप्तं (D5 °दों). — d) Ñ1 V2 उभी वा रामलक्ष्मणो.

23 Ñ1 om. 23-24⁶. — °) Ds नस्वा; G1 यास्ता. Ñ2 V1 B D6 [अ]ई (for नु). B1 क्राइस्स्था. — °) Ñ2 V1 B1.2 D6 प्रमात्रियम् ; V2 °मिश्रयं; D7.9 प्रसं वच: (for प्रमित्रयम्). % Cr.g: अत्रियमिति (Cr °ति प्रद)स्छेदः. % — °) D5 नु स्ष्रा; D8 G3 स्था दि; Ck.t as in text (for स्थेति). औ V2 D1-4.10.11 न सीतामिश्रास्थामि; Ñ2 V1 B D6 न स्था(B2.3 °द्वा) मैथिलीस्ये(B1 °की हो) चे. — °) और D10 स्थस्यामि (for °स्यिति). B4 जीवनं.

24 Ñ1 om. 24^{ab} (cf. v.l. 23).—ab) B2 D4 (before corr.).10 पुरुषं; G2 पौरुषं; Cv.r.m.g.t as in text (for प°). G3 दारुण. Ñ2 D6 क्षिप्रं; V1 B4 कृच्छं; B1.3 क्षुद्रं; B2 (sup. lin. as in B1) क्षुच्धं; Cv.r.m.g as in text (for क्र्रं). Ñ2 V1 B D6 क्र्यम्; G1 तीवम्; Cv.r.m.g as in text (for तिक्ष्णम्). V2 D3.5.7-9 G2 Ct transp. क्र्रं and तीक्ष्णम्. B4-दीपमं (for नापनम्).—°) V1 D1.4-तिमित्ते. Ñ2 B D6 सश्चता; D1 दुर्वासं (sic); D2.4.11 दुर्वाच्यं (for दुर्वाच्यं).—d) Ñ2 B2 D6 दुर्वाच्यं; B1.4 दुर्वाच्यं; B3 दुरापं; D3 सत्यं स (for श्वता स). S1 D2.11 न स (by transp.); D1.4 [ब]सी न (for स न).

सृशानुरक्तो मेधावी न भविष्यति लक्ष्मणः ॥ २५ विनष्टौ आतरौ श्रुत्वा भरतोऽपि मरिष्यति । भरतं च मृतं दृष्ट्वा शत्रुद्यो न भविष्यति ॥ २६ पुत्रान्मृतान्समीक्ष्याथ न भविष्यन्ति मातरः । कौसल्या च सुमित्रा च कैकेयी च न संशयः ॥ २७ कृतज्ञः सत्यसंधश्र सुग्रीवः प्रवगाधिषः । रामं तथागतं दृष्ट्या ततस्त्यक्ष्यति जीवितम् ॥ २८

G. 5. 15. 46 B. 5. 13. 26

25 Ds.6 om.(hapl.) 25 - 26°. — °) Bs च कृष्ण्रं (for नु कृष्ण्.). — °) Si पंचत्वे; Ds पंचत्वं (for पज्जल-). Ns Vi B रामं पंचत्वमागतं; Vs पंचत्वमथवा गतं; Di.i स तज्ञ गतमानस:. — °) N V Bi Dr -[अ]नुरक्त-; Ds -[अ]नुरक्ते (for °रक्तो). — °) Bi Ds छङ्मणी न मविष्यति.

26 D2.6 om. 26° (cf. v.l. 25). For 26-27, V1 B subst. 343°.—") D10 रष्ट्रा (for अरबा).—') S1 N1 V2 D1.4 G1.2 न भविष्यति (for sिप मिरिष्).—") G2 श्रुत्वा (for रष्ट्रा).—') M2 [s]िप मिरिष्यति (for न भवि°).—For 26° , S1 N V2 D1-4.6.10,11 sabst.:

342* आतृन्त्रिनशान्श्रुखा तु शत्रुझोऽपि सरिव्यति।

[\$1 विज्ञाय; Ñ 2 विश्वस्वा; V 2 D1.4 श्वत्वा च; D2.10 ज्ञा°; D3 श्वस्वापि; D4 °स; D11 ताज्ञ्यूत्वा (for श्वत्वा तु). Ñ 1 D1.4 न(Ñ 1 [5]पि) भविष्यति (for \$\text{V}\square\text{u}\text{Tr}\square\text{v}.]

27 °) Śi Ñ Vs Di-4.6.10.11 मृतान्युत्रान् (by transp.). Ñi om. समीक्षाय. $-^{\delta}$) Śi Ñ Vs Di-4.6. 10.11 ता मिरिप्यंति (for न भिन). $-^{d}$) Dii न च (by transp.). —For 26-27, Vi B subst.:

343* भरतो मातरश्चेपां राष्ट्रब्रश्च मरिज्यति।

[B_1 [α]न (for [, α]मां). B_2 भरतीप्येव तरसा (for the prior half).]

-V1 B cont.; whereas N2 De ins. after 27:

344* यदि गच्छाम्यहं सीतामदृष्ट्वा जनकारमञाम् । इत्क्रस्येद्वाकुवंशस्य नाश एव भवेद् ध्रुवम् ।

[(!. I) De [अ]दो (for [अ]दं). Vi शीव्रम् (for सीताम्).—(!. 2) Bs इस्लम् (for क्रस्तस्य). Bi एवं (for एव). Be नाश एवं भविष्यति (for the post. half).]

28 °) \$1 Ñ1 V2 D2.10.11 हितश्च (for कृतञ्च:). G2 सत्यवंषञ्च. — °) Ñ1 च कपीवर:; Ñ2 V1 B D6.11 प्रवर्गधर:; D10 प्रवर्गभ:. — °) \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 कृष्टकृततं (for तथा°). V2 मत्वा. — °) \$1 Ñ V B D1.2.4.6.11 राजाः D2 पि?-; D10 व्यक्तं (for तथस्). \$1 Ñ D10 व्यक्तं (for दश्चति). — After 28, Ñ2 V1 B1.2.4 De ins.;

६. इ. १५. १५ वर्ष व्यथिता दीना निरानन्दा तपिखनी । पीडिता भर्तृशोकेन रुमा त्यक्ष्यित जीवितम् ॥ २९ वालिजेन तु दुःखेन पीडिता शोककार्शिता । पश्चत्वगमने राज्ञस्तारापि न भविष्यति ॥ ३०

पश्चत्यगमन राज्ञस्ताराय न मावज्यात ॥ २०
मातापित्रोविंनाशेन सुग्रीवव्यसनेन च ।
कुमारोऽप्यङ्गदः कस्माद्धारियज्यति जीवितम् ॥ ३१
मर्त्रजेन तु शोकेन अभिभृता वनौकसः ।
शिरांस्यभिद्दनिज्यन्ति तलैर्प्रिटिभिरेव च ॥ ३२

345* भीममारोदनं व्यक्तं भविष्यति गते मयि। [De आवेदनं (for आरो°).]

V1 illeg. from. st. 29 up to Sarga 19.

29 Si Ms om.(hapl.) 29. Ñi repeats(var.)
29 after 347*. Di.4 transp. ab and ad.—a) Ñi
(second time) illeg. for दुमैना. Dio दुईरुश्रियता (sic)
(for दुमैना स्व').—b) Ñi (second time) निरालंबा
(for नन्दा). Vs यशस्त्रिनी (for तप'). Ñi Bi-3 Do
रामा(Bi Do रुमा; Bi माता) तस्य मरिष्यति.—For 29ab,
Be subst.; while Bi(marg.) ins. after 29ab;

346* सुप्रीये तु मृते राज्ञि तस्य पत्नी मरिप्यति।
[B1 च (for तु) and हमा तस्य (for तस्य पत्नी).]

—°) T: बीडिवा (for पी°). Ñ1(first time) -दु:खेन (for -क्षोकेन). — d) D10 तारा (sic) (for रुमा). Ñ1 (first time) शोकेन महता बृता; Ñ2 B D6 भार्या चैव(B4 तस्य) पतिव्रता. —After 29, Ñ1 ins.:

347* न जीविष्यति वैदेही * * * * परायणा (illeg.)।

- 30 °) Be वैधन्येन (for बालिजेन). Ñ1 B1,2 D1-4.
 e.10 G2.5 M1 च (for तु). Ñ1 B3 D5 शोकेन (for दु:खेन).
 De बालिनो मृतिदु:खेन.—) V2 पितता. Ñ1 M1 दु:ख-;
 De दोष- (for शोक-). Ñ2 B D6.7.9.10 -किंपेता (for कींशता). \$1 पीडित: शोककशित:.—) B3 पंचत्वगमनेनाशु;
 D7.9 पंचत्वमागता राज्ञी; D8 T M3 पंचत्वं च(T2 तु) गते
 राज्ञि(D8 T2 °ता राज्ञी).
- 31 Ds transp. 3r and 32.—") Ñ2 B De मातापितृ-वियोगेन.—") D1.4 G1 हि; D3 न (for sq). S1 [आं]गद: (for [आं]कद:). Ñ2 B D3.6 श्रीमान्; D7.9 ससाद्; Ds वालस (for कसाद्).—") D7.9 विज्ञहिष्यति (for धारिय"). Ñ2 B D6.8 सुब्यक्तं(B3 संयुक्तं; D8 तसारत) न भविष्यति.
- 32 Ns B Ds om. 32. Ds transp. 31 and 32. Note hiatus between " and ". —") Vs D1.2.6 M1 =;

सान्त्वेनानुप्रदानेन मानेन च यशस्त्रिना।
लालिताः कपिराजेन प्राणांस्त्यक्ष्यन्ति वानराः ॥ ३३
न वनेषु न शैलेषु न निरोधेषु वा पुनः।
कीडामनुभविष्यन्ति समेत्य कपिकुखराः ॥ ३४
सपुत्रदाराः सामात्या भर्तृच्यसनपीडिताः।
शैलाप्रेभ्यः पतिष्यन्ति समेत्य विपमेषु च ॥ ३५
विपमुद्धन्थनं वापि प्रवेशं ज्वलनस्य वा।
उपवासमथो शस्तं प्रचरिष्यन्ति वानराः॥ ३६

Gs हि (for तु). Si Ñi V2 D1-4.7-10 T3 M1.3 दु:खेन (for ज्ञोकेन). — 6) Si Ñi D2.3.10 परि(Ñi °रा)भूता; V2 Mi हाति(Mi °धि)भूता (to avoid hiatus); D1.4.11 G1.2 M3 हा(D1.4 चा; G1 स्व)भिभूता (to avoid hiatus); D8 अभिजाता. — °) D3 शिरांत. Si D2 च; D20 नि- (for [अ]भि-). Si D5 -हरिप्यंति. — 6) G2 वा (for च).

- 33 °) D10 सस्चेन (for सान्त्येन). Ŝ1 Ñ1 V2 D10,11 [अ] थ; B2 तु; D2 [अ] थैं- (for [अ] तु-). B4 D3 -प्रसादेन; G1.3 -प्रचादेन (for -प्रदानेन). B1 (m. also as in text) सांत्येनाथ प्रमादेन; B3 श्रीरामस्य प्रसादेन. —³) D5 reads मानेन in marg. B3 [ए] व; D3.11 तु (for च). —°) B1 पालिता:. D7-9 G1 -नाथेन (for -राजेन). °) Ñ2 B D6 देहं (for प्राणांस).
- 34 Vs om. 34.—") D2.8 च (for second न). Ñ1 D11 M1 वनेषु चनशै (Ñ1 न च पौ) छेपु; Ñ2 B D6 गिरीणां चनपंडे (Ñ2 D6 °हुगें)पु.—ं) Ñ2 B D6 नदीतीरेपुं G नदीरोधस्सु; M1 निझेरेपु न; Cm.g.t as in text (for न निरोधेषु). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 नापि रोध(Ś1 °द)स्सु चानरा:; D8 निरोधेषु च चानरा:.—°) Ñ2 B D6 नातु-(for अनु-).—ं) Ś1 D1-4.10.11 -कुँगरे:. Ñ2 B D6 मर्लुब्य (B3.4 °तुँब्ये)सनक्षिता:.
- 35 B₃ om. $35^{a\delta}$. a) D₅ न (for स-). D₄ सामास-(for °त्या). $^\delta$) B₆ रामस्य शर- (for भर्नुं व्यसन-). D₈ -किंप्ता: (for -पीडिता:). \tilde{N}_2 B_{1.2} D₆ राम(B₁ ° अ)-व्यसनमोहिता:. o) \tilde{N}_3 B शैलाबाह्म-; D₆ °ब्रादा- (for °ब्रेभ्य:). a) D₇₋₉ समेपु. S₁ \tilde{N}_1 V₂ D_{1-4.10.11} हिर(V₂ किंप) यूथपा:; \tilde{N}_2 B D₆ हिर्पुगवा: (for विपमेपु च)-
- 36 Ñ2 B D6 om. 36.) D3 विषमाद्रंधनं. V2 च (for वा).) S1 D10 जवलनेपि; T2 अनलस्य (for क्स.). S1 V2 D2.4.10.11 च (for वा).) D3 उदवासम् (for उप°). D5 चार्कः (for ज्ञाकं).) S1 Ñ1 V2 D2.10.11 M2 प्र(Ñ1 om.)करिष्यंति (for प्रच°).

[I20]

घोरमारोदनं मन्ये गते मिय भिविष्यति । इक्ष्वाकुकुलनाश्रश्च नाशश्चेत्र वनौकसाम् ॥ ३७ सोऽहं नैत्र गमिष्यामि किष्किन्धां नगरीमितः । न हि शक्ष्याम्यहं द्रष्टुं सुग्रीतं मैथिलीं विना ॥ ३८ मय्यगच्छति चेहस्थे धर्मात्मानौ महारथौ । आश्चया तौ धरिष्येते वानराश्च मनस्विनः ॥ ३९

37 °) Si आयोधनं; Ñã Bi.s.4 De नु वे(Bi वि) हासं; Va आयेदनं; Da °हुणं (sic?) (for आरोदनं). Ba चा-(sup. lin. अ)परं वेदासं मन्ये. — b) Ba om. गते मिर. — c) Si Dio नादार्थं; De नायस्य (for नादाश्च). — d) Ñã B De सवेपां च; Dii भूतां नाद्दों (for नादाश्चेत). Si Di-s.10 हरीणां च भूतां (Dii 3.4 नियनं) तथा; Ñi नादाश्च हरीणां भूदां; Va हरीणां मृशनादानं. — After 37, De ins. 348°.

38 °) G1 सोई नैवं; G3 नाई चेव. — b) S1 कि किदो. D3 अत: (for इत:). Ñ2 B D6 सुन्नीवस्य पुरीमिन: (B3 समीपत:). — After 38° b, Ñ2 B1.2.4 ins.; B2 cont. after 351°; while D6 ins. after 37:

348* एतावन्तं विनाशं हि न द्रष्टमहसुत्सहे। [B1 तु (for हि),]

— Ñ2 B1,3,4 D6 om. 38° - 40. — °) Ñ1 नैच; D5 T1,3 M3 न च; D11 न*. B2 D11 शक्यामि (sic); D3 शक्तोमि (for शक्यामि). B2 वें (for [अ]हं).

39 Ši Ñ2 B1.3.4 D6.10 om. 39 (for Ñ2 B1.3.4 D6, cf. v.l. 38). —") B2 D5.11 मिर तच्छति. — b) D3 G1 M1 महावको (for °रथो). —After 39^{ab}, Ñ1 (partly illeg.) ins.:

349* राजवाव १०० घें। वैदेशा हि विनाकृती। ०४०१०४ १६०४००१० दुस्तरम्।

—°) Ds T2 न (for तो). Ds अश्वयितौ (sic) (for आश्वया तों). D2 धरित्यंते; Ds T2 Ms. म(Ms च)रित्यंते; Cm.t as in text (for धरित्यंते). B2 खर्गयातौ भवित्येते. —After 39°, Ñs ins.:

350* जीवितं ध्रुवमत्यजम्। वानराश्च ससुग्रीवा.

— d) Ñ1 विश्वासश्च (for बानराश्च). Ñ1 V2 B2 D1.2.4.7. 9.11 T1 G1 तर्(B2 D1.4 °प)स्विन:; D3 यशस्विन:

40 Ñs B1.3.4 De om. 40 (cf. v.l. 38). B2 om. 40°. — °) Ñ1 मुलादो वा (for °दानो). S1 V2 D1-6.10.11 दस्तादो वा मुलादो वा. — °) Ñ1 D2.4.5.10.11 G3 -मूलक:; Cv.r.m.g.t -मूलिक: (as in text). — Note hiatus between ° and °. — °) D5 T1.3 G2.3 M3 हादपूर (to avoid hiatus) (for ल °). S1 D1-6.10.11 हा(D3 न) दप्ता कमलेक्षणां

हस्तादानो मुखादानो नियतो वृक्षम्लिकः । वानप्रस्थो भविष्यामि अदृष्ट्वा जनकात्मजाम् ॥ ४० सागरान्एजे देशे बहुमृरुफ्छोदके । चितां कृत्वा प्रवेक्ष्यामि समिद्धमरणीसुतम् ॥ ४१ उपविष्टस्य वा सम्यग्लिङ्गिन् साधयिष्यतः । सरीरं भक्षयिष्यन्ति वायसाः श्वापदानि च ॥ ४२

G. 5. 15. 56 B. 5. 13. 40

(to avoid hiatus). —After 40, Ši Ñi Va Ba Di-4.

351* तस्य बुद्धिरियं जाता निषुगस्य विपश्चितः। रामसंसर्गनिवृत्ता धर्मिष्टा धर्मसंश्रिता।

[(1, 1) B2 om. जाता, —(1, 2) D11 -संशय- (for -संसर्ग-), S1 D10 -नि(S1 वि)वृत्तो; D2.3 -निवृत्ता (for -निवृत्ता), Ñ1 V2 -बस्तवा; B2 -संगता (for -संशिता), S1 D10 धॉमेंग्रे धनैसंत्रयः (for the post, half),]

-Then B: cont. 348*.

41 क) र्री - [अ] नुजले; Ds.10 - [अ] नुजले; Cg as in text (for - [अ] न्यत्रे). Ñ 2 B1 सागरान्यदेशें (B1 देशे च) (for क). Ds - माल- (for - मूल-). Ñ 2 B1-3 De - फलायुत्ते (De °तं) (for - फलोदके). Be सागरस्थेकदेशे सु बहुरलसमायुत्ते — °) र्री चित्यों; Dr.9 चिति (for चितां). Ds प्रवेद्यामि; De प्रवेद्यामि. — क) र्री संसिद्धम् . Ñ 1 सरणीभवं; Ñ 2 V 2 B De जातवेद्सं; D10 °णे: सुतं; D11 °णां सुतां (sic); Cr.m.g.k.t as in text (for अरणीसुतम्). — After 41, Ñ 1 ins.:

352* विद्विशिलमारीसं ह्याप्त्त * * * * (illeg.)।

42 °) Ni illeg. from at up to 8. Si V2 Di-4. 10.11 क्षित्रम् (for सम्यग्). Ña B De प्रविष्टस्य हि(Ba.s च) मे नृतं. -- b) No B Do स्वदेहं (Do है); Do तितिणी (sic); Ds लिंगिन:; Du इंगितं; Ti Gi.a Ma Cvp.g.k सिंगि(G1 °ग)नीं; Cv.r.m.t as in text (for लिक्किने). M1 तापयिष्यत: (for साध°). S1 V2 D1.2.4.19 इंद्रियाण्य (Dr.4 °ण्य)परुंधतः(V: °रुध्य च). 🛠 Cv: छिङ्गितं साध-यिष्यतः; आत्मानं मोचयिष्यतः । छिङ्गं शरीरम् । छिङ्गिनीमिति च पाठः। तत्रेदं व्याख्यानम्। छिङ्गं संन्यासः, अनशनम् , तद्वर्ता लिङ्गिनी वां साधयिव्यत इति ।; Сг.m : लिङ्गिनं लिङ्गे(Сг 🞏) शरीरमस्यार्स्काति छिङ्गी तमाःमानमित्यर्थः (Cr °रमानम्)। साधयिष्यतः शरीरान्मो (Cr 'रं मो)चियव्यतः ।; Cg: छिङ्गि-नीम्, लिङ्गं संन्यासोऽनशनं तद्वती लिङ्गिनी वां साधयित्यतः। लिङ्गिनमिति कचित्पाठः। तत्र लिङ्गं शरीरं तद्वाँखिङ्गी, आत्मा तं साधयिष्यतः; शरीरादास्मानं मोचयिष्यत इत्यर्थः ।; Ck : लिङ्गिनी प्राणलिङ्गिनीम् ।; Ct : लिङ्गिनं प्राणलिङ्गिनं लिङ्ग्यारीर-बन्तं वात्मानं साधयिष्यत शरीरेण वियोजयिष्यतः। ' लिङ्कि-नीम् " इति पाठे प्राणिङङ्गिनीं चितिम्। चैतन्यमित्यर्थः. 🕸

G. 5. 15. 57 B. 5. 13. 41 L. 5. 8. 0

इदमप्यृपिभिर्द्धं निर्याणिमिति मे मितः । सम्यगापः प्रवेक्ष्यामि न चेत्पश्यामि जानकीम् ॥ ४३ सुजातमूला सुभगा कीर्तिमाला यशस्त्रिनी ।

—") De अक्षयित्यामि (sic).—") M2 वानराः (for वायसाः). Si V2 D1.2.4.10.11 श्वापता वायसेः सहः \tilde{N}_1 श्वापता सह वायसेः; \tilde{N}_2 B De श्वापतानि वयांति चः D3 श्वापता वायसात्रयः % Cv: श्वापतानि व्याघादीन्युत्रसत्त्वानि ।; Cr: श्वापतानिति लिङ्ग्रह्मत्वय आर्थः । श्वापता व्याघात्रयो दुष्ट-जन्तवः । व्याघात्रयो वनचराः पदाव्याः श्वापताः समुता इति हलायुधः ।; Cm.g: श्वापतानि श्वापता व्याघात्रयः %

43 °) Ñi illeg. प्यूपि up to b. Ds च ऋषिभिर्; Ds में ऋ°; T Ms महिंपि° (for अध्युपिभिर्). Si D2.3.10 G2.3 जुएं; V3 दिएं (for हएं). Ds इदं समनुनिर्देष्टं; Dii इदमप्रथिभिर्दं (sic). —b) D1.6 Gi निर्वाणम् (for निर्या°). D3 om. मे. —D3 reads 43°d (including 354*) after 44. —b) T3 M2 वाप:; Cr.m.g.k.t as in text (for आप:). Si Ñi V3 D1-4.10.11 अप: सम्यक्. % Cr: आप:, अप इसर्थः i; So also Cm.g.k.t. %—d) D8 च (sic) (for चेत्). D7 M3 प्रयाम. Ñi V2 D11 मेथिलों (for जानकोम्). Si D1-4.10 तामद्यासितेक्षणां. —For 43, Ñ2 B1-3 D6 subst.; B3 subst. I. 2 only for 43°d:

353* इदमत्यसुखं प्राप्य निश्चितं मनसो हि मे । अपो वापि प्रवेह्येऽहमदपुा जनकाःमजाम्।

[(l. r) Ña De अब सुसं (sic) (for अल्प°). Ba निश्चिल मनसा (for °तं मनसो).—(l. 2) Ba नाहं प्रवेदयामि कृदृहा.] —After 43, Śi Di-4.10 ins.:

354* तावस्पश्यामि वैदेहीं मैथिकीं जनकारमजास्। [\$1 नो चेत् (for तावत्). Ds तां वैदेही न पश्यामि (for the prior half).]

44 Ñs B De om. 44.—") Ds शुभगा.—") Тз कीर्तिबल्ली.—For 44", Ŝi Ñi Vs Di-4.10,11 subst.:

355* अज्ञातरूपां सुभगां कीर्स्यमानां यसस्विनीम् । [र्ऽ1 अज्ञातरूप-; Ñ1 अज्ञातमूलां.]

—Śi Da om.(hapl.) from 44° up to 1. 2 of 356*. —°) Ñi V2 D1.4.10.11 प्रनष्टां. —Ñi illeg. after चिरसा up to d. V2 चिरकालाचः; D1.4.7.2-11 T2 G1 Ck.t °रात्रायः; Cv.r.m.g as in text (for °रात्रीयं). D2 ततस्ततो तिराशस्य. —d) V2 D1.4.10 सीतामहमदृष्टवान् . % Cg: चिरसात्री जागरणेन दीर्घभूता सन्निः । प्रभन्ना समाप्ता । एवं कल्याणीयं रात्रिः सीतामप्रयतो से व्यर्थेन जातेल्य्येः । "कृदिकारादक्तिनः" इति दीर्घः ।; Ck: चिरसात्राय, अव्ययम् । चिरायेति यावत् ।; Ct: चिरसात्रायेत्वव्ययम् । चिरायेत्वय्यः । चिराय भन्नाऽऽध्यन्तिकल्यं गतेत्यर्थः । नीर्थस्तु —" चिरसात्रीयं सम " इति पाउं प्रकल्प्य गतेत्यर्थः । नीर्थस्तु —" चिरसात्रीयं सम " इति पाउं प्रकल्प्य

प्रभग्ना चिररात्रीयं मम सीतामपश्यतः ॥ ४४ तापसो वा भविष्यामि नियतो बृक्षमूलिकः । नेतः प्रतिगमिष्यामि तामदृष्ट्वासितेक्षणाम् ॥ ४५

सीतान्वेपणोपयुक्तत्वेन शोभनम्हा सीतान्वेपणसौकर्यापादकः चिन्द्रक्या सुभगा सीतान्वेपणमहकारिणीति सर्वेः क्रियमाणा कीर्तिरेव माला यस्याः सेयं चिररात्री चिरकालविशिष्टा दीर्घा रात्रिः स्वस्य लद्धाप्रवेशरात्रिः प्रभन्ना निष्कला जातेत्यर्थः । अनेत रामकार्थसहकारिणी स्वेच्छ्या रात्रिरप्यात्मानं विधितवतीति सूच्यत इत्याह. % —After 44, D3 reads 43° (including 354*).

45 \$\text{ Si Ds om. up to l. 2 of } 356* (cf. v.l. 44). \$-\text{\$a\$}'\$ (for alrah all). \$-D10 om.(hapl.) \$45\text{\$b\$}'\$. \$-\text{\$b\$}'\$) \$V_2\$ \$T_2\$ तियतं. \$\text{Ni V2}\$ \$D_4\$ (before corr. as in text).11 -मूळक: (for -मूळक:). \$\text{Ni B Do } \text{\$g\$} \text{\$a\$} \text{\$m\$} \text

356* पर्णादो वा फलादो वा यदि वा वृक्षमूलिकः। वने धर्मं चरिण्यामि तामदृष्ट्रा यक्षस्विनीम्। ततस्तस्य निराजस्य सीताया दर्शनं प्रति। लक्षनाचाभवचिन्ता वृथेति शतयोजनम्। पुनश्चेत्प्रतिगच्छामि निवसामि वनेण्यिद्द। [5] कायमादीपविष्यामि प्रविशामि स्विद्णवस्।

[Śɪ Dɛ.s.10 om. l. I-2. — (l. r) Ñ1 B2 D4 (before corr. as above).11 म्हल्य: (for महिल्य:). V2 वायुमक्षी भवामि वा (for the post. half). — (l. 2) Ñ1 V2 तपरा (for पर्म). Ñ1 illeg. for the post. half. V2 (orig.; marg. also as above) [अ] सिनेक्षणां; D11 मनस्विनीं (for यश्रस्मिनीम्).—(l. 3) Ś1 D10 ततों (for तस्य). Ś1 सीतया (sic) (for सीताया). —(l. 4) D1 लेचितों (sic); D3 लेचनें, D4 अधिकें (for लक्ष्वाच्). Ś1 D10 लंघनें में भवेद्वर्यम् (for the prior half). Ś1 D10 उदये: (for वृथेति).—(l. 5) D1.4 पुनःस्वित; D3 °तें; D11 न पुनः (for पुनश्चेत्). B2 पुनरतात्र गमिष्यानि (for the prior half).—D1 om. (hapl.) from the post. half up to 46°. Ś1 वनेष्वि, B2 वनेथवा.—(l. 6) V2 कार्य वा दीपविष्यामि; D11 कायमादीपयानि स्म (for the prior half). B2 [इ]व चार्णवं; D11 तद् ° (for स्वरू °). D3 काममादीपये देहं प्रवेद्ये वा महार्णवं.]

यद्तिः प्रतिगच्छामि सीतामनधिगम्य ताम् । अङ्गदः सहितैः सर्वेर्वानरैर्न भविष्यति ॥ ४६ विनाशे बहवो दोषा जीवन्त्रामोति भद्रकम् । तस्मात्प्राणान्धरिष्यामि श्रुवो जीवति संगमः ॥ ४७ एवं बहुविधं दुःखं मनसा धारयन्म्रहुः । नाध्यगच्छत्तदा पारं शोकस्य किषकुद्धरः ॥ ४८ रावणं वा विधिष्यामि दश्तप्रीवं महावलम् । काममस्तु हता मीता प्रत्याचीणं भविष्यति ॥ ४९

46 Di om. 46° (cf. v.l. 45). Bi.s.4 om. 46-50; Do om. 46-50° हैं Ñ2 om. 46-48. Ñi illeg. for 46. —°) Si B2 D2-4.10.11 दा; V2 D5.7-9 T2 G M2 तु (for [इ]त:).—°) M1 अनिस्तास्य. —After 46° हैं, Ŝi ins.:

357* ध्यानशोकपरीताःमा चिन्तयामास वानरः ।;
—whereas B2 ins.:

358 मनोहरां दृष्टिहरां साँगन्ध्याः ब्राणहारिणीम्। —°) Ši V² D7.9.10 T1.5 G सहितः; B² D3.4.11 M सह तैं:; T_2 सचितें: (for सहितें:). — d) B² द्शीनें (for वानरेंद्).

47 Ѳ B1.3.4 D6 om. 47 (cf. v.l. 46). B² om. 47-50. ڹ D10 om. 47. —°) ѹ D1-3.11 सु(D11 तु) महान्(ѹ D² °हा) दोपो(ѹ °पा). —⁵) D३ जीवनं प्रति (for °न्प्रामोति). ѹ D1-3.11 यच्छुमं; V² यच्छुतं (for भद्रकम्). D8 T1.3 M1.3 जीवन्भन्नाणि पद्यति. —°) D8 हि रक्षिप्ये; Т² G² M¹ हि रक्ष्यामि(M¹ °मो); G1 मिर्च्यामि; Ck.t as in text (for घरिष्यामि). ѹ V² D1-5.11 M² तस्माध्याणा हि(ѹ °णाति; D² °णामि) रक्ष्या वं(D⁵ M² मे). —ѹ illeg, for 47⁴-48⁵. —⁴) V² छुवं; D5.8 छेयो (for छुचो). D2.5.8.11 M3 Cm जीवितसंगमः, ※ Ct: तीथैस्तु- अत्र "जीवितसंगमः" इति पाठं करुपयामास. ※

48 Ñ2 B D6 om. 48 (for B2, cf. v.l. 47 and for the rest, cf. v.l. 46). Ñ1 illeg. for 48° (cf. v.l. 47). V2 reads 48° twice (var.). —°) V2 (second time) स तंत्रेवंवियं दु:खं. —°) D11 बहुशो (for मनसा). Ŝ1 D10 वितयन. V2 (first time; second time as in D5) महान्; D5.7.9.11 T2 G M2 बहु (for मुह:). —°) D11 T2 नाम्य-गच्छत्. —After 48, D7-9 G1 ins.:

359* ततो विक्रममासाद्य धैर्यवान्कपिकुक्तरः।

49 B Do om. 49 (for B2, cf. v.l. 47 and for the rest, cf. v.l. 46). Before 49, \tilde{N}_2 reads 51. Ds transp. ^{ab} and ^{cd}. —^a) \tilde{N}_1 V2 D1.2.4.10.11 \bar{q}_1

अथवेनं सम्रत्क्षिप्य उपर्युपिर सागरम् ।
रामायोपहारिष्यामि पशुं पशुपतेरिव ॥ ५०
इति चिन्तासमापन्नः सीतामनधिगम्य ताम् ।
ध्यानशोकपरीतात्मा चिन्तयामास वानरः ॥ ५१
यावत्सीतां नृ पश्यामि रामपत्नीं यशस्त्रिनीम् ।
तावदेतां पुरीं लङ्कां विचिनोमि पुनः पुनः ॥ ५२
संपातिवचनाचापि रामं यद्यानयाम्यहम् ।
अपश्यन्नाचवो भार्यां निर्देहेत्सर्ववानरान् ॥ ५३

G, 5, 15, 0 B, 5, 13, 50 L, 5, 8, 61

(for वा). V2 द्राग्रीवं; D1.4 इनिष्यामि (for विष्यामि).

—) V2 महाकायं; D3 दुरात्मानं (for द्राग्रीवं). —) S1 कामनस्तु (for भस्तु). D8 G1 रामपत्नी हता येन. ﴿ Cv: रामपत्नी हता येनेति सम्यक्षाहः. ﴿ —) S1 V2 D2.10.11 प्रेस्य कीतिंद्; Ñ पुण्या कीतिंद्; T2 G1 M2 प्रस्थाचीणीं; Cv.r. m.k.t प्रस्थाचीणीं (as in text).

50 B om. 50 (for B2, cf. v.l. 47 and for the rest, cf. v.l. 46); De om. 50° (cf. v.l. 46). Note hiatus between and . M2 reads erroneously 49° as in D8 in place of 50°.—") V2 D1.2-5.11 T G1 सम् भेनं. S1 D1-6.10.11 समाक्षिप्य; Ñ V2 समादाय (Ñ1 िशस्य) (for समुक्षिप्य).—") S1 Ñ2 D1.2.6.10 सुपरि (to avoid hiatus) (for first उपरि).—D6 reads 50° after 51° .—") D6 रामस्य. D5 श्रिय (for [उपर).—") S1 पशुपतिर ; D2 अव्यतिर (om. hapl.).

52 Ñe De om. 52 (for De, cf. v.l. 51). Bom. 52-67. — De Ge Mi तु: Ti.e Ge Ms हि: Gi तु(sic) (for तु). — Ve De.e Te Ge Me प्नां; Gi प्व (for प्तां). % Cr: यावदिति। यावन्पुरानिपातयोर्ङदिति अविष्यदृष्यें छद् । So also Cm.g.t. %

53 B om. 53 (cf. v.l. 52). —) Śī Dī.2.1.10.11 चेह; V2 च (subm.); Ds T2 G3 M1.2 वावि (for चार्षि). —) Dī.4 प्रत्यानयामि; Ds यहान ; De.11 यद्यान (for यदान). Šī D2.12 रामं यास्यामि ना (Die वा) व्यहे. —) D3 निईहन् (sic); D3 निवहेत् (for निर्दे). G. 5. 15. 0 B. 5. 13. 52 L. 5. 8. 62

इहैव नियताहारो वत्स्यामि नियतेन्द्रियः ।

न मत्कृते विनश्येयुः सर्वे ते नरवानराः ॥ ५४
अशोकवनिका चापि महतीयं महादुमा ।
इमामभिगमिष्यामि न हीयं विचिता मया ॥ ५५
वस्त्रुद्रांस्तथादित्यानश्चिनौ मस्तोऽपि च ।
नमस्कृत्वा गमिष्यामि रक्षसां शोकवर्धनः ॥ ५६
जित्वा तु राक्षसान्देवीमिक्ष्वाकुकुलनन्दिनीम् ।
संप्रदास्यामि रामाय यथा सिद्धिं तपस्विने ॥ ५७
स महर्तिमिव ध्यात्वा चिन्ताविप्रथितेन्द्रियः ।

54 B om. 54 (cf. v.l. 52). Ñ2 D6 om. 54-56.
—") Ñ1 प्रायमाशिष्ये (for नियताहारो).—") Ñ1 V2
मत्कृते ते(V2 हि); D1.11 नमस्कृते (sic); D3 तनमः;
D4 मम कृते (for न मत्कृते).—") T1.3 G3 ते सर्वे
(by transp.). D1.4 बर- (for नर-). D5 वानरा वराः
(for नरवानराः). Ŝ1 D10 वानराश्च तथा नराः

55 Ñ2 B De om. 55 (for Ñ2 De, cl. v.l. 54 and for B, cl. v.l. 52). —) Ši Die [श]ग्रे च; De, a विश आढ़ चेथं (for चापि). —) Ti.3 G2 M3 दहयतेथं (for महतीयं). D2 महदूसा. —) Di.6.7-9.11 G2 M3 अधि(for जिस-). Ŝi Ñ1 V2 Di-4.10.11 -पतित्यामि. — M3 om. (hapl.) 55 -56°. —) D2 महीयं (for च हीयं).

56 Ñ2 B D6 om. 56 (for Ñ2 D6, cf. v.l. 54 and for B, cf. v.l. 52). M3 om. 56^{abc} (cf. v.l. 55).
—") Ñ1 transp. वस्न and हदांस. D5 तथा देखान् (sic); D11 च * दिखांग् ; T3 तदादिखान्.—') D11 चाश्चिनों (for अ'). D4 माहतों (sic). S1 D10 तथा; V2 D1.4.6
T1.3 [S]िप चा (for Sिप च). Ñ1 महतश्चाश्चिनों तथा.—S1 wrongly repeats 54° in place of 56°.—') Ñ1 V3 D1-4.10.11 G3 नमस्कृत्य. G2 प्रवेक्ष्यामि (for गमित्या°).
—") Ŝ1 राक्षतां. D4 शोकवर्धनं (sic).

57 B om. 57 (cf. v.l. 52). V2 om. 57-58^b.

—") D1-4.10 हिं; D11 [अ]हं (for तु). T1.3 G3 M3 सर्वान्
(for देवीस्).—b) D4.11 T3.3 - फुळनंदर्नीं.—c) S1 D10
रामाय संप्रदास्यामि (by transp.).—d) Ñ1 D6 साध्यीमिहः
Ñ2 D1-5. 7-8.11 M2 Cm.k सिद्धीमित्र; Cr.g as in text
(for यथा सिद्धिं). Ñ D1.10 तप(Ñ1 यशा)स्विनीं; D2.6.11
मनस्विने (D6°नीं).

58 B om. 58 (cf. v.l. 52). V2 om. 58^{ab} (cf. v.l. 57). —) Т2 इति (for इव). D11 सुमुहतीमपि स्यास्ता. — Ñ2 D6 transp. ं and ं. — ं) Ñ1 -इवाकु-छित-; Т2 -प्रस्थित-; G1 -[अ]मिप्रधित-; M3 -[अ]बप्र°; Cm.k.t as in text (for निव्यथित-). S1 Ñ2 D1-6,10,11

उदितिष्टनमहाबाहुईन्सान्मारुतात्मजः ॥ ५८ नमोऽस्तु रामाय सलक्ष्मणाय देव्ये च तस्ये जनकात्मजाये । नमोऽस्तु रुद्रेन्द्रयमानिलेभ्यो नमोऽस्तु चन्द्रार्कमरुद्रणेभ्यः ॥ ५९

स तेभ्यस्तु नमस्क्रत्वा सुग्रीवाय च मारुतिः। दिशः सर्वाः समालोक्य अशोकवनिकां प्रति॥ ६० स गत्वा मनसा पूर्वमशोकवनिकां शुभास्। उत्तरं चिन्तयामास वानरो मारुतात्मजः॥ ६१

 M_1 चिंतया व्य $(M_1 \ \pi)$ धितेंद्रिय:. —°) $\tilde{M}_1 \ D_{10}$ तद्तिष्ठन्; $\tilde{M}_2 \ D_6$ उपातिष्ठन्, $T_{1.3} \ G_{2.3} \ M_2 \ \pi_{\rm Eld}$ तेजा (for °बाहुर्).

59 B om. 59 (cf. v.l. 52). — a) D2 च (for स-). — b) Ñ2 D6 नमोस्तु (for देव्ये च). — b) D2 - [अ]- नलेभ्यो. — b) D5, T3 G M1 नमश्च. S1 Ñ V2 D1-7.9-11 - [अ] भि- (for - [अ] के-).

60 B om. 60 (cf. v.l. 52). N2 D6 om. 60-64. _ ") Sı Da सम्बे(Da "त्वे)म्यश्च; Ñı स तेम्य: (subm.); Vs D1-3,10.11 T2 स तेम्यक्ष; D8 T1.3 स तु तेम्यो (by transp.); M2 इति तेभ्यो. S1 Ñ1 V2 D1.2.4.10.11 G2 नमस्कृत्य (for °स्वा). M1 इति तेभ्योंजलीन्कृत्वा. —) Va स मारुतिः; G1 महाकपि:. -- Note hiatus between ° and d. - °) D1 दिशा: (for दिश:). D11 तदालोक्य (for समा°). Ms दिशः समवलोक्याथ.— d) Si Ms हाशोक-(to avoid hiatus); Ds.7-0.11 T G Me सो(Di) स्व)शोक-(to avoid hiatus). Si Dio यथाँ; Ds गत: (for प्रति). तेभ्यो नमस्कृत्वे(?)ति। सुग्रीवाय च मारुतिरित्यत्र नमश्रक इति विभक्तेविपरिणामः कार्यः। सोऽशोकवनिकां प्रतीत्य(°त्यत्र) समालोकपदित्यालोकयतेश्च । अन्यथा सशब्दोऽतिरिच्यते । अयं कोशेषु दश्यमानस्य पाठस्य निर्वाहः। समीचीनस्तु पाठो न दृष्टः। ; Cr.m: सुप्रीवाय चेत्यत्र नमश्रक (Cr °वाय नमश्रक) इति करोतेर्विपरिणामः। अशोकवनिकां गतः। मनसेति शेषः। अशोक-वनिकां प्रतीति पाठे समास्रोकयदित्यालोकयतेविपरिणामः। अन्यथा तच्छव्दोऽतिरिच्यते ।; Cg: स तेभ्यस्त्वित्यादिश्लोकद्वय-मेकान्त्रयम्। नमस्कृत्याङोकनरूपिकयाभेदात्तच्छव्दद्वयम्। नम-स्कृत्य अशोकवनिकां प्रत्युद्दिश्य सर्वा दिशः समालोक्याशोक-वनिकां परिच्छेतुं तस्याः सर्वा दिशो द्या तां स मनसा गत्वोत्तरं चिन्तयामासेति योजना। अशोकशब्दः संक्षेपे व्याख्यातः।; Ct: अशोकवनिकां गतः। मनसेति शेप:। 'अशोकवनिकां प्रति ' इति पाटे गत इत्यध्याहार: . 🏖

61 Ñ2 B De om. 61 (for Ñ2 De, cf. v.l. 60 and for B, cf. v.l. 52). G2 om. 61 ab. —) D5 त्र्णम् (for प्वेस्). —) D3 कपि: (for शुभास्).

भूवं तु रक्षोबहुला भविष्यति वनाकुला ।
अशोकविनका चिन्त्या सर्वसंस्कारसंस्कृता ॥ ६२
रिक्षणश्रात्र विहिता नृतं रक्षन्ति पादपान् ।
भगवानिष सर्वात्मा नातिक्षोभं प्रवायति ॥ ६३
संक्षिप्तोऽयं मयात्मा च रामार्थे रावणस्य च ।
सिद्धिं में संविधास्यन्ति देवाः सर्विगणास्तिवह ॥ ६४
प्रक्षा खयंभूर्भगवान्देवाश्रैव दिशन्तु मे ।
सिद्धिमिश्रिश वायुश्च पुरुहृतश्च वज्रभृत् ॥ ६५

62 Ña B Do om. 62 (for Ña Do, cf. v.l. 60 and for B, cf. v.l. 52).—") Śi इयं; Da.10 एवं; Cr.g.k.t as in text (for ध्रुवं). Ñi Di स्वारक्षो-(Di क्षुत-); Va Da.2.10 स्वा(Da क्षा; Dio तु)रिश-; Di(after corr. sup. lin. pr. m.).11 सा रक्ष-; Cv.g.k.t as in text (for तु रक्षो-).—") Śi Da.10.11 जनाकुला; Di(after corr. pr. m.) समा" (for चना").—") Śi Dio सर्वा; Ñi Va Di.2.4.11 दिव्या; Dr-2 पुण्या; Cr.g as in text (for स्वर-). Ñi Va Di.2.4.10.11 -शोभिता; Cg.t as in text (for स्वर-). Ñi Va Di.2.4.10.11 -शोभिता; Cg.t as in text (for संक-). Ši कथं सीवाधिगम्यते.

63 Ñ2 B De om. 63 (for Ñ2 De, cf. v.l. 60 and for B, cf. v.l. 52).—") D11 [अ]पि (for [अ]म). \$1 G2 निहिता; Ds सहिता.—") \$1 D10 घोरा (for नृनं).—") V2 धमारमा; D7.9 विश्वासमा (for सर्वा").—") D2 [अ]भि- (for [अ]ति-). \$1 D1.2.4.10.11 -श्लोभः. \$1 Ñ1 V2 D1-4.9-11 G1.3 प्रवा(V2 "या)त्यसौ; D5.8 G2 M3 Cr प्रवाति च(D8 M3 व) (for "यति). M1 नेरभयादि वै: * \$ (corrupt).

64 Ѻ B De om. 64 (for Ѻ De, cf. v.l. 62 and for B, cf. v.l. 52). —) ѹ Vº तु (for च). й D².10 T॰ महातमा च; D1.4.8 ममातमा च; D3 महानातमा; D11 ममान्नाप्ताप्त (sic); G² मया चातमा (by transp.); Cm.k.t as in text (for मयातमा च). —) G1.2 कार्यायें. й D10 G1.2 त्राववस्य; ѹ V² वानरस्य; Cv.r.m.g.t as in text (for त्रावणस्य). —) D4 ते; T² वै (for मे). й G² सिंहिं में संविधास्यंतु; ѹ वृद्धिं में तु प्रदास्यंतु; V² G³ Cv सिंहिं में संप्रदास्यंति; D3 सिंहिं मेव विधास्यंति; D7.9 सिंहिं होतंतु में संवै. —) G1 (before corr.; after corr. pr. m. as in text) तथा (for स्वह). D11 देवा ऋषिगणैः सह. अ Cv: संप्रदास्यन्तीति लोडथें लुद्ध। संप्रदृत्वत्यथे: । एवं वा संक्षिते-ऽशोकवनिकाप्रवेशे सम्यङ्न्यस्त: ।; Cg: संविधास्यन्ति दृद्वित्यथे: अ

65 B om. 65 (cf. v.l. 52). - 3) Šī Dī-4.8.10.11

वरुणः पाशहस्तश्च सोमादित्यौ तथैव च । अधिनौ च महात्मानौ मरुतः सर्व एव च ॥ ६६

िसिद्धिं सर्वाणि भृतानि भृतानां चैव यः प्रभुः । दास्यन्ति मम ये चान्ये अदृष्टाः पथि गोचराः ॥ ६७

> तदुन्नसं पाण्डरदन्तमत्रणं श्रुचिस्मितं पद्मप्रहाश्चिनम् । द्रक्ष्ये तदार्याददनं कदा न्वहं प्रसन्नताराधिपतुल्यदर्शनम् ॥ ६८

G. 5. 15. 0 B. 5. 13. 66

 M_2 वेदाझ; T_2 वेधाझ; $C_{v.g.k.t}$ as in text (for देवाझ). $D_{7.9}$ तपस्विन: (for दिसन्तु में). $-^{\circ}$) $D_{1.11}$ सिदम् (for दिस्). $-^{d}$) ≤ 1 ≥ 1

66 B om. 66 (cf. v.l. 52). —After 66°, Ši Ñ Va D1-4.6.10.11 ins. :

360*

बामुद्दश्च चक्रभृत्।

शंकरः शुलहम्तश्च.

[Da om. l. r.—(l. r) Ñi Va Dii चक्रधुक्.]

De erroneously reads 66° twice. —°) De om. (hapl.) च सहस्मानों. — d) Me हार्च (for सब्दें).

67 B om. 67 (cf. v.l. 52). —°) De मां हि (for सिंदि). — °) Vs अपि (for चेंब). De यन्; De हि (for सः). — Note hiatus between ° and °. — °) Si Ts Gs दास्येतु; Vs शास्येति. De समर; Ds Mi सिद्धि ये (for मम ये). Ds वा (for च). — °) Ñi Di. 6.5.7.9 [s] प्यदशः (to avoid hiatus); Vs T G Ms. इस्थाः (to avoid hiatus); Ds ये च स्युः; Ds Mi भूताव्य (for अदशः). Di. 4 अथ (for पिय). Dii [s] ह्यू पिय मगोचराः (sic).

68 Ñs transp. 68 and 69. Ds repeats 68° s after 69.—") Ŝi Dio उचा (Dio °दु) लुसन्: Ñs Vs Bi-s Ds. (second time).!! तदुलुस (Vs °चम)न्: Di. तदुलुस; Ds. ततुन्मं; Ds. ततुन्मं; Ds. Тг Gs Cr.m समुद्रमं (Ts °तं); Cg.k as in text (for तदुन्नसं). Bi-s Ti G M पांडर-. V2 -दंतमंडलं; Dii -दंतसुममं.—) Bi सिनिस्तितं; Bs सुनिमितं; Ds शशियमं (for शुचिरिम्तं).—) Ši Ñi V2 Di-4.6.10.1! दृद्ध्यासि सीता-; Di. Tz दृद्ध्ये कदार्था-; Gi दृद्ध्येयमार्था-. D2.4.6 कदा खदं; D3.11 कदादं; Ds कयमई; Ts कथं न्वदं (for कदा न्वदं).—) Gs damaged for प्रस. Ñi Di.9 -वर्धसं (for -द्शंनम्). இ Cr: समुद्धसम् । समुद्धता नासिका यस्य तरसमुद्धसम्। उपस्थाचित समासान्तष्ट-प्रस्थो न सादेशश्च । अवणमनवर्ष तदिम्हानेन रामेण निवेदितम्। तदुन्नसमिति पाठे तच्छन्: पुनक्तिपरिहारायेम्।

G, 5, 15, 0 B, 5, 13, 67 L, 5, 8, 77 क्षुद्रेण पापेन नृशंसकर्मणा सुद्रारुणालंकृतवेपधारिणा ।

बलाभिभूता अवला तपिखनी कथं तु में दृष्टिपथेऽद्य सा भवेत्॥ ६९

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकाद्शः सर्गः ॥ ११ ॥

तदार्थावदनिमस्यन्न 'तदा' इति पदं छेत्तव्यम्। तदानीमनीचित्यं न घटते। समुत्रसत्वादीनां सार्वकालिकस्वात्. & — For 68°4, Ñ2 B subst.; whereas D6 ins. after the second occurrence of 68°6:

361* द्विजाधिराजप्रतिपूर्णदर्शनं सुस्क्षमकेशान्तसुद्यमानसम्।

[(1. 1) Ñ2 D6 प्रसन्नताराधिपतुल्यदर्शनं; B2 द्विजराजपरिपूर्णित-दर्शनं (unmetrical). —(1. 2) Ñ2 स (for सु-). B2 न्योणाग्रम् (for न्येशान्तम्). Ñ2 D6 उद्यमुन्नसं; B1 उदय-माननं, B2 उद्यदर्शनं.]

-Thereafter No De cont. 362*.

69 Ñs transp. 68 and 69.—) Ñi क्लेण(illeg.).
D7-9 T1.2 हीनेन (for पापेन). D3 -कारिणा; D7-9 -मृतिना
(for कर्मणा).—) D6.10 G न्येश- (for न्येप-). D3
-[अ]लंकृतिहप-. D11 सुक्ष्मलंकुत्तवेषधारिणा.—) Note
hiatus between °मृता and अवला. D3 T3 वाला
(for बल-). S1 Ñi V2 D3.5-2.11 S हावला (to avoid
hiatus); Ñ2 ख्रचला (to avoid hiatus); D1.4 [अ]प्यबला; D3 खलु सा; D10 हदला(sic) (for अवला). S1 D1.2.
4.10 पश्चित्नी.—) D1.2.4.6.8.11 तु (for तु). D10 सा

(for 計). Ši Dio 計 (for 訊i). —For 69, B subst.; while Ñ2 D6 cont. after 361*:

362* कयं रवनार्थेण नृशंसकारिणा मनोज्ञरूपा सुजवन्यकीर्तिना। वस्ताभिभूतेन बस्ताबृता सती सुकेशपाशा वदनं हि धारयेत्।

[(1. 2) B2.3 मनोनुरूपा.—(1. 3) B3 -[अ]नुरूपेण (for -[अ]भिभूतेन).—(1. 4] B2 सुकेशनासा. Ñ2 D6 च; B4 om. (for हि). D6 कारयेत. B3 कथं नु सा दृष्टिपथे समेख व (sic).]

-After 69, De repeats 68a6.

Colophon. — Sarga name: \$1 D2.10.11 एकपुरुपाँचतने (D2 'चिंतन:; D11 'चिंता); Ñ1 हन्म**देवन: (illeg.); Ñ2 V2 B4 D6 हनुमर्चिता; B1-3 प्राकारस्थ (B2 'स्थे)- हन्मचिंता; D1.4 प्रपचिंतनं; D3 हनुमचिंताप्रपत्ति: . — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4.6.10.11 om.; \$1 10; Ñ2 B1.2.4 D3 16; V2 7; B3 14; D5.7-9 \$13.— After colophon, D2 concludes with राम:; G M1 with श्रीरामाय नम:.

स मुहूर्तिमिव ध्यात्वा मनसा चाधिगम्य ताम् । अवप्रुतो महातेजाः प्राकारं तस्य वेश्मनः ॥ १ स तु संहप्टसर्वाङ्गः प्राकारस्थो महाकपिः । पुष्पिताप्रान्वसन्तादौ ददर्श विविधान्द्रमान् ॥ २

12

Vi illeg, for Sarga 12 (cf. v.l. 5.11.29). Me begins with श्रीरामाय नम:

- 1 Ñ2 V2 B D6 om. 1. G3 damaged from ध्यास्त्रा in " up to चा in ".—") T2 मुह्नेद्रथं; G1 'मिति; Cg as in text (for 'मित).—") D11 [अृषि (for च). T2 G1 Ck [अ]भि-; Cm.t as in text (for [अ]धि-).—") D10 अवसुत्य; D11 आसुतो हि (for अवसुतो). M2 महायेग: (for 'तेजा:).—\$1 om. (hapl.) 1"-2".—") D1.3.4.10 M1 प्राकारात् (D10 "रे); D11 सकारात्; Cr.m.g.k.t as in text (for प्राकार). T2 प्राकारांत्रवेद्मन:
- 2 Śi om. 2° (cf. v.l. 1). —°) Ѳ V² В1,2,4 D6 शोकसमाविष्ट:; Вз शोकपरीतांग:; D11 सर्वागसंहष्ट: (by transp.); Т² संवृत्तसर्वांग: (for संहष्टसर्वाङ्गः). —°) Śi D1-4,10,11 वसंते च(D1,4 वा); Ñì वसंते नु; Ѳ V² В D6 वा(D6 वा)धापस्यद्; Cg.k.t as in text (for वसन्तारों). —°) Ѳ V² В1,3,4 D6 एकतो; В² एकत्र (for दर्श).
- 3 D3 om. 3. Ñ1 illeg. from आ in " up to ". ") Ñ2 V2 B1 D1.2.4-6.8.11 शालान् (for सालान्). Ñ2 V2 B1-3 D6 अन्यांश्; D1.4 दिव्यांश् (for भव्यांश्). Ñ1 शालां * कोविदारां *. ") D11 ये चकान् (sic) (for चम्पकांश्). Ñ1 D10.11 मत्तकोव्हिलान्; Ñ2 V2 B2.3 D1.2. 4.6 अतिमुक्तकान्; B1 अतिपुत्पितान् (for च सुपुत्पितान्). % Cg: भव्याञ्छामानित्यशोकविशेषणम्। यद्वा मवं रुद्र-महेन्तीति अव्याञ्जद्वियपुष्पान्वृक्षविशेषणम्। एदि: भव्याञ्चान्ति अव्याञ्चद्वियपुष्पान्वृक्षविशेषणम्। एदि: भव्याञ्चान्ति अव्याञ्चद्विषयपुष्पान्वृक्षविशेषणम्। एदि: भव्याञ्चान्ति अव्याञ्चद्विषयपुष्पान्वृक्षविशेषणम्। (mostly illeg.) ins.:

363* कद्म्यानशोको ००४+०४४००४। केशयान ०४४४० ४४०० सेवितान्।

—Dit om. 3^{cd} . — cd) Dio तहालकान्; Gi उहालगान् (for °कान्). \tilde{N}_1 किंगुकांश्च (for नागन्थांश्). \tilde{N}_2 V2 B1-3 De दर्शुंगन् (\tilde{N}_2 वदनान्; Bi दुर्शन् [also in marg. दर्श and दर्शन्]]; B3 रसालान्; De दर्शन्) नागपुष्पांश्च (for °). —G3 damaged from π_1 in d up to π_2 in d . D4 (also d). d 1 सर्वान् (for d). d 2 V2 सुसाननान् (for d 3 सुसानगि). d 3 सर्वान्वेतकान्; d 4 V2

सालानयोकान्भव्यांत्र चम्पकांत्र सुपुष्पितान् । उदालकान्नागद्वक्षांत्रृतान्कपिम्रखानपि ॥ ३ अथाअवणसंच्छनां लतायतसमाद्यताम् । ज्याम्रक्त इव नाराचः पुष्ठुवे द्वक्षवाटिकाम् ॥ ४

G. 5. 16. 5 B. 5. 14. 4

B1.2 Ds जूतानकपिरथ (V2 °न्कुरव)कानपि; D1.5 G1 जूता-निम (G1 °क्षाग)मुलानपि (for d). —For 3, Bs subst.:

364* अञ्चोकनामधुनामपुष्पांश्चाथ कपित्थकान्।
—Ba cont.; Ñs V2 Bt-3 De ins. after 3:

365 तां तु इष्ट्रा महावाहुरशोकविनकां गुभाम्। चिन्तयामाय बहुधा हनूमान्मारुतायमाः। असोकविनका हीयं महर्ता सुमहादुमा। इमामणि विचेष्यामि न होया विचिता सया।

[(l. 1) Bs सीनां (hypm.) (for तां). —(1.2) Bz मेथाकी; Bs om. (for बहुश). —(1.3) Ñz Bs वे(Ñz ने) थे (for हीये). Ñz मया सीतां विविश्वता (for the post. half). —After 1.3, Ñz ins.:

365(A)* दृष्टा राक्षसराजेन जानकी स्थापिनात्र वा ।

- -- No om. 1, 4. -- (1, 4) Bs = (for 席)。]
- -Thereafter, V2 B De cont. 367*.
- -After 3, Ni (l. 1 partly illeg.) ins.:

366* नानाविधान्बहुत्रिधान्त्रक्ष १००००। नेषु त्रुक्षेषु मतिमान्बानरो मास्त्रात्मजः।

—Thereafter, \$\tilde{N}_1\$ cont., while \$1 \text{D1.2.4.10} ins. after 3, whereas \$V2\$ B \text{D6} cont. after \$365*:

367* अथ धेर्यमवस्थाप्य प्रमुख्याश्रुणि वीर्यवान्।

 $[\tilde{N}_1]$ illeg, from \tilde{V}_1 up to गि. \tilde{V}_2 B Do समालेख्य (for अवस्थाप्य). Bs प्रसुच्य (for प्रमुच्य). \tilde{V}_2 B Do बानर:; D1.2.4 बेगवान् (for बीबेबान्).

- —Thereafter, Si Die cont. l. 2 of 369*; while Ni cont. one line, which is illeg. (except चेंगवान्).
- 4 Ñi Va B Dila.e.e.ii transp. ab and ad. —a) Dr-a Tila Mi तथा (for अप). Ši Dio प्राकार- (for आच्रियण-). T -मंपलां (for नसंस्कृतां). Ña Va B Do ततः(Ba महा-) पादपसंप्(Bi की)णा. —b) Si -[ल]सिक-: Ds.e -गृह-; Dio -गृह- (for -शत-). Ba Da नसाहलां (Da कृतां); Dr.a -समन्तितां (for -समावृताम्). Ñi लताभि: परिमंदितां. —After 4ab, Ñi Va B Dila.e.e.ii ins., while Si Ña Dala subst. for 4ad:

368* अशोकवनिकां स्फीतां प्रविवेश महाकृषि:।

[127]

G. 5. 16. 7 B. 5. 14. 5 स प्रविश्य विचित्रां तां विहगैरभिनादिताम् । राजतैः काश्चनैश्वेय पादपैः सर्वतो वृताम् ॥ ५ विहगैर्म्यगसंयेश्व विचित्रां चित्रकाननाम् । उदितादित्यसंकाशां ददर्श हनुमान्कपिः ॥ ६ वृतां नानाविधेर्वृक्षैः पुष्पोपगफलोपगैः ।

—°) V2 D2 विमुक्त (for ज्यामुक्त).—°) B1 पुषुचे;
B2 प्रदु(also °हु sup. lin.)चे (for पुषुचे). V1 B1.3.4
D6 G1 पुष्प-; B2 [5]शोक- (for यूक्ष-).—After 4,
Ñ1 V2 B D1.2.4.6.11 ins.; while \$1 D10 cont. 1. 2
only after 367*:

369* स गत्वा वेगवान्वेगाद्धन्मान्मारुतात्मजः। दद्दर्शाशोकविकां पुष्पिताशोकशोभिताम्।

[(l. 1) B1 बलवान् (for हन्°).—V2 B De om. l. 2.]

5 °) Ts M2 सं- (for स).—) D1.4.6 विहंगेर् (for विह्गेर्). Si Ñi झ(Ñi म)तिनाहितां; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 उपशोभितां; B3 D11 उप(D11 अनु)नाहितां; D2 G3 अमिनंदि(D2 °निर्दे)तां; D3 संप्रणादितां (for सभिनाहिताम्). D10 विह्माविष्ठनाहितां.— Si D10 om. 5 ° d.— °) M3 रजतै: (for राजतै:). Ñi चित्रै:; B3 D1.2.4.11 चापि (for चैच).— d) Ñ3 B3 D6 उपशोभितां; V3 B1.2 अनुसंततां; B4 समलंकृतां (for सर्वतो खुताम्). % Ct: राजतै रजताहि-संस्कृतैस्तद्वर्णेर्वा. % — After 5, Ñi D1-6.11 ins.:

370* श्रोत्रहारिरुतै: सर्वेविहरो: संप्रणादिताम्। [D1.8.4 विहरी: (for विहरी:). Ñ1 D1 संप्रणोदितां; D2.4 °नादितां (for °णादिताम्).]

371* मनोहरां दृष्टिहरां सौगन्ध्यघाणहारिणीम्।
महता प्रांशुना चैव सुचित्रविहितेन च।
प्राकारेणाम्बुदेनेन सौधेन कृतमेखलाम्।
गदापाणिभिरेकाप्रैरासीनद्वारि राक्षसैः।
गुप्तद्वारां महाद्वारामनाएक्यां सुरर्गि।
नीलवर्णीर्द्वमार्त्रतेमेंघवृन्दैरिवाद्वताम्।
स्ववळं तस्समाश्रित्य हनुमान्त्रविवेश ह।

कोकिलैर्भुङ्गराजैश्र मत्तैनित्यनिपेविताम् ॥ ७ प्रहृष्टमनुजे काले सृगपक्षिसमाकुले । मत्तवर्हिणसंघुष्टां नानाद्विजगणायुताम् ॥ ८ मार्गमाणो वरारोहां राजपुत्रीमनिन्दिताम् । सुखप्रसुप्तान्विहगान्वोधयामास वानरः ॥ ९

[(1. 1) Ñ1 मनोरमां (for °इरां). B2 उत्तमामां (for इष्टिइरां). B2 सीगंध्याद; D1 सीगंधि (sic) (for सीगन्ध्य-). Ñ -[आ]न्नाण-(for -न्नाण-). D4 सीगंध्या(before corr. °प्रा)ण्यहारिणीं; D6 सेथं व्यान्नण हारिणीं (sic) (for the post. half).—(1. 2) D1.4 सुसूत्र-; D3 सत्सूत्र- (for सुचित्र-). Ñ1 -विविधेन (for -विहितेन). D11 प्रमुचित्रं हितेन च (for the post. half).—(1. 3) Ś1 Ñ1 D2.4.11 [अ] चुरैनेव; D3 [ई]हुगौरेण (for [अ]म्बुरेनेव).—(1. 4) D10 द्वार- (for द्वारि).—(1. 5) D3.10 अनाह्यां (D10 °प्यां) (for °ध्वां).—(1. 6) Ś1 हिम-सितेर्; D10 दुममितेर् (for दुमश्तेर्). D1.2.4 वर्णेर् (for नृन्देर्).—(1. 7) Ñ1 D2 तरसंमावृत्य; D3 समुपास्त्य (for तरसमान्नित्रः). D3 तां (for ह).]

7 Ñ V2 B D6 transp. ab and cd. Ñ1 illeg. for 7°.—a) V2 D7 वृत्तेर्; D1.4 युतां (for बृतां).—b) S1 युष्पर्ग- (for युष्पोग्ग-). Ñ2 D6 काणि(Ñ2 काणि)-कारादिभिस्तथा; D3 युष्पोद्गमफलोद्गमे:.—a) Ñ1 राजहंसैय (for मुक्तराजेश्). D1.4 राजहंसै: कोकिलेश्च.—d) B3 मत्येर् (sic); D4 सत्त्वेर् (for मत्तेर्). S1 Ñ2 B2-4 D1.2.4.10 तिसं (for नित्य-). B1 (after corr. as in text) -िन्येबितै:; D1.4.11 °तं (for लाम्). Ñ1 प्रमत्तेश्च प्रयेवितां.

8 D2.3 transp. ab and cd.—a) B2 प्रहृष्ट: (for eg-). \$1 Ñ V2 B1.2.4 D1-4.11 G1 -मुद्दितं; B3 -मुद्दितं; D7.9 Ct -मनुजां; G3 -मनुजां:; Cv.r.m.g as in text (for -मनुजा).—b) D10 -पश्च- (for -पश्च-). \$1 D2.3 -मु(D2 मु)खाबहे; Ñ2 V2 B D0 -निपेबिते(D6 °तां); D1.4 -मुदाबहे(D4 °हं); D5 -महाकुळे; D7.9 G1 -महाकुळां (G1 °छे); D11 -मदाहवे (for -समाकुळे). Ñ1 मृगपशिणा ***(illeg.). \$2 Ct: 'प्रहृष्टमनुजे काळे' हात पदहृषे ससम्यन्तपाठे ताहकाळे वसन्तप्राग्माचे तत्संनिहिते काळ ह्यथं: \$2 —G3 damaged from of in 'up to off in 9°.—') D1.3.4 -बहेण- (for -बहिंग-). Ñ2 V2 B1-3 D6 -क्हांगेर्; B4 -क्हांगेर् (for -संघुष्टां).—d) G2 -दुम- (for -दिज-). \$1 D3 -गणायुतां; Ñ1 'शितां; D1.4 -निपेबितां (for -गणायुताम्). Ñ2 V2 B D6 वसंते(D6 °तं)कामदीपने (B3 °ने:).

9 Gs damaged up to जो in " (cf. v.l. 8). —") Bs अथ; B4 सुखं (for सुख-). —") Gs मारुतिः (for वानरः).

[128]

[5]

उत्पति इ जिंगणेः पक्षेः सालाः समाहताः । अनेकवर्णा विविधा मुमुद्धः पुष्पष्टप्यः ॥ १० पुष्पावकीर्णः शुशुभे हनुमान्मास्तात्मजः । अशोकविकामध्ये यथा पुष्पमयो गिरिः॥ ११ दिशः सर्वाभिधावन्तं वृक्षपण्डगतं किषम् । दृष्ट्वा सर्वाणि भृतानि वसन्त इति मेनिरे ॥ १२ वृक्षेभ्यः पतितेः पुष्पेरवकीर्णा पृथिविषैः । रराज वसुधा तत्र प्रमदेव विभृषिता ॥ १३

10 °) \$1 D10 द(D10 त)स्पतंतो हिजनणाः. — 6) D7 पक्ष- (for पक्षे:). \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 शाखा-(D1.2.4 °खा:); D5 वृक्षाः; D5 शाखा-; D7-9 वातैः (for साखाः). \$1 D5.10.11 -समाहितैः(D5.11 °ताः); D9 समाहताः; G1 °कुछाः (for °हताः). Ñ2 V2 B D6 पक्षवातसमुद्धताः (B1 °मन्वितैः; B5.4 °मुद्धतैः). — ° d) Ñ2 V2 B D6 तरुमिर् (for विविधा). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 विमुक्ताः; B5 नियुक्ताः (for मुमुजुः). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 अनेकवर्णां मुमुजुः (D11 मुक्षः) पुष्पवृधिं (D4 °धीः) समंततः. \$2 Cv.r: पुष्पवृध्यः। व्यव्ययेन (Cv °ध्य हित्। हितीयार्थे प्रथमा।; Cm.g. k.t: पुष्पवृध्यः पुष्पवृधः ।

11 G3 damaged from णै: in " up to म in ".
—") Ś1 D10 तत्र की(D10 "त्राकी)णै: स; Ñ2 V2 B D1-4.11
तत्रावकी(B3 D4 [also inf. lin. "ती])णै:(D2 "णै)
(for पुष्पावकीणै:). Ñ1 तत्रावकीणै: सुखासीन: (hypm.).
—After 11", Ñ1 ins.:

372* शुशुभे वानरोत्तमः। विस्रोक्य च दिशः सर्वा.

12 ") Ds सर्वा दिशो (by transp.); Ti.s तत: सर्वा (for दिश: सर्वा). Si Dio व्यथावंत (sic); Ñ V2 B Di.s. 6.11 Ti.s Gi Mi विधावंते; G2 [अ]िए धावंते; M2 प्रधावंते (for [अ]िश्यावन्ते). Ds दिश: सर्वाश्च धावंते. ॐ Ck: सर्वाभिधावन्तिमित संधिश्छान्दसः i; so also Ct. ॐ — ⁶) Si Ñ V2 Di.s.6-9 -खंड-; D4 -खंड (for -पण्ड-). Ñi Ds हिंदें; Bi D6.11 T2 किए: (sic) (for किएम्). — °) Bi reads भूतानि in marg. — ^d) Ñ V2 B Di-6.11 T2 वसंतमित (for °त इति). Si Dio वारिदः (Dio °दाः) (for मेनिरे). — After 12, Ñi ins.:

373* पादुर्भृते मूर्तिमन्त * * राजमिह स्थिते।

13 °) Ѻ क्रमेश्य: ; Vº B De दुमेश्य: (for नृक्षेश्य:).

— °) Ba Dº.s.11 Ta Mi अवक्तिणैं: (Ds Mi °णां: [sic];
Dii Tº °णै-) (for °णां). De -विधा (for -विधे:). — °)
Dii बहुधा (for वसुधा). Ba यत्र (for सत्र). — Gs
damaged from d up to प्र in 14°. — d) Ba प्रमदेन
(for °व).

तरिक्ति ते तरवस्तरसाभिप्रकिम्पताः ।
कुसुमानि विचित्राणि ससृजुः कपिना तदा ॥ १४
निर्धृतपत्रशिखराः शीर्णपुष्पफलदुमाः ।
निक्षिप्तवस्ताभरणा धूर्तो इव पराजिताः ॥ १५
हन्मता वेगवता कम्पितास्ते नगोत्तमाः ।
पुष्पपर्णफलान्याशु मुमुचुः पुष्पशालिनः ॥ १६
विहंगसंघहीनास्ते स्कन्धमात्राश्रया दुमाः ।
वभ्वरगमाः सर्वे मारुतेनेव निर्धृताः ॥ १७

G. 5. 16. 20 B. 5. 14. 17

14 Gs damaged up to प्र in 146 (cf. v.l. 13).

—") Ñi तेन (hypm.) (for ते). Ñs V2 B De तरुगणास् (for ते तर्वस्). — ") Ñs तकः (for तर्सा). St Ds.3.10 विप्रकृषिताः; Ñt Dt.4.11 प्रति"; Ñ2 V2 B De संप्र"; Ds [अ]प प्र"; Dr.9 Gt Ck.t बहु"; T2 तीव्र" (for [अ]भिप्र").

—") St Ñt Dt-4.10.11 पुष्पपृष्टि विचित्रां तु(Dt.6 तै; Ds तां); Ñ2 V2 Bs पुष्पपृष्टि ववृषु(V2 "वपुं) स्ते; Bt.2.6 पुष्पृष्टिमव (B2 [before corr.]" मम्)पस्ते (B6 "व); De पुष्पृष्टिचेवपुंस्ते. — ") Ñ2 V2 Bt.2.6 De विचित्रां (Ñ2 V2 De "ता); Bs विस्तृतां; T2 Gs मुमुचुः (for सम्जुः). Ñ1 हिरणा (for क्षिना). St Ñ1 V2 Dt.2.4.10.11 [आ]हताः; Ñ2 Bt.4 चुता; B2 De.8 [व]दु (De.8 द्वा)ताः; B3 घुताः; D3 हि तां (for तदा).

15 °) D1.4 विधूत- (for निर्धृत-). \$1 M1 -पत्रा; B D6 -पर्ण-; T2 -पुरप-; Ck.t as in text (for -पत्र-). —) Ñ2 V2 B1.2 (before corr.).2.4 D6 कीर्ण-; B2 (after corr. sup. lin.) कीर्णा:; D2 शीर्णा:; T2 M1 तीर्ण- (for शीर्ण-). \$1 D10 -पर्ण-; D1.2.4 T2 G1 -पत्र- (for -पुरुप-). \$1 D10 M3 -फला (for -फल-). —G2 om. (hapl.) 15° -17°. —°) \$1 Ñ V2 B2-4 D1-4.6.11 विशिक्ष- (for निश्चिक्ष-).

16 G2 om. 16 (cf. v.l. 15).—⁵) Šī निघूनास; Ñī श्रिल्तास; D1.1 विध्वास; D2.10.11 धूनितास (for किपवास). D10 महादुमा: (for नगोचमा:).—D5 reads 16°d in marg.—°) Šī D1.5.7.9.10 पुष्पपत्र-; № V2 B1-3 पर्णपुष्प- (by transp.); B4 पत्रपुष्प; D6 वनं पुष्प-; D11 पुष्पवर्ण- (for पुष्पपर्ण-). D4 om. from फलान्यासु up to मात्रा in 17°. B3 -फलाइंस्नि: D1 °न्यन्ये (for °न्यासु).—d) № V2 B De-8 फल- (for पुष्प-). D11 नााखिन: (for -दाालिन:).

17 G2 om. 17⁴⁵ (cf. v.l. 15). D4 on. up to सात्रा in ⁵ (cf. v.l. 16).—") S1 -प्तेन्; Ñ2 V2 B2.4 D8 -संघ-; B1.2 -संग-; D2.5.7-9 -संगेन्; D19 -सिहेन् (for संगेन्). Ñ2 B D6 च (for ते). V2 -नीलाक्ष; M2 विद्वस्ता (for होनास्ते). Ñ1 होना विद्वससंगेस्ते.—⁵) S1 Ñ1 D1.2.

G. 5. 16. 21 B. 5. 14. 18 L. 5. 9. 23

विध्तकेशी युवतिर्यथा मृदितवर्णका ।
निष्पीतशुभदन्तोष्ठी नखेर्दन्तेश्व विश्वता ॥ १८
तथा लाङ्गलहस्तेश्व चरणाभ्यां च मर्दिता ।
वभ्याशोकविका प्रभग्नवरपादपा ॥ १९
महालतानां दामानि व्यथमत्तरसा कपिः ।
यथा प्राष्ट्रिप विनध्यस्य मेधजालानि मारुतः ॥ २०

4.10 स्थिता: ; Ds तथा (for द्भुमा:), Ñ2 V2 B D6 फल-पुष्पविना(V2 B2.4 °निरा)कृता: ; D11 स्कंधमात्रश्रिया स्थिता: . —After 17⁶⁸, Ñ2 V2 B D6 ins. :

374* नापुष्यन्त श्रियं गृक्षा निराशा इव निर्धनाः। [Ba (after corr. sup. lin. as above) नामुसुंच; Ba नानापुष्प- (for नापुष्यन्त).]

—Bı reads 17°-18 in marg.—°) B₂ Dı₀ लंग-(B₂ दुर्ग)माः; D₅ उत्तमाः; D₂ अगताः (for अगमाः). S₁ बसुरजंगमाः सर्वे.—⁴) S₁ [अ]िष निर्धुताः; Ñ₂ D₆ विवर्तिताः; V₂ B Dı.७-೨ Tı Gı.ऽ Ck.t विनिर्धुताः; D₂ प्रकंपिताः; D₂ [इ]व निर्दिताः; Dುⴰ विविन्नताः; Dıၢ T₂.ऽ G₂ [प्]व निर्धुताः; Cr.m.g as in text (for [इ]व नि॰). Ñ₁ निहता इव मालुपीः. ※ Ck: विनिर्धुता इति छान्दसो हस्तः।; Ct: विनिर्धुता इति कतकस्तद्भुथा। हस्तस्ता। अल्लेष्टाः सस्वात्. ※

18 B1 reads 18 in marg. (cf. v.l. 17). —) \$1 Ñ1 D2.10.11 बभूव वेइया; B1-3 De विध्तकेशा(B2 De केशा:; B3 °वेणी); B4 D5 T1.3 Cg निर्भृतकेशी(B4 °शा:; D5 °शा); Cr as in text (for विध्त °). Ñ2 V2 B De प्रमदा; D2 जगति; D5 G3 M1 युवतीर्; D8 G2 M2 युवतीर् (for युवतिर). —) B2.4 मुद्दिन- (for मृद्ति-). Ñ2 D6 न्सेपना(D6 °ना:); V2 न्वणिका; B1.3.4 -कणिका; B2 D4.5 M1 -वणैका: (for -वणैका). D11 यथा दितीव वणिका. — For 18°5, D3 subst.:

375* इदयन्ते ज्ञालिनः सर्वे विध्तयुवती तथा। मृदितवृणिका (sic) नित्यं कामिना कामतत्परा।

—°) Si Ñi D7.9 Gi निपीत-; D1.2,6,10,11 नितांत-(for निष्पीत-). Si Ñi - ग्रुक-; D10 - ग्रुअ- (for -ग्रुअ-). Ñi D1.2,6,11 -क(D2.11 व)णांछी; D5 -इंतोष्टा:; D10 -इंतोष्टी (for -इन्तोष्टी). D2 विवस्ता ग्रुअइंतोष्टी. — d) D11 स-(for च). D1-4 विद्यिता(D1 °ता:); D5 वीक्षता: (for विक्षता). —For 18°d, Ñi V2 B D6 subst.:

376* श्रीडनाद्वाति विरता नखद्नतामिविक्षता।

[Vs क्रीडास्थानानि; Bs प्रक्रीडनाति-; Ds क्रीडनाद्वांति. Bs.a नितता (for निरता). Ñs Bs -[अ]िनिस्ता; Vs.-[अ]-मिल्सिता; Ds -[अ]सिनिश्चता: (for -[अ]मिनिस्ता).] स तत्र मणिभूमीश्र राजतीश्र मनोरमाः। तथा काश्रनभूमीश्र विचरन्द्दश्चे कपिः॥ २१ वापीश्र विविधाकाराः पूर्णाः परमवारिणा। महाहेंर्मणिसोपानैरुपपन्नास्ततस्ततः॥ २२ म्रक्ताप्रवालसिकतास्फाटिकान्तरकृष्टिमाः। काश्रनैस्तरुमिश्रित्रेस्तीरजैरुपशोभिताः॥ २३

19 °) B3 यथा; T2 तदा (for तथा). S1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 -हस्ताभ्यां; D5.7-9 T2 G1 -हस्तेस्तु. — °) S1 Ñ1 D1.2.4.10 समाहता; D11 समाहिता (for च मिंदिता). % Ct: छाङ्ग्छहस्तेरित्यत्रैकत्वाभाव आपै:. % —D11 om. 19°-20. — °) D7.0 तथेव (for वभूव). — व) S1 Ñ1 D1-4.7.10 M1 -वन- (for -वर-). Ñ2 V2 B D6 भग्नप्रवर्पाद्रपा; D9 प्रभन्नामिव पाद्रपा; (sic).

20 Ñ2 V2 B D6.11 om. 20 (for D11, cf. v.l. 19).
— b) Ś1 D2.10 विहरंस्तरसा; D1.3.4 विहरंसुरसा (for स्वधसत्तरसा). Ñ1 विनि * * * * * * (illeg.).— b) Ś1 D10
प्रबृष्टर् (for प्रावृषि). D7.9 वेरोन (for विन्ध्यस्य). D2 वथा
प्रावृह्यवृद्धानि. — b) D2 साहता: (for साहत:).

21 ⁶) Bs तं मणिश्च (for तत्र मणि·). Si Di-4,10,11 - भूमिं (for -भूमीश्). —D2:11 T om.(hapl.) 21⁶°. —) Si Di-3,6,10 राजतीं च मनोरमो; Ѳ V² B D6 कांचनीश्च महाकपि:. —After 21⁶, B2 ins.:

 377^* नानारत्नमयी चैव बहुरूपा च शोक्षिता। $-^\circ$) Ñs V_2 B D_6 रा(B τ)जत- (for काञ्चन-). Śi $D_{1.9}$. 4.10 -भूमिंश D_9 -भूतीश्र (for -भूमीश्र). $-^d$) Śi \tilde{N}_1 $D_{1-4,10.11}$ रुख्ये (for दृदशे). Ñs V_2 B D_6 विचचार समाहितः(Bs महामितः); D_8 M_3 दुदशें विचरन्किपः.

22 °) D8 G1 बारयश्च; D11 बार्या च (sic) (for बारीश्च).—D8 om. 22⁶-24°.—⁶) D11 पूर्णाश्च (hypm.) (for पूर्णा:). B1 बिविध- (for प्रम-).—After 22°⁶, Ñ2 V2 B D6.11 ins.:

37^{8*} प्रसन्नसङिलाश्चान्या नलिनीः फुलुपङ्कजाः।

[Dn [अ]पि (for [अ]न्या). Ñ2 D6 नलिन्य:; V2 नलिन्ध्य (hypm.) (for नलिनी:). Dn पुष्प- (for फुल-).]
—") Ś1 V2 B D4(before corr. as in text).6.10 महाई(for "हॅर्). Dn हर- (for मणि-). —") V2 समंततः;
Т2 सहस्रशः (for नतस्ततः).

23 D2 om. 23 (cf. v.l. 22). —) Ñ2 V2 B D6 सिण- (for मुक्ता-). Ś1 D10 -वेड्रुय-; Ñ1 D1.3.4.8 T2 M3- सिकता:; Ñ2 V2 B1.4 D6 -विकृता:; B2 -वितता:; B3- वितता:; B1- सिकण: (sic); Ck.t. as in text (for -सिकता-). —) D4.8.10 स्फटिक- (for -स्फा°). Ś1 D3.10.11- भूषिता:; Ñ1 D1.4-शोसिता:; V2-भूमिका: (for -कुट्टिमा:).

[130]

फुल्लपबोत्पलयनाश्रक्तवाकोपक् जिताः । नत्यूहरूतसंघुष्टा हंससारसनादिताः ॥ २४ दीर्घाभिर्द्रमयुक्ताभिः सरिद्धिश्च समन्ततः । असृतोपमनोयाभिः शिवाभिरुपसंस्कृताः ॥ २५ लतास्रतेरवतनाः सन्तानकसमावृताः ।

—Ñi Dii oni. 23°d. — d) Śi नीरजेंद्; Gi तटजेंद् (for तीरजेंद्). Ñi Vi B Do राजतेंश्चो(Vi Bi °æ)-पक्षोभिताः(Bi °तें:).

24 De om. 24° (cf. v.l. 22). Be om.(hapl.) 24° 6. Ñi reads 24-26° after 27. De reads 24 in marg. —°) Ŝi Ñe Ds.7.9-11 Gi Mi.2 द्व(Dio -च)ह्व-; Cr as in text (for फुलु-). Ñi -चनाद्दा; Ñe Ve Bi.2.4 Ds.10 -चनीद्दा (for -चनाद्दा). Ge कमलोत्पल-शोभिन्यदा. —°) Ŝi Ñ Ve(marg. also) Bi.2.4 Ds.9.11 Te Gi.3 -दोभिता:; De -मृहिता: (for -कृजिदा:). Ve (orig.) करवीरवनांतरां. —°) Ŝi Dio चिहंग-; Ñi कह्व-; Di.2.4.5.8.11 Te Ge दात्यूह-; Cr.g.k.t as in text (for नत्यूह-). Ñe Ve B Do मत्तकारंडवाकीणां. —°) Ñi -मैविता: (for -नाहिता:).

25 For sequence in \tilde{N}_1 , cf. v.l. 24. — 6) \$1 नर्वाभिर् (for दीर्घाभिर्). \$1 D2.10 असमाणाभिः; \tilde{N}_2 स्वसाणाभिः; \tilde{N}_2 V2 दुससुन्ताभिः; B1(marg. also).3 असयुक्ताभिः(B3 %अ); B2(marg. also as in text) अन्यसाणाभिः; D11 शुभवानाभिः; Ck.t as in text (for दुसयुक्ताभिः). D1.3 कीर्णा विद्युसयुक्ताभिः; G2 दीर्विकाभिश्च दीर्घाभिः. — 8) \$1 D10 द्यीताभिद्य (for सरिद्रिश्). B1.3.4 ततस्ततः (for समन्ततः). \tilde{N}_1 सरिद्रिरिय संततं. — V2 B1-3 om. 25°d. — 6) D11 अस्ता अपि तीयाभिः (sic). — d) D2 दिश्लाभिर् (for हिवाभिर्). \$1 D1-4.10.11 G2 M2 अभि (D2 °ति; D3.10 °पि)संस्कृताः; B4 D6 अपि (D6 °भि) संयूताः (for उपसंस्कृताः).

26 For sequence in Ñ1, cf. v.l. 24. D2 om. 26-27.—) \$1 D10 -गृहेंग्; Cr.m as in text (for नातेंग्). \$1 D2.4.10 अवनता; Ñ V2 B D1.6 G2 अवनतां(D1.6 °ता; B4 °तं; G2 °त:); D11 अनुगता (for अवनताः).—) \$1 Ñ1 D1.3.4.10.11 जता(D4 [sup. lin.] पुष्प)संतानसंत्रताः(\$1 D1.10.11 °ता; Ñ1 °तां); Ñ2 V2 B D6 अवतान(V2 सरताज्ञः B2 दुमताज्ञः B4 घवताज्ञ)श्रतेस्वधः; D5.7.9 T2 M3 Cm संतानकुसुमात्रताः.—) T M2.3 -घनाः (for -चनाः). \$1 Ñ1 D1.3.4.10.11 जतावि (D1.3 °त्)ता(Ñ1 2 *** [illeg.])नगहना(Ñ1 °तां; D2.4 °ताः); Ñ2 B1-3 जतागृह्वकोपेतां(B3 °шान-); V2 जतावज्ञग्रहोपेतां; B4 D6 जतागृह्वकोपेतां(D6 °ता).—)

नानागुल्माष्ट्रत्वनाः करवीरकृतान्तराः ॥ २६ ततोऽम्बुधरसंकाशं प्रबुद्धशिखरं गिरिम् । विचित्रकृटं कृटेश्च सर्वतः परिवारितम् ॥ २७ शिलागृहरवततं नानावृक्षैः समावृतम् । दद्शं कपिशार्वृहो रम्यं जगिन पर्वनम् ॥ २८

G. 5, 16, 0 B. 5, 14, 28 L. 5, 9, 33

\$1 D1.10.11 -कृतांनरा; N V2 B1.2.4 D6 -बसांतरां (B4 °रं; D6 °रा); B3 -ऊनांनरां; D3 -कृतांवराः (for -कृतान्तराः).

27 D2 om. 27 (cf. v.l. 26). Ñi illeg, for 27°.

—") Ši D10.11 तव; D1.3.4 हिस्य-; Ck.t as in text (for तवो). B4 तब जीमृतसंकावं.—") Ñi प्रवृत्तं (for "द्"). D11 -दिखरे (for "रे"). Ši Ñi D1.3.4.10.11 महत्; B4 छुमं (for गिरिम्).—") Ši D10 -क्ट्रेश तथा; Ñi D1.4 -क्टें: इ.पु" Ñi 000 * [illeg.] भैं:; B4 -कुसुमें: क्टें:; D3 -क्ट्रे विवेश; D11 -क्ट्रे कुमुमें: (for -क्ट्रे क्ट्रेश).—") B4 पर्यतं; D1.3.4 समेतान् (for मधेत:).—For 27, Ñe V2 B1-3 D6 subst.; while B4 ins. after 28:

379* तामस्त्रुधरसंकार्शः प्रवृद्धशिवरैः शुक्तैः। विचित्रो विश्रक्षेश्च पर्वतिरुपशोधितास्।

[(l. 1) Bo अन्युद्ध (sic) (for अम्युपर-). Bo प्रवृत्त-(for °द-). --(l. 2) Bo विवित्त- (for °त्रां).]

-After 27, Nx reads 24 - 26.

28 G2 om. (hapl. ?) 28⁴⁸. — ⁴) M1 ज्ञाला- (for शिला-). Śt Dto -बृक्षेरवनतेर् ; Ña De -शृहयमायुक्तां; Va B -गृहपरिक्षिप्तां (for -गृहैरवततं). —) Šī Ñ Ba Ds-7,9-11 G3 -वृक्ष-; V2 B1.3.4 -गृह- (for -वृक्षे:). Ñ1 च संयुने-; No Ve Ba -समाचितां; Dr. समन्वितां; Da Gr समाकुछं; De -समायतां (for समावृतम्). Ñe Ve Bi-s De om. (hapl.?) 28°d. —°) Be De Ti.s Gs Ms हरि- (for कृष्-). 🖀 Cv : जगतिपर्वतम् । मृदा प्राधान्येन कृतः श्रीडा-पर्वत: ।; Cr: जगति('ती)शब्द: । हस्य आपै: । जगती भृमिर्मृदिति यावत्। तःप्रधाना(व्याधान्या?)जगतिपर्वतमित्यु-क्तम्। यद्वा, जगनिपर्वत इति संज्ञा ।; Cm: गिरिं ऋीडा-प्रवेतम् । तस्य विशेषणं जगतिपर्वेतमिति। इस्य आपैः। जगनी भूमिर्मृदिति यादत्। तथाधान्याञ्चगतिपत्रेतमित्युक्तिः।; Cg: जगति होके रम्यमेतत्सदशं रम्यं किंचिन्नार्सात्यर्थः। पर्वतं इट्रॉल्यन्त्रय: 1: Ck: जगति रम्यं स्रोके सुखबस्तुभ्यः परम-सुन्दरम्। परस्तु जगतिपर्वतम्। इस्वश्छान्दसः। मृत्पर्वत इ(°तिम)त्यथै:। इत्यशब्दमपि गृहीस्वा कि(क)मपूर्वार्थे वर्णितवानिति न जानीमः।; Ct: जगति लोके रम्यं सुन्दर-वस्तुभ्योऽपि परममुन्दरम्। नीर्थस्तु अगतीयर्वतमित्यर्थः। इस्व आर्प:। मृत्पर्वतमिति यात्रदिति ब्यानश्चाण उपेश्य एक. 😤 -After 28, B4 ins. 379*.

G. 5. 16. 30 B. 5. 14. 29 L. 5. 9. 34

ददर्श च नगात्तसान्नदीं निपतितां कियः ।
अङ्कादिव समुत्पत्य प्रियस्य पतितां प्रियाम् ॥ २९
जले निपतिताप्रैश्च पादपैरुपशोभिताम् ।
वार्यमाणामिव कुद्धां प्रमदां प्रियवन्धुभिः ॥ ३०
पुनरावृत्ततोयां च ददर्श स महाकिषः ।
प्रसन्नामिव कान्तस्य कान्तां पुनरुपस्थिताम् ॥ ३१

29 °) Ñ2 De निर्मं (De °मिं) तां तस्यां; V2 वनगां रस्यां; B1 वनमध्यक्षां; B2 च नगां तस्यां (sic); -B3 वाटिकां तस्यां; D4 स नगात्तसान् (for च नगात्तसान्). — b) D2 नदीर् (for नदीं). \$1 D10 प्रपतितां; Ñ2 V2 B De निर्दादिनीं; D2 निपतितास; D3.8 M1 निष्पतितां; Cm.t as in text (for निपतितां). \$1 D10 सुनि; Ñ1 पुन:; D2 तत:; D11 वर: (for किए:). — b) B1(after corr. marg. as in text) स्वर्गादिव; B3 साक्षादिव; D2 अंगादिव (for अद्वादिव). — b) \$1 Ñ2 V2 B D1-1.6.10.11 कुषितां; T2 G3 प्रियतां; Cm.t as in text (for पतितां). — After 29, B2 reads 31° for the first time, repeating it in its proper place.

30 °) Si De साहेंद्; Ñi Di-s.11 शाहेंद् (for जहे).
De Ct जहेंन पतिताप्रैश्न; Die माहेंनिंपतताप्रैश्च. —Ñi illeg.
for 30°-36°.—°) Die धार्यमाणाम् (for ना°).—^d)
Te इन्न; Cm.k.t as in text (for निय-). —For 30, Ñe
Ve B(Be reads after 31° [first time]) De subst.:

380* बालपल्लवशालां च स ददर्श नगोत्तमे। क्रीडन्तीं दोलया हृष्टां प्रमदामित सुन्दरीम्।

[(l. r) Bs - शालामां (for -शालां च). Bs वनीचमां (for नगीचमें). —(l. 2) Bs (marg. also as above) स्पृष्टां (for हु°). De दोलयास्कृष्टां (sic) (for °या हुष्टां).]

31 Ñ1 illeg. for 31 (cf. v.l. 30). — ") Ñ2 V2 B D6 आवत्मानां च; D3 आवृत्ततोयाञ्च; G1 आवत्तेगोयां च; Cm.g.k.t as in text (for आवृत्त °). — ") Ñ2 V3 B D6 सरितं(V2 B1.4 °तां) किप: (for स महाकिप:). — B2 repeats 31 ° d here (cf. v.l. 29). — d) B3 कांत (for कान्तां). Ñ2 V2 B1.3.4 D6 T1.3 G3 उपागतां; Cm.t as in text (for उपस्थिताञ्च). B2(both times) कांतां च पुनरागतां.

32 Ñ1 illeg. for 32 (cf. v.l. 30). —) S1 D10 पश्चिमी: स; Cv.m.g.k.t as in text (for स पश्चिम्यो). Ñ2 V2 B D0 सपश्चिम्य नदीस्तत्रः D1-4 तत्र नद्यः स(D3 सु)-पश्चिम्यो; G1 तस्माद्द्राप्पश्चिम्यो; —) D1-4.11 -पश्चि- (for -श्चिम्यो; S1 B2 D8 M1 -गणावृताः (for °युताः). —) Ñ2 V2 B D6 हमुसम्बीरो; G2.3 M3 हिर (for क्षिशाईस्टो).

तस्याद्रात्स पश्चिन्यो नानाद्विजगणायुताः। ददर्श किपशार्द्को हनुमान्मारुतात्मजः॥ ३२ कृत्रिमां दीर्घिकां चापि पूर्णां शीतेन वारिणा। मिणप्रवरसोपानां सुक्तासिकतशोभिताम्॥ ३३ विविधैर्मुगसंघैश्च विचित्रां चित्रकाननाम्। प्रासादैः सुमहद्भिश्च निर्मितैर्विधकर्मणा। काननैः कृत्रिमेश्चापि सर्वतः समलंकृताम्॥ ३४

-d) S_1 पवनात्मजः (for मारुता°). \widetilde{N}_2 V_2 B D_4 नदद्भिविंहराः(B_2 °द्भिः पत्राः) गुभैः; $D_{1,2,4}$ विकृजदिहगाः गुभाः. G C_2 C_3 C_4 C_4 C_5 C_5 C_6 C_7 C_8 C_8

33 Ñ1 illeg. for 33 (cf. v.l. 30).—°) Ŝ1 Ñ2 V2
B D1-4.6.10.11 च(Ŝ1 D10 स) नर्दों (B2 °द्रीह्म); G3 दीविकास
(sic) (for दीविकां). Ŝ1 B1.4 D1-4.10.11 रम्यां; Ñ2 B1
D0 अ(B2 च1)न्यां; V2 दिव्यां; B3 पुण्याम् (for चिप).
—G3 om.(hapl.) 336-346.—6) B2 अन्यां (for पूणों). V2 D6 द्वीतलः; B2.3 दीतस्य (for दितेन). B2.3
D4 वारिण: (for °णा).—6) V2 मल- (sic) (for मणि-).
\$1 B3 D3.10.11 -प्रवाल- (for -प्रवर-).—6) \$1 D1-4.10.11
मुक्तासेकत(\$1 D10 °सीवणं)संततां; Ñ2 V2 B D6 मुक्तामिश्रित(B4 °प्रतिम)घालुकां (B3 °प्रयकां). % Ct: सिकतदोभितामित्यत्र हस्व आपै: %

34 Ñ1 illeg, for 34 (cf. v.l. 30), G3 om. up to 34 (cf. v.l. 33), Ñ2 V2 B D6 om. 34 6.—6) D8 विचित्रेर् (for विविधेर्), Ŝ1 D5.10 सुगसिंहेर्; D11 इंस-ध्रंगेर् (for स्गसंधेर्).—6) D5 सेवितां (for विविधां), Š1 D10 चित्रिताननां (for चित्रकाननाम्).—After 34 6, S1 D1-4.10.11 ins.:

381* पश्चिनीभिश्च चित्राभिः काञ्चनेश्च महाद्वुमैः । तरुणादित्यसंकाशैः शोभितां संप्रपुष्पितैः।

[Ds.10 om. 1. 2.—(1. 2) D1 om. शोमितां. D11 दुमपुष्पितां (for संप्रपृष्पिते:) \$1 शोणितामां च पुष्पिते: (for the post, half).]

 $-^{\circ}$) B_3 प्राकारें: (for प्रासादें:). $-^{d}$) S_1 D_{10} $T_{1.2}$ G_1 निर्मितां; \tilde{N}_2 V_2 B_{1-3} D_6 $\mathcal{U}(V_2)$ \mathcal{U}_2 \mathcal{U}_2 \mathcal{U}_3 \mathcal{U}_3 \mathcal{U}_3 \mathcal{U}_4 \mathcal{U}_5 \mathcal{U}_4 \mathcal{U}_5 \mathcal{U}_5 \mathcal{U}_5 \mathcal{U}_5 \mathcal{U}_6 \mathcal{U}_6

ये केचित्पाद्पास्तत्र पुष्पोपगफलोपगाः । सच्छत्राः सवितर्दीकाः सर्वे सौवर्णवेदिकाः ॥ ३५

, 35 Ñ1 illeg. for 35 (cf. v.l. 30).—°) D11 चंपेश्र (for ये केचित्).—⁶) S1 फलोपमें:; Ñ2 V2 फलोपमा: (for °गा:).—D1 om. 35°d.—°) D8 संदिश्रा: (for सच्छत्रा:). D2 संतत्तं द्यासा:; G3 संतत्ताः कांताः (for सच्छत्रा:). Ñ2 V2 B D6 सच्छत्रा(V2 संगच्छत्: B1 सच्छत्रा; B2 स्वच्छंत्-; B3 सवंत्रः; D6 सुच्छत्रा) विविधाकाताः; D11 सचित्राः संवितानाकाः.—D4 om.(hapl.) 35^d.—^d) S1 D8.10.11 सवं- (for सवं). अ Cv: सीवणविद्धाः सीवण सोपानपर्वाणः। एवं सित वितांत्रिवेद्धियोरेक्याथेकृतः पुनरुक्तिः दोपो न भवति. अ—After 35, Ñ2 V2 B D1.3.4.6.11 ins.; while S1 D2.10 ins. l. 6-7 and 10-11 only after 35:

382* दिश्याभिर्वहुपुत्पाभिर्त्तताभिरनुयेष्टिताः।
यीक्ष्यमाणश्च तत्रातीं मार्गमाणश्च मेथिस्तीन्।
अवेक्षमाणो भूमीश्च सर्वतः सोऽन्वर्वेक्षतः।
सुसंम्ध्येषु देशेषु संस्थमिणतोरणम्।
द्वर्श विविधाकारं मणिकाञ्चनवेदिकम्। [5]
तथा विचरतस्तस्य तद्वनं पुत्पितदुमम्।
मार्गमाणस्य वेदेशीं सा व्यनीयाय शर्वरीः।
पडङ्गवेदविदुषां कतुप्रवर्याजिनाम्।
ग्रुआव बहायोपं च त्र्ययोपं च मारुतिः।
मुक्त्वा विहंगा स्थानानि ययुः पद्मसरांसि वै। [10]
वोधियत्वा ग्रुभैर्वान्यैः कामिनीमिव कामुकाः।

[(l. 1) Dir उप- (for अनु-).—(l. 2) Bi.s.s वीक्ष-माणश् (for बीक्ष्यनाणश्). Bs शनकेर् (for तत्रासी). Bs जानकी (for मैथिलीन्). —(l. 3) N2 B1.2 D1.26 अवेक्यनाणी (for °क्षमाणो). No B1.3.4 D1.3.4.11 भूमि च; Vo भूमिष्ठ (for भूमीश्च). \tilde{N}_2 D1.3 सोभ्य(\tilde{N}_2 °तु)वैक्षत; \tilde{V}_2 सोवरेच्छुत (sic); De सोम्बन्कुनुमं (sic); Du त निवेध्यते (sic) (for सोड्ब-वेक्षत). Bs तिर्पगृथ्वेमथस्तत: (for the post. half). —(l. 4) Va Ba, अ सु (Va अ; Ba स)संस्टेपु; B4 D1 असंस् (D1 है)-हेपु; D4 अइहेपु च; D11 स समृद्रेपु (for नुसंमृद्रेपु). De मृद्रेपु देशेषु शुभं (for the prior half). Ña Ba संस्ट; Bi सुम्हं; Ba De मुन्द्र-; Dir सन्द्र- (for संस्ट्र-). V2 Ba De -मणि-तोरणां (for °णन्). -(1. 5) B. D. विविधाकारां (for °रं). No Be De.11 -वेदिकां (for °क्.म्). -(1. 6) Bs तदा (for तथा). Si [अ]पि चरतस् (for वि°). De तत्र (for तस्य). Si Di-4.10.11 बने तत् (by transp.) (for तद्दनं). D11 पुष्पितं वनं (for °तद्दमम्). —(l. 7) D11 मार्गमाणक्ष (for °णस्य). D1.2.4 व्यतीता च (for °याय). N2 Va B De व्यतीयाय विभावरी (for the post. half). —(1. 8) D4 -देव- (for -वेद-). D1.4 -प्रवरयायिनां(D1 °नं). -After l. 8, D1.3.4 ins.:

लताप्रतानेर्वेहुभिः पर्णेश्च बहुभिर्वृताम् । काञ्चनीं शिंशुपामेकां ददर्श स महाकपिः । वृतां हेममयीभिस्तु वेदिकाभिः समन्ततः ॥ ३६

G. 5. 16. 48 B. 5. 14. 37 L. 5. 9. 0

382(A)* ददर्श विविधाकारा विद्याला महाकृति:।

—D1,3.6 om. 1. 9. —(I. 9) Bs शुज्ञे; Dn शुक्षते (for शुप्राव). Ñs De.n कक्कोपांझ(Dn °ष) (for °प). De तृदेवीपांझ (for °प). —(I. 10) Si Ñs Vs B3.6 D3.6.6. 10.11 मुक्ता (for मुक्खा). Bs पानावें (for स्थानाने). Bs च (for व). Si D1-6.10.11 दोंने पत्राकुल सरः (for the post. half). —(I. 11) Si D1-6.10.11 बोधयंतः (for बोधयेखा). D2.11 कमिनीण: Ds कमिनय (for °नीज्). Ds कमुकान् (for कमुकाः).]

36 Ñi illeg. for 36° (cf. v.l. 30). Ñe Ve B Di.i.e.ii om. 36°. Śi Dio read 36°-d after 38. —De.s read 36 after 39. —°) De -प्रवालेर् (for प्रतानेर्). —°) De फल्स्स: De पर्यस् (sic); Te वर्णस् (for प्रतानेर्). —°) De फल्स्स: De पर्यस् (sic); Te वर्णस् (for प्रतानेर्). Ñe Ve B Di.i.e.ii read 36°-d after 385*. —°) Śi शिश्मिकेकं; Ñ Ve B De.io.ii Ge M Cv.k.t शिश्म (De.ii °शि)-पामेकं; Di.e.a शं (De लिं) लिपामेकं; Te ग्रुगुपामेकं; Cm.g as in text (for शिश्मुपामेकं). Ve om. (hapl.) after दश्शों in 36° up to दश्शों in 1.3 of 384*. — °) Ñi मानवात्मवः; Ñe B De महत्तीं किए:; Di.a किपसचमः; De.s.s.io.ii Gi M हमुमान्किप: (for स महाकिप:). —After 36°d, Ñi (partly illeg.) ins.:

383* इन्मानञ्जला * * * * मारुतवेगवान् । —Thereafter, Ñ1 cont.; while Ś1 Ñ2 V2 B D1-4.4. 10.11 ins. after 36°d:

384* नेषां काञ्चनवृक्षाणां मध्ये जातं वनस्पतिम्। प्रवृद्धं क्षिशपावृक्षं पुतुषे पवनासमाः। क्षापुत्प हनुमान्वीरो ददशं रुचिरमभाम्।

[V2 om. up to ददर्श in l. 3. Ñ1 illeg. from बन in l. 1 up to पुषु in l. 2.—(l. 1) Ñ2 B De महादुर्न (Be °वर्भ) (for बनस्पतिन्).—(l. 2) D1-4.6.11 दोशि (D2.6 शिशः, D3 शिशः) पावृद्धं (for शिशःगावृद्धं). B1 D4 पुनृते; B2 D3.10.11 पुद्धते (for पुषुते). Ñ2 B2.6 ते स मारुतिः; B1.3 ते महाक्षिः; D10 जनकारमजः (sic) (for प्रवन्तरमजः). De पुष्पोपेने स मारुतिः (for the post. half).—Ñ1 illeg. up to first द in l. 3.—(l. 3) \$1 उरुपुत्यः B3 उरमञ्जः, D10 तुरुपुत्यः (for आप्तुत्य). D11 स्विरम्रभं.]

—Si Die om. $36^{e'}$.—e) De बृतो (for बृतां). \tilde{N}_1 V: B Di-4.6.5.11 Gs च (for तु).—') \tilde{N}_1 च सर्वत: (for समन्ततः).

6. 5. 16. 43 इ. 5. 14. 33 सोऽपश्यद्भिमागांश्च गर्तप्रस्रवणानि च । सुवर्णवृक्षानपरान्ददर्भ शिखिसंनिभान ॥ ३७ तेयां द्भमाणां प्रभया मेरोरिव महाकृषिः। अमन्यत तदा वीरः काञ्चनोऽस्मीति वानरः ॥ ३८ तां काञ्चनैस्तरुगणैर्मारुतेन च बीजिताम् । किङ्किणीशतनिघोंपां दृष्टा विसायमागमत् ॥ ३९

37 Ñ1 om. 37-39. —") Ś1 D1-4,10.11 पश्यन् (for ऽपर्यद्). De सूमिभागैश्च (for °गांश्च). — 8) Ñ2 B1-3 D1-4.6.11 तत्र; V2 B4 T2 तत:; D7.9 नग-; M2 यत्र (for गर्त-). Šī Dīo छतास्तत्र बनानि च. — od) D3 सौवर्ण-; D4 सुपर्ण- (for सुवर्ण-), Gs -पुन्पान् (for -यूक्षान्), St संखि-संनिमान् ; De marg. (for जिलिं°). Ѻ Vº B De तथा-(Be °त:) सुवर्णवृक्षांश्च सौवर्ण(V2 °ण)) सुसमच्छरान् (Ba [°]द्रमान्).

38 Ñi om. 38 (cf. v.l. 37). —) Si Die मेरुद्र Ds सेराव् (for मेरोर्). Ñ2 Ds समंततः; V2 B समप्रभः; Ds T1.3 G1.3 M3 दिवाकर: (for महाकिप:). —°) $\S_1\ \widetilde{N}_2$ V2 B D1-4.6.10.11 महातेजा:; T1 तदा पीत:; T2 ततो बीर: (for तदा बीर:). — d) Ñ2 V2 B D6 M2 मारुति:; D2.9 सर्वतः (for बानरः). -After 38, \$1 D10 read 368-d.

39 Ñ1 om. 39 (cf. v.l. 37). Ś1 D10 om. 39-408. —) Da.s.s.11 Ts M2 तत्; Cm.g as in text (for तां). Ñ2 V2 B De G1 Ck.t तान्कांचनांस्तरुगणान्; D7.9 तान्कां (Do तत्कां)चनान्यृश्वगणान् ; M1 तत्कांचनस्तु तरुभिर्. - °) Ba श्वसनेन (for मास्तेन). -- After मास्तेन, Da repeats erroneously from महातेजा: (see var.) in 38° up to मास्तेन in 396. Ña Va B D1-4.6.11 समीरितान्(D1.3.4 °तां; D2,11 °तं); D5.7.9 प्रकंपितान्(D5 °तं:); D8 G1 च वीजितं(G1 °तान्); T2 च कंपिते;; M1 च शोभितां; M2 प्रविराजितं (hypm.) (for च बीजिताम्). —°) D1.3.4 -जाल- (for -दात-). Ñ2 V2 B D6.7.9 G1 -निर्घोषान्; Da.s Mi.a -निघोषं; Cg as in text (for -निघोषां). —d) De T2 G1 Ck आगत;; Ct as in text (for आगमत्). Ña Va B De दुदर्श पवनात्मजः; D1-6.11 दुदर्श स महाकिपः. -After 39, No V2 B D1.4.6.11 ins.:

385* छताप्रवाछैस्तहणै: पत्रैश्च बहुभिर्वृताम्।

[Ñ2 De तत्र; B1 तें तों (sic) (for ल्ता-), D11 -प्रतानेर् (for -प्रवादेस). D1.4.11 बहुमि: (for तरुण:). B2 लतावाहि-स्तक्गण:; Ba ल्तां पुराणस्तक्णे: (for the prior half). Va Bs पद्मेश् (for पत्रेश्).]

-Thereafter they read 36°der. -After 39, Da.s.

40 Ś1 D10 om. 40^{αδ} (cf. v.l. 39). —^α) B1.4 M1.2

सपुष्पिताग्रां रुचिरां तरुणाङ्करपछवास् । तामारुह्य महावेगः शिंशपां पर्णसंवृताम् ॥ ४० इतो द्रक्ष्यामि वैदेहीं रामदर्शनलालसाम् । इतश्रेतश्र दुःखार्तां संपतन्तीं यदच्छया ॥ ४१ अशोकवनिका चेयं दृढं रम्या दुरात्मनः । चम्पकैश्वन्द्नैश्रापि वकुलैश्च विभृषिता ॥ ४२

Ck.t सुपुरिषतायान् ; D2,3.9 T1.3 Cm.g स पुरिषतायां (Ds °यान्); D4 सुपुष्पितायां (for सुपुष्पितायां). Ñ1 V2 B1 Dr.o G Ma रुचिसंस्; Ds हनुमांस्; M1 तरुणांस् (for रुचिरां). Ño Bos Ds.c.n युव्पिताझां(Dn 'sयां) सुरुचिरां-__6) Ña Va B Da -कोमलां; Da -कोरकां (sic); Dr.9 -पहावान् (for -पहावाम्). —°) Ši Ñ2 V2 B D2.6,10 स(Ś1 D10 त)मारुझ (for ता°). Ś1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 -तेजा:; T1.3 G2 M3 -बाहु: (for -बेग:). — d) D1.4 शंशियां; D2.6.11 शिक्षियां; D3.5.7-9 T2.2 Ms Cm शिञ्चपां Gs शिञ्चमां (for शिञ्चपां). Ñ2 V2 B D6 तामचितयत्; Тः पर्णसंयुतां (for °वृतास्).

41 °) S1 ततो; Ñ2 V2 B D6 इह (for इतो). % Cg: इतो द्रक्ष्यामि, इमामारुह्य द्रक्ष्यामि । स्यव्लोपे पञ्चमी क्ष -After 41°, Ni ins.:

386*

रामपर्ली यशस्विनीम्।

स तां जनकराजस्य. —) T2 संचरंतीं; B(ed.) संतपंतीं (for संपतन्तीं).

-After 41, Ni ins.: 387* संतपन्तीं भृत्रं बालां राक्षसीगणवेष्टिताम्।

-Thereafter N1 cont.; while S1 N2 V2 B D6.10.11 ins. after 41:

388* निरुद्धां परमोद्विमां वाष्पापिहितलोचनाम्। मृगेण हरिणीं हीनां मृगराजवशामिव।

[\tilde{N}_1 illeg. from \hat{k} in l. 1 up to l. 2. —(l. 1) \hat{S}_1 V2 D10.21 बाध्योपहत-; B3 बाध्यपीडित- (for बाध्यापिहित-)-D11 -चेतनां. -(1. 2) \$1 D10.11 विहीनां मृगराजेन (for the prior half). Šī Dīo नध्स; Dīī नव्यूर् (for नवशाम्).]

42 °) Ñ2 V2 B De हीयं; Dn चैव (for चेयं). —) \$1 D6.8,10 G1 हडा; D8 तां तु; D11 हड्डा (for हडं). B2 D7 रम्यां (for रम्या). D8 महात्मन: (for दुरा°)--After 42° 5, Ñ2 V2 B De.11 ins.:

389* काज्ञनैरावृता नृक्षैर्यहुभिः सुमनोहरैः। [D11 आवृतेर् (for आवृता).]

_°) Šī Ñī Dīo चण्यकै: (for चम्पकैश्). Šī Ñ Vī B D₁.2.4.6.10.11 सर(B3 °व)लेश; D3 तिलकेश (for चन्द्रनैश्). D?-8 G1.2 M1.3 चंद्रनेश्चंपकेश् (by transp.).

इयं च नालिनी रम्या द्विजसंघिनपेविता। इमां सा राममहिपी नृनमेष्यित जानकी ॥ ४३ सा रामा राममहिपी राघवस्य प्रिया सदा। वनसंचारकुशला नृनमेष्यित जानकी ॥ ४४ अथवा सृगशावाक्षी वनस्यास्य विचक्षणा। वनमेष्यिति सा चेह रामचिन्तानुकिशिता॥ ४५

Ns V2 B De चैव; Gs वापि (for चापि). —) Ds वापि भूपिता; T2 उपशोभिता; Cr as in text (for च विभूपिता). Si N2 V2 B D1-4.6.10.11 शोभिता चंद्रनेस्तथा(D2 ° ने: पृथक्); N1 चंद्रनेश्च सुशोभिता. — After 42, N2 V2 B D6.11 ins.:

390* छताभिश्च सुपुष्पाभिर्मार्ह्यश्च जल्डेस्तया।

[Bs चलपुण्याभिः; Ds च सपुष्पाभिर्; Dn च मुर्गधाभिर् (for च सुप्रपाभिर्). V2 Bs तमार्देर; Bs द्यार्टेश्व (for मार्देश).]

43 Ds om. 43.—) Sī -सिंह-; V2 -इंस- (for -संग-).
— Ñī illeg. from महिपी in o up to d.—) Ñ2 V2 B
D6 इह (for इमां). Ñī Ds.5.7.9 Gī M1.2 Ct राज-; Cr.m
as in text (for राम-).—) De om. (hapl.) from
एप्यति up to 46°. Sī Dīo न समेप्यति (for नूनमेप्यति).
— After 43, Ñī ins. 5 lines, which are illeg.
— After 43, Dī (first time) ins. 391*; while Da
reads 47° (preceded by 391*).

44 D6 om. 44 (cf. v.l. 43). V2 B1-3 om. 44-50. Ñ2 om. 44-46⁸. Śi Ñi D4.11 om. (hapl.) 44.—") D1 वने चे सारांसा (corrupt) (for सा रामा). D5.7-9 T3 राज- (for राम-). D3 सा राममहिपी देवी:—") M1 रावणस्य (for राघवस्य). D3 T1.3 G3 M3 सती (for सदा). B4 D1-3.10 रामस्य च सखी (D1.5.10 ती) प्रिया. ※ Ck.t: अरामा रामवियुक्ता. ※—") M1 चारेषु (for न्संचार-).—") D5.7-9 T2 G1.3 M1.2 धुवम; D10 वनम् (for न्नम्).—After 44, D1 reads 47° (preceded by 391* [second time]).

45 Ñ2 V2 B1-2 D6 om. 45 (cf. v.l. 43 and 44). D1.4 read 45⁶⁶ after 46. —) Ñ1 दिदस्या (for विचक्षणा). —) D2 ध्रुवस् (for वनस्). Š1 B4 D2.10 सा चेदं; Ñ1 सा चेदं; D1.4 सार्थयं; D2 सार्थदं; D5 सार्था हिः D2.0 सारोदः; D3 सार्थदं; D1 साध्वीदं; T2 सा देवी; G1 सा नृतं; G2 सार्थदं; M1 सास्वीदं (for सा चेहः). —) Ñ1 D2-9 -सक्रिंग्ता (for -[अ] =). % Cv:

रामशोकाभिसंतप्ता सा देवी वामलोचना। वनवासरता नित्यमेष्यते वनचारिणी॥ ४६ वनेचराणां सततं नृतं स्पृहयते पुरा। रामस्य दियता भायो जनकस्य सुता सती॥ ४७ मध्याकालसनाः वयामा ध्यामेष्यति जानकी।

संध्याकालमनाः क्यामा ध्रुवमेष्यति जानकी । नदीं चेमां शिवजलां संध्यार्थे वरवर्णिनी ॥ ४८

G. 5. 16. 0 B. 5. 14. 49 L. 5. 9. 58

सार्यहेनि पाटे सा आर्या इह वनं ह....वनं (?) वनप्रदेशमेष्य-नीन्ययमर्थान्तरपरिग्रहः ।: Cg: सा आर्थेति पद्रुहेन्: 🕸

46 De om. 46^{abo} (cf. v.l. 43). V2 B1-3 om. 46; Ñ2 om. 46^{ab} (for both, cf. v.l. 44). — b) Ñ1 जानकी (for सा देवी). Ŝ1 D10 देवी कमळलोचना. — c) B4 -बासवनी; D5.10 G3 M2.5 -बासे रता (for -बासरना). — d) D11 बनचारिणो; T2 बरविणनी (for बनचारिणों). Cg: णुष्यते णुष्यति, % — After 46, D1.4 read 45^{ab}.

47 V2 B1-3 om. 47 (cf. v.l. 44). Ñ2 D6 om. 47°5. D1.4 (after 43 owing to om.) read 47°6 after 44 (both preceded by 391° [D1 391° second time]). —°) D1.4 सुमर्ग (for सनतं). —°) D10 स्पृद्धपत्तं; D11 स प्रियते (sic) (for स्पृद्धपते). Š1 सृतिं; Ñ1 हाभा; B1 वनं; D2.5.11 G2 M2 वरा; D3 च सा; D10 रितं; M1 नरां (for पुरा). D1.5 रामं सुध्यते त(D4 स)दा. —°) D2 च प्रिया (for द्यिता). D7.9 चार्या (for भार्या). —°) Š1 Ñ2 B4 D1-5.6.10.11 न्रमेव्यति जानकी; Ñ1 न्रनं सर्यति जानकी (sic). —After 47, Š1 Ñ B4 D8.6.11 ins.; D1(repeats after 44).4 ins. after 43:

391* रामशोकाभिसंत्रहा त्रिया राममनोरमा ।

[D_4 -होभित- (sic) (for -होन्सिन-). D_1 (both times).11 -मनोहरा (for $^\circ$ रमा). \widetilde{N}_1 निस्यं रामपरायणा (for the post. half).]

—Thereafter Ñi reads द्शरयोपि and then illeg. up to 5.13.6.

48 V2 B1-3 om. 48 (cf. v.l. 44). Ñ1 illeg. for 48 (cf. v.l. 47). Ñ2 D6 om. 48 - 49. Ŝ1 D2.10 om. (D2.10 hapl.) 48^{a6}. —) D1.3.4 T2 -कालघनः; D11 -सगवनः; Cv.r.m.g as in text (for -कालमनाः). D2 -इयामं (for इयामा). B3 संख्येन वासरस्यांते. —) D3 वनम् (for श्वम्). D3 T2 मैथिली (for जानकी). D1.6 स्फुटांबुजदल्क्षणा. —) Š1 B4 D1-4.10.11 इमां नदीं; T1.3 नदीं चैनां; Ck as in text (for नदीं चेमां). Š1 B4 D1-4.10.11 T2 G3 M2 द्यांतः; D5.2.0 शुभ- (for शिव-). —) B4 संख्या च (sic) (for संख्याधें).

G, 5, 16, 0 B, 5, 14, 50 L, 5, 9, 59

तस्याश्राप्यतुरूपेयमशोकविनका शुभा । शुभा या पार्थिवेन्द्रस्य पत्नी रामस्य संमता ॥ ४९ यदि जीवति सा देवी ताराधिपिनभानना । आगमिष्यति सावक्यमिमां शिवजलां नदीम् ॥ ५० एवं तु मत्वा हनुमान्महात्मा
प्रतीक्षमाणो मनुजेन्द्रपत्नीम् ।
अवेक्षमाणश्च ददर्श सर्वं
सुपुष्पिते पर्णघने निलीनः ॥ ५१

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे द्वादशः सर्गः ॥ १२ ॥

परीक्षमाणो; D3.5.8 प्रतीक्ष्यमाणो; Cg.t as in text (for क्षमाणो). M1 -पुत्रं (sic) (for -प्रतीम्). —°) V2 D1.3-8.8 अवेक्ष्यमाणञ्; Cg.t as in text (for अवेक्ष°). S1 D10 सं D0 तु (for च). — d) B1.3.4 D0 सुपुरिपतं; D2.5 सपुरिपतं (for सुपुरिपतं). S1 Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 पत्रघ(B3 °व)ते; Cv.m.g.k.t as in text (for प्रणंघते). B3 प्रलीन:; D1.6.5.8 विलीन:; G1 निलीनं; Cm.g as in text (for निलीन:).

Colophon: Ñi illeg. (cf. v.l. 47). — Sarga name: Si Dio अशोकविकादशेंनं, Ñi Vi Bi Do अशोकविकादशेंनं, Ñi Vi Bi Do अशोकविका (Bi oan) प्रयेशः; Di.4 हनुमहितर्कः; Di.11 अशोकविका प्रयेशे हनुमहितर्कः; Di अशोकविका प्रयेशे हनुमहितर्कः; Di अशोकविका हनुमिश्चिता. — Sarga no. (figures, words or both): Di.2.4.10.11 om.; Si II; Ñi Bi.2.4 Di.6 17; Vi 8; Bi 15; D6.7-9 Si 4. — After colophon, Gi Mi conclude with श्रीरामाय नमः.

⁴⁹ Ñ2 V2 B1-3 D6 om. 49 (cf. v.l. 44 and 48). Ñ1 illeg. for 49 (cf. v.l. 47).—a) D1 तस्यां (for तस्याञ्च).—b) B6 गुद्धा (for गुभा).—c) S1 D2,10 सुभायां: B6 अत्र या; D6.5,7-9 G2 M1.2 गुभाया: (for गुभा या).—d) D1.3-5.8 T2 G3 M1.2 पुभायां (for पत्नी). S1 D10 सांत्रतं; D3 संगता; D6 M1.2 संपदा (for संमता).

⁵⁰ Vs B1-3 om. 50 (cf. v.l. 44). Ñ1 illeg. for 50 (cf. v.l. 47). — 6) S1 Ñ2 B4 D2.3.6.10 तारापति-(for "धिप-). — 6) S1 Ñ2 D2.6.10 सुन्यक्तम् (S1 D10 क्ला) (for सावइयम्). — 6) D5.7-9 T2 G2.3 M1.2 द्वीत-; Cg as in text (for दिव-). S1 Ñ2 B4 D1-4.8.10.11 पुण्यां महानहीं.

⁵¹ Ñi illeg, for 51 (cf. v.l. 47). —) D1 om.; D3 स (for तु). D2.5.7.9 गरवा. Ñ2 V2 B D6 इरयेव-स्वा (for पूर्व तु सखा). B3 भगवान् (for ह्युसान्). —D9 reads from साणो in b up to अवेक्ष in in marg. —b) Ñ2 V2 B1.3.4 D6 निरीक्ष (V2 D6 द्य) भाणो; B2

स वीक्षमाणस्तत्रस्थो मार्गमाणश्च मैथिलीम् । अवेक्षमाणश्च महीं सर्वा तामन्ववैक्षतः ॥ १ सन्तानकलताभिश्च पादपैरुपक्षोभिताम् । दिच्यगन्थरसोपेतां सर्वतः समलंकृताम् ॥ २

तां स नन्दनसंकाशां सृगपश्चिभिरावृताम् । हर्म्यप्रासादसंवाधां कोकिलाकुलनिःखनाम् ॥ ३ काश्चनोत्पलपद्माभिर्वापीभिरुपशोभिताम् । वह्यासनकुथोपेतां बहुभृमिगृहायुताम् ॥ ४

G. 5. 17. 9 B. 5. 15. 4 L. 5. 10. 5

13

्रि Vi illeg. for Sarga 13 (cf. v.l. 5.11.29). Me begins with श्रीरामाय नम:-

1 Ñ1 illeg. for 1-6 (cf. v.l. 5.12.47).—a) Ñ2 V2 D3.9.11 T1.3 Ck समीक्षमागस; B3 M1 अवे°; Cv.r.m.g.t as in text (for स चीक्षमाणस्). Ñ2 V2 B तत्राथ; D1.2.4 संत्रस्तो (for तत्रस्थो). Š1 D10 अचेक्षमागः संश्रांतो.—b) D2 सृग्यमाणां (for मार्गमाणस्). Ñ2 D8 तु (for च). Ñ2 V2(m, also) B1.2.4 D8 जानकीं (for मेथिलीम्). & Cr: स चीक्षमागस्त्रस्थो मार्गमागश्च मेथिलीमिति पाटः. & —°) Š1 D1-4.10.11 भूमिं च; Cr.m.g.t as in text (for च महीं). —For 1°d, Ñ2 V2 B D8 subst.; while Š1 D10 ins. after 1°d; whereas D2.11 ins. after 1:

392* अएइयद्ग्रिभागांश्च सर्वतः सुसमाहितान्।

[Ba अपदयन्. Śi Ñi Ba.a De.io सुतमाहित: (Ñi De °द्ताम्).]

-Thereafter all cont. :

393* सुसंसृष्टेषु देहोषु विन्यस्तान्वज्ञवेदिकान्। दृदर्श हुनुमांस्तज्ञ मणिकाञ्चनसाजनान्।

[(1.1) V2 B3 सुसंस्टेषु, B1 विन्यस्तान् (for देशेषु). V2 प्रवृद्धान्; D2 मुनिद्धान् (for विन्यस्तान्). N2 D6 मुक्तानैदूर्यनेदिकान्; B1 वज्रीद्र्येतोरणान्; D11 प्रवृद्धानस्वेदिकान् (for the post. half). S1 D10 गुप्तानिदेषु देशेषु प्रवृद्धपु D10 °म)स्विनिदेकान्. — N2 reads 1.2 twice. — (1.2) V2 D11 न्तोरणान् (for न्राजतान्).]

2 Ñi illeg. for 2 (cf. v.l. 1). Bs om. 2. Śi Dio om. 2^{ab}. —^a) D2 संतातेक. —^b) Vs -वेष्टितान् (for -शोभिताम्). Ñ2 B1.2.4 D1-4.6.11 पादपानतु (D1-4 व्यप)-वेष्टितान् . —After 2^{ab}, Ñ2 V2 B1.2.4 De ins.; while D2.11 subst. 1. 5 for 8^{cd}:

394* सजतः पुष्पवर्षाणि जीमृतानिव वर्षतः। केशरेश्वान्यशोकेश्व तथा शाल्मत्टिकिशुकैः। जवलनाकेतिभैः फुलैः समन्तारुपशोभितान्। तमालैः कणिकारेश्व चम्पकेश्व सुपुष्पितेः। मेरोः शिखरसंकाशैनांगैरिव विराजिवान्। [5]

[(l. I) De पर्वतः (sic) (for वर्षतः). —(l. 2) V2

राहनल- (for हाहनल-). —(l. 3) Bi पुणै: (for फुछै:).
—(l. 4) De om. second a. — (l. 5) D2.11 विराजितां.
Be De नगरिन्व राजि(De °a)तान् (for the post. half).]
—Mi om.(hapl.) 2°-4³. Ñe Ve Bi.s. De om.
2°^d. —°) Ŝi Di-4.10 -[उ]पेतै: (for °तां).—^d) Ŝi Di-4.10.11 फुळेक्स (for समेत:). Di-4 समळेक्सतान् .

3 Ñ1 illeg. for 3 (cf. v.l. 1). M1 om. 3 (cf. v.l. 2). G1 om.(hapl.?) 3-4⁸. Before 3, Ñ2 V2 B D6 read 10-12.—") Ś1 D10 एक:; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 स तं; B3 स च; D3 तान्म; T2 तां च; Ct as in text (for तां स). Ś1 B3 D10 G2 चंदन:; Ct as in text (for तन्दन-). Ñ2 V2 B D6 -संकाशं; D3 -संकाशान् (for "शं).—") D3 आहुतान् (for "तास्). Ś1 D10 T3 मृगपिस्तमावृतां(T2 "कुट्यो); Ñ2 V2 B D6 मृगपिस्र (B3 "यूथ)निपेनितं(V2 "गणेनृतं).—") B2 इम्यें (for इम्ये-). Ñ2 V2 B D6 -संवायं; D2 -संबदान्.—") D7 T G2.2 M2.3 -निस्वनां, Ś1 D1-4.10.11 कोकिटाश(Ś1 °६) तमंडितां (D3 "नादितान्); Ñ2 V2 B D6 कोकिटाश(Ś1 °६) तमंडितां (D3 "नादितान्); Ñ2 V2 B D6 कोकिटाश्कूज (Ñ2 D6 °टोस्कर; V2 °टाकृज; B3 °टोस्कृष्ट)नादितं.

4 Ñ1 illeg. for 4 (cf. v.l. 1). G1 M1 om. 4^{ab}. (cf. v.l. 3 and 2 respy.).—°) Ñ2 V2 B De पुल्पित-(for काञ्चन-). Ś1 Ñ2 De -पत्राभिर् (for -पग्नाभिर्).
—b) B1 (after corr. as in text) प्रपाभिर् (for वापीभिर्). Ñ2 V2 B D2.6 -शोभितं (D3 °तान्).—°) B3.4 बदा (B3 °द्वा)सन-; M3 सदा°; Cv.r.m.g.t as in text (for बद्धासन-). Ś1 Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 T3 G3 M1 -गृहो (T3 -कृतो)पेतां (Ñ2 V3 B D6 °तं; D3 °तान्); Cv.r.m.g.t as in text (for -कृथोपेतां). ॐ Cv: बद्धासन् कृथोपेतामिति पाटः. ॐ — d) B2 रस-; D6 बद्ध- (for बद्ध-). Ñ2 V2 B1-3 D6-शते (V2 गणे) भृते; D1.6 -गणायुतां (for -गृहा°). B6 मणिकांचनचे दिकं; D3 बहु भीमगृहायुतान् .—After 4, Ñ2 V2 B D2.6 ins.:

395* छतावितानैर्विविधैः पुर्धरवनतद्भमम् । तथा गुल्मसङ्गेश्च सर्वतः सम्कृतम् ।

[D2 om. l. I.—(l. I) Ñ2 B4 स्तावतानेर्; De स्तावतानेर् : De स्तावतानेर :

तः इ. 17. 13 सर्वर्तुकुसुमै रम्यैः फलबङ्गिश्र पादपैः । पुष्पितानामशोकानां श्रिया सूर्योदयप्रभाम् ॥ ५ प्रदीप्तामिव तत्रस्थो मारुतिः समुदैश्चत । निष्पत्रशाखां विहगैः क्रियमाणामिवासकृत् । विनिष्पतद्भिः शतशिश्रतैः पुष्पावतंसकैः ॥ ६ आमुलपुष्पनिचितैरशोकैः शोकनाशनैः । पुष्पभारातिभारैश्च स्पृशद्भिरिव मेदिनीम् ॥ ७ कर्णिकारैः कुसुमितैः किंशुकैश्च सुपुष्पितैः ।

5 Ñi illeg. for 5 (cf. v.l. 1). —) Dio सर्व तत् (for सर्वेतुं-). Di.4 बन्यें:; T3 G1 M3 रम्यां (for रम्यें:). Ña V3 B Do दिन्ये: सर्वेतुंकुसुमे:: —After 5 , Ñ 2 V2 B D2,6.11 ins.:

396* दिन्यगन्धरसस्पर्शेः शोभितं संप्रपुष्पितेः।

[Da.11 शोभितां. Ña De च सु- (for संप्र-).]

- $-^d$) S1 B3 D_{10} श्रियं (for श्रिया). $\widetilde{\rm N}_2$ V2 B1.2.4 D_6 प्रश्नों स्थोंद्यं प्रति.
- 6 Ñ1 illeg, for 6 (cf. v.l. 1).) Ñ2 V2 B1.2.4 De प्रवशाम्; B3 D3 प्रदीसम् (for प्रदीसाम्).) V2 B1.4 D2.3 समवेक्षत (for समुदे) . Т2 हनुमानन्ववेक्षत.) V3 D1.2.4 निःपग्न. Ñ2 V2 B D6 न्साखाश्च नगाः; D2 न्साखां विहंगैः (for न्साखां विहंगैः).) D2 कृजमानाम् (for क्रियमाणाम्). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 क्रिय (V2 हिय; B4 शियः) D6 कीर्थ भाणा इवापरे; B3 श्रियमाणा बलात्सकृत.) S1 Ñ2 V2 B D6.10 G3 निल्पतिक्ष्यः D1-4.11 विनिःप ; Ct विनिल्पतिक्षः (as in text). M2 शकुनेदः Ct as in text (for शतकार्).) B1 छित्रैः; B3 विश्तं D5 सितैः (for वित्रेः).
- 7 °) Ñ2 V2 B D6 आमूलात; D7.9 समूल-; Ck as in text (for आमूल-). D3 -पश्च- (for -पुट्य-). Ñ1 -हिचितेर्; B6 D8.10.11 M1 -विचितेर्; D2 -[अ]वनतेर्; D7.9 -रचितेर्; T1.3 -[उ]पचितेर्; T2 -निचयेर् (for -विचितेर्). S1 आमूलं विचिते: पुट्येर्. 6) V2 उपशोभिते:; B2 D8.11 शोकवाशके:. °) D11 पुट्यभारादि-. Ñ2 V2 B D6 -भारेण (for -भारेश्व). Ñ1 पुट्यसंभारशोभैश्व. After 7, D2 ins.:
 - 397* प्रफुलैः सुमनोज्ञेश्च हाटकप्रतिमैः ग्रुभैः।
 रोहितकवनेश्चैव पुष्पभारावनामितैः।
- 8 °) Ñ2 V2 B सरले: किंकारेश्च; D6 साले: किंकारेश्च (subm.). — Ñ1 illeg. from केश्च in b up to सर्वत: in d. — b) B6 [अ]पि पुल्पिते:. —B1 reads 8°d in marg. — b) Ñ2 V2 D6 अमरावास:; B1 अमरायोगात्; B2 अमरे: कींगें:; B6 अमरा पाला (sic) (for प्रभवा तेपो). B2 प्रदेशो अम-

स देशः प्रभया तेषां प्रदीप्त इव सर्वतः ॥८ पुंनागाः सप्तपर्णाश्च चम्पकोदालकास्तथा। विष्टद्धम्ला वहवः शोभन्ते सम सुपुष्पिताः॥९ शातकुम्भानिभाः केचित्केचिद्धिशिखोपमाः। नीलाङ्जननिभाः केचित्तत्राशोकाः सहस्रशः॥१० नन्दनं विविधोद्यानं चित्रं चैत्ररथं यथा। अतिश्चत्रमिवाचिन्त्यं दिव्यं रम्यं श्रिया श्वतम्॥११

रेरासीत् (sic) (also in marg. °रायोगात्). -) \tilde{N}_2 V2 B De लक्ष्यते (for सर्वतः). —For 8^{cd} , D2.11 subst. l. 5 of 394^* .

- 9 ⁶) T1 पुंनात-(for °गा:). ⁵) T2 तदा (for तथा). S1 D10 चण्यका: शिंशि (D10 °श)पास्तथा. — After 9 ⁶, Ñ1 ins.:
 - 398* चन्दनागुरुकद्रशाः सर्जकासनकण्टकाः। शालाः प्रियालास्त्रमाला शलमर्थश्च २०००।
- $-^{\circ}$) \tilde{N}_2 V_2 B Ds कातशः (for बहुवः). D_2 प्रवृद्धमूला बहुवः. $-\tilde{N}_1$ illeg. from \mathbf{H}_2 in d up to $\mathbf{10}^{\circ}$. $-^d$) $D_{2.10}$ च (for \mathbf{H}_2). \tilde{N}_1 Bs.4 शोभयंति; B1.2 D1.4 °गंते (for शोभन्ते \mathbf{H}_2). Bs.4 \mathbf{H}_3 (for \mathbf{H}_3 -). V_2 शोभगंति च सर्वशः.
- 10 Ñ1 illeg. for 10° (cf. v.l. 9), Ñ2 V2 B D6 read 10-12 before 3. —°) S1 D1-4.10 शातकों म-(for °कुम्भ-). Ñ2 V2 B2.3 D6.10 -प्रभा:; B1 D11 -प्रया: (for -तिभा:). —°) B2 erroneously repeats केचिद्रित. S1 Ñ1 D10 T2 M2 -शिखाप्रभा:; D1.2.4.5.7.11 -शिखप्रभा: (sic) (for -शिखोपमा:). —°) D2 -शुभा: (for -तिभा:)-—°) Ñ2 V2 B1.8.6 D6 समंतत: (for सहस्रश:). B3 तापनीया: समंतत:
- 11 Ñ2 V2 B D6 read 10-12 before 3.—6) Ś1 D10 चंद्नें ए (for नन्दनं). Ñ V2 B3 D3-5.7.0 G1.2 Ck.t विद्योधानं; Cv.r.m.g as in text (for विविधो°). B1(marg. also).4 यथा नंदनसुदानं; M1 नंदनं विविधं नृक्षं.—6) Ś1 Ñ2 V2 B1 D8.10 वनं; M2 विन्न-; Cr.m.k.t as in text (for विन्नं). V2 चैत्रननं; D8.11 चैत्ररथो (sic). Ñ2 D6 तथा; D2 तदा (for यथा).—°) Ś1 Ñ1 D2.10 व्यति (Ñ1 °द्र) नृक्षम्; V2 B4 D6 Cr व्यति (V2 Cr °ति) नृक्षम्; D3 इतिनृत्तम्; T1.2 व्यति (T3 °ति) नृक्षम्; G1.3 व्यत्प). Ñ V2 B D6 [वा] वित्यम् (for [वा] चिन्त्यं). D11 व्यति वृत्तम्, औ V2 B D6 [वा] वित्यम् (for एत्रमं). D5.7-9 M1 युतं (for वृत्तम्). Ñ2 V3 B D6 व्यक्तियं तह्ननोत्तमं.

द्वितीयमिव चाकाशं पुष्पज्योतिर्भणायुतम् । पुष्परत्वशतैश्चितं पद्यमं सागरं यथा ॥ १२ सर्वर्तुपुष्पेनिंचितं पाद्पेर्मधुगन्धिभः । नानानिनादेख्यानं रम्यं सगगणेद्विजैः ॥ १३ अनेकगन्धप्रवहं पुण्यगन्धं मनोरमम् । शैलेन्द्रमिव गन्धाख्यं द्वितीयं गन्धमादनम् ॥ १४ अशोकवनिकायां तु तस्यां वानरपुंगवः । स ददर्शाविद्रस्थं चैत्यप्रासादमृतितम् ॥ १५

12 Ѻ Vº B De read 10-12 before 3.—) Di दिख्य- (for पुष्प-). Śi Dii -ज्योतिर्गणेश्चेतं; Ѻ Vº Bi.s.4 De -ज्योतिर्गणेश्चेतं प्रिः पुंजेतं.— °) Dio -ज्येदा; Gi -गणेश्च (for -ज्ञतेश्च). Ѻ Vº B De चित्रेः (for चित्रं).— d) Ba पंचमः सागरो यथा.

13 a) Si Da सर्वश्न; Dio सर्व नु (for सर्वर्नु-). Si Ñi V2 B1.3.4 D1.3.10 -पुरणनिष्ये:; Ñ2 B2 D2.3.6.11 -पुरणनिष्ये:; Ñ2 B2 D2.3.6.11 -पुरणनिष्ये:; Ñ2 B2 D2.3.6.11 -पुरणनिष्ये:; Ñ2 D2.10.11 व्युष्टं; B2 D1.2.4.10.11 नानाविह्नसंयुष्टेर्(Si Ñi D2.10.11 व्युष्टं; B2 [marg. also] विश्व); D2 नानानिनदसंयुष्टं.—) Ñ2 V2 B D6 दिव्यं (for स्थ्यं). D11 मुनि- (for म्या-). Si D1-4.7-10 T1.3 G2 M2 नाणद्वित्:; Ñ1 D11 नाणयुंतं; Ñ2 V2 B D6 नाणायुं(Ñ2 B2 D6 व्युष्टं) (for नाणद्वित्ते:).

14 °) Ñ1 D11 - दिस्य-; T2 - रख- (for - राम्थ-). B3 D1.3.4.11 T2 G2.3 M1 - प्रभन्नं (D1.4 °वेर्) (for -प्रवहं). — b) B1 पुण्यमंथि; D1.4 दिस्यमंथं; D2.10 G2 M1.2 पुण्य (D2 °Cप)गंध- (for पुण्यमम्थं). D7-5 मनोहरं (for °रमम्). Ś1 Ñ V2 B2-4 D3.5.6.11 T2 G1 पुण्य (B4 °Cप)गंध (Ñ2 B2.4 D6 °धि)मनोहरं. — cd) Ñ2 V2 B D2 गंधानामाकरं (for °दयं दितीयं). — After 14, Ñ V2 B D1.2(m1.).3.4.6.11 ins.;

399* तरुणादित्यसंकाशं शोभितं वियदर्शनैः। कोक्लिकेर्मृद्धराजेश्च हंसैमेनेश्च सारसैः।

[(l. 1) Ñ1 D1-4 -संकाशै: (for °शं). D6 शोमितै: (for °तं). Ñ1 B1.4 D11 -दर्शनं(Ñ1 °के:) (for °नै:).
—(l. 2) Ñ1 चंद्र(केंर्; D1.3.4 चक्राहेर्; D2.11 चक्रांकेर् (D11 °गेर्) (for कोकिलेर्).]

-Thereafter Ni Di.: (marg.),s.4.11 cont.:

400* नादितं वाजितं स्फीतं च श्रीतमनोरमम्। नादितं दृददो थीमान्युरम्यं प्रमदावनम्।

[Di-6.11 om. l. r.—(l. 2) Ñ1 हनुमान् (for नादितं). Ñ1 मुपुण्यं (for सुरम्यं).]

15 °) B1(marg. also).2.3 च (for तु). —°) Ñ2 V2 B D6 सोपइयद् (for स दृद्ध). Ñ1 V2 D6 [अ]ति(V2 मध्ये स्तम्भसहस्रेण स्थितं कैलासपाण्डरम् । प्रवालकृतसोपानं तप्तकाञ्चनवेदिकम् ॥ १६ मुप्णान्तमिव चक्षुंपि द्योतमानामिव श्रिया । विमलं प्रांशुभावत्वादुल्लिखन्तमिवाम्बरम् ॥ १७ ततो मलिनसंवीतां राक्षसीभिः समावृताम् । उपवासकृशां दीनां निःश्वसन्तीं पुनः पुनः । ददर्श शुक्लपक्षादौ चन्द्ररेखामिवामलाम् ॥ १८

G. 5. 18. 3 B. 5. 15. 19 L. 5. 10. 21

[अ] थि) दूरस्यं; D2 विहा°; D4.10 विद् ° (for [अ] विद्रस्यं). D11 प्रदृद्शे विद्राहें. — d) \$1 D5.11 चेत्यं; Ñ1 चित्र-; T2 G3 चेत्र- (for चेत्य-). \$1 D10 उन्नतं; Ñ1 D1.2.4.11 M3 उच्छितं; D2.8 G1 M1 उन्नमं (for ऊर्जितम्). Ñ2 V2 B D6 प्रासादं चेत्यमुनमं (B3 ° अतं).

17 ⁶) B Ds सोत्रयंतम् (for °मानम्). Ba श्रियं.
—°) Ds.र.अ निर्मेलं (for विमलं). Ña Va B1.4 Ds विषु
(Va °म)लं प्रांशुतायोगाद् ; Ba वसनं(before corr. विमलं)
प्रांशुतायोगाद् ; Ba विशुल्येष्टमावाच. — d) Ba प्रोह्यिलंतम्
(for द°). Da [अं]तरं (for [अ]म्बरम्). — After 17,
Ña Va B Ds read 5.15.4—24.

18 °) \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 तस्मिन् (for ततो). Ñ2 V2 B1.3.4 D6 मलिनांबरसंबीतां; B2 (before corr. as in text) ततो मलेन संबीतां. — \$1 Ñ1 समाकुलां; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 सुसंबृतां. — \$1 V2 -कृतां (for -कृतां). — After 18°, \$1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

401* भर्तृर्शनलालसाम् । ध्यानशोकपरामानाः

[(l. 1) Ñ1 -कांक्षिणें (for -कालसास्). —(l. 2) Ñ1 होकथ्यान- (by transp.). Ś1 -परार्नतर्,]

— d) D2.11 उच्छुसंतीं; De.7 S निश्वसंतीं (for नि:श्वसन्तीं).
D11 सुदुर्सुदु: (for पुन: पुन:). — After 18°d, Ñ2 V2 B
D6 ins.:

402* ध्यानशोकपरां दीनां भर्नृब्यसनकविताम्। [Cf. 401*. B1.3 देवीं (for दीनां).]

-Thereafter all the above MSS, cont.; while Ni Di.2.4 ins. after 18°d:

403* ददर्श हनुमान्वीरो बद्धां गजवधूमिव। बृक्षमुले निरानन्दां शोचन्तीं करिरङ्गनाम्। G, 5, 18, 4 B, 5, 15, 20 L, 5, 10, 22

मन्दप्रख्यायमानेन रूपेण रुचिरप्रभाम् । पिनद्धां धृमजालेन शिखामिव विभावसोः ॥ १९ पीतेनैकेन संबीतां क्षिष्टेनोत्तमवाससा । सपङ्कामनलंकारां विपद्मामिव पद्मिनीम् ॥ २० त्रीडितां दुःखसंतप्तां परिम्लानां तपखिनीम् । ग्रहेणाङ्गारकेणैव पीडितामिव रोहिणीम् ॥ २१

[(1. 1) D: स्टां (for दहां), --(1. 2) Ñ: V2 B De ददर्श (for शोचर्न्सा). Ñ1 वानर: खियं (for कपिरज्ञनाम्).] —Ñ1 illeg. from 18° up to समध्या in 28°. —°) Ñ3 Va B1.2 De सीदंतीं; Bs.4 सुदतीं; Da सुदंतीं (for दृद्ध). B: गुह्नपक्षीयां; D: स गुह्नपक्षां (for गुह्नपक्षारों). --') Ñ2 B2-4 D1-4.6.10 T3 G2.3 M1.2 -लेखाम् (for -रेखाम्). Ña Ba Da.e [आ] विलां; Va [अ]सितां; B1.a D11 [अ]यलां; Di.4 Ms [अ]प्रां; Ds [अं]बरे (for [अ]मलाम्).

19 Ñ1 illeg. for 19 (cf. v.l. 18). - ") Ñ2 B1.4 Cm.g संदं; Ds.e सद्-; Cv.r.k.t as in text (for सन्द्-). Bs. Ds -प्रक्षीयमाणेन; Dn -प्रच्छाद्य° (for -प्रख्याय°). Si Dio चिरप्रवासम्रलिनां.—) Ѻ Vº B Do रूपेणा (De °पश्री)प्रतिमेन तां; Da रूपेण रुचिरां शुभां. - °) \$1 Dio निरुद्धां; B3 D2,11 निवद्धां; Di.a विनद्धां (for पिनद्धां). — d) Ñs Vs B Ds प्रभाम् (for शिखाम्).

20 Ñi illeg. for 20 (cf. v.l. 18). —) De क्लिप्रेन (for पीतेन). —) Ña Ba.4 कृष्णेन; Va क्षितेन; Ba कृष्टेन; Ds पीतेन (for क्रिप्टेन). Ñe Va B De.6 G1.2 [उ]सर-; Cr as in text (for [उ] त्तम-). Si D1,4.10,11 दीसेन (Dit °व) तपसा त(Di.4 य)था; Ds क्षिन्नेनांतरवाससा. Ñ2 Va B Da. 3.6 ins. :

404* भुजाभ्यां साधुवृत्ताभ्यां प्रतिच्छन्नकुचोद्रीम्।

[Be (also in marg.) जानुभ्यां (for भुजाम्यां). Ds.s करूम्यां साधु(Ds जातु)जाताम्यां; Do भुजालंबमानशिरां (sic) (for the prior half). Bi (also in marg. as above) সনিগুল্প (for °€छन्न-).]

-Thereafter B2 cont.:

405* पूर्णचन्द्रो यथाकाशे मेघसंछादितो भवेत्। -Dane repeat 20°-216 after 29. -°) Ñ2 V2 B De संपंताम् ; Bi (also in marg.) संप्रकाम् (for सपङ्काम्). — d) Śı Dı.4.10,11 विबुद्धाम् ; Ña Va Bı(also in marg.).2 De अ(B2 *)पद्माम् ; B2.4 सपद्माम् ; B3 व्याङ्काम् (for विपशाम्). Ds पश्चहीनामिव श्रियं. -- For 20°d, Da subst. I. 1 of 415*. -After 20, G: reads 24°-25.

21 Ni illeg. for 21 (cf. v.l. 18). Dane repeat 20° - 216 after 29. Ga reads 21° after 24° preced-

अश्रूपूर्णमुखीं दीनां कुशामनशनेन च। शोकध्यानपरां दीनां नित्यं दुःखपरायणाम् ॥ २२ प्रियं जनमपश्यन्तीं पश्यन्तीं राक्षसीगणम् । खगणेन सृगीं हीनां श्वगणाभिष्टतामिव ॥ २३ नीलनागाभया वेण्या जघनं गतयेकया । सुखाहाँ दुःखसंतप्तां व्यसनानामकोविदाम् ॥ २४

ed by 406*. — () B3 विश्वताः D2 विवत्ताः D7-2.11 पीडितां; G3 सुखाहाँ (for बीडितां). —) Ñ2 V2 B1.3 Ds.c Ma परिग्लानां; Ba सुकुमारीं; Dr.o परिशीमां; Mi परि-किस्तो (for परिस्लानां). — od) Ma उन्नेण (for महेण). St Di-5.7-10 Gi Mi.3 [중]적 (for [덕]적). Di.3.4.10 दिवि (for इव). Ѻ Vº B Do अहे(Ѻ अधे)ण लोहितांगेन रोहिणीमिव पीडितां.

22 \tilde{N}_1 illeg. for 22 (cf. v.l. 18). The sequence of st. 22-37 in No Vo B is 31°-326, 22, 30-316, 24a6, 29ad, 23, 32a-37 (om. 33a6) and 24°-296 (all including star passages). De om. 22-248. V2 B1.2 repeat 22a6 after l. 2 of 415*. — a) Ña Va B(Va B1.2 first time) স্বস্থান- (for अञ्जपूर्ण-). Bs बालां (for दीनां). —) D2.3 आताम् (for क्रशाम्). Si Di.4.12.11 पीडितां शोककर्शि (Si Dio °िप)-तां; Bs कृशां मानसदुःखितां. — ed) S1 D1.2.4.10 ध्यानशोक (by transp.). D1-4.10.11 साध्वीं (for दीनां). D5.7.8 Ti.3 Gi नित्य- (for नित्यं). Si Di-4.10.11 राम- (for दु:ख-). Ѻ V2 B दुर्वकां दु:खसंतमां सुकुमारीं तपिबनीं.

23 \tilde{N}_1 illeg. for 23 (cf. v.l. 18). For sequence in No V2 B, cf. v.l. 22. D6 om. 23 (cf. v.l. 22). —Ds reads from पद्यं in " up to b in marg. —") D_{2,3,0-11} अप्रयंती (sic).—⁵) D_{2,0-11} G₃ पद्यंती (sic) (for पद्यन्तीं). Si Ñe Ve B De.s.10.11 G1 M1 -जनं (for -गणम्). D4 राक्षसीगणसंवृतां (reads संदत्तां sup. lin.). —) \$1 D10 स्याधिन; Ñ2 V2 B यूथ-पेन; D1-1 खयूथेन; D11 खगतेन (for खगणेन). Ši D1 दीनों (for हीनों). — d) $\tilde{N}_2 V_2 B_{1.2.4} D_{2-4}$ शाहूं(D_2 °ड्डू)-लानु(D3 'श्वि; D4 'भि)स्तामिय; B3 शाई्लग्राहितामियः Di शार्ट्छेनाभिम्हतामिव (hypm.); Dr.9 Ts श्वराणेना बृतामिव; D11 स्वगणाभिगतामिव; G2 श्वगणेनेव संवृतां; M1 श्वगणेन समानृतां.

24 Ni illeg, for 24 (cf. v.l. 18). For sequence in N2 V2 B, cf. v.l. 22. De om. 24ab (cf. v.l. 22). —) Ñ2 D1.3.4 ज्यालभोग- (for नीलनाग-). Bs रेजे (for चेण्या). Si Dio ब्यालभोगोपमां कांच्या(Dio °मा वेण्या); Bs नीलया शोभया वेण्याः Ds.11 व्यालभोगोचया चेण्या. --) S1 D1-4.10 जघन(D3 °ने)स्थितयेकथा; B3 ** तां समीक्ष्य विशालाक्षीमधिकं मिलनां कृशाम् । तर्कयामास सीतेति कारणस्पपादिभिः ॥ २५ हियमाणा तदा तेन रक्षमा कामस्त्रिणा । यथारूपा हि दृष्टा वै तथारूपेयमङ्गना ॥ २६ पूर्णचन्द्राननां सुभूं चारुवृत्तपयोधराम् । कुर्वन्तीं प्रभया देवीं सर्वा वितिमिरा दिशः ॥ २७

** तु ये कया (sic); Du जञनागत्येकया; Mu जघने प्रति लंबया.—After 24⁶⁶, Ds.7-9 S ins.:

406* नीलया नीरदापाये वनराज्या महीमित्र।

—Thereafter, G3 reads 21^{ab}. Ś1 D10 om. 24°-25^b. D6 reads 24°-29^b after 37 (preceded by 415*). G3 reads 24°-25 after 20.—°) V2 दु:दार्शे (sic); G3 आनीतां (for सुखाहां). D3 दुष्ट-(for दु:ख-). Ñ2 B4 सुखहीनां दु:खतसां.—^d) D3 व्यसनार्ताम् (for °नाम्).

25 Ñi illeg. for 25 (cf. v.l. 18). Ŝi Dio om. 25% (cf. v.l. 24). For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22 and for De, cf. v.l. 24. Go reads 24°-25 after 20.—") Dr.o T2 G1 विलोक्य; Cg as in text (for समीक्ष्य).—") B1 D11 अधिकां (for कं). B2 G1 मल्लिं। (for °नां). B4 मल्लिं। क्षिकुंतर:.—") Ñ2 V2 B D6 उपपादयन्.

26 Ñi illeg, for 26 (cf. v.l. 18). For sequence in Ñs Vs B, cf. v.l. 22 and for De, cf. v.l. 24. — d) Vs D1.24.11 T Gs Mi हियमाणां. Ds नु सा (for तहा). Ñs Vs [अं]नेन; B1-3 D2.6 [अं]नेन (for तेन). B4 शियमाणा दशास्येन. — d) D1.3.4 भीम- (for काम-). — S1 D10 om. 26°d. — e) D5 हि; D7.9 सा (for वै). Ñs Vs B1.2.4 De यथा पुरा वै दशा में (Vs च); Bs D3 यथा पुरा (D3 यथारूपा) मया दशा; D1.2.4.11 यथारूपा(D5°प) मपद्याम:. — d) D3.6 तथारूपेण संगता(D6 चांगना).

28 Ñ1 illeg. up to दुमध्यां in ⁶ (cf. v.l. 18). For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22 and for D6, cf. v.l. 24.—a) D7.9 नीलकंटी (for किसी). D6 वां

तां नीलकेशीं विम्बोष्ठीं सुमध्यां सुप्रतिष्ठिताम् । सीतां पवपलाशाक्षीं मन्मथस्य रति यथा ॥ २८ इष्टां सर्वस्य जगतः पूर्णचन्द्रप्रभामिव । भूमो सुतनुमासीनां नियतामिवे तापसीम् ॥ २९ निःश्वासबहुलां भीरुं भुजगेन्द्रवशृमिव । शोकजालेन महता विततेन न राजतीम् ॥ ३०

G. 5, 18, 19 B. 5, 15, 32 L. 5, 10, 33

नील हेसो वियोष्टां. —After 28⁴⁸, Ši Ñ V2 B D1-4,4,10,11 ins. :

407* पीनाजितगुरुशोणीं वृत्तोरं संहतम्तनीम्।

[B2 -ह्युस- (for -गुरू-), D1.4 पीनोन्नतशुभक्षोणी (for the prior half). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 बरोहे (for कृतोहे). B3 घनोहे बहुजरहानी (for the post, half).]

 $-^\circ$) \tilde{N} s Vs B Do प्रमापत्रविज्ञालाक्षीं. $-^d$) \tilde{N} B Ds-6. 6.11 रतीमित्र (metri causa) (for रति यथा).

29 For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22 and for D6, cf. v.l. 24. Ŝ1 B4 D10 cm. 29^{a6}. Ñ1 D11 read 29^{a6} after 30^{a6}. — b) B1 -निमाम् (for -प्रमाम्). — After 29^{a6}, Ñ1 ins. 410*; while Ñ2 V2 B(B4 after 28) D6 read 5.14.6-14. — D6 cm. 29^c -31⁶. — c) D3 सत्ततम् (for मुननुम्).Ñ1 transp. भूमो and भामीनो.Ñ2 B1.2.4 भूमो देवीं त(B1 स) दासीनो: V2 B3 भूमो देवीं तदा(B2 °21) सीतां. — d) B3 निरतां (for नियताम्).Ñ2 V2 B T2 तापसीमिव(by transp.). — After 29, Š1 Ñ1 D2.6.11 ins.:

408* संविद्यामनलंकारां पद्महानामिवाव्जिनीम्। दुवेळां दुःखसंततां सुकुमारां यशस्त्रिनीम्।

[(l. 1) Si सपधान, Di संकान (for संविधान). Ñi सपधानसनां दीनां (for the prior half). Si पुण्य-(for पद्म-). Ñi Di क्षियं (for [अ] विजनीन्).—(l. 2) Ñi दुसेस्तां दुवेटां सीतां (for the prior half). Dii सुदुसारीं (for °रों). Si तपस्विनीं (for यश°).];

while No Va B(Ba after 30) ins. after 29:

409* प्रध्यानपरमां वालां रुदर्न्ती कुररीमित्र।

[Ba बलंती (sic) (for खरनी).];

-whereas Dane repeat 20°-218 after 29.

30 For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22. De om. 30 (cf. v.l. 29). —) D2.5.2.9-11 S निश्वास- (for ति:श्वास-). V2 -प्रमां (for -बहुन्हां). Ñ V2 B D1.4 मीतां; M1 मीमां (for मीर्ह). — D2 om. 30⁸ - 31⁸. — ⁸) Ñ2 V2 B G2 प्रसांह- (for सुन्न). — After 30⁸, Ś1 Ñ1 (after 29⁸) D1.2.10 ins.; while D2 ins. after 32⁸:

410* बायतीमिव विच्छिबामाञ्चामिव विखेषिताम्।

G, 5, 18, 10 B, 5, 15, 32 L, 5, 10, 22

संसक्तां धृमजालेन शिखामित्र विभावसोः । तां स्मृतीमित्र संदिग्धामृद्धं निपतितामित्र ॥ ३१ विहतामित्र च श्रद्धामाद्यां प्रतिहतामित्र । सोपसर्गां यथा सिद्धं वृद्धं सकलुपामित्र ॥ ३२ अभूतेनापवादेन कीर्तिं निपतितामित्र । रामोपरोधव्यधितां रक्षोहरणकर्शिताम् ॥ ३३

[Śi Ñi नायतान्. Do आज़ां प्रतिहतामिन (for the post. half).]

—After 30^{ab}, Ñ1 D11 read 29^{ab}; while D2 reads 32^{ab}.—D11 om. (hapl.) 30°-31. B4 om. 30°^{ad}.
—^d) Ñ1 D1-3 समावतां; Ñ2 V2 B1-3 [अ] शिसंदृतां; G2 M1 विरा°; Cr.g.k as in text (for न राजतीम्). S1 D10 विवृत्ते(D10 °हे) न समावृतां.—After 30, B2 ins. 409*.

31 For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22. D6 om. 31^{ab} (cf. v.l. 29). D11 om. 31; \$1 Ñ1 D1-4.10 om. 31^{ab} (for D4.11, cf. v.l. 30). — Ñ2 V2 B संच्छवां (for संसक्तां). — B4 om. $31^o - 32^b$. — °) \$1 Ñ1 D1-4.10 तां दुद्धिम्; B1 D5.6 तां स्मृतिम्; B2 प्रपतीम्; Cr.m.g.k.t as in text (for तां स्मृतीम्). D2 संद्राधाम्. — d) Ñ1 सिद्धिं (for ऋदिं). B2 संपतिताम्; D6 प्रतिह् ° (for निषतिताम्). % Cr: स्मृतीं स्मृतिम्। दीधे आप:1; so also Cm.k.t. % — After 31, D2 ins. 411*.

32 For sequence in \tilde{N}_2 V₂ B, cf. v.l. 22. B₄ om. 32^{ab} (cf. v.l. 31). D₆ om. (hapl.) 32 - 33^b. D₂ reads 32^{ab} (followed by 410*) after 30^{ab}. —^a) S₁ D_{4.10} विहितास; Cg.k.t विहता (as in text). S₁ सच्छ्दास; D₁₀ संग्रदास (for च श्रदास). \tilde{N}_2 V₂ B₁₋₃ आज्ञा(B₂ संज्ञा)मिन व्यपगतास. —^b) \tilde{N}_2 V₂ B₁₋₃ आज्ञा (for आज्ञा). —D₂ om. (hapl.) 32^{ad}. —^a) S₁ \tilde{N}_2 B₃ M₁ चृद्धि (for जुद्धि). \tilde{N}_2 V₂ B प्रतिहतास; D_{10.11} पु(D₁₁ च)कञ्चपास (for सकञ्जपास). T₂ पुज्जिं कञ्चपासिय. —After 32, S₁ (l. 3 only) D_{1.3.4.10.11} ins.; while D₂ ins. after 31:

411* प्रजामिव परिक्षीणां स्मृतिं प्रतिहतामिव । दीसामिव दिशं काले पूजां पर्युपितामिव । पौर्णमासीमिव निशां राहुग्रस्तनिशाकराम् ।

[(l. 1) D1.4 प्रशाम; D11 प्रज्ञाम (for प्रजाम्). D1-4 प्रतिगताम् (for °इताम्). —D2.10 om. (hapl.) l. 2. —(l. 2) D11 प्रतिइताम् (for पश्चिपताम्). —(l. 3) D3.11 पूर्णमासीम्.]

33 De om. 33°6 (cf. v.l. 32). For sequence in

अवलां मृगशावाक्षीं वीक्षमाणां ततस्ततः। वाष्पाम्युश्रतिपूर्णेन कृष्णवक्त्राक्षिपक्ष्मणा। वदनेनाप्रसन्तेन निःश्वसन्तीं पुनः पुनः॥ ३४ मलपङ्कथरां दीनां मण्डनार्हाममण्डिताम्। प्रभां नक्षत्रराजस्य कालमेधैरिवावृताम्॥ ३५ तस्य संदिदिहे चुद्धिर्प्युष्टः सीतां निरीक्ष्य तु। आम्नायानामयोगेन विद्यां प्रशिथिलामिव॥ ३६

 \tilde{N}_2 V2 B, cf. v.l. 22. \tilde{N}_2 V3 B om.(hapl.) 33^{ab}. — a) S1 \tilde{N}_1 D1.3.6.10.11 प्रस्तेन; M_2 अनु c; Cr.m.g.k.t as in text (for असूतेन). — b) D10 प्रतिहताम् (for निपतिताम्). % Cr: अनुतेनेति पाट: % — S1 D10 om. 33^{ab}. — c) \tilde{N}_2 V2 B D6 रामा(B3 स्त्रीया)पराध-; \tilde{M}_3 रामावरोध- (for रामोपरोध-). — d) G1 -प्रहण- (for न्हरण-). \tilde{N} V2 B D2.5 -क्पितां (for -क्ह्शिताम्). D7.9 रक्षोगणनिपीडितां. — After 33, \tilde{N}_2 V2 B D6 ins.:

412* चित्रामिव प्रहम्रातां राक्षसीगणरक्षिताम्।

[D_0 ब्रहेर् (for ब्रह-). B_1 चिंतामिव गृहस्थानां (for the prior half). V_2 -क्षितां (for -रक्षिताम्).]

34 For sequence in \tilde{N}_2 V_2 B, cf. v.l. 22.—°) Ds असलां (for अवलां).—°) \tilde{N}_1 हमा * णाम् (sic); De ईश्वमाणस् (for वीश्वमाणां). Si \tilde{N} V_2 B D10 G3 इतस्ततः; G3 समंततः.—°) Si \tilde{N}_1 D4 अश्रवादपा(\tilde{N}_1 °शोका)ति-; \tilde{N}_2 V_2 B1.2.4 De शोकवादपाभि-(B2°ति-); D1-3.11 अश्रवादपाभि-; D6.7.9 T2 M2.3 वादपांत्रपि-; D10 अश्रपुटपाति- (for वादपाम्युम्नति-). B3 शोकवादपावकीणैन.——°) De कृटलु- (sic) (for कृटण-). \tilde{N}_2 D6 -रक्तांतः V_2 B1.4 -वर्णाक्षि-; B2 -वक्त्रांत-; B3 -वर्णांत-; D7 T1.5 -वक्राक्षि-; Ct as in text (for -वक्त्राक्षि-). Si \tilde{N}_1 D1-4.10.11 वारुक्रप्णा(D1.4 °नासा)श्विपक्षमणा; D5 कृष्टं तेद्राक्षिपक्षमणा.—•) \tilde{N}_2 V_2 B2.3 De नथनेन (for वद°).—•) \tilde{N}_2 V_2 B4 D2.6.7.9.11 S निश्वसंतीं, \tilde{N}_2 V_3 B D6 सुदुर्सुदुः (for पुन: पुन:).

35 For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22.—")
B3 -[आ] जूनां (for -धरां).—") Š1 D10 मंडनेनाति (D10 'भि) मंडिनां.—") T2 नाथस्य (for -राजस्य).—") D5 काले (for काल-).—After 35, B3 ins.:

413* सुप्रभां काञ्चनीरेखां मलैरिव विलोपिताम्।

36 For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22.—^b)
D7.9 तथा (for मुद्ध:). D5 सिद्धि (for सीतां). D7-9
च (for तु). S1 Ñ1 D1-6.10 प(D2 तु)पर्यत:; D11
स्वप्रयत:; T2 निरीक्षितुं; T3 M1 निरीक्ष्यते(M1 °तां).
Ñ2 V2 B D6 तां दृष्टा तिद्दिनिणं(B3 °आ)ये.—°) S1 Ñ1
D1.3.6.11 अनाञ्चाताम्; D10 अनाञ्चाताम् (for आञ्चायानाम्).

142]

दुःखेन वुवुधे सीतां हतुमाननलंकताम् ।
संस्कारेण यथा हीनां वाचमर्थान्तरं गताम् ॥ ३७
तां समीक्ष्य विशालाक्षीं राजपुत्रीमिनिन्दिनाम् ।
तर्कयामास सीतिति कारणेरुपपाद्यन् ॥ ३८
वैदेह्या यानि चाङ्गेपु तदा रामोडन्वकीर्तयत् ।
तान्याभरणजालानि गात्रशोभीन्यलक्षयत् ॥ ३९
सुकृतौं कर्णवेष्टों च श्वदंष्ट्रों च सुमंस्थितौ ।

Ds T2 अयोग्येन; Cv.m.g as in text (for °नैन). Ñ2 V2 B D6 आ(B2~4 अ) झातां(V2 अम्मातां; B1 अर्थातां) योगहीनस्य; D2 अनाझायप्रयोगेण.—d) \$1 Ñ1 अ(Ñ1 स) शिथिलास्; Ñ2 V2 B D6 प्रतिग(Ñ2 B2 D6 °हा)तास्.

37 For sequence in Ñ2 V2 B, cf. v.l. 22. Ś1 D10 om. (hapl.) 37.—") B3 बुद्धिभर् (for दु:खेन). Ñ V2 B1.3.4 D1.4.6 चैनां (for सीतां).—After 37", Ñ1 ins.;

414* यत्नेन महता थिया। विदिता सा रामभायाः

 $-^{\delta}$) \tilde{N}_2 V2 B D3.6 मारुतारमज: (for अनलंक्जाम्). $-^{\circ}$) B3 संस्कृतेन (for संस्कारेण). \tilde{N}_2 हीनां यथा (by transp.). $-^{d}$) B3 M1 वाचमर्थातरा(M1 °रां)गतां. —After 37, \tilde{N}_2 V2 B D6 ins.; while D2 subst. l. 1 for 20^{cd} :

415* तिष्ठन्तीमनलंकारां दीष्यमानां स्वतेजसा। अवशां दुःखसंतप्तां निरानन्दां तपस्विनीम्। एकवेणीधरां दीनां तापसीवेशधारिणीम्।

[(l. 2) B3 विवशां. Ñ2 B4 तां च (for दु:ल-). —After । l. 2, V2 B1,2 repeat 22^{a3}. —(l. 3) Ñ2 D6 देवीं (for दीनां).]

-Thereafter De reads 24°-295.

38 Ñ2 V2 B D6 om. 38-39.—") Ñ1 समीक्ष्य तां (by transp.).—") Ñ1 उपशोभितां; D1.2.4.8.11 T1.3 M1.3 उपपादिभि:(D2 "तां); Ck.t उपपाद्यन् (as in text).

39 Ñ2 V3 B D6 om. 39 (cf. v.l. 38).—")
D2 चांगानि (for चाङ्गेषु).—") Š1 Ñ1 D2.10,11 G2
[S]न्वकीतेयन् (sic); D4 [S]नुकीतेयन् —") Š1 D1-8.
10.11 M2 -जातानि (for -जालानि).—") D5.8 T1.3 M
Cv.r.m.g शाखा-; D11 सांग-; Ck as in text (for गाज्र-)).
Ñ1 D8.11 लक्षचे (for [अ]लक्षयन्). \$1 D10 शुमानि
निश्च लक्षचे; D1.5.4 सीतायामुपलक्षचे; D2 आरोमीनि
च लक्षचे (sic). ※ Ct: तीर्थस्नु-'शाखाशोभीनि' इति पाठं
प्रकल्प्य रामविश्चेषसमये भूषणधारणस्यानुनितस्वाद्वैदेशा भूषणानि स्वाङ्गेश्य उन्मुच्य शाखायां न्यस्तानीति गम्यत इति

मिणिविद्रुमिचित्राणि हस्तेष्वाभरणानि च ॥ ४० इयामानि चिरयुक्तत्वात्तथा संस्थानवन्ति च । तान्येवैतानि मन्येऽहं यानि रामोऽन्वकीर्तयत् ॥ ४१ तत्र यान्यवहीनानि तान्यहं नोषलक्षये । यान्यस्या नावहीनानि तानीमानि न संशयः ॥ ४२ पीतं कनकपट्टाभं सस्तं तद्वसनं शुभम् । उत्तरीयं नगासकं तदा दृष्टं प्रवंगमैः ॥ ४३

G. 5, 19, 19 B. 5, 15, 45 L. 5, 10, 46

ब्याचरुयों, तत्त्त्ररक्षोक्ष्योईस्तेब्बित तथा इयामानि चिरयुक्तत्वा-दिति पदस्वरसविरुद्धम् , ॐ —Aiter 39, Gs reads for the first time 42°d, repeating it in its proper place.

40 Ñ2 V2 B De read 40 - 45 after 5.14.21 reading 43 - 44 before 40. —) Si Dio अक्षतो; Cr.k.t as in text (for सुकृतो). D2 - वेपो; D3 - देपों (for - वेपों). B3 मुक्त ते कर्णवेष्ट च; D8 सुसंस्कृतो कर्णवेष्टों. —) Si सिंगिस्त ; D1.2.4 सुदीसों; D2.2.11 T2 Ck सु(D9 स्व)देपों; D10 महाहों; Cv.r.m.g.t as in text (for अदंपों). Si Ñ1 D1-3.10.11 G2 सुसंस्कृतों; D8 [अ]पि संस्थितों; Ck.t सु-संस्थितों (as in text). Ñ2 V2 B D6 कुंडले च सुसंस्कृ (B4 स्वलंकृ)ते; D5 स्वदंपों च स्वसंस्थितों; G1 सुपंस्प्रधों च संस्थितों; G2 सुदंपों चार * वं. —) Ñ2 V2 B D6 नुकृति (for -चित्राणि). —) Si Ñ1 D1.4.10 हम्सस्य; D3 हस्तपि; T2 सुदृस्त- (for इस्तपों). Ñ2 illeg. from प्या up to च. V2 B D6 इस्तयों भूपणानि च.

41 For sequence in Ñ2 V2 B De, cf. v.l. 40. — 51 D2.10.11 वासांसि; Ñ1 इमानि; B2 म्हानानि; B3 समानि; D3 घ्यातानि (for इयामानि). Ś1 V2 B3 D2.10 चिरमु (Ś1 °रा)कत्वात्; Ñ B3 D1.2.4.6.11 चिरमु (D2.6 °यु)कतानि (for °युक्तत्वात्). B1 यानि चैव विमुक्तानि. — 5) Ś1 D2.10 वत्र; T2 तदा (for तथा). B4 D4 संस्कारवंति थे (D4 च). — 5) Ñ2 V2 B D6 तान्यस्या एव मन्येदं; D3 तानि चैतानि मन्येत्र. — 5) Ñ1 B3 [5]नुकीतेयत्; D3.6.11 [5]न्वकीनतेयन् (sic). V2 यानि वा सोनुकीतेयेत् (sic).

42 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 40.
—") D2.11 यत्र. Ś1 विकीणांनि; D2.10 [ख]प(D10 वि)हीनानि; Cr.m.g.t as in text (for [ख]बहीनानि). Ñ2 V2
B D6 अनया तु विहीनानि. —D2 om.(hapl.)?) 426-446.
Ś1 Ñ2 V2 B1.4 D6 om.(hapl.) 4266.—6) B2.3 नेह
(for [ख]हं न). —G2 repeats 4266 here (cf. v.l. 39).
—") B2.2 D10 न(B3 तु) विहीनानि; D1.2.4.11 न च ही?
(for नावही?). Т2 यान्यन्यवद्दीनानि; M1 यान्यस्यानबहीनानि. —") Ñ2 V2 B D6 [प]चानि (for [इ]मानि).

43 For sequence in Ñ: V: B De, cf. v.l. 40. D: om. 43 (cf. v.l. 42).—") De कांचन- (for कनक-).

कि प्रति । भूषणानि च मुख्यानि दृष्टानि धरणीतले । अन्यैवापविद्वानि खनवन्ति महान्ति च ॥ ४४ इदं चिरगृहीतत्वाद्वसनं क्लिप्टवत्तरम् । तथा हि नृनं तद्वर्णं तथा श्रीमद्यथेतरत् ॥ ४५ इयं कनकवर्णाङ्गी रामस्य महिपी प्रिया । प्रनष्टापि सती यस्य मनसो न प्रणञ्यति ॥ ४६

> Si Bs Dio Gs -वर्णाभं; Di.a.ii -पत्राभं; Ct as in text (for -पट्टामं). Ñ2 V2 B1.2.4 पीत(Ñ2 B1 वतं)कांचनवर्णा (V2 B2 °पट्टा) भे. - 8) Ñ2 V2 B D6 य(B1.3 आ) स्यास्त-इसनोत्तमं (Ba °नं अमं). —Ñ2 illeg, from न in ° up to ". -") Ñi Dii तदा(Dii समा)सक्तं; V2 Bi.s.4 De नगे(Ve °ग-) त्यक्तं; Be च संत्यक्तं (for नगासक्तं). -- Do reads 43d in marg. -d) D1.4 तत्र (for तहा). D11 सक्तं (sic) (for दृष्टं). V2 B D6 दृष्टं में वा(B2 तहा) नेरे:

44 For sequence in No Va B De, cf. v.l. 40. Da om. 44 (cf. v.l. 42). —) Ta विचित्राणि (for च सुक्यानि). —) Bs श्रेष्ठानि; Die Gi अष्टानि (for हट्टानि). -N1 illeg. from at in c up to d. -c) Dr.4 प्रस्टानि; Da प्रसिद्धानि; Dn प्रनिष्टानि (sic); T: [अ]प-स्टानिः G1 M1 प्रमुक्तानि (for [अ]पविद्वानि). S1 D10 अनर्घाणि प्रबद्धानि.

45 For sequence in No V2 B D6, cf. v.l. 40. -) Ds चिरं (for चिर-). Vs -गृहीस्वा तु; Ts °तं तद् (for -गृहीतत्वाद्). Si Dio इदं चीरं गृहीस्वा तु. —) Si कृष्णवत्तलं; Ñ1 क्लिप्रमुत्तरं; Da कृष्टवत्तरं; Da कृष्णवर्णकं. Ns Vs B Do परिहि (Vs तं विक्)ष्टमनंतरं; Ts वास: संक्रिप्टवत्तरं. —") Ds Gs यदा; T1.3 यथा (for तथा). Si Ñi Di.a.4,10,11 हि त(Di न) तु तह; Ñi Bi De तत्र हि तद्(Bi तं); V2 हि तत्र तद्; Bs तदिहितं; Dr.o Ma Ck.t [अ] ज्यन्नं तद्; Ga रूपं तथा; Ma [अ]पि नृतं तद् : Cm.g as in text (for हि नृतं तद्). Ñ1 वस्त्रं (for वणें). Bs तथा तं न हि तस्वं तम्; Bs यथा हि दुर्लभं सक्त्य; Da तथा दि ननु वर्ण च. - d) Si Dio.ii Ck.t यथा; Ga तद्याः Cm.g as in text (for तथा). Si Da.10,11 T2 G_1 [इ] तरं; \widetilde{N}_1 हिंथतं; C_k t as in text (for [इ] तरत्). Ñs Vs B De उत्तरीयं त(Bs य) येव तत्(Vs B1.3 च); D: तथा श्रीरथथोत्तरं. & Ct: अनूनमप्रच्युतम्। क्लीयत्वमा-र्पम्। अर्धचादिवां वर्णशब्दः, क्ष

46 Ñ2 V2 B D6 read 46-48, 50 (reading 46 after 50) after 425*. - ") \$1 N V2 B D1-4.6.10.11 इयभिदीवरस्यामा. -) Ve च या (for त्रिया). - ° व) Si Ñi Di.2,4,5,10 T G Mi.3 Augr. Si Ñi Di-4,10,11 तस्य; Ds स्मर्य; Ds T1.3 Ms बास्य; Cm.g.k.t as in

इयं सा यत्कृते रामश्रतुर्भिः परितप्यते । कारुण्येनानृशंस्येन शोकेन मद्नेन च ॥ ४७ स्त्री प्रनष्टिति कारुण्याद्माश्रितेत्यानुशंस्यतः। पत्नी नप्टेति शोकेन प्रियेति मद्नेन च ॥ ४८ अस्या देव्या यथारूपमङ्गप्रत्यङ्गसौष्टवम् । रामस्य च यथारूपं तस्येयमसितेक्षणा ॥ ४९

text (for यस्य). \hat{S}_1 विनश्यति. \hat{N}_2 \hat{V}_2 \hat{B} \hat{D}_6 चिरप्रन् (\hat{N}_1 De °ण)ष्टापि सती हृदयाल प्रणद्य(V2 °न्न हि नइय: Ba, °जापसर्प)ति. —After 46, Ñ2 V2 B D1-4.6.11 ins. (Di-4.11 ins. 1. 1-2 only);

416 प्रतिशोकेन चाविष्टा तपसा च कृशा भृशम्। प्रतिपचन्द्रलेखेव दश्यते चोतनेन च। इयं प्रकृत्या तन्यङ्गी तहियोगाच कपिता। भनभ्यसनशीलस्य विदेव तनुतां गता।

[(1. 1) Di परि- (for पति-). V2 च हिया; Ds. बुसरी (for च हुआ). -(1. 2) D2-1.6 चोतते न (for °नेन). -(1. 4) V2 अन्यव्यस्त- (for अनभ्य°).]

47 For sequence in No Vo B Do, cf. v.l. 46. \tilde{N}_1 illeg. for 47^{ab} . — a) D2 परितप्यति; D6 पातियिष्यति; Dr.s इह तप्यते. —Ñ1 om. 47° - 50°. —°) Ñ2 V2 B Di-4.6.10.11 कार्पण्येन; Cm.g.k.t as in text (for कार°). Ñ2 V2 B4 D1.4-7.9.11 [आ]नृशंसेन.

48 For sequence in \tilde{N}_2 V_2 B De, cf. v.l. 46. Ñi om. 48 (cf. v.l. 47). Ŝi Dio,11 om. 48-49. — a) Da sit: (for sit). Ñ2 B D5,7-9 T1.2 G2.3 Mı प्रणष्टाः Ms [इ]व नष्टा (for प्रनष्टा). Ñe Va B D1-4.6 कार्पण्यस्(D1-4 °ण्याद्); D7.9 T G1 कारुण्यम्; Cv.m.g.k.t as in text (for काहण्याइ). - b) D: Mı आस्(Mı °ऋ)ता (sic) (for आश्रिता). Ña B Ds Ti.2 [अ]नुशंसता; V2 Dc T3 G1 M1 [आ]नु शंसता; D1-4 [अ] तुकंपया; D7-9 M2 [आ] नुशंस्यता (sic); Cv.m.g.t [आ]नुशंस्यतः (as in text). क्ष Cv: 'प्रनष्टेति(°ति च) कारुण्यादाश्चितेत्यानृशंस्यतः । इति पाठः. 😤 —°) Ñ2 V2 B De पतिसते (Ñ2 V2 B1 °ता)तिः D1.4 सीता साम्बीतिः Das साम्बी नहे (Ds हते) ति (for पत्नी नष्टेति). — d) Ts मद्नेति च.

49 Si Ñi Di.4,10.11 om. 49 (for Ñi, cf. v.l. 47 and for \$1 D10.11, cf. v.l. 48). No Va B Do read 49 after 5.14.4. - D7.9 G1 तस्या; Cr.m.g as in text (for सस्या). Ñ2 V2 B D0 - युक्तम् (for -रूपम्). -) G2 तथा- (for यथा-), Ñ2 V2 B D6 रा(B1 का) मस्य हि य(Be-1 त)धा युक्ताः G1 रामस्य च यथापूर्वरूपं (hypm.). — a) Ñ2 V2 B De पन्नी (for तस्य).

अस्या देव्या मनस्तिम्मिस्तस्य चास्यां प्रतिष्टितम् । तेनेयं स च धर्मात्मा मुहूर्तमिष जीवित ॥ ५० दुष्करं कुरुते रामो य इमां मत्तकाशिनीम् ।

सीतां विना महावाहुर्मुहूर्तमिष जीवित ॥ ५१ एवं सीतां तदा दृष्टा हृष्टः पवनसंभवः । जगाम मनसा रामं प्रश्चांस च तं प्रसुम् ॥ ५२

G. 5. 18. 38 B. 5. 15. 54 L. 5. 10. 71

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे त्रयोदसः सर्गः ॥ १३ ॥

50 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 46. Ñ1 om. 50^{ab} (cf. v.l. 47).—^a) Ś1 अस्यास्तस्मिन्मनो देड्या; Ñ2 V2 B D6 अ(B4 त)स्यास्तम्म मनो छमं.—^b) Ñ2 V2 B D6 [इ] ह (for [अ]स्यो).—^a) Ś1 न वेथं (sic); T1 तेनायं; Cr.m.g.t as in text (for तेनेयं). D1 T2 च स (by transp.). Ñ2 V2 B D6 येनेयं स च तेजस्वी.—^a) Ś1 D10 हाच कट्टेन; Ñ1 illeg.; D1-4.11 हाति(D2 हाय; D11 ज्ञास्वा)कुन्हेंकुण (for मुहून्देमिण). Ñ1 D11 जीवत: (for °ित).—After 50, Ŝ1 Ñ1 D1-4.10.11 read 5.14.3-14; while D5.7-9 S read 5.14.27 for the first time, repeating it in its proper place.

51 D7.9 om. (hapl.) 51. — D1-4.11 दु:करं; T2 दुव्हतं. Š1 D1.4.10.11 T2 कृतवान् ; Cg as in text (for कुरुते). V2 पापं (for रामो). Ñ1 कृतवान्दु:करं रामो. —) Ñ2 V2 B D2.6 यद् (for य). D1.3.11 मत्तका (D11 भा)मिनीं; D4 अत्र कामिनीं (for मत्तकाशिनीम्). Š1 D10 यदिमां इंसगामिनीं. —) Ñ1 D2 M1 विना सीतां

(by transp.). D2.3 वरारोहां (for महावाहुर्). Ñ2 V2 B D6 विना सीवां महामागां.— d) D6 हव (for निप).

52 ab) Dr.s Ts Ms Ct aut ("for agt). Si \tilde{N}_1 Ms a = $\frac{1}{2}$ = $\frac{1}{2}$ (for $\frac{1}{2}$ + $\frac{1}{2}$ = $\frac{1}{2}$) Dr.s.4 and a ; Ds.11 राष्ट्र (for $\frac{1}{2}$ + $\frac{1}{2}$) Dr.s.4 and a ; Ds.11 राष्ट्र (for $\frac{1}{2}$ + $\frac{1}{2}$) Si \tilde{N}_1 Dr.s a = a (Dr.s a) a = a (\tilde{N}_1 = a); \tilde{N}_2 Vs a B Ds a = a (a) Dr. a (

Colophon: Ñi illeg.—Sarga name: Śi Ña Ba.e D1.3,4,6,10 सीताइशेनं (D1.3,4 °म:); Va B1.a अशोक-विलक्षानि (B2 °वि) वये सीताइशेनं; D2 सीतावशंसा; D11 अशोकविनकाप्रवेशे सीतादर्शनः.—Sarga no. (figures, words or both): D1.2,4,6,10,11 om.; Śi 12; Ña B1.2,4 D3 18; Va 9; B2 16; D3.7-3 S 15.—After colophon, G concludes with श्रीरामाय नमः.

G. 5. 19. 1 B. 5. 16. 1 L. 5. 11. 1

प्रशस्य तु प्रशस्तव्यां सीतां तां हरिपुंगवः ।
गुणाभिरामं रामं च पुनिश्चन्तापरोऽभवत् ॥ १
स मुहूर्तिमिव ध्यात्वा बाष्पपर्याकुलेक्षणः ।
सीतामाश्रित्य तेजस्ती हनुमान्विललाप ह ॥ २
मान्या गुरुविनीतस्य लक्ष्मणस्य गुरुप्रिया ।
यदि सीतापि दुःखार्ता कालो हि दुरितक्रमः ॥ ३
रामस्य व्यवसायज्ञा लक्ष्मणस्य च धीमतः ।
नात्यर्थं क्षुभ्यते देवी गङ्गेव जलदागमे ॥ ४

14

Vi illeg. for Sarga 14 (cf. v.l. 5.11.29). Ma begins with श्रीरामाय नम:

1 Ñ1 illeg. for 1-2.—°) Š1 V2 प्रशंस्य (for प्रशंस्य). Ñ2 B D6 च; D1 om. (for तु). V2 प्रशंसाहाँ (for प्रशंसादाँ).—⁶) Š1 Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 स (for तां). T2 दिरियुथप:.—^d) D1.4 ततश् (for पुनश्र). D5 चिंतावशो (for °परो).

2 Ñ1 illeg. for 2 (cf. v.l. 1).—") D10 सु-; Cm.g as in text (for स). G1 इति (for इव).—D6 om. 2°-3°.—") D2 आस्उप; D3 आस्ट्य (for आश्रिय). G3 मेघायी (for तेजस्यी).—") G2 हा (for ह). D2 मास्तारमजः (for विख्लाप ह). Ñ2 V2 B विख्लाप सुदु:खित:.

3 Ñ2 V2 B1,2,4 D2.6 om. 3^{ab} (for De, cf. v.l. 2). B3 om. up to सीवापि in ° (cf. v.l. 28). Ś1 Ñ1 D1.2 (om. 3^{ab}).2.4,10,11 read 3-14(Ś1 D10 om. 5) after 5.13.50.—^a) Ś1 (marg. also as in text) अस्या; D1.4 मन्ये (for मान्या). Ś1 D10 -विनीतेम; Cv.r.m.g.t as in text (for °तस्य).—^b) Ś1 ग्रुण- (for गुरू-). D10 उदमणेन गुणिप्रिया.—After 3^{ab}, Ś1 Ñ1 D2 (before 3^{ab} owing to om.).10,11 ins. l. 2 only of 427*.—Ñ2 B D6 read 3°-4, 5.13.49 and 5 (D6 om. 5) after 427*. V2 reads 3°-4^b (preceded by 427*) after 28.—°) Ś1 D10 कर्य; Ñ2 V2 B1.2 D6 यम; B4 यदा; Cr.m.g.t as in text (for पदि). Ś1 D5.7.9 Ck दि; G3 प्र-; Cr.m.g.t as in text (for [अ]ि).—^a) Ñ2 प्र-; V2 B1.2.4 D6 स (for दि). B2 स्वरिक्रम: (for दिते°). B3 काल प्र स्वितक्रम:

4 For sequence in \hat{S}_1 \tilde{N} V_2 B $D_{1-4.4,10,11}$, cf. v.l. 3. \tilde{N}_2 illeg. for 4^{ab} except $\pi\pi \in \mathcal{A}$. -b) \hat{S}_1

तुल्यशीलवयोष्ट्रतां तुल्याभिजनलक्षणाम् ।
राघवोऽर्हति वैदेहीं तं चेयमितिक्षणा ॥ ५
तां दृष्टा नवहेमाभां लोककान्तामिव श्रियम् ।
जगाम मनसा रामं वचनं चेदमत्रवीत् ॥ ६
अस्या हेतोविंशालाक्ष्या हतो वाली महावलः ।
रावणप्रतिमो वीर्थं कवन्धश्र निपातितः ॥ ७
विराधश्र हतः संख्ये राक्षसो भीमविक्रमः ।
वने रामेण विक्रम्य महेन्द्रेणेव शम्बरः ॥ ८

 \tilde{N}_1 V_2 B $D_{1-4,6,10,11}$ सस्व(B_3 मित)ज्ञा लक्ष्मणस्य च. —After 4^{ab} , V_2 ins. :

417* वरयत्यात्मनो देहं तत्त्तमागमनकाङ्क्षया (hypm.)।
—V2 reads 4°d, 5.13.49 and 5 after 27°d.—°) Cg
[अ]लथं (as in text); Ck.t [अ]त्यंतं. B4 क्षुमते (sic).
Ñ2 V2 B D6 बाला (for देवी).—d) T2 जलदालये।
Cg.t as in text (for °गमे).

5 For sequence in Ñ V2 B D1-4.11, cf. v.l. 3 and 4. Ś1 D0.10 om. 5.—") Ñ2 V2 B1.2.4 -युक्तां G1 -रूपां; Cr.m.g.t as in text (for -युक्तां). D4 तुहब-शीलवतां तुल्यां. —Ñ2 illeg. for 5° except तुल्या. —°) B2 -रिश्तां; D11 -संयुतां (for -रुक्षणाम्).

6 For sequence in \$1 Ñ1 D1-4.10.11, cf. v.l. 3. Ñ2 V2 B(B4 after 28) D6 read 6-14 after 5.13. 29^{a6}.—a) Ñ2 V2 B D1 तस-; D3 *नु (for नब-). T3 -हेमांगी; Ct as in text (for -हेमामां).—a) Ñ2 V2 B D6 साहतस्याहमसंभव:

7 For sequence in \$1 Ñ1 D1-4,10.11 and Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 3 and 6 respy. — ") D2 राघवेण (for विशास्त्रा). — ") B1 हती वालिए; D2 राधसी वै (for हतो वाली). — ") D10 वीर: (for वीर्षे). \$1 रावणीप्रतिमी वीर: . — ") D1 क्रवंधस्य (sic) (for "न्धश्रा). B4 च महाचल:; T2 विनिपातित: (for च निपातित:). — After 7. \$1 Ñ1 D1-4,10.11 (om. 11 ") read 11.

8 For sequence in \$1 Ñ1 D1-6.10.11 and Ñ2 V3 B D6, cf. v.l. 3 and 6 respy.—") G2 M संघे (for संख्ये).—6) D1.4 भीमदर्शन: (for °विक्रम:).—\$1 D10 om. 8° d.—°) Ñ1 D1-4.11 संगम्य (for विक्रम्य). Ñ2 V3 B D6 तेन विक्रम्य रामेण(D6 °माणेन).—") D4 महेरोन (for महेन्द्रेण). D2 च; D11 [ए]च (for [इ]च). Ñ1 B1 D6 संबर:; B3 वासुर:; D11 संचर: (for शम्बर:).

[146]

चतुर्दशसदस्राणि रक्षसां भीमकर्मणाम् । निहतानि जनस्थाने श्रेरिप्रिशिखोपमें: ॥ ९ खरश्च निहतः संख्ये त्रिशिराश्च निपातितः । दूषणश्च महानेजा रामेण विदितात्मना ॥ १० ऐश्वर्यं वानराणां च दुर्लमं वालिपालितम् । अस्या निमित्तं सुग्रीयः प्राप्तवाँ छोक्सत्कृतम् ॥ ११

9 For sequence in Si Ni Di-sion and No Vo B Do, cf. v.l. 3 and 6 10 pp.—") D3 -महस्राहि (for -सहस्राणि).—") Ni Di-co: अस्टर्मणां, Bo ब्रह्मधांकां (for भीमकभेणाम्).—" । अ वर्षस्य प्रियोपेने:

418* छुना शूर्पणला चैव कुत्तक्तीं इत्रास्तिका।
इमामभ्यवपक्षोऽती हियमाणां वलीवता।
जटायुनिधनं प्राप्तः पुण्योक्षोकांश्च शासनान्।
अस्या हेतीर्वलीन्त्रा हरयः कामक्षिणः।
सुधीवेण समादिष्टा मार्गन्ते सर्वतो दिशः। [5]
अस्या हेतीर्महदुःलं प्राप्तं रामेण धीमता।
परा संभावना चास्मात्तस्यां दिशि निवेशिता।
इमां तां शिंशिपामूले दूरादेव व्यवस्थिताम्।
गृधः कथितवान्विन्थ्ये वानराणां सुसाप्तये।

[(l. 1) No Vo B De घोरा (for जुता). Ds नान (for चैव). Dio हत- (for कृत-), Ni Dio -[ओ ह-: Ne Bi.4 De -[अ]य-; Bo -[3]q-; Da -[आ]स- (for -[ओ]g-). V2 B2 D1.2,4,11 हनक्षणंग्र(D1.4 °पाँत)नासिका (for the post, half), —(1, 2) Ši Dio अभ्यत्रपत्सानी; Ni Di.a अभ्युपपन्नोसी(Ni 'न्नासी [sic]) (for अभ्यापन्नोडनी). —(l. 4) Si Dio बानरा: (for हरव:). —(1. 5) Ds.10 मार्गेत: (for मार्गन्ते). Śi Di.a दिशं (for दिश:). —(l. 6) Di.a.10 महा-(for महद्). - Si Die om, l. 7. - (l. 7) Ni संभातिता (for 'बना). Ñi Di.a चारवा: Da नास्तात् (for चारनात्). Ni illeg. for the post, half. Dia अस्यां; Dan स्वस्थां (for तस्यां). Da दिशे (for दिशि). —(1.8) Ni transp. इमां and तां. Di.a शंसिया-; Da शंसस- (for रिकिया-). Da दूरादारादिव स्थितां; Ds दूरे दारान्ववारिधनान् (for the post. half). —(1. 9) Di.s मन्ये; Dir मध्ये (for विन्ध्ये). -After the prior half of line 9, Nt ins.:

सागरश्च मया क्रान्तः श्रीमान्नद्रनदीपतिः । अस्या हेरोविंद्यालाक्ष्याः पुरी चेयं निरीक्षिता ॥ १२ यदि रामः समुद्रान्तां मेदिनीं परिवर्तयेत् । अस्याः कृते जगचापि युक्तमित्येव मे मितः ॥ १३ राज्यं वा त्रिषु लोकेषु मीता वा जनकात्मजा । त्रैलोक्यराज्यं सकलं सीताया नामुयात्कलाम् ॥ १४

G. 5. 18. 36 B. 5. 16. 14 L. 5. 10. 63

275 A .4

संवादिकांव प्रक्रिया ।

विषयं संवयकानां.

भेर धेर-अपूरतका Dia न्यतका (for नुकासके).]

11 For sequence in Śi Ñi Di-alion and Ñi Vi B Di, ci. val. g and 6 respy. Śi Ñi Di-alion (om. 11²⁵ real 12 after 7.—a) Ds बानरेहामां. —b) Bas नाजने , itr पालिनम्).—After 11²⁶, Ñ Vi B Dio ins.:

419* नागं रुमी च मार्जा च कपिराज्यं च शाक्षतम्।

Be तथा मार्च्य (for च मार्च च). Vs सार्य थैव रुमां वापि (for the prior half).]

—°) Ñi Ba Da.c Ta Gi Mi तिमित्तं; Cr.m.g.t as in text (for °त्ते).—d) Śi -सत्तमः; Ña Va Ba Da.io -संस्कृतः; Ba -मंमतः; Di.a -संस्कृतं; Dr.a -विश्वतः; Dii -संस्कृतं (for -संस्कृतम्). Ba प्राप्तवाज्ञाक्यमुत्तमं; Da प्राप्तवाज्ञाक्यमुत्तमं;

12 For sequence in \$1 N1 D1-4.10.11 and N2 V2 B D4, cf. v.l. 3 and 6 respy. — D2 समाकांत: (for मया कान्त:). — S1 D1.3.4.10.11 कृते (for हेतीर्). — After 12°, D1-4 ins.:

420*

्त्रिचितेयं मया मही।

बस्याः कृते राजसानां. — a प्रदर्शिताः Ta अवेक्षिता (for निरीक्षिता).

13 For sequence in Ši Ñi Di-s.io.ii and Ñi Vi B Ds, ci. v.l. 3 and 6 respy.— b) Dii परिवर्तवन् (for चित्). Ñi बहुधा पर्यवर्तयेत्.— c) Si Ñi Vi B Di.s.s.io.ii सर्वम्; Ñi Di.s क्रुम्सम् (for चापि).— d) Si Ñi Vi Bi.s.s Di-s.s.io.ii अनु(Ši Dio ननु)मन्ते (Di.s केत्यों)त केवलं Bo विचिन्चंति सम चानता:

14 For sequence in Si Ñi Di-4.10.11 and Ñi Vi B De, ci. v.l. 3 and 6 respy. — b) Ds om. वा. Ñ Vi Bi.2.6 Di.2.4.6.11 सीतां वा(Dii च) जनकासजां. — To om. 14° – 16. — For 14° d, Si Ñi Di-4.10.11 subst.:

421 मन्ये सर्वे त्रयो लोकाः सीनाया नार्थमाप्रयुः।

[Ni अन्ये. Du च तर्वे ये (for सर्वे त्रयो). Di.s सीनायानपैन् (for सीनाया नाभैन्).]; while Ne Va B Ds subst.: G, 5, 19, 3 B, 5, 16, 15 L, 5, 11, 3 इयं सा धर्मशीलस्य मैथिलस्य महात्मनः ।
सुता जनकराजस्य सीता भर्तृदृढवता ॥ १५
उत्थिता मेदिनीं भिन्ता क्षेत्रे हलमुखक्षते ।
पन्नरेणुनिभैः कीर्णा ग्रुभैः केदारपांसुभिः ॥ १६
विकान्तस्यार्यशीलस्य संयुगेष्वनिवर्तिनः ।
स्तुपा दश्चरथस्येषा ज्येष्ठा राज्ञो यश्चित्वी ॥ १७
धर्मज्ञस्य कृतज्ञस्य रामस्य विदितात्मनः ।
इयं सा दियता भार्या राक्षसीवश्चमागता ॥ १८

422* मन्ये लोकास्त्रयोऽप्येते नाईन्ति जनकारमजाम्। [Bs [S]प्येके; Bı सेते (for ऽप्येते).]

15 Ts om. 15 (cf. v.l. 14); D6 om. 15^{ab}. Ñ1 illeg. for 15-22^b.—^a) B1.4 च (for सा).—^b) D7.9 जनकस्य (for मैथिलस्य). G3 संयुगेध्वनिवर्तिन:,—°) D7.9 मैथिल- (for जनक-).

16 Ts om. 16 (cf. v.l. 14). Ñ1 illeg. for 16 (cf. v.l. 15). — S1 Ñ2 V2 B D2.3.6.10 घरणीं; D1.4 घरणीं; D11 इरणीं; Ck.t as in text (for मेहिनीं). — S1 Ñ2 V2 B D1.3.6.6.10.11 सेबाइ (for सेबे). S1 मुखक्षतों; Ñ2 B D1.3.6.6.10.11 थ्यात् ; V2 °क्षणात (for मुखक्षते). D2 सेबाइलमुपस्थिता. — B1 (marg. also as in text) पभेंदुसंनिभेर, Ñ2 B2 स्पृष्टा; V2 स्पृष्टां; B1 स्पृष्टां (also स्पृष्टां in marg.); B2 मृष्टां; B4 D6 स्पृष्टां; D1.4 कीणीं; D5 marg. (for कीणीं). — S1 Ñ2 V2 B D1.4.6.10.11 गौरें:; D2 गौरीं; D3 गौर-; D5 marg. (for भुक्ते:). V2 B1.4 D1-2.5.10.11 -पोशुभि:; B3 -रेणुभि:; Cg as in text (for -पांसुभि:).

17 Ñi illeg. for 17 (cf. v.l. 15).—) V2 [आ] एं- (for [आ] फं-).—De om. 17⁵ – 18^a.—) D2 संप्रामे न निवर्तिन:.—De reads 17^d in marg.—) Ñ2 V2 B2.3 चा(B3 च)रित्राव्या; B1 सुचारित्र्या; B4 चारुनेत्रा (for ज्येष्ठा राज्ञो). D1.4 महारमन:; Ds मनस्विन:; G2 M1.2 यशस्विन: (for यशस्विन!).

18 Ñ1 illeg. for 18 (cf. v.l. 15). D6 om. 18⁶ (cf. v.l. 17).—⁶) D3 धार्मिकस्य (for धर्मेजस्य).—⁶) G1 विजितात्मन: (for विदि°).—⁶) B3 राक्षसीभि: समावृता.

19 Ñ1 illeg. for 19 (cf. v.l. 15).—°) Ñ2 V2 B
De खुलं सर्वं (for सर्वान्भोगान्).—ं) T1 अर्तुः (for अर्तृ-).
S1 D10 -वशीकृता; B2 -धना कृता; D3 -परा कृता (for -बलाकृता). B3 अर्नृहयसनकिंगता.—°) B3 दुःलार्ता; D7.6
T1 G1 कष्टानि (for दुःलानि). S1 D10 विहास गिरिदुर्गाणि;
D1-6.11 विहास धन(D3 वर)रसानि.—ं) S1 M1 विजनं

सर्वान्मोगान्परित्यज्य भर्तस्त्रेहवलात्कृता । अचिन्तियत्वा दुःखानि प्रविष्टा निर्जनं वनम् ॥१९ संतुष्टा फलमूलेन भर्तशुश्रृषणे परा । या परां भजते प्रीतिं वनेऽपि भवने यथा ॥२० सेयं कनकवर्णाङ्गी नित्यं सुस्मितभाषिणी । सहते यातनामेतामनर्थानासभागिनी ॥२१ इमां तु शीलसम्पन्नां द्रष्टुमिच्छिति राघवः । रावणेन प्रमथितां प्रपामिव पिपासितः ॥२२

20 Ni illeg. for 20 (cf. v.l. 15). —) N2 illeg. after - ग्रुश् up to d. V2 B D1.3.4.6.8 G M1.3 रता (for परा). D7.9 M2 Ck.t भर्तृशुश्र्णणा परा; D11 भर्तृशुश्र्णणेत च. — B3 om. 20°d. —) V2 B1.2.4 D6 यां गृहे; D11 यां वरां (for या परां). V2 भजतां; D1.4 भवने (for भजते). —) V2 भवतां तथा; B1.2.4 भजते तथा; D3 °ने तथा; D6 भजते यथा (for भवने यथा). T2 भवनेपि वने यथा.

21 Ñi illeg. for 21 (cf. v.l. 15).—") Bi(also as in text, in marg.).4 सेपा (for सेपं). Śi कांचन-(for कनक-). Śi Ѳ V³ B D6.10 -वर्णाभा; D³ -सर्वांगी (for -वर्णाक्षी).—") D³ नित्य- (for नित्यं). Śi V³ B D³.6.9.10 सिस्मत-; G³ विस्मित- (for सुस्मित-). D².11 सेपं सिस्मतभाषिणी.—") G³ M1.2 बहुते (for सहते). D¹1 om. यातनाम्. Śi Ѳ V² B D6 घोराम्; D² G प्नाम् (for प्ताम्).—") Śi D¹-4.10.11 अभाजनं (for अभागिनी). Ѳ V² B D6 अ(B² चा)नाथा मेद्रभागिनी.—After 21, Ѳ V² B D6 read 5.13.40-45 (reading 43 - 44 before 40).

22 Ñi illeg. for 22^{ab} (cf. v.l. 15).—") Bi च;
Ba सु. (for तु).—b) Di इच्छिसि (sic); D2.8.11 Ms महित
(for इच्छिति). Ñ2 V2 B De इप्टिमिच्छामि मैथिलीं.—")
D2 परामृष्टा; T2 प्रवसितां (for प्रमिथतां).—) Dii प्रजास
(sic) (for प्रपास्). Si Ñ2 V2 B Di.2.4.10.11 विपासुनाः
Ñi विपाक्ष (illeg.) (for कितः). T2 प्रभामिव विभावसीं:.—After 22, Si Ñi Di-4.10.11 ins.:

 4^23^* पतिशोकाभिसंतप्ता तपसा च कृशा भृशम्। [D_{11} [अ]वकृता (for च कृशा).]; while \tilde{N}_2 V_2 B D_6 ins.:

424* इस्वाकुसरसस्तस्माद्रावणेनोद्धृता बळात्। [V: धृता बळात्; B: कृता बळात्; B: बळाद्कृता (for [उ]डूना बळात्).]

-Then both the groups cont.:

425* मृणाली पद्धिराधेव न विभाति विभाति च। [Si-दिग्धांगी; Bi-लिप्तेव; Di-मन्नेव (for -दिग्धेव). Ñi पंकिदिग्धा मृणालीव (for the prior half). Ñi Vi विभाति चः

[148]

अस्या नृतं पुनर्लाभाद्राघवः प्रीतिमेष्यति । राजा राज्यपरिश्रष्टः पुनः प्राप्येव मेदिनीम् ॥ २३ कामभोगैः परित्यक्ता हीना वन्धुजनेन च । धारयत्यात्मनो देहं तत्समागमकाङ्क्रिणी ॥ २४ नेपा पश्यति राक्षस्यो नेमान्पुष्पफलद्रुमान् । एकस्थहृद्या नृतं राममेवानुष्ट्यति ॥ २५

Bs(also in marg.).s Dt-4 न भाति च (for न निभाति). Bt तपस्विनी (for निभाति च).]

—Thereafter \tilde{N}_2 V2 B D6 read 5.13.47 - 48, 50 and 46.

23 °) Ñ2 V2 B D6 M1 transp. अस्या and नूनं. D6 om.(hapl.) from पुनर् up to यथाप्रोति (see var.) in °. D2 महास्र (for पुनर्). Ŝ1 Ñ1 D10.11 लाभं (for लाभाद्). — °) Ś1 Ñ1 D1.10.11 प्रतिपत्स्यते; B2(also as in text in m.) °मेध्यति (for प्रीतिभेज्यति). — °) M2 राज्यात् (for राज्य-). Ŝ1 Ñ1 D1.11 - विहीनः (D11 °नं) सन् (D1 स) (for -परिश्रष्टः). D3 राज्यलाभविहीनस्तुः, D10 राजा गुण-विहीनस्य. — °) Ñ2 V2 B D2.6 लटध्येव (for प्राप्येव). \$1 Ñ1 D10.11 महीसिव पुनर्थथा; D1.4 यथामीति (D4 om.) पुनर्भेहीं; D3 पुनर्श्व्या महीं यथा.

24 ") D3.10 कामं (for काम-). D2 प्रियहींना; G1°अष्टा (for परिस्यक्ता). Ñ2 V2 B D6 कामभोगविद्यांनीयं. — b) M2 सीता (for हीना). — b) B4 पावयितः D2.11 धारयंती (for धारयति). — b) Ñ V2 B D1-4.6.10.11 -कांक्ष्या (for -काङ्क्षिणी). — After 24, V2 reads 28, 3°-4 (including 427*).

25 °) Si Ñi Di.s.4.10.11 राक्षसीः पर्यते नेपाः Ñe Va Bi.a.4 Da.6 राक्षसीवीक्षते नेपाः Ba राक्षसीविक्षताकारा (also °तेनेपा). — b) Si Dio न चः Ta नेतानः Cg as in text (for नेमान्). B Da.6.11-धरान्ः Ta -धर-ः Cg as in text (for -फल-). Da नेपा पुष्पफलानुगाः Ga नेमान्युष्पित-पादपान् . & Cv.r.m.g.t: राक्षस्यो राक्षसीः (Cr.t राक्षसीरि-सर्थः). & — b Bi Da.6 -हृद्यां (Bi °यं) (for -हृद्या). Ñi Da.6 सन्यः Bi तस्याः Da.11 शके (for नृतं). Si Dio एकस्थह्दयेपा चः Ñe Ve Be-6 Di.6 एकस्थं (De °स्थ) हृद्यं इा Be य)स्या (Di मन्ये). — Ni प्रपद्यतिः Di.s.6 प्रपद्यतिः De वें प्रेमितः Di.s.6 प्रपद्यतिः De वें तें De न पद्यति (for [क]नुपद्यति).

26 °) \$1 भतृर्; D4 भाषां (for भतां). G1 हि परमं (for नाम परं). B4 D1.3.4 भाषां- (for नामां). — 6) D2.9 Ct शोभनं (for भूषणं). \$1 Ñ V2 B D1.8.4.6.10 भूषणंतिना (for °णाद्पि). — °) G2.3 सेषा (for प्षा). \$1 D10 T3 वि-; T1.3 G2 M3 सु (for हि). M3 [म]नेन (for तेन). — 4) \$1 G1 शोभनापि; D1-3.11 शोभाहांपि; D5 T3 G2

भर्ता नाम परं नार्या भृषणं भृषणाद्षि ।
एपा हि रहिता तेन शोभनार्हा न शोभने ॥ २६
दुष्करं कुरुते रामो हीनो यदनया प्रभुः ।
धारयत्यात्मनो देहं न दुःखेनावसीद्ति ॥ २७
इमामसितकेशान्तां शतपत्रनिभेक्षणाम् ।
सुखार्हां दुःखितां दृष्ट्या ममापि व्यथितं मनः ॥ २८

G. 5. 19. 28 B. 5. 16. 28 L. 5. 11. 17

Me.s भूपणाहां; D10 शोभमाना (for शोभनाहां). D4 om. शोभनाहां न. —For 26°d, Ñe Ve B D6 subst. :

426* एषा तस्यानुरागेण शोभनेऽप्यनलंकृता।

[Ve at (for Su).]

27 Ds.7-9 S read 27 first time after 5.13.50, repeating it here. — °) Ds Ta Ma (all first time) दुन्हतं; Cr.m.g.t (both times) as in text (for दुन्हतं). Ñi (illeg.) B4 Di.2-8.7-9 S(Ds.7-9 T M Cg.t first time, G both times) कृतवानः; Cm.t (second time) as in text (for कृदते). — °) Da होने (for होनो). Si [अ]साव् (for बद्). Gi (first time) देशेनात् (for बनवा). Ña B Da विश्वः; Va श्रुवि (for अश्रः). — After 27⁴⁵, Va reads 4^{ed}, 5.13.49 and 5; while Ga(at the second occurrence) erroneously repeats 24^e - 27⁵. — Va om. 27^{ed}. — °) Mi (first time) धारवामि (for धारवित). — d) Si Ñ B Ds.7-9 S Cm.g (Ds.2-9 S Cg first time) धोकनः Ct (second time) as in text (for दुःखेन). Dii [अ]िप (for [अ]-3-).

28 V2 reads 28, 3°-4° (including 427°) after 24.—°) Вз उच्छितः (for असित-).—°) Ñ2 illeg. from निमेश्नणां up to ममापि in d. Śī Ñ1 V2 В D1-6. 6.10.11 निमाननां; Cg as in text (for निमेश्नणाम्).—D3 om. 28°d.—°) Ñ1 D7-9 Т2 М1.2 ज्ञास्ता; Cg as in text (for रष्ट्रा).—d) D3 माम्; D4 मपा (for मम). Śī Ñ В3.6 D1.3.6.10.11 च्ययते; V2 च्णुते (sic); Cg as in text (for प्रयाते).—After 28, Ŝī Ñ1 D1-3.6(l. 1-66).10.11 ins. a passage relegated to App. I (No. 4).—After 28, Ñ2 V2 В D6 ins.; while Ŝī Ñ1 D10.11 ins. l. 2 only after 3°d; D2 ins. l. 2 before 3°d (owing to om.):

427* कदा नु खलु दुःखस्य पारं यास्यति मैथिली। राधवस्याप्रमेयस्य लक्ष्मणस्य च जीवतः।

[(l, 1) B2 র (for নু). B1(after corr. inf. lin. as above) নুন্ধু নু; B3 বন্ধু নু (by transp.) (for নু বন্ধু).

—B3 om. from ব্যৱহার up to জানাথ in 3°. De নীনিন্তা.

—(l. 2) S1 D10 [ম] বি নাম্বা; D11 [ম] বিবিধিয়ে (for

G. 5. 19. 33 B. 5. 16. 29 L. 5. 10. 72 श्चितिक्षमा पुष्करसंनिभाक्षी
या रश्चिता राघवलक्ष्मणाभ्याम् ।
सा राञ्चसीभिविंकृतेञ्चणाभिः
संरक्ष्यते संप्रति दृश्चमूले ॥ २९
हिमहतनलिनीव नष्टशोभा
व्यसनपरंपरया निपीड्यमाना ।
सहचररहितेव चक्रवाकी
जनकसुता कृपणां दशां प्रपन्ना ॥ ३०

अस्या हि पुष्पावनताग्रशाखाः शोकं दृढं वे जनयन्त्यशोकाः । हिमच्यपायेन च मन्दर्शिम-रम्युत्थितो नेकसहस्ररिमः ॥ ३१ इत्येवमर्थं कपिरन्ववेश्य सीतेयमित्येव निविष्टबुद्धिः । संश्रित्य तस्मिन्निप्साद् वृक्षे वली हरीणामृपभस्तरस्वी ॥ ३२

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चतुर्दशः सर्गः ॥ १४ ॥

[अ] प्रमेयस्य). Ñ1 कानुत्स्थ° (for लक्ष्मणस्य). Ñ2 om.; B4 D11 [अ]पि (for च). Ŝ1 D10 जीवितं (for जीवत:).]
—Thereafter, Ñ2 B D6 read 3°-4, 5.13.49, 5 (D6 om. 5).

29 Si Di-4.10.11 read 29-30 after 5.13.52.

—") Dii -क्षया (for -क्षमा). Si यांबुज- (for पुण्कर-).

Dr.9 -संनिभेक्षणा (for -संनिभाक्षी). Ñ2 V2 B D6 इयं
पुरा पंकजसंनिभाक्षी. —") Bi.3 छहमणाधवाभ्यां. —") B

Do विकृताननामि:; Dii विकृते" (for विकृतेक्षणामि:).

—") D2.4 संरक्षते; D5.2.10 संरक्षिते; Dii संछक्ष्यते; Ct
as in text (for संरक्ष्यते).

30 Si Di-4.10.11 read 29-30 after 5.13.52. Ñ2 V2 B Do om. 30. — ab) Ñ1 illeg. from [इ]व up to न in b. Ds विनष्ट- (for [इ]व नष्ट-). M1 -परंपरा-(for -परंपरया). Si Ñ1 Di.3.4.11 [अ] नुगम्यमाना; D2.10 [अ] नगस्य'; Ds G1 M2 Cg [अ] तिपीड्य'; G3 [अ] सिपीड्य' (for निपीड्यमाना). — b D10 कर्णा (for कृपणां). — After 30, D4 ins. l. 67-70 of App. I (No. 4).

31 Ñ 2 V 2 B De transp. 31 and 32. —) Ds अस्यों (for अस्या). D2 -[अ] प्रशाख:; Ds -प्रशाखा; D10 -[अ] प्रशाखा: (for -[अ]प्रशाखा:). Ñ 2 V 2 B De हमें च पुष्पावनता: सुशाखा:; D11 अस्या हि पुष्पावनता: समप्रा:. —) S1 Ñ 1 D1.5.6.10.11 G2.3 M 1 रहें सं-; Ñ 2 V 2 B De सूत्रों में (Ñ 2 चै); G1 महर्षे (for रहें चै). D2 संजनयस्योक: (for चै जनय-स्यशोक:). —) Ñ 2 illeg. up to च. S1 B1 D10.11 क्ष्पा-

(for हिंस-). Ds तु (for च). Ñ1 तुपार-; B1 D7.9 T1 G1 M2 Ck.t च शीत-; Cr.m.g as in text (for च सन्द-). V2 B2-1 D6 क्षपाइयपाये स्व(V2 B4 °cq)थ(D6 °िवव) संदर्शिसर्; D1.3.4 °चे तु सहस्ररिमर्; D2 क्षपालयेनेव च मंदरिमर्.—') S1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 दिष्टहर:(Ñ2 V2 B °त:) शत्रांक:; Cr.k [s]नेक°; Cm.g.t as in text (for नेकसहस्ररिम:).

32 Ñ2 V2 B D6 transp. 31 and 32.—6) D10 [ए]नम् (for [ए]नम्). M1 मुहुर् (for किए). M1 सहुन् वीक्ष्य (sic) (for अन्वनेक्ष्य). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 एवं स तां हेतुसिरन्वचे (B1 °ची; D6 °चें)क्ष्य (B4 °क्षत्); B3 एवं स तां वानरजोशिनीक्ष्य.—6) D1.4.11 M1 विनप्ट-; D7.9 Cm.t तु जात- (for निविष्ट-).—°) Ñ3 V2 B D6 संत्रीयः D1.2.4.11 संस्त्यः; D3 संस्म्त्यः; T2 संग्रुत्यः; G3 संह्र्त्यः; Cm.k.t as in text (for संश्रित्य). T1 वृक्षः; T3 तिष्ठन्; Ck.t as in text (for तिसन्). Ñ2 V2 B4 D2 विषयादः; D1.3.4 निपपात (for निपसाद).—6) T2-मुखानाम् (for हरीणाम्). T1.3 G3 प्रवरस् (for ऋषभस्). D10 तद्यन्तीं (for तरस्वी).

Colophon: Sarga name: Ś1 D10 सीतान्वेषणं; Ñ1 D1.2.4.11 सीतापरिज्ञानं (D1.4 °न:); № V2 B1.2.4 D0 हर्जुमहिलाप: В3 हनुमहाक्यं; D3 अज्ञोकवनिकाप्रयेशे सीतापरिज्ञान: —Sarga no. (figures, words or both):
Ñ1 D1.2.4.6.10.11 om.; № B1.2 D3 19; V2 10; B3
17; B4 9; D5.7-2 S 16. —After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:

ततः कुग्रुद्पण्डाभो निर्मलं निर्मलः स्वयम् ।
प्रजगाम नभथन्द्रो हंसो नीलिमिबोदकम् ॥ १
साचिव्यमिव कुर्वन्स प्रभया निर्मलप्रभः ।
चन्द्रमा रिव्मिभः शीतैः सिपेवे पवनात्मजम् ॥ २
स दद्शे ततः सीतां पूर्णचन्द्रनिभाननाम् ।
शोकभारैरिव न्यस्तां भारेर्नाविमवाम्भसि ॥ ३
दिद्दक्षमाणो वैदेहीं हन्मान्माहतात्मजः ।

स ददर्शाविदृरस्था राक्षसीघोरदर्शनाः ॥ ४ एकाक्षीमेककणाँ च कर्णप्रावरणां तथा । अकर्णा शङ्ककणाँ च मस्तकोच्छ्रासनासिकाम् ॥ ५ अतिकायोत्तमाङ्गीं च तनुद्रीघिशिरोधराम् । ध्वस्तकेशीं तथाकेशीं केशकम्बलधारिणीम् ॥ ६ लम्बक्णललाटां च लम्बोद्रपयोधराम् । लम्बोधीं चित्रकोधीं च लम्बास्यां लम्बजानुकाम् ॥ ७

G. 5. 17. 0 B. 5. 17. 7

15

Vi illeg. for Sarga 15 (cf. v.l. 5.11.29). Ma begins with श्रीरामाय नम:.

- 1 Ñ2 V2 B1-3 D6 om. 1.—) D1 कुनुम: (sic) (for कुमुद्-). Ś1 Ñ1 B4 D1-4.7-11 Ct -वं(Ś1 -दं)डामो (D11 °मं) (for -पण्डामो).—) Ś1 D10 निर्मेलोगुत्रर: स्त्रपं; Ñ1 T3 G2.3 M1.3 निर्मेलो निर्मेलं स्त्रपं; D3 M2 निर्मेलं(D5 °लो) निर्मेलप्रभा: D7-9 निर्मेलं (D8 °र्जाय) निर्मेलाद्य:) Ś1 B1 D1-4.10 प्रजप्राह; T2 आजगाम; Cr.m.g as in text (for प्रजगाम).—) В1 हत्वा (sic) (for हंसो).
- 2 °) D1.4 साहास्यम् (for साचित्यम्). Š1 Ñ2 B2-4 D1-4.6.11 कुर्वाण: (for कुर्वन्स). D10 साहित्यमपि (sic) कुर्वाण:) B3 विमल- (for निर्मेण). D8 प्रभया निर्मेलं नम:) D6 द्यात: (for द्याते:).) V2 निपेवे (for सिण). Ñ2 V2 B D6 मास्तालम्बं(D6 ° ज: [sic]); D10 प्यनाल्मज: (sic) (for प्यनाल्मजम्).
- 3 D3.10 om. 3-4⁵.—⁶) B3 -प्रभाननो (for -िनभा°).—°) \$1 उपन्यस्तां; D1.4 समाकांतां; D2 अवत्रस्तांः D11 अविस्तीणां (for इव न्यस्तां). Ñ2 V2 B D6 क्षोक-भारसमाकांतां(B1 °जातां [also sup. lin. °क्षांतां]):—^d) D8 [अ]णंचे (for [अ]म्भित).—After 3, Ñ2 V2 B D6 ins.:
 - 428* राभसीनां सभामध्ये ददर्श कपिरङ्गनाम् । उदितां शुक्कपभादौ चन्द्रलेखामिवामलाम् ।

[(1, 2) B4 [अ] परां.]

4 D3.10 om. 4^{a3} (cf. v.l. 3). — Ѳ V² B D6 read st. 4-24 (including star passages) after 5.13.17.
— ³) D5.11 T² M² पवनात्मत्त: (for मास्ता²).— °) D3.7.9.10 T G² विदूरस्था (for [अ]विदूरस्था).— ³) T³ सक्षसीविङ्गतेक्षणाः.— For 4, Ѳ V² B D6 subst.:

429* स प्रविश्य महाबाहुरशोकवनिकां शुभाम् । दृद्शं विकृतास्त्य राक्षमीः क्रिकुञ्जरः ।

[(l. x) Bs महात्रीते हातोक-.—(l. 2) Ñs राक्षमीश्र (hypm.)(for गञ्जले:). Vs transp, विकृतास and राक्षमी:.]

5 For sequence in Ñ2 V2 B D6 cf. v.l. 4.— a) D1-3.8.10 एक्क्चणाँ (for °क्कणाँ). Ñ2 V2 B D6 एकाईसिबेंक (B1 °क्षोग्र)क्रणाँ(V2 D6 °णां)आ.— b) Ñ2 V2 B D6 न्यावरणास् (for 'णां). D11 क्रणंप्रावरणांत्रका:.— S1 om. 5 cd.— cd) Ñ1 बहुकणाँ सक्रणाँ च; D3 एकवेणीं शंकुकणाँ; D11 अवणाँ शंकुकणाँ च (sic) (for b). D2 लेवकणाँ विकर्णिकां (for d). D10 अकरणीं शंकुकणीं च लेवकणीं विकर्णिकां.— For 5 cd. Ñ2 V2 B D6 subst. and read before 5 d6:

430* त्रिकर्णी: शङ्कर्णीक्ष सम्वक्णीरकर्णिकाः।

[V2 D6 বিষয়া:(V2 গোঁ) ইতুক্তমন্ত্র (for the prior half). V2 B2 উৰক্তমাঁ(B2 গি [sic])আ; D6 উৰক্তমাঁ(for জন্মাঁ(). B2 উৰক্তমাঁ()কা: (for the post, half).]

6 For sequence in Ñ2 V2 B D6 cf. v.l. 4. D11 om. 6-76.—46) Ñ2 V2 B1.8.6 D2.6 -मान्न-; M1 -दीर्घ-(for -काय-). Ñ1 -[उ]चरीर्गी; Ñ2 -[उ]चमांगीश् (for -[उ]चमांगी). V2 B3 तत्र (for ततु-). Ñ2 D2.6 -िश्रो(D3 पयो) धराः(D3 घरो); B1.8.6 °स्दाः (for -िश्रोधराम्). B2 अतिमात्रोकतांगाश्च दीर्घदंविशरोधराः.—°) S1 D10 उंबकेदीं; Ñ1 अध्वेकेदीं; D5 स्वस्पकेदीं (for तया). Ñ2 V2 B D6 मुक्तकेदीं (V2 °दा)स्तथा केदीः.—After 6°, Ñ1 ins.:

431* अभ्रहेशीमकेशिकाम्। ज्जलनकालोऽत्र देशीं.

_d) No Vo B De -घारिणी: (for °णीम्).

7 For sequence in Ne Ve B De cf. v.l. 4. Du om. 7^{ab} (cf. v.l. 6). Be om. 7.—a) De प्रभु- (for सम्बन्ध). Ne Ve B1.24 प्रभु- कर्णस्तार्स् (B1 °टां) चः De संवोद्दी स्वाटार्स्स.—b) Se संवादर- (for सम्बोदर-). Ne Ve B1.24 D1.44 - प्योचसः (for °दाम्).—Ne Ve B1.24 De om. 7^{ad}.—cd) De

[151]

G. 5. 17. 28 B. 5. 17. 28 L. 5. 12. 25

हस्तां दीर्यां च कुटजां च विकटां वामनां तथा । करालां भ्रयवकां च पिङ्गाक्षीं विकृताननाम् ॥ ८ विकृताः पिङ्गलाः कालीः कोधनाः कलहिप्रयाः । कालायसमहाग्रूलकृटमुद्गरधारिणीः ॥ ९

विद्युक- (sic); Dr.8 Ts.3 Gs M1 Cm.g चुदुक-; Cv.r.t as in text (for चि°), M1 छंबोरूं (for सम्बाखां), Gs -गासिकां (for -जानुकाम्). Dn छंबोष्टीश्चिद्यकोष्टीश्च छंबास्या छंबजानुकाः

8 For sequence in Ñ2 V2 B D6 cf. v.l. 4. G3 om. 8 - 11⁶. — a) Cg हस्त- (for हस्तां). T2 कुटलां च दीयांच (by transp.). T3 M3 हस्तां दीयां तथा कुटलां - For 8⁶⁶, Ši Ñi D1-4.10.11 subst.; Ñ2 V2 B D6 subst. and read after 433*:

432* इस्वा दीर्घास्तथा कुटजा विकटा वामनास्तथा।

[Bs Ds इस्व- (for °स्वा). Si D1-4.10.11 च कुटजाश्च (Si D2.11 °टजा च) (for तथा कुटजा). Bs विकृतास (for वामनास).]—Bs om. 8°-9.—°) Si Ñ V2 B1.3.4 D1-4.6.10.11 कराला भग्न (Si Ñi D1.3.4.10 लंब: Be सुप्त) बक्राश्च (D10.11 °क्जा च).—d) Ds विंगाक्षां; Gi विंगलां; Cr as in text (for विकृत्भीं). Si Ñi D1-4.10.11 विंगाक्षीर्विकृतानना:; Ñ2 V2 B1.3.4 De विकृतास्तथा (B1 °नना:).

10 For sequence in N₂ V₂ B De cf. v.l. 4. G3 om. 10 (cf. v.l. 8). Ñ₁ om. 10^{aδ}.—^a) D2.11 वाराह.
—^δ) M₁ -[अ]अ- (for -[अ]ज-). Ŝ₁ D₁₀ -मुखीस्त (D₁₀ °खी त)था; D₃ -शिलीमुखा: ; D_{5.8} T_{1.8} G_{1.2}
M_{2.3} -शिवामुखी: (for °खा:). D_{2.11} गोवृपाजाविकानना:.
—For 10^{aδ}, N̂₂ V₂ B D₆ subst.:

433* वराहतजुवक्त्राश्च अशिवाः शिवदर्शनाः।

[Note hiatus between the two halves. Bs -মন্ত-; B4 -নক্ত- (for -নন্ত-).]

-Thereafter they read 432*.

—After 10⁴⁸, \$1 D4.10 read 434* and D2.11 ins. 435*.—°) Ñ2 V2 B D6 -खर- (for -हच-). D8.11

वराहमृगशार्द्रुलमहिपाजशिवामुखाः । गजोष्ट्रहयपादाश्च निखातशिरसोऽपराः ॥ १० एकहस्तैकपादाश्च खरकण्यश्चकणिकाः । गोकणीहिस्तिकणीश्च हरिकणीस्तथापराः ॥ ११

G2 M2.3 -पादीश् (D2 °दांश् ; D11 °दी); M1 -वक्याश् (for -पादाश्). D8 गजोष्ट्रलरवक्याश्च. $-^d$) M1 निर्धात (sic) (for °खात-). S1 \tilde{N}_1 D2-4.10.11 -शिखरोपमा; Cr.m.g.k.t as in text (for -शिरसोऽपरा:). \tilde{N}_2 V2 B1.2.4 शार्तृळमहिषाननाः; B3 विरूपा विज्ञताननाः; D1 गिरींङ्ग-शिखरोपमाः; D6 पृष्ठपादीस्त्रिपादिकाः.

11 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 4. G3 om. 11⁶⁶ (cf. v.l. 8).—°) G1 -हस्तेश्च (for -हस्तेश-). D1.3. -पादांश ; D2 °देश ; D4.10 °दश ; D11 °दी (for -पादाश).—6) D6.9 G1 M1 -कणांश-(D9 °णींश-) (for -कण्यंश-). Ñ1 D1.3 एककणींस(Ñ1 °णीं स; D1 णीम)कणिंकां; D2.4.10 ख(D3 व)रकणींस(D2 °म)कणिंकां (D4.10 °क:); D11 बहुपादेखिपादकाः.—Ñ1 illeg. for 11^{cd} except गोकणीं.—°) D5.9 हस्त- (for हस्ति-).—d) D2 हय- (for हिर-). % Cv.g: इरिकणीं: कपिकणीं:1; Ck.t: हरिकणीं: संहकणीं: %—For 11^{cd}, Š1 D1.3.4.10.11 subst. (Š1 D4.10 read after 10^{d6}):

434* गोकणी हयकणी च इस्तिकणी तथापराम्।

[D1.11 हस्ति- (for हय-). Ds गोकणाँ हस्तिकणाँ च (for the prior half). D1 हय- (for हस्ति-). D3.11 हयकणाँ (for हस्तिकणीं).]

—Thereafter S₁ D_{4.10} cont., while N₁ ins. after 9 and D_{2.11} ins. after 10^{ab}:

435* दुर्मुखीर्वृक्वकत्राश्च शिवाश्चाशिवदर्शनाः। इयवक्त्रास्तथा घोरा महिपोष्ट्रमुखीस्तथा।

[(l. 1) Ñ1 दुर्मुखा विमुखाश्चापि; D11 दुर्मुखा वृपकर्णाश्च (for the prior half). Ñ1 illeg. for शिवाश्चा. D2 शिवदर्शनाः (for [अ]शिव°).—(l. 2) D4.10 -वनत्रा (for °क्त्रास्). D11 च शार्दूछ- (for तथा घोरा). Ñ1 हयववत्रा गृप्रववत्रा (for the prior half). Ñ1 D2 -मुखा (for °खीस्).]

-Thereafter Ni cont.:

436* गजेन्द्रसत्वकाश्च काककु * * स्त्रोस्तथा । --For II, Ñ2 V2 B D6 subst.:

437* हस्त्यश्वलत्नागास्या मस्त्रकोच्छायनासिकाः। चतुष्पादीर्द्विपादीश्च पृथुपादीश्चिपादिकाः।

[De om. l. I.—(l. I) B2 -रथ- (for -खर-). V2 -जासास्वा (for -लागा°).—(l. 2) De चतुःपदीर् (for °ध्यादीर्). B3 दि- (for त्रि-).] —After II, Ñ1 ins. a passage which is illeg.

[152]

अनासा अतिनासाथ तिर्यङ्नासा विनासिकाः । गजसंनिभनासाथ ललाटोच्छ्वासनासिकाः ॥ १२ हस्तिपादा महापादा गोपादाः पादच्लिकाः । अतिमात्रशिरोग्रीवा अतिमात्रकुचोद्रीः ॥ १३ अतिमात्रास्यनेत्राथ दीर्घजिह्वानसास्य ।

থানধারান্থনার ব্যোজন্ত্বান্থান্থান্থা।

12 For sequence in Ñ2 V2B D6, cf. v.l. 4. Ñ2
V2B D6 read 12 after 15^{ab}. —^a) Ñ2 V2B 1.3 D6
हस्व(V2 अश्व) नासातिनासा(B3 °दीर्घा)श्र; B4 हस्वनासाश्रातिनासा; D7.9 अतिनासाश्र काश्रिश. —^b) V2 [अ]ति-; B3
য়; D6.7.9 M1 अ-; T1 G1.2 M2 द्वि- (for वि-). —^d)
Ñ2 V2 B1.2.4 D6 -[उ]स्छूत-) (for -[उ]सुस-). B3

बराहोि च्छूतनासिका:. - For 12, र्९1 D1-4.10.11 subst.:

438* अनासां चातिनासां च हयनासां तथापराम्। गजसंनिभनासां च तिर्यञ्नासाः कुनासिकाः।

[(1. x) Ds अति-; D11 वाति- (for चाति-). Ds [इ]तरां (for [अ]पराम्). D2.11 तिथेङ्नासां कुनासिकां (for the post. half). D1 अनासाधातिनासाध इयनासा यथापरा:. —(1. 2) $\hat{S}1$ -नासाम् (for -नासां). D1.3 तिथेङ्नासां कुनासिकां; D2.11 खळाटोरसि(D11 \approx $^{\circ}$ $_{\odot}$ $_{\odot}$

while Ni subst. for 12:

439* विनासां सर्पनासां च दीर्घनासां स्वनासिकाम्। सुनासीमुत्रनासां च द्दयनासां तथापराम्। महाप्रसम्बातिनासामूर्द्धनासां तथापराम्।

-Thereafter, Ñ1 cont. a passage which is illeg. -After 12, Ñ2 V2 B D6 ins.:

440* असिमुद्ररश्लानि द्धतीमांसभोजनाः।

13 Ñ2 V2 B D6 om. 13^{ab} and for sequence in them cf. v.l. 4.—^a) G3 हासिपाद-. Ś1 Ñ1 D1.2.4.10 हिसिपादां च.—^b) Ś1 Ñ1 D1.2.4.10 गोपादां पादमृषि (D1 °मूछि [sic]; D3 °त्छि)तां(Ñ1 D1.2 °कां).—For 13^{ab}, D2(l. 1 only).11 subst.:

441* पृथुपादामपादीं च बहुपादिन्नपिदिकाम् । नखपादीमपादीं च दीर्घपादीं तथापराम् । इस्तिपादीमपादीं च दीर्घपादीं तथापराम् ।

[(I. I) Dia पृथुपादी *** (for पृथुपादामपादी). Dia वर्तुलस्तवथ (sic) (for बहुपादिति-).]

-Thereafter Din cont.; Si Ni Di.s.4.10 ins. after 13°6;

442* चतुष्पादां द्विपादां च बहुपादीं त्रिपादिकाम्।

[D11 चतुष्पादी. \$1 D4.10 बहुपादानपादिकां; Ñ1 त्रिपादां ** पादिकां; D2 गोपादां चाध्यपादिकां (for the post. half).]

अजामुसीहिस्तमुसीर्गोमुसीः सुकरीमुसीः ॥ १४ हयोष्ट्रसरवक्राश्च राक्षसीर्घोरदर्शनाः । ग्रूलमुद्धरहस्ताश्च क्रोधनाः कलहप्रियाः ॥ १५ कराला भूम्रकेशीश्च राक्षसीर्विकृताननाः । पियन्तीः सततं पानं सदा मांससुराप्रियाः ॥ १६

G. 5. 17. 34 B. 5. 17. 16

—Thereafter Ni cont. two lines which are mostly illeg. —D2 om. 13°-14b. —°) B1 अदि-(sup. lin. also as in text) (for अति-). V2 -स्तन- (for -शिरो-). S1 Ni D1.2.4.10.11 -प्रीवाम् (for -प्रीवा). — °) B1 अदि-(sup. lin. also as in text) (for अति-). S1 Ni D1.3-6.9-11 -कुचो (D2 -कृशो) द्रीं (D8.9 °री; D6 °रा); Ñ2 B1 -पयो (Ñ2 -कुचो) घरा; V2 B2 -स्तनोद्री: (for कुचो°).

14 For sequence in Ñ2 V2 B De. cf. v.l. 4. Ds om. 14^{ab} (cf. v.l. 13).—^a) B1 अदि- (for अति-). Ś1 D1.3.e.10.11 -नेत्रां च(Ś1 °आ); B2 -नयना (for -नेत्राक्ष).—^b) Ś1 V2 B1.3.6 -नखीस (Ś1 °खीस); D5.7.9 T1 -[आ]ननास; T2 -मुखास (for -नखास). Ś1 अपि (for तथा).—After 14^{ab}, Ñ1 ins.:

443* अति * # मुर्खी * * * = तोप्रास्यनासिकाम् ।

—°) $B_{2^{-6}}$ सम्ब-; D_3 धेनु-; D_6 खर-; D_9 इस्त- (for इस्ति-). \hat{N}_1 \hat{D}_1 -4,10.11 अजामुखीं इस्तिमुखीं; \hat{N}_2 अजामुखा: खरमुखीर; B_1 अजमुखीरश्वमुखीर. — °) \hat{N}_1 गोमुखीं मुकराननों(D_{11} °ना:); \hat{N}_1 गोमुखीं च खरोतरां (S_1); D_3 इस्त्यस्यां च खराननों. —After 14, S_1 $D_{2,4,10,11}$ ins.:

444* गोलाङ्ग्लमुर्सी चैव ऋगालसदशाननाम्। [D: -मुलां (for -मुलां).];

while N1 ins.:

445* तिर्यगा * मुखीं भीमां पातालसदृशोद्रीम्।

15 For sequence in Ñ2 V2 B De, cf. v.l. 4.
—") V2 B1.2.6 D2 तरझु- (for इयोष्ट्-). Ñ1 D1 लरोष्ट्गुक(D1 °पगु)वक्ताक्ष; Ñ2 तुरंगल(De °व)रनासाक्ष; B3
तरझुस्तवक्ताक्ष. —") Ñ2 V2 B1~2 De भीमिविक्रमाः(V2
"कमांगः) (for वोरदर्शनाः). —After 15⁴⁸, Ñ2 V2 B De
read 12.—Ñ2 V2 B De om. 15° –16°. —") G3
मुख-; Ы1 क्ट-(for जूल-).

16 Ñs Vs B Ds om. 16°6 (cf. v.l. 15) and for sequence in them cf. v.l. 4. Śi Ds.10 om.(hapl.) 16.
—") Ds.8 Ti कराल-(Ds °ली). Ds.5.8.11 Gi -केशी च (Ds Gi °शाक्ष); Dr.9 -केशिन्यों (for -केशीक्ष).—") Gi पिंगाक्षीर् (for राक्षसीर्). Ñi विक्रतेक्षणाः (for °वाननाः).

Cv.r.m: राक्षसीविक्रतानना इत्यत्रापरा इति

[I53]

G. 5. 17. 33 B. 5. 17. 17 L. 5. 12. 16 मांसशोणितदिग्धाङ्गीर्मांसशोणितभोजनाः । ता ददर्श कपिश्रेष्टो रोमहर्पणदर्शनाः ॥ १७ स्कन्धवन्तस्रपासीनाः परिवार्य वनस्पतिम् । तस्याधस्ताच तां देवीं राजपुत्रीमनिन्दिताम् ॥ १८ लक्षयामास लक्ष्मीवान्हन् माञ्जनकात्मजाम् । निष्प्रभां शोकसंत्रतां मलसंकुलमूर्धजाम् ॥ १९

शेष: (Cv °ित संबध्यते । अन्यथा राक्षसीभिरित्यतिरिच्यते । ; Cm °ित शेष: । अतो न पौनहत्त्त्यम्). % —D2 om. 16° — 17° .—°) D5.7-9 G3 पिशंति (for पियन्ती:). Ñ1 क क पिथंती: सततां (sic). — d) M1 नसु- (for नुरा-). D7.8.11 Ck.t सुरामांसासय (D7.9 Ck.t °ससदा) प्रिया:. — For 16° d, R2 V8 B D6 subst. and read after 17° 6;

447* अनाशिताः सदा प्रष्टाः सर्वेभक्षाः समुद्राताः । [V2 दुष्टाः; Bs क्रूतः (for पुष्टाः), Ñ2 B1 सुसंनताः; Ds समंततः (for समुक्रताः),]

-After 16, N1 ins. :

448* वसाशोणित * * * * शोणिततत्पराः।

17 D2 om. 17^{ab} (cf. v.l. 16). — ab) D3 -मक्षाश्च (for -दिग्धाङ्कीर्). D3 -लेपना: (for -भोजना:). Ñ2 V2 B D6 वसा(Ñ2 सुदा [sic]; D6 मेदो)दिग्धकरानना:. Ñ1 वसाशोणितभोजिन्य: सुश्रण्डतिविलोचना:. — After 17^{ab}, Ś1 Ñ1 D1.2,4,10,11 ins.;

449* अनासिकाः सनासाश्च सर्वेभक्ष्याः सुदारुणाः । नानाविकृतवेशाश्च नानासंस्थानसंस्थिताः । इत्येताश्च तथान्याश्च राक्षसीविकृताननाः ।

[(1. 1) Si सुनासाज्य (for सना°). Ñi Di.ii अनासिकाश्च संतु(Dii °दि)ष्टा: (for the prior half). Di.a.ii -मक्षा: (for -मक्षा:). — After l. I, Ñi ins.:

449(A)* अर्चयन्त्यश्च बालाश्च शिशुमस्तकमक्षणाः । इस्तपादेश मुण्डेश्च काश्चित्तुर्वन्ति भूषणम् । मस्तक * कराः काश्चिद्रपयन्तीः शिरोधरान् । इत * * * काराश्च इस्तपादमुखेस्तथा । नृत्यन्ति विक्कृतं काश्चिद्विकृतं च इसन्ति च । [5]

—D1 om. l. 2-3. Ñ1 om. l. 2. —(1. 3) D2 विकृतस्वरा:.]
—After 449*, Ñ1 cont.:

450* ददर्श ताः कपिक्षेष्टो रोमाञ्चा * तगात्रवान् । ---After 17*8, Ña Va B De read 446*. -- °) Sı श्वीणपुण्यां च्युतां भूमौ तारां निपतितामित । चारित्र्यव्यपदेशाख्यां भर्तृदर्शनदुर्गतास् ॥ २० भूपणैरुत्तमहींनां भर्तृवात्सल्यभूपितास् । राक्षसाधिपसंरुद्धां वन्धुभिश्च विनाकृताम् ॥२१ वियुथां सिंहसंरुद्धां वद्धां गजवर्षृभित्र । चन्द्रलेखां पयोदान्ते शारदाश्चेरिवावृताम् ॥ २२

 $D_{1-5,10}$ $M_{1.2}$ किपिई छो; G_3 हरिशे छो; M_2 हरि: श्रेष्ठो. \tilde{N}_1 तूर्णी सर्वस्थिरोश्चापि (sic). — d) S_1 \tilde{N}_1 $D_{1-3,10,11}$ -तत्परः(\tilde{S}_1 \tilde{N}_1 $^\circ$ राः) (for -दर्शनाः). T_2 -दर्शनहर्षणाः (by transp.). \mathfrak{P} C_1 : ता द्दर्श हरिशेष्ठो रोमहर्पणदर्शना हित पाठः. \mathfrak{P} —For 17^{cd} , \tilde{N}_2 V_2 B D_6 subst.:

451* ता द्या वानरो हृष्टो रोमहर्पसमन्वित:।

[Ñ2 B3 लोमहर्ष-. V2 B1.2.4 -समुद्धत: (for -समन्वित:).]

18 °) \$1 Ñ1 V2 B1.2.4 D1-3.0.11 T2 G1 उपासीन: (B4 °स्तीर्णाः) (for उपासीना:). —) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 M3 परिपीड्य (M3 °चार्थ); Ct as in text (for °वार्थ). B8 समंततः (for वनस्पतिम्). — Ñ2 V2 B D6 om. 18° -24⁸. —) T2 [अ]धस्थां (for [अ]धस्ताच्). Ñ1 वृतां; D11 सितां (for चतां).

19 Ñ2 V2 B D6 om. 19 (cf. v.l. 18). — 6) Ñ1 D1-3.11 नि:प्रमां. — 4) Ŝ1 Ñ1 D1-4.10.11 दीनां स्तरित (D1.3 मलिन)मूर्धेजां (Ñ1 वाससां). — After 19, Ñ1 ins.:

452* धूलिध्वस्तकेशपाशां धूलिध्वस्तवपुष्मतीम्।

20 Ñs Vs B De om. 20 (cf. v.l. 18). Śi om. 20°-24°.—°) Ds क्षीणां (for क्षीण-).—°) Ñi Di-3 मंद(Di इंदु; Ds चंद्र)प्रभाम् (for निपतिताम्). De.10.11 तारां मंदप्रभामिव.—°) Dii -ज्यपदेशांतां (for -ज्यप°). De.10 चारिन घ्(Dii च्)पदेशांत्यां(De °चां) (corrupt).—°) Ñi Di.3 Ts Gs Ms -जाळसां; Ds.10 -दुर्गसां; Gi-क्शितां; Cv.r.m.g.t as in text (for -दुर्गताम्).

21 Ñs Vs B De om. 21 (cf. v.l. 18). Śi om. 21 (cf. v.l. 20). —) Ñi De Gs.s Ms Cg - स्पणां Ck as in text (for - स्पितास्). —) Ds.s - संकु(Ds व) दों (for - संरुदों). Gi राक्षसीभिश्च संरुदों. — d) Ds.11 निराकृतां.

22 Ñs Vs B Ds om. 22 (cf. v.l. 18). Śi om. 22 (cf. v.l. 20). — 6) Gi विधूतां (sic). Ñi ज्याप्र- (for सिंह-). — 6) Ñi Di.s.4.10.11 वने; Ds जस्तां; Mi वन्यां (for वदां). — 6) Ds.7-9 Ts Gs Ms -रेखां (for लेखां). — 6) Di गुजैरजेंद् (for सारदा°).

[154]

क्किप्टरूपामसंस्पर्धादयुक्तामिव बद्धकीम् । सीतां भर्तिहेते युक्तामयुक्तां रक्षसां वशे ॥ २३ अशोकविकामध्ये शोकसागरमाष्ट्रताम् । ताभिः परिष्टतां तत्र सग्रहामिव रोहिणीम् । ददर्श हतुमान्देवीं लतामकुमुमामिव ॥ २४ सा मलेन च दिग्धाङ्गी वपुपा चाप्यलंकृता । मृणाली पङ्कदिग्धेव विभाति च न भाति च ॥ २५ मिलेनेन तु बक्षेण परिक्षिप्टेन भामिनीम् । संवृतां मृगशावाक्षीं ददर्श हतुमान्कपिः ॥ २६

23 Ѳ V² B De om. 23 (cf. v.l. 18). Śī om. 23 (cf. v.l. 20). D² om. 23-24.—") D4.10 हिस-(for हिए.). D1.3.4.10 Ck असंस्पराम्; Cv.r.m.g.t as in text (for °र्शाट्).—) D4.10 lacuna for बहुकीम्. Ñī आमुक्तायिव पद्मर्गी.—) D7.9 Gī Mī स तां. T1.3 M3-वरो (for नहेते). D8 स तां पतिहिते युक्ताम्.—) D1 संयुक्तां (for अ). D8 T1.3 Cg राक्षसी-; Cr.m.t as in text (for रक्षसां). T² पतेः; Cr.m.g.t as in text (for वरो). Ñī रक्षसां वरामागतां; D3.4.10 सु(D3 सं)युक्तां राक्षसीवर्ध (D3 °रो).

24 Ñ2 V2 B D6 om. 24^{ab} (cf. v.l. 18). Ś1 om. 24^{ab} (cf. v.l. 20). D2 om. 24^{ab} (cf. v.l. 23). — a) D1.3.4.10.11 काशोकवित्योहेशे. — b) D1.3.4.10 T2 -सागर-(for °रस्). D1.3.4.10 -संयु(D1.3 °प्छु)तां: D11 आकुलां: Ct as in text (for आकुलास्). —After 24^{ab}, Ñ1 (l. 2 illeg.) T3 ins.:

453* राक्षसीभिश्च तामिवें बदां कुदाभिरेव हि। ताभिः परिवृतां सीतां ददर्श हनुमान्किः।

— Ñ1 om. 24°d. — °) D4 परिवृती (sic) (for °ai). D11 तां हि (for तत्र). — °) Ñ2 V2 B1.2.4 D6.7.9 तत्र; B3 सीतां (for देवीं). D2 ददर्श स महादेवीं. — ') Š1 छतां सकुसुमामिव; Ñ2 V2 B D3.6 T G1.2.M1 Cg छतां कुसुमितामिवः D11 छतामकुसुमाचितां. % Cm: छतामकुसुमामिवेति पाटः. % — After 24, B1 reads an addi. colophon.

25 Ñ2 V2 B D6 om, from 25 up to 5.16.2.—°)
D2 सु-; D3 [अ]भि-; D11 [अ]ति- (for च).— 6) D1-6.
10.11 चपुषा च विभूषिता; D5 वपुषाप्यनलंकृता.— 6d) Ñ1
D1-6.10.11 पश्चिनी (for मृणाली). Ñ1 -पश्च- (for पङ्क-).
Ñ1 वि- (for न). D1.3 T1.3 M3 Cm न विभाति (for च न 0). D2 न भाति च विभाति च; D6.10.11 न विभाति विभाति च (for d). Ŝ1 पश्चिनी पश्चित्रभेन न विभाति विभाति च.—After 25, Ñ1 ins.:

तां देवीं दीनवदनामदीनां भर्ततेजसा ।
रिक्षतां स्वेन शीलेन सीतामसितलोचनाम् ॥ २७
तां दृष्ट्वा हनुमान्सीतां सृगञाविनभेक्षणाम् ।
सृगकन्यामिव त्रस्तां वीक्षमाणां समन्ततः ॥ २८
दृहन्तीमिव निःधासर्ष्ट्रश्चामिणाः ।
संवातमिव शोकानां दुःखस्योमिमिवोत्थिताम् ॥ २९
तां क्षामां सुविभक्ताङ्गीं विनाभरणशोभिनीम् ।
प्रहर्षमतुलं लेभे मारुतिः प्रेक्ष्य मैथिलीम् ॥ ३०
हर्षजानि च सोऽश्रृणि तां दृष्ट्वा मिद्रिक्षणाम् ।
सुमोच हनुमांस्तत्र नमश्रके च राधवम् ॥ ३१

G, 5, 20, o B, 5, 17, 31

454* अनलंकारा सा देवी सालंकारेव शोभते।

26 Ñ2 V2 B D6 om. 26 (cf. v.l. 25). —) Ñ1 D1-3.11 च (for नु). D1-3.11 छड़गेन; 1/12 वक्नेण (for वक्नेण). Ś1 D4.10 छड़गेन मिलनेनाय. —) M2 -व्हिंप्टेव (for °न). Ś1 Ñ1 D1-1.10.11 वसनेन वरांगनां(Ś1 °रात्मनां; Ñ1 D1.2 °राननां). —) Ś1 D10 संश्रितां (for °वृतां). D2 नीरजामार्शां (sic) (for मृगशावार्शां).

27 Ñ2 V2 B De om. 27 (cf. v.l. 25). — b) S1 D1-4.10,11 स(D1.3 अ)तेत्रस्त्रमुपागतां; Ñ1 रक्षो * इसुपन्स्यतां. —D1 reads 27 d twice. — b) S1 रूपेण; Ñ1 D1(both times).2-4.10.11 वृत्तेन (for शीरंतन). — b) D8 क्षामाम् (for सीताम्).

28 Ñ2 V2 B De om. 28 (cf. v.l. 25).—^a) Ñ1 रङ्घा तां (by transp.); D2 निसम्य (for तां रङ्घा).—^c) Ñ1 -बालाम् (for -कन्याम्).—^d) D2-6.7-9.11 बीक्यमाणां (for वीभ्र°). Ñ1 om.; D1 M1 ततस्ततः; G2 इतस्ततः (for समन्ततः).

29 Ñs Vs B De om. 29 (cf. v.l. 25). Šī om. 29-30⁶. Ñs om. 29^{a6}.—^a) D1-6.7.8.10.11 S तिश्वासेर् (for नि:°).—^b) Ds -कोमलान् (for -चारिणः). D1.6.18 वृक्षान्कोमलपञ्जान्; Ds स्वान्यञ्जवकोमलान्.—^a) Ñī Ds मारीचि(Ñī सं **)मिन शोकस्य; D1.8.6.10.11 म (D2 मा)-रीचिमिन सोम (D2 मोह)स्य.

30 Ñs Vs B De om. 30 (cf. v.l. 25). Ši om. 30° (cf. v.l. 29). —) Ñi स्थितां तां; Di.s.e.ie तां इयामां; Ds सुरुयामां; Ds.e Ts तां क्षमां; Gs.s Mi तां समां (for तां क्षामां). —) Gi वरा- (for विना). Ñi illeg.; Ds -भूषितां; Ds.e.io.ii -शोमितां (for -शोमितीम्). Di वराहां वरवाणिनीं. —) Dii वीस्थ (for प्रेक्ष). Si Da.ie जानकीं. Ds मारुविभीमविक्रम:

31 Si Na Va B De om. 31 (for all except Si, cf. v.l. 25).—") De dui; Ge a से (for प से).—Na

G. 5.19. ° नमस्कृत्वा च् रामाय लक्ष्मणाय च वीर्यवान् । B. 5.17.32 L. 5.12.33

सीतादर्शनसंहृष्टो हन्सान्संवृतोऽभवत् ॥ ३२

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पश्चदशः सर्गः ॥ १५ ॥

१६

तथा विप्रेक्षमाणस्य वनं पुष्पितपादपम् । विचिन्वतश्च वैदेहीं किंचिच्छेपा निशाभवत् ॥ १ पडङ्गवेदविदुपां ऋतुप्रवरयाजिनाम् ।

illeg, for 31°. Ñ1 om. 31°d. —°) D1 सुमोह (sic) (for सुमोच). — d) Ts मनश् (meta.) (for नमश्). Ds.3 जानकीं (for राघवम्). D1.4.10.11 नमस्कवंश्च(D1 °वेन्हिः D11 °स्कृत्य च) जानकीं.

32 Ña Va B De om. 32 (cf. v.l. 25). - ") Śi D1-4.10,11 T2 नमस्कृत्य; Cg नमस्कृत्वा (as in text). S1 Da.zo T M3 स; D7.9 G3 [अ] थ (for च). —) Ñz illeg.; Ma घीमते (for बीर्यवान्). —After 32a5, Ñ1 ins.:

455* वीर्यवान्कपिशार्वूछो विकुद्धो हर्ष * * * । _) Śi Di-4.10.11 Tz तिवृ(Di-2 Tz °वृं)तो(Śi °तो); Cm.g.k.t as in text (for संवृत्तो). Ñ1 हनुमान्कपिकुंजरः. -After 32, Si Ni Da-4.10.11 ins.:

456* निवृत्ती राधवस्यार्थे मेने च सफलं श्रमम्।

[Ñ1 सकलं खां पुरस्कृत्य(sic); D2.3.11 निवृत्तं(D3 °तं) राववस्यार्थ (for the prior half).]

Colophon: Ns Vs B D1-3.6 om. (cont. the Sarga). - Sarga name: Si D4.10 सीतादशंन; D11 राश्रशीसंदर्शन:. - Sarga no. (figures, words or both) : D4.10 om.; D5.7-9.11 S 17. -After the colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:.

16

V1 illeg. for Sarga 16 (cf. v.l. 5.11.29). Ñ V3 B D1-2.6 continue the previous Sarga. Ma begins with श्रीरामाय नमः .

1 Ña Va B De om. 1-2 (cf. v.l. 5.15. 25). Ña om. 1°. - °) \$1 Ds.4.10 तथापि; Tr.2 तदा वि- ; Ts तथा ग्रुश्राव ब्रह्मघोषांश्र विरात्रे ब्रह्मरक्षसाम् ॥ २ अथ मङ्गलवादित्रैः शब्दैः श्रोत्रमनोहरैः। प्रावोध्यत महावाहुर्दश्रप्रीवो सहावलः ॥ ३

च; Cg as in text (for तथा वि-). D3.5 -प्रेक्ष्यमाणसः D11 -प्रेपितस्तस्य (for -प्रेक्षमाणस्य). D8 ततः संप्रेक्ष्यमाणस्य-—°) Dı विचिन्यतस्तु; Dı चिविधतश्च; Da विचिन्वंतश्च; \mathbf{D}_{9} (before corr.) विचिन्वतस्य (for विचिन्वतश्च). \vec{N}_{1} वै देवीम् (for वैदेहीं). — d) Ms भवेत् (for [अ]भवत्). Si Ñi D2-4.10.11 अर्धरात्रं प्र(D3 °त्रं वि; D11 °त्रोप)चक्रमेः Dı शर्चरी तु प्रवर्तिता. -- After 1, Ñı ins.:

457* इन्मतो हरेस्तस्य रामदृतस्य धीमतः।

2 No Vo B Do om, 2 (cf. v.l. 1). -) No Dan ग्रुश्रुवे; D4.10 साधाव (for ग्रुआव). Śi Ñi D4.10 Te-घोपं (for -घोषांश्). Si D2-5.7.8-11 M1.2 स (for च). — d) Śi D4.10 संत्रिणां; Ñi रात्राधें; Da विद्राणां; Da [s]र्धरात्रेः D11 त्रियामे; T2 सुरात्राः G1 वीरोत्र (for विरात्रे). -- After 2, Ši Ñi Di-4.10.11 ins.:

458* एतसिज्जन्तरे सुप्तः स्त्रीमिः सह मदोत्कटः।

3 °) Si D2.4.11 स्तुति-; Ñi Di ततो; Va अत्र; Ds तत्र (for अथ). — Ñ1 illeg. after अथ up to श्रीत्र in 36. V2 B De -वादिन्न- (for °त्रै:). — b) V2 B2-4 De -घोप: B1 -घोषै:; D3 हिलष्टै: (for शब्दै:). B1 स्तोत्र-; D6 श्रुति-(for श्रोत्र-). Ši Ti.s Gi Mi.s -मनोरमे:; V2 Bs-6 De -मनोहर: (for °हरें:). — °) S1 D4.10 T1.3 M3 प्रावुध्यतः Ñ1 D1-3 T2 अबुध्यत; D11 विद्युध्यत (for प्रावोध्यत). Ś1 यथाकालं; D: महा * हुर्. - Si om. from 3d up to 4. —) Ñi महाभुत: (for °बल:). — For 3°d, Ñi Vi B De subst.:

459* बोध्यमाने दशप्रीये महानासीत्तदाद्धतः।

[Bs महद् (for महान्). Bs [अ] द्धृतं (for °तः).] -After 3, Ñi ins. :

460* महाबलो विश्वभुजो देवतुल्य * * * * 1

[156]

विद्युष्य तु यथाकालं राक्षसेन्द्रः प्रतापवान् । स्रस्तमाल्याम्बरधरो वेदेहीमन्वचिन्तयत् ॥ ४ भृशं नियुक्तस्तस्यां च मदनेन मदोत्कटः । न स तं राक्षसः कामं श्रज्ञाकात्मिन गृहितुम् ॥ ५ स सर्वाभरणैर्युक्तो विश्वच्छियम्बर्त्तमाम् ।

4 Si om. 4° (cf. v.l. 3). —°1) № V2 B D6 स विद्युदो(B1°ध्य); D1 प्रयुष्य तुः D2 विवृत्तित-; D3.5.7.9 T2 G1 वि(D2 प्रः G1 व्य) बुध्यतः D3.10 प्रायुष्टत (sic); D11 व्यकृत्रत (for विद्युष्य तु). D1.5 यथाकाले; D2.11 महा-तेजा; D7.0 महाभागो (for यथाकाले). № * * * * * * महातेजा. —°) S1 D2.4.10.11 महामना:; № स रावण:; № V2 B D3.6 महावल:; D1 महाभुजः (for प्रतापवान्). —After 4°, S1 № 10-1.10.11 ins.:

.461* प्रपुष्पिताप्रशिखरः कैलाम इव स्तिमान्। [Śi D4.10 सु- (for प्र-),]

—°) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 दिस्य-; Ct as in text (for स्नत-).
B1 -श्रीवो; B4 -श्रीवो (for -धरो). V2 श्रहामहगा सुरक्षां वो
(sic); B3 शुक्तमाल्यांबरश्रीवो.—^d) \$1 Ñ B2 D1-5.10
T G1 M2 अनुचिन्तयन्(Ñ B2 ²यन्) (for अन्यचिन्तयन्).

5 °) Bs विमुक्तस; Bs निमप्तस (for नियुक्तस). Dn यस्यां (for तस्यां). Sn Ñ B1-3 D1.2.4.6.10.11 हि; V2 B4 वै; D3 om. (subm.) (for च). —) Ñ1 B3 महोन्दतः; D2 महोत्कर:. — Sn D4.10 om. 5 ° d. — °) Ñ1 D7.9 तु तं; D11 श्रुतं (for स तं). Ñ2 V2 B D2.6 च राशाकारमन: कामम्. — d) Ñ2 V2 B1.2 D2.6 कागतं विनिगृहीतुम्; B3 कागतं विनिगृहीतुम्; B3 कागतं विनिगृहीतुम्; B4 कागतं शिक्त हों. — After 5, Ñ2 V2 B D6 ins.:

462* मैथिली द्रष्टुकामोऽथ निर्नेगाम ततो गृहात्। [B3 वै (for अ).]

6 ") Ñ। सर्वांगाभरणेयुंको; Ñ॰ V॰ B De स(Ñ॰ श्रम) सर्वाभरणोपेतो. — b) Т॰ प्रोतिम् (for श्रियम्). — After च्छियम्, M॰ wrongly reads हैरे: and 8° repeating it in its proper place. — After 6^{ab} , Ś॰ Ñ V॰ B D1-4.6. 10.11 read 9^{cd} . — D1 om. $6^c - 7^b$. — °) Ñ॰ illeg. up to सर्व in d. B॰ पुंनागेर्; B॰ तां मुगेर्. T1.8 M॰ बहुमिर् (for विविधेर्). D॰ 11 युक्तां; D॰ युष्टां (for खुष्टां). — d) V॰ B1.3 D॰ दिव्य-; B॰ नित्य- (for सर्व-). M¹ om. -पुष्प-. B1 -फलोपगां; G1 -फलोर्कै: (for °पगे:).

7 D₁ om. 7^{ab} (cf. v.l. 6). —^a) D₆ om. ₹ (subm.). —After 7^a, Ñ₁ ins.:

463* शोभिवाभिश्च पुष्करैः। सर्वर्त्वाभरगेंश्चेव.

—) Si Ñi Da.4.10,11 विविधे (Dii 'चित्रे)र्बहुसि (Da

तां नगैविविधेर्जुष्टां सर्वपुष्पफलोपगैः ॥ ६ वृतां पुष्करिणीभिश्र नानापुष्पोपशोभिताम् । सदामदेश्र विहगैविविश्वां परमाद्भुताम् ॥ ७ ईहामृगैश्र विविधेर्श्वतां दृष्टिमनोहरैः । वीश्रीः संप्रेक्षमाणश्च मणिकाश्चनतोरणाः ॥ ८

G. 5. 20. 10 B. 5. 13. 8 L. 5. 13. 11

ै । हुँमै:; Ña Va B De चित्रेक्ष बहुमि(Be चिविषे) गूँदै:; De मणिकांचनलाएणां, —After 7^{ab} , Ña Va B (Bi alone repeating L. 2 after 7^{cd}) De ins.; Ŝi Ñi Di-a,ii ins. after 9^{ab} ; and Da,io subst. for $8^o - 9^{ab}$:

464* वृक्षेत्रेनेगसंकाक्षेः सुविभक्तान्तरैः समैः। समभूमिनलां रस्यां दिव्यां चैत्रस्थदमाम्।

[B1 reads l. 1-2 in brackets.—(l. 1) \$1 %1 B3 D1-4.10.11 संव्याझ-; V2 वांचन-; B1.2 विश्रंझ-; B1 पर्यन-(for नेरीग-). \$1 %1 नृविसक्तांवंध:; %2 B1 स्विध्यानांवंध:; B1 स्विध्यानांवंध:; B2 स्विध्यानांवंध:). B3 D2.11 गुनि:.—(l. 2) \$1 % B3 D2.11 न्यतां; B1 (second time) नाली; D1 नाला (for नाली). D1 स्थ्या (for स्था). D2 सम्भूमितलं रस्यं (for the prior half). B1 (first time) om. दिख्यो; D1 दिवि: D2 दिख्ये; D3 दिख्येश्चर् (for दिख्यो). B2.3 दिख्यों रस्यां (by transp.). B2 न्यय- (for न्य-). \$1 D1-[3]पनां(D1 व्या:). D2-4.10.11 चैत्ररथोपमां(D2 व्या:). D3 व्या:).]

—Thereafter Dn cont. 465*. D2 om. 7° - 8. Ñ2 V2 B2-4 De om. 7°d. —°) D7-9 G1 M1 -मत्त्रेब्र (for निवेश्व). D3 विविधेर् (for निवेश्व). —d) S1 D8.11 निविधेर् (Ñ1 B1 D1.8.8.10 निनिव: M1 निविधेर (for निचित्रों). Š1 Ñ1 B1 D1.8.8.10.11 -मशुरस्वरें: (B1 D8.10 °नै:); D8.7-9 परमाद्भेते: (for °नाम्). —After 7, S1 D8.10 ins., while Ñ V2 B D2.8.6 ins. after 10, while D11 cont. after 464*:

465* जगाम मदनोत्मक्तो दशग्रीवो महावल:। ---Thereafter Si Dano read 11⁶⁸.

8 De om. 8 (cf. v.l. 7). Ñe Va B De read 8^{ab} after 9^{ab}.—^a) Ši Da.10 एणी-; Dii महा- (for हेदा-). Ñi repeats स्मेश्न. Ñi om.; Te बिह्में (for विविधेर्).—^b) Ti.3 Ms (before corr. रतां) जुष्टां (for नृतां). Ba Te Gi Mi.2 -मनोरमें:; Ge वृत्तं; Gs रमां (for न्मनोरमें:). Ši Da.10 सक्षोकविनकां वृतां; Ñi सुगै *** मुनै:; Di.3 सूतां पद्मवनस्त्राः; Dii वृतां पद्मवनस्त्राः Dii वृतां पद्मवनस्त्राः —After 8^{ab}, Ñi ins.

466* स * * * पि बहु निर्नृतां पद्मवनैरपि। while Ñ: V: B De ins. after 8**:

467* कीडाम्गेश्च विविधैरावृतां सवेतो दिशम्।

G, 5, 20, 11 B, 5, 18, 9 L, 5, 13, 11 नानामृगगणाकीर्णां फलैः प्रपतितैर्द्यताम् । अकोक्त्यनिकामेव प्राविश्वत्संततहुमाम् ॥ ९ अङ्गनाशतमात्रं तु तं त्रजन्तमनुत्रजत् । महेन्द्रमिव पौलस्त्यं देवगन्धर्वयोपितः ॥ १० दीपिकाः काश्चनीः काश्चिजगृहस्तत्र योपितः । बालव्यजनहस्ताश्च तालवृन्तानि चापराः ॥ ११ काश्चनैरपि मृङ्गारैर्जहुः सलिलमग्रतः ।

[Vs संकीर्णा; B1 संपूर्णा (for विविधेर्). B2.3 दिशः; B4 इ.सं (for दिशस्). V2 B1 विद्याद्य सदामदै: (for the post, half).]

— Ñ2 mostly illeg. for 8°d. M2 wrongly reads 8°d preceded by हतें: after िक्र्यम् in 6°d, repeating it liere. — °) B1.3.4 D5.8.11 G1.3 वीर्थी (for वीथी:). V2 D3.5-9.11 G3 संप्रेस्यमाणश्. S1 सुवार्षी प्रेक्षमाणश्च. — d) S1 V2 B1.3.4 D5.7-9.11 G -तोरणां(D11 °णै:). — For 8°-9°d, D4.10 subst. 464*.

9 For 8° - 9°, D4.10 subst. 464*. — °) B1.2.4 D6 नाणै: कीणाँ (for नाणा°). — °) Ñ1 D1.3 तथा (for वृताम्). Ñ2 V2 B2 विद्दाेश्व सदामदे:; B1 विद्दाेश्व निनादितां; B3 विद्दाेश्व समायृतां; B4 D6 विद्द (D6 °द्दं) गेश्व महामदे: — After 9°, S1 Ñ1 D1-3.11 ins. 464*; while Ñ2 V2 B D6 read 8°, S1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 read 9° after 6°, — °) S1 एवं (for एव). — °) S1 Ñ1 D1-4. 10.11 विवेश (for प्राविशत्). S1 विकचदुमां; Ñ1 D1-3.11 रुचिरदुमां (D1 °मे:); B3 फुछिवदुमां; D4.10 स बहुदुमां; G1 सदिवदुरः; G3 M1.2 स ततदुमां (for संततदुमाम्).

10 Dit transp. 10 and II. —) Si Ñi D2.4.7.10 अंगलाः. D2 -संयुक्तं (for नाशंतु). —) V2 पृष्ठतस्तम् ; D2 वर्जतं च; D3 वर्जतं तं (by transp.) (for तं वजनतम्). Si Ñi D2.4.10 समन्वयु: ; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 उपावजतः ; B3 अगच्छतः ; D1.3.11 समन्व(D1 °िन्व)यातः ; D5.7.9 Cr.k.t अनुवजन् ; Cm.g as in text (for अनुवजन्). — °) Ñ2 V2 B D6 कुवेरम् (for महेन्द्रम्). अ Cr.m: अनुवजन् (Cm °जत्)। अवभाव आप: 1; Cg: अनुवजन् , अन्ववजन् ।; Ct: अञ्चनाः शतमात्रमित्यवधारण इति कतकः। देवादियोपितो महेन्द्रमिव पौछस्त्यं रावणमनुवजन् । अवभाव आप: . % — After 10, Ñ V2 B D2.3.8 ins. 465*.

11 Din transp. 10 and II. Śi Dé.10 read II of (preceded by 465*) after 7. — of) Śi Ñ V2 B D2-é.e.
10.11 कांचनीर्(De of)दीपिकाश्चित्रा; Gi दीपिकां कांचनां काश्चित्र, — of Ñ2 V2 B D2-6 - उपजनमन्यास्तु(B1.2 D2 of प्राप्त) (for - उपजनहस्ताश्च). — fi D10 om. II of - 12°.
— d) Bi (before corr.) स्थाणि (for - यून्तानि).

मण्डलाग्रानसींश्रेत्र गृह्यान्याः पृष्ठतो ययुः ॥ १२ काचिद्रत्तमयीं पात्रीं पूर्णा पानस्य भामिनी । दक्षिणा दक्षिणेनेव तदा जग्राह पाणिना ॥ १३ राजहंसप्रतीकाशं छत्रं पूर्णशिशप्रभम् । सौवर्णदण्डमपरा गृहीत्वा पृष्ठतो ययौ ॥ १४ निद्रामदपरीताक्ष्यो रावणस्योत्तमास्त्रियः । अजुजग्राः पर्ति वीरं घनं विद्युद्धता इव ॥ १५

 $D_{2.5}$ [স]परा. \hat{N}_1 বাজহুবন্ধমাখুবা: . —After 11, \hat{N}_4 D_{1-1} ins., while D_{11} ins. before 11:

46S* अपरा दर्शयन्मागै हस्तमालम्बय दक्षिणम्।

[$D_{1.4}$ अपराधादशंबनमाँग (hypm.) (for the prior half). D_{11} आर्थिग्य (for आलम्ब्य).]

12 र्रा D10 om. 12 किंट (cf. v.l. 11). — ो Ñ1 D1-4 अदु: 1 किंदा अथ; D6.7.9 चैव (for अपि). — ो Ñ1 D1.4 अदु: 1 कि चकु: ; D5 जगृहु: (hypm.); D6 M3 जहु: ; D11 मुद्दुः (for जहु:). V2 जगृहु: सिल्लाप्रतः ; T1.3 G2 जगृहुं जलम्अतः. — ो Ñ1 D3.11 मंडलाप्रासिहस्ताश्च; Ñ2 V2 B D6 असीनन्याश्च (B3 न्याः मु-) निश्चितान् ; D1.4 कुमुमासक्दरताश्च; D2 मंडलाप्रां स्थिता अन्याः (sic); D6.7-9 G1 M3 मंडलाप्रा वृक्षीश्चेद्य; T1.3 G2 मंडलाप्राण्यासि चैव. — ो ठी Ñ1 D1.5.4.10.11 तथा(D11 स्था)न्याः; D2 गृहीस्वा (for गृह्यान्याः). ठी D1.4.10 [S]न्यपुः (for चयुः). Ñ2 V2 B1(m. after corr.).2-4 आदायायांति पृष्ठतः ; B1 प्रगृह्यायांति पृष्ठतः ; D6 आनयंति च पृष्ठतः . अ Cg: वृक्षीमास्तरणम् । गृह्य गृह्योत्वा । ; Ck: मण्डलाप्रा वृक्षीश्चेति पाञ्चः ।; Ct: सृङ्गतेः कल्कशेः। धन्यकुमुमसद्द्यापात्रेनित्यर्थ इति तीर्थः। मण्डलाप्रा वृक्षपर्यन्ताः। वृक्षीरासनविशेषान् .

13 °) V² काश्चिट्. Sì Dì.4.10.11 स्वमसयं; D³ रक्तमयं (for रत्तमयों). Sì Dì.3.4.10.11 पात्रं(Dìì °नं); M³ Cg स्थालों (for पात्रों). Ѳ B De काश्चिद्धत्वमयी: पात्री:; D² मणिरत्नसमायुक्तं. — °) Sì Dì-3.10 पूणें; Ñî D4.11 पूणें-; Ѳ B De पूणी:; Cr.m.g.k.t as in text (for पूणों). Ñì भाविनी; Ѳ V² B D².6 योपितः; D5.11 भाजनं; D7.0 Ct श्चालतीं; D8 M³ भाजनीं (for भामिनी). — °) Ѳ V² B D6 दक्षिणेंहरतेंद्; D² दक्षिणे पाणों; Mì दक्षिणेंनेवं. — °) ѹ D3.11 काचिज्; D1.4 नारी (for तदा). Sì Dìo गृहीरवा पाणिना ययों; Ѳ V² B D6 आदायाजग्मुरंगनाः; D² गृह्यागन्छंस्त-थापराः. — After 13, B² De ins. the line of 22° d.

14 Ñ₂ V₂ B D₆ om. 14-15.—°) D₁₀ सुवर्ण . —^d) S₁ Ñ₁ D_{1-4,10,11} प्रसदा (for पृष्ठतो).

15 Ñ2 V3 B D6 om. 15 (cf. v.l. 14), Ś1 D10 om. 15, Ñ1 D1-4,11 read 15 after 20. —⁸) D1.2,4,8,11

ततः काश्चीनिनादं च न्पुराणां च निःखनम् ।
ग्रुश्राव परमस्त्रीणां स कपिर्नाहतात्मज्ञः ॥ १६
तं चाप्रतिमकर्माणमचिन्त्यवरुपाहपम् ।
द्वारदेशमनुप्राप्तं दद्र्भ हनुमान्कपिः ॥ १७
दीपिकाभिरनेकाभिः समन्ताद्वभासितम् ।
गन्थतेलावसिक्ताभिधियमाणाभिरम्रतः ॥ १८

कामदर्पमदेर्युक्तं जिल्लताम्रायतेश्वणम् ।
समश्चमिव कन्दर्पमपविद्धशरासनम् ॥ १९
मिथतामृतफेनाममरजो वस्त्रमुत्तमम् ।
सलीलमनुकपन्तं विम्रक्तं सक्तमङ्गदे ॥ २०
तं पत्रविटपे लीनः पत्रपुष्पधनावृतः ।
समीपमुषसंकान्तं निष्यानुमुषचकमे ॥ २१

G. 5. 20. 21 B. 5. 18. 25

G1.2 M1.3 [उ]त्तमा: (for [उ]त्तम-). —) Ñ1 D3 मेथे; G3 घना (sic) (for घने). — After 15, D5.7-9 S ins.:

469* व्याविद्धहारकेयूराः समाग्रृदितवर्णकाः।
समागिर्वतकेशान्ताः सस्येदवदनास्त्रया।
धूर्णन्यो मदरोपेण निद्रया च श्रुभाननाः।
स्वेदिष्ठपद्रकुसुमाः समाव्याकुळमूर्यजाः।
प्रयान्तं नैक्तिपतिं नार्यो मदिरळोचनाः। [5]
बहुमानाच कामाच प्रियभार्यास्तमन्वयुः।
स च कामपराधीनः पतिस्तासां महावळः।
सीतासक्तमना मन्द्रो मन्दाखितगतिर्वभौ।

[(1. r) T2 M1 व्याष्ट्रत-. D5 -मृतितविश्वाः.—(1. 2) T2 समाकुलित-. T2 ताः स्वेद- (for सस्वेद-). T2 तदा. D8 -वदनांवृताः (for °नास्तथा).—(1. 4) G1 -छित्रांग-. T G3 M2.3 सुमास्याकुल-.—(1. 5) D5 प्रयात-; G1 प्रयांत्यो (for प्रयानां). G1 मदन-; Ck.t as above (for मिदर-).—(1. 6) M प्रिया भार्यास्.—D8 reads 1. 8 (except सीता) in marg.—(1. 8) D5 T2 G M1.2 मंदं (for मन्दो). M Cr.g मदांचित-. D8-मितर् (for नगित्र). D8 M1 यथी (for बभी).]

 6) \tilde{N}_{1} ।श्लेंजितं; $D_{1.4.10.21}$ S निस्तनं . — c) T_{2} परमं . D_{3} जीणां शुश्रात परमं . — d) \tilde{N}_{2} V_{2} $B_{1.2.4}$ D_{6} तदा; B_{3} तासां (for किंपू) . $D_{7.9}$ किंपमां हतनंदन : .

17 D9 om. 17.—") \hat{S}_1 \tilde{N} V_2 B D2.3.6.10.11 तमप्रतिम-, B(ed.) -कुर्वाणम् (for -कमां°).— D_4 om. (hapl.) from प्राप्तं in "up to ह्यु in ".—") \tilde{N}_1 ह्युमान्हार्रः; \tilde{N}_2 V_2 B D_6 प्यनारमजः; G_2 स महाकारिः.

18 ^b) \$1 \$\tilde{N}_1\$ D1.3.4.10 ज्ञीभिश्च समलंकृतं; D11 ज्ञीभिश्च परिवारितं. —°) B2-4 D2.3 T2 -[अ]भिसि(B2-4 °िष)-काभिर्; D1.4 -[अ]वस° (for -[अ]वसिकाभिर्). — ^d) \$1 D3.10.11 प्रीयमाणाभिर्; D3 T2.3 हियमाणाभिर्.

19 °) Вз काल- (for काम-). Ś1-मयेर्; D1.3.4 -बलेर् (for -मरेर्). V3 मत्तं (for युक्तं). D2 कामर्पंवलोन्मत्तो (sic); D8 कंद्रपंवशमापश्चं; T2 कंद्रपंद्रपंसंयुक्तं. —) V3 D1 जिक्कां. Ś1 D10 ज्ञंभंतं व्याकुलेक्षणं; Ñ1 D1-4.11 जिक्कातालुलेल्क्षणं (D2 °ण: [sic]); T2 पद्मपत्रायतेक्षणं. — B3 repeats 19° after 21° .—) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 समग्रम्; Ñ2 V2 B1-3(both times) D6 सामर्थम् (B2 also मुहुत्यम्); B4 गच्छंतम् (for समक्षम्).

20 ") Da -फेनाभ-; Da -फेनाभ्रम . -) Śi Ba Dio

Ta द्धानं: Da विराजो (for अरजो). Da द्वियम् (for वस्त्रम्). Ba Da अरजींवरम् . Sa सञ्जतं; Ba आयतं (for उत्तमम्). Di.s.i पल्लसंबृतं, Ñi अर्जीवरसंबृतं; Di न्जो दिख्यमञ्जनं. - 51 D10 cm. 20"-22. - ") N B Di-3,6-8,11 Ma Ck.t समुख्यम् ; Va Di,a Ta Gi Mi स-पुत्पम्; Cr.m.g as in text (for सलीलम्). No Bi-s Ck.t अवकपेते; Cr.m.g as in text (for अनुक). — d) Ni B: Di.a.s विश्रस्तं; No V: Ba.s De.ii विश्व(V: Bas Du 'श्र)हथं(Du 'ब्य-); Bu विमुद्धं (for विमुक्तं). Ni Va Ba.s Das.s.ii सम्बद्ध ; Na स्रष्टम् ; Bi.a अस्तम् ; G: सिक्स् (for सक्तम्). Ñ: Di.s.u अंज्ञकं; Ñ: B: अंसत:; Va B1.2.4 अंगत:; D2 उत्तमं; De अंतत: (for अङ्गद्). Ds विसस्तध्वस्तमंशुकं.—After 20, Ñi Di-4.11 read 15. 🛞 Cr: सलीलमुक्क(°मनुक)पेन्तमिति पाठः।; Ck: सपुष्पमवकर्पन्तं विमुक्तःमित्येव सर्वतः पाङ्कः । एवमादौ योजनाशक्त्या यथेष्टं पठति परः।। Ct: सपुष्यमवकपन्वामित्येव पाठः। तीर्थस्त एतद्योजनाशक्त्या 'सठीलमवक्षंन्तम् ' इति पाउं कल्पयति. %

21 St Die om. 21 (cf. v.l. 20). Di.4 om. 21-22. _ ") No Vo B De स; Tile तत् (for तं). N Vo B Da.s.c.11 वृक्ष- (for पत्र-). Ñi Da.s.11 -विद्यार्लान: . - 8) Ba - छतावृते; Dr.s - घनावृते; Ds -समावृतः; Ts -फलावतः (for -घनावृतः). Ñ1 पुष्पवर्णयनावृतः; Ñ2 V1 B: D: पुरुषपञ्चफलावृत:; B1.3 पुरुषपञ्चलतावृत:; D: प्रेक्ष्य पर्णलतावृत: ; Du पुष्पवर्णशितावृत: (sic). -- After 21 06, Ni ins. a line which is mostly illeg., whereas Br repeats 19°d after 21as. - Ñi Dii transp. 21°d and 22. D2 reads 21°d after 25.- G1 Ms इस (for उप-). Ñi Ds Gs -सपैसं; Ds -ग्रन्छेतं; D11 T2 -संप्राप्तं (for -संकान्तं).- ") 🕅 संध्यानम् ; Da.7.9 Ct विज्ञातुम् ; Dir वधातुम् (sic) ; Ti.a प्रध्यानम् ; Cr.m.g.tp as in text (for निच्यातुम्). -- For 21 " , No Va B De subst., while Du ins. after 2145 and Ds after 21:

470* हन्मानभिगच्छन्तं तमवैक्षत वानरः।

[Ñ2 V2 B2.6 -जनेय (B2 ° ने च; B6 ° ने यत्); D11 -यनेनम् (sic) (for -गच्छन्तं). B2.3 D2.6.11 अनेक्षत च (for तमनेक्षत).]

G, 5, 20, 22 B, 5, 18, 26 L, 5, 13, 0

अवेक्षमाणश्च ततो ददर्श किपकुद्धरः ।

रूपयोवनसम्पन्ना रावणस्य वरिद्धयः ॥ २२
ताभिः परिवृतो राजा सुरूपिभिमहायशाः ।
तन्मगद्विजसंघुष्टं प्रविष्टः प्रमदावनम् ॥ २३
श्रीवो विचित्राभरणः शृङ्ककर्णो महावलः ।
तेन विश्रवसः पुत्रः स दृष्टो राक्षसाधिपः ॥ २४
वृतः परमनारीभिस्ताराभिरिव चन्द्रमाः ।

तं ददर्श महातेजास्तेजोवन्तं महाकपिः ॥ २५ रावणोऽयं महावाहुरिति संचिन्त्य वानरः । अवष्ठुतो महातेजा हन्मानमारुतात्मजः ॥ २६ स तथाप्युग्रतेजाः सिन्ध्र्यंतस्तस्य तेजसा । पत्रगुद्धान्तरे सक्तो हन्मान्संवृतोऽभवत् ॥ २७ स तामसितकेशान्तां सुश्रोणीं संहतस्तनीम् । दिदक्षुरसितापाङ्गीसुपावर्तत रावणः ॥ २८

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पोडशः सर्गः ॥ १६ ॥

-After 21^{cd} (transp.), Ñ1 ins., while B1 ins. after 26^{cb}:

471* किमिदं कारणं कोऽयं निश्चि सीतामुपस्थितः। [B1 योवं (for कोऽवं).]

22 Si Di.4.10 om. 22 (cf. v.l. 20 and 21). Da om. 22-24. Ñi Dii transp. 21°d and 22.
— b) Da.6-9 अवेक्यमाणज्ञ; Gi अन्वेक्षमाणः Ñi Gi स; Dr-9 Ti.3 Ms तु (for च). [Dr-9 तदा (.for ततो).
— b) Ñi Ba (m. also) Ds हरिपुंगवः; Ña Va B De हरि (Bi किप)रंगवाः — Ti Gi.8 Mi वरा (for वर-). Ñi Va B Da.6.11 भूषणोत्तमभूरिताः.

23 D2 om. 23 (cf. v.l. 22). Ñ1 om. 23-24.
—") G1 क्लीभि: (for ताभि:). — ") Ñ2 V2 B1.3.4 D6
युवतीभिर; B2 पुरमीभिर; D6 स्वरूपाभिर् (for सुरूपाभिर्).
D11 सहस्रशा:. — S1 D10 om. 23°d. — ") D1.4 प्रविचेश
सहावनं; T2 प्रहृष्ट: प्रमदावनं. % Cr: प्रविष्ट: प्रमदावनामिति
पाठ:. %

24 \tilde{N}_1 om. 24 and Ds om. 24 ab (cf. v.l. 23 and 22 respy.). — a) B1(before corr.).s चीरो; M1 क्रीयो (for क्षीयो). — b) D1.4 महासुज:. — After 24 ab , \tilde{N}_2 V2 B De ins.:

472* इमशान चेत्यद्रुगवद्भृषितोऽपि अयंकरः।

— c) Si Dio स हि (for तेन). — d) Si Dio प्राविशाद; Ba सुदृष्टो; Ga संदृष्टो (for स दृष्टो). Ña Va B De राक्षसेश्वर:.

25 °) Ñ1 जात: (for बृत:).—Ñ1 illeg. for ै.
—°) Ŝ1 D10 दिरक्षुर्; Ñ1 D1-4.11 निरीद्य (for द्दर्श).
D2 महाकार्य. — °) Ŝ1 Ñ1 D1-8.4.10.11 तेजोयुक्तं. D11 महासति:. Ñ3 B2.3 तेजोनंतक(Ñ3 °च)रं(B3 °र:) कपि:; Va

D2 तेजोद्यतिक (D2 ° ह) रं कपि: ; B1.4 नक्तं नक्तंचरं कपि: .

—After 25, D2 reads 21° d.

26 °) Ñ2 V2 B D6 राजायं स (for रावणोऽयं).

— °) G1 संतक्ये. Ñ2 V2 B1.2.4 D6 वीर्यवान् ; M1 मारुति:;

M2 वामन: (for वानर:). — After 26°°, B1 ins. 471*.

— After 26°°, D7-9 M1 ins.:

473* सोऽयमेव पुरा शेते पुरमध्ये गृहोत्तमे।

—D1.4 om. 26°d. —°) Ñ2 De अपसृत्य; V2 B अवपुत्य; D2 माप्तृत्य स. Ś1 D10 -यूक्षं; Ñ2 V2 B1.2.4 De -बुिद्द्रः B2 -बाहुर; D2 -बीर्यः (for -तेजा). —d) Ñ2 V2 B D0 दिदक्षस्तत्य चेष्टितं; D2 तसात्स्थानान्महाकपिः.

27 Ñ3 V2 B D6 om. 27⁶.—) T3 तदा. D3.5.10
T1.3 [अ] खुप्र-; D11 [अ] चुप्र- (for [अ] खुप्र-). \$1
D1-5.7-10 T1 M2 स; Ñ1 G3 (m. also सन्) च (for सन्).
— od) D1.7.9 पत्रे (for पत्र-). \$1 D10 -गेहांतरे; D1.6
-गुद्धांतर-; G2 -गुरुमांतरे (for -गुद्धान्तरे). D1.6 -[आ]सकी;
D3 युक्तो. D7-8 मतिमान् (for हनूमान्). Ñ1 वज्रश्कांतरसीता
हनुमानतकतदा.— For 27°d, Ñ2 V2 B D6 subst.:

474* पर्णपुष्पवृतामन्यां शालां गत्वा स्थितोऽभवत्।

[B1.2 -गुल्म(B2 °ल्मा)वृताम् ; B3 -गुच्छावृताम् ; B4 -पुष्प- वतीम् (for -पुष्पवृताम्).]

28 Ñ2 V2 B D6 om. 28. D2 reads 28 after colophon. — a) D5.8 T2 G3 M2.3 सीतास्; D11 अधी (with hiatus) (for स तास्). — c) D2.5 दिहसुस्. T1.8 G M3-[अ]पांगास्. — a) S1 अपावतंत; T2 उपासपंत. D11 वानर: (sic) (for रावण:). — After 28, Ñ1 D1-4.11 ins.:

475* दिन्यामिरावृतः स्त्रीमिर्विगुद्धिरिव तोयदः।

तिस्मिनेव ततः काले राजपुत्री त्यनिन्दिता । रूपयोवनसम्पनं भूपणोत्तमभूपितम् ॥ १ ततो दृष्ट्रैव वैदेही रावणं राक्षसाधिपम् । प्रावेपत वरारोहा प्रवाते कदली यथा ॥ २ ऊरुभ्यामुदरं छाद्य बाहुभ्यां च पवोधरौ । उपविद्या विकालाक्षी रुदन्ती वरवर्णिनी ॥ ३

Colophon. D11 om. — Sarga name: \$1 Ñ B3 D1.3.4.0.10 रावणदर्शनं (Ñ1 D1.3.4 °नो); V2 B1.4 अशोक-विनकाप्रवेशे रावणदर्शनं; B2 अशोकांते अशोकविनकाप्रवेशे रावणदर्शनं; B2 प्रशासनं — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4.10 om.; Ñ2 B1.2.4 D3.6 20; V2 II; B3 D5.7-9 \$ 18. — After colophon, D2 reads 28 and concludes with राम; G1 with श्रीरामाय नम:

17

Dir cont. the previous Sarga. Vi illeg. for Sarga 17 (cf. v.l. 5.11.29).

- 2 ") \$1 D10 तत्र (for ततो). D1.4 रद्देव सहसायांतं D2 सा तं रघ्दा च वेदेही. ") D4 om. रावणं. \$1 Ñ2 D1-4.6.10 राक्षसंध्यः; T2 दुष्टचारिणं (for राक्षसाधिपम्). \$1 D10 om. 2° 3°. "") Ñ1 प्राकंपत. № B1.2 D6 महाभागा; B2 महाभीता (for वरासेहा). Ñ B2.3 D2.3.6.11 कर्लीवानिलाहता (for "). V2 B4 वेपमाना महाभागा कर्लीवानिलाहता.
- 3 \$1 D10 om. 3^{ab} (cf. v.l. 2). a) Ñ V2 B D1-4.6.11 T M3 प्र(D3 T M3 का) च्छाचोदरमूरूम्यां. } T2 कराम्यां (for बाहुम्यां). all N V2 B D6 वरारोहा (for विशासकारी). \$1 Ñ V2 B D1-4.6.7.9-11 T3 Ck.t स्त्ती; Cm as in text (for क्दन्ती). D5.8 T2 G M1 उपविद्यां विशासकारीं स्देशीं वरवर्णिनीं.
- 4 °) \$1 Ñ1 D2,10.11 T2.3 G1 M2 सीवां; D2 हीनां.
 D4 दु:खातों (for दु:खावां).—4) \$1 D2,10.11 नावं म(D3 भ) प्राम्; Ñ V2 B1.2.4 D2.6 मझां नावम्; B3 सक्तां नावम्;
 D5 M2 नावं सिद्धाम्; Cm.t as in text.
 - 5 ⁴⁵) Ñı असंस्कृतायाम् ; Va Da सुसंवृतायाम् ;

दश्यीवस्तु वेदेहीं रक्षितां राक्षसीमणैः । दद्शे दीनां दुःखाताँ नावं सन्नामिवाणिवे ॥ ४ असंवृतायामासीनां धरण्यां संशितत्रताम् । छित्रां प्रपतितां भूमौ शाखामिव वनस्पतेः । मलमण्डनदिण्याङ्गीं मण्डनाद्दीममण्डिताम् ॥ ५ समीपं राजसिंहस्य रामस्य विदितात्मनः । संकल्पह्यसंयुक्तियीन्तीमिव मनोर्थः ॥ ६

G. 5. 21. 6 B. 5. 19. 7 L. 5. 14. 7

D: स्यंत्रितांगीम्; De असद्यतायाम् (for असंवृतायाम्). Du भासंस्कृतां वानायीनां (sic) (for "). St Ds,10 संश्रित-; No Vo Bas De सु(De च) एत- ; Br सुरद-; Dr. । शंसित- ; Cr.m.t as in text (for संशित-). B. असंवृतसमासीनां विष्टरेषु कृशवतां. —°) B₄ मलिनां (for छिन्नां प्र-). Ña Va B1-3 D1-4.6 निपतिता; T2 °ततीं (for प्रपतितां). - d) S1 Ñ V2 B1-3 D1.3.4.6.10.11 छताम् (for शाखाम्). B¢ सतर्पा जातवेपशुं (sic). % Cr: शाखामिव वनस्पतेरित्यनन्तरं वृत्त-र्शाङ्कुलेखयं स्रोकः केषु कोरोषु प्रमादाञ्जिलितः। अस्यानुस्या (°ष्टा)नं रोहिणीं धूमकेतुनेत्यतः परम्. 🏖 — ") T Mı -मंडल-(for -मण्डन-). Ds.s Ts G: M1.s Cm.g -चित्रांनीं(M1 °गी); Ck.t as in text (for -दिग्धार्क्ष). Si Ni Di-4.10.11 मलसंदिग्धसवाँगीं; Ñs Vs B De मृजाविद्दीनां दीप्तांगीं(Bs दीक्षांगां; De दिन्धांगीं). —') Be अनिदितां; Dr.9 T अमंडनां; D10 समंहितां (for अमण्डितास्). M1 मंडनाहाप्यमंडना. % Ck : मलेन मण्डनस्थानेषु दिग्धार्टी रूपिताङ्गीम् । एवं पाद्य: । मलमण्डनचित्राङ्गीमिति पठित परः। मलमेव मण्डनै तेन चित्रा-ङ्गीमिति । कर्तुरवर्णेत्यर्थः । वर्णयतस्तस्य मरुमपि मण्डनं गृह्णानु च।: Ct: 'चित्राङ्गीम्' इति पछिता मलरूपेण मण्डनेन चित्रार्की कर्त्वरामित्यर्थं तीर्थं बाह् । संन्यासिरवादुचितेव तस्य मलेटापि मण्डनत्वबुद्धिः . 😤 —After 5, Si 🕅 Di-4.10.11 ins .: No Va B De ins. l. 1 after 5 and l. 2 after 7:

476* अविशुद्धरजोध्वसां काञ्चनीं प्रतिमामिव । दिव्येनैवाङ्गरागेण योतमानामनिन्दिताम्।

[(l. r) Ñ2 V2 B2-4 D1.3 मुनिशुद्धां; B1 D2 अविशुद्धां, D4.6 मुनि°; D11 अति° (for अविशुद्ध-). Ñ1 -रमोरझां (for -रजोध्वरतां). —(l. 2) B4 [आ]रमाल- (for [प]वाइ-). B2 थोतयंतीन् (for °मानान्).];

while D7-0 T G M1.3 ins. after 5:

477* सृणाली पङ्कदिग्धेव विभाति न विभाति च।

[Cf. 5.15.25°d. G M1 Cv च न माति; Cr.t as above (for न विभाति). ﷺ Cg: मृगाली पद्गिरियेवेत्सन येतस्याहार्यन्, ﷺ]

6 ") M2 संदीसां (for समीपं).—") V2 संक्षेट्र (sic) (for संक्ल्प-). \$1 -फड़-; B1 D2 -हपं- (for -ह्व-).—") \$1 D10 यानेंट् (for यान्तीस्). D11 मनोहरे: (for देशे:). G. 5. 21. 7 B. 5. 19. 8 L. 5. 14. 8 शुष्यन्तीं स्दतीमेकां ध्यानशोकपरायणाम् । दुःखस्यान्तमपश्यन्तीं रामां राममनुत्रताम् ॥ ७ वेष्टमानामथाविष्टां पन्नगेन्द्रवधूमिव । धूप्यमानां प्रहेणेव रोहिणीं धूमकेतुना ॥ ८ वृत्तशीले कुले जातामाचारवति धार्मिके । पुनः संस्कारमापन्नां जातामिव च दुष्कुले ॥ ९ सन्नामिव महाकीर्ति श्रद्धामिव विमानिताम् । प्रज्ञामिव परिक्षीणामाशां प्रतिहतामिव ॥ १०

7 ") \hat{S}_1 \hat{D}_{10} गच्छंतीं; \hat{N}_1 $\hat{D}_{2,3,11}$ स्फुरंतीं; $\hat{D}_{1,4}$ स्मरंतीं (for ज़ुल्यन्तीं). \hat{G}_1 रुदितास् (for ज़्दतीस्). - \hat{S}_1 \hat{N}_1 $\hat{N}_{1-4,10,11}$ ध्यानेनोपहतां स्ट्रगं. -For γ^{ab} , \hat{N}_3 \hat{V}_2 \hat{B} \hat{D}_6 subst. :

478* सारन्तीं द्यितं चैकं शोकेनोपहतां भृशम्।

[Bs विदेतामेकां (sic); Bs हिंदतां भीतां; Bs रामचरणं (for दियतं चेकं). Ñs Ds महता मुशं; Bs [अ]पहतां मुशं; Bs [उ]पहतां मुशं;

- —°) र्रा Ñi Di.3.4.10.11 दु:खेनानुगतां तत्र (Di.4 रामां); Bs दु:खितां तां तु पश्यंतीं; De प्रियं जनमपश्यंतीं. d) B4 सतीं रामम्; Di.4 रामं कामम् (for रामां रामम्). After 7, Ñi Vi B De ins. I. 2 of 476*.
- 8 °) D7.3 चेप्टमानास्. G3 M1.2 भयाविष्टां; M3 तथा° (for अथा°). Ś1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 विचेप्टमानामाविष्टां (D2 °म्नां). —B4 om. 8°d. —°) B1(sup. lin. also as in text).2.3 धूम्यमानां; D3.10.11 धूयमानां; T2 दूर्यमाणां (for धूप्यमानां). D3.5.6.11 M1 [ए]व (for [इ]व). D1.6 धूप्यमानामिवोग्रेण; D2 कृष्यमाणामिवोग्रेण.
- 9 °) Si Ñ Vs Bi(sup. lin. also).2-6 Ds.6.10.11 मृतामित्र; Bi अभदीलि; Di.2.6 सतामपि(D2 °मित्र); Di.8 Tz.3 M Cr.m.g वृत्तदीलि- (for वृत्तदीलि).—) Si Dio सुजातामित्रधार्मिकां(Dio °के); Bs सदैव भतिधार्मिके (with hiatus); B4 आचारमभिधार्मिके (sic).—) Si Ñi Di-6.10.11 सु-; B3 om. (for च). Ñ2 B1.6 D6 अ(D6 अ)आतामित्र; B2 आयातामित्र (for जातामित्र च).—After 9, Ti.3 M3 ins.; while D8 ins. after 14:

479* अभूतेनापवादेन कीर्ति निपतितामिव। आस्त्रायानामयोगेन विद्यां प्रशिथिलामिव।

[Cf. 5.13.33° and 36°d.]

- 10^{-6}) $D_{1.6,11}$ ਲਗਾਜ਼ (for π°). Ñ2 V2 B D6 ਸ਼ਗਾ-($D6^{\circ}$ ਸੀ) दिवां कीर्विमित. —After 10^{ab} , Š1 Ñ1 D_{1-6} . 16.11 ins.; while Ba ins. after 10; Ñ2 V2 $B_{1.2,6}$ D6 ins. after 13^{ab} :
 - 480* निष्यभां पतितां भूमों चन्द्रलेखामिवाम्बरात्।

आयतीमिव विध्वस्तामाज्ञां प्रतिहतामिव। दीप्तामिव दिशं काले पूजामपहतामिव॥ ११ पश्चिमीमिव विध्वस्तां हतश्र्गं चम्मिव। प्रभामिव तपोध्वस्तामुपक्षीणामिवापगाम्॥ १२ वेदीमिव परामृष्टां शान्तामिशिश्चामिव। पौर्णमासीमिव निशां राहुग्रस्तेन्दुमण्डलाम्॥ १३ उत्कृष्टपर्णकमलां वित्रासितविहंगमाम्। हस्तिहस्तपरामृष्टामाञ्चलां पश्चिमीमिव॥ १४

[Bs De -रेखाम् (for -डेखान्). Bs शुक्तस्रोतां नदीमिव (for the post. half).]

- $-^{\sigma}$) B_{1-3} $D_{2.6,10,11}$ प्रजास ; D_{8} M C_{g} पूजास ; C_{v} as in text (for प्रज्ञास). $-^{d}$) \tilde{N}_{1} $D_{1.3,4,11}$ विनिहतास (for प्रति $^{\sigma}$). D_{2} आज्ञामिय विपद्धतां. \mathcal{L}_{v} C_{v} : प्रज्ञामिय परिक्षीणानित सम्बन्द . \mathcal{L}_{v} —After 10, D_{3} reads 15 $^{\sigma d}$.
- 11 Ba om. (hapl.) 11-15⁸; D1.4 om. 11-13; Ña De om. (hapl.) 11; Ŝi D10 om. (hapl.) 11⁸. Ñi reads 11⁸ and 15⁸ after 12⁸.) Bi(before corr. as in text).2(marg. also) देवताम्; B4 D2.11 M2 आयांतीम् (for आय°). B2 (m. also) विश्रस्ताम्; B4 विश्वस्ताम् (for विश्व°). G1 om. (hapl.) 11⁸-12°; D3 om. (hapl.) 11°-12°; D3 om. (hapl.) 11°-12°; D5 om. (hapl.) 11°-12°; O5 om. (hapl.) 11°-12°; D5 om. (hapl.) 11°-12°.) D2 दिशां (for दिशं).) V2 D5.7-9 अ(D5 उ)पहताम् (for दिलाम्). Ši Ñi D2.10.11 प्रामिव विनाहितां; B2 प्रजास्पताम्व. After 11, D7-9 read 13°4.
- 12 Bs D1.4 om. 12; G1 om. 12^{abc}; D3 om. 12^{ab} (for all, cf. v.l. 11). V2 transp. 12^{ab} and 12^{ac}. B4 transp. 12^a and 12^{ac}. —^b) D3 erroneously repeats 11^b in place of 12^b. S1 D10 सस्तश्र्म; T3 हतन्त्रायां (for हत्रश्र्मं). —After 12^{ab}, Ñ1 reads 11^{ab} and 15^{ac}; while D2 reads 15^{ac}. —S1 om. (hapl.) 12^{ac} 15^b. D10 om. (hapl.) 12^{ac} 15^b. D10 om. (hapl.) 12^{ac} 14. —^{ac}) D11 प्रज्ञाम् (for प्रभाम्). —^{ac}) Ñ3 V2 B1.2.4 D6 परिक्षीणाम्; T1.3 उप-(T3 अत्र)ध्वस्ताम् (for उपक्षीणाम्). Ñ1 D2.3.11 उपक्षीण-(D2.3 ani)निशामित्र.
- 13 \$1 Bs D1.4.10 om. 13 (cf. v.l. 11 and 12). Ds om. 13-14.5 Ts om. (hapl.) 13.6 14.6 .—After 13.6, Ñs Vs B1.2.4 De ins. 480*. —Ñ1 Ds.11 om. 13.6, D7-9 read 13.6 after 11. —c) Ts पोर्णमास्थाम् . Ms सीवर्णमासीमिव निशां (hypm.). —d) D7.9 Ct तमोग्रस्त (for राहु°). Ñs Vs B1.2.4 De -निशाकरां (for [इ]न्ड्र मण्डलाम्).
- 14 Si Bs Dio om. 14 (cf. v.l. 11 and 12).
 Ts om. 14^{abc}; Ds om. 14^{ab} (for both, cf. v.l. 13).

पितशोकातुरां शुष्कां नदीं विसावितामित । परया मृजया हीनां ऋष्णपक्षे निशामित ॥ १५ सुकुमारीं सुजाताङ्गीं रत्नगर्भगृहोचिताम् । तप्यमानामिबोष्णेन मृणासीमचिरोद्धताम् ॥ १६

—") Ѻ Vº B1.2.4 D1.4.6 Tº विश्वस्तपर्ण-(B1.4 D1.6 क्र.); Ds उत्कृष्टपूर्ण-; Ds उत्कृष्टपूर्ण-; G1 M1 वर्ण-; Cv.m.g.k.t as in text (for उत्कृष्टपूर्ण-). & Cr: उत्कृतपर्णक्रमलामित पाट: & —") Dº -य्थ- (for -दस्त-). Ñ॰ Vº B1.2.4 Do -परिक्षि(Bº क्ष.) ष्टाम्; D11 -पमाविष्टाम् (for -पराग्रप्टान्). — ") Dɔ व्याङ्काम् (for जाङ्कां). Dɔ.5.7-9 G M1 transp. पश्चिनीम् and इव. —After 14, Dø ins. 479*; while D11 ins. 1. 2 of 483*.

15 Ši Bs om. 15^{ab} (cf. v.l. 11 and 12). Dio transp. 15^{ab} and 15^{cd}.—^a) Gs अति- (for पति-). Ñi Di.2.4.10.11 - शोका दुलां; V2 - शोकपरां (for - शोका तुरां). Ñ V2 Bi.2.4 Di-4.6.10.11 दीनां; Ct as in text (for युक्तं).—^b) Di.4 मृगीं (sic) (for नदीं). D2 Gi Mi निस्नाविताम्; D2 नि:शोपि°; M2 विश्रामि°; Cr.m.g.k.t as in text (for विस्नावि°). Ñ2 De शुक्कतोयां नदीमिन; V2 Bi.2.4 शुक्कसोतो (V2 °शांतां) नदीमिन.—After 15^{ab}, Ñi Di-4.10.11 ins.:

481* रामलक्ष्मणहीनां तामुक्कण्टाविभिरावृताम्।
[D10 सुकंठों; D11 मुक्तान्यां (for उक्कण्ठा-).]
—Then D2.3 cont.:

482* ध्यानदुःखपरीताङ्गीं कृशामनशनेन तु। [D2 च (for तु).]

—D1.4.11 G2 (haplo.) om. 15°d. Ñ1 reads 15°d after 11°d, D2 reads after 12°d, while D3 reads after 10.
—°) Ś1 D2.10 सुश्चिया; Ñ2 B2 D6 प्रभया; B3 प्°; M2 रू°; Cv.r.m.g.t as in text (for मृजया). Ñ1 श्चिया परमया हीनां.—d) V2 B1.3 D2.3.5 T1.3 G1.3 M3 -पक्ष- (for पहें).

16 Śı om. (hapl.) 16-17.—) D2.4 सुकुमारीं; D10 om. (for सुकुमारीं). B2 D3 सुजातांगां(D3 ° वां व). V2 सुकुमारीं सुवावंगीं.—) D11 om. नामै. Ñ1 D3 न्यूतिपितां.— Ñ1 D10 om. (hapl?) 16° d.—) D1-4 ताप्यमानाम्.—) D1.3.4.11 पश्चिनीम् (for मृणालीम्). Ñ2 D6 अनिलोद्धतां; V2 B3.4 इव चोढ्वां B2 D1-4.11 अचिरोहिय (B2 ° द्वा)तां.— After 16, Ñ1 (atter 16 d5 owing to om.) D2.3 ins.; while D11 ins. L2 only after 14:

483* विद्यासिव विनश्यन्तीं हतकान्तां वध्मिव। नावं यथा विषद्यन्तीं दिशं चौपहतामिव।

17 Šı om. 17 (cf. v.l. 16).—") Bs Da डाडितां; Dz.o Ck.t डाडितां; Ta आयस-; Gı योजितां; गृहीतामालितां स्तम्भे यृथपेन विनाकृताम्। निःश्वसन्तीं सुदुःखार्तां गजराजवशृमिव ॥ १७ एकया दीर्घया वेण्या शोभमानामयत्नतः। नीलया नीरदापाये वनराज्या महीमिव ॥ १८

G. 5. 21. 0 B. 5. 19. 19 L. 5. 14. 23

Cv.r.m.g as in text (for जालितां). Ds स्कंघे (for स्तम्भे). Ñ1 B1.6 D1.6.6.11 गृहीत्वा लालितां स्तमें(D11 भिंद्र); Ñ2 B2 Ds गृहीत्वा रिशे (B2 वंदि; D3 किलि)तां स्तमें (D10 वज्रा गृहीतां स्तमें च.—) B2 गृथपानां (for पेन). B1 D3.11 निराहृतां; B3 नियारितां (for निनाहृताम्).
अ Ck: लाडितां लडनसुपसेवायाम्। उपपूर्व प्व लडितपलालाग्थेः। लाडितां लडनसुपसेवायाम्। उपपूर्व प्व लडितपलालाग्थेः। लाडितांमिति पाद्रः। परस्तु आलितामिति पटित्वा, आलितिका(वा) मिन्द्यं इत्याह् ।; Ct: कश्चितु 'गृहीतामालिताम्' इति पटित्वा आलानितामित्यथमाह.
—) Ñ1 D1-4.11 स(Ñ1 सु)नि:धासां (for नि:धसन्तीं). D10 सुनि:धासं सुदु:खांतं (sic). — After 17, Ñ1 D1-4.10.11 ins.; Ñ2 V2 B D8 ins. 1, 1-2 after 17 and 1, 3-6 after 18:

484* वित्रस्तां छारयन्तीं च गात्रैगात्राणि सर्वशः।
च्याधेनाभिसमायुक्तां च्यायमानां मृगीमित ।
नामिमण्डलगामिन्या प्रसद्धायतनीलया ।
मृपयन्तीं स्वको पीनौ रोमराज्या पयोघरौ ।
संज्ञातौ च सुजातौ च स्तनौ स्तवकसंनिमौ। [5]
प्रच्छारयन्तीं सवीडां पीतस्यान्तेन वाससः।

[(l. I) Du तां छादयंतीं (for छादयन्ती च) and मुबंत: (for 'श:). - (I. 2) V2 व्याधेनाति-: Ds व्याधेनाधि- (for °नि-). Bs.4 -परा(Bs -समा) सक्तां (for -समायुक्तां). Ñ1 D2 वने व्यावसमापत्रां; B: व्यापेन विधया शाक्तां (sic); D1.4 व्यावस्य वश्नापन्ना; Da.10.11 व्याप्रेग हि समापन्नां (for the prior half). Be De व्यव्यमानां; Bs वृथपानां (for व्यथमानां). -(1. 3) De -मालिन्या (for -गामिन्या). Ba प्रसन्नाय च (sic) (for "बत-). D1-3 -लील्या (for -नील्या). D11 प्रसन्नांबनलील्या (for the post, half). —(1. 4) Ñi Di-4.10.11 मुलिनी संह (Di.3.4.11 सिंह)ती पीनी रोमराज्या समध्यया. — Ns om. 1. 5. — (1. 5) Ni संप्रमची; Ba संनती च; Di.a.e.18.11 संहती रूच (for संजाती च). Ds संहिती बतुंदी पीनी (for the prior half). De कनक- (for स्तवक-). Dio -होसिती. -(1.6) Dio छादपॅती च (for प्रच्छादयन्ती). रि:Ba मुझीडां; De सत्रीडं. Da छादयंती सुसंब्रीडा (for the prior half). D: प्रीतस्य (for पीतस्य). De वाससा. V2 D10 पीतेनाघर(D10 °न निज)वाससा (for the post. half).]

18 °) Ñ। नीलया (for दीवेया). D।। एकया दीवे-प्राचीन्या. — °) S। D।०.11 शो नमाना समंत्रतः; D: शोभमाना प्रयक्षतः. — °) B: मैचराज्याः B। वर ° (for वनराज्या). S। D10 मही यथा. — After 18, Ñ2 V2 B2De ins. I. 3—6 of 484*. ६. ५. २१. २४ उपवासेन शोकेन ध्यानेन च भयेन च । ६. ५. १९. २० परिश्लीणां कृशां दीनामल्पाहारां तपोधनाम् ॥ १९ आयाचमानां दुःखार्तां प्राञ्जिलि देवतामिय । भावेन रघुमुख्यस्य दशग्रीवपराभवम् ॥ २०

समिक्षमाणां रुदतीमनिन्दितां सुपक्ष्मताख्रायतशुक्कलोचनाम् । अनुव्रतां राममतीव मैथिलीं प्रलोभयामास वधाय रावणः॥ २१

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे सप्तद्याः सर्गः ॥ १७॥

19 Š1 om. 19.—) Ds वियोगजेन; D10 तपस्तप्तां च (for उपवासेन).—) Ñ1 चिंतया; M2 ध्यायेन (sic) (for ध्यानेन). D11 om. first च. D3 [अ]नशनेन (for च भयेन).—) V2 B1.3.4 त्यक्ताहारां; B3 (m. also) निरानंदां (for अल्पाहारां). G1 तपस्विनीं (for तपोधनाम्). Ñ2 B2 D6 त्यक्ताहारां तपोर(D6 ध)तां; D10 गजराजवधूमिव (=17); D11 अनाहारतपोजनां.

20 °) Ba (before corr. as in text) D1-6.11 Ta Gs अयाच(Da °च्य)मानां; G1 Ma याचमानां यु-; Cv.r. m.g.t as in text (for आयाचमानां). D10 दु:खांतं (for दु:खांतं). — 5) \$1 D10 कांक्षंतीं; Ba G3 M1.2 प्रांजलीं; D3 सांजलिं; D3 प्रांजलिंद् (for प्राक्षलिं). D1.2.4 सर्वेदेवतां(D1 °ताः) (for देवतामिन). % Ck: देवतामिन । इनशब्द प्रांथेंऽत्र प्रायेण ।; so also Ct. % — °) G1 रघुनाथस्य; Cm.g.t as in text (for °मुख्यस्य). — For 20°4, \$1 D1.8.4.10.11 subst.;

485* भवं च रघुवंशस्य दशप्रीवस्य चाभवम्।

[Śi (before corr.) भयं (for भवं). Śi Dio रघुनायस्य. Dii वा (for second च).];

while N Vs B Ds.s subst. for 20°d:

486* रामस्य च भवं नित्यमभवं रावणस्य च।

[V2 De तु (for first च). Ñ1 D2 [अ] भ्युरवे युकाम् (for च भवं नित्यम्). Ñ1 illeg. for the post. half. V8 D2 अभावं(D2 °वे).]

-Then Ñi cont, :

487* अथ राजा राक्षसानां कन्द्र्पहतचेतनः।

21 °) Ñ1 D2 अवेक्षमाणां(D2 °णो); Ñ2 V2 B D6 स वी(B1 समी)क्षमाणो; D1.4.5.11 G3 Ck समीक्ष्यमाणो (D5.11 G3 Ck °णो); D3 तामीक्षमाणो; Cg as in text (for समीक्ष्माणों). Ñ2 D6 सुदु:खितां; D3 अनिंद्यां (for अनिन्दतां). —) Ñ1 सु* * * * यत- (illeg.); V2 सुजुद्ध-ताम्रायत-; B1-3 सुस्क्ष्म °; B4 सवाच्य ° (for सुपक्ष्म °). Ś1 Ñ D2.2.6.10.11 चाह-; V3 B2-4 -गुद्ध-; D1.4 -लोल-; D5 M3 -पद्ध-; Cg.t as in text (for -गुद्ध-). —) Ś1 Ñ1 D1.2.6.10.11 अलोभयत्स्वा(D11 °चा)हम-; D3 समासतादाल्म-(for अलोभयामास).

Colophon. — Sarga name: \hat{S}_1 D10 रावणयाने सीतावर्णनं; \hat{N} D1.2.4.6.11 सीतावर्णनं(\hat{N}_2 D4.11 $^{\circ}$ न:); V_2 B1.2.4 सीतासंस्थानवर्णना(V_2 $^{\circ}$ नं); B3 सीतादु:स्वर्णना; D3 सीतादौस्थानवर्णन: . — Sarga no. (figures, words of both): \hat{N}_1 D1.2.6.10.11 om.; \hat{N}_2 B1.6 D3.6 21; V_2 Concludes with राम; G with श्रीरामाय नम:.

[164]

स तां परिवृतां दीनां निरानन्दां तपिखनीम् । साकारैर्पधुरैर्वाक्येन्यद्र्ययत रावणः ॥ १ मां दृष्टा नागनासोरु गृहमाना स्तनोद्रम् । अदर्शनिमवात्मानं भयानेतुं त्विमच्छिसि ॥ २ कामये त्वां विशालाक्षि वहु मन्यस्व मां प्रिये । सर्वाङ्गगुणसम्पन्ने सर्वलोकमनोहरे ॥ ३ नेह केचिन्मजुष्या वा राक्षसाः कामरूपिणः । व्यपसर्पत् ते सीते भयं मत्तः सम्रुत्यितम् ॥ ४ स्वधमाँ रक्षसां भीरु सर्वथेष न संज्ञयः । गमनं वा परस्त्रीणां हरणं संप्रमध्य वा ॥ ५ एवं चेतद्कामां च न त्वां स्प्रक्ष्यामि मैधिलि । कामं कामः शरीरे मे यथाकामं प्रवर्तताम् ॥ ६ देवि नेह भयं कार्यं मिय विश्वसिहि प्रिये । प्रणयस्व च तत्त्वेन मैवं भूः शोकलालसा ॥ ७

G. 5. 22.7 B. 5. 20.7 L. 5. 15.7

18

Vi illeg, for Sarga 18 (cf. v.l. 5.11.29). Ma begins with श्रीरामाय नमः

1 ") Šī Dīo Gā सीतां; Bā सतीं; Cm.g as in text (for स तां). Ñī V² Bī.s.4 Dī-6.8.10.11 T².3 Mā पतिव्रतां; Ck.t as in text (for परिवृतां).—") Ñī Dā सांत्वयन्; Dī.s.4 सकामो; T² Mī सत्कारेर् (for साकारेर्).—") Ñī व्यलोभयत; Dī.4 व्रालोभयत; Dā श्रोचयत; T² खाबभाषेथ; Gī निद्दांयत (sic); Cr व्य°; Cm.g.k.t as in text (for न्यद्रांयत).—For 1°d, Šī Dīo,11 subst.; while Ñī D² ins. after 1:

488* सकामी मधुरैर्वाक्येरिदं वचनमनवीत्।

[D2 सकामैर् (for °मो). Ñ1 illeg. for मधुरैवांक्यैर्-Ñ1 वचनं चेदम् (for इदं वचनम्).]; whereas Ñ2 V2 B D6 subst.:

489* सरागो रावणः सीतामिदं वचनमञ्ज्वीत्। [Bi सकामो.]

- 2 °) Si D3.10 नागराजोरु (for °नासोरु). ⁵) Mi अहमाना; Ck.t as in text (for गृहु°). Si Ñ V2 B2-4 D1-4.8.10.11 ततस्तत:; Ck.t as in text (for स्तनोदरम्). B1 गृह्(before corr. sup. lin. प्राथ)मानामितस्तत: (sic). °) Si इह (for इव). °) Ñ2 B2-4 D6 इहेच्छासि; V2 B1 इहाईसि (for स्वभिच्छासि).

490* नेह * * प्रिया भार्या राक्षसी मम भाविति।

4 °) Si Dio ते हि; Cm.g.k.t as in text (for नेह).
Ñi Dr किंचिन्; Be कश्चिन्; Dii काचित् (for केचिन्).
Si Di-4.10 Gr Mi.s Cv सनुष्यादा; Be मनुष्यो वा; Dii

प्रिया दारा; Cm as in text (for मनुष्या वा). —) Ñs V2 B D6 राक्षसा(B1°सी) वापि भाविनि(B D6°नी); D2 राक्षसा मम भामिनी; D11 राक्षसीममरादिमिः (sic). — ं Ñ1 व्यस्पयमु; Ñ2 V2 B D6 व्यप्पाच्छतु; D1.4 व्यपस्पति; G3 M1 व्यव°; Ck.t as in text (for व्यपसपैनु). — d) D1.4.6.11 अंत:- (for मतः).

- 5 ") Śī Bɔ Dɔ.10 अधमाँ; Dī.4 स धमाँ; Cr.m.g.k.t as in text (for स्वधमाँ). Ñī Dī.2.4 सीते (for भीरु).

 —ै) Dī-9 सवंदैय; Tī.3 Mā धैव; Tā धैव (for धैय).

 Śī Ñ Vā B Dī-4.4.10 सवंधे (Ñī Dī.2.4.10 दें) व (D4 धैव).

 श्री एक B Dī-4.4.10 सवंधे (Ñī Dī.2.4.10 दें) व (D4 धैव).

 सवातनः; Dīī सवंत्र च सवातनः.—°) Bā प्रहणं (for समनं). Dī व (for वा). Dī वलात् (for पर-). Šī Dīo परदाराणां (for वा परस्त्रीणां). Ñā Bī.2.4 Dē प्रहणं वा(Ñī Dē च) वलात्जीणां; Vā प्रहणं रावणात्जीणां.— ८)

 Ñī वा; Dā च (for सं-). Dī.4 च (for वा). Tā वा प्रमध्यतां.—After 5, Ñī Vī (om. 3°d) B Dē read 3.
- 6 V2 om. (hapl. owing to sequence) 6-75.
 —") D5 चैव हि; D7-9 Ct चैवस्; Ck.tp as in text (for चैतद्). B4 चैव्; D1.4.8 T1.8 G1 M3 तु; D7.9 Ck.t खां (for second च). Š1 D10 एवं भवतु कामातेस् (D10 °यां); Ñ1 एवमेतद्कामां च; D11 एवमेव तदाकामां.— 5 S1 D10 तवुं; D7.9 न च; Cm.k.t as in text (for न खां). Š1 Ñ D9.10 प्रेक्षामि; B1 द्रक्षामि; B2 D5.6 व्यक्ष्यामि; B4 T2 वक्ष्यामि; D2 शक्यामि (sic); D11 एच्छामि; Cm.k.t as in text (for स्प्रक्ष्यामि). Ñ2 B D6 भाविनी; D4 G2 मैथिली (for मैथिलि).—) B3 कामं (for काम:). B1 transp. कामं and काम:.— 3 B1 यथाकाम:; D4 यथा कामं: (for यथाकामं). D11 प्रवतेते.— After 6, Ñ1 ins.:

491* तथावगत्य हे भीरु मयि कामं प्रवतंताम्।

7 Va om. 7⁴⁸ (ci. v.l. 6).—") Ñi नेह देखें (by transp.); Da बैदेहि न (for देखे नेह).—⁵) Da विश्वस्य हि (for 'सिहि). Ši Dia विश्वासं गच्छ मैथिलि; Ñi Di-4.11 विश्वासं गच्छ से प्रि(Da सिल) ये. —After 7⁶⁶, Di.s.4 repeat 3⁶⁴.—") Ñi प्रकर्य चैव: Ti.2 प्रीणयस्व चः

[165]

G. 5, 22, 8 B. 5, 20, 8 L. 5, 15, 8

एकवेणी धराशया ध्यानं मिलनमम्बरम् । अस्थानेऽप्युपवासश्च नैतान्यौपियकानि ते ॥ ८ विचित्राणि च माल्यानि चन्दनान्यगरूणि च । विविधानि च वासांसि दिव्यान्याभरणानि च ॥ ९ महार्हाणि च पानानि यानानि शयनानि च । गीतं नृत्तं च वाद्यं च लभ मां प्राप्य मैथिलि ॥ १० स्वीरत्नमिस मैवं भृः कुरु गात्रेषु भृषणम् । मां प्राप्य तु कथं हि स्यास्त्वमनर्हा सुविग्रहे ॥ ११

Cm.g.k.t as in text (for प्रणयस्व च). G: तथ्येन. —) Ñ1 शोकविद्वला. % Ck: प्रणयस्व संमानं कुरु। संमाने नयतेरात्मनेपदम्।; so also Ct. % — For 7°d, Ñ2 V2 B De subst.:

492* प्रणयं कुरु वैदेहि मैवं शोकपरा भव।

[B1 (after corr. marg. as above) प्रणामं; B4 प्रसन्नं (for प्रणयं). B3 नैव (for मैवं).]

- 8 °) D7.9 Ck.t अध:- (with hiatus); Cv.r.m.g as in text (for घरा.). S1 D3.6.10.11 एकवेणीयरा त्वं च; Ñ V2 B D1.2.4 एकवेणीयरावं च. °) S1 D10 ध्यानाञ्च मिलनांवरा. °) S1 अस्थानं च; Ñ B2 D2.10.11 अस्थानं च (for अस्थानेऽपि). V2 B1.2.4 D1.3.4.6 अस्थानं (B4 अप्राणं [sic]; D3 स्थानं न) चोपवासं च. °) D10.11 [औ]पायिकानि (for [औ] प2°). D1.4 च (for ते). B3 त्वं कथं कर्तुमर्हसि.
- 9 De om. 9. Ds om. 9⁵⁰.—⁵) \$1 Ñ V2 B D1.4.5. 7.8.10 [अ]गुरूणि; D11 गुरूणि (for [अ]गरूणि).—B1 reads 9^{od} in marg.
- 10 Bs om. (hapl.) 10^{a5}.—^{a5}) Ñ2 V2 B1.2.4 D6 साल्यानि (for पानानि). Т2 transp. पानानि and यानानि. D1.4 विविधानि; D11 वसनानि (for श्रयनानि). Ñ2 V2 B1.2.4 D6-9 M3 श्रयनान्यासनानि च (for b).—^a) M2 गीत- (for गीतं). Ñ V2 B D2-11 T2.3 नृत्यं (for नृत्तं). D1 गीतनृत्यं; G2 M1 नृत्तं गीतं (by transp.).—^a) S1 D1.3.4.10.11 मजै; Ñ1 illeg.; M2 स्वश्य (sic); Cm.k as in text (for सम.). D1.4 भामिनि (for मैथिलि). Ñ2 B1-3 D2.6 मां चैवाईसि मैथिलि; V2 माल्यं चैवाईसि प्रिये; B4 माल्यं चाईसि मैथिलि. % Cm: सम श्रमशुद्दीति संवन्धः।: Ck: स्वस समस्वित यावत्।; so also Ct. %
- 11 °) Ñ2 V2 B D6 कल्याणि; D10 चैवं भू: (sic) (for मैवं भू:). है) B कुरु गात्रे वि(B3 °त्रेंबिं)भूषणं; D6 कुरु मार्वेबिंभूषणं (corrupt). S1 D16 om. 11° ... है। Ñ1 D3 च; Ñ2 B D2.4.6.7-9.11 T2 G1.2 M हि; D1 om. (subm.); G2 [अ]पि (for तु). Ñ2 V2 B न;

इदं ते चारु संजातं योवनं व्यतिवर्तते ।
यद्तीतं पुनर्नेति स्रोतः शीव्रमपामिव ॥ १२
त्वां कृत्वोपरतो मन्ये रूपकर्ता स विश्वकृत् ।
न हि रूपोपमा त्वन्या तवास्ति शुभदर्शने ॥ १३
त्वां समासाद्य वैदेहि रूपयोवनशालिनीम् ।
कः पुमानतिवर्तेत साक्षाद्पि पितामहः ॥ १४
यद्यत्पश्यामि ते गात्रं शीतांशुसदशानने ।
तिसंस्तिस्मन्प्रथुश्रोणि चक्षुर्मम निवध्यते ॥ १५

- 12 °) Ñ1 D1.3.4 एतत् ; B4 इति; D2 एवं (for इदं). S1 D10 तु (for ते). °) Ñ1 स्यतिरिस्यते; B1 D1.4 साति-वर्तते; B4 D7-9 G1 M1 द्यति°; T2 स्वति° (for स्पतिवर्तते). ° °) S1 D10 यदि; M2 तद् (for यद्). B1 reads ° in marg. B1 (after corr. as in text) अतं (for स्रोत:). V2 B2-4 स्रोत:(V2 अतं; B3 सुतं; B4 गतं) शीध्रमिवोदकं (for °). D6 पुनर्नेति स्रोत: सरितां तु शीध्रमपामिव.
- 13 \$1 D10 om. 13.—") Ds सञ्चा (for कृत्वा). Bs.4 T2 M2 [उ]परतं (sic); Cr.m.g.k.t as in text (for [उ]परतो).—") Ñ2 Bs रूपं कृत्वा. D2 च (for स). G1.8 विश्वसृक् (G2 ° द) (for विश्वकृत्). Bs रूपकर्तारमञ्जलं.—") Ñ1 च (for हि). D11 रूपोमया (sic) (for °पमा). Ñ1 D1.4.7-9 G2.8 ह्यन्या; Ñ2 V2 B D6 काचित्; D5 T1.3 G1 [छ]प्यन्या (for स्वन्या).—") Ñ2 V3 B D6 तव मैथिल विद्या (V2 B3.4 चर्त)ते.
- 14 °) Vs B1.3.4 Ds वैदेहीं; Ds वार्वर्गी (for वैदेहिं।)

 -°) D7.0 पुनर् (for पुमान्). Si Ñ B1.2 D1.4.6-10 Ts
 Gs Ms Cv.r.m.k.t नातिवर्तेत; Bs परि°; Ds नाभि°; Crp.
 mp.g.tp as in text (for अतिवर्तेत). % Cr.m: क: पुमानतिवर्तेतेति पाठे न कोऽप्यतिक्रमेते (Cr °मेहि) स्पर्थः 1; so also
 Ct. %
- 15 b) Ñ2 V2 B D6 चंद्रांशु- (for द्यांतांशु-).
 T1.3 -समदर्शने (for -सदशानने).) S1 D3.10 च(D3 स) सुश्रीण (for पृथु ?). Ñ V2 B D2.6 तत्र तत्र तिशास्त्र सि— d) Ñ1 transp. चक्षुर् and सम.

भव मैथिलि भार्या मे मोहमेनं विसर्जय । वर्द्धानामुक्तमस्त्रीणां ममाग्रमिहिपी भव ॥ १६ लोकेभ्यो यानि रत्नानि संप्रमध्याहतानि मे । तानि ते भीरु सर्वाणि राज्यं चैतदृहं च ते ॥ १७ विजित्य पृथिवीं सर्वा नानानगरमालिनीम् । जनकाय प्रदास्यामि तव हेतोविंलासिनि ॥ १८ नेह पश्यामि लोकेऽन्यं यो मे प्रतिवलो भवेत् । पश्य मे सुमहङीर्यसप्रतिदंद्धमाहवे ॥ १९ असकुत्संयुगे भन्ना सया विमृदितध्यजाः ।

अशकाः प्रत्यनिवेषु स्थातुं मम सुरासुराः ॥ २० इच्छ मां क्रियतामद्य प्रतिकर्म तवोत्तमम् । सप्रभाण्यवसङ्गन्तां तवाङ्गे भूषणानि च । साधु पञ्चामि ते रूपं संयुक्तं प्रतिकर्मणा ॥ २१ प्रतिकर्माभिसंयुक्ता दाक्षिण्येन वरानने । सङ्क्ष्त्र भोगान्यथाकामं पित्र भीरु रमस्य च । यथेष्टं च प्रयच्छ त्वं पृथिवीं वा धनानि च ॥ २२ ललस्य मिय विस्वव्धा धृष्टमाज्ञापयस्य च । मत्प्रभावाङ्कलन्त्याथ ललन्तां वान्ध्रवास्तव ॥ २३

G. 5, 22, 24 B. 5, 20, 24 L. 5, 15, 24

16 ") Do सीतेति भायें (sic) (for कैथिलि भायां).

- b) Si Do.11 एवं; Ñ Vo Bi.3.4 Do.5-9 Gi Me Cm
एतं; Dio एवं (for एनं). Si Bi Do.3 वि(Do नु) वर्जय
(for विसर्जय). Bo विसर्जय च राघवं. - °) Si बहूनाम्
(sic) (for बही °). - After 16°, Ti.3 Go.3 Mo ins.:

493* आहृतानामितस्तनः। सर्वासामेव अहं तेः

— d) Si Ñi Di.2.6,10,11 समाइया; Ña Va B De स्थमय-; Da समात्र; Cm.t as in text (for ममात्र-).

17 ") D2 लोके यानि च रवानि. —) B1.3 D1.2.4.8 G2 M1 हतानि (for [आ]हतानि). Ñ2 B1.4 च; G2.3 M3 वे (for मे). —) D3.8 G2 M3 मे (for ते). —) Š1 Ñ1 V2 B D1-4.10.11 चेदम्; Ñ2 D6 सर्वम् (for चेतद्). D1.4 चु (for च). D7.9 राज्यं चेव ददामि ते; T1.3 राज्यं चेतदनं च मे.

18 $^{\delta}$) \mathring{S}_1 \mathring{N} V_2 B $D_{3.6.11}$ -नग(D_6 -स्मस [corrupt]) रसंयुतां; $D_{1.4}$ -रतसमावृतां; $D_{2.10}$ -नगरसंयुतां (for नगरमालिनीम्). $-^{d}$) G_1 अनुत्तमे (for विलासिनि).

19 °) Si Di.2.4.10.11 न स; Ñi नाहं; V2 B2-4 D6 T2 न हि; B1 नाम्न; D3 न तं; D3 नेव (for नेह). Si Di0.11 तं लोके; Ñi ते भीह; Ñz V2 B D3.6 लोकेहिसन्; D1.2.4 लोके तं (for लोकेडन्यं).—⁵) D3 प्रतिवली; D5 °भटो (for °बलो).—After 19°, B2 ins.:

494* किंतरो देवगन्धवों मानुपस्य च का कथा।
—°) Ñ V2 B D2.6 शृणु; D4 यस्य (for प्रथ्य). D11 मां
(for मे). B2.4 रवं महद्वी(B4 द्वावी)यम्; B3 D2
सुम(D2 तन्म)दावीयम् (for सुमहद्वीयम्).

20 Ñ1 illeg. for 20°. — °) B1 D5.3 विसृद्तिः B2 प्रसृद्तिः (for विसृद्दितः). B4 स्या देवा विसृद्धितः; G1 स्या वाणैरजिक्षाः. — °) Ñ2 V2 B D6 न शक्ताः (for अशक्ताः). — °) Š1 D10 सर्वे (for सम). D2 पुरः स्थातुं (for स्थातुं मम).

21 ") Ñi Di-4,8,11 T Ga Cr.m.g इच्छवा; Ña Va B De इच्छ त्वं; G: इच्छा से; Ms इच्छ सा (for इच्छ सां). Ds श्रीयताम् (for कि.).—) Bs श्रीति- (for श्रति-). Si नवोत्तर्म; Bi तवेष्मितं; Di.i [उ तिमं तव (by transp.); Da स्वयोत्तमं; Du तु चो°; Ta.s Ga तथो° (for तवीत्तमम्). - Ni illeg. for 21°-296. Bi reads 21°d twice (var.) in marg. - o) Si No Va Bi (both times),2.4 D2,5-11 M2 स- (for स-). S1 V2 B1(both times).4 De.10 िस दिवस्येनाम ; B2 °रुध्यंताम ; D1.6.11 [ए]व सर्जनाम्: D: [ए]व सज त्वं: D: [अ]पि सर्जनां: Ms [अ]पसर्वतां (for [अ]वसद्यन्तां). Bs सुप्रभावे च यध्यंतां. — () Ši Bi Dio.ii असङ्गृद् ; Ña तथांगे; Va Bi(first time) Di.24 असके; Bi (second time) शरीरे; B: अस्यंतं; B: स्वाकं (sic); D: मन्यं (for तवाड़े). D: भूपयामि (for 'णानि). Si Bi(first time). 2-4 D1-4,10,11 ते; D5.7.9 हि; G2.2 Cr [अ]पि; M1.2 ह (for च). -) D1.2.4 पश्येम (for पश्यामि). M2 (alter corr. as in text) लोकं (for रूपं). Be transp. ने and रूपं. - 1) Šī Va Da.5.7-10 सुयुक्ते; De °क्तः; Cg as in text (for संयुक्त). Ba reads प्रतिकर्मणा in marg. 4 Cg: पत्रवामि पश्येयम् . 😤

22 Ñi illeg. for 22 (cf. v.l. 21). —) Śi Ѳ V² B1.2 (marg.).3.4 D1-4.6.10.11 प्रतिकसे च संयुक्तं. —) Ѳ V² B तवांगने; D3 T1.3 वरंगने; D6 तवानने (for वरानने). —) В3 भुक्ता (for भुक्द्व). D1.4 कामान् (for मोगान्). — । В4 सया (for पिव). Ѳ V² B D6 स्वं विद्रस्व; D5 मीरू उठस्व (for भीरू समझ). D1.4 से (for च). —) D10 om. (subm.); M1 सं- (for च). Ѳ V² B D6 यस्येच्छिसि (for यथेष्टं च). D3 प्रतीच्छ (for प्रयच्छ). —) \$1 D10 च (for च). Ѳ V² B D6 तस्य पृथ्वीं (for पृथ्वीं वा). V² वै; B1(sup. lin. also as in text).2,3 D1.25 G1.3 M1.2 चा (for च).

23 Ñi illeg. for 23 (cf. v.l. 21).—°) Śi Dis.e.io Ta जसस्त; Ña Va Bia Gia Mi रबस्त; Ba द. 5. 22. 25 ऋदिं ममाजुपस्य त्वं श्रियं भद्रे यशश्च मे ।
किं करिष्यिस रामेण सुभगे चीरवाससा ॥ २४
निक्षिप्तविज्ञयो रामो गतश्रीर्धनगोचरः ।
ऋती स्थण्डिलशायी च शङ्के जीवति वा न वा ॥ २५
न हि वैदेहि रामस्त्वां द्रष्टुं वाप्युपलप्सते ।
प्ररोवलाकैरसितैर्भेषैज्योंत्स्नामिवाञ्चताम् ॥ २६
न चापि मम हस्ताच्वां प्राप्तुमईति राधवः ।
हिरण्यकशिपुः कीर्तिमिन्द्रहस्तगतामिव ॥ २७

भजस्वः D² डालस्वः Cv.r.g.t as in text (for ललस्व).

D6 सम (for मिय). S1 D10 विसंभः B D1-6 विश्वस्था (D³ दिश्नं) (for विश्वस्था). D11 ललस्वमविविश्रंमाद् (corrupt). — 5) S1 B² D10 T² हृष्टम् ; V² मां स्वम् ; D4 om.; D5 इदम् (for पृष्टम्). M1 चाज्ञापयस्व. S1 B³ D10 M1 मां (for च). — B1 reads 23° in marg. — °) S1 Ѳ V³ B D1-4.6-11 T1 G3 M³ Cr.m.t -प्रसादाल् (D11 देग्च) (for -प्रभावाल). B4 लसंत्याश्च; D2 M² लमं (M² लं) त्वाजुः D3 लमंत्याश्च; D11 च लालंत्यां (for ललन्ताश्च). — d) T² लमंतः M² ललने; Cr.m as in text (for ललन्तां). S1 Ѳ V² B D1-4.6.11 ललं (B3 नंदः B4 लसं; D6 मवं) तु तव वांधवाः; D² ललतां वांधवस्तवः D10 ललंत तव वांधवः.

24 Ñi illeg. for 24 (cf. v.l. 21).—") V2 ऋणुं; B2 D6 ऋखं; D4 सिविं; T2 M3 बुविं; Cv.r.m as in text (for ऋढिं). V2 B2 D6 M2 माम् (for मम). D3 [अ]च (for [अ]जु-). B3 ऋषिं तु मम पदय त्वं; B4 ऋषिं मम पुरस्कृत्यः D1 सिबिं समजुपद्य त्वं; D2 ऋषिं त्वामजुपद्येतु (sic).—6) Ñ2 V2 B1-2 D6 ऋणु; B4 क्षेयो; D2.3.6 िंश्यं(D3 °ये) (for श्रियं). S1 मदं (for °दे). B4 ते (for मे). V2 वचक्ष मे; B1 D3.7-2 यसस्वितिः B3 वचो मम (for यशक्ष मे).—D3 om. 24°d.—d) D2 सुभदे (for सुभगे). D5.7 G चीरवासिना. & Cm: अचीरवाससेति छेदः । चीरवासोरहितेन पीताम्बरधारिणत्यर्थः &

25 Ñ1 illeg. for 25 (cf. v.l. 21).—") B2 D2.5 विक्षिप्त-; B6 अप्राप्त- (for निक्षिप्त-). S1 B D1.3.6.6.10.11 -विपयो; V2 (marg. also) -ऋपयो; Cm.g.k.t as in text (for निक्रयो).—") D2 जटी; T3 वत- (for बती).

26 Ñ1 illeg. for 26 (cf. v.l. 21). — N2 B D1.2.4.6.10 च; V2 च; Cr.g as in text! (for हि). — S1 om.(hapl.) 266-27%.— D1.4.10 ओतुमिंप; Cr.m.g.k.t as in text (for इप्टुं चापि). D1.7.9 G3 M1 Ck.t [उ]पलम्पते; T1.3 प्यते; Cr.m.g.tp as in text (for [उ]पलम्पते; N2 V2 B D6 भूपः(Ñ2 D6 पुनः) पश्येत्रध्यंचन; D11 श्रुतसुन्युपुळस्थते (corrupt). இ Ck:

चारुस्मिते चारुद्ति चारुनेत्रे विलासिनि ।

मनो हरिस मे भीरु सुपर्णः पद्मगं यथा ॥ २८

क्षिप्टकोशेयवसनां तन्त्रीमप्यनलंकताम् ।
त्वां दृष्ट्वा खेषु दारेषु रितं नोपलभान्यहम् ॥ २९
अन्तःपुरिनवासिन्यः ख्वियः सर्वगुणान्विताः ।
यावन्त्यो मम सर्वासामैश्चर्यं कुरु जानिक ॥ ३०

मम ह्यसितकेशान्ते त्रैलोक्यप्रवराः ख्वियः ।
तास्त्वां परिचरिष्यन्ति श्रियमप्सरसो यथा ॥ ३१

उपलभ्यते । व्यत्ययेन इयन् ।; so also $Ct. \% -^\circ$) $D_{9.10}$ पुरीं च लंकाम् (for पुरोवलाकैर्). $D_{1.4}$ -वलाकास(D_{4} °न्स)- हितैर् (for -वलाकैरसितंर्). $-^d$) D_{4} में क्योरलाभिरावृतां. -For $26^{\circ d}$, \tilde{N}_{2} V_{2} B D_{6} subst. :

495* सिग्धैर्वेळाहकैन्योंमि चन्द्रलेखामिवापृताम् ।

[De लिन्धेवनाहं नै ब्योम्नि (sic) (for the prior half). Vs De -रेखाम् (for -लेखाम्).]

27 Ñ1 illeg. for 27 (cf. v.l. 21). Ś1 om. 27° (cf. v.l. 26). — °) V2 B D6 स्वां (for [अ]िष). Ñ2 B1.2.4 D6 हस्तावि; V2 °द्वे; B3 °त्तु; D6 °×्यां; T हस्तस्थां (for हस्तात्वां). — °) V2 B1 D8 M1 -कशिपोर् (for °पु:). Ñ2 V2 B D6 लक्ष्मीम् (for कीर्तिम्). % Cv: हिरण्यकशिपु: कीर्तिमिति सम्यक्।; Ct: इयं च कथा भागवते प्रसिद्धेति तीर्थाः %

28 Ñ1 illeg. for 28 (cf. v.l. 21). —) B3 चारू हस्ते (for 'सितं). V2 D2-5.11 चारूदंति; B2 'वक्त्रे; B4 D6 'नेत्रे (for 'दितं). —) D6 चारूसर्थ- (for 'नेत्रे). B1 तपस्विति (for विल्लासिनि). B4 पीनोन्नतपयोधरे. —) D10 रहिस (mcta.) (for हरिस). V2 B D6 देवि (for भीर). —) Ñ2 V2 B D6 हव पन्नगं; D3 पन्नगीं यथा.

29 Ñ1 illeg. for 29^{ab} (cf. v.l. 21).—^a) V2 B कृष्ण- (for क्छिप्ट-).—^b) Ś1 Ñ2 V2 B D1.3.4.6.10.11 प्रम; D2 एकाम; G3 तन्मम (sic) (for तन्त्रीम्).—^c) D5 [अ]न्येषु (for स्वेषु).—^d) Ś1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 [उ]पलमे प्रिये (B4 सुखं; D4 **); Cm as in text (for [उ]पलमाम्बद्धम्).

30 °) B3 -विलासिन्य:; G1 -[अ]धिवासिन्य: (for -विवासिन्य:). — °) D1.4 सर्वा (for सर्व-). — °) Š1 Ñ V2 B D1.4.6.9.10 G यावत्यो (for °न्त्यो). Š1 Ñ V2 B D1-4.8.10.11 तासां त्वम् (for सर्वासाम्). — °) D3 आश्चर्य (for ऐश्वर्य). Ñ2 V2 B1.2 (marg. also as in D8).3.4 माविनि; D6 भामिनि (for जानिक).

31 *) Ñ1 वा; D2 तु; D10 [अ]पि; G2 [प]हिं (for हिं). M2 [अ]स्थित- (for [अ]सित-). S1 D10 M1 -केशां-

[168]

यानि वैश्रवणे सुश्च रज्ञानि च धनानि च ।
तानि लोकांश्च सुश्रोणि मां च सुङ्क्ष्य यथामुख्यम् ॥ ३२ ।
न रामस्तपसा देवि न वलेन न विक्रमेः ।
न धनेन मया तुल्यस्ते जसा यश्यसापि वा ॥ ३३
पिव विहर रमस्य सुङ्क्ष्य भोगान्यनिचर्य प्रदिशामि मेदिनीं च ।

मिय हल हलने यथासुखं त्वं त्विय च समेत्य हलनतु वान्धवास्ते ॥ ३४ कुसुमिततरुजालमंततानि अमरयुनानि समुद्रतीरजानि । कनकविमहहारभृषिताङ्गी विहर मया सह भीरु काननानि ॥ ३५

G. 5. 22. 35 B. 5. 20. 36 L. 5. 15. 36

इति श्रीरामायणे सुन्द्रकाण्डे अष्टाद्यः सर्गः ॥ १८॥

तास् (for -देशान्ते). —) D1.4.5 त्रैलोक्ये. X1 D2.9.10 -प्रवर- (for -प्रवरा:). D11 त्रैलोकस्य वरस्त्रियः

32 Si Dio om. 32.—") Bi Dii संति; G Mi.इ सुभू (for सुभू). Ñ V2 Bi-s Di-s.e यानि वैश्रवणस्यासन्.—") D2 धनानि (for रज्ञानि). Ñi B Di-s.e.ii Mi विविधानि (for च धनानि).—") Ñ2 V2 B Di-s. e.ii लंकां च (for लोकांश्र).—") D7.9 मया (for मां च). D2 transp. च and सुङ्क्ष्व.

33 Ds transp. ** and **d*. — **) Śi Ñ V² B Di-4.6.10.11 सीते (for देवि). — **) V² Ds.7.9 G च विक्रमै; D².5.11 प्राक्रमै; (for न विक्रमै;). Śi Dio विक्रमेण बलेन च. — **) Śi Dio घनेन च; Ds न दानेन; Gi घनेन न (by transp.); Gs न घनेने (for न घनेन). — **) Ñ V² Di.5.4.6.11 शिया (for [अ]पि वा).

34 \tilde{N}_2 V2 B D6 om. 34.—") \$1 विहरस्त (for विहर).—") T2 G Ct प्रदिशामि (for भि). \$1 \tilde{N}_1 D1-4.20.11 धननिचयान्प्रतिपद्य (for "चयं प्रविशामि). D2.3 वा; D11 om. (for च). % Cv: विहर, अनुभव। \$1 Cg: विहर संचर। विहारशब्दस्य संचारेऽपि प्रयोगात. %

— ') Si D3.10 वर-; D4 om.; D11 लुलि (sic); T2 लभ; Cm.k,t as in text (for लख). Si om.; D3.10.11 हि (for ल्वं). — ') D1.6 मिं (for ल्वंय). Si Ñ1 D10 वरामेल (for च समेल). D1-3 च ल्लंगु समेल (by trunsp.); D4 विल्लंगु समेल (for च समेल ल्लन्तु).

35. ") B3 -अव- (for -तरु-). S1 Ñ V2 B D1-4.6.18.11 "सृंश् (D3.11 "सृंशानि (for -संत्रतानि). —") D5 असररुतानि (for "युतानि). B3 -सीरआतानि (hypm.); D6 -जीवआति (for -तीरआनि). —") Ñ V2 B3.6 D2.3.6 विसल्डक्क-(by transp.); B1.2 विसल्कमल-; D3 कनककसल- (for कनकविसल-). Ñ1 -सृषितानि (for -सृषिताङ्गी). —") B6 विचर (for विद्दर). B3 om. सीर.

Colophon. —Sarga nams: Śi Ñ B2.3 D2-1.4.10.11 सीताप्रकोमनं(D2-4°नः); V2 B4 सीताप्रकोमन (B4°कोमे)-रावणनाक्ष्यं; B1 सीताप्रमोहः(also °प्रकोमः in marg.); D1 सीताप्रकापः. —Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4.10.11 om.; Ñ2 B1.4 D2.4 22; V2 13; B2 21; B2 D3.7-2 T G M1.3 20; M2 19. —After colophon, G concludes with श्रीतामाय नमः. G, 5, 23, 1 B, 5, 21, 1 L, 5, 16, 1

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा सीता रौंद्रस्य रक्षसः ।
आर्ता दीनस्वरा दीनं प्रत्युवाच शुनैर्वचः ॥ १
दुःखार्ता रुदती सीता वेपमाना तपस्विनी ।
चिन्तयन्ती वरारोहा पितमेव पितवता ॥ २
तृणमन्तरतः कृत्वा प्रत्युवाच शुचिस्मिता ।
निवर्तय मनो मत्तः स्वजने क्रियतां मनः ॥ ३
न मां प्रार्थियतुं युक्तस्त्वं सिद्धिमिव पापकृत् ।
अकार्यं न मया कार्यमेकपल्या विगहिंतम् ।
कुलं संप्राप्तया पुण्यं कुले महित जातया ॥ ४

19

Vi illeg. for Sarga 19 (cf. v.l. 5.11.29). M2 begins with श्रीरामाय नम: .

1 °) Ñ3 B1.2 [ए]तद् (for तद्). — °) D1-4.11 तद्दा (for सीता). — °) Т3 आते. D2.11 हीन - (for दीन -). Ś1 Ñ V2 B D1-4.6.8.10.11 G1 दीना; Cm.t as in text (for दीने). — °) Ñ2 V2 B D3-9 G M1 तत: शनै:; M2 शनै: शनै: (for शनैवेच:). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 शनै-रिस्तळोचना. — After I, Ś1 B4 D1-4.10.11 ins. 497*; while Ñ1 (slightly illeg.) ins.:

496* भृशं वा कस्य ** दिलता कदली यथा। समीक्ष्य हरणं तं च महाभृतभयंकरम्।

-Thereafter Ñ1 cont. 497*.

- 2 B1.3 om. 2-4°. —°) S1 सा प्रक्रती; Ñ1 सं * क्र्ती; B4 संप्रमुदिता; D1-4.11 संप्रक्(D2 °तु)दिता (for क्र्ती; सीता). D10 दु:खांता संप्रक्तीय (corrupt). —°) Ñ1 सुदु:खिता; D2.3.11 मनस्विनी; D10 यश° (for तपस्विनी). —°) S1 D3.70.11 तं(D3.11 सा) चिंतयिखा वैदेही; Ñ1 D2 संचित्र रामं वैदेही; D1.4 संचित्रयंती वैदेही. —For 2 4°, Ñ2 V2 B3 D6 subst. 497°.
- 3 B1.3 om. 3 (cf. v.l. 2). Ñ1 om. 3⁴⁵. For subst. in Ñ2 V2 B2 D6, cf. v.l. 2 and 4.—") B4 नृणवच्च तत: इत्या.—") G1 तत: शनै: (for शुविस्मिता). % Cr.m.g: प्रस्थुवाचेति पुनरिभधानं वचनप्रकारिश्रोपकथनार्थम्। दु:खावांया अपि शुविस्मितस्वामिधानं वस्तुस्वभावेन सिम्मितवत्प्रतियमानस्वात् (Cm "नार्थम्। शुविस्मितेति। वस्तुतः स्वभाववर्णनम्)।; Ct: क्रुदोक्स्या मनःपदादेः पौनस्कस्यं न दोषमाङ्। वर्णनीयमयीभावाच्च (?) क्रवेरिप तादशं न दोषाय. %—") G2 निवर्तस्य.—") D2.9 G3 M1.2 Ck.t प्रीयतां; G1 श्रियतां (for द्वियतां). D8 हि तत् (for मनः).

एत्रमुक्त्वा तु वैदेही रावणं तं यशस्विनी।
राक्षसं पृष्ठतः कृत्वा भूयो वचनमत्रवीत् ॥ ५
नाहमीपियकी मार्या परभार्या सती तव।
साधु धर्ममवेक्षस्व साधु साधुव्रतं चर ॥ ६
यथा तव तथान्येपां रक्ष्या दारा निशाचर।
आत्मानमुपमां कृत्वा स्वेषु द्रिष् रम्यताम् ॥ ७
अतुष्टं स्वेषु द्रिषु चपलं चिलतेन्द्रियम्।
नयन्ति निकृतिप्रज्ञं परदाराः पराभवम् ॥ ८

- 4 B1,3 om. 4^{ab} (cf. v.l. 2). a) B4 D1-3.11 प्रापितुं (for प्रार्थ°). B4 D1-5.11 शक्तस (for युक्तस). D10 न च मां प्रापितुं शक्तस. b) T1.3 M3 सु. (for खं). For 2-4^b, Ñ2 V2 B3 D6 subst.; while S1 B4 D1-4.10.11 ins. after 1; Ñ1 cont. after 496*:
 - 497* रावणं राक्षसश्रेष्टं कोपपर्याकुलेक्षणा।

 $\left[\, \widetilde{N}_{1} \, \, \tau \, \chi \right]$ न्त्यं रावणं तं (for the prior half). Ds -[आ]बुलेश्वणं.]

- d) Ñ2 V2 B D6 साधु- (for एक-). Ś1 D10 om. 4^{ef}. e) V2 B2-4 कुले; D5 पुन: (for कुले). V2 B2-4 पुष्ये (for पुष्ये).
- 5 ^b) Si Dio तं सनस्विनी; Ñ2 De राक्षसंश्वरं; D2-4.11 तं तपस्विनी; Gi तं यशस्विनं (for तं यशस्विनी). V2 B राक्षसंद्वं तपस्विनी. —°) Ñ V2 B De-9 रावणं (for राक्षसं). —^d) Di.3.4.11 रावणम् (for वचनम्). Ñ2 V2 B De भूयोच्या(V2 Bi.2 °यो प्रा)ह श्रुभानना.
- 6 \$1 D10 om. 6⁶⁶.—⁶) D8.11 औपायिकी (for अगेपियकी).—⁶) D9 reads परभार्या in marg.—⁶) B9 निरीक्षस्व (for अवेक्षस्व).—⁶) D6 साधो; G1 स्वं च (for साधु). V2 तव (sic) (for चर). \$1 साधुधमें समावर; T1 साधुध्ने च रावण.
- 7 b) Ñs Vs B Ds.6 Ti.s Ms.s transp. रहवा and दारा. Si (before corr.) निशाचरें:; Ñs Vs B D6 न संशय: (for निशाचर).—°) Si Dio उत्तमं (for उपमां).—d) Ds reads दारेषु in marg. Ñi (with hiatus) आत्मभार्याषु; Ck स्वदारेब्वेच (for स्वेषु दारेषु). Si रखतां (for रम्यताम्).
- 8 °) Si Dio Gi अनिष्टं; Di.4 अतुसं; Cr.m.g.t as in text (for अतुष्टं). Ñs Va B De.8 असंतुष्टं स्वदारेषु.

 b) Da चिलतं (for चपलं). Si Ñ Ba Di-4.6.7.9-11
 चपलः; Ta चंचल- (for चिलतः). °) Si Da.10 निवर्त

[170]

इह सन्तो न या सन्ति सतो वा नानुवर्तसे । वचो मिथ्याप्रणीतात्मा पथ्यमुक्तं विचक्षणैः ॥ ९ अकृतात्मानमासाद्य राजानमनये रतम् । समृद्धानि विनञ्यन्ति राष्ट्राणि नगराणि च ॥ १० तथेयं त्वां समासाद्य लङ्का रत्नोघसंकृला । अपराधात्तवेकस्य नचिराद्विनशिष्यति ॥ ११

(for नयन्ति). Śi D3.10 निष्कृति-; Bi Ta Gi निकृत-; D4 प्रकृति-; D11 T2 निकृति; Cr.m.g.k.t as in text (for निकृति-). D11 T2 प्राज्ञा: (for -प्रज्ञं).— d) D2.3.10 -द्रार-(for -द्राराः).

9 °) Ѳ ईहरू (for इह). Śī (m. also as in text) स्वत्तो (for सम्तो). Ѳ Do न भार्यति (for न वा सन्ति). — °) Śī Ñɪ Dī-4.10.11 सङ्गिर्; B₄ संति (for सतो). Śī Dɜ.10.11 नानुवर्त्य (Dīī °स्स्य)ते; Bī.2 नान्य (B² °पि) यतेसे; D₄ नानुवरस्येसे; Cr.m.g.k.t as in text (for नानुवर्तसे). Ѳ Do यथा स्वमनुवर्तसे. — After go, Dz.5.7-9 S ins.:

498* तथा हि विपरीता ते बुद्धिराचारवजिता।

[D7.9 T2 G2 Ck.t ব্যা; Cr.m.g as above (for त्या).]

—°) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 -प्रणीतं(D11 'यं) ते; Ct as in text (for -प्रणीतातमा). Ñ2 V2 B D6 न च(B:-4 वा) धर्मप्रणीतं ते. — d) B2 (m.) तस्यमुक्तं; D11 यथामुक्तं (sic); M3 पश्ययुक्तं (for पश्यमु°). —After 9, Ds.7-9 S ins.:

499* राक्षसानामभावाय त्वं वा न प्रतिपद्यसे। ---Thereafter Gs reads 12.

10 Ñ2 V2 B transp. 10 and 11.—") Т2 अयथाः Cm.k.t as in text (for अञ्चत-).—D6 om. (hapl.) 10⁶-11⁶.—) Ñ2 V2 B मर्तारम् (for राजानस्). Ñ2 V2 B D2-4 स्थितं; D11 परं (for रतम्).—") Ñ2 B पुसमृद्धाः V2 मुसंबृद्धा (for समृद्धानि). Ś1 D1.4.10 [अ]पि नश्यंति; V2 B2-4 निनंश्यंति; D2 [अ]पि पश्यंति (sic) (for निनश्यन्ति).—") Ñ2 V2 B देशाश्च (for राष्ट्राणि). D1-3.11 च पुराणि; D4 om. (hapl.); T1.3 विविधानि (for नगराणि).—After 10, V2 B1(m.).3.4 ins.; while Ñ2 B2 ins. after 11 (r.); D6 ins. after 11:

500* भिञ्चवृत्तं समासाद्य नाथं रक्षोगणाधिपम् । धनधान्यसमाकीर्णा रक्षोगणसमावृता ।

[(l. 1) Ba भिष्ठु-(for भिन्न-). —(l. 2) Bz लंका शीप्रं विनंक्ष्यति (for the post, half).]

11 De om. 11° (cf. vd. 10). Ns Vs B transp. 10 and 11. Ns Bs repeat 11 after 10 (transp.).

स्त्रकृतैर्हन्यमानस्य रावणादीर्घदिर्श्वनः । अभिनन्दन्ति भृतानि विनाशे पापकर्मणः ॥ १२ एवं त्वां पापकर्माणं वस्यन्ति निकृता जनाः । दिष्टयैत समनं प्राप्तो रौद्र इत्येव हर्षिताः ॥ १३ शक्या लोभयितुं नाहमैक्षर्येण धनेन वा । अनन्या राघवेणाहं भास्करेण प्रभा यथा ॥ १४

G. 5. 23, 12 B. 5. 21, 15 L. 5. 16, 15

-°) Si Ñi Di-4.10 यथेयं; Dr.9 T Gi.3 तथेव (for तथेयं). Ñi first time) Vi Bi.s first time).3.4 अकृतात्मानमासाय. -°) Ñi (both times) Vi (m. also) Bi (first time).3.4 De -संवृता (for -संकृता). -°) Di द्वाचिराद; Gi (with hiatus) अचिराद (for निचराद). Ñi (both times) Vi Bi.s (both times).3.4 De न चिरेण विनंद्य (Bi व्हाय) ति. —After II, Ñi Bi De (Ñi Bi after III.) ins. 500°.

12 Gs reads 12 after 499*. —) Si स्वकृतं; Ñ2 Bi-s De स्वरोपेर; Bs Dio सुकृतेर; Cm.k.t as in text (for स्वकृतेर). V? वष्यमानस्य; B2 इन्यमानाश्च (for इन्यमानस्य). —) Si Ñi Bs Di-1.10.11 नरस्य (for रावण). B2 -जीविन: (for -दिश्तं:). अ Cv.g: राक्षसा(Cg °वण) दिविद्यित इत्यन्न राक्षसे (Cg °वणे) ति संबुद्धि: 1; Cr: रावणादीवद्धित इत्यन्न राक्षसे (Cg °वणे) ति संबुद्धि: 1; Cr: रावणादीवद्धित इत्यन्न राक्षसे (Cg °वणे) ति संबुद्धि: 1; Cr: रावणादीवद्धित इत्यन्न राक्षसे (Cg °वणे) ति संबोधनम्. अ — De reads 12° - 13° in marg. —) Di -िनंदिति; Ct as in text (for नन्दिन्त). —) Si Ñi V2 B D2-4.6.10.11 विनाशे; Di निवाशे (sic); Ck.t as in text (for विनाशे). Si -किंगिण: B4 -धर्मिण: (for -कर्मण:).

13 De reade 13^{ab} in marg. (cf. v.L 12).—^a) Ñ स्वामेवं (by transp.) (for एवं स्वां).—^b) Ś 1 B2.4 D1.11 T2 G1 निकृतं; Ñ2 De निवुधा; D2-4 निकृति; Ck.t as in text (for निकृता). D2 दिवा; Ck.t as in text (for जना:). M2 निकृतास्मन:.—^a) Ś 1 D1.2.10 दिख्येष; Ñ B2-4 De दिख्यायं; V2 B1 रष्ट्रायं; D2.11 दिख्येव (D11 °वं) (for दिख्येवद्). Ñ 1 D11 निकृति (D11 °तं) (for स्पसनं).—^a) Ñ V2 B De रोहक्सेति. V2 D11 करिपेता:; B2 गरिंदर: (sic); D2 मरिंदरा; G3 मापिता: (for दिखेता:).

14 °) Si Ñ Vs B D1-4.6.10.11 transp. शक्या and नाहम.— °) Si D10 द्वीक्येंग: D4 ते ° (for ऐक्येंग). Bs बलेन (for घनेन). Ñs D2.6 च (for वा).— °) Si D10 अंगना (for बनन्या). Si Ñ Vs B D1-4.6.10.11 रावनस्य (for °वेण). D2 [क]च (for [क]ई).— °) Si Ñ Vs B D1-4.6.10.11 मास्करस्य. Vs Bs D5.7.2 यथा शमा (by transp.) (for शमा यथा).— After 14, Si Ñ Vs B D2-4.6.10.11 ins.:

501* तस्याई लोकनायस्य रामस्य विदिवासमनः।

B. 5. 21. 10 L. 5. 16. 10 उपधाय भुजं तस्य लोकनाथस्य सत्कृतम् । कथं नामोपधास्यामि भुजमन्यस्य कस्यचित् ॥ १५ अहमोपियकी भार्या तस्यैव वसुधापतेः । व्रतस्तातस्य विष्रस्य विद्येव विदितात्मनः ॥ १६ साधु रावण रामेण मां समानय दुःखिताम् । वने वाशितया सार्थं करेण्वेव गुजाधिपम् ॥ १७

15 °) Si N's Vs Bs.3 Ds.4.6.10.11 सन्यं; Ds दिन्यं (for तस्य).—) Si N'i Bi Ds.3.10.11 संदनागु(Ds °ग)रू-; Bs.3 Ds लोककांतस्य (for लोकनाथस्य). Ds संस्कृतं; Gi सङ्कृतः (sic).—) Ms [उ]पयास्यामि (for [उ]पथा').

16 °) D3.11 औषाधिकी. — °) Ñ1 वसुधानुजः; Ñ2 V2 B1-2 D6 सु(B1 हि) महारमनः; D2 विदितारमनः; D7.8 च धरापतेः; D11 वसुधाधिऐः (sic) (for वसुधापतेः). — °) Ñ1 प्रातःस्रातस्य; Ñ2 V2 B D6 स्नात(B3 °न) वतस्य; D11 वतस्थितस्य (for वतस्रातस्य). D6 T2 G1.2 M1.2 C8.t⊅ धीरस्य; D2.6 Ct विद्येवः G3 वीरस्य; Ck as in text (for विद्येव). ※ Ct: अन्ये तु विप्रपदं प्रैयणिकपरम्। त्रैयणिकस्येव महाविद्यायासधिकारः। अत्तपुव 'धीरस्य' इति क्रिवन्याहः. ※

17 ⁵) Sı Ds.10 समानीय; Dı °दाय; Cm.g.k.t as in text (for °नव). Ba Da दु:खित: (sic) (for °ताम्). — °) Da वन ; Dii रजे (for वने). Ši Ñ Va B Di-3.5.6.8,11 Ta.s Ga वासितया; Da त्रासितया (for वाशितया). Ši \tilde{N}_2 Va B1-2 D2,3,6,10,11 मत्तं; Ñi B4 D1,4 नित्यं; Cm.k.t as in text (for सार्थ). — d) Si Di.3.4.10 Mi करिण्येव; Cg.k.t as in text (for क्रेंग्वेय). Ds महागर्ज (for गजा-थिपम्). Ñ2 V2 B1-3 D6 करेण्वा यूथपं यथा. % Cv.r : करेणुगंजवधू:। सैव युवतिवांशिता ।; Cm: वने वासितां बद्धां करेणुं गजाधिपेन सार्थमिति विभक्तिविपरिणामेन योज्यम्। अन्यथा निरोधात् ।; Cg: वाशितया यौवनं गतया । "वाशिता युवति: श्रोक्ता कलभः करिपोतकः" इति वचनात्। यद्वा वासितयेति पाटः। वने वासितया बद्धया। अत्र विभक्तिन्यत्यासः कार्यः। वने वासितां करेणुं गजाधिपेनेयेति। वस्तुतस्तु यथान्यास मुबान्वेति ।; Ck : वने वाक्षितयेति पाद्धः । वाक्षिता करेणुस्तया सार्धं क्रीडाईं गजाधिपं करेण्येव समानय।; Ct: बने वासितया कामुक्या करेण्वा सार्वं गजाधिपमिव। उपमानोपमेयवाक्ययो-र्वेषम्यं तु कुद्रविरहिण्युक्तित्वाञ्च दोपावहम् । करेणुं गजाधिपेनेति -वक्तुम्चितम् अ

18 °) Bs D1.11 श्राँपायिकं. Ñ1 Ds सन्ये (for कर्नुं). —) Ds परीप्सया (for परीप्सता). S1 Ñ2 Vs B1-3 D1,8.4.6.10.11 राघवं (D11 °वो) रावण स्वया; Ñ1 स्वयां रामेण रावण; B4 रामेण रावण स्वया; D2 राघवो रावणस्य ज

मित्रमोपियकं कर्तुं रामः स्थानं परीप्सता।
वश्रं चानिच्छता घोरं त्वयासौ पुरुपर्पभः॥१८
वर्जयेद्वज्रमुत्सृष्टं वर्जयेदन्तकश्चिरम्।
त्विद्वधं न तु संकुद्धो लोकनाथः स राघवः॥१९
रामस्य धनुपः अब्दं श्रोप्यसि त्वं महास्वनम्।
शतकतुविसृष्टस्य निर्वापमश्चेरिय॥२०

502* विद्ताः स हि धर्मज्ञः शरणागतवस्सलः।
तेन मेत्री भवतु ते यदि जीवितुमिच्छिति।
प्रसादयस्व स्व चैनं शरणागतवस्सलम्।
मां चास्मै प्रयतो भूस्वा निर्यातयितुमईसि।
एवं हि ते भवेस्स्वस्ति संप्रदाय रघूत्तमे। [5]
अन्यथा स्वं हि कुर्वाणो वर्धं प्राप्सिस रावण।

[(1. 1) D1.3.4 विर्मात: . D1 स ह; D7.9 Ct सवं-; D8 तव (for स हि). D8 धर्मारमा (for धर्मज़:).—(1. 3) D7.9 G1 तं (for त्वं).—(1. 4) G3 चैव (for चारमें). D1.3.4 मां तस्में प्रणतो भूत्वा (for the prior half).—(1. 5) D5 तु (for हि). D1.3.4 मां (for सं-).—(1. 6) D1 तु (for हि). D7.9 परां (for वधं). D3.4 राववाद; D7.9 चापदं (for रावण).]

19 Ñı illeg, up to बज्ज मु in " (cf. v.l. 18). — ")
D1.4 व्रजम् (meta.). D1 उच्छिष्टं (sic) (for उत्स्पृष्टं). Ñः
D6 अंतको सत्यः; V2 B1-3 अंतकृत्मत्यः; B4 धेर्यमुक्ष्ट्रष्टा; D2
'लि:स्पृष्टं; D3 बह्नि तत्स्पृष्टो (sic) (for बज्जमुत्सृष्टं). — b B4
सानवं (for बर्जय्). S1 D2.10 कुपितांतकं; Ñ1 B4 D1.2.4.11
कुपितांतकः; Ñ2 V3 B1-3 D6 अनिलोनलं; T2 अंतकः क्षचित्
(for अन्तकश्चिम्म). — ") S1 D10 स्वद्विधे; D2.4.5.11 स्वद्वधं
(for स्वद्विधे). D4 स तु; T1.3 तु न (by transp.) (for
न तु.). Ñ1 D3 न वर्जयित संक्द्रो; Ñ2 V2 B1-3 D6
न तु स्वां (B1 स्वां च; B3 हि स्वां) रावण कुद्दो; D1 तद्विधं
नातिसंकुद्दो. — ") D1.4 -पाल:; D11 T2 -नाथं (for
नाथ:). B1(also as in text) सनातनः (for स राधवः).
—After 19, Ñ1 partly illeg. ins.:

503* तद्वधं खलु पाँ *स्य *** ** ** । राघवस्याप्रमेयस्य कुद्धस्याकृष्टकर्मणः।

20 °) Si Ñi Ba Di-a.10.11 सुद्दारुणं; Cv.r.m.g.t as in text (for महास्वनम्). Ñi V2 V2 Bi-3 Da श्रोब्यसे घोर (Ñi Da मेघ)निस्वनं. —Ñi illeg. for ° (except शतक). —°) Si -विशिष्टसः; Ba -विस्थ्यस्य (for -विस्थ्यस्य). Di शतकतोरियोत्स्थं. — °) Si Ba Di.a.10.11 निर्धातम् ; Di

इह ज्ञीत्रं सुपर्वाणो ज्वलितास्या इवोरगाः । इपवो निपतिष्यन्ति रामलक्ष्मणलक्षणाः ॥ २१ रक्षांसि परिनिघन्तः पुर्यामस्यां समन्ततः । असंपातं करिष्यन्ति पतन्तः कङ्कवाससः ॥ २२

विस्फोटम् (for निर्घोपम्). —For 20°d, Ñ2 V2 B1-3 |

504* वज्रहस्तविसुक्ताया विस्कृतितिनिवासनेः। [B1-3 वज्रि-. और D6 -विमुक्तन्य (for 'काया).]

21 ") D3 रामाच् (for इह). र्री उपायातो (sic) (for अपायातो (...) (for अपायातो (...) र्री B4 उविद्याला). र्री B4 उविद्याला (...) र्री V2 B D2.6 दारास्तीहणाः पितव्यति; D4 दारास्तीहणाः भविष्यति, —D6 om. (hapl.), while D2 reads in marg. from 21 up to the prior half of 505*. — d) D4 नामांकः (for न्हश्तगः). र्री रि V2 B1.2.4 D2.4.7-11 T2 G2 Ck.t न्हश्चिताः; B3 निवस्युताः; D3 नीशिताः; Cv.r.m.g as in text (for न्हश्चणाः). D1 नामरामांकल्किताः.

22 Do om., while Da reads in marg. up to the prior half of 505* (cf. v.l. 21). —) Ds निप्तिच्यंतिः D1.9 निद्दित्यंतः; G2 वधिमित्यंतः (for परिनिष्ठन्तः). \$1 \$\tilde{N}_1\$ B1 D1-4.10.11 रक्षमां हन्यमानावाम् ; \$\tilde{N}_2\$ B1-3 रक्षतां व (B2 यु)ध्यमानावाम् ; \$\tilde{V}_2\$ रक्षसां रक्षमाणानाम् (marg. also युध्यमानावाम्); \$T3 राक्षसानिविद्यंतः. — \$\tilde{V}_3\$ \$\tilde{N}_3\$ \$\tilde{N}_3\$ \$\tilde{V}_2\$ B D1-4.11 अस्यां पुर्यो (by transp.); D10 अस्यां पुर्त (for पुर्यामस्यां). D7.9 न संदाय:; D11 आनिदितां (for समन्ततः). — \$\tilde{V}_3\$ T1.3 \$\tilde{G}_1\$ \$\tilde{V}_2\$ \$\tilde{V}_3\$ \$\tilde{N}_3\$ \$\tilde{V}_3\$ \$\til

505* असंपाता भविष्यन्ति पन्धानः शरबृष्टिभिः।

[Do om., while Do reads in marg. the prior half. \$1 D10 अगम्या हि; Ño Vo B1.2.4 अ(Ño स्)संवाधा; Bo अगम्या: सं-; Da असंवासा (for असंवासा).]

-Thereafter, No Va Basa De cont.:

506* रामचापवितिमुँकै: कङ्कपत्रै: किलाशितै: । [B3 -बाण- (for -चाप-), V2 शिलायुनै: (for °शिनै:).]

23 Ñı illeg, for 23°, —°) B1.3 राज्ञसँदं. Śī Ѳ V² B D1.6.11 स्तर्पं; D2-4.10 स्तर्पं; Cm.g.k.t as in text (for स्वपंत्र).—°) Śī B3.4 D1.4.5.11 रामो (for राम-).—°) Śī Ñ V² B D1-4.6.10.11 खां(B² सं-) हनिष्यति (for उद्धरि॰).—°) Śī Ñ B D2-4.6.10.11 [उ]र्गं; D1 [उ]रगः (sic) (for [उ]रगान्).—After 23, Ѳ V² B D6 ins.;

राश्चसेन्द्रमहासर्पान्स रामगरूडो महान् । उद्धरिष्यति वेगेन वेनतेय इवोरगान् ॥ २३ अपनेष्यति मां भर्ता त्वत्तः ग्रीश्रमस्टिमः । असुरेभ्यः श्रियं दीषां विष्णुल्लिभिरिव क्रमेः ॥ २४

G. 5. 23. 23 B. 5. 21, 28 L. 5. 16. 25

507* निवसहायवः कृदः प्राप्य स्वामपकारियम्।

[Bi.s अविनद्, Do अपकारियों (for अपकारियम्).]

24 °) Ñe De उपनेत्यति; Ve Eile Me अव (Me °प)-जेव्यति; De अपि नेद्यति; Cm.g.t as in text (for अपनेत्यति /. Ve Bile में (for मो). —) Bi स्वां तु (for स्वत्तः). Dii अस्टिंग. —) Te अमुदेंह (for °रेभ्यः). Dii दिख्यां (for दीमो). —) Si transp. बिट्युम् and विभिन् . —For 24° , Be subst.:

508* असुरेस्यः श्रियं विष्णुरिन्द्राय प्रदर्शे यथा। तथान्यसँगे पुरी लक्षां प्रदास्यति स राघवः।

-Thereafter, Bs cont., while No Vo Biles Da ins. after 24:

509* प्रमुक्तस्तु संकुदो मैथिन्या राज्यसाथियः।
श्रमपाद्दभवस्कृदो वचनं चेदमप्रवीत्।
श्रीत्वाद्दभवस्कृदो वचनं चेदमप्रवीत्।
श्रीत्वाद्दभवस्मारमानं मन्यसे स्वमसंशयम्।
तथा हि परमाय्येवं भाषसे गतसाध्वसा।
न युक्तं पर्व्य वास्पर्माश्वरे विश्वियाणि च। [5]
जनस्य महतो मन्ये प्रभविष्णोर्विशेषनः।
अलङ्कारो हि नारीणां दाक्षिण्यं परमुख्यते।
दुर्लभं तच ते भद्रे भर्नुतिष्टा कथं स्वमि।
यादशोऽयं मम क्रोधो यथा च स्वामुपस्थितः।
वधाय विस्तेषं स्वां जीस्वभावेन धार्यसे। [10]
तस्य राश्रसराजस्य सीवा न मम्पे वचः।
पुण्यकीर्तिरवाकीर्ति ततः कोपादुवाच ह।

[(1. 1) Bs राक्षतेयाः (for राक्षताथियः). —(1. 2) Ѳ
De अमर्यवशापत्रों (for the prior half). V² वचनश्र (sic).
—(1. 3) Ѳ
B1.2 De अ(B3 न)संग्रयः (for °यम्).
—(1. 4) B4 [अ]पि (for हि). B1 स्त्रसाधुनत् (for गत-साधना). —(1. 5) V²
B2.4 वर्षत् (for वावयन्). B1.2.4 वा (for च). —V²
om. 1. 8—10. —(1. 8) ѳ
3 उच्यतिः
B1 वर्षते (for तख ते). B3 दुलंभं तसु ते नहे (for the prior half). B4 हि (for तु). B3 अनुरिच्छा कर्य त्विय (for the post. half). —(1. 9) B4 [ऽ]ई (for च).
—(1. 10) B2 अवलाखेन धार्यतेः B3 अवनादिनिवायेसे (sic) (for the post. half). —(1. 11) De om. न (subm.).
—(1. 12) De [अ]कीर्येस (for [अ]कीर्यि). B1 अंत:-(for ततः).];

while D2.4 ins. 511* after 24.

G. 5. 13. 30 B. 5. 21. 29 L. 5. 16. 26 अशक्तेन त्वया रक्षः कृतमेतदसाध वै ॥ २५ आश्रमं त तयोः श्रन्यं प्रविश्य नरसिंहयोः । गोचरं गतयोभ्रात्रोरपनीता त्वयाधम् ॥ २६ न हि गन्धमपाघाय रामलक्ष्मणयोस्त्वया। शक्यं संदर्शने स्थातं श्रना शार्दलयोरिव ॥ २७ तस्य ते विग्रहे ताभ्यां युगग्रहणमस्थिरम् ।

वृत्रस्येवेन्द्रवाहुभ्यां वाहोरेकस्य निप्रहः ॥ २८ क्षिप्रं तव स नाथों में रामः सौंमित्रिणा सह। तोयमल्पभिवादित्यः प्राणानादास्यने जरैः॥ २९ गिरिं क्रवेरस्य गतोऽथवालयं सभां गतो वा वरुणस्य राजः। असंशयं दाशरथेर्न मोध्यमे महाद्रमः कालहतोऽशनेरिव ॥ ३०

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकोनविंशः सर्गः ॥ १९॥

25 Dn om. 25. - ") Ds जनस्थान-; Die "नं (for °ने). Si Da.10 हतं श्रुत्वा; Ta महास्थाने; Ck.t as in text (for इतस्थाने). Ds जनस्थानैव वा स्थाने (sic). —) Dı नियते (for निहते). Die बली (for बले). Si निहतं रक्षसां बलं. - Ds reads from क्ष: in " up to वे in in marg. -For 25°d, Si Di.3.4.10 subst., while Ñi cont. after 511* :

510* तीवं स्वमाप्तुया दुःखं शम्भोर्मार इवातुरः।

[$D_{1,3,4}$ आप्तवान् (for आप्तवा). D_4 बैरं (for दुःखं). \widetilde{N}_1 पूर्व मार: D1.4 पूर्वामार्तिम् ; D3 पूर्वव्रणम् (for शम्भोर्मार).] -For 25, N V2 B D2.6 subst.; while D3.4 ins. after 24:

511* जनस्थानवर्ध शुरवा इतौ च खरदूपणौ। पूर्ववैरमनुध्याय मामिहानीतवानिस ।

[(1. r) \widetilde{N}_1 illeg. after जनस्था up to the prior half of l. 2. Bs.4 Ds जनस्थाने (for °न-). Ds च यौ (for नवं). —(I. 2) V2 अनुसंधाव (hypm.); D2 इह ध्यात्वा; D3.6 इह ष्यायन् (for अनुध्दाय). D2-4 त्व(D3.4 मा) मिहाइतवानसि (for the post, half).]

26 Ši Dio om. 26.—) Ñi illeg. for आश्रमं तु. Ñs V2 B D2-4.6.11 आङ्यं (for आश्रमं). Ñ2 V2 B1-3 De हि; Ds.7.9 तत् (for तु). Be Ti.3 तत: (for तयो:). Ñi Ba Da.a.ii शीघं (for शून्यं). Di अयं न तु तयोर्मन्ये (sic). - 5) Ñı Ba Dı-a.11 सतस्त्वं; Ñs B1-s बासीतन्; Va आसीतु; Da आसाध्य(sic) (for प्रविदय). —) Ña V2 B D6 सृगयां (for गोचरं). D1 न सयोर् (sic); T2 न गतो (for गतयोर्). Dz.4.11 गोचरं च(D2 'रत्वं) गतो सत्यो:. — d) M1 पुता (for [अ]धम). Ñ2 V2 B D6 तदानीं सिंहयोरिव: D1-4.11 शुगाल इव सिंहयो:. % Cv: गोचरं गतयो:। गावो हि बाह्यं चरन्ति ।; Cr.m : गोचरं गतयो: मायासृतरूपमिन्द्रियार्थं गतयो:।; Cg: गोचरं गतयो:। बाह्यदेशं गतयो: ।; Ck : गोचरं वनप्रदेशं गतयो: ।; Ct : गोचरं गतयो: । मायामृगवृत्तान्तं ज्ञातुं गतयो:। गोचरं वनप्रदेशं गतयोरित वार्थः. क्ष

- 27 \tilde{N}_1 partially illeg. for ab = -a) \tilde{N}_2 V_2 B D_6 समाबाय (for उपात्राय). —) De तदाः Mi तयोः (for ख्या). — " े Vo शक्यं हि; B3 न शक्यं; D3 शक्यं तु (for शक्यं सं-). Ši Dio न शक्यं स्यंहने स्थातुं शागाड इव सिंहबो: .
- 28 °) Śī Ñī V2 B D1-4.6.10.11 विग्रहस ; Ñs Ts विप्रहं; Cv as in text (for विप्रहे). —) Si Ñi Di.2.4. 10.11 अ (Ś1 प्र; D1 नि; D4 न) युक्तो मोहमास्थित:; Ñs Vs B Ds अयुक्तोयसुपस्थितः; Ds प्रयुक्तो मोहमात्मनः . % Cv.r.m: यु(Cv संयु)गग्रहणं युद्धजय: 1; Cg: युगग्रहणं संयुगे जय-प्रहणम्। अस्थिरससंभावितम्। यद्वा युगग्रहणं युद्धारम्भः।। Ck : युगप्रहणं सहायसम्पादनम् । ; Ct : युगग्रहणं सहाय-सम्पत्ति:. % —) \$1 Ñ B3.4 D1-4.10.11 -विज्युभ्यां (for -याह्रभ्यां). — d) Si Ñ Bs D1-4,10.11 यथेवेकस्य; V2 Bs राहोरेकस्य; Bs मद्दानेकस्य; Ms बाहु° (sic) (for बाहोरे-कस्य). Śi Ñ Vs B D1-8,8,10,11 विम्रह:; D7.0 विम्रहे Ms निम्रहं; Cv as in text (for निम्रह:).
- 29 °) V2 B3 D11 हि(D11 च) तब (for तब स)-\$1 Ñ Va B D1-4.6.10,11 ससैन्यस्य (for स नाथो में)-% € cg: स नाथ इति पदच्छेद:. अ — Ñi partially illeg. for od . —) M2 [आ]दिस्यं (for [आ]दित्यः). —) Ms आदाय ते (for °स्यते). S1 V2 B D1.3.10.11 प्राणा-नादाय यास्यातः Ño De प्राणानप(De °न्परि)हरिष्यति.
- 30 °) D3 गिरं:; D10,11 गिरं (sic); Cv.rp.m.g.k.t as in text; Cr.mp पुरी (for निहिं). Si Ñ Va B Di.s. 4.8.10 गतस्त्वमालयं; D2.11 गतं तदालयं; D5 M2.5 गतोपधा य (Ms °य वा) (for गतोऽयवालयं). — b) Ds समागतो (for सभा गतो). St Ñ1 B4 D1-4.10.11 नभी गतो वा (D2.11 °तं स्वां) वरुणस्य चा($D_{2.4.10}$ वा)खयं; \tilde{N}_2 V_2 B_{1-3} D_6 भयादूती

सीताया वचनं श्रुत्वा परुपं राक्षसाधियः।
प्रत्युवाच ततः सीतां विप्रियं प्रियद्र्शनाम् ॥ १
यथा यथा सान्त्वियता वक्यः स्त्रीणां तथा तथा।
यथा यथा प्रियं वक्ता परिभृतस्तथा तथा॥ २
संनियच्छति मे क्रोधं त्विय कामः समुत्थितः।
द्रवतो मार्गमासाद्य हयानिव सुसार्थिः॥ ३
वामः कामो मनुष्याणां यस्मिन्किल निवध्यते।

(D6 °हतो [sic]) या वरुणालयात्परं. अ Cv: गिरिं कुवेरस्य गतोऽपथायेति सम्यक्। कुवेरस्य गिरिं गन्धमादनम्, अपधाय, अपक्रम्य ।; Cg: गिरिं कैलासम्. अ—°) Ñ1 D7.9 T1 Ck.t दाशरथेवि-; D1-3.11 दाशरथिनं; G3 दाशरथस्य (sic) (for °थेनं). Ñ V2 B1.2.4 D1.5 G1.3 Ct मोक्षते; D2.11 मोक्षते (for मोक्ष्यसे).— б) B3 यथा (for महा-). V3 -दुमं (for -दुम:). D6 G -गतो; Ck.t as in text (for -हतो). Ñ2 V2 B D6 यथाशने: (for ऽशनेरिव). \$1 Ñ1 D1-6.10.11 दुमं(\$1 D10 दुमो; D1 धुवं) यथा काल्यातो (D11 °विं) महाश्वान: (\$1 Ñ1 D1.10 °ने:). % Ct: विमोक्षसे प्रामानित शेष:। विमोक्षसे भ्रामानित शेष:। विमोक्षसे भ्रामानित शेष:। विमोक्षसे भ्रामानित शेष:। विमोक्षसे भ्रामानित

Colophon. — Sarga name: Śī Ѳ V² B1.3.4 D2.3.6.
10.11 सीतावाक्यं; Ñ1 रावणं प्रति सीतावाक्यं; B2 सीतावचः;
D1.4 रावणितरस्करणः. — Sarga no. (figures, words or both): Śī Ñ1 D1.2.4.6.10.11 om.; Ñ2 B4 D3 23; V2
14; B1 M2 20; B2 22; B3 D5.7-9 T G M1.3 21.
— After colophon, D2 concludes with कृष्णः; G with श्रीरासाय नमः.

20

Ma begins with श्रीरामाय नमः; श्रीगुरुवे शरणं.

- 1 °) \$1 Ñ1 B4 D1-3.6.10.11 तद्भवः; Ñ2 V B1-3 तु वचः (for वचनं), °) \$1 Ñ V B D2.6-10 राक्षसेश्वरः; Cm as in text (for °साधिपः).— °) Ñ2 V B D6 तुनः (for ततः), °) B1 विद्रियो; D1 अद्रियो; D4 अद्रिये (for विद्रिये), D1 दियदिशेनां; D2.4 °दर्शनां; D10 °दर्शनात्; Ct as in text (for द्रियदर्शनाम्).
- 2 ° 6) B2 D4.6 सांत्वियत्वा (for 'विता). D11 रम्य: (for वइय:). D2 यथा यथा (for तथा तथा). D1 यथा सांत्वियता वइय: खोणां भर्ता यथा तथा. °) D2.4.11 मूर्त (for वक्ता). D1 यथा सांत्वियता मूर्य:. °) D9 om. (hapl.) second तथा.

जने तिम्मस्त्वनुक्रोशः स्नेहश्च किल जायते ॥ ४ एतम्मात्कारणात्र त्वां घातयामि वरानने । वधार्हामवमानार्हां मिथ्याप्रव्रजिते रताम् ॥ ५ परुपाणि हि वाक्यानि यानि यानि व्रवीपि माम् । तेषु तेषु वधो युक्तस्तव माधिलि दारुणः ॥ ६ एवमुक्तवा तु वेदेहीं रावणो राक्षसाधिपः । क्रोधमंरम्भसंयुक्तः सीतामुक्तरमत्रवीन् ॥ ७

G. 5. 24. 0 H. 5. 22. 7

- 3 °) V2 D10.11 स; D1 यं; D2 तं; Cr.m.g.k.t us in text (for सं-). D6 च (for से). Ñ1 कोएं; B2 कोषम् (sic) (for कोषे). —°) Ñ2 D1-4.6.8.11 M2 समुश्यितं; B1 उपस्थितः; M1 समुश्यितः; Cm.k.t as in text (for समुश्यितः). —° और V B1.4 D6 दुर्गस्; B1 (margalso as in B2) दुःलम् (for मार्गस्). V2 आस्थाय (for आसाथ). और Ñ1 D1-4.10.11 उ(D1 तमु [hypm.])=मार्गिशां (और D10.11 °णं) बलाहेगं ह्यानामित्र सारथि: % Cr.m.g: अमार्गमिति च्छेदः 1; so also Ck.t. %
- 4 V1 illeg. for 4-9.) Ñ2 V2 B M2 कामं; D4 गत-(sic) (for बाम:).) D2 तु परिवध्यते; D4 उपनिवध्यते; T2 तु किल वध्यते (for किल नि?).) D11 येन (for जने). S1 Ñ2 V2 B D4.6.10.11 T2 G2 Cr.m.k.t अनुक्रोश:; D1.5 अनुक्रोध:; D2 न तु क्रोध:; D3 स्वनु?; Cv.g as in text (for स्वनुक्रोश:).) Ñ2 V2 B D6 खल (for किल). D1.2.6 प्रतिकृतिप जायते.
- 5 V1 illeg. for 5 (cf. v.l. 4).—") D11 तसान् (subm.) (for प्तसान्).—") G2 नाशयामि (for वात-यामि).—") Ñ2 V2 B D6 अप(B2 "प्य)मानाहाँ: D2 मम मानाहाँ (for अवमानाहाँ).—D2 om. 5 "-7".—") D1.4 वृथा- (for फिथ्या-). Ñ2 D6 -प्रवाजित (sic); V2 D2.7.9 T2 M2 Ck.t -प्रवजने; G1 -प्रवाजित; G2 -प्रवाजने; Cr.m.g.tp as in text (for -प्रवजित).
- 6 Vi illeg.; D2 om. 6 (cf. v.l. 4 and 5).—")
 B2 D3.6 M1 च; B4 D4.5.10 T2.3 M2.3 [इ]इ (for हि).
 —"
) D3 om. (hapl.) first बावि. Ñ1 B3 D4.10 से; T3
 M2 सा (for सास्).—"
) G1 रावण: (sic) (for दारुवा:).
- 7 V1 illeg. for 7 (cf. v.l. 4). D2 om. 7 (cf. v.l. 5). Ñ2 V2 B D6 om. 7. D3 reads 7 after 9.

 6) S1 D10 राश्चसखदा; D1-1.11 राश्चसेचर: (for राश्चसचिप:). 7) M2 -संरक्ष- (for -संरम्म-). D2 -संयुक्त (for क्क:). D3 G3 क्रोधसंरक्षनवन:. 6) T सीवां पुनरवावचीव. After 7, S1 Ñ1 D1-4.13.11 ins.:

G. 5. 24. 7 B. 5. 22. 8 L. 5. 17. 12

द्वौ मासौ रश्चितव्यौ मे योऽवधिस्ते मया कृतः । ततः श्चयनमारोह मम त्वं वरवणिनि ॥ ८ द्वाभ्यामृध्वं तु मासाभ्यां भर्तारं मामनिच्छतीम् । मम त्वां प्रातराशार्थमारभन्ते महानसे ॥ ९ तां तर्ज्यमानां संप्रेक्ष्य राक्षसेन्द्रेण जानकीम ।

512* स्त्रीत्येतद्वचनं भद्ने त्वमवध्यत्वमाधिता ।
भावले परुपाण्येव विश्वदर्ध गतसाध्वसा ।
न युक्तं परुपं वक्तमीश्वरे द्यप्रियाणि च ।
जनस्य पर्परो मध्ये प्रभविदणोविद्येपतः ।
अलंकारो हि नारीणां दाक्षिण्यं परसुच्यते । [5]
दुर्लभं तच ते सीते कथं भर्तुः प्रिया द्यसि ।
यादगोऽयं मम क्रोधो यथावस्वमवस्थिता ।
वधाय वे सुलेयं त्वां स्त्रीभावाज्ञ तु वध्यसे ।

[(I. I) Dz.4 विदितं (for बचनं). Di स्त्रीत्येवं तदिदि भद्रे; Ds श्रीणां लद्भवनाद्धद्र (for the prior half). Ñi Ds रवमवध्या व्यवस्थिता; D: स्वमवध्यस्वमागता; D:1 स्वमवध्यस्वं समाधिता (hypm.) (for the post. half). -(1. 2) \$1 D10 परुषं त्येव; D4 °ण्येवं (for परुपाण्येव). Ñ1 विश्वस्ता; Dn विश्वदं (for विश्वव्धं). Dio -साधु मा (sic) (for -माध्वसा). - (1. 3) Sı (after corr. वावयं) वर्जुः, Ñı Dıı युक्त:; D10 वबस्यं (sic) (for युक्तं). Š1 (after corr. as above) युक्तम् (for बक्तम्). Ñ1 D11 इंबरो (sic) (for °रे). Ds-4 वा (for च). D1 ईश्वरस्याप्रियाणि च (for the post. half). -(1.4) Śi (before corr. as above) पापैती; Ñi Ds.4.11 महतो; D2 विषतो (for परेदो). D1 प्रश्नुविष्णुर; D. प्रमविष्णुर्; D11 प्रभोविष्णार् (for प्रमविष्णोर्). —(1. 6) Ds तम्र; D11 तव (for तच). D4 सीते वे (by transp.) (for ते सीते). -(1. 7) D10 यथा वा (for यथावत). Sı यथा वा स्वमसि स्थिता; Du यथा स्वमनवस्थिता (for the post. half). —(1. 8) \tilde{N}_1 $D_{1,2,10,11}$ [अ]वस्त्रेयं (\tilde{N}_1 Dn °हं); D4 च वधाहाँ (for वे स्जेयं). Ds वथा वथा व्यतोमर्थः (for the prior half). D11 क्षीमायो (sic). D1 हि थार्यसे (for तु वध्यसे). Ñा D2-4 स्तीभावेनैव (D2 °नाभि-; Ds °न तु: D4 नासि) वार्यसे (Ds °ते) (for the post. half).]

8 V1 illeg. for 8 (cf. v.l. 4).—°) S1 Ñ B D2.6.6.10.11 श्रमितव्यो; D3 कांशि (for रशितव्यो). V2 B4 तु; D1.6 हि (for मे).—6) S1 D2.3.10.11 कालस्तेयं; Ñ1 कालस्तेयं; Cr.m.g.k.t as in text (for योऽवधिस्ते). D4 तत: (for कृत:). Ñ2 V2 B D6 कालो यस्ते (B2.3 °लोयं ते) कृतो मया.—4) Ñ2 V2 मिंदरेश में (for बरवणिनी). B D2.6 मामकं मिंदरे (B2 °कं रुचिरे; D2 °कमितते) क्षणे.

9 V1 illeg. for 9°6 (cf. v.l. 4).—°) Ñ1 जास्याम् (for द्वास्याम्). T1.5 M5 transp. द्वास्याम् and ऊर्थ. —6) D1.2.11 जनिएकति (sic) (for °तीम्). D5 भतेरि मां न मन्यते:—°व) Ñ2 V1 B1.2.4 D1.6 स्वा प्रावराजाय; देवगन्धर्वकन्यार्ता विषेदुर्विपुलेक्षणाः ॥ १० ओष्टप्रकारेरपरा नेत्रवक्त्रैस्तथापराः । सीतामाधासयामासुस्तार्जितां तेन रक्षसा ॥ ११ ताभिराधासिता सीता रावणं राक्षसाधिपम् । उवाचात्महितं वाक्यं वृत्तकीण्डीर्यगर्वितम् ॥ १२

 V_2 स्वं प्रतिवासीय (corrupt); $D_{7.9}$ त्वां प्रातराज्ञार्थे (for स्वां प्रातराज्ञार्थेम्). Si D_{10} ततस्स्वां राक्षसाः सर्वे; \hat{N}_1 $D_{2-4.11}$ ततस्स्वां प्रातराज्ञार्थे(D_{11} °थाँ [sic]) (for °). D_8 G_2 M_1 Cv.m आलभंते; Cg as in text (for आरभन्ते). Si \hat{N} V $B_{1,2,3}$ $D_{1-4.0.7,9-11}$ स्दार्श्वे (\hat{N}_1 $D_{1-4.10}$ तदा छे)स्यंति खंदवः (for \hat{M}_2). \hat{M}_3 अहं त्वां छेर्शियामि खङ्गेन शात्संडराः. \mathcal{B} Cg: आरभन्ते आलभन्ते। स्लयोरभेदः। आलम्भः स्पर्शिहंसयोरित्यमरः. \mathcal{B} —After 9, \hat{N}_2 V \hat{B} \hat{D}_6 ins,:

513* न हि मेथिलि रामस्त्वां प्राप्स्यते काममाश्वस । हिरण्यकशिपुर्लंदमीमिन्द्रहस्तगतामिव । न च मेथिलि रामस्त्वां पुनः समुपलप्स्यते । पुरा वलाकेरसितेमेधेश्चन्द्रमिवावृत्तम् ।

[(l. I) B1 च (for हि). V आशुतः; D0 आश्वसौ (sic) (for आश्वस). B3 प्राप्त्यसे कम मे श्वसीः (sic); B4 पुनः समुप ल्य्य्यते (for the post. half). —(l. 2) Ñ2 V2 B1.4 हिएग्य-किशोर् (for °पुर्). —(l. 3) D0 हि (for च). —(l. 4) D6 पुरो- (for पुरा). B4 धर्नेनेनीनेरिसितेर् (for the prior half). B4 धर्नेन्श्र (for भेषेश्र). D6 [आ] ब्रुतां (for °तम्).]—After 9, D8 reads 7

 10^{-6}) Ñ2 D6 संसउथैमानां; B4 D7,0 तां भरस्यैमानां. Ñ2 V1 B D6 संस्वयः; V2 संवीक्ष्य (for संप्रेक्ष्य). $-^{6}$) Ñ2 V B D6 दशशीवेण (for राक्षसेन्द्रेण). $-^{\circ}$) Ś1 B1 तां; Ñ1 D2.11 च (for ता). $-^{d}$) D1.5 निपेदुर् (for विपेदुर्). Ś1 D1.10 कमलेक्षणाः; D7.0 M3 विकृते° (for विपुलेक्षणाः).

11 °) \hat{S}_1 \hat{N}_1 \hat{D}_{10} हुए- (for ओए-). \hat{N}_2 \hat{V} \hat{B} \hat{D}_6 °क्षोष्ठ; \hat{B}_3 °क्षेश्व)विकारेश्व. $-^{\delta}$) \hat{S}_1 तेनुकारेस; \hat{N}_1 \hat{D}_1 -4.10.11 नेन्नाकारेस; \hat{N}_2 \hat{V} \hat{B} \hat{D}_6 सुखाकारेस; \hat{D}_7 -9 \hat{T}_2 $\hat{M}_{1,2}$ \hat{C}_8 .t नेन्नेर्वक्नेस; $\hat{T}_{1,3}$ \hat{G}_3 \hat{M}_3 \hat{C}_7 .m.g वक्नेनेनेनेस (by transp.) (for नेन्नवक्नेस). \hat{D}_6 तथापरा. $-^{\circ}$) \hat{N}_2 \hat{V} $\hat{B}_{1,2,4}$ \hat{D}_6 आधासयंति सां \hat{D}_5 °यामास (for आधासयामासुस्). $-^{d}$) \hat{D}_1 त्रिंतास.

12 °) De चाश्चासिता (for आ°). Ñs V B De देवी (for सीता). —) Ñs V B De लोकरावण (for सक्षसाधिपम्). — °) Bs [आ]य (for [आ]रम-). — °) Si Ñi वृत्तं (for वृत्तः). Si Ñi Vi De. 2—11 Ti Ct - सोटीर्य-; Cr. mg. k as in text (for - सोपडीर्य-). Ds.s - नार्वता. Vs B

[i76]

नूतं न ते जनः कथिदस्ति निःश्रेयसे स्थितः ।
नित्रारयित यो न त्यां कर्मणोऽन्साद्विगहितात् ॥ १३
मां हि धर्मात्मनः पत्तीं ग्रचीमित्र ग्रचीपतेः ।
त्वदन्यस्तिषु लोकेषु प्रार्थयन्मनमापि कः ॥ १४
राक्षसाधम रामस्य भार्याममिततेजसः ।
उक्तवानसि यत्पापं क गतस्तस्य मोक्ष्यसे ॥ १५
यथा दस्थ मार्तगः शश्थ सहितो वने ।

वृत्तशाँटीर (V2 B4 °र्य । गर्विताः D1 वृत्तशाँडीयमास्थिताः D4 वृत्तशाँडीयमास्थिताः D4 वृत्तशाँडीयमास्थिताः — After 12, S1 N1 D2-4.10.11 ins.:

5:4* तस्य राक्षसराजस्य सीना न मसृषे वचः। पुण्यकीतिरिवाकीति पुनः कोपादुवाच इ।

[(1.2) \$1 D10 शोकाद (for कोपाद), D2.3 च (for ह), D11 अपनादसमाधितां (for the post, half).]

13 a) V2 D2.3.8.11 ते न (by transp.); Do वे ते; D9 न तं (sic) (for न ते). G3 damaged for जन: क. — b) D7.8 Ct अस्मिन्; Cr.m.g.k as in text (for अस्ति). D3.7-9 T2.3 Ct ति:श्रेयसि; Cr.m.g.k as in text (for ति:श्रेयसे). Ñ2 V B D6 पर:; M1 रत: (for स्थित:). — b) S1 D10 M1 हि; D2 [अ]य: Cm.g.t as in text (for न). — D9 reads 13 (except कमें) in marg. — v2 D3 विगदित: (sic); D11 विगहितां (sic). — After 13, D3.4 ins.:

515* देवानामपि पृज्योऽहं यह्नवीपि सुङ्कत्सितम्। आत्मनाशकारं हे।तहरूतेंरीचनेर्यथा।

14 ") Ñ2 V B D1.6 न (for मां). D1 [क] है; G3 यो (for हि). — b) Ŝ1 D1.4.10 शतकतो:; V2 शचीपति: (for शचीपते:). — d) Ñ2 V B1.4 D6 [उ]त; B3 G3 मां (for क:). — For 14^{cd}, Ŝ1 Ñ1 D1-4.10.11 subst.:

516* प्रार्थयेतापि मनसा त्रिषु स्रोकेषु कोऽपरः।

[Ñ1 D3 प्रार्थियता; D1 प्रार्थिय न; D11 प्रार्थिय न (for प्रार्थियत). Ñ1 illeg. for [अ]पि मनसा. \$1 D10 क: पर:; D1 क: पुनान; D2 नापर: (for कोऽपर:).]

15 °) Dा राक्षसाधिए (for °धम). —) Ñ2 V B De पत्नीम् (for भार्याम्). — °) D11 उक्तवा त्वं (for उक्तवात्). S1 Ñ V B2-4 D3.6.10.11 मामिदं वाक्यं; B1 ईंदर्श वाक्यं; D1.2.4 त्वमिदं वाक्यं; M1 अभि यत्पापं; Ct as in text (for असि यत्पापं). — °) D1 त्वं विमोह्यसे (for तत्व मोह्यसे). S1 D10 शुगतस्त्वं (D10 °तोपि) व मोह्यसे; Ñ2 V B De दक्षसे तस्य (B2 °2) निश्चयं. % Cr.m: तस्य तसात्।; so also Cg. %

. 16 क) Ds को हि (for यथा). V2 Bs दशका; Ds [भ]तिरस-; D10 दशका; Cm.k.t as in text (for रसका).

तथा द्विरद्वद्रामस्त्वं नीच अञ्चन्तस्मृतः ॥ १६ स त्विमिक्त्राकुनाथं वे क्षिपन्निह न लज्जसे । चक्षुपो विषयं तस्य न तावदुपगच्छिति ॥ १७ इमे ते नयने क्रूरे विरूपे कृष्णपिङ्गले । क्षितो न पतिते कम्मान्मामनार्य निरीक्षतः ॥ १८ तस्य धर्मात्मनः पत्नीं स्नुपां दशरथस्य च । कथं च्याहरतो मां ते न जिह्वा पाप शीर्यते ॥ १९

G. 5, 24, 19 B. 5, 22, 19

Si Da.10 सहनो भवेत; Ñ V Da सहनो सुधि(Ña Vi सुनि); Da निहितो बने; Mi.a Cv.g सहितो बने; Ck.t as in text (for सिहनो बने). B Da कास्वा(Bi.a an; Ba animal) सरनो सुधि(Da सुनि) (for b). Di.a को हि हसस्य नागस्य सत्रकः सहनो भवेत्; Dii न जानु काको हतो मतंगसहनो भवेत्. आ Cm: 'सिहतो' इति पाठः. आ —") Dii Ta स्था; Cv.m.g.k.t as in text (for तथा). Ña V B Da सानंगवद; Di सि हिर्देश (for हिर्द्वद्). — ") Ñ Va Bi.a Da.aii Ta Ma नीचः; Ck as in text (for नीच). Ba स्वस्य (for स्वं नीच). Si Dia सहनोधम; Va कांमितः; Bi-a Da काववन्मतः; Da कावकः स्मृतः; Di कावकः सम्रतः; Di कावकः सम्रतः; Di कावकः (Unmetrical) (for काववन्मतः; Di कावकः (Unmetrical) (for काववन्मतः). Di.a कावाकः (Da स्वं चैव) कावको मतः.

17 °) St D1-4.10.11 -नायं तं; Ñ2 V B D6 -दायादं (for -नायं ते). —) V1 सिपस्तितः D1 °माणो (for सिप्तितः). St Ñ1 B4 D2.4 सिपं प्राप्य विनद्य(Ñ1 B4 D4 °नंश्य)सि: Ñ2 V2 B1-3 सिपस्तित (B1.2 °वेंतं) न दुध्यसे; D2 सिप्तं न विनदिश्व्यति; D6 किमेवमनमन्यसे; D10 सिप्तं प्राप्य नित्रव्यसि; D11 पद्यवपि न पद्यति. — G2 om. 17° 4. — °) B1.3 D3.5.8.11 T2.3 M2.3 चक्रयोर् (for चक्षुयो). Ñ V B D2.9 विषये; D2.11 विषयस् (for विषयं). D6 चक्कुपी विषमे तस्य. —) S1 Ñ D2.9.10 M1 Ck.t यातदः; Cg as in text (for ता"). Ñ2 V B D6 अव (B2 °मि)-विद्यसे; D2.11 उपनिष्ठति (for उपगच्छिमि). ॐ Cr.m: उपगच्छिमि। व्यस्ययेन मूने छद्. ॐ

18 ⁵) Ñ2 V B D6 विषमे; D7.9 T2 G1 विकृते (for विरूपे). M2 कृत- (for कृष्ण-). —) Ñ2 V B D6 क्षिप्रे (for क्षित्ये). G2.2 M1 ति-; Ck.t as in text (for q). S1 Ñ1 D1.3.6.10.11 T2 G1 पतत:; B2 स्कृदिते; Ck.t as in text (for पतिते).- G1 कि चु (for कस्मान्). D2 क्षिप्रं नापतवस्तस्मान्. —) G2 M1 सनाया- (sic). G3 निरीक्षित: (for क्षतः). S1 Ñ1 D2-6.76 11 समावार्थ निरीक्षणा(D6 विलोकना)न्; Ñ2 V2 B1.9.6 सचैतं(B2 क्ष) मां (Ñ2 B1 मा) हि पद्यतः; V1 B2 सच मामसिपइयतः; D6 सचैतममिपइयते (sic).

19 b) D: दसत्यात्मजां (for दसत्यस्य च). —After 19 b, B2 ins.:

G. 5. 24. 20 B. 5. 22. 20 L. 5. 17. 25

असंदेशाचु रामस्य तपसश्चाचुपालनात् ।
न त्वां कुर्मि दशग्रीव भस्म भस्माईतेजसा ॥ २०
नापहर्तुमहं शक्या तस्य रामस्य धीमतः ।
विधिस्तव वधार्थाय विहितो नात्र संशयः ॥ २१
श्रूरेण धनदभाता बलैः सम्रुदितेन च ।
अपोह्य रामं कस्माद्धि दारचौर्यं त्वया कृतम् ॥ २२
सीताया वचनं श्रुत्वा रावणो राक्षसाधिपः ।

517* कन्यां जनकराजस्य ख्यातस्य भुवि सर्वतः।

—") Bs ब्याइरसे (for "तो). Ñ2 V B De पापं (B2.3 "प); Ds वापि (for मां ते). —") Ŝ1 Ñ1 D2.4.8.10.11 जिह्ना पाप न (by transp.); D1 जिह्ना पापैने; D3 न ते जिह्नापि (for न जिह्ना पाप). D7 M1 Ck.t पाप शीर्यंति; T1.3 M3 ब्यवशीर्यंते; G3 वावशीर्यंते (for पाप शीर्यंते). Ñ2 V B De जिह्ना न पतिता तय (Ñ3 De अवि).

20 *) Ñ॰ असंदेदात्. Śi Ñ V B1.2.4 D1-4.6.11 हिं; B² D10 च (for तु). — b) D1 [अ] जुलोपनात् (for प्लालनात्). — c) D² M1 स्वा (for स्वां). G1 कुर्यां (for कुमिं). Śi ѹ B4 D1-4.10.11 न त्वां क (D² तस्क)रोम्यहं खुदाः Ѳ V B1-3 D6 न त्वां करोमि पापारमन्. — b) Śi Ñ V1 B D1-4.6.10.11 G3 भस्मसाद्य (D1.4 स्वेन; G3 मिन) तेजसा (Śi सः); V² तस्या * द्झ तेजसा; M1 मसादं निजतेजसा. % Cr.g: कुर्मि करोमि। उत्विवकरणप्रत्यवलोपावां। भसादं भस्मीकरणाई। (Cg तेजसा पातिवत्यप्रभावेन)।; Cm: भस्माद्दां भस्मीकरणाई। कुर्मि करोमि। भस्माद्दां भस्म इति पाठः।; Ck: हे भस्मादं भस्मीकर्तुं योग्य-स्वांचेजसा स्वीयेन पातिवत्यजेन न भस्म कुर्मि करोमि।; Ct: भस्मादंण भस्मजनकत्वशक्तिमता तेजसा स्वीयपातिवत्यतेजसा न भस्म कुर्मि करोमि।

21 ⁶) Bs.4 नापकर्तुम्; De नायं हर्तुम् (sic); De नोप^o (for नापहर्तुम्). M1 शक्ता (for शक्या). D1.4 ना(D1 नो)पकर्तुम् मया शक्यं. —⁵) T1.3 G2 M3 स्वया (for तस्य). Ñ2 V B1-3 De जीवत:; G1 तेजसा (for धीमत:). —^o) D1 विधिस्तत्र हितार्थायः —^d) S1 Ñ V B2-4 D2.3.6.10.11 [S]यमसंशय:(S1 D2.8.10 °यं); B1 D1.4 [S]यं(D1 [S]सो) न संशय: (for नाष्र संशय:).

22 Ña Bi-a De om. 22. — b) Be समुद्धितेव (for ° न).
Di om. च (subm.). Dio बलेन मुद्दितेन च. — Vi om.
22° d. — b) De कस्मार्त्व; Dr-a Ct कस्माचिद् (for कस्माद्धि).
Si Ñi Dio अपवाझ च तं रामं; V2 D2.11 स्वया परोक्षं (V2 ° दो) रामस्य (D2 रामे किं): Be Di. 3.6 स्वयापवाझ रामं दि (Be रामं किं; D3 तं रामं). — b) D2 दारचौरं (for ° चे).
Si Ñi V2 Be Di-4.10.11 हुवं; Ct as in text (for स्वया).

23 *) Śi Ñ Vi B Di-4.6.10.11 तद्वच:; Vi तु वच:

विद्यस्य नयने क्र्रे जानकीमन्ववैक्षत् ॥ २३ नीलजीमृतसंकाशो महाभ्रजशिरोधरः । सिंहसत्त्वगतिः श्रीमान्दीप्तजिह्वोग्रलोचनः ॥ २४ चलाग्रम्कुटः प्रांशुश्चित्रमाल्यानुलेपनः । रक्तमाल्याम्बरधरस्तप्ताङ्गद्विभूषणः ॥ २५ श्रोणीस्त्रेण महता मेचकेन सुसंदृतः । अमृतोत्पादनद्वेन भुजंगेनेव मन्दरः ॥ २६

(for बचनं). — b) D3 राश्चसेश्वर: (for 'साधिप:). — De om. 23" — 24b. — ") Ts विकृत्य; Cg as in text (for विवृत्य). Ñ2 V B3 रौदें (for कृरे). B4 * * * नयने रौदें रू. — ") T2 सीतां ताम् (for जानकीम्). Š1 Ñ1 D10 ताम-वेशत; V2 D1.3 'वेश्वत; D2 समये' (for अन्ववेशत).

24 De om. 24^{ab} (cf. v.l. 23). — b) Ñı Ds परिप्रदः (for रिशोधरः). — b) Šī Dio खेळगितः; Vi सद्वपतिः; Ds. 4 Ti.3 Ms नस्वगतः; Ds Mi Ctp नसंहननः; Cg.t as in text (for स्वगितः). Dii घीमान्; Ti.3 Gs.3 वीरो (for श्रीमान्). Bs सिंहविकमशाळिनो (sic); Ds सिंहत्वसंभुजः श्रीमान्. — b) Sī Ñi Ds.5.10.11 Gi Ms.3 Cg जिह्नाप्र- (for जिह्नोग्र-). Ñs Vi B De दीसास्यो दीसळोचनः. Vi erroneously reads 25^d (cf. v.l.) in place of 24^d.

25 a) D2.11 बालाई-; D8 शिलाप्र- (for बलाप्र-). S1 Ñ V B D2-6.8-10 सुकुट:; D1.7.11 T1.2 M3 Cg.t सुकुट-; G3 M1 -सकुट- (for न्सकुट-). V2 न वाश्रं सुकुट: (sic). — b) B3 गंध- (for चिन्न-). D3 -साला- (for नाल्य-). —After 25 b, D4 erroneously repeats (var.) 24 -25 c, — cd) M1 रक्तांबरधरश्चेश (for c). D1 M1 स्वतांगद-; D11 तसांगार-; G1 ससांगद-; G2 as in text (for तसाङ्गद-). D5 -विभूषित: (for vuoi). Ñ2 V B D6 रक्तांबरधर: श्रीमांस्तसकांचनभूषण:.

26 Ѳ V B De transp. 26 and 27.—") Ds.8 श्रोण-; Cv.r.m.k.t as in text (for श्रोणी-).—") Si D10 कांचनेन; V1***न; B1(marg. also).2 सेवलेन (sic); B3 पांडरेण; D1.4 सुकृतेन; D3.11 पांडरेण (for सेचकेन). D2 सुसंस्कृतं (sic); D3 विशाजितः; D11 सुसंवृतं (sic) (for सुसंवृतः).—") Si Ñ V B D T3 असुतोत्पादने न (B4 D2.4.11 ब) हो.—4) B1.3 D1.3-6.11 T G1 M3 सुजगेनेव; B3.4 सुजगेनेव.—After 26, D5.7-8 S ins.:

518* ताम्यां स परिपूर्णाभ्यां भुजाभ्यां राक्षसेश्वरः। श्रुश्चमेऽचलसंकाशः श्रुक्षाभ्यामिव मन्दरः।

[(1. 1) Ds G1 द्वाभ्यां; Cg.t as above (for ताभ्यां). T1 G1.2 M1.2 सं- (for स). % Ck: भुजाभ्यां विशः द्वजाभ्याम्। जात्येकवचनम्।; Ct: भुजदयमेव सवंदा। युदादी स्वेच्छया दशमुजत्व-मिति दिवचनम्। वामदक्षेषु भुजत्वजात्यैकवचनमित्वन्ये. %]

तरुणादित्यवर्णाभ्यां कुण्डलाभ्यां विभृपितः ।
रक्तपस्त्रवपुष्पाभ्यामकोकाभ्यामिवाचलः ॥ २७
अवेक्षमाणो वैदेहीं कोपसंरक्तलोचनः ।
उवाच रावणः सीतां भ्रजंग इव निःथसन् ॥ २८
अनयेनाभिसम्पन्नमर्थहीनमनुत्रते ।
नाशयाम्यहमद्य त्वां सूर्यः संध्यामिवीजसा ॥ २९

27 Ñ2 V B De transp. 26 and 27.—") Bs प्रदीक्षादित्य-; B4 अरुणादित्य-, B1 (marg. also as in text) -संकाश- (for -वर्णाभ्यां).—" T2 विराजित: (for विभूषित:).—" S1 D10 om. 27" - 28".—") T1.8 G3 पुञ्ज-(for रक्त-). B1 -शाखाभ्याम् (for -पुष्पाभ्याम्). G1 रक्त-पुष्पञ्चाभ्याम्.—") D4 यथा (for इव).—After 27, N1 ins.:

519* स हि राता राक्षसानां रावणो खोकरावण: । ; while Dr-9 T1.3 G M1.3 ins. :

520* स कल्पबृक्षप्रतिमो वसन्त इव मृर्तिमान्। इमशानचेलप्रतिमो भृपितोऽपि भवकरः।

[(l. I) Ds (after corr. as above) G1 सं- (for स).
—(l. 2) M1 -सह्शे (for -प्रतिमो). % Cr: इमद्यानवैत्यप्रतिमः
इमशानवृक्षसदृशः ।; Cg: वैत्यं इमशानवृक्षः इमशानवण्डपे वा।;
Ck: इमशानवेत्यप्रतिम इति। तदुभयमदृशस्तद्वत्यपिहार्यदर्शनवानित्यथेः ।;
Ct: वसन्त इव भृषितोऽपि इमशानवेत्यप्रतिमस्तदुभयवत्परिहार्यदर्शनः ।
वैत्यं बुद्धायनम् । अत एव भयंक्षरः . %]

28 \$1 D3.10 cm. 28° 6 (for \$1 D10, cf. v.l. 27). D6 om. 28. — 6) Ñ2 V B D1.4 क्रोध- (for कोप-). — °) Ñ1 वचने (for रावण:). Ñ2 V B वाक्यं (for सीतां). — After 28°, Ñ1 ins.:

521* *रं तु लोकगहिंतम्। प्रकम्पमानः सुभृशं.

— d) Be reads भुजंग in marg. Vs De निःखनः; Ds.7.8.11 S निश्वसन् (for निःश्वसन्). Bs भुजंगम इव श्वसन्. 29 Ds om. 29—30.— Be [ज]तिः; Ds [ज]पि (for [ज]पि-). Si Ñ V1 B1.2.6 D1-6.6.10 न्संयुक्ताम्; Vs Bs -संयुक्तम्; D11 -संत्रसाम्; T1.3 -संपन्ने; T2 -संपन्नाम् (for -सम्पन्नम्). — b) Bz D11 अर्थहीनाम् (for °नम्). Ñ1 अनर्थकृत्; Vs अनुव्वतं; D1.6 Tz अनुव्वतः; Ct as in text (for अनुव्वते). Si Ñ2 B1.6 D2.6.10 अर्थहीनामनुव (D2 °च)तां; D3 मम अनुव्यतां. —After 29 db, Ñ1 ins.:

522* आर्थमनार्षचिरतामार्थविगहितं च यत्। वापसानुगते क्रे दुःप्रवृत्ते तु मानुषि। इत्युक्त्वा मैथिलीं राजा रावणः श्रृत्यावणः । संदिदेश ततः सर्वा राक्षसीवीरदर्शनाः ॥ ३० एकाक्षीमेककणाँ च कर्णप्रावरणां तथा । गोकणीं हस्तिकणीं च लम्बकणींमकर्णिकाम् ॥ ३१ हस्तिपद्यश्वपद्यौ च गोपदीं पादच्लिकाम् । एकाक्षीमेकपादीं च पृथुपादीमपादिकाम् ॥ ३२

G. 5, 24. 0 B. 5, 22. 31 L. 5, 17. 0

—°) D: [णु.व (for स्वां).— 1) No V B De Ct [उ]हित:; D: [उ]चत: (for [ओ] जसा). % Cm: जनयेनीत स्रोक: केपुचित्कोदोपु नास्तीति कृत्वा न स्वाक्यातः।; Ck: अनयेन अराजधर्मेण। सूर्य इति। उदित इति देप:।; Ct: अनयेनानीत्या युक्तम्। अर्थहीनं प्रयोजनहीनं वतं रामं वा। 'अनुवन' इति संबोधनम्. %

30 Ds om. 30 (cf. v.l. 29). —) B। तत्र; T: सीतां (for राजा). —) Si Dio दागुकर्पणः; Ñ2 V B De लोकरावणः (for दागुरावणः). Dii राग्नसाविपरावणः . —) Dr. संदर्शं (for संदिदेश). —) De राग्नसीं (sic) (for राग्नसीर). De भीमदर्शनाः.

31 °) Ñ। चेककणां : D१.10 प्कवणां (for प्ककणां). D1 ग्रुकाशीरेककणां था: D१.4 ग्रुकाशीं चैककणां चा: D11 अकणां- मेककणां चा: — °) D2 कणें (for कणें). D1 -प्रावरणास् : D3 °रणीं (for -प्रावरणां). S1 Ñ1 D2.4.5.10.11 G1 M2 अपि (for तथा). अ Cv.g: प्रधानाप्रधानस्ते प्काश्यों हे छा। अत प्काश्याः पुनरुपादानस् (Cg °धानस्ते हे प्काश्यो। अतो व पुनरुक्तिः। अथवा अश्वानित्यस्। प्काशीमेकैकेन्द्रियास्। श्रोजनासादावेकमाजवनीमित्यथें:)।; Cr.m.t: एकाशीमिति हिरुपादानस्। व्यक्तिमेदात्. अ — °) D1.4 संवकणीं; D2 मेपकणीं (for हित्वकणीं). D8 गोकणां हिस्तकणीं च. — °) D1.4 हित्तकणींर्(D4 °णींस्); G1 हांकुकणींस् (for स्वक्कणींस्). D4 अकणिकाः (for °कास्). — For 31-33, Ñ2 V B D6 subst. 524*.

32 For subst. in Ña V B De, cf. v.l. 31 and 33.
—") Ta [अ] अपराञ्च (for "पर्यो). Śi Dio हस्तिपादां च
गोपादाम्; Ñi Da.11 हस्तिपादीमपादीं च (De "दीआ);
Di हस्तिपादी: अपादीआ; Da.3 हस्तिपादीं स्व(Da चा)पादी
च; Ds.9 हस्तिपादीअपादाआ(Ta "पर्यो च); Ga हस्तिपाद्यस्यादां
च; Tl.3 हस्तिपादाश्वपादाआ(Ta "पर्यो च); Ga हस्तिपाद्यस्यादां
स्वप्ताआ.— 5) Da गोप्पादी; Da Ma गोपादी; Tl.3 Ga
गोपादां (for गोपदी). Śi Dio अपादां पादम्(Śi "द्यू)छिकां; Da.11 गोपा(Dii "प)दीं पादम्छिकां; Da गोपादी:
पादम्छिकाः.—Da om. 32"—33. Śi Ñi Da.10.11 om.
32° — ") Tl.3 Gl.3 Mi प्रस्पाद्यं (for "दीं). Tl.3
G2.3 पृथुपादाम् (for "पद्यास्). Da अपादिकां (for अपा").
D1.4 ह्योष्ट्रसरपादीअ पृथुपादीरपादिकाः.

G. 5. 24. 0 B. 5. 22. 35 अतिमात्रशिरोग्रीवामतिमात्रकुचोद्रीम् । अतिमात्रास्यनेत्रां च दीर्घजिह्वामजिहिकाम् । अनामिकां सिंहमुखीं गोमुखीं सुकरीमुखीम् ॥ ३३ यथा महत्रागा सीता क्षिप्रं भवति जानकी । तथा करुत राक्षस्यः सर्वाः क्षिप्रं समेत्य च ॥ ३४ प्रतिलोमानलोमेश सामदानादिभेदनैः। आवर्तयत वैदेहीं दण्डस्योद्यमनेन च ॥ ३५

> 33 Dr. 2.4 om. (hapl., except D2) 33 a3 (for D2, cf. v.l. 32). -) Ñı -दीर्घ- (for -मात्र-). -) D10 -क्रशोद्रीं; Ta -िशरो° (for क्चो°). - °) Da -मात्रां च; Da Ms -मात्रसु-; M: -मात्रादि- (for -मात्राख-). Di.4 -नेत्राख . -d) D: -नेत्रां (for -जिह्नाम्). Si D2.10 खराननां; G3 अजिह्यकां (for अजिह्विकाम्). Ñi Da.5.7-9.11 Te Gi Mi.a दीर्घजिहा (Ds.7.9 के)नलामि (ÑI Ds.11 "ननां); D1.4 दीर्घ-जिह्नानखानना:(D1 °खा* *). - ") Ñ1 D10 अनामिकां (for 'सिकां). Ñ1 ब्याझ- (for सिंह-). Ñ1 D2.3 सकराननां; D7.0 ग्रकरी° (for सकरीमखीम). Si Die अमुखीं सकराननां; Dis ज्यामञ्करभावनां (with hiatus) (for '). Dis मार्जारास्याः सिंह्युखीगोंमुखीः शुक्रराननाः, -- After 33, ते। Da.s.10.11 ins.; while D1.4 ins. l. 2 only after 33:

523* इयोष्ट्खरवक्त्राश्च राक्षसीवीरदर्शनाः। खङ्गमद्ररश्लानि शोणिताकानि विभ्रतीः।

[(1. 1) Ñ 1 क्रक्स्मणः (for घोरदर्शनाः). D2.11 मुरामांस-वसाप्रिया: (for the post. half). —(1. 2) Ñ1 मुद्ररखद्ग-(by transp.). Die शोभमानानि (for शोणिताक्तानि).] -Thereafter Ni Di.s.s cont. l. 2 only; Da.se cont. l. r, 6 and 2; Dn cont. l. r and 6; while \widetilde{N}_2 V B De subst. for 31-33:

नानाप्रहरणा घोरा नानारूपसमन्विताः। मांसशोणितदिग्धाङ्गीनेदोदिग्धकराननाः। अनाशिता असंतुष्टाः सदा मांसवसावियाः। नानारूपसमुत्थाना नानावेशधराः सदा। भात्तमुद्गरनिश्चिंशशक्तिशसपरश्वधाः। [5] विचित्रमाल्याभरणा रक्तमाल्यानुलेपनाः।

[(l. 1) D2.10.11 -प्रहरजीपेता (for °णा शेरा) and ्गुणान्विता: (for -समन्विता:). —(1. 2) D1 -दिग्यांग्यो (for ्रदिव्धाभीर्). Da मेथा- (sic) (for मेदी-). - V1 illeg. from 1. 3 up to 41. -(1. 3) V2 अनासिका; De अनाशिनो (for अनाशिता). Vs - [आ]सव- (for -वसा-). - (1. 4) Ba.4 -समुख्या (for -समुख्याना). B: -हप- (for -नेदा-). Ñ: V: Ba De तथा (for सदा). -(1. 5) Ba.4 असि- (for आच-). Vs Be De -पाश- (for -प्राप्त-). --(1. 6) Bs रक्तमांस- (for ·*माल्य-).]

34 V1 illeg. for 34 (cf. v.l. 524°). —) Вз मस

इति प्रतिसमादिक्य राक्ष्येन्द्रः पुनः पुनः । काममन्युपरीतात्मा जानकी पर्यतर्जयत् ॥ ३६ उपगम्य ततः क्षिप्रं राक्षमी घान्यमालिनी । परिष्यज्य दश्यीयसिदं वचनमत्रवीत् ॥ ३७ मया क्रीड महाराज सीनया किं त्वानया। अकामां कामयानस्य शरीरमुपत्तप्यते । इच्छन्तीं कामयानस्य प्रीतिर्भवति शोभना ॥ ३८

वशाः Dan में वशगा (for मद्रशगा). - 6) G1 भवत (for °ति). — d) Ñ1 D2 क्षित्रं सर्वा: (by transp.); Di Ga, इ सर्वे क्षिप्रं (for सर्वा: क्षिप्रं). Ni Dr.o वा (for च). Ña Va B De नि:शंकं सम शासनात.

35 V1 illeg. for 35 (cf. v.l. 524*). - 45) Ds -[अ] नुलोमाभ्यां (for °लोमेश्व). Do reads in marg. 4. Si Di-4.10 -विभेदनै: (for -[आ दिभे°). Dir सामहास-विभेदितै: (for 6). No Vo Bo-1 De सामदानवि(Vo enादि)-भेदेश प्रतिलोमानुलोमत:(Va Ba °िस: ; Ba °िक:); Bi साम-दानादिमिश्चेव प्रक्षिणोमातिलोमभि: . —) Ñ1 प्रावतंयतः Ba संत्रासयतः D1.4.5.7,9.11 T1.3 G1 M3 Cg.t आवर्जयत (for भावतंथत). - d) D1.3.4.11 [उ] दामनेरपि (for 'नेन च). Si Dio निवैधाहमा Si [before corr.] °श |नैस्पिः Ña Va Bi-s De बा(Bi ब)हुदंडोद्य(Ña Va Bi क्डेर्)मेरि.

36 Vi illeg. for 36 (cf. v.l. 524*), - Dir सीतां (for प्रति-). —) Ñ2 V2 B De राक्षसी(V2 B1 °सीं) राक्षसंखर:. —") St Die कीप- (for कास-). —") Bs समतजेयत् ; Ds To Mo पर्यगर्जतः Dr.9 Ct प्रतिगर्जतः Gi पर्यमस्त्रंयत् ; M1 परि°; M1 पर्यवर्जयत् (for पर्यतर्जयत्). St Dio गर्जन्मजेन्स जानकीं; Ñi Di.ii पर्यगर्ज (Di °च्छ)स जानकीं; D2-4 पर्यंतर्ज (D4 °भरसं)स्त जानकीं. & Ct: प्रतिगर्जत प्रत्यगर्जतुः %

37 V1 illeg. for 37 (cf. v.l. 524*), - 3) Ši Die उपागम्य (for उपगम्य). Ši Dio श्लीश्रं Ñ Vs B D1-4.6.11 तुर्ण (for क्षिप्रं). - 6) Śī D10 वाक्यशालिनी; D1 ध्यान $^\circ$; D2.8 बन $^\circ$; D11 वन्य $^\circ$ (for धान्यमालिनी). \tilde{N} s Vs B De प्रिया मंदोद्री तदा(N: Be [marg. also] 'था)-

38 Vi illeg. for 38 (cf. v.l. 524*). - *) Du [4] (for क्रीड). Ta महामाग (for 'राज). - b) Ga सीतायां (sic) (for सीतया). Si No Vo Ba.4 D4 M1 करिस्वितिः N1 B1.8 D1-3.6.13,11 करिष्यसि (for तवानया). - D5 G1 M2 om. 38°def. —°) В1.2.4 D6 काममानस्य. —⁴) № Va B De परिपीड्यते; Da चोप° (for उपतस्यते). —Śi Dio om. 38%. —) Ñı सकामा; Be Dı.s.e.e इच्छती (for इच्छन्तीं). B1,2,4 काममानस्य (for "बानस्य). —') Ñs B De रतिर (for भीतिर). Gi भवत (for 'ति). -After 38, N V2 B D1-4.e ins.; while D11 subst. for 38":

[180]

एवम्रुक्तस्तु राक्षस्या सम्रुत्थिप्तस्ततो वर्छा । ज्वलङ्गास्करवर्णाभं प्रविवेश निवेशनम् ॥ ३९ देवगन्थर्वकन्याश्च नागकन्याश्च तास्ततः । परिवार्य दशग्रीवं विविश्वस्तद्भृहोत्तमम् ॥ ४०

स मेथिलीं धर्मपरामबस्थितां प्रवेपमानां परिभर्त्स्य रावणः । विहाय सीतां मट्नेन मोहितः स्वमेव वेदम प्रविवेश भाष्त्ररम् ॥ ४१

G. 5. 24. 0 B. 5. 22. 45 L. 5. 17. 40

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे विद्यः सर्गः ॥ २० ॥

525* प्रीतिमाहुस्तु विद्वांसः कामस्य फलमुत्तमम्।

[Va प्रीतिमार्गस (sic) (for "माहुम्). Ñ Ba Da च; Dis स-(for तु).]

-D1.3.4 cont.; Ds.7-9 S ins. after 35a5:

526* विवर्णया कृपणया मानुष्या राक्षसेश्वर । नृनमस्या महाराज न देवा भोगसत्तमान्।

[(1. 1) Dा विमनरकया; D3.4 [अ]त्यमनरकया (for राक्षसेश्वर). % Cm: अकुपणयेति छेदः। अकुपणया पतिव्रतया सीतया किं करिस्यसि । अमानुष्येति छेदः। अमानुष्या अत एव विवर्णया मनुष्य-भोगविलक्षणया। उत्तमवर्णयेख्यधः. % —After I. 1, D1.3.4 ins.:

526 (A)* चलयोवनया राजन्सीतया कि करिष्यसि।

—(1. 2) D3.4.7.9 Ts M1 अस्यां (for अस्या). D1.5.4 G1 महाबाहो (for °राज). D5 सदिच्यान्; M3 **C**g न दिव्यान् (for न देवा). D1.5.4 -पूर्णतां (for -सत्तमान्).]

-Di.s.s further cont.:

527* विद्धुर्येन दौर्भाग्याच स्वामिच्छति जानकी । देवगम्धर्वकन्याश्च यक्षराक्षसकन्यकाः । अन्याश्चेव महावाहो पौरुपेण स्वयार्जिताः। ताभिः क्षीड महाराज जहीमामन्यचेतसम्।

[(1.2) Prior half = 40°. —(1.3) Ds [द]वं (for [द]व). —(1.4) Ds महावाहो (for °राज).]

-After 526*, Ds.7-9 S cont.:

528* विद्धासमरश्रेष्ठास्तव बाहुबलार्जितान्।

[Mi -अंडात्: Ck.t as above (for -अंडास्). Cg विद-धारयमरअंडस् (for the prior half). Gi -बन्धिदेताः (for °जितान्).]

39 Vi illeg. for 39 (cf. v.l. 524*).—*) Тः उके (for उक्तस्). Ši Ñi Da.10.11 तया राजा; Ña Va B Da.6 दशक्रीय:; D1.6 स राज्ञस्या (for तु राज्ञस्या).—*) Da Mi

समुश्चिष्यः Ct as in text (for "सस्). St Ni Ds.10.11 स्मितं इत्या दशाननः; Na Va B Ds.e प्रियया मोनुरूप (Da "रक)याः Ds.4 समाक्षिसो महाबकः .—After 39 %, Ds.2.5.7-9 S ins.:

529 प्रदूसन्मेयसंकाशो राक्षसः म न्यदर्गतः। प्रस्थितः स दशशीयः कम्पयन्निय मेदिनीम्।

[(l. 1) G1 प्रवस्य; Ck,t as above (for प्रवस्त). Ds.9 संस्यवर्षेत. Dl.5 राक्ष्मानस्यवर्षेत (for the post. half).]
—D4 om. 39°d.—°) Ši Ñ V2 B D2.5.6.10.11 तसकांर्येन-(Ñ1 °हाटक-) (for ज्वल्झास्कर-). D7.9 -संकाशं (for वर्णामं).—D6 om. (hapl.?) 39d-40°.—d) Ši ततो गृहुं; Ñ1 गृहं स्वकं; Ñ2 V2 B D2.5.10.11 गृहं तत: (B4 नया); D1 गृहोत्तमं (for निवंशनम्).

40 V1 illeg, for 40 (cf. v.l. 524*). D6 om. 40° (cf. v.l. 39). —After 40°, D1 ins.:

530*

यक्षराञ्चसकन्यकाः।

तथा च राजकन्याश्र.

[(l, 1) = Post, half of l, 2 of 527*.]

—) \$1 सहस्रशः; Ñ1 तथैव च; Ñ2 च तास्त्रथा; V2 B1—8
D2 च तास्त्रदा; B4 च तं तदा; D1.2.4.10.11 च सवैशः;
D8 च तास्त्रियः; T1.3 G2 M3 च सवैतः; T2 ततस्त्रतः (for च तास्त्रतः). — Ñ1 illeg. for 40 d. —) D5.8 T2 M2 विविद्युस्ता; D7.9 M1 प्रविद्युस्ता; G2 23स्तं (for विविद्युस्तद्).
\$1 D1—4.10.11 वि(\$1 प्र)विद्युसंदनोत्तमं; Ñ2 V2 B D6 प्राविश्वन्युद्युत्तमं. & C1: प्रविद्युः प्रविविद्यु: . अ

41 V1 illeg. for 40 (cf. v.l. 524*). — Ba होकिपराम् : D1.4 धर्मपये (for धर्मपराम्). D1.4 ध्यवस्थितां : (for अव°). — D11 om. 416. — °) D1 प्रवेशमानां (for अवेप°). V3 B1-3 परितानं : D2 प्रविश्वस्थः D6 परितन्य (corrupt) (for परिभारह्यें). Š1 Ñ1 B2 D1-4.10 दु:स्त्रितां

G. 5. 25. 0 B. 5. 23. 1 L. 5. 18. 1 इत्युक्त्वा मैथिलीं राजा रावणः शत्रुरावणः ।
संदिश्य च ततः सर्वा राक्षसीनिर्जगाम ह ॥ १
निष्कान्ते राक्षसेन्द्रे तु पुनरन्तःपुरं गते ।
राक्षस्यो मीमरूपास्ताः सीतां समिभदुदुवुः ॥ २
ततः सीताम्रुपागम्य राक्षसः क्रोधमूर्छिताः ।
परं परुपया वाचा वैदेहीमिद्ममुवन् ॥ ३
पौलस्त्यस्य वरिष्ठस्य रावणस्य महात्मनः ।
दश्यीवस्य भार्यात्वं सीते न वहु मन्यसे ॥ ४

(for रावण:). —°) D_2 दु:खित: (for मोहित:). — d) B_2 तदेव; B_3 स्वकीय- (for स्वमेव). Ši \widetilde{N} B_3 $D_{1-4.7-11}$ G_2 $M_{1.2}$ रावण:; V_2 $B_{1.2.4}$ $D_{6.6}$ दुर्मना:; G_1 वीर्यवान् (for भास्वरम्).

Colophon. — Sarga name: \$1 D10 सीतारावणसंवाद:; Ñ1 D11 राक्षसीसमादेश:; Ñ2 B1 D6 रावणगर्जनं; V B3.4 रावणतर्जनं; B2 रावणगर्जा; D1.4 सीतासंतर्जन:; D2 रावणगर्जाः; B3 रावणगर्जाः; D1.4 सीतासंतर्जन:; D2 रावणगर्जाःश्वसीसमादेश:; D3 राक्षसीसमादेश: — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.8.4.10.11 om.; Ñ2 V1 B1.4 D3.6 24; V2 15; B2 23; B3 D8.7-9 T G M1.3 22; M2 19. — After colophon, D2 concludes with राम; G श्रीरामाय नम:.

21

Ma begins with श्रीरामाय नम:.

1 ^b) Ñi Ds राक्षसेधर:; Ñ2 V B1.2.4 De लोक°; Bs क्षेण: (for श्रम्भावण:).—°) Gs तु (for च). D2 समादिश्य (for संदिश्य च). V B1.4 स ता:; D1.3.4.10 तथा (for तत:).—^d) B4 D1.4 स:; G2 हा (for ह).—After 1, D1.4 ins.:

531* प्रविवेश गृहं रम्यं राश्चसेन्द्रो महावलः। संदिश्य त्रिजटां चैव राश्चसीनां महत्तमाम्।

[(1. 2) Ds अनुत्तमां (for महत्तमाम्).]

- 2 °) Ñ1 D1-4 नि:क्रांते; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 निर्ग (B2 °र्या)ते (for निकान्ते).) Ś1 D10 रावणे शत्रुरावणे.) D4 राक्षसेंद्रो (sic) (for राक्षस्यो). B1 निकांता:; T3 -स्पास्तां (for न्ह्पास्ताः).) D2 समिद्रद्वेवन् (sic). Ñ1 सीतां दुद्वविचेतनः (corrupt).
- 3 🖅 V: Bi om. from 3 up to colophon. —*) Šī Ñi Vi Bi.s Di.s.4.6.10,11 वतस्ताः समु(Vi

ततस्त्वेकजटा नाम राक्षसी वाक्यमत्रवीत् ।
आमन्त्र्य क्रोधताम्राक्षी सीतां करतलोदरीम् ॥ ५
प्रजापतीनां पण्णां तु चतुर्थो यः प्रजापतिः ।
मानसो त्रक्षणः पुत्रः पुलस्त्य इति विश्रुतः ॥ ६
पुलस्त्यस्य तु तेजस्ती महिपमिनिसः सुतः ।
नाम्ना स विश्रवा नाम प्रजापतिसमप्रभः ॥ ७
तस्य पुत्रो विशालाक्षि रावणः शत्रुरावणः ।
तस्य त्वं राक्षसेन्द्रस्य भार्या भिवतुमहिसि ।
मयोक्तं चारुसर्वाङ्गि वाक्यं किं नानुमन्यसे ॥ ८

ैस्तास्तामु)पागम्य; \hat{N}_1 विकृतं समुपागम्य; B_4 ततः प्रहस्य तां सीतां; D_2 ततस्तां समुपागम्य. $-^{\delta}$) B_4 विकृताननाः (for कोधमूछिताः). $-\hat{N}_1$ illeg. for $^{\circ}$. $-^{\circ}$) \hat{N}_2 B_2 D_6 पुनः (for $q\dot{\tau}$). $-^{\sigma}$) D_8 राक्षस्य; G_2 मेथिलीम् (for वेदेहीम्). \hat{S}_1 $D_{2,11}$ अववीत् (sic).

- 4 Vs B1 om. 4 (cf. v.l. 3).) S1 Ñ V1 B2-4
 D1-4.6.10.11 पोंलस्त्यानां (for °स्त्यस्य). B4 परिव्यज्य (sic)
 (for वरिष्ठस्य).) D11 मन्यते.
- 5 V2 B1 om. 5 (cf. v.l. 3). Ñ2 B2 D6 om. from 5 up to colophon. ") D11 त्रिजटा (for [प्]कजटा). B3 -नामा. ") T1.3 G3 वाचम् (for वाक्यम्). Ñ1 illeg. for ". "4") D3 आक्रम्य. \$1 D1.3.4.10 हिन्न ; D2 हिन्छ : D11 हृत- (sic) (for क्रोध-). \$1 D1.10 G2 -ताम्राक्षी. V1 B3 अमर्पफुछताम्राक्षी (for "). D3 तां वामलीचनां (for करतलोदरीम्). B4 आयताक्षीं ग्रुभां सीतां रामस्य प्रिय-कामिनीं. After 5, D9 reads 7" in marg.
- 6 Ñ2 V2 B1.2 Dc om. 6 (cf. v.l. 3 and 5).)
 G1 M2 च (for तु). B4 चतुर्णों (for पण्णां तु). Ñ1 वण्णां
 य: प्रजापतीनां. 6) D3.6.7.2 T2.2 [S]यं (for य:). D3
 reads 6° 7 in marg. °) D3 मनसो (for मा°).
 d) D11 पोंछस्स (sic).
- 7 Ñ2 V3 B1.2 D6 om. 7 (cf. v.l. 3 and 5). D5 reads 7 in marg. (cf. v.l. 6). D5 reads (m.) 7 ab after 5.—a) D1.4 च (for नु). T1.3 G3 स पुरुस्त्यस्त्र (T3 दिय) (for पुरुस्त्यस्य नु).—b) B3.4 D1.3.4.8 T G3 सहर्षेद्र, B4 D10 स्मृत: (for सुत:).—c) S1 Ñ1 B4 D2.4.10.11 नु; B3 om.; D5 च (for स).—d) S1 Ñ1 V1 B3 D4.10 -सम: प्रमु:; B4 D1.3.11 प्रमु: (for समप्रम:).
- 8 Ñ2 V2 B1.2 De om. 8 (cf. v.l. 3 and 5).
) B4 D2 विशासको; D1.2.5 G1.2 M1 हाझी (sic).
 After 8⁶⁵, S1 Ñ1 V1 B3.4 D1-4.10.11 ins.:

[182]

ततो हरिजटा नाम राख्नमी वाक्यमत्रवीत् । विवृत्य नयने कोपान्मार्जारसदृशेक्षणा ॥ ९ येन देवास्त्रयस्त्रिशदेवराजश्र निर्जितः । तस्य त्वं राक्षसेन्द्रस्य भार्या भवितुमहीसे ॥ १० वीर्योत्सिक्तस्य श्रूरस्य संग्रामेष्वनिवर्तिनः । विलेगो वीर्ययुक्तस्य भार्यात्वं किं न लप्स्यसे ॥ ११

532* पुष्पोत्कटायामुत्पन्नश्चतुर्थः प्रिवतामहात्। —Then they all subst. for 8° :

533* सा तस्य रक्षोधिपतेर्भार्याखं किं न कल्पसे।

[Bs बहैपिपतेर् (sic) (for रक्षोपि°). Bs तस्य रक्षःपतेः सा स्वं (for the prior half). Ŝi Dio भायाँथं; Ñi स्वं भायां (for भायांस्वं). Di भायां किं तु न मन्यसे (for the post. half).]

- —') Ds मयोन्हा; D11 ममोक्ता. D1.2.5.11 G1 M2 -सर्वांगी (sic) (for 'क्लि). —') B3 मां न; B4 स्वं न; G3 M3 नाव-(for नानु-). Ñ1 कथं वाक्यं न मन्यसे. —After 8, G1 reads 11.
- 9 Ñ2 V2 B1.2 D6 om. 9 (cf. v.l. 3 and 5).

 —") B4 [अ]नेकझटा (for हारि"). —") \$1 D16 मेथिलीं (for सक्षसी). D3 पुनरववीत्; D8 क्रोधमूछिता (for वाक्यमव्यति). —After 9", D8 ins. l. 2 only of 534*. —\$1 D10 om. 9" 10", —") Ñ1 V1 B3.4 D1-4.11 क्रोधदीसे (D2.3 "रक्ते) क्षणा क्र्सा (D3 दीसा). —") B3 -दर्शन (for सहसा). D1 -[आ]नना (for -[ई]क्षणा).

10 Ñ2 V2 B1.2 D6 om. 10 (cf. v.l. 3 and 5). S1 B2 D10 om. 10^{ab} (for \$1 D10, cf. v.l. 9).—^b) B2 पुर- (for देव-). D11 तिजेत: ; G M2 निजेता: .—D2 om. 10^{ad}.—^c) \$1 Ñ1 V1 B2 D1-4.10.11 तस्य (\$1 D10 सीते) सभासिंद (Ñ1 V1 D2 पाज)स्य; B4 तस्य नैर्फ्रताजस्य—^d) \$1 V1 B2 D10 भायित्वं (\$1 D10 °थं) किं न कल्पसे; Ñ1 B4 D2 भायित्वं (B4 °थं वे) किं न म (D2 नानुम)न्यसे.—After 10, T1.3 G(G2 after 12) M1.3 irs.; while D2 ins. 1. 2 only after 9^{ab}:

534* ततस्तु प्रचसा नाम राक्षसी क्रोधमूर्छिता। भरसंयन्ती तदा घोरमिदं वचनमववीत्।

[M1 om. l. 2. —(l. 2) Ds अस्थेमाना. G3 वोरा (for घोरम्).]

11 Ñ2 V2 B1.2 D6 cm. 11 (cf. v.l. 3 and 5). G1 reads 11 after 8.—") D5 -[3] रिख्न उस्य (for -[3] स्सिक्तस्य). V1 B3 वीरस्य (for शू°).—) Ś1 [अ] निवित्तेतां (for °न:). D3.11 संग्रामे न निवर्तिन:.— °) Ś1 Ñ1 V1 B3 D1-4.10.11 निव्ययुक्तस्य; B4 च नियुक्तस्य (for वीर्ष).— *) Ś1 D3.10 मार्यार्थं (D3 °थें) किं; D8 मार्या किंदिं

प्रियां वहुमतां भार्यां त्यक्त्वा राजा महाबलः । सर्वासां च महाभागां त्वासुपेष्यति रावणः ॥ १२ समृद्धं स्त्रीसहस्रोण नानारत्नोपञ्चोभितम् । अन्तःपुरं समृत्सृज्य त्वासुपेष्यति रावणः ॥ १३ असकृदेवता युद्धे नागगन्धर्वदानवाः । निर्जिताः समरे येन स ते पार्श्वसुपागतः ॥ १४

G, 5, 25, 0 B, 5, 23, 14 L, 5, 18, 15

(for भागांत्रं कि). Si Dr-9 Ck.t लिप्ससे; Ñi Vi Di Ge Ma मन्यसे; Ba Ds-1.10.11 कल्पसे (for लप्स्यसे). Bs भागांत्रं नाभिमन्यसे.

12 Ña Va Bi.a De om. :2 (cf. v.l. 3 and 5).

— "") Śi बहुमर्ती; Die "सर्ती (for "मर्ता). De Ta.a दिया
बहुमर्ता भाषाः (for "). Di स तां त्यक्त्वा; De सर्वास्त्यक्त्वा
(for त्यक्त्वा राजा). Śi Die transp. भाषां and राजा.
Śi महाबला; Ñi "भुजः (for "बलः). —") Śi Ñi Vi Ba.e
Di-4.10.11 मेहोद्दीं मनोजांगीं(Śi Die "जां नै; De "जां च);
Gi स सर्वाश्च महाभागस. — After 12", Ñi ins.:

535* म * रक्षःसमाकुळाम्। मन्द्रभ्वानगम्भीरमन्द्रराश्रयवेदिकाम्। पारिजातसुगन्थात्यां मनोज्ञवरवर्णिनीम्। राजा स राश्रसेन्द्राणां.

— d) Si Ba.4 Di-4.10.11 स्त्रामुपैति स(Di हि; De च); Ñi उपैति स्त्रां स; Dr→ Ti.3 Gi.2 Mi Cv पेस्पित (sic); Cr.m.g.t as in text (for स्त्रामुपेस्पति). — After 12, G2 ins. 534*.

13 Ñ2 V2 B1.2 D6 om. 13 (cf. v.l. 3 and 5). D1 om. (hapl.) 13. D8 transp. 13 and 14. —) B3.6 समृद्ध:; D11 संत्रेषं (for समृद्धं). Š1 Ñ1 V1 B3.6 D2-6. 10.11 खोसहलेश्च (B3 °स्तु). —) Š1 Ñ1 V1 B2.6 D2-4.10 नानारते (D2 °स्पें)श्च मेथिलि; T1.8 M2 नानारतेन बोभितं (sic). —) D5.7.8 T2 G3 M2 तद् (for सम्). —) S1 Ñ1 V1 B2.6 D2-4.10.11 उपेंति स; D7-9 T1.3 G1.2 M1 उपें (for उपेंट्यति). — After 13, D7.8 T1.2 G1.2 M1.3 ins.:

536* अन्या तु विकटा नाम राक्षसी वास्यमझबीत्। [Ta सु- (for तु).]

14 Ñ2 V3 B1.2 D6 om. 14 (cf. v.l. 3 and 5). D6 transp. 13 and 14.—") Š1 Ñ1 B3 D1.2.4.10.11 देवता:(D1.6 देवते:) साथं; V1 B4 D3 देवता: सर्वा:(D3 'वें); D2.9 सीमवीयेंण (for देवता युदे).— 5) Š1 T2.9 देव-; Ñ1 V1 B2.4 D1-4.10.11 यहा-; D8.2.9 G1 M2 नाना-; B(ed.) नामा (for नाम-). D3 -राक्षय- (for नामवर्व-). S1 Ñ1 B3 D2.10.11 -दानवें: (for 'वा:).—") D1 समरे निर्मिता (by transp.).— 4) Š1 Ñ1 V1 B2.4 D1.2.4.10.11 युद्धम् (for पार्थम्). D1 उपागमत् ; D9 'गमः (for 'गतः). D2 स ते मुद्धमागतं (sic).

कु. ५.25. १० तस्य सर्वसमृद्धस्य रावणस्य महात्मनः । कि. ५.25. १० तस्य सर्वसमृद्धस्य रावणस्य महात्मनः । १५ यस्य स्यों न तपित भीतो यस्य च मारुतः । न वाति स्मायतापाङ्गे किं त्वं तस्य न तिष्ठसि ॥ १६ पुष्पवृष्टिं च तरवो म्रमुचुर्यस्य वै भयात् ।

शैलाश्र सुभ्रु पानीयं जलदाश्र यदेच्छिति ॥ १७ तस्य नैर्ऋतराजस्य राजराजस्य भामिनि । किं त्वं न कुरुपे चुद्धिं भार्यार्थे रावणस्य हि ॥ १८ साधु ते तत्त्वतो देवि कथितं साधु भामिनि । गृहाण सुस्मिते वाक्यमन्यथा न भविष्यसि ॥ १९

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकविंकाः सर्गः ॥ २१॥

15 N̂2 V2 B1.2 De om. 15 (cf. v.l. 3 and 5).
—") D1 यस्य (for तस्य). B4 मूल (for सबें-).—") N̂1
महीयस: (for महास्मन:).—") D3 अग्न; T2.3 G1.2 M अस
(for अथें).—") S1 D10 भार्यार्थ (for "स्वं). S1 N̂1 V1
B2.4 D1-4.10.11 [अ]भि(N̂1 V1 [अ]ति; B4 D10 [अ]नु;
D3 [प]न; D11 [अ]म)मन्यसे (for [इ]च्छसेऽधमे).
—After 15, D7.8 T1.3 G M1.3 ins.:

537* ततस्तु दुर्सुली नाम राक्षसी वाक्यमन्नवीत्। [De Ts तां (for तु)].

16 Ñ2 V2 B1.2 D6 om. 16 (cf. v.l. 3 and 5).
—") Ŝ1 Ñ1 V1 B3.4 D1-4.10.11 यद्भयास तपत्यकों (Ŝ1 D10
"पेरस्यों). —") D7.2 स (for च). Ŝ1 V1 B3.4 D1-4.10.11
यसाच; Ñ1 हरोंति (for यस्य च). —After 16", Ñ1
(l. 1 illeg.) ins.:

538* *********

स यो यमो देवराजः सर्वदेवा वहो स्थिताः।

—°) VI Ba D7.8.10 सायतापांगि; Bs D2.4 स्वा(Bs वा; D4 त्वा) यतापांगि; D1.11 G1 स्वायता'; D3 संनतापांगि; D5 वासितापांगे; D8 M1 वासितापांगि(M1 'गे) (for सायतापांक्रे). Ñ1 तस्य तस्य च वीरस्य. —D9 reads 16d in marg. —d) D7.8 T3 G1 Cm तिष्ठसे; Cv.r.g.t as in text (for 'सि). Ś1 Ñ1 V1 B3.4 D1-4.10.11 तस्मास्वं(D1.4 'स्य स्वं) न विमेषि किं. % Cv.r.g: तस्य न तिष्ठसि तसी न तिष्ठसि। प्रकाशनार्थेऽप्यार्थस्वापरसीपर्यं पष्टी च (1 Cr 'सी न तिष्ठसि। आत्मानं न प्रकाशनसीत्यथः। परस्मैपदमार्थम्)।; Cm: तस्य न तिष्ठसे वश इति दोषः। तस्मै न तिष्ठस इति चार्थः।; so also Ct. %

सहा(Ñ1 सुर) हुमा: (Ś1 °रमन:). —°) Ñ1 V1 B3 T1.3 ससु:; D1.2.11 शुभ्र- (for सुभ्रु). Ś1 D10 शॅलभ्राश्रा B4 शीतलं चैव; D7.9 T2 Ck.t शैला: सुलुवु: (T2 °सुभ्रु) (for शेलाश्र सुभ्रु). Ñ1 om. पानीयं. — d) Ś1 Ñ1 V1 B3.4 D2.3.5.10.11 T2.3 M3 यथेच्छया(Ś1 D10 °त:; D3 T2.3 °ति); D4 यदच्छया; D8 यदीच्छति; Ck.t as in text (for यदेच्छति). D1 जलदेव ** च्छया.

18 Ñ2 V2 B1.2 D6 om. 18 (cf. v.l. 3 and 5).
—") D1.4 -नाथस्य (for -राजस्य). — b) Ñ1 धीमतः;
B3 D11 भाविति; B4 भैथिलि (for भामिनि). — b3
D5.10 भार्यार्थ; D2 T2 M2 दिवे; Ct as in text (for भार्यार्थ). B3 D11 T2 च; B4 D2.10 T1 ह (for हि).

19 Ѳ V² B1.2 D6 om. 19 (cf. v.i. 3 and 5).
—") D1.4 मन्यस्व में; D3 चैतद्वचो; G1 तस्यं तु ते (for ते तस्यतो). S1 D10 प्रतसाधु मया देवि; Ñ1 V1 साधु वै(V1 में) तद्वचो देवि(Ñ1 चेदं); B3.4 D2.11 सा स्व(B4 सार) मेतद्वचो देवि.—") S1 V1 B3 D1.2.10.11 भाषितं; D8 तिश्चितं; Cm. g.t as in text (for कश्चितं). G2 मम (for साधु). S1 B3 D1.2.10.11 -भाषिण (for भामिति). Ñ1 B4 D3 भाषितं चासभाषिणे; D4 ***** भाषिणी. % Cm.t: साधु कथितं साधु गृहाण (Cm °ण चेति संबन्ध:) 1; so also Cg. %—") S1 Ñ1 V1 B3 D1-4.10.11 पुरिषतं; G1.5 सुस्थितं (G3 °ते) (for सुस्मिते). B4 पुरिषतां वार्च (for सुस्मिते वायथम्).—") Т2 अनव्या (for अन्यथा). G2 भविष्यति S1 Ñ1 D10 माभूते मनसि व्यथा; V1 B3.4 D1-4.11 माभूत्म (B4 कि वै म)नसि ते व्यथा.—Alter 19, S1 Ñ1 V1 B3.4 D1-4.10.11 ins.:

- 539 समाकिरिस यस्य त्रस्तविध्यस्तचेताः पितृपितरिप त्र्णं प्राक्पकायिष्ट युक्त्या। विजितसककलोकं रावणं तं महेच्छं किमिति न बहुमानादाश्रयस्यानताङ्गि

ततः सीताग्रुपागस्य राक्षस्यो विकृताननाः। परुपं परुपा नार्य ऊचुस्ता वाक्यमिप्रयम् ॥ १ किं त्वमन्तः पुरे सीते सर्वभृतमनोहरे। महाईशयनोपेते न वासमनुमन्यसे ॥ २

[(l. 1) D1 तब; D3 भ्रष्ट-; D4 अस्त- (for बस्त-). B2 -बिसस्त- (for -दिध्यस्त-). D2 -देवा: (for -चेता:). -(1. 2) B. सर- (for पित्-). Si Ñi Die युक्त: Di युक्तं (for युक्ता). B3 फलारंभयुक्त्या (sic); B: पलायांदभृव (for पलादिट युक्त्या). -(1. 3) Be यथे च्छं: Do महेशं; Du महेंद्रं (for महेच्छं). V1 मन्मधेच्छं; Ba स्थन्मनस्थं. —(1, 4) \$1 D10 [व]स्त्रमांगिः Bs [आ]यताक्षि (for [आ]नताक्षि).

Colophon: No Va B1.2 De om. (cont. the Sarga). -Sarga name: Si सीताप्रयोध:; Ñi Ba. Da सीवातर्जनं (Ds °न:); V1 D3 सीतासंतर्जनं(Ds °न:); D1 समृहवाक्य:; D4 राक्षसीसमृह्याच्यं; D10 सीताप्रयोधनं; D11 राक्षसीवाच्यं. -Sarga no. (figures, words or both); No Ba D1.2.4.10.11 om.; V1 B1 D3 25; D5.7-9 T G M1.3 23; M2 22. - After colophon, G concludes with श्रीरामाय नमः .

99

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

1 a) Da पुन: (for तत:), Si Ñi Ba D (except Da) T2 G1 M1,2 समलाला (for उपागम्य). Ñ2 V B1-3 D6 ततः(V1 पुन:) प्रहस्य तां सीतां(D6 * *). — *) S1 Ñ V B D1-4.6.7.8(after corr. inf. lin. also).9-11 -[अ]नहांम् ; Ds.8 T1 G1.2 [अ]नार्या (for नार्य). M1 पर परुपाया नार्या (sic). — d) Si Ñi Di-9 अनुस्तद् ; Bi तामूनुर् ; Di.s.i. 10.11 T3 G1.3 उच्चतां (for °स्ता). Ñ2 V B1-3 D6 अप्रियं वाक्यमञ्जदन्.

2 ") Śı सा (for कि). - ") Ba पूर्व- (for सर्व-). S1 D7 -मनोरमे. Ñ3 V B1-3 D1.4.6 सर्वकामसमायु (B3 °मन्त्रि; D1.4 °मात्रु)ते. —After 2 क , Ś1 D2.10.11 ins. :

540* चारुरतसमाकीणें न विश्वसिषि मैथिछि।

-D2 om. (hapl.) from 2° up to 1. 2 of 541*.-D1 -शयने पाने (sic) (for °नोपेते). —) \$1 B4 D3.10.11 M1 बहु मन्यसे; Ñ2 V Bs De अभिनंदसि (for अनुमन्यसे). B1.3 निवासं नाभिनंदसि.

3 D2 om. up to 1. 2 of 541* (cf. v.l. 2). Dit om. (hapl.) 3. Da Ma om. (hapl.) 3 क . — ") B1 मनसा; Dr.9 मानुषे (sic) (for °पी). D1 स्वं (for [ए]व). S1 Da.10 मानुपी मानुपं रामं; No V Ba.s De मनसा मानुपं मानुपी मानुपस्यैव भार्यात्वं वहु मन्यसे। प्रत्याहर मनो रामान्न त्वं जातु भविष्यप्ति ॥ ३ मानुपी मानुपं तं तु राममिच्छसि शोभने। राज्याद्धप्टमसिदार्थं विक्कवं तमनिन्दिते ॥ ४

G. 5, 25, 8 B. 5, 24, 5 L. 5, 19, 6

चेंब (V1 वें स्वं; B2 स्वेबं; B2 भीरु). —) S1 D10 कि तं स्वं; No V B1-3 Ds मर्तारं; D1 पत्नीत्वं; D3 किं स स्वं (for भार्यात्वं). —°) Ñs V B1-3 De निवर्तय मित रामान् . — d) Dz.9 Tz Ck.t [ज्]वं: Cv.r.m.g as in text (for रवं). Ši No V Bi De रामिध्यसि: Dr.o Ck.t अविष्यति. Ni B4 D1,0,4 न तं(Ñ1 स्वं; D1 नु) जानु गमिष्यसि; B2 D10 न स्वं तत्र(Dia जातं [sic]) गमिष्यसिः Ba न स्वं जीविनु-मिच्छिस. 😤 Ck: रामादिनि पदम्। " नैवं जातु भविष्यति " इति पाक्कम्। एवं ते रामसंगमामीष्टं जानु कशाचित्प्यतः परं न भविष्यति । अत्र रामस्य प्रसक्त्यभावात्तव च तत्र प्रसक्त्यभावाः चेत्याश्चय: 1; so also Ct. 🏶 —After 3. Śi Ñ V B D1-3.6.10.11 (1. 3-4 only after 2, owing to om.) ins.; D4 ins. before 3ed:

541* किं स्वमावसथे रम्ये नानारव्यविभूषिने। सह राक्षसराजेन रमसे नाय मैथिलि। येन देवास्त्रपश्चिशत्सुरराजश्च निर्जित:। तस्य नेर्ऋतराजस्य भार्याये कि न कल्पसे।

De om. l. 1-2. D4 reads l. 1 after l. 4. -(1. 1) Ds अंतःपुरे (for आवस्थे). V1 सूर्व- (for नाना-). \$1 Ñ1 दिव्य(Ñ1 सर्व)काममनोहरे: Be निस्यं खोक्समनेरमे: D1.4.10 दिव्य-(Dr °ब्ये)काममनोरमं; Da निस्प्रकालमनोरमे (for the post. half). -D4 om. l. 2. -(1. 2) D6 महा- (for मह). Bs झुन् (for नाथ). Śr Ñr Br Dr.s.10 चारुखसनाकीर्ने न वासे बहु(Dio वासे बहु न) मन्यसे(Ñi न वामें मन्यमे न कि [sic]). —(l. 3) Śī Ñī Ba Dz. 1.10.11 येन लोकाखयः सर्वे (for the prior half). - Ñi illeg, from the post, half up to 1. 4. -(1. 4) Bs राध्य- (for नेक्न-). Si D10 मार्यार्थ: D2.4.11 मार्यात्वं; D3 मार्यार्थे (for °वे). Ña V1 न (for न). Bs मायां कि न मनिष्यति; Be D: मार्यातं कि न नन्यसे (for the post, half).]; while Ds.7-9 S ins. after 3:

542* त्रैलोक्यवसुमोक्तारं रावणं राक्षसेश्वरस्। भर्तारम्पसंगम्य विहरस्य यथासुस्तम्। [(1. 1) Ms राश्चसायिपं (for °सेश्वरन्).]

4 ") \$1 D1.10 सामें; Ñ2 V B De कि स्वे; D2-4,11 गंतुं; Ts G तं त्वं; Cv.r.m.g as in text (for तंतु). _) Si Die क्रांतस ; Di गंतुम ; Ct as in text (for रामस्). Di शोभनं. 😤 Cv: मानुपं तं त्विति सम्यक्। तं स्वमिति पाठो लेखकभ्रान्तिकृतः।; С : मानुपी मानुपं तं नु

G. 5. 25. 9 B. 5. 24. 6 L. 5. 19. 7 राक्षसीनां वचः श्रुत्वा सीता पद्मानिभेक्षणा ।
नेत्राभ्यामश्रुपूर्णाभ्यामिदं वचनमत्रवीत् ॥ ५
यदिदं लोकविद्विष्टमुदाहरथ संगताः ।
नैतन्मनसि वाक्यं मे किल्वियं प्रतितिष्ठति ॥ ६
न मानुषी राक्षसस्य भार्या भिवतुमहिति ।
कामं खादत मां सर्वा न करिष्यामि वो वचः ।

राममिति पाठ: 1; Cg: मानुपीति हेतुगर्भम् । मानुपी त्वं मानुपे विमच्छिति क्षि-क्षि-क्ष-) Si Ñi Dio राष्ट्राद्; Ñi V B2-4 Di-6.11 राज्य-; Cm as in text (for राज्याद्). Ti अहप्राधः; Cm as in text (for अित्सार्थ). —) Di.6.6.11 Ti M स्वमः; Cm as in text (for तम्). Ñi V B Di.2.4.6 विक्कं वे ही (Di दी) नवांघवः; Gi वाक्यहीनमानिदिते. — After 4, Ñi (partly illeg.) ins.:

- 543* वतस्तासां तदा तत्र जल्पन्ती तां * विप्रियम्। अनिष्टं रक्षसां यश्च * * * * * * * ।
- 5 °) \tilde{N}_2 V B De पग्रनिभानना; De पग्रदलेक्षणा. —°) Śi Di.10 वारि-; De परि- (for अधु-). —After 5°, \tilde{N}_1 ins.:
 - 544* पश्यन्ती चर * भृशम्। नित्यसन्तौ सुहुश्चैवः
- 6 ⁶) Ñ3 V B De दारुणं (for संगता:). —°) V2 B2.3 D1.6 तन् (for [प]तन्). Ś1 D1.3.4.10 transp. वाक्यं and मे. —^d) Ś1 D10 कलुपं. Ś1 D1.2.4.10.11 संप्रतिष्ठते; Ñ2(sup. lin. also as in V1) संप्रपद्यते; V B D2.6 संप्र(B3 परि)वर्तते; T1.3 G3 M3 भाति व: (for प्रतितिष्ठति).
- 7 Ñ2 V B Do om. 7°-4. —°) D2.5.11 खाईस (for खाइत). d) Ñ1 रावणं (for बो बच:). After 7°d, Ñ1 ins.:
- 545* भाराध्या नात्र मुख्यानामन्यानां च महीयसाम्। न सक्तां च सर्वेषां देवता मम राघवः। देवता *** यज्ञा विश्वेरुद्रादि वो दिशः। (illeg.) [3] सर्वे वै ते समे भक्षा राघवः परमो मतः। [7] [Lines 4, 5, 6 and 8 are illeg.]

—Ñı om. 7⁴. — Sı धीरो (for दीनो). Dıo राष्ट्रहीनो; Gs [अ]पि दरिझो (for राज्यहीनो). — V2 B4 स मे; B3 रामो (for यो से). — After 7, Sı Dı-4.10.11 ins.; Nı cont. after 545*:

546* यज्ञो गुरुर्महातेजाः शक्रस्यानुमतो यथा। न स शक्यः परित्यकुं ममैवं देवतं पतिः।

[(l. r) Ñi illeg. for the prior half. Si Dio राजा (for बज्जो). Si Dio सर्वस्य (for शकस्य). Dii [अ] मुगतो. —Di om. l. 2.—(l. 2) Ñi transp. न and स. दीनो वा राज्यहीनो वा यो मे भर्ता स मे गुरुः ॥७ सीताया वचनं श्रुत्वा राक्षस्यः क्रोधमूर्छिताः । भर्त्सयन्ति स्म परुपैर्वाक्ये रावणचोदिताः ॥ ८ अवलीनः स निर्वाक्यो हनुमाञ्चित्रशापाहुमे । सीतां संतर्जयन्तीस्ता राक्षसीरशृणोत्कपिः ॥ ९

 D_3 संशक्यं (for स शक्यः). \hat{N}_1 देवतः . \hat{S}_1 वथाः $D_{*,0,11}$ प्रिं (for पतिः).];

while No V B Do ins. after 7:

547* यथा ऋगुर्महाचीर्यः स्वस्याः पत्न्या मतोऽभवत्। तथाशक्यः परित्यक्तुं ममासौ दैवतं पतिः।

[(1. r) B1 (m. also as above) गुरुर् (for मृगुर्). Vs स्वस्यां पढ़यां. V प्रियो (for मतो). B2 D6 भवेल (for प्रमुर्). B3 पढ़्यामस्यां यतो भवेल (sic); B3 स्वस्यां पढ़्यां रतो मवेल (for the post. half). —(1. 2) V B4 तथाशक्यं, B3 न हि शक्य: . B1(m. also).3 मया (for मम). V2 ममादी दैवत: पि: (for the post. half).]; whereas D5.7-9 S ins.:

- 548* तं नित्यमनुरक्तास्मि यथा सूर्यं सुवर्चेला।
 यथा शची सहाभागा शकं समुपतिष्ठति।
 अरुन्थती विसष्ठं च रोहिणी शश्चिनं यथा।
 लोपामुद्रा यथागस्त्यं सुकन्या च्यवनं यथा।
 सावित्री सत्यवन्तं च कपिलं श्रीमती यथा।
 तैष्यं दमयन्तीव केशिनी सागरं यथा।
 नैष्यं दमयन्तीव भैमी पतिमनुत्रता।
 तथाहमिक्ष्वाकुवरं रामं पतिमनुत्रता।
- [(1. 2) G1 महाभागं. D5.8 T1 G M1.2 समनुतिष्ठति.—T3 G2 transp. l. 4 and 5. —(1. 7) T2 अनुत्तमा (for °त्रता).—G2 M2 om. (hapl.) l. 8.]
- 8 ") Ñ2 V2 B D1.6 तद्वच:; D4 तद्वचनं (hypm.) (for वचनं).—) D3 साधु (for क्रोध-).— V1 illeg. for 8°-23.— °) B3 तर्जयंति (for भरस्यन्ति). Ñ2 V2 B D6 वैदेहीं; D3 परुषं (for °प्रे.).— ") Ñ1 -देशिताः; D1 -नोदिताः; D11 -नोदितः (for -चोदिताः). Ñ2 V2 B D6 क्रैविनयस्ततस्ततः.— After 8, Ñ1 (partly illeg.) ins.:
 - 549* रावणं च त्वरात्मानं तृरावारं * नित्वषम्। * * * * * * * * * दिवष्ट्यापिणम् । दृष्टवान्श्रुतवान्तवं वानरो मारुतात्मजः।
- 9 V1 illeg. for 9 (cf. v.l. 8).—") \$1 अथ (for अव-). \$1 Ñ2 B1.4 D6.10 तु तहावयं; Ñ1 तु हतुमान् ; V2 B2 D1-4.11 तु(B2 च) निर्वाकयो(D11 °च्यो); Ck.t as in text (for स नि"). B2 अवस्त्रीनं तु नि:शब्दोः—" Ñ1 अ * क: (for हतुमान्). T2 Ck शिंशपातरौ; Ct as in text

[186]

तामिकम्य संरच्धा वेपमानां समन्ततः ।
भृशं संिललिहुर्दातान्त्रलम्बद्यानच्छदान् ॥ १०
ऊचुश्र परमक्रुद्धाः प्रगृद्धाञ्च परश्यान् ।
नेयमहिति भर्तारं रावणं राक्षसाधिपम् ॥ ११
सा भरस्यमाना भीमाभी राक्षसीभिवरानना ।
सा वाष्णमपमार्जन्ती विज्ञयां ताम्रुपागमत् ॥ १२
ततस्तां शिश्यां सीता राक्षसीभिः समावृता ।

(for °夷社). —For 9°d, Śi Ñ V2 B Di-4.6.10,11 subst.:

550* सीतां संतर्जयन्तीनां राक्षसीनामुपाशुणोत ।

[D1.3 संभ(D1 निर्भ) त्संयंत्रीनां. B3 D1.4 तामां बावयन् (for राक्षसीनाम्). Ñ1 अञ्चणोद्रच: (hypm.); Ñ2 B1-3 स(Ñ2 च) शुश्रुवे; D2 समाञ्चणोत्; D3 व्याग्रेत् (for उपाञ्चणोत्). V2 B4 शुश्रुवे पवनात्मज: (for the post. half).]

10 Vi illeg. for 10 (cf. v.l. 8). —) Ñi संबद्धां, Ti.s Ga.s Ma.s संकृद्धा (for संरच्धा). Va B Da.s.6.8.10.11 Mi तामितिकस्य संरच्धा(Bi.s De.ii विद्यां); Di.s तास्वितकस्य संरच्धा; Ta तां समीक्ष्य सुसंरच्धा. — Dii om. 106—116. — 6) Ñi Da-s ततस्ततः (for समन्ततः). Ši Di.io वेपमानास्ततस्ततः. — 6) Ši Da.io जिद्धां; Ñi Ds वोष्ठे; Ña Va B Ds.s जिद्धाः (for दीसान्). Di सूरां विविद्धां जिद्धाः. — 6) Ds.s.9 Ta M प्रकंबान्; Da प्राकंब-(for प्रक्रम-). Ši Ñ Va B Ds.s.6.10 - च्छन्: (for दीमा). Di प्रकंब देशनच्छन्:; Da प्रकंबर्डनच्छन्::

11 Vi illeg. for 11 (cf. v.l. 8). Dii om. 11° (cf. v.l. 10).—°) Ši Ñ2 V2 B Di-4.6.10 ऊनुश्चेनां सुसंस्ट्या(V2 Bi D2 °टघां); Ñ1 ऊनुश्चेनां पुना रुष्टा; D3 ऊनु: परमसंकृदा:.—After 11°, Ñ1 ins.:

551* राक्षस्यो दुरतिकमाः। भयंकराः समं व*.

— b) \$1 परिगृद्धा; Ñ2 V2 B1-3 D6 गृहीत्वासि-(D6 °िष); T2 G2 प्रगृह्धासि- (for °द्धाञ्च). — d) \$1 D10 वैनस्; D2 नैवस्; D3 नैवस्; D1-4 इच्छित (for बहैति). D1-4 रावणं व(D4 वा)ध्यतामियं (for d). Ñ2 V2 B D6 यदि नैच्छिस भर्तारं रावणं वध्यसे ध्रुवं.

12 V1 illeg, for 12 (cf. v.l. 8).—) D5 M3 संभत्स्येमाना; Cr.gp.k.t as in text. Ñ2 V2 B D6 घोराभी (for भीमाभी). Ś1 (sic) D10 सा भत्स्येते न भीमाभी (D10 भी); D1 निर्भत्स्येमाना भीमाभी (sic).—) B2 D1.6.7.9 G2 वरांगना. (Cg: सा भत्स्येमानेति पाठे अर्त्सनोपगमनरूप-कियाभेदासच्छटदद्वयम्. —) B2.4 D6 T1 स- (for सा). Ñ1 D2.3 उपस्पैती; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 व्यस्पैती; T

अभिगम्य विशालाक्षी तस्थौ शोकपरिष्ठुता ॥ १३ तां कृशां दीनवदनां मिलनाम्यरधारिणीम् । भत्सीयांचिकिरे भीमा राक्षस्यस्ताः समन्ततः ॥ १४ ततस्तां विनता नाम राक्षसी भीमदर्शना । अत्रवीतकृषिताकारा कराला निर्णनोदरी ॥ १५ सीते पर्याप्तमेनावकृत्सेहो निद्शितः । सर्वत्रातिकृतं भद्रे व्यसनायोषकृष्पते ॥ १६

G. 5. 25. 21 B. 5. 24. 21 L. 5. 19. 19

Gs Mi.e Ck अव (Te °िस्त)मार्जनी; Cr as in text (for अप°). Be सा चक्षपा वाष्पमची (for °). Be De.o सम् (for ताम्). Si Dio सवाष्पमुख्ययँता शिक्षपां सा समागमन्; Di.e.ii सवाष्पमुख्ययँती शिक्षपां समुपागमन् (Dii °ता).
—After 12, Ni ins.:

552* अश्रुपूर्णमुखी दीना अश्वतिकारयोधरा।

13 V1 illeg. for 13 (cf. v.l. 8).—") D1 सा (for तां). D5.8 T5.8 G2 Cg शिशुपां.—") Ñ2 उपद्वताः V2 B1.2.4 समिद्रुताः B2 अनुवर्ताः D2 विरोदिताः T2 "वृतां (for समावृता). Ñ1 राश्वसीपार्रमस्तिता.—After 13. Ñ1 ins.:

553* समीस्य * रुइन्तीं च मरणे कृतनिश्चयाम्। रायवस्य प्रियां भाषां सशोकां जनकारमजाम्।

14 V1 illeg. for 14 (cf. v.l. 8).—") V2 वशां (for कुशां).—") Ñ2 V2 B1.2.6 D6 -संतृतां; D2.2-0 T1 M1.2-वासिनीं (for -चानिणीम्). Š1 Ñ1 D1-4.10.11 मिलनों कुल (D2.11 °ष्ट; D3 कुट)बाससां.—"") D11 T1.2 M2 सीनों; G2 सर्वा (for सीमा). Ñ2 V2 B D8 बन्नासयंत (Ñ2 D8 °द्धां) विदेहीं (for "). M3 तो (for ता:). G2 बिक्नवाननाः (for ता: समन्तनः). D2 बिन्नासयंत्यो वैदेहीं राज्ञस्य-सर्वायंति च.

15 V1 illeg. for 15 (cf. v.l. 8).—") Ś1 Ñ V2
B D2.3.6.7.9-11 तु (for तां). D4 त्रिज्ञा; D11 विनता
(meta.) (for विनता).—") Ś1 D2.10 भीमिनिः (D10 "नि)स्वना; Ñ V2 B D6 घोरदर्शना.—") Ś1 Ñ1 D2.6.10.11 कृस
(for -[बा]कारा).—") D1 बहुला; D8 Т2 कराली
(for "ला). Ś1 V2 B1 D2.10 निम्नितोदरी; Ñ2 D6 विन दे
Cv.m.g.k.t as in text (for निर्णतो "). ఈ Cv.g: निर्णतोदेरी उद्यतोदरी।; Cm.k.t: निर्णतो कृसोदरी (Ck निम्नो ";
Ct अतिनिम्नोदरी). ఈ

16 Vi illeg. for 16 (cf. v.l. 8). De om. 16. — 6)
Ta Ma मर्नु: (for भर्नु-). Ga विद्श्तितः. Si Die भर्नुनि
(Si °तुंश्चि)ता प्रदृशिताः Ñi Di.e.7-9.11 भर्नुः (Di-e.11
°तुं)श्चेदः प्रदृश्चितः; Ña Va B मर्नुः(B °तुं-) श्चेद्दनि
(Ba °द्दाखि)द्शेनं. — After 16⁴⁸, Ñi ins.:

G, 5. 25. 21 B, 5. 24. 22 L, 5. 19. 20

परितृष्टास्मि भद्रं ते माजुपस्ते कृतो विधिः ।

ममापि तु वचः पथ्यं ब्रुवन्त्याः कुरु मौथिलि ॥ १७
रावणं भज भर्तारं भर्तारं सर्वरक्षसाम् ।
विकान्तं रूपवन्तं च सुरेशमिव वासवम् ॥ १८
दक्षिणं त्यागशीलं च सर्वस्य प्रियवादिनम् ।

माजुपं कृपणं रामं त्यक्त्वा रावणमाश्रय ॥ १९

554* एतावत्ते अश्रीमत्या धर्मश्रापि क्रियासितः।

—°) Bs निकृतं (for [अ]तिकृतं). T2 भद्रं. Bs सर्वमा-विष्कृतं भद्रे. — d) Ds विकृताय (for व्यसनाय). D2 [प]व (for [उ]प-). Ds [उ]पकल्प्यते. D1.5 व्यवसायोपपद्य (Ds क्वप)ते.

17 V1 illeg. for 17 (cf. v.l. 8). -ab) D1.4 परितुष्टा: स्म. \tilde{N} V2 B1.2 G1.2 M2 ते भद्रे; B4 भद्रे ते; D2 ते
भीरु (for भद्रं ते). S1 \tilde{N} V2 B D2-4.10.11 कर्तव्यं मानुपं
छ्(B2 °पाद)तं; D1 कर्तव्यमितमानुपं (for b). D6 सीते भद्रे
न कर्तव्यं मानुपं प्रति ते छुचं. -a°) S1 D3.4.10 वचनं; \tilde{N} 1 illeg.; D2.5.11 च वच: (for तु वच:). \tilde{N} 2 V2 B D6
ममात्रा(B1-3 °म चा)िष चचस्(V2 यथा)तथ्यं; D1 तस्वं
ममापि वचनं. -a0) D2-4 T3 धुवत्या:. \tilde{N} 2 V2 B D6 द्युणु (for कुरु).

18 V1 illeg. 10r 18 (cf. v.l. 8). —) \$1 D10 कुरु (for भज). —) D4 om. (hapl.) भर्तारं. —) B2.3 D2.10 विक्रांत-; D8 विक्रांतं (sic). \$1 Ñ1 D3.10 रूपसंपन्नं; D7.0 T1 जापतंतं च (for रूपवन्तं च). —) Ñ2 V2 B D6 वीराभिद्रसमं युधि.

19 Vi illeg. for 19 (cf. v.l. 8). —) Bs D2 दाक्षिण्यं (sic); Ts अक्षीणं. Ñ2 V2 B1.2.4 De चा(B4 वी) र्यंशिलं; Bs वीर्यंतं (for ल्याग). —) Dii T Ms प्रियदर्शनं. —) Ta दीनं (for रामं). B4 ल्यक्त्वा रामं (by transp.). Dio मानुपमाश्रय (sic).

20 Vi illeg. for 20 (cf. v.l. 8). —) Din दिस्यांग-रागे, Di-, T G Mi. 2 वैदेही. —) Din -सृपिते. — od) Ba भूतानाम् (for लोका). V2 Bi. 3.4 Di. 7-9 transp. सर्वेषां and लोकानाम्. —) Ba स्वाहा चान्नेर्. Si Ñ V2(inf. lin. also as in text) B Di-4.6.10.11 पन्नी; Gi देवि (for देवी). —) D2-4 शची चॅन्नस्य; Din (with hiatus) शची इंद्रस्य. Si Dio राजते (for शोभने). Ñ2 V2 B Da शकस्य च यथा शची. — After 20, Si Ñ1 Di-4.10.11 ins.:

555* उमा देवी च रुद्धस्य संध्या पूष्णी वरानने । दाक्षायणी च सोमस्य छक्ष्मीविष्णीर्यशस्त्रिनी । बाग्वातस्य ग्रुमा भार्या नित्यं बहुमता प्रिया । पुर्वं स्वं राक्षसेन्द्रस्य मव पक्षी वरानने ।

[Die transp. l. x and z. —(l. x) Ñi ते * (for उना).

दिन्याङ्गरागा वैदेहि दिन्याभरणभूपिता।
अद्यप्तभूति सर्वेपां लोकानामीश्वरी भव।
अग्नेः स्वाहा यथा देवी शचीवेन्द्रस्य शोभने॥ २०
किं ते रामेण वैदेहि छुपणेन गतायुपा॥ २१
एतदुक्तं च मे वाक्यं यदि त्वं न करिष्यसि।
अस्मिन्सुहूर्ते सर्वास्त्वां अक्षयिष्यामहे वयम्॥ २२

N1 D2.11 देवस्य (for देवी च). D1 राज़ी (for संस्था). D10 विराजते (for वरानने).—\$1 om. (hapl.) l. 2-4.—(l. 2) N1 D4 दीक्षा(D4 दावी) देवस्य सोमस्य; D2.11 तीक्षा सोमस्य देवस्य (for the prior half). N1 transp. ह्रस्मार् and विध्णोर्. D10 मनस्विनी (for यहा°).—D10 om. l. 3.—(l. 3) D2 शिवा (for जुभा). N1 रामो तस्य कमा भाषां (illeg.); D2 वाग्यातु: गुजुभा भार्या (for the prior half). D11 बहुमती.—(l. 4) N1 एवं राक्षसराजस्य (for the prior half). D1 भयभीता (sic); D2 युक्ता पत्नी; D10 पत्नी भव (by transp.) (for भव पत्नी).]; while N3 V2 B D6 ins. after 20:

556* उमा रुद्रस्य देवस्य सूर्यस्य च सुवर्चला। दीक्षा सोमस्य महिपी लक्ष्मीविंग्लोर्यशस्त्रिनी। ब्रह्मणो वा क्रिया भार्या संध्या पूर्णो वरानना। पुर्व त्वं राक्षसेन्द्रस्य युक्ता पत्नी वरानना।

[(1. 1) Bs उमा देवस्य शंभोश्च (for the prior half). B1.2.4 मुबर्चेसा (for °र्चेला). —(1. 2) Bs om. लक्ष्मी. Ñs B4 De विष्णोर्ल्क्ष्मीर (by transp.). —(1. 3) Vs म्हल्लेक्षिया भार्या; B4 स्रह्मणो हीर्यथा भार्या (for the prior half). B2 वरांगना. —(1. 4) V2 B4 वरांगनो; B3 शुभानना (for वरा°).]

21 V1 illeg. for 21 (cf. v.l. 8). —) V2 तेन (hypm.) (for ते). B2 रूपेण (for रामेण). Ñ2 V2 B D6 सुभगे. —) \$1 D3.10 मानुपेण (for रूपणेन). — After 21, Ñ2 V2 B D6 ins.:

557* रावणं भज भर्तारं त्विच्चतं त्वत्परायणम्।

22 V1(first time) illeg. for 22 (cf. v.l. 8).
Ñ2 V B1.2.4 De repeat 22 after l. 2 of 563*.
— ") V2 B1(both second time) D1.4 एवसुकं D2 एत्सुकं, B2 (second time) वाक्यं में (by transp.).
— ") V2 B4 (both second time) यदीदं (for यदि खं).
M1 न खं (by transp.).— ") D6 (first time) om. खं.
— ") Ś1 Ñ1 B3 D3.10.11 भक्षया(D3.11 "ये)म(B3 "में)
न संशय:; V2(second time) भक्षयिख्यामे न संशय:
(hypm.); B1.2 (both second time) भक्षयिख्यासे न संशय:
(sic).— After
22 (first occurrence), B2 ins.:

558* तिलकाः कारयिष्यामि आज्ञा या रावणस्य च।

अन्या तु विकटा नाम लम्बमानपयोधरा । अन्नवीत्कुपिता सीतां मुष्टिमुद्यम्य गर्जती ॥ २३ वहून्यप्रतिरूपाणि वचनानि सुदुर्भते । अनुक्रोशान्मृदुत्वाच सोटानि तव माथिलि । न च नः कुरुषे वाक्यं हितं कालपुरस्कृतम् ॥ २४

[Note the hiatus between the two halves.]

-After 22, B3 ins. 1. 3-5 of 563*.

559* महाघोरा ः घोरा वा घोरकर्मा महोद्यमा।
— °) Śi Ñi Di-4.10.11 वचनं (for कृषिता). Ñe Ve
Bi.2.4 De Ge अववीरकुषिताकारा. — After 23°, Ñe B2.4
De ins.:

560* दीसास्या दीसलोचना। जानकीं कृषिताकारां.

— d) M1 यष्ट्रिम्. S1 Ñ2 D3-10 M1 Ck.t तर्जनी; Ñ1 illeg.; B2 D11 G1.3 गर्जीत. % Ct: तर्जती तर्जयन्ती. % —After 23, Ñ1 ins.:

561* गर्जयन्ती भर्त्सयन्ती तर्जयन्ती पुनः पुन: ।

24 B3 om. 24 (cf. v.l. 23). —) D3 श्रतिरूपाणि; D5.8 T1.3 M1.3 [अ] प्रियरूपाणि (for [अ] प्रतिर्). —) S1 B1 D4.10 महामते; Ñ1 B4 D2.3.11 सहामि ते; Ñ2 V B2 D1.6 सहामहे; T2 च दुर्मते (for सुदुर्मते). — After 24° है, Ñ1 ins.:

562* द्युणोम्यप्रतिरूपाणि श्रवणाप्रियकारिणी।

—°) D11 अनुक्रोश-. B2 महत्त्वाच् (for सृदु°).—^d) S1 D2.10 स्नेहाच; Ñ1 D3 लगंत्यास्; D1.4 वात्सल्यात्; D8 प्रोक्तानि; D11 ललंत्यास् (for सोदानि). G1 मम (for तव). Ñ2 V B1.2.4 D8 स्नेहाच् (B4°हत्वाद्; D8 om.) तव जानकि. —After 24°d, S1 Ñ V B1.2.4 D1-4.6.10.11 ins.; B3 ins. l. 3-5 only after 22 (owing to om.):

563* तब हेतोबेंगं बाले परिक्तिश्यामहे ध्रुवम्। इच्छ वा रावणं सीते नेच्छ वा किं चिरेण ते। ततो हयमुखी घोरा लिश्वतास्या निशाचरी। अन्नवीत्कृपिता सीतां दीसास्या दीसलोचना। अनुनीता त्वमस्यामिः परं सान्त्वेन मैथिले। [5]

[(l. r) Si Dio विशासिक्षि; Ñi Di-4.11 वयं सर्वाः (for वयं बास्त्रे). Ñi Di-4.11 चिरं; Vi पुवं (sic); Vi Bi.4 वयं; Bi Di सुशं (for धूबन्). Si Dio सर्वाः हिस्सामहे स्तः आनीतासि समुद्रस्य पारमन्यैर्दुरासदम् । रावणान्तःपुरं घोरं प्रविष्टा चासि मैथिलि ॥ २५ रावणस्य गृहे रुद्धा अस्माभिस्तु सुरक्षिता । न त्वां शक्तः परित्रातुमपि साक्षात्पुरंदरः ॥ २६

G, 5, 25, 38 B, 5, 24, 32 L, 5, 19, 33

(for the post, half). —(1. 2) Vs Bs स्वं (for वा). Ñi गच्छ रवं; Ds दच्छान (sic); Ds अथवा (for दच्छ वा). Ñz Ds सदें (for सीते). Ŝi Ds.10 कि निरेण प्रियंवरे; Ñi Di.2.11 कि निरे(Di रामे)ण क्षियस्व वा(Ñi प्रियं नृरो [corrupt]); Ds कि निरेणेड एस्छ वा (for the post, half). —After l. 2, Ñz V Bi.2.4 Ds repeat (var.) 22. —(1. 3) Ŝi Ñi Di-4.10.11 सती हव(Ŝi Dio प्रे)सुनी (Ds वचनुनी) नाम चंबनास(Ñi प्रचंकित)प्रोप्ता. —Ñi reads l. 4 twice. —(1. 4) Prior half = 23° and post, half = 1. I of 560*. Bi जुपितां, Ŝi Dio दीना; Bi नीतां, Ds दीनां (for सीतां). Bi नीतां तां; Ds प्रमा (for रोप्तरस्या). Dz.4.11 टीप्तन्थीं .—Ds om. I. 5. —(1. 5) —After the prior half of l. 5, Ñi ins.:

564* सर्वानिमेधुराझरैः। बहुनेव चिरं साधुः

\$1 D1-3,10.11 चिरं (for परं). Ñ1 सक्तिनेव तु जानकी (for the post. half).].

—") Ñ1 D1.3.11 न च तत् (Ñ1 मे); V2 यदि न:; B6 न चेस्वं; G1 निह न: (for न च न:). Ñ1 D2 T2 कुरुते.
—") D1 ध्रुवं; G2 M2 इदं (for हितं). Ś1 Ñ1 काल उपस्थिते; B1-2 काल (B224) पिस्कृतं; D5 G2 M2 Cv.m. g.k "पुरासरं; D10.11 "सुपस्थिते (D10 "तं); Cr.t as in text (for "पुरस्कृतम्).

25 °) D4 अनुनीवासि (hypm.).—) D2.10 सर्थे र ; D3 अति- ; G1 मन्ये (for अन्ये र). Ñ2 V1.2 (inf. lin. also) B2-4 D6 दुरागमं. — After 25 %, B4 reads 27 % .— B4 om. 25 %.— °) B3 -[अं]त:पुरं रम्यं; D7-9 °पुरं घोरे.— d) V B1-2 D6 [अ]सि च (by transp.). Ñ1 प्रविष्ठा * यास्यसि (illeg.). — After 25, Ñ3 V B1-3 D6 read 27 %.

26 °) Ñ1 D1.4.11 T3 रुद्धाम (for रुद्धा). Ś1 Ñ2 V B D2.6.10 रावणांत:पुरे(V1 B2 °रे) रुद्धाम (B3 गरछ).—Note hiatus between " and ".—") T (except T3 to avoid hiatus) इस्सामिस. Ś1 च प्ररक्षितां Ñ V B1.2 D1-6.6 10.11 T2 M2 च सुरक्षितां (D3 T2 M2 °ता); B3 परिरक्षिता; B4 D7-9 G1.2 Ct स्वमिरक्षिता (B4 °तां); T3 G3 M3 नु सुरक्षिता (T3 °तां); M1 तउमें रक्षिता (for नु सुर्वे).—") Ñ2 V B D6 अपि देव:; D3 साक्षाद्धि (by transp.) (for अपि साक्षात्). Ś1 D10 शतकाु: (for पुरंद्रा:).

G. 5, 25, 38 B. 5, 24, 32 L. 5, 19, 34

क्रुष्ण हितवादिन्या वचनं मम मैथिलि । अलमश्रुप्रधातेन त्यज शोक्तमनर्थकम् ॥ २७ भज गीति प्रहर्षं च त्यजैतां नित्यदैन्यताम् । सीते राक्षसराजेन सह क्रीड यथासुखम् ॥ २८ जानासि हि यथा भीरु खीणां यौवनमञ्जवम् । यावन्न ते व्यतिकामेत्तावत्सुखमवासुहि ॥ २९ उद्यानानि च रम्याणि पर्वतोपवनानि च । सह राक्षसराजेन चर त्वं मिदिरेक्षणे ॥ ३०

27 b) V2 वचनान्. Ñ1 तव (for सम). —Ñ2 V B (B4 after 25^{ab}) D6 read 27^{cd} after 25. —°) Ś1 D6.10.11 G2 M1 तुल्यम्; Cr.m as in text (for अलम्). D7-9 Cmp -निपातेन (for -न्नपा°) Ñ1 तुल्यमात्मन्नदानेन. —d) B4 लोकम् (sic) (for ज्ञोकम्).

28 °) B4 भद्दे (for भज). D4 M1 प्रीति- (for प्रीति). S1 Ñ2 V B D6.10 च (for प्र-). D2.11 भज प्रदुप प्रीति (D11 शोकं) च. — 6) V2 त्यज तां च (hypm.); D7 त्यज्यतां; D8.9 M1 त्यज तां; G2 त्यजैनां (for त्यजैतां). D8.4 नित्यदीनतां, S1 Ñ1 B3 D10.11 त्यज त्वं (Ñ1 B3 D11 तां) नित्यदीनतां; Ñ2 V1 B1.2.4 D1.2.5 त्यजैनां (Ñ2 V1 जित्तीं); B2 तां; D5 उपतां) नित्यदीनतां; D6 Т1.3 त्यजैनां निज (D6 देन्य) देन्यतां. — °) S1 Ñ1 D2.3.10.11 सा त्वं (for त्यति). — d) D2 सकीडय (sic); D7.9 G1.2 Ct परिकीड; G2 समाकीड; Cm as in text (for त्यह कीड). Ñ1 राजभेन महात्मना. — After 28, Ñ1 (partly illeg.) ins.:

565* ****** तपस्विषु यथासुलम्।

29 6) \hat{S}_{1} \hat{N}_{2} V_{1} $B_{1,3,4}$ जानासि च; V_{2} $D_{6,10}$ जानासि च; $D_{1,3,11}$ जानासि हि; $D_{7,9}$ जानीसहे; G_{2} जानासिहः G_{m} as in text (for °िस हि). $-^{6}$) \hat{N}_{2} \hat{V}_{1} $B_{1,2,4}$ D_{6} िख्या (for स्त्रीणां). \hat{N}_{1} योपितां योवनं शुभं. $-^{6}$) $B_{2,4}$ \hat{n} \hat{n}

 30°) \hat{S}_1 \hat{D}_{10} सर्वाणि; \hat{N}_1 दिख्यानि (for रम्याणि). \hat{D}_{11} मंदिराणि च दिख्यानि, — \hat{D}_{10} om. $30^{\circ d}$. — d) \hat{S}_1 मज; \hat{N}_1 $\hat{D}_{2.8}$ रम (for चर). \hat{N}_2 \hat{V} \hat{B} \hat{D}_6 $\Re(\hat{B}_2$ र)म खं मदिरोत्कटा.

31 D2 om. 31-32. —) D1.4 [आ]नेकानि; D7.8 (before corr. as in text).9 ते देनि; G1 ते सुस्र् (for ते सप्त). Ñ2 D6 स्नीणां सप्त सहस्राणि. —) Ñ2 V B D5.6

स्नीसहसाणि ते सप्त वशे स्थास्यन्ति सुन्दरि।
रावणं भज भतीरं भतीरं सर्वरक्षसाम् ॥ ३१
उत्पाद्य वा ते हृद्यं अक्षयिष्यामि मैथिलि।
यदि मे व्याहृतं वाक्यं न यथावत्करिष्यसि॥ ३२
ततश्रण्डोदरी नाम राश्चसी कृरदर्शना।
श्रामयन्ती महच्छ्लिभदं वचनमञ्ज्ञीत्॥ ३३
इमां हरिणलोलाक्षीं जासोत्कृष्णपयोधराम्।
रावणेन हृतां हृष्ट्या दौहुदो से महानसूत्॥ ३४

मैथिङि (for सुन्त्रि). — D4 om. 31°d.—°d) = 18^{d5}. —After 31, Ši D10.11 ins.;

566* स्त्रीदुःखं स्त्री विज्ञानीते तेनार्थं प्रविश्वीमि ते। स्त्रीणां स्त्रियो गतिर्यस्मात्तेन स्वां प्रविश्वीम्यहम्।

[(l. 1) D11 विज्ञानंति (sic). D11 तेनात्यर्थं बनीमि ते (for the post. half). —(l. 2) S1 transp. स्त्रीणं and क्रियो. S1 स्तरमात्; D11 सीते (for यसमात्). D11 प्रार्थयावहे (for प्रविनियहम्).];

while Ni ins. after 31:

567* न करिष्यसि चेदेवं वचनं सम पांशुले।

568* दुविनीतां दुरारोहां भक्षयिष्याम्यसंशयम्।

33 °) Si शातोदरी; Ñ2 V B1.2.4 De बज्रो°; B3 वक्षो° (for चण्डो°).— 5) Si क्र्रदर्शनं; Ñ1 क्रोधनिह्नला; Ñ2 V B De T2 घोरदर्शना; D2 M3 °निस्त्रना; D5 T1.3 G2.8 M3 क्रोधम् छिता; D11 °क्रमणा (sic) (for क्र्रदर्शना).— °) D2.10 अमयंती. Si D1.4.10 महा- (for महच्-).— Ñ1 illeg. for d.— d) Si D10 वचनं चेदमझबीत्.— After 33, Ñ1 ins.;

569* उवाच वचनं चाप्रं भ्रामयन्ती दिशो दश।

34 \$1 reads 34° b alter 32.—") V2 - नेत्राक्षीं। D5.7.9 G3 -शावाक्षीं (for -लोलाक्षीं).— b) B D1.4 T1.5 G2.8 M2 त्रासोकंपि-; D3 रूकप- (sic) (for रक्कस्प-).—B1 reads 34° - 35 in marg.—°) \$1 राक्षसेन. D1.5 G1.3 M2 [आ]हतां.— b) \$1 \$\times 1.3 \text{L2} \text{L3} \text

यकृत्स्रीहमथोत्पीडं हृद्यं च सयन्धनम् । अश्वाण्यपि तथा शीर्षं खादेयमिति मे मितः ॥ ३५ ततस्तु प्रघसा नाम राक्षसी वाक्यमत्रवीत् । कण्ठमस्या नृशंसायाः पीडयामः किमास्यते ॥ ३६ निवेद्यतां ततो राज्ञे मानुपी सा मृतेति ह ।

G2.s दोहरो (for देहिरो). D5.7.9 T1.3 G2 M2 अर्थ (for अभूत्). Ñ2 V B D6 ममाभूदादरी महान्.

35 B1 reads 35 in marg. (cf. v.l. 34). Ni illeg. for 35 - 41. - a) D7-0 M1 Cm.t महस्क्रोडं; T2 अथोस्क्रत्य; G: M: अधोत्क्रोडं; Cmp.g.k.tp as in text (for अधो-श्पीडं). Śi Dio सकुचित्तं च हृद्यं; Ña De सकुत्पित्त (De °त्र्रीह)मधोरकोई: V Bi-s यक्तरिंप(Ve उत्क्रत्य पिं [hypm.]; Ba पक्षपि)इसथोत्कोइं: Ba उत्कृत्य पिंडं सक्रोधं: D1.4 यकृत्विडं(D4 यस्कालिजं [sic]) च क्रोडं च; D: यद्यस्पिडं तथा कोर्ड; D: यस्वित्यं च काक; D: यक्तरहीहामेदकोडं; Du यरिक्कसिंपडं को चांच (corrupt). -) Śi Dio रुचिरं (for हृद्यं). Va om. च (subm.). Va ्वंधनं; Ba रसायनं; De सकंधरं; Ds नि° (for सवन्धनम्). De (before corr.) नहद्यं स्नायुर्वधनं. % Cv: उत्कोडिमिति च पाठः।; Cr.g: कारान्तस्य प्रीहनशब्दस्याकारान्तःवमार्यम् (Cg उत्क्रोडमिति पाठ उरकोडो हृद्यस्य स्थानम्)।; so also Ck.t. 😤 🗝) Dr.s गात्राणि; Ds S आंत्राणि. Ñ2 V B1.2 Ds च (for [स]पि). V2 यथा (for तथा). Š1 B4 D1-4.10.11 अंत्राण्यस्या:(Di 'णि च; Di 'पि) शिरश्चेव(Bi 'श्चोरू); Bs सनौ सुरुचिरौ दृष्टा. — 2) B4 Ds.s M1 खाद्यामि (for खादेयम्).

36 Ñ1 illeg. for 36 (cf. v.l. 35). B3 om. 36-38° .-- °) D1 सा (for तु). D2 तपसा; D11 पहिसा (for प्रथसा). V B1.2.4 पुनर्थे (B4 ° अ2) विकटा नाम. -- °) Ñ2 B1.2 D6 निपीड्येंव (D6 ° यें) (for नृशंसाया:). V कंडे अस्या निपीड्येंव (with hiatus). -- °) G2 पीडयामि; T3 साद °; Ct as in text (for पीडयाम:). \$1 B4 D1-4.10.11 पीड (\$1 D10 पाट) यामि किमेतया; Ñ2 V D6 प्रस् (Ñ2 ° स्ट)-तेति निवेचतां; B1 मृतेति प्रतिवेचतां; B2 मृतेयं प्रतिपाचतां.

37 Ñı illeg.; B3 om. 37 (cf. v.l. 35 and 36). V2 om. 37^{a3}.—a) Ś1 D10 निवेद्यते; D11 निवेद्येये. D5 तथा (for ततो).—b) Ś1 B4 D2.10.11 [इ]यं; D1 च; Ct as in text (for ता). Ś1 B4 D2.10.11 हि; D1.3-5. प.5 च (for ह).—°) Ś1 V2 B4 D2.10.11 जन किश्च(D11 किचे)ज; D1.7.9 नाम्न किश्च(D1 °द्ध[sic]) (for नाम्न कश्चन).—a) Ś1 B4 D2.4.10.11 [ए]व; T2 च; Ct as in text (for त). D11 कांश्चित (for वह्यति). V2 जाद्यस्वं च वह्यति; D1 स्वदतेत्येव वह्यते; D3 लार्द-

नात्र कश्चन संदेहः खादतेति स वस्यित ॥३७ ततस्त्रजामुखी नाम राक्षसी वाक्यमत्रवीत् । विश्वस्येमां ततः सर्वान्समान्क्रस्त पीलुकान् ॥ ३८ विभजाम ततः सर्वा विवादो मे न रोचते । पेयमानीयनां क्षिप्रं माल्यं च विविधं वहु ॥ ३९

G. 5. 25. 0 B. 5. 24. 3 L. 5. 19. 7

ल्वित्येव वश्यात. —For 37, Ña Vi Bi.a De subst.; while Śi Va Ba Di-4.10.11 ins. after 37:

570* दृष्ट्वा होतां निरुच्छ्वासां वैवस्वतगतिं गताम्। भदयतामितं सुच्यक्तं रावणो द्वासिधास्यति।

[(1. I) Vi Bi [य]नो; Ds [य]नो (for [य]नो). Ds निरुत्तावों (for "व्ह्यासो). Ñi V Bi.2.6 Da.6 -वर्ग (for -गिन).—(1. 2) Si Dio सन्तान् ; De विशद्यनान् (hypm.). Si Da.6 सन्तानो ; Di.4 सर्वो नो ; Dii ता: सर्वा (for सुरुद्दक्त). Ñi V Bi.2.6 Da.6 प्रमुराज्ञायिष्यनि (for the post. half).]

38 N1 illeg. for 38 (cf. v.l. 35). B2 om. 38" (cf. v.l. 36). Vs transp. 46 and 4. -4) De = (for नू). Ši Di.2.10.11 [अ]योमुन्ती; Da.4 [अ]धो°; Ds.6 [अ]ज° (for [अ]जा°). - b) Ñ2 V B1.2.4 D2.6 राक्षसी प्रत्यवाच तां, —Ši om. (hapl.) 38° - 40°. Ña Vi Bi.a.4 De om. 38°d. - ") Dr विभाज्य; Dr विभाज्य; (for 'दास्य). V2 D3.4 [जु]नां; B3 D1.2.11 [जु]तां (for [इ]मां). V2 Da.s Gi.a Mi.s सर्वा: (for सर्वान्). Die निशम्येतां तत: सर्वा: . - d) Bs मांसं (sic) (for समान्). Vs भागज्ञ: ; Bs वेलश: ; D1 कीलश: ; D2 सर्वश: ; D3 लेशत: ; D4 वालिशा: (sic); Ds.7.9 T2.3 G2 Cr.m.k.t fqq(Cr °fg)कान; D11 भागत: ; T1 M2 Cv पीलकान् ; G2 ऐलकान् ; Cg as in text (for पीलु°). D: मांसांश्च फुर्तापढकान् (sic). % Ck: अत्र श्लोकद्वयं कचिछाशिसम्। सुप्रसेपमिदं स्थलम्।; Ct : विशस्येमामिति । मध्ये 'कण्ठमस्या नृशं'; निदेवतां त': नात्र कश्चित्र सं°; ततस्वजामुखी नाम रा° ' इति श्लोकद्वयं प्रक्षिप्तमिति कतक:. %

39 Ñi illeg. for 39 (cf. v.l. 35). Ši om. 39 (cf. v.l. 38).—") D2 T2 G2.2 Mi विभजासस; D5 विभज्यापि (for °जास). D1 समान्कालान्; D10 हल्ला न (sic); D11 समत्वेन (for तत: सर्वा). Ñ2 V B1.2.6 D6 विभजामो(B2°म) वर्ष सर्वा; B3 °जाम: समान्वेलान्; D2 °जाम: समावीणान् (sic); D6 °जाम: समावीलां.—6) D3 संवादो (for विवादो). D10 रूच्यते (sic); D11 गावते (for रोचते).—D5 om. (hapl.) 39°-40. Ñ2 V B D6 om. 39°d.—") D2 पानम् (for येयम्). D1.6 श्रीप्रं (for श्रिपं). D11 मेध्यमादीयतां श्रिपं.—d) D3 अल्पत्वे; G1 लेड्डो च; M1 मयं च (for माल्यं च), T1.3 G2 M3 Cg लेड्डामुजावचं बहु.

६. 5: 25: 50 ततः शूर्पणखा नाम राक्षसी वाक्यमत्रवीत् । प्रे. 5: 19: 48 अजामुख्या यदुक्तं हि तदेव मम रोचते ॥ ४० सरा चानीयतां क्षिप्रं सर्वशोकविनाशिनी । मानुपं मांसमासाच नृत्यामोऽथ निक्कम्भिलाम् ॥ ४१ एवं संभत्स्यमाना सा सीता सुरस्तोपमा । राक्षसीभिः सुघोराभिधैर्यमृतसूज्य रोदिति ॥ ४२

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे द्वाविंशः सर्गः ॥ २२ ॥

40 Ñi illeg. for 40 (cf. v.l. 35). Śi om. 40° (cf. v.l. 38). Ds om. 40 (cf. v.l. 39). — °) D7-9.11 Т2.3 G1.3 शूर्पणखी. ※ Cr: शूर्पणखा रावणस्वसुरन्या।; so also Ck.t. ※ — ° ° °) D7-9 Т3 चै (for दि). Ñ2 V В1-3 De यदेवोक्तं. В असुया च यदेवोक्तं (for °). Śi D1-4.10.11 अयो(D2.4 ° भो)सुख्या यदेवोक्तं ममा(D2.11 ° या)प्येतदिवक्षितं.

41 Ñ1 illeg. for 41 (cf. v.l. 35). —) B3 सर्वा; G2 द्यीप्रं (for शिप्रं). \$1 D10.11 सुरामानयत शिप्रं; D1 सुरामानय शिप्रं च; D2-4 T2 सुरामानी(D4 ° न; T2 ° रां चानी) - यतां शिप्रं. —) M1 -रोग- (for -ज्ञोक-). \$1 D1.3.10 T2 -विनाशिनीं. Ñ2 V B1-3 D6 माल्यं च(D6 मांसं *) विविधं बहु; B4 मयं च विविधं कुरु. —) \$1 D10 आदाया; B2.3 D6 T1 G M1.3 आस्वाया; D3.4 अभीमो (for आसाय). —) B4 निर्यामश्च (sic); D1.6 T2 M1 °मोद्या (D6 ° प्र); D4 °मश्च (for नृत्यामोऽथ). \$1 D10 यथासुखं (for निकुन्धिलाम्). Ñ2 V B1-3 D6 प्रनृत्याम(V2 °मो) निकुंभिले; D2.11 नृत्यामश्च (D11 °मोष्य) निकुंभिले. — After 41, \$1 Ñ2 V B D2.3.6.10.11 ins.;

571* उच्यमानैवमसाभिः करोति वचनं न यत्। तस्मादेनामवष्टम्य खादामः सहिता वयम्।

[Si Da.s.10 om. l. x.—(l. 1) De [इ]यम् (for [प]वम्). Vi Bi चेत् (for यत्). Dii न करोति वची यत: (for the post. half).—(l. 2) Si Da.s.10.11 पताम्; De इमाम् (for पनाम्). Vi Bi.s अवद्भुत्य; Da °gsui; Da

असंबद्धां (for अबष्टभ्य). Šī Dīo मध्याम (metri causa); V Bī Do.īī खादाम. Dā सकला: परा: (for सहिता वयम्).]

42 °) Ñ V B Do-9 निर्भरस्यमाना; D1.4.11 संतर्श्यमाना. D4 om. सा. D3 राश्चसीनां चचः श्रुरवा. —°) D4 सु ***; D7.9 विरूपाभिर् (for सुयोरा'). — d) S1 Ñ V B D1-4 (D4 om. up to रू).6.10.11 धेयं त्यक्रवा रुतेद हु [B3 सा; B4 च). % Cr.m.g.t: रोदित्यरुद्त्।; Ck: रोदिति! "रुद्दादिश्यः सार्वधातुके" इतीट्ट. % —After 42, S1 Ñ 1 D1-4.10.11 ins.;

572* इत्युरकटाभिरसकृत्परिभरस्यमाना सा राक्षसीभिरसितोत्पलपल्लवाक्षी। निश्वासधूममकरोनमृगलान्छनस्य तुल्यं मुखं तद्धिकं तत एव चाभूत्।

[(1. 1) \$1 Ds.10 अरयुक्तदानिर्. —(1. 3) \$1 Ñ1 निश्वास. D4 -धृश्रम् (for -धृमम्). D1 श्वाश्वास. (for मृतः). Ds दृष्टा तदा हनुमता रुदती च सीता. —(1. 4) D1 तुत्याधिकं. D2.4.11 यद (for तद्). D1.4 चासीत् (for ध्रम्त). Ds तसारि कोपः प्रचुरी वधृत्व (subm.).]

Colophon: Ñ2 V B D6 om. — Sarga name: Ś1 D1.6.10 सीतातर्जन:(Ś1 D10 °नं); Ñ1 सीताबिभीपिका; D2 राक्षसीगर्जन:; D3 सीताबिभीपिका; D11 सीताभीपण: — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.6. 10.11 om.; Ś1 20; D3 26; D5.7-9 T G M1.3 24; M2 23. — After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:

तथा तासां वदन्तीनां परुपं दारुणं वहु ।
राक्षसीनामसीम्यानां रुरोद जनकात्मजा ॥ १
एवम्रुक्ता तु वेदेही राक्षसीभिर्मनिखनी ।
उवाच परमत्रस्ता वाष्पगद्भद्या गिरा ॥ २
न मानुपी राक्षसस्य भार्या भिरतुमहीत ।
कामं खादत मां सर्वा न करिष्यामि नो वचः ॥ ३
सा राक्षसीमध्यगता सीता सुरस्तोपमा ।

23

Ns V B Do continue the previous Sarga. Ms begins with श्रीरावाय नमः. The sequence of st. in Cv is as in text. It adds एप साक्षास्पाठकमः। अन्यः कोशेषु सेखकप्रमाद्कृतः।; while in Cr, it is as follows: 1-7, 11-13, 8, 9. एवं पाठकमः। केषुचिक्कोशेषु व्युक्कमस्तु सेखकप्रमादकृतः.

1 ^a) D7.9 T2.3 M1 Ck क्षय; Cv.r.m.g.t as in text (for तथा). D5 झुवंतीनों. S1 D1-1.10.11 तथा(S1 इति; D3 क्षय) तासु वदंतीपु.—^b) S1 V2 D10 वच: (for यहु).—After 1^{ab}, Ñ1 ins.:

573* तुल्यदृष्टिविशालाक्षी घोरासु विकृतासु च।

—°) \$1 D3.10 राक्षसीट्यतिद्योत्तासुः Ñ1 क्षधासोम्यासु राक्षसी (sic); B3 राक्षसीनां च तरहूत्वाः D1.4 राक्षसीच सुद्योत्तासुः D2.11 राक्षसीच्यत्यसोम्यासु. — After 1, T3 reads 7-9; while M1 reads 7°5.

2 B1 om. 2-5. The sequence of st. 2-14 in Śī Ñ1 D1-4,10,11 is 7-9, 2-3 (D1 om. 3), 10^{aδ}, 11, 14^{aδ}, 10^{cd} (D1,4 10, 11, 14^{aδ}), 12-13, 4-6 and 14^{cd} (Śī D10 om. 6 and 14^{cd}); while the sequence in Ñ2 V B2-4 D5.6 G1 is 7-9, 2-3, 10, 12-13 (D5 1epeats 12-13 after 11), 4-6, 11 and 14.—^a) T1.3 च (for ਰ). D1.4 सेवं संत्रजिता सीता.—^b) Ñ1 B2 समिद्रता (for सनिस्त्रनी). D3 रामं तं सनसागमत्.—After 2^{aδ}, Śī D2,10 ins. I. 1 of 578*.—^c) D3 भयेन (for उवाच). B3 यहनं (for परम-).—^d) Ñ1-विह्नळ्या (for -गहर्या). D1 निश्वसंती मुह्रमुंहु:; M1 क्ष्मं संदिग्ध्या गिरा.—After 2, Ta G1 ins.:

; 574* रावणस्य नृशंसस्य वचनं कर्नुमर्दथ।

3 Bi om. 3 (cf. v.l. 2). For sequence in Si Ñ V B2-4 Di-6.10.11 G1, cf. v.l. 2.—") D3 कि (for न).—") D4 करिस्त्राधि न (by transp.).

न शर्म लेमे दुःखार्ता रावणेन च तर्जिता ॥ ४ वेपते स्माधिकं सीता विशन्तीवाङ्गमात्मनः । यने यूथपरिश्रष्टा मृगी कोकैरिवादिता ॥ ५ सा त्वशोकस्य विपुलां शाखामालम्ब्य पुष्पिताम् । चिन्तयामास शोकेन भर्तारं भग्नमानसा ॥ ६ सा स्नापयन्ती विपुलां स्तनां नेत्रजलस्त्रैः । चिन्तयन्ती न शोकस्य तदान्तमधिगच्छति ॥ ७

G. 5. 25. 55 B. 5. 25. 7 L. 5. 20. 2

- 4 B1 om. 4 (cf. v.l 2). For sequence in S1 Ñ V B2-4 D1-4.10.11 G1, cf. v.l. 2. ab) B3 राशमीनों (for सा राशमी-). b3 हाम न (by transp.). D1.4.5.7-9 G3 M2 बोकार्जा (for दु:सार्जा). Ñ3 V3 B2.8 D6 तवालमत (for सेमें दु:सार्जा). b) B(ed.) [प्]व (for स). D7.9 मस्सिना. B2 रावयेण विवर्जना.
- 5 B1 om. 5 (cf. v.l. 2). For sequence in \$1 N V B2-4 D1-6.10.11 G1, cf. v.l. 2.—For 5^{a3}, \$1 N1 D1-4.10.11 subst.:

575* प्रावेपताधिकं सीता स्वगात्रमिव चाविदात्।

[$D_{1.4}$ साध्यी (for सीना). $D_{1.2.4}$ वाविशत् (for चा°).]; while \tilde{N}_2 V_2 $B_{2\rightarrow4}$ D_6 subst. for 5^{ab} :

576* स्वगात्रं प्रविशन्नीव सा चावेपत मेथिली।

[No De प्रावेशत; Bs [अ]वेशत च (by transp.); Be [अ]न्ववेशत (for चावेशत). Vo प्रावेशत च.]

- —") Di. स्मी: De.n बन- (for बने). Si यथा (for स्मा-), —") Di. बने; Dn स्मैर् (sic) (for स्मी). Ñ2 De ह्यापेर्; B1 लोकेर; Di-4.10.11 T2.3 G3 M1 काकेर; G1 स्यापेर्; Cr.m.g.t as in text (for कोकेर).
- 6 For sequence in Si Ñ V B2-4 D1-4.10.11 G1, cf. v.l. 2. Si D10 om. 6. B1 transp. 6 and 7. 1) D4 आर्जिय; D11 -माल्यसु-(sic)(for आलस्य). Ñ1 दु:स्विता (for पुष्पिताम्). 1) Ñ2 V2 B D0 बोक्सर्वा (for शोकेन). 1) Ñ V2 B D1-4.6.11 गतमानसा.
- 7 For sequence in Si Ñ V B2-4 D1-4.10.11 G1, cf. v.l. 2. T2 reads 7-9, while M1 reads 7-8 after 1. B1 transp. 6 and 7.—*) S1 संख्यापर्यती. D2 विमर्छी (for विप्रुटी). V B D4 विप्रुटी खा. V1 B24 खा.)पर्यती मा.—*) B2 वाल्प- (for केन्न-). D11 नेन्नान्नवेजीटें: (corrupt).—*) S1 Ñ2 V B D4.10 च (for न).—*) D1 पारे चानिक्स-; D5 सा परम् (for वदान्तम्). S1 D10 पारे चानिकाल्यां: Ñ2 V B D4 तहार्ति नाष्यं V2 व गच्छितिः D2 चांते तस्य जगाम सा.—After 7. S1 Ñ V B D4-4. (12.11 ins.:

G. 5. 26. I B. 5. 25. 8 L. 5. 20. 4 सा वेपमाना पतिता प्रवाते कदली यथा। राक्षसीनां भयत्रस्ता विवर्णवदनाभवत्।। ८ तस्याः सा दीर्घविपुला वेपन्त्याः सीतया तदा। दद्ये कम्पिनी वेणी व्यालीव परिसर्पती।। ९ सा निःश्वसन्ती दुःखार्ता शोकोपहतचेतना।

577* सर्वोपायेरुपक्रम्य सीतां तां रावणस्त्रियः। तूर्य्यो वभूचुर्युगपत्ज्ञत्वाज्ञां भर्तुराहताः।

[(i. 1) Si Bi.s D2 उपा(Bi अप)क्रम्य; Ñi उपागम्य (for उपकस्य). Bs सर्वेरपायराक्रम्य (for the prior half). Di-4.10.11 ता; D6 om. (hapl.) (for तां). Ñ2 V B D6 रावणायता:; Ds.10 राहस (for रावणित्य:).—(l. 2) V2 तां (for [आ]ज़ो). Ñi Dii आहिं(Dii धू)तों; V2 Di.4 आहता:; D2 आहिंता: (for आहता:).]

-Ns V B De cont., while S1 D3.10 ins. l. I only after 2".

578* राश्वसीनां विरूपाणां श्रुखा वाचः सुदारुणाः । श्रववीद्रयसंविद्रा सीता बाष्पोत्तरं वचः । नृनं शरीरं मम पापकर्मा शस्त्रैः शितैः छेरस्यति राश्वसेन्द्रः । तस्त्रिनागच्छति लोकनाथे [5] गर्भान्विनष्टानिव शल्यहतां। Colophon,

[(1. 1) Bs बावर्थ सुदारुणं (for बाच: सुदा॰).—(1. 2) Bs सविम्रा सा (for ॰संविम्रा). V2 om. सीता.—(1. 3) Bs बत पापकर्मणः (for सन पापकर्मणं).—(1. 5) De न चानच्छति.—(1. 6) Bs गर्मान्हि नष्टान्. V2 De -कर्ताः Be -हंता (for -हर्ता).—Colophon: Sarga name: Ñ2 V B1 De राक्षसीतर्जनं; B2.3 राक्षसीगर्जनं; B4 सीतातर्जनं.—Sarga no. (figures, words or both): Ñ2 De 25; V1 B4 26; V2 16; B2.3 24.]

8 For sequence in Si Ñ V B2-4 D1-6.10.11 G1, cf. v.l. 2. B1 om. 8-10. Ds reads 8-9 after 13. — b Si D1-4.10.11 सततं; Ñ1 प्रसमं; M2 मिथता (for पितता). Ñ2 V1 B2.4 Do प्राप (B2 श्रुखा) तद्वेपमाना सा; V2 B2 सततं वेपमाना सा. — b Si Ñ1 D2.3.4.10.11 राशसीम्यो; D3 क्तानां; Cm.g.t as in text (for क्तीनां). Ñ2 V B2-4 D6 भयात्रत्र; D10 भयाद्यस्ता. — D8 M1 विषणण-(for विवर्ण-).

9 For sequence in Śi Ñ V B2-4 D1-6,10,11 G1, cf. v.l. 2. B1 om. 9 (cf. v.l. 8). Ds reads 8-9 after 13.—") D7.0 G2 -बहुला (for नियुक्त). Ñ2 V B2-4 D6 तस्या: सुवियुक्त दीर्घा.—") D5 वसंद्या: Ñ2 V B2-4 D6 परमिस्यः; D8 G2 M2 सीत्या तथा.—For 9^{a3}, Śi Ñ1 D1-4,10,11 subst.:

आर्ता व्यस्रजदश्रूणि मैथिली विललाप ह ॥ १० हा रामेति च दुःखार्ता पुनर्हा लक्ष्मणेति च । हा श्रश्रु मम कौसल्ये हा सुमित्रेति भामिनी ॥ ११ लोकप्रवादः सत्योऽयं पण्डितैः ससुदाहृतः । अकाले दुर्लभो मृत्युः स्त्रिया वा पुरुषस्य वा ॥ १२

579* तस्याः सा कम्पमानाया दीर्घा सुविपुलासिता। [Da सकंपमानायाः]

—°) \$1 D10 कंपिता; Ñ2 V B2-4 D6 दश्यते (for दृदशे). \$1 D10 क्विश; Ñ V B2-4 D1-7.9.11 T2 G3 M1 कंपिता; M3 शंसिनी (for कश्यिनी).— d) Ñ2 V B2-6 D6 परिवर्तिनी(D6 °ता); G1 °सिंपिणी; Cr.m.g.t as in text (for °सपंती). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 सपं(\$1 D10 कंपे)ती सुजगी यथा. % Cv.m.g.t: सीतयेत्यत्र (Cg °येति व्यत्ययेन) पष्टवर्थे नृतीया। परिसर्पती परिसर्पन्ती(Cg °न्ती। नुमभाव आपं:). %

10 For sequence in S₁ Ñ V₁(illeg, from 10 up to 5.24.12). B₂₋₄ D_{1-6,10.11} G₁, cf. v.l. 2. B₁ om. 10 (cf. v.l. 8). — °) S₁ Ñ₁ D_{3.10.11} ति; (D_{10.11} ति)श्वसंत्यध; Ñ₂ V₂ B₂₋₄ ति:श्वसंती च(B₃ °ती मु.; B₄ °त्यति-); D_{1.9} S सा तिश्वसंती; D₂ तिश्वसत्यति-; D₆ विश्वसंती स-(for सा ति:श्वसन्ती). D_{7.9} शोकार्ता (for दु:खाता). — °) S₁ Ñ₁ D_{1-4,10.11} भय-; Ñ₂ V₂ B₂₋₄ D₆ दु:ख-(for शोक-). D_{2.4,11} -मानसा (for -चेतना). — °) S₁ D₁₀ एवं (for आता). D₁₀ विस्काद्. D₂ शाता विस्त्रय चाश्र्णि. — °) S₁ Ñ₂ V₂ B₂₋₄ D_{1.3,4,6,7,9-11} G₁ N₃ च (for दृ).

11 For sequence in Si Ñ Vi(illeg.). 8 B2-1
D1-6.10.11 G1, cf. v.l. 2. — o) Ñi प्रचुक्तेश; D2.4.11 व (D4 om.[subm.]) शोकातां; D3 सुदुः (for च दुःखार्ता). Si D10 दा दा समिति दुःखार्ता(D10 °खांता [sic]); Ña V2 B D6 द्वा (D6 हे) सम इति शोकार्ता (with hiatus). — o) Ña V2 B D8-9 S transp. पुनर् and द्वा. Ñi छ६मणेति पुन: पुन: — d) G1.2 सुमित्रेति च; और सुमित्रे चेति; Cr.m.g.t as in text (for दा सुमित्रेति). Si D1-4. 10.11 दा सुमित्रे चेत ममिति च; Ñi सुमित्रे केकसीति च; Ña V2 B D6 सुमित्रे चेत माविनि. & Cr.m: सुमित्रेत्यत्र एकाराभाव आर्थ: I; so also Cg.t. &

12 For sequence in Si Ñ Vi(illeg.).2 B3-4
D1-5(repeats 12).6.10.11 G1, cf. v.l. 2. B1 om. 1213. — B2 D1 लोके प्रवाद: D2 लोकापवाद: — Ñ2
V2 B2-4 D6 उपलक्षित: (for समुदाहत:). — B2 दुर्भवी;
D6 दुवंले (sic) (for दुलंभो). — D1-6.6 both times).11 G M1.2 कियो (for किया). B2 दुर्भवी.
D1.6 च (for second चा).

[194]

यत्राहमाभिः क्रूराभी राक्षसीभिरिहार्दिता।
जीवामि हीना रामेण सुहूर्तमिष दुःखिता।। १३
एपालपपुण्या कृपणा विनिशिष्याम्यनाथवत्।
समुद्रमध्ये नौः पूर्णा वासुवेगेरिवाहता।। १४
भर्तारं तमपदयन्ती राक्षसीवशमागता।
सीदामि खल्ज शोकेन क्लं तोयहतं यथा॥ १५
तं पद्मदलपत्राक्षं सिंहविकान्तगामिनम्।
धन्याः पद्मयन्ति मे नाथं कृतज्ञं प्रियवादिनम्॥ १६

सर्वथा तेन हीनाया रामेण विदितात्मना ।
तीक्ष्णं विपिमवास्त्राद्य दुर्लमं मम जीवितम् ॥ १७
कीदृशं तु मया पापं पुरा देहान्तरे कृतम् ।
येनेदं प्राप्यते दुःखं मया घोरं सुदारुणम् ॥ १८
जीवितं त्यकुमिच्छामि शोकेन महता वृता ।
राक्षसीभिश्र रक्षन्त्या रामो नासाद्यते मया ॥ १९
घिगस्तु खलु मानुष्यं घिगस्तु परवश्यताम् ।
न शक्यं यत्परित्यक्तुमात्मच्छन्देन जीवितम् ॥ २०

G, 5, 26, 18 B, 5, 25, 20 L, 5, 20, 21

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे त्रयोविंगः सर्गः ॥ २३ ॥

13 For sequence in Si Ñ Vi(illeg.).2 B2-4
D1-5(repeats 13).6.10.11 G1, cf. v.l. 2. B1 om. 13
(cf. v.l. 12). — b3 यतो; B4 (m. also) यदा (for यत्र). B2 D4 अति-; T1.3 M2 एवं (for आमि:). Ñ2 D6 फुदाभी; D4 -घोराभिर् (for फुराभी). D1 यथाहमपि घोराभिर्. % Cm.g: यत्र यत: 1; so also Ct. % — \(^b) Ñ2
V2 B2.4 D6 अभिद्रता; B3 उपद्रता (for इहार्दिता). D1.4
यातुघानाभिरदिता. — S1 D1-4.10.11 पतिना होना; Ñ2 V2
B2-4 D6 पतिहोना च(B3 om. [subm.]); D5 (second time) यदि रामेण; D8 [अ]हं न रामेण (sic) (for हीना रामेण). Ñ1 यस्या चिना * चीचामि (sic); D5 (first time) चिना रामेण जीवामि. — B3 अप च (hypm.);
D2 इव (for अपि). — After 13, D8 reads 8-9.

14 For sequence in Si Ñ Vi(illeg.). B2-4
D1-6.10.11 G1, cf. v.l. 2.—°) D3.6.8 -पुण्य- (for
पुण्या). D2 निपुणा (sic) (for ऋपणा).—°) Т2 दीना
छिस्यामि (for विनिश्चामि). Si Ñi D1-6.10.11 विनस्यामि
पथातथं(Si D10 °यथं; D1.3 °तथा); Ñ2 V2 B D6 विनस्या
(V2 D6 °नेह्या)मि यथासुन्तं.—Si D10 0m. 14° 8. B2
Ieads 14° twice.—°) D11 ध्वस्ता (for पूर्णा).— *)
D2 वासुवेगाद्. D1 [आ]ह्वे; D11 [अ]अवत् (for [आ]
हता). Ñ2 V2 B D6 ताडिता मारुत्तिरव(B1.2 °र्यथा).

15 V1 illeg, for 15 (cf. v.l. 10). —) \$1 D1.4.10 स्वम् (for तम्). —) Ñ V2 B D6 पश्यंती राक्षसीगणं (V1 णान्; B4 °कुळं); D1.4 राक्षसीनां वशं गता. —) D8 नज् (for खल्ल). B1 दुःखेन. —) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 कूळं तोयेरिवाह्म \$1 D2.10 °चृ; Ñ1 °*)तं.

16 V1 illeg. for 16 (cf. v.l. 10). —) B2.4 D1.2. 6.6.11 -रक्ताक्षं; B3 -वक्त्रा (for -पत्रा). \$1 D10 सुपद्म-रिक्स्पाक्षं. क्ष Cv.g: पद्मारकपत्राक्षम् । दलकीति दलं विकसित-पद्माक्षमित्रार्थः। यद्वा दलकीति दलं गर्भपत्रम् । विस्पष्टार्थमेकार्थे शब्दद्वयं वा. क्ष —) B2 -विकस- (for -िकान्त-). B1

सिंद्दिकमशालिनं. —°) Ši Da.10 वं रामं; Ñi illeg.; Ñi Bl.2.4 De काकुरस्थं; D2.11 वे रामं (for मे नाथं). Ba धन्या पदयामि काकुरस्थं. — d) Ši Ba Da.10 त्रियदर्श (Da विश्ते)नं; D1.11 सत्यवादिनं.

17 V1 illeg. for 17 (cf. v.l. 10). —) M1 विषे तीक्ष्णस् (by transp.). V2 B1 D1-4.11 T2 [आ]सारा. —) D11 तव (sic) (for सम). D7.9 जीवनं. Ñ2 V2 B1.5.4 D6 transp. सम and जीवितं. B2 जीवितं दुरूमं सम.

18 V1 illeg. for 18 (cf. v.l. 10). — °) V2 B4 हि (for नु). D5 T2 M1.2 पुरा; D6→ महा- (for मया). G1 हैदशं नु पुरा पाएं. — °) S1 Ñ1 D1-6.10.11 पूर्व-(D2 °वं); B2 पर-; D5→9 T2 G1 M1.2 मया (for पुरा). M1.3 जन्मांतरे. — °वं) D7.9 महा- (for मया). D7→9 transp. दुःखं and घोरं. S1 Ñ1 D1-4.10.11 यदि(D3 येते)यं प्राप्यत्ते त्वात्या मया(D1.4 °हा-) घोरा मुदाइणा; Ñ2 V2 B D6 यद्यं प्राप्यते शोको मया घोरा च(B4 नु) यातना. % Ck: सुदाइणामित्यनन्तरमेक: श्लोक: कवित्यक्षिप्त: % — After 18, G1.2 ins. 585* (G1 alone repeating it after 5.24-7).

19 V1 illeg. for 19 (cf. v.l. 10). After 19th, B2 reads 5.24. 3^e-5^t.—Ś1 D10 om. 19th.—°) G1.2 तु (for च). Ñ1 D1-4.11 ताझसीरश्चितत्वाच. & Cr.m.g: रक्षन्त्या रह्यमाणया. & —^d) Ñ1 D1-4.11 M2 कामो (for तामो). —For 19^{cd}, Ñ2 V2 B D0 subst.:

580* मया नावाप्यते कामो राक्षसीमिः सुरक्षिता।

[B4 रामो (for कामो). B4 राक्ष्मीकृतरख्या (for the post. half).]

20 Vi illeg, for 20 (cf. v.l. 10). —) Ds दीमतें तु (sic) (for खलु सानुष्ये). — After 20⁶³, Si Ñi D1-4,10.11 ins.:

581* राक्षश्रीवशमापचं भग्स्यमानं सुदारुणस् ।

G, 5, 26, 19 B, 5, 26, 1 L, 5, 20, 22

प्रसक्ताश्रमुखीत्येवं बुवन्ती जनकात्मजा । अधोमुखमुखी बाला विल्प्तुमुपचक्रमे ॥ १ उन्मचेव प्रमचेव आन्तचिचेव शोचती । उपावृत्ता किशोरीव विवेष्टन्ती महीतले ॥ २ राघवत्याप्रमचस्य रक्षसा कायरूपिणा ।

[D1-4 -वशमा याहं; D11 -वशमापन्ना (for -वशमापन्ने). D1-4.11 भरस्येमानाः]

—°) Ñ2 V3 B D6 यज्ञ शक्यं (by transp.); M1 न शक्यते (for न शक्यं यत्).—°) Š1 Ñ1 D10 स्वरळंदेनात्म-; B3 आत्मनैय तु: T1.3 G3 मम छंदेन; Cg.k.t as in text (for आत्मन्छन्देन).—After 20, Š1 Ñ2 B1.4 D3.6.10.11 ins.:

582* यस्मादपारेर्दुःखेमाँ प्राप्तां नयति नान्तकः। [B1 D6 अपारे दुःखे मां, B1 नांतिकं (sic) (for नान्तकः).]

Colophon: Si Ñ V2 B D1.3.6.10.11 om. (cont. the Sarga). —Sarga name: D2.4 सीताबिछाप: —Sarga no. (figures, words or both): D2.4 om.; D5.7-9 T G M1.3 25; M3 24. —After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:

24

Si Ñ Va B Di.a.s.10.11 cont. the previous Sarga. Ma begins with श्रीरामाय नम:.

1 V1 illeg. up to 12 (cf. v.l. 5.23.10). — a) D3
प्राप्तिकाश्च-; D5.10 T₂ प्रस्ताश्च-; D11 प्रश्नकाश्च- (sic);
Cm.g.k.t as in text (for प्रसक्ताश्च-). Ñ₂ V₂ B1
D1.5.5.7.8 T1.2 № रवेवं; B4 छेवं (for [इ स्थेवं). —B1
om. from जन in 1° up to जाद in 586*. — b) S1 B2
D2.5.10 रुद्ती; Ñ V₂ B1.5.4 D6.7.9 T Ct सुनती; D1
छुनेती; Cm.k as in text (for सुनन्ती). — c) B4 D7-9
अधोग(B4°न)ल-(for अुल-). Ñ₂ छोना; D6 दीना (for वाला). — d) M1 प्रलक्षम्; Cm.k.t as in text. Ñ₂ V₂
B2-4 D6 विळळाप सुदु:चिता- % Cm.k.t: विळसं विळपितुम्. % —For 1°d, S1 Ñ1 D1-6.10.11 subst.; while
B4 ins. after 1:

583* अधोमुखी विकिपितुं वाला समुपचकमे । ---After I, Ba ins.:

584* हा राम हा * सौमित्रे उवाच च पुनः पुनः।

2 Vi illeg. for 2; Bi om. 2 (for both, cf. v.l. r).—") Si Dio रुइती च(Dio "तीव) (for उन्मतेव). Ds reads प्रमत्तेव in marg.—") Si Di-6.10.11 मामिनी; रावणेन प्रमध्याहमानीता क्रोशती वलात् ॥ ३ राक्षसीवशमापचा भत्स्यमाना सुदारूणम् । चिन्तयन्ती सुदुःखार्ता नाहं जीवितुग्रुत्सहे ॥ ४ न हि मे जीवितेनार्थो नैवार्थेर्न च सूपणेः । वसन्त्या राक्षसीमध्ये विना रामं महारथम् ॥ ५

Ñ1 जानकी; Ñ2 V2 B2-1 D6 चातुरा; Ck.t as in text (for कोचती). ※ Ck.t: कोचती जोचन्ती. ※ — °) Be D1.5.7.8 T2 उपायृत्तः; G1 उपविष्ठा; Cr.m.g.k.t as in text (for उपायृत्ता). D1 च (for [इ]व). D11 कुमारी च (for किकोरीव). — Ñ1 illeg. for 2^d-3^d. — ^d) Ŝ1 B3 D3.11 ट्य(Ś1 वि)चेष्टत; Ñ2 V2 B2.4 D2.6 चेष्टमाना; D1.4.7-8 विचेष्टनी; D10 विवेष्टत (for विवेष्टनती).

3 V1 illeg. for 3; B1 om. 3 (for both, cf. v.l. 1). Ñ1 illeg. for 3° (cf. v.l. 2). —°) Ś1 № B1 D1.2.4.6-10 №2.5 Cm.g.t प्रमत्तस्य; V2 B3 प्रशस्तस्य; B1 D5 G3 [अ]प्रमेयस्य; Cr as in text (for [अ]प्रमत्तस्य). ※ Cr: अप्रमेयस्येति पाउ: सम्यक्. ※ —B3 reads 3°-5° after 5.23.19° 6, —°) D1 प्रविद्य (for प्रमध्य). — °) № V2 B2-4 D6 रुदती (for क्रोशती). Ś1 № D1-4.10.11 क्रोशिस्यपहता बस्हात्.

4 V1 illeg. for 4; B1 om. 4 (for both, cf. v.l. 1). For sequence in B2, cf. v.l. 3. \$1 om. 4-5.

-) Ñ V2 D5.7-9 T2 च दारुणं(V2 °णा); D1.4 पुन: पुन: D6 °णा; D10 सु * हतें: (for सुदारुणस्).—D10 om. 4°-5.—°) Ñ1 D1-4.11 G1 विचित्यंती(Ñ1 D2.11 °यामि) (for चिन्तयन्ती सु-).—) Ñ V2 B2-4 D1-4.

6.11 नाई(Ñ2 V2 B2.3 D6 न हि) नाङ्या(B3.4 °क्ते)मि जीवितुं.

5 V1 illeg. for 5; B1 om. 5 (for both, cf. v.l. 1). For sequence in B2, cf. v.l. 3. \$1 D10 om. 5^{ab} (cf. v.l. 4). — a) M1 च (for द्वि). M2 जीवितर्यों — Ñ1 illeg. for b. — b) V2 B3.4 [अ]पि; D5 बा; T1 G1 च (for [प्]अ). Ñ2 B2 नाष्यथेन; D6 नाष्यथेन; C5 नेवार्थेन (as in text). B2 D1-4 वि-; B3 [अ]पि; D11 [प्]च (for च). — c) \$1 B2 D10 वसंती. V2 B2.3 D1-4.0.10.11 रक्षतां (for राक्षती-). — b) Ñ2 V2 B2.4 D6 T1.3 G1 महाबल; B3 सुदु: खिता (for महारथम्). — After 5, D7-9 T G2 M1.3 ins.; while G1.2 ins. after 5.23.16 (G1 repeating it after 5.24.7):

585* अइमसारिमदं न्नमथवाप्यजरामरन् । हृद्यं मम येनेदं न दुःखेन विशीर्यते ।

[196]

[(l. r) G1(first time).2 अहमसारमर्थ. —(l. 2) M1

धिद्यामनार्यामसतीं याहं तेन विना कृता ।

ग्रह्तंमि रक्षामि जीवितं पापजीविता ॥ ६

का च मे जीविते श्रद्धा सुखे वा तं प्रियं विना ।

भर्तारं सागरान्ताया वसुश्रायाः प्रियंवदम् ॥ ७

भिद्यतां भक्ष्यतां वापि जरीरं विसृजाम्यहम् ।

न चाप्यहं चिरं दुःशं सहेयं प्रियवर्जिता ॥ ८

चरणेनाणि सन्येन न स्पृक्षेयं निकाचरम् ।

रावणं किं पुनरहं कामयेयं विमाहितम् ॥ ९

प्रत्याख्यातं न जानाति नात्मानं नात्मनः कुलम् । यो नृश्ंसस्वभावेन मां प्रार्थियतुमिच्छति ॥ १० छिन्ना भिन्ना विभक्ता वा दीने वाग्नौ प्रदीपिता । रावणं नोपतिष्ठेयं कि प्रलापेन विश्वरम् ॥ ११ ख्यातः प्राज्ञः कृतज्ञश्च सानुक्रोशश्च राघवः । सद्वृत्तो निरनुक्रोशः यञ्जे मद्भाग्यसंक्षयात् ॥ १२ राक्षसानां जनस्थाने सहस्राणि चतुर्दश्च । येनैकेन निरस्तानि स मां कि नांभिष्यते ॥ १३

G, 5, 25, 32 B, 5, 20, 12 L, 5, 20, 35

बन्ममेतेन (for मम देनेदे). Gi(litst time). बहुन्देन स (by 'trañsp.). Ts Ms [अ]वशीयते.]

6 V1 illeg. for 6; B1 om. 6 (for both, cf. v.l. r).

—") B3 अनाथाम्. —") B4 तेनाई (by transp.).
—") Ñ2 V2 B2-1 D6.7.9.11 M1 Ct जीवामि; D4 निद्यानि (for रक्षामि). Š1 Ñ1 D1-2.10 यन्मु (D1.2 न सु [sic]; D2 सुमु)हुत्तेमपीच्छामि. —") Ñ2 V2 B2-4 D5 जीवेनी; D3.4.10.11 जीविन्छं (for जीविन्छं). Š1 B4 D2.7.2.10 -जीविन्छां, Ñ2 B2.3 D1 -जीविन्छां; D2 -जीविन्छं G1 -स्तिना; Ck as in text (for जीविन्छा). ﴿ Ck: पावजीविन्छं प्रक्षिमीचादियादि"। अत्र च मध्ये हो स्रोक्षें प्रक्षिमीचादियादि"। अत्र च मध्ये हो स्रोक्षें प्रक्षिमीचा

7 Vi illeg. for 7; Bi om. 7 (for both, cf. v.l. 1). Ds.7.0 To Mo om. 7-S.—") Ño Do ai (for च). Vo ai (for मे). Ñi Do-4.11 मास्ति मे; Bo का रामे; Bo का मेस्ति; Cr as in text (for का च मे). Bo बांछा (for अदा). Śi Dio जीविते नास्ति में अदा.—") Vo रातिः (for वा तं). Ši Di-4.10.11 विना प्रियं (by transp.); Ñi विना पर्ति.—After 7, Gi repeats 585*.

8 V1 illeg, for 8 (cf. v.l. 1). B1 D5.7.9 T2 M2 om. 8 (cf. v.l. 1 and 7).—") Š1 Ñ2 V2 B2-4 D1-4.6.10.11 दिखतां (for भियतां). Ñ1 दिखतां (for भियतां). Ñ1 दिखतां (for भियतां). Ñ2 V2 B2-4 D6 वा भे; G1 भेश (for वापि).—") Š1 दाहणं नेदशं दु:खं; Ñ2 V2 B2-4 D6 न चेदं (Ñ2 D6 चाहं; V2 चेत) सुमहद्दु:खं; D1.2.4 मा चिरं विविधं दु:खं; D3.11 सचिराह्मचिरं दु:खं; D10 दाहमैरीसितं दु:चं.—") D1 प्रियवर्जितं.

9 V1 illeg. for 9; B1 om. 9 (for both, cf. v.l. I).—") D1 T2 G1 [अ]प- (107 [अ]पि). Ñ2 V2 D6 वामेन; Ct as in text (for सब्येन).—") B3 D1 स्प्रेयं न (by transp.). Ñ2 V2 B2-3 D3 क्रायन (for निसाचरम्).—") G2 तं (for किं). Ñ V2 B2-4 D1-4. 6.11 नीचं (for जहं). Š1 D10 किं पुता रावणं नीचं.—") Š1 कामयेय. Ñ2 V2 B2-4 D6 पृथ्यज्ञनं; D7.9 निशाचरं (for विगहितम्).

10 Vr illeg. for 10; B1 om. 10 (for both, cf. v.l. 1). Ñ2 om. 10⁴³.—°) \$1 Ñ1 D1.7-11 T2 M1 Cv.k.t प्रवाल्यावं(\$1 Ñ1 D10 °तो); V2 B2-4 D6 °हंग्ड:(V2 B4 'छ); Cr.m.g as in text (for °ल्यावं). B2-4 D2.6 स; D10 वि-; Cv.t as in text (for जावाति). S1 Ñ1 D1-4.10.11 जातीते; Cv.t as in text (for जावाति).—°) \$1 Ñ1 D1-4.11 -प्रभावोर्थ (D1 °वेव; D2.11 °वे मा); D10 -स्वभावस्वात् (for स्वभावेव).—°) T3 G1 मा (for मा). \$1 Ñ1 D1.2.10 घपंपिनुम्; Ñ2 B2-4 D6 परम्रहुम्; V2 वा स्टार्युम्; Ck.t as in text (for प्रायंपिनुम्). D3.6.11 प्रध्येपिनम.

11 V1 illeg, for 11 (cf. v.l. 1).—°) D2.9 प्रश्निज्ञा (for विभन्ता).—°) D2.9 T2 दीक्षा (for दीसे). \$1 N1 [5] में वा (by trasp.); D1.2.2.11 वामों (for वामों). \$1 N1 D2-4 प्रवेदिता; D1 प्रवेशनान् (for प्रदीपिता). D10 प्रदीसेमें प्रवेदिता. % Cv.r: दीसे वेल्प्स वेनि प्रवच्छेत:. % —For 11⁴⁸, N2 V2 B D6 subst.:

586* हिस्ता भिस्तापि खादन्तां दीसे वाशी प्रवेदयनाम्।

[Bi om. up to बाद (cf. v.l. 1). V2 Ba हिस्सा (for जिस्ता), Ñ2 B2 D6 च (for [अ]पि), Ñ2 D6 बाहेतु. Ñ2 V2 B2 फीसा (for दीसे), V2 B1 D6 च (for वा). B4 प्रशंसती,]
— d) Ŝ1 विकापेन, B2 वा परं; D1.10 11 वा चिरं; T2 तिक्षपे (sic); Ct as in text (for विश्वस्म).

12 Vi illeg, for 12 (cf. v.l. 1).—") D: 10 बज: (for प्राज्ञ:). D1.11 ख्यानप्रज्ञ:. Ñ2 V2 B D6 कुर्छानज्ञ. T2 स (for च).—") Ds [s]य; T2 स (for च).—") S1 D1.10 संप्रवं; Ñ2 B3.4 D3.46.11 T1.3 G2 M2 Ck संवृत्तो; B2 पंडितो; D6 G2 M1 सुवृत्तो; Cg as in text (for सहून्तो).—") B3 om. राष्ट्रे. D1.10 सहारय- (for महारय-). Ñ2 D11 -संच्यान् (sic); D1 M1 -संक्ष्ये; G1 सुक्षयान्; Cr.m.g.k.t as in text.

13 ⁶⁵) Bi सदसाणां. Ti.o Ga Mo सदसाणि जनस्थाने (by transp.).—°) Di-o Ta एकेनेन (for वेनैकेन). G, 5, 26, 0 B, 5, 26, 13 L, 5, 20, 0

निरुद्धा रावणेनाहमल्पंबीर्येण रक्षसा ।
समर्थः खलु में भर्ता रावणं हन्तुमाहवे ॥ १४
विराधो दण्डकारण्ये येन राध्यसपुंगवः ।
रणे रामेण निहतः स मां किं नाभिषद्यते ॥ १५
कामं मध्ये समुद्रस्य लङ्क्षयं दुष्प्रधर्पणा ।
न तु राधववाणानां गतिरोधी ह विद्यते ॥ १६
किं नु तत्कारणं येन रामो दृढपराक्रमः ।
रक्षसापहृतां भार्यामिष्टां नाम्यवपद्यते ॥ १७

— 1) \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 Ck स मां(D6 मा) नाम्युप (\$1 Ñ1 D1-4.10 Ck "अव)पद्यते. % Ck: अतः परं कामं मध्य इत्यादि। अत्र च मध्ये ही श्लोको प्रक्षितो कचित्।; Ct: एतदुत्तरं कामं मध्य इति। मध्ये, निरुद्धा रावणेन; समर्थः खलु में; विराधो दण्डकारण्ये; रणे रामेण इति श्लोको प्रक्षिताविति कतकः. %

14 G2 om. (hapl.) 14-15. Ñ2 V B D1.2.6 om. 14.—) Ś1 Ñ1 D10.11 [इ]ह; Ck as in text (for [अ]हस्).—) Ś1 Ñ1 D10.11 [इ]ह; Ck as in text (for अल्प.). Ś1 Ñ1 D3.6.10.11 वीर्यवान्(D3.6 °त:); Ck as in text (for सक्सा).—) Ś1 Ñ1 D10.11 कथं जु; Ck as in text (for सक्सा).—) Ś1 Ñ1 D10.11 मां (for से).—Ñ1 illeg. for d.—d) Ś1 D3.6.10.11 रामो नाभ्यव (D11 °म्युप)पदाते(Ś1 °वर्तते).

15 Gs om. 15 (cf. v.l. 14). Ñ2 V B D6 read 15 after 18.—") D6.0.8 विरोधों (sic); Ck as in text.—") Š1 Ñ V B D1-6.6.10.11 शरेणैकेन; Ck as in text (for रणे रामेण).—") Š1 Ñ V B D1-6.6.7. 8-11 T2 G1 Ck स मां(D6 मा) नाम्यन (Ñ2 V B D6.11 "उपुप, पराते.

16 Ñ2 V B De read 16 after 24^{aδ}.—^a) D11 कथं (for कामं).—^δ) Ñ2 V B De दुर्धर्पा(V1 B4 °जंबा) रक्षसां(V2 राक्षसी) पुरी.—°) D4.10 जु; Ct as in text (for तु). V2 B1.2.4 रामस्य (for राघव-).—^d) S1 Ñ1 D1-6 अन्नाच्या(D2.3 °cu 'मुप(Ñ1 D1 °मव)धारये; Ñ2 V B De अन्नाच्यं भुनि निचले; D5.7-9 Ct गतिरोधो भनि-प्यति(D5 हि शिचले; D8 °न्न इइयते); D10 अन्नाच्येरयुपधारये;

17 Ña V B De om. (hapl.) 17.—) D2-4. 8-10 Ma किं(D2 तं [sic]) तु (for किं जु). Si D10 किं (sic) (for तत्).—) D1 आयाँ शिष्टां (sic); G1 द्यु मां च (for भार्यां मिष्टां). D7.9 यो नाभिष्यते; D8.11 नाम्युप्प्यते; G2 नासावप्रते.

18 ") B: इह स्थानं; G: इह * * (damaged); Cm.g.k.t as in text (for इहस्थां मां). B: नाभि- (for

इहस्थां मां न जानीते शक्के लक्ष्मणपूर्वजः। जानन्निप हि तेजस्वी धर्पणां मर्पायिष्यति ॥ १८ हतेति योऽधिगत्वा मां राघवाय निवेदयेत्। गुप्रराजोऽपि स रणे रावणेन निपातितः ॥ १९ कतं कर्म महत्तेन मां तदास्यवपद्यता। तिष्ठता रावणद्वंद्वे वृद्धेनापि जटायुपा॥ २० यदि मामिह जानीयाद्वर्तयानां स राघवः। अद्य वाणेरभिकुद्धः कुर्याह्रोकमराक्षसम्॥ २१

मां न). G1 जानाति. — 6) Ñ2 V B D6 नूनं (for ताई). — D0 reads from जस्ती in "up to "in marg. — ") V1 B2.4 D1-4.6.11 G2 M1.2 न हि; T2 इह (for अपि). S1 Ñ V B D T2 G2 M1.3 स (for हि). — ") B3 न धेंपै; D6 T2 M2 घर्षणे. — After 18, Ñ3 V B D6 read 15.

19 ") Si Ñi Di.3.4.8.10.11 M2 योभि(Si Ñi 'तिं; Dii 'पि)गत्वा मां; Ñi V Bi.3.4 D6 यो हि मां ग(Ñi D6 ज्ञा)स्वा; B2 यो मां स गत्वा च (hypm.); D2 योपि मां गत्वा; Dr.0 Ct मां योधिगत्वा; Ck as in text (for योडिंगत्वा मां).—) G1 M1 न्यवेन्येन् (sic).—After 19 क, Si Ñi Di-4.10.11 ins.:

587* सुमहत्तेन कल्याणं कृतं स्याल्लोकनन्दनम्।
—Thereafter Ni cont.:

588* न तं पश्यामि तदानीं सुहदं करुणालयम्।

—°) Ñ1 च; D5.8 T2 G1.2 M1 हिं (for Sि). M2 हिं (for स). Ŝ1 Ñ1 D2.10.11 समरे. Ñ2 V B D6 रणे सोपि (by transp.) (for sिव स रणे). D1.3.4 स गृझराज: समरे.

21 °) D1.3.4 G3 अभि-; Ck as in text (for इह).

- b) D5.7.9 हिं (for स). Ñ2 V B D6 तिउंती रावणाल्ये.

- D5 reads 21°d in marg. - D5.4 अथ (for अख).
Ñ1 D10.11 G3 अति-; Ñ2 V B D6 सुसं-; G1 M1.3 अपि

[198]

विधमेच पुरीं लङ्कां शोषयेच महोद्धिम् ।
रावणस्य च नीचस्य कीर्तं नाम च नाशयेत् ॥ २२
ततो निहतनाथानां राक्षसीनां गृहे गृहे ।
यथाहमेवं रुदती तथा भ्यो न संशयः ।
अन्विष्य रक्षसां लङ्कां कुर्याद्रामः सलक्ष्मणः ॥ २३
न हि ताभ्यां रिपुर्देष्टो ग्रहूर्तमिष जीवति ।
चिताधूमाकुलपथा गृश्रमण्डलसंकुला ।
अचिरेण तु लङ्केयं इमशानसदृशी भवेत् ॥ २४

(for अभि-). De स वाणरपि संकृदः. —) Ne V B De कुर्याह्नकामराक्षसां(Be °सीं).

22 °) Šī Dīo विध्वंसेच; Ñī प्रविशंतु; Bī विध्वंसयेत; Ds. no निर्देहेच. — b) Ѳ Dr. o निर्देहेच (for शोपयेच्). Ñī तु (for च). Ѳ V B Ds महाणेवं. — b) Ds [ब]च (for च). B3 सर्वशस्य (for च नीचस्य). — b) Ѳ V B D2.6 दुव्हुळं नावशेषयेत्.

23 b) Si D2.10 Cv राश्चसानां; D11 om. (hapl.?); Cg as in text (for राश्चसीनां). — °) B2 ममेंब; Cr.m.g.k.t as in text (for [अ]हमेंबं). Ñ2 V B D1.3.4.6 रुहितें: (for रुहती). — व) T1.2 G1.2 भूयान्; Cv as in text (for रुहती). — व) T1.2 G1.2 भूयान्; Cv as in text (for भूयो). M1 भविष्यति (for न संशय:). Si Ñ V B D1-4.6.10.11 प्रगीतेव(Si Ñ1 D10 °भाते च; Ñ2 V1 D6 °गीते च) पुरी भवेत्. — व) V B1 D2-4 अन्वेष्य (D3.4 °६४); T1.3 G1 अन्वीद्य; G3 अ * ★ ; Cv as in text (for अन्विष्य). V2 B1 G1 राश्चसीं; D1-4 T1 G3 M1 राश्चसान्; Cv as in text (for रश्चसां). M1 लोकान् (for लक्कां). Si Ñ1 D10.11 विनष्टराश्चसां लंकां(Si °साँझोकान्); № D6 अन्वीक्य (Ñ3 तां वीक्य) भस्मसालंकां (for °). D2 सह- (hypm.) (for स-). B3 रामलक्कमणयोर्युदे शरेरा-शीविषोषम: . ※ Cv.r: अन्विष्य रश्चसामिति पाड:. ※

24 °) \$1 D10.11 हारें: स्पृष्टी; Ñ1 D1-4 हारेंद्रंष्टी (D3.4 'देंग्यो') (for तिपुर्देष्टो). Ñ2 V B D6 न तयोहिं हारें: स्पृ(B1 °रेंद्रं)ष्टो, —After 24°, Ñ1 ins.:

589* दुष्टात्मासी दुराचारी रावणी लोककण्टकः।
—After 24°, Ña V B De read 16.—°) Ñi Du
'भूमाकुला चासौ (Du चव).—After 24°, Du ins.:

590* गृहधूमाकुला तथा। शिवाशताकुला चैवः

25 °) \$1 Ñ1 D1-4,10,11 नाति(\$1 Ñ1 तं न)दीवेंण (for अविरेणैव). — °) \$1 प्राप्यसे (sic). \$1 B1 तन्

अचिरेणैव कालेन प्राप्स्याम्येव मनोरथम् ।
दुष्प्रस्थानोऽयमाख्याति सर्वेषां वो विपर्ययः ॥ २५
यादशानि तु दृश्यन्ते लङ्कायामग्रुभानि तु ।
अचिरेणैव कालेन भविष्यति इतप्रभा ॥ २६
नृतं लङ्का इते पापे रावणे राक्षसाधिपे ।
शोपं यास्यति दुर्धपा प्रमदा विधवा यथा ॥ २७
पुण्योतसवसमृद्धा च नष्टभन्नी सराक्षसा ।
भविष्यति पुरी लङ्का नष्टभन्नी यथाङ्गना ॥ २८

G. 5. 26. 0 H. 5. 26. 26 L. 5. 20. 49

(sic); V Da [ज्]तन् (sic); Ba [ज्]तं; D1.a.4.6-a.11 M1 [ज्]तं; Da Ta.a [ज्]तं (for [ज्]त). Da महास्यं. Dia प्राप्यते स सनोरधः.—After 25⁶⁶, Ba ins.:

591* भविष्यति तदा कार्यं सम वाक्यानुसारतः।

—°) Ši Ñi Di-4.8.10.11 Gi दु:प्र(Ši Dio Gi दु:प्र) स्थानं (Ñi °नो). Ši D2.8.10.11 स(D8 म)माल्याति; Ñi D7.8 Ct [S]यमाभाति; Di.3.4 यथाल्याति(D1 °भि); Ds [S'यमाल्यातः; Cm as in text (for उपमाल्याति).—⁴) Ši Ñi Di.3.4.10 हि; Dii च (for दो). Ši Ñi Di.4.8.10.11 S Cm विषयेयं; Ct °यंथ: (as in text). D2 दु:स्वसास्य विषयेयातः.—For 25°4, Ñ2-V B D6 subst.:

592* दुष्टारमायं यथाख्याति राश्नसी वयमान्मनः।

 $[\tilde{N}_2 \ B_2 \ D_6 \ = \ \sin \pi i \hat{a} \ (for \ a \ a \ a \ a \ d \ a)$. $B_2 \ tanh.$ $B_3 \ tanh.$

26 Ñ2 V B2-4 D6 om. 26-49. B1 om. 26.—")
D5 T2 Ck चादवानि; Cr.m.g.t as in text. S1 Ñ1 D1-4.
10.11 T1.2 G5 M3 Cg [इ] ह; M2 च (for]).— 5) S1 Ñ1
D1-4.10.11 M2 च; T1.3 G2 M3 च (for]).— 7) T1.3
M3 च (for [द] च).

27 Ñ: V B:-4 D: om. 27 (cf. v.l. 26). B: reads 27-29 in marg.—") D: काल:; T: लोके (for लड़ा). D: -पती (for हते). S: Ñ: D:-4.10.11 हने लंकापती वापि(D:-4 पापे).—") D: रामेण (for रामे). S: D:0 रामेण (for रामे). S: D:0 रामेणभेरे; B: D:4 T:3 M: राम्रवाचमे; D: राम्रसे हते.—") S: D:10 होके; Ñ: illeg.; D:4 हानि (for होपे). D:-9 एत्पति (for यास्वित). D: शोचिजेन्यित. D: लंकेचे (for दुर्थपो).—") D: गृहिणी (for प्रमदा).

28 Ñ2 V B2-4 De om. 28 (cf. v.l. 26). Bi reads
28 in marg. (cf. v.l. 27). —) Di पुर्योस्सव-;
Dii नानों (for पुण्योस्सव-). Si Ñi Bi D2-4,10.11 [ज]पि
(for च). — Ds om. (hapl.) 25 . —) Si Bi D2,10
दु(Bi न)ष्टसस्वा स-'; Ñi दुष्टसंग्रस-; D1,2,4,11 नष्टसं(Dii
पित नाना प्रसन्धा स-'; Ñi दुष्टसंग्रस-; D1,2,4,11 नष्टसं(Dii
पित नाना प्रसन्धा स-'; Ñi दुष्टसंग्रस-; D1,2,4,11 नष्टसं(Dii
पित नाना प्रसन्धा स-') Si
Dio विनव्यति; Ds विनव्यति. — Ma om. (hapl.) 25 —

G, 5, 26, 42 B, 5, 26, 27 L, 5, 20, 0

नृतं राक्षसकन्यानां स्दान्तीनां गृहे गृहे ।
श्रोष्यामि निचरादेव दुःखातीनामिह ध्वनिम् ॥ २९
सान्धकारा हतद्योता हतराक्षसपुंगवा ।
भविष्यति पुरी लङ्का निर्देग्धा रामसायकैः ॥ ३०
यदि नाम स श्रूरो मां रामो रक्तान्तलोचनः ।
जानीयाहर्तमानां हि रावणस्य निवेशने ॥ ३१
अनेन तु नृशंसेन रावणेनाधमेन मे ।
समयो यस्तु निर्दिष्टस्तस्य कालोऽयमागतः ॥ ३२
अकार्यं ये न जानन्ति नैर्कताः पापकारिणः ।

30'. — ') Si Bi D2.5.10.21 -भर्ता (sic); D1.4 -नाथा (for -भर्त्रा). Bi यथावला.

29 Ña V B2-4 D6 M2 om. 29 (cf. v.l. 26 and 28). B1 reads 29 in marg. (cf. v.l. 27). —) \$1 Ñ1 D2.7. 10.11 T3 G1.3 M1 स्वतीनां. —) D2 श्रोट्यंति. —) D10 द्वांतानां (sic). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 महा-; B1 अहं; D7.0 T2 Cmp.k.t इव; G1 अपि (for इह). % Ct: दु:खार्ताना- प्रिव इति पाठ: . %

30 Ñs V B2-4 D5 om. 30 (cf. v.l. 26). M2 om. 30 d60 (cf. v.l. 28). B1 om. 30 -49. — T2 हतोद्याना. —) M1 राज- (for हत-). — For 30, S1 Ñ1 D1-4.10.11 subst.:

593* सान्धकारिमवोद्योतं हते राक्षसपुंगवे। अविष्यति समुन्मोक्षो मेघानां कारदीव मे।

[(l. 1) D11 इबोद्यानं. —D3 om. from l. 2 to st. 31. —(l. 2) D1 खयातानां; D4 स वें मोक्षो (for समुन्मोक्षो). D1 शरदागमे.]

31 Ñ2 V B D3.6 om. 3t (cf. v.l. 26 and 30).
M2 om. 31^{a6}.—a) D8 राम: (for नाम).—b) D8 इह
(for रामो). G1 रक्तोत क्ष्में **.—c) D2 में; D7.9 Cr.m.g.k
मां; D8 Ct यां (for हि).—D9 reads d in marg.
—d) D2.7.9 T1 Ck.t राञ्चसस्य; Cr.m.g as in text.

32 Ñ2 V B D6 om. 32 (cf. v.l. 26 and 30).
—") D3 च (for नु).—") D11 T2 M2 च (for ने).
—") D2 च; D3 दि (for नु).—") S1 Ñ1 D1-4.10,11
[S]ति(Ñ1 D11 [S]िस; D4 न) यत्तेते (for sयमागत:).
—After 32, D7.9 ins.:

594* स च मे विहितो मृत्युरिमन्दुष्टेन वर्तते।

33 Ñ2 V B D6 om. 33 (cf. v.l. 26 and 30). D5 om. 33.—") Ś1 जानातु (sic) (for जानन्ति).
—") D2.6.8.11 G1 M1.2 पापचारिण:; Cm.g.k.t as in text. Ś1 D10 राश्चसाः पिशिताशिन:.—") D5 तेर् (for तु).
Та महोत्पाता. Ś1 Ñ1 D1:2.6.10.11 धर्माचे(Ś1 Ñ1 D10

अधर्मातु महोत्पातो भविष्यति हि साम्प्रतम् ॥ ३३ । नैते धर्म विज्ञानन्ति राक्षसाः पिशिताश्चनाः । ध्रुवं मां प्रातराशार्थे राक्षसः कल्पयिष्यति ॥ ३४ साहं कथं करिष्यामि तं विना प्रियदर्शनम् । रामं रक्तान्तनयनमपत्रयन्ती सुदुःखिता ॥ ३५ यदि कश्चित्प्रदाता मे विपस्याद्य भवेदिह । क्षिप्रं वैवस्यतं देवं पश्येयं पतिना विना ॥ ३६ नाजानाञ्जीवर्ता रामः स मां लक्ष्मणपूर्वजः । जानन्तो तौ न क्षयीतां नोव्यी हि सम मार्गणम् ॥ ३७

धर्मस्ते; D1 कर्भ ते)यां महावातो. —) T2 भविष्यंति; Cm.g.t as in text. S1 D1.2.4.10.11 मां प्रति; Ñ1 मां विभो (for साम्प्रतस्). अ Ct: नजोड्यानुकर्य इति कतक:. अ

34 \tilde{N}_2 V B D6 om. 34 (cf. v.l. 26 and 30). S1 D2 om. $34^{a\delta}$. — $^{a\delta}$) D5 T2 Cr ते (for [ए]ते). D11 प्रजीवंति (for विज्ञानित). D4 पिशिताशिन:. D10 नैक्ता: पापकर्मण: (metri causa) (for $^{\delta}$). D3 तेष धर्म विज्ञानाति राक्षस: पिशिताशन:. —D5 repeats $34^{\circ}-35^{\circ}$ after $48^{a\delta}$. — $^{\circ}$) S1 \tilde{N}_1 D1.5(both times) T2 Ck.t प्रातराशार्थ (D1 $^{\circ}$ य); D4 प्रति नाशाय; D10 प्रातन्यादर्थ (sic) (for प्रातराशर्थ). — $^{\delta}$) S1 \tilde{N}_1 D1.2.4.10.11 योजयिष्यति (for करुप $^{\circ}$). D3 कृर: संयोजयिष्यति.

35 Ñ2 V B D6 om. 35 (cf. v.l. 26 and 30). D5 repeats 34° - 35° after 48°. — °) \$1 Ñ1 D1.1 10.11 भविष्यामि; M1 चिरि°; Ct as in text (for करि°). — °) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 चीर (for विना). D1 प्रियद्क्षिन. — °) \$1 राजीवपदाश्चम्. — °) \$1 राजीवपदाश्चम्. — °) \$1 D10 च (for चु-).

36 Ñ2 V B De om. 36 (cf. v.l. 26 and 30). Ds.7 om. 36. Do transp. 36 and 37 ab. — b) Ds विषमण Si Dio Ti.3 Gi.2 भवित्यति; Ds भवेदिति (for भवेदिही). —°) Ñi विवस्यते (sic). Dio चैवं (for देवं). — b) परयहं. % Ct: पितनेति नाभाव आपं: . ﴿

37 No V B Do om. 37 (cf. v.l. 26 and 30). Do transp. 36 and 37^{ab}.—") M1 जानकी (for नाजानाज्). Si Ñ1 D1-4.10.11 न जाने भि(Si Ñ1 D1 फि) यते(D3 परतो) राम: . இ Cg.k.t: जीवती जीवन्तीय. இ—b) Si Ñ1 D1.3.10.11 वा; D3 मु; D4 व (for मां). Ñ1 D1.3.4.11 शहम ; D3.7.9 G1 M2 भरत- (for हर्षमण-).—°) D1-4.11 G1 जीवंती; Cv.g.k.t as in text (for जानन्ती). D7 मु (for तो). Si Ñ1 D10 जीवंती न अकुर्याता; M1 जानंती *तत: कुर्यात् (sic). இ Cv: जानन्ती ने कुर्यातामिति पाठ: . இ—a) D5.7-9 T2 Ct परि (for मम). D1 पृथिस्थामिषः D2 मीर्स्थामिषि हि (sic); D3 कथं न परि-; D4 मोर्स्थामिषे हि मम (hypm.); D1

[200]

तूर्तं ममैय शोकेन स वीरो लक्ष्मणाग्रजः । देवलोकिमितो यातस्त्यक्त्या देहं महीतले ॥ ३८ धन्या देवाः सगन्धर्याः सिद्धाश्च परमर्पयः । मम पर्वयन्ति ये नाथं रामं राजीवलोचनम् ॥ ३९ अथवा न हि तस्यार्थो धर्मकामस्य धीमतः । क्या रामस्य राजर्धेर्धार्थया परमात्मनः ॥ ४० इश्यमाने भवेत्नीतिः सोहदं नास्त्यपत्र्यतः । नाश्यन्ति कृतशास्तु न रामो नाश्यिष्यति ॥ ४१ कि नु मे न गुणाः केचितिंक वा भाग्यक्षयो हि मे ।

नोध्यामिष हि; Ma तसीव्या सम (for नोदया हि सम). Da मार्गणां. -- After 37, Da reads 44 - 45.

38 Ñe V B De om. 38 (cf. v.l. 26 and 30).

—*) Di इतं (for न्तं). Ds च मम (for ममेव).

—*) Si Dio रामो (for चीरो).—For 38°d, Si Ñi Di-4.10.11 subst.:

595* देवातिथेयं कुद्धातमा प्रतीच्छति गतोऽनघः। [Ñı धर्मात्मा (for शुहातमा), Dı गतन्द्रथः, Dı देवादति-विश्रहातमा गतो वैवस्वतः क्षयं-]

39 Ñ2 V B D6 om. 39 (cf. v.l. 26 and 30).

—") D2 देवा धन्या: (by transp.).—") D3 तथा
सम्बद्धां गणा:.—") Ñ1 ये च (for मम) and में (for ये).

D6.7-8 T2 M1 Ct चीरं (for नाथं). D3 तत्र दृक्ष्यंति चे रामं.

—") D3 चीरं (for रामं).

596* न भयं धर्मतो राजा सोऽनुमन्येत कहिंचित्।

41 Ñ2 V B D6 om. 41 (cf. v.l. 26 and 30).

-) D3 पर्यतो हि (for हर्यमाने). -) G1 सोहार.
D7-0 G1.3 M1 Ck.t [अ] हर्यतः; T2 [अ] पर्यति; Cm.g as in text (for [अ] प्र्यतः). \$1 Ñ1 D1-6.10.11 अदस्ये भीति(Ñ1 D1 रितः; D2.4 सितः; D3 नापि)साहर्द. -) G1 नारायंतु. D2 से; D11 च (for त्).

42 Ñ2 V B D6 om. 42 (cf. v.l. 26 and 30).
—") Ñ1 D1.2.6.8.11 तु (for तु). D3 ममैब हि (for किं तु मे न). D2 किंचित्; D10 संति (for केंचित्). D11 गुण: किंशित. S1 किं रामे न गुण: संति; D3 किं वा मध्यगुणा: किंचित्.— 6) D3 तथा (for किं वा). D3 [S]पि वा; T1.3 G2 M3 मम (for किं मे).— 6) D3 च; D7.9 T1 M2 हि; Ct as in text (for [अ]हें). S1 Ñ1 D1.2.6.10.11 हिना; D5 M2 नीवा; G1 स्थिता (for सीवा). D10 वराहेंन

याहं सीता बराहेंण हीना रामेण भामिनी ॥ ४२ श्रेयो मे जीवितान्मतुं विहीना या महात्मना । रामादक्षिष्टचारित्राच्छराच्छत्रुनिवर्हणात् ॥ ४३ अथवा न्यस्तशस्त्रो तो वने मृत्यस्तश्वानो । श्रातरौ हि नरश्रेष्ठौ चरन्तौ वनगोचरौ ॥ ४४ अथवा राक्षसेन्द्रेण रावणेन दुरात्मना । छद्मना घातितौ शूरो श्रातरौ रामलक्ष्मणौ ॥ ४५ साहमेवंगते काले मर्तुमिच्छामि सर्वथा । न च मे विहितो मृत्युरम्मिन्दुःखेऽपि वर्तति ॥ ४६

G. 5. 26. 0 B. 5. 26. 44

(sic) (for वर्गाहेंग). To Go.s Ms याई सीटामि गमेग (for °). Do To जिना (for हीना). To Go.s Mo मुख्येन (for रामेग). Go कामिनी, So Ño Do.s.o.10.11 समेग विदितास्मना (for d). Do यन्ममैबानुनापेन राध्यो न विपद्यते.

43 Ñ2 V B D6 om. 43 (cf. v.l. 26 and 30).
—") Śī D10 श्रेयान् (for श्रेयो). D2 जीवितं (for "तान्).
—T1 damaged from नम up to स in 45". Śī Ñ1 D10.11 मृत्युद् ; D3 त्यकुं; Cr.g as in text (for मृत्).
—") Śī D2.10.11 छाई तत:; Ñ1 छासंदायं; D1.6.5.7—3 T2 G2 M3 Cr.g महात्मन:; M1.2 समंतत:; Ct as in text (for महात्मना). % Cr: विहीनाहं महात्मन हति पाठ:!; Cg: महात्मनो रामादिहीनाथा महात्मना रामेण विहीनायाः! नृतीयाये पञ्चमी!; so also Cm.k. %—") Šī D10 उत्हृष्ट-; D1 प्रदास्य-; D3 करिष्ट- (sic) (for काहिष्ट-).

44 Ñ2 V B De om. 44 (cf. v.l. 26 and 30). Tr damaged for 44 (cf. v.l. 43). De reads 44-45 after 37.—") \$1 D10 स्पन्त-(for न्यस्त-).—") De वन-(for बने). \$1 Ñ1 D2.8.5.10 T2.3 G1.3 M1.2 -फलाबिनी.—") G3 स्तकों (sic) (for स्नातरों). D1.4 पुरुष-; M1 तुनर-(for हि नर-). De शोकमंस्टह्ट्यों.—") \$1 Ñ1 D10 चरतो; D2 दु:सितों; D5 चरणैर्; T2 G2 M2 Cg संवृतीं (for चरम्बों).

45 Ña V B De om. 45 (cf. v.l. 26 and 30).
Ti illeg. up to स in " (cf. v.l. 43). De reads
44-45 after 37.—") De अमंती (for अथवा).
—") De सोहिता (sic); De Me Cg [आ साहती
(for धातितो). Si Ñi De.e.10.11 वीरी (for द्वारो).
—After 45, Ñi ins.:

597* श्रेयांसी मम जीवेतां द्विपश्चियनतत्परी।

46 Ñs V B De om. 46 (cf. v.l. 26 ani 30).
—") Ds न (for सा). Dz-2 Mi प्वंचित.—") Mi यमम्
(for मतुम्). Ds Mo सवस:: Гл.е Gi सहत:.—Тi
damaged for 46°-47.—") Ds दि (for स).—")

हि.इ.28.48 धन्याः खळ भहात्मानो म्रुनयः सत्यसंमताः । जितात्मानो महाभागा येयां न स्तः प्रियाप्रिये ॥ ४७ प्रियान संभवेद्दःखमप्रियाद्धिकं भयम् । ताभ्यां हि ये वियुज्यन्ते नमस्तेषां महात्मनाम् ॥ ४८ साहं त्यक्ता प्रियेणेह रामेण विदितात्मना । प्राणांस्त्यक्ष्यापि पापस्य रावणस्य जता वद्यम् ॥ ४९

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चतुर्विशः सर्गः ॥ २४ ॥

Si Die तसिन् (for असिन्). Di. [S]ति-; Da प्र-(for sq). Si Ñi Di-4,10.11 Te.3 Mi [S]ति(Ñi Di.s प्र; Da Te.s Mi [S]पि; Dii [S]भि)वतितं; Da निवर्तने (for [S]पि वर्तति). % Cr: दु:लेडपि वर्तति। दु:ले वर्तमानेडपि। परस्मैपद्मापम्।; Cg: वर्तति वर्तमाने।; Ct: अतिवर्तति अतिशयेन वर्तमाने. %

47 No V B De om. 47 (cf. v.l. 26 and 30). Ti damaged for 47 (cf. v.l. 46). —) Si Ni Di.2.4. 10.11 स्तवः; Do वतवः (for मुनवः). Si D2.10.11 सत्य-संगतः; Ni °पारगाः; Do साधु°; Do Gi Mo व्यक्तिकेवियपः; Ct as in text (for सत्यसंगतः). —) Do To महा(To प्रीता)स्मानो; Cg.k.t as in text (for जिला). Ni Do व(Do जि)तात्मानो; Da.11 महासानो (for महाभागा). —) Do तेपो (for येपो). Si Do.10.11 Gi.2 Mi.2 नास्ति; Do नदी; Ct as in text (for न सः). Si D2.3.10.11 Gi M2 -[अ]प्रियं(D2 °यो); Cm.k.t as in text (for -[अ]प्रियं).

48 Ñe V B De om. 48 (cf. v.l. 26 and 30).
—") Śi Di.2.10.21 उरप(De रिपा)धते; Ñi *पेक्षते;
De om. (for न संभवेद्).—") Śi Di.2.4.10 प्रतः; Ñi
Ts Ms प्रियं (sic); Dr-» Mi Ct भवेत्; Dii सुसं (sic);
Cm.g.tp as in text (for भयस्).—After 48°°, De repeats 34° - 35°.—") Gi ते विस्त्र्यंते; Ct as in text,
—For 48°°, Śi Ñi Di-4.10.11 subst.;

598* ये प्रियेम्यो विमुक्तास्तालमस्कुर्या महासमत:। [Ñı Dı विग्रुकास; Dıı विर° (for विमु॰). Ñı Dı.4.11 ते (for तान्). Ñ1 ता * स्थंति; D1.4.11 नमस्का(D11 °स्कृ [sic])याँ; D2 नमस्यामि (for नमस्क्याँ). D1.4.11 महासमनी.]
—For 48, D3 subst.:

599* विया * दुःखं भवति भयं चैनावियानातम्। वियावियेभ्यो सुक्ता चे नमस्तेभ्यः पुनः पुनः।

49 Ñ2 V B Dc om. 49 (cf. v.l. 26 and 30). D11 om. (hapl.?) 49ªð.—ª) D1 व्रियेणेव; D1. Ct °णेव; T1.3 G2 M3 त्रियोईण; G3 M1 °णादा (M1 °ई) (for त्रियेणेह).—ð) D3 राघवेण महात्मना.—After 49ªð. S1 Ñ1 D1-4.10 ins.:

600° श्रेण प्रियभार्येण गुणज्ञेन दबात्मना।

 $\{\tilde{N}_1 \text{ प्रियक्तार्थेण. } \hat{S}_1 \text{ Dio महात्मना (for बृद्धा<math>^\circ$). \tilde{N}_1 कृतहेन इंटजता (for the post. half). $\}$

—Ti damaged from 49° up to colophon. —°) Di च स्वस्त्वा (for सह्यामि). Ŝi Ñi Di-4.10.11 बासामि। Gi भीमस्य (for पापस्य). — °) Ŝi Ñi Di-4.10.11 वशं न तु (Di.2.4.11 च); Da G Ma चशं गता (by transp.).

Colophon: T1 damaged (cf. v.l. 49). D2 om.
—Sarga name: Ś1 Ñ1 D1.3.4.11 सीताप्र(D1.4.11 ंवि)छाप:; Ñ2 V B De सीतानिवेद:; D10 लंकापवंणि सीताप्रलाप:.
—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.4.10.11
om.; Ś1 23; Ñ2 B1 D5-9 T G M1.3 26; V1 B4 D2
27; V2 17; B2.2 M2 25.—After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:.

इत्युक्ताः सीतया घोरं राञ्चसः क्रोधमृर्छिताः । काश्चिक्रग्रुस्तदाख्यातुं रावणस्य तरस्विनः ॥ १ ततः सीतामुपागम्य राश्वस्यो घोरदर्श्वनाः । पुनः परुपनेकार्थमनर्थार्थमथाञ्चवन् ॥ २ इन्तेदानीं तवानार्थे सीते पापविनिश्चये । राश्वस्यो भक्षिष्यन्ति मांसनेतद्यधासुखम् ॥ ३ सीतां ताभिरनार्याभिर्दद्या संतर्जितां तदा । राश्वसी त्रिजटा इद्धा श्चयाना वाक्यमत्रवीत् ॥ ४

25

Ma begins with श्रीरासाय नम:.

1 Ti damaged from " up to रावणस्य in ". —") \$1 Ñ1 D2.3.8,10.11 G2 M2 घोरा: D1.4 तास्तु (for घोरं). Ñ2 V B D6 सीतायास्तद्व (B8 "स्तु च)च: श्वरवा. —After 1"6, Ñ1 ins.; \$1 D2-4,10.11 ins. I. 3 only after 1"5:

601* महाघोरं महा * * सर्वलोकभयंकरम्। जगन्ति चित्रासयन्त्यः कुर्वाणाः प्रस्थिताः किल। तृर्णसुरपतिता गृह्य शुक्तकिरस्थाना। उथतान्विप्रकृषेनत्यो राष्ट्रस्थो मीमदर्शनाः। कार्खिद्विचालयामासुः सीतो तां कुरदर्शनाः। [5]

[(1.3) মাঁ বীরা:; Da.11 ঘাল: (for মৃদ্ধ). Si Da.10 ঘালিছু- (by transp.). Da হাতিহু- (for the post. half).]

—°) Ñ V B De जम्मु: काश्चित् (by transp.); De जम्मु: सर्वास् , Ñi Vi तथा (for तट्). Śi De.10.11 जम्मुरन्यास्त्रथा-ख्यातुं; Di.e जम्मुन्तस्य तमाख्यातुं. — d) Ñe V Bi.e.e Di.e-7.9 Gi दुरारमन: (for तर्रास्त्रन:).

2 Ñi illeg. for 2^{ab}.—^a) Ñi V B De जन्म: (for तत:).—D4 cm. (hapl.) 2^b-3^b.—^b) D2.7-8 Mi भीम- (for घोर-).—^c) Ñi B Di.2.6 प्वाथेम (for एका°).—Ñi illeg. for 2^d-5^b.—^d) Bs सनाथों ताम (for अनथांथेम्). Ms [अ] अनीत् (sic). B4 Di.2.1 अनथांथे (Di. °थे हो) दमह्यन् .—For 2^{cd}, Ši Dio subst.:

602* परुपं परुपानहामनथायेदम बुवन्।

[Dio अमगीद (sic).]

3 D. om. 3°5; Ñ. iileg. for 3 (for both, cf. v.l. 2). Ti damaged for 3-4.—°) Di.5 7-9 T2.3 G M all Cs अस (for हन्त). Mi [इ मानि (sic). V2 B2.4 Di सदा; Gi रवसा (sic) (for सव).—°) Ds

आत्मानं खादतानार्या न सीतां भक्षयिष्यथ । जनकस्य सुताभिष्टां खुपां दशरथस्य च ॥ ५ स्वमो द्यद्य मया दृष्टो दारुणो रोमहर्षणः । राक्षमानामभावाय भर्तुरस्या भूवाय च ॥ ६ एवमुक्ताखिजटया राक्षस्यः कोथमूर्छिताः । सर्वा एवानुवन्भीताखिजटां तामिदं वचः ॥ ७ कथयस्य त्वया दृष्टः स्वमोऽयं कीद्दशो निश्चि ॥ ८

G. 5. 27. 8 B. 5. 27. 8 L. 5. 31. 8

भक्षयिष्यामो. —) Si Dio तदा (for प्तद्). Ña V B De मोसान्यु(Bi "समु) कृत्य सर्पशः.

4 Ñ1 V1 illeg, for 4 (for Ñ1, cf. v.l. 2). T1 damaged for 4 (cf. v.l. 3). — 26) \$1 Ñ2 V2 B D1.5.4.4.10.11 निर्म (\$1 प्रभा) निर्मतां (for संवित्तितां). D2 तथा (for तदा). D2 सीता वासिश्च नीचासिहंदा (sic) निर्मारं निर्मत तदा. \$6 C1: मीतो वासिरनार्यामिहंदा मंत्रितां तदेति पाठः. \$6 C1: मीतो वासिरनार्यामिहंदा मंत्रितां तदा. \$7 D1.5 नाम (for नृद्धा). — 8) B1 समानाः D1.4.7.9 G1 Ck.t प्रवृद्धाः Cg as in text (for न्याना).

5 Ñi illeg. for 5^{ab} (cf. v.l. 2).—) Bi [ज]नायें (sic); Die [ज]नायें (sic).—) Die खाद्यिक्य.
—) Ñe V B De [जा दिनजान् (for सुतान्). Die इत्यं (for हुएं).—) Gi साक्षाहरत्यकृषां.

6 Tr damaged for 6-7. Ni ilieg. for 6-76.
—") Bs [s]याणि; De हाथ (marg.) (for हाथ).—")
Ds इदार्त (for दास्यो). V B Dr.2.4.0 स्रोम-(for रोम-).
—") Gr रासमीनाम्: Cm.k.t as in text (for अनाम्).
—") V2 B4 T3 G M1 जयाय: Cm.t as in text (for अनाम्).
Dr. अनुरसामयाय च: T2 स्वमनुरमवाय च.

7 Tr damaged for 7 (cf. v.l. 6). Ñi illeg. for 7° (cf. v.l. 6). — 5) Ñ2 V B De प्रेक्ष (B2 प्रोड़) मेथिली (for क्षोधमूछिता:). Si Di-4.10.11 राक्षस्योपास्य मेथिली (metri causa). — 7) V2 B2 सर्वा प्रश्ने सुर्वेती तो. Dir सर्वा प्रश्ने सुर्वेतीस्त्रात् (sic). — 4) Ñ2 V B1-2 De त्रिज्ञरां परिवाय ता:. — After 7, Si Ñ V B Di-46.10.11 ins.:

603 अदोषं धोतुमिच्छामस्तव दुःस्माद्गंतम्।

[Ño V B De ओनुनिस्छानहे सर्वाम् (for the prior half). Ñi Dii दुल्दममादुराः. Vo Bi. तस्त्रतः स्वमदर्शने (for the post. half).]

8 Ds om. 8-9. —For 8, St N V B Dileagen subst.:

[203]

G. 5. 27. 9 B. 5. 27. 8 L. 5. 21. 9 तासां श्रुत्वा तु वचनं राथसीनां मुखोद्गतम् । उवाच वचनं काले त्रिजटा स्वमसंश्रितम् ॥ ९ गजदन्तमयीं दिच्यां शिविकामन्तरिक्षगाम् । युक्तां वाजिसहस्रेण स्वयमास्थाय राघवः ॥ १० स्वमे चाद्य मया दृष्टा सीता शुक्काम्बरावृता । सागरेण परिक्षिप्तं श्वेतपर्वतमास्थिता । रामेण संगता सीता भास्करेण प्रभा यथा ॥ ११

604* कीदशः स त्वया दृष्टः श्रोतुं कीतृह्ळं हि नः।
[Śi Ñi Di.io.ii कीहृशं तु त्वया दृष्टं (for the prior half).
Ñi V B Do परं (for श्रोतुं). Dii तु (for हि). Do में (for नः). Ñi स्वप्नं दृष्ट्वा नुमध्यमें (sic) (for the post. half).

9 Ds om. 9 (cf. v.l. 8). — b) T1.3 Ms मुखाइयुर्त. — T1 damaged for 9° – 10. — b) Ds -संश्रयं; G1 M1 -दर्शनं; Cm.g.k.t as in text (for -संश्रितम्). — For 9, S1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 subst.:

605* तासामेतद्वचः श्रुत्वा त्रिजटा यृद्दराक्षसी। चक्तुं वाज्याञ्चलिषुटा तं स्वमसुपचक्रमे।

[(l. 1) B। तु तद (for एतद्). B। नाम (for कृद-).
—(l. 2) \$1 वनेत्र कृतांजलिपुटा (for the prior half). Ñ।
स्वमं तम् (by transp.). }

-Then all the above MSS. cont.; Ds cont. after 603* (owing to om.):

606 सपर्वतवनां कृत्सां ग्रसमानी वसुंधराम् । स्वमे रामो मया दृष्टो रुधिरं पीतवान्वह ।

[(1, 1) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 महीमिमी (for वस्थरान्).
—(1, 2) V B1-3 मवाच दृष्ट: स्वप्नांते (for the prior half).
Ñ1 शोणितं (for रुपिरं). B4 मुद्दः (for बद्दु). }

10 Ti damaged for 10 (cf. v.l. 9).—³) Ve विदिक्षाम् (sic) (for शिविकाम्). B अविदेशकारं.—°) Ds गुस्रां. Si Ñi D2-4.10.11 नाग-; Ñz V B D6 गज-; Ds Ts Ms हंस-; Mz राज-; Ck.t as in text (for नाज-).—After 10, D5.7-9 S Ct read 17°d, D7-9 G1 M1 Ct repeating it in its proper place.

11 Ñ₂ V B D6 om. 11⁴⁵.—) D1 सीवा (for स्वमे). G2 [अ]सी (for [अ]य). D1 स्वमे (for स्था).—) D1 प्रश (for सीवा).—) D6 T1.3 M खेतं (for खेत-). G2 आश्रिता (for 'श्यिता). S1 D10 आरोहंश्रेव पर्वतं (sic).—For 11⁶⁴, Ñ2 V B D6 subst.; while Ñ1 D1.6.11 ins. after 11⁶⁴;

607* समुद्रेण परिक्षिसमारुग श्वेतपर्वतम्। [Ba समुद्रे च; Di रागोपि तत् (for समुद्रेण). Ña V B राघवश्च मया दृष्टश्चतुर्दन्तं महागजस्।
आरुढः शैलसंकाशं चचार सहलक्ष्मणः॥ १२
ततस्तौ नरशार्दूलौ दीष्यमानौ स्वतेजसा।
शुक्कमाल्यास्वरघरौ जानकीं पर्यपिखितौ॥ १३
ततस्तस्य नगस्याग्ने आकाशस्त्रस्य दन्तिनः।
भन्नी परिगृहीतस्य जानकी स्कन्यमाश्रिता॥ १४
भर्तुरङ्कात्समुत्पस्य ततः कमललोचना।
चन्द्रस्यौ मया दृष्टा पाणिक्यां परिमार्जती॥ १५

De आरुत: . V2 Bo Ds -पर्वत: (sic). D1 व्यतपर्वतमास्ति। (for the post. half).]

—Ti damaged for 11°-12.—°) D4 om. (hapl.?) सीता.—') D5.10 G1 यथा प्रभा (by transp.). D1 भास्करस्य प्रभा इव (with hiatus).—After 11, S1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 read 608°.

12 Tr damaged for 12 (cf. v.l. 11). Va Br. 3 om. 12-16.

पा illeg. from 12 up to colophon. —) Da समश्च स (for स्ववश्च). D1.9 T1 G1.3 M2 Ct पुनर् (for मया). —) Ba D1.5 चनुर्दे . —) D6 क्षेत- (for शेंड-). —) S1 Ñ1 B2.4 D1-4.0 विचरन् ; Ñ2 D7.9 Ct चन्नाल; D8 जामा; T2 चचाल; Cg as in text (for चचार). D4 स सल्क्ष्मण; . — After 12, D8 ins. for the first time l. 1-2 of App. I (No. 5), repeating them after l. 22 of the same passage.

13 V2 B1.3 om.; V1 illeg. for 13 (for both, cf. v.l. 12). Ñ2 B2 D5 om. 13-16.—6) D5.8 M1.1 द्व (for तौ). B4 तत्रस्थों. D7.9 T1 ततस्तु सूर्यसंकाशों। G1 ततस्तु त्वयों भूयो.—6) D10 द्वतेजसा.—6) D3 धरी (for -धरों).—6) S1 B4 D1-6.10.11 प्रस्पुपस्थिती। Ñ1 समुप°; T2.3 G1 M1 पर्यंद°; Cm.t प्रमुप° (as in text).

14 Ñs Vs B1-3 Ds om.; V1 illeg. for 14 (for both, cf. v.l. 12 and 13). Ds transp. ab and ad. Note hiatus between and b.—a) Si Ñi Bs D1-4.10.11 M2 [अ] आद् (for [अ] भे).—b) D5.7-9 TG M1.3 द्वा(Gs चा)कासस्यस्य (to avoid hiatus). Di आकासस्यातिनंदित: (sic); M2 उत्थितस्यस्य दंतिन: (sic).—T1 damaged for 14°-15.—°) Si D10 आत्रा; D1.3 .8.9.11 M1 भर्ता (sic); G3 पित्रा (sic); Cr.m.t as in text (for मर्जा).—d) Si D10 कामता; Ñi D1-4.11 आह(Ñi D4 °स्य)ता (for आश्रिता).

15 Ñ2 V2 B1-3 D6 om.; V1 illeg. for 15 (for both, cf. v.l. 12 and 13). T1 damaged for 15 (cf. v.l. 14).—") \$1 समुत्सूच्य; D10 समुत्सूच्य; Cm.t as in

ततस्ताम्यां कुमाराभ्यामास्थितः स गजोत्तमः । मीतया च विशालाक्ष्या लङ्काया उपरि स्थितः ॥ १६

पाण्डरर्पभयुक्तेन रथेनाष्टयुजा खयम् । गुक्कमाल्याम्बरधरो लक्ष्मणेन समागतः । लक्ष्मणेन सह आत्रा सीतया सह भार्यया ॥ १७

G. 5, 27, 13 B. 5, 27, 18 L. 5, 21, 12

text.—°) G2 सीता; Ct as in text (for तत:).—°)
D5.7-9.11 T2.3 G2 दशें (for दश:). \$1 D10 चंद्रस्योपमा
दश.—वं) \$1 B4 D1-4.10.11 T2.3 G1.2 M1.3 Cg.k
पाणिता; Ct as in text (for °+यां).—After 15, T2
ins. (var.) 1. 1-2 of App. I (No. 5).

16 Ñ2 V2 B1-3 D6 om.; V1 illeg. for 16 (for both, cf. v.l. 12 and 13). —) S1 D10 जास्थितोसी; D1 सास्थिताभ्यों (for °त: स). —) D8 G1 लंकायाम्, S1 Ñ1 B4 D2.6.10.11 लंको पर्य (D4 प्रत्य)सित: स्थित:; D8 लंको कंपश्चिष स्थित:; D5 लंकाया: समुपस्थित:. — After 16, G1 ins. 608*.

17 Vi illeg. for 17 (cf. v.l. 12). - No De पांदुरध्वज-; B: पांदुरच्छन्न-; Ti.: G M Cv.r पांदरघंभ-(for पाण्डुरवेभ-).—) V2 B1-3 Da.a [अ]ध- (for []g-). Šī Ñī Ba Da,10,11 - युज:: Cv as in text (for -युजा'. Ñs De चरन् (for स्वयम्). - Ds.7-0 S Ct read 17°d after 10, D7-9 G1 M1 Ct repeating it here. -°) D: मुन्ता- (for शुद्ध-). Ds (first time) शुद्धांत्ररधरो चीरो. - d) Si Bi Di-5.7-11 Ts Gi.3 M Cv.k.t (D7-9 Ct second time ; G1 M1 both times) सहायत: ; Ñ2 V2 B1-3 D6 समन्वितः (for समायतः). — After 17ed (r.), Gi Mi (l. 1-5 and 9 only) ins. a passage relegated to App. I (No. 5). - 1) D5.7-9 T2 G1 M2.3 Cv.g वीर्यवान् (for भार्यया). -- For 17 , Si N Va B D1-4.6.10.11 subst. and read after 11; D5 T2.3 G: Ms ins. after 1706; Ds ins. after 170d (r.); T1 G2 M2 ins. I. I after 17" and cont. I. 2 after 609*; G1 ins. after 16:

608* इहोपयातः काकुत्स्थः सीतया सह भार्यया। लक्ष्मणेन सह भात्रा विमाने पुष्पके स्थितः।

[(l. 1) D2 अहोपजातं (sic). D1 वीर्धवान् (for मार्थवा). Ñ1 भार्थवा सह (by transp.). Ñ2 V2 B1-3 D6 transp. सीतवा and भार्थवा. —T1 damaged from l. 2 up to l. 2 of App. I (No. 5). —M3 om. l. 2. —(l. 2) Ñ2 V2 B D6 च चीरेज (for सह आजा). D4 विमानं पुष्पनास्थित: (for the post. half).]

Thereafter Ds.s T2 cont.; Dr.s ins. after 17^{ed} (r.); T1 (damaged) G2 M2 (G2 M2 repeat before 17^{ef}) ins. after l. r of 608*; T3 G1.3 ins. before 17^{ef}:

609* ततोऽन्यत्र मया दशे रामः सत्यपराकमः। [Ck तत्र (for तत्रो). Ds. Ta Ma(second time) Cv छण: Cr.k.t as above (for इन्यत). Ma(second time) राजो विन्युपराज्ञन: (for the post, half).]; whereas T1.2 G2.2 M2 ins. a passage relegated to App. I (No. 5) after 608*. % Cv: बनो सण: स्टब्सोन

App. I (No. 5) after 608*. % Cv : तनो छख : सहमागन सह°: आरुख पुत्रकं : उत्तरां दिशमालोक्य : एरं स्वप्ने मया : लक्ष्मणेन यह भ्रात्रा शीतया सह भाविषा इत्येष पाठकमः। अत्र पुरम्हात्पश्चाचान्येऽपि केचन श्लोकाः सन्ति ने प्रायिका इति न प्रदर्शिताः । ; Cr : अब पुरस्तास्पश्चारसाण्डे विभुवनसित्याद्यः केचन श्लोका दृदयन्ते । केपुचित्कोशेषु न दृदयन्ते । ते नास्मामिन र्व्याख्याताः। : Cg: अन्ये श्लोकाः प्रक्षिताः। तेन ते न ब्वाख्याना इत्याहुः। लक्ष्मणेन सह आग्रेति। एनःपदस्यानन्नरम्-"सी ध्या सह बीरेशन: आरुब पुत्रकं: उत्तर्गादशमारोक्यः। एवं स्वप्ते मया": लक्ष्मणेन मह भावा सीतवा मह भाववा।" इति पाठकमः। दिमाने पुष्पके स्थितः।; साण्डं विभुवनमित्यारम्य रामः सत्यपराकम इत्यन्तो प्रन्थः प्रक्षितः प्रकृतायङ्गनश्च । विष्णु-रेव स्वयं भृत्वेति प्रक्षितवचनस्य विष्णुपराकम् इस्यनेन त्रिरो-धात्।; Ck: शुकुनाच्यास्वर° इत्यनस्वरं नद्रास्यत्र मया दष्ट इति अग्र मध्ये "साग्डं भुत्रनमित्वादिका वंशाध वीग सुरवाध तूर्यं " इत्यन्तं च चतुर्दशक्षोकी स्वमनानुसारेण प्रश्निता रामानुजीयानां कोशेषु च दश्यते। कवित्र। तद्व्याख्येयम्। तथेव पूर्वव्याख्यानृभिरप्यव्याख्येयप्रित्युक्तम् । ; ८ : भन्न मध्ये " साण्डं भुत्रनम् " इत्यादयो बहुवः श्लोका रामानुबसंप्रदाय-पुस्तकेषु दृश्यन्ते। ते प्रक्षिता इति कतकाद्योऽन्ये च. 🕾 -After 17, Ds.2-9 S ins.:

610* आरुख पुष्पकं दिन्यं विभानं सूर्यमंतिभम्।
उत्तरां दिशमालोक्य जगाम पुरुषोत्तमः।
एवं स्वमो मया दृष्टो समो विष्णुपराकमः।
स्वक्षणेन सह आत्रा सीनया सह वीर्यवान्।
न हि समो मदातेजाः शक्यो जेनुं सुरामुरेः। [5]
सञ्जसवापि सर्वेर्वा स्वर्गः पापजनैरिय।
स्वष्णश्च मया दृष्टो श्वितौ तैलसमुक्षितः।
स्क्रवासाः पिवन्मनः करवीरकृतस्रवः।

[(1. 2) D7.9 बालोस्य; Cv.g as above (for 'वय).
T1 damaged from बनान up to 1. 5. D7 9 प्रस्तित:; Cv.g
as above (for जनाम). — D7.9 om. 1. 3-6. — (1. 3)
G M Cv.g स्त्रेम (for स्वस्ने). — (1. 4) D3 T3 G1 M3
Cv.g नार्वया; T3 G3 M3 राघ्यः (for वीदेशन्). — Alter
1. 4, D3 ins. a passage relegated to App. I (No. 5).
— D5.8 om. 1. 5-6. — (1. 5) G1 नवारणे; G2 यहाप्ये
(for मुत्रान्तेः). — (1. 6) T1.9 M3 बाल्येष्; G3 व्यवस्ये
(for मुत्रान्तेः). — (1. 6) T2.9 M3 बाल्येष्; G3 व्यवस्ये
(for स्त्रेष्). M2 रक्षमां वार्ति स्त्रेम्व (for the prior half).
— (1. 7) G1 सु (for च). D7.9 Ck.t सुंडस् (for दिनी).
T3 समन्वितः (for समुद्धितः). — T1 damaged from 1. 8

G, 5, 27, 15 B, 5, 27, 20 L, 5, 21, 20

विमानात्पुष्पकादद्य राव्रणः पतितो सुवि । कृष्यमाणः स्त्रिया दृष्टो सुण्डः कृष्णाम्वरः पुनः ॥ १८ रथेन सरयुक्तेन रक्तमाल्यानुलेपनः । प्रयातो दक्षिणामाक्षां प्रविष्टः कर्दमं ह्रदम् ॥ १९

up to इसत्रुखन in l. r of 611*.—(i. 8) % Cg: करवीरकुनस्रज इत्यक्तारान्तस्वमार्थम् । इत्यन्ताद्वा क्रवापो विधानान्स्रवछन्दर्यावन्तरवेन वा निर्वाह: . %]

18 Vi illeg. for 18 (cf. v.l. 12). Ti damaged for 18 (cf. v l. 610*). —") Da दशे; Do दिव्याद् (for अंद). —") Si Ñ V2 Bi-3 D2-6.20.11 स्था; D1.7.9 G2.3 क्षितो (for सुदि). —") T2 स्था (for खिया). D6.7.0 transp. दशे and सुंड: Si Ñi V2 Bi-3 Di-4.6 सुंड: पीतां(V2 Bi-3 Do रक्तां)बरो हसन्(Ñi D3 हि स:; D2 यसन्); Ba रक्तांबरधरो हसन्; D8 G2.2 Mi सुंड: कृटणो-यरावृत: (for d). —After 18, Dio reads 20°d.

19 Vi illeg. for 19 (cf. v.l. 12). Ti damaged up to इसबूखन in l. I of 611* (cf. v.l. 610*). Ni transp. ab and od.—b) Da रक्तमाला. De.10 -[अ]नुरूपयन्.—After 19ab, D7-9 Ti.2(ins. after 20).3 G2.3 M1.3 ins.; while M2 ccnt. after 612*:

бाा* पियम्सेळं हसबृत्यन्त्राम्तिचताकुळेन्द्रियः।
गईमेन ययौ द्विष्ठां द्विष्ठां द्विमास्थितः।
पुनरेव मया दृष्टो रावणो राक्षसेश्वरः।
पिनतो विशित्रा भूमो गईभाद्रयमोदितः।
सहसो थाय संभ्रान्तो भयातो मद्दिबह्नळः।
इ.मत्तहपो दिखासा दुर्वाक्यं प्रळपन्यहु।
हुगैन्धं दु.सहं दोरं गिमरं नरकोपमम्।
मलपक्षं प्रविक्षातु सहस्य स रावणः।

[(1, 1) Tr damaged up to इड्ड्रबन्, Tr.2 M2 - विता-(for - १५ स्त). — G3 om. l. 2-5. — (1, 2) D7-9 आश्रितः (for आश्रितः). — Tr damaged for l. 4-7. — (1, 4) D7-9 T2 G2 M1.3 [5]वानिशरा (for विशिरा). M2 पतित-स्ववानिशरा मृत्ती (nypm.) (for the prior half). T2 संहितः (for - माहितः). — (1, 5) T2 मवासु (for भवातो). — (1, 6) L3 T3 G2.3 M1.3 उन्मत्त इव. G2 विल्वन्, — (1, 7) G2 दुर्गपि. — (1, 8) M1 भन्नत् (for भन्नत्). G2.3 महाहदे (for स्रावणः).]

—Ti.s Gs.s Ms om. 19°d. Si transp. 19°-206 and 20°d. Ds reads 19°d after i. 1 of 613*. —°) Dr.s दिखारें। Ms प्रायाहा (for प्रयातो). —d) D4 गोसयं; B (cd.) Ct [5 कर्स. Si Ni B4 D10 का(B1 कर्इमें हैंदें; Ns Vs Vs Vs Vs Ti-3 Ds ii कार्डमें हुदें; Di गोमयं हुम; Ds गोमये हुदें. —After 19, 'Ms ins.; while G1.s cont. after 613*;

कण्ठे बद्ध्या दश्यीतं प्रमदा रक्तवासिनी। काली कर्दमलिप्ताङ्गी दिशं याम्यां प्रकर्पति॥२० वराहेण दश्यीवः शिशुमारेण चेन्द्रजित्। उष्ट्रेण कुम्मकर्णश्च प्रयातो दक्षिणां दिशम्॥२१

612* रक्तमाल्याम्बरधरी रक्तगन्धानुलेपनी। —Thereafter M2 cont. 611*.

20 V1 illeg. for 20 (cf. v.l. 12). Ś1 transp. 19°-20° and 20°d.—°) M1 छ्टण- (for रक्त-). Ś1 D10 -वाससं; D1.4 -वाससा; D2.3 -वाससं (for -वासिनी).—D10 reads 20°d after 18.—T1 damaged from 20d up to दृष्ट; in l. 1 of 613*.—°d) Ś1 V2 B1.2.4 D2-4. 10.11 काली कमलपत्राक्षी; B2 काली कराख्यदना (for °). Ś1 D10 प्रकर्षती; B2 प्रयच्छित; D11 प्रथपेनी. D1 पांडुरैईसनै-देशु कपैती दक्षिणासुन्धं.—After 20, D7-0 T1.2 G M ins.; while T2 ins. 611* and then cont.:

613* एवं तन मया दृष्टः कुम्भक्षणे निनावरः। रावणस्य सुताः सर्वे सुण्डास्तैकससुक्षिताः।

[(l. r) Tı partially damaged for the prior half.

M2 मुंडस (for एवं). D?.३ Tı महाबल: (for निशाबर:).

—After l. r. Ds reads 19°d.—Tı damaged from
l. 2 up to 21°d.—(l. 2) Ts Gı Ms दृशस (for मुण्डास).]

—Thereafter Gi.2 cont. 612*.

21 V1 illeg. for 21 (cf. v.l. 12). T1 damaged fcr 21⁶⁶ (cf. v.l. 613*). Ŝ1 om. 21. — °) D1 वाराहेण. Ñ2 V2 B1.2 D6 वानरेण मया दप्प:(V2 समादिष्प:); B3.6 रावणक्ष(B3 °णेन [sic]) मया दप्प:. — °) Ñ1 V2 D2.3.10.11 [क्ष]सकृत् (for [द्र!न्द्रजित्). Ñ2 D6 कृत्यमाणीपि वासकृत्. — °) V2 तु (for च). Ñ1 D3-4.10.11 उट्टेण च मया दप्प: (D4 reads या दप्प: in marg.). — °) D1 प्रविद्योः D2 प्राची; D4 (m.) यावो व; D7.8 G2 M2 प्रयाता. — After 21, D5.7-9 S ins.:

614* एकस्त्रत्र मया दृष्टः श्वेतच्छ्रतो विभीषणः। शुक्तमारुवाम्बरधरः शुक्तमन्धानुलेपनः। शङ्कानुनुत्रिनिधीपर्नुत्तगेवेरलेकृतः। आहृद्ध मेघलंकाशं मेघस्त्रतितन्निःस्वनम्। चतुर्वन्तं गजे दिग्यमास्ते तत्र विभीषणः। [5] चतुर्भिः सचिवैः सार्व वैद्यायसमुपस्थितः।

[% Ck: "श्रेतच्छने निभीषण: " इत्यतः परं " चतुभिः सुनिने हिति "। अन मध्ये स्रोनदयं प्राक्षितं कान्ति . % — After l. I. Ds M: read l. 6 — Ds.7.9 Gi.: Mi om. (hapl.?); Ti dimaged for l. 2-5. — (l. 3) Ds नृत्य- (for नृत्त-). Ds T: -गीतेर् (for नौवेर्). — (l. 4) Ms शेलसंकारी — (l. 6) Ds T: विद्यायसम् ; Cr.m g.k.t as above (for नैहा°). Ds उपारियतः.]

[205]

समाजश्र महान्यूचो गीतवादित्रीनःस्वनः। पित्रतां रक्तमाल्यानां रक्षमां रक्तवातसाम्।। २२ रुद्धा चेयं पुरी रम्या नवाजिरश्रमंद्यतः। सागरे पतिता दृष्टा श्रवनोषुर्योग्णाः। २३ पीत्रा तेलं प्रमृताश्र प्रदमन्त्यो सहाक्षनाः।

22 V1 illeg. for 22 (cf. v.l. 12).—") Ñ1 D2 T3
M2.3 इट्टो; G3 यु* (for मृतो). Ś1 Ñ2 D5.8.10 मया इट्टो;
D3 महातेजा (for महान्यूसो).—") G3 damaged for मीतवा. Ś1 Ñ1 B3 D2-4.10.11 न्यूयान्; Ck.t as in text (for नि:स्वन:). Ñ2 V2 B1.2.4 D1.6 नृत्यवाद्यगीतवान्.—T1 damaged from 22" up to l. 1 of 615*. G3 damaged for 22°d.—") D3 भूमतां (sic) (for प्वतां). S1 Ñ1 D1-3.10.11 विश्रतां रक्तमाल्यानि; Ñ2 V2 B D6 प्यतां मंदद्यीपांणां.

23 V1 illeg. for 23 (cf. v.l. 12). T1 damaged up to l. 1 of 615* (cf. v.l. 22). — °) \$1 Ñ V2 B D1-4.6.10 कृत्सा; D11 कृष्णा (for स्प्या). — °) Ñ2 D6.7.9 T2 G M3-कुंजरा (for -संकुरा). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 मजवाजिसमा (D2.4.11 °रथा) कुरा. — °) D4 सागरे. Ñ1 * का (for रष्टा). — °) \$1 सम्. D1.2.6.11 -प्राकार- (for नोपुर-). M2 अम्रतोरणागेपुरा. — After 23, T1.2 G2.3 M1.3 ins.:

615* लङ्का दश मया स्वरे रावजेनापि रक्षिता। न्या रामस्य हूतेन वानरेण तरस्विना।

[Ti damaged for l. i.—(l. i) G2 पुरी स्वेन; G3 Mi पुन: स्वेम (for मया स्वेम). M3 [अ]मि- (for [अ]पि). G3 T3 वानरेण तर्रास्थना; M2 lacuna (for the post. half).—(l. 2) G3 damaged after द्रश्या up to भस्म in 24°. Ti महासमना (for तर्रास्थना). M2 दश्या : : पुरी स्वां रावपेनामि-पालिता.]

24 V1 illeg. for 24 (cf. v.l. 12). G3 damaged up to भस्म in ° (cf. v.l. 23). M2 transp. ⁶⁶ and ⁶⁴.
—°) S1 D10 T1 प्रमृत्यंत्यः; V2 D1-3 प्रमृत्याशः B2 प्रमृत्याशः B3 प्रमृत्याशः (sic); D3 प्रमृत्याशः D6-9 M3 प्रमृत्याशः G3 M1 प्रमृत्यंति (for प्रमृत्याशः).—⁶) B3 दिवानिशः D10 महास्वयाः; M1 °स्वमं (for महास्वनाः).—°) S1 Ñ1 D3.10.11 T3 -स्वायाः; D4 -भृतायाः Cm as in text (for -स्थायां). Ñ2 B2.4 D8 भग्नद्भायाः B3 T2 G1 मग्नस्वायां.—T1 damaged for 24^d-26^b.—^d) D3.11 T3 सब- (for सर्वा). T3 M3 प्रविद्या स्थासिक्षयः

25 Vi illeg. for 25 (cf. v.l. 12). Ti damaged for 25 (cf. v.l. 24). Gs damaged for ".—") Bz [ख]न्ये; Do Ms [ज]ते; Ts Gi [ज]द (for [इ]मे). Di विस्पाह्याद्यक्षेमे. — ") Di सह-; Gs सर्व- (for सर्वे). Di

लङ्कायां भस्मरूक्षायां सर्वा राक्षसयोपितः ॥ २४ कुम्भकर्णाद्यश्चेमे सर्वे राक्षसपुंगवाः । रक्तं निवसनं गृद्ध प्रविष्टा गोमयह्नदे ॥ २५ अपगच्छत नक्ष्यच्यं सीतामाझोति गाववः । वातयेत्परमामपी सर्वेः सार्वे हि राक्षसैः ॥ २६

G. 5, 27, 24 D. 5, 27, 24 L. 5, 21, 20

-पुंगवे:. — °) Ds रक्तराज्ञासनं मृद्धः Ts अशका इव संगृह्यः — d) Ts -हदं. Dr Gs गोमयं हदं. — Fot 25° d, St Nt (illeg.). 2 Vs B Dt-4.6.10,11 subst.:

616* पीतैनिवासिता वसे: शीडन्तो गोमये हुँदू।

[\$1 Die निवसंतिईष्टाः; Be नियासिवैदेवैः; Di-4.11 निवसंतिईष्टाः (for निवासिता वरीः). \$1 No Vo Die गीमदहरे.]

-Thereafter Si N Bi.s Di.s.c.io.ii cont.; Di cont. after l. 3 of 618*; Di cont. after l. 2 of 618*;

617° श्रेतपर्वतमारूढरस्येक एव विभीषण:। चतुर्भि: सचिवै: सार्ध राश्चस्रैरनिखाद्विः।

[(l. 1) Šī Ñs Da.10.11 सेनं; Bi एक- (for सेन-). Di आहरम्, Bi Da.11 एक (for सेक). Di एकसेव विभीषणं (for the post. half).—(l. 2) Ba Ds अन्यादिनिः.]

-Ds further cont.; Di. cont. after 616*:

618* सङ्घायां च सहा रात्री पुरुषः कृष्णपिद्वन्छः। कालो गृहाणि सर्वाणि पर्यटन्वे पुनः पुनः। चकपे राज्यशास्त्रवान्वर्जीयस्वा विभीपणम्। गृवंविधो मथा स्वाप्ती दश्री राष्ट्रससंक्षयः।

((l. r) Ds दानर: पुरुष्येम: (sic) (for the post. half). —(l. 2) Ds काले (for काले). Ds खें (for के). —(l. 4) Ds transp. स्वत्रों and दृष्टे.]

26 V1 illeg. for 26 (cf. v.l. 12). T1 damaged for 26st (cf. v.L 25). Gs illeg for 26-27s. --) Si Die उपस्पेत; Ñ Va B Di,2,46.11 अपस्पेत; Ds अपसर्वतुः Ms अव"; Cr.g.k.t as in text (for अपगच्छत). Šī Ñī Va Ba Di.a.र-ा। Ck.t पङ्गाची Cr.g as in text (for नक्यब्वे). To अवगब्छ वितासे क. - 6) De Ta Gi.a Ma Cg जाप स; Ma संत्राच्य; Ck.t as in text (for जाप्तीनि). Ši N B Dagen श्रुत्वा खलु स; Va Be D2.10 शुल्या स खलुः D1 साम्कुर्युः स (for सीवानपारित). —Ds om, (hapl.) 26°-27.—") \$1 पान देन (for घार'). D: परामधीं च (for परमामधीं). -- व) Dr.o युक्ताद (for सर्वे:). G1.2 M1 राझलान् (for दै:). St No D1-2.12.11 सर्वानागत्य(Di.3 °स्य) राक्षणान् : No Vo B Do सर्वानेव हि राश्रवात् ; D: सर्गन्तविः राससात् . २ Cr.g: नइवयान्। अद्रशेनं प्राप्तन । आत्मनेपर्नार्रम् । (Cg मीतामाप मी शमिन-रेणाप्स्यतीत्मर्थः। सर्वे राज्ञमः सार्थं बारवेहः इति लिइस्। अपगच्छत नश्यन्वभित्युक्ते रादगमित्यस्यार्शो या). 🕾

G, 5, 27, 25 B, 5, 27, 25 L, 5, 21, 27

प्रियां बहुमतां भार्यां वनवासमनुत्रताम् ।
भिर्तितां तिर्वितां वापि नानुमंस्यति राघवः ॥ २७
तदलं कूरवाक्येवेः सान्त्वमेवाभिधीयताम् ।
अभियाचाम वेदेहीमेतद्भि सम रोचते ॥ २८
यस्या क्षेत्रविधः स्वमो दुःखितायाः प्रदृश्यते ।
सा दुःहैर्वहुभिभ्रेका प्रियं प्रामोत्यनुत्तमम् ॥ २९
भिर्तितामिष याचध्वं राक्षस्यः कि विवक्षया ।
राघवाद्धि भयं घोरं राक्षसानाम्पस्थितम् ॥ ३०

27 Ñ1 V1 illeg. for 27 (for V1, cf. v.l. 12). D2 om. 27 (cf. v.l. 26). G3 illeg. for 27° (cf. v.l. 26). — 5) S1 Ñ2 V2 B D2-4,6,10,11 वनवासेटबजुववां (B4 जिमां). — T1 damaged for 27°-28. — 7) S1 D1-4,10,11 मार D11 वा)सितां (for तर्जितां). S1 B1.3 चापि; Ñ2 D6 चैव (for वापि). — 4) T2 G1 Cr [अ] वमस्यति. S1 D1-4,10,11 रायवो नाजुमंस्यते; Ñ2 V2 B D6 न रामो मर्थविष्यति. — After 27, V2 B read 35-37.

28 Vi illeg. for 28 (cf. v.l. 12). Ti damaged for 28 (cf. v.l. 27). V2 B om. 28. G3 damaged for 28.—") D7.9 च; G2 चा (for च:). D3 -वाक्यांशः; T2 -वाग्भिनेः (for -वाक्येनेः).—") D6 सांस्वियस्वा विधीयतां.—") Si Ñ D3.6.6.10.11 T3 अभियाचतः; D2 अभिवाच चः Cr.g as in text.—After 28, Ñ2 D6 read 35-37.

29 Vi illeg. for 29 (cf. v.l. 12). —) Ds T1.2 G2 Ms यस्यां (for यस्या). Ši Dio एवंविधः; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 द्येताहशः: B3 चैताहशः (for द्येवंविधः). Di अस्यस्यैवंविधः (corrupt); T3 M3 यस्यामेवंविधः. —) T G2 M2.3 दु:खि तायां. Ši Dio प्रहाशितः (for प्रहत्यते). Ds दु:खिनायां प्रपचते. — Ñ1 illeg. for 29° . —) T1.3 G1 M3 विविधेर् (for यहिमर्). D1 सा दुःखं सर्वमुत्स्उय. —) D1 सुखं (for प्रवृत्ये. . Si D3.10.12 अर्थ प्राप्तोत्यनुत्तमां; Ñ2 V2 B D6 वियं पर्यत्यनंतरं.

30 Vi illeg. for 30 (cf. v.l. 12). Ti damaged for 30-31.—") Ds तिंतामिति. Ñ2 Va B D1.4.6.11 तरसीतामिति D2 'पि) याच(D11 'वान्छ) धर्च(Va B1-5 D0 'चामो) — 6) B1 किस बसपा (sic); G2 कि विपश्चया (sic).—G2 mostly damaged for ''.—') D2 यद् (for हि).—') M1 सिप (for उप-).—After 30, D8 G3 ins.:

619* तनस्यः सन्ताः सर्वा विहताशा निरुष्यमाः । पत्रेक्षिण्य समस्ताना निद्रावशसूषागताः । तासु देवं प्रसुप्तासु सीता अर्देश्वित रना । विरुष्य करणं दीना प्रश्रशोच सुदुःखिना । तासां मध्याससुरथाय त्रिजटा वाक्यमवयीत् । [5] प्रणिपातप्रसचा हि मैथिली जनकात्मजा।
अलमेपा परित्रातुं राक्षस्यो महतो भयात् ॥ ३१
अपि चास्या विशालाक्ष्या न किंचिदुपलक्षये।
विरुद्धमपि चाङ्गेषु सुसक्ष्मपि लक्षणम् ॥ ३२
छायावैगुण्यमात्रं तु राङ्के दुःखन्नुपस्थितम् ।
अदुःस्वार्हामिमां देवीं वेहायसग्रपस्थिताम् ॥ ३३
अर्थासिद्धं तु वेदेसाः पत्रयास्यहमुपस्थिताम् ।
राक्षसेन्द्रविनाशं च विजयं राधवस्य च ॥ ३४

[Cf. 5.56. 73-74 (including star passage). Ga mostly damaged for l. i. —(l. i) Ga समुचमा: (for निरु). —(l. 3) Ga नैव (for निवं). —(l. 5) Ga मध्ये (for मध्यात्).]

31 V1 illeg. for 31 (cf. v.l. 12). T1 damaged for 31 (cf. v.l. 30). Ñ2 V2 B1-3 D6 om. 31. -*) Ś1 Ñ1 D1,10 आर्ता; D2.4 आर्ता; D2 अस (for प्या). --*) Ś1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 G2 राक्षसीर (for °स्वो).

32 V1 illeg. for 32 (cf. v.l. 12). Ds reads 32-33 after 35.—°) B1(also).3 तथा चास्या; Ds अभिवास (for अपि चास्या). B2 एतरवस्यां विज्ञालाक्ष्यां.—^b) D11 नो (for न). D1-3 उपलक्ष्यते.—After 32^{ab}, B3 ins.:

620* देश्याः कथयतीयास्या राघवं पुरतः स्थितम् । राक्षस्योऽथ विशालाक्ष्या न किंचिदुपलक्षये ।

—") Ñ1 D5.7-10 Ck.t विरूपम् (for विरुद्ध्). Š1 विरूपमथवांगेषु; Ñ2 B विरुद्धं (B2-4 द्ध-) गुणसंगेषु; V3 D1.6 विरुद्धगुणमंगेषु; D4 विरूपगुणमंगेषु. % Ct: अपि चेति। द्वितीयमपि चेति पादपूर्णे. %—4) Š1 D5.10 यत्; B1 D1.7.9 T2 न; D2 स- (for सु-). Š1 जायते; D4 [अ] इक्षयें। D10 किंचन (for सक्थणम्).

33 V1 illeg. for 33 (cf. v.l. 12). D4 om. 33-T1 damaged for 33-35°. D8 reads 32-33 after 35-—") Ś1 Ñ1 D2.3.10.11 -वैगुण्यमाया(D2.11 °हवा)ति. Ñ2 V2 B D6 ईपई (V2 B1 [m. also].3.4 इयं वे)गुण्यमात्रण-& Cv : छायावैगुण्यमात्रा(यं) स्विति सम्यक् . % — °) Ś1 Ñ1 D2.3.10.11 यतो (for स्थूं). Ñ2 V2 B D6 उपालता D6 भव्) (for उपश्चितम्). —D3.10 om. 33°d. D5 reads 33°d except सदु:खा in marg. — d) Ś1 D1.3.11 नियती सर्पथे श्वितां; Ñ1 नियतां समुपश्चितां; Ñ2 V2 B D6 व कोशयितुमईथ. —After 33, Ñ2 V2 B D6 ins.:

621* इयं वे देवगुद्धेन (Bs °a) रक्षोनाशार्थमागता।
34 Vi illeg. for 34 (cf. v.l. 12). Ti dan.aged
for 34 (cf. v.l. 33). D2 Ts Mi om. (hapl.) 34 °
- °) Si अज्ञ (for अर्थ-). T2 च (for तु). - °) Gs सञ्जः

[208]

निमित्तभूतमेततु श्रोतुमस्या महित्रयम् । दृश्यते च स्फुरचक्षुः पद्मपत्रमित्रायतम् ॥ ३५ रृष्च हृपितो वास्या दक्षिणाया ह्यदक्षिणः । अकस्मादेव वैदेह्या वाहुरेकः प्रकम्पते ॥ ३६ करेणुहस्तप्रतिमः सन्यश्लोस्रज्तमः ।

वेपन्यचयतीवास्या राघवं पुरतः स्थितम् ॥ ३७ पक्षी च शाखानिलयं प्रविष्टः पुनः पुनश्चोत्तमसान्त्ववादी । सुखागतां वाचमुदीरयानः पुनः पुनश्चोदयतीव हृष्टः ॥ ३८

G. 5. 27. 35 B. 5. 27. 46 L. 5. 21. 38

इति श्रीरामायणे सुन्द्रकाण्डे पञ्चविद्यः मर्गः ॥ २५ ॥

पश्चितां; Cm.g.k.t as in text (for [ज]हमुप $^{\circ}$). \tilde{N}_1 *** वत्रक्षये (illeg.). — $^{\circ}$) \tilde{N}_2 V2 B De रावणस्य (for राक्षसेन्द्र-). — d) T_2 रावचस्य जयं तथा.

35 V1 illeg. for 34 (cf. v.l. 12). T1 damaged for 35^{ab} (cf. v.l. 33). Ñ2 V2 B (V2 B after 27 owing to om.) D6 read 35-37 after 28.—a) Ñ2 V2 B D6 हि (for तु). D2 निमित्तमेतद्भ्तं तु.—b) D4 स्तोतुम् (sic) (for श्रोतुम्). D1 M2 श्रियं; D4 फॐ (for श्रियम्). Ñ2 V2 B D6 श्रुत्वास्या: सु(Ñ2 D6 श्र्ता *स्या)महस्त्रियं.—Ñ2 V2 B1-3 D6 transp. 35^{cd} and 36^{ab}.—c) Ś1 D1-4.10.11 स्फुरत्पश्यामि (D11 क्तस्यापि) नयनं; Ñ2 V2 B D6 पश्यत स्पंदमानं च.—d) D2 [उ]द्धतं (for [आ]यतम्).—After 35, Ñ2 V2 B D6 ins.:

622* सर्वासामेव युष्माकं प्रत्यक्षमिव लोचनम्।

[·B1.2 De इइ (for इय).];

while Ds reads 32-33 after 35.

36 V1 illeg. for 36 (cf. v.l. 12). For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 35.—⁶⁵) T1.2 एतच् (for ईपन्). M1 हिपते. D2 [झ] दूपितोपि; T2 स्फुटितं च (for हिपतो प1). Ñ D1.2 हास्या; D8 G2 बाहुर् (for बास्या). Ñ2 V2 B D6 ईपन् (B3 यथा) प्रहसितं सौग्यं; D1 ईपच हपेते हास्या (sic); D11 ईपचहित्ततोष्यस्या (for %). Ñ2 V2 B D6 M1 प्र(B1 M1 हा) दक्षिणं (for हादक्षिणः). D1 दक्षिणाभित्रदक्षिणं; D2-4.11 दक्षिणोति (D11 'प)प्रदक्षिणः). D1 दक्षिणाभित्रदक्षिणं; D2-4.11 दक्षिणोति (D11 'प)प्रदक्षिणः). C12 'णं; D4 'णा) (for b). S1 D10 एव चार्षितो हा (D10 'वीट्य)स्या दक्षिणोति (D10 'वि) प्रदक्षिणः.—T1 damaged for 36°-38°.—°) D3.10 झथ (for एव).—व) T2 एय (for एकः). S1 D5.10 प्रवेपते; Ñ2 V2 B D6 प्रवेपितः; D3.4

स्म वेपते (for प्रकम्पते). Di बाहु: सद्य: सवेपशु:; Dii बाहुकंप: प्रवेपत:.

37 V1 illeg. for 37 (cf. v.l. 12). Tr damaged for 37 (cf. v.l. 36). For sequence in Ña V2 B D6, cf. v.l. 35.—") Da करेणोर् (for करेणु-). D6 -हेम- (for -हस्त-). Ba -प्रतिमं.—) Si Ñi D1-3.10.11 सवेषधु:; Da अनुसमं (for अनुसमः). Ba सन्यं चोचरमुचमं: D4 * स * * * * * * * .— cd) Si Ñi D1-3.10.11 देख्या:; T2 एष; M2 चपु:; Cv.t as in text (for वेषन्). G1 [अ] भ्रे; Ma [अ] स्ये (for [अ] स्या). Ña V2 B D6 रूपं कथयतीवास्या; D5 वेषते स्वयत्यस्या; D8 Ta G2 M3 वेषमान: स्वयतिः M1 वेषय-स्वयत्यस्यां Cfor "). Si Ñi D2.3.10.11 राघवं स्थितमग्रत: (for d). D4 देख्यास्तं राघवं * * स्वयंतीवमग्रत: % Cv: वेष-स्वयतीवास्या इति पाठः. %

38 V1 illeg. for 38. T1 damaged for 38 46 (cf. v.l. 36). - Do.s Ck [इ]a; Cv as in text (for 4). T: -निचयं: Cv as in text (for "छयं). M: प्रहृष्ट:; Cv as in text (for 'विष्ट:). \$1 Ds.10 -[आ] लयन: प्रहप्ट:; Ñ1 G2 -निलयः प्रहप्टः; Ñs B1.2.4 D6 -निलयोम्स् (D6 °स्यु)त्राचः V2 -निलयातुवाच; Ba -निलयो झराबीत्; D1 -निलय: प्रकामें: Dani -[आ]लयनः प्रकामें(Ds पुन: पुन:). -) \$1 D2.10 -तांतवादी(\$1 °ची) (for -सान्त्रवादी). Ñ1 श्रोतुमसांत्ववादी (for चोचम°). Bs पुनः शुभं चोचमसाँव-वादी: - °) Ši Ba Di.s.र-३ सुस्ता(Ba Di स्वमा)गर्नाः Cv.r.m.g.t as in text (for मुखागता). B2 D11 मुखागत व: स (Dn वाक्यम्). Śi Ñ Vs B Dene उद्देश्यन्व (Ñi °बंश). — d) Ga प्रहुष्ट: (for [इ]ब हुष्ट:). Ši Ñi Date.n प्रत्यागमं (D: °तं) चोदय (Si D: देशय; Ñi दशंष)तीव काकः: Ñ2 V2 B D6 प्राप्तं वियं दर्शयतीय काकः; Di प्रीत्योदयं चोद्यतीव काकः: Das प्रत्यागमं चोद्यतीव काकः: -- After 38, Di(1. 1-4 only).2.4 ins.:

२६

G. 5, 28, 1 B. 5, 28, 1 L. 5, 22, 1

सा राक्षसेन्द्रस्य वचो निशम्य तद्रावणसाप्रियमप्रियार्ता । सीता वितत्रास यथा वनान्ते सिंहाभिपना गजराजकन्या ॥ १ सा राक्षसीमध्यगता च भीरु-वाग्भिर्भृशं रावणतर्जिता च । कान्तारमध्ये विजने विसृष्टा वाठेव कन्या विठठाय सीता ॥ २

623* त्यजस्य सीते हृदि शोकसुद्धतं
प्रीति भज स्वाभ्युद्धः समागतः।
निःशेषचन्द्रं प्रतिपूर्णमानसा
संप्राप्स्यसे जानकि कोशलेन्द्रम्।
इत्येवसुक्ते वचने तदानीं [5]
प्रहस्य दीवं रुपितो गणश्च।
स राक्षसीं तां निजगाद वाक्यं
मा पण्डिते क्षुद्रमिहालपस्व।
किं कुमेंहे स्वामिमावे स्थितासि
प्रातः सवं श्रोध्यते राक्षसेन्द्रः। [10]
पृवं प्रलापान्बहुयेव कृत्वा
सुसो गणक्षिजटा सापि सुसा।

[(l. 1) D1 उच्छितं; D3 उद्धतं (for उद्भतं). —(l. 2) D4 समागमं (sic) (for °गतः). —(l. 3) D1,3-चंद्रप्रतिपूर्णमानसं-(D3 °सा). —(l. 4) D1 अवाध्स्यसि; D3 समाप्स्यसे. —(l. 6) D3 सः (for च).]; while D2-9 ins.:

624* ततः सा हीमती बाला भर्तुविजयहर्षिता। भवोचरादि तत्तध्यं भवेषं शरणं हि वः।

Colophon: V1 illeg.—Sarga name: S1 निजरा-हु:स्वसतंदर्शनं; Ñ1 D1.3.4.11 त्रिजटास्वसदर्शनः; Ñ2 V2 B4 D6 त्रिजटास्वसदर्शनं; B1.3 त्रिजटास्वसकथनं; B2 स्वसद्शनं; D2 त्रिजटास्वसवर्णनः; D10 त्रिजटास्वसः.—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.3.4.10.11 om.; Ś1 24; Ñ2 B1 D6-9 T G M1.3 27; V2 18; B2.3 M2 26; B6 D3 28.—After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:

26

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

Î Vî illeg, up to झा in d.—a) Be तद् (for सा).
 Da विचित्र (for निशस्य). Gi निशस्य वाक्यं (for

सत्यं वतेदं प्रवदन्ति लोके
नाकालमृत्युर्भवतीति सन्तः ।
यत्राहमेवं परिभर्त्यमाना
जीवामि किंचित्थणमप्यपुण्या ॥ ३
सुसाद्विहीनं वहुदुःखपूर्णमिदं तु नृतं हृदयं स्थिरं मे ।
विदीर्यते यत्र सहस्रथाद्य
वज्राहतं गृङ्गियाचलस्य ॥ ४

घचो निशम्य).—°) Si Ñ V2 B D1-4.6.10 तद्राक्षसीनां च वच: सुतीक्ष्णं.—°) D4 तद्रा (for यथा).—व) D5.7 -[अ]विपना; M1 -[उ]प° (for -[अ]सि॰). Ñ2 V2 B D2.6.6 सिंहाभिपन्ने (B1.3 °द्राद्विपन्ने; B2 °द्रावपन्ने; B4 °द्रावसन्ने) व गजेंद्रकन्या.

- 2 °) Bs * भीरुस्; Ds सुभीता; D10 [अ]पि भीरुद्; D11 सुभीरुद् (for च भीरुद्), °) \$1 D1.10 वास्पैद्; Ñ V B D2.4.6 तथा (for वास्भिद्). B4 D3 -गर्जिता; D11 -निर्जिता (for निर्जिता), °) Ñ2 V1 B D2.6 निहीना (for विस्छा). °) Ñ2 V B D6 योपा; D2.4 योपिद् (for कन्या). B3 निपपात (for विस्छा). Ñ2 योपा (for सीता). D3 रुरोद सीता कुररीय विद्या.
- 3 °) Śi Dio तथेदं; Di बतेति; Ds बदेतत्; Ds न मिथ्या; Ds हितेदं (sic); Dii च तेदं (sic) (for नतेदं). Dii छोका. Ñs V B Do सत्यं वचो यस्प्रवदंति(Bs प्र**) विप्रा (Bs लोका). b) Ts हरति; Gi भविता (for भवित). Bi.s [इ]ह (for [इ]ति, Śi Dio विज्ञाः; Ñ V B Do लोके; Di-s.ii तज्जाः (for सन्तः).

ण्या Vi illeg. from 3° up to colophon. —°) Ds एका (for एवं). Śi Dio परित्त प्रथमानाः Ѳ V² B De पतिना विद्योताः —वं) Ѳ B1-3 De सीताः V² B4 सीताः D₂.0 Ck.t यस्मात् (for किंचित्). Śi Ñ₁ Dio कृपणाल्य-पुण्याः B1 D1.5.11 T² G₂ M² क्षण(D1 फळ)मल्य°; Вз क्षणमप्युपस्या (for क्षणमप्यपुण्या). अ Cr.m: यत्र यतः ।; Сg: यत्र येन । किंचिक्रीवामि कुस्सितं जीवामि. अ

4 °) Si Ñ V2 B2-4 D3.4.6.10 सुलेर; B1 (m. also as in B2) अर्थेर (for सुखाद). — °) Ñ V3 B D1.5.4.6 हि (for तु). D3 दढं (for स्थिर). — After 4°, D1 erroneously repeats 3°-4° and then again 3°. — °) D1.8 T1.3 G2 M1.3 विद्योगिते. Si Ñ V2 D1-4.6-8.11 यत्र (for यञ्च). D2.6 सद्स्वया स.

[210]

नैशस्ति नृतं मम दोपमत्र
वध्याहमस्याप्रियदर्शनस्य ।
भावं न चास्याहमसुप्रदातुमलं हिजो मखमियाहिजाय ॥ ५
नृतं ममाङ्गान्यचिरादनार्यः
शस्त्रेः शितेश्छेतस्यित राक्षसेन्द्रः ।
तिस्मन्ननागच्छिति लोकनाथे
गर्भस्थजन्तोरिय शल्यकृन्तः ॥ ६
दुःखं वतेदं मम दुःखिताया
मासौ चिरायाभिगमिष्यतो हो ।

वद्धस्य वध्यस्य यथा निशान्ते राजापराधादिव तस्करस्य ॥ ७ हा राम हा लक्ष्मण हा सुमित्रे हा राममातः सह मे जनन्या । एषा विषद्याम्यहमन्पभाग्या महाणवे नौरिव मृहवाता ॥ ८ तरस्विनौ धारयता मृगस्य सन्त्रेन रूपं मनुजेन्द्रपुत्रौ । नृनं विशस्तौ मम कारणात्तौ सिंहप्भौ द्वाविव वैद्युतेन ॥ ९

G. 5. 28. 9 B. 5. 28. 9

6 °) \$1 D10 चिराद् (sic) (for [अ]चिराद्). D1
ममांगं निचराद्.— b) D5.7.9 शरें: (for शक्ते:). D1.3.11
शतेश, V2 B1.2.4 राक्षसोयं (for °त्तेन्द्र:).— c) D1 न
चागच्छति; D2 रवना (for अना), \$1 D10 लोकपाले.
— d) \$1 Ñ1 D1.3.10.11 -हतां (for -हृन्तः). Ñ2 V2 B1.2
D4.6 गर्भान्विनष्टानिव शल्यहतां (Ñ2 °हुंतः); B3 * * *
गर्भानि * शल्यहतां; B4 गर्भान्विशिष्टानिव शल्यकतां; D2
गर्भस्थनिष्टानि विशल्यहतां (sic). & Cv: शल्यकृन्तोऽभ्यष्ट:।; Cr.m.g: शल्यकृन्तो नापितः।; Ck.t: शल्यं गर्भं
तेन हुणत्तीति शल्यकृन्त आम्बद्धवैद्यः (1 Ct आपर्त्वारसायु). &

7 Si Dio om, 7.—") Di किलेई; Dis बतेमीं। Dii Mi समेदं; Gi यदेतन्; Cv.g.k.t as in text (for बतेदं). Di-9 नजु; Mi बत (for सम). Ñi Di-4.11 दीमेन्तरया(Dii "स्य [sic])न् (for दुःवितायाः).—") Ti योसी (for मासी). Di-4 [अ]च; Ti.5 Gi Mi Cr.g [अ]चि-; Gi [अ]चि-; Gi [अ]चि-; Ct as in text (for [अ]भि-). Ti -[अ]भिमामिष्यते. Ñi om.; Ti [s]च

(for द्वा). Dit नेमा चिरायाच गमिज्यतो तो. — l'or 7⁶⁶. Ñe Ve B De subst., while Ñi cont. after 626*:

625* हैं। चापि मासाँ समयाविशर्षा दण्डश्च मे धास्यित तीक्ष्णरोष:।

[(l. r) De समयोविहिष्टो.—(l. 2) De शास्त्रवित. Bs -रंड: (for -रोप:).]

—°) D1-3.11 G3 वध्यस्य यदस्य (by transp.); D3 वध्यस्य वंद्राहि. M2.3 Cv.g तथा; Cr.m.gp as in text (for यथा). Ñ2 V2 B D6 [अ]वित्रशे(B3.4 °शे) (for लिशान्ते). — d) Ñ1 राजोपहुनुँ द्वि (sic); Ñ2 V2 B D6 राजापराधिदिव(B3 °वंत); D1-4.11 राजा(D1.3 °जा)पकर्नुनिस्तव(D2.11 °ह); D5 T2 G3 Cv राजोपवा(G3 °का)राहिवः D2.9 राजोपरोधादिव; Cr.m.g as in text (for राजापराधिदिव). % Cg: यथेनि पाठ इवदाब्दो वाक्याखद्वारे. %

8 ै) D2.9 G3 Ck.t जनन्य:; D4 जनस्य (sic); T2 न तस्या: (for जनन्या).—°) Ñ2 V2 B D6 जिन(V2 °प)३यामि; G1 मिर्ट्यामि; G3 °रस्यामि; Ct as in text (for जिपद्यामि). Š1 Ñ1 D10 प्पामि(Ñ1 एवं जि)पये भृशासल्पपुण्या; D1-4.11 प्पा जिपद्यां D3 °रस्ये) भृशासल्पमाग्या.— ढ) Š1 Ñ1 D11 वातस्त्रणा; Ñ2 V2 B1-2 D4.6 जातम् (Ñ2 °गू)जा; B4 जातमग्रा; D1 स्थानात् ; D2 वातहत्या; D8 मेद्वाता; D10 वायुनुजा; Cr.m.g.k.t as in text (for मृदवाता).

9 ⁶⁵) B₂ G₂ M₃ तरस्विना(B₂ नो); Cr.m.g.k.t as in text. N₂ B₁₋₃ D₆ घारवतो (for °ता). N₃ V₃ B₁₋₃ D₆ ब्याजेन (for सरवेन). Si Ni B₆ D_{1-6,10} ii तौ धारवंतो हि स्गाधिपस्य सत्त्वं च रूपं(Ni वार्य) च नरेंद्र (B₆ सनुजेंद्र) पुत्रों.—After 9⁶⁵, N₁ ins.:

626* पराक्रमं रूपमनन्तविक्रमी तौ राजसिंदी सुदुरासदी च।

—Thereaster Ni cont. 625*. —°) \$1 N Vs B D1-4.6.10.11 विनद्दी; Cr.g.k.t as in text (for विद्याती). G, 5, 28, 10 B, 5, 28, 10 L, 5, 22, 10 न्तं स कालो सगरूपधारी

मामल्पभाग्यां छुलुभे तदानीम् ।

यत्रार्यपुत्रं विससर्ज मृदा

रामानुजं लक्ष्मणपूर्वजं च ॥ १०

हा राम सत्यत्रत दीर्घवाहो

हा पूर्णचन्द्रप्रतिमानवक्त्र ।

हा जीवलोकस्य हितः प्रियश्र

वध्यां न मां वेत्सि हि राश्वसानाम् ॥ ११
अनन्यदेवत्विमयं श्वमा च

भूमौ च शब्या नियमश्र धर्मे ।

पतिव्रतात्वं विफलं ममेदं

कृतं कृतश्रेष्विव मानुपाणाम् ॥ १२

Si Di.10 कारणाय; Ñ2 Bi.2.4 D5 कारणे तौ; B2 कारणेन; D2.4.11 'णानु; T2 'णार्थ, — d) B2 reads सिंहर्पभौ in marg. D3 अपि (for इव). Si D10 वैकृतेन; D1.4 विद्युतेन; Cv.r.m.g.t as in text (for वैसु°). Ñ2 V2 B D6 सिंहर्पभौ वै(B3 वि) शुतविद्वनेव.

10 °) B De -चेश- (for -रूप-). —) Si मम (for माम्). Si Bs -भागवाल्द; Ñ V2 Bi.2.4 D2.6.6 -पुण्यां. Si छमते (for जुलुमे). — V2 om. 10°. Bi repeats 10°d after 11°d. — °d) D5.7.8 G2 -पुत्रो (for -पुत्र). Ñ2 Bi (both times).2-4 De न्ययोत्रयं तत्र (Ñ2 De यत्र; B2 यत्र) विमुद्दचेता (for °). Si Ñ1 D1-6.10.11 मोहान्मया तत्र तु तौ (D2 ततो; D3 तद्रा) नियुक्तो रामानुजो छक्षमणपूर्वेजश्व. अ Cr.m.g: यत्र यह्मिन्काले (Cr °साहकार-णात्)। विसर्का (Cg °जेंति)। स्लेक् (Cg °जेंलिंट्यु) त्रमपुरुषे-कवचनम् (Cm °र्ज व्यस्त्रम्)।; Ck: विसर्क विस्टुवती। अपरोक्षेऽपि (Ct °िष वित्तविक्षेपादिना पारोक्ष्यमारोप्य) छिट. अ

11 Vs Bs.s om. 11°-19°. B1 reads 11°° in marg.
—°) B1.4 Ds.s.c.11 -प्रतिरूप- (for °मान-). Ñ1 -रूप (for -वक्त्र). —After 11°°, B1 repeats 10°°. —B1 om. 11°-19°. —°) B4 हा बीर-; D1 राजेव; D3 हे जीव-(for हा जीव-). Ś1 Ñ B4 D1-4.c.10.11 हित प्रियास. Т3 हितप्रियस्वं; G1 M1 हितप्रियां च; Ck.t as in text (for हित: प्रियक्ष). —°) Ś1 वशां; D4 वश्यां (for वश्यां). D2 वश्यामिमां. Ś1 D10 वेरस्यसि; Ñ1 पश्यसि; D2 वेरिस न (for वेरिस हि). D1.4 राक्षसीनां. D3 वश्यां प्रियां वेरिस न राक्षसीनां.

12 Ši Va Bi-a Dio om. 12 (for Va Bi-a cf. v.l. 11).—") Ñi De इसं; Ña Be Di.a.e.ii Ta Gi Mi (after corr. as in text).s इदं; Cg.k.t as in text मोघो हि धर्मश्रितो ममायं
तथैकपत्तीत्विमदं निरर्थम् ।
या त्वां न पश्यामि कृशा विवर्णा
हीना त्वया संगमने निराशा ॥ १३
पितुर्निदेशं नियमेन कृत्वा
वनानिष्ट्रचश्रितव्रतश्र ।
स्त्रीभिस्तु मन्ये विपुलेक्षणाभिः
संरस्यसे वीतभयः कृतार्थः ॥ १४
अहं तु राम त्वाय जातकामा
चिरं विनाशाय निशद्धभावा ।
मोधं चरित्वाथ तपो व्रतं च
त्यक्ष्यामि थिग्जीवितमल्पभाग्या ॥ १५

(for इयं). Ñ1 क्रमान; Ñ2 D6 ममाय; D1.11 क्रमान; D2 मयायं; D4 क्रमस्य (for क्षमा च). — 6) D4 तु (for च). D1.4 नियमा(D4 °ता) हा; D2 T1 नियतस्. Ñ1 B4 धर्म:; D1.4 धर्मा: (for धर्मे). — °) Ñ2 त से स्यात् (for समेदं). D1.2.3.11 च न(D11 न च) मे फलं स्यात्; D6 सफलं न मे स्यात्. Ñ1 D3 पतिज्ञतारवं च जनाफलं स्यात्; B4 पतिज्ञतारवं च न मे फलाय.

13 V² B1-3 om, 13 (cf. v.l. 11). — °) Śī D10 मिथ्या; Ѳ D5.7-9 M1 Ck.t मोधं (for मोघो). D3 च (for हि). Śī Ñ1 D1.2.6.9-11 T1 मयायं(Śī °यत्) (for ममायं). B4 ततो हि धर्मश्च विभो ममायं. — °) Śī Ѳ B4 तथेव; D² तत्रैक-; D11 यथेक- (for तथेक-). Śī Ѳ B4 D1.2.6.7.9.11 T² G1.3 M1 निरथंकं; Ñ1 निवंधं (for निरथंम्). — °) Śī ѹ B² D1-3.6.11 यत् (for या). G² यांदं विपद्यापि; M1 यावल पश्यामि. D11 कृता (for कृता). B4 विवस्ता; D6 विद्याणं (for विद्याणं). — °) D6 reads from ना up to शा in marg. D2 दीना (for हीना). D1 संगमता (for °ते). B4 हीना त्वशक्ता मनसो निराशा.

14 V2 B1-3 om. 14 (cf. v.l. 11). — 6) M2 नियोगं Cg as in text (for निदेशं). Si Ñ B4 D1.2.4.6.10.11 पितुनिदेशा(B4 D1 °योगा) नियमाद (D2 °दम् : D4 ° निर्देशं (B4 °दी) नो. — 6) D8 नतान् (for नगन्). — 6) D4.6 T2.5 G1 च (for तु). Si D10 मध्ये (for मन्ये). T2 निवृतः (for नियुक्तः). B4 न्नीभिस्त्वमन्ये विमलेश्वणाभिः. — 6) B4 संवस्त्यसे; D2 G2 M1.3 Cg स्वं रंस्यसे; T2 रवं मन्यसे; T3 G2 संरंस्यते (for संरंस्यसे).

15 V2 B1-3 om. 15 (cf. v.l. 11). —) Ñ3 D6 हि (for तु). —) S1 Ñ B4 D1-3.6,10.11 सदा (for चिरं). S1 Ñ1 D10 निवासाय (for चिताशाय). B4 विवर्ण- D1,2.6 विवृद्ध- (for निवद्ध-). S1 निवद्धकामा. D4 सदी

[212]

सा जीवितं क्षिप्रमहं त्यजेयं
विषेण शक्षेण शितेन वाषि।
विषस्य दाता न तु मेऽस्ति कश्चिच्छक्षस्य वा वेश्मिन राक्षसस्य ॥ १६
शोकाभितप्ता बहुधा विचिन्त्य
सीताथ वेण्युद्रधनं गृहीत्वा।
उद्घध्य वेण्युद्रधनेन शीघमहं गिमिष्यामि यमस्य मृलम् ॥ १७
इतीव सीता बहुधा विलप्य
सर्वात्मना राममनुस्मरन्ती।

प्रवेपमाना परिशुष्कतक्त्रा
नगोत्तमं पुष्पितमाससाद ॥ १८
उपिथता सा मृदुसर्वगात्री
शास्त्रां गृहीत्वाथ नगस्य तस्य ।
तस्यास्तु रामं प्रविचिन्तयन्त्या
रामानुजं स्वं च कुलं शुभाङ्गचाः ॥ १९
शोकानिमित्तानि तदा बहूनि
धर्यार्जनानि प्रवराणि लोके ।
प्रादुर्निमित्तानि तदा वभृतुः
प्रापि सिद्धान्यपलिश्वतानि ॥ २०

G. 5, 28, 11 B. 5, 28, 19 L. 5, 22, 19

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पड्विंगः सर्गः ॥ २६॥

विनाशायांतवाळभावा (sic). — °) Ñ2 मोई; B4 D10 स्वयं (for मोई). Š1 Ñ1 B4 D2,4,5,8,10 G3 स; Ñ2 D6 [अ]- स; D1 स (for [अ] थ). Ñ2 D6 तपो धुदं (for तपो नतं). — d) D4 [अ]ई; D11 धिंग्मां (hypm.) (for धिन्). Ñ1 पुण्या; D7.8,11 G2 Ck.t -भाष्यां; Cg as in text (for -माग्या).

16 V2 B1-3 om. 16 (cf. v.l. 11); Š1 N B4 Dz.s. 10,11 om. 16 करे, — a) Dr T1 M1 सं-; G1 सु-; G2 हा (for सा), -D1 om, 16⁸, -⁸) D5 = (for वा).-°) Si Ñi Dio नच; Ñi Do [अ]पि न; Di Mi तुन (by transp.); G1 M3 न हि(for न तु). D1.3 च(D3 न) ममेहः Da नजु मेस्ति; D11 T2 न ममास्ति (for न नु मेऽस्ति). D2 हिंचिच्. — d) D4 रास्त्रप्रदो (for उसस्य वा). S1 Ñ B4 D1-4.6,10,11 Cr स्विणस्य; Cv.g.k.t as in text. ఈ Cv: राक्षसस्येत्यतः परं, इतीव देवी बहु विवस्यते (बहुधा विल-प्येत्ये) तत् । अतः श्लोकात्परतः शोकाभितप्ता बहुधा विचिन्त्ये-त्येतत् । अनयोः पादयोर्व्यत्यासो लेखकप्रमादकृतः।; Cr: रावणस्येत्यतः परं, इतीव सीता बहुधा विलप्येत्ययं श्लोको वष्टच्यः। अत्र विलप्येति प्रकृतिविलापगमनात्। अतः शोकामि-तमेति श्लोकः । ब्यत्यासस्तु लेखकदोपः ।; Ck: राक्षसस्येत्य-बन्तरं, "इतीवेत्यादिः"। क्षत्रैकः श्लोकः कश्मलार्थः प्रक्षिप्तः क्वचित्।; so also Ct. र

17 V2 B1-3 om. 17 (cf. v.l. 11); Ñ2 D6 om. 1766. D5.7-3 T1.3 (T1.3 om. 18cd) G2 M2.3 transp. 17 and 18.—6) D10 विल्डप्य (for विचिन्स्य).—6) Ś1 Ñ1 B4 D1-4.11 दीना (for सीता). Ñ1 D7.9 -प्रथनं; B6 [उ]इयने (for [उ]इयने). D10 सर्वास्मना राममनुकारंती.

—°) Ñz Ds तद्रव्य (Ds °द्ध-); D2.10 उद्द्य-; D2 उद्द्यः T2 उद्देव्य (for उद्द्य्य). De T3 -[उ]द्रियिनेन; D11 -[उ]-प्रयमे स (sic) (for -[उ]द्वयनेन). S1 उद्दंयनं वेण्युद्वयनेन शीव्रम् (hypm.).—^d) T2 इतो (for आहं). Ñ2 न्नं (for मूल्य्). % Cv: यमस्य मूलमित्यत्रेतिशब्दश्च योज्यः. %

18 V2 B1-3 om. 18 (cf. v.l. 11). D5.7-9 T1.3 (T1.3 om. 18°d) G2 M2.3 transp. 17 and 18.—") S1 इस्टेब; D1 अतीव (for इतीव). D5.7-9 M2 Cv.k.t देवी; Cr as in text (for सीता).— 5) Ñ2 D6 अनुप्रका.—Ñ2 D6 T1.3 om. 18°d.—") S1 प्रवि-; D3 बहु- (for परि-). D6 -गुद्द- (for -गुद्द-). Ñ1 illeg.; G2 -कंटा; Ct as in text (for -वक्या).

19 V3 B1-3 om. 19⁶³ (cf. v.l. 11).—*) D1.3
मृदु(D3 सृग)चारुनेत्रा.—6) S1 B4 D1.10 तु; D5.7.3 च;
D6 om. (for [ब]थ). S1 Ñ B6 D1-4.6.10.11 तगोस्त्रस्थ.
—6) Ñ2 V2 B1-3 D6 T2 च (for तु). S1 Ñ1 B6
D5.4.5.7.9-11 T2 परि(D5 सुवि)चित्रयंत्या; Ñ2 V2 B1-3
D6 प्रति(V3 °वि)चित्रयंत्या; D1.2 परि(D2 प्रवि)चित्रयंत्या.—6)
G2 V2 B पत्यु: दुर्ल (for रामानुके). B3 स्पर्य- (for स्व
च). S1 शुभाया; V2 B4 D3.10.11 शुभाया; D2 सुभाया
(for शुभाव्या:). D1 रामानुके च बहुले विचित्रा; D6 पत्यु:
कुले स्व च कुलेपु भाग्ये.

20 Ns V2 B1-2 De om. 20⁶⁵.—⁶) S1 N1 B4 D1-4,10,11 ग्रुमानि सर्वाणि; D7.9 Ct तस्या विशोकानि; D2 दांका°; T3 G2 ग्रुमाबि²; M1 शोकापनीदानि; Cr.m.g 25 in text (for शोकानिमित्तानि). S1 B4 D10 T2 G2 M2.3

२७

G. 5, 28, 12 B. 5, 29, I L. 5, 23, I

तथायतां तां व्यथितामनिन्दितां
व्यपेतहर्पां परिदीनमानसाम् ।

शुभां निमित्तानि शुभानि भेजिरे
नरं श्रिया जुष्टमिवोपजीविनः ॥ १
तस्याः शुभं वाममरालपक्ष्मराजीवृतं कृष्णविशालशुक्कम् ।
प्रास्पन्दतैकं नयनं सुकेश्या
मीनाहतं पद्मिवाभिताम्रम् ॥ २
भुजश्र चार्वश्रितपीनवृत्तः
परार्ध्यकालागुरुचन्दनार्हः ।

तथा (for तदा).—) Si Ñi Ba Di.2.4.10.11 सहयो (Di क्यों) चितानि; Da सत्यानि यानि; Cv as in text (for ध्रेयां- जिंतानि). Da काले (for लोके).—) Dio Teas तथा (for तदा).—) Dio reads , except पुरा प्र-, in marg. Si Di.10 पुरा दि-; Ñi Dii पुरा सु-; Ña Va B De सुर्राप-; Di.5 पुरा प्र-; Ga पुराभि-; Cr.m.g.k.t as in text (for पुरापि). Si Ba Di.10 - शुद्धानि; Cr as in text (for सिदानि). Si Dio.11 सु(Dio स)लक्षणानि; Ñi Di.4 सुलक्षिः Ba [उ]पलक्षणानि. Ña Bi.2 सिदान्यु (Ña ट्यु)- पलक्षितानि.

Colophon: Ñ2 V2 B1-3 D6 om.—Sarga name: S1 Ñ1 B4 D1.2.4.10.11 सीताबि(Ñ1 D1 °म्) छाप:; D3 सीतामुभद्दांन:.—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4.5.10.11 om.; S1 24; B4 D3 29; D7.8 T G M1.3 28; D9 18; M2 27.—After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:

27

No Va Bi-3 De cont. the previous Sarga. Ma begins with श्रीरामाय नम:

1 °) D4 अथागतां. Т३ परिहीनमानसां (for व्यथिता-मनिन्दितां). Ŝ1 D1.10 तथा च तां(D1 °थागतां) सुव्यथितां सुदीनां, B3 तथा तपतीं बहुधाप्यनिदितां. — °) Ñ1 B4 D4 व्यपेतस्थां, D2 °शोकां, D7.9 Т3 व्यतीतद्वपां; Cg as in text (for व्यपेतद्वपां). B2 प्रशिद्दीनमानसां, D10 अतिदीन°; Т2 व्यथितामनिदितां, Cg as in text. ※ Cg: व्यपेतद्वपांम्। द्वयं: पूर्वमस्यामुणित्वा गत इति न ज्ञातामित्ययं:। व्यपाभ्यामुप-सर्गाभ्यां तथा प्रनीयते. ※ — °) Ŝ1 D10 G1 तथा; Ñ1 D1-4.11 तदा; Ñ2 V B D6 आसद; Cg.k as in text (for ज्ञुभां). № V B1.2.4 D6 सर्वते, B3 तानि; D1.7 ज्ञिदे (for क्रिजेरे). — °) Ŝ1 D10 जय-; Ñ1 नृषं (for नरं). अनुत्तमेनाध्युपितः प्रियेण
चिरेण वामः समवेपताशु ॥ ३
गजेन्द्रहस्तप्रतिमश्च पीनस्तयोर्द्वयोः संहतयोः सुजातः ।
प्रस्पन्दमानः पुनरूरुरस्य।
रामं पुरस्तातिस्थतमाचचक्षे ॥ ४
शुभं पुनर्हेमसमानवर्णमीपद्रजोध्वस्तमिवामलाक्ष्याः ।
वासः स्थितायाः शिखराग्रदन्त्याः
किंचित्परिस्नंसत चारुगाच्याः ॥ ५

Ña V B1-3 De [अ] जुजीविन:; D1 [अ] पि जी°; Ds.7.) G Ct [उ]पसे°; Cm.g as in text (for [उ]पजी').

- 2 ⁶) Si Di. 3.10 -राजीववत् (Di °मत्); Ñ2 V B1-4 D6 -राजीकृतं; D4.7.9 Ck.t -राज्यावृतं; D5 -विराजितं; G3 -राजीयुतं; Cm. as in text (for -राजीवृतं). Si Dio.11 -युक्तं; B4 -सूक्षं (for -शुक्तम्). Ti.3 M3 शुक्कविशालकृष्णं (by transp.). —D4 om. from 2° up to गु in 36.—°) B3 पस्पंद चैकं; Dii प्रस्पंद देवं (sic) (for प्रास्पन्दतैकं). Ñ2 V B D6 वरांग्या; M1 शुभांग्या (for मुकेद्या).—⁶) Si D10 T2 वाताहृतं (for मीना°). Si [अ]तिष्क्रं V3 [अ]तिप्कं; B D6 G3 [अ]तिताऋं; Cv.m.g.k.t as in text (for [अ]भितास्रम्). D11 पश्चियाभितास्रं.
- 3 D4 om. up to गु in ⁶ (cf. v.l. 2). ⁶) Ñs Vs B बाहुश्च प(Vs वी) यीयत-; V1 illeg.; D6 बाहुश्च पंथायत- (sic) (for भुजश्च चार्वज्ञित-). Ñ1 D1-3.5.7-9 G8 M2 -वृत्तपीत: (by transp.). ⁶) D1.3.8 T1.3 G M1.3 -[अ]गरु-. Ñ2 V B D6 G2 -चंदनाक्त:. ⁶) D4 नम्त्रमेनः D6 अनुक्रमेण (for अनुत्तमेन). ⁶) B1-3 D6 चीरेण (for विरेण). Ñ2 V B D6 परिचेपते सम (for समवेपताश्च). S1 Ñ1 D1-4.10.11 प्रा(Ñ1 D1 प्र[sic]) वेपतास्याः सु(D10 सम) चिरेण(Ñ1 °रस्य) वाम:.
- 4 ⁶) Ds संगतयो:. Si Dio च जात:; Di सुजातं: Mi द्विजात:; B (ed.) तु जात: (for सुजात:). Ñ V Bi-5 Ds-6.6 सी भे (Ñi Dz-4 तथो) रुरेक: सुग्रुभ:(Ñi Bi D6 ग्रुग्रुमे; Vi च ग्रुभ:) सुजात:; Ba पीतोरनेकश्च तत: प्रयात: (sic). —°) Mi प्रस्पर्मानं (sic). Ds अन्यो (for अस्या). Ñ V B Dz-4.6 कनकावदातो.
- 5 Ñ2 V B1-2 D6 om. 5.—") Ś1 Ñ1 D10 धुर्लं।
 D1 धुन्नं: T2 धुन्दं: Cr.g as in text (for धुन्नं).—")
 D1-4 क्य (for इव). D7.9 [अ]नुङ्गाङ्ग्या:.—") Ñ1
 रामांक्तिरस्या: (sic) (for बास: हिथताया:). Cv.k.t as in

[214]

एतैर्निमित्तैरपरैश्च सुश्रृः
संबोधिता प्रागिप साधुसिद्धैः ।
बातातपक्कान्तमिय प्रनष्टं
वर्षेण बीजं प्रतिसंजहर्ष ॥ ६
तस्याः पुनविम्बफ्टोपमोष्टं
स्वक्षिश्चकेशान्तमरालपक्ष्म ।

वक्त्रं वभासे सितशुक्कदंष्ट्रं राहोर्मुखाचन्द्र इव प्रमुक्तः ॥ ७ सा वीतशोका व्यपनीततन्द्री शान्तज्वरा हर्पविवृद्धसत्त्वा । अशोभतार्या वदनेन शुक्के शीतांशुना रात्रिरिवोदितेन ॥ ८

G, 5, 28, 13 B, 5, 29, 8 L, 5, 23, 8

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे सप्तविंशः सर्गः ॥ २७॥

text; Cr.m.g -द्रसाः (for -द्रन्साः).—) Ds reads except किंचित् in marg. D1.2.4 तदा (for परि-). St D10.11 स्तनोस्पंदतः D11 स्तनं स्पंदत (for परिस्नंसत). श्रेषकशंचिदाकंप च (sic). Ds चारुदंस्याः (for पान्याः). Bs किंचित्तदाशंसत चारुनेश्याः ; Ds किंचित्त्रशंस सुचारुगान्याः. % Cr.m.g.t: परिस्नंपत पर्यस्नंसत (Cr.g अडभाव कार्षः). %

6 °) धि पुकेर् (sic) (for एतेर्). De च अभेश् (for अपरेश्). Si Dio सीता (for सुभू:). —) धि Dr-9.11
Т.2. संचोदिता. B1.4 साध्यसिद्धेः; B2 सिद्धसाध्येः; B3 D1.4
साधुनुद्धिः(D1 °नुद्धेः; D4 °नोधेः); Cin.g.k.t as in text
(for साधुसिद्धेः). % Cm.t: 'संनािर्भिः' इति पाठान्तरम्, % — °) B4 D1 T2-क्रांतम् (for न्ह्यान्तम्). Si Ñ1
B1.4 D10 [अ]प्र(Si B4 D10 °प)कृष्टं; V1 [अ]प्रणष्टं; V2
D4 [अ]प्रहृष्टं; B2 [अ]प्रध्यं; B3 प्रहृष्टं; C1 [अ]प्रकृष्टं;
D2.11 [अ]पहृष्टं; D3 प्रकृष्टं; T1.3 प्रहृष्टं; C3 as in text
(for प्रनष्टं). — °) Si वर्षं च (for वर्षेण). D11 जीनं (for विजे). Ñ2 V B1.2 D6 प्रतिसंजिजीने. B3 ह्र्पेण जीनं हि यथा

7 B1 om, 7.— a) D3 पुन:; G1 तस्यां (for तस्याः).
D2.4 तदा (for पुनर्). \$1 D1.2.4.5.10.11 T2.3 M3 -फलापरी (D1.4 T2.3 M3 °रो) छं; Ñ3 V B2-4 D6 -फला-परी(V2 B4 D6 °रो) छवाः (for -फलोपमोछं).— b) \$1 D2.4
पुञ्चिश्च-; Ñ1 ग्रुमाञ्च-; Ñ2 V B2-4 D6 पुजात-;
D1 ग्रुक्काञ्च-; D3 स्वंदिश्च- (sic); D10 स्वत्वञ्चि- (sic);
D11 ग्रुमानि (for स्वञ्चिश्च-).— c) D1 तदामान् (for बमाने). Ñ2 V B2(also) D6-9 सित- (for सित-).

Ds T2 -दंतं (for -रंदं), S1 D24.10.11 -बाहरंदं रें Ñ V B2-4 D1.26 -बाहरंतं (for -गुक्करंदं).—) D1 यया (for मुखान्). V2 B2-4 D6 इवाधंमुकः. % Cv: सितगुक्करंदं संबद्धविमलद्दन्तम्। विस्पष्टायेमेकार्यं शब्दद्धपप्रयोगो वा! ; Cr: सितगुक्करंदं नीरन्भत्वेन संसक्तगुक्करंद्रम्। Cm: सितगुक्करंद्रं पश्चिवद्धप्रवल्दन्तिस्वर्यः।; Cg: सितगुक्करंद्रं पश्चिवद्धप्रवल्दन्तिस्वर्यः।; Cg: सितगुक्करंद्रमत्यन्तगुक्करंद्रं पश्चिवद्धप्रवल्दन्तिस्वर्यः।; Cg: सितगुक्करंद्रमत्यन्तगुक्करंद्रं पश्चिवद्धप्रविच्चा प्रवासनाम् । यथा मुग्यमनोज्ञ इति। नीरन्भत्वेन संसक्तगुक्करंद्रमिति वार्यः।; Ck.t: सितगुक्करंदं स्कटिकादिसितपदार्यवच्खुका दंद्रा यत्र ततः अ

8 °) \$1 Ñ1 Bs D?-10 Cr -तंद्रा; Bs -ताम्रा; Cm.g as in text (for -तन्द्रो). —) \$1 V B1-3 D1.3.4.6.18 -ित्रुद्धस्त्रा; Bs Ds G1.2 M2 Cm.g -ित्रुद्ध : Cv.t.k.t as in text. —) \$1 D2.4.10.11 सुमू: Ñ1 मुन्नं; D1 भीता; D3 तेन; T2 M1 मुन्ना; Cm.g.k.t as in text (for मुन्ने). Ñ2 V B D6 स्थराजतात्थर्थ (B3 °त्यंत)मुदार (V2 °द्भु: 154 मनीव)मुन्ना (B2.4 °द्रा); G1 बद्योभतां तावद्नेन मुन्ने. —) D11 द्यातां मुन्ना (मित्रुव्हा) विवास विव

Colophon. — Sarga name: Si ग्रुमलिमित्द्रीतं; Ñi Bi Ds सीताशुमलिमित्द्रीतः(Bi ध्यूचतं; Ds ध्यूचकः): Ñs V Bs.6 Di.6 सीतालिमित्तम्यतं(Di ध्यः); Bs शुभम्यतं: Ds.6 लिमित्तद्रशैतः; Dio लंकापविण सीतायाः शुभलिमित्दर्शतं: Dii लिक्केतद्रशैतं: — Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.s.6.10.11 om.; Si 25; Ns Vi Ds-0 T G Mi.s 29; V2 19; Bi.s Ms 28; Bs 27 (as in text); B6 Ds 30. — After colophon, Ds concludes with रामा; G ध्रीरामाय वम:.

G. 5. 29. 1 B. 5. 30. 1 L. 5. 24. 1

हनुमानिप विकान्तः सर्वं शुश्राय तत्त्वतः । सीतायास्त्रिजटायाश्च राक्षसीनां च तर्जनम् ॥ १ अवेक्षमाणस्तां देवीं देवतामिव नन्दने । ततो बहुविधां चिन्तां चिन्तयामास वानरः ॥ २ यां कपीनां सहस्राणि सुबहून्ययुतानि च । दिक्षु सर्वासु मार्गन्ते सेयमासादिता मया ॥ ३ चारेण तु सुयुक्तेन श्रत्रोः शक्तिमवेक्षता । गूढेन चरता ताबदवेक्षितमिदं मया ॥ ४

28

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

1 °) Ds संलीन:; Ds Ma Cr.m विश्रांत:; Cg.k.t as in text (for विश्रान्त:).— °) Ds तद्गत: (for तस्वत:).
—After 1°6, Ñi ins.:

627° रावणस्य च पापस्य राक्षसीनां च गर्जितस्।
—°) В4 त्रिद्शायाञ्चः D2 त्रिजडायाञ्च (for त्रिजटा°).
—Ñ1 illeg. for d.—d) В3 राक्षसीं चैव (sic) (for राक्षसीनां च). S1 D3.8.8.10 М2 तर्जितंः Ñ2 V В2-4 D6 भाषितंः D2.4.7.8.11 गर्जितंः Cg as in text (for तर्जनस्).
В1 सर्वे ग्रुश्राव चेदितं.—After 1, Ñ1 (partly illeg.)

628 शिंश ** स्थितो वीरः श्रुतवान्द्रष्टवानिष । अचिन्तयनमहातेजा त * * * * * * !

2 V1 illeg. for 2-13.—°) V2 B1 D1-4.6.10 T3 खबेद्यमाणस; B4 अबेद्य सीता; D5 सोवेद्यमाणस; Cr.g as in text (for अवेक्षमाणस). D2.4.11 एव (for देवी).—°) T1.3 हुनूमान्बहुधा (for बहुविधां चिन्सां).—°) Ñ2 V2 B D2.6 मारुति: (for वानर:).—After 2, M2 ins.:

629* अवेक्षमाणो वैदेहीमत्रवीनमारुतात्मजः।

3 V1 illeg, for 3 (cf. v.l. 2). —) \$1 Ñ1 D1-6.
10.11 अनी(D1 °ने)कानि (for सहस्राण). —) \$1 Ñ2
V2 B D6.10 प्र(B3.6 अ[with hiatus])युतान्यवुद्दानि च;
Ñ1 D1.2.4.11 सहस्राण्यवुद्दानि च; D3 सहस्राण्युव्यनानि च; D5
स्वानि नियुतानि च; D7.9 बहुनि अयुतानि च (with hiatus).
—) D1 सर्वाणि (for ° सु). D3.10 मार्गनि (for मार्गन्ते).
Ñ2 V2 B D6 मार्गनि जानकीं सीतां.

4 V1 illeg, for 4 (cf. v.l. 2). Š1 D10 om. (hapl.)
4.—") B1.4 D1.2.4 G1 चारेण च; M1 चारेणेत; M2
वागरेण (sic) (for चारेण नु). B2.3 D6 चारेण सुप्रयुक्तिन;
D3 चारेण प्रसुयुक्तिन.—"
) D2 वात्री (for वात्री:). N2 V2
B D6 व्यक्तिस्थि (B2.3 "वे)क्षया; D1.3 "मभीष्यता; D6

राक्षसानां विशेषश्च पुरी चेयमवेक्षिता ।
राक्षसाधिपतेरस्य प्रमावो रावणस्य च ॥ ५
यक्तं तस्याप्रमेयस्य सर्वसन्वद्यावतः ।
समाधासियतुं भार्यां पतिदर्शनकाङ्क्षिणीय् ॥ ६
अहमाधासयाम्येनां पूर्णचन्द्रनिभाननाम् ।
अदृष्टदुःखां दुःखस्य न ह्यन्तमधिगच्छतीम् ॥ ७
यदि ह्यहमिमां देवीं शोकोपहत्तचेतनाम् ।
अनाश्वास्य गमिष्यामि दोपवद्गमनं भवेत् ॥ ८

°स्वेक्षिता (for शक्तिमवेक्षता). —°) \tilde{N}_2 V_2 B तस्वम्; D_6 तं च; D_8 यावद् (for तावद्). — a) \tilde{N}_2 $B_{1.2.4}$ उपेक्षितम् (sic); V_2 D_6 उत्प्रेक्षितम्; B_3 आङक्षितम् (for अवेक्षितम्). D_4 स्वया (sic) (for सया).

5 Vi illeg. for 5 (cf. v.l. 2). — a) Da राक्षसीनां. Si Ñ2 B4 D1.4.6.10.11 निवेश (Si D1.4.10 शा; D11 जां) आ; Ñ1 D2 निवासाझ; V2 विनाशक्ष; B3 G2 विशेषण; D2 विनाशाय; D8 विशेषं च; Cm.k.t as in text (for विशेषक्ष). — b) Ñ1 सुदुर्गमं; Ñ2 V2 B2 D2.6.9.9 निरीक्षिता; B1.3.4 परीक्षिता (for अवेक्षिता). D11 पुरीं चेमा निरीक्षण (corrupt). — b) Ñ2 V2 B D1.6 तस्य; D2 अथ (for असर्य). — b) D4 प्रकारों (for प्रमावो). D11 तु (for च).

6 V1 illeg. for 6 (cf. v.l. 7). — ") D1.9 यथा (for युक्तं). — ") \$1 Ñ1 D2-4.10 सेथं(D3 बीर्यं) सत्त्ववतो (D2.4 "ता) मया; V2 B सत्यं सत्यवतो (B2 "त्यमंतवतोः B4 "त्यं सत्यं वचो) मया; D1 सत्यमुक्तमतो मया; D11 सर्वसत्तः मतो मया. — Ñ1 illeg. for 6"-16. — ") \$1 D10 सीताः D1.2.4.11 मार्या (for भार्यं). — ") \$1 पत्युर्; D1.2.10 भतुर् (for पति-). \$1 D1.2.4.10.11 -कांक्षिणी; Ñ2 V2 B D6 -ळाळसां (for काङ्किणीम्).

7 Ñ1 V1 illeg. for 7 (cf. v.l. 6 and 2 respy.). V2 B1.2.4 om. 7^{ab}. — N2 D2.6 अयम् ; D1 सोहम् (for अहम्). — S1 -प्वा; V2 B1.2.4 D3 T2 दुःखा (for -दुःखां). G1 M2 दुःखाताँ (for दुःखस्य). — D11 महातम् (for न हानतम्). V2 B1.3.4 D1.4.11 T2 अधिगच्छति; D2.3 अनु (D3 उप)गच्छति (for अधिगच्छतीम्). G1 M3 दुःखस्यांतमगच्छतीं.

8 Ñ1 V1 illeg, for 8 (cf. v.l. 6 and 2 respy.).
—") Ñ2 V2 B De तु; D3 च; T1.3 M2 [अ]िष (for हि). D7.9 सतीम् (for हमां). S1 D4.5.8.70 T2 G M2 एवं; Ñ2 V2 B D6 एकं; D1.2.7.9 एवं; D3 दीनां (for देवीं). D11 ययहं विपमामेवं. — b) D3 शोकाभिहत-. Ñ3 B1 D1-4 T1.3 G2 -चेतसं (for -चेतनाम्). — D3 reads

[216]

गते हि मिय तत्रेयं राजपुत्री यशस्त्रिनी ।
परित्राणमितन्दन्ती जानकी जीवितं त्यजेत् ॥ ९
मया च स महाबाहुः पूर्णचन्द्रनिभाननः ।
समाश्वासियतुं न्याय्यः सीतादर्शनलालमः ॥ १०
निशाचरीणां प्रत्यक्षमक्षमं चाभिभाषणम् ।
कथं नु खलु कर्तव्यमिदं कृच्छ्गतो ह्यहम् ॥ ११
अनेन रात्रिशेपेण यदि नाश्वास्यते मया ।
सर्वथा नास्ति संदेहः परित्यक्ष्यित जीवितम् ॥ १२

in marg. — V2 B1 D2.3 दोपं बहुमतं (sic); B2.4 D6.11 दोपो बहुमतो (for दोपवह्रमनं).

9 Ñ1 V1 illeg. for 9 (cf. v.l. 6 and 2 respy.). B1-3 om. 9.—") B4 मिय च; G1 तु मिय; Cg.k.t as in text (for हि मिय). Ñ2 V2 B4 D6 भद्देशं (for तत्रेयं).—') V2 D4.6.11 तपस्विनी; B4 मनस्विनी (for यश°).—") B4 अचिन्यंती; D7-9 G1.2 अपर्यंती; M1 अज्ञानंती (for अचिन्द्रन्ती).—') B4 जीवनं; G1 दि्ग्यजीवितं (hypm.) (for जीवितं).

10 Ñi Vi illeg. for 10 (cf. v.l. 6 and 2 respy.).

-") Śi D7.9 यथा (for सया). Śi D10 transp. च and
स. Ва महायशा महावाहु:.—") Śi D10 योग्य:; V2 D8
№ युक्त:; В D6 शक्य:; D4 T3 Cr न्यारपं; D11 G2 नार्यः
(sic); Cv.m.g.k.t as in text (for न्यारपः).—") Ñ2
V2 B1.2.4 D6 -कांशित: (for -ह्याह्स:).

11 Ñi Vi illeg. for II (cf. v.l. 6 and 2 respy.).

— b) Da न क्षमं (for क्षक्षमं). Dr. 9 चामिभापितुं(Da क्षेत्रं); Ta चैव भापणं; Cm.k.t as in text (for चामिभापणम्). Si Dio न वकुं प्रतिभाति मे; Ña Do न युक्तं चामिभापितं(Do क्षिभापणं); Va समुक्तं चापि भापणं; Ba कथम्स्याभिभापणं; Di. a क्षमं प्र(Ds चा)तिभापणं; Da न क्षमं चामिभपणं; Di. मया चास्याभिभाषणं; Ti. 3 Ma अनहं चापि भापणं, — b) Va Ba Da.4.6-9 तु (for नु). — b) Si Da.10 Ga इति; Cm.k.t as in text (for इदं). Ña Va B Do इति चिंतापरोभवत्.

12 Ñi Vi illeg, for 12 (cf. v.l. 6 and 2 respy.).

—") Ve Bi.e [अ] ह्वावशेषेण (for रात्रिशे"). Ñe Bs
De अस्मिन्डाले तु कल्याणी. — ") Te यदि नाश्वासयाम्यहं.

—") Ds [अ]त्र (for [अ]स्ति). — ") Bs परिस्यजित.

13 Ñi Vi illeg, for 13 (cf. v.l. 6 and 2 respy.).
—a) V2 D7.9 Ti.2 Ct तु; Cr.k as in text (for च).
Ñ2 V2 B D6 मां प्रचेत (by transp.).—b) D3 खां:
D8 M2 जा; Ct as in text (for मां). D2 इति (for ज्ञ:).
Ñ2 V2 B D6 किं में कांता(B3 भाषां)अनीदिति.—°) D11

रामश्र यदि पृच्छेन्मां कि मां सीताव्रविद्वचः । किमहं तं प्रतिवृयामसंभाष्य सुमध्यमाम् ॥ १३ सीतामंदेशरहितं मामिनस्त्रस्या गतम् । निर्दहेदपि काकृत्स्यः कुद्धस्तीवेण चक्षुपा ॥ १४ यदि चेद्योजयिष्यामि भर्तारं रामकारणात् । व्यर्थमागमनं तस्य समन्यस्य भविष्यति ॥ १५ अन्तरं त्वहमासाद्य राक्षसीनामिह स्थितः । गुनैराश्वासयिष्यामि संतापबहुलामिमाम् ॥ १६

G. 5. 29. 15 H. 5. 30. 16

om. तं (subm.). Št Dio त्रियं (for प्रति-). —) Na B De अष्टद्वेमां: Va असंब्रुद्धेमां (hypm.) (for असंधाय्य).

14 Ñi illeg. for 14 (cf. v.l. 6). Ñi V B De transp. 14 and 15.— V2 B De तरमाः D4 स्वरितं (for स्वरमा).— S1 कृरस् ; D7.0 क्रोध-(for कृदस्). S1 Ñi V B De.10 Mi तीइणेनः D11 तिरमेनः (for तीवेण). D1 कृद्वितिमत्रवक्षुपा; D2.4 कृद्वित्ययेन वक्षुपाः D3 क्रोधर्नामेन चक्षुपाः D3 क्रोधर्नामेन चक्षुपाः D3 क्रोधर्नामेन चक्षुपाः D4 कृपितस्तीक्ष्णवक्षुपा.—After 14, Ši Ñi V B D1-4.6.10.11 ins.:

630* यद्यनाश्वास्य यास्यामि संतापबहुलामिमाम् । प्राप्तरोपो भविष्यामि रोपश्चाभाषणे महान् ।

[(1.1) Di यदा (for यदि). Si Di नाकास्य (for [अ]नाकास्य). Si Di-1.10.11 गच्छानि (for यास्यानि). Si Di.z.
4.:0.11 होकेनासिम (Di.z.11 °नि)गीडितां (for the post.
half). —(1.2) Si Dio प्रायो दोषी (for प्राप्तदोषो). Si
Di-4.10.11 [अ]कथने (for [अ]नापगे). Bz सम (for
महान्). Bs राममुझीन्यो: पुरः (for the post. half).]

15 Ñ₁ illeg. for 15 (cf. v.l. 6). Ñ₂ V B D₅ transp. 14 and 15. —°) Ś₁ D1.10 नाम गमिष्यामि; № V B D₆ चो(V₂ B1.३ वो)द्रेजिथ °; D₂.11 वा योजिथ °; D4.7→9 № Ck.t वोखोजिथ °; T1.३ चेखोजिथ °; G2.8 M1.३ Cr.m चोखोजिथ ° (for चेखोजियप्यामि). — °) D₅ T1.३ ह्वांर; D11 करींद्रं; М1 सुप्रीवं; Cm.g.k.t as in text (for मर्जारं). D1 राममंतिकात (for रामकारणात्). № V B D₆ राम पद्मिनेसे (B⁴ °दले) झणं. — ° °) Ś₁ D10 व्यागमनिमत्येव तस्य राजो मिवज्यति.

16 Ñi illeg. for 16 (cf. v.l. 6).—°) Si अनंत (for अन्तरं). Bi [इ]द्म् (for [अ]द्दम्). Si Dine च समासाद्य (for स्वद्दमा°).—) Si Dio Ta अदं स्थितः: Bi इतिश्वरं; Da द्वास्थितः; Dr Ga अवस्थितः (for इद्दस्थितः).—) V Bi.a अनेनः Ba कथम् ; Bi प्नाम् (for श्वरं). Dr.a श्वरंताभासयाम्ययः.—) Ds निश्वास- (for संताप-). Ña Vi Bi.a De शोकेना (Ba all) प (Bi all) Di all श्वरं श

G. 5, 29, 16 B. 5, 30, 17 L. 5, 24, 18

अहं ह्यातितनुश्चेय वानरश्च विशेषतः ।
याचं चोदाहरिष्यामि मानुपीमिह संस्कृताम् ॥ १७
यदि वाचं प्रदास्यामि द्विजातिरिय संस्कृताम् ॥ १७
रावणं मन्यमाना मां सीता भीता भविष्यति ॥ १८
अवश्यमेय वक्तव्यं मानुपं वाक्यमर्थयत् ।
मया सान्त्वयितुं शक्या नान्यथेयमनिन्दिता ॥ १९
सेयमालोक्य मे रूपं जानकी भाषितं तथा ।
रक्षोभिस्नासिता पूर्वं भूयस्नासं गमिष्यति ॥ २०

17 °) Ds.o Mo सु (for दि). Ñ2 विदिनस; V B Ds.o.u [अ] विदिनस; Ds [अ] वितनुस् (sic); T2 [अ] स्पनमस् (for [अ] तितनुस्). Ñ2 Do तम्र (for चैन). —Ñ2 V B Ds om. 17° d. —°) D4 वार्चा (for वार्च). D1.o न (for च). Š1 Ñ1 Dt-3.10.11 [उ] दीरियिट्यामि (for [उ] दाहिए°). — D4 om. (hapl.?) 17 d-18 d. —d) S1 Ñ1 D1.2.10.11 एव; D3.5 T2 इव (for इह). Š1 D2.10 सरहतां; Cm.g.k.t as in text (for संस्कृताम्).

18 D4 om. 18^a (cf. v.l. 17). D5.6 G2 om. (hapl.) 18^ab.—^a) Śi Ñi वा नाभिधास्यामि; Ñ2 V B D6 वाचं विद्वामि; D1.10 वाचाभिधास्यामि; D3.11 चैवाभिधास्यामि (for वाचं प्रदास्यामि).—Ñi illeg. for 18^b-19^b.—^b) B3 D11 द्विजातिमे(D11 °मि)व (for द्विजातिमेव). D3 संस्कृतः; D4 सत्कृतां (for संस्कृताम्). Ši D1.10 संताप्वद्वलामि(D1 °लां स्वि)मां.—After 18^ab, Ñ2 V B1-3 D6 read 20^ab.—°) V2 B3 D5.10 G2.3 मन्यमाना सा(B3 हि); D4 बहुमन्वाना.—^a) Ñ2 V B D6 पुनस्नामं गमिट्यति.—After 18, D5.8 T1.3 G2.3 M3 ins.:

631* वानरस्य विशेषेण कथं स्यादिशिभाषणम्।

19 Ñi illeg. for 19^{ab} (cf. v.l. 18). Ñ2 V B1-3 De om. 19.—^a) Ds अदहयम् (for अवस्यम्). D2 M2 एवं (for एव). Ś1 D3.4.10.11 वदता; Ds T2 कर्तव्यं (for वक्तस्यं).—^b) Ś1 D10 मानुष्यं (for °qं).—^d) B4 [अ]-वयौवम्; D4 [अ]-ययौवम् (for [अ]=यथेयम्).

20 Ñ2 V B1-s De read 20° after 18° .- °)
D1.11 अन्यथा (for सेयम्). Ñ2 V B1-3 De आलक्ष्य रूपं
च. - °) Ñ2 V B1-3 De च मे; B4 D5 यथा; D4 मया;
T2 G2 तदा; M1 तत: (for तथा). - Ñ2 V B1-3 De
om. 20° d. - °) D1 नृतें (for प्ते). - Ñ1 illeg. for
20° d-21. - °) B4 D5 दुनस; D1 भयात् (for भूयस्).
D7.9 उपेंदर्शत (for गमिद्यति).

21 Ñ1 illeg. for 21 (cf. v.l. 20). Ś1 D10 om. 21^{a6}. — b) D1 श्रुरवा (for कुर्यान्). D1.2.4.11 तपस्विनी (for सन°). — c) Ś1 D2-4.10.11 जानीते हि; Ñ2 V B D6 विज्ञानती; D1 जानकी हि; D7-9 जानाना मां; G1 ज्ञानमाना;

ततो जातपरित्रासा शब्दं कुर्यान्मनस्विनी।
जानमाना विशालाक्षी रावणं कामरूपिणम् ॥ २१
सीतया च क्रते शब्दे सहसा राक्षसीगणः ।
नानाप्रहरणो घोरः समेयादन्तकोपमः ॥ २२
ततो मां संपरिश्चित्य सर्वतो विक्रताननाः ।
वधे च ग्रहणे चैव कुर्युर्यत्तं यथावलम् ॥ २३
तं मां शाखाः प्रशाखाश स्कन्धांश्रोत्तमशाखिनाम् ।
द्रष्ट्रा विपरिधायन्तं भवेयुर्धपशक्तिताः ॥ २४

Cr.m.g.k.t as in text (for जानसाना). —) Bs बानरं Ti सञ्चर्स (for रावणं). % Col: जानमाना सन्माना।; Cg.k: जानमाना जानाना (Ck वानिति यावन्) (Cg सुमागम आर्थः). %

23 °) Ši Ñi सीनाया (for सीतया). Ši Ñi Dalo हि (for च). Dii सर्वे (sic) (for शहरे).—) Dii रक्षणींगणः (for राहसीगणः). —) Dii -प्रहरणेंद्र (for प्रहरणोंग). Ši Dio -प्रहरणां घोराः; V Bi.2.4 -प्रहरणेंचोंदैंद्र D2.4.11 G3 Mi -प्रहरणोंपेतो (for -प्रहरणों घोरः).— Ñi illeg, for 22^d-26⁶.—) Ši Dio समप्रा अंतकोषमः(51 °मा) (sic); Ñ2 V B D2-1.6.11 मामुषेयाञ्च (B3 °पैति न) संशयः.

23 Ñ1 illeg. for 23 (cf. v.l. 22). —) D1.4 ताझ (for ततो). B1.4 मे (for मां). Ŝ1 D10 ताझ मां संपरिज्ञायः V1 B2 ततो मे परिसंक्षित्यः D2 तास्तु मां चीक्ष्य तिष्ठंतं D11 ताझ मां स्वेषु पुरुष्ठंति. —) Š1 D10 सर्वाञ्चः B1 सर्वाना D4 विवृताननाः M2 ° नः (for विकृताननाः). — After 23° , D2.4.11 ins.:

632* भनेनोट्वेंजितेत्येवं ततः कुर्युः पराक्रमम्। [D4 [अ]पि (for [इ]ति).]

—°) B D2.4.6.11 वा (for first च). D5 प्रहरणे (for च प्रहणे). Ñ2 V B D2.4.6 वाणि (for चेंब). —d) Ñ2 V B2.4 D6 यज्ञं कुर्युर (by transp.); B1 यज्ञं कुर्याद्; M5 कुर्याच्यं (for कुर्युर्वं). Ś1 D4.5.7.9.11 महावर्ल (D7.9 °81:); D8 तथा वर्ल (for यथावलम्). B2 यथं कुर्याज्ञ संशय:

24 Ñ1 illeg. for 24 (cf. v.l. 22). —) Ś1 Ñ2 V B D2.6.10 तत:; D1.3.4 ता मां; D3 G2 M1.3 गृह्य; D11 तासां (sic); Ct as in text (for तं मां). B3 D1.3.5-7.11 T3 G1 ज्ञाला-(G1 °लां); Ck.t as in text (for ज्ञाला:). D3 -प्रशालासु (for °लाक्ष). —D4 om. 24 50 d. —) B4 स्कंधं च; D3 स्कंधेषु (for स्कंधांक्ष). D11 [उ]त्तर-(for [उ]त्तम-). D8 -शालिन:. D10 स्कंधांक्षोत्रंगशालिनां. —) Ñ2 V B D1.2.6 ज्ञीलं (for हल्ला). Ś1 मामिभधावंतंं B2 D1 परिविधावंतंं (D1 °ति); D7-9 Ck.t च परिधावंतंं Cr.g as in text (for विपरिधावन्तं). — d) D7.9 Ck परि-

[218]

मम रूपं च संप्रेक्ष्य वनं विचरतो महत्।
राक्षस्यो भयवित्रस्ता भवेयुर्विकृताननाः ॥ २५
ततः कुर्युः समाह्वानं राक्षस्यो रक्षसामपि ।
राक्षसेन्द्रनियुक्तानां राक्षसेन्द्रनिवेशने ॥ २६
ते शूलशरनिव्विश्वविविधायुधपाणयः ।
आपतेयुर्विमर्देऽस्मिन्वेगेनोडिककारिणः ॥ २७
संकुद्धसौस्तु परितो विधयन्नक्षसां वलम् ।

शक्रुयां न तु संप्राप्तुं परं पारं महोद्देशः ॥ २८ मां वा गृह्णीयुराश्रुट्य वहवः शीव्रकारिणः । स्यादियं चागृहीताथां मम च ग्रहणं भवेन् ॥ २९ हिंसाभिरुचयो हिंस्युरिमां वा जनकात्मजाम् । विपन्नं स्याचनः कार्यं रामसुग्रीवयोरिदम् ॥ ३० उदेशे नष्टमागेंऽसिन्नाक्षसः परिवारिने । सागरेण परिश्चिते गुप्ते वसति जानकी ॥ ३१

G. 5. 29, 28 B. 5. 30, 31 L. 5. 21, 31

Ti.s बहु- (for भय-). No V B Di.s.e बहा(Di.s हि) अप्राप्त न(Bi हम)शहुयु:

25 Ñi illeg, for 25 ((ci. v.l. 22)). Ñe V B D6 om. 25.—") Śi Dio स्थारतं; De च तं रष्ट्रा; Ds च संविद्य; Dii च संदर्थ (for च संविद्य).—") Śi Di-s.:-ii Ge Ms वते (for वतं). Di.e.s.ii च चरितं; Ds विचरितं (for रितो). Ds हरे: (for सहन्). Mi चचनं वदतो महन्.—") Śi Di.s.io -संज्ञान्ताः Cr as in text (for विवन्ता).—Ds reads d in marg.—") Dr-= विकृतस्वरा:.

26 Ñ1 illeg, for 26° (cf. v.l. 22). — °) Ñ2 V1 B1.2.4 D6 तदा (for तत:). B3 समाह्मानं तदा कुर्यू. — °) D1 राक्षसान् (for रक्षसाम्). Ñ2 V B D2.4.6 ,रक्षसां मीमकर्मणां. — °) Ñ2 V B D6 राक्षसानां (for राक्षसेन्द्र-). B1 निवेशनं; B2 महायलाः (for -निवेशनं). D2.11 मम संप्रति धावतां (D11 शासने); D4 सम प्रतिमशासने.

27 Ñi illeg. for 27 - 28°. — ") Ñ2 V B2-1 D6 शक्ति- (for शूळ-). B3 -शूळ-; D1.2 T2 -वर-; D2.4 G3 M3 -शक्ति- (for -शर-). B1 राक्षसा मां (for शूळगर-). B4 D4 -निश्चिशा (for -निश्चिश-). — \$1 D10 transp. of and of. — After 27° b, B3 ins.:

633* प्रहणे वा वधे वापि यक्षं कुर्युर्महावलाः।
—Dr om. 27°d.—°) V2 प्रापतेयुर् (for जा°).—d)
Ds.7.9 T Ct [उ]द्देग-; Cr.m.g as in text (for [उ]द्दिग्र-).
Cr.m.g as in text: Ct -कारणान् (for -कारिणः). St Dio
पात्रतीमरधारिणः; Ñ2 V Br-2 De वेगिता विश्वकारिणः;
Bt भविता विश्वकारकः; D2-4 वेगेना(D3°न) विश्वकारिणः;
Dii विग्रणाश्रह्मकारिणः.

28 Ñ1 illeg. for $2S^{\sigma\delta}$ (cf. v.l. 27). V1 om. (hapl.) $2S - 29^{\delta}$. Ñ2 V2 B1.2.3 (om. $2S^{\sigma\delta}$) De read 28 (including star passage) before 34. — $^{\sigma}$) D7-9 G3 M2.3 Cg संरद्धस; T2 संवृतस; G2 संकृद्धेस (for संकृद्धस). S1 D20 तेषु रक्ष:सु; M1 तै: परिवृतो (for तैस्तु पितो). B4 D11 संरट्धेस्तेस्तु रक्षोभि:; D1.4 संक्षुट्धेस्तेस्तु रक्षोभि; D2 संवृद्धेस्ते प्रश्लोभिर; D2 संवृद्धेस्ते: पुरक्षोभिर; D2 संवृद्धेस्ते: पुरक्षोभिर; D3 संवृद्धेस्ते: परिवृतो. — $^{\delta}$) S1 विद्दुल् ; D7-9 विधमे;

Dio विद्रमन्; Cg as in text (for विश्वमन्). Ŝi Di-s. 7-9.11 Gi M2 राअसे; D.o राअसी:; Cg as in text (for रक्षसां). —For 25⁸⁶, Ñ2 V2 Bi-2 D4 subst.; while B4 ins. after 33:

634* संबुद्धस्वतिवेगेन विधमेयं निशाचरान्।

[B1 संबद्धस्यति-: B2 संबुद्धन्तिष्यः B3 संबध्ये वाति-: B4 समृद्धमित (for संबुद्धस्वति-). B1 विध्येसेयं (for विधमेयं). B1 निशासरे.]

— l'a om. 25° -20°. Ds om. 25° d. — °) Dı शंकवा (sic) (for शक्यों). Ñi illeg.; Ds तु न (by transp.) (for न तु). Bı तं प्राप्तुं: Bs तन्त्रासुं: Tz संप्राप्य (for संप्राप्तुं). Ši नियतं प्राप्तुं. Bs शक्तुयासः कथं प्राप्तुं. — व) De परे पारे (for परं पारं).

29 Ñ2 V B1-2 om. 29⁴⁶ (for V1 B3 cf. v.l. 28). D6 om. 29-30⁵.—⁴) B3 जग्रुर् (for गृह्रीयुर्). Š1 राभस्य (sic); Ñ1 D5.7.9 जारुय: D2.10 जारुय (for आहुन्य). D1 मां गृह्रीयुमेयाडुग्य (sic).—⁵) D1.2.6.11 -चारिण: (for न्हारिण:).—⁶) Ñ1 B4 D1.6.10 निगृहीतायां (B4 ता चा); Ñ2 V1 B3 चा B3 चा गृहीतारमा; V2 B1.3 D2.3.11 चा गृहीतायां; T2 G2 च गृहीं ; G1 चाकृतायां हिंद Cr.m.g.k.t as in text (for चागृहीतायां).—⁶) B D3 चा; D2 [जा निग् रि (for च). V B1.2 कृत (for मेरेन्).

30 De om. 30⁴⁵ (cf. v.l. 29). Ñi illeg, for 30⁴.

—") Śi अति मृद्धाश्च मां; V Bi.2 Di-111 हिंसाक्वित्वाल्मां;
Ba हिंसाक्विरसा; Ba हिंसाशीलाश्च मां; Dia अभिकृदाश्च मां
(for हिंसाभिरुचयो).—") V3 अथ (for इमां). Śi Bi
Dia च (for चा).—") Ba तद्दा; Di कृते; Da जतः;
Dia तत् (for ततः). Dia कृमें (for कार्य).

31 V1 om. 31. Ñ1 illeg. for 31⁸⁸. G2 transp. 31⁸⁸ and 31⁸⁸.—⁸) Ŝ1 D10 प्रदेशे; B4 विदेशे; Cv as in text (for बहेशे). B4 न तु (for नष्ट-). Ś1 D10 च (for ऽस्मिन्).—D4 om. (hapl.) from राज दे: in b up to ऽस्मिन् in 635*.—⁶) D11 परिवारिते: (for °वारिने)—For 31⁸⁸, D2 subst.; while D4.11 ins. after 31⁸⁸;

635* देशे सुदूरे हुगेंऽस्मित्राझसेन्द्रानिसम्रिते।

G. 5. 29. 26 B. 5. 30. 32 L. 5. 24. 32

विश्वस्ते वा गृहीते वा रक्षोभिर्मिय संयुगे ।
नान्यं पश्यामि रामस्य सहायं कार्यसाधने ॥ ३२
विमृशंध न पश्यामि यो हते मिय वानरः ।
श्रतयोजनविस्तीर्णं लङ्कयेत महोद्धिम् ॥ ३३
कामं हन्तुं समर्थोऽस्मि सहस्राण्यिप रक्षसाम् ।
न तु शक्ष्यामि संप्राप्तुं परं पारं महोद्धेः ॥ ३४
असत्यानि च युद्धानि संश्यो मे न रोचते ।

— d) Si Dio हुमें (for मुक्ते). — For 31, Ñ2 V2 B1-3 De subst. and read after 33:

636* देशे दुर्गे सुदूरे च सागरेणाभिसंवृते। गुप्ते चसति वेदेही राश्चसेन्द्राभिरक्षिते।

[(1. 1) Cf. 635*. B2 च दूरे (for तुद्रे). B1.3 दूरे च दुगें (for दुगें सुद्रे). B3 D6 [अ] शिसंख्नं (sic) (for °ते). —(1. 2) B3 राक्षसेण (for °सेन्द्र-). V2 [अ] शिसेनिते; B3 °ता; D6 °तं (for [अ] शिरक्षिते).]

32 °) Śi Dio विध्वस्ते; Bi Di विवर्षे; Di विद्ते; Cr.g.k.t as in text (for विशस्ते).— °) Śi Dio श्लोभिते (for रक्षोभिर्).—T2 om. 32°d.—°) B (ed.) नाशं (for नान्यं).—d) Dili सखायं; G2 M3 साहार्यं (for सहायं). D8 कर्म- (for कार्य-).—For 32, V Bi-3 subst.; while N2 D6 subst. I. I only for 32°6:

637* हते वापि गृहीते वा मिय कुद्दैर्निशाचरै:। नान्यं वीक्षेत वैदेही रामस्य चरमीदशम्।

[(!. I) Bs निगृहिते (for [अ]पि गृहिते).—(!. 2) Bs नान्यो विह्येत वैदेहीं रामस्य महिपीमिड.]

33 °) Ñi illeg. for विस्शंश्च न. Ѳ Vi Bi.s.4 De.10 विस्था B² विस्थान् (sic); Cr.g as in text (for विस्थांग्न). Si Di-4.10.11 नैव; V2 B² न च (by transp.) (for च न). —) B4 तं हते; D2 स्वाहते (for यो हते). B4 वानरं; D2 °रे (for °र्:). —) V2 B2 Di.11 लेंघयेथ; B1.4 लंघयेथो; B5 विलंध्येथो; D2 लंघयिखा; D5 लंघयेथां (for लक्क्येयो). — After 33, Ѳ V2 B1-3 D6 read 636*; while B4 ins. 634*.

34 Before 34, N2 V2 B1.2.3 (om. 28°d) D6 read 28 (including star passage). V1 B2-6 transp. 34°d and 34°d, —6) B3 तदा (for कामं). D10 हतुँ (for हन्तुं). G2 [5]ई (for 5िस्म). D6 विस्वाखिति न पदयासि (sic).—6) \$1 D10.11 सहस्राण्येव; D8 सहस्रमणि (for सहस्राण्यणि).—Ñ1 illeg. for 34°-40°.—°) V1 illeg. up to सं. D8 नतु; M1 न हि; Ct as in text (for न तु). D2.3 शक्यासि (sic); D6 पदयासि (for शक्यासि). D7-8 [ख]ई प्राप्तुं (for संत्राप्तुं). B2 शक्यां न तु तरप्राप्तुं; B3 शक्यां मुता सार्तुं, —d) \$1

कश्च निःसंशयं कार्यं कुर्यात्प्राज्ञः ससंशयम् ॥ ३५ एप दोषो महान्हि स्यान्मम सीताभिभाषणे । प्राणत्यागश्च वैदेखा भवेदनिभिभाषणे ॥ ३६ भूताश्चार्था विनञ्यन्ति देशकालविरोधिताः । विक्कृतं द्तमासाद्य तमः सूर्योदये यथा ॥ ३७ अर्थानर्थान्तरे बुद्धिनिधिताषि न शोभते । घातयन्ति हि कार्याणि द्ताः पण्डितमानिनः ॥ ३८

पारं (for परं). —For 34°d, N2 V2 B1 D6 subst.; while V1 B2-1 ins. after 34°d;

638* गुवं तु सुमहस्कार्यं चिनक्येलात्र संशय:। [B1 न; B3 तत् (for तु).]

35 Ñ1 illeg. for 35 (cf. v.l. 34). — °) Ñ2 V B D6 M1 अनित्यानि; D11 असमानि (for असत्यानि). V हि (for च). Š1 D10 संशयोपि हि युद्धेषु. — °) V2 D5.11 किथन; B3 D1 कथं (for कथा). T2.3 G1 M3 Cm.k निःसंशय:; Cr.g.t as in text (for °यं). D11 G2 कुर्यात् (for कार्यं). Ñ2 V B1-3 D6 निःसंशये कार्यं. — °) B3 कुर्यां; G2 कार्यं (for कुर्यान्). Ñ2 V B2 D6 कार्यं (for प्राज्ञः). D10 transp. कुर्यान् and प्राज्ञः. V2 न संशयं: T2 G1.3 M2 °यः; Cm.g.t as in text (for ससंशयम्). B1.3 कार्यमसंशयं. D11 प्राज्ञः कार्यं न संशय:

36 Ñi illeg. for 36 (cf. v.l. 34). G1.s Ms transp. 36^{ab} and 36^{cd}.—^a) B1 D3 एवं (for एव). Ñ2 V B D6 में (for हि).—^b) D1 -['क्ष]चि- (for -[क्ष]भि-). Ñ2 V B D6 सीतासमिभाषणे.—Ñ2 V B1-3 D6 om. 36^c - 39; M1.2 om. (hapl.) 36^{cd}.—^c) S1 B4 D2.4. 5.10.11 तु; D1 [क्ष]च (for च).—^d) T3 एवामिभाषणे (for अनिभ°).

37 Ñi illeg. for 37 (cf. v.l. 34). Ñ2 V B1-3 De om. 37 (cf. v.l. 36).=5.2.37.—") Śi B4 D1-4.10.11 संतोष्यर्था; G1 भूतार्थाक्ष; Cr.m.g as in text (for भूता-क्षार्था). D7-9 T1 विरुध्यंति (T1 °ते); T3 M1 विषयंते; Cr.m g as in text (for वितर्थन्ति).— 5) Śi D10-बिरोध्यतः; D3.4 °तः; Cr.m.g as in text (for -विरोधिताः).—") G3 न्तम्; Cr.m.g as in text (for वृतम्).

38 Ñ1 illeg. for 38 (cf. v.l. 34). Ñ2 V B1-3
D6 om. 38 (cf. v.l. 36). = 5.2.38. —°) Ś1 (marg. also) अर्थात्तरवंतरे; D10 अर्थात्त्रवर्धतरे; D11 अर्थाद्वर्धतरे (sic) (for अर्थानर्थान्तरे). D1 वापि (for वुद्धिर्). —°)
G3 हि (for [अ]पि). Ś1 B4 D1.2.4.10.11 नीता चा (Ś1°तावः D1.2.4 °ता वा)पि; Cm.g as in text (for निश्चितापि).
—°) B4 D4 शालयंति; D2.11 पात्रयंति (for शात्यन्ति).
D3.11 om. हि (subm.).

न विनश्येत्कथं कार्य वैक्कट्यं न कथं भवेत् । लक्कनं च समुद्रस्य कथं तु न द्यथा भवेन् ॥ ३९ कथं तु खलु वाक्यं मे श्रण्याकोदिजेन च । इति संचिन्त्य हतुमांथकार मितमान्मितम् ॥ ४० राममिक्किटकर्माणं स्ववन्धुमनुकीर्तयन् ।

39 Ñi illeg, for 39 (cf. v.l. 34). Ñe V B1-3
D6 om. 39 (cf. v.l. 36). — B1 D1-1.8.11 T G1 इदे;
Cg as in text (for कथं). — D1 न वेक्कर्य (by transp.); D3.4 वेक्कर्यन. B2 D1.2.4.8.7-9.11 G1 M2 मम;
Cm.g as in text (for भवेष्). D3 क्यंचन. — D1.4
G; D5 in marg. (for च). — B3 मे; D2-4.8.11 तु
(for नु). D1 न नु (for नुन). G2 M2 transp. व्या
and भवेत. S1 D10 व्या नुन कथं भवेत.

40 Ñi illeg. for 40° (cf. v.l. 34). Ti damaged for 40° .—°) Di न; De बा; D4.6 तु; T2 च; Cr as in text (for नु). Śi Ñ2 V B Di-4.6.10.11 transp. बान्यं and मे.—Bs om. (hapl.) from 40° up to the prior half of 640°.—°) V B2 D3 T3 G2 M3 बा; B1 G1 सा (for च). Śi D10 [उ]हिजेब बा; B4 [उ]हिजेदिए; D1.2.11 [उ]हिजेति च; D4 [उ]हिजोत्तमः (sic) (for [उ]हिजेव च).—B4 repeats 40° - 41° (including star passage) after 42° .—°) D5.10 मितमान् (for हनुमांश्). Ñ2 V B1.2 D6 इति चिंतापरो भूत्वा.—°) M2 मनः (for मितम्). D5 मितमारमनः; D10 हनुमान्मतिं; T2 G2 मितमुनमां; Cr.m.g as in text (for मितमान्मतिम्).

41 Bs om. up to the prior half of 640*; Ba repeats 41° (including star passage) (for both cf. v.l. 40).—) Si Ñi Dio संबद्धम्; Ñi V Bl.2.4 (both times) Do निमित्तेर्; Di.2.4.11 Ck संबंधम्; Di संबद्धम्; Di.0 Gi Ct सुबंधुम्; Cr.m.g as in text (for स्वन्धुम्). Ñi अनुक्रीतिनं; Bi (first time) वितयन्; Dii वितयन् (for अनुक्रीतियन्).—After 42° , Ñi (mostly illeg.) ins.:

-After 41^{a3}, Ñ2 V B1.3(after 40^d due to om.).1
De ins.; while B2 cont. after 641*:

640* तसाद्वश्याम्यहं वाक्यं मनुष्य इव संस्कृतम्।

[Ba om, the prior half, Ba (second time) बदानि (for बह्यानि),]

नैनामुद्रेजियव्यामि तद्धन्युगतमानसाम् ॥ ४१ इक्ष्वाकृणां वरिष्ठस्य रामस्य विदितात्मनः । शुभानि धर्मयुक्तानि वचनानि सप्तर्ययन् ॥ ४२ श्रावियव्यामि मर्वाणि मधुरां प्रवृवान्गरम् । श्रद्धास्यति यथा दीयं तथा सर्वं समाद्धे ॥ ४३

G, 5, 29, 0 B, 5, 30, 43 L, 5, 24, 43

— Ñi illeg. for 41° d. — °) Si Dio नेतास् ; Cr.g as in text (for नेतास्). — d) Si Dio नेतास् ; Cr.g as in text (for नेतास्). — d) Si Dio-s.i.i.c.ii तासर्थ-(Di.ii ° वै); Ñ2 Do स्ववंपु-; V B Ga तद्दृद्धि-(Va ° दिं); Cv.r.g.t as in text (for तदम्यु-). Si Dio.ii Ga-मानसं (sic); Ds.7.8 Ct — चेतनां Cv.r.g as in text (for नमानसास्). Та तद्वंपुमनुशोचर्ती.

42 For 42-43, Ñs V B1-5 De subst. 641*.

—After 42° , Be repeats 40° - 41° (including star passage).—Be om. 42° .—°) Dэ -स्तानि (for -युक्तानि).—°) Si Ds.e.10 समर्थयन्; Тэ प्रकर्पयन्; Ск.t as in text (for समर्थयन्).

43 °) T1.3 G2 मधुरं (for सर्वाणि). — 6) G2 सर्वाणि (for मधुरं). M2 निर्दा (for निरम्). S1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 मधुरं मधुरां स्रे 105 मधुरं प्राप्तुवन्तिरं; G1.3 मधुरां प्रधासरं; D5 मधुरं प्राप्तुवन्तिरं; G1.3 मधुरां प्रधासरं; D5 मधुरं प्राप्तुवन्तिरं; G1.3 मधुरां प्रधासरं; D5 मधुरं प्राप्तुवन्तिरं; G1.3 मधुरां प्राप्तुवन्तिरं, — 6) M1 सर्वान ; B3 चेथं; D7.3 सीता; D10 चेंत्रं (for हीयं). — 6) M1 सर्वान ; Ck.t as in text (for सर्व). B3 बदारपदं; D1 यथा बदे (for समाद्धे). D3 संविधास्थास्थ्वं तथा. — For 42-43. %2 V B1-3 D6 subst.; while S1 B4 D1-4.10.11 ins. after 43:

641* पति हि परिशुण्यन्ती राममहिष्टकारिणम्। पदयन्ती चाग्रतः साध्यी नोद्वेगं मे गमिष्यति।

[(1. 1) Di एवं (for पति). Si V2 Dis च (for हि). Bi. उपरेग्होती (for "अप्यन्ती). Si Di-4.10.11 निरस्य पुरुपतेनं (for the post. half). — After L. I, Si Ba Di-4.10.11 ins.:

-Da cont.:

641 (B)* एवं कीर्वयनी मध्ये रचुवंशिववर्षनम् ।

—D10 om. 1. 2.—(1. 2) \$1 चादना (for चायत:). \$1 D2.11 व्यक्ति; D1.3 व्यक्ति; D4 किस्ये (for साध्यी). Ñ2 D6 वे (for मे). B2 करिष्यनि; B4 मित्रे (for गीमे). \$1 D1-4.11 नीदिमा मे (D1 त्रो) मित्र (D11 त्रो) व्यक्ति (for the post, half).]—Thereafter, B2 cont. 640°.

G. 5 29, 0 B. 5, 30, 44 L. 5, 24, 46 इति स बहुविधं महानुभावो जगतिपतेः प्रमदामवेक्षमाणः । मधुरमवितथं जगाद वाक्यं दुमविटपान्तरमास्थितो हन्मान् ॥ ४४

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे अष्टाविंदाः सर्गः ॥ २८ ॥

23

एवं बहुविधां चिन्तां चिन्तियत्वा महाकिपः । संश्रवे मधुरं वाक्यं वैदेह्या व्याजहार ह ॥ १

44 Ñ1 illeg. for 44 (cf. v.l. 43).—") V2 D2 om. स. B1 बहुविविधं; B4 पवनसुतो; D1 स बहुविसृद्य (for स बहुविधं). Т2 महाप्रभावो (for °नुभावो).—) S1 D1-4.10.11 मनुजपते:; Ñ2 V B D4 प्रवगवर:; Cr.m.g.k.t as in text (for जगतिपते:). D4 प्रसादम् (for प्रमदाम्). S1 B4 D1.3-6.8 T3 अवेश्यमाण:.—") T3 Cr जगाम; Cv.m.g as in text (for जगाद).—") D3 G3 आशितो (for आशियतो). S1 Ñ2 V B D6 -विटपांत (B4 °पोद; D6 °पोच)रसंश्यितो. S1 D1.2.4.10.11 महात्मा (for हन्मान्). % Cm: जगतिपतेशित दीर्घाभाव आपै:!; So also Cr.g.k.t. %

Colophon.—Sarga name: Śi D2.4.11 हनुमद्दिकल्प:; Ñ2 V1 B D6 हनुमद्दिनारणं; V2 हनुमद्दिनारं; D1.3 सीता-संभापणं प्रति हनुमहिता(D3 °दितकों); D10 लंकापनीण हनुमदिकल्पो.—Sarga no. (figures, words or both): D1.2.4.10.11 om.; Śi 26; Ñ2 B1.2 D6 M2 29; V1 D6.7-9 T G M1.2 30; V2 20; B3 28 (as in text); B4 D3 31.—After colophon, D2 concludes with साम; G with श्रीरामाय नम:.

29

Ni illeg. for Sarga 29 (cf. v.l. 5.28.43). Ma begins with श्रीरामाय नम:

1 °) \$1 V2 B4 D1.11 एतद्; B1.3 स तद् (for एवं). \$1 D1.5.10.11 बहुविधं चित्रं; Ñ2 V B D2.6.6 बहुविचित्रार्थं (for °विधां चित्रतां). — ⁵) T2 चिंतयानो; Ct as in text. D2.5.11 स(D2 [अ]य) वानर:; D7.9 °मति: (for महा-किए:). \$1 D1.6.10 चिंतयामास वानर:. — After 1° 5, D1.8.6 ins.:

राजा दशरथो नाम रथकुखरवाजिमान् । पुण्यशीलो महाकीर्तिर्ऋजुरासीन्महायशाः । चक्रवर्तिकुले जातः पुरंदरसमो बले ॥ २

642* सुसासु तासु घोरासु राश्चर्सापु महामितः।
[D1 प्रमुशानु च (for सुहानु तान).]

-Ds cont.:

613* प्रं यहुविशं चित्रं याविधन्तयतीत सः।
तावदृश्वं स्थिता सीता कण्ठं स्वं यन्ध्येद्रुहम्।
स्वयेणीमेव चादाय भीता धैर्यविनादाने।
राक्षसीः रायिताः प्रेक्ष्य मरणाय प्रतिष्ठिता।
शाखा गृहीत्वा विविधा निवश्यात्मानमारमना। [5]
उपवेष्टं कृतनिर्तिनुमांश्चिकतोऽभवत्।
उरपत्य वायुवेगेन हनुमान्माक्नात्मनः।
अमोचयन्महाप्राज्ञो अदृद्यः स्वेन कर्मणा।
ततः सा चिकता भीता केनेदं कृतमन्तरा।
दिश आलोक्य सुश्रोणी पुनर्वद्धं प्रचक्रमे। [10]
ततः किपवरो श्रीमान्द्र्णान्यरितविश्रद्धः।

[(1.8) Note hiatus between the two halves.]
—°) Śi Dio प्रसावः; Di.s सु(D2 सं)आवः; Ds Mi संअये; Cv.m.g.t as in text (for संअये). Ñ2 V B Do हानः सं(Ñ2 V2 स; D6 सु)अवणे(Ñ2 D6 णे)वावयं.
& Cv.g: संअये सम्यक् अ्वतेऽस्मित्रित संअवः समीपम्। (Cg समीपे व्याजहार। यद्वा "पाट्ये गेये च मधुरम् " हित संअवे अवणे मधुरम्।); So also Cr.m.t & — d) Ñ2 V B D6 सीताया (for वैदेहा). Śi Di.a.10 T2 स;; Ñ2 V B1.2.4 D6 वै; G2 हा; M2 च (for ह).

2 °) Si Dii -वाजितां; Di Gi -वाजितात्. Ñi V B Di.e प्रभूतवलवाह्नः. —Si Dio,ii transp. ed and e/.
—d) Ñi V B De देव (Be चेद [meta.]) द्शीं (Bi [marge also] दिले); Di-9 ह्ह्वाक्र्णां; Mi.s प्रारु (Mi ऋषे) स्तीन् (for ऋजुरासीन्). Vi Be महातपाः; Bi महाब्छः —After 2ed, Mi ins.:

[222]

अहिंसारतिरक्षुद्रो घृणी सत्यपराक्रमः ।

मुख्यश्रेक्ष्वाक्रुवंश्वस्य लक्ष्मीवाँह्यक्षिमवर्धनः ॥ ३

पार्थिवव्यद्धनेर्युक्तः पृथुश्रीः पार्थिवर्षमः ।

पृथिव्यां चतुरन्तायां विश्वतः सुखदः सुखी ॥ ४

तस्य पुत्रः प्रियो ज्येष्ठस्ताराधिपनिभाननः ।

रामो नाम विश्वेषज्ञः श्रेष्ठः सर्वथनुष्मनाम् ॥ ५

644* पितेय यन्त्रकीकस्य लुग्थरसम्युनि:।

-Mi cont.; while Do T G Mas ins. after 2ed; whereas Ds ins. after 4:

645* राजपींगां गुणश्रेश्लपसा चिपिमः समः।

[Da शुरु- (for মুখ্ন-), Mi (with hiatus) ऋषिम:. Ga कोनितप्रभ: (for ব্যিমি: মন:).]

 $-\tilde{N}_2$ V B D_{1-4,6,7,9} om, 2^{ef} . Ds reads 2^{ef} (preceded by 645^*) after 4.

- 3 °) № 1 B Ds रुहिर्; M2 नित्र् (for -रित्र्). Ds अब्रुद्ध: (for अञ्जूते). b) № 1 B D2.6 कोतः; Ds आंति:; T2 घृणि: (for घृणी). \$1 D10 सत्यपरायणः; D2 °प्रतिस्त्र: (sic); D3 सर्वप्रतिश्रय:. c) № 1 B D2.4.0 पुण्यस्यः; D1.8.7-9 T1 G1.2 M2 Ct °र्य (for मुख्यश्र). D5 -वंश्यश्च (for -वंशस्य). d) D1 प्रीतिवर्षनः; D2 कीतिः; D1 श्रीलिं (for लक्ष्मि). \$1 D10 राज्यः, D10 °जे)लक्ष्मीविवर्षनः; № 2 B D2.4.6 विश्वतः कीतिं (D2 प्रीति)वर्षनः. % Ct: लक्ष्मवर्षन इति हस्य आर्थः. %
- 4 °) Ge पार्थिवेर्; Cr.m.g.k.t as in text (for पार्थिव-). Ñe V B1.2.4 De न्यंजनोपेतः; Bs °नः श्रीमान् (for °नेर्युक्तः). Śi Dio पृथिवींद्रो जनेर्युक्तः.— 6) Mi पार्थिवास्मजः (for °वंभाः). Ñe V B De पृथु(Bi °थुः) श्री(Bs धी)मान्यमाहितः.— 6) Bs चतुवंगांयोः De.s.c.ii Ge सागरांतायां (for चतुरन्तायां).— 6) Di सुरथः (for सुखरः). Śi सुधीः (for सुखी). Bs कीर्तिवर्धनः (for सुखरः). Ši सुधीः (for सुखी). Bs कीर्तिवर्धनः (for सुखरः सुखी). De.s विदितः शुभ(Di सुख) द्वीनः.—After 4, Ši Ñe De-s.o.ii ins.:

646* धर्मशीलो बदान्यश्च त्रियवादी जितेन्द्रियः।

[D2 सख- (for भने-), Ñ2 D3 महारेखाः (for वदान्यश्च). D2 मितभाषीः; D3.4 सख° (for प्रियवादी).]

-After 4. Ds reads 2ef (preceded by 645*).

- 5 °) \$1 D1.10.11 गुज-; B3 महाज् (for प्रियो). D4.11 M1 श्रेष्ठस् (for उपेष्ठस्). b) \$1 N2 V B D1.2.6.10 तारापति- (for 'चिप-).
- 6 For 6, cf. 1.1.13^{a3} and 57*. No V B De transp. a and a. Si Die transp. and a. De

रिक्षता स्वस्य ब्रुत्तस्य स्वजनसापि रिक्षता ।
रिक्षिता जीवलोकस्य धर्मस्य च परंतपः ॥ ६
तस्य सत्याभिमंघस्य बृद्धस्य वचनात्पितुः ।
सभार्यः सह च भ्रात्रा वीरः प्रत्रजितो वनम् ॥ ७
तेन तत्र महारुण्ये मृगयां परिधावता ।
जनस्थानवर्षे शुत्वा हतौ च स्वरदृष्णौ ।
ततस्त्वमपीपहृता जानकी रावणेन तु ॥ ८

G. 5. 50. 9 B. 5. 11. 9

तस्य; Do हास्य (for सन्य). Si Di-4.10 देशस्य; Ti, 3 Gs Ms धर्मस्य (for मुक्तस्य), Ñs Do च स्वनृत्तस्य (for म्बस्य मुक्तस्य).— b) V B Di-4.11 Gs Ms च; T Gs [अ] मि-(for [अ] पि). Si Dio जनकस्य च (for स्वजनस्यापि). Ñs Do विश्वतः कीर्निवर्धनः.— c) Do om. (hapl.) रक्षिता. Ds जीवलोकस्य मर्वस्य.— d) Ñs V B Do परिरक्षिता (for च परंतपः).

- 7 °) Ñ2 V B De स च (for तस्य). 6) Du वृद्धस्याद्रचनं पिनु: (sic). 6) De सहभाय: (hypm.). Ši स सह; Di च सह (by transp.) (for सह च). Bi आत्रा च; Bs तद्धात्रा (for च आत्रा). D2.4 ii सहनाय: यह आत्रा. 6) Ñ2 V B De राम: (for चीर:). D2.5 ii M Cg प्रवातितो. % Cg: वनं प्रवातिन:, गत:। स्वाये णिच्. %
- 8 °) \$1 Ñ2 V B D6,10 तम्र तस्य; D1-6,11 तस्य तम्र (for तेन तम्र).— °) \$1 Ñ2 V B D1-6,6,10,11 परिधावत; Cg.t as in text.—After 8 ° °, \$1 Ñ2 V B D1-6,6,10,11 ins.:

647* रावणेन हता भार्या मिथिलाधिपनेः सुता।

[No V B1.2.4 D6 रक्षमाप(D6 क्य)हुना; B1 राश्चा-मिहना (for राजणेन हवा).]; while D5.7-9 S ins. after 8^{ab}:

648* राक्षसा निहताः श्रुरा यहवः कामरूपिणः । [Ga transp. निहनाः and बहवः.]

—Before S^{cd}, Śi (g^{ab} only) Di-4.10.11 read 9.—°) Śi Be.i Di.2.10 जनम्याने; Cg.t as in text (for °न-). Dii कुल्बा: Ga ज्ञात्वा: Ct as in text (for खुल्बा).—^d) Ñ2 Dr.9 Ct निहतों (for हतों च). Di हतों नो च महपूर्यों.—^d) Gi [अ]मर्पास्प्रकृता: Cg.t as in text.—^f) Ga रावणेन नु जानकी (by transp.).—For 8^d, Śi Ñ2 V

B D1-5.6.10.11 subst. :
649* तेनामर्थादिहानीता रावणेन दुरात्मना ।
[\$1 D1.2.4.10.11 स्वमनपंद: D2 स्वमनपंद (for नेनानपंद).]

-Thereafter, all the above MSS. cont.:

650° शृणु नैदेहि रामस्त्वां राजा कौशल्यमत्रवीत्। देवरक्षापि ने चीरः कुशर्ली देवि छङ्मणः।

[223]

दृ. 5. 50. 10 यथारूपां यथावर्णां यथालक्ष्मीं विनिश्चिताम् । अश्रीपं राघवस्याहं सेयमासादिता मया ॥ ९ विररामेवमुक्त्वासौ वाचं वानरपुंगवः । जानकी चापि तच्छ्रत्वा विस्मयं परमं गता ॥ १० ततः सा वक्रकेशान्ता सकेशी केशसंग्रतम् । उन्नम्य बदनं भीरुः शिंशपाद्यक्षेश्वत ॥ ११ सा तिर्थगूर्ध्वं च तथाप्यथस्ता-चिरीक्षमाणा तमचिन्त्यबुद्धिम् । ददर्श पिङ्गाधिपतेरमात्यं वातात्मजं सूर्यमिनोदयस्थम् ॥ १२

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाष्डे एकोनत्रिंशः सर्गः ॥ २९ ॥

[(1. r) V B देवि (for ग्रुगु). Da ने राम: (for रामस्त्वो). Śi Ds:4.10.11 पति:; Bs नावयं; Di.2 प्रति (for राजा). Dio जुजलम्.—Śi om. l. z.—(l. 2) Di श्रूर:; Dio नावयं (for नीर:). Ds.4.11 कुशलं लद्मणोनपीत्; Dio श्रूर: कुशलमननीत् (for the post. half).]

-After 8, Ds.7-9 S ins.:

651* वज्जयित्वा वने रामं मृगरूपेण मायया।
स मार्गमाणसां देवीं रामः सीतामनिन्दिताम्।
बाससाद वने मित्रं सुग्रीवं नाम वानरम्।
ततः स वालिनं इत्वा रामः परपुरंजयः।
प्रायच्छत्किपराज्यं तत्सुग्रीवाय महावलः। [5]
सुग्रीवेणापि संदिष्टा हरयः कामरूपिणः।
दिश्च सर्वासु तां देवीं विचिन्यन्ति सहस्रशः।
अहं संपातिवचनाच्छतयोजनमायतम्।
तस्या हेतोर्विशालाक्ष्याः सागरं वेगवान्धृतः।

[(1.5) Dr G1 आयच्छत् (for प्रा°). Dr.s तु; Do om. (subm.); G3 च (for तत्). Dr-o T2 महाराने (for °बल:).
—(1.6) Dr-o T2 M1 [अ]भि-; T1 च (for [अ]भि).
—(1.7) Ds.r.o T2 विधिन्वंत: G3 ततस्ताः (for सहस्रशः).
—(1.9) T1 G1.2 M1.3 अस्या (for तस्या). Dr-o T1 समुद्रं (for स्वागरं).]

9 Ña V B D6 om. 9. Ś1 (9⁴⁸ only) D1-4.10.11 read 9 before 8°⁴.—°) D2 यथावणॅर् (sic) (for °रूपां). Ś1 D1.3.4.10.11 transp. यथारूपां and यथावणां.—⁶) D11 च जीवतां; T1.3 G1 M3 च निश्चितां(G1 °तं); Cr as in text (for विनिश्चितास्). Ś1 D1-4.7.9.10 G2 M2 Cv यथा उद्दमी(Ś1 D7.9 °द्दम)वर्तीं(D2 °तां) च तां (Ś1 D10 अमं). ※ Cv: यथारूपां यथावणां यथारूदमीवर्तां च तामिति पाटः. ※—°) Ś1 D10 सा तथा दृष्टा; D1-3.11 सा त्वमचायं; D4 चापि मद्दीर्थात्; T2 रावयेणाई (for राववस्याई).—⁴) Ś1 D1-4.10.11 दृष्टा मे(Ś1 D10 मया रवं)नात्र संत्रयः

10 °) \$1 D1.5.7.9 G1.8 M2 R; Ñ2 V B D2.0.

6.8.10 M1 तु; T2 तां (for [अ]सों). D4.11 उक्ताभि: (for उक्तासों).—6) S1 Ñ2 V B D1-4.10.11 इन्मानमा(S1 वचनं मा; D1 निर्मातो मा; D2-4.10.11 स वची मा)रुतासम्बः.—°) T2 सा (for च).—²) S1 Ñ2 V B D1-4.6.10.11 जहर्ष च ननंद च.

11 °) Ds तथा. Ñ2 V B1.4 Do सा चारु-; B2.5 सुचारु-; D3 सुबक्र- (for सा बक्र-). — °) Ś1 V2 B1.3 D2.10.11 -संग्रता; D1 °तां; Ck.t as in text (for -संग्रतम्). V1 B2 हें (V1 के) असंग्रचचेतना. — °) D1 उन्नाम्य; D10 तन्नम्य (sic) (for उन्नम्य). Ś1 D10 सीता; D1 भीता (for भीरु:). D4 उवाच बचनं भीरु:; M2 उन्नाम्य बद्दं भीरु:. — °) D5 T शिंग्रुपा-. Ś1 Ñ2 V B D1-4.6.10.11 शिंश (D1.2.4.6.11 °शि) पां स(Ñ2 V B D4.6 ता) सुरैक्षतः D7-9 शिंग्रुपामन्ववेक्षतः — After II, D5.7-9 S ins.:

652* निशम्य सीता वचनं कपेश्च दिशश्च सर्वाः प्रदिशश्च वीक्ष्य। स्वयं प्रहर्षं परमं जगाम सर्वात्मना राममनुस्मरन्ती।

[(l. r) Gr.s तद (for च). —(l. 3) % Cr: स्वयं प्रहर्ण-भिति पाठः. %]

12 Ñ2 V B1-3 D6 om. 12.—65) B6 समतिर्थेग् (sic) (for सा तिर्थेग्). D2.4 हि (for च). D2 यथा (for तथा). S1 B4 D1.3.4.7.9-11 G1 हाधस्तान्; D2 हाबस्थां (for [अ] प्यधसान्). D1-5.7.10.11 T8 M1 निरीक्ष्यमाणा. T1.3 निरीक्षमाणा तथा हाधस्तान्. S1 B4 D1.6.10 -रूपं (for खिस्म).—6) B4 D1.3 [अ] द्यंतं (sic) (for [अ]-द्यस्थम्).

Colophon: Ñe V Bi-3 Di-4.6 om. — Sarga name: Si B4 Dio.11 हनुमहर्शनं. — Sarga no. (figures, words or both): Dio.11 om.; Si 27; B4 32; D5.7-9 T G Mi.3 31; M2 30. — After colophon, G concludes with स्रोतमाय नमः.

ततः शाखान्तरे लीनं दृष्टा चलितमानसा । सा दद्शे कविं तत्र प्रश्नितं प्रियवादिनम् ॥ १ सा तु दृष्टा हरिश्रेष्टं विनीतवदृषस्थितम् । मैथिली चिन्तयामास खझोऽयमिति भामिनी ॥ २ सा तं समीक्ष्येव भृशं विसंज्ञा गतासुकल्पेव वभ्व सीता ।

चिरेण संज्ञां प्रतिलभ्य चैव विचिन्तयामास विशालनेत्रा ॥ ३ स्वमो मयायं विकृतोड्य दृष्टः शासामृगः शास्त्रगणेतिंपिद्धः । स्वस्त्यस्तु रामाय सलक्ष्मणाय तथा पितुर्मे जनकस्य राज्ञः ॥ ४

G. 5. 30. 0 B. 5. 32. 9

30

No V B1-3 D1-3.6 continue the previous Sarga. Ms begins with श्रीरामाय नमः ग्रुभमस्तु.

1 Ñi illeg. for 1-7 (cf. v.l. 5.28.43).—⁸) Śi Ñi V B Di-4.6.10.11 त्रस्ता (for इष्ट्रा). Bi च स्मित-; Gi चिक्त- (for चिल्लिन-). Di -लोचना; Gi -मानसं; Cv.r.m.g.t as in text (for -मानसा).—After 1^{ab}, Di.2-9 S ins.:

653* वेष्टितार्जुनवन्त्रं तं विद्युत्संचातपिङ्गलम्।
--°) Ñ2 V B D6 दृद्र्शं प्रसृतं(V2 B3 °िश्रतं; B1.2 [also] 'स्ता) सीता. -- ') Ñ2 V B D6 वानरं; D1.5.5.11 G1 प्रसृतं (for प्रश्रितं). B4 -दृर्शनं (for -वादिनस्). -- After

654* फुलाशोकोस्करामासं तसचामीकरेक्षणम्। —Ti.s G2 M2.s cont.; D7-9 G1.3 M1 ins. after 2^{a5}; Tains. after 2:

I, Ds.7-9 S ins.:

655* मैथिली चिन्तयामास विस्मयं परमं गता।
अहो भीमिमिनं रूपं वानरस्य दुरासदम्।
दुनिरीक्ष्यमिति ज्ञात्वा पुनरेव मुमोह सा।
विल्लाप भृतं सीता करुणं भयमोहिता।
राम रामेति दुःखार्ता लक्ष्मणेति च भामिनी। [5]
ररोद बहुधा सीता मन्दं मन्दस्वरा सती।

[T₂ om. l. 1. — (l. 2) T₂ इमं (for इदं). D₂-९ सस्तं: Mı सर्व (for रूपं). % Ct: बानरस्य। निर्धारणे पछी। जातावेक-वेचनम्, % — (l. 3) D₂-९ G₂ इदं; Ct as above (for इति). D₂.९ Ct मस्बा; Ck as above (for ज्ञास्वा). M₂ मुमोइ जनका-स्मजा (for the post. half). — After l. 3, M₂ ins.:

655 (A)* विरेण संज्ञां संप्राप्य पुनरुत्थाय भानिनी।
--After l. 4, Ma ins.:

655 (B)* विचेष्टमाना पतिता भूनले शुभदर्शना।
द्रमस्य शाखानालम्ब्य स्रोद जनकातना।

—(l. 5) M2 सस्तरं (for भानिनी). —T2 om. l. 6. —(l. 6) D2-9 सहसा (for बहुआ). D2 T3 G3 मंद- (for मन्दं).]
—Thereafter, D7-2 G3 M1 repeat (var.) 266.

2 Ñi illeg, for 2 (cf. v.l. 1). D7-9 G2 Mi repeat 2^{a5} after 655*.—^a) Ñ2 B D6 च; Vi D8 T1.2 G2.3 Mi (D8 G2 first time; Mi both times).3 तै; V2 D5.7-9 (D7.9 both times; D8 second time) T2 G1 Ms [अ]य (for च]). Ñ2 V B D6.7.9 (D7.0 second time) दिल्चां; D10 काँगे (for दिल्छां).—^b) D2.3 द्यांच्या; D5.7.9 (D7.9 first time) G1 अव³; D7-9 (all second time) द्यागतं (for द्यांच्याम्).—After 2^{a5}, D7-9 G1.5 Mi ins. 655*.—^d) D2 इद (for इति). Ñ2 V B D6 साविनी; D1-3.11 विस्थिता (for सामिनी).—After 2, D4 reads 3^d-4^a (transp.).—After 2, T2 ins. 655* and then cont.; while D5.7-9 T1.3 G M ins. after 2:

656* सा वीक्षमाणा पृथुभुप्रवक्त्रं शास्त्रामृगेन्द्रस्य यथोक्तकारम् । दृद्शं पिङ्गप्रवरं महादं वाताःमजं बुद्धिमतां वरिष्ठम् ।

[(l. 1) Ds.7.3 Ct -मझ: Cg.k as above (for -मुझ-). —(l. 2) T2 -[3]क्तकारिगं (for °कारन्). % Cr.m. g.k.t: यशोक्तकारमाज्ञाकरन् (Cr °ज्ञाकारिणन्) (Ck.t यहा यथोक्तवेष्टिनार्जुनवर्त्राष्मकारम्। छान्दसी इन्दः). % —(l. 3) Ds कर्षीर्द्रं, G3 महास्यं (for महाई). T1.3 G2 M3 दृदशं पिंगाधिपवेर-मास्यं.]

3 Ñ1 illeg. for 3 (cf. v.l. 1). —) Bs [ज] हैं (for तं). Ds निरीक्ष्य (for समीक्ष्य). Št Dto [ज] घा Ds प्र- (for [प] व). Ñ2 V B1-3 Ds विसंज्ञकल्याः D7.3 मृशं विषद्याः Cg.t as in text (for मृशं विसंज्ञाः). —) Ñ2 V B Ds विमृदचेताक्षः Dt मृता सुकन्येवः Ds गतासुवान्त्येव (for गतासुकल्येव). ※ Cg: इवराब्दो वाक्यालंकारे. ॐ

हिंद्र Vi illeg. from 5.30.3° up to 5.33.80.—°)
Si Di-3.10.11 चिरस्य: Cg as in text (for चिरेण). Ba
D:-9.11 T2 G3 चैत्रं; T1.3 चित्ते; G2 M3 सूरो (for चैत्र).
D4 दृष्ट्वा तु सा तत्र हरिश्रचीरं.—D4 transp. 3^d and 4^d
and reads after 2.—^d) B2 विचित्त ***; T3 सा चित्रयान्मास. D2 विलासनेत्रा; T3 विशालनेत्री.

4 Ñ1 illeg, for 4 (cf. v.l. 1). Ñ2 V2 B1.5 D6 om. 4. Da transp. 3^d and 4^a and reads after 2.

G. 5. 30. 16 B. 5. 32. 10 L. 5. 26. 5

स्वमोऽपि नायं न हि मेऽस्ति निद्रा शोकेन दुःखेन च पींडितायाः । सुखं हि मे नास्ति यतोऽस्मि हीना तेनेन्दुपूर्णप्रतिमाननेन ॥ ५ अहं हि तस्याद्य मनोभवेन संपीडिता तद्गतसर्वभावा । विचिन्तयन्ती सततं तमेव तथैव पश्यामि तथा शृणोमि ॥ ६ मनोरथः स्यादिति चिन्तयामि
तथापि बुद्धचा च वितर्कयामि।
किं कारणं तस्य हि नास्ति रूपं
सुव्यक्तरूपश्च वदत्ययं माम्॥ ७
नमोऽस्तु वाचस्पतये सविज्ञणे
स्वयंभुवे चैव हुताश्चनाय।
अनेन चोक्तं यदिदं ममाग्रतो
वनौकसा तच्च तथास्तु नान्यथा॥ ८

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे त्रिंशः सर्गः ॥ ३०॥

- —") Si Ds.10 Mi.s Cg स्वम सया; Bs स्वमोपसो; Ck.t as in text (for स्वमो सया). Ds विकृते; Ms विहितो; Ck.t as in text (for विकृतो). Di विदृष्ट:; Ds ह्यदृष्टे (for sच दृष्ट:).—) Ts -गुणैर् (for नगणैर्). Si Bs.4 Di-4.10.11 थिङ्गम भाग(Dii नाम)धेयं (for शाख्यगणैनिपिद्य:).—) Si Bs.4 Di-4.10.11 पित्रे त(Di य)था में जनकाय(Di धि) राजे (Si Dio किश्वराय).
- 5 Ñ1 illeg. for 5 (cf. v.l. 1).—") Ŝ1 तव; B3 D1.2.4.10.11 तु न; D7.8 T1 G1 M2 Ck.t हि न; Т3 न च; M3 [S]पि वा; Cg as in text (for sिप न). B3 मम न; G1 न च मे; Cg as in text (for न हि मे). D10 [S]च (for sित). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 स्वमो ममा(B4 "था)थं शियता न चास्सि(V2 B4 तु न च स्वपामि).—") Ś1 Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 भयेन शोकेन (for शोकेन दु:खेन). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 दशमाना; D10 पीडितासु (sic) (for पीडितायाः).—") D10 च (for हि). D3 T2 यतो हि(T2 "तोस्ति [sic]) हीना; D5.7-9 T1 G2 यतो विहीना (for यतोऽस्मि हीना). Ñ2 V2 B1.2.4 D6 महास्मना धमेस (B2 चाप्रति)मेन हीना.—") Ñ2 V2 B1.2.4 D6 महास्मना धमेस (B2 चाप्रति)मेन हीना.—") Ñ2 V2 B1.2.4 D6 [अ]हमिंदु- (for [इ] न्दुप्णे-). S1 D2-4.10.11 तेनैव प्णेंदुनिमाननेन; B3 थे नाहिमेंद्रप्रतिमेन तेन.—After 5, D5.7-9 S ins.:

657* रामेवि रामेति सदैव बुद्धया विचिन्त्य वाचा बुवती तमेव। तस्यानुरूपां च कथां तदर्था-मेवं प्रपद्यामि तथा शुणोमि।

[Cf. st. 6.—(l. 1) Ts Gs विविध्य; Mi तथेव; Cm.g as above (for सदैव).—(l. 2) Ts सदैव; Gs तथेव (for विचित्तय).—(l. 3) D7.9 Ti G1.3 Ms [अ]नुरूपं; Cv.g as above (for °qi). Ds.8 T2.3 M2.8 Cv.m.g. तम्(T2 °द)भैस; Cgp.t as above (for तदर्थाम).—(l. 4) T3 Mi तमे (Mi °थै)व; Cv.m.g as above (for एवं प्र-). % Cv: तथा श्रूणोमीति सम्बक् पाठ: . %]

- 6 Ñ1 illeg. for 6 (cf. v.l. 1).) Ñ2 V2 B D6 [प]च (for [अ]च).) Ñ2 B1 समीहिता; V2 B2.6 D2.6 संगोहिता; D11 न मोहिता; T2 सुपीडिता (for संपीडिता).) Ñ2 B1.2 D6 सं ; V2 सा; B3 सु- (for वि-). \$1 D11 एवं (for एव).) \$1 D10 रूपं च; Ñ2 V2 B D6 ध्यानेन; D1.3 T2 G1 M1 तमेव; D2 तं वे प्र-; D6.11 स्वं (D11 तं)चेव (for तथेव).
- 7 Ñ1 illeg. for 7 (cf. v.l. 1). a) Ñ2 V2 B1.2.4 D6 सनोरथेक्षेत्र तु(V2 च) (for सनोरथ: स्यादिति). b) Ñ2 V2 B1.2.4 D6 तथेत्र; B3 नैयेति; D2.5 T2 G1.2 M1.2 तथा च(T2 G1 हि); Cv.k.t as in text (for तथापि). B2 युक्त्या; D11 विद्या (sic) (for बुद्ध्या). Ś1 D1.3.4,10.11 न वि-; Ñ2 V2 B D6 पिरे-; D6.7-2 T1 M1 Ct [अ]पि वि-; Cv.m.g as in text (for च वि-). c) Ñ2 V2 B1.4 D6 पत्र; B3 चेह; B4 तत्र (for तस्य). Ñ2 B1 D6 नाम (for नास्ति). d) Ś1 B4 D10 व्यक्तं स्व(B4 स्व)ह्मं; Ñ2 D6 G3 सुव्यक्तह्मं; B1.3 D4 व्यक्तस्वरूप्य; D1-3.11 व्यक्तं सह्मय्य (for सुव्यक्तह्म्प्य). D2 च (for माम्).
- 8 ") Ds च (for स-). Ñs Vs B Ds हद्राय नमोस्तु (for बाचस्पतचे स-). ") Śī Ñī Ds.4.10.11 चापि; Dl.5 वापि; Ts Gs दीस- (for चैव). Gs Ms.5 Cg हुताइानाय च. & Cv.r: हुताइानायेति सम्यक्। अन्यथा वृत्तभङ्गः (Cr "इन्स्यात्). & ") Śī Ñī Dī यदि ते (Dī "दितो); Ds.11 वचनं (for यदिदं). D4.10 ममाप्रे (for ममाप्रतो). Ñs Vs B Ds अनेन वाक्यं (Ñs चोकं) यदिहाच (Bs "दि सत्य-) कीर्तितं. ") D5 वि- (for च). D4 मा (for न). Ñs Vs B1-3 D6 निखलं तथास्तु से (B1.3 om. मे); B4 निखलं ममास्तु (for च तथास्तु नान्यथा). After 8, Ms ins.:
 - 658* देवदेवं नमस्कृत्य विष्णुं जिष्णुं जगत्पतिम्। तमेव शरणं सीता जगाम जनकात्मजा। दुःस्वमदोपनाशाय भयार्ता भयमोहिता। तमेव शरणं विष्णुं जगाम जनकात्मजा।

तामत्रवीन्महातेजा हन्मान्मारुतात्मजः । श्विरस्यञ्जलिमाधाय सीतां मधुरया गिरा ॥ १ का नु पद्मपलाशाक्षी ऋष्टकीशेयवासिनी । हुमस्य शाखामालम्बय निष्टसि त्वमनिन्दिता ॥ २ किमर्थं तव नेत्राभ्यां वारि स्रवति शोकजम् ।

Colophon. — Sarga name: \$1 D10 सीतानु(D10 °सं)-चिंतनं; Ñ1 D2 सीताभाषितं(Ñ1 °त:); Ñ2 B2-3 D6 सीता-संमोद्द (B3 °योश्र)नं; V2 B1.4 सीतासंमोद्द:; D1.5 सीता-संभाषणं(D5 °ण:); D1.11 सीताभिभाषितं. — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4.10.11 om.; \$1 28; Ñ2 B1.2 D6 30 (as in text); V2 21; B3 29; B4 33; D3.5.7-9 T G M1.3 32; M2 31. — After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:.

31

Vi illeg. for Sarga 31 (cf. v.l. 5.30.3). Ši begins with औ; M2 with श्रीरामाय नमः-Before I, T2 ins.:

659* ततस्ताः सहिताः सर्वा विहताशा निरुवमाः ।
परिश्चिष्य समन्तात्तां निद्रावशमुपागताः ।
तासु वै विश्रसुसासु सीता भर्नृहिते रता ।
विरुप्य करुणं दीना प्रचुकोश सुदुःस्तिता ।
प्रणिपातप्रसत्ता हि मैथिली जनकामजा ।
ततः सा हीमती बाला भर्नुविजयहर्षिता ।
अयोचद्यदि तत्तथ्यं भवेयं शरणं हि वः ।

[Cf. 5.56. 73-74 (including last 3 l. of Star passage).]

-T2 cont.; while Ds.7-9 T1.3 G M ins. before I:

660* सोऽवतीये दुमात्तसादिद्रुमप्रतिमाननः। विनीतवेषः ऋषणः प्रणिषस्योषस्त्य च।

[(l. 1) G2 अनतीर्थ; Cr.m.g.k.t as above (for सोडन°). M1 विद्वतं (for विद्वम-).—(l. 2) D5 -वेप- (for वेप:). G1 विनीतवेपप्रवण:; M1 विनित्तवेपरूपेण (for the prior half).]

1 Ts transp. ab and ad.—ab) Ni D2.4.11 पुनर्थी-मान्; D1 महाराज (sic); Ds महात्मासौ (for महातेजा). Ñ2 V2 B D6 ततस्तु (V2 B1 at. स) हनुमान्भूयो जानकीमम्य (B1 न्व)भाषत.—T1 G2 om. 1 d.—ab) B3 D1.5 शिरसांजलिम्. S1 V2 B4 D1.2.5.10 बादाय (for बाधाय). Ñ2 V2 B D2.4.6 बेदेशें प्रतिपूजयन् (for d). Ñ1 बज्जांजलिं च शिरसी बेदेशें प्रतिपूजयन् .

2 °) Ñ V2 B1.2.4 D1.3.4.6.11 T2 त्वें; D8 [अ]सि; Ck.t as in text (for ज्). Gs M1 पश्च(M1 [also]पत्र)

पुण्डरीकपलाशाभ्यां वित्रकीर्णिमवोदकम् ॥ ३ सराणामसुराणां च नागगन्धर्वरक्षसाम् । यक्षाणां किनराणां च का त्वं भवसि शोभने ॥ ४ का त्वं भवसि रुद्राणां मरुतां वा वरानने । वस्रनां वा वरारोहे देवता प्रतिभासि मे ॥ ५

G. 5. 31. 4 B. 5. 33. 6

विश्वालाक्षि (for पद्मपलानाक्षि), St Dto का स्वं कमलपत्राक्षिः Bs Ds कासि (Bs स्वं) पद्मविश्वालाक्षिः Ds पद्मपत्रविश्वालाक्षिः, — b) St Dto इपामे; Ñ V2 B D2.4.6 पीत-; D1.2.11 इपामा (for छिन्-), St Ñ V2 B2.6 D2.4.5.7.9.10 M3-वासिनि; B2 Dt -वासिसि (sic) (for -वासिनी).— Ñ transp. 2°d and 3.—°) Ñ छंबमानां तां (for शालामालस्थ्य).— d) Ds T2 निष्टमीयम्; T3 G1.2 M2 निष्टनीयम् (for तिष्टुसि स्वम्), St D3.8.10.11 M1.2 अनिदिने (for ॰िन्द्रता), Ñ शालामालस्थ्य विष्टुनि; Dt स्थिना निष्टुस्यनिद्दिने D2.4 निष्टुसे वर (D4 ॰द्यमर) प्राणिनि.— For 2°d, Ñ 3 V2 B D6 subst.:

6ीर* द्रमशासामधालम्बय निष्टस्यमस्वर्णिनि ।

[Ba तिष्ठसे (for तिष्ठति). Va Ba वर- (for [अ] मर-). Ba क्षं निष्ठसि माविनि (for the post, half).]

- 3 Ñi transp. 2°d and 3. Bi मिन्नान्यों (sic) (for ने°). —Di (reads 4 after 9) om. (hapl.) from ति in b up to भन in 5°. Di लक्षु; Di परि- (for बारि). Dii सुजति (for स्वति). V2 B नेन्न मं; Di वें जलं; Dio शोभने (for शोकजस्). ఈ Cg: किमथें कस्य कुल्डिन्या । यहां किमथें कि चेत्रसि कुला. ఈ °) B2 -यलासिंश Bi T2 G3 -विशालान्यां (for -यलासान्यां). °) V2 विपुलान्याम्; B De वि(B1.4 सु)न्रसक्षम् (for विश्वकीणंस्).
- 5 D4 om. up to सव in " (cf. v.l. 3). Te transp.
 4 and 5. Ge transp. " and " .—) Ba स्ट्राणी
 (for स्ट्राणो).) D11 सास्तानां (for सहतां वा).)
 \$1 Ne Ve B1.2.4 D2-4.18.11 का वस्नां (for वस्नां वा).
 Ni का वा वस्नां चासि स्वं. Ba प्रतिभाविनी; D1
 G2.3 Me प्रतिभावि में (G2 Me मा). After 5, D6
 ins. 662*.

[5]

B. 5. 33. 7 L. 5. 27. 5 किं तु चन्द्रमसा हीना पतिता विवुधालयात्।
रोहिणी ज्योतिपां श्रेष्टा श्रेष्टा सर्वगुणान्विता ॥ ६
कोपाद्वा यदि वा मोहाद्धर्तारमसितेक्षणे।
वासिष्टं कोपयित्वा त्वं नासि कल्याण्यरुन्धती॥ ७
को तु पुत्रः पिता आता मर्ता वा ते सुमध्यमे।
अस्माङ्कोकादम्रं लोकं गतं त्वमनुक्कोचिसि॥ ८
व्यञ्जनानि हि ते यानि लक्षणानि च लक्ष्ये।

6 °) Si Ñ V2 B D2.4.6.10.11 अथ; D1 किं च; D3 किं तु (for किं तु). B2 D10.11 चंद्रसमा (meta.); D2.4 चंद्रससो (for चन्द्रमसा). V2 चंद्रकळाहोना. —) Si D10 चंद्रमसो (for चन्द्रमसा). V2 चंद्रकळाहोना. —) Si D10 चंद्रमसो (for अथा). D1.3 योपितां. Ñ1 B D6 अप्रया; T2 मध्ये (for अथा). D1 रोहिणी उपोतिरप्रया च. —) Si D1.3.10.11 स्वमानिंदितळोचने; Ñ1 D2 नियतेव (D2 °तं स्वं) सुलोचने; Ñ2 V2 B1.3.4 पतितासि सुलोचने; B2 संप्राप्तासि सुलोचने अ Ct: प्तद्ये किंग स्वं भवित कल्याणि स्वमानिंदितळोचने वित्तलोचने असम् — After 6, D5 reads 8°d. — After 6, D7-9 T G M2.3 ins.; D5 ins. after 5:

662* का त्वं भवसि कल्याणि त्वमनिन्दितलोचने ।

7 °) Si Ñi Di-4,10.11 रोपाद्; V2 B1.3.4 कामाद्; Ct as in text (for कोपाद्). B1.3 लोभाद् (for मोहाद्).

— b) Ds reads from असितेक्षण up to कोपयित्वा in rin marg. B4 असितेक्षणा. — Si Ñi B4 D1.2.4,10.11 [इ] हां Ñ2 D6 M1.3 तु; V2 B1-3 [अ] सि; D3 वा (for लंद); — d) D7.9 Ct वासि (for नासि). Si संप्राप्ता त्वम-निदिते; Ñ V2 B D1-4.6,10.11 संप्राप्ता (V2 *शमा) त्वमरंघती.

8 Ñs Vs Bi-3 De om. 8.—") Si Dio.ii क नु; Ñi D2-4 किं तु; B4 कक्ष; Di किं नु; Cr as in text (for को नु). G2 om. आता.—") B4 बांधवस (for भती वा). D4 वापि; D11 वामे (for वा ते).—D6 reads 8° after .6.—") B4 Ti.3 G2 M1 क(Ti त)साळ; Cg as in text (for असाल). D11 अन्य- (for असुं).—") Si गरवा स्वस्; Ñi Di.2.4.11 गतीयम् (sic); B4 D5.10 T3 G2 M1 Cgp.k गता स्वस्; D3 गतस्वम् (sic); Cr.m.g.t as in text (fo. गतं स्वस्).—After 8, D7-9 Ti.3 G M1.3 ins.:

663* रोदनादतिनिःश्वासाद्गृमिसंस्पर्शनादिष । न स्वां देवीमहं मन्ये राज्ञः संज्ञावधारणात् ।

[(1. r) D7.9 G M1 अतिनियासाद्; T1.3 अपि नि(T3 नि:)श्वासाद्; M3 इति निश्वासाद् (for अतिनि:श्वासाद्). —(1. 2) D9 G1 न त्वा. % Cg: संज्ञावधारणाद् संज्ञायतेऽनयेति संज्ञा रुस्रणम् 1 राजलक्षणनिश्चयादित्यर्थः।; Ck.t: संज्ञावधारणाश्चाम(Ck °मयेय)ग्रहणात्, %]

महिषी भूमिपालस्य राजकन्यासि मे मता ॥ ९ रावणेन जनस्थानाद्रलादुपहृता यदि । सीता त्वमिस भद्रं ते तन्ममाचक्ष्व पृच्छतः ॥ १० सा तस्य वचनं श्रुत्वा रामकीर्तनहिषता । उवाच वाक्यं वेदेही हन्मन्तं दुमाश्रितम् ॥ ११ दुहिता जनकस्थाहं वेदेहस्य महात्मनः । सीता च नाम नास्नाहं भार्या रामस्य धीमतः ॥ १२

- 9 ") Šī Dīo तु; Ñ Vā B Dī.5,6.11 Gā Mā च;
 Tā Gī [इ]इ (for हि).—) Tā [इ]ह (for च). Bā
 लक्षणालक्षयेन च (sic).—) Bā स्वं नरेंद्रस्य (for भूमिपालस्य).—) Dī.9 च (for [अ]िस). Gā Ck.t मितः
 (for मता).— After 9, Šī Ñī Bā Dī-4,10.11 read 4.
- 10 Si Dio om. 10^{a6}. b) Ñi Di-5.7-9.11 Gi.2Mi.2 Ct प्रमिवताः V2 उपहृताः, Ck as in text (for अपहृताः). b) Ñi वासि चः Dio स्वमिन- (for स्वमितः). Ña Va B Do वैदेही (for भट्टं ते). d) Ma मया (for मम). Di भामिनी (for पृच्छतः). Si Ñ Va B Da.4.6.10.11 तस्व(Da °न्म)माल्याहि भाविनि(Si Ba Da भामिनिः Ñi Dio शोभने); Da तस्वमाल्यानुमहैसि. After 10, Da.7-9 S ins.:

664* यथा हि तव वे दैन्यं रूपं चाप्यतिमानुपम्। तपसा चान्वितो वेपस्त्वं राममहिपी ध्रुवम्।

[(1, 1) Ds तथा (for यथा). Ds G2 देन्यं तु(G2 च); M1 वै देव्या (for वे देन्यं). D7-9 G1 चाप्रति- (for चाप्यति-). —(1, 2) Ds वेपं (for वेपस्). T2 राज- (for राम-).]

11 ") D11 त्वस्य (for तस्य). —) D1 राजह्रिंत (for रामकीतंन-). —) D4 -[आ]ित्यतं (for -[आ]िश्रतम्). S1 D10 हनुमंतं हुमाश्रिताः Ñ2 V2 B D6 वृक्षां तरगतं किंदिः G1 रामसत्कथयाश्रितं & Cv: रामसत्कथयाश्रितिस्त सम्यक्पाटः & — After 11, Ñ1 ins.:

655* हर्पगद्गदया वाचा विभीता रावणस्य च। राक्षसीगणमीक्षन्ती भर्तस्यन्ती च चक्षुपा।

while Ds.7-9 S ins. :

666* पृथिच्यां राजसिंहानां मुख्यस्य विदितात्मनः। स्रुपा दशरथस्याहं शत्रुसैन्यप्रतापिनः।

[(l. 1) G3 transp. the post. halves of l. 1 and 2.—(l. 2) D7.9 -प्रणाशिन:; T1.3 G2.3 -प्रमाथिन:; Cg as above (for -प्रतापिन:).]

12 ⁶) \$1 Ñ1 B1.3.4 D1.3-5.10.11 विदेहस्य (for वैदेहस्य). —°) G2 M2 transp. च and नाम. \$1 D1 तस्याहं। Ñ V2 B D2-4.6 विख्याता; D7.9 चोक्ताहं (for नाम्नाहं). D10 सीता नामासि भट्टं ते (sic); D11 सीतेति नाम तस्याहं।

[228]

समा द्वादश तत्राहं राघवस्य निवेशने ।
अञ्जाना मानुपानभोगानसर्वकामसमृद्धिनी ॥ १३
तत्रस्रयोदशे वर्षे राज्येनेक्ष्वाकुनन्दनम् ।
अभिषेचियतुं राजा सोपाध्यायः प्रचक्रमे ॥ १४
तिस्मिन्संश्रियमाणे तु राघवस्याभिषेचने ।
केकेयी नाम भर्तारं देवी वचनमत्रवीत् ॥ १५
न षिवेयं न खादेयं प्रत्यहं मम भोजनम् ।
एष मे जीवितस्यान्तो रामो यद्यभिषच्यते ॥ १६

Gs सीता नामा च नामाहं. — d) D10 पत्नी (for भागी). Ñ1 रामस्य महिपी प्रिया. ॐ Cv: सीता च नामेत्यत्र नामशब्दः प्रसिद्धी।; So also Cr.m.k. ॐ

13 क) M1 [आ]सं; Cv.g as in text (for [आ]सं).

\$1 Ñ1 D2-4.10.11 वस्तरान्द्रादश पुरा; Ñ2 V8 B D6

दिपता वर्षमेचैकं(Ñ2 D6 °कं चे; V2 °केकं); D1 संवरसरान्द्रा-दश पुरा (hypm.). — b) B1 अशुरस्य (for राववस्य).

\$2 Cv.r: तत्रासमिति तु सम्यक् (Cr °ित पाउ: सम्यक्)।;

Cg: द्वादश समा द्वादश संवरसरात्। अस्यन्तसंयोगे द्वितीया.

— b) B सर्वभोग-; G3 सर्वेकमे-; Cr.g as in text (for सर्वेकाम-). \$1 D10 -फलांस्वहं; Ñ1 D1.2.4.11 -फलान्वहृत्;

Cr.g as in text (for -समृद्धिनी). D3 पत्या रामेण काल्विता.

— After 13, Ñ1 ins.:

667* राधवस्य कृतज्ञस्य कौशलेयसमीपतः।

14 °) T M1.3 तत्र (for तत्स्). —) \$1 Ñ1 D1.10 राज्ये च; D1 राज्यम्; G1 रामं च (for राज्येन). \$1 D2.10.11 [इ]क्ष्वाकुनंदन:. — °) D1 अभिषिचयितुं. — व े \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 [s]करोन्मति (for प्रचक्रमे). — For 14, Ñ2 V2 B D6 subst.:

668* ततः संवत्सरादृध्वं न्यमञ्जयत तं पिता। राज्येनेक्ष्वाकुवंशस्य सामात्यः सपुरोहितः।

[(l. 1) Ds स्वयंत्रयत. Vs आमंत्रयत मलिता (for the post. half).— \tilde{N}_2 om. l. 2.—(l. 2) Bs राज्यम्; Bs (with hiatus) राज्ये (for राज्येन).]

15 °) D4 T2 अस्मिन्; Cg as in text (for तक्षिन्). D2 संश्रियमाणा; D11 सा श्रियमाणे, D1.3.4 च; D2 [इ]व (for तु). Ñ2 V2 B D6 ततः संकीर्त्यमाने तु(D6 °नेषु).
—°) B4 तु स्व- (for नाम).— d) Ñ V2 B D2.6.7.3.11 इदं (for देवी). % Ct: नाम प्रसिद्धमित्यर्थः. %

16 °) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 न पित्रा(D2 जीवा)िन न जादािस; Ñ2 V2 B D6 न पास्ये न च मोद्येहं. — 5) Ñ2 प्रगृढं। B2 प्रत्यूहं; D2.11 प्रत्यूहं (for प्रत्यहं). \$1 D4.10 न च; V2 हीन-; B4 ननु; D8.11 मे न (for मम). D6 भावने (for भोजनम्). D1.3 न च निद्रां करोग्यहं. % Cv: भोजनिमत्या-

यत्तदुक्तं त्वया वाक्यं प्रीत्या नृपतिसत्तम ।
तचेन्न नितथं कार्यं वनं गच्छतु राघवः ॥ १७
स राजा सत्यवाग्देच्या वरदानमनुस्मर्न् ।
सुमोह वचनं श्रुत्वा केन्द्रेच्याः क्रमप्रियम् ॥ १८
ततस्तु स्विरो राजा सत्यधमें व्यवस्थितः ।
ज्येष्टं यशस्त्रिनं पुत्रं स्दन्नाज्यमयाचत ॥ १९
स पितुर्वचनं श्रीमानभिषेकात्परं प्रियम् ।
मनसा पूर्वमासाद्य वाचा प्रतिगृहीतवान् ॥ २०

G. 5. 31, 18 B. 5. 33. 24

हार्यस्य सर्थस्यामिधानम्।; Cr.g: अज्यत हात भोजनम्। (Cr कमिण ल्युद्)।; Cm: नम भोजनिमत्यत्र प्रथमार्थे पछी. %—°) Da ते (sic) (for मे).—^d) Da रायवस्य (sic) (for रामो यदि), Ña Va B De transp. रामो and यदि.

17 °) Ñi V2 B D2.4.11 यदुक्तं नु(Ñi D2.4 तत्; B2 हि; D11 में); D4 यदुक्तं नु (for यत्तदुक्तं). Ñi D4 युत्तं (for स्वया). B4 यूतं; D11 कायं (for वाक्यं).—) D1.4 में नृपसत्तमः. — Ñi illeg. for 17° .—) Śi D10 तत्ते न; D1.8 न चेब्र; D2 नाबुवन्; D5 तच्च न; D11 तच्चेनं (for नचेब्र). T2 अवितयं (for न वितयं). Ñ2 V2 B D6 तच्चेवा(V2 B2.4 °येवा)वितयं तेस्नु; G3 तच्चेद्वितया-कार्यं (sic).

18 Ñi transp. ab and ad.—a) Ñi Vi B Do वचनात्तस्या; Di सत्यवाक्येन (for सत्यवाक्येपा).—a) Ñi Vi B Do दुवेच: (for बचन).—a) Ñi Vi B Do तु तद् (for कृरम्). Di अद्भुनं (for अप्रियम्). Dii क्रम्मर्परं (sic).

19 °) \$1 Ñ V2 B1.2 D1-3.11 स; B2 च; D4.5.7-6
T1.3 M2 तं (for तु). D6 ततः संश्रावितो राजा. —D1
om. 19⁸-20°.—⁸) \$1 सति घमें; D2.2.5.6.11 T1.3 G1 सत्यधमें-; M3 सत्ये घमें (for सत्यघमें). V2 सत्यघमेसमन्वितः;
B2 सत्यघमेपरायणः; D4 सत्यघमेंव्यवस्थितं; G3 सत्यघमेपये
स्थितः.—Ñ1 illeg. for 19°-20°.—°) B2 राज्यं (for
पुत्रे).—^d) B3 पुत्रं रामम्: T2 रामे राज्यम् (for क्र्रआज्यम्). D4 क्र्योवाच किंचन.—After 19, D11 ins.:

669* रामो राज्यं तं च हित्वा सर्वेषां देवसंमताम्। यदम्यनमन्यसे देवि तच बृहि दहामि ते।

20 D1 om. 20^{abo}; Ñ1 illeg. for 20^{ab} (for both, cf. v.l. 19).—ab) Ñ2 V2 B De T2 (with hiatus) धुस्ता (for श्रीमान्).—b) Ñ2 V2 B De राज्याद्षि महत्तरें (for b).—For 20^{ab}, Ś1 D2-4.10.11 subst.:

670* अभिषेकाञियतरं श्रुत्वा स वचनं पितुः।

G. 5. 31, 19 B. 5. 33. 25 L. 5. 27. 21

दद्यात्र प्रतिगृद्धीयात्र त्रूयार्तिकचिद्रियम् ।
अपि जीवितहेतोर्हि रामः सत्यपराक्रमः ॥ २१
स विहायोत्तरीयाणि महार्हाणि महायशाः ।
विसृज्य मनसा राज्यं जनन्ये मां समादिशत् ॥ २२
साहं तस्याग्रतस्तूर्णं प्रस्थिता वनचारिणी ।
न हि मे तेन हीनाया वासः खर्गेऽपि रोचते ॥ २३
प्रागेव तु महाभागः सौमित्रिर्मित्रनन्दनः ।

पूर्वजस्यानुयात्रार्थे दुमचीरैरलंकृतः ॥ २४ ते वयं भर्तुरादेशं वहुमान्य दृदवताः । प्रविष्टाः सम पुरादृष्टं वनं गम्भीरदर्शनम् ॥ २५ वसतो दृण्डकारण्ये तस्याहममितौजसः । रक्षसापहृता भार्या रावणेन दुरात्मना ॥ २६ द्वौ मासौ तेन मे कालो जीवितानुग्रहः कृतः । ऊर्ध्वं द्वाभ्यां तु मासाभ्यां ततहत्यक्ष्यामि जीवितम् ॥ २७

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकत्रिंशः सर्गः ॥ ३१ ॥

[Da ज्ञास्वा स कांक्षिनं थितु: (for the post. half).]

- —°) D11 आस्वस्य (sic); G2 आस्वाद्य; Cg as in text (for आसाद्य).—^d) V2 B राज्यं; D2.4 वच: (for बाचा). V2 B3.4 न तु; D4.10 परि- (for प्रति-). B1 न चैच्छत (for मृहीतवान्). D11 T2 वचनं प्रमृहीतवान्.
- 21 °) D1 दत्तं (for द्वान्).—D4 om. after प्रति up to 22°.— °) S1 सलम् (for किंचिद्). Ñ2 V2 B D6-9 ऋतं (V2 B3 D7-9 सत्यं; B4 इडं) त्र्यान चानृतं; D2 न कुर्याच वचोनृतं.— °) D1.11 जीवति (for जीवित-).— °) S1-परायण: (for °क्रमः).
- 22 D4 om. 22° (cf. v.l. 21). °) S1 (before corr.) सोविधौत- (for स विद्याय). V_2 [3] समराज्यानि (hypm.) (for [3] स्तरीयाणि). $^{\delta}$) T_2 वराहांणि (for महाहांणि). % Cv: स विद्यायोत्तरीयाणि। अत्रोत्तरीयशब्दो वासोमान्ने वर्तते। बहुवचनप्रयोगात्।; Cr.m.g: उत्तरीयाणि वासांसि (Cr.m° सीत्यधै:). % $After 22^{a\delta}$, Dr. 3 ins.:

671* मनश्रकार विषिने राधवः शत्रुकर्शनः।

[Da दथार चीराणि ततो (for the prior half).]

- —°) Da च महा- (for मनसा). d) Da जनन्या (for जनन्यो). Ña Va B Da जनमास्थि(Da श्रि)त:.
- 23 °) $D_{2.6}$ तस्य गता (for तस्याप्रतस्). D_8 शीयं: $T_{1.8}$ तूर्णों (for त्एँ). $-\delta$) S_1 \widetilde{N}_1 V_2 B $D_{1-4.6.10.11}$ चीरवासिनी(B_{1-3} D_{10} °ससः); C_1 as in text (for बनचारिणी). \widetilde{N}_3 प्रविष्टा चीरवाससी. -°) D_4 निह् तेन विहीनाया.
- 24 °) \tilde{N}_2 V2 B D6 महाबुद्धिः; D8 M1 °प्राज्ञः (for °मागः). $-^{\delta}$) \tilde{N}_2 V2 B D6 आनुवत्सलः; D8 M1 मित्रदर्शनः (for मित्रवन्दनः). $-^{\sigma}$) \tilde{N}_1 V2 B D1-6.6. 10.11 [अ] नुयात्रार्थः; D8 °यात्रार्थों (for °यात्रार्थें). $-^{\sigma}$) B2.3 D5.7-9 कुश- (for दूस-). D6.11 अलंकृतां.

- 25 $D_{1.4}$ आदेशाद् (for आदेशं). -b) S_1 D_{10} प्रापेत तु; \tilde{N}_1 B_4 $D_{1-3.6,11}$ बहुमत्वा; D_4 बहुमाना (for बहुमान्य). -b) S_1 \tilde{N}_1 $D_{1-4,10,11}$ स्मो दुराधपँ; \tilde{N}_2 D_6 स्म पुरादिष्टं; V_2 B स्म(B_3 साः)पुरं(B_4 गृहं) त्यक्ता; T_2 स्म पुरा घोरं; T_3 स्म पुरामृष्टं (for स्म पुरादृष्टं). -b0 D_6 वरं (for वनं). V_2 B1 गंभीरमोजसाः b0 $C_{r.m.t}$: पुरा आदष्टमिति(C_r 6 ति पृत्र) च्छेद्: I_1 So also $C_{g.k.}$
- 26 °) Dı वसति (sic) (for वसतो).—) Ba अलिनोजसः (sic).
- 27 V2 B1-3 om. 27.— °) D1 कालोयं; D2.4.6 M2 में कालो; D11 में काले; T3 कालो में (by transp.) (for में कालों).— °) D3.4.8 -[अ] नुप्रहें (for -[अ] नुप्रह:). D8 कृतों (for कृत:) D6.11 जीवि (D11 °व)तानुप्रहें कृते.— °) S1 ताभ्यां (for द्वाभ्यां).— After 27, S1 Ñ B6 D3.4.6. 10.11 ins.;
 - 672* रावणो विकृताकारो राक्षसोऽतिभयानकः। समुद्रपारो दुष्त्रापः कालः परिमितश्च मे।
- [(1. 1) Be Ds.e विकृताचा(Be वहा)रो; De विकृतिकारों (for °ताकारों). Ši Dio [s]तिभवंकरः; Be [s]भिभवानकः. De राक्षस्योभवनाशकाः ; Dii राक्षस्योतिभवानकाः (for the post. half).—(1. 2) Be De नगरे (for नगरे). Ñi De दुष्परः (for दुष्पपः). Dii ते (for मे). Be समरनिष्दुरः (for परिभित्तक्ष मे).

Colophon: Ñ2 V2 B De om. — Sarga name: Ś1 D1-4.10.11 सीतावाक्यं; Ñ1 इनुमत्सीतासंवादे सीतावाक्यं. — Sarga no. (figures, words or both): D1.2.4.10.11 om.; Ś1 29; D3.5.7.9 T G M1.3 33; M2 32. — After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:.

तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा हन्मान्हरियृथपः । दुःखाद्दुःखाभिभृतायाः सान्त्वम्रत्तरमत्रवीत् ॥ १ अहं रामस्य संदेशादेवि दृतस्तवागतः । वेदेहि कुशली रामस्त्वां च कोशलमत्रवीत् ॥ २

32

V1 illeg. for Sarga 32 (cf. v.l. 5.30.3); Ñ2 V2 B D6 cont. the previous Sarga. M2 begins with श्रीरामाय नमः.

1 B2 reads 1^s - 2^s in marg. - ^s) Ñ2 V2 B1.2.6
De हरिसत्तम: ; B3 D7.0 °दुंगव: ; D1.3 T1.3 G3 मास्तात्मव:
(for हरियूथप:). - ^c) Ś1 D10 महा- ; Ñ2 V2 B1 D2.4.6.11
हु:सं (for दु:स्वाद्). Ñ B1.2.6 D6 - [ब] निपद्मात्मा;
V2 - [ब] निभूत्रस्मा; B3 - [ब] निपद्माक्षः; D11 - [ब] निभूतावां
(for °मृत्राया:). - ^d) Ś1 Ñ V2 B1.6 D1-6.6.10.11 वाक्यम्;
D5 शांतम् (for सान्त्वम्). B2 वाक्यं च किंपिद्मवीत्;
B3 वेदेशें वाक्यमन्नवीत्. % Ck.t: दु:स्वादु:स्वाभिभूता
(Ck °हु:सं प्रपत्ना)या इत्यलुगापं: । दु:स्वपरम्परास्तिकाया: %--After I, Ś1 Ñ B4 D1-6.6.10.11 ins.:

673* स्वां मार्गमाणा रामार्थे क्विड्यन्ते दिश्च वानराः। श्चन्द्रव्याभ्यां परिश्रान्ताः सिक्षिं मुनिगणा इव। रघूणां च हरीणां च प्राणास्त्वयि समाहिताः। सा स्वं दिष्ट्या मया दश नास्ति धन्यतरो मम।

[(1. 1) D11 मार्गमाणे (sic) (for °णा). B4 दृश्येते (for छिरयन्ते).—(1. 2) B4 तैरतेस्तपोमिनियनै:; D1-4.6.11 खुन्ध्याच्य (D1.2 °श्यां)परिस्टानाः(De °द्धांताः) (for the prior half). D3 सुर- (for मुनि-).—(1. 3) D1 वानराख रश्यां च (for the prior half). B4 समाग्रिताः; D3 °गताः (for समाहिताः).—(1. 4) S1 दृश्या; B4 अयः, D2.4.11 दृश्यां (for दृश्यां). Ñ D6.10.11 मयां (for मम).

2 B2 reads 2^{ab} in marg. (cf. v.l. 1). M2 om. (hapl.) 2. — b) V2 B1-3 D6 इह (for देवि). Ś1 D1.3.10 M1 समागत:; Cr.m.g.k.t as in text (for तवा°). T2 G1 देवि दूतस्वमागत:. ※ Cr.m: तवागतः समीपमिति शेषः 15 Cg: तव दूतस्त्वां प्रति प्रेषितो दूतः. ※ — V2 B1.3 om. 2°-3. — °) D10 कुशलं (for °ली). — d) Ñ B2 D2.7.9 G3 स स्वां; D4 स्वां*; D6 सस्वो (sic) (for स्वां च). Ś1 Ñ B 26.10.11 कोशल्यम् (for °लम्). — After 2, Ś1 Ñ B4 D1.3.4.6.10.11 ins.:

674* दाता भोक्ता प्रहर्ता च श्रेष्टो लोके धनुर्धरः। [B4 जेता शेका; D1 कर्ता भोका; D3 पाता भोका (for दाता यो त्राह्ममस्त्रं वेदांश्च वेद वेदिवदां वरः । स त्वां दाञरथी रामो देवि कौशलमत्रवीत् ॥ ३ लक्ष्मणश्च महातेजा भर्तुस्तेऽजुचरः प्रियः । कृतवाञ्शोकसंतप्तः शिरसा तेऽभिवादनम् ॥ ४

G. 5. 31. 27 B. 5. 34. 4

मोका). D11 च हतां (for प्रहतां). Ñ2 D6 सांते गोसा च अर्ता च (for the prior half). D3 ज्येष्ठों (for अर्थे). B4 D1.3.4 लेक- (for लेके). Ñ2 D6 धनुष्पतां (for %र:).]
—Thereafter Ñ1 cont.:

675* इन्ता शयुकुलानां च विधाता अच विश्वपृक्।; while D1.s cont.:

676* रामः प्रहरतां श्रेष्ठः कीशस्यानन्द्वर्थनः।

3 V2 B1.3 om. 3 (cf. v.l. 2). B2 D2 om. (hapl.)
3.—°) Ś1 Ñ B4 D1.3.4.6.10.11 देवं च; Cm.t as in text
(for चेदांआ). D2 wrongly repeats चेदांआ.—⁶) Ñ2 B4
D6 चेत्ति; D4 om. (hapl.) (for चेद).—^d) Ś1 B4
D1.3.4.6.10.11 कोदाल्यम् (for ट्रम्).

4 °) D1.3.6 तु (for च). D10 om. महा-. Ñ2 V2 B1.3 -बुद्धि:; B2 D6 -बाहु:; T2 -बीयों (for नेत्रा).

— °) B1 तेवरब:; D3 स्वतु ° (for तेऽनुबर:). Ñ2 V2 B1-2 D6 सुमित्रानंदि(V2 D6 °द्र)वर्षन:. — °) D4 -संपद्धः (for -संतप्त:). B3 कृतवात्राक्षसंतप्तः (corrupt). — °) B1 (with hiatus) अभि- (for तेऽभि-). D11 -बादिनं (sic) (for -बादनस्). — After 4, Ñ2 V2 B1-2 D6 ins.:

677* मानुबरस्परित स्वां हि नित्यं छश्मीविवर्धनः।
यः पुरा छग्ननारण्ये कृत्वा रूपं मनोहरम्।
काद्यनं मृगसंस्थानं रावणो छोकरावणः।
हृतवांस्त्वां महामायः सर्वभृतभयंकरः।
वरदानभदोन्मत्तो छोकान्सर्वानचिन्वयत्। [5]
स तं रामो सम आता ज्येष्टः पिनृसमस्तद्रा।
धर्मात्सा धर्मतत्त्वच्चो राजीवश्चभछोचनः।
विज्याधायतयुक्तेन करेणानतपर्वणा।
छृत्वा च सुमहानादं मारीचो निपपात ह।
प्रीत्यर्थं तद्वचःस्वाची पृष्ठतोऽजुससार ह। [10]
एतस्मिन्नन्तरे वाक्यं यशुक्तं परुषं स्वया।
स ते प्रणमते निर्यं छश्मगो देवि देवरः।

[(l. 1) B2 नंदि- (for लक्ष्मी-).—(l. 2) V2 यत् (for यः). Ñ3 B1 D6 मनोरमं (for °दरम्).—(l. 4) V2 इतवास् (for इतवास्). B3 महाकायः (for °मायः).—(l. 5) V2 नल- (for न्मर-). Ñ2 D6 वरदानारतुद्वमेत्तो (for the prior half). D6 लोकाम्यान * चितवत् (for the post. half).—(l. 6) Ñ2 D6 सदा; B2 तथा (for तदा).—(l. 7) Ñ2 D6 भनेवान्; V2 B1.5 भनेती (for भमीत्मा). B2 नल- (for न्यूथ-).

G. 5, 31, 0 B. 5, 34, 5 L. 5, 28, 7 सा नयोः कुशरुं देवी निशम्य नरसिंहयोः ।
प्रीतिसंहृष्टसर्वाङ्गी हन्मन्तमथात्रवीत् ॥ ५
कल्याणी वत गाथेयं लौकिकी प्रतिभाति मे ।
एति जीवन्तमानन्दो नरं वर्षशतादिष ॥ ६
तयोः समागमे तस्मिन्प्रीतिरुत्पादिताद्भुता ।
परस्परेण चालापं विश्वस्तौ तौ प्रचक्रतः ॥ ७
तस्यास्तद्भचनं श्रुत्वा हन्मान्हरियुथपः ।

—(1. 8) B2 D6 - मुक्तेन (for - युक्तेन). —(1. 9) B2 स मारीच: पपात ह (for the post, half). —(1. 10) B3 प्रवर्ष (for त्री°). Ñ2 त्वहच:-; B3 (also as above) तहथ:-(for तहच:-). —B3 om. l. 11. —(1. 12) Ñ2 तं (for ते). B8 स स्वां प्रणम्य शतवान् (sic) (for the prior half).] —Thereafter B3 cont.:

678* तदा शून्ये गृहे च स्वं रावणेन हता सती।

- 5 Ñ2 V2 B1-3 D6 om. 5-12.— (for देवी).— (for देवी).— (for देवी).— (for निकस्य). D2 -देवयो: (for -सिंह्यो:).— (for जीति-). B4 D1.10 श्रुत्वा; D7.9 प्रति-; Cr.m.g as in text (for जीति-). D11 -सिंक्ट्र- (for -सिंह्र्य-).— (for स्था).
- 6 Ñ2 V2 B1-3 D6 om. 6 ('cf. v.l. 5).—") Ñ1 D5.10 सब; D1 प्रति; Cr.m.k.t as in text (for बत). B4 कल्वाणी च यथार्थेयं; D11 कल्याणी च तथाच्येवं.— b B4 D5.8.9 मां; D7 G2.8 M2.3 Cm.g.k.t मा (for मे). & Cm: बतित हुषें।; Ck.t: गाथायाः संवादित्वदर्शनको हुपें। बतेत्वनेन सूच्यते. %—") Ñ1 पृष्टि; D1.0 हृति (sic); D2 पतिर् (sic) (for पृति). D1.3 जीवितम् (for जीवन्तम्). B4 D11 पर्ति जीवंतमानंदे. —After 6, S1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 T2 ins.:

679* ततः संजातविश्रम्भा सीता दाशिनिभानना। [Ba Dı -विश्वासा; Dıı -संरंभा; T2 -संहर्षा (for -विश्वम्मा).]

—Thereafter T2 cont. 680*.

7 Ñ2 V2 B1-3 D6 om. 7 (cf. v.l. 5). —) D6

Т1.3 G2 M2.3 तथा(G2 °थो:) समागते. —For 7 %, \$1 Ñ1

B. DI-4.10.11 subst., while T2 cont. after 679*: 680* तथा समागतश्चापि इनुमान्त्रीतिमानसः।

[D4 तथा संमानितश्चापि (for the prior half). Sr D10 प्रीतिमान्वभा; B4 T2 "नमूत्; D2.4 प्रीत" (for प्रीतिमानस:).]
—") Sr D10 वाचाल्यं; Ds चान्योन्यं (sic); M1 चालापे (for चालापं). —") G2 विश्वस्तस् (sic) (for "स्त्री).

8 Ña Va B1-s D6 om. 8 (cf. v.l. 5). —) Ś1 ततस् (for तस्यास). D1-2.10 तु; Ct as in text (for तद्).

सीतायाः शोकदीनायाः समीपस्रपचक्रमे ॥ ८ यथा यथा समीपं स हन्मानुपसंति । तथा तथा रावणं सा तं सीता परिशक्कते ॥ ९ अहो थिग्धिकृतिमदं कथितं हि यदस्य मे । रूपान्तरस्रपागम्य स एवायं हि रावणः ॥ १० तामशोकस्य शाखां सा विसुकत्वा शोककिश्चता । तस्यामेवानवद्याङ्गी धरण्यां सस्रपाविशत् ॥ ११

- b) \$1 B4 D1.7-10 G2.3 मारुतात्मजः (for हरियूथपः).
 c) Ñ1 -संतप्तः; B4 D3.7.9.11 -तप्तायाः; D1.8.4.5 विप्तायाः (for न्दीनायाः), % Cr.m.g: उपचकमे गन्तुमिति होपः (Cg प्रापेति वार्थः)।; Ck: उपचकम इति। शालाया अवरुद्ध पुनश्चेति होपः।; Ct: उपचकमे तन्छ।खातोऽप्यर्वाचीनां शालामवरुद्ध समीपं गन्तुं यहावानभृद्धियर्थः. %
- 9 Ñs Vs B1-3 D8 om. 9 (cf. v.l. 5). Ñ1 D1 om. 9°-10°.—°) Ś1 B4 D1.3.4.10.11 यथा समीपं सीताया.—°) D8 सीतादु:-; M1 सीता तं (by transp.) (for तं सीता).—For 9°d, Ś1 B4 D1.3.4.10.11 subst.:

681* तथा रावण इत्येवं तं सीता पर्यशङ्कत।

[Bs इत्येष (for °वं). Śi Dio सा (for तं). Di.s प्रस-शंकत; Dii पर्यशंकितं (sic) (for पर्यशङ्कत).]

- 10 Ñ2 V2 B1-3 D6 om. 10 (cf. v.l. 5). Ñ1 D2 om. 10 6 (cf. v.l. 9).—) D3 अतो वै; D11 अहो वै; T1.3 अहो किं (for अहो धिए). Ŝ1 B4 D1.3.4.10 किं कृतम्: D5.8 G1 M1.3 Cm.g दुटकृतम्; D11 वेकृतम्; Cr.k.t as in text (for धिकृतम्). D4 om. इन्.ं.—) S1 D10 (erroneously repeats) कथितं हि मे; B1 विप्रकृश्चितं; D1.3.4.11 हि यद्य मे (for हि यद्य मे).—) S1 D10.11 [आ]याति (for [अ]यं हि).
- 11 Ñ2 V2 B1-3 D6 om. II (cf. v.l. 5). B6 तम् (for ताम्). Ś1 Ñ1 D1.2.4.7.9.11 शाखां तु; B4 शाखांतं। D2 शाखां च; D5 G1.3 सा शाखां (by transp.) (for शाखां सा). b Ś1 D2.10 मुक्स्वा सा; Ñ1 D1.4 स्वक्स्वा सा; D2 स्वक्ता सा; D7-9 G3 विमुक्ता; D11 मुक्ता सा (for विमुक्ता). B6 मुक्त्वा शोकेन कर्षिता. S1 D1-4.10.11 भयात्तसा Ñ1 B4 भयात्तरा(Ñ1 eqा [sic]) (for तस्यामेव). D8 धरायां (for धरण्यां). & Cv: तामशोकस्येति। नतु शिंश-पाञ्चस्य शाखां गृहीत्वा स्थितेत्युक्त्वा कथमशोकस्य शाखां विमुक्त्येत्युक्यते। न दोष:। शिंशपाशोकाथिष्ठानसंरूडो (° ठ) एकीभूय स्थितावि (° त इ)ति परिकल्प्यते। तेनेदं च पूर्वोक्तं च सर्वं सर्वं सर्वं सर्वाचीनम् ।; Cr.m.t: अशोकस्याशोकवनस्थिशिंशपान् स्थान्येत्यथै:।; Cg: ययि पूर्वं शिंशपाशाखावलम्बनमुक्तं तथापि शिंशपाशाखा अशोकसंवल्पतेति कवविविकारेग्युक्यते

अवन्दत महावाहुस्ततस्तां जनकात्मजास् ।
सा चंनं भयवित्रस्ता भ्यो नैवाभ्युदेश्वत ॥ १२
तं दृष्टा वन्दमानं तु सीता शशिनिभानना ।
अत्रवीद्दीर्घशुच्छुस्य वानरं मधुरस्वरा ॥ १३
मायां प्रविष्टो मायावी यदि त्वं रावणः स्वयम् ।
उत्पाद्यसि मे भ्यः संतापं तन्न शोभनम् ॥ १४
स्वं परित्यज्य रूपं यः परित्राजकरूपधृत् ।
जनस्थाने मया दृष्टस्तं स एवासि रावणः । १५

उपवासकृशां दीनां कामरूप निशाचर ।
संतापयिस मां शृयः संतापं तन्न शोभनम् ॥ १६
यदि रामस्य दूतस्त्वमागतो भद्रमस्तु ते ।
पृच्छामि त्वां हरिश्रेष्ठ प्रिया रामकथा हि मे ॥ १७
गुणान्नामस्य कथय प्रियस्य मम वानर ।
चित्तं हरिन मे सौम्य नदीक्कुलं यथा रयः ॥ १८
अहो स्वमस्य मुखता याहमेवं चिराहृता ।
प्रेपितं नाम पश्यामि रायवेण वनौकसम् ॥ १९

G, 5, 31, 38 B, 5, 31, 20

क्वचिद्योक्त इति। अतो न कश्चिद्दोप:. % —After II, Ni ins.:

682* ततो हन्मान्मतिमान्महातेजाः स्त्रल * तः।; while Ds T1.2 G2.3 M1.5 ins.:

683* हन्मानिप दुःखाता तां दृष्टा भयमोहिताम्। [T1.3 G2 M1 दुखार्वस् (for °तां).]

12 Ñ₂ V₂ B₁₋₃ D₆ om. 12 (cf. v.l. 5). —°) Ś1 D₁₀ अबद्द्स(D₁₀ ° स्मु-); D₁ अबिद्द्त (sic) (for अबन्द्रत). —After 12^{ab}, Ñ₁ ins. (sic):

684* दीनं च भाषतः * नृतय प्रशयस्विनस्। मा देवि भेषीमां तुष्टं नाहं या * स्मि रावणः।

_°) Ds [ए]वं; Dn [ए]व (for [ए]नं). Št D2.7-10
T2 G1 Cm.t -संत्रम्ता; Cg as in text (for -चि°).
_d) Ñ1 वाजाभ्युदेक्षत; D1 नैवाभ्यवेक्ष्य च; D2.5 नैवाभ्युदे
(D5 °एँ)क्ष्यत; D7-9 नैनमुदेक्षत; T2 नैवाभ्यपवत (for नैवाभ्युदेक्षत).

13 °) Do द्या तं (by transp.). Ñi Ds.7-9 च (for तु). Ñi Vi Bi.s.4 Do वंदमानं तु तं द्या; Bi इति तं बल्गु मानंतं (metri causa). — b) Bo द्या (for सीता). Si Di-4.0-11 चंद्र-; Ñi पद्म- (for सितः). — d) Da दीर्व- सहदस्य; Gi भुच्छ्वास्य (for भुच्छ्वस्य). Si Ñi Di.10 -स्वरं (Si °नं); Da -[अ]क्षरं (for -स्वरा). Ñi Vi B Do दीर्वमुणं च(Do वि) नि:धस्य वानरं वाक्यमत्रवीत्-

14 °) \$1 D3.10 माया- (for मायां). D4.11 मायांविन् (for °वीं). Ñ2 V2 B2-4 D6 मायांवर्ल (B3 °ल्पें) समाक्षित्यः B1 मायांवर्ल्स् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् मायांवर्ष्ट् भी प्रति चित्र कर्माद्यस्थिः भी प्रति चित्र मायांवर्ष्ट (for उत्पाद्). \$1 भी प्रति चित्र मायांवर्ष्ट (का अत्याद्). \$1 भी प्रति चित्र मायांवर्ष्ट (का अत्याद्). B3 G3 ते न (for तन्न). —After 14, भी ins.:

685* मृतः किं हन्यते कश्चिद्दत्वा किं लभते फलम्। मां मृतामिति जानीहि न किंचिते फलं मवेत्। 15 D4 om. 15^{ab} (cf. v.l. 14); Ñ2 V2 B D6 G3 om. (hapl.) 15-16. —) Ñ1 स्वकं (hypm.); D10 स्वे (sic); T3 स्वयं (hypm.); M2 Ck सं-; Ct as in text (for स्वं). D1.2 स; D11 तं; M2 स (for य:). —) Ś1 Ñ1 D2.3.5.7-11 T2 G1 M2 -रूपयात्; D1 T1 G2 M1 °एक् (for रूपपुत्). —) Ñ1 स स्वस् (by transp.). Ś1 Ñ1 D1-1.7.5-11 T1 एव हि (for एवासि). Ñ1 D2.5.11 राजस: (for रावण:).

16 Ñe Ve B De Ge om. 16 (cf. v.l. 15).—) Ñi यो मे (for दीनां).—) Ŝi -क्सी; De -क्सीन् (for क्स). Ŝi Di.i.e.ii Mi नियाबर:.— Ñi De.s om. 16° - 18°. Dii reads 16° d after 14°. —) Ŝi Dio स्य चेजिहीपेसि दुन:.—) Ŝi Dio 50 ति ति सेन्सिं। Di संत्रस्तां (for सेनापं). De Ge Mi न नु (for नन्न).— After 16, De.s. 1-2 S ins.:

685* अथवा नेनदेवं हि बन्मवा परिशक्षितम्। सनसो हि सस प्रीतिक्षपद्या तव दर्शनान्।

[(l. 1) Ds एसर् (sic) (for एवं). Ds स्विव (for परि॰). —(l. 2) G: सन यहा; Ct as above (for दिसन).]

17 Ñi Da.4 om. 17 (cf. v.l. 16). Ši Dio om. 17-18. Di.11 om. 17-18⁵.—^a) Ñi Vi B Di अथ (for यहि).—^b) Di स्वागतं (for आगतो).—^c) Di क्यां कथ्य रामस्य.

18 \$1 D10 om. 18; Ñ1 D1.2.4.3.11 om. 18⁶⁶ (for all except D3, cf. v.l. 16 and 17). D3 repeats 18 after 19.—°) D1.3 भूयो (for सीम्य). Ñ1 D2.4.11 चित्तं जिहीपसेनायं (D11 'से पाप).—°) Ñ V2 D1-4.11 इवांमसा (D1.2 'स1 [sic]); B1-3 इवोच्याता; B4 इवोमेय:; D6 इव हव: (for यथा रय:).—After 18, Ñ2 V2 B D6 read 21.

19 °) De आर्डा (for बहा). B: D: सुन्तिता; Dn दुःत्वित्वं (for सुन्तता). Si Ñi Die अहो स्वसस्तु सुन्तदो.

- b) De. 5.7.9 G: एव (for एवं). Si Die - विधा इताः Ñ
B: De विवाहता; V: Bi Dii निराहता; B: Gi विराद्वताः

G, 5, 31, 39 B, 5, 34, 21 L, 5, 28, 18

स्बमेऽपि यद्यहं वीरं राववं सहलक्ष्मणम् । पश्येयं नावसीदेयं स्वज्ञोऽपि मम मत्सरी ॥ २० नाहं स्वमिमं मन्ये स्वमे दृष्टा हि वानरम् । न शक्योऽभ्युदयः प्राप्तं प्राप्तश्चाभ्युदयो मम ॥ २१ किं त स्याचित्तमोहोऽयं भवेद्वातगाति।स्त्वयम् । उन्मादजो विकारो वा स्यादियं मृगतृष्णिका ॥ २२ अथवा नायग्रनमादो मोहोऽप्यनमादलक्षणः।

B4 चिरं बभौ; D1.9 M1 चिरं हता; D2.9 °दुता; D4 पुरा हता; Ck.t as in text (for चिराहता). - ") N2 V2 B1-3 D6 त्वामि-; Be त्वां हि; Di तेन; Dir Mo नानु-; Ck.t as in text (for aim). -After 19°, Di erroneously repeats 198. - 1) St Dr.11 वनौकसा. - After 10, Do repeats 18.

20 °) Ñi Di हि (for sिप). Ds यद (for यदि). No Va B De रामं; Da वीर (for वीरं). - 6) No Br पद्येहं; Ba.4 De पद्येयं; Ba पद्यामि (for राववं). - ") Ms बा (for न). Šī Ñī D1-3.10.11 विपीदेयं; Ds विपादोयं (for [अ]वसीदेयं). Ѻ Vº B De जीवेय(B1 °ह)मिति (V2 °मिष; B1.8.4 °मिम-) पश्यंती. —d) \$1 Ñ1 D10 सस न; V2 B3 D2 हि(B3 *) सम; T2 [S]यं मम; Cg as in text (for sिष मम), Ds शोभनः; Ds वस्सरी (sic) (for मत्सरी).

21 Na Va B De read 21 after 18. -) Na B De अहो; \'2 अहं (for नाहं). Va G1 इदं (for इमं). — ⁶) B:.3 D4 इष्टश् (D4 °ष्टो;) (ित हथूर). V: B D6 च (for हि), Bas D4 वानर:. —) Da अशक्यो. Va प्राप्त: (sic); De.10 प्राप्तं (sic) (for प्राप्ते). - d) T1.3 जातश्च; Ts Gs M1.2 प्रियक्ष (for प्राप्तश्च). Gs [अ]भ्यधिको; Ct as in text (for [अ] भ्युदयो). Si Ñ V: B1.4 D1-4.6.10 मया; Ba महान् ; Ba यथा (for मम).

22 °) Śi Ñ V2 B4 D1-3,6,10,11 引於; B1-3 D6 到 मे (for जु स्थाच्). $D_{2.4.11}$ -संमोहो (for -मोहोऽवं). $-^{\delta}$) D11 ज्यातगतेस (sic) (for वातगतिस). Da स्वयं; Ds Ts त्वयं (for त्वियम्). Ñs Vs B De उत मारुत (Ñs De वा भूत)विकिया(V2 'क्रम:); D3 भवेद्वा वातविश्रम:- —Ñ2 om. 22°-23°. -°) Si Ñi V2 В Di-4.6.10.11 उन्मादी वा (for उन्माद्जो). - d) \$1 D10 वेयं; D1.6.7.9.11 T1 अयं (for इयं).

23 Na om. 23ab (cf. v.l. 22). -b) B1 D6 मोहादि; Bs.a. D1.s.a.10 मोहो हि; M1 मोदो हि; Cr.m.g.t as in text (for मोहोऽपि). B1 D1,2.4 -लक्षणं. Ba मोहा-दुन्माद्रलक्षणं; Da मोही यसाच लक्ष्मणः (sic). —") Ba संरोध्य; Bs संवेद्भि; Mi प्रवृध्ये; Cr as in text (for संबुध्ये). Da.s.s.n वा (for व). Dr.s संबुध्ये वास्मनात्मानम्. _d) Śi(m. after corr. as in text) तेपा; Dii इदं संयुध्ये चाहमात्मानिममं चापि वनौकसम्॥ २३ इत्येवं बहुधा सीता संप्रधार्य बलाबलम् । रक्षसां कामरूपत्वान्मेने तं राक्षसाधिपम् ॥ २४ एतां बुद्धिं तदा कृत्वा सीता सा तनुमध्यमा। न प्रतिच्याजहाराथ वानरं जनकात्मजा ॥ २५ सीतायाश्चिन्तितं बुद्धा हन्यान्मारुतात्मजः। श्रोत्रानुकूलैर्वचनैस्तदा तां संप्रहर्पयत् ॥ २६

(for इमं). D: क्रोक- (sic); D2.11 वापि (for चापि). Dio.ii बनोकसां (sic).

24 °) Šī Dīo बुद्धना (for सीता). —°) V2 B राक्षसं; D4 राक्षसी- (sic) (for रक्षसां). Š1 D10 -स्त्पाणां: Ñ V2 B D2.3.11 G2 -रूपिस्वान् (for -रूपस्वान्). -- Ba om. 24^d-26^a. — d) Si D2 मन्ये; D10 सत्य (sic) (for मेने). V2 B1-3 बानराधिपं; T2 राक्षसंश्वरं (for राक्षसा-

25 B4 om. 25 (cf. v.l. 24). Ñi repeats 25" after 25. No Vo Bi-s De transp. ab and cd. — ") Šī Ñī(first time) Dī.4.11 एवं. Šī Gз ततः; $D_{4.5}$ तथा (for तदा). \widetilde{N}_2 D_6 परीक्षती कपिश्रेष्ठं; B_2 तां बुद्धि तु तदा कृत्वा. —) Ds सा सीता (by transp.); G1.s सीता सु- (for सीता सा). Go जनकात्मजा (for तनुमध्यमा). Ñı (second time). ३ V2 B1-3 D6 वैदेही बाक्यमववीत् -After 25ab, Ni (after 25ab [r.]).2 V2 B1-3 De ins.; while Du ins. after 25:

637* अनुमानै: कपिश्रेष्ठ भूयो मे वक्तमईसि। यथा रामस्य दूतस्त्वं कश्च रामो वनौकसाम्।

[(l. 1) D11 इन्मन् (subm.) (for अनुमानै:). Ñ1 B1 Dis भूयो वक्तमिहा(Bs °मथा)हिसि (for the post. half). —(1. 2) Ñ2 B3 D6 क्यें (for यथा). Ñ V2 D11 च राम-(for रामस्य). D11 कथ राजा कपीश्वर: (for the post. half).] -Thereafter Bs cont. :

688* समुद्रस्य परे पारे गमनं वा कथं भवेत्।

- °) \$1 D10 जिज्ञासंती तदा भयो; N1 D2.4.11 जिज्ञास(N1 °स्य)ते तदा(D4.11 सा सा) भूयों; Ñ2 V2 B1-3 D6 अजिज्ञा-सत्ततो भूयोः Di.s न प्रतिब्याहरद्वयोः

26 B4 om. 26 (cf. v.l. 24). —) Ś1 D10 सीता-याश्र मतं बुद्धाः Ñ V2 B1-3 D6 सीतायासहचः(Ñ V2 °स्तु वचः) श्रुत्वा; D1 सीतायासवेव बहुधा; D2.4.11 सीताया-स्त्वेव तहु दुा; Ds सीतया चैवमुक्त: स; Ds.7-9 M1 सीताया निश्चितं बुद्धाः —) St Dio हरियूथपः (for मारुतात्मजः). No Va B De वायुपुत्र: प्रतापवान .- d) De Ma तथा Dia तक्षेस (for तदा). Dr-9.11 Ta Gs.3 Ma Cr.k.t संप्रह्मयन्; Cg as in text. Si तथ्येस्तां प्रत्यनंद्यत्; N1 आदित्य इव तेजस्वी लोककान्तः शक्षी यथा। राजा सर्वस्य लोकस्य देवा वैश्ववणो यथा॥२७ विक्रमेणोपपन्नश्च यथा विष्णुर्महायशाः। सत्यवादी मधुरवाग्देवो वाचस्पतिर्यथा॥२८ रूपवान्सुभगः श्रीमान्कन्दर्प इव मृर्तिमान्। स्थानकोषप्रहर्ता च श्रेष्ठो लोके महारथः। बाहु-छायामवएवयो यस्य लोको महारमनः॥२९

D1-4.10 तथ्येम्तां(D2 तथेनां) प्रस्तह्रपेयत् (Ñ1 ° यन्); Ñ2 V2 B D6 अथ तां सम् (B2 प्रस्य)भाषतः ॐ Cg : संप्रहर्षयःसंप्रा-ह्रपेयत्. ॐ —After 26, Ŝ1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 ins. :

689* यः स विग्रहवान्यमेः सापुः सत्यपराक्रमः । परित्राता च दाता च सर्वभृतद्दितं रतः । बळवान्मातरिश्वेच महेन्द्र इव दुर्जयः ।

[(l. 1) V2 D1 सु (for स). D1 सविद्यशे (for विद्यह्यान्). D3 तरम; D4 सत्ये (for सन्य-). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 प्रतिश्रवः(D1.2.10 °यः) (for प्रताह्ममः).—(l. 2) Ñ1 परि-पास (for °वाता). \$1 D3.10 च सवेरम; Ñ1 D1.4.11 प्रदाना च (for च दाता च). D2 परित्राणप्रदानाच (for the prior half).—After the prior half of l. 2, Ñ1 ins. some lines which are illeg. B2 -होन्स-(for म्नून-).—Ñ1 illeg. for l. 3.—(l. 3) V2 बलवास्स (hypm.). D2 मास्त इव (for मातरिश्व). D1 वक्षपृक् (for दुनेयः).]

27 b) \$1 Ñ B D1.2.4.6.11 यथा कशी (by transp.).

—°) № V2 B D6 भिय: (for राजा). —D2 om. from को up to रूप in 28^d. — d) \$1 Ñ 1 D10.11 रामो; D1.2 राजा (for देवो). № V2 B D6 राजा वैश्ववणोपम:; D2 यथा वैश्ववण: प्रभु:.

28 D4 om. up to स्प in s (cf. v.l. 27). — B1.s [3]पपत्रस्य; D8 [3]दितः श्रीमान् (for [3]-पपत्रश्च). — b) Ñ2 V2 B D6 -चलः (for -पशाः). — After 28sb, Ñ1 ins.:

690* जितवानजाम ** (illeg.)यः सत्ये तु समाश्रितः।

—After मधुर in °, Do erroneously repeats विष्णुमहायशाः। सत्यवादीमधुरः— °) Тः वैवस्वतो (for वाचस्पातरः).

29 Ñ1 illeg, for 29°. —°) Ś1 D10 क्रोचस्थाने; Ñ2 V2 B D6.11 जितकोच:; D1.3.4 स्थाने क्रोच:(D1°ध-); D2 स्थाने लोके; D7-9 Ck स्थानकोच(D2°धी); M2 Cm.g स्थानकोच:; Ct as in text (for स्थानकोच-). T2 -प्रह्वंस (for °हतां). —²) B3 अप्र- (for अप्रो). D1 M2 लोक- (for लोके). \$1 D10 धनुदमतां; Ñ1 महावलः; M1°यशा: (for महारथ:). —°) \$1 B3 D1-4.10.11 अवष्टस्य; Ñ1 समाधिताः T3°एडथा (for °एडबो). —²) D1 तलः, T2 लोके; Cr.m.g

अपकृष्याश्रमपदान्मगरूपेण राघवम् । शृत्ये येनापनीतासि तस्य द्रक्ष्यसि यत्फलम् ॥ ३० निचराद्रावणं संख्ये यो वधिष्यति वीर्यवान् । रोपत्रमुक्तरिपुभिर्व्यलद्भिरिव पावकैः ॥ ३१ नेनाहं प्रेपिनो द्रस्वत्मकाशमिहागतः । त्विवयोगेन दृःखार्तः स त्वां कौशलमत्रवीत् ॥ ३२

G. 5. 31. 53 B. 5. 34. 34

as in text (for यहन). Si Da-4,10,11 Ts लोका; Ta यस्य; Go लोके (for लोको). —After 29, Si Ñi Va Di-4,10,11 ins., Ds Ta,3 ins. l. 1 only after 29:

691° देवा इव महेन्द्रस्य मोदन्ते विगतज्वराः । तं तादशमनायुष्यं देवानामपि तुज्जेयम् । महेन्द्रसदशं शोयं क्षमायां ब्रह्मणः समम्।

[(1.3) \$1 Ñ1 -सह्यो (for सह्यो), D2 सीस्थे (for दीये), \$1 Ñ1 V2 D2.10 क्षमया (for क्षमायां), Ñ1 V2 ब्रह्मयोयनं (for पा सनम्),]; while B2 ins.:

692* तस्य रामस्य रूपं वा बरुं वा किं च पौरुपम् । त्रिषु लोकेषु न स्थानुमपकारी रणे प्रभुः ।

30 Ñi illeg, for 30°. — ") Ñi Vi Bi-3 De अप-बाद्य; Bi कम्पः, Di अवकृत्य (for अपकृत्य). Ŝi Di,4.10 [आ]अमानं नु (for "मपनान्). Dii अपहत्याश्रमं तं नु. — ") Vi त्राचव: (sic); Bi बापरं (for त्राववम्). — ") Bi De [ज]पनीतालि (for [आ]प"). — ") Dr.9 Ti Gi Mi तन् (for यत्). Ŝi Ñi Di,10.11 फलं (Di मूलं) हक्ष्यति तस्य च (Di,11 स:); Ñi Vi Bi-3 De तस्य मंद्रक्ष्यते (Bi क्लं हक्ष्यते तस्य सः; Di,3 तस्याग्रु दृक्ष्यते फलं; Bi Di फलं दृक्ष्यति तस्य सः; Di,3 तस्याग्रु दृक्ष्यते स्वयं (Di) क्लं); Di तस्य दृक्ष्यामि तस्फलं.

31 Ñi illeg. for 31°. — ° 6) Si Ba D2.6.10.11 कुपितो; Ñ2 D1.3.7-9 Mi Ci अचिराद्; Ck.t as in text (for निचराद्). D2.10 G2.2 M2.2 संखे (sic); Mi संघे (for संख्ये). Si Ñi Ba D2.6.10 चातियव्यति; Ñ2 V2 B1.2 D5.6 स(D5 यो) हिन्दियति; Ck.t as in text (for यो विधव्यति). D1.2 विधव्यति स्ताववः (for °). B2 निचराद्रावणवरं मविव्यति न संशयः. — Ñi illeg. from 31° up to त in 32°. — °) Bi D5.7.9 क्रोध- (for रोप-). Ñ2 V2 B D6 -प्रदीसेर्; D2.8 T -प्रयुक्तेर् (for -प्रमुक्तेर्). V3 ह्स्वामं (sic) (for ह्युभिर्). Si D10 रोपमुक्तेः शरेस्नीक्ष्णेर्. — °) B2 सिवियेर् (for जवरुद्धिर्). Ñ2 V2 B2-4 D2.6.11 प्रयूपै: (for पावके:). — After 31, B3 ins.:

693* रावणं सत्रा तूर्णं करिष्यति सवान्धवम् ।

32 Nn illeg. up to त in " (cf. v.l. 31). -- ") Va हि (for [ज] है). Da प्रेझीतो (sic) (for प्रेक्ति). -- ")

G. 5. 31, 54 B. 5. 34, 34 L. 5. 28, 34 लक्ष्मणश्च महातेजाः सुमित्रानन्दवर्धनः । अभिवाद्य महावाहुः सोऽपि कौशलमत्रवीत् ॥ ३३ रामस्य च सखा देवि सुग्रीवो नाम वानरः । राजा वानरसुख्यानां स त्वां कौशलमत्रवीत् ॥ ३४ नित्यं स्मरति रामस्त्वां ससुग्रीवः सलक्ष्मणः । दिष्टचा जीवसि वैदेहि राक्षसीवशमागता ॥ ३५ निचराद्रक्ष्यसे रामं लक्ष्मणं च महारथम् ।

मध्ये वानरकोटीनां सुग्रीवं चामितोजसम् ॥ ३६ अहं सुग्रीवसचिवो हन्सानाम वानरः । प्रविष्टो नगरीं लङ्कां लङ्कायित्वा सहोद्धिम् ॥ ३७ कृत्वा मृश्चिं पदन्यासं रावणस्य दुरात्मनः । त्वां द्रष्टुसुपयातोऽहं समाश्रित्य पराक्रमम् ॥ ३८ नाहमसि तथा देवि यथा मामवगच्छित । विश्वङ्का त्यज्यतामेषा श्रद्धतस्य वदतो मम ॥ ३९

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे द्वात्रिंशः सर्गः ॥ ३२

D11 उप- (for इह). —°) D6 तद्- (for स्वद्). Ñ2 V2 B2.3 D6 शोकार्त: (for दु:खार्त:). B4 शोकार्तस्विद्योगेन. —^d) D5 सदा; G M1.2 स स्वा (for स स्वां). Ś1 Ñ1 B1.2.4 D2-4.6.11 कोशस्यम्; G1 कुशसम्. B2 स स्वां वान्यमथाववीत्.

33 D4 om. (hapl.) 33-34. D1.э.11 transp. 33 and 34. G1.3 M1.2 transp. ab and od.—B5 om. 33bo.—b) Ñ2 B1.2.4 G M1.2 नीह- (for -[आ]नेह-). D6 -बिंग्सा: (sic); G3 -नर्धन: (sic) (for -बर्धन:).—o) M3 न्तेजा: (for -बाहु:).—d) S1 Ñ V2 B D1.3.6-9.11 T1 G1 M3 स्वां; D2.10 स्वा (for siq). S1 Ñ1 B D1-2.6.10.11 कीशस्त्रम्; G1 कुशस्त्रम्.

34 D6 om. 34 (cf. v.l. 33). Ši D2.5 om. (hapl.)
34. Di.s.ii transp. 33 and 34. Gi.s Mi.s transp. ab
and od. —a) Ñi राघवस्यः G2 रामस्य तु (for रामस्य
च). Ñ Bi-s De.ii वीर: (for देवि). Vs Dio महायीर:.
—b) Ñs Vs B2-4 D6 वीर्यवान् (for वानर:). —V2 om.
34od. —After 34o, Ñi ins.:

694* स्पेंपुत्रो महाग्रुतिः। किष्किन्धायाः पतिः श्रीमान्

— d) Dio G2.3 Mt.3 स्वा (for स्वां). Ñi B D6.10.11 कोशस्यम् ; G1.3 कुशलम् . Dt.3 स ते पादौ नमस्यति,

35 °) D4 सरंति (for समर्गत). Ŝ1 D10 रा(D10 ना [sic])मस्ते; Ñ2 V2 B D5-9 M2 ते राम:; G3 काकुरस्थ: (for रामस्थां). —) Ŝ1 D1-6.10.11 सुप्रीवक्ष (for ससुप्रीव:). D1 सु-(for स-). Ñ1 सहसुप्रीवळ्दमण:; Ñ2 V2 B D6.8 G3 M2 सुप्रीव: सहळ्दमण:. —°) Ñ2 D11 जीवति (sic). — d) D1.3 राक्षसीनां वशं गता.

 36^{-6}) D1.2.5 अचिराद्. \hat{N}_1 D2.6.11 निचराद्रदयिस पति. — b) \hat{N}_1 D3 T3.3 G3 M3 -बर्ल (for -र्थम्). \hat{N}_2

B₃ D₆ स(D₆ सु) सुझीयं सलक्ष्मणं; V₂ B_{1.2.4} सुझीयं सह-लक्ष्मणं. —°) S₁ D₁₀ सुख्यं (for मध्ये). —⁴) S₁ D_{1.3.} 6.10.11 G₃ च महोजसं; N₁ च महायलं; D₃ विदुलोजसं; D₈ T_{2.3} M₁ अमितोजसं. N₂ V₂ B D₆ महतामिय वासवं.

37 °) B: तहीर- (for सुग्रीय-). —) Ñ: De वीर्य-वान् (for वानर:). D1.3 हन्मान्मारुतात्मज:. — After 37°, S1 Ñ V: B D1-4.6.20.11 ins.:

695* दूतोऽहं राजसिंहस्य रामस्य।क्विष्टकर्मणः। स्वरसकाशमनुप्राप्तो रामवान्यप्रचीदितः।

[(1.1) Ñ B1.3 Ds [S]स्म (for S\$). —(1.2) Bा इह (for अनु-). Ñ1 -प्रदेशित:; B1 D1.3.4 -प्रणोदित:; B3 -समीरित: (for -प्रचोदित:). Ŝ1 D10 रामस्यादेशतो ह्याई (for the post. half).]

—") Din प्रविद्वा (sic) (for प्रविद्वो).

38 ") Ś1 D10 मूर्भि दस्वा (for कृत्वा मूर्भि). —") \tilde{N}_1 वृष्टुं त्वामुपयातोस्म; \tilde{N}_2 Vs B_{1-3} D6 कृत्सा च विचिता (B_3 चरिता) लेका; B_4 प्रचिष्टो विततां लेकां. —") Ś1 B_{1-3} D1-4.6.10.11 स्वमाशित्य (for समा"). \tilde{N}_1 ययो * * (illeg.) (for पराकमम्).

39 °) B3 सो (for न). —) S1 Ñ1 B3 D10 G3 त्वम्; Cr.g.k.t as in text (for माम्). V2 B1-3 D2 लघम्; Cr.g.k.t as in text (for माम्). V2 B1-3 D2 लघम्; D6 लिमे. (for अव-). B1 D11-गच्छति. — G3 om. 39° d. — °) D5 विसंज्ञां; T2 शंका च (for विशक्षा). V2 D1 त्यजताम् (sic). S1 D2.10 विशंका मव वैदेहि; Ñ1 B4 D4.11 विशंकां त्यज (Ñ1 B4 त्यज्य [archaic]) वैदेहि; B3 विसंज्ञा दु: जिता त्वं हि. — d) S1 Ñ1 B4 D2.10.11 अदेहि (for अद्दल्व). T3 वचनं; M2 च वची (for वदती). Ñ2 V2 B1.2 D6 वदतः संप्रतीहि (V2 D6 °ह) मे; B3 वदंतं मां प्रतीहि सां। D1.3 वदतः अद्धास्त्व मे; D6 अद्धास्त्व वची मम (subm.). — After 39, Ñ2 V2 B D6 ins.:

[236]

तां तु रामकथां श्रुत्वा वेदेही वानरर्पभात् । उवाच वचनं सान्त्विमदं मधुरया गिरा ॥ १ क्व ते रामेण संसर्गः कथं जानासि लक्ष्मणम् । वानराणां नराणां च कथमासीत्समागमः ॥ २

696* मलयगिरितटस्थितोऽहमेको लवणजलश्च हि गोष्पदीकृतो मे । अनुतमपि मयेह नोक्तपूर्व बचनमिन्न मम मैथिलि प्रनीहि ।

[(l. r) Ñ2 -तर्श मतो; V2 B1.4 -तरीस्थितो; D6 -तरास्थितो (for -तरस्थितो). —(l. 2) Ñ2 V2 om. हि. B3.4 D6 -जलपिक्ष (for -जलक्ष हि). —(l. 3) B1.4 D6 च (for [इ]इ). V2 अनृतमनुक्तपूर्व मपेइ. —After l. 3, Ñ2 V2 B1.2.4 D6 cont. the lines of 5.30. 3 and 5-S.

[(l. I) Ña Va Bi.a.s De हुस्ता च(Ba हि) सेवं च बि(\tilde{N}_{2} सुबि; V_{2} अबि; D_{6} सुख)संज्ञकल्पा. —(1. 2) \tilde{N}_{2} D_{6} विमृहचित्ता च; Va B1.2.4 विनृहचेताश्च(V2 °श्). --(l. 3) Ñ2 B2 [प]नं; D6 [प]नं (for [प]न). —(l. 5) Ñ2 V2 B1.2.4 D6 स्त्रप्ती ममा(Ñ2 न चा; B2 मया)यं नु(V2 न; B4 D6 तु)श्येन (B1 श्यनेन) चाहं. — (l. 6) Ñ2 V2 B1,2,4 De भये (Vs भृशे)न शोकेन च दसमाना. —(1.7) Ñ2 B1.2.4 D6 निद्रा हि; Va निद्रा तु (for मुखं हि). Ña Va B1.2.4 Ds दश-(V2 B2 सदा; B1 यथा)विहीना (for यतोऽस्मि हीना). -(I. 8) Va B1.2.4 तेनाहमिद्र-(B1.2.4 °दु-). B4 -प्रतिमाननेन ने. Ñ2 D6 तेनाहर्मिद्रपतिमेन भर्ता. —(1. 10) र्रेड Va B1,24 Ds संमोहिता (for संपीडिता). - (1. 12) Ѻ De ध्यानेन; Vº B1.4 तमेव: B2 सदैव (for तथैव). -(1. 14) Ñ2 V2 B1.2.4 D8 न स्वेव (Ñ2 De तमेव) बुद्ध्या परितर्कथामि. —(1. 15) Ñ2 V2 B1.2.6 Ds तत्र (for तस्य). —(1. 16) Ñz Vz रूपं (for रूपश्). B1.4 व्यक्तं सक्पश्च; B2 व्यक्तं च रूपं च. —(1. 17) Ñ2 V2 B1.2.4 D6 नमोस्तु स्ट्राय तथैव विज्ञिणे (B1.4 चिक्रिणे). —(I. 19) Ña Va Bi.a.4 De अनेन वाक्यं यदिहास कीर्तितं. — (I. 20) Ña V2 B1,2.4 De तम्निखिलं तथारत में (B1.4 ममास्त वे).]

-Ñ2 V2 B1.2.4 De further cont.; B3 cont. after 696*; Ŝ1 Ñ1 D1-4.10.11 ins. after 39:

697* तं पुष्पवर्षेरभिवर्षमाणं महावलं तत्र तदा निपण्णम् । कात्र्हलाच्छोकपरिप्रुताङ्गी सीताभ्यगच्छत्वरिता तदानीम् ।

[(l. I) \$1 %1 B1.4 D10.11 अभिवृध्यनाणं; D1.3 अवकीर्यमाणं; D4 अभिविच्यनाणं (for अभिवर्यमाणं).—(l. 2) D1 निपक्तं (for निषण्णम्).—(l. 3) D1 कुन्हलाख्. \$1 D10 कुन्हलाख्पंपरिद्युताक्षी; D11 कीत्हली धर्मं°.—(l. 4) D1

यानि रामस्य लिङ्गानि लक्ष्मणस्य च वानर । तानि भृयः समाचक्ष्य न मां योकः समाविशेत्॥ ३ कीदशं नस्य संस्थानं रूपं रामस्य कीदशम् । कथम्क कथं वाह लक्ष्मणस्य च शंस मे ॥ ४

G. 5. 32. 3 B. 5. 35. 4

[अ]कि-; Da[अ]कि (for [अ]कि-). Va[अ]थ गच्छत्. Si स्वन्ति (for ar). Si Dio समीपे; Ñi Di-का हरीक्षे (for नदानीम्).]

Colophon: Bs om.; Ds reads colophon in marg.
—Sarga name: St हन्मद्वापणं; Ñt हन्मस्तीतासंखापः; Ñt ४२ Bl.2 Ds.10 हन्मद्वापणं; Йt हन्मस्तीतासंखापः; Ñt ४२ Bl.2 Ds.10 हन्मद्वापणं; Bs हन्मदाभाषणं; Dl.2 सीतादिशास(Ds °स:)नः; Dt.11 हन्मद्वापणं; Dt अञ्चोकन्वनिकाप्रवेदेर हन्मद्वापणं.—Sarga no. (figures, words or both): Ñt Dl.2.4.10.11 om.; St 30; Ñt Bl.5 Ds 31; Vt 22; Bs Ds.5.7-9 T G Mt.3 34; Mt 33.—After colophon, G concludes with शीरामाय नमः.

33

V1 illeg. for Sarga 33 (except 76⁴⁸ and 77⁴⁸ (followed by 746*) (cf. v.l. 5-30-3). Bs continues the previous Sarga. Ms begins with श्रीरामाय नम:.

1 Ds damaged for 1-20. —) Di तं तु राममयं इष्ट्रा. —) Ñ2 V2 B Di-4.4.10.11 Ti Gi Mi.3 वानर्यभं (for "पैमात्). —) Gi.2 M2 मधुरं (for वचनं). Si Ñ V2 B D4.4.10 तत्वम्: Di.3 शांतम्: D2.11 मीता; T3 सम्यग्; G3 साम्यम् (for सान्त्वम्). —) D2 प्रियं; Dii त्विदं (for इदं). D3 reads मधुरवा गिरा in marg. — After I, D3 ins.:

69S* ततः संजातविश्वम्मा सीता शशिनिभानना। इरिवीरमुवाचेदं वाक्यं कमळलोचना।

2 Ds missing (cf. v.l. r). — Ba-4 G1.3 कुतो (for क ते). Ta संयोग: (for संसर्ग:). — Ba जानान (for नास). — P) D4 om. (hapl.) नराणां. Si Ñi Bs D10 नराणां वानराणां (by transp.).

3 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñ2 V2 B1-2 De om. 3.—°) D2.8.11 रामस्य यानि (by transp.); D1.8.7.8 विद्वानि: Cv.m.g as in text (for लिङ्गानि). M1 लिंगानि रामस्य (by transp.).—³) Ñ1 महारमनः; T2 * वानरः G2 च यानि वै (for च वानर).—°) D8.11 G1 M1.2 स्वमाचक्ष्व.—°) Š1 D10 में क्षेका (for मां शोकः). D9 reads समाविशेत् in marg.

4 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 4-29. -

G. 5 32.4 B. 5.35.5 L. 5.29.4 एवम्रक्तस्तु वैदेशा हन्मान्मारुतात्मजः ।
ततो रामं यथातत्त्वमारुयातुमुपचक्रमे ॥ ५
जानन्ती वत दिष्टचा मां वैदेहि परिष्टच्छिस ।
मर्तुः कमलपत्राक्षि संस्थानं लक्ष्मणस्य च ॥ ६
यानि रामस्य चिह्वानि लक्ष्मणस्य च यानि वै ।
लक्षितानि विशालाक्षि वद्तः ग्रुणु तानि मे ॥ ७
रामः कमलपत्राक्षः सर्वभृतमनोहरः ।
रूपदाक्षिण्यसम्पन्नः प्रस्तो जनकात्मजे ॥ ८

(for कीदशम्). —") G1 कथमूरु: कथं बाहुर्. —After 4,

699* इस्तपादानि मुख्यानि यादशानि तथैनयो: !

- 5 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 5 (cf. v.l. 4).— की) Ds Gs स (for तु). Ñ2 V2 B1.3.4 De हनुनान्वेदेखा. Mi पवनासमजः (for मारुता).
- 6 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 6 (cf. v.l. 4).—") Dz.6.11 जानाना; Mz जानकी (for जानन्ती). T1.3 Gs Mi यदि (for बत). Di जानामि नाम; Ds जानमानापि (for जानन्ती वत). Si Dio वैदेही (for दिष्ट्या मां). Ñz V2 B Ds जानामि (Bz-4 °ित) परमं (Ñz पुरुषं) दिष्ट्या.— b) Si Dio दिष्ट्या मां; Ñz V2 B Ds यनमां रवं; Di Gl.3 वैदेही (for वैदेहि). Si Di.10.11 परिष्ट्रकृति (for °ित).—Di om.(hapl.?) 6 d -7°.—After 6, Ñz Ds read 10° for the first time, repeating it in its proper place.
- 7 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñ1 illeg. for 7 (cf. v.l. 4). D1 om. 7^{abc} (cf. v.l. 6). B1-3 om. 7-9. D6 om. 7.—^a) D2-4.11 देवि (for यानि). Ñ2 लक्ष्याणि; V3 लक्ष्माणि; B4 D2-4.11 लिंगानि (for चिह्नानि). T2 चिह्नानि रामस्य (by transp.).—^b) D2.4.11 में (for बे).—^a) D4 T2 लक्षणानि; D10 ललितानि (for लक्षितानि). Ñ2 V2 विशालाक्षि समस्तानि.—^d) T2 वे (for मे). Ś1 Ñ2 V2 B4 D1-4.10.11 तानि वे(Ś1 B4 D1.3.10 में) शूणु तस्वत:.
- 8 Ds missing (cf. v.l. 1). B1-3 om. 8 (cf. v.l. 7). Ñ1 illeg. for 8 (cf. v.l. 4). B4 om. 8-9.
 b) M3-सरव- (for -म्नोहर:). S1 Ñ2 V2 D6 -हिते रतः;
 D4 -मनोरमः (for -मनोहर:). D7-0 पूर्णचंद्रनिभानन:—After 8^{ab}, S1 D10.11 ins.:

700* गुणवान्द्रीलसम्पन्नः सर्वलोकहिते रत:।

[D11 रूप- (for शील-). S1 सर्वमृतमनोरम: (for the post. half).]

9 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñ1 illeg. for 9 (cf.

तेजसादित्यसंकाशः क्षमया पृथिवीसमः । चृहस्पतिसमो चुद्धचा यशसा वासवोपमः ॥ ९ रक्षिता जीवलोकस्य स्वजनस्य च रक्षिता । रक्षिता स्वस्य चृत्तस्य धर्मस्य च प्रंतपः ॥ १० रामो भामिनि लोकस्य चातुर्वर्ण्यस्य रक्षिता । मर्यादानां च लोकस्य कर्ता कारियता च सः ॥ ११ अर्चिष्मानिवतोऽत्यर्थं ब्रह्मचर्यव्रते स्थितः । साध्नाम्रपकारज्ञः प्रचारज्ञश्च कर्मणाम् ॥ १२

- v.l. 4). B om. 9 (cf. v.l. 7 and 8).) Dn दिख्य (for [आ]दिख-).) Ñ2 V2 D6 सहशः क्षितेः (for पृथिवीसमः. D2 om. 9°-11.) D2 ** वोषमः.
- 10 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñ1 illeg. for 10 (cf. v.l. 4). D2 om. 10 (cf. v.l. 9). D4.11 om. (hapl.) 10^{ab}. Ñ2 D6 read 10^{ab} for the first time after 6, repeating it here. cf. 5.29.6. S1 D1.3.10 (repeats erroneously वंशस्य) स्वस्य वंशस्य (for जीवलोकस्य). T2 om. (hapl.) 10^{bc}. S G3 M2.3 [अ]- भि- (for च). Ñ2 (both times) V2 B D6(both times) धर्मस्य परि-; D1 जनकस्य च (for स्वजनस्य च). B1 om. 10^c-12. S1 D10 om. (hapl.) 10^c-11^b. Ñ2 V2 B2-4 D3.6 om. 10^{cd} D1 जीवलोकस्य; D4.9.11 G1 स्वस्य वंश (D2 G1 धर्म) स्व (for स्वस्य वृत्तस्य). After 10, D1.8 read 14 and 20^{ab} respy.
- 11 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñ1 illeg. for 11 (cf. v.l. 4). B1 D2 om. 11 (cf. v.l. 10 and 9). Ś1 D10 om. 11 (cf. v.l. 10 and 9). Ś1 D10 om. 11 (cf. v.l. 10).) D11 भाविति (for भामिति). D3.4.11 सर्वस्य; T1.3 लोकेसिन्; Ck.t as in text (for लोकस्य).) D1 शत्रीवर्णस्य (corrupt); D11 G1.2 M3 चातुर्वर्णस्य (for चातुर्वर्णस्य). T2 om. (hapl.?) 11°-136.) D4 लोकानां (for लोकस्य).) Š1 D1.3.4.10.11 स्थापयिता; Ck.t as in text (for कारियता). D11 हि (for च). D3 य: (for स:). For 11, Ñ2 V2 B2-4 D6 subst. and read after 12:

701* यथात्थानं च लोकस्य भर्ता स्थापयिता च सः। दढमिक्तमृदुर्दान्तः सर्वभृतहिते रतः।

[(1. 1) B4 दाता वांतश् (for यथास्थानं). B2 लोकानां (for लोकस्थ). B4 च स्थापिता (for स्थापयिता).—B2.3 om. 1. 2.—(1. 2) B4 मृद्धः ल्यातः (for मृदुदन्तिः).]

-Thereafter N2 V2 B2-4 D6 read 16 26.

12 Ds missing (.cf. v.l. 1). Ñi illeg, for 12 (cf. v.l. 4). Ts om. 12 (cf. v.l. 11). Ñ2 V2 B transp.
12 and 13.—46) Si Die अधितस्योगः Di.3 अधित-

राजिवद्याविनीतश्च त्राह्मणानामुपासिता । श्रुतवाञ्ज्ञीलसम्पन्नो विनीतश्च परंतपः ॥ १३ यजुर्वेद्विनीतश्च वेद्विद्धिः सुप्जितः । धनुर्वेदे च वेदे च वदाङ्गेषु च निष्टितः ॥ १४ विपुलांसो महावाहुः कम्युग्रीवः ग्रुमाननः । गृडजतुः सुताम्राक्षो रामो देवि जनैः श्रुतः ॥ १५ दुन्दुंभिस्वनिनयोपः स्मिग्धवर्णः प्रतापवान् । समः समिवभक्ताङ्गो वर्णं क्यामं समाश्रितः ॥ १६ त्रिस्थिरस्विप्रलम्बश्च त्रिसमित्तिषु चोचतः । त्रिवकीवांक्यवनतश्चतुरुयेङ्गस्चिज्ञीर्पवान् ॥ १७

G. 5. 32. 12 B. 5. 35. 18 L. 5. 20. 18

श्चान्येर; D2 T1.3 G1 M1 अभितो नितं (D2 राम:); D4.11 अभितस्योन्येर (for अभिते उत्यर्थ). S1 D1-4.10.11 प्रह्म-चारि-; Cr.m.g.k.t as in text (for "चयं-). D8 M1.2 अते दित:; Cr.m.g.k.t as in text (for "चयं-). D8 M1.2 V2 B D6 अभिता चार्चनीयानां बहाचारी दहनतः.—") S1 N2 V2 B2-4 D2-4.6.10 उपचारज्ञः; D1 स्नुनिवचनं (sic); Ck.t as in text (for उपकारज्ञः).—") D1 प्राण्विनीतदाः D2 प्रजारक्षः; T1.3 M1 Ck प्रकारज्ञञ् G1 विचारज्ञञ् Cv.r.m.g as in text (for प्रचारज्ञञ्). B3 D2.3 स (D2.3 स्व)कर्मणां.—After 12, N2 V2 B2-4 D6 read 701*; while B1 reads 16⁶⁶.

13 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 13 (cf. v.l. 4). T2 om. 13° (cf. v.l. 11). D6 om. 13. Ñ2 V2 B transp. 12 and 13. —°) V2 B D1 राजा (for राज-). D7-3 -तीत्यां (for -तिया-). Ŝi Ñ2 B D1-3.10.11 -तितीतानां (for °तक्ष). —°) D7-3 M1 ज्ञानवाज्; Cg as in text (for श्रुतवाज्). % Cg: श्रीळसम्पद्मः सद्दावार-सम्पद्मः । पूर्व यज्ञादिकमांनुष्ठातृत्वमुक्तमिति न पुनरुक्तिः. %—For 13° , Ñ2 V2 B subst.:

702* रामो विद्याविनीतश्च विजेता च परात्रणे।
[B4 विद्वान् (for विद्या-). V2 B1.2 विनेता (for "जेता).]
—After 13, \$1 reads 19°°°.

14 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 14 (cf. v.l. 4). Ŝi om. 14-16. Ba om. 14⁴⁵. Ѳ V² Bı-3 De transp. ⁶⁵ and ⁶⁴. Di reads 14 after 10. — ⁶) Ѳ Bı De ऋजुर्विद्याः; V² विद्यावेदः; B² Dı.s.e. 10.11 ऋजुर्वेदः; Cm.k.t as in text (for यजुर्वेदः). D² ऋजुर्वेदे विनीताता. ॐ Ck: यजुर्वेदविनीतश्चेति चकारादम्येषां समुचयः। so also Ct. ॐ — ⁵) B² विद्वद्विश्च (for वेद्विद्धः). V² Bı.3 D².4.6.10.11 च(D10 स) प्रितः (for सुप्°). — ⁶) B² D₄ om. (hapl.); M³ Cg वेदेषु (for वेदे च). B₄ धनुर्वेदेषु वेदेषु. ॐ Cg: वेदेषु यजुर्व्यतिरिक्तवेदुषु। अनेन स्वस्य यजुर्वेद्दवं स्चितम्. ॐ — ⁶) Dı सर्वागेषु (for वेदाङ्गेषु).

15 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 15 (cf. v.l. 4). Śi om. 15 (cf. v.l. 14).—°) Va विपुळांगो (for °सो).—°) Въл प्रवापवान्: Та Ма महा-हनु: (for ग्रुसानन:).—Di repeats 15°d after 16°6. —°) Bा रहजन्यः Bs इयामदेहः Ds.10 गृहजातुः (sic); D11 गृहयंत्रः (for गृहजन्यः). D1 (both times) स नाम्राक्षोः G2 सुनाम्रोद्धो (for सुनाम्राक्षोः). Vs गृहयंत्रश्च नाम्राक्षोः.—⁴) D1-4.2-11 नाम (for देवि). T1.3 transp. देवि and रामोः D11 जन- (for जनः). Ñs Vs B D6 रामः सद्यपराक्षमः

16 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 16 (cf. v.i. 4). Ŝi om. 16 (cf. v.l. 14). Ñ2 V2 B De read 16⁴³ after 12 (except Bi all preceded by 701°). — 10 2-स्वर- (for स्वन-). — After 16⁴⁶, Di repeats 15⁴⁶. — 10 Dis समक्ष सुविभक्तांगी. — 10 Ñ2 V2 B Di-4.6.10.11 गुद्रगुक्त (V2 Dii गुद्रगुद्ध Bi रहराक्त Ba गुद्रह्द Di गुद्रब्दु 2: D2.6 गुद्रों गुद्र Dio गुद्रगुद्ध विरास्थिक: — After 16, Ñ2 V2 B Di.2.6.10.11 read 19^{46/2}; while Da ins. after 16:

703* किंद्कुईस्ते वितस्तो च नस्वं इस्तचनुःशतम्। पण्णवत्यङ्गलो छेदश्चमुक्किप्कुरुदाहतः। देवांशो नृपतिः स स्यात्शस्यते तेन हेतुना। दंषाचनुष्कसंयुक्तं पुरुपास्यं भवेचदि । [5] बादेहपतनं याबद्धाजनं भवति श्रियः। अक्षिणी ताररहिने सिताश्च वचनं शुभम्। मनः कर्म तथा शुक्तं विधायां यशसा सह। जिह्नोशी तालुनामे च गुदं नेत्रे स्तनी नखाः। हस्ती पादी यशस्यते पद्माभा दश देहिनाम्। कक्षाक्षित्रक्षपृष्टं च मुखं चैत्र कृकाटिका। स्त्रीणां वाष्यथवा पुंसां पहुन्नतमिति स्मृतम्। **ब्याप्तः प्रजानुरागेण ब्यासारातिः प्रतापतः।** व्यासलोकत्रयः कीत्यां त्रिमिन्यांपी नृपो भवेत्। उदरे वलयस्तिलो गम्मीरा यस्य देहिनः ! गम्भीरावतनामिश्र स प्रशस्तो मृपोत्तमः। गुरुवाद्मणदेवानां विनतस्तिषु शस्यते। भयाद्वा वृत्तिहेतीर्वा न नमेदिह कस्यचित्।

-Thereafter Ds reads 19°def.

17 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñi illeg. for 17 (cf. v.l. 4). Śi Ѳ V² B Di-4.6.10.11 transp. 66 and 64.—6) Śi Ѳ V² B Di-4.6.10.11 विविक्स; Cv as in text (for विस्थितम्). V² B विवर्षकी (for % कश्च्या).—6) Śi Dio महास्यो यननिस्वन; Ѳ Do महास्योष्ट्य (Ѳ °त्) रिस्कः (Ѳ °वः); V² महास्योखहनुस्वनः;

G. 5. 32. 13 B. 5. 35. 18 L. 5. 29. 19

चतुष्कलश्चतुर्लेखश्चतुष्किष्कुश्चतुःसमः । चतुर्दशसमद्देवश्चतुर्वपृश्चतुर्गतिः ॥ १८ महोष्टहनुनासश्च पश्चक्षिग्धोऽष्टवंशवान् । दशपद्मो दशबृहन्निभिन्याप्तो द्विशुक्कवान् । पद्चनतो नवतनुश्चिभिन्याप्तोति राघवः ॥ १९

B1.8.4 महान्त्यधे महारमनः; B3 महास्योष्टहनुश्च सः; D1.4 महास्योष्टो महास्वनः; D3 महदोष्टमहास्वनः; D3.11 महास्योष्ट-हनुस्वनः.—Alter 17^{ab}, D7-9 S ins.:

704* त्रिताम्रखिपु च(Do क्ष) क्षिग्यो गम्भीरखिपु नित्यशः।

—°) Тз Сt त्रिवलीमांस; Мз त्रिवसीवांस; Сv.r.m.g.k as in text (for त्रिवलीवांस). Śı Dıo विनीतश्च; Dı त्रिवीनस्तु (sic); Dз त्रिवीनतस्; Сv as in text (for ज्यवनतस्). Ѳ V² В D4.6 त्रिवलीकः(D4 °माँ) स्थिविनतस् (D6 °नतश्च); Dл त्रिवली च त्रिविनतस्.— d) Т² चतु-दंतस; Сз चतुर्वर्गस; Сv as in text (for °व्यंद्वस्). Śı Ѳ V² В².4 D1-4.6.10.11 चतुर्गधस(V² °दंतस; В4 °स्कंद्रस् [sic]) त्रिकालवित्; В1.3 चतुर्वंग(Вз °द्श) त्रिविष्टितः.

18 Ds missing (cf. v.l. 1). Ñ1 illeg. for 18 (cf. v.l. 4). — $^{\sigma}$) Ś1 Ñ2 B2.3 D1-4.6.10.11 चतुव्हत्वाद्र; V2 चतु: किसुर्(sic); M1 चतुव्कलीद्र; Cv as in text (for चतुव्कलार्). D4 चतुभेष (sic) (for °लेखर्). B4 चतुलेख-अतुस्थूल; — $^{\delta}$) Ś1 Ñ2 V2 B1-3 D1-4.6.10.11 पोडसाक्षस (D2 °ल्यद्र; D6 °ह्यद्र); B4 पोडसांगर् (for चतुव्किव्हन्थ्). — $^{\sigma}$) Ś1 D10.11 -समो (for -सम-). Ś1 Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 om. $18^{d}-19^{\sigma}$.

19 De missing (cf. v.l. 1); Ñi illeg. for 19 (cf. v.l. 4). Si Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 om. 194 (cf. v.l. 18). --) No V2 B D1.2.6,11 पंचस्तेही (for 'सिनधी). % Cv: नत त्रिपु क्षिप्धः पञ्चक्षिग्ध इति चोक्तिः परस्परं विरुध्यते । तेन मतभेदसमाश्रयणात्केपांचिन्मतं महापुरुपः पञ्चिस्त्रग्य इति केपां-चिन्निम्बिग्ध इति। तदुभयं समाधित्य मगवता द्विरुक्तम्।; so also Cr. & -After 19e6, Da ins. a passage relegated to App. I (No. 6). -S1 reads 19°- after 13 (owing to om.); while No Va B D1.2.3(preceded by 703*).4.6.10,11 read 19°- after 16. -) Si N2 V2 Bs.s D1-4.6.10.11 चतुष्किष्कु (V2 °cक्रव्ण)श्चतुर्थे; B1.4 चतुत्कृष्णश्चतुईस्वो. —) Ñ: V: B1.4 D3.6 दशपद्मो (for त्रिमिन्यांसो). Ña हि; V2 त्रि- (for हि-). Si Bs.s Di.s.s. 10.11 द्वि (Ba त्रि) शुक्को दशपदावान् . —) Da पहुत्तमो (for पहुचतो). Ši Ña Ba D1-4.6.10.11 दशबृहत् ; Va B1.3.6 दशावर्तेस् (for नवतनुस्). — /) Bs ब्यासो हिः Тः ब्यासश्च (for ब्यामोति). B. त्रिभिव्यक्तिः प्रियंवदः.

20 Ds missing (cf. v.l. I). Ñ1 illeg. for 20 (cf.

सत्यधर्मपरः श्रीमान्संग्रहातुग्रहे रतः। देशकालविभागज्ञः सर्वलोकप्रियंवदः॥ २० श्राता च तस्य द्वैमात्रः सौमित्रिरपराजितः। अतुरागेण रूपेण गुणेश्रव तथाविधः॥ २१

v.l. 4). \hat{N}_2 V2 B D6 om. 20. S1 D1-4.10.11 transp. 20 and 21. D8 reads 20^{ab} after 10. —) D2.4.10 स तु; D3 स िह; D11 स च (for सत्य-). D7-10 -रतः; T1 -धरः (for -परः). S1 स तु धर्मरतः; D1 शत्रो धर्मरतः (sic) (for सत्यधर्मपरः). —) D1.8 नित्रहः; D4 विद्रहे (for संद्रहः). —) D9 -विभागवतः (hypm.) (for -विभागतः). S1 D1-4.10.11 नियंता (S1 हितः; D10.11 व्यतः) सर्वे लोकानां (D9 भूतानां). —) D1.10 -काल- (for -लोकः). D3 सततं भियदर्शनः; D8 संद्रहानुद्रहे रतः. — After 20, S1, D1-4.10.11 ins. l. 4-5 of 710 (with variants).

21 Ni illeg. for 21 (cf. v.l. 4). Si Di-4,10,11 transp. 20 and 21. - ") Ds.7-9 M1 चाह्य च: Ta.s Gs Ms [अ]पि त(T: M: °चा)स्य; Cg as in text(for च तस्य). \$1 D1.2.10.11 वैमान (\$1 D2 कि); D11 क्रि)कश्चास्य: Ñ2 De चैवास्य वैमात्रः: Va B चास्य(Bi चैव) स(Ba च) वैमात्रः Ds हैमात्रकश्चास्य (for च तस्य हैमात्र:). Ds हैमात्रो योस्य च आता. 🕸 Cv.g : हैमात्र: सपन्नीपत्र: 1: Cr.m : हैमात्रः, द्वयोर्मात्रोरपत्यं पुनान् हैमात्रः। (Cr मातुरुत्संख्याः संभद्गपूर्वाया इत्यण प्रत्ययः। उकाराभाव आर्थः । लक्ष्मणस है-मात्रस्वं जन्मप्रभृति । रामवस्कौसल्यया संवर्धितस्वात्)।; Ck: द्वैमात्र इति। द्वितीया माता राममात्रपेक्षया। तस्यापत्यं सामान्याण् । द्वयोमात्रोरपत्यमित्यर्थः । एवं मातुरुदिखुत्वं नेह । एवं मानृद्धित्वम् । एवं भ्रातृत्वम् ।; Ct : द्वैमाग्नः राम-मात्रपेक्षया द्वितीया माता द्विमाता। तस्या अपत्यमित्यर्थः। भिजोदरभातेत्यर्थः। 'वैमात्रः ' इति पाठान्तरम् . 🏶 🗝) Das अमितप्रभः: Dil अमरार्जित: (sic) (for अपराजित:). —) Ds अनुकारेण (for 'रागेण). Ñ2 V2 B1.2.4 Ds वीर्येण (for रूपेण). — d) S1 D1-4.7.9-11 चापि; T1.3 अपि (for चैद). Ñ2 V2 B De रूपे(B3 वीर्थ)ण च समन्वित:. -- After 21, D7.9 ins. :

705* स सुवर्णच्छविः श्रीमात्रामः इयामो महायशाः ।

—Thereafter D7.9 cont.; while Ds.8 S insafter 21:

706* तातुभी नरशार्व्हौ स्वइर्शनसमुरसुकौ । विचिन्वन्तौ महीं कृत्सामसाभिः सह संगतौ ।

[(l. r) M1 उभी तु (for तातुभी). D7.9 -कृतोस्तवी; T8
-कृत्हली (for -समुस्तुकी). —T2 om. from l. 2 up to 23.
--(l. 2) T1.2 M3 अभि-; G2 उप- (for सह).]

त्वामेव मार्गमाणौ तौ विचरन्तौ वसुंधराम् । ददर्शतुर्मृगपितं पूर्वजेनावरोपितम् ॥ २२ ऋश्यम् कस्य पृष्ठे तु बहुपादपसंकुले । श्रातुर्भयार्तमासीनं सुग्रीवं प्रियदर्शनम् ॥ २३ वयं तु हरिराजं तं सुग्रीवं सत्यसंगरम् । परिचर्यामहे राज्यात्पूर्वजेनावरोपितम् ॥ २४ ततस्तौ चीरवसनो धनुः प्रवरपाणिनौ । ऋश्यमुकस्य शैलस्य रम्यं देशमुपागतौ ॥ २५

22 Ñ1 illeg. for 22 (cf. v.l. 4). T2 om. 22 (cf. v.l. 706*). For 22-34, Ñ2 V2 B D6 subst. 710*.

— ") D2 श्रातरी (for खामेच). D2 खां: D9 तु (for तौ).

— ") T1.5 G1.2 विचिन्वंती (for विचर्नती). — ") \$1 D2.10 दश्ताते च सुग्रीवं D1.4.11 अदाष्टों कपिराजानं; D2 वालिना कपिराजेन; G1 दद्शे कपिशार्द्छ: — ") D2 [अ]वरोधितं: G1 दि रोपित:; Cm.g.t as in text (for "रोपितम्). D11 सुग्रीवं सत्यसंगरम्.

23 Ñ1 illeg. for 23 (cf. v.l. 4). T2 om. 23^{ab} (cf. v.l. 706*). For subst. in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 22 and 34.—^a) D5 जूंगे; D7.9 मूले (for पृष्ठे). Ś1 D1-4. 10.11 प्रस्थे च(D1.3 प्रस्थेश; D2 प्रस्थे तम्; D4 पृष्टेथ; D11 प्रस्थे च) ऋष्यम्ऋष्य.—^b) Ś1 D10 रम्य-; D1-4.11 रम्ये (for बहु-).—^a) D1.2.11 ग्रुभ- (for प्रिय-). T1.3 G2.3-वादिनं (for न्दर्शनम्).

24 Ñ1 illeg. for 24 (cf. v.l. 4). For subst. in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 22 and 34.—⁶) D7.9 च (for तु). Ś1 D1-4.10.11 कपिराजानं (D2 ° जं तं); D8 M1.2 हिरराजानं (for हरिराजं तं).—⁶) Ś1 D10 हिततत्परं; D1 शुभदर्शनं (for सत्यसंगरम्).—°) Ś1 D10 हिततत्परं; Cm परिच (D1-3.11 °वा) योस्पहे; Cr.k.t as in text (for °महे). % Cr: परिचयांमहे तिष्ठाम इत्यर्थ:1; Ck: परिचयांमहे सेवामह इति यावत्। आपों तङ्क्यनौ 1; so also Ct. %—6) D2.3.11 प्राजितं; D4 प्रा जितं (for [अ] विरोधितम्).

26 Ni illeg. for 26 (cf. v.l. 4). For subst. in

स तौ दृष्ट्वा नरव्याघ्रौ धन्तिनौ वानर्रपभः । अभिष्ठुतो गिरेस्तस्य शिखरं भयमोहितः ॥ २६ ततः स शिखरं तस्मिन्तानरेन्द्रो व्यवस्थितः । तयोः समीपं मामेव प्रेपयामास सत्वरः ॥ २७ तावहं पुरुपव्याघ्रौ सुग्रीववचनात्प्रभू । रूपलक्षणसम्पन्नौ कृताञ्जलिरुपस्थितः ॥ २८ तौ परिज्ञाततत्त्वार्थौ मया प्रीतिसमन्वितौ । पृष्ठमारोप्य तं देशं प्रापितौ पुरुपपंभौ ॥ २९

G. 5. 33. o B. 5. 35. 31

Ñe Ve B De, cf. v.l. 22 and 34. —) De च नर्रपेभी (for चानरपंभ:). —For 26 %, St Dto subst., while Dt-4.11 ins. after 25:

707* तौ मार्गमाणी नृवशी वनं गम्भीरमोजसा। मुत्रीवी दूरतोऽपदयःसह तैर्वानरपंभीः।

[(l, r) Ši क्वां (for ती). —(l, 2) Dir स वि (for सह).]

—°) Ds सभिद्भृतोः Ds Tt.s Ms अत्र° (for असिस्नृतो). —^d) St Dt.to शिक्तरे (for °रं). St Dt-4.10.11 भीमविकनः (D4 °मं) (for भयमोहितः).

27 Ñ1 illeg. for 27 (cf. v.l. 4). For subst. in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 22 and 34.—") D1 स तस्य; D3 ततोदि- (for तत: स).—") D5 [5]प्यतिष्ठत (for स्ववस्थित:).—") D3 सकाशं (for समीपं). D11 प्रं (for प्व).—") S1 D3.7-10 G1 M2.3 सस्वरं. D1.3 प्राहिको-दिगतज्वरः

28 Ñi illeg. for 28 (cf. v.l. 4). For subst. in Ñi Vi B De, cf. v.l. 22 and 34.—") Ti उमी (for আৰু).—De om. 286°.—6) Di.s কাম (for মন্).—After 28, Śi Di-4.10.11 ins., while Ñi ins. l. 3-4 after 30:

708* तदास्मि राघवेणोक्तः श्रीकार्तेन महारमना । हरणं तव वेदेहि राक्षसेन दुरात्मना । ऋदयमूकस्य शिखरे तत एवाय राघवः। ददशं कपिराजानं पूर्वजेनावरोपितम् ।

[(l. 1) D1.s तथास्मि; D2.11 तदास्मिन् (for तदास्मि).
—Ś1 D10 om.(hapl.) l. 2.—(l. 2) D2 तत्र (for तव).
—(l. 3) Ñ1 तस्मिन् (for तत्र).—(l. 4) Ñ1 D2.11 पराजितं (for [अ] नरोप्तिन्).]

29 Ñ1 illeg. for 29⁶³ (cf. v.l. 4). For subst. in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 22 and 34. D9 reads 29⁵ in marg.—⁵) D1 नया प्रीतिं समाधितौ; D4 संख्यास्पति-समन्वितौ.

G, 5, 33, 0 B, 5, 35, 31 L, 5, 29, 33

निवेदितौ च तत्त्वेन सुग्रीवाय महात्मने ।
तयोरन्यान्यसंभाषाद्भश्चं प्रीतिरज्ञायत ॥ ३०
तत्र तौ कीर्तिसम्पन्नो हरीश्वरनरेश्वरौ ।
परस्परकृताश्वासौ कथया पूर्ववृत्तया ॥ ३१
तं ततः सान्त्वयामास सुग्रीवं लक्ष्मणाग्रजः ।
स्वीहेतोर्वालिना आत्रा निरस्तसुरुतेजसा ॥ ३२

30 For subst. in Ñ2 V2 B De, cf. v.l. 22 and 34. — 5 51 D10.11 निवेदितं (D11 के); D1.3 आ? (for निवेदितों). — 5 51 Ñ1 D1-4.10.11 तेपाम् (for तयोर्). S1 D10 -संवादाद्; Ñ1 D4.11 T1.3 M3 -संलापाद्; D2 -संतापाद् (for -संभापाद्). — 5 Ñ1 महा-; G1 परा (for भूको). — After 30, Ñ1 ins. l. 3-4 of 708*.

31 For subst, in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 22 and 34.—") D8 M ततस् (for तत्र), Ś1 D1-4.10.11 T1.3 M3 प्रीतिसंपन्नी; Ñ1 परमप्रीतौ (for कीर्तिसम्पन्नौ).—) Ś1 D10 नरेश्वरहरीश्वरौ.—°) D4 परं कृत- (sic) (for प्रस्पर-), D11 -कृतालापौ; G2 -समा° (for -कृताश्वासौ).— d) D6.8 कथापूर्वप्रवृत्तया.

32 For subst. in Ñ2 V2 B De, cf. v.l. 22 and 34.
— °) D1.8 M1 ततस्तं (by transp.); D2.4.11 तं तथा; M3
ततः स (for तं ततः). S1 D10 T G3 तं त(T2 यत्त)दा(S1
D10 °था)श्वासयामास.— °) D1 बलिना (for वालिना).— d)
D2 निरस्तः, S1 D10 श्रमितौजसं; D7-0 पुरु (for उरुतेजसा).
D1 निरस्तोमिततेजसा.— After 32, S1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

709* तबार्ये इरणं तस्य सौमित्रिरथ वीर्यवान्।

[D4.10 [अ] में (for [आ] में). D11 हरणाद (for हरणं). Ñ1 D1.3 तस्में (for तस्य). Ŝ1 Ñ1 D10 अति- (for अथ).]

33 For subst. in No Vo B De, cf. v.l. 22 and 34. Si Ni Di-4.10.11 read 33^{a6} after 34.—a) To दु:खं (for शोकं). Mi नाशजनितं (for °जं शोकं). Si Ni Di-4.10.11 स तस्यानाश (Si °म)यच्छोकं.—a) De निवेदयत्.

34 °) Ds M1.2 तच् (for स). — °) Ds G2 [उ] दितं (for [ई] रितं). D11 छड्मणो नैकंतं वच: (sic). — °) Ds ततः सोक्षिप्रभोत्यर्थं (sic). — °) T M2 राहु- (for प्रह-). S1 Ñ1 D2.4.8.10.11 G2 [उ] दुराद् ; D1.3 [ई] दुराद् (for [अं] शुमान्). — After 34, S1 Ñ1 D1-4.10.11 read 33° 6. — For 22-34, Ñ2 V2 B D6 subst.; S1 D1-4.10.11 ins. 1. 4 and 5 after 20:

710* यथा च राववो दूनं मामवाप शुचिस्मिते।
सुप्रीवेण यथा चैन संगतस्तर्छुणुष्व मे।
हृतायां स्विय वैदेहि हते चैन जटायुषि।
रात्रणेनापनीतां स्वां श्रुस्वा दीनस्तु राववः।
क्षत्विष्टवांस्तद्वा शूरो जनस्थानं ततस्ततः।

ततस्त्वन्नाश्च शोकं रामस्याक्षिष्टकर्मणः।
लक्ष्मणो वानरेन्द्राय सुग्रीवाय न्यवेदयत्॥ ३३
स श्रुत्वा वानरेन्द्रस्तु लक्ष्मणेनेरितं वचः।
तदासीनिष्प्रभोऽत्यर्थं ग्रहग्रस्त इवांशुमान्॥ ३४
ततस्त्वद्वात्रशोभीनि रक्षसा हियमाणया।
यान्याभरणजालानि पातितानि महीतले॥ ३५

अन्येषमाणस्त्वां चैव भर्ता ते पृथिवीमिमाम्।
सुप्रीवं दृष्टवान्आत्रा पूर्वजेन निराकृतम्।
स मया देवि शंलाप्रमानीतः सहलक्ष्मणः।
चकार मित्रं सुप्रीवं तव दर्शनकाङ्क्षया।
तं रामो बाहुवीर्येण स्वराज्ये प्रत्यपादयत्। [10]
कपिराजं रणे हत्वा वालिनं सुमहाबलम्।
स्वराज्यं प्राप्य सुप्रीवो वानरेन्द्रः प्रतापवान्।
अन्येषुं वानरान्सर्वानादिदेश दिशो दश।
तेन सम कपिराजेन प्रेपिताः सर्वतो दिशम्।
देवि खां राघवस्यायं सर्वे वै मृगयामहे। [15]
व्यतिवृत्ता तु नः संस्था विले नष्टतमोन्दे।

[Ba om. l. 1-5. Bi om. l. 1-3.—(l. 1) Be 明 (for बथा). V2 B4 तु (for च). Ñ2 D6 उवाच (for अवाप). -(1. 2) Ba संगमं; De संमतस् (for संगतस्). B4 च (for तच्). —(1. 4) Dı [अ]पि नीतां त्वां; Dः हता भायां; Dः [उ]पनीतां स्वां (for [अ]पनीतां स्वां). Du रोचते स्वापनीता स्वां (sic) (for the prior half). Da च (for বু). Da প্রভার্নের धीमत: (for the post. half). —(1.5) \$1 D10 तत:; D1 यदा; D3 सदा; D11 तथा (for तदा). D3 जनस्थाने. Si D1.3.4.10.11 इतस् (for ततस्). D2 ततो जटासुयी वाक्यादेवं तौ रामलक्ष्मणौ. — (1. 6) Bs.4 अन्विष्यमाणस्त्वां. Bs स (for ते). —(1. 7) Vs B1 ददर्श (unmetrical) (for दृष्ट्वान्)-No De राम: (for भ्रात्रा). Be ददर्श भ्रात्रा सुग्रीवं (for the prior half). B1 निवारित: B2(also).s विनाइतं (for निराकृतम्). —(1. 8) Ñ: В: दौलाग्रे (for °प्रम्). V: स च (for सह-). Вз समानीत: सलक्ष्मण: (for the post. half). —(1. 10) V2 B1 बहु- (for बाहु-). B2 स्वरावयं; De सुराज्ये (for स्वराज्ये). -(1. 11) V2 B1 स महाबलं. --(1. 12) De मुराज्यं (for स्व°). --(1. 13) Bs अन्वेध्यद (for अन्वेष्टुं). Bs चादिदेश. -(1. 14) B1.3 [अ]समतः (for रम). B1-3 दिश: (for दिशम्). —(1. 15) B1 खाँ (for \$). - After 1. 15, V2 reads st. 55. -(1. 16) Ba व्यतिकांता (for वृत्ता). Ba [आ]त्मन: ; De पुन: (for तु न:). Va वने; Ba विंध्ये (for बिले). Ba (marg. also) नष्ट (for नष्ट-). B1 -तमोनुदि (for °दे).]

-Thereaster, No V2 B De:cont. 726*.

35 For 35 - 37, No Vo B De subst. 711*. —) Si Ñi Di-4.10.11 ते: To तु: Ck.t as in text (for लब्-).

[242]

तानि सर्वाणि रामाय आनीय हरियुथपाः । संहृष्टा दर्शयामासुर्गतिं तु न विदुस्तव ॥ ३६ तानि रामाय दत्तानि मयैवोपहृतानि च । स्वनवन्त्यवकीर्णानि तिस्मिन्विहृतचेतिस ॥ ३७ तान्यङ्के दर्शनीयानि कृत्वा बहुविधं ततः । तेन देवप्रकाशेन देवेन परिदेवितम् ॥ ३८

_b) \$1 D10 हतया राक्षसेन तु. _b) \$1 D1-5,10,11 T1.3
M2 -जातानि (for -जालानि). _b) \$1 N1 D2-4,10,11 बि(N1 प्र; D3 नि) शिक्षानि; T1.3 M1 पति (for पातितानि).

36 For subst. in Ñe Ve B De, cf. v.l. 35 and 37.—) Ñi संकृत्य (for सर्वाणि). Śi De, 10.11 संह्रत्य; Di.s संगृह्य (for रामाय).— Note hiatus between and b.—) Śi Di-4.10.11 रामाय; Ñi सर्वाणि; Mi आदाय (for आतीय). Di.s हरिसस्मा: De, 11 Te श्यूथप: (for श्यूथप:).—) Dii Te दर्शयामास (sic). De संहष्टो दर्शयामास.—) Ds च (for नु). Ds Te निविदुस् (for नु निविदुस्).

27 a) Ds रलानि (for दत्तानि). Ds दत्तानि रामाय (by transp.). — b) Ds यथा (for मया). Si Ds.10 [अ]पहतानि; Gs.k.t as in text (for [अ]पहतानि). Ms वै (for च). — c) Si Ñi Ds वि(Ñi अ)कीणांनि; Mi [अ]वशीणांनि; Ck.t as in text (for [अ]वकीणांनि; Mi [अ]वशीणांनि; Ck.t as in text (for [अ]वकीणांनि). — d) Ds विहित-; Ti.s Gs Ms Ck विगत-; Gi निहत-; Ct as in text (for विहत-). Si Dio ततो विपुळचेतसा(Dio "स:); Di.s. स्वया विहि (Ds "ह)तचित्तया; Gs तव यानि महीतळे. & Ck: विगत-चेतसीति व्यत्ययात्प्रथमार्थे सप्तमी। स मूळितचित्तोऽमूदित्यथे:।; So also Ct. & —For 35 – 37, Ñs Vs B De subst. and read after 733*:

711* असाभिस्ते महाहांणि भूषणान्यपि भूषिते। वित्रकीणांनि दृष्टानि निहितानि हि जानिक। यानि ते व्यपविद्धानि तरसा हियमाणया। तानि रामाय दत्तानि मया भास्तन्ति मैथिछि।

[(1, 1) B2.3 तु (for ते). Ñ2 B4 D6 च(B4 [अ]पि) भूमिपु, V2 [अ]पि भूतले; B3 महीतले (for [अ]पि भूषिते). —(1.2) B4 विविधानि (for निहितालि). V2 B1.4 च (for हि). D6 हितालि है (for हि जानकि).—(1.3) B1 तानि (for यानि). B2 व्यतिविद्यानि. B4 स्वया यान्यपविद्यानि (for the prior half).]

-Thereafter they read 38-46 (om. 39 and 41).

38 For sequence in No Vo B De, cf. v.l. 37. De reads 38 in marg. —) Go [अं]में; M1 [प]ब पश्यतस्तस्य रुद्रतस्ताम्यतश्च पुनः पुनः । प्रादीपयन्दाशरथेस्तानि शोकहृताशनम् ॥ ३९ शियतं च चिरं तेन दुःखातंन महात्मना । मयापि विविधेर्वाक्येः कुच्छादुत्थापितः पुनः ॥ ४० तानि दृष्टा महार्हाणि दर्शयित्वा ग्रुहुर्भृहुः । राघवः सहसौमित्रिः सुग्रीवे स न्यवेदयत् ॥ ४१

G. 5, 33, 0 B. 5, 35, 42 L. 5, 70, 44

(for [अ]के). — 6) Si N2 D2.6.7.8-11 तदा; V2 B2-4 सुदु:; B1 D1.3.4 बहु; D8 G1 M2 तब (for [तत:). G2 स्थापियत्वा सुदुसुँदु:. — 7) Ñ D2.4.6.11 देवि (for तेन). B1 देवि-(sic) (for देव-). Ñ1 D4-प्रकाशोध; Ñ2 B D4-लिकाशेन; D1.3 G2-प्रभावेन (for-प्रकाशोन). Si D10 देवि देवि प्रकाशं मे. — 4) Ñ2 V2 B D6 रामेण (for देवेन). B1 परिसेविनं; D1.5 परिदेवना(D5 °नं). Si Ñ1 D2.4.10 देवी (S1 D10 देही; Ñ1 सीने)ित करुणं चिरं. — After 38, Si Ñ1 D2-4.10.11 ins.:

712* पर्यदेवयदाविष्टः शोकोपहतचेतनः।

[\S_1 D_{2.10} परिदेशिनमार्थेन (for the prior half), \S_1 \tilde{N}_1 D_{2.10} -चेत्रसा (\tilde{N}_1 °E:) (for -चेत्रस:).]

3) \tilde{N}_2 V2 B D6 om. 39. D7.9 om. 39°6. —°) D3.5.8 S atla (for atu). —°) Š1 \tilde{N}_1 D10 acuata; D11 at vtx (corrupt) (for atuata). —°) Š1 \tilde{N}_1 D1-4.10.11 x1(\tilde{N}_1 D1.4.11 x1) yates va; D5 x2 \tilde{n}_1 va; (cor x1 \tilde{n}_1 var). —°) D7.9 G1 at (for atla). D11 T3 - \tilde{n}_2 at \tilde{n}_3

40 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 37.
—") Ś1 Ñ1 D1.6.10 शोचितं; Ñ2 V2 D8 G Ct शायितं; D2 सेवित: (sic); D2 शयनं; Cg as in text (for शयितं). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 सुचितं; B1 च विभु (sic); B2 च वरं; D5.6 चितं; T1 तु चितं (for च चितं). Ñ2 V2 B D6 भूमी (for तिन). —") Ś1 D1.10 स; Ñ V2 B D2-4.6.11 M1 च (for [ख]ष). —") B2 D2.2 उरथापितं. Ñ V2 B3.6 D6 तत:; B1.2 तदा (for पुत:).

41 Ñ2 V2 B D6 om. 41. —) M2 महावाहुर (for °हांणि). —) D2.9 T2 पुन: पुन: — After 41 , Ñ1 ins. a line which is illeg. —) M1 सुप्रीवं (for सुप्रीवं). S1 Ñ1 D1-2.10.11 सुप्रीवसुपताप(S1 Ñ1 D10 °द्पाद)यत्। D6 सुप्रीवं समतोपयत्: D5 G2 CV. ह सुप्रीवं संन्यवेदयत् ; D7.9 T2 G2 सुप्रीवं संन्य (T2 स न्य)वेशयत् ; G1 सुप्रीवाय न्यवेदयत् . — After 41, Ñ1 ins.:

713* बालिइयब वसुवां तदा रामी विचेतवः।

G. 5. 32. 35 B. 5. 35. 43 L. 5. 29. 47 स तवादर्शनादार्थे राघवः परितप्यते ।
महता ज्वलता नित्यमग्निनवाग्निपर्वतः ॥ ४२
त्वत्कृते तमनिद्रा च शोकश्चिन्ता च राघवम् ।
तापयन्ति महात्मानमभ्यगारमिवाग्नयः ॥ ४३
तवादर्शनशोकेन राघवः प्रविचाल्यते ।
महता भूमिकम्पेन महानिव शिलोच्चयः ॥ ४४
काननानि सुरम्याणि नदीप्रस्रवणानि च ।
चरन्न रतिमामोति त्वामपश्यन्नृपात्मजे ॥ ४५

42 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 37. D11 om. 42⁶⁶. —) M1 आयों. D1.3 [अ]दर्शनेनायें. S1 Ñ1 D2.10 तवादर्शनजेनायें (Ñ1 °िप); Ñ2 V2 B D6 त्यदर्शनपरो देनि; D4 तव चादर्शनेनायें. —) S1 D10 चतुर्भि; (for राघवः). D10 परिताप्यते (for °तप्यते). D2 रामः शोकेन चाल्यते. —) D11 शोकेन महता (for महता उवलता). Ñ2 V2 B D6 देनि (for नित्यम्). —) Ñ2 V2 B D6 विद्वता (for अभिना). G1 [ए]व (for [इ]व). S1 D2.3.10 दि (for [अ]भि.).

43 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 37.
— D1 खदथें. Ś1 Ñ V2 B D2.4.6.10.11 मदनश्रेव(V2 B1.6 °मं; B3 °वं); D1.3 मदनो देवि (for तमनिद्रा च).
— S Ś1 B1.4 D1.10.11 शोकचिंता (for शोकश्रिन्ता).— D2 बाधवंति (for तापवन्ति).— S Ñ1 V2 B D2-7.9-11 G1 [-आ]गारम् (for -[अ]गारम्).

44 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 37. — b) D6.7-9 G2 M1 परिचा(G2 °प1) स्वते (for प्रविचा-स्वते). — For 44, S1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 subst.:

714* तवादर्शनजेनार्ये शोकेन स विचाल्यते। महाभूमिचलेनेव शिलाधातुचितोऽचलः।

[(1.1) Ñ2 V2 B D6 [अ] दर्शनयुक्तन; V2 °शोकेन; D1.3 वादर्शनेनार्थे. Ñ2 राघवः; V2 बुक्तन (for शोकेन). Ś1 D1.3.10 व; D2.4.11 द्व (for स). Ñ1 परितप्यते; Ñ3 B4 परिचाल्यते. —(i. 2) D3 [प]न (for [इ]न). B4 D2 नलेने (B4 °ने)न; D1.6 नलेने B2 (m. as above) D11 महाम्यलनेने (D11 °ने)न (for the prior half). Ś1 D10 नसलो (for निवतो). Ñ2 V2 B D6 तिरि: (for इचल:). D1 शिलाधानु-रिनाचल: (for the post, half).]

45 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 37.
—) D6 च रम्याणि. —) T3 M3 नदी: (for नदी-).
D6 -प्रश्रवणानि. — For 45, Š1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 subst.:

715* वानि रम्याणि पदयन्स काननानि मद्दान्ति च। रति न विन्दते रामस्त्वामपद्यश्रृपारमजे।

((1. 1) D. संपद्यन् (for प्रयन्स). Ñı रम्याणि तानि-

स त्वां मनुजशार्द्लः क्षिप्रं प्राप्स्यित राघवः ।
सिमत्रवान्थवं हत्वा रावणं जनकात्मजे ॥ ४६
सिहतौ रामसुप्रीवानुभावकुरुतां तदा ।
समयं वालिनं हन्तुं तव चान्वेपणं तथा ॥ ४७
ततो निहत्य तरसा रामो वालिनमाहवे ।
सर्वर्ष्षहरिसंघानां सुप्रीवमकरोत्पतिम् ॥ ४८
रामसुप्रीवयोरिक्यं देव्येवं समजायत ।
हन्द्रवन्तं च मां विद्धि तयोर्द्तिमिहागतम् ॥ ४९

पश्यन्ते; \tilde{N} s Vs $B_{1.2.4}$ D_0 नदी रम्या: स(Vs $^{\circ}$ म्याक्ष) पश्यन्ते; Bs नहीं रम्यमपश्यन्ते (sic) (for the prior half). —(I. 2) \tilde{N} s D6 नृपात्मजः; Bs नृपात्मजां; Bs वरानने; D10 निनिदेते (for नृपात्मजे).]

46 For sequence in \tilde{N}_2 V2 B D6, cf. v.l. 37. S1 D10 om. (hapl.) 46. — 6) \tilde{N}_2 V2 B D6 पुरुष्(for मनुज-). — 6) B2 दियां (for शिश्रं). \tilde{N} V2 B D1-4.6.11 द्रक्ष्यति; M1 एष्यति (for प्राप्स्यति). — V2 om. 46°-54. — 7) B3 T2 सपुत्रवांधयं; B4 राक्षसान्समरे (for सिमत्रवान्धयं). — 4) \tilde{N}_1 लोककंटकं (for जनकारमजे).

47 V2 om. 47 (cf. v.l. 46). Ñ2 B D6 om. 47-55. —) D8 सह तो (for सहितो). —) Š1 Ñ1 D1-4. 10.11 तत:; D5 तथा (for तरा). —) D1 सहितो (sic) (for समयं). D11 T हत्वा (for हन्तुं). —) D5 T2.3 M3 तदा; D7-9 प्रति (for तथा). Š1 Ñ1 D1-4.10.11 तो तवान्वे-पणाय च. — After 47, D5.7-9 S ins.:

716* ततस्ताभ्यां कुमाराभ्यां वीराभ्यां स इरीश्वरः। किष्किन्धां समुपागम्य वाली युधि निपातितः।

[(1. 1) Ds सहितः (for बीराभ्यां). M1 हरिरीश्वरः—(1. 2) T2 M2 समनुपाष्य (for समुपागम्य). D7.0 T1.3 Ms युद्धे (for युधि).]

48 Ѻ Vº B Do om. 48 (cf. v.l. 46 and 47).
— °) Śı Dıo -सैन्यानां; Dı-4.11 -सिंहानां (for -संघानां).
— After 48, Ñı ins.:

717* रामः सर्वधनुकतां श्रेष्टो भीमपराक्रमः।

49 Ѳ V³ B D³, s om. 49 (for all except D³, cf. v.l. 46 and 47).—°) ڹ D¹o, 11 सहयं (for ऐक्ये).
—°) D¹ तस्येवं (for देव्येवं).—S¹ D¹o om. 49°°.
—°) D७, देवि (for त्रिद्धि). ѹ मां विज्ञानीहि (hypm.) (for च मां विद्धि).—d) D³, ठ, ४०० उपागतं (for इहा°).
ѹ तथाभूतभिवागतं.—After 49, D¹, 4 ins., while ڹ D¹o ins. after 49°6 (owing to om.) an addl. colophon.

[Sarga name: Si De इनुमद्दाक्यं; Di सीताभाषणं; Dio छंकापर्वणि सीतासंभाषणं. —Sarga no.: Di.e.10 om.; Si 31.]

स्वराज्यं प्राप्य सुग्रीवः समानीय महाहरीन् ।
त्वद्र्थं प्रेपयामास दिशो दश महावलान् ॥ ५०
आदिष्टा वानरेन्द्रेण सुग्रीवेण महोजसः ।
अद्रिराजप्रतीकाशाः सर्वतः प्रस्थिता महीम् ॥ ५१
अङ्गदो नाम लक्ष्मीवान्वालिस् तुर्महावलः ।
प्रस्थितः कपिशार्वृलंस्त्रिभागवलसंवतः ॥ ५२
तेषां नो विश्रनष्टानां विन्ध्ये पर्वतसत्तमे ।
मृशं शोकपरीतानामहोरात्रगणा गताः ॥ ५३

50 Ñ2 V2 B D6 om. 50 (cf. v.l. 46 and 47).

—") Ś1 Ñ1 D1-5,10,11 T1,3 स राज्ये; D7 स्वं राज्ये (for स्वराज्ये).

—") D7.0 स्वानानीय (for समानीय). Ś1 D10 M3 हरीश्वरान्; D2 महान्हरीन्; D3 तथा हरीन्; D7-9 महान्हरीन्, —") Ś1 D1-4,10,11 स्वर्धे प्रेपय-स्यान्, —") D11 दिशि (for दश). Ś1 D10 T1.3 महावल:.

—For 50°d, Ñ1 subst.:

718* ***ःद्वद्धेन हरीन्सर्वान्द्रिको दश । महाबलान्महाकायान्महावीर्यपराकमः।

51 Ѻ Vº B De om. 51 (cf. v.l. 46 and 47).

— b) De Gi Mi हरयक्ष; Ge वानराश्च (for सुन्नीवेष).

\$1 Ñi Di-4.10.11 महासमना; Ti वरानने; Te Ms महीजसा; Ts Ge वनोकस: (for महोजस:).—After 51°,
De ins.:

719* भदिराजप्रतीकाशान्संदिदेश महावलात्।
—") D2 -प्रतीकाश:. —") D2 प्रस्थितो. Ñ1 प्रेषिता * वि
(for प्रस्थिता महीम्). — After 51, Ñ1 ins. a line which
is illeg. — After 51, D8.7-2 S ins.:

720* ततस्ते मार्गमाणा वै सुग्रीववचनातुराः। चरन्ति वसुधां कृत्स्नां वयमन्ये च वानराः।

[(1, 1) Ds T1.s Cgp -वचनानुगाः; M2 °हृताः; Cr.g.k.t as above (for °तुराः). 🏵 Cr : सुप्रीववचनानुगा इति पाठः. 🛣 —(1, 2) G2 अटंति (for चरन्ति).]

52 Ñ3 V2 B D6 om. 52 (cf. v.l. 46 and 47).

-6) Ś1 Ñ1 D10 T2 M2 बालियुत्रो. Ñ1 प्रतापवान् (for महाबल:). —After 52^{a6}, Ñ1 ins.:

721* महाघनो महाकायो द्विपद्दलिनासकः।
—Ñi illeg. for 52°. —After 52, Di.i ins.:
722* दक्षिणां दिशमास्याय प्रेतराजेन पालिताम्।

-Thereafter Di. 2 cont.; while Si Ni D2.4.10.11 ins. after 52:

723* स्वां देवि राधवस्याथें सर्वे वे स्नायासहे । [Si स्वां देवि (sic); Dio सर्वेतो (for सर्वे वे). Dii स्नायावहे (sic).] ते वयं कार्यनेराव्यात्कालस्यातिक्रमेण च ।
भयाच कपिराजस्य प्राणांस्त्यकुं व्यवस्थिताः ॥ ५४
विचित्य वनदुर्गाणि गिरिप्रस्रवणानि च ।
अनासाद्य पदं देव्याः प्राणांस्त्यकुं व्यवस्थिताः ॥ ५५
भृशं शोकाणिवे मग्नः पर्यदेवयदङ्गदः ।
तव नाशं च वैदेहि वालिनश्च तथा वधम् ।
प्रायोपवेशमम्माकं मरणं च जटायुपः ॥ ५६

G, 5, 32, 25 B, 5, 35, 61 L, 5, 30, 9

53 Ñ2 V2 B D6 om. 53 (cf. v.l. 46 and 47).
— ") D4 T2 G2 विप्रवि (T2 "स्) द्यानों; D10 T1.3 G1.3 M3
Ck.t विप्रणदानों; Cv.m.g as in text. — ") M1 मध्ये (for विरुध्ये). Ñ1 पर्वनमहाके. — After 53 ", \$1 D10 ins.:

 724^* क्षुघातीनां त्रिले कापि तृपातीनां तदासताम् ।; while \tilde{N}_1 D1-4.11 ins. after 53^{ab} :

725* धुधितानां निराशानां विले कसिंशिश्वरासनाम्।
[D1.3 दुःन्तिनानां (for धुधितानां). D2 कसिन्यवेशितां.]
—°) D10 भ्रमं (sic') (for नृशं).—⁴) D2 खहोरात्र-; D3 अहोरात्र- (for अहोरात्र-).

54 Ñ2 V2 B D2.6 om. 54 (for all except D2, cf. v.l. 46 and 47). — d) D7.9 उपस्थिता: (for स्थव-स्थिता:). Si Ñi D4.10.11 कालांतरविशंक्या(Si [marg. also] लेक्या); D1.3 कालांतिग(D3 कि) भशंक्या.

55 Ñ2 B De om. 55 (cf. v.l. 47). V2 reads 55 after l. 15 of 710*. —) Si Ñ1 V2 D1.3.6.10.11 विचीय; D2.5 M2 विचित्र (for विचित्र). Si Ñ1 V2 D1-2.7-11 निर्मः (for वन-). —) Si V2 D1-2.7-11 निर्मः (for गिरि-). —) D1.3 प्रवृत्ति ने (for पर्दे देव्याः). Ñ1 समासास्वरयन्त्रवं च. —) Si Ñ1 V2 D1-6.10.11 उपस्थिताः; D2 reads in marg.; T1.3 G3 M1.3 समुखताः (for इयवस्थिताः). — After 55, Si Ñ1 D1-6.7.9-11 ins.; while Ñ2 V2 B D6 cont. after 710*:

726* ततस्तस्य गिरेर्मृष्टिं वयं प्रायसुपास्महे । अथ नः पर्वते विन्त्ये निराह्मनामनिन्दिते ।

[(1.1) Be तदा (for ततस्). — Dr. om. l. 2.—(1.2) Dn पतितो विंच्यो (sic). Ñ2 V2 B De निराशानमितस्तिः (Be विं) (for the post. half).]

-Thereafter D7.0 cont.; while Ds.0 S ins. after 55:

727* रष्ट्रा प्रायोपितरांश्च सर्वान्वानरपुंगवान्।

[G: तदा दृहोपतिष्टांस (for the prior half).]

56 *) Ña Va B Ds मझान् (for मझ:).—*) Ña Va B De अंगदः पर्यदेव(Va Bi प्रत्यवेदः Ba प्रत्यवेपः G, 5, 32, 0 B, 5, 35, 61 L, 5, 30, 10

तेयां नः स्वामिसंदेशानिराशानां सुमूर्पताम् ।
कार्यहेतोरिशायातः शकुनिर्शीर्यशन्महान् ॥ ५७
गृप्रराजस्य सोदर्यः संपातिनीम गृप्रराद् ।
श्रुत्वा आतृवधं कोपादिदं वचनमत्रवीत् ॥ ५८
यशीयान्केन मे आता हतः क च विनाशितः ।
एतदाख्यातुमिच्छामि भयद्भिर्शानरोत्तमाः ॥ ५९
अङ्गदोऽकथयत्तस्य जनस्थाने महद्वधम् ।
रक्षसा भीमरूपेण त्वासुद्दिश्य यथातथम् ॥ ६०

Bs पर्यवार)यत्. —) Ñ1 वालिनाशं. D1.10.11 तथाविधं; Ds यथा वधं; Ms वधं तथा (by transp.) (for तथा वधम्). — /) Ś1 Ñ Vs B D2.6.6.10.11 विनाशं च; D1.3 वधं चैव (for मरणं च).

57 Ñ3 V2 B De om. 57.—) Ś1 Ñ1 D10 -संदेश; G1 -संदेश (for -संदेशान्). —) Ś1 Ñ1 D10 -संदेश; G1 -संदेश (for -संदेशान्). —) Ś1 Ñ1 D2.6.10.11 इवोपेत:; D1.3 इवापका:; D5.7-9 T M2 इद्दायात:; Ck.t as in text (for इवायात:).—) G1 प्रभु: (for महान्). Ś1 Ñ1 D1-6.10 वाक्य (Ś1 D10 चेद्र) मञ्जयीत्; D11 वै तदाञ्जीत् (for वीर्थवान्महान्).

58 ⁶) Si Ñi Di-6.10.11 वीर्यवान् ; Ds नामत: (for गृक्षराट्). — Si Ñi Di-4.10.11 om. 58° d. — °) Ds आतुर्वधं (for आतृर्वधं). Ts शोकाद् ; Gi घोरम् (for कोपाट्). — For 58, Ñi V2 B De subst.:

728* तच्छुस्वा गुधराजस्य भ्राता संपातिरववीत्।

59 °) T2 मे हत: केन (for केन मे आता). — 3) D3 हत: केन; M1 हत: स च; T2 समो आता; G1 निहत: क; M2 हत: कचिन् (for हत: क च). D1 निवासित:; D7.0 M2 निपातित: (for विनाशित:). Ñ2 V2 B D2.4.6 हत: कस्मिश्र कारणे; M3 हत: कचन पातित:. — Ñ V2 B D1-4.6.10.11 om. 59° d. % Ck: भवद्विराख्यातुमिच्छामीति मिन्नकर्नृकेऽपि तुसन्नार्थ:. %

 $60^{-\delta}$) Ds महन्नयं (for महन्नथम्). $-^{\epsilon}$) Ds यथागतं; D7.2 यथाथंत:; T2 यथा तथा (for यथातथम्). -For 60, Si Ñ V2 B D1-4.6.10.11 subst.:

729* शशंस चाङ्गदस्तस्मै जनस्थाने महद्वधम्। राक्षसेनातिकायेन त्वां च तत्रापवाहिताम्।

[(I. r) Vs B तस्य; Ds तत्र (for तस्मे). Vs महानलं; Bt-s Ds.e.s महानणं; Bs ततो वर्ष (for महद्वथम्). —(l. 2) Ds [अ]मिन्नायेन (for [अ]ति?). Bs रावणेनातिवृत्तेन हरता स्वां दुरात्मना.]

61 °) T1 G2.3 M3 जटायुपो (for जटायोस्तु). —For 61°, \$1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 subst.:

730* जटायुपश्च संपातिर्वधं श्रस्वातिदुःखित:। [Ña Va B1.8.4 De तु (for च). Ña Va B2-4 De स-: जटायोस्तु वधं श्रुत्वा दुःखितः सोडरुणात्मजः।
त्वामाह स वरारोहे वसन्तीं रावणालये॥ ६१
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा संपातेः ग्रीतिवर्धनम्।
अङ्गदप्रमुखाः सर्वे ततः संप्रस्थिता वयम्।
त्वहर्शन्कृतोत्साहा हृष्टास्तुष्टाः प्रवंगमाः॥ ६२
अथाहं हिरसैन्यस्य सागरं दृश्य सीदतः।
व्यवध्य भयं तीत्रं योजनानां शतं हुतः॥ ६३

D1-4.11 [ए]व (for [अ]ित-). D3 दु:खितं (for -दु:खितः).]
—°) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 आचप्ट; D5 आद सु-; T1.3 G2 M3
शसंस; T2 आह नो (for आह स). Ñ2 V2 B D6 आवष्ट
भवतीं देवीं(B1.4 °िव). — d) Ñ2 V2 B D6 निहितां
(for वसन्तीं).

62 \tilde{N}_1 illeg. for 62^{ab} . For 62-63, \tilde{N}_2 V_2 B D_0 subst. 733^* . — a) D_2 ततस (for तस्य). — c) \tilde{N}_1 \tilde{N}_2 $D_{1-4.10.11}$ M_3 त्णै (for संव). — a) \tilde{N}_1 तु प्रस्थिता; $D_{1.9}$ S ins.:

731* विन्ध्यादुत्थाय संप्राप्ताः सागरस्थान्तमुत्तमम्। [T1.3 M3 उत्तरं (for उत्तमम्),]

—D10 om. (hapl. [see var.]) 62°-63°.—°) Si Ñ1 D5.7-9 T -दर्शन (for -दर्शन-). D2 reads from -कृतोत्साहा up to त्वहरीन (see var.) in 63° in marg.—') Si Ñ1 हुटा एटा:; D1.3.4.8.11 हुट्टु(D8 °तु)प्रा:; D8.7 हुटा: पुष्टा:; D9 हुटा: * * (for हुट्टास्तुष्टा:).—After 62, D5.7-9 S ins.:

732* अङ्गदप्रमुखाः सर्वे वेलोपान्तमुपस्थिताः। चिन्तां जग्मुः पुनर्भीमां स्वद्दर्शनसमुत्सुकाः।

[G3 om. l. r. — (l. r) D7.8.9 (in marg.) उपाणताः; G2 उपाश्रिताः (for उपस्थिताः). — (l. 2) D8 दीनां; T2 G M8 भीतास् (for भीमां). M1 महात्मानस् (for पुनर्भामां).]

63 D10 om. 63° b. D2 reads up to श्वहर्शन- (see var.) in ° in marg. (for both cf. v.l. 62). — °) Ñ1 D4 तथाई; G1 अई हि (for अथाई). D3 सैन्यानां (for सैन्यस्य). — °) D2 राघवं (sic) (for सागरं). Ś1 Ñ1 D1.2.11 G2 M3 प्रेह्य; D2 प्रति; T2 प्राप्य; G1 वीह्य (for रूप्य). D8 सीदतां. D4 सारं प्रेह्य प्रसीदत: (sic). — ° ° D8 अवध्य (for ब्यव°). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 स्वह्मीनकृतोत्साहः पुदुवे शतयोजनं. — For 62 – 63, Ñ2 V2 B D6 subst.:

733* सोऽहं दुःखपरीतानां ज्ञातीनां सुमहद्भयम्।
आत्मवीयं च विज्ञाय द्वुतवान्मकराख्यम्।
आहं च कपिमुख्याश्च गुणवन्तो महाबलाः।
स्वां देवि राधवस्यार्थे मार्गमाणा अमामहे।

लङ्का चापि मया रात्रो प्रविष्टा राक्षसाकुला।
रावणश्च मया दृष्टस्त्रं च शोकनिपीडिता।। ६४
एतत्ते सर्वमाख्यातं यथाद्यत्तमनिन्दिते।
अभिभाषस्य मां देवि दृतो दाशरथेरहम्।। ६५
त्वं मां रामकृतोद्योगं त्विनिमित्तमिहागतम्।
सुग्रीवसचिवं देवि वुध्यस्य पवनात्मजम्।। ६६
कुश्वाली तय काकुतस्थः सर्वशस्त्रभृतां वरः।

गुरोराराधने युक्तो लक्ष्मणश्च सुलक्षणः ॥ ६७ तस्य वीर्यवतो देवि भर्तुस्तव हिते रतः । अहमेकस्तु संप्राप्तः सुग्रीववचनादिहं ॥ ६८ मयेयमसहायेन चरता कामरूपिणा । दक्षिणा दिगनुकान्ता त्वन्मार्गविचयैपिणा ॥ ६९ दिष्टचाहं हरिसैन्यानां त्वन्नाशमनुशोचताम् । अपनेष्यामि संतापं तवाभिगमशंसनात् ॥ ७०

G. 5. 32. 0 B. 5. 35. 77

[(l. 1) Bs -परीतांगि. B2 नुमहत्त्वमं (for नुमहद्भयन्). --(l. 2) B2.8 हुतवान् (for पुनवान्).]

-Thereafter No Vo B Do read 711* and 38-46 (including star passages).
-After 63, Ni ins.:

734* * * माकाशमाविश्य लक्षने शतयोजनम्। सागरं शाशगम्भीरमुत्तरं सागरालयम्। (sic)

64 V² om. 64-73; B om. 64-72; Ѳ D6 om. 64-66. — °) D8 वा (for च). Śī Ñī D².4.10.11 इयं छंका (for छङ्का चापि). D1.3 इसां छंकामहं रात्रों. — °) Śī D1.4.10.11 इष्टा(D1 °ष्ट्वा) चे; Ñī चीछि क्; D3 प्रविधो (for प्रविधा). D1.3 राक्षसाकुळा; T3 रक्ष (for राक्षसाकुळा). D² दथा राक्षसाकुळा. — °) D1 च (for च). Śī D².4.10.11 चापि संह(Śī °दृ)ष्टस; D8 М1.2 चापि में दथस (for च मया दथस). — After 64°, Ñī ins.:

735* *** परिवेष्टित:।

— d) D1 तब (for त्वं च). Š1 Ñ1 D1.2.4.10.11 शोकेन पीडिता(D1 °तः); M3 शोकपरिष्ठुता (for शोकनिपीडिता). D3 त्वं शोकेन च पीडिता. — After 64, Š1 Ñ1 D1-4.10.11 read 73-75.

65 Na Va B De om. 65 (cf. v.l. 64). - Da

सीते; Ds reads in marg. (for देवि).

66 Ñ2 V2 B Ds om. 66 (cf. v.l. 64). — 5) Ś1
D2.10.11 M2.3 तं; Ñ1 D1.3.8.7-2 T2 G3 तन् (for खं).
D2 च (for मां). Ś1 D2.4.10.11 रामकृतादेशें; D3 रामस्य संदेशात्; Cg as in text (for रामकृतायोगं). — 5) D3
[आ]गते (for "तम्). — D1 om. 66° 5. — °) D4 - [अ] चुचरं (for -सचिवं). — 5) Ñ1 D3 विद्धि मां (for वुध्यस्त).
\$1 D10 जनकारमजे (for प्रवनारमजन्म).

67 Va B om. 67 (cf. v.l. 64). Śi Ñi (illeg. from 67° up to द्वि in 5.34.2°) Di-4.10.11 read st. 67-72 (Śi Dio om. 72) after 5.34.I, while Ñi Vi B Do read st. 67-72, 76° (Vi B only. st. 76°) and 77° (including star passages) before 5.34.6.—) Śi Ñi Di-4.6.10.11 देवि काकुम्सा; Ñi राषवो देवि (for तव

काकुरस्य:). — ⁵) De.e - सास्त- (for -रास्त-). — ⁵) De सक्ते (for युक्ते). — ⁶) Ñe De-e,11 च सु (Ñe De,11 स)-ल्ह्मण:; D1.2.7-9 T1.3 Ge M1 शुभ (M1 च स)लक्षण: (for च मुलक्षण:).

68 V2 B om. 68 (cf. v.l. 64). For sequence in \$1 Ñ1(illeg.).2 D1-4.6.10.11, cf. v.l. 67. \$1 om. 68⁵⁶.
—) Ñ2 D6 यस्य; D2 तत्र (for तस्य). Ñ2 D1-4.6.10.11 कार्यत (D6 र ति) ति (for तियंततो). —) Ñ2 D1-3.6.11 सर्व-(for तय). — After 68⁶⁸, Ñ2 D1-4.6.10.11 ins., while \$1 ins. after 67 (due to om.):

736* लोकमालोकयन्त्रन्ये इरयः संघचारिणः। मत्सहायाः परे वीरा वेलायां समुपस्थिताः।

[(1.1) D1.3.6 सह- (for संघ-). D2 संख्यवस्थिता: (for संघचारियः). —(1.2) D4 (with hiatus) पर अध्येर्; D11 पर्शवारा (for परे बीरा). Ñ2 D6 वयं सर्वे पर्शवारा (for the prior half). D2 सुबेहे; D4.10 वेह्यया:; D11 वेह्या (for क्लायां). Š1 D10 समबस्थिता: (for समुप²).]
—4) Š1 Ñ2 D1-4.6.10.11 संपातर्(Š1 D10 वित-) (for सम्मीव-).

69 V2 B om. 69 (cf. v.l. 64). For sequence in \$1 Ñ1(illeg.).2 D1-4.6.10.11, cf. v.l. 67.—6) Ñ2 D1 G3 [प्] वम् (for [इ] यम्). D2.6 मयेंव च(D6 स) सहायेन; D11 मयेंथं सहसा येन.—6) D3 M2 om. (hapl.) दक्षिणा. \$1 Ñ2 D1.4.6.10.11 समाकांता; G1 बनुप्राप्ता (for बनुप्राप्ता). D2 दक्षिणां दिशमाकांता (sic).—6) M3-विजयेषिणा; Cg as in text (for -विचयेषिणा). \$1 Ñ2 D1-4.6.10.11 देवि स्वामनुमार्गता.

70 V2 B om. 70 (cf. v.l. 64). For sequence in S1 Ñ1(illeg.).2 D1-4.6.10.11, cf. v.l. 67.—6) S1 दिश्याद: Ñ2 D6 दिश्या दि: D1-4.10.11 दिश्यादें ; G3 दश्यादें (for दिश्यादें). Ñ2 -सैन्यानि: D1.2.11-सिंहानों: D2 -संघानों (for -सैन्यानों).—6) S1 स्वक्षामम् (sic); D1 तस्वद्रम् (sic); D2 स्वक्षायम्: D3 स्वद्र्यम् (for स्वक्षायम्: D3 स्वद्र्यम् (for स्वक्षायम्).—6) S1 Ñ2 D1-4.6.10.11 [ज] चि(D3.6.10 [ज] मि) गमना-दहः D7.9 M1 Crp.mp.t [ज] चि(M1 [ज] मि) गमना-दहः D7.9 M1 Crp.mp.t [ज] चि(M1 [ज] मि) गमना-दहः D7.9 M2 Crp.mp. व्हां) सनाव : Cm.g.k as in text (for [ज]-सिगमशंसनाव).—After 70, S1 Ñ2 D1-4.6.10.11 ins.:

G. 5.32. ° दिष्टचा हि न मम व्यर्थ देवि सागरलङ्घनम्। प्राप्स्याम्यहमिदं दिष्टचा त्वहर्शनकृतं यशः ॥ ७१ राघवश्च महावीर्यः क्षिप्रं त्वामभिपत्स्यते । समित्रवान्धवं हत्वा रावणं राक्षसाधिपम् ॥ ७२ कौरजो नाम वैदेहि गिरीणामुत्तमो गिरिः। ततो गच्छति गोकर्ण पर्वतं केसरी हरि: ॥ ७३

> 737* दिष्ट्याहं वानरान्सर्वान्हरीणामीश्वरं च तम्। दृष्टा देवीति वक्ष्यामि दृष्टा रामं च सानुजम्।

[(1. 2) Din दिख्या (sic) (for दृष्टा). Din विख्यातं (for व्ह्यामि). D1.3.4.6.71 दिष्ट्या (sic) (for दृष्ट्या).]

71 Va B om. 71 (cf. v.l. 64). For sequence in Ś1 Ñ1(illeg.).2 D1-4.6.10.11, cf. v.l. 67. - T G2 Mi.s मम न ('by transp). Si Di-4.6.11 च न व्यर्थसिटं: Ña न व्यर्थकमिदं; Da हि च ममाव्यअं; G1 कृतं महाभीमं; Gs न मम हि ब्यर्थ (for हि न मम ब्यर्थ). —) \$1 N2 D1-4.6,10.11 सम; G2 इदं (for देवि). D7-9 सागरस्येह छंघनं. —°) G1 त्रासश्च (for त्राप्स्यामि). Ñ: D4.6.11 [भ] च स्व(Dn हा) हं (for [अ] हमिदं). Dr.9 देवि (for दिष्टवा). Śi Dio अहं प्राप्स्यामि दिष्टवाद्य(Dio 'मि (sic)); Ds अश प्राप्त्याम्यहं देवि. -- After 71, Si No D1-4.6,10,11 ins.:

738* तदाश्वसिहि भद्रं ते शीणदः खासि मैथिलि। [Ds हि (for [अ]सि). St Ds.10 भामिनि (for मैथिलि).] -Dn cont.:

739 यशसा तपसा चैव वीर्येण च विशापित:।

72 Si Va B Die om. 72 (for Va B, cf. v.l. 64). For sequence in Ñ1(illeg.).2 D1-6.6.11, cf. v.l. 67. _a) Ñ2 De.21 स (for च). Ñ2 De G1 महावीर: (for ° बीर्थ:). Ds राघवं च महावीयं (sic). -) Da असिपइयते (sic). —D3 om. 72°d. —°) D1.9 T1 सपुत्र- (for समित्र-).

73 Vs om. 73 (cf. v.l. 64). Ši Ñi D1-4.10.11 read 73-75 after 64. - "6) Si Ñi Di-4.10.11 कुंजरो; Ds.7-9 G1 Ms Cr.m.g.k.t माल्यवान् ; Ta कैलासो; Gs कौनझो; MI गोकणों (for कौरजो). Na B De गोकणों इश्यते यस्मात्पर्वताद्गं(Bs Ds 'तो गं)धमादनात् . -- After 73 66, Śi Ñi Da-4,10,11 ins. :

740* यतो इत्येत शोकार्तः पर्वतो गन्धमादनः।

[Si Da.10 ततो (for बतो). Si Ñi Dio [S] इस्यत, Da.4.11 गोकर्ण:; D10 शोकांत: (for शोकार्त:).]

- °) Šī Ñ B D1-4.6.10.11 तहमाद् (for ततो). B4 गोक-णात् . - d) Ñ1 B2-4 D1-4.11 पर्वतात् .

74 For sequence in Si Ñi Di-4.10.11, cf. v.l. 73.

स च देवर्षिभिर्देष्टः पिता मम महाकपिः। तीर्थे नदीपतेः पुण्ये शम्यसादनमुद्धरत्॥ ७४ तस्याहं हरिणः क्षेत्रे जातो वातेन मैथिलि । हन्मानिति विख्यातो लोके स्वेनैव कर्मणा। विश्वासार्थं तु वैदेहि भर्तुरुक्ता मया गुणाः ॥ ७५

_a) Ś1 D3.10,11 स नु; Ñ1 D2,4 यत्र; Ñ2 V2 B D6 तत्र; T: स हि (for स च). Si Ñ Ds.6.10 T2 जुष्ट:; Vs B1,2.4 जुष्टं; B3 इष्टें; D5,7-9 M3 दिष्ट: (for दृष्ट:). M1 देविंपिनिर्दिष्ट: (for "भिर्देष्ट:). - ") Si Ñ V2 B DI-4.10,11 तीर्थं; Ta तीरे (for तीर्थं). Ta नद्यते: . Si Ñi Va Di,s.ie Ma पुण्यं: Ña B Da.c.11 भुंके: De भुंके (sic) (for पुण्ये). — d) Ñ1 D1.2.10 T2.3 शंख- (for श∓ब-). T2.3 -साधनम्; M1 -शासनम् (for -साइनम्). Ñ1 D1,2,10 उत्तमं; D7,9 T1,3 G1.a M1 Ck,t उद्धर्त : Cm.g as in text (for उद्धर्त). Si Dani गंधमादनम् तमः Ña Va B Da शंखम्तासनाथवतः D4 शंखं दानवमुत्तमं. % Cm.g: उद्धरत् उद्हरत्।; Ck.t: उद्धरन् उद्धतवान् अवधीदित्यर्थः। भूतेऽपि लटः शत्रार्थः. 🛞 -After 74, Ñ1 ips. (l. 1 illeg.):

李亦亦亦亦亦亦亦亦亦亦亦亦亦亦 1

741 तं दृष्टा समतिकान्तं देत्यं * नगरूपिणम्।

75 For sequence in Si Ni Di-4.10.11, cf. v.l. 73. — a) D7.9 M2 यह्य (for तस्य). Ñ2 V2 B D5.4,6,11 केसरिण: (for [अ] हैं हरिण:). D11 पुत्रों (for क्षेत्रे). S1 D1.10 तस्याहं क्षेत्रज: पुत्रो; D3 अहं तस्य हरे: क्षेत्रे, & Cr.m.g: हरिण: हरे: (Cr.m नकारान्तत्वमार्पम्, केसरिण इत्यर्थ:). 8 — 6) Ñ₁ जानिक (for मैथिलि). Ñ₂ V₂ B Do जातोई मातरिश्वना. - °) D1.3 नाम (for इति). B2 D1 न्याल्यावी (for बि°). — d) D1 जात: (for लोके). Ñ1 लोकेहं स्वेना Na Va B Da.c. प्रकाश: स्वेन (for लोके स्वेनैव). Bs वस्मेना (for कर्मणा). —") Bs जिज्ञासाथ. B1.8 G हि; D11 च (for तु). S1 N1 D2.4.10 ते(S1 N1 वं) देवि (for वैदेहि). Di विश्वासनार्थं ते देवि; Ds तव विश्वासनार्थं उ —') Ña Va B Di.s चितुर्; Da om. (for भर्तुर्). Ba Dii महागुजा: . —After 75, \$1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 ins. :

742* यथा मां स्वं कपिं व्यक्तं मन्येथा जनकात्मजे।

[De यथा खं मो (by transp.): Ds यन्मो खं तु (for वया मां खं). Bs नान्यथा; Ds मन्यसे (for मन्येथा). Ñs Vs B De ना(Ba चा)न्यथेति ह(B1.a च; Ba De हि) (for जनकारमजे).] -Thereafter N1 cont. :

743* तथा मामवगच्छ स्वं सत्यं सस्येन ते शपे। -After 742*, N2 V2 B1,2,4 Ds read 5.34.2ed (including star passages); while Bs cont. after 742*:

एवं विश्वासिता सीता हेतुभिः शोककर्शिता । उपपन्नेरभिज्ञानेदेतं तमवगच्छति ॥ ७६

744* अञ्जना नाम मे माता दिन्याङ्गी कामरूपिणां।
तय प्रसादाङ्केदिह समुद्रं गोप्यदं यथा।
विलल्के यथाकामं श्रीडार्थ विद्युरेव च।
योजनानां सहस्राणि नियतानां दातानि च।
क्रमिष्यामि यथाकामं कि पुनः शतयोजनम्। [5]
स मनो गमने वापि गरुडो वा महाजवः।
पवनो वा समो वापि पृष्ठतो वा महाजवः।
लङ्कामुत्पाठ्य संनेतुं वाकोऽदं मारुतात्मजः।
मद्रलं विक्रमं वापि ओप्यते द्रश्यसे भृतम्।
गरसमो वाधिको वापि कोटिकोटिसहस्रकाः [10]
महावला महावीयां वानराः सन्ति ते भृत्रम्।
पर्यतान्स्वकरेणापि चोत्पाठ्य निःदिपेत्पुनः।
युद्धे कीटः पतंगो वा रावणोऽयं निवष्यति।
जिज्ञासार्थं तु वैदेहि किंचितुक्तं मया वलम्।

-Thereafter Bs reads 5.34.2ed.

-After 75 Ds.7-9 S ins. :

745* अचिराद्राघवो देवि स्वामितो नियतानचे।
[Ds.7.9 transp. राघवो and स्वामितो. D7.9 धुवं (for [अ]नये.]

76 For sequence in Ñ2 V2 B D6, cf. v.l. 67. S1 Ñ1 V1(om. 76°d) D1-6,10,11 read 76-77°d (followed by 746*) before 5.34.6.—°) S1 Ñ V2 B D1-6,6,10,11 सा सु; V1 सासि- (for एवं). S1 Ñ V B D1-6,6,10,11 तेन; G3 देवी (for सीता).—³) S1 D10 चोपशोभि(D10°देशि)तै:; Ñ1 चापि सांस्विता; Ñ2 V B D6 च नि(B4 सु)द्रश्तिता; D1.2.6,11 चैव सांस्विता; D3 चोपपादिता (for शोककश्तिता).—Ñ2 V B D6 om. 76°d.—°) D3 चोपपछेद (for दप°).—²) D2 नूनं; D10 धुतं (for दूतं). S1 D10 तं चाष्यगच्छत; D2,11 T2 तमव(D2°भि)गच्छत; D4.2.9 G1 M1.2 Ct तमिध(G1°भि)गच्छति (D4°त); D1 तमभिमन्यते; D3 किपममन्यत; Cr.m.g as in text (for तमवगच्छति).

77 For sequence in Si Ñ V B D1-4,6,10,11, cf. v.l. 67 and 76.—°) Ñ2 अमुशं च; D1 अनुलेन (for अनुलं च). Si D10 सा गता; Ñ VI B1.2 D2.6,11 G3 M1 चागता; B3 संगता; D1 सा ततो; D5 तु गता (for च गता).—°) D5 M3 च (for तु). Si Ñ1 D1-4,10 च (Si D10 [इ]द; D2 [प्]व) आसि(Ñ1 वि)नी (for तु जानको). Ñ2 V B D5 परा प्रीति च आविनी; D11 प्रहपंचिव माविनी.—After 77°6, Si Ñ V B D1-4,6,10,11 ins.:

746* बाव्यसंरुद्धनयना शिश्चपां तामुदेशत।
द्या च हनुमन्तं सा विनीतं सहताअलिम्।
मुमोचानन्दुजं वारि गहुदं मञ्जराक्षरम्।

अतुरुं च गता हर्षं प्रहर्षेण तु जानकी । नेत्राभ्यां वऋषक्ष्माभ्यां मुमोचानन्दजं जलम् ॥ ७७

G. 5. 32. 47 B. 5. 35. 84 L. 5. 31. 19

वाष्पसंदिग्धया वाचा शोकहर्यविमिश्रया।

उवाच मधुरं वाक्यं हिर्रे हिरिणलोचना। [5]

यजेयं देवताः काले यस्यार्थे प्रवगोत्तम।

दिष्ट्या जीवित में भतो दिष्ट्या जीवित लक्ष्मणः।

परितृष्टा चिराच्यूर्त्वा रामकीशस्यज्ञां कथाम्।

लक्ष्मणस्य च बीरस्य प्राशंसद्य मारुतिम्।

कपे स्वाममिनन्दामि चिरं जीव सुखी मव। [10]

सानुजः कुशली भतां येन मेऽच निवेदितः।

वलेन यशसा चैव वर्षस्य प्रज्ञथा तथा।

[Ds reads from संस्ट in l. I up to बाब्य in l. 4 in marg.—(l. I) B1 -संदिग्य-; D10 -संबद्ध-; D11 -सुबद्ध-(for -संबद्ध-). D2 -बदना (for -नवना). D1 मुनोवानंदर्भ वारि (for the prior half). S1 Ñ1 D1-4.10.11 करिं तं समुदे-(D2.10 °दी) श्रुत (for the post. half). —D3 om. l. 2—(l. 2) Ñ1 ते इन्मंते; D1 सा इन्मंते (for इनुमन्ते सा) S1 D10 सा इट्टा च इन्मंते; B1 दृश सा च इन्मंते (for the prior half). B4 च क्तांब्रांक (for संहताब्रांक). D1 विनीतवदुपस्थिते (for the post. half).—D1 om. l. 3-7. Ñ2 V B D6 om. l. 3.—(l. 3) S1 D2.10.11 वार्ष्य; Ñ1 वारि (for वारि-).—(l. 4) B3 -गहदया (for -संदिग्धया). Ñ2 D6 -बिमिश्रिता; B2-विनिश्रिता; B3 -विद्याग्येया (for -विमिश्रया).—(l. 5) S1 Ñ1 D2-4.10.11 वचनं चेदं (Ñ1 सीता; D2-4 चेव) (for मधुरं वावयं). D4.6 सीता (for हिरं).—After l. 5, S1 Ñ1 D2(l. I only).10.11 ins.:

746(A)* काँप चैव इन्मन्तं विनीतवदुपस्थितम्।
परितृष्टा प्रियं श्रस्वा प्रशशंस पुनः पुनः ।

[N1 om. l. 1.—(l. 1) D3 च (subm.) (for चैव).
D11 तं इतुमंतं च (for चैव इत्मन्तं) and अवस्थितं (for उपस्थितन्).

—(1. 6) Bэ पूजामि; De जवेयं (for यजेयं). Si Ba De देवतां (for देवता:). De यद्रथं (for यस्यायं). —(1. 7) De om. (hapl.) from जीवति up to दिष्ट्या. Si मे ध्यायते; Ñi मे फ्रियते; Ds फ्रिय * मे; Dio मे क्रियते (for जीवति मे). Si Da.18 ध्यायति; Da.4 फ्रियते (for second जीवति). —(1. 8) Ba.4 परितृष्टारिम झुला यां(Ba ते झुत्रा) (for the prior half). Si Dio सीता- (for राम-). Si Di-4.10.11 न्हीश्रूचसीकं (Di.3.4 क्रिक्स) थां. —Be om. 1. 9. —(1. 9) Si [अ]अ (for च). Si Ñi Di-4.10.11 प्रश्चश्चमा (for प्राश्चस्य). —(1. 10) Ña De अय; Va B क्यं (for करे). —(1. 11) Ña समितविदित: (sic); De ते स्विन ; Dii चाम नि॰ (for मेड्स निविदित:). —Ñi illeg. for 1. 12. —(1. 12) Si Da-4.10.11 प्रम(Da-4 क्) व्यापि च; Be प्रमदा तथा; Di प्रवारमञ्जः (for क्ष्रज्ञा तथा). Va वर्षय सुप्रज्ञ्या तथा (hypm.) (for the post, half).]

G, 5, 32, 48 B, 5, 35, 85 L, 5, 31, 20 चारु तचाननं तस्यास्ताम्रशुक्कायतेक्षणम् । अशोभत विशालाक्ष्या राहुमुक्त इवोडुराद् । हन्मन्तं कपिं व्यक्तं मन्यते नान्यथेति सा ॥ ७८ अथोबाच हन्मांस्तामुक्तरं प्रियदर्शनाम् ॥ ७९ हतेऽसुरे संयति शम्बसादने कपिप्रवीरेण महर्षिचोदनात्। ततोऽस्मि वायुप्रभवो हि मैथिलि प्रभावतस्तत्प्रतिमश्च वानरः॥ ८०

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे त्रयिह्मंशः सर्गः ॥ ३३॥

-Before 77°d, Ñs V2 B D6 ins.:

747* अथ हर्पपरीताङ्गी बाष्पेण पिहितानना।
प्रतिजग्राह तं देवी चक्रे हिरसि चैव हि।
श्रुत्वा च रामसंदेशं रष्ट्रा चैवाङ्करीयकम्।

[(l. I) Vs B1.3 [अ]पिहित-; B3 सहित- (for पिहित-). Vs B1 -[आ]समा (for -[आ]नमा).—(l. 2) Bs.4 तद् (for तं). B2 क्रवा (for चके).—(l. 3) B2 राधव- (for च राम-). Vs [अं] गुरुपियकं.]

—D1 om. 77°d. S1 Ñ1 D2.s(repeats after 1. 2 [r.] of 756*).4.10.11 read 77°d after 756*.—°) S1 Ñ V2 B1-3 D2-4.6.10.11 कृष्णसा(D2[first time].4 °ता)राभ्यां; B4 अश्रप्णांभ्यां; D1 वक्रपक्षाभ्यां; T2 पद्मपन्नाभ्यां (for वक्रपक्षाभ्यां).—d) G2 M1 पय: (for जलस्). B3 [आ]नंदमारमन: (for °जं जलस्).—After 77, B3 ins.:

748* स्वक्तवा प्राणान्युनः सीता सजीवं मन्यते सती । मेनेऽस्तित्वं शरीरस्य मनसानन्दपूर्णता ।

78 \$1 \$\tilde{N}_1\$ D1-4.10.11 om. 78.—") D5.7.9 G1.2 Ms तद्वदनं; M1 तत्राननं (for तचाननं). T2 देखास (for तस्यास). D8 सा तस्य वचनं श्रुखा.—") D8 निशालासी (for "स्या).—For 78 "—", \$\tilde{N}_2\$ V3 B D6 subst.:

749* तस्यास्तद्विमलं वक्त्रं सुद्द्याः सुगुणेर्युतम् । यथा राहुविनिर्मुक्तमभवचन्द्रमण्डलम् ।

[(l. 1) Vs तु; Bs च; Ds om.(subm.) (for तब्). B1.5 सुदंतं (for सुदत्या:). B1.2 स्वगुणेर् (for सुगुणेर्). Vs सुदंतं सहुणेर्युतं (for the post. half).]

-Nº Va B De om. 78%.

79 For 79, Na Va B De subst. :

750* इति प्रहृष्टमनसं मैथिलीं जनकात्मजाम् । उवाच हनुमांसत्र पुनः संहृषयन्वसः।

[Ba om. l. I. —(l. I) Be संदृष्ट- (for 9°). B1 -मनसां. —(l. 2) Va संदर्भनं (for संदर्भमन्). Ba इन (for मन:).] —After 79, Da.2-a S ins.:

751* पुरात्ते सर्वमाख्यातं समाश्वसिद्दि मैथिलि । किं करोमि कथं वा ते रोचते प्रतियाम्यहम् । [% Ck: किं करोमीत्यादि । वर्तमानसामीच्ये ल्टी । प्रतियामि प्रतियास्ये रामसमीपम्, किं करोमि किं करिष्ये, कथं वा ते रोक्ते चिकीर्षिततयेति शेष: ।; so also Ct. %]

80 Si Di.10 om. 80°6.—°) Тэ.э शंखसादतेः Тэ (also) संघसाधनेः Мі शंबरासने (for शम्बसादने). Ñ Va B D2-4.6.11 हतो गजी(Bi °तो गतोः Da °तोसुरो) येन स(Ñi B4 D2-4.11 च) गंधमादने(Ñi D2-4 शंखसादने).—°) Ма हिर- (for किर-). Ñi -वेश-नातः Bi Da.4 -नोदनात् (for -चोदनात्). Ba च श्रूरदिश्तना (for महिष्चोदनात्).—°) Si Dio अहं तुः Di.11 ततस्तु (for ततोऽस्मा). Si Di.10.11 [5]िस्मः Та [5]िप् (for हि). Ñ V B D2-4.6 तद् (Ñi D2-4 °स्या)=वये(Ñi °स्पो) वायुसुतीस्म मैथिल (Ña D8 जानिक).— Va Bi प्रभावितस् . Si Ñi D2.4.10.11 -प्रतिमोस्मः Va Ba -प्रभवशः G2 -सदश्व (for -प्रतिमक्षा).— After 80, Si Ñ V B D1-4.6.10.11 ins.:

752* प्रबृहि सबै हृदयस्थितं ते मां वै चिरेण स्वमनिन्द्यरूपे। यावद्रवीम्युप्रजवेन गस्वा प्रियं प्रिया तेऽधिगतेति रामम्।

[(!. I) Śi सीतां (for सुवं). Ñ2 B2.3 D4.6 हर्रो; D1-3.11 हृदि यत्(D1 ह) (for हृद्रय-). Ñ2 V1 B1.2 D6 यन्; V2 वै; B3 D11 च (for ते). B4 हृद्रयं हि यन्मां (for हृद्रयश्वितं ते).—(!. 2) Śi Ñ1 D10 मां वा; Ñ2 मां *; V3 B3 यन्मां; D4 सा में (for मां वे). B4 चिरेण मस्वा स्वमचित्रस्पे. Śi D16 om. l. 3-4.—(!. 4) Ñ2 ते श्रियतेति; V1 B1 तेन गतेति (for तेऽधिगतेति).]

-Thereafter, No V B De cont.:

753* तथा तु सा वायुसुतेन हिंबता
बभूव सीता परिपूर्णमानसा ।
हतेषु दैत्येषु यथाभवच्छची
श्वरां प्रतीता सुरराजविक्रमैः।

[(l. 1) B4 [इ]ति (for तु). —(l. 2) B1 परिवृर्ण-(l. 3) B1 दैन्येषु (for दैल्येषु). B1 छटा (for श्वी).]

[250]

38

भृय एव महातेजा हन्त्मान्मारुतात्मजः । अत्रवीत्प्रिश्रितं वाक्यं सीताप्रत्ययकारणात् ॥ १ वानरोऽहं महाभागे दृतो रामस्य धीमतः । रामनामाङ्कितं चेदं पश्य देव्यङ्गुलीयकम् । समाश्वसिहि भद्रं ते श्लीणदुःखफला ह्यसि ॥ २

Colophon. —Sarga name: Si Di.s.4.10 हनुमद्राक्यं; Ñi सीतासंभाषणे हनुमद्राक्यं; Ñi Bs De अंगुली(Bs °री) यकसमर्पणं; V Bi अंगुली(Bi °री) यसमर्पणं; Bl.4 अंगुली(कs प्री) यकदानं; Di दिल्ला कार्या प्रमाणं —Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.s.4.10.11 om.; Si Ñi Bl.2 De 32; Vi 33; Vi 23; Bs 30; B4 Di.s.7-9 T G Mi.3 35; Mi 34. —After Colophon, G concludes with अरेरामाय नम:. —After Sarga 33, Si Ñi V B Di-4. 6.10.11 ins, a passage relegated to App. I (No. 7).

34

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

1 V1 om. 1-5. V2 B om. 1-2^δ.Ñ1 illeg. for 1°.

—°) Ś1 Ñ2 D1-4.6.10.11 सूय(Ś1 अन्य)आपि (for सूय प्य).—⁶) D5.7.9 T1.3 G1 M1 प्यनस्मत्र:.—°) Ñ1 प्रवृत्तं; D1-4.6 M1.2 प्रसृतं; Cv as in text (for प्रश्चितं).

—After 1, Ś1 Ñ1 (illeg. from 67° up to हि in 2°) D1-4.10.11 read 5.33.67-72 (Ś1 D10 om. 72).

2 V1 om. 2; Ñ1 illeg. up to हि in 2° (for both, cf. v.l. 1). Ś1 Ñ2 V2 B D1-4.6.10.11 om. 2° (for V3 B, cf. v.l. 1). — Ñ2 V2 B D6 read 2° (including star passages) after 5.33.75 (followed by 742*; B3 followed by 742* and 744*). — °) B3 श्रीरामेण (for रामनाम-). D10-[बा]कृतं; Ck.t as in text (for -[ब]क्तं). B1 इदं; D2 देवि (for चेदं). — d) Ś1 D2.10.11 दिव्यं प्रथ; Ñ2 V2 B D6 प्रमुद्धाण; D1.3 रवं गृहाण; D4 प्रमुद्धाल्य (for प्रथ देवि). — After 2° , Ñ2 V2 B3.6 (Ñ2 V2 B4 om. [hapl.]) D1-3.6.11 ins., while Ś1 B1 D10 ins. before 2° , whereas B2 cont. after 755*, while D4 ins. after 2:

754* सुवर्णस्य सुवर्णस्य सुवर्णस्य च मामिलि । प्रेषितं रामचन्द्रेण सुवर्णस्याङ्गुटीयकम् ।

ं [(1.1) \$1 च मैपिल; B1.2 D6.11 च भाविनि; B2 [अं] गुली-यकं (for च भामिनि). D10 स्ववर्णस्य स्ववर्णस्य स्ववर्णस्य नेपिले. —(1.2) D1.4 राममद्रेण; B2 D2 तव रामेण; D11 रामदेवेन गृहीत्वा प्रेक्षमाणा सा भर्तः करविभृषणम् । भर्तारामिव संप्राप्ता जानकी मुदिताभवत् ॥ ३ चारु तद्वदनं तस्यास्ताप्रशुक्तायतेक्षणम् । वभृव प्रह्पोंद्यं राहुमुक्त इवोड्रराद् ॥ ४ ततः सा हीमती वाला भर्तः संदेशहर्पिता । परितृष्टा प्रियं श्रुत्वा प्राशंसत महाकपिम् ॥ ५

G. 5. 33. 0 B. 5. 36. 6

(for रामनन्द्रेग). B: रामेण प्रहिनं देवि; B: प्रहिनं राममद्रेग; Ds.e रामेण प्रविनं भद्दे (for the prior half). D: क्लबर्णस्य.] —Bs De cont.; Ñ2 V: B1.2.4 Ds.7-3 S ins. after 2°d;

755* प्रत्यवार्थं तवानीनं तेन दत्तं महात्मना।

[\hat{N}_2 V_2 B D6 स्वरमिज्ञानहेनोहि (for the prior half). \hat{N}_2 V_2 B D6 दत्त नेन (by transp.).]

 $-\tilde{N}_2$ V₂ B De om. 2^e-5 .— e) De समाधांस च (sic).

3 Ñ2 V B D6 om. 3 (cf. v.l. 1 and 2). — **) Ś1 D2.10 तद्; Ñ1 D4.11 तं; D2 [अ]न्न (for सा). D7.0.11 - तिभूषितं. D1 मृहीत्वा नेपयामाणा तन्नतुं: करभूषणं (sic). — After 3**, Ś1 Ñ1 D2-4.10.11 ins.:

755* सुमोच हर्षतं वारि सबीडितमधोसुखी। तस्कृत्वा मधुरं वाक्यं सीता रामगुणान्वितम्।

—Then they all read 5.33.77°d, Ds repeating l. 2 of 756* and 5.33.77°d after 762*. —°) Šī Ds.4.18.18 संप्राप्य; Ñī D1.3.7.8 T Gz Ct संप्राप्त; Cg as in text (for °प्राप्ता). —d) D1.3 समग्रन्यत (for मुद्दितामवन्).

5 Ñ2 V B De om. 5 (cf. v.l. 1 and 2).—⁵) D1.2 मर्त्रमिञ्चान- (for मर्तु: संदेश-). Š1 D10 मर्तृत्यसन-कर्षिता; Ñ1 D2.6.11 मर्तु: शोकेन कर्षि(D6 पीकि)ता. —After 5°, Š1 Ñ1 (illeg.) D1-6.10.11 ins.:

757* रुद्ती शोकइपांम्यां मुद्दिता बारयमत्रवीत्।

[251]

द. इ. 33. 27 विकानतस्त्वं समर्थस्त्वं प्राज्ञस्त्वं वानरोत्तम । येनेदं राक्षसपदं त्वयैकेन प्रधर्पितम् ॥ ६ शतयोजनिक्तीर्णः सागरो मकरालयः । विकामश्राधनीयेन कामता गोष्पदीकृतः ॥ ७ न हि त्वां प्राकृतं मन्ये वानरं वानर्पभ । यस्य ते नास्ति संत्रासो रावणात्रापि संश्रमः ॥ ८ अर्हसे च कापश्रेष्ट मया समिभभाषितुम् ।

[र्रा हर्पशोकाभ्यां (by transp.); D2.3 काम° (for शोक-हर्पाभ्यां). D1.3 जानकी; D2 हृष्यती; D4.11 हर्पिता; D11 हृषिता (for मुदिता).]

—Thereafter, \hat{S}_1 \hat{N}_1 (illeg. for all except 45^{cd}) $D_{1-4.10.11}$ read 12, 13 and 45 (including star passages). — \hat{S}_1 \hat{N}_1 $D_{1-4.10.11}$ om. 5^{cd} . —°) $D_{5.7-9}$ T_3 $M_{2.5}$ Cv.r.m.g.t कृत्वा (for अत्वा). — d .) $D_{5.7.9}$ M_3 अश्चेस.

6 Before 6, Śi Ñi Vi(om. 76°d) Di-4.10.11 read 5.33.76-77°d (including star passage), while Ñi Vi B Di read 5.33.67-72 (Vi B om. 67-72), 76°d and 77°d (including star passages) before 6.

—") Ві महाप्राज्ञ:; Di-3 Gi समर्थेश्व (for समर्थेस्त्व).

—") Ñi Vi Bi.2.4 De स्वरावेश्व. Bi समर्थे। भव सर्वेदा.

—"") Ñi Vi Bi.2.4 De स्वरावेश्व. Bi समर्थे। भव सर्वेदा.

—"") Gi पुर (for पुर). Si Ñi Vi Di.2.4.10.11 येनायं रक्षसां(Dio "सो) वासस; Ñi Vi Bi.2.4 Di.6.2.10.11 येनायं रक्षसां(Dio "सो) वासस; Ñi Vi Bi.2.4 Di.6.6.10.11 प्रध् (Di "क) थिंत: (for प्रधावितम्). Bi येनाई राक्षसारामे स्वयागल निवेदिता. —After 6, Bi ins.:

758* अतः परं महत्कायं कः करिष्यति शक्तितः।

- 7 °) Ds -विस्तीण. °) Ñ2 V B Ds च महोद्धिः (for मकराख्य:). Ds सागरं मकराख्यं. °) Ñ2 V B (B2 m.) Ds विकम:(B2 also °मे); Ds विकम्य (for विकम-). °) B1 Ds.11 क्रामता; Ck.t as in text.
- 8 °) De स्वा. °) D1.3 प्रविशासमः D11 G2 वानरो-सम. — °) Ñ2 V B De [प]व (for [अ]स्ति). — °) S1 Ñ1 D7-10 Ct अपि; Ñ2 V B1.2 D2.4.6 न च; B2 नैव; B4 च न; D5 नास्ति; T2 नाति- (for नापि). B2 संभव:; D2 वि° (for संग्रम:).
- 9 °) Si Bs Di.s.10 अहंसि; Ts ह्पंसे (sic); Cr.m. g.k.t as in text (for अहंसे). Si Ñs V Bs.4 Di.s.6.10 खं (for च). b) Si Ñ Vi Bi.s.6 Di-4.6.10.11 Gs Mi.s समित्रभाषणं. c) Si Ñi Di0.11 परीह्प; Ñs V B D6 यसार्व (Bi.s रसं-); Ds.6 Gs यहसि; Ds यहासि; D6 यदिन-; D6 Ms.8 Cr.m.g यदापि; Ck.t as in text (for

यद्यसि प्रेपितस्तेन रामेण विदितात्मना ॥ ९ प्रेपियप्यति दुर्घपीं रामो न ह्यपरीक्षितम् । पराक्रममिवज्ञाय मत्सकाशं विशेपतः ॥ १० दिष्ट्या च कुश्रली रामो धर्मात्मा धर्मवत्सलः । लक्ष्मणश्च महातेजाः सुमित्रानन्दवर्धनः ॥ ११ कुश्रली यदि काकुत्स्थः किं नु सागरमेखलाम् । महीं दहति कोपेन युगान्ताग्निरिवोत्थितः ॥ १२

यद्यसि). % Cr: अन्ययानामनेकार्थस्वादत्र यद्यपीति निपात-समुदायोऽवधारणे वर्तते।; so also Cg. % —) Bi परमात्मना.

- 10 ") Śi Ѳ V B Di.2.4.6.10 मेघावी (for दुधंपों).
 —Die om.(hapl.) from 10 up to the prior half of l. 1 of 759*.) Śi Ñi Di-4.11 न रामो (by transp.).
 V² [झ]भ्युपवीक्षितुं; De द्यपवीक्षितं; Dii °क्षता (sic) (for द्यपरीक्षितम्).) D4 इति रामम् (sic) (for पराक्रमम्).
 B4 परिज्ञाय; Dii स विज्ञाय (for अवि°).) Ѳ V B De मत्समीपं(De °पे). —After 10, Śi Ñ V² Di-4.6.
 10.11 ins.:
 - 759* अविन्ध्यो नाम मेधावी राक्षसो वृद्धसंमतः। तद्वाक्यादवगच्छामि रामसुग्रीवयोरहम्। सख्यं वालिवधं चैव सुग्रीवैश्वर्यमेव च। कपिराघवसंबन्धास्वां च दृतमवैम्यहम्।
- [(1. 1) D10 om. the prior half. S1 युद्धसंगत:; Ñ1 D1 वृद्ध(Ñ1 ** [illeg.]) सत्तम:; Ñ2 वृद्धसंगत:; V2 ** संगत:.—(1. 2) S1 D10 अधि-; V3 अभि-; D3 उप- (for अव-). D2 तद्वावयेनाभिज्ञानामि (for the prior half).—(1. 3) D1 न्याचं ह (for न्यं नैव).—Ñ2 D6 om. 1. 4.—(1. 4) S1 D10 कपे; Ñ1 हिर- (for कपि-). D1.1 न्यंबाधात; D11 न्यंबंधं (for न्यंबन्धात).]
- 11 ") Si Ds.8.10 Ts Gs.3 M1 स; Ds.4.11 तु (for जू).
 b) Ñs Ds धर्मजो (for धर्मात्मा). D7.9 Ms सत्यसंगर: 5
 Ds T G M1.2 सत्यवस्तल:. b) V B Ds G M1.2 सुमित्रानीद-. After II, Si Ñi Di(preceded by 769*).2-4.
 10.11 read 22° d.
- 12 Ña V B De om. 12-13. Śi Ñi (illeg.)
 D1-4.10.11 read 12, 13 and 45 after 5⁶⁶ (preceded
 by 757*).—6) D10 हुनले (sic).—6) Śi D1-4.10.11
 Cgp.t न; Cr.g.k as in text (for नु). ※ Cr: इनले
 पदि काकुत्स्थः किं नु सागरमेखकामिति पाटः. ※—6)
 Śi D1-4.10.11 छंकां; Cg.k.t as in text (for महीं).
 —6) D9 reads from ज्ञा up to तः in marg.

अथवा शक्तिमन्तौ तौ सुराणामिप निग्रहे ।
ममैव तु न दुःखानामित मन्ये विपर्ययः ॥ १३
कचित्र व्यथते रामः कचित्र परितप्यते ।
उत्तराणि च कार्याणि कुरुते पुरुषोत्तमः ॥ १४
कचित्र दीनः संभ्रान्तः कार्येषु च न मुद्यति ।

13 Ñ₂ V B D₂ om. 13; Ñ₁ illeg, for 13 (for both, cf. v.l. 12). For sequence in Ś₁ Ñ₁ D₁-₄₁₀₁₁, cf. v.l. 12. —) № इदानीं; Cv.r.g.k.t as in text (for अथवा). D1.3 तिस्युक्तों; D11 किश्यमंती (sic) (for शिक्तमन्तों). ※ Cv: अथवेत्यादि। अथातोऽनन्तराप्यथे-विकल्पारम्भमङ्गल इति वचनादत्र अथराब्द इदानीमप्यथे वति।; Cr: अथ वेति। अथाप्यथें. ※ —) D1.3 नास्ति; D2 तु सु ; D4 न्ते; D5 G1 न तु (by transp.); T1.3 हि न. —) D1.3 मन्येद्यापि; D5 नास्ति मन्ये (for अस्ति मन्ये). — After 13, D1.3 ins.:

761* उदाच शान्तया नाचा कुशलं राघवस्य च। निशम्य नान्यं जनकात्मजा सा ; while Do cont. after 760*:

762* भूपश्चापि महातेजा जानकी पर्यसान्त्वयत्।
शोकोऽयं त्यज्यतां भीरु कल्याणं समुपस्थितस्।
राघवः स महाबाहुः क्षिप्रं त्वां प्रतिपत्स्यते।
सभ्रातृवान्धवं हत्वा रावणं राक्षसाधिपस्।
निर्वेरः स हि धर्मात्मा निहते राक्षसेविभुः। [5]
त्वां प्रहीप्यति काकुत्स्यो नष्टां वेदश्वतीमिव।

-Thereafter, Ds repeats l. 2 of 756* and 5-33-77° .

-After 13, Ds ins.:

763* नष्टां यथा विश्वस्ता च सृष्टिं
पुन: प्रमोदं भजते हाभीक्षणस्।
तथैव श्रुत्वा जनकात्मजा तां
रामस्य वार्तां प्रमुमोद देवी।

14 a) D: कचिन् (for कद्यन्). D: कचिन् (for स्ता:). — b) D: 10 कचिन्. — b) D: 10 कचिन्. — b) D: 10 कचिन्. — b) D: पुरुषपंभ:; G: नृपते: सुत:.

15 °) D₂ क्रचिन्. Ñ₂ V B₃. वीरो न; B₁. दीनो न (by transp.); De घीरो न (for न दीन:). — ³) Ś₁ Ñ V1 B1.₃ D10 न विमुद्धाति(V1 B1.₃ °ते); V3 न च विद्यते; Bҙ. 4 D1.². 6 न च (Bҙ परि; D1 स न; D₂ [आ]पि न; De क्रन) मुद्धाति(De °ते) (for च न मुद्धाति). — After 15⁶⁸, D10 ins. 769*. — Ś₁ D10 read 15⁶⁸ after 22. — °) D1 किंचिन्, Ś₁ Ñ₁ D10 पुरुषकारं च(Ñ₁ स); D1-4.11 °कारेण; Cg.k.t as in text. — ²) Ś₁ Ñ V B D1-4.6.10.11 पार्धिनारमञ्जः (for नुपते: मुतः).

कचित्पुरुपकार्याणि कुरुते नृपतेः सुतः ॥ १५ द्वित्रियं त्रितियोपायसुपायमपि सेवते । विजिगीपुः सुहत्कचिन्मित्रेषु च परंतपः ॥ १६ कचिन्मित्राणि लभते मित्रैश्वाप्यभिगम्यते । कचित्कल्याणमित्रश्च मित्रैश्वापि पुरस्कृतः ॥ १७

G. 5. 33. 32 B. 5. 36. 18 L. 5. 32. 22

16 *) Ñi Da त्रिविधं(Ñi °धस्); Ba Dani Cr विविधं (for द्विविधं). D: -[उ]पाय:; D: -[उ]पेयम् (for -[उ]पायम्). —) Da उपेयम् (for उपायम्). Si N V B D1.3.4.6.10.21 कश्चि (B D1.3.6.21 °चि)दास्थित: ; Ds Ts उपसेवते; Cv as in text (for अपि सेवते). Da सोपायं समुपस्थित:. — ") Ñi जिगीपुश्च. Ñi Da 되종(Ñ1 °문)인쇄; D1-3.10.11 국 문(D1.10 문)인쇄; D8 G2 मुहत्कश्चिन् (for मुहत्कचिन्).—) Ñi Di.s.d.10.11 न च दैव(Dio दोप)परायण:(Ñi °पर: कचित्); Da कश्चित्कर्मणि वोरिथतः. 😤 Cm: मुहत्परंतपो रामो विजिगीपुः संस्विवि-धोपायं सामदानमेदरूपमुपायम्। उपायमपि दण्डोपायमपि। मित्रेषु चकारादमित्रेषु च द्विविधं यथा भवति तथा सेवते कचित्। मित्रेषु सामदाने, अमित्रेषु मेददण्डी चेत्येवं विभज्य प्रयुद्धे कचित् ।; Ck: विजिगीपुमुहस्कचित् " बहुवीहि-ख्तरपुरुपश्च ". ॐ —For 16°d, Si № V B De subst., while Ni ins. after 19, whereas Di.s.4.13.11 ins. after 1605:

764* अविरागी च घष्टश्च कचित्कर्मणि चोत्थित:।

[Si Dio अविनाशी; Ñi अभिमानी; Di. ब अतिराणी. Dii न धृष्णुश् (for च धृष्टश्). Bs अदीवासीच तुष्टश्च (for the prior half). Ñi B4 D4.10 कश्चित् ; Di कवित् , Ds कनैनु (for कमिण). Si Dio चोच्छित: ; Ñi वोरियत: ; Bs चेष्टते ; Di चास्पित: .] —Thereafter, Ñi (partly illeg.) cont.:

765* कचिच कपिशार्ट्ड स्थितामत्र सुदुःस्थिताम्।
****** जानकी रघुनन्दनः।

—Ñ1 further cont. l. 6 of 768*.

—After 764*, Ñ2 V B De cont., while Ñ1 D1-6.19 ins, after 16:

766* यस्तु नारभते कर्म नरो दैवपरायणः। क्षिप्रं भवति निर्देच्यः पछायनपरायणः।

[Ñi transp. l. 1 and 2.—(l. 1) Ñi नावरते. Ñi Di-4 किंचिन (for करें).—(l. 2) Di नदस्य: (for निदंख:).]

17 Ś1 om. (hapl.) 17^{a5}. — b) D1 कविन्, Ñ2 V B
D6 सजते (for लसते). — b) Ñ2 V B D6 वाष्यवि(Ñ3 V1°िस-); D2-4.16.11 M1 वाष्यु(D11°म्यु)प-; T1.2
वाष्यवि-; Cm.g.k.t as in text (for वाष्यिम-). D1 मित्रेआम्युद्धं लसेन्. — b) D1 कविन्. 51 Ñ1 D2.16.11 मित्रेक्ष;
Ñ2 V1 B1-3 D6 -क्स् Ñ2 D6 °ित्र अद्य; D1 -मित्रस्य;

G. 5. 33. 32 B. 5. 36. 19 L. 5. 32. 23 कचिदाशास्ति देवानां प्रसादं पार्थिवात्मजः । कचित्पुरुपकारं च दैवं च प्रतिपद्यते ॥ १८ कचित्र विगतस्रोहो विवासान्मिय राघवः । कचिन्मां व्यसनादस्मान्मोक्षयिष्यति वानर ॥ १९ सुखानामुचितो नित्यमसुखानामन् चितः ।

Cr.m.g.k.t as in text (for -मित्रक्ष). — d) Ñ s Vs B De मित्रेर्(Vs 'क्षा) पि च संस्कृत:.

18 °) Dı किंचिन् (for कचिट्). Ñा आशास्ते; Dı माशास्ति. Ñ2 V B1-3 De देवानां कचिदाशास्ते; Be देवानाराध्य चासाख. % Cr: आशास्तीति परस्मेपदमार्थम्।; Cm.g.k.t: आशास्ति आशास्ते (Ck.t प्रार्थयत इत्यर्थः). % —Dıı om.(hapl.) 18°-196. Dr reads 18° in marg. —°) Dı किंचित् (for कचित्). D² वै (for च). — d) D4.0 देवतं (D6 ° 4*) (for देवं च). Т² देवतं च प्रपथते.

19 D11 om. 19^{ab} (cf. v.l. 18).—^a) D1 क्रचित्.

Bs [अ]चिगत-; G2 विदित- (for विगत-).—^b) M3
प्रवासान् (for वि°). D1-4.10 में नर्षभः (for मिर्य राघवः).

S1 विवसन्मेदिनीपितः; Ñ V B D6 विप्रवासासर्पभः.—Ñ2
V B read 19^{ab} for the first time here, repeating it after l. 5 of 768*.—^a) Ñ2 V B D6 (Ñ2 V B1.2.4 both times; B3 first time) अपि; B3 (second time) अपे (for अविन्). M1 मा (for मां). D3 तस्मान् (for अवान्).—^a) D7-9 M1 राघवः (for वान्र). S1 Ñ V B D1.4.6.10(Ñ2 V B both times) सुधोरादुद्धरिव्यति;
D2.3 सुधोरातारियव्यति; D11 सुधोरान्मोचियव्यति.—After 19, Ñ1 ins. 764*, followed by 765* and l. 6 of 768*; while D6 ins. l. 6 of 768* after 19.

20 Ši Dio om. 20. Bs om. 20° . —) Ñ2 V Bi.2 Di.s.c.c.ii च नोचित:; B4 इहोचित: (sic); Ds तु नोचित:; T1.3 M2.5 Cv.r.m अनोचित:; T2 अको-विद:; Cg.k.t as in text (for अन्चित:). % Cv.r.m: अनुचित एवानोचित: (Cv प्रज्ञादिम्यश्चेति खार्थेऽण्प्रत्यय:)।; अनुचित एवानोचित: (Cv प्रज्ञादिम्यश्चेति खार्थेऽण्प्रत्यय:)।; Cg: अनुचित इति दीर्घ आर्थ:।; so also Ck.t. % —) Ñ2 Vi B Di-e.e.ii उत्तमम् (for उत्तरम्). — d) D5 क्रचिद्. Ñi Di.z.e.ii शोचित; D2 मुद्धाति (for सीद्ति). — After 20, B2 ins. 768*.

21 B3 om. 21-22; Ñ2 V B1.2.4 D6 om. 21. S1 D1-4.10.11 read 21 and 23-26 after 29 (including star passages).—°) S1 Ñ1 D1-4.10.11 देखा: (for किंदा).—°) S1 Ñ1 D1-4.10.11 किंदिसह सुमित्रया.—°) D1-4.10.11 तत्र (for किंदा).—After 21, S1 D1-4.10.11 ins.:

दुःखमुत्तरमासाद्य कचिद्रामो न सीदिति ॥ २० कौसल्यायास्तथा कचित्सुमित्रायास्तथैन च । अभीक्ष्णं श्रूयते कचित्कुशलं भरतस्य च ॥ २१ मिन्निमित्तेन मानार्हः कचिच्छोकेन राघनः । कचिन्नान्यमना रामः कचिन्मां तारायिष्यति ॥ २२

767* कचिच्छूयेत कीसत्या सुमित्रा चाप्यनामयम् । कचिद्धमेण शासन्तं स्तुवन्ति भरते नराः।

[D1 om. (hapl.) l. 1.—(l. 1) Š1 D10 श्रुणेति (for श्रूयेत). D2.4 वा (for च). D2-4.11 [अ]नामया (for [अ]-नामयस्).—(l. 2) Š1 D1.10 प्रजा:; D3 जनाः (for नराः).]

22 Bs om. 22 (cf. v.l. 21). — °) Śi Ñ V B1.2.4 D1-4.6.10.11 -निमित्तं च(D2 हि); Cv as in text (for -निमित्तं न). — °) Śi Ñ 1 D4.11 तापेन; Ñ 2 V B1.2.4 D1.2.6 वानर; G1.3 शोचेन; Cv.r.m.t as in text (for शोकेन). D2 कचिद्वानर; D10 कचित्तापेन. —After 22°°, Śi Ñ V B (B3 after 20 [owing to om.]) D1-4.6.10.11 ins.:

768* अल्पमायास्यते वीरः सोऽद्य भूमिपतेः सुतः।
यदि जीवति काकुरस्थः किमर्थं रावणालयम्।
न निर्देहति कोपेन युगान्ते पावको यथा।
किमर्थं मर्पयति मां रिपुसंस्थामरिंदमः।
न रावणविनाकाय प्रयत्नसुपतिष्ठति।
धक्ष्यते सायकैश्चेमां स्विय प्रतिगते पुरीम्।
किस्तस नाथो मम राजपुत्रः

सर्वस्य छोकस्य च धर्मनाथः। मां वीरनाथां बलवहृहीता-

मनाथवत्तां प्रति चिन्तयानः। [10]

[5]

[Si Bs om. l. r. —(l. I) Bi.4 अन्यम् (for अल्पम्). N2 De आतप्यते; B1 आशास्यते; B4 आश्रवते (for आयास्यते). No V B1.2.4 De रामो (for बीर:). Ds सबो (for सोडब). No V B1.2.4 De विदेशे नुपते: हुत: (for the post. half). -(1. 2) Ds राक्षसालयं (for रावणालयम्). -(1. 3) D24 ज्वलनो (for पावको). Ś1 D1.3.10.11 युगो(Ś1 वनो)ता(D1 लंकाम) ब्रिरिवोश्यित:; Ñ1 युगाग्निरिव वोश्यित: (for the post. half). -De om. (hapl.?) from the post. half of 1. 4 up to the prior half of 1. 6. -(1. 4) Bs मर्बर मां च; Be मर्पति श्रीमान् : Dir मर्पयिष्यंति (sic) (for मर्थयति मां). Ñ V1 अरि- (for रिपु-). D11 -स्थानम् (for संस्थाम्). No V Ba अमर्थण: B1.2.4 अरिसंस्थानमर्थण: (for the post. half). -(1. 5) Di स (for त). Ñ V Bi.s.i Ds.4 अनुतिष्ठति; Ds उपतिष्ठते, -- After l. 5, Ñs V B repeat 19°d. - \$1 D1-3,10,11 om, l. 6. N1 cont. 1. 6 after 765*; while D4 ins. 1. 6 after 19. -(1.6) D. [प]व (for [इ]मां). Ñ। च शरेलेकां (for सायकेक्षेत्रां). N1 illeg.; D4 नाते प्रन: (for नाते प्रीम्). -(1. 7) D1 कचिदश्रोहिणीं भीमां भरतो आतुवत्सलः । ध्विजनीं मित्रिभिग्रीतां प्रेपियप्यति मत्कृते ॥ २३ वानराधिपतिः श्रीमानसुग्रीवः कचिदेष्यति । मत्कृते हरिभिवीरैर्वृतो दन्तनसायुष्यैः ॥ २४ कचिच लक्ष्मणः ग्रूरः सुमित्रानन्दवर्धनः । अस्विवच्छरजालेन राक्षसान्विधमिष्यति ॥ २५

न (for स). —(1.8) Vs स सर्व- (for सर्वस्य). Śi Ba Dio लोकनाथ:; Ds धर्मवाट: (for धर्मनाथ:). —Bs om. (hapl.? [see var.]) from l. 9 up to 774*.—(l. 9) Ñi मार्गमाणो; Ñs Do चाल्यनायां; Ds न्याव्यमानो; Dii नाथमानो (for वीरनाथां). Ñs V Bi-s Do बल्लिना (for वल्दद्-).—(l. 10) Śi Dio वस्स्यंति; Ñi शुध्यति; Ñs Ds तप्यति; Vi तामति-; Vs Bs तां परि-; Diii तान्यति; Ds नाव्यति; Da नात्यति (sic) (for तां प्रति). Diii शोकशुक्तः(Dii दीनां) (for चिन्तयानः). Ds नानाथवत्तास्यति शोकशीनः.]

 $-\tilde{N}_2$ V B1.3 D6 om. 22^{cd} . Ši \tilde{N}_1 D1-4.10.11 read 22^{cd} after II (including star passage). $-^c$) D2 कचिन्. D1 [अ]=यमतो (sic). $-^d$) D2 कचिन्. D10 मा (for मां). —After 22, Ši D10 read 15 cd . —After 22, \tilde{N}_1 D2-4.11 ins.; while D1 ins. after II; whereas D10 ins. after 15 ab :

769* कचिन्नोक्षा इवोग्रेण भारेण व्यवसीद्ति।

[Ds कचिन्. D1.s कचिद्रक्षवधी (D1 ° हुःखेन चो) प्रेण (for the prior half). D10 परिपीटिता:; D11 हाव (for स्यवसी-दित). Ñ1 महता भारेण सीदित (hypm.) (for the post. half).]

23 For sequence in \$1 D1-4.10.11, cf. v.l. 21. Ñ2 V B De read 23-26 after 29 (including star passages). Ñ1 illeg. for 23-26.—") \$1 D10 अञ्चीहणीयुक्तो (D10 कंद्र [sic]); Ñ2 V B D4.6 अञ्चीहणी भीमा; D2 अञ्चीहणी दीलां; D3 अञ्चीहणीभतां; T1.5 G2.5 अञ्चीहणीं पूर्णां.—") \$1 D1-4.10.11 वा (D4 वा) व्यम्न (D1 ° ह) पिंतः (for आतृवरसङ:). Ñ2 V B D6 भरतस्य महारमनः.—") D5 युक्तां (for गुप्तां). \$1 D1-4.10.11 व्यक्तिन्या मंत्रिमिगुंसः; Ñ2 V B D6 व्यक्तिनी मंत्रिमिगुंसः.—") \$1 Ñ2 V B D1-4.6.10.11 व्यक्तिन्या सेत्रिमिगुंसः

24 For sequence in Si Ñs V B D1-4.6,10.11, cf. v.l. 21 and 23. Ñi illeg. for 24 (cf. v.l. 23).—") Si Ñs D1-4.6,10.11 वानराजां पति:. —D11 om. (hapl.?) 24⁴-25^a.—") D1 एस्यते.—") Si Ñs D1.2,4.6.16 सार्थ; D3 सार्क (for वीरेंद्र).—For 24, V B subst.; while Ñs D6 ins. after 24:

770 किवेदहागमिष्यन्ति वानरा भीमविक्रमाः।

रोंद्रेण किच्दिक्षण रामेण निहतं रणे ।
द्रक्ष्याम्यत्येन कालेन रावणं ससुहजनम् ॥ २६
किच्च तद्धेमसमानवर्णं
तस्याननं पबसमानगन्धि ।
मया विना शुष्यति शोकदीनं
जलक्षये पबमिवातयेन ॥ २७

G. 5. 33. to B. 5. 36. 28

25 For sequence in Si Ñz V B Di-4.6.10.11, cf. v.l. 21 and 23. Ñi illeg. for 25 (cf. v.l. 23). Dit om. 25° (cf. v.l. 24). St om. 25° (... v.l. 24). St om. 25° (... v.l. 24). St om. 25° (... v.l. 24). Nz V B Di-4.10 स; De om. (hapl.) (for च). Nz V B Di-4.10 श्रीमान् (for चूर:).— Nz V B De G Mi.2 - [आ]नंदिवर्षन:.—Do reads from बि in "up to "in marg.—") Si Di-4.10.11 रश्लांसि प्रमिश्च(Si Dio श्रमिश्च)व्यति; Ñz V B De प्रमिश्च (Ba वार्षि)व्यति राश्लसान्.

26 For sequence in St Ñ2 V B D1-4,6,10,11, cf. v.l. 21 and 23. Ñ1 illeg. for 26 (cf. v.l. 23).—") Ñ2 V B D6 प्रसाद्धेण; D1 इन्दिन्द्रेण.—6) M3 ज्वलता (for रामेण). St D1-4,10,11 युधि (for र्रेण).—4) M2 राक्षसं (for रावणं). M1 सु-(for स-). T2 G2 -गणं (for न्वनस्).—For 26°4, St D1-4,10,11 subst.:

771* ब्रह्मामि रावणं श्रुव्दं पतितं रणमूर्यने।
[D2.3 कुई (for हुई). \$1 D10 सगर्ग (for पतितं).]
—They all cont.:

772* कचिद्रामो महावाहुः शोकेन महता वृतः। अपश्रः पश्चवान्ध्योम विहंग इव चोत्पतेत्।

[(l. 1) Da ह्युत: (for बृत:).—(l. 2) Da किश्विदाकार्थे (for पक्षवाच्च्योम). Da चासदत्; Da नाशयन् (sic) (for चोरपतेत्). Da अपक्षः पक्षवद्वपोम विश्वंगम श्वासदत्ः]

-After 26, Va B read an addl. colophon (see var. below at st. 30).

27 B4 om. 27 (cf. v.l. 22). — Nī न सोमस्सः Ñ2 V B1-2 D1-2.e.10.11 न (D6 सः D11 च) तस्सोमः D4 ततः सोम- (for न तदेम-). Ñ1 कांतिः Ñ2 V B1-3 D6 कांते (for न्वणे). இ v: शुद्धांबृनद्मिति इत्या स्थामं रामाननं हेमसमानवणीमत्युच्यते. இ —) B3 सोम- (for पग्न-). B2 -पछाद्य- (for -समान-). S1 D10 -गंधं (for -गन्धि). —) Ñ1 न्तसं (for -दिनं). —) S1 Ñ1 D1-4.10.11 जलात्यये. — For 27°4, Ñ3 V B1-3 D8 subst.:

773* श्रमच्छुनं शुष्यति मटाणाशा-बन्दो यया वै श्रयणीयपसे।

[(L x) Bs द्वं (for शुमं). V2 Bs पश्वि (for शुमंति).]

G. 5. 33. 41 B. 5. 36. 29 L. 5. 32. 31 धर्मापदेशात्त्यजतश्च राज्यं मां चाप्यरण्यं नयतः पदातिम् । नासीद्वचथा यस्य न भीर्न शोकः कचित्स धेर्यं हृदये करोति ॥ २८ न चास्य माता न पिता न चान्यः स्नेहाद्विशिष्टोऽस्ति मया समो वा ।

28 Si B4 D10 om. 28 (for B4, cl. v.l. 22).—")
B1-3 D1-4.6.11 धर्मोपदेशात. Ñ2 V2 B1-3 D4.7.9 स्वराज्ये
(for च राज्ये).—") V3 [झ]वइयं; D2 [झ]रण्यान् (for [झ]रण्यं). Ñ V B1-3 D1-6.11 T1 पदाते: (for पदातिस्).
—") Ñ1 B2 झासीद्; M3 नास्ति (for नासीद्). Ñ V B1.2 D1-2.6.7 T1.3 M2 यथा (for ब्यथा). D1-4.11 तस्य; M1 वास्य (for यस्य). V2 कचित् (for शोक:).—")
T1.3 G2 M3 च (for स). V1 B1-3 D6 वहते तथे(B1 सदें)व (for हदये करोति). Ñ1 D1-4.11 कचित्तु(Ñ1 °स्स; D1 °द्य; D2 न कचिद्द; D3 °च) धर्याङ्गि(Ñ1 D4.11 °यें
[Ы)यते यथावत्; V2 स नीतिकाये वहते तथेव.

29 B4 om. up to लोकनाथ: (see var.) in I. 4 of 774* (cf. v.l. 22).—") Ñ V2 D1.2.4.6.11 तस्य; D3 इस्य (for चास्य). D2 M3 च नान्य: (by transp.); D6 न चास्य; G2 च मान्य: (for न चान्य:).—D11 om. (hapl.) 29⁵.—⁵) D5 विस्छो (for विशिष्टो).—For 29⁶⁵, Š1 V1 B1-3 D10 subst., while Ñ2 D1-4.6.11 (after 29°) ins. after 29⁶⁵, whereas V2 subst. for 29⁶⁶:

774* स्रेहादमर्पाच समं निमित्ता-स्र व्याधिमृच्छत्यमराधिपामः। श्रुत्वा त्वसौ मामिह वर्त्तमानां विकस्यते कचिददीर्घकालम्।

[Si Vi Bi-s Dio om. l. i-2.—(l. i) Ñ2 De च बीयांच् (for अमर्पाच्). De नितांताच्; De.ii निमित्तं (for निमित्ताच्).—(l. 2) V2 व्यापि नियच्छति; D2.ii न व्यापिमाच्छति (for न व्यापिमच्छति). De -[अ]पिमानः (for व्याप्ताः).—(l. 3) Si Dio [अ]प्यसौ (for न्वसौ). Ñ2 Vi Bi-3 De स्रत्वा ममेतां(Bi व्दीयो) विषमां प्रवृत्ति.—(l. 4) Ds क्रमिथ्यते (for विकस्यते). D1.3.4 -कालात् (for न्कालम्). Ñ2 Vi Bi-3 De क्रबिरस विक्रा(B3 व्य है का)म(De क्रम्य)ति होकनाथः.]

—°) D1.3 हि मे; T2 M3 स्वहं (for इन्हें). Ñ2 V1 B
D6 तावख(V1 °िद्ध) जीवेयमई हन्मन्; D2 ताविद्ध द्त प्रजिजीविषेयं. — °) B6 मनाक् (for यावत्). Ñ2 V1 B1.2.6
ऋणुयाखियो मे. Ś1 D1-6.10.11 transp. प्रवृत्ति and प्रियस्य.
—After 29, Ś1 D1-6.10.11 ins.:

ताबद्धचहं द्त जिजीविषेयं
यावत्प्रद्वत्तिं ऋणुयां प्रियस्य ॥ २९
इतीव देवी वचनं महार्थे
तं वानरेन्द्रं मधुरार्थमुक्त्वा ।
श्रोतुं पुनस्तस्य वचोऽभिरामं
रामार्थयुक्तं विरराम रामा ॥ ३०

775* कचिन्महात्मा न प्राजितात्मा कचित्र देवं कुरुते प्रमाणम् । मनो हि यस्योद्वहतीव भारं तस्याग्रतो देवमनुप्रयाति ।

[(1.3) Ds [इ]ति (for [इ]व). D2 सारं (for मारं), —(1.4) D11 अत: (for अनु-).]

—They all cont. (l. 1-2 only), while \tilde{N}_2 V1 (preceded by an addl. colophon) B D6 ins. after 29, whereas V2 cont. after 774*:

776* उक्त्वा स पश्चात्परूपं मूढ्या प्रेषितो मया। गतो रामगतं मागै किचजीवति लक्ष्मणः। किचजीवति कौशस्या सुमित्रा च यशस्विती।

[l. 1) Bs उक्तं; De उक्तः (for उक्त्वा). Si Ds.10 उक्तः (D10 °क्तं) स परुषं पूर्वं(Ds वाक्यं); D1.3.4.11 उक्तः स पूर्वं परुषं(Dr पुरुषे) (for the prior half). Si D10 मूर्वं भेरितो.—(l. 2) Si D10 नातिं; D11 नातो (sic) (for नातं). Si मार्गेन; B1 सार्थं (for मार्गं).]

-Thereafter, Ši Ñ2 V B D1-4.6.10.11 read 21 (Ñ2 V B D6 om.) and 23-26.

30 V B om. 30. —) Si Dio [इ]व चेदं; Ñi Dio [इ]व चेदं; Ñi Dio [इ]व चेदं; Ñi Dio [इ]व चेदं। (for [इ]व देवी).

[इ]द्मुक्स्वा; Di-4.11 [प]व देवी (for [इ]व देवी).

Dio महाई; Dio 11 महांतं; Dio हिताथ (for महाथ). —) Si Ñ Di-4.6.10.11 किप्मित्रीरं (for तं वागरेन्द्रं). Dio युक्तं: (for उक्स्वा). Ñi महद्येयुक्तं (for मपुरायं: मुक्स्वा). —) Dio युक्तं (sic). Dio वचम (for पुनस्त). Si Ñi Dio 10 वचो यथोक्तं; Ñi Dio 11 यथावदु (Dio थेयु).

केतं; Dio मनोभिरामं. —) Si Ñi Dio 11 सेपायं रम्यं(Ñi Dio हिना); Ñi Dio दामाथं (Ñi वु [sic]) मार्थ्यं िं प्रमुखं; Cr.m.g.k.t as in text (for रामाथंयुक्तं). Ñi Dio सीता (for रामा). — After 30, Si Ñ Dio 10.6.10.11 read an addl. colophon, while Vi B read it after 26, whereas Vi reads after 29.

[Sarga name: \$1 Ñ2 V B D1.3.6.10 सीतावाक्ये; Ñ1 सीतावाक्ये; D2.6.11 सीतावाक्ये: —Sarga no. (figures, words or both); Ñ1 B3 D1.2.4.10.11 om.; \$1 35; Ñ2 B1.2 D6 33; V1 34; V2 24; B6 36; D3 37.]

[256]

सीताया वचनं श्रुत्वा मारुतिभीमविक्रमः । श्विरस्यक्षित्माधाय वाक्यमुत्तरमत्रवीत् ॥ ३१ न त्वामिहस्थां जानीते रामः कमललोचनः । श्रुत्वेव तु वचो मह्यं क्षिप्रमेण्यति राघवः ॥ ३२ चम्रं प्रकर्पन्महत्तीं हर्यृक्षगणसंज्ञलाम् । विष्टम्भयित्वा वाणोचरक्षोभ्यं वस्णालयम् ।

31 For 31, Št N V B D1-4.6.10.11 subst.: 777* प्रतब्हुस्वा शुक्षं वाक्यं सीवाया माहतस्मनः। इदं मधुरया वाचा कृताक्षिरभाषतः।

[(1.1) \$1 \$1 \$1 D1-4,10,11 प्रवसुक्तः(\$\tilde{N}_1 D11 ° क्तं); \$2 स्वरुद्धवा तु (for एतच्छुत्वा). \$\tilde{N}_2 D6 तृतो (for सुनं), \$D1-4,10 सीतवा (for सीतावा). \$\tilde{N}_2 D6 सुवगर्पभः; \$V प्रवनत्मत्रः. —(1.2) \$3 पुनर् (for इरं). \$D1,2,4,11 मधु (D1 उत्त)रमारेमे (for मधुरवा बावा). \$1 \$D1,2,10 प्रत्युवाच कृतांजलिः; \$D2,11 वक्तं वचनपुचनं; \$D4 वचनं वज्युत्तमं (for the post, half). \$\tilde{N}_1 हरं बचन क्ष्म सुरं * अमुत्तमं (illeg.). \$]

32 °) Śi Ѳ V Bi.2.4 Di-4.6.10 तावहेवि; Ñi च देवि वि-; B² त्यां जानिक; Dii तावहें वि-; Mi त्यांमिह वि-(for त्यांमिहस्थां). Di-4.11 T G² जानाति; Ct °नीते (as in text).— °) T².2 G² M².3 न्होचने. Śi Ñ V Bi.2.4 Di-4.6.10.11 त्यांमिहस्थां(Dii त्राहि नस्त्यं) स(V² तु; D² हि)राधवः; B² (with hiatus) इहस्थां स च राववः.—After 32° °, Ѳ V Bi.2.4 D6 ins., while Śi Ñi Di-4.10.11 subst. for 32° -33°:

778* धह्यते सायकेराशु लङ्कां प्रतिगते मयि।

[Ds द्रह्यसे. D1.2.4 त्वाशु; Ds मिन्नां; D11 चाशु (for आशु). Ñ2 V B1.2.4 मिय प्रतिगते पुरीं; D6 राजी मिय गते पुरीं (for the post, half).];

while Ds.7-9 S ins.:

779* तेन स्वां नानयत्याशु शचीमिव पुरंदरः।
[Ta आनयति (for नानयति).]

-Mi cont. :

780* शुत्वेव हरिभिवीरिंदीतो दन्तनसायुधेः।
—Bs om. 32°d, Ñs V B1.2.4 Ds read 32°-33°
after 33°. —°) D7.9 च (for तु). Ñs V B1.2.4 Ds
मम शुरवेव तु(B2 च) वचः (V2 Bs वचनं); Gt M1 शुत्वा
तु(M1 कुद्दस्तु) वचनं महो. ॡ Cr.m.g: महो मम (Cr.g
स्यायोन पश्योधे चतुशीं।; Ct: महो मचः. ॡ

33 For subst. in Si Ñi Di-4.10.11 and small sequence in Ñi V Bi.2.4 De, cf. v.l. 32.—*) Di.8.9 M हर्यस- (sic) (for हर्यक्ष-). Di.9 संयुता (for संकुळास्). —For 33.45, Ñi V B De subst.:

करिष्यति पुरीं लङ्कां काकुत्स्थः शान्तराक्ष्माम् ॥ ३३ तत्र यद्यन्तरा मृत्युर्यदि देवाः सहासुराः । स्थास्थन्ति पथि रामस्य स तानपि वधिष्यति ॥ ३४ तवादर्शनजेनार्ये शोकेन स परिष्ठुतः । न शर्म लभते रामः मिहादित इव द्विपः ॥ ३५

G. 5. 34, 6 B. 5. 36, 37 L. 5. 31 22

्यम् लमत् रामः । महा। द्व इव । इपः ॥ २५ ७९४ - प्रकारमहतीं सेनां वानरागां महात्मनामः।

B (रायन् (for प्रकर्यन्)]

—Bs om. 33°-1.—°) Ñ2 V B1.2.4 D6 विष्टम्य स हि (for विष्टम्भियत्वा).— d) S1 Ñ V B1.2.6 D1-4.6.10.11 अगार्थ(D11 °%-) (for अशोम्यं).— d) Ñ1 D1.2.4.11 रिपोर् (for पुरीं).—) S1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 प्रसद्धा ह(D1 ग)त-राश्चसा; Ñ2 V B1 प्रयवा(V2 यवाद्) न्वेष्यराश्चसां; B2.8 प्रयवाद्ण्यराश्चसां; D6 प्रयवात्तुषु राश्चसं.— After 33, S1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.;

782* स्वामेव तु विकालाक्षीमनुष्यायति निःश्वसन्। स्वसुकामस्य रामस्य निद्रा नैवोपजायते।

[(I. 1) Din च (for तु). Ds.६ विद्यालाक्षि. Si Dio समी;
D4 स च (for अनु-). Ñi Dio.11 निम्यसन्; Di.2 नित्यदाः
(for नि:श्यसन्). D3 समनुष्यायनश्चिरं (for the post. half).
—(I. 2) D2 साधुकानस्य; D3 स्वप्रकानस्य. D1 [उ]पपपने.
D2.4.11 न निद्रा हासिनायने (for the post. half).]
—After 33%, Ñi V B1.2.4 D6 read 32° + 336 (subst.).

34 \$1 \$\tilde{N}_1\$ (second time) D1-4.10.11 read 34-38 after 5.35.20 (\$\tilde{N}_1\$ [first time] D11 read 36°d after 5.35.17°d). —") \$\tilde{N}_1\$ तस्य (for तत्र). D3 [अ]तरे (for [ज]-तरा).—") T1 युदि; T3 युद्धे; G1 अपि; Cr.m.t as in text (for यदि). \$\tilde{S}_1\$ वा सा (for देवा:). \$\tilde{N}_1\$ D5.2-11 महासुरा:; D2 सवासवा:; D3 सुरासुरा:; G1 महोरगा:; M3 सहामरा: (for सहासुरा:). \$\tilde{N}_2\$ V B D0 पदि सेंद्रा दिवोकसः. —"") \$\tilde{S}_1\$ \$\tilde{N}_1\$ D1 यदि; D2.6.11 युदि (for पथि). \$\tilde{N}_2\$ V B D0 स्था (V2 ज) स्थंति तानिप रथे (V2 वहो [sic]) काकुलस्थो निहिन्द्यति.

35 For sequence in Si Ñi Di-s.ie.ii, cf. v.l. 34.

—") Ñi De तद्रा; Dii तथा (for तव). Ñi V Bi.se

De Mi [ब]द्रशंनशोकेन (Mi "जेनायें) (for "जेनायें).

Be तव देवनशोकेन. —") De Te Gi च (for स). Si
Ñi Di.s.io.ii Ge समसिद्धतः; De महताप्रुतः; Dr.s

Mi परिपृति (Mi "पुषु)तः; Ge समसि (for स परि"). Ñi V

B De महता समसिद्धतः (Be सपरिच्छदः). —") Ñi V

B De शांति (for समे). Ñi रामोसी (hypm.) (for रामः).

—") V Bi.s (marg. also as in text). • इवर्षसः

G. 5-34-7 B. 5-36-38 L. 5-34-36 मलयेन च विन्ध्येन मेरुणा मन्दरेण च ॥ ३६ यथा सुनयनं वल्गु हिम्बोष्टं चारुकुण्डलम् । मुखं द्रक्ष्यसि रामस्य पूर्णचन्द्रमिवोदितम् ॥ ३७

> (for इव द्विप:). Die सिंहान्दिज्ञवतद्विप: (corrupt). -After 35, No V B Do ins. :

783* सत्येन वै शपे देवि तथैव स्कृतेन च। [N2 सत- (for स-).]

36 For sequence in Si Ni Di-1.10.11, cf. v.l. 34. Si Die om, 36. Di om, 36°. Ga Ma transp. ab and ed . - a) Ñi Va Ba Da.s.e दुर्भरेण; Ña Vi Ba Ta Ma दर्दरेण; B4 अंकरेण; D4 दुर्दरेण; D7-0 G2 Ct मंदरेण; Du दुद्रेण; Cr as in text (for दुईरेण). No De.8 Mi बै(Mi ता) देवि; V B बैदेहि (for ते देवि). Da दुर्दरे समये देवि. - b) D1 शोक- (sic); D2.3 शाक-(for शपे). Ñi वा (for च). Bs शाकमूलफलेप च. -- Bs om. 36°-37°. Ni repeats 36°d and illeg. (first occurance) for 36°. —°) V1 वसलेन; B1.2.4 D6 वहणेन (for मलयेन). Ña Va B1.2.4 De स- (for च). Da हिमालयेन विंध्येन. — d) D1-8.0 मंदिरेण (sic); D7-0 Cm.g.t दर्दरेण (for मन्दरेण). Go दर्दरेण च मेरुणा.

37 For sequence in Si Ñi Di-4,16,11, cf. v.l. 34. B: om. 37 45 (cf. v.l. 36). Dn om. 37. -4) Ñ1 अथवा (hypm.); D10 सीते (for यथा). Vs घन्छयं (for सुनयनं). र्रा बंजु; Ñs Vs B1.2 De चीरं; V1 B4 घीरं (for बल्ग). -) Die बिंबीएं. Ña V Bi.s.4 De -दर्शनं: Ds -संदर्भ (for -कुण्डलम्). —De om. 37° - 38. Die om. 37°d. -) Ši Ñ V B Di-6 क्षिप्रं (for मुखं). —) Ši Ñ V B Di- पूर्णचंद्रनिभं सुलं (Ba. Di.a °भाननं). — After 37, Ñ2 V B De (after 37 46, owing to om.) ins., while Si Ni Ds.4.10.11 cont. l. 1 only after l. 1 of 788*, whereas D1.2 ins. l. 1 only after 43:

784 स्वामेव ध्यायति सदा विशालाक्षि स राधवः। सुसस्येव च रामस्य निद्रा नैवोपतिष्ठति।

[Cf. 782*, -(1. 1) Ñ2 De ध्यायते निस्थं: D1-3 सततं ध्याति (metri causa) (for ध्यायति सदा). —(1, 2) Ña De [ए] ब तु: Bs [ए] व हि; Bs चैव (by transp.) (for [ए] व च). Ña Ba.s De [उ]पतिष्ठते.]

38 For sequence in Si Ni Di-4.10.11, cf. v.l. 34. No V B De om. 38 (for De, cf. v.l. 37). -6) D1-6,11 प्रश्रवणे, -- d) Ds.4.7.* Ti.3 Gi.3 Cr,m ना(Ds नि)-गराज(Dr.9 °पृष्ठ)स्य. % Cr : नागराजस्य मूर्धनि । पुरावतस्य मर्धनि । नाकपृष्ठस्य मूर्धनीति पाटे स्वगांपरीत्यर्थः ।; so also

क्षिप्रं द्रक्ष्यसि वैदेहि रामं प्रस्नवणे गिरौ। यतऋतुमिवासीनं नाकपृष्ठस्य मूर्घनि ॥ ३८ न मांसं राघवो अङ्को न चापि मधु सेवते। वन्यं सुविहितं नित्यं भक्तमञ्नाति पश्चमम् ॥ ३९

Cm ; Cg: नाकपृष्ठी नामेन्द्रस्यासाधारणस्वर्गस्थानविशेषः।: Ct: नागष्टवस्य मूर्यन्यरावतोपरि स्थितमिनद्रमिव मत्वृष्टगं रामं द्वस्यसीत्यर्थः। ' नाकपृष्ठस्य ' इति पाठः। स्वर्गस्योपरीत्यर्थे इति तीर्थः ? अ

39 °) \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 न अक्षंयति मांसानि. --) Ñ1 द्ध ; D2-4 देवि; D7.8 चैव (for चापि). \$1 D10 दिधमध्यातनं न(D10 °िंद्र नेव) च; Ñ2 V B1-3 D6न मध्नि(Va च हुयं; Bi च कृत्यं; Ba च पानं; De च मयं) निषे(Ba च से)वते; Ba न च ऋतं निवर्तते; Di, i न देवि मधु सेव्यते (D1 °मेद च). —°) \$1 Ñ1 D1-4.16.11 शयात: स्थंडिले शस्यां. — d) \$1 Ds.10 नक्तम् ; Cm.g.t as in text (for भक्तम्). Śi Ñi Di-4.10.11 चाएमे(Di.3 °म; Di °#); Cm.g.t as in text (for पञ्चमम्), Du रात्रि नयति सर्वदा -For 39ed, No V B De subst.:

785* वानेयं विहितं त्वेकमभूते भक्ष्यम्प्रमम्।

[Bs रामो यद् (for वानेयं). Bs पृथ्यम् (for खेकम्). Be रामः परिकृतं त्वेकम् (for the prior half), Bs अश्वाति (for अक्षते). No V भुक्तम् (for भश्यम्). No Bo De उत्तरं (for अष्टमम्).]

-Thereafter, all the above MSS. cont., while St Ni Di-4 10.11 ins. after 39:

786* न कामास च संरम्भात भयात च बृद्ये। आहारमाहारयते प्राप्ते काले तथाएमे। मतिमानपि काकुरस्थो वीरश्रेव विशेषतः। स्वद्वियोगजदः खेन विक्कवः समपद्यत । न शौर्ये नाखकीशल्ये न रती न च भोजने। [5] सुखं बिन्दति वैदेहि स्वद्गतेनान्तरात्मना। विलपनसततं भीर शोचंश्च बहशो भृशम्। जीविसं निन्दते नित्यं कुले जनम च सर्वदा। धिक्षामास्त्राणि दिन्यानि धिरतीयँ धिनपराक्रमम्। धिग्जन्म में कुले तेषामिक्ष्वाकुणां महात्मनाम्। [10] यत्र मे रक्षता भार्या प्राणैरिष्टतमा सती। हतावमन्य तृणवरकृत्वा मे सर्वथा कुलम्।

[Die om. (hapl.) l. 1-2. - (l. 1) Si Bi D2.4 4 4 कामान्न (by transp.). Va संरच्यान् (for संरम्भान्). V B1.3.6 कार्याच च(V2 °त्राध-); B2 च कार्याच (for भयाच च) Si मृश्तः ; Ñi मृश्वतः ; Di.s मृहितः ; Ds मृहितः ; Di मृह्यतः (for क्ट्ये). Dit न भयानार्थगृहतः (for the post. half). -(1.2) Bs आहारयति गुढानं (for the prior half). Vs Be De प्राप्त. (for प्राप्ते). Be (marg. also) तथाष्ट्रमे -(1. 3) Ñi स दि; Be Di. 11 अति (for अपि). Bs Ds-6 नैव दंशान मशकान कीटान सरीस्रपान् । राघवोऽपनयेद्वात्रान्वद्वतेनान्तरात्मना ॥ ४० नित्यं ध्यानपरो रामो नित्यं शोकपरायणः । नान्यचिन्तयते किंचित्स तु कामवंशं गतः ॥ ४१

अनिद्रः सततं रामः सुप्तोऽपि च नरोत्तमः । सीतेति मधुरां वाणीं व्याहरन्त्रतिवृध्यते ॥ ४२ दृष्टा फलं वा पुष्पं वा यचान्यत्स्तीमनोहरम् । बहुशो हा प्रियत्येवं श्वसंस्त्वामभिभाषते ॥ ४३

G, 5, 34, 21 B, 5, 36, 45

पीरश, \$1 Dio एव; Ñi B: Di.s.4.11 चापि (for चैव).
—After I. 3, Ñi ins.:

786(A)* विशेपज्ञो विशिष्टश्च विशेपज्ञजनीतमः।

-(1, 4) D1 -वियोगेन; D6 -वियोगजेन (hypm.) (for -वियोगज-). Si Ni D1-4,10.11 -शोकेन (for -दु:खेन). V2 Bs.4 Ds.3 विद्युरं (for विद्युव:). Ñi V Ds समप्रवते; Bs सम तप्यत: De असमापतत् (for समपचत). -(1.5) Ds [अ]िव; D4 [अ]ज (for [अ]ल-). V2 -शसेण; B1.1 -संकल्पे (Bs marg. also -साकल्ये); Bs -शास्त्रेषु (for -कीशल्ये). Dı रान्नी (for रती). Si Ds.10.11 नापि ज्ञाने महामति:(Ds न भोजने) (for the post. half). -After l. 5, Ñi ins. a line which is mostly illeg. -(1, 6) \$1 D10 मुलं संबुध्य (D: °विंद)ते देवि: Ñ: D2.4 मुखं न(D: स) विंदते देवि; Da स विदत्ति सुखं देवि: [D11 रवसुखं विदते देवि (for the prior half). Ña हॉप्तेन: Ba(marg. also) खत्क्रवेन (for लड़तेन). -(1.7) D1 विक्षिपन् (for विरूपन्). D1.2 बहुधा (for सततं). Ñi देवि (for भीरु). Va Di शोचते (for शोचंध). Ši Ñi Di-4.10.11 बहुपा (for बहुज़ो). Śi Die तथा; Ñi बहु (for भूशम्). -(1.8) Ds देवि (for निसं). Bt Dan कुलं (for कुले). De धिविधरजीवितं नित्यं च (for the prior half). Ñ2 B1,3,4 D6 सर्वथा; D1 निंदते (for सर्वदा). Ds ख़बा हीने यहाभवत (for the post. half.). -(l. 9) N1 नामास्त्राणि; B2 श्रुसाणि च; B4 मामस्त्राणि; D2,11 में (D11 मां) शकाणि (for ममाकाणि). Śi in marg.; Bs सर्वोणि (for दिन्यानि), - Ñi illeg, for the post, half, - (l. 10) Ñi D4 जन्म च; No B1 D6 च शूर-(B1 °रं); V शूरुवे; Bo शूरं थिक् ; Bs प्रभुत्वं; B1 शूराणां; D1 धिवजनम; Ds च जनम (for जनम में). D4 बुलं (for बुले). Ñ2 V B D6 जन्म (for देपान). -After l. 10, Ni ins.:

786(B)* धिग्वाहु के धिक्यों वे धिक्यानेव च सर्वेदा।
—(1. 11) V1 यतो; Bs वस्य; D2 अत्र (for यत्र). V B Da
सक्षसेर् (for रक्षसा). Bs भीम: (for भावां). Da.a इष्टतसः;
D11 त्रियतस (for इष्टतमा). Si Ñ1 D2.4.10.11 त्रिया (for स्त्री).
D1.3 प्राणेभ्योगि गरीयसी (for the post. half). —(1. 12)
Si D10 हतावमानातः; Ñ °मन्ये; Ba D1.a हतावमत्य; D3
द्वतानामन्य (corrupt); D11 हता च मन्ये (for हतावमन्य).
Si इतं; D1-4.11 कृतं; Ds वृथा; D10 वत (for इस्त्रा). B2
यां; D2 तत्र (for मे). V2 सर्वनाकृतं.]

40 ") Da सं-; D10 वै (for [पृ]व). D4 दंतान् (sic) (for दंशान्). —) S1 D10 वन्यांक्षेत्र; Ñ1 वान्य * (illeg.); Ñ2 V2 B4 D2.6 अन्यांक्षाणि; V1 B3 D1.8.4.11

नान्यांश्चापि(Din °श्चेंब); Bi वन्यांश्चापि; Bi नान्यांनिप (for न कीटाब). — °) Si Ñ V Bi, 3 Di.e.io.ii वास्यरयंगात्(Si °गांस); Bi वास्यरंगात्; Bi वास्यरंगे (for प्रपत्येद्वांतात्). — व) Si Ñi Di-4.io.ii तव(Di न च) नामवर्तं चरन्; Ñi V B Di तवार्धे वरवणिनि.

41 D3 reads 41° twice.—°) D6 नित्य-. D3 (second time) चिंता- (for ध्यान-).— 5) \$1 D10 जप-; B4 कोप-; D3 (second time) मोह- (for होक-).
—°) V2 B1.5 D7-0 M1 नान्यं; D2-5.10.11 नित्यं (for नान्यच्). D3 ध्यानपरश्; D11 संचितयेच् (for चिन्तयते).
\$1 Ñ2 V B1-2 D3.4.6.10.11 चापि: Ñ1 रामसः B2 वापिः D2 नापिः T1.5 G2 देवि (for किंचिन्). D1 नित्यं चिंता-परश्चेति.— 6) T2 हि (for नु). \$1 Ñ V B D1-6.6.10.11 खद्दतेनांतरात्मना.—After 41, D1 ins.:

787* विशिपदृहुधा भीरु त्वद्वतेनान्तरात्मना।

42 °) Si Ñi Di-4.10.11 नित्यं निदानको साम:; Ñi V B De त्वामेन चित्रयज्ञा (Be °द्रा)मः (Vi °**). — 5) Si Dio सुसो दि; Ñi प्रमुसोपि (hypm.); Bi (in marg. also) मुस्यो न; Bi Di स्वप्रेगि; Di सर्वापि; Mi सुस्वापि; Cm.t as in text (for सुतोऽपि). Si Di.2.4.11 पुरुष्येमः; Ñi V B De प्रतिदुष्यते; Di मत्ताप्रजः; Di च नरेखरः (for च नरोत्तप्रः). — 1) Di मतुरं. — 1) Si Di.2.10.11 स विदुष्यते; Ñi किं दुष्यते; Ñi V B De पुरुष्येमः; Di समञ्ज्ञथ्यते; Ñi किं दुष्यते; Ñi V B De पुरुष्येमः;

43 °) Si Dio तु (for first वा). Ñe V B Do फर्ड वा(Ve Bi.a Do वा)लोक्य पुष्पं (Bo मूळं) वा; Dein स्या पुष्पं फर्ड वा(Din पुष्पफर्ड वा)पि.—) Ve Be.a Do.a Te Mo वा (for व). Si Di.e श्री-; Be व; Ti.e Ge Mo सु-; Ct as in text (for जी-). Gi यदिल (for चान्यस्त्री-). Ñe Be Da मनोरमं. ६ Ct: जीमनोहरं की संनिधाने मनोहरं जीमं मनोहरं वं: १६ —) Ñe V B Do गृहीत्वा (for बहुतो). Da प्रिये नित्यं; Ds प्रिये स्त्रेवं (for प्रियेर्थवं). —) Dr.o मारंस (for श्रमंस). Si Ñi Di-4.10.11 वि(Si नि:)श्रासवहुलोववीत् (Ñi Da कि सदा; Di को खुद्द; De को फ्रम; Dii को फ्रम् हुत्य; औe V B Do नि(Ve नि:; Ba वि)श्रामपरमोसवत् (Ñe Ve Do मो भवेत्). — After 43, Si Ñi De.a. i ins., while Di.e ins. only I. 2 (preceded by I. 1 of 784*) after 43:

758* हा जानकीति निःसस्य बालपूर्णसुकोऽभवन्। क्षित्रं प्राप्त्यसि वदेहि रामं पद्मदक्षेत्रज्ञ्च। G. 5. 34. 23 B. 5. 36. 46 L. 5. 33. 17 स देवि नित्यं परितप्यमान-स्त्वामेव सीतेत्यभिभापमाणः । धृतत्रतो राजसुतो महात्मा तवैव लाभाय कृतप्रयत्नः ॥ ४४ सा रामसंकीर्तनवीतक्योका रामस्य योकेन समानकोका। क्यरन्मुखेनाम्बुद्येपचन्द्रा निक्षेत्र वैदेहसुता वभूव॥ ४५

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चतुः स्थितः सर्भः ॥ ३४ ॥

[(1. 1) \$1 ति:श्वास्य; Ñ1 तिश्वस्य; D11 तिश्वास्य. D3 भवेत् (for \$ अवत्). — After 1. 1, \$1 Ñ1 D3.4.10.11 cont. 1. 1 only of 784*. — (1.2) D1 आध्यसि. D1 न्दहेसूणे; D3 - निभेक्षणे (for न्दहेसूणम्). Ñ1 रामं राजीवलो चनं; D2 रामः पश्चदलाननः (for the post. half).]

-After 43, Na V B De ins., while Si Ni Di-4.10.11 ins. l. 3-6 only after 44:

789* हा सीते हानवद्याङ्गि हा ममाद्धतद्शेने।
कासि कुत्रासि वैदेहि इति रोदिति सर्वदा।
उदितमपि निशास वीक्ष्य चन्द्रै
प्रकृतिसुखं सुखर्शातलांशुजालम्।
मदनवशगतो विहाय निद्रां
नयति गिरिं नयनै: शशाङ्गमस्तम्।

[(1. 1) V2 सीतेखनवर्षांगि. V1 B3 महा- (for मम).
—(1. 2) Note hiatus between the two halves.
D6 प्रति- (for इति). V जल्पति (for रोदिति). —(1. 3) Ñ1
विद्यामिय. —(1. 4) Ñ1 D1.4.11 -मुखामळ- (for -सूखं सुख-).
B3 D2 -जातं (for -जालम्). —(1. 5) B3 om. -वश-. D1
स मदनवेशितो; D2 मठनमुपक्क (for मदनवश्यतो). —(1. 6)
D3 चिरं (for गिरिं). B3 om. नयी:. B3 अंतं; D3 om.
(for अस्तम्). D4 नयित निशां निशाकरप्रभाय:.]

44 °) Si Ds.10 स एवं Ѳ V B D6 स्वामेव; D1.3 एवं स (for स देवि). Si Ñî D1-4.10.11 बहुशो वि(Ñî D1 °चु) चित्य; Ѳ V B D6 परिचित्यन्स(V2 °यन्सदा; B4 °यन्से) (for परितप्यमानस्).—) D2.5 सीते परि(for सीतेत्यसि-). Ѳ V B D6 प्रियेति हा हेति च तप्य(B3 जल्प)मान:.—) Ѳ V B2-4 D6.8 T2.3 M1 इंडर्(for एत-). B4 चीर- (for राज-).—) Si Ñ V B D1-4.6.10.11 तवो (B2 परो) परुंमा (B4 °ल्ड्या) य (for तवेंव लामाय).— After 44, Si Ñì D1-4.10.11 ins. 1. 3-6 only of 789*.

45 For sequence in \$1 Ñ1 D1-4.10.11, cf. v.l. 12. Ñ2 V B D6 om. 45. —) \$1 D10 रामस्य; Cv as in text (for सा राम-). \$1 D1.2.4.10 -नष्टतोका; D3.11 -जातहर्षा(D11 'रोपा [sic]); Cv as in text (for न्वीत-

शोका).—) D3 च पीडिनांगी (for समानशोका).—) D5 G M Cv.r.m.k - मुखे सा (for - मुखेन). S1 Ñ1 D1.2.4. 8.10.11 शरन्मुखे सां(D10 ° खेनां) युद्धंद्र छे (D2.8 ° रे) खाः D3 द्रष्ट्रांगुछीयं जनकात्मज्ञा तदा.—) S1 Ñ1 D10.11 निशेष सा राज-; D1.2.4 निशा यथा राज-; D3 प्रहिषिता राज-; Ct as in text (for निशेष बैदेह-). Ct: अग्नुद्शेषश्चन्त्रो यस्यां सा शरत्। छक्षपष्टीकम्। प्रकाशावकाशयुक्तशरिक्षेष हपैशोकवती बभूव. After 45, D1 ins.:

790* बिडोजसा सा च महाहवेषु।

—Thereafter D₁ cont., while \hat{S}_1 \tilde{N}_1 D_{2.4,10.11} ins. after 45:

79^{1*} हतेपु दैत्येष्वभया यथाभव-च्छची प्रतीता सुरराजविक्रमैः । तथेव सा वायुसुतेन हिर्पता बभूव सीता परिपूर्णमानसा।

[(1. 1) Ñ1 om. [अ]भया. D2 यथाभया शर्चा; D11 भयायथा शर्चा (for [अ]भया यथाभवच्). S1 D10 इते रिशे त्रीतभया यथाभवच्.—(1. 2) S1 (in marg. also as above) D11 भनेद (for शर्ची). D2 प्रतीतदु:खा (for शर्ची प्रतीता).—(1. 3) S1 च (for [प]व).]

-Thereafter, S₁ N₁ D_{1.2.4.10,11} read an addle colophon, while D₃ reads it after 45.

[Sarga name: Śi Dio अंगुलीयदानंः Ñi अभिज्ञानः दर्शनं; Di.2.4 अंगुलीयकदर्शनं(Di न:); Ds.11 अंगुलीयक (Dii क) दानं.—Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.2.4.10.11 om.; Śi 34; Ds 36.]

Colophon.—Sarga name: Śī Ѳ V B1.3.4 De.10.11 हनुमहाक्यें; Ñ1 Da हनुमसंभाष्णें; B2 सीतां प्रति हनुमहाक्यें; D1 सीतासमनुरागवर्णेन:; D2 अज्ञोकायां हनुमहाक्यें; D3 सीतासमनुरागवर्णेन:; D2 अज्ञोकायां हनुमहाक्यें; D3 सीतासास:.—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4.10.11 om.; Śī D6.7-9 T G M1.3 36; V1 D6 M2 35; V2 25; B2 32; B4 37; D3 38.—After colophon, G concludes with औरामाय नम:.

सीता तद्वचनं श्रुत्वा पूर्णचन्द्रनिभानना ।
हन्मन्तप्रवाचेदं धर्मार्थसहितं वचः ॥ १
अमृतं विपसंसृष्टं त्वया वानर भाषितम् ।
यच नान्यमना रामो यच शोकपरायणः ॥ २
ऐश्वर्ये वा सुविस्तीर्णं व्यसने वा सुद्रारुणे ।
रज्ज्वेव पुरुषं बद्धा कृतान्तः परिकर्षति ॥ ३
विधिन्तमसंहार्यः प्राणिनां प्रवगोत्तम ।
सौमित्रिं मां च रामं च व्यसनैः पश्य मोहितान् ॥ १
शोकस्थास्य कदा पारं राघवोऽधिगमिष्यति ।

35

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

- 1 °) Ds.7-9 Mt Cr सा सीता; Cg.k as in text (for सीता तद्).—°) Ñs V B Ds अधोबाच (for खवाचेद्).—°) Ñs V B Ds बचो(Ds ः)धमांध(Vs °रम)संहितं.
- 2 °) \$1 -संसृष्टं; \$\tilde{N}_1 \ D_{4.7-9} -संगृक्तं; \$D_{1.3} -संयुक्तं; \$D_{5.11} \ T_{2.3} \ G_1 -संस्पृष्टं; \$C_{g.k}\$ as in text (for -संसृष्टं). \$\limes^6\$) \$D_1 तथा; \$M_1 यथा (for स्वया). \$\tilde{N}_1\$ हनुसन्भाषितं स्वया. —For \$2^{ab}\$, \$\tilde{N}_2\$ V B \$D_6\$ subst.:

792* विषेण चामृतं सिश्रं भाषितं वचनं त्वया।

[Ñ2 V1 विदोषेण; V= द्रविणेव: B1-3 विषेणेव (for विषेण च). B4 [अ]मुतैर्, V2 (after corr. as above) पीनं (for मिश्रं).]

- —°) Die यश्च. Be (marg. also) [आ] प्यन्यमनाः
 Be [आ] नन्यमना (for नान्यमना). d) Die यश्च. Ñe V
 B De यश्च कामेन पीडित:
- 3 Dı om. (hapl.) 3⁶ 4°. ⁵) Bı व्यसनेन. D₂ चापि दारुणे (for वा सुद्रा°). ※ Ct: गुश्चर्यं व्यसन इति च विषय-सप्तमी. ※ °) B₄ वंधो वा (sic); D₂ राज्ये च; Dıı रक्षेव (sic); Mı र् क्वेव (for रक्ष्वेव). Śi Ñ V B D₂.₄.₀.ı₀.ıı पुरुषो. Śi Vs D₂.₄.₀.ı₀ वखु:; D₂ बढ्यं (for बढ्ढा). ⁶) Śi Ñ₂ V B D₂-₄.₅.ı₀.ıı छृतांतेनोप(Śi [before coɪɪ.]°नेव)नीयते; Ñ₁ वनदेवेन नीयते.
- 4 D1 om. 4^{abo} (cf. v.l. 3).—^a) N2 V B Ds transp. विधित् and नृतम्. B2 अनाहार्यः (for असं°).—^b) N2 V B Ds वातरधंभ (for ह्रवगोचम).—^c) B1 परंप (for मां च). G2 सीतां (sic) (for रामं).—^d) D2 विधानः; D2 व्यसने (for व्यसनै:).
 - 5 a) Da च (for [आ]स्य). Dr.9 क्ये (for कहा).

प्रवमानः परिश्रान्तो हतनौः सागरे यथा ॥ ५ राक्षसानां क्षयं कृत्वा सद्यित्वा च रावणम् । लङ्कामृन्मृलितां कृत्वा कदा द्रक्ष्यित मां पितः ॥ ६ स वाच्यः संत्वरस्वेति यावदेव न पूर्यते । अयं संवत्सरः कालस्तावद्धि मम जीवितम् ॥ ७ वर्तते दश्यमो मासो द्वौ तु शेपौ प्रवंगम । रावणन नृशंमेन समयो यः कृतो मम ॥ ८ विभीपणेन च भ्रात्रा मम निर्यातनं प्रति । अनुनीतः प्रयवेन न च तत्कुक्ते मितम् ॥ ९

G. 5. 35. 10 B. 5. 37. 9 L. 5. 34. 9

—⁵) Ñ2 V B Ds संतरित्यति; Dn [5]िए गमित्यति. —Ś1 D10 om. 5°d. —°) D7.9 Ct परिक्रांतो; Ds °कुांतो (for °श्चान्तो). —^d) Ds हत्तना:; Dn हता नी:. D2.6 श्चांता (Ds हता) नीरित्र सागरे. —For 5°d, Ñ2 V B D6 subst.: 703* परं पारमित्रासास पुरुष: मल्डिसाणेंग्रे।

[Vt B1, 2 तरन : Va B4 पारं (for परं). B4 मलिलांनरे.]

- 6 °) Bs Ds.7-9 Ms वधं (for क्षयं). Bs राक्षसात्माय-केस्नीइंगर्, - °) Ši Ñi Di-4,10,21 चानवित्वा; Ñ2 V B Ds नाश्च (for सुद्दे). - °) Ñi Vi Dr.9 T2 उन्मधितां (for उन्मूलितां). V2 (m. also) चापि (for कृत्वा). Ds लंकामुन्मूलवित्वा नु. - °) Bi सद्दा (for कृत्वा). Bs मां द्वस्थने (for द्वस्थित मां). Ñi प्रमु: (for पति:).
- 7 °) \$1 D3.10 सम बाक्येन: Ñ2 D6 सत्वरं चैव: V2 सत्वरं चेति: B6 तु त्वया चेति (for संत्वरस्येति). B5 स राघव: सन्वरं चारि (hypm.); D1.11 अत्यंतं(D11 स वाच्य:) सत्वरश्चेति; D2 मग्न: संवत्सरश्चेति.—°) T3 संकल्पित: (for संवत्सरः).
- 8 ") Bs अगमत्कुसुमो मामो; D10 वनेते दशमे वासो.
 ") T2 च (for तु). D2 दोषं; D11 श्रेष्टी; M3 मामी
 (for दोषों). S1 मासी दी तु: D3 दो दोषों तु (by transp.)
 (for दी तु दोषों). Ñ2 V B1.2.4 D6 दी तु मामी(V1 B4
 मामी तु) महाकषे: B3 दी मामी चापि तिष्ठतः. ") T2
 (also) विदेषेण; G1 [बा]नृशंसेन (for नृशं). ")
 S1 D1.4.5.10 T2 [S]षे (for य:). D11 मया (sic) (for मम). Ñ2 V B D6 य: कृत: समयो मम.
- 9 Do om. 9-11.6.—") D2.4.11 सीस्येन; T2 स आशा (for च आशा).—") S1 D1.10 स्वयं तेन; Ñ1 स्वयं दृष्टो; D2.4.11 स्वयं आशाः D3 स्वयं पापो (for प्रयक्षेत). M1 उक्तोपि बहुशस्तीक्ष्णो.—") S1 D1.10 च तां; Ñ1 D3 स तां; D3 स तत् (for च तत्). D2.4 न च तत्कृतवांम्या (D4 द्रा); D11 न च तां कृतवांम्यातं.—For 9, Ñ2 V B subst.:

कृ 5.35.11 मम प्रतिप्रदानं हि रावणस्य न रोचते ।

रावणं मार्गते संख्ये मृत्युः कालवशं गतम् ॥ १० ज्येष्टा कन्यानला नाम विभीपणसुता कपे ।
तया ममृतदाख्यातं मात्रा प्रहितया स्वयम् ॥ ११ अविन्ध्यो नाम मेधावी विद्वान्नाक्षसपुंगवः ।
धृतिमाञ्जीलवान्चद्धो रावणस्य सुसंमतः ॥ १२ रामात्क्षयमनुप्राप्तं रक्षसां प्रत्यचोद्यत् ।
न च तस्यापि दुष्टातमा शृगोति वचनं हितम् ॥ १३

794* विभीषणस्तु धर्मात्मा राक्षसो रावणानुजः। विज्ञसवात्रावणं स मम निर्यातनं प्रति। अनुनीतो मुहुस्तेन न च तत्कृतवानसो।

[(1. 3) Ñs V [S]नुजस (for मुहुस). Bs तस्सत्कृतवान् (for च तत्कृतवान्).];
Thereafter all the above MSS. cont., while Ñs Di-4.10.11 ins. after 0:

795* भ्रातुः सकाशास्परुपं छब्ध्वा किछ स निर्गतः।

[Ñs किल वि-; V B4 स किल (by transp.); D2.10 स तु वि- (for किल स). Ñ1 D1.4 लब्ध्वा स तु (Ñ1 सोपि) प्रशंगम; D3 लब्ध्वान्स प्रशंगम; D11 लब्ध्वा स तु प्रविक्षत: (for the post. half).]

10 De om. 10 (cf. v.l. 9).—°) Be तु: De च (for हि).—°) Be त्रावणाय.—°वं) Ñi Di.s.4.10 राघवं (for रावणं). Si रावणो मार्गते संख्यं: De.11 राववंमार्गते शंक (for °). Si Di-4.10.11 सृत्यु-(De.11 °र्युं). Si Ñi Di-4.10.11 Te Gi गतः (for गतम्). Ñe V B राघवानमार्गते स्थुं मन्ये काळवशं गतः.

11 De om. 11 ab (cf. v.l. 9). — ab) D: Gs ज्येष्ट-कर्ना. D: (unmetrical) नंदा; D: करूला (for [अ]नला). S: Ñ V B D: 4.10.11 विभीषणसुता ज्येष्टा नंदा नाम महाकपे. — b) D: तदा (for तथा). Ñ: V B De में सर्वम्; T Ms ममेदम्; Ck.t as in text (for ममेतद्). D: तथा मथेव प्रख्यातं. — Ñ: Be De प्रेषितया; V B:-3 सा(V2 *; B: च) प्रेषिता; D: प्रतिहिता; D: सहितया; D: [अ]मिहितया; D: प्रहित *! (for प्रहितथा).

12 Ds T1.s G M om. 12-13.—") Be बुविस्यो; D1.e सर्वस्थो. Ñ V B1.2.e D2-4.e.11 तेजस्वी (for मेधावी).—D4 om. (hapl.) from सक्षय- in " up to 13".—") Ñ1 V2 एतिवान्. B2 तेजस्वी बळवान्यूदो.—") D1.10 सुसंगत:; D3.8 T2 च(T2 तु) संगत:.—After 12, V2 ins.:

796* तेनापि याचितो राजा मम निर्यातनं प्रति। 13 Ds(up to 13*).8 Ti.3 G M om. 13 आशंसेयं हरिश्रेष्ठ क्षित्रं मां प्राप्सते पतिः । अन्तरात्मा हि मे शुद्धस्तस्मिश्र बहवो गुणाः ॥ १४ उत्साहः पौरुपं सत्त्वमानृशंस्यं कृतज्ञता । विक्रमश्र प्रभावश्र सन्ति वानर राघवे ॥ १५ चतुर्दश सहस्राणि राक्षसानां जघान यः । जनस्थाने विना आत्रा शतुः कस्तस्य नोद्विजेत् ॥ १६ न स शक्यस्तुलियतुं व्यसनैः पुरुपर्पभः । अहं तस्यानुभावज्ञा शक्रस्येव पुलोमजा ॥ १७

(cf. v.l. 12).—") D2 रामं क्षमम्; D7.9 Ct रामक्षयम्. & Ct: रामक्षयं रक्षसां रामात्क्षयं प्राप्तमित्यर्थः. & —) S1 Ñ1 D2.8.10 प्रत्यवेद्यत्; T2 पर्यचोद्यत् (for प्रत्यचोदवत्). D1 राक्षसानां प्रत्यवोचत(hypm.); D2.4.11 राक्षसं(D11 "सान्) प्रत्यवेद्यत्.—For 13^{ab}, Ñ2 V B D6 subst.:

797* सोऽस्यानयमनुप्राप्य राक्षसं प्रत्यवेदयत्।

[V2 D6 [आ] इत्यम् (for [आ] नयम्). B2.4 अनुप्रापं. B1 सोप्यन्यायमनुप्राप्तं (for the prior half). Ñ2 D6 रात्रणं; B2 रक्षसां (for राक्षसं). V1 प्रत्यशेषयत्; V2 B2 प्रत्यशेष (B2 °पा)दयत्.]

-After 1305, Da.4 ins. :

798* बागैनैकेन निहतं वालिनं प्रत्यवेदयत्।

—°) Ds न हि. Bs [अ]पि दुरात्मा (unmetrical); Ds [अ]भि दुरात्मा; Dr-э स दुष्टात्मा; Du [अ]पि हृदात्मा (for [अ]पि दु°). Bi तस्यःपि न च मृहात्मा.

14 °) Si Dio आशंसेंहं; Ñ V Bi.2.4 Di.2.4.0.11 °साप्तिः Bs Ds °से हि(Ds*); Ds.8 T2 M असंशयं (for आशंसेंगे). Ñi Ds.6.10 Ti.3 किपिश्रेष्ठ (for हरिश्रेष्ठ). % Cv: यमाः शंसे यं प्रार्थयामि !; so also Cr. %—°) D2 आल्ड्स्यतें D6.11 मां ल्ड्स्यतें; D8 संग्रा (for मां प्रा). Ñ2 V B D6 क्षिप्रमेट्यति रावय: .—Si Dio om. 14°d.—°) B2 D3 T च; B3 न (sic) (for हि). D11 ग्रुइश्च (for में ग्रुइस).—d) B4 तु; D8 हि (for च).

15 ") Ds T3 उरसादें. D4.5.8 G2 सत्यम् (for सश्वम्).
— ") Ñ2 V (V2 also) B Ds अप्रमादः (for आनुशंशे).
— ") B3 नित्यं (for सन्ति). Ñ1 प्रताया राघवे हरें (sic).

16 b) Ds सहसाणों. —) Ñ1 च; V2 B4 D5 स: (for य:). —) Ds क: श्रमुस (by transp.); D:1 शर्व सस (for श्रमु: कस). Ś1 Ds.10 ग्रम्यते (for श्रीह देवे).

17 ⁶⁵) То न स शक्तस्. Ds.6 लंघयितुं (for तुरू⁰). Ñ1 विजेता स न शक्यस्तु([also]तुल्यितुं [hypm.]) (for ⁶). Ñ1 D1.2.10.11 T1.3 व्यसने. D10 नार्थमः (subm.) (for पुरुष²). Ś1 विजेतुं न स शक्यस्तु रावमेन नार्थमः .—After 17⁶⁵, Ñ1 (for the first time here

[262]

श्वरजालांशुमाञ्झ्रः कपे रामदिवाकरः । श्रव्यदक्षोमयं तोयमुपशोपं नियष्यति ॥ १८ इति संजल्पमानां तां रामार्थे शोककर्शिताम् । अश्रुसंपूर्णवदनामुबाच हतुमान्किपः ॥ १९ श्रुत्वेय तु बचो मह्यं क्षिप्रमेष्यति राघवः । चम् प्रकर्पनमहतीं हर्यक्षगणसंकुलाम् ॥ २०

and second time cf. v.l. 20) Dn read 5.34.36°d.
—°) D1.3 T1.3 प्रभावज्ञा (for [अ]नुभा°).—d) S1
D1.10.11 यथा शची (for पुलोमजा). Ñ1 D2-4 बृज्रहेतुये
(D3 सहेंद्रहय य)था शची.—For 17, Ñ2 V B D6 subst.:

799* नासी चालयितुं शक्यों धेर्यतः पुरुपपेभः। अहमेव प्रभावज्ञा वासवस्य यथा शक्ता।

[(1, 1) Ño Vo च; Vo (also) Do स (for [अ]सी). —(1, 2) Ño Vo एका (for एच). Ño Bo Do शक्तरेंच (Do 'स्य च) (for वासवस्य).]

18 °) B2 (m. also) बारमाला-, \$1 Ñ1 V2 B1 D1-4.10.11 -[अं] ग्रुमि: (for -[अं] ग्रुमान्त्). Ñ2 V B D2.6 वीर: (for ग्रूर:). —⁸) Ñ2 B1-3 D6 कहा (for करे). —For 18°d, \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 subst.:

800* विधमिष्यति संकुद्दो रावणप्रभवं तमः।

[D11 विविधियति. B4 D2.3.11 स क्षित्रं; D1 तत्क्षित्रं (for संसुद्धे). D1 विधियति स तु क्षित्रं (for the prior half). N2 V1 रावणं. B3 रावणं स्रोकरावणं; B4 D2-4.11 तद्वावण (D3 दशानन)तमो महत् (for the post. half). \$1 D10 विजे(D10 विधि)ध्यति स तु क्षित्रं रावणं नरपुंगवः; Ñ1 विजेध्यति स विश्रेषं तद्वावणतमः सौमते (unmetrical).]

19 °) Ds एवं (for इति). Ñ2 V B Ds संभापमाणां तां; Ds.s.11 संकल्प(Ds °द्प्प)मानां तां. —) Bs रामाथं. Si Ñ2 V2 B Ds.?~10 -किंतां, V1-दिश्तां (for -किंतांस्). —) M2-नयनाम् (for -वदनाम्). Ñ1 अधुप्णेमुखीं दीनाम्; Bs अधुभि: पूर्णवदनाम् . —) Ñ2 V B Ds हतिपुंगवः; M3 वदनं किंपि: (for हनुमान्किपि:).—After 19, G2 M2 ins.:

801* न त्वामिह्स्थां जानीते रामः कमउलीचने। तेन त्वां नानयत्याशु शचीमिव पुरंदरः।

[Cf. 5.34.32° and 779*.]

20 =5.34.32°-33°. Ѻ V B De om. 20-22. ѹ illeg. for 20°. —°) Dr.º च; G³ हि (for तु). S¹ Dr.º.10.11 श्रुत्या मन व वो देवि; D2.१ श्रुत्वा च(D⁴ शुमे *) मन्मुखादेवि. ※ Ct: महां मम मत्तो वा. ※ —⁵) S¹ Dr.10 सिमं दहस्यसि राववं(D¹ °ित राववः). —°) S¹ Dr. प्रकृष्टां

अथवा मोचियिप्यामि त्वामधैव हि राक्षसात् । अस्माद्दुःखादुपारोह मम पृष्ठमिनिन्दिते ॥ २१ त्वां हि पृष्ठगतां कृत्वा संतरिष्यामि सागरम् । शक्तिरस्ति हि मे वोढुं लङ्कामिप सरावणाम् ॥ २२ अहं प्रस्वयणस्थाय राधवायाद्य मौधिति । प्रापियष्यामि शक्ताय हन्यं हुतमिवानलः ॥ २३

G. 5. 35. 21 B. 5. 37. 23 L. 5. 31. 23

Di.s.ii बहुत्व (for ब्रक्षेन्). Ñi स तो प्रगृद्ध सहती.
—After 20, Śi Ñi Di-4.10.11 read (Ñi [first time]
Dir read 36° after 5.35.17°) 5.34.34-38, while
Ga Ma ins. after 20:

So2* विष्टम्भयित्वा वाणीधैरक्षोम्यं वरुगारुयम् । करिप्यति पुरी लड्डां काकुरस्यः शान्तराक्षमाम् ।

[Cf. 5.34.33°-1.]

21 Ñ2 V B D6 om. 21 (cf. v.l. 20).—*) D2 अयाई, Ŝ1 Ñ1 D1.6.10.11 G3 मोश्रयिष्यामि (for मोर्च°).
—*) D5 T2 (also) M1.2 सराववां; D7.9 Ct स राश्रमान् ;
D8 च रावणान् ; T1 G1 हि रावणान् ; T2 च राश्रमान् ; G2 M3 वरानने (for हि राश्रमान्). Š1 D10 दु:खादाग्रु सुहस्रनान् ;
Ñ1 D2.6.11 दु:खारवां स(D2 °तांम)सुहस्रनां; D1 दु:खातांनां जनेश्वरं (Sic); D3 दु:खारवां जनकारमजे.—*) D5 तसाद्G3 स्वमारोइ (for दपारोइ).—For 21° d, Š1 Ñ1 D1-6.
10.11 subst.:

803* पृष्ठमारोइ मे देवि मा मूत्कालस्य पर्ययः।

[D10 आक्इ. \$1 श्चित्रमास्ह मां देवि (for the prior half). D3 कालविषयैय:.]

-Thereafter D₃ reads 26°d and 27°d for the first time repeating them in their proper place.

22 Ñs V B Ds om, 22 (cf. v.l. 20).—^a) Ds.7-9 Ms तु (for द्वि). Śi Ñi Di.3-4-10.11 त्वस्यहं पृष्ठहोत्तायां; Ds त्वयाहं लीलया पृष्ठे.—After 22^{ab}, Di reads 26^{cd} and 27^{cd}.—^c) Ds च; Ds न (sic) (for द्वि). Ds Gs Mi सोढुं (for बोढुं).—^d) Śi Ñi Di-4-10.11 सकाननां; T Gs सराक्षसां (for सराज्ञणम्).

23 °) Ds.व प्रश्नवणस्थाय. —For 23°, Si Ñ V B D1-4,6,10,11 subst.:

804* बहं त्वां चारुकेशान्ते रामायाँचैव मैथिछि।

[\$1 Ñ1 D1-4.10.11 वक्क (for चाक-). \$1 B4 केहांतो. Bs रामम् (for रामाय). \$1 D1.3.4.13 मालिनि; Ñ1 माविनि; (for मैथिलि). D2 समासाच च मालिनि; D11 समासाधैव माविनि (for the post. half).]

_°) \$1 Ñ V B Di-cone.11 देवेम्यो (for हाकाय). _³) Di ह्वयाहुतिम् (for ह्वयं हुतम्).

[.263]

G. 5. 35. 22 B. 5. 37. 24 L. 5. 34. 29 व्यवसायसमायुक्तं विष्णुं दैत्यवधे यथा ॥ २४ त्वदर्शनकृतोत्साहमाश्रमस्यं महावलम् । प्ररंदरमिवासीनं नागराजस्य मुर्धनि ॥ २५ पृष्ठमारोह मे देवि मा विकाझस्य शोभने । योगमन्विच्छ रामेण शशाङ्केनेव रोहिणी ॥ २६ कथयन्तीव चन्द्रेण सूर्येणेव सुवर्चला ।

> 24 °) G1 द्रक्ष्यसे, No V B D6 अशैव पश्य वैदेहि, — b) Da च सलक्षाणं, —Ś1 om. 24°-25°, —°) Da,11 ब्यवसायमिवासकं (D11 'हां). — d) Ñ V B D1-4.6.10.11 दें(Ñ V दे)व्यु(Va Ba [m. also] Dir भू)केन कर्मणा. -After 24, No V B De ins. :

805* एहि पृष्ठं समारुख देन्यालम्बस्य रोमस्। महं त्वां दर्शयिष्यामि रामायायैव पश्य माम्।

[(l. 1) Vs देव्यालंब शिरोधरान्; Ba (with hiatus) अवलंब्य शिरोधरं (for the post. half). —(1. 2) Ñe V1 Bs De रामम् (for रामाय). Bs प्रयतां,]

25 Ś1 om. 25⁶⁶ (cf. v.l. 24).—⁶) Va आश्रयस्त्वं (sic); Ba मानसङ्थं (for आध्यमस्थं).—d) Ña V Ba D1.5.7.9 M1.3 Cvp.gp.k.t नगराजस्य; B1-3 D3.6 गज°; Da शैल°; Ma Cg नाक° (for नाग°). & Cv: नाकपृष्ठस्य नाकपृष्टसंज्ञस्य स्वर्गस्य। नगराजस्येति पाठे मेरुर्जेयः।; Cg: नाकराजस्य मूर्धनि नाकपृष्ठसंज्ञस्य मूर्धनि । नगराजस्येति पाठे मेरोरित्यर्थः।; Ck.t: नगराजस्य (Ck पर्वत) श्रेष्टस्य प्रस्त-वणगिरेरित्यर्थः . क्ष

26 D1 om. 26 45. —) D3 पथम् (for पृष्ठम्). Š1 B3 Die आरुह. T Ma नैदेहि (for मे देवि). Ds प्रष्टमाविश्य बैदेहि. —) S1 Ds.10 T2 G1.2 विशंकस्व; Ñ1 Ds.4.11 विचारय; Ñs V1 De स्वं विरुप; V2 त्वं चितय; B1 त्वं चिरय; Bs स्वं चिरस्व; Bs(m. also). (स्वं विरम; Bs मा चिंतय; D: विलंबस्व: Cv.rp.m.g.t as in text (for विकाङ्कस्व). 😤 Cr: मा त्रिकांक्षरवेति पाठे मोपेक्षिष्ठा इत्यर्थः। मा विश्वसेति पाउ: . % -- D1 reads 26°d and 27°d after 22°d. Da reads 26°d and 27°d for the first time after 803* repeating them here. —) D10 येन संनिच्छ रामेण (sic).

27 Ñ2 V B Ds om. 27 45 . — 45) D2-9 दाशिना (for चन्द्रेण). Ds Ta शचीव च महेंद्रेण; Gr Mr पौलोमीव महेंद्रेण (for). Ds Ti.s Ms.s स्पेंण च महाचिंपा; D7-9 संगमिष्यसि रोहिणी (for 8). Si Ñi D10,11 संकांति-रिव चंद्रेण स्वेंणेवातप(Ñ1 D11 °व महा)प्रभा; D1-4 समे हि नरचंद्रेण पूर्णचंद्रनिसानने (D1 °ना). -D1 reads 26°d and 27°d after 22°6. Ds reads 26°d and 27°d for

मत्पृष्टमधिरुह्य त्वं तराकाशमहार्णवम् ॥ २७ न हि मे संप्रयातस्य त्वामितो नयतोऽङ्गने । अनुगन्तुं गतिं शक्ताः सर्वे लङ्कानिवासिनः॥ २८ यथैवाहमिह प्राप्तस्तथैवाहमसंशयम् । यास्यामि पश्य वैदेहि त्वामुद्यम्य विहायसम् ॥ २९ मैथिली तु हरिश्रेष्टाच्छूत्वा वचनमद्भुतम्। हर्पविस्मितसर्वाङ्गी हन्यन्तमथात्रवीत् ॥ ३०

the first time after 803* repeating them here. -°) \$1 D10 अधिरोहस्य; Ñ V B D6 °रूडा त्वं; D5.7-> Ti Gi 'रोड स्वं; Cm as in text (for आधिरुद्ध स्वं). -d) St Die रलकोशं; Di. तर शोक-; Ds.2.9 Gs Ct तराकाशं; T: उत्तराद्यः G2 तराकाशः; Cm as in text (for तराकाश-). Ds Ms Cm -महार्णवी, Ñi Ds Ti, तराकाशामिवार्णवं; Ñ2 V B1.2.4 D6 त(B2[m. also] व)-राकारोन सागरं; Bs सुखे यास्यास मैथिलि; Ds संतराकात-सागरं. -After 27, Ñ2 V B D6 ins. :

806* वृषभं समुपारुडा देवि देवीव पार्वती। [De दिनि देवी च पार्वती (for the post. half).]

28 b) Si Dio नयतोंबरे; Da 'तोनघे (for 'तोऽक्वने). Ñ V B De गृहीत्वा त्वां शुभा(Ñ1 Bs वरा)नने; Ds. स्तां गृहीत्वा वरानने. —) Ñe V B1.2.4 De अनुवातुं: B1 नानुयातुं (sic) (for अनुगन्तुं). Si Dio इमे; Di न तेः D11 अभी (for गतिं).

29 वर्ष) Ñı Tı.3 Gı.2 Ms असंशय: . Dı.3 तथैवासंशवं पुनः (for °). Si Dio यथैवमिह संत्राप्तस्त्रथैव हि न संशयः. —Ñ1 illeg. for 29°. —°) St D10 नयामि (for बास्यामि). —d) Ñi Dii आहाय (for उद्यास). Ši Ñ Vi B Di-4. 6.10.11 T1.3 M2 विहायसा: V2 महायशा: . -- After 29, St N V B D1-4.6.10.11 ins. :

807* अथ चेत्संशयो देवि मम पृष्ठाधिरोहणे। नृपक्षिमृगजातीनां कस्य रूपं करोम्यहम्।

[D4 om. l. I.—(l. I) Ñ2 V B De अथवा (for अर्थ चेत्). \$1 Dio पृष्ठस्य (for पृष्ठाथि-). Ñi पृष्ठारोहणे मम (subm.) (for the post, half). -(1. 2) Ni 17-; Di.s.4 4- (for जु-). Ñ2 V B De भूमी (Ñ2 B2 De °यो) सृतविहंगानी (for the prior half). Du ह्यं कस्य (by transp.).] -Then Ba cont. :

808* ममाप्रे गरुडो वापि पवनो वा समी गती।

30 °) G3 -विसाय- (for -विसित्त-). -- For 30, S1 Ñ V B D2.4,6.10.11 subst.:

809* मैथिली तु हरिश्रेष्ठं भीमं भीमपराक्रमम्। अववीस्ता शुभं वाक्यं वाक्यज्ञा वाक्यकोविदस्। हन्तमन्द्रमध्यानं कथं मां योद्धमिच्छिसि । तदेव खल ते मन्ये कपित्यं हरिय्यप ॥ ३१ कथं वाल्पशरीरस्त्यं मामितो नेतुमिच्छिसि । सकाशं मानवेन्द्रस्य भर्तुर्मे ध्रवर्गपभ ॥ ३२ सीताया वचनं श्रुत्या हन्तमान्मारुतात्मजः । चिन्तयामास लक्ष्मीयाच्यं परिभयं कृतम् ॥ ३३ न मे जानाति सच्यं वा प्रभावं वासितेक्षणा । तस्मात्पश्यतु वैदेही यद्ष्ं मम कामतः ॥ ३४ इति संचिन्त्य हनुमांस्तदा ध्रवगसत्तमः ।

दर्शयामास वैदेशाः स्वरूपमिरमर्दनः ॥ ३५ स तम्मात्पादपाद्धीमानाष्टुस्य प्रवगर्षभः । तत्वो वर्धितुमारेभे सीताप्रत्ययकारणात् ॥ ३६ मेरुमन्दरसंकाशो वभौ दीप्तानलप्रभः । अप्रतो व्यवतस्थे च सीताया वानर्षभः ॥ ३७ हिरः पर्वतमंकाशस्ताप्रवक्तो महावलः । वज्रदंष्ट्नस्थो भीमो वैदेहीमिद्मप्रवीत् ॥ ३८ सपर्वतवनोदेशां साङ्क्ष्राकारतोरणाम् । लङ्कामिमां सनाथां वा नियतुं शक्तिरित मे ॥ ३९

G. 5. 35. 35 B. 5. 37. 39

[(l. 1) \mathring{N}_2 V B De हन्तृतंत (for हरिश्रेंडे). \mathring{N}_2 Ba De किंप (for भीमं). — (l. 2) \mathring{N}_1 अबरीस; Da.e उक्तरंते (for अबरीसा). \mathring{N}_2 V B De अबरीत्प्रांश (B1.2.e $^\circ$ स्)नं दाक्यं वानरं प्रियवादि (B2.3 $^\circ$ रहों)नं.]

-Then Ni Da.4,10.11 cont., while Dis subst. for 30:

810* तद्वानरवचः श्रुखा जानकी जरुजेश्रणा। इपदुक्षितसर्वाद्वी हन्मन्तमथाववीत्।

[(l. 1) Ñı illeg. for the prior half. —(l. 2) Dı.s रंगदुरीह्य चार्वभी; D2 रंगदुच्छ्वसितमना (for the prior half).]

31 Ñ2 V B D6 om. 31. — b) D1 वोहुं त्वम् ; D5.7.9 मां नेतुम् (for मां वोहुम्). Š1 D5.10 अर्हसि; D5.11 M2 हच्छित (for इच्छिसि). — D2 om. (hapl.) 31° – 32°. — c) Š1 तदेतत् ; D8 तदेवं. D8 छद्यु (for छन्छ). — d) Ñ1 किपयुथप; D5.6 अनवस्थितं (for हिस्यूथप).

32 Dz om. 32^{ab} (cf. v.l. 31). —) Si Ñ V B D1.3.4.6.10.11 अल्प-; D5.7.9 T चाल्प-; Ds बाल्य-; G3 वा स्व- (for बाल्प-). D10 -शरीरस्यं. —) D8 इतो मां (by transp.); M1 अतो मां; M3 अभितो (sic) (for मानितो). Si नेतुमहृँसि; Ñ2 V B D6 बोतुमहृँ (B3 भिच्छ)सि. —) Ñ2 V B D6 मनुजेंद्रस्य (for मानिवे). — Ñ1 illeg. for 32^d. —) B2 D1 प्रवगर्थमा:; B1 प्रवगिश्वरः; D2 वानर्थमा; D4 प्रवगीत्तमा:. Si D10 भर्तुः प्रवगस्तमा; M1 भर्तुरेव प्रवेगमा.

33 °) \$1 Ñ1 V2 D1-5.10.11 T2 G2.3 तह्व:; V1 D2.9 तु वव: (for ववनं). Ñ2 B D6 स सीताया वव: श्रुत्वा.

- 6) \$1 D2.4.10 श्रुवात्तिम:; Ñ1 श्रुवार्षभ:; Ñ2 V B D6 प्रसमावत; D11 हरियुथप: (for माहतासमः). — D1.4 om. (D4 hapl.) 33° - 36°. Ñ2 V B D6 om. 33°-34°.

- 6) \$1 Ñ1 D10.11 देव्या (for नवं). D2.3 देव्या परिमव: इत:.

34 D1.4 om. 34; Ñ2 V B D6 om. 34^{ab} (for all cf. v.l. 33). — a) S1 Ñ1 D2.2.10 T2 जानासि. M1 transp. सर्व and वा. — b) S1 Ñ1 D2.2.10 T2 वासिते-

क्षणे; G1 सिनिक्षणा. — V B1-3 अनुवीक्षस्तः B1 मा निरीक्षस्य (for नस्मास्यइयन्). S1 D10 तस्मास्य पदय वैदेहिः Ñ2 D6 त्वं नु चीक्षस्य वेदेहिः G3 तस्मास्यइयति वैदेहिः, — D5 Ñ1 D2.10.11 परमं ममः Ñ2 V B D6 मम कंबळं; D3 यद्ध मम (for मम कामतः). D8 मद्ध्यं जनकारमञ्जा. अ Cv: तस्मास्यइयनु वैदेही यद्ध्यं मम कामत इत्ययं पाठः समीचीनः। अन्योऽसमीचीनः। प्रांपरिवरोधान्।; so also Cr.g. %

35 Ñe V B Di.4.6 om. 35 (for Di.4 cf. v.l. 33). Ši Ñi De.10.11 om. 35^{ab}.—^{ab}) Ti.5 तथा (for तदा). Ds स तस्या: प्रत्ययार्थं तु हनुमान्द्रवगोत्तमः.—°) Dr.9 सीताया: (for वेदेशाः).—^d) Ds.11 Ti.5 Mi स्वं रूपम्.

Sir* ततः स कपिशार्टूङो दुतं प्रस्कन्य पादपात्। व्यवर्धत महातेजाः कामरूपी प्रवंगमः।

[(LI) Bs च (for स). V1 प्रत्यक्ष-(sic) (for प्रस्करण).]

37 \$1 om. 37. For 37-38, No V B De subst. 812*. — No Do. 612*. — No Do. 612*. — Do. दीळ-; Do. वमी (for मेह-). — No Do. 6 व्यवतस्ये सः Do. व्यवतिष्ठंत्याः To. Mo. दावतस्ये सः Go. Mo. [5] व्यवतस्ये सः Cv.g.t व्यवतस्ये स (as in text). — No Fix हित्युंगवः; Do. Go. Mo. वानरोत्तमः (for प्रंपंमः).

38 °) Si Dio Gi वज्रदंशानो भीतो; Di.s दंशे वज्रनको भीतो. —For 37-38, Ne V B De subst.:

812* मीलबीमृतसंकाशः स भृत्वा कपिकृञ्जरः । सीतायाः प्रमुखे स्थित्वा वास्यमेवद्यात्रवीत् ।

[(l, r) Ba °संकाशं कार्य इत्या स वानतः —(l. 2) Ba संजुखे (for प्र°). Ba चैतद् (for एतद्).]

39 b) Da.4 साधि- (for साह-). D1 -गोपुरां (for

6. 5. 35. 36 B. 5. 37. 40 T. 5. 34. 40 विशोकं करु वैदेहि राघवं सहलक्ष्मणम् ॥ ४० तं दृष्टाचलसंकाशमुबाच जनकात्मजा। पद्मपत्रविशालाक्षी मारुतस्यौरसं सतम् ॥४१ तव सत्त्वं वलं चैव विजानामि महाकपे । वायोरिव गतिं चापि तेजश्राग्नेरिवाद्भतम् ॥ ४२ प्राकृतोऽन्यः कथं चेमां भूमिमागन्तुमहिति । उदधेरप्रमेयस्य पारं वानरपंगव ॥ ४३

> -तोरणाम). —°) Šī Ñ V B D1-4.6.10.11 लंकामपि सनागाश्चां (Va Da,11 °गां त्वां). —) \$1 Ñ1 D1-4,10,11 नेतुं ने; B3 प्रणेतुं; Be नाशितुं; Cr.k.t as in text (for नियतुं). Ba.4 अस्तु (for अस्ति). % Ck.t: नियतुं नेतुम् (Ck °तुमिति यावत्). 🛞

40 °) B4 मूर्शि (for बुद्धिर). — 8) Ñ1 D1.3.5 T3 विशंकया; Ñs V B1-3 D2.4.6.11 विव(D6 °*)क्षया: Cm.g.k.t as in text (for विकाझया). Si Dio मम सागरलंघने(Ś1 °संगमे); В चरणं देवि वक्षया. —D: reads 40^d in marg. — d) D2 कुछ (sic) (for सह-). Ba सलक्ष्मणे (subm.). -- After 40, Ñi ins.:

813* योजनायुत्रमुत्प्रत्य नीत्वा रुङ्कां शुमेक्षणे। शक्तिरस्ति हि मे गन्तुं किमु त्वां सागरं पुन:।

- 41 °) Ñ2 V B De गिरि-; Ms भीम- (for [आ]-चल-).—Ś1 Bs om. 41°d. —°) B2 Ds प्लाशाशी (for -विशालाक्षी).
- 42 °) D1 नय: (for तव). B1.3 सरवयलं. D1.3 धेर्यं (for चैव). - b) Si Ñi D2.4.10 संज्ञानामि; Ña B De विदितं मे; Dii जानामि त्वां (for विजानामि). —°) Si D4.20 गतिं चैव(D4 वापि); Ñ1 D7-9 T2 M1 गतिश्चापि; Ñs V B De गतिश्चेव. —) Ds तेजसा (for तेजश्च). Ѻ V1 B Do इवोत्तमं. Va तेजसाझिरिवोत्तमः-
- 43 °) Si Di.s.4.10.11 क:; Ñi च; D2 चेत् (for Sन्य:).-) \$1 Dio भुवम् (for भूमिम्).- °) \$1 Ñ1 D1,3,10,11 चाप्रसेयसा. — d) D5,7-9 G1.3 Mt.2 -यथप (for -पुंगव). \tilde{N}_1 परं पारं च सत्तम. —For 43, \tilde{N}_2 \tilde{V} B De subst. :

814* अवनः कः समर्थो हि वितर्के मनसापि यः। स्वहते कपिशार्वृत्छ पारं गन्तुं महोद्धेः।

[(l. 1) Bs स्वद्देशे (for प्रवयः), B4 च (for कः), Ñs Vs De वितवयों. Bs [अ]पि व:; Be हि न: (for [अ]पि य:). Bs वितर्केष इदा प्रिय: (for the post. half). -- (1. 2) Vs खामृते; Bs प्रवगः; Bs विचत्रे (for त्वदृते).]

44 वर्ड) D2 जाने ते. Bs समरे; D1 गराने (for गमने). Si Die transp. गमने and नयने. De वा (for

जानामि गमने शक्ति नयने चापि ते मम । अवस्यं संप्रधार्याञ्च कार्यसिद्धिरिहात्मनः ॥ ४४ अयुक्तं तु कपिश्रेष्ट मया गन्तुं त्वया सह। वायुवेगसवेगस्य देगो मां मोहयेत्तव ॥ ४५ अहमाकाशमासक्ता उपर्युपरि सागरम्। प्रपतेयं हि ते पृष्ठाद्भयाह्रेगेन गच्छतः ॥ ४६ पतिता सागरे चाहं तिमिनकझपाकुले। भवेयमाशु विवशा यादसामन्नमुत्तमम् ॥ ४७

ৰ), Dio [5]q ৰ (by transp.). Ñi Ds.4.11 [5]ব্য (for मम). Ñs V B Ds नियतुं मां महा(Vs B च ते)को; Di.s नयने च तवानघ (for b). - \$1 Dio om. 44°-45. -°) Ñ2 V1 B1,3,4 D1,4~6 G1,2 ₹; B2 [अ] ¥; Di स्यात् (for [आ]क्). — d) Ñ V B1.8.4 D1-4.6.11 नित् मया; Ba अनामया; Ds.7.9 G1.3 ह्वाहमनः; Ma महास्मनः (for इहा°). Та М1 कार्यसिद्धि महा(M1 °िद्धमिया)त्मनः

45 Si Die om. 45 6 (cf. v.l. 44). - 1) Ds Ti. Gs M2 हारिश्रेष्ठ (for किपि°). — 6) G2 ममागंतुं: Мз सम गंतुं (for मया गन्तुं). Ms [अ निय (for सह).-- For 45^{αδ}, Ñ V B D1-4,6.11 subst.:

815* अशक्यं मे हरिवर ख्या गन्तुं विद्यायसा।

[N अयुक्तं; D1 अवद्यं; D3.4 असह्यं (for अश्वयं). Ni Vi Ba इरिश्रेष्ठ; Di-4.11 कपिश्रेष्ठ (for हरिवर). Da नेगार् (for स्वया).]

— ed) Dr.s वायो: समानवेगस्य; Dio Ts Mr वायुवेगस (T3 °स्य)वेगस्य (for °). D3 [5]यं (for मां). N3 B1.2(m. also).4 De पातयेत्; V B2 ज्ञातयेत् (for मोह°). D: तदा (for तद्र). Bs बायवेगस्य वेगो मामंबर पातयेत् न.

46 Ña V B De om. 46.—") Da Ga লাকায়- ১া उत्पन्ना; Ñ1 D1.2.4.10.11 M3 आपना; D3 -संपन्ना; G2 -संसका (for आसका). - Note hiatus between and . -) Si D2.4.2.10.11 Ms (to avoid hiatus) agat (for उपिर). -De om. (hapl.) 46°-526. -) Dio पृष्ठात्तर् (for ते पृष्ठाद्) .Dir प्रयाते यदि ते पृष्ठाद .- ") Ñi Da.7-9 भूयो; D1 महद् (for भयाद्).

47 D4 om. 47 (cf. v.l. 46), - Va Ba and Do न (for च). -) Ds तहिमन (for तिमि-). Ñg VI B -समाकुले; D: -जला°; D:1 -भया°; G: °कुले (for -झपाकुले). — ed) De अन्न (for आग्रु). Ña अर्थम् (for अश्वम्). Bs भवेयं तिमिनकाणां सहसा चालमुत्तमं. -After 47, Si N: D1-3,10,11 ins.:

816* ततो मां पतितां तत्र हरिश्रेष्ठ महार्णवे। भक्षयेयुः प्रतिभयाहाहाः सागरवासिनः। न च शक्ष्ये त्वया सार्ध गन्तुं शत्रुविनाशन ।
कलत्रवित संदेहस्त्वय्यपि सादसंशयम् ॥ ४८
हियमाणां तु मां दृष्ट्या राक्षमा भीमविक्तमाः ।
अनुगच्छेयुरादिष्टा रावणेन दुरात्मना ॥ ४९
तेस्त्वं परिवृतः श्रूरेः श्रूलसृहरपाणिभिः ।
भवेस्त्वं संशयं प्राप्तो मया वीर कलत्रवान् ॥ ५०
सासुधा बहवो व्योक्ति राक्षसास्त्वं निरासुधः ।
कथं शक्ष्यसि संयातुं मां चैव परिरक्षितुम् ॥ ५१
युध्यमानस्य रक्षोभिस्ततस्तैः कृरकर्मभिः।

[(1, 2) D1.3 महारीद्रा (for प्रतिभयाद्).]; while V B ins. 823* after 47.

48 D4 om. 48 (cf. v.l. 46). V B om. 48-61. Ѳ De om. 48.—°) Ds M1 नाई शक्ष्ये; G1 न शक्ष्यें (for न च शक्ष्यें). Ś1 ѹ D10 न शक्ष्येमि स्वया थातुं(ѹ गेतुं); D1-3.11 न शक्ष्यामि(D11 °क्षाक्षिम [sic]) स्वया थातुं.—°) Ś1 ѹ D1.2.10.11 सर्व-; Ds साधै (for गन्तुं). Ds शत्रुविमदेन. —After 48°, ѹ ins. l. 2 of 823* (repeating it in its proper place) and then reads st. 62 onwards up to colophon.—ѹ illeg. for 48°.—°) D7.9 स्थाद्गि (by transp.). Ś1 D1-3.10.11 खनंतरं; T² G₁ M3 असंशय;; Ct as in text (for असंशयम्).

49 V B D4 om. 49 (cf. v.l. 46 and 48). —) Ñ2 D6 भीमदर्शना:. — D9 reads 49 in marg.

50 V B D4 om. 50 (cf. v.l. 46 and 48).—")
G2 स (for तैस्). D8 परिवृतै: (for "वृतः). Ś1 D10 तै:
सम्यगावृतः कृदैः; Ñ D8.6.11 तै: संपरिवृतः(D11 "तै:)
कृदैः(D8 कृरैः; D6 "द्धः).—") D1.3 -धारिकिः (for
-पाणिकिः).—") Ś1 D1.8.10.11 संशय- (for संत्रयं).
—") D1 चीरः (for चीर). & Cv: तैस्त्विमत्यादि । तैस्स्वं
परिवृतो भवेः। पश्चान्मया कलत्रवात्, मया रस्यवास्त्वं संत्रयं
प्राप्तश्च भवेः। इति वाश्यभेदेन योज्यम्। अन्यथा स्वंशब्दोऽतिरिच्येत। तै: संपरिवृत इति सम्यक्।; Cr: तै: परिवृतः ग्रूरैः
परिवृतो भवेः। पश्चान्मया कलत्रवात्रन्थ्या मया संत्रयं प्राप्तो
भवेः। पश्चान्मया कलत्रवात्रन्थ्या मया संत्रयं प्राप्तो
भवेरिति वाश्यभेदेन युध्मच्छब्दयोतिवांइः। तै: संपरिवृत इति
पाठः।; so also Cm.g.t. &

51 V B Ds om. 51 (cf. v.l. 46 and 48). — b)
D1 नखानुष: (for निस्'). — b) S1 D1s दाक्रोपि; D11
समीक्ष्य; Ts दाक्ष्यति (for दाक्ष्यसि). S1 मां यानुं; D2 स्वं
यानुं; G1 Cv संधानुं; Cr.g as in text (for संयानुं). M1
कथं दाक्ष्यति संयोदुं. — Ts om. (hapl.?) from चव in d
up to 54°. — b) N2 D1.2.6.11 मां चापि; D3 मां वा *;
M1 अत्यर्थ (for मां चैव).

प्रपतेयं हि ते पृष्ठाद्भयार्ता किपसत्तम ॥ ५२ अथ रक्षांसि भीमानि महान्ति वलवन्ति च । कथंचित्सांपराये त्वां जयेयुः किपसत्तम ॥ ५३ अथवा युध्यमानस्य पतेयं विग्रुखस्य ते । पतितां च गृहीत्वा मां नयेयुः पापराक्षसाः ॥ ५४ मां वा हरेयुस्त्वद्धसाद्विशसेयुरथापि वा । अव्यवस्था हि दश्येते युद्धे जयपराजयां ॥ ५५ अहं वापि विषयेयं रक्षोभिरभितर्जिता । त्वत्वर्ययनो हिरश्रेष्ट भवेन्निष्फल एव तु ॥ ५६

G. 9. 35. 0 B. 5. 37. 56 L. 5. 34. 63

52 D: om. 52° (cf. v.l. 46). V B Ts om. 52 (cf. v.l. 48 and 51).—") G: युष्यमानस्तु.—") Si Dio Ms तब तै:; Ds तथा तै:; Ti Gs तरहं (for ततस्तै:).—Si om. 52° .—") Ds प्रपत्तेहं, Ñs सह; Di तब; Ds. व ते; De हि तान्; Dio अदं (for हि ते). De ह्यू। (for एष्ठाद्).—") Di हरिसत्तम; Ds हरिपुंगव; Dii Ta किप-कुंजर (for किपमत्तम).

53 V B Ts om. 53 (cf. v.l. 48 and 51). Ñ2 De om. 53-54⁸. —) D1.3 सर्वाणि (for सीमानि). —) D1-3.8.10.11 संपराये. M2 स्त्रा (for स्त्रां).

54 Si V B om. 54 (for V B, cf. v.l. 48). Ta om. 54 se; Ña De om. 54 (cf. v.l. 51 and 53).

— b) Dio पृष्ठतक्ष; Ti विमञ्जस्य; Mi विवत्तस्य; Cv.g.k.t as in text (for विमुखस्य).— o) Ñ Dae जानयेयुस्ते; Di.a च नयेयुमौ; D4.10.11 मो(Dii तु) नयेयुस्ते (for च गृहीस्वा मों).— d) Ñ Di-4.6.10.11 राक्षसा भीमविकमा:-

55 Ñ2 V B D6 om. 55 (for V B, cf. v.l. 48). Ñ1 illeg. for 55-58⁶.—) D11 चाहरेयुस्. Ś1 D10 पृष्ठाचे; D8 M1 संरव्धा (for ल्ब्युमार्).—) D11 विनस्येयुर्. T2 तथा (for लथ). Ś1 D2.10 विषमे युष्यतोषि वा.—) D5.7.9 जनवस्था. Ś1 D1-4.10.11 च (for हि).—) T2 रणे (for युद्रे). M1 जीव-(sic) (for ज्वय-).

56 V B om. 56 (cf. v.l. 48). Ñi illeg. for 56 (cf. v.l. 55).—") Ši Ds.10.11 वा यद; D1.3 यदि; T2 चापि (for वापि). Ñ2 Ds विषयेषमहं वापि.—") D2 चैव; D3 om. (hapl.) (for अभि-). Ši D10 पीदिवा: D11 मिदिवा (for विविद्या).—") Ši D10.11 ख्यायके; Ñ2 D2.8.0 प्रयक्षेत; D1.3 प्रमादेत (for व्यव्यक्षेत्र). D10 कपिश्रेष्ठ.—") Ši Ñ2 D1-6.6.10.11 किं(Ñ2 *) भवेतु (Ši D10 'दि; Ñ2 D2 क्षेत्र) प्रयोजने.—After 56, Ñ2 D6 ins. 823*.

57 V B om. 57 (cf. v.l. 48). Ñi illeg. for 57 (cf. v. l. 55). Ñi Do om. 57-61.—") Di.3.5.8 Gi.3 Mi.2 बिल (for अपि). Di संप्राप्तो (for प्यांत्रो).—") Di विदेश संदर्भसी.—") To होयात् (for हायेत्).—")

G. 5. 35. 0 B. 5. 37. 57 L. 5. 34. 64 कामं त्वम्पि पर्याप्तो निहन्तुं सर्वराक्षसान् । राधवस्य येशो हीयेन्वया शस्तैस्तु राक्षसैः ॥ ५७ अथवादाय रक्षांसि न्यस्येयुः संवृते हि माम् । यत्र ते नाभिजानीयुईरयो नापि राधवः ॥ ५८ आरम्भस्तु मद्थोंऽयं ततस्तव निरर्थकः ।

Ts त्वया शास्तास्तु राक्षसाः. —For 57°d, Śi Di-4.10.11 subst. :

817* गन्तुं समीपं रामस्य मत्तो हीयेत राघवः।

[Da सगीपे. Da किं प्रीयेत स राघतः; D4 मम हीयेत वानर; D11 स किं प्रीयेत राघतः (for the post. half).] —After 57, Ta ins.:

818* तथापि युक्ता न भवेद्गन्तुं वानरपुंगव ।

58 \tilde{N}_2 V B De om. 58 (cf. v.l. 48 and 57). \tilde{N}_1 illeg. for 58^{ab} (cf. v.l. 55). —For 58^{ab} , \hat{S}_1 D1-4.10.11 subst.:

8:9* मामादाय हि रक्षांसि नयेयुरवलां क्रचित्।

[D2.10 समाताय. D1 च (for हि). D2 अवशां; D11 अथवा (for अवलां). D1.3 नवेशुरथवान्यतः (for the post. half).]
—") S1 Ñ1 D2.4.10.11 यत्र मां; D1.3 तत्र मां(D3 मे) (for यत्र ते). D4.11 न विज्ञानीशुर्.—") S1 Ñ1 D2.4.10 न च; D11 वापि (for नापि). M3 राधवी.

- 59 Si Ña V B De.10 om. 59 (for all except Si Dio, cf. v.l. 48 and 57). Di-4.11 त(De.11 का)-धारंभो (Di संवादोपि) मदीयोयं. Di-6 भयेत् (for सतस्). Dii भवेयुरनिरधेक:. Ga reads 59° after the first occurrence of 64. Di daniपि (for स्वया हि).
- 60 Na V B De om. 60 (cf. v.l. 48 and 57).
) Di आपसं (for आयत्तं). Si Die मम जीवितमाज्ञायः
 Dii मिर्य जीवित श्रेयः स्यादः) D7-9 [अ]मितौजसः
 (for महासमनः). After 60°, Si Ñi D1-4.10.11
 ins.:
 - 820* तसिसिस्वाकुवंशस्य प्राणाः सक्ता महारमित । अप्राप्तुवन्मां काकुरस्यः प्राणानि परित्यजेत् । रामं निपतितं दृष्ट्वा न भवेछ्डसमणो ध्रुवम् । धर्मात्मा आतरो श्रुत्वा चैवस्वतवशं गतौ । कथं जीवेन्महातेजा भरतो आतृवत्सकः। [5] तेषां प्राणविषयसि किं शेषं स्वान्मदारमनाम् ।

[(l. x) D1 अस्मिन्. D2 -वंशे मे (for -वंशस्य). S1 (also sup. lin.) मम (for प्राणा:). —(l. 2) D1.3 अप्राप्य मो च (for अप्राप्तनमां). —(l. 4) D2 द्वा (for अस्ता). S1 D1.10 -गति (for -वशं). —D4 om. from l. 5 up to st. 61. —(l. 6) D1 श्रुष्तां न मविष्यति (for the post. half).]—Then D1 cont.:

त्वया हि सह रामस्य महानागमने गुणः ॥ ५९ मिय जीवितमायत्तं राघवस्य महात्मनः । स्रातृणां च महावाहो तव राजकुलस्य च ॥ ६० तौ निराशौ मदर्थे तु शोकसंतापक्रितौ । सह सर्वर्थहरिभिस्त्यक्ष्यतः प्राणसंग्रहम् ॥ ६१

821* नेपां च मातरः सर्वाः पुत्रशोकेन काँशताः। न भविष्यति संदेहः सुधीवश्च महाकपिः।

—Di om. $60^{\circ} - 61^{\circ}$. — $^{\circ}$) $\hat{S}_1 \tilde{N}_1 D_{2,3,10,11}$ शत्रुप्तस्य: Ct as in text (for आतृषांच). $\hat{S}_1 \tilde{N}_1 D_{3,10}$ महावाहोस. — d) $\hat{S}_1 \tilde{N}_1 D_{2,3,10,11} T_{1,3} तह्य; Cv.r.g as in text (for तव). <math>D_3$ वा (for \overline{a}).

61 Ñz V B D6 om. 61 (cf. v.l. 48 and 57). D4 om. 61; D1 om. 61^{ab} (cf. v.l. 820 * and 60 respy.). —) Ś1 Ñ1 D2.10.11 ममार्थाय; D3 समाज्ञाय; D7-9 मद्यं च; G2 ममार्थे नु; M3 निरथे नु (for मद्र्ये नु). —) Ś1 Ñ1 D2.5.7.8.10 -कपिती. —) Ś1 सवें: सहक्षेहिरिमस; D1 तत: सवें च हरयस; D2.11 पती ह्यंक्षसैन्यानां D3 सह सवेंपि हरयस. —) Ś1 D10 त्यज्ञेथा: (sic); Ñ1 D2.11 त्यजेतां; D1.3 त्यजेयु:; G2 त्यजत: (for त्यक्ष्यत:). D9 reads in marg. प्राणसंग्रहं. — After 61, Ś1 Ñ1 D1-1 (after 1. 4 of 820* owing to om.).10.11 ins.:

822* एवमन्यतराभावे तव चैव ममापि वा। अदर्शनगुणोदकें न तेऽहं पृष्ठमारुहे।

[(l. t) Ds.11 -[अ] सावात् (for °भावे). Ds.4 [द] ए (for [ए]व). Dt ममैंव. Ds च (for वा). —(l. 2) Dt.8 अनिश्चितः; D11 अदर्शने (for अदर्शन-).]

—Then all the above MSS. cont.(\hat{N}_1 ins. l. 2 for the first time after 48^{ab} , reading it here illegibly); V B ins. after 47 (owing to om.); \hat{N}_2 De ins. after 56 (owing to om.):

823* तस्य धर्मेत्रधानस्य पत्न्या रामस्य वानर । पृष्ठं पुंनामधेयस्य न युक्तमधिरोहितुम् ।

[(l. 1) D1 न च (for तस्य). B2 पत्ती (for पत्था). Ñs V1 B2 D6 थीमत: (for वानर). —D11 om. l. 2 to st. 62. —(l. 2) Ś1 Ñ1 (first time) B3 D10 पूछे; D1-4 मबा (for पूछं). V2 च तु (hypm.) (for न). Ś1 Ñ1 (first time) B3 D2-4.13 अधिरोहणे(Ñ1 °गे). D1 युक्तं पृष्ठाधिरोहणे (for the post. half).]

-Thereafter Ni (post, half illeg.) further cont.:

824* कयं स्यतिक्रममदं * * * * * * * *

Colophon

[Sarga name : हनुमह्सेवादे सीतावाक्यं.]

मर्तुर्भिक्ति पुरस्कृत्य रामादन्यस्य वानरः।
नाहं स्प्रष्टुं पृद्गु गात्रामिच्छेयं वानरोत्तमः ॥ ६२
यदहं गात्रसंस्पर्शं रावणस्य गता वलात्।
अनीशा किं करिष्यामि विनाधा विवशा मती ॥ ६३
यदि रामो दशश्रीविमह हत्वा मराश्रमम्।
मामितो गृह्य गच्छेत तत्तस्य सदशं भवेत् ॥ ६४

62 For sequence in Ñ1, cf. v.l. 48. D11 om. 62 (cf. v.l. 823*). Śī D10 om. 62^{a6}.—^a) B3 D8 T2 M1,3 भर्नुभक्तिः D1.3.4 भर्नुः शक्तिः Ñ2 V(V2 m. also) B D6 समाधित्य (for पुरस्कृत्य).—⁶) Ñ2 V1 B1-3 D6 M2 कस्यचित्ः M1 या न या (for यानर). B4 रामादन्यं न साध्ये.—After 62^{a6}, D2 reads 828*.—^{cd}) G1 [अ]-पि; M1 [अ]कि. (for [अ]ई). D7.9 स्वतोः T1.3 तदः, G2 M2 तथाः G3 त्थया (for पुरा). D5 पुवनात्मञ्ज (for यानरोत्तम). D9 स्था पुनः पुनानन्यो न युक्तः स्मष्टमात्मनः T2 M3 न स्पुतािम शरीरं सु धुत्तो(T2 स्वं हि) वानरपुंगव.—For 62^{cd}, Šī Ñ V B D1-4,6,10 subst. and all except Šī D10 read before 62^{a6}:

825* न युक्तो गात्रसंस्पर्शः पुरुपस्य मयानघ।

[Ba बुक्ती न(by transp.). Ba गंग- (for गात्र-). — Śī Dio om. (hapl. ?) from the post, half up to 63°. Ñ2 Vi B2-4 Di.e मन; D4 स्वया (for भवा).]

63 For sequence in Ñ1, cf. v.l. 48. Ś1 D10 om. 63° (cf. v.l. 62). —) Ñ1 यदर्थ; B1 D1.11 G1 यदि (G1 °*)दं; D1 यचारिम; D3 यचारि; D5 यचहें (for यद्दं). —) Ś1 D10 वशं गता; D1.4 M3 वलाइता (by transp.); D3 वलादृता; D11 वलारृत्तं; T2 दुराहमनः; G3 कृता वलात् (for गता वलात्). Ñ1 B4 D2 रावणेन वलारृतः(B4°तं). —) B1 D3 आनीता; B3 अवशा (for अनीता). Ñ1 B4 D2.11 वरोम्यरिमन् (for करिष्यामि). — d) Ś1 D2.10.11(Ś1 D10 [with hiatus]) अनाया; B6 नान्यथा; D3.4 द्यानाथा (for विनाथा). Ñ2 B1.2 D6 स्ववशा; V2 तदशा; B3 दुवंला (for विवाथा). Š1 D10 ह्यहं (for सती). — After 63, Ñ2 V B D6 ins.:

^{526*} काममस्य त्वमेवैक: कार्यस्य परिसाधने । पर्याप्तः परवीरग्नः किन्तु त्वां वोधयाम्यहम् ।

[V2 B4 om, l. 1.—(l. 1) B2 44 (for seq),—After l. 1, V1 slightly illeg, ins.:

श्रुता हि दृष्टाश्च मया पराक्रमा

महात्मनस्तस्य रणावमर्दिनः ।

न देवगन्वविश्वजंगराक्षसा

भवन्ति रामेण समा हि संयुगे ॥ ६५

समीक्ष्य तं संयति चित्रकार्ग्युकं

महावलं वासवतुल्यविक्रमम् ।

सलक्ष्मणं को विपदेत राधवं

हुताञ्चनं दीप्तामिवानिलेरितम् ॥ ६६

G. 5. 35. 0 B. 5. 37. 66 L. 5. 34. 77

S26(A)* इन्छा मार्था समानेतुं स्वेन रचन्द्रस्य । सुरुक्षेतेन भवता च नान्यभा महुद्राह्यस्य । यदि नीम्बद्रमे ७ * * ७ * * ७ ७ % ॥

—(1.2) 🕅 २ V1 परवीरन्न. B3 हि बदामि (for बेथबामि).]

64 For sequence in Ñi, cf. v.l. 48. Gs reads 64 twice, reading 59°d after the first occurrence of 64.—d) Śi Ñi Di-4.10.11 किंतु (for बाँदे).—b) Ñi Di Te Ms सर्वायर्थ (for सराक्षसम्).—After 64°d, Śi Ñi Di.3.4.10.11 ins.:

827* सस्तज्ञो राक्षमानां च रघुवंशविवर्धनः।

[De तस्त्रज्ञो (for सस्त्रज्ञो). Ñ1 स (for च).] —Ś1 D10 om. 64°d. —For 64°d, Ñ1 D1-e (D2 reads

after 62°).11 subst.: 828* इतो युक्तो हि मां नेतुं लक्ष्मणेन महाविमु:।

[Ñ1 गतो नियुक्तो (hypm.); Ds.11 इतो युक्तं (for इतो युक्तं). Ñ1 illeg.; Ds.11 सहाचिराद (for महाविश्वः).]
—For 64, Ñ2 V B Ds subst.:

829* बलै: समग्रीजित्वा मां रावणं यदि संयुगे । नयेत स्वपुरी रामसल्स्यात्तस्य यशस्करम् ।

[(l, 1) V2 खां(sic) (for मां) —(l. 2) B2 संवय-स्वपुरं रामस्तन्महत्तु यशस्त्ररं.]

65 For sequence in Ñ1, cf. v.l. 48. V B om. 65-67. — N Ñ2 D1-6.7-0 T1.3 M1 Cr.t च; Cv.m.g.t as in text (for हि). D6-9 T1 हि (for च). D11 धुत्वा च दृष्ट्वा च. D2 मयास्य विक्रमा (for मया पराक्रमा). S1 Ñ1 D10 धुतवा दृष्टवा महा(Ñ1 व्या)पराक्रमो. — S1 D10 गु (D10 र)णावमदेन; Ñ1 D11 रणे(D11 णा)यमदेन: Ñ2 रणे लिमहिन: D1 रणाभिमहिन: D2.0 रणेव(D0 वि)महिन: — N D0 रणांगणे (for हि संयुगे). अ Cv: धुवा हीत्यादावेको हिसव्दः पादपूरणे।; Cg: धुवा इति। प्रथमहिन्हाको गुणप्रसिद्धौ। द्विनीयो निःसमत्वप्रसिद्धौ। अ

66 For sequence in N1, cf. v.l. 48. V B om. 66 (cf. v.l. 65).—°) G1 समेल (for समीइय). 51

G, 5, 35, 0 B, 5, 37, 67 L, 5, 34, 78 सलक्ष्मणं राघनमाजिमर्दनं दिशागजं मत्तिमित्र व्यवस्थितम् । सहेत को बानरमुख्य संयुगे युगान्तसूर्यप्रतिमं शरार्चिपम् ॥ ६७ स में हरिश्रेष्ठ सलक्ष्मणं पति सयूथपं क्षिप्रमिहोपपादय। चिराय रामं प्रति शोककितां कुरुष्य मां वानरमुख्य हर्षिताम्॥६८

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पश्चत्रिंदाः सर्गः ॥ ३५ ॥

D10 स्वर्णति: D0 संप्रति (for संयति).—°) D11 प्रसहेत (for विष°).—Ñ1 om. (hapl.) from को up to सलक्ष्मणं in 67°.—°) G M1 [अ]नल- (sic) (for [अ]निल-).

67 For sequence in Ñ1, cf. v.l. 48. V B om. 67 (cf. v.l. 65). Ñ1 omi, up to सळक्ष्मणं (cf. v.l. 65). — 67 (cf. v.l. 65). Ñ2 omi, up to सळक्ष्मणं (cf. v.l. 65). — 8) D11 सकामुंकं (for सळक्ष्मणं). Ŝ1 Ñ2 D1-4.6.10.11 साजिवधंनं. — 6) Š1 D1.3.4.10 कजुक्तां; Ñ D6.11 वने (D11 महा) गजं; D2 कजुक्रां; M2 निशागजं (for दिशागजं). D1.3 दिगाजवद् (for मचिमेव). — 6) D4 महेत (for सहेत). D5 संयुगे तदा (for मुख्य संयुगे). — 6) \$1 D10 प्रतिमान्शियण्याता; Ñ1 प्रतिमं महीजसं; D1.3 भानस्तायकं; D2 भं नशाविषं; D4.11 भानश्यान्शियन्; M1 भं शरार्विषा (for प्रतिमं शरार्विषम्). Ñ2 युगांतबह्वम्र शरान्शिप्यंतं (sic); D6 युगांतबह्वम्र शरान्शिप्यंतं (sic); D6 युगांतबह्वम्र शरान्शिप्यंतं (sic);

68 For sequence in Ñ1, cf. v.l. 48.—") Ś1 Ñ1 D1-5.7.9-11 T1 G1 M2 硫 (D1.5.7.9 T1 G1 M2 矾) 社 किषिश्रेष्ठ. D7.9 त्रियं (for पति). —) Ñ2 V B3-4 D6 स्वमानय; B1 त्वयानय (sic); D1.3 [मा]नयस्व तं (for [उ]पपाद्य). —) Ś1 Ň1 D3.5.7.9.10 शोककिर्षतां. Ñ2 V B D6 चिराय(B4 °रेण) रामेण हि संगगां(V2 °में; B3 °मंग B3 मंगलं) करे. —) D1 मा (for मां). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 हंपंसंयु(D1 °मोहि)तां; Ñ2 V B D6 चिस्मृतज्वरां(V3 °म्रां [sic]); D5.7-9 T1 M2 -शिर हंपितां; T2 -वयं हंपितां; G3.3 -मुख्य (G3 हंपं) मोदितां; M1 -मुख्य मोचितां. ि रि: हंपंमोहितामित पाठ:. %

Colophon.—Sarga name: Śī ह्नुमत्सीतासंवादः; Ñī ह्नुमत्सीतावावयः; Ѳ Вз Ds ह्नुमत्सव्ययदर्शनः; V1 Віз सीताप्रव्ययदर्शनः; V2 Вь ह्नुमहावयः; Dī ह्नुमान्सीतासंभीपणः; D2.3.10.11 सीताह्नुमत्संवादः; Ds श्रीह्नुमतः संवादः—Sarga no. (figures, words or both): Ñī D1.3.4.10.11 от.; Śī D5.7-9 T G M1.3 37; V1 M2 36; V2 26; Вз 33; Вв 31; Dз 39.—After colophon, G concludes with श्रीरामाय नसः.

ततः स किपशार्द् लस्तेन वाक्येन हिंपतः।
सीतामुवाच तच्छुत्वा वाक्यं वाक्यविशारदः॥ १
युक्तरूपं त्वया देवि भाषितं शुभदर्शने।
सहश्चं स्वीस्वभावस्य साध्वीनां विनयस्य च॥ २
स्वीत्वं न तु समर्थं हि सागरं व्यतिवर्तितुम्।
मामधिष्ठाय विस्तीर्णं शतयोजनमायतम्॥ ३
द्वितीयं कारणं यच व्रवीपि विनयान्विते।
रामादन्यस्य नार्हामि संस्पर्शमिति जानिकः॥ ४
एतत्ते देवि सहशं पत्थास्तस्य महात्मनः।

का सन्या त्वामृते देवि ब्याद्वचनमीद्द्यम् ॥ ५ श्रोष्यते चैव काकृत्स्थः सर्वं निरवशेषतः । चेष्टितं यच्चया देवि भाषितं मम चाग्रतः ॥ ६ कारणैर्वह्नभिदंवि रामग्रियचिकीर्षया । स्त्रेहप्रस्कन्नमनसा मयैतत्समृदीरितम् ॥ ७ लङ्काया दृष्प्रवेशत्वादुम्तरत्वान्महोद्धेः । सामध्यादात्मनश्चैव मयैतत्समृदाहृतम् ॥ ८ इच्छामि त्वां ममानतुनर्यव रघुवन्धुना । गुरुश्लेहेन भक्त्या च नान्यथा तदृदाहृतम् ॥ ९

G. 5. 36. 8 B. 5. 38. 9 L. 5. 35. 0

36

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

- 1 ° b) D11 च (for स). Ñ1 Ds हिंद- (for कपि-). D2-0 तोपित:; Cg as in text (for हिंप्त:). Š1 Ñ1 D1-4.10.11 द्या(\$1 D10 सा)स्तास (D1 तास्तास)दिस्सपुष: (Ñ1 °मुख:) (for b). Ñ2 V B D5 ततः किपिगुणसाधी मास्तस्यासमस्तदा(V1 °संभवः; B4 D6 °था).—°) Ñ1 transp. सीताम् and उवाच.— d) T3 -विदां बर: (for -विशारदः). Ñ V B D2.4.6.11 धर्माध्यसहितं वचः; D5 हिंपती वाक्यमववीत.
- 2 a) \$1 V2 D10.11 अनुरूपं (for युक्त°).—b) \$1 D10 M3 प्रियद्शीने; B3 बुद्धिपूर्वकं (for ग्रुभद्शीने).—G3 om. 2°-4°.—°) B3 तु (for की-).—d) D4 तथेब; G1 नयस्य (for साध्वीनां). Ñ V B D1-4.6.10.11 नियमस्य (for विनयस्य).
- 3 Gs om. 3 (cf. v.l. 2).—") Si Ñ V B D1-4.6.
 7.9-11 T2 G1 Ck.t स्नीत्वाल तर्व (B4 ल्लाहं [sic]; T2 G1 ल्ला तु) समर्थासि (S1 Ds.10 ल्यां वे; V B2.5.4 D2.6.11 T2 G1 ल्यां हि).— b) V2 परिवर्ति तुं; B1 विनि ; G1 द्यां ति ; Cr.m.g.t व्यति (as in text).—) D2 समिष्ठायः D3.11 ममाधिष्ठाय.— d) S1 D10 सागरं शतयोजनं . € Cr.m (also) स्नीत्विसस्यय स्नी (Cr सीता) इति पदच्छेदः। न समर्थमिति लिङ्ग-व्यत्यय सार्थः। सागरस्य निवर्ति तुमिति पाटे सागरस्य यादच्छत्ययय सार्थः। सागरस्य निवर्ति तुमिति पाटे सागरस्य यादच्छत्योजनं तावदायतं विस्तीणमिति मामधिष्ठाय वर्तमानायाः स्नीत्वं स्नीत्वप्रसुक्तभीरुत्वं न समर्थे न शहरोति (Cm ल्वाय निवर्तिनुस्पगन्तुं स्नी स्वं न समर्थे ति योजना). रू
- 4 G3 om. 4^{a5} (cf. v.l. 2).—^a) D2 तच् (for बच्).—^b) S1 D10 प्रियदर्शने; Ñ1 रावविष्रये; B ग्रुम-दर्शने; D1-4.11 कमलेक्षणे (for विनयान्विते). Ñ2 V D6 प्रवर्शनि ग्रुक्षानने,—°) Ñ2 V B· D6 वर्जयान्यहमन्यस्य

- °) No V B D7-9 To G1 Mo संसरीम् (for °स्पर्शम्). Vo इह; Dn इव (for इति).
- 5 °) \hat{N}_2 V B D2.6.10.11 तर्वतस्पदशं वाक्यं. 6) \hat{N}_2 V B D6 पक्या रामस्य घीमतः. 7) D1.3 न (for का). B2 D4.5 तु (for कि). \hat{N}_1 V B1.2.6 D2-4.6.10.11 न्वरने झूयाद् (D2.4.11 देखि) (for स्वामृत देखि). B3 स्वदने का श्रीतसूयाद्. 4) \hat{N}_1 D3.10 सीते (for ज्याद्). \hat{N}_2 V B D6 वचने दिन्यमीदशं.
- 6 °) Ñ2 De तक्क; V B2.4 तस्य; B1 स्वां स; D1 स च (for चेंव). Ś1 Ñ1 D2-4.10.11 श्रोप्यतीर्दं स; B2 श्रोदयस्येत्व (for श्रोप्यते चेंव). —D10 om. 68. —8) Ś1 Ñ1 सर्व-संतम्तवेष्मतं (sic); Ñ2 V B De तव सर्वमरोपव:. —°) D1 क्शितं (for चेशितं). D2 धर्म्य; D11 धन्ये (for देवि). —4) Ś1 Ñ V B D1-4.6-8.11 T1.3 Cm.k.t च ममाश्रत: (by transp); D10 च समाश्रित: (sic); G3 सम जाश्रत:; Cg as in text (for मम चाग्रत:).
- 7 °) G1 श्रेय: (for सेह-). D1 -प्रच्छत्व-; D11 T2.5 -प्रसन्ध-; G2-प्रकृत्व-; G3 -प्रणुत्व-; Cg as in text (for -प्रस्कत्व-). S1 D10 श्रेहास्प्रकृत (D10 °स) हा-. Ñ2 V B D6 श्रेह विकृत्या दुद्ध्या. °) Ñ2 V1 B1-2 D6 यन्; V2 तन् (for [ण्]तन्). S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 G2 समुदाहनं. —After 7, D3 ins.:

830* यदि नोत्यद्वसे गन्तुं मया सार्धमनिन्दिते।

8 Ñ2 V1 B D4.6 om. (hapl.) 8. V2 transp. 8 and 9. —) Ñ1 [अ]पि (for [पु]त). D2 सामध्ये जानता चेत. — d) D2-2 G2 M3 Ct समुदोरितं; Ck समुदा (as in text). — After 8, Ñ1 ins.:

831* मत्पृष्टमधिरोह त्वं नयामि सबवान्तिकम्।

9 V: transp. 8 and 9. - 1) Dis ब्रह्मामि (for हच्छामि). Ñi हतो नेतुम् (for समानेतुम्). - 1 Ñi Ñi Ni Bi रहनुत्रमंता; Bi रहनुत्रमंता; Bi

दुः ५: ३६ १० यदि नोत्सहसे यातुं मया सार्धमिनिन्दिते । १० अभिज्ञानं प्रयच्छ त्वं जानीयाद्राघवो हि यत् ॥ १० एवस्रका हनुमता सीता सुरस्रतोपमा । उवाच वचनं मन्दं वाष्पप्रग्राथिताक्षरम् ॥ ११ इदं श्रेष्टमिभज्ञानं त्र्यास्त्वं तु मम प्रियम् । शैलस्य चित्रक्रटस्य पादे पूर्वोत्तरे तदा ॥ १२

 $D_{4.6.10}$ °नंदने; Cv.r.m.g.k as in text (for रघुवन्युना). —After $9^{a\delta}$, \tilde{N}_1 ins. :

832* संगमं कारियतुं ते धर्मपत्वयासे शोभने।

—°) De उरु- (for गुरु-). B2 -मोहेन (m. also as in text) (for -सेहेन). — d) Si Dio त्वया (for [अ]न्यथा). Si Da.s.10 T2 Gi समुदाहतं; Di-3.11 T1.3 M3 Cm [प्]तदुः; Ck.t as in text (for तदुदाः).

10 B4 om. 10^{ab}. — a) \$1 Ñ V B1-3 D1.8.6.10 गंतुं (for यातुं). — b) De साकम् (for साधम्). Ñ2 V B1-3 D6 मया सह विहायसा. — ca) \$1 D10 प्रतीच्छ त्वं; D1 प्रय-च्छस्त (for प्रयच्छ त्वं). \$1 तं (sic); D1 M3 तत् (for यत्). Ñ2 V B D6 रामो यद्भिजानीयाद्भिज्ञानं प्रयच्छ मे. — After 10, Ñ1 ins.:

833* प्रत्ययं देवि गच्छेत राघवो मयि तेन वै।

11 °) D10 तथा च (for उवाच). Ñ2 V B D6 बाला; D3 दीनं (for मन्दं). Ñ1 सा हन्मंतं; D1 च मंदमंदं; D2.11 हचुमंतं सा(D11 च) (for वचनं मन्दं). —) S1 D3.10 नाइदित-; Ñ2 V B1.6 D2.4.0 -विप्रधित-; B3 -निप्रधित-; T2 -प्रभंशित-; G2 M2 -प्रस्वलित-; Cr.g as in text (for -प्रप्रधित-). B2 बाल्पगङ्गद्भाषिणी; D1 बाल्पगङ्गद्या विरा; D11 सा बाल्पमधिताक्षरं. — After 11, Ñ V B D1-4. 6.11 ins. a passage relegated to App. 1 (No. 8).

12 °) D1 चैवस्; D2.3.11 चैवापि (for श्रेष्ठस्). — °) B4 च; D9 om. (subm.) (for तु). S1 D1.10 तथ्ये (for स्वंतु). Ñ1 D3.11 दियतं मम; Ñ2 V B1.3 D6 मम तं प्रि(B1 तिव्र)थं; B2 मम तं प्रिं D2 वचनान्मम (for तु मम त्रियस्). — °) D1 शौर्यस्य (for शैलस्य). Ñ1 transp. शैलस्य and चित्रक्टस्य. — «) S1 D10 पूर्वतरे. Ñ1 शुभे; D5 तथा; D7.5 Ct पदे; M3 पुरा (for तदा). Ñ2 V B D6 पादे तस्ळताकुळे(Ñ2 V ° दुते).

13 °) D1.3 तपसाश्रम-. D8 T2 G1.3 -वासे च; M2 -वादिन्यां (sic) (for -वासिन्याः). — 6) \$1 D10 प्राप्तं; Ñ2 V1 B1.2 D1.3.6 प्राप्तः B3 सिन्द-; D4.11 M2 प्राइय (for प्राप्त-). \$1 D4.10 -फलोदकं; Ñ2 V1 B1-3 D6 -फलं (B3 °%) वने (for -फलोदके). V2 B4 प्राइय(B4 °с्य) मूलं फलं वने. — Ñ1 illeg, for 13°. — °) B4 सारस्वते; D6.7.9

तापसाश्रमवासिन्याः प्राज्यमूलफलोदके । तस्मिन्सिद्धाश्रमे देशे मन्दाकिन्या अद्रतः ॥ १३ तस्योपवनपण्डेषु नानापुष्पसुगन्धिषु । विह्रस्य सलिलङ्किन्ना तवाङ्के समुपाविशम् ॥ १४ पर्यायेण प्रसुप्तश्च ममाङ्के भरताग्रजः ॥ १५

G1.3 Ct सिद्धाश्रिते; Cr.m as in text (for सिद्धाश्रमे). S1 N2 V B1-3 D2-4.0.10.11 यसिद्धसंम(B2 %) ते देशे D1 यं सिद्धमस्मिती देशे (sic).— d) S1 D1.4.10.11 मंदि किन्याम्. Ñ2 V B2.4 D6 S हादूरत:; B1.3 D5.8 स्व ; D1 वि ; D3 समीपत: (for अदूरत:). D7.9 Cr मंदाकिन्यविद्साः.

14 ⁶) B1.2 D3 तेषु (for तस्य). B3 तत्रैव वनD1.4.7.8 G1 -खंडेषु. Ś1 Ň V B4 D2.6.10.11 तेषूप्वनखंडेषु.
—°) V2 विकृत्यः B3 विकृताः D6 विद्वता (for विद्वतः).
Ñ1 D1-3.7.9 T1.2 सिळळे किता (D7.9 °त्रो); B2 D1.11 सिळलाकिताः G1.2 M1 सिळलाकिताः Ñ2 V1 विकृता सिळलाकिताः G1.2 M1 सिळलाकिताः B4 निज्ञता सिळले किंतु. —^d) D7.9 G1.2 M1 महः
Cr.m as in text (for तव). Ś1 Ñ V B D1-3.6.10.11 [S]हमुपाविशां (B3 D6 °श्चिता); D7-9 G1 Ct °विशः; G1 M1 समुपाविशतः Cr.m as in text (for समुपाविशतः).
D4 व्हामंकेहमुपाविशं. —After 14, Š1 D10 ins., while Ñ1 D1-4.11 ins. I. 3 only:

834* मनःशिलामये भाले तिलकं मे कृतं त्वया। तदा दाशरथेस्नावदेवं चिह्नं व्रवीषि मे। तुष्यन्तीव प्रहृष्टेन तदाहं लालिता त्वया।

[(1.2) D10 एकं (for एवं). —(1.3) Ñ1 D3.11 रुपंतीं हैं D1 रूप्यती च; D4 हृध्यंतीव (for तुष्यन्तीव). D2 प्रकृष्टिन. Ñ1 D1-4.11 त्वया (for तदा). Ñ1 D1-3.11 तदा; D4 मूर्गं (for त्वया).];

whereas No V B De ins. after 14:

835* क्रीडता में तदा चैत्र त्वया गृह्य मनःशिलाम्। रचितस्तिलको वक्त्रे स संक्रान्तसत्रोरसि।

[(I. I) Bs कीडंत्या (for कीडता). Ѻ Vº Bs परा; Bs Ds स्वया (for तदा). — Ѻ illeg. for the post. half. V1 स्वया घट:; V2 Bs घर्षस्याधः; Bs तदा प्राप्य; Ds तो च एष (sic) (for स्वया गृष्य). —(I. 2) V2 Bs स संश्रांतसः; Ds स में क्रांतस (for स संक्रान्तस).]

15 Ñs V B Ds om. 15. Ds.7-9 S read 15 (preceded by 839*) after 21. —) Si Ñi Ds.10 [ए]व सुसा च; D1 च सुसा च; D2.3.11 प्रमुसा च; G3 च सुसक्ष; Ct as in text (for प्रमुसक्ष). —) Ds तब (for सम्). Si Ñi D1.3.4.10.11 तवांके उद्दमणायज.

-After 15, Ds.7-9 S ins. :

ततो मांससमायुक्तो वायसः पर्यतुण्डयत् । तमहं लोष्टमुद्यम्य वारयामि स्म वायसम् ॥ १६ दारयन्स च मां काकस्तत्रैव परिलीयते । न चाप्युपरमन्मांसाद्गक्षार्थी वलिभोजनः ॥ १७

उत्कर्षन्त्यां च रश्चनां कुद्धायां मिय पक्षिणे । संसमाने च बसने तनो दृष्टा त्वया ह्यहम् ॥ १८ त्वया बिहिसिता चाहं कुद्धा संलक्षिता तदा । भक्ष्यगृद्धेन काकेन दारिता त्वामुपागता ॥ १९

G. 5. 36, 38 B. 5. 38. 18 L. 5. 35, 19

936* स तत्र पुनरेवाथ वायसः समुपागमत्। ततः सुप्तप्रदुद्धां मां राधवाद्वाःसमुख्यिताम्। वायसः सहसागम्य विरराद म्हनान्तरे। पुनः पुनरथोत्पत्य विरराद स मां भृशम्। ततः समुख्यितो रामो मुक्तः शोणितविन्दुमिः। [5] वायसन ततस्तेन वलवत्किश्यमानया। स मया योधितः श्रीमान्सुलसुप्तः परंतपः। स मां दक्षा महावाहवितृश्वां स्तनयोस्तरा।

[(1. r) Т॰ समुपागतः; G¹ विशतः; M¹ पुनरागनत (for समुपागनत्).—(1. 2) Ds प्रमुप्तश्रद्धाः. D॰ om. मां (subm.). Мз रामस्थ; Ct as above (for रावन-).—(1. 3) Ds.8 M¹ समुपागम्य; T1.3 सहसाम्रम्य; G³ पुनरागम्य; Ct as above (for सहसागम्य). Ds T॰ M1.3 विददार; Ct as above (for विरराद).—(1. 4) G॰ [॰] मुसुस्य (for [॰] स्वस्य). Ds.8 T॰ M1.3 विददार; Ck.t as above (for विरराद). T1.3 स्तर्नो (for स मां).—(1. 5) G¹ दोणितयंधुमिः (sic).—D7.9 om. 1. 6-7.—(1. 7) Ds मया प्रवोधितः; M1 मया संवोधितः (for स मया बोधितः). G॰ सुस्वं (for सुन्तः). G॰ प्रतेष.—(1. 8) T1.2 M1 विदीणाँ; Ct as above (for विनुन्नां).]

16 ") Ds G Ms -समासको; Cr.g -समायुक्तो (as in text). Śi Ñi Di-4.10.11 रोहिमां(Śi Dz.10 °म्मां)सं विभक्तं (Ñi Ds.4 °पक्तं; Di °मक्तो)मे; Mi ततो मां सहसासको. — 6) Si Dio वायसे. Śi Ñi Dz-4.10.11 परिसाइति; Di परिवाहिति; Gi.इ समायुक्तं (for पर्यतुण्डयत्). & Ct: स त्वद्युभवसिद्धः समायुक्ते विकाराभियुक्तः सन्पर्यतुण्डयत् । स्तान्तर इति शेषः । यहा मांससमायुक्तः मांसच्छायुक्त इत्यर्थः. & — 6) Si Di.10 तदा (for तम्). — 6) Di.11 च (for सम). Ds वारवामासः Ds धातयामि सम. Ñi Ds सर्वतः ; Dz.11 सर्वशः (for वायसम्). — For 16, Ñi V B Ds subst.:

837* रोहिमांसं पुनश्चापि विततं द्याश्रमं प्रति। कर्षन्काको मया चैव लोप्टेन विनिवारितः।

[(l. r) Vs तत्थापि; Bs प्राप्य काको (for पुनशापि). Vs विदितं (for विततं). B1.s च; De स्व- (for हि).—(l. 2) Be काण: (for कर्षन्). Bs सोपि (for काको). De प्रति-(for विनि-).]

17 °) Ñ's V B1-3 D8 रोप(B1.2 °द्द)यिव (for दारयन्स च). Ś1 D10 रोपवानेव काको मे; Ñ1 रोचयखेव कामासां (sic); B4 रोपाद्विना मां स काकस; D1.2.11 रोपयक्षेव(D1 °येन्तेन) काको मां; D3 रोदयिव काको मां; D4 पीडयेश च काको मां. — b) B2 तदैव: D11 व चैव

(for तंत्रेव). Šī Ñī परिहीयतेः Vī Bī °पीडयेत्; Vī °धावतेः Bī °पीडितः; Bī संविभेद सः; Bī पर्यपीडयत्; Dī.6 °पीडवेत्; Dī °पीडितः; Bī संविभेद सः; Bī पर्यपीडयत्; Dīī °पीडवेत्; Dīī °पीडवेत्; Dīī °पीयतेः Dīī °पीयतेः Çī.t as in text (for परिलीयते).—") Mī स (for म). Ñī Dī-5.8-11 G M Ct [उ]पासन्; Dī [उ]पारतो (for [उ]पासन्). Ñī V Bī.2 Dī तञ्चाप्यप (Vī °पाः Bī तद्प्यपा)हरूमांसं; Bī.6 तद्ग (Bē °त्र) चाप्यहरूमांसं.—") Šī Ñī Dī-6.10 अस्यवन्; Ñī Vī Bī Dī प्रसद्धः Vī प्रहत्यः Dīī दक्षयन्; Tī अस्पार्थे (for भक्षार्थाः). Šī Dīī विल्भोजनं. ※ Ck.t: अक्षार्थीं इवाष्याः हारः (Ck इवराव्होऽप्याहायः)। स्यव्लोपे प्रज्ञमी। मोसमुप्रमुग्न भक्षार्थीव । यद्वा मोसभोजने भक्षार्थींव पुनः पुनर्विलेखनाम अवराम- ※

18 °) D1-4 उस्कपंत्याक्ष; T1 उस्कपंपंत्यां; G1 उस्क्रपंत्यां च; Cv.r.m.g.t as in text; Ck आकरंत्यां च (for उस्कपंन्त्यां च). S1 D10 वसनं (for रशनां). Ñ1 B2 उस्कपंत्यां वसनं; Ñ2 V B1.2.4 De.11 उस्कपंत्याक्ष वसनं.—6) D3 T2 M1.2 Cm पश्चिणा; G2 M3 पश्चिणा; Ck.t as in text (for पश्चिण). S1 D10 तस्य पश्चिणा; D3 अपि पश्चिणे. Ñ V B D1-4.6.11 कृद्धायानस्य पश्चिणा:—6) S1 D10 अममाणे; Ñ2 B1 D1.6 अश्च्यमाने; B2 संअश्च्यमाने (hypm.); B3 आम्यमाणे; B4 D2.8 T2 G1.2 M Cm स्व(B4 T2 G2 सं)श्च्यमाने; D2 घ्यस्यमाने; Ck.t as in text (for संवमाने). D3 निवसने; D3 तु वसने. D6 रूपस्यमाने वसने (corrupt).—6) G3[अ]स्प्यहं (for द्याह्म). S1 D10 स्वया प्रहसिने मम(D10 *** # मिय); Ñ V B D1-4.6.11 च्योपे(Ñ1 B3 °श्चे [sic])श्चा कृता मिये (Ñ1 D4 मम).

19 °) Si Dio प्रहसिवा; V Di.e [अ]व°; Ba च हसितं; Da-a च हसिता; Ta Ga Ma [अ]व°; Gi [अ]िप सहिता; Ga [अ]िप हसिता (for लेहसिता). Ba स्वया च सहिताई वै.
— b) Gi संख्रिता. Da तथा (for तदा). Ñi Daii [अ]िप परिचावतीं Ña V Da तत्र प्रचावतीं (V °विता); B Da वि(Ba च)परिचावतीं (for संख्रिता तदा). Ši Dia अतान्यस्मार्जेता; Di चक्षुपी परिमार्जेती; Da इता परमळ्खितां Dr Ti.a संकृदा ळळिता तदा.— b) Da तीच- (for सद्य-). Ña Va Bi Di.a.s.aii Cr.m.g -गृप्रेण; Ba Gi.a -लुक्चेन; Ti.a -गर्चेन; Ck.t as in text (for -गृद्देन). Da व्यवितां चेव काकेन.— Da om. (hapl.) from d up to the prior half of 838*.— d) Si Ñi Di.a.ia इदि (Da °दे)तीं। Da विश्वता; Daii विकृता; Ga रादिता; Cv. as in text

दु. 5: 36: 18 यदि नोत्सहसे यातुं मया सार्धमिनिन्दिते ।
2. 5: 35: 9 अभिज्ञानं प्रयच्छ त्वं जानीयाद्राघवो हि यत् ॥ १० एवम्रुक्ता हनुमता सीता सुरसुतोपमा ।
उवाच वचनं मन्दं वाष्पप्रग्रिथिताक्षरम् ॥ ११ इदं श्रेष्टमिभिज्ञानं ब्र्यास्त्वं तु मम प्रियम् ।
शैलस्य चित्रक्रुटस्य पादे पूर्वोत्तरे तदा ॥ १२

Da.e.10 °नंदने; Cv.r.m.g.k as in text (for रघुयनधुना). —After 9^{ab}, Ñi ins.;

832* संगमं कारयितुं ते धर्मप्रव्यसि शोभने।

—°) Ds उरु- (for गुरु-). B2 -मोहेन (m. also as in text) (for -सेहेन). — d) Si Dio त्वया (for [अ]न्यथा). Si D4.8.10 T2 Gi समुदाहतं D1-3.11 T1.8 M3 Cm [प्]तदुः; Ck.t as in text (for तदुदाः).

10 B4 om. 10^{ab} . — a) \acute{S}_{1} $\~{N}$ V B1-3 D1.3.6.10 गंतुं (for यातुं). — b) D8 साकम् (for सार्धम्). $\~{N}_{2}$ V B1-3 D6 मया सह विहायसा. — cd) \acute{S}_{1} D10 प्रतीच्छ स्वं; D1 प्रयच्छल (for प्रयच्छ स्वं). \acute{S}_{1} तं (sic); D1 M3 तत् (for यत्). $\~{N}_{2}$ V B D6 समो यदिभजानीयादिभज्ञानं प्रयच्छ मे. — After 10, $\~{N}_{1}$ ins.:

833* प्रत्ययं देवि गच्छेत राघवो मिय तेन वै।

11 °) D10 तथा च (for उवाच). Ñ2 V B D6 बाला; D3 दीनं (for मन्दं). Ñ1 सा हन्मंत; D1 च मंदमंदं; D2.11 हनुमंतं सा(D11 च) (for वचनं मन्दं). —) S1 D3.10 -गद्गदित-; Ñ2 V B1.6 D2.6.6 -विप्रधित-; B3 -निप्रधित-; T2 -प्रश्रेशित-; G2 M2 -प्रस्वलित-; Cr.g as in text (for -प्रप्रधित-). B2 बाल्पगद्गद्भाषिणी; D1 बाल्पगद्गद्भाषिता; D11 सा बाल्पमधिताक्षरं. — After 11, Ñ V B D1-4. 6.11 ins. a passage relegated to App. 1 (No. 8).

12 ^d) D1 चैत्रम्; D2.5.11 चैतापि (for श्रेष्टम्). — ⁶) B6 च; D0 om. (subm.) (for तु). \$1 D1.10 तथ्ये (for ह्वं तु). Ñ1 D5.11 दियितं मम; Ñ2 V B1.9 D6 मम तं प्रि(B1 तिथ्)थं; B2 मम तं प्रितं; D2 वचनान्मम (for तु मम प्रियम्). — ^e) D1 शौर्यस्य (for शैलस्य). Ñ1 transp. शैलस्य and चित्रक्टस्य. — ^d) \$1 D10 प्रतेरे. Ñ1 शुभे; D5 तथा; D2.9 Ct प्रदे; M2 पुरा (for तद्रा). Ñ2 V B D6 पादे तस्लताकुले(Ñ2 V ° वृते).

13 °) D1.3 तपसाश्रम-. D8 T2 G1.3 -वासे च; M2 -वादिन्यां (sic) (for -वासिन्या:). — °) \$1 D10 प्राप्तं; Ñ2 V1 B1.3 D1.3.6 प्राप्य; B3 सिद्ध-; D4.11 M2 प्राप्तय (for प्राप्य-). \$1 D4.10 -फलीदकं; Ñ2 V1 B1-3 D6 -फलं (B3 °ले) वने (for -फलीदके). V2 B6 प्राप्त्य (B6 °प्य) मूलं फलं वने. —Ñ1 illeg. for 13°. — °) B4 सारस्वते; D5.7.9

तापसाश्रमवासिन्याः प्राज्यम् लफलोदके । तस्मिन्सिद्धाश्रमे देशे मन्दाकिन्या अद्रुतः ॥ १३ तस्योपवनपण्डेषु नानापुष्पसुगन्धिषु । विह्रस्य सिललिङ्किचा तदाङ्के समुपाविश्वम् ॥ १४ पर्यायेण प्रसप्तश्च समाङ्के भरताग्रजः ॥ १५

G1.3 Ct सिद्धाधिते; Cr.m as in text (for सिद्धाधिमे). Si N2 V B1-3 D2-4.6.10.11 यत्सिद्धसंस(B3 °धि)ते देशे D1 यं सिद्धमस्मितो देशे (sic).— () Si D1.4.10.11 मंदा-किन्याम्. N2 V B2.4 D6 S हात्र्त:; B1.3 D5.8 स्व°; D1 वि°; D3 समीपत: (for सत्र्त:). D7.9 Cr मंदाकिन्यविद्धः

14 ^a) B1.2 D3 तेषु (for तस्य). B3 तयेव वनD1.4.7.8 G1 -खंडेषु. S1 N V B1 D2.6.10.11 तेषूपवनसंडेषु.
—°) V2 विकृत्य; B3 विकृता; D6 विहृता (for विहृत्य).
Ñ1 D1-3.7.9 T1.2 सिल्ले किवा(D7.9 °वो); B2 D4.11 सिल्लाक्किया; G1.2 M1 सिल्लक्कियो. Ñ2 V1 विकृता सिल्लक्किया; B4 निवृत्य सिल्ले किं तु. —^a) D7.9 G1.2 M1 मम; Cr.m as in text (for तव). S1 N V B D1-3.6.10.11 [S]हमुपाविशं(B3 D6 श्रिता); D7-9 G1 Ct °विशः; G3 M1 समुपाविश्वत ; Cr.m as in text (for समुपाविश्वत).
D4 त्वामं केहमुपाविशं. —After 14, S1 D10 ins., while Ñ1 D1-4.11 ins. l. 3 only:

834* मनःशिलामये भाले तिलकं मे कृतं त्वया। तदा दाशरथेस्तावदेवं चिह्नं व्यवीपि मे। तुष्यन्तीव प्रहृष्टेन तदाई लालिता त्वया।

[(1.2) D10 एकं (for एवं). —(1.3) Ñ1 D3.11 रूपंगीड़ D1 रूप्यती च; D4 हृध्यंतीव (for तुध्यन्तीव). D3 प्रकृष्टेन, Ñ1 D1-4.11 त्वया (for तदा). Ñ1 D1-3.11 तदा; D4 भूगें (for त्वया).];

whereas No V B De ins. after 14:

835* क्रीडता से तदा चैव त्वया गृह्य मन:शिलाम्। रचितिसिलको यक्त्रे स संकान्तस्तवोरिस।

[(1. 1) Ba कीडंत्या (for कीडता). Ña Va Ba परा; Ba Da स्वया (for तदा). — Ña illeg, for the post, half. Vi स्वया घट:; Va Ba घर्षत्याक्षः; Ba तदा प्राप्यः; De तो च गुण् (sic) (for स्वया गृखा). — (1. 2) Va Ba स संब्रांतसः; De स में क्रांतस् (for स संक्रान्तस्).]

15 Ñ2 V B D6 om. 15. D6.7-9 S read 15 (preceded by 839*) after 21. —) S1 Ñ1 D6.10 [ए]व सुसा च; D1 च सुसा च; D2.3.11 प्रमुसा च; G3 च सुसक्ष; Ct as in text (for प्रमुसक्ष). —) D2 तर्व (for सम). S1 Ñ1 D1.2.6.10.11 तवांके कहमणाप्रज-

-After 15, D5.7-9 S ins. :

ततो मांससमायुक्तो वायसः पर्यतुण्डयत् । तमहं लोष्टमुद्यम्य वारयामि स्म वायसम् ॥ १६ दारयन्स च मां काकस्तत्रैव परिलीयते । न चाप्युपरमन्मांसाङ्गक्षार्थी वलिभोजनः ॥ १७

उत्कर्षन्त्यां च रश्चनां कुद्धायां मिय पक्षिणे । संसमाने च वसने तनो दृष्टा त्वया ह्यहम् ॥ १८ त्वया बिहिसिता चाहं कुद्धा संलक्षिता तदा । भक्ष्यगृद्धेन काकेन दारिता त्वाग्रुपागता ॥ १९

G. 5. 36. 38 B. 5. 38. 18

836* स तत्र पुनरेवाथ वायसः समुपागमत्। ततः सुप्तप्रदुद्धां मां राघवाङ्कात्समुख्यिताम्। वायसः सहसागम्य विरराद स्तनान्तरे। पुनः पुनरथोत्पत्य विरराद स मां मृत्राम्। ततः समुख्यितो रामो मुक्तः शोणितविन्दुमिः। [5] वायसेन ततस्तेन यलवल्डिश्यमानया। स मया बोधितः श्रीमान्सुखसुसः परंतपः। स मां दृष्टा महावाहवितुत्वां स्तनयोस्तदा।

[(1. r) Т॰ समुपानत: , G1 °िवश् स्, M1 पुनरानन् (for समुपानन्त).—(1. 2) Dढ प्रसुसुद्धां. D७ om. मां (subm.). М७ रामस्य; Ct as above (for राघव-).—(1. 3) Dढ.8 М1 समुपानम्य; Т1.3 सहसाक्रम्य; G3 पुनरागम्य; Ct as above (for सहसागम्य). Dढ Т॰ М1.3 विद्रदार; Ct as above (for विराद).—(1. 4) G3 [उ]म्हुल्य (for [उ]स्पल्य). Dढ.8 Т॰ М1.3 विद्रदार; Ck.t as above (for विराद). Т1.3 स्तुनी (for स्र मां).—(1. 5) G1 शोणितयंधुमिः (sic).—D7.9 om. 1. 6-7.—(1. 7) D8 मया प्रवेधितः ; М1 मया संवधितः (for स्र मया विधितः). G3 सुल्वं (for सुल्व-). G3 प्रंतप.—(1. 8) Т1.3 М1 विद्रीणी; Ct as above (for वितुन्नां).]

16 ") Ds G Ms समासक्तो; Cr.g समायुक्तो (as in text). Śi Ñi Di-4.10.11 रोहिमां(Śi Dz.10 हमां)सं विभक्तं (Ñi Ds.4 हमां)सं विभक्तं (Ñi Ds.4 हमां)सं तिभक्तं (Ñi Ds.4 हमां)सं तिभक्तं (Ñi Ds.4 हमां)सं तिभक्तं (Ñi Ds.4 हमां)सं सहसासक्तो.—) Si Dio वायसे. Śi Ñi Dz-4.20.11 परिस्ताइति; Di परिवाहति; Gi.2 समतुंडयत् (for पर्यतुण्डयत्). & Ct. स स्वरतुभवसिद्धः समायुक्ते विकाराभियुक्तः सन्पर्यतुण्डयत् । सनान्तर इति शेषः। यहा मांससमायुक्तः मांसेच्छायुक्त इत्यर्थः. & — °) Śi Di.10 तद्रा (for तम्). — d) Di.11 च (for स्म). D4 वारयामासः D5 घातयामि स्म. Ñi D3 सर्वतः; D2.11 सर्वशः (for वायसम्). — For 16, Ñi V B D6 subst.:

837* रोहिमांसं पुनश्चापि विततं द्याश्रमं प्रति। कर्षन्काको मया चैच लोष्टेन विनिवारितः।

[(l. r) Vs ततक्षापि; Bs प्राप्य काको (for पुनक्षापि). Vs विदितं (for विततं). B1.s च; De स्व- (for हि).—(l. 2) B4 काण: (for कर्षन्). Bs सोपि (for काको). De प्रति- (for विदि-).]

17 °) Ñ2 V B1-3 D6 रोप(B1.2 °द्)यश्चित (for दारयन्स च). Š1 D10 रोपवानेव काको मे; Ñ1 रोचयश्चेव कामासां (sic); B4 रोपाद्विना मां स काकस; D1.2.11 रोपयश्चेव(D1 °येनेन) काको मां; D3 रोदयद्वित काको मां; D4 पीडये* च काको मां, — 6) B2 तदैव; D11 न चैव

(for तंत्रेव). Si Ñi परिहीयते; Vi Bs 'पीडयेत्; Vi 'धावते; Bi 'पीडितः; Bs संविभेद् सः; Bs पर्यपीडयत्; Dis 'पीडितः; Bs संविभेद् सः; Bs पर्यपीडयत्; Dis 'पीडितः; Dis Ts 'हीयते; Dis 'भीयते; Dii 'नीयते; Cg.t as in text (for परिलीयते). —") Ms स (for न). Ñi Di=5,8-11 G M Ct [उ]पारमत्; Ds [उ]पारमते (for [उ]परमत्). Ñi V Bi.s Ds तहाप्यप (Vi 'पा; Bi तद्व्यपा)हरमांसं; Bi.s तदा(Bs 'प्र) चाप्यहरमांसं, —') Si Ñi Di=6,10 सक्षयत्; Ñi Vi B Ds प्रसद्धः Vi प्रहत्यः Dii द्रक्षयत्; Ti सक्ष्यार्थं (for सक्षार्थं). Si Dio बल्लिभोजनं. ﴿ Ck.t: सक्षार्थां ह्वाप्याः हारः (Ck इवदावहोऽध्यादार्थः)। ह्वयस्त्रीपे पद्धमी। मांसमुपगृद्ध सक्षार्थांव। यद्वा मांसमोजने सक्षार्थांव पुनः पुनर्विलेखनाम विरसाम. ﴿

18 ") D1-६ उत्कर्षस्याक्षः T1 उत्कर्षपंत्योः G1 उत्कृष्यंत्यो च; Cv.r.m.g.t as in text; Ck आकर्षस्यो च (for उत्कर्ष-त्यां च). Š1 D10 वसनं (for रहानां). Ñ1 B3 उत्कर्षयंत्या वसनं; Ñ2 V B1.2.6 D6.11 उत्कर्षस्याक्ष वसनं.—6) D3 T2 M1.2 Cm पश्चिणा; G3 M2 पश्चिणि; Ck.t as in text (for पश्चिणे). Š1 D10 वस्य पश्चिण:; D5 अपि पश्चिणे. Ñ V B D1-4.6.11 कुद्धायास्त्रस्य पश्चिण:.—7) S1 D10 अममाणे; Ñ2 B1 D1.6 अञ्चयमाने; B2 संअद्यमाने (hypm.); B3 आस्यमाणे; B4 D2.8 T2 G1.2 M Cm स्त (B4 T2 G2 सं)स्त्रमाने; D3 घनस्यमाने; Ck.t as in text (for संतमाने). D3 निवसने; D3 नु वसने. D4 रूपस्यमाने वसने (corrupt).—4) G3 [अ १३ म्यहं (for हाहस्). Š1 D10 त्वया प्रहसितं मम(D10 **** मिय); Ñ V B D1-4.6.11 वियोपे(Ñ1 B3 °ट्ये [sic])आ कृता मिये (Ñ1 D4 मम).

19 °) Si Dio प्रद्विता; V Di. [अ] व'; Be च इसिते; D2-4 च इसिता; Ta Ga Ma [अ] व'; Gi [अ] पि सहिता; Ga [अ] पि इसिता (for विद्वित्ता). Ba स्वया च सहिताई वै.

- b') Gi संछित्रता. Da तथा (for तदा). Ñi Da.ii [अ] पि परिपावती; Ña V De तत्र प्रधावती(V °विता); B Da वि(Ba च)परिधावती (for संछित्रता तदा). Ši Dio अता-स्पर्स्तार्विता; Di चक्षपी परिसार्वती; Da कृता परसङ्ग्रिताः Dr कृता परसङ्ग्रिताः Dr Ti.a संकृदा छिता तदा. - b') Da तीच- (for सदय-). Ña Va Bi Di.a.s.a.ii Cr.m.g -गूप्रेण; Ba Gi.a -सुरुवेनः Ti.a -सर्थेनः Ck.t as in text (for न्यूदेन). Da स्वितां चैव काकेन. - Da om. (hapl.) from d up to the prior half of 838*. - d') Si Ñi Di.a.io इद् (Da °दं)तीः Da विश्वताः Da.ii विकृताः Ga रादिताः Cv as in text

G, 5, 36 39 B, 5, 38, 19 L, 5, 35, 20 आसीनस्य च ते श्रान्ता पुनरुत्सङ्गमाविशम् ।
कुध्यन्ती च प्रहृष्टेन त्वयाहं परिसान्त्विता ॥ २०
वाष्पपूर्णमुखी मन्दं चक्षुपी परिमार्जती ।
लक्षिताहं त्वया नाथ वायसेन प्रकोपिता ॥ २१
आशीविप इव कुद्धः श्वसन्वाक्यमभापथाः ।
केन ते नागनासोरु विश्वतं वै स्तनान्तरम् ।
कः क्रीडिति सरोपेण पश्चयक्रेण भोगिना ॥ २२
वीक्ष्माणस्ततस्तं वै वायसं समवैक्षथाः ।
नखैः सरुधिरस्तीक्ष्णैर्मामेवाभिमुखं स्थितम् ॥ २३

(for दारिता). \tilde{N}_1 $D_{2.4}$ उपागमं; M_2 अपागता (for उपागता). \tilde{N}_2 बळात्परिविनिर्जिता; V B_{1-3} बळवत्परिनि(B_1 °व)जिता; B_4 बळळपविनिर्जिता.

20 Ds om. 20 (cf. v.l. 19). — ab) \$1 Ñ1 तु; Bs om. (for च). D1 त्रासात् (for आन्ता). B2 transp. ते and आन्ता. B2 आसीना च परिश्रांता (for "). Ñ2 V B1.2.4 पुनरेंके (Ñ2 V "क) समाश्रिता; B3 पुन: कोधं समाश्रिता (for b). D2.9 तत: आंताहमुत्संगमासीनस्य तवाविशं. — ") D2.9 ता: और V1 B D1-3 रु(D2 तु) द्यंतीव (B "ती च); D11 रुपंतीव (for कुध्यन्ती च). G1 मुह्हेंग. — ") \$1 Ñ1 D1-3.10.11 छालिता पुन: (Ñ1 **); Ñ2 V B तोपिता तदा (for परिसान्तिवता). D4 खालिताई त्वया पुन: . — After 20, Ñ2 V B ins.; while D6 ins. after 19" (owing to om.):

838* तूर्णमभ्येस्य काकेन स्तनयोरिंस ताडिता।

[De om. up to the prior half.]

21 Ñ1 D8.11 transp. क and od. —) G3 सुखं (for सुखी). Ś1 Ñ2 V B D1.6.10 दीना; D3 संदा (for सन्दं). Ñ1 D2.11 बाल्पण्णेमुखी रष्ट्रा. —) Ś1 B2 D8.6.10 पिसार्जि (D6.10 %) ता. B3 चक्कुविपरिमार्जती. —) Ś1 D10 लालिता; B3 D8 रिश्तता; M1 लजिता; Ct as in text (for लक्षिता). Ñ1 [ब]रिम; B3 हि (for [ब]हं). Ñ2 D6 तदा (for त्वया). Ś1 Ñ V B D1.2.4.6.10 तम्न; D3 तावन ; D11 चीर (for नाथ). — After 21, D8.7-9 S ins.;

839* परिश्रमात्त्रसुप्ता च राधवाङ्केऽस्म्यहं चिरम्।

[D7.8 Ct च सुप्ता है (for प्रमुप्ता च), T1 G2 M2 [5] पि; G2 तु; Ct as above (for sिम्त),]

-Thereafter, they read 15 (followed by 836*).

22 Ñ2 V1 B De om. 22-25. —) Da जुमें (for ससन्). Da बाल्पम् (sic) (for नाक्यम्). V2 De अवोत्त्रथा:; D2.2.6.7-2.11 S अभापत (for अभापथा:). —) Da ना; Ta ने (for ते). —) T2 स्तनांतरे. — For 22° , \$1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 subst.:

पुत्रः किलं स शकस्य वायसः पततां वरः । धरान्तरचरः शीव्रं पवनस्य गतौ समः ॥ २४ ततस्तस्मिन्महावाहुः कोपसंवर्तितेश्वणः । वायसे कृतवान्क्रूरां मितं मितमतां वर ॥ २५ स दर्भसंस्तराद्गृष्ट ब्रह्मणोऽख्वेण योजयः ॥ २६ स दीप्त इव कालाग्निज्ञालाभिष्ठखो द्विजम् ॥ २६ चिश्वेपिथ प्रदीप्तां तामिपीकां वायसं प्रति । अनुसृष्टस्तदा काको जगाम विविधां गतिम् । ब्राणकाम इमं लोकं सर्व वै विचचार ह ॥ २७

840* नखाग्रै: केन ते भीरु स्तनयोरन्तरं क्षतम्। [D1.2.11 अंतरे, S1 Ñ1 कृतं (for क्षतम्).]

—") Ds विक्रीडित (for कः क्रीडिति).—") Di न्हीपँण (for न्वक्न्रेण).

23 \tilde{N}_2 V1 B D6 om. 23 (cf. v.l. 22). — 6) \$1 D10 न मृत्यमाणश्च ततो; \tilde{N}_1 V2 D1-4.11 निरीक्ष्य (D2.4 ° श)-माणश्च ततो (\tilde{N}_1 D11 ° द्1). — 6) \$1 \tilde{N}_1 V2 D4.10 सम्पद्यथा; \tilde{D}_1 ट्2 तमपद्यथा; (D2 ° थ); D3 समपद्य च; D6.7—3 G M1.2 समयेक्षत; T M3 समुदेक्षत (for सम्वेक्षया:*). D11 तं वायसमपद्यत . — 6) \$1 D10 सुरुषि (D10 ° वि)रेस . — 6) T2 G1 [अ] भिमुखे. D3 स्थित:

24 Ñ2 V1 B D6 om. 24 (cf. v.l. 22). —°) D18.11 T2 M1.3 -गत: (for -चर:). V2 वनांतरं गत:; D2.9 Ck.t धरांतरं गत:; T1.3 धराधरचर:. Ŝ1 D2.10 T2 M2 शीम:; D3 श्रीमान् (for शीमं). Ñ1 स धावत्यतिवेगत्त:; D4.11 वनांतरगत: शीम:. — व) M2 गतेस (for गता). G3 समी (sic). % Ct: धरान्तरचारित्वं तु पवनादस्य विशेष:। न हि वायुस्तरसंचारीति कतकः. %

25 Ñ2 V1 B D6 om. 25 (cf. v.l. 22). — 6) Š1 D10 तस्य (for तस्मिन्). Š1 Ñ1 V2 D1-4,10,11 महावाहो— 6) Š1 Ñ1 V3 D1-4,10,11 क्रोधसं(D2 क्रोधासं; D11
रोपासं)रक्तलोचन:; Т3 क्रोधसंवधितेक्षण: — 6) Š1 Ñ1
D1-4,10,11 [S]क्रुरुथा: (for कृतवान्). V2 कुरुथांवक्ष्
(corrupt). — 6) D4 om.; D8 बुद्धिं (for मिति). Ñ1
V2 D8.5,7-9,11 S यर:

26 For 26, Si Ñ V B D1-4.6(Ña V B D6 for 26-27).10.11 subst. 841*. —) D8 T1.3 G1.2 Ms Cm.g स दमें; M1 विदमें; Ct as in text (for स दमें). T2 संस्तर (for नंस्तराद्). —) D7.9 Cr.m.g.k.t योजयत (for योजय:*). D8.8 S बाह्ये (G3 M1 द्या) जारकेण योजयत.

27 °) Ñ1 D2-6.11 स तां प्रदीसां चिसेप; D1 स चिसेप प्रदीसां तस्; D6.7-9 S स तं प्रदीसं चिसेप. — °) D6.7-9 S

[274]

स पित्रा च परित्यक्तः सुरैः सर्वेर्महर्पिभिः। त्रीं ह्योकान्संपरिकम्य त्वामव शरणं गतः॥ २८ तं त्वं निपतितं भूमो शरण्यः शरणागतम्। बधाईमपि काकुत्स्थ कृपया पर्यपालयः ।

दमें तं (for इपीकां). — For 26-27°, Ña V B De subst.; while Śi Ñi Di-4.10.11 subst. for 26:

841* तस्योज्ज्य त्वयेपीका क्षिमा वरद्रपणिना। ब्रह्माकेणासिसंधाय सा प्रजन्ताल खे तदा।

[(l. 1) Bs तत्र (for तस्य). Śī Ñī(also) Dīo च वर-पाणिना (for वरदपाणिना). Ѳ Bs प्रक्षिप्ता वरपाणिना(Bs °वॉर्णनी) (for the post. half). —(l. 2) Śī Dī-4.10.11 म्यागे(Dī °णा)केण संधाय (for the prior half). V² सं-(for सा). Śī Ñī Dī.4.10.11 वै (for खे). D².3 तेवला (for खे तदा).]

-After 27 as, Ds.7-9 S ins. :

842* ततस्तु वायसं दर्भः सोऽन्वरेऽनुजगाम ह। [Ds स; T1.3 Ms तं (for तु), Ds.8 T2 G1.3 M1.2 तं (for ह).]

—°) Ds Gs M1 Cr.m.g अनुसुप्तस; G1.2 °दुवस (for °सृष्टस). S1 Ñ1 D2.3.10.11 अनुषकस्त्व (D2.3 °स्त)या; Ñ2 V B D6 अनुविद्धस्त्व (B2.4 °स्त)या; D1 अनुकश्च त्वया; D4 अशक्क: स तदा. D3 वाक्ये (for काक्रे). — d) Ñ2 V1 B1-3 D6 विविधा गतीः; B4 बहुधा गतिं (for विविधा गतिः; B4 बहुधा गतिं (for विविधा गतिः). — D5 N2 V B D6 संपतन्स (V1 B1 °स्स); D5 T1.3 M3 Cr.m.g लोककाम; T2 लोकालोकन् ; M2 त्रानुकामः Ck.t as in text (for त्राणकास). B4 त्वमं (for इमं). B1 लोके (for लोकं). S1 Ñ1 D1-4.10.11 खे पतन् (Ñ1 पतन्खें [by transp.]; D11 खे तदा) स इमाँहोकान्.— d5 N V B D6.10.11 भयादनुषचार ह; D1.3 विधादान्यचार ह; D2.4 भयाख (D4 °**) प्रवचार ह. — After 27, D1 ins.;

843* ततो रामसुपागस्य वायसश्चाभ्यभाषत।

—Di further cont.; $\hat{S}_1 \tilde{N}_1 D_{2-4.10.11}$ ins. after 27; $\tilde{N}_2 V_1 B D_6$ subst. for $28 - 29^d$; while V_2 subst. for $28^o - 29^d$ and reads after 27:

844* यः स वर्षति पर्जन्ये क्रीडते प्रयतान्तरैः। तस्येपीका स्वया क्षिप्ता छायेवानुगता द्रुतम्।

[Bs om, l. 1.—(l. 1) S1 यत्र; Ñ1 एप; B2.6 स च (for य: स). S1 D10 पर्वन्योः D4 पृपतां गतः; D8 पृपतांतरे. S1 Ñ1 D10 दीयते वृद्ध (Ñ1 पृप) दंतरे; D1 इयते विषयेत्रहे: (corrupt); D2.2.11 दी(D2 सी) यते पृपतांत (D11 व) रे (for the post. half).—(l. 2) V2 हुम; B2 स्वां; D3 स्वस्त (sic) (for हुतस्). S1 D1.10 न्यपतह्लं; D2.6 [अ]न्यपतह्लात (D4

न शर्म लब्बा लोकेषु त्वामेव शरणं गतः॥ २९

परिद्यूनं विपण्णं च स त्वमायान्तमुक्तवान् ।

मोघं कर्तुं न शक्यं तु ब्राह्ममस्त्रं तदुच्यताम् ॥ ३०

G. 5. 36. 45 B. 5. 38. 34 L. 5. 35. 31

दुनं) (for [अ]नुगता दूनक्). Dri छायेबानु दुनं पनत् (sic) (for the post, half).]

28 Ñe V B De subst. 844* for 28-29d (V2 for 28°-29d).—) Si तदेव; Die शक्रण; Die पित्रापि; T1.3 Ga च पित्रा (by transp.); Cm.g.k.t as in text (for पित्रा च). Di पित्रा च स.—) Ti सर्वे: (for सुरे:). De Mi चैव; T2 G1.2 M2.2 च स (for सर्वेर्). Si Ñi Va D1-4.10.11 च (Di स) वायस: (for महिपिंश:). Ds.7.0 सर्वे (Da सुरें) अब परमांपिंश:.—After 28²⁶, Ñi (slightly illeg.) ins.;

845* सोऽगमबवलोकं तु नागलोकं तथैत च। नागलोकं भयातों वे **** ****।

—°) Ši Di.10 परिक्रम्य स लोकांबींस्; Di.11 परिक्रम्य च त्रीलोकान्: Di विपरिश्लम्य लोकांबीन्. — °) Di.7→ T G Mi.3 Cg तमेव. —After 28, Ñi ins.:

846* पित्रा चाभिहितः सोऽय वायसः शरणोरसुकः। गच्छ पापिष्ठ शरणं शरण्यं रघुनन्दनम्। राम एव शरणं ते न चान्या विद्यते * *। ततः स वायसस्तुणं त्वासेव शरणं गतः।

29 For 28-29^d, Ñ2 V1.2 (for 28°-29^d) B Ds subst. 844^a. D2 om.(hapl.) 29. Š1 om. 29^{a6}. — b5.7-2 S स तं; D11 तं तु (for तं स्त्रे). G2 मूमं (sic) (for भूमों). Ñ1 तं तस्त्रं पतितं. — M2 शरण्यं. D8 G1 शर्ण गतं; G2 शरणागतो. — Sî Ñ1 D1.2.5. 7-9.11 S Cm.g.k.t पर्यपालयत्. — D5.7.2 om. 29^{df}. — Si Ñ1 D1.3.10.11 सोल्डच्या सर्वत: शमं; Ñ2 V B De अल्डच्या (V1 B1.2 De °ट्या; B3 °म्य) शमं लोकेपु: D4 सोल्डच्या शमंणात्मानं; G2 न शमं लक्ष्या लोके*. — D3 S तम् (for स्त्राम्).

30 °) D4 परिपूर्ण (for °यूनं). D5.7-> T1 G1.5 M1.2 विवर्ण (for विपर्ण). Ñ1 D2.11 परिमूतो (D2 °पूर्णे) विपरणक्ष; D5 परियूनो विशेषण.—) S1 Ñ1 D1-4.10.11 तं स्वमागतम् (for स त्वमायान्तम्). D5.8 S स लमायांत्रमध्यीत्; D7.5 पतमानं तमध्यीत्.—) D5.7-> T2 G2 M2 Ct असं (for कतुं). G2 M1 कर्तुं (M1 अस्त्र) मशक्यं. T हि (for तु).—) G3 M1 कर्तुं (for आसम्). D5.7-> T3 M2 Ct कर्तुं; G3 M1 आस्त्रं (for आसम्).— For 30, Ñ2 V B D6 subst.; while S1 Ñ2 D1-4.10.11 subst. 1. 2 only for 30°4:

G, 5, 36, 46 B, 5, 38, 35 L, 5, 35, 33

ततस्तस्याक्षि काकस्य हिनस्ति स्म स दक्षिणम् ॥ ३१ स ते तदा नमस्कृत्वा राज्ञे दशरथाय च । त्वया बीर बिसृष्टस्तु प्रतिपेदे स्वमालयम् ॥ ३२ मत्कृते काकमात्रेऽपि ब्रह्मास्त्रं समुदीरितम् । कस्माद्यो मां हरन्वत्तः क्षमसे तं महीपते ॥ ३३

847* परिचृनो विषण्णश्च स त्वयोक्तस्तदा विभो । ममोघोऽयमिपुः क्षिसः किमङ्गं शातयामि ते।

[(l. 1) Ña De परिश्रांतो; Va भूतं; Ba पूर्णो (for परि-चनो).—(l. 2) Śi Ñi Di-4.10.11 मुक्तः (for क्षिप्तः).] —After 30, Ma ins.:

. 848* हिनस्तु दक्षिणाक्षि स्वच्छर इत्यथ सोऽव्रवीत ।

31 ⁸) G3 मिनत्ति (for हिनस्ति).D8 [अ]स्त्रं तु (for स्म स).—For 31, Ś1 Ñ V B D1-4.6.10.11 subst.:

849* तेनैकं नयनं त्यक्तं तदिपीका व्यशातयत।

[D4 मुक्तं (for त्यकं). B2 तरेपीको; D10 उचिपीका (corrupt) (for तिर्पीका). Ñ1 व्यपातयत्; D3 [अ] भ्यशातयत् (for व्यशातयत्). Š1 Ñ2 B3 तदे(N2 दी)पीको न्य(B3 स)शातयत्; D4 तदेपीकस्य शातनं (for the post, half).
—After 31, D2-9 T2 G2.3 M1.3 ins.;

850* दस्वा तु दक्षिणं नेत्रं प्राणेभ्यः परिरक्षितः।

[Ta तद; Ma स (for तु). Ga स दत्त्वा (for दत्त्वा तु).]; while G1 ins. after 31:

851* तदा प्रभृति काकानामेकमिश विधीयते।

32 Ña V B De om. 32.—") Ds.7-8 S रामाय (for ते तदा). Śi D1-4.8-11 G2 नमस्कृत्य.—) Śi राजो (for राजे). Śi Ds.11 दशरथस्य.—") Ñi विस्षृष्टं (sic). Śi D10 सन्; D2.11 च (for तु). Ds.7-9 S विस्(G3 संदि)- प्रस्तेन वीरे(D8 रामे; G2 चीरे)ण.—) G3 प्रपेदेथ (for प्रतिपेदे).—After 32, D1 ins.;

852* स ममार्थाय वक्तव्यो रामो दशस्थात्मजः। यक्तत्यौरूपमाश्रित्य सदेये दैवतान्यपि।

[(1.2) post. half sic.]

33 °) Ds अकृते (for सस्कृते). Ñ1 D2.3,11 हि; Ñ2 B1 D6 ते; B2 च; B2.6 D5.8 T2 G M तु; T1.3 तद् (for sिए). V काकमात्रेषु. D6 तदा वायसमात्रे तु.— 6) B1 समुदीरणं (for °रितम्). Ś1 D1-6.8,10,11 G1 बाह्मस(D6 °सं ते) अमुदीरितं; T2 बाह्ममक्षं समीरितं. —D3 reads 33° after 36° (transp.).— 6) D7 T3 G1.3 Ck.t मा; Cm as in text (for मो). B2 D8 T1.2 G2 M2 C7 हरेत्; Cm.g.k as in text (for हरत्). Ś1 Ñ1 D1-6,10,11 मो हरेत्तस्य; Ñ2 D6 हरते मो स्वं; V हरते स्वत्तः; B1 हरते दुएं; B2 मो हरेत् स्वं; M3 मो

स कुरुष्व महोत्साहं कृपां मिय नर्र्षभ । आनुशंस्यं परो धर्मस्त्वत्त एव मया श्रुतः ॥ ३४ जानामि त्वां महावीर्यं महोत्साहं महावलम् । अपारपारमक्षोभ्यं गाम्भीर्यात्सागरोपमम् । भर्तारं ससमुद्राया धरण्या वासवोपमम् ॥ ३५

हरेत्यक्तः (for मां हर्त्यक्तः). B: तस्माह्रक्षोरिषुं त्वं तु. % Cg: हरत् अहरत्. % — d) Si Ñ2 V Bi Di.4.6.10,11 त्वं (Ñ2 V Bi Do तं) अमेथा; Ñ1 B2 D3 अमेथास्वं; Bi तं रक्षसि; B4 संक्षयेथा; D2 कृपा कार्या (for अमसे तं). D5 रावणं अमसे कथं. % Ct: कस्मात्क्षमसे इत्यवान्तर-वाक्यान्ते इत्युक्तत्रतीति ब्रहीति वाक्यशेषो द्रष्टब्य इति कतकः। ब्रुद्धिस्थं राममेव सोपालक्ष्मं संवोध्य प्रार्थयते इति तीर्थः। त्वक्तस्वस्यकाशायो मा मामहरद्वत्वान् . %

34 \$1 Ñ1 D1.2(after 41^{ab})-4.10.11 read 34-35 (including star passages) (\$1 D10 om. 34^b-35^a) after 41(preceded by \$59*). Ñ2 V De read 34 after 36.—^a) V B2.4 G1.2 तत् (for स). Ñ2 De कुरु वं (for कुरुव्द). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 T2 कुरुव्द वं (for स कुरुव्द). Ñ2 V B D1.3.6 महेदबादा De यथो°; D1.5 T1 G1 M1.3 महोदबाह (D7.3 °हां) (for महोदबाह).—\$1 D10 om.(hapl.?) 34^b-35^a.—^b) D2 कपिभिस्तेर (for कुपां मिथ). B De नरेश्वर; D1.11 M3 नर्षभ:. Ñ1 *** ज नर्षभ: (illeg.).—After 34^{ab}, D7-0 \$ ins.:

853* त्वया नाथवती नाथ अनाथा इव दर्यते ।

[T2 नाथपते; Ct as above (for °वती). —Note hiatus between the two halves. T1.3 G2.3 M3 हा(G2 अ)नाथेर हि(G3 च) (for अनाथा दव). % Cr : अनाथा दतेस्पन्न गुणाभाव आर्थ:. %]

 $-^{\circ}$) $B_{1,2,4}$ $D_{4,11}$ आनुशंख-. $-^{d}$) \tilde{N}_{1} D_{4} तवेव हि (for तवस एव). \tilde{N}_{2} V_{1} $B_{1,2,4}$ D_{6} श्रुतो मया (by transp.); V_{2} $D_{4,5,7-9}$ $T_{1,3}$ $G_{1,2}$ मया श्रुतं; $D_{1,2,11}$ श्रुतं मया (for मया श्रुतः).

35 \$1 D10 om. 35° (cf. v.l. 34). For sequence in \$1 Ñ1 D1-4.10.11, cf. v.l. 34. Ñ2 V B1.4 D8 read 35 (all except Va, om. %) after 41 (preceded by 859*). Bs reads 35 (om. %), 41°-42 after 47° (including star passages). — Ñ V B D1-3.6.11 महोरसाई; D4 °सरवें (for महावीयें). — Ñ V B D1-3.6.10.11 महासरवें (for महोरसाई). — After 35° , Ñ1(slightly illeg.) ins.:

854* लीलया स्दिताराति सर्वक्षत्रकुलेश्वरम् । वारुण्यक्षेयवायन्य *** * श्वारिणम् ।

-Ni cont.; while Si Na V B D1-4.6.10.11 ins. after 35.45;

एवमस्विदितं श्रेष्ठः सन्ववान्वलवानि ।

किमर्थमस्त्रं रक्षःसु न योजयिस राघव ॥ ३६

न नागा नापि गन्धर्वा नासुरा न मरुद्रणाः ।

रामस्य समरे वेगं शक्ताः प्रतिसमाधितुम् ॥ ३७

तस्य वीर्यवतः कश्चिद्यद्यस्ति मिय संभ्रमः ।

किमर्थं न श्रेस्तीक्ष्णैः क्ष्यं नयित राक्षसान् ॥ ३८

· 855* महाप्राज्ञं महेप्यासं वेगवन्तमरिंद्रमम् ।

[Śi Ñi Di.s.4.10 transp. महापाझं and गहेष्वासं. Ds महाशिक्त महापाझं; Dii महाबाहुं महापाझं (for the prior half). Bs पीर्थवंतम् (for पेन°). Ñe De.11 भिरंदम; Bs महाबरं. Ši Dio महावेगमिरिदम (Dio °मं) (for the post. half).]—D4 om. 35°d. Ñi transp. °d and %.—°) Ñ V B D2.6.11 अपराजितस्; D7.9 °वारम् (for अपारपारम्). % Cv.m: अपारपारं दूरपारम्। अधान्यगुणसीमान्तिस्वर्थः।; Cr.g: अपारपारं दूरपिगमपारम्। असीमित्वर्थः। दुरिधगमपुणसीमित्वर्थो वा(Cr अपारपारम्। असीमित्वर्थः। दुरिधगमपुणसीमित्वर्थो वा(Cr अपारपारम्। नत्र पारप्तदेन कर्मसमाहित्वय्वे। अपाराः पाराः कर्मसमाहित्वये सहत्वर्थः। निरविकापदान इत्यर्थः)।; Ck.t: अपारवारम् (Ck छान्दसो इस्वः) मर्यादारिहतम्. %—d) Ši Ñ V B Di.2.6.10 गांभीर्ये; D3.11 गंभीरं (for गाम्भीर्यात्).—After 35°d, Ñi ins.;

856* कोसल्याशोककर्तारं कोसल्याशोकधारिणम्।

—B1.3 om. 35°-36. Ñ2 V1 B2.4 De T2 om.(hapl.) 35°'. --') Ŝ1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 मेहिन्या (for घरण्या). —After 35, Ŝ1 D10 ins. a passage relegated to App. I (No. 8); while Ñ1 ins. after 35:

857* वासवास्त्रघरं रौट्टं वासवप्रतिमं युधि । रौट्टं रुद्रास्त्र * घरं रुद्रविकमभूषणम् । महाबाहुं महाप्राज्ञं वेगवन्तं महोरामम् ।

36 B1.5 om. 36 (cf. v.l. 35). Da transp. ab and ad.—a) Si Dio एवम्झिमिदं श्रेष्ठं.—b) D7.5 transp. सरववान् and बलवान्. Ñi Ba असि (for अपि).—After 36ab (transp.), D3 reads 33ad.—c) T2 किमझं किल (for किमधेमझं).—d) D5 मोचयसि (for योजयसि). D5.8 T2 M1.3 न योजयित राघव:.—After 36, Ñ2 V D6 read 34.

37 °) Ѻ V B1.8.4 De च (for [अ]पि). Šī Ñī D8-4.10.11 देवा न च; B3 च नामा न; D1 देवनाम- (for नामा नापि). —³) Ѻ V2 B2 D8.5-7.9 सुरा (for [अ]- सुरा). ѳ V B De च राक्षसा: (for महत्रणाः). —॰॰) Sī Ñ V B D1.2.4.6.10.11 तव(B3 °त्र; D11 न ते) राम रणे; D3 राधवस्य रणे (for रामस्य समरे). B2.6 शकाः (for चेमें). Ѳ V B1.2 De transp. चेमें and शकाः. Šī

श्रातुरादेशमादाय लक्ष्मणो वा परंतपः । कस्य देतोर्न मां वीरः परित्राति महावलः ॥ ३९ यदि तौ पुरुपच्यात्रौ वाय्विन्द्रसमतेजसौ । सुराणामपि दुर्थपा किमर्थं मासुपेक्षतः ॥ ४० ममेव दुष्कृतं किंचिन्महदस्ति न मंशयः । समर्थावपि तौ यन्मां नावेक्षेते परंतपौ ॥ ४१

G. 5. 30. 54 B. 5. 38. 40 L. 5. 35. 41

Ni V Bi Di.2.€.६.१६.११ प्रति(Si Dio मर्वे; D4 परि)-समासिनुं; Ѳ Dr.5 Ta Ck.t °म्मीहिनुं; Ba °मवाक्षिताः (sic); Ds °सम्बिनुं: Cg.tp as in text (for प्रतिसमाधिनुम्). B2.६ शरवेगं ममासिनुं. ॐ Ck.t: प्रतिसमाधिनुम्। प्रतिभटतया स्थित्वा निरोद्धमिन्यथैः। 'प्रतिसमाधिनुम्। इति पाशन्तरम्। तश्रापंत्वं शरणम्. ॐ

38 ") Ñ V B D1-4.6 सव (for तस्य). De वीर्यं च तत् (for वीर्यं वन:). — 6) Be न हि (for यदि). G1.3 Ck.tp मम (for मिय). D2 संग्रह: (sic) (for संग्रम:). — °) S1 D4.10.11 कि स्वं न: D1 कि स्वग्न: D3 कस्माब (for किमथं). S1 Ñ1 D1-4.10.11 सार्यकेम (for न शरेंस). — ") T3 स्वयं (sic) (for श्रयं). S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 नयमि. D4 राघव.

39 ^a) To आज़ाय (for आराय). Ñe V B1-3 De आदेशधर्मज़ो. — ^b) Ñi महावलः; Di °तप (for परंतपः). — ^d) Ši Dio परित्रायित (Dio °येत) राधवः; Ñi Di-4.11 परित्रायित सुञ्जतः. — For 39^{cd}, Ñe V B De subst.:

858* अखनिरस महातीयों न परित्राति मामितः।

[Va तस्त्रवित्, Bs मृ-: Ba किं (for मृ), Bi.a महाबीग्रे. Va परिवृत्तं (unmetrical).]

40 °) D1-4.11 यदा (for यदि). Ñा सदैवाता नर-ज्यामी; Ñs V B D6 तो यदा नरसार्द्रली. — °) S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 T1.5 G2.5 M1.5 -{ख]मि. (for -[इ]न्द्र-). — °) D6 दुरावर्षी (hypm.) (for दुर्घणी). — °) Ñs V2 B2 D6 दपेश्वतां; G1 °श्विता (archaic); Cr.m.g as in text (for °श्वतः). B3 किमुपेशां करिय्यतः.

41 For sequence in Bs, cf. v.l. 35.— N V B Ds.11 M1 मन्ये (for किंचिन्). — After 41 st, Bs ins. l. 2 of 862*, while D2 reads 34-35. — D2 om. 41 st, - S S D10 यो हो (for तो यन्).— S N N D10 उपेक्षेता; Bs नो वेक्षेत्रेत; Bs D1.3.11 उपेक्षेत्रेत; Ds M1 नावेक्षेत्रेतं (for नावेक्षेत्रेतं). N V B Ds.11 सुदु: विवा(V2 B1.5 st,) (for परंतर्षे). — After 41, S N V B D1.3. 46,10,11 ins.:

S59* स वाच्यो राववो वीरः पूर्णचन्द्रनिमाननः । प्रणामपूर्वं मोहाद्रारमक्षेद्रं वचनं मम । कस्मास कुरुषे वीर कृष्णं मयि नर्यम । G, 5, 36, 57 B, 5, 38, 53 L, 5, 35, 45

कौसल्या लोकभर्तारं सुपुते यं मनखिनी ।
तं ममार्थे सुखं पृच्छ शिरसा चाभिवादय ॥ ४२
सजश्र सर्वरतानि प्रिया याश्र वराङ्गनाः ।
ऐश्रयं च विशालायां पृथिव्यामपि दर्लभम् ॥ ४३

[(l. r) Śi Ñi Di.s.4.10.11 श्रीमान् (for नीर:).—(l. 2) Vi Bi.s.4 प्रणम्य (for प्रणाम-). Vi illeg. for पूर्व. Ba जौदार्यात् (for सीहादात्). Ñe संग्रहे; Ve Ba De सलेह-; Ba संदेशं (for सलेहं). Śi Ñi Di.s.4.10.11 समागम्य सुहतिग्रय: (for the post. half).—Śi Ñi Di.s.4.10.11 om. l. 3.—(l. 3) Bs नरेशर (for नर्यम).]

—Thereafter \hat{S}_1 \hat{N}_1 \hat{D}_1 , 3, 4, 10, 11 read 34-35 (\hat{S}_1 \hat{D}_1 0 om. 34⁶-35⁸); while \hat{N}_2 \hat{V} \hat{D}_1 4 \hat{D}_2 6 read 35 (all except \hat{V}_2 5, om. 35⁶⁷) only.

-After 41, Da.2-9 S ins. the lines of 5.38, 12-16 (var.):

[(1. 1) T2 -पातनं; Cg as in text [(for भाषितम्). -(1. 2) Ds T1 Cg तथा; T2.3 तदा (for ist). Ds.7-9 T Gs M1.2 इरिय्थप: (for मास्तात्मज:). - Ds om. 1. 3. —(1, 3) M1 देवि राम: (by transp.). M3 में (for ते). -(1. 4) Ds.7-9 Ti.3 G3 M दु:खाभिपन्ने(T3 M1 °भृते) च (D7.9 Ts तु); Ts G1.2 दु:खामिसंतप्ते (T2 °पन्ने) (for शोकाभिभृते तु). -(1. 5) Ds.?-0 S कथंचिद्भवती दृष्टा (by transp.) (for the prior half). -(1, 6) Ds.8 Gr M1.2 Cr इदं; Cm.g.t as in text (for इमं). D7.9 शोभने; Ts M1 [अ] निंदिते (for भामिनि). Ds.s T1.2 G M2.3 द्रुव्य-स्यंतमनिदिते (for the post. half). % Cr.m.g: इमे सङ्ग्वेमरिमन्सङ्कें (Cr.g संप्तम्बर्थे द्वितीया). क्ष -(1. 7) Ds.7-9 S महाबली (for अनिन्दिती). -(1. 8) Dr. श्लेकान् (for लड्डॉ). -(1. 9) D5.7-9 T2 Gt.3 M न (for न). D6.7 T1.2 समर- (for समरे). -(1. 10) D5.7-9 S राघवस् (for राघवाँ). Ds.?- T1.3 G M1.2 प्रतिनेष्यति (for प्रापयिष्यतः). Ta Ms नेष्यति स्वां पुरीं प्रति (for the post. half).]

-Thereafter, they all cont. :

S60* बृहि यद्राधवो वाच्यो कक्ष्मणश्च महावकः। सुग्रीवो वापि तेजस्वी हरयो वा समागताः। इत्युक्तवति वस्मिश्च सीता पुनरथाववीत्।

[(i. 1) Ts ज्या; Ck.t as in text (for ज्हि).
—(i. 2) Ti.s चापि. Ts Ms [s]पि (for second ना).
—(i. 3) Gs नाक्यम् (for पुनर्). Ts Ms सीता सुरस्तोषमा (for the post, half).]
—Ts Ms further cont.:

861 ववाच शोकसंतमा हनूमन्तं प्रवंगमस्।

पितरं मातरं चैव संमान्याभिप्रसाद्य च । अनुप्रव्रज्ञितो रामं सुमित्रा येन सुप्रजाः । आनुक्र्रुचेन धर्मात्मा त्यकत्वा सुखमनुत्तमम् ॥ ४४ अनुगच्छति काक्षत्स्यं भ्रातरं पालयन्वने । सिंहस्कन्धो महावाहुर्मनस्वी प्रियदर्शनः ॥ ४५

42 For sequence in B₃, cf. v.l. 35.—°) Si Ni D_{4.10} लोकगोसाएं; D_{2.8} °क्रवारं (for °मर्वारं).—¹) Si Ni वपस्थिती; B₂ यसस्थिती; D₁₀ G_{1.2} मनस्थितं.—D₅ om. 42°^d.—°) B₄ रथं (for तं). Si D_{4.10} मद(D₄ °मा)थं(D₁₀ °थें); N₂ V B D₆ रामं तं (Vi सु.; B₃ तं); Cg.k.t as in text (for ममाथें). Si N V B D_{1-4.6.10,11} पुरुद्धे: (for पुरुद्ध).—^d) B₁ सं(for च). Si Ni [अ]सिवाइनं; N2 V B D₆ प्रसाद्धे: D_{1.2.6} [अ]सिवाइचे:; D₃ [अ]सिवाइच ; D₁₀ G₃ [अ]सिवाइच ; Cg as in text (for [अ]सिवाइच). D₁₁ शिसावज्ञ मिवाइच ; Cg as in text (for [अ]सिवाइच). D₁₁ शिसावज्ञ मिवाइच (corrupt).—After 42, N₃ V B_{1.2.6} D₆ ins.; while B₃ ins. I. 2 only after 41°^d:

862* तत्कुरुष्य महेष्त्रास कृपां मिय नर्र्षभ । कथितं चेष्टितं चैव यदि स्मरसि राघव ।

[(1.2) Bs कथंतिच् (for कथितं). Bs विदे समरित राष्यः (for the post. half).]

43 °) \$1 D1-4.10.11 संचर्य; Ñ1 B1.4 मद्यें; Ñs V B2.3 D6 ममाथें; D8 T2.3 M1 विस्उप; Cg.k.t as in text (for सजश), \$1 D1-4.10.11 न्ह्यानां (for न्ह्यानी).

- 6) Ñ2 V B D6 त्रियाश्चेय (for त्रिया याश्च). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 त्रिया (D2 व्हिय)श्च परमांगनाः, — °) \$1 D10 वि (for च). \$1 D1-4.10.11 विशालायाः . — व) Ñ अभिनंदि (Ñ1 °ति); V B D6 नाभिनंदि (B3 °से; B4 °ति) (for अप दुलेंभम्). \$1 D1-4.10.11 पृथिज्या योवमन्यत (D2.11 °ते).

44 °) D11 श्रातरं (for मातरं). D10 transp. िपतं and मातरं. \$1 Ñ V B1.3 D1-4.6.10.11 [उ]भी; D8 G1 [अ]िप (for [ए]व). —) D1 प्रणम्य (for संमान्योः \$1 D2.3.10 [अ]भिप्रणम्य (for °प्रसाद्य). Ñ1 संमान्योः मिभराचव (sic); Ñ2 V B D8 योजुमान्य प्रसाद्य च; G1 परियच समाद्य च (sic); M1.2 परियज्य प्रसाद्य च. —) D8 T2 G2 Cr अनुप्रवाजितो; Cv.m.g as in text (for °व्यजितो). \$1 D10 नित्यं (for रामं). —) \$1 Ñ V B1.5.6 D1-4.6.10.11 अनुकोशेन; B2 अनुरक्तो हि (for आनुक्त्येन). —) D1 त्यवस्ता प्राम्यसुखं हि तत्; D9 सुत्यवस्ता सुखसुन्तमं.

45 D4 om. 45.—) S1 अनुगच्छत (archaic); Vs °गच्छाप्ति (sic); D10.11 अन्वगच्छत (for अनुगच्छति).
— b) Ms प्रस्थितं (for पाळयन्). Ñs V B D6 transp.
आतरं and पाळयन्,

पितृवहर्तते रामे मातृवन्मां समाचरन् । ह्रियमाणां तदा बीरो न तु मां वेद लक्ष्मणः ॥ ४६ बृद्धोपसेबी लक्ष्मीबाञ्बक्तो न बहुभापिता । राजपुत्रः प्रियश्रेष्टः सद्याः श्रञ्जरस्य मे ॥ ४७

46 B1 om. 16. S1 N V B1 D1-4.6.10.11 read 46 after 48^{a6}.—^{a6}) B3 सोह (sic) (for रामे). S1 N1 D1-3.10.11 वर्तते मिथा N2 V B1-3 D6 च सदा(B1 तथा) मिथा D7.8 G3 C1 मां समाचरन् ; G1 मां सदाचरन् ; Cr.m.g as in text (for मां समाचरन्). D4 पित्रवर्धन रामेण मात्रवर्धकृते मिथ (sic).—B3 om. 46^{ad}.—^d) G1 च (for तु). G3 देव (meta.); M2 वेत्ति (for बेद). S1 N1 D1-4.10.11 मों वेत्ति स; N2 V B1.2 D6 मां जानानि (for तु मां येद).—After 46, S1 ins. S64*; while N1 ins.:

863* संनिधायपि तदा स्याद्राधवावरजो वर्ला । नाराचेन सुतीक्ष्णेन ब्राहिणोद्यमसादनम् । राक्षसेन्द्रं दुरात्मानं रावणं लोक क क कम् । रामानुजो महावीर्यः सुमिन्नानन्दवर्षनः ।

47 D4 om. 47^{ab} . — °) Ñ2 V B D6 ही(B9 श्री) मांश्च (for लक्ष्मीवाज्). — °) M1 शांतो (for सको). D8 बहु भाषितुं. Ñ1 Ñ1 D1-3.10.11 शक्तश्च (Ñ1 मुक्तश्च; D3 श्वरं च; D11 श्रूरंश्च) बहु जल्पकः; Ñ2 V B D6 श्रूरो न बहु जल्पिता (B1 °त:). — After 47^{ab} , B3 reads 35 (om. °) and $41^{a}-42$. — %1 om. 47^{ad} . — °) V2 B2 D3.5.7-9 T1.2 Ct राजपुत्र-. Ñ V B1-3 D1-4.6.10.11 श्रियो राज्ञः; B4 श्रियः श्राज्ञः; D5 G2 M3 श्रियः श्रेष्ठः; Ct as in text (for श्रियश्चेष्ठः). — °) D10 सहन्देवाधिपस्य च.

48 °) Ši Vi Die मातु:; Vs संत: (sic); Bs Ts Ms मम; Ct as in text (for मत्त:).—) Ši Dio संगी; Ñ V B De मन्य; Di मम; Ds-e.ii अंगे (for आता).—After 48°, Ši Ñ V Bi Di-e.e.io.ii read 40.—Ši Bs om. 48°-49°.—) Ñ V Bi-s Di-e.e.io.ii यु(Dio यो) उचते; Ds नियुज्य; Ts Ms नियुजेद (for नियुक्ते). Ñs V Bi-s De हि (for तु).—) Ñi वै वहति (for उद्दहति). Ñi Di-e.io.ii युवेदत् (for वीर्यवान्). Ñz Vi Bi-s De स तामुद्रहते थुरं; Vs महतामुद्रहते थुवं (hypm.).

49 Ši Ba om, 49^{ab} (cf. v.l. 48). Ti damaged for 49^{abod}. —) Ñ V Bi,2 Di,2,10,11 रामखेहाद्वसके(Ñ2 "*** [illeg.])के(Di,2,10,11 °a); Ba Da रामखेहाद्वकेवितः Da रामियो हसकेव; Da रामियो हकेवं हिन्दें. —) Ñ V Bi-a Di-9,11 Ta Ma Cr.t वृद्धमार्थम्). Ña V Bi-a Di-4,4. ?.»-11 Ga अनुस्मर्व; Da,8 Ta,2 Gl.3 Mi.2 Cr.m.g

मत्तः प्रियतरो नित्यं श्राता रामस्य लक्ष्मणः । नियुक्तो धुरि यस्यां तु तामुद्वहति वीर्यवान् ॥ ४८ यं दृष्ट्वा राधवो नैव वृद्धमार्यमनुस्मरत् । स ममार्थाय कुशलं वक्तव्यो वचनान्मम । मृदुर्नित्यं ग्रुचिर्दश्चः प्रियो रामस्य लक्ष्मणः ॥ ४९

G. 5. 36, 66 B. 5. 38, 62 L. 5. 35 54

°स्मरेत; Ct as in text (for °स्मरत्). —After 49 की, N

864* सासुराः यहगन्धर्वा भुजंगनरदेवताः। हन्यान्य समये कुद्धः किं पुना रावणं रणे।

[(l. 1) De.n मन्ता:. Vs अनुरान्तः; Ds-4 सन्तान्तः (for सान्ता: सत-). Ds.n नावर्तेर् ; Ds-तावर्तन् (for नाव्यर्त). Vs न्त- (for नव-). Ds सबक्षोरमताक्षमान् (for the post. half). — (l. 2) Si Dio निहन्यान् ; Ñi Dii स बन्यान (by transp.); Ds हन्याद:.]

—\$1 Ñ V B1-3 D1-4.6.10.11 transp. °d and °f (including star passages). —°d) D4 स महाक्यं सकुशको (for °). D1 बहुशस्त्रया; D4 लक्ष्मणस्त्रया (for बचनान्मम). \$1 D10 महाक्याकुशके वाच्यस्त्रया वानरपुंगदः Ñ V B D2.2.6.11 स च(Ñ1 D2.11 ते) महचनाहाच्यः कुशकं वळवत्तरः(D3 हुनुसंस्वया). ३६ Ck: समार्थाय मस्त्रयोजनीन्सुक्याय मम बचनाहरूच्य इति. ३६ —After 49°d, Ñ1 (slightly illeg.) ins.:

865* बहुमत्तामिवाशी * *स्लाभिः पुनः पुनः। अभिनन्द्य महाबाहुलेहमणः ग्रुमलक्षणः।

— \tilde{N}_1 cont.; while $\hat{S}_1(1.3 \text{ only}) \tilde{N}_2 \text{ V B D}_{1-1.6}$.

866* अग्रमत्तेन काकुत्स्ये मवितन्यं स्वयेति च। उत्थायोत्थाय वक्तस्यो सीमित्रिवेचनानमम। कुशलं लक्ष्मणं पृष्टुा सुग्रीवे च महायलम्।

[(l. 1) Da अप्रसक्तेन. Ñi स्वया सहा (for स्वयंति च). —(l. 2) Da लक्ष्मणो (for सीमित्रिर्). Ñi Di-s. 16, ii वचते ल(Ñi Da °लाळ) क्ष्मणो मम (for the post, half). —(l. 3) Dii transp. कुदालं and लक्ष्मणं.]

—B4 om. 49°'.—°) Šī Ñ V B1-2 D1-4.6.10.11 दांत: (for नित्यं).—') Ñ1 लक्ष्मणो राधवप्रिय:.—After 49. D5.7-0 S ins.:

867* यथा हि वानरश्रेष्ठ दुःसक्षयकरो भवेत्। स्वमस्मिन्कार्यनिवहि प्रमाणं हरिसत्तम। राघवस्त्वस्मारम्मान्ययि यथपरो भवेत्।

[(1, 1) Ds [1] (for 2).—(1, 2) Das Ti G M2.2 - Palid (for - Falia). Dr-o stegat.] G. 5, 36, 69 R. 5, 3ll, 64 L. 5, 35, 56

इदं ब्र्याथ मे नाथं शूरं रामं पुनः पुनः । जीवितं धारियण्यामि मासं दशरथात्मज । ऊर्ध्वं मासान्न जीवेयं सत्येनाहं त्रवीमि ते ॥ ५० रावणेनोपरुद्धां मां निकृत्या पापकर्मणा । त्रातुमहिसि वीर त्वं पातालादिव कोशिकीम् ॥ ५१

50 °) V2 इमं; D3 एवं (for इदं). S1 D2.10.11 तु (for च). Ñ2 V B D6 वाक्यं (for नाथं). Ñ1 मन्नाथं त्विमिदं जूया:; D4 तं मे नाथिमिदं जूया:.—°) Ñ1 नाथं (for रामं). V1 B2 transp. जूरं and रामं.—°) Ñ1 धारयाम्येव.—°) S1 D10 यावन्मासो गिमि (D10 मिने) व्यति; D2 द्वा मासो रघुनंदन.—°) S1 ऊ६व मासं; Ñ2 V B D6 मासादूष्वं (by transp.).—") S1 Ñ V B1-3 D2.6,10.11 सत्यमेतद्; B4 सत्यमेव (for सत्येनाइं). B4 [अ]ई (for ते). D1.3.4 सत्यं प्रतिश्वणोमि ते.—After 50, S1 ins. 868*.

51 S1 om. 51. — 6) Ñ V B1.2 D1-4.6.10.11 [3]-पस्टां; B4 °प्टां (for °रुदां). B3 [3]पक्टां तां. — 6) D2 निकृतां (for निकृत्या). Ñ1 D1.2.10.11 प्राकृतामिव; Ñ2 V B D6 प्राकृतां यथा(B1 मथा [sic]); D4 प्राकृतामिव (for पापकर्मणा). D3 निर्जनामिव प्राकृतां. — 6) G2 अर्दृति. Ñ1 D3.4.10 मजंतीं; Ñ2 V1 B D1.2.6.11 नवयंतीं; V2 छप्यंतीं; G2 मां वीर (for वीर स्वं). — 6) Ñ V B D6 पृथिवीमिव(B3 °मि) वास(Ñ2 B3 D6 राध)व:; D1.2. 4.11 पाताल इय राधव: (sic); D3 केशवी वसुधामिव; D10 वराह इव मेदिनीं. — After 51, Ñ V B D1-3.6.10.11 ins.; while S1 ins. after 50 (owing to om.):

868* सीताया वचनं श्रुत्वा द्वनुमानिदमद्यवीत्। सर्वे करिष्यते रामो. यथोक्तं मैथिलि त्वया। यत्तु रामोऽभिजानीयादभिज्ञानमनिन्दिते। प्रीतिसंजननं तस्य तत्प्रदातुं त्वमर्द्वसि। सा निरीक्ष्य ततः सर्वे वेण्यां प्रथितसुत्तमस्। [5]

[(l. r) \$1 Ñ1 D10 तु बन:; D1-3.11 तहनः (for बननं).
—(l. 2) B2 बहुक्तं. \$1 D10 वस्त्रमिच्छिसि मैथिले; Ñ1 D1-3.11
वावदिच्छिसि (D2.11 °ित) मैथिले (for the post. half).
—For l. 3-4, cf. v.l. 5:38.17.—(l. 3) V1 B2 वेन;
D3 बुक्त(sic) (for बन्नु). B2 D3 विज्ञानीवाद (D3 °ते); D11
[5] जिज्ञानीते.—(l. 4) \$1 Ñ1 D2.10.11 इह (for स्वम्).
B2 प्रस्पर्व दानुमहेसि; D1 प्रदानु ते ममाहेसि; D3 दानुमहेसि मैथिले (for the post. half).—After l. 4, Ñ1 ins.:

868(A)* तथा तथा विदिग्धेऽहं भाषसे स्वं यथा यथा। वैदेहि कारियिग्येऽहं सर्वं वे भाषितं तव। .ततः सीता बाध्यमुखं हन्मन्तं महाबलम्।

—(1. 5) Ñ 1 निरीक्ष्य सा (by transp.); Ds सा निश्चन्य, Ñs

ततो वस्त्रगतं मुक्त्या दिव्यं चूडामणि शुभम्।
प्रदेयो राघवायेति सीता हनुमते ददौ ॥ ५२
प्रतिगृद्ध ततो वीरो मणिरत्तमनुत्तमम् ।
अङ्गुल्या योजयामास न ह्यस्य प्राभवद्भुजः ॥ ५३
मणिरतं कपिवरः प्रतिगृह्याभिवाद्य च ।
सीतां प्रदक्षिणं कृत्वा प्रणतः पार्श्वतः स्थितः ॥ ५४

De तदा (for तत:). Da सीता (for सबं). Si Ñi Va D1-3.10 वेणी-; D11 वेण्युद- (for नेण्यां).]

52 °) Da चेणी- (for वहा-). Ŝi Ñi Di-3.10.11 देलीं मुक्तवा ददों तस्में; Ñi V B De विमुख्य प्रद्दों तस्में.—') Ds Gi दिव्य- (for दिव्यं). Ds द्यांचं (for क्रुभम्). Ñ V B Di.2.6.11 मणिरलं हन्मते.—') Ñi Bs Di.11 Gis प्रदेयं; Ñi V Bi De देयोयं; Ba देयं च (for प्रदेशों).—') Di सा तं (for सीता). Ds तदा (for ददों). Ŝi Ñ V B Di.6.10.11 सीता मुरसुतोपमा.

53 Ñ2 V B D6 om. 53. — °) D3 तु तं (for ततो).
— °) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 मणि वेणीशयं शुभै. — °) D1-5 G13
М1.2 अंगुल्यां; Cv.r.m.g.k.t as in text (for अकुल्या).
— °) Ś1 प्रामुयाद्; Ñ1 G3 प्रभवद्; D3 प्रविशद् (for प्राभवद्). Ś1 D1-4.10.11 मुजे (for मुज:).

54 ⁶) Ñs V B Ds.6 हरिवर: (for कपिवर:). — ⁶) Si Ñi Ds.4.10 संप्रगृहा; Dr.2.11 स संगृहा (for प्रतिगृहा). Bs [अ] सिनंदा. — After 54 ⁶⁶, Si Ñi Dr-4.10.11 ins.:

. 869* आचार्यमिव शिष्यो हि विनीतवदुपस्थितः।

[D11 इति (for इव). D4 उपस्थितं. Ñ1 D9.11 विनत दश्य-मनीत् (for the post. half).]

-Thereafter Di,s cont. :

870* दस्वा तु तं मणि सीता हुदं प्राह शुचिस्मिता। अनेन ते हरिश्रेष्ठ मणिरवेन राधवः। उपनीतेन दशहमिति नूनं स मंखते। तं गृहीत्वा मणिवरं हनुसान्स्रवगर्षभः।

[(l. x) Note hiatus between the two halves. Di मुचिरिमता (for मुचि°).]

—°) Bs Ds.4 Gs মহ্মিত্যাকুন. — d) Ñs V B D4.6 মাজভি: (for মৃত্যার:). Śi Ñi D1-3,10,11 বার্থন: মাজভি: स्थित:. — Alter 54, Ñs V B Ds ins.; while Ñi Ds.11 cont. after 869*;

 871^* आयुच्छे त्वां विशास्त्राक्षि नोत्कण्ठां कर्तुमर्हासि । [\tilde{N}_1 $D_{2,11}$ आयुच्छामि हि ते (D_2 त्वां) देवि (for the prior half). \tilde{N}_1 illeg. for नोत्कण्ठां.]

-Ni (partly illeg.) further cont.

[280]

हर्षेण महता युक्तः सीतादर्शनजेन सः। हृदयेन गतो रामं शरीरेण तु निष्टिनः॥ ५५ मणिवरम्रुपगृह्य तं महार्ह जनकनृपात्मजया धृतं प्रभावात् । गिरिवर्पयनावधृतमुक्तः

मुखितमनाः प्रतिमंक्रमं प्रपेदे ॥ ५६

G. 5. 36. 77 B. 5. 38. 70 L. 5. 35. 66

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पद्त्रिंशः सर्गः ॥ ३६ ॥

872* आगमित्यति ते भर्ता ४४०४ ४४४०। **४४४४४ रामे पद्य सरुक्षमणम्। इति संधाः बहुधा समाधस्य च जानकीम्।

55 B1 om. 55.— a) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 [আ]বিছ: (for युक्त:).— b) B3 M2 -संदर्भनेन (for -दर्भननेन). B4 D3 च (for स:). Ñ2 V2 D6 सीताया दर्भनेन स:(D6 च).— b) Ñ2 V1 M2 च (for तु). Ś1 B4 D10.11 হেমিছিল:: Ñ1 T3 [জ]ল খি(T3 নি)ছিল:; B3 [জ]মেছিল:: D1.4.8 च(D1 तु) খিছিল:; D2 तु तिष्ठति: D3 तु चेहिल: (for तु विष्ठिल:). D7.9 ह्ह्मणे च सहस्रणे.— After 55, B3 ins.:

873* श्रुत्वा तद्वचनं सीता हर्षसंपूर्णमानसा।

56 V1 reads 56 and colophon in marg. — B3 M3 मणिरत्नम् ; D11 "प्रवरम् (hypm.) (for "वरम्). G3 वपगम्य (for "गृह्य). S1 B2 D10 वराई; B3 महांतं; G3 महामा (for महाई). — S) S1 [अ] चितं: D3 [आ]हतं;

T: (also) वृतं (for छृतं). D1.2.11 प्रयक्षात्; D3 cm. (for प्रभावात्). D4.8 एतप्रभावं.—°) № V B D6 द्रुप्त (B4 °त) इव; D1-4.11 T3 G M2.3 तिरित्व(D4 °**) (for तिरिव्र्-). \$1 № V B D1.2.6.6.10.11 -मृति:; D3 -मूर्धा (for -मुक्त:).— d) D3 परिसंक्रमं (for प्रति°). G3 प्रतस्थे; G3 ** दे (for प्रतेदे). \$1 № D1-6.10 हिषि(№ अभि)तत्तुईतुमाँस्तदा वसूव(\$1 D10 °मान्वसूव सद्यः); V B D6 श्वमिततनुईनुमान्कृतस्तदावीं; D11 हिष्वमिताः स तदा वसूव वीरः-

Colophon: V1 reads colophon in marg. (cf. v.l. 56). — Sarga nams: Śi Ñ V1 B1.3 Da.10 सम्मिन्दानं: V2 D3 सीता मणित्रदानं(D3 ेन:); B2.4 चुडामणित्रदानं: D1.4.11 स्मित्रदानेक्क:; D4 हनुमतो मणित्रदानं. — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 B2.4 D1.4.4.2.11 om.; Śi D5.7-3 T G M1.3 38; V1 M2 37; V2 27; D3 40. — After colophon, G concludes with श्रीसमाय नम:.

G, 5, 00, 0 B, 5, 39, 1 L, 5, 36, 1 मणि दस्ता ततः सीता हन्मन्तमथात्रवीत् ।
अभिज्ञानमभिज्ञातमेतद्रामस्य तस्त्रतः ।। १
मणि तु दृष्ट्वा रामो वै त्रयाणां संसारिष्यति ।
वीरो जनन्या मम च राज्ञो दृज्ञरथस्य च ॥ २
स भूयस्त्वं सम्रुत्साहे चोदितो हिरसत्तम ।
अस्मिन्कार्यसमारम्भे प्रचिन्तय यदुत्तरम् ॥ ३
त्वमस्मिन्कार्यनियोंगे प्रमाणं हिरसत्तम ।
तस्य चिन्तय यो यत्नो दुःखक्षयकरो भवेत् ॥ ४
स तथेति प्रतिज्ञाय मारुतिभीमित्रक्रमः ।

37

€ Ñ2 V B D6 om. Sarga 37. M2 begins with श्रीरामाय नस:.

- 1 °) D11 तदा (for तत:). °) S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 वानरं वाक्यमञ्ज्ञीत्. °) D6 प्रतिज्ञानम्; D6 (marg. gloss ज्ञातमेव) (for अभिज्ञातम्). S1 Ñ1 D2.3.10 अनु (D2.3 °िम)ज्ञातमभिज्ञानम्. °) T1.3 इदं (for एतद्). D3.8 G2 घीमत: (for तक्वत:).
- 2 °) Ds दस्ता (sic) (for ह्यूर), Dr-9 T1.2 transp. तु and ह्यूर, Si Ñi D1-6.16.11 Mi मणि तु(Ds च) रामो (Ds स तु) ह्यूय (Mi वै ह्यूर).—) D10 स (for सं·).—°) D8 सम चैव जनन्याश्च.
- 3 ") जिश्वत्- (for स्वं). Ti जिश्वः और Ct समुरसाह- (M2 हिश्वः); Ck as in text (for हिसाहे). Ši Dio मम यक्ष महोरसाहो; Ñi मया भूयः समुरसाहो; Dia स भूयः स्वमुरसाहो; Dia स भूयः स्वमुरसाहो; Dia स भूयः समुरसाहो; Dia स भूयः समुरसाहो; Dia स भूयः समुरसाहो; Dia स भूयः समुरसाहो; Dia स भूयः सहसोरसाह-.) Ši Ñi हेशितो; Dia नोदितो; Dii नादितो (for चोदितो). Ñi हरिपुंगवः; Dia नोदितो; Dii नादितो (for चोदितो). Ñi हरिपुंगवः; Dia नादितो; Dia नादितो (for चोदितो). Dia हरिपुंगवः; Dia नादितो; Dia नादितो (for कार्य-). Dia हरिसन् (for कार्य-). Dia हरिपुंगवः, नादिताहे (for नामारम्भे).) Gi विचित्तय, Gi.a तद् (for यद्). Ši Ñi Di-4.10.11 चिं(Ši प्रचिं[hypm.])-त्रयेह्नतरोत्तरं.
- 4 Ts om. 4°6. °) D2 अस्य (for अस्मिन्). \$1 D10 -संयोगे (for नियोंगे). °) M2 अपि (for इरि-). \$1 N1 D1.2.4.10.11 -यूथप; D3 -पुंगव (for न्सन्ता). D4 om. 4°-5. °) D6.8 T2.3 M1.3 Cg चिंतयतो; Cr.t as in text (for °प यो). \$1 N1 D3 तत्तिवितय यद्यन्ना; D1.11 तत्तिवितयेथैसाद् (D11 °म्मे); D3 तत्र चिंतय यद्यनाद् . व) \$1 N1 D1-3.10.11 -क्षयकार् (for °करो). D1 मम

30

शिरसावन्य वैदेहीं गमनायोपचक्रमे ॥ ५ ज्ञात्वा संप्रस्थितं देवी वानरं मारुतात्मजम् । वाष्पगद्भदया वाचा मैथिली वाक्यमत्रवीत् ॥ ६ कुशलं हजुमन्त्र्याः सहितौ रामलक्ष्मणौ । सुप्रीवं च सहामात्यं वृद्धान्सवीश्च वानरान् ॥ ७ ४ यथा च स महावाहुमौ तारयित राचवः । असमादुःखाम्युसंरोधाच्यं समाधातुमहीसि ॥ ८ जीवन्तीं मां यथा रामः संभावयित कीर्तिमान् । तत्त्वया हजुमन्वाच्यं वाचा धर्ममवामुहि ॥ ९

(for सबेत). —After 4, D7-2 T2 (before 4^{ad}) G Mi ins., while T1.3 M3 ins. after 4^{ab} :

874* इन्मन्यतमास्थाय दुःखक्षयकरो भव।

- $_{N_1}^5$ D4 om, 5 (cf. v.l. 4).—°) $_{N_1}^6$ तत् (for स). $_{N_2}^6$ प्रतिश्चत्य; D5 तदा° (for प्रतिज्ञाय).—°) $_{N_3}^6$ $_{N_4}^6$ आवन्ग्रेति प्रच्छेद:. $_{N_4}^6$
- 6 °) Ds ततः (for ज्ञास्त्रा). Ds तु (for सं-). Ds -िस्थते (for -िस्थते). Si Ds वीरं (for देवी). °) Dr T1.3 Gs पवनात्मजं; Ds वानरा° (for मास्ता°). °) St N1 D1.2.4.10.11 -पीडितया; Ds -संस्कृया (for -गद्गद्या). °) Ds वानरं (for मिथिली).
- 7 °) Śi Ñi Di.s.4.10.11 क्रींशस्यं (for कुत्रस्ं). Ds.7.8 ह्नुसन्कुशस्ं (by transp.). Di.s यूयात् ; D: ब्रुहिं। D4 प्रष्ट: (sic) (for यूया:). °) Śi Dio सह तौ (for सिहती). °) Śi Dio च महात्मानं; Ñi Ds.11 च(Dii सं) महामास्यं (for च सहामास्यं). °) D4 चान्यांश् (for सवांश्). Ds.7.8 transp. बृज्यान् and सवांश्. D3 जन्यांश्र हिरयुथपान्. Alter 7, Ds.7-8 S ins.:

875* व्यास्यं वानरश्रेष्ठ कुशलं धर्मसंहितम्।

- 8 = 5.38.22. Śi Ñi D2.4.10.11 om. 8. D1.5 transp. 8 and 9. b) D7 तथा (for यथा). D1 दुं. (for स). M3 स च (by transp.). D1.3 च दुःसं (for दु:साध्यु:). D1.3 च दुःसं
- 9 D1,3 transp. 8 and 9.) Do मा (for मी).
) G1 संतारवित; Cg as in text (for संभावयित). St
 D10 वीर्यवान् (for कीर्तिमान्). After 9 , Nt ins:
 - 876* यीर्थवान्द्रशिलसम्बन्धो लक्ष्मगश्च मद्भावतः।
- —°) Šī Ts स त्वया; Ñī ह्यया च; Ds Ms Cg तत्तथा (for तत्त्वया). Šī Ds वाड्यो; Ñī वाड्यो (for वाड्ये). Dī.1.10 तथा स(Di स त्वया) ह्युमन्वादयो; Ds.11 तत्त्वया(Di

नित्यमुत्साहयुक्ताश्च वाचः श्वत्वा मयेरिताः । विधेष्यते दाग्ररथेः पौरुषं मदवाप्तये ॥ १० मत्संदेशयुता वाचस्त्वतः श्वत्वेव राघवः । पराक्रमविधि वीरो विधिवत्संविधास्तति ॥ ११ सीतायास्तद्वचः श्वत्वा हनुसान्मास्त्रतत्मजः । श्विरस्यञ्जलिमाधाय वाक्यमुत्तरमञ्ज्ञीत् ॥ १२ श्विप्रमेष्यति काकुत्स्थो हर्गृक्षप्रवर्रेवृतः । यस्ते सुधि विजित्यारीञ्गोकं व्यपनियण्यति ॥ १३ न हि पश्यामि सर्व्यंषु नामुरेष्वसुरेषु वा ।

स्वया स) हनुमन्याच्योः Ds तथा स्वया स वक्तव्यो. कि Cg: तक्तथा अव्ययमेतत्. कि — d) Ds समामुहि (for अवा?). Ñs श्रेष्ठी नरवरात्मजी. — After 9, Ñs ins. (partly illeg.):

877* ० * * ० ० ० ० * वानराणां ० शो वसः। ततो भवान्द्दरिश्रेष्ठ धर्ममाशोत्वनुत्तमम्।

- 10 °) Si Dio युक्तः सः Ñi Di.2.4.7.0.1 -युक्तस्यः Ds -संयुक्तां (for -युक्ताक्ष). —Ds reads ros in marg.) Si Dio वाक्यः Ñi D2-4.11 वार्च (for वाचः). Dz G2.5 Ms स्वया (for मया). Si Ñi Dz-4.10.11 [इँ]रितां (Si Dio °तं) (for [इँ]रिताः). Di वार्च स्मृस्वा मयेरितां. °) Si Dio विवि(Dio स्विधे) इयते दाशरिथः.
- 11 °) T Gs M2-युता; Cm,t as in text (for -युता).
 T Gs M2 वार्च (for वार्चस्). Si D3.4.10 स हि में स्व (D10 त)हसमायुक्तं(D3 °क्ता; D4 °कां); Ñ1 इदं में स समादाय; D1 पौरुषं तस्त्रसाधाय; D2 इह में स्वस्तसायाय.
 D11 इदमेतत्त्रमाधाय. 5) D1.5.4.11 बार्च (for स्वचः).
 Si Ñ1 D10 वचः श्रुस्ता च (for स्वचः शुद्देव). 7) T2 G2 रामो (for चीरो). D7-0 पराक्रमे मित पीरो. 5) D11 संप्रधास्त्रति (for संवि°).
- 12 °) Da Ta Mi.a वचर्त (for तद्भवः). Gi तस्याल-हचर्न शुस्ता. — °) Ñi illeg.; Da-a.ii प्रवनातमजः (for मास्ता°). — °) Ta शिरसा (for शिरासि). Ši Da.s.io Ta भाराय (for आधाय).
- 13 b) D2-5.8-11 Gs M1 हुर्थक्ष (Ds क्षे:) (for हुर्यक्ष-). Ds युत:; Ms कृत: (sic) (for हुत:). Ñ1-प्रवरास्थित:; Ta -फ्रवमेंथुंत: (for -प्रवरेंचुंत:).—°) Ds ततो; D1 यस्तु; D11 यस्में (for यहने). M1 देवि (for युधि). Ś1 D1.2.4.10 T [क] रिं (for [क] रीज्). D11 विनिधित्य (for विजित्यारीज्).— b) D11 स्वयमुदिष्यति (for स्वयनविष्यति). औ1 D3.10 दोके च(D3 ते) स्वयनेष्यति. अ Cr: स्वयनविष्यति स्वयनेष्यति.
 - 14 Si om. 14. 4) Dis तं (for हि). D: राक्षतेषु

यस्तस्य वसतो वाणान्स्थातुम्रत्सहतेऽग्रतः ॥ १४ अप्यर्कपिष पर्जन्यमिष वैवस्वतं यसम् । स हि सोढुं रणे अक्तस्तव हेतोविंग्रेपतः ॥ १५ स हि सागरपर्यन्तां महीं आसितुमीहते । त्विविभिन्ते हि रामस्य जयो जनकनिद्ति ॥ १६ तस्य तहचनं श्रुत्वा सम्यक्सत्यं सुभाषितम् । जानकी वहु मेनेऽथ वचनं चेदमव्रवीत् ॥ १७ ततस्तं प्रस्थितं सीता वीक्षमाणा पुनः पुनः । भर्तुः स्रेहान्वितं वाक्यं सौहार्दादनुमानयत् ॥ १८

G. 5. 0. 0 R. 5. 39. 19

(for नामरेषु). D10 [क]पि; G1 M1.2 च (for वा). D2 सुरेव्वच्यसुरेषु च; D4.5.11 G2 नासुरेव्वमरेषु वा(D4 च); D5.7.0 T2 M3 नासुरे(T2 दानवे) पु सुरेषु वा (for 6). Ñ1 तस पदयामि को होस्मबसुरेषु सुरेषु वा. — °) D3 क्षपतो; D8 T1.2 G1.2 M क्षिपतो; Ck.t as in text (for वसतो). D1.2.6.10.11 यस्तस्योद्वम (D10 ° इ)तो वाणान्.

- 15 ") Ši Dio अथ (for first अपि).) Me समं (for यसम्).) Ši Ñi Di.2.4.18.11 विसोदुं; Gi हि सोदा (for हि सोदुं). Da नाअयेयुधि संकृदस्.
- 16 \$1 om. 16.) Ñi Ds. 10, 11 म स; Di य: स; Dr च ; Mi स तु; Ms न हि; Cg as in text (for स हि).) Dr. 2 Gs Ck.t साधितुम् (for शासितुम्). Dl. 2.2.9-11 Ct अर्देनि; Ck as in text (for हेहते).) Ñi Dl. 2.4. 10.11 निमित्ते; Ck.t as in text (for निमित्ते).
- 17 °) Si Dio सम्यक् (for श्रुस्ता).) Di. श् सांस्तं Dii साधु (for सत्यं). Si Dio सा श्रुस्ता हि सुभाषितं Ni Da. सम्यक्सांस्तं प्र(Da °क्सांस्त्रेनः Da °क्सांधु प्र)भाषितं. °) Si Ni न्सन्येवः Di.a. 6.10 न्य्र(Dio न्या)न्येवः Da न्यान्यायः Di- Te मेने तंः Dii सत्त्रेव (for मेनेऽप). Da बहुधेदो क्रम्. °) Si Ni Di.a. 10.11 मैथिली (Si Dio वानरं) वाक्यमञ्जीतः Da. Te इदं (Da ततो) वचनमञ्जीतः
- 18 Si om. 18.) De हार्रे (for ततस्). Ñi Gis सं- (for तं). Ds ततः संप्रक्षियः सीतां,) Di-इ.म.इ.म वीह्यमाणाः Die वह्यमाणं (for वीह्यमाणाः).) De-इ. १-१.11 Ti.s Ms Cr.g.t अनुः; Cv.m.k as in text (for भर्तुः). Gi केहा देदं (for सेहान्वितं). Ds.11 अनुः; De सार्था (for वाक्यं). Di अनुकेहा दिवकं तं (sic).) De Gi Mi झन्यमानयत् (for अनुः). Di.21 सौद्भादम्यमायप् ; Ds.10 सौहार् दिवस्वयः अ Cv.r.m; अनुमानयत् (Cv अनुमानयन्तां) समानयन् तं (Cv आवंश्यादिक्यस्याः); so also Cr); Cg: अनुमानयदम्यमानयत् (Et.t: अनुमानयदम् अयत् . अ

G, 5, 00. 0 B, 5, 39, 20 L, 4, 36, 18

यदि वा मन्यसे वीर वसैकाहमरिंदम ।
किस्मिश्चित्संवृते देशे विश्रान्तः श्रो गमिष्यसि ॥ १९
मम चेदल्पभाग्यायाः सांनिध्यात्तव वीर्यवान् ।
अस्य शोकस्य महतो मुहूर्त मोक्षणं भवेत् ॥ २०
गते हि हरिशार्द्ल पुनरागमनाय तु ।
प्राणानामिष संदेहो मम स्यानात्रं संशयः ॥ २१
तवादर्शनजः शोको भूयो मां परितापयेत् ।
दुःखाद्दःखपरामृष्टां दीपयन्तिव वानर ॥ २२
अयं च वीर संदेहस्तिष्ठतीव ममाग्रतः ।
सुमहांस्त्वत्सहायेषु हर्षक्षेषु हरीश्वर ॥ २३

19 ⁶) D1.3 हवं; T2 मा (for वा). Š1 D10 तावद्; Ñ1 D1.2.4.11 तात (for वीर).—°) D11 G3 करिंमश्च.—⁶) D2 गमिष्यति.

20 ") र्रा Ñ1 D1-8.7.9-11 T1,2 G1 चैव; D4.8 वापि (for चेंद्र). D4-भागाया: (for -भाग्याया:). —) D3 T1.3 सांनिध्यं (D3 °६ये) (for °६यात्). र्रा D10 धीमत:; D5.7-9 T2 (also) G1 M3 वानर (for वीर्यवान्). D1 सांनिध्ये मव वीर्यवान्; D11 सांनिध्याद्वीर्यवांस्तव. —For 20°4, र्रा Ñ1 D1-4.10.11 subst.:

878* शोकस्यास्य विपारस्य मुहूतं स्याद्पि क्षय:।

[D2.11 [अ] च (for [अ]स्य). Ñ 1 विशालस्य; D4 विनाशक्ष; D10 व्यपारस्य (for विपारस्य). D3 अपारस्यास्य शोकस्य (for the prior half). D1.3 यदि (for अपि). D4 क्षणं (for क्षय:).]—Thereafter Ñ 1 cont. (partly. illeg.):

879* पदयामि त्वां यावदृद्दं तावत्तौ रामलक्ष्मणौ। सुप्रीवं च महात्मानं ******।

21 Si Dio om. 21-22. — °) Ñi D7.9 Ti Ct तती; Ck as in text (for गते). Ds [s][प; Mi Ck तु (for हि). Ñi कृषि- (for हि-). G हरिशाई्ले. — °) To च (for तु). Di पुनरापत्राय अपि (sic); D2.3 पुनरावृत्तये (Ds °गामिन) स्वियः D6 पुनरामालये स्वियं (sic); Dii पुनरप्यागमे स्वियः — °) D3 नाहित (for स्याज्ञ). D2.4.11 [अ]हित (for [अ]ज).

22 Ši Dio om. 22 (cf. v.l. 21). — a) Ñi Di-4,11 तव चा(Di सं; Dii झा)दर्शनं चापि(Di दीर). — b) Gi प्रति (for परि-). Di तापयिव्यति (for परितापयेत्). — cd) Di.a दुःखे (for दुःखाद्). Di (marg.) Ti दुःखं, (cr.m.g.k.t as in text (for दुःख-). Ñi Di.a -पराभूतां; Di-पराभूतां (for -परामृष्टां). Mi हह (for हव). Ñi Di.a दुर्भनस्कामभागिनीं (Di कि विभावित); Di अनायो दुःख-भागिनीं (for d). Di.ii दुःखे दुःखतरा(Dii के) भूत्वा दुर्भनस्कामभागिनीं. & Cr: दुःखपरम्परामिति पाटे दुःखपर-परामिति पाटे दुःखपर-

कथं तु खलु दुष्पारं तरिष्यन्ति महोद्धिम् । तानि हर्यूक्षसैन्यानि तो वा नरवरात्मजौ ॥ २४ त्रयाणामेव भूतानां सागरस्येह लङ्कने । शक्तिः स्याद्वेनतेयस्य तव वा मारुतस्य वा ॥ २५ तदिस्मन्कार्यनिर्योगे वीरैवं दुरितक्तमे । किं पञ्यसि समाधानं त्वं हि कार्यविदां वरः ॥ २६ काममस्य त्वमेवैकः कार्यस्य परिसाधने । पर्याप्तः परवीरघ यशस्यस्ते वलोद्यः ॥ २७ वलैः समग्रैर्यदि मां रावणं जिल्य संयुगे । विजयी खपुरं यायात्ततु मे स्याद्यशस्करम् ॥ २८

म्परामृष्टां मां दुःखं भूयो दीपयन्नित्र उद्योधयन्नित दीपयेदिनि संबन्धः।; Cm: दुःखं दुःखपरामृष्टामिति पाठे दुःखं मां दीपयन् ज्यलयदित्र परितापयेदिनि संबन्धः. %

23 °) D4 अहं (sic) (for अयं). Št D10 तु (for च).

- °) D11 इह (for इव). - °) Št D5.10 तत्; D2 सुः
D3 च; Ck.t as in text (for स्वत्-). G2 सकारेषुः
Ck.t as in text (for -सहायेषु). D4.11 सम इस्त(D11 समहत्सु) सहायेषु. - °) D11 ह्वेषु (subm.); G3 ह्वेसेषु (for ह्यूंभेषु). Ñ1 क्वीश्वरः; D1.5.7.9.11 G1 Ck.t हरीश्वरः (G1 °राः).

24 °) \$1 Ds कथं तु; Ñ1 D3.11 कथं हि; D1 कथंदित: D2.10 कथं त. Ñ1 D3-5.11 दु:पारं (for दुःपारं). — 6) D5 महाणंथं (for महोन्धिम्). — 6) D1-4.8-11 ह् (D9 ति) थेंश-(for दुर्गक्त-).

25 °) Si D2-4.10 Gi अपि; Ck.t as in text (for एव). — °) Si D1.10 [अ]पि; Ñi T3 M1.3 [अ]स्प; D3 अपि-; D4 अपि-; D5 [उ]प-; D11 G3 [इ]व (for [इ]ह्र). — Si om. 25° - 27°; D10 om. 25° - 27°. — °) D11 च (for second चा).

26 \$1 D10 om. 26 (cf. v.l. 25). —) T1.3 G1 त्वस् (for तद्). D3 एवं (for अस्मिन्). D1.2.11 -सं- (for निर्). —) D1.11 ची (D11 ची) रैश्च (for चीरेंचं). D3 देवं हि दुरतिक्रमं. —) D2.11 स्वं (for किं). Ñ1 D2.9 पदयसे. —) D3-5.8 G2.3 वर.

27 Si Dio om. 27° and 27° respy. (cf. v.l. 25).

—°) Т॰ राघवस्य. D॰ एक- (for एव). —°) D॰ शकः
कार्थस्य साधने. —°) Di.5.11 Т॰ М॰ नीरशो (for ॰श).

—°) D॰ यससस (for यसस्यस). D॰,4.11 तु (for ते).
Si Ñi Di.2.4.7.0.10 Ti Mi.3 Ck फलोद्यः(D³ ॰थे) (for वलो॰). Di यससस्तुल्यफलोद्यः (hypm.).

28 \$1 reads 28 in marg. —) \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 समस्तेर् (for °क्रेर्). \$1 Ñ1 D7.2 युधि (for यहि). —) \$1

[284]

वर्लस्तु संकुलां कृत्वा लङ्कां परवलाईनः ।
मां नयद्यदि काकृत्स्थस्तत्तस्य सहशं भवेत् ॥ २९
तद्यथा तस्य विकान्तमनुरूपं महात्मनः ।
भवेदाहवक्क्र्रस्य तथा त्वस्रपपादय ॥ ३०
तद्योंपिहितं वाक्यं सहितं हेतुसंहितम् ।
निक्षम्य हनुमाञ्चोपं वाक्यसृत्तरमञ्ज्ञीत् ॥ ३१
देवि हर्यूक्षसैन्यानामिथरः प्रवतां वरः ।
सुग्रीवः सत्त्वसम्पन्नस्तवार्थे कृतनिश्चयः ॥ ३२
स वानरसहस्राणां कोटीभिरभितंष्ट्रतः ।
क्षिप्रमेष्यितं वेदेहि राक्षसानां निवर्हणः ॥ ३३
तस्य विक्रमसम्पन्नाः सत्त्ववन्तो महावलाः ।

Ni D1.2.4.10.11 वितिर्जित्य (D1.2.11 °जित्य च) द्याननं; D3 जित्या रावणमाह्ये. अ Cg: जित्य जित्वा।; Ck: विजित्य मां गृहीत्वा।; Ck: जित्या विजयी सन्मां गृहीत्वा।; Ck: विजित्य मां गृहीत्वा।; Ck: जित्या विजयी सन्मां गृहीत्वा। अ ─ °) D3 G1.2 M3 स्वां (M3 स्व) पुरीं; D10 सुपुरं; G3 M1 स्वं पुरं (for स्वपुरं). Ši Ñ1 D1-4.10.11 रामो (for यायात्). ─ °) Si Ñ1 यत्ततस्याद्याद्या (Ñ1 ° *) शरकरं; D1-4.10.11 नयेत्ततस्याद्याद्यस्वरं; D7.9 G3 M1 तत्तस्य सदशं भवेत्. — After 28, Si Ñ1 D1-4.10.11 ins.;

880* सर्वराक्षसभतारं सूद्यित्वेह रावणम्। नयेन्मां यदि काकुत्स्थः परं तत्स्यायशस्करम्। यथाहं तस्य वीरस्य बद्ययित्वा हता बळात्। रक्षसा तद्वयादेव तथा नाहंति राघवः।

[St Ñi Dio om. l. I and 2. Dii reads l. I and 2 after l. 3.—(l. I) Ds ब्दचेच (for 'बिस्स).—(l. 3) Di प्रसम्भाषद्वा बन्धात्; Ds पापिनोपाधिना द्वना (for the post. half).—(l. 4) Ñi रक्षसं. Da [अ] भूसि.]

29 °) D3 वर्ले: सु-; D5.8 G2] M3 Cr शरेस्तु; Ck.t बॅल्स्तु (as in text). D5.10 संकुलं (for संकुलं). — °) D3 T1 बलाईन (for °ईन:). D2 लंकां च रघुनंदन:. — °) D1.11 मा (for मां).

30 °) T_2 यद् (for तद्). -b) G_1 इह; G_3 इव (for महा-). -c) D_3 भवति (for भवेद्). D_{11} आह्रव-(for आह्व-). D_2 भवेदाहरतस्तर्य. -d) $D_{2,11}$ उपपादये: (D_{11} चेत्); D_3 उपधारयः, G_1 अपवादय (for उपपादय).

31 °) Śī तद्थेसहितं (for °थें।पिहतं). —) Ds.7-10 Ct प्रिशि(Di °स्)तं, Ds (also in marg.) Ti.2 Gs संहितं। Cv.r.m.g as in text (for सहितं). Šī Ñī Dī प्रिशि Dīī °ह्र)तं हेतुसंसि(Ñī °सु; Dīī °ह्र)तं; Dī-3 प्रसृतं हेतुसंसि(Ñī °सु; Dīī °ह्र)तं; Dī उपसृतं हेतुसंस्(D² °ज्ञि; Ds °म)तं. —) Šī Dīo देव्या; Ds तस्याः Ds सीतां (for रोषं).

मनःसंकल्पसंपाता निदेशे ह्रस्यः स्थिताः ॥ ३४
येपां नोपित नाथस्तात्र तिर्यक्सञ्जते गतिः ।
न च कर्मस् सीदन्ति महत्स्विमिततेजसः ॥ ३५
असकुत्तेर्महोत्साहैः ससागरथराथरा ।
प्रदक्षिणीकृता भृमिर्वायुमार्गानुसारिभिः ॥ ३६
मिडिशिष्टाश्च तुल्याश्च सन्ति तत्र वनौकसः ।
मत्तः प्रत्यवरः कश्चित्तान्ति सुग्रीवसंनिश्चौ ॥ ३७
अहं तावदिह प्राप्तः किं पुनस्ते महावलाः ।
न हि प्रकृष्टाः प्रेष्यन्ते प्रेष्यन्ते हीतरे जनाः ॥ ३८
तदलं परितापेन देवि शोको व्यपेतु ते ।
एकोत्पातेन ते लङ्कामेष्यन्ति हरियुश्चपाः ॥ ३९

G. 5. 0. 0 B. 5. 39. 40 L. 5. 35. 39

32 ") Ds देव-. D1-4.9-11 Gs M1 हर्यक्ष- (for हर्यक्ष-).
— b) \$1 Ds.10 द्वरगोत्तम: (for "तां वर:).— b) Ds.s.
7-9 Ts सत्य- (for मत्त्व-). Ts सुग्रीव: मत्यमंग्रश्च- b)
\$1 स्वद्वयें (for तवायें).—After 32, Dso ins.:

S81* तवार्थे सत्त्वसम्पन्नो विनीतः सत्यवान्युचिः।

33 Si om. 33^{ab}. —) Da.s.e.n कोटिसिर्. —) Si Dia.ii निपुर्नः; Ñi Di-4 निपुर्कः (for निवहंगः).

34 ं) \$1 -संपन्ना; D4 -संपात-; D11 -संजाता (for -संपाता).

35 ^d) \$1 D4.10.11 तेपां. — ⁵) D3 न तिर्ययवस्त गते. — ^d) D2 महत्स्वप्यति- (for °मित-). \$1 D10 -विक्रमा: (for -तेजस:). D3 महत्स्वप्यमितौजसः.

36 °) D2.11 असंतृतेर् (for असक्तंर्). — b) S1 D2.10 -वतां (S1 'सं) वसः (k.t as in text (for -पराचरा). — °) Ñ1 [अ]मीभि: (for मूमिर्). — d) Ñ1 D1.2.11 सर्व- (for वाय-). S1 D3.10 -वेग-; Ñ1 ** (for -मार्ग-).

37 *) Dio तुर्णाञ्च (sic) (for तुल्याञ्च). Ñi वा (for च).—After 37 क, Ñi ins.:

882* बहवो बातरा देवि महान्तोऽनुखविक्रमाः।

 $-^{o}$) D₁₀ स नु (sic) (for सन्त:). $-^{d}$) \tilde{N}_{1} आस्ते (for नान्त).

38 है) Ta महोजस: (for महावला:). —) Di.a.is प्रेर्ट्य (Da °क्ष्यं)ने हीनतेजस: Ta प्रेर्ट्यन्त इतरे जनाः

39 ⁸) Ms स्थपोहनु (for स्थपेनु ते). Ši Ñi D1-4.10 देवि सन्धुरंपैनु ते; D11 न देवि पुरुषेस्तु ते (sic). —°) D3 G1.2 M2 वे (for ते). —^d) Ši Ñi D2.1.10.11 -धुंगवाः (for न्यूथपाः).

G, 5, oe. o B, 5, 39, 41 L, 5, 36, 40

मम पृष्ठगतौ तो च चन्द्रसूर्याविवोदितो ।
त्वत्सकाशं महासत्त्वो नृसिंहावागामिष्यतः ॥ ४०
तौ हि वीरो नरवरौ सहितौ रामलक्ष्मणौ ।
आगम्य नगरीं लङ्कां सायकैविंधमिष्यतः ॥ ४१
सगणं रावणं हत्वा राघवो रघुनन्दनः ।
त्वामादाय वरारोहे खपुरं प्रतियास्यति ॥ ४२
तदाश्वसिहि भद्रं ते भव त्वं कालकाङ्क्षिणी ।
नचिराद्रक्ष्यसे रामं प्रज्वलन्तमिवानलम् ॥ ४३
निहते राक्षसेन्द्रे च सपुत्रामात्यवान्थवे ।
त्वं समेष्यसि रामेण शशाङ्केनेव रोहिणी ॥ ४४

- 40 °) Si Die Mi तु; Die हि (for च). —°) Ni सूर्यचंद्रात्र् (by transp.). Di चंद्रसूर्यक्यवस्थितो. —°) Di.2 सकारो (for सकार्य). Di.7.9 महासंघो (Di °सिंहात्र्); Ds है वैदेहि (for महासंचो). °) Si Ni D4 राजपुत्राविहे (D4 °वे) द्यतः; Di.2 इह (D3 तो च) सिंहाविवैन्यतः; Di0.11 राजपुत्राविहें द्यतः.
- 41 D2 om. 41.) S1 Ñ1 D1.3.10.11 ती च; D5 T1.3 G3 M2 तती; T2 उभी (for ती हि). G1 -हवाझी (for -बरी). D4 ती च धीरामरवरी.) S1 D4.10 आगत्य (for आगस्य).) D11 विधमिष्यति (sic).
- 42 °) Ñ1 सबलं (for सगणं).) Ñ1 राघवी रघु-नंदनी, —) Ñ1 Т3 स्वं (for स्व·). Ŝ1 D2.5.7 Т1 G2 स्वपुरीं; D4.8-10 स्वां पुरीं (for स्वपुरं). Ñ1 -बाखतः (for -बाखित).
- 43 °) G3 M2 समाधिसिंह. D10.11 तदाद्व (D11 °स्व)-मिह (sic) भन्ने ते. — °) M1 परिकांशिणीं; Cr.m.g.t as in text (for काङ °). — °) S1 D2.10 M2 अचिराद. — °) S1 D1.2.10 उवलंतिमेव भास्करं. — For 43°d, Ñ1 D2.4.11 subst.:

883* अचिराद्र्ध्यसि पति पतन्तमिव भास्करम्।

[De द्रष्टांसि रामनिवराद् (for the prior half). De उदितम् (for पतन्तम्). Ds उवलंतिमेव पावकं (for the post. half).]

- 44 °) \$1 D1-6.10.11 तु; Ms [z]स्मिन् (for च).
 b) D11 G1-बांथवे: (for बान्यवे). After 44°, D11
 erroneously reads 45° and repeats 44°. b) D2.6.9
 [प्]व (for [ह्]व). D11 शशांकिमव रोहिणी.
- 45 Si om. 45.—") Da वैदेहि; Da एब्यांसे; Gi च देवि (for स्वं देवि). Dio क्षित्रसेच्यसि वैदेहि.—")

क्षिप्रं त्वं देवि शोकस्य पारं यास्यसि मैथिलि ।
रावणं चैव रामेण निहतं द्रक्ष्यमेऽचिरात् ॥ ४५
एवमाश्वास्य वेदेहीं हन्मान्मास्तात्मजः ।
गमनाय मति कृत्वा वेदेहीं पुनरत्रवीत् ॥ ४६
तमिर्म्नं कृतात्मानं क्षिप्रं द्रक्ष्यसि राववम् ।
लक्ष्मणं च धनुष्पाणि लङ्काहारमुपस्थितम् ॥ ४७
नखदंष्ट्रायुधान्वीरान्सिह्यार्द्लिकिमान् ।
वानरान्वारणेन्द्रामान्धिप्रं द्रक्ष्यसि संगतान् ॥ ४८
शैलाम्बुदनिकाशानां लङ्कामलयसानुषु ।
नर्दतां किपमुख्यानामार्थे यूथान्यनेकशः ॥ ४९

Ñ1 D7.9 द्रक्ष्यसि; D3 एव्यसि; D10 कोपस्य (for याससि). D8 परं पारं च मैथिलि. —) Ñ1 D1-4.10.11 क्षिप्रं द्रक्षसि सामेण. —) Ñ1 D2.4.10.11 रावणं रणे (for द्रक्षसे चिरात्). D1.3 रावणं निहतं युधि(D3 रणे). D7.9 द्रक्षसे निहतं यलात्.

- 46 °) Ds मन: (for मिति). Di चक्रे (for कुरता).
 d) Di.s मैथिलीं (for बैदेहीं). Si Die इदम् (for पुनर).
- 47 °) \$1 D:4.10.11 महात्मानं(\$1 D10 °मागं) (for कृताःमानं). —°) Ñ1 D1-4.10.11 स(D10 सु)सुप्रीवं (for धनुष्पाणिं). \$1 लक्ष्मणं सहसुद्यीवं: G1 लक्ष्मणेन सह भावा. 6) Ñ1 D5.7.9 T2 G1 -[आ]गतं(for -स्थितम्). After 47, M1 ins.:
 - 884* सुप्रीत्रसिहतं शुरं वानरे: परिवारितम्।
- 48 Si om. 48-49. $^{\sigma}$) $D_{2.4.10}$ भीमान् ; D_{3} एतत् (for घीरान्). $^{\sigma}$) N_{1} चानरें हें च; $D_{1-4.11}$ T_{3} चानरें (D_{4} पर्वतें) हाभान् ; D_{8} चानरें हें σ (for चारणेन्द्राभान्). $^{\delta}$) D_{1} संघशः; D_{2} संहतान् (for संगतान्).
- 49 \$1 om. 49 (cf. v.l. 48). —°) Da होडा-(for शैंक-). Ñ1 -समानानां; Ga °दांश्च (for निकातानां). —°) D10 नद्तां (for नद्तां). D1 हिस्सिन्यानां; D2-1.10.11 हिंदिं। G2 वानरेंद्राणाम् (for कपिमुख्यानां). Ñ1 नतेंतां हिस्सिख्यानां. —वं) D2 मार्गे; M1 मध्ये (for आर्थे). D1.3.4.10 T3 बार्थे शोध्यास निःस्वनं; D6.8 T1.3 G2 अविराच्छ्रो यसि स्वनं(D1 T1 ध्वाने). % Cv: नदेंतां कपिमुख्यानामार्थे यूपान्यतेक्स हिता इक्ष्यसीरयेव कियारद्म्।; Cr: नदेंतां वानरेग्द्राणामिताः च्छ्रोध्यसि स्वनसिति पाठः, % —After 49, D1.3 ins.:
 - 885* स्वत्कृते च विज्ञालाक्षि रामी राजीवली वनः। दुःसमास्ते महाभागश्चिन्तयानी दिवानिशम्।

स तु मर्मणि घोरेण ताडितो मन्मथेषुणा । न शर्म रुभते रामः सिंहार्दित इव डिपः ॥ ५० मा रुदो देवि शोकेन मा भूत्ते मनसोऽप्रियम् । श्राचीव पत्या शकेण भर्या नाधवती ह्यामि ॥ ५१ रामाडिशिष्टः कोऽन्योऽस्ति कश्चित्मोमित्रिणा समः ।

अग्निमास्तकल्पौ तौ आतरी तब संश्रयौ ॥ ५२ नाम्मिश्चिरं वत्स्यसि देवि देवे रक्षोगणैरध्युपितेऽतिरीद्रे । न ते चिरादागमनं ग्रियस्य क्षमस्व मत्संगमकालमात्रम् ॥ ५३

G, 5, 0, 0 B, 5, 30 51 L, 3, 36 52

इति श्रीरामायणे सुन्द्रकाण्डे सप्तत्रिशः सर्गः ॥ ३७॥

50 °) Ñा हि (for तु). Ši Di.s.18.13 स हि मर्मेषु (Śi °न्मथ-; Dii °मेंण) घोरेण; Dz.4 स हि मर्मेषु घोरेषु.

- *) Ñा मदनेषुणा.

51 °) Ds.7.9 Т2 रुद् मा; Ds अर्ल ते: G3 रुदो मा (by transp.); Cg as in text (for मा रुदो). G3 ते विशोकेन (for देवि शोकेन). S1 D1.4.19.11 मा अची देवि शोकोई (S1 D10 'ते); Ñ1 श्रुखा मा देवि शोकोई; D2 मा शोचीईवि शोकोई; D3 मा माश्रु देव्यशोकोई. — °) S1 Ñ1 D1-4.10.11 मनसि (D2 °सा; D3 °स:) श्रुमः (Ñ1 उचरः); D5.7.9 Т2 मनसो भयं (for मनसोऽप्रियम्). — °) D7-9 मर्या (for पत्या). S1 D10 शचीयेंद्रेण सीते स्वं: Ñ1 D1-4.11 वासिनी (D3 चकासे; D4 सिहता) श्रीरिचेंद्रेण. — °) D8 M1 पत्या (for भर्या). D7.9 संगमेव्यसि शोमने.

52 °) Śi Dio को विकिशो हि रामेण.—) Śi Dio को वा; Ds कवित्; Ti.2 Gi.2 M2 कक्ष (for कश्चित्). Gi Mi सह (for सम:). — For 52° b, Ni Di-4.11 subst.:

886* को विशिष्टस्त रामेण सीमिन्नेवापि कः समः।

[Ds रुक्सगेन च: Ds सीर्भन्नेगापि (for सीमिन्नेगपि).]

—°) \$1 Ñ1 D1 तु (for तौ), — d) Ñ1 संध्रयं; D1.4 संध्रयः (sic) (for संध्रयौ). D2 बाध्रयन्तवः D3 रणसंध्रयौ; D11 नात्र संध्रयः; M2 रामलक्ष्मणी (for तब संध्रयौ).

53 *) Ds.4 Gs Ms बत्स्यांत; Dn om. (for वस्स्यांत). Dr(marg.) चात्र (for देवि). -*) Ds Mi हि (for Sति). -*) Ñi प्रियंति (for प्रियस्य). -*) Ši Ñi D1.2.4.10.11 तत्- (for मन्-). Ds क्षमस्त तस्संगमनाय कालं.

Colophon: Ñs VI.s B De om.—Sarga n.ine: Si Di.s.e.io.ii सीताप्रसासासा:(Si Dio.ii °ने); Ñr सीताप्रसामाधासन:: Ds मीताधासन:,—Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.s.e.io.ii om.; Śi Ds.r—s T G Mi.s 39; Ds 41; Ms 38.—After colophon. G concludes with शीरामाय नम:

36

G. 5. 37. 1 B. 5. 40. 1 L. 5. 37. 1

श्रुत्वा तु वचनं तस्य वांयुख्नोर्महात्मनः । उवाचात्महितं वाक्यं सीता सुरसुतोपमा ॥ १ त्वां दृष्ट्वा प्रियवक्तारं संप्रहृष्यामि वानर । अर्घसंजातसस्येव दृष्टिं प्राप्य वसुंधरा ॥ २ यथा तं पुरुपव्यान्नं गात्रैः शोकाभिकर्शितैः । संस्पृशेयं सकामाहं तथा कुरु दृयां मिय ॥ ३

38

Ms begins with श्रीरामाय नमः-

1 ⁶) G: वानरस्य (for वायुस्नोर्). —For 1⁴⁶, Ši Ñ V B D1-4,6,10,11 subst.:

887* एवमुक्ता हनुमता प्रियं वाक्यं मनोहरम्।

[Śi Ñ V B D1.2.4.6 उपत्वा. V2 B D6 हन्मंतं (for हनुमता). D8 प्रिय-. Śi B1 D4 अनुत्तमं; V2 B1-3 D2.11 मनोरमं (for मनोहरस्).]

—Ds reads 1°d in marg.—°) Bs [आ]थ हितं; B4 [अं]तिहितं; M1 [अ]भिमतं; Cm.k.t as in text (for [आ]सिहितं). Si Ñ V1 B2-4 D1-4.6.10.11 सीता (for वाक्ये).—d) Si Ñ V B D1-4.6.10.11 गमित्यंतं दुवंगमं.

2 °) Do स्वा. — b) Si Ña V B Di.3.4.6.10 प्रहृष्यांसि प्रवंगसः Ñi Dii गसिष्यांसि परां सुदं; Da प्रहृष्यंति प्रवंगसाः — D4 om. 2°-4. Ti damaged for 2°-3°. — d) Si Ñi Di.2.10.11 प्राप्य वृष्टि (by transp.); Ña V B D6 तोयं प्राप्य (for वृष्टि प्राप्य). — After 2, D3 ins.;

888* सत्समाश्वासिता चास्मि वार्तया राघवस्य हि । एवमुक्तस्तु वचनं जानक्या सुमनोहरम् । उवाच प्राक्षित्वीरः पुनर्वाक्यं विभीतवत् ।

-Thereafter Ds reads 17-18 (including 894*).

3 Ds. 6 om. 3 (for D4, cf. v.l. 2). T1 damaged for 3^{ab} (cf. v.l. 2). —) Ds च: G2 [अ]ई (for तं). —) Ds. 7.9 -कांपते:. — For 3^{ab}, S1 Ñ V B D1. 2. 6. 10. 11 subst.:

889* अन्यं रामान पुरुषं गात्रेमीतिमतां वर ।

[\hat{N}_1 \hat{N}_1 $\hat{D}_{1,2,10,11}$ पुमांसं राधवादग्यं (for the prior half). De गात्रं (for गात्रें). V गतिमतां (for मतिमतां). \hat{N}_1 वरं.]

—°) र्रि र्रिं। Dio न स्पृशेयं(र्रि °हं); Di.s.11 स्पृशेयं न; Ms संस्पर्शेयं (for संस्पृशेयं). Bs महाकाय; Ds.11 सका-मापि(Di1 °मा ये); Ds समासका (for सकामाहं).—")

अभिज्ञानं च रामस्य दत्तं हरिगणोत्तम । क्षिप्तामिपीकां काकस्य कोपादेकाक्षिशातनीम् ॥ ४ मनःशिलायास्तिलको गण्डपार्थे निवेशितः । त्वया प्रनष्टे तिलके तं किल स्मर्तुमहिसि ॥ ५ स वीर्यवान्कथं सीतां हतां समनुमन्यसे । वसन्तीं रक्षसां मध्ये महेन्द्रवरुणोपम ॥ ६

Ds transp. कुरु and मिथि. Si Ñi Di.2.10.11 वतमेतलां (Di °त्पुरा) मम; Ñi V Bi-s Ds वर एप वृतो मथा; Bi वर्त वे तरकृतं मथा.

4 Si reads 4-Sob in marg. —) Si Ña Va B D1-4.6.10.11 तु; Ñi Ga हि (for च). Si Ña V B D6.10 M1 रामाय (for रामस्य). —) D5 तथा; D7.9 Cg.t द्या; D8 G2 M2.3 द्या; Cv.k-as in text (for द्यां). T2 G1 M1 -गणेश्वर (for नगणेत्रम). Si Ñ V B D1-4.6.10.11 द्यास्व द्विरेपुंगव. —) B4 क्षिहें वैपीकां तु; D1 G2(after corr. as in text).3 M2 क्षिह्चा त्विपीकां; M1 इपीकां गृह्य (for श्विसामिपीकां). Si D6.10 काकाय. V2 क्षितां तामिषकां काके. —) D7.9 -नाशिनीं (for -शातनीम्). Si Ñi D1-4.10.11 एकांगनाशिनीं. Ñ2 V B D6 रोपादेकांगशा (B2 °पा)तनीं.

5 Si reads 5 in marg. (cf. v.l. 4).—^b) Bi गतेंदेशे (for गण्डणार्थे). Ds नियोजित: (for नियेजितः).
—°) Ds Ti.3 G Mi.3 Cr प्रणाष्टे. Si D2.4.10.11 स्वया प्रहरेन मम(D2.4 स मे); Ñi स्वया प्रमृष्टसिलकस; Ñi V B D3.6 स्वया प्रमृष्ट (V2 B2.3 D3.6 °स् [sic])ष्टः स च मे; Di स्वया प्रहष्टतिलकस्.—^d) Si D10 तस्युनः; Ñ Vi B1-3 D3.6 तस्य सं-(Ñi स्वं); V2 B1 तं च सं-; D3 तिलकं; D4 तं पुनः; D5 तिलकं; D1 T2 G3 स्वं किल; Cm.k.t as in text (for तं किल). D8 समर्तुमहिस चीर्यवान्-

6 Sı reads 6 in marg. (cf. v.l. 4).—a⁶) Sı Dı0 इमा; Ñı Ds.4.11 हि मा; Dı दि सन्; Dɛ दितः (sic) (for कथं). Dз.4 नीतां (for सीतां). Тз Gı तामनुः; G² Мı मामनु- (for समनु-). Ті.2 मन्यते. Sı Ñı Dɪ-1.10.11 कथं स्वं समुपेक्षसे (D² °सि) (for °). Ѳ V В²-4 D6 किं रावणगृहे सीतामुपेक्षसि (V °क्षेथाः; В⁴ °क्षिताः [sic]) परंतपः; D² रावणन इतां सीतां कथं मामनुमन्यसे —°) ѳ V В D6 राक्षसावासे; Gı राक्षसीमध्ये (for रक्षतां मांगे).—a) Sı V² D4.8.10.11 Т² Gı Мз -वरुणोपमः.—Alter 6. Ѳ V В D6 ins.:

890* मृयाश्चेव हरिश्रेष्ट सस कान्तं रघूत्तमम्। [B1-त नृयात्तेव(Bs °वं).]

[288]

एष चूडामिणिदिंच्यो मया सुपरिरक्षितः ।
एतं दृष्ट्रा प्रहृष्यामि व्यसने त्वामित्रान्य ॥ ७
एप निर्यातितः श्रीमान्यया ते वारिसंभवः ।
अतः परं न शक्यामि जीवितुं शोकलालसा ॥ ८
असद्यानि च दुःखानि वाचश्र हृद्यच्छिदः ।
राक्षसीनां सुघोराणां त्यत्कृते मर्पयाम्यहम् ॥ ९
धारियष्यामि मासं तु जीवितं शत्रुसद्दन ।
मासादृष्ट्यं न जीविष्ये त्वया हीना नृपात्मज ॥ १०

घोरो राक्षसराजोऽयं दृष्टिश्च न सुखा मिष ।
त्यां च श्रुत्वा विषद्यन्तं न जीवेयमहं क्षणम् ॥ ११
वेदेह्या वचनं श्रुत्वा करुणं साश्रु भाषितम् ।
अधात्रवीनमहातेजा हृतुमानमारुतात्मजः ॥ १२
त्वच्छोकविमुखो रामो देवि सत्येन ते क्षपे ।
रामे ग्रोकाभिभृते तु लक्ष्मणः परितप्यते ॥ १३
दृष्टा कथंचिद्धवती न कालः परिक्रोचितुम् ।
इमं मुहुर्त दुःखानामन्तं द्रक्ष्यिस भामिनि ॥ १४

G. 5. 37. 0 B. 5. 40. X; L. 5. 37. IA

- 7 Si reads 7 in marg. (cf. v.l. 4). Ds transp. "b and "d. —") Ds स वे (for एप). —") Ds निसं (for सपा). Dr.o सं- (for सु-). —") Si Ds.io Ts Gs एनं; Gs Mi.2 एतड् (for एतं). Ñe V B Ds.o यं(B4 स्यां) स्थ्रा सं-(Ds च); Ds स्वां स्थ्रेच (for एतं स्थ्रा). —") Ñe V B Do [S]िप तव; Te स्वामिह (for स्वामिव). Ds स्यसने सु महोदये.
- 8 \$\text{S}_1\$ reads \$\text{S}_0^{ab}\$ in marg. (cf. v.l. 4).—") Ds निर्यापित: (for निर्यापित:). Ds सोच (for श्रीमान्).—") \$\tilde{N}_1\$ वारीशसंभव: (hypm.) (for वारिसं").—After \$\tilde{S}_0^{ab}\$, \$\tilde{N}_2\$ V B Ds read \$\tilde{S}_0^{a*}\$.—") \$\tilde{N}_2\$ V 1 Bs Ds तत: परं; Ds विना तेन (for अत: परं). Ds om. न (subm.). B शक्यामि (sic); Ds पद्यामि (for शक्यामि).—") Ds.c जीवितं. \$1 \$\tilde{N}_1\$ Ds.3.10.11 शोककिष(Ds.3.11 "शि)ता; \$\tilde{N}_2\$ Ds श्रृसुस्दन; V B1.2.4 श्रृसु (V1 शोक)कर्पण; Bs समुदाविती (for शोकस्थास्ता).
- 9 °) De.s Gi Me हि; Gs [इ]ह (for च). Ve Be.s Dio अश्रक्यांनि च; Te असंख्यांनि च; Ge अविपद्यांनि (for असद्यांनि च). -°) Ši \tilde{N}_1 Dio हृदयस्थिताः. -°) De.s राक्षसानां. Vi Be Di.s.s च घो(Ee कृ)राणां; E_1 (marg.) वचस्तीक्ष्णं (for सुचोराणां). Dr.9 राक्षसें: सह संवासं.
- 10 °) D11 धर्पदित्यामि. °) D5.11 जीवितुं. D3 -क्शेन (for स्दन). °) S1 Ñ1 D1-4.10.11 उठवें मासाञ्च जीवेयं. °) S1 D10 नर्पम (for नृपात्मज). For 10, Ñ2 V B D6 subst, and read after Sa5:

891* मासमेकं च जीवेयं तवागमनकाङ्क्षया। [Ba तु (for च).]

11 °) Si Dio च (for sai). - b) Si Ñi Dalio हुएक्ष (Ñi illeg. from क्ष up to ii°; Da दुक्षरों) न सुखं च में। Ñi V B Di.i.e.ii क्षमुंब (Di °दृष्ट) क्ष रणे (Bi परा-)जयः; Di प्रयक्षेनाभिसपेतां; Da Mi न दृष्टा सुख (Mi °ित्र) वा मियः Ti दृष्टकें त्वपानधः - °) Ñi V Bi-i Di.s Gi च दृष्टाः Ba कद्याः Da श्रुत्वा च (by transp.); Ck.t as in text (for च श्रुत्वा). Si Dio Gi चिलंबेंतं; Ñi Vi B Dia

विपीतंनं; D.. तिरुषोगं; D5.7-७ G2.3 विपानं; T..3 विपर्धयं (for विपद्मनं). & Cv: विपद्मनं द्वौद्धेनावसी-दन्तम् । सन्यः प्रश्नेकसरणहेनुभिः मह तव शोकश्चेदानीं मरणहेनुभित्सिक्षायः। विपञ्चन्तमिति सम्यक् पाठः। विपन्नो विरुग्धनामित् (Cr अपमेव पाठः साधुः)।; Cm: विपञ्चन्तिनि पाटे क्षित्रयन्तम् ।; Ckt: विपञ्चन्तं विरुग्धन्तम् ।; Ckt: विपञ्चन्तं विरुग्धन्तम् ।; Ckt: विपञ्चन्तं विरुग्धन्तम् ।; Ckt: विपञ्चन्तं विरुग्धन्तम् । & — d) भैं 2 D6 असंत्रयं; D7.0 अपि क्षणं (for अदं क्षणम्). — After 11. D1.3 ins.:

- 892* एवं च बुबनी सीता बायश्याकुळलोचना । सोकाभिभृता तन्बङ्गी न बाबाकाभिभाषितुम् । यत्र संभावितुं चकुं बेदेद्यापहतं वचः । पदममालापरिश्रष्टेसदुक्तं बाव्यविन्दुक्तिः ।
- [(l. 1) Di तु (for a). Di -[आ]क्रवि- (-व्याक्त-). —(l. 3) Di च संसापितुं (for a संसावितुं) and हद्भन (for [अ]दहनं).]
- 12 Ñe V B De om. 12-20⁴⁶.—⁶⁶) Du कारणं (for बचनं) and बचनं (for करणं). Ñi Dile transp. वचनं and करणं. Ŝi Dile चारा Dile.1.1 Ge Mi साचु (for साधु). Te पाननं (for भाषितम्). De वैदेशा बाष्प्रणांक्याः साधु सकरणं वचः.—°) Te तदा (for अथ).—⁶) De प्यनास्मतः.
- 13 No V B De om. 13 (cf. v.l. 12).) Ñ1 Ds.4.10 [ब] भिमुलो; Dt.11 [ब] भिह्नो; Da विमना (for विमुलो).) D11 सर्वेन (for सर्वेन).) T2 G2 M3 दु:ख- (for बोक-). Ds.8 भूने च; G1 नसे च: G3 पबे नु (for भूने नु). S1 Ñ1 Dt.8.10 समदु:खाभि-भूनश्च; D2.11 M1.2 समझोकाभिभूनश्च (M1.2 के च).) Ñ1 प्राज्ञसत्तमः (for परितप्यते). After 13, Ñ1 ins.:
 - 803* अल्पर्थं वीरशार्द्छः सनतं परितप्यते ।
- 14 Ñ2 V B De cm. 14 (cf. v.l. 12).—°) D.s. s.u G3 इथ्वा (sic) (for इथा). T1.3 M3 दर्शनिव्यवनी दश.
 —°) Da.n.9 परिदेशितुं.—°) \$1 Ds.s T G1.3 M1.8 Ck इदं; Cm.g.t as in text (for इसं). D2 सुसुद्धें (hypm.) (for सुद्धें). % Cm.g: इसं सुद्धेंतम् वस्तिन्सुद्धेंते : Ck.t2

हि: 15 ताबुभाँ पुरुषच्याघाँ राजपुत्रावनिन्दितौ ।
7-15 त्वद्र्शनकृतोत्साही लङ्कां भस्मीकरिष्यतः ॥ १५
हत्वा तु समरे कृरं रावणं सहवान्धवम् ।
राघवौ त्वां विशालाक्षि स्वां पुरीं प्रापियष्यतः ॥ १६
यत्तु रामो विज्ञानीयादभिज्ञानमनिन्दिते ।
प्रीतिसंजननं तस्य भूयस्त्वं दातुमहिसि ॥ १७
साव्रवीदत्तमेवेह् मयाभिज्ञानम्रत्तमम् ।
एतदेव हि रामस्य दृष्टा मत्केशभूषणम् ।

इमं(Ck °दं) मुहूर्तम् अस्मिन्नचिरकाङ इत्यर्थः . % — d) Š1 D1.8.4.10.11 गच्छितः \tilde{N}_1 यास्यसि (for द्रक्ष्यसि). \tilde{N}_1 D11 माविनि.

15 Ña V B De om. 15 (cf. v.l. 12). —) Ña De नरशादूं लें (for पुरुपक्याम्रों). — δ) T1.3 G3 M3 अरिंदमों (for अनिन्दितों).

16 Ñ2 V B De om. 16 (cf. v.l. 12). — °) \$1 D10 हत्वा तं; Ñ1 स हत्वा; D2.4 हत्वा स (for हत्वा तु). \$1 D10 झूरं; Ñ1 D1-4.11 झूरो; D5.7.9 T2 G2 रक्षो; D8 M1.2 घोरं (for कूरं). — °) \$1 D4.10 -राक्षसं; Ñ1 D5.7.9 T2 G1.8 M1 बांघवै: (for न्वान्धवस्). — °) \$1 Ñ1 D1-4.8.10.11 G1.8 M1 राधवस (for राधवौ). \$1 D1.4 विशालाक्षीं. — °) Ñ1 पुरी स्वां (by transp.). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 G1.8 M1 प्रापयिव्यति; D2-9 M2 प्रति नेव्यतः(D8 °ति) (for प्राप्विव्यतः). — After 16, \$1 ins. 904*.

17 Ñ2 V B D6 om. 17 (cf. v.l. 12). Ś1 om. 17-19. D3 reads 17-18 (including 894*) after 2 (preceded by 888*). — D1.11 管; D2.6.10 G2 M1.3 [s] 和-; Ct as in text (for 電-). — d) Ñ1 D7.9 भूयस्तस्य (by transp.).

18 Ñs V B De om. 18 (cf. v.l. 12). Ś1 om. 18 (cf. v.l. 17). D11 om. from 18 up to किए: in 24^b. Ñ1 om. 18^{ab}. Ds reads 17-18 (including 894*) after 2 (preceded by 888*).—") D1.2.4.16 एतत्रे; D3 एवेतद्; D7.9 एवाहो; T1.3 G2 M3 एवेति; G1 एवेद् (for एवेह्).—b) Т3 सम (for सवा). D3 अभिज्ञानमनु-समं.—After 18^{ab}, D1-4.10 ins.; Ñ1 ins. before 18^{od};

894* वेणीशोभाकरं महां मणिरतं अवंगम।

[Ds केश- (for वेणी-). D4-10 दिव्यं (for मह्मे). Ñ1 महा- खुते (for प्रवंगम).]

—°) De रामश्र (sic) (for रामस्य).—d) Ñ1 D7.9 यक्षेत्र; D10 केशकि-; T2 मच्छीर्थ- (for मत्केश-).—After 28°d, Ñ1 (partly illeg.) ins.: श्रद्धेयं हतुमन्वाक्यं तव वीर भविष्यति ॥ १८ स तं मणिवरं गृह्य श्रीमान्छवगसत्तमः । प्रणम्य शिरसा देवीं गमनायोपचक्रमे ॥ १९ तम्रत्पातकृतोत्साहमवेश्व्य हरिपुंगवम् । वर्धमानं महावेगम्रवाच जनकात्मजा । अश्रपूर्णमुखी दीना वाष्पगद्भद्या गिरा ॥ २० हन्मन्सिहसंकाशौ आतरौ रामलक्ष्मणौ । सुग्रीवं च सहामात्यं सर्वान्त्र्या अनामयम् ॥ २१

895* श्रद्धास्यति महायाहुर्वेलयीयसमन्वितः। तवापि यचनं प्राप्य * * * * * * * * * ।

—) Ds.s हेतुमद (for हनुमन्). —) D10 सर्व (for बीर). — After 18, Ñ1 D2.10 ins. 904*.

19 Ñ2 V B D6 om. 19 (cf. v.l. 12). Ši Di om. 19 (cf. v.l. 17 and 18 respy.). D2 om. 19-20⁴.

— ^{ab}) D3 एवमाधास्य बैदेहीं श्रीमान्वानरपुंगव:.—For 19^{ab}, Ñ1 D1.4.16 subst.:

896* गृहीत्वा तु मणि हृष्टः श्रीमन्तं प्रवगोत्तमः।

[Ñı तं; Dɪ [अ]थ (for तु). Dio ह्या (for हृष्टा). Ñi हरिसत्तमः (for भुवनों),]

—°) Ñ1 D1.4.10 शिरसा(Ñ1 °साभि [hypm.])वंब वैदेहीं; D3 शिरसा चरणी नत्वा.

20 Ѳ V B D6 om. 20° (cf. v.l. 12). D11 om. 20 (cf. v.l. 18). D2 om. 20° (icf. v.l. 19). —°) \$1 Ñ1. D10 समु(Ñ1 तदु)हपात...—°) \$1 D10 समीह्य (for अवेक्ष्य). D3 प्रवतां वरं; D5.7.9 G3 हरियुथपं; T3 M3 हरिसत्तमं. —Ñ2 V B D6 read 20° d6′ (including 897° and 898*) before 23. —°) \$1 D10 महात्मानम्; Ñ3 V B D6 कृतोत्साहम् (for महावेगम्).—°) \$1 D10 वाल्यें: D1.3.4 इयामा (for दीना).—′) Ñ2 D1-3.6.8 G1.3 M1.5 -संदिग्धया (for जादुद्या). \$1 D10 मारुति (D16 दवाव) कृपिसत्तमं. —After 20, \$1 Ñ V B D1-4.6.10 ins.:

897* इनुमद्गमनोञ्जृतशोकसंतसमानसा।

[B4 - वचन- (for -समन-), Si Ñi D1-4.10 हनुमहमन-(Si Ñi Dio °ने) स्थमा; Vs हनुमंतमुवाचाय; B3 हनुमंते पुरोडी (for the prior half), Va B -संम्रोत- (for -संतप्त-)-]

-Thereafter Na V B De cont.:

898* इन्सन्किपशार्द्छ मम दुःखाद्विमो वनस्। यथा भवति भद्यं ते तथा त्वं कर्तुमहिति।

[(1. 1) Bs दु:खान्मम (by transp.).]

21 Dir om. 21 (cf. v.l. 18). —) Gi सीम (for सिंह-). —) Da.10 महामार्ख (for सहा'). —) Si

[290]

यथा च स महाबाहुर्मां तारयति राघवः। अस्मादुःखाम्बुसंरोधात्तृत्समाधातुमईसि ॥ २२

D1-4.8.10 G1 M1.2 स्वनासयं; Ñ1 T1.3 G2.3 M3 हानासयं; T2 ममासयं. — For 21, Ñ2 V B D6 subst.:

899* अनामयं च श्यास्यं सहितौ रामलङ्मणी। सुधीयं च महासस्यं सर्वान्युदांश्च बानरान्।

[Cf. 5.37.7.—(l. 1) B1 सर्व वे (for सहिनी).—V2 om. l. 2.—(l. 2) Ds तु (for second च). B2 सर्वान्दान्तरपुंगवान् (for the post, half).]

22 D11 om. 22 (cf. v.l. 18). = 5.37.8. — 3) Ñ1 तथा (for चथा). D3 स च (by transp.); T2 [अ] यं स (for च स). G3 अथापि स. — 24) G3 damaged from खा up to च in 23.5 S1 D10 सुदुःख-; D1 दुःश्लोप-; D2 दुःखानु-; D3 दुःखानु (for दुःखान्दु-). D7-3 T2 G1.2 M2.3 Ck.t स्वं (for तत्). D2 तथा संधातुमहंसि (for d). Ñ1 % * * * * * तुमहंसि. ※ Ct: स्वं समाधानुमित्यस्य तथेत्यादिः। समाधानं संविधानम्। अथापि स महाबादुः दितं पाठे यथेत्यपि पूरणीयमेव। यद्यपि श्रुतवृत्तान्तः स्वयमेव यतिष्यति तथापि स्वमपि यथा मां द्रीष्ठं तारयसि तथा संविधानं कुवित्यर्थः. ※ — For 22, Ñ2 V B D6 subst.:

900* जीवन्तीं मां यथा रामः संमावयति कीर्तिमान्। तत्त्वया हनुमन्वाक्यं वार्यं धर्ममवामहि।

[Cf. 5.37.9. — (l. r) $B_{1.2.4}$ संतारयित (for संभाव°). — (l. 2) B_4 स (for तत्). \tilde{N}_2 V_1 वाक्यं वाचा (sic); B_4 D_6 वाक्यो (D_6 °क्यं) वाचा (for वाक्यं वाक्यं). \tilde{N}_2 समाप्तृहि.]

-Then all the above MSS cont.:

901* (नित्यमुत्साहयुक्तस्य श्रुत्वा वाक्यं तवानघ।

(37.10) विधित्यते दाशस्येः पीरुपं मद्रवासये। ततः स हनुमान्वीरो राधविधयकाम्यया। सीतामाश्वासयामास पुनश्चेवमथाववीत्।

(37.13°) क्षिप्रमेप्यति काकुरक्षो हर्यूक्षप्रवरेर्वतः। [5]

(37.14°व) कस्तस्य स्वततो बाणान्स्थानुमुत्सहतेऽप्रतः। (37.15) । तथार्कमपि पर्वन्यमपि वेवस्वतं यमम्।

(37.15) रियोकमाप पजन्यमाप ववस्तत यमम्।
रिणे योधयितुं शक्तस्तव हेतोविंहासिति।

(37.16) }स दि सागरपर्यन्तां महीं शासितुमर्देवि। (खिक्षिमे तो दि रामस्य जयो जनकरन्दिवि। [10]

(37-50) {स दि ममंद्र सर्वेषु ताडितो मनमयेषुणा। रेन समें लभते रामः सिंहार्दित इव द्विपः। मा देवि शोचमाना दि त्यञ्ज शोकमतिन्दिते। विष्णुना श्रीरिदेन्द्रेण भन्नां नायवती सती।

इमं च तीवं मम शोकवेगं रक्षोमिरेभिः परिभक्तनं च ।

त्रृयास्तु रामस्य गतः समीपं श्चित्रश्च तेऽध्वास्तु हरिप्रवीर ॥ २३

G. 5. 37. 25 B. 5. 40. 24

यस्या नाथस्तवार्याया राक्षसान्तकरः प्रभुः। [15] अचिरेणेय कालेन त्यामितो नेटवने यसान्। मुबन्तमेवं मधुरं हन्मन्ते प्रवंगमम्।

[(I. 1) Ba स्वया(sic) (for तव). -(1. 2) Bs प्रम चाप्तये; Ba वदतः अपे (for महवाप्तये). -(1, 3) Ba ततो हन्मा-न्त्रीगेदि (for the prior half). -(1, 4) Vi Bi De पुनक्षेतान् ; Va स पुनस्तान् ; Bs निपुणस्तान् (for पुनक्षेत्रम्). B4 [ए]व तथा (for [ए]वमय). -(l. 5) B4 - प्रवर्गेष् (for -प्रवेस्). No De युन: . - (1. 6) No De युजनो (for मृजनो). —(1. 7) Bs नथोत्रन्: Bs म चाईतम् (for सथाईति). —(I. 10) Vi Bi खिनिते. De om. हि (subm.). -(I. II) Ba कर्नेनु (for मर्नेनु). Ba महनाग्निना; De मन्नथाञ्चिनाः —(1. 13) 🕺 V: Br.2.4 De शोवमानार्देः Va कुरू (for ल्वज). - (l. 14) Bi(m. also as above). 3.6 श्रीनता (for विष्मृता). B. विचित्रेम (for इत्रेन्ट्रेम). Ña Vi De श्रची (for नृती). -(1. 15) Be रामस् (for नाथस्). Be तवानोधी. Bs पद्य नाथस्त्रवाथांय (for the prior half). -(l. 16) Bs पुरी; Ba बल: (for बलाव्). -(1. 17) De कुशांजिंड (for प्रश्नेगनन्).]

23 Dn om. 23 (cf. v.l. 18). Gs damaged up to इमं च in " (cf. v.l. 22). Before 23, Ñ2 V B Ds read 20°ds (including 897* and 898*). —) Si Ds. v. Ti. 2 M1.2 Cr इदं; Cg as in text (for इमं). Di मु-(for च). Ds Mi क्षोकं; Gs इप्तिमं (for नीमं). Ds Mi क्षोकं; Gs इप्तिमं (for नीमं). Ds Mi क्षोकं; Gs इप्तिमं (for नीमं). Ds Mi क्षोकं; (for रक्षोभिरिम:). Ñ1 Bs परिमन्दमंमानं; G1 परितकंन च. —) Si Ñ2 V B Ds. e. 10 मूयाझ; G1 मूयाम. — Gs damaged from चीर in " up to कृता in 24°. —) Si D10 पंथा: विवस्तेस्तु (for क्षिक्ष तेऽप्वास्तु). Ñ2 VI B Ds हित्वक्ष पंथास्तव नित्यमस्तु. & Cr: विवक्ष तेऽप्वास्तु हिरमचीर इति पाठ: . % — For 23, Ds subst.:

902* इदं च तीत्रं दुःखं प्रदयं रक्षोभिश्राजिमस्सैनम्। रामान्तिके स्वं त्रूयाः पन्याश्रंव शिवोऽस्तु ते।

[The prior halves of l. 1 and 2 are hypm. and subm. respy.]

-Thereafter D3 cont., while D1 ins. after 23:

903* एतावदुक्त्या वचनं बात्यसंदिग्धया गिरा। अपारयन्तां ध्याहतुं हस्तेन विससन्नं तस्।

-After 23, V B1.2 ins.; S1 ins. after 16 (owing to omission); Ñ1 D2.10 ins. after 18, whereas Ñ2 B1.4 De ins. before 24:

G. 5. 37. 27 B. 5. 40. 25 L. 5. 37. 27 स राजपुत्र्या प्रतिवेदितार्थः । कपिः कृतार्थः परिहृष्टचेताः

तदल्पशेषं प्रसमीक्ष्य कार्यं दिशं ह्युदीचीं मनसा जगाम ॥ २४

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे अष्टात्रियः सर्गः ॥ ३८ ॥

33

स च वाग्मिः प्रशस्ताभिर्गाभिष्यन्य्जितस्तया । तस्मादेशादपक्रम्य चिन्तयामास वानरः ॥ १ अल्पशेपमिदं कार्यं दृष्टेयमसितेक्षणा । त्रीतुपायानितिक्रम्य चतुर्थ इह दृश्यते ॥ २

904* एवमुक्तस्तु वेदेह्या हन्मान्मारुतारमजः। पाराभिवन्दनं चक्रे विनीतः कपिकुञ्जरः।

[(l. 1) Ñ1 [s]भ; D2 स (for तु). V2 इति सक्तस्तु (for एनमुक्तस्तु). D10 एनमुक्ता वेदेहीं (sic) (for the prior half). S1 Ñ1 D2 हनुमान् वेदेशा.—(l. 2) Ñ1 V3 B1 D2 पादामिनादनं. S1 Ñ B1.4 D2.6.10 हरिपुंगन: (for अपिकुअर:).]

24 Difform, up to किंप: in b (cf. v.l. 18). Gs damaged up to कृता in b (cf. v.l. 23). Ñ2 B3.4 D6 read 24 (preceded by 904*) before 5.39.1.—a) Ba Gi प्रतिपादिताथ:; D4 विनिवेदिताथ:.—b) D5 प्रति(for पिर.). Ŝi Ñi D1.3.10.11 (-ह D3 -तु)एआव:; D4 -हृष्याताः). Ñ2 V B1.3.4 D6 किंपप्रवीर: पिर (V द: प्र [sic]; B3 रिश्व प्र)हृष्टमानसः; B2 किंपः प्रवीर: प्रतिहृष्टमानसः.—c) B4 तदस्य-; D3 तद्राहप-; M3 Cr.m.g अहपाव-; Ct as in text (for तद्रप्-). Ñ2 V B D6 समुदीस्य (for प्रसमीस्य).—d) Ñ V B D6 समुदीस्य (for प्रसमीस्य).—d) Ñ V B D8.8.6.11 आ(Ñi दि)शामुदीचीं.

Colophon: V B1.2 om. (cont. the Sarga).
—Sarga name: S1 D2.4.10 अभिज्ञानदर्शनं(D4 °न:);
Ñ1 अभिज्ञानप्रदान:; Ñ2 B3 D6 सीतावाक्यं; B4 अभिज्ञानद्वानं; D1.11 अभिज्ञानवर्णन:; D3 सीताभिज्ञाननिवेदन:.
—Sarga no. (figures, words or both): S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 om.; Ñ2 D6 37; B2 35; B4 M2 39; D2 42; D5.7-8 T G M1.2 40.—After colophon, G concludes with श्रीरामाय नस:.

39

V B1.2 continue the previous Sarga. M2 begins with श्रीरामाय नमः.

न साम रक्षःसु गुणाय कल्पते न दानमर्थोपचितेषु वर्तते । न भेदसाध्या वलदपिता जनाः पराक्रमस्त्वेप ममेह रोचते ॥ ३

- I Before I, N2 Bs.4 De read 5.38.24 (preceded by 904*).—") Śi D4.10 वाणिभिः; Cg.k as in text (for च वाग्मिः). Ñ V B D1-3.6.11 स वाग्मिः सु (Ñ1 D1.2.11 "णिभिः) प्रसन्नाभिर्.— ") Ñ1 कपिः (for तथा). Ñ2 V B D6 प्रतिपूजितः (for प्जितस्तथा).—") D7 G1 Ct अपाक्रम्य (for अप"). Śi Ñ1 D1.3.4.10 वंस(Ñ1 D3 नत्वा) सीतामप् (Śi "ति; D10 "भि)क्रांतक् ; Ñ2 V B D6 वंदित्वा तामित् (B1 before corr. "प; B4 "नु)क्रम्या D2.11 तो वंदियत्वा प्रकांत (D11 बळवान्).— ") S1 D4.10 वीर्यवान्; Т मारुतिः (for वानरः).
- 2 °) B3 मया (for इदं). —°) D4 अभी वीह्यां D11 उप° (for अतिक्रम्य). Ñ2 V B D6 पूर्वानुपानुका(V2 °नाक्र)म्य. °) Ñ B1.6 D4.6 इव (for इह). T2 ^{Cg} लक्ष्यते; Cv.r.m.k.t as in text (for इइयते).
- 3 b) Ds दातुम् (for दानम्). Ms -[उ]पहितेषु (for वितेषु). St Dto.tt कल्पते; Ds प्रसस्यते (hypm.); Dr.s Tt.s G2 Ms युज्यते (for व्तेते).—For 3 b, Ña V B De subst.;

905* न रावणः द्वीलगुणाय वर्तते तथा न सान्त्वोपचयेषु कल्पते।

[(1. 2) Bs शांत-(for सान्त्व-). B2 -[3]पनयेषु (for °चयेषु). Bs कथ्यने (for कल्पते). Bs यथा न शस्त्रापचयेषु कल्पिनाः (sic).]

—°) Ms खेदसाध्या; Ck.t as in text (for भेद°). Ds.11 -दर्पगर्विता: (for -दिप्ता जना:). Ñs V B1.2.4 Ds.5.4 ते भेदसाध्यो बळद्पितो जनः; Bs अभेदसाध्यो रणद्पितो जनः, — d) Si Dio तेषु; Ñi Dii रवेह्द; Ñs V B De खंडा Di-5.8 Gi M2.3 रवेद; Gs तेन (for त्वेष). Ds [झ]डां D5.11 Mi [ए]द; Gs [ए]प (for [इ]ह). — Alter 3, Bs ins.:

[292]

न चास्य कार्यस्य पराक्रमादते
विनिश्चयः कश्चिदिहोषपद्यते ।
हतप्रवीरास्तु रणे हि राक्षसाः
कश्चेचिदीयुर्यदिहाद्य मार्दवस् ॥ ४
कार्ये कर्मणि निर्दिष्टो यो बहुन्यपि साधयेत् ।
पूर्वकार्याविरोधेन स कार्यं कर्तुमहिति ॥ ५
न होकः साधको हेतुः खल्पस्यापीह कर्मणः ।
यो हार्थं बहुधा वेद स समर्थोऽर्थसाधने ॥ ६

906* स रावणपुरीं लङ्कां मर्वयिक्वा महाबलाम्। तदाहं प्रतियास्यामि पदयन्तु मम पौरुपम्।

907* इतप्रचीरस्य रणे तु रक्षसः । कथंचिद्राषादृयते च मार्दवस् ।

[(1. x) Bs इति (for इत-), Ds -प्रवीर: स. Ñ1 च; Bs [s] पि; D1-4 हि; D11 स (for तु). —(1. 2) Ñ1 B1.4 न; V2 तु (for च). D1-3.11 आयायदिहास्म (D2 वैत्व ; Ds यदि सम). Bs कथेनिदासा (m. also व्याद्व ते तु (m. also च) मार्दन ; Bs कथे करिष्यानि भिया स्वमार्दन .]

5 व) Bs एककार्थस्यः D1.3.4.10.11 एककार्थे हिः D5 एककार्यामि- (for कार्थे कर्मणि). D5 G1.3 M लिहिंदेष्टेः D7-9 C1 निवृत्ते (for निहिंदेष्टेः). S1 Ñ V B1.2.4 D6 एककार्थं (S1 Ñ1 B2 °थें) विनिहंदेष्टे. — 6) D4 [अ] पि हि (hypm.) (for [अ] पि). B3 वहून्यपिस (for यो वहून्यपि). — °) S1 D1.2.10.11 सर्थ- (for पूर्व-). Ñ2 V2 B D6 कियासिद्धाः D1.3.11 -[अ] वरोधेन (sic) (for -[अ] वि°). — d) Ñ1 तरकार्थः B3 चापरं (for सकार्थ). Ñ2 B4 (also inf. lin. as in text) D3.6.11 अर्द्धस्य (for अर्द्धति). — For 5°-6°, V1 subst. 909*. — After 5, B3 ins.:

908* एष धर्मः स्वकार्याणां श्रुराणां च महातमनाम्। अभयानां सविद्यानां सर्वोऽयं मम रोचते।

6 °) B3 स (for न). V2 B2-4 [ए]क- (for [ए]क:). Ñ1 illeg. from साधको up to ⁸. Ś1 D10 साधने; B4 साधनो (for साधको). — ⁸) D3 G2 हि (for [इ]ह). Ś1 Ñ2 V2 B D1.2.4,6.10,11 कर्मणासुषपद्यते. — After

इहैन तावत्कृतिनश्रयो ह्यहं
यदि त्रजेयं प्रत्रगेश्वरालयम् ।
परात्मसंमर्दविशेषतत्त्ववित्तः कृतं स्थान्मम भर्तृशासनम् ॥ ७
कथं नु खल्वद्य भवेत्सुखागतं
प्रमह्य युद्धं मम राक्षसैः सह ।
तथेत्र खल्वात्मवलं च सारवतसमानयेनमां च रणे दशाननः ॥ ८

G. 5. 37. 35 B. 5. 41. 8 L. 4. 38. 8

 6^{ab} , $\hat{S}_1 = \hat{N} = V_2 = 0.01011 = 0.$

909* कमेणां समवेतानां बहुनामशैमिडये।

[\hat{S}_1 $D_{2-4,10,11}$ समुपेनानां; V_1 सं * हेणुनां (for समयेतानां). \widetilde{N}_1 अमुनिद्धे.]

-Dil cont.:

910* न होकपाथको हेनुस्वयत्यास्य हि रश्चणे । [Cf. 6⁶⁶.]

 $-^{\circ}$) \tilde{N}_{2} V B De यस्त्व(Be $^{\circ}$ द्द)थं बहुधा वेति(Be चिंत्यं). $-^{d}$) Be तरकार्यं दुनमेव दिः Be समयों द्वार्थसायकः De समयों थेन्य साधने

7 ") Da ह्ययं; T[s]हं; Ga Ct[s]प्यहं (for ह्यहं).

— ") Si Bi.a Dio अनु (Bi.a परि)वजेयं: Dr.a अजेयमयः
Cr.m.g.k.t as in text (for यदि अजेयं). Si Ñ V B
Daa अनुजेश्वरालयं (Ba "रागां); Da च निजेश्व"; Dii
वनजेश्व" (for प्रवगेश्वरालयम्).—") Si Dio परायेसंमदं;
Ña Da परावमसंघपं-; V B परायं (Vi Ba "रम; Va "नु)संहपं-; Da "संदर्यः; Ta "सामध्य-; Cv as in text (for
परावमसंमदं-). Di -विक्तमः (for -तरवित्). Dii परायससमहीम शेपतक्वित् (sic).—") Si Ñ V B Di.a. (. 10. 11)
इहः Da अथ (for मम). Ña भन् * * * (illeg.); Bas
"साधनं; Ba कर्न" (for अनुशायनम्).

8 Ñi illeg. for 8-9°. Be reads 8°6 twice. —°) Be.s(first time) Dio न; De.4.6.11 तु (for नु). Be खल्बसा Be °त्र; De से चाप (for सल्बर्ग). Bl.4 Dl.2.6 Mi मुखानई; Be (second time) महाइवः; Dii Gi मुखानमें; Cv as in text (for मुखानसें). —⁸) De प्रसन्ध (for प्रसद्ध). —After 8°6 (r.), Be ins.:

Q11* अपरं साधियवामि राभसानां सुदर्शनम्।

—Bs om. 8°d. —°d) Ñs Vs Bi Ds. कंथे नु; Vi Bs. कंथे न; Vi Bs. कंथे न; Di कंथे *; Ds. कंथे दि; Dii कंथे तु (for तथेव). Ñs Di.s. ii दि (for च). Ñs V [Bi.s. De तखत:; Ts सारवित्; Ms सारवात् (for सारवत्). Ñs

६. 5. 37. 36 इदमस्य चुशंसस्य नन्दनोपममुत्तमम् । इ. 5. 38. 9 वनं नेत्रमनःकान्तं नोनादुमलतायुतम् ॥ ९

इदं विध्वंसियष्यामि शुष्कं वनिमवानलः । अस्मिन्भभे ततः कोपं करिष्यति स रावणः ॥ १०

> ततो महत्साश्चमहारथद्विपं वलं समानेष्यति राश्चसाथिपः।

V B1.2.4 De प्रभावयेन् ; Ma Cm संमान° (for समानयेन्). Si Dio कथं नु(Dio न) खट्य वर्ली हि सारिव (Dio °व । स्समानयेन्मां च दशाननोयं. ※ Cv.g: स दशाननो (Cg °नो रण आत्मवर्ट स्वपश्चवर्ट मां च सारवत्) मानयेन् परिच्छिन्द्यात्। ; Cr.m: सं(Cr स)मानयेत् सम्यक् परिच्छिन्द्यात्। ; Ck: स दशाननं कथं मानयेत् श्लाघेत। ; Ck: स दशाननं कथं मानयेत् श्लाघेत। ; Ck: स दशाननं कथं मानयेत् सम्यक् परिच्छिन्द्यानं कथं मानयेत् सम्यक् परिच्छिन्द्यानं कथं मानयेत् सम्यक् परिच्छिन्द्यानं आत्मवर्टं मां च सारवत्समानयेत् सम्यक् परिच्छिन्द्यादित्यथंन युद्धकरमुक्तम्. ※ —After 8, Da ins.:

912* कामं दूतस्य विद्वज्ञिनेंद्यते युद्धसंशयः। असंदिग्धं च निर्मोक्षं पश्याम्यहमिहात्मनः।;

while Ds.7-9 S ins. :

913* ततः समासाच रणे दशाननं समिश्रवगं सबलप्रयायिनम्। हृदि स्थितं तस्य मतं बलं च वे सुखेन मस्वाहमितः पुनर्वजे।

[(1.2) Dr.9 Gs Ck.t सबर्ल सवायिनं; Ts सबर्ल सवाहनं; G1 M1 सबर्ल प्रियान्वितं; M2 °प्रदायिनं; Cr.m.g as above (for सबर्लप्रयायिनम्). & Ck: सबर्ल सवायिनमिति पाष्ट्रः। सह याद्यं शिल्मस्त्यत्येति सवायी सार्थिः। तत्र सहशब्दस्यावृत्तिरेकशेषो वा। तत्थ सस्यायी ससार्थिरिति भवति। यवं छेशमनुभवितुमशम् नृत्रम् 'सबर्ल प्रयायिनम्' इति यथेष्टं पठित वदित च किचित्।; Ct: 'सबर्ल प्रयायिनम्' इति पाठः। 'सबर्लप्रयायिनम्' इत्याधुनिककित्यतः पाठः. &—(1.3) Ts transp. मतं and बलं. Dr.9 G2 च (for च वै). G1 वलं च वे सुर्खं (for मतं बलं च वै). —(1.4) G1 मनश्च बद्धा (for सुर्खेन मत्वा).]

9 Ñi illeg. for 9° (cf. v.l. 8). —°) Ŝi Dio वन; Gi आध (for आस्य). —°) Vi (with hiatus) उद्यान-वनम; Di मद्रों (for नन्द्रनेपमम्). Mi नेद्रनानामनुत्तमं. —Ñi illeg. for 9°-10°. —°) Ŝi Dio जननेज: Vi वित्ताना; Dii नवं वनं (for वनं नेज:). Di वनं रक्ष:पते: कांतं. — °) Ŝi Bi Di. नंतं पति: कांतं. — °) Ŝi Bi Di. वित्तानुः V Di. वनं रक्ष:पते: कांतं. — °) Ŝi Bi Di. वित्ताना; Vi Di. वनं रक्ष:पते: कांतं. — °) Ŝi Bi Di. वित्ताना; Vi Di. वनं रक्ष:पते:

त्रिश्र्लकालायसपद्धिशायुधं
ततो महयुद्धमिदं भिविष्यति ॥ ११
अहं तु तैः संयति चण्डविक्रमैः ।
समेत्य रक्षोभिरसंगविक्रमः ।
निहत्य तद्रावणचोदितं वलं
सुखं गमिष्यामि कपीश्वरालयम् ॥ १२

10 Ñ1 illeg. for 10° (cf. v.l. 9). — \$\) \$\) D1-4.10.11 वलाद; Cv.k.t as in text (for इदं). Ñ2 V B D6 सबै विध्वंसयास्ययः — \$\) V1 D11 शुब्कंधनम्; B1 कक्ष(also शुब्कं [m.])मूलम्; D6.2 शुक्कवनम् (for शुक्कं वनम्). — \$\) Ñ1 भन्ने चास्मिस्; B1.3 D2 G1 तिस्मन्भन्ने (for लिस्मन्भन्ने). \$\) S1 D10 शोकं; Ñ2 V B D6 कोधं (for कोपं). D11 transp. भन्ने and कोपं. — \$\) D3 T1.3 G2.3 M2 दशानत:; D10 हि रावणः (for स रावणः). Ñ1 यो करित्यति रावणः; Ñ2 V B D6 सम्(Ñ2 D6 सन; V2 अवि; B3 मिंयः) B4 अय) राजा गमि(B3 करि)व्यति,

11 °) D2 महान् (for महत्). D6.7.9 स्वास (for साध-). Ñ D6 G2 -रथं महाद्विपं; V B1.5.4 -रथ(V1 B2 °थं)द्विपाकुळं; D1 -रथद्विपं चळं (for -महारथदिपं). Š1 D4.10 ततो महास्माथ(Ś1 °3) पदातियुक्तं. — 6) B4 सवं। D1 स मे; D4 om. (for चळं). Ś1 Ñ V B1.2.4 D1-6.10.11 G M Cg .समादेश्यित; Ct as in text (for समाने ज्यति). Ñ1 राशसेश्वर:. — °) Ś1 D10 -काळोपम (for -काळायस-). Ś1 D5.8.10.11 -पिट्स-; S -पट्स- Ñ B5 D2.6.11 -[आ]कुळं; B2 -[आ]युतं (for -[आ]युपं). — 6) Ś1 D10 इतो; Cg as in text (for इदं). — For II, B3 subst.:

914* गजाश्वरथसंयुक्तं बलं चादेशयिव्यति। मया सह तदा युद्धं सहसा तद्वविव्यति।

12 °) B4 om.; D1 नु; D7.0 T1.2 च (for तु). V1 B3 संप्रति; B4 संयत- (for संयति). Ñ2 V B D6 श्रीम (for चण्ड-).— 6) S1 B4 D7.9.10 अभंग(S1 °भग्न; B4 °शंक)विक्रम; Ñ1 B3 अतिप्रकोषि(B3 °वारि)तः; Ñ3 V B1.2 D6 अभीतचारिभिः; T1.3 G M1.3 असद्य (for असंगिष्मः).—D3 om. (hapl.) 12°-136.— °) Ñ3 V B D6 वे (for तद्). S1 Ñ1 B3 D10 वेशितं; B1 (margater corr. as in text) -वोदितं (for -चोदितं).— ९) Ñ2 V B1-3 D6 ततो; D2.11 सुखी (for सुखं). D7-9 Cr.t हरीश्वराखयं; Cm.g क्षिश्वराखयं(as in text).

[294]

ततो मारुतवत्कुद्धो मारुतिर्भीमविक्रमः । उरुवेगेन महता दुमान्क्षेष्ठमथारभत् ॥ १३ ततस्तद्भनुमान्वीरो वभक्त प्रमदावनम् । मत्तद्भितसमाघुष्टं नानादुमलतायुतम् ॥ १४ तद्धनं मथितेर्वक्षेभिकेथ सालिलावयेः ।

13 D3 om. 13^{d5} (cf. v.l. 12). Ñ2 V B De om. 13.—°) D4 तम्न (for ऊरु-).—^d) Š1 D10 ऋपुं; D2 छेतुं (for क्षेप्रस्). Š1 D1-4.10.11 प्रवक्रमे; Ñ1 उपक्रमे; Т2 अधामवत् (sic) (for अधारभत्).—After 13, Š1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

915* प्रभञ्जञ्जुजुभे धीमान्त्रभञ्जनसुतः कपिः। प्रभञ्जन इवाक्षोभ्यो निष्त्रभञ्जनमारुतः।

[(l, 1) Di श्रीमान् (for धीमान्). —(l, 2) Ñi प्रभेजन्निव (for निस्त्रभक्षत-). Ñi D2 -मारुति:.]

14 °) \$1 Ñ V B D4.6.8.16 Ms नु (for तद्). D11 वचनाद् (for हनुमान्). — °) D1.11 प्रभंतन् (for वभक्ष). D0 सुमहावनं. — °) D6 (also sup. lin.) नाना-; D10 स नु (for मन्न-). Ñ2 V B D6 -गणाकीणै; D3 -समानुष्टं (for -समानुष्टं). — °) \$1 D1.10.11 -समा(D1 -शता)कुलै; D3 -लतावृतं (for -स्तानुतम्). Ñ2 V B D6 नानास्गगणा(B3 °समा)यु(B3 °न्दि)तं. — After 14, D1.3 ins.:

916* क्षयं मारुतकल्पेन कपिना ते महादुमाः। ज्याविज्ञ्विटपा जग्मुर्महीं निर्धृतपछ्याः।

15 ⁶) Ñ₂ V B D1.6 भन्नेश्चर (for सिबेश्च). B1 सिलेलालये:. —°) Ñ₁ चाशित-; D3 पल्लब-; D4 चालय-(for पर्वत-). Ŝ1 D10 स(D10 सु)चूर्णितेर्लवाभैश्चर — ⁶) Ñ₂ V B D6 [स] निष्ट- (for [स] प्रिय-). D7.9 T1.2 बहुधा भियदर्शनै:(T₂ °नं). —After 15, D5.7-9 (D8 ins. l. 2 after 15⁸⁶) S ins.:

917* नानाशकुन्तविरुतैः प्रभिन्नैः सलिलाशयैः। ताम्रैः किसलयैः क्लान्तैः क्लान्तद्रुमलतायुतम्। न यभौ तद्वनं तत्र दावानलहतं यथा। व्याकुलावरणा रेजुविद्वला इव ता लताः।

[M1 om, l. 1.—(l. 1) G1.2 -विशंग- (for -राकुन्त-). D7.9 T1 प्रसिन्ध-; Cv.r as above (for प्रसिन्ध-). G1 सिन्नपुष्पफल्द्रसे: (for the post. half). —G1 transp. l. 2 and 3.—(l. 2) D8 G2 द्वांतं; G1 ब्हांता:; Cv as above; Cr कांत (for ह्यान्त:). D8 ब्हांत-; D9 नीत-(sic); G1.2 M2 Cv.r कांत- (for ह्यान्त:). D7.9 -युतै:; G1 युता: (for युत्तम).—M1 om. l. 3.—(l. 3) T3 निष्त्रमं; Cv.r as

चूर्णितैः पर्वताप्रैश्च बभुवाप्रियदर्शनम् ॥ १५ लतागृहैश्वित्रगृहैश्च नाशितै-महोरगैव्यालस्मौश्च निर्धृतैः । शिलागृहैस्न्मथितैस्तथा गृहैः प्रनष्टरूपं तदभृन्महद्वनम् ॥ १६

G, 5, 37, 42 B, 5, 41, 19

above (for न बभी). % Cv: प्रमिन्नै: सल्लिशाविरिखनः परम्,(ताम्रे: किस)क्वै: क्रान्नै: कालाद्मकशावुनम्। न बभी नद्दनं तत्र बावानकृतं यथेन्येप पाठक्रमः।; so also Cr. %

16 ") Da चित्रतथंद्र (for °गृहेद्रा), V Ba Da.e Gl.a Mi चि(Va प्र; Da *) नाशिनेद्; Dr-a Ct च साहितेद् (for च नाशिनेद्).— ") Ña De मनोहनेद् (for महोरंगेद्). Di च्याडगणेद्रा (for च्याडगणेद्रा (for च्याडगणेद्रा). Ñi Da चित्रुतः (Da "मै:); Ba नियुंतैः; Be निगंतैः; Mi नाशिनैः; Cg as in text (for निपुंतैः). Si Da.io.ii महोरंगेद् (Da.ii "म) च्याघमूर्गं (Si "मुखे) आ निगं (Da चित्रु) नैः; Ba मनोरमैवांटम्गेश निपुंतैः; Da महास्में। पक्षिगणेश निपुंतैः; Da-a च्यालेस्गेंगरानेद्येश पिश्चिः.— ") Si छीला-; Ba महा- (for जिला-). Ba निमेंचितेस; Ta इक्मगृहेस् (for उन्मिचितेस्). Si Ñi Da.a. 10.11 सुधागृहेः; Ña Va Ba तथा(Bl.a "द्रा) द्रुमेद्; Gl.a तद्रा गृहेः — ") Ñi चित्रदृक्षं, Ña Va Ba कारहरूदं (Bl.a "पूर्व"). Si Ñi Va Ba Di-2.10.11 सहावनं (for महद्वनम्). Gi नु बम्ब तद्वनं.— After 16, Dl.a ins.:

918* स तं विनाइयोत्तमकाननं तदा समीक्षितुं पौरुषमात्मनस्ततः। महामतिर्जातरुषः स मारुतिः विचक्रमे मारुतवन्महाबलः।

[(1.2) Di सर्मीक्षितं पौरुषस्यमासमनः --(1.3) Di महा-रमनिर्वेशनमयः];

while Ds.7-8 S ins.:

ç19* सा विद्वलाशोकलताप्रताना वनस्थली शोकलताप्रताना। ज्ञाता दशास्यप्रमदावनस्य कपेबेलाद्वि प्रमदावनस्य।

[(1, 1) G2 या; Cv as above (for सा). % Cg: यद्य ग्रोकलता: शोकता: । रलयोरमेदः । अध्यतानाः अपनु प्रतानाः अमल-कल्हारारयोऽस्यां सा शोकल्दाध्यताना, स्वानजञ्जीते यावत् । दशास्य-प्रमदावनस्य रावध्यप्रमदावनस्य । " उचारोः संज्ञाध्यन्दसेषेदुल्स्" इति बहुलव बनाद्भस्तामावः । दशास्यप्रमदावनस्य वनस्यकीत्वत्र तिळावुनकस्य शरीरमिनिवदुपचारात् पष्ठीः की G, 5, 37, 43 B, 5, 41, 31 L, 5, 38, 18 स तस्य कृत्वार्थपतेर्महाकपि-मेहद्वचलीकं मनसो महात्मनः।

युयुत्सुरेको बहुभिर्महावलैः श्रिया ज्वलंस्तोरणमाश्रितः कपिः॥१७

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकोनचत्वारिंगः सर्गः ॥ ३९॥

80

ततः पश्चिनिनादेन वृक्षभङ्गस्वनेन च । वभृबुद्धाससंभ्रान्ताः सर्वे लङ्कानिवासिनः ॥ १ विद्वताश्च भयत्रस्ता विनेदुर्मृगपश्चिणः । रक्षसां च निमित्तानि ऋराणि प्रतिपेदिरे ॥ २

17 क) D5 तत्तस्य; M2 तथा च; Cr.m.g.k as in text (for स तस्य). Šī Ñ V B D1-3.6.10.11 नृपतेर; Cv.r.m.g.k as in text (for [ज] श्येपतेर्). V2 B1.2.4 D6 वभी किपर; B3 वभी च; D4 महामितर् (for महाकपिर्). D7.9 Ct ततः स कृत्वा जगतीपतेमीहान् ; G1 कृत्वा तु रक्षोधिपतेमीहासमो.—6) D11 G M1.2 महा- (for महृद्). Š1 D10 सहसा; Ñ V B1.2.4 D1-3.6.11 महृतो; B2 स किपर् (for मनतो). V B2.4 D2.6.11 मनिवनः; B3 महासा; G1 महाकपिः (for महास्मनः).—6) Š1 D1-4.10.11 G2 महा-वलः; Ñ1 M1 निताचरैः (for महावलेः).—6) D1 श्रियो-व्यलः (for श्रिया प्यलंस्). Ñ1 D1-3.3 M3 आस्थितः; D6 आविशतः; D11 उरिथतस् (for आश्रितः). B3 परं; D2 तदाः D11 तथा (for किपः).

Colophon. — Sarga name: Si Di-4.10.11 प्रमदावन-विध्वंप्त:(Di.4.11 °सन:); Ñi प्रमदावनभंगः; Ñi V Bi.2.4 De संशोकविकासंगः; Bs वनभंगः. — Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.2.4.10.11 om.; Si Ba Di.7-0 T G Mi.8 41; Ñi Vi De 38; Vi 28; Bi.2 37; Bi 36; Di 43; Mi 40. — After colophon, Di concludes with राम; while G with श्रीरामाय नमः

40

Me begins with श्रीरामाय नम: .

Before I, Si Ñi Di-4.10.11 ins. .

920* तरकृत्वा सुमहत्कर्म दुनुमान्दर्शयन्वसम्।

तं स्तम्भकितिसं पासादं सोऽध्योहत।

ततो गतायां निद्रायां राक्षस्यो विकृताननाः । तद्भनं दहर्ग्यभग्नं तं च वीरं महाक्रिप् ॥ ३ स ता दृष्ट्या महाबाहुर्भहासन्त्रो महावलः । चकार सुमहदृषं राक्षसीनां भयावहम् ॥ ४

[(l. 1) D4 शुस्ता (for कृत्या). D10 सुमहाकर्म. —(l. 2) \$1 D10 सु- (for तं). D2.11 -कलिनं (for क्लिलं). D2.1 चैत्यप्रासादं. Ñ1 [5]ध्यरोहयत् (for sध्यरोहत्).]

- 1 °) B1 (m. also as in text) D11 कपि- (for पिक्षि-). D2 -निनादश्च (for °देन). °) V B2-4 D6 वन- (for चूक्ष-). °) S1 D2-10-11 तेथ; D1 तव; D3 तेति । D4 तेषु (for ज्ञास-). Ñ V B D6 वभू वुभैष (Ñ1 °स्तेनिः Ñ2 V2 °भू श)संबि (Ñ2 V2 B1 °मुद्धि) शाः व) D6 सर्व- (for सर्वे).
- 2 °) Ñi Dani च भयोद्विन्ना; Ñe V B Do व दिशः सर्वा; Do च भयव्यक्षा; Gi बहुबक्तस्ता (for च भयत्रस्ता). Di विद्वताञ्च भयव्यक्षा (metri causa). b) Bi विविद्युरं Di.त.o निपेदुर्; Ds विपेदुर् (for विने°). c) Śi Bi Ds.no ताक्षसानां; Di राक्षसा दुर्; Ds.ni Te राक्षसाक्ष (for रक्षतां च). d) Ds.s घोराजि (for क्राणि). Ñ V B Do बहुशोभवन्; Di च प्रपेदिरे; Ds च चकाशिरे (for प्रतिपेदिरे).
- 3 °) Ñ2 illeg. for ततो गतायां. B3 गतायां राक्षस्यों (sic). ⁵) B3 लंकायां (for राक्षस्यों). D3 विक्षतान^{वाः}. ⁴) G2 अवस्थितं (for महाकिपम्).
- 4 Ñ2 om. 4-5⁵. a⁵) Ñ1 D4 ता: स (by transp.); V2 B4 D2.4.8 स तां(sic); B3 स तान्; D11 ताझ (for स ता). D3 transp. महाबाहुर and महाबरशे. V B1-8 D6 महाका (V2 B1 ° मा) यो महाकरि: (B1 ° बळ:) (for b). °) D4 चकार स (hypni.) (for चकार). d) B3 राक्षसानां (for °सीनां).

[296]

ततस्तं गिरिसंकाशमितकायं महावलम् ।
राक्षस्यो वानरं दृष्ट्वा पप्रच्छुर्जनकातमजाम् ॥ ५
कोऽयं कस्य कृतो वायं किंनिमित्तिमिहागतः ।
कथं त्वया सहानेन संवादः कृत इत्युत ॥ ६
आचक्ष्व नो विशालाक्षि मा भृते सुभगे भयम् ।
संवादमितापाङ्गे त्वया किं कृतवानयम् ॥ ७
अथात्रवीत्तदा साध्वी सीता सर्वाङ्गशोभना ।

रक्षसां कामरूपाणां विज्ञाने मम का गितः ॥ ८
यूयमेवास्य जानीत योऽयं यद्वा करिष्यति ।
अहिरेव अहेः पादान्विजानाति न संशयः ॥ ९
अहमप्यस्य भीतास्मि नैनं जानामि कोन्वयम् ।
वेदि राक्षसमेवैनं कामरूपिणमागतम् ॥ १०
वेदेसा वचनं श्रुत्वा राक्षस्यो विद्रुता हुतम् ।
स्थिताः काश्चिद्रनाः काश्चिद्रावणाय निवेदितुम् ॥ ११

G. 5. 38. 11 B. 3. 42. 11

- 5 Ñ2 om. 5^{ab} (cf. v.l. 4).) D5.7.9 T1 G2 तु; Cg as in text (for तं). Ŝ1 Ñ1 V B D1-4.6.10.11 मेघ-('for गिरि-).) Ŝ1 Ñ1 B4 D4.10 M1 महाकायं; B3 महा-रूपं (for अतिकायं). Ñ1 B4 D2.5.11 मनस्वनं; D1 तरस्वनं; D5.8 T2 M2 (also) महामति; G1 °शुति; G2 M2 °क्विं (for महावलस्).
- 6 °) G1 तस्य (for इस्त). T2 मुतो (for इतो). B3 वासी; B4 देयं (sic); D1.11 वायं; G2 M1 वापि (for वायं).—°) D11 इहागतं.—°) D8 [अ]नेन पुन: (for सहानेन). % Cv: उत्तशब्दोऽधाथें।; Cr.m.g: उत्तशब्दो वाथें. %—For 6°d, Ŝ1 Ñ V B D1-4,6,10,11 subst.;

921* कथं वा स्वयि संवादं राजपुष्यकरोदयम्।

[Ds लया (for कथं). Ši Ds.10 च (for वा). Bs नव; Ds सह (for न्वथि). Ds संधाने (for संवादं). Bs कथं देवि (for राजपुत्र). Ñ2 V B Ds करोत्ययं.]

- 7 *) \$1 D1-4.10.11 स्वं; De om. (for नो). \$\tilde{N}\$1 स्वमाबह्द -- \$\dots\$ | \$\tilde{N}\$1 D1-4.10.11 मा भूतव म(D4 *) ये
 वरे (D1.2 द्युमे); \$\tilde{N}\$2 V B D6 भयं मा(D6 मा भयं)
 भूत्तवांगते. \$\dots\$ | \$\tilde{N}\$1 D1.2.4.11 संस्कापम् (for संवादम्).
 \$\tilde{N}\$1 V B D1-4.6.7.9-11 आसितापांगि. \$\dots\$ | \$\tilde{N}\$2 प B D4 संवी
 (for स्वया). \$\tilde{D}\$2 असी; D11 अहं (sic) (for अयम्).
- 8 ") Bs तन्न (for अथ). Ñ V B Ds राजपुत्री; D1 वच: साध्वी; D3 तत: साध्वी; D3.8 G1.3 M1.2 तथा साध्वी; D11 राजसुता (for तदा साध्वी).—) D3 सर्ता (for सीता). S1 सर्वात्म- (for सर्वाङ्ग-). T2 G1 M2 -सुंदरी (for -शोभना). Ñ1 D11 सीता राजीवलोचना; Bs सर्वात्यवक्षोभना.—) M3 भीम- (for काम-). Ñ2 V1 B Ds -रूपिखाद (for -रूपाणां). V2 राभसी कामरूपी वा.—) D3.6.11 मितः (for गितः). Ñ2 V B1.2.4 Ds विज्ञाने नास्ति में मितः ; B2 विविद्या विस्तिता भूशं; D2.9 विज्ञाने का गितमेंम-
- 9 °) भे श्रृथमंतद्; De यद्यदेतद्, भे V B De Ge विज्ञानीत (Ba °थ); Ds Ms [क्ष]भिज्ञानीत; Ds हि जा है। T1.3 [क्ष]स्य ज्ञानीय (for [क्ष]स्य ज्ञानीत). Si भे भे 10-4.10.11 स्वयमेवास्य (D1 °ज्ञ; De °थ; Ds हि) ज्ञानीप्यं (D2 °ते; D3 °त; D4 °याद्). b) B1 यक्ष; B4 योहं (for योऽयं). Si D10 यक्ष; भे श्रीकृष्ण है V B2-4 De यक्ष;

Bi योयं; Da तहा; Do * हा (for यहा). Dii यदि वा कि करिव्यति. —°) Note hiatus between एव and अहे:. Ñ B Di-€.8.10.11 S हाहे: (to avoid hiatus) (for कहे:). Si Die पादाँ (for पादान्). — °) Ñ2 V B De विज्ञानीयान् (for °नाति).

10 °) D2 अयस्. B6 अस्याहः D3 अप्यस्मिन् ; D7.0 अप्यति- (for अप्यस्य). S1 D1.6.10 सीता हि! D1 चः D4 °हं); Ñ2 V B D6 संसीताः Cr.m as in text (for भीतासिम). ॐ Cr.m: अस्य अस्मान् भीतासिम. ॐ ─ °) D5 नैवं; D7.0 M1 नैव (for नैनं). D5 T2 G1.8 M2 ह्ययं; D7.0 हाई (for ज्वयम्). S1 B6 D1.2.10 निस्यं(B6 D1 नातो) निगंमने मृतिं(D1.3 गतिः); Ñ1 नैतो मे निगं* इययं (illeg.); Ñ2 V B1-3 D6 नेतो(Ñ2 D6 नैतन्; B2 नैताः B3 [with hiatus] इतो) निश्चयने(V B1.2[m. also].3 निष्कमणे) मृतिः D2.11 ततः(D11 चतः) प्रक्रमणे मृतिः D4 पट्टिनो निगंमे मृतिः —For 10°4, S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 subst.:

922* करोमि रक्षोभिरहं कामरूपैर्हि बश्चिता।

 $[\tilde{N}_2 \ V \ B \ D_6 \ tisihter (for tsilhtet). $1 D10 कुतवस्येव रह्यांभि:; D1 कानं रह्यांभिरंबाई: D2 पूर्वमेवारिम रह्यांभि: (for the prior half). <math>\tilde{N}_1 = (for \ f_6)$. $\tilde{N}_2 \ V \ B \ D6 वंचिता काम-रूपिंग: (for the post. half).]$

-Then N1 cont. (sic):

923* मसाकमनवधानात्किपना * भग्नं बल्जम्। राधवो राधवानां हि कर्वा ते करनं पुनः।

11 °) Ña V B Da.e सीताया (for वैदेखां). Da तह्व सं (for वचनं).— °) Da तहा; T Ga.a दर्व; Ta (also) दिश्तं; G1 Ma Cg दिशः; M1.a सयात् (for हृतस्). Si D1.2.10 विस्मिता दढं; Ñ1 विस्मिता सवन्: Ña V B1.2.4 Da.e.6 विस्मिता स्थां; Ba विकृता क्यां; D11 वचनं दर्व (for विहृता हुतस्).— °) D11 T G काचिद् (for first काश्चिद्). Si D10 ततो सीता; D11 गताः काचिद्.— °) Si Ñ1 Da.e.10 [आ] चविद्येरं; D1 [अ] वविद्येरं; D11 विविद्येरं (for तिवेदितुस्). D2 रावणस्य ससीपतः. % Cr.g: निवेदितुं निवेदियतुस्. %

G. 5. 38. 12 R. 5. 42. 12 L. 5. 39. 13

रावणस्य समीपे तु राक्षस्यो विकृताननाः । विरूपं वानरं भीममाख्यातुम्रुपचक्रमुः ॥ १२ अशोकवनिकामध्ये राजनभीमवपुः कपिः । सीतया कृतसंवादितिष्ठत्यमितविकमः ॥ १३ न च तं जानकी सीता हिरं हिरणलोचना । अस्माभिवेहुचा पृष्टा निवेदियतुमिच्छिति ॥ १४ वासवस्य भवेद्तो द्तो वैश्रवणस्य वा । श्रेपंतो वापि रामेण सीतान्वेपणकाङ्क्ष्या ॥ १५

12 ^a) D11 समीपं. D4 ता (for तु).—^b) Ñ1 D1.5.11 रुधिराशना:; D2 रुचिरानना:; G1 भयविद्धला: (for विकृतानना:).—^a) Ñ1 गरवा च; D1.3.10 विकृपा (for विकृपं). D10 वामनं (for वानरं). D1 भौमं (for भीमम्).—^a) D2 आस्थातुम् (for आख्या°). T3 उपचक्रमे. D3 प्राणिपत्याचचक्षिरं; D7.9 रावणाय न्यवेदिषु:.—For 12, Ñ2 V B D6 subst.:

924* बद्धाञ्जलिपुटाश्चापि शिरोभिर्धरणीं गताः। र रावणाय सुसंविद्याः शशंसुर्श्चान्तलोचनाः।

[(!. 1) Ñs Bs De इतांजिल-. Vi Bs भूत्वा; Be चैव (for जापि).—(!. 2) Ñs De समुद्दिमा: (for बुसंविमा:). Ñs illeg. after शहां-.]

13 b) Ds -चल: (for -चपु:). —°) D2.11 G3 सीताया:. D3 कृतवादश्च (for "संवादस्). — d) D4 [अ] द्भुत-; D8 [अ] नुल- (for [अ] मित-).

. 14 °) G3 हि (for च). B3 तं नतं. S1 जानते (sic); D10 जानती (for जानकी).—S1 D10 om. 14°-15°.
—°) Ñ2 V2 B1.3.6 D6 बहुमि:; V1 B2 बहुश: (for बहुथा).—°) D1.11 न चेदियतुम्; M1 न निषेदितुम्; Cm.k.t as in text (for निचेद्यतुम्). B3 D2 अर्हति (for इच्छति).—After 14, Ñ1 ins.:

925* न तं जानीमहे राजन्कश्चायं वानरो भवेत्। केन कस्य कुतो वापि किं वासी तु करिष्यति।

15 \$1 D10 om. 15° (cf. v.l. 14). —) Ñ2 V B D6 इंद्रस्य हि(B2 च) (for वासवस्य). —) Ñ2 V B D6 राक्षे; D4 marg.; D9 om. (hapl.) (for दूतो). B4 D5.6.11 च (for वा). —) B1 D2 वाथ. \$1 D10 लाख्यातीहागतो नूनं. —) D3 T2-दर्शन- (for -[अ]न्वेयण-). B2 D3.8 -कारणात्(B2 ° जं) (for काङ्क्ष्या). \$1 Ñ V B1.3.4 D4.6.10.11 सीताथ स भविष्यति; D1.2 सीतायास्तव दर्शनात्(D2 कारणात्).

· 16 °) Ds हि; Dr.» [प्]व; Ts [अ]ति- (for तु). Si Ñi Dr.». . तो अग्ने वर्ग सर्वं; Ds तेन नानातुमी नंसं. तेन त्यद्भुतरूपेण यत्तत्त्व मनोहरम् । नानामृगगणाकीर्णं प्रमृष्टं प्रमदावनम् ॥ १६ न तत्र कश्चिदुदेशो यस्तेन न विनाशितः । यत्र सा जानकी सीता स तेन न विनाशितः ॥ १७ जानकीरक्षणार्थं वा अमाद्वा नोपलभ्यते । अथवा कः अमस्तस्य सैव तेनाभिरक्षिता ॥ १८ चारुपछ्वप्रत्राद्धं यं सीता स्वयमास्थिता । प्रवृद्धः शिंशपावृक्षः स च तेनाभिरक्षितः ॥ १९

— 6) Ñ1 तव यद्य; D2 रम्यं चैव; D4 यद्ग्तव (archaic) (for यत्तत्व). Š1 Ñ1 D2.4 मनोरमं.— ") Ñ1 D1.2.1 G3-समाकीण (for नगा").— ") D1.2 प्रकृष्टं; D3 T2 प्रमण्डे: G1 प्रदुष्टं; G2 प्रनष्टं; Cr.g.k.t as in text (for प्रमुष्टं).— For 16, Ñ2 V B D6 subst.:

926* सर्व चैंब बनं भन्नं तरसा तेन पार्थिव।

17 Ñ₂ V B Ds om. 17° b. — ° b) Ds देशोरित (lor उदेशो). Ñ₁ D1-4.11 तम्र किंग्रह्मोद्देशो(Ñ₁ D11 ° शस्। (for °). Ñ₁ तक्क *(illeg.); D2.11 तस्सा न(D11 ते) (for यस्तेन न). D1.3.4 मनसेव प्रकल्पित: (for b). Ś₁ D10 न स किंग्रह्मोदेशस्तरसा यो न नाशित: .—Ds T3 om. (hapl.) 17° c.—°) Ś₁ D1.3.10 यम्रासीज्; Ñ₂ V B D2.3. 8.11 यम्रास्ते. D6.7.2 देवी (for सीता).— d) Ś₁ स ते नैंव. Ñ₁ D2.11 स तेन परिरक्षित:; Ñ₂ V B D6 तदेव न विनाक्षितं.

18 D11 om. 18. D3 trapsp. 18 and 19.—°) V1 है; D2 च (for ना).—6) V2 चापि लम्पते; B1(sup.lin. also as in text)—3 G2 नोपपश्चते; D1 नोपलक्षितः। D3-5.7-9 लहस्प(D4 °क्ष)ते (for लहम्पते). D2 सामद्तीप लम्पते.—व) D2 सा च; (for सैंच). D3 तेन सीता व्यवस्थता.—After 18, D3 repeats 19° and 18.

19 Si D4 om. (hapl.?) 19. D3 transp. 18 and 19. D2 reads 19^{ab} in marg. — a) Ñi V Bi D1.3.11 - शाखाक्ष; Ñ2 B2.4 - शाखं च; B2 D2.10 - शाखक्ष; D6 - शाखं च; D8 - शो भाड्या; T1.2 - शो भाड्यां; T2 G2 M - पुदाइंवं (for - पुत्राइंवं). — b) D1 आसीत् (for सीता). Ñ V B D6 यं सीता समुपाक्षि (Ñ B1.2 ° पिस्थ)ता; D1 (with hiatus) आस्थितंथं च जानकी; D3 यस्मिन्सीता इयवस्थितीं। D10 यस्वासीत्सीतया स्थित:. D3 repeats 19 a शं श्वापः (transp.). —) M2 प्रश्चनः. D2.6 शिशिपाः D3 शं श्वापः D5.7-3 T2.3 G3 शिशुपाः (for शिश्वपाः). D1 प्रवृद्धं शिषानुक्षं. — d) Ñ2 V B D3.6 स तेन परिपालि (Ñ3 V1 D3.6 ° रक्षि)तः.

तस्योग्ररूपस्योग्रं त्वं दण्डमाज्ञातुमहीसि ।
सीता संभापिता येन तहनं च विनाशितम् ॥ २०
मनःपरिगृहीतां तां तव रक्षोगणेश्वर ।
कः सीतामभिभापेत यो न स्यान्यक्तजीवितः ॥ २१
राक्षसीनां वचः श्रुत्वा रावणो राक्षसेश्वरः ।
हुताग्निरिव जज्वाल कोपसंवितिक्षणः ॥ २२

20 ") Ms -वीरस्य (for न्हपस्य). Si Ds Gi Ms [उ]प्र स्वं; Ds Ts [उ]प्रस्वं (for [उ]प्र स्वं). Ñ V B Do तस्योप्रस्पोप्ररूपं तु. —) Si Gi आख्यातुम्; Ñ V B Do आदेष्टुम्; Di. (also as in text).ii Gs Ms आइसुम्. —) Ns Bs संभाविता (for संभापिता). Bs Ds तेन (for चेन). —) Si Ñi न; Ñs om. (for च). Dr-s Mi वनं तेन (for तद्दनं च).

21 °) Šī Ñī D;,2,11 त्वया (for सन:-). B1.2.4 D3 -प्रति- (for -परि-). D10 त्वया प्रति-. — °) D2.10.11 स्वयं (for तव). — °) Šī D10 त्वभि-; Ñ₂ V B परि- (for अभि-). — °) В3 जनस् (for न स्यात्). D3 त्य≈जीवित: •

22 ⁶) Si Ñ V B1.2.4 D2-4.6.10 G3 राक्षसाधिप:; B3 लोकरावण:; D1 रक्षसां वर: (for राक्षसंध्रा:). — °) Si Ñ V1 B1.4 D3.3.6.10.11 हुतोक्षिट्; D3.7.9 T1.3 चिताक्षिट् (for हुता°). — ^d) T1 कोध-. Ñ1 D1 -संबंधित-; D1 -संब्रिज-; D2.11 -संबर्तन- (for -संबर्तित-). Ñ2 V B D8 G1 कोध(G1 कोप)संरक्तलोचन: . — After 22, D1.2.6.7-9 S ins.:

927* तस्य कुद्धस्य नेत्राभ्यां प्रापतज्ञास्तरिन्दवः। दीप्ताभ्यामिव दीपाभ्यां साविषः स्रेहबिन्दवः।

[(l. 1) D1 निपतंति; D3 न्यपतन् (for प्रापतन्). D1.2.6. 7-9 अशुः (for आस-). — D1 om. (hapl.) l. 2. —(l. 2) T1.3 transp. दीप्राभ्याम् and दीपाभ्यां. D3 साम्रयस्नैलदिदवः (for the post, half).

23 °) Тэ आतन (for आहमन:). D7.9 दीरान् (for खरान्). ఏ आहमकारणसंभूतान् ; Ñ V B D3-4.6.10.11 सोय (Ñ2 D3.6 अय; D2.4.10.11 आतम) मानससंभू (Ñ2 °*** [illeg.])तान् ; D1 आहमभूमनसा जातान् . —D4 om. (hapl.) 23°-24°. —°) D11 किनरान् (for किंक°). Тз नामतः (for सक्षमान्). —D3 om. 23°-24°. —°) और V B D6 आहिद्(D6 °*)श (for ख्यादिदेश). —d') Ñ2 V B D6 प्रहणायं (for निप्रहायं). और D1.2.10.11 महाकषे: (for हन्मतः).

24 Ds om. 24^{ab}; Ds om. 24^a (for both, cf. v.l. 23).—^a) Ši Di,10 -साहस्रा; Ñz V Bi,2 Dz.6.11 साहस्रा; Bo -साहस्रो (for -साहस्रो).—^b) Ñi महाबलं; Dz महाबस्; (for तरस्विनास्). Ñz V B De राशसानां

आत्मनः सद्दशाञ्जूरान्किकरात्राम राक्षसान् । व्यादिदेश महातेजा निग्रहार्थं हन्मतः ॥ २३ तेपामशीतिसाहस्रं किंकराणां तरस्विनाम् । निर्ययुर्भवनात्त्रस्यात्क्र्टमुद्गरपाणयः ॥ २४ महोदरा महादंष्ट्रा घोररूपा महावलाः । युद्धाभिमनसः सर्वे हन्मद्वहणोन्मुखाः ॥ २५

G. 5. 38. 24 B. 5. 42. 26

महाचम्:; D11 किंतराणां महाचम्:. —Ñ1 repeats 24°d and 25 after 5.41.3. —°) V1 B D2.6.11 M1 निर्येषां. S1 D10 वचनात्; D3 नगरात् (for भवनात्). S1 Ñ2 V B D6.10 तस्य; Ñ1 (second time) त्यां; D3 सर्वे (for तस्मात्). — d) S1 Ñ2 V B D2.6.10.11 T1 द्यूङ-; Cv.g.k.t as in text (for कूट-). Ñ1 (first time) B2 D1.6 G1 न्यारिणां; Ñ2 D10 न्यारिणा:; V1 B1.2 M1 न्याणिनां; D2 न्याङिनी (for न्याण्य:).

25 Ñı repeats 25 after 5.41.3.—°) Sı Ñ (Ñı second time) V Bı.з. Dı-э.э.ю.п इसाः (Vı D2.11 इष्टाः; B2.4 हृष्टाः) स्वामिहिते यु(Ñі र)काः, Ñा(first time) B2 इष्टा स्वामिहिते युका.—⁶) Dı महानीया (for घोररूपा). B2 भयाबहाः (for महाबलाः).—°) Sı Ñı (second time) D3.510 नीहनः (for नासः).—⁴) Sı Ñı (second time) D4.10 हनुमस्त्रासनोत्मुकाः; Ñ(Ñı first time) V B D2.6.11 हनुमंतमुपाद्रवन् (Ñı B2 D11 व्यमन्; D3 व्ययुः); D1 हनुमस्त्रासनोत्मुकाः; D2 हनुमच्छासनोत्मुकाः; M3 व्ययुः); C1 हनुमस्त्रासनोत्मुकाः; C2 हनुमच्छासनोत्मुकाः; M3 व्ययुः); Sī Ñ V B D2.3.6.10.11 ins.:

928* हन्मानिष विकान्तः स्वपौरुपमुपाश्रितः। सहस्रपादमासाद्य तं चैत्यं सोऽप्यरोहत। आरोहमाणस्य ततो वेगो वेगवतो महान्। सोपानेष्वभवत्तस्य प्रांतशब्दो बृहत्तरः।

[(l. I) D2 महाबलान्स तान्द्रश (for the prior half). Śī Dīo स्वं (for स्व-). Śī इहाब्रिन: ; Ds समा° (for उपा°). -(1, 2) \$1 सहवै: पदम्; B2(m. also) स हि पादपम्; Bs महापादयम्; Dio महिंदियस् (for सहस्रपादम्). Ba संप्राप्य (for आसाब). Ba तैंबत्यन् ; Ba Da वैत्यं तम् (by transp.). No V B De अधिरूदशन् ; Dio सोविगेहत; Dis साथिरोहित:. Ni सहस्रं बृक्षनादाय चैत्यं तं सोध्यगेहयद. - Da om. 1. 3. -(1, 3) No V B De अधामि (Ba.e अवाधि; Ba तथामि । रोइ-तस्तस्य (for the prior half). Ña V B De नेपाद, Ña V B महत् (for महान्). - (1. 4) Ño V B De सोपानन् (for सोवानेषु) and तत्र (for तस्य). D: वसूत्र वादरॅद्रस्य (for the prior half).-Dr om. from the post, half up to 5-41.3". Ñ2 Ba Da प्रतिपक्तं; B1 "इड्गं; B2 "शुक्रं (m. also 'शूंगं and 'शुक्रं); Ba 'गंतुं; Da 'शुर्वा; Du 'शुक्षे (fer 'शुक्ते). S: महत्तर: Ña B D: महत्तर: Dio महातुर: (for बृहत्तर:). V प्रतिश्रक्षं (V2 क) ब्रह्मं (for the post, half). !

G, 5, 38, 36 B, 5, 42, 27 L, 5, 39, 30

ते किंप तं समासाद्य तोरणस्थमवस्थितम् । अभिषेतुर्महावेगाः पतंगा इव पावकम् ॥ २६ ते गदाभिर्विचित्राभिः परिषैः काश्चनाङ्गदैः । आजध्रुर्वानरश्रेष्ठं शरैरादित्यसांनिभैः ॥ २७ हन्मानिष तेजस्त्री श्रीमान्पर्वतसांनिभः । क्षितावाविद्वच लाङ्गूलं ननाद च महास्वनम् ॥ २८

26 Before 26, \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 read 5.41.
3-10 and 952* (D4 om. 3 and 10 and also 952*;
D1 om. 3; B3 om. 10°d; B4 om. 3°d; D2 om.
3° cf. v.l. 928*).—ab) D3 तं कपिं ते; D4 तप: किं
3; D8 M3 ते कपींद्रं; D10 ते कपिं तु (for ते कपिं तं).
\$1 तेपि तं कपिमासाध (for a). D2.3.11 प्रासादस्थम्.
\$1 Ñ1 D1-4.10.11 अरिंदमं (for अवस्थितम्). G2 तोरणं समुपस्थितं (for b). Ñ2 V B D6 तेपि(D6°*) वानरमासाध चैत्ये तं राक्षसाः स्थितं (V1 D6°ताः).—°) Ñ1 अभि **
(illeg.). \$1 D4.10 महामागं; Ñ1 D3°त्मानं; D7.3°भागाः;
G1°वेगं (for विगाः).—a) D3 पतंगा उवळनं यथा.

27 Ñe V B D6 om. 27. D5 om. 27 here and reads after 5.41.11, while D7-9 S repeat 27 after 5.41.11. D1 reads 27 twice. — 8 S1 D10 कांचनेस्तथा; D11 कांचने: गर्ने: (sic) (for "नाइने:). — D1 repeats 27 d after 30 d b. — 0 D2 आजहुर; D5 T1 आजगुर (for "सुर्). D1 both times) ते (second time आ) जम्रवांनर अछे. — d) S1 D5.7-8 (second time).10 S (second time, G2 [both times]) बाणेश (for शर्नेर). S1 D1.3.7-10 T1.3 G M (D1 G2.3 M2.3 [both times]; D7-8 T1.5 G1 M1 [second time]) चाहित्य-; D8 (first time) अञ्चले-; T2 (first time as in D1; second time) चारानि- (for आदित्य-). D3 शरेरिन- विश्लोपमे:. — After 27, S1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

929* आवर्त इय तोयस्य गाङ्गस्य विपुलो महान्। आक्षिसो दनुमांस्तेश्च सर्वतो रक्षसां गणै:।

[(l. 1) Cf. 5.41.12°, Ds विमलो (for विपुलो), —(l. 2) Ñ1 D4 परिक्षिसो हन्मांक (D4° रतु) (for the prior half), D1-8.11 परिक्षित्य हन्मांन स वमा रक्षसा गण:.]

-Then Ni cont.:

930* परिश्रिप्य महाःमानं हनूमन्तं गहावलम्। त्वरमाणो बलोदग्रो विवभी रक्षसां गणः।

-Thereafter Ñi further cont.; Śi Di-6.19.11 cont. after 929*, while Ñi V B ins. after 26 (owing to om.); De ins. after 952*:

931* स तै: परिवृत: श्रीमान्सर्वत: सस्ववान्किप:।

तस्य संनादशब्देन तेऽभवन्भयशङ्किताः। दृदशुश्च हृनूमन्तं संध्यामेघमिवोन्नतम्॥ २९ स्वामिसंदेशनिःशङ्कास्ततस्ते राक्षसाः कृषिम्। चित्रैः प्रहरणभामिरभिषेतुस्ततस्ततः॥ ३० स तैः परिष्टतः श्रूरैः सर्वतः स महाबलः। आससादायसं भीमं परिषं तोरणाश्चितम्॥ ३१

[Ba om. from श्रीमान् up to प्रहरणे in 30°, Ñ1 म्हं. राक्ष्मै:; Ñ2 V B1.2.4 D6 हरिपुंगव: (for सरववानकपि:),]

On the other hand, D7-9 S ins. after 27:

932* मुद्ररै: पट्टिश: यूक्टै: प्रासतोमरपाणय:। परिवार्य हन्मन्तं सहसा तस्थुरप्रत:।

[(1.1) Ms -शक्तिभ: (for -पाणव:).]

28 B3 om. 28 (cf. v.l. 27). Śī Ñ V B1.2.4 D2.1. 5.6.10.11 om. 28°6.—°) Śī Ñ V B1.2.4 D1-4.6.10.11 समाविष्य च(Ñ2 तु; V2 D6.11 °त) (for श्वितावाविद्य).—°) Ñ2 V B1.2.4 D4.6 सु-; D3.10 स (for च). V8 B1.4 -महास्वत:; D7.9 महास्वतिं. Śī सुमहत्स्वतं; Ñ1 वचतं ** (illeg.).—After 28, D5.7-9 S read 5.41.4-9, repeating them in their proper place.

29 Bs om. 29 (cf. v.l. 27).—) Ñ ते बाहुं।
Ds तज़ाद-.—) Śi D4.10 -पीडिता:; Ñ 2 V B1.21
De मोहिता: (for -शिक्ता:).—) Ñ 2 Vi B1.2 De
इसुमंतं च; V2 हि हन्मंतं; D3 ते इन्पंतं.—) Ñ
D3 [उ]श्यितं; D2 [उ]द्धतं (for [उ]ज्ञतम्). Ñ V B1.3.1
D6.11 महामेचिमिवोस्जिं (Ñi °द्य; Vi °दि; B1.4 °िंद्र;
D11 °द्य)तं.

30 Bs om. up to प्रहर्गे in (cf. v.l. 27). — 1) पि न्देशेन (for न्संदेश-). Dto निक्कंपास (for निःश्रहास) — 5) Ds रंगे (for किपम्). — After 30°6, Dt repeats 27°6. — 6) T2 चित्र- (for चित्रे:). Gt बहुनिर्भेर (for प्रहर्गेर्). D2 दीसेर् (for भीमेर्). — 6) St Ñt Ds.4.10 Mt समंतत:; N2 V B Ds Ts G1.2 सहस्रशः (for ततस्तत:).

31 D1 om. 31^{ab}.—^a) D2.4.11 तें: सं: D6 शर्तेः (for स तें:). Ñ1 D2.11 सवें: ; Ñ2 V B1.2.4 D6 भीमें: B3 घीमान; D3.1 कुई; (for हारें:).—^b) Š1 D10 समंतार (for सवेंत:). № V B D0 काष्ट्रिक्तर: ; D3.5.10.11 T G13 M1 सु(T3 G3 तु; G1 च)महाबक:.—A(ter 31^{ab}, Ñ3 V B1.2.4 D8 ins.:

933* कुदो वानात्मतः श्रीमान्यज्ञरूपं समाहितः।

· [Cf. 5.41.13]

स तं परिचमादाय जघान रजनीचरान् ॥ ३२ स पन्नगमिवादाय स्फुरन्तं विनतासुतः ।

विचचाराम्बरे वीरः परिगृह्य च मारुतिः ॥ ३३

[Ñ2 V1 स्वयं; D4 स्त्रं च (for पज-). V2 B1 समाजितं. B4 वसूत्र सुमहामांत: (for the post. half).]

—Bs om.(hapl.) 31°-33. For 31°-33, Ñ2 V B1.2.4 De subst. 935*.—°) Ši Dio [अ]अ तं; D2.4 [अ]अ सं-; D3 M2 [अ] यतं (for [अ] यसं). Ñi D1.2.11 घोरं (for भीसं).—") Ši D1.3.4.10.11 नोरणाश्चयं(D3 °य:); D3 भीसविक्षमः.

32 Bs om. 32 (cf. v.l. 31). For 31° - 33, Ñ2 V B1.2.4 D6 subst. 935*. Ds Te Me transp. 32 and 33. G2 repeats 32 after 33. —) D4 सत्ये (for स ते). S1 D10 आखाय (for आदाय). —) S1 D3.10 विनद् (D5 हनुमान्) रक्षसां गणान्; Ñ1 D1.3.6.11 G2 (second time) M2 सुवोरं (D1 न्यवपीद्; G2 M2 मंहनं) रक्षसां गणाः T1.3 ज्ञान च निशाचरान्. — After 32, S1 Ñ1 D1-5.16.11 T2 G2 (after 32 r.) M2 ins.; D7.9 ins. after 33:

934* सुद्यामास बज्जेण देखानिव सहस्रहरू।

[Dn देखावित, Sn Dn दानवानित वजनूत्; Dn देवेंद्र इव दानवान् (for the post, half).]

33 Bs om. 33 (cf. v.l. 31). Ds Te Me transp. 32 and 33.—") De आर्शाविषम् ; G1 स पद्मग्, M1 कृदः (for [आ]दाय).—") G1 परिषं पतसां वरः.—") Ds भीमो (for चीरः).—") G2 प्रति- (for परि-). S1 पृहीतपरिष्ठो हरि:; Ñ1 D1.2.4.10.11 गृहीत्वा(Ds दिवा नु.[hypm.]) परिषं हरि:(De तदा); Ds परिषं माहनारमंजः; M1 परिषं गृह्य माहति:. % Cv: परिगृहोत्वास्य परिष्ठः कमें. %—For 31°-33, Ñ2 V B1.2.4 De subst.:

935* प्रासादस्य समुद्धृत्य न्तरभं हेमिवभूषितम्। श्रामिकत्वा शतगुणं नाम विश्रान्य चातमनः। राक्षसानां शतं धोरं जवान कषिकुलरः।

[(l. 1) Vs प्राप्तारतंत्रमुद्द्य (for the prior half). Vs शुभं (for लाम्भं).—(l. 2) Bs महद्भ्तं (for शत्युनं).—(l. 3) Bs (also) शत्युनं (for शतं योरं).]—After 33, Ds ins.:

936* पिर्चण च तेजस्वी राक्षतानां महद्दलम्।
अष्टौ द्दोति चैकेन प्रहारेण निपृत्यन्।
यदा प्रहरतस्तस्य न शक्ताः परिचेष्टितुम्।
स्थातुं वाप्यथ संभ्रान्ता राक्षतानां गणास्ततः।
अभ्यधावन्त ते तत्र प्रजानगुः परस्परम्। [5]
सन्तं वानररूपेण प्रविष्टं नगरीमिमाम्।।

स हत्वा राक्षसान्वीरः किंकरान्मारुतात्मजः । युद्धाकाङ्की पुनर्वीरस्तोरणं सम्रुपस्थितः ॥ ३४ ततस्तम्माद्भयान्मुक्ताः कतिचित्तत्र राक्षसाः । निहतान्किकरान्मर्वात्रावणाय न्यवेदयन् ॥ ३५

G. 5. 38. 51 B. 5. 42. 43 L. 5. 39. 59

while Da ins.:

937* उरहुत्योरहुत्य विहयश्चित्रंह्र मारुनारमञ्जः। —After 33, G2 repeats 32.

34 D2 transp. ab and ad. —ab) S1 श्रुखा (for हम्बा). Ñ2 V B D1.6 घोरान; D11 G2 M1.3 घोरान; G3 सर्वान् (for बीर:). B4 G2 transp. राश्चसान् and किंक्रान, D3 परिचेण हि (for मारुनारमञ:). G1 ताम्रवक्त्रायनेक्षण: (for b). D2 म हस्बा राश्चमगणं वज्रेणेहो महासुरान्. —After 34° b, D2 reads 5.41.15° d - 18; while Nt ins.:

938* महाघोरान्द्रराचर्यान्दस्वा नानकपिकुञ्जरः।

—°) Ds G2,3 M युद्धकांक्षी. Si Ñi D2,4,10 ततो; D1,11 तदा; D5,7,9 T2 सहा- (for पुनर्). — d) Si Ñi D1—4,10,11 समसिष्ठु (D4,11 "द्वु)न: : D5,7,9 T3 M1,3 समयस्थितः; T1 M3 समुपाधितः ; G3 ३३०००तः (damaged) (for समुपस्थितः). T2 तोरणस्तंभमाधितः . —For 34° d, Ñ2 V B D6 subst.:

939* अनिर्वृत्तसमुःसाहः पुनर्युद्धमकाङ्कृत ।

[B De अनिवृत्त-. Be -मडोत्साहः (for -स्मृ $^{\circ}$). Be अक्षेक्ष्यत् (for $^{\circ}$ ह्नन).]

-Then they all cont .:

940* म ते परिचमुखम्य तद्वै राश्चममण्डलम्। मृद्यामास संकृदो भीमं भीमपराक्रमः।

[(l, r) Ba महत्-(for स ने).—(l, 2) Va -पराकमें,]

—Thereafter N₂ V B De read 5.41.15°d, 6, 7 (6 and 7 second occurrence) and 16-18.—After 34, D₂ ins.:

941* ततस्ते राक्षमाः शूरा गदामुद्रस्यागयः।

-Then cont. 943*.

35 °) Ñ2 De अबं मुक्तवा (for अवान्युका:). Ñ1 ततो भयाद्रणे मुक्तवा; D2 स ननाद ततो मुक्ता: . —) Ñ1 प्रभन्नास; V1 B2 क्यंचित् (for किनचित्). B2 ते च; D2 तस्य (for तत्र). Š1 D4.10 केचित्तत्र निशाचरा:; B1 D1.2.11 T2 केचि (D1 किचि)तत्र नृं D2 क; T2 च) राश्चसा: . — After 35° Ñ1 ins.:

942* कंचिद्रावणं तरणं केचिद्रशमनोरयाः । केचित्रुत्पतिता सूमौ केचित्र शरणं कपिम् । केचित्र बळसम्क राक्षमा मोमविकमाः । G. 5, 38, 0 B. 5, 42, 44 L. 5, 39, 60

स राक्षसानां निहतं महावलं निशम्य राजा परिवृत्तलोचनः ।

समादिदेशात्रितमं पराक्रमे प्रहस्तपुत्रं समरे सुदुर्जयम् ॥ ३६

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चत्वारिंगः सर्गः ॥ ४० ॥

-Then N1 cont., while S1 D1.3.4.10.11 ins. after 35^{a3}; whereas D2 cont. after 941*:

943* उत्पत्म बलिनो भीमाः संनिकर्पं हन्मतः।

[Ñ1 D2.11 वीरा: ; D3 भीता: (for भीमा:). Š1 D4 संनिक्षें.]

-Then Ni further cont.:

944* जग्मु * * *त्वरितो राक्षसा भीमविकमाः।

-After 943*, Si Ni (after 944*) Di.s.6,10.11 read 5.41.11°-7, 13 (Si Dio om.), 15-18 (all with star passages; Ds om. 17°6), while Ds reads 5.41.11°-7 and 13.

—After 35^{ab} , \tilde{N}_2 V B D_{2.6} ins. l. 2 and 3 of 960^* . $-^o$) D_{1.3} राक्षसान् (for किंकरान्). $-^d$) S₁ \tilde{N}_1 D_{1.2.6.10.11} [का]चचित्ररे; V₂ D_{5.7} निचेद्यन् (for न्यवेद्यन्). —After 35, S₁ \tilde{N} V B D_{1.6.10} ins.:

945* तद्प्रियं महाघीरं श्रुत्वा चुक्रीध रावणः।

[V2 B4 क़दोध; B2 चुकोश (for चुकोध). Ñ1 गला कोधं च रावण: (for the post. half).]

-Then Ba cont .:

946* स तान्द्रत्वाहवे घोरान्मानसान्किकराञ्चणे। श्रानवृत्तमहोरसाहः पुनर्युद्धमकाञ्चतः।; [For J. 2 cf. 939*.] while Da ins. after 35:

947* ये त्वया राक्षसा राजिबिर्दिष्टाः कपिनिप्रहे। ते हतास्तेन बीरेण परिधं गृह्य संगरे।

-After 945*, \$1 D1.10 ins. a passage relegated to App. I (No. 9).

36 V2 B2.3 om. 36.—") \$1 (before corr. as in text) D3.10 M3 महद्दछं; Ñ1 र*** (illeg.); B4 D1.2.4 महागणं; D11 °रणे (for महावर्छ).—) \$1 reads राजा sup. lin.—") G3 damaged for तिमं परा. Ñ2 D6.11 पराक्रमें: (D11 °मं) (for °क्रमे). D3 समादिदेशापित मानविक्रमं.—") \$1 Ñ2 D6.10 प्रहस्तस्तुं; D2 रक्षोगणं वे (for प्रहस्तपुत्रं). Ñ1 V1 B1.4 D1.4 [5]ित; D2 न; D1 स (for सुर.).

Colophon. — Sarga name: Śi Ñi Bs Di.s.4.10.11 किंकरवध:; Ñ2 V Bi.2.4 Ds चे(V2 दे) स्पविध्वंसनं; Ds किंदि राक्षसवध: . — Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.s.4.10.11 om.; Śi B4 D5.7-0 S (except M2) 42; Ñ2 Vi Ds 39; V2 29; Bi.2 3S; B3 37; D3 44; M2 41. — After Colophon, D2 concludes with राम; G with स्प्रीरामाय नम: . — After Colophon, Ñ2 V B D2.3.6 ins. a passage relegated to App. I (No. 9).

[302]

ततः स किंकरान्हत्वा हन्मान्ध्यानमास्थितः । वनं भग्नं मया चैत्यप्रासादो न विनाशितः । तस्मात्प्रासादमप्येविममं विध्वंसयाम्यहम् ॥ १ इति संचिन्त्य हनुमान्मनसा दर्शयन्वलम् । चैत्यप्रासादमाष्टुत्य मेरुग्रङ्गमिबोन्नतम् । आस्रोह हरिश्रेष्ठो हन्मान्मास्तात्मजः ॥ २

41

Me begins with श्रीरामाय नमः.

- 1 \$1 \$ V B D1-4.6.10.11 om. 1-2.— 6) G1 ध्यानमाश्रित:; G2 मारुतारमजः (for ध्यानमास्थित:). & Cm: ध्यानमास्थित इति पाठः. & 6) D5.7.9 T अख (for आप). 7) G3 damaged for संयाम्यहे.
- 2 Si Ñ V B Di-4.6.10.11 om. 2 (cf. v.l. 1).

 -°) Gə damaged for इति. Ds.8 T Gs.3 Mi.3 सनसा (for हनुमान्). Gi इति संचित्यमानोमों. -- b) Ds.8 T G Mi.3 हनुमान् (for मनसा). Ma दृशंयन्वस्त्रमात्माः.

 -°) Dr.9 Ct उरसुत्यः, Cg.k as in text (for आ).

 -°) Ts.3 G Mi.2 क्पि-; Cg as in text (for हिरि-). -- b) प्रवनात्मजः (for माहता). -- Alter 2, Ds.7-9 S ins.:

948* आरुझ गिरिसंकाशं प्रासादं दृतियूथपः। यभा स सुमहातेजाः प्रतिसूर्य इत्रोदितः।

- · [(1, 2) G2 च (for स). D8 तु (for नु-). G2 स बर्भज महातेजा: (for the prior half). D5 G1 [उ] दिथत: (for [उ] दित:).]
- 3 \$1 Ñ V B D1-3.6.10.11 read 3-10 (D1 om. 3; B3 om. 10°d; B4 om. 3°b; D2 om. 3° [cf. v.l 928*]) before 5.40.26. G3 mostly damaged for °.—°) \$1 D3 अप्रथण; Ñ1 D10.11 अप्रथण; Ñ2 V D6 प्रथ (V2° ट)प्य स(D6 च); B1 प्रविश्य स; B2(m.).3 अप्रथ्य; (B2°2;)स; B2 (also) आरह्म स; D8 M1 संप्रह्य्य). V B1.2 हि; D7.9 M1 तु; D6 सु- (for च). \$1 Ñ1 D10.11 सदुर्थण; B3 तु दुर्थण; D3 सु * च * (for च दुर्थण्य). —°) B2.3 चेंग्लं; D2 तत: (for चेंग्ल-). \$1 D10 प्राकारम; B2 आप्रसम् (for प्रावादम्). \$1 Ñ1 D2.210.11 आरह्म; Ñ2 V B1-3 D5.7-9 \$ उत्तमं (for उद्यतम्).—°) D2.6 प्राव्यक्ट. B3 सीमो (for क्ट्न्या).—व) \$1 Ñ1 D2.10.11 पारिजात-; Cv.g.k.t as in text (for °यात्र-).

संप्रधृष्य च दुर्घपेश्वेत्यप्रासादम्रुजतम् ।
हन्मान्प्रज्वलॅछक्ष्म्या पारियात्रोपमोऽभवत् ॥ ३
स भृत्वा तु महाकायो हन्मान्मारुतात्मजः ।
धृष्टमास्फोटयामास लङ्कां शब्देन पूर्यन् ॥ ४
तस्यास्फोटितशब्देन महता श्रोत्रधातिना ।
पेतुर्विहंगा गगनादुक्वेश्वेदमधोपयत् ॥ ५

G. 5. 33. 29 B. 5. 43. 7 L. 5. 32. 35

B2 महाकाय: प्रनापवान् . — After 3, Ñ1 repeats 5,40. 24^{ed} - 25.

- 4 For sequence in Si Ñ V B D1-3.6.10.11, cf. v.l. 3. Ds reads 4-9 before 5.40.26. Ds.7-9 S read 4-9 after 5.40.28 repeating them here.
 —°) Si D1.2.4.10.11 सूरवा च; Ñ1 च भूरवा; Ñ2 V1 B D6.7.9 S (D7.9 T G M2 [second time]; M1.3 [both times]) भूरवा सु-; D3 वभूव; D5 (both times) तु भूरवा (by transp.) (for भूरवा तु).—°) Ñ2 V B D5-8 S (D5.7-9 S [second time]) प्रभावान (for इन्मान).—°) Ši D2.7.8 (D7.9 [first time]) पुच्छन; V2 D5 हुए; D3 इस्आ; D10 T2.3 (T2.8 [both times]) पुष्प (for पुष्प). Ñ2 B3 D6 पहुष्ट स्कीटवामास.—") D6 G1.3 (all second time) नाइयन (for पुरुष्व).
- 5 For sequence in Si N V B Di-s.6.10,11 and D4.5.7-9 S, cf. v.l. 3 and 4 respy. -) S1 D1.5.4.10 [सा]स्फोटन-; Bs [सा]स्फादित-; Da स्फोटेन (for [सा]-स्फोटित-). -) Ds स्फोटचातिना; Ds.s T2.s G1.2 M Cm.g (all first time) सानुनादिना; Dr. o Ga Ct (all first time) चानुनादिनाः D10 श्रोत्रगामिना (for श्रोत्रघातिना). 😤 Cm.g: सानुनादिना सप्रतिष्वनिना। (Cg यद्वा अनुनादिन: पर्वत-गृहाद्यः, तस्सहितेन । यद्वा सानुषु प्रतिष्वनि कुवैता). 🤗 —") Si बिद्धा; De ये तु (for पेतुर्). Ga (second time) damaged after विहंगा up to चौं (see var.) in d. रें: B Ds-9 T1.3 G2 M (Ds.7-9 T1.2 G2 M [second time]) पेत्रिंहंगमास्त्रः V पेत्रिंहंगास्त्रस्थाः T: (second time) पेनुनियाचराः क्नाइ: G: (second time) पेनुविहंगास्त्रत्यादाः - d) Ds (first time) इद्म : De Gr.s (De Gi [first time]; Gs [both times]) a प्म; Ta (first time)च यम्; Mi (first time) चैयम; Cg (first time) as in text (for चेह्स्). No V B Ds-9 T G1.2 M Ct (Ds.7-9 T G1.2 M Ct | second time]) चैत्यपालाब मोहिनाः.

G, 5, 38, 30 B, 5, 43, N L, 5, 39, 36 जयत्यतिवलो रामो लक्ष्मणश्च महावलः । राजा जयति सुग्रीवो राघवेणाभिपालितः ॥ ६ दासोऽहं कोसलेन्द्रस्य रामस्याक्षिप्टकर्मणः । हतुमाञ्शत्रुसैन्यानां निहन्ता मारुतात्मजः ॥ ७ न रावणसहस्रं मे युद्धे प्रतिवलं भवेत् ।

6 For sequence in Si Ñ V B D1-3.6,10,11 and D4.5.7-9 S, cf. v.l. 3 and 4 respy. Ñ2 V B D8 repeat 6 and 7 after 15°d (cf. v.l. 940*).—a) Ñ2 V1 B1.2 (marg.) D6 (all first time) रामोझिविद्विजयते; V2 (first time) रामस्तावद्विजयते; B3 (first time) रामो विजयते नित्यं; D5.7-9 S (all second time) अञ्चिजयतां रामो.—b) B2 महायशाः (for °बलः).—c) D5 (first time) M1 (both times) जयतु (for जयित).—d) Si D10 रामेणैव; Ñ1 लक्ष्मणेन (for राघवेण). Si Ñ2 (second time) B3 (first time).4 (both times) D1-4.6 (both times).10,11 [अ] जुपालितः; Cg (first time) as in text (for [अ] भिपालितः).

7 For sequence in Si Ñ V B Di-3.6.10.11 and D4.5.7-9 S, cf. v.l. 3 and 4 respy. Ñ2 V B D6 repeat 6 and 7 after 15°d (cf. v.l. 940*).—ab) Si Ñ V B Di-4.6.10.11 (Ñ3 V B D6 both times) दूती (for दासो). D9 (first time) om. (hapl.) स्व राम. B2.3 (first time) [ज] क्लिप्टकारिण:.—°) B3 नाम; G3 (second time) शूर- (for रायु-).—d) Ñ2 D6 (both second time) प्रतासम्बद्धः (for मारुवा°).—After 7, Ñ1 ins., while D4 subst. l. 3 only for 7°d:

949* सर्वेषां राक्षसेन्द्राणां रावणानां च विद्विषाम् । इन्तास्मि प्रेषितस्तेन दूतश्च पृथिवीपतेः । समागतो विनाशाय रक्षसां नगरस्य च ।

[(1.3) D4 राक्षसानां पुरस्य च (for the post. half).]

8 For sequence in S₁ Ñ V B D_{1-3.6,10,11} and D_{4.5,7-9} S, cf. v.l. 3 and 4 respy. —) D₁₁ अस्वज् (sic). —) D₃ -समं (for -बलं). G₃ (second time) damaged after π . —) S₁ Ñ V B_{1.2,6} D_{1-7,9-11} T₂ G₁ M₂ (D₅ T₂ M₂ [second time]; D₉ G₁ [both times]) च (for π). B₃ शिलाभिवेषुपा यक्ष. —) D₃ पाइपैक्षेव युष्यत:.

9 For sequence in Si Ñ V B D1-3.6.10.11 and D6.5.7-2 S, cf. v.l. 3 and 4 respy. —°) Si Ñ1 D1-6.7. 8-11 T2 M2 (D6.7.9 T2 M2 [second time]) अर्थियस्वा; Ñ2 V B D6 नाशियस्वा(B3 °cये) (for अर्थियस्वा). —°) Si D10 संसिदार्थों (D10 °थें); Ñ1 B1.2 संसिद्धार्थों; B2 सुसिद्धार्थों; D6 समद्दार्थों (for समुद्धार्थों). — d) Ñ1 प्रथसां

शिलाभिस्तु प्रहरतः पादपेश्व सहस्रशः ॥ ८ अर्दियत्वा पुरीं लङ्कामभिवाद्य च मैथिलीम् । समृद्धार्थो गमिष्यामि मिपतां सर्वरक्षसाम् ॥ ९ एवम्रक्त्वा विमानस्थश्वेत्यस्थान्हरिपुंगवः । ननाद भीमनिर्हादो रक्षसां जनयन्भयम् ॥ १०

Bs निहता:; Cm.g (both first time) as in text (for मिपतां). Bs -राश्रसा: (for -रक्षसास्).

10 For sequence in \$1 Ñ V B D1-3.6.10.11, cf. v.l. 3. Ga repeats 10.11° and ° after 956*.—Da om. 10-11° 6.—° Ba एतर् (for एवस्). \$1 Ñ १ B1.2.4 D1-3.6.10.11 विसानाग्ने; Ñ 1 विशालाग्ने; Ba विलीनोग्ने: D7-9 M1 महाकायग्न; T1.3 Ga(both times) महावाहुय; G1 विमानस्थाग्न (for विमानस्थाग्न).— °) \$1 D1.10.11 वैरथे स; Ñ V B D2.3.6 वैरथस्य; D5.7-9 G1.5 (both times) वैरथस्थो; Cv.g as in text (for वैसस्था). D7-9 T2 G3(both times) M3 -यूथप्; Cv as in text (for -पुंगव:).—After 10° 8, Ñ 2 (mostly illeg.) ins.:

950* समाविध्य तु लाज्ञ्लं *******

—Bs om. $10^{\circ}-15^{\circ}$. —°) Si Ñ V Bi.2.4 Da.3.6.16.11 अ (Si आ) नदद्; Di अपतद् (for ननाद). Si Dio -संनारो Ñi -सं * दं (illeg.); Die -संनारो; Ds.11 -संहारो (for -निहांदो). —After 10° , Ñi ins.:

951* बाहुस्य * चकार च। इनुमानसुमहावीर्थः.

— d) Śi Ñi Di-3.10.11 लंको शब्देन (Ds नादेन) प्रवर्: Ñs V Bi.3.4 Ds लंको नादै: प्रचालयन, — After 10, Śi Ñ V B(Bs after 10^{ab} owing to om.) Di-3.6.16.11 ins.:

952* तेनाकान्तः प्रचलितः प्रासादः स दृनूमता। ग्यशीर्यत गिरेः राक्षं बज्रेणेव विदारितम्। तेऽपि वानरमासाद्य चैश्ये तं राक्षसाः स्थितम्। अभिपेतुर्महावेगाः पतंगा इव पावकम्।

[(I. I) Si Dio स चैत्रश्च (for प्रासाद: स). Di प्रासाद: समसंपत (for the post. half). —(I. 2) Ñi illeg, for गिरे:. De चेक्रेग (for बज़ेग). Bi हिं; Dii [आ]वि (for बि-). Da बज़ेगेबाबदीरितं (for the post. half). —Ñs V om. I. 3 and 4. —(I. 3) Si Ñi Di-s तं; De कं, Die कं, Dii च (for प्रि). Si Ñi Di-s.10.11 चैत्रप्रासाद(Si Die कं, Dii (for प्राप्त). दें। शिंग (for the post. half). —(I. 4) Si Ñi Di-s.10.11 व्या मेघा: (for महावेगाः). Si Ñi Di-s. 10.11 प्रतं प्रतिब (Ds विभ)िपेतुं (Di व्या:) (for the post. half).]

-Thereafter De cont. 931*

तेन शब्देन महता चैत्यपालाः शतं ययुः ।
गृहीत्वा विविधानस्वान्त्रासान्खङ्गान्परश्वधान् ।
विस्रुजन्तो महाकाया मारुतिं पर्यवारयन् ॥ ११
आवर्त इव गङ्गायास्तोयस्य विपुलो महान् ।
परिक्षिप्य हरिश्रेष्टं स वभा रक्षसां गणः ॥ १२
ततो वातात्मजः कुद्धा भीमरूपं समास्थितः ॥ १३

11 Bs om. 11; D1 om. 11^{ab} (for both, cf. v.l. 10). Ñ2 V B1.2.4 D6 om. 11-15^{ab}. Ś1 Ñ1 D1-3. 10.11 om. 11^{ab}, G2 repeats 11^{ab} and 4' after 956*.

—a') G3 (both times) damaged up to मह.
D7.9 नाइन (for इंग्डेन्).—Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 read 11^{c-1}, 13 (Ś1 D10 om.), 15-18(all with star passages; D3 cm. 17^{ab}) after 943* (Ñ1 after 944*). D2 reads 11^{e-1} and 13 after 943*.—a'
D5 om. बद्धा in बहान. Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 ने बद्दीसानि इंडानि मुद्रसणि(Ñ1 खद्रवागः D1.4 प्रासस्द्र; D3.11 प्रासास्वद्रान्: D10 °सि)परश्च (D10 °*)धान् (D2 गुहीस्वा पहिसानि च).—') D5 G1.2 महाकार्यः T2 महानादान् (for महाकाया).—') Ś1 D10 ने दिविः Ñ1 D1.2411 सम्माः: D2 वानरं (for माहानेंते).—After 11, D5 reads, while D7-9 S repeat 5.40.27.—After 11, D5 ins.:

953 * प्रत शाखासृगं दृतं बुवन्तं चैव किंकराः।

12 Ñ2 V B D6 om. 12 (for B3, cf. v.l. 10 and for the rest, 11). Ś1 D10 om. 12-14. Ñ1 D1-4.11 om. 12.—For 12 in Ś1 Ñ1 D1-4.10.11, cf. 929*.
—d) T2 वसं (sic) (for नण:).

13 \$1 \$\tilde{N}_2\$ V B D6.10 om. 13 (for B2, cf. v.l. 10; for \$1 D10, cf. v.l. 12 and for the rest, cf. v.l. 11).

-\$\tilde{N}_1\$ D3.11 G2.3 M2 Cr भीम; Cm as in text (for भीम-).

\$\tilde{N}_1\$ - इत्य: (for इत्यं). D3 G3 समाधित;; Cr.m as in text (for 'दिथत:). % Cv: ततो वानातमज्ञ: कुद इत्यत्र वाक्य-परिसमाधि: कार्यो। अन्यथा पश्चात्यः पवनात्मजञ्ज्दोऽधिकः देशत्. %—After 13, \$\tilde{N}_1\$ D1-1.11 ins.:

: 954* राभसानां शतं घोरं जघान हरिशुंगवः।

[D1.2 सहस्राणि; D2 सहस्रं तु (for शतं वोरं). D2 वारिट्रंबरः (for हरिदेंबर:).]

14 Śi Ñ V B Di.s.c.10.11 om. 14 (for B3, cf. v.l. 10; for Śi Dio, cf. v.l. 12 and for all the rest except Ñi Di.s.11, cf. v.l. 11). De om. 14-15^{ab}.

-a) Ds Te Cmp महादृश्य; Gz महत्तस्य (for महास्तस्य).

-d) Ds Te.s Gi.e Mie.e Cr.g प्रवन:; Ck.t as in text (for माहत-). —Mi repeats 14^{ef} after 956*.—*) Mi

प्रासादस्य महांस्तस्य स्तम्भं हेमपरिष्कृतम् । उत्पाटियत्वा वेगेन हन्मान्मास्तात्मजः । ततस्तं भ्रामयामास श्वतधारं महावलः ॥ १४ स राक्षसश्चतं हत्वा वज्रेणेन्द्र इवासुरान् । अन्तरिक्षस्थितः श्रीमानिदं वचनमत्रवीत् ॥ १५ मादशानां सहस्राणि विसुष्टानि महात्मनाम् । विलेनां वानरेन्द्राणां सुश्चीववशवर्तिनाम् ॥ १६

G. 5. 38. 47 B. 5. 43. 21

(second time) पुनस् (for ततस्) G। सं-; Cv.r as in text (for तं).—') Ds शित- (for शन-). ॐ Cv.m: महा-न्तस्य महाप्रस्य। दीर्षे (Cm अन्युखनशिखर)स्येत्ययीः (Cv महांत्रस्यीन सम्यक्। उत्पादयिश्वेत्यादिः पक्षार्थं तनस्यं भ्रामया-मासेत्यादि। उपिर नु लेखकभ्रमेण प्रमादादुदस्तम्)।; so also Cr; Cg: शनधारं धारा कोटिः। बज्जवत् स्थिनमित्यर्थः। यद्वा शतधा अर्गमिति छेदः। अरं जीवन्. ॐ —After 14, Mi ins.:

955* तसाचैत्याद्रथाप्तुत्य स्थिनोऽभूद्रन्तकोपमः।

-Thereafter M2 cont., while Ds.7-9 T G M1.3 ins. after 14:

956* तत्र चाग्नः समभवन्त्रासार्श्वाप्यद्द्यतः। रह्ममानं ततो रष्ट्वा मासादं हरियूथपः।

[(l. r) Ds সহায়ন (for সহ°).]

-Thereafter G3 repeats 10, 11^{ab} and 11^{bf} followed by 5.40.27 repeated erroncously.

15 Ñ2 V B D2.6 om. 15^{ab} (for B3, cf. v.l. 10; for D2, 14 and for the rest, 11). For sequence in \$1 Ñ1 D1.3.4.10.11, cf. v.l. 11.—") G2-यहं (for-दातं). \$1 Ñ1 D1.3.4.10.11 स हत्वा साक्षसगणे (\$1 D2.10 °णात्).—Ñ2 V B D2.6 read 15^{ad} - 18 after 910* (D2 after 5.40.34^{ab}).—") D1.2.4.8.6 G M Ct अंतरिसे. Ñ2 V B1.2.6 D6 -गत (V1 °ति)श्चेदं B3 -गतः श्रीमान (for-स्थितः श्रीमान्).—") Ñ1 वचनं चेदमञ्जनीतः Ñ2 V B1.2.6 D6 तदा वाक्यमुदाइस्त (B2°दीरयन्); B3 वाक्यमेतदुवाच ह.—After 15^{ad}, N2 V B D6 repeat 6 and 7.

16 For sequence in Si Ñi Di.श.4.10 ii and Ñe V B Dr.0, cf. v.l. 11 and 15 respy. —) Ñ V2 B Dr-4.6.11 ईरतानां (for मारशानां). Ñi V2 सहसागां. —) Si Ñ V B Dr-4.6.10.11 विशिष्टानां Ck as in text (for विस्थानि). Si Ñe V2 Dr-4.6.10.11 च राजनाः Ñi Vi B च रजनां (for महारननाम्). —) Ge बहुनां (for सहरननाम्). —) Ge बहुनां (for सहरननाम्). — After 16, Si Dio.11 ins.:

6.5.38.48 शतैः शतसहस्रेश्व कोटीभिरयुतैरपि । B.5.43.24 L.5.39.56 आगमिष्यति सुग्रीतः सर्वेषां वो निषृदनः ॥१७ नेयमास्ति पुरी लङ्का न यूयं न च रावणः। यस्मादिक्ष्वाकुनाथेन वद्धं वैरं महात्मना॥ १८

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकचत्वारिंशः सर्गः ॥ ४१ ॥

957* संस्थितानि परे पारे समुद्रस्य महात्मनः। श्रद्धमेकस्ततः प्राप्तः सीतासंदर्शनोत्मुकः। सा च दृष्टा मया साध्वी भर्तृदर्शनलालसा। शेषकार्यसमाधाने कृतबुद्धिश्च नो नृपः।

[(1. 2) Du दु सं- (for तत:). —(1. 4) Du महा-दुव्हिस्ततो सृप: (for the post. half).];

while D1.s ins. after 16:

958 स यूथपतिकोटीभिरनेकाभिईरीश्वरः।;

-whereas Ds.7-9 S ins. after 16:

959* श्रद्धान्त वसुधां कृत्स्नां वयमन्ये च वानराः। दशनागवलाः केचित्त्वेचिद्दशगुणोत्तराः। केचित्रागसद्दसस्य वभूबुस्तुल्यविक्रमाः। सन्ति चौषवलाः केचित्त्सन्ति वायुवलोपमाः। श्रद्भोयवलाः केचित्तत्रासन्द्रिरयूथपाः। [5] इंद्रिक्यस्तु द्रिभिर्जुतो दन्तनसायुधैः।

[G1 repeats l. 2 after l. 3. —(l. 2) G1 (second time) -क्रोटि- (for -नाग-). D9 om.(hapl.) first केचित.
—(l. 4) D8 -क्रश: (for -बला:). D8 T3 G2 M3 केचित्र.
(for second सन्ति).—(l. 5) D8 T2.3 G2.3 M चान्ये (for केचित्).—(l. 6) M2 एवं- (for हेब्ग्). M1 बहुनिर् (for हरिनिर्).]

17 For sequence in Śi Ñi Di.s.6.10.11 and Ñi V B Ds.6, cf. v.l. 11 and 15 respy. —Ds om. 17^{ab}. —^a) Do om. शते. Śi Ñ V B Ds.6.6.10.11 स बानर(Bs रावण [sic])सहस्राणां; Di बस्तीनां वानराणां च. —^b) Ds.7.9 Ti बायुतेर (for अयुतेर). Śi Ñi Ds.6.10.11 कोटि(D6 **)कोटिभिरा (Śi D10 °समा)इतः; Ñi V B1.2.6 D1.6 कोटिभिर्सिसंदृतः; Bs कोटिभिर्दृक्षिर्दृतः.—^d) Vi Bs.8 के

(for a)). \tilde{N}_2 V B Ds जियांसया; D1.3.4 निपृद्क: (for निपृद्न:). \tilde{N}_1 सर्वरक्षोतिपृद्क:.

18 For sequence in Si Ñi Di.3.4.16.11 and Ñi V B D2.6, cf. v.l. 11 and 15 respy. — b) G3 युक्ता (for यूयं). V2 च न (by transp.); D1 न तु. — c) Si Ñi Di.4.10.11 य: स; Ñ2 V2 B1-3 D3.5-9 M1.2 पर्स V1 B4 येवां; D2 यश्च (for यहमाद्). Si Ñi Di-4.16.11 राघव-; Ñ2 V1 B1 D6 वो लोक-; V2 लोकस्य; B2.3 वे लोक-; B4 तु लोक-; D6.7-9 M1.2 स्विश्वाकु- (for इश्वाकु-). Si Ñ V B1.2.4 D G3 M2 -विरेण; T2 -श्रेण (for नायेन). — d) Si D10 कृत-; Ñ1 D1-1.6.11 वद: V2 युद्ध (for यद्धे). Si Ñ1 D1.2.4.16.11 वेदो; V2 वीर (for वेदे). Si Ñ1 D1.3.4.16.11 निशावर: (for महासमना)—After 18, Si Ñ1 D1.3.4.16.11 ins., while Ñ2 V B D2.6 ins. after 5.40.35° :

960* ततस्तु समरान्युक्ताः केचित्तत्रैव राश्नसाः । तान्हतान्युवहून्द्रष्टा त्रिपेटुर्नष्टचेतसः । हतावशेषा जग्मुस्ते राश्नसा रावणाळयम् ।

[Na V B Da.c om. l. r. — (l. r) S1 D10 मरणाख (D10 सगणाख) विनिर्मुक्ता; D1.11 मरणाखि (D11 समराखि) तती उद्धाः D3 अथारमाद्भवान्युक्ताः (subm.) (for the prior half). S1 D10 वे केन्तित्रतः, D1.5.4.11 कति (D11 कयं) नित्रतः (for केन्तित्रतं). — Ñ1 mostly illeg. for l. 2. — (l. 2) S1 D10 वे (for तान्). D11 सुनलं (for सुन्तृ). Ñ2 D6 तान्यु विद्वति न्तर्वान् (for the prior half). D2 वस्तु ; D1 निवेद् (for विवेद्). S1 दुष्ट (for नष्ट-). — (l. 3) V2 इत्रतेषाक्ष (for इतान्वेषा). Ñ2 V B De ते जग्म (by transp.).]

Colophon. — Sarga no. (figures, words or both):

Ds.7-2 T G M1.3 43; M2 42. — After colophon.

G concludes with Sheiring an:

[305]

संदिष्टो राक्षसेन्द्रेण प्रहस्तस्य सुतो बली । जम्बुमाली महादंष्ट्रो निर्जगाम धनुर्धरः ॥ १ रक्तमाल्याम्बरधरः सम्बी रुचिरकुण्डलः । महान्विष्टचनयनश्रण्डः समरदुर्जयः ॥ २ धनुः शक्तथनुःप्रस्यं महदुचिरसायकम् । विस्फारयाणो वेगेन वजाशनिसमस्वनम् ॥ ३ तस्य विस्फारघोषेण धनुषो महता दिशः ।

प्रदिश्च नभन्नेव सहसा समपूर्यत ॥ ४ रथेन खरयुक्तेन तमागतमुदीक्ष्य सः । हन्मान्वेगसम्पन्नो जहर्ष च ननाद च ॥ ५ तं तोरणविटङ्कश्चं हन्मन्तं महाकपिम् । जम्बुमाली महाबाहुर्विच्याघ निशितैः शर्रः ॥ ६ अर्थचन्द्रेण वदने शिरस्येकेन कर्णिना । वाह्नोर्विच्याघ नाराचँद्शिमस्तं कपीश्चरम् ॥ ७

G. 5. 39. 25 B. 5. 44. 7

42

Ma begins with श्रीसमाय नमः.

- 1 °) D2 स द्याः D2 धारिष्टो (for संदिष्टो). -6) \tilde{N}_2 V B D6 प्रहस्ततनयो बली. -6) V2 महाबाहुर् (for जम्बुमाली). D1 सहादुष्टो (for $\frac{1}{2}$ पूरो). -6) S1 D10 महाबल: (for धनुर्धर:).
- 2 °) D4 -मालंबर-. B1 रक्तांबरधर: स्वरंबी; B3 रकमाल्यांबर: स्वरंबी. °) B1 चल्रद्भावर-; B2 चल्रकांचन- (for
 स्वरंबी रुचिर-). V2 सुश्री रुचिरमंडल:. G2 om. 2° 6. °)
 Ñ2 V B D6 महा-; D3 महद्. B2 -विवर्त-; B3 -सुवृत्त(for चिवृत्त-). S1 D10 क्रोधसंरक्तनयन:; T2 मायावान्वृत्तनयनश्. °) D6 परम- (for समर-). S1 Ñ1 D4.10.11
 संदृष्टी(D11 °2ो)ष्रुपटो चली. After 2, M1.2 ins.:
 - 951* दग्धादिकृद्यतिमो महाजल्दसंतिभः। महाभुजिक्षरस्कन्धो महादंष्ट्रो महाननः। महाजवो महोत्साहो महासस्वोहविकमः।

-Thereafter M1(1. 1 only and 1. 2-3 after 963*).2 cont.; while G2 ins. after 205 (owing to om.):

962* आजगामाथ वेगेन सायुषः स महारथः। लोहिताङ्गेन महता कवचेनाभिसंवृतः। तिष्ठ तिष्ठेति सहसा हन्मन्तमथाववीत्।

[(l. 1) M1 [अ]ति-; M2 स (for [अ]४). --(l. 2) M2 होहितामेन. M1 [अ]पि (for [अ]भि-).]

3 D1 om. 3. — b) S1 Ñ1 D2.4.10 वहन्; D2 महा-;
D11 प्रवहन् (hypm.) (for महद्). B3 महासाणितसाय इ:— c) D2 व्यस्पारय इ; D4.10.11 विस्फारयंतं (D10 ° आ);
Cr.m.g.t as in text (for विस्फारयाणो). S1 Ñ V2 B1.3.4 D8 विस्फारयन्स (S1 Ñ1 ° ≈ 2-) वेगेन; V1 B2 विस्फारयन्महावेगो. € Cr.m.g.t: विस्फारयाण: विस्फारयमाण: (Cr सुगभाव आपं:). € — b) Ñ2 V1 B2.4 D6 विद्यासन-;
विस्कारयप्रभाव आपं:). € — b) Ñ2 V1 B2.4 D6 विद्यासन-;
(for ° स्वनम्). S1 Ñ1 D2.11 विद्यासन-; Ñ2 D2.11

°ित)स्वनं; B: महायञ्ज(before corr. °वेग)स्वन: स्वनं; Ds वञ्जनिर्धोपनिस्वनं; D: वज्जनिःहापनिःस्वनं,

4 °) Ds -घोरेण (for -घोरेण). D4 तस्य स्कारेण घोरेण. —) Si Ñi Di.4-६.10.11 महतो; Bs वे महा- (for महता). —) Ds दिशस् (for नमस्). Si Ñi Di-4.10 प्रदिशो गगनं चैवः Ñe V B De.11 विदिशो गगनं चैवः —) Si Dio महता (for सहया). Si Ñi Ve Bi.2 Dio समप्रवन् (Bi.2 D.0 °व्); Ms °व्यं च; Cv.r.m.g.t as in text (for °प्यंत). Be सहस्वमप्रवन् . Cr: समप्रवन समप्रवन्त । वचनव्यस्य आर्थः ; Cm.t: समप्रवन दिशाहिससुरायगोचर (Cr °पापेक्ष) मेकवचनम् ।; Cg: नमः समप्रवन, दिशः प्रदिशक्ष समप्रवन्ति विपरिणामेनानुपङ्गः - After 4, Mi.2 ins.:

963* उद्रच्छत इवादित्यः प्रभाभिरिव लोहितः।

(Ms उद्गर्डितमिवानिसं (for the prior half). Ms अनि-लेहिनं.]

- -Thereafter, Mi cont. 1. 2-3 of 952*.
- 5) D11 समागतम् . S1 D10 उद्देशतः D11 T2 अवस्य स: (for उद्देश्य स:). B2 चागतं वीक्ष्य वानरः.) B2 जहास (for जहपं). D1 G2 ननंदः D0 ननदं (for ननादः).
- 6 °) B: ततो धनु-; D: ततो बाग- (for तं तोरण-).
 —6) G: अवेस्य स:; M: महाबलं (for महाकपिस्). —°)
 Dr.: महातेजा (for 'बाहुर्).
 - 7 ") B1.2 D4 बद्वं. After 7", D2.4 ins.:
 - 964* वाहुविंग्याच सायकैः। नाराचैंहैदयं तस्य.

[(i, 1) D: स (subm.) (for बाहर्).]

— b) Ds हिर्श्वेकेन (for °स्येकेन). Ds Ms पत्रिणाः Cm.g.k.t as in text (for कणिना). — °) Bs विभेद्र (for विक्याच). — °) Ss Ds.10 विक्षित्तंस्तंः Ñs निश्चित्तः Ds विद्योपस्तंः Dr.2 Gs दशिस्तः Ds विद्योपस्तं (for दशिस्तः). Ss Ñs Ds-4.10.11 Ts महाकृषि (for कपीषरम्). Ñs V B Ds दशिसश्र(Bs °स्तु) स्तनंतरे.

G. 5, 39, 21 B. 5, 44, 8 L. 5, 40, 8 तस्य तच्छुशुमे ताम्रं शरेणाभिहतं मुखम् । शरदीशम्युजं फुल्लं विद्धं भास्कररिशमा ॥ ८ चुकोप वाणाभिहतो राक्षसस्य महाकिषः । ततः पार्श्वेऽतिविपुलां ददर्श महतीं शिलाम् ॥ ९ तरसा तां समुत्पाट्य चिश्लेप यलग्रहली । तां शरैर्दशिमः कुद्धस्ताडयामास राक्षसः ॥ १० विपन्नं कर्म तहृष्टा हन्मांश्रण्डविक्रमः । सालं विपुलमुत्पाट्य भ्रामयामास शीर्यशन् ॥ ११

8 ") Dio तं (for तच्). — b) Ñi Da transp. -हतं and मुखम्. — After 8 b, Da ins. 966 - — Da-om. 8 -9 b. — c) Ba शारदं च; Ba सरसीव; Dii शारदीव. V2 पूर्ण (for फुल्लं). — b) Ña V B Daii -रश्मिभि:. — After 8, Dai-s S ins.:

955* तत्तस्य रक्तं रक्तेन रिक्षतं शुशुभे मुखम्। यथाकाशे महापद्मे सिक्तं चन्द्रनिबन्दुभिः।

, [(l. x) T1.3 शुशुमें रक्तं; Cr.g.k.t as in text (for रक्तं रक्तेन). —(l. 2) Ds काले (for [आ]काशे). D7.9 T1.3 Gs.s Cr.k.t कांचन:; Cg as above (for चन्दन-).]

9 Ds om, 9^{ab} (cf. v.l. 8).—^a) D11 स कोप-(for चुकोप). Ds राक्षसं स (for राक्षसस्य).—After 9^{ab}, D1.4 ins.; while Ds ins. after 8^{ab} (owing to om.):

966* संदृशेष्टो महावाहुः पार्धं समबलोकयन् । [D4 संदृष्टोष्ठो. D1 समबलोकयन्,]

—°) Ña De पार्थे सु-; V Bi पार्थेपु; Ea स पार्थे; Ba संबे सु-; Dii पार्थेपि, Be सुविपुलो, Si Die पार्थेतिविपुलो सुन्नों.— d) Da सहती: Ba इदर्श शिशपो तदा.

10 °) Si Ñi Di-3.10.11 समुह्सिप्य (for °श्याट्य). Ba स तामुखाटन चिसेप. V2 om.(hapl.) 106-11°. Di reads b in marg. —b) Bs तरसा; D4 मुमोच (for चिसेप). D7.8 जवनदः D11 T1.8 G3 चलनान् (for वलनदः). Si D10 चलनान्हिरः; Ñ2 V1 B D3.6 चलनान्हिरः; D1.2 चलनान्दलाः, —c) Ñ2 V1 B1-3 D6 कोधाद् (for कृदस्). —d) Si Ñi D1.10.11 स्रयामासः D2.4 चूर्णः; Ct as in text (for ताइयामास). Ñ2 V1 B1.2 D6 विभेद स निशाचरः. —For 10°d, D3 subst.:

967* तामापतन्तीं संप्रेक्ष्य शिलां राश्रसपुंगव:। चूर्णयामास बाणोधर्ननाद च महावलः।

11 V2 om. 11°60 (cf. v.l. 10).—") B1 D6 विषय: B2 D2 विषयं; B2 विषयं (for विषयं), D1,11 तं (for वर्ष).—After 11°6, D1.2 ins.:

श्रामयन्तं किंपं दृष्ट्या सालवृक्षं महावलम् । चिक्षेप सुवहृन्याणाञ्जम्बुमाली महावलः ॥ १२ सालं चतुर्भिश्चिच्छेद वानरं पश्चिभिर्भुजे । उरस्येकेन वाणेन दश्चिमस्तु स्तनान्तरे ॥ १३ स शरैः प्रिततनुः क्रोधेन महता वृतः । तमेव परिचं गृह्य श्रामयामास वेगितः ॥ १४ अतिवेगोऽतिवेगेन श्रामियत्वा बलोत्कटः । परिचं पातयामास जम्बुमालेर्महोरसि ॥ १५

968* ताळमाळोक्य चोत्पाटय चिक्षेप तरसा कृषिः। निहता राक्षसास्तेन ये तस्य प्रमुखे खिताः। राक्षसाश्विहतान्दष्टा जम्बुमाळी सुदुर्जयः। विस्फार्य सुमहचापं नाराचाज्ञिक्षिपे तदा। नाराचान्यततो दृष्टा शाळवृक्षं महाबळः।

[(l. 1) Di आरुह्म (for आलोक्य).—(l. 2) Di तव (for तेन).]

 $-^{od}$) \hat{S}_1 $D_{2.10,11}$ समुख्य ; D_4 उन्मूळम् (for विषुत्य). \hat{N}_1 शास्त्रपृक्षं समुत्पाद्य; \hat{N}_2 V_1 B D_6 वृद्दस्सा(\hat{N}_2 B_{11} D_6 °च्छा)सं समुत्पाद्य; D_1 शास्त्रमुन्मूक्य चोत्पाद्य (for °). \hat{N}_1 D_{11} चेगवान् ; \hat{N}_2 D_6 चेगितं; V_1 $B_{1.2}$ चेगितः V_1 रिक्षेतः; B_4 तं मुदुः (for चीर्यवान्). D_2 उन्मूल्य आमणास्मास्य तस्सा प्रवास्माः:

12 B4 om. 12-14⁶.—") B2 आमिवत्व शिवं ह्या.—') D3 महोच्छ्यं; D4 महाबल: (for महाबल्स्) Ñ2 V B1.3 D8 तं शालं सुमहाबल:(B3 °लं); B2 विशालं सुमहाबलं.—V2 om. (hapl.) 12°d.—°) B3 D83 T2 G1.3 स; D4 च (for सु-). D11 सुमहद्वाणं.—d) D4 निशाबर: (for महाबल:).

13 Bs om. 13 (cf. v.l. 12). — Ni स तं Di शालम् (for सालं). — Ni 2 De दशिन्द; D4 वाष्टिर (for पञ्चित्). Ni D2 शरे: (for भुजे). — Ni Vi B2 De अवीरेकेन; V2 B3 ऊरुमेकेन; B1 पादे चैकेन; Dn ऊरुस्वेकेन (sic). Si N V B1-3 D1-4.6.10.11 विद्यार (for चामेन). — Ni N V B1-3 D1-4.6.10.11 व (for न).

14 B6 om. 14^{ab} (cf. v.l. 12). —) Ds प्रित्ततेतं। Ma प्रजिततजु:. —) B4 तथेव (for तमेव). Ña V B D6 वीरो (for गृह्य). Śi Ñi D1.2.4.10.11 गृहीत्वा परिधं घोरं। D3 भूयः परिधमादाय. —) Śi Ñi D3.4.10.11 वीर्यवार्ं। Ña V B1 D1.2.6 वेगवान् ; B4 वेगविन् ; D8 वेगितं। Ть3 माहितः; M1 वेगतः (for वेगितः). — After 14, B5 ins.:

[308]

तस्य जैव शिरो नास्ति न बाहू न च जानुनी।
न धनुर्न रथो नाधास्तत्रादृश्यन्त नेपवः ॥ १६
स हतस्तरसा तेन जम्बुमाली महारथः।
पपात निहतो भूमौ चूर्णिनाङ्गविभूपणः॥ १७
जम्बुमालि च निहतं किंकरांश्र महावलान्।

चुकोष रात्रणः श्रुत्वा कोपसंरक्तलोचनः ॥ १८ स रोपमंदर्तितताम्रलोचनः प्रहस्तपुत्रे निहते महावले । अमात्यपुत्रानतिवीयीविकमा-न्समादिदेवाशु निशाचरेश्वरः ॥ १९

G. 5. 39. 32 B. 5. 44. 20 L. 5. 40. 10

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे द्विचत्वारियः मर्गः॥४२॥

'Ma महोस्कट:; Va Ba Di.s महोस्कटं; Da महाभुजः. —)
Ds.s बातयामास. —) Da-s स्थोपरि (for महोस्सि). Si
... Ñi Di.io.ii जंबुमालि (Di.ii ेली) रूथोपरि; Ña V B De
हृद्ये जंबुमालिनः

16 कि) \$1 मैं नं से सि ने नं से कि D1-3.6.10.11 Ma Cv नैब; C,g as in text (for चैन). Ba D2.3.6.11 Ma [अ] सिय (for [अ] सित). Ña V B1 मैं च तिरों नास्ति (sic). D5.7.9 G1 Ma transp. न च and जानुनी. \$1 D1.2.10 न जानु स्फिस वा हनुः (D1.2 बाहवः); Ñ1 न जानु न सुजद्वयं; Ñ2 V B D6 न सनुने सुजद्वयं; D3 न जानुस्कंघवाहवः; D11 न जानु छिन्नवाहनः; T2 न च बाहु न जानुनी (for के). D4 तेनैवास्य किरिश्टरवा प्रवर्ज सारिधवाहने.—") D1 घ्वजो (for स्थी). Ñ2 V1 B D6 [अ] श्वो (for [अ] श्वास्).—") T1.3 तस्य (for तम्र). \$1 D1.2.10 तम्र किविच दश्यते; Ñ1 D11 तम्र कश्च न दश्यते; Ñ2 V B D6 न स्त्रश्चापि (Ñ2 V B1.2 °cu [sic]; B1 °स्य) दश्यते; D3 तम्र किविद्दश्यतः, D4 ततः कश्चित्र दश्यते. % Cv: तस्य चैन्न सिरो नास्ति इति च साक्षात् पाठः । नासा इत्यन्न अश्वराद्देन सादश्यात् खरा उच्यन्ते । पूर्व रथेन खर्युक्तेनेत्युक्तत्वान्।; so also Cr.g.t. & se

17 ⁸) T1.3 G2 M3 महावक: (for "रथ:). —") T2 . सहसा (for निहतो). M1 निषपात हतो भूमी. —") D7-3 T1 हव जुम:; G2 -विभूषणं. —For 17, S1 N V B D2-4. 6 10.11 subst.:

970* स हि तस्यातिवेगस्य वेगेन महता हतः। सर्वश्रृणीकृतस्त्रत्र समांसास्थितिरस्ततुः।

[(l. 1) D2 च (for हि). Ñ2 illeg. from स्वा up to ' चेगेन. D4 [अ]िप (for [अ]ित-). D6 -चेगेन (for जेगरव). V3 D6 [आ] ब्रुन: B4 गत: (for हत:).—(l. 2) V2 B1.3 सर्वं; B2 सर्वं. Š1 Ñ2 संताडितस; V2 B1-3 चूणी हतं(B3 का.); D1-4.10.11 संच्यांतस (for चूर्गी हतस). D11 तस्य (for

तंत्र). Ña De -शिरो हतु:; Bi.a -शिराननृः. Da मांमान्यिनिययो-भवतः (for the post. half).]

-Thereafter, Ds cont.:

971* तस्मिन्निपतिते वीरे इतरोषा निशावराः। शशंसुनिहतं राह्मे जम्बुमालिनमाहवे।

18 °) Dा विनिहनं; Dr.º सु॰ (for च निहनं). Śi Ѳ V B D².e.10.11 जंजुमाली च नि (D².11 निनि)स् (V² °t)नः; ѹ Dı प्रहस्तपुत्रं निहतं; D॰ स जंजुमालिनं नेन. —) ѹ निपातितान्; Dा निशायान्; D॰ निपृदिनान्; Tı.॰ सहारुधान् (for महाबलान्). Śi Dı.10.11 किंका।(Śi °t)श्च निपाति(Dı। चिनाशि)नाः(Śi °तः); Ѳ V¹ B4 D².4 किंकराश्चेत महिनाः (B॰ घपिताः; D² रासमाः); V² B1.2 किंकराश्चेतमपितः; B॰ किंकराः प्रोजुरुद्वताः. — After 18°5, D॰ ins.:

972* राक्षसांख्र महावीरान्कर्षि मेने महावलम् ।
—°) \$1 Ñ1 D2.6.10 चुकोष; \$G1 चुकोष; —^d) Ñ1 D2-0
T1 G2 M2 कोष- (for कोष-). Ñ2 V B D0 वायुम्तोमें
(B3 °पुत्रं म)हावल:(Và B2.6 °लं); D1.2 कोचमलुलिता-नन:; D6 कोघसंल(also [inf. lin.] °च)लितानन:; D1

होधसंस्वित्ताननः.

19 Ѳ illeg, from सं in "up to प्रहम्नः in ". —")
ѹ B³.4 D4 -संबंधितः (for -संबंतितः). Śī Dīc.11 -छो बनो
युवा; ѹ V¹ B D1-4.6 -छोळलोचनः (for -ताप्रलोचनः).
—") D4 च हते (for निहते). Śī Dīc प्रहम्बुयो निहतो.
Śī Ѳ V B¹.5 D¹.5.6.10 महादछः Gī महाज्ञेतः —") Ѳ
V B D3.6 खनिवायः, G² अतिवेगः (for अतिवंधिः). —Ѳ
partly illeg, for ". —") № समानिदेशागु. V B D6
तदा(B4 "तो) महारथात् (for निशाचरेश्वरः). D² समान्दिशाजुकरात्म्यहावछान् - —For 19°4, Śī ѹ D¹.2.4.18.11
subst::

83

G. 5, 40, 1 B. 5, 45, 1 L. 5, 41, 1

ततस्ते राक्षसेन्द्रेण चोदिता मन्त्रिणः सुताः । ' निर्ययुर्भवनात्तसारसार सप्ताचिवचीसः ॥ १ महाबलपरीवारा धनुष्मन्तो महाबलाः। कृतास्त्रास्त्रविदां श्रेष्टाः परस्परजयैपिणः ॥ २ हेमजालपरिक्षिप्तैर्ध्वजवद्भिः पताकिभिः। तोयदस्वनिर्घोषैर्वाजियुक्तैर्महारथैः ॥ ३ तप्रकाञ्चनचित्राणि चापान्यमितविक्रमाः।

973* समादिदेशाथ रहायुधस्ता-नमात्यपुत्रान्सु हत्वप्रहारिणः।

[(1. 1) D10 -[आ] युशांस (for °धस्). Ñ1 D1.4.11 समा-दिदेशासु (D11 °म)र्रासह (D1 °सिंड)विक्रमान् (D11 °म); D2 समादिदेशाश् तदा महायुषान् -(1. 2) Do अति वीर्यक्तिमान्.] -Thereafter, S1 D2,10 cont.; while N2 V B Do ins. after 10:

974* स राञ्चसानां निहतं महागणं वर्न च भन्नं परमन्नियं बली। इन्मतश्रेव बलं स शुश्रवा-नमात्यपुत्रांस्तत आदिशशुधि।

[(l. 1) Bs महतां (for निहतं). Si महाविषां, Ña V Be महाबले (for महागणे). — (1. 2) B1.3 बले च; B2 सुला च; Bs निशम्य (for वर्न च). B1-3 परमं; D2 सुमहत्- (for परम-). V प्रमप्रे. Ñ: भ * * * * वं (illeg.). B2.4 वलं (for बली). —(1. 3) De बले (for बलं). St Da.10 हन्मतस्तं च निशम्य विक्रमम्; Be वर्षं च शुक्षाव हन्मतो भृशम् . —(1.4) Si Ds.10 व्यस्ज (Ds व्यदिश)न्महावलान् ; Vs तत आदिदेश ह.]

Colophon. - Sarga name: Si N V B D1-4.0.10.11 जं(Ñ जां)बुमालिवधः. —Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4.10.11 om.; Ñ2 V1 D6 41; V2 31; B1-2 39; B4 D5.7-0 T G M1.8 44; D8 45; M2 43. -- After colophon, Da concludes with राम; G with श्रीरामाय नमः.

43

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

1 °) De तं (for ते). B: राक्षसेंद्रस्य. - °) Ñ1 D4 देशिताः Bi Di. शा नीदिताः Bs शेरिता (for चोदिता). Ñs Vs B1 De.s Ms मंत्रिणां सुताः; Ds मंत्रिस्नतः. —) Da सुवनात् . — d) Va Ba सस्तिः; Dı सस्तिः; Dı सप्ताधि- (for सप्ताचि-). B! सचः सप्ताचिरिचेष:. % Cr : सप्ताचिवर्थसः रेफाभाव आर्थ: 1; so also Cm.g.k.t. %

विस्फारयन्तः संहृष्टास्तिडिद्वन्त इवाम्युदाः॥ ४ जनन्यस्तास्ततस्तेषां विदित्वा किंकरान्हतान्। वभृदुः शोकसंभ्रान्ताः सवान्धवसुहुजनाः ॥ ५ ते परस्परसंवपीस्तप्तकाश्चनभूपणाः। अभिषेतुईनूमन्तं तोरणस्यमवस्थितम् ॥ ६ स्जन्तो वाणवृधि ते रथगितिनःखनाः। वृष्टिमन्त इवाम्भोदा विचेइनैंऋतर्पभाः ॥ ७

महावला महावीरा -- b) Da धनुपा ते; Do °दातां (for °दमन्तो). Ba महारथा:. — °) Ñ2 V B D2.a कृतासा: प्र मेष्वासाः; Ds द्वतास्त्रा युध्यतां श्रेष्ठाः. 🛠 Cv : क्रतास्नासन्तिः श्रेष्टा:। कृतास्त्रा अस्त्रविदां च श्रेष्टा: 1; so also Cr.m.g.k.t and Ct adds क्रतासाखेलार्पः संधिः. % — d) Si Ñ V B D1-4.6.10,11 -फ़्रुतोद्य(D6 °प)मा: (for -जयैपिण:).

3 De om. 3-4^b, - a) Du ਵੇਸ਼ਗਲੈ:, - b) Du वज्रयद्भिः (for ध्वज°). —For 3°6, Ñe V B subst.:

975* महारजतचित्राङ्गेर्ध्वजबद्धिरलंकतेः।

[B -चित्रांकर . Be ध्वजिनीभिर (for ध्वजवद्भिर्). Be उवलिक समलंकृतै: (for the post. half).]

- —°) Ds -ध्वनि- (for -स्वन-). —d) Dı वाजिवद्गिरं ताकिभिः.
- 4 De om. 4 as (cf. v.l. 3). a) Na V B dd: (for तस-). D3 -पृष्ठानि (for -चित्राणि). -) Ns V B M1 धनूंपि; D4 पात्यति (sic) (for चापानि). B1 -विक्रमं . - ") Ds S विश्का(Ds "सा)रयंत:. Die संस्थान (for संह²).
- 5. Ñ1 om. 5. V2 om. 5a6. -a) B4 M3 H (for तास्). Si Dio.ii तदा (for ततस्). No Vi Bi.s Di जधन्यतस्ततस्ते तुः Bs ययुस्तत्र ततस्ते तु. - 6) Dii किंका हता:.- ") Si Dio -विभ्रांता:, Ñ2 V Bi.2.4 Ds.6.6 Gi -संतसाः: Ba -संविभाः: Ck.t as in text (for -संभ्रान्ताः).
- 6 °) \$1 Ñ1 V2 B2 D3.10.11 G2 संहष्टास; V1 B1.2 D1.2.5 -संदर्शस; De.8 T1.3 G1 M3 -संवर्शत; (1 as in text (for -संघपीस). De ते तु परमसंहष्टास --) Ne V B De Te -कुंडलाः; Die -सूचिणः (for -सूचणाः). -d) Bs T2 तोरणे सम्.; D1-s °णाप्रम् (for °णह्मस्). Bi (m. also)महाकपि (for अवस्थितम्). Si Dio तोरणा अस्थितं तदाः Ñi Du तोरणाश्रव्यवस्थितं; Da रणाग्रे व ब्यवस्थितं; G1 तोरणं तमवस्थितं.

(7 :0) Ds वमंतो (for 世田市市). Śī D4.10.11 単に かき N. V. 2 °) Dr.o Ta Ck.t महदल- (for महाबल-).: Di निवा ते; N V. B(De -वर्षाण: Di-a -बृष्टीस्ते (for -बृष्टिते).

[310]

अवकीर्णस्ततस्ताभिर्हन्माञ्चरष्टिभिः । अभवत्संवृताकारः शैलराडिव वृष्टिभिः ॥ ८ स शरान्यश्रयामास तेपामाञ्चरः कपिः । रथवेगांश्र वीराणां विचरन्विमलेऽस्यरे ॥ ९ स तैः कीडन्थनुष्मञ्जिन्यांक्षि वीरः प्रकाशते । धनुष्मञ्जिर्यथा मेघैमांक्तः प्रश्ररम्बरे ॥ १० स कृत्वा निनदं घोरं त्रासयंस्तां महाचम्म् । चकार हनुमान्वेगं तेषु रक्षःसु वीर्यवान् ॥ ११

— b) Dr-0 S -निस्वनाः. Si Dio घोररूपं महास्वनाः; Ñi Dani घोर(Dii मेघ)स्वनमहास्वनाः; Ñi V B Dr.2.6 स्थस्वन(Vi 'नेमि)महा(Bi-2 'ह्य)स्वनाः; Ds स्थचाप्स्वनोद्धताः. — c) Ve वृष्टिचंतः; Dr.0 प्रावृह्काल (for वृष्टिम्ब्त). — d) Dr.5.7-0 Tr.5 M नैक्स्तांत्रुद्धाः (for 'तपंभाः). Ñi V B De छाद्यामासुरंयरं; De विरेर्ज्ञानंक्षेरांबुद्धाः.

- 8 a) D4 अवक्तींजंस. Ñ2 V B1-3 D3.5.6 तेस्तु: D11 ते तु (sic); T2 तेपां (for ताक्षिप्).—5! D1 क्रियर- (for ताक्ष्-).—N1 B4 D1 om. (hapl.) 8°a.—") D5 क्रेंड-नाडित-(sic) (for °राडिव).
- 9 °) B2 स वालान: D3 सत्सवान् (sic); T1.5 स च वान्; Cr.g as in text (for स जरान्). V वंचवंस्तांस्तुः B1-3 मोश्रयामासः D3 S Cg मोच(T M3 Cg °घ)या°; D11 वाद्या°; Ct as in text (for वज्ञयामास). % Cr: स शरमोह्यामासेति पाठः. % 6) Ñ1 D3.11 आशुत्ररः; Ñ2 V1 B1.2.4 D6 °तरं; B3 मध्यगतः; D2 आशु चरन्; D10 °शरः; Ck.t as in text (for आगुचरः). 6) V3 T2 G2 शथ (for रथ-). \$1 D10 -वेगेन; Ñ V B D2-4. 6.11 M3 Cg -वेगं च(Ñ1 तु); T2 -वेगाञ्च; G2 वीरांक्षः M1 -वेगंश्वः Ck.t as in text (for नेगांक्षः). D1 रथवेगं रिप्णां च. 4) V2 स्यचरन्. D3 विषुद्धे (for विमले). B2 (orig.) स्यचरिंद्ध (m. also विचरन्त्र) मलांबरे.

10 a) Si Ñi Dio तरे:; Gs रते: (for स ते:). Do घनुष्पाणित्; Dio वयुष्मिद्धित्; Ct as in text (for धनुष्मिद्धित्). & Ct: 'धनुर्मिद्धि' रिति पाटे आप रुख्मा. & -- ') V Bi-3 Do इयकाशत. -- ') Ts महामेचेत्. -- For 10° d, Si Ñ V2 B3.4 D1.2.4.6.10.11 subst.:

976* सहस्राक्षो धनुष्पाणिस्तोयदैरिव मान्तिः।

[Ña Va Ba De খনুদারিব; Da ব্যুদারিব.]; while Vi Bi.a Da subst.; Mains, after 10^{at}:

. 977* सहस्राक्षधनुष्मद्गिस्तोयदैरिव मारुतः।

11 ⁸) Si Ni Di.2.10 नासियत्वाः Du भ्रामियत्वा (for नास्परंतां). Ñi Ba Da नामयन्तिव वाहिनीः: Va Bi-व

तलेनाभिद्दनत्कांश्रित्पादैः कांश्रित्परंतपः ।
मुष्टिनाभ्यद्दनत्कांश्रित्रखैः कांश्रिद्वचदारयत् ॥ १२
प्रममाधोरमा कांश्रिद्कम्यामपरान्कपिः ।
केचित्तस्येव नादेन तत्रैव पतिता भुवि ॥ १३
तत्सतेष्ववपन्नेषु भूमौ नियतितेषु च ।
तत्सँन्यमगमत्सर्व दिशो दश्र भयादितम् ॥ १४
विनेदुविस्तरं नागा निपेतुर्भुवि वाजिनः ।
भग्ननीडध्वजच्छत्रैर्भूथ कीर्णाभवद्रथैः ॥ १५

G. 5. 40 14 B. 5. 45 15

त्राम् (B^2 द्वाव)यन्तरवाह्नीं; D_4 आमियस्या महादुनं. —") B_3 D_{11} सुनद्दा- (for इनुमान्). — ") S_1 S_2 B_1 $D_{1.6,16,11}$ विस्मयं; S_2 V D_4 विस्मितं (D_4 "त:); $D_{2.9}$ भैरवं; G_1 वेगवान् (for वीर्यवान्).

- 12 ") Si Ñi Dio [स] प्यवर्षात् ; Ñi V Bi, 2 Di. 2 [स] स्यव्यति ; Bi. 6 Do Ti. 6 G M [स] स्यव्यत् ; Dii [स] प्यव्यति ; Bi. 6 Do Ti. 6 G M [स] स्यव्यत् ; Dii [स] पि वधेत् (sic) (for [स] सिहमत्). Dio कंचित् (for कंकित्). Do सनेवावयिक्तं कित् ; Dii में ति ति ति ति हित् । Mi पद्मां कंकित् ; Ñi V B Dio पद्मां सम्यात् : Dio महावस्त् : (for परंतपः). % Cv. g: पार्वः कंकित्यद्भां . Si Dio महावस्तः (for परंतपः). % Cv. g: पार्वः कंकित्यद्भां . Si Dio महावस्तः (for परंतपः). % Cv. g: पार्वः कंकित्यत् ") Ñi V Bi-6 Di [स] नावस्त् ; Bi तावस्त् ; Di सावधीत् (for [स] स्यव्तत्). Si Ñi Di. 2. 6 i मृष्टिस्यामवर्त्रात् कित् : Di-9 Ti Mi मृष्टिसिक्षा (Mi "स्याम) हत्तरकंकित् (Di om. [hapl.] from कित् up to कं in "). ") Bi सन्यात् (for कंकित्). Si Dio सद्तर्यत् (for स्यवः). Ñi V Bi. 2. 4 Dio नवेत्रस्थात् (Vi "निव) इत्यत् न.
- 13 ") अंश प्रमात. De रथान् (for [व]रमा). Be प्रमध्य वाहुभि: कांश्रिन्.—) De क्ष्पन्याम् (sic); Du हन्स्याम् (for ऊरु). Ñe V B De-र.इ.१ अपि (for कपि:).—B1.2 om. 13° .—) Ñe तत्र (for तस्य). T2.2 Ms निनादेन (for [प]व ना॰). Ŝe D10 केचिसिमन्वनोदे (D10° ने दें)हो.—) Ñe V B2.6 De राश्रमा न्य (B6 म) पतन्युवि. After 13, Be ins.:

978* छाङ्गुलेनाइताः केचित्पतिता छोष्ट्यसुवि।

- 14 °) \hat{S}_1 \hat{N} V \hat{B}_1, \hat{z}_4 $\hat{D}_1 = 0.0, 10.11$ \hat{M}_2, \hat{z}_4 [अ] दस्त्रेषु; \hat{B}_3 च सैन्येषु. —°) \hat{N}_3 V \hat{B} De अ(\hat{B}_3 चा) सबत् (for अगम्त्). —°) \hat{S}_1 स्वान्यितं; \hat{N}_1 \hat{D}_4 °तृरं; \hat{D}_3 °कूळं (for °िद्तम्). \hat{N}_2 V \hat{B} De स्वादिक्षं समंततः.
- 15 V2 om. 15.— ") \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 विख्या (D4 °ना)श्वादान् (for °रं नागा). M2 विनेदुर (for विषे-तुर्). D4.11 मागशः; G2 वातराः (for वाजिनः). Ñ2 V2 B D4 ममचकैविंमयिते रथैनिंहतवाजिभः.— ") B4 D5 G1 M1 नीळः; T2 नाळः; G2.3 M2 नीळः; Cr.m.g.t 28 in

G. 5. 40, 15 B 5. 45, 17 L. 5. 41, 16 स तान्त्रवृद्धान्त्रिनिहत्य राक्षसा-नमहावलश्रण्डपराक्रमः कपिः। युयत्सरन्यैः पुनरेव राक्षसै-स्तदेव वीरोऽभिजगाम तोरणम्॥ १६

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे त्रिचत्वारिंशः मर्गः ॥ ४३॥

88

हतान्मश्चिस्तान्युद्धा वानरेण महात्मना । रावणः संवृताकारश्चकार मतिमुत्तमाम् ॥ १ स विरूपाक्षयूपाक्षौ दुर्घरं चैव राक्षसम् । प्रथसं भासकर्णं च पश्च सेनाग्रनायकान् ॥ २

text (for -नीड-). B1.2.4 -ध्वर्जञ्च (for -ध्वज-). D11 भर्मेश्व ध्वजङ्ग्रेर्मूर. — ") S1 D1.2.4.10 भूविकीणी; D11 अव" (for भूश्व कीणी). T1.3 वृहद्- (for [अ]भवद्). Ñ2 V1 B D6 भूश्वकाशे समंतत:.—After 15, D8.3-9 S ins,:

979* स्रवता रुधिरेणाथ स्रवन्त्यो दर्शिताः पथि। विविधेश्च स्वरैर्ङ्का ननाद् विकृतं तद्या।

[(l. I) M1 रुपिरीयेण (for °रेणाथ). —(l. 2) G1 विक्रीय (for विदिधेय). D2-9 Ts स्वतैर् (for स्वरेर्). G3 विक्रता (for °तं). Ds स्वतं.]

16 ") Ñ2 V B De ततः. Ñ1 विकीणीन्; D2 च युद्धान्; D8 प्रदु°; D11 प्रधानान् (for प्रवृद्धान्). Ś1 Т2 विनिष्(Т2 °पा)त्यः B3 अविहस्य (for विनिहस्य). — 6) B1-3 D1-4.6.10 महावलांश्, D10 चक्र- (for चण्ड-). B1 (m. after corr. as in text) - महावलाः; B3 D10.11 -प्रा-क्सान् (for -प्राक्रमः). Ñ1 हिरः. — °) D6 उग्रैः; D11 संन्यर् (for अन्यः). Š1 Ñ1 D4.10.11 बहुनिः स(D11 °भिञ्च) (for पुनरेव). — 4) Ñ2 M3 तमेनः B3 तदेवः; D11 सदेव (for तदेव). D1.3 भूयो; D4 धीरो (for वीरो). V2 B4 D1 निजगामः D4 [5]धि°; D11 [5]पि जगाम (for ऽभि°).

Colcphon. — Sarga name: Śi Ñ V B De.e.10.11 मंत्रिपुत्रवधः; Dı मंत्रिपुत्रवावयं; D₂ उद्योगे अमात्रपुत्रवधः; D₂ मंत्रिपुत्रवृद्दनः. — Sarga no. (figures, words or both): Ñ₂ B₂ D1.2.e.10.11 om.; Śi B₄ D6.7-2 T G M1.3 45; Ñ₂ V1 D6 42; V2 32; B1.2 49; D3 46; M2 44. — After colophon, D₂ concludes with राम; G with शीतमाय नमः. संदिदेश दशग्रीवा वीरान्ययिशारदान् । हन्ममद्भहणे व्यग्रान्वायुवेशसमान्युधि ॥ ३ यात सेनाग्रगाः सर्वे महावलपरिग्रहाः । सवाजिरथमातंगाः स कपिः शास्यतामिति ॥ ४

44

Ma begins with श्रीरामाय नम: -

1 °) D1 स तान् (for इतान्). Š1 Ñ V B D1-4.18 श्रुत्वा; D5 मत्वा; D6.11 हप्ता (for बुद्धा).—°) Ñ B1.2 D6 श्रुभित-; V B4 श्रुपित-; B3 श्रोभित- (for संवृत-).—°) Ñ 2 V B D2.6.8 मितिमानमिति (for मितिमुत्तमाम्).

2 °) D10 -[अ] विरूपाक्षाँ (for -[अ] क्षयूपाक्षी).

- °) Ña V B1.4 D4.6.7.9 G2 दुर्घंषुँ; B3 दुर्जंषं (for दुर्घं।.

\$\tilde{\text{S}}\$1 Ñ V B D1-3.6.10.11 महाबर्छ (for [ए]व राक्षस्म).

\$\tilde{\text{C}}\$2 Cv: केपुचित्को रोष्ठ "रावणस्तु विरूपाक्षं यूपाक्षं के दुर्धरः" इति पाठः (Cv is missing from 2° up to 5.45.38). \$\tilde{\text{C}}\$--0 G1 प्रहसं (for प्रधसं). D2 साहकणे, D5 भाष्वकीणे; D11 भासकीणेश्च (for भासकणे). --0 5.

\$\tilde{\text{N}}\$1 D10.11 -योधिनः; Ñ2 V B1.3 D1.2.3.6 T2 G2 -याधिनः, B2.4 -गामिनः (for नायकान्). D3 सेनाप्रमिष् याधिनं.

3 ⁵) \$1 Ñ1 D4 रण-; B1 युद्ध- (for नग-)--)
D3 निम्रहे (for म्रहणे), Ñ1 D1.11 स्वमो (for स्वमात)\$1 D10 मंत्रियुत्रवधस्यमो; Ñ2 V B D6 स तु (B2 च) मोतसमाविष्टो, —-) \$1 Ñ V B D4.6.10 हुनु (V2 B1.2.3 नू)म्हि
(B4 भान्म)हणे प्रति; D1-3.11 हुनु (D3.11 नू)मिन्नप्रदे प्रति.
—After 3, \$1 Ñ1 V2 D1-4.10.11 ins.:

980* महागुणपरिख्याता रणकर्मविशारदाः।

[Da सर्वे (for महा-). Ñi Dani महा- (for (ण-).]

4 Dr.9 repeat 4 after 8.—") Ñ2 V B1.3.4 D1.43 पांतु: D11 यावत् (for यात). V2 D11 सेनाग्रजा: (for भगा:). M1 damaged from चे up to 5. S1 Ñ1 D1-4.

[312]

यत्तेश्च खलु भाव्यं स्थात्तमासाद्य वनालयम्। कर्म चापि समाधेयं देशकालाविरोधितम् ॥ ५ न ह्यहं तं कपि मन्ये कर्मणा प्रतितर्कयन् । सर्वथा तन्महद्भतं महावलपरिग्रहम् ।

10.11 क्षित्रं, Ñ3 V B1.2.4 D6 क्षित्रं (for सर्वे), l3 येश्व सेनाप्रणोसुरूपेर्. — b) S1 Ñ V B D4.6.10.11 -प्राह्मा: (B3 ° मं:) (for -परिन्नहा:). — G3 repeats 4° d after 9° b. — c) T1.3 सहाश्व- (for सवाजि-). B3 तैर्मायारधमातेमें:. — d) D1 करें: (for कपि:). B3 D6 ज्ञाम्यताम् (for ज्ञास्यताम्).

5 Ni Di-s.ii repeat 5ab after 5cd. -a) Di.a (both first time).s.r.o Ms यतेश: Du (first time) सज्जेश; Cr.m.g.k.t as in text (for यसेश). D. (first time) यहाभेबद्धिर् . \$1 No V B D1-4,6,10,11 (D1-4,11 second time) यहेन(D4 °सेश्व) खलु योद्धव्यं; Ñ1 (first time) यसेर्भवद्विर्वाच्यः सः Mr यसेश्च बहुमिर्भाग्यं. —) Dir (first time) भवित्रस्तु (for तमासाद्य). Ñi (second time) वर्नोकसं; B4 हवंगमं; D1-1.11 (all second time) महाब(Dir 'हह) हैं; Gr च बानरें (for बनालयम्). Ña V B1-3 D6 आसाद्य हरिपुंगचं. -- After 5 db (r.), D:-4.11 ins. 981*. - ") Da.11 वा (for च). Ga [आ दि- (for [अ]पि). — d) Ñi Bi Di.s.n देशकाले. Ši Ñi V B Di.s. ग्यक्षमं; Ñ। Di. म च यर्छुभं; T॰ -[अ]त्रिरोधित:; G: Me a Cr.m.g - विशेधितं(Ma Crp.m.g 'नं); Ck.t as in text (for -[अ] विरोधितम्). अ Cr : समाधेयं पहिन्दिन्यम् । देशकालविरोधिनं देशकालविरोधीत्यर्थः। देशकालाविरोधिन-मितिप हे समाधेयं कर्तव्यम् । देशकाला शिरोधीत्यर्थः । पाठद्वयेsपि लिङ्गविभित्तिहृदस्य आर्पः ।; so also Cm. 🏇 —Alter 5, Si Ni Dio ins. 981*.

6 ") Si Dio [स] पि; Ck.t as in text (for हि).

— 6) D2.5 ii Ts परितर्कथन; Ck.t as in text (for प्रति °).
Si Ñ2 V B D6.15 कर्मिम: (Si Dio °त:) परितर्कथन, — °)
Si सर्वतस (for सर्वथा). Ñ1 D5 तन्महाभूतं; Ñ2 V Bi
Dio तं महस्रतं; B2 सुमहस्रुदं; B3.4 तं (134 स) महाभूतं;
Di तन्महस्रुपं (for रून्महस्रुनं). — व) Di महाबिल- (for
महास्रुः). Ñ2 V B D2.3.5.6.11 G3 प्राक्रमं (for परिप्रहम्). — After 6° ते, Ñ2 V B D6.7.8 ins.; Si Ñ1 Dio
ins. after 5; while D1-1.11 ins. after 5 (f.):

981* वानरोऽयमिति ज्ञाःवा न हि मे शुध्यते मनः। नवाई तं कर्षि मन्ये यथेयं प्रस्तुता कथा।

[(l. 1) S1 Ñ1 D10 शति ज्ञातुं(Ñ1 °तो); D1.2.1.11 अवि-हातो; D3 अवज्ञातुं (for र्शत ज्ञात्वा). V2 तत्तुष्यते; B1 D6.7.9 श्र-यति मे; B2 D3.1 मे जुरवते (for मे जुरवते). —S1 Ñ1 D1-4. 10.11 om. l. 2. —(l. 2) B4 [अ]सा (for [इ]यं).]

भंवेदिन्द्रेण वा सृष्टमस्मद्र्थं तपोवलात् ॥ ६

सनागयक्षगन्धर्वा देवासुरमहर्षयः।

युष्माभिः सहितैः सर्वेर्मया सह विनिर्जिताः॥ ७

G. 5. 41. 9 B. 5. 46. 9

—) Ba नो चेट् (for भवेट्). Ñा वा स्ए:; Ña V B De स्टोयम्; Ga संस्टम्; Ga वा दिएम् (for वा स्ट्म्).—) Di-a अस्तान्त्रति (for अस्तर्थं). Si Dio अस्तर्त्रति तपोवलं; Ñi Daii किनिव्य (Di अस्तर्त्राः Dii अस्तान्त्र)तिविचकीर्यवाः Ña V B De अस्तान्त्र तिविचकीर्यवाः Na V B De अस्तान्त्र तिविचकीर्यवाः De °ताः Ba °तोविचाः De °तः).

7 °) Ñs V B De पन्नता (for सनात-). Ŝi Ñi Di-e.
10.11 -गंधर्वर्षः Dr-9 Ts Gs Mi.z -गंधर्ष- (for -तम्धर्वा).

- °) Ñs De देवाधेवः Bi.z.4 देवाध्र स.ः Bs देवताख्य (for देवासुर-). Ŝi Ñi De.10 देवेवांपि सहिविधः ; V देवाद्य परमपेयः ; Di-s.11 देवेवां(Dii °क्ष) समहिविधः . —After 7°, Ŝi Ñi Di-e.10.11 ins.:

952* समेत्यास्मदिनात्राय कृत्येयं कामरूपिणो। सृष्टा तस्मात्ययवेन योधयध्वं महावलाः। तदिनियात सैन्येन संयुगे युदुर्ज्ञयाः।

[(1, 1) D2 बृह्यानां (for बृह्येवं).—(1, 2) D1 प्रयुक्तिन (for प्रयुक्ति). Ñ1 सोहर्यं च (for योषयव्यं). Ñ1 D4.11 प्रवंगनं (for महावद्या:).—D2.2 om. l. 3.—(1, 3) D1.11 युपि (for युड-). Ñ1 संयुपेष्विति निर्भेदा:; D1 संगरेनानि-दुर्वदा: (for the post. half).]

-Das cont.; while No V B De ins. after 7 st:

983* निर्याताः सर्वमैन्येषु संयुगेष्वपराविताः।

[Bs-4 निजिता: (for निर्वाता:). Bs-सैस्पेक्ष; Ds.s सैस्पेन (for संत्येषु). Bs संज्ञानेषु (for संयुगेषु). Bs.4 पराजिता:; Ds[ज]पराक्षुता:; Ds[ज]पराजवा: (for [ज]पराजिता:).]

—°) D7.9 प्रहितै: (for सहितै:). —Fer 7°d, Śi Ñ V B

984* निर्जिता हि सया देवाः समासाय महारणे।

[V1 De नियांता (for निविता). De ने (for हि). V1 सर्वे (for देवा:). Bs.s महावर्ष (for परणे). St Dio संयुणे स(Dio सं)हिता: पुरा; Ñ1 Di-4.11 संगता: स्वारंदरा: (for the post. half).]

-D1.3 cont.:

985* युष्मद्रसम्बष्टभ्य संयुगेध्यपराजिताः।

[Da पराविताः (for (अ]प°).]

G. 5.41.10 B. 5.46. 9 L. 5.42.10

तैरवश्यं विधातव्यं व्यलीकं किंचिदेव नः ।
तदेव नात्र संदेहः प्रसद्ध परिगृह्यताम् ॥ ८
नावमन्यो भवद्भिश्च हरिः कूरपराक्रमः ।
दृष्टा हि हरयः शीघा मया विपुलविक्रमाः ॥ ९
वाली च सहसुशीवो जाम्बवांश्च महावलः ।
नीलः सेनापतिश्चैव ये चान्ये द्विविदादयः ॥ १०
नैव तेषां गतिर्भीमा न तेजो न पराक्रमः ।

- 8 °) Ds म विहितं (for विधातव्यं). °) D11 तत् (for न:). °) Ši Ñi D1.2.6.10 तद्त्त्न् ; Ñ2 V2 B D6 चरोयं; V1 वचोयं; G1.2 तद्दंनं; Ct as in text (for तद्द्व). D10 [अ]ति (for [अ]त्र). व) D6 विनिगृह्यतां. Ši D10 संप्रस (D10 °स्) ज्य निरुद्धितां; Ñi D1.2.6.11 तस्प्रस (D2.11 °गृ)ह्य (Ñi °ह्यं) निगृह्यतां; Ñ2 V B2 स प्रसह्य (B2 °ज्य) नि (V2 प्र)गृह्यतां; B1.8.6 संप्र (B6 प्रति)गृह्य निगृह्यतां; D3 स प्रयक्षेन गृह्यतां. After 8, D7.0 repeat 4.
- 9 °) Ds.s नावमान्यो. Ti च युष्माभिर् (for भवक्रिश्च). Si Ñ V B D1-4.0.10.11 हिए (Si D10 कपि)रित्येव (Ñ1 D4 °प) नोपेक्यः (V2 D1.2.11 °श्च: [sic]).) Si Ñ V B D कपि: (for हिए:). D5-9 T3 M3 घीर-; T1 श्रूर- (for हर्र-). After 9°6, B3 ins.:
- . 986* वानरोऽयमिति ज्ञात्वा न कर्तव्याल्पिका मिति:।; while Ga repeats 4°d.—Ga om. 9°d.—°d) B1 इदा; B3 D6 इप्वा (for इप्वा). D4 च (for हि). S1 D10 क्रुरा; Ñ2 V B4 D11 श्रूरा; D7.9 T1 श्रीक्षं; D8 M3 पूर्व; T2 सर्वे; T3 तत्र (for श्रीक्षा). D4 महा- (for मया). Ñ1 इप्वा च बहव: श्रूरा मयातुलपराक्रमा:.
- 10 *) Ñ2 De [ए]च हि; V B [ए]च स(V3 तु) (for सह-). b) D3-5.11 जांतुवांश. Ś1 जांतुवांश्च महायशा:; Ñ2 V B De हन्मांश्च महाकिए:(B3 °बल:). D3 om. (hapl.) from 10° up to l. 1 of 987*. e) D6 नल:; D11 नीड: (for नील:). After 10°, D1.4 ins.; while D3 ins. after 10°:

987* नलश्च सुमहाबल:। भक्नदो वालितनयो.

[Ds om. l. 1.]

-) De तथान्ये (for ये चान्ये). Si Ñi Di.2.4.10.11 तदनंतरा:(Di °रं); Ñi V Bi.e De तेटवनंतरा:; Be.s खळवत्तरा:; Ds हरियुंगवा: (for द्विविदादय:).
- 11 °) Ñ2 V1 B2 [प]पा; V2 B4 D6 [प]पा; G1 M3 [प]वं (for [प]व). V2 वीय; B1 (before corr. as in text) तक्यों; D3 क्योग्नि; D8 वेगो (for भीमा)... \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 तेपो तु(D11 च) न(D1 समा) गतिक्योंछि; B2 नेपो तेषो गतिं भीमां (sic).—) B2 तेजोबळ- (for

न मितर्न वलोत्साहो न रूपपरिकल्पनम् ॥ ११ महत्सन्विभिदं ज्ञेयं किपरूपं व्यवस्थितम् । प्रयत्नं महदास्थाय क्रियतामस्य निग्रहः ॥ १२ कामं लोकास्त्रयः सेन्द्राः ससुरासुरमानवाः । भवतामग्रतः स्थातुं न पर्याप्ता रणाजिरे ॥ १३ तथापि तु नयज्ञेन जयमाकाङ्क्षता रणे । आत्मा रक्ष्यः प्रयत्नेन युद्धसिद्धिष्टिं चश्चला ॥ १४

न तेजो न). — o) Bs Ds.s गतिर् (for मित्र). Ds.10 T M_{2} बलोत्साहो. — a) \tilde{N}_{3} V B Ds.4.6 -परि $(D_{4}$ प्रति, कर्यना. Si \tilde{N}_{1} D1.2.10.11 न रूपं न परिप्रहः (\tilde{S}_{1} D10 पराहमः \tilde{N}_{1} च विप्रहः).

12 °) M1 श्रेय: (for ज्ञेयं). Ñ2 V B D6 ते यूपन प्रमत्ता वै(B3 D6 °त्ताश्च); D2 यूपमेव ममार्थाय; D3 ज्ञस्य मेतद्धिष्टाय. — b) V2 M3 करिरूप-. — For 12°6, Ši Ñ1 D1.6.10.11 subst.:

988 सर्वथैवाप्यवस्थेयं कपिरूपस्य तस्य तु।

ि । [अ]भि- (for [अ]पि). D4.11 सर्वेषेव(D1 पें) व्यवस्थेयं (for the prior half). D11 ते (for तु).]

—°) B4 द्युरत्वं (for प्रयत्नं). Ñ1 D4.11 च(Ñ1 तु) समास्थाय (for महदास्थाय). Ñ2 D5.10 महोतं यत्न(ऽ1 स्व)मः
स्थायः Ñ2 V B1.2 D6 सर्वं परममास्थायः B5 स्वं स्वं वर्ते
समास्थाय. ※ Cm.t: प्रयत्निस्थार्थं क्रीयस्वम्. ※—⁴)
D1 आद्यु (for अस्य). S1 D10 कर्तव्यस्तस्य. D4 विमहः
(for निम्रहः). Ñ2 V B D2.6 निवारियतुमहेथ-—शिंदा
12, Ŝ1 Ñ2 V B D2.6,10 ins.:

989* तसादस्य महोत्साहैरप्रमत्तेरुदायुधैः। सबैरेव समधेश्च भवितन्यमसंशयम्।

[Bs om.(hapl.) l. 1.—(l. 1) Ds कपिरेप महोसारी (for the prior half). Śi Ds.13 सदायुधे:; Vs उदाहरें (for उदायुधे:).—(l. 2) De इव (for पर). Śi Die सेंतिक्ष; Vi सबसेंक्ष; Vs समें चेन्न; Bs संबतेक्ष (for समर्थेक्ष). Bi तस्मात्सदेश मिलितेर् (for the prior half). Bs स्वश्रांतिक्षः: Bs Ds न संश्य:(Ds °थं) (for असंशयन्).]

13 °) Si Dio कामं सेंद्राखयो लोका: . —) No VB -दानवा: (for -मानवा:). —) Si Dio असमर्थां री व वे मासाः B3 न च शक्ता; D5 न पर्यस्ता (for न पर्यासा).

14 °) Bs सब चारि (for तथापि तु). St D10 कार्या नावजा; B1 तुरुपयुक्तेन; D1 तु नयो ज्ञेयो; D3 नयमास्थायः D11 नावज्ञेयोसी; G1 निनयज्ञेन; Ct as in text (for प्रचर्षन).—) D1.5 क्षाकांक्षिभी (for आकाङ्क्षता). कि विवयं B1-3 D4 जयं च(B3 यहं च; D4 निजयं D6 ज्ञेयं) परिस्थ (Ñ3 V2 °िक्ष)ता; B4 निजयश्च रिरक्षता; D3 वृद्धि निकसमशालिना; D3 जयमाकांक्षिभिर्युषि.—) \$1 D14-10

[314]

ते खामिवचनं सर्वे प्रतिगृद्ध महोजतः ।
सम्रत्येतुर्महावेगा हुताशसमतेजसः ॥ १५
रथैश्र मत्तेनांगेश्र वाजिभिश्र महाजवैः ।
शक्तेश्र विविधेस्तीक्ष्णेः सर्वेश्रोपचिता वर्तेः ॥ १६
ततस्तं ददशुर्वारा दीप्यमानं महाकपिम् ।
रिक्ममन्तमिवोद्यन्तं स्वतेजो रिक्ममालिनम् ॥ १७
तोरणस्थं महावेगं महासन्त्यं महावलम् ।
महामति महोत्साहं महासायं महावलम् ॥ १८

15 °) \$1 Ñ V B D1-4.6.10,11 मृध्नी (for सर्वे).

-6) Ñ2 V B D6 महावला:(V1 °लात्); D3 [अ]मितौजसः (for महोजसः).—T2 om.(hapl.) 15° d.—°)

D3 महासरवा; D5 °भागा (for महावेगा). \$1 D10 समेल्य नु
महाभागा,—d) Ñ1 D2 G2 हुतामि- (for हुतान-). Ñ2 V

B D8 हतामिसम(B4 °मेरिन)वर्षसः.

16 °) Ñ V B D2.3.5.6 T2 M3 मलेश्र (by transp.); M1 च मत्त- (for च मत्तेर्). Š1 Ñ2 V B D2.3.6.10 M1.3 मातंगेर्; D4 च नागेर् (by transp.) (for नागेश्र).

— b) Š1 Ñ2 V B D6.10 महावर्ले:; D11 महोजस: (for महाजवें:). — c) G2 अलेश्र; M1 स्तरेश्र (for शक्तेश्र).

D8.7-9 G1.3 M1 निशितेस (for विविधेस). G2 शकें: (for तीहणें:). — d) D1-4.11 भृशं (for सवेंश्र). D7.9 T1 चोप-दिता. Š1 D10 भृशं चोपवृता बलें:; Ñ1 भृशं चोपि भावनें: - For 16°d, N2 V B D6 subst.:

990* शस्त्रेश्च विविधाकारैरुपेताः प्रययुक्तदा।

[Ba प्रथयु: संयुतास्तदा (for the post. half).]

17 °) \$1 Ñ2 V B D6.10 ते; D1.9 तु (for तं). Ñ2 V B D6 भीमं; D1 G M1 वीरं (for वीरा).— b G2 खतेजसा (for महाऋषिम्).— D3 reads 17°-18 in marg.—°) Ñ2 D1-6.11 रहिमवंतम्, \$1 Ñ V B D1.6.10 दिवादिस्यं (for इवोद्यम्तं).— b स्वत् (for स्व-). D3 निभैक्तं; G1 नाहिन: (for नाहिनम्).

18 Ds reads 18 in marg. (cf. v.l. 17).—"

Bs तोरणेषु (for "णस्यं), \$1 D1.10 महाभागं। \$15 महोस्सादं
(for महावेगं). Ds om. (hapl.) महासत्त्वं, De transp.
महावेगं and महासत्त्वं,—B2 om. 18"—196.—") Be
D1 महारमानं। \$15 महावेगं (for महोस्सादं).—") \$1 \$25
D1.3.6.10 महाक्षि(De "हिं); \$1 D2.6.6.7—3.11 G3 "भुजं, B3

तं समीक्ष्येत्र ते सर्वे दिश्च सर्वास्वत्रस्थिताः ।
तैस्तैः प्रहरणेर्भीनैरिभिषेतुस्ततस्ततः ॥ १९
तस्य पञ्चायसास्तीक्ष्णाः सिताः पीतमुखाः श्वराः ।
शिरस्युत्पलपत्राभा दुर्घरेण निपातिताः ॥ २०
स तैः पञ्चभिराविद्धः शरैः शिरिस वानरः ।
उत्पपात नद्न्व्योम्नि दिश्चो दश्च विनाद्यन् ॥ २१
तनस्तु दुर्घरो वीरः सरधः सञ्जक्तर्मुकः ।
किरच्यरस्तैनैंकैरिभिषेदे महाब्रुकः ॥ २२

G, 5, 41, 24 B, 5, 46, 24 L, 5, 42, 25

सुविक्रमं; Ta (also as in Ga) 'श्वं; G1 'धृतिं; Ga महाद्धतं। आ महोत्रसं (for महाबुल्स्). V B:. ब महाकाय (V2 'वल) पराक्रमं. % Cg: द्वितीयवलसन्दः सन्तिवचनः. &

19 B2 om. 19⁴⁵ (cf. v.l. 18).—) \$1 Ñ1 D10.11 G1 च; Ñ2 D6 तु; V B1.2.4 [अ] अ (for [प्]त).
—) Ñ2 V B D6 तीक्षे: (for तैक्ते:). Ñ D6 बोरेंद् (for सीमेंद्र).—) Ñ2 V B D6 सहस्रक्षा: (for ततक्तत:).

28 °) D1 पंचायतास. Ñ2 V B1.2.4 D6 पंचायतास स्तीक्षणान् (D6 om. [hapl.] from कृणान् up to स्ती [see var.] in 22°); B2 पंचायतीस्तीक्षणां (for पञ्चाय-सास्तीक्षणाः).—6) S1 D1.2.4.10 शि(D1 सि)ताः पंच-; T3 शिताः शित-; G1.2 शितास्तीक्षण-; M Cg शिताः पंत-(for स्मिताः पीत-). Ñ2 V2 B1.4 शित(Ñ2 शितान्; V3 स तु)शितान्स्यावहान्; V1 B2 कंकपशान्स्यावहान्; B2 सितते धारां भयावहां; D5 शिताः पंचायताः शराः; D11 स्थिताः पंच-मुखाः शराः.—°) Ñ2 V B1.2.4 -पशासान्; B2 °स्यां (for -पशासा).—6) Ñ2 V B दुधंपः स(B2.4 सं) न्यवे-शयत् (B2 °पावयत्).

21 Ña V B De om. 21 (for De, cf. v.l. 20).
—") Da Ta शरी:; De शती: (for स ती:). Ñi आवृष्ट:;
D1.2.6 आविष्ट:; Ga आविद्देश (for आविद्दः). —") Da
सिती:; Ta शिती: (for शरी:).—") D1.11 तरा क्योम;
De ततो क्योम्नि: G1 नर्म्ब्योम (for नर्म्ब्योमि).—")
Da तिनार्यन् . Si D10 दिशो नादेन प्रयन् .

22 Do om. up to स्ती (see var.) in ° (cf. v.l. 20).
— °) Dz तं; Ds.11 स (for तु). Ñs V B ततः स धीरो
दुर्थ्य: — 6) Śi स रथीः Ñi सवपुः: Ba बळवात्र (for सत्यः). Bs.4 Ds Ts Gs.5 Ms.2 सउपकासुंकः: Bs सङ्घः
(for सज्ञः). — °) Śi D10 न्तानम्यः Ñi न्तावीरिंगः
Ñs V B D2.4.4.8.11 Ti.3 Gs Ms न्तानम्यः Ñi न्तावीरिंगः
और पात्रिक्ष्यम्: Tz न्ताविभीर् (for न्ताविन्दी). — °) Śi D10
Śi D10 तमापेदेः Vz अभिनतं (sic); B2 °नेतुं (sic);
Ct as in text (for अभिषेद). Ši Ñz V B D2.4.10

G. 5. 41. 25 B. 5. 48. 25 L. 5. 42. 26

स किथविरयामास तं च्योम्नि श्रास्वर्षिणम् ।

बृष्टिमन्तं पयोदान्ते पयोदिमित्र मारुतः ॥ २३
अर्धमानस्ततस्तेन दुर्धरेणानिलात्मजः ।

चकार निनदं भृयो च्यवर्थत च वेगवान् ॥ २४
स दूरं सहसोत्पत्य दुर्धरस्य रथे हरिः ।
निपरात महावेगो विद्युद्राशिर्गिराधिव ॥ २५
ततस्तं मथिताष्टाश्चं रथं भग्नाश्चक् वरम् ।
विहाय न्यपतद्भृमौ दुर्धरस्त्यक्तजीवितः ॥ २६
तं विरूपाञ्चयुपाञ्चौ द्रष्टा निपतितं भ्रवि ।

महारुपिं Da 'पि:); Ñi Da नगोत्तमं; Di.3 [S]मरोपमं; Du नरोत्तम: (for महाबल:).

23 ⁶) Ts -त्रपेंगं; Gs -त्रिंगः (for -त्रांपेणस्). —°) D1 वृष्टिनेत्र (for °मन्तं). Śi Ñi D1-4.10.11 निदाबांते; Ds °दांतं (for प्योदान्ते). —For 23, Ñi V B D6 subst.:

991* सृयश्च छादयामास शरजालेन सर्वतः। वृटिभिः स निदाधान्ते जीमृत इव पर्वतम्।

[(1. t) \tilde{N}_2 De स (for च). $B_{2,3}$ [आ]च्छादयामास.]

24 °) \tilde{N}_2 V B De ताड्यमानस ; G1 युध्य° (for क्षर्यमानस). $-^b$) \tilde{N}_2 V B1-3 De दुर्ध्यण (for दुर्धरेण). -De om. 24°-25^b . $-^o$) Si \tilde{N}_1 D1.2.4.10.11 M3 कदने (for निनदं). \tilde{N}_2 V B घोरं (for भूयो). $-^d$) \tilde{N}_1 B2 स (for च). D4.11 हयवर्ध्यत. Si D7.0.10 वीर्यवान् ; \tilde{N}_1 वै परान् ; \tilde{N}_2 V B वानर: ; D1 चेगवत् (for वेगवान्).

25 De om. 25° (cf. v.l. 24). —) Si Dio हूरे; Ñs रोपाद; V B दूराद; Dii पूर्व (for दूरे). Da सहसोस्पाय (for सहसोस्पाय). —) Si Dio रथं प्रति; Ñi रथं किए:; Ds.s.ii Ts रथोपिर; Ct as in text (for रथे हिर:). Ñs V B दुर्थंपेख रथे किए:. —) Bs च वेगेन; Ds विशेषों; Gs विरो (for महावेगो). —) B4 वज्रम् (for विशुद्-). Si Ñs Vi Bi.s.4 Di-s.10 आग्र; Bs-अशिर; Ts -राजिर; Cr.m.g as in text (for राजिर).

26 *) D1.5.7-9 G3 Ms.s स: D4 तु (for तं). \$1 D10 तत: स मिवांगक्ष; Ñ V B1.5.4 D3.6 T3 तत: प्र(Ñ1 व्यस्तु; B3 व्यः स प्रिवांगक्ष; Ñ V B1.5.4 D3.6 T3 तत: प्र(Ñ1 व्यस्तु; B3 व्यः प्र) मिवताश्चं तं(Ñ2 B4 व्यं नः V2 D6 व्यं नः B1 D3 T3 व्यां); B2 तत: प्रमिवेतं सार्थः D11 तत: स मिवेतं द्या. —) D2.9 भग्नाश्च-; D11 भग्नेपु- (for भग्नाश्च-). —) G2 सहाय(sic) (for विव). —) Ñ2 V B D6 दुर्धेषः श्ली(V2 श)णजीवित:; D11 दुर्धेरं त्यक्तजीवितं. — After 26, B3 ins.:

992* शिरसा ताड्यमानोऽपि विद्दार सहस्रशः। 27 °) Dn तो (for तं). De ऋषाश्री (for न्यूपाश्री). संजातरोपौ दुर्थपायुत्पेततुरिंदमौ ॥ २७ स ताभ्यां सहसेत्मस्य विष्ठिनो विमलेडम्बरे । महावाहु र्रथस्यभिहतः कृषिः ॥ २८ तयोर्थेगयतोर्थेगं विनिहत्य महावलः । निपमत पुनर्भूमौ सुर्ग्यममिवक्रमः ॥ २९ स सालब्धसमासाध समुत्पास्य च वानरः । ताबुभौ राक्षसौ वीरौ जधान पवनात्मजः ॥ ३० तत्ततांस्थीन्हताञ्जात्वा वानरेण तरस्विना । अभिषेदे महावेगः प्रसद्ध प्रवसो हिरम् ॥ ३१

B। तं यूपाशविरूपाश्चाँ (by transp.). — \$1 om. 27 15. — \$) De निपतिता (for °तं). Ñ। Di.2.1.11 युषि (for सुवि). — °) D?-१ ता (for सं-). Ñ। उद्यंता Di.10.11 उद्युत्ता (for दुर्घपांच्). Ñ2 V B De उत्पेततुः सु(Ñ) °तुश्च) संकुद्धोः D1.2 संज्ञातरोपादु युन्तीः D3 उत्पेततुर्जातोषा — व) \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 कूट (\$1 D1-3 10 11 घोषि N) D4 स्थितीः B6 द्युन्त) सुद्धरघारिणी (D2.11 °पाणिनी).

28 °) Dr.9 [उ] रहुत्य (for [उ] रपत्य). — 6) \$1 Dr विद्वितो; Ñ1 स्थितो वै; Dr.2.4.11 तिष्ठन्वै; Dro विदिशे (sic); G2 विष्ठिते (for विद्वितो). Ñ2 V B De तोलस्थे (De वेगवांश्च) महाकपि:. — °) De सुद्ररेण (for °राम्यो। Ñ2 V B1-3 De महातेजा (for °बाहुर्). Bs निष्पाल महावेगो. — व) B3 वक्षसाभिहतो; D4 वक्षस्वित ° (for वक्षस्य महावेगो. ... Ñ2 V B De सुद्रों (for किप्:).

29 °) D10 om.(hapl.) from वेगं up to महा in 31°. —) \$1 Ñ2 V B2-4 D2.3.5.7-9 T2 M2 मिहल स; Ñ1 D4°11 स बिहला; D1 G2 M1 बिहल स; D6 वंशि हला (for बिनिहला). Ñ V B2-4 D4.6 महाकिशः M1 ° 6 (for महाबकः). B1 निहला स महा(before corr. सहसा) किपः. — °) B1 तहा; D11 महा- (for पुनर्). — 4) Т1- वक्षः (for -सम-). D7-2 स्पर्ण इव वेगितः

30 Die om. 30 (cf. v.l. 29).—*) Bi Di-iii वाल-; Ba ताल- (for साल-). Ña V B Di.s.6 उत्पाद्ध (for आसाय).—*) Di.a समाविध्य; Ma तसु (for सार्- (for आसाय).—*) Di.a समाविध्य; Ma तसु (for सार- रिपाट्य). Ši च पादपं; Da वनेचर: (for च वानर:). Ña V B De प्रहस्य कपिकुंचर:.—") Ñi Da.e.ii कृतीं Ña V B De घोरीं; Di भीमीं; Da भीतीं (for वीरी). Ši उने राक्षसवीरों ती.—") Ñi Da सहवा(Ñi ***) कपि: औव V Ba-a Da.e [अ]मधेचोदि (Ba "रीषि)त: Bi [अ]मधेचोदि (Ba "रीषि)त:; Bi [अ]मधेचोदित:; Dii सहसार्दित: (for प्रवनासमाः).—After 30. Ba ins.:

993* ताड्यमानौ हनुमता विचूर्गीकरणोपमौ। 31 Die om. up to महा in ° (cf. v.l. 29).

[316]

भासकर्णश्च संकुद्धः श्रूलमादाय वीर्यवान् ।
एकतः किपशार्त्लं यशिखनमविश्यत्ते ॥ ३२
पिद्धश्चेन शिताग्रेण प्रवसः प्रत्यपोययन् ।
भासकर्णश्च श्रूलेन राक्षसः किपसत्तमम् ॥ ३३
स ताभ्यां विश्वतेगत्रिरस्दिग्यतन्हृहः ।
अभवद्वानरः कुद्धो वालस्वसमप्रभः ॥ ३४
समुत्याद्य गिरेः स्हुतं सस्गव्यालपाद्यम् ।
जवान हनुमान्तिरो राक्षसो किपकुद्धरः ॥ ३५
दतस्तेष्वसस्वेषु सेनापितपु पश्चसु ।

वर्तं तद्वश्चेषं तु नाश्चयामास वानरः ॥ ३६
अस्रैरक्षान्गर्जैर्नागान्योश्चेयोधान्नश्चै रथान् ।
स किपनाश्चयामास सहस्राक्ष इवासुरान् ॥ ३०
हर्नर्नागेश्च तुर्गेर्भन्नाक्षेश्च महारथैः ।
हर्नेश्च राक्षमर्भूमा रुद्धमार्गा समन्ततः ॥ ३८
ततः किपस्तान्ध्वजिनीपतीन्नशे
निहस्य वीरान्सवलान्सवाहनान् ।
तदेव वीरः परिगृह्य तोरणं
कृतक्षणः काल इव प्रजाक्षये ॥ ३९

G. 5. 41. 41 B. 5. 46. 41

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चतुश्रत्वारिशः सर्गः ॥ ४४ ॥

Ds तान् (for त्रीन्), M_1 ह्यू (for ज्ञान्ता), \hat{S}_1 N V B D1-4.6.11 तत्ववतों निहतों ह्यू (D11 चीरों), $-\delta$) \hat{S}_1 D1 M1 महासमा; \hat{N} V B1.3.4 D2-4.6.11 महावरों; B2 वर्रीयसा (for तरिज्ञा), $-\delta$) \hat{N}_1 D1 4 अभियातो; D2.11 "जातो; D7.0 "गम्य (for अभियेदे), D3 महानेजा: (for "चेगः), \hat{N}_2 V B1-3 D6 अभी (B2 "ती) याय महातेजा; B4 नित्वीयीं महातेजा; $-\delta$) \hat{S}_1 D2.5.7-9 T2 M2 प्रहस्य; \hat{N}_2 V B D6 विज्ञम्य; D8 प्रगृह्म (for प्रसह्म), \hat{N}_1 कियः; D7-9 T1 वर्री (for हिर्म्).

32 °) D2 भास्त्रकर्णस्तु. — °) Ñ2 V2 B1.4 D6 सस्यवान; V1 B2.3 सस्वरं(V1 °र:); D2.5 M2 बेगवान् (for वीर्यवान्). — °) Ñ V B D6 एकं ते (for एकतः). — °) D1-4.11 समिद्रुतं(D2 °तौ; D3 °त:); T2 G M3 Ck अवस्थितं(G1 °त:); Cm.t as in text (for अवस्थितों). S1 D10 यशस्वीत्यहनहुतं; Ñ V B D6 उमी समिष्रेवतुः.

33 °) Si Ñ D1.2.4.6.10.11 क्षुरप्रेण; V B क्षु (Bs क्ष)राप्रेण; D3.5 दाता°; T2 सिता° (for क्षिताप्रेण). —°) Si Ñ V B1-3 D5.6 प्रत्य वेधयत्; B4 M1 ° बोधयत्; D1.2.4.10 ° वेधयत्; D3.8.8.11 T2.3 G1.2 M2.3 'चोधयत् (D11 ° यत्) G(ed.) प्रत्यविध्यत् (for प्रत्यक्षेथयत्). —°) Ñ1 D2 भाव (D2 ° स्व)क गंश् (for भासक गंश्). B2 भक्षेत्र (for श्रहेत).— - ') Si राक्षते: (for ° स:). Ñ2 V B1-3 D6 हिसस्तमं (B2 ° पुंगवं); D7-3 कि फ्कुंतरं (for किपसत्तमम्).

31 °) B1.8 D2.4 विकृतेर् (for विश्लेर्). D6 ताम्यां दिवितांत्रं: (sic). — °) Ñ1 रम्यं दिग्व-; Ñ2 V2 श्रतः वाग्रः; V1 B1.2.4 D6 श्रतजार्द्रः; B2 श्रतजनः D2 अस्तिर्ययसः D2 स्वाय्दिग्य- (for अस्तिर्ययः). V2 -तनुप्रद्यः; B2 T2 °द्राः (for नत्तृहृदः). — °) Ñ2 समूवः; Ñ2 V B D6 श्रुगुमें (for अमन्द्र). S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 दानर(B °रः)- थेष्टो (for वानरः कृद्रो). — °) D2 वळी (for वाऊ-). Ñ V B D4.6 ह्रोदेतः (for नसम्बन्धः).

35 *) Ñ2 V B De श्र (V1 त) थोरपाटन (for ससु-रपाटन). — b Bs बानर: स महाबल: — N Ds ती महाबल: (for कपिकश्वर:). — After 35, Bs ins.:

994* मुखे रक्तं समुद्रीगैं। निषेतनुरिद्द क्षितौ ।: while D7-a ins.:

995* गिरिश्क सुनिजिष्टी तिलदास्ती वस्वनुः।

36 Dz om. 36; Bs om. 36^{ab}. — Bz मृतेदवाजी (for [भ]वसकेषु). — Si Dzo तहविद्यदे; Ds तदेव दोपं; Gz तेपामदोपं (for तहवदीपं). Bz तं; Tz.s Ms च (for त). — Alter 36, Bs ins.:

996* महामेचं समुत्कीणं पुरतो निश्चिपेदिव।

37 °) Gs राजान् (for राजेंद्). Bi रीजान्: Gs नागर् (for नागान्).— °) Ds रयालयै: (by transp.).— °) Ñs V B Ds.s स्क्यामास (for नाश°).— °) Bs इवांबरान्.

38 °) Dan रथेर्: Dr Ti Gs ह्येर् (for हनेर्). Dr साजेस (for नागेश्). Bs तैनांगेख (for हनेर्). V Br-4 Di-2.9.11 Gl.2 तुरंगेख (for च तुरंगर्). Ñi तथा नागेरत मसाजेर. — 8) Si Ñi V B Di.2.5.10 मझेखेब V Bi °स्तेख; Bi °स्तेस्त; Bi °ख सु-); Ñi मझोलो च; Di वर्षेखे (for मझालेख). Ñi महार्यः; De च पार्यः (for महारथः). Dii मझलेन्यंमहावर्षः. — 9) Dii वर्षेत (for हतेख). Di मामे (for मूमी). Ñi हनान्य राप्तसान्यंमान् : Ñi V B De राक्षलेखा (Bs °र)मबद्दित्. — 4) Ñi स्दमार्गत्; Ñi Bi-3 Die हुगें; Vi दुरावर्षा (for स्दमार्गा). Di बम्ब सा (for समन्ततः).

39 °) Di.ii om. ततः. Vi Bi.2.4 स (for तात्). Si Dio स्विजनिपतीन्तै; Ñ2 Vi स्विजनिपणे वटी; Bi पितिकाः Bi पितिकाः Ti स्विजने महारणेः Cm.g.t as in text (for स्विजनिपतीअणे). —) N2 D6 मर्वात् (for वीरान्).

G, 5, 42, 1 B, 5, 47, 1 L, 5, 43, 1 सेनापतीन्पश्च स तु प्रमापिता
न्हन्मता सानुचरान्सवाहनान् ।

समीक्ष्य राजा समरोद्धतोन्मुखं

कुमारमधं प्रसमैक्षताध्वतम् ॥ १

स तस्य दृष्टचर्पणसंप्रचोदितः

प्रतापवान्काश्चनचित्रकार्मुकः ।

सम्रत्पपाताथ सदस्युदीरितो

द्विजातिमुख्यैहविपेव पावकः ॥ २

ѳ ख़्ताः; V Вз. в Ов बळतान् (for सबळान्). Sı सराक्ष-सान्; V³ В1. з सवांधवान्; D³ महारथान् (for सवाह-नान्). Ва तिहल्य बीराजिनदंश्च घोरं. —°) D₂ तथैव; Тҙ जगाम; М³ समीक्ष्य (for तदेव). Sı D10 घीरः; ѹ D1-6.11 तस्थे (for बीरः). Ѳ V В D6 Тı М¹ [ऽ]-मिजगाम; D³ प्रतिपद्य; D₅ Gı प्रतिगृद्ध; Т₃ पुनरेव; Ст. t as in text (for परिगृद्धा). — d) № 1 Вҙ इतक्षयः; D11 °श्चणं (for °श्चणः). Sı D10 क्षये(D10 °यं) यथा (for प्रजाक्षये).

Colophon.—Sarga name: Ś1 पंचसेनाप्रगराक्षसवयः; Ñ1 B3 D5.4.11 सेनापतिवयः; Ñ2 V B1.8.6 D1.8.6 पंच-सेनापतिवयः; D10 हनुमद्युद्धे पंचसेनाप्रगराक्षसवयः.—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.8.4.10.11 om.; Ś1 M2 45; Ñ2 V D6 43; B1-8 41; B4 D6.7-8 T G M1.3 46; D3 47.—After colophon, G concludes with औरामाय नमः.

45

Ma begins with श्रीरामाय नमः. Cv is missing for 1-38 (cf. v.l. 5.44.2).

ा के) Si Die स तात्; Da तु सं-; Da तु सु- (for स तु). Si Di.2.4.10.11 प्रम (Da क्मा) दितान्; Ñi प्रवीरान्; Da Ta Ga.3 प्रमाथितान्; Cr.m.k.t as in text (for प्रमापितान्). Ña V Bi.2.4 De स पंच सेनाथिकता विपातितान् (Vi Ba क्षान्दन्मता); Ba पंचाथिसेनापतिकात्रणेषु; Da स पंच सेनाथिकता विपातितान्, —) Ba हतात्रणे (for हन्मता). Ñi बानुचरान्. Si Ña Bi.2 Da.6.10 सवाधवान्; Ba विपात्रान् Ba सहाबळान् (for सवाहनान्). —) Si Ñ V B Da-4.6-11 Cm.t निश् (Ba क्षा) म्प Cr.g as in text (for समीक्ष्य). Si Ñi Di-4.0.11 -[उ] द्वतं ततः; Ña Vi Bi.2.4 De -[उ] स्तवोत्सुकं; Va -[उ] द्वतोन्मुकं (Sic) (for -[उ] द्वतोन्मुकं). Ba समरे महोत्सुकं. — Dii om. 1⁴-2⁴. —) Da.2.10 कुमारसुकं (Da क्मार्थ). Da च (for प्र-). Ña V B Da [ज] च वे; Da-4.2.0 Ta

ततो महद्रालदिवाकरप्रभं
प्रतप्तजाम्यूनदजालसंततम् ।
रथं समास्थाय ययौ स वीर्यवान्
महाहरिं तं प्रति नैर्ऋतर्पभः ॥ ३
ततस्तपःसंग्रहसंचयार्जितं
प्रतप्तजाम्यूनदजालग्रोभितम् ।
पताकिनं रत्नविभूपितध्यजं
मनोजवाष्टाश्चवरैः सुयोजितम् ॥ ४

Cm.t [आ]श्रं; Ds Ms [आ]प्रतः; Ds [आ]प्रे; Mi [आ]क्ष्णा (for [आ]क्षतम्). Ši Dio प्रसमीक्ष्य तस्थी; Ñi भीक्ष्य चाश्रुतं; Di भीक्ष्यतांजसा; Gi भीक्ष्यताक्षे; Gi भीक्ष्यत क्षणं; Gs भीक्ष्यत क्षमं (for भैक्षताक्षतम्).

- 2 D11 om. 2° (cf. v.l. 1). °) Ñ2 V B1-1 D1 ह्या (V3 °एवा) प्रसमं; D5 ह्या रणसं-; D3 M3 एका- पंणसं- (for ह्यवंणसं-). B1 D3 प्रणोदित:; B3 प्रदेशित (for -प्रचोदित:). Ñ1 स तस्य ह्यिप्रणिपातदेशित:; B4 स तस्य वै द्यिनिपात त्रोदित:; D1 स तस्य ह्य्यवंणमात्रचेदित: D3.4 स तस्य द्यिप्रणिपातचे (D4 °ने) दित:; D10 स तस्य ह्यिनिपातचोदित: (Sic). S1 D10 om. (hapl.?) 2°-३% °) B3 -कुंडल: (for कार्मुकः). °) V2 B D4 G43 °) B3 -कुंडल: (for कार्मुकः). °) प2 B D4 G43 °) Ñ2 V B D6 ह्व ह्वयवाहन: (for हिवयेव पावकः)
- 3 \$1 D10 om. 3° (cf. v.l. 2). Ñs V B1-5 De om. 3.—°) Ñ1 D7-9 M1 Ct सहात्; Cr.m.g as in text (for सहद्-).—°) Ds om. (hapl.) जाम्बूत्र. \$1 B4 D1.2.10 -संवृतं; Ñ1 D3.4.11 -श्रूपितं; D9 -संवतः T2.3 -शोभितं; Ck.t as în text (for न्संततम्).—Т300-(hapl.) 3°-4°.—°) \$1 D10 महारथो (for स वीर्यवार).—व) M3 -कपि (for -हिंरे). \$1 Ñ1 B4 D1-4.10,11 महारथस्तं (\$1 D10 °वळं तं) प्रति वानर्पमं.
- 4 T3 om. 4^{ab} (cf. v.l. 3).—a) Dn ततः (sic) (for तप:-). S1 N V B1-3 D1.2.10 M1 transp. संप्रधः and -संचय- B1 Dn -[ब] चिंतं (for -[ब] जिंतं). N संचयादृतं.—b) S1 N B4 D1-4.10.11 -चिग्रकार्युकं N V B1.2 D6 -जाल (B1 D6 °त) चंद्रकं; B3 चंद्रजालकं V B1.2 C6 लाल (B1 D6 °त) चंद्रकं; B3 चंद्रजालकं प B1 D7-9 °चिंग्रतं; T2 °संवृतं (for जाल शोधितम्).—) B1 चंद्र-(for रज-). T2 -चिभूषण- —B3 om. 4) D11 चंद्र-(for रज-). T2 -चिभूषण- —B3 om. 4) D11 -[ब] खाएवरे: (by transp.); T2 -[ब] खायवरे: प्रधी-[ब] खायवरे: (for -[ब] धायव°). N मनोजनेकाखने: प्रधी-जितं; N 2 V B1.2 D6 महाजवाधाश्वसमाधिसंवृतं; B6 मनोज-केविश्वस्थारें अर्थेन्थरें अर्थेनितं.

सुरासुराधृष्यमसंगचारिणं
रिविप्रभं व्योमचरं समाहितम् ।
सत्णमष्टासिनिवद्धवन्धुरं
यथाक्रमावेशितशक्तितोमरम् ॥ ५
विराजमानं प्रतिपृर्णवस्तुना
सहेमदाङ्गा शशिसूर्यवर्चसा ।
दिवाकराभं रथमास्थितस्ततः
स निर्जगामामरतुल्यविक्रमः ॥ ६
स पूरयन्खं च महीं च साचलां
तुरंगमातंगमहारथखनैः ।
वलैः समेतैः स हि तोरणस्थितं
समर्थमासीनसुणगमस्किपम् ॥ ७

5 ") Вз. अशंकचारिणं; Ds असंगकारिणं (sic).—)
Вз. Dт-в तिहरमं. Ds समीकृतं (for समाहितम्).—Вз
от. 5° .— °) Vз illeg. for त्णमष्टा. Gs सत्णम् (sic).
Ds अस्त-(for अष्ट-). Ѳ V В² Ds -संग्रहं (for -वन्थुरं).
Šs Ds सु(Ds स)सुंदरं स्वक्षविधानकृवरं; Ñз Ds सवंधुरं
चक्र(Ñз от.)विधानकृवरं; Вз सश्रूलमस्तात्तनिवद्धसंग्रहं;
Вь सत्यंशस्त्रासिनिवद्धसंग्रहं; Dз- सुंदेधुरं स्वक्षविता(Ds.s °धा)नकृवरं.— ") Dз.s -समावेशित-(for -क्रमावेशित-). Šs
Ѳ V² Ds -तोरणं (for -तोसरस्).

6 ") Ds To Cr.m qfe-; Cg.k.t as in text (for प्रति-). Śi Ñi Di.s.i.i -चंद्रकं (for -वस्तुना). Ñi V B Dr.c.10 परिपूर्णचंद्रकं. —) Si Dio सहेम- Ñ V B D1-4.6.11 -जालं (for -दाम्ला). D: च स-; Ts प्रति- (for शशि-). (Si Ñ V B D1-6.8,10.11 -वर्चसं. —") D3 दिवा-करामी. Ds स्थिरं; Ts Gs.s तदा (for तत:). Si Ñi D1.4.10.11 सुरथं समास्थित: (for रथमास्थितस्ततः). Ñs V B1 D2.6 स(V2 D2 स-) बद्धत्या:(B1 "मं) स(D2.6 स-)-रथं समारिथत:; Ba. स (Ba सु-) बद्धतूण: स्व (Ba °णं सु)रथं च्यवस्थितः; Bs सुखं समासाद्य रथं व्यवस्थितः. 🛞 Cr दिवाकराभं दिवाकरसदशम् । तरसादश्यं ब्योमचरत्वसाम्याव् । अतो रविप्रभमिति न पुनक्तिः।; Cm: दिवाकराममित्यादि पुनर्वचनं रविप्रभमित्यस्यानुसारणार्थम्।; Cg: प्रतिपूर्णमस्तिने-ति पाठे अस्तिना धनेनेत्यथै:। हेमदान्ना हेममयाश्वादि-वन्धनरज्ञना। शशिस्यंवर्धसा दामसु किंचित्सितवर्णं किंचित्स्यं-वल्पीतवर्णमित्यथे: । प्रतिपूर्णवस्तुना शशिस्यवर्थसा हेमदास्ना च विराजमानमित्यन्वयः । यद्वा कविच्छशिवर्थसा क्वचित्सूर्य-वर्षेता च विराजमानमित्यन्वयः । वितानादिषु शशिवर्षसा हेममयरथाङ्गेतु सूर्यवर्थसा । दिवाकराममित्वाकाशचारित्वे रप्टान्तः। मतो न रविप्रभामित्यनेन पुनरुकिः। तच्छव्दद्वयं च प्वनिसरणार्थम्. 🛞

स तं समासाद्य हरिं हरीक्षणो

पुगान्तकालाग्रिमित प्रजाक्षये ।

अवस्थितं विभिनतज्ञातसंग्रमः

समैक्षताक्षो बहुमानचक्षुपा ॥ ८

स तस्य वेगं च कपेर्महात्मनः

पराक्रमं चारिषु पार्थिवात्मजः ।

विचारयन्स्यं च वलं महावलो

हिमक्षये स्तर्य इवाभिवर्षते ॥ ९

स जातमन्युः प्रसमीक्ष्यविक्रमं

स्थिरः स्थितः संयति दुर्निवारणम् ।

समाहितात्मा हनुमन्तमाहवे

प्रचोदयामास श्रोस्तिभिः वितैः ॥ १०

G, 5, 42, 0 B, 5, 47, 10

- 7 Ñ2 V B De om. 7-10.—") Ñ1 D1-4 आ(D3 सं)प्रयन्.—") D4.8 om. (hapl.) मातंग.—") Š1 D18 असि-; D3.8.7.8 T1.8 M1 सह (for स हि). D1.2.4 तोरणे स्थितं.—") Š1 Ñ1 D1.2.4.10.11 स(Š1 D10 सु-; D2 सं-) इसम ; D3 रामार्थम् (for समर्थम्).
- 8 No V B De om. 8 (cf. v.l. 7).) Si D2.10 T3 ह्रीक्षणं; Cr.m.g.k.t as in text (for ह्रीक्षणं).) Si D10 विस्मृतवीर-; D3 T2 M1 विस्मयज्ञात-; Cg.k as in text (for विस्मतज्ञात-). D3.7-9 G Ct -संप्रमं. Ñ1 D1.6.11 -वीतसंग्रमं; Cg.k as in text (for -जातसंग्रम:).) D2 अवैक्षतः; D3.11 समीक्ष्य (D8 क्ष) ठ (for समेक्षत).
- 9 Ñ: V B De om. 9 (cf. v.l. 7).—") दा वेगेन (for वेगे च).—") Ñ: Dr. Т: त्रावणात्मजः (for पार्थिवा").—") Ñ: Ms Cg विधारयन्: Cr.gp विचारयन् (as in text). De om. च. Si Ñ: Di-4.10.11 निज्ञाचरोः M: महावलोस्कटो (unmetric) (for महावलो).—") Ds हिमात्यये: Dr- T: युगक्षये. Si [अ] प्यवधेनः D1- [अ] म्यवधेनः Dr. [अ] मिवधिनः D8 "वंतः D10 स्ववधेनः Cm as in text (for [अ] मिवधेने). अ Ct: अभिवधेन तेजसा अभ्यवधेतेल्ययेः अ
- 10 Ñs V B De om. 10 (cf. v.l. 7).) Ds प्र- (for स). Ñ1 च क्रमः; D11 तं दुवं (for निवस्मं). Š1 D1-4.10 प्रसमीक्षितकमः(D2 दुमं) (for प्रसमीक्ष्यिकमं).
 & Cm: प्रसमीक्ष्यिकमं दर्शनीयपराकमस्। so also Ct. &) D2 स्थितं; D10 G2.2 M3 स्थितं; D11 स्थितः; T2 चिरं (for स्थितः). Ñ1 रिथतः **; D1.4 स्थितस्वतः; D2 क्ष्यं स्थितः; D2.8 स्थितः स्थितः (by transp.); D9 स्थितः स्थितः, T3 M1.2 स्थितस्थितः; G1 स्थितं रिथतं; Ct as in

G. 5.42. 6 B. 5.47. II L. 5.43. II

ततः किं तं प्रसमीक्ष्य गर्वितं जितश्रमं शत्रुपराजयोर्जितम् । अवैक्षताक्षः समुदीर्णमानसः सवाणपाणिः प्रगृहीतकार्म्धकः ॥ ११ स हेमनिष्काङ्गदचारुकुण्डलः समाससादाश्चपराक्रमः किंपम् । तयोर्वभ्वाप्रतिमः समागमः सुरासुराणामि संश्रमप्रदः ॥ १२ ररास भूमिनं तताप भानुमा-न्ववौ न वायुः प्रचचाल चाचलः ।

text (for स्थिर: स्थित:). Śi Ñi D1-4.16.11 दुर्जयाहृति:; Ms दुर्निरीक्षणं; Ct as in text (for दुर्निवारणम्). —D4 om. 10°d. —d) Ñi स देश **स; D1-2.10.11 प्रतो (D2.10 प्रणो; D11 स चो)द्यामास. Śi त्रिमि: शितै: शरै: (by transp.); Ñi D1-2.10.11 G1.2 M2 शितैखिभि: शरै: (by transp.); D7-2 शितै: शरैखिभि: (by transp.) (for शरैखिभि: जिनै:).

11 °) Ñ2 De कपींदं; V1 B1.2.4 हिंद तं; V2 B3 हरींद्रं (for किंप तं). D3 समागतंत (for ततः किंप तं). Ñ1 D1.4 समयेक्ष्य. Ñ1 गाँवतो; Ñ2 V B1.2.4 De सो(B4 को)जिंत (for गाँवते). — 8, Ñ2 V2 B De गतः (for जित-). S1 D10 कुमे; D2.3 किंप (for क्यमें). D2 प्रायम- (for -प्रायप-). S1 -[उ]हितं; Ñ1 D1.3.4.11 -[उ] खतं; V1 B D2.5.7-9 T2 G1.2 M1.2 -[उ]किंत; D10 -[उ]हुतं (for -[क]जिंतम्). — °) Ñ2 V B1.2.4 De अवेक्ष्य (B1.2 °क्ष)माणः; B3 स रोषमाणः; D3 कुमारमभं (for अवेक्षयाक्षः). Ñ1 D3.5.7-9 G1.2 M1.2 मानमं. — 6) D2.9 चाप- (for -चाण-). D3 T2 -पाणिं. D3.4 T2 -कामुंकं. Ñ2 V B D6 विविद्यवावां (B3 °तं सं [sic]) जगुहे तदा (B3 महद्-) धनुः.

13 Ñe V B De om. 13 (cf. v.l. 12).—") \$1 Ñi De.s.10.11 चचाइ; Ds रराज (for रराम). Ds चचाछ (for तताप). \$1 Ñi Di-4.10.11 साम्करो; Te मानुर.—") Тe न भाति (sic) (for ववी न). \$1 Ñi Di-4.10.11 संदर: (for चाचछ:).—") Dr.e Gs Ck.t च वीचै-; Mi

कपेः क्रमारस्य च वीक्ष्य संयुगं ननाद च द्यौरुद्धिश्च चुक्षुमे ॥ १३ ततः स वीरः सुम्रुखान्पतित्रणः सुत्रर्णपृङ्खान्सविपानित्रोरगान् । समाधिसंयोगित्रमोक्षतत्त्वि-च्छरानथ त्रीन्किपिसूर्झ्यपातयत् ॥ १४

च्छरानथ त्रीन्किष्म्झ्येपातयत् ॥ १४ स तैः शरेर्भूझि समं निपातितैः अरक्षसृद्धित्यविष्टत्तलोचनः । नवोदितादित्यनिभः शरांश्चमा-न्व्यराजतादित्य इत्रांश्चमालिकः ॥ १५

समीक्ष्य (for च बीक्ष्य). Si Ni Di-4.10.11 कुमारमधे प्रसमीक्ष्य संयुगे. — व) Ds वा (for first च).

14 *) Gs damaged up to सु. Si Ñi Ds.s.s.7-11 Ms स(Ds प्) तस्य; Ti ततः सु- (for ततः स). Ds.11 समुखान्; Gi प्रसु (for सुमु), Ds Ms स(Ms सु) पत्रिणः (for पत), Ñs V B Ds स तस्य बीरः करिशत्तर्म (Vi °कुंतर)स्य; Di.4 स तस्य बीरः प्रमुखान्स पत्रिणः. -) Dii [उ]रमं (sic) (for °गान्). - °) Si Ñi Di-1.10 - विमोध्यसायकाङ्; Dii °ताधिकं (sic) (for °तरविन्). - Dii om. 14^d. - d) Dr.5 [अ]ताइयत् (for [ज]-पात), Si Ñi Di-410 जाराहबहू-मू(Ñi रिथरानु ग्रीन्मू) शि कपेन्यपातयन्. - For 14^{cd}, Ñi Di.s.4 जाराहनु ग्रीन्मू, शि कपेन्यपातयन्. - For 14^{cd}, Ñi V B Do subst.;

997* शरानथी मूर्भि समाहितस्तदा नियेशयामास विशायसम्बद्धाः।

[(1. I) Bs शरीरेषि (for अथी मूर्मि).]

15 For 15-21, Ñ2 V B Do subst. 998*. —)
\$1 D1.2 शितै:; D8 तत: (for स तै:). D1 ताम्बर्ट्स (for से: शरेंस्). \$1 Ñ1 स संनिपातितै: —) T2 G3 बर्ग्स (for क्षर्स्). \$2 औ1 स संनिपातितै: —) T2 G3 बर्ग्स (for क्षर्स्). \$3 damaged from ग्रंथ up to लोचन: 113 - विदुत्त (for -िर्म्थ-). \$4 Cm.t: अस्मित्म वश्वासी विश्वतित्र (for -िर्म्थ-). \$5 Cm.t: अस्मित्म वश्वासी विश्वतित्र (for -िर्म्थ-). \$1 Ñ1 D10 -िर्म्भा क्ष्मा क्षमा क्षमा क्ष्मा क

ततः स पिङ्गाधिपमिश्वसत्तमः

समीक्ष्य तं राजवरात्मजं रणे ।

उदग्रचित्रायुधचित्रकार्मुकं

जहर्ष चापूर्यत चाहवोन्मुखः ॥ १६

स मन्दराग्रस्थ इवांग्रमाली

विवृद्धकाषा वलवीर्यसंयुनः ।

कुमारमक्षं सवलं सवाहनं

ददाह नेत्राग्रिमरीचिभिस्तदा ॥ १७

ततः स वाणासनशक्रकार्मुकः

शरप्रवर्षा युधि राक्षसाम्युदः ।

16 For subst. in Ñ2 V B De, cf. v.l. 15 and 21.—") D7-9 प्रवंगाधिष- (for स पिद्धा"). De (sup. lin. also) -वरध (for सत्तमः).—") ई। राजमहागर्व (for "वरारमजं).—") Т2 रथं च (for उद्धा-). D2 -कार्मुकं वस्त्री; D4 -चित्रकार्मुकः.—") G3 damaged for जहर्ष चापूर्य. D5 चापूर्जित (sic); D8 चार्च्यत (for चापूर्यत). D3.11 चा (for second च). Š1 Ñ1 D1.4.10 -[उ]रमुकः (for -[उ]रमुकः).

17 For subst. in Ñ2 V B D6, cf. v.l. 15 and 21.—") Ŝ1 D10 [अं] जुमान्किप्र; Ñ1 [अं]तरास्फुरद्; D1-4.11 [अं] जुमान्पतद्; D5.8 G1.2 M1.2 [अं] जुमालिके (for [अं] जुमाली).— 6) G3 प्रवृद्ध-.—D4 om. (hapl.) from वस up to अंस in ". Ŝ1 D10 -दिपिता; D1-2.11 -विक्रमाः (D2.3 "में:); D7-9 -संवृतः (for नसंवृतः). Ñ1 विशृद्धकोपानुस्वीरविक्रमाः.—Ñ1 om. (hapl.) 17°-196.—") Ŝ1 D1-4.10.11 -मरीचिर्शमिशः (for भिन्नदा).

18 For subst. in Ñe V B De, cf. v.l. 15 and 21. Ñ1 om. 18 (cf. v.l. 17).—") Ds.s.8 Me.s Cr.m.g .चित्र-; Crþ. mp -चक्र-; Ck.t as in text (for 'शक्र-). Ś1 D10 वाणासिचि(D10 'मिव [sic])चित्र-; D1.s. 6.11 वाणा(De चंडा)शानिचित्र- (for 'प्रनशक्र-).—") D1-4.11 -प्रवर्षायुध- (for -प्रवर्षो युधि). D10 राक्षसांदुजः (sic).—") D2.8 [क्ष]थ (for [क्षा]क्ष). Ś1 D1.6.10 दिक्षणाचले.

19 For subst. in N̂s V B De, cf. v.l. 15 and 21. Ñi om. 19^{ab} (cf. v.l. 17).—^a) Dr-9 transp. तत: and किएस. Mr -विकस:.—^b) Si Dr-10 T Ct प्रवृद्ध-Mi -कोपो (for -तेजो-). Si Dr.10 -विकसं; Ds Tr Gl.2 Ms -संयुद्धं; Ct as in text (for -सायकस्).—^d) Da न र (sic) (for घन-). Si Dr.2.4.8 Tr.2 Gi (before corr.

शरान्म्रमोचाशु हरीश्वराचले
वलाहको वृष्टिमिनाचलोत्तमे ॥ १८
ततः कपिस्तं रणचण्डिनिक्तमं
विवृद्धतेजोन्नलनीर्यसायकम् ।
कुमारमश्चं प्रसमीक्ष्य संयुगे
ननाद हर्पाद्धनतुल्यिक्कमः ॥ १९
स बालभावाद्यधि वीर्यद्पितः
प्रवृद्धमन्युः श्वतजोपमेश्चणः ।
समामसादाप्रतिमं रणे कपि
गजो महाकूपमिनावृतं तृणैः ॥ २०

G. 5. 42. 0 B. 5. 47. 20

as in text) -ति:स्वन:; Ds.5.7.9-11 Ts (also) Gs.3 Mi.2 -तिस्वन: (for -विकस:).

20 For subst, in No V B Do, cf. v.l. 15 and 21. Si om. (hapl.) 20 - 21⁵. —) Di-4.11 स्रांत-; Dio वस- (for युधि). Do - गाँचेत: (for - दाँगेत:). —) Gi [आ]त्रिनमो. Dio महा- (for रणे). Mo transp. रणे and कपि. —) Dii यथा कक्षम; To महान्कूपम् (for महा-कूपम्). Dio गर्ज महामक्षमित्र. Do [आ]हतं (for [आ]हतं).

21 S1 om. 21° (cf. v.l. 20). G2 reads 21° after 25° .— ") D4 समसं- (for प्रसमं). D3 निपीडितेश, — ") D2.3 -मेघ- (for नाह-). D2.2.9 S Cm -निस्वन:; D3.11 -नि: (D11 नि)स्वनं; Ct -नि:स्वन: (as in text).— ") D2.3 समुत्सहेन (for "त्पान). M1 [ब]थ (for [बा]जु). S1 D10 समुद्धातः D3.2.9 समास्वन् (for स मास्तिर्). Ñ1 D1-4.11 समुत्प(D2.4 "ब)लेखाजु नभः समाचान. % Ct: समुत्सहेन समुत्माहेन हस्व आपं: % — ") D1-4.11 सुजाति-(D1.4 "ति-) (for भुजोरू-). D3 -विकमः; D11 -दश्तेन (sic) (for -दर्शनः). S1 D10 संजातकोपारुणधोरदर्शनः.— For 15-21, Ñ2 V B D4 subst.:

998* स तैः शरेर्म्भि सुसंनिपातितैश्वकार नादं घननादसंनिमस्।
महाकपिः संयति राक्षसादितः
स्वणं स्ररच्छोणितदिग्वस्रोचनः।
नवोदितादित्यनिभः स खे चर- भुजोरुविक्षेपसुघोरदर्शनः।
समुत्पपाताञ्च नभो महाकपिभुजोरुवेतैः। परित्जैयक्वित।

[(l. 1) Ñ2 V2 B1.2 D5 नूर्पनि (for सूप्ति सु-). B6 मूर्पनि पातिनैस्तदा. —(l. 3) V2 रक्षसादितः. —(l. 5) V2 नम-(for नव-). Ñ2 V2 D6 संस्थे; B2 सेवपे (for से वरन्). —(l. 6) B4 -निहिस-(for -विवेप-). —(l. 7) D6 [ब]य (for [ब्रा]य). V1 नदन् (for नमे).]

G, 5, 42, 0 B, 5, 47, 23 L, 5, 43, 21 स तेन वाणैः प्रसमं निपातितैश्रकार नादं घननादिनःखनः ।
सम्रत्पपाताग्र नमः स मारुतिश्रुंजोरुविक्षेपणघोरदर्शनः ॥ २१
सम्रत्पतन्तं समिमद्रवद्धली
स राक्षसानां प्रवरः प्रतापवान् ।
रथी र्थश्रेष्ठतमः किरञ्जरैः
पयोधरः शैलिमवाश्मष्टिभिः ॥ २२
स ताञ्जरांस्तस्य विमोक्षयन्किषश्रचार वीरः पथि वायुसेविते ।
श्ररान्तरे मारुतविद्धिनिष्पतनमनोजवः संयति चण्डिविकमः ॥ २३
तमात्तवाणासनमाहवोन्मुखं
खमास्तृणन्तं विविधैः शरोत्तमैः ।

22 °) S1 Ñ V1 D3.7.9 तमुत्पतंतं. S1 B2 तमभिद्रवद्; B8 D2 समिम्द्रवं(D2 °तो); D1.4.10 समु(D10 तमु)पा°; D6 नभिस् द्र°; Ct as in text (for समिमिद्रवद्). D2 वकात.— 8) Ñ2 V B D6 राथसेंद्रस्य सुत: (for °सानां प्रवर:).— ") V2 तथा; D2 महा- (for रथी). Ñ1 D8 T1 M3 रथि- (for रथ-). S1 Ñ2 V B1.2.4 D3.6.10.11 T2 हिर (D11 रथ; T2 कपि) अष्टतमं; D7.9 रथि(D9 °थी) अष्टतसं; G2 °गतः (for रथ्अष्टतमः). B2 T3 रथ(B2 हिर)अष्टमवाकिरन् (for °तमः किरन्). D6 क्षतैः (for शरैः).— ") D8.10 प्योधराः. D2 शैळ(sic) (for °ळम्). S1 D1.3.4. 10.11 [3]प्र-; B2 [अ1]जु; B3 [अ]जु- (for [अ]र्म-).

23 दिश शिताज् (for स ताज्). Т र एणे (for किएश्). Ñ 1 D1-5.7-9.11 दिश Ms हरिजिंमोक्षयंश् ; Ñ 2 D6 Mt किए विमोक्षयंश् (by transp.); V B किए विमोक्षयंश् (by transp.); V B किए विमोक्षयंश् (for विमोक्षयन्किएश्).— 6) G3 damaged from थि up to विते.— 7) V2 B1.2.4 D6 शरांतरेए; D11 स चांतरे (for शरान्तरे). Ñ 1 D1.2.6.11 विनि:पतन्; Ñ 2 V B मनोजवश् (for विनिःपतन्). S 1 D10 मारुतिरेष निष्पतन्,— 8) Ñ 2 V B1.2.4 चलाचलः; B2 चवाल से (for मनोजवः). D1.3.6 G3 M1.2 चेंद्र-; D7-9 भीम-; D11 वित्त-(for चल्ड-).

24 °) Ña Vi Bi.a.4 Da.6 - नियं (for -[उ] न्मुखं). Bs -[क्ष] शिनपातविश्वियं (for -[क्षा] सनमाहवोन्मुखं). Ñi तमातुराणां स द्रीक्षरः **; Va तमातुराणां मनसाहविश्वयं...- °) Ñi Da स(Da ख)मापतंतं; Di.ii खमाचरंतं. Ti.s Ms Cr विश्वियः; Ms Crp निश्चितेः (for विविधः). Ds Ti.s Ms शरीरकरैः (for °त्तमैः). Si Dio खमावरंतं

अवैक्षताक्षं बहुमानचक्षुपा
जगाम चिन्तां च स मास्तात्मजः॥ २४
ततः शरैभिन्नभुजान्तरः किषः
कुमारवर्येण महात्मना नदन्।
महाभुजः कर्मविशेषतत्त्वविद्विचिन्तयामास रणे पराक्रमम्॥ २५
अवालबद्धालदिवाकरप्रभः
करोत्ययं कर्म महन्महावलः।
न चास्य सर्वाहवकर्मशोभिनः
प्रमापणे मे मतिरत्र जायते॥ २६
अयं महात्मा च महांश्र वीर्यतः
समाहितश्रातिसहश्र संयुगे।
असंशयं कर्मगुणोदयादयं
सनागयक्षैर्मुनिभिश्र पूजितः॥ २७

निश्चितः शरोत्तमेः; Ñs V B Ds.s.s समापतंतं (Ñs Ds °मर्चयंतं; Bs °मापतिद्वार्; Ds °मर्चयंतं) निश्चिते (Ds विश्विः) शरोत्तमेः.—°) Ds.s समे(Ds प्रवे) क्षतां (for अवे°). Ñs V B Ds अवेक्ष्य सोक्षं (Bs मोहं [sic]) मनसा न(Bs च) चक्षुपा.—°) Ds.s जगा* **. Ñs V B Ds.s अथः Ds.s.s-9 स च (by transp.). Ds.s अथां स माहतिः (for च स माहतारमजः).

25 Ñ2 V B D8 om. 25.—") T3 शितै: (for तत:). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 -भुजांतरच्छवि:.—) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 -भुजांतरच्छवि:.—) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 किप: कुमारेण; D8 M3 कुमारवीर्थे (M3 रि)ण. D8 समारमना (for महा"). G3 कुमारकक ३६३३. D11 तहा (for नहन्).—After 25°, G2 reads 21°, —') Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 विचिंत (D1.6 °शेप) यंस्तस्य; Ct as in text (for °यामास).

26 °) V² स वानरो (sic) (for अवालवद्). ѳ V B -[उ]पम: (for -प्रभ:). Dɛ प्रवालवद्वामिद्वाकरोपम: (sic). — 6) Ѳ V1 B1.3 D2.3.7.8 T³ G³ М² महार्ष (for महन्). Ѳ B² Dɛ महामिति:; V1 °मना:; V² B1.3 महारमा; B₄ °दमना (for महावलः). Dɛ मॐ ऋविलः — °) S1 Ñ V B D1-4.6.8.10.11 तावदस्य (for वास्य सर्थ-). D1.7-३ T1 Ct -शालिन: (for -शोमिन:). — 6) S1 D10 प्रसारगे; Ѳ V B1.2.4 Dɛ प्रया(V1 B1.4 °पा B² °शा)वने. G² मारुतिर् (for मे मितर्). S1 Ñ V B1.3.5 D1-4.6.10.11 साशु; М1 अश्य (for अत्र). Вз प्रयातम्प्रे मितर्य जायते. ※ Ct: 'प्रमापणे मारुतिरत्र जायते' इति पिं 'अयं जनः' इतिवत्स्वस्येव हनुमजा मारुतिरिति निर्देशः. अ

[322]

पराक्रमोत्साहिश्वद्धमानसः
समीक्षते मां प्रमुखागतः स्थितः ।
पराक्रमो ह्यस्य मनांसि कम्पयेत्सुरासुराणामि शीव्रकारिणः ॥ २८
न खल्वयं नाभिभवेदुपेक्षितः
पराक्रमो ह्यस्य रणे विवर्धते ।
प्रमापणं त्वेय ममास्य रोचते
न वर्धमानोऽश्विरुपेक्षितं क्षमः ॥ २९
इति प्रवेगं तु परस्य तर्कयनस्यकर्मयोगं च विधाय वीर्यवान ।

चकार वेगं तु महाबलस्तदा

मितं च चकेऽस्य वधे महाकिषः ॥ ३०

स तस्य तानष्ट हयान्महाजवा
न्समाहितान्भारसहान्विवर्तने ।

जयान वीरः पथि वायुमेविते

तलप्रहारः पवनात्मजः किषः ॥ ३१

ततस्तलेनाभिहतो महास्थः

स तस्य पिङ्गाधिपमिश्विनिर्जितः ।

स भग्ननिर्देः परिमुक्तक्र्वरः

पपात भूमो हतवाजिरम्बरात् ॥ ३२

G. 5. 42. 16 B. 5. 47. 32 L. 5. 43. 33

first च). Si Di.4.10.11 M2 बीघेंबान् (for °त:). — b) Si Di-4.10.11 [आ] ज्ञात(Di.4 °म)तिशः, Ñi [आ] जु शरैन् (for [अ]तिसहस्). — After 27° b, Si Ñi Di-4.10.11 Te ins.:

999* महत्त्र कर्माप्रतिमं समीहते न बालभावं समरेऽनुवर्तते।

[(l. 1) T2 महांक्ष (for महन्त्र). D11 महत्त्वकर्मा समरं समीइते (sic). —T2 om. from l. 2 up to 27°. —(l. 2) D2 तु; D3 न्त; D11 नि- (for sनु-).]

—°) \$1 Ñ1 -गुणोदयोद्यं; Ñ2 V B Ds करोल्यं महत्; Ds °यं महत् (for -गुणोदयाद्यं).—4) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 मुनिभि: सवायुभि:; Ñ2 V B Ds बहु (B2 वसु)-भिश्च (V2 B1.4 °भि: सु) हुएकरं (for मुनिभिश्च प्रितः).

28 क) Ñ 2 B D6 -समृद्ध-; V2 -प्रवृद्ध- (for -विवृद्ध-), D5.7 समीध्यते (for 'क्षते), Ñ 2 V1 B1.2.4 समराप्रमास्थितं (V1 'त:); D7.0 प्रमुखोप्रतः स्थितः; G1 प्रमुखं ग (for प्रमुखागतः स्थितः), Š 1 D10 समीक्षते स्म प्रमुखं व्यवस्थितः; Ñ 1 समीक्षते संप्रमुखें ग स्थितः; V2 स विक्षते मां समरेप्रतः स्थितं; D1.5.4 समीक्ष्यते मत्ममुखाप्रतः स्थितं (D3 'त:); D2 समीक्षते मत्समराप्रमास्थितः; D6 समीक्ष्यते मां समराय मां स्थितं (sic); D11 समीक्षते इंद इवागतः स्थितः (for '), B3 -मानिन***** समप्रमास्थितं. —After 28°6, B3 ins.:

1000* विचिन्तयामास निपुदनार्थं तदा कपीनां प्रवरो विरोषितः।

—Dii Ts om.(hapl.) 28°-29°. Ñs V B Ds om. 28°d.—°) Ds यस्य (for हास्य).—d) Ds सुराज्यणाम् (om. hapl.). Ñi जीव्रहापणः; Ms विगत्निनः (for कारिणः).

29 Dii Ts om. 29° (cf. v.l. 28). Ds om. from भवेद् in 29° up to इति म्न in 30°.—°) Si Die [म्न]-पि (for [म्न]भि-).—°) Bs यस्य (for क्रास्य). Di.2.4 GI MI [S] सिवर्थते; DII प्र° (for वि°). —°) SI प्रस्वापणे. Ñ2 चेह; VI illeg.; VI नैव; B2 ख्वस; B2 खास्य; D6 चेदि (sic); D7-9 सस्य; T2 G2 चेव; T3 खेह (for क्वेब). D2 प्रमापणे तेन (for °णं स्वेब). SI मयास्य; Ñ V B2.3 D7-9 ममाद्य; DII ममा*. BI प्रमापणे स्वस्य रणेस (before corr. स्वस ममेह) रोचने; B6 प्रमार्जनं स्वस्य ममास रोचने.

30 D2 om. इति प्र (cf. v.l. 29). Ñ2 V B D8 om. 30-31.—") Ñ1 D1.2.4.10.11 च (for नु). D2 पर-सस्य (for नु परस्य). Ŝ1 Ñ1 D1-4.10.11 कीतियन्; Т3 कत्रेयन्; Cg as in text (for तकं°).—") М2 स; Cr.m.g.k.t as in text (for स्व-). D3 चेंगे (for चोंगे). D1.4 कीतिमान्; D11 कीतियन् (sic) (for वीयेवान्).—") G1 चीथं (for वेंगे). Ś1 Ñ1 D1-1.10.11 चथे कुमारस्य (for चकार वेंगे नु). Ñ1 D1.4 -किपस (for -बलस्). D5 तथा.—") D5.7.0 T1.3 U1.2 M1 तदावीं; D3 दुरारमन: (for महाक्षि:). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 चकार दुद्धि हनुमान्महावल: (51 D2.10 °किपर).

31 Ñs V B De om. 31 (cf. v.l. 30). —) Ds अष्ट बहान्: Ds अध्वरात् (for अष्ट ह्यात्). Ds.?- Gs Mr.2 बरान्महाइयान्: T2 व्हाल् (for ह्यान्महाजवात्). St Dto स तस्य तानुप्रजवान्महायहान्: Dt. स तस्य नागाऽयव्हो महावहः: —) St Ds.10.11 -समाधिवर्तिन:; Ñt -सहा-भिवर्धिन:; Dt.s. -सहान्धुवर्धिन:; Cr.m.g.k.t as in text (for -सहान्ध्वर्यतेन). Gs समाहतान्नारसहानुवर्वेन. — For 31°4, St Ñt Dt-4.10.11 subst.:

1001* रये नियुक्तासिजवान वाजिन-स्तरेश्च ताउँख करिमेदावलः।

Ds om. l. 2. —(l. 2) Ñा तलप्रहारि: स; Die सावेख तावेख. Ši transp. दक्षि and महारज: Die तलख बस स किपनेहानर्ति.]

32 °) G1 महान् (for महा-). D18.11 -इक: (for

G, 5, 42, 17 B, 5, 47, 33 L, 5, 43, 33 स तं परित्यज्य महारथो रथं

सक्षार्ध्रकः खड्मधरः खम्रुत्पतत् ।

तपोभियोगादिष्रुप्रवीर्यवा
न्विहाय देहं महतामित्रालयम् ॥ ३३

ततः कष्रितं विचरन्तमस्यरे

पतित्रराजानिलसिद्धसेविते ।

समेत्य तं मारुतवेगविक्रमः

कमेण जग्राह च पादयोर्देढम् ॥ ३४

स तं समाविष्य सहस्रशः कषि
र्महोरगं गृह्य इवाण्डजेश्वरः ।

न्यः). Ñ॰ V B De -जघान तद्रथं (for -हतो महारथः).

— *) D॰.३ -मंत्रिणा सृद्धां; D8 T॰.३ G₃ -मंत्रिणस्तद्दा (for क्लिजितः). Ś॰ Ñ॰ Dा.६.10.11 स तेन (Ñ॰ D॰। ततः स) पिंगाधिपमंत्रिणा सृद्धां; Ñ॰ V B De तद्दा (B॰ ततः; B॰ तथाः) B॰ वीरः) प्रवंगाधिपमंत्रिसत्तमः; T² स तस्य पिंगाधिपतेमेहान्सनः.— *) T² G M¹.३ प्र- (for स). B॰ -चकः (for नीडः). D॰ प्रभग्नकीलः. Ñ॰ V॰ B॰-६ De सगवाक्ष-; D॰.९ T॰ G॰.१ औ॰ परिवृत्त- (औ॰ °युक्त-) (for परिमुक्तः). औ॰ Ñ॰ पि॰-६.10.11 प्र(Ñ॰ सः D३ वि)भग्ननीडेपु (औ॰ परिवृत्तः) औ॰ सः अग्रनीडे स (४॰ °क्ष)गवाक्ष-कृतरः.— *) D॰.६ निजवाजिनो (for हतयाजिर्). औ॰ पि०० नवाजिनो रयात्; Ñ॰ V B D॰.६ -वाजिसारिः; D॰.१० -वाजिनो रयात्; Ñ॰ V B D॰.६ -वाजिसारिः; D॰.१० -वाजिनो हकारान्तत्वमार्थम्. औ॰ С॰.९ : हतवाजिः (С९ वाजिरित) इकारान्तत्वमार्थम्. औ॰

33 ") Ñ2 परिष्वजय (sic) (for "त्यज्य). —) D11 G2 M1 सकामुंकं. S1 D2.3.10.11 [2]मि(D11 हि)पुषुने; Ñ1 D1.4 [2]मिदुदुने; D5.7.2 T1.2 G M2.3 Cm.g.t ख (D6 G1 स)मुख्यतन् (for जमुत्यत्वत्). Ñ2 V B D6 समृत्यातासिथरः(B1 "थ नमः) सकामुंकः(B1 प्रवापवान्). —) B2 वपोर्मि-; D7.2 T ततोभि- (for तपोऽभि-). Ñ1 D1.4 -मियंगाद् (for -मियो"). S1 Ñ1 D2.3.10 ऋषिक्षित्व (Ñ1 D2 "सं)महो; Ñ2 V B D6 "हम(V2 "म्)संयमो; D1.4 "हमसद्वी; D11 सविनुमहेते हा (sic); G2 "हमतेजा (for "हमर्वार्थवान्). —) D1.4 [आ]ल्ये; D2 [आ]जयं (sic) (for [आ]ल्यम्). D11 महती दिवाल्यं.

34 °) Dr.e transp. तत: and किपस. De अंबरं.
— °) Ns V B De -मार्गचारिणं (for -सिद्धसेबिते). — °)
Ds.e Ts.e Gs Ms -तुरुष- (for -चेत-). Gı -विकमं. Sı
Ñı Be Ds.e.le स(Ñı तं) मारुतिमांस्त्रवेगवांसदा(Ñı Be
°वाल्रणे; Ds °वेगवान्); Ñs De प्रमाध्यन्मास्त्रत्तृत्राहवे; V
B1-2 समाप्रुव(B1 °पत) नमास्त्रत्तुत्राहवे; D1.6 समाप्रुतं
मास्त्रवेगवानकिपः; D11 तमाप्रुतं वेगवलेन वेगवान्. — °) Šı

मुमोच वेगात्पितृतुल्यविक्रमो महीतले संयति वानरोत्तमः॥३५

स भगगाहरुकटीशिरोधरः क्षरत्रसृङ्गिर्माधितास्थिलोचनः।

स भिन्नसंधिः प्रविकीर्णवन्धनो हतः क्षितौ वायुसुतेन राक्षसः ॥ ३६

महाकपिर्भृमितले निपीच्य तं चकार रक्षोऽधिपतेर्भहद्भयम् ॥ ३७

Ñ V B D1-6.8.10.11 G2 M2 करेण (for कमेण). Si sup. lin.; B2 M3 स (for च). B3 सुपादपं (for च पाद्येर्). Ñ1 D1.4.11 सुद्रां; D3 हुयो:.

35 ⁸) Note hiatus between गृह्य and इव. Śi Ñ V B D2.3,6.10 कुद्ध; D2.4.11 कुद्रम् (for गृह्य), ఈ Cm.t: गृह्य इव । असन्धित्यवावायों । गृहीन्येवेत्यर्थ:); so also Cg.k.

→ For 35°d, Śi Ñ V B D1-4.6,10.11 subst.:

1002* कुमारमक्षं प्रविकीर्णभूपणं वितिश्पिपेपाशुरातिमेहीतले।

[(l. 1) Ds om. (hapl.) from प्रवि up to संधि: in 36°. Bs मुबिक्तीर्ण-; B4 परिक्तीर्ण-, Bs(m. as above) -शोभनं; D10 -भूषिणं (for -भूषणं). —(l. 2) Ñ1 D1.8.4.11 विनि:पिषेष; D6 निर्मध्यपेश (corrupt). Š1 Ñ1 D10 -गाँगं Ñ2 D6 काषिर्; V2 -मितर् (for -गतिर्). Ñ2 V1 B1.8.4 D8 महादल:; B2 महास्या (for महीतले).]

36 D2 om. up to संधि: in ° (cf. v.l. 35). —)
B प्रभिन्न-, Ñ2 V B D6 - बृक्ष- (for -बाहु-), D7.8 -पयोधर:. — °) G2 ह्यस्ग्वमन् (for अरलस्ङ्). Ñ2 V B D6
चिलंब (B3 °नष्ट; B6 °नम्र) वाहुमेथितास्थिवंधनः (B1 °कंधरः).
— °) Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 विमुक्त-; D7 G1.2 M1.2 प्र(D7
M2 सं)मित्र-; T M3 स भग्न- (for स भिन्न-). G3 -सिंच
(for -संधि:), G1.2 M1 - विद्योणि- (for -विकीणे-).
Ñ2 V B1.2.4 D8 विमुक्तवासास्थ्यास्थ्यवो (Bi[margafter corr. °क्समु].4 °क्प्रदो)क्षितो; B3 विमुक्तवास्थाल्यामांसको. — व) D6 सृत: (for हतः), D1.4.11 संयुगे
(for राक्षसः).

37 Ña V B Ds om. 37.—) Ds महाबली (for किपिर). Ši Ñi Di.4.10 निपात्म तं; Da निमध्य तं िं। विनिष्पतंत्र; Dii निपष्ट्य (corrupt) (for निपीड्य तं).

-) Ds महामयं.

महर्षिभिश्वक्रचरेर्महावतैः समेत्य भृतेश्व सयश्चपन्नगैः। सुरैश्व सेन्द्रैर्भृशजातविस्मयै-र्हते कुमारे स कपिनिरीक्षितः॥३८

निहत्य तं विज्ञसुतोपमप्रभं कुमारमञ्जं श्वतजोपमेञ्चणम् । तदेव वीरोऽभिज्ञमाम तोरणं कृतश्रणः काल इव प्रजाञ्चये ॥ ३९

G, 5, 43, 2 B, 5, 48, 2 L, 5, 44, 2

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पञ्चचत्वारिकः सर्मः ॥ ४५ ॥

8٤

ततस्तु रक्षोधिपतिर्महात्मा हन्तूमताक्षे निहते कुमारे । मनः समाधाय तदेन्द्रकल्पं समादिदेशेन्द्रजितं स रोपात् ॥ १

38 °) \hat{N}_2 V1 B D1-4.6.9.11 चक्र(D3 चित्र) घँरर्- \hat{N}_2 D6 सहार्थै:; D7.9 G3 C7.k.t सप्तागते: (for महावतै:). T2 महार्पेभिश्च प्रवरेशिष्टुत:. $-\delta$) \hat{N}_2 D6 सह (for च स-). \hat{S}_1 D10 यक्षेश्च सभूत- (for मृतेश्च सपश्च-). $-\delta$) \hat{N}_2 V B D3.6 प्रपृतित: (for निरीक्षित:).

39 °) Т॰ निर्जित्य (for निहस्य), Ds. र. र G1 № Сt - सुतोपमं रणे(G1 क्षणात्) (for °मप्रमं). Ś1 № V B Ds. 6.10 स तं निहस्याम(D2 °सु)रवीरहुर्जेयं(№ D6 °स्दनं; V B °मर्दनं); D1. 3. 4.11 स तं निहस्या परवीरहुर्जेयं; G3 निहस्य तं सुरपितसुनुस्तममं. ※ Cv: "निहस्य तं विद्वसुतोपमप्रभम् यहित पाटः. ※—6) Ś1 № D1. 3. 4.10 क्षतज्ञेक्षणं कपि:; B3 °जोपसेवितं; D11 जलजेक्षणं किप: (for क्षतज्ञोपमेक्षणम्).—°) G1 № 23 तम् (for तद्). Ś1 D10 प्रतिगृद्धाः № D1. 4.11 [\$]थ जनाम (for ऽिमजनाम).—व) В4 कृतः क्षणं (sic); D3 कृतक्षयः (for क्षतक्षणः).

Colophon. — Sarga name: Si Ñ2 B De.10 अञ्चल्पाः स्वा: Ñ1 D1.3.4 कुमाराञ्चवा: V1 illeg.; V2 D2.3.11 अञ्चल्याः — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2. 4.10.11 om.; Ś1 M2 46; Ñ2 V1 De 44; V2 34; B1.2 42; B3 43; B4 D5.7-b T G M1.2 47; D3 48. — After colophon, D2 concludes with राम; G with औरामाय नमः

त्वमस्रविच्छस्तभृतां वरिष्ठः सुरासुराणामपि शोकदाता । सुरेषु सेन्द्रेषु च दृष्टकर्मा पितामहाराधनसंचितासः ॥ २

46

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

1 Cv missing for 1-2.—*) Ñ2 V B D2.2 T1.3 G1.2 M1.3 स; Cg.k as in text (for तु).—°) Ś1 Ñ1 D1.4 %; T1 %। ट्रेक्टएपं(Ñ1 D12 %द:); Ñ2 V B D6 नितृत्ताक:; D2 वितृद्धरोप:; D3 M1 महेंद्रकटपं; D2.6 स देवक्टपं (for तदेन्द्रकटपं).—") Ś1 D5.7.9.10 G2 सरोप:; Ñ2 V1 B D2.6 एणाय; V2 (after corr. as in V1) समाहित:; D5.5 G1 M2.2 सरोपं (for सरोपात).

G. 5. 43. 3 R. 5. 48. 3 L. 5. 44. 3 तवास्त्रवलमासाद्य नासुरा न मरुद्रणाः ।
न कश्चित्रिषु लोकेषु संयुगे न गतश्रमः ॥ ३
भुजवीर्याभिगुप्तश्च तपसा चामिरक्षितः ।
देशकालविभागज्ञस्त्वमेव मतिसत्तमः ॥ ४
न तेऽस्त्यशक्यं समरेषु कर्मणा
न तेऽस्त्यकार्यं मतिपूर्वमञ्चणे ।

3 °) D7.9 हवद्- (for तव). — 6) Si Ñi D7.9.10 समुरा:; V B2 D11 न मुरा; B2 विद्यदा:; D2 T2 सासुरा: (for नासुरा). Si Ñi B2-4 D1.2.4.7.9-11 T2 स- (for न). — After 3 ° 6, D5.7-9 T G1.2 M ins.:

1003* शेकुहिं समरे स्थातुं सुरेश्वरसमाधिता:।
[All except M2 नशेकुः. M1 -समाक्षिता:]

-- cd) \$1 Ñi Ds अन्येपु: D1.4.10.11 अन्ये च; T1.3 न केचित् (for न कश्चित्). D: त्रि* होकेषु. G1.3 M1.2 संयुगेषु; Cv.k.t as in text (for संयुगे न). Du गतश्रमं (sic); Ti.a हतश्रिय:; Ta क्रुतश्रम:; Cv.k.t as in text (for गतश्रम:). Ši Di. १.4.10 संयुगेसि(Di °गेपु; D4 °गे च)गताः शमं(Si त्रियं; Dio श्रमं); Ñi संयुगेषु निर्जिताः समं (hypm.) (for d). Ds पर्यासाः प्रमुखे स्थातुं न च लोका-स्रयोपि वा. % Cv: संयुगे न गतश्रमः न कश्चित्। सर्वे श्रान्ता भवन्तीत्यर्थः। न केचिम्रियु छोकेषु संयुगे न गतश्रिय इति च पाठः।; Cr: संयुगे कश्चिद्पि न गतश्रमो न सर्वे प्राप्तश्रमा इत्यर्थः। न शेकुरित्याहार्याभावपाठे तवास्त्रवलमासाय असुरो न न गतश्रमः। मरुद्रणा न न गतश्रमाः। त्रिपु लोकेषु कश्चिद्पि न न गतश्रमः। न गतश्रमा नेति योजना। केपुचित्कोशेपु न संयुगे न गतश्रमः इति पाठः।; Cm: कश्चिद्पि न गतश्रमो न। सर्वे प्राप्तश्रमा इत्यथे:1; so also €g. ※ —For 3°d, Ñ2 V B De subst.:

1004* समर्थाः समरे स्थातं श्रैलोक्यमपि चानघ। [Bs न समर्थाः (for समर्थाः समरे). Ba हंतुं (for स्थातुं).]

4 क) Bs -तस्यः Ba -मुक्तः (for -गुस्यः). Ds हवंः T1.3 तः Ct as in text (for first च). D11 चापिः M2 वासि-; Ct as in text (for चामि-). B1 स्वया तु रक्षसां संघो भुजनीयां भिरक्षितः. — V2 cm. 4° d. — °) S1 Ñ1 Ds.7-10 G1.3 M2 Ct -प्रधानक्षः Ñ2 B D3.6 -नयज्ञक्षः V1 -मनज्ञक्ष (sic); D1.6.11 - [उ] पपज्ञक्षः D2 -विधिज्ञक्षः T2 -विधानक्ष (for -विभागज्ञच). — d) Ñ2 V1 B D6 मितमान्यरः (B3 ° अनः); D3 रियुस्यनः T2 G2 Cr मितसक्तमः Cg k.t मितसक्तमः (as in text).

5 ") Bs [s]स्तु: Bs हि (for sिल). Si Ñs V1 B D2-4.5.10.11 [अ]सार्थ: D1 [अ]कार्थ (for [अ]शक्यं). Si D3.7.9.10 Gs Ck.t कर्मणां; Ñ2 V1 B D6 कर्म: T1.2 कर्मणोः Cr.m.g as in text (for कर्मणा). Ñ1 न नेस्स्य** सम्दे* न सोडिस्त किथित्रिषु संग्रहेषु वै न वेद यस्तेऽस्ववलं वर्ले च ते॥ ५ ममानुरूषं तपसो वर्लं च ते पराक्रमथास्ववलं च संयुगे। न त्वां समासाद्य रणावमर्दे मनः अमं गच्छित निथितार्थम्॥ ६

कर्सं (illeg.); V2 स्वकर्मणा तेन महाक्रपीश्वरो (sic). % Ck: न तेऽस्त्यशनयं समरेषु कर्मणामिति पाइ:। समरेष कर्तव्यानां कर्मणां सध्ये तेऽशक्यं नास्तिः Ct also adds 'कर्भणा' (?) इत्येय पाठः सांप्रदायिक इति कत्रकः.... -) Ds कार्य (for [क्ष]कार्य). Ds प्रति- (for मित-). S1 D10 -इष्टपूर्व; D1.4.11 -पूर्वहष्ट; Ds T1 G3 -पूर्वमंत्रिणे Dr.9 -रूपमंत्रजे; Cr.m.g.k.t as in text (for पूर्वमञ्जे). Ñ V B1-3.4(marg. also) D2.3.6 न तेस्ति तुल्यो (D3 क्लं) म(Ba [orig.]ग)तिदर्शनेषु(Ñi °नेन; D: °नेषु च).-") Śı Dı.4.10.11 G2.3 तेस्ति; Ñ1 तेपु; D2 चापि; D3 चासि; Cv as in text (for सोटास्त). Si Ni Di-5.7-10 Ti.s Mi om.; Dir वा (for वे). Ño V B De न चापि(Bi दिंग) कश्चिद्विपतां विनिम्रहे. — d) Ño V B Da. ब्यतिक्रमेद (for न येद यस्ते). Śi Dio वा (for च). Śi Da.s.s.r.s.io Ti om. (second) ते. Ba च ते जन: ; Cv as in text (for वलं व ते). Ñi Di.4.11 सहेत चेमं त(Dir च) त(Ñi य) था वहंच

6 Bs om. (hapl.) 6°.—°) Ñ1 समानः (for समानः) Ñ2 V B1.2.4 D2.6 सुमहद्; D5 T5 तपता (for तपसो). Ś1 D1-5.10.11 om. च. B2.4 om. ते.—') Т2 М2 पराक्रमं. D5 G3 [अ] ज्ञा; D8 [अ] ति- (for [ब]ज्ञा-) Ñ2 V B D1.3.4.6 चास्त्र (Ñ2 V1 B1.2.4 वाप; V2 वार्ष B3 चार्थ; D6 वार्थ) परिप्रदक्ष; D2 चार्श्वपराक्रमश्च (for वार्ष खंड च संयुगे). Ś1 Ñ1 D10.11 पराक्रमं चास्त्र (D11 ° 8) परिप्रदक्षं च स्वयुगे . After 6°6, Ñ2 V B D6 ins.; while Ś1 D2.10.11 ins. after 6:

1005* सर्वेषु कार्येषु समर्थयुका बुद्धिसवायेह महानुभाव।

[(1, 1) \$1 D10 निवर्षतीया; B3 समर्थता च; D2.11 समर्थतीय (for समर्थेयुका). — (1. 2) V1 तवास्ते च; B3 तवास्तेव; B3 तवास्तेव; B3 तवास्तेव; C1 तवास्ते च; B3 तवास्तेव; C1 तवास्ते च; B3 तवास्तेव; C1 तवास्तेव; C2 तवास्तेव; C2 तवास्तेव; C2 तवास्तेव; C3 तवास्तेव; C4 तवास्त

निहताः किंकराः सर्वे जम्युमाली च राक्षसः । अमात्यपुत्रा वीराश्च पश्च सेनाग्रयायिनः ॥ ७ सहोदरस्ते दियतः कुमारोऽश्वश्च सदितः । न तु तेष्वेव मे सारो यस्त्वय्यरिनिपृद्न ॥ ८ इदं हि दृष्ट्या मतिमन्महद्भलं कपेः ग्रभावं च पराक्रमं च ।

शमं; Do श्रमं मनो (by transp.); Cv as in text (for मन: श्रमं). Ñe V B De(second time). प्रतिश्रमं(Bs रणाजिरं) गच्छिति निश्चितार्थः; De (first time) श्रमं न गच्छिति निश्चितार्थः —After 6, De ins.:

1006* निहस्य रक्षांसि बहूनि संयुगे
कृमारमञ्ज च विनाइय वानरः।
अभीतवहुर्जात तस्य निम्रहे
स्वया चु रक्षोवर संविधीयताम्।

7 °) B: स (for च).—°) D: सामान्यप्रवस्तुत्राः.—') Š: D:0 -[अ]प्रगा हताः; Ñ V B D:-4.6.11 -[अ]प्रगास्तथा; D7.9 °गामिनः; D8 G1.3 M1 °नायकाः (for -[अ]प्रयायिनः).—After 7, D5.7-9 S ins.; while D3 ins. after 1. 1 of 1009*.

1007* वलानि सुसमृद्वानि सःश्वनागरथानि च । [Ds च (for सु-).]

8 ") Dr.9 महोद्रश्च शयित:. —) T: निपातित:; G1 च सायक:; G2 निपृद्ति: (for च सृद्ति:). —) Ds.8 G2 M3 हि (for तु). M1 मे मनस: (for तेष्वेच मे). T2 सारो मे (by transp.). — After 8°, M1 ins.:

1008* यस्त्वयं शत्रुस्दन । निहतेष्वेषु समरे.

-For 8, \$1 N V B D1-4.6.10.11 subst.:

1009* अक्षः कुमारोऽतिवलो दुर्घपश्च महाबलः। न च ते समरे कश्चित्तल्योऽस्ति रिपुस्दन। न च मे सारता तेषु यथा स्वयि महाद्यते।

[Va om. l. r.—(l. r) Ña De दुर्थगी; V1 B निहती (for इतिवले). Ñ1 D1-4.10.11 दुर्परस्; Ñ2 De निहतस् (for इपेर्यस्). D1.4.11 निपातितः; Ds [अ]तिवीर्थवान् (for मवावलः).—After l. r, Ds ins. 1007*.—(l. 2) D10 में (for ते). Ś1 दि (for sस्ति). Ś1 D2.8.11 रिपुस्तः. Ñ2 V B De न च मेन्यो(Ñ2 De में से)स्ति समरे(B3 °स्ते सम: कक्षित् [sic]) स्वया तुल्योरि(V2 °स्वो रिपु[hypm.])मदन (B2 °मर्दन; B3.4 °स्तरः).—(l. 3) Ś1 D10 [य]च; Ñ1 D11 ते; D1.4 वे (for चे). Ś1 D10 सारं तत् (for सारता). Ñ1 महामते (for °युते).]

-Thereafter all the above MSS. cont. :

त्वमात्मनश्चाभि समीक्ष्य सारं

कुरुष्य वेगं स्वयलानुरूपम् ॥ ९
वलावमर्द्स्विय संनिकृष्टे

यथा गते शाम्यति शान्तशत्रौ ।
तथा समीक्ष्यात्मवलं परं च

समारभस्वास्तविद्यं विरिष्ठ ॥ १०

G. 5. 43. 11 B. 5. 48. 10 L. 5. 44. 11

1010* तमाद्रच्छाशु पुत्र रवं युद्धाय विश्वयाय च ।

[Śī Dīo [[अ]ब (for [आ]सु), Ñī Dī-4,11 [अ]ब वें पुत्र (for [आ]सु पृत्र स्व). Da विक्रमाव (for विजयाय),]

9 4) D:- = च; T: G: नु (for हि). D:- = निहतं; M: [भ]प्रतिमं; Cr.m.g as in text (for प्रतिमन्). Ds Gi Ma बलं महत् (by transp.); Ta Gas Mi महाक्रपेर (for महद्वलं). Ši Dianan इमं द्वापृत्यं परमं बलेपु: Ñ V B2 D2.6 अयं हि कृष्ट:(Ni D2 ह्यापूज्य:) परमो(V2 °मं) बलेपु; Bi.s.। अयं हि कष्टं परमं बलेपु(Bi [m. after corr.] 'मध्य छोके); D: इसं हि उप्रावितमं बलेप, - ') Da कपि-; Ta Ga, Mi बलं (for कपे:). Ña VB Da.s प्रभावश्च पराक्रमञ्च. —) Da माम् (for स्वम्). Ni Di.a.s.ii [पु]व (for [अ]पि). Ds.र-० निरीह्य; Ga कुरुव (for समीक्ष्य). Ñi Di.s.s.ii सस्त्रं (for सारं). Si Bs Dio स्वमात्मना वै प्र(Bs "जश्रेव)समीक्ष्य सर्व(Bs °स्वं) : Ña V B1,2,4 D6 समा(Ña °हा)तमजश्चेत्र (B4 °श्चासि) तथैव स त्वं. — ") Si Ñi Dio कार्यं; Bi वीर; Di.2.4.11 वीर्थ (for वेगं). Si Ñ Vi.s marg. also as in text) B Di.a.c.co म्त्युण-; Dir च गुण- (for स्ववल-),

10 ") Ba रण (for वल-), Si Di.e.a -[अ]वमरे (D2 ीर्र) (sic); Dr.o Gs M1 Ck.t भर्दस; Cv.r.m.g as in text (for -[अ]दमदंस्). Si Ni Du संतिकृशे: No V B Da.c.10 संनिविद्ये (Da.10 °हे) (for मंनिक्र 2). _6) D7.9 T1 Ck.t शांतशयु:; Cv.r.m.g as in text (for °दात्रों). Si N V B D1.2.6.6.10.11 यया न गर्देयुरुदार-सस्ता:; Ds यथा न में स्थादिह शांतशत्रो:. 🛞 Cm: बान्त-शत्री त्वयि गते इतो निर्गते संनिकृष्टे इनुमत्यमीपे शासे सति बलावमर्दः सेनानावी यया काम्यति सेनाश्चयो यथा न स्यान तथा आत्मवर्छ परं च समीह्य समारमस्य ।; so also Cg: Ck: शान्तशत्राति पाद्धः। गते निर्गते स्वयि संनिक्दं सति। 'बलावमर्देरे वं पाङ्कः। अनेकबलप्रमधनैईनुभिः शान्तसन्नः उपशान्तवस्रवेग:1: so also Ct. 🕸 —") Dan [भ]स-(for [क्षा दिम-). Dii Ga बर्ल (for परं). — d) Ds.7-2 Ta Ga Ma [अ]क्रमुतां; Cr.m as in text (for 'विशां). Do वरिष्ठ: . Si Da.10.11 प्रजाहतं (Da.11 कृत:) कमें समारम (D2 °चर)स्तः Ñ V B D1.4.6 ब्रजाहवं(D1.4 प्राक्रमं) क्रमे समारम (Be "इर)स्त. -- After 10, Das 7-0 S ins. :

G. 5. 43. 12 B. 5. 48. 13 L. 5. 44. 12 न खिल्वयं मितः श्रेष्ठा यन्त्वां संप्रेषयाम्यहम् । इयं च राजधर्माणां क्षत्रस्य च मितिर्मता ॥ ११ नानाशस्त्रेथ संग्रामे वैशारद्यमिदिम । अवश्यमेव बोद्धव्यं काम्यथ विजयो रणे ॥ १२

ततः पितुस्तद्वचनं निश्चम्य प्रदक्षिणं दक्षसुतप्रभावः।

1011* न चीर सेना गणशो च्यवन्ति

न चञ्जमादाय विशालसारम्।

न मारुतस्यास्ति गतिप्रमाणं

न चाग्निकल्पः करणेन हन्तुम्।

तमेवमर्थं प्रसमीक्ष्य सम्यक् [5]

स्वकमेसाम्यादि समाहितात्मा।

स्मरंश्च दिन्यं धनुषोऽस्य वीर्यं

अजाक्षतं कमें समारभस्व।

[(l. I) Da बीरा (for सेना') and भवंति (for चयवन्ति). -(1. 2) Ds नास्त्यायुथं वजसमानसारं. अ Cv.g: गणशोचि गण-(Cg गणानां)शोनयितरि ।; Cr.m: गणशोचि (Cr शोचते: क्यन्तात् कियन्तिमदं रूपम।) गणान् शोचयतीति गणशी (Cr °श)क हन्मान . तस्मित्रिमित्ते सेना नावन्ति न रक्षन्ति । (Cm गणशोऽप्यवन्तीति पाटे संबशोऽपि नावन्ति तत्र हेत्नेंति) ।: Ck: गणशोच्यवन्तीत्यादि सर्वतः पाक्ष:। अहत्याप रोख्लं छान्दसम्। हे बीर, सेना न सेना मा भवन: तत्सहायावलम्बनं मास्तु । कुतः गणशः संघशः च्यवन्त्येव पलायन्ते नश्यन्ति वा। तस्मादेव तथा।। अत्रान्य आहुः —गणान् शोचयतीति गणशोक तरिमन् गंणशोचि हन्मति सेना नावन्तीति । मन्द्रमेततः अवते-स्रायत्यर्थस्वात् , गणशोक इति पन्नग्येव भाव्यत्वात् । तथा विशालसार-मित्यत्र विश्वेतिपरं छिस्वा अलसारं कुण्ठसारमित्यप्यादुः । नारत्यलशस्य एव तावत् । अव्ययं स्वलमित्येव । तस्य कुण्ठार्थवाचिता तु दूरे ।; so also Ct. % -(1, 3) Ms [अ]स्य (for [अ]स्ति). Ds गति:; Ts Ms Cm.t गरे:; Cv.r.g.k as above (for गति-).-(1.4) Da नाम्ने: परीन्यो दहनेस्ति हेतु: .-(1.5) Ds तद: G1 त्वम् (for तम्).—(1. 6) Ds वापेश्य; T1.3 -सामध्यं-; Ta -सारं च; Cv as above (for -साम्याद्धि). --(1.7) Ds [S]न्त्रवायं; T2 Ms Cr.m.g.k [S]स्त्रवीयं; M1 च बीय; Ct as above (for sस्य बीयं). -(1. 8) Ds T Ga M1.2 त्रजाक्षत:: Cr.m.t as above (for जजाक्षनं).]

11 क) Ña V B D6 [प]पा (for [इ]यं). Śi Ñ V B D2.6.10.11 मितमीक्षं; D1.4 मितमीक्षं, D7.9 G3 M1 Ck.t मितशेक्षं; Cr.m.g as in text (for मित: श्रेष्टा). % Ck: मितशेक्षं सर्वतः पाद्यः। हे मितशेष्ठं प्रशस्तवृदे ! अहं रवामितिसंकटे प्रियं पुत्रं प्रेषयामीति यत्। ह्यं न खलु, एवं प्रेषणा नोचिता खलु।; so also Ct. %— 6) Ñi D3 न स्वां (sic); V2 D7.9 यं स्वां; D2.8 T2 G2 यस्त्वां; D5 M1.2 यस्वा; D6 यस्त्वा; D11 यथा; Cr.m.g.k.t as in text

चकार भर्तारमदीनसन्त्रो
रणाय वीरः प्रतिपन्नबुद्धिः॥ १३
ततस्तैः स्वगणैरिष्टेरिन्द्रजित्प्रतिपूजितः।
युद्धोद्धतकृतोत्साहः संग्रामं प्रतिपद्यत ॥ १४
श्रीमान्पद्यपलाशाक्षो राक्षसाधिपतेः सुतः।
निर्जगाम महातेजाः समुद्र इव पर्वसु ॥ १५

(for यस्वां). —°) № 1 Ds इदं (sic) (for इयं). № B1-3 D4.6.11 तु; D1 तु (for च). B2 राज्ञा (sic) (for राज-). B4 -पुत्राणां (for -धर्माणां). — d) D11 तु (for च). V2 B3 क्षा (B3 पु)त्रस्य च; D8 क्षत्रियस्य (for क्षत्रस्य च). № V2 B D1.2.4.0.11 गतिर्मता; D8 गतिः परा; T2 (also 28 in text) G1 मतिर्मता; Cr.m.g.k.t as in text (for मतिर्मता). \$1 D10 क्षत्रियाणां गतिर्मम; № अन्नस्य गिरिच्छतां.

12 °) Śi Ñi Di.4.10.11 -सर्वेक्ष; Ds -बाखे च; Ds G Mi -झाखेक्ष; Dr.9 Ck.t -झाखेपु; Cr.m.g as in text (for -दाखेक्ष). — °) Vs विश्वरचेवम; Bi युष्व स्वम; Ds गतवांकम् (for वेशारचम्). — °) Śi Ñ V B Di.3.4.5.8.10.11 Ms Cr.m योद्ध्यं; Cg.k.t as in text (for वोद्धव्यं). — °) Ñs V Bi.2(marg. also as in text).3.4 Do कामं (for काम्यझ्). Śi कस्यचिद्धिये एके

13 ") Si सुतस् (for पितृस्). —) Ѻ De वश्रस्तः ; B4 दशसमः ; D3 शक्रसमः (for दश्रस्तुतः). Т3 शक्रातं ; Si Dio प्रदक्षिणीकृत्य च तं महात्मा. —) Dio om. (hapl.?) भर्तार. Ѻ V B De उदारसन्त्रो ; Dr.9 Ct अतित्रोण (for अदीनसन्त्रो). —) B2 प्रतियातन्त्रिह : .

14 V2 B1,2 om. 14 - 15. — a) Šī D10 तंगुणेर्; Ñ स गणेर्; B3 D1.4.6 T स्वगुणेर्; D3.11 च गुणेर्; Cm.t as in text (for स्वगणेर्). G2 इप्ट; Cm as in text (for इप्टेर्). —B4 om. 14° - 15. — b) Šī D2.0.10 G2 युवीवतः (Šī D10° म-; G2° त-); D1.3.5 M1.3 युद्धोद्धतः; D3° द्वतं (C5. m.k.t as in text (for युद्धोद्धत-). D4 क्षतोत्साहं (sic). & Cr.g: युद्धोद्धत (Cg° त:)कृतोत्साह इति पाटः के ो Ñ1 D1.3.4.10 G2 M2 प्रत्यपचतः Ñ2 B3 D2.6.11 T1.3 G1.2 M1.2 समपचतः V1 D7-9 Cm.t संप्रपचतः D3 समपद्यतः (for प्रतिपचतः).

15 V2 B1.2.4 om. 15 (cf. v.l. 14). —) Ñ1 D1.4 8.7 -विशालक्ष्म: (for -पलाशाक्ष्म). —) Ś1 Ñ1 B3 D1.4. 10.11 स रक्षोधिपते:. —) Ñ1 V1 B3 D1.4 जुक्षोम पुं (Ñ1 स); D2 जुक्षमे सु - (for निर्जगाम). [Ś1 D10 महावीर: Ñ1 सहामाग:; Ñ2 V1 B3 D1.4.6.11 महावेग: —) Ś1 Ñ1 प2 B3 D2.6-10 G3 Ct पर्वणि (for पर्वसु).

स पश्चिराजोपमतुल्यवेगेर्यालैश्वतुभिः सितनीक्ष्णदंष्ट्रेः ।
रथं समायुक्तमसंगवेगं
समारुत्तेहेन्द्रजिदिन्द्रकल्पः ॥ १६
स रथी धन्विनां श्रेष्टः शस्त्रज्ञोऽस्विदिनं वरः ।
रथेनाभिययौ क्षिप्रं हन्सान्यत्र सोऽभवत् ॥ १७
स तस्य रथनिर्घोषं ज्यास्वनं कार्मुकस्य च ।
निश्चम्य हरिवीरोऽसौ संप्रहृष्टतरोऽभवत् ॥ १८
सुमह्चापमादाय शितश्ल्यांश्च सायकान् ।
हन्सन्तमभिप्रेत्य जगाम रणपण्डितः ॥ १९

16 Bs om. 16.—°) Si Ñi Di-4.10.11 -राजोसमः;
T1.3 Gi -राजानिलः; Cv.r.m.g.t as in text (for राजोपम-). Ñi -लुल्यविकमेर्; Ñi V Bi.2.4 Ds -मीमवेगो (Bi.4 °गेर्); Di.4 -लुल्यवेगो (for -लुल्यवेगेर्). ॐ Cv: पित्राजोपमतुल्यवेगेः पित्राजोपमेः, सम्योन्यतुल्यवेगेश्व । अधिवेश्व । ध्येवेश्व । ध्येवेश । ध्

[Sarga name: Ñ2 V B1.2.4 D8 इंद्रजिसियांग. —Sarga no. (figures, words or both): Ñ2 V1 De 45; V2 35; B1.2 43; B4 48.]

17 6) Bs.4 Ds स्थी (Ds सर्व) रिधनां. —D10 om. (hapl.; see var.) 17 - 18°. —) Ñ। शक्कशस्त्र-; B1 शक्कशेय; Bs सर्वशस्त्र-; D1.4.6 G2 शास्त्रशेख- (for शक्कशेऽख-). B1.3 D1.4.11 - निशारदः (for - निदां नरः). Š1 D2 श्रूरः (D2° र) शक्कश्तुनां नरः. — ° d) D3 [ज] पि (for [ज] भि-). Š1 Ñ V B D2-4.6.11 स्थेनादित्यवर्गेन तं नानर-सुपादनम् (Š1 Ñ1° कमन्द; D11° गमन्द).

18 D10 om. 18°6° (cf. v.l. 17).—°°) S1 Ñ1 D1.6.11 तु हरिश्रेष्ठ:; Ñ2 V B D2.6 कपि (D2 हरि) शार्द्छ:; D2 हतुसान्वीर: (for हरिनीरोडसी). D2 reads sup. lin. Sec. m. डसी संप्रहृष्टतरो. V1 B1.2.6 D6 G1 संप्रहृष्टतरो (G1 °करो); B2 संप्रहृष्टतरो D4 स संहृष्टतरो (for संप्रहृष्टतरो). G3 संप्रहृष्टतर् (for d).—After 18, D3 ins.:

तिस्मस्ततः संयति जातहर्षे
रणाय निर्मच्छति बाणपाणौ ।
दिश्रश्च सर्वाः कळुपा बभ्वुर्मुगाश्च राँद्रा बहुधा विनेदुः ॥ २०
ममागनास्तत्र तु नागयक्षा
महर्षयश्चक्रचराश्च सिद्धाः ।
नभः समावृत्य च पश्चिसंघा
विनेदुरुन्नैः परमग्रहृष्टाः ॥ २१
आयान्तं सर्थं दृष्ट्रा तूर्णिमन्द्रजितं कपिः ।
विननाद महानादं व्यवर्षत च वेगवान् ॥ २२

G. 5. 44. 3 B. 5. 48. 24 L. 5. 44. 23

1012* इन्द्रजित्तं कपि रङ्घा तोरणाजिब्यवस्थितम्। विश्वस्तं सुलमामीनं राक्षसः झुभितोऽभवत्।

20 Ñ2 V2 B1.2.4 D4 om. 20 (cf. v.l. 19).
— B3 ततस् (for तस्सि). Ši Ñ1 B3 D1.3-5.10.11
G1.3 M1 संयुग-; Cg.t as in text (for संयति).— B3 वापपाणी (for वाण).— D5 M1.2 तु; Ct as in text (for च). Ši D10 प्रतिशक्ष नेदुर; B3 G2 कलुपीबस्तुर; (for कलुपा बस्तुर).— N1 V1 B3 D2.11 रीदें (for रीदा).

21 Ñ2 V2 B De om. 21 (for all except B2, cf. v.l. 19).—65) Si Ñi D1.2.4.10 समायवुद्ध; Dii समीयनुद्ध (sic) (for समायनाद्ध). Si D2.10.11 च (for नु). Si -कुझा (sic); Dii -कंझा (for -यझा). D2.2.10.11 चक्रघराञ्च; M2 द्योक्तिनराञ्च; Cv.m.g.k.t as in text (for चक्रचराञ्च). D2 समीयुरत्ययंकृत्हलाश्च सुर्राविषयंभुनंगतंषा:.—°) Si Ñi D1.2.4.10.11 तत: (for नभः) and नु (for च).—4) Dii निलेंदुर् (sic) (for विनेदुर्). D1.4.11 प्रसमं; D2 G1.3 M1 परमं; Ck.t as in text (for परम-). T3 -प्रकृष्टा:; Ck.t as in text (for -प्रकृष्टा:).

22 Ñ2 V2 B1.4 D6 om. 22 (cf. v.l. 19).

-) B2.3 D2 बायातं. D1.4 तं रथे; D2 सस्तरं (for सरथे).

-) \$1 Ñ2 V2 B2.3 D1-6.18.11 दूरम्; B (ed.) प्लेस्
(for त्यंस्). D2-6 Ct हंद्रश्वतं. \$1 Ñ2 V1 B2 D1-6.18.

G. 5. 44. 4 B. 5. 48. 25 L. 5. 44. 24 इन्द्रजितु रथं दिन्यमास्थितिश्वत्रकार्म्धकः । धनुर्विस्फारयामास तिहदूर्जितनिःस्वनम् ॥ २३

विस्फारयामास ताढदू।जतानःस्वनम् ॥ २० ततः समेतावतितीक्ष्णवेगौ महावलौ तौ रणनिर्विश्चङ्कौ । कपिश्व रक्षोधिपतेश्व पुत्रः सुरासुरेन्द्राविव बद्धवेरौ ॥ २४ स तस्य वीरस्य महारथस्य धनुष्मनः संयति संमतस्य । शरप्रवेगं व्यहनत्प्रवृद्ध-

हार:; Bs युघि (for किपि:). — °) \$1 Ñ1 V1 B2.3 D1.2.4.5. 7.8-11 T1.2 ननाइ च(B2.3 T1 सु-); G2 त्रिनदंतं (for वितनाद). D3 ननाइ सुमहस्तादं. — °) G2 स (for च). D11 व्यवधेयत (for व्यवधेत च). D3 G2 वीर्यवान्.

श्रचार मार्गे पित्रस्प्रमेयः ॥ २५

23 Ñs Va B1.4 De om. 23 (cf. v.l. 19).
—) Da सुरथं; D7.5 T1.5 सरथं; M1 च रथं; Cr as in text (for तु रथं). —) D7.6 आश्वित्र (for आस्थित्र).
—) Ba कार्मुकं स्फारयामास. —) Si Ñi Ba D1.2.4.10.11 - स्फूजिंत-; Da -विस्फूर्ज- (for -जिंत-). D3.4.7.9.11 T1.3 G M Cr.m -तिस्वनं; Ta -निस्वनः (sic); Cg.t as in text (for -नि:स्वनस्). Ba तिस्यक्षितिविकसं.

24 °) N2 V1 B De युधि तीव (V1° क्ष्ण) : D11 अभि-तीक्षण-; G1 अतिशीध- (for अतितीक्षण-). — b) B2 रणकर्क-शासुमी (marg. also युधि निर्विशंको); Be अतिनिर्विशंको; - De समजातवेरी. — De om. (hapl.) 24° d. — c) B3 स (for first च). D7.0 तनूज: (for च पुत्र:).— d) S1 D10 सूद्धवैरी; D1 जातवेरी.

25 °) Ñ॰ V B De ततः स(V² प्र-); Da ततोस्य (for स तस्य). V महाबलस्य (for °रथस्य). —) V² В² धनु- भृतः. Ѳ संयति विस्मितस्य; Ѳ V B De झस्त्रभृतां वरस्य; D² संयति संगतश्च (for संयति संमतस्य). —) Dio झरप्रवेशं (sic); T³ शतश्योगं; G³ शरस्य वेगं; Cg as in text (for शरश्योगं). Šì Ѳ D².10 वितयं प्र(ѹ वि)वृद्धं; D1.6 विफलं समृद्धं; D³ वितयं प्रकुर्वशः; D³ व्यहनत्प्रयुद्धशः; D11 विपुलं प्रवृत्तं; T1.3 विह्यस्य ; G¹ हनुस्य (sic); Cg.k.t as in text (for व्यहनश्यवृद्धशः). Ѳ V B1-3 De शरप्रवेगानवि (Ѳ गान*; В² गांश्च वि)वितयस्य (Ѳ V¹ B1 D6 °यंस्तांशः); B⁴ शरप्रवेगान्वितयान्प्रवृद्धांशः, — ³) B₄ D1.².4.0.11 चकार; Cg as in text (for चवार). D11 मार्ग (for मार्ग). D4.8 Т² М².2 अप्रमेथे.

ततः शरानायततीक्ष्णश्रस्या-सुपत्रिणः काश्चनचित्रपुङ्क्षान् ।
स्रमोच वीरः परवीरहन्ता
सुसंततान्त्रज्ञनिपातवेगान् ॥ २६
स तस्य तत्स्यन्दनिनःस्त्रनं च
मृदङ्गभेरीपटहस्त्रनं च ।
विकृष्यमाणस्य च कार्स्रकस्य
निश्चम्य घोषं पुनस्त्यपात॥ २७
शराणामन्तरेष्त्राशु व्यवर्तत महाकषिः ।
हिरस्तस्थाभिलक्षस्य मोक्षयँछक्ष्यसंग्रहम् ॥ २८

26 Ñs Vs B1.2.4 De om. 26-28.—6) Si De आपततः स-; Ms आयसनीक्षण (for आयतनीक्षण) Den Mi न्वेगान्; Gs न्तुल्यान्.—6) Bs D1.4.11 पतित्रणः. Ñi सुपर्वणः कल्पिनः (for सुपत्रिणः काञ्चन-). Bs निवन्द्रांगान्; Ds -पुंखनित्रान् (by transp.).—6) Dn वीतं (for वीरः).—6) Si Ñi Vi Bs D1.2.4.10.11 समेतनी Ds Gi स संततान्; Gs Ms सुसंनतान्; Ck.t as in text (for सुसंततान्). Gs विज्ञ-. Vi Ds.7-8 समान- (for निपात-).

27 Ñ2 V2 B1.2.4 D6 om. 27 (cf. v.l. 26).
—") D7.9 सत: स; M3 ततस्तु (for स तस्य). \$1 Ñ1
D1-4.10 सं (for तत्-). M1 स्थंदने च (hypm.) (for स्वन्दन-). D3.4.8 S-ितस्वनं (for ित:स्वनं). D11 स तस्य तं निस्यनस्थंदनस्य (sic).
— b) D1.4 -पणव- (for प्रदे!.
\$1 D10 -प्रणादं (for स्वनं च).
— D1 विकर्षनागर.
D5 स (for च).
— 51 Ñ1 V1 B3 D1-4.10.11 शहरी
D7.8 M2 घोरे (for घोषं).

28 Ñ2 V2 B1.2.4 D6 om. 28 (cf. v.l. 26).
D3 reads 28-29 in marg. — ") B3 अंतरे पंडें D1.411
चांतरेंद्वाशु. — ") S1 V1 D2.7 Ct इयावतंत्त B3 D2.11 T13
चांतरेंद्वाशु. — ") S1 V1 D2.7 Ct इयावतंत्त B3 D2.11 T13
च्यावर्धेत (for इयवतंत्त). Ñ1 इयपवर्तत वीर्यवात्. (for इयवतंत महाकपिरिति पाठः. (for [अ] D1.11 [अ] तिवेग (D11 "लक्ष) स्था V1 B3 D2.5
S1 Ñ1 D10.11 [अ] तिवेग (D11 "लक्ष) स्था V1 B3 D2.5
S1 Ñ1 D10.11 [अ] तिवेग (D11 "लक्ष) स्था V1 B3 D2.5
T1 G2 M3 Cv.r.m.g.t [अ] [अ (B5 D5 [अ] ति) ह्यस्य प1 B3 D1.4 [अ] [अल्ड्यस्य] S1 B1
D1.4 [अ] [अल्ड्यस्य] (for [अ] [अल्ड्यस्य] (for बोध्यंत्र्य).
मोधयंत्र्यंत्र T2 घोषयंत्र्यंत्र (k.t as in text (for बोध्यंत्र्य).
D1.4.11 T1.2 Cv लक्ष-; G2 मोक्ष-; Cr.m.g.k.t as in text (for लक्ष्य-). M1 लक्षसंग्रहमृह्यन् (for "). D3 हन्तस्मोहयंल्डक्षमाकात्रस्थ: प्रतापवान्-

[330]

श्वराणामग्रतस्तस्य पुनः समिभवर्तत ।
प्रसार्य हस्तौ हनुमानुत्पपातानिलात्मनः ॥ २९
तानुभौ वेगसम्पन्नौ रणकर्मविशारदौ ।
सर्वभूतमनोग्राहि चक्रतुर्युद्धमुन्तमम् ॥ ३०
हन्मतो वेद न राक्षसोऽन्तरं
न मालितस्तस्य महात्मनोऽन्तरम् ।
परस्परं निर्विपहौ वभ्रवतुः
समेत्य तो देवसमानविक्रमो ॥ ३१

29 Ds reads in marg. 29° (cf. v.l. 28). —)
\$1 D10 चैवाश्यवतित; Ds T2 G3 °वर्धत; Cm.g.t as in
text (for समिश्यवतित). Ñ2 V B D6 बीर: स(V1 B2 स
बीर:; B1 बीरस्य) किपिशुंजर:; D3 बत्तमान: पुन: पुन:.
—G1 om. 29° – 30. — °) Ñ2 V B1.2.4 D6 प्रहस्य तस्यो;
D3 प्रसार्थ बाहू (for प्रसार्थ हस्तो). \$1 D2.10 मितपान;
D1.4 सुमहान् (for हनुमान्). B3 हनुमान्वायुवेगेन; T2 प्रसार्थ
हनुमान्बाहू. — с) \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 [अ]निलात्माः;
T2 G3 [अ] थ(G3 [आ] श्रु) माहतिः (for [अ]निलात्माः).
Ñ2 V B D6 वायुवेगपराक्रम:.

30 G1 om. 30 (cf. v.l. 29), —) B1 कोप-(for चेता-). — After 30°, G3 repeats erroneously 29 and 30°, —) G2.3 M1 अद्भुतं (for उत्तमम्). — After 30, B3 ins.:

1013* तस्य नारानिशब्देन (?) बज्रपातेश्व सुष्टिभिः।
हनुमान्स महावेगोऽताउयद्गावणि च तम्।
धनुश्चान्यत्र चित्रेप शरांश्चेव सुदूरतः।
स्थवाजिगणं तीर्शं नर्सश्चिच्छेद मारुतिः।
कांश्चिक्ताभिधातेन कांश्चिच्छेद मारुतिः।
विश्वस्कताभिधातेन कांश्चिच्छेद मारुतिः।
विज्ञस्त्रस्य मंतरं कृत्वा युधि स विश्वमन्।
सेन्यं चित्रेप चाकाशे छोष्टविद्दिश सर्वतः।
प्राज्यस्त्रहिना येन दग्धं ग्रुप्कं तृणं यथा।
तथा तेन कपोन्द्रेण हतं सैन्यं महादवे। [10]
वानरस्य वसं वीर्षं द्यु सर्वे दिवाँकसः।
साधु साध्विति ते मृयुर्ज्ञात्वा कर्मे सुदुष्करम्।

31 °) Ñ2 V B D6 चेति (for चेद्). — b) Ms स (for न). Ñ2 V B1.2.4 D6 च रक्षसो (for महात्मनो). B3 स वानरश्चंद्रजिशेस्य चांतरं. — After 31°, B3 ins.:

1014* तलेन मुध्यहणेन दारणः.

—De reads 31° - 32° in marg. —°) Si Ñe V B1.2.4
D1.3.4.6.10.11 लिविषयाँ(Si D2.11 °यं); Ñi De G2.2
Mi दुविषदाँ; Ct as in text (for लिविषदाँ). Ñe V
B1.3.4 De हि तालुमाँ (for सभूवतुः). Be पास्परांतविषयाँ
हि तालुमाँ. — d) Si D2.10.11 मास्ततुल्य-(Si D10 °मीम-)

ततस्तु रुक्ष्ये स विहन्यमाने

शरेषु मोघेषु च संपतत्सु ।

जगाम चिन्तां महर्तां महातमा

समाधिसंयोगसमाहितात्मा ॥ ३२

ततो मितं राक्षसराजसूजु
थकार तिसान्हरिशीरमुख्ये ।

अवध्यतां तस्य कपेः समीक्ष्य

कथं निगच्छेदिति निग्रहार्थम् ॥ ३३

G. 5. 44. 10 B. 5. 48. 35

(for देवसमान-). Ñi Di.s. समागती मास्तनुल्यविक्रमी। Ñi V B De बभूवनुर्निर्विपयवगोपमी. --After 31, Be repeats 31°.

32 Da reads in marg. 32° b (cf. v.l. 31). Ña Va B De om. (hapl.?) 32.—") D1-6.10.11 स (for तु). D1 स्ट्यं; D2.11 G1.2 M1.2 स्स्रं; D4 स्ट्यं (for स्ट्यं). S1 Ñ1 V1 D1-6.10.11 प्रतिहन्यमाने (D1.6°न:); Т3 प्रविहायंमाने; Cv स नि°; Cr.m.g.t as in text (for स विहन्यमाने).— b) D5.7-2 T G1 M3 Cv.r.m.g.t [अ]मोषेषु; D11 धोरेषु; Cmp as in text (for मोषेषु). Ñ1 V1 ति:पतस्सु (for संपतन्सु). % Cv: अरेषु मोषेषु; इति सम्पक् %—After 32°, S1 Ñ1 V1 D1-6.10.11 ins.:

1015* विगाहयंस्तस्य कपेः प्रवेगम्। स सं समीक्ष्याप्रतिवीयेवेगं महाकपिं माहत्रतुच्यवेगम्। मतिं चकाराशु ततो महासमा

[V1 illeg. for l. 1.—(l. 1) \$1 पदयन्द्रशा; D2 विचायं तं (for चिनाइयंन्).—(l. 2) D4 समं. D1.4 प्रवीक्ष्य (for समीक्ष्य). \$1 D3.10 [अ]प्रतिवायंवंगं; N1 V1 D2 [अ]प्रतिवेग (Ñ1 °मेय)वीयं.—(l. 4) D1.4.11 नातिर् (for ततो).]

— ') V1 -योगाञ्च; D1.4 -योगे सु- (for -संयोग-). D11 -गतिमेहारमा; G1 -तिमोहितायमा; Cv as in text (for समाहितारमा). —After 32, S1 D10 ins.:

1016* दिव्यास्त्रयोगेन निनाशनाय यहा न सृत्युर्जनितोऽस्य तेन। [(1.2) \$1 स (sic) (for न).]

33 °) \$1 D10 तदा (for ततो). G1 om. -राज-, Ñ2 V B D0 -पुत्रहा (for -स्नुहा). — ³) B2 -राज-; D11 -बीर्य-; G2 -यूप- (for -बीर-). — °) B2 खख्यता (for खब्यतो). M1 हरें: (for करें:). D1.6.11 निरीहवा D0 स वीह्य. — व) \$1 D10 जु ख्यांदिति; Ñ1 D1.6.11 नि(D11 तु)यच्छे-दिति (Ñ1 व वि-); Ñ2 V2 B D2.6.0 T तु(Ñ2*; B1.2.0 D3.0 न; B3 तु) यच्छेदिति; Cv as in text (for नियच्छे-दिति). B2 निग्रहायै:; D2 संग्रह में (sic); M2 निश्चितायै:

G. 5. 44. 0 B. 5. 48. 36 L. 5. 44. 36 ततः पैतामहं वीरः सोऽस्नमस्तविदां वरः ।
संदधे सुमहातेजास्तं हरिप्रवरं प्रति ॥ ३४
अवध्योऽयमिति ज्ञात्वा तमस्रेणास्ततन्विवत् ।
निजग्राह महावाहुर्मास्तात्मजाभेनद्रजित् ॥ ३५
तेन वद्धस्ततोऽस्रेण राक्षसेन स वानरः ।
अभवनिर्विचेष्टश्च पपात च महीतले ॥ ३६
ततोऽथ बुद्धा स तदास्तवन्धं
प्रभोः प्रभावाद्विगताल्पवेगः ।

(for निग्रहार्थम्). D2 कथं नियच्छेयमिति ग्रहार्थं, —After 33, Bs ins.:

1017* ततस्तु ब्रह्मणोऽस्त्रेण संधानं कृतवानसुधीः। स्रोऽभवत्तेन निश्चेष्टः पपात धरणीतस्त्रे।

-Thereafter B₃ reads 44 - 49 (including omissions and star passages).

34 Ñ2 V2 B1.2.4 D6 om. 34-35. Before 34, B3 reads 40 for the first time, repeating it (var.) in its proper place. —) G2 घोरं (for वीर:). —) D2 शख्म (for सोऽछम्). —) D3 शिक्षेप (for संदधे). S1 M1.2 स; B3 जु; D10 सा; D11 तु (for सु-). —) D1.11 हाँसें (for हारे-). D1 reads प्रति in marg. — After 34, D1.3.4 ins.; while D2 ins. after 35°;

1018 ततः स्वं विफलं ज्ञात्वा हुन्मति महावले।
अवध्यं सर्वभृतानां तद्सं न ववन्य तम्।
असं तद्वितथं ज्ञात्वा स जगई पितामहम्।
अथागम्य ततो महा। मान्तात्मजमम्बीत्।
मान्तं मह्यः कार्यंत्रिहणं गच्छ वानर। [5]
प्वमुक्तस्तथेत्युक्तवा स्वभ्भतः स्थितोऽम्रतः।

[D2.5 om. l. r.—(l. 2) D1 अवश्य:; D4 अवश्य: D1(m. also as above).4 अतस्तं and च (for तद्दलं and तम् respy.).—(l. 3) D2.5 दृष्टा (for ज्ञात्वा).—(l. 4) D2.5 आगत्य (for आगन्य).—(l. 5) D4 कार्य (for कार्यार्).—(l. 6) D5 ततो (for श्यिनो). D2 वद्दः ऋषिवरात्मज्ञः (for the post. half.)

35 Ñe Ve Bi.s. De om. 35 (cf. v.l. 34).

— b) Ge [अ] थे- (for [अ] ख-). Śi Dio [अ] खराख मृत्;
Ñi Di-s. i [अ] खरा (De en) खरित् ; Be [अ] खरित्य थं
(for [अ] खरावित्). — After 35° b, De ins. 1018°.

— b) Gi निर्तेगान; Cr.m.g.k.t as in text(for निजमाह).

Dr. Te महाबाई. Śi Ñi Vi Be Di-s. 10.11 वर्षेष स्थि (De के च) विकांते (Śi Vi Dio e के).

36 ⁶⁶) Ñ2 V B1.2.4 De तत्रश्ते ब्रह्मणोक्षण वयंभेद्रजिद्-स्ववित् (V2 °भेक्किद्वजित् [sic]).—For 36⁶⁶, S1 Ñ1 B2 D1-4.10.11 subst.: पितामहानुग्रहमात्मनश्च विचिन्तयामास हरिप्रवीरः ३७ ततः स्वायंश्चेत्रभन्त्रैत्रबास्त्रमभिमित्रतम् । हन्मांश्चिन्तयामास वरदानं पितामहात् ॥ ३८ न मेऽस्वतन्थस्य च शक्तिरस्ति विमोक्षणे लोकगुरोः प्रभावात् । इस्येवमेवं विहितोऽस्ववन्थो मयात्मयोनेरनुवर्तितन्यः ॥ ३९

1019* स ततो ब्रह्मणोऽखेण बद्धः किपवसाहमजः।

[Ds तत: स by transp. D1.4.11 - परस्तदा(D11 था) (for - परास्तजः). D3 बढ़ो वानरपंगवः (for the post. half).] —) Ñ2 V B1.2.4 D6 सोभवन्; D3 बमूव (for अभवन्). S1 D1.4.10.11 तु (for च). —) G2 निपपात (for पपात च). Ś1 Ñ1 V2 B3 D1.2.4.10.11 M2 धरणीं-; D8 महती (for च मही-).

37 Ñe Ve B1.2.4 D6 om. 37 - 39. —) D5 [5] कं G3 तु (for say). Ŝ1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 तु(D3 स) विज्ञाल महा-(Ñ1 तद्-) (for say बुद्धा स तद्।). Te तदाल- M1 तथाख- (for तदाख-). D3 -वंधनं; D10 -वदं (for चन्धं). D8 Cm.t स तद्खवंधं; G1.2 सहसाखवंधनं. B1 स तं तु विज्ञाल महाखबढं. —) Te अख-; Cm.t as in text (for प्रभो:). \$1 D10 -प्रयोग:; D1-4 -[3] हसस्व:(D4 क्तं): D3 -[3] प्रवेग:; D9 -[अ] प्रवेग:; T1.3 M3 -[अ] कि चिगः; T2 -प्रभाव:; Cm.k.t as in text (for -[अ] हपवेग:) V1 B3 D2.11 प्रभो: (B3 अ-) प्रभावं विगतोप्र(D3 कि) वेगः. % Cm: विगताहपयेग इति पाढः. % —) B3 अर्थतं (for आस्मनज्ञ).

38 Ñ2 V2 B1,2,4 D6 om. 38 (cf. v.l. 37).
—") V1 D1,4 बद्ध: (for तत:). Ś1 स्वयं मुर्वेर. — 5) V1
D7.9 चामि-; Cm.g.t as in text (for अमि-). V1 G1
-मंत्रितै:(G1 °त:). Ś1 Ñ1 B8 D1,2,4,10,11 ब्रह्मासप्रति:
मंत्रितै:; D8 ब्रह्मणोद्धेण यंत्रित:

39 Ѳ V² B1.2.4 Ds om. 39 (cf. v.l. 37).—)
\$1 D2.3.5.7-11 M² Cm.g.t न मेख; ѹ D1.4 मनास्यः V¹
B³ न चास्य; Тз न मेखि (sic) (for न मेख-). Т नदस्य
(for चन्यस्य). \$1 B³ D3.10.11 M² न; D1.4 दु (for च).
(for चन्यस्य). \$1 B³ D3.10.11 M² न; D1.4 दु (for च).
B³ अित मे (for अित).—) \$1 D³ Т² होक्युरु.
\$1 ѹ V¹ B³ D1-4.10.11 प्रसादात् (for प्रभावात).—)
\$1 ѹ V¹ B³ D1-4.10.11 प्रसादात् (for प्रभावात).—)
\$2 M³ [ण्]च मत्वा (for [ण्]चमेचं). Т² ण्वं विदितः
M1.2 Cv ण्वोपिततो; Cr.m.g.k.t as in text (for प्रभावात).
\$1 ѹ V¹ B³ D1-4.10.11 अवद्यमेचं विदितः
(D1.4 °तोकः) मंत्रो.—) B³ ममानुयायेद् (sic); D² मबा
(D1.4 °तोकः) मंत्रो.—) B³ ममानुयायेद् (sic); प² महास्म°; M¹ ममास्म°; Cr.m.g.k.t аѕ in text (for मयास्मयोनेद्). ѹ अनुवर्तनीयः

[332]

स वीर्यमस्त्रस्य कपिर्विचार्य पितामहानुग्रहमात्मनश्च । विमोक्षशक्तिं परिचिन्तयित्वा पितामहाज्ञामनुवर्तते स्म ॥ ४०

अस्त्रेणापि हि बद्धस्य भयं मम न जायते । पितामहमहेन्द्राभ्यां रक्षितस्यानिलेनं च ॥ ४१ ग्रहणे चापि रक्षोभिर्महन्मे गुणदर्शनम् ।

40 No Vo B1.2.4 De read 40 preceded by 1025*) after 49 (for B4, cf. v.l. 54). Vi repeats (var.) 40 (preceded by 1025*) after 49. Bs reads 40 for the first time before 34, repeating it (var.) here. - ") Si चीये स मंत्रस्य; Di.s स वीर्यमंत्रस्य (for स बीर्थमस्त्रस्य). Ña Vi(second time).a Bi.a.a first time).4 Ds.6 विदित्या; Bs(second time) विधाय (for विचार्य). Dii स वीर्यमंत्रस्य विचार्य धीमान्. - \$1 Dio om. (hapl.) 4000. -) Ni Vi(first time) Di.z. 4.11 त(D1.4 का) थारम-; Bs(second time) तथान-(for विमोध-). Ña Vi(second time).a Bi.a.s(first time) Ds च कापिबिंचिताः Bs च = = स चिताः Ds प्रविचित्र वीर: (for परिचिन्तयित्वा). - d) Vi(first time) Bs (second time) -[अ]स्तं परि- (for -[आ]ज्ञामनु-). Тा.ः सः (for स्म). Ñ2 V1(second time).a B1.2.3(first time). a De पैतामहीं(De पै * * *) तामन् (V1 Ba तां सम)-वर्तताज्ञां. - After 40, Vi(after the second occurrence of 40) B1,2,4 De read 45; while De ins. after 40:

1020* प्रकृष्टरूपो हरिराजदूतः समीक्ष्य कार्यं रघुनन्दनस्य। सीवासमक्षं सहते स्म बन्धं

41 Ñs Vs B1.s.e De om. 41-43.—°) Śi Vi D2.10.1i चापि; B3 [अ]पि च; D1.e [अ]पि प्र- (for [अ]पि हि). B3 वंधस्य (sic).—⁵) Śi D10 भयं न सम विद्यते.—⁴) D1.e [अ]नलेन च; G3 [अ]नुलोचन: (sic) (for [अ]लेलेन च).

42 Ñ2 V2 B1,2.4 D8 om. 42 (cf. v.l. 41).
—") Ś1 D1.4,10.11 प्रहुणं, D2 वापि; G1.3 चाभि- (for चापि). B2 प्रहुणेनापि.—") Ś1 D10 ममेसिर्; D3 G2 M3 Cg महान्मे; D11 माहाह्म्ये; Ct as in text (for महन्मे).
\$1 D1.4,11 गुणवक्तरं; D10 गुणमुक्तमं; G2 M3 Cg "इशेंव:;

राक्षसेन्द्रेण संवादस्तस्माद्गृह्वन्तुः मां परे ॥ ४२ स निश्चितार्थः परवरिहन्ता समीक्ष्यकारी विनिवृत्तचेष्टः । परेः प्रसद्याभिगतैनिगृह्य ननाद तैस्तैः परिभत्स्यमानः ॥ ४३

ततस्तं राक्षसा दृष्ट्या निर्विचेष्टमरिंदमम् । वयन्धुः ग्रणवल्केश्च द्रुमचीरैश्च संहतैः ॥ ४४

G. 5. 44. 12 B. 5. 48. 46 L. 5. 44. 49

Ct as in text (for गुणद्रश्तम्).—°) Ši Dio संवादात् ; Bs Ds.s.ii संवादं (Ds.s.ii sic).— d) Gi आहंतु (sic) (for गृह्दन्तु). Dio मां पदे; Dii मपतेत् (sic); Gs मां परे (for मां परे). Bs करिण्यामि मुखेन वै.

43 Ñ2 V2 B De om. 43 (for all except Bs, cf. v.l. 41).—") M2 कपि- (for पर-). D10 -हतां (for -हतां).—") Ñ1 D2.2.11 बलै: (for परे:). D10 प्रसन्त-; D11 T2.2 G2 प्रगृद्धा; Ck.t as in text (for प्रसद्धा). Ñ1 [अ दिन्द्रसं: V1 [अ दिन्दुर्सं: D2 [अ]तिन्तर्सं (for [अ दिन्द्रसं: D2 विरोह्स: (for निगृद्धा).—") \$1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 बमूव तैस; M1 निज्ञाचरेस; Ck.t as in text (for ननाद तैस्).—After 43, \$1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 ins.:

1021* ततस्तु ब्रह्मणोऽस्रेण स बद्दो वानर्पभः। असवर्शिवचेष्टश्च विचेष्टश्चेत्र लज्जया।

[(l. 1) Do वानरोत्तम:. Ñा प्रतिबद्धो महाबळ: (for the post. half).—(l. 2) Ñn Di.s.a तु (for first च). Ši Vi Die विपण्णम्; Do विवशस्; Din निविष्टम् (for विचेष्टम्).]

वर्गत वर्गत वर्गत वर्गत वर्गत क्षेत्र का प्रमान कर्मत कर्मत करा है। प्रमान कर्मत कर्मत करा है। प्रमान करा है।

G, 5, 44, 18 H, 5, 48, 47 L, 5, 44, 50 स रोचयामास परैश्व बन्धनं
प्रसद्ध वीरैरिभिनिग्रहं च ।
कौतृहलानमां यदि राक्षसेन्द्रो
द्रष्टुं व्यवस्येदिति निश्चितार्थः ॥ ४५
स बद्धस्तेन बल्केन विश्वक्तोऽस्त्रेण वीर्यवान् ।
अस्त्वनन्धः स चान्यं हि न बन्धमनुवर्तते ॥ ४६
अथेन्द्रजित्तं द्रुमचीरबन्धं
विचार्य वीरः किपसत्तमं तम् ।

45 For sequence in Bs, cf. v.l. 44. N2 V2 B2 om. 45-46. Vi reads 45 after the second occurrence of 40. B1.2.4 De read 45 after 40 (for B4, cf. v.l. 54). - ") Si रोपयामास; Da.10 चिंत(D10 गोप)या-मास. Śi Ñi Di-4.10,11 पुनद्य; Be शरेश (for परेश). Śi Ñi Vi Bi.2.4 Di.2.4-7.9.10 Ti Ga 电(Śi Da.10 전) वंधं; Dn च बद्धं (for च बन्धनं). —) D: प्रमुख (for प्रसद्ध). Ñ1 बल्लि-; Ds अपि; Ds.11 अरि- (for अभि-). T2 प्रै: (for च). Si D2.10 अभिसंगृ(D10 °सद्ग)हीत:; D1.4 श्रामिश्रेहं च; D3 अभिभत्सेनं च; D7.9 अभिगर्हणं च (for अभिनियहं च). Vi Bi. प्रसद्धा (Bi [before corr.] परंच) रक्षोमिर्ज् (B1 °सं [sic]) प्रहंच; B2 प्रसज्य रक्षो-भिर्व(marg. also °न्) प्रहं च.—°) Ds T2 G2.3 Ck इत्हरान् ; Cv.r.m.g.t कौत्हरान् (as in text). D1.2:4. 10.11 मा(D10 मां) युधि; Ts G1 मे(G1 मा) यदि (for मां यदि). Dz.11 राक्षसेंद्रं (sic). — d) \$1 स्वरंसीद (sic); Dio स्यरंस्येद (sic); Me प्रपत्स्येद; Cv as in text (for ध्यवस्येद). Ši Ñi Di,10.11 निधिचेष्टः; Vi Bi,2.4 De जातबुद्धिः; De जातचेष्टः; De निविवेच (sic) (for निश्चि-तार्थ:). Ds द्रष्टुं यथा चेच्छति निर्विशंक:.

46 For sequence in Bs, cf. v.l. 44. Ñ2 V B De om. 46 (for Ñ2 V2 B3, cf. v.l. 45).—°) D3 शाण-; T2 शाण- (for तेन). D11 बवंध स्मेन (sic). Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 वंधेन; D2 बीवेंण; T2 -वस्केक्ष; Cm.k.t as in text (for बस्केन).—°) D11 विद्युक्तास्तेन (sic).—°) D5 शस्त्र- (for अस्त्र-). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 हि सामान्यं (for स चान्यं हि).

47 For sequence in B3, cf. v.l. 44.—) D5 वथा (for अथ). T2.3 G3 M3 तु (for तं). B3 वहु- (for दुम-). \$1 Ñ1 D1-4.7-9.11 G3 M Cm -चीरवदं; Ñ2 V B1.2.4 -चल्कव (V2 वि)दं; B3 -सीमिकिमं; D6 -चल्कलवदं (unmetric); T1.3 G1.2 -चीरवंधनं (for चीरवन्धं).—) D5 समीह्य. D11 योध:; G1 वीरं (for वीर:). G1 च (for तम्). \$1 D10 -चीरमुख्यं; Ñ1 D1.4.11 -पोधमुख्यं; D2.3 -राजमुख्यं (for -सत्तमं तम्). Ñ2 V B D6 समीह्य वीरं प्रवतां विरं.—) T3 ह्यान्येन; G3 M1.8 नान्येन;

विमुक्तमस्रोण जगाम चिन्तामन्येन बद्धो ह्यातुर्वतेतेऽस्त्रम् ॥ ४७ अहो महत्कर्म कृतं निरर्थकं
न राक्षसैर्मञ्जगतिर्विमृष्टा ।
पुनश्च नास्त्रे विहतेऽस्त्रमन्यत्प्रवर्तते संग्रायिताः सम सर्वे ॥ ४८ अस्रोण हनुमानमुक्तो नात्मानमबगुष्यते ।
कृष्यमाणस्तु रक्षोभिस्तेश्च बन्धैर्निपीडितः ॥ ४९

Cm.g.t as in text (for अन्येन). Ds बंधो; Ge.s बद्दाः Cm.g.t as in text (for बद्दो). Sr Ñi Dr-4.10.11 न वंध-मन्थं (Sr Ñi °न्यो [sic]) (for अन्येन बद्दो). Dr.s Ct [s]िए; Ck as in text (for हि). Ds Ms निवर्तेतः Cm.g.k.t as in text (for [अ]नुं). % Ct: 'नान्येन बन्धे खनुवतितेऽस्त्रम्' इति पाठे चिन्तास्वरूपमिदम्. %—For 47°4, Ñe V B Ds subst.:

1022* मुमोच तं दारुगमखबद्ध-मञ्जद्दमोक्षं कपिसत्तमेन।

[(l, r) B2 वारुणम् (for दारुणम्). V2 D6 -वंधम् (for -वद्धम्). —(l. z) B2(m. after corr. as above). भीवः (for -मोक्षं). B2. ब क्षिकुंजरेण.]

-After 47, Gi ins.:

1023* इन्द्रजित्तु तदा दृष्ट्वा वध्यमानं तु रज्ज्ञिः। विपन्नं कर्म मे सब विसुक्तोऽस्रेण वानरः।

48 For sequence in B3, cf. v.l. 44. - a) D4 अथो (for अहो). Ñ2 V1 D7.9.10 Ct कृतं निर्धं V1 निरर्थकं कृतं (by transp.); B4 निरर्थकं हि; Di धर्व निर्थंकं. -) Cm - एतिदः Cg.t as in text (for नित्र). Si Ñi Di.2.4.10 संत्र (Si Dio अत्र)कृतिहि (Di.4 °%) शक्या; Ñ₂ V B De अस्त्रगतिस्तु(Ñ₂ Ba De °आ) शक्या (Va सह्या); Da अस्त्रगतिर्विमृत्यते; Din कृतीर्दे शक्यं (for मञ्जातिविमृष्टा). — ed) V2 B2.4 पि(B2 [m. after corr.] पै)तामहास्त्रे. Ñi Ba Di प्र(Ba ति)हते; Da [5]पहती Da.4 G1 प्र(G1 वि)हिते; Cr.g.t as in text (for बिहते) Ni Di.a Ga [s]न्यद्सं (by transp.); Va [s]सम्बत्ते (hypm.) (for उन्हामन्यत्). Dir पुनश्च नास्त्रो प्रहते तमन्यः (sic) (for °). -V2 om. 45°. B4 om. after gad up to सर्वे. Bi(m. after corr. as in text) अ व बर्तेते N V1 B1.2 D1-4.6.11 खलु सा; B3 खलस्य (sic); G3 व सर्वे (for सम सर्वे). Si Dio पुनक्ष नार्बोहतमन्बद्धं प्रवर्तते संयति तस्त्रलु स्म नः.

49 For sequence in B₃, cf. v.l. 44. B₄ reads 49 (including 1025*) after 54^{a6}. -^b) D₈ T₂ M₃ हत्त्यमानस्ततः कूरे राक्षसैः काष्टमुष्टिभिः । समीवं राक्षसेन्द्रस्य प्राकृत्यतः स वानरः ॥ ५०

> अथेन्द्रजित्तं प्रसमीक्ष्य ग्रुक्त-मस्रेण बद्धं दुमचीरम्रुत्रैः ।

व्यदर्शयत्तत्र महावलं तं हरिप्रवीरं सगणाय राज्ञे ॥ ५१

तं मत्तिव मार्तगं बद्धं किष्वरोत्तमम् । राक्षसा राक्षसेन्द्राय रावणाय न्यवेदयन् ॥ ५२

Cv.g श्रवपुष्यतः Ck.t as in text (for °वृष्यते).—For 49°8, Si Ñ V B D1-3.6,10.11 subst.:

1024* अख्यनधविमोक्षं तु हनुमाखावबुध्यत।

[Śi Dio अरुवंधं. Bi -बंधनमोक्षं (for -बन्धिनमोक्षं). Śi Da.io च (for तु). Śi Ñi Va नाग्वबुध्यत; Ña .Vi Ba-si Da नावबुध्यते.]

—°) B2 (marg. also as in text) हिन्दयमानदा; Ds कृष्यमाणेस् (for कृष्यमाणस्). Š1 D10 हि; Ñ V B D1-4.
6.11 G3 M2 च (for तु). — °) B2 (marg. also as in text) श्वरजालेर; B4 तस्य वंधेर; D1.6 तस्तैवंधेर; D3 तेश्च मंत्रेर् (for तेश्च वन्धेर्). Ñ1 V2 M1 च(V2 न) पीडित:
—After 49, Ñ2 V B D6 ins.:

1025* ततः पैतामहैमेञ्जैवेरदत्तेः स मारुतिः। नात्मानं मोक्षयामास तस्माद्खाद्वरान्वितः।

[(l. 1) V2 B4 अहीर् (for मंत्रेर्). B2 वरदत्त:.—(l. 2) V2 B2 आरमानं (sic). Ñ2 B2 D6 त्वरान्वित: (for बला°). B3 तरमादखानुबाधित: (for the post. half).]

-Thereafter No Vo B1.2.4 De read 40; while V1 repeats 40.

50 V2 om. 50-57. Ñ2 om. 50". B4 reads 50 after 45 (cf. v.l. 54).—") B2 हन्मांस्तु (for हन्य-मानस्), D1.4.10.11 च तै: (for तत:). Ñ1 B4 D2 G1 हुन्दैं: D1.4 M2 ह्यूरें (for हूनें).—") S1 Ñ1 D1.3.4.10.11 काम-स्पिमि:; D7-9 कालसृष्टिमि:.—") D3 समीपे.—") G3 महाकपि: (for स वानर:). S1 D10 समाङ्क्ष्यत वानर: Ñ2 D6 प्राचेश्यत स माहति:; V1 B1-3 संप्रावेश्यत माहति:; B4 संप्रवेश्य व माहति:

51 Va Ba om. 5r (for Va, cf. v.l. 50). Ña Bi-a De om. 5r-57. Da reads in marg. 5r³-52³.—⁵) Dio বাদ্ধানা. Da Ti.a বাৰ্ম (for বাৰ্ম). Śn Dio ন্মুল: Da Mi -বভাই: (for ন্মুল:).—^{cd}) Da ভযুক্তব্ৰ. Ga যুৱ कोऽयं कस्य कुतो वापि किं कार्यं को व्यपाश्रयः। इति राक्षसत्रीराणां तत्र संज्ञिते कथाः॥५३ हन्यतां द्वतां वापि भक्ष्यतामिति चापरे। राक्षसास्तत्र संकुद्धाः परस्परमधात्रुवन्॥५४

> अतीत्य मार्ग सहसा महात्मा म तत्र रक्षोधिपपादमृहे ।

ददर्श राज्ञः परिचारबृद्धाः नगृहं महारत्नविभृषितं च ॥ ५५

G. 5. 44. 0 B. 5. 48. 57

(for तत्र). Ni च (for तं). Da महाप्रवीरं महावलं तं (for वंहतं हित्सवीरं).

52 Ñs Vs Bi-s De om. 52 (cf. v.l. 50 and 51). Ds reads in marg. 52° (cf. v.l. 51). Be om. 52°.

— b) Ši Dio हारि- (for करि-). Vi -वरहमजं (for न्यरोत्तमम्).— c) Di. राक्षसो; Ds राक्षसं (sic) (for राक्षसा).— d) Ñi Be Ta Ms व्यवसंयन्; Di. व्यवेन्यन्; Ds प्रसंयन् (for न्यवेन्यन्).

53 Ñs Vs Bi-s De om. 53 (cf. v.l. 50 and 51).
—") B4 [5] शो (for इवं). Ši Dio.ii क्यं; Ti.s सुतो (for कुतो). Ñi [ज]यं; Ms [ज]ज (for [ज]पि).'—") Ni Vi किंका(Vi 'ची)यं: (for किंकायं). Ši Ñi Vi B4 D2.10 किं- (for को). Dr.s Gi Ct [5]=्यु(Gi [5]-प्यु)पाश्रयः; Cm as in text (for स्वपाश्रयः).—") Ši Ñi Vi B4 D1-4.10.11 न्युदानां (for न्दीराणां).—") Ši Ñi B4 D1-4.10.11 नेयां; Vi illeg.; Dr.s द्या (for तत्र).

54 Ñ2 V2 B1-3 De om. 54 (cf. v.l. 50 and 51).
—*) D11 कल्पवां (for हन्यवां). \$1 D10 हन्यवां (for हवावां). \$1 Ñ1 B4 D4.8.10 T1.2 च (for वा).—6) D1.4 सउपतास् (for सद्यवास्). D5 अपि; D11 हव (for हवि).—After 54.6, B4 reads 49, 1025.4, 40, 45 and 50.—B4 om. 54.57.—7) D2.8 संवृद्धाः (for संकृद्धाः).

55 Ñ2 V2 B De om. 55 (cf. v.l. 50, 51 and 54).—") Ŝ1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 स हन्यमानो बहु(D3 बिल)भिन्न तन्न(D11 °म्न वानर:).—") Ŝ1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 समेला (for स तन्न). D2.11 -पार्थ- (for पार्-). D10 -मूर्ल.—") Ŝ1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 पर्योग्देतुर् (D10 °हुर्नुर; D11 °हुंता); D3 परिवारहृद्वान्: Cv.m.g.k.t as in text; Cvp °हुर्नु (for परिचारहृद्वान्: Cv.m.g.k.t तन्म (for महा-). D2 -पान- (for एल-). Ŝ1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 -परिचार्नु तत् (D3 महन्; D10 तं; D11 च) (for -विम्पितं च).

G, 5.44. 0 B, 5.48.58 L, 5.44.61 स ददर्श महातेजा रावणः किपसत्तमम् ।
रक्षोभिर्विकृताकारैः कृष्यमाणमितस्ततः ॥ ५६
राक्षसाधिपति चापि ददर्श किपसत्तमः ।
तेजोबलसमायुक्तं तपन्तिमव भास्करम् ॥ ५७
स रोपसंवर्तितताम्रदृष्टिदेशाननस्तं किपमन्ववेक्ष्य ।

अथोपिवष्टान्कुलज्ञीलष्टद्धा-न्समादिशत्तं प्रति मित्रमुख्यान् ॥ ५८ यथाक्रमं तैः स कपिश्च पृष्टः कार्यार्थमर्थस्य च मूलमादौ । निवेदयामास हरीधरस्य द्तः सकाशादहमागतोऽस्मि ॥ ५९

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पद्चत्वारिंशः सर्गः ॥ ४६ ॥

56 Ña Va B De om. 56 (cf. v.l. 50, 51 and 54). Ga reads in marg. 56-576.—") Ši Ñi Vi Di-6.10.11 तं (for स).— b) Da किएकुंजरं.—") Di.4 Gi.8 विविधाकारें; Da विवृताकारें:.— Ta कृष्ट्यमाणस् (sic). Ši Di.2.6.10 Ta Gi ततस्ततः; Vi समंततः (for हतस्तः).

57 Ñ2 V2 B D6 om. 57 (cf. v.l. 50, 51 and 54). G3 reads in marg. 57 (cf. v.l. 56).— 51 Ñ1 V1 D1.2.4.10.11 - [ब्र] धिपति: कुदो; D3 - [ब्र] धिपतिं कुदो; D5 - [ब्र] धिपतिं कुदो; D5 प1 D1-4.10.11 [क्रियुक्तंतरं(D3 प2:); Ñ1 किपसत्तमं.—) D3 तपोबल-.—) Ñ1 D1 पतंतम् (meta.); D8 उबलेतम् (for तपन्तम्).

58 Ti illeg, for 58^{ab} .—°) Be.4 D1.4 -संवधित- (for -संवधित-). Ñ2 V B1.2.4 D6 -नेजं; B2 -नेजो (for -संवधित-). Ñ2 V B1.2.4 D6 -नेजं; B2 -नेजो (for कान्ववेह्य). Ñ2 V B D6 दशाननं वायुस्तो दृदर्श.—°) Ñ2 V2 B D6 सुस्तोपविष्टं (V2 B1.3 °टान्); D2 उपोप°; D11 अयोपिट्टान्; G1 अयोपिट्टा; Ck स्तरीप॰; Ct as in text (for अयोपिट्टान्). D6 कुशली च (for कुल्ट्टीक-).—²) Ñ2 V B1 D6 समादिश्यं. S1 Ñ1 मेंशिमुख्यं। D2 योपमुख्यान्;

Ds.7-> मुख्यमंत्रीन्; G1 M1 मंत्रिवृद्धान्; G3 मंत्र°। M5 बीर° (for मन्निमुख्यान्). % Ct: मन्नीन् मन्नीण इत्यर्थः %

59 Ba om. 59.—) Ši Dio हि; Ds च (for स).
Da समं (for कपिश्). Ši Ds.a.io Mi स(Ds Mi दु)
पृष्ट:; Ñi Di.a.ii हि पू(Ñi ह)ए:; Ds G2.s Ms.s विष्टः;
T2.s विस्(T3 °मृ)ए:; Gi प्रह्मिष्टः (for च पृष्टः). Di
पथार्थमंत्रैः स कपिविस्एः.—) D2 प्व (for आरी).
—For 59 %, Ñ2 V B1-3 D6 subst.:

1026* तं वानरेन्द्रः स तदोपगम्य महाबलं वायुसुतो महात्मा।

[(l. 1) Ñs De वानराज्य: Bs सहसा (for स तवा).]
—°) Ñ V B1-3 D1-6.6.10.11 कपीश्वरसः

Colophon.—Sarga name: Śi Ña V B Ds.10 डॉ मह्हणे; Ñi Di.4.11 इंद्रजियुद्धे; Da इंद्रजियुद्धे हुन्महर्गे. —Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.5. —Sarga no.; Śi Ma 47; Va 36; Bi.2 44; Ba 43; Bi 4.10.11 om.; Śi Ma 47; Va 36; Bi.2 44; Ba 43; Bi Da 49; Da.7-3 T G Mi.2 48.—After colophon, Da concludes with राष:; G with श्रीरामाय नमः. ततः स कर्मणा तस्य विस्मितो भीमविक्रमः ।
हनुमात्रोपताम्राक्षो रक्षोधिपमवैक्षतः ॥ १
भ्राजमानं महार्हेण काञ्चनेन विराजता ।
मुक्ताजालावृतेनाथ मुकुटेन महायुतिम् ॥ २
वज्रसंयोगसंयुक्तं महार्हमणिविग्रहेः ।
हैमैराभरणैश्चित्रं मनसेव प्रकल्पितेः ॥ ३
महार्हक्षौमसंवीतं रक्तचन्दनरूपितम् ।
सनुलिप्तं विचित्राभिविविधाभिश्च भक्तिभिः ॥ ४
विषुलेर्दर्शनीयैश्च रक्ताक्षेभीमदर्शनैः ।

दीप्ततीक्ष्णमहादंष्ट्रेः प्रलम्बद्शनच्छदैः ॥ ५
शिरोभिर्दशभिर्वारं श्राजमानं महोजसम् ।
नानाव्यालसमाक्षीणैः शिखरैरिव मन्दरम् ॥ ६
नीलाखनचयप्रख्यं हारेणोरिस राजता ।
पूर्णचन्द्राभवक्त्रेण मवलाकिमवाम्बदम् ॥ ७
बाहुभिर्वद्रकेर्युरेश्वन्द्रनोत्तमरूपितैः ।
श्राजमानाङ्गदैः पीनैः पश्चशीपरिवारगैः ॥ ८
महति स्फाटिके चित्रे रत्नसंयोगमंस्कृते ।
उत्तमास्तरणाम्तीणैं उपविष्टं वरासने ॥ ९

G. 5. 45. 8 B. 5. 49. 9

47

Me begins with श्रीरामाय नमः.

- 1 °) Si Di.s.4,10,11 तु; Ñi तं; Cr.g.k as in text (for स). Ñ2 V B D2.6 ततस्तै: (D2 °स्तं) कर्ममिन्तस्य; D8 स तस्य कर्मणा तत्र.—) D11 विस्मयं (for विस्मितं). Si Ñ1 D1-4,10 विस्मितं सीमविक्रमं (Ñ1 D2 °क्रमेण:).—) Ñ2 B3 D7-9 T क्रोध-; B1.2 कोप- (for रोप-). Si Ñ1 D1.2 (before corr. as in text)-4,10 G3 -ताल्रासं (for नाल्राक्षो).—) Ñ1 रक्षःपतिम्; Ñ2 V B D6 राक्षसेंद्रम् (for रक्षोधिपम्). D3 G3 उन्हेसत.
- 2 °) D11 महपेंग (sic) (for महाहेंग). 5) \$1 D10 कवचेन (for काञ्चनेन). D1.2(before corr.).5.9-11 विराजिता; G3 वि **ता(damaged) (for विराजता). 5) \$1 \$\times\$ V B D2.6.10 -चृतांतेन; D1.4.11 -[आ]नृतं(D11 तो)तेन; D3 -िलवेद्धेन; D5.7-9 T3 -चृतेनाथ; M1 -वितानेन (for -[आ]चृतेनाथ). °) \$\times\$ \times \text{P2} B1-3 D6 विराजता; V1 B4 महीजसा; D1.7 महादाति: (for °युतिस्).
- 3 Bs om. 3.—") Ñ: Ds -युक्तेश्च; V: Bs -युक्तेन (for -संयुक्तेर).—V: om. from विग्रहे: up to भीम in 55.—") D1.4.11 -चित्रिते:; Ds -विद्रुमे: (for विग्रहे:). B1 महामणिविभूषिते:.—") Bs सहम- (for हमेर्). Ñ: युक्ते (for चित्रेर).—Ds om. 3d-4°.—") M: [प्]व (for [इ]व). S1 Ñ VI B1.2.4 D1.2.4.10.11 मानसे (D1.4 मनोक्ने)- रुपक्षोभिते; Ds मनसेवाभिनिर्मिते:.
- 4 V2 om. 4; D6 om. 4^{a5o} (for both, cf. v.l. 3).

 —a) Si Ñi D7 संबोत: —b) Ñ2 Vi B1-3 चंदनोचम(for रक्तवन्दन-). Si Ñi B2.3 D1-4.10.11 न्यूपितं; B6
 चित्तं (for न्यूपितम्). —After 4^{a5}, Si D1-4.10.11
 ins.;

1027* पूर्णचन्द्रांशुवर्णेन हारेणोरसि राजता।

[Ds नौरेंग (for नर्नेन). D2.3 हारेनाभिविसात्रिनं (for the post. half).]

- —°) Ši Dio अणुनि: सु-; Ñi Vi B Di-6.11 अनुदिसं (for सन् न), —Dio om. from भक्तिन: in d up to भीम in 5°. —d) Bi Ti.s Gi.s Mi.s पितिभ:; Bs Di.6.11 Ts दाक्तिभ:; Cm.g.k.t as in text (for भक्तिभ:).
- 5 V2 D10 om, up to भीम in 6 (cf. v.l. 3 and 4 respy.). B3 om. 5.—4) D2-2 Ct विचिन्नं(D3 अँद्र); T2 M2 विचिन्द्रं(M3 विनुसेंद् (for विदुलेंद्).—6) G2 सम्मेद् (for रकामेद्). S1 N2 V B1.2.4 D6.10 T2 M1 -विकमेद; N1 D2.2 -वि:स्वनेंद (for -द्रशेनेंद).—6) T3 दीसं (for दीस-). D2.2 -सहादंष्ट्रं.—D2.6 om. 5^d-6°.—4) S1 पूर्णस्व-; N2 V B1.2.4 प्रदीस-; T प्रलंबि- (for प्रसम्ब-). D11 -बद्ब- (sic) (for -द्रशब-).
- 6 D2.6 om. 6°5° (cf. v.l. 5).—°) Si Ñi D1.2.
 4.10 मीमं; B4 युक्त; D2 बीग़े; D1 भीमो (for बीरं).
 —°) V2 महात्रसा; D1.4.11 महाबलं (for महोजसम्).
 —°) D10 नानाव्याड-; G1 बहुद्याल- (for नाना°). Si Ñi V B D1.4.10 -मृगाकीणं; Ñ2 D2.11 -समाकीणं (for °कीणें:).—°) Si D2(before corr.) मंदिरं (for मन्दरम्).
- 7 °) Ds नीलांबुर्- Ñ व न्वलप्रस्यं; Ds न्वास्प्रस्यं (for -चयप्रस्यं). —) Si राजतं; Dio, ii राजितं. — °) Si Ñ V B Di-s. 6.10.11 पूर्णभेदां शुवर्णेन (Bs °क्त्रेण). — व) Si Dio तिबद्धंतम्; Ñ सुरलोकम्; Ds बलाइकम्; Dr-असवालांकम् (for सवलाकम्). Ge इवांवरं.
- 8 °) Si Ñi बहु-; Ñi V B Do च (Vi नु) स-; Dii मंत्र- (for बद-).— °) Si Ñi Di-s.e.e.io Gi -भृषिते: (for -रूपिते:).— °) Dr.o Mi सीमें: (for पीने:). Si Ñi V B Di-s.e.io.ii आं(Vi सा)जमानं ग्रुभैं:(V B मुजै:) पीने:(Si Ñ Dio °ते:).
- 9 °) Ñा महिद्ध: (for महित). Ds Ma स्फटिके; Dir स्फाटिकेश. Ds.11 चित्रं (Dri 'त्रे) (for चित्रे). Gr स्फाटिके-

G. 5.45. 9 B. 5.49. 10 L. 5.45. 10 अलंकताभिरत्यर्थं प्रमदाभिः समन्ततः । वालव्यजनहस्ताभिरारात्तसमुपसेवितम् ॥ १० दुर्घरेण प्रहस्तेन महापार्थंन रक्षसा । मित्रिभिर्मञ्चतत्त्वज्ञैनिकुम्भेन च मित्रणा ॥ ११ उपोपविष्टं रक्षोभिश्रतुभिर्वलदिष्तैः । कृत्सैः परिवृतं लोकं चतुभिरिव सागरैः ॥ १२ मित्रिभिर्मञ्चतत्त्वज्ञैरन्यैश्च शुभग्रद्धिभिः । अन्वास्त्रमानं साचिवैः सुरारिव सुरेश्वरम् ॥ १३ अपश्यद्राक्षसपतिं हन्मानतितेजसम् ।

श्चित्ररलेश. — ⁶) No V B रूप-; De रोप्य- (for रल-). Si D7-10 -चित्रिते; Ñi -संभृते; Bs -संस्थिते; D1 -संवृते; D4.11 -संवृते; (for -संस्कृते). — °) Ñe V B Ds -[उ]-पेते (for -[आ]स्तीणें). Mi उत्तमास्तरणेस्तीणें. —Note hiatus between ° and d. — d) Ñi D1.2.4.5.7-9 S स्(Ds स्)पविष्टं (all to avoid hiatus).

- 10 °) B2 D1 ज्याल- (for वाल-). °) T3 समिस-सेवित, S1 Ñ V B1.3.4 D3.6.10 स्त्रीभि: समुपवीजि (S1 Ñ °जीवि)तं; B2 स्त्रीभिश्च परिवीजितं; D1.4 तन्वंगीभि: सुवीजितं; D2.11 T1 स्त्रीभि: स(T1 आरास्त)मभिवी (D11 °पू)जितं.
- 11 $^{\sigma}$) De दुर्घपेंण; D10 अधरेण (for दुर्घरेण). Ñ $_{2}$ V B De महोद्रप्रहस्ताम्यां. — $^{\sigma d}$) Ñ $_{1}$ रक्षसा (for मञ्जिणा). Ñ $_{2}$ V B1- $_{3}$ De तथैव रणञ्जरेण निद्धंभेन महातमना.
- 12 व) Ñा Bs अशोपविष्टं; V2 D10 तपो°; B4 D1-6 उपास्यमानं; T2.3 Ms सुखो° (for उपो°). T1.3 G2 सिविवेश (for रक्षोभिश्.).—) D11 बहुभिर् (for चतु-भिर्). Ñ2 V B D6.7.9 -द्पितं (for -द्पिते:). \$1 D10 बलिमिमीमविक्रमे:; Ñ1 D1.4 सततं (Ñ1 बलिभिर्) बलवत्तरे:.— °) \$1 Ñ V B D1.2.6.6.7.8—11 T1 M2 Ck,t क्रस्मं (for क्रस्मे:). D2 T3 लोकेश्च; D11 लोके; Ck.t as in text (for लोकं). D5.8 T2 G M1.3 क्रस्म: (T2 M1 °स्मे:; G2.3 °रम्नं) परिवृतो लोकश्च.— d) B2 इव सागरः; D2 परिसागरे:.
- 13 De om. 13.— Be चतुर्भिर् (for मिल्लिभिर्).
 & Cr: मिल्लिभ: प्रशस्तमञ्जयुक्ते:। अतः सचिवैरिति न पौतरुक्त्यम् ।; so also Cg. & b) Dr-» Ti ग्रुभदृशिभिः;
 Ts Gs चहुन्जद्विभः; Gs चहुमिन्नुषैः (for ग्रुभनुन्धिः).
 Ñs V B अमारथै: ग्रुभदृशिनैः. For 13 b, Si Ni Dr-4.
 10.11 subst.:

1028 ताभ्यां मचार्थविद्रयां च सारणेन शुक्तेन च।

[Śi Ñi Dio सुमंत्र-(for मन्नार्थ-). Dii सागरेण (for सारणेन). Śi Ñi Dio समेतं(Ñi रणेन) शकुनेन च (for the post. half).]

विष्ठितं मेरुशिखरे सतोयिमय तोयदम् ॥ १४ स तैः संपीट्यमानोऽपि रक्षोभिभीमविक्रमैः। विस्मयं परमं गत्वा रक्षोधिपमवैक्षत ॥ १५ भ्राजमानं ततो दृष्टा हनुमान्नाक्षसेश्वरम् । मनसा चिन्तयामास तेजसा तस्य मोहितः॥ १६ अहो रूपमहो धैर्यमहो सन्त्रमहो द्युतिः। अहो राक्षसराजस्य सर्वलक्षणयुक्तता॥ १७ यद्यधर्मो न बलवानस्यादयं राक्षसेश्वरः। स्यादयं सुरलोकस्य सशकस्यापि रक्षिता॥ १८

- —°) Ši Dio आत्मसामानय-; Ds.7.9 T Gi आशा(Di उपा)स्य° (for अन्वास्यमानं). Ma रक्षोभि: (for सर्विः). — ^d) Ñz V B महेश्वरं (for सुरे°).
- 14 G2 om. (hapl.) 14-16⁸.—⁸) Ñ V Bills D2.3.6 G3 M1 अभिरोजसं; B3 कपिकुंजरः; D1.6 इति तेवसं (for अतितेजसम्).—°) Ś1 D1-6.10.11 धिष्ठतं; Ñ V1 B D6 वेष्टितं; V2 विस्मितं (for विद्वितं). Ñ2 B2.6 D2.6 मेर शिखरें:.—^d) D6 तोपरं (sic) (for तोयदम्).—Alter 14, D8 reads 16°d for the first time, repeating it in its proper place.
- 15 G2 om. 15 (cf. v.l. 14).—°) Ŝ1 Ñ V B D1-4.6.10.11 वंधनै: (for स तै: सं-).—6) Ŝ1 D10 कर्मिं। (for -विक्रमै:).—°) B3 ज्ञात्वा (for गत्वा).—6) Ñ1 V B D6 रक्ष:पतिम्. D3 उद्देश्यत (for अवेक्षत).
- 16 G2 om. 16^{ab} (cf. v.l. 14). Ds repeats
 16^{cd} here (cf. v.l. 14). a) Ñ1 D1-4.11 G2 त(Ñ1
 चा)स्य विस्मित:; Ñ2 V2 B2 D6 मोहितसद्दा; B3 तस्त्र
 मारुति: (for तस्य मोहित:).
- 17 D2 reads 17^{ab} in marg.—^a) Si Ñi Bi D1.4.10 वीर्यम् (for धेर्यम्). B4 D2.3.11 बहो वीर्यम् (हर्षम् (D3 सस्वम्).—^b) D3 रूपम् (for सस्वम्). Si Ñi B4 D1-4.10.11 बलं (for सुति:).—^d) Si Ñi B4 D1-4.10.11 नंपद:; V2 B3 D6 G3 M1 नंयुता (for युक्तता).
- 18 °) \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 यदि नाधमेबहुलः (Ñ2 V B1.s[m. also].s D6 °परवान्; B2 °रिक्षार्वः D6 °बहुभिः). °d) B1 नर-; B2 सर्व-; D2 स्वर्ग- (for सुरं) D5 om. स्य सशक. \$1 Ñ1 B4 शकस्यापि च (B6 °व्यभिः)। Ñ2 V B1-3 D6 स्वर्लोकस्यापि; D1.4 सशकस्याभिः D1 शत्रः कस्यापि (for सशकस्यापि). After 18, D5.8-1 शत्रः कस्यापि (for सशकस्यापि). After 18, D5.8-1 S ins.:

1029* अस्य क्रेनुंशंसेश्च कर्मभिलोंककुरिस^{ते: ।} [M1 रौदैर् (for क्रैर्) .] तेन विभ्यति खल्वस्माछोकाः सामरदानवाः। अयं झुत्सहते कुद्धः कर्तुमेकार्णवं जगत्॥ १९

इति चिन्तां बहुविधामकरोन्मतिमान्कपिः । दृष्टा राक्षमराजस्य प्रभावममितौजसः ॥ २०

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे सप्तचत्वारिंगः सर्गः ॥ ४७॥

80

तमुद्रीक्ष्य महाबाहुः पिङ्गाश्चं पुरतः स्थितम् । रोपेण महताविष्टो रावणो लोकरावणः ॥ १ स राजा रोपताम्राक्षः प्रहस्तं मन्त्रिसत्तमम् ।

कालयुक्त प्रवाचेदं वचो विपुलमर्थवत् ॥ २ दुरात्मा प्रच्छचनामेष कुनः किं वास्य कारणम् । वनभङ्गे च कोऽस्यार्था राक्षमीनां च तर्जने ॥ ३

G. 5. 46. 3 B. 5. 50. 5

48

Ma begins with श्रीरामाय नमः.

1 ") B1 D1.2.8 तमुदीस्य; B2 D10.11 समुदी(B2 "द्वी)-स्य; Cg as in text (for तमुदीस्य). B1.2 D6 T1 महावाहुं. — ") D4 दूरत: (for पु"). — ") M2 कोपेन (for रोपेग). — ") Ñ1 D1-4 सनुरावण:; Ñ2 V B D6.11 सनुराव(D11 "सुद्)न: (for लोकरावण:). — After I, D8-2 S ins.:

1031* शङ्काहनातमा दृष्यो स कपीन्द्रं तेजसा वृतम्। किमेप भगवाश्वन्दी भवेत्साझादिहागतः। येन शसोऽस्मि कैठासे मया संचित्रते पुरा। सोऽयं वानरमृतिः स्यार्त्किःविद्याणोऽपि वासुरः।

[(l. r) G₂ इंकागनास्ता. D₃ च (for स).—(l. 2) Dѕ दव (for इद).—(l. 3) Dѕ संवालित:; Dѳ→ प्रइसिने (Dѕ 'तं); G₁ М₃ संवालि(М₃ 'ते'); G₃ Сk चंच' (for संवलिते).—(l. 4) Т₃ किं स्वाद् (for किंस्विद्). Dѕ महासुर: (for ऽपि वा°).]

- 2 ") Ñ2 V B De संज्ञात- (for स राजा). V1 B2-6
 -रोषस्: T3 कोप- (for रोष-).) Si Ñ2 V B1.2.6 D1.2.
 6.10.11 रक्षसां वर्रः Ñ1 रक्षसां पतिः B3 De राक्षसेखरं (B1 ९१:)
 (for मिश्रसत्तमम्).) Si कडचैतम् ; D3 काडे युक्तम्
 (for कालयुक्तम्). G3 damaged from र्व up to विदु
 in d. d) G3 अधैनिन् (for वन्). Si Ñ V B D1-4.
 6.10.11 वचो (D2.6 वाचा) विदुलविकमः .
- 3 °) Da.e दुशस्मा (for दुरा°).—) Si Be Da.a. e.ie.ii करत्वं (Bi कन्न) कि वा(Di.e कि व; Dii वा कि) प्रयोजनं; Ñ V Bi-s Da.e क: कि चास्य(V Bi [marg.

19 B3 om. 19.—") D7.9 T1 सर्वे; Cv.m.g as in text; Ctp के न (for तेन). S1 D10 तेन खरुवय विभियुर् (D10 °दुर्); Ñ1 तेनास्य विभ्यति खलु; Ñ2 V B1.2 D6 व्रसंति तेन खरुवसाल; B4 विभ्यत्यस्मात्प्रवीरास्ते; D1.4 विभ्यत्यस्माद्धि वीराद्धे; D2 तेन खरुवस्य विभ्रांता; D3 विभ्यत्यस्माद्धि वीराद्धे; D8 के न विभ्यति खरुवस्माल्; D11 विभ्यत्यतस्माद्धीरात्तु (sic). % Ct: 'के न विभ्यति 'इति पाटे के नेति पद्च्छेदः. %—6) S1 Ñ V1 B1.2.4 D1.4.6.10.11 स (Ñ2 B1.2 D0 सा) सुर- (for सामर-). D2.3 देवाश्चां (D3 लोका: सा) सुरमानवा:.—") S1 Ñ1 V2 B4 D1.4.10.11 उत्सद्देते. S1 Ñ1 D1.4.10.11 वीर: (for कुद्धः).— d) D1.4 स्मर्तुम् (for कर्तुम्). S1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 एकायने (for °णंवं).

20 Be om. 20. —) De प्रतिचितां च विविधां. —) Be चकार (for अकरोन्). De T2 Ge.s Me हरि: (for कपि:). Si Ñ V Bi.s Di-6.6.10.11 चकार हनुमांसदा(Ñe V Bi.s De मान्कपि:). —) Be प्रकारम् (for प्रभावम्). — After 20, Si Ñe Be De.6.10.11 ins.:

1030* गाम्भीयं च श्रियं चैत्र मनसा विस्मयं गतः।

[De प्रियं (for श्रियं). Ñ2 Bs Ds.e च(Bs [अ]पि; De स) विसिक्षिये (for विरमयं गत:).]

Colophon. — Sarga name: Si Dio इनुमहर्शनं: Ñ V B Di-4.6.11 राज्यादृशीनं(Di.2.6.11 °न:). — Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di.2.6.10.11 om.; Si Ma 48; V2 37; Bi.2 45; Bs 44; B6 D3 50; D5.7-0 T G Mi.2 49. — After Colophon, D2 concludes with राम: G with औरामाय नम:

G. 5, 46, 4 B. 5, 50, 7 L. 5, 46, 4 रावणस्य वचः श्रुत्वा प्रहस्तो वाक्यमत्रवीत् । समाश्वसिहि भद्रं ते न भीः कार्या त्वया कपे ॥ ४ यदि तावच्चिमिन्द्रेण प्रेपितो रावणालयम् । तच्चमाख्याहि मा ते भृद्भयं वानर मोक्ष्यसे ॥ ५ यदि वैश्रवणस्य त्वं यमस्य वरुणस्य च । चारु रूपिमदं कृत्वा प्रविष्टो नः पुरीमिमाम् ॥ ६ विष्णुना प्रेपितो वापि द्तो विजयकाङ्क्षिणा । न हि ते वानरं तेजो रूपमात्रं त वानरम् ॥ ७

after corr.] चात्र; D2.6 वास्य) प्रयोजनं. —Ñ1 om. 3°d.
—°) T3 G2.2 वनभंगोन (for °भक्के च). Ś1 D3.10 वर्न भग्ने
किमथे च; Ñ2 V B D1.2.4.6.11 वनभंगः(B4 D4 °गं) किमथे
वा(D1.6.11 °थे च; D2 °थोंगं). —d) Ś1 Ñ2 V B1.2 D
G1 राक्षसानां. Ś1 V B D1-4.10.11 तर्जनं; Ñ2 D6 मर्दनं
(for तर्जने). —After 3, D5.7-9 S ins.:

1032* मत्पुरीमप्रधन्यां वै गमने किं प्रयोजनम्। भाषोधने वा किं कार्यं पृच्छयतामेप दुर्मतिः।

[(1. r) Gs गमनं (for °ने). % Cv: मत्पुरीमिति कर्तृक्रमेणोः कृतीति कर्मण पद्यो स्द्र्या द्वितीयेनात्रावतिष्ठते । प्रतिशस्त्रो वाष्याद्यार्थः । ; Cr.g: मत्पुरी प्रतीति कैपः । ; Cm.t: मत्पुरीम् (Cm °िमिति) अहि- द्वेति कैपः । (Ct: आयोपने किंकरादिभिशुंद्वे । यद्वा गत्पुरीगमने मत्पुरी-प्राप्तावित्यर्थः । आयो प्रथमानः ।) ; so also Ck. %]

- 4 Gs damaged from बच: in " up to प्रह in ".
 —") Si transp. भद्रं and ते.—") Si Dio कपे स्वया
 (by transp.); Ñi Di-4 महाकरे.
- 5 D1.4 om.(hapl.) 5. °) \$1 Ñ1 D2.10.11 यदि वा खं महेंद्रेण. — °) B2.3 राक्षसाळ्यं. — °) T3 transp. मा and ते. V B D5.8 T1.2 M3 मा भूते(by transp.). — °) G1 मोहयते. \$1 Ñ1 D10.11 भयं वानरसत्तम.
- 6 °) B2 [ए] ब; M1 [अ] हो (for स्वं). 6) S1 Ñ1 V1 B1.3.4 D2-5.8.10 G2.8 वा (for च). °) S1 D10 स्वं तु; V D3 हिर-; D2.5 M3 Ck.t चार-; D8 किए- (for चाह). B2 सूखा च कामरूपी च. °) Ñ2 V B D6 प्रविद्योसि; G1 °द्यो सत्-; G3 प्र *** (for प्रविद्यो न:). G2 M2 इत: (for हमास्). \$1 D1-5.10.11 T2 नगरीमिमा; Ñ1 रावणाल्यं (for न: पुरीमिमास्).
- 7 ") Bs प्रेरितो (for प्रेषितो). B1 D2 वासि; B3 चासि.) S1 Ñ1 V2 D3 छंकां; Ñ2 V1 B D1.2.4.6.10.11 छंका- (for ब्रुतो).) B3 केवछं (for ब्रुतो).
- 8 °) Ña V De सस्तं च; B M1 सस्तं तु(M1 न:) (for तस्तत:). Ŝ1 Ñ1 D1-4.10.11 सत्यं त्वं कथय(D1.4 वानर) क्षिप्रं.—V2 om. 8°°.—°) De मोक्ष्यसे किं विव-

तत्त्वतः कथयस्वाय ततो वानर मोक्ष्यसे।
अन्तं वदतश्रापि दुर्लमं तव जीवितम्॥८
अथवा यिनिमित्तस्ते प्रवेशो रावणालये॥ ९
एवम्रक्तो हरिवरस्तदा रक्षोगणेश्वरम्।
अत्रवीन्नास्मि शक्तस्य यमस्य वरुणस्य वा॥१०
धनदेन न मे सच्यं विष्णुना नास्मि चोदितः।
जातिरेव मम त्वेपा वानरोऽहमिहागतः॥ ११
दर्शने राक्षसेन्द्रस्य दुर्लभे तदिदं मया।
वनं राक्षसराजस्य दर्शनार्थे विनाशितम्॥ १२

क्षया; D11 बहुना किं प्रयोजनं. —°) S1 Ñ B2-1 D1.38 हाय; V1 B1 D1.4 हाय; D6 हास्य; D11 होनं (for निषे).
— व) D11 जीवनं (for जीवितस्). V B transp. नुकैंसे and जीवितस्. Ñ2 D6 जीवितं च सुदुर्ङभं.

9 a) Ñ2 V B D6 किं- (for बन्-). Ś1 Ñ V B D1-6.8.10.11 T2 G1 M3 Cr.m.g -निमित्तं; Cv.mb.kt -निमित्तस् (as in text). T2 om. ते.—⁶) Vi Bu राक्षसालये.—After 9, Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

1033* तदेव कथय क्षिप्रं बहुना किं प्रयोजनस्।
[D11 ततो बानर मोश्यसे (for the post, half).];
whereas Ñ2 V B D6 ins.:

1034* तदेतत्कथयस्वाद्य मोश्यसे किं विवक्षया।

10 ^a) G: M: इरिश्रेष्ठस्. — ^b) Ñ: तं राक्षसवीति। Ñ: V B D: तदा राक्षसपुंगानं; D:-4.10.11 तदा तं राक्षसेष्री. —After 10^{ab}, Ñ: V B D: ins.:

1035* समीक्ष्य स महावेगो हन्मान्पवनात्मजः। धतिमान्वाक्यसम्पन्नो रावणाय न्यवेदयत्।

- [(1. 1) Ñ2 स समीह्य (by transp.); Bs.3 संबीह्य ही De समीह्य (subm.) (for समीह्य स). B1.3 De माहताहमज:.]
- —°) Ds [अ]पि (for [अ]स्मि). Ña De व्रवीमि गर्वे (for अव्यविचास्मि). d) De reads यसस्य in marg. Si Ña Va Da.e.7.0.11 G1 Ma च; Ck.t as in text (for चा).
- 11 ") B2 सींख्यं (for सख्यं).) G3 damaged from िस up to जा in ". B3 श्रीस (om. hapl.); B1 नापि; D8 नाभि- (for नास्मि). Ñ1 देशितः; B1 D11 नीहिन.
 ") Ś1 एवं; G3 M1 (sic) एवा (for एव). Ś1 M1 (sic) एवा (for एव). Ñ1 D1-4.10.11 [ए] पा हि; D5 होया; G3 स्वेव (for रवेषा). Ñ1 V B D6 मम वै जातिरवेषं (B4 क्योपं).
- 12 °) Ba दुर्छमे; Ta द्श्वनं; Cr.m.k.t as in text (for द्श्वनं).) Si(sic) Ba द्श्वनं; Ta दुर्छमं; Cm दुर्वमं

[340]

ततस्ते राक्षसाः प्राप्ता बलिनो युद्धकाङ्क्रिणः।
रक्षणार्थं च देहस्य प्रतियुद्धा मया रणे॥ १३
अस्त्रपाक्षैर्न शक्योऽहं बद्धं देवासुररिप ।
पितामहादेव बरो ममाप्येपोऽभ्युपागतः॥ १४

राजानं द्रष्टुकामेन मयास्त्रमतुवर्तितम् । विद्यक्तो अहमस्त्रेण राक्षसैस्त्वतिपीडितः ॥ १५ दृतोऽहमिति विज्ञेयो राघवस्यामितोजसः । श्रृयतां चापि वचनं मम पथ्यमिदं प्रमो ॥ १६

G. 5. 46. 18 B. 5. 50. 19 L. 5. 46. 16

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे अष्टाचत्वारियः सर्गः॥ ४८॥

(as in text). Śi Ñi Di.4.10.11 सित यन्; Ñe V Bi (sup. lin. as in Bs).2.4 D2.3.6 सित तन्; Bs यनिनं (for तदिदं). Dii सम (for सया). Dr-3 Ck.t तदिदं दुर्डभं सया.—°) Śi Dio वनं च राक्षसेंद्रस्य.—^d) Śi Ñ Bi.s D2.3.6.8.10 Te Cm द्रश्तेनाथें (Śi Dio °य); Ck.t द्रश्तेनाथें (as in text). Di.4 नाशितं दर्शनाथेंमा.

13 °) Ñ2 V B1.3.4 D6 ये च; B2 येन; D3 जथ (for ततस्). M2 सर्वे (for प्राप्ता). —) Š1 D10 युद्धदुमेदा:. —) Š1 Ñ1 D1-4.10 G2 M3 तु; D11 हि (for च). Ñ2 V B D6 शरीरस्य (for च देहस्य). —) Š1 Ñ1 D1-4.10.11 योधितास्ते; B2(m. as in text).3.4 G1 M1 प्रतियुद्धं; G3 °योद्धा (sic); C1.m1.g.k.t as in text (for प्रतियुद्धा). — G3 damaged from रणे up to पात्रे in 14°. Ñ2 V B D6 रणाजिरे; D3 जया हुतं (for जया रणे).

14 Gs damaged for अखपाशें (cf. v.l. 13).

—") Ši Bi शखपाशें एं V2 अखपागें ए (sic). V2 D6
अशक्यो (for न श°). B3 आयसेंने च शक्यो हं. — 5) Ñ2 G1.3
बहं (sic). Ši Ñ1 V1 B D1-4.10.11 अख्यायें एं, Ñ2 D6
अध्यायतें एं, V2 अद्यापि तें एं, Ck.t as in text (for देवासुरें ए).—\$i D10 om. 14°d.—") D5.7 T1.2 Cr.k.t
एएं, D9 एंक (for एवं). Ñ2 V B1.4 D2.6 मया; B2.3 पुरा
(for वरों).—") Ñ1 D11 होचो हि; D1.4 चैवासि-;
G1 [अ] व्येप हि (for [अ] व्येपोऽभि-). G2 ह्युपस्थित:
(for ऽम्युपागत:). Ñ2 V B D2.6 पुरा(B2.3 मया) उदधो
चरों महान्; D3 समांतिकसुपागमत्; D7.9 समांपि हि समागत:.
—After 14, D3 ins.;

1036* अस्त्रमेतनमया तस्य भाननार्थं प्रतीक्षितम्।

15 °) Ds रावणं (for राजानं).—) Si Ñi Dio.ii न निवा(Dio विचा)रितं; Di.s. व निवतितं (for अनुवर्तितम्). Ba मया वनसुपाश्चितं. — ") Note hiatus between विसुन्तो and अहम्. Ñi V Bi-3 Ds चाहम्; Bi Dr. Ti. Go Cm.k.t [S] त्यहम्; Ds Ta Gi Mi. Cv. r. g हाहम्; Ds Mi(all to avoid hiatus) [S] स्पहम् (for बहम्). Si Ñi Ds. 10 विष्रसु(Ñi °यु)को महाखेण; Di.s. 4 वितर्सु-(D2 °प्रसु)को हमखेण; Di.s. 4 वितर्सु-सहाखेण, — ") Ñi Di-1. 11 रक्षोभि:. Ñi परिपीडितः; Di.s. 11 Te Ms त्वसि ; Da तु नि ; Da हाखे ; Dr. 2 दिस्मिवेदितः; Ds. 12 Ms त्वसि ; Da तु नि ; Da हाखे ; Dr. 2 दिस्मिवेदितः; Ds.

G1.2 M2 Cr अति(De G2 'भि)पीडित: (for स्वतिपीडित:). Si B4 D20 रश्लोभिर्तिपीडित: Ñ2 V B1-3 D6 (all with hiatus) इति तद्वि(B2] m. also] ते वि)दितं च भे.—After 15, B4 ins.:

1037* न में भयं न में पीडा नान्यसान्त्रोक्षमिच्छत(:)। मत्त प्व भयं विदि सबैकद्वानिवासिनाम्।

-Bs cont.; while No V Br-s De ins. after 15:

1038* प्राकृतोऽपि हि यहन्त्रो मया समसुवर्तितः। स कार्यवत्त्रया राजका दीर्वस्याद्योहि तत्।

[(l. 1) Bs om.; Bs = (for &). Ñs तद; Bs म; Bs नद- (for बद). --(l. 2) Bs दीमेन्याद (for व्यन्याद). Ñs V Ds भवेदि.]

On the other hand, Ds.7-2 S ins.:

1039* केनचिद्राजकार्येण संप्राहोऽस्मि तवान्तिकम्।

16 ") G1 इह (for हति). D2.0 G2 विज्ञाय. S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 इह (B3 हति; D2.11 अपि) संप्राप्तो (for हित विज्ञेषो). —) S1 D10 [अ]तितेजसः; T2 G3 महीजसः (for [अ]मितोजसः). D3 रामस्यामिततेजसः. —) D2.9 एव; D11 वापि (for चापि). —) S1 Ñ1 D1-4.10.11 तथ्यम्; D6 प्राप्यम् (sic); G2 वास्यम् 1 № सत्यम् (for पथ्यम्). S1 Ñ2 V2 B1-3 D2.6.12.11 नृप; Ñ1 ध्रुवं; V1 B4 (marg. also as in S1) वचः; D1.2.6 स्वया; D5 विभो (for प्रभो). — After 16, S1 Ñ1 V1 D1.6.10.11 ins.; V2 ins. before 5-49.1 (?):

1040* रामी यदाह धर्मात्मा स च राजा हरीश्वर:।

Colophon: Ñi De om. (cont. the Sarga).

—Sarga name: Śi Dio इनुमद्दाक्ये; Ñe V B Di.4.6

प्रहस्तवाक्ये; De इनुमद्दाक्ये; Dii प्रहस्ते प्रति इनुमद्दाक्ये.

—Sarga no. (figures, words or both): Di.4.16.11

om.; Śi De Me 49; Ve 38; Bi-2 46; Be De 51;

Ds.?-* T G Mi.3 50. —After colophon, G concludes with श्रीरामाय नम:

G. 5. 47. I B. 5. 51. X L. 5. 47. I

तं समीक्ष्य महासत्त्वं सत्त्ववान्हिरसत्तमः । वाक्यमर्थवद्वयप्रस्तमुवाच दशाननम् ॥ १ अहं सुग्रीवसंदेशादिह प्राप्तस्त्वालयम् । राक्षसेन्द्र हरीशस्त्वां श्राता कुशलमत्रवीत् ॥ २ श्रातुः ऋणु समादेशं सुग्रीवस्य महात्मनः । धर्मार्थोपहितं वाक्यमिह चामुत्र च क्षमम् ॥ ३ राजा दशरथो नाम रथकुद्धरवाजिमान् । पितेव वन्धुलेंकस्य सुरेश्वरसमद्युतिः ॥ ४ ज्येष्ठस्तस्य महावाहुः पुत्रः प्रियकरः प्रभुः ।

49

M₂ begins with श्रीरामाय नम:.—Before I, V₂ ins. 1040*.

- 1 °) D1 महत् (for महा-). b) S1 Ñ V B2-4
 D1-4.6.10.11 -पुंगव:; B1 -यूथप: (for -सत्तम:).
 G3 damaged from a in ° up to at in °. °) Ñ1
 वाचम्; D10 om. (for वाक्यम्). B4 सत्यवद्; D10 यथावद्
 (for अर्थ°). S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 अध्यमम्. °) S1
 Ñ V B D1-4.6.10.11 उवाच प्रवन्तस्मन्न:
- 2 Dio om. from 2⁶ up to हरीश in 2°. ⁶) Do एव (for इह). Da प्राप्तं (sic) (for प्राप्तस्). Da तदालयं (sic); Do तवालयं; Dr.s तवांतिके (Do °फं); T1.3 खदंतिकं (for तवालयम्). °) Si Ñi Di-5.7-2.11 Mi राक्षसंश. Ñi V Bi-3 Do हरींद्रस्त्वां; Ba क्पींद्र°; Di.a.ii हरीशस्य; Ts °स्वद्-; Ct as in text (for हरीशस्यं). ⁶) Di स वै; Gi.3 राजा (for स्नाता). Ñi Di-4.11 Gi Mi कौशल्यम् (Gi Mi °लम्); Cm.t as in text (for कुशल्यम्). Si Dio कुशल्यं परिपृच्छति.
- 3 °) Si राजज् ; Ñi Di.2.4.10,11 राज् ; Bs प्रभु: (for आतु:). Ñi मवादेशं; Ds महा° (for समादेशं). Gs आतु: अगु: स्टेशं °) Be कपींद्रस्य (for सुप्रीवस्य). °) Si Dio धर्माथेथोर्; Ñi धर्मार्थाय (for धर्माथोंप-). Si Ñi Dio,11 चैव; Di.2.4 युक्तम्; Ds पथ्यम् (for वाक्यम्). Ѳ V B धर्माथेस(B3°सं)हितं युक्तम्; De.1.8 T Gs धर्माथेसहितं वाक्यम् . °) B² चान्यत्र (for चामुत्र). Ñi Dii चा(Dii चा)क्षयं; Ѳ चोक्तमं; Di.4 चा(Di चा)क्षमं; De(with hiatus) उक्तमं; T² च क्षमः; Cg.k.t as in text (for च क्षमम्).
- 4 ⁶) B1-3 D6 नर- (for रथ-). \$1 V1 B1.2,4 D2,11 -वाजिना; Ñ1 -वाजिवान् (for -वाजिमान्). —°) Gs damag-

पितार्निदेशान्तिष्कान्तः प्रविष्टो दण्डकावनम् ॥ ५ लक्ष्मणेन सह आत्रा सीतया चापि भार्यया । रामो नाम महातेजा धम्यं पन्थानमाश्रितः ॥ ६ तस्य भार्या वने नष्टा सीता पितमजुत्रता । वैदेहस्य सुता राज्ञो जनकस्य महात्मनः ॥ ७ स मार्गमाणस्तां देवीं राजपुत्रः सहाजुजः । ऋश्यमूकमजुप्राप्तः सुग्रीवेण च संगतः ॥ ८ तस्य तेन प्रतिज्ञातं सीतायाः परिमार्गणम् । सुग्रीवस्यापि रामेण हरिराज्यं निवेदितम् ॥ ९

ed for पितेब. B सर्व- (for बन्धुर्). Si Di-4.16.11 लोकानां (for लोकस्य). — d) D2 -महाशुति:; Ds.10 -समशुतिं.

- 5 °) B3 तेजोस्तस्य (sic); D11 उपेष्ठस्य च (for उपेष्ठस्तस्य).—°) S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 प्रीतिकरः; D1.25 M1 प्रियतरः (for प्रियकरः). S1 D10 M1 पितुः; Ñ2 V B1.4 D6.11 ग्रुभः; D1.4 सुतः; D3 प्रियः (for प्रभुः).—°) S1 Ñ1 B1 D1.2.4.10.11 नियोगान् (S1 D10 भं); D8 M1 निर्वेशत् (D8 °श-) (for निदेशान्). S1 D10 संप्राप्यः D11 च नि (hypm.) (for निष्कान्तः).— °) S1 Ñ V B D1-1.6.11 M2 दंडकं वनं (for °कावनम्).
- 6 °) Si Ña Va Ba De.7.8-11 Ta सह (for वापि). Ña V B De transp. सीतया and भाषेया. —°) Si Ñ V B D1-4.6.10.11 महर्षिभिरनुकांतं. — °) Va B1.5.4 D1.6.11 धर्म- (for धन्ये). D11 -प्रस्थानम् (for पन्थानम्). Si Ña V B1-3 D1-6.10.11 आस्थित: (V2°तं) (for आश्रितः).
- 7 °) D7.0 जनस्थाने; G3 वने भ्रष्टा (for बने नहा).
 6) S1 Ñ1 D1-4.10.11 सीता नाम यशिखनी; Ñ2 V B1.5.1
 D6 सीता नाम तपिखनी; B2 सती सीता तपिखनी; D7.8 भ्रष्टा सीतिति विश्वता. °) Ñ2 V B4 D3.6.8.11 विदेहस्य. D1.6 विदेहस्य सता.
- 8 °) Si Ñ सं- (for स). Dr.9 सार्गमाणस्तु तां देवी.

 °) Si Ñ 1 D1.2-5.10.11 -पुत्रीं (for -पुत्र:). D1.3.6.18

 महाजु(D3 ° भु)ज: (for सहाजुज:). °) Si विर्ति
 (for अजु-). T3 -प्राप्य (for -प्राप्त:). D10 ऋष्यमूकिविर्ति
 प्राप्त:. व) D1.4 महारमना; D2 वर्श गतः; G3 व संगतः)

 М3 समागतः; Ck.t as in text (for च संगतः). D11

 सुधीववशमागतः.
- 9 °) B1.4 तेन तस्य (by transp.). °) Ñi वर्ष (for परि-). - D4 om. (hapl.) 9° - 10°. - °) Śi Ñi V B D1-3.10.11 च; Ñs D6 तु (for [क्ष]पि). - °) Ti

ततस्तेन मृधे हत्वा राजपुत्रेण वालिनम् ।
सुप्रीवः स्थापितो राज्ये हर्यृक्षाणां गणेश्वरः ॥ १०
स सीतामार्गणे व्यग्रः सुप्रीवः सत्यसंगरः ।
हरीन्संप्रेपयामास दिवाः सर्वा हरीश्वरः ॥ ११
तां हरीणां सहस्राणि ज्ञतानि नियुतानि च ।
दिश्च सर्वासु मार्गन्ते अधश्रोपरि चाम्बरे ॥ १२
वैनतेयसमाः केचित्केचित्तत्रानिलोपमाः ।
असंगगतयः शीघा हरिचीरा महावलाः ॥ १३

बालि-; Т2 कपि- (for हरि-). Š1 Ñ V B D1-2.6.10.11 प्रति(V1 °वि) श्रुतं (B2 also in marg. प्रवृत्ततं); D9 G3 M1 Ck.t निवेदिनुं.

10 D4 om. 10^{ab} (cf. v.l. 9). — a) \$1 D10 बने; Ñ V B D1-3.6.11 रणे (for मुघे). — b) Ñ2 V1 B1-3 D6 वयस्यं तव(B1 तं च) (for राजपुत्रेण). B4 वयस्यं वालिनं तव. — b) \$1 D10 प्रापितो (for राजपितो). \$1 Ñ2 D10 राज्यं. — b) Ñ2 V B2-4 D6 हुर्यृक्षाधि-. M1 गणेश्वरं. \$1 D2.10 हुर्यृक्षप्रवरागतं (D2 धिप:); Ñ1 D1.4.11 हुर्यृक्षप्रवनगिष्प:; D3 हुर्यृक्षप्रवनाणपुजित:. — After 10, D5.7-9 Sins.:

1041* त्वया विज्ञातपूर्वश्च वाली वानरपुंगवः। स तेन निहतः संख्ये शरेणैकेन वानरः।

[(l. 1) G1 स; Cm.k as above (for च). —(l. 2) T1.3 G2 M3 रामेण (for स तेन). % Cm: स तेन निहत इति पाठ:. %]

11 B4 om. 11-12; M1 om. 11⁶⁵. — 1) D1.2.6-6
T2.3 -मार्गण- (for °णे). G1 स सीतामार्गसंसक्त: . — 5) Ñ2
** संगर:. — D10 om. 11⁶⁴. — 1) B1 G3 दिश: सर्वान्;
D11 सर्वा दिशो (by transp.) (for दिश: सर्वा)-

12 Ba om. 12 (cf. v.l. 11). — a) B2 D1.4 हरीणां द्व; D3 यं कपीलां (for तां हरीणां). —D1 repeats b after c. — b) \$1 Ñ V B1-3 D1 (both times)-4.6.10.11 प्र(Ñ3 D6 ति; B2 D11 [with hiatus] अ) युतान्यवृद्धानि च (D2 व्यपि). —Note hiatus between and d. — a) B1.3 D3 मार्गत: (for मार्गन्त). — Ñ1 D1.4.5. 2-9.11 S (all to avoid hiatus) द्याध्य (for अध्य). D2 [अ] परे (for [अ] रवरे). \$1 D10 सुप्रीवस्थान्यनुत्त्याः Ñ2 V B1-3 D6 पृथिच्यामिष चांवरे.

13 \$1 D10 om. 13.—6) B4 श्लीर-(sic) (for तत्र).
D3 [अ] निल- (for [अ] निल-).—V1 om. 13°d.—°)
B1.4 अचिल- (for असंग-). B2 (m. also as in text)
भवय: (for -गतय:). Ñ1 चान्या; D1.2.4.11 चान्यो; D3

अहं तु हतुमान्नाम मारुतस्योरसः सुतः । सीतायास्तु कृते तृणं श्वतयोजनमायतम् । समुद्रं रुङ्घियत्वैव तां दिदृक्षुरिहागतः ॥ १४ तद्भवान्दृष्टधर्मार्थस्तपःकृतपरिग्रहः । परदारान्महाप्राञ्ज नोपरोद्धं त्वमहीस ॥ १५ न हि धर्मविरुद्धेषु बह्वपायेषु कर्मसु । म्रुवातिषु सञ्जन्ते बुद्धिमन्तो भवद्विधाः ॥ १६ कश्च रुक्मणमुक्तानां रामकोषानुवर्तिनाम् । शराणामग्रतः स्थातुं शक्तो देवासुरेष्विष ॥ १७

G. 5. 47. 18 B. 5. 51. 19

केचिद् ; De श्रीव्रमा (hypm.) (for श्रीव्रा). —) Ñi Di.e.a.i महाकाया (for हरियोग). De जवा: (for बखा:).

14 ") Ñ। च (for मु).—") Ŝ। Ñ। D1.4.10 कारणात; Ñ2 V B D2.6.11 क.र में; G1 M1 च कृते (for मुकृते). Vs (marg. also as in text) De पूणै; B1 [5] दं मु: B3 वृत्ते (for तूणै). D3 सीताथमें कवेगेन.—") Ŝ1 Ñ V B D1-4.6. 10.11 योजनानां शतं प्रुतः (B2.4 "तं).—After 14", Ñ2 V B D6 ins.:

1042* तच्झुणुष्व महाराज संदेशं मम सर्वशः। इहस्रोके हितं चैव परत्र च सुसावहम्।

[(1. 1) Vs महासाग (for पात्र). Bs सर्वतः.—(1. 2)
Bs.s इहरोकः. Ñs Ds सुखं चैन; V सुखं पश्यं (for हितं चैन).
Bs परलोकः (for परत्र च). Ñs Ds सुखपदं (for सुखानदम्).]
—Si Ñ V B D1-s.s.10.11 om. 14...—) Dr Gs.s खां (for तां). G1 सीतां द्रष्टमिहागतः. ﷺ Cm.k.t: हवां द्रिरध्रुरिहागत इति पाटः (Ck पाद्वः). ﷺ—After 14, Ds.s-s
S ins.:

1043* अमता च मया दश गृहे ते जनकात्मजा। [Ds दृश (sic) (for दृश).]

15 °) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 -तस्त्रायंस्(D11 °यं); B1 (m. also as in text) -सर्वायंस् (for -घमांधंस्). — 6) D10 ततः (sic) (for तपः-). D2 G1.2 -अमः; Gr.m.g.k.t as in text (for -प्रहः). — 7) B6 M2 प्रदारं (sic) (for °रान्). V1 -बाहो (for -प्राञ्च). — 7) \$1 नोपरादं (for नोपरादं). \$1 D10 समहिस्(\$1 °ति); \$1 V B1-2 D6 इहाहेसि(B2 °ित); Ck.t as in text (for स्वमहेसि).

16 Dir reads 16⁴⁵ twice.—) Bi - निरोधेषु (for - निरुदेषु).—) Ñ2 V B बहुपापेषु; Di.e. e. e. e. सहपायेषु (for बहुपायेषु).—) Bi मुख्यातिषु: Mi बुख्यातिषु: Cm.g.k.t as in text (for मुख्यातिषु). Di मुख्यातिषु: Di मु

17 *) D1 T2 कश्चित्द्र; Cm.t as in text (for कल).

G. 5. 47. 19 R. 5. 51. 20 L. 5. 47. 18 न चापि त्रिषु लोकेषु राजन्विद्येत कश्चन ।
राघवस्य व्यलीकं यः कृत्वा सुखमवासुयात् ॥ १८
तित्रकालहितं वाक्यं धर्म्यमर्थानुवन्धि च ।
मन्यस्य नरदेवाय जानकी प्रतिदीयताम् ॥ १९
दृष्टा हीयं मया देवी लब्धं यदिह दुर्लभम् ।
उत्तरं कर्म यच्छेपं निमित्तं तत्र राधवः ॥ २०

—⁶) De om. राम. V2-शोकानु- (for -कोपानु-). Si Ñi Be Di-e.10.11 शराणां(Ñi Be Da बाणानां) नतपर्वणांक Ba कामकोधानुवर्तिनां. —°) Si Ñi Be Di-e.10.11 दीहा-नाम्; Ba शूराणाम् (for शराणाम्).

18 V1 om. 18^{ab}.—^a) D3 जातु (for चापि).
—^b) B2 (m. also as in text) विद्यति (for विद्येत).
D11 पुमानस्तीह कश्चन.—^a) S1 Ñ1 D1.4.10.11 च; B1 क:;
D3 तु (for य:).—^d) S1 D3.10 कृत्वा य:(D3 य: कृत्वा)
युस्तमाप्रुयात्; Ñ1 D11 कृत्वा य:(D11 च) मुलमेधते; D1.4
य: कृत्वा मुखमेधते.—After 18, Ñ2 V B1.2.4 D6 ins.;
while D2 ins. after 19:

1044* तद्यदातमहितं चीर सुहृदां चैव ते क्षमम्।

[\tilde{N}_2 तचचारम-; B_1 तद्रध्यारम- (for तचदारम-). D_2 चैव (for बीर). V तचदा मोहितं बीर; B_2 तच्छृणुष्व हितं बीर (for the prior half). D_2 यत् (for ते).]

19 Na V B De transp. as and ad repeating 19ed in its proper place. De repeats 19ed after 1044*. - ") Šī Da तं तु; Ñī स्वं च; Ña V Bi,2,4 Di.s. 4.6.10.21 त्वं तु; Bs तत्तु; Ts तत्र (for तिध्न-). Vs धर्म-; Bi-s De काले; Cr -लोक-; Cm.g.t as in text (for -काल-). De om. from दि up to य in 20°. - °) D2.3. 7.9 घर्मम् (for धर्म्यम्). Śi Ñi Di.2.10 -[अ]न्पालितं; D3.7.9 T2 -[अ] नुयायि च; G1 M1.2 °पाति च; Cr.m as in text (for °बन्धि च). Ñ2 D6 पथ्यं धर्मानुपालितं; V B अर्थ (B3 ° धर्य)धर्मानु (B4 ° थे)पालितं (B2 ° संहितं); D11 धर्मसत्त्वानुपालितं; G2.3 धर्मार्थानुपद्याति च. —°) Ñ2 V B1.2.4 De (all first time) सन्यसे; D11 प्रणस्य (for मन्यस्व). D7.9 -शार्द्छे (for -देवाय). 🛞 Ck : नरशार्द्छेति पाइ:. % — d) V B₂-1 (V both times; B₂.4 second time; Ba first time) जानकीं. V B2-4 (V1 B2.4 second time; Va both times; Ba first time)प्रतिपादय; Ba (second time) D1.2.11 सं(D2 both times च)प्रदीयतां (for प्रतिदीयतास्). -- After 19, D: ins. 1044*.

20 Ds om. up to द in b (cf. v.l. 19). — b रुष्ट्र (for इष्ट्रा). Ña Va B1.4 Ds चेंद्रं; V1 B2.3 चेंद्र् (for हीयं). G2 Cr सीसा (for देवी). —Ds om. (hapl. see var.) 20b – 21c. — b) G2 द्वंद्रं; G3 Ck इड्युं (for इड्युं).

लिश्चितयं मया सीता तथा शोकपरायणा । गृह्य यां नाभिजानासि पञ्चास्यामिव पन्नगीम् ॥ २१ नेयं जरियतुं शक्या सासुरैरमरैरिप । विपसंसृष्टमत्यर्थं अक्तमन्निमेबौजसा ॥ २२ तपःसंतापलव्यस्ते योऽयं धर्मपरिग्रहः । न स नाशियतुं न्याय्य आत्मप्राणपरिग्रहः ॥ २३

Be Cr तिहह; Ds यदि हि (for यदिह). Ñi Di. १. दुव्हां, Dii कारणं (for दुर्लभम्). —") Vi Ba यद्येषुं, Vi Di त्रच्छेपो (Ds "पं); Bi यः श्रेयो; Gs यदिछ हं; Cm.t as in text (for यद्छेपं).

21 Do om. 21° (cf. v.l. 20). — a) Din लिएं ते ते (meta.) (for °तेयं). \$1 Dio च विजने; Ñi V B Di-sal विश्वालाक्षी; Ñi मया देवी (for मया सीता). — b) \$1 Ñi V B Di-sal देवी (for मया सीता). — b) \$1 Ñi V B Di-sal मया; Ñi Do हु:ख-; Ti n त्या; Vi.m.g as in text (for तथा). — Dr.s Ti.i मृहीत्वा(Dio °ता) कि (Di यां) न जानासि(Dio °मि); Ñi Di.s.s. गृहीत्वां कि जानासि; Ñi V B Do आदाय तां (Bi °येतां) न जानीरे — d) Di इह (for इय). Ñi V B Di-s. 10.11 भोतिवीं (for पत्रगम्).

22 °) V2 घारियतुं; B2 जारियतुं; B4 जीवियतुं, D4 जार्य (for शक्या). B3 नेयमेजियतुं शक्या. — ⁶) S1 B1 ससुरेर सुरेरिदः V2 अमरे: सासुरेरिदः D3.8 विदुधे:(D8 राष्ट्रसः) सासुरेरिदः D5 सासुरेरिद दुर्छमा. — °) S1 D10 संप्रक्यः B4 D1.4-9.11 T -संस्पृष्टम् (for -संस्पृष्टम्). — ⁶) D1.14 इवासुखं; D11 महोजसा (for इवोजसा). — After 22, S1 Ñ V B D1-4.0.10.11 read 32 – 33.

23 ⁶⁸) Bs D1.4 तत: (for तप:-). Ši D1.6.10.11 -संचय- ; Ѻ V B Do -संतान- ; Do -संयम- ; Go -प्रभाव- ; Cr.m.g.t as in text (for -संताप-). Bs च (for ते). Ñ1 ततः संतापनं प्रायोः G3 M1 तपसा खलु लव्यस्ते ([or *]. Dr.9 T1.2 G1.3 M1.2 सो (for यो). Ś1 Ñ V B D1.2.16 10.11 योय (\$1 D2.10 सोय)मु (Ñ1 °यं वि; D4 यो वा व वि परिच्छद्: (for b). Da तपसा यच संग्रामं माहास्यमिद्युत्तमं —°) G1 तु: Cg.t as in text (for स). S1 D10 न्यासियं (for नाशियतुं). Ś1 D2.5.10 T3 Cg न्याय (D2.5 T3 व्य) म् Di.a त्याज्य; Dir राज्ये (sic); Mi शक्यम् (also as in text); Cr.m.k.t as in text (for =area). No V B De रामो नाशयितुं शक्तः ; Ds नैतन्नाशयितुं त्याज्यं. % Cg: व न्याच्यं न युक्तम्। अन्ययमेतत्. % —) Si Ns Disel आरमन्नाण-; V1 B1.2 De सारमन्नाण- (V1 De प्रान-); Va स ते प्राण ; Ba सत्त्वत्राण ; Ba सा हिराम ; Ds स्वा प्राण-; Du स त्वं वाल-(sic) (for आत्मप्राण-). Si Bis D16 -परिच्छद्: ; Va Da -परिप्रहुं; Da -परिप्रहात.

अवध्यतां तपेशियाँ भवान्समनुषक्यित । आत्मनः सासुरेदेवैहेतुस्तव्राप्ययं महान् ॥ २४ सुग्रीवो न हि देवे।ऽयं नासुरो न च मानुपः । न राक्षसो न गन्धवों न यक्षो न च पन्नगः॥ २५

24 Ši Dio om. 24.—°) Di.i.i अत्रध्यस्वं(Dii ध्रम्सं) (for अवध्यतां). Ñe V B Di-i.c.s.ii Ta तपो(Ds °तो)ची(Dii °धे)यांद्; Cr.m.g as in text (for तपोभिया).— b) Di -पह्यति (sic) (for -पह्यति). Ñi Di.e.i.i भवता यदि मन्यते; Ñe V Be.s Di.e भवान्य-दिभान्यते (De °तम्यते [sic]); Bi.i भवान्यदिह मन्यते (Bi °ते [sic]).— d) Ve अत्र (for तत्र). Dii द्यूणु (for महान्).

25 °) Ds Gs हि न(by transp.); D7-9 Gs M1 न च; G1 [s]पि न (for न हि). — b) G1 [प]व (for च). T1.3 दानव:; G3 M2.3 राक्षत:; Cm.gp as in text (for मानुप:). D7-9 न यक्षों न च राक्षत:. ॐ Cr.m.g: न च राक्षत इति पाठ: सम्यक्(Cr इति पाठ:। नासुरो न च मानुप इति केषुचिस्कोरोपु टइयते। तदनुचितम्। "नहि चिन्ता ममान्येषु प्राणिव्वमरप्जित। नृणभृता इमे सर्वे प्राणिनो मानुपादयः" इत्युक्तरश्रीरामायणे मनुष्यादिभिरवध्यस्वस्याप्राधिनत्वायेभ्योऽवध्यस्यं न प्राधितं तेभ्यो मृत्युरित्यर्थः). ॐ —For 25°d, S1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 T2 subst.(S1 D10 read after 23 owing to ont.); V1 ins. after 26°d (first occurrence), whereas V2 cont. after 1047*:

1045 * स हि रामः ससुक्रीचो नैव देवो न पन्नगः।;

[T_2 न (for स). \tilde{N}_1 दानव: (for पत्रन:), \tilde{S}_1 V1 D3 T_2 न देवो न च(D3 नापि) पत्रन: (for the post. half).]; while \tilde{N}_2 V B1-3 D6 subst. for 25^{ab} :

1046* सुप्रीबो हिन देवेषु न रक्ष:स्वसुरेषु वा।

[V1 B3 न हि (by transp.). V2 न सुरेषु; B3 रक्षःसु च (for न रक्षःसु). V1 B1 नुरेषु (for [अ]नुरेषु). N2 V2 D6 च (for ना).]

-Thereafter they cont .:

1047 बली वानरराजोऽसी न तस्माद्भयं तव।

[Ba[s]4 (for sai).]

—Thereafter V1 reads 26°d for the first time followed by 1045*; while V2 further cont. 1045*.
—Ñ2 B1-3 D5.6 G1.3 M1.2 om. 25°d-26°d. D7-9 om. 25°d.—°) M2 दानचो (for राक्षसो). Ś1 Ñ1 V B6 D1-4.10.11 T2 G2 नासुरो(G2 न यक्षो) न च गंघचों.—d) Ś1 D10 [ए]व (for च). Ś1 Ñ1 V B6 D1.3.10 T2 किंतर: (for पद्धा:). D2.11 न च यक्षो न किंतर:; D6 यक्षों न न च किंतर:; G2 न पिशाचो न राक्षस:.

मानुषो राववो राजन्सुप्रीतश्च हरीश्वरः । तस्मात्प्राणपरित्राणं कथं राजन्करिष्यप्ति ॥ २६

न तु धर्मोपसंहारमधर्मफलसंहितम् । तदेव फलमन्त्रेति धर्मश्राधर्मनाशनः ॥ २७

G. 5. 47. 31 B. 5. 51. 23 L. 5. 47. 29

26 Ñs B Ds.6 Ti G M om. 26*6 (for all except Be Ti Gz Ms, cf.v.l. 25).—") Śi Dio राजा (for राजन).—") Vi बानरहा (for सुन्नीवहा). Vs कपीशर: (for हरी"). Ds मुनीवो बानरेशर: .—Vi reads 26*d for the first time after 1047* and repeats it here.—") Śi Ñi Vi(second time). Be Di.2.4.10.11 Тапьчі; Ñz Vi(first time) Bi-2 De तत:; Cm.g.k.t as in text (for तसान्). Ñi Di.2.4.11 Ti.3-सामें; Ct as in text (for नमान्).—d) Ds नाम; Dio राजो (sic) (for राजन्). Ñi Dz न पद्यसि; Bi Dii करिस्यति (for करिस्यसि).—After 26*d (first occurrence), Vi ins. 1045*.

27 Bs om. 27-28.—") Ds नन् (for न न्). G3 न (for -[द]प-). S1 D1.2,4,6,10 न च(D2.6 हि) धर्मीपि(Di.s.a °प)संहार्यी(Di.s.a °राद); Ñ V Bi.s.a Ds.11 न हि(Ñi Dil च; Ds स) चर्मोप्यसंहायीं. -) \$1 Ñi Dio.ii हाधरी-; No V Bi.s Ds.s विधरी-; Bs विकरी-(for अधरी-). Die-बल- (for -फल-). Si Ni Ds-18 -संयत: (Ds.s °तं); Ñe V Bi.e.s Di.e.s -संहित: (for -संहितम्). —Ña om. 27°d. —°) Šī Ñī Die.11 स एव; Be तदेवं (for तदेव), Ši Ñi Dio बस्येति; V Bi.s.a Ds.a आमोति (for अन्वेति). - 4) Si Bi Dio धर्मी नाधर्म-; Ñi V Bi,2 De धर्माणां धर्म- ; Di.s.4 द्वाधर्मा धर्म- ; D: धर्मेणाधर्म- ; Dis धर्मतां धर्म- (sic) (for धर्मश्चाधर्म-). Va Dan नाशनं; De -नाप्तकः (for -नाप्तनः). 🌫 🖙 : न स्त्रिति । तुप्तब्द् उक्तप्रद्या-ब्यावर्तकः। धर्मः उपसंहियतेऽनेनेति धर्मीपसंहारं धर्मफलम्। फलेन घर्मस्योपसंहियमाणस्वात् । क्लीबन्तस्वमार्यम् । ; Ck : यद्वा भट्टस्तु धर्मोपसंहारं धर्मेफलं कर्तुं ---- अधर्मफलसंहितं तत्सहातु-भववत न भवतीत्याह - तत्र "वत्र बचन्ताः पुंसि" इति घर्मोपसंहार इत्येव मान्यम्। उपसंदारश्चरश्च व्यर्थः। धर्मोऽधर्मकङसंहित इत्येतावत एव वक्तव्यत्वात्। मापि चेदं वक्तव्यम्। धर्माधर्म-फलयोः सुलदुःलप्रवृस्योगींगपद्यस्य सर्वावित्राद्वात्। बद्धमे-तावता ।; Ct : केचिच 'धर्मीपसंहारमवर्मफ्डयहित' मिति पाठ: । धर्मोपसंहारं धर्मसुपसंदियतेऽनेनेति धर्मफ्छं सुखं तद्धमंग्रह-संहितं न संभवत्यधर्मफडेन दुःखेन सहानुमवं न भवति, तत्तस्मा-देव फलमन्वेति घमों घमें घलं मुलमेवान्वेति, एवमधमों दुःसं दःखरूपं फडमेवान्वेति । अधे ' धर्मा नाधमैनाज्ञनः ' इति पाठः । पूर्वकृतो धर्मोऽधर्मस्येदानीं क्रास्य न नाशनः। चाद्धर्मोऽपि धर्मनाशनो नेत्यथे इति बद्दित। तत्रार्थसामञ्जरमं व्युत्पक्ष-विभाग्यम् . 🏶

G. 5. 47. 31 B. 5. 51. 29 L. 5. 47. 30 प्राप्तं धर्मफलं तावद्भवता नात्र संशयः।
फलमस्याप्यधर्मस्य श्चिप्रमेव प्रपत्स्यसे।। २८
जनस्थानवधं बुद्धा बुद्धा वालिवधं तथा।
रामसुग्रीवसख्यं च बुध्यस्य हितमात्मनः।। २९
कामं खल्वहमप्येकः सवाजिरथकुक्षराम्।
लक्कां नाशियतुं शक्तस्तस्येप तु विनिश्चयः।। ३०
रामेण हि प्रतिज्ञातं हर्यक्षमणसंनिधौ।
उत्सादनमित्राणां सीता यस्तु प्रधर्पिता।। ३१

28 Bs om. 28 (cf. v.l. 27).—°) Bा कर्म- (for धर्म-). Dı तात; Dıı चात्र (for तावद्).—°) Dıı अद्य तु (for अस्यापि).—°) D॰ एवं (for एव). Śī Ñī V B1.2.4 D2.2.10 [उ]पभोक्ष्यसे; Ѳ Dɛ [उ]पलप्रयसे; Dɛ.७ Т॰ प्रपत्स्यते; Cr.t प्रपत्स्यसे (as in text). D1.4.11 क्षिप्रं ससुपल्लप्स्यते (D4 °लम्यते; D11 °से).

29 °) B₂ जनस्थाने (for °स्थान-). Ñ1 घोरं; Ñ2 V B D₀ श्रुत्वा; D₃ इप्ट्रा (for बुद्धा). — ³) D७-७ वालिनश्च (for बुद्धा वालि-). S1 Ñ1 D1-4.10.11 वालिनश्चेव(Ś1 D3.10 °श्चापि) संक्षयं; Ñ2 V B D₀ वालिनश्च तथा(B₂ यथा) क्षयं(Ñ2 V2 [D₀ वथं). — °) Ñ1 D2 हि; Ñ2 om. (for च).

30 ") Вз राम: (for कामं). S1 Ñ1 D10 एव (for कापं). — 5) Вз D2.10.11 - कुंजरं (Вз °र:); Т1.2 G2 - संकुलां (for - कुआराम्). — ") D11 न त्वां (for लङ्कां). D3 कालियतुं (for नाश्व°). Ñ2 V B D6 शक्तो नाशियतुं लंकां. — 4) D8 Т1.2 [ए]व (for [ए]प). D2.11 भुवि; D5.7-9 G2.3 M2.3 Ck.t तु न (for तु वि-). S1 D10 तस्यैकस्य विनिश्चितः (D10 °श्चयः); Ñ1 तस्यैपैव तु निश्चयः (sic); Ñ2 V1 B D6 तम्र नैय तु निश्चयः; V2 किं पुनस्ते महावलाः; D3 तम्र चैय विनिश्चयः.

31 *) B1 T2 तु; B2 [अ]मि- (for हि).— 6) \$1 D2.10 ह्र्यृंक्षकिप-; Ñ2 V B D6 वानराधिप- (for ह्र्यृंक्षगण-).— 6) B2 उच्छेदनम् (for उस्तादनम्).— 6 \$1 Ñ1 D1-6.10.11 शिप्रं तच(\$1 D10 तत्तु; Ñ1 तस्य; D2 विमने केरिव्यति; Ñ2 V B1 येनासी मैथिली हता; B2-6 D6 येन सा(B2 मे) मैथिली हता.

32 Ši Ñ V B Di-4.6.10.11 read 32-33 after 22.

—") Ds अपकृत्य (for "कुवेन्). Vs B4 तु; Ds त (for दि). Dii अपकुर्युख रामस्य (sic).—") B4 राक्षसेश; Di साक्षादिव (for साक्षादिप). Ñi Di.4.11 शतकतु: (for पुरंदर:).—") Ñ V B Di-4.6.10.11 राजन्; G1 किंचित् (for अन्य:).—") Ds त्वादशो (for व्वद्विधो). V B2-4 किं पुनस्वद्विधा जना:.

अपकुर्वन्हि रामस्य साक्षाद्षि पुरंदरः।
न सुखं प्राभुयादन्यः किं पुनस्त्वद्विधो जनः॥ ३२
यां सीतेत्यभिजानासि येयं तिष्ठति ते वशे।
कालरात्रीति तां विद्धिः सर्वलङ्काविनाशिनीम्॥ ३३
तदलं कालपाशेन सीताविग्रहरूपिणा।
स्वयं स्कन्धावसक्तेन क्षममात्मनि चिन्त्यताम्॥ ३४
सीतायास्तेजसा दग्धां रामकोपप्रपीडिताम्।
दह्यमानामिमां पच्य पुरीं साद्वप्रतोलिकाम्॥ ३५

33 Si Ñ V B D1-4.6.10.11 read 32 - 33 after 22.

— b) B3 या; B4 सा (for यां). Ñ1 यां स्वं सीतित जानारि.

— b) Si तेम्रत:; Ñ1 B3.4 रूपिणी; D3 जानकी; D7-9 ते गृहे (for ते वशे). Ñ2 D6 ति ग्रंतीमसिरूपिणी; V B1.2 D1.2.

10.11 सेथं तिष्ठति रूपिणी. — b) B1.2 D3.4 कालगात्र हि(D5 तु) (for पात्रीति). — b) G3 -लोक- (for लक्क्षा-). Si Ñ1 V B1-3 D2.3.6.10.11 G2 -निवासिनां (G2 fi) (for निवासिनां प).

34 °) D1.4.11 अयं (for अलं). —) M2 -तिम्र (for -तिम्र -). D11 सीतां व्यमहरूपिणीं (sic). —) Ñ1 रितम् । V1 B D2.6 कंठ- (for स्कन्ध-). Ñ2 -शेषेण; D10 -सुके । G1.3 -सिक्तेन (sic); Ck.t as in text (for सकेन). D1 अय क्रस्वावसकेन. —) D8.7-9 T2.2 सेमस् (for सम्ब) ऽ1 Ñ1 D1-4.10.11 सेम (D1.3.4 स्वय; D2 स्वम)मालोक्यासम Ñ2 V B D6 चिंत्यतां हितमाध्मन: . — After 34, Ñ1 V1 B read 5.50.1; D6 ins. 1048*.

35 Ñ2 V1 B De om. 35. —) D11 जम्मं (for दग्यां). —) M2 काम- (for राम-). D11 -होक- (for नम्पा-). \$1 Ñ1 D1-4.7-11 T1 G1.2 -प्रदीपितां (for -प्रपीतिः ताम्). V2 सवाजिरथकुंजरां. —) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 हर्षे सरथकुंजरां V2 रामकोधप्रदीपितां. — After 35, \$1 Ñ1 V3 D1-4.10.11 read 5.50.1, while D6-9 (De after 34 owing to om.) \$\text{S}\$ ins. after 35:

ा०४४ स्वानि मित्राणि मर्जीश्र ज्ञातीन्श्रातृन्युतान्द्वतार्।

भोगान्दारांश्र लक्षां च मा विनाशमुणानय।

सत्यं राक्षसराजेन्द्र ऋणुष्य चवनं मम।

रामदासस्य दृतस्य वानरस्य विशेषतः।

सर्वां ह्लो कान्स संहत्य सभूतान्सवराचरात्।

पुनरेव तथा स्रष्टुं शको रामो महायशाः।

देवाधुरनरेन्द्रेषु यक्षरक्षोगणेषु च।

विद्याधरेषु सर्वेषु गन्धवेषुर्गेषु च।

सिद्रेषु किंतरेन्द्रेषु पतित्रषु च सर्वेशः।

सर्वभूतेषु सर्वत्र सर्वकालेषु नाहित सः।

यो रामं प्रति युष्येत विष्णुतुस्यपराक्षमम्।

[346]

स साँष्ठवायेतमदीनवादिनः क्षेनिंशस्याप्रतिमोऽप्रियं वचः।

g

Ļŧ.

()

नः

B

for

for

Vs.

34

U

10]

दशाननः कोपविष्टतलोचनः समादिशत्तस्य वर्धं महाकपेः ॥ ३६

G. 5. 47. 0 B. 5. 51. 43 L. 5. 47. 37

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकोनपश्चात्रः सर्गः ॥ ४९ ॥

सर्वलो केश्वरस्येह कृत्वा विधियमुत्तमम्।
रामस्य राजसिंहस्य दुर्लमं तव जीवितम्।
देवाश्च दैत्याश्च निशाचरेन्द्र
गन्धवंविद्याधरनागयश्चाः। [15]
रामस्य लोकत्रयनायकस्य
स्थातुं न शक्ताः समरेषु सर्वे।
व्रह्मा स्वयंभृश्चतुराननो वा
स्वद्यिनेत्रस्विपुरान्तको वा।
इन्द्रो महेन्द्रः सुरनायको वा [20]
वातुं न शक्ताः युधि रामवश्यम्।

[(1. 1) T2 Gs मंत्रिग: स्वानि मित्राणि (for the prior half). 🛠 Cr.g: मधीन् निष्याः। इकारान्तत्वनार्यम् . 🛠 Ds हिता-न्भुतान् (by transp.); De मुनांस्तथा; Ds M1 मृद्द्वितान् (for मुताव्हिताम्). —(1. 5) Dर-अ T M3 मुसंहरा; G3 सना° (for स संहत्य). — (l. 7) T: न्त्रेंद्रेषु (for नः). De-: Ti.a Gi -[उ रिमेषु (for नमोषु). — Ga om. 1. 8-9. -(1. 8) D7-9 नागेषु (for सर्वेषु). Ds.7-9 T2 M1.2 ध्रेषेषु; De तरेषु (for [उ]रगेषु). - De repeats 1. 7-8 after 1, 8, -- (1, 9) D7.9 G1 M3 सर्वतः (for °शः). Da. (marg.) Mi.s नागेंद्रेषु च सर्वेषु किंनरेषु पत्रत्रिषु. - Gi.s transp. l. 10 and 11. —(l. 10) G1.3 लोकेषु (for न्यृतेषु). De-s Ct transp. तर्वभूतेषु and सर्वत्र, T न्होकेषु, Gr.s -भूतेषु (for कालेपु). Ds यो (for न). 🎘 Cv: "सर्वभूतेपु सर्वत्र सर्वकालेषु नास्ति सः। यो रामं प्रति युध्येत विष्णुतुल्यपराक्रमन् " इति समीचीनः पाठः ।; Cr : नास्ति स इति पाठः साधुः . 🤗 —(l. 11) Ds व्ययेत (for यु°). Ds-पराक्रम:.-Ds om. i. 12-17. -(1, 12) Ts Mi.s [セ]す; Ts [ま]す (for [ま]ま). Dz-s Ta Gi.a Mi रेह्र (for उत्तमन्). —(1. 13) Ga नर-(for राजः). —(1, 14) Ds.s निशावरदा; M1 निशावराधः —(1, 21)

1049° तस्य ते त्रिषु लोकेषु न विशावं न राक्षपम् । त्रातारं बानुषस्यामि न गन्यवं न चामुरम् ।

-Then T2 reads 5.50.1, while De G1.3 M1 read 5.50.1 after 1048*.

36 °) Ds -मायिन: ; G1 -भाषिण: ; M1 -गामिन: (for -वादिन:). —For 36°, Š1 Ñ V B D1-4.6.10.11 subst. :

1050* स तस्य तद्वाक्यमदीनभाषिगः कृषिप्रचीरस्य निश्रम्य विश्रियम्।

[(1, 1) Bs om. up to नव, Vs Bs(m. also as above).s उदार- (for अदीव-).—(1, 2) Bs.s मापितं; Ds. विक्रमं (for विप्रियन्). Ds क्विनिशन्य प्रियमप्रियं महत्,]—") Ñ2 V Bs.s.s Ds.s.s.s क्रोच- (for कोप-). Bs. विवृद्ध- (for "च-).—") Gs समादिदेशास्य (for "रात्तस्य). Ds.s.s.s कपेर् (for वर्ष). Bs Gs.-[आ]तमनः; Ds.s.s.s वर्ष (for -कपे:). Ss Ds समादिशत्त्व महाकपेर्वंषं.

Colophon. — Sarga name: Śi Ñi Vi Ba Dise.
10.11 हनुमद्दावर्ष; Ña Va Bi.e De द्ववावर्ष; Ba द्ववघप्रकार:; Da इनुमद्भारपुटजल्पन: . — Sarga no. (figures, words or both): Ñi Ba Dise.e.ie.ii om.; Śi Da Ma 50; Ña Vi De 49; Va 39; Bi 47; Ba 45; Ba Da 52; Dr-9 T G Mila 51. — After colophon, Da concludes with राम:; G Mi with श्रीरामाय नम:.

40

G. 5. 47. 36 B. 5. 52. I L. 5. 47. 36

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा वानरस्य महात्मनः । आज्ञापयद्वधं तस्य रावणः क्रोधमृर्छितः ॥ १ वधे तस्य समाज्ञप्ते रावणेन दुरात्मना । निवेदितवतो दौत्यं नानुमेने विभीपणः ॥ २ तं रक्षोधिपतिं ऋदं तच कार्यम्रपस्थितम् ।

50

Ma begins with श्रीरामाय नम:

1 Si Ni V2 D1-4.10,11 read I after 5.49.35. N2 Vi B read i after 5.49.34. De Gi.s Mi read i after 1048*. Te reads 1 after 1049*. -- "> D7 Ti.s Ct स तस्य; Cg.k as in text (for तस्य तद्). Ñi महाबल:. Ña V B Ds एवमुक्तस्तु किप (Bi बलि)ना पौलस्त्वो राक्षसाधिप:. —) Ñ1 D2 राजा (for तस्य). -) Do in marg. क्रोधमूर्छित: & Cg: तस्य तद्वचनं श्रुरवेति श्लोकः सर्गस्य प्रथमः, 🛞

2 °) V2 B1.4 तन्न (for तस्य), S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 आज्ञसे त वधे तस्य; D3 आज्ञापितं वधं तस्य, -- 0) V2 वानरेण (sic) (for रावणेन). Ñ2 V B D2.6 हन्मतः; Ds *हात्मना (for द्रात्मना). - ") Ñs V B1.2.4 D1.4. 6.11 बाक्यं; Gs.s Cm.gp द्त्यं; Cv.g.k.t as in text (for दौत्यं). Si Ñi Ba Da.3.5.10 Mi निवेदितं(Da °ते) ततो (M1 वधं) वाक्यं(S1 D5 M1 दौत्यं); D8 T3 M2.3 निवेदित-मतो(Ts °सौ) दौत्यं; T1 निवेदितवधो दृत्ये; T2 निवेदितमति-र्द्स्यं. % Cr.m: निवेदितमतीं(Cm °ती इति पाठः)।; Cg: निवेदितमतौ द्रामिति पाठान्तरम् ।; Ck: "निवेदितवतो दौलम् " इति पाक्क: %- ") Ñ1 नाथ मेने; Ñ2 मानुमेने; V2 B अभाषत (for नानुसेने).

3 B1 reads 3" in marg. -") N2 V B4 D3.6 G1.3 स (for तं). Si Ñi B1-3 D1.2.4.10,11 राक्षसाधिपति; Mi तं तु रक्षोधिपं. - b) Si Dio तद्वधार्थम् ; B: कार्यं चेदम् ; Da तस्य कार्थम् (for तच कार्यम्). Ds तच कार्यकरणे स्थितं (hypm.). — d) Ds om. कार्य-, St Ñ1 B4 D1.2. 4.10.11 -विदां वर:; Ño V B1-3 D6 -विधि प्रति (for -विधौ स्थित:).

4 Si Die om. (hapl.?) 4.—") N2 V B (B2 [m. also] as in Da) D1.6.6.11 निश्चितार्थ; Da निश्चितार्थ. Gs तदा (for तत:). D1 om.; D4 सास्ता (sic) (for सान्ना). - 8) Ñ1 D1.5.7.9 पूज्ये; D3 सर्व-; D4 पूजा (sic) (for [आ]पुड्य). Ñ2 V B De पूजियत्वा स(B2 च) रावणं. अ Cg: आपूज्येति छेद:. % — d) № Di.s.s Gs -विदां वर: (for -विशारदः). -After 4, Ds.7-9 Ta G M ins.;

विदित्वा चिन्तयामास कार्यं कार्यविश्रौ स्थितः॥३ निश्चितार्थस्ततः साम्नापूज्य शत्रुजिदग्रजम् । उवाच हितमत्यर्थं वाक्यं वाक्यविशारदः॥ ४ राजन्धर्मविरुद्धं च लोकवृत्तेश्व गहितम् । तव चासदृशं वीर कपेरस्य प्रमापणम् ॥ ५

1051* क्षमस्य रोपं त्यज राक्षसेन्द्र प्रसीद महाक्यमिदं शुणुष्व। वर्ध न कुर्वन्ति परावरज्ञा द्तस्य सन्तो वसुधाधिपेन्द्राः।

[(1. 2) D5.7-9 Ms मे (for मद्-). —(1. 3) Ds परापरजा (for °वरजा).]

5 ") Šī Ñī Dī.3.4.10,11 राजवृत्त-(Dī 'ति-); Dī S राजधर्म-. Ña V B De इदं धर्मविरुद्धं हि; Da राजेहोक-विरुद्धं हि. - 6) Ši Dio Ma लोकवृत्ते; Ña Bi. De इहा-मुत्रः Ck.t as in text (for लोकवृत्तेश्). V इह चामु(Vi °न्य)त्र गहितं; Bas इहान्यत्र वि(Ba त्)गहितं; Dis तर राजन्विगहितं; D2.11 राज(D11 लोक)वृत्तविगहितं. —") S1 D10 सर्वथा; Ñ1 उवाच (for तव च). Ñ2 V B D1.21 6.11 स्वत्तो न सदशं बीर. — d) Ta कपिवर्य- (for कपेरस्प). Si च सार्ण; Ñ2 V2 De प्रणाशने (for प्रमापणस्). Bi वीरस्थास्य प्रमाणकं. —After 5, Ds.7-9 G M ins., while Te ins. after 6:

1052* धर्मज्ञश्च कृतज्ञश्च राजधर्मविशारदः। परावरको भूतानां स्वमेव परमार्थवित्। गृह्यन्ते यदि रोपेण खाइशोऽपि विपश्चितः। ततः शास्त्रविपश्चित्त्वं श्रम एव हि केवलम्। तस्माध्यसीद शत्रुझ राक्षसेन्द्र दुरासद । युक्तायुक्तं विनिश्चित्य दूतदृण्डो विधीयताम्। विभीपणवचः श्रुत्वा रावणो राक्षसेश्वरः। रोपेण महताविष्टो बाक्यमुत्तरमद्रवीत्। न पापानां वधे पापं विद्यते शत्रुस्दन। [10] तस्मादेनं वधिष्यामि वानरं पापचारिणम्। अधर्ममूलं बहुदोषयुक्त-

मनार्यजुष्टं वचनं निशम्य । उत्राच बाक्यं परमार्थतस्वं विभीषणो बुद्धिमतां वरिष्ठः। प्रसीद लड्ढेश्वर राक्षसेन्द्र धमार्थितस्वं वचनं शृणुष्व। दूतानवध्यानसमयेषु राजन्

[5]

[15]

सर्वेषु सर्वत्र वद्गित सन्तः।

[(1. 1) Ds राजा धर्म-; T2 धर्मशाख-; G1 सर्वेशाख-(for राजधर्म-). G2 -विदां वर: (for -विशारदः) .—(1. 2) Ds

[348]

असंशयं शत्रुरयं प्रदृद्धः
कृतं ह्यनेनाप्रियमप्रमेयम् ।
न दृत्वध्यां प्रवद्नित सन्तो
दृतस्य दृष्टा बहवो हि दृण्डाः ॥ ६
वैरूप्यमङ्गेषु कशाभिधातो
मोण्ड्यं तथा लक्षणसंनिपातः ।
एतान्हि दृते प्रवद्नित दृण्डान्यथस्तु दृतस्य न नः श्रुतोऽपि ॥ ७

परापरज़ो; G1 परानराणां. —(1. 3) G1 दोषेण (for तेषेन). M1 स्वाह्याक्ष (sic). D7.0 विजक्षणा: (for विपक्षित:). ॐ Ck.t: त्वाह्य दित (Ct किजन्त) बहुवजनम्. ॐ —(1. 4) G1 क्तक्षास्त्र- (for तत: दास्त्र-). —(1. 6) G1 दूते (for दूत-). —(1. 7) G1.2 राक्षसािषप:. —(1. 8) D7-9 कोपेन (for रोषेण). —(1. 9) G2 पापो (sic). —(1. 10) D7.0 दमें (for पतं). D7-9 G3 Ck.t पापकािरणं. —(1. 11) M3 -रोप- (for रोप-). —(1. 12) D3 in marg. निहान्य. —(1. 15) D3 राक्षसेश्वर. —(1. 16) D8 G1.2 M3 धर्माधेयुक्त. —(1. 17) D5.7-9 T2 G1 दूता न वध्या:. D5 स्वयमेव; G2 समरेषु (for समयेषु). G1 राज़ा (for राजन्). —(1. 18) G1 सर्वे (for सन्त:).]

6 \$1 Dio om. 6^{ab}. — a) Bs Dii प्रवृद्ध; Ds प्रवृद्ध: (for प्रवृद्ध:). — b) Bs कृषेन (sic); Ds स्वनेन (for स्वनेन). Bs अप्रियं (for अप्रसेयम्). — After 6^{ab}, Ts Gi ins.:

1053* वधाईजं कमें कृतं तथापि दूतस्य हिंसां न बदन्ति सन्तः। [(l.1) T2 वधाईकं.]

1

—°) Śi (before corr.) Di.2.4.7 न दूतवध्ये; Di वध्ये न द्तं; Gi न दूतह्यां, Ñi Di.10 हि (for प्र-). Ñi V Dii दूतो न वध्यो हि(Dii ध्याः प्र) वदंति संतो; B Di दूता न वध्या हि(Bi ध्याः प्र) वदं(Bi भवं)ति संतो. % Cr.g: दूतवध्यां दूतवध्याः शिव्यां भावे क्यप्। हन्तेवधादेश आर्थः. % — d) Di हतस्य (for दूतस्य). Śi Ñi V B Di-4.6.8.10.11 दंदा; Di Gi द्यां (sic) (for द्यां). Śi Ñi Bi Di.2.4.10.11 प्रदि(Di ध्याः; Ñi Di.6.8 हि स्टाः; V Bi विस्टाः; Bi हि स्टाः; Bi [s]पि स्टाः (for हि द्याः). — After 6, Ti ins. 1052*.

7 \$1 D10 om. 7. — °) Ñ V B1.2.4 D3.5.6.11 कशा (Ñ2 V2 D3.5 °पा) निपातो; B3 कशायपातो; T3 कशावधातो. — °) D2.8.9.11 T3 G2 मीड्यं; Ct as in text (for मीण्ड्यं). T3 तदा (for तथा). D3 संनिपातं. — °) M1 प्रतानि (sic) (for प्रतानिह). B4 यतो हि दृतेषु वदंति दंडान्. — °) D3 च (for तु). D5 च स; D9 मनः; T2 न हिं;

कथं च धर्मार्थविनीतवुद्धिः
परावरप्रत्ययनिश्चितार्थः ।
भवद्विधः कोपवशे हि तिष्ठेत्कोपं नियच्छन्ति हि सच्चवन्तः ॥ ८
न धर्मवादे न च लोकवृत्ते
न श्रास्त्ववुद्धिग्रहणेषु वापि ।
विद्येत कश्चित्तव वीर तुल्यस्त्वं ह्युत्तमः सर्वसुरासुराणाम् ॥ ९

G. 5. 48. 8 B. 5. 52. 17

Cr.m.g.k.t as in text (for न न:). Da.र.9 धुतोस्तिः
Ds धुतो नै; T2 धुतो न:; Cm.k.t धुतोपि(as in text).
Ñ1 *** दृतस्य वधो न दष्टः; Bs Da.n दूतस्य दंडो हि
वधो न दष्टः(Dn न वधो हि सस्तः); Dr.s न दृतदंडो हि वधः
प्रश्नस्तः. —For 7°d, Ñ2 V Br-2 Ds subst.;

1054* प्रवंतिधानहैति स्थातादी दण्डेपु दृतस्य वधो न रष्टः।

[(1. 2) V2 दंडेन; B1 D6 दंडमेषु. B3 om.; D6 बनो (for बचो). Ñ2 न मुक्त: (sic); V2 वि दृष्ट; D6 नियुक्त: (for न दृष्ट:).]

8 °) Ši D2.10 हि (for च). Gs damaged from मां up to प्रत्यच in 8°. Ñi धमांतुविहात- (sic); Ñi V B1-2 De धमांदनपेत-; Bs D1.6.11 धमांधिवश्चद-; Ds बहुधंवितीत-; Mi धमांदमिवतीत-. Ti -बुद्धं. —°) Di Cv परापर-; Mi परावर:.—°) D1.6 Gs कोध- (for कोप-). Ñi च; D1.6 म; D2 [s]नु-; D3 [s]मि- (for हि). Ši D2.10 कोपमधा(D2 °वसो)धितिष्टत्; Ñi V B D6.11 Gs Mi कोप(Gi Mi कोप)वदां हि(Bs च) गण्डेत्(Dn च तिष्ठते).— °) Ši Ñi D3.10.11 क्षोभं न (D2 °मंति [sic]) गण्डेति; Ñi V B D1.2.6.8 कोधं न गण्डेति; D3.7.8 Gi कोपं न गण्डेति. D3 न; Gi om. (for हि). Bs Dr तरववंत:.

9 B3.6 om. 9.—") V1 -तस्वे नः D3 -वार्युः D11 -राने न (for -वार् न). Ñ3 B1.2 De लोकतस्वः V1 लोकवादेः V2 तस्वलोकः G1 लोकवृत्तां.—") D5 T1.3 G1 № च (for वा). T2 -प्रत्यो तथापि. Ś1 Ñ V B1.2 D1-4.6.10.11 न(D11 स्व) वाकवृत्तां (Ñ2 V B1.2 D6 वृद्धाः) D1.2.6 वृद्धाः) स्व (V2 B2 [m. also]मु)मते (D3 विशेत) न चा (D11 वा)पि.—") Ñ1 वेदे नु (sic) (for विशेत). Ś1 Ñ1 D1.2.10 नुष्य पृकस् (for वीर नुष्यम्). Ñ2 V B1.2 D2.6 वले न (D2 विशेत) नुष्यम्व कश्चिद्वयम् (Ñ2 D8 विशेत V2 वृद्धाः) D11 विशुक्तमः स्वे न च नुष्य पृक्ष (sic).—") Ś1 Ñ1 B1.2 D10 उत्तमः (for ब्राज्यमः). D4 om. सर्व-. D3 om. (hapl.) सुरा. Ñ2 V B1.2 D8 स्वासुरेम्यः अ Ck: सर्वेद्वरासुराणामित्यनन्तरम्, न वाष्यस्य

G. 5. 48. 9 B. 5. 52. 18 L. 5. 48. 9

न चाप्यस्य कपेर्घाते कंचित्पश्याम्यहं गुणम् । तेष्वयं पात्यतां दण्डो यरयं प्रेपितः कपिः ॥ १० साधुर्वा यदि वासाधुः परेरेप समर्पितः । ब्रुवन्परार्थं परवान्न द्तो वधमर्हति ॥ ११ अपि चास्मिन्हते राजन्नान्यं पश्यामि खेचरम् । इह यः पुनरागच्छेत्परं पारं महोदधेः ॥ १२

कपेरित्यादि। अत्र मध्ये श्लोकद्वयं प्रक्षिसम्। प्राचीनाश्च तथा-बदन् . % —After 9, Dr.9 Te G1 M1 (1. 5-8 after 10) ins.:

1055* पराक्रमोत्साहमनिस्तां च सुरासुराणामिष दुर्जयेन । त्वया प्रभन्नाः सुरहेंत्यसंघा युद्धेषु युद्धेप्त्रसक्तक्षरेन्द्राः । इत्यंविधस्यामरदेत्यशत्रोः [5] श्रूरस्य वीरस्य तत्राजितस्य । कुर्यन्ति सृढा मनसो स्यलीकं प्राणीवेयुक्ता न नु ये पुरा ते ।

[(1. 2) Do om. (hapl.) सुरा.—(1. 3) Dर.० त्वया-प्रमेयेण सुरेंद्रसंचा.—(1. 4) Dर.० जिनाश्च (for first युद्धेषु). —(1. 5) G1 अर्थ विहस्स; M1 इस्यं विधाय (for इस्यंविधस्य). —(1. 6) T2 M1 तथा दितस्य (for तवाजितस्य).—(1. 7) Dर.० कुर्वेतु (Dर °ित) वीरा मनसाष्यक्रीकं.—(1. 8) Dर.० विमुक्ता (for वियुक्ता). G1 M1 नतु (for नतु). Dर.० भो: (for ये).]

10 G1 transp. 10^{ab} and ^{ad}. — a) Ñ2 V B2-4
D2.6 [प]च (for [अ]पि). D5 कपेरंते; T1.3 कपेस्तात.
— b) B4 D2.4 T1.3 M1 किंचित् (for कंचित्). V2 गुणान्
(sic). Ñ2 V1 B1-3 D6 कांश्रित्पद्यामहे गुणान्. — v) V B
D3.4.6 [प]च (for [अ]पं). — d) D4 अति-; D8 परं
(for अपं). D6 om. त: कपि:. — After 10, M1 ins.
1. 5-8 of 1055*.

11 a) M2 साप्तां (sic) (for साधुतां). Ñ2 V B D1-4.6.10,11 साधु वा यदि वासाधु. — b) G2 समर्पितं. S1 D10 परे: संप्रेपितो इत्यं; Ñ V B D1-4.6 परेवेचनमर्पितं. — c) D11 प्रुवं (for बुतन्). Ñ V2 B D2.8.6 पराधें; D11 पराधें; T2 वधार्थं (for पराधें). Ñ2 V B1-8 D6 धमेज; B6 धमेजों (for परावान्). — d) M8 न स (hypm.) (for न). S1 Ñ V B D1.2.6.6.10.11 वधं प्रासुम् (for दूतो वधम्).

12 Ñi om. 12.—^{ab}) Bi De वा (for च), Dr.9 transp. राजन् and नान्धं, Ŝi Ñ2 V B D1.2,4.6,10 वानरं; D11 चे वरं (for खेचरस्).—Dr.9 om. 12^{cd}.—^c) D1.4,11 खोन्य: पुन(D11 नान्यो हरि)रिहागच्छेत्.—^d) G1 पर-; Cv as in text (for परं).

तस्मान्नास्य वधे यतः कार्यः परपुरंजय । भवान्सेन्द्रेपु देवेषु यत्नमास्थातुमर्हति ॥ १३ अस्मिन्चिनप्टे न हि द्तमन्यं पञ्यामि यस्तौ नरराजपुत्रौ । युद्धाय युद्धप्रिय दुर्विनीता-वुद्धोजयेदीर्घपथावरुद्धौ ॥ १४

14 D4 om. 14" (cf. v.l. 13). -") B2 G3 (k तिहमन् ; Cm.g.t अहिमन् (as in text), Gi प्रण्हे: Mi प्रनष्टे; Cm.g.k.t as in text (for बिनष्टे). Be च (for हि). Ñ1 D5.8 T1.3 G1.3 M1.2 भूतम्; B2 किंचिद् (for दृतम्). G: अन्य: (sic) (for अन्यं).—) D: येस्; G: यत् (for यस्). Ѻ VI B D1-3.6.11 T3 Gº -देव-; Cm.k.t as in text (for -राज-). —Bs om. 14ed. —e) Si Ñ2 V B4 D6.10 योधर्पभ; B1 D2.4.11 युद्धर्पभ; B2 चाधर्पता D: दुर्घर्षभ (sic); Ds राज्योत्तम; Gs युद्धे प्रियः Cm.k.t as in text (for युद्धप्रिय). Ds दुनिवार्यान् (for दुनिनी-ताव्). — ") Si Dio बुध्येत गत्वा भवतो(Dio "ता) विरुद्धी N V B2 D1.2.4.7.9 उद्योजयेहैं(No V B2 °द्वा) भवता(B2 °तां) विरुद्दोः Bi.4 उद्योजयेद्धर्मपथाविरुद्दोः Ds उद्योजयेसं-प्रति युद्धकामै:: De उत्तेजयेद्वा भवता विरुद्धी: Dn उद्देजये-है भवतां विरुद्धे।; Gs उद्योजयेदीर्घवधाविरुद्धेो. 🛞 Cr : दीर्घ-पथावरुद्धावित्यतः परं पराक्रमोत्साहमन्स्विनां चेति श्लोकः। ततः परं हिताश्चेति श्लोकः । तद्नन्तरं तदेकदेशेनेति श्लोकः । ततो निशाचराणामिति सर्गान्तश्लोकः । अयमेव समीवीनः पाठकत: 1; so also Cg. And it further adds अन्येऽप्यत्र सर्गे श्लोकाः कल्पिता दश्यन्ते. 🕸 -After 14, G Mi ins. :

1056* अस्मिन्हते वानरयूथमुख्ये
सर्वापवादं प्रवदन्ति सर्वे ।
न हि प्रपत्त्यामि गुणान्यको वा
लोकापवादो भवति प्रसिद्धः !
मूदैः प्रगल्भेरिष दुविंनीतैयैवानरोऽयं पुरुपेर्विसृद्धः ।
तेषां वधार्थं कुरु सुप्रयत्नं
क्षीयं विनासाय निशाचरेन्द्र !

[5]

पराक्रमोत्साहमनिधनां च
सुरासुराणामिष दुर्जयेन ।
स्वया मनोनन्दन नैर्ऋतानां
युद्धायितर्नाशियतुं न युक्ता ॥ १५
हिताश्र शूराश्र समाहिताश्र
कुलेषु जाताश्र महागुणेषु ।

मनस्विनः अस्त्रभृतां वरिष्ठाः कोट्यप्रश्रस्ते सुभृताश्च योघाः ॥ १६ तदेकदेशेन वलस्य ताव-त्केचित्तवादेशकृतोऽपयान्तु । तो राजपुत्रो विनिगृद्य मृदौ परेपु ते भावियतुं प्रभावम् ॥ १७

G. 5. 43. 16 B. 5. 52. 24

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पञ्चाशः सर्गः ॥ ५० ॥

कुरुव्य वावत्परमं प्रयतं धर्मे समुत्थाय सुरेन्द्रशत्रो । [10] देवेषु सर्वेषु सपावकेषु दैत्येषु सर्वेषु सदानवेषु । कृत्वा प्रयत्नं सुदर्व सुत्रीधं

मद्राक्यमेतन्मनसानुगृह्य । तौ राजपुत्रौ विनिगृह्य मुद्रौ [15] जयं परं प्राप्स्थिस राक्षसेन्द्र ।

[(1. 1) G3 तरिमन्. M1 गते (for हते). G1 -बीर-; M1 राज- (for न्यूथ-). — (1. 2) G1.3 संत: (for सर्वे). — (1. 5) G1.3 स्त-. G1 अति- (for अपि). — (1. 7) G1 बीर यहं; G3 सुप्रयुक्तं (for सुप्रयुक्तं). — (1. 9) G1 प्रस-. — (1. 10) G1 धर्मं समासाथ सुरेशशबो. — (1. 11) M1 सेंद्रेषु (for सर्वेषु). G1 स्वास्त्रेषु; M1 च पावकेषु. — (1. 13) G3 सुदीर्ष (for सुशींष्रं). — (1. 14) G3 एवं (for एतन्).]

15 ब) Ñ2 -मनस्विनक्ष; V2 B2 -मनस्विना च; B4 D3 -समन्वितेन (for -मनस्विनां च). Ŝi Ñi D1.2.6.10.11 पराक्रमोत्साहवता(D11 °तां) दृढेन; B3 पराक्रमोत्साहवतात्मना च; M2 शूरेण घीरेण निशाचरेंद्र. — 5) D4 om. (hapl.) युरा. B2 दुर्जये च. — 6) Ñi प्रणेता सह (for मनोनन्दन). D1.6.11 त्वया समें नंद (D4 **)न राक्षसानां; D8 त्वमात्मनो नंदन नैकर्तानां (sic). — 6) Si Ñ V B D1-4.6.10.11 न राघवः(Si °वणः) शक्ष्य (Ñ V2 D2 °वय)ति योद्ध (Si D10 कर्तुं)माजौ; D2-9 Ck युद्धाय निर्नाश (D8 °र्यास)ियनुं न युक्तं (Ck °कः).

16 °) \$1 D10 हिताय (for हिताश्च). \$1 D1-4.10.11 सुमानिताश्च(D11 °ये) (for समाहिताश्च). —) \$1 Ñ1 D1.2.4.10 सु-; D11 तु (for च). B1.4 महागुणाश्च; M1 समाहितेषु (for महागुणेषु). —) \$1 D1-4.10.11 यहस्विनः शस्त्रभृतो सुराश्च. —) D3 कोट्योप्रशस्ते; Ñ1 यहास्विनः शस्त्रभृतोसुराश्च. —) D3 कोट्योप्रशस्ते; T1 कार्या भृशं ते; T2 कोट्यो भृशंस्ते; G3 M3 कोट्यप्रसस्ते; M1 कोट्यप्रशस्तः; B (ed.) कोपप्रशस्ताः D5 [5]तुभृताश्च; G1 सुद्धदःश्च; Cm.t as in text (for सुभृताश्च).

Da वीराः; Da Gi मूत्याः (for योधाः). Si Ñi Dio कार्योख-तास्ते सुमृताः सदैवः Ña V B Da योधास्त्वेमे (Ña Da "स्तवास्मिन् ; Ba "स्तु ते मे) बहवो हि (Vi [illeg.]) संति (Ba विशंति); Di.a कोळ्योधतस्तेखमृतः सदैवः Dii ज्येष्ठाश्च संतः सुपृतः सदैवः Ta विशाषता सक्षसराजमृत्याः

17 ") Т॰ तवैक- (for तदेक-). Dा.4.8 Мा बलेन; Cr.m.g.t as in text (for बलस्य). —) Sī Ñī D1-6.10.11 कि खित्. Т॰ (sup. lin. also) तदा (for तव). Sī Ñī D1-6.10.11 कि खित्. Т॰ (sup. lin. also) तदा (for तव). Sī Ñī D1-6.20.11 М॰ कृतोसियोगाः(М॰ व्यांनु); D1.6 कृतो नियोगी; D2.8 कृताति (D॰ विने)योगाः; D7.9 कृतोच्य यांनु; D11 कृता-भियोगान्: Т॰ कृतोपयांनु. —) Sī Ñī D1-6.7.9-11 Ct उपगृद्ध (for विनि). D॰ गूरी; D11 मूझा (for मूखी). —) D॰ वे (sic) (for ते). D॰ मावयतः; Gī प्रापयितुं; Cm.k.t as in text (for माव). Sī Ñī D10 परे प्रतिज्ञां (D10 परेप्यतस्वं) प्रतिगृद्ध सवं; D11 परेषु तस्वं प्रगृह्ण सवं. — For 17, Ñ॰ V B D॰ subst.:

1057* एतैः समेतैः सहितो हि राजै-स्वं योत्स्यसे तौ खलु राजपुत्रो । तस्माद्वं गच्छनु तत्र मुक्तः समाद्वयत्वागु गनासुकस्यौ ।

[(l. 1) Vi सनस्तै: (for समेतै:). —Bs om. (hapl.) नो दि in सहिनो हि. —(l. 2) Ñs De संयोतस्यमं (De °ने). De किळ (for बद्ध).]

-After 17, D7-3 T G Mila ins.:

1058* निशाबराणामधियोऽनुजस्य विभीयगस्योत्तमवाक्यामध्यम्।

जप्राह बुद्या सुरलोक्शहु-महाबलो राभ्रमराजसुरूयः।

[(l. 1) Gs तस्यानुकस्याधिकमधीतस्तं. —(l. 2) Ti.s [ब]सरः; Ck.t as above (for [ब]र्च-). Da Ti Ck.t ब्याक्यविष्ठः; M1 व्याक्यसंस्थां. —(l. 3) G2 -राक्ष-(for क्येक्-). —(l. 4) Ta Ga दशाननो (for महाबच्चे)-)

[5]

[rol

G. 5. 49. I B. 5. 53. I L. 5. 49. I

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा दशग्रीवो महावलः । देशकालहितं वाक्यं आत्रुक्तरमत्रवीत ॥ १ सम्यगुक्तं हि भवता दतवध्या विगर्हिता । अवश्यं त वधादन्यः ऋियतामस्य निग्रहः ॥ २ कपीनां किल लाङ्गलिमष्टं भवति भूपणम् ।

-Then G Mi cont. :

1059* दध्यो पुनस्तं प्रति वानरेन्द्रं स राक्षसेन्द्रो मतिमान्महात्मा। किं वाद्धतं ब्रह्मण एव तेजः सर्वस्य वीजं जगतोऽस्य विष्णोः। यदेवदेवस्य परस्य तेज-

> स्तदेव तेजः किएरेप वीरः। वधाय में वैष्णवसेव तेजः

निःसंशयोऽयं कविरूपधारी। इत्येवमेतद्वहुधा विचिन्त्य रक्षोधिपः फोधवशं जगाम ।

क्रोधं च जातं हृदये निरुष्य विभीषणोक्तं वचनं सुप्उय। उवाच रक्षोऽधिपतिर्महात्मा विभीपणं शस्त्रभृतां वरिष्ठम्।

[G2 M1 om. l. 1-2. - (!. 3) G2 M1 किं वा परंत्रहा परंच सत्यं(M1 स्वसद्धं). —(1.4) G3 धातुर् (for वीजं). G3 [s]थ (for sस्य). G1 स सर्वधातुर्जगतोधिविष्णो:. —(1. 5) G2 M1 परंच (for परस्य). -- (1.6) G1.3 तदेव किं वा कपिवीर एवः (Ga °रेव धीरः). —(1. 7) Ga ते (for मे). Ga Mı वैष्णवतेज एतन्(M1 °वं). —(l. 8) G1.3 किमागतं वानररूपथारी. —(1, 11) Mi निगृद्ध (for निरुध्य). % Ck: अनन्त:। कोधं च जातमित्यादि धोकद्ववं (?) प्रक्षिप्तम्. 🛞 —(1. 12) G1 सरन्सः (for सुपूच्य). -- (l. 13) G1 मेने च रक्षोधिपतिर्महांतं. -(1. 14) G1 धर्ममृतां.]

Colophon. —Sarga name: Si N V B D1-4.6,10,11 विभीषणवात्रयं - Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2,4.10,11 om.; Ś1 M2 51; Ñ2 V1 De 50; V2 40; Bi.2 48; Bs 47; B4 Ds 53; Ds.7-2 T G Mi.3 52. —After colophon, Ds concludes with राम जय; G Mi with श्रीरामाय नम:.

51

Ma begins with श्रीरामाय नमः .

1 Cv is missing from 1 - 10 (cf. v.l. 5.50.13).

—") B: स तस्य; B: ततस्तद् (for तस्य तद्). —") B:.:

तदस्य दीप्यतां शीघ्रं तेन दम्धेन गच्छतु ॥ ३ ततः पश्यन्त्वमं दीनमङ्गवैरूप्यक्रशिंतम् । समित्रा ज्ञातयः सर्वे वान्धवाः ससुहजनाः ॥ ४ आज्ञापयद्राक्षसेन्द्रः पुरं सर्वं सचत्वरम् । लाङ्गलेन प्रदीप्तेन रक्षोभिः परिणीयताम् ॥ ५

राक्षसेंड्रो. D: महामति: ; Ds.?. T M1.8 °त्मन: (for 'बह:). Si ह्यवरस्य मनीपिण:; Dio देशकालसमन्वितं. - Dio om. 1°. — °) \$1 -[अ]न्वितं वाक्यं; Ñ1 D1-4.11 -हितं आतरः Ñ2 -समं आतुर् ; V B1.4 Ds -क्षमं आतुर् ; B2.3 -क्षमं रहा (Ba श्रह्या) (for -हितं वाक्यं). — d) Ñ V Bi,4 Di-4,6,11 वाक्यम् (for भातुर्). Ñi उत्तमम्: Dii उत्तातो (for उत्तरम्). B2.3 ञ्रातुर्वाक्यमथात्रवीत् ; D10 ञ्रातुर्वाक्यमिद्य-वबीत् (hypm.).

2 ") D10 यस्य युक्ते (sic) (for सम्बगुक्तं). Ne V B Ds.6 सम्यगाह भवांस्तावद् (B1 Ds.6 °स्तात). -) B4 [अ]तिगहिता; Ds.s हि ग° (for विग°). Ds.s दृतवधा (Ds °ध्यं) विगहिता:(Ds °तं); Du वधो दूतो विगहितः (sic). 🛞 Ck : दुतस्य वध्या दुतवध्या। वधेति प्रकृतन्तात् स्त्रियां क्तिनपवाद: क्यबार्ष: 1; so also Ct. 🛠 —) Ti Gi वधाय (for वधाद). M1 अन्यत्, — d) V B De काणी-योस्य(V2 ° द्य) (for क्रियतामस्य). D1 विग्रह: D1 कर्तब्योस्य विनिग्रहः -

3 ") D1.4(both with hiatus) इप्टे हि (for लाइलम्). — ै) D1.4 पुच्छं (for इष्टं). Ñ2 V B D6 इष्टं भूपणसंजिते. —°) T1 स तस्य (for तद्°). D2.11 [आ]दीव्यतां. Ñ V1 B Ds आशु (for श्लीघं). —) Ds.s दंडेन; Dn तक्षेत (sic); Gs दीसेन; Cm.k.t as in text (for दाधेन).

4 °) Ds पद्यंति. Ñi Ds.न T₂[अ]मुं (for [इ]मं). Ñ2 V B De पदयंतु ज्ञातयश्चेनम् (B2.3 वस्). -) Ñ1 अंति Be अंगे (for अङ्ग-). St No V B1.3.4 D5-7.9.10 -वेहरव-कर्पितं; D1.4.11 -वेंह्रप्यकारितं(D11 °रणं); D8 -वेंक्ल्यकिर्वं —°) Śī Ñ V D7.9.10 Ct 明讯另-; B D1.2.4-6.11 Ts G3 Mr.s समित्र-; Ds Tr अ(Tr सु)मित्रा; Ds मित्राणिः 🧏 समित्रा (as in text). Ñ2 V B D6.11 -बांधवा:; Ds -जातवः (for जातवः). Ds सर्वा (sic) (for सर्वे). - d) Du ज्ञातवः (for बान्धवा:). Ti,3 च (for स-). D: सकपीश्राः Ds marg. (for समुहज्जना:). Ñ2 V B De ज्ञातवः(V B: सुहदः) स(Bs.4 °यश्च)कपीश्वराः.

5 Ñ2 V B De om. 5.—") Ds ततोझवीद (for आज्ञापयद्). Da.11 आजा(D4 °य)यहाश्रसेंद्रस्य (sic). text (for सचत्वरम्). Ds प्रीमेष सचत्वरां.

[352]

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा राक्ष्माः कोपकर्क्ष्याः । वेष्टन्ते तस्य लाङ्क्लं जीणेः कार्पासिकः पटैः ॥ ६ संवेष्टचमाने लाङ्क्लं च्यवर्धत महाकिषः । शुक्किमन्धनमासाद्य चनेष्वित्र हुताश्चनः ॥ ७ तैलेन परिपिच्याथ तेऽिषं तत्रावपातयन् ॥ ८ लाङ्क्लेन प्रदीप्तेन राक्षसांस्तानपातयत् । रोपामपेपरीतात्मा वालस्येसमाननः ॥ ९

6 °) Ñı Dı.s.10.11 रणकर्क्सा:; Ñ॰ V क्रोध (V² कोप) किपिता:; Ba Dɛ.e T॰ Mı क्रोध॰; D₃ Gı.z M₃ क्रोप॰ किपिता:; G₃ क्रोधम्हिता: (for कोपकर्क्सा:).—°) Sı V₂ Dı-є.10.11 Mɛ.з वेष्टयंति सा; Ñ॰ Vı B Dɛ अवेष्टयंत; Dв Mı °यंतेस्य (for वेष्टन्ते तस्य). ॐ Cr: वेष्टयन्ति सा टाङ्ग्-छिमित पाडः।; Ct: वेष्टन्ते, अवेष्टयन्तेत्यर्थः. ॐ — °) B₃ कापांसकैं: (for °मिक्षेः). Sı Dı٥ जीणंका(Dı० °क)-पांसकरेटै:; Dı.з.11 द्यार्णें: कपांसिकैं: पटें:(Dı1 °कॅस्तया); Mҙ चीणें: कापांसकैं: पटें:.

7 ") Ñ V2 B1.2 D1-4.6.10.11 G3 M1 स(Ñ D6 का)
वेष्टयमाने; V1 संवेष्टयमान-; B4 वेष्टयमाने व (for संवेष्टयमाने). B3 G1 स वेष्टयमान(G1 "नो) छांगूछो(G1 "हे).

- b) B4 प्रावर्धन Ñ1 महाबक: (for "कपि:). - b) D3
बुक्कयद्दनम् (sic) (for बुक्कमिन्धनम्). - d) D7 हुनाशनं.

- After 7, Ñ2 V B ins.:

1060* चिन्तयामास मतिमान्देशकालक्षमं बहु। [V2 B1.4 च ह (for बहु).]

8 De om. 8-116. Ñ2 V B om. 8-10. --6) \$1 D10

T1.5 [अ]च्यपात (\$1 °द)यन् ; Ñ1 [अ]चपादयन् ; D1.2.6

G1.2 न्य (G1.2 न्य)पातयन् ; D7.9 G2 Cm.k.t [व]पपाद °;

D8 न्यदीप °; T2 [उ]पपा °; M2 [अ]पपाद ° (sic) ; M3

[अ]भ्यपा ° (for [अ]चपातयन्). % Cm: हुताशन इति

पाठे वृद्धौ दशान्तोऽयम् । उपपादयन्नित्यस्य समयोजयन्त्रियन्ये । ;

Ck: उपपादयञ्चद्रपादयन् %

9 Ñ2 V B De om. 9 (cf. v.l. 8). D10 om. 9^{ab}. G2 transp. ab (including 1062*) and ad.—b) Ñ1 D1.4 नवपात (Ñ1 व) यदा D2 विलोकयन् ; D2-9 जताइयत् ; D11 M2 जपोधयत् ; Cg as in text (for जपातयत्). S1 सासारतं व्यलोकयन् ; D3 रराज स महाकपि:.—D3 transp. 9^{ad} and 10^{ab}.—b) S1 D1.4.10 रोपहर्ष-; Ñ1 हपेरोय-; D11 G3 रोमहर्ष-; T1.3 G2 स तु रोप-.—d) S1 D10 हवोदित:; Ñ1 -हवानन:; D2.11 G2 -जिमानन:: M1 -समप्रम:.—After 9, S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 ins.; D2 ins. after 9^{ab}:

1061* गुचिशुक्रव्यपगमे सविद्युचीयदी यथा।

स भ्यः संगतेः ऋरै राध्मेहिरिसत्तमः।
नियदः कृतवान्त्रीरस्तत्कालसद्दशीं मतिम्॥ १०
कामं खलु न मे शक्ता नियदस्यापि राध्माः।
छिच्वा पाशान्सप्रत्पत्य इन्यामहिममान्पुनः॥ ११
सर्वेपामेव पर्याप्तो राख्नसानामहं युधि।
किं तु रामस्य प्रीत्यर्थं विपहिष्येऽहमीदशम्॥ १२

G. 5. 49. 0 B. 5. 53. 23

[Nī -मुके; Dɛ.s.ii -मुक्त- (for -मुक्त-). Di.4 मुना मुक्ते. Nī Dī.4.ii स्विकाति; Dɛ.s -स्यतिकामि (for -स्यप्यमे). Ds सतदित् (for स्विपुन्). Dī.4.ii इव तोयदः.]; whereas Ds T Mɛ.s ins. after 9; Dr→ ins. I. 2 only after 10⁶⁶; Ge ins. after 0⁶⁶;

1062* स्वाहुलं संप्रदीसं तु रष्ट्या सर्वे हन्मतः। सहस्रोगलकृदाश्च जग्मः प्रीति निजाचराः।

[(I. r) Go लांगुलेन (for °लं सं-). Do नं (for तु). Do To तस्य द्र्ष्टुं; Mo.o द्रष्टुं तस्य (for इक्का सर्वे). Do इक्का तस्य महाजन: (for the post. half). —(1. 2) Do सहस्र- (for सहस्री-). Do To Mo.o जीता; To.o जीना (for जीनि).]

10 Ñ2 V B D6 om. 10 (cf. v.l. 8). D3 transp. 9°d and 10°6.—") D11 संगत: (for °तै:). Ś1 D2.10 कुदैं (for क्रैं). D3 स भूगोच्यपेरेशंरें .—) Ś1 Ñ1 D1.2.6. 7-11 T1 G3 हरिपुंगत:; D3 सीमविकमै:; M2 हरियूपप:.—After 10°6, D7-9 ins. l. 2 only of 1062°.

11 De om. 11⁶⁶ (cf. v.l. 8).—⁶) V1 क्यं (for कामं). D2 ते (for मे). Ši D10 मे शक्तिर; Ñ2 V B शक्ता मे (by transp.).—⁶) D1.4 सुबदस्य. D0 [अ]स्य (for [अ]पि). Ši D10 राह्मसै: (for °सा:). Ñ2 V B D3 बदस्यपि निशाबता: (B3 च राह्मसा:).—After 11⁶⁵, D1.2.4 ins.:

1063* कुद्धस्य पुरतः स्थातं सिंहस्येवेतरे सृगाः।
—°) Bs D1.4 पारां. Ds स्नमुणस्य. — 4) Gs हनिष्येहम्.
Ñ B D2.6 गच्छतः प्रतिवार(Ñ1 दिग्नां meta.]) भेः V1 हनिद्यापि पुरीमिमाः V2 D1.6 गच्छतः प्रति राव(V2 तोर)णंः
D3 बल्डिनां प्रतिवारणेः D11 गच्छतः परिचारणे. — Alter 11,
D5.7-9 S ins.:

1064* यदि अर्नुहितायाय चरन्तं अर्नुजासनात्। बझन्त्येते दुरारमानो न तु मे निन्हतिः कृता।

[(1, 1) Ds.7.9 T2 Cg मर्नु ; Cv.r.m.t as above (for मर्नुर्). —Ds om. 1. 2. —(1. 2) D7.9 Ct निवप्तरे; T2 बच्चेते ते (sic) (for बम्नत्येने).]

12 No V B De om. 12-13 . —") G1 बारि (for एव). S1 D10 प्यामित सु-; N1 D2-4.11 एपी वा(N1 D11 चा)वि G. 5. 49. 0 R. 5. 53. 14 L. 5. 49. 13

लङ्का चारियतव्या मे पुनरेव भवेदिति । रात्रौं न हि सुदृष्टा में दुर्गकर्मविधानतः । अवश्यमेव द्रष्टव्या मया लङ्का निशाक्षये ॥ १३ कामं वन्धेश्व मे भूयः पुच्छस्योद्दीपनेन च । पीढां कुर्वन्तु रक्षांसि न मेऽस्ति मनसः अमः ॥ १४

सु-; D1 तेषां वापि सु-(for सर्वेषामेव). — D2 महायुधि (for अहं युधि). —) G3 trans/. किं तु and रामस्य. Ñ1 G2 प्रीत्यर्थ किं तु (G2 तु) रामस्य; G1 M1 किं तु रामियार्थ. हि. % Cr.g.: रामस्य प्रीत्यर्थमित्यत्र छन्दोभङ्ग आर्थः. % —) M2 ईदश:.

13 Ñ2 V B D6 om. 13⁶⁵ (cf. v.l. 12). —) G3 विचरितब्या, D6 G1,3 M वे (for मे). D11 संका राजयितब्याशु, —) M2 एवं (for एव). Š1 Ñ1 D1-6. 10.11 भविष्यति. — After 13⁶⁵, Š1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

1065* इति क्षंस्येऽहमेतेषां राक्षसानामिमां कियाम्।

[Śi Dio ज्ञात्वा; Dz क्षमे (for क्षंस्ये). Da (after m. corr.) इत्येवं प्रसिहिध्येहं (for the prior half).]

—Śi Ñ V B D1-4.6.10.11 transp. od and of. —o)
Ñi D1.5.4 transp. स and हि. D11 स न हि (for न हि सु.). M2 में (for में). D1.4 मया दृष्टा (for सुदृष्टा में).
D3 रात्रों तु न तु दृष्टा में. —d) D2 दृष्टकर्म-; G3 दुर्गमार्ग-; Cr.m.g.t as in text (for दुर्गकर्म-). Ñ2 V B D3.6 दुर्गमार्ग: समंतत: .—e) V B1.5.4 D8 T G1 M2 सैव; D4 एवं. V B में लंका (for दृष्ट्या). Ñ2 D6 सापि लंकेयं; D3 तु मया लंका (for प्य दृष्ट्या). —/) Śi Ñ1 D1.2.4. 10.11 लंकेयं रजनीक्षये; Ñ2 V B D3.6 दृष्ट्या रजनीक्षये.

14 °) De कार्य- (for कामं). Bz बंधेन; Be उच्चेश्व; Ds.5.7-8 G1 बसंतु; T1 G3 M1.2 बहु श्व(sic); M3 बहुस्य (for बच्धेश्व). D3 वा (for मे). S1 De.10 भूयों में (by transp.); D2 संभूय. — 6) G1 M1.2 [आ] दिपनेन (for [उ]दिप°). S1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 छांगू छादी (V2 B3 D2 °छोट्टी) पनेन च; D3 पुच्छमुदीपयंतु ते. — °) D3 न में (for पीडां). Ñ2 D1.3.5-7.0.10 G3 M1 कुवैति. M2 बहुसो (for रक्षांति). — 6) S1 Ñ V B D1.2.4.0.10.11 G1 च में (Ñ1 G1 मेस्ति) मनिस; Cr.m.g.k.t as in text (for मेडिस्त मनस:). D1.2.4 कुम:. D3 पीडां न मनिस अमं. — After 14, Ñ2 V B D6 ins.:

1066* एवं निश्चित्य मितमान्कार्यं रामिहते रतः।
तरसर्वं क्षमयामास क्षकोऽपि हरिपुंगवः।
ततस्ते वे दुरात्मानो राक्षसाः कोधमूर्छिताः।
स्नेहावसिक्तं सरकृत्वा ज्वालयामासुरोजसा।

[(1. 1) Vs Bs. ६ इनुमान् ; De ** मान् (for मितमान्).

ततस्ते संवृताकारं सत्त्ववन्तं महाकिषम् । परिगृह्य ययुईष्टा राक्षसाः किषकुद्धरम् ॥ १५ शङ्कभेरीनिनादैस्तैर्वोपयन्तः स्वकर्मभिः । राक्षसाः कृरकर्माणश्चारयन्ति स्म तां पुरीम् ॥ १६

Ba रामकार्य- (for कार्य राम-). —(1. 2) Ña V1 Ba हि (for sिq),];

while Ds ins.:

1067* एवं चिन्तयतस्तस्य लाङ्ग्लं वेष्टितं पटैः। घटानां तु सहस्रेण स्नेहस्य सिपिचुस्तना। स्नेहावसिक्तं लाङ्ग्लं क्रूराः प्रज्वालयंस्ततः।

15 B1 om. 15^{ab}. B3 reads 15^{ab} twice(var.).
— b) \$1 D10 M1 तं (for तं). B3(second time) ताइंगे (metri causa) (for तत्तत्ते). Ñ2 V B2.3(first time).
D6 ततः प्रदीसलांगूले. — D5 reads o mostly in marg.
— b) \$1 D10 अग्रुवंतं; Ñ2 V B2.3(first time).
D6 त्तः प्रदीसलांगूले. — D5 reads o mostly in marg.
— b) \$1 D10 अग्रुवंतं; Ñ2 V B2.3(first time).
D6 त्त्र प्रविच्छं अग्रुवंतं; Ñ2 V B2.3(first time).
D7 B4 og) मंतं (for तत्त्ववन्तं). \$1 Ñ1 D1-1.11
M1.2 महावलं. — b) \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 प्रमुख निर्वेतुः विदेश (Ñ1 ogरत्णाः D1.2.4.11 ográfia. — b) Ñ2 V B D6 त्रिवेद्वं निर्वेतुनींचा. — b) Ñ2 V B D6 राजवंदमनः (B oतः) (for क्षिकुक्षरम्).

16 °) D3 खर- (for शक्ष-). \$1 D1.2.4.5.7.6-11 विक् Ñ1 M2.3 तं; D3.8 T1 G2 ते (for तेर्). Ñ2 V B D6 -िनादेन. — °) D11 शोतयंत्रश्. \$1 Ñ1 D1.3.4.10.11 M1 व (for स्व-). Ñ2 V1 D6 स्वक्रमें तत्; D2 ततस्तः (for स्वक्रमेमि:). B3 om. 16°-20. — °) D1.4 शोर (for क्र्र-). D11 शोरकर्माणं. — °) D1.4.11 शार्यत्र. —After 16, \$1 Ñ1 D1-3.10.11 ins.:

1068* अथोपस्थितसर्वाङ्गः स्वस्थसर्वेन्द्रियक्रियः।

[D1.4 [उ]पन्वित- (for 'स्थित-). Śi Ñi हुत- (for स्वरंध-).];

while Ns V B1.9.4 De ins.; S1 N1 D1-4.10.11 ins. after 18:

1069* दुर्गकमे च लङ्कायां सुनिविष्टांश्च रक्षिणः। गृहाणि च समृद्धानि राक्षसानां महात्मनास्।

[(1.1) B2 स (for first च). Ś1 Ñ D2.3.6.10.11 लंकाणाः Ś1 Ñ1 D2 संनिविष्टांग् ; B4 निविष्टांग् ; D1.4 सुनिशिष्टांग् (for सुनिविष्टांग्). —(1.2) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 द्दशांतक्षितो बती (D1.4.11 °तो हरि: ; D2 °तः कपि:) (for the post. half).] On the other hand, D8.7-9 T G1.3 M ins. after 56:

1070* अन्वीयमानो रक्षोभिययौ सुखमरिंदमः।

हनुमांश्वारयामास राक्षसानां महापुरीम् । अथापश्यद्विमानानि विचित्राणि महाकृषिः ॥ १७ संवृतान्भूमिभागांश्र सुविभक्तांश्र चत्वरान् । रथ्याश्र गृहसंवाधाः कृषिः शृङ्गाटकानि च ॥ १८ चत्वरेषु चतुष्केषु राजमार्गे तथैव च । घोषयन्ति कृषि सर्वे चारीक इति राक्षसाः ॥ १९ दीप्यमाने ततस्तस्य लाङ्गूलाग्रे हन्मतः ।

17 Ñ2 V B Ds om. 17 (for B3, cf. v.l. 16). G2 om. (hapl.) 17^{a5}. —) T1.3 चिंतयामास. —) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 छंको रावणपाछितां. — ^{cd}) Ds यथा (for जय). G3 विचित्राणि विमानानि (by transp.). — For 17^{cd}, Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 subst.:

1071* यथापरयजिशि तदा भवनानि स रक्षसाम्। ततः परिविशिष्टां च तां दद्शें पुरीं कृषिः।

[(l. 1) D11 अथ (for यथा). D3 सुननानि. Ñ1 [अ]त्र; D4 च (for स). D1 भवनं सर्व- (for °नानि स). —(l. 2) D3 तेम्य: (for ततः). Ñ1 D2.3.11 प्रतिविशिष्टां(D3 °छं) स; D1.4 प्रतिविशिष्टां(Ñ1 दिश:); D3 स पुरीं दहने हरि:; Ñ3 दिश:); D3 स पुरीं दहने हरि:; D3 रवभावं दहने किए: (for the post. half).]

18 Bs om. 18 (cf. v.l. 16). —) Si Ñi D1-4.
10.11 सोपइयद् (for संवृतान्). D2 तु (for च). Ñ2 V
B1.2.4 D6 सोपइयद् (B2 [orig.] अपइयद्रा, [m. also]
ददश रा) जमागांश्च. —) B1 चतुष्पयान् ; D1.4 च सरववान् ;
D6 च चातुरान् (for च चस्वरात्). —) T1.3 M3 वीथी हा;
G3 स्म्यांश्च (for रम्पांश्च). Ñ2 D6 जन- (for गृह-).
D1-वाषाश्च; D4 -संवाषां; G3 -संवाषान् . —) G3 श्चंगाट-कानिए. Ñ2 V B1.2.4 D6 वापीर्देवगृहाणि च. — After 15,
Si Ñ1 D1-4.10.11 ins. 1069*; while D5.7-0 S ins.:

1072* तथा रथ्योपरथ्याश्च तथैव च गृहान्तरान्।

[Ms Cg गृहकांतरान् ; Ct as above (for च गृहान्त°). १६ Cg: गृहकान्तरान् गृहकाणि खुदगृहाणि, अन्तराणि प्रच्छन्नद्वाराणि, अन्तर्दाराणि, अन्तर्दाराणि, अन्तर्दाराणि, अन्तर्दाराणि, श्रे

-Ta Ma cont. :

पुरे

뒦;

D٤

व

d:

for

ns.

OF

1.]

1073* गृहांश्च मेघसंकाशान्ददर्श पवनात्मतः।

19 Ñ2 V B D6 om. 19 (for B3, cf. v.l. 16).
— ") D2 च दुर्गेषु. — ") S1 Ñ1 D1-4.10.11 तथा झंगाटकपु
च. — ") D11 धोतयंति. S1 Ñ1 D1-4.10.11 हन् (D4 "तु)मंतं (for कपिं सर्वे). — ") S1 Ñ1 वराकमिव(Ñ1 "ति);
D2 धारीकमिति: D3 चारकेति च; D7.9 चार इत्येद; D10
वराक इति; Cr.m.g.k.tp as in text (for चारीक इति).

राक्षस्ता विरूपाक्ष्यः शंसुर्देव्यास्तद्ग्रियम् ॥ २० यस्त्वया कृतसंवादः सीते ताम्रमुखः कृषिः । लाङ्ग्लेन प्रदीप्तेन स एष परिणीयते ॥ २१ श्रुत्वा तद्वचनं कृरमात्मापहरणोपमम् । वेदेही शोकसंतप्ता हुताशनमुपागमत् ॥ २२ मङ्गलाभिमुखी तस्य सा तदासीन्महाकपेः । उपतस्ये विशालाधी प्रयता ह्व्यवाहनम् ॥ २३

G. 5. 49. 20 B. 5. 53. 26 L. 5. 49. 26

६ Cr.m.g: चार एव चारीकः (Cr.g स्ताप्रें कप्रत्यय:। आपों दीचै:1; Ck: चार सन्दात्स्वार्थं आपे इंक: %—After 19, Tha Gan Min ins.:

1074* स्त्रीबालवृदा निजंग्मुस्तत्र तत्र कुत्हलात्। तं प्रदीपितलाङ्ग्लं हन्मन्तं दिरक्षतः।

[(l. 1) G_2 आंबालबुदबनिता (for the prior half) and जन्तुस (for the first तत्र).]

20 B3 om. 20 (cf. v.l. 16). T1 illeg. for 20-23° .-- °) Ñ2 V B1.2.4 De तम्र; G2 तसिम् ; Ct as in text (for तस्य). Ñ1 D1.4.11 अग्नि स्था तदा तस्य (D11 °* * स्व). -- *) B4 स्वांग्रहाते; D3 स्वांग्रहेत् तुः D11 सांग्रहेत्. -- °) Ñ2 V B1.2.4 De स्वांग्रहेत् ता। तस्याः D3 ता विरूपास्याः (for ता विरूपास्यः). -- *) M1 सन्यः, Ñ1 D11 देस्यः D8 देवीः G3 तस्यः Ct as in text (for देस्यास्). \$1 D1.2.4.10 प्रोचुर्नस्य. Ñ2 V B1.2.4 D3.6 सीताये तस्य (B4 D3 संन्य)वेदयन्. \$2 Cr.m.g.t: शंसुः सरांसुः। (Cg आपों दिवीचनायानः). \$2

21 Ti illeg. for 21 (cf. v.l. 20). — 6) G1 स च (for सीते). Ñi Di.e.ii प्रमुखतः (for लाग्नमुखः). — 7) B2 च (for प्र-). Ñi V B1.2 D6 म लांगूलिनः M1 ****प्र-(for लाजूलिन प्र-).— 6) M2 रक्षोसिः (for स प्य). Ñi V B D6 रक्षोसिः परिकृष्यते.

22 Tr illeg, for 22 (cf. v.l. 20).—") Ñ2 V B De सा श्रुत्वा; D1.6 सा नु तद् (for श्रुत्वा तद्). B1 तस्य (with hiatus); B1 कृद्धम्; D1.6 श्रुत्वा (with hiatus); G2.8 M1 बोरम् (for कृरम्). D2 सा श्रुत्वा तद्वची घोरम्.—") Ñ2 V B1-2.6 (marg.) D1.6.6 श्रात्मनो मरणोपमं (B1 [orig.] "णं परं]); D2 श्रासमदरणोपमं.—") Š1 Ñ V B D1-6.6.10.11 जानकी.—") Ñ1 D3 श्र्याचत; Ñ2 V B D6 ददीरयत; T3 दपासत.

23 T1 illeg. for 23^{a5} (cf. v.l. 20).—^a) B: तत्र (for तस्य).—^b) S1 Ñ1 D1.6.10 शुखा सीता; Ñ2 V B1.8 D2.26 मूखा सीता; B2.6 सीता मूत्या; D3 तथा तस्यः D11 शुखा तस्य (for सा तदासीन्). S1 D10 महाकाँप.—^a) S1 Ñ V B D1—6.6.10,11 निष्ठा.

G. 5-49-20 यद्यस्ति पातशुश्रूषा यथास्य ... B. 5-53-26 यदि चास्त्येकपत्नीत्वं शीतो भव हन्त्मतः ॥ २४ यदि कश्चिदनुकोशस्तस्य मध्यस्ति धीमतः । यदि वा भाग्यशेषं में शीतो भव हन्मतः ॥ २५ यदि मां वृत्तसम्पन्नां तत्समागमलालसाम् । स विजानाति धर्मात्मा शीतो भव हन्मतः ॥ २६ यदि मां तारयत्यार्यः सम्रीवः सत्यसंगरः ॥

> 24 Dir om. 24 46. - a) Ñ V B DI-4.6.10 176-(for पात-). -) Ni Du चेंब; N2 V1 B1-3 D3.6 G1 वापि; V2 M1 चापि; B4 D7.8 वा तु: D9 T2 G2.3 वास्ति (for चास्ति), Si Di.2.10 यदि मां तारयत्यार्थः ; Da यो मां तारयतेत्यार्य: (sic). —) Śi Va B Da.a.6.10.11 शिवो (for शीतो). Ñ1 हतासन (for हन्मतः).

25 Dr. om. (hapl.) 25-27. Ñi Dii transp. 25 and 26. D1.4 read 25 after 27. -) Ds fafag (for कश्चिद्). Dit हवनुक्रोशस . % Cg : किंचिद्नुकोश इति समस्तं पदम् . % - b) Ñ1 मिय रामस्य; Ñ2 V B D6 तस्यापि मयि; D: सत्यमप्यस्ति; D4 तव मरयस्ति. - D: om. (hapl.) 25°-26. -°) Śi V2 D1.4.3.10.11 T2 M2 साम्ब-होपो; Ñ: वाक्यहोपं. —) Ś1 Ñ V B D1.3.4.6.10.11 शिवो (for शिवो).

26 Da.7.9 om. 26 (cf. v.l. 25). Ši om.(hapl.) 26-27. Ñ1 D11 transp. 25 and 26. De reads 26 in marg. -) Ñ1 इत्त-; D4(before corr. as in text) वत- (for वृत्त-).—) Ds -मानसां; Gs -रुांगलं (sic) (for -लालसाम्). \widetilde{N}_1 D1.4 तस्तर्वकृतमानसाः; \widetilde{N}_2 V B D6 सद्भावगतमानसां; D10.11 तत्सर्वगतमानसं. —) Ñ1 D1.3.4. 10.11 हुताशन विजानासि. — d) Ñ V B D1.3.4.6.10,11 शिवो (for शितो).

27 Si D7.9 om. 27 (for Si, cf. v.l. 26 and for Dr.s, cf. v.l. 25). V2 om. 27 - 288. Ñ2 V1 B1-3 D6.10 om.(hapl.) 27. -) Ds G: M Cg तारवेद् (for °यति). Ds प्राज्ञ: .—) Ñ1 B4 D1-4.11 फूतज्ञ: (for सुत्रीव:). -- After 27 06, Ñ1 B4 D1.2.4.11 ins.:

1075 परं पारं समुद्रस्य रक्षसापहृतां सतीम्।

[Be अपि (for सतीम्). Dr.e राश्चसोपहतो पुरी; Ds राश्चसा-पहलां सती (for the post, half).]

- °) Ba तसाइ. Ñ1 Ba D1.2.4.11 रघुश्रेष्ठ: ; Da त संरो-भाच् ; Ds °बाहो (for महाबाहु:). Gs Ms अस्माद:खांबु-संरोधाच . —) Ñ1 Be D1-4.11 शिवो (for शीतो), -After 27, Be ins.:

अस्माद्ःखान्महावाहुः शीतो भव हन्सतः॥ २७ ततस्तीक्ष्णार्चिरच्यग्रः प्रद्क्षिणशिखोऽनलः। जज्वाल सुगरावाक्याः शंसिन्नव शिवं करेः॥ २८ द्ह्यमाने च लाङ्गले चिन्तयामास वानरः। प्रदीप्तोडिंगरयं कस्मान मां दहति सर्वतः॥ २९ दृश्यते च महाज्वालः करोति च न मे रुजम्। शिशिरस्येव संपातो लाङ्गलाग्रे प्रतिष्ठितः ॥ ३०

1076 * यदाई कर्मणा दाचा मनसा चापि सववस्। ह्तारानानुवर्तयं शिवो भव हन्मतः।

-After 27, D1.4 read 25.

28 V2 om. 28°5 (cf. v.l. 27). - °5) Ši Ñi D1-4.10 सिरधाचिर ; D11 तिरमाचिर. D4 अब्यक्त: (for 'यू:). Ds -शिवोनल: ; D11 - सुखोनल: . Ñ2 V1 B De ततो विश्वः (B2 °म) स्त्रिग्धा(B4 सिद्धा)चि: प्रदक्षिणम्यानलः, - " V: श्वसन् (for शंसन्). V: Bs सहा-; Ds च शं; Du शुभं (for दिवं). Bs जडवाल खगशावारां संनिधस्य महाकी (corrupt). -After 28, Ds.7-9 S ins.:

1077* हन्मजनकश्चापि पुरलानलयुतोऽनिलः। ववौ स्वास्थ्यकरो देव्याः प्रालेशनिलशीतलः।

[(l. I) D7.9 [ए]व (for [अ]वि). Ds न्सम्बिक (for -युनोइनिल:). —(1. 2) Ts स्वस्ति- ; Cr.m.g.t as above (for स्वास्थ्य-). T1.3 चापि; Cr.m.g.t as above (for देख्या:). Ds T M: -[अ]चल-; G1 -चय-; Cr.m.g.t as above (for -[अ]निल-). G2.3 प्रालेय इव. 🛠 Cg: अस्मातस्त्र द्रसमाने च लाङ्गल इति क्षोकः। अनयोः क्षोक्योर्मध्ये केवन क्षेका कतिपयकोशेषु दृश्यन्ते । बहुकोशेष्यदर्शनादर्थाधिक्यामानाच तेऽनाराः णीया: . 🛞 1

-Then Ts ins. a passage relegated to App. I (No. 10).

29 °) Ŝi Ñi Da.s.10.11 ततः प्रदीसें; Ña V B De सं(BI प्र; Ds स)दीप्यमाने (for दहामाने च). Di. तत प्रदीसलांगूल: . — D: reads 296 in marg. —) G: मार्बि (for वानर:). —°) Ba प्रदीसाविद. — d) Śi 🕅 V B Da.o Gt.2 पावक: ; Ñ1 D1.3.4.11 सर्वश:; Ck.t as in text (for सर्वतः).

30 °) D11 द्यते. V2 B1 दि; T2 [5]यं (for व). Da.e.11 महाज्वाला. —) Ña V B De कुरुते. Va B Di M: न च (by transp.). Si Ni Dio न मनी- (for व व मे). No V B De व्यथां; De. इज: -) Si Dio संवापी Vs В D1-4.6.8.11 संघाती. — 1) Š1 Ñ V В D1-4.0 डांगूले में (Ba च); De डांगूलेन; Dn डांगूले वर.

[356]

अथवा तदिदं न्यक्तं यदृष्टं प्रवता मया । रामप्रभावादाश्वर्यं पर्वतः सरितां पतौ ॥ ३१ यदि तावत्समुद्रस्य मैनाकस्य च धीमतः । रामार्थं संभ्रमस्तादिकमित्रिनं करिष्यिति ॥ ३२ सीतायाश्वानृशंस्येन तेजसा राववस्य च । पितुश्च मम सख्येन न मां दहति पावकः ॥ ३३ भूयः स चिन्तयामास मुहूर्तं कपिन्नुख्वरः । उत्पपाताथ वेगेन ननाद च महाकपिः ॥ ३४

31 °) Ds T1.s यद् (for तद्). St D10 सवै; Ñ2 V B D2.6 सन्ये (for हयक्ते). —°) St Ñ V B D1.2.6.10.11 - प्रसादाद्; D4 - प्रसादम् (for - प्रभावाद्). — °) Št D10.11 सर्वतः; D1 पर्वतात्; G3 सर्वं नः; Cv as in text (for पर्वतः). D10 प्रति:. Ñ2 V B D2.3.6 पर्वतोद्धिसंगमे (B2 ° प्रवे; D2.3 ° भवं). % Cr: स्रारतो प्रतावित्यत्रापः।; so also Cg. &

32 °) B2 पथि (for यदि). — ⁵) S1 N2 V B1-3
D2.3.6.10 नगस्य च(D0 चा); B4 च वांधवै:; D11 च धमेत:;
G1 [इ]च थीमत: (for च धीमत:). — D2 om.(bapl.?)
32°-33°. — °) S1 N2 B2-4 D1.4.6.10.11 G1.2 रामार्थे;
Ñ1 परार्थे. N2 V B1.2.4 D6 तीझ:; B3 तस्य; D3 T3 G1.2
तावत; Ck.t as in text (for ताइक्). — °) N2 V1 B
D3.6 किमशेर्न भ(D3 °येंद्र)विट्यति.

33 Ds om. 33^{ab} (cf. v.l. 32).—^a) Ds.10.11 चानुशंसेन.—^b) Vs om. च (subm.).—^c) Ds सत्येन (for सख्येन).

ζ,

T.

(-

1

¢ŧ

34 Ñ2 V2 B D6 om. 34.—") Ñ1 V1 D1-4.11 तत: (for भूय:). Ŝ1 D10 च; V1 D2.5.7.5.11 T2 M3 Cv सं-; Cm.g as in text (for स). D4 (m. also) हेनुमोद्दा (for भूय: स).—After 34.6, Ŝ1 Ñ1 D1-4.7-11 ins.;

1078* कथमस्रद्विधस्येद बन्धनं राक्षसाधमः। प्रतिक्रियास्य युक्ता स्यास्मति मद्धं पराक्रमे। ततिश्चस्या च तान्पातान्येगवान्त्रे महास्रप्राः।

[(1, 1) D2 - निषश्च (for - विशस्य), Ñ1 D1.4 बस्यतो; D2.11 (sic) बस्यते (for बन्धनं). D11 राह्मसाधियै: —(1.2) S1 D1-4.10.11 न (for [अ]स्य). S1 सत्या; D1.8.4 मतिर; D10 स हि (sic) (for सति). S1 मम (for मझं). D11 मतिमप्यपराक्रमे (sic) (for the post. half). —(1.3) Ñ1 D1.8.4.11 [आ]स्मन:; D2 महा-; D10 स तान् (for चतान्). D1-4.11 स (for चै).]

—D_{11 OD}. 34^{cd}.—c) Śi Ñi Vi Di.s.4.10 च (for [अ]अ).—d) Śi Ñi Vi Di-4.10 महावरू.

पुरद्वारं ततः श्रीमाञ्ज्ञैलगृङ्गिमवोश्वतम् । विभक्तरक्षःसंवाधमाससादाानिलात्मजः ॥ ३५ स भृत्वा ज्ञैलसंकाशः क्षणेन पुनरात्मवान् । इस्ततां परमां प्राप्तो बन्धनान्यवज्ञातयत् ॥ ३६ विम्रक्तश्राभवच्छ्रीमान्पुनः पर्वतसंनिभः । वीक्षमाणश्च दृदृशे परिचं तोरणाश्वितम् ॥ ३७ स तं गृद्ध महावाहुः कालायसपरिष्कृतम् । रक्षिणस्तान्पुनः सर्वान्मद्वयामास मारुतिः ॥ ३८

G. 5. 49. 33 B. 5. 53. 39 L. 5. 49. 42

35 °) Тэ पुनर् (for पुर-). Si Dio पुरे च विचलक्क्षीमाज् ; Ñi Di.a.ii पुरीदारं विदान्धीमाज् (Ñi °दाद्वीमं);
Ñi V B Di.a.ii पुरीदारं विदान्धीमाज् (Ñi °दाद्वीमं);
Ñi V B Di.a.ii पुरीदारं विदान्धीमाज् (Ñi °दाद्वीमं);

— b) Ñi V B Di दीलराजम. Ñi Bi [द]लियतं;
Di [द]लियुनं (for [द]लतम्). — b) Ñi Vi Di Gi Mi
Ck-रक्षःसंपातम् ; Ñi Vi Bi Di -रहाःसंवातम् ; Di -रहाःनेपातो; Dii नक्षसं चानम् ; Cr.m.g.t as in text (for
-रक्षःसंवायम्). Si Dio विविक्तं राक्षमावायम् ; Di विभक्तं
संधिसंवायम्. — b) Ñi V B Di महाक्रिः (for [क]निलारम्बः). Di सोक्षं चक्रे मनस्वरा.

36 °) Si इस्तरवं, Si Di-cio.ii समनु-; Ñi अनुमं-; B: च पुनर् (for परमां). Ñi V Bi-3 De गरवा; Bi प्राप्य.
— °) Si Di.cio.ii [ज]बसादयन्; Ñi Vi Bi De [ज]बसादयन्; Bi व्यसातयन्; Be (marg. also as in Ñi and Bi) व्यनादायन्; Be [ज]बकात्रयन् (sic); Di [ज]ध शालयन्; De बिमोन्यम्; De [ज]बकात्रयन्.
—After 36, Bi reads 5.52.17 and 15.

37 Bs reads st. 37-39 after 5.53.26⁶⁶.—⁶) Ba स विमुक्ती (for विमुक्तश्च). Ñs V B1-5 De तत: (for [ब] मवन्). —⁶) Ñs V B1-5 De बसवःप (Bs वमृत्व प)-वितोपस:.—⁶) Śi D1-5.7-11 वीह्यमाणदा. De (sup. lin.) स (for न). Ds सोपन्यत् (for दहरो). Ñs V B De दहरो वीहा (Bs De ⁹हय) माणश्च.—⁶) Śi Ñ Vs B D1-6.6.10.11 तोरणाश्चरं.

38 For sequence in B₃, cf. v.l. 37.—°) Šī Ñī Dī.4.16.11 गृहीत्वा स; Ñā V Bā तदादाय; Bī.2(m. also as in Ñā).4 De तमादाय; Dī.2 गृहीत्वाय(Dā °त्वा तं) (for स तं गृह्य).—°) Ñā V B Dā.6 काजायसमयं (Bī °त्समें) दंदं; Dī काळायसपरिष्ठुतं.—°) Dā राझसांस (for रिह्नणस्). Ñā V B Dē स्व) रिह्नणस्तवः सर्वान्.—°) Bā चूर्णयामास. Ñā V B Dē.11 Gā वानरः (for माहति:).—After 38, Ñā VB Dē ins.:

G, 5, 49, 0 B, 5, 53, 40 L, 5, 49, 43

स तानिहत्वा रणचण्डविकंमः

समीक्षमाणः पुनरेव लङ्काम्।

प्रदीप्तलाङ्ग्लकृतार्चिमाली प्रकाशतादित्य इवांशुमाली ॥ ३९

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकपञ्चाशः सर्गः ॥ ५१॥

43

वीक्षमाणस्ततो लङ्कां किपः कृतमनोरथः। वर्धमानसम्रत्साहः कार्यशेपमचिन्तयत्॥ १ किं तु खल्ववशिष्टं मे कर्तव्यमिह साम्प्रतम्। यदेपां रक्षसां भूयः संतापजननं भवेत्॥ २

1079* इतरोपाश्च ये तथ्र राक्षसास्ते प्रदुदुबुः। पृष्ठतो नान्वपद्यन्त सृगा न्याध्रभयादिव।

[(l. 1) Ñ2 V ते (for ये). V3 च (for ते). V2 B2 विदुद्रदु:; B1.3 [S]भि(B2 [S]भि)दुद्रुदु:.—(l. 2) B3 स्वतंतो (for पृष्ठतो). B4 नान्वपद्यंत.]

39 For sequence in Bs, cf. v.l. 37.—") \$1 D10 च हरवा; D1.4.9 तु(D9 वि) हरवा. \$1 D1.2.4.10.11 -वेग: (for -विक्रम:). Ñ2 V B D3.6 स ताकि(B3 °िन्व) हरवाहव (B4 °a) चंडवेगो.—") Ñ2 V B1-3 D6 निरीह्य(B3 °a) साण:; B4 D1.4 सं(B4 स) वीक्ष्यमाण:; D2.3.5.8.11 समीक्ष्यमाण:, —") B3 प्रदीष्य (for प्रदीस-). \$1 -गताग्नि:; D1.2.4.10.11 -कृताग्नि:) \$2 Cr.m: निहत्वेति। स्यवभाव आर्थ:। कृतार्चिमाली। रेफामाव आर्थ:।; so also Cg.k.t. \$2 — ") \$1 D10 प्राकाशत; Ñ1 D1.4.5.11 M2 प्रकाशत:, D3 T व्यराजत; Cg as in text (for प्रकाशत). Ñ1 D5.7-9 G1 M3 [क] चिमाली. Ñ2 V B D6 चक्रे मिंत ता प्रति(B4 गृह) दीपनाय.

Colophon. — Sarga name: \$1 Ds.10 ह्युमझांगृळदीपनं (Ds °त:); Ñ V1 Bs.4 Ds डांग्ळदीपनं; V2 डांग्ळोदीपनं; B1 D1.8.4 डांग्ळप्रदीपनः(B1 °नं); B3 डंकादाहः; D11 हृन्मझांग्ळप्रदीपनः. — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 B2 D1.2.4.10.11 om.; \$1 M2 52; Ñ2 V1 Ds 51; V2 41; B1.3 48; B4 D2 54; D5.7-3 T G M1.2 53. — After colophon, D2 concludes with श्रीराम जय; G M1 with श्रीरामाय नमः.

वनं तावत्प्रमथितं प्रकृष्टा राक्षसा हताः। वलैकदेशः क्षपितः शेपं दुर्गविनाशनम्॥ ३ दुर्गे विनाशिते कर्म भवेत्सुखपरिश्रमम्। अल्पयत्नेन कार्येऽसिन्मम स्थात्सफलः श्रमः॥ ४

52

Me begins with श्रीरामाय नमः.

- I Bs reads st. 1 14(om. 10-11⁵) and 16 after Sarga 53. Dio om. 1.—⁶) Bs वीक्षमाणां; Di-31 वीक्ष्य (for वीक्षमाणस्).—⁶) Ñ₂ V B Do नाहोत्सा (for -समुत्साहः). ※ Cr: वर्धमानसमुत्साह इति पाठः. ※ —⁶) Bs कार्यागमम् (for कार्यशेषम्).
- 2 For sequence in Bs, cf. v.l. I.—) D1-1 व खलु: G3 खल्वय (for नु खलु). Ś1 Ñ1 D1.8.4.10.11 उत्तरं किं नु(D1.4 तु) में रापं(D2 रोपं च); Ñ2 V B D1.6 किमुत्तरमत: रोपं(V1[also] B2 कार्यं).— 6) Ś1 हवं B1 G3 हित (for इह). Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 संप्रति (for सम्प्रतम्).— °) Ñ1 पालितां; G2 तु पुनर् (for रक्षतां).— d) Ś1 D10 संतापाय मनी दथे: Ñ V B D1-1.4.11 संतापमुपपा(B3 D4 °सा)दयेत्.
- 3 For sequence in Bs, cf v.l. 1.—") B1 D24 बर्ल (for बर्न). Bs (also) विमिश्चतं; Gs damaged (for प्रमिश्चतं).—") S1 N V B4 D1-4.6.10.11 प्रवतां B1-3 राक्षसाः (for प्रकृष्टा). B1.2 प्रवताः B3 समरे (for राक्षता).—") M1 -शेषः (for -देशः). B2-4 D8 क्षयितः (for क्षिपतः).—") Bs D8 शेष- (for शेषं).
- 4 For sequence in Bs, cf. v.l. 1.—65) Du विनादिते (for °श्तित), S1 D10 दुर्गस्य नाशने कर्म (for °). S1 Ñ1 D1.9.6.10.11 अल्प- (for सुल-). Ds -परिप्रदं (for °) असम्). Ñ2 V B D6 विनाशितेषु दुर्गेषु अवे (Bs ताव) रे

[358]

यो ह्ययं मम लाङ्ग्ले दीप्यते हच्यवाहनः। अस्य संतर्पणं न्याय्यं कर्तुमेभिर्ग्रहोत्तमैः॥५ ततः प्रदीप्तलाङ्ग्लः सिवद्यदिव तोयदः। भवनाग्रेषु लङ्काया विचचार महाकृपिः॥६

कर्मलावर्व. — After 4°, Bi ins. 1082*. — Bi om. 4°-9. — °) D1.3.10.11 अप्रयतिनः D2 अप्रमतिन (for अल्प्यलेन). Si Ñi D1.2.3.10.11 कर्म स्थान् (for कार्येऽस्मिन्). Ñi Ni D1.2.3.10.11 कर्म स्थान् (for कार्येऽस्मिन्). Ñi V B1-3 D6 कर्मणाल्प (B1 °स्म)प्रयासे (V2 B1-3 °यते)-नः D3 दोपे कर्मण्ययतिनः — °) Ti न मेः T3 न हिः Cv.k as in text (for मम). Si D10 [अ]पि (for स्थान्). Ñi V B1-3 D6 फलनिश्रयः; D10 [अ]सफडः अमः(sic) (for सफडः अमः).

5 For sequence in B3, cf. v.l. 1. B1 om. 5 (cf. v.l. 4). — °) Ñ2 V B1-3 D11 यश D6 यथा (for यो हि). — cd) D2 G2 तस्य (for अस्य). G3 damaged from यथं up to गृहो. Ñ2 V B1-3 D6 कर्तुं युक्तम्; D8 कार्यं कर्तुम् (sic) (for न्याय्यं कर्तुम्). D11 अपि (for एसिर्).

6 For sequence in B₃, cf. v.l. r. B₄ om. 6 (cf. v.l. 4).—°) D_{1-4.10.11} संदीस- (for प्र°).—⁶) G₂ -दीस (for -विशुद्).—°) Ñ₁ -[अं]केपु; D₁ -[अ]प्रे तु (for -[अ]प्रेपु). Ñ₁ V B₁₋₃ D_{1.3-5.11} T_{2.3} G_{1.2} M₃ लंकायां (for °या).—^d) Ś₁ Ñ₁ D_{1-4.10.21} [अ]मिलासमाः (for महाकपि:).—After 6, D_{5.7-9} S ins.:

fter

3.11

सहः

१ तु

0,11

)5,6

Bi

for

t).

1,11

)g.\$

(05

r).

(or

)11

1080* गृहाहृहं राक्षसानासुद्यानानि च वानरः। वीक्षमाणी झसंत्रस्तः प्रासादांश्च चचार सः। अवष्ठुत्य महावेगः प्रहस्तस्य निवेशनम्। अप्तिं तत्रंव निक्षिष्य श्वसनेन समी बस्ती। ततोऽन्यरपुष्ठुचे वेदम महापार्श्वस्य वीर्यवान्। [5]

[1. 1-3 = 5.5. 15 - 16³. —(1. 2) Ds.7.8 T2.8 G1 विध्यमाणो (for वीक्ष°).—(1. 3) G3 damaged from प्रवस्तस्य up to नि in निश्चिष्य in 1. 4. D7.9 निषेशने (for विम्.).—(1. 4) Ds.7.9 विनिश्चिष्य; M3 स निश्चिष्य (for [ए]वि°).—(1. 5) Line 5 = 5.5.16^{cd}.]

7 For sequence in Bs, cf. v.l. 1. Ba om. 7 (cf. v.l. 4). — b) Si Dio अदीप्यत हुताशनः; Ñ V Bi-3 Di. 8.6.6 प्र(Ñi सं)दीसश्च हुवाशनः(Di °नं); Ds समदीप्यत चानलः; Dii संदीप्य च हुवाशनः. — After 7, Ñ2 V Bi-3 De(om. hapl. up to 8.6.6).ii ins.:

1081* साचिब्यं तत्र कुर्वाण: मुतस्य सुतवस्तलः।
[V1 B1 D11 तस्य (for तत्र).];
while D5.7-8 S ins. App. I (No. 11) after 7.

मुमोच हनुमानिप्नं कालानलिशखोपमम् ॥ ७

श्वसनेन च संयोगाद्तिवेगो महाब्रलः।

कालाग्निरिव जन्ताल प्रावर्धत हुनाशनः ॥ ८

G, 5. 50. 9 B. 5. 54. 21 L. 5. 50. 3

8 For sequence in B3, cf. v.l. 1. B4 om. 8 (cf. v.l. 4). D2(hapl.).6 om. 8^{a5} (for D6, cf. v.l. 1081*). T1 damaged for 8. \$1 Ñ V B1.21(om. 8^{cd}) D1.3.4.6.10.11 transp. 8 and 9. —) \$1 Ñ V B1.3 D1.4.8.10 तवः अयनः; B2 D3 तनः पवनः; D11 तवः सुमन-(for अयनेन च). —) Ñ2 V B1-3 अति(Ñ2 भी)-रोसी (for अतिवेगो). \$1 Ñ V B1-3 D1.3.4.10.11 हुवाशनः (for अववेनसे) , \$1 Ñ V B1-3 D1.3.4.10.11 हुवाशनः (for अववेनसे) , \$1 Ñ V B1-3 D1.3.4.10.11 हुवाशनः (for अववेनसे) , \$1 Ñ V B1-3 D1.3.4.10.11 हुवाशनः (for अववेनसे) , \$1 Ñ D1.3.4.10.11 तुवाशनः (for अववेनसे) \$1 Ñ V B1-3 D2 संद्रासम् (for अववाल), —) \$1 Ñ V B1-3 D4 संद्रासम् (for अववाल), —) \$1 Ñ V D2.6.10 नेषु वेदमस्वद्ययः Ñ N B1.3 D1.3.4.11 तेषु वेदमस्व द्ययते. — After 8, \$1 Ñ D1.2.4.10.11 ins.; B4 ins. after 4^{a6}; while D2 ins. I. 1 - 2 after 8 and repeats 1. 2 after 1087* and then cont. I. 3-16:

1082* ततोऽनिलानलो कृदौ हनुमांश्रेव वीयवान्। परितप्ता तदा लड्डा सा समन्तादद्दात ! क्रजित्काञ्चनवर्णामा तपनीयनिभा कचित्। कृष्णायसम्बर्णा च कचिच रजतोपमा। फुलाशोकनिमा चापि किंशकोपमद्रशेना। [5] कचिद्रमावृता इयामा ज्वलन्तीव स्वतेजसा । इन्द्रायुधनिमा भूखा नानावणां फचित्कचित् । ततस्ते राक्षसाः ऋदा रात्रणश्च महाबलः। बाला बृद्धाश्च द्योचन्ते निर्ययुनंगराद्वहिः। परस्परमबष्टम्य इस्तं हस्तेन वेद्यनाम्। [01] धुमाद्वलद्भिनेयनैः ऋोशन्तश्चेतरेतरम् । स्चियञ्च ज्वलनाविद्धा अमन्त्यो वै ततस्ततः। माकाशात्पतिताः शका घरण्यां रजनीचराः। वभ्रमुस्तत्र तत्रैव ज्वालामालाकुले पथि। मायामाधित्य पवनी महाशब्दी भयानकः। [15] जीमृतसद्देगीद्रुराज्यस्वृतो वद्यी ।

[Ba om. l. 1-3. —(l. 1) D2 (ड)नटानिटी (by transp.) (for डिनटानटी). —(l. 2) Ñ1 D1.3(both times).4.11 पिरिहान्य; D2 °तप्प (for °तप्ता). Ñ1 तु टंकापी; D1-3(second time).4.11 तती(D3 °दा) टंका; D3 (first time) पुरी नंका (for तदा टक्स). D1.2 अदीप्दत; D10 अदृश्यत (for अद्यत्त). Ñ1 समंतादवदीपयन; D2 (first time) सर्वन: समदीपयन and (second time) सर्वनीधिरदीप्यत; D4 आसमंनाददेण्यन; D11 सासस्य ता प्रदीप्यते (sic) (for the post. [half) —After l. 2, D3(first time) ins.:

[5]

G, 5, 50, 8 B, 5, 54, 22 L, 5, 50, 7

प्रदीप्तमाप्र पवनस्तेष्ठ वेश्मस चारयत ॥ ९ तानि काश्चनजालानि मुक्तामणिमयानि च। भवनान्यवर्शार्यन्त रत्नवन्ति महान्ति च ॥ १०

1082(A)* स्त्रेक्स्थास्य क्षये प्राप्ते दीप्तामिव वर्षधराम । ततो निर्देखमानानि भुवनानि चकाशिरे । महेन्द्रशिखराणीव दश्यमानानि सर्वतः। ज्यलनेन प्रदीप्तानि तोरणानि चक्राशिरे । विद्यक्तिरिव नढानि मेघजालानि घर्नमे । हम्यर्थिदं समानस्तु चुलैः प्रज्वलितिरिव। प्रवसी सा पूरी लड़ा मही चातिसयंकरा।

—(1. 3) D1-4.11 -वर्णागस् (for -वर्णामा). D1-4 -निम: (for -निमा). Dn तपनीयो नमः कचित् (for the post. half). -(1. 4) Ñi Di.s.a.ii -स(Dii सु)वर्णाम: (for -सवर्णा च). B4 कचिरकृष्णायसनिभ: D2 कनिदायसवर्णाभ: (for the prior half). Ñ1 रजतप्रभ:; B4 D1-4.11 °तोष्म: (for रजतोषमा). -(1, 5) Ñ1 B4 D1.6.11 -निमश्चापि; D2.3.10 -निम: (D10 ° सा) कापि (for -निमा चापि). Ñ1 D1 -संनिभ: (for -दर्शना). B4 किंशुकोत्पलसंनिभः: D2-4 कविर्दिकशुक्संनिभः: D11 किंशु भोषं स संनिभ: (for the post. half). —(1. 6) B4 D1-4.11 धूमावृत: इयामी (for °वृता इयामा). Ñ1 B4 D1-4.11 विधूमो उदलति(B4 °िलतः; D2 °लनः) कचित् (for the post. half). —(1. 7) Ñ1 B4 D2.3,11 -निभी; D1.4 -प्रभी (for -निमा). Be De नानावर्ण:. D1.8.4.11 नानावर्णनिभ: कचित् (for the post. half). -(1. 8) Da g (for ते). Be Du करा:; Da सर्व (for कहा). Ñi Be Di.2.4.11 सरावण-; Da रावणस्य (for रावणश्च). Ba D1-4.11 महावळा:. -(1. 9) D11 बालवृद्धाः स्म. Ñ1 B4 बालवृद्धाश्च शोचंतो; D1.4 सवालवृद्धाः शोनंतो (for the prior haff). -After l. 9, B4 ins.:

1082(B)* अन्तः पुराणि सर्वाणि रलान्यादाय सर्वेशः। अन्तःपुरधनाध्यक्षा निर्ययुर्नगराष्ट्रहिः । रावणस्य सुताः सर्वे ये चान्ये मिन्नसत्तमाः।

-(1. 10) B4 D1.2.4.11 वेदमन:: Ds वेदमनि (for वेदमनाम्). —(1. II) Ds.उ सनद्भिर् (for वलद्भिर्). Ñ1 धूमादग्धेश नयनै:; De पुत्रात्सवद्भिनिधनै: (sic); Din धुमाक चिद्धिनेयनै: (corrupt) (for the prior half). D1.4 -[इ]तरान् (for -[इ]तरम्). —(1. 12) Ba Da.11 -[उ]दिया: Da -व्यमा: D10 -[आ]विष्टा (for -[31]fizt. -B4 om. l. 13. -(1. 13) Ñ1 D1-4 भाकाशीत्पतनाशक्ताः Du आकाशीत्पत्य शकाणां (sic) (for the prier half). —(1. 14) D1.4 बभुबुस् (for बझमुस्). Ds -[आ]कुडीकृताः (for -[आ]कुछे पथि). —(1. 15) Be Ds.11 आइत्य (for °िंद्रत्य). Ni.Be Di-2.10.11 दहरी (for पवनी). Ds बाप्त श्रिस दही (subm.) (for the prior half). -- (1. 16) Ñा बली (for बरी). Be D1.2.4.11 नदस्पर्यटने बली(Da बर्गे) (for the post. half). Ds जीतृतसहरोशा-दस्तदाभूत्य वनेरित (sic).]

तानि भग्नविमानानि निपेतुर्वसुधातले। भवनानीव सिद्धानामस्वरात्पुण्यसंक्षये ॥ ११

-Thereafter, D3 ins. a long passage relegated to App. I (No. 12).

9 For sequence in Bs, cf. v.l. 1. Bs Ds. (owing to transp.).3 G1 om. 9 (for Bs, cf. v.l. 4 and for Do, cf. v.l. 1081*). Ši Ñ V Bi-3 Di.3.4.5,10,11 transp. 8 and 9. — ") D10 संदीसम् (for प्रदीसम्). Ñ पवने (sic) (for पवनस्). D: अभिपवनी -) G: तेत (for तेषु), Da वे खे च (for वेड्मस्), Si [अ]दाहरतः Ñi Dr Ti Cr.k.t चार्यन; Ñ: Du कार्यत; Vi B [अ] बीजयत्; Va [अ]कारयत्; Bi धावयत्; Bi [अ] धावयत्; D: G: M Cm [अ]चारयत्: D: चेतु: D: दाहयत् (for चारयत्). — After 9, T1.3 G2 M ins.: . 1083* अभ्च्छुसनसंयोगादतिवेगो हुताशनः।

[Cf. 8ab. Ma तत्र (for अभूच्).]

10 For sequence in Bs, cf. v.l. 1. Bs om. 10-116. Si Ni B4 D1-4,10,11 transp. 10 and 11. Gi repeats 1000 after 11. -) \$1 Dio नुवानि; Vi नुवाति; B1.2.4 D1.2.4 -तलानि; D11 -निभानि (for -मयानि).-" D3 भुवनानि. Ś1 D10 च दहांते; Ñ V B1.2 D8-9 व्यशीर्षी B4 Ds विशीयते; D1,4.11 च शीयते (for [अ]वशीयंत्र) —d) Bi इडानि (for महान्ति). Si Dio शीपैते रतवंति र

11 For sequence in Bs, cf. v.l. r. Bs om. n (cf. v.l. 10). Ši Ñi Be Di-4.10.11 transp. 10 and II. —) Śi Ñi Ba Di.3,4,10,11 द्वधानि तु(Śi Dio व); Ds तानि दग्ध- (for तानि भग्न-). Ña V Bi.a De नवी आणि (for -विमानानि). —) Si Ñi Vi Bi Dista 10.11 T2 G3 M1 धरणीतले (for वसुघा°). —B4 om.; Ti damaged for IIed .-) Si N V Bi-s Di-1.4.10,11 विमानानि (for भवनानि). Di तु (for [इ]व). Bs सती नाम् (for सिद्धानाम्). —) Da अधोगत् (sic). (lor अम्बरात्). Si Dio आकाशास्पतितानि च; Ñi सत्वरं पुण्य कर्मणां. -- After 11, D5.7-9 S ins.:

1084* संजञ्जे तुमुलः शब्दो राश्रसानां प्रधावताम्। स्वगृहस्य परित्राणे सन्नोत्साहोज्झितश्रियास्। नूनमेषोऽग्निरायातः कपिरूपेण हा इति। क्रन्दन्त्यः सहसा पेतुः स्तनन्धवधराः श्चियः। काञ्चिद्शिपरीतेभ्यो हर्म्यभ्यो मुक्तमूर्धजाः। पतन्त्यो रेजिरेऽश्रेभ्यः सौदामिन्य इवाम्बरात्।

[(1.2) D?-9 स्वे स्वे गृहः; Cg as above (for स्वगृह्स). Ds Ta Ga Ma.s Cm.gp -[क]जित-; Ti.s Cv -[व वि Gi Cg -गत-; Ct as above (for -[व किशन-). % Cg: अहे. रसाहगतिश्रयामिति पाटः. % —(1.5) M1 कविद् (for क्षित्रि).

[[360]

बज्जविद्युमवैद्येष्ठकारजतसंहितान् । विचित्रान्भवनाद्धात्त्स्यन्दमानान्ददर्शः सः ॥ १२ नाग्निरतृष्यति काष्टानां तृषानां च यथा तथा । हन्मात्राक्षसेन्द्राणां यथे किंचित्र तृष्यति ॥ १३ हुताक्षनज्वालसमावृता सा हतप्रवीरा परिवृत्तयोधा ।

Dr.s ि: -प्रीतिश्यो (for °नेन्थो). —Ti damaged from इन्धेंग्यो up to सीदामिन्य in l. 6. —(l. 6) Ds.s Ti.s G सीदामन्य; Cg as above (for °मिन्य). Mi [अ]प्रा: (for [अ] प्यरा).];

while Gs repeats 1046 after 11.

ted

7ing

for

10,11

Ñ:

तेन

पत्ः

Bı

स}-

D10

10-

Gı

-1

युत्र:

3).

₹,

4);

di

4.8.

Tı

0.21

ৰা

for

ui.

5]

1).

争

12 For sequence in B3, cf. v.l. r. — ") D11 यक्ष-(for वज्र-). D1-2.5-2.11 T2.3 G M -वेंड्य-(for -वेंद्य-). D4 वज्रवेड्यंमुकाश. — ") D4 सर्वान् (for -मुका-). B3 -राजत- (for -रजत-). \$1 D10 -संभवान् ; \$1 D1.2.6.7.2.11 T1 -संहतान् ; \$2 V B1-3 D3.6 -भूपितान् ; B4 -संस्कृतान् (for -संहितान्). — ") D1.4 विचिन्यन् (for विचित्रात्). \$1 B4 D1.2.4.10.11 भवने (for भवनाद्). \$2 V B1-3 D3.6 विचित्रभवनोदेशान् ; \$2 विचित्राभरणादेशान् & \$Cg: भवना-निति पुँख्कित्त्वमार्थम्. % — ") \$2 V B D1.3.4.6 द्द्य-भानान् (for स्यन्द"). B3 ह (for स:).

13 For sequence in B3, cf. vl. 1.—6) T1 सदा (for तथा). M3 हरियूथप: (for च यथा तथा).—M3 om. 13°d.—d) D3 तथा (for चथे).—For 13, Ši Ñ V B D1-4.6.10.11 subst.; while G1.2 ins. after 13:

1085* नाग्निस्तृत्यति काछानां नाग्नेः स हरियूथपः।

[Cf. Pañcatantra 2.148. Śi Dio नाझी; Gi अझे: (for नाझे:). G: तु (for स). Ñ: V B De इरिपुंगव:; Di.4.11 व.पि° (for हरियूथप:).]

-Si Ñ V B D2.3.6.10 G1.2 cont.; while D7-9 G2 M2 Cg.t ins. after 13:

1086* न इन्मद्भिश्चरानां राश्चसानां वर्सुधरा।

[Si Dio हन्मता, Da न मार्ति-; Ma Cg नामिनिए (for न हन्मर्). Si Na V B Da.e.10 -निरस्तानी (for निश्").]
—Thereafter, Si Ñ V B Da.e.(Ña V Bi-a De l. 1-14).10 ins.; while Di.e.ii ins. after 1085* a long passage relegated to App. I (No. 12); whereas after 1086*, Dr.s.(l. 1-12 only).0 G Ma ins. a long passage relegated to App. I(No. 13).—After 1086*; Da further cont.:

1087* विमानेम्यः प्रदीतेभ्यो दृद्धमाना वराङ्गना । त्यकाभरणसंयोगा भयार्ता विष्रदुद्वुः। सुक्तोत्तरीयाः संभानता दृश्यमानपयोधराः। हन्सतः क्रोधवलामिभृता वभृव शापोपहतेव लङ्का ॥ १४ ससंभ्रमं त्रस्तविपण्णराक्षसां समुज्जलज्जालहुनाशनाङ्किताम् । दद्र्य लङ्कां हनुमान्महामनाः स्वयंभुकोषोपहतामिवावनिम् ॥ १५

G. 5. 50. 0 B. 5. 54. 42 L. 5. 50. 35

विकीर्णकेर्यो चेषस्यो ध्यावृत्विजोचनाः। हा नाथ हा कान्त इति स्वम्यः द्रोककर्षिनाः [5] धावन्ति तम्न तम्रैव सृग्यो दावादिता यथा।

-Thereafter D: cont. l. 2-16(repeting l. 2 here) of 1082*.

-After 13, Ds Ti.2 (l. 3-12 only), Mi.2 ins. a long passage relegated to App. I(No. 13).

14 For sequence in Ba, cf. v.l. r. Na Dia repeat 14 after 16; while Ds To repeat 14 after App. I (No. 13). —) Di. ह. 4.11 (first time) हुना-शनेनाथ (for हुनामनज्वाल-). Ni(both times) -मया-कुरा; Dn(second time) ° धृता (for ° वृता). Ña V B De हताशनाचि:पविवेष्टिता सा(No De "तांगा). -) Si Ni(both times). V B D2,2,6,76,11 (first time) परमार्नयोधाः Di.e.ii (second time) प्रमहोत्तमा वयाः Da(first time) हतमबंत्रीभना; Ta(first time) प्रमा-तेंह्पा; Gs परिवृत्तयोधाः Ms परिद्राधयीधाः Cm.e.t as in text (for परिवृत्तयोधा). —) Si हन्मता. Si Ni(second time) Be Di-4.10.11 (both times) Te (first time) G1.2 कोप- (for कोध-), Ts -[अ | सिघाना (for "मृना). -d) Si Ni Bi Di.2.4.10.11 Ta (Ni De Ta first time; Du second time) काल-; Va कोप-; Ba पाद ; Ti.s शोक- (for शाय-). -After 14 (first occurrence), Tr ins. l. 13-44 of App. I(No. 13).

15 V2 B1.2 om. 15. Šī Ñ Ba D2-1.6.16.11 read 15 after 17. V1 transp. 13 and 16. Ba reads st. 17(17 क subst.) and 15 after 5.51.36.—) Da T1.3 G1.3 ससंश्रमस्त्रतः Da T2 G2 M समंश्रमस्त्रनः Da T2 G2 M समंश्रमस्त्रनः Da. 7as स्तः (for -facura-). Da.2.6.10 स तां भय अं! D1.6.6 थो छो)-तिशाचराङ्खाः V1 B2.6 ततः मसुद्रानः Ba स तां आंते निशाचराङ्खाः V2 B2.6 ततः मसुद्रानः Ba स तां आंते निशाचराङ्खाः D2 स तत्र संश्रातिवशाचराङ्खः D11 स तो भगात्रस्तिवशाचराङ्खाः D2 स तत्र संश्रातिवशाचराङ्खः D11 स तो भगात्रस्तिवशाचराङ्खाः D2 स तत्र संश्रातिवशाचराङ्खाः D1 स त्री भगात्रस्तिवशाचराङ्खाः — (for समुज्यस्त्रस्तान्तिवशान्तिवशानः). Ñ2 D2 -दुताशाविद्याः D2 सङ्ग्रमाञ्ज्ञिति (for -हुताशवाङ्गिताम्).—) S1 Ñ1 B1 D1-6.12.11 महापशाः Ñ2 D2 विद्यावसाः V1 B2 महीवसाः T3 Cgp महारमाः G1 व्यञ्जः (for महामनाः). % Cv: इनुमान्महामना इति सम्यङ् 1 सम्यथा पादस्याञ्चरम् वत्याख्यस्त्रसङ्गाङ्गित्रस्त्रस्त्रस्त्रम् । सम्यथा पादस्याञ्चरम् वत्याख्यस्त्रसङ्गित्रसङ्गाः

G. 5. 50. 21 B. 5. 51. 41 L. 5. 50. 33

स राक्षसांस्तान्सुबह्ंश्व हत्वा वनं च भङ्ग्त्वा बहुपाद्पं तत् । विस्टुज्य रक्षोभवनेषु चाप्ति जगाम रानं मनसा महात्मा ॥ १६

लङ्कां समस्तां संदीप्य लाङ्ग्लाग्निं महाकारिः। निर्वापयामास तदा समुद्रे हरिसत्तमः॥ १७

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे द्विपञ्चाशः सर्गः ॥ ५२ ॥

स्यात्। विषमवृत्तमिति केचिन।; Cg: हतुमान्नदामना इति पाठः। हनुमान्मदास्मेति पाठे विषमवृत्तं वा. %—Ti damaged for 15^d.—^d) Dr.9 Ts Gi Ck.t स्वयंभुरोपो(Gi धा)पदनाम्; Ds स्वयंभुवः कोप?; Cg as in text (for स्वयंभुक्तोपोप°). Ñz Vi Bs.4 De.11 क्षिति (for [ब]-विम्तृ). Si Ñi Di-4.10 स्वयंभुवः कोपहनामिव क्षिति (Di विभ्रतः).—After 15, Ds T G Ma.3 ins.; Dr.9 Mi ins. l. 1-4 after 15 and l. 5-8 after l. 10 of 1059*; while Ds ins. after 14 (r.):

. 1088.* भङ्क्तवा वनं पार्परवर्षकुलं

हत्वा तु रक्षांसि महान्ति संयुगे।
दग्ध्वा पुरीं तां गृहरत्नमालिनीं
तस्यो हनृमान्यवनात्मजः कपिः।
गृहाद्रवश्दक्षाप्रतले विचित्रे [5]
प्रतिष्ठितो वानरराजासेंहः।
प्रदीसलाङ्ग्लकृताचिमाली

: [(1.3) Ts কুট- (for ক্র-).—Ds Ts Ms om.
il. 5-8. Ds ins. l. 5-8 for the first time after 15,
'repeating them here.—(1.5) Ti.s Gs Ms ক্রিট-;
Gi মুহাহি- (for মুহাহব-).—(1.8) Gs সমাহার (for
ফ্রারন). Dr.s (both times).» [স্বানিমানী (for
[য়ব্রিণ).—After l. & (first occurrence), Ds ins.
l. 13-44 of App. 1 (No. 13).]
—Thereafter Ti.s Gs cont. 1039*; G1 cont. l. 1-4

-Thereaster Ti.s Gs cont. 1089*; G1 cont. 1. 1-4
'of 1089*.

16 For sequence in Ba, cf. v.l. I. Ti.a Ga om.
16. Vi tramp. 15 and 16. — V रक्षोगणांस (for स
राभसांस). Si Ñi V2 Bi.s. 6 Di-4.6.10.11 निहस्य; Vi B2
निहस्या (for च हस्या). — V2 वसं (for वनं). Ñi
Db.11 ततः; Di.2.4 च तत् (for तत्). Ñ2 V Bi-3 D6
सह चैस्रवंतं; Da बहुपाइपाधं (for बहुपाइपं तत्). — V) B2
भाव * हुताप्तिः; B4 D4 - भावनेषु वाहिं (D4 चामिर); G1
भावनेषि चाप्तिं (for - भावनेषु वाहिं (D4 चामिर); G1
भावनेषि चाप्तिं (for - भावनेषु वाहिं). G3 दिनस्य रभोहृद्यप्रकंपं. — V) Ñ2 V B D6 सीनां (for रामं). Ñi महाक्रिः
(for महास्मा). — After 16, Ñi Dii repeat 14, while
B3 ins. a long passage relegated to App. 1
(No. 14).

-After 16, Ds.7-9 Ms Ct ins.; Ti.2 G2 cont.

after 1088*; 12 ms. 1. 9-10 after 10 and cont.
1. 11-12 and 1. 1-8 after 1092* and G1 ins. 1. 9-10
after 16 and cont. 1. 1-4 after 1088*; 1. 11-13
and 1. 5-8 after 1091*; G2 M2 ins. 1. 1-4 and
1. 9-10 after 16 and ins. 1. 11-12 and 1. 5-8 after
17(M3 preceded by 1091*); M1 ins. 1. 1-10 after
16 and cont. 1. 11-12 after 1091*:
1089* सतस्तु तं वानस्वीर्मस्यं

महायकं माहनतृह्यवेगम्।
महामितं वायुसुतं विरष्ठं
प्रनुष्ट्युर्देवगणाश्च सर्वे।
देवाश्च सर्वे मुनिष्गवाश्च [5]
गन्वविद्याधरिकंनराश्च।
भूनानि सर्वाणि महान्ति तत्र
जग्मः परां प्रीतिमतुह्यरूपाम्।
भङ्करवा वनं महातेजा हस्वा रक्षांसि संयुगे।
दग्धा लङ्कापुरीं भीमां रराज स महाकपिः। [10]
तं दष्टा वानरश्चेष्ठं हन्मन्तं महाकपिम्।
कालाशिमिव संविन्त्य सर्वभूनानि तन्नसुः।

[Ds reads l. 1-4 in marg. Tr damaged up w महादर्छ in 1. 2. —(1. 1) Ts तद-दूतं (for ततस्तु तं). Gis यानश्राज-; Gs °यूथ- (for °बीर-). —(1. 6) D?-9 -पन्नाध Ms -नागवक्षा (for -किनराश्च). —(l. 7) Ms transp. म्नानि and संशंणि. -After I. S, Ds.8 Ti.3 Gs Mz.s(after l. 10) Cg read colophon. 😩 Cg : अस्मिन्सर्ग एकाआ च्छ्लोकाः । ततो महारमेति स्टेबः स राश्चमानिति स्रेकोक्तार्थकाया बहुग्रेवे 'वदर्शनाच प्रश्विमः । बहुकोशेष्गेतरसर्गसमाप्तिचेपर्थय उत्तरसर्गारम्बिर्यः यश दृहवते. ॡ —(1.9) Т≥ Gs हत्वा राक्ष्मवृंगवान् (for the post. half). —(1. 10) Ds.o Ta dai (for ogi-). Ds सदाः Ti.s Ms रम्यां (for नीनां). 😤 Cv : अत्र सर्गे 'अहस्ता वनं महानेजा'' इत्यादिरुपरिसर्गारम्भः । अन्यरतु हेत्वकपमार्थः कलह: :; Cr (Venk. ed.): रराज स महाकिरित्याः वसुवामाः विभूगो "लङ्कां समस्तां संवीष्य" इत्ययं श्रेकः केमुनिस्क्रेगेषु प्रवारा जिलिन:. 🍪 —After l. 10, Dr.9 Mr ins. l. 5-8 of 1085. -Dr.s G2 om. l. 11-12. -(1. 11) M1 महाबात (for किनिम्). —(1. 12) Ti.s Mi.s कालाबिरेति. Ds महा-(जि सई-).]

17 For sequence in Bs, cf. v.l. 15. V Bi. on. 17. Ti damaged for 17. — D7.0 ide (for

संदीप्यमानां विध्वस्तां त्रस्तरक्षोगणां पुरीम् । अवेश्य हनुमाँ छङ्कां चिन्तयामास वानरः ॥ १ तस्याभृतसुमहांस्वासः क्रत्सा चात्मन्यजायत । रुङ्कां प्रदहता कर्म किंग्वित्कृतिभिदं मया ॥ २

nt. 1

- 10

ind

ter

ler

0

to

1.1

15

प्रवि

ter

15.

沙

77

he

D:

HI

वरि

131° 3*.

[of

for

Th

°द्दारब). — ') Ds To Gi.e Mo महावलः (101 °ऋषिः) —For 17°8, Si Ñ Bs.a Di-s.e.io,ii subst.:

1090* स दीवै लीलयोडूत्य लाङ्ग्लं भीनदर्शनम्। [Śt Dto [ड स्थाय; बि De दद्धं; Bs Ds [ड]स्स्रव्य; B4 [ड]च्ड्रिय (for [ड] दुल्य).]

— d) \$1 D7-10 T2 G3 हरिपुंगत; Ñ1 B3 D1.4.11 किए°; D3 °यूथप: (for हरिसत्तम:).—After 17, \$1 Ñ B4 D1-4.6.10.11 read 15, while D7-3 T G1.2 M1.3 ins.:

1091* तत्र देवाः सगन्धर्वाः सिदाश्च परमर्थयः । दृष्टा रुद्धां प्रदर्भां तां विस्मयं परमं गताः ।

[(l. 1) D7-9 तती (for तत्र). —(l. 2) Ds प्रशिसं (for दैग्यां). M1 दृश दग्यां पुरी लंकां (for the prior half). G1 परमागता:.]

-Thereafter, T2 cont. l. 11 - 12 and l. 1 - 8; G1 cont. l. 11 - 12 and l. 5 - 8; M1 cont. l. 11 - 12 of 1864.

-After 17, Ga Ma (preceded by 1091*) ins. 1. 11-12 and 1.5-8 of 1080*.

Colophon. V2 B3 om.; while D3.8 T1.3 G2 M2.3 (after I, 10) read colophon after I. 8 of 1089*.
—Sarga name: \$1 N1 B1 D2 11 छ हार्न्स्पनं; N2 V1 B1.2 D8 छंकान्ह:; D1.3.4 छकान्न्स्पनः; D10 छांग्रुछ हन्-मांत छंकान्स्पन: — Sarga no.(figures, words or both): N1 B2 D1.2.4.10.11 om.; \$1 53; N2 V1 D6 52; B1 50; B4 55; D3 56; D8.2-3 \$ 54. —After colophon, G M1.2 conclude with औरामाय नम:.
—After Sarga 52, \$1 N1 D1-4.10.11 ins. a long passage relegated to App. I (No. 14).

53

Va Bs continues the previous Sarga.

1 °) V2 B1-3 D2.6.11 M1.2 स दीव्यमानी; Ck.t संदीव्य° (as in text). D2 विश्वस्तां (for विश्वस्तां 1. — b) M1 अस्तो (for अस्त-). D3 -गणाकुळां (for -गणां पुरीस् 1. — T1 damaged for r°d. — b) D6 प्रवेद्य. — b) S1 N V B1.2(marg. also).2 D2.3.6.10 विक्रवः; B2 विद्वरः: B4 विज्वरः (for वानरः). — After 1, V1 reads 5-6

धन्यास्ते पुरुषश्रेष्टा ये बुद्र्या कोपम्रुत्थितम् । निरुन्यन्ति महात्मानो दीप्तमित्रिमिनाम्मसा ॥ ३ यदि दुग्वा त्वियं लङ्का नूनमार्यापि जानकी । दुग्वा तेन मया भतुईतं कार्यमजानता ॥ ४

G. 5. 51. 0 B. 5. 55. 8 L. 5. 54. 4

(including star | a-sage); while B2.4 read 5⁻⁶ only, all repeating 5⁻⁶ in its proper place.

2 Ñ2 V2 R1.2 De om. 2-4.—") Ś1 Ñ1 B2.4 D1.2.6.10 II G2 M1 [आ] सीन; V1 [अ] यं (for [अ]-सून). D2 हनुमनकास:.—") Ñ1 चैव हि; D1.6.11 चैव वि- (for चारमनि). V1 B2 कृष्णुदिवं व्यवायन; D2 कि पिक; D3 क्विन् (for क्विवित्). Ñ1 कृतं कमं मया इदं (with hiatus).

3 Ñ2 V3 B1.3 De cm. 3 (cf. v.l. 2). —) D1.6 पुरुषा:; T2 वानर- (for पुरुष-). D7-9 घन्या: खलु महारमानो. —) B2.6 कोघमुन्धिनं: D3 कोघमुन्तिं: D1.11 कोष (D11 कोघ भूलिने (for कोपमुन्धिनम्). —) D8 निरुध्वंति; T1.2 निरुधेने. B2 प्रदीसमनुल्येने. ※ Cm t: दुःखानिजयादेव महारमपद्योगरुवसं न दोषाय. ※ —) V1 D1 [अ]- मसि (for [ज]म्मसा). — After 3, D3.7-9 S ins.:

1092* कुद्धः पापं न कुर्यः हक्ष्यः कुद्धः परुषया वाचा नरः साधूनिविश्विपेत । वादयावादयं प्रकृषितो न विज्ञार्यात काँडवित् । नाक्षायंमिल कुदस्य नावाद्यं विवादे क्षांवत् । यः समुर्याततं क्षोधं क्षमयैव निरस्यति । [5] ययोरगस्त्वचं जीर्णां म व पुरुष उत्यते । विगस्तु मां सहुत्रोदे निलंजं पापकृत्तमम् । क्षित्वदिस्या तां सीनामान्निर्दं स्वामिवा स्कम् ।

[Ts damaged for l. r.—(l. r) Gs Cmp. k.tp य: (for क:).—(l. 2) Ts अप (for अपि-).—(l. 3) Ds वाबा (for वारच-). Gs न हि (for न नि-).—(l. 4) Ds Ts Gs कार्यन; Ck.t as above (for [अ]का²). Dr.s Ts वार्च्य; Gs चार्च (for [अ]वार्च्य).—(l. 5) Ds Ts Gs.s Ms कोर्च (for कोर्च).—Ts damaged for l. 6.—(l. 7) Ts Gs.s दिखामनाय दुवु दें (for the prior half).]

4 Ñe Ve Bis De cm. 4 (cf. v.l. 2). Diese om. 4-5°.—°) Ñi Vi Bese De Ms मवा; Dis om. (for हिन्यं). Dr-9 Ct मर्ना (for लक्षा). Si Die परिद्राचा पुरी लंबा.—°) Be नृपभायों: Be नृनं भायों; De "भेषा (for नृपभायों). Die मैथिली (for जानकी).—Ds reads 4°d in marg.—°) Te द्राई. Si Die मया तथा (for तैन

G. 5, 51, 2 B. 5, 55, 9 L. 5, 54, 5 यदर्थमयमारम्भस्तत्कार्यमवसादितम् ।
मया हि दहता लङ्कां न सीता परिरक्षिता ॥ ५
ईपत्कार्यभिदं कार्यं कृतमासीन्न संशयः ।
तस्य क्रोधाभिभूतेन मया मूलक्षयः कृतः ॥ ६
विनष्टा जानकी व्यक्तं न ह्यद्ग्यः प्रदृश्यते ।
लङ्कायाः कश्चिदुदृशः सर्वा भस्मीकृता पुरी ॥ ७
यदि तदिहतं कार्यं मया प्रज्ञाविषर्ययात् ।

सथा). Be इंत (for भर्तुर्). —) Ñi इंतुं; Be कृत-; Be हित-; De इंत; Ti.s Gi.e हिंत; Gs हता (sic); Cm.t as in text (for इतं). Ti damaged from कार्य up to 5.

5 D1.3.4 om. 5°6; T1 damaged up to 5° (for both cf. v.l. 4). V1 reads 5-6 after r repeating 5°6 here. B2.4 read 5°6 after r repeating it here.
—") B3 यदश्रयोयम्. V2 आरद्यम् (for आरम्भम्). — 6) D11 सर्वम् (for क्रायम्). S1 D10 तहकार्यम्मलं कृतं; V1 B2.4 (all second time) तस्कार्यमिह नाशितं. — B2 om. 5°-6. — 7) Ñ2 V B1.3.4 D6 [इ]इ; D11 [अ]पि (for हि). D1.4 यदि दम्या मया लंका; D3 यदि लंका मया दम्या. — 4) T1.3 transp. न and सीता.

6 V1 reads 5-6 (including star passage) after 1. B2 om. 6 (cf. v.l. 5). — b) S1 D10 हैपत्कृतम ; Ñ1 °रकमें; Ñ2 V2 अन्यशेषम ; V1 B1.3.4 D6 अरुपशेषम ; D1.2.4.11 Ck हैपत्कृतम (for °रकार्यम). — S1 om. (hapl.) 6^δ-8^σ.— b) Ñ1 D1-4.10 आसीत्पूर्य (for कृतमामीन). D11 मया प्रज्ञाविषयेषात (=8^δ).— D3.6 अरुप? D10 तेन (for तस्य).— D3 माया- (for मया). Ñ1 मुङमय:; T2 °अति:; Cv as in text (for °श्चय:). T2 कृता- — For 6°d, Ñ2 V B1.2.4 D6.11 subst.:

1093* तन्मे कोपपरीतेन समृङामेह नाशितम्।

[Ba मया (for तन्मे). Va तस्माल्डोपपरीतं स (for the prior half).]

. 7 Ši om. 7 (ci. v.l. 6). —°) Dio Ti.s Ms नूनं (for ट्यक्तं). —°) Ñi प्रकाशते; Dii प्रदृद्धते (for प्रदृश्यते). Dio त्र द्धारा प्रकाशते. —°) Dio T Mo.s लंकायां. Bs कचिद् (for कश्चिद्). Dio लंका चैव दि दुर्धयो. —Ti damaged for 7^d−8°. —^d) Bi सर्व; Dio मया (for सर्वं). Bi Di.a To मया (for प्रदि).

8 \$1 om. 8° (cf. v.l. 6). Tr damaged for 8° 6 (cf. v.l. 7). —°) Dio यदीई. Ñr Ds.10 Tr G विहित (for विहत). Ñr V B Ds.6.11 तदेवं विहि (Ñr V1 B4 ° ह; Da ° दि; D11 च ह)ते कार्ये; D1.4 यदिई गिहिंसे कार्ये; D2 तदेवं विहतं कार्ये. — °) Ñ V B D2.6

इहैं प्राणसंन्यासो ममापि हातिरोचते ॥ ८ किमग्री निपताम्यद्य आहोस्विद्वडवामुखे। ग्ररीरमाहो सच्चानां दिश्व सागरत्रासिनाम् ॥ ९ कथं हि जीवता शक्यो मया द्रष्टुं हरीश्वरः। तौ वा पुरुपशार्द्छौ कार्यसर्वस्वधातिना ॥ १० मया खलु तदेवेदं रोपदोपात्प्रदर्शितम्। प्रथितं त्रिपु लोकेषु कपित्वमनवस्थितम् ॥ ११

T3 M सम (for सथा). D11 मन:प्रज्ञाविष्यंप:. -°) D1 देह- (for प्राण-). \$1 D10 -विन्यासो; Ñ1 -संखागो; Ñ1 प1 B D6 -संन्यासम् (for -संन्यासो). -- d) D16.11 स्वा (for सम). \$1 D10 G1 M1.2 [अ] भि-; V2 D1-9 M1 [अ] चा; D11 [अ] पि; G3 तु (for [अ] 17-). № V1 B D6 अहमस्यभि(D6 °िथ)रोचये; D2.5 मनैव इथि(D5 सम चाप-पि)रोचते; D3 सम संप्रति युज्यते. % Cr: सम चाप-स्या विपानसमुद्राय: कार्यविद्रतिसमुच्यपर:. %

9 क) Si Dio न पतास्याझु; Ñ2 V Bi-s Delia (Dir नि) श्चिपे दे (Bi,2 °दे) हम्; B4 निपतिष्यामि; Di नि: श्चिपास्येतद्; D4 (after corr. sup. lin.) निपतीन्यक्ष D8 °तास्यत्र; T2 °तिष्येद्य; G1.3 °तिष्ये वा (for निपतास्यय्य). M1 किमत्र न पनास्ययो.—Note hiatus belween क and b.—b) Ñ3 V Bi-s Do अथवा; Di-1.11 बही क्षिद् ; M1 वाहो (for आहो). B3 वडवानले —) Ñ4 V B2 D8 उत; B1.3 बत; T1 G1.2 इह (for आहो). प अद्ये वार्सिंग सरवानों.— ो Ñ2 V B1-s D0 द्वास्य (B1) अदं सरीरं सरवानों.— ो Ñ2 V B1-s D0 द्वास्य (B1) श्वाम) णेववासि (Ñ2 V2 °द्यासि; V1 °द्यायि) नो .—For 9 °दें Si Ñ1 B4 D1-4,10,11 subst.:

1094* बारीरं वापि सस्वेभ्यो ददामि मकरालये। [D1.2.11 च (for बा). Ñ1 भूतेभ्यो (for सस्वेभ्यो) []] दहगालये.]

- 10 °) B4 D7.9 T1.2 G2 नु; D5 सं-; D8 स (lot हि). D1.3 G1 M1 जीविता. D11 शक्यं (lot शक्यो). -) Ñ1 V B4 D1-4.11 क्यीश्वर:(D11 °रं). -- D4 om. 10 11°. -- °) B4 सर्वकार्यविधातिना.
- 11 D4 om. II (cl. v.l. 10).) २४ ए छाने D6 तदेवेदं खल्ज स्या.) Т३ रोषं (for रोषं). Ñ ए छ D2.3.11 प्रकाशितं; D6 प्रणाशितं (for प्रदर्शितम्). S1 D1.10 रोपायेशा(D1 भूषी स्थकाशितं; D6 सर्वमेतस्प्रकाशितं.) रोपायेशा(D1 भूषी स्थकाशितं; D6 सर्वमेतस्प्रकाशितं.) ४३ D10 प्रश्चतं; Ñ2 ए B D6 विस्पष्टं (for प्रधितं).) ए B1.2 (m. also as in text)कार्यं यद् (for किंप्यक्री ए B3 यद्वस्थितं (for अन्). After II, B4 reads 12° for the first time repeating it in its proper place.

धिगस्त राजसं भावमनीयमनविश्वतम् ।
ईश्वरेणापि यद्रागानमया सीता न रक्षिता ॥ १२
विनष्टायां तु सीतायां तात्रुभौ विनशिष्यतः ।
तयोविंनाये सुप्रीवः सवन्धुर्विनशिष्यति ॥ १३
एतदेव वचः श्वन्या भरतो आतुवत्सलः ।
धर्मात्मा सहस्रत्रुष्टः कथं सक्त्यति जीवितुम् ॥ १४
इक्ष्वाकुवंशे धर्मिष्ठे गते नाशमसंश्रयम् ।
भविष्यन्ति प्रजाः सर्वाः शोकसंतापपीडिताः ॥ १५
तदहं भाग्यरहितो छप्तधर्मार्थसंग्रहः ।
रोपदोपपरीतातमा व्यक्तं लोकविनाशनः ॥ १६

Dı

Ñ,

स्या

Ma

ιB

सन

1 1

Di

471

वी

een

ादो∙

Ň

Ťı

(Bi

Da

Of

-1

31-1

13

1.10

-0)

٩ŀ

12 Bs D2 oni. 12. D1.4 Ts G2 om. (hapl.)
12^{ab}. Śī Ñī D10 transp. ab and ad.—a) Ñ3 रागसंभावम्: D0 रामसदायम् (for राजमं भावम्).—b) V3
धनीशायमवस्थितं. & Cv: अनीशशब्दस्य वृत्तभङ्गरिद्दाराय
दीर्ध इति के चित्र. & —Bc repeats 12^{cd} here (cf. v.l.
11).—c) Ñ2 V1 B1.2 D6 [ण्]व (for [अ]पि). Śī Ñ1
D1.6.10 M1 यहोपान्; D11 तहागान्; G2 यन्मोहान् (for
यहागान्). Bc (first time) इंदरोना पे यहोपान्; B4 (second time) इंदरोन च यहागान्.—a) D6 om. न
(subm.). T1 न परि- (for सीता न).

13 D4 om. 13^{abc}. — a) S1 om. (subm.); Ñ1 न; Ñ2 V B1-3 D6 हि (for नु). S1 Ñ1 D1-3.10.11 बँदेझां (for सीतायां). — b) D3 न भविष्यत: (for विनशिष्यत:). Ñ2 V B D6 तौ हायपि विनंद्यत:(V2 ° रूप्यते). — c) Ñ1 तथा (for तयोर्). S1 Ñ V B D1-3.6.10.11 विनासात. — d) Ñ2 V B D6 न भविष्यति: D4 विनशिष्यते; D10 विनशिष्यति (sic). D3 सानुयंधो विनंद्यति.

14 °) Ѻ Vi B De तत (for पृतद्). Ŝi Ñ V Bi.s.4 Di-e.e.io.ii एवंविधे; Bs एवं वच: (for पृत वच:).

-°) Ñi धर्मञ्चः. Ѻ V B Ds.6 स च; Di.e.ii स द्वि (for सद-).

(for सद-). - °) Ŝi दाक्रोति; Dii दाक्यति (for शद्यति).

Ѻ Vº B De नियतं न भविज्यति; Vi न भविज्यति सर्वधाः
Di.4 सोपि त्यद्य (Di °ज)ति जीवितं.

15 °) \$1 % घमें जो (sic); Ñ2 V B D8 संतरे; D1.2. 4.10.11 धमें जो; D2 नरेथ (for धमिरे). — 6) \$1 D10.11 न संजय: Ñ1 D7-9 T2 G1 असंजय: Ñ2 V B D8 को धमें (Ñ2 B1.2 °में) परिरक्षिता; D1.2 तह (D2 तें धे) मेपरिपालिता; D4 गती नाव * संजय: —After 15 ° 6, B4 ins.:

1095* विनष्ट:यां तु सीतायातनथां भविता महान्।
—°) \$1 D2.10.11 निहार्यातः B2.3 भविष्यतिः D2 विनदेवंति (for भविष्यन्ति). D2 reads from जाः up to d
in marg. Ñ2 V B D6 चैव (for सर्वाः). Ñ1 D1.4 प्रजाः

इति चिन्तयतस्तस्य निमित्तान्युपपेदिरे ।
पूर्वमप्युपलब्धानि साक्षात्पुनरचिन्तयत् ॥ १७
अथवा चारुमर्बाङ्गी राश्विता स्वेन तेजसा ।
न निश्चियति कल्याणी नाग्निरग्नौ प्रवर्तते ॥ १८
न हि धर्मात्मनस्तस्य भार्याममिततेजसः ।
स्वचारित्राभिगुप्तां तां स्प्रष्टुमईति पावकः ॥ १९
नृतं रामप्रभावेन वैदेशाः सुकृतेन च ।
यन्मां दहनकर्मायं नादहद्भव्यवाहनः ॥ २०
त्रयाणां भरतादीनां श्रानृणां देवता च या ।
रामस्य च मनःकान्ता सा कथं विनशिष्यति ॥ २१

G. 5. 51. 19 B. 5. 53. 25 L. 5. 52. 21

सर्वा विन(Dr निक्षः Dr भित्र)व्यंति, —) Br Dr न्संनप्त-(for न्संनाप-).

16 B1 om. 16-17.—") D11 अयं (for आहं). S1 Ñ B1.2.1 D1-4.6.10.11 संद्भारवस्तु.—") D2 M1 लुड्य- (for लुस-). D11 -कार्याये-; M2 -धर्माध्य- (for -धर्माध-).—") B2 लोभ- (for रोप-). Ñ2 V B1.2.4 D6 -मोह- (for -दोप-). G1 missing for रोतास्मा.—") S1 Ñ V B1.4 D1.4.6.10.11 M2 -विनासक:.

17 B3 om. 17 (cf. v.l. 16). Ši D10 om. 17.
—") Ñ V B1.2.6 D2.2.6.11 तमे (B2 "दे) वं शो B6
लो किसंश्रांत; D1 तमेव लोकसंश्रांत; D6 तमेव लोकसंश्राप्त.
—") D5 सर्वम् (for पूर्वम्). D6 खित- (for आरि). — ")
Ñ2 V B1.2.6 D6 स तै; D2 स ते (sic) (for साजाप्त).
D3 स मृद्य: पर्यावितयन्

18 °) \tilde{N} V B Ds. (तिनंद्यति (for नहारपति). Ds G1 कल्याणि. Du न नाहायति कल्याणीं. - Ds प्रवसेते (for प्रवति).

19 Dir reads 19⁴⁶ twice.—⁴) To तां (for दि). Si Dio तस्य धर्मात्मनो भागां; Dir(second time) सर्वास्मनो विश्वद्वस्य.—⁵) Dio साध्वीम् (for भागांम्). Dio सम्तिततेत्रमाः Si साध्वीं तामतितेत्रमाः Vo मार्थां तामिनी-जमः.—⁶) No V Bo Dros स्ववतित्रामिः; Bold सुचा रिज्याति-; Did सुचा⁶; Do सच⁶; Do मच⁶; Do To स्व त् (To °चा)रित्राति-; Go स्वचारित्रेण (for 'रित्रानि-). Si Dio नमुस्य. Dir सुवरित्राभिमुक्तानोः—⁴) Bo द्रग्तुम्; Do द्रष्टुम् (for रमप्रमुम्). Dio नाईति (for अईति).

20 °) Ds हंत (for नृतं). St Nt Vt B Dr.5-11 रामप्रमावेण. —) St Dto विदेशान्तपसारि वा. — °) St यस्या; Ds नित्रंषं; Ds Mt.2 यन्त्रा (for यन्त्रां). St N Vt B Dt-4.6.10.11 -कर्मापि; Gs -कर्मती (for -कर्मापे). — °) Ds नावासीद; Ts न दहेद् (for नाइहद्).

21 *) V Bı हृद्वं (for त्रवाकां). --) Sı Ñı Bı

G. 5. 5t. 0 B. 5. 55. 26 L. 5. 52. 0 यहा दहनकर्मायं सर्वत्र प्रश्चरच्याः । न भे दहति लाङ्गूलं कथमार्यां प्रयक्ष्यति ॥ २२ तपसा सत्यवाक्षयेन अनन्यत्वाच भर्तिरि । अपि सा निर्दहेद्भिं न तामग्रिः प्रधक्ष्यति ॥ २३ स तथा चिन्तयंस्तत्र देव्या धर्मपरिग्रहम् ।

D1.3.4.10.11 देव(D11 वेद [meta.])वर्षसां; Ñ2 V1 B1.3 D6 देवनोपमां B2 °मां); V2 B2 देवनोपमां D2 देवनेजसां (for देवना च या). —°) D5 मनसः (for च मनः). S1 Ñ1 B2-4 D1 3.4.10.11 मनःकांनां. —^d) Ñ2 V B1 नु(V2 B1 नु) विनंदयित; D8 नु विध्यति (for विनिश्चित). S1 D10 नित्यं रामपरायणां; Ñ1 B4 कथमिं प्रध्यति; B2 तां कथं संप्रध्यते; B2 तां कथं न प्रध्यति; D1.2.4 कथं सानामामृपात् ; D3 कथं सोत्र प्रधद्यति; D11 कथं विहः प्रध्यति.

22 °) Bs D1-4.11 Ts G M1.2 बदा; D5 बथा (for बड़ा). De य:; D11 [ब] च; G2 [अ]साँ (for [अ]यं).

- °) Ñ1 Bs D1-4.11 सर्वज़ा(Ñ1 °दा)प्रतिमः(Ñ1 D1.2.4 °घ:) प्रमु:. - °) Ñ1 Bs D1-4.11 [अ] दहनमम (for मे दहति). - °) G1 भविष्यति (for प्रधक्ष्यति). D11 कथं बाचा प्रचक्षते. - For 22, Š1 D10 subst.:

1096* दर्थ तां दहते हासिरतितीववते स्थिताम्।

[D10 दहारे and -तीन (for दहते and -तीन).]; while \tilde{N}_2 V B1-3 D6 subst. for 22; \tilde{N}_1 B4 D1-4.11 ins. after 22;

1097* व्रतोपवासपरमां निश्वं रामपरायणाम्। तां कथं भक्ष्यते विह्नर्रातवीयाँ तपस्विनीम्।

[(1. 1) हैं। D1.5.6.11 - निरतां; V1 - नियमां; V2 - नियमां (for -परमां). D1.6 स्त्यं (for नित्यं). — (1.2) V2 तां क्षयं च (hypm.); D2 क्षयं तां (by-transp.). D2 यशिस्वनी (for तप॰). हैं। क्षयं तां धस्यते ख्राप्तिः प्रतिकांततपरिवनीं; D1.6.11 क्षयं तां धस्यति (D11 ॰ प्रभावतः); D3 अथ धक्षति तां विद्यतिविधितरिवनीं.]—Atter 22, D5.7-9 S ins.;

1098* पुनश्च। चिन्तयत्तन हनूमान्त्रिस्तरतन्ता। हिरण्यनाभस्य गिरेजेलमध्ये प्रदर्शनम्।

[(l. 1) Gs निश्चितस (for विस्मितस). Ds हनुमान्मास्ता-त्मन: (for the post. half). —(l. 2) Gs ग्रंग (for जल-). Ds marg.; G1 -मध्ये प्रदक्षितं.]

23 Bs om. 23.—") \$1 Ñ1 D1-4.10 सत्यसंवादाद्; Ds तत्य वादयेन (for सत्यवा").—Note hiatus between and b.—b) Gs (to avoid hiatus) ह्यनन्यत्वाच्.—For 23°b, Ñs V B1.2.4 De.11 subst.:

1099* सा हि सत्याभिसंवादा तथानन्या च भतेरि।

शुश्राव हतुमान्वाक्यं चारणानां महात्मनाम् ॥ २४ अहो खलु कृतं कर्म दुर्विपश्चं हन् नता । अग्निं विस्वजताभीक्षणं भीनं राक्षसस्यानि ॥ २५ दग्धेयं नगरी लङ्का साङ्गाकारतोरणा । जानकी न च दग्धेति विस्मयोऽद्भुत एव नः ॥ २६

[N's सत्रा हि; B4 पत्रिम (for सत्याभि). V B4 m. also as above) -संथाना; B1 -संवाथा; D11 -संथस्य (for -संवादा).]

—°) D7-9 असी वि- (for अपि सा). B2 बह्रिं (for अभि).—^d) Ñ1 D1.2.4.11 प्रधायेत; Ñ2 V B1.2.4 D1 तु निर्देहेत; D10 प्रमञ्ज्यति (for प्रधश्यति).

24 °) Ñi Da.s तदा; Bi च तां; Bi - खेदं (for तथा). Ña V Ba-s De दीनो; Bi देवीं (for तथा). Gi सारु चिंतयतस्तस्य % Cr: चिन्ययतस्तनस्य व्यव्ययाच्छाो। चिंतयत्त स्वश्रं: i; so also Ck. % —) Di.s धमें; Gs Ck सारु Cm as in text (for धमें-). — Va om. (hapl.) from वाक्यें in " up to हनुमान् in l. I of Itol*. — Di.s खुथुवे (for श्रुआव). Si भीनश्र; Ñi Bs Da.s वांतें Ñi Vi Bi.a.s Di.a.si.o.ii वाचश्र; Dr-a तत्र (for वाक्यें). — d) Si Di.a.si.o.ii मनस्विनां; Ña Vi B De दिवीक्यों Ds खवारिणां (for महास्मनाम्). Ñi आव्यमांगो मनस्विनी

25 Vs om. 25 (cf. v.l. 24). —) D4 om. खड़ —) V1 D5.7.0 Ct दुविंगाई; B °गाइं; D10 च विषक्षं T1.3 M3 दुष्करं हि (for दुविंगइं). —) \$1 Ñ V1 B D1-3.6.10.11 भीमं; D4 om.; D7-9 G8 M3 तीर्श्व (for [अ]भीइणं). —) T2.3 G3 M3 -वेइमलि (for [अ]भीइणं). —) T2.3 G3 M3 -वेइमलि (for [अ]भीइणं). —) T2.3 G3 M3 -वेइमलि (for [अ]भीइणं). — (for [अ]भीइण

1100* प्रपत्नायि नरशःश्लीवालवृद्धममाङ्का। जनकोलाहलाध्माता ऋन्दतीवादिकन्द्रैः।

[(1. 1) Та प्रवलायत- (for प्रपलायित-).—(1.2) Di Gi-ध्याता; Та -[आ]ध्याते:; Cr.k as above (for [आ] ध्याता). Ta.s Mi.s क्रांती. Ds Ti.s Gs Ms [अ]हिंग्हरे]

26 V2 om. up to इनुमान in l. 1 of 1101 (cf. v.l. 24). — a) \$1 D2.10 T G2 M1.3 सर्वाः D1 हंडी (sic) (for लक्षा). — b) D1 साईन (for साइ-). D1 साध प्रावासकारणां. — After 26a3, B3 reads 5.51.37-39- B3 om. 26a-28. — a) \$1 D2.8.10 M1 व न (b) transp.); B2 [इ]ति न; D1.4 त न; D3 नेंब (for न व). transp.); B2 [इ]ति न; D1.4 त न; D3 नेंब (for न व). T1 3 M2 [5] दुतम्. \$1 D10 विस्तीं. D2 द्राधेयम्. — a) T1 3 M2 [5] दुतम्. \$1 D10 विस्तीं. भून्मद्रान्दि न:; Ñ1 ° यं महानभूत्; Ñ2 V1 B1.2 D6 व्हर्ति (B1 ° व्हर्गत; B1 [m. also].3 ° द्रार)भाषिणां; B4 ° वाईतें.

[366]

स निमित्तेश्र दृष्टार्थेः कारणेश्च महागुणेः । ऋषिवाक्येश्च हनुमानभवत्त्रीतमानसः ॥ २७ ततः किः प्राप्तमनोरथार्थ-स्तामक्षतां राजसुतां त्रिदित्वा । प्रत्यक्षतस्तां पुनरेव दृष्ट्या प्रतिप्रयाणाय मृति चकारः॥ २८

G. 5. 57. 25 H. 5. 55 35 L. 5. 52. 20

इति श्रीरामाय ने सुन्दरकाण्डे निपन्न शः सर्पः ।। ५३ ॥

चेतसः D1.2.4.11 °यो द्धतमेय च; D3 जहो देवगतिर्महान्---After 26, S1 Ñ V B2.4 D1-4.6-11 T2 ins.:

1101* इति शुश्राव हतुमान्वाचं वामञ्जारमाम्। यभूव चारय मनसो हपेरतत्काळसंभवः।

[V2 om. up to हनुमान् in !. 1.—(l. 1) B2 हुत्वा स; D1.6.11 हुत्वेव (for ह्युआव). Ñ2 D6 हुछ हे हनुमान्यावन् (for the prior half). Ñ2 D6 इति (for दावं).—(l. 2) B2 दिए- (for चास्व). Ñ1 दभूव रामस्य मनी-; B4 वभूवास्य महोस्साहो (for the prior half).]

27 Bs om, 27 (cf. v.l. 26).—") Ds.9 Tr Gs सिंबमितेंद्रा. Gs damaged from थैं: up to महा in b. Ñs. Vi Bi.s.4 Ds.6 दश्यें:. Si Dio स निक्रियाय ह(Dio द)-धार्थ:.—b) Bs (sup. lin. also) Ds चार्येंद्र (for कार b). De महागणें:.—c) Dio ऋषिवावयं (for क्येंद्र).—d) Ñs Bs De श्रीतिमान्युन:; Bi.4 Di.s.7.9 Ts.8 Mi श्रीतिमान्युन:; V युनर्देष्टवरोभवत्.

28 B3.0m. 28 (cf. v.l. 26).—") G1 Af3- (for

प्रातः). Ña VI BI.s.e De -पराक्रमार्थस; Va पराक्रमान्त्रपुस (for प्रानेरयार्थस्).— Da अश्विनां (sic). Ši राजपुत्रीं; Be "समां (for "सुनां).— ") Ta खां (sic) (for तां). Da.s.io प्रत्यक्षतसां(Da "स्तत्). Ši Ñi Di 2.e. 10.11 वृष्टुं (for रष्ट्रा). Ña V BI.s.e De कार्यासियोगे नि (Ba "मि)निविष्टबुद्धिः

Colophon. — Sarga name: Si Dallo हनुमाधिना; Ñi हनुमाइना; Ñi Vi Bi Do लंकाहाहानुसरा; Vi लंकाहाह; Bi लंकाहाहे सीतासंसरा; Bi लंगानुस्तिपनं: Bi लंगानुस्तिपनं: Bi लंगानुस्तिपनं: Bi लंगानुस्तिपनं: Bi लंगानुस्तिपनं: Bi लंगानुस्तिपनं: Bi हन्यन्यत्रे। वना; Dilla.ii सीतानुस्तिपनं: — Sarga no. (figures, words or both): Ñi Bi Dilla.ii. nom.; Si Dilla.ii. Bi Ji.
G. 5. 53. 1 R. 5. 56. 1 L. 5. 53. 1

ततरतु शिशपामूले जानकी पर्यवस्थिताम् । अभिवाद्याववीद्दिष्टचा परुयामि त्वामिहाक्षताम् ॥ १

ततस्तं प्रस्थिनं सीता वीक्षमाणा पुनः पुनः। भर्तृस्नेहान्वितं वाक्यं हन्मन्तमभाषत ॥ २

54

Before I. Du ins. 1102*.

1 ") Da तां; Ds T2 G2.7 Ck स (for तु). S1 D1.2 शिं(S1 कि) शिपा-; D3 शंशपा-; D5.7-9 T2.3 शिंगुपा-(for शिंशपा-). D11 -मध्ये (for -मूले). —) T1.3 G2 M3 पर्युप- (for पर्यव-). D11 जानकी पर्युपिध्यता. —) S1 Ñ1 D1.2.4.5.10 दृष्ट्या; D11 धृष्टो (for दिष्ट्या). D5 शिं। D1.2.4.5.10 दृष्ट्या; D11 धृष्टो (for दिष्ट्या). D5 शिं। D1.4.10.11 दृष्ट्या पद्यामि चाक्षनाम्. % Ct: इत सारभ्य 'पुनर्मध्येन सागरम् दृख्याः साध्यत् तिंशतिक्षोकाः प्राग्ड्याल्यातप्राया एव. % — For 1, Ñ2 V B D6 subst.; S1 Ñ1 D1-4.7.9.10 T2 ins. only 1. r before 9; D11 ins. before 1:

1102* प्रवराश्राक्षसान्हरवा नाम विश्राच्य चाःमनः। दग्ध्वा च नगरीं लङ्कां सीतां द्रष्टुं ययौ कपिः। गरवा चामन्रयामास गमनाय महोद्देशः।

[D11 repeats l. r (var.) before 9. —(l. r) S1 Ñ1 D1-4.7.2 राक्षसान्त्रवरान् (by transp.); D10 राक्षसप्रवरान्; D11 (second time) स तत्र राक्षसान्.—(l. 2) B4 स दर्थ्याथ पुरी छंत्रां; D11 दरथा च नगरी छंत्रा (for the prior half).—(l. 3) D11 वा (for च). B2 मंत्रयामास (for [आ]मं°). Ñ2 B3 D6 क्रमणाय (for गमनाय).]

-After 1, Ds ins.:

1103* आत्मानं दर्शयित्वा तु सम्याः स किपकुञ्जरः। संप्रहृष्टमना भूत्वा गमनाय मनो द्धे।

2 °) Gs सं- (for तं). Si Ñi Di-4.10.11 ह्यु (for होना). Ñi V B Do तम(Bi °द्)मिप्रस्थि Bi °द्त [sic])तं ह्या. — °) Si V Di-10 वीक्ष्यमाणा; Ñi Di.2.11 वीक्ष्यमाणं (for वीक्ष्माणा). — °) Di.8 भनुः (for भन्-). Dr.9 भनुः स्ट्रेडिंग स्

1104* भर्तृश्वेहादिदं वाक्यं सीहार्शत्तमथाववीत्।

[D_1 अतुै: . S_1 \widetilde{N}_1 $D_{1.2.4.10.11}$ अतुै: सुहरे; D_2 अतुै: सीहा $^{\circ}$ (for वाक्यं सीहार् $^{\circ}$ त्). D_2 सुहरें वाक्यमनशी $\overline{\alpha}$ (for the post, half).]

-Then Be cont.:

1105* स धु स धु महावीर यस्य ते वनमीदशम्। दग्वा लङ्कापुरी सर्वा रावभी वधमेष्यति।

-Then Ps further cenf., while Si N V Bi-3 Di-6. 6.10.11 cont. a.ter 1104*, whereas D7.9 ins. after 2:

यदि त्वं मन्यसं तात वसंकाहमिशनव। कचित्समंबूने देशे विश्वान्तः श्री गमिःवति। सम चेवालपभाग्यायाः सान्निध्यात्तव वातर। शोकस्यास्याप्रमेयस्य सहतं स्याद्षि क्षयः। गते हि हरिशाईल पुनः संप्राप्तये खिया [5] प्राणेष्यपि न विश्वासी सम वानरपुंगव। अदर्शनं च ते बीर भूयो मां दारिष्यति। दुःखादःखतरं प्राप्तां दुर्धनःशोककिताम्। अयं च चीर संदेहिस्तिष्ठनीव समाग्रनः। सुमहत्सु सहायेषु हर्यक्षेषु महावलः। कथं नु खलु दृष्पारं संतरिष्यन्ति सागरम्। तानि हर्यक्षसैन्यानि तौ वा नरवरात्मजी। त्रयाणामेव भूतानां सागरस्यापि लङ्गे। शक्तिः स्याहैनतेयस्य तव वा मारुगस्य वा। तदत्र कार्यनिर्वन्ये समुत्पने दुरामद्। कि पश्यसि समाधानं त्वं हि कार्वविशारदः।

[(1. I) B1 वरीह; B2 D2 यदिदं (for वि, सं). Si Ñi D10 तावद (for तात). Ñ V B1.2.4 D1.4.0 अरिदम (for इहान्य). Bs वदान्यहमरिंदम (for the post. half). -(1.2) V B2.3 De स्वं (for सु-). Ds अस्तिक्ष संदृते देशे (for the prior half). Ds.e गरिष्यति. —(1.3) Dn संनिष (for °ध्यात्). Ñ1 सानिध्यातु चराचरे (for the post, half). -V2 om, from the post, half of 1.4 up to the prior half of 1. 5. -(1. 4) V1 B1, 14 Da.4 4R (for आप). Bs.4 श्रम: (for श्रय:). —(1.5) Ds नाहूंते. St Ñ1 D2.10.11 मुहुर्तगमने स्विष; Ñ2 V1 B D6 सुर् गग(Bi.4 °म)ने रश्या; Ds पुनरागमनास्वयि (for the post. half). -(1. 6) Ñ1 D1.2.4.11 [] [(for []] [] Ñ2 V B De प्रामानामपि (for प्राणेब्बरिन). Ds प्राणानमि संदेहों (for the prior half). No V B De मम न स्वाह्मन (for the post, half). -(1.7) Die HI (for HI . St N V B D1-4.6.10.11 ताप्रिध्यति (for दार°). -(1.8) \$1 1/9 दुःखं (for दुःखाद्). Ši Die.ii सूवः ; Ñi भूवान् ; Ñs VB D1.2.4.6 प्राप्य (for प्राप्ता). Si प्रवास, Ñe V B De द्वारिकी Dio प्रयास्ये (sic) (for दुर्भन:-). Ñi De दुर्भनहां व्यापिती (for the post, half). Ds दु:खे दु खगाभूतां दुर्मतस्त्र भागिनी. —(1. 9) Br.s संदेशस् (for संदेशस्) Ns Br. Date []] (for []]), -(1, 10) \$1 N V BLAN Da.s.e 10 समहास्त्वत् (No V De क्तत् ; B1.4 क्तं)तावि । Bs सुमद्रांग्लिय नि:श्लिस (for the prior half). Vs Ds. •-म हर्यक्षेत्र (sic); Bs तं प्रापय (for हर्यक्षेत्र). महारमन: , D1.2.e इथेलेषु (sic) महारक (for the post, half). काममस्य त्वेमेवैकः कार्यस्य परिसाधने । पर्याप्तः परवीरम यशस्यस्ते बलोदयः ॥ ३ बलैस्तु संकुलां ऋत्वा लङ्कां परवलार्दनः । मां नयेद्यदि काकुत्स्थस्तस्य तत्सदृशं भवेत् ॥ ४ तद्यथा तस्य विकान्तमनुरूषं महात्मनः ।

-(1, 11) Ñī V2 B1-3 D2.4.0.11 夏 昭宗; B4 昭弘 g. (for ज खड़). Ñe V D1-4.6.11 दु:पारं. S1 Ñ1 D1.4.10 पारमे (D1.4 °वि) व्यंति सागरं; Ñ2 V B1-3 De तिरिष्यंति महोदर्थि (De °हार्णवं); Be पर तुर्थंति सागरं (sic); Da.s.11 तारियव्य (D11 °व्यं)ति सागरं (for the post. half). - (1. 12) B2 D1-4.6.7.9-11 ह्यं (D4 क्यें) श्व-(for इर्थक्ष-). Ñ1 चामर- (for वा नर-). D1.4 -नरोत्तमी (for -बरात्मजो). Ši Dio तो चोभी रामल्ड्मणी (for the post. half).—(1. 13) Ñ2 V B2 D3.4.6,11 अपि (for रव). Šī Ña Bī-a Da.c.īī [अ]सि-; V वि-; Dī.2.4.7.9 [अ]ति-; D10 [अ]स्य (for [अ]पि). Ñ1 लंबने शागरस्य हि (for the post. half). —(l. 14) Ba Dn ₹ (for second बा). —(1. 15) Ñ2 V B1-3 De अस्मिन् (for अब). Si Dio -निवेंदे; Ñi Ba-संयोगे: Da-निर्देशे: Dir-निदिन्ने (sic) (for -निर्वन्धे). D1.4 काकनियों रे (for कार्यनिर्वन्धे). Ñ3 V B De सुदारुणे (for दुरासदे). - (1, 16) \$1 प्रयामि (for प्रयासे). D2 कार्ये (for कार्य-). St D3.10 -विदां वर: (for -विशारदः).]

3 = 37.27. Bs om. 3.—") Ds स्रांस (for अस्य).
—") D1.6.6.11 प्रयोग्स:.—") T2 Cr फलोद्य:; Cv.m.g.k as in text (for बलो"). S1 Ñ1 D2.10 न स्वेतदुचितं सम (Ñ1 महत्); Ñ2 B4 D6 नैतस्त (B4 "स्स्व)सिमतं सम (D6 सत्व); B1 नैतस्यिय मतं सम; B2 नान्यश्चेति मतिसंभः; D1.4.11 विंतु (D1 कि.मुत [hypm.]) सर्वे मुसंहता:; D2 न स्वेह तु चिरं सम (sic).—After 3, S1 Ñ V B D1-4.6. 10.11 (S1 Ñ1 D1-4.10.11 l. 1-2 after 4) ins.:

1107* बलै: समग्रेथिरि मां निहत्य रजनीवरान्। नयेत स्वपुरं रामः परं तस्त्वाद्यशस्त्ररम्। यथादं तस्य वीरस्य विरहे रुद्वी सती। हता होतेन पापेन तथा नार्द्वित राघवः।

[1. 1-2 = 37.28.—(1. 1) \$1 Ñ1 D1.2.4.10,11 शरैसासमैंबंदि मां सुभि निजिल रावणं.—D4 om. l. 2-4.—(1. 2)
\$1 Ñ1 विजिल, B1 नचेस्र; D1-4.10.11 विजयी (for क्येत).
Ñ2 B2 D6 स्वपुरी. \$1 Ñ1 D1-3.10.11 नचेत्; Ñ2 तस्य (for परं). D2 तत्त्वर (for तस्याद). B2 तस्यात्तस्य यशस्त्रं; D6 स्थतस्यायशस्त्रस्य (sic) (for the post. half).—\$1 Ñ1 D1-3.10.11 om. l. 3-4.—(!. 4) Ñ2 V2 द्वतेस्थेतेन (sic) (for द्वा क्षेतेन). B3 तथा नाथनेसंहितं (for the post. half).]

4 =37.29. —) D1.4 दाणेस ; D5.8 G2 M1.2 Cr.m.g

भवत्याहवज्ञारस्य तत्त्वमेवोषपादय ॥ ५ तद्र्योपहितं वाक्यं प्रश्नितं हेतुसंहितम् । निशम्य हतुमांस्तस्या वाक्यमुत्तरमत्रवीत् ॥ ६ विश्वप्रमेष्यति काकुरस्थो हर्यृक्षप्रवरेष्ट्रतः । व्यस्ते युधि विजित्यारीक्योकं व्यपनिषक्यति ॥ ७

G, 5, 53, 0 B, 5, 56, 21

हारेस; Ck as in text (for बर्डस्). —) Ñ2 V B De - पुरंत्रय:; D11 -बर्डाइनी (for नडाईन:). —) D1.4 सा; D11 जा-(sic) (for मां). —) S1 Ñ1 तर्स; V B D1-5.7-11 S तस्स (by transp.). — After 4, S1 Ñ1 D1-6.16.11 ins. l. 1 and 2 of 1107*.

5 = 37.30. Bs om. 5; Ds om. 5^{ab}, —^a) Ds यद् (for तद्).—^b) Ts अनुकूछं (for क्ष्पं).—^a) Gs. भवेद् (for भवति).—^a) Si Ñ V Bi.s.a Di-4.6-11 Ms तथा(Bi कथां) स्वसुपपा(Ms क्सा)द्य(Si Dio वे:).

6 =37.31. — b) V1 B1.2.6 D1-6.11 प्रस्(B1 °िश्व)तं (for प्रश्चितं). Š1 -संमितं; V2 -संस्थितं; D1-6.10.11 -संयु(D2 °प्र)तं (for -संहितम्). — °) Ñ2 V B D6→ शीरो (for तस्या). — After 6, Š1 Ñ V B D1-6.6.7.8-11 ins.;

IIOS* देवि हर्वृक्षसैन्यानामीचरः प्रवतां वरः। सुत्रीवः सस्वसम्यचन्त्राचार्ये कृतनिखयः। स वानरसहस्राणां कोटीमिरमिसंवृतः।

[l. 1-2 = 37.32 and l. 3 = 37.33⁶⁵. Ds repeats l. 1 and 2 after l. 2 of IIII(A)*. —(l. 1) Ñs V B De बानर- (for ह्यंझ-). Śi प्रवगेश्वर:; Ñs V B De श्रृह्वायन: (for प्रवतो वर:). Ds(second time) अधिप: श्रृवगाधिप: (for the post. half). —(l. 2) Di.s(first time).e सत्य- (for सत्त-). —(l. 3) Bs -सहस्राणि (sic). Di.s.11 कोटिभिर्. Vi परिवारित: (for अभिसंब्त:). Śi Die कोटिशेटि-भिराहृत:; Be.s कोटिभि: परिवारित:(Bs °संब्त:) (for the post. half).]

-Thereafter, Dr.s cont. 1109*.

7 *) D7-9 बुत: (for बुन:). —For 7**, \$1 Ñ V B D1-4,6,10,11 subst., while D7.9 cont. after 1108*:

1109* क्षित्रमेष्यवि वैदेहि सुप्रीवः प्रवगाषिपः।

[The prior half = 37.33°. Ña V B De सुभीनो नैदेहि (by transp.). Das शिपकृते महानजः (for the post. half).]

—Then No V B Do cont.; Do cont. after L 2 (r.) of 1108*; Du cont. after L 2 of 1111*;

1110* तस्य विक्रमसम्पद्धाः साववन्तो महाबद्धाः । मनःसंकल्पसम्पद्धाः निदेशे हायः स्थिताः ।

येषां नोपरि नापश्च न तियंक्यज्जते गतिः। न ते कर्मस् सीरन्ति महःस्वामितविक्रमाः। नैकशस्तैर्महाभागैः ससागर्धराधराः। [5] प्रदक्षिणोक्रता भूमिर्वायुमार्गानुसारिभिः। मद्विशिष्टास्तथा तुल्याः सन्ति तत्र वनौकसः। मत्तः प्रत्यवरः कश्चिवास्ति सुप्रीवसंनिधौ। अहं तावदिह प्रातः किं पुनस्ते महाबलाः। न हि प्रकृष्टान्प्रेष्यांश्च प्रेपयन्त्यवरावरान् । [10] तदलं परितापेन देवि मन्यरपैत ते। एकोत्पातेन ते लङ्कामेष्यन्ति हरिपुंगवाः। मम प्रष्टगती ती च चन्द्रसूर्याविवोदिती। स्वत्यकारां महाभागौ चुसिंहावागमिष्यतः।

[l, 1- 14 = 5.37.34-40. -(l. 1) Bs ऋदिमंती (for सस्तवन्तो). Ds मनोमास्तरंइस: (for the post. half). —Ds om. l. 2. —(l. 2) D11 निवेशे (for निदेशे). D6 निदेश्हा श्य: स्थिता (for the post, half). - (1, 3) Va Da नाथस्तान् ; B: धानश्च (meta.) (for नाधश्च). Ñ2 B2 De तियंग्संसज्जते गतिः (for the post. half). - (1.4) Ds च (for ते). Da -तेजस: (for -दिक्रमा:). - Ba om. 1. 5-7. -(1.5) Vs Bs D11 नैक्शक्षे (B2 °शस्ते)र (for °शस्तेर). V1 महावेगै: (for "भागै:). B4 एकश्किमेहावेगै: : D3 असंबन-मनोरसाहै: (for the prior half). Ñ2 Du -धराधरी (for °धरा:). -(1. 6) Da सर्वा (for भूमिर्). Ba स्वर्ग-(for बायु.). -(1. 7) Be तथा स्वन्ये: Ds च तुल्याश्च (for तथा तुल्याः). -(1. 9) D11 प्राप्ताः (sic) (for प्राप्तः). D3 वनीकसः (for महावलाः). -- B3 om. 1. 10. -- (1. 10) Vi ते; Bi तु (for च). Dii प्रेच्यस्त (for प्रेच्यांख). Ña [अ]भद्दावरान् ; Ba विपश्चितः (for [अ]वरावरान्). Vs न हात्र हृष्टान्प्रेश्यांस्ते प्रथयंति च बानराः; Ds न हि प्रवृष्टाः प्रेष्यंते * * प्रत्य भराभरा: . - Bi transp. l. 11-13 and l. 13-14 reading 1. 13-14 in marg. - (1. 11) No V उपैत (for अपैत). B4 देवि सौख्यमुपैतु ते: Ds देवि मन्युरुपात्यनां (for the post. half). -(1. 12) Be एकोरवानेन लंकावान् (for the prior half). Ds -यथपा: (for -पुंतवा:). - Va om. 1. 14. - (1. 14) Be महाभागे; Ds अनवधांगि (hypm.) (for महाभागी).] -Thereafter No V B De further cont., while Si Ni D1-4.7.8-11 cont. after 1109*:

1111* तो च बीरो नरवरी सहितौ रामलक्ष्मणी। क्षागम्य नगरीं लङ्कां सायकैविधिमिष्यतः। सगणं राश्चसं इस्वा नचिराद्रघुनन्द्रनः। स्वामाराय बरारोडे स्वां पुरीं प्रतियास्या। समाधिसिहि भद्रं ते भव खं कालकाङ्किणी। [5] क्षिप्रं द्रक्ष्यसि रामेण निह्तं रावणं रणे। निहते राक्षसेन्द्रे च सपुत्रामात्यवान्धवे। रवं समेध्यसि रामेण शशाङ्कनेव रोहिणी।

[l. 1-8 = 5.37.41-44. B2 om. (hapl.) l. 1 and z. —(1. I) V -अंडो (for -वरी). Ña V Bi.s.4 De आवरी (for सहितों). —(1. 2) \$1 Die,11 आगस (for आगम्) V2 च पुरी (for नगरी). Bs आगत्य लंका ती दीरी (for the prior half). -After 1. 2, Du cont. 12104. -(1.3) D1.4 रणे (for -गणं). Ñ2 V B D3.6 रावणं (for राक्षतं). Ñ2 V B De राघवी (B3 वानरी) वरवामिनि (B1-3 °नी) (for the post, half). - (1, 4) D4 वरारोहां, S1 स्व-; B1 तां (for स्त्रों). Bs प्रतियास्यतः: D2.3 अभियास्यति: D11 प्रतिगच्छिति (for प्रतियास्त्रति). — B3 om. l. 5. —(1, 5) Ñ V B1.8.6 D1-1.6 तद् (for सम्-). Dia तदाशासय भद्रं ते (for the prior half). Bs देवि (for भव). - After 1. 5, Ds cont. ;

IIII(A)* तानि हर्यक्षसैन्यानि शतशोऽथ सहस्रशः। क्षिप्रं द्रश्यसि कस्याणि लङ्गदारि स्थितानि त। मा विपादं विशालाक्षि कुरु द्रक्ष्यसि राष्ट्रम्। लक्ष्मणं च धनुष्मनतं लङ्काद्वारस्पश्चितम्। स्त्रीवं च महात्मानं वानरेन्द्रमरिंदमन्। [5] अनेकांश्च महाकायान्हरीन्हरिणलोचने। नखरंष्टायुधान्वीरान्सिङ्शाद्रेलविक्रमान् । वानरान्वानरेन्द्राभान्क्षिप्रं द्रध्यसि संगतान्। दालाग्बुद्दनिकाशानां लङ्कामज्यसानुषु । नर्दतां कपिसन्यःनां क्षिप्रं श्रोध्यसि निःस्वनम्। निवतं च दश्भीवं रामबाणैः सप्परितैः। भिन्नदेहतत्त्रत्राणं क्षित्रं द्रक्ष्यःस भातिनि ।

[After l, 2, D3 repeats l. I and 2 of 1108* and then cont. IIIo*.

-(1, 6) Ñ1 V B1 D1.2.4.11 रावणं निहतं (by transp.) —(1.7) Ds.s दु (for च). Bs निहते रावणे चैव (for the prior half). Ši Dio -मित्र- (for -पुत्र-). Du अभिरे: —(1.8) Ñs Ds बीरेण (for रामेण). Bs सा सं यास्पति रामेण (for the prior half). -After the prior half of 1.8, Die wrongly repeats the post, half of 1.6 and the prior half of l. 7.]

-\$1 Ñ V B D1-4,6,10,11 om. 7°d. -°) D5,7,9 Th3 विनिर्जित्य (for विजित्यारीञ्).

8 De repeats 8°d after 9°d. -d) \$1 Na VI B D1.3.4.6 first time).:0.11 जानकीम् (for बेदेहीच्). D1 अभ्यभाषयत्. - After 8, Śı De.10 ins.:

1112* असाध्या निश्चला लक्ष्मीस्त्रथा जवपराज्यी। इष्टा दि सीतां वैदेशीं श्रेयो मे गमनं खितः।

[(l. 1) Da असमानि च युदानि; Dio अस्त्रानि त के (for the prior half). —(1. 2) Da च (for हि), Da च (for मे), 1:

While Da ins, after 8:

[370]

ततः स कविशार्द्रः स्वामिसंदर्शनोत्सुकः । आरुरोह गिरिश्रेष्टमरिष्टमरिमर्दनः ॥ ९

गाउ* हन्यता वारभरदीनभाषिण। सनोनुक्ताभिरभिप्रभादिता। हन्मतश्चाभिमुखी विदेहजा मुदा कृताथेव वभृत वावला।

-\$1 D2.10 after 1112*; D3 after 1113*; whereas Ñ V1 B D1.4.6.11 after S; read an addl. colophon.

[Sarga name: \$1 D10 हनुमता सीताश्वासनं; Ñ1 D2 सीता-प्रत्याश्वासनं; Ñ2 B1.2.4 D1.4.6.11 सीताश्वासनं(D1.4.11 °नः); V1 सीतासमाश्वासनं; B3 जानन्याश्वासनं; D3 सीतासमाश्वासने हनुम्हिन् स्थानं. —Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1-4.10.11 om.; \$1 Ñ2 V1 D6 55; B1.2 53; B3 51; B4 58; D3 59.—After colophon, D2 concludes with र-म.]

9 Before 9, Si Ñi Di-4.7.9-11 Di repeats cf. v.l. i) Te ins. only l. i of 1102* and then cont.; while Ñe Vi B De ins. before 9:

III4* समाधारय च वैदेहीं दर्शविस्ता परं बलम्। नगरीमाञ्जलां कृत्वा वश्चवित्वा च रात्रणम्। दर्शवित्वा वलं घोरं वैदेहीमभिनादा च। प्रत्यागन्तुं मनश्चके पुनर्मध्येन सागरम्।

[\$1 Ñ2 V1 B D6 om. l. I. D2.10 transp. l. I and 2.—(l. I) D2.10 पुनईष्ठा (for समस्थास्य). Ñ1 D1.3 था(Ñ1 वा)रिदेखा; D4 दर्शविष्यति (hypm.); T2 पानिदेखा (for दर्शविष्या). D2.10 व्यथिखा च रावणं; D11 मंत्रस्या काननः सचमं (for the post. half).—(l. 2) Ñ1 व्याकुलां. Ñ2 V1 B D6 आकुलां नगरीं (by transp.). B D3.6 व्य(B3 क)थियत्वा (for बखे). \$1 D10 द्रावा च प्रवरं बलं; D2 दारिवरवा पुरं बलं (for the post. half).—\$1 om. l. 3.—(l. 3) D2 मैथिलीम् (for बढेदीम्). Ñ2 V1 B D6 अभिवाय (Ñ2 V1 D6 समान्याय) च मैथिली (for the post. half).—Ñ2 V1 B D6 om. l. 4.—(l. 4) D2.9 प्रतिगंतुं. D3 पुनइ (for मनश्). D3 किप् (for पुनर्). \$1 मध्ये च (for मध्येन).]; whereas D8 ins. before 0:

1115* प्रदक्षिणं परिक्रम्य गगर्नं चोत्रपात ह।

Va om. 9-26, Ña om. 9ª. —) Ba Ga च; Ga तु (for स). —) Ba स्वामिन् (sic) दर्शने (हुक: , —) Ba स्वामिन् (sic) दर्शने (हुक: , — After 9ª, Da repeats 8ª. — ed) Si Ñ Vi Bi.a. Da.10.11 मिरि मुख्यम् ; Ba मिरि सद्यम् (for पिरिश्रेष्टम्). Da धुवेलम् ; Gi इन्मान् ; Cv as in text (for अरिश्रम्). Si Ñ Vi B Da.2.10.11 अर्र (Ñi B रिपु: Dio निनि [sic], स्रनः (for अरिमर्दनः). Da स तदा आरोह * गिरिमुल्यमरिस्रनः.

10 V2 B3 om. 10 (for V2, cf. v.l. 9). - N

तुङ्गपद्मकजुष्टाभिनीलाभिर्वनराजिभिः। सालतालाश्वकर्षेत्र वंशैत्र वहुभिर्द्वनम् ॥ १०

G. 5. 54. 3 B. 5. 56. 34 L. 5. 54.

Di-4.11 -पर्वत-; Cv as in text (for -पश्चक-). St Dio शीनसास्त बुद्यानिद्; Te स तुंगपश्च ब्राभिद्, —After 10.6, Da(ins. only L I [followed by III6(A)*] after 13).5.7-5 S ins.:

1116* सोत्तरीयमित्राम्भोद्दैः शुक्कान्तरविङम्बिभिः। बोध्यमानमित्र प्रीत्या दिवाकरकरैः शुप्तैः। उन्मिपन्तमिदोद्धनैलॉचनिरिव धानुमिः। तोयाँचनि:स्वनर्मन्द्रैः प्राधीत्मित्र सर्वतः। प्रगीतमित्र विस्पष्टं नानाप्रस्वणस्वतै:। [5] देवदारुभिरुद्धतैरूखंबाहुमिव स्थितम्। प्रपात्रज्ञलियोंपैः प्राफटमिव सर्वतः। वेपमानमित्र स्यामैः कम्पमानैः शरद्वनैः। वेणुभिमांरुनोद्वतैः कूजन्तमिव कीवकैः। नि:ससन्त्रमिवामर्गाहोरैराशीविषोत्तमः। [IO] नीदारक्रनगम्भीरैध्यायन्तमिव गहरै:। मेबपाइनिनैः पादैः प्रकान्तमित्र सर्वतः। जुम्ममाणमित्रकारी शिलररभ्रमालिसिः। कृटेश्च बहुधाकीणं शोमितं बहकन्दरै:।

[After L. I, Da ins.:

1116(A)* परिधाननिवाधस्तान्नात्तरुतावृत्तम् ।

—(1.2) T1.१ G1.5 M1 Cr सुनी: ; Cg as above (for हाभी:).
—(1.3) Ds [ब]कूनर् (for [ब]क्नेर्). Ds नवनेत् (for लेंचनेत्).—(1.4) Ds G M -ितस्वनेत्. Ds Gs Ms मंत्री:; Cv.g as above (for मन्द्री:). Ds ते पोपलस्वनेनेरी: (for the prior half). Ds.s. Ts प्रची (Ds पी)तम् ; Cr.m.g.k.t as above (for प्राचीनम्). Ts सबंग्रा:; Gs Ms पर्वतं (for स्वंता:).—Ds transp. 1. 5 and 6.—(1.5) Ds संस्पृष्टं; Gs Ms विस्प (Ms प्रमृत्री) (for विस्पष्टं). Ds वार्यनिम विस्पर्नेतिर् ; Ts प्राणीतन्त्व सुराष्टं (for the prior half).—After 1.5, Ds ins.:

III6(B)* अस्परन्नमिनाम्मोदै रखईलैश्वलाचिः। निस्तीर्णोपलजिहासं द्विल्हिमन पश्चमम्।

—(1.6) T G2.3 M1.3 अस्तुकेट् (for उद्गृत्). —After 1.6, D3 ins.:

1116(C)* प्रमावणावज्ञसंपातिवेषेन्त्रतिव सर्वतः ! (hypm.)

—Ds transp. I. 7 and 8.—(1. 7) Т: प्रवास ; Cv as above (for प्रवास). Ds प्रावस्त निरुक्ते : (for the prior half). Ds प्रोतस्थ ; Mr प्रायुक्त ; Cr.m.g k.t as above (for प्राकृष्य). T: स्वेदा: ; Gs प्रवेत: (for सर्वेत:). —After I. 7, Ds ins.:

III6(D)* आरिखन्तमिनाक्योन्येनंग्याहेलैः शिव्यवेशः । विकीणंबरवाह्वं सवरीरमिनावचन् । G. 5. 54. 4 B. 5. 56. 34 L. 5. 54. 5 लतावितानैर्विततैः पुष्पवद्भिरलंकृतम् । नानामृगगणाकीर्णं धातुनिष्यन्दभृपितम् ॥ ११

बहुत्रस्रवणोपेतं शिलासंचयसंकटम् । महर्षियक्षगन्धर्वकिंनरोरगसेवितम् ॥ १२

लतापादपसंवाधं सिंहाक्कुलितकन्दरम्।

-(1. 8) G1 कंपमानम्. Ds T1.3 G1.3 M1 श्ररद्धनै: . D3 स्कंप-मात्रै: शिलोच्चयै: (for the post, half). Ms वेपमान भेवाकाशे शिखरैरभ्रमालिम:. अ Cv: शरहनै:, शरहानिति यथा ऋपाचार्य-जनकस्य शरस्तम्बजात इत्यती हेतोस्तम्नामवन्तीति ।; Cr.k: शरखतैः (Ck. इति पाड्र:)। शिखरलीनैरिति शेप:।: Cm.t: शरहा: सप्तपर्णादिशारदृष्ट्रक्षसंघै: 1: Cg: शरदि ये घना भवन्ति ते शरद्धना: 1 शरत्कालपुष्पणः सप्तच्छदादयस्तैः शुभ्रीभृतैर्जस्या कम्पमानमिव स्थित-मिलर्भः । शरद्वैरिति पाठे बहुवार्षिकवृक्षेरित्यर्थः । शरवणैरिति वार्थः । तकारान्तोऽध्यस्ति । शरवणे जातस्य कृपाचार्यस्य शारद्वत इति नाम-दॅशंनात् . % -Ma om. l. 9-14. -(l. 9) Ds reads मिन की चके: in marg. —(I. 10) D7-9 T3 G M1.3 निश्वसंतम्. Ds -[उ]ल्बणै:; Ds.s G -[उ]पमै: : T2 -[अ]निलै: : Cg as above (for -[उ]त्तमै:). -(1. 11) T2 - [आ दित-: G2 -[आ]वृत्ति-; Gs -वृत्त-; Cv as above (for -कृत-). Ds नीहारमिव गंभीरै: (for the prior half). Ds कंदरै: (for गहरै:). -(1. 12) Ds -राजि-: Ds -पात-; Ts M1 -जाल-; Cv as above (for -पार-). G। मेघरातनिभैवातै: (for the prior half). Da प्रकृतम् (for प्रकान्तम्). G1 Ma पर्वतम् (for स्वतः). - T1 illeg. for l. 13. - (l. 13) T3 -जालिभि: ; Gs Cr.k -शालिभि: ; Cm.g.t as above (for -मालिभि:). -After l. 13, Ds ins.:

III6(E)* गुहान्तरगतैः (सिहैगेर्जन्तमिन थिष्ठितैः। लतागृहतमाकीणै दुःश्चैर्वहुनिरावृत्तम्।

—(l. 14) Ds Ms Cg (জা) কাণি:; Ck as above (for °ণা).
Ds নিকুজীৰ্বিৰিখাকাই: (for the prior half). Ds -কুজী:
(for -कन्दरै:). — After l. 14, Ds ins.:

1116(F)* बहुभूजेकसारेश चन्दनेश समावृतम्।]

—°) B1 D1-4.6 शाल- (for साल-). D10.11 -तालैश् (for -ताल-). V1 D5.7.9-11 च (for -[अ]अ-). Ñ1 सालतालाक्ष कर्णका. — d) Ŝ1 D1.2.4.10.11 वन्येश्; Ñ V1 B1.2.4 D6 बुमेश् (for वंशेश्). M1 विविधेर् (for बहु भिर्).

11 V2 om. II (cf. v.l. 9), — a) \$1 Ñ1 D10.11 यहुभि:; Ñ2 V1 B D1-6.6 विलिधे:; D6 वितत्ते (for वितते:). — B4 om. (hapl.) I1 - I3°; D8 om. (hapl.?) I1° d. G1 M1 transp. II and I3d. — a) B1 D1.6.9 निसंद :; D8 - निसंद :; D8 - निसंद : M1 - विर्दे :; M1 - विर्दे : G1.m.g.t as in text (for - निस्य = द -). \$1 Ñ D6.10 - को मितं (for - भूषितम्). V1 सा * स्यंदनभूषितं; B2.3 धातु-को मितं (for - भूषितम्). V1 सा * स्यंदनभूषितं; B2.3 धातु-

व्याघ्रसंघसमाकीणं खादुमूलफलदुमम् ॥ १३ तमारुरोहातिवलः पर्वतं प्रवगोत्तमः । रामदर्शनदीष्ट्रेण प्रहर्पेणाभिचोदितः ॥ १४ तेन पादतलाकान्ता रम्येषु गिरिसानुषु । सघोषाः समशीर्यन्त शिलाश्रूणींकृतास्ततः ॥ १५

वृंद्विभृषितंः T2 स्वादुमूलफलदुमं(= 13d). % Cv: धानुः विष्यन्द्रभृषितमिति पाठः . %

12 Vs Bs om. 12 (cf. v.l. 9 and 11).—) Ñ2 Do Ms -संकुलं; M2 -कंटकं; Cm.t as in text (for -संकटम्). Ś1 शिलाभिश्च सुसंकटं.—) Ds -मृष्ति (for -सेनितम्).

13 V2 om. 13; B4 om. 13^{abo} (cf. v.l. 9 and 11); B3 om. 13^{ab}.—^a) B2 नाना- (for लग-). D1 M3 Cg -संघातं; D10 -संवादं; D11 -संवाधः (sic); Ct as in text (for -तंवाधं).—^b) Ñ2 V1 B1 -[वा] शुलित-(sic); D5.7-8 T2 -[वा] चिष्ठित-; T1.3 M3 -[वा] चुणित-; G1 M1.2 -[वा] चुलित-; G2.3 -[वा] लेलित- (for -[वा] कुलित-). S1 D10.11 सिद्ध(\$1 मुनि)सेवितकंदरं; D1.4 सिंहसेह(D1 दिनेतकंदरं.—^a) \$1 Ñ V1 B2.3 D0.10 -[सिंह-; D1-दीणि-] D2-4 -दिप-; G2 -संघे: (for -संघ-). B1 सिंहच्याय-; D1.1-3 T2 डवाब्राविद्धाय- (for डवाब्रसंघ-). D11 डवाब्रविद्धसायकं —G1 M1 transp. 11^d and 13^d.—^d) D2 चार- (for स्वादु-). T1.3 G2.3 -फलोदकं (for फलडूम्म्). D2 घार- निष्यंद्रभूषितं.—After 13, D3 ins. only 1. I (followed by 1116(A)*) of 1116*.

14 V2 om. 14 (cf. v.l. 9).—") \$1 D3.10 सर्प (for तम्). B3.3 विपुलं; D1.4 [झ]तिबलं; T1.3 G3 161 हुनुमान् (for [झ]तिबलः). D5.7-9 T3 G1.3 M1.5 आहरोहानिलसुतः.—") D1.4 वानरोत्तमः; T1.3 G3 161 पवनारमजः (for सुवगोत्तमः).—") G2 -शैं हवेण; Cr.m.t 33 पवनारमजः (for सुवगोत्तमः).—") G2 -शैं हवेण; Cr.m.t 33 in text (for -शिंग्रेण). D11 रामदर्शनमासावः.—") ११ in text (for -शिंग्रेण). D11 रामदर्शनमासावः.—") ११ B1-3 D2.11 प्रचो (V1 "नो; D11 "मो) दितः; D6 च चोहितः (for [अ]भिचोदितः). \$1 B4 D10 स हपेण (B4 हपेण व प्रचोदितः; Ñ1 स हपेणाथ देशितः; D1.4 पौरुषेण प्रणोदितः; D3.5 M3 हपेणा(D3 सनसा) भिन्नचोदितः.

15 V2 om. 15 (cf. v.l. 9).—") Ds किंप (lot तेन). Ñ2 G1.2 M2 -कांता; B2 -क्षिस (for -[का]कांता).
—") D4 समजीयेषु (hypm.) (for रस्येषु).—") औ समकीयंत (for सघोपा: सख्-). M1 समकीयंत (for).51
D1.2.4.10.11 सघोषमव (S1 D10 °24) शीयंत (for °).51
पूली-; B2 D6 चूर्णा: (for चूर्णा-). D1.2.4 G3 M1 तदां
D5.11 तथा; Ck as in text (for तत:). D3 सघोषमिंव
शीयंत शिलाश्चोषळसंकटा:

स तमारु शैलेन्द्रं च्यवर्धत महाकिषः । दक्षिणादुत्तरं पारं प्रार्थयँ इत्रणाम्भसः ॥ १६ अधिरु ततो वीरः पर्वतं पवनात्मजः । द्दर्श सागरं भीमं मीनोरगनिपेवितम् ॥ १७ स मारुत इवाकाशं मारुतस्यात्मसंभवः । प्रपेदे हरिशार्ट्लो दक्षिणादुत्तरां दिशम् ॥ १८ स तदा पीडितस्तेन किपना पर्वतोत्तमः । ररास सह तैर्भूतैः प्राविशद्वसुधातलम् । कम्पमानैश्र शिखरैः पतद्विरिप च दुमैः ॥ १९

16 V2 om. 15 (cf. v.l. 9).—°) N2 B4 D2.3.6 तीरं (for पारं).— °) S1 D10 पर्यटेंन्द्र; Ñ1 समीह्य; Ñ2 V1 B D3.6 गमि॰वॅल् (for प्रार्थेवेंन्द्र). D2.11 स्त्रणांमसि.

17 V2 om. 17 (cf. v.l. 9). —) B3 लिन ; D11 लव- (for अधि-). —) Ñ V1 B D6 घोर (for भीम). —) B1 D4.7.0 भीम-; D2 महा- (for मीन-). Ñ1-विभूषित (for -निपेचितस्). D2 भीमनऋनिपेबितं.

18 V2 om. 18 (cf. v.l. 9). —) \$1 Ñ V1 B D1.2.4.6.10.11 [आ]कारो. —) \$1 Ñ V1 B D1-4.6.10.11 [औ]स्तः सुतः (for [आ]स्मसंभवः). —) \$1 Ñ V1 B D1-4.6.10.11 पितुः पंथानसुत्तमं.

19 Vs om. 19 (cf. v.l. 9).—") Šī Dī.4.10.11 Mī स तथा; Ñ Vī B².5 D².6 ततः स; Bī.4 D5 ततः (B4 °त्र) सं- (for स तदा).—" D4 रराज; Dīī चचाळ (for ररास). Ñ Vī B²-4 D5.6 सिहतेः (Ñī °तः) सवें:(B2 D5 °दवे:); Bī D² सह तैः सवें: (D² °द्वे:); Dī.4 संगृतो मुक्षेः; D7-5 T² G5 M² विविध्येंतुः; Dī.4 संगृतो मुक्षेः; D7-5 T² G5 M² विविध्येंतुः; Dī संगृतेंहुक्षेः; Cg as in text (for सह तैंभूतेः). Ѳ Vī Bī.2 Dī.4.6.8 G3 M3 प्र(M2 प्रा)विदान्(Bī °द्); Dīī प्रविष्ट्य (for प्राविदान्). Ñī Dī.2.4.11 च महीतळं (for बसुधा°). D3 विदाज्ञित महीतळं (for d). Šī Dīō सवेंश्च सहितः सरवेः प्रविवेदा महीतळं.—B3 om. 194.—') G3 हव (for जि). Šī Ñī Dī.2.4.10.11 प्रतिद्वशाच-छोप(Sī Ñī Dīī °त्)में:; Ѳ Bī.2.4 D6 प्र(B2 वि)पत-जिस्त्यापरें:; Vī **** वद्भमें: (illeg.); D3 प्रविद्वश्च वयापरें:.—After 19, Šī Ñ Vī Bī.2.4 Dī-4.6.10.11 ins.:

1117* स गिरि: श्लोभितस्तेन प्रमृत्त इव सङ्यते। [Ba प्रनृत्य (sic); D1.a प्रमृत्यन् ; D3.10.11 प्रवृत्त (for प्रमृत), S1 D10 बृद्यमें; B1 स्क्ष्ये(sic) (for स्थ्यते).]

20 Va om. 20 (cf. v.l. 9). —) B Ds -देगान् (for -देगा-). Ñ De -मियताः (for -[उ]न्म). Śī Dīo देशोह्रवेगमाध्रित्य. —) Śī Dъло -शोभिनः; Ñ Vi B Dī.2.

तस्योरुवेगोन्मथिताः पादपाः पुष्पशालिनः । निपेतुर्भृतले रुग्णाः शकायुघहता इव ॥ २०

कन्दरोदरसंस्थानां पीडितानां महौजसाम् । सिंहानां निनदो भीमो नमो भिन्दन्स शुश्रुवे ॥ २१

स्रस्तव्यात्रिद्धवसना व्याकुलीकृतभृषणा । विद्याधर्यः सम्रत्येतुः सहसा धरणीधरात् ॥ २२

अतिप्रमाणा बलिनो दीप्तजिह्वा महाविषाः । निषीडितशिरोग्रीवा व्यवेष्टन्त महाहयः ॥ २३

G. 5. 54. 17 B. 5. 50. 47 L. 5. 54. 19

6.6.11 -মীনিবা: (for -মাতিব:). — °) Si Ñ Vi B Di-4. 6-11 ময়া: (for ফুলা:). — °) Si Ñ Vi B Di-4.6.16.11 মক্তবন্ত্ৰ-(Si °জা-); Ge মক্তামানি-; Cg.t as in text (for মক্তাযুগ্ৰ-).

21 V3 om. 21 (cf. v.l. g). Ñ1 om. 21.6. —)
\$1 Ñ2 V1 B1.2.6 D1-6.10.11 T1.8 M3 - [अ] तर- (for
-[अ] दर-). B3 D6 कंदरांतरसक्ता(D6 °संख्या)नां. —) \$1
D1.2.6.10.11 सहारमनां (for सद्दांतसाम्). —) Ñ V1 B
D1.6.6.11 घोरो (for भीमो). D8 महांस्तु निनदो भूयो.
— d) D7-6 हि; T3 G2 प्र- (for स). \$1 Ñ V1 B D1-6.
6.10.11 G1 मेवानामित गुशुबे.

22 V2 om. 22 (cf. v.l. 9).—") D7-9 Ct अस्त-; M1 हस्त-; Cr.g.k as in text (for स्रस्त-). Ši D10.11 -प्रवृद्द-; B2 D6 -स्याक्रस्ट-; D1.4 -प्रविद्द-; M3 -स्याव्य-; Cr.m.g.t as in text (for न्याविद्द-). Ñ V1 B1.3 स्त्र (Ñ1 अ)स्तर्याक्र (B1 °हा)ष्ट्रवसनां; B4 अस्त्रविदिश्वयसनां; D2 अस्त्रप्रवृद्दरानां; T1.3 G2 अस्त्रन्यावृत्त (G2 °विद्द)-रशना. % Cm.t: (Cm अस्तर्याविद्वयसनां इति पाटः!) अस्तेन आसेन (Ct अस्ताः, अत प्त) व्यविद्वानि व्यत्यस्तानि वसनानि यासां ताः. %—6) D16 -प्र्यिणः (sic) (for -प्र्यणा).—After 22⁴⁸, D1 reads 24.—°) Ši D10 प्रवेतुआंगनास्तरताः; Ñ2 V1 B D2 स(D2 स)सुग्येन्र (D2 श्वा)प्रवेतुः (D1 प्रवेतुः अगार्यस्ताः : D1.4 वेतुःआप्सरसस्तरताः; D11 प्रवेतुः आमरास्तरताः.—4) Ñ1 B1.4 D10 -त्यसान् (D10 °ठं) (for -घरात्).

23 V2 om. 23 (cf. v.l. 9). Ś1 Ñ V1 B D2-4.6.10.11 transp. 23 and 24 (including 1118°).—") D1.6 प्रति-(for बति-). D1 G1 M1 -प्रमाण- (for -प्रमाण). Ñ V1 B1-2 D6 बहुबी; M2 विषुष्टी (for बिल्ते). B6 अप्रमाणाश बहुबी.—") D1.6 द्विधंबंधाः D3 G2 M2 द्विवंबिद्धाः (for दिसिबिद्धाः).—") D8 निःपीडित- B6-सुत्र- (for -ितरी-).—") G2 व्यावेष्टेल. S1 D10 T2 G महोरगाः; T1.8 गुद्वाशयाः (for महाह्यः). Ñ V1 B D8 व्यवेष्टं Ñ1

६. इ. इते. 18 किनरोरगगन्थर्ययक्षत्रिद्याधरास्तथा । पिडितं तं नगवरं त्यक्त्वा गगनमास्थिताः ॥ २४ स च भूभिधरः श्रीमान्यलिना तेन पीडितः ।

सञ्चक्षशिखरोदग्रः प्रिनेवेश रसातलम् ॥ २५ दशयोजनिवस्तारास्त्रिंशद्योजनमुच्छ्तिः । धरण्यां समतां यातः स वभृव धराधरः ॥ २६

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चतुःपञ्चाशः सर्गः ॥ ५४॥

°चरं)त अर्जगमाः; D1-4.8 हप् (D2 [3] डिंट])चेश्व महो-रगाः; D11 निविष्टांतमहोरगाः. % Cm.t; हपवेष्टन्त कुण्डली हृनदारीरा अजायन्त । हथचे टन्तेति पाठे पीडया अलुण्ड-बित्यये:. % — After 23, S1 Ñ V1 B D1-4.6.10.11 ins.:

1118* कचिःसुस्राव सलिङं कविद्रजतिःस्वनम् । धातूनन्यांश्च विविधानमहास्वनगपीहितः।

[(l. 1) Ñ VI B1.4 D1-4.6.11 सु(B1 D1-3.11 शु)आव (sic) (for बुलाव). Ñ B2 D3.4.6 नी:(Ñ1-सं; Ñ2 B1-नि)-स्र (D2 अ)वं; V1 -निस्वनं; B1.4 D2 -निश्र (D2 अ)वं; D11 -निश्रां (corrupt) (for -नि:स्वनम्). B2 कविश्र रजतस्र ं (for the post, half). —Bs om. l. 2.—(l. 2) Ñ2 B2 D3.6 अन्वत्र (for अन्यांश्व). V1 B1 धातुनन्यत्र विश्रियान् (for the prior half). Ś1 -पीडिता:; D11 -पीडितान् (for -पीडित:). B4 महापावत्रपीडितान् (for the post, half).

24 V2 om. 24 (cf. v.l. 9). Si Ñ V1 B D2-4.6.10.11 transp. 23 and 24 (including IIIS*). Di reads 24 after 22^{ab}. — b) Si V1 D1-4.10.11 M1 -गंधर्या. — b) Si यक्षा (for -यक्ष-). Te G2.2 M3 तदा (for तथा). — c) Ñ V1 I5 De पीडियाम (for पीडियं). De ते (for तं). Si D10 गिवियं; I32 egit (for नगवरं). — d) B2 आवियाः (for आविथाः).

25 Vs om. 25 (cf. v.l. 9). —) Ñ Vi B Ds.e तु (for च). Si Dio स चापि पर्वतः श्रीमान्. —) Di.e.ii सं(Dii [अ]ति प्रदीक्षितः; Ds प्रतिपीक्षितः. —) Si Dio समृद्- (for स बृक्षः). Ñi स च वृक्षशिरोदमः; Ds °तिबरः सर्वः; Da ***शि+रोद्मः. —) Di.a महीवर्वे (for रसा°).

26 V2 om. 26 (cf. v.l. 9).— B2 Dan -िवस्तीण:; G1 -िवस्तारं (for -िवस्तारस्). Ñ1 द्वयोवनं मायात:. — b) G1 क्षायतं; G2 कायतः (for उिंद्धृतः). 52 D1.4.10.11 विंदः त्युच्छ्वत् (S1 D10 व्य्ह्यय)योजनः; Ñ V1 B D6 कात्योजनमायतः (Ñ1 विस्तरः).— cd) S1 धरण्याः D3 व्याः (for धरण्यां). D2 प्राप्तो (for यातः). B4 धराधिपः (for व्यरः). D2.3 वभूव स (by transp.). S1 D10 वभूव स महीधरः; Ñ V1 B1-3 D1-4.8 व्याः यसुधा (D1.4 धरणी)धरः (for d). D11 धरण्यां विश्वतां वाः स्वेगो धरणीधरः .— After 26, D2 ins. रामः D8.4-4 S ins.:

1119* स लिलङ्वियपुर्भामं सलीलं लवणार्गवस्। कह्योलाश्फालदेल:न्त्रमुद्रपात नभी हिरा।

[(1. 1) Ds सलिङं हंचयनभीमं (for the prior half). Dr.s G1 M1 सलिङं (for सलीलं). Ds G1 M1.3 सिंहें (for लवग-).—(1. 2) Ds -वेगांतम् (for -वेजन्तम्). Ds मिरे (for हरि:).]

Colophon. — Sarga nam: \$1 D10 आहिएती।
Ñ V B D1.4.6.11 अहिएती रूणं(Ñs D1.4.11 का.); D1
अभिद्धान: D3 हुन्मिल्ल्यारी रूणः. — Sarga no. (figures
words or both): Ñ1 D1.2.4.10.11 om.; S1 Ns V1
words or both): Ñ2 D1.2.4.10.11 om.; S1 Ns V1
D2-9 T G M1.3 56; V2 45; B1.3 54(as in text);
B2 52; B4 59; D3 60; M2 55. — After colophon, G
M1.3 conclude with औरामाय नमः(M2 also अम्बर्ध),

[374]

५५

सचन्द्रकुमुदं रम्यं सार्ककारण्डवं शुभम् । तिष्यश्रवणकादम्यमभ्रशेष्ट्रलशाद्वलम् ॥ १ पुनर्वसुमहामीनं लोहिताङ्गमहाग्रहम् । ऐरावतमहाद्वीपं स्वातीहंसविलोडितम् ॥ २ वातसंघातजानोभिं चन्द्रांश्चशिशिराम्बुमत् ।

भुजंगयक्षगन्यर्वप्रबुद्धकमलोत्पलम् । अपारमपरिश्रान्तः पुष्ठुवे गगनार्णवम् ॥ ३ प्रसमान इवाकाशं ताराधिपमिवालिखन् । हराचिव सनक्षत्रं गगनं सार्कमण्डलम् ॥ ४ मारुतस्यालयं श्रीमान्कपिव्योमचरो महान् । हन्मान्मयजालानि विकर्षनिव गच्छति ॥ ५

G. 5. 55. 14 B. 5. 57. 6

55

Before I, Di.4 ins.; while Ds ins. after 148:

1120* संचुकोच किंपः कर्मैं। बाहुभ्यां परिपीडितौ। स निरुध्य हृदि प्राणानुरपपात महादछः। देवराजध्वजाकारं किंपलं रोमसिश्चितम्। विपरिक्षिप्य लाहुलमध्वानं महरास्थितः।

[(1, 1) Ds संकोच्य च (for संजुहोच). Ds परिपोद्या नां; D4 परिपीटितं.—(1, 2) D1 संनिरुध्य (for स नि°). Ds प्राणम् (for प्राणान्).—(1, 3) Ds लोमभिश् (for रोमभिश्).] —Thereafter D1.4 conf.; S1 V B4 Ds.10.11 ins. before 1; while D7-s ins. before 3°4:

1121* आप्नुत्म च महाचेगः पश्चानिव पर्वतः। -- After 1120*, Da cont, :

1122* स सहस्य महाधोरं दक्षिणं सागरोत्तमम् ।
 जगद्वयान्य जगचैव ननाद व्यथयम्बद्धिः ।

1 Before 1, D7-9 read 3°d (preceded by 1121*).—°) V3 सचित्र- (for सचन्द्र-). \$1 B4 -इसुमंत्र D11 -सुदुरं (for -सुमुदं).—°) \$1 B4 D1-4.10.11 सूर्य- (for सार्क-).—°) \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 पुर्य- (for तिरय-). Ñ3 -कार्यम् (sic); T2 -कार्यम् (for न्यार्यम्).—d) B4 मेच- (for अभ्र-). B4 D2.5.3 T2 G2.3 M1.3 Cg -शेवाल-; V2 -थे.लभ्र; D10 -शेवल-; Ct as in text (for -शेवल-). D2.4.6-9 T2 G M1.2 न्याइलं; D11 -शाइलें; Cg.t -शाइलं (as in text).

2 °) D2.6.11 - महाभीमं(D6 °मा [sic]) (for °मीनं).

— °) B1 G1 लोहितांमं; Cr.m.g.t as in text (for °वाङ्ग.). S1 D1-4.10.11 रकांग(S1 D10 चकांग; D11 रकांश) प्राइभीषणं. — °) S1 N V2 B1.4 D1-6.10.11 रवांवि-(for रवाती-). S1 V2 D1.4.8.10.11 Cg विलोलि(S1 °हि; D4 °मि तं; Ñ1 D2.9 - विलालितं; T1.3 G M - विलोळितं; Ct as in text (for विलोहितम्).

3 B3 om. 3^{a5}.—^a) S1 वायु- (for वात-). D3 संज्ञात- (for-संवात-). S1 D1.3.4.16.11 -सीनोर्नि- (S1 D10 'মি'); Ñi Ds.s Ct -जालोमिं-(Ct 'মি'); Ñi V B1,2.6
De -घोरोमिं-; Ds -यालोमिं-; Dr.s -ज्वालोमिं-; Tr s Gr M
Cs -जालोमिं-; Ck as in text (for -जालोमिं). — b') Dr.
-शिखर- (for -शिशर-). Sr Dr-s.18.11 -[अं] पुर्व; Ñs V
B1.2.6 De -[उ] दकं; Ds -[अं] पुर्वन (for -[अ] अवम् र).

Ct: मत्वापं: ఈ —Dr-s read 3° (preceded by
IIII*) before I. — b') Sr Ñi Dr.2.6.18.11 -समृत-(Ñi
'दं); Ñs De -विशुद्ध-; V B2.3 -विशुद्ध-; Br Ds -विशुद्ध-;
Be -विश्वन- (for -श्रवुद्ध-). —After 3° , Ds T G Ms
ins.; while Ds Ms ins. after 3° ,

1123* हन्मान्यारुजगिर्महानीरित्र सागरम्।

—Śī Dī.2.4.10.11 read 3" and 8" after 4. —") B4 अपानस्; Dī.8 हन्पान् (for अपारस्). B1 अपिरश्नांत.
—') Та लवण- (for गगन-). Śī Dī-4.10 खां(Śī चो)-द्विध सम(Śī Dī.10 स व्य)गाहत; Ñī Vī Bī-3 सोवगाहस्रशःसरः(Bī "इ हन्मतः); Ñā Vā B6 D6 सोगाहत नमःसरः; Dī खातुं विरामगाहतः (sic). —After 3, Da reads 5" ...

4 De om. 4-5° 8. Ñ V B om. 4. — °) D2 प्रशांख महातेत्रास. — °) D2.7-3 G2.8 M3 Cm.t [द] द्वित्रन् (D8 °बत्); D3 [जा] द्विसन् (for [जा] द्विसन्). S1 D1.2.4. 20.11 तारापतिमि (D1.2.4 °रि) वोद्धिसन्; T3 ताराध्यतिमा-दिसन् — After 4, S1 D1.2.4.12.12 read 3° / and 8° 8.

5 De om. 5^{ab} (cf. v.l. 4). Ñ V B De transp. 5-7 (De 5°-7) and 8°-9 and only with 10 read (including star passages) after 16 (preceded by 1132*). D1.4.11 read 17^{ab}, 9 and 5 (including star passages) after 10. D10 repeats 5-7 (including star passages) after 0. G1 repeats 5-7 (including star passages) after 9. G1 repeats 5 after 1. 5 of 1131*. S1 repeats 5^{ab} (followed by 1124*) after 9; while D2 reads 5^{ab} after 3.—ab) S1 Ñ2 V2 D1.2.4.2.10 (S1 D10 both times) T G2 M1.3 [आ] स्मार्मिक: B4 सुत; Ck as in text (for [आ] क्ये. B3 सुत्रम् (for श्रीमान्). D3 समार्मिक: श्रीमान् (for श्रीमान्). S1 D10 (both first time) क्रिन्यं सुन्में चर्च (for

B. 5. 55. 15 B. 5. 57. 7 L. 5. 55. 16 पाण्डरारुणवर्णाने नीलमाखिष्टकानि च । हिरतारुणवर्णानि महाभ्राणि चकाशिरे ॥ ६ प्रविश्वसभ्रजालानि निष्क्रमंश्र पुनः पुनः । प्रच्छन्त्र प्रकाशश्र चन्द्रमा इव लक्ष्यते ॥ ७

^b). D_{7.0} अपारमपरिश्रांतश्चांद्वधि समगाहत. —After 5^{ab}, Sı Ñ V B D_{1.2.4,10,12} ins.:

1124* संप्रस्फाल्यैव गगनं कर्पचित्र दिशो दश।

[Ś1 D10 (both first time) स(D10 सं)पतंत्वेश and (second time)संत्रच्छावेश; Ñ V2 B1.3 संत्रयाते (V2 B2 °वे)न; B2 D2 संत्रयाते (D2 °काल्वे)न; B4 संत्रपातोर- (for संत्ररपाल्वेश). V1 संपात्रपत्निव व्योम (for the prior half). D2 पत्र (for हव).]

—Ds om. 5°d-8.—d) Dio (second time) विकिरन; Te प्राकर्पन; Gs प्रकर्पन् (for विकर्पन्).—After 5, Si Ñ V B Di.2.4.6.10.11 ins.:

1125* बाहुभ्यामन्तरे सक्तं मैघजालं च पाण्डुरम्।

[Śi Di.4.10' first time).11 मुनयोर् (for बाहुभ्याम्). Di मुनयोरंतराहक्तं (for the prior half). Di om. (hapl.) from the post, half up to the prior half of 1126*. Si Di.4.10 (first time).11 मु(Di.10 स)पांडुरं (for च पाण्डुरम्).]

-Thereafter \$1 No Di.2.4.30.11 cont.:

1126* उत्तरीयमिवासक्तमासीत्तस्य महाकपेः। [D1 om. महा-.]

7 For sequence in Ñ V B De, cf. v.l. 5. Ds om. while D10 repeats 7 (cf. v.l. 5). G transp. 6°d and 7.—a) S1 Ñ V B D1.2.4.6.10(both times).11 चालयनमेघनुंदा(V B1 °जाला; D11 °वणीं) नि.—b) S1 Ñ1 D10 (first time) निपतंश; Ñ2 V B D1.4.6.11 लंघचंश; D2—B T3 G2 M1.3 निष्पतंश; D2—B T3 G1.3 निष्पतंश; D2—B T4 G1.3 निष्पतंश; D2—B T5 G1.4 निष्पतंश; D10 (second time) छंथयं खं दन: दन: —After 7°d, M1 reads

नदन्तादेन महता मेघस्वनमहाखनः । आजगाम महातेजाः पुनर्मध्येन सागरम् ॥ ८ पर्वतेन्द्रं सुनाभं च समुपस्पृत्रय वीर्यवान् । ज्यामुक्त इव नाराचो महावेगोऽभ्युपागतः ॥ ९

6°d repeating it after l. I of 1127*.—°) Bi.i প্রদার (for প্রভার). Ve om. first ব. Di.e প্রায় প্রায়কার : — Di.e প্রায়কার : — Di.e ক্রমন (sic); Di.e হর্মন (for কর্মন). — After 7, Ši Die read II-16 (including star passage). — After 7, Die ins. ri32*; while De.7-0 S ins.:

1127* विविधाश्रवनापत्रगोचरो धवलाम्यरः। दृशादृशतनुर्वीरस्तदा चन्द्रायतेऽम्बरे। ताक्ष्यीयमाणी गगने बमासे वायुनन्दनः। दारयन्मेचवृन्द्रानि निष्पतंश्च पुनः पुनः।

[(1. 1) D9 -[आ]पत्र:; G2 -[आ]सत्र-; Cv as above (for -[आ]पत्र-). —(1.2) M1 -वपुर्; Cv.m.g.t as above (for -तनुर्). D2.0 तथा (for तरा). % Ct: अयं खेड प्रिश्चिष्ठ हित भाति. % —(1.3) D9 गमने (for गगने). D2.0 स वमी (for वभासे). —(1.4) D8 T2 G3 -जाहानि (for नृज्दानि).]

8 Ds om. 8 (cf. v.l. 5). Ši Di.2.4.10,11 read 3° and 8° after 4. Ds.7-9 S repeat 8° after I. I of 1131*. — ") Ši Di.2.4.10,11 दिशो (for नद्द). Ds Gi Mi (all second time) हनुमान् (for महता. — ") Ñi illeg. for मेघस्वन-. Bs -महास्वनं; Ds -समस्वनं (for -महास्वनः). Ši Di.2.4.10,11 प्रयन्मेवनिःस्वनः Bi मेघस्वनमिव स्वनः; G2(both times) हन्मान्मेवनिःस्वनः —After 8° , T2 ins.:

1128* ननाइ शिविशं नाइं रोदसी पूरविश्व ।
—Thereaster Ts cont.; while Ds.7-9 Tr.3 G M
ins. after 8as:

1129 मतराज्ञाक्षसान्दस्या नाम विश्राष्य चारमनः। भाकुलां नगरीं कुरवा व्यथयिस्वा च रावणस्। भर्दयित्वा बसं घोरं वेदेहीमभिवाद्य च ।

[(1. 1) G1 Ck प्रवीरान्.—(1.2) D8 दर्शिता (for अर्°). D1.5 मर्गः विरान्: G3 वर्ल सर्वम् (for वर्ज थोरं). G2.3 अभिवाध व भेशित्रं (for the post. half).]
—For sequence in Ñ V B D6, cf. v.l. 5. D1.11 read 8°d (preceded by 1132*) after 16.—°) D18 महावेगा: (for °तेजा:).—d) B6 तरन् (for पुनर्).

9 For sequence in Ñ V B D1.4.11, cl. र.l. 5.—) B4 समस्प्रदय च; D1.2.4.11 स उ संहर्षि (for समुपस्प्रदय). S1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11

[376]

स किचिद्गुसंप्राप्तः समालोक्य महागिरिम् । महेन्द्रमेघसंकायं ननाद हरिपुंगवः ॥ १० निश्रम्य नदतो नादं वानरास्ते समन्ततः । वसृबुक्तमुकाः सर्वे सहदर्शनकाङ्क्षिणः ॥ ११ जाम्बवान्स हरिश्रेष्टः प्रीतिसंह्रमानसः ।

(for बीर्यवान्).—°) D3 व्यामुक्त (for ज्यामुक्त).
—d) D3.7-9 [S]भ्युरागमन् (for °गतः). S1 Ñ1 B
D1.4.10 महावेगमुपागमन्(B3 °ह्यन्); Ñ2 V D2.6.11
महावेग उपा(D11 ह्या)गमन्.—After 9, S1 repeats
5-b (followed by 1124*); while D10 repeats
5-7 (including star passages).

10 For sequence in Ñ V B De, cf. v.l. 5. B3 on: 10.—°) V1 अस्ति; D3 इव; D7-9 आसात्; G3 damaged (for अनु-). S1 Ñ2 V1 De.10 -संप्राप्त; B2 -संप्राप्त (for -संप्राप्त:).—°) D5 समालोच्य.—B4 om. 10° .—°) D3 मलयं; D5.7.8 G M महेंद्रें (for महेन्द्र-). T3 -मेरु- (for -मेय-). D7.0 -संकारों. S1 व्यन्द्रहुसंनादं; Ñ1 D2 ननाइ सुमहानादं; Ñ2 V B1.2 D1.6.6. 10.11 अनइद्रसुमाजारं.— °) D3 ननदं (for ननाद). D7.9 स महाकपि:; G1.3 हरिय्थप: (for हरियुंगंव:). S1 Ñ1 V B1.3 D1.2.4.10.11 मेघनाइसम्(D1.4 °मिंव)स्वनं(Ñ1 D2 °व:); Ñ2 D6 मेघरवने स (D6 °नस)मस्वनं.—After 10, S1 Ñ1 D2.10 ins.:

1130* स रष्ट्रा पर्यतश्रेष्ठं सुहृद्दर्शनहिंपितः।
प्रदर्पमतुरुं लेभे हन्,भान्तारुतारमजः।
ते तस्य निनदं श्रुत्वा सर्वं एव वनीक्सः।
बासन्संहृष्टमनसः सुहृद्दर्शनकाङ्किणः।

[Śi om. l. I-2. — (l. I) Ñi illeg. for मुद्दश्न-— (l.2) Ñi मधुरं (for अतुलं). — Ds om. l. 3-4. — (l.3) Ñi तं क्षत्वा निनरं घोरं बानरारते हन्मतः. — (l.4) Ñi -लालसः (for -काह्यिमः).]

-After 10, D1.4.11 read 17^{a5}, 9 and 5 (including star passages); while D5.7-9 S ins.; whereas Ds ins. only l. 10 - 11 after 10:

1131* स प्रयामास कपिदिशो दश समन्ततः।
स तं देशमनुप्रासः सुहृद्दश्नलालसः।
ननाद हरिशादृली लाङ्गलं चाप्यकम्पयत्।
तस्य नानद्यमानस्य सुपर्णाचिति पथि।
फलतीशस्य घोषेण गगनं साकमण्डलम्।
ये नु तत्रोत्तरे तीर समुद्रस्य महावलाः।
पूर्वं संविधिताः स्रा चायुपुत्रदिदश्वः।
महतो वायुनुषस्य तोयद्रस्येव गणितस्।
शुश्रुष्ट्वं तदा घोषम्क्येनं हन्मतः।
ते दीनवद्नाः सर्वे शुश्रुष्टुः काननोकसः।
वावरेन्द्रस्य निवेशेषं पर्णन्यनिनदोषमम्।

उपामच्य हरीन्सर्वानिदं वचनमत्रवीत् ॥ १२ सर्वथा कृतकार्योऽसौ हन्मान्नात्र मंद्रायः । न ह्यस्ताकृतकार्यस्य नाद एवंविधो भवेत् ॥ १३ तस्य बाहरुवेगं च निनादं च महात्मनः । निद्यस्य हरयो हृष्टाः सम्रुत्येतुस्ततस्ततः ॥ १४

G. 5. 55. 8 B. 5. 57. 24 L. 5. 55. 9

[(1, 1) G: क्लू (for क्लू). -After I. 1, Ds.7-9 S repeat 833. - (i. 3) D7.9 नु(D9 स) महानादे (for हरि-शाहुंको). —(1. 4) Ds M -चितने (for -[आ]चरिने). —(1.5) Ts বৰ্তন (for মন্তবি). —After I. 5. Gr repeats 5. —(1. 6) D5.7-9 T1.3 G1 M2 कूले (for तीरे). -(1. 7) Do पूर्व; Cm as above; Ct पूर्व- (for पूर्व). Ta तु; Ta मु:; Cm.t as above (for सं-). Da Ct -पुत्रं (for -पुत्र-). --(1, 8) Ds G1 M1,2 बाउ- (for बायु-). Ta Ga -पुत्रस्यः Cg as above (for -नुत्रस्य). Te महावारेन नुत्रस्य (for the prior half). Ds.7-> Cm.t नि (Ct नि:)रवनं (for गर्बितम्). —(I. 9) Ds तथा; Ms Cr महा- (for तदा). G: M: शब्दम्; Cm.g.k.t as above (for धोपम्). Ti.a Ga Mi -नेगाद; Cr.m.g.k.t as above (for -नेगं). -G1.3 om. 1. 10-11. -(1. 10) D3.7-9 T3 M3 Cg -मनसः (for -बद्नाः). D: ततः प्रहृष्टमनसः (for the prior half). Da नुश्दु: (for जुशुदु:).]

11 Si Dio read II-16 (including star passage) after 7.—**) Da Ga निनर्व घोरं (for नद्वो नार्द). Si Ñ V B Di.s.c.o.ii नं श्रु(Bi De त्रव्यू)स्वा निनर्व घोरं (for *). Da वानरेंद्रा (for वानरास्ते). Si Ñ V B Di.s. s.c.o.ii हन्मनः (for समन्ततः). Da त्रतस्य निनर्द शुःचा सर्व एव वनोकनः. —*) Si Di.s.c.o.ii झामन्सं(Dii °न्सु)हरमनसः; Ñ V B De वभृषुद्वेष्टमनसः. —*) Si Di.s.c.o.ii नश्रास्तः

12 For sequence in Si Dio, cf. v.l. 11. —)
Di-= जांबुवांझ, Si Ñ V B Di.24.6.16.11 च; Ds Ga.s
तु (for स). —) Bs श्रीन:; D2.5 श्रीन- (for श्रीति-).
Si Dio संग्रहष्टतन्रहः. —) Si Ñ V B Di-4.6.16.11
सांगद्दान्वा(Bs शंगदं वा)नयम् (for इदं वचनम्).

13 For sequence in Si Die, cf. v.l. II. —) Ds -कृत्यो (for कार्यों). —) Ne V B Dae -कृत्यस्य (for -कार्यस्य). —) Si Ñ V B Disseani केरा (for नाह).

14 For sequence in Si Die, cf. v.l. ir.—") Si Die चेंगेन (for चेंगे च).—") Si N Vi Bi-s Di.s.s.e. तिनदं (for तिनादं). De इन्मत: (for महास्मन:).—") Si N V B Di-s.ie.ii संयुत्त; De संयुत्ता (for निशस्त). Dr अंदुत: (for इटा:).—") De अयुत्रेतु:

[5]

[10]

G. 5. 55. 9 B. 5. 57. 25 L. 5. 55. 10 ते नगाप्रान्नगाप्राणि शिखराच्छिखराणि च ।
प्रहृष्टाः समपद्यन्त हन्मन्तं दिदृक्षवः ॥ १५
ते प्रीताः पाद्पाप्रेषु गृह्य शाखाः सुपुष्पिताः ।
वासांसीव प्रकाशानि समाविष्यन्त वानराः ॥ १६
तमश्रघनसंकाशमापतन्तं महाकपिम् ।
दृष्ट्या ते वानराः सर्वे तस्थुः प्राञ्जलयस्तदा ॥ १७

(for समुत्पेतुस्). Ś1 Ñ V B D1-4,6,10,11 T1.3 G3 समंतत:; D7-9 यतस्तत: (for ततस्तत:).

15 For sequence in \$1 D10, cf. v.l. II. B3 om. 15. — D2 नगानु (for नगाप्रान्). D0 * * * * णि (for नगाप्राणि). — D3 reads from पद्यन्त in " up to तम in 17" in marg. — D2 समप्रंते. Ñ1 समायपु: प्रहृष्टास्ते; G3 हृष्टा: समभिपद्यंते. —) \$1 D10 दिदक्षया (for 'क्षव:).

16 For sequence in S1 D10, cf. v.l. II. Ds reads 16 in marg. (cf. v.l. 15). - 15) S1 D10 स्थिखा; Ñ1 D1,3.4.8.11 T2 G3 M1 स्थिता:; B4 प्राप्ता:; Cg as in text (for प्रीता:). Ñ1 B1 D3 पर्वत- (for पादप-). Ña V B Da.s -[अ]आणि (for -[अ]बेपु). — b) Śi Ñ V B D2.3.6.10 द्रम- (for गृह्म). D?-9 M2 Ct शालाम् (for शाला:). Si सपुष्पिता:; Ña V Bi-a D2.3.6 च युद्धिता:; D5 M2.3 स(M2 प्र)विष्टिता:; D7-9 अवस्थिताः (for सुपुष्पिताः). Di.4.11 द्रमशालासु वानराः (D1.4 धेगिता:). —) Ś1 Ñ V B1-3 D6-10 M1 Cv च; Ds वि- (for [इ]च). Ds -प्रकाशंते; Ds Ti Gi Ma प्रशाखानि; Ds T2 Gs M1 महाप्रीत्या; G2 M3 Cm.g प्रशा-खाश्च; Ct as in text (for प्रकाशानि). Be Di.d.it वासांसि चीरबंदानि. अ Ck : वासांसीव महाधीत्येति पाक्क:. % — d) V1 समाविध्य च; B3 विध्यस्त (sic); B4 विक्षेपु: सर्व- (for समाविध्यन्त). M1 दुधुनुर्वानरास्तदा. % Cv: समाविध्यन्त समाध्यन्त । प्रशाखानीति पाठे प्रशाखानि प्रकाण्डानि । समाविध्यन्तेत्यस्य समावेष्ट्य समाश्रयन्त इत्यर्थः. % -After 16, Ši Ñ V B D1.4.6.10.11 ins.; while D2 ins. after 7:

1132* उत्तमं जवमास्थाय दर्पाद्विगुणविकमः।

[Śi Di.4.10.11] बेगम् (for जनम्). Ñ2 त्रिगुण- (for दिगुण-). Śi -संग्रमः; Ñ1 -रंहसः; V1 De विक्रमाः; B1.2 (sup. lin. as above) -मानसः (for -विक्रमः).]

—Thereafter \tilde{N} V B De read 5-7 (De 5°-7) and 8°-9 (transposing them) and 10; while D1.4.11 read 8°-d. —After 16, D5.7-9 S ins.:

1133* गिरिगह्यरसंस्रीनो यथा गर्जति मास्तः। एवं जगर्ज बळवान्द्वनुमान्मास्तात्मजः।

[(1. 2) Ts गर्जन्स (for अगर्ज). Ds इनुमान्बलवान्.]

ततस्तु वेगवांस्तस्य गिरोगिरानिभः कृषिः । निषपात महेन्द्रस्य शिखरे पादपाकुले ॥ १८ ततस्ते प्रीतमनसः सर्वे वानरपुंगवाः । हनूसन्तं महात्मानं परिवार्योपतस्थिरे ॥ १९ परिवार्य च ते सर्वे परां प्रीतिग्रुपागताः । प्रहृष्टवदनाः सर्वे तमरोगग्रुपागतम् ॥ २०

17 For sequence in D1.4.11, cf. v.l. 5. D3 reads up to तम in marg. (cf. v.l. 15).—") S1 Ñ1 V1 D1.2.4.10.11 अदि-; Ñ2 V1 B1-3 D6 अप्ति- (for अप्त-). Ñ2 V B D6 -चय-; D11 -गण- (for -घन-).—") S1 D11 समायांतं (for आपतन्तं).—") Ñ1 दिख्या (for द्या).—After 17, D3 reads 29, repeating it in its proper place.

18 B4 om. 18-19. —) Ñ1 च; D3 स (for तु). Ñ1 D7.9 चीरो; G2.3 तस्मिन्; Cm as in text (for तस). —) G2.3 तिरो; Cm.t as in text (for पिरेट्). Ñ1 चरू: (for कृषि:). — For 18⁶⁶, S1 Ñ2 V B1-3 D1.2.6.10.11 subst.:

1134* स तस्यैव गिरेः श्टेंश निपत्य सुमहाजवः।

[S1 B2.3 D10 तस्थेव च (for स तस्थेव). S1 D1.4.10.11 निपपात; B1 D2 निपत्य स(D2 च); B3 निहत्य स (for निपरय स-).]

—°) \$1 Ñ V B1-3 D1.4.6.10.11 निषसाद; Ds स निषाद (sic) (for निषपात). D7-9 Ct गिरेस्तस्य (for महेन्द्रस्य).
—d) \$1 Ñ V B1-3 D1.2.4.6.10.11 मारुति: (for ज़िखरे). D3 -[आ] मृते (for -[आ] कुले).—After 18, D3 ins.;

1135* तेन तस्मिश्चिपतता कस्पितः स महीधरः। प्रचकस्पे च पृथियी क्षोभिताश्च जलाशयाः॥

while Ds.7-9 S ins.:

1136* हर्षेणापूर्वमाणोऽसौ रम्ये पर्वतिर्झरे। छिन्नपक्ष इवाकाशात्पपात घरणीघरः।

[(1. 1) Ds Gs पूर्यमाणो; Cm.t as above (for [आ]पूर्यमाणो). Ds रम्य- (for रम्ये). % Cm.t: पर्वतिनिर्देर विवेर्तप्रवर्तेक शिखर इत्यर्थमें (Cm °थं इत्ये)के। अमिनवृत्त्त्ये जल पव पति
इत्यन्ये. % —(1. 2) M2 हीन- (for छिन्न-). Ds [आ] ड्रांडे
(for [आ]काशात्). T1.3 धरणीधरे; Cm.t धरणीयर: (as
above).]

19 Ba om. 19 (cf. v.l. 18). — BB Di.s GB प्रीति- (for प्रीत-). — DI प्रवैवार्थ (sic) (for परि).

20 \$1 \$\tilde{N}_1\$ D1.2.4.10.11 read 20°d, 25 and 20°d after 31 (followed by 1141*). \$\tilde{N}_2\$ V Bs D6 read

[378]

उपायनानि चादाय म्लानि च फलानि च ।
प्रस्वचयनहारिश्रेष्टं हरयो मारुतात्मजम् ॥ २१
विनेदुर्ग्वदिताः केचिचकुः किलकिलां तथा ।
हृष्टाः पादपशाखाश्र आनिन्युर्गानरपभाः ॥ २२
हृन्मांस्तु गुरून्द्रदाङ्गाम्यवत्प्रमुखांस्तदा ।
कुमारमङ्गदं चैव सोऽवन्द्त महाकपिः ॥ २३
स ताभ्यां प्जितः पुज्यः कपिभिश्र प्रसादितः ।
हृष्टा देवीति विकान्तः संक्षेपेण न्यवेदयत् ॥ २४

20°d after l. 1 and 25 and 20°d after l. 2 of 1141*, B1.3.4 read 20°d after l. 1, repeating it after l. 2 of 1141* and read 25 and 20°d after 20°d (r.). D3 om. 20°d.—°) V2 ततः; D6 वने (for चते).—°) D11 परा- (for परां). S1 D10 प्रप्रेदिरे; Ñ2 V B D6 उपागमन् (for उपागताः).—D3 reads 20°d after 31 (followed by 1141*).—°) S1 Ñ V B (B1.3.4 both times) D1-4.6.10.11 -मनसं दृष्टा; G2.3 -मनसः सर्वे (for चदनाः सर्वे).—d) B3(second time) तमयोगम्; B4 (second time) तमयोगम्; B4 (second time) तमयोगम्; D3 तं मारुतिम्; D3 तमारारसम्- (for तमरोगम्). S1 Ñ1 V B1.3.4 (B1.3.4 second time) D1.2.4.10.11 G1 उपस्थितं (B4 °तः); Ñ3 D6 अवस्थितं; D3.7.9 उपागमन् (for उपागतम्). B(B1.3.4 first time) इन्मंतमुपरिथतं.

21 B4 om. 21-22⁶. — ⁵) Si Ñ V B1.3 D1-4.6.

10.11 मध्नि च; B2 सुमध्नि (for मूलानि च). — °) D2

अध्नयन् (for प्रत्यर्थयन्). G2 हन्मंतं (for हरिश्रेष्टं).

—For 21^{ed}, Si Ñ V B1-3 D1.2.4.6.10.11 subst.:

II37* अर्चयन्तो हरिवरं मारुतस्यौरसं सुतम्।

[\hat{N}_1 \hat{N}_2 \hat{N}_3 \hat{N}_4 \hat{N}_4 \hat{N}_5 \hat{N}_5 \hat{N}_5 \hat{N}_6 \hat{N}_6

22 B4 om. 22^{ab} (cf. v.l. 21), D3.8 T1.3 G M om. 22.—a) B2 विरेग्जर् (for विनेदुर्). V2 सर्वे (for केचिय).—b) D7.0 T2 केचित् (for चकु:). S1 किलिक कंध ते; V1 B2.3 D1-4.10.11 T2 किलिक कंध (B2 D10 T2 °लां) तथा (B2.3 D1.4 T2 °दा; D10 परे); V2 B1 किलिक कंश प्यां (B2.3 D1.4 T2 °दा; D10 परे); V2 B1 किलिक कंश प्यां (V2 °ला यथा).—Note hiatus between and a.—c) B2 (marg. also) स्था; D3 स्था: (for ह्या:). Ñ2 B2-4 D6 न्शालासु (for शालास्थ).—d) D1 T2 स्यानिन्युर्; D2 [ब] धानिन्युर्; D4 वानिन्युर्; D11 विनिन्युर् (for लानिन्युर्). Ñ1 [बा] किन्युवानर्युगयाः; Ñ2 V1 B1.2.4 D6 स्था (B1.3.4 स्थ)-लंबेत च केचन; V2 स्थल वेतां युक्त च; B2 स्थवालंबेत

निपसाद च हस्तेन गृहीत्वा वालिनः सुतम् । रमणीये वनोद्देशे महेन्द्रस्य गिरेस्तदा ॥ २५ हन्मानत्रवीद्वृष्टस्तदा तान्वानरर्पभान् । अशोक्वनिकासंस्था दृष्टा सा जनकात्मजा ॥ २६ रक्ष्यमाणा सुघोराभी राक्षसीभिरनिन्दिता । एकवेणीधरा वाला रामदर्शनलालसा । उपवासपरिश्रान्ता मलिना जटिला कृशा ॥ २७

G. 5. 55. 0 B. 5. 57. 40 L. 5. 16. 2

23 °) Sı तं; D2.३ च (for नु). Sı Ñ V B1.2.4
D1-4.6.10.11 गुरुं वृदं(D2 ऋशं); B2 महावृदं (for
गुरून्ब्राज्). —) T G1.3 तथा (for तदा). Sı Ñ
V B D1-4.6.10.11 जांव(Si Ñı D1.3.6 °च)वंतं महाकार्ष
(D3 °वर्छ). — °) D10 औराशं (for आक्रदं). Sı
Ñ1 D10 [प]वम्; D3 [अ]पि (for [प]व). — 4)
Sı Ñ1 D10 अम्पवंदनमहावर्छ; Ñ3 V B D2.6 वर्वदे
स(V1 B1 च; V2 B2.2 °थ) महावर्छ:(B1 D3 °क्पि:);
D1.4.11 व्यवंद्व महावर्छ:(D6 °छं); D2 [अ]धावंद्व
महावर्छ:.

24 °) V1 B3.4 D3 पृष्ट: (for पूज्य:), — 6) B4 स (for च). \$1 D10 [ज] भिप्जित:; Ñ V B1.2 D1-4.6,11 सभाजित:; B2.4 समाहित: (for प्रसादित:). — 7) D11 दृष्ट्वा (for दृष्टा). T3 G2 M2.3 सीता (for देवी). D2 T2 G3 विश्रांत: (for विकान्त:). — 6) D11 सादरेण (for संसेपेण). D11 निवेदयत.

25 For sequence in Si N V B D1.2.6.6.10.11, cf. v.l. 20. D3 om. 25.— Si N V B D1.2.6.6. 10.11 ततो इस्ते (for च इस्तेन).— Si N V B D1.6.6.6. 10.11 ततो इस्ते (for च इस्तेन).— Si N V B D1.6.6.11 प्रवनाक्ष्मजं (for चालिन: मुतम्).— Si N V B D1.2.6.10.11 दर्नुरस्थ; V2 दुर्धरस्थ (for महेन्द्रस्थ). Si N V B D1.2.6.10.11 सहागिरे:(D10 दि: [sic]); T2 गिरेस्तया (for गिरेस्तदा).

26 Ñs V B Di.e.e.11 om. 26-27. Śi Ñi Di.s.10 read 26-27, 32-34 (including star passages) after 5.56.1 (followed by 1149* and 1150*). —) Di अवधीदात्रयम्; Di.s Mi.s Bi.s Di.s सर्वास्तान्द्रि (Dis क्ष्मण)यूपपान्; Di इदं वानस्तंत्रिः.—) Śi Ñi Di.s.10 चिनकामप्यः; Di चिनकामप्यः Si डिम दिनकामप्यः औं Di.s.10 में (for सा).

27 Ñg V B D1.4.6.11 om. 27 (cf. v.l. 26). For sequence in Ši Ñi D2.2.10, cf. v.l. 26.—*) D2 T3 रक्षमाणा (for रह्य°). D3 विशाहाशी (for सुवोरामी).

6.5.55.25 वतो देशेति वचनं महार्थममृतोपमम्। B.5.552.47 निशम्य मास्तेः सर्वे ग्रहिता बानरा भवन् ॥ २८ क्ष्वेडन्त्यन्ये नदन्त्यन्ये गर्जन्त्यन्ये महावलाः । चक्रः दिलक्षिलामन्ये प्रतिगर्जन्ति चापरे ॥ २९ केचिदुच्छितलाङ्गलाः प्रहृष्टाः कपिकुङ्कराः ।

> - 6) Si Ñi Do.10 मनस्विनी (for अनिन्दिता). - °) Ti,3 Mi दीना (for बाला).-") Da -परिग्लाना (for °श्चान्ता).—') Ds Ms transp. सिल्ना and जिल्ला. -After 27, Do ins.:

> 1138* मार्गता नगरीं छन्नां गुप्तां रावणपाछिताम । -Thereafter, Ds cont.; while Si Ni Dano ins.

after 27: 1139* यक्षेन महता दश सा मया जनकारमजा। त्रया च सह जिल्पत्वा पृष्टा चैनामनामयम्।

[(l. 1) Da मया सा (by transp.). —(l. 2) Ni स चारित्राभितप्तां तो (for the prior half). Ñ1 हुट्टा (for पृक्षा). Da.10 [प]तान् (for [प]नान्). —(1. 3) Da त (for च).]

अभिज्ञानं गृहीत्वा च सिद्धार्थोऽहामिहागतः ।

28 °) Śi Ñ V B1,2,4 D1-4,6,10,11 दुश्(D11 °gr) देवी: Bs दृष्टा सीता (for ततो दृष्टा). - 5) Si Bs Dio महत्तद् (for महार्थम्). —") Śi Ñ V B1,2,4 D1-4,6, 10.11 श्रुखा ते(B1.2 तु) मारुतेस्तस्य; B2 श्रुखा च वचनं तस्य. - d) Si Do.10 हरयोभवन् ; Ñi Do.11 हरयस्तदाः Ña V B De कपयोभवन् ; Di.4 हरिपुंगवा:; Gi Mi वानर्षभा:; Cg.k as in text (for वानरा भवन्). क Cg: भवन् अभवन् । अनित्यस्वाद्डमाव: 1; so also Ck. अ

29 De reads 29 for the first time after 17, repeating it here. - ") N2 B1 D5.6.8 T2.3 G M Cg इवेलंखन्ये; V1 इवेलयंतो; B2-4 खेलंखन्ये (for क्षेडन्त्रन्थे). \$1 D1-4(D2 both times).10,11 हसंत्रन्थे; Do om. (hapl.); M2 वदंखन्ये; Cg as in text (for नदन्त्यन्ये). —) Si Dio गायंति (for गर्जन्ति). Si Ñi D1.s(first time).4.10.11 द्वंगमा:; Ña V B Da.6 शिपंति च; Ds(second time) वनीकसः; Ds महास्वनाः (for महायला:). —) Be क़द्धाः (for चक्:). Be किलकिलान्; D1.5 T3 G2 M Cg किलिकिलाम्. — d) D2.3 (both times) -नंदंति (for -गर्जन्ति). Ds दानरा: (for चापरे). Nº V B De ननंदुर(Be °नृतुश्चा)परे तथा(Bs °दा); Gs मारुति प्रति चापरे.

30 °) Śı Dıo चोच्छित-; Bs उत्थित-; Ds उच्छत-; G1 उद्भत- (for उच्छित-).—B3 om. 30°d.—°) \$1 D10 अधिकायत-; Ñ1 अचितायत-; Ñ2 V2 B1.2.4 D6 कुंचि- अञ्चितायनदीर्घाणि लाङ्गलानि प्रविच्यधुः॥३० अपरे तु हन्यन्तं वानरा वारणोपमम्। आहुत्य निविद्यहेर्यः तंस्युवन्ति स हर्षिताः ॥ ३१ उक्तबाक्यं हत्तनालङ्गदस्तु तदात्रवीतु । सर्देषां हरिवीराणां सध्ये वाचमनुत्तसाम् ॥ ३२

सायत-; Vi किंदिना ः (illeg.); D7-9 Ct आयतांतित-(by transp.); Cm.g as in text (for अञ्चतायत-). 48 Cm : अजिनायतदीयांणि दीवेमव्दंसंनिधानादायतक्रदेन स्थीलयम् च्याने ।; so also Cg; Ct : कायामी विस्तार: स्थाल-बिल्रन्ये. $\% - ^{d}$) St. \tilde{N}_{1} Dt-4.10.11 विविक्षिपु: \tilde{N}_{2} V B1.2.4 De दिवल्ला: M1 प्रविच्यथु:: Cg as in text (for प्रविच्यञ्चः).

31 ") Š: B: D:0,11 Ms च हुन्मंतं; Ñ: Vi Bi, D1.2-4.6 हमुमंतं तु; Bs Ds हमुमंतं च (for तु इन्त्रन्तं). -After 31°, To ins.:

1140* जाम्ब्रवस्तं च वानराः। ततोऽङ्गदं हन्मन्तं.

—) Bs.3 M1 बानरं; Dr.9 श्रीमंतं (for बानरा). St काननीकल:; Ñ1 रावणोपमा:: Ñ2 V1 B2.3 D10.11 बानरोप (B2.3 °त्त)मा:; V2 B1.4 D1-4.6 वार(D1 °रु) जोपमाः Ds. 7.9 वानरोत्तमं; Ds प्रशक्तंतिरे (for वारणोपमम्). -") D11 आहहा (for आहुत्य). D5.7-9 T2 G1.8 1/18 Ck.t -इंगेषु (for -इक्लिभ्य:). — d) Si Ñi Di-4,10,11 Ti Gi प्रहिपता:; Ño Ba Da स पाणिना; V B1-3 Da स वातराः (for स हिंपेता:). -After 31, \$1 Ñ V B D1-4.4.16.11 ins.:

1141* स्तुवन्ति च नमस्यन्ति परिषस्वजिरेऽपरे। वालिपुत्रोङ्गद्रश्चेव संपरिष्वज्य पीडितम्।

[(l. 1) Ñ2 V B1.4 D6 स्तुवंत्यथ; B2.3 स्तुवंतश्च (for रतुवन्ति च). Da परिष्वजीते चापरे; Da परिष्वजीते रेपरे (sic) (for the post. half). Ds स्तुरंति स्म नगंति स्म भनंति स तथापरं. —After l. r, Ñ2 V Ba De read 20cd; while Bi.s.s read 20°d repeating it after l. 2 of this star and read 25 and 20^{ab} after 20^{cd} (r.).—Vi om. 1. 2. —(1. 2) Ñ2 B4 [4]4 (for [4]4). Śi Ñi D10 परिध्वरय च; B3 D11 परिध्वरय प्र- (for संपरिध्वरय).] -Thereafter, Si Ni Di.2.4.10,11 read 20°d, 25 and 20°3; while Ne V Be De read 25 and 20°4; whereas Ds reads 20cd.

32 N: V B De om. 32-34. For sequence in Si Ñi Da.s.10, cf. v.l. 26. Di.s.11 read 32-34 (including star passages) after 1148*. -) To g all G3 M3 तमथ; M1 सं तदा (for तु तदा). D9 reads in सत्त्वे वीर्ये न ते कथितसमी वानर विद्यते । यदबष्ठुत्य विस्तीणे सागरं पुनरागतः ॥ ३३ दिष्ट्या दृष्टा त्वया दृषी रावषती यद्यस्थिनी । दिष्ट्या त्यक्ष्यति काकृतस्था द्योकं सीतावियोगज्ञम् ॥३४ ततोऽज्जदं हन्मन्तं जायववन्तं च वानराः । परिवार्य प्रमुद्धिमा येजिरे विप्तुलाः शिलाः ॥३५

marg. [अ] जिनीत्. — °) To कपि- (for हरि-), Ds - द्युवारे (for -बीरावर्ग). — °) Tr.o Mo कथ्य वचनसुन्तनं. — For 32, Šr Ñr Dr-4,10,11 subst.:

1142* अङ्गदोऽथ द्युभं वायवं वायुपुत्रस्य घीमतः। श्रुत्वेय परमत्रीतो हरिमध्यगतोऽत्रयीत्।

[(l. 1) Ds अतीवदः (for अद्भारोध्य). Ds वायुपुत्रसमीदिनं (for the post. half). —(l. 2) D1.3.4.11 [प]तत् (for [प]प). D11 परमं (for परम-). D1 -मध्ये (for -मध्य-).]

33 Ѳ V B Do om. 33 (cf. v.l. 32). For sequence in Śī Ñī D².इ.10, cf. v.l. 26 and for that in Dī.4.11, cf. v.l. 32. — °) Śī Ñī Dī-4.10.11 तुल्यधीयीं; Gī सरववीयें; Gā वायुपुत्र (for सरवे चीयें). — °) Śī Ñī Dī-4.10.11 सुराणामणि दृद्यते. — Gā damaged from पुनर् in 33 dup to रवामिनि ते in 1144*. — °d) Т² अभिदुल्य (for अय°). Śī Ñī Dī-4.10.11 पुनरावृत्य (Śī Ñī Dīo °स्लंख्य; D².2 °राहुल्य) थो भीमं समुद्दं स्वमिद्दा (D².11 °पुषा)गतः. — After 33, Śī Ñī Dī-4.7-11 T² ins.:

1143* जीवितस्य प्रदाता नस्त्वमेको नानरोत्तम । स्वस्यसादास्समेष्यामः सिद्धार्था राववेण ह ।

[(l. 1) Ñ1 प्रदातारेस (sic); D1.4.11 प्रदाता स्वन् ; D3 प्रदाने नस (for प्रदाता नस्). D3.9 दानरोत्तनः. Ñ1 स्वजेवेकः अर्थभमः; D1.4.11 एको दानरपुंगव(D11 °वः) (for the posthalf).—(l. 2) Ñ1 D3.10 हि (for ह).]

-Thereafter D7-9 T2 Ct cont.; while D5 T1.3 G M ins. after 33:

XI44* वही स्वामिनि ते भक्तिरही वीर्यमही एति:।

[G1 पैर्वम् (for वीर्वम्).]

34 Ñ2 V B D6 om. 34 (cf. v.l. 32). For sequence in Ś1 Ñ1 D2.3.10, cf. v.l. 26 and for that in D1.4.11, cf. v.l. 32. —) Ś1 Ñ1 D1.2.4.10 सीता (for देवी). D11 दिख्या सीता त्वया देशा. —) D11 देशस (sic) (for दिख्या). Ś1 Ñ1 दृह्यति (for खह्यति). —) Ñ1 सीता शोक- (sic). (for शोकं सीता-). — After 34, D11 reads 5.56.2 (followed by 1152).

35 °) \$1 Ñ V B D1-6,6,10,11 जांव(D1.9,6 ° हु) वंते (for ततोऽङ्गर्द). — °) Т1.3 वानरे. \$1 Ñ V B D1-6.6श्रोतुकामाः समुद्रस्य लङ्घनं वानरोत्तमाः । दर्शनं चापि लङ्कायाः सीताया रावणस्य च । तस्थुः प्राञ्जलयः नर्वे हन्मद्वदनोन्मुखाः ॥ ३६

तस्यौ तत्राङ्गदः श्रीमान्यानरैर्वेहुभिर्द्धतः । उपास्यमानो विजुवैदिवि देवपतिर्यथा ॥ ३७

G. 5.55.36 B. 5.57.52

ic.ii शंगरं च हरी, No Vi B Do करी)बरं Go जांबब क क क नरा:—°) Ši Dio [ज]बिद्यास्ते; Ñi Vs Bi.s Dii हरिश्रेष्ठी; Ñi Vi Do हरिश्रेष्ठा Bi.s Di.s.a.o हरिश्रेष्ठा (for प्रमुद्धिता).—") Di.a बिपुलां शिक्षां.—After 35, Ši Ñ V B Di-4.6-11 ins.;

1145* उपविद्या गिरेस्तस्य शिलास् विपुलास् ते ।

[Ñ2 V Bi.s Ds transp. হিজান and বিদ্বান, Śi Ñ2 Bi.s De.io ন; Bs বন্ (for ন).]

36 ⁶) Ds प्रवनं (for उन्ननं). Ds. वानरोत्तमात.
— 'd') Vi Di.s.ii Gs सीताया उन्नाया (by transp.). De रावणस्य च दर्शनं (for ').—') Si Dio न्वस् (Dio न्दर्शं) नोरसुकाः; M न्वचनोन्सुलाः (for न्दर्नोन्सुलाः). Ñ V B Di-s.s.ii परिवायं समनतः,—After 36, Si Ñ V B Di-s.s.io.ii ins.:

1146* द्रीतिबिस्फारिताक्षास्ते निःतव्दा इस्योऽभवन् । निश्चितास्तत्पराः सर्वे इन्सद्वचनोरसुकाः।

[(1. 1) Si Dio -বিদ্যাধিক- (for -বিদ্যাধিক-). Dii নিহান্দা.—Bs om. l. 2. —(1. 2) Si নাৰিকান, B2 নিবিকান, Ds নিষ্টিবান, Dio কৰিবান (for নিঞ্জিবান). Si Dz.s বিৰ (for ন্ব). Bs Di.z.c.ii -[ব]ন্মুলা: (for -[ব]ন্মুলা:).] —Thereafter, Si Ñi Di.c.io.ii cont.; while D2 cont. after 1148* (preceded by 1146*):

1147* जाम्बवानृक्षराजस्तु राजो गवप एव च। पनसञ्च गवाक्षत्र मध्ये तस्थुवनौकसाम्।

[(I. 1) \$1 Ñ1 D1 खांबुवान्. Ñ1 D1.4 च (for द्य). —(I. 2) D2 तस्थुमैंच्ये (by transp.); D11 मध्ये तस्थी (for मध्ये तस्थुर्). \$1 D10 बनाकतः.]

-Thereafter, \$1 Die cont. 1148*.

37 D: om. 37. —) Ñe Vi B बसी (for तस्यों). Ds तत्वे (for तत्र). — b) Ds इनुमान्यानरें हुँतः. — For 37.6, Ñi Di.s.ii subst.; while Si Die. cont. after 1147*; whereas D: cont. after 1146*:

1148* अङ्गदं मध्यतः कृत्वा हन्मन्तं च वानराः ।

—Thereafter, Di.e.n read 32-34 including star passages). —Di.a om. from 37° up to 5.56.1. Ñi om. 37°d. —°) Ŝi Di.io विविवद ; Ñi V Bi-3 Di-9

G. 5. 49. 0 B. 5. 57. 53 L. 5. 55. 41 हन्मता कीर्तिमता यशखिना तथाङ्गदेनाङ्गदबद्धवाहुना । मुदा तदाध्यासितमुन्नतं मह-न्महीधराग्रं ज्विततं श्रियाभवत् ॥ ३८

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पश्चपश्चाशः सर्गः ॥ ५५ ॥

Ti Gi. विविधेर; B4 किपिभर; Dii बहुभिर् (for विदु-धैर).—) Si D5.10 देवेर् (for दिवि). Ñ2 V B D5.11 देवे (B4 दुधे; Dii दिवौ [sic])रिव (V2 रिपि) पुरंदर:

38 D1.4 om. 38 (cf. v.l. 37).—⁴⁵) D2 तद् (for तथा). D7.9 -नद् (for -चद् -). S1 D10 [आ]स्मिविदा विपश्चिता; Ñ2 V B1-3 [अ]गिदिना मनस्विना; B4 [अ]गदिशारिणा सदा; D2.3 [अ]गिदिना मनस्विना; B4 [अ]गदिशारिणा सदा; D2.3 [अ]गिदिदा मनस्विना (for [आ]क्ष्रदा; D6.11 [अ]ग(D6 [आ]थे)विदा मनस्विना (for [आ]क्ष्रद्वादुना). Ñ1 हनुमता *** * महास्मना *** * * गदिना मनस्विना (illeg.). % Cv: यशस्विना, यशस्त्रस्योपादानमप्दानं कर्म।; Cr.m: यशस्विनेत्यक्षद्वविशेषणम्। (Cm अतो न पुनरुक्तः)।; Cg: कीर्तिमतेति हनुमद्विशेषणम्। यशस्विनेत्यक्षद्विशेषणम्। भृत्यकीर्त्या स्वामिनः कीर्तिः। जन्यथा पीनस्वतात्। यद्वा, बुद्धिमस्वजन्या कीर्तिः। वीर्यजन्यं यशः।; so also Ct. % —D11 om. from मुख in "up to नम् in ".

—°) Ñ V B D2.3.6.10.11 तदा तद्; D5.8 T3 G3 lb1
मुदा तद् (for मुदा तदा). T3 [अ]भ्यासितम् (for
[अ]ध्या°). S1 Ñ D2.3.6.10 उत्तमं; B2 (marg. also)
उद्यतं (for उञ्चतं). V2 T3 महान्; B6 महा-; D3 हित्र्
(for महन्). S1 D10 तदा (for श्रिया). D8 महत्; D9
भवेत् (for [अ] भवत्).

Colophon: D1.4 om. (cf. v.l. 37). — Sarşı name: Śī Ñī V B1.2 D2.3.10 हन्मद्मत्मत्यागम(B1.2 व्हा) नं(D3 न:); Ñ2 D0 हनुमद्गागमनं; B2 प्रसाहबनं; B4 हन्म प्रसागमनं; D11 प्रतिप्रयाणे. — Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D2.10.11 om.; Śī Ñ2 V1 D5-9 T 6 M1.3 57; V2 46; B1.2 55; B2 53; B4 60; D3 613 M2 56. — After colophon, G M1.2 conclude with श्रीरामाय नम:.

ततस्तस्य गिरेः ग्रङ्को महेन्द्रस्य महावलाः । हनुमत्त्रमुखाः प्रीतिं हरयो जग्मरुत्तमाम् ॥ १ तं ततः प्रतिसंहष्टः प्रीतिमन्तं महाकिपम् । जाम्बवान्कार्यवृत्तान्तमपृच्छद्निलात्मजम् ॥ २ कथं दृष्टा त्वया देवी कथं वा तत्र वर्तते ।

56

Si begins with 3%.

1 D1.4 om. I (cf. v.l. 5.55.37). —) G3 lacuna for गिरे:. B3.4 D7.9.11 शुंगे (for शुंके). —) B2 उपविधा (for महेन्द्रस्य). Ñ1 B1.3 D10 महावल:. —) D2.3.10.11 उनमं. — After 1, Ś1(l. 3 only) Ñ V B D3.3.6.10 ins.; D11 ins. l. I before I and l. 2—3 after I:

1149* तमागतं महाशियं राक्षसः क्षतविक्षतम्। समीक्ष्य हरयः सर्वे परिवार्थ समन्ततः। ततस्तमञ्जीहाक्यं हरीणां प्रवरस्तदा ।

[(l. 1) Do समागतं. D3 महानीरं (for °नीयं). Ñ1 B2
D3.11 इतिविक्षतं; B1.3.4 D10 कु(B3 D10 क्ष)तिविद्यहं (for क्षतः).
—(l. 2) Ñ2 B2 Do समाध्यसन्; V1 D11 समासदत्; D2.3
समासते (for समन्ततः).—(l. 3) B1(also).2 क्योनां
(for हरीणां). Ŝ1 D2.3.10 प्रवरीगदः; Ñ1 V1 B3 °रत्तथा;
V2 पुरतस्तदा; B1 °रं तदा (for प्रवरस्तदा).]

-Thereafter, \$1 No Delane cont. :

1150* ब्रुहि वानरक्षार्वृत्त कृत्वा कर्म सुदुष्करम्। अपि दृष्टा त्वया सीता रामस्य महिपी प्रिया। प्रसन्नवर्णो हि शुभस्तवाङ्गुष्टगतो मणिः। प्रतन्त्रुद्वा शुभं वाक्यमङ्गदस्य विपश्चितः।

[(l. 1) \$1 D10 कृतं (for कृत्वा). D2 तुदारुणं; D10 स्व-भास्त्ररं (sic) (for तुदुग्वरम्). D3 यरकृतं कमें दु:करं (for the post. half).—(l. 2) D5 भूवं (for अपि). D3 रामपत्ती यशस्त्रिनी (for the post. half).—(l. 4) D10 अंगदस्य च (hypm.). D3 स तु राजारमजेनैवमुक्ती इरिवरस्तदा.];

Then S_1 \tilde{N}_1 $D_{2,3,10}$ read 5.55.26-27, 32-34 (including star passages).

After 1, D7-3 Ct ins.; T1.3 subst. for 200; while M1 ins. after 200;

1151* श्रीतिमत्सूपविष्टेषु वानरेषु महात्मसु।

2 Ñ2 V B Ds om.; while D11 reads 2^{ab} after 5.55.34.—°) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 तं पुन:; Ds तस्वत:; G2 ततस्तं(by transp.) (for तं तत:). D2.5.8.11 G M3 श्रीति-(for प्रति-). D4 प्रतिसंहस्य. Т2 ततः संग्रीतिसंहष्टा:.

तस्यां वा स कथं वृत्तः ऋरकर्मा दशाननः ॥ ३ तत्त्वतः सर्वमेतन्नः प्रत्रृहि त्वं महाकपे । श्रुतार्थाश्चिन्तयिष्यामो भूयः कार्यविनिश्चयम् ॥ ४ यश्चार्थस्तत्र वक्तव्यो गतेरस्माभिरात्मवान् । रश्चितव्यं च यत्तत्र तद्भवान्त्याकरोतु नः ॥ ५

G, 5, 56, 5 B, 5, 59, 6 L, 5, 56, 75

— °) D7-9 प्रीतियुक्तं. T2 G3 महावरं (for °कपिस्). S1 Ñ1 D1-4.10.11 प्री(D3 स)विमान्व(D3 °न्स्) महाकपि:. —After 2⁴⁸, D11 ins.;

1152* वसौ तरङ्गदः श्रीमान्वानर्थेबहुमिर्वृतः।; while Mi ins. 1151* after 2⁴⁸.

—°) Šī \tilde{N}_1 Dī.6 जांबुवान्. —°) Šī \tilde{N}_1 Dī-6,19,11 मारुतात्मजं; \tilde{N}_2 V B De पवना° (for धनिला°).

3 °) D1.4 कपे (for कथे). D5.10.11 रष्ट्रा (sic) (for रष्टा). D1.4 om. from स्वया up to समागता in 1153*. Š1 Ñ B D2.2.4.10.11 सीना (for देवी). — 6) D3 तव (for तत्र). Ñ2 V B D6 रामस्य महिपी प्रिया. — 7) Š1 Ñ1 D2.10.11 संवादक्ष; Ñ2 B4 स वा(B4 घ) तस्या: V B1-3 D3 स वा(B1.3 D3 घ) तस्यां; D6 सर्वतः स; D7-9 T1 तस्यां चापि; T2 तस्यां पाप:; G3 M2 तस्यां वाप (for तस्यां वा प्र). अ Cr.m.g.t: क्यंबृत्तः कीरम्ब्यापार: % — 6) Š1 D10 स रावण:; Ñ1 स राक्षसः; D2.11 हि रावण:; D3 निशाचर:; G3 द*** (for दशाननः).

4 D1.4 om. up to समागता in 1153* (cf. v.l. 3).
—") \$1 Ñ1 D2.10.11 व्यासेन; Ñ2 B1.2.4 De यथावर;
D3 विस्तरात् (for तस्तर:). B4 से (for न:). V B2 यथावस्तरा(V2 °वं)मेतनु. —") V तम्से बूहि; B1.2.4 बूहि बृहिः
B2 बूहि सवं (for प्रबूहि स्वं). \$1 Ñ1 D2.10.11 महासुव
(D11 °ज:); B4 T2 °सते (for °क्पे). —After 4.6, \$1
Ñ1 D1-4.7-11 ins.:

1153* समागता कथं देवी कि च सा प्रत्यमापत।

[Dr.4 om.; Dr-9 संमाणिता (for समाणता). St Drs सा च किं (by transp.).]

—°) Ba Ma शुस्तार्थास् ; Ga शुस्तार्थाः Ma श्रुतार्थात्र् ; Cr.g श्रुतार्थास् (as in text). — d) Sa Ña Da-alball कार्थस्यास्यः Va स्वयं कार्थ- Ba -िविस्तव्यन् (sic) (for -िविनिश्चयम्). —After 4, Ña V B Da ins.:

1154* प्रसञ्जवणीं हि मणिस्तव पाणिगतः ग्रुमः। अपि दश त्वया सीता तृहि नः परिष्टन्छताम्।

5 °) St Ñi Di.s.4.10.11 यथायेस; Ñi V B De यसापि; Di यो वार्धस (for यक्षा°). Dii तस्य (for तत्र). Ñi कर्तन्यो. —) T Mi बाहमवत् (for 'वान्). — After

[383]

G. 5.56. 6 B. 5.58. 7 L. 5.56.17

स नियुक्तस्ततस्तेन संप्रहृष्टतन्रुहः । नमखित्र्यारसा देव्ये सीतायै प्रत्यभापत ॥ ६

प्रत्यक्षमेव भवतां महेन्द्राग्रात्खमाष्ट्रतः । उद्येदिक्षिणं पारं काङ्क्षमाणः समाहितः ॥ ७

5^{ab}, Śı reads, while Dio ins. 1155*. — B3 om. 5^{cd}.
—°) Di.2 G2 तु (for च). Ñ2 V B2 (m. also) D6 त्वया चापि(Ñ2 Do चैव) हि यद्दाक्यं (B2 °च्यं); B1.2.4 बक्तब्यं चैव यक्तत्र; D11 सीक्षितव्यं तु यक्तत्र.—^d) Śi Dio प्रव्यति (for व्याकरोत्).

6 ") Ds सं-; G1 सु- (for स). M1 तथा (for ततस्). D1.11 स तु पृष्टस्तर्। तेन; D4.10 स तुष्टस्त्(D10 पृष्टश्च) तदा तेन. —°) D6.8 T1 नमस्य; T2 G2 M प्रणस्य (for नमस्यञ्). Ñ1 देवीं (for देश्ये). S1 D10 प्रणस्य मनसा सीतां; D1.4.11 नमस्य मनसा देवीं (D11 सीतां). — d) S1 Ñ1 देवीं (Ñ1 सीता) मकथयत्तदा; D1.4.10.11 सीतां (D10.11 देवीं) सोकथयत्तदाः —For 6, Ñ2 V B D2.3.6 subst.; S1 subst. for 6^{ab} and reads after 5^{ab}; whereas D10 ins. after 5^{ab}; Ñ1 D1.4.11 ins. after 6:

1155* इति जाम्बवता पृष्टो वानरानुमतं वचः। यथावृत्तं हरिश्रेष्ठः कथयामास मारुतिः।

[(1. x) \$1 D4 जांबुवता; D11 जीववता. Ñ1 इति जांबवतो हुझ (for the prior half). \$1 Ñ1 D1.2.4.10 बानरानुमतेन च (Ñ1 D1.4 स:); B4 धनुमानुचमं वच:; D3.11 बानरानुमतो (D11 °ते) वच: (for the post. half). —(1. 2) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 कपिश्रेष्ठ:(\$1 D10 °छं); Ñ2 V2 धरिश्रेष्ठं (for °श्रेष्ठ:).]

7 क) D3 एतद् (for एव). G3 भवता. S1 Ñ1 D1.2.4.

10.11 प्रत्यक्षं वस्त्य(Ñ1 D11 °स्तु य)द्(D10 °द्।)हं; Ñ2 V
B D6 प्रत्यक्षं (B3 °त्येकं) चो यथाहं चै. — °) S1 Ñ V B
D1.2.4.0.10.11 अवस्तुत:; D3 अहं सुत: (for खमा °). — ° ° d
S1 Ñ1 D2.10.11 अपरं; Ñ2 विस्तरं; V1 B2 अंतरं; V2 D1.4

य परं; B1.4 D6 उत्तरं; B2 विततं (for दक्षिणं). V2 वीद्यमाणो (for काङ्क्षमाणः). S1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 महात्मनः
(for समाहितः). D3 दक्षिणं दक्षिणस्यास्य कांक्षम्यारं महोदक्षे:. — After 7, S1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

1156* अपां तु सरशं ज्योम पुश्रुवेऽहं समाहितः।

[Da अपां च; Da अंभतः; Dn अपां सु- (for अपां तु). Sn Dn अपारं तु महद्वयोम (for the prior half). Ñi illeg.; Da हुनोहं सु- (for पुतुचेटहं).];

while \tilde{N}_3 V B Do ins. after 7; Dit lins. after $20^{\alpha\delta}$;

1157* ततो देवाः सगन्धर्वाः सिव्वाधरचारणाः। विमानस्थाः समागृत्य तृष्टुगुः सहिता हि माम्। गच्छतश्र हि मे घोरं तिमस्त्पिमवाभवत् । काश्वनं विखरं दिच्यं परयामि सुमनोहरम् ॥ ८ स्थितं पन्धानसावत्य मेने विभं च तं नगम् ॥ ९ उपसंगस्य तं दिच्यं काश्वनं नगसत्तमम् । कृता से सनसा बुद्धिर्भत्तन्योऽयं मयेति च ॥ १०

[(1, 2) Dit उत्पर्व (for आवृत्व). Bi तुष्युवाँ रि सीत: (for the post, half).]

8 Si Ñi Di.s.4.10.11 read 8-19 after 4445 (preceded by IIS7*), while No V B (Be after 1176*) De read 8 - 206 (including star passages) after 1180*. - 65) V B Ds. ६ चैव में(Bs ते); Gs महा- (for च हि से). Da घोरो. Ñi Di.s.4.11 हितीयं चैव (Ñ1 चापि) में बिझं; Ñ2 गतश्चेय महाधोरं (for "), Tia G2.3 इवा(T3 °हा)गतं (for °भवत्). Ñ V B D1.24.6.11 घोर(Ñ2 V B Dc विज्ञ)मापतितं सहत् ; Ds विज्ञ आपिते महान् (for b). Si Dio द्वितीयश्चैव विह्यो में(Dio में शिशे) घोरः संजल्पि(Dio °िन)तो महान्. —°) Si Ñi Di-a.iali सुवर्ण-; No V B Do स्रोवर्ण-(B1 ° ण) (for कान्नने). D11 -शिखरे. S1 T2 रम्यं (for दिव्यं). — 1) Ms सुमनोसं-Ši Ñ V B D1-4.6.10.11 अपर्य पर्यतोत्त(Ši Ñ Va Bi प्रोसं 🕾 Cv: अत्र पश्यामीत्यादयो भूतार्थे वेदितस्याः।। Cr : पर्यामि व्यत्ययेन भूतार्थे लट्ट । ; so also Cm.g.k.t. 🛱 -After 8, Dir reads 10°d.

9 For sequence in Si Ñ V B D1.2.4.6.10.11, cl. v.l. 8. — क) G1 विद्यक्तं (for विद्यं च तं). Si Ñi D1-4 10.11 मार्गमादृत्य तिष्ठंतं मध्ये नद्नदीपते: . — For 9, Ñi V B D6 subst.:

1158* मध्येससुदं तिष्टन्तं विश्वभूतनिवास्मनः।

[Ñ2 B1 D6 समुद्रनध्ये (for मध्येसमुद्रं). Bs विद्धुलुंबसमप्रं (for the post. half).]

10 For sequence in Si Ñ V B Di.2.4.6.10.11, cf. v.l. 8.—") Si Ñ2 V Bi.3 Di.2.4.6 उपलब वृं (V Bi.3 च); B2 उपलब्ध च; B4 Dii उपलब्ध च (Dii वृं) Dio उपलब्ध च (for उपलंतम्य). Ñ1 उपलब्ध मुं वृं किं ि Di उपलब्ध च (for उपलंतम्य). Ñ1 उपलब्ध मुं वृं किं ि Di उपलब्ध च वृं किं ि Di उपलब्ध च वृं किं ि Di Di-1.10.11 पर्वति कें ि N2 V B De-9 नगमुत्तमं (for "सत्तमम्).—Bi omi 100 — 118. Dii reads 100 after 8.— a) Ñ1 म्बा 100 — 118. Dii reads 100 after 8.— a) Ñ1 म्बा 100 में मनसा). Di ततो में मुद्दिस्पत्नां (for कें), M1 हैतन्यों (for भित्तन्यों). V2 वा; D3 [S]य (for sa), Ñ1 V Bi Di-4 महानितिः; Ñ2 B2 Do.11 मया वितिः B2 चरोत्तमः; T2 ममेति च; M2 मचिति ह (for "ति ब), Si Dio मया हता तदा बुद्धि भैंदने तस्य मूज्तः

[38 ;]

प्रहतं च मया तस्य लाङ्क्लेन महागिरेः।
शिखरं सूर्यसंकाशं व्यशीर्यत सहस्रधा ॥ ११
व्यवसायं च मे गुद्धा स होवाच महागिरिः।
पुत्रेति मधुरां वाणीं मनः प्रह्लादयन्तिव ॥ १२
पितृव्यं चापि मां विद्धि सखायं मातरिश्वनः।
मैनाकमिति विख्यातं निवसन्तं महोद्घौ ॥ १३
पश्चवन्तः पुरा पुत्र वश्चुः पर्वतोत्तमाः।
छन्दतः पृथिवीं चेरुर्वाधमानाः समन्ततः॥ १४

11 For sequence in Śi Ñ V B D1.2.4.6.10.11, cf. v.l. 8. B4 om. 11^{ab} (cf. v.l. 10). B3 om. 11.—^a) Śi प्रहते च; Ñi प्रेपितेन; Ñi VI B1 D5.7.9 M2 प्रहतस्य; B3 (m. also प्रहितस्य) प्रस्थितस्य; D1.4.10 प्रहते च; D3 प्रहतेन; D3.8 G2 प्रहतं च; D6 प्रद्रुतस्य; D11 प्रहतेन (for प्रहतं च).—^b) Śi (before corr. as in text) महागिरो: B1 मया गिरे: (for महा°).—°) B1.2 शिवरः प्रयंसंकाशो:—^a) B2 D11 टयदीर्यत; D5 G2 टयकी° (for डयदी°). Ñi सहस्रश:

12 For sequence in Si Ñ V B D1.2.6.6.10.11, cf. v.l. 8. —) Ñ1 D7.0 T2 G1 M च तं बुद्धा; D5 तु बुद्धा च (for च से बुद्धा; D5 ते बिद्धा च (for च से बुद्धा; D5 ते बिद्धा च (for च से बुद्धा; D5 ते बिद्धा च (for च से बुद्धा; V2 तं व्यवस्थितं च दुधा. —) Si Ñ2 V B1-3 D1.2.6.6.10.11 स उवाच; B4 स तदा च; T1.5 G2.3 तदोबाच; T3 मामुवाच (for स होवाच). —) D2 मधुरं (sic); T2 माम तां (for मधुरां). —) Si D10 मां स पर्वतसत्तम:; Ñ1 D1.4 मां स सत्य(Ñ1 * * [illeg.])पुरस्कृत:(Ñ1 'तं); Ñ2 V B1 D6 अति(V2 'भि) सांत्वपुरस्कृतां (Ñ2 V2 'तं); B2 अतिमात्रपुरस्कृतां; B3 अभिनंच पुरस्कृतं; B4 अध्यवीत्स पुरस्कृतां; D2 आतमात्रपुरस्कृतां; D3 आतमात्रपुरस्कृतां; D3 आतमात्रपुरस्कृतां विद्धातः.

13 For sequence in \$1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11, cf. v.l. 8. \$1 D10 om. 13 - 14⁵.—") T1.3 G2 [प्]व; T2 दि (for [अ]पि). Ñ2 V B D1-4.6.11 पितुरात्मसमं विदि, — 5) Ñ V B D1.2.6.11 मुहदं मारुतस्य मां(D1.11 घ); D3 मारुतस्य महाकपे; D4 (marg.) पितुस्ते मुहदं व्या.—") Ñ V B4 D2.6.11 मुनाम; B2.3 D1.4 मुनामम्; D5.8 G1 M1 मैनाक (for "कम्). B4 विख्यात: — ") B4 संध्यतोहं (for निवसन्तं). D2 महाणवे (for महोद्यो).

14 For sequence in Si Ñ V B Di.a.c.10.11, cf. v.l. 8. Si Dio om. 14^{ab} (cf. v.l. 13).—^a) Ds.2-9 तत्र (for पुत्र). Ñ V B Di-s.c.11 पुत्र पुत्र (Di **)- गमा: पुत्र (Ñi Di.a.c.11 सूर्वा).—^b) Ñi Di.a.c.11 बहुव: (for वस्तु:). Ds वस्तु:चला: किल.—^c) Si Ñ V B

श्रुत्वा नगानां चरितं महेन्द्रः पाकशासनः । चिच्छेद भगवान्पक्षान्वज्रेणेपां सहस्रशः ॥ १५ अहं तु मोक्षितस्तस्माचव पित्रा महात्मना । मास्तेन तदा वत्स प्रक्षिप्तोऽस्मि महाणेवे ॥ १६ रामस्य च मया साह्ये वर्तितव्यमिरिदम । रामो धर्ममृतां श्रेष्टो महेन्द्रसमविक्रमः ॥ १७ एतच्छुत्वा मया तस्य मैनाकस्य महात्मनः । कार्यमावेद्य तु गिरेरुद्धतं च मनो मम ॥ १८

G. 5. 56. 50 B. 5. 58. 19 L. 5. 66. 47

D1-4.6.10.11 छंदेन; T1 भिदंतः; T3 G3 छिदंतः; Cv °सा; Cr.m.g.k.t as in text (for छन्दतः). D11 सर्वा (for चरुरा).—) D11 विष्यमानाः. Ñ V B D1.5.4.6 तपोध्यान (for समन्ततः). S1 D10 दायमाणास्ततस्ततः; D2 वर्षमाणा इतस्ततः.

15 For sequence in S₁ Ñ V B D_{1.2.6.6.10.11}, cf. v.l. 8. — ⁶) S₁ D₁₀ देवेंद्र: (for महेन्द्र:). — ⁶d) D₅ विच्छेद. Ñ₁ D_{3.5.7}— पक्षों; B₆ कुद्धो (for पक्षाच्). D₇— transp. चिच्छेद and चन्नेण. S₁ Ñ₂ V B₁— D_{3.6.10.11} गुरुषा ततः(B₅ कृत: [sic]; D₁₁ तद्दा); Ñ₁ B₄ D_{1.3.6} शतपर्यणा (for [प]पां सहस्रशः).

16 For sequence in Si Ñ V B D1.3.6.6.10.11, cf. v.l. 8.—) B3 ते (for तु). Si Ñ1 D3.7-10 T3.8 G3 मोचितस; D3 रक्षितस (for मोक्षि). Si Ñ1 B4 D1.2. 6.10.11 तुत्र; V B1-3 D2.6 तात; D5 तात्र (for तस्ता).—) Si Ñ1 D10.11 तुत्र; D5 तात्र (for तस्ता).—) Si Ñ1 D10.11 तुत्र; D5 तात्र (for तस्ता).—) Si Ñ1 B4 D1-6.10.11 सागरं(Si Ñ1 रि) मं(B4 D3 च)-प्रवेशित:; Ñ2 V B1-3 D6 समुद्रं(B3 दे) च प्रवेशित:; D2.9 प्रक्षिसों वरुणाळचे.

17 For sequence in Si Ñ V B Di.s.c.c.i.i., cf. v.l. 8. — De रामस्य हि; Dr→ रामक्य. Si Ñi Dio रचया (for मया). Vs Be Di.e सक्ये; Bi.s सद्दें; Bs साहां (for साहां). — d Ds महेंद्रवरूणोपमः (for d). Ñi V B De तसादिशास्य गच्छात्र (De द्रुच्छात्र विश्रस्य) मक्षयित्वा फळानि च.

18 For sequence in Si Ñ V B Di.s.c. 10.11.
cf. v.l. 8.—") De कृत्वा (for शुन्ता). B2 सुनामस्यः
B4 D6 M3 वचस्तस्य (for मया तस्य).—") Si Ñ2 V
B1(m.).2.4 Di.s.4.6.10.11 सुनाम(Ñ2 V1 %) ह्यः B2 मया
तस्यः D2 marg. (for मैनाकस्य). Ñ2 V1 B1-3 D6 समा
सतः (for महासमः).—") D7-3 T1.2 G1 M1 Cr च
(for नु). % Cv.r: कार्यमानेय च(Cv %दन?) मिरेरिनि
पाठः . %—") G1 M1 उद्धं G2 उद्धं M2 Cm.g उपकं
Ct as in text (for उद्धं). D7.3 वै (for च).—For
18°4, S1 Ñ V B D1-8.6.16.11 subst.:

G. 5. 56. 50 B. 5. 58. 19 L. 5. 56. 42 तेन चाहमनुज्ञातो मैनाकेन महात्मना ।
उत्तमं जवमास्थाय शेपमध्वानमास्थितः ॥ १९
ततोऽहं सुचिरं कालं वेगेनाभ्यगमं पथि ।
ततः पश्याम्यहं देवीं सुरसां नागमातरम् ॥ २०
सम्रद्रमध्ये सा देवी वचनं मामभापत ।
मम भक्ष्यः प्रदिष्टस्त्वममरैईरिसत्तम ।
ततस्त्वां भक्षयिष्यामि विहितस्त्वं ।चिरस्य मे ॥ २१

1159* कार्यगारवमाख्यातमखिलेन विशेषत:।

[B_4 आख्यातो. \hat{S}_1 अपि तेन; D_1 अखिलेपु; D_3 अचिरेण (for अखिलेन). \hat{N}_2 V B D_6 निखिलेन महा(\hat{N}_2 B_4 D_6 °था)-गिरे:(B_4 °रि:) (for the post, half).]

19 For sequence in \$1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11, cf. v.l. 8. —) D11 सोहम् (for चा°). —) \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 सुनामेन (for मैनाकेन). — After 19⁶⁶, D5.7-9 S ins.:

1160* स चाप्यन्तिहितः शैलो मानुपेण वपुष्मता। शरीरेण महाशैलः शैलेन च महोद्धौ।

[(1. 1) M1 सचो; Cv as above (for शैलो).]
— d) Ši Ñ2 Vi B Di-4.6.10.11 Ti.3 Gs M3 पंथानम्
(for अध्यानम्). B4 आश्रित: (for आस्थित:). Ñ1 पंथेन
निहत: स्थित: (sic).

20 For sequence in Ñs V B De, cf. v.l. 8. Ds reads 20° before 34.—°) Śi Ñi Dt-4.10.11 तु (for S\vec{e}). Śi Ñ V B Di.2.4.6.10.11 सु (Dii क्) चिरे (Ñi Vs °\vec{e}) काले.—°) Ds.7.9 जवन (for बेगेन). Ds [ज] सिगंदों Ti.2 Mi [अ] स्थागमं (for [अ] स्थ°). Mi पुनः (for प्रथि). Śi Ñ V B Di-4.6.10.11 गण्डल (Vi Be Di.3.6.10.11 ° जु)प्रजनः प्रथि (Be Di किपि:).—After 20° b. Dii ins. 1157*.—Śi Ñi Di.2.4.10 om.(hapl.?) 20° - 33.—For 20° - 23, Ñi V B De.11 subst. 1163*, while for 20° - 21, Ds subst. 1161*.

21 51 Ñ1 D1.2.4.10 om. 21 (cf. v.l. 20). For subst. in Ñ2 V B D6.11, cf. v.l. 20 and 23. — 6) D7.9 चेदमञ्जीत ; D8 समभापत. — 6) D5 T2.3 G1.2 M1 मक्ष: (for महन्य:). — 6) T1 G3 M3 अतस्. — 7) G3 विहितास्यं (for "तस्त्वं). D7.9 हि मे सुरै: (for चिरस्य मे). — For 20° – 21, D3 subst.:

1161* गरछतश्च ममान्यग्रं सरवमभ्येत्य विधितम्। पन्थानं स्ते तदा रुद्धा प्राव्यवीनमां च भीषयन्। सुरसां मां विजानीहि हनुमहेवमातरम्। मम भक्षस्त्वसुदिष्ट ईश्वरैर्वानरपेभः।

22 Si Ni Di.2.4.10 om. 22 (cf. v.l. 20). For

एवमुक्तः सुरसया प्राञ्जिलिः प्रणतः स्थितः। विवर्णवदनो भृत्वा वाक्यं चेदमुदीरयम्॥ २२ रामो दाशरिथः श्रीमान्प्रविष्टो दण्डकावनम्। लक्ष्मणेन सह आत्रा सीतया च परंतपः॥ २३ तस्य सीता हता भार्या रावणेन दुरात्मना। तस्याः सक्षाशं दृतोऽहं गमिष्ये रामशासनात्॥ २४

subst. in No V B De.11, cf. v.l. 20 and 23. For 22-24, Do subst. 1165*. — b) To प्रस्थत: (for प्रणत:). — c) Do Go विषण- (for विषण-). — To प्रत् ; M1 चेवम् (for चेदम्). To Mo उद्देश्यं; Ck as in text (for उद्देश्यम्). % Ck: उद्देश्यम्, उद्देश्यमिति यावत्. % — After 22, Do M1 ins.:

1162* कृते राघवकार्ये मामागतं भक्षयादता। एवमुक्त्या तु तां देवीं रामकार्यं निवेदितम्।

[(1. 1) $M\iota$ [अ] मृता (for [आ]हृता). —(1.2) $M\iota$ निवेदयं (for °दितम्).]

23 \$1 Ñ1 D1.2.4.10 om. 23 (cf. v.l. 20). For subst. in D3, cf. v.l. 22 and 24.— d) T G5 [अ] अ प्रिया; B (ed.) प्रंतप (for प्रंतपः).—For 20°-23, Ñ2 V B D6.11 subst.:

प्रतिसम्बन्तरेऽधस्ताद्राक्षसी सुमहातनुः।
विरूपा विकृतं वक्त्रं कृत्वा मां प्रत्यधावत।
कायेन कायमावृत्य भक्षे त्वामिति चात्रवीत।
तां दृष्टा मेघसंकाशां राक्षसीमग्रतः स्थिताम्।
ईपद्रयसमाविग्न उक्तवानस्मि तामहम्।
राजा दृशस्थो नाम अयोध्याधिपतिः प्रभुः।
तस्य पुत्रोऽप्रजो रामः सीतया स्रक्ष्मणेन च।
प्रविष्टो दृण्डकारण्यं पित्राज्ञामनुपास्त्यम्।

[(1. 1) Ñ2 इस्ताद (sic); B3 वीरा (for sमसाद).

B2 सुमहानना; B3 च महातनु:. —(1. 2) Ñ2 B2 D6 विस्ं

V2 वितर्तः; D6 विकृत- (for विकृतं). V2 प्रत्यभाषतः B26

°वारयत् (for °धावत). —(1. 3) D6.11 भश्ये (for भरे).

B4 सा (for च). —(1. 5) B2 मयं (for भर्य-). Ñ3 V1

B4 सा (for च). —(1. 5) B2 मयं (for भर्य-). Ñ3 V1

B4 सा (for च). —(1. 5) D1 न्यार्थे

between the two halves. —(1. 8) D11 -[अ]र्थे

(for -[अ]र्थ्य). B2 D11 पित्रधम् (for पित्राज्ञाम्). B1

अवधारयन् (for अनुपालयन्).]

24 \$1 Ñ1 D1.3.4.10 om. 24 (cf. v.l. 20). —) Ñ1 V B D6.11 तस्य भार्या जनस्थानाद्. — b) D6 इतासना (for दुरा°). — After 24°6, Ñ2 V B D6.11 ins.:

ा 164* मुनियतं समास्थाय हत्वा लङ्कां प्रवेशिता।

[386]

कर्तुमर्हिस रामस्य साइं विषय्वासिनि ॥ २५ अथवा मैथिली दृष्टा रामं चाक्तिप्टकारिणम् । आगमिष्यामि ते वक्तं सत्यं प्रतिशृणोमि ते ॥ २६

एवमुक्ता मया सा तु सुरसा कांमरूपिणी । अत्रवीत्रातिवर्तेत कथिदेष वरो मम ॥ २७ एवमुक्तः मुरमया दशयोजनमायतः । तनोऽर्धगुणविस्तारो वभ्वाहं क्षणेन तु ॥ २८

G. 5. 55, e B. 5. 58, 30

[V1 मुनिवेषं; De, फाणिबनं (for मुनिवनं). Din ऋत्वा (sic) (for इत्वा).]

 $-^{e}$) \tilde{N} s V B1.2.4 D6.11 नच्छामि; B3 यास्यामि (for दूतोडहं). $-^{d}$) \tilde{N} s V B D6.11 दूतोहं तस्य राश्चासि.-For 22-24, Ds subst.:

1165* परं चाभिहिते वाक्ये क्र्रे सुरसया तदा। रामदृरयेन यामीति सया तस्ये निवेदितम्।

25 \$1 Ñ V B D1-4.6.10.11 om. 25 (for \$1 Ñ1 D1.2.4.10, cf. v.l. 20). — 6) D5.7.9 G1 M2.3 Ct साहारवं विषये सित; Т३ सहायं प्रियवादिनि. ఈ Cv: विषये सित विषयवासिनि ।; Ck: विषयवासिनीत्यादिकं प्रागेव प्रथम-कथनस्थळ एव व्याकृतम्. ఈ

26 \$1 Ñ1 D1.2.4.10 om. 26 (cf. v.l. 20). — 63)
D3 पुनश्चोक्ता मया देवी फृत्वा कार्यमञ्ज्ञेषतः. — D3 om. 26°d. — For 26, Ñ2 V B D4.11 subst.:

1166* दृष्ट्वा सीतां कृताथांऽहमागमिन्यामि भीयणे। सत्यमेतद्वयीमि त्वां तदा भक्षासे मां दढम्।

[(l. 1) D11 च तां (for सीतां). B3 समर्थों (for कृतार्थें). -(l. 2) B3 भोहयसि; D11 महयसि (for महासि).]

27 \$1 \$\tilde{N}\$1 \$\text{D1.2.4.10} om. 27 (cf. v.l. 20).—")

Bs प्वमुक्तवा. \$\tilde{N}\$2 \$\text{V1}\$ \$\text{B1.2.4}\$ \$\text{D6.11}\$ तदा सा तु; \$\text{V2}\$ तृ न खद्माम्; \$\text{B3}\$ ततः सा तु (for भया सा तु).—") \$\tilde{N}\$2 \$\text{V1}\$ \$\text{B1-5}\$ \$\text{D6}\$ न च श्रद्धामनु(\$\text{B1-5}\$ "=2) कल्पयत्; \$\text{V2}\$ अनुकल्पतिशाचरी; \$\text{B4}\$ न च मामनुकंपयत्; \$\text{D11}\$ न श्रुत्वा अन्वकल्पते (with hiatus).—") \$\text{M1}\$ मातिवर्तिथा: (for "aतत).—") \$\text{D5}\$ कश्रिनमामिति मे वर:.—For \$27^{cd}\$, \$\tilde{N}\$2 \$\text{V}\$ \$\text{B0.11}\$ subst.:

1167* नागन्तुं न च वे गन्तुं न कालातिक्रमं क्षमे। असित्ये भक्षत्रिप्येऽइं प्रविश्व स्वोदरं मम।

[(1. 1) Bs नागमं; Bs नागमे; B4 न गंतुं (for नागन्तुं). Ñs D6 लक्षुं; B6 स्थातुं (for गन्तुं). Vs नावागमं न नै गंतुं (for the prior half). Bs कालस्य (for न काल-). B6 स्वां नदामि न च समे (for the post. half). D11 नाहाके स्वेत्र गतुं क्ष कालतिक्रमेण च.—Bs om. l. 2.—(1. 2) Vs अस्तिष्ये (hypm.); D11 श्राविष्ये (for असिष्ये). B1 महत्; Bs प्रति (for मन). D11 प्रविश्वसूदरं मम (for the post. half).]
—Then all the above MSS. cont.:

1165* ततः क्रोधान्मयोक्ता सा कुरु वक्त्रं विशामि ते। दृष्टा तु सा मे विस्तारं नारं कृत्वा सुदारुणम्। दशयोजनविस्तारं वक्त्रं कृत्वाप्रतः स्थिता। वां च्या दशविस्तारामासं विश्वितयोजनः।

द्या विश्वितिस्तारं सा त्रिश्योजनान्यमृत्। [5]

त्रिशयोजनिकां द्या चत्वारिमद्वते ब्रह्म्।

चत्वारिमद्वतं द्या सा तु पत्वामतं गता।

गतां पत्वामतं द्या सा तु पत्वामतं गता।

गतां पत्वामतं द्या सामृत्यसिनयोजना।

समत्या राभमीं द्या सामृत्यसिनयोजना।

चत्या राभमीं द्या सामृत्यसिनयोजना।

चत्या राभमीं द्या सामृत्यसिनकोऽभवम्।

सतयोजनवित्यारं द्या मा राभसी ततः।

चकार वद्नं साय मतयोजनमायतम्।

द्या विक्रमसामन्यादितिरिच्यन्तमेव हि। [15]

भतते सा प्रतिष्ठाप्य वद्नं माममायतः।

बकं सेदेन भवतः प्रविश्वस्वोदरं मम।

[(l. 1) Bs.4 च (for सा). -(l. 2) Bs सा वे स- (for तु सा मे). Bs transp. दृश तु and सा मे. Bs बूरवा नादं (by transp.). —(1. 4) Dii दश्विस्तारं, Va Dii मया; Ba.s अहं (for आसं). V1 D11 -बोजनं; Ba -विस्तृत: (for -योजन:). - (I. 5) Vi Ba Dir सा विश्वयोजनामवत (Dir "ना हाम्त्); Va साम्बिशतयोजना (for the post, half). Ba इहा विस्तारं त्रिशतं योजना नान्यन्यमृत् (sic). - (1. 6) Din त्रिश्ची-जनको. Be तो त्रिशुयोजनां दृश (for the prior half). Va गती हायं; Bo अहं तथा; Bo Dio ततो हाहं (for यनो हाहन्). -(1. 7) Ba d gg *****(for the prior half). -(1. 8) Ba. व तां (for गतां). Na गता(sic) (for दुवा). B: हाई (for Sमवस्). —(I. 9) B1-3 पृष्टियोजनिकं. —(I. 10) V1 De सप्ता, Note hiatus between the two halves. Dn(to avoid hiatus) स्वर्शीत्वेव. Ñ2 Bs अशीसावश्यितो बाइं; De अशीरपां च स्थिती बाइं (for the post. half). -(l. 12) V1 D4 नवस्यां. - V2 om. (hapl.) from the post. half of L 12 up to the prior half of I. 14. Be De.11 -योजनको. — (I. 13) Ña De.11 मां इझ (by transp). Vi B: तदा (for तत:). - (l. 14) Ñe नाथ: Bi सा न: Be साथ: Di नामं (for साथ). De नमार योजन न्वार्य (sic) (for the prior half). - Vi De oin. (hapl.) from L 15 up to l. 1 of 1170*. -(1. 15) V2 अभि-: B1.8 इति (for अति-). D11 इति न्दिरं तमेव डि (for the post. half). -(L 16) Ba सा नेवला; Dn सा त तेन (for श्रीन सा). Bs प्रतिस्थाप्य, Du वयनं (for बदनं). -(1. 17) Du अलं विलंबेन मदान् (for the prior half).]

28 Si Ñi Dialais om. 28(cf. v.l. 20). For

G. 5. 56. 0 B. 5. 58. 30 L. 5. 56. 0 मत्त्रमाणानुरूपं च न्यादितं तुन्मुखं तया । तहृष्ट्वा न्यादितं त्वास्यं हस्त्रं सकरवं वपुः ॥ २९ तस्मिन्मुहूर्ते च पुनर्वभूवाङ्गुष्टसंमितः ।

28-30, Ña V B De.11 subst. 1170*, while Da subst. 1172*.—) Da Ga आयतं (for आयतः).—) Da द्विगुण- (for sura). —) Da द्विगुण- (for sura). —) Da द्विगुण- (for sura). —) द्विगुण- (for sura). —) द्विगुण- (for sura). — । अन्तर्गु द्वार्थम् । तस्य गुणस्तस्यावृत्तिः। तस्य द्वयमिति यावत्। अन्तर्गु () अंगु)णो विस्तारो यस्य सोऽर्धगुणविस्तारः। द्वायोजनविस्तारो इस्पर्थः। एवं यस्त्रा । एवं हनुमतो लङ्गनसमये द्वययोजनविस्तारो बभूवेति वचनात्।; Cr: तद्धगुणविस्तारः। तद्धं द्वययोजनार्धम्, तस्य गुण आवृत्तिर्द्वभावः----।; so also Cm.t.; Cg: तत् इति। अर्धगुणविस्तारः। अवार्धश्च एकदेशवाची। किंचिद्धिकविस्तारोऽभवमित्यर्थः। एवमेवार्थः। प्रथमसर्गोक्त-श्वत्योजनविस्तारस्तु विरुद्धः। तद्धन्थः किल्पतश्चेत्युक्तम्. % — After 28, Da Ta Ma ins.:

1169* मां दृष्ट्वा पर्वताकारमवज्ञ्यमचलोपमा। चकार सुरसा वक्त्रं दृशयोजनमायतम्।

[(l. 1) Ds अपदयदचलोपमं (for the post. half). —(l. 2) Ms व्यास्यं (for चनत्रं).]

29 \$1 Ñ1 D1.2.4.10 om. 29 (cf. v.l. 20).—For subst. in Ñ2 V B D6.11, cf. v.l. 1170* and for subst. in D3, cf. v.l. 1172*.—°) D7-0 G1 -[अ] धिकं चेव (for -[अ] चुरूपं च).—°) D5 om.; D7-0 T2 M तु (for त्त्). M1 transp. मुखं and तया. % Cg: डयादितं डयात्म. %—After 29°6, G2 M2 read 39°d repeating (M2 twice) it in its proper place; while D5 reads 30 and 39°d after 29°6 repeating 39°d twice in its proper place.—°) D7.0 तं; Cg as in text (for तद्). D5 [अ] प्यानतं (for डयादितं). D8 T2 G1 M1.3 च (for तु).—d) D7-2 G1 पुन: (for वपु:). G2 हस्वं कृत्वा पुन: पुन:

30 \$1 \$\tilde{N}_1\$ D1.2.4.10 om. 30 (cf. v.l. 20). —For sequence in Ds, cf. v.l. 29. — \$\delta_0^{\alpha b}\$) D2 मुहूर्त (for \$\cap \tilde{\pi}\$). T1.3 G2.3 हाभवं (for च पुनर). M1 हाभवमहम् (for च पुनवंभूव). Ds M3 Cg -मात्रक:; T2 -संमितं; Ct as in text (for -संमित:). T1.3 G2.3 पुनरंगुष्टमात्रक:. — \$\delta_0^{\alpha}\$) M2 अति-पत्थ (for अभि \$\delta_0^{\alpha}\$). D5 तहकत्रात्र.

-For 28-30, Ne V B De.11 subst.:

1170* तहुष्टा विवृतं वक्त्रं शतयोजनमायतम्।
समाहितमना भूत्वा पतंग इव वेगितः।
अन्नुष्टमात्रो भूत्वाहं प्रविष्टोऽरम्युदरं महत्।
दन्तौष्ठपुटसंबद्धं वक्त्रं सापि तदाकरोत्।
तहुष्ट्वा संवृतं वक्त्रं कर्णमाविश्य दक्षिणम्। [5]
निष्कम्य तेन तु स्वस्थः प्रहसन्वाक्यमञ्जवम्।

[V1 De om. l. I (cf. v.l. 1168*).—(l. I) V2 B1

अभिपत्याश्च तद्वकं निर्मतोऽहं ततः क्षणात् ॥ ३० अत्रवीत्सुरसा देवी स्वेन रूपेण मां पुनः । अर्थसिद्वचै हरिश्रेष्ट गच्छ सौम्य यथासुखम् ॥ ३१

Din तं (for तद्). V2 विक्रतं; Din विषुष्ठं (for विश्तं).

—V2 om. (hapl.) from the post. half up to the prior half of l. 5. —(l. 2) Ñ2 वेपित:; B4 वेगतः (for वेगित:). Din पतंगा इव वेगितः (for the post. half).

—(l. 3) V1 [5] वं स्ता (by transp.). B3.4 वि (for ऽिस्म). —(l. 4) D6 दंतीष्ठ-. Ñ2 V1 D6 संबंदं, B1 वंद तद् (for संवदं). Din तथा (for तदा). —(l. 5) V1 D6.11 तं (for तद्). V1 संपुटं (for संवतं). V1 बतुंन् (for क्राम्).

—(l. 6) Ñ2 स्वस्थं (for संवतं). B1 प्रहस्य (for प्रवतन्). V2 D11 अवतीत् (sic) (for अववस्).]

—Then they cont.(V2 D11 om. [hapl,] up to 31^{δ} [see var.]):

1171* प्रविष्टं ते मया वक्त्रं दाक्षायणि नमोऽस्तु ते। गमिज्ये यत्र वैदेही दिष्टया सस्यं वचस्तव।

[(l. 2) Ba दुझ; Da कूरना (for दिश्या). Ña Ba कूरना (Ba दुझा) सरवी नरस्तन (for the post, half).], while Da subst. for 28-30:

1172* एवमुक्तस्वदं तथ चिन्तयित्वा सुदुः वितः।
अञ्चवं कुरु तद्वक्यं येन त्वं भक्षयिष्यति।
इत्युक्ता सा मया देवी दशयोजनविस्तरम्।
कृतवत्यात्मनो चक्यं पर्वतान्तरदर्शनम्।
संक्षिप्यात्मानमन्यग्रः प्रविष्टोऽहं मुखं तदा। [5]
निष्कम्य च मुखाक्तस्मादन्तरिक्षं गतः पुनः।

-Then Ds cont.:

1173* विज्ञसा च मया देवी प्रणम्य विधिवत्तदा।
प्रविञ्य वक्त्राञ्चिष्कान्तो दाक्षायणि नमोऽस्तु ते।
गमिज्ये यत्र वैदेही सत्यश्चास्तु वरस्तव।

31 Ši Ñi Di.2.4.10 om. 31 (cf. v.l. 20). Vi Dii om. 31 db (cf. v.l. 1171*).— की Di सेह- (for स्वेत). Ñi Vi B De एवमुक्ता मया देवी तुष्टा तत्र च सा(Bi वचतमेन्यवीत्; Di द्या मां तु तदा मुक्तं सुरसाच्यवविद्वः — After 31 db, Ñi V B De, 11 (Vi Dii after 1170 owing to om.) ins.:

1174* सुरसा नाम वीराहं देवै: सर्वेनियोजिता! स्वस्पराक्रमसामध्यै जिज्ञासार्थमहागता! तुष्टाहं ते कपिश्रेष्ठ वायुपुत्र महाबल।

[(1. 1) B1 घीराहं; D11 हे बीर (for बीराइं) B1 सबंदेवैर् (for देवै: सबेंद्). D6 वियोजिता.—(1. 2) B1 सबंदेवैर् (for देवै: सबेंद्). B5 अदं गता (for इहागता). G1 हा तेहं (for तुष्टाइं ते). B5 बातर (for ते करि॰).]

[388]

समानय च वैदेहीं राघवेण महात्मना । सुखी भव महावाहो श्रीतास्मि तव वानर ॥ ३२ ततोऽहं साधु साध्वीति सर्वभृतैः प्रशंसितः । ततोऽन्तरिक्षं विपुलं श्रुतोऽहं गरुडो यथा ॥ ३३

1175* जय शब्दुन्महावीर्य अभेद्यो ह्यपराजितः।
जिज्ञासयागता वीर सामध्यै तुरुवन्त्यहम्।
अतुरुवविक्रमो हि त्वं तेजस्वी वानरोत्तम।
स्वस्त्यस्तु ते गमित्यामि महेन्द्रभवनं प्रति।
एवसुक्त्वा तु सा देवी तदा स्वभवनं गता। [5]

[(l. 1) B2.६ शर्बु (for शत्रुन्). B4 अमेबोरयपराजित:; D11 अमेबो यापराजिता (sic) (for the post. half).—(l. 2) V1 जिज्ञामुर् (for "स्या). B1 [आ]गतं.—B3 om. from सामश्यं up to देवी in l. 5. Ñ2 V2 D8 जुल्यामि (for "बन्ति). B4 सामर्थरय जु याग्यहं (sic) (for the post. half).—(l. 3) D11 ते लक्ष्मी: (sic) (for तेजस्वी).—(l. 5) D11 उक्ता (for उक्त्या). D6 स्वभवने. B2 तदा स्वं गमनं गता (for the post. half).]

-Thereafter No V B Ds.11 read 1178*.

32 Š₁ Ñ₁ D_{1-4.10} om. 32 (for all except D₃, cf. v.l. 20). —For 32, Ñ₂ V B D_{6.11} subst.:

1176* परितृष्टाः स्म ते बीर शिवोऽस्तु विजयश्च ते। समानयस्व वैदेद्या रामं स्वामिहितं कुरु।

[(l. 1) V2 D11 परितृष्टोरिम. V1 हे नीर (for ते बीर).

B2.3 [5] ख़ (for च).—B4 om. from l. 2 up to 33 d.

—(l. 2) B3 समागमय; D6 समानय च (for क्वयस्व).]

—Then all the above mss. (except B4) cont.:

1177* एवमुक्त्वा ततो देवा गताः स्वान्स्वास्तदाळयान्। गतेषु चाहं देवेषु प्रहृष्टेनान्तरात्मना। विक्रमेणाप्रधृत्येण वीद्यमाणो महाणवम्।

[(l. 1) B1 D11 तदा (for ततो). B3 ते (for स्वाँख). V3 तदालयं; D6 तथालयान्; D11 स्वमालयं.—(l. 2) Ñ2 V3 मह्हेंस (for प्रह्°).—(l. 3) V1 B1-3 वीक्षनाणों (for प्रीह्य°).];

while B4 reads 8-208 after 1176*.

33 \$1 \$\tilde{N}_1\$ D1,2,4.10 om. 33 (cf. v.l. 20).—For 33°6, \$\tilde{N}_2\$ V B D6.11 subst. and read after 1175*:

छाया मे निगृहीता च न च पञ्चामि किंचन। सोऽहं विगतवेगस्त दिशो दश विलोकयन्।

न किंचित्तत्र पश्यामि येन मेडपहता गतिः ॥ ३४

G. 5. 56. 53 B. 5. 53, 36 L. 5. 56. 22

1178* ततो देवाः सगन्वर्वाः सिद्धाश्च परमपंयः। युष्पवृष्टिनिपातेन साथु साध्विति चामुवन्।

[(l. r) Bs तदा (for नतो). Dn च (for स-). Bs सिद्धांश्वन मत्त्र्येयः (for the post. half). —(l. 2) V1 मानुवन्; Bs वादिनः (for चाहु॰).]

-Then all the above mss.(except Bs) cont.:

1179* महेन्द्रविकमं दथा तव वीराद्धतोपमम्। ददं च सुमहस्कमं कृतं सुरसया सद।

[(1. 1) V1 महेंद्रो. D11 भीमं (for दृहा).—(1. 2) B1 तु (for च). B4 कार्ष (for कमें). V2 मुरमया. D6 तथा (for सह).]

—Be om. 33°d.—°) M1 गतो (for ततो).—d) M1 पुत्रुवे (for दुवोऽद्वे).—For 33°d, Ñ2 V B1-2 De.11 subst.:

1180 अभञ्जन इवाविष्टः शरवस्विति अजन्। अपां सुसदशं ज्योम वेगेनाहमसिष्ठुतः।

[(1.1) Ñs Vs [अ]रिष्ट:; Vs [आ]विष्ट:; Bs [आ]रिष्टः (for [आ]विष्ट:). Ñs Ds तदहं (for शरवत्). Ñs Bs Ds [ऽ]अबं (for अवन्). Vs शरवरं विमाकरं (sic); Bs शरवरे-गितोन्नअं (for the post. half).—Bs om. from 1. 2 up to 34.—(1.2) Vs अप: सु-; Ds अपो तु. Bs सहसे व्योमे (for °शं व्योम). Bs असिद्भतः; Bs परिद्भतः (for अभि°). Ds पुत्रवेहं समाहितः (for the post. half).]

—Thereafter all the above mss. (except Dn) read $8-20^{\delta}$ (including star passages); while Dn cont. the line of $20^{6\delta}$.

-For 33, Ds subst.:

IISI* तां चाप्यहमुपामत्रय संप्रतस्ये पुनर्नभः। सर्वतोऽपि निरालम्बं सुरसिद्गिषेवितस्।

34 Before 34, Ds reads 20°6. Bs om. 34 (cf. v.l. 1180°).—°) \$1 बळवन् (for छाषा मे). Ñ V B1.2.4 De बळव(Ñs Be °al)बि(Ñs 'चि गृहीतोस्मि (Ñ1 °वातमा; Ñ2 °ता च); D1.2.4.10.11 बळव(D1 °वा)बिस्मि गृहीतारमा; D3 बळाचव गृहीतोस्मि.—°) Be तं नः D11 न हि (for न च).—°) Gs सोयं. D3 विवृत्त- (for विगत-). \$1 Ñs V1 D2.6.10 -वेग: सन् ; Ñ1 Be वेगझः D11 -वस्बळ (for वेगस्तु). V2 सोहं विगतवान्वेग (sic); D1.6 ततोधिगतवेगः सन् .—°) Be विळोकयन्दिशो दश-—°) D3 कि च (sic) (for किंचित्). औड तेन्न (for तन्न). D3 न च किंचित्र-

G. 5. 56. 53 B. 5. 58. 37 L. 5. 56. 22 ततो मे बुद्धिरुत्पन्ना किं नाम गमने मम । ईदशो विन्न उत्पन्नो रूपं यत्र न दश्यते ॥ ३५ अघोमागेन मे दृष्टिः शोचता पातिता मया । ततोऽद्राक्षमहं भीमां राक्षसीं सिललेशयाम् ॥ ३६ प्रहस्य च महानादमुक्तोऽहं भीमया तया । अवस्थितमसंश्रान्तमिदं वाक्यमशोभनम् ॥ ३७

पश्यामि.—') \$1 Ñ1 D10 में संहता; Ñ2 V1 B2.3 D6 सा में हना; V2 D2 सा में(D2 में सा) हता; B4 में विकृता; D1.4.11 में सा हता; D3.7-9 Ct में विहता (for मेंऽपहता).

35 %) Śi Ñi Di.2.6.10,11 तस्य; D3 तम्र; D7.0 अथ; T1 तम्र (for ततो). — 6) B2.3 Di.4 T3 G1 Mi.3 गराने (for गमने). B4 किंचिबागमने मम. — D5 reads 35° in marg. — °) T2.3 M3 निम्म् (sic) (for निम्न). V2 उरप्यः; B1 संपन्नो (for उरपन्नो). Śi Ñi D10 निम्न हैं दश उरपन्नो; Ñ2 B3 D3.6 हैं दशे निम्मुरपन्ने; D1.2.6.11 निम्मीदशसुरपन्ने. — 6) D3 यस्य; D5 यच्च; D7.0 अम्र; T2 तम्र (for यम्र). D0 रूपमाने. Śi Ñi D1.2.6.10,11 येगे में (Śi D10 हाभून्मे) यम्र निम्मदः; Ñ2 V1 B D6 यम्राह्म्पो हि(B1 °पोति) नि(V1 B2.3 वि)मदः; V2 रूपोयं मम निम्नदः.

36 °) D7.9 M1 अधोभागे तु. — °) D7.9 शोचत: . D7.9 T3 G2 M1 पतिता; D8 [आ]पादिता (for पा°). D7-9 तदा (for मया). — For 36°6, S1 Ñ V B D1-4.6. 10.11 subst. :

1182* अधोमुखी ततो दृष्टिर्गच्छता चरिता मया।

[Ñs V B De तदा; Ds तत्र (for ततो). Bs विहिता; Bs भाविता; B4 कारिता; Di.4.6 चारिता; D11 तारिता (sic) (for चरिता). Ñ1 गच्छता च मया ततः ; Ds शोचता विनिपातिता (for the post. half).]

—°) Ñ1 om.; B2 D3.7.9 M2 तन्न (for ततो). Ŝ1 Ñ V B D1-4.6.10.11 प्रथमि (for डद्दाशम्). D3 om. भीमां. D8 महाभीमां. — °) Ñ2 V1 B D6.11 सिल्छाश(B1-3 °ङ)ये; V2 मिल्हाशये; D1.3.8 M2 °ङाशयां; Cg as in text (for °लेशयाम्).

37 a) V2 तु; D1.4 M1.2 सु-; D3 om.(subm.) (for च). S1 D10 महानादो; Ñ1 हासं (for नादम्).

- b) S1 D10 महानादो; Ñ1 V2 D4.7.9.11 M1 मुक्तो हैं (for उक्तो डहें). G3 तदा (for तया). B1 मुक्तो हैं सीमयानित (sic); D3 ततो हैं सीमरूपया.—D1.4 om. 37°d.

- c) S1 अथ श्रुतम; Ñ2 D6 अभ्युस्थितम् (for अवस्थितम्). D10 अथ श्रुतमम्ह्यातम् (sic).—d) D3 उक्तो (for हदं). S1 Ñ V B D2.3.6.10.11 सुदारुणं (for अशोभनम्).

38 °) B1 दासि: D10 कापि. D3 om. गन्ता, \$1 D2.10.11 महाभाग: D6 °काय: D9 °कायं (for °काय).

क्वासि गन्ता महाकाय क्षुधिताया ममेप्सितः।
मक्षः प्रीणय मे देहं चिरमाहारवर्जितम् ॥ ३८
वाढमित्येव तां वाणीं प्रत्यगृह्णामहं ततः।
आस्यप्रमाणाद्धिकं तस्याः कायमपूर्यम् ॥ ३९
तस्याश्चास्यं महद्भीमं वर्धते मम मक्षणे।
न च मां सा तु बुबुधे मम वा विकृतं कृतम्॥ ४०

— b) T1 M: ममेन्सितं. S1 N1 B4 D1.2.4.10.11 मया शुधि (B4 °भि)तयेन्सितः; D3 त्वं प्राप्तोसि ममेन्सितं. — b) D3 स्थं; D8 T2 अक्ष्यः; Cr.m.k.t as in text (for भक्षः). कि Cr.k: प्रीणय प्रामुहि। (Ck प्रीयतेन्धंत्ययाच्छ्यन्। विस्तान्त्रसम्परस्। प्रीणयेति पाद्धः। परस्तु स्वसीकर्याय प्रणयेति पठति. क्षि — b) D3 दीर्वकालं बुसुक्षिता. — For 38° d, S1 N V B D1.2.4.6.10.11 subst.:

1183* चिराय सहयस्त्वं दत्तो दिष्ट्या धात्रा महासना।

[B1 D1.4.6.11 अञ्चस्त्वं. D1 दाता (for दत्ते). D1 वितस-मीक्ष्य संदत्तो (for the prior half). Ñ1 वात्र (for पात्र). Ŝ1 D1.2.4.10.11 महाणेवे; Ñ1 महाधुवं (for क्लना).]

39 Ti illeg. for 39. —) Bi तद्वाक्यं (for तां वाणी). —) \$1 Di.2.4.10.11 प्रतिगृह्य त्यहं ततः; V2 प्रव्यगृह्वाग्यं ततः; Bi प्रव्यगृह्वां समंततः; Bi प्रतिगृह्यां तरस्तः; Di प्रतिगृह्य ततो मया. — Dis(after 30) G2 M2 read 39° for the first time after 29° repeating (Dis M2 twice) it here. T2 reads 39° twice. —) G1 अधिकंस. \$1 Ñ V B Di.2.4.6.10.11 वर्धयन्त्रियुक्तं कायं; D3 वर्धिते वियुक्तः कायस; D5 T2(second time).3 G3 Mi.2(D5 M1 third time) विधितश्चास्मि सुमदांस. —) M2 (first time) तस्यां (for तस्याः). B2-4 Di-4.6.10.11 कामम् (for कायस्). \$1 B1.4 D2.3.10.11 T3 G3 अपूर्यम्; D5 G2 (both first time) अपूर्यन्; Cm.g.t अपूर्यं (as in text).

40 °) B² चाहं. Ѳ V B Do महायोरम्; Do(suplina also as in text) महहू छं; Т² महदू एं; Мі महामीमं (for महन्तीमं). Šī Dī.2.10.11 तस्यास्ताद्विपुळं वक्तं औं तस्यास्तु वर्धते वक्तं. — °) Šī Dī0 विष्टृद्धं (for वर्धते). Ñं V B Do अभवच्छ (B1.2 °वं श्वा) तयोजनं; Do मुर्धते तमभर्षणे (sic); М² कांक्षंत्या मम भर्थणं. — °) G1.2 Ms Cr.g सार्धं (for सात्तु). Ѳ V B1—3 न चात्मानमयुध्यरसाः Ba न चात्रः (for सात्तु). Ѳ V B1—3 न चात्मानमयुध्यरसाः Ba न चात्रः (bypm.); Ds. न तु (Ds च) मां सार्विडिशें उद्ध्याश्च तस्याश्च (hypm.); Ds. न तु (Ds च) मां सार्विडिशें प्रतिभागः प्रति (sic). — व) Ѳ V B1—3 Do न चात्मानमनुच्यरसा (sic). — व) Ѳ V B1—3 Do न चात्मानमनुच्यरसा (sic). — व) Ѳ V मार्गि अवस्याः से (for मम वा). Т² [अ] विकृतं औः तिकृतं (с.ण. सम्याः इतं (for मम वा). Т² [अ] विकृतं औः तिकृतं (с.ण. सम्याः इतं विकृतं वा (Cm सा) मया कृतं विकृतं (Cm °कारं)-

ततोऽहं विपुलं रूपं संक्षिप्य निमिपान्तरात् । तस्या हृदयमादाय प्रपतामि नभस्तलम् ॥ ४१ सा विसृष्टभुजा भीमा पपात लवणाम्भसि । मया पर्वतसंकाशा निकृत्तहृदया सती ॥ ४२ शृणोमि खगतानां च सिद्धानां चारणैः सह । राक्षसी सिंहिका भीमा क्षिप्रं हजुमता हता ॥ ४३

खरूपम् ।; so also Ck.t. 🕾 —For 40^{cd}, Ši Ñi Di.2.4.

1184* तं चाहमवबुद्धेव तस्यास्तद्विपुछं मुखम्।

[Si तच् (for तं). Di. अवबुष्ये च. D: ततोई समबुष्ये च; Dii तस्याहमबबुध्येवम् (for the prior half). Dii अतीव (for तस्यास्तद्). Si Ñi विमुखं मुखं.]

-Then Si cont.:

1185* प्रविष्टोऽस्म्यधिकं तस्माःकृत्वा रूपं च योगतः। —For 40, D₃ subst.:

118% अवर्धत ततस्तस्या भशणार्थे तदाननम्। साबुध्यत न चाहमानं विवृतमाना चाकरोत्।

- 41 °) Bs विकृतं (for विपुष्ठं). Ñe V B Ds.6 कार्यं (for रूपं).— °) Ds.6 [आ] निर्मिषांतरात्.— °) ई1 D10 कार्यायः Ñe V1 B D6 कार्यार्थं (for कार्याय).— °) ई1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 प्रस्थितोस्मि(B4 ° हैं) (for प्रपतामि). % Cr.m.t: प्रपतामि प्रापतम् ।; Ck: प्रपतामि सा. % V1 T1 नमः स्थलं; Ds.7.9 Te.3 G M नमस्थलं; D10(sup. lin. also as in text) महायलं (for नमस्तलम्). D3 प्रणेसुष्यतितो नमः.
- 42 °) \$1 D10 विस्ट्रिश्वा; D11 विशिष्ट° (for विस्ट्रिश्वा). \$\hat{N}_2\$ V B D6 सा विस्ट्रिय महानादं; D3 सा प्रसाय भुजो भीमो. —°) \$1 \$\hat{N}\$ V I B D1.2.4.6.10.11 महा- (for मया). d) D9.11 निकृत- (for निकृत्त-). \$\hat{N}_1\$ सदा; \$\hat{N}_2\$ V B1-3 D6 -[आ]नना; B4 D1-4.11 T1.3 G2.3 M2 तदा; D10 मया (for सती).
- 43 ab) \tilde{N}_2 V B_{1-2} De श्रुता से (for ज्युणोसि). \tilde{N}_1 B_4 $D_{1.2,4,11}$ खेचराणां; \tilde{N}_2 De देवतानां; M_2 खं गतानां (for ख n^o). \tilde{N}_1 व: (for च). \tilde{S}_1 \tilde{N}_1 V2 $D_{1.4,7,9,10}$ वाच:(V_2 °णो) सोम्या महात्मनां; \tilde{N}_2 V1 B $D_{2,6,11}$ वाचो ($D_{2,11}$ °चं) व्योग्नि महात्मनां (for b). D_2 अशोपं खगतां वाणोग्नुपीणां मावितात्मनां. $-^o$) D_3 निहिता (for सिंहिका). \tilde{S}_1 \tilde{N}_1 B_4 $D_{1-4,10,11}$ कुरा; \tilde{N}_2 V B_{1-2} De श्रुद्धा; G_2 नाम (for सीमा). $-^d$) \tilde{S}_1 \tilde{N} V B $D_{1,2,4,6,10,11}$ ज्ञीग्रं (for क्षिप्रं). D_3 सिंहिका कपिना बळात्.

44 °) Ñı वस्ता (for हत्वा). — °) Śi Ñ V B Di.s. 4.6.10,11 कार्यम् (for इत्यम्). Mi आलायिकं. Ds क्रय-

तां हत्वा पुनरेवाहं कृत्यमात्यायिकं स्मरन् । गत्वा च महदध्वानं पञ्चामि नगमण्डितम् । दक्षिणं तीरमुद्धेर्रङ्का यत्र च सा पुरी ॥ ४४

अस्तं दिनकरे याते रक्षसां निलयं पुरीम् । प्रविष्टोऽहमिनेज्ञातो रक्षोभिभीमिनिकमैः ॥ ४५

G. 5. 55 65 B. 5. 58 48 L. 5. 56. 41

कुलयिकं सारन् (sic). —After 44 as, Ši N V B D1-4.6.

1187* अगच्छं विमले स्योन्नि वायुवेगसमास्थित:।

[Ñ2 सुगच्छं; V2 B3.4 D4 आगच्छं. Š1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 वियुत्ते(D3.11 ° लं) (for विमले). D2 स्थीम. Ñ2 V2 B2-4 D6 वायुवेगं; D2.3.11 वायोर्नेगं (for °वेग-). Š1 Ñ1 D1.4.10 -समन्वित:; B3 समाक्षित:; D3 उपाधित:; D11 समास्वितं.]

-Thereafter Si Ni Di.2.4,10,11 read 8 - 19.

- —°) \$1 D10 महांतम्; Ñ1 T3 तं महद्-; B6 च वृहद्-; D1.2.4.11 तमहम्; D3 च द्रम्; G2 [अ]ि महद्-; Ct as in text (for a महद्-). B3 गत्वा च महतामेव; M3 गत्वा चाहं महाज्वानं. —³) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 अपद्यं; Ñ2 V B D6 प्राप्तोस्मि (for पद्यामि). D11 नगमंदपं. —¹) Ñ2 V B D3.6 transp. लङ्का and यत्र. \$1 Ñ V B D1.2.4.6.8.10.11 G1 M2 महापुरी; D3 प्रतिष्ठिता; D2.0 गता पुरी (for च सा पुरी).
- 45 Ñ1 om. (hapl.?) 45^{ab}. Ds reads 45^{ab} (except अस्तं) in marg.—") Bs दिवाहरे (for दिन°). Bs अस्तं दिनगते स्वें; Ds अस्तं गते दिनकरे.—") St Dt.s. 4.10 आलयं; Bt.s Dt.s Ts.s Gs निक्यां (sic); Dt1 आलये (for निरुवं). Ds Gt.s Mt.s पुरं; Ms पुन: (for पुरीस्).—After 45^{ab}, Ds ins.:

1188* प्रविष्टोऽइं पराभूय लद्धां मूर्तिमतां ततः।

- —°) G1 अविद्याय (for °द्यातो). S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 संप्रतिष्टोहम(D11 °ष्टो महा)द्यातो. — °) S1 D10 राशसेर् (for रक्षोमिर्). —After 45, D2.7-0 S ins.:
 - गांठ9 कत्र प्रविशतश्चापि कल्पान्तवनसप्रमा।

 श्राह्यसं विमुश्चनती नारी काप्युश्यिता पुरः।

 श्रिष्टांसन्ती ततस्तो तु ज्वलद्गिश्चिरोरहाम्।

 सत्यमुष्टिप्रहारेण पराज्ञिस सुमैरवाम्।

 प्रदोषकाले प्रविशं मीतयाई तयोदितः।

 शर्हे लङ्कापुरी वीर निर्जिता विक्रमेण ते।

 यसात्तस्मादिजेतासि सवैरश्चांस्यश्चेपतः।

[(1. 1) Ta ततः (for तव). Da G1.2 M1.3 स्तिनाः
Ts -निस्त्वा (for सप्रमा).—(1. 2) M3 वहाँसं (sic).
Ds पुनः (for पुरः). Ds मो लंबास्त्रस्थिताः, G1.3 M3
नार्यकाण्युरियता पुरा(M3 °नः) (for the post, half).

G. 5. 56. 65 B. 5. 58. 52 L. 5. 56. 45

तत्राहं सर्वरात्रं तु विचिन्वञ्जनकात्मजाम् ।
रावणान्तःपुरगतो न चापव्यं सुमध्यमाम् ॥ ४६
ततः सीतामपव्यंस्तु रावणस्य निवेशने ।
शोकसागरमासाद्य न पारस्रुपलक्षये ॥ ४७
शोचता च मया दृष्टं प्राकारेण समावृतम् ।
काञ्चनेन विकृष्टेन गृहोपवनसुत्तमम् ॥ ४८

—(1. 3) Ds M2 अहं (for ततस्). M2 अक्षि- (for अग्नि-).
—(1. 4) G3 तस्य (for सच्य-). T3 om. मुष्टि-. T1.3 स-(for सु-).—(1. 5) Ds T2 M2 झिनेशं, Cr.m.t as above (for प्रविशं). % Cr.m.t: प्रविशं प्राविशस्. % Ds भीतया च; G1 भीमआइं (for भीतयाइं). T3 स्वयोदित:.—(1. 6) T1 (also भीम). G3 भीमा; G2 नाम (for चीर).—(1. 7) T2 यतस् (for यस्मात्).]

46 °) G1 तां (for [अ]हं). M2 अर्थ-; Cr.m.g.k.t as in text (for सर्व-). Ś1 Ñ1 V1 B3.4 D1-4.10.11 तत्र चाहं निशां सर्वा; Ñ2 V2 B1.2 D6 तत्र चाहं नगानसर्वान्. % Cm: 'तत्राहं मध्यरात्रे तु ' इति पाठः साधु:. % — 6) Ś1 Ñ1 विचिस्वा; D7.9 Т2 विचरव् (for विचिन्वज्). — °) Ñ2 V B1.4 D8.6 G1 नातां (for नातां). B2.3 D3 Т2 राक्षसां (B3 D3 °वणां)त:पुरे(D3 T2 °रं) गत्वा. — 6) Ś1 Ñ1 D1.4.11 नापइयं तां; Ñ2 V B D6 न पश्यामि; D10 न पश्य तां (for न चापइयं). D2.3 नापइयं जनकात्मजां.

47) Ma रावणस्तु(sic) (for °णस्त्र). Dn निवेशनं.
— °) Do reads from साद्य up to d in marg.
Do शोकसागरमशोहं. — d) Bo उपसंगतः (for °लक्षये).
& Cr.m.t: उपलक्षये उपालक्षयम्।; Ck: उपलक्षय इत्यादी लटि सर्वतः स्मशब्दी योज्यः. &

48 °) Ñs V B1-s D6 शोमितं च; B4 विचिन्वता (for शोचता च). B4 D1 द्र्षुं (sic) (for ह्यं). — 6) Ñs V B1-3 D6 सुसंवृतं; D7-0 [अ]मिसंवृतं (for समा॰). — °) Śī Ñ V1 B D1-4.6.10.11 प्रकृष्टेन; V2 प्रहृष्टेन; D5.8 G1.2 M1.2 विचित्रेण; T2 विचित्रं च; Cv.r.m.g.t as in text (for विकृष्टेन). % Cv.r.m.g: विकृष्टेन विप्रकृष्टेन। आति-दीर्घेणिति यावत्।; Ct: विकृष्टेन विप्रकृष्टेभागेन, अत्युचिनेति यावत्. % — 4) Śī Ñs V B1.2 D1-3.0.10.11 पुरोपवनम्; Ñ1 तत्रो॰; B3 पुरोपरमम्; B4 प्रमदा॰ (for गृहोपवनम्).

49 6) Ds.8 G1 M1.2 तं (for स). D6 उपहुत्य (for अव?). Ś1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 तं प्रा(D2 तरप्रा)-कारमनुप्राप्य (B4 दे समासाख). இ Cr: स प्रकारमित्यत्र स इति प्रच्छेर्: . இ — 6) Ś1 Ñ V B D1-4.10.11 बहुपाद्यां. — After 49, Ś1 Ñ1.2 (om. [hapl.]) V B D1-4.6. 10.11 ins.:

स प्राकारमवष्ठुत्य पश्यामि बहुपादपम् ॥ ४९ अशोकवनिकामध्ये शिशपापादपो महान् । तमारुह्य च पश्यामि काञ्चनं कदलीवनम् ॥ ५० अदुराचिछशपावृक्षात्पश्यामि वरवर्णिनीम् । श्यामां कमलपत्राक्षीमुपवासक्तशाननाम् ॥ ५१ राक्षसीभिविंरूपाभिः कृराभिरभिसंवृताम् । मांसंशोणितभक्ष्याभिच्यांत्रीभिर्हरिणीं यथा ॥ ५२

1190* अज्ञोकवनिकां दिव्यां महेन्द्रस्येव नन्दनम्। [D11 रम्यां (for दिव्यां),]

50 °) S1 D1.4 शिशिपा-; D5.8 T2.8 G3 शिशुपा-(for शिशपा-). D2 शिशिपापादपाश्रयां.—°) V2 तत्ता (for तम्). S1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 आरूदश्च(S1 D10 दि: प्र-) D8 आरुह्म तु.— °) Ñ1 बहुपादपं (for कदलीवनम्).

51 °) B2 सुद्राच्; M3 अद्रे; Ct as in text (for अद्रू°). \$1 D1.2.4.6.11 शिशिपा-; D5.8.9 T2.8 G1 Cg शिशुपा-; Ck.t as in text (for शिशपा-).—) \$1 D1.2.4.10.11 अपइयं (for पश्यामि).—) Ñ2 V B1-3 D6 गौरीं (for श्यामों). V2 अनक- (for कमल-). B4 विरह्म-स्श्रीणसवांगीम्.—) Ñ2 V B D6 - ऋशामहं (for श्वाम्). \$1 D1.2.4.10.11 तपसा सु(D4 स)कुशा(D11 वितानों.— After 51, D5.7-9 S ins.:

1191* तदेकवासःसंवीतां रजोध्वस्तशिरोरुहास्। शोकसंतापदीनाङ्गीं सीतां भर्तृहिते खितास्।

[(l. 1) % Cv: तदैकवासःसंवीतामिति तु सम्बर् के लिं —(l. 2) Ds मतुर् (for भर्तु-). Ds Ta Ma रिता (for स्थिताम्).]

52 °) S1 Ñ2 V B D1,2,4,6,10,11 क्रूरकर्माभिराइती.
—B3 om. 52°d.—°) S1 D2,3,10,11 -मत्ताभिर्; Ñ3 V
B1,2,4 D6 -दिरघाभिर्; D1,4 -मजाभिर्; D5 T2 G18
M1,2 -मक्षाभिर् (for -मक्ष्याभिर्).—d) S1 D1-4,10,11
T1,3 G2 M3 हरिणीमित्र; Ñ2 V B1,2,4 D6 हव सौरमी (for हरिणी यथा).—After 52, D5,7-9 S ins.:

1192* सा मया राक्षसीमध्ये तर्ज्यमाना सुदुर्मेदुः । एकवेणीधरा दीना भर्तृचिन्तापरायणा । भूमिशस्याविवर्णाङ्गी पद्मिनीत्र हिमागमे । रावणाद्विनिवृत्तार्था मर्त्वस्यकृतनिश्चया । कथंचिन्मृगशावाक्षी तुर्णमासादिता मया ।

[(1. 1) M1 तथा (for मया). % Cv: सा मयेत्पन्न मयाग्रं स्थाविस्मरणार्थो द्वितीयो मयाग्रं न्दः। आमयः खेदः, तेन सह वर्तत इति सामयेति केचित्।; Cr.m: सामया, आमयसहिता, दुःखतिहेतेल्यः (। Cm अतस्तूर्णमासादिता मयेरयनेन न पुनवित्तः।; Cg: आमयः खेदः, तेन सह वर्तत इति सामया।; Ck: सा मया राक्षसत्तर्जनादिविशिष्टवर्षा होते होवः। "अन्यस्तु "- सामया आमयसहिता इत्याह आमयं पापन्,

तां दृष्टा तादशीं नारीं रामपत्तीमनिन्दिताम् ।
तत्रैव शिश्रपादृक्षे पश्यन्तहमवस्थितः ॥ ५३
ततो हलहलाश्रव्दं काश्चीनृपुरमिश्रितम् ।
शूणोम्यधिकगम्भीरं रावणस्य निवेशने ॥ ५४
ततोऽहं परमोद्विगः स्वरूपं प्रत्यसंहरम् ।
अहं च शिश्रपादृक्षे पक्षीय गहने स्थितः ॥ ५५
ततो रावणदाराश्च रावणश्च महाद्यलः ।

तं देशं समनुप्राप्ता यत्र सीताभवित्स्यता ॥ ५६ तं दृष्ट्राथ वरारोहा सीता रक्षोगणेश्वरम् । संकुच्योरू स्तनौ पीनौ बाहुम्यां परिरम्य च ॥ ५७ ताम्रवाच दशग्रीवः सीतां परमदुःखिताम् । अवाक्श्विराः प्रपतितो बहुमन्यस्व मामिति ॥ ५८ यदि चेन्त्रं तु मां दर्पान्नाभिनन्दमि गर्विते । द्विमासानन्तरं सीते पासामि रुधिरं तव ॥ ५९

G. 5. 56. 79 B. 5. 58. 69 L. 5. 56. 58

न तन्मातरि युज्यते । न च दुःखयुक्ति । तस्य तु शोक्तमंतापेत्यादिना गताथंत्वात् ।; Ct: सा सदुःखा मया कथंचिदासदितेत्यन्वयः . ॐ —(1.2) T2.8 G3 भर्तुश् (for भर्तु-). —(1.4) Ds विनिवृत्ता सा (for व्तार्था). D7.0 Ms Cg मर्तव्य; Ck मरणे (for मर्तव्य-). T3 G3 मर्तव्यमिति निश्चया (for the post. half).]

53 °) Ds सहशीं (for ता°). Ds तां हृष्ट्रा पश्चपत्राक्षीं.

-6) Si Ñi Di.s.4.10.11 राजपुत्रीम् (for रामपत्रीम्).
Ds.7.9 Gs Ms बशस्त्रिनीं (for लिनिन्दताम्). Ñi V B Ds शोकसंतापपीडितां.—°) Si Di.s.4.6.11 शिशिपा-; Ds.8.9
Ts Gs शिश्चपा- (for शिशपा-). Ds -मध्ये; Ds -बुक्षं (for -हृक्षे).—After 53°, Ds ins.:

1193*

स्थितस्तस्या दिदक्षया।

शाखामन्तरमासाच.

[l. $1 = 55^d$ in Si.]

— °) Si Ña V Da.6.10 पक्षिवत्समवस्थित:; Ñi B Di.4.11 पक्षि(Di.4 °रि)वत्समुपस्थित:; Da [S]धितिष्ठीहं सुसंवृत:

54 b) Si Ñe V B Di-4,6,10.11 - भूषण- (for नृपुर-). Bs - भूषितं; Ds - निस्त्रनं (for - निश्चितस्). Ds कांची नृपुर मास्थितं. — Ñi illeg. for °d. — °) Si Ds.5.10 शूणोम्यह-सुपोक्षंतं; Ñs V B Ds मधीपमहमायांतं (Bs ° मधांतो); Di.4 शूणोम्यहमथायांतं; Dii शूणोम्यहं यथायांतं. — d) Si Di.2,4,10.11 च निस्तनं; Ñs V B Ds निवेशनात्; Ds दुरा-धनः (for निवेशने).

55 °) Ñ1 मनसा; Ds सहसा (for प्रस-). —) М2 सं इतं. М3 प्रतिसंहरन्; Ct as in text (for प्रत्ससंहरम्). S1 Ñ V B1.4 D1-4.6.10.11 स्त्रं(Ñ B1 D3.4.6.11 स्त्र) रूपं संशिपन्पनः(D3 °न्गुहुः); B2 स्त्रं रूपं प्रतिशंकितः; B3 स्त्रस्यं क्षिपंस्तथा; D5 स्त्ररूपं प्रहसंहरन् (sic); T1.8 G3 स्त्रं रूपं प्रतिसंहरं. — B1 om. 55° d. — °) S1 Ñ B2-4 D1-4.6.10.11 М2 स्त्रीनश्च; V1 विस्त्रीनः; V2 निस्त्रीनः; М3 सहं त्रं (for सहं स्थ). D6 reads from पा up to d in marg. S1 D1.2.4.6.11 शिशिपा-; D5.7-9 T2.8 G3 शिशुपा- (for शिश्ता-). — d) D5 गगन-; T2 G2 M1.2 गगने; Cr.m.g.t D1.2.4.10.11 स्थितसासा दिहस्त्रया; Ñ2 V B2-6 D6 विज्ञासुन्थं(Ñ2 D6 °र)वस्त्रितः.

56 °) S1 V2 B1.8.6 D1.2.4.10 समनुवाहो; Ñ V1 D2.5-9 T अनु(T °िम) संवाहो (D5 °हा); G2.2 अभिसंवाहा (for समनु °). — Ñ1 illeg. for d. — d) D5 स्ववस्थिता (for [अ] भवरिस्थता). Š1 Ñ2 V B D1.2.6.6.10.11 राक्षसीमि: मुरक्षितं, D3 यस्मिन्सीता मुरक्षिता.

57 °) VI BI.3.4 De तं च द्याः V2 सा द्याः प्र. Ba Da तच द्याः T2 सा द्याः (for तं द्याः य). Si Ñ DI.2.4.18 तं च (Si Dio तत्र) द्या महावातुः Dii तं द्याः च महावातुः — 3) Si Ñ V B Di-2.6.5.10.11 Ta Gi महावलं (Ba °ळ:) (for -गणेश्वरम्). Da सीता जनकनंदिनी. — 3) Si Ñ VI B2.3 Di.4.4.10.11 संक्षिप्य वासस्तर्थों सा(Di.4 च): Va B1.4 संक्षिप्य परमं वासोः Da संक्षिप्य वासस्तर्थों. — 4) M2 भुजान्यां (for वादुन्यां). Ñ2 Da वादुणोत्स्तनौः Da परि-रिक्षता (for परिरम्य च).

-After 57, Ds G1 ins .:

1195* वित्रम्तां परमोद्वियां वीक्षमाणां ततस्ततः। त्राणं किंचिद्पद्यन्तीं वेपमानां तपस्विनीम्।

[(1. r) Dr- इतस् (for ततस्). Dr Mr विज्ञस्ता परमो-द्विशा बीक्षमाणा पुनःपुनः(Mr ततस्ततः).—(1. 2) Dr. कंनिद् (for किंनिद्). Dr अपदर्यती. Tr.a Gr मनरिवरी (for तप°). Dr प्रावेषत यशस्त्वनीः; Mr वेषमाना तपस्तिनी (for the post. half).]

58 ⁵) D11 सर्जी (for सीतां). D3 -हुन्सिनी (for -हु-स्तितास्). —) D1.6 M3 अवास्तिर:; Cv अवास्तिरा:; Cg अवास्तिरा: (as in text). D3 देवानामपि जेतारं. —) S1 V2 D1.2.10.11 मां त्रिये: Ñ1 मां श्रिये: D3 मां पर्वि: D4 मां त्रिये; G2 M3 मामिलि (for मामिति).

59 °) Si Dir च त्वं नः Ñe Vi De च त्वं तुः Bi चेत्वं हि; Be.s Gr वा त्वं तुः Be त्वं तु नः Di त्वं सुम्भः Di तत्वं नः Ds वाक्यं तुः De त्वं सुक्तः Die त्वं च वः Ms चेतं तु हिं प्रक्ताः Die त्वं च वः Ms चेतं तु (for चेत्वं तु). De.e.ii में द्वांदः De मा द्यांदः (for चेत्वं तु). De.e.ii में द्वांदः De मा द्यांदः Ms द्वांत्मां (by transp.) (for मां द्वांतः). Ve बादे त्वं च सनासाद्य —) Si Bi De.e.ii समितदेती. Si Di.e.e. च सनासाद्य —) Si Bi De.e.ii समितदेती. Si Di.e.e.

G. 5. 56. 79 B. 5. 58. 70 L. 5. 56. 59

एतच्छुत्वा वचस्तस्य रावणस्य दुरात्मनः । उवाच परमऋद्धा सीता वचनम्रत्तमम् ॥ ६० राक्षसाधम रामस्य भार्याममिततेजसः । इक्ष्वाकुकुलनाथस्य स्नुपां दश्वरथस्य च । अवाच्यं वदतो जिह्वा कथं न पतिता तव ॥ ६१ किंस्बिद्धीयं तवानार्य यो मां भर्तुरसंनिधौ । अपहत्यागतः पाप तेनादृष्टो महात्मना ॥ ६२

60 ") Bs एवं (for एतच्). —D11 om. 60° - 61°.
—°) M2 वचनं (sic) (for परम-). —Ñ1 illeg. from 60° up to 73. — °) G2 M1 उत्तरं (for उत्तमम्). Ś1 Ñ2 V B D1-4.10 सीता सहशमात्मन: ; D6 सीता सुरसुतोपमा.

61 Ñ2 V B D1-4.6.10.11 om. 61^{ab} (for D11, cf. v.l. 60). Ñ1 illeg. for 61 (cf. v.l. 60). —°) G3 damaged from स्व up to बदतो in °. D7-9 T1 -वंदा-(for -बुल्ड-). —°) Ś1 Ñ2 V B D1-4.0.10.11 धर्मपत्नी (Ñ2B1.3 D3 °त्नी) महासमनः(D1 यशस्विनी; D10 महीजसः). —G3 reads 61° in marg. (sec. m.). —′) G3 damaged after कथं. V2 जु (for न). M2 भुवि (for तव). D11 कथं तपति तावकं (sic).

62 Ñ1 illeg. for 62 (cf. v.l. 60).—") \$1 Ñ2 V B D2.3.6.6.10.11 किं च; D1.4 किं तद; D8 T2.3 G M2.3 Cr.g किंचिद; M1 किं च; Ct as in text (for किंस्विद्). B4 G1 तवानाय. —") \$1 D3.10.11 यो मद्: Ñ2 V2 B1-3 D6 यस्त्वं; V1 यच; B4 यस्वं; D1.4 यो मे; D2 यम्मद्- (for यो मां).—") \$1 D1-4.10.11 मामिहाभ्या (D2 °ह झा)नयः कृर (D2.11 कृर:; D3 पाप); Ñ2 V B D6 मामिहानीत-वान्पाप (B4 °म्मूड).—") M1 [अ]इएं (for [अ]इएो). \$1 महासमनः (sic).—After 62, \$1 Ñ2 V B D1-4.6.10.11 ins.:

1196* गहिंतं कर्म कृत्वा च पाप कस्माञ्च रुजसे।

[Ñ2 V तु; B4 [अ]पि (for च). B1 D6 पापकमे; B2-4 पापकमान; D1.3.4 पापकमां (for पाप कस्मान्).]
—Then Ds cont. 1197*.

63 Ñ1 illeg. for 63 (cf. v.l. 60). Ś1 Ñ2 V B D1.2.4.6.10.11 transp. "b and "d. —") Ś1 Ñ2 V B D1.2.4.6.10.11 दासोपि (for सहस्तो). —b) T3 damaged for उप्यस्त. Ś1 D10 यस्वं प्रार्थयसे तु मां; Ñ2 V B D6 योग्य: किं बहु भाषसे; D1.2.4.11 योग्य: प्रार्थयसीह (D2.11

न त्वं रामस्य सद्दशो दास्येऽप्यस्य न युज्यसे।
यज्ञीयः सत्यवाक्चैव रणश्लाघी च राघवः॥ ६३
जानक्या परुपं वाक्यमेवमुक्तो दशाननः।
जज्वाल सहसा कोपाचितास्य इव पावकः॥ ६४
विवृत्य नयने कूरे मुष्टिमुद्यम्य दक्षिणम्।
मैथिलीं हन्तुमारव्धः स्त्रीभिर्होहाकृतं तदा॥ ६५

°से च) माँ; Ds ब्रेक्षोपि गुरूपांसन:. —After 63°, Si Ñ; V B1.2.4 D1.2.6.10.11 ins.; while Ds cont. after 1196*:

1197* संनिधौ कर्पमाणस्त्वं विराधगतिमामुयाः।

[Śi Dio नय मां स; Di-3.11 नयमानस (for कर्षमाणस्), Dii चिराय (for चिराध-), Bi अन्विया: (for आमृयाः),]

—°) D5.7.8 अजेय:; G1.2 धार्मिक:; M1.2 याज्ञीय:; Ck as in text (for यज्ञीय:). D7-8 T2 ह्यूरो (for चैव). Si D1-6.10.11 यज्ञा च सत्यसंधश्च(D2 °वादी च); Ñ2 V B D6 यायज्ज्ञ:(D6 अपापो वै) सत्यसंधो; T1.3 G3 M3 यज्ञीयः सत्यवादी च. & Ck: यज्ञमहित यज्ञीय:। छन्दसि चेति यज्ञछन्दोवदार्ष:. &—d) V1 B2.3 रणे(B2 [5]रणे) श्चाच्यद्दा ; V2 रणश्चाच्यद्दा ; B1 रणे श्चाची; D2 यद्य:श्चाची (for रणश्चाची). —G3 damaged from च up to को in 64° in which the portion from पं वाक्यं in 64° up to 64° is written sec. m. marg. D11 स रावणः (sic) (for च राघव:). Ñ2 D6 श्चरण्यश्चापि(D6 °श्चेव) राघव:.

64 Ñi illeg. for 64 (cf. v.l. 60). Ga damaged up to को in ° (cf. v.l. 63). — °) Da सीतवा (for जानक्या). Ŝi Di.2.4.8.10.11 परमं (for प्रवपं). — °) Vi वाक्यम् (sic) (for एवम्). — ° d) Ña V Bi-3 Di कोधाद् (for कोपान्). Ña Da आहुतेर; Va आहुते Bi आहुतामि (for चितास्थ). Vi हुताहुति ** ** ** Bi.3 हुताश हव दीपितः (for d). Ši Di.2.4.10.11 जठवाल राक्षसः कोधाधितायां (Dir ° याः) पावको यथाः Ba जठवाल सहसा कोधाधितायां स्मानकोधारसमिद्ध हव पावकः; Da जठवाल सहसा कोधाधितीकृत ह्वानलः.

65 Ñ1 T1 illeg. for 65 (for Ñ1, cf. v.l. 60).

—") D2.10.11 M2 विवृत्त- (for विवृत्य). B4 कृरो (for कृरे).—") D3 T2 दक्षिणां.—") Ś1 Ñ2 V B1.26

D1-4.6.10.11 वैदेहीं; B2 जानकीं (for मेथिडीं).—") Ś1

D10 तासि: खीसिनिवारित:; Ñ2 D2.3.6.11 खीसिस् (Ñ2

D6 °&1) विनिवारित:; V B खीसि: स तु निवारित:; D1.6

क्षीसिस्तु स नि(D6 सम)वारित:

ब्रीणां मध्यात्सम्रत्पत्य तस्य भार्या दुरात्मनः । बरा मन्दोदरी नाम तया स त्रतिपेधितः ॥ ६६ उक्तश्र मधुरां वाणीं तया स मदनादितः। सीत्या तव किं कार्यं महेन्द्रसमविकत । मया सह रमस्याद्य महिशिष्टा न जानकी ॥ ६७ देवगन्धर्वकन्याभिर्यक्षकन्याभिरेव च । सार्धं प्रभो रमस्बेह सीतया किं करिष्यसि ॥ ६८

66 Ñi illeg. for 66 (cf. v.l. 60). Ds om. 66. Gs damaged for 66 in which the portion from दुरात्मन: in bup to मन्दोद्री in sis written in marg. scc. m. - ") M1 समुत्तस्थी; Cv समुत्थाय; Cr समु-खख (as in text). -) Ds transp. तस्य and भाया. Ba.4 महारमन: (for दुरा°). — °) Та -नामा; Ct as in text (for नाम). Si No V B D1.4.6.10.11 मेदीद्री नाम गुभा(Du °भं); D3 धान्यमालिन्यभिख्याता. % Cv: मण्डोदरीत्यादीनि नामानि तत्र तत्रत्यानां परस्परव्यवहारेषु हनुमता श्रुतानीति परिकल्पनीयम् । अन्यथा, अपूर्वविषये नाम-निर्देशः शक्यते न कर्तुम् ।; Cr : पूर्वं धान्यमालिन्या प्रतिषिद्ध इत्युक्तम्, इदानीं मण्डोद्येंत्युच्यते । अत उभाभ्यामि प्रति-पिद् इत्यवगन्तव्यम्। यहा मण्डोदरी, धान्यमालिनी, इति नाम-इयं मण्डोदर्या एव ।; so also Cm.t; Cg : मण्डोदरी मण्डन-भृतोद्ती। " मडि भृषायाम् " इत्यस्माद्वातोः पचाद्यच् । मन्दो-द्री वा। दृढयोरभेदः। दम्भो दाडिममित्यादिवन्। यदा मन्दस्वं षाल्पत्वम्।। स्क्ष्मोद्रीत्यर्थः। मन्दा स्थलपिपीलिके-सावक्षते। तस्या इव कुशमस्या उदरमित्यर्थः । ननु पूर्वं धान्य-माकिन्या प्रतिपिद्ध इत्युक्तम्, संप्रति मण्डोद्र्येत्युच्यते। विवितिपिद्दमिर्म्। मैवम् । उभाभ्यामि प्रतिपिद्दस्वेनान्यतरी कावितरोधात् । मण्डोद्यादिनामपरिज्ञानं च हनुमतस्तदीय ष्यवहारात् ।; so also Ck. ※—d) \$1 Ds.10,11 G2 सं: Da च: Cv.r.k as in text (for स). V B प्रति-वात्तिः; D1.3.4.6.8 प्रतिबोधितः; Cv.r.k as in text (for °देधित: }.

67 N1 illeg, for 67 (cf. v.l. 60). De reads 67°60°d in marg. — 6) Śī Dīo तत्त्र; Ñ2 Vī B2-6 De M1 उक्तं (for उक्तश्), \$1 D1.2.6,10.11 शुभवा बाचा (Da °क्षं); Ñ2 V B Da.e मधुरं वाक्यं (for मधुरां वाणीं). _Ds reads 676 in marg. _6) Bs तदा (for तया). Si Na V B Di.2.4.6.19.11 सानुनयं(Dir °या) तदा(B4 च वत्।; Da सप्रणयादिदं (for स मदनादितः).—) Dir सीताया. Da वदः Da बतः Dia न चः Gi सह (for तव). ें) Da इंदेन- (for महेन्द्र-). Ba Di.ii -समविकमः--N2 V1 B Ds. 6 T1.3 G M om. 67%.

68 X1 illeg. for 68 (cf. v.l. 60). De reads 6800

तनस्ताभिः समेताभिर्नारीभिः स महावलः । उत्थाप्य सहसा नीतो भवनं स्वं निशाचरः॥ ६९ याते तस्मिन्द्रश्रगीते राक्षस्यो विकृताननाः । सीतां निर्भत्र्सयामासुर्वाक्यैः कृरैः सुदारुणैः॥ ७० तुणवद्भापितं तासां गणयामास जानकी । तिर्जितं च तदा तासां सीतां प्राप्य निरर्थक्रम् ॥ ७१ वृथागिजैतनिश्रेष्टा राक्ष्स्यः पिश्चिताशनाः । रात्रणाय शृशंसुस्ताः सीताव्यवसितं महत् ॥ ७२

in marg. - ") B: तव (for देव-). St Dto -पड़यक्ष; No V B D1.2,4,6.1) -कन्याश्च; D3 -कन्यास्ते (for -कन्याग्निर्). -- 8) Si Ñ2 V B D1.2.4.6.16.11 यक्षराञ्चमयोवितः D2 संति नक्तवोषित:. -- Gs damaged from 68° up to स in 698 in which 688 is written in marg. sec. m. —") D7-9 T3 [इ]ित (for [इ]ह). St D16 वामी रमस्य सुभग; Ñ2 V B De ताभि: सद रमस्य स्वं; Di.s.e.u. ताभि: सह रमस्त्रात्य(D2 °वं); Ds ताभि: सार्घ रमस्त्रेति. - d) \$1 Die प्रयोजनं; Ñe V Bi.s.4 Di.s.4 तवानपा (D1.6 ° घ); B: अकर्मया; T: क्रिव्यति (for क्रिंट्यसि). Dir कि लाया सीतया तया.

69 Ni illeg. for 6) (cf. v.l. 60). Ga damaged up to स in 6 (cf. v.l. 68). - 1) Ds.s Tz Ms सम-स्ताभिर (for समेता°). -) St Di.s.s.10.11 योषिद्धिः (for नारीनि:), Do च (for स).—") Duen उत्थाय: Da Ga Ma उत्पाद्यः Da Ma उत्पाद्यः Da Ta Gala Ma प्रसाय (for उन्याप्य). - d) Šī Ña V Bi.a.a Di.a.a. 10.11 येनैवा' De ° * चा 'स्यागत: पथा(B: तथा); B: येन चाम्यागतः पशिः D: दिस्यं भुवनमाःमनः.

70 Ñ1 illeg. for 70 (cf. v.l. 60). - \$\) \$1 \$\) \$1 \$\) \$2 V B D1-6.10,11 गते (for बाते), -Be D11 om. (hapl.) 70°-725. De reads 70°d (except सीनां) in marg. —°) G: निर्भत्सेयामास-—) T: उप्रै: G: अन्यै: (for क्रूर:). Śi Ñ2 V B1-3 D1.2.4.4.10 समानाव (Vs B1-6 Da.s "गम्य) सङ्ख्याः Da क्रूवांक्यः सङ्ख्याः.

71 Ni illeg. for 71 (cf. v.l. 60). B. Di om. 71 (cf. v.l. 70). —) D: तृजवद्गाधिना सीता. —) Si Ña V Bi.a Di-4.6.10 तु(Di.2.4 तो)लयानायः Ra तृष-यामास (sic).—°) \$1 Ña V Bi-s Di-त.e.ie T Ma.e गर्जितं; Mi तर्जनं (for नृजितं). Ši Ñe V 121-8 Di-4,410 वृथा; Ds.7.9 G: तथा (for तदा). D: • बोरं (for तासां). _d) Ši Di-s.10 मीना सुरश व जीचतिः Ñs V Bi-s De श्रुत्वा सीता न शोवित् Va Ba वेते).

72 Ni illeg, for 72 (cf. v.l. 60). Ps Dis om, 7205 (cf. v.l. 70). Ba om. 72. -) Ši Na V Ba G, 5, 56, 93 B, 5, <u>5</u>8, 84 L, 5, 56, 72 ततस्ताः सहिताः सर्वा विहताशा निरुद्यमाः । परिक्षिप्य समन्तात्तां निद्रावशमुपागताः ॥ ७३ तासु चैव प्रसुप्तासु सीता भर्तृहिते रता । विरुप्य करुणं दीना प्रशुशोच सुदुःखिता ॥ ७४ तां चाहं ताहशीं हृष्टा सीताया दारुणां दशाम् ।

D1.2.4.6.10 राजैति; B1 गच्छंति (for -गिजित-). G2 -तियोपा (for -तिश्रेष्टा). — 6) S1 Ñ2 V B1.2 D1-4.6.10 विकृता-नना: (for पिशिताशना:). — 6) M3 - [अ]ध्यवसितं. — For 72° d, S1 Ñ2 V B1.2.4 D1-4.6.10.11 subst.:

1198* सीताया न्यवसायं तं रावणाय न्यवेदयन् ।

[Ña Vi De ता; Bi.a.e तु (for तं). Ši Dio रावणस्य. Ds चचिक्षरे (for न्यवेदयन्).]

73 \tilde{N}_1 illeg. for 73 (cf. v.l. 60). 73 = l. 1-2 of 659*.—For 73^{ab}, \hat{N}_2 V B D1-4.6.10,11 subst.:

1199* विहताशास्तु ताः सर्वा इतवेगाः सुदुःखिताः।

[Śɪ Dio विक्रतास्तास्; Ba निहताशास्; Da. विहतास्तास्. Śi तदा; Ba Di-a.c.io.ii तत: (for तु ता:).]

—G1 repeats 73°d after 1201*.—°) D5 T1 परिकृष्य; Cg as in text (for °क्षिप्य). D5 T3 G2.3 ता (for तां). S1 Ñ2 V B D1.2.4.6.10.11 परिवार्थ तदा (V2 °तो) देवीं; D3 जानकीं परिवार्थाय; D7-8 Ct परिकृष्य समस्तास्ता.—^d) B2 निद्रां च समुपागता:.

74 74 = 1. 3-4 of 659*. — °) D3 डवाज-; D8 चैवं (for चैव). \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 तासु च प्रति(D1.2.4.11 डवव) सुसासु; Ñ2 V B1 D6 तासु चाप्यथ(,V2 B1 °व-) सुसासु; B2-4 तासु तासु च(B4 सर्वासु) सुसासु. — °) D6 सर्तुर् (for भर्तृ-).— °) \$1 Ñ1 D2.10.11 विलेपे; B4 स्वरुप् (for विलय्य). D5 परिक्षिप्य चिरं दीना. — °) \$1 Ñ1 D10 नि:(D10 नि)शश्वास; B4 D1.2.4.11 निराक्षा च; D3 प्रशोचत; T2 प्रस्रोद; T3 G3 प्रसुक्षोश; Cg.t as in text (for प्रशुक्षोच). D10 च; T3 स- (for सु-). Ñ2 V B1-3 D6 तदाशोचत (B3 °दा शोचित) दु:विता. — After 74, D5.7-9 \$1 ins.:

1200* तासां मध्यात्समुत्थाय त्रिजटा वाक्यमत्रवीत्।

श्रातमानं खादत क्षिप्रं न सीतां भक्षयित्यथ।

जनकस्यात्मजां साध्वीं सुपां दशरथस्य च।
स्वमो द्याच मया दृष्टो दारुणो रोमहर्पणः।
रक्षसां च विनाशाय भर्तुरस्या जयाय च।
श्रातमान्परित्रातुं राधवाद्राक्षसीगणम्।
श्रामियाचाम वैदेहीमेतद्धि मम रोचते।

यस्या द्वोवंविधः स्वमो दुःखितायाः प्रदश्यते।
सा दुःखेविंविधेर्नुका सुखमामोत्यनुक्तमम्।
प्रणिपातप्रसन्ना हि मैथिली जनकात्मजा।

चिन्तयामास विश्रान्तो न च मे निर्दृतं मनः ॥ ७५ संभापणार्थे च सया जानक्याश्चिन्तितो विधिः । इक्ष्वाकुकुलवंशस्तु ततो सस पुरस्कृतः ॥ ७६ श्रुत्वा तु गदितां वाचं राजिपगणपूजिताम् । प्रत्यभापत मां देवी वाष्णैः पिहितलोचना ॥ ७७

ततः सा हीमती वाला भर्तुर्विजयहर्षिता। भवोचचदि तत्तथ्यं भवेयं शरणं हि वः।

[(1. 1) M2 मध्ये. B(ed.) समुख्यात्य.—(1. 2) T1.3 G3 [अ]नार्या (for श्वित्रं). D7.9 असितेक्षणां (for भक्षिय्थ). D5.8 T2 M न सीता विनशिष्यति (for the post. half).—(1. 3) D5.8 T2 M [आ]त्मना(Т2 सुता) साध्यी खुषा. M5 सु (for न).—(1. 5) T2 G2 M1 राससानां (for रक्षसं न).—(1. 6) D5.8 T2 M2 Cm अस्मात्; G1 M1 एषा; Ct as above (for अस्मान्).—(1. 7) D5 अभिगच्छाम.—(1. 8) D5.7-9 T2 M1 यदि; G3 तस्या (for यस्या). M2 न (for प्र-).—(1. 9) T1.3 G2.3 M1 प्राप्तोति (for आमोति).—For 1. 10-12, cf. 1. 5-7 of 659*.—(1. 10) D9 reads in marg. after प्रणिपात.—After 1. 10, D7-9 T3 ins.:

1200(A)* अलमेपा परित्रातुं राक्षस्यो महतो भयात्।

- —(l. 12) G3 यत् (for तत्).]
- -Then G1 cont.:

1201* प्वमुक्तिज्ञटया सहसा राक्षसीगणः।

-Thereafter G1 repeats 73°d.

75 °) Si Ñi Di-4.10 [अ] पि (for [अ] है). Dii तत्रापि सहशीं हट्टा. — °) Dio.11 सीतायां. Da दाहणीं. — ° °) Si Da.4.10 बुद्धवाहं; Ds Gi.2 M विक्रांतो (for विश्रान्तो). Ñi Di.2.11 चिंतयामि ंतु (Dii सु) बुद्धवाहं; Ds Ta चिंतया समिककांतो (Ta °तं) (for °). Ta तु (for च). Ds विवृतं; Dii विक्रतं (for निर्वृतं). Ña V B Da क्यं संभाष्याम्येना (Da °ता) मिति चिंता परोभवं.

76 B3 om. 76⁶⁵.— °) \$1 Ñ B1,2.4 D1-8,10.11 M3 संभापणार्थ. D3 तु (for च). D5 जानक्याश (hypm.) (for भया). V2 संभापणं चामु भया (sic).— °) \$1 D3.10 सीतायाश. B2 निश्चितो (for चिन्तितो). D5 विंतितो विधिरुत्तम:.— °) Ñ2 V B D6 हृद्दवाकुराजः; T1.3 G2.5 M3 हृद्दवाकुणां हि. \$1 Ñ V B D2.3,6,10,11 व्हंबह्य; D1.4 पुद्धस्य; T2 व्हंबह्य (for व्हंबह्त).— °) \$1 Ñ1 V1 पुद्धस्य; T3 व्हंबह्य (for व्हंबह्त).— °) \$1 Ñ1 V1 पुद्धस्य; T3 स्तुतो सा; D5.7-9 स्तुतो मम; D11 G1 ततो सा;; T3 स्तुतो मनु- (for ततो मम). Ñ2 V2 B D6 तथो साम;; T3 स्तुतो मनु- (for ततो मम). Ñ2 V2 B D6 कथां सामपुरस्कृतां.— After 76, D3 ins.:

1202* इक्ष्वाकुकुलविष्याति संप्रकीतेयता मया। ततः सा वक्षकेशान्ता विश्वासमुपपादिता।

77 °) Ña V Ba, D1.4.6 च (for तु). Va [आ] स्मगतोः Da [अ] जुगतां (for गदितां). Da Ga वाणीः Da

[396]

कस्तं केन कथं चेह प्राप्तो वानरपुंगव । का च रामेण ते प्रीतिस्तन्मे शंसितुमहिसि ॥ ७८ तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा अहमप्यत्रुवं वचः । देवि रामस्य भर्तुस्ते सहायो भीमविक्रमः । सुप्रीवो नाम विक्रान्तो वानरेन्द्रो महावलः ॥ ७९ तस्य मां विद्धि सृत्यं त्वं हन्मन्तिमहागतम् । भर्त्रीहं प्रहितस्तुभ्यं रामेणाक्षिष्टकर्मणा ॥ ८०

बाचां.—) M1 न्तुण- (for न्त्ज-), Ñ1 D5.7-9 T2 G1 M1 - भूषितां (for -पूजिताम्), Ŝ1 D2,10.11 रामाथंचरि (D11 पैजि)तां ग्रुभां; Ñ2 V B D1.3.4 राजिपचिरतां ग्रुभां (D4 फें ग्रुभं).— M2 reads 77° twice.— °) D3 अभ्यभाषत. Ŝ1 Ñ V B D1-4.6.10.11 सीता (for देवी).— °) 51 Ñ B1-3 D2.6.10.11 बाष्पापिहित-; V1 सवाष्पादृत-; V3 D1.4 बाष्पोपहत-; B4 बाष्पाकुलित-; D2 बाष्पच्याकुल-.

78 °) Si Ñ V B D1-4.6.10.11 कस्य (for केन). Ñ1 कृतश् (for कथं). — °) V2 सुसो (for प्राप्तो). D3 शासवान्वानरोत्तम. — Ñ1 illeg. for ° d. — °) Si № V B D1-4.6.10.11 कथं; D3 M1.2 क च (for का च). D3 में (for ते). — d) D10 त्वं (for मे). Si V B D1.3.4.10.11 वकुमिह; № D0 वक्कं स्वम्; D2 व्याख्यातुम् (for शंसि-तुम्). % Cv: तन्मे शंसितुमईसीत्यतः परं तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा श्रद्धमप्यशुवं वचः इत्येतद्धं द्रष्टव्यम्. %

79 Note hiatus between and . — ab) Ms (to avoid hiatus) हाहम् (for अहम्). Dr.s [अ] ववं. Ds एतरहुत्वा वची देव्या मया वाक्यमुदीरितं. — For 79 b , Si Ñi Di.2.6.10.11 subst.:

1203* तामवोचमहं दीनां शक्कितां शक्कितो वचः। [Si Ñi अहं देवीं; Da च स दीनां; Dio महादेवीं (for अहं दीनां).];

while No V B De subst.:

1204° एनमुक्तस्ततोऽहं तां प्रत्यवोचं कृताञ्जलिः! [B2-4 [उ]वाच (for [अ]वोचं).] -Thereafter Ña V B De cont.:

 1205^* विस्तरेण शुभैर्वाक्यै रामसुग्रीवसंगमम्। $-^\circ$) M_1 श्रूयतां देवि (for देवि रामस्य). $-^d$) \tilde{N}_2 V B De सला भीमपराक्रमः. $-^e$) S_1 \tilde{N} V B De-4.6.10.11 श्रुपीन इति विख्यातो.

80 °) D3 मा. D8 च (for स्वं). Ś1 Ñ V D3.6 सिंचनं निदि; B D1.2.6.10.11 निदि सिंचनं (for निदि मृत्यं सं). ं) Ś1 D2.10.11 उपागतं. —°) Ñ1 D7.8 G2 सं-;

इदं च पुरुषच्याघः श्रीमान्दाग्ररिधः स्वयम् । अङ्गुलीयमभिज्ञानमदात्तुम्यं यग्नस्विति ॥ ८१ तिद्च्छामि त्वयाज्ञम्ं देति किं करवाण्यहम् । रामलक्ष्मणयोः पार्थं नयामि त्वां किम्रुत्तरम् ॥ ८२ एतच्छुत्वा विदित्वा च मीता जनकनन्दिनी । आह रावणमुत्साद्य राघवो मां नयत्विति ॥ ८३ प्रणम्य शिरसा देवीमहमार्यामनिन्दिताम् । राघवस्य मनोह्नादमभिज्ञानमयाचिषम् ॥ ८४

G. 5. 56. 106 B. 5. 58, 102

Ds तु: Ds om. (for [अ]हं). Ta G M प्रेषितस् (for प्रहितस्). St Dt.2.4.18.11 मर्या च प्रहि(Dte प्रेषि)तस्तेहं; Ña V B De मर्या च प्रहितोहं ते; Ds मर्या संप्रेषितं विदि. & Ct: तुम्यं भर्या तव मर्या. %

81 °) Ñ1 D7-0 नु (for च). — °) Ś1 Ñ V B D1-4.6.10.11 इक्ष्वाकुकुलनंदन:. — °) B अंगुरीयम्. — °) Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 प्रादाचवः D3 दचवांस्ते (for अदानुप्रये). M1 मनस्विन (for यस°). Ñ2 D0 प्रादानु(D0 °चे) वस्विणिनः V B दचवांस्तव मैथिलि.

82 De om. 82-83⁶. Bs om. 82. Ñi illeg. for बढ़े. — ") Si Ñ2 V B1.24 D1-4.16.11 इच्छेबं (for इच्छास). Si स्वयाज्ञां में; Ñ2 D1.4 नदाज्ञां; D10 नवाज्ञां मुं; M1 स्वयाज्ञां. — ") D5 सीते (for देवि). B6 D3 T1.3 G3 ते (for [ब]इस्). —") Si Ñi D2.2.16.11 स्टं; D1.4 स्नं; D5 पाचे (for पाचे). —After 82°, D6 erroneously repeats 81^d-82⁸. —D6 om. 82^d. — d) D6 स्वा (for स्वां). —For 82^{od}, Ñ2 V B1.24 subst.:

1206* रामस्य पादमुरुं त्वां त्रापयामि यदीच्छासे ।

[Ѻ V1 पादयोमूंलं (for °मूलं लां).]

83 De om. 83° (cf. v.l. 82).—°) \$1 Ñ1 D10 व इप सा; Ñ2 V B D2,2,11 व(B3 om. [subm.]); एड़ा व(Ñ3 सा); D1.6 प्रहृष्टा व(D1 om. [subm.]); D5 विदित्या तु.—Ñ1 illeg. for ° .—°) \$1 Ñ2 B3 D6,12,11 विदित्या तु.—Ñ1 illeg. for ° .—°) \$1 Ñ2 B3 D6,12,11 विदित्या तु.—Ñ2 D1.6,7,9 Ct दलाड्य; B4 बाल्डिय; अदं (for आह). Ñ2 D1.6,7,9 Ct दलाड्य; B4 बाल्डिय; B5 बासाय (for दलाड्य).—°) D9 मा (for मां). \$1 D5 बासाय (for दलाड्य).—°) D9 मा (for मां). \$1 Ñ2 V B D1,2,4,6,16,11 मातृभ्यां यंतु(V1 B1.3 नेतु; V2 B3 नीत) मुत्सहे; B4 मातृभ्यां वाह्युत्सहे (corrupt); D2 रामेणेच्डामि संगतं.

84 ") D11 सहसा (for किरसा). Š1 Ñ1 D1.2.4.18.11 सिताम्; D3 वावम्.—) Š1 Ñ1 D2.24.11 महसासं V3 B2 सहामागां (B2 वीयां); B3 समाधावः D1.6 सहमन्तरं B2 सहामागां (B3 वीयां); B3 समाधावः D1.6 सहमन्तरं (sic) (for सहमायांम्). Š1 Ñ V B D1-4.4.18.11 वज्र-(sic) (for सहमायांम्). Š1 Ñ V B D1.2.4.18.11 वज्र-(प्राचनीं.—) D3 मनोहादि. Š1 Ñ V B D1.2.4.18.11 राववाहार्वकरम् (B1 वज्र-कम्); D3 समासिज्ञान्यकरम्

G. 5, 56, 106 B. 5, 58, 104 L. 5, 56, 84

एवमुक्ता वरारोहा मणिप्रवरमुत्तमम् ।
प्रायच्छत्परमोद्विषा वाचा मां संदिदेश ह ॥ ८५
ततस्तस्य प्रणम्याहं राजपुत्र्ये समाहितः ।
प्रदक्षिणं परिकामिहाम्युद्धतमानसः ॥ ८६
उत्तरं पुनरेवाह निश्चित्य मनसा तदा ।
हन्त्मनमम वृत्तान्तं वक्तुमहंसि राघवे ॥ ८७
यथा श्रुत्येव निचरात्तावुभौ रामलक्ष्मणौ ।
सुप्रीवसहितौ वीरावुषेयातां तथा कुरु ॥ ८८

— d) Ds हामिज्ञानम्. Si Ñi Dio मयाथिता; B2 मयेरिते; Ds प्रयच्छ मे (for अयाचिषम्). — After 84, Ds.s.7-9 T Gi.s M ins.:

1207* अथ मामत्र वीत्सीता गृद्यतामयमुनमः। मणियेन महावाहु रामस्त्वां बहु मन्यते।

[(1.2) G3 महाबाहो (for °बाहू). D3 संत्यते (for मन्यते).]

85 G2 om. 85⁶⁵.—6) B2.4 D3.10 एवसुस्त्वाः
D5.7-9 T G1.3 M इत्युक्तवा तु(T2 मां) (for एवसुक्ता).
—6) Ši Ñi D1.2.4.10 ममेतं(D1.2 भेमें) मणिमः Ñ2
V B D6 परमं मणिमः D3 सा हेममणिमः D11 सीता मे
मणिम् (for मणिप्रवरम्). T2 G1 M1.3 अञ्चतं.—6) B2.4
D1.4 वचो (for वाचा). D6.11 मा. Ši Ñ1 V1 B2.3
D10.11 च (for ह). D3 संदिदेश च मामिटं.

86 B3 D3 om. 86. — 65) S1 Ñ V B1.2.4 D1.2.4.6.
10.11 तत: प्रणम्य शिरसा बेदेहीं सु(Ñ2 V B1.2.4 D6 वे;
D4 स)समाहि(D6 °स)त:. — °) S1 Ñ1 D10 उपातृत्य; Ñ2
V B1.2.4 D6.8 T2 G2 M1.2 परिक्रम्य (with hiatus);
D1.2.4.11 उपात्रत; T3 G3 °कामन; Cg as in text (for परिकामस्). % Cg: परिकाम पर्यकामस्. % — ") S1 Ñ1
D1.2.4.10.11 सकायोंचत-; V1 B1.2.4 D6 इहाम्युचत- (for इहाम्युद्धत-).

87 °) T1.3 G2.2 उक्तोई (for उत्तरं). M1.2 अपि (for एव). T1.3 G2.3 M3 [इ]दं (for [आ]ह). T2 उत्तरं कर्म निश्चित्य.— b) T2 त्योई हि (for निश्चित्य). D5 तथा: T1.3 G2.3 M3 तथा (for तदा).—For 87^{ab} , S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 subst.:

1208* उत्तीऽहमायेया वाक्यं बाव्यगद्रद्या गिरा।

[Ñ2 V B D6 उत्तरे (for आवंश). D11 बाक्य- (for बाब्य-), D1.4 तथा; D2.11 तथा (for गिरा), Ñ2 V B आवंश बाध्यनद्वदे; D6 आवं बाध्यस्तह्रदे (for the post, half).]
—After 87²⁸, T2 ins.:

1209* गन्तुमभ्युद्धतं दश्चा ततो मानाइ जान ही । —°) B1 सर्व- (for सन्न). — °) \$1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 यद्यन्यथा भवेदेतद्दी मासौ जीवितं मम ।
न मां द्रक्ष्यति काकुत्स्थो भ्रिये साहमनाथवत् ॥ ८९
तच्छुत्वा करुणं वाक्यं क्रोधो मामभ्यवर्तत ।
उत्तरं च मया दृष्टं कार्यशेषमनन्तरम् ॥ ९०
ततोऽवर्धत मे कायस्तदा पर्वतसंनिभः ।
युद्धकाङ्की वनं तच्च विनाशियतुमारमे ॥ ९१
तद्भगं वनपण्डं तु आन्तवस्तम्मिद्धजम् ।
प्रतियुद्धा निरीक्षन्ते राक्षस्यो विक्रताननाः ॥ ९२

इममा(Ba इदमा; Da इमं ब्या; Du सर्वमा) ख्यातुमईसिः Da रामायाख्यातुमईसिः

88 ⁶) \$1 Ñ1 D2.3.10.11 श्रुत्वा यथा च(D3 भाव); Ñ2 V B1.2.4 D6 यथा श्रुत्वा च; B3 यथा हि श्रुत्वा (for यथा श्रुत्वेच). D1.4 श्रुत्वा यथेहमचिरात्. — 6) \$1 N V B D1-4.6.10.11 उमी तो (by transp.). — 6) \$1 Ñ1 D1.4.6.10.11 उप(\$1 Ñ1 D10.11 °q1)यातस्; Ñ2 V B1 D6 उपा(V2 B1 °q)याता.

89 °) Ñ2 V B2-4 D7.9 G1 यदन्यया; D4 यख्या।
D8 यद्वान्यया. Ś1 Ñ V B3-4 D1-4.6.10.11 कार्य। B1 कर्म
(for एतट्). — °) Ś1 Ñ V B D1-4.6.10.11 transp. जीवितं
and मम. — °) B3 om. न (subm.). Ś1 Ñ2 V B
D1.8.4.6.10.11 पर्यति (for द्वश्यति). — °) Ś1 Ñ1 D1.8.4.
10.11 विनाथामित (D2.10 °मिहः D11 °मि) शोचतीं। Ñ2 V
B D0 विनंश्यामी द (B4 °ति) शोचतीं; D3 वैत्रव्तत्पर्थ गता

90 b) B1 शोको (for क्षोबो). S1 Ñ V B D1.6.
10.11 अभ्य(D10 °cय)पूरवत्; D1.6 अभ्यत्रार(D1 °शीप)यत्; D3 आविशत्तरा.—°) D4(Sup. lin. after contast in text) उत्तमं (for उत्तरं). D5 दिष्टं (for दरं)— d) D8 अनुत्तमं (for अन-तरम्). D4 तत्र कार्यमशेषतः

91 °) De ववर्ष (for Sवर्षन). Bs कोपो (for कायस). T1.3 G2.3 ततोई वातवेगेन. —) Si N V B D1-4.6.10.11 महा- (for तहा). — ed) Si N V B D1.24. e-11 T1 युद्धाकांक्षी. No De तत्तु; B1 D6.7.9.11 T1.3 तहव (for तच). Si No V B D8.10 उद्यतः; Ni D1.8.4.11 (for तच). Si No V B D8.10 उद्यतः; Ni D1.8.4.11 कास्थित: (for कारभे). Ds रावणं द्रष्टुकामेन तब में वन्मुत्तमं.

92 °) Mi तद्भम: Si Ñi V Bi Di.a.4-9.11 Ti Gi वनखंड; Gi वृक्षखंड (for वनचंड). Ñi V B De व वनखंड; Gi वृक्षखंड (for वनचंड). Ñi V B De व (for तु). Ds भग्ने विश्वस्तिवटंगे. —) V भ्रांत्मवं: Bi (for तु). Ds भग्ने विश्वस्तिवटंगे. —) V भ्रांत्मवं: Bi विश्वस्तिवटंगे. —) Ñi V Ds.7.9 Ti Gi.a प्रतिवुद्ध्यः Bi वृद्धाः शि वृद्धाः औं प्रतिवुद्धाः Mi वृद्धाः (for प्रतिवुद्धाः). Si Ñi प्रतिवुद्धाः Mi वृद्धाः (for प्रतिवुद्धाः). Ñi प्रति

मां च दृष्ट्या वने तिसिन्समागम्य ततस्ततः ।
ताः समभ्यागताः क्षिप्रं रावणायाचचित्ररे ॥ ९३
राजन्वनिर्दं दुर्गं तव भयं दुरात्मना ।
वानरेण द्यविज्ञाय तव वीर्यं महावल ॥ ९४
दुर्गुद्धेसस्य राजेन्द्र तव विप्रियकारिणः ।
वधमाज्ञापय क्षिप्रं यथासौ विलयं व्रजेत् ॥ ९५
तच्छुत्वा राक्षसेन्द्रेण विस्रष्टा भृशदुर्जयाः ।
राक्षसाः किंकरा नाम रावणस्य मनोडनुगाः ॥ ९६

बुद्धा निरेक्षंतः Ba प्रतिबुध्यास्तर्देशंत (sic); Da तेन शब्देन राक्षस्यो.— d) Da विबुद्धा (for राक्षस्यो). Si Di.a.a.10.11 भ्रांतलोचनाः: Ñi भ्रांतविक्रमाः (for विकृताननाः).

93 °) Ds मा (for मां). Ñ2 V B D2.6 परा(B4 °िर)कांत (for वने तस्मिन्).—) Ds समागत्म. Ś1 Ñ1 D1.2.4.10.11 प्रस्परं (for ततस्तत:).—B3 om. 93° ... - °) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 लंकाधिपतचे क्षिप्रं: Ñ2 V B1.2.4 De वासामन्यतमा: क्षिप्रं(B4 शीध्रं); Т1 М1 ता: समस्ता गता: क्षिप्रं.— °) В4 चचित्ररे.

94 °) \$1 Ñ1 D1.2.4.10,11 राजन्यनवरं दिब्यं। Ñ2 V B1-3 D3.6 राजंस्तव(B2.3 D6 °जंस्तरुः D3 °ज्ञजुप) वर्ग दिव्यं(V मझें: B1 सर्यं); B4 महाराज वर्ग दिव्यं.—) V2 यागरेणः B1 दिव्यं भन्ने (for तव भन्ने).— °) M1 [अ] वर्ग (for [अ]विज्ञाय). Ñ2 V B D6 चेल्यः(V1 °ल्य-) प्रासाद(B3 °ल्यमासाय)मुख्यक्ष कपिना विनिपातितः.— For 94° , \$1 Ñ1 D1-4,10,11 subst.:

1210* चैलप्राकारमुख्यं च त्वद्धं सुमहाबल।

[Ds.s -प्रासाद- (for -प्राकार-). D1.3.4.11 -मुख्याक्ष; Ds -मुख्यक्ष. Ñ1 illeg. for स्वदर्थ. Ds वानरेण (for स्वदर्थ मु-). D1.4.11 रक्षिण: मु(Ds स)महादला:; D2 दुर्धयः सुमहादल: (for the post. balf).]

95 °) B3 T2 दुर्नुदिस् . Ñ2 V B D6 तृपते (for राजेन्द्र). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 कपेर्नुरात्मनस्तस्य; D5.7.9 M1.2 Ct तस्य(M1 °व) दुर्नुदिता(D5 M1.2 °तो) राजंस. ॐ Cv: इंडेंबेस्टस्स राजेन्द्र इति च पाठ: ॐ —°) B2 वधमाज्ञाप-यामास (sic); B4 रणमाज्ञापयेच्छीग्नं. — °) \$1 Ñ V B D1.2.4.6.10.11 स (for [अ]सा). Ñ2 V1 निळचं (sic); D2.7.9 न पुनर् (for विळचं).

96 °) B3 अत्वा च राश्रसेंद्रस्य. —D6 om. (hapl.) (reads 101-102 before 104°d) from 96° up to the Prior half of l. 1 of 1214*. — b) D3 राश्रसा (for विस्था). \$1 दश; D2 अनः; D5.7.9 बहु-; D10 रणः; G1.2 बहु- (for राश्रसाः). — °) D3 आदिथाः (for राश्रसाः). — व) \$1 शे ४ В1-2 D1.2.6.10.11 सदीजसः; В6 दुराहसनः (for सनोऽनुगाः).

तेषामशीतिसाइसं शुलसुद्धरपाणनाम् । मया तस्मिन्ननोद्देशे परिवेण निशृदितम् ॥ ९७ तेषां तु हतशेषा ये ते गता रुष्ट्यिकमाः । निहतं च मया सैन्यं रात्रणायाचचित्रस्रे ॥ ९८ ततो मे बुद्धिरुत्पन्ना चैत्यप्रासादमाक्रमम् ॥ ९९ तत्रस्थात्राक्षसान्हत्वा यतं स्तम्भेन वै पुनः । रुरु। स्टरामभृतो रुङ्काया मया विष्यंसितो रुपा ॥ १०० ततः प्रहस्तस्य सुतं जम्बुमारिनमादिशन् ॥ १०१

G. 5, 55, 123 B. 5, 55, 119 L. 5, 55, 123

97 Ds om. 97 (cf. v.l. 96).—*) Ñ V B D1-4.11 -साइसा:.—*) B1 -पिट्टश- (for -मुद्रर-). S1 Ñ1 D1.10.11 -पारियां; B3 D2.3 -पारियाः; B1 D4 (marg.) -पाणयः; M3 -पाणिता. % Cr.m: शुरू मुद्ररपाणितास् १ (Cm °नामित्यत्र) दीर्घोनात्र बार्यः. % —M2 om.(hapl.) 97°-99. D4 om. 97°d.—°) S1 Ñ1 D1.10 ते स्वा तद्- (for स्वा तस्तिन्).—*) S1 Ñ1 D1.210.11 निवानिताः; Ñ2 V B D3 निवृदिताः.

98 De M2 om. 98 (cf. v.l. 96 and 97 respy.). Tr illeg. for 98-99.— **) Si Ñ V B2.6 D1.2.10.11 च (for नु). V B D7-9 T - शिष्टा (for न्हेपा). B2 ज्याहत-शिष्टा. Si Ñ 1 D1.2.10.11 नु: B4 च (for चे). D2 T2 M1.3 गल्या (for गता). Si Ñ V B D1.2.10.11 द्रश्रप्रीवाय राक्ष्माः: D2 ने गता रावणांतिकं (for *). D4 (marg.) हम्मता हतास्ते नु शेषा रावणं विभिन्देन्द्र: (hypm.).— *) М2 महत्तेन्यं.— For 98**, Si Ñ V B D1-4.10.11 subst.:

1211* गत्वा न्यवेद्यर्व्याध्रं इतं सैन्यं रणे मया।

[Dro सर्व (for जीव्रं). Ña V B गला निवेददानानुर्; Ds निवेद्यंनस्तत्र सिप्नं (hypm.) (for the prior half). Ña V1 B2-6 अकारणे(B6 °णात्); V2 B1 महारचे; D3 नया रचे (by transp.) (for रणे मया)-]

99 De Me om. 99 (cf. v. l. 96 and 97 respy.). Tr illeg. for 99 (cf. v.l. 93). St Dto om. 99-102. Ñ V B Dt-4.11 om. 99-100.—) Dt-0 -त्रासार्मुचमंड Ta Go Mi -त्रासार्मंबने.

100 Si Ñ V B Di-s.e.ie.ii om. 100 (cf. v.l. 96 and 99).—") Gi ततस्तान्; Me मया तान् (for तत्र-स्यान्).—") Te Mi शत- (for सत्रे).—") Gi लंकायां.—") Me स वे विश्वेसियों मया.

101 Si Die om. tot (cf. v.l. 99). Ñ(Ñi om. 102) V B(Ba om. 102°) Di.e.c. ा read 101-102) before 104°d.—°) Ñ V B Di.e.c. । प्रदूष्ट्य प्रति स्थित के शिक्ष के स्थानिकार — After 101, Das. 97-8 S ins.:

G. 5. 56. 123 R. 5. 58. 120 L. 5. 56. 101 तमहं वलसम्पनं राक्षसं रणकोविदम् । परिवेणातिघोरेण सदयामि सहानुगम् ॥ १०२ तच्छुत्वा राक्षसेन्द्रस्तु मित्रपुत्रान्महावलान् । पदातिवलसम्पन्नान्त्रेपयानास रावणः । परिवेणवे तानसर्वान्त्रयामि यमसादनम् ॥ १०३

1212* राक्षसिर्वहुभिः सार्थं घोररूपैभेयानकैः। [Ds घोरं घोरपराक्षमं (for the post. half).]

102 Si Ñi Dio om. 102 (for Si Dio, cf. v.l. 99).

B4 om. 102⁶⁶. For sequence in Ñi V B Di.2.4.6.11,
cf. v.l. 101. — Ni V Bi-3 Di.2.4.6 सहा- (for अहं).

D11 ततस्तु बलसंपन्नो. — Ni V Bi-3 De [अ] तिकायेन;
B4 [अ] तिवेगेन; D3 सुघोरेण (for [अ] तिघोरेण). — Ni V B De सह (V तच्च; Bi.4 तं स- B3 महा)सैन्यमसूद्यं;
Di.2.4.11 रणे स्दितवानहं; D3 नीतवान्यमसाइनं. — After 102, Ñi V B Di.2.4.6.11 ins.:

1213* तं कुमारं इतं श्रुत्वा समरेऽतुलविक्रमम्।

[Ña De हुझा (for कुत्ता). Ba.s Da [S]मर(Bs सम; Da [S] तुल्य)निक्रमं; Da.e बलशालिनं.]

103 After 103°d, Ga reads 104°. —) Ma नवाम (sic). — For 103, Śi Ñ V B D1-4.6.10.11 subst.:

1214* तच्छुत्वा राक्षसेन्द्रेण मन्निपुत्रा महावलाः । पदातिवलसम्पन्नाः समीपं प्रेपिता मम । सर्वायसं महाघोरं प्रगृद्ध परिघं तदा । सर्वोस्नान्सपरीवारान्नाक्षसान्हतवानहम् ।

[De om. up to the prior half of l. 1 (cf. v.l. 96). — (l. 1) Ñ2 V B1-3 De महारथा: (for °बला:). — (l. 2) Ñ2 V1 B1-3 De पा (Ñ2 V1 प) दात:; B4 प्रयाता (for पदाति-). V2 पदातय: सुसंपन्ना: (for the prior half). De.11 समीरे. Ñ1 मया (sic) (for मम). D3 प्रेषिता मम संपद्म: (for the post. half). — (l. 3) V1 B D3 तमायसं; D2 सर्वायस-. B2 अहं (for महा-). S1 V2 D4.10 सर्वा(V2 तमा) यसमयं थोरं; Ñ2 De वयाय तमहं थोरं (for the prior half). D3 परियोत्तमं (for परियं तदा). Ñ2 V B1-3 De स्थायय परियं पुन: (V दृदं; B2.3 तत:) (for the post. half). — (l. 4) D3 सम (for सर्वाय). B2 परिवारांक्ष; S1 Ñ1 D1-4.10.11 सा (D1-4.11 स) द्यामि स्म संयुषे (for the post. half).

104 D10 om. 104-113⁶. Ś1 om. 104. -For 104⁶, Ñ V B D1-1.6.11 subst.:

1215* स तः न्विनिहतः म्थुस्वा दशश्रीयः प्रतापवान् ।

[Ñ1 D1-4.11 বান্টা; B4 ব বান্ধি- (for বান্দিনি-). Ñ2 De হুয়া (for প্রাবা).]

मित्रपुत्रान्हताञ्श्रुत्वा समरे लघुविक्रमान् । पश्च सेनाग्रगाञ्ज्ञुरान्त्रेपयामास रावणः । तानहं सहसैन्यान्वै सर्वानेवाभ्यसदयम् ॥ १०४ ततः पुनर्दशग्रीवः पुत्रमक्षं महावलम् । बहुभी राक्षसैः सार्वं प्रेपयामास संयुगे ॥ १०५

—Before 104°d, Ñ (Ñ1 om. 102) V B (B4 om. 102°d) D1.2.4.6.11 read 101-102. —°) V1 सेनापतीज्ञ; D8 सेनानुगाञ्. Ñ1 क्षित्रं; V2 युद्धे; D3 वीरान् (for सूरान्). —D11 om. 104°. G2 reads 104° after 103°d. —°) G3 परिचेण (for सर्वानेन). Ck [अ]सप्रवं. D5 तान्पहं तथा तज्ञ सवङान्समयोधयं. —For 104°, Ñ V B D1.2.4.6 subst.:

1216* तानहं सह सैन्येन स्दयित्वा महारथान्।

[Ñ Do सर्व- (for सह). B2.3 -सैन्यांस्तु (for सैन्येन). B4 राक्षसान्सर्वान् (for सह सैन्येन). Ñ1 B4 महानळान् (for °रथान्).]

—Then N V B1.2.4 D1.2.4.8 cont.; while D1 ins. after 104:

1217* युद्धार्थी तोरणोद्देशं रक्षामि रणगवित:।

[Ds.c युद्धार्थ. Ñ1 Ds.s तोरणोहेशे; Ñ2 Bs तं रणोहेशं Ñ2 $^{\circ}$ शे); V2 च बनोहेशं; D6 रणोहेशं (subm.). Ñ1 मश्मिः (sic); Ñ2 D6 पश्यामि; B6 गरबा बै; D2 रक्षतां; D3 निविधे (for रक्षामि).]

-Ni Di.2.4 further cont.; while Di ins. after 104°d:

1218* प्रागेवान्यान्महाज्ञूरान्सस मज्ञिमुतान्य । प्रेषितांस्तानहं सर्वान्ससैन्यान्हतवाज्ञणे ।

[(1. 1) Ñ1 illeg. up to श्रान. D11 च (for [अ)न्यान्).
D2 -क्रान् (for -श्रान्). — (1. 2) Ñ1 D11 अर्थ श्रानः
D1.4 सह(D4 महा)सैन्यान् (for अर्ध सर्वान्). Ñ1 सैन्यान्
(for ससैन्यान्). D1.4 हतवाज्ञगनूर्थने (for the post.
half).]

105 Die om. 105 (cf. v.l. 104). For 105-107, Śi subst. 1222*. —) Ña De दुरासदं; Vi Ba-i मही रथे (for सहावलम्). — ed) Ñi Di-4.11 राझसेबहुनिः (by transp.) — After 105°, Ga ins.:

1219* घोररूपैर्भयानकैः।

परिघायुधहरतैस्तै:.
Ñ1 D1.6.11 चै पुन:; D2 मद्रधे; D3 दुर्जथं; M3 गवण: (for संयुगे). Ñ2 V B D3 प्रेयमाम बहुभी राझतैरिभित्तं VI B1-3 °र्वरेर्; V2 B4 °वेहुिश्र)वृतं (B4 °ते:).—Alter 105, Ñ2 V B D6 read 108°6 (including 1223°).

[400]

तं तु मन्दोदरीपुत्रं कुमारं रणपण्डितस् ।

सहसा सं समुत्कान्तं पादयोश्च गृहीतवान् ।

सम्भार्तं शतगुणं श्रामियत्वा व्यपेपयम् ॥ १०६

तमक्षमागतं भन्नं निश्चस्य स दशाननः ।

तत इन्द्रजितं नाम द्वितीयं राजणः सुतम् ।

व्यादिदेश सुसंकुद्धो विलनं युद्धदुर्मदम् ॥ १०७

106 D10 om. 106 (cf. v.l. 104). Ñ2 V B D3.6 om. 106. For subst. in Ś1, cf. v.l. 105 and 107. For 106-107, Ñ1 D1.2.4.11 subst. 1221*. —) D8 महं (for तं तु). G1.3 M मंदोदरी-. G1 M1 -वस्सं (for पुत्र).—) D7-8 समुद्यंतं (for तमुत्कान्तं).—) T1 समासीनं, Cr as in text (for चमांसिनं). & Cr: चमांनिनमिलान नकारान्तत्वमार्धस्. & —) D5 [अ] य पेपयं; D3 पिपेप च; G3 व्यपेतयं (sic) (for व्यपेपयम्).

107 Dio om. 107 (cf. v.l. 104). —) Тे आत्मजं (for आगतं). —) जि सु (for स). —) Dा-9 चेंद्रजितं. —) Dा-9 चेंद्रजितं. —) Dा-9 सेंद्रजितं. — For 107, Ni V B Di (reads after 108).s subst. :

1220* ततो राजा दशग्रीवः श्रुरामिन्द्रजितं सुतम् । व्रेपयामास रक्षोभिर्वहुभिः सुमहावलम् ।

[(l. 1) Ds पुत्रम् and रणे (for जूरम् and जुतम् respy.).

—Ds om. l. 2.—(l. 2) V2 om. (hapl.) from the post half up to 109°. B1 तन् (for नु-).];

while Ñ1 D1.2.4.11 subst. for 106 - 107:

1221* तमहं समरे हत्वा तोरणोत्तममास्थितः। ततो द्वितीयं तनयं ब्यादिदेश स रावणः।

[Du आस्थितं (for आस्थितः). —(l. 2) Ñ1 illeg. for

whereas Si subst. for 105-107:

1222° ततोऽश्चमि मे पुत्रं प्राहिणोन्मदगर्वितम् । रावणो राश्चलेन्द्रोऽथ सोऽपि तत्र हतो मया । अथेन्द्रजिश्वामधेयो रावणस्याज्ञया पितुः। मदन्तिकमुपायातो युद्धार्थं युद्धकोविदः।

12236 स्ट्रियत्वा रणे हृष्टो युद्धमेव न्यरोचयम् । [Ñ: De रह्मे (for इष्टो). Ñ: B2.3 De [अ] व्य(Ñ: De the post, half).] तस्याप्यहं वलं सर्वं तं च राक्षसपुंगवम् । नष्टौजसं रणे कृत्वा परं हर्पमुपागमम् ॥ १०८ महता हि महावाहुः प्रत्ययेन महावलः । प्रेपितो रावणेनेष सह वीरमदोत्कटैः ॥ १०९ त्राक्षणास्त्रेण स तु मां प्रवश्नाचातिवेगतः । रङ्गभिरभिवश्ननित ततो मां तत्र राखसाः ॥ ११०

G. 5. 56. 132 B. 5. 58. 131 L. 5. 56. 111

—Vs om. 108° (cf. v.l. 107).—°) Ds च तं (for रणे). Ñ V1 B Ds द्यादं तमवष्टकं (V1 B3 Ds क्यां); D1.2.4.11 हत्या (D2.11 द्या) स्वलविष्टकः..—') Ñ2 B D4-7.9.11 T2 G1 M1.2 उपात्तः.—After 108, D3 reads 1220*.

109 Ši Dio om. 109 (for Dio, cf. v.l. 104 and for Ši, 108). V2 om. 109^{a60} (cf. v.l. 107). — Ñi D7-0 M3 [अ] पि; B3.6 [अ] ति-; D5 च (for कि). — Ñi B4 D5.6 प्रयत्नेन (for प्रत्यवेन). Ñ V1 B D1-4.6.11 महावरुं. — Ĉ) D7-0 प्रहितो (for प्रियते). D5 [इ] हं; G1.2 M [प]च (for [प]प). Ñ V B D1-4.6.11 प्रयामान बहु(D3 रक्षों)भि:. — Й V1 सर्व- (for सह). Ñi महोक * (illeg.); Ñ2 V B1.2.6 D6 बलोक्डरें: D1.6 महोक्करें: D7-5 दितें: (for महोक्करें:). D5 बहुमि: सह दुसंगं. — After 109, Ñ V B D1-4.6.11 ins.:

1224 तत्याइं रोपसंविशस्तरसैन्यमवसाद्यम्।

 $[\tilde{N}_1 \text{ Vs B2.3 -संविग्नं. D1.2.4.11 तस्यापि हि नया सवै (for the prior half). B2 अवसूद्रयं; B4 अवसाद्रयन्; D1.2.4.11 अवसादितं (for <math>^\circ$ सादयन्). B2 उद्ये: सैन्यमसूद्रयं (for the post. half).];

whereas Ds ins.:

1225* तस्याप्यहं रणे सैन्यं तस्तवं समस्दयम्।; while Ds.7-9 S ins.:

1226* सोऽविपद्धं हि मां बुद्धा स्ववलं चावमदितम्।

[Da तु (for हि). Ds.?-s Ts G: Mi.s स्वसैन्यं (for स्ववलं). Ds [अ]थ (for [अ]व-).]

110 Dio om. 110 (cf. v.l. 104).— Di. 2.2. 2.11 ब्रह्मणोद्धेण, Ñi Va Di. 2.2.11 मां बद्धा; Da स च मां: Gi संप्राप्तं; Ga मां ब्रह्मान्; Mi मितमान् (for स तु मां). & Cv: ब्राह्मणाद्धेण तु महानिति च. & — b Da प्रबन्नन्; Ti.2 Gi Mi.3 प्रावशाच्; Ga प्रयताच् (for प्रवशाच्). Da Ti.2 G M -विगितः; B(ed.) -विगितः (for बेग्तः). Ñi Va Di. 2.2.11 प्रश्चित्राह दुर्मितः; Da बर्वधाशु महाबळः; D?— प्रवद्धाः च शिवेगितः. & Ct: प्रबद्धा प्रवह्म. & — For 110 & Ñi Vi B Da subst.:

1227* ब्राह्मण मां स चाखेण बनन्नाय सुदुर्मेति:।

G, 5. 55, 132 B, 5. 58, 132 L, 5. 56, 112 रावणस्य समीपं च गृहीत्वा माम्रुपानयन् ।

दृष्ट्या संभाषितश्राहं रावणेन दुरात्मना ॥ १११

पृष्टश्र लङ्कागमनं राक्षसानां च तद्वधम् ।

तत्सर्वं च मया तत्र सीतार्थमिति जल्पितम् ॥ ११२

अस्याहं दर्शनाकाङ्की प्राप्तस्त्वद्भवनं विभो ।

सारु तस्यौरसः पुत्रो वानरो हनुमानहम् ॥ ११३

रामदृतं च मां विद्धि सुशीवसचिवं किषम् ।

[De मा (for मां). B: ब्हागोचिण मां सोवि: B: ब्हाह्मग पाशशक्षेण (for the prior half). B: च (for [अ]थ). V: B: स (for सु-).]

— ° ढ े) Ds रज्जिसिक्षानः : Dr.0 T2 M1 रज्जिसिश्चापि (Dr ° ति-); D8 G1 M3 रज्जिसिश्चामि- (G1 ° व-). M2 च वर्षपुस्तेः Cr as in text (for अभिवस्नित). Ñ1 D1.2.3.11 मम चा (Ñ1 D11 वा)वध्यतां ज्ञास्वा (for °). Ñ1 illeg. for ढ . D1.2 6.11 रज्जिमरत्य (D11 ° छ)वचध्यत (D2.11 ° ध्य चे); M2 राक्षमा रोपदुःसहाः (for ढ). Ñ2 V B D6 अवध्यं स च मां ज्ञास्वा यद्वाश्रज्जिम: पुनः (V2 सह); D3 अवध्यतां च मे ज्ञास्वा स रज्जिमरवंधत. — For 110, S1 subst.:

122S* स चिरं युद्रसक्तो मे वलवाजिन्द्रजित्तद्दा। अशहुवंश्व मां जेतुं ब्रह्माखं समुदीरयत्। तेन बदोऽहमक्षेण विमुक्तश्च विधेर्वशात्।

-Then cont. :

1229* द्रपुकामी द्राप्रीवं वन्धसत्तोऽभवं तद्य।

111 Dio oin. 111 (cf. v.l. 104). For 111-113° है, Si subst. 1230*.—°) Di. ब समीपे. Ñi Di. 2.4.11 तु (for च).—है) Di-9 उपागमन् (for °नयन्). Ñi Di. 2.4.11 ती (Ñi Di. 6 त) तोई तेन रक्षमा; Ns V Bi. 2.4 D6 समारायानग्रहलात्; Bs मामाराय गतो चली.—Ñi illeg. for °.—° d) Mi रष्ट: (for रष्ट्वा). Ña V B Di. 4.0 रष्ट्वा (Di. 6 तीतः) पृष्टस्तदाई तु (for °). Di. 3.11 रष्ट्वानीतं तरा मां तु रावणः स(Di. सु) हुरारमवान्.

112 D10 cm. 112 (cf. v.l. 104). V B om. 112-113. For subst. in Ś1, cf. v.l. 111 and 113.

—") Ñ D1-3.6.11 पत्रस्क चैवागमनं; D4 पत्रस्केवात्र गमनं.

—") Ñ D1.3.4.6.11 तथा; D2 तद्दाः D5.7-9 T2 M3 च तं (for च तद्-).—") Ñ2 D2.11 सवं स च (D2.11 च स); D1.4 सवं च तत् (by transp.); D3 प्वं तु सः D5 स सवं च (for तद्ववं च). Ñ1 D7-9 G1 रगे (for मया). % Cv: 'तसवं च सया तत्र दित्त च. %——") D1.4 सीतार्थे. Ñ1 D4(with hiatus).7-9 उपजल्पितं; Ñ2 D1.2.6.11 प्रतिजल्पितं (D2 °त:); D2.5 T2 M2 सिमाल्पितं (D3 °त:).

113 Die om. 113^{ab} (cf. v.l. 104). V B om. 113 (cf. v.l. 112).—⁴) Ñi Dr.e Ct 在被i模; Ña

सोऽहं दौत्येन रामस्य त्वत्समीपमिहागतः ॥ ११४ ग्रुणु चापि समादेशं यदहं प्रत्रवीमि ते । राश्वसेश हरीशस्त्वां वाक्यमाह समाहितम् । धर्मार्थकामसहितं हितं पथ्यमित्राज्ञनम् ॥ ११५ वसतो ऋत्यसूके से पर्वते विपुलहुमे । राधवो रणविक्रान्तो मित्रत्वं समुपागतः ॥ ११६

D1.2.4.6.11 सीतायाः D3 तवाहं: T G3 तत्याहं: G1 अस्यासुः M1 अस्या: सं-: Cv.r.m.g as in text (for अस्याहं). % Cr: अस्याहमित्यत्र अस्या हति पदच्छेदः। सन्धित्यायं: 1; so also Cm.g. %—) D1.2.4.6.11 ते (for त्वद्-). D3 ततः (for विभो).—For III—II3 6, \$1 subst.:

1230* नीकोड्द राक्षसेवीरै रावणस्यान्तिकं तदा।
रावणोऽपि तदानीं स वाक्यं मामववीदिदम्।
करत्वं वानर देवो वा यक्षो नागोऽपि वासुरः।
केन वा प्रेपितस्तूणं कथयस्य ममाप्रतः।
ततोऽहमञ्जवं तस्य वाक्यं वाक्यविशारदः। [5]
—") Si Ñ Di.2.4.6.10.11 प्रवनस्य (for माहनस्य).

114 ⁸) Śi Ñ Di.e.e.e.io.ii हाँहें; Te क्रियं (for करिम्).—For 174^{ab}, V B subst.; while Śi Ñ De-e.e.io.ii ins. after 123^{ab}:

1231* रामसूनी ऽहमस्मीति तस्य चायेश्तिं सया। [Ds राज- (for राम-), Si Ñi Ds-4.10.11 पुनश् (for तस्य). Bs वे गरितं (for चायेदितं).]

—V B om. 114°-123.—°) Si Ñi Dio त्तेन; Dii G2 Mi.a त्त्वेन (for दोस्थेन). Ña Da रामस्य देखेन (by transp.).—d) Dr-9 Ta Ma -सकाशम् (for समीपम्). Si Ñ Di-4.0.10 ii उपानन: —After 174. Da Ti.a G M ins.; while Dr-9 Ta ins. after 115°4°:

1232* सुप्रीवश्च महातेजाः स त्वां कीशरूमव्यवित्। [Ds Ma सुप्रीवस्तु, Dr-a महाभाग(Ds °गः) (for °तेजाः), M1.2 सत्वा. T1.3 Gs Ma बुशुरुम् (for बीशरूम्).]

115 V B om. 115 (cf. v.l. 114). D1.6 om. (hapl.) 115 – 116. Ds T1.3 G M om. 115 d. . .)
Ds द्राणुःवापि. S1 D2.6 ममादेशं (for समादेशं). .)
D2 यम् (for यद्). Dc तु (for प्र-). . .) S1 D2.6 समाहितः; D6 समीहितं. — After 115 d. D7.9 T3 ins. (by 1232*. Ñ3 D6 om. 115 d. . .) M1 धर्मकामाथं. (by transp.). G1 - [उ] पहितं (for -सहितं). . . .) D5 margai D8 तव; G2 इदं (for हितं). G3 तव्यम् (for प्रयम्). S1 D10 इवाकता; D5.7-9 T1.3 G2.3 M3 उवाव ह D5 Is M3 च) (for इवाकतम्).

116 V B Di.4 om, 116 (cf. v.l. 114 and

तेन में कथितं राजनभार्या में रक्षसा हुता ।
तत्र साहाययहेतोमें समयं कर्तुमहिसि ॥ ११७
वाहिना हुतराज्येन सुग्रीवेण सह प्रभुः ।
वक्रेऽग्रिसाक्षिकं सख्यं राघवः सहलक्ष्मणः ॥ ११८
तेन वाहिनमुत्साद्य शरेणेकेन संयुगे ।
वानराणां महाराजः कृतः संप्रवतां प्रभुः ॥ ११९
तस्य साहाय्यमस्माभिः कार्यं सर्वात्मना त्विह ।
तेन प्रशापितस्तुभ्यं समीपिमह धर्मतः ॥ १२०

115).—°) Ti.3 Gi.3 तु (for मे).—°) Do Go बियुले (for बियुल:).—For 116°6, Si Ñ Do 3.6.10.11 subst.: 1233* ऋष्यमूके निवसतः पर्वते चित्रकानने ।

[Ni illeg.; Ds. इ कश्चमूके (for क्षध्यमूके). No De तु हिंत: (for निवसतः). Ds विविधद्भमे (for चित्रकानने).]
—") No De रामस्य (for राध्यो).—") No Ds.6 मित्र-वाय समागतः; Ds सम मित्रस्वमागतः.

117 V B om. 117 (cf. v.l. 114). —) \$1 Ñ2 D2.3 हैं; D6.10 [यू]च (for से). \$1 D10 T1.3 G2.3 M3 राज्ञा (for राजन्). — After 117 66, T1.3 G2.3 M3 ins.:

1234 तत्र साझव्यमस्माकं कार्यं सर्वारमना स्वया । मया च कथितं तस्म वालिनश्च वधं प्रति ।

—') Ds Ts Gs M1 तस्य; D11 तस्मात् (for तन्न). \$1 Ñ1 D.o -हेतीस्त्वां; Ñ2 D2.6 -हेत्तुस्त्वं; D1.8.4.11 -हेतीस्त्वं; G1-हेतीहि. —Ñ1 Illeg. for d. —d) \$1 D10 याचे परम-इतितः; Ñ2 De बलेश्च बहुभि: सह; D1.2.4.11 सेनां त्वर्य हुनहां Da सेनां स्त्वर्यस्व मे.

118 V B om. 118 (cf. v.l. 114). D: om. from हो in " up to सह in ".—") Ms महा- (for सह). S: Ñ D1-3.6.10.11 मया वें कारणेन स:.—") S: Ñ 阿爾(Cr "कं सस्यमिति)पाट:. 幾 Cv.r: अमिला सिक-महामन.

Dieg. 119 V B om. 119 (cf. v.l. 114). —) Si Ñ bi-e. 10 को हें राजा (for महाराज:). —) Si Ñ bi-e. 10 को राजा (for महाराज:). —) Si Ñ bi. दे राजा (for महाराज:). —) Si Ñ bi. के स्वतां (Di. 2.6. 10 वा): D5.8 T2 G1.2 T3 G1 lii वर:.

120 V B om. 120 (cf. v.l. 114). — 8) Ñ1 b.t. हुनें (for कार्य). 51 Ñ D1-4.6.10.11 अहमें (for कार्य). - 8) Ñ1 ततः (for तेन). — 8) Ñ1 समासान्तां स 12,38 ततः प्राक्षापयन् में स्वरसमीपे स धर्मितित्।

क्षिप्रमानीयतां सीता दीयतां राघवस्य च । यात्रच हरयो वीरा त्रिधमन्ति वलं तव ॥ १२१ वानराणां प्रभावो हि न केन विदितः पुरा । देवतानां सकाशं च ये गच्छन्ति निमन्निताः ॥ १२२ इति वानरराजस्त्वामाहेत्यभिहितो मया । मामक्षत ततो रुष्टश्रक्षुपा प्रदहन्तित्र ॥ १२३ तेन वध्योहऽमानुसो रक्षसा राष्ट्रकर्मणा ॥ १२४

G. 5. 56, 134 B. 5. 58, 146 L. 5. 56, 125

[Da तब (for तत'), D1-4 6 11 प्रस्थापयत्, Da तस्य (for तृणं), भैं 2 समीपे तु स: D1.6 समीण तु स; D2.3 6 समीप माँ (D6 तं) स; D11 मासनावेग (for स्वस्ममीपे स), ?

121 V B om. 121 (cf. v.l. 114). — ⁵) \$1 % 2 D1-6.10.11 T G2.3 M2.3 राघवाय. Da तु (for च). — °) Ds ते(sic) (for न). % धीरा: D10 बीर (for वीरा). — ^d) D10 विधियंत (corrupt) (for विध्यमन्ति).

122 V B om. 122 (cf. v.l. 111). - 1 De T2 Gi Ck.to राजवामां; Cm.t as in text (for वानराणां). Si D10 स्त्रभावाश्चः 🕅 D7.9 प्रभावीयः D1.2.6.6 स्त्रभागे दिः Din To हव (To प्र) भावोषिः Cm as in text (for प्रभावो हि). - 8) Si Dr.10 न ते नः Ñr Dr.4. म न ने किं: Da किंते न; Tः न ते सु (for न केन). Si Do विहिनाः, -ed) Mi त (for च). Ši Ñi Dr. 9,10 सपि महो: Di 4,11 अपि सदाः Do च सकाशं च (hvpm.) (for मकाशं च). De reads से in marg. St De [अ निदारिता: Nt Di.e. 4.30 अि.निर्मियनाः; Dir (च भि° (for निर्माचनाः \ 📆 De देवा(No देवन [hvpm.] नामपि माहारयं प्रयच्छेत्यभि-मंत्रिताः. अ Cr: बानरागामिति । एमिनमं ब्रनाः । युद्धमहा-यार्थमाहाना देवनानां सकाशं ये गच्छन्ति नेषां बान्सणां प्रभावः पुरा केन न बिदिन: । स्वया विज्ञान इति भावः । मद्रापं नररात-लक्षे प्रभावम् । न केवलं महलादेव प्रत्यपंथितस्या किं न रायव-बलारपीत्याह-राघवाणामिनि । इक्ष्वाकुम्गरप्रमुखानां रघुणामि-त्यर्थ:। केन न विदित: मर्बलोक्श्रसिद्ध एवेल्पर्थ:, 🕮

123 V B om. 123 (cf. v.l. 114). Si Ña Di.s. 4.6.10.11 [अ] भिहिनं: Da "मनो (for "हिनो). — After 123 db, Si Ñ Da-4.6 10.11 ins. 1231*. — ") Мі म मामेक्षन (for मानेक्षन). Ма प्रद्वा (for महमेक्षन सं Da च) मो कद्वा: Ña Pa मामेक्क्षन सं Da स 'कुद्वा. — ") Si Ñ Di-4.6.10.11 निर्देहन.

124 %) Ñe De सम(sic); Bas [s]यम् (for Sहम्). De कूर-; De शृह्- (for रीह-1. St Ñ V B Dr.s. 4.6.10.11 सब मेन दुस्यमना (for). De वध्य समेग दुब्रिश्नित चापि समादिशत्. —After 124, St Ñt Dr.s. 1.0.11 ins.:

G. 5. 56. 135 B. 5. 58. 147 L. 5. 56. 126

ततो विभीषणो नाम तस्य आता महामितः ।
तेन राक्षसराजोऽसौ याचितो मम कारणात् ॥ १२५
द्तवध्या न दृष्टा हि राजशास्त्रेषु राक्षस ।
द्तेन वेदितव्यं च यथार्थं हितवादिना ॥ १२६
सुमहत्यपराधेऽपि द्तस्यातुलविक्रम ।
विरूपकरणं दृष्टं न वधोऽस्तीह शास्त्रतः ॥ १२७

1236* राक्षसाथिपतिं ज्ञात्वा वातने मम निश्चितम्।

 \tilde{N}_1 राक्ष्मे: सैन्यविज्ञाय(sic); $D_{1,2,4,11}$ राक्ष्मेन($D_{2,11}$ °सानां) परं(D_2 मतं) ज्ञास्ता (for the prior half). $D_{1,4}$ पापेन (for घातने). \tilde{N}_1 $D_{1,2,4,11}$ निश्चयं];

while No V B De ins.:

1237* रावणस्य परिज्ञाय पापस्य वधनिश्चयन्।

[De परिश्रद्ध (for °ज्ञाय). Ñ2 V2 -निश्चितं; B1 -निश्चयः (sic); B3 -निश्चकः (for निश्चयम्).];

whereas Ds.7-9 S ins. :

1238* मत्प्रभावमविज्ञाय रावणेन दुरात्मना।

125 °) Si Ñ V B D1.2.4.6.10.11 वि(B2-4 वि) भी-पणो नाम ततस्. — °) Ñ1 समाहित:; Т2 महाद्युति: (for महामित:). D3 स्नाता तस्य सुधार्मिक:. — °) Ñ2 V1 B1.2.4 D3.6 M2 -राज: स; V2 T3 G2 -राजस्य; B3 D6.7-9 T1 M1 -राजश्च(M1 °स्तु); T2 -राजो वे (for -राजोऽसी). — °) Ñ1 D1.4 वारितो (for याचितो). — After 125, D5.7-9 S ins.:

1239* नैवं राक्षसशार्द्छ त्यज्यतामेष निश्चय:। राजशास्त्रज्यपेतो हि मार्गः संसेज्यते त्वया।

[(1. I) M1 मा; Cg.t as above (for न). Ds राक्षम-राजद्र. —(1. 2) Ds राजन् (for राज-). G1 [s]यं (for हि). Ds.7-9 संख् (Ds °र) ध्यते; G1 संप्राप्यते (for संसेन्यते).]

126 Bs om. 126 - 127⁵. —) Ñ2 V2 D2.2.10 दूता वध्या. Ñ2 V B1.3 D3.6 विहिता (for दृष्टा हि). B4 दूता द्याया. Ñ2 V B1.3 D3.6 विहिता (for दृष्टा हि). B4 दूता द्यावध्या विहिता. —) D11 राजव्याखेपु: G3 ***सेप्रेपु. S1 Ñ1 D1-4.10.11 रावण (for राक्षस). Ñ2 V B1.3.4 D6 राजिश्वित वचो (B1 च सो) अवीत्. — V B1.3.4 om. 126° - 127⁵. —) G2 हि (for च). S1 Ñ D1-4.6.10.11 सवितब्यं हि (for वेदितब्यं च). —) S1 Ñ D1-4.6.7.9.10 G1.3 Ck यथाभि-; D8.8 T3 G2 M1 यथाई (for यथायें). D11 यथा हि तव वाचिना (sic).

127 V B om. 127⁶⁶ (cf. v.l. 126).—⁶) D8 स; M2 वा (for sq).—⁶) D8 G1.2 [आ]मितः (for [आ]-गुरु-).—⁶) S1 निरूपकरणं. B1 चास्य (for दुएं).—⁶) T1.8 G3 transp. न and वधो. D2-9 T1.2 G3 हि; M3 [इ]ति (for [इ]न्न). S1 Ñ1 D1-4.20.11 ताडनं वा (D2.4.11 विभीपणेनैवमुक्तो रावणः संदिदेश तान्। राक्षसानेतदेवाद्य लाङ्गलं दह्यतामिति ॥ १२८ ततस्तस्य वचः श्रुत्वा मम पुच्छं समन्ततः। वेष्टितं शणवल्कैश्च पटैः कार्पासकैस्तथा ॥ १२९ राक्षसाः सिद्धसंनाहास्ततस्ते चण्डाविक्रमाः। तदादीप्यन्त से पुच्छं हनन्तः काष्टमुष्टिभिः॥ १३०

चा)पि (for न वधोऽस्तीहु). Ѻ V Bi-3 Do ताइनं च निशाचर(Vi °तनं); Ba आतर्नं च निपातनं.

128 ं) M1.2 ह (for तान्). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 रावणो राक्षसंधर:(D1.4 °सस्तत:). —°) D5.8 M [ब]स्य (for [अ]य्). Ś1 Ñ1 D10.11 आदिदेशाथ(D11 °यु); D1-4 आदिदेशास्य; G1 एवमचैव (for एनदेवाय). T1.3 G2.1 राक्षसा नृनमासाय. — d) Ś1 Ñ1 D2.10 छांगूसो. —For 128, Ñ2 V B D6 subst.:

1240* ततः स रावणः कुद्दो राश्रसांसान्महावकः। अञ्चीदस्य लाङ्गलं क्षिप्रमादीप्यतामिति।

[(l. I) \tilde{N}_2 Do च (for स). B1.4 महावस्त्रान् (for °वल:).]

129 °) Gs damaged for स्तस्य ब. Ms ते तस्य वचनं श्रुरवा. — b) Si Ñi Ds लांगूलं ते; Di.4.10.11 लांगूलं (Di. कं) में (for सम पुच्छं). — c) Si Di.4.10 वेष्ट्यक्राणवलेश (Di.4 °पहेंस्तु); Ñs Vi Bs अवेष्टयक्राणवलेश (Bs °वंदः)। V2 Bi.2.4 Ds.6 अ(V2 Ds आ)वेष्ट्यक्राणविल्कः (Bs °वंदः)। V2 Bi.2.4 Ds.6 अ(V3 Ds आ)वेष्ट्यक्राणव (Ds °णेंगेहरें: (B4 °णेंपहेंद्र; D8 °णेंवेंखें:); Ds.11 वेष्ट्यक्स्स (Ds °यक्छक)वल्केश्च. — d) Ñ V Bi-s Di.6.7.9 Ts पहें: Bi वस्तेः (for पटे:). Vi Bi.2.4 Di.3-6.10.11 Ts Gi Mist कार्पासिकेस्. Vi Ds आप (for तथा). Ti.3 Gs.3 Ms जींणें: कार्पासकैं: (G2 °सिकें:) पटें:.

130 Ñ2 V B D6 om. 130^{ab}.—^a) Ś1 Ñ1 D1-b 10.11 बद्ध- (for सिंद्ध-). T2 -संकल्पास; Cv.r as in text (for -संनाहास).—After 130^{ab}, Ś1 Ñ1 D1-b 10.11 ins.;

1241* लाङ्ग्लमग्निसंयोगेः संस्कर्तुमभिसंस्थिताः। कुद्धाः किलकिलायन्तस्ते रास्वतरपाणयः।

[(l. 1) Dir अमितः स्थिताः (for अमिसंस्थिताः).—(l. 2) Dir किलक्षिलायंते.]

—°) Ds T1.3 G2.3 Cv.r तदादहंत; Ms तदादहात.—')
Ds T1.3 G2.3 Ms Cr निमंत:; G1 M1 हनद्रिः; Cv.t 25
in text (for हनन्त:). % Cv.r: तदादहन्त में पुन्छं हव
in text (for हनन्त:). (Cv.r: तदादहन्त में पुन्छं हव
(Cr निम)न्त: काष्ट्रमुष्टिभिरिति पाठ: 1; Ct: हनन्तः, मामिति
रोप:। आर्थमेतत्. %—For 130°°, S1 N V B D1-1.6.
10.11 subst.:

बहुस्य बहुभिः पाशैर्यित्रितस्य च राक्ष्सैः । न में गीडा भवेत्काचिद्दिदक्षोर्नगरीं दिवा ॥ १३१ ततस्ते राक्षसाः शूरा बद्धं मामग्रिसंदृतम् । अयोष्यत्राजमार्गे नगरद्वारमागताः ॥ १३२ ततोऽहं सुमहदूपं संक्षिप्य पुनरात्यनः । विमोचियत्वा तं बन्धं प्रकृतिस्थः स्थितः पुनः ॥ १३३

आयसं परिघं गृह्य तानि रख्नांस्यसद्यम् । ततस्तन्नगरद्वारं वेगेनाष्ठतवानहम् ॥ १३४ पुच्छेन च प्रदीप्तेन तां पुरी साइगोपुराम् । दहाम्यहमसंभ्रान्तो युगान्तान्निरिव प्रजाः ॥ १३५ द्ग्ध्वा लङ्कां पुनश्चैत्र शङ्का मामभ्यवर्तत । दहता च मया लङ्कां दग्धा सीता न संशयः ॥ १३६ B. 5- 58. 160 L. 5- 56. 138

1242* बदीपयन्त मे पुच्छं खेहाकं हुछचेतसः।

[Ñe V B Da.c आ(Be.c Dc अ)दीपवंक्ष; D1.c.11 बादीपरंत. Bi पुच्छं में (by transp.); Da लांगूलं (for मे पुरतं). D1.4 हुए- (for दुए-). V1 -चेतना:.]

131 No V B Do om. 131 - 1326. - Ds T1,3 G M om. 131°d. —°) Si Ds.3.10 [अ]भवत् (for भवेत्). -) Die दिघक्षोर (for दिइक्षोर).

132 Ña V B De om. 132ª (cf. v.l. 131). -") Ga damaged for सञ्चला: हा. Ñi Di.s.4 कूरा (for ग्रा).- 8) G1 बाच्छादा (for मामझि-). S1 Ñ1 D1-4.10 Ti Gi.s -संस्कृतं; Do -संभृतं (for -संयृतम्). Ts बद्मा-राव मां बदा.—° d) Ñ2 V B De घोषमाणास्ततस्तेथ (for '). Ta Ga झास्थिता:; Cg as in text (for आगता:). Šī Ni Di-4.16.11 घोषयंतो महाकाया नगरीद्वारमागमन् (Da °माययुः),

133 b) Ba प्रक्षिच्य; Do निक्षिच्य (for संक्षिच्य). — Da om. 133°d. — d) Ds Ms पुन: स्थित: (by transp.); ी। पुनस्ततः (for स्थितः पुनः). G1 प्रकृतिं संस्थितः पुनः -For 133°d, Ši Ñ V B D1-3,6,10,11 subst.:

1243* वन्धान्सर्वान्समाक्षिप्य प्रकृतिस्थः युनः स्थितः। [Bt Da सर्वान्वंधान् (by transp.). Śi Ñi Bi समुख्तिच्य (lor समाक्षित्व). Si Ña Ba Dio पुन: पुन:; Da [S] भवं पुनः (for पुन: स्थितः).]

134 a) D11 पहिसं (for परियं). \$1 Ñ1 D1,2,10,11 भाष्य (for गृह्म). Ña V B1-3 De आदाय परिचं चापि. -1) \$1 \$1 D1.2.10.11 नगर(D11 °यां)द्वार्यहं पुन:; Ñ2 १1 De पुर(V1 नता [sic])द्वारमुपस्थितः(De °पागतः); Vs Bi-3 नगरद्वापैव(Va °र्युप)स्थितः; Da नगरद्वारमास्थितान्--°) D₈ G₃ हु (for तन्). — d) D_{5.7} हुतवान्. — For 134, B4 D4 subst.; while S1 N V B1-3 D1-3,6,10,11 subst. for 134°d:

1244° राक्षसांस्नान्समुत्पत्य स्द्यामि सा सर्वतः। (ई। Ñ1 D10 समाहल; D1.4 समाप्तस; D3 सम्रत्स्य (for ज्ञानत). VI De स्म सर्वेशः; B1 समंततः (for सम सर्वेतः). Ds ्वानित्य सर्वेतः (for the post, half).] 135 by Da [4]a; Gi fe (for a). Si Ñ V हिन्द Di-t.4.10.11 छांगूहिन (for पुच्छेन च). Bi छांगूछ-

दीसेन * तां, —) D3 नगरीं (for तां पुरीं). D1.4 माहि-(for साइ-), Śi Ñ V B2-4 D1-4,6,10 T3 G2,3 -तोरणां (for -गोपुराम्). B1 D8.11 पुरी साहालतीरणां(D8 "गोपुरां). —D1.4 om. 135°-1368. Ñ1 illeg. for od. —°) D8 ससंभ्रांतो (for बसंभ्रान्तो). Si Dio दग्धवानहमभ्रांतो; No Bs Ds द्रश्ववानसम्यसंभ्रांतो; V B1.2 द्रश्यवानस्मि संभ्रांतो; Tr.a Gr.a Mr.a दहामि स सुसंभ्रांतो. 🍣 Cr : दहामि स्म सुसंभ्रान्त इति पाटः % - d) Ba युगांनेप्रियु-Ds प्रजां; Du [उ]स्थित: (for प्रजा:).

136 Di.4 om. 136° (cf. v.l. 135). —°) Ñi ततो बुजूा; B4 तत: पश्चाच् (for पुनश्चेव). Ñi शंका मे समजायतः Ñs De शंकमानोभ्यवतेयः Be शंकामाछंच्य वर्तते (for b). Si Die लंका द्राध्वतश्चव शंका मे सम-जायतः D: राध्वा लंकां ततः पश्चारहोको मेभ्यवपद्यतः D: दुग्ध्वा च नगरी लंकां पुन: शंका ममाभवत्: Dia दुग्धा लंका ततः पश्चाच्छंका सेम्यवपद्यतः —For 136 4, T Gs.3 subst.; while Ds.7-9 G1 M subst. 1.2 only for 13606:

1245* ततो मे हाभवत्त्रासो छन्नां दग्ध्वा समीक्ष्य तु । विनष्टा जानकी व्यक्तं न हादग्धः प्रदृश्यते ।

[(l. I) Ti.2 G: दर्गा (for दग्ध्वा). T: च (for तु).

—(1, 2) Ms [अ]दग्धं (sic) (for [अ]दग्धः).]

-Thereafter all cont.:

1246* लङ्कायाः कश्चिद्रहेशः सर्वा मस्मीकृता पुरी । [Ds T1 Ms लंकायां.]

— 1) T1.3 G3 न सीता परिरक्षिता. — For 136°d, S1 Ñ V B D1-4.6,10.11 subst.:

1247 * दग्धा सीवा न संदेही दुष्कृतं खलु में कृतम्। [D1.4 दीसा (for दग्धा). V D2.3.6.11 दु:कृतं; D1.4 दुष्करं (for दुष्हतं).]

-After 136, Ds.7-9 S ins.:

1248* रामस्य च महत्कार्यं मथेदं वितयीकृतम्। इति शोकसमाविष्टश्चिन्तामहसुपागतः।

[G1 om. l. r.—(l. r) Ds Gs M1.3 दि; Ds [र]; Ms [प] वं (for च). Ds मया कार्य. Ds मूयो वा; Ms नवैव (for मयेदं). Dr.s विफलीकृतं. —(1, 2) Ds Gz Mz उपागमं (for उपागतः)-]

G. 5. 56. 144 B. 5. 58. 161 L. 5. 56. 139

अथाहं वाचमश्रीपं चारणानां शुभाक्षराम् । जानकी न च दग्धेति विस्मयोदन्तभाषिणाम् ॥ १३७ ततो मे बुद्धिरुत्पना श्रुत्वा तामद्भुतां गिरम् । पुनर्देष्टा च वैदेही विस्षृष्टश्च तथा पुनः ॥ १३८ राघवस्य प्रभावेन भवतां चैव तेजसा । सुग्रीवस्य च कार्यार्थं मया सर्वमनुष्टितम् ॥ १३९ एतत्सर्वं मया तत्र यथाबदुपपादितम् । अत्र यन्न कृतं शेपं तत्सर्वं क्रियतामिति ॥ १४०

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पट्पञ्चाशः सर्गः ॥ ५६ ॥

137 °) D3.7.0 तती; T2 तरा; T3 G3 तथा (for अथ). \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 ख(\$1 खे)गतानां ततो वाक्यं; Ñ2 V B D0 खग(B2.3 आख्या)तानामथो वाक्यं.— 6) \$1 Ñ2 V B D1.2.4.6.10.11 मया थुतं; Ñ1 समाश्रुतं; D3 खचारिणां; G M1 ग्रुभाक्षरं; M2 महास्मनो (for ग्रुभाक्षराम्).—After 137°6, \$1 Ñ1 D1-4.10.11 ins.:

1249* दग्धेयं नगरी छङ्का साद्दशकारतीरणा । [D4 साह- (for साह-).]

— Bs om. 137°-140°. — °d) \$1 D1.6.10 तु न; D2.11 न तु; M1 च न (by transp.) (for न च). D2.3 G1.2 M1 Cr विस्मयोदात्त-(D2 °योदायं-); T1.3 G3 °द्भतः; Cmp.k.t as in text (for °द्रन्त-). D5 M1-भाषितां. \$1 Ñ1 D10 विस्मयोदिन भाषितं(Ñ1 °विणां; D10 °पतां); D11 विस्मयो याति भीषणं (sic) (for d). Ñ2 V B1.2.4 D6 सर्वा च(B4 सा सर्वा) नगरी दग्धा सीना च(B2 सा सीता) परिगक्षिता. अ Cv.r.m: विस्मयोद्रन्तभाषितां(Cr °दात्तभाषिणां) विस्मयवृत्तान्तविषयव्यवहाराम् (Cv °न्तव्यवहिताम् ?1; Cr °न्तविषयव्यवहाराणाम्)।; Cg: विस्मयोद्रन्तभाषितां भाषित्विस्मयोद्रन्ताम्, उक्ताद्भतवातांमित्यर्थः। विस्मयवृत्तान्तः यवृत्तान्तः यवृत्तान्तः वा ।; Ck: विस्मयोद्रन्ते विस्मयवृत्तान्तः।; Ct: विस्मयकारी य उद्गतो वृत्तान्तसद्भाषिणां तं वद्ताम्. %

138 V2 B om. 138 (for B2, cf. v.l. 137). —) S1 Ñ1 V1 D1.4.6.10 हुई उत्पन्न:; Ñ2 D2.11 हुईमुरपन्न: (sic) (for बुद्धिरूद्वा). —) D1 गिर्म (for गिरम्). Ñ2 D6 श्रुत्वा चारणभाषितं. — After 138 , D5.7-9 S ins.:

1250* बद्ग्धा जानकीत्येव निमित्तेश्वोपलक्षिना। दीप्यमाने तु लाङ्ग्ले न मां दर्शत पानकः। इदयं च प्रहृष्टं मे वाताः सुरमितन्धिनः। तैर्निमित्तेश्व दृष्टार्थैः कारणश्च महागुणैः। ऋषिवाक्येश्व सिक्।धैरभवं हृष्टमानसः।

[(l. I) G1 damaged up to जा. G1 [प पा; M [प]वं (for [प]व). D7.9 T2 G1 M1.2 Ct रुक्षितं (T2 °तें:).—(l. 2) T2 च (for जु). G1 चे (for मो).—(l. 5) D7.9 T1 दृष्टायुँ (for सिटायुँ). D5 प्रभवं (for अभवं).]

—°) D5 T2 G1 M2.3 पुनरेष्ट्रा च वेदेशें. —For 133°4, S1 Ñ V1 D1-4.0.10.11 subst.:

1251* गत्वा च तां पुनदंष्ट्रा अभिवाद्याहमागतः।

[Note hiatus between the two halves, St गला व (by transp.); Ñ2 D6 तां व सीतां (for गला व तां). D3 पृक्ष वानामयं पुन: (for the post. half).]

-Then Ds cont. :

1253* ततः पर्वतमापाद्य तत्रारिष्टमहं पुनः । प्रतिष्ठयनमारेभे युष्महर्शनकाङ्क्षया। ततः पयनचन्द्रार्कतिद्धगन्धर्वसविताम् । पन्यानमहमाकस्य भवतो दृष्टवानिह ।

[Ds transp. I. I and 2.—(1. 1) T2 [आ]हिस् (for [अ]रिष्टम्). G: अरिंदम: (for अर्द्र पुतः).—(1. 3) D7.9 श्वमन-(for पवन-).—(1. 4) Ds T2 G: अर्ह् (for रही. % Cv: अहमाक्रम्याई दृष्टशनिति क्रियाद्व पेनाहंशब्द्ववस्य संबन्धः। एकेनैन वाक्यपूरणे सति, उत्तार्थक्ष प्रयुज्यो लोके। भनतो दृश्यानिहिति सम्यक्।; so also Cr; Cm: अर्द्र पम्याननाकम्य भनतो दृश्यानिः हिति पाठः। अन्यथाऽहंशब्द्योनस्वस्थातः क्षिः]

139 Bs om. 139 (cf. v.l. 137). — Ds.7-9 Gs प्रसादेन (for प्रभावेन). — M1 चापि (for चैंब). — For 139°6, Si Ñ V B1.2.4 D1-4.6.10(Si D10 repeat after 1255*).11 subst.:

1254* एतझामप्रभावेन वैदेखाश्च त्योबलात् । [Śi Ñ Vi Bs.4 Dz.10(Śi Dio both times) - प्रभावेण [Śi Ñ Vi Bs.4 Dz.10(Śi Dio both times) - प्रभावेण Ds - प्रजादेन. Śi Dio(both second time) त्यती; Ds च ततो (for च तयो-).]
— ") Śi Ñi Di.z.4.10.11 च प्रीत्यर्थ; Ñs V Bi.z.4 Ds.6 प्रियार्थ च (Ds नु) (for च कायार्थ). १६ Сд: कार्यार्थ कार्य- वसनु। क्रीवत्यमार्थम् . १६ — ") B4 प्रतिहितं (for अर्जुः हितम्). D6 मयेदं समनुहितं.

140 Bs om. 140°6 (cf. v.l. 137).—°) Ds.16 यथा- (for मया). Si Ñ V Bi.s.4 Di.s.4.6.10 सर्वें Ds सध्यें (for तज्र).—°) Ñ2 Bi.s.4 D6 उपवर्णितें V अर्जें विभि (Vs °ितं, तं (for उपपादितम्). Si Ni Di-4.16.11

[5]

शतदाल्याय तत्सर्वे हन्मान्मारुतात्मजः । भूगः समुपचकाम वचनं वक्तुमुत्तरम् ॥ १ सफलो राघनोद्योगः सुग्रीवस्य च संश्रमः । श्रीलमासाद्य सीताया मम च छुउनं महन् ॥ २ आर्थाः सद्दर्भ शीलं सीतायाः प्रदग्पेभाः ।

समासारु(St N1 D10 °सेनो)पवणितं(D11 °सेवितं). —S1 Die repeat 140°d (preceded by 1254*) after 1255*. _ 1) Dr. 8 T: तम् ; Tr. 3 G: मया (for अन्न). M2 यम स्(hypm.) (for यहा). Št Ñi Di.a.io(Št Die second time) (इंचित्; Ti.s Gs कमी (for दोपं). Ši Na V B Dane, 10; Sr Die first time).11 यहत्र निवरं (Dr. ेरे) कार्य; Do बतो बरुकर्म दोपं नस् — d) Si Ñi Di.4.10(Si Dio second time) तरपुन:: Bs सर्व तत् (by transp.) (for तसर्व). Ti.s Gs कर्नुमईथ. १% Cg: अस्मिन्सर्गे साध्यट-पश्चरभवश्चोका:. 🕸 - After 140, \$1 D10 ins. :

1255 खगतानां वचः श्रुखा हर्पाह्निगुणविक्रमः। पुर्छं निर्वाप्य सहसा समुद्रे लदणान्मासि। निश्चयार्थं पुनस्तत्र मत्त्रा दष्ट्वा च जानकीम्। अभिवास ततो दंवीं रामनार्थं समुत्पुकः। अरिष्टं नगमामः च पुत्रुवे सहितां पतिम्। [5] शतयोजनविन्तीण वेगेन हरियुंगवः। भाराद्हं गिरिश्रेष्टं भवतां द्र्यानीत्सुकः।

[(1.2) \$1 निर्वास्य (for निर्वास्य). —(1.6) \$1 हरिपुंगवा:.] -Then Si Die repeat 1254* and 140°d.

Colophon. - Sarga name: Ś1 D1.2.4.10.11 हनुमत्कर्म-प्रवेदनः(Śi Dio.ii °नं); Ñi इनुमलियेडनं; Ñs Vs B Di हन्मद्राक्यं; V1 हनुमहृत्तांतं; D3 हन्मत्स्यकर्मनिवेदनः -Sarga no. (figures, words or both): Ñi Bs Di.z. Gan om.; \$1 V1 50; Na Ds-2 T G M1.3 58; V2 47: 84 64; D3 62; M2 57.—After colophon, G M conclude with श्रीरामाव नमः.

57

1 °) \$1 Ñ V B D1-4.10.11 एवम् (for एतद्). D6 रेवेस् (by transp.). Si No Vo B2-4 D2.6.10.11 उत्तमं

2 *) \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 संगम:: В संध्रम: (for क्षतः) े श्री D1.2.4.10.11 संगमः: D3 स्टूटा क्षति । 11 दे बीडम् (for ब्रीलम्). D11 आहाय (for होताह). भे वेदेशा. — Va Ba [क्ष]पि (for च). Ba शि हिन्दे D2 प्रवर्ण; D10 lacuna; D11 प्रवर्छ (for तपसा धारयेछोकान्कुदा वा निर्दहेदपि ॥ ३ सर्वथातिप्रवृद्धोऽसौ रावणो राक्षसाधिपः। यस्य तां स्पृशतो गात्रं तपसा न त्रिनाशितम् ॥ ४ न तद्धिशिखा कुर्यात्संस्पृष्टा पाणिना सती। जनकसात्मजा कुर्याचत्क्रोधकलुपीकृता॥ ५

हुवनं). Va प्रति; Ta युनः (for महन). Di. इत्रणं प्रति (sic); Ds.s Ti.s Gs Ms.s Cv.m.g.t.p प्रवर्ण सवः; Dz.s Ct प्रीतितं मनः (for प्रचनं महत्). St मम तहर्शनं महन्; Ni ममा * गमनं प्रति (illeg.); Do सफलो मन च श्रमः.

3 Bs om. 3. Ds Ti.s G M om. 345, -4) Vi B1.2.4 D3.11 बाहर्स (for स°). B1 क्स. - 8) D10 ह्रवापित: (sic). —") र्डा साध्येत्र ; Do धारयत्र ; Du चारत्रील (corrupt); Gs दारयेल (for धारवेल्). —) St No Va Bi.a.a Di.a.a.io.u ऋद्वासा; Va ऋद्वासं-; Da कुपिताः De कुद्दोसीः Tas G M ब्रद्धो वाः Ct as in text (for हुदा वा).

4 ") N2 [आ] प्र-; G1 स; Cm.g.t as in text (for [अ]ति-). Ši Ñs V B Di-4.6.10.11 -प्रमानी: Ñi Dr.9 Ti -प्रकृष्टो; Cm.g.t as in text (for -प्रकृष्टो). —) Ds.र-७ राक्षसेश्वरः; Ts.s Gs.s लोकरावणः (for राजनाधियः). - ") Ba बस्मात् ; Ta.a Ga Ma Cm सस्य; Ck.t as in text (for यस्य), Ñ1 D8 सं- (for तां). D2 पदय तां रप्रदय तां. Si Ñ V Bi-s Dane io साध्यीः Di.e सीतां (for गाने), - d) Ši Ñ V B Di-4.6.10 गाने न(Bi-5 न गायं; Bs सीवां न) शवधा गवं(Ñs Ds इतं); Dn सर्वं न शतधा कृतं.

5 *) Ñs V B De ਕਥਾ (for ਕੜ੍ਹ).—Ba om. (hapl.) 5 c. - c) Śt Ñ V Bi-s D 및 at (for [at]-त्मजा), - d) Be तत्क्रोध-; Di.e क्रोधेन (for यख्डोध-).

After 5. Ds.7.9 read 5.58.1°-130(including 1266*), repeating 5.58.3-4 after st. 16 of that Sarga and Dr.s alone repeating 13ed in its proper place. - Ds G1 read 6 and 8od for the first time after 5, repeating both in their proper place. After the first occurrence of 8°d, Da reads 5.58. 1°-138 (including 1265*), repeating 1°-2 and 13ab (with l. 1 only of 1266*) in their proper place. -Tr.s Gas read 5.58. 1°-136 (including 12:6*) for the first time after 5, repeating them along with l. 1 only of 1266* in their proper place. -After the first occurrence of 8°d, G1 reads 5.58. 1°-136 G. 5, 57, 6 B. 5, 59, 21 L. 5, 57, 6

अशोकविकामध्ये रावणस्य दुरात्मनः । अधस्ताच्छिश्चपाद्वक्षे साध्वी करूणमास्थिता ॥ ६ राक्षसीभिः परिवृता शोकसंतापकिर्शिता । मेवलेखापरिवृता चन्द्रलेखेव निष्प्रमा ॥ ७ अचिन्तयन्ती वैदेही रावणं वलद्पितम् । पित्रवता च सुश्रोणी अवष्टव्धा च जानकी ॥ ८ असुरक्ता हि वैदेही रामं सर्वात्मना शुभा । अनन्यचिचा रामे च पौलोमीव पुरंदरे ॥ ९

(with 1266*), repeating 13^{ab} (followed by 1267*) in its proper place.—M1.2 read 5.58. $1^{\circ}-13^{b}$ (including 1266*) for the first time after 5, M1 repeating $1^{\circ d}$ and 13^{ab} (followed by 1267*) in their proper place and M2 repeating st. 3-12 (followed by 1265* and 1261*) after 5.58.16.—M3 reads 5.58. $1^{\circ}-16$ (followed by 1. 2-7 of 1266*) after 5.

6 Ds G1 repeat 6 here (cf. v.l. 5). D1 om. 6°-7°.—°) \$1 D7.9 [श्रॅंझु(\$1 °शि)पामुले; Ñ1 B2.3 D2.4.6 शिशि(Ñ1 [also] B2.3 °श)पायास्तु(Ñ1 [also] D2.4.6 शिशि(Ñ1 [also] B2.3 °श)पायास्तु(Ñ1 [also] D2.4.6 °या: सा); V1 B1.4 D2.10.11 शि(D3 सं) शपाया: सा (B4 हि); V2 शिशपामुलम्; D8.8 (both times) T2.3 G3 शिशुपानुक्षे; G1(both times) शिशपानुक्षात्.—") \$1 Ñ1 D2.4.10.11 ह्यथ्या(Ñ1 °था)स्ते शोककिष्(D11 °शि)ता; Ñ2 V1 D8 समध्यास्ते सुदु:खिता; V2 B (B1.2 with hiatus) अ(B2.4 सा)ध्यास्ते च सु(V2 °स्तेसाः; B2 °स्तेतीवः; B3 °स्ते हाति)दु:खिता; D2 तत्रास्ते जनकात्मजा.

7 D1 om. 7^{ab} (cf. v.l. 6). B3 om. $7-8.-a^{a}$) G1 M1 सा राक्षसी- (for राक्षसीसि:).—S1 om. (hapl.) $7^{bc}.-b$) Ñ1 D3.4.10.11 -दुर्मना:; Ñ2 V B1.2.4 D6-पीडिता; D5.8 -कपिंता (for -किंग्रेश).—Ñ2 V B1.2.4 D6 om. $7^{c}-8^{b}.-a^{c}$) D5.7.9 -रेखा-; T2 -जाले: (for -लेखा-).—a) D5.7.9 T3 चंद्ररेखा. D1.3.4 नि:प्रभा; D11 निर्मुता (for निष्प्रभा).

8 Bs om. 8; Ñ2 V B1.2.4 D6 om. 8° (for all, cf. v.l. 7).—") Šī Ñī D1-4.10.11 Ck न चितयति; T2 न चितयित्वा; Cm.t as in text (for अचिन्तयन्ती).—D8 G1 repeat 8° d here (cf. v.l. 5). Note hiatus between and d.—") V Ts G3 तु (for च). B1 T2 G1(both times).2 Ck पतिवता(Ts त) स्वं; B3 तानो; Cg as in text (for ता च).—d) G1(both times).2 M1 हावष्टच्या (to avoid hiatus). T2 [अ]य; Cg as in text (for च). Ñ2 V B1 सावष्टच्या नुपात्मजा (to avoid hiatus); B2 D6 सा च पूर्वा(D6 साव्या) नुपात्मजा.—For 8°d, Šī Ñ1 B6 D1-4.10.11 subst.:

तदेकवासःसंवीता रजोध्वस्ता तथैव च।
योकसंतापदीनाङ्गी सीता भर्तृहिते रता ॥ १०
सा मया राक्षसीमध्ये तर्ज्यमाना मुहुर्मृहुः ।
राक्षसीभिर्विरूपाभिर्देष्टा हि प्रमदावने ॥ ११
एकवेणीधरा दीना भर्तृचिन्तापरायणा ।
अधःश्रद्याविवर्णाङ्गी पश्चिनीव हिमागमे ॥ १२
रावणाद्वितिवृत्तार्था भर्तृच्यकृतिनश्चया ।
कथंचिन्मुगशावाशी विश्वासम्रुपपादिता ॥ १३

1256* पतिज्ञतात्वे सा देवी सततं सुन्यवस्थिता। [D1.3.4 पतिज्ञतत्वे; D2.11 पतिज्ञता च(D11 तु), D4 सुख्र-स्थिता (for सुन्यवस्थिता),]

9 *) Ds T2.3 G3 M2 च (for हि). — b) T1.3 M1 रामे; T2 रोपं (sic) (for रामं). Ñ2 V1 B1-3 Ds G1 श्रिता; V2 प्रिया; B4 सती; M2 तरा (for ग्रुमा). — c) Si Ñ1 D2.4.7-10 T2 G1.3 Ct अनन्यचिता. Ñ1 D1.4 रामे तु: Ñ2 V B D3.6 G2 सा रामे; D2.11 रामे सा; D7-9 T G3 Ct रामेण (for रामे च).

10 Bs om. 10°6.—°) Ñ2 V B1.2.4 De सा क्षेक्स् वास:-; D1.2.4.11 सा चैकवच-(D1 °वास:-); D1 तदेव वास:-; T3 तथैकवास:-; Ct as in text (for तदेकवास:-). S1 Ñ1 D10 तदेव वास: सुरजः(Ñ1 D10 सरजः).—') S1 Ñ1 D10 पांसु(D10 परा)ध्वस्ता(Ñ1 °स्तं); D1.4 पांतु ° (for रजोध्वस्ता). D10 सा (for च).—D5.7.5 Î1 M2 om. 10°d.—°) S1 D10 -िद्रधांगी; Ñ1 V1 -िदांगी; D11 -संवीता (for -दीनाङ्गी).

11 ⁶) B2 तन्मया. D3 स्वाशावाक्षी (for राज्ञसीवार्ष).
— ⁶) B4 D3 भत्स्यमाना (for तज्ये °). S1 Ñ V1 B
D1-4.8.10.11 पुन: पुन:. — D1.4 om. 11 ° - 13 °. — °) S1
Ñ1 D2.3.10.11 सुघोराभी (for बिरूपामिर्). — ⁶) S1
D2.10.11 रक्षिता; Ñ2 V B D6 संवृता; D3 दृष्टा वर्ष
(sic); T1.3 G3 दृष्टाभि:; T2 दृष्टा च; Ct as in text
(for दृष्टा हि).

12 D_{1.4} om 12 (cf. v.l. 11), —⁶) V₁ (also)
Ds दिल्या; D_{2.11} वाला; De देवी (for दीना).—⁶) B_{2.7}
De भर्तुद्दा; D₂ राम- (for भर्तु-).—⁶) N₂ V B D⁴
भूमिशस्या- De -विजीणांगी (for -विव°).—^d) D_{2.7,9} T₁
M₂ हिमोद्ये (for हिमागमे). D10 पश्चिनी हि समागमे (sic).

13 D1.4 om. 13^{ab} (cf. v.l. 11).—^a) V2 रावणे. Ñ2 V2 B D6 विनिवृत्तातमा (for °त्तार्था). Ś1 रावणार्थी. श्रेष्ट्र विन्यूत्रायां.—^b) Ś1 Ñ2 V B1.2 D2.6.10.11 मर्तिक्ये (for °व्य-). B2 मर्तक्यमितिनिश्चया.—^a) B3 क्ययन्; D4 क्यं च (for कथंचिन्).—^a) B1 समुपादिता (for उप^a). D1.6 विश्वासकृतनिश्चया (sic).

ताः संभाषिता चैव सर्वमर्थं च दिश्चेता । रामसुत्रीवसख्यं च श्रुत्वा प्रीतिद्युपागता ॥ १४ नियतः समुदाचारो मक्तिर्भर्तरि चोत्तमा ॥ १५

यन्न हन्ति दशग्रीवं स महात्मा दशाननः । निमित्तमात्रं रामस्तु वधे तस्य भविष्यति ॥ १६ एवमास्ते महाभागा सीता शोकंपरायणा । यदत्र प्रतिकर्तव्यं तत्सर्वग्रुपपाद्यताम् ॥ १७

G. 5. 57. 15 B. 5. 59. 32

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे सप्तपञ्चाशः सर्गः ॥ ५७॥

14 *) Ds पुन: (for तत:). Ds Ms संभाविता (for विता). Dn सीता (for चैवा). Ñs V B Ds कृतं (B1.3.4 के सं (Vs तु) भाषणं चैव (Vr चापि). — b) Si Ñ V Bl.4.6 D1.8.4.6.6.10.11 तरवम् ; Ds धर्मम् (for सर्वम्). Bs त्रसम् (sic) (for सर्वमधे). B4 D4 च द्शितं; D7.9 It (t प्रकाशिता; Cm.g as in text (for च द्शिता). G1 संध चापि द्शिता. — b) Ñs V B D8 अस्वा प्रीतितरा (Bs क्ता) भवत्.

15 को) Ds नियतं (for °त:). Te Gi नियता समुदा-भा (for °). Ds नियतं सा सदाचारा भर्नुभक्तिपरायणा--For 15, Śi Ñ V B D1.2.4.6.10.11 subst.:

1257* नियमं समुदाचारं भक्तिं भतेरि चोत्तमाम्। या धारयति लोकेषु महात्मेत्यमिधीयते।

[(l. 1) Si नियतं (for °मं).—(l. 2) Si Dio सा (sic); Bi यो (for या). Si Da साप्त्री सती; Ñi Di. 4 महास्त्री; Ñi Di. 4 महास्त्री; Vi सा साप्त्रीति; Ba स महास्मा; Ba 16 a) Di

16 •) D3 यब हन्याद; T2 G1 यखि°; Cm.g.t as in text (for यख हन्ताद; T2 G1.3 M2 दशाननं; M3 क्षेत्रहां, Cm.g.t as in text (for दशाननः). D3 क्सपः B D1.2.1.6.16.11 subst.; while D3 ins. after 16^{a5}; Rau सीवया दग्बलपता स निशाबरः।

[Die transp. सीतवा and तपसा. Si Di.z. च (for स).]

— °) Si Ñi Di.4.10 -मूलो (for -मात्रं). — ^d) Bi सच्ये (for वधे). Bi यत्तं (for तस्य). — After 16, Di-3 Ti.3 G Mi.3 ins.:

1259* सा प्रकृत्येव तन्त्रङ्गी तद्वियोगाच कर्शिता। प्रतिपरपाठशीखस्य विचेत्र तनुतां गता।

[(l, r) G: प्रकृत्या च; B(ed.) °त्येव (for °त्येव). G1.3 तद्वियोगेन (for °गाच). D2.9 कर्षिता; G: दर्शिता.]

Colophon: Śi Di-4.10 Ts om.(cont. the Sarga).
—Sarga name: Ñi Ba इनु(Bz ेन्)महाक्ये सीवामकंसा;
Ñi V Bi.s.4 De.ii सीवामकंसा.—Sarga no. (figures, words or both): Ñi Dii om.; Ñi Vi Dis-0 Ti.s G
Mi.s 59; Vi 48; Bs 55; B4 62; Ms 58.—After colophon, G Mi.s conclude with भीरामाय नमः.

40

G, 5, 58, I B, 5, 60, I L, 5, 57, 18 तस्य तद्वचनं श्रुत्वा वाजिस् नुरभापत ।
जाम्बबत्प्रमुखान्सर्वाननुज्ञाप्य महाकपीन् ॥ १
अस्मिन्नेवंगते कार्ये भवतां च निवेदिते ।
न्याय्यं स्म सह वैदेह्या द्रष्टुं तो पार्थिवात्मजौ ॥ २
अहमेकोऽपि पर्याप्तः सराक्षसगणां पुरीम् ।

58

Si Di-4.10 T2 cont. the previous Sarga. Cv does not comment on Sarga 58. It seems from the citation in Sarga 57 that the sequence in Cv of st. 1°-13° is as in T1 etc. Cg comments on st. 22 only.

1 ⁶) D: बालियुत्रोंगदोस्रवीत्. —Ds.7.8 read 1° - 13⁶ (including 1266*) after 5.57.5, repeating 3-4 after 16 and D7.9 alone repeating 1345 in its proper place. De reads 1°-136 (including 1266*) after the first occurrence of 5.57.8°d (repeating 1°-2 and 13° [with l. 1 only of 1266*] in their proper place). T1.8 G2.3 read 1°-136(including 1266* for the first time after 5.57.5 (repeating them [along with I. r only of 1266*] in their proper place). G1 reads 1°-138 (including 1266*) after the first occurrence of 5.57.8°d (repeating 13°6 [followed by 1267*] in its proper place). So also in Cr.m.g.t (Ct alone repeating them in their proper place). M1.* read 1°-136 (including 1266*) for the first time after 5.57.5, M1 repeating 1od and 13d6 [followed by 1267*] in their proper place and M2 repeating 3-12(followed by 1265* and 1261*) after 16. Ms reads 1°-16(followed by 1. 2-7 of 1266*) after 5.57.5.—°) Ñ1 D1.4 बीराज्; M1 (second time) बृद्धान् (for सर्वान्). —) Si Di-4.10 श्रनुमान्य; D11 उपासंध्य (for अनुज्ञाच्य). \$1 D1.2.10.11 Gs(first time) महाकपि:; G1 Ms Cr महाहरीन्. Ñ V B De इन्मंतं च वानरं. -- After 1, G1 reads 7.

2 For sequence in Ds.7-9 T1.8 G M, cf. v.l. 1.
—") T2 Ck तिसन्; Cr.m.t अस्मन् (as in text). S1
B1.3.4 D10 [प]च (for [प]च-). S1 D10 सहा-; Ñ
D1~4.6.11 -विधे (for -गते). —") B3 विनिचेदिते. D11
भवता चामिनंदिते. —") D11 नार्ष (sic) (for न्यार्थ). S1
D1.6.10 च; D3 च:; D11 च:; T1.3 G2.3 (all both times)
हि; Cr.m as in text (for स्म.). —") T2 प्रष्टुं; Cv.r.m.t
as in text (for. द्रष्टुं), S1 Ñ1 D3.11 नुपवर-; D1.2.4

तां लङ्कां तरसा हन्तुं रावणं च महावलम् ॥ ३ किं पुनः सहितो वीरैर्वलवद्भिः कृतात्मिः। कृतास्त्रैः ध्रवगैः शक्तिर्भवद्भिविंजयैपिभिः॥ ४ अहं तु रावणं युद्धे ससैन्यं सपुरःसरम्। सपुत्रं विधमिष्यामि सहोदरयुतं युधि॥ ५

नरवर- (for तो पार्थिव-). -- For 2°d, Ña V B De subst.:

1260 को नयोऽस्मासु वैदेहीं यत्पत्रयेत्पार्थिवात्मजः।

[Vs यो (for को). B1.s (m. also) [S]न्यो यो (for नयो). B3 आनयस्वाद्य वैदेहीं (for the prior half). B1 ह्यं तो पार्थिवात्मजां; B2 (m. also) तो पश्येस्पार्थिवात्मजां (for the post, half).]

- 3 For sequence in Ds.7-9 T1.3 G M, cf. v.l. 1, V2 om. 3-4^b.) G1 प्कोहस् (by transp.). Ñ1 V1 B1-3 Dc.10 G2(first time) हि; D3 सु- (for sि).) Ñ1 B4 D1-4.11 लंको तो (by transp.). T1.3 G1 (all both times) transp. लङ्को and हन्तुं. Ś1 D10 लंको नाशियतुं हंतुं. d) Ś1 D2.5.10.11 यलोहकटं; Ñ1 D14 मदोहकटं; Ñ2 V1 B D6 निशाचरं; D7.0 (both first time) सराक्षसं (for महायलम्).
- 4 For sequence in Ds.7-9 T1.8 G M, cf. v.l. I. V2 om. 4°6 (cf. v.l. 3). ") Ñ2 V1 B Ds सहिते (Bs बहुभि:) सर्वेर् (for सहितो वीरेर्). ") B1 (margalso as in text) निशाचरे:; Ds G1.8 (first time) महारम्भा: (for कृतासम्भा:). ") G1 कृतार्थे: Ś1 Ñ1 D2.8 प्रवणे:; Ñ2 V B1-3 D3.6 प्रवने; B6 प्रगणे: (for कृतीरो:) D1.4 कृतज्ञे: प्रवणे: शक्तर्र. ") Ś1 Ñ V D2.6.10 विव (D6 "न) योद्य (D10 "दि)ते:; B1-3 विजये रते:; B6 विजये रते: D1.3.6 विजये एते: After 4, D5.7.9 (all after second occurrence) T2 Ct ins.; M2 cont. after 1265°:

1261* वायुस्नोर्वलेनैव दग्धा लक्केति नः श्रुतस्।

[T2 विश्वतं (for न: श्रुतम्).]

5 For sequence in Ds.7-8 T1.3 G M, cf. v.l. I.
—") Śi D1-4.10.11 सं (for तु). Śi Ñi D1-4.10.11 सं हों
Vi illeg. (for युद्धे). —) D2 सामार्स (for सम्बंधे). Mi
(first time) समुहद्भनं (for सपुर:सरम्). —) B3 सपुर
(for सपुर्य). N2 V B D6 निह्निच्यामि. D3 ससीर्य
विषयामि; D5.7-9 M2(both times).3 सहपुत्रं विष(D)
हिन) व्यामि. —) T1.3 G3 (all both times) रिपुं G3
(both times) रणे (for युधि). Śi Ñ2 V B D1.2.4.6.16.11
समुद्धद्वाधवं युधि; Ñi समो द्विपरायणं; D3 सपुत्रं सहवाधवं.

ब्रह्ममैन्द्रं च रौद्रं च वायच्यं वारुणं तथा।
यदि शक्रजितोऽस्त्राणि दुर्निरीक्ष्याणि संयुगे।
यान्यहं विश्वमिष्यामि निहनिष्यामि राक्षसान्॥ ६
स्वतामम्यनुज्ञातो विक्रमो मे रुणद्धि तम्॥ ७
स्यातुला विसृष्टा हि शैलवृष्टिनिरन्तरा।
देवानिष रणे हन्यानिक पुनस्तानिशाचरान्॥ ८

6 For sequence in Ds.7-9 T1.3 G M, cf. v.l. I.

-*) D1.3.4 T3.5 (second time) ब्राह्यम् . D7.9 असं
(शि ऐन्हें). D2.11 वायन्यं (शि रोहं च). Ñ2 V B1.3.6

D4 ब्राह्ममसं तथा रोहं; B2 ब्रह्मासं च तथा दिन्यं. —\$1 om.
(%-5°.—*) D2.11 रोहं चे (शि वायन्यं). Ñ2 B1

दिला; V1 D1.4 T2 वार (V1 राव)णं (शि वास्णं). V2

G4(first time) तहा; D11 च तत् (शि तथा). —After
(64, D3 ins.:

1262* बाग्नेयं वैष्णवं चैव कीवेरं चासुरं तथा।

for

V1

—') Ña V De संति (for रखाणि). B1-3 यानि(Ba विशे शरुजितः संति; Ba यानि शरुजितोसाणि; De T1.3 Ga (all, except Ds, both times) यदि(Ds यानि) शक्रजिद्धाणि.— ') Ña V B1-3 De.10.11 दुनिवासाणि; Ba D1-4 दुनि(Ba तानि)वार्याणि (for दुनिरीक्याणि).— ') Ga (first time) तस्य; Ck.t as in text (for तानि). D11 व्यमित्यामि (sic) (for विधमित्यामि). D1.4.11 निर्देस्यामि के D0 निह्वास्य च (corrupt) (for निह्नित्यामि). Ñ1 V1D1-3 G1 Ct transp. विधमित्यामि and निह्नित्यामि. Ñ1 V2 De रावणि (sic); V1 M1 रावणे (for राक्षसान्). B1-4 हिन्थामि च रावणे (for ').

7 For sequence in Ds.7-9 T1.3 G M, cf. v.l. I. St om. 7 (cf. v.l. 6). Ñ1 illeg. for 7. D7.9 M1 repeat 7 (var.) after 8. Ds transp. 7 and 8. G1 reads 7 after I.— D1.2.4.10 भवदिर (for भवताम्). Ñ1 B2 De M1 (both times) अनजुज्ञातं; V B1.2 अतुज्ञातं; D7.9 (both second time) Ck.t अनजुज्ञातो; Tr.m.g ति M2 (all second time) अव्यज्ज्ञातो; Cr.m.g ति M3 (as in text). B4 D3.11 भवदिरगज्ज्ञातो. Gr.m.g ो D7-9 (D7.9 second time) T2 G1 M1 (both sines) Ck सा; T2 (both times) क: (int. lin. also as in text); Cm.g as in text (for तम्). Ñ2 V (D1 त्) तिकसं; D3 दशियख्यामि विकसं.

 सागरोऽप्यतियाद्वेलां मन्दरः प्रचलेदिष । न जाम्बवन्तं समरे कम्पयेदिरवाहिनी ॥ ९ सर्वराक्षससंघानां राक्षसा ये च पूर्वकाः । अलमेको विनाञ्चाय वीरो वायुसुतः किषः ॥ १० पनसस्योक्ष्वेगेन नीलस्य च महात्मनः । मन्दरोऽप्यवशीर्येत किं पुनर्युधि राक्षसाः ॥ ११

G. 5. 58. 11 B. 5. 59. 15 L. 5. 57. 28

अनंतरा (for निरन्तरा). —After 8, D7,9 M1 repeat 7 (var.).

9 For sequence in Ds.7-0 T1.3 G M, cf. v.l. I. Bs om. 9 (cf. v.l. 8). — 1 Ms व्यतियाद्. 51 Ñ V B1.2.4 D1-4.6.10.11 अ(B1 व्य) तीयारसागरो वेळां. अ Cr : अतियाद अतीयादित्यथे: 1 दीर्घामात आये: 1; so also Cg. अ — 1) Si Ñi D1-4.10 तथा (for अपि). Ñi V B1.2.4 Ds चलेदपि च(Ñi Ds हि) मंदर: (Vi बसुंघरा): D11 मंदर-प्रवनेन च. — 1) Si Ñi D10 जांववंतं न (by transp.). D2 संग्रामे (for समरे). — 1) B1.2 शतु- (for अपि-). Si Ñi B4 D2-4.10.11 जयेयुर्युधि (D3 धु: सर्व-) राम्नसाः Ñi V Ds चाल (Vi वार) थेच्छतुवाहिनी; D1 नयेयुर्युधि राम्नसाः

10 For sequence in Ds.7-9 T1.3 G M, cf. v.l. 1.

— B1.3 सब. Si Ñi D1.6.10 -संघातान्; Ña V B1-3
D6 -संघातं; B6 -संघाते; D2.11 -संघा ये. — Ñi Ñi D6
रक्षसां, B1 D3.6.7-9 T1 G2 (T1 G2 second time) Cr.t
प्रेजा:; T1 ([first time] inf. lin. also as in text)
M2 (both times) प्रेणा:; G3 (first time) प्रिकाः;
Cm.g.k प्रेका: (as in text). Si Ñi D10 राक्षसेश्वरप्रेकान्; D1.2.4.11 राक्षसेश्यक्ष प्रेजान्(D2 कि:; D11
का:).—After 10 b G1.2 (after second occurrence) ins.:

1263* तेपासपि न संदेहः समरे बलिनां वरः।

—°) \$1 D1-4.11 दि निघने; Ñ1 [5]पि निघने; D1.9 T1 G3 (both second time) Ct [5]पि नाशायः D10 निहंतुं हि (for बिनाशाय).— °) Ñ1 D2.8.11 तेषां वायु-; D1 तेषां वालि-; D4.8.7-9 T1.8 (T1.8 first time) G1.8 first time) M (M2 first time) वीरो वालि- (for वीरो वायु-). \$1 (with hiatus) D10 अयं (D10 कपिर) वायुपुतो ग्रहं. % Ck: वायुपुतः कपिरिति पाञ्चः. % —For 10°4, Ñ2 V B D6 subst.:

1264* अयमेको निहन्ता हि जाम्बवान्कपिसत्तमः।

[B3.6 अहम्; De स्वयम् (for अयम्). B6 च (for हि). Vi illeg. for जांबवान्कपि-. B3 कपिबुद्धिमान् (for °सरामः).]

11 For sequence in Ds.7-9 Ti.3 G M, cf. v.l. I. B3 om. 11⁶⁵. — Ni प्रवनस्य; Dr.9 द्वरास्य (for प्रवसस्य). — Si मेंदस्य; Ni वनस्य; Ni ४ प Bi.s.s Di-s.s.io.ii Ts(second time) नकस्य (for नीकस्य).

G. 5.58, ¥2 B. 5.59, 16 L. 5.57, 29 सदेवासुरयक्षेषु गन्धर्वोरगपश्चिषु ।
मैन्दस्य प्रतियोद्धारं शंसत द्विविदस्य वा ॥ १२
अश्विपुत्रौ महावेगावेतौ प्रवगसत्तमौ ।
पितामहवरोत्सेकात्परमं दर्पमास्थितौ ॥ १३
अश्विनोर्माननार्थं हि सर्वलोकपितामहः ।

D₆ [ए]च (for च).—°) T_{1.3} (both second time) G_{2.5}(both times) विश्वीयंत (for [क]च°). Ś₁ V₂ D_{1.4.10} गिरयोपि वि(D₁ °यो ब्यव)दीयंते(V₂ °यंयु:); Ñ₁ पर्वतापि विदीयंते (metri causa); Ñ₂ V₁ B पर्वता अपि दीयंयु:; D₂ गिरयोप्यवसीदेयु:; D_{2.11} गिरयोपि हि(D₁₁ °प्यत्र) दीयंयु:.

12 For sequence in D_{5.7-9} T_{1.3} G M, cf. v.l. 1.
—") S₁ Ñ V B D_{1-6.10,11} न; D₉ सु- (for स-). Ñ₂
V₂ B₃ -सुद्धेषु (for -यहोषु). — ") S₁ Ñ V D_{1.2,4,10}
पन्नगेषु नरे (Ñ₂ V "जो)षु ना (V D₂ न्न); B D_{6.11} पन्नगेषु स्रोषु नरे (Ñ₂ V "जो)षु ना (V D₂ न्न); B D_{6.11} पन्नगेषु स्रोषु न (D₆ ना); D₃ पन्नगेष्यमंदेषु न (sic). — ") M₂
(second time) नुपेणं प्रति योद्धारं. — ") Ñ₁ D_{1.3,4}
पन्नयेदं; Ñ₂ V B D_{2,6} मन्येदं; D₁₀ पन्नयामि (for न्नांसत).
Ñ₂ V B D_{2,6,10} G₂(both times) न (for ना). S₁
पन्नयामि द्विविधस्य न; D₁₁ मन्येदं द्विपन्स्य न; M₂ (second time) सर्वे नंसत नान्सः. — After 12 (second occurrence), M₂ ins.:

1265* ऋक्षराजस्य तु बलं पुराणेषु च विश्वतम्। तस्य नास्ति समो लोके जवे दर्पे च संनतौ। —Then Ma cont. 1261*.

13 For sequence in D5,7-9 T1.2 G M, cf. v.l. 1. Ñ1 illeg. for 13^{ab}.—a) B3 आरमपुत्री; B4 अरिपुत्री. Ñ2 B1.2 T1.3 G1.3 M1.2(T1.3 G1.3 M1 second time) महामागाव्; B4 D2(first time) महावाद्यां (B4 °री); T2 M2 उमावेता; G2(both times) महावाद्यां (for महावेगाव्). V2 D6 अप्रिपुत्री महाभागाव्; D1.2.4 अश्विनोरंगजा(D3 दिल्लाया)वेती.—b) Ñ1 D1 महा-; D8(first time) यी ती; T2 G2(both times) M2 वीरी; Ck as in text (for एती). S1 V B1.2.4 D2.10.11 एती ती(V B1.2 एती हि; B4 समस्त) प्रवगोत्तमी; Ñ2 B3 D0 हमी (B3 वेगी) हि प्रवगोत्तमी; D7-0(all second time) G1 M1(both first time) बळवंती प्रवंगमी.—After 13^{ab}, D5 T2(only l. 1) M2 Ct ins.; D7-2 T1.3 G2.2 M1 ins. after the first occurrence of 13^{ab}; M3 ins. l. 1 and l. 2-7 after 13^{ab} and 16 respy.:

1266* प्तयोः प्रतियोद्धारं न पश्यामि रणाजिरे।

मयेव निहसा छट्टा दग्धा भस्मीकृता पुनः।
राजमार्गेषु सर्वेषु नाम विश्रावितं मया।
जयव्यतिक्ली रामी छक्ष्मणक्ष महावकः।
राजा जयति सुप्रीवो राधवेणाभिपालितः।

सर्वावध्यत्वमतुलमनयोर्दत्तवान्पुरा ॥ १४ वरोत्सेकेन मत्तौ च प्रमथ्य महतीं चमूम् । सुराणाममृतं वीरौ पीतवन्तौ प्रवंगमौ ॥ १५ एतावेव हि संक्रुद्धौ सवाजिरथकुझराम् । लङ्कां नाशियतुं शक्तौ सर्वे तिष्ठन्तु वानराः ॥ १६

अहं कोसलगाजस्य दासः पयनसंभवः। हन्मानिति सर्वत्र नाम विश्रावितं मया।

[Ds T1.3 G2.3 repeat l. 1 here (cf. v.l. 1). —(l.2) D7-3 पुरी (for पुन:). —(l. 3) M3 सर्वेत्र (for सर्वेषु). Ti G3.3 तथा; T3 तदा (for सथा). —(l. 5) M1 जबतु.]—After the second occurrence of 13^{ab}, G1 M1 ins.;

1267* मैन्द्श्च द्विविद्श्वीभावाभ्यां नास्ति समी पुषि।

ि Bs missing after पितामह in 13° up to 5.60.8 (except 18, 19 and colophon of Sarga 59).

—T2 om. 13° d.—°) M2 बरोस्सेधात्.— d) S1 D1.4.18 वसम्; Ñ1 D2.11 चीर्यम् (for दर्गम्). Ñ2 V B1.21 D6 परं दर्गमयस्थिती.—After 13, D3 T1.3 G M1.1 ins.; T2 cont. after l. 1 of 1266* (owing to

1268* असृतप्राशिनावेती सर्ववानरसत्तमी।

om.):

[To Go Mo -प्राशनाव्. Go असूतं प्राशनावेतीं (for the prior half).]

14 For sequence in Ms, cf. v.l. 1.—) Si Din माननार्थे हि; V चैव मानार्थे; Bi De माननार्थे दा Ta Ms माननार्थाय. — Ñi illeg. for 14° d.— °) Si -[ब्रा बुख स्वम्; V2 D7.9 -[ब्रा] बाध्यस्वम् (for -[ब्रा] वध्यस्वम्).— d) Ds तदा (for पुरा). Si D1.2.4.10.11 उभयोर्दत्तवांसदाः Ña V B1.2.4 De वीराभ्यामददत्तदाः

15 For sequence in Ms, cf. v.l. 1. —) \$1 No V B1.2.4 D1-4.10.11 तेन (for बर-). \$1 D10 M2 महर्गि N1 D1-3 च तत:; N2 V B1.2.4 D4.6.21 च(B2 हि) तदा (for मत्ती च). —) N2 V1 B1.2.4 D6 प्रच्या V2 प्रहुपे(corrupt); D5 प्रणुख (for प्रमध्य). —) V2 पीतवर्णों (sic) (for "वन्ती). D7.9 महाबली (for प्रचंगमी).

16 For sequence in Ms, cf. v.l. 1. —) \$1 V D2.3.10 तदेतावि; Ñ B1.2.4 D6 तदे (B4 उदि) वावितः D1.4 तावेवापि पु-; D11 तावेवाविप (for प्तावेव हि). D5 संकुष्टों (for संकुष्टों). — 6) D5 -संकुळां (for जुआरा). V रथवाजिसकुंजरां. — 6) D5 सर्वे झळं (for वाको सर्वे). V रथवाजिसकुंजरां. — 6) D5 सर्वे झळं (for वाको सर्वे). N2 V B1.2.4 D6 लेकां राक्षससंपूर्णों दुर्घणं स्दिग्दिवतः (B4 % V). — After 16, D5.7.9 repeat 3-4 and M2 repeats 3-12.

[412]

[5]

अपुर्त तु विना देवीं दृष्टबद्धिः स्रवंगमाः ।
स्मीपं गन्तुमस्माभी राघवस्य महात्मनः ॥ १७
ह्या देवी न चानीता इति तत्र निवेदनस् ।
अपुर्तामिव पश्यामि भवाद्भिः ख्यातविक्रमैः ॥ १८
विह वः प्रवने किथनापि किथित्पराक्रमे ।

17 Dr.9 om. 17. T1.3 G3 om. 17^{ab}.—ab) S1 Ñ1 D1.5.4.5.10.11 T2 हि; Cr.g as in text (for नु). D8 T2 G3 M8.3 व वानरा:(D8 °रें:) (for प्रवंगमा:). S1 Ñ1 D1-4.10.11 सीतामसि(D3 °मि)तलोचनां; D5 विद्वविश्व बानरा: (for b). Ñ2 V B1.2.4 जनकस्य सुतां जिल्वा देवी-मितलोचनां. % Cg: वानरा इति संवोधनम्. %—D8 om. 17^{cb}.—°) S1 Ñ1 D1-4.10.11 समीप(S1 Ñ1 D10 °पे)-गमनं तस्य; Ñ2 V B1.2.4 D6 युक्तं समीपगमनं.

. 2)

5.:

1.8

18 °) \$1 Ñ2 V B1.2.4 De.11 सीता (for देवी). De at (for च). Be transp. न and च. D2 दृष्टा सीता न वानीता.—Note hiatus between and .—) \$1 D1.4.10.11 [इ]त्येदं(\$1°द); D3 [इ]त्येत् (for इति). D1 तु * (for तत्र). \$1 D2.2.7-11 G1 M1 Cm.t निरोदितुं; Ñ1 D1.4 निरोदितुं; Ñ2 V B1.2.4 D6 निरोदितुं; Ck निरोदनम् (as in text).— od) D5.7.9 Cm.t न युक्तम्. D2.2 इति (for इव). D2.9-पौरुपै:; Ck as in text (for -विकर्ते:). \$1 Ñ1 D1-4.10.11 जानामि and -कर्मभि: (for पद्यामि and -विकर्ते:). Ñ2 V B1.2.4 D6 वीर्यं(V2° र) विकर्त्रभारीयं (B16°यूरा)णां घोषणं गहिंतं मरेत्.— After 18, Ñ2 V B1.4.4 D6 ins.:

1269* भगवा विक्रमे बुद्धियुक्ता दिख्येन कर्मणा। [De क्षं वा (for अथवा). De बुद्धि कुर्याद्.]

19 °) Si Di-4.10.11 M3 न:(D3 चा) प्रवने. Ti.3 Gi तुल्यो (for कश्चिन्). Ñ2 V2 Bi.2.4 D6 सागर प्रवने येग्यो. - 3) Si Ñ2 V2 B4 D6.10 न च; B2 नर:; T3 नास्ति (for नापि). - 4) V B1 हरिपुंगवा: (for "सत्तमा:)-After 19, Si Ñ1 Di-4.7-11 ins."; Ñ2 V Bi.2.4 D6 subst. for 20:

1270* जित्वा लङ्कां सरक्षीयां हत्वा तं रावणं रणे। सीतामादाय गच्छामः विकास

सीतामादाय गच्छामः सिद्धार्था हृष्टमानसाः।
[(1, 1) B4 लेको जित्वा (by transp.). D11 सरक्षरको
[(10 क्षेत्रो). \$1 D2.10 जित्वा सराक्षसां लेको (for the prior
केतामानीव द्वार्था हृष्टमानसाः.]

Thereafter, Ñ2 V B1.2.4 D6 cont. 1272*.

20 For 20, Ñ2 V B1.2.4 D6 subst. 1270*. — b1 I1.3 G2 [प] च (for [प] चे). S1 Ñ1 D1-4.7-11 -होपेपु: के2 (for सत्र). — For 20°4 S1 Ñ1 D1-4.10.11 subst.:

तुल्यः सामरदेत्येषु लोकेषु हरिसत्तमाः ॥ १९ तेष्वेतं हतत्रीरेषु राक्षसेषु हन्मता । किमन्यदत्र कर्तव्यं गृहीत्वा याम जानकीम् ॥ २० तमेत्रं कृतसंकल्पं जाम्बवान्हरिसत्तमः । उवाच परमप्रीतो वाक्यमर्थवदर्थवित् ॥ २१

G. 5. 59. 1 B. 5. 60, 14 L. 5. 58. 1

1271* कि प्राप्तकालं कर्तव्यं प्राप्य गच्छाम मैथिलीम्।
[Ds वक्तव्यं (for कर्तव्यं). Ds प्रार्थु (for प्राप्य). St Dto गच्छानः प्राप्य .].

—Thereafter all the above MSS. cont., while \tilde{N}_2 V B1.2.4 D6 cont. after 1270*; D7-1 T2(only 1. 1) Ct ins. after 20:

1272* रामलक्ष्मणयोमध्ये न्यस्याम जनकात्मजाम्। किं परिक्तिश्य नान्सर्वान्वानरान्यानरपमाः। वयमेव हि गत्वा नान्हस्वा राक्षमपुंगवान्। राववं बृष्टुमहामः सुग्रीवं सहलक्ष्मणम्।

[(1.1) \$1 Ñ1 D10 न्यस्थेत्स; Ñ2 B1 नेश्यामो; V पद्यसे; B2 D8 नेश्याम; B4 नयामो; D2 न्यसामो; D3.11 नेष्यासि; D6 पद्यामो (for न्यस्थाम).—D8 om. l. 2.—(1.2) B2 D1.2.4.11 Ctp 'क्केट्स; D7.9 Ct न्यनीकेस्तु (for परिक्किट्स). V2 व: शूगन: B1.2 D2 व: सर्वान: B4 सर्वांख (for तान्सर्वान्). Ñ1 B4 D2.7.9 वानर्यसान्.—V B1.2.4 D3.11 om. l. 3-4.—(1.3) D2 समसि-(for पद दि). Ñ2 D6 तं (for तान्). Ñ2 D6 -पुंगवं.—(1.4) \$1 Ñ2 D1.2.6.10 सन्धीव सन्ध्रमणं (for the post. half).]

21 ⁶) Ds जांबुवा *** **.— ^d) Gs सथैबिद् (for [°]बद्). T1.8 Gs.3 अंगर्ड़ (for सथैबित्).—For 21. Si Ñ V (V1 after 1272* owing to om.) B1.2.6 D1.2.6.6. 10.11 subst. and read after colophon; Ds subst. for 21° ^d and reads after 22; Ts subst. for 21° ^d:

1273* अङ्गदस्य वचः श्रुत्वा जाम्बवान्त्राक्यमववीत्।

[D1.10 जांतु (D10 °म)वान्. T2 इत्सित्तमः (for वाक्यम-

-Thereafter all the above MSS.(except T₂) cont.; D₇₋₉ T₂ Ct ins. after 2x:

1274* नैषा बुद्धिमेंदाबुद्धे यद्भवीषि महाक्षे।
विचेतुं वयमाञ्चसा दक्षिणां दिशमुक्तमाम्।
नानेतुं कपिराजेन नैव रामेण घीमता।
कथंविश्विर्जिनां सीतामस्मामिनांभिरोचयेत्।
राधवो नृपशार्वृतः कुर्छ ध्यपदिशन्तकम्। [5]
प्रतिज्ञाय स्वयं राजा सीताविजयमप्रतः।
सर्वेषां कपिमुख्यानां कथं मिथ्या करिष्यति।
विपुलं कमें च कृतं सवेतुष्टिनं तस्य च।
नृया च दक्षितं वीर्यं मवेद्दानरपुंगवाः।

G. 5. 59. 0 B. 5. 60, 20 L. 5. 58. D

न ताबदेपा मतिरक्षमा नो यथा भवान्पश्यति राजपुत्र ।

यथा तु रामस्य मतिर्निविष्टां तथा भवान्पश्यतु कार्यसिद्धिम् ॥ २२

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे अष्टपश्चाशः सर्गः ॥ ५८ ॥

तस्माद्रच्छामहे सर्वे यत्र रामः सलक्ष्मणः। [10] सुग्रीवश्च महातेजाः कार्यस्यास्य निवेदने।

[(I. I) V B1.2.4 D2.6.11 महावाहो; D3 मम मता; De महाबुद्धि (for °बुद्धे). ÑI DI.3.4.11 यां (for यद्). B1.2.4 महामते (for °क्ते). -(1. 2) Ñ2 V B1.2 Ds विचिन्व (B1.3 De °तु) ध्वमितिप्रोक्ता (Ba °कं); B4 विविध्वमिति संप्रोक्ता (sic) (for the prior half). —(1. 3) र्रा D10 तेन वै; Ñ1 D0 न नेतुं; Ñ2 V B1.2.4 D6 न बेतुं (for नानेतुं). Ñ2 V B1.4 D6 [अ]पि; Ds च (for [प]न). Si Bs Dio राधनेण (Bs लक्ष्मणेन) च घीमता (for the post. half). —(1.4) Ñ2 V B1.2.4 D1.4.6.7 T2 कथं विनि (T2 चेन्नि) जिंतां सीताम् (Ñ2 D6 साध्वीम्) (for the prior half). Da.a.11 सोस्माभिर् (for अस्माभिर्). Ši Dio नैव; Ña De सोभि-; Va सोपि; Ba इति; Ba अपि; D1 अभि-; Ds न स (for नाभि-). —(1.5) V2 च व्यपदिशन् (hypm.). Śi Ña V Bl.s.c Ds.c.10.11 महत् (for स्वक्स्). -(1. 6) Ds.s(also) स्वकं (for स्वयं). Ñ1(with hiatus) शारमनी जयम् (for सीताविजयम्). --(1. 7) Ba मवि-व्यति; D11 करिव्यसि. —(1. 8) D7-9 विफलं (for विपूर्ल). Si Da.10 तस्कृत्वा; Ñi Di.4 कृत्वा वे (for च कृतं). Ña V B1.1.4 De विपुले (B1 °पाले) कर्मणि कृते (for the prior half). Ña V1 Ba D1,2,4,6 तु (for च). —(1.9) Ba तथा (for कुथा). St D:-4.20,21 वो; V2 नो; D6 न; Ts वा (for

च). D11 पूर्व (for बीर्थ). Ñ2 V B1.2.4 D6 वान(सत्तमः (for "पुंगवा:). —(l. 10) Ñ1 D7-9 T2 गच्छाम वै (िष्ठा गच्छामहे). Ñ2 V B1.2.4 D3.6 तत्र (for सर्वे). —(l. 11) Ñ2 V B1.2.4 D6 महावाहु: (for "तेजा:). D11 निवेशनं (for "देने). Ñ2 V B1.2.4 D6 कार्यमेतान्निवे(V2 "ग) धतां (for the post. half).

22 Si Ñ V B1.2.4 D1.2.4.6.10.11 om. 22.—") Ds om. from न up to अवा in ⁶. T1.3 Gs तें Cm.t as in text (for नो).—") Ds अवान्यवा (by transp.). Ds राजपुत्र:.—") Ds Ts Ms हिं; Ds उ (for नु). Ds विशिष्टा (for निविष्टा).—") Gs पहर्वि. % Cg: अस्मिन्समें सार्धपद्श्लोकाः. %—After 22, Ds reads 1273*.

Colophon. V1 om.; B3 missing (cf. v.l. 13).
—Sarga name: Ś1 Ñ V2 B1.2.4 D1-4.6.10.11 आंग्ड्यास्थ.
—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4
10.11 om.; Ś1 Ñ2 D5-9 T1.3 G M1.3 60; V2 49; B4
D3 63; T2 M2 59. —After colophon, Ś1 Ñ V3 B1.2.4
D1.2.4.6.10.11 read 1273*; while D2 concludes with
आराम; G M1.2 with श्रीरामाय नम:

ततो जाम्बवतो वाक्यमगृह्णन्त वनीकसः ।
अङ्गदप्रमुखा वीरा हन्मांश्च महाकिषः ॥ १
श्रीतिमन्तस्ततः सर्वे वायुपुत्रपुरःसराः ।
महेन्द्राप्रं परित्यज्य पुष्टुबुः प्रवर्गपभाः ॥ २
मेहमन्दरसंकाशा मत्ता इव महागजाः ।
छादयन्त इवाकाशं महाकाया महावलाः ॥ ३
सभाज्यमानं भृतैस्तमात्मवन्तं महावलम् ।
इन्मन्तं महावेगं वहन्त इव दृष्टिभिः ॥ ४

ç

राधवे चार्धनिर्वृत्तिं भर्तुश्च परमं यशः । समाधाय समृद्धार्थाः कर्मासिद्धिभिरुवताः ॥ ५ प्रियाख्यानोन्मुखाः सर्वे सर्वे युद्धाभिनन्दिनः । सर्वे रामप्रतीकारे निश्चितार्था मनिष्वनः ॥ ६ प्रवमानाः खमाष्टुत्य ततस्ते काननौकसः । नन्दनोपममासेदुर्वनं द्रुमलतायुतम् ॥ ७ यत्तन्मधुवनं नाम सुग्रीवस्थाभिरश्चितम् । अधृष्यं सर्वभृतानां सर्वभृतमनोहरम् ॥ ८

G. 5. 59. 13 B. 5. 61. 8 L. 5. 58. 14

59

Bs missing for Sarga 59 (except st. 18-20, 22 and colophon) (cf. v.l. 5.58.13). Si Ñ V B1.2.6 DL1.6.10.11 cont. the previous Sarga.

1 Ñ3 V2 B1.2.4 De om. r.—^{ab}) T2 अगृह्ण-कान-केंब्स: (for ^b). Ś1 Ñ1 V1 D1-4.10.11 जगृह्स्तेथ तद्दाक्यं क्पेत्रीत्वतसद्दा(D4 °था).—After 1^{ab}, Ś1 V1 D2.3.10.11 ins., while Ñ2 V2 B1.2.4 De subst. for 2°^d:

1275* बादमित्येव चोक्त्वा वै प्रस्थानं समरोचयन्।

[Va[व]कं (for [व]कत्वा). Va B1.2.4 ते (for वै). Da.6 बढमेर्वेबमुक्ता च (for the prior half).]

- -'} D1 -त्रमुखान्वीरान् (sic). ') \$1 D10 जांबवांद्य् (शिंद इन्मांक्). Ta महावल: .
- 2 °) Si Dio च ते (for तत:). b) Т2 -पुरोगमा: (for पुरासत:). For 2 ° b, N 2 V2 B1.2.4 De subst. and read after 3; V1 ins. after 3:

1276° अप्रे कृत्वा इन्सन्तं सर्वे वानरपुंगवाः।

- $-^{\circ}$) $D_{1,6}$ महेंद्रं सं-; M_8 महेंद्रादिं. D_{7-9} महेंद्राप्रात्स-स्तरा. $-^{4}$) S_1 $D_{2,10}$ चानर्षभा:; \tilde{N}_1 V_1 $D_{1,2,4,11}$ $D_{1,2,4}$ $D_{2,10}$ $D_{3,10}$ $D_{4,10}$ $D_{5,10}$ $D_{5,10}$ $D_{5,10}$
- 3 b) Ñ2 V1 B1.2.4 D6.11 महाद्विपा:; V2 °बला: (for °बला: , 51 Ñ1 D1.2.4.10.11 कपयस्तीयदोपसा: (D1.4.11 (V1 ins.) B1.2.4 D6 read 1276*.

हन्मंतं (for बात्मवन्तं). G1.2 M1 महाकपि (for °बलम्). Ñ1 D1.4 जांववान्स (D1 °वांस्तुः D4 °न्सु) महाबलः ; D2.2 हन्मंतं महाकपि. —°) Š1 Ñ2 V B1.2 D4.10 कपिश्रेष्ठं महासागं (\$1 D10 °कायाः) ; B4 D2.2.11 कपिश्रेष्ठा महासागं (B4 °आगाः) ; D4 हनुसांश्च महासागः . — 4) \$1 Ñ2 V B1.2.4 D2.3.6.10.11 G1 पिवंतः Cr.m.g.k.t as in text (for वहन्त). Ñ1 D1.4 पीयमान इवेक्षणे:

- 5 °) Ѳ B1.4 D6 रामस्य (for राघवे). G² M² -म्ंसिद्धि; Cm.g.k.t as in text (for निर्शृत्ति). S1. D10 राघवस्यार्थितिद्धि च; Ñ1 रामस्य कार्यसंसिद्धि; V1 रामस्यार्थे विनिर्शृत्ते; B² रामस्य चारमनिर्शृत्ति; D1.2.4.11 रामस्याच्य (D2.11 °स्य चा)र्थसंसिद्धि; D3 रामस्य कार्यसंपात्ति. b) D5.7—9 S Ck.t कर्नु च (for भतुङ्का). S1 Ñ1 D1-4,10.11 विपुर्छ (for परमे). D10 om. 5° 6°. °) B4 D7 समादाय (for °धाय). B3 समुख्यार्थाः (for °द्धार्थाः). 6) B2 कार्य- (for कर्म-). D2.6 उत्तमाः (for उन्नताः). Ñ1 D1.2.4.11 कर्मे(D4 काम)सिद्धिमनुत्तमां.
- 6 D10 om. 6⁶⁶ (cf. v.l. 5).—⁶) B2 कपि- (for प्रिय-). V2 B1.2.4 D1-4.6.11 -[3]स्पुका:; T2 -परा:; G1.2 -पुला: (for -[3]-पुला:).—⁶) V1 -कांक्षिण:; D6.11 -नंदिता:.—⁶) D7.11 निश्चिताथ-.
- 7 °) G1 प्रीयमाणा: (for प्रवमाना:). Š1 V De.10.11 M2 बाश्रित्स; Ñ2 B1.2.4 D2-4 बाइत्स; T1 उत्सुत्स; T3 G1.2 उत्पत्स 8) D3 सर्वे ते; D4 तवस्तु (for तवस्ते). 6) B4 बालोक्य (for बासेदुर). 6) Š1 Ñ1 V B2.4 D1.4.10.11 -ल (Ñ1-श्र)ताकुलं; Ñ2 D4 लतान्वितं; B1 D2.3 लतावृतं; D2-9 T2.3 G1 M2 शतायुतं (for जतायुत्प).
- 8 *) D10 यत्तु; G1 युक्तं (for यत्त्त्). S1 Ñ V B1.2 D1.2.4.4.10.11 श्रीमत् (for नाम). 6) S1 Ñ V1 B4 D1-4.10.11 सुरक्षितं; V2 B1.2 (m. also सुराचितं) D6 सुरंचितं (for [अ]भिरक्षितम्). 6) D2 अध्यक्षं; D5 अध्यक्षं (for अध्यक्षं). S1 D10 सर्वेद्धोकानां; D2 om.(hapl.) (for सर्वभूतानां).

G. 5, 59, 14 B. 5, 61, 9 L. 5, 58, 15

यद्रश्नति महावीर्यः सदा द्धिमुखः किपः । मातुलः किपमुख्यस्य सुग्रीवस्य महात्मनः ॥ ९ ते तहनमुपागम्य वभृतुः परमोत्कटाः । वानरा वानरेन्द्रस्य मनःकान्ततमं महत् ॥ १० ततस्ते वानरा हृष्टा हृष्ट्या मधुवनं महत् । कुमारमभ्ययाचन्त मध्नि मधुपिङ्गलाः ॥ ११ ततः कुमारस्तान्युद्धाङ्माम्बवत्त्रमुखानकपीन् ।

9 °) Si D7.9.10 -वीर:; Ñ2 V B1.2 D6 -बाहु:; D3 -तेजा: (for -वीर्य:).—°) Ñ2 V B1.2 D3.6 M1 -राजस्य (for -मुख्यस्य).—°) Si D1.8.6.10.11 [झ]सितौजसः (for महात्मनः).

10 °) Gा वचनमागस्य (sic) (for वनसुपा°). — °) Si Be Di-4.10.11 हष्टमानसाः (for परमोत्कटाः). N2 V B1.2 De हष्ट्वा प्रीतिसुपागताः. — °) Be प्रवाग (for वानरा). N2 V2 B1.2 D5.6 G1 वानरेशस्य. D3 वानराधिपतेरस्य. — व) Si N2 V B1.2 D2.6.10 मनःकांतं मनोहरं; N1 D3.11 मनःकांतं मनोरमं; Be D1.6 वनं कांतं मनोरमं(Be °हरं); D5.7.9 Ct मनःकांतं महावनं; D8 T2 M1 मनःकांतं महहनं. % Cv: मनःकांतं महावतं महिति पाठः. %

11 °) D1.4.6 अभियाचंते (for अभ्ययाधन्त).— d) D5 - भक्षणे (for -पिङ्गला:).—For II od, Ši Ñ V B1.2.4 D2.3.6.10.11 subst.:

1277* इन्मन्तमयाचन्त जाम्बवस्त्रमुखास्तदा।

[$D \bullet$ क्सुरेतज् (for अयाचन्त). \hat{N}_1 जोडुवत् . \hat{N}_2 $D \bullet$ ततः ; V_3 तथा (for तदा).]

-Then all the above MSS. cont.:

1278* स चाङ्गद्रसुपागम्य याचते स्म तदा मछ ।
सिद्धार्थानां किलासमकं प्रसादं कर्तुमहंसि ।
अङ्गदस्तु दन्मन्तं प्रशस्य ग्रुभया गिरा ।
किमिच्छिस वदस्वेति ग्रीतो वाक्यसुवाच ह ।
अङ्गदस्य वचः श्रुस्या दन्मान्दरिपुंगवः । [5]
ज्ञातिभिः सहितो हर्पादिदं वचनमन्नतीत् ।

राज्ञस्तु यत्ते पितुरप्रशृष्यं वनं बभूवाप्रतिमं सुगुप्तम्। तहेहि दायं हरिपुंगवानां सुदुर्लमं नो हरिराजपुत्र। [10]

Colophon

[B1 reads l. 1 within brackets.—(l. 1) Ñ2 V B2 D6 सोष; B1 ते तु; B4 सर्वे (for स च). D2.3 वाचति. D3 तथा (for तदा). Ñ3 V B2 D6 हन्मातिदमझबीद; B1 बाचंते सम सदा मधु; B4 मधु वाचंत युवत (for the post. half).—After l. 1, B1 ins.:

1278(A)* सोऽध्यन्तदमुपागम्य हनूमानिदमम्बीत्।;

अनुमान्य ददौ तेषां निसर्गं मधुभक्षणे ॥ १२ ततश्रानुमताः सर्वे संप्रहृष्टा वनौकसः । ग्रादिताश्र ततस्ते च प्रनृत्यन्ति ततस्ततः ॥ १३ गायन्ति केचित्प्रणमन्ति केचि-श्रुत्यन्ति केचित्प्रहसन्ति केचित् । पतन्ति केचिद्विचरन्ति केचि-त्प्रयन्ति केचित्प्रलपन्ति केचित् ॥ १४

while B4 ins. :

1278(B)* श्रस्तुक्तो हनुमान्वीरो याचते सम सदा मधु।
—(I. 2) Ña V B1.2.4 De रवम् (for किल). Ñi तिहानं
किचिद् (for सिद्धार्थानां किल). —Si om.(hapl.) I. 3-4.
—(I. 3) Da च (for चु). Ñ Vi B4 प्रहस्य; Da शशंस (for प्रश्तः). —(I. 4) Ña Vi B1 Da प्रीति- (for प्रीतो). Vi वाचम् (for वाक्यम्). —(I. 5) B1 मारुतारमञः; Da शिद्रयः (for हरिपुंगवः). —(I. 7) Ña V B1.2.4 De क्षोद्रसः Di राज्ञक्ष (for राज्ञस्तु). Ña B4 चु पितुः प्रधृष्यं (for पितुप्रवृष्यं).
—(I. 8) Vi मुद्युमं (sic); B4 शुमं च (for मुपुप्तव्।.
—(I. 9) Ñ V B1.4 De दानं (for दायं).

[Sarga name: Śi Dz.s.10.11 वानरप्रत्यागमनं (Ds का); Ñi मधुवनपार्थक्रम:; Ñi V Bi.s.4 मधुवन (V Bz का)गमनं De मधुगमनं .—Sarga no. (figures, words or both); Ñi Ds.10.11 om.; Śi Ñi De 61; Vi 60; Vi 50; Bis 59; B4 Da 64.—After colophon, Ds concludes with राम.]

—Thereafter \hat{S}_1 \hat{N}_1 $D_{2,2,10,11}$ read 5.60.2; while \hat{N}_2 V $B_{1,2,4}$ D_6 read 5.60.2 – 12(except Π^{cd} , including star passages and omissions). —After Π , D_8 ins. विकास नम:

12 Ña V B1.2.4 D6 om. 12-13. —*) Śi Ñi D1-4.10.11 सर्वाज् (for बृद्धाज्). — *) Śi Ñi D1-4.10.11 T3 G3 M1 हरीज् (for कपीज्). — *) D11 अनुजां प्रदर्शे तेपी. — *) Śi D10 विसर्गे. — After 12, Śi Ñi D2.3.10.11 sead 5.60.3 — 12 (including star passages and omissions); while D1.4.7-9 T2 ins. 1291*.

13 Si Ñ V Bi.z.4 Di-4.6.10.11 om. 13 (for Ñs V Bi.z.4 De, cf. v.l. 12). — b) Dr-9 सुसंहष्टा (for संग्र°). — cd) Ta Mi केचित् (for ते च). Ma सुदिताः प्रेरिताक्षाप प्रमुख्यतो भवंस्ततः . अ Сү: सुदिताश्च ततस्ते चेति पाठः . अ

14 For 14-17⁵, Śi Ñi Bi Di-1.10.11 subst. 1282*; while Ñz V Bi.a De subst. 1283*.—⁶⁵) Dr-9 transp. प्रणमन्ति and प्रहसन्ति.—⁶) Dr पढेंदि (for पतन्ति). Dr-9 प्रचरंति; Ti.a Ga विद्दंति; Ta प्रवरंति (for विचरन्ति).—⁶) Ma प्रतपंति (for प्रहपन्ति).

परगरं केचिदुपाश्रयन्ते परस्परं केचिदतिशुवन्ते ।

हुमाह्मं केचिद्मिष्ठवन्ते क्षितौ नगाग्रान्नियतन्ति केचित् ॥ १५

. महीतलात्केचिदुदीर्णवेगा महाद्रमाग्राण्यभिसंपतन्ते ।

🐉 Cv.g: "गायन्ति केचिःप्रणद्(Cg ेम)न्ति केचिन्नत्यन्ति हेक्शिइसन्ति केचित्। पतन्ति केचिद्विचरन्ति केचिरह्रवन्ति हे चित्रवद (Cg °लप) नित के चित् " इति पाठ: . 🛞

15 For subst. in Si N V B1.2.4 D1-4.6.10.11, cf. v.l. 1282* and 1283*. M2 reads 15" twice. - ") D7.9 रपाध्रयंतिः Ma (both times) अपाध्रयंते. —) Dr. अति-मुवंति; Ta Ma उपद्भवंते. —After 15 06, Da Ta ins.; Da Tis Gas Mas ins. l. I after 150 and l. 2 after 15" (M2 after 15"[r.]); G1 M1 ins. after 15":

1279* परस्परं केचिदुपारमन्ते परस्परं केचिद्रपाक्रमन्ते।

for

[(l. 2) Ds उदीर्णवेगं; T1.3 G3 उ(G3 अ)पक्रमंते; Me अपाकसंते (for उपाक्रमन्ते).]

-') Da.7.9 Ts G2 M3 अभिद्ववंति(Ds Ms °ते); M: मभिद्रवंति (for मभिद्रवन्ते).

16 For subst. in S1 N V B1.2.4 D1-4.6.10.11, d, v.l. 1282* and 1283*. M1 reads 16*6 twice. - 1 Da.;-0 Ga Ma [अ] भिसंपतंति; T1 [अ] ति°; T2 [ब]तिसंपर्वतिः Ma [ब]भिसंस्रवंते (for [ब]भिसंपतन्ते). -Alter 1600, De T1.3 G M1(after 1600 [r.]) ins.: 1280° धार्वान्त केचिकिपतन्ति केचि-

बृष्यन्ति केचिद्रिलपन्ति केचित्।

[(i, r) De विवरंति (for निपतन्ति). —(i. 2) Ds महा-वहा बानत्यूथमुख्याः .]

-Alter 166, To reads 176.

") Di om, गायन्त. Gi Mi प्रस्त्न् (for प्रहसन्). Di. M1 om. (hapl.) 16d. G1 transp. 16d and 17°.__d) Da.s G2 M2.3 प्ररुद्द् ; Т2 प्रगद्द् ; G1 प्रवद्द् (for Many). - After 16, G1 ins.:

रश्यः वदन्तमन्यः प्रणद्खुपैति.

17 Tom.; M1 reads 17 twice. G1 transp. 164 and 17°. — ") Ds.s प्रणदन् ; T1.s Ms.s प्रणुदन् ; Gia Mi महत्त्र् (for प्रहर्त्र्). — Mi om. (hapl.) 17.

गायन्तमन्यः प्रहस्त्रविति

हसन्तमन्यः प्रहसनुपति ॥ १६

रुदन्तमन्यः प्ररुद्भुपति

चुदन्तमन्यः प्रणुद्कृपेति ।

समाकुलं तत्किपिसैन्यमासी-

न्मधुप्रपानोत्कटसत्त्वचेष्टम् । न चात्र कश्चित्र वभृव मत्तो

न चात्र कश्चित्र बभूव हुप्तः ॥ १७

B. 5. 61, 19

Ts reads 176 after 166. - 6) Ds.s Ti.s Gi नदंतम्. Ds Ta प्रणदृन् ; G: प्ररूपन् ; G: प्ररुद्न् (for प्रणुद्न्). -For 14-176, Si Ñi Be Di-6.10.11 subst.:

1282* खाद्दन्ति केचिद्विद्दरन्ति केबि-द्धर्मन्त केचित्प्रहसन्ति केचित्। बद्दन्ति केचित्रपतन्ति देचि-रखपनित केचित्रथयनित केचित्। गायन्ति केचिद्रिमृशन्ति केचि-[5] बुत्यन्ति केचित्रपतन्ति केचित्।

ध्यायन्ति केचिःप्रपतन्ति केचि-स्क्रध्यन्ति केचित्कृपणन्ति केचित्।

गायन्त्र केचिद्रिमनोनुक्लं बद्दन्ति केचिंत्प्रलपन्ति केचित्। [10]

पिबन्ति केचित् वसन्ति केचि-रस्मयन्ति केचिन्द्रवगाः प्रहृष्टाः।

परस्परं केचिदुपाश्रयन्ति परस्परं केचिद्रपाश्रयन्ति ।

महीतले केचिदुदीर्णसत्ता [15] द्वतं द्वमाप्रादमिसंपवन्ति।

प्रगीतमन्यः प्रहसन्तमेति प्रनृत्तमन्यः प्रपतन्तमेति। प्रयातमन्यः सहसाम्युपैति

[20] इसन्तमन्यः प्रवदन्तमन्यः।

द्रमाहुमं केचिद्पाकमन्ति शितौ नगापाद्यपतन्ति केचित्। मही बरात्के चिदुदी र्णसस्त्रा महाद्रमाप्राण्यभिसंपतन्ति ।

[Be om. l. 1-2. Dit om. l. 2-9.-(L 2) Šī Die द्वंति; Ds.s र्रंति (for भ्रमन्ति). Šī Dīa प्रइरंति (for 'सन्ति). Ñ1 विहस्य केचिद्विवरंति मत्ताः. —(1.3) Ś1 D10 धावंति; Ñ1 Da.s न(Da नं)दंति; Ba विवंति (for बदन्ति), Ña बिळसंति; Be De विनदंति; De.s प्रणुदंति (for प्रवतन्ति).-- \$1 Die om.(hapl.) l. 4-11. Ds om.(hapl.) l. 4. -(l. 4) Ba चैव (for second केविव्). - (1. 5) Ds खरंति (for गावंन्ति). Ñi illeg. for विमृशन्ति केविव .-- Ds om.

(hapl.) 1. 6. —(1. 6) Da प्रहरंति (for न्सन्ति). —For 1. 5-6, B4 subst. and reads before 1. 3:

1282(A)* केचित्रन्दन्ति गायन्ति नृत्यन्ति च हसन्ति च।

—Be om, l. 7-13. —(1. 7) Ñ1 प्रवदंति; De प्रपटंति (for प्रपतन्ति). —(1. 8) Ñ1 समयते च कश्चित्; D2.4 क्षपयंति केचित् (for क्रपणन्ति केचित्). —D3 transp. l. 9 and 10. —(1. 9) D3 om.(hapl.) गायन्ति केचि. D4 हि (for नि-). —For l. 9, Ñ1 D2 subst.; while D3 ins. after l. 8:

1282(B) * स्तुवन्ति केचिद्विहर्गन्त केचित् .

[Ds विद्द्संति; Ds प्रवदंति (for विद्द्रन्ति).]

—(1. 10) Ñ1 D2.3.11 दीडबंति (for बदन्ति). D11 प्रथतंति (for प्रलपन्ति).—D3 reads l. 11-16(om. l. 14) and l. 5 after l. 1.—(l. 11) Ñ1 D11 प्रइसंति; D2 प्रइरंति; D3 प्रवमंति (for व वसन्ति).—(l. 13) S1 D10 अपस्ववंति; Ñ1 अपाक्रमंति; D2.11 अपा° (for जपाक्षयन्ति).—Ñ1 om. l. 14-15. D2 om. (hapl.) l. 14.—(l. 14) S1 D10 अपवपंति; D2.4.11 अपाक्रमंति (for अपाक्षयन्ति).—D2 om. l. 15-16.—(l. 15) S1 D10 महीपता: ; D3.11 महीधरात् (D11 °तलात्) (for महीतले).—(l. 16) S1 Ñ1 B4 D3.10 द्रमामाण्यपि (B4 D3 °भि-) (for द्रमामादभि-).—(l. 17) D2 अन्ये. S1 Ñ1 B4 D3.3.10.11 प्र(S1 D10 तु) इसक्रुपैति (for प्रइसन्तमेति).—S1 Ñ1 B4 D3.10.11 om. l. 18.—(l. 18) D3 प्रइस्क्रुपैति (for प्रपतन्तमेति).—(l. 19) D2 अन्ये. B4 गायंतमन्य: .—After l. 19, B4 ins.:

1282(C)* बदन्तमन्यः प्रस्तक्षुपति
लिहन्तमन्यः प्रलिहक्षुपति।

—Be om. l. 20-24.—(l. 20) Ñ1 प्रपतंतम् (for प्रवदन्तम्). D3.11 प्रपत(D11 °ठ) प्रुपिति. S1 D2.10 हसंतमन्यं प्रपतंतमन्यं.—After l. 20, D3 reads 17 .—Ñ1 illeg. from l. 21 up to st. 19.—(l. 21) S1 D10 अपक्रमंति; D2 उपाक्रमंति (for अपाक्रमन्ति). D2 दुमाद्भुतं केचिदपाक्रमंते.—After l. 21, S1 D10 (reads twice).11 ins.:

1282(D)* महीतलं के चिद्रपन्नमन्ति.

[D11 महीतलात् and अपाकमंति.]

—(1. 22) S1 D2.8,10 क्षिति (for क्षिती). D3 न बांते (for नगामात्). S1 D3.10 निपतिति (for प्रपतन्ति). D11 क्षिपंति फेचिद्दिपतिति केचित्.—After I. 22, S1 D2(I. r only).10 ins.:

1282(E) * केचित्सितेरम्बरभावजन्ति इसन्तमन्यः प्रपठत्रुपेति ।

-Si Dio.ii om. l. 23 - 24. Di reads l. 23 - 24 after

1. 14; while D3 reads 1. 23 - 24 after 1. 9 (transp.).
—(1. 23) D2.3 महीतलात (for महीधरात). —(1. 24) D1

gमं; D3 दुतं (for महा-).];

while No V B1.2 De subst.:

1283* गायन्ति केचित्प्रवदन्ति केचिन श्रृत्यन्ति केचित्प्रदस्नित केचित्। पियन्ति केचिद्विरुपन्ति केचिन स्थपन्ति केचित्प्रश्यन्ति परस्परं केचित्पाश्रयन्ति सीवा दुमाप्राप्प्रपतन्ति केचित्। महीतलात्केचिदुर्दाणेचेगाः पुनर्दुमाप्रान्प्रति संपतन्ति। प्रतीपमन्यः प्रदसञ्जुपैति प्रसुसमन्यः प्रपत्ञुपैति। प्रयातमन्यः सहसाभ्युपैति श्रयातमन्यः सहसाभ्युपैति

[5]

[10]

[(1. 3) V2 B1.2 विनदंति (for विलयन्ति).—(1. 4) B1 इसंति (for स्वयन्ति). V B2 कथयंति (for प्रस्ति).—(1. 5) V1 उपाश्रयंति; B1.2 अपाश्रयंते.—V2 repeats 1. 6 after 1. 12.—(1. 6) V2 (second time) अभिसंक्षिपंति (for प्रपतन्ति केचित्).—(1. 8) V2 B1.3 द्वमाधाण्य(B2°न)भि-(for द्वमाधान्मति).—(1. 9) B2 प्रवेतिः मन्यः.—(1. 10) D3 प्रहस्त् (for प्रपत्न्).—V3 om. 1. 11. B1 om. (hapl.) from सहसा in 1. 11 up to अन्यः in 1. 12.—(1. 11) B1 प्रशांतमन्यः; B2 प्रयादुम्बरं.—(1. 12) V2 प्रहस्त् (for प्रस्त्न्).]

-After 176, Da Ta G1 (Ta G1 1. 1 only) ins.:

1284* प्रवन्तमन्यः प्रपतसुपैति पतन्तमन्यः प्रलपसुपैति । मधुप्रपानं मधुपानरम्मै.

—M1 om. 17d. Ds reads 17d after l. 20 of 1282.

—d) Ñ2 De प्रकृष्ट-; Ds.8 T1 G1 प्रदान-; Cv.t.m.st.
as in text (for प्रपान-). Ñ2 V De मत्रचेष्टं; B1 संविचेष्टं; Ds न्वष्ट (for न्यस्वचेष्ट्म). % Cv: "हर्वन्त्रन्तः
प्रणुद्ञुपैति अदन्तमन्यः प्रणुद्ञुपैति " इति पाठः। गर्ऽ
प्रपानम्, मधुपानारम्भः: "मधुप्रदानोस्कटसस्वचेष्टा" इति
पाठः। परः मधुप्रपानोस्कटसस्वचेष्टमिति सम्पर् :

—Ds om. (hapl.) from मत्तो in 17 up to वध्यो
17'. — Ñ2 V B1.2.6 D2.3.6.8 M2 न तत्रः D6 तद्या
(for न चात्र). —D10 om.(hapl.) from क्रिन् up to
उवाच in 20°. D3 प्रवभ्व. B1 हृष्टो; G1 M1 तृती (for
मत्तो). —B1 om. 17'. —) D5 reads first न in mass.
Ñ2 V B2.6 [च]पि (for [च]त्र). D3 तत्र and प्रवस्
(for चात्र and न वभूव respy.). Ñ2 दृष्टः; D7.6 T1
Ct दस:; G1 M1 मत्तः (for न्यः).

ततो वनं तत्परिभक्ष्यमाणं
हुमांश्र विध्वतितपत्रपुष्पान् ।
समीक्ष्य कोपाद्द्विवक्त्रनामा
निवारयामास कपिः कपींस्तान् ॥ १८
स तैः प्रवृद्धैः परिभत्स्यमानो
वनस्य गोप्ता हरिवीरवृद्धः ।
कक्कार भूयो मतिम्रुप्रतेजा
वनस्य रक्षां प्रति वानरेभ्यः ॥ १९
उवाच कांश्रित्परुपाणि घृष्टमसक्तमन्यांश्र तर्लेर्ज्यान ।

ansp.j.

4) D.

[5]

[10]

· 4) (국). (eals

me)

Bis

वीरि-

समेत्य कैश्वित्कलहं चकार
तथैव साम्नोपजगाम कांश्वित् ॥ २०
स तैर्मदाचाप्रतिवार्यवेगैर्वलाच तेनाप्रतिवार्यमाणैः ।
प्रथितस्त्यक्तमयैः समेत्य
प्रकृष्यते चाप्यनवेश्य दोषम् ॥ २१
निवस्तुदन्तो दशनैर्दशन्तस्तलेश्र पादैश्र समामुवन्तः ।
मदात्किपं तं कपयः समग्रा
महावनं निर्विषयं च चकुः ॥ २२

G. 5. 61, 20 B. 5. 61, 24

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकोनपष्टितमः सर्गः॥ ५९॥

18 Die om.; Ñi illeg. for 18 (for both, cf. v.l. 17). Di.4 om. 18⁶⁶.—) Ts Gs.s Cv तै: (for तत्). ऽ। पिरसुर्वमानं; Ñs V De प्रति (Vs परि) भज्यमानं (for प्रिमह्यमाणं).—) Ds नगांश (for द्भमांश). Bs विश्रंशित- (for विश्वंसित-). V Bs -पुष्पपत्रान् (by transp.).—) Di.2.11 सर्वान्; Ñs V Bi.2.4 De तहें; Di.4 मत्तान् (for कोपाद्).—) Di.4 कपीन्समस्तान्; Ds कपि: क्योशान्; Ds महाकपींस्तान्.— After 18, Si Ñi(illeg.) Di-Ln read 21.

19 D10 om.; Ñ1 illeg. for 19 (for both, cf. vl. 17).—") S1 Ñ2 V B1.2 D1.3.4.6.11 प्रमत्तै:; B1 सम्हैं:; D2 प्रपत्नै: (for प्रवृद्धे:). Ñ2 प्रतिवार्यमाणोः; Y B1.4.4 D4 "वार्यमाणो(B2 "जै:) (for परिभार्स्यमानों).—') D4.7.9 चृद्धवीर: (by transp.).—") Ñ2 D6 पतिम्; D5 पुनर् (for मित्म्). M2 उप्रवेता.—") Ñ2 V B1.4.4 D4 वानरेषु (for वानरेभ्यः). S1 D1-4.11 वनस्य by colophon), Ñ2 V B1.2.4 D6 read 5.60.11° (pieceded by 1293*) and 13-26 (including omissions and insertions).

20 D₁₀ om. उवाच in " (cf. v.l. 17).—") Sī hī D₁₀ कश्चित्; B4 किंचिन् . Sī Ñī D₁₀ दुष्टः; D₂,11 तें D₃ प्रदेश वाचा; V B मञ्जाण वाचा(B2 राजा); D₄ संत्रकम्; B2 संग्रुकम्; B3 संग्रुव्य (for असक्तम्). — ") Ѳ V B1.4 तें Ñī D_{1-4,10,11} T² कांश्चित्तलेनामि(D₁₀ "पि)ज्ञधान

रोषात्. — °) Ñs V B1-2 D6.10.11 क्षित्र (for कैश्रित्). B2 कलहांत्र. — °) D5 तदा (for तथा). D2 कैश्रित् (for कांश्रित्). V1 B D6 न चैन तन्नोपजगाम (B6 °वान) कांश्रित्; V2 बलं च तन्नोपजगाम कश्रित्.

21 Ni illeg. for 21 (cf. v.l. 17). Dis om. 21. Si Ni (illeg.) D:-1.11 read 21 after 13. -) Si महात्माप्रतिवीर्यरूपैर् ; Ña V Br.a. Dr.o मदाद्यतिवायवेगैर् ; D1.4 °चाप्रतिपञ्चवीयेँर्; D2.3.11 °चाप्रतिरूपवीयँर्; D5 G1.3 Ms °त्संपरिवार्य वाक्यर् ; De मदांधः प्रतिवार्यवेगेर् ; Ts M1.3 °स्संपरिवार्यमाणो (M2 °माणैर्) (for मदाज्ञाप्रतिवार्यवेगैर्). 🛞 Cv: स तैर्मदाबाप्रतिवार्यवेगौरिति पाठः. 🕸 🗝) V: वनाज. Ts तत्र (for तेन). Ñs Vi Bi,s Di-4.6.11 [उ]प-निवार्यमाणै:; Dr.. Ts Ms प्रतिवार्यमाणै:; Ms [ब वित-वार्यवास्यैः. 🖒 बलाइलौद्यैः परिवार्यमाणः; B. बलाबृतो नोपनिवार्यमाणै:.-") Ñ: B1.2.६ प्रदृषितेस्(Ñ: "तस्); De प्रदृषितेस; Dr. Ct प्रघर्षणे; Cv as in text (for प्रचर्षितस्). — 1) M: प्रष्टप्यते; Cv प्रतुष्यते; Cm.t as in text (for प्रकृ°). M: [ब]नपेस्य; Cv.m.t as in text (for "वेक्ष्य). र्रा प्रकृषित: कृषितवान्परान्त: ; श्रें: प्रहृष्यता-श्चिप्यत चानपेक्षै:; V B1.2 प्रह् (V1 B1.2 °कृ)व्य चा(B1 [m. also]. s 'ब्यता)कृत्यत चानपेक्षे:(Bs 'क्ष:); Be कुद्स्य चाक्रम्य तदानपेक्षः; D1.4 प्राक्रम्यताकर्यद्वीपरान्सः (sic); Da.s.11 प्राकरें(Da प्रकृत्य)ताक्रपंत चापरान्स: ; De प्रकृत्यता-क्षित्वत चानपेक्षैः.

22 °) Si च दे बिद्: Ñi Di-6,12.11 च ती हणेद : Ñi V B De लिखां। Ma तुदंदैद (for तुर्वो). De om. (hapl. ?) पारेश्व. Si Ñi Da.10 दशनेद.—ैं) De om. (hapl. ?) पारेश्व. Si Ñi Da.10

60

G. 5, 60, 0 B. 5, 62, 1 L. 5, 5), 0

ताजुवाच हरिश्रेष्ठो हन्मान्वानर्पमः । अव्ययमनसो यूयं मधु सेवत वानराः ॥ १ श्रुत्वा हनुमतो वाक्यं हरीणां प्रवरोऽङ्गदः । प्रत्युवाच प्रसन्नात्मा पिवन्तु हरयो मधु ॥ २ अवक्यं कृतकार्यस्य वाक्यं हनुमतो मया ।

समाप्रवंत:; Ѳ V B De हि ताडयंत:; D1.4 समाप्रवंति; D3.11 ° प्रवंत:; D5.7.9 M3 Ct ° पयंत:; Cv as in text (for समाप्रवन्त:). T2 करेश्च पादेश्च समाप्रवंतः.—°) D5 G1 महाकपिं; T3 मदोत्कर्ट (for सदारकपिं). D7.9 ते (for तं). D7.9 समंतान्; T3 समग्रं (for समग्रा). S1 Ñ V B D1-4. 6.10.11 महाकपिं ते (D1-4.11 तं) कपयः समेता (B3 ° मस्ता).— d) S1 D1.54.10 महावनान्; Ѳ V B D6 ° थळं; D3 ° थळा:; D8 महद्दनं; T1.3 G3.3 वळाद्दनं; G1 मदाद्दनं; Ct as in text (for महावने). S1 D1.54.10 सम (for च). Ѳ प्रवक्तः (sic); V1 B2 प्रक्रमु:; V2 B1.3.4 D6 प्रचक्तः; D3 च चकः (sic) (for च चकुः). Ñ1 महावळातीव चक्षे संगं (sic); D11 तदा बळाति विषयं सम चकुः (sic).—After 22, Ѳ V B D6 ins. an addl. colophon:

[Sarga name: Ña V B De दिष्मुखिनवारणं. — Sarga no. (figures, words or both): Ba om.; Ña De 63; V1 62; Va 52; B1 61; Bs 57; B4 66.]

Colophon. Ñ2 V B1.2.4 De read colophon after st. 10.—Sarga name: Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 मधुमक्षण: (Ś1 D2.10.11 °णं); Ñ2 V B1.2.4 De मधुननविध्वंसनं.—Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 D1.2.4. 10.11 om.; Ś1 Ñ2 De 62; V1 D5.7-9 T G M1.3 61; V2 51; B1.3 60; B4 D3 65.—After colophon, G M1 conclude with श्रीरामाय नम:

60

Bs missing up to 8 (cf. v.l. 5.58.13).

1 V3 om. 1-26. Si Ñ V1 B1.2.4 D2.2.6.10.11 om. 1.

- 6) D8 वानरान् (for हन्मान्). D1.6 M1 मास्तारमजः.

- °) D1.6 सुप्रीतमनसः सर्वे. - 6) D1.6 सेवंतु (for सेवत).

& Cv: तान् द्धिमुखकलहस्याकुलितान् । अन्ये तु तानुवाचेत्यादिना पूर्वोक्तं सर्गं संक्षेपेणान्य(° योपिर ग ?) परिगच्छतीति
व्याचक्षते । परमार्थतस्वत्र सर्गमुखे केचित्पतिताः श्लोकाः । ;
so also Cg which further adds अपरे तु सर्गमुखे केचिच्छोकाः पतिवा इत्याहुः . % - After 1, D5.7-8 S ins.:

1285 अहमाबारयिष्यामि युष्माकं परिपन्यिनः।

अकार्यमिष कर्तव्यं किमङ्ग पुनरीदृशस् ॥ ३ अङ्गदस्य मुखाच्छुत्वा वचनं वानरर्पभाः । साधु साध्विति संहृष्टा वानराः प्रत्यपूजयन् ॥ ४ पूजियत्वाङ्गदं सर्वे वानरा वानर्पभस् । जग्मुर्मधुवनं यत्र नदीवेग इव द्वतस् ॥ ५

[Ds M1 आवर्यिष्यामि; D7.s Ct आवर्जियष्यामि. D1 प्रति.

2 Vs om. 2⁶⁶ (cf. v.l. 1). Si Ñi D2.2.10.H read 2; Ñi V B1.2.4 De read 2-12 (except 11^{cf}; all including omissions and insertions) after 1278⁴ (followed by an additional colophon).—⁶) Si Dn वानर-; Ñi D2 अंगद: (sic) (for हरीणां). Ñi Di स्रवगोत्तमः. D3 अंगद: स्रवतां वर:.—°) Si D2.1.10.1 महाताज्ञ: (for प्रसारामा: Ñ V B1.2.4 Do इन्मंतं; D1.4 महाताज्ञ: (for प्रसारामा).

3 For sequence in Ña V B1.9.4 D6, cf. v.l. 2. Śī Ñī D2.5.10.11 read 3 - 12(including star passages and omissions) after 5.59.12. —) Śī Ñ V B1.9.4 D1-4.6.10.11 कार्य (for बाक्यं). Śī Ñ V B1.9.5.6.10.11 चचः; D1.4 प्रियं (for मया). —) D1 वि प्रायः (for कर्तव्यं). Śī Ñ V B1.9.4 D2.6.10.11 कक्वंव्यमी (Ñī B2.4 भिति; D11 भिति) प्राचै:(Ñ VI B1 margalso चांगं].4 D6 प्राज्ञाः; B1 प्राप्तं). —) Ña Ba D6 इतं Va अवं; B1 (marg. also) अवा; B4 अवं (for कक्तं).

4 For sequence in Si N V B1.2.4 D2.3.6.16.16 cf. v.l. 2 and 3. D3 om. 4.—For 4^{ab}, Si N3 V B1.2.4 D1.2.4.6.10.11 subst.:

1286* एतच्छ्रवा तु वचनमङ्गदस्य मुलाश्युतम्।

[Ñ2 D6 च (for नु). Si D1.2.4.10.11 एवं द्व(D1.2.4) यतत्तु) वचनं शुला (for the prior half). D10.11 हुतस्तुतं. D1.4 ह्पंमानविवर्धनं (for the post. half).]

— Ñ1 om. 4°-6°. — °) M1 तं सर्वे; M3 तं ह्रष्टा (for सहरा). — व) G2 हरय: ; M1 संह्रष्टा: (for सनरा:). Ñ2 V D4.6 समयूजयन्. — After 4, Ś1 Ñ2 V B1.21 D2.3 (after 3 owing to om.).6.10.11 ins.:

1287* तेऽक्रदेनाम्यनुज्ञाताः प्रहृष्टाः सर्वेवानराः।

[Ś1 D2.5.10.11 अंगरेन (for तेडक्र°). Ś1 D10 वानराख है। D2.11 ते तु वानरा: (for सर्ववा°). D3 ततस्ते वानरेखमाः (for the post, half).]

5 For sequence in S₁ Ñ V B_{1,2,6} D_{2,2,6,10,11} cf. v.l. 2 and 3. Ñ₁ om. 5 (cf. v.l. 4).—) D₂gd

ते प्रहृष्टा मधुवनं पालानाऋम्य वीर्यतः । अतिसर्माच पटवो दृष्ट्वा श्रुत्वा च सैथिलीस् ॥ ६ उत्पत्य च ततः सर्वे वनपालान्समागताः ।

(for [ज] ह्नरं).— 6) S1 D10 यूथपं यूथपर्थभाः ; Ñ2 V B1.2.4 D1-4.6.8.11 यूथपा यूथप्पंभं (D11 ° भाः).— °) D3 प्रध्वते , Š1 D1.10.11 रम्यं; Ñ2 V1 B2 D6 यसदः V2 B1 प्रध्वते , Š1 D1.10.11 रम्यं; Ñ2 V1 B2 D6 यसदः V2 B1 ह्वं ; B6 यसः D1.4 मूयो; D3 रम्ये; D3 T2 G2 तमः Ct as in text (for यम्र). % Cm: जम्मुमेधुननिमित पुनर्वचनं प्रदेशमेद्वितक्षयेति द्रष्टन्यम् ।; so also Cg which further adds यहा विमुखनिवारणेन भीतानां हनुमदङ्गराभ्यां पुनर्तुव्यनेन पुनर्वमृत्रित्यर्थः . % V2 om. 5^d-6^a .— 6) S1 D1.10 दि M3 वेगा; T1.3 G3 वेगाद् (for वेग). D1.4 [ज] जेवं; D2.0 हुमं; D11 ह्वं (for हुतम्). Ñ2 V1 B2.4 D1 वालिन: पुमहात्मनः ; B1 पानाय सगणास्तदा.

प्रनि-

read

; ali

278*

Die

De

16,11

(for

1. 2.

pas-V

1,14

र हि

arg.

इरो

:}.

Uı

6 For sequence in Śi Ñ V B1.2.4 D2.3.6.10.11, cf. vl. 2 and 3. Ñ1 B1 om. 6° (for Ñ1, cf. vl. 4). V2 om. 6° (cf. vl. 5). —°) Śī Ñ2 V2 B2 D1.3.4.6—11 T2 G1.2 M1.3 Cm.t प्रविद्य (for प्रहृष्टा). D5 सप्प्रविद्य ति प्रहृष्टा). D5 सप्प्रविद्य ति प्रहृष्टा (for °वनं). —°) D5 बलान् ; T1.3 फलान्दि; G1.2 बलान् ; Cm.g.t as in text (for प्रहृष्टा). D2.9 शक्तितः ; Cm.g.t as in text (for वीर्येत:). \$1 D10 फलान्यनसर्थस्तद्रा; Ñ2 V B2.4 D2.3.6 प्रहृष्टा (V2 B2.4 D3 °न) गण्येलद्रा; D11 वानरा गण्येलद्रा. —°) Ñ1 बिस्संगाद्य ; T2 G3 °गर्वा ; G1.2 ते निसर्गाच्च ; Cv.m.g.t as in text (for अतिसर्गाच्). D1 विश्ववः (sic) (for एवो). \$1 D10 अतिहर्षाद्यप्टनः ; Ñ2 V B1.2.4 D6 अति B2 बिन; D6 श्रुति हर्षाच्च बहुवो (B4 D6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च बहुवो (B4 D6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B5 D6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2 श्रुति हर्षाच्च वहुवो (B4 D7 6 हर्यो). — °) G2

1255* पपुः सर्वे मधु तदा रसवल्फलमाद्युः।

[Ds पुन: (for पपु:). Ds Gs(before corr. as above) तथा (for तदा). Gs आदधु:.]

7 For sequence in Si Ñ V B1.2.4 D2.3.6.10.11, d.v.l. 2 and 3.—") G2 उत्सुख. Ñ2 V B1.2.4 D6 यथा-वि(Ñ2 D6 क्रें) (for तत: सर्वे).—") Si Ñi D2.5.10 II. G1 M1.2 वनपाला: . Si Ñi D1-4.10.11 समेतत:; D7-9 Alter 7°5, Si Ñi D2.3.10.11 ins., while D1.4 subst.

1289° ताडयन्ति स्म शासस्ते द्रवन्ति दिशो दश। [Ñ1 om. स (subm.), Ś1 D10 ताडितास्तैश्च तरसा द्रवं िक अतं)ति स्म दिशो दश.]

Thereafter all the above MSS. cont.:

ताडयन्ति सम शतशः सक्तान्मधुवने तदा ॥ ७ मधुनि द्रोणमात्राणि बाहुभिः परिगृह्य ते । झन्ति सम सहिताः सर्वे भक्षयन्ति तथापरे ॥ ८

12.5.65. 8 H. 5.62. 0 L. 5.50. 11

[Da.s आशु (for सर्वान्). Da.s महोस्तराः.]

—Then $S_1 \tilde{N}_1 D_{2,3,10,11}$ cont. l. 1-2 and ins. l. 3-4 after 7; $\tilde{N}_2 V B_{1,2,4} D_6$ ins. l. 1-2 and l. 3-4 after 7^{ab} and 8 respy., D1.4.7-9 T2 ins. after 5.59.12:

1291* ते निस्षष्टाः कुमारेण घीमता बाल्स्युनुना। हरयः प्रत्यपद्यन्त दुमान्मधुकराकुलात्। भक्षयन्तः सुगन्धीनि मधूनि रसवन्ति च। जग्मुः प्रहर्षे ते सर्वे बस्वुश्च महोस्कटाः।

((1. 1) V2 om. ते (subm.). Si De.ii आंतस्या:; Ñ V1 B1.2.4 अभिस्या:; D2 अतिपृष्टा:; D2 अभिष्या; D10 अतिपृष्टा: (for ते निस्या:). Ñ2 V B1.2.6 De वालिपुत्रेण धीमता; D3 निस्था वायुन्तुना (for the post. half).—(1. 2) D1.4.7-9 T2 समप्रंत (for प्रवा). Ñ2 V B1.2 De मधुरसाकुलान्; Be रसाम्ब्रुतान्; D1.4 मधुरसंकुळान् (for मधुक्ता).—Ñ2 om. 1. 3.—(1. 3) Be मक्षविरमा; D1.4.6.11 मक्षवंति. Si Ñ1 सृत्ति (for मध्नि). De transp. मध्नि and रसवंति. D1.6.7-9 T2 म्लानि च फळानि (D2 reads फळानि in marg.) च (for the post. half).]

—") \$1 D2.2.10.11 लोडचंति. D10 om. सम (subm.).
D3 सततं (for शतशः). Ñ V B1.2.4 D0 लोड(Ñ1 लाडः
V2 लोल) चित्वा च(Ñ1 B1 तु) बहुशः; D2.9 ते ताडचंतः
शतशः.—") \$1 Ñ V B1.2.4 D2.6.10.11 सदं; D3 सदें।
D5 शक्तान्; D7.9 T3 G3 M2 सक्ताः G2 सुसान्; Cm.g as
in text (for सक्तान्). \$1 Ñ V B1.2.4 D2.2.6.10.11 चनं
(for चने). % Cv: सक्तान्मधुवन इति पाटः. %

8 For sequence in Si Ñ V Bi.e.s De.e.s.in.i., cf. v.l. 2 and 3.—⁶) Si Ñi Di-s.is.ii বহুনি (for বাহুনি:). Ts प्रतिगृद्धा. Bs Di.e.s च (for ते). —After 8²⁸, Si Ñi Di-s.e.ii ins.:

1292* पिवन्ति कपयः छेचित्संघशस्त्रत्र हृष्टवत्।

[De हरय: (for क्षप्य:). D1.4 केचित्क्षप्य: (by transp.). S1 Ñ1 D10 संबराश्च प्रहृश्य (for the post. half).]

—°) M2 Ck पिबन्ति (for प्रनित स्म). D1.4 केचित् (for सर्वे). S1 Ñ V B1.2.4 D2.9.10.11 शात(Ñ2 V1 B1 प्राप्त; B1 शोष)यंति स्म(V2 B1 D2.11 च) संदृष्टा(S1 D10 ते हृश; D11 ते नशा); D6 पातयंति चुतृश्यः.—°) D1 रक्ष-यंति; M3 Cg निशंति स्म; Ck as in text (for सहयन्ति). S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 स्म चापरे; Ñ2 V B1.2.4 D6 ins. L 3-4 (for तथापरे).—After S, Ñ2 V B1.2.4 D6 ins. L 3-4

G. 5. 60, 10 B. 5. 62, 10 L. 5. 59, 12 केचित्पीत्वापविध्यन्ति मधुनि मधुपिङ्गलाः । मधुच्छिष्टेन केचिच जमुरन्योन्यमुत्कटाः ॥ ९ अपरे यक्षमूलेषु शाखां गृह्य व्यवस्थिताः । अत्यर्थं च मदग्लानाः पर्णान्यास्तीर्य शेरते ॥ १०

9 For sequence in \$1 Ñ V \$1.2.4 D2.3.6.10.11, cf. v.l. 2 and 3.—°) \$1 Ñ V \$1.2.4 D2.3.6.10.11 पीत्वा केचित् (by transp.). \$1 Ñ I D2.8.10.11 T3 G2 प्रवि-(D2 °च)ध्यंति; Ñ2 V \$1.2.4 D6 काचे(\$1.2[marg. also].4 °च)ध्यंत; D3 प्रवांति; Cm.g.t as in text (for [अ]पविध्यन्ति).—⁵) \$1 Ñ V \$1.2.4 D1-4.6.10.11 मधु-पाला(\$1 Ñ1 D3.10 °युथा; D1.6 °ह्एा; D2 °पुएा)च्वलीमुखाः.—D1.6 om. 9°d.—°) \$3 किचिच्. D8 तु(for च). \$1 Ñ V \$1.2.4 D2.3.6.10.11 अपरे मधुशिष्टेन(\$1.2 [both m. also] °सिक्येन; D11 °स्प्टेन).—d) \$1 B6 जागुर. D11 अन्ये मदोत्कटाः.—After 9, \$1 Ñ1 D2.3.10.11 (1.3 only) ins.; Ñ2 V \$1.2.6 D6 ins. before \$11°d; B3 subst. for \$9-11^6; D1.4 ins. 1. \$1-2 after 8 and subst. 1. 3 for \$10°d.

1293* मधु पीत्वा तु ते नादान्व्यस्जनत वलीमुलाः। उपविशस्तथा चान्ये जग्मुरन्ये मदोत्कटाः। अपरे वृक्षशालासु व्यलम्बन्त वलीमुलाः।

[(1.1) \$1 D10 [अ]थ नारांश; Ñ1 प्रसादांश; Ñ2 B1 D8 व (B1 त) ते नारं; B3 च ते नारान्; D1-4 प्रणादांश (for त त ते नारान्). V1 व्यशीयंत; V2 B2-4 अस्वंत (for व्यस्तन्त). \$1 Ñ1 D2.10 विस् (D2 with hiatus] उस्)वंति महावला:; D1.4 [अ]ध्युत्सन्तित महावला:; D3 विमुंनित तथापरे (for the post. half).—(1.2) \$1 Ñ1 D1-4.10 अन्ये सुखो(D1.4 तथो)पविष्ठाह्म; V1 अनुस **** (illeg.) (for the prior half). B3 D2.3.10 जातुर् (for जग्मुर्). D4 अस्य (for अन्ये).—(1.3) \$1 Ñ1 D2.3.10.11 तहः (for व्यः). B3 -शाखायं; D1 -मृत्येषु (for -शाखास्). D4 मृत्यवृक्षेषु (for वृक्षशाखास्). \$1 Ñ1 D2.3.10.11 मदाविष्टा ललंबिरे; D1.4 प्राप्य शाखा ललंबिरे (for the post. half).]

—After 9, M1 reads 12.6 for the first time, repeating it in its proper place.

10 For sequence in Si Ñ V B1.2.4 D2.3.6.10.11, cf. v.l. 2 and 3. For 9-11⁶, B2 subst. 1293*, while D1.4 subst. l. 3 only of 1293* for 10⁶⁶. D6 om. 10⁶⁶. — 5) Si Ñi D2.3.10.11 अन्ये च (for अपरे). M3 -पूछे तु. — 5) D5.7.9 शाखा. Si Ñ V B1.2.4 D2.3.10.11 विदरंत: (Ñ2 V1 इयचरंत; V2 डयाहरंत:; B1 इयचरंत; B2 इयचरंत; B4 इयदरंत) छुवंगमा:. — Ti damaged for °. — °) B1.4 अरयंतम् (for अत्यर्थ). Si Ñ V B1.2.4 D2.3.6. 10.11 आशि (B4 °िश; D11 °न)ता: क्वां (Si Ñ1 को)ता:; T2 च मधु ° (for च मदग्छाना:). D1.4 अपरे च मदग्ढांता:

उन्मत्तभूताः प्रवंगा मधुमत्ताश्च हृष्टवत् । श्चिपन्त्यपि तथान्योन्यं स्खलन्त्यपि तथापरे ॥ ११ केचित्क्वेडान्प्रक्वर्यन्ति केचित्क्जन्ति हृष्टवत् । हरयो मधुना मत्ताः केचित्सुप्ता महीतले ॥ १२

__a) Si Ñ Bi To Go.s Mile पर्णान्; To पर्णस्य (for [आ]स्तीर्थ).

11 For sequence in S₁ N V B_{1,2,4} D_{2,2,6,10,11,} cf. v.l. 2 and 3. For 9 - 110, Ba subst. 1293*.-4] D7.9 -चेगा: (for -भूता:). Ñ1 प्रवेशा(sic); Ñ1 D1 सहसा (for हवता). —) Śi Ñ V Bi.s.4 Ds.s.6.164 मञ्जपानप्रह (Ѻ °घ)चिताः ; Dा.4 वभू समेशुना तदा. -Alter 11 ab, Si Ni read 1294*; Na V Bi. 2.6 Dz. 3.6.10.11 ins. l. 1 of 1294*. No V B1.2.4 Ds read 11od (preceded by 1293*) and 13-26(including om. and star passages) after 5.59.19(followed by colophon). -D2.3.10.11 transp. 11od and 12a6. -cd) Ni VB Ds स्म; Dz,3.11 Ts Ms च (for first [अ]िष्). Di, क्षिपंतश्च. Ds यथा; Ms तदा (for तथा). G1.9 हसंति (la स्खलन्त). D5.7.3 Ta Ma च (for second [अ]िंग). Ña V B De स्वलंति स्म(VI * * यंति; BI.3 खेलंति सा; B स्खलंति च; De बलयंति) परस्परं; D1.4 होरते सम महीतक्षे D2,3.11 स्खलंति च पृथिन्विधं (for *), Ši Ñi Di केचित्क्षिपंति चान्योन्यं चलंति सम पृथक्कियाः -

12 For sequence in \$1 Ñ V B1.2.6 D2.3.6.101, cf. v.l. 2 and 3. M1 repeats 12° here (cf. v.l. 9). B3 om. 12. D2.3.10.11 transp. 11° and 12° .- °) M2 om. के चित्र. Ñ2 V B1.2.4 D2.3.6.10 तालात; D1 नादात; D6 Cg इवेला; D11 नादं; T G M1(second time).2.3 इवेलां (for इवेलान्). V B1.2 D3 अक्षेत्र (D3° त:); D2 तु कुवेत: (for अक्षेत्रित). M1(first time) केचिनमता अनुरयंति. — 6) B4 D1-4.10.11 त्यंति D8 M1(second time) गर्जति (for क्षान्ति). Ñ3 V B1.2 D6 नन्तुश्च अहस्वत्. — T1 damaged for 4. — For 12, \$1 Ñ1 subst. and read after 11° ; D1.1 10.11 ins. l. 1 after 11° and subst. l. 2 for 12° (reading l. 2 before 12° [transp.]); Ñ2 V B1.3 D6 ins. l. 1 after 11° and cont. l. 2 after 12°; B4 ins. l. 1 after 11° and 1. 2 after 12°;

1294* क्षीबाः कुर्वन्ति हास्यं च कल्रहं च तथापरे। अनुस्रवत्पिबन्त्यन्ये मधूनि मधुपिङ्गलाः।

[(1. 1) Si Ñi Dio ६वेडा:; Ba बीरा:; Da क्रीडी (lot ६वेडा:). Da हास्यानि (for हास्यं च). Bi.s.a Da.s.ii ६वंडांस. Si Ñi Da.s.io.ii प्रकुवंते (for तथापरे). —(1.2) Va तृहंतंति विवस्येते (for the prior half). Da कृष्पुंचवाः (lot मधुपिक्रजः).]

रेडपत्र मधुपालाः स्युः प्रेप्पा दिधमुखस्य तु। तेत्रव तैर्वानरैभीमै: प्रतिपिद्धा दिशो गताः ॥ १३ बातुभिश्र प्रकृष्टाश्च देवमार्गं च दर्शिताः। अनुवन्समोद्विमा गत्वा दिधमुखं वचः ॥ १४ हन्मता दत्तवरहितं मधुवनं वलात् ।

-After 12, Ns V B1.2 De ins.:

1295* उद्देख च तथा गृक्षांस्तद्वनं हरियूथपाः।

[V2 वृद्धांस् (for वृक्षांस्).]

-After 12, Da.7-9 S ins. :

(for

6,10,11,

a Da

11,61,8

After

ins.

eded:

star

ion).

V B

D1,1

(lor

, Ñ1

B4

विसे

D19

0.11,

9).

-")

Dat

रंद

तिः V

, i.

1206 करवा केचिद्धसन्त्यन्ये केचित्कुर्वन्ति चेतरत्। कृत्वा केचिद्वदन्त्यन्ये केचिद्वध्यन्ति चेतरत्।

[(l. 1) Dr. भूश: ; G: M: स्मृत्या; Cr.m.g as above (for करना), Da M1 किंचित् (for first केंचिद्). Ta G1 [अ]न्यत् (for [अ]न्ये). — (1. 2) Ds Ts Gs M1.2 किचिद: (m.g as above (for first केचिंद्). T2.3 G M1.3 [N] न्यत् (for [अ] न्ये). }

13 For sequence in No V B1.2.4 De, cf. v.l. 11. Ñi illeg. for 13-14°. —°) Śi Ñ₂ Bi-з Ds.6 तत्र ये (Siā); V Di.4 ये तत्र; B4 यत्र ते; D2.10.11 तत्रैव; D9 ये पत्र; Mt ये हात्र. Št Da.10.11 मधुपाला ये; Ña V B De मधुपालाश्च(Ñ2 V1 D6 °स्ते); D1.4 मधुपालस्य; D3 मधुन: पलाः; Ma वनपालाः स्युः . — b) Da सुख्या (for प्रेच्या). Dia च; Mi वै (for तु). Śi Ñ2 V B D2.3.6,10.11 स्थिता (De°त्वा) द्विमुखाज्ञ्या. — Ś1 Ds.3.10.11 transp. 13° and 14°6.-°) \$1 D1-4.10.11 वानरेवहुिभर्मामैः(D11 भिषे:). —) Ta Ga प्रतिशिष्टाः Ga Ma विद्धाः Ct as in text (for क्षिद्रा). —For 13 की, Ñ2 V B De subst.; 'Si D23.10,11 ins. after 13":

1237 भाविन्तयन्त तान्सर्वान्वार्यमाणाः स्रवंगमाः।

(Si [अ]चित्रयंतस; Do [अ]चित्रयत् (subm.). Bi नावितयंस्तदा. Ds.11 सर्वे (for सर्वान्). Bi वार्यनाणान्.

14 For sequence in No V B1.2.4 De, cf. v.l. 11. Ni illeg. for; Bs om. 14° (for Ñ1, cf. v.l. 13). \$1 D:3.10.11 transp. 13°d and 14d3. -a) D1.4 ते; Da Ga Ma 평: Ma 평- (for first 국). Dr.a Ck.t 되었었다. र्श V2 D2.10,11 तेवि (V2 D2.11 ते वि)कृष्टाश्च जानुभ्याः हैं। De तेपि क्षिसाश्च बाहुस्याः VI Bi.2.4 ते वि(Vi प्र)कृष्टाश्च बहुम्यां, D. ते वे विष्टस्य जानुस्यां. —) \$1 D1.24.10.11 भागात. Ta Ma प्र- (for च). — After 14 ab, Na V B1.2.4 ing; while Bs (owing to om.) cont. after 1297*: 1293 वाह्यमाना दिसः सर्वा जग्मुर्भीताः प्रवंगमाः।

वयं च जानुभिः कृष्टा देवमार्गं च दर्शिताः ॥ १५ ततो द्धिमुखः कुद्धा वनपत्तत्र वानरः। हतं मधुत्रनं श्रुत्वा सान्त्वयामास तान्हरीन् ॥ १६ एतागच्छत गच्छामो वानरानतिदर्पितान् । बलेनावारियष्यामो मधु मक्षयतो वयम् ॥ १७

G. 5. 61. 8. B. 5. 62. 29 L. 5. 60. 6

[Ñ2 V2 ताड्यमानाश (hypm.). Ba सर्वे (for सर्वा).]

—Ds om.(hapl.) 14°-15. —°) Ñs V B De जनुदेख परिश्रस्ता(Ba "अष्टा). —) Ta सर्वे (for गस्ता). Si Na V B D2.3.6,10,11 तदा; D1.4 तत: (for वच:).

15 For sequence in Na V B1.2.4 De, cf. v.l. II. Ds om. 15(cf. v.l. 14). -) Si Ds.3.10.11 तारों(Du नीलां)गदहन्मिद्धः ; Ñs V B Ds हन्मदंगदायैस्ते(B1 °स्यां ते; B2.4 °स्तेर ; B3 °आ). -) S1 पीतं (for हतं). S1 D10 प्रभो; Ñ2 V B D2.3.6.11 क्पे; D1.4 च तत् (for बलात्). -After 1500, No V B1.2.4 D4 ins.; while St D2.8. 10,11 ins. after 15:

1299 यदत्रानन्तरं कार्यं तद्भवान्वकुमईति।

[B2 D6 कतुंन् (for वक्तन्). V1 B2.6 D6 अवंसि (sic). S1 Da.s.10.11 तत्त्वं बतुंनिहाहंसि (for the post. half).] -Bs om, 15°4, -°) Ši N V Bi.s.4 Di-4.4.10,11 वयं वि(Ñ1 D2 प्र; De हि)कृ(D11 स्)ष्टा जानुस्यां(Be बाहरूयां); Ds वयं च तैर्महावीरेंद्र. — 1) Di.s -मार्गाग्र : Ds.10 -मागांश (for -मागं). Ts प्र- (for च). Dn देवमार्गानुदर्शिताः.

16 For sequence in No V Bi.s. De, cf. v.l. II. — ") Dz. G1.3 तदा (for ततो). Ds घीमान् (for कुद्धो). - 6) T: वेगवांस् (for वनपस्), Si N: V B D2.3.6.10.11 वनपालाधिपस्तदाः D1.4 वनपांस्तत्र वानरान. —°) Ds मत्वा; Ds.7.0 G1 हड्डा (for श्रुत्वा).—°) Ñi D1.3.4 कपीन् (for इरीन्). \$1 D10 ह्वानाश्वासयद्वरीन् ; No V1 B1.4 D6 स तांश्राश्वासयत्क (D6 °न्क)पीन्; Va Bs तांश्रेवासासयत्क(Ve 'न्क)पीन् ; Bs Ds.11 हतांश्रासा-सयन्कपीन् (D: °यद्रीन्; Dn 'यन्हरीन्). 🍇 Ck: " सान्त्वयामास तान्दरीत् " इत्यनन्तरं " एत गच्छत गच्छाम " इस्यत्र मध्ये केचिच्छोकाः प्रक्षिप्ताः। प्राचीनास्तथावदन् 😤

17 For sequence in No V B1.2.6 De, cf. v.l. 11. —Ds om. 17-27. —) Ñ Dle.e वदा(Ñs De समा)गच्छतः V Bi.s.e Dio.ii पृद्धा(Vi प्रत्या)गच्छतः Ds प्तान्गरस्रत; Dr-9 Tz Gi.: Ms Ck इहा(Dr.9 Ck प्त)गच्छत; T1.3 G3 M2 एते गच्छत (sic); M1 एते गच्छेतु; Ct as in text (for प्ता). De पृच्छामी. 🖑 Cv : गच्छाम इत्यात्मनि बहुवचनम् ।; Cg: गच्छाम इति तैः साहि-हरोन बहुवचनम् । आल्मीन बहुवचनं वा. 🕸 —Gs 11.3 G. 5 61. 9 B. 5. 62. 20 L. 5. 60. 7

श्रुत्वा द्धिष्ठखस्येदं वचनं वानर्पभाः । पुनर्वारा मधुवनं तेनैव सहिता ययुः ॥ १८ मध्ये चैपां द्धिष्ठखः प्रगृह्य सुमहातरुम् । समभ्यधावद्वेगेन ते च सर्वे स्रवंगमाः ॥ १९ ते शिलाः पादपांश्वापि पापाणांश्वापि वानराः ।

om.(hapl.) 17⁶ - 28°. — 6) B1.4 D1.4 M3 वह्यद्पि-तान्; B2 अतिद्शितान्; D11 अतिगतितान्. B2 वह्यदापि द्पितान्. — 6) Ñ2 V B1.3.4 D2.6.10.11 M3 वार्यद्यामी; D7.9 [आ | वार्यद्यामि. Ñ1 D1.4 वार्यद्यामहे गत्वा; T2 वार्यद्यामि गत्वा नः. — T1.3 om. 17°-28°. — 6) Š1 Ñ2 V B D2.6.10.11 भद्य(V2 B3.4 D2.11 °%)-माणान्मधूनमं; Ñ1 D1.4.7.0 T2 प्रभुंजानान्मधूनमं(Ñ1 °धुद्रमान्; D1.4 °धूनमान्); D3 पिवंतो मधुरं मधु. — After 17, D1.4 read 19° for the first time, repeating it in its proper place.

18 For sequence in Ñ2 V B1.2.4 D6, cf. v.l. 11. D5 T1.3 G3 M1.2 om. 18 (cf. v.l. 17). Ñ1 om. 18. D1.4. om. 18^{ab}.—^a) S1 Ñ2 V B1.2.4 D2.3.6.10.11 [प]तद्; B2 [प]वं (for [इ]वं).—^b) S1 D2.3.10.11 बदलो (for बचनं).—D1.4 read 18°^d (including star passge) after 21.—°) Ñ2 V B D6 मधुवनं विरास (by transp.).—^d) T2 G1 M3 सहसा (for सहिता).—After 18, D1.4 ins. l. 2 of 1300*.

19 For sequence in Na V B1.2.4 De, cf. v.l. 11. Ds Ti.3 Gs Mi.2 om. 19 (cf. v.l. 17). Ši Ni Ds.s.16.11 read $19^{a\delta}$ after 21. Then all, except Ds.11, repeat 19°d. — Ñi illeg. for 19°. —) De मध्ये. Ña V B Da.e.s Ta तेयां (for चैपां). —) Ta -शिलां (for -तरम्). Šī Ñī Dī-4.10.11 प्रगृहा दुमसु(D4 °स)त्तमं; Ña V B De गृहीत्वा पादपोत्तमं(Bo °त्तमान्); Dr.o सुप्रमुख महातरुं; Ms प्रमुख तरसा तरुं. -- Dr. e repeat 19° here (cf. v.l. 17). -) S1 Ñ1 V1 D1.8.4.7. e.10 Ta(Si Die first time; Ni Da both times; Di.a second time) Ct समभ्यधावन् ; Ba समेल बाहु-; Di.e (both first time) समाधावंत (for सम-भ्यधावद्). —) Ši Ñi (both first time) ते सर्वे च (by transp.); Ñı(second time) Dr. सर्वे ते च (by transp.); Di.e (both second time) सर्वे चैव; Da (first time; with hiatus) अथ (second time तेन) सर्वे; Ds ते तु सर्वे (for ते च सर्वे). Ñs V B De सह (V1 Bs °हि) तै: प्रवानितम:. -- After 19°d (r.), D1,4 read 22 (including star passage).

20 For sequence in Na V B1.2.4 De, cf. v.l. 11. De T1.2 Gs M1.2 om. 20 (cf. v.l. 17). Ta repeats

गृहीत्वास्यागमन्त्रुद्धा यत्र ते किषिञ्जलाः॥ २० ते खामित्रचनं वीरा हृद्येष्वसम्य तत्। त्वरया सस्यथावन्त सालतालशिलायुधाः॥ २१ दृक्षस्थांत्र तलस्यांत्र वानरान्यलदितान्। अभ्यकामन्त ते वीराः पालास्तत्र सहस्रगः॥ २२

20^{að} and 21 after 21.—°) Si Ñ2 Vi Bi2 Di3.44
10.11 T2(both times) लवा; Ñ1 B4 नवे; Vi नवा;
D2 वालान् (for शिला:). Ñ1 T2 (first time)
पादपेश, Si Ñ V B Di-4.6.7.9-11 T2 (first time)
[स्र]पि (for [प]य).—³) Si Ñ V B Di-4.6.3-1
स्रिप (for चापि). D8 Gi.2 पाणिभिश्चापि(D8 °श्चेत); I2
(first time) पापाणेरपि; T2 (second time) पाणिवारि
च; M3 पर्वताश्चापि (for पापाणांश्चापि). D3 वेगिनः (शि
वानरा:).—°) Si Di.3.4.8.10 M2 [स्र]भ्यममन्; Ñ2 V
B D3.6.11 [स्र]भ्य (B2 [स्र]भ्या)ह्वन् . Ši Dio तव
(for कृदा).—²) Ñ2 V B D8 हरिपुंगवाः(B1°यूगपाः)
(for कृदिगुःअराः).

21 For sequence in Ñ3 V B1.2.4 De, cf. v.l. II. De T1.3 G3 M1.2 om. 21 (cf. v.l. 17). Te repeats 21 here (cf. v.l. 20). B4 D7.9 om. 21-22.—") S1 Ñ1 D1.2.4.10 T2(both times) अरवा; D3 पीत (for वीरा).—") Ñ2 V B1-3 De वे (for वत्). D1 [अ]वसहयत; D11 [अ]वसहयत, T2(first time) इरवे कोपसंहितं.—") D8 च (for वि). S1 Ñ1 D1.1.10 D (first time) इरवेपि(T2 "थ) गवा: सवें; Ñ2 V B1-1 De इर्रोस्तानभ्यधावंत; D2.3.11 हरथ: सम(D2 संत्र) हर्यों T2(second time) धावंतस्वरयामाधु:.—") D1 पि (first time) तालसाल-(by transp.). B2 [अ]वर्षा (for -शिला-).—After 21, S1 Ñ1 D2.3.10.11 read 19 then all (except D3.11) repeat 19 here.—After 21, D1.4 read 18 (including star passage).

22 For sequence in Ñs V B1.8.4 D6, cf. v.l. II. D5 T1.3 G3 M1.3 om. 22 (cf. v.l. 17). D1.4 read 22 (including star passage) after 19° (r.). Ñ3 V B D6.7.9 om. 22 (for B4 D7.9, cf. v.l. 21). —) S1 श्रव्ध खांझ (sic); Ñ1 छता°; D1 जल '; D2 तुल '; D3.10.11 खार्च ') D4 om. (hapl.) (for तलस्यांझ). —) T3 क्षर्याक्रांते. S1 Ñ1 D1-4.10.11 क्षस्ति (S1 D10 उप; D2 क्षति)वक्षति वी (D3 घी)रा:; D8 क्षर्याक्रामंत्रतो वीरा: —) S1 D10 वर्ष (for तल्ला). Ñ1 D1.4 महावला: (for सहस्रा:). — After (22, S1 Ñ1 D1-4 (D1.4 l. 1 after 22 and l. 2 after 18° (1,7.9-11 T2 ins.:

1300 बलाजिनारथिष्यन्त आसेदुईरयो हरीत्। संदर्शेषुदाः कुंदा भर्त्सयन्तो मुहुर्षेहः। अय दृष्टा द्धिमुखं कुद्धं वानरपुंगवाः ।

अस्प्रधावन्तं वेगेन् हन्तूमत्त्रमुखास्तदा ॥ २३
तं सृद्धं महावाहुमापतन्तं महावलम् ।

अर्थकं प्राहरत्तत्र वाहुभ्यां कुपितोऽङ्गदः ॥ २४

स्तान्धश्च न वेदैनमार्यकोऽयं ममेति सः ।

अर्थनं निष्पिपेषाग्च वेगवद्रसुधातले ॥ २५

स भव्रवाहुविंमुखो विद्धलः शोणितोश्चितः ।

90

२२

1,3,4,4,

ime)

ime}

7.9-11

); T2

पेनापि

(for

No V

० तन्न

म्पाः)

. II.

-"}

धीरा

Dis

इबे

}[**-**‡

यंतः

Tr

ना

II.

Ç"

वी

[(l. r) Dr. T: निवारयंतश्च. —(l. 2) Dr. दंदश्चेष्ठ-; Dr. T: संदश्चेष्ठ-]

-Thereafter, Ni Di. ins. an additional colophon:

[Sarga name : Ñ1 D1.4 द्यमुखकोप:.]

23 For sequence in Ñ2 V B1.2.4 De, cf. v.l. 11. Ds T1.3 Gs M1.2 om. 23 (cf. v.l. 17). D10 om. 23-24⁸. Ś1 om. 23. B4 om. 23⁰⁵. — ⁵) D2.3.11 सर्वे (for हुदें).— ^o) D3.11 सम्प्रद्वंत. Ñ2 V B D2.3.6.8.11 G1.1 संकुदा (for बेबोन).— ^d) Ñ1 V2 B3 तथा; D3.11 बिप; D3 G1 तता (for तदा).

24 For sequence in Ñ2 V B1.3.4 De, cf. v.l. 11. Di T1.3 G3 M1.2 om. 24 (cf. v.l. 17). D10 om. 24 (cf. v.l. 17). D10 om. 24 (cf. v.l. 23).—") Ś1 Ñ1 D1-4.7.9.11 सबुशं तं (by transp.). Ñ2 V2 B1-3 D1-4.6 महाबाहुर.—") B13 D1.4 महाबल:.—") Ś1 Ñ V B D1-4.6.7.9-11 वेगवंग नि(D1.8.6.9 वि)जमाह.—") Ñ2 B1-3 D8 हजायों (for बाहुस्यां).

25 For sequence in No V B1.2.4 De, cf. v.l. II. Da Ti.2 Ga M1.2 om. 25 (cf. v.l. 17). — °) Si N V B D1-4.6.7.9-11 मदांधो न(No V B D6 ° धोषि) ह्यां यक्ते. — 6) Га आर्थ: को; Cm.t as in text (for अपेते). No V B De इति स्मरन्; D11 मनोभवः (for अपेति सः). — °) Ва तथा (for अथ). Va B1 [आ]य (for [आ]]3). — °) Si N D1-4.6.7.8-11 चेरोन; B

मुमोह सहसा वीरो मुहूर्त किपकुछरः ॥ २६ स कथंचिद्विमुक्तस्तैर्वानर्रवानर्पभः । उवाचैकान्तमागम्य भृत्यांस्तान्समुपागतान् ॥ २७ एते तिष्ठन्तु गच्छामो भर्ता नो यत्र वानरः । सुप्रीवो विपुलप्रीवः सह रामेण तिष्ठति ॥ २८ सर्व चैवाङ्गदे दोषं श्राविष्ट्यामि पार्थिवे । अमर्षी वचनं श्रुत्वा घातियिष्यति वानरान् ॥ २९

G. 5. 62. 3 B. 5. 62, 30 L. 5. 60. 19

1301* स समाधास्य बलवान्संकुद्धी राजमातुलः। वानरान्वारयामास हठेन मधुरेण च।

[(I. r) V2 om. स (subm.). Da G1.2 M3 सहसा; T2 मितमान् (for बलवान्).—(I. 2) B2 बलवान् (for बानरान्). B6 स्तरेण; D6 हेनेन(sic) (for हरेन). Da T2 G1.2 M3 दंडेन मधुनोहितान्(G1 °पालकान्) (for the post. half).]

27 Ds T1.3 Gs M1.2 om. 27 (cf. v.l. 17). Si D10 om. 27^{ab} (cf. v.l. 26).—°) G1 क्यंचिरस(by transp.). B1.3 D2.7 विमुक्तेस्.—°) D2 om.(hapl.) वानरे.—°) Ñ1 B3.4 D2.9 जागत्य; B3 जासाय; M3 जाजित्य (for जागम्य). Si D10 सममापत वान्सवांन्.—°) Si D10 वानरान्; Ñ1 D2.9 स्वान्मृत्यान्; B1(marg. also as in text) हरींस्तान्; D1-4.11 G2 वान्मृत्यान्(by transp.); M3 मृत्यान्स्वान्.

28 T1.2 G3 M1.2 om. 28st (cf. v.l. 17).—st)
S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 तत्रागच्छत; Ñ2 V B D6 समागच्छत (Ba
°तु); D3.5.7-9 G1.3 प्ते (D3 °ता; D3 °वं) गच्छत (for
प्ते तिष्ठन्तु).—st) B2 में; B3 वै (for नो). B D1-4.6.
10.11 वान्स: (B3 °र).—S1 om. 28st-29st.

V1 illeg. from 28° up to 5.62.13⁶. — 4) Ña V2 B De.10 रामेण सह (by transp.). Ñ V2 B D1.2. 4.6.10.11 घीमता (for तिष्ठति). — After 28, Da ins.:

1302* पीतं मञ्जवनं द्वाप्तिर्वायमाणेर्दुंरासदैः। वक्ष्यामि तं हरिश्रेष्ठं सुग्नीवं सहराघवम्।

29 \$1 om. 29 \$6 (cf. v.l. 28).—*) Ñ1 D1.s.e.
10.11 सर्व(D1.4 °वें) चापि; Ñ2 V2 B De इसं(Be °में)
सर्वें; D3 सर्वमिप (for सर्व चेंव). V2 Be [अं]गदं.—\$1
Ñ1 V2 D2.2.5.7.9—11 T1.3 G M3 आविष्णाम; Ñ3 B
D6 आवयामोद्य(D6 °थ); D1.6 साधिष्णाम (for आवपिष्णाम). Ñ V2 B D1-4.6.10.11 वानरा:—\$1 V2 B3
D3.11 अमर्षान्; D5 अमर्षे-; D9 G3 अमर्षे-; L(ed.) अमर्षे.
\$1 D10 न हित Ñ1 D1-6 न हितां; Ñ3 V2 B D0 न
हि न:; D11 उचितान् (for वचनं). D6 om. शुस्ता.—\$1
\$1 Ñ V2 B D1-4.6.10.11 धर्षणां मर्षेथि(D3 प्रसिद्दे)ध्यति.

G. 5. 62. 4 B. 5. 62, 31 L. 5. 60, 20

इष्टं मधुवनं ह्येतत्सुग्रीवस्य महात्मनः ।

पितृपतामहं दिच्यं देवरिपि दुरासदम् ॥ ३०
स वानरानिमान्सर्वान्मधुलुब्धान्मतायुपः ।
घातियष्यति दण्डेन सुग्रीवः ससुहृज्जनान् ॥ ३१
वध्या ह्येते दुरात्मानो नृपाज्ञापरिभाविनः ।
अमर्पप्रभवो रोपः सफलो नो भविष्यति ॥ ३२
एवमुक्त्वा द्धिमुखो वनपालान्महावलः ।
जगाम सहसोत्पत्य वनपालैः समन्वितः ॥ ३३

निमेपान्तरमात्रेण स हि प्राप्तो वनालयः।
सहस्रांशुस्तो धीमान्सुग्रीवो यत्र वानरः॥ ३४
रामं च लक्ष्मणं चैव दृष्ट्वा सुग्रीवमेव च।
समप्रतिष्ठां जगतीमाकाशान्तिपपात ह॥ ३५
स निपत्य महावीर्यः सर्वेस्तैः परिवारितः।
हरिद्धिग्रस्यः पालैः पालानां परमेश्वरः॥ ३६
स दीनवदनो भूत्वा कृत्वा शिरिस चाङ्गलिम्।
सुग्रीवस्य शुभौ सूर्शा चरणौ प्रत्यपीडयत्॥ ३७

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पष्टितमः सर्गः ॥ ६०॥

30 °) Si Ñi Di.इ.4.10,11 प्रियं; Gi नएं (for इटं).
—Ts om. 30°-32. Bs om. 30°-31°.—°) Ds रम्यं (for दिल्यं).—") Si Ñ V2 Bi Di-1.0,10:11 दें (Si Ñ V2 Di दे)वतरप्य (Dii °पि)धिपतं; B2 देवरिष झद्धितं; B4 देवतरप्रधितं.

31 Ts om. 31; Bs om. 31^{sb} (for both, cf. v.l. 30). — 5) Si Ñi Di-4.10 स वानर(Di-4 कानन)पति: सर्वान्(Si Dio श्रीमान्). — 5) Di.4 अनायुप:; D9 गः कार्यां (for गतायुप:). % Cg: गतायुप इत्यधिसेपवचनम्. % — 4) Si Ñi Di-4.10.11 तीक्ष्णेन (for मुग्नीव:). Ñi Vi Bi-4.10.11 तीक्ष्णेन (for मुग्नीव:).

32 Ts om. 32 (cf. v.l. 30). — ") Ñ2 V2 D5.7-8 वध्वा (for वध्या). Śi Ñ1 D1-4.10.11 वधसेपां (D1.4 °धं शेपं) नृशंसानां. — ") D2 नृपाज्ञां पारे-; D3 राजशासनः. Ś1 Ñ1 D2.2.10 -दूपिणां; Ñ2 V2 B D6 -धातिनः; D1.4 -दूपणात्; D7-8 M1.2 Ct -पंथिनः (for आविनः). D11 नृपाजापरवारणान्. — ") D6 होपः (for रोपः). — d) D7.9 G1 M1 से (for नो). — For 32°d, Ś1 Ñ V2 B D1-4. 6.10.11 subst.:

1303* धर्षणामर्थितो रोपास्तर्वेषां कारयिष्यति।

[Śi Ñi Dio धर्ष (Dio °[4)णां मिंपता (sic); Dii धर्षणा-मर्षणो. Ñs V2 B Do राजा (for रोपात्) and सर्वान्व (V2 °वांस्तान्) घातपिष्यति (for the post. half).]

33 ⁸) Śi Ñ V² B²-4 D1.2.4.6.8.10.11 Mi वनपालो. Ds रुपान्वित: (for महाबळ:). —°^d) Śi Ñi D1-4.10 समावृत:(D10 °तै:); D11 Ts समंतत: (for समन्वित:). Ѳ V² B D6 वानरै: सिंदैतै:(D6 °त:) सर्वेजेगाम हरियूथप:.

34 °) D3 निसिषांतर-. - b) S1 संप्राप्तासने बनेचराः Ñ1 D1-4.10.11 संप्राप्ताः स बनेचरः; Ñ2 V2 B D6 स तु (B1.2 च) प्राप्तो बनेचरः. - cd) T2 M1 श्रीमान् (for धीमान्). Ñ2 V2 B D6 यत्रास्ते(B3 हित्त) सह तमेण सुप्रीवः सहलक्ष्मणः. % Ck: "सुप्रीवो यत्र वानरः" इतः नन्तरं "स दीनवचनः" इति। अत्रापि श्लोकद्वयं प्रक्षिसम्. %

35 ⁶⁶) Ñ2 V2 B1-3 D6 राघवं (for रामं च). Ši Ñ1 B4 D1-4.10.11 राघवं; सहसुत्रीवं लक्ष्मणं च समी(B4 D1.4 निरी) क्ष्यं स:. — Š1 D10 om. 35°-36. — °) Ñ2 V2 B D1-4.6 G2 M2 सवं-; Cm.g.t as in text (for सन-). D11 सवं: प्रतिष्ठां जगताम्. — वं') D1.4 आयासान् (for आकाशान्). D3 स: (for ह).

36 \$1 D10 om. 36 (cf. v.l. 35). — B1 D1.5.11 T2 G1 M3 संनिपत्य. Ñ2 V2 B D6 महाबाहु:; D1.4 मही वीर:; D7.9 महाबीर: (for "बीर्यः). —) D1.2.6.11 पालः (for पालः). —) Ñ2 V2 B D3.6 वनपालाधिपस्तदा(B3 "था; D3 "त:).

37 °) Ñ1 नादीन-, Ñ2 V2 B1-3 D6 तत्रः B1 त्रस्तः (for भूत्वा). —°) Ś1 D5.7.9 G1 [आ] ह्य तौ (D5 ते)। Ñ1 D8 ततो; V2 गतो; T1.8 G2.8 [अ] प्रतो (for ह्यमी). D3 पादौ (for मूर्मा). —d) Ś1 Ñ1 D1.2.6.10.11 तिपपात है; D5.9 G1 प्रत्यपीडयन्, D3 शिरसा पीडयन्श्यितः 🛠 Сढ़: अस्मिन्सर्गे चत्वारिंशच्छ्लोकाः 🏀 —After 37, Ś1 Ñ V3

B D1-4,6,10,11 ins.;

1304* स तैः कथंचिरकपिभिर्विमुक्तः समेत्य राज्ञा प्रवरो हरीणाम् । निवेदयामास वनं च भग्नं मधूनि मुख्यानि च भक्षितानि । ततो मूर्शा निपतितं वानरं वानरपेभः ।
हैंश्वेशिद्वग्रहृदयो वाक्यमेतदुवाच ह ॥ १
श्वितेष्ठोतिष्ठ कस्माचं पादयोः पतितो मम ।
श्वर्यं ते भवेद्वीर सत्यमेवाभिधीयताम् ॥ २
स तु विधासितस्तेन सुग्रीवेण महात्मना ।

[(l. 1) B1 विमुक्तेः (for विमुक्तः). Ñ1 किपविषयुक्तः. -(l.2) B4 राहे (for राज्ञा). Ñ2 V2 B D6 हरियूथपेन (B1.24 पिन्त) (for प्रवरो हरीणाम्). -(l. 3) Ñ1 वलं (for न्वं). -(l. 4) B4 तैरेव; D3 चित्राणि (for मुख्यानि). B1(m. also as above) मक्ष्यंति (for मिक्षतानि).]

Colophon. Ñi om.; Vi illeg. for colophon.

—Sarga name: Śi Di.4.10.11 सञ्चनविलोपनं(Di.4

दि:); Ñi Vi De दिधसुलागमनं; Bi मञ्जनविल्वंसने
दिश्कलवानयं; Bis.3 मञ्जनविल्वंसने (Bis क्रें); Bis दिधसुलसमागमनं; Di मञ्जनविल्वंसने (Bis क्रें); Bis दिधसुलसमागमनं; Di मञ्जनविलोपने सुश्रीविनयेद्न:; Di मञ्जनविलोदन:.—Sarga no. (figures, words or both):

Di.4.6.10.11 om.; Śi Ñis 63; Vis 53; Bis Di.7.—9 Ti.3

G Mi.3 62; Bis 58; Bis 67; Di 66; Die 64; Tis Mis on.—After colophon, Disconcludes with राम; G

Mi.3 धीरामाय नम:.

61

Vi illeg, for Sarga 61 (cf. v.l. 5.60.28). \tilde{N}_1 cont. the previous sarga.

[") B1 [ज] सिपतितं (for निप°). — ") Ñ2 V2 B

[[[[] य] हरीश्वरः (V2 ° रं) (for वानरपे भ:). \$1 Ñ1

[[] वनपालं कपी (\$1 D2.10 हरी)श्वरः (D1.4 ° रं); D11

वनपालं महाकपि:. — ") V2 वाविभः; B2.4 [ए]वाविभः

[[[[य] वोद्विभः). \$1 Ñ1 B2 D1-4.10 -हृद्यं (for

2 ⁸) De पतित: पादयोर् (by transp.).—°^d) \$1 ½ D1.2.4.10.11 दिश्च (D11 यदि) ते तीर; Ñ2 V2 D6 ते दिनिहारि (V2 °ित); D5.7.9 T2 G2 M2 ते प्रदास्यामि; D8 दिनिहारि (for ते भवेदीर). B2.3 D3 द (D3 व) तिम्यं तीर (for °). \$1 Ñ V2 B2.3 D1-4.6.11 दिन्स). B1.4 समयं ददामि ते तीर तत्त्वमेवामिधीयतां. ॐ ¼ ½ B D1-4.6-11 T3 ins.:

1305 किं संअमादिवश्चस्त्वं वृहि यद्वक्तुमिच्छसि । किंबन्मधुवने स्वस्ति श्रोतुमिच्छामि वानर । ([1,1] Ba किंमर्थं मां (for किं संभ्रमाद्). D1.2 हि वश्चस्त्वं उत्थाय च महाप्राज्ञो वाक्यं द्धिमुखोऽत्रवीत् ॥ ३ नैवर्क्षरजसा राजन त्वया नापि वालिना । वनं निसृष्टपूर्वं हि भक्षितं तत्तु वानरैः ॥ ४ एभिः प्रधर्पिताश्चेव वारिता वनरक्षिभिः । मधून्यचिन्तयित्वेमान्भक्षयन्ति पिवन्ति च ॥ ५

G. 5. 63. 6 B. 5. 63. 6

(sic); De.11 विवि (D11 ° मु) कसमं; D2-9 T2 Ct हिते कुरुषं (for विव शुस्तं). D3 न संभ्रमस्वया कार्ये (for the prior half). N2 V2 B1-3 D6 मनसा; D11 कुतम् (for बकुम्). B4 D2.7-9 T2 Ct अहंसि (for इच्छिस). —(l. 2) B3 D8.16 कश्चिन् ; D1.4 किंचिन् (for किंबिन्). B2-वनं (for न्वने). D3 यूथप (for वानर).]

- 3 *) Si Ñi Di-4.7.9-11 समाश्वासितस्; Bl.3 Da तु विश्वासितस्; B2 तु प्रस्थापितस् (for तु विश्वासितस्). —") Si Ñi Di.2.4.7-11 T2 Gi M2.3 स(Dio M2.3 सु) महा-प्राज्ञो; Ñ2 V2 B Da [इ]दं महाप्राज्ञो; Ds सहसा प्राज्ञो; M1 तं महाप्राज्ञं (for च महाप्राज्ञो). Da उत्थाय ततो मितमान् (sic).
- 4 °) Tı नै ** (for नैवर्श्वः). Sı Ñı D2.2.10.11 ऋक्षराजेन यत्प्वः Ñ2 V2 B De यद्श्वः (Be सर्वक्षं)पितना तातः D1.6 ऋक्षराजेन यद्गाजन्. Ñ1 B2.6 D3.7-9 च (for [ब] पि). Ñ2 De T1.2 G3 न त्वया वालिनापि वा. °) Ñ2 B1 (before corr.).2.2 D2 प्रस् (B2 °वि) छं; V2 B4 प्रस् छ: B1 (after corr.) D6 प्रमू छं; D1.2.2.9 M2 विस्ष्टः; D4.5 विस्ष्टः; D1 विनिष्टः; Cv as in text (for निस्ष्टः-). V2 D4.9 ते ; D3 M1 यतः M2 तु (for हि). d) D7.9 नाशितः Cg.k as in text (for मिश्रंते). T3 तं तुः M3 तवा (for तत्तु). S1 Ñ V2 B D1-4.6.18.11 वान रैस्तद्विनाशितं. After 4, D7-9 Ct ins. 1306*.
- 5 °) Ds.7.9 Ms Ct प्रधर्षणायां चः Ds Mi प्रष्ट्य-माणाश्च(Mi 'स्ते) (for प्रधर्षताश्चेष).—) Gs Mi.s बानरा; Ck as in text (for बारिता). Dr.9 Ct बारितं वन-पालकै:.— °) Ds ते (for [इ]मान्). Dr.9 Ct मामप्य-चिंतयन्देव.— Gs repeats erroneously 5 d— 6° after 6°. — d) Dr.9 बनौकसः; Cm.g as in text (for प्रवन्ति च).— For 5, Si Ni Di-s.10 subst.; Dr.-9 Ct ins. after 4; Dii cont. after 1307 :

1306* न्यवारयमहं चैतान्सहीभवनचारिभिः। अविचिन्त्य तु मां हृष्टा मञ्जयन्ति पिबन्ति च।

[Ds om. l. 1.—(l. 1) Dn निवारवन्. Si Ñi Dl.10 चैनान्; Dr.9 सर्वान् (for चैतान्). Ñi सहितो (for सहैसिर्). Dl.14 -वासिभि:; Dl.11 -गोचरें: (for -वारिभि:). De निवारवंत-परि मा सममेभि: प्रवंगमेः.—(l. 2) Dl.2-9 अधितविस्ता; Dn

B. 5. 63. 16 L. 5. 61. शिष्टमत्रापविध्यन्ति भक्षयन्ति तथापरे ।
निवार्यमाणास्ते सर्वे अवौ वै दर्शयन्ति हि ॥ ६
इमे हि संरब्धतरास्तथा तैः संप्रधर्पिताः ।
वारयन्तो वनात्तस्मात्कुद्धैर्वानरपुंगवैः ॥ ७

अतिकाम्य च (for अविचिन्त्य तु), $D_{2.11}$ मां सर्वे; D_{3} मां दृष्ट्वा (for मां दृष्ट्वा), \tilde{N}_{1} च तन्मधु (for पिबन्ति च).]; while \tilde{N}_{2} V_{2} B $D_{6.11}$ subst. for 5:

1307* अङ्गदः सहितैः सर्वेईनुमत्त्रमुखैः कपिः। द्या मधून्यपास्यैव सर्वानस्मानभक्षयत्।

[(l. 1) Vs Bs सहित: (for °तै:), Ñs Ds अपि (for किप:), D11 अंगदशमुखै: सर्वेंगेंरैस्तस्प्रतिदर्शितै:.]

-Ñs Vs B1.2.4 De cont. :

1308* मया चैतै: समेतेन वानरैवांनराधिए। प्रतिषिद्धा अनादत्य अक्षयन्ति स्म वानराः।

[(l. I) Ñs Bi De च तै:; Be चैतर (for चैतै:). Vs बानरवैम.—(l. 2) Ñs De बानाइत्य.]

6 G2 repeats 6°6° (cf. v.l. 5). — °) D8 T2 G2.3 M1 शिष्टमात्र- (sic); Cg as in text (for °मत्र). — °) G3 तदा (for तथा). — °) M1 क्रोधाद (for सर्वे). — °) D7-9 G1 Ck.t श्रुकुटिं(D8 G1 °टी); T1.2 G2.8 M1 श्रुवो वै; M2 श्रुवो निर्- (for श्रुवो वै). — For 6, S1 Ñ1 D1.2 (marg.)-4.10.11 subst.:

1309* केचित्तु रोपाद्गर्जन्ति विक्षिपन्ति तथापरे। प्रस्फुरन्त्यपरे कुद्धा भुवोऽन्ये विक्षिपन्ति च।

[(1, 1) \$1 D10 च (for तु). D2.11 रोवाह्म- (for तु रोवाड्).—(1, 2) D2.3 परे (for [अ]परे). D11 कृरा (for कुदा). D2.3 भूयोन्यं(D3 °न्ये) (for अवोऽन्ये). D2 व: (for च).]

-Thereafter they cont. :

1310* इस्येवमभिसंकुद्धाः संप्रहारं प्रचिक्ररे । ते मया प्रतिषिद्धाश्च भरसैयन्ति बलीमुखाः । अति चैवोच्छ्यस्तेषां श्वयन्ति परुपाणि च।

[(l. 1) Ñ1 अभिविज्ञाय; D10 अतिसंकुद्धाः (for अभिसंकुद्धाः). Ś1 D2.10 प्रकुर्वते (for प्रचिक्तरे). —D11 om. l. 2. —(l. 2) Ñ1 D1-4 प्रतिषिध्यंते (Ñ1 °तु; D1 °ति; D2 °तो) (for प्रतिषिद्धाः). D3 भक्षयंतो (for भक्तंयन्ति). —Ś1 Ñ1 D1.4 om. l. 3. —(l. 3) D2 [उ]च्छ्यात् (for [उ]च्छ्यस्).] —For 6, Ñ2 V2 B D6 subst. and read after 8:

1311* दन्तैः लादन्ति केचिष भर्त्सयन्ति स्म चापरे । अस्फुरश्चपरे रोपाद्ग्रह्मेपैश्चाप्यतर्जयन् ।

[(l. x) Be सा (for च). Ñs Vs मक्ष्यंति (for भरसी-यन्ति).—(l. 2) Ñs Vs Bs प्र(Bs आ)स्फुरज्ञ(Vs °रंल)-परे रोवाद; Bs अपश्यक्रयने रोवाद (for the prior half). ततस्तैर्वहुभिर्विरिर्वानरैर्वानरर्पभाः । संरक्तनयनैः कोधाद्धरयः संप्रचालिताः ॥ ८ पाणिभिर्निहताः केचित्केचिञ्जानुभिराहताः । प्रकृष्टाश्च यथाकामं देवमार्गं च दर्शिताः ॥ ९

Bs आक्षेपेश (for अक्षेपेश). Ñ2 [अ]ताडयन् (for [अ]तर्जयन्).]

7 ") Śī Ñ V² B D1-4.6,10.11 अहं तु(Śī Ñī Da.16 च) संरव्धतरस्(Śī Ñī D1.6,10.11 °रेस्). —) Ñī सवें:; D7.8 Tī तदा (for तथा). Śī Ñī D1.2.4 सं(Ñī च)प्रपरित:; Ѳ V² B D6 नाशिते वने(V² बले) (for संप्रपरित:). B6 तथा च नाशितं वने; D8 तदा न वन्वारिण: —Ñī D1.6 om. 7°-9°. —) D7-8 T² निवार्यते (for वारथन्तो). —D6 reads 7° in marg. —For 7°d, Śī Ѳ V² B D2.5,6,10.11 subst.:

1312* चारयामि स्म बाहुभ्यां सहैभिवैनगोचरै:।

[\hat{S}_1 $D_{2,10}$ निवारयामि; V_2 B_3 D_{11} वारयामि स्त-; B_4 D_5 वारयामास (for वारयामि स्म). \hat{N}_2 D_6 सह तैर्; B_{14} D_1 सहितर्; B_3 संघतिर् (for सहिमिर्). \hat{S}_1 D_{10} -चारिभि: (for -गोचरै:).]

8 Ñ1 D1.4 om. 8 (cf. v.l. 7).—") \$1 D10 संदें।

V2 वाक्येर; B भीमेर; D2.11 करेंर; D2 कुर्देर; D2 केंग्र
(for वीरेर्).—") \$1 Ñ2 V2 B D2.2.6.10.11 अंगरेन वः

D8 T2.3 G1.2 M वानर्षभ (G2 "भै:).—") D8 संस्थ(for संरक्त-). \$1 D8.10.11 क्र्रेर; B3 कोपाद; D2 T2 M2

कुर्देर; D3 हसेर् (for कोधाद).—") D7.8 T2 संप्रधीय
(T2 "पीडि)ता:; M1.3 प्रवि(M1 मे प्र)चालिताः (for संप्रचालिताः). \$1 अहं प्रस्युत्त ताडितः; Ñ2 V2 B D2.2.6.10.11

अहमुरपत्य (B3 "हं मुष्ट्याभि) ताडितः; D8 M2 असमदीयाः

प्रधिताः.—After 8, Ñ2 V3 B D6 read 1311*.

9 Ñ1 D1.4 om. 9^{ab} (cf. v.l. 7). — N2 B De जानुस्यां; V2 जगत्यां (for पाणिभिर्). — N2 B De मुस्सिर् (for जानुभिर्). — For 9^{ab}, S1 D2.2.10.11 subst.:

x3x3* जगत्यां कृष्यमाणश्च जानुभ्यां विनिपातितः।

[Ds च विनिष्पिधे; D11 हि हतश्राशु (for कृष्यमाणश्र). D23 च (for वि-).]

— M1 illeg. for god. —) S1 V2 B2-4 T3 G1 प्रह (81 °दु)ष्टाञ् D1-4.11 प्रकृत्यं (D2.3.11 °ष्ट्य); D10 आकृष्टाञ्च (for प्रकृष्टाञ्च). Ñ1 V2 D7.8 G M1 च तदा (V2 °था) (for च यथा-). D2.4 -कालं (for -कामं). Ñ2 D6 आकृष्टा यूथपा कामं. — 4) V2 -मायां; B2 -कामं; D2.11 -मार्गञ्च (for -मार्ग). S1 धर्षित:; D1-4.10.11 दिशत: (for दिश्तिताः). — After 9, Ñ2 V2 B D6 ins.:

1314* इत्येवमतिसंकुद्धाः संप्रहारमकुर्वत ।

[428]

लमेते हताः ग्रह्मास्त्वायि तिष्ठति भर्तारे । कृत्तं मधुवनं चैव प्रकामं तैः प्रभक्ष्यते ॥ १० लं विज्ञाप्यमानं तु सुग्रीवं वानरपेभम् । अकृत्वं महाप्राज्ञो लक्ष्मणः परवीरहा ॥ ११

किमयं वानरो राजन्वनपः प्रत्युपश्चितः । कं चार्थमभिनिर्दिश्य दुःखितो वाक्यमत्रत्रीत् ॥ १२ एवम्रक्तस्तु सुग्रीवो लक्ष्मणेन महात्मना । लक्ष्मणं प्रत्युवाचेदं वाक्यं वाक्यविशारदः ॥ १३

G. 5. 63. 16 B. 5. 63. 15 L. 5. 61. 15

[Vi om. from संप्रहारन् up to the prior half of

-Ñ: V: B De cont.; while S1 D10.11 ins. after 9:

1315* तैः सर्वैः परमकुद्धैर्वनपालाश्च मामकाः।

[V1 om, the prior half. D11 कुढ़ै: (sic) (for संवै:). B हे सर्वे (B1 सर्वे ते) परमकुद्धा (for the prior half). B1 बावता: (for मामका:).];

while D: ins. after 9:

1316* ततोऽहमिह संप्राप्तस्त्वत्सकाशमरिंद्म । वानरेश महाप्राज्ञ महाबल महायुते ।

10 D1.4 om. 10° b. .-°) \$1 Ñ1 D2.10.11 अस्मि इड: Ñ2 D6 तैनिहता:; B2 प्तेह्तता:; D8 ते निहता:; G2 एव हवा: (for एते हवा:). \$1 Ñ1 V2 B1.2.4 D2.6.10.11 त्रींव (for इतास्य). B3 इत्राक्षेव (for हवा: इत्रास्). D3 एवमिंसवत: क्रेंस. --°) \$1 D10 भतेरि तिष्ठति (by tansp.); B3 राजिन तिष्ठति (for तिष्ठति भतेरि). --°) b1 मवें। D3 तत्रे: D4 सवं (sic); M1 चैतत् (for चैव). --वं) b1 मकात्रं (for °तं). \$1 Ñ1 D1-4.10 सं (D3 तै:) प्रधार्थतं;

Ñs V2 B Ds तन्न(Ñs ते प्र-, B1 तव) मिन्नतं; D:-- तेश्च भस्यते; D11 सद्यवर्षणं (sic); T1.s तै: प्रमज्यने (for तै: प्रमस्थते).

11 °) Bs विज्ञाध्यमाने (for °मानं). Ñs B1.2.6 D6.7.9 T2.8 M2.2 तं (for तु). —) Si Ñ1 D10 M1 वानरे(Ñ1 परमे) श्वरं; D1-6.11 द्ववरोश्वरं (for वानर्षसम्). — °) Si Ñ1 B6 D2.6.5.16.11 अपृच्छत्स (D2.10.11 °सु-); Ñ2 V2 B1.2 D3 G1 M1.2 अपृच्छतः; T2 अववीचः G2 मध्यच्छत्वं (corrupt) (for अपृच्छत्वं). Si Ñ1 D1.2.6.10.11 महातेजा (for महाप्राज्ञो).

12 °) B3 D3 अर्थ (for अयं). T1.3 वनपो (for वानरो). — °) T1.3 G2 भवंतं (for वनपः). D3 त्वाम् (for प्रति-). Ñ2 V2 B D8 वनपालः(V2 °लाः) समागतः (V2 °ताः); G3 भवंतः प्रत्यवस्थितः. — °) S1 Ñ1 B1 D1-5.7.9-11 T1.2 Ck किं चार्यम्; Ñ3 B2 कसार्यम्; V2 कंचानुम् (sic); B3 कमार्थम्; Cr as in text (for कं चार्यम्). D2 अभिनिर्देश्य; G2 Ck °श्चित्य (for °दिंश्य).

13 ^b) D2 लक्ष्मण: परवीरहा.—°) B4 लक्ष्मण: (for °णं).—^d) B4 -विसारदं; T1 G2 -विदां वर: (for -विसारदः).

In \hat{N}_1 \hat{N}_1 \hat{D}_1 -4.10.11, the sequence of stanzas 14-24 (along with substitutes and insertions) is so complicated that it is given separately in a tabular form for the guidance of the reader and is mostly ignored in the Critical Apparatus.

Tabular Conspectus of the sequence of stanzas 14-24 in Si Ni Di-6,10,11.

restance of stanzas 14 - 24° in 51 M Di-4.10.11.										
Śı	Ñı	D1,4	D ₂	Da	D10	Dn				
14°4 19°4	14 ^{a8} 19 ^{cd} 14 ^{cd}	1405	14.08	14 ^{ab} 19 ^{ab} 19 ^{cd}	14 ^{#8} 19 [#] 19 [#]	14 ^{a5} 19 ^{cd} 19 ^{d5}				
1317*	1317*	1317* (14°d)	1317* (14°d)	1317* (14 ^{cd})	1317* (14 ^{cd})	1317* (14 ^{ed})				
(20) (3) (3) (3) (3) (3) (4) (5) (6) (7) (7) (7) (8) (8) (9) (9) (10	L 4 of 1318*	l. 4 of 1318*	l. 4 of 1318*	l. 1 l. 2 l. 3 l. 3 l. 4	l. I of L. 2 1318* (20) L. 4	L I of 1318* L 3 (20)				

[429]

Śı	Ñı	D1.4	Da	D ₃	D ₁₀	Din
1319*	1319*	1319* (only D1)	1319*	1319*	1319*	1319*
l. 2 of 1320*			I. 2 (first time) of 1320*	l. 2 of 1320*	l. 2 of 1320*	l. 2 of 1320*
16~18	16-18	16-18	16 - 18	16 - 18	I. 3-4 of 1320*	16-18
1900	1946	1946				
19°d (r.)	19°d (r.)	19°d				
21 ⁴⁵	2145		21 46	2I ^{¤Å}		21 ^{ab}
. 21°d .	21cq	21 ^{6d}	21°d	21°d		21 ^{ed}
	l. 1 of l. 2 of l. 3 l. 3 (22-23)	l. 1 l. 2 l. 3 l. 3 l. 4	1. 1	l. 3 of 1322*		l. 3 of l. 4 1320*
	l. 1 of 1321*	l. 1 l. 2 l. 3	l. 1 l. 2 l. 3	l. 3 of 1321*	l. 1 l. 2 l. 3 of 1321*	l. 1 of 1321*
	l. 2 l. 3 l. 4 (r,)	l. 2 l. 3 l. 4 (r.) of 1318* (20)	l. 2 l. 3 of 1318* l. 4 (20)	1. 2 (r.) } o * 81. 1. 3 (r.) } o * 1. 4 (r.) }		1. 2(r.) 1. 3(r.) 1. 4(r.)
	l. 1 of 1319*	l. 1 of 1319* l. 2 (D1 r.)	l. 1 of 1319*	l. 1 of l. 2 319*(r.)	l. 2 (r.) of 1319*	l. 1 l. 2 l. 2 (r.)
	l. I l. 2 l. 3 l. 3 l. 4	1. 3 ([.]]	l. 1 (r.) l. 2 (third 50 km time) } E1 l. 3 (r.) l. 4 (r.)	of 1320*	l. r l. 2(r.) l. 3(r.) l. 4(r.)	1. 1 1. 2(r.) 1. 3(r.) 1. 4(r.)
24 4 5	24 ^a 8	24.00	24 ^{ab}	24 ^{aò}	24 ^{a3}	24 ⁸⁸ :

अर्थ हर्मण संप्राह वीरो दिघमुखः किपः ।
अङ्ग्रिप्रुखेरीरैर्मिक्षितं मधु वानरैः ॥ १४
आङ्ग्रिप्रुखेरीरैर्मिक्षितं मधु वानरैः ॥ १४
त्रामकृतकृत्यानामीद्द्याः स्थादुपक्रमः ।
तरं प्रशामिपत्रं तैः साथितं कर्म वानरैः ॥ १५
ह्या देवी न संदेहो न चान्येन हन्मता ।
त्र हन्मतः ॥ १६
त्रापीसिद्धिहंतुमिति मितिश्च हरिपुंगवे ।
व्यवसायश्च वीर्यं च श्चतं चापि प्रतिष्ठितम् ॥ १७

1317 : बाल्याति चाङ्गद्मुखेर्वानरैर्मधु भक्षितम्।

[D: कंपरमुलेर्; D:.4 पालान्व्यात्रः(D4 °तुस्कः)व्यः; D:। वन-परंतु(for चात्ररमुलेर्).]

-Alter 14, De reads $19^c - 20^\delta$; To reads $19^c - 20^d$ for the first time here, repeating them in their proper place; while Ms reads 19^{cd} .

15 Ñe Ve B De om. 15 (cf. v.l. 14). Ge om. [bapl.) 15.—") Śi Dio तेषाम्; Ds नैबम् (for क्याम्). Si Ñi Di-4.7.9-11 Gi -कार्याणाम् (for -क्र्यानाम्).-") Śi Dio नेहशः (for इंहशः). Śi Ñi Di-1.7.10 Te व्यक्तिकमः (for उपक्रमः). Dii आदीशस्य व्यक्तिसः (sic).—After 15^{ab}, Ms reads 20^{a-d}.—") Ms यदा (for यथा). Ds.s Me.s Cm [ब] निपच्यतः [इ ब] विच्छितं तैः; Gi [ब] विच्छतं तैः (for [ब] निपचं तैः). Ši De.7.9.10 Ck.t वनं यद्रभिपचास्तेः Ñi Di.11 वर्षेमिशि Ds स्तु प्रवासते.—") Ši Ñi Ni Atter 15, Dr-2 में ध्रुवं D3.7.2 तद्भुवं (for बानरेः).

16 Ñ3 V2 B.D6 om. 16 (cf. v.l. 14). D10 om. 15-18, - a) S1 Ñ1 D1 दृष्टा तु(D1 च) मन्ये वैदेही; D2.1 देही(D2 दें।) मन्ये वैदेहीं; D3.11 दृष्टा(D3 °थं) मन्ये च च च च के महासम्बर्ध (for न ह्यान्य:). भिन्नाहासम्बर्ध (for न ह्यान्य:). भिन्नाहासम्बर्ध (for हन्ममतः). S1 Ñ1 D1-4.11 कर्म-

17 \hat{N}_2 V2 B D6.10 om. 17 (cf. v.l. 14 and $\hat{E}_{R_{2}}^{(i)}$ (for a). M2 सञ्ज्ञ हत्यूचरे (for b). S1

जाम्बवान्यत्र नेता खादङ्गद्श्च बलेश्वरः । हन्मांश्वाप्यधिष्ठाता न तस्य गतिरन्यथा ॥ १८

अङ्गदप्रमुखैर्वीरेईतं मधुवनं किल । विचित्य दक्षिणामाशामागतैईरिपुंगवैः ॥ १९

आगतेश्व प्रविष्टं तद्यथा मधुवनं हि तैः । धर्षितं च वनं कृत्स्त्रमुपयुक्तं च वानरैः । वारिताः सहिताः पालास्तथा जानुभिराहताः ॥ २०

G, 5, 63, 19 B, 5, 63, 24 L, 5, 61, 31

Ñ1 D1-4.11 इन्मतो हि (D3°ित च) सिद्धि(D1.2.4 °द्ध)श्र कपेमें (D3 कार्य म) तिरतीव च; D8 T1.3 G2.3 M3 °सिव्हिमें तिश्चेव तस्मिन्वानरपुंगवे. ఈ Cr: "कार्यसिद्धिमें ति-श्चेव तस्मिन्वानरपुंगवे" इति पाठः. ఈ —°) D8 T3 G1.3 M ब्यवसायं (for °यश्). D8.11 वीर्यश् (for वीर्ये). — व) S1 Ñ1 D1-48.11 M1 स्यं(M1°यं) तेज इव अवं (Ñ1 प्रभं).

18 Ñ2 V2 B De.10 om. 18 (cf. v.l. 14 and 16).
—") G1 यस (for यत्र).—") D11 अंगदस (for "दक्ष).
\$\text{\$\text{S}\$1 \text{\$\text{N}\$1 D1-\$.7.8.11 G1 M3 महाबर ; D3 हरीयर:; T2 वसाधिप: (for बरेश्वर:).—") \$\text{\$\text{S}\$1 \text{\$\text{N}\$1 D1-\$.11 प्रतिष्ठा (D11 "\text{\$\text{\$\text{S}\$1}\$] \text{\$\text{O}\$1 \text{\$\text{N}\$1 D1-\$.7-\$.11 T2 G1 तत्र (for तस्य).

19 के) D3 हत्वा (for हतं). Ñ2 B D3.6.11 मम; V2 D10 महत् (for किल).—T2 repeats 19°d (cf. v.l. 14). D3 reads 19°-20 after 14. M3 reads 19°d after 14. % Cv: अक्टरप्रमुखेरिलाहि सुप्रीव-वाक्यारम्भाद् दृष्टा देवीत्यत्र अक्टरप्रमुखेरिलाहि सुप्रीव-वाक्यारम्भाद् दृष्टा देवीत्यत्र अक्टरप्रमाणमक्टरप्रमुखेर्वीरहेतं मध्यनं किलेल्यादिश्लोकः, आगतेश्लेत्यादि । एतमयमित्यस्य रोपतया संवन्धनीयम्. % —°) V2 B2 D2.4.6.11 G1 विचित्य (for विचित्य).—d) M2 जागतं (for आगतेर्). Ś1 Ñ(S1Ñ1 first time) V2 B1.3.4 D3.6.10.11 T1.5 G1.3 हिरियूथपै:; Ś1 Ñ1 (both second time) D1.4 कपिकुंतरें:; Ck as in text (for हिर्युगवै:). D2 अमातः स हरीसरः.

20 Te repeats 20^{a-d} (cf. v.l. 14). De reads 19^c-20⁶ after 14. Me reads 20^{a-d} after 15^{a6}.

—a) De प्रविष्टं तु: T1.s Ge [ब]प (Te प्या) ध्यां तद्: T2 (first time) प्रकृष्टं तद्: Ge Me प्रमियं प्रदिश्च (for प्रविष्टं तद्). De जात्मेच्छातः प्रहृष्टेक्ष: Ge अन्येरप्रित्तपृथ्यं तद् (sic).—b) De T1.s Ge हतं (for पथा).—a) De उपस्तिः (for पुक्तं). D2.e तु (for च). T2 (first time) मितं मधु वानरे:. T1 damaged from पाला up to जा in .—e) T3 Ge वानरा:: Ck as in text (for वारिताः). De T2 M2.e वार्यंतश्च सिहतास:: D2.e पातिता वनपालास्ते.—f) D2.e Ge तद्।: M2 पाला (for तथा).—For 20,

G. 5. 63. 20 B. 5. 63. 25 L. 5. 61. 26

एतदर्थमयं प्राप्तो वक्तुं मधुरवागिह् । नाम्ना दिधमुखो नाम हरिः प्रख्यातविक्रमः ॥ २१ दृष्टा सीता महाबाहो सौमित्रे पश्य तत्त्वतः ।

Ši \tilde{N}_1 $D_{1-4,10,11}$ subst.; \tilde{N}_2 V_2 B D_6 subst. and repeat l. 1-2 after 21; while D_{7-9} T_2 ins. l. 4 only after 15:

1318* भागतोऽसौ प्रहृष्टश्च यथा मधुवनं हरि:। प्रहृष्टेर्वानरै: सर्वेहेनुमत्प्रमुखेर्नुत:। धर्पितं च वनं सर्वमुपभुक्तं च तन्मधु। वारयन्तश्च संप्रासाः पाला जानुभिराहताः।

[Ñ1 D1,2,4 om. l. 1.-(l. 1) Ñ2 V2 B D6 (all first time) आगरवैव (Va Ba °म्यैव; Ba °त्य च) (for आगतोऽसी). Ñ2 V2 B2-4 D6 (all first time) प्रविष्ट (Ѻ Vº °हा)स्; Bı (first time) प्रमुख्य (for प्रहृष्ट्य्). Ba De (both first time) तु (for न). Ña Va B De (all second time) अनादृत्य प्रविष्टश (Bs °स्त्) (for the prior half). Ña Va B1.2.4 De(all first time) तथा; Ba (first time) तदा (for यथा). Ña Va B De (all first time) महत्; Ñe Va B De (all second time) मम (for इरि:). - Ds.11 repeat l. 2-4 after 1321*.-(1. 2) Ñं। प्रहर्गेंद्; Ñe Va B De (all both times) अंगरो; D1.3(second time).4 प्रहणे; D3.11 (both first time) प्रविद्ये; Dir (second time) प्रदिद्ये (for प्रह्रेष्ट्र). Da(first time) इनुमान् (sic) (for वानरै:). De (first time) सार्थ (for सर्वेर्). Ñ1 भूत:; Ñ2 V2 B D6 (Na Ba-s De second time, Va first time, Be both times) सह; Din (second time) बृतं (for बृत:). -(1. 3) Ñ2 V2 B D4 नाशितं च; D1.4 प्रधरितं (for धरितं च). Ñi मधुवनं (hypm.) (for च वनं). Ds.11(both first time) कुलाम् (for सर्वम्). Ña Ba Di.4.11 (both times) उपयुक्तं (for °मुक्तं). Ñ2 तु (for च). Ñ2 V2 B De बानरे: (for तन्मधु). - Ñi Di.s.s read l. 4 for the first time after 15, repeating it here. -(1.4) D7-9 Ts मृशं प्राप्ताः (for च संप्राप्ताः). Ña Va B1.2.4 De वार्यमाणेक्ष संयु (Va °इ; B1 °इ; B4 °द) था: (for the prior half). Bs पीन-; Bs पाणि- (for पाछा). Ñs Va Bs.4 De उत्कटे: (B4°टा:) (for आइता:). Bs वार्यमाणश्च संहर्रेजांनुसिश्च मदोल्हरे: . -After i. 4(first occurrence), D4 erroneously ins. तथा न गणिता.]

—Thereafter, S₁ D₇₋₁₀ T₂ cont.; Ñ₁ D_{1-3.11} cont. for the first time after l. 4 (first occurrence) of 1318* repeating it after l. 4 (second occurrence) of 1318*; D₄ cont. after l. 4 (second occurrence) of 1318*;

अभिगम्य यथा सर्वे पिवन्ति मधु वानराः॥२२ न चाप्यदृष्ट्रा वैदेहीं विश्रुताः पुरुपर्पभ । वनं दत्तवरं दिव्यं धर्षयेयुर्वनौकसः॥२३

1319* तथा न गणितश्चायं किपर्देधिमुखो बली। पतिर्मधुवनस्यायमसाभिः स्थापितः स्वयम्।

[(1. 1) Ñ1 D1-1.11 (all[except D4] second time) यथा (for तथा). D2 (first time) [अ]पि; D3.11 (both first time) [अ]प (for [अ]पं). Ñ1 (second time) बलं (sic) (for बली).—Ñ1(second time) illeg. for 1. 2.—D10 repeats 1. 2 after 1321*.—(1. 2) Ñ1 (first time) पति (for पतिर्). D1 (second time) मधुवनश्च; D7-9 T2 मम वनस्य (for मधुवनश्च). D1-1.11 (all second time) युग्माभि: (for अस्माभि:). D1 (first time) सदा (for स्वयम्).

21 Die om. 21. Di.s om. 21^{a6}. — a6) Ña Dase एवम; Die कामम; Ta Mi Cv एतम् (for एतर्-). Va Bi सर्वम् (for अर्थम्). Śi Ñi Dasa अनु-; Die मधु-; Ta Ga इमं (for अर्थ). Ña Va Bi.a De वर्त्तु प्राप्ते (by transp.); Ba इयक्तं प्राप्तो; Ba युक्तः प्रयावो (hypm.) (for प्राप्तो वर्त्तुः). Śi Ñi Dasaii मधुवनेश्वरः; Ña Va B De मधुवनं प्र(Bi-s विम्र भुः; Da Tasa Ga मधुवालि (Ta व्या नि)रा; Ma मधुवनादिह (for मधुरवालिह). — a) Śi Ñi Di.a चैवः; Ti.a Ga.a चृद्धाः; Ta चैय (for बाम). Ña Va B De द्धिपूर्वमुखो नामा. — a) Śi Ñi Di-a किए: (for हिरः). Die विख्यात- (for प्रख्यात-). — After 21, Ña Va B De repeat i. i-2 of 1318*.

22 Si om. 22-23. For 22-23, Ñi Di-101.10.11 subst. 1320*.—°) Ds द्या (for दृष्टा). Ña Va Bi.14 De दृष्टा (Va °या) मन्ये तथा(Va Ba °दा) देवी: Bi (marg. also) दृष्टा देवीति मन्ये हैं; Ba दृष्टा देवी तथा मन्ये -- °) Ds पर्वतं (for तस्वतः). Ña Va B De सुमिन्नावंदिः वर्धन, —°) Ña Va De य(Ña त)यते हिः Bi यदेवस्यः Ba यदेते स्मः; Ba यदेतेष्ट-(sic); Ba यदेतस्मिन्; Ds Ta Gi Ma.a तथा(Da °दा) सर्वे (for यथा सर्वे).—°) Ña Va B De हरयो मधु (for मधु वानराः)-

23 S1 om. 23 (cf. v.l. 22).—6) M1 and (for and).

(for fanger:). G2 yaqqui:.—6) M1 and (for and).

—For 22-23, Ñ1 D1-4.10.11 (Ñ1 D1.2.4 repeat it after 1319* [r.], D4 after 1319*) subst.; Ñ2 V2 B D6 subst. 1. 3-4 for 23; while S1 cont. 1. 2 only after 1319*; whereas T2 ins. after 23:

1320* दष्टां तु मन्ये वैदेहीं शतपत्रनिभानतास्। संसिद्धार्था हि क्षपयः पिबन्तु सहिता मधु। अद्युग न हि ते सीतां वानराः पुरुषर्थम। धर्षयेयुर्मधुवनं ब्यक्तं दष्टा हि जानकी। तः प्रहृशे धर्मात्मा लक्ष्मणः सहराघवः । भूता कर्णसुखां वाणीं सुग्रीववदनाच्युताम् ।। २४ ग्रहृष्यत भृशं रामो लक्ष्मणश्च महायद्याः । भूता द्धिमुखस्थेदं सुग्रीवस्तु प्रहृष्य च ।

e)

e)

01 01

:)

st

[(l. 1) Ñi(both times) Dii दृश; T2 दृष्टा (for हों), Ñi(first time) Du T2 बैदेही (for वैदेहीं). Ds इप्रां को तः सीतां (for the prior half). Ñi (first time) Du तिभानना (for °नाम्). Dr (first time) Tr सुमित्रानंद-स्थि (for the post. half). - Ni illeg. for 1. 2-4 in second occurrence. Die reads 1. 2-4 for the first time after l. 2 (first time) of 1319* repeating them here. Da.11 read l. 2 for the first time after 1319 (first time) repeating it here. De reads 1.2 for the first time after 1319* (first time) repeating it here and also after 1319* (r.). -(1.2) Ds (first time) संप्राप्त- (for संसिद्ध-). \$1 D2.3.11 (all except Si first time') च (for हि). Si तृषिता:; Ni(first time) इरव: (for क्षय:). D1.2(third time).3. unu (all second time) कृतकार्यास्तत: सर्वे (for the prior half). Ñ1 D1-4.11 T2 (Ñ1 D2 first time, D1.4 scond time, Ds.11 both times) पिवंति (for पिवन्तु). ई इसके; D1-4.10.11 (D1 both times, D2 third time, Dagan second time) हरवो; D2.3.11 (all first time) र्[D:इ]पेता; Ta सहितं (for सहिता). — Ds(1. 3 only).11 Radl. 3-4 for the first time after 21, repeating them here. —(1.3) Ñ1 D10.11 (all first time) T2 क्ष (for बद्धा). Dir (first time) सीतां हि (for ते सीतां). Di-taga (all second time) ना(D4 ता)नवाष्य(D11 क्तोस) हि बीतां ते (D2 ते सीतां) (for the prior half). Di om, बान्त्राः in second occurrence. D1.4 (both Road time) बानरोत्तमा: ; D2.3.10.11 (all second time) क्लेम्स (D10 °र्वम) (for पुरुषवेम). — (1. 4) Ña Va B गिषंत्रवेद्य ; Ds धर्वयते (sic); T: अक्षयेद्यर् (for धर्वयेद्यर्). (first time) V2 D2.10 (D2.10 second time) 231; है। हुआ; Ba हुद्दों (sic) (for हुद्दा). Ñ2 V2 B De भविष्यति (ि हि जानकी). Ds दृष्टा कामं तु जानकी (for the

-dier 1320* (first time), Ñ1 D1.2.4 cont.; D3

tout. 1, 3 only after 1, 3 (first time) of 1320*;

lball cont. after 1, 4 (first time) of 1320*;

1321* तस्य तहन्तं सम्बद्ध

प्रिष्ः वस्य तद्वचनं श्वत्वा सुग्रीवस्य महात्मनः। ब्ह्मणो मतिसम्पन्नो वानरेशमथात्रवीत्। वद्भगे यद्यनुपासो विचित्य दक्षिणां दिशम्।

ि के प्रति । वाचत्य दाद्यणा । दशस् । विकास के प्रति । विकास विकास दाद्यणा । दशस्य । विकास के प्रति । विकास

वनपालं पुनर्वाक्यं सुग्रीवः प्रत्यभापतः ॥ २५ प्रीतोऽस्मि सौम्य यद्भक्तं वनं तैः कृतकर्मभिः ।

मर्पितं मर्पणीयं च चेष्टितं कृतकर्मणाम् ॥ २६

G. 5.63.26 B. 5.63.31 L. 5.61.38

24 °) T1 damaged for तत:. D11 तु हृष्टो (for प्रहृष्टो). — ⁵) B4 स च (for सह-). S1 Ñ1 D1-4.10.11 रावव: सह(Ñ1 °वश्र स)छह्मण:. — After 24 ° ⁵, D2 reads 19. — °) D3 श्रोत्रसुखां (for कर्ण). Ñ2 V2 B D6 श्रुरवै-तद्भवनं साम्यं(V2 सबै). — °) Ñ3 V2 D6 न्दरनावयुतं; B D1.2.6 G1 न्वद्वच्युतां(B °तं); D2 न्ववचच्युतां.

25 °) D1.4.8 प्रहृत्यत (sic); M1 प्राहृत्यति (for प्राहृत्यत). D1.4 मुझो (sic) (for मुझं).—⁶) Š1 Ñ1 D1-4.10.11 M3 महाबङ: (for °बसा:).—For 25 ⁶⁸, Ñ2 V2 B D6 subst.:

1322* प्रहष्टस च रामस छङ्मगस च घीमतः।

[V2 B1 तु (for both च). Ñ2 D6 संप्रहृष्टस्य (for प्रहृष्टस्य च).]

—°) Dः द्धिमुलक्ष (for °ल्ला). Ñi Di-4 [पृ]तत्;
D7.11 [पृ]व; D9 [पृ]वं (for [इ]वं). Śi Ѳ V8 B D6.10
इदं (Śi D10 द्या) द्धिमुलं वाक्षं (Śi D10 चैव). —Ѳ V2
B D6 om.(hapl.) 25 de. —d) Mi स (for तु). Śi Ñi
D1.2.6.10.11 चाप्य (Śi च प्र [sic])हृष्यत (for तु प्रहृष्य च).
D3 सुप्रीवस्य प्रहृष्यत (sic). —f) D3 प्रहृष्ट: (for सुप्रीव:).
Śi D10 चाभ्यभाषतः Ѳ V2 B1.2 D6 मुद्दितोव्रवीत् (B2 °वद्त्); B3.6 वाक्यभवित् (for प्रसमापत).

& Cv: सुप्रीव: प्रत्यभाषतेत्वत्र सुप्रीवशन्दः शोभ(भन)प्रीव
इति गुणवचन:। अन्यया पुनक्कि: स्यात्।; so also Cr.m.
g.t and Cg further adds कियामेदेनापुनक्किवां. &

26 Ñ1 om. 26. Bs transp. ** and **. -**)
Ds.7.9 G1 Ms सोहं; D11 सेच (for सौम्य). D1-6.11 वर्ग
तत्; T1.8 G2.3 वानरै: (for वर्ग तै:). Ñ2 V2 B D6 प्रीतोस्य
मा मृन्मन्युस्ते कृतकर्मा स वानरः(Ñ2 राघवः). -**
D5 घर्षणं; D7.9 M1 घषितं (for मिंदेतं). G3 घर्षणीयं;
Ck as in text (for म²). Ñ2 V2 B D3.6 M2 मर्पणीयं च
मे तस्य(D3 तेपां तत्; M2 मे तेषां); D3 अमर्पणीयमेतेषां
(for *). Ñ2 V2 B D3 कृतकर्मणः. S1 D1.2.4.10.11 T2
तेषां च(T2 तु) कृतकार्याणां मर्पणीयं(T2 घर्षयामि)
विचेष्टितं(D1 °तुं). --After 26, S1 Ñ2 V2 B D1-6.87.
9-11 T2 Ct ins.; while Ñ1 ins. l. 2 only after 25:

1325* गच्छ शीघ्रं मधुवनं संरक्षत्र स्वसेव हि। तांश्च प्रेयय सर्वास्त्वं हनुमध्यसुलान्कपीन्।

[(l. 1) Ds 4था पुरा (for स्वमेव हि). Ñe Va B De संरक्ष कं यथोचितं (for the post. half). —(l. 2) Ši तान्त्रेषथेह, Dr.9 Te सीत्रं प्रेषय (for तांश्व प्रेषय). Bi Dr.9.11

G. 5. 63. 28 B. 5. 63. 32 L. 5. 61. 39

इच्छामि शीघ्रं हतुमत्प्रधाना-ङशाखामृगांस्तान्मृगराजदर्पान् ।

द्रपुं कृतार्थान्सह राघवाभ्यां श्रोतुं च सीताधिगमे प्रयत्नम् ॥ २७

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे एकपष्टितमः सर्गः ॥ ६१॥

६२

सुप्रीवेणैवसुक्तस्तु हृष्टो दिधसुखः किपः । राघवं लक्ष्मणं चैव सुप्रीवं चाभ्यवादयत् ॥ १ स प्रणम्य च सुप्रीवं राघवौ च महावलौ ।

Ts तान् (for स्वं). Ñा तांस्ततः प्रेययामास (for the prior half). D1.2.4.11 हरीन् (for क्यीन्).]

27 De om. 27.—°) Ña सर्वान् (for द्यांग्रं).—6) B4 -दिप्तान् (for -द्यांन्).—°) B3 इप्पा; D7.9 प्रष्टुं (for इप्टुं).—d) B3 तु (for च). S1 V2 B3 D1-4.10.11 -[आ]धि(V2 °भि)गम-(D1-4.11 °मं [sic]); B2-[अ]वगसे (sic) (for -[अ]धिगसे). Ñ V2 B T3 G1 प्रवृत्तिः; D1.3.4 प्रयतात् ; D2.10.11 वतान् (for प्रयत्नम्). % Cg: अस्मिन्सर्ग एकोनिज्ञेशस्ट्रोकाः. % —After 27, D5.7-9 S ins.:

1324* प्रीतिस्फीताक्षौ संप्रहृष्टौ कुमारौ द्या सिदार्थौ वानराणां च राजा। अङ्गैः संहृष्टैः कर्मसिद्धि विदिखा बाह्वीरासन्नां सोऽतिमात्रं ननन्द।

[(l. 1) Ds तथैव (for कुमारों).—(l. 3) D5.7.9 Ct प्रहुटै:; T2 स हुटै:; Cv.r.m.g.k as above (for संहुटै:). D7.9 Mi Ct कार्य-; Cr.m.g.k as above (for कर्म-). —(l. 4) D7.9 Cr अतिमात्रं (for सोडतिमात्रं).]

Colophon. — Sarga name: Si Dio सञ्जनभंग:; Ñi Di. ३.६ सुप्रीववाक्यं; Ñi Vi B De द्धमुखनिवेदनं; Di दिविव- जये द्धिमुखसांत्वनः ; Dii सुप्रीवद्धिमुखवाक्यं. — Sarga no. (figures, words or both): Ñi Di. ३.६.१०.११ от.; Si Ñi 64; Vi 54; Bi. 2 Ds. 7-0 Ti. 3 G Mi. 8 63; Bs 59; B4 68; Ds 67; De 65; Ti Mi 62. — After colophon, Ti concludes with श्रीरामार्पणमस्तु; G Mi. 2 with श्रीरामार्पणमस्तु; G Mi. 2 with श्रीरामार्पणमस्तु; G Mi. 2

62

V1 illeg. for 1 - 136 (cf. v.l. 5.50.28).

वानरैः सहितैः श्रूरेदिंत्रमेवोत्पपात ह ॥ २ स यथैवागतः पूर्वं तथैव त्वरितो गतः । निपत्य गगनाद्भूमौ तद्वनं प्रविवेश ह ॥ ३

- 1 ") Si उक्ते तु (for उक्तस्तु). Bs सुप्रीवेणैव संहशे.

 b) Bs चीरो (for हृष्टो). Ñs Vs (marg. also) Bi-s
 De हति:; Bs [s] स्वीत् (for कपि:). —For 1°-26, Si
 Ñi Di-4.10 subst. 1325*; while Ñs Vs B Dent
 subst. l. 1 only of 1325* for 1°d.
- 2 ^{ab}) V2 B1.2 प्रणस्य तु; B3 तु प्रणस्य (for प्रणस्य च). B4 प्रणस्य च स (by transp.). D5 रामलक्ष्मणी (for च महावली). Ñ2 V2 B D6 राघवं(B4 भे च) लक्ष्मणे तथा(B1 भे (for b). D11 संप्रणस्य तु सुप्रीवे राषवे लक्ष्मणे तथा. —For 1°-26, S1 Ñ1 D1-4.10 subst.; Ñ1 V2 B D6.11 subst. l. 1 only for 1°d:

1325* उत्तरवा धन्योऽहमस्मीति चरणावभ्यवादयत्। राघवं लक्ष्मणं चैव सुग्रीवं चाभ्यवादयत्।

- [(1. 1) Bs उक्तो (for उबस्वा). D11 (with hiatus) अन्यो (for धन्यो). Ñ1 D1.4 तस्य पादाववंदयत् (Ñ1 व्वंदिवे [sic]); B4 चरणानभिवादयत् (for the post. half).—(1. 2) Ñ1 सल्ड्मणं (hypm.). D2 [अ]ति (for [अ]मि-).]
- —°) Si Ñi Di-3.10.21 सह शूरैस्तैर; Ñi Vi B Di सिंतैं: सवेंर; Dr-9 सिंतः शूरैर; Ts.5 सह तै: शूरैर; Mi सिंदैं: शूरैर; C_g as in text (for सिंदैंत: शूरैर). \mathcal{E} (g: बानरै: सिंदैतिरिति पाठ:. \mathcal{E} d) Ds एस प्पात (for प्रोत्पपात). Bs च (for ह).
- 3 °) B4 D11 तथेव; G3 यदैव; M2 यथा च; Ck 25 in text (for यथेव). B4 श्रीमांस; D1.4.11 शीशं D5 त्णां; D2 क्षिशं (for प्वं). S1 Ñ V2 B1-3 D6.10 य(D6 त्णां; D3 क्षिशं (for प्वं). S1 Ñ V2 B1-3 D6.10 य(D6 त्णां) चार्यात: श्रीमांस(S1 Ñ1 त)थेव(Ñ1 स यथेव [hypm.]) चार्यात: श्रीमांस(S1 Ñ1 D10 शीशं).) D11 यदा; G3 तदा (for तथा). S1

म प्रविशे मधुवनं ददर्श हरियूथपान् । विगदातुद्धतान्सर्वान्मेहमानान्मभृदकम् ॥ ४ स तातुपागमद्वीरो बद्धा करपुटाञ्जलिम्। _{ज्वाच} वचनं श्रक्षणिमदं हृष्टवदङ्गदम् ॥ ५

Di.3-5.7.9-11 Ms Ck स्वरितं. Ñ1 ययों (for गत:). Ñ2 V₂ B De स्वरितं स(Ñ₂ B₃ De प्र; V₂ सं) ययौ तथा. -Bs om. 3°-5. -) Ds reads from Hi up to d in marg. Si Ñi Di.2.4.10.11 भूमिं (for भूमों).

4 Bs om. 4 (cf. v.l. 3). - ") Ñ2 V2 B1.2 D6 प्रविक्ष तन् (for स प्रविष्टो). Ds मधुवने; T1 * * * नं (damaged) (for मधुवनं). B: प्रविदय तहनं तन्न. -) N. D. विमर्दाद (for विमरान्). Si Ñ Bi(before cor.).2.4 D1-6.9.10.11 M उत्थितान् ; V2 कुलितान् ; B1 (marg. after corr.)उचितान् ; To उद्धितांत् (sic) (for उद्देशन्).— d) Si \tilde{N}_1 Dio हीय(\tilde{N}_1 चेप)मानमदात्ययान् ; No Va Ba.a.a Da.a चेपमानान्महा (Ba.a Da °दा) त्यये; Disen वेपमानानमदा(Dir °हा)त्ययात् (Di. 11 °यान्).

5 Bi om. 5 (cf. v.l. 3). —) Si Die अनुगतो; Ñı Dn अनुनयदुः Ñ2 B1.2 De उप(B1 °पा)चरन् ; B4 वंद्यद् (subm.); D1.4 अनुमनन् ; D2 अनुललन् (for उपागमद्). Da ते सर्वे वानरश्रेष्ठा. —) D1.2 -[अं]जल्जि:. ी। इ * * * * * स्टांजलिं (damaged). —°) \$1 Ñ1 D1.2.4. का इष्टम्; Ñs चैव; Vs चेदं (for श्रद्धणम्). Ds ऊचिरे म्पतं वाक्यम् . — ं) Ñ2 श्वद्यां; V2 हृष्टं; D6 om.; D8 हितं (lor इदं). Si Ñi Di-s.10.11 इदं द्विमुख:(Da.4 °खं) क्षे:(Da प्प); Ds इदं च हृष्टगह्रदं .-- After 5, Ds ins, :

^{1326*} मसाभिर्मद्मत्तेश्च यृथपेश्च महावलै:।

6 D₁ transp. ab and cd (including star pass-व्ह्यः).- ") Ba स मां (for सीम्य). D1.4.10.11 [आ]रोपो (ि तेषो). —) V2 असि ताहित:; B1-3 असि वास्ति:; D2.8 ि लिमवादितः; Dr.s(marg. also). 9 Ct परिवारि (Ct °र)-कं Te Ck परिवारित:(Ck °तं); M1 अविचारितं; Ma इह शितं Cv.r °तं; Cg as in text (for अभिवारित:). S1 ते। Diation यदमी(Si Ñi Dio °स्मा)सिर्निवारिताः (Dn ca:). -After 6ab, Ds ins.:

^{1327*} बज्ञानाद्यद् वा ज्ञानात्पिय=सह हरीश्वरै:।

्) रे १ ४ B D1-4.6.10.11 यदि वा ज्ञानाद् (for हित्तः शेषाद्). —) Si Ñi Di-4.6.10.11 संप्रधिताः होतिताः). Ñe Ve B1.2.4 D6 न कश्चित्राप्(Ñe Ve B1 [हिंदि टिवार कार्यपराध्यति । विकास कार्यपराध्यति । हिंदि । विकास कार्यपराध्यति । है (ज.१: पुनिरज्ञानाटकोथाच भवन्तः प्रतिपेधिता इति

सौम्य रोपो न कर्तन्यो यदेभिरभिवारितः। अज्ञानाद्रक्षिभिः क्रोधाद्भवन्तः प्रतिषेधिताः ॥ ६ युवराजस्त्वभीशश्च वनस्तास्य महावल । मोर्ज्यातपूर्वं कृतो दोपस्तद्भवान्स्नन्तुमहीते ॥ ७

यदेतत्परिवास्तिं(Ct °णं) परितो वारणं प्रति रोपो न कतैय्य इति योजना(Ct °त्यर्थः) । ; Cg : पुभिर्वानेररिभवारितः, अभि-वास्तिोऽसीति यत्, अत्रार्थे रोपो न कर्तन्यः। भवन्त इति पूजायां बहुबचनम् । न च इनुमदादिकमादाय बहुबचनम्, उत्तरश्लोकेऽपि युवराजस्त्वमित्युक्तेः। बज्ञानात्कोधात्, बज्ञान-युक्तकोधादित्यथः। अभिवारितमिति पाटे लिङ्गण्यत्य आपः। केचितु -अज्ञानात्कोथाच भवन्तः प्रतिपेथिता इत्येतत्परिवास्ति परिवारणं प्रति रोपो न कर्तब्य इति योजयन्ति ।; Ck : भवन्तः प्रतिपेधिताः प्रतिपिद्धा इत्यथैः. % -After 6, Ñi ins. :

while Ds ins. after 6od (transp.):

1329* मोर्ह्यादाल समावाच तत्र बद्दोऽयमञ्जलि:। एतच्छ्रत्वा च वचनं द्धिवक्त्रः प्रहृषितः। क्षान्तमेव मया सबै नाम्ति कोऽपि व्यतिक्रमः।

-NI Da cont.; Si Di.2,4,10.11 ins. after 6;

1330* उदाच वचनं श्रह्णमङ्गदं कनकाङ्गदम्।

[Ni हृष्टम् (for अङ्णम्). De तमुवाच बचा अङ्णम् (for the prior half). Ds चांगरं (for अक्टरं). Ss Dso कांचन-(for कनक-).];

-Ds further cont .:

1331* आर्य कोऽहं तव विभो मातुलस्ते विभुः कपे।

-Thereafter Ds cont.; while Dr. Ta (repeats after 700) ins. 1332* after 6.

7 °) Si Dano युवराज. Gs च (with hiatus) (for स्वम्). —) Bs D1.2.4-6 Gs M2 महावलः; Be महासुज (for °aes). -After 7 86, S1 N1 D1.2.4.8.10.11 ins.; Dr.s T2 ins. after 6, T2 alone repeating after 7ª8; Ds cont. after 1331*:

1332* श्रान्तो दूराद्जुप्राप्तो मक्षयस्य स्वकं मधु।

[D1.4 ट्रपरिम्रांती (for दूराहतुशासी). D1.2.4 Ts (second time) मञ्जय स्वं; Ds अक्षयंश्च; D11 °यस्वम् (for °यस्त). Din इदं (for खकं). Ñi खबं मध्यके नमु (for the post. half).]

-Thereafter, Si cont.; Dain cont. after 1334*; Die ins. after 8:

1333* योऽयं मौहर्याध्यकारो मे तत्र त्वां संप्रसाद्ये। [Du मे (for sq). Du प्रहारो (for प्रकारो) and संप्रसा-

दयेत् (for ^{च्}ये).]

G, 5, 64, 9 B, 5, 64, 8 L, 5, 62, 10 यथैव हि पिता तेऽभृत्पूर्व हरिगणेश्वरः ।
तथा त्वमि सुग्रीवो नान्यस्तु हरिसत्तम ॥ ८
आख्यातं हि मया गत्वा पितृच्यस्य तवान्य ।
इहोपयानं सर्वेपामेतेषां वनचारिणाम् ॥ ९
स त्वदागमनं श्रुत्वा सहैभिहिरियूथपैः ।
प्रहृष्टो न तु रुष्टोऽसौ वनं श्रुत्वा प्रधिपैतम् ॥ १०

—°d) D8 मौड्यात् (for मौड्यांत्). D6 पूर्वकृतो; T3 पूर्वकृतान् (for पूर्वकृतो). D7.9 T1 Ct रोषस; T2 दोषांस् (for दोषस). G1 दोष: कृत: पूर्व (by transp.). M3 तं (for तद्). D6 G2 (before corr. as in text) M3 अईसि (for अईति). Ñ1 मया सौम्यादनुज्ञाना * त्यक्तस्व-मजानता. —For 7°d, Ś1(reads after 1330*) Ñ2 V2 B D2.8.10.11 subst.:

1334* मूर्वेरेतेर्यंदुक्तस्वं तत्र बद्दोऽयमञ्जलिः।

[Si D:.10 सवंमेतद्; Dii सवंमेव (for मूखेंरेतेर्). Bs यदु-कातु; Dii तदुक्तसर्वं (for यदुक्तसरवं). V2 Bi.4 मया; Bs मम (for ऽयम्).]

-Then No V2 B D6 cont.:

1335* श्रान्तस्य दृराक्ष्यासस्य स्वकं भक्षयतो मधु। यो मौर्ख्यादपकारी मे तन्नाइं स्वां प्रसाद्ये।

[(1. 2) Bs अधिकारी; De अपकारो (for अपकारी). Bs (marg. also) ते (for से). Bs तदा (for तत्र).]
—For 7^{od}, D1.3.4 subst.; Śi D10 cont. after 1333*; Ñi ins. after 7:

1336* सया मौख्यांत विज्ञातस्त्र बद्धोऽयमञ्जल्धः।

[Ñi illeg.; Ds एभिनीं ख्यांकृते दोपे (for the prior half). Ds मया (for तत्र).]

8 Ds T1.3 G M om. 8. S1 reads 8 after 10^{ab}.
— ") B1 तथेंब; D3 यथा च (for यथेंब). Ñ2 V2 B D6 तु;
D3 [ए]व (for हि). V2 B1.2.4 स; B3 च (for ऽभूत).
— b) D3 राजा (for एवं). Ñ2 V2 B D6 कपि- (for हिर.).— ") S1 D10.11 सुमीव; V2 B D1-4.6 सुमीवाद्
(for सुमीबो).— ") S1 Ñ D1.2.4.6.10.11 नान्यो वै; V2
B4 अनन्यो; B1-3 अन्यो न; D3 मान्योसि (for नान्यस्तु).
S1 D10.11 -यूथप(D11 °प:); Ñ1 B3 -पुंगव(Ñ1 °व:);
B4 D1 T2 -सत्तम: (for -सत्तम).—After 8, D10 reads
1333* and 1336*.

9 Si Di-6.10.11 transp. क and क . —) Ñ s V 2 B D6 च (for हि). Ñ 2 V 2 D6 सव ; T1 damaged (for गत्वा). Si Ñ 1 D1.2.6.10.11 गरवाख्यात मया तात (Ñ 1 तेस्य:; D2 तुस्यं); D2 समाख्यातमितो गरवा. —) Ñ 1 D1.2.6.11 महारमन:; Ñ 2 V 2 B D6 तव प्रभो; D3 मया तव; D7 महानव (for तवानघ). —) D3 [उ] पयांत; Cr.k

प्रहृष्टो मां पितृच्यस्ते सुग्रीवो वानरेश्वरः। शीघं प्रेपय सर्वास्तानिति होवाच पार्थिवः॥११ श्रुत्वा दिधमुखस्यैतद्वचनं श्रुक्ष्णमङ्गदः। अत्रवीत्तान्हरिश्रेष्टो वाक्यं वाक्यविशारदः॥१२ शक्के श्रुतोऽयं वृत्तान्तो रामेण हरियूथपाः। तत्क्षमं नेह नः स्थातुं कृते कार्ये परंतपाः॥१३

as in text; Cg °यातं (for °यानं). Śi Ñi Di.t.ie.ii भवतां; Ѳ V² B De युष्माकं; Da भवतः (for सर्वेषाण्). — d) Śi Ñi Di.t.ie.ii सर्वेषां; Da T² भवतां (for एतेषां). Ѳ V² B De सर्वेषां हरियुंगव(Ѳ Bi De °सत्तम; Bi °वाः); Da सह सर्वेः सुवंगमेः.

10 ⁶) D7.9 भवद्- (for स स्वद्-). Š1 Ñ1 D1-1.16.11 स(Ñ1 ये) तु स्वामागतं थुस्वा(Ñ1 ज्ञास्वा); Ñ2 V2 B D6 स्वां तु प्राप्तमिह थुस्वा. — 6) B2 सिहतेर् (for सहिभर्). \$1 D7.0 वनचारिभि:; Ñ1 D1-4.10.11 कपिकुंजरै:: औ2 हिएंगवै: — After 10 6 , \$1 reads 8. — 6) \$1 Ñ1 D1.2.1.10.11 स्वसंह (D1 °त; D10 °2) धो; D3 तु संकुदो; G3 तु तुधोनी (for तु स्टोडसों). Ñ2 V2 B1-3 D6 संह दो त च संकुदो कि संप्रह धो त च संकुदो: — 6) D3 हथ्या (for थुस्वा). D3 तु धपितं; D11 प्रधर्षणं (for प्रधपितम्).

11 S1 om. 11. — ") Ñ V2 B1.5.4 D6.11 मामवर्गतः B2 D1-4.10 मां चात्रजीतः G3 प्रहष्टोहः M2 संप्रहृष्टः (for प्रहृष्टो मां). — ") B3 प्रजास्थरः (for वानरे"). — ") Ñ V2 B1.3.4 D2.5.6.10.11 तान्सर्वान् (by transp.); D1.4 तांस्वं हि (for सर्वांस्तान्). B2 द्यीग्नं प्रवेशय सर्वान् — ") Ñ V2 B D1.2.4 (D1.4 with hiatus).6.10.11 इति छं (B1 [before corr.] मुं) देन (Ñ1 द्यांग्नेण) गम्यतां; D3 अंगर प्रमुखानिह.

12 °) T1 * * * खस्य (damaged) (for द्षिष्ट).

D3.11 [ए]व; D8 M3 [इ]दं (for [ए]तद्). — b) D1
तहनं (sic) (for बचनं). V2 स्नियम् (for स्वयम्)
— °) D10 तु (for तान्). S1 Ñ1 D1-4.10.11 G1 M2 हीं
अग्रान्; Ñ2 D6 हरीन्सर्वान्; V2 B हरिवरान् (for °श्रेष्टो).
— d) Ñ2 V2 B D6 सर्वा(Ñ2 D6 वीरा)नेव(Ñ2 D6
°वं) प्रदर्वयन्.

13 °) D11 स्तुतो (for श्रुतो). — °) D3 -सत्ताः ¾1 -पुंगवाः (for -यूथपाः). S1 Ñ V2 B1.2.4 D1.2.4.6.10.11 राज्ञा वानरपुंगवाः(S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 व्यूथपाः). —After 13°4, T2 ins.:

1337* दर्शनं काङ्क्षतास्माकं पितृब्येन महारमना।
—Thereafter Ts cont.; while Si Ñ Di-4.7-11 insafter 13°4; Vs B1.2.4 D6 subst. for 13°4; B3 subst. for 13°4;

1338* अयं च इर्षादाख्याति तेन जानामि हेतुना।

पीता मधु यथाकामं विश्वान्ता वनचारिणः । कि क्षेपं गमनं तत्र सुग्रीचो यत्र मे गुरुः ॥ १४ कि क्षेपं गमनं तत्र सुग्रीचो यत्र मे गुरुः ॥ १४ क्षं यथा मां वश्यन्ति समेत्य हरियूथपाः । क्षािस कर्ता कर्तव्ये भवद्भिः परवानहम् ॥ १५ न्यापितुमीशोऽहं युवराजोऽस्मि यद्यपि । अपुक्तं कृतकर्माणो यूयं धर्पयितुं मया ॥ १६

[Ñ: V: B1.2.4 D6.8.11 हि; B3 प्र- (for च). B1-3 वर्तान (for जानामि). V2 तेन जानीमहे तथा (for the post. half).]

10,71

म्),

पां }.

10,11

, Śī

वि:.

0.11

द्धोः

3 तु

ोत्ः

(₹-

er

5.

_Ñs reads 13°d in marg. Ds.11 transp. 13°d and 14°.—°) Ñs illeg. for तरक्षमं नेह. Ś1 तरकृतो; D10 तकृते; T1.2 (before corr. as in text).3 Gs तरक्षणे (for तरक्षमं). Ñ1 D1.4 Gs सं- (for न:). Do स्थानं (for आतुं). D11 न न: क्षेममिह स्थातुं. & Ck: नास्थातुमित्यत्र न इति पदम. & —d) D1.5.4.11 कृत-; D5 reads in marg. (for कृते). D5.4 कार्येर् (for कार्ये). Ś1 Ñ D1-5.10.11 विशेषतः (for परंतपा:).

14 De.n transp. 13°d and 14°d.—°) \$1 Ñ2 V2 B D1-3.6.10.11 पीतं (for पीस्वा). B4 -वनं (for यगः). \$1 -कालं (for पास्वा). D7.9 विकाता (for विकाता). Ñ2 V2 B D6 सवेंस्साभिक्रकेटै:.—°d) Ñ2 V1 B2 D6.11 तरक्षमं; V2 B4 तरक्षमं; B3 तरक्षणं; D1.4 विशेषः; T2 कि शेषः (for कि शेषं). D9 G1 यत्र; Cg.k as in text; Cgp तक्ष (for तत्र). B4 सुप्रीतो (for ग्रंभीतो). \$1 Ñ V B2-4 D6.7.9.11 वानरः; D1.2.4.10 याताः; Cg.k as in text (for मे गुरुः). B1 गरछेम तत्र ग्रंभीये यत्र रामः सल्क्षमणः; D3 विशेषं तत्र रामनं कांक्ष्यंतां तस्र रामः

15 Bs om.(hapl.) 15 - 19. —) \$1 Ñ1 च वीक्ष्यंतें Bs मां संविद्ध D10 च वीक्ष्यंतें (for मां वक्ष्यन्ति). — Ñ1 मिंदू for 15. — \$1 D10 समेता; Ñ2 V B1.2.4 D6.11 मंबी (for समेता). D7.9 M2 -पुंगवा: (for -यूथपा:). —) G3 तदा (for तथा). \$1 D1-4.10.11 तद्वाक्यं; Ñ1 केंग्रें (for कर्तच्ये). Ñ2 V B1.2.4 D6 तथा प्रतिविधान्यों, Ñ2 V B1.2.4 D6 सवत्सु (for मिंदू:). D1.4 परिवारित: (for परवानहम्).

 त्रुवतश्राङ्गद्सैवं श्रुत्वा वचनमव्ययम् । प्रहृष्टमनसो वाक्यमिद्मूचुर्वनौकसः ॥ १७ एवं वक्ष्यति को राजन्त्रभुः सन्वानर्र्यभ । ऐश्वर्यमद्मचो हि सर्वोऽहमिति मन्यते ॥ १८ तव चेदं सुसद्द्यं वाक्यं नान्यस्य कस्यचित् । संनतिहिं तवाख्याति भविष्यच्छुभभाग्यताम् ॥ १९

G. 5. 64. 20 B. 5. 64. 20 L. 5. 62. 21

भ्रंपितुं). Ñi Dr.o Ck.t बलान्; Ds रूपा (for मया). Ñi V B1.2.4 D6 यूयं समनुवांतिनं(Ñi Vi °तं; Vi °तंनं). अ Cv : अयुक्तमिति। मुनिकृतमेव तदस्ययम्। भन्यया अयुक्ता इति वक्तस्यम्।; so also Cr.m.g. Cg further adds वाक्यमितिवरसामान्योपक्रमान्नपुंगकेकस्वनिर्देश इत्यन्याहुः।; Ct : कृतकर्माणो यूयम् कृतकर्मणो युदमानित्यथं आपंनिदम्। तथास्यतः परम् वलाद्वपंथितं न युक्तम् अ — After 16, Śi Ñi D1-4.10.11 ins.;

1339* युक्तं हि कृतकार्याणां युष्माकमनुवर्तिनुम् ।

[Śi Ñi Dii -क्समंगां (metri causa) (for -कार्यागां). Ñi Di.s -वर्तनं; Dio -वर्तिनं; Dii -वर्तिनां (for -वर्तिनुम्). Da युक्तं युष्पामि: सिद्धार्थान्मया समनुवर्गिनं (sic).]

17 Bs om. 17 (cf. v.i. 15).—") Ñ2 V B1.2.6
D6 ज्ञवाणस्य (for ज्ञवतक्ष). Ñ2 V B4 D6 [ज्]तच्;
D3 [ज्]व (for [ज्]वं). Ś1 Ñ1 D1.2.6.10.11 प्वं तस्य
ज्ञवाणस्य.—") Ś1 Ñ1 वानरम् (for वचनम्). Ś1 Ñ V
B1.2.6 D1-4.6-11 T2 उत्तमं (for अव्ययम्).—") Ś1 Ñ1
D1.2.4.8.10.11 G1 -वदना; D6 -मानसा: (for -मनसो). Ñ2
V B1.2.4 D6 सवं (for वावयम्).—D1 reads 17^d-19"
twice.—") Ñ2 V B1.2.4 D6 व्याजहुस्ते महावला:

18 Bs om. 18 (cf. v.l. 15). Dr repeats 18 (cf. v.l. 17). —) Sr Ñr Dro क एवं वी(Dro व) ह्यते वीरं(Sr °रः; Dro °र); Ñr V Br.2.6 Dr(both times) 2.6.11 Gr Mr क एवं(Dr °वां; Dro °वां) व(Be मो) ह्यते वाचं(Br Dro °व्यं; Gr Mr राजन्); Dro क एवं वह्यति वचः(Dro वावयं). —) Br.4 स; Dr (both times). र सं (for सन्). Sr Ñr Dr (first time). र तावरोत्तम(Dro second time °मः); Vr Br.2 Dr वावर्यमः(Br °माः). Dr प्रमुः सरवाद्धरोत्तमः Drr प्रमुशाक्त्या वरोत्तमः. —) Br [S]पि (for हि). Dr पृथ्वे व प्रमु हि. —) Br [S]प्प (for हि). Dr ग्रम्थरे व प्रमु हि. —)

19 B3 om. 19 (cf. v.l. 15). D1 repeats 19 % (cf. v.l. 17). —) \$1 \$\tilde{N}\$1 D1 (both times).2.6.10. [प्]वं; D1 [प्]व (for [ह]रं). D1(both times).2.6 मुसहशं; D5 स्वसहशं; D11 मुसहशं (for मुसहशं). \$\tilde{N}\$2 सहशं; D5 स्वसहशं; D1 मुसहशं (for मुसहशं). \$\tilde{N}\$3 V B1.2.6 D3.6 तदेवं (V1 °वेदं; V2 °वेवं; B1.2 °दिदं; D3 °वेतत्) सहशं वाक्यं; B1 (marg. also) तवेदं यादशं वाक्यं;

G. 5. 64. 21 B. 5. 64. 21 L. 5. 62. 22 सर्वे वयमि प्राप्तास्तत्र गन्तुं कृतक्षणाः । स यत्र हरिवीराणां सुग्रीवः पतिरच्ययः ॥ २० त्वया ह्यनुक्तैर्हरिभिनैंव शक्यं पदात्पदम् । कचिद्रन्तुं हरिश्रेष्ठ त्रूमः सत्यमिदं तु ते ॥ २१ एवं तु वदतां तेपामङ्गदः प्रत्यभापत ।

G² तव चेदंग सहशं.— b) Ѳ V B1.3.4 Do मुबि (for वाक्यं). B1 किंदिचत् (for कस्य°). Š1 Ñ1 D1(both times).2.4.10.11 ना(D11 मा)न्यस्य हरिपुंगव(D11 °दा;); D3 नान्यस्य मुबि कस्यचित्.— °) B1 (after corr. as in D2)संमतिर; D3 संततिर् (for संनतिर्). D3 च (for हि). D1(both times).4 तम् (for तव). B1 G3 स्थाति (G3 °तिर्); D1 (first time) [आ]स्याति; D3 T2.3 [आ]स्यातिर; Ct as in text (for [आ]स्याति).— d) D2 मविष्यां (for मविष्यच्). Ñ3 V B1.2 Do अममंगद (V1 B1 °दं); D5.7-9 M3 Cm.t अभयोग्यतां; D1 G3 अमन्यान्यतां. D1.4 भविष्यां च सुभाग्यतां; D3 वातिष्ठगुणसंपदां.

20 °) T2 अति-; T3 इह; G1 अनु-; G3 इव (for अपि). Ś1 Ñ V B D1-4.6.10.11 प्राज्ञ (B2 °ज्ञ:; B4 D11 °ज्ञा); G3 [अ]प्राप्तास (for प्राप्तास). — b) Ś1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 गंतुं तन्न (by transp.) (for तन्न गन्तुं). Ñ2 V B1-3 D6 -स्वरा:; B4 D11 Cr -क्षण:; Cg.k.t as in text (for -क्षणा:). — cd) B1.4 तन्न (for यन्न). V2 किपिर; D8 G2 M2 प्रभुर (for पतिर्). Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 यत्रासो वानरश्रेष्ठः सुप्रीवो हेमपिंगङः (D1.4.11 हरिपुंगवः).

21 °) \$1 Ñ1 D2.10 स्वनुकेर; B1.2 D6.11 T1.3 हानुके; B3 [ब] नुकेन; D1.4 स्वनुके; D3 स्वनुकेर; D9 स्वनुकेर; D9 स्वनुकेर (for हानुकेर). — b) D3 G3 [प] ने (for [प]-व). D9 शंवयं (for शक्यं). Ñ2 V B D6 नेद युक्तं कथंवन; D1.4 निर्विशंक्यं (D4 °कं) पदात्परं. — b) \$1 Ñ1 D2.10.11 सत्यमेतद्वदा (D2.11 °हुवा)महे; D1.4 मन्यसे तद्वदामहे; D3 संविधतस्व यदुक्तरं. — For 21° , Ñ2 V B D6 subst.:

1340 * ज्याहर्तुं हरिशार्द्छ तस्वमेतन्निवोध नः।

[B1 (marg. also as above) न हेंचुं (for झ्याहतुँ). V2 * त्तम्; B3 सल्पन् (for तत्त्वम्). V3 एवं; B1.6 एव (for एतन्). V2 निवोधयन्; D6 निवोधत (for निवोध नः).]

22 °) D11 om. तु (subm.). S1 Ñ V B D2.3.6. 10.11 ब्रुवतां (for बद्तां). — °) V B2-6 D11 समद्भवत (for प्रत्यभापत). B1 अंगद्स्य प्रकृष्टवत् (marg. also °द्: समभापत). — °) D7.9 साधु (for बाढं). — T1 damaged from गच्छाम up to उरपपात in d. V B1.2 गच्छामि: B6 इच्छामि (with hiatus); D11 गच्छेम (for गच्छाम). Ñ2 V B1-3 D3.6.11 चेति (for इति). D6 [द]कं (for [द]करा). — d) D8.7.9 T2.2 G3 M2.3 Cm.t खमुत्पेतुर्

वाढं गच्छाम इत्युक्त्वा उत्पपात महीतलात् ॥ २२ उत्पतन्तमनृत्पेतुः सर्वे ते हरियूथपाः । कृत्वाकार्यं निराकार्यं यज्ञोत्क्षिप्ता इवानलाः ॥ २३ तेऽम्बरं सहसोत्पत्य वेगवन्तः ध्रवंगमाः । विनदन्तो महानादं घना वातेरिता यथा ॥ २४

(M2 °त्पेते); Cr.g.k as in text (for उत्पपात). D1.9 M2 महावला:; G2 महावलात (for महीतलात). S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 खमुत्पत्य च(D1.4 स) भूतलात; Ñ2 V1 B1.3.4 D6 खमुत्पतितवान्कपि:(V1 B4 °न्भुव:; B1 °न्भुव:; B2 °न्भुव:; B3 °न्तव [sic]); V2 खमुत्पेतु: स भूतलात; B2 (marg. also as in B4) खमुत्पतित वानर:; D2 भूतलादुत्पपात खं: D11 खस्मात्पतित भूतले (sic). % Cr.k: उत्तवा उत्पपातेलव असंधिराप:. %

23 °) Ñ2 D6 खमुत्पेतु:; V2 B1.4 D1.2.4 समुत्पेतु: (for अन्°). Ś1 Ñ1 D10 तमुत्पतंतमुत्पेतु: .— °) T1.3 G3 तु; T3 तं (for ते).— °) Ś1 Ñ1 D2.3 यंत्रक्षिप्ता; Ñ2 V D4.7.8 T2 G1 M3 Ct यंत्रोत्क्षिप्ता; B4 D5 यंत्राविष्ठा; D1.10.11 यत्र क्षिप्ता:; D0 यत्रोत्क्षिप्ता (for यत्रोत्क्षिप्ता). Ś1 Ñ V B4 D1-4.7.2.10 इवोत्पला:; D5 G2 इवानिला:; D1 यथोपला:; D11 इवोत्पला:; T2 M3 इवाचला: (for इवानला:). B1-3 D6 यं (D6 य)त्रोत्क्षिप्तांप (B1 °त्य)ला इव. % Cr.k: वत्रोत्क्षिप्ता:, वत्रेणोत्क्षिप्तपक्षा: पक्षतित्वलाः पर्वता इत्यर्थ: (Ck further adds वत्रोत्क्षिप्ता इवाचला इति पद्धः सर्वतः; योजनाशक्त्या प्रकारान्तरेण नाम पार्व पठित स्मान्यः । यद्धोत्क्षिप्ता इवाचलाः । यद्वा यत्रोत्क्षिता इवाचला इति % —After 23, D7-9 read for the first time 36° d, repeating it in its proper place.

24 Bs om. 24^{ab}.— Bs चेलुश्च (for तेऽम्मं).
M1 [उ]स्पुल्म (for [उ]स्पल्म).—) Ñ2 V B1.84 De
स्यनदन्धु-; Bs स्वनंत: सु-; Ds नदंति स्म (for वितद्की).
S1 Ñ1 V1 Ba D1-3.11 महानादान्; V2 महाबादान्; D4.10
महानादा. & Cv: विनदन्तो महानादमिति सम्बद्ध. —)
S1 Ñ V B D1-4.10.11 मेघा (for घना).— T1 damaged
from दि up to प्रा in 25°. S1 Ñ V B D1.8.4.6.10 दि
(for यथा).— After 24, S1 Ñ2 V B D2.6.10.11 ins. an
addl. colophon.

[Sarga name: Śi Dio मधुवनाद्वानरोस्पतनं; Ñi मधुवनाद्वानरामं; Vi वानरप्रत्यापमनं; Vi मधुवनाद्वानरामं; B मधुवनाद्वानरामं; Dii हुप्रीवी प्रयाणं; Dii हुप्रीवी प्रयाणं; Dii हुप्रीवी प्रयाणं; Dii हुप्रीवी प्रयाणं; Dii हुप्रीवी प्रयाणं: —Sarga no. (figures, words of both): Bi.s Diii.om.; Śi 65; Ñi Di 66; Vi both): Bi.s Diii.om.; Śi 65; Ñi Di 66; Vi Bi 64; Vi 55; Bi 69. —After colophon, Di colledes with राम.]

—After 24, Ñi Di.4.5 Te read for the first time 36°d (Ñi Di.4 followed by an addl. colophon),

[438]

अङ्कदे श्वननुप्राप्ते सुप्रीयो वानराधिपः । _{अवि शोकोपहर्त} रामं कमललोचनम् ॥ २५ समाधिसिहि भद्रं ते दृष्टा देवी न संशयः । नगन्तुमिह शक्यं तैरतीते समये हि नः ॥ २६ व मत्सकाश्रमागच्छेत्कृत्ये हि विनिपातिते । _{बुराजो} महाबाहुः प्रवतां प्रवरोऽङ्गदः ॥ २७

)7,9

₫: i

पन्न

तुः

D٤

स

10

1

repeating it in its proper place. On the other hand, Do reads for the first time 34 (with 1348* and an addl. colophon) after 24, repeating it in its proper place.

25 Ti damaged up to m in " (cf. v.l. 24). Brom. from 25 up to colophon. - 1) Si Ni D1-4. ы Cm.t समनुशासे; Ds Ta [s]प्यननुशासे; Мь स ननु शासे; शः इनुसंप्राप्ते (for हाननुप्राप्ते). Ñ2 V B1.2.4 D8 तेपामा-गार्त श्रुत्वा. —) Ši Ni Dio बानरपें स: ; Ne Ve Bi.e.4 Di-4.0-9.11 Gt M1 Cm वानरेश्वर: . —°) \$1 Ñ1 D1-4.7-11 T: -संतप्तं; Ñ: V B1.s.4 De -[झ] भिहतं (for -[उ] पहतं).

26 Bs om. 26 (cf. v.l. 25). —) G1 समाधास्य हि (for क्षिसिहि). -) Ñ2 V B1.2.4 D6 सीता (for देवी). -") Ña V B1.2.4 G1 M1.2 आगंतुम्; M3 नानुगंतुम् (hypm.) (for नागन्तुम्). Ñ2 V B1.2.4 D3.6 तै: शक्यम् (by transp.); De.11 शक्यं ते (for शक्यं तेर्). -- d) Si \tilde{N}_1 Bt D1.2.4.8-11 T1 G1 अतीत-; \tilde{N}_2 अतीय (for अतीते)-र्रा Ñı Dı.2.4.10.11 समयेर्भ (D4 °ये भ)यात् ; Ñ2 V B1.2.4 D.s Ts G1 M1.2 समयेन हि(V2 च; D5 T2 °येहनि); Di समयेन्यथा; D7-9 समयेरिह (for समये हि नः). ^{இ (त: समयेऽतीते} सित नेहागन्तुं शक्यम्।; Ck: - - - समये क्तोति सर्वतः पाद्धः। अतीते समये नहीति पठित योजनाशक्या पहल. % -After 26, Si Ñ Di-4.6-11 ins.; while Vi cont. after 1342*:

^{1341* सङ्गद्स्य} प्रहर्पातु जानामि शुभदर्शन ।

[St D10 प्रहर्षे. Ñ1 D7-9 च (for तु). Ds रघुनंदन; De जुमदर्शिने; De जुभदर्शन: .]

27 Ba om, 27 (cf. v.l. 25). -- a) Ds स (for न).) V B1.2 मल्क् (B2[marg. also]स्वक्)ते; B4 सत्कृत्ये; Dull कते हिं; To कार्ये हिं; To कृत्ये वा (for कृत्ये हि). ी Di क्ष्मकृतिवें नियोतित:; Ds अकृत्वा कृत्यमुत्तमं . —°) Śi ी Di.1.10.11 Ts Gs महाप्राज्ञः (for °बाहुः).—d) Du प्रवरतिसः; Dr-9 अंगदो वरः (for प्रवरोऽङ्गदः)। After 27, \$1 N V1 D1.2.4.6.10.11 T2 ins.:

1342⁸ देशैनीयो महाबाहुर्वालिस्नुः कृतश्रमः।

यद्यप्यकृतकृत्यानामीदशः सादुपक्रमः। भवेत्तु दीनवद्नो भ्रान्तविष्ठुतमानसः ॥ २८ पितृपेतामहं चैतत्पूर्वकेरभिरक्षितम् । न मे मधुवनं हन्यादहृष्टः प्रवगेश्वरः ॥ २९ कौसल्या सुप्रजा राम समाधिसिहि सुत्रत । दृष्टा देवी न संदेहो न चान्येन हन्मता। न ह्यन्यः कर्मणो हेतुः साधने तद्विधो भवेत् ॥ ३०

-Thereafter V1 cont. 13:1*.

28 Bs om, 28 (cf. v.l. 25).—") Mi न च (for यदि). Śi Ñ Ba Di.e.10.11 दि; Ba ह; Da कृत् (sic); Da नु; Ds च (for [अ]िप). Si Ñ V Bi.2.4 Di.2.4.6. 10.11 -कार्यासी; Ds -कृत्योसी (for -कृत्यानाम्). —) Si Ni Di-4.10.11 मत्समीपमनु (Ds °मिहा)अजेत्; Ns V Bi.2.4 D_6 मत्सकाशसुप $(\tilde{N}_2\ B_6\ D_6\ ^\circ$ पा $)ऋमेत्.<math>-^\circ$ $)\ \tilde{N}_2\ V\ B_{1.2.6}$ Ds स भवेद; Ds भवेच; Ds भवेत्स; Ts Ms भवेदुर; Ma भवेत; Ct as in text (for भवेतु). Ta Mi -बद्ना; Cv.m.g.k.t as in text (for °नो). —) Si Ni आंतो; No V B1.2.4 D1.2.4.10.11 शांती; Ds क्रांती; Ds आंतम (sic); Ds आंति- (for आन्त-). St Ñ Vt Dt.4.10 विपुल-; Ds विद्धव-; Ds विद्युत- (hypm.); Ts -विश्वय-(for -विञ्लत-). Śi Ñi Ba Di-4.10.11 -छोचन:; Та M1 -मान्सा: ; Cv.m as in text (for -मानस:).

29 Bs om. 29 (cf. v.l. 25). —) Bा पैतामहें झू. Śi Ň V Bi.a.s Di.a.s.e.ie.ii [जु]च (for [जु]तत्). — b) Da पूर्वजेर् (for कैर्). Ba अपि; Da परि- (for अभि-). Śi Ñi Di.4.8.10.11 पूर्वजे:(Di.4.5 °कं) परि(Da स्वभि)रिश्ततं. —) Ds Cm अद्युः; T1.3 Gs बदए:; G1 अतुष्ट: (for अहरू:). \$1 Ñ1 D1.2,4.8.7.8-11 T2 अरङ्गा जनकारमजा; Ñ2 V B1.2.4 Ds ब्रह्मा कपिकुंतर: ; Ds अकृत्वा कृत्यमुत्तमं. 🛞 Ck: संहष्ट इति पाट्सः। से मधुवनं संहष्टः सन् न हन्यात् , यद्यकृतकृत्य इति शेषः। न्यादृष्ट इति पाटः। इन्याद्हष्ट इति वा पाट्वः. 😤

30 B2 om. 30 (cf. v.l. 25). -6) Ñ2 V B2 D6 मा ग्रुच:; B1 महूच:; Be Do सुनत: (for सुनत). —) B: सीता (for देवी). —) Ñ: V Bi.e Di.e इन्मत:. -For 30°d, Ši Ñi Di.2.4.10.11 subst.; while Ñe V B1.2.4 De ins. after 33; whereas De ins. after 3008;

1343* सर्वथा खलु वैदेही लक्षिता नाम्न संशयः।

-\$1 No D1-4,10,11 cont.; No B1,2,4 De ins, after 30; V1 ins. after the first occurrence of 304; whereas D7-9 T2 ins. after 33:

G. 5. 65. 9 B. 5. 64. 33 L. 5. 63. 0

हन्सित हि सिद्धिश्व मितश्व मितसत्तम । व्यवसायश्च वीर्यं च स्र्यें तेज इव ध्रुवम् ॥ ३१ जाम्बवान्यत्र नेता स्यादङ्गदश्च बलेश्वरः । हन्तूमांश्वाप्यिष्ठाता न तस्य गितरन्यथा ॥ ३२ मा भृश्विन्तासमायुक्तः संप्रत्यमितविक्रम ॥ ३३ ततः किलकिलाशव्दं शुश्रावासन्नमम्बरे ।

1344* यथा हि दर्पितोद्गाः संगताः काननौकसः। नेपामकृतकार्याणामीदशः स्वादुपक्रमः। वनभक्केन जानामि मधुनां सक्षणेन च।

[(1. 1) Ñs V1 B1.3 D6 तथा; D7-3 यदा (for यथा). D10 om. हि (subm.). Ś1 Ñ1 D10 दिषता व्यया: (for तीदमा:). B4 तथा श्रुदमा दृश्येते (for the prior half). Ñs V1 B1.2.4 D6 सोगदा:; D4 संमता: (for संगता:). D3 समायाता वनीकसः (for the post. half). —(1. 2) Ś1 Ñ1 D1-4.10 व्यतिकमः; Ñ2 D6.11 पराक्रमः (for उप°). —(1. 3) B1.2.4 D6 मधुनो (for मधुनो).]

-Thereafter N2 V1 B1 (within brackets).2.6 D6 cont.:

1345* इष्ट्रा होते हरिवरा जानकी ध्रुवमागताः।

[De [प]तां (for [प]ते). B1.2 दि हरयो and पव च (for हरिवरा and आगता: respy.).]

—Si Ñi Di.s.4.10.11 om. 30°-33. Ds om. 30°. Vi reads 30°. twice. —°) Ñs Vi(second time as in Ds).2 Bi.s.4 Ds नान्यो(B4 °न्य)स्य; Ds.7-9 Ts G2 Mi.2 Ct न हास्य (for न हाम्य:). Ti.3 G3 साधने; Ct कमेणो (as in text). —') Ti.3 G3 कमेणोस्य हन्मतः; M3 साधनेस्य हन्मतः.

31 Bs om. 31 (cf. v.l. 25). Śi Ñi Di.इ.4.10.11 om. 31 (cf. v.l. 30). Mi damaged for क . —) Bi.2 ह; B4 [बा]स्ति; D5.7.9 [ह]ह (for हि). D5 मित-श्रेव (for हि सिद्धिश्च). —) D9 om. (hapl.) मितिश्च Ñs V Bi.2.4 D3.6 रघुनंदन; Gi मितिसत्तमे (for मितिसत्तम). D5 कमीसिद्धिश्च सत्तम. —) Ñi Bi.2 G5 हयवसायं. Ñi V Bi.2.4 D3.5-9 T2 Gi Mi.2 शोयं (for चीयं). —) Bi.2.4 D3.5 Ti Mi सूर्यं- (for सूर्यं). D7.8 श्चतं चिपि प्रतिष्टितं.

32 Bs om. 32 (cf. v.l. 25). Śi Ñi D1.2.4.10.11 om. 32 (cf. v.l. 30). —) Ñ2 Vi B1.2.4 De [अ]भूद् (for स्याद्). —) Vi D6-9 Ts हरीश्वर: (for बले). —) Vs B1.2.4 De अप्यिष्ठाता; D3 च प्रतिष्ठाता. —) Ñ2 V B1.2.4 De अप्यिष्ठाता; D3 च प्रतिष्ठाता. —) Ñ2 V B1.2.4 D9.5-9 Ts Ms तम; T1.3 G3 तेपा; Cg as in text (for तस्य).

33 Bs om. 33 (cf. v.l. 25). Ši Ñi Di.2.4.10,11

हन्मत्कर्मदप्तानां नर्दतां काननौकसाम् । किष्किन्धाम्रपयातानां सिद्धिं कथयतामित्र ॥ ३४ ततः श्रुत्वा निनादं तं कपीनां कपिसत्तमः । आयताश्चितलाङ्ग्लः सोऽभवद्धृष्टमानसः ॥ ३५ आजग्मुस्तेऽपि हरयो रामदर्शनकाङ्क्षिणः । अङ्गदं पुरतः कृत्वा हन्मन्तं च वानरम् ॥ ३६

om. 33 (cf. v.l. 30). —") Da मैवं शोक- (for मा सूक्षिन्ता-). Ñ2 V1 B1,2.4 De नैवं चित्रियं युक्तं(V1 °क्तः); V2 नैव वंचियनं शक्यं. — b) Da तिष्ठस्त (for संप्रति). V B1.4 D5.9 G3 -विक्रम:. — After 33, Ñ2 V B1.2.4 De ins. 1343*, while Da ins.:

1346* त्यज शोकं च चिन्तां च सीतां प्राप्स्यस्यसंशयम्।
—After 33, D7-3 Ts ins. 1344*, while T1.3 Gs ins.:
1347* इत्येवसुच्यमाने तु हरिराजेन राघवे।

34 Bs om. 34 (cf. v.l. 25). Ds repeats 34 here (cf. v.l. 24). —) B1 अत: (for तत:). Śī Ñī Dī.ī. s(both times).4.10.11 किल (D10 ेलि) किलाइन्ड्; Tī.s Gs Mī.s किलिकिलाइन्ड्ं, —) Ѳ V B1.2.4 D6 स तदा (for [आ]सलम्). Śī Ñī Dī.2.s(first time).4.10.11 ग्रुश्चचे (D1.2.4 श्रूयते) विमलें (D11 स तदां) बरे; Ds(second time) ग्रुश्चचे स ततों बरे; Ts ग्रुश्चचे सलमंबरे. —) Ѳ B1.2.4 Ds (first time).6 -ह्रष्टानां; D2.11 -त्सानां (for -ह्रसानां). Ds(second time) ह्युमल्कर्मणा तेन. — Dīī om. 34^d – 35°. —) Ñ V B1.2.4 Ds-7.9 G² Mī तदलां, D3(second time) ह्यानां (for नर्दतां). Šī Dī.5.10 संगतानां चनोंकसां. — After 34° (first occurrence), D3 ins.:

1348* स तेषां तु महान्नादः सिंहानामिन नर्दतास्।
—After 34° (second occurrence), D: ins.:
1349* अतिक्रम्य बहुन्देशानन्योन्यपरिसर्पणात्।

— *) Ds(first time) उपयाति सा (for 'बातानां). — /) Sı Dıo इह (for इव). — After 34 (first occurrence), Ds ins. an addl. colophon.

[Sarga name: अंगर्प्रतागमन: —Sarga no.: 68.]
35 Bs om. 35 (cf. v.l. 25). Dii om. 35° (cf. v.l. 34). —") Ds.8 Ts Gs तम्र (for तत:). Da तत्:
Ds तु (for तं). Ѳ V Bi.s.4 De क्रपीनां तु(Bi.इ च)
(for निनार्दं तं). — 5) Ѳ V Bi.s.4 De निन (Bi कोर्रं
(for क्रपीनां). Si Ñi Di.s.4.10.11 कुंजर: (for सतमः).
— °) Si Ñi Dio -[उ]िट्यूत-; Dз -[उ]िचत- (for एट.).

36 Bs om. 36 (cf. v.l. 25). - Bs f (for

तेऽङ्गदप्रमुखा वीराः प्रहृष्टाश्च मुदान्त्रिताः । तिर्गतुर्हिराजस्य समीपे राघत्रस्य च ॥ ३७ हतुर्गाश्च महाबाहुः प्रणम्य शिरसा ततः । तिर्गतामक्षतां देवीं राघवाय न्यवेदयत् ॥ ३८

निश्चितार्थं ततस्तस्मिन्सुग्रीवं पवनात्मजे । लक्ष्मणः ग्रीतिमान्त्रीतं बहुमानादवैक्षत ॥ ३९ ग्रीत्या च रममाणोऽथ राघवः परवीरहा । बहुमानेन महता हनूमन्तमवैक्षत ॥ ४०

G. 5. 65. 19 B. 5. 64. 45 L. 5. 63 15

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे द्विपष्टितमः सर्गः ॥ ६२ ॥

क्षी, \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 बागवास्ते तु(D1.2.4.11 °स्तेय) (शि बाजगुस्तेऽपि). D3 तेप्याजगुः किवरा. — ⁸) \$1 Ñ1 D1.2.4.6.10.11 रामसुग्रीवदर्शनं (\$1 D2.10 °शासनात्). — Ñ1 D1.4.6.7.-9 T3 repeat 36° d here(cf. v.l. 24 and 23).— ^e) D8(first time) तंगदं (for अङ्गदं).— ^e) Ñ1(second time) पूजितं (for वानरम्). — After 36° d (first occurrence), Ñ1 D1-4 ins. an addl. colophon.

:

[Sarga name: Ñi अंगद * * (illeg.); Di.a अंगद् समं.—Sarga no. (figures, words or both): Ñi lleg; Di.a om.]

37 B3 om. 37 (cf. v.l. 25). —) Ñ2 V B1.24 D16 सर्वे (for बीरा:). —) D7.9 M1 मदाज्विता: (for बीरा:). —) D7.9 M1 मदाज्विता: (for बीरा:). \$1 \times 1 D1.2.4.10.11 प्र(D1.4.11 सं; D2 संप्र [hypm.])हृष्टा: परवा सुद्रा; Ñ2 V B1.2.4 D6 संप्र (V2 में हु B1 बुसं)हृष्टमुखासदा (V2 B1 °21); D3 हृरय: प्रीति-प्रता:— M1 damaged for 37° d. — °) Ñ2 V D3.6 की (for हिर-). — d) Ñ2 V B1.2.4 D6 पादयो; G1 हिनेश (for समीपे). \$1 \times 1 D1-4.10.11 राघवस्य च किमेश (for समीपे). \$2 \times 1 Ck: राघवस्य चेत्यनन्तरम्, बिमोनेन महता हुनुमन्तमवेक्षत " सुप्रीवो रामश्चेति दोष:। किमेश के विद्याक्षितम् । स्थलं चेदं तदुज्ज्ञितम्. %

38 B₃ om. 38 (cf. v.l. 25). —) B₂ D_{1,2,4,11} तु विक्र क्षेत्र क

1351* रामलक्ष्मणयोर्भात्रोः सुप्रीवं चाम्यवाद्यत्।

—V1 B1.2.6 D2 om. 38°d.—°) D6 ****सतां देवी. —d) D2.5.7 निवेदयत् (sic).—After 38, D2→9 G1 ins.:

1352* रष्टा देवीति ह्नुमद्भरनाद्मृतोपमम्। आकर्ण्य वचनं रामो हर्णमाप सल्ह्मणः।

39 Bs om. 39 (cf. v.l. 25). Te illeg. up to सुप्रीवं in b.—) Si Ñ V Be Di-4.6.10.11 Ge Me.2 निश्चिताथेस् (for and).—) Si Ñ V Bi.2.4 De.3.6. 10.11 Ge Me.3 सुप्रीवः. De.6 पवनासमं —D6 om. 39°d.—) Si Ñ Di.2.10.11 चैव; De चैवं; De.7.8 Me प्रीतो; Te पूर्वं; Gs Mi प्रीतिं (for प्रीते). Ñe V Bi.2.4 De च परं हृष्टो (for प्रीतिमान्त्रीते).—) Ñe V Bi.2.4 De इन्मंतम् (for बहुमानाद्).

40 Bs om. 40 (cf. v.l. 25). —) Śi Ñi D1.9.10 परमो (D10 °यो) पेतो (for रममाणोड्य). Ñs V B1 (m. also).2.4 D2.6 श्रीत्या परमया युक्तो (Vs B6 श्रीतो; B1 [orig.] हृष्टो); D1.9.4.5.11 स श्रीत्या परयोपेतो. —) Vs B1.4 D6 रामश्र (for रावतः). Śi Ñi D1.9.4.10.11 सहस्रहमणः (for परवीरहा). D2 तथा रामोपि बुदिमान. अ दि: अस्मिन्सर्गे सार्थेकोन व्यवारिंश खोकाः. अ — After 40, D1.3.6

1353* सोत्कम्पहृदयश्चेव शोकहर्पसमाकुलः।

Colophon: B3 om. (cf. v.l. 25). — Sarga name: S1 D10 वानरसमागम:; Ñ1 श्रीरामद्देगे; Ñ2 V B1.2.6 D6 सुश्रीववाक्ये; D1.6 सुश्रीवद्देगेन:; D2.11 श्रीरामद्देगे। D2 वानरागमन:. — Sarga no.(figures, words or both): Ñ1 B2 D1.2.4.10.11 om.; S1 66; Ñ2 D6 67; V1 B1 65; V2 56; B1 70; D3 69; D5.7-2 T1.3 G M1.3 64; T2 M2 63. — After colophon, G M1.2 conclude with श्रीरामाय नम:

ins.:

G. 5. 66. 1 B. 5. 65. 1 L. 5. 64. 1

ततः प्रस्नवणं शैलं ते गत्या चित्रकाननम् ।
प्रणम्य शिरसा रामं लक्ष्मणं च महावलम् ॥ १
युवराजं पुरस्कृत्य सुप्रीवमिनवाद्य च ।
प्रवृत्तिमथ सीतायाः प्रवक्तुसुपचक्रसुः ॥ २
रावणान्तःपुरे रोधं राक्षसीभिश्र तर्जनम् ।
रामे समनुरागं च यश्रापि समयः कृतः ॥ ३
एनदाख्यान्ति ते सर्वे हरयो रामसंनिधौ ।
वैदेहीमक्षतां शुत्वा रामस्तूत्तरमत्रवीत् ॥ ४
क्व सीता वर्तते देवी कथं च मिय वर्तते ।

63

1 °) Si Ñ2 V B D2,2,10,11 ते तु; Ñ1 ते तं; D1.4 तं ते; D6 तं तु (for तत:). — °) Si Ñ1 D1,2,6,10,11 आगताञ्च (for ते गतवा). Ñ2 V B D6 आगत्य(V ° 44) हिन्यूथपा:(B2 °पुंगवा:); D3 आगम्य शुभकाननं. — °) Ñ2 V B1-3 D6 महारथं (for ° बलम्). D3 आतरं वास्य लक्ष्मणं.

2 M1 om. 2-3°.—°) T1 पु * * स्म (damaged) (for पुरस्कृत्य).—°) Ñ1 चामित्रंच स: (for अभिवाद्य च).—°) S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 आख्यातुं(D10.11 °तं) तत्र(Ñ1 D1.4 ते तु); D3 आख्यातुमथ (for प्रवृत्तिमथ).—°) S1 Ñ1 D1-4.10.11 M2 प्रवृत्तिम्; Ñ2 V B D6 आख्यातुम् (for प्रवृत्त्मम्). B4 D4.7.9 उपचक्रमे (for उपचक्रमु:).

3 De M1 om. 3^{ab} (for M1, cf. v.l. 2).—^a) S1 D10 घोरे; D11 रोपं (for रोधं). D1.2 रावणांत:पुरं घोरं.—^b) S1 D2.8.10 T2 राक्षसीनां (for राक्षसीनिञ्च).—^c) T1 अनु ** (damaged) (for अनुरागं). S1 Ñ V B D1-4.6.10.11 अनुरागं च वैदेखा(Ñ2 De सीताया).—^d) D5 T1.3 G3 M3 [अ] यं (for [अ]पि). D1.4 कृती यश्चापि संशय:; D2.9 यथा च नियम: कृत:

4 °) Si Dio समाचचित्ररे बीरा; Ñi Di.2.6 एवं चा (Ñi D2 °वमा)चित्ररे बीरा; Ñi V B D6.11 तदाचचित्ररे सर्वे (Ñi Di.1 वीरा; Bi सर्वे); Di एवमाख्यातवंतस्ते; D7-9 T2.3 G3 एतदाख्याय ते (G3 तत्) सर्वे (D7.9 सर्वे). - δ) V B Do बानरा (for हरयो). Do राज- (for राम-). - After 4^{ab} , Ta ins.:

1354* स्थिताः प्राञ्जलयः सर्वे संप्रहृष्टतनृरुद्दाः।

—D12 om.(hapl.) 4°-6°. — °) B3 ईश्वतां (sic); D2 श्रहतां (for अक्षतां). S1 Ñ V B1.2.4 D1.3.4.6.10 राम: श्रहतां (by transp.); B3 राम: सस्तान् (for श्रहता रामस्).

६३

एतन्मे सर्वमाख्यात वैदेहीं प्रति वानराः ॥ ५
रामस्य गदितं श्रुत्वा हरयो रामसंनिधौ ।
चोदयन्ति हन्सन्तं सीतावृत्तान्तकोविदम् ॥ ६
श्रुत्वा तु वचनं तेषां हन्सान्मास्तात्मजः ।
उवाच वाक्यं वाक्यज्ञः सीताया दर्शनं यथा ॥ ७
सम्रद्रं लङ्कायित्वाहं श्रुतयोजनमायतम् ।
अगच्छं जानकीं सीतां मार्गमाणो दिद्दक्षया ॥ ८
तत्र लङ्कोति नगरी रावणस्य दुरात्मनः ।
दक्षिणस्य समुद्रस्य तीरे वसति दक्षिणे ॥ ९

Si Ñi V B Di-4.10 Ma च (for तु). No De वचनम् (for तूत्तरम्).

5 Din om. 5 (cf. v.l. 4).—") Bi ह्य (for देवी). Gi क्रचिदावतीते देवि.—") Si Ñi Di.s.e.io वा (for च). Di.4 transp. मिय and वतीते.—") Ñi Di.5 To Gi Mi आख्यातं. Ti.3 Gi एतत्सवें समाख्यात.—") Bi राक्षसीमिश्च तर्जनं = 36.

6 D11 om. 6° (cf. v.l. 4).—°) \$1 Ñ1 D1.10 तु(D1 च) वच:; Ñ2 V B D2-4.6 वचनं (for गहितं).
—°) \$1 D10 चोदयंतो; Ñ1 देशयंति; Ñ2 V2 D6.11 अचेदयन्; V1 B3 अचेदयन्; B1.2 D3 अनोदयन् (B1 [margalso] अचोदयन्); B4 अनोचयन्; D2 नोदयंति (for चोदयन्त). % Ck: अत्र मध्ये द्वौ श्लोको (damaged). %

7 °) Ñ2 V B2.4 D6 तद्; D3 च (for द्व). B3 तस्कुत्वा (for थुत्वा तु). —After γ°δ, D5.7-9 S ins.:

1355* प्रणम्य शिरसा देव्ये सीताये तां दिशं प्रति।

—°) Ds बाक्यज्ञं.—°) Ñi Bi (marg. also as in text) Di.4 प्रति; V2 B4 D2 तथा; Dii तद्मा (for प्रया).
—After 7, Ŝi Ñi Di.3.4.7-10 T2 ins. l. 1-2 of 1359° (Ñi Dio repeat them in their proper place).

8 4) B3 तु (for [अ]हं). —) V ज्ञतयोजनिक्तं. —) B2.4 D3.6 आगस्छं. —) \$1 Ñ1 D1.5.4.10.11 यरच्छया; Ñ2 V B1.5.4 D3.6 विहायसा (for दिश्सवा). B2 मार्गमाणं विहायसा.

9 °) Ñ2 V B Ds लंका नाम पुरी त(Ñ2 Ds य) प्र (B2 om. from तन्न up to राश्चसी- in 11°). — °) Ñ1 D11 दक्षिणे तु (for दक्षिणस्य). — °) Bs प्रकृति; D2 भवति (for वसति). Ñ1 दाहणे; D11 दुर्गमे (for दक्षिणे). तत्र दृश मया सीता रावणान्तः पुरे सती ।
तंत्र दृश मया सीता रावणान्तः पुरे सती ।
तंत्र त्वि जीवन्ती रामा राम मनोरथम् ॥ १०
दृश मे राक्षसीमध्ये तर्ज्यमाना मृहुर्मुहुः ।
तक्षसीमिविरूपामी रक्षिता प्रमदावन ॥ ११
दुःखमापद्यते देवी तवादुः खोचिता सती ।
त्वणान्तः पुरे रुद्धा राक्षसीमिः सुरक्षिता ॥ १२
क्षेत्रणीधरा दीना त्विय चिन्तापरायणा ।
अधःश्रद्या विवर्णाङ्गी पिंचनीव हिमागमे ॥ १३

10 Bs om. 10 (cf. v.l. 9).— a) Ds नाज (for का). Ñ V B1.2.4 D1-9.11 T2 G1 M1.2 transp. दृष्टा and सीजा.—After 10 a, G2 reads 12 a for the first time, repeating it in its proper place.— b) D7.9 transp. संन्यस्य and स्वयि. Ñ1 D1-4.10.11 भावं(D1.4 के) सांस्पस्य कार्व स्वयि. Ñ1 D1-4.10.11 भावं(D1.4 के) सांस्पस्य आवं स्वयि सा.— b) S1 Ñ1 D1.2.4.8.10.11 M1 नाम (for सान). G1.2 M2 transp. रामा and राम. S1 Ñ1 D1.2.4.0 सनोरया; D3.11 मनोरमा (for मनोरथम्). Ñ2 V B1.2.4 D6 प्राणाला (B2 D6 का) स मनोरथे:

11 Bs om.' up to राक्षसी in " (cf. v.l. 9). —")
Bs Ds रष्टा सा; Ds.11 संस्दा; Ds.10 रष्ट्रा में (for रष्टा
में). Ñ1 जानकी; V2 रक्षसां (for राक्षसी-). —") Ś1 Ñ1
Ds-16.10.11 मस्प्रेमाना (for तज्येमाना). Ś1 Ñ V B
Ds-16.10.11 पुन: पुन: (for मुहुर्सुहु:). —D4 om.(hapl.)
from 11° up to 12°. —") D9 (also) विरूपाक्षिभी
(hypm.) (for विरूपाभी).

12 Di om. up to 12° (cf. v.l. 11).— क) Т 2 G1 Ыл (g हासा(G1 °पा) यते; Ст.к., t as in text (for पापते). ॐ Сg: हासायते हासीइति। आर्थो यत्. ॐ Ыл ख्या वीर(Ds सह) सुखोचिता; Ds T Gs Ms ख्या (ति त्राः Gs स्विपः Ms तथा) दुःखोचिता सती (for b). और D1-3.10.11 दुःखं सा(D2 दुःखोन) वतेते सीता सुखा-पापति सती; Ñ2 V B D6 दुःखमास्ते भूशं सीता नित्यं पार. ॐ G3 repeats 12°d here (cf. v.l. 10).—°)

13 °) Bs सा तु (for दीना). — °) Bs दीना (for कि), Si Ñi Ds.10,11 त्विंद्यता त्वत्-; Ñs V Bi.s.4 त्विंद्या त्वत्-; Ds मर्तु। श्वंता त्वत्-; Ñs V Bi.s.4 दिमोद्ये (for हिमागसे).

ि के कि प्रतिस्थ (101 हिमागर्स).

के Ba.e De -[बा]स्मा (for -[ब्रा]र्था). —) Si कि मतेस्य-). अ Cg: मतेब्ये मरणे कृतनिश्चया. अ — Ga

रावणाहिनिवृत्तार्था मर्तव्यकृतिनश्चया । देवी कथंचित्काकृत्स्य त्वन्मना मार्गिता मया ॥ १४ इक्ष्वाकृवंशिविष्याति सनैः कीर्तयतान्छ । सा मया नरशार्द्रुल विश्वासमुपपादिता ॥ १५ ततः संभापिता देवी सर्वमर्थं च दर्शिता । रामसुप्रीवसख्यं च श्रुत्वा प्रीतिमुपागता ॥ १६ नियतः समुदाचारो भक्तिश्वास्यास्तथा त्विय । एवं मया महाभागा दृष्टा जनकनिन्द्नी । उग्रेण तपसा युक्ता त्वद्भक्या पुरुष्पभ ॥ १७

G. 5. 66. 18 B. 5. 65. 19 L. 5. 64. 18

om. 14°d. Si Ñi Di-4.10.11 transp. 14°d and 15°d.
—°) Si Ñ V B D2-4.6.10.11 क्यंचिदेव(Si Ñi Dio
°दिए); Di Ti.3 क्यंचिदेवी (by transp.) (for देवी
क्यंचित्).—d) G2 त्वन्मवा (for त्वन्मना). Si Ñi Di-4.
10.11 विश्वासमुप (D2°सं समु)पादिता; Ñ2 B2 D6 सा तत्रा
(B2 सामया)सादिता मया; V B1.3 तत्र सासादिता मया; B4
तत्र संमाविता मया.

15 \$1 N1 D1-4.10.11 transp. 14°d and 15°d. M1 partly illeg. for 15°d.—°) V2 - कुछ- (for -वंश-). \$1 N1 B4 D1-4.10.11 -वंशं(B4 D1.3°श-) वि(\$1 क्या)क्यातं (for -वंशविष्याति).—b) \$1 N1 V1 B D1-4.8.10.11 मया; N2 V2 D6 तद्मा (for [अ]नय).—D3 om. (hapl.) 15°d.—°) \$1 N1 B1-3 D1.2.4.6.10.11 रष्टु-(for नर-). V2 नरशार्वृत्ते. V1 B4 कथंविदेव काकुरस्थ.—d) V2 B3 असिपादिता; B2 असिपालिता(m. also अतिपादिता) (for उपपादिता). \$1 N1 D1.2.4.10.11 समाश्वासमुपानता; D1.9 श्रानैविश्वासिता तद्मा.—After 15, T3 ins.:

1356* सा प्रकृत्येव तन्त्रङ्गी तद्वियोगाच कर्शिता । प्रतिपरपाठशीलस्य विदेव तनुतां गता ।

 $[=1259^*.]$

16 Ñ2 reads 16 in marg.—") B4 D2 संमाविता. B1 सीता (for देवी). Š1 Ñ1 D1.5.6.10.11 समाधास ततो देवी(D11 °वी).—") Ñ1 om. बर्य च. Š1 D10 प्राहिता; Ñ2 V B D1.2.4.6.11 प्राविता (for दर्शिता). D3 सर्व कथिता मया.—") V1(also) -कम च (for -सस्यं च). Ñ2 रामसुप्रीवयोः सल्यं.—") Š1 कीर्तिम्; D7-2 द्र्षम् (for प्रीतिम्). Ñ2 V B2.6 D2 द्रपागमत्; D1.2.6 परां गता (for उपागता).

17 °) \$1 Da.10 Ts Ms नियम:; Ñ V B1-s D1.a. a.c.11 विनय:(D4 °थं); B4 निरुद्ध:; Ds नियति:; Ct as in text (for नियत:). Ñ1 om. समुदाचारोः—*) \$1 Ñ2 V1 B1-s D1-a.c.10.11 G1 Ms तस्यास; Ct as in

G. 5. 56. 29 B. 5. 65. 20 L. 5. 64. 28

अभिज्ञानं च मे दत्तं यथावृत्तं तवान्तिके ।

text (for चास्यास्). \tilde{N}_1 B4 भर्नृ (B4 °तुर्)भक्तिस्; V_2 यथा भक्तिस् (for भक्तिश्चास्यास्). $D_{7.9}$ Ct सदा; G1 M_2 यथा (for तथा). $T_{1.3}$ G2.3 भक्तिभैतंरि चोत्तमा. —After 17^{ab} , S1 \tilde{N} V B $D_{1-4.6,10,11}$ T2 ins.:

1357 यन हन्ति द्शप्रीवं तन्महात्मा स राक्षसः।

[Śi Ñi Di.e.c.10 Ta हंति यन्न (by transp.); Dii हंति यस्तं. Vi B सु.; V2 Ta स (for तन्). Śi Ñi Dio स रावण:; Ba De स राक्षसं; Ba स राघव:; Ta दशानन: (for स राक्षस:).]

—") Ñs B1 D5.7.8 महाभाग; D11 तदा दए। (for महा-भागा). Śi Ñ1 D1.2.4.10 वृद्धं तदा(Ś1 D10 - वृद्धा) मया दए।.—") Śi Ñ1 D1.4.10.11 सीता (for दए।).—M1 partly illeg. for 17".—") Śi Ñ B1.3.4 D1-4.6.11 T1.3 Gs Ms -भक्ता; Ct as in text (for -भक्त्या). D1.3.4 पुरुषोत्तम; Ds र्घुनंदन (for पुरुष्पंभ).—After 17, Śi Ñ1 V1 B4 D2.10.11 ins.:

1358* सा घारयति लोकेषु माहात्म्यं गुणभूषिता। सर्वया सीतया दग्धो राक्षसोऽसो महाबलः। निमित्तमात्रं रवं तत्र वधे तत्स भविष्यसि। मणि च दिन्यरूपं मे प्रादाच्छोकाकुलेक्षणा। यदत्र प्रतिपत्तन्यं तत्सर्वमुपपाद्यताम्। [5]

[\tilde{N}_1 om. l. 1. —(1. 1) V_1 Bs -स्चितं (for -भूषिता). —(1. 2) Bs [आ]सीत्तथा (for सीतथा). \tilde{N}_1 रावणी (for राक्षतो). \tilde{N}_1 D10 न संशय: (for महावलः). —(1. 3) D2 transp. तं and तत्र. — \hat{N}_1 om. l. 4–5. \hat{N}_1 illeg. from l. 4 up to 1359*. —(1. 4) \hat{N}_1 तु (for $\hat{\pi}$). \hat{N}_1 Bs ते (for $\hat{\pi}$). —(1. 5) D2.11 उपप्रतां.]

—Thereafter \hat{S}_1 (except l. 1-2) \hat{N}_1 V1 (illeg., cf. v.l. 1358*) B4 D2.10.11 cont.; \hat{S}_1 \hat{N}_1 D1.3.6.7-10 T2 ins. l. 1-2 after 7 (\hat{N}_1 D10 for the first time, repeating them here); while D2 ins. l. 3-7 after 21; whereas \hat{N}_2 V2 B1-3 D6 ins. after 17:

1359 तं मणि दिन्यरूपं च दीप्यमानं स्वतेजसा।
दरवा रामाय हनुमांस्ततः प्राक्षित्यवीत्।
तासामन्तरमासाद्य राक्षसीनां वरानना।
अववीन्मां तदा सीता शोकबाष्पपरिष्ठुता।
वक्तव्यस्ते नरज्यात्रो रामः सत्यपराकमः। [5]
निविलेनेह यहृष्टं राक्षसीनां च यच्छुतम्।
तर्जितं राक्षसेन्द्रस्य गर्जितं भीषणं तथा।
द्वौ मासौ जीवितस्यं मे स चापि समयः कृतः।

[(l. 1) \$1 \$\tilde{N}_1\$ D7-10 (\$\tilde{N}_1\$ D10 first time) कांचनं दिब्यं; \$D1.8.6 कनकाबद्धं (for दिब्यरूपं च). \$1 स्वरोचिया; \$\tilde{N}_1\$ (second time) मुतेजसा; \$D10 (first time) मुरोचिया (for स्वतेजसा).—(l. 2) \$1 transp. दश्वा and रामाय. \$D10

चित्रक्टे महाप्राज्ञ वायसं प्रति राघव॥ १८

(first time) दत्त्वा रामं हनूमांख (for the prior half). 🕅 (second time) Ds.11 तदा; B4 तत्र; Die (second time) पुन: (for तत:). —Bs om. l. 3.—(l. 3) Ñs Bi De वरांगना (for वरानना). --(l. 4) Ñ1 D2.11 सा (for मां). \tilde{N}_2 V2 तथा; B1.2 तत: (for तदा). St D10 om. from शोक- up to यद्ष्यं in l. 6. Ba.s Ds बाल्यशोक- (by transp.) (for शोकवाण-). ÑI BI D2.11 राश्ववीभि: बुरिश्व (for the post. half). -(1.5) Da विज्ञाप्यश्च (for नक् न्यस्ते). Ñ1 महाबाहू; D3.11 महाबाहो (for न(न्यान्ने). Da रामो वायुमुत स्वया (for the post. half). -(1.6) Ñi हु: Da. म च (for [इ]ह). Ba पर्; Du तद (for बर्) Ba निखिलं चेह यहुएं (for the prior half). Si Dio संतिथी, Bi तर्जनं; Dir तच्छुतं (for यच्छुतम्). —(l. 7) Si Ñi Bi D2.3.10.11 ग्जितं; B3 तर्जनं (for तजितं). S1 Ñ1 B4 D2.3. 10.11 तर्जने (for गाजिते). B4 यथा; D3 स्वया (for तथा). -(1.8) B: D:.11 जीवितव्यी. V: जीवितं मेख. Si Ñi क्वापि; D2.10.11 यशापि (for स चापि).]

18 Śi Ñ V B D2.6.10.11 read 18 after 23. - *)
D9 तवांतिकं; Cg as in text (for तवान्तिकं). - *)
Śi Ñi D1.2.4.10.11 मानद (for राघव). - For 18, Ñi
V B D6 subst.; while Śi Ñi D2.10.11 ins. after 18:

1360* भूयश्चेदमभिज्ञानं वैदेखाः श्रृणु रावव। उत्तरे वित्रकृटस्य वृत्तं पादे मनोरमे।

[(1. 1) D2 [य]तब् (for [इ]दम्). V3 म्वश्य मम विज्ञानं (for the prior half).—(1.2) B4 नित्रकृटे ही (for °क्ट्रस्य).—D10 om. from the post. half of i. 2 up to the prior half of i. 1 of 1361*. Ś1 Ñ1 D2 पारे ख्ते (by transp.); D11 पारे ख्ते (for ब्त्तं पारे). Ñ2 V1 मनोहरे (for °रमे). B4 बहुपादपसंकुले (for the post. half).]

-Thereafter all the above MSS. cont.:

1361* बाधमानस्य वैदेहीं मांतार्थे वायसस्य तु। क्षिप्तामिपीकां काकस्य तस्यार्थे दुष्टकर्मणः। ऐपीकमस्त्रमपि तत्काकार्थे संनिपातितम्। जहि पापमिदं रक्षः क्रूरं दारापदारिणम्।

[(1, 1) V1 B1.3.4 रोठ(B4 रह्य)मानस्य; V3 बाध्यं: B2 रो(also ह in marg.)द्यादस्य (sic) (for बाधमानस्य). \$1 Ñ1 D2.11 रट(D2 लोभ; D11 रोठ)मानस्य काकस्य; D10 om. (for the prior half). B3 सीताथ (for मांसाथं). B3 व (for तु). \$1 Ñ1 D2.10.11 समर्तुमहिसि; B4 राधवस्य व (for वायसस्य तु).—(1. 2) \$1 Ñ1 D2.10.11 तत्रास्य (for काकस्य). B4 क्षिमेपीका च (for क्षिप्तामिपीकां). \$1 Ñ1 D2.10.11 रोषा(Ñ1 कोपा)देकांगनाशिनीं (for the post. half).—D3 om. 1. 3.—(1. 3) \$1 Ñ V1 D6 एपीकम् (for रेवीवर्स).

विज्ञापश्च नरच्याघो रामो वायुसुत त्वया । अधिलेनेह यहृष्टमिति मामाह जानकी ॥ १९ द्धं चास्मै प्रदातच्यं यत्नात्सुपरिराक्षितम् । बुरता वचनान्येवं सुग्रीवस्योपशृण्वतः ॥ २० ए वृहामणिः श्रीमान्मया ते यत्तरक्षितः ।

में Du ते; Vs यत् (for तत्). St Dio अभिके (for अपि तत्). \$ Die भाविषे; Dir काविषे (for काकार्थ). —(1. 4) Bi.2 मं (for इदं). Be मार्था- (for दारा-). \$1 D2.10 -[अ]पहारकं (for °रिणम्).]

-Alter 18, Ds reads 21ed

ne j

ti),

om

ন-

Da

Ba

Bı

B

.3.

पि:

Va.

19 Da om. 19. Ši Ñ V B Da. 6, 10, 11 read 19 after 21. - 4) Ñ₂ V B D6.11 G3 विज्ञाप्य: स; Т2 विज्ञाप्यत (sic) (for °प्यक्ष). No महाराजो (for नरच्यात्रो). Dr.s विज्ञाप: पुनरप्येष. —) Si Ñ V B1,2.4 D2.6.10.11 यलाद (for रामो). Bs द्तेन सुहदा स्वया; D1.4 रामो वानरपुंगव. -') Bs निविहेन. D1 [इ]ति (for [इ]ह). M1 या; (ras in text (for यद्). D7.9 Ct यथा- (for [इ]ह यद्). Ds T: वृत्तम्; Ct as in text (for इष्टम्). D4 अखिलं वत्त्रवा दृष्टम्. —) Ti damaged from second मा up to त in 20°. V2 B3 साह; G3 अति (sic); M2 प्राह; Cr as in text (for आह).

20 Ti damaged up to a in a (cf. v.l. 19). —a) \$ Ñ1 D1-8.7.9-11 T: M3 अयं चास्मै (D1.4 °वि) प्रदातब्योः Ñi V B Do अयं तस्मै प्रदातज्यो. — °) Ds यत्तत् (for गतात्). ई। च सुपरिक्षित:; Ñ B4 D1-7.9-11 T2 M3 पेक्षितः; V1 B1-3 °पालितः (for सुपरिरक्षितम्). V2 यत्नार्थे परिपालित: .- After 2006, T1.3 G2.3 ins.:

1362* मणिरतं कविश्रेष्ट शिरोभूपणमुत्तमम्।

[Ga.s हरि- (for कपि-).]

-Din om. (hapl.) 20°-21°. Di.4 om. 20°d. -°) \$1 Ñ1 D10 बुवंता (for बुवता). Ñ2 V B D6 स व महचनाहाच्य: . — d) Si Ñi Ds.10 [अ]िप ; V Bi [4]4 (for [4]4-).

21 D2.11 T1.3 G3 om. 21 ab (for D2.11, cf. v.l. 20).) \$1 % V B D1.4.6.10 दिल्यो (for श्रीमान्). — 6) D.1 वजात (for मया). Śi Ñ V B Di.s.4.6.10 Ms होता: Da ते परि- (for ते यत्र-). —After 21 ab, Ñ2 V by Di ins.; while Di ins. after 20 db (owing

1363* वन निर्यातितः सौम्य येनाहं जीविता विभो।

[Ba नियापित: . D11 प्रभो (for विभो). j By transp. 21cd and 22ab. Ds reads 21cd after मनःशिलायास्तिलकस्तं स्मरस्वेति चात्रवीत् ॥ २१ एप निर्यातितः श्रीमान्मया ते वारिसंभवः । एतं दृष्ट्वा प्रमोदिष्ये व्यसने त्वामिवान्य ॥ २२ जीवितं धारियव्यामि मासं दशरथात्मज । ऊर्ध्वं मासान्न जीवेयं रक्षसां वशमागता ॥ २३

G. 5. 66. 28 B. 5. 65. 25 L. 5. 64. 27

तिलकस्). -- After 21°, Da ins. :

1364* गण्डपार्थे निवेशितम्। अयं च मे माणिईत्तसाव हेतो रघूत्तम। राजवेतच मे अत्वाः

while T1.3 G2.3 Ms ins.:

1365* गण्डपार्थे निवेशित:। त्वया प्रणष्टे तिलके

[(l. 2) Ti damaged from प्रणेष्ट up to qi in 22d.] -D7 om. 21d except aq. -d) B2.4 D7-9 M1 Ck.t तत् (for तं). Śr Ñi Dio संस्मरेरिति; Va Di,2,4,11 Ta संस्मरस्वेति; Cr as in text (for तं स्मरस्वेति). D: सा (for च). Ds सर्व श्रद्धानुमहीस; Ts Gs.s Ms तं किछ स्मर्तमहीस. -After 21, Si N V B D: 4.10.11 read 10: while Ds ins. 1. 3-7 of 1359*.

22 Ti damaged up to ay in d (cf. v.l. 1365*). Bi transp. 21°d and 22°d. Da transp. de and ed. — a) Bi तव (for qq). Be Ds नियांपित: (for 'तित:). -- After 22°, Da ius.:

मया सुपरिरक्षितः। 1366* एप निर्यायिनः श्रीमान्-

-After 22ª6, Bi.s ins.:

1367* मणिर्जनकराजस्य दुद्दित्रा प्रेषितोऽनघ।; while Ds ins.:

1368* अतःपरं न मे काचिव्वीविताशा नरेखर।

-- Go om. 22°d, --) Śi Ña V B2-4 De,10 Ta Ga q4; B1 D2.11 एवं; D8 एतद् (for एतं). Š1 Ñ V B D1-4.4. 10.11 ब्रह्सच्या(B: °हर्षा)मि(V: °मो) (for प्रमोदिन्ये). —D11 om.(hapi.) 22d-23d.—d) Ši D2 賽賽 (for इव). Ñ2 V1 B3 D6 पीडिता; V2 [5]मि हि च; B1.2.6 [s]पीह च (for त्वामिव).

23 D11 om. 23° (cf. v.l. 22). -) Ñs V B Das G2 मासादूध्व (by transp.). Ds जीविष्ये (for जीवेयं). —) V B राशसी (for रक्षसां). Ni Dan च समातताः De वशमागमं. Si Die राखसेन समागवा. -After 23, Si Ñ V B Da.6,10.11 read 18.

. इ. ६६. ३८ इति मामत्रवीत्मीना कृशाङ्गी धर्मचारिणी । रावणान्तःपुरं रुद्धा मृगीवोत्प्रहन्त्रोचना ॥ २४ एतदेव मयाख्यानं सर्व राघव यदाशा । सर्वथा सागरजले संवारः प्रविधीयवाम् ॥ २५

तौ जाताश्वासौ राजपुत्रौ विदित्वा तचाभिज्ञानं राघवाय प्रदाय । देव्या चाख्यातं सर्वमेवानुपृच्यां-द्वाचा संपूर्ण वायुपुत्रः शशंस ॥ २६

इति श्रीरामायणे सन्दरकाण्डे त्रिपष्टितमः सर्गः ॥ ६३ ॥

24 b) Si Ñi Di.2.4.10.11 तन्त्रंगी; Ñe V B Do धर्मज्ञा; D: स्कृता (for कृताद्वी). D: वरवणिनी (for धमेचारिणी). — °) Di.s सा हि (for स्दा). — °) Da [ব]ন্তান্ত (for [ব]কেন্ত-). — After 24, Da ins.:

1369* सा प्रकृत्या च तन्वङ्गी त्वद्वियोगाच कशिता। अनम्यसनद्गीलस्य विदेव तनुतां गता।

-De cont.; Si NI Di.e.4.10,11 Te ins. after 24; while No V B Do ins. after 25:

1370* उपायो इस्पतां कश्चियथा नदनदीपतिम् । नचिरेण भवान्धोरं ससैन्यः सागरं तरेत्।

[(1. 2) D: अपरेण (for निवरेण). Ši Dio महा- (for भवान्). De सागरे. Dio तरे: (for तरेत्). Da सह सैंग्येन महता निचरारसंतरिष्यसि,]

-Thereafter N2 V B Ds cont. S1 N1 D1.2.4.11 ins. after 26, while D3 ins. after 25:

1371* बातां श्रुत्वा राजपुत्री प्रहृष्टी इट्टा सिद्धिं वानरेन्द्रश्च राजा। नेत्राक्षपं छक्षमणश्चामितात्मा इत्वा हृष्टा वायुपुत्रं शशंसुः।

[(1. 1) \$1 No D1-4.11 प्रीत्वा युक्ती (for वातां श्रुत्वा). Vs तो राजपुत्री (for राजपुत्री). Si Ñi Di.a.4 निरीक्ष्य; Va om.; Bs ती प्रदृष्टी (for प्रदृष्टी). —(1. 2) \$1 सिद्धार्थी ती; Ñ1 D1-4.11 संसिद्धार्थी (D2.11 °थीं) (for दृष्ट्वा सिद्धि). \$1 वान-राणां च; V2 B2 बानरेंद्रस्य; B4 बानरेंद्रेश्च (for बानरेन्द्रश्च). —B4 om. l. 3-4.—(l. 3) V2 तैस्तैराक्ष्यं; D6 गात्राक्ष्यं (for नेत्राक्षेत्र). B1 लक्ष्मणे (for लक्ष्मणञ्जू). —(l. 4) V2 Bı इहा; Bs इशे (for दृष्टा). V राजपुत्रं (for बायु°). Va प्रश्तंतुः (for श्रशंतुः). -- For 1. 3-4, Ši Ñi Di-4.11 subst.:

1371(A)* गात्रैराखिष्य वानरं तं कृतार्थ भूयो बृत्तं कमें तचाशशंस ।

[(1. 1) \$1 आखिल्येन; Ds गात्र: किल्यंती (for गात्रेराकिन्य).

Ši दें (for तं). Do वानरेंद्रं; Do वायुपूर्व (for बानरं तं). -(1, 2) Ñा हुद्र:; Dan इसे (for क्ते). Da तत्त्व्छांस (for तचाश°). D1.4 वाहोरारास्क्रमें तथ्यं शशंस.]

25 Ti damaged for 25 460. —) G2 शुरुवा; Mi एवं (for एव). De मम; Me यथा (for मया). Ši Ñ V B Ds.6.10,11 एतत्ते(D10 °तु) सर्वमाख्यातं; Ds प्रमेतत्समा ख्यातं. —) Sı Ñ V B D2.6.10.11 मया (for सबै). Sı Ñı $D_{2,10}$ तस्था; \tilde{N}_2 V B D_6 तस्यत: (for यसथा). $-^\circ$) Dr.4 राचव (for सागर-). — d) Dr.4 संविधित्यतां; Ds.s.11 प्रतिचित्य (D11 °ति)तां (for प्रविधीयताम्). \$1 Ñ1 D10 संत(Ñ1 प्रका)र: प्रविचित्यताः Ñ2 V B1-3 D6 संता(Ñ3 V1 °त)रं प्रवि(B1.3 °ति)चिंतय; B4 संतारमनुचिंतय. -After 25, No V B De ins. 1370* and 1371*; while Ds ins. 1371* only.

26 ") \$1 Ñ V B3 D1-4.6.10.11 om. तौ. Ñ1 अतश्चासी (for जाताश्वासों). —) \$1 Ñ1 D10 तस्साभिज्ञं; Va तां चाभिज्ञां; Da अचाभिण; Dn तथा विज्ञानं (for तचाभिज्ञानं). -°) B1 Do चाल्यानं; T1.3 G3 स्याल्यातं. S1 Ñ1 D1.2.4.10 देव्या वृत्तं; Ñ: B:-4 D: देव्या(B: °वा) ख्यातं; D: देव्यामेवं (for देव्या चाल्यातं). Si Ñi Bs Di.2.5.6.10.11 Ts Ma °पूर्वा; B1 °पूर्व; D3.4 °पूर्वात् (for [आ]नुप्रवाद्). -d) G1 संपन्न (for संपूर्ण). S1 N1 D1-4.10.11 सम्यक्-पूणै; Ña V B De तूटणीमुक्त्वा (for बाचा संपूर्ण). Di Ga वायुपुत्रं. Ña V B De तदाभूत (for शशंस). -After 26, Śi Ñi Di,2.4.11 ins. 1371*.

Colophon. -Sarga name: Śi D1.2.4.10.11 मणि-निर्यातनं(D1.4 °न:); Ñ1 हन्मिलिवेदनं; Ñ2 B4 D6 मणि-समर्पणं; V B1-3 D3 अभिज्ञानमणि(B3 om. मणि)समर्पणं (Da °दर्शन:). - Sarga no. (figures, words or both): N1 B2 D1.2.4.10.11 om.; \$1 V1 66; N2 D6 68; V: 57; B: 67; B: 61; B: 71; D: 70; D: 7-9 Ti.5 G M1.3 65; T2 M2 64. -After colophon, G M1.3 conclude with श्रीरामाय नमः .

एवर्डको हर्जुमता रामो दश्यरथात्मनः ।
तं मणि हृदये कृत्वा प्रक्रोद सलक्ष्मणः ॥ १
तं तु हृष्ट्वा मणिश्रेष्ठं राघवः शोककशितः ।
तेत्रास्थामश्रुपूर्णाभ्यां सुग्रीविमिद्मन्नवीत् ॥ २
यथैन धेतुः स्रवति स्रोहाद्वत्सस्य वत्सला ।
तथा ममापि हृदयं मणिरत्नस्य दर्शनात् ॥ ३
मणिरत्नमिदं दत्तं वैदेह्याः श्रश्लरेण मे ।
व्यक्तिले यथा वद्धमधिकं मूर्झि शोभते ॥ ४

64

1 Ti damaged after रा in b up to ह in c. Do m. 1cd. —d) Si Ñ V Di-4.7-11 G2 M1 रुरोद सह-

2 °) Ѳ B³ De निरीक्ष्य च; V B¹ (before corr. as in ѳ; m. also after corr.) । विरीक्ष्य तं; B₅ स निरीक्ष्य; Dın तं च(Dı1 स तं) ह्यूं। Ѳ मणि (for मणि-). Tı Gı चरं (for -श्रेष्ठं). — °) Sı V Bҙ,₄ D²,ҕ,ӡ,ѕ,10 वर्णतः; ѹ B² De -मूछितः (for -क्शितः). — °) Ѳ V Bı (m. also चारि-).з.₄ De चारप- (for अथु-). — °) औ ѹ Dı,²,₄,10,11 सुग्रीयं चाक्यम्; Ѳ V B D₂,6,8 इदं वसम् (for सुग्रीचमिदम्).

3 ° । Dः प्रस्नोति; Dıo.11 स्तवते (for स्तवति). D.1 यथा धेतुः प्रसंस्नोति (for °). Bः स्नेहस्य (sic); Dः om. [hapl.] (for वरसस्य). Dः यथा हि प्रस्नुते धेनुवंरसं दृष्ट्वा उस्तला. - ° । Dः - ७ दाः ३ अष्टस्य; Cg.k as in text [for न्तस्य). Si Ñ V B Dı.₂.4.6.10.11 एवं में (Si Ñ दृष्ट्वा) मणिरत्नस्य वेदेखा इव दर्शनं. ※ Ck: मणिन्तस्य वेदेखा इव दर्शनं. सिम्येत्यादि। अत्र देशिकाः प्रदिसाः क्वचित्कोदो. (damaged) प्रातः अ

4 B4 om.(hapl.) 4-6 (see 3°d and 6d var.).
-(*) D2 दिवं (for दत्तं).—(*) D3 वेंद्द्धे. Ñ2 V B1.2
D3 N1 D6 T1 G2.3 तथा बद्धम्; V2 B1-3 तदा बद्धम्;
D4.4.11 T3 प्रा बद्धम्; D3 तदा दत्तम्; D5.8 T2 यथा(T2
दिद्या.—(*) B1-3 D2.6 [अ] शोभत (for शोभते). Š1
5 D

5 Bt om, 5 (cf. v.l. 4). — a) Ds इदं (for अयं). कि मणि- (sic) (for हि जल-). Ds अयं हि जलसंभृतो मिणः प्रवरपुजितः ।
यज्ञे परमतुष्टेन दत्तः अक्रेण धीमता ॥ ५
इमं दृष्ट्रा मिणश्रेष्टं तथा तातस्य दर्शनम् ।
अद्यास्म्यवगतः सौम्य वैदेहस्य तथा विभोः ॥ ६
अयं हि शोभते तस्याः प्रियाया मुर्झि मे मिणः ।
अद्यास्य दर्शनेनाहं प्राप्तां तामिव चिन्तये ॥ ७
किमाह सीता वैदेही बृहि सौम्य पुनः पुनः ।
परासुमिव तोयेन सिञ्चन्ती वाक्यवारिणा ॥ ८

G. 5. 67. II B. 5. 66. 8 L. 5. 65. B

-संभूतं. — ⁶) Ñ2 V B1-3 D6 T2 G1.2 M2 परम-; M3 सज्जन-; Ct as in text (for प्रवर-). Š1 Ñ1 D10 -भूपण: (for -प्जित:). D1-4.11 मिण: परमभूपण: (D2 °मास्वर:; D4 °शोभन:); D3 मिणप्रवरमुत्तमं. — °) Ñ2 B1-3 D6 राज्ञे; V राज्ञ:; D11 यज्ञात् (for यज्ञे). D3 यज्ञे परमया तुष्ट्या. — ^d) D3 दृत्तं. D3 में पितु: (for चीमता).

6 Bs om. 6 (cf. v.l. 4).— Вз Ds. 10.11 Gз Ms हुदं; Ds हुयं (sic) (for हुयं). D11 दत्त्वा (sic) (for हुयं). — 5) Si Ñ V B1-3 D1-4.6.10 Ts Ms यया. Si Ñi D10.11 तत्त्वार्थ- (for वावस्य).— Bs om. (hapl.), while Ts reads twice 6°d. Si D10 transp. 6°d and 7°b.—°) Si D10 [अ]स्युपगतं; Ñs V B1 D5.6 Ts [अ]स्यु(Vs [अ]स्यु)पगतः; Bs [अ]स्युपं ; Ds [अ]स्युपं ; Ñs V B1 [अ]स्युपं ; Ns V B1 [अ]स्युपं ; Ds [अ]स्युपं ; Ms [अ]स्युपं ; Si D10 [अ]स्युपं ; Ms [अ]स्युपं ; Ds [अ]स्युपं ; Ds [अ]स्युपं ; Ms [अ]स्युपं ; Ds [अ]स्युपं ; Ds [अ]स्युपं ; Ts (for [अ]स्युपं ; Ts (first time) तस्यास्युपं गतं : सोम्य; Ds अधाहमवगस्छामि; Ts (first time) तस्यास्यपं ते सोम्य; Ts (second time) यद्यास्यपं सोम्य.— Ds यथा; Ti तद्रा (for तथा). Ts G1.8 Ms विसो. Si Ds. 10 Ts (first time) वैदेशाश्चापं द्रशैनं: Ñ V B1.2 D1.2.4.6.11 वैदेशा हुव(Ñi अपि; D1.4 द्यापं) द्रशैनं.

7 \$1 D10 transp. 6°d and 7°d.—60)D11 ते (sic) (for हि). D6 मुर्शि रोमणि; T1 G2 मम मूर्यनि (for मुर्शि मे मणि:). D3 वेद्द्रा वारिसंभव: (for 6). Ñ2 V B D6 वर्ष मणिवर: कालं प्रियया धारितश्चिरं.—°) \$1 Ñ1 D1.2. 6.10.11 G1.2 M3 अस्याय(by transp.); D3 एतस्य.—d) \$1 Ñ1 D1-4.10.11 वां प्राप्ताम् (by transp.); V3 B1.2.6 दशं ताम्. \$1 Ñ1 D9 G3 इह (for हव). D3 उक्षये (for चिन्तये). Ñ2 V1 B3 D6 दशं वामिति(V1 °मेव) चितये (D6 °यन्). —After 7, D3 reads 12-13.

8 V2 B4 om.(hapl.?) 8-10.—) D3 सौन्य वै सीता-(for सीता वैदेही).—) D5 त्र्याः (for वृद्धि). D3 सर्व (for सौन्य).—) D3.8 G2.8 M3 विपासुम् ; T1 G, 5, 67, 9 B, 5, 66, 9 L, 5, 65, 9 इतस्तु किं दुःखतरं यदिमं वारिसंभवम् ।
भिणं पश्यामि सौमित्रे वैदेहीमागतं विना ॥ ९
चिरं जीवति वेदेही यदि मासं धरिष्यति ।
क्षणं सौम्य न जीवेयं विना तामसितेक्षणाम् ॥ १०
नय मामि तं देशं यत्र दृष्टा मम प्रिया ।
न तिष्ठेयं क्षणमि प्रवृत्तिग्रुपलम्य च ॥ ११
कथं सा मम सुत्रोणी भीरुभीरुः सती तदा ।
भयावहानां घोराणां मध्ये तिष्ठति रक्षसाम् ॥ १२

शारदस्तिमिरोन्मुक्तो न्नं चन्द्र इवाम्बुदैः। आवृतं वदनं तस्या न विराजित राक्षसैः॥१३ किमाह सीता हनुमंस्तत्त्वतः कथयस्व मे। एतेन खळ जीविष्ये भेपजेनातुरो यथा॥१४ मधुरा मधुरालापा किमाह मम भामिनी। मिहिहीना वरारोहा हनुमन्कथयस्य मे। दुःखादुःखतरं प्राप्य कथं जीवित जानकी॥१५

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे चतुःपष्टितमः सर्गः ॥ ६४ ॥

पिपासुर्; G1 विपासुम्; Ct as in text (for परासुम्). Ñ3 V1 B1-3 D6 शोकांशिना दहामानं; D1.4.11 पुरा शोकेन दहांतं; D3 पुरा शोकांशिधक्ष्यंतं; D3 T3 पुरा शोकेन दहांमि (T3 तस्यंतं) (for °). Ñ3 V1 B1-3 D1-6.11 T2.3 सिंच मां; Ct as in text (for सिश्चन्ती). Ś1 Ñ1 D10 पुरा शोकांशिनिदंग्धं सिंच मां(D10 मा) बाब्धवारिणा.

9 V² B³ om. 9 (cf. v.l. 8).—³) ڹ Ñ V¹ B¹-3 D¹-4.6.10.11 अतस (for इतस्).—⁵) ڹ ममेवं; ѹ D७.9 यमिमं; Ѳ Dã M² यदिदं; B¹.2 यदेनं; B³ यदि*; D¹o समेमं (sic); T³ यदीमं (for यदिमं).—M¹ damaged for od.—°) ڹ Ñ V¹ B¹-3 D¹-4.16.11 ह्नु मन्; D⁵ वेदेहीं (for सौमित्रे).—⁴) D⁵ इन्मन् (for वेदेहीम्). ڹ ѹ V¹ B¹.2 D¹.2.4.5 T आगतां. D¹¹ विरात् (for विना). D³ विना तो दीर्घलोचनां; G¹.3 न च परयामि जानकीं; G³ वेदेहीमातरं(sic) विना.

10 V2 B4 D11 om. 10 (for V2 B4, cf. v.l. 8).
— *) Ñ2 V1 B1-3 D6 जीविष्यति चिरं सीता. — *) D8
मालं शाणान् (for यदि मालं). Т3 तरिष्यति: G धरिष्यते;
Cm.g.t धरिष्यति(as in text). — *) D7.9 चीर (for सीम्य). — *) Ś1 Ñ2 V1 B1-3 D1.2.4.6.10 इति चितये;
Ñ1 इति निश्चय:; D3 इति से मति: (for अस्तितेक्षणाम्).

11 Bs om. 11.—") Ds सौम्य (for अपि). Ñ2 V De हचुमंस्त्र; B1.2 तत्र हचुमन्; B4 चापि सं यत्र (for अपि तं देशं).—") Ñ2 V B2 De [आ]स्ते सा (for हपा). D3 [आ]स्तिक्षणा (for सम प्रिया). B1 यत्रास्ते सम सा प्रिया; B4 हप्ता सम प्रिया कपे.—") S1 Ñ V B1.2.4 D1-4. 6.10,11 सुहुत्तं ना(S1 Ñ1 V1 ने)वित्रप्तेयं.—") D5 अवलंड्य (for उपलम्य). S1 Ñ1 V1 B1.2.4 D1-4.10.11 हि; Ñ2 D6 वे (for च). V2 उपलम्य ते (for %म च).

12 De reads 12-13 after 7. - De avi (for

कथं). Śi Dio वा वद; Ñi सा हत; Bs Di सा वद; Dii सुखद (for सा मम). —) Ds Ms सदा (for तदा). Śi Di.s.4.10 Ts Gi.2 Mi भीरु(Ds घीरा; Dio Gi भीरुद्र; Gi मुझं)भीरुतरा सती; Ñi Di.11 भीरुईाना मया सती; Ñi V Bi-4 Do भीरुरेकांकिनी सती; Ti भीरु: सा रुद्ती सदा. —) Śi Di.s.4.10 मया विद्दीना पापानां. —) Śi Ñi Di.4.10.11 वसति; Di वहति (for तिष्ठति). Bs जानकी.

13 Ds reads 12-13 after 7. Bs om. 13^{ab}.
— ab) B1.2 D1.8.4.6 तिमिरान्मुक्तो. D11 शारदेखिमिरेमुंको
(for a). S1 D1.4.10 [अं] बरे (for [अ] म्बुदे:). Ds
शारदं तोयदेविंदं चंद्रविंदमितांबरे. — a) S1 D1.4.10 अस
तद्: D7.9 Cm.t आबृतो; Ck as in text (for आबृतो:)
Ñ1 D2.11 तदवइपं(Ñ1 ev) मुखं तस्या. — be न वै
राजित; B3 विराजयित (for न विराजित). S1 D1.4.10
[अ] संशयं; D7.9 सोप्रतं (for राक्षसै:).

14 a) Ds सर्व चैतदशेषेण. — b) Bs तद्वचः; Ds हत्-मन् (for तस्वतः). Ds T Gs Ms.s कथवायः. Si Di.s.4.10 मृहि सौम्य पुनः पुनः. —Ds reads 14°-15 in marg. — e) Si Dio जीवासि; Ds जीवेयं (for जीविष्ये). — b) Bs सिपजेन; Ds भैपज्येन (for भेपजेन). Si Ñ Vi B Di.s.s.10 यथानुरः (by transp.); Vs Dir तथातुरः Ds (with hiatus) इवातुरः.

15 De reads in marg. up to 15^d (cf. v.l. 14). S1 om. 15.— N V B D1-4.6.20,11 मधुरं मधुरा(B6 °रया [hypm.]) भाषा. — N T1 कि ** * म (damaged). N D1.2.6.20 जानकी; N V B1.2.4 De सा प्रिया; D11 भाविनी (for भामिनी). Bs कथयस्व मे (for मम भामिनी). D3 कि मामाइ ग्रुविस्थिता. — B3 om. 15° dol. — D3 मिंदिना सा; D11 यदि हीना (for मिंदिहीना). — After 15° d, D3 ins.;

श्वमुक्तस्तु हनुमात्राघवेण महात्मना । मीताया भाषितं सर्वं न्यवेदयत राघवे ॥ १ इरमुक्तवती देवी जानकी पुरुपर्पभ । र्षृत्तमभिज्ञानं चित्रक्टे यथातथस् ॥ २ सुत्तसुप्ता त्वया सार्थं जानकी पूर्वसुतिथता । वापसः सहसोत्पत्य विरराद स्तनान्तरे ॥ ३

1372 * प्रं विलपमानं तं रामं वायुसुतः पुनः। बाधासयामास तदा हनुमारतं कृताञ्चलि:।

-No V Bi.2.4 Da. 3.5.6.8.11 Ti G M om. 15e/ -e) Dia ब्राणाः Dio ब्राप्ता (for ब्राप्य).

Colophon, Vi Ds om. (cont. the Sarga). - Sarga name: Śi Ñe Ve Bi.s.4 De.10 रामपारिदेवनं; Ñi Be धीरामपरिदेवनं; D1.2.4 रामदेव (D2 °वेद [meta.])नः; Du मणिनियांतनं. - Sarga no. (figures, words or both): Ñi Ba Di.2.4.16.11 om.; Śi 67; Ñ2 De 69; V: 58; B: 68; Bs 62; B: 72; D5.7-9 Ti.3 G Mi.3 66; Ta Ma 65. - After colophon, Da concludes with राम; G M1.3 with श्रीरामाय नम:.

65

Vi Da continue the previous Sarga.

1 D: T1 om. 1. - ") S1 D10 स हनुमान् ; Ñ1 हनु-मता.—)) G₂ M₂ राघर्व प्रत्यभाषत.—Mi om. 1°d. -") St Dto वैदेशा (for सीताया). Ñi श्रुत्याः G: सत्यं (शिर सर्वे). — For I, Ga subst. :

^{1373*} एनसुक्तस्तु हनुमात्राघवं प्रत्यभाषत ।

2 °) Si Di.4.10 एवस् (for इद्म्). — 6) Тउ रघुनंदन (10 पुरुष्पेम). -°) D1.3.6.11 स(D3.11 पू)वें सुक्तम् (शि पूर्ववृत्तम्). Dr. अविज्ञातं. — व) \$1 Ñ1 D10 तदा तवः Distall यथा तव; Ds यथाभवत्; Ds Ti यथा तथा; ियुक्तातं; Ct as in text (for यथातथम्). —For 1-2, N. V B De subst. :

1374 प्रमुक्तस्तु रामेण हनुमान्वानरर्पभः। प्षंत्रत्तमभिज्ञानं भूयः संप्रत्यभावत ।

[(1,1) V_2 स (for जु).—(1,2) V_2 सत्यमभापतः] 3 ") Śī Ñī Dī-4.10.11 त(Śī य)त्र सुप्ता; Ѳ V B ी जिल्हा किल आ सुलसुसां. St Dio सार्क (for सार्घ). ्री हैं। Ni V B D1-4.6.10.11 पुनर् (for पूर्वम्). Mi जानकी हिन्द्रीरोतो. —Alter 3 ab, Si Dio read 5 cd. — No Ba प्रिवर्षेषाः V1 B1.2.4 D3 ज(B1 य)थास्याः V2 यथासी

पर्यायेण च सुप्तस्त्वं देव्यङ्के भरताग्रज । पुनश्च किल पश्ची स देव्या जनयति व्ययाम् ॥ ४ ततः पुनरुपागम्य विरराद भृशं किल । ततस्त्वं वोधितस्तस्याः शोणितेन समुक्षितः ॥ ५ वायसन च तेनेव सततं वाध्यमानया। वोधितः क्रिल देच्या त्वं सुखसुप्तः परंतप ॥ ६

G, 5, 68, 5 B, 5, 67, 6 L, 5, 66, 5

(for वायस:). \tilde{N}_2 V B Da.s वायसोभ्यत्य; M_1 सहसागम्य. — d) Šī N V B D Ta Mi.a विद्दार (for विसाद). Ni Vi B Di-4.7 स्त्रनांतरं. -- After 3, Da reads 5ed for the first time, repeating it in its proper place.

4 Di.4 om. (hapl.) 4-76. Si Die om. 4-56. —) Ds प्रमुसिंह; Ds Tr.s Gs.s Mr प्रमुसस्यं; Drr [अ]व°; G1 च सुसस्य; Ck as in text (for चुसुसस्वं). 🗝) Da तस्यास्त्वं (for देव्यक्के). 🕅 स्थूतम (subm.); Da.11 Ta पुरुपर्वेभ; Da.s भरताप्रज: . - For 4 46, Ña V B De subst.:

1375* देव्यास्त्वमङ्के सुसश्च निद्रामिभगतस्तदा ।

[B1 स्वमंगे; Bs तनंगे (corrupt) (for स्वनद्वे). Bs.s सुप्तस्य (sic); Bs मुप्तोति, Ba.s अधि- (for अभि-).] -) Ds च (for स). - d) Ti Ga.s Mi देखें; Gi देखां. No V B De st (V1 B1 = 4) जनवद् (for जनवित). Ds सयं.

5 D1.4 om. 5; Śi D10 om. 5^{ab} (for both, cf. v.l. 4). —) Ñ1 M2 पुन: (for तत:). Ñ2 V B De उत्पत्योख (V2 °पेत्योप[sic])त्य सहसाः Ds ततः स पुनरागम्य. —⁵) Ñ V1 B D2.3.5-9 T2 M1 बिद्दार: Va विचचार: Din विस्ताव. Bi(after corr. sup. lin. as in text) D: स्तनांतरं (for भृशं किल). - \$1 D10 read 5ed after 3ab, while D2 repeats it here (cf. v.l. 3). - T1 G सं- (for हवं). Ši Dio अय हवं प्रतिबुद्दोसिः Ñi Di (both times).11 बयावबुद्धस्त्वं(D2 °ध्यसे) तत्रः Ñ1 V B De त(Ba अ)तस्त्वं(Ña °स्तां; Bl.a °स्तु) वु(Ba क्)इवांस्तत्र. -- d) G3 रुधिरेण. Ñ3 V B1.3 De समुक्षितां; Da (first time) समुत्यित:; Т.: 1/3 समुत्सित:(sic).

6 D1.4 om. 6 (cf. v.l. 4). -) Ś1 Ñ1 D4.7.8.10 G3 M: [प्]वं (for [प्]व). Ñ: V B Ds. वतस्तेन: T: च तस्येवं (sic) (for च तेनेव्). —) Si Die ताड्यमानवाः B1.2 D3 व (D3 वो)ध्यमानयाः D2 वाष्यमानया (sic); Du सक्ष्यामया (corrupt). —) Dio देहित: . Gi.: खबु (for किल). Ña V B De सुप्तस् (for देखा).—) Ds.s प्रतप: . रें V B Ds वेदेझा रघुनंदन.

G, 5, 68, 6 B, 5, 67, 7 L, 5, 65, 6 तां तु दृष्ट्वा महाबाहो रादितां च स्तनान्तरे ।
आशीविप इव कुद्धो निःश्वसन्त्रस्यभापथाः ॥ ७
नखाग्रैः केन ते भीरु द्रितं तु स्तनान्तरम् ।
कः क्रीडिति सरोपेण पश्चवक्रेण भोगिना ॥ ८
निरीक्षमाणः सहसा वायसं समवैक्ष्याः ।
नखैः सरुधिरैस्तीक्ष्णैर्मामेवाभिमुखं स्थितम् ॥ ९

7 D1.4 om. 7^{ab} (cf. v.l. 4). —) Śi Ñi D2.10.11 तच; D3 हवं तु; D6.7.0 T3 G1.2 M2 तां च (for तां तु). Śi D2.10 महादेड्या; D3 त्रितुषं में (for महावाहो). Ñ2 V B D6 तदा ह्या चरारोहां. — b) Śi D10 वेंदेह्यास्त्वं; Ñ1 illeg.; Ñ3 V1 D6 विध्वस्तां तां; V2 B1.2 वितुषां तां; B3 विभिन्नां तां; B4 विचितां तां; D2.11 प्रमुखं तें; D3 वायसेत; D5.7-9 T2.3 M3 Cm.g दारितां च; G3 वारितां च; M1 अहिंतां च; Cr.k as in text (for रादितां च). D2.3.11 स्तनांतरं. — d) D5 T1.3 G M निश्वसन्. D5.8 G3 M2 अभ्यभापत (for अभ्यभाषया:). Śi D10 ततस्तां वान्यम्चिवान्; Ñ V B D3.6 असन्वाक्यमभाषथा:(B4 D3 °त [sic]); D1.2.4. 2.9.11 T3 ततो वाक्यं त्वमृचि (D1.4 °मुक्त)वान्.

8 °) Ds किल (for फेन).— °) Ds वे; Gs ते (for तु). Śi Ñi Dio भिन्ने वे तत्; Ñi V Bi. 2 Di. 2.4.6.11 वितुन्ने हि (Ñi Vi हु; Di. 2.4.11 वे); Bs विभिन्ने हि; B4 भिन्ने मृहि; Ds क्षतमद्य; Ds. 7.0 Ti Gi. 2 Mi Cv.t रादिते वे (Ti ते); Mi अदिते तु (for दातिते तु). Vs Ds Tr. 3 Gi. 2 (after corr. pr.m. as in text). 2 Mi स्तांतरे. — °) Ds - द्रिपेण (for चक्नेण). Si Ñi Di. 2.4.10.11 भुज (D2 °जं) गोन वरानने. — After 8, Si Ñi Di. 3.4.10 ins.:

1376* केन तेऽनागसो भीरु विकृतं वै स्तनान्तरम्। [D1.4 नागनासोरु; D3 [S]नागसा भीरु. Ñ1 D3 विश्वितं; D1.4.10 विश्वतं (for विकृतं).]

9 D1 reads 9° twice erroneously. —°) V2 D3.6.
7.9 निरीक्ष्यमाण: Ñ2 V B D3.6 रवमथ(D3 °थो) (for सहसा). Ś1 Ñ1 D1(both times).2.4.10.11 अवेक्ष्यमाणश्च (D1.4 °णस्तु; D2.11 °ण: स) ततो. —°) Ś1 Ñ1 D1(both times).2.4.10.11 त(D1.2.4.11 स)मपश्यथा: ; B4 D5 T3 G3 M2 समवेक्षत; D7-0 G1 समुदेशथा: (D8 G1 °त) (for समवेक्षया:). —°) B3 सिनथेस (for तीक्ष्णेर्). —वं) Ś1 Ñ V B1-3 D6-2 T2.3 G1 M तामेव; B4 तवेव (for मामेव).
B3.4 D5.8.11 T2 -मुल(D5 °ला) स्थितं(D11 °त:).

10 °) \$1 Ñ1 D10 सूनु: ; Ñ2 V B D1-4.6.11 पुत्र: (for सुत:). D4 om. स(subm.). \$1 Ñ B4 D10 स किछ (by transp.). B1(sup. lin. as in text) सवज्रस्य (for स शकस्य).—) \$1 D10 पुत्रतां वर: ; Ñ2 V B D6 विद्योग्रम: (for प्रतां वर:).—D1.4 om. (hapl.)

सुतः किल स शकस्य वायसः पततां वरः । धरान्तरचरः शीघ्रं पवनस्य गतौ समः ॥ १० ततस्तस्मिन्महावाहो कोपसंवर्तितेक्षणः । वायसे त्वं कृथाः क्रूगं मितं मितमतां वर ॥ ११ स दर्भं संस्तरादृह्य ब्रह्माह्मेण न्ययोजयः । स दीप्त इव कालाग्निजीज्वालाभिम्रस्यः स्वगम् ॥ १२

10°-11. Ds reads in marg. after धरा in ° up to d.
—°) Ti Gs धराधर-; Ct as in text (for धरान्तर-). Si
Ñi D2.7-10 T3 -गत:; D5 -धर: (sic); Ct as in text
(for -चर:). Ñi Mi दिश्यः; V D3 श्रीमान् (for तीप्रं).
Ñ2 B1(sup. lin.).2-4 D6 वनों (B1[orig.].2 धारों)तरवरः
श्रीमान्; D11 धरांतरगतिः दिश्यः.—d) M2 माहतस्य.
Si Ñi D16 M2 गतेः सम:; Ñ2 V D6 समो जवे; B
समो गतों (by transp.) (for गतों सम:).

11 D1.4 om. II (cf. v.l. 10).—") र्रा तत्र; Ñ1 तदा (for ततस्). Ñ2 V B1-3 D6 स्थं हि (for तिसन्). र्रा Ñ1 D10 महाबाहु: .—) D3 रोप- (for कोप-). B1 -संबंधितेक्षण: .—") र्रा Ñ1 D2.10.11 कृतवान्; D3 स्वं मितिः D7.8 (marg.; orig. as in text).9 Ct स्वं स्पषा: (for स्वं कृथा:).—") र्रा Ñ1 D5.11 G1 M2 वर: (for स्र). D3 कृतवानसि रावव.—For II", Ñ2 V B D6 subst. (followed by I3"):

1377* वधे तु तस्य दुष्टस्य कृतवानासि वै मितम्।

[B2 हि (for तु). B4 वधे तस्य च. Ñ3 D6 पापस्य; B3 कृतवान् (for दुष्टस्य). B3 दुष्टचित्तस्य (for कृतवानसि).]

12 ^a) Dr.9 Ts G1 Ms Ct दर्भ- (for दर्भ-). D5 दर्भ-संस्तरं. — ^b) D5.8 ति(D8 च)योजयः; T1 G2.3 [अ]भ्य-योजयः(G3 °यत्); Ts Ms हायोजयः(T3 °यत्); G1 न्ययोजयत्. — For 12^{ab}, Ś1 Ñ1 D1-4,10.11 subst.; while B2 ins. after 13^{ab}:

1378* गृहीत्वा संस्तरादमं बाह्यमेंब्रेरयोजयः।

[Bs कुंभवान (for संस्तराद). D1.4 वजेर (for मामेर). Ds महाखणामियोजयत; D11 जस्वा मंत्रीवियोजयत (for the posthalf).];

whereas No V B De subst.:

1379* दर्भसंस्तरतस्तस्मादिपीकामन्त्रयोजयः।

[B_4 दर्भ तब ततस्र (for दर्भसंस्तरतस्). \tilde{N}_2 V ईषिकान. V_2 B_1 अन्न (V_2 $^{\circ}_2$) योजयत् ; B_3 अनुयोजयः (for अन्नयोजयः). V_1 ब्राह्मिनैतरयोजयः ; B_3 ईषिकालमयोजयः (for the postbalf),

—Bs om.; Ñi illeg. for 12^{cd}. —c) Śi Di.s.10 सं⁻; Vi प्र-; Bs Ds सु- (for स). —d) Ds [झ]ति- (for [झ]भि-). Śi Dio[झ]भिमुखं गत:; Ñs V Bi-s Ds Mi सतं प्रदीप्तं चिश्लेष दर्भं तं वायसं प्रति ।
सतं प्रदीप्तं चिश्लेष दर्भं तं वायसं प्रति ।
सत्त वायसं दीप्तः स दर्भोऽनुजगाम ह ॥ १३
पित्रा च परित्यक्तः सुरैः सर्वेर्महर्पिभिः ।
शिश्लेकान्संपरिकम्य त्रातारं नाधिगच्छति ॥ १४
तं तं निपतितं भूमौ शरण्यः शरणागतम् ।
शिर्मिष काकुत्स्य कृपया परिपालयः ॥ १५
भोषमसं न शक्यं तु कर्तुमित्येव राघव ।

[ब]भिमुखो द्विजं; D1.4 [अ]सिशिकोपस:; D7.9.11 Ga

13 Ñs V Bl.s (including 1378*).s.1 De read 13^{ab} alter 1377*.—^a) Ši Dio संतत्; V2 सन्तः; Ds सकृत्; Is Ms संतं, Ñ2 De दीसं वि- (for प्रदीसं). Bs विक्षिसं (for विक्षेप). Ms क्षिसवांस्तवं प्रदीसं हि. अ Ct: चिक्षेप विक्षेप। आपेः प्रयोग: अ — b) Si Ñi Di.2.4.10.11 र्माप्रं (for दमें तं). V B De किल खगं (for तं वायसं).—After 13^{ab}, B2 ins. 1378*.—^a) Ñ V Bl.3.4 Ds.6 तं (for तु). Ši B2 Dio वायसो. V2 Bl.4 दीसं; Ds दमें: (for दीस:).—^d) Ds प्रदीसो (for स दमों). Ši Ñi Di.10.11 [S]चु(Ŝi Dio [S]से)ससार ह; D2 [S]चु-प्याहरेत; D8 [S]भिजगाम तं.

14 °) Si D3.10 स च पित्रा (by transp.); Ñi B1.2 Di.2.11 पित्रा स तु(B1.2 च सं-); Ñ2 V B3 D5.6 T2.3 पित्रा च स (by transp.); D7.2 भीतेश्व सं- (for स पित्रा च).—6) Ñ2 VI B D3.6 M3 च स- (for सर्वेद्). D5.7-9 12 G1.2 M1.2 च वायस:; T3 च सर्विभि: (for महर्विभ:). D10 हुई: सहरहर्विभ: (corrupt.).—6) Si Ñi D1.2.4. 13.11 स ततो गत्वा (for संपरिकस्य). Si Ñi D1.2.4.10.11 [ब]ध्याच्छत; T3 [ब]ध्य गच्छति (for [ब]ध्याच्छति). % V B D6 परिकस्य च लोकांश्वींखातारं नास्य(Ñ2 V B3 केंग्रिवे तर्थं गतः.—After 14, D5.7-9 S ins.:

1380 पुनरेवागतस्तन्न स्वत्समीपमरिंदम।

[Ds.2.3 Ts.3 M2 अच्या (Ts ° भ्या)गतस. T2 M1.3 त्रसस् (शित तेत्र). Ds.2.3 Ts.3 M3 त्वस्तकाशम्.]

15 68) \$1. D1.2.4.10.11 तती; D3 T3 G3 स स्वं; D5.7.9 I3 सं वं(by transp.); M3 स सं (for तं स्वं). D8 ततस्तं D4 साववं(sic); D7.9 धरण्यां (for त्रारण्यः). G2 सरणं मंगं अरणं गतः. —) B2 वधाहों वि हि (sic); D1.3 पर्यापं शरणं गतः. —) B2 वधाहों वि हि (sic); त्रार्थां (15 साववं(sic)) D3.8 T3 G1 साववं(sic); D3.8 T3 G1 साववं(sic) D3 तं विवावं हरणं गतः. —) D3 तं विवावं हरणं गतः. —) D3 तं विवावं हरणं गतः. —) D3 तं विवावं हरणं पर्याः (15 E) पर्याः (15 E) पर्याः (15 E) (sic); C1 a3 in text (for परिपालयः).

ततस्तस्याश्चि काकस्य हिनस्ति स्म स दक्षिणम् ॥ १६ राम त्वां स नमस्कृत्वा राज्ञो दशरथस्य च । विसृष्टस्तु तदा काकः प्रतिपेदे स्मालयम् ॥ १७ एवमस्त्रविदां श्रेष्टः सत्त्ववाञ्शीलवानिष । किमर्थमस्त्रं रक्षःसु न योजयसि राघव ॥ १८ न नागा नाषि गन्धर्वा नासुरा न मरुद्रणाः । तव राम सुत्वे स्थातुं शक्ताः प्रतिसमाधितुम् ॥ १९

G. 5. 63. 19

Si Ñi Di.2.4.10.11 हतवाज्ञासि वायसं; Ñe V B De द्यया स्वं तम् (Ve Bi तं स्वम; Bi स्वं ततो) ज्ञवी: . अ Ct: परि-पालय: पर्यपालय: . %

16 ^a) De शस्त्रम् (for आसं). Dr.2.4 Tr G Ms अश्राक्यं. Sr Ñr Be Dr.2.4.10 स; V हि (for तु). Br Dr मोधं ममासं न शक्यं (Dr. शक्यं स्). — ^b) Ñr V Br-2 De कर्तुमेतन्मयोद्यतं. — After 16 ^{ab}, Ñr V B De ins.:

1381* त्यजेंकमक्षं खचर यत्तेऽनिष्टमिति प्रभो। तेन चैकं परित्यक्तं नयनं दीनचेतसा।

[(l. r) V2B4 [प]नमंगं; B1 [प]कमंगं (for [प]कमशं). Ñ2B3D6 त्यैनकांगं खगनर (for the prior half). Ñ2D6 [s]निष्टतमं.]

—°) M_3 भवांस् (for ततस्). T_8 damaged for क्षि काकस्य. — °) \tilde{N}_8 V B_{1-3} D_6 दक्षिणं पा(V_3 q_1 $B_{8.3}$ शा) तितं स्वया(V_8 तद्।); B_6 पतितं दक्षिणं तद्।. —For 16^{cd} , \tilde{S}_1 \tilde{N}_1 $D_{1-4,10.11}$ subst.:

1382* दक्षिणं किल काकस्य शातितं नयनं स्वया।

[Śi Ñi Dio पातितं नवनं; Di नवनं शातितं (by transp.;.]

17 °) Si Ñi Di.2.4.10.11 राम तुरुषं; B4 राघवाय; D5 स ते वीर; D7.9 वायसस्त्वां; D6 marg. as in D7) ततो रामं; G2 स रामाय; G3 राम स्वां तु (for राम स्वां स). Si Ñi B4 D1-4.7-11 G2 M1.5 नमस्कृत्य. Ñ2 V B1-3 D6 नमस्कृत्या स ते राम. — 6) Si Ñ V B D1-4.6.10.11 G2 M राजे दशरथाय च(B1 वै). — °) Si Ñ V B D1-4.6.10.11 T3 स(D2 om.[subm.]; D3 च) स्वया; G1 M2 तु ततः (for तु तदा). T1 G2.3 स विस्पृष्टस्ततः (T1 °या; G3 °दा) काकः . — 6) B4 सुरालयं.

18 °) Di.9 श्रेष्ठ (for श्रेष्ठ:). — °) T2 सत्यवान्. Si Ñi Di.s.4.8.10.11 Ti G2 Mi बलवानिए; Ñ2 V B Ds बलवान्श्यितः(Vi Bi.4 °रः) (for श्लीलवानिषे). — °) Si Dio रक्षोभ्यो; D3 राम स्वं (for रक्षःसु). — वं) G2 M2 योजयति. D3 रावणे; G2 M3 राववः (for रावव).

19 °) Ñ2 V B Ds.e न च; Ds [अ]िय च (for नाप).
Dr.s दानवा न (for नागा नाप). —) Bs सुरा; Bs यक्षा
(for [अ]सुरा). —) Ds.s T2.3 न च रामं(Ds अ);

G, 5, 68, 20 B, 5, 67, 20 L, 5, 66, 19 तव वीर्यवतः किचन्मिय यद्यस्ति संभ्रमः । क्षिपं सुनिशितैर्वाणेईन्यतां युधि रावणः ॥ २० भ्रातुरादेशमादाय लक्ष्मणो वा परंतपः । स किपर्थं नरवरो न मां रक्षति राघवः ॥ २१ शक्तौ तो पुरुपच्याधौ वाय्विश्रसमतेजसौ । सुराणामिप दुर्धपौं किमर्थं मामुपेक्षतः ॥ २२ ममैव दुष्कृतं किंचिन्महदस्ति न संश्रयः । समर्थौ सहितौ यन्मां नापे क्षेते परंतपौ ॥ २३

T1 G2.3 समरे स्वन् (G2 तन्); M3 न च सर्वे (for तव राम). \$1 Ñ V B1-2 D1-7.0-11 T2.3 M3 रणे शक्ता (for मुखे स्थातुं). B4 रणे वाणस्य ते शक्ता. — d) \$1 Ñ V B D1-7.0-11 T2.3 M3 Ct चेगं (D5.7.0 T2 Ct तथा; T3 तदा; M3 रामं) प्रतिसमासि (D3 श्रि) तुं; D8 न शक्ताः प्रतिसाधितुं. % Cm.g: प्रतिसमासि तुं प्रतिमुखं स्थातुम् . %

20 °) Тз G1.2 Мз तस्य; Мз तथा. Š1 चीर तत: (for चीर्यवत:). V2 В D1-3.6.6.8.10.11 Тз G1.2 М1 कश्चिद्-
) Dз तिष्ठति (for यद्यस्ति). Ñ2 В2.3 D6 G1.2 М1.3 transp. मिय and यद्यस्ति. Š1 D1.2.4.10.11 यदि मरयस्य (Š1 D10 °си) नुम्रहः; Ñ1 यद्यस्ति मरयनुम्रहः; D6 यद्यद्रस्ति मिय अमः (sic).—°d) Š1 Ñ1 तु रुधिरेप्; D1.2.4.10.11 सु(D10 तु) रुचिरेप्; D5.7.9 G1 सुनियतेप् (for सुनिक्षितेप्). Ñ1 वध्यतां (for हन्यतां). Ñ2 V В D3.6 किमथं न शरेस्तीक्ष्णैः क्षयं नयसि राक्षसान्.

21 °) Тз निदेशम्. Śі \tilde{N}_2 Vi Bi D7-9 Gi M3 आज्ञाय; Т2.3 आस्थाय (for आदाय). —°) \tilde{N}_3 V Bi-3 D6 सु(V नः Bi च; D6 om.[subm.]) मां थीरस् (for नरवरो). B6 किमथे हनुमन्थीर. — d) \tilde{N}_2 V B D3 त्रायते न(V च) महाम(V2 ° धु)ित:.

22 ^d) D₂ तु (for तो). — ^b) S₁ Ñ₁ D₁₀ काल-(for वायु-). Ñ₁ D_{1-4,11} -समविक्रमों. — ^c) B₂ reads दुर्भपों in marg. — ^d) B₄ मां किमथेम् (by transp.). D₄ उपेक्षते (sic); D₅ T₂ उपेक्षतां (sic); G₁ उपेक्षिती (sic).

23 T2 transp. ab and ad. —a) Ñ2 V B D6 नृनं में (for ममेंव). V2 D1.3.4.11 दु:कृतं; B4 दुक्कृतिं (sic). B2 किं च (for किंचिन्).—b) B6 यिद्दालि (for मह-दिस्त).—a) T1 damaged from सहितो up to s. S1 D10 G1.2 M1 अपि तौ (for सहितो). S1 D10 चीरो; B1.2 M2 यसान् (for यन्मां). Ñ1 D1.2.4.11 तो न मां नाथी (for सहितो यन्मां).—a) Ñ1 यद्वीहेते; Ñ2 B D3.6 G2.8 M1.2 नावेहोते; V D8 G1 उपेहोते; D1.2.4 ई(D2 वी)होते यत्; D6 T2 नायेहोतां; D7.9 न रहोते; D11 नायेते

वैदेह्या वचनं श्रुत्वा करुणं साश्रु भाषितम्।
पुनरप्यहमार्यां तामिदं वचनमञ्जवम् ॥ २४
त्वच्छोक्तविष्ठखो रामो देवि सत्येन ते श्रुपे।
रामे दुःखाभिभृते च लक्ष्मणः परितप्यते ॥ २५
कथंचिद्भवती दृष्टा न कालः परिश्लोचितुम्।
इमं ग्रुहूतं दुःखानामन्तं द्रक्ष्यसि भामिनि॥ २६
ताष्ठुभो नरशार्द्लो राजपुत्रावरिदमौ।
त्वद्रश्चनक्रतोत्साहौ लङ्कां भस्मीकरिष्यतः ॥ २७

यतः To नापेक्षेतौ (sic); Mo नापेक्षातां (sic) (for नापे-*क्षेते). St Dto बीक्षेते यस्परस्परं —After 23, Do ins.:

1383* इदं महचनाह्यच्यो राघवः सहस्रक्षमणः। इति प्रतिसमादिएखयाहं धर्मवस्सरुः।

24 ^{ab}) Ñi Di.a transp. यचनं and कर्ण. Ñ Ta Ga Mi साधु (for साधु). Ta -पातनं (for भाषितम्). — d) Ta चचनं चेद्रम् (for ह्दं यचनम्). Ŝi Ñi Dia.io अन्नवीत् (sic); V Bi.a.a उक्तवान् ; Da अन्नवं (for अनुवम्).

25 °) Śi Dio -[अ] भिहतो; Ñi Di.2.4.11 -[अ] भिमुखो; Ñi V B -बशगो; Ds -परमो; Do -करणो; Ta.3
-विबशो; Cm.g.t as in text (for -विमुखो). — b Di
देवि शोकेन तथ्यते. — Ds Ti.3 Gs Mi.3 तु; Ts न
(for च). Śi Ñ V B Di-4.0.10.11 रामशोका(Ns V B
Di.0 दुःखा) भिमूतका.

26 °) \$1 D10 हदतीं हप्ताः Ñ1 V2 B D1.4.6.11
भवतीं हप्ताः (B4 व्रष्टुं).— °) \$1 Ñ2 V B D1.2.4.6.10.11
प्रनरासितुं (D6 °सतीं [sic]); D3 परिदेवितुं; D5 T3 M2
चिरमासितुं; Cm.t as in text (for परिशोचितुम्). % Ct:
चिरं लक्षायामासितुं न कालो योग्य इति पाठान्तरेऽर्थः. %
—T1 damaged from मुहूतै in ° up to नरक्षा in 27°.
— °) \$1 Ñ1 D10 नचिराहेविः Ñ2 V1 अचिरस्यं तुः V2
B2.4 D1.2.4.11 T2 नचिराच्यं तुः B1 नचिरास्यलुः B3 D3.6
अचिरास्यं तु (D3 हि); D5 T3 G1 M2.3 अस्मिन्मुहूतें। D79
Ct इदं मुहूतें; Cm as in text (for इमं मुहूतें।. %
Cm.t: इमं(Ct °दं) मुहूतम्। अस्मिन्नेय मुहूतें इत्यथंः. %
— व) B1.2 पारं (for अन्ते). Ñ1 भाविनिः Ñ2 V B D6
सैथिलि (for भामिति).

27 Tı damaged up to नर्शा in " (cf. v.l. 26).
—") Ds.8 M1.2 पुरुषच्याची; Ds राजशार्वृत्ती. —) Ñs V
B D1-6.11 G Ms अनिदिती; D2.9 परंतपी; D8 M1 महावली
(for अरिंटमी).

28 °) Ds reads from w up to in marg. Śī Ñ V Bs.4 D1-4,6,10,11 T2.3 表彰; B1.2 要義; Ds 礼葬. (for

हता च समरे रौद्रं रावणं सहवान्थवम् । गुध्यस्तां महाबाहुः स्वां पुरीं नयते धुवम् ॥ २८ यतु रामो विजानीयाद्भिज्ञानमनिन्दिते । ग्रीतिसंजननं तस्य प्रदातुं तत्त्वमहीस ॥ २९ सामित्रीक्ष्य दिशः सर्वा वेष्युद्धथनमुत्तमम् । मुस्ता बस्नाहदौ महां मणिमेतं महावल ।। ३०

हिं।.-) Gा राक्षसं (for रावणं). G2 सह बांधवे:. _ed) \$1 Ñ1 D:.2.4.10.11 G1.2 महानागे; D5.7-9 T2.3 आत बरारोहे (for महाबाहु:). Dr.9 G1 स्वपुरी. S1 Ñ1 Diation प्रतिनेध्यतिः No V II De प्रापिध्यतिः Dr.9 Ti Gs Mi.: नयति(Dr.s 'यिता) धुवं (for नयते ध्रवम्). Do रामस्थां पुनरादाय स्वपुरीं प्रतियास्यति. 🛠 Cg: नयते नेप्यते. 😤

29 Ši om. 29-30. -- ") Vz Bi-3 D2.3 Gi.2 [5]-मि (or बि-). B4 रामो बह्वभिजानीयाट्- —T1 damaged itom मनिन्दिते in "up to साभिनीह्य in 30".—") Diss बीति (sic). —) Bs मां स्वम्: Bs Ds मे त्वम्; G Man स्वसिह (for तस्वम्). Ñ1 D1.2.4.10.11 तन्मे मं(Ñı om. [subm.])दातुस्(Dio च स्वम् [sic]); Bi Da तवा(Ba प्रति)दातुं स्वम् (for प्रदानुं तस्यम्).

30 Si om. 30; Ti damaged for सामिवीक्ष्य in (for both, cf. v.l. 29). \tilde{N}_1 illeg. for 30. -a) \tilde{N}_2 V B1-3 D8.8.8 G2.8 समीक्ष्य; D3 निरीक्ष्य; Cv.g as in lext (for [अ]भिनीक्ष्य). Dir तसा (corrupt) (for हैता:). - 6) Ñ2 V B D6 -प्रथितम् ; D3 - [उ]द्रथितम् (for [उ] ह्यनम्). D1.2.4.10.11 वेण्यप्राइथ भामिनी(D11 विती): Ta देव्युद्रधितमुत्तमं. —°) Ñ2 V B De वि(Na De म) सुच्य प्र-; Di.a Gi सुच्त्वा च प्र-(Gi तदा); Das. ात मुक्तवेव(Ds °वं) प्र-; Cv.m.g as in text (for मुक्तवा खाद्। 🤲 Cr: वस्त्रं मुक्त्वा द्दी। अत्यन्ताभिमतत्त्राद्वस्ता-नेवदं साणे सुकत्वा दत्तवतीत्यर्थः ।; Cg: अस्मिन्सर्गे सार्थसप्त-विसञ्जोका:. श्र — ब) G1 मणिरतं. D9 G3 M1.2 महावलं (for °बल), Ñ2 V B D1-4.6.10.11 मणिस्लिमिई शुभै (Di-i,11 牙和).

31 4) Dir इदं (for मणि). Ši Ñi Bi.s.4 Di-5.8. ि De C देवास ; Dr.9 दोम्याँ (for दिव्यं)- — के \$\ \(\D_{10} \) चिल्लिहें; \(\D_{11} \) तब बाहों (sic) (for तब हेतों). ी हैं। मया (sic); V B2.4 D5.7-9 M2 रचुप्रिय; D1.6 भवा (sic); V B2.4 D5.7-9 M2 (शु:रा. कि.स.म T1 G2.9 M1 अतिप्रियं; M3 रघूद्वह. —°) Ś1 Ñ1 ि जिल्हा है, Da M3 तां; D11 [अ]मि-(101 हिंदी) विस्तृति कि जिल्हा है, जिल्हा है, M2 [अ]हम्; M3 [आ]र्याम् (for [१] त्राह्म का त्राहम का ि नेप्रणस्पेनाम्). — व) D3 स्त्रम् (for अहम्). Śi Ñi

त्रतिगृह्य मणि दिन्यं तव हेतो रघूतम । श्चिरसा संप्रणम्यैनामहमागमने त्वरे ॥ ३१ गमने च कृतोत्साहमबेस्य बरवार्णनी । विवर्धमानं च हि मामुवाच जनकात्मजा।

अश्रुपूर्णमुखी दीना वाष्पसंदिग्धभाषिणी ॥ ३२

D1.2.4.10 T3 मितमागमने दुधे; Ñ2 V B D4 आगतोस्मीह (V2 B2 D6 °ति) सत्त्वरः; D11 गमनाभिमुखोभन्नः; M2 गमनाय मति द्रघे. 😤 Cm.t : स्वरे स्वरावाक्षात इत्यर्थः. 🛞

32 ") Bi तु (for च). Dn गमनेन (for गमने च). — b) Si Ñi Di.2.4.10,11 मों बीह्य; Di उर्दाह्य: To मों प्रेक्स. Ti damaged from वस्वणिती up to मुखी in . —°) Ñ2 V मां (for बि-). Si Ñi D2,2,10,11 T3 च भूशं; Ñ2 V2 B1.3.4 D1.4.6 सुमृतम्; V1 सदशम्; D8 Mi मां चेद्रम् (for च हि माम्). Ba वर्षमानं स्वसदशम्. — d) Si Ni Di-4.10.11 Ts चिनि:(Di-4 Ts °नि) धस्याय (Ds °सि)तेक्षणा. — 1) Dr.s Ts.s -गहूद- (for -संदिग्ध-). Ši Ñi Bi Di.2.4.10,11 वाज्याहृद्या विदा; Ñe V Bi-s Ds.6 दाल्पसंदिग्ध्या गिरा. -- Alter 32, Ds.7-0 S ins.:

1384* ममोत्पतनसंश्रान्ता शोकवेगसमाहता।

[Gs मनोत्ततससंभ्रांता (sic). (for the prior half). Ds -सनाइता; Ta Gs Ma -वसंपना; Ts -समाहिता (for -समाहता).]

-D7.9 T2.3 cont.; Si N. V: B D1-4.6,10,11 ins. after 32:

1385* मासुवाच ततः सीता समाग्योऽसि महाक्ये। यद्रक्ष्यसि महाबाहुं रामं कमळलोचनम्। लक्ष्मणं च महाबाहं देवरं मे यशस्वितम्। सीतवाष्येवमुक्तोऽहमबुवं मैथिलीं तथा। पृष्ठमारोह मे देवि क्षिप्रं जनकनन्दिनि । [5] यात्रत्ते दर्शयाम्यद्य सुप्रीवं सहस्वक्षमणम्। राववं च महाभागे भर्तारमसितेक्षणे। सात्रवीनमां ततो देवी नैप धर्मो महाक्रे। यत्ते पृष्टं सिपेवेऽदं स्ववशा हतिषुंगव। पुरा च यद्हं वीर स्पृष्टा गात्रेषु रक्षसा। [10] तत्राहं किं करिष्यामि कालेनीपनिपीडिता। गच्छ त्वं किपशार्ट्ड यत्र तौ नृपतेः सुतौ। इत्येवं सा समामान्य भूयः संदेष्टमास्यिता।

[(I. 1) Die पुन: (for तत:). Ñs V B De धन्योस्यतु-गृहीतोसि । for the prior half) .- Di.s om. (hapl.) l. 2-8.—(l. 2) Ne Vi B Da.s.e.10.11 Ta.s यो (for बद्). V2 महाबाही (for व्याहुं). Si Dio राजीव- (for कमङ-). —(1. 3) \$1 Ñ1 D218.11 महामागं; Ñ2 V B1.2.4 De °कीर्ति; Bs Ds °बीर्च (for °बाई). Vs Dn च (for G, 5, 68, 40 B, 5, 67, 41 L, 5, 66, 39 हनुमिन्सहसंकाशौ तानुभौ रामलक्ष्मणौ ।
सुप्रीवं च सहामात्यं सर्वान्त्र्या अनामयम् ॥ ३३
यथा च स महाबाहुर्भा तारयित राघवः ।
अस्मादुःखाम्बुसंरोधात्तत्समाधातुमहिसि ॥ ३४
इमं च तीवं मम शोकवेगं
रक्षोभिरेभिः परिभर्त्सनं च।

त्र्यास्त रामस्य गतः समीपं शिवश्च तेऽध्वास्तु हरिप्रवीर ॥ ३५ एतत्तवार्या चृप राजसिंह सीता वचः प्राह विपादपूर्वम् । एतच बुद्धा गदितं मया त्वं श्रद्धत्स्व सीतां कुञ्चलां समग्राम् ॥ ३६

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पञ्चपष्टितमः सर्गः ॥ ६५ ॥

मे). -(1. 4) Si Ñi Ds.3.10 Ts त्वेबम्; Dii त्वेहम् (sic); Ta क्षेत्रम् (for [अ] प्येत्रम्). Śi Ñi D2.3.10,11 Тэ.э तदा (for तथा). Ña V B Ds एवमुक्तवती सीता मया-प्युक्ता समध्यमा. —(1.5) Ñ2 V B3 D6 देवि रोमस लंबस्व(V1 * * मुपेक्षस्व; Vs मामवलंबस्व) पृष्ठमारुख मे शुमे (De ते शुभं); B1.2.4 देवि मा स्वं विलंबस्व पृष्ठमारोह मे शुमे.—(1.6) Ñ2 V B1-3 De अब स्वां दर्शियव्यामि; B4 राघवं त्वां दर्शियव्ये (for the prior half). Ds राघवं (for सुग्रीवं). V1 सलक्ष्मणं (subm.) (for सहलक्ष्मणम्). Va Ba D7.0 समग्रीवं स(D9 सइ [hypm.]) लक्ष्मणं; Bs Do सुमीवं च सलक्ष्मणं (for the post. half). —(1. 7) \$1 Ñ1 D2.10.11 Ts महामागं (for °मागे). Śı Dıo -[ई]क्षणं (for -[ई]क्षणे). Ñ2 V B De राघवं पृथिवीपालमिति मे निश्चिता मतिः; Da सुमीवं चापि राजानं वानराणां बलीयसां. - (1. 8) Da अमबीच (for सामत्रीनमां). -(1. 9) Dir पृष्ठ (for, पृष्ठ). Di.s.11 T2.3 निपेनेह (Di.s °यं) (for सिपेबेडहं), Śi Ñ V B D2.3.6.10 यत्ते पृष्ठे(D3 °g) निपीदेयं (for the prior half). V2 सुरक्षा (sic) (for स्ववशा). Ŝi Ñi Di.2.4.10.11 भावां रामस्य धीमत: (for the post, half). - (1. 10) Di- अवशा यद; Ts अवादयद (for पुरा च यद्). Śi Ñi Dio.ii अवशा यवहं बीर; Ñi V B De अवशासि तदा बीर (for the prior half). Bs स्पर्शा (sic); D2 रपृष्टा (sic); D10.11 रपृष्ट-. S1 Ñ V B D1-4. e.10 गात्रेण; D11 -मात्रेण (for गात्रेषु). —(l. 11) B2.4 अत्राहं; Ts विवशा (for तत्राहं). Si Ñ V Dio [उ]परि पीडिता; B De परिपीडिता. —(1. 12) D1-4.11 Ts.s हरि- (for कपि-). Si Dio रामलक्ष्मणी; Ñi नृपनंदनी; Ñi V B De नृवरात्मजी (for नृपते: नुता). - Dio om. (hapl.) from l. 13 up to 336. -(1. 13) Si Ñi Be Di-e Ts मी; Dii मा (for सा). Ña V B1-3 De मां चोत्पतनसंत्रांतं (for the prior half). Si पुन: (for भ्यः). Da संद्रष्ट्म (sic). Ña V B1-2 आरभत् ; Be आगता; D2 उदता; De आवरत् (for आस्थिता).]

33 Die om. 33^{ab} (cf. v.l. 32). -a) \tilde{N}_2 $V_{1,2}$

(also as in text) B De - निकांती (for - संकार्श). — b) De Te Mi.2 आतरी; Me उभी ती (by transp.) (for ताबुभो). — c) Si Ni Di-4.10.11 Te महावाहुं (De हो); Ne Be De सहासरवं; Ve Be सहामात्यं (for सहामात्यं). — d) Si Dio सर्वान्यवृहि; Ne V B De.e ब्र्या: सर्वम्; Te Ge सर्वान्यवृहि; Ne V B Di.e ब्र्या: सर्वम्; Te Ge सर्वान्यवृह्यां (for सर्वान्यवा). Ni Di.2.4.5.8.11 T Gi.e M हा (Ni Me रव)नामयं.

34 °) D1 तथा (sic). S1 Ñ2 V3 स च (by transp.); D8 स सु- (for च स).—T1 damaged from हाबाहुर up to °.—°) B4 तसाद् (sic). S1 Ñ1 D1.2. 10.11 -[उ] पसंरोधात; Ñ2 V B D6 -महांभोधेस; D6 -[ओ] चसं°; T3 -[अ] जुसं° (for -[अ] इनुसंरोधात्).— 6) T1 G2.3 M2.3 हवं (for तत्). S1 Ñ V B D1.24.4.10.11 तथा स्वं कर्तुम्; D7.9 T3 M1 तस्वमाख्या(T3 M1 °धा)तुस् (for तस्तमाधानुम्).—After 34, S1 Ñ1 D1.2.4.10.11 T2.3 ins.:

1386* गत्वा रामसभीपं स्वं शीधं वानरपुंगव।

35 °) Ñ1 B2 D3.5.7-9 T9.3 G1 M2 इदं (for इमं).
S1 Ñ1 D1.5.4.10.11 तु. B3 T3 दिश्चें; D3 दीवें (for तीवं).
B3 -कारणं (for -वेगं).—T1 mostly damaged for 5.
-6) \$1 एनं (sic); Ñ2 B1-3 D4.8 एवं (for एमि:). D3 परिभरस्थमानं; D3 परितर्जनं च.—For 35°6, B4 subst.:

1387* इसं तीवं शोकयेगं रक्षोभिः परिभर्स्तनम्।
—°) Da Ga व्याच(Ga °त्तु), Ña V B1-3 De वदेवं
(V °त्तृ) यीरस्य (for व्यास्तु रामस्य), Si Ñi Ba Di.a.t.
10.11 रामस्य पार्शे दि(Ba °श्चेंस्य; Da.11 °श्चें दि) गती
वदेस्यं. — d) Ta शिवं. Ba ततो; Ba तु ते; Da तव (for च ते), Va स्वस्तु (for svareng), Si Ñi Ba Di.a.t.
नित्यं शिवं तेस्तु (for शिवश्च तेsध्वास्तु), Ña Ba De
कपिप्रवीर.

36 °) \$1 B4 D2.10.11 एवं तदा(\$1 °व); Ñ1 इर्वे तदा Ñ2 V B1-3 D3.6 एतावद; D1.4 एवं सम; Ts एतत्त्वा

अयाहमुत्तरं देन्या पुनरुक्तः ससंभ्रमम् । म संहानरच्याघ्र सीहाद्दिनुमान्य च ॥ १ वं बहुविधं वाच्यो रामो दाशरथिस्त्वया । ग्या मामामुयाच्छीघं हत्वा रावणमाहवे ॥ २ गींद वा मन्यसे वीर वसैकाहमरिंदम । क्रॉमिश्वत्तंत्रते देशे विश्वान्तः श्वो गमिष्यसि ॥ ३

(शि एतत्तव). Ñ2 V D6 उत्तरवा (for [आ]या). D3 मा (for नृप). St Die -बीरसिंह; Ñ1 B4 D1.2.4.11 -सिंह-कीं। № V B1-3 Ds.6 -राजपुत्री; D7 संयता सा; D9 रांत बीह (corrupt) (for राजसिंह). —) Ti damaged after mup to ge in d. St B4 D10,12 - 3751; ÑI D1-4 युद्धं (for -पूर्वम्), Ñ2 V B1-3 D6 जानक्यभिज्ञानसुवाच रेबी.-") St Dio सीता-; Ñ1 B4 D1.2.4.11 श्रुत्वा (for तुड्डा). Da.r.9 गदितो. Si Die तथा हवे; Ba सया ततः De यथा स्वं: De प्रियाया: (for सया त्वं). — d) Me क्षत्रं (for समग्राम्). Śi Ñi Dio सीतीपरूभाय कुरुव्व वीबे(Ñi बुद्धि); Ñi V De सीता सम (Vi मया [sic])-क्षेत्र हुरूव बुद्धि; Bı(m. after corr.).2 सीता(B2 यथा)-मलंमाव(Bı before corr. as in Ña) कुरुव्य बुद्धि; В₃ यथा माम्बेति कुरुव्व बुद्धिं ; B4 D3.11 सीतोपलंभे च(D3.11 प्र) कृत बुद्धि ; Di.e.4 सीतोपलाभे (D2 °तावलंभे); Mi ध्दास्त्र सीताकुशलं समग्रं.

Colophon. - Sarga name: Ši D2.10 अभिज्ञानदर्शनं (Di न:); Ñi Di.a अभिज्ञानसमर्पणं(Di.a °णः); Ñe Ba ीत हन्(Ñs °तु)मद्राक्यं; V B1-s प्रत्यागतहन्(V1 B3 विमद्राक्यं: Ds सीतासंदेशप्रतिश्रवणः; Dir अभिज्ञान-বার: -Sarga no. (figures, words or both): Ni Bt-4 Dt.4.4.10.11 om.; Si 68; No De 70; Vi Ds.7-9 II.a G Mi.a 67; V2 59; B1 69; Da 71; T2 M2 66. Alter colophon, Da concludes with राम; G M1.2 ^{फांकि} श्रीरामाय नमः-

66

1 *) Ds ਰੋਬਾ (for अथ). Šī Ñī D1.3.4.10.11 [동]-है (lor [अ] हम्). Ñ1 सीता (sic) (for देव्या). Ñ2 V है D. उत्पतंत्र पुनर्वाक्यं. — ं) Ñ2 V B D6 देव्योक्तोस्मि (कि पुनस्कः). B:(with hiatus) असंभवं; B: सुसंश्रमः D₁ त्रिक्षेत्रमः; D_{5,8,9} T₃ G₃ M_{2,3} C_V.m.g.t ससंश्रमः; ए का text (for संसंध्रमम्). Ŝi Ñi Di.3.4.10.11 पुन-िरा विकास (for तब).—d) Ti.3 M2 (रा सेहिंद्रिह्; Cm.g सोहार्दाद् (as in text). Da G2.3 प्रकृतिहः Cm.g सोहादिद् (as in text). — as in text (for च). Si Ñi Di-1.10.11

मम चाप्यल्पभाग्यायाः सांनिष्यात्तव वानर । अस्य ज्ञोकविपाकस्य मुहूर्तं स्यादिमोक्षणम् ॥ ४ गते हि त्विय विकान्ते पुनरागमनाय वै। प्राणानामपि संदेहो ममस्यात्रात्र संशयः ॥ ५ तवादर्शनजः शोको भृयो मां परितापयेत । दुःखादःखपराभृतां दुर्गतां दुःखभागिनीम् ॥ ६

सोहदं चारु(D1.3.4.11 °तु) दक्षितं; Ñ2 V B Ds मान-यंत्या च सीहदं.

- 2 Ñ2 V B D4 om. 2, -6) Ŝ1 Ñ1 D1-4.10.11 तथा (for णुवं). D:1 चान्यो (sic) (for वाच्यो). —T1 damaged from b up to मामामु in c. -) D: समामु-याच्; Di-s Ct मां प्राप्त्याच्; Ck as in text (for मामाप्रयाच्).
- 3 °) B1-3 मां: D1.4 मा (for बा). M2 तात (for वीर). - b) B: स्वम्; Dn स च (sic) (for वस्त). - b) Gs किंसिश्च. Bs संस्ते; Dn संभ्रमे (sic) (for संवृते). _ d) Bs च (for को). Bs D1.3.8 Ts (after corr. inf. lin. pr. m. as in text) गमिष्यति (sic). G: विश्रांतः शोकमिष्यसि (sic).
- 4 B4 om. (hapl.) 4-68.- Si N V B1.3 D1-4.6.10 G1 चैव: T1 G1.3 चेद (for चापि). D11 ममैव लभ्यमाज्ञायाः (sic). —) Sı Dıo शत्रहन्; Ñı Dı.s.c. 8.11 G1.2 M2.3 वीर्यवान् (for वानर). No V B1-1 Da दर्शनेन तवानव. - ") Ti damaged from कसा up to स्विय in 5°. Si Ñ V Bi Den होकस्यास्य प्रमेयस्य: B2.3 D1-4.10 शोकस्यास्याप्रमेयस्य. - 4) S1 N1 D2.10.11 जापे क्षय:; No V B1-3 D3.6 यहि क्षय:; D1.6 अपि क्षणं: Ga.s हि मोक्षणं; Ma हि रक्षणं (for विमोक्षणम्).
- 5 Bs om. 5; Ts damaged up to स्वसि in " (for both cf. v.l. 4). -) Mz = (for fe). Si N V B1-3 D1.2.4.6.10.11 हरिशार्ट्स (D4 ेले); D8.7.0 Ts G1 $M_{1.2}$ स्विय विकांत (for स्विय विकान्ते). $m{-}^{b}$) \hat{S}_{1} \tilde{N}_{2} D1.2.4.10.11 संप्राप्तये स्वयि; Ñ1 आवृत्तये स्वयि; V B1-3 De आगमनास्त्र(Va Ba की स्त्र)थि (for आगमनाय के). -- De om. 5° - 6°. 8 € Cr : प्राणानामपि सन्देहो सम स्याजात्र संशय:। इत: परम् , तवादर्शनजः शोको सूयो मां परितापयेत् । दुःखादुःखवरा भूत्वा दुर्गता दुःखमामिनीतिः 👙
- 6 B4 De om. 6 d (cf. v.l. 4 and 5 respy.).) G1.2 चापि (for श्लोको). Ši Ñi D1.2.4.18.11 तवा(Dir °था)दर्शनमप्येतद् ; Ñ: V1 B1-3 तवादर्शनतं वीर; V2 तव चादर्शनं वीर; Ds.s.z.s Ta.s Gs Ms तवादर्शनजं चापि(Ds

G. 5. 69. 6 J. 5. 68. 7 L. 5. 67. 7

अयं तु वीर संदेहितिष्ठतीव ममाप्रतः ।
सुमहांस्त्वत्सहायेषु हर्युक्षेषु असंश्रयः ॥ ७
कथं तु खलु दुष्पारं तरिष्यिन्त महोद्धिम् ।
तानि हर्युक्षसैन्यानि तो वा नरवरात्मजौ ॥ ८
त्रयाणामेव भृतानां सागरस्यास्य लङ्घने ।
शक्तिः स्याद्वैनतेयस्य वायोर्वा त्व वानव ॥ ९
तदिस्सन्कार्यनियोगे वीरैवं दुरितक्रमे ।
किं पश्यिस समाधानं ब्रिह कार्यविदां वर ॥ १०

दु:खं). $-^{\circ}$) Ds.7.0 T2.3 M2 भयं; G1.2 शोको (for भूयो). Si Ñ V B1-3 D1.3.4.10.11 ताप(Ñ1 D11 °र[sic])- यिट्यित (for परितापयेत्). $-^{\circ d}$) Si Ñ1 D1-4.10.11 M1 दु:खादु:(Si Ñ1 °खदु:)खतरं(D1.4 °रा) भूरवा(D3 दु:खं); D8 दु:खादु:खाभिभूतां च; G1 दु:खादु:खतरं यातां; M2 दु:खादु:खमजुप्रासां (for °). & Ck: "दु:खादु:खतरं यातां; D2.11 G1 दु:खितां; D3 प्राप्तां - प्राप्तां ते. T3 मंद- (for दु:ख-). Si Ñ1 D1.3.4.10 - भागिनी. Ñ2 V B D8 इदं दु:खतरं भूतं दु:खानां मंद्भागिनी.

- 7 °) Si Ñi De.s.s.7-11 Mi.s Ct च; Ñe V B De हि; Te.s Me Ck ते (for तु). Ti damaged after सं up to हर्युक्षे in d.—b) Be तिष्ठतीह; De अस्त्यतीव (for तिष्ठतीव).—°) Ve सत्- (for त्वत्.). Di.4 सुमहत्सु (for सुमहांस्वत्.). De सरवसंपन्नो; Dr Gi स्वत्सहायेन; Te सत्यसंपन्न (for त्वत्सहायेपु).—d) Note hiatus between हर्युक्षेपु and असंग्रय:. Ge om. (hapl.) हर्युक्षेपु. Ñe V B De.s.8 न(Bi च) संग्रय:; Ge Mi.s हर्राश्वर; Ct as in text (for असंग्रय:). Si Ñi Di-4.10.11 वानरेपु महामते.
- 8 °) B1.2 D1 तु; D3 हि (for जु).—°) Ñ2 V B D6 वानर- (for हर्युश-).—°) D11 नृप- (for नर-). M1 दशस्थात्मजो.
- 9 °) Ñ2 B3.4 D2.5.8 G1 M2 अपि (for एव). Ŝ1 M2 लोकानां (for भूतानां). °) Ñ1 [ब] घिलंघने; Ñ2 D7.9 M1 [इ]इ लं?; V B D6 विलं?; D1.4.11 [ब] तिलं?; D2.5 G1 [ब]पिलं?; D5.8 T3 M2 चलं? (for [ब]स लक्षने). °) D5 वा (for स्याद्). °) D5.7-9 T3 M1 च (for second वा). Ŝ1 Ñ1 V2 B2.3 D3.6.10 T2 M3 वव वा मास्तस्य वा; Ñ2 V1 B1.4 D1.5.4.11 तव वा(D2 तथा ते) मास्तस्य च.
- 10 Ti damaged up to दि in d. a) De तदा (for तद्). No Di.4.11 - संवोगे; No V B De - संदेहे (for - निर्योगे). Ta Mi तिसमा(Mi क्या) बेस्य नियोगे.

काममस्य त्वमेवैकः कार्यस्य परिसाधने । पर्याप्तः परवीरत्र यशस्यस्ते ब्रुलोद्यः ॥ ११ वर्लैः समग्रैपीद मां हत्वा रावणमाहवे । विजयी खां पुरीं रामो नवेत्ततस्याद्यशस्करम् ॥ १२ यथाहं तस्य वीरस्य बनादुपधिना हता । रक्षसा तक्क्ष्यादेव तथा नाहीति राघवः ॥ १३ वर्लैस्तु संकुलां कृत्वा लङ्कां परवलाईनः । मां नयेद्यदि काकुत्स्थस्तत्तस्य सदशं भवेत् ॥ १४

- -6) Si \hat{N}_1 B4 D1.5.3.10.11 देवेरिप दुराक्रमें(B4 राजये); \hat{N}_2 B5 D6 संप्राप्ततीय दुखरें; V B1.2 संप्राप्तवित दुखरें (B1 रिक) देवें दुरातिकमः (sic). -6) B5 पद्यामि (for पद्यासि). -6) Si \hat{N}_1 D1.2.4.10.11 स्वं वें; \hat{N}_2 V B D6 स्वं हि; D5 मिसे (for जूहि). D7.5 वाक्य- (for कार्य-). V B5 D1.8.6 -िवदां वरः; B1 -िवसारदः.
- 11 M1 damaged for 11^{ab}.) D4 एक: स्यात् (for एमेंक:).) D3 पर्यासं. D5.0.11 परवीरप्तो (for विशेष्क:).) D2 लयस्यस् (sic) (for यशस्यस्). D5.11 तु (for ते). D5 T2.3 G1.3 M3 Cr.k फलोदयः; Cm.t a5 in text (for ब्लो॰). Ñ2 V B D6 किं तु विज्ञापयापि ते; D1.4 यशस्यस्तु फलोदयः; D3 यशस्तुल्यबलोद्यं.
- 12 °) Ñ2 V B D8 जिल्वा; D5 इह (for यदि).

 —6) S1 Ñ1 D1-6,10,11 जिल्वा (for हत्वा). Ñ2 V B
 D0 रावणं यदि संयुगे. —°) S1 Ñ1 D1-6,10,11 अयोष्यां;
 Ñ2 V1 B1-3 D8 नयेत; V2 न नयेत् (for विजयी). S1
 Ñ V B1-3 D6,7,9 स्व-; G3 त्वां (for स्वां). B4 नयेयदि.
 T1 damaged from पुरी up to 13°. d) Ñ2 V B1,2,4
 D6 ततस्यात्तस्य; B2 तच तस्य; D8 नयेनमां तद्; D11
 नयेत्तस्य (for नयेत्तत्स्याद्).
- 13 T1 damaged for 13^{abc} (cf. v.l. 12).—°) Ñ1 यदा; T2.3 यद् (for यथा). B2 सहसा (for बीरस्य). Š1 D1.4.10 य(Ś1 त)था तस्य नृवीरस्य.—⁶) B2.3 D3.6 बलाद्; D5 भयाद् (for बनाद्). D6.0 उपाधिना; T2 दुक्कृतिना (for उपधिना). Ś1 D2.10 बनादु(Ś1 °द)पहता पुरा; D1.4 बंचना विविधा कृता; T3 बिना *** पाहता.—°) Ś1 Ñ1 एवं (for एव). Ñ2 V B D6 जीवतां रक्षसामेव(D6 °वं).—⁴) Ś1 Ñ1 D1-4.10.11 transp. तथा and न.
- 14 °) Ds शरेंस (for बलेंस). Vs च (for तु). Ds बलेंस्त संत्रतां लंकां. —Tr damaged from bup to वा in 16°. —b) V B Ds पुरीं; Ds कृत्वा (for लङ्कां). Št और Dr-5.10.11 परपुरंजय: (for °बलाईनः). —°) Dr.6.8.11 सा (for मो).

त्वधा तस्य विकान्तमनुरूपं महात्मनः ।

त्वधा तस्य विकान्तमनुरूपं महात्मनः ।

त्वधाहवग्रस्य तथा त्वमुपपाद्य ॥ १५

त्वधाहितं वाक्यं प्रश्नितं हेतुसंहितम् ।

तम्यहं ततः श्लेपं वाक्यमुत्तरमञ्ज्ञम् ॥ १६

देवि ह्वृक्षसैन्यानामीश्वरः प्रवतां वरः ।

सुप्रीतः सन्वसम्पन्नस्तवार्थे कृतनिश्चयः ॥ १७

तस्य विकामसम्पन्नाः सन्ववन्तो महावलाः ।

नाःसंकल्पसंपाता निदेशे हरयः स्थिताः ॥ १८

वेषां नोपरि नाधस्तान्न तिर्यक्सज्जते गतिः ।

15 Ti damaged for 15 (cf. v.l. 14). — a) Ds वर्(lor तर्). — b) Bi महाबरूं (for ल्लान:). — d) Ds आ तत्तमेन; Ck.t as in text (for तथा स्वम्). Si D2.10 उत्पादये:.

16 Ti damaged up to वा in a (cf. v.l. 14).

— Bi तद्रथंसहितं; D2 एवमुक्त: ग्रुअं; De तद्रयंय दितं (for तद्र्यंपिहितं). — Bi.2 Di-4.11 प्रमृतं (for प्रश्नितं).

51 Ñi Di-4.10.11 -संयु (D3 भ)तं; B2 -संस्थितं (for लिहिन्म). — Si Ñi B2.4 Di.2.4.10.11 प्रशस्य; Ñ2 Vi Bi Da प्रणस्य; V2 D3 प्रशंस्य; B1 प्रहस्य (for लिहास्य).

51 Ñi Di-4.10.11 तस्या; B3 तेषां (sic) (for होषं). — Si Ni Bi-4.10.11 तस्या; D1 क्षम्रवं; D3 उक्तवान्; D11 क्षम्रवीत् (for क्षम्रवम्).

17 °) Ñ2 V B De बानर- (for हुर्युक्ष-). Śi Ñi Di.t.io.ii -सैन्येन; V2 -सिंहानाम् (for -सैन्यानाम्). - ') Śi Ñi Di.tio.ii संवृतः; D4 सर्वतः (for ईश्वरः). ¼i हुनगाधिपः. - ') B3 तस्त्व-; G1 सस्य- (for सस्त-). - ') Dr.o.ii T2 स्वद्धं (for तवार्थे). - After 17, bit ins.;

¹³⁸⁸ शीघमेष्यति वैदेहि मा ते भूत्तत्र संशयः।

18 De om. 18. Ti damaged from b up to हरय:

\[\begin{align*}
\lambda_i \text{ \text{.}} \\
\begin{align*}
\lambda_i \text{ \text{.}} \\
\begin{align*}
\lambda_i \text{ \text{.}} \\
\begin{align*}
\lambda_i \text{ \text{.}} \\
\begin{align*}
\lambda_i \text{ \text{.}} \\
\lambda_i \text{.} \\
\

19 ब) \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 G1 तेषां; T3 G2.5 M3 लों (for येषां). Ñ2 V1 B नाधश्च; D6 नाध°; T1 G3 प्रिंगीतं; D5 G3 संज्यते (for सज्जते). D3 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D3 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D3 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D4 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D4 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D5 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D5 न तिर्थक्संव-क्षमें (for सज्जते). D5 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D5 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D6 न तिर्थक्षेत्रे (for सज्जते). D6 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D6 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते). D7 न तिर्थक्संव-क्ष्में (for सज्जते).

^{1389*} मुमाबुपरि चाधस्ताब्राम्बरे नामराख्ये ।

न च कमर्सु सीदान्त महत्स्वमिततेजसः ॥ १९ असकुत्तेर्महाभागैर्वानरेर्वलसंयुतैः । प्रदक्षिणीकृता भूमिर्वायुमार्गानुसारिभिः ॥ २० मद्विशिष्टाश्च तुल्याश्च सान्ति तत्र वनौकसः । मत्तः प्रत्यवरः कश्चिन्नास्ति सुग्रीवसंनिधौ ॥ २१ अहं तावदिह प्राप्तः किं पुनस्ते महावलाः । न हि प्रकृष्टाः प्रेष्यन्ते प्रेष्यन्ते हीतरे जनाः ॥ २२ तदलं परितापेन देवि मन्युर्व्यपैतु ते । एकोत्पातेन ते लङ्कामेष्यन्ति हरियृथपाः ॥ २३

G. j. 69 22 B. 5. 65, 23 L. 5. 67 23

[Te = (for =).]

—°) Ñ। तव; Ñ2 V1 B1.2.6 D6 न ते; V2 B3 ते न (for न च). D6 सर्जाति; G3 सिष्यंति (sic) (for सीदन्ति).
—^d) Ñ2 V B D6 -विक्रमा: (for न्तेजस:). T1 G3 वानरा हातिरोजस:.

20 Ts reads 20°6 twice. —°) Si Ñi Di.2.4.10.11
Ts (second time) वैश्वापीयं; Ñe V B Do नैकसरतेंद्;
Ds असंवृत्त- (for असङ्क्तेंद्). De Mi महोत्साहै;; Ts (first time) Gi महावोरेंद् Me महाकायेंद् (for महान्मागेंद्). —Ve om. (hapl.?) 20°-24°. —°) Gs damaged from वेल up to 21°. Ms -दिपेंते: (for संयुते:). Si Ñ Vi B Di-6.8.10.11 Te.s (second time) Mi ससागरघरा घरा(Bo °रांवरा). —°) Si Ñi Di.2.4.10 शीझं; Bi भूमो; Ds सर्वा (for सूमिद्). — d) Bs बाहु- (for बायु-). Si Ñi Di.2.4.10.11 सरवविद्वमेहारमितः(Si Dio °वेंसुंघरा; De °मेहावलें:).

21 V2 om. 21; G3 damaged for 21st (for both, cf. v.l. 20).—st) B4 -विस्**टास** (sic) (for -विश्**टास**). T1 damaged from तुल्याक्ष up to सं in st. Ñ2 V1 B D6 तथा तुल्या: (for च तुल्याक्ष). —After 21st, Ñ2 B2 D6 ins.:

1390* मज्जिणः प्रवराश्चान्ये सुग्रीवस्य महात्मनः।

22 V2 om. 22 (cf. v.l. 20).—") B2 पुनर् (for तावद्). D3 संप्रास: (hypm.); D0 श्रतः (sic) (for प्रास:).—') D1.4 प्रकृष्टास (for किं पुनस).—") D3 प्रेह्यंते (for प्रेट्यन्ते). Ñ2 V1 B D6 न दि प्रकृष्टान्प्रेट्यांश्च (V1 B1.2.4 °स्तु).—") D3 (marg.) प्रेह्यंते (for प्रेट्यन्ते). D1.4 त्ववरा नरा:; D11 होनतेजसः (for होतरे जनाः). S1 Ñ2 V1 B1-3 D8.10 प्रेययंत्यवरावरान् (S1 D10 °न्वराः); B4 प्रेययंति हि वानरान् ; T2.3 प्रेषयंत्यरान्हि ते.

23 V2 om. 23 (cf. v.l. 20). G3 damaged for 23°. - °) Si Ñ Vi B D1-4.6.7.9 T3 M1 अपेनु: D10.11 अपेति (for स्पपेतु). - °) D1.4 लेकापास्; D:

G. 5. 69. 23 R. 5. 68. 24 L. 5. 67. 24 मम पृष्ठगतौ तौ च चन्द्रस्यिवियोदितौ।
त्वत्सकाशं महाभागे नृसिंहावागामिष्यतः ॥ २४
अरिग्नं सिंहसंकाशं क्षिप्रं द्रक्ष्यासे राघवम् ।
लक्ष्मणं च धनुष्पाणि लङ्काद्वारम्रपिश्वतम् ॥ २५
नखदंष्ट्रायुधान्वीरान्सिंहशार्द्लिविक्रमान् ।
वानरान्वारणेन्द्राभान्क्षिप्रं द्रक्ष्यसि संगतान् ॥ २६
शैलाम्बुदनिकाशानां लङ्कामलयसानुषु ।

नर्दतां किपग्रिख्यानामचिराच्छ्रोष्यसे खनम् ॥ २७ निवृत्तवनवासं च त्वया सार्थमिरिदमम् । अभिपिक्तमयोध्यायां क्षित्रं द्रक्ष्यसि राघवम् ॥ २८ ततो मया वाग्भिरदीनभाषिणी शिवाभिरिष्टाभिरभित्रसादिता । जगाम शान्तिं सम मैथिलात्मजा तवापि शोकेन तथाभिपीडिता ॥ २९

इति श्रीरामायणे सुन्दरकाण्डे पट्ट्पष्टितमः सर्गः ॥ ६६ ॥

॥ समाप्तं सुन्दरकाण्डम् ॥

Ti Ga.s Ms वे लंकाम् (for ते लङ्काम्). —) Śi Ñi Di.a.4.20.11 किपि(Dii हिरि)कुंजरा:; Ña Vi B De हिरि-पुंगवा:.

24 V2 om. 24^{abo} (cf. v.l. 20).—a) T1 damaged from गतौ up to नृति in a. B1 हि; B2 G1 तु (for न).—For 24^{ab}, S1 Ñ1 D1-4.16.11 subst.:

1391* हृष्टा तुष्टा च वैदेहि भविष्यस्यविरादिव।

[$D_{1.4}$ ह हतुष्टा; D_{2} हहपुद्धा; D_{3} तुष्टा हृद्धा (by transp.) (for हृद्या तुष्टा). $D_{2.4}$ तु (for =). \hat{N}_{1} वैदेही. \hat{N}_{1} भविष्यति चिरादिव (for the post. half).]

—°) D8 -समीपं (for -सकाशं). Ši Ñ Vi B D1-4.6. 10.11 G2.3 महामागौ (for °भागे).

25 Ds repeats 25 after 26^{ab}.—^{ab}) Ms आरेष्टं (for °द्मं). Śi Ñi Di.s.s (both times).4.10.11 -विकांतं (for -संकारां).—Di.4 om. (hapl.) 25^b - 26°. Ñi V B Ds निवराद्रस्पसे रामं सुन्नीवं च महाबलं.—°) Ds.7-8 Ts Gi Mi.2 धनुष्मंतं; Ds महाबाहुं (for धनुष्पाणि).—^d) Śi Ñi Ds.7-10 Ts Gi उपागतं (for उपस्थितम्).

26 D1.4 om. 26^{abo} (cf. v.l. 25).—After 26^{ab}, Da repeats 25.—°) T1 damaged from न्द्रामान् up to निकाशा in 27^a. S1 Ñ1 V2 D2.10 वानरेंद्रं च; Ñ2 V1 B3 D6 वानरेंद्रेण; B4 D8.7.9 T3 G1 वानरेंद्रामान्; D2.11 वानरेंद्रांश्च (for वारणेन्द्रामान्).—^d) V1 B D6 वानतान्; V3 वापरान्; D2 (with hiatus) आगतान् (for संगतान्).

27 Tı damaged up to निकाशा in (cf. v.l. 26). Bı reads 27 – 28 in marg. —) B₂ नील (for शैल). — °) B₄ नदतां. Ñѕ Vı B D₆ -सैन्यानां; D₃ -सिदाम (for -मुख्यानाम्). Śɪ Ñɪ Dɪ. ₂.ձ.10.11 कपीनां नर्द (Dɪo °दो-तामार्थे. — °) Śɪ Ñ₂ V Bɪ.ձ D₆, ७, ९, १० Т₂ निवास्; Тı damaged (for अचिराच्). D₅ Tı G₂, ѕ Мҙ, ѕ ओध्यसि (for ओध्यसे). Śɪ Dɪo गिर:; Ñ₂ V Bɪ.ձ D₆ रवं; Тз ध्वनिं; М₂ निस्वनं (hypm.) (for स्वनम्). Ñɪ Dɪ. ².ձ.॥ ओध्यसे निस्तनं (hypm.) (sor स्वनम्). Ñɪ Dɪ. ².ձ.॥ ओध्यसे निवरादिर:; B₂ निवराच्छोध्यते ध्वनिः; B₃ झविओषे महारवं (corrupt); D₃ आर्थे ओध्यसि निःस्वनं.

28 B1 reads 28 in marg. (cf. v.l. 27). D6 om. 28. —) B4 विवृत्त- (for निवृत्त-). B4 M2 तं; D1-4.11 तुं (for च). —) T1 G3 साकम् (for साधम्). S1 B4 D10 अनिंदिते; D2 अचितिते (for अरिंदमम्). — After 28 4 M2 ins.;

1392* देवै: सेन्द्रैसाथा सिद्धै: पन्नगैश्च महर्षिमिः। स्तूयमानं रघुश्रेष्ठं स्वं द्रश्यसि * कक्ष्मणम्।

—°) D₅ अयोध्यायां पुनः प्राप्तं-

29 Ti damaged up to प्रसा in . —) Si Ñi Di-4.10.11 तथा (for ततो). Bs Do उदार- (for अदीन:). Ds G M2.3 Cr.m.g -भाषिणा(Gs °णो [sic]); Ck.t as in text (for -भाषिणो). —) Ñi गिरामिर (for दिवा°). Si Ñi Ba Di.2.4.10.11 आर्या स्वरितं; Ñ2 Bi.3 Do इष्टाभिति (Ñ2 °र)ति (for इष्टाभिर्मभ-). Gi -संप्रसादिता. —) Si Ñi Ba Di.2.4.10.11 चकार; Ñ2 V Bi-3 Do Gi Mi

(१ उवाच; Ds.7.9 M1 Ct उवाइ; Cr.m.g as in text (१० जगाम). Ñ2 V1 B1-3 D0 मम चापि जानकी; D3 मन-ग्राप बेश्विली (१० मम मैथिलात्मजा). — 2) Ś1 Ñ1 D1.2. ग्राप बेश्विली (१० मम मैथिलात्मजा). — 2) Ś1 Ñ1 D1.2. उठा विमान चापि; D7-9 तवाति-(D8 °थि-); T2.3 G3 व्याप्ति-; G2 तथापि; Cr.m.g as in text (१०० तवापि). 11 damaged for शोकन तथाभि-. Ś1 Ñ1 B4 T3 G3 № तथापि; D1.7.9 Ct तथाति-; D2.4.10.11 G1 तथा नि-; I2 № Ст. ह तदाभि-; G2 तवाभि-; Cr.k as in text (१०० तथामि-). Ñ1 पीडिताभवन् (१०० -पीडिता). Ñ2 V B1-3 В6 व वापि शोकं विद्धाति चेतसा.

Colophon. — Sarga name: \$1 Ñ1 D1.2.4.10.11 उत्तरीत्तावार्षः Ñ2 V B1.3.4 D6 हन्महान्यः B2 प्रलागतहन्
महान्यः D3 हन्मत्वत्याख्यः. — Sarga no. (figures,
words or both): Ñ1 B2 D1.2.4.10.11 om.; T1 damaged; \$1 V1 D5.7-9 T3 G M1.3 68; Ñ2 D6 71;
V: 60; B1 70; B3 64; B2 74; D3 72; T2 M2 67.
— After colophon, D2 concludes with राम. D3 ins.
the concluding st. of Govindārajīya and then
teads संबत् १८३१ वैशाखमासे ग्रुद्धपक्षे द्वादशी रिववारे।
शीमते रामानुवाय नम:।

-Dr.s ins. :

इति सुन्दरकाण्डसंपूर्णमस्तु (Ds om. up to स्तु) । अतः परं युदकाण्डं भविष्यति । तस्यायमाद्यश्लोकः।

> श्रुत्वा हन्मतो वान्यं यथावद्भिभाषितम्। रामः प्रीतिसमायुक्तो वान्यमुक्तरमञ्जीत्॥ १॥

-Da ins. :

श्रीमत्सुन्द्रकाण्डमिदं समाप्तम्।

-Ti ins. :

भरतशत्रुश्वहनुभन्तमेतश्रीरामचन्द्रस्वामिने नमः। श्रीगुरुम्यो नमः। श्रुभमस्तु। श्रीरस्तु। —T2 ins.:

श्रीहनुमत्सीतालङ्मणभरतशत्रुष्टपरिवारसमेतरामचन्द्रापंग-मस्तु ।

-Ta ins.:

श्रीरामार्पणमस्तु।

-G1 ins.:

श्रीरामाय नमः। सुन्दरकाण्डं समातम्। इरिः ॐ। शुभ-मस्तु। सीतालक्ष्मणभरतशत्रश्रहनुमन्द्रमेतश्रीरामचन्त्रस्वामिने नमः।

-G2 ins.:

श्रीरामाय नमः।

श्रुत्वा इनुमतो वाक्यं यथावद्भिभाषितम्। रामः प्रीतिसमायुक्तो वाक्यमुक्तरमवदीत्। युद्धकाण्डे प्रथमस्त्रोकोऽयम्।

-Gs ins.:

श्रीमते रामानुजाय नमः। हरिः ॐ। श्रुभमस्तु। श्रीगुरुश्यो नमः। श्रीसीताल्दमणभरतशृष्ट्रब्रह्नसमेतश्रीरामचन्द्राय मङ्ग-लम्। श्रीरामाय नमः। श्रुभमस्तु।

-Mi ins.:

श्रीरामाय नमः। सुन्दरकाण्डः समाप्तः श्रीरामाय नमः।

-M: ins.:

इति श्रीमत्युद्ररकाण्डं समासम्। श्रीगुरुम्यो नमः। करकृतम-पराधं क्षन्तुमर्देन्ति सन्तः।

-Ms ins.:

श्रीमत्सुन्दरकाण्डे पठनश्रवणयोः फलं ब्रह्माण्डपुराणे सस-चत्वारिंशदुचरशततमे अध्याये। काण्डस्य सुन्दरा।

APPENDIX I

This Appendix comprises 14 additional passages found in some of the 29 MSS, which have been cited in the foot-notes to the constituted text. They are either too big or unimportant to be included in the foot-notes below the text.

The order of the MSS, and the principles adopted in writing the foot-notes to these passages are the same as those of the foot-notes to the constituted text.

1

After 5.3.19, Ds.0(after 19 tst time).7-9 S ins.; Ds ins. after 143*:

भथ सा हरिशार्द्छं प्रविशन्तं महाबलम्।
नगरी स्वेन रूपेण दृदर्श पवनारमजम्।
सा तं हरिवरं दृष्ट्वा लङ्का रावणपालिता।
स्वयमेवोध्यिता तत्र विकृताननदर्शना।
पुरस्तात्तस्य वीरस्य वायुस्नोरतिष्ठत। [5]
मुझमाना महानादमञ्जवीत्पवनारमजम्।
कस्तं केन च कार्येण इह प्राप्तो वनालय।
कथयस्वेह यत्त्त्वं यावत्प्राणा धरन्ति ते।
न शक्या खिल्वयं लङ्का प्रवेष्टुं वानर त्वया।
रिक्षिता रावणबळेरभिगुसा समन्ततः। [10]
अथ तामज्ञवीदीरो हन्मानप्रतः स्थिताम्।

कथिप्यामि ते तस्वं यन्मां त्वं परिपृच्छिस। का त्वं विरूपनयना प्रद्वारेऽवतिष्टसे। किमथँ चापि मां क्रोधान्त्रिर्भत्संयसि दारुणा। हन्मद्वचनं श्रुखा छन्ना सा कामरूपिणी। [15] उवाच बचनं कहा परुषं पवनातमजम्। अहं राक्षसराजस्य रावणस्य महात्मनः। आज्ञाप्रतीक्षा दुर्थर्पा रक्षामि नगरीमिमाम्। न शक्यं मामवज्ञाय प्रवेष्टं नगरी स्वया। अद्य प्राणै: परित्यक्तः स्वप्ससे निहतो मया। [20] भहं हि नगरी लङ्का स्वयमेव प्रवंगम। सर्वतः परिरक्षामि होतत्ते कथितं मया। रुद्धाया वचनं श्रह्या हनुमान्मारुतात्मजः। यत्रवान्स हरिश्रेष्ठः स्थितः शैल इवापरः। स तां खीरूपविकृतां हष्ट्वा वानरपुंगवः। [25]

(i. I) Ds अथ वानरहार्दू लं; Gs अथ साथ इरिश्रेष्ठं (for the prior half). Ds.7.8 Gz -कार्प (for -यलम्). —(1.3) Ds . हरिचरं (for °वरं). —(1.4) Ds सहसैवोरिथता तत्र (for the prior half). G1 विकृता विकृतानना (for the post. half). -(1. 5) Ds (before corr. marg.) तत्र (for तस्य). Ms पुरस्तात्किपिवर्थस्य (for the prior half). Da वायुसूनोः पुर: स्थिता (for the post, half). क्षे Cr: पुरस्तादिति । तस्मे स्वात्मानं प्रकाशितवती । प्रकाशनस्थेयारुययोश्चेत्यात्मनेपदम् ।; Ck : अति-ष्टतेति देवतारूपं प्रकाशितवतीत्वयैः । प्रकाशनस्येयारूवयोश्चेत्रात्मनेपदम् । Ct: अतिष्ठत देवतारूपं प्रकाशितवती. 28 —(1. 6) Ds -दानम् (meta.) (for -नादम्).—(l. 7) Note hiatus between the two halves. Ds इत: (for इह). Ds ननेचर; De.s बनालयं; Ck.t as above (for बनालय). —(1. 8) G1 सत्यं (for सत्त्वं). Ts G1.2 M1 प्राणान्. De तं (for ते). Ts Gs धरिष्यसे (Gs °िस); G1 हरिश्यसि; M1 इरामि ते (for धरन्ति ते). Ds कथयस्य मतं तथ्यं न मां विश्वति वासव:. क्ष्म Cr: तेन तव प्राणा यावद्धरन्ति प्रियन्ते तावचत्तस्वं तत्कथयस्व कथय धूजू(ङ्?)अवस्थाने। विकरणादिपत्यय आर्थ:। यावस्त्राणान्हरामे ते इति वा पाठ:।; Cm: ते तव प्राणा यावद्धरन्ति घ्रियन्ते तावधतस्वं तत्कथयस्व. अ -(1. 9) D: G: M2.3 न शक्यं: D5.6 अशक्यं. 🛠 Cr: न शक्यमिति । लिक्सामान्येन नपंसक्तवम् । तथा चोक्तं भगवता भाष्यकारेण-श्रमांसेनावि शवयं श्रद्यगा(द्यह १)न्तुभिति ।; Ck: न शक्या खल्तियमिति पाइ: ।:

Ct: त्वथेपा प्रवेष्टुं न शक्यम् । श्चद्रपहरुतुं शक्यमितिवत् । " न शक्या" इति पाठस्तु सुगम एव. % —(1. 10) Ds G1 राञ्चस- (for रावण-). D3 तमंतत: (for सम°), अ Cr: रावणवर्क: समन्ततो डिंगिगुप्तां समन्ततः संवृतामत एव रक्षिताम्।; Cg: नेति। अभिगुप्ता समावृत्रेखर्थः । अतो न रक्षितेत्वनेन पुनरुक्तिः . % —(!. II) G: [प]नाम् (for ताम्). T धीरो (for बीरो). M1 अधामवीन्महाबीरो (for the prior half). -(1, 12) Do 40; Dr. Gs तत् (for ते). De यस्मात् : Ts यथा (for यन्मां). Dr परिषृच्छसे. —(l. 13) Ds -न्यने (for °ना). Ds [इ]ह तिष्ठसि; Ds Ms [प]व तिष्ठसि (for [s]वतिष्ठसे). Ds पुरहार-मुपाथिता (for the post. half). -(1. 14) Ds द्वाः Ds.s Ts Gs Ms #EI; Ti.s G1.2 M1.3 #EI (for #1814) Ta विनिर्भयसि (for निर्भरसंयसि). Ds.e-s Ms दाहणे; Ds Ga वर्ष (for दार्गा). -Ds reads l. 15 in marg. —(1. 15) Ds transp. लङ्का and सा. —(1. 19) Ts Gs अश्वया (Gs °वयं); Ts Ms न श्वया (for न श्वयं). De-9 G1 नगरीम् ; G3 वानर (for नगरी). De.7.9 इसी (for स्वया). --(1. 20) Ds M1 अद्य प्राणान्यरिखन्य (for the prior half). De स्वास्यसि (for स्वय्स्यसे). - (1. 22) De-1 (with hiatus) अतस्ते (for क्षेत्रचे). Ds एतचेई निवेदये (for the post. half).—(1. 23) De.s G1 和初(Ds पवना)त्मजः. —(1. 24) Ds बलवान् (for यहा°). Ds Ts G1.2 M1.2 हि (for स). G3 कपि- (for हरि-). -(1. 25) Ds -विकंता; Ds -विकंता (for -विकृता). -(1, 26) Ds

शाबभाषेऽथ मेधावी सत्त्ववान् प्रवगर्षभः। इस्यामि नगरीं लङ्कां साहवाकारतोरणाम्। इसर्थमिह संप्राप्तः परं कीत्इलं हि मे। बनान्यपवनानीह लङ्कायाः काननानि च। सर्वतो गृहसुख्यानि इष्टुमागमनं हि मे। [30] तस तद्वचनं श्रुत्वा लङ्का सा कामरूपिणी। भय एव पुनर्वाक्यं बभावे परुपाक्षरम् । मामनिर्जित्य दुर्बेढे, राश्चमधरणालिताम्। न शक्यमद्य ते इष्टुं पुरीयं वानराधम । ततः स कपिशार्ट्रेलस्तामुवाच निशाचरीम्। [35] ह्या पुरीमिमां भद्रे पुनर्यास्ये यथागतम्। ततः कृत्वा महानादं सा वै छङ्का भयानकम्। तलेन वानरश्रेष्ठं ताडयामास वेगिता। ततः स कपिशार्दको लङ्खया ताडितो भूशम्। ननाद सुमहानादं वीर्यवान्यवनात्मञः। [40] ततः संवर्तयामास वामहम्तस्य सोऽङ्गलीः।

अनुभाषत (for आवभाषेड्य). Ds दलवान्. —(l. 27) Ds महि- (for साह-). — After l. 27, Ds Gs Mi ins.:

निविशक्कमिमं लोकं पश्यन्त्यास्तव साम्प्रतम् ।

-(1. 28) Ti.s Gs अत्यर्थम् ; G: तद्रथम् ; Ct as above (for सव°). M1 एतदर्थमिह प्राप्त: (for the prior half). -(1. 29) De लंबायों (for °या:).-(1. 31) Ds व (for सा). -(1, 32) Mt हि सा (for पुनर्). Ds भूयस्त्वे-बागरं बाबमं (for the prior half). G: उवाच परुपं हि मे (for the post. half). —(1. 33) Ta Ma -पालिता (for °ন্ন্). —(1. 34) Ds যাল; D7 হাল. Ds.s.s G2 ন स्त्य स(Da स्त) च ते द्रष्टुं: Ma न शक्यो स्वया द्रष्टुं (for the Prior half). 🥸 Cr: न श्वयमिति लिङ्गमामन्ये नपुंसकत्वम् । अन्य-प्तादा। पुरीसामानाधिकरण्यम् । ; Cg: दावयमित्येतद्रव्ययम् । नदाह ^{क्षति}दासः —" शवयमरविन्दमुरभिः कणवाही मालिनीतरङ्गाणाम् । अङ्गै-प्लामे।विरलमालिक्षितुं पवनः " इति । पुरीरूपं वस्तु शक्यमिति शक्य-र्श्वां सामानाधिकरण्यं वा. % —(1. 35) Ds M1 हरि- (for की.).-(1. 36) Ds इहा (for इगां). Gs द्रक्ष्यामीमां पुरी मद्रे (for the prior half). कि Cg: यास्ये यास्यामि. क्ष -(1.37) Da Ma भवावहं; De.r.o भयंकर; Ga भवानका (for ्यानकत्त्र). — (1, 38) G1 करेण. — (1, 39) Ds-9 हरि- (for की.). Da Ta Gas लंकाया (for लक्क्या). Gi transp. लक्क्या वार्ष ताहितो. Ms लंबामाताडितो सूरां (for the post. half). (1. 40) De.7.9 मास्तातमञः ; De प्रवगरीमः ; Ck as above (शिव प्रविश्वतिकः). —(१. 41) Ds तप्तः (for ततः). Ds G M1.2 ্রি (G ভীন্); Cr.in.k.t as above (for ভী:). ्री 42) Da मुष्टिनाभ्यहनन्मूर्भि हनुमान्द्रदर्शनां. —(1. 43) Da नेंदें, Da त्वेति (for चिति). Da तदा (for स्वयं). (1.44) Ds विश्ववांगी (fcr विद्यादी). —(1.45) Mi भि विश्वति (for भूमी). Ds विद्वत-; De Tz विहल-; Cr.m.t य above (for निकृत-). Ds निकृता कदली यथा (for the Post, half). -After 1. 45, Ds ins.:

मुष्टिनाभिजघानैनां हन्मान्कोधमूर्छितः। भी चेति मन्यमानेन नातिकोधः स्वयं कृतः। सा तु तेन प्रहारेण विद्वलाङ्गी निशाचरी। पपात सहसा भूमी विकृताननदर्शना। ततस्तु इनुमान्प्राज्ञम्तां दृष्ट्वा विनिधातिताम्। [45] कृपां चकार तेजस्वी मन्यमानः स्त्रियं तु ताम्। ततो वे भृशमुद्भिया छड्डा सा गद्भशक्षरम्। उवाचागर्वितं वाक्यं हनूमन्तं प्रवंगमम्। प्रसीद् सुमहाबाडो बायस्व हरियसमा। [50] समये सौम्य तिष्टन्ति सरववन्तो महाबलाः। अहं तु नगरी लड्डा स्वयमेव प्रवंगम। निर्जिताहं स्वया बीर विक्रमेण महाबल । इदं च तथ्यं शृणु वै बुवन्त्या मे हरीखर। स्वयं स्वयंभुवा दत्तं वरदानं यथा मम। [55] यदा त्वां वानरः कश्चिद्विकमाद्वशमानयेत्। तदा त्वया हि विज्ञेयं रक्षमां भयमागतम्।

त्रव्यसंज्ञोतियता जीना इन्मन्तमथावरीत्। रूपं युरुष्व नेजस्विन्मावमन्यस्व मां स्वयम्।

-Ds om. 1. 46-47. -(1. 46) G1 H (for]). De.7.0 वीरम (for प्राज्ञस्). --(1. 47) De-a Ti च नां; Mi स्विमां (for तु नान्). —(1. 48) Ds Ti.s G2 Ms मृशसंविद्याः Ct as above (for °मुद्रिया). Da लंका सा नियमादिनी (for the post, half). -(1.49) De Ga गतिवा(Ga °ने); Ds [अ]गांवेता (for [अ]गांवेतं). —(1. 50) Ds स्वं (for सु-). Ds त्राहि मां प्रवगरंग (for the post. half). -(1. 53) Ms निक्रमे ह (for °प). —After 1. 53, Ms erroneously reads the prior half of 1. 56 and brackets it. —(1. 54) Ti.s Ge Ma तु (for च). Da Gi पर्थ; De वश्चे (for तथ्यं). Ds मे (for बे). De.7.9 transp. बे and मे. Ds बची हरिगणेशर (for the post. half) .-- (1. 55) T1.2 Gs Ms स्वयंभुवा पुरा दत्तं (for the prior half). Ds मनात्व: T2 बदा मन; G2 इर्शश्रद; M1 वशक्तनं (for बवा मन). -(1. 56) G: यथा. G: विक्रम्य (for "माद्). D: विक्रम्य विवशां बलात् (for the post. half). 😤 Cr : यदेति । इरं वर्तानं नन्दी-अरशापेनानन्तरं सधोऽपि विनाशनीतया उद्भया प्राधिनेन बद्धणा इतमित पुराणसिद्धन् ।; Cm: यदेति । अत्र रावणाधिक्षेपद्धभिननन्दिकेषरशा-पात्सवः प्राप्तो विनाशः रवयंमुवरप्रसादाद्यानरास्कन्दनपर्यन्तं प्रतिबद्ध इति कथानुसंघेया ।; Cg: यदेति । अत्र रावणस्य दिग्विजये नन्दिकेत्यरादि-भिर्लङ्कायाः सबी विनाशशापे दत्ते हा बद्धाणं महवा प्रार्थेयामास विनाशी मे मा भृदिति । स च तस्यै वरमदात् , तव सभी िनाशो न मनिष्यति । यदा तु वानरस्त्वासमिमिनिष्यति तदा तु विनाहो सविश्वतीति क्योन्नीयने. 😤 -- After 1. 56, D: ins.:

वद्यमानेष्यति क्षिप्रं तेत्रस्त्री वानरेश्वरः । म लङ्कां होकविल्यातां सर्वो वे नाग्नविष्यति ।

—(1. 57) Gs न; M1.s [अ]यि- (for क्षे). Ds राम्रनांश्व रणे सर्वान्नियति न संशयः —(1. 58) Ds न्महत्त्रेषे (for तब दर्शनात्). —(1. 59) Ds स्वयं दु: Dr.s स्वयंस्- (for अ-).

स हि मे समयः सीम्य प्राप्तोऽय तय दर्शनात्। स्वयंभृविहितः सत्यो न तस्यान्ति व्यतिक्रमः। सीतानिमित्तं राज्ञस्तु रावणस्य दुरात्मनः। [60] रक्षसां चैत्र सर्वेषां विनाशः समुपागतः। तत्प्रविद्य हरिश्रेष्ठ पुरीं रावणपालिताम्। विधस्स्व सर्वेकार्याणि यानि यानीह वान्छसि। प्रविद्य शापोपहतां हरीश्वरः

पुरी शुभां राक्षसमुख्यपालिताम्। [65] यदच्छया त्वं जनकारमजां सतीं विमागं सर्वत्रगती यथामुखम्। Colophon

स निजित्य पुरी श्रेष्टां छङ्कां तां कामरूपिणीम्। विक्रमेण महातेजा हन्मान्कपिसत्तमः। अद्वारेण महावाहुः प्राकारमवपुषुवे। [70]

M1 सची (for सत्यो). Ds स्वयंभवा त्रयो दत्तस् (for the prior half). Ds G1 तस्य नास्ति (by transp.) (for न तस्यास्ति). र्क्ष Ck: न तस्य व्यतिऋगोऽस्तीति भगवद्भनः प्रतिपादितस्येल्पं: ।: Ct: न तस्यारित व्यतिऋगे मगवदत्तवरस्य रावणस्य स्वकृताथिक्षेपक्षमित-नन्दिकेश्वरशापात् सबः प्राप्तो विनाशः, स्वयंभूवरवशाद्वानरास्कन्द्रनपर्यन्तं प्रतिबद्ध इति कथात्रान्संथेयेति तीर्थः . 🥸 -Te om. l. 60. --(1. 60) Ds राज्ञा (for राज्ञस्). Ds रावणेन दुरात्मना (for the post. half). —(1. 61) G2 समुपश्चित: (for °पागतः). Ds राश्चसानां विनाशाय कृतमेतन्न संशयः. —(1. 62) Ga लंका (for प्रति). -(1. 63) Mi च (for [इ]ह). Ds स्वमच इरिप्राव (for the post. half). -(1, 64) Ma -[अ]ब- (for -[उ]प-). M1 -हितां (for -हतां). D3 प्रीमित: (for हरीशर:). -(1. 65) Ts Ms transp. पुरी and श्रमां. Ds रावणराज- (for राश्चसमुख्य-). Ds श्रनेश्वरा-शासगृहेरुपेतां. -(1. 66) Mi तां (for स्वं). Ds अतो (for सतीं). -(1. 67) Ds विचिन्न (for विमार्ग). Ts विमार्ग सर्वत्र यथासुखं कपे. % Cr: प्रविश्येति । इरीश्वर स स्वं यदृच्छया स्वैरं विमार्गेति संबन्धः । यदृच्छा स्वैरता हेत्रशन्यता स्याद्वि (°रिता हेत्र्य्न्या स्वास्था वि ?)लक्षणमित्यमर:।: Cm: प्रविद्येति। यद्वच्छया स्वैरम् । ; Cg: प्रविष्येति । शापो नन्दिकेम्बरादिकृतः । यद्व-च्छयेत्यस्य गत इति संबन्धः । यदुच्छयात्र प्राप्तस्त्विमत्त्वर्धः । ; Ck : यदु-च्छ्या स्वेच्छ्या । ; Ct: शापोपहतां सत्यसंकल्पभगवद्वचनेन नन्दिकेश्वर-शापेन च प्रापितनाशकालां हरी भारतनं प्रविद्य यद्वच्छ्या सर्वेत्र रावणा-न्तःपूरपर्यन्तं यथासुखं गतः सन्सतीमप्रच्युत्तपातिव्रस्यां जानकी विमार्गान न्वेषय । अनेन च नचनेन सीताऽकलमपाऽत्र पुरे वर्तत इत्युपदिष्टम् . क्ष

Colophon: De om. (Sarga cont.).—Sarga name: Ds लंकायुदं.—Sarga no. (figures, words or both): Ds 5; De.7-9 S 3.—After colophon, G Mi conclude with श्रीरामाय नम:.—Ds om. I. 68-71.—(l. 68) Mi पुरी- (for पुरी). De.7.9 transp. श्रेष्ठां and लक्षां.—(l. 69) G2.3 हरि- (for करि-). Тट प्रविच्य हतुमान्किप: (for the post. half).—After l. 69, De reads 5.3.106

निशि लङ्कां महासस्त्रो विवेश कपिकुञ्जरः। प्रविश्य नगरीं लङ्कां कपिराजहिसंकरः। चकेऽथ पादं सन्धं च शत्र्णां स तु मुर्धनि।

2

Before 5.7, Dε.7-9 S ins.; Sι D1-4.10 ins. after 5.7.15°d:

स तस्य मध्ये भवनस्य संख्यितं

महद्विमानं मणिवञ्जवित्रितम् ।

प्रतस्जाम्बूनद्जालकृत्रिमं

दद्रशं वीरः पवनात्मज्ञः कषिः ।

तद्प्रमेयाप्रतिकारकृत्रिमं

कृतं स्वयं साध्विति विश्वकर्मणा ।

दिवं गतं वायुपथप्रतिष्ठितं

व्यराजतादित्यपथस्य लक्ष्मवत् ।

[5]

followed by 5.2. 47 and 53, colophon. —De om. l. 70-73. —(1. 70) D7.9 -नीर्थ: (for -बाहु:). T G2 M3 अभि-; Ck.t as above (for अन-). —Ds T G2 Mom. l. 71. —(1. 72) G3 हिं- (for किप-). D3 प्रमुक्त: स लंकायां प्रविद्य हिंप्युंग्य: . —D3 om. l. 73. —(1. 73) D8 T3 M1 च पार्द; G3 प्रास्थां (for S2 पार्द). G3 च (for तु).

2

M1.2 begin with औरामाय नम:. — \$1 D2.10 om. l. 1-2. -(l. 1) G2 dd; H; Cr.m.g.k.t as above (for स तस्य). D5.7.9 To G1 M1.3 संस्थितो. —(1. 2) D1.3.4 -वितानं (for -विमानं). D1-4 -वज्रवेदिकं; G1 -विश्र (before corr. -रान)भिषतं; Gs -बज्रचित्रं (for °चित्रितम्)-% Cv: मणिवज्रचित्रितमिति पाठ:। अन्यथाक्षरवैकर्थं पादस्य भवति ।; Cr: मणिरलचित्रितमिति पाठः। अन्यथा छन्दोमद्गः स्यात् ।; Ck: मणिरक्षेमीणिश्रेष्ठै: 1; Ct: मणिरक्षेमीणिश्रेष्ठिश्चित्रतम्. क्षे -(1. 3) D1,3.4 -दंत- (for -जाल-), \$1 D10 T2 -चित्रितं (for -कृत्रिमं)--(1. 4) D7.9 थीमान् (for बीर:). S1 D1-4.10 परवीरहा (for पवनारमज:). -(1. 5) Si Di-4.10 Ti Gi.3 Ck.t -प्रतिकार-; Cv.r.m.g as above (for -[अ]प्रतिकार-). क्षे Ck: अप्रमेयप्रतिकारेति पाक्षः । अप्रमेयैरपरिच्छेबसीन्दर्शदिभिः प्रति-कारैः प्रतिमाभिः कृत्रिमं निर्वृत्तं चित्रशोभस् ।; Ct : अप्रमेयप्रतिकार-क्रित्रमम् । अप्रमेयैरपरिच्छेबसौन्दर्यादिमिः प्रतिकारैः प्रतिमादिभिः कृत्रिमं निर्वृत्तचित्रशोभम् । पाठान्तरं स्वसांप्रदायिकमिति कतकः 🕸 —(1.6) S1 D1-4.10 स्वयं कृतं (by transp.); Ds कृत: स्वयं (for कृतं स्वयं). —(1. 7) Šı Dt-4.10 दिवंगमं; D7.9 Ck.t दिवं गते; Cr.m.g as above (for दिवं गतं). D7.9.10 T1.8 G Ct वायुपये; Cr.m.g as above (for वायुपय-).—(1, 8) Si Da.10 व्यरोचत; Gs विराजत (for व्यराजत). Da.1 लक्ष्मिनत्; Dr.o Ck लक्ष्म तत्; Cv.r.m.g as above (for लक्ष्मवत्). D1-4 रराज नक्षत्रपथस्य(D2 °थं स्व) लक्ष्मवत्. _After 1. 8, Si Dano ins., Di.s.4 ins. after 1. 24:

	सुन्द
न तत्र किंचित्र कृतं प्रयत्नतो	
न तत्र किंचित्र महाईरलवत्।	[10]
न ते विशेषा नियताः सुरेष्विष	
न तत्र किंचित्र महाविद्येषवत्।	
तपःसमाधानपराक्रमाजितं	
मनःसमाधानविचारचारिणम् ।	
अनेकसंस्थानविशेषनिर्मितं	[15]
ततस्ततस्तुल्यविद्योपदर्शसम् ।	1 -0 ,
मनः समाधाय तु शीव्रगामिनं	
दुरावरं मारुततुल्यगामिनम्।	
महात्मनां पुण्यकृतां महिद्दिनां	
यशस्त्रिनामप्रयमुदामिवालयम्।	[20]
वद्यत्वधिव्यामभिरामरूपं	
तत्तत्कृतं भूमितलेऽपि तस्य ।	
नास्फाटिकं नामणिरलपू णै	
नाराजतं किंचिदकाञ्चनं वा ।	
बनानि शैला नगराणि नद्यः	[5]
सरांसि चित्राणि च काळ्यवानि ।	103
तले वभृदुः स्फटिकान्तराणि	
तस्मिन्विमाने तपसो निधाने।	
भूतत्र रक्तोरपलपत्रचित्रः	
कीर्णा सहेमोरपञ्चनत्ररेणुः।	[10]
वथाविथा राजवरोत्तमांगे	[]
चूडासु चूडामणयो विभान्ति ।	
तथाविधास्तत्र कृता विमाने	
स्तम्भाश्च जालानि च वेदिकाश्च।	
सामप्रमाणान्यविलम्बितानि	[15]
साम्भानि चित्राण्यपि चोत्तमानि ।	[-5]
तत्रापि वैद्यंकृतं विशालं	
वथा सतारारणप्रच्यक्रिया ।	

यथा सतारागणमन्तिरक्षम् ।

दामानि पद्मोररलगन्धकानां

प्रमुप्तमुक्षेचकृतं सुरस्यम् । [20]

[(1. 1) D2 अपि नामरूपं (for अभिराम°).—(1. 2)

D1.24 स्थितलेषु (for °तलेऽपि).—(1. 4) D3 न राजितं; D4

तिरावक (for नाराजनं).—(1. 5) D3 om. from नयः in

1. 5 up to िण in 1. 6.—(1. 7) \$1 दम्ब (for °द्धः).

\$1 D10 रफटिकोत्त(D10 °केत)राणि.—(1. 8) D4 विताने

[(for निमाने).—D1.5.4 om. 1. 9-10.—(1. 10) \$1 कृष्णा.

प्रेन रिनाविशेः (for -पत्ररेणु:).—After 1. 10, D2 ins.:

विवर्णपद्मोरपलकेसरीक्ष

तथैन पद्मोरपलकेसरीक्ष ।

प्रेसंस्कृते वेदितले च निमान

श्वावर्षता लोहित चन्दनेन ।

प्रदेशश्चीत्मकप्रत्रेणु:

संपोतनवर्णस मुवर्णरेणु: ।

श्वातनवर्णस मुवर्णरेणु: ।

विशेषमालम्बय विशेषसंस्थितं विचित्रकृटं बहुकृटमण्डितम्।
मनोमिरामं सरिन्दुनिर्मेलं
विचित्रकृटं दिखरं गिरेपंया।
वहन्ति यं कुण्डलशोभितानना
महाशना व्योमचरा निशाचराः।
विवृत्तविष्वसाविशाललोचना
महाञवा भृतगणाः सहस्रशः।
वसन्तवुष्पोत्करचारुदर्शनं
वसन्तमासादपि कान्तदर्शनम्। [30]
स पुष्पकं तत्र विमानमुत्तमं
ददर्शं नद्वानरवीरसत्तमः।
Colophon.

Si(after corr. as above) वेदिकानि (for °काश्च).

—D1.8.4 om. l. 15-20. —(l. 15) \$1 [अ]वरंबितानि. -Ds transp. l. 17-18 and l. 19-20. -(1. 17) Ds तन्त्रील- (for तन्नापि). -- (l. 18) \$1 सुतारागणं (for सतारा°). -Ś1 D10 om, l. 19-20.] -(1. 9) Šī Die प्रयस्नं: Di.s.s प्रयस्नो: Ds प्रयस्नान् : Cm.k.t as above (for प्रयुक्तो). —(1. 10) Dr. अ महार्थ- (for महाई-). \$1 D2.10 -रतनं: Ct as above (for -रतनवर). --\$1 D1-4.10 T1 G2 M2 transp. l. 11 and 12. -(1. 11) Dr.s. वियतं; Ma न वया; Cm.k.t as above (for वियता:). -(1. 12) Śi Dio -विशेष;- Da -विशेषणं; Ct as above (for -विशेषवत्). —Di.s.4 om. l. 13-16. —(l. 13) De G1 तत: (for तप:-). G3 तत: समाथाय (for तप:समाधान-). D10 -[आ] जितं (for -[अ] जितं). \$1 -परै: समाजितं (for -परा-क्रमाजिते). -- (l. 14) Si पुन: (for मन:-). Si Da.io Ta -विचारचारितं. -- (l. 15) D: -संघात- (for -संस्थान-). —(1. 16) Śi D2,10 報刊· (for 页码-). D7.8 G1 -निर्मितं (for -दर्शनम्). -(1. 17) Ta सु- (for तु). \$1 D1-4.10 सरासराणामपि दःप्रधर्षणे.-(1. 18) \$1 D1.2. 4.7.9.10 Ta.s Ct दुरासदे; Da दुराबरे (sic); Cr.m.g as above (for दुरावरं). क्ष Ct : दुरासदम् पापिभिरिति श्रेप: । "दरावरम्" इति पाठे श्रृत्तुभिर्दुनिवारमित्वर्थ: 🛠 究 Da.10 -नेगदर्शनं: D1.5.4 -चंडवेगं: Ct as above (for -तुत्थगामिनम्). --(1. 19) Da महर्षिणां; G1.2 मनरिवनां (for महर्दिनों). Ši Da.10 व(Ši अ)प्रतपःइतारमनी; Di.a.s उप-तपांसि कुनैतां (for पुण्यकृतां महर्दिनां). % Cv : महदिनामिति । वृत्तानुकूत्यार्थं नामीति दीवाँ न कृतः । Cr.m : महाँद्वनामत्र तीर्वामाव-श्लान्दसः ।; Cg: महाँडनां महदीनान् । " अपि मापं मपं नुवान्छन्तो-मक्तं न कारवेत् " इत्युक्तरीत्मा वृत्तभक्तमिया हत्योचारणम् ।; Ct: महर्दि-नाम् । दीर्घाभावश्छान्दसः । एवं तुल्यगाभिनामिस्तव पुंतवन् । विमान-शब्दोऽर्धवादिवां. 🛞 —(1. 20) Si D2.10 पुण्यकृतां यथा(D2 °तं तथा)लवं; D1.2.4 पुष्पकृतामिनाख्यं. D8 तदारमध्यं मस्तामिना-लयं: To यशः समझ्यं समुदारनाळयं. क्ष्र Ct : अझ्यमुदां महालुखानां पुण्यकृतामेवालयमास्पदन् । इव शब्द एवार्थे. 🏖 —(l. 21) Dr

[5]

[10]

[15]

[20]

After 5.7.29, Da .ins. :

पराक्रमानीतमन्त्रमं श्रिया विमानवर्यं प्रसमीक्ष्य पुष्पकम् । भनेकरबो जवल भासित। न्वितं

स मारुतिविसायमागतः परम । [प्रव्यकदर्शनो नाम एकादशः सर्गः।] द्दर्शाथ विमानाग्रे तिष्ठन्तं स्वीशताकलम्। राश्रसेन्द्रं महेन्द्राभं रावणं हनुमानकपिः। भासीनं बालसूर्याभं काञ्चने परमासने। कैलासशिखराप्रस्थं यथा वैश्रवणं तथा। नीलजीमृतसंकाशं रक्तचन्द्रनभूषितम्। मदोस्कटं गवां मध्ये नर्दन्तमिव गोपतिम। यक्षदानवदैत्यानां कन्याभिः सर्वतो वृतम्। किनरीभिर्मानुपीभि * * * * अ सेवितम्। विद्याधराणां कन्याभी राक्षसीभिश्च राक्षसम्। सेव्यं गुह्यककन्याभिर्गान्धर्वीभिश्च राक्षसम्। आहतामिर्वलाहोरं न करोति उपस्थितम्। धर्मेणापहतासिश्च प्रमध्य च महासुरान्। तत्र दिव्यानि माल्यानि वस्त्राण्याभरणानि च। गात्रेषु परमञ्जीणां दंदर्श स महाकपि:। स्नातानां चन्द्रनानां च धुपानां चैव उत्थित:। प्रवर्वी सुरभिर्गन्धी विमाने पुष्पके शुभै।

सर्वकामेरुपेतां तां पानभूमिं महात्मनः। ददर्श हरिशाईलस्तस्य रक्षःपतेर्गृहे। पानभोजनविक्षेपः फलेख विविधरपि। कृतपुष्योगहाराभृत्यपुरोपाधिकां श्रियम्। तप्तश्च कलघोतंश्च विनयस्तैः शयनासनैः। पानभामि विभासद्धिः प्रदीसं चाभ्यदृश्यत। बहप्रकारीविविधवांतसंस्कारसंस्कृते:। मांसै: कुशलसंपके: पानभूमिगतै: पृथक्। तथाम्हलवणोत्तंसविविधे रागपाउवैः। वासैश्रणेश्च शास्त्रेश्च विविधः सम विराजते। गोकन्दकमनोत्तंसंरुपरक्तांतरेषु च। वैद्वर्यमणिचित्रेषु भाजनेषु सुगन्धिषु। शर्करास्वमाध्वीकमेक्षवं च शर्भ मथ ।

[25]

[30]

[5]

After 5.14.28, Ši Ñi Di-3.4(1. 67-70 after 5.14.30).10.11 ins. :

> तद्विहीना न भारयेपा चन्द्रहीनेव शर्वरी। कदा तु खलु दु:खस्य पारं यास्यति मैधिली। एवं चिन्तयतस्य मास्तेविक्ववातमनः। प्रभाता शर्वरी पुण्या चन्द्रनक्षत्रमण्डिता। ततोऽरुणपरिस्पन्दमन्दीकृतवपुः शक्ती।

बालस्थ- (for आलम्ब्य). Ši Die विशेषतश्चासनसंप्रतिष्ठितं: Di-4 विशालतायामशत(Dz °तं)प्रतिष्ठितं. —(1. 22) D10 -क्रप-; T1.3 -रत्त-; Ck.t as above (for -कूट-). D1.3.4 नित्रं कृतं(D4 **)तद्बदुचित्रमंडितं. —(1. 23) Ši D1-4.10 शरदीव (for °दिन्दु-). —(1. 24) \$1 Da,10 महाभ्रजूरं (for निचित्र°). G3 यथा गिरे: (by transp.) (for गिरेवेथा). Ś1 D1-4.10 विविधाञ्चमंडलं (D2 °हितं) ... M1 शिखरे गिरियंथा (for शिखरं गिरेथेथा). क्षे Cv : क्टं श्रुद्रग्रङ्गम्। शिखरं महाग्रङ्गम् । पतः भगवतः प्रतिनियतविशेषणे प्रयोगेणैव निश्चीयते ।; Cr : विचित्रकूटं (विचित्र) शिखरम् । शिखरस्याप्यवान्तरशिखरसद्भावात् ।; Cm: विनित्रकृटं विचित्रशिखरम् ।; Cg: विचित्रकूटं शिखरं गिरेथेथा । कूटमवान्तर-शक्त्या शिखरं महाशक्त्रिमित प्रयोगादवधार्यते ।; Ck:विचित्रकुरं विचि-त्रावान्तरशक्त्वत् । एवं विचित्रक्त्यं विचित्रप्रासादवदित्यर्थः; Ct : गिरे-विचित्रावान्तरश्चनविद्यरवरमिव. % —(1. 25) Si D2.10 यत्; D1.3.4 तत् ; Cg.k.t as above (for यं). % Cg : यं यत् । आपों व्यत्यय:. 🛠 Ds -शोभिताननाः 🛠 Cr: मवन्ती(वदन्ती ?)स्वनेन क्षेकेन विमानस्य राक्षसवाद्यायं प्रतीयते । कामगस्य दिव्यस्य तन्नोपपदाते । अन्तःपुरमध्यरक्षणार्थे राक्षसावस्थानायोगात् । अतोऽत्र समाधानं विद्वद्विः श्चिन्त्रम् । ; Cm : वहन्ति वहन्तीव । इवश्च्योऽत्राध्याहर्तन्यः. 🛞 — Sı D2.10 om.(hapl.) l. 26-27. --(l. 26) D1.3.4 महानना. Ts व्योम्निचरा. —(1. 27) Dt.s. विवृत्त(Ds °ित्त)निःकष्ट-(for विवृत्तिविध्वस्त-). Do -विद्गील-. —(l. 28) Si Di-6.10 मनोजना (for महा°). G1 महानला दृतगणा:. % Cg: महाजना महाजवा इव स्थिताः। भृतगणा गोपुरवाहका इव प्रतिमारूपेण स्थिताः।

अन्यथा रावणान्तःपुरे पुरुषसंचारायोगास्कामगस्य विमानस्य वहनासंभ-वाच । यदा शिविकाबाहका इब भूतगणा अधीमाने वहन्ति । तहारेणैव कामगत्वमपि । चेतनप्रेरणं विनाऽचेतनसंचारस्यासन्तमनुचितत्वाचः 🕾 —(1. 29) Ms वसंति (for -वसन्त-). G1 -पुन्पोस्तर-. D10 -चित्रदर्शनं. St D1-4 -पुष्पोत्कटचित्र(Ds चैत्र)दर्शनं. Ds प्रतस-चामीकरचारुदर्शनं. —(1. 30) Ds.7.9 -चारुदर्शनं (for -क्रान्त°). -(1. 31) M1 सपूब्यके. St चैव; D1-4.10 नाम (for तत्र). —(1. 32) M1(before corr.) -संमत: (for-सत्तम:). -After 1, 32, Ds reads राम.

Colophon. - Sarga name : Si D1-4.10 पुच्यक्तवर्णने (D1.3.4 °7:). - Sarga no. (figures, words or both): D1.2,4.10 om.; S1 6; Ds 10; Ds,7-9 S 8. -After colophon, G concludes with श्रीरामाय नमः.

(1. 2) D1.3.4 新好 (for 新红). Śī D10.11 夏 (for तु). Ni अस्य दुःलस्य तु कथं (for the prior half). —(1. 3) Din विद्ववात्मन:. Ñi कथं शोकाकुलात्मन: (for the post. half). -(1. 4) Si Dio चंद्र-; Dii तत्र (for पुण्या). Si Die,ii -मूह- (for चन्द्र-). -(1. 5) D -ततुः (for -वपुः). —(1, 6) D1.4 -परिवामः; D3 -परिश्लीण-; D11 -परीताझ- (for -परिश्लाम-). -(I. 7) Ni illeg. for हुड़ा द्वन. Da दुवंग- (for दुवन-). Dio अवगपुंगव:. —(1. 8) Da मतिमांस (for हनुमांस). Ñi हनुमांबितयामास (by transp.).—(1. 9) Note hiatus

क्षे कामपरिक्षामकामिनीगण्डपाण्डुताम् । अयोग्रन्तं विवस्वन्तं दञ्जा अवगसत्तमः। चिन्तयामास हनुमांस्तदा बुद्धिमतां बरः। अदृष्ट्यार्वा में सीता इमां च वरवणिनीम । इक्रिताभिजानामि सीतां शोकपरायणाम्। [10] राक्षसीभिः सुचौराभिस्तज्यमानां सुहर्म्रहः। ध्यायन्तीं बाष्परुद्दाश्चीं निःश्वसन्तीं पुनः पुनः। बधोमुखीं निरानन्द्रामेकवस्त्रावगुण्डिताम् । एकामनेकरूपाभिर्मानुपीं राश्चसीवृताम् । सुरूषां मलदिग्धाङ्गीमेवंविधमनईतीम्। [15] गवणस्य पुरं श्रीमत्सर्वमन्तः पुरं तथा। गृहाणि रक्षसां चैव तथोद्यानानि सर्वेश:। रात्री मृगयता सीता विश्रव्धं लक्षिता मया। न चात्र दु:खिता नारी नामत्ता नाश्चविक्कवा। न च बन्धुवियुक्ता च मुक्त्वेतां राक्षसीवृताम्। [20] भवज्ञातं मया सर्वं रावणान्तःपुरं महत्। अत्र चित्तं समासक्तं ध्वं सीतेयमङ्गा। संपातिवचनाचापि जानाम्येतामहं ध्रवम्। रामस्य महिपीं देवीं लक्ष्मीं नारायणस्य वा। न शस्या प्रसभं द्रष्टुं राक्षसीसंनिधौ मया। [25]

शङ्करन्मम राक्षस्यः कार्यनाशमातो भवेत्। एता वा यसई हिन्म झह्या जनकात्मजाम्। कार्यतस्वमविज्ञाय विक्रमो मे भवेद्वया। तसात्स्वल्पेन रूपेण सांप्रतं लक्षयाम्यहम्। एतां दृष्टिपये कृत्वा हृदि योगीव देवताम्। इति बुध्या समीक्ष्याय संक्षिप्य च वषुः स्वकम्। [30] तस्यावन्तरसंप्रेक्षी कालज्ञः पवनात्मजः। ततो रदिमसहस्रेण सुव्यंस्तेजांसि ज्योतिपाम्। काञ्चनामं जगत्कुवैद्धदितो विमलो रवि:। दिवाचराणां संहादः ग्रुश्वचे तुमुलो भुवि। [35] रात्रिवराश्च ये सत्त्वास्ते निदावशमागताः। रक्षोद्वारे राक्षसानां सब्दोऽम्द्रीमनिःस्वनः। धावतामाद्वयानानां घनानामिव गर्जताम्। अग्निहोत्रोत्थितैर्धुमैराज्यगन्धेश्च सा पुरी। मास्तेन समाध्तयं ज्ञभूमिरिवामवत्। [40] शुश्राव राक्षसेन्द्रस्य नानावाचः समीरिताः। जयशब्दांश्च विविधास्तुनिशब्दांश्च पुष्कलात्। शङ्कत्यरयोनिमधानवेणुगीतस्त्रनांन्तथा। मध ते राक्षसा घोरा नीलाञ्जनचयप्रमाः। रावणं जयशब्देन संपुज्यानिवतस्थिरे । [45]

between the two halves. Da सीता ने (by transp.). Du स (for च). D: तानिमां जनकारमजां (for the post. half). —(1. 10) Ds कारणेर् (for इक्तिर्). Du बरि (for अभि-). D2 मर्नु- (for शोक-). D1.4 मैथिली शेहक्रांपतां (for the post. half). - (1. 11) De विरूपा-हिन् (for नुवोता°). Du तथ्यमानां (for तज्यंमानां). Ñu प्रतिक्षणं (for बुड्बंह:). —(1. 12) D: -पूर्णाक्षी (for -रदाक्षी). Si Da उच्छुसंती; Dir उच्छेदती (for नि:श्वसन्ती). XI मुड्मंडु: (ler बुन: बुन:). — Ñi illeg. from 1. 13 up to जब- in l.45.—(l. 13) Ds -[अ]वगुंटिनीं (for °तान्).—((l. 14) Du एका (with hiatus) (for एकान्). Si राक्ष्मीभिः समा-हों (for the post. half). -(1. 15) \$1 स्वस्तां (for इस्तो). Ds एवम् (for -विधम्). D1.3.4 एवं शोक्त(D3 एवंविध)-चों हों (for the post. half). —(1. 16) De पुरी (for रिं). Dan श्रीमान् (for श्रीमत्). Da श्रीमद्- (for सर्वम्). ी महत् (for तथा). —(1. 17) D1.4 तद् (for तथा). D11 क्षेति (for [3]बानानि). —(1. 18) Da लिलिनं; Dan लिलिनं (for हिंद्रा). St विश्वम्यालक्षिता नयाः D10 मया विश्वम्य लक्षिता (for the post, half). —(1, 19) D11 न चारु दु:खिता दीना (lor the prior half). D10 न शांता (for नामचा). Ś1 न को न व विद्वा (for the post. half). —(l. 20) D11 जिन्म (for on the post. man). Da मुत्तवेमां; प्रेम् का). D1.4 वा (for second व / - प्राप्त का). D1.4 वा (for second व / - प्राप्त का). S1 - गणात् ; D2.11 - गणात् ; D3.14 भे (for नृतान्). — D1-4 om. l. 21. — (l. 21) D11 अन (lor जन.). Dir चारेणांत:पुरं (for रावणान्त:°). —(1. 22) Du बारणांतःपुरं (for रावणान्तः)प्रा वन्तुकं Du ममासकं (for समासकं). Du अत्र विवा-जिल्हा (for the prior half). —(1. 23) Si चैव (for

चापि). Dii [ए]नान् (for [ए]तान्). -(1. 24) Daii च (for ना). -(1. 25) Dn तथा (for नवा). -(1. 26) Du यदि (for मम). Śi Dio शंकेन्ने राश्वसीनां तु; Ds शंकेन्नुमां दि राश्चस्यः (for the prior half). Si Die भविष्यति (for ततो भवेत्). -(I. 27) Dir वै (for वा). Die वा (for [अ]हं). Dr.4 अपूत्र (with hiatus); Dro अदुद्धा (with hiatus); Dra हार्ट्टां (for हार्ट्टा). —(1. 28) \$1 न्तंत्रम् (for न्तस्तम्). \$1 D10 व्या भनेत् (by transp.). -(l. 29) D1 जवाम्यदं (subm.); Ds कलवान्यदं; Dn लक्षवान्यदं (for लक्षवान्यहन्). —(1. 31) Si पुनस्तनुं (for बपु: स्त्रक्त्).—(1. 34) Si D10 क्षांचनं च (for काञ्चनानं). D1.4 नियद (for जगद्). D: सर्व (for दुवंन्). Ds दुवंन्य्यं: समुदन: (for the post, half). —(1. 35) D3 संहाद: (for संहाद:). —(1. 36) D1.4 नर्तन (for रात्र-). Din निदावशम्पायताः (for the post, half). —(1. 37) D1 राजस्त्रनां (for राह्य°). D2 सृदि- (for बीम-). D10 -निस्वन: : D11 -दर्शन: (for -नि:स्वन:). — \$1 D10 om. 1. 3S.-(1. 38) Du दिवमाणानां (for आह्रवानानां). Da.s वर्मगे (for गर्अतान्). —(1. 39) Ds -स्थितैर् (for -[व]स्थितैर्). -(1. 40) Da समुद्रतेर् (for समाधूनेर्). -(1. 41) Die जाबाव (for जुबाव). —(1. 42) Dr.a ब्रुति- (for स्तुति-). —Dir om. l. 43-44. —(l. 43) Dz -देभिन्नान् ; Die -ते-पिंशा (for -रवोन्पिश्वान्). D1.3.6 -रवांस; D10 -स्वनास (for -स्वनांस्). — (l. 44) Si -त्रयोपनाः (for -त्रयत्रमाः). -(1. 45) D: संप्रयूज्याभितस्थिरे; D: संपूज्यान्युपतस्थिरे (for the post, half). -(1. 47) Ñ1 D1.3.4 विविधाकारा: (for संबुता°). Dir गुहां च संबुताहारां (for the prior half). Ni सान्ति विपुछानि च (for the post. half).

उद्यानानि विहारांश्च पर्वतांश्च मनोरमान्। गृहाश्च संवताकाराः सानश्च विवलानपि। वेश्मानि चापि रम्याणि मनोद्दष्टिहराणि च। भाकीडान्विवधांश्चित्रावदीनां पुलिनानि च। बृक्षखण्डांस्तथा दिव्यानगहुरान्निर्झराणि च। [50] स्बच्छन्दगतयस्ते हि रावणाश्रयनिर्भयाः। संघशो रेमिरे तेषु विश्वस्ताश्च तथा पृथक्। इनुमानपि संहष्टः सीतासंभापणोःसकः। सूर्यास्तमनमाकाङ्कंस्तस्थौ वृक्षान्तरे स्थितः। ततः संताप्य पृथिवीं जपापुष्पोत्करप्रभः। [55] दिनक्षयान्मन्दरहिमभानुरस्तमुपागतः। भय कीडां परित्यज्य राक्षसा विक्रतेक्षणाः। स्वं स्वं स्थानं समाधित्य तस्थृ राज्यागमे तदा। अशोकवनिकामेव विहंगानां प्रधावतास्। संघशोऽभूनमहाशब्दो गवामिव महाबले। [60] ततो राज्यां प्रवृत्तायां स्वर्शिव कपिस्तदा। बहुपकारं निश्चित्य सीतां तामित्यमन्यत । इयं हि सीता नान्येपा भवित्री सुरदात्मन:। परनी रामस्य दयिता रोहिणी शशिनो यथा। स तां छन्नबपुर्भस्वा चक्षुपा व्यवलोक्यत्। [65] अवलोक्य च तेजस्वी जहर्ष च ननन्द च। इयं हि सीता जनकात्मजा धुवं भवत्यवङ्यं मम हर्षवधिनी ।

-(1. 48) \$1 D10 चाति-; D2 यानि (for चापि). -D2 om. l. 49. — (l. 49) Dn आक्रीडांश (hypm.) (for °डान्). Si Da.10 रम्यान (for चित्रान्). -(1. 50) Ñi illeg. up to गहरान्. Ds.10 निर्शरानिष (for °णि च). —(1. 51) Ds -रतयस्ते तु (for -गतयस्ते हि). Dis महंवरंस्तपस्ते हि (corrupt) (for the prior half). -(1.52) De विश्वस्ता नु (for °श्च). Ñi Di पृथक्; De om. (for तथा). —(I. 53) Ñ1 अथ (for अपि). —(1. 54) Šī Ñ1 D10,21 स्योस्त (Ś1 °स्तं)मनसा(D10 °यमा)कांक्षस् (Ś1 D10 °क्षंस्) (for the prior half). - Ñi illeg. after कृक्षा up to जपा in 1. 55. Da.11 ब्झांतराश्रित: (for °रे रिथत:). —(1. 55) D2 जपाइसुभोत्करप्रमः (hypm.) (for the post. half). —(l. 56) Si Ñi Dio दिनक्षये; Ds दिवाक्षयान् (for दिनक्षयान्). Ñi Dii उपागमत् (for "गत:). Da भारकरोस्तमुपागमत् (for the post, half). —(1. 57) Die.11 अथात्रीडां (for अथ क़ीडां). Ñi अथ सीतां पतेष्वज्य (for the prior half). Da 'विवृतेक्षणा: (for विकृते°). —(1. 58) \$1 D10 उपागम्य: D3 मयाशिख; D: हमासुल; D:1 वपाशिल (for सनाक्षिल). D:1 तथा (for तदा). -(1. 59) \$1 D10 - विकायां च (for कामेव). \$1 Die विह्यानां. — Ñi illeg. from प्रधानताम् up to -शब्दो in l. 60. -(1. 60) Dan महान् (for महा-). -(1. 61) Da व्यर्त तायां (for प्रवृत्तायां). र्रा व.िस्तथा; Ñ1 महाकृषि: (for क्षिरतदा). -(1. 62) Dn विनिश्चल (hypm.). Da करिं (for तार्रि हि). \$1 D10 सीतां तत्रेव नान्यत: : D11 सीताम स्वत्रमन्यत (for the post. half). -(1.63) हैं। सा

यतोऽन्तरात्मा मम हृष्टरूपः सिन्धुर्यथा चन्द्रमसोद्येन।

5

[70]

After 6c8*, T1.3 G2.3 M2 ins.; T2 ins. 1. 1-2 after 5.25.15; G1 M1 (1. 1-5 and 9 only) ins. after 19°d (r); D8 ins. after 1. 4 of 610*;

साण्डं त्रिभुवनं भीमं सर्वतः सचराचरम्। सर्वं ग्रस्तं मया दृष्टं रामेणाक्तिष्टकर्मणा। क्षीरोद्धाजले मध्ये श्वेतः श्रेलः समुच्छितः। तस्य मृक्षि ततः श्रेतश्चतुर्दन्तो महागजः। तस्य पृष्टं स्थितः श्रीमात्रामो राजीवलोचनः। [5] लक्ष्मणेन सह आत्रा सीतया सह भार्यया। ततः सीता समुत्पत्य भर्तुरङ्काश्रिता स्थिता। बाह्यां संपरिष्वज्य संपूर्णं चन्द्रमण्डलम्। ततोऽन्यत्र मया दृशे रामो रक्तान्तलोचनः। आसीनः प्राङ्मखः श्रीमानासने परमे शुंसे। [10] अभिपिक्तस्तु काकुत्स्थः सर्वदेवैर्नमस्कृतः। सब्रह्मापिंगणै: सिद्धै: सर्वतीर्थजलेन च। शुक्तमाल्याम्बरधरा शुक्तगन्धानुलेपना। सीता तत्र पृथुश्रोणी रराज जनकात्मजा। ततो देवाः सगन्धर्वाः सिद्धाश्च परमर्पयः। [15]

(for हि). D2 भावेंपा (for नान्येपा). D1.4.10 तु (for मु-).—(l. 65) Ñ1 illeg. for the prior half. D1-4.11 स तु (for स तां). Ñ1 D3.10 व्यवलोक्यन् ; D2 च व्यवलोक्यन् (for व्यवलोक्यन्).—After l. 65, Ñ1 ins.:

सीतां पद्य करीराभां इन्मान्यवनारमजः।

—(1.66) D1.4 स (for first च). \$1 D10 ननाद (for ननन्द).—(1.67) D11 च (for हि).—(1.68) D1.3.4.11 हपैवर्धनी.—(1.69) \$1 D10 तथा; D2 यथा; D4 तती (for यतो). D2 इप्ट- (for हष्ट-).—(1.70) D1.4.10 -[उ]दितेन (for -[उ]दयेन).

5

Ds reads l. 1-2 for the first time after 5.25.12 repeating them here after l. 22. T1 damaged for l. 1-2 (cf. v.l. 608*).—(l. 1) T2 सोइं (for साण्डं). Ds (first time) सदं; G2 दीसे (for भीमं). Ds (second time) सांवं सर्व विश्वववं (for the prior half). Ds (first time) T2 M2 सर्वभृत (Ds °तं) चराचरं; G1 सभृतं सवरावरं (for the post. half).—M2 om. l. 3-8.—(l. 4) Gs श्लितः (for ततः).—(l. 5) G1 गज- (for तत्व).—T3 G3 om. l. 6-9. Ds om. l. 6. T1 damaged for l. 6-12.—(l. 8) G1 चारकुंडलं (for चन्द्रमण्डलन्).—(l. 9) Ds राजीवलोचनः.—(l. 10) Ds परमान्द्रते; M2 परमान्त्रते (for परमे ग्रुमे).—(l. 11) G3 स (for तु).—(l. 12) G1 M3 हत्वार्षीणां (for सम्हार्षि-). D8 M2 G1 सवें: (for तिडें:).

[20]

[25]

[30]

व्रह्माणमप्रतः कृत्वा रामं तत्र ववन्हिरे।
पुतरेव मया दृष्टो रामो रमयतां वरः।
विव्युरेव स्वयं मृत्वा तिस्मित्रास्ते वरासने।
परं ब्रह्म परं सत्यं परं ज्ञानं परं तपः।
परं बीतं परं क्षेत्रं परं कारणकारणम्।
श्रङ्गवकपरः श्रीमान्युण्डरीकायतेश्चणः।
श्रीवत्ववश्चा नित्यश्चीरजेयः साखतो ध्रुवः।
प्रवंमूतो महातेजा रामः कमळलोचनः।
सर्वेहोकेश्वरः श्रीमात्रराज रचुनन्हनः।
सर्वेहोकेश्वरः श्रीमात्रराज रचुनन्हनः।
सर्वेहोकेश्वरः श्रीमात्रराज रचुनन्हनः।

कताअस्त्राः । स्वतः सुनान्द्राः । ग्रन्थयेविद्याधरपत्रोगन्द्राः । ग्रन्तपुष्ठः प्राञ्जलयः प्रहृष्टाः । ततस्तु सर्वाप्सरसः प्रहृष्टाः गृत्यन्ति गायन्ति समेत्य तत्र । वार्षं प्रकर्वन्ति गटन्ति हास्ताः

वार्च प्रकुर्वन्ति नद्दन्ति दाङ्घाः वंशाध यीणा मुरजाश्च भेर्यः।

6

Alter 5.33.19 08, Da ins.:

]

त्रिगम्भीरः सप्तरकः पञ्चस्थमः प्रतापनान्। वित्तोन्नतो दशावर्तो रामः सर्वमनोरमः। कक्षायां छिद्रभेदे च मुखे गात्रे विभति यः। पुष्पाणां मत्स्यमद्यानां तथा सृगमदस्य च। प्रोच्यते स चतुर्गन्धः सर्वेरुक्षणपूजितः। [5] भूतभवद्भविष्याणां धर्मकामार्थयोस्तया। संधिविप्रद्यानानां कालज्ञः स्याधिकालवित् भनस्या दया क्षान्तिस्त्रिकमेकं प्रकीर्तितम्। मङ्गलाचारयुक्तं च शौचं चैव तथा स्पृहा। भनायासस्त्वकार्पण्यं शौर्यं चेति त्रयखिकाः। [10] त्रिकं धर्मादिसंयुक्तं त्रिकं स्थानादि चापरम्। त्रिकं नीतित्रयं चान्यद्त्तैस्त्रित्रिकमुच्यते। प्रलम्बं मेहनं यस्य प्रलम्बौ वृषणौ तथा। प्रलम्बबाहुश्च तथा नरश्चेव प्रशस्यते। उदारमास्यमोद्यां च तथोदारस्वनो हि यः।

स चातिगुगसंयोगादुदाराष्ट्रस्वरो मतः। नेत्रतारे अवा इमश्र केशार्श्ववासिताः ग्रुमाः। तमिस्राञ्जनबस्कृष्णाश्चनुःकृष्णः स उच्यते। उत्सेचेनानुभावेन विक्रमेण धिया तथा। यश्चर्ताभयंशोलेखेश्चतुर्लेखः स उच्यते। धर्मार्थकाममोक्षामां रेखां नातिक्रमेत य:। [20] याप्रोत्यनुत्तमाञ्जोकान्याच्यबायकवार्जेतान्। चतुर्णां लोकपालानां वपुर्घारयते नृपः। शक्त्रवैश्रवणाप्तीनां तथा प्रेताधिपस्य च। पाणिपारं चतुर्लेखं पुरुषस्य भनेवादि। [25] चक्रवतिपदं तस्य दुर्लंभं न क्यंचन। अमार्त्यः पञ्चभिः सार्धं देवज्ञेन पुरोधसा। पर्यते यः स्त्रयं पश्चालोडहाक्षी नृशी भवेत्। अङ्गुल्योऽङ्गुल्पियांणि हृद्यं च नसास्तया। समाः सुविद्तिताश्चैत यस्य स्यास्स चतुःसमः। पुराणं न्यायमीमांसाधमेशास्त्राङ्गमिश्रिताः। वेदाः स्थानानि विद्यानां धर्मस्य च चतुर्दश । त्वग्लोमानि तथा केशा वाग्दष्टिश्चापि पञ्चमी। पश्चेतानि च क्रिग्वानि यस्य स्यः स तृपो नरः। जानुवंशातुमा यस्य भुजवंशातुमी तथा। कर्वशहयं चैत पृष्ठवंशश्च जानकि। नाभिवंशसमी यस्य सोऽप्टवंशः प्रकीर्तितः। स्वरः सत्त्वं च नाभिश्च त्रिगम्भीरः प्रकीर्तितः। पाणिपादवली रन्ही नेत्रान्तानि नस्नास्तथा । तालुजिह्नाधरोष्टी च सप्त रक्तं प्रशस्यते। स्काप्यङ्गलिपर्वाणि केशास्त्वग्दशना नलाः। पद्य सुक्ष्माणि यस्य स्युः स च सन्मानमईति।

7

After 5.33, Si Ñ V B Di-4.6.10.11 ins.:

स शोकार्तामशोकस्यो ददशै हनुमान्कपि:।
विमुक्तां किंतरेणेव किंतरी जनकारमजाम्।
तां निशम्य विशालाशीं क्षितौ क्षितिरजीऽरुणाम्।

Gs मुरॅद्रनार्थः (for नदन्ति शक्काः).—(L 32) Ts G1.2 Ms मुरनाश्च.

7

(1. 1) Ñा तां सशोकाम्; Be शोकातां तान् (for स शोकातांम्). Ŝi Ñi Bi Di-e.10.11 अशोकस्थां(Ŝi Dio.ºकार्श) (for अशोकस्थो). Ñा मास्तात्मवा (for स्नुमान्कपि:). —(l. 2) Bu (marg. also) Di वियुक्तां (for विमुक्तां). Be Dii [प]व (for [इ]व). Di विमुक्तां किंकरेणेव (for the prior half). Di ददशें: Di वियुक्तां (for किंकरेणेव —(l. 3) Ñu V B De निरोह्य; Di विशास्य (for निशस्य). Ŝi Dio न्वस्वितां; Ñi न्यस्यां; Bi न्योगुगां; Bi (marg. also as above) न्योक्षितां, Be Du न्योत्यां (Du क्ष) वां;

बाष्पसंदिग्धया वाचा पुनर्वचनमञ्जवीत्। दृतोऽहमनवचाङ्गि लङ्कां प्राप्तो नृपाज्ञया। [5] त्वदर्थं प्रेपितस्तेन राघवेण महात्मना। सा तस्य वचनं श्रत्वा मानुषस्येव भाषतः। अकरोत्कपिमाश्रित्य न विपादं न विसायम्। तथा ब्रवाणं वैदेही वानरं रावणक्षये। नाभ्यभापत शोकेन हर्षेण च जडीकृता। [ro] स महर्तात्कपिश्रेष्टो हनुमान्शासकोविदः। निपत्य पादयोर्म् भी कीर्तयामास राघवस । यशसा तपसा चैव बीर्येण च समन्वितः। युक्तो योगविदां श्रेष्ठः स त्वां कौशल्यमववीत्। यः समुद्र इवाक्षोभ्यो हिमवानिव निश्चलः। सत्यधर्म इवाकम्प्यः स स्वां कींशल्यमव्यीत्। प्रियो यस्य च सौमित्रिः सौमित्रेश्चापि यः वियः। यो नाथो वानरेन्द्रस्य स स्वां कौशल्यमत्रवीत्। आता कनीयात्रामस्य सुमित्रा येन सुप्रजा। प्रणम्य शिरसा पादौ स त्वां कौशल्यमत्रयीत्। [20]

पितृवद्दीक्षते रामं त्वां च पश्यित मातृवत्। यो नित्यमरविन्दाक्षि स त्वां कौशल्यमववीत्। तस्य तद्वचनं श्रुत्वा वानरस्य महात्मतः। मुमोच दुःखिता सीता शोकोण्णं वारि नेत्रजम्। अशोभन्त पतन्तोऽस्या नेत्राभ्यामश्रविन्दवः। [25] फुझाभ्यामिव पश्चाभ्यां प्रसक्तास्तोयविन्दवः। सा प्रमुज्यायते नेत्रे कराभ्यां करुणावती। उपपन्नेरभिज्ञानेर्वृतं तमवगच्छत।

8

After 5.36.11, Ñ V B D1-4.6.11 ins.; while \$1 D10 ins. after 5.36.35:

त्र्यास्त्वं नृपतिं सीता त्वत्प्रसादपरायणा। अशोकम्ले शोकार्ता भूमो स्वपिति जानकी। सलमण्डलदिग्धाङ्गी शोकाश्चकलिलानना। वसन्तादौं विमृदिता वापीव न विराजते।

D1.4 -रजिश्रतां D11 -तरस्विनां (for -रजोऽरुणाम्). D3 क्षितो कपिवर: स्थितां (for the post. half). —(1. 4) D11 बाक्य- (for बाध्य-). -(1. 5) D2 हनुमान्नाम (for अन-वचाङ्गि). B1 (marg. also) प्राप्तोस्मि भैथिलि: B4 प्राप्तो नपात्मजे (for प्राप्तो नृपाज्ञया). —(1. 6) V2 B2 तदहं(V2 °थं) (for खदर्थ). Ña Va प्रेषितं; Da प्रेरितस् (for प्रेषितस्). Din मे प्रेषितस्ते (for प्रेपितस्तेन). Ñ2 V B1-3 D6 बहीयसा (for महात्मना). —(1. 7) Ñ1 माथितं; Ñ2 V B1.2.4 D6 जल्पतः ; D11 भावतः (for भाषतः). Bs मनुष्यवरकामिनी (for the post. half). -(1. 8) Ña V B Do सत्त्वम् (for कपिम्). Bs आस्थाय; D1 आस्त्य (for आधित्य). Bs विपादं न तुः Ds सा सीता च न (for न विपादं न). -(1. 0) Bs D1,3 राक्षसा(Bs °वणा)ल्ये; Da रायवक्षये; De रावणक्षयं (for रावणक्षये). (1. 10) N B धैर्यण; D2 वेदेही (for शोकेन). V B शोकेन (for ह्वेंण). Ña De transp. शोकेन and ह्वेंण. De तु (for च). --(1. 11) Da सु- (for स). B1 इति-(for कृषि-). Ñ1 दुवंग: (for इनुमान्). Ś1 Bs D10.11 मास्ता-रमज: ; B2.4 अर्थ° (for ज्ञालकोविद:).—(l. 12) Ši Ñi D2.4.10.11 चरणों (for पादयोर्). D3 वानर: (for राघवम्). —Ñ1 D11 om. l. 13-28.—(l. 13) Ñs V B De तेजसा (for तपसा). Ñs De धर्मेण; V B1-s Da धेथेंण (for वीवेंण). Si Die सतां पति: ; Di-4 विशांपति: (Di 'ते:) (for समन्वित:). Ba पैर्वेण विक्रमेण च (for the post. half). - (1. 14) Si D10 योगनतां(D10 °तो); V2 B4 चेदिवदां; D1.3 राम: सतां (for योगविदां). Dio श्रेष्ठां (for श्रेष्ठ:). Si De.10 स्वा (for खां). Vs Ds क्रीश्रहम् ; D1 कुश्हम् .- Vs om. (hapl.) 1. 15-18. Da.e om. (hapl.) 1. 15-16.-(1. 15) Bs हिम- (for second इव). Śi Ds.10 चानल: (for निश्चल:). -(1. 16) Si Dio सत्यो; Bi.s.s Ds सत्ये (for सत्य-). B1 धर्म (for -धर्म). D10 स्वा (for त्वां). D1.3 कु (D3 की)-श्रुवम् (for कीश्रुव्यम्). -- D1 om. (hapl.) l. 17-18.

—(1. 17) B1 हि (for च). Bs transp. यस and च, Ñi V1 B4 D3.4.6 चेव; B3 यश (for चापि). B3 हि (for य:). -(18) \$1 वित्राता (for यो नाथो). D10 त्वा (for लां). -Die om. (hapl.) l. 19-20. Bi De transp. l. 19-20 and 21-22 and B1 alone reads after l. 14.-(1.19) Bs क्रिकेश (for क्रनीयान्). V B1.2 रामरय क्रनीयान्स्रा(V1 °३सी आ: B1.2 °न्यसो आ: B2 (also in marg.) °नीयो आ)ता; B4 रामस्यावरजो आता; D2 आत्रा कनीयसा तस्य (for the prior half). Dı सुमित्रायाश (for °त्रा येन). -(1. 20) Ñs ला (for स्वां). Va D1.3 कु(Va की)शलम् (for कीशल्यम्). -Ds om. (hapl.) l. 21-22. -(l. 21) Si Ds.4.10 पर्यते; De इंक्षतो (for बीक्षते). Vi तां (for लां). —(i. 22) Bs D1-[अ]स्: (for -[अ]सि). Bs ते; D10 ता (for स्वां). V2 D1 कु(V2 को)शलम् (for कीशल्यम्)-—(1. 23) V Bi.s ततस (for तस्य). —(1. 24) Bs इरिता Da सहसा (for दु:खिता). Si Dio शोकोत्थं; Bs [आ]नंदर्व (for शोकीष्णं). Si Di-4.10 नेत्रजं जलं (for बारि नेत्रजस्). —(1. 25) Ñ2 V अस- (for अध-). —D10 om. (hapl.) 1. 26. —(1. 26) Si Di.3.4 प्रसन्नास् (for °क्तास्). Bi सकारे जलविंदन:; Da यथानस्या * विंदन: (for the post. half). —(1. 27) Šī Dīo प्रमृत्य ततो; Ña प्रसृत्यते (subm.) (for प्रमुख्यायते). Da प्रममार्ज ततो नेत्रे (for the prior half). Śı V Ba Ds करुणायती (Ds °ते) (for °वती). —(1. 28) Bs भृतं (for दूतं). B2.4 सम्- (for तम्). S1 D10 तं चाय-गच्छत; Va तमभिगच्छत; Ba Da तमधिगच्छति; Di. तस्थाव-(D4 तं स्माभि)गच्छति, D2 यथा योगी प्रियानियो (for the post, half),

(l. r) B4 तं नृपं (for नृपति). V1 B1.2 सा ते; V2 बीरा D1-4.11 गश्ता (for सीता). S1 D10 नृपशाई्रें (for नृपति सीता). मृहि सीम्य स्वं तं गला (for the prir half). —(1.3)

[468]

[5]

[10]

[15]

श्लोकोपहतसर्वाङ्गी तव दर्शनलालसा।
सीता शोकाणेंचे मन्ना तां समुदर्तुमहेसि।
सन्नरः सायुपश्चापि वीयेंवांश्च महीपते।
प्रियते च वधाहोंऽयं रावणः किं न बुध्यसे।
क ते तदायुधं चित्रं क शराः पावकन्नभाः।
क तेजः क च शस्त्राणि यन्मामेवमुपेक्षसे।
किं नु ते पोरुपं नष्टं शङ्के मद्राग्यसंक्षयात्।
यद्यं रावणः पापो धियते जीवति त्वयि।
वे त्वां श्रूरमिति प्राहुस्तेषां तद्वितथं यचः।
न हि भाषाँ परामुद्दय कश्चिच्छूरस्य जीवति।
श्रूरो हि रक्षते भाषाँ भाषां श्रूरमुपासते।
न च मां रक्षसे वीर किंमिदं श्रूरस्थणम्।

5]

पूर्वे हि रक्षति पिता कौमारे रचुनन्दन ।
त्वया हीना हता राजज्ञावणेन दुरात्मना।
जनकानां कुले जाता रावनाणां कुले वधूः ।
वसाम्यहमनायेव दीना राक्षसयेवमनि । [20]
उच्छोपणं समुद्रस्य पतनं चन्द्रसूर्ययोः ।
चलनं शैलराजस्य शीत्रतं कृष्णवरमेनः ।
अश्रदेयानि सर्वाणि यथतानि नरोत्तम ।
तथानायमिदं मन्ये रावधं यदुपेक्षसे ।
पृनवान्यव वक्तस्यं कृषां कृषांचाया मिये । [25]
वायुना भूयमानो हि वनं दहति पावकः ।
भतेव्या रक्षणीया च पत्या पत्नी हि सर्वदा ।
तश्रष्टमुमयं कस्माहमैस्यस्य सतस्त्वन ।

V1.3 -पंक्तिल-; B1 D3 -मंडन- (for -मण्डल-). Ś1 Ñ1 D1-4 10.11 द:ख- (for शोक-). St B1.3 D11 -क (D11 -क) लितानना: Vi महिलानना; Bi Da -मलिनानना (for -कलिलानना). -(I, 4) B2 मृतांभोजा; B3 D1 प्रमृदिता; D2 च मृदिता (for विमृदिता). D1 वापी न च (for वापीव न). S1 D10 मुनि (Dio तन) सीदति (for न विराजते). -(1.5) B4 D4.10 -स्त्रांगी (for "गी) and -लालसां (for "सा).-(1. 6) \$1 Bs Ds.10 सीतां (for सीता) and मझां (for मझा). Št Da.10 स्वं (for तां). —(1. 7) Ñ2 B3 Ds सासिर्; V2 Bs Ds.4.11 चासि (for चापि). Bs स (for च). Bs D2.11 महापति: (for °ते).—(1.8) Ñ2 D6 हि (for च). Ś1 स जैनित; Ñs Du जीवते च; De आततायी; Dso जीवत्यपि (for ष्रियते च). S1 V2 B2 वध्यते (for बुध्यसे). —(1. 9) D11 हतं (for कते). Ba बरायुधं (for तदा°). Ñ2 B3.4 De.10 पावकोपमा:. — After 1. 9, D1 repeats 1. 8. —(1. 10) \$1 No D4.10 क ते तेज: क चा(No श)स्त्राणि; D1.2.11 क च (Ds तु) तेजः क वास्त्राणि; Ds क तेजः कापि चास्त्राणि (for the prior half). —(1. 11) B3 तत् (for ते). \$1 D10 मन्ये (for गृहे). Si तद- (for मद-). —(l. 12) Ds नीचः (for पानी). Št D10 नियतं; D2 पश्यति (for श्रियते). Št D10 श्रियते; Bi. बीबिवे; Dii धुवति (for जीवति). Da.e transp. चैनित and खिन. —(1. 13) De om. चे (subm.). Ns Dia. श (for श्रम्). Be तु (for तद्). Si Ni Di-4.10.11 वचनं वृथा; Ñ2 बिहितं वच: (for बितथं वच:). -(l. 14) Si Ni Di-4.10.11 प्रियां; B: न च (for र हि). Si Ñi Dio.ii परामृह्यात्; Di.s.s परामशेत्; Da दशमीबो (for परामुख्य). Ba जूरो हि; Ba De जूरब (for सास्य). Si Ni Di.s.4.10.11 को हि(Ni कस्य) श्रास्य वेततः; Da हत्तापि हिंदि जीवति (for the post. half). (1. 15) Ñi Dan श्रीह रहयते भावा; Dr.s. श्री रखति नेता हि(D4 ने) (for the prior half). Ñi ह्रोरें (for हैं। Die उपासिता (for उपासते). —(1. 16) Da यहां, Dn न हि (for न च). Ds में (for मां). Si Ñi Di-4. धा गक्से(Dn को) राजन्; Ba रक्षते श्रूरः (for रक्षते वीर). हैं। Da. का. कि. (Si क) तु ते; Di कि कृतः (for किमिदं)।

Ds कि तु शूरस्य लक्ष्मं (for the post. half). —After l. 16, Dz ins.:

रवया न राम दिवता समर्थेनापि रिक्षता।

— Ñा illeg. for l. 17.—(l. 17) Śi D2.10 कीमारे; D1.6.11 योषितं; D3 यामेह (for पूर्व हि). Ñ2 D6 रह्यने (for रहति) and षित्रा (for पिता). D1 सरतवंत्र; D2.6.11 पुक्पवंत्र (for रहतन्दन). Śi D2.10 योवने पुरुष: निवं (for the post. half).—After l. 17, D11 ins.:

किं न रहेत्पतिः साक्षाद्दान्युत्रथ त्रायते ।

—(1. 18) \$1 D1.3.6.10.11 रहवा (for होता). V1 B3 हुता (for हता). \$1 D1.4.16 साई; D3.11 चाई (for राजन्).
—Ñ1 illeg. from रावणेन up to 1. 20. D2 त्वयाई यीवने वीर हियमाणा न रहिता.—(1. 19) B1 राववस्य (for °वाणां).—(1. 20) \$1 Ñ2 D1-4.6.10.11 रावण- (for राक्षम-).
—After 1. 20, D2 ins.:

नुराः शुकादयः स्थातुं न शक्ताः पुरुपर्यम ।

—D2 om. l. 21.—(l. 21) Ñ1 V2 D10 तच्छोपगं (for उच्छोपगं).—(l. 22) Ś1 Ñ1 D1-6.10.11 transp. चलनं and रील्पाजस्य. B2 D1 कृष्णवर्तनीनं, D2 ज्वलनस्य च (for कृष्णवर्तनेन:).—After l. 22, D2 ins.:

वायोः रथैयै शुठे ज्ञानसुष्यस्वं दिवसावनि ।

—De om. l. 23. —(l. 23) B1 कमांगि (for सवांगि). S1 D10 यानि; B4 D6 तथा (for यथा). S1 नराषिष (for नरो-चम). —After l. 23, D1 ins.:

तथा तवाप्यश्रदेयं यदवन्द्रियते त्वया।

—(1. 24) Śi Dio तथाप्येवम्; Ds असंधार्यम् (for तथा-नार्थम्). Ds अहं (for इदं). Śi Ñi Di-4.16.11 यददं(Dii °यं) रावणसूर्ये(Di °गृद्दे) (for the post. half.). —After l. 24. Śi Ñi Di-4.16.11 ins.:

वसान्यनाथवद्धीर स्वयि नाये न्यवस्थिते ।

[\$1 Da.11 बीर; \$\tilde{N}\$? राम (for बीर). Ds (with hiatus) तिष्ठाम्यत्र अनायेव; Ds वसाम्यहमनायेव (for the prior half). Ds च जीवति (for ब्याक्शियों).]

-(1. 25) Bs अन्यच् (for चान्यच्). B1.3 D2.4 वसन्यः

ततस्तद्वचनं श्रुत्वा वेदेहाः शोककारणम् ।
शोकेन महताविष्टो हन्मान्प्रस्तो इ । [30]
एवमुक्त्वा वचस्तध्यं सीता शिश्तिभानना ।
उदेश्वत ततो भूयः शिंशपां तां हिरणमयीम् ।
प्रादेशमात्रं शाखायामुपविष्टं प्रवंगमम् ।
ददशं सीता कल्याणी प्राञ्जालि प्रियवादिनम् ।
तं दृष्ट्वापि ततः सीता दुःखितापि तपस्विनी । [35]
निःश्वस्य दीर्षं तत्रस्यं पुनर्वचनमञ्जतीत् ।
दृष्टमिच्छामि रामस्य वदनं पुष्करेश्वणम् ।
पौणमास्यां यथा पूर्णं विमलं चन्द्रमण्डलम् ।
दृष्ट्वा हि वदनं तस्य प्रहृष्येयं प्रवंगम ।
अर्थंसंजातसस्येव तोयं प्राध्य वसुंधरा। [40]

9

After 945*, \$1 D1.10 ins.; while No V B D2.3.6 ins. after Sarga 40:

(for °ब्यं). De तथा रनं करुगं मूया: (for the prior half). Ve तथा; B1 कपे (for मिंव). — S1 om. l. 26-28. — (l. 26) Ds [S]पि (for हि). Be यथा (for वनं). De वायुपत्र दश्यीवं हत्ता नयित मां लघु. — (l. 27) D1.2.4.10.11 रिक्षतन्या (for रक्षणीया). V1 सदैव हि (for हि सर्वदा). Ñ1 D1-4.11 प्ली पत्या (D4 मर्त्रा पत्नो) सदैव हि; D10 पत्नो हि पतिना सदा (for the post. half.). — (l. 28) B1 प्रणष्टम् (for तल्लष्टम्). V1 B2.4 धर्मज्ञस्य (for °दथस्य). — For l. 28, Ñ1 D1-4.10.11 subst.:

उभयं वितथं स्वत्तो हाच सौम्य ममाभवत्।

[Ñi illeg.; Ds नाथ (for खत्तो). Die यद्धि (for खत्रा). Die सीम्यमना अमू: (for सीम्य ममाभवत्). Ds तथा त्वं कर्तुमईसि (for the post. half).]

—(1. 29) Śi Dio तस्यास (for ततस्). V B2-4 शोकदारुणं.
—(1. 32) Śi Ñ2 B4 D6.10 तदेश्वत; D2 निश्वस्य च (for उदेश्वत). Śi Di.2.4.11 पुनर्शना; Ñ2 D6 तदा भूयः; D9 पुनर्शनान्; D10 सुदुर्शना (for ततो भूयः). D2 शिशिपामूलमाशिता (for the post. half).—(1. 33) Śi तिष्ठंतं च (for उपविदें).—Si om. l. 34-35.—(1. 34) B2 D10 प्रिय-वादिनी.—After l. 34, Ñ1 (illeg.) D2 ins.:

महता शोकमारेण सम्नागजनधूरिव ।

—(1. 35) Ñ1 transp. तं and इट्ठा. Ñ1 B4 D1.2.4.11 विस्मिता; D3.10 दु:खिता (for [अ]पि तत:). D3.10 विस्मिता (for दु:खिता). B1 [अ]सी; B3 हि; B4 [अ]ति; D1.3.11 च (for [अ]पि). V1 यशस्तिनी. Ñ1 दु:खशोकपरिश्रुता (for the post. half). —(1. 36) Ś1 Ñ1 D2.4.11 तत्रस्था; Ñ2 V D6 खणं च; D1 तत्रस्थ; D10 संत्रस्ता (for तत्रस्थं). —After 1. 36, Ñ1 ins.:

हन्मन्हरिशार्द्रल पण्डित: कुशलो हासि । वर्षीमि स्वां ऋपाविष्टं सहणादृषितात्मना ।

किंकरान्सुबहून्हत्वा हनुमान्मारुतात्मजः। काञ्चनाभवनच्छन्नं वमक्ष प्रमदावनम्। चम्पकानागनृक्षांश्च तिलकान्वञ्जलानपि। नारिकेलानशोकांश्च तथान्यान्विविधान्द्मान्। यभञ्ज परमञ्जूहो मृञ्जपालाञ्ज्ञघान च। [5] तं दृष्टा भज्यमानं च वनपालाः समन्ततः। विद्वताः सहसा त्रस्ता गता यत्र दशाननः। यद्वाञ्जलिपुटाश्चेव शिरोभिरवनीं गताः। न्यवेद्यन्नावणाय भयविहुतलोचनाः। धर्पितः स महांश्रेतः प्रवरा राक्षसा हताः। [10] भझं च तद्वनं सर्वं वानरेण गतायुपा। तत्त्रसादं महाबाही कर्तुमहीसे पार्थिव। यथा वध्येत दुष्टातमा तथा यतो विधीयताम्। श्रुत्वा तेषां तु तद्वाक्यं स क्रोधात्प्रज्वलक्षित।

—(1. 37) Bs पुंड्लक्षणं (for पुन्तरेक्षणम्).—(1. 38) Dr-1.11
पूर्णमास्यां. Š1 Ñ2 Ds.10 चंद्रं(Š1 D10 °द्र-) (for पूर्णं). Ñ2
Ds पूर्ण- (for चन्द्र-). Š1 D10 -मंडलं निमेलं च तत्(D10 शुमं)
(for the post. half).—For l. 39 and 40, cf. 5.38,2
—(1. 39) Š1 D10 तु; D4 [अ]हं (for िह). Ñ2 illeg.
for ब्येयं प्रवंगम. V2 प्रहृष्यामि; B4 D1 प्रहृष्येहं (for °4).
—(1. 40) Š1 अथवा तं यथा विष्णुं संप्राप्येव वर्षुभरा.

9

(1. I) D1 lacuna for किंकरान्सुबहून. \$1 D1.3.10 किं कुंजर: ; V B हरिपुंगन: (for मारुतात्मज:). —(1. 2) N: V B Ds उद्यानं द्रम (Bs वन)संछन्नं; Dt कांचनप्रवण्छन्नं (for the prior half). Ña Vi B De सलताकुलं (Vi Bi वृत्ते) (for प्रमदावनम्). Va शलभाकुलपादपं (for the post. half). -(1. 3) \$1 D10 चण्यकान् (for चम्पकान्). Ñs नाम पुष्पांधः V B1-3 De नागपुष्पांश्च; Be नागपुष्पाणि; Ds नाम वृक्षांत्र. Vs Ds बकुलान् (for वञ्जु °). —(1. 4) D1-s नालिकेरान् (for नारि°). Ña V B De तथाशोकान् (for अशोकांश्र). Ña V B De अन्यांश (for तथान्यान्). Be विविध- (for धान्). -(1. 5) D2 रक्ष- (for कृक्ष-). \$1 D10 कृक्षशाला बर्मन व Bs वृक्षान्पुष्पफलान्वितान् ; Ds शालान्तालाक्षयान च (for the post. half). -(1. 6) V1 B1(m. also as above) 3; Ds तब् (for तं). De भंजमानं. Ñ2 V B1-3 De तु (for च) Si Dio भज्यमानं वनं दृष्टा; Ba तान्द्रश भज्यमानांस्तु (for the prior half). - Die om. 1. 7-9. -(1.7) Vi Bi 495 (for गता). Si दशस्रीवसुपागम्य वाक्यमूचुरिदं तदा. -- Si om. 1. 8-9. -(1. 8) De lacuna for the prior half. Be बद्धा (for बद्ध-). Ña VI B De [इ]दम् ; Va [प]वम् (for [प] व). D1.3 अवर्षि. Ña V B D6 क्लुस्ते प्रणता सुवि (for the post. half). —(1.9) Ña V B De रावणं तत्र संसुद्ध (for the prior half). Na V B De शोक- (for सव-) D1 -विख्नुत- (for -विद्भुत-). B4 -स्त्रेचतं. —(L 10) Ñ2 V B

[15]

[20]

[25]

श्रादिदेश गणं तत्र राक्षसानां महावलः।
ते घोराः प्रहिता राज्ञा राक्षसा वलद्रिवाः।
मुद्धन्तः सिंहनादांश्च प्रययुर्येत्र वानरः।
समासाय च तं चीरं हन्मन्तं महावलम्।
ते जधुर्विमलः श्लूं परिधः सपरश्वेषः।
श्लम्बेश्च विविधः शर्केहन्मन्तं तथा शरैः।
ततः कुद्धः स हनुमान्त्रगृत्य विपुलं दुमम्।
जधान राक्षसान्धोरांस्तान्समेतान्महावलः।
ते पावकमिवासाच शलमा जीवितक्षये।
जम्मुर्विनाशं सर्वे वै किंकरास्ते च राक्षसाः।
निहतान्किकरान्ध्रद्धा रावणो लोकरावणः।
प्रहस्तस्य सुतं चीरं जन्तुमालिनमादिशत्।
नाहस्ता बानरं चीर विनिवितनुमहंसि।

10

...3.161(1.1

After 1077*, T2 ins.:

5]

[0]

1,11

).

तां तथा परमोद्रिसां सीतां शोकाभिक्षशिताम्।
इन्मति गृहीते तु रक्षोभिभीमिविक्रमेः।
उवाच सरमा वाक्यं तां विराजयितुं तथा।
मा शुचो देवि वैदेहि हन्मन्तं महाकिषम्।
निहलारक्षिणः सर्वाज्ञाश्वसांस्तत एव च।
पुरीं बक्कां दहति नः साक्षादिव हुताशनः।
मवनाज्ञवनं गच्छन्सोमनस्येन यीर्यवान्।
प्रासाद्वरसंस्थाश्च गवाश्वस्थाश्च योपितः।
विद्वप्रदीसनयना नादान्कुवीन्त दुःखिताः।

De নারির: (for খার্ধর:). Śা Ѻ V B D1.6,10 ব্র-; Dº ব (for स). V2 -महांश्रेव (for महांश्रेत्य:). Ñ2 V B D6 राक्षसाः (B1 °स) प्रवरा (by transp.).—(1. II) Ñ2 V1 B Ds सम्न तन(V1 Bs.4 °तम्ब; B1 बसेज च; B2 °तु तद्) वन (No कि) राजन् (for the prior half). Bs इता- (for गता-).-(1. 12) Ds हवं (for तत्). Ds न प्रमादं (for वेषसाई). Ñ2 V B Ds मानद (for पाथिंद).—\$1 D1.3.10 om. l. 13.—(l. 13) Ñ2 बाध्यत (sic) (for बध्येत). _(l. 14) Ñ2 V1 B De तु तेपां (by transp.). \$1 तथा; V: * तद् (for तु तद्). Ñs 'De बचनं (for तद्दान्यं). Ñs De भेरेत; Be क्रोधास्स (by transp.). Bs प्रस्वलन्निन, —(1. 15) शैं De राक्षसानां (for आदिदेश). Va Be De नगांस; Di गति (for गर्ग). D1 lacuna after रा. Ñ2 De ब्यादिदेश (for रिहतानां). Ši Ba Dio महावलं(Ba °हवे). —(1. 16) Ba चिता (for प्र°). —(1. 17) Si मुंचन्बै (for मुखन्तः). Si Di-1.10 वे (for च). Da प्रजन्मर् (for प्रयुद्).—(1. 18) B₁ हमा क्या Ñ₂ V B De गतासुय: (for महावलम्). (1.19) N 2 V1 B1.2 Ds आजमूर; V2 Bs आजमूर (for रे बहुत्). Da विविध: (for विमले:). Bi बोरे:; Da शलें: (lor क्टे:). भें इ.स्-; Va Ba Da च (for स-). —(1. 20) है। D1-3.10 निगीपन:; V2 B3 D2 च (101 कि). (l. 21) St D2.10 द्व (for स). Bs तत: स हनुमान्कुदः

काश्चित्तद्रा विद्यालाक्ष्यो वहिज्यालासमानृताः। [10] भपस्यन्त्यः कचिन्नार्थं सर्वतोऽग्निसमानृतम् । वहानमिपतन्त्याशु कर्तन्यं नामिजज्ञिरे। विभिधावन्ति सहसा क्रोशन्तः सह बालकैः। अवद्भ (गु)ण्टा निकृत्ता स्त्र वासोभिविस्तितास्तद्गा। स्तरमें राजतसीवणैः प्रवालमणिचारुभिः। [15] द्दयन्तेऽग्निसमासका बहावग्निरिवोत्थितः। त्रासारमाला बहुधा ब्राप्तिरुग्वाः पतन्ति हि । र्दाप्यमानेव सा भाति लङ्गा कालविपयंथे। कचिद्रग्यप्रदेशास्तु कचिद्रभविनाशिताः। बहुधेमा विमान्ति सा गृहाणां भूमयः शुभाः। [20] कान्ताभिः सह वित्रस्ता दश्यन्ते राक्षसास्तदा। बहोन्युँबर्वदन्ति सा त्रातारं नाभिजज़िरे। संप्रदीसां पुरी लङ्कां हनुमङ्कीर्यधरिताम्। बन्तःपुराणि सर्वाणि दघ्वा विद्वाविरे तदा। कचित्कुङ्कुमवर्णाभाः कचित्किशुकसंनिभाः। [25] कचिरछारमछिमंकाशाः शिखाश्राश्रेश्वकाशिरे। धूमेन संवृताः केचिद्रदोदेशाः समावृताः। पर्वकालेषु संप्राप्ते प्रहा इव नमस्थले। देवी व्यपयनु त्रासाद्दन्मन्तं प्रति प्रिये। द्ग्या लङ्कापुरी भीमां ब्योग्नि वीरः प्रकाशते । [30] स्त्रिग्धो धनीवसंरोधान्युक्तश्चनद्र इवामलः। प्तच्छ्याभवस्त्रीता सीता दक्षिनिमानना। निर्वृति परमां प्राप्ता बाला खस्थाभवचदा।

(for the prior half). Ѳ V B De आदाय (for अगृष्य). D1 विपुलद्भमान्.—(l. 22) D1 lacuna for जवान राष्ट्रसान्. Ѳ V B समेतांस्तान् (by transp.); De समेतान्स (for तान्सनेतान्). B² D1 नहावलान् (for महावल:).—B4 om. l. 23 - 26.—(l. 23) Ś1 D10 तं (for तं). V² ततः पायकमासाब (for the prior half). D1 शलको. De स्वयं (for स्वयं).—(l. 24) Ś1 B3 ते स्वयं; D1.3 सर्वेष (for सर्वे वं). Ś1 D10 नाम राक्षसाः; Ѳ तेन राक्षसाः; B3 भीमराक्षसाः; D1.3 तस्य रक्षसः (for ते च राक्षसाः).—After l. 24, V² B² read an additional colophon.

[Sarga name: V2 B3 क्लाअ: -Sarga no. (figures, words or both): V2 30; B2 38.]

—(1. 25) Dio निहस्ता (sic) (for "तान्). Di-व राश्चमान् (for किंत्रराज्). —(1. 26) Di.e आदिचेद (for "शत्). —(1. 27) Ñe Ve रावणं (sic) (for बानरं). Ši De बीर; Ñe V Bi.e.e De सूरं (for बीर).

—Thereafter Ñ2 V1 B1.4 De read 5.40.36 with an additional colophon. Sarga name: Ñ2 किंक श्लाहों वप: (illeg.); V1 बेबुनालिनेट्रेपने; B1 किंद्रस्थाः; B4 बेबुनालिनेट्रेपने; B1 किंद्रस्थाः; B4 बेबुनालिनेट्रेपने; D6 किंद्रस्थाने वप: —Sarga no. (figures, words or both): B1 om.; Ñ2 V2 De 40; B4 43.

11

After 5.52. 7, D5.7-9 S ins.:

वज्रदंष्ट्रस्य च तथा पुष्ठवे स महाकिषः। शुकस्य च महातेजाः सारणस्य च घीमतः। तथा चेन्द्रजितो वेशम ददाह हरियथप:। जम्ब्रमालेः समालेश्च ददाह भवनं ततः। रइमीकेतीश्च भवनं सूर्यशत्रोस्त्रथेव च। [5] इस्तकर्णस्य दृष्टस्य रोमशस्य च रक्षसः। युद्धोनमत्तस्य मत्तस्य ध्वजशीवस्य रक्षसः। विद्युचिद्वस्य घोरस्य तथा हस्तिमुखस्य च। करालस्य विशालस्य शोणिताक्षस्य चैव हि। कुम्भकर्णस्य भवनं मकराक्षस्य चैव हि। [10] नरान्तकस्य कुम्भस्य निकुम्भस्य महारमनः। यज्ञात्रीश्च भवनं ब्रह्मशत्रोस्वधैव च। वर्जियित्वा महातेजा विभीपणगृहं प्रति। क्रममाणः क्रमेणेव द्दाह हरिपुंगवः। तेषु तेषु महाहेषु भवनेषु महायशाः। [15] गृहेष्युद्धिमतामृद्धि ददाह स महाकपिः। सर्वेषां समतिकस्य राक्षसेन्द्रस्य वीर्यवान्।

बातसादाथ लक्ष्मीबान्नात्रणस्य निवेशनम् । ततस्तिस्मन्गृहे मुख्ये नानारविध्यूपिते । मेरुमन्दरसंकाशे सर्वमङ्गलशोभिते । प्रदीसमक्षिमुत्सृज्य लाङ्ग्लाये प्रतिष्ठितम् । ननाद हनुमान्वीरो युगान्तजलदो यथा ।

12

[20]

After 1086*, \$1 \$\tilde{N}_1\$ B4 D2.10 ins.; \$\tilde{N}_2\$ V B1-3 D6 ins. l. I-I4 after 1086* and l. I5-25 after l. 5 (B3 after l. 4) of App. I (No. I4); D1.4.11 ins. after 1085*; D3 ins. after 1082*; while D6 T2 ins. after l. I2 of App. I (No. I3);

सीतयाभ्यियो विद्विलेद्वां राश्वससंकुलाम्।
ज्वालामालापरिश्चेपैरदद्दमारुतान्वितः।
तेन शब्देन विश्वस्ता धिंपतास्तेन चाम्निना।
अभिपेतुस्तदा धोरा इनुमन्तं निशाचराः।
संप्रदीसेश्च शूलाधैः पाशैः खद्वैः परश्वधैः। [5]
इनुमन्तं महावेगैराजधुर्नेर्द्भतपंभाः।
ते राक्षसा भीमयला नानाप्रहरणान्विताः।
आजधुर्वानरश्चेष्ठं याणेरादिस्तसंनिभैः।
आवतं इव गाङ्गस्य तोयस्य विषुलो महान्।

11

(l. 1) l. 1 = 5.5.18°. Ts Ge तदा (for तथा). —For l. 2-4, cf. 5.5.19-206. —(1. 2) Gs शुद्धस्य (for शुक्तस्य). M1 महावेग: (for 'तेजा:). G3 damaged for सारणस्य च. T2 G3 वीर्थवान् (for घीमत:). —(1. 3) T2 अथ (for तथा). T1.3 ममई (for ददाह). G1 पुष्ठते स महाकाप: (for the post. half). -(I. 4) Ti damaged after जम्बु up to l. 5. Ts तदा (for तत:). Ds T2 M2 तथा कुंमनिकुंभयो: (for the post. half). -After 1. 4, Gs reads 1. 7. -1. 5-6=5.5.20°d and 22°d. -(1.6) Ds रोमणस्य. G1 om. च (subm.). —For 1. 7-9, cf. 5.5.23-24⁸. —(1. 7) Ds हस्वग्रीवस्य (for ध्वज°). M1 नादिन: (for रक्षस:).—(1. 8) G3 damaged for घोरस्य त. - (1. 9) T2.3 G1.2 M1.3 विशा वस्य (for विशालस्य). Ds M2 ह (for हि). 😤 Ck: करालस्य विशालस्येति पाक्ष:. 🍪 —(1. 10) Ds Ma चैव ह; Ma चालयं (for नैव हि). —T1 damaged for the post. half. —Ds Gs M2 om. l. II. Ts M1 transp. l. II and I2. -(l. 11) Ts नरकातस्य (for नरान्तकस्य). T1.8 Ms दुराहमनः (for महा°). —T1 om. l. 12. —(1. 12) G2 स्वै- (for अक्-). -(1. 13) G1 कपि:; Cv as above (for प्रति). —For l. 14, cf. 5.5.24°d. —(1. 14) T G इरिय्थप: (for (for °वुंगवः). M1 हन्मान्मास्तासमजः (for the post, half), -1. $15 = 5.5.25^{ab}$. -For 1. 16 - 18, cf, $5.5.25^{a} - 26$. -(1, 16) G: M1.: तेपाम, G: ऋडेपु (for गृहेपु). D: [अ]मिमताम् (for [ऋ] डिमताम्). Ds सहसा कपि:; D7.9 कपिकुंजर;; Ta G1.2 M1.2 इरियूथप:; Cm as above (for स

महाकपि:). — Ti damaged for l. 17-18. — (l. 17) Gi स तेषां (for सर्वेषां). Gi.2 Mi भवनानि समंतत: (for the post. half). — (l. 18) Mi राक्षसेंद्र- (for रावणस्य). — (l. 20) D7-9 Mi नाना- (for सर्व-). Ds -भूषिते (for -शोनिते). — (l. 21) Mi पवनस् (for उरस्च्य). Mi तेषु वेदमस्वचारय (for the post. half). — (l. 22) Ds ददाइ (for ननाद). Ds Gi युगांते (for युगान्त-). Ds -ज्य ३नो (for -जलदो).

12

(l. I) D: [अ]भ्यांचेतो (for विंदो). Ñs V Bi-De स तु संवर्षितो विहर्(Bs.s °तश्चान्निर्); Ds.s.11 स तामलर्थि (D3 ° व्यों)तो बहिंद्; T: स तामत्यदितं बहिंद् (for the prior half). - (1. 2) D1.4 -परिक्षित् (for क्षेपेर). Ñ1 V1 B1-3 D11 मारुतात्मज: ; D3 मारुनेरित: (for मास्तान्वितः). —(1. 3) V2 मेरी- (for तेन). Ñs D6 सर्वे च (for शब्देन). Šī Die संरच्या; Vi विध्वस्ता; Be Das संमुद्धा (for वित्रस्ता). Ѻ Ba De वृद्धिना (for चाप्तिना). —(1. 4) Si Dio ततो (for तदा). Ñ2 V B De तं कार्प राक्षसोत्तमा: (for the post. half). — Ña V B De om. l. 5-6. —(l. 5) Ñi D₂.s.11 T₂ सं (for स-). Ds वे संप्रदोते: (for संप्रदीतेश). Du लांगूलै: (for श्लाप्रे:). Di.s. 4.8 T2 प्रासै: (for पाशै:). Dr.4.11 च तोमरै: (for परमथै:). —(1. 6) D1.2.4 अभ्यष्मन् ; D2 अश्विण्वन् ; D8.11 T3 अश्विणन् (for आजधूर्). —(1. 7) D1.3.4 -[आ]वृताः (for -[अ]न्विताः). -Ñ1 D8.11 T2 om. l. 8 - 14. -(1. 8) cf. 5.40.27 Va Ba आजग्मुर् (for "जन्नुर्). Da शरीब; Da शरीर् (for बाणैर) -(1. 9) cf. 5.41.1246. St Die transp. मानस्य and

परिक्षिष्य हन्मन्तं स वभौ रक्षसां गणः। [10]
ततो वातास्मजः कुद्धो हेमरूप्यसमाञ्चतम् ।
प्रासादस्य समुद्धृत्य स्तरमं हेमविभृषितम् ।
भ्रामयित्वा शतगुणं नाम विश्राध्य चात्मनः ।
नवान राक्षसान्वोरान्वञ्जेणेन्द्र इवासुरान् ।
निहस्य च वरांस्तत्र दिवमेवोत्पपात ह । [15]
भ्रतिविक्षम्य सहसा संकामन्स गृहाहृहम् ।
स्क्रामादीपयामास वायुपुत्रः प्रतापवान् ।

स डाह्र्डावसक्तान्निर्मुको सृत्युमुखादिव ।
छड़ां पर्यपतत्हृत्सां खे प्रहः संपतिश्वव ।
तोरणेषु गवासेषु हम्बेषु शिखरेषु च । [20]
विद्यमानास्तु पश्यन्ति राक्षसाः प्रवगोक्तमम् ।
सर्वतो हनुमानेकः संपतन्त व्यराजत ।
हुनान्न इवाकान्नो ज्वालामालापरिष्कृतः ।
वन्दःपुरविमानेषु रावणस्य महाक्रिः ।
नियपावानिसहितो मूर्तिमानिव पावकः । [25]

त्रोबस्य.—(l. 10) cf. 5.41.12° d. Ds परिश्चिमी (for भिष्य). Ñ2 V B Ds हरिश्रेष्ठं; Ds हरिश्रेष्ठं (for हन्मन्तं). 51 त्रवरो (for स वभा).—After l. 10, Ñ2 V B Ds ins.:

ते प्रदीप्तानि शूलानि प्रासान्बहुपरश्वधान् । तदा प्रति हनुमन्तं क्षिपन्ति स्म निशाचराः ।

[(l. 1) Be.s transp. সবীমানি and মুকোনি. Ñe मुद्गर-(hypm.); Bi De অব্ল- (for ৰত্ত্ত-). Ve पাহান-অব্ল-; টামারজম্ব- (for সামান্যস্ত-).]

-(l. 11) cf. 5.41.13. B1 श्रीमान् (for कुडो). Ñ2 D6 श्रीवं हरं; V1 B2(marg. also हेनह्प्यं).इ.६ D5 श्रीमहप् (for हेमहप्यं). Ñ2 V1 B D6 समास्थित:(B1 °तं); V2-समाथितं; D1.2.६-समाचितं; D3 -समाधितं (for -समाधृतम्). —For l. 12 — 14, cf. 5.40.935*. —(l. 12) Ñ2 V B1-3 D6 समुख्यः D1 समुद्धः; D4 समुद्धिप्य (for समुद्ध्य). B4 शासादासमनुद्ध्य (for the prior half). Ñ2 V B2.3 D1.6 एख-(for हेम-). —(l. 13) V2 बहुगुणं; D2.10 गुणशतं (for सतपुणं). —(l. 14) D1.4 सर्वान्; D3 देहो (for घोरान्). D3 बन्नेणेब शतकन्तुः (for the post. half). —After l. 14, D1 ins.;

तात्राक्षसान्भीनवलात्रानाप्रहरणान्विनान्।

-Be om. 1, 15. St (1, 15 only) K1 B4 D2.3.10.11 1epeat 1, 15-18; while D1.4 repeat 1, 15 and 18 after 1. 5 of App. 1 (No. 14). -(1. 15) \$1 N V B1 De10 (Šī Āī D10 second time) राञ्चसान्त्रीरान् (V1 "न्स-र्षत्); Ñı (first time) प्रवरांस्तव; Ba(first time) निगलत and (second time) यस्त्रांसात्र; D1.4(both birst time) खेनरांस्तन; Di.i.ii(all second time) समरे लि; Da(first time) स महातेजा and (second time) र सामित्रीरो; Ds.n(first time) T: च स तांस्तत्र (for च होतित्र). Da(first time) आञ्च (for एव). Ña Ta च; Dul (first time) H: (for E). N1 (first time, with hialus) बत्यात दिशं कपि: (for the post. half).—(I. 16) ी। second time).2 V B D2.3.6.10.11 (B4 D2.3.10.11 both times) अथ; D1.4 अभि-; D8 T2 स च (for अति-)-्रिप्_र B₁₋₃ D₆ स हरिस्तु; V2(with hiatus) उत्पत्त; Ba (Sist time) सनाकामद; Da(first time) संज्ञनन्स; Da Ta रंगान्य (for संनक्षमन्स). Dr. गृहाङ्ग्हान् . Da (second time)

वायुपुत्रो महावळ:; Dir(first time) संकामस्तदत्ता गृहं (for the post, half), -(I, 17) B4 D2.10.11(all second time) महाबल्ट; Dif(first time) प्रदीवनान् (for प्रतावनान्). Da (second time) गुराद्भदं सनुस्तत्व दीपयानास नारुति:. —(1. 18) NI D1-4.10(all second time) ই पुरष्ट- (for ভার্ভ-). Vi Bi-s Di.4.6(Di.4 second time) -[अ]वसिक्त-; Da Ts -[ব]ণ্মল (for -[अ]ণ্মল-). Dn(second time) स इ पुच्छावतकोसी (for the prior half). Ba मृत्युमुको (by transp.). Ba (first time) -भवाद; Da(second time) -पथाद; Ta -মহাद (for -মুনাহ). --(1. 19) Na Va B1,3 De पर्यक्रमत्; V1 B2 D11 पर्यचरत्; B4 स पर्यटन्; Ds पर्यक्रमत् ; Ds पर्यदहत् ; Ts पर्यतपत् (for पर्यपतत्). Be प्रश्तित्व (for सं). —(l. 20) Be दवानानेषु (hypm.) (for तोरणेषु). No V1 B1-3 De इन्याणां; V2 रन्याणां; Ds रम्येषु (for इम्बेंपू). —(l. 21) N2 V2 B1.3 D8 वितिष्ठमार्न; V1 B2 विचेष्टमानं: Ba D:. . . तिष्ठमानं स्म; D: विचरंतं स्म; D:1 तिष्ठमाना: स्म (for तिष्ठमानास्तु). Da Ta निष्ठति(Ta "तं) सम प्रपद्यंति (for the prior half). Ni Di. दा क्षेत्रतमं (for प्रवाने-चन्त्र). —Ds em. l. 22-25.—(l. 22) Ñe Va Bi.s De.11 स विराजते; Vi Bs परिराजते; Ds खनरामदर (for स व्यराजन). —(1. 23) \tilde{N}_1 कुद्धे (for [आ]काये). \hat{V}_2 बहुत्वाला-(for क्वाबानाता-). Śi Ña Va De.10 -परिप्रनः; Be-समावृतः (for -नरिक्तः). — Da reads l. 24-25 in marg. —(1. 24) Ts अन्वारुहद् (for अन्तःपुर-). Ds -विनानेन (for -विमानेषु). Din कपि: स्थित: (for नदाकपि:). -(1. 25) Bs Ds नि:पपात. B2 मृशं दूरान् (for [अ]ब्रिसहितो). -After l. 25, B4 ins.:

पानीयपर्णशालां तु यानशालां तथेव च ।
चित्रशालां यहिशालां धनशालां न्यंवितान् ।
श्यनाशनशालां च समापानगृरं तथा ।
मक्षशालां च कीशालां विशालां वक्षशालिकान् ।
पुप्पशालां गन्धशालां शालां च नित्रत्ययोः ।
श्रम्भालां गन्धशालां शालां च नित्रत्ययोः ।
श्रम्भालां वादिशालां शालां च नित्रत्ययोः ।
श्रम्भानि च समानि रावगानगःपुरे शुने ।
नित्रत्यालं महावीरत्यानि सर्वाणि मारुतिः ।
श्रम्भाः पुष्पके चैव महामा निर्मितं श्रमम् ।
श्रम्भाने प्रमानि स्वर्णि मारुतिः ।
श्रम्भामा महावीरा लक्ष्मेयवनमास्थिताः ।
श्रम्भामाः प्रतीकारे रन्तरेशंधं दहिरेरे ।

[5]

13

After 5.52.13, D5 T1.8 M1.2 ins.; D7.9 G M8 Cg.t (om. l. 1-2) ins. after 1086*; D8 ins. l. 1-12 after 1086* and l. 13-44 after l. 8 (first occurrence) of 1088*; while T2 ins. l. 3-12 after 5.52.13 and l. 13-44 after 5.52.14 (first occurrence):

कचित्किशुकसंकाशाः कचिच्छात्मिलसंनिभाः। कचित्कुङ्कमसंकाशाः किखा वह्नेश्वकाशिरे। इन्मता येगवता वानरेण महात्मना। रुङ्गापुरं प्रदग्धं तदुद्देण त्रिपुरं यथा।

ततस्तु लङ्काषुरपर्वताम्ने समुक्ष्यितो भीमपराकमोऽज्ञिः। प्रसार्य चृदायलयं प्रदीसो हन्मता वेगवता विस्रष्टः।

युगान्तकालानलतुल्यचेगः
समारुतोऽग्निर्वशृषे दिविस्पृक्। [10]
विधूमरिश्मभवनेषु सक्तो
रक्षःशरीराज्यसमर्पिताचिः।
धादित्यकोटीसदशः सुतेजा

लङ्कां समस्तां परिवार्यं तिष्ठन्। शब्देरनेकरशनिश्ररूढे- [15] भिन्दक्षिवाण्डं श्रवभौ महाश्चिः। तत्राम्बराद्मिरतिष्रवृद्धो

स्थापनाः किंशुकपुष्पचृहः। निर्वाणपूमाकुलराजयश्च नीलोत्पलामाः प्रचकाशिरेऽआः। [20] बत्री महेन्द्रश्चित्रशेशरो वा साक्षायमो वा वरुणोऽनिलो वा।

13

Ds.7.9 M1.3 om, l. 1.—(l. 2) G1.3 अम्र्स् (with hiatus) (for बहेश्.). —(1.5) D7.9 स (for तु). M1 -गोपुर-(for -पर्वत-). 🛞 Cm.g: ल्ङ्कापुरपर्वताग्रे ल्ङ्कापुराधारत्रिकृटशिखरे (Cg तद्वतित्वात्तस्यास्तथा निर्देश:। पर्वतामस्थलक्कापुर इति परनिपातो ना। ।; so also Ck.t. %—(1. 7) Tr damaged from प्रदीक्षे up to 1. 8. —(1. 8) D7.3 [उ]पस्ट: : G1 प्र° : Cm.g as above (for चि°). —(1. 9) D?-8 -हप: (for -वेग:). —(l. 10) Ds.8 दिवस्पृक् ; T3 M1 दिवि स्पृश्न् (M1 °त्); Cm.g as above (for दिविस्वृक्). — (l. 11) M1 - राजिर् (for -रहिमर्). T1.3 भवने स्म (for भवनेषु). -After l. 12, Ds Ta ins. a long passage relegated to App. I (No. 12). - (1. 13) Ta -प्रतिमः (for -सद्दाः). Ds रवतेजा (for ao). -(1. 14) Ms समाप्तां (for समस्तां). -(1. 15) Ds Ti.s Gi -प्रकाशेर्; Cv as above (for -प्रक्टैर्). —Ti damaged for l. 17 - 18. - (l. 17) Gi [अं] बरे; Cr.k as above (for [अ] म्बराइ). --(1. 18) Ds Ga रश्च-; Ds Ts M1 रुध: (for रुध-). —(1. 19) Ds -[अ]ित्ल-(for -[आ] बुख-). G1 -राशयश् (for -राजयश्). -(1. 23)

रुद्रोऽशिरकों धनदश्च सोमो न बानरोऽयं स्वयमेव काल:। किं ब्रह्मणः सर्वेपितामहस्य [25] सर्वस्य धातुश्चतुराननस्य। इहागतो वानररूपधारी रक्षोपसंहारकरः प्रकोपः। किं वैष्णवं वा कपिरूपमेख रक्षोविनाशाय परं सुतेजः। [30] अनन्तमव्यक्तमचिन्यमेकं स्वमायया सांप्रतमागतं वा। इत्येवमृचुर्वहवी विशिष्टा रक्षोगणास्तत्र समेत्य सर्वे। सप्राणिसंघां सगृहां सबृक्षां [35] दग्धां पुरीं तां सहसा समीक्ष्य। ततस्तु लङ्का सहसा प्रद्राधा सराक्षसा साधरथा सनागा। सपक्षिसंघा समृगा सबुक्षा ररोद दीना तुमुलं सशब्दम्। [40] हा तात हा पुत्रक कान्त मित्र हा जीवितं भोगयुतं सुपुण्यम्। रक्षोभिरेवं बहुधा बुबद्धिः शब्दः कृतो घोरतरः सुभीमः।

After 5.52, \$1 \$\tilde{N}_1\$ D1-4.70.11 ins.; \$\tilde{N}_2\$ V B1.2.6

D6 ins. after 5.53; while B3 ins. after 5.52.16:

ततस्तु सरमा नाम गत्वा सीतामुवाच हु। दीप्यमानां स्वया लक्ष्म्या संध्यामौत्पातिकीमिव। प्रशमं गच्छ वैदेहि हुन्मन्तं प्रति प्रिये।

Dr.9 रोहो (for रुट्टो). T1.3 पयो (for अकों).—(1. 25) T1 damaged after सर्व- up to 1. 26.—(1. 26) Dr.8 लोकस्य; Do om. (for सर्वस्य).—(1. 31) Dr-9 transp. अनन्तम् and अचिन्त्यम्. T1.3 G1 पव(T1 °वं) (for पकं).—(1. 32) T3 अगगतो (for °तं). % Cv: अत्र दितीयो वाशस्य स्वार्थे।; Cg: आशो (1. 29) वाशस्योऽवधारणे।... दितीयो वितर्के. %—(1. 33) T3 विस्ष्य; Cm.g.k.t as above (for विशिष्टा).—(1. 35) T1 damaged from सप्राणि up to दग्यों in 1. 36. D3 समृगों (for सगृद्धो).—(1. 40) T1.3 सुम्रों धुशब्दे (for तुमुलं सशस्यम्).—(1. 42) Dr.9 जीवितेशांग हतं (for जीवितं भोगयुतं).—T1 damaged for 1. 43-44. D3 reads 1. 44 in marg.—After 1. 44, D3 T3 repeat 5.52.14, and then D3 alone ins. 5.52.1088*.

14

Before l. r, Śi Ñi Ba D1-4.10,11 ins.:
प्रदीप्यमानलाङ्ग्ले इन्मिति महाबले।
[Ds प्रदीप्यमाने (for प्रदीप्यमान-) and कपेरतस्य महास्मनः
(for the post. half).]

गतः स प्रियद्तस्ते छित्त्वा पाशमिव द्विपः। स राक्षससहस्राणि वित्रास्य हरिपुंगवः। [5] द्यवाग्निरिव कोपेन कपिः पावकसंनिभः। अरहत्तां पुरी लङ्कां कृत्सां काल इवान्तक:। कविकोपविमुक्तेन दीक्षेनेव दवाक्षिना। सा सर्वाद्दात पुरी शिशिरेणेव पश्चिनी। व्रासादाः पाण्डुराश्राभा ज्वलनेन समावृताः। [10] वर्वता इव दश्यन्ते काञ्चनाञ्जनधातवः। स्रप्रिज्वालाप्रदीसाङ्गा भग्नालानाश्च ऋक्षराः। गजमार्गेषु दर्यन्ते तुरङ्गाश्च सहस्रशः। संप्रदीसकलापामा विष्रकीर्णाश्च चहिंण:। संक्रामन्त इवाभान्ति पुष्पिताः कमलाकराः। [15] काश्चित्किशुकवर्णाभाः काश्चिच्छालमलिसंनिभाः। रक्तोत्पलनिकाशाश्च द्ययन्ते पात्रकाचियः।

-(I, 1) \$1 Ñ1 B4 D1-4.10.11 जानकी दोक (\$1 D3.10 दु:ख)-मंत्रप्तं सरमा बावयमनवीत्. - Ñ1 B4 D1.3.4.11 om. l. 2. -(l. 2) B1 स्वयं लंको (for स्वया लक्ष्म्या). S1 D10 औपवि-ही (for औत्पातिकीम्) and यथा (for इव). Da तां संघोत्पातिकी वथा (for the post. half). -(1.4) \$1 Ñ1 Di.s.c.10.11 संप्रति (for स प्रिय-). र्रा Ñ1 D3.10.11 पाद्यान् (for पाशन्). -- Bs om. 1. 5-19. -- (1. 5) Ds दातुथान-(for स राक्षस-). \$1 Ñ1 V1 B2.4 D2.10 विद्राब्य (for विवास). -After l. 5, Ña V Bi-3 (Ba after l. 4) De read 1. 15-25; Ši (1. 15 only) Ñi B4 D2,3,10,11 repeat l. 15-18, while D1.4 repeat l. 15 and 18 only of App. I (No. 12). - S1 om. l. 6-19; V2 om. 1.6. De repeats 1. 6-10 after 1. 15. -(1.6) Ñi Ba Da.10 तीरेण; Da.11 दोषेण (for कोर्यन). —(1. 7) Ñ1 Da.s.11 खाहेमां, Ba ददाहैनां, D1.4.10 ददाह तां (for अदहत्तां). V1 Dia.a.n transp. लंको and कुरलां. Di.4 काल इवापर:; Ds सहसमः कापः; D10 रावणपालितां (for काल इवान्तकः). -(l. 8) V1 Bs दीसेन च; B1 De(both times) ब्नेव (शि दिस्तिव), Bı बनाझिना (for द्वा°), Ñı Ba Dı-4.10.11 रेषं रोप(Ñi लोक; D1.4.11 दु:ख; Da कोष)परीतेन कुडेने-(D1 भे) वितकासिना. —(1.9) Ñ1 B4 D1-1.10 कृतका प्रदक्ष-(Bu °दीप्य; D10 °दइ)ते लंका; D11 क्रत्सां प्रदद्यते लंकां (for the prior half). Vi Bi.: D2 [u] q (for [z] q). Di शिक्षिरे वनपश्चिनी (for the post, half). —(l. 10) Ni Vi Bi पांडराश्रामा; V2 °रास्तत्र; B2 पांडरामाश्र; B4 D2.3.10.11 भेंड (B4 ° हे) राभासा (for पाण्डुराझाभा). —(1. 11) B2 (marg. also) पताका (for पर्वता). —(l. 12) Dir भौतिमा (for अदीप्ताङ्गा). Ñा अतिज्वालाप्रदीप्ताक्षी; D1.4.10 भी नीजापरीतांगा; Ds अग्निज्वांजापरीतांगा (for the prior धि।). में Ba Das अञ्चलकायपताचा रूपा है। D1.4.10,11 व (Di. 6 ेल्प) देष्ट्रास् (for सम्राजानास्). Ds वारणाः (for ्वाः). (1. 13) Ñi De राजमार्गे प्रदृश्येते (for the prior ि 13) N1 D2 राजमाग प्रदृश्यत (10. श्रेंट Da तुरनाश्, Ñ1 B4 D1-4.10.11 मेषा: सेंद्रायुधा इव

ज्वालाङ्क्लीमिभँगवान्विष्टभ्य स हुताशनः। खेतास्मित प्रासादं ज्वलनोऽम्यवस्डवान्। रावणान्तःपुरं चैव सर्वतोऽद्द्यताधिना। नायं तु द्खते देशो यत्रासि स्वं पतित्रते। 20] सा वायुविभ्रान्तहुताशनार्चिया पुरी द्वामिष्ठतिमेन सबैत:। प्रसद्धा छङ्का प्रवरोन चीमता हुवाशनायोपहृता यया बलि:। [25] करिप्रयुक्तेन भृशं तु बङ्किना प्रसद्दा छङ्का बरगात्रि दुश्चते। बलाइरिश्रेष्टतमेन धीमता गतासुकल्पाश्च कृता निशाचराः। न सन्ति चैत्यानि न सन्ति राक्षसा [30] गृहाण्यद्रभानि न सन्ति साम्प्रतम्।

(for the post. half). —(l. 14) Ba मुसंबीस- (for संप्र). Ni Ba Di.s.a -ৰুৱানায় (for °প্ৰা). Ni Ba Di-a.io বিৰুক্তা-पाश्च; D11 विकलाभास्तु (for विप्रकीर्गाश्च).—(l. 15) V1 विक्रमंत्र (for संकानन्त). —(l. 16) Ñ1 V2 B4 D1-4.10.11 कविद (for काशित्). Ñ B: D: -पुणाना:, VI -पत्रामा: (for -वर्णामा:). Ñi V: Be Di-4.10.11 कविच् (for काश्चिच्). -(1. 17) B2 -निमा: काश्चिद; D10 -निमा: कापि (for -निका-शाक्ष). Ña Da पावकत्विष: .—Ña Di-a.10 om. l. 18-19. —(I. 18) De विस्तन्य: Dis "भज्य (for "दृश्य). Be ज्वाला-मालांगुलीमिश्च मवानिव दुताशनं (sic). —(l. 19) V1 [अ]नु-रूदवान् ; Ba [अ]थि° (for [अ]व°). Ñs ज्वलक्षराध्यरूदवान् : Bi ज्वलक्षन्यवस्त्वान् ; De ज्वलक्षतल रुदवान् (for the post. half). -(1. 20) Di -अंतःपुरे. Si Da.10 सुर्व (for चैव), Ñi Ba Di,s,4.11 दखते (for इत्युत). Śi Da,10 दशते सुवंतोशिना (for the post. half). —(l. 21) Be महानते (for पति°). Ši Ñi Di-4.10.11 दहाने न तु देशीयं (Ñi कुल-l. 22-23. -(L 22) Si Ñi Di-4,10,11 सवायुना आंत-(for सा बायुविज्ञान्त-). —(1. 23) Ñi Dr. सर्वेदा: (for क्:). —(1. 24) Ñi Di.4.11 प्रविद्य; Va संदक्ष (for प्रसद्य). Bi Da.11 टंकां (for टक्का). Ñi धर्षिता; Be Di.e दीपिता (for चीमता). -(1. 25) Ñ1 [उ]पविता; D1.2.4.11 [उ]य-हिता(Da °तो) (for [ड]यहना). Ba महा- (for यथा). —D4 om. 1. 26-27.—(1. 26) V1 В2 D2 - янुकेन; D10 °बीरेण (for °युक्तन). St Die स (sic); Di.s च (for तु). Ñi Da मुशेन (for मुशं तु). Ba दुखिना (for बिहुना). -(1. 27) Du चरणं तु (for बरवात्रि). Ba बलिना प्रदेखते: Ds वरगाश्रदाहिना (for वरगात्रि दक्कते). -- (1. 28) Sp Ni Die बलि-; Ve कृदि- (for इरि-). Ni बहिना; Di.e दीपिता (for चीमता). - Da reads 1. 29 after 1. 33. —(1. 29) Da बुदेन (sic) (for नजान-).—B1 om. (hapl.) I. 30-35. De om. l. 30-31. -(l. 30) Šī Ñī D1.3.4.10.11 यानानि (for चैखानि). D3 चैव (for second

कृता हि रुद्धा सगृहासनदुमा
हुताशनेनाप्रतिमेन भस्मसात्।
ततस्तु रुद्धां कृपिताप्रिदीपितां
समीस्य सर्वे व्यथिता निशाचराः। [35]
प्रदुद्भुद्धर्तरुणदर्शना शृशं
ननाद नादं स च ह्यपितो हरिः।
पुरी प्रदुग्धा तु हुताशनार्चिया
सरावणा भाविनि सर्वतो दिशस्।
तवार्थसिद्धि प्रवदामि तत्त्वतो [40]
विनाशमेतद्धि वद्गन्त पण्डिताः।

कृतामबुद्धिं प्रवद्गित सर्वतः

किपप्रवीरस्य निशम्य विक्रमम्।
पुरीमिमां रावणवाहुपालितां
विनश्यमानां प्रसमीक्ष्य सर्वतः।
ततस्तु धेर्येण निशम्य मैथिली
निशम्य रोषाशिमपां घटैरिय।
दृढं हि सा तन्मधुरं वयस्तदा
निशम्य तस्या जहुपे नगन्द च।

Colophon

[45]

सन्ति). -- (1. 31) Śi Ñi Vo Dio द्वयानि (for [अ]द-ग्धानि). 'Sı Ñı Dı.s.4.10.11 जानिक (for साम्प्रतस्). -(1. 32) \$1 D10 वनद्रमा; Ñ1 D1.4 महाजुङा; Ñ2 D3.6 सहद्रमा; V2 गणद्रमा (sic); D2 महर्षिणा (sic); D11 महाचिपा (for -[आ]सन्द्रमा). —Da om. 1. 34-35. —(1. 34) B4 [S]पि (for तु). Ñ1 V1 B4 चवलितामि-; V2 ज्वलद्भि-; B: कपिनाग्नि-; D11 जनलनाग्नि- (for कुपिताग्नि-) \$1 D10 -विद्रतां; Ñ1 Bs -विद्रमां; Ds -विद्रतां; D11 -विज्यलां (for -दीपितां). B: कपिना प्रदीपितां; D1.4 कुपितासिना हतां(D4 द्रतां) (for कुषिताक्षिदीपितां). —(1. 35) \$1 Ñ1 B4 D3.10 दुपिताः D11 क्षमिता (for व्यथिता). D1.4 समीह्य सर्वा मधितां सुदारुणां. —Ñı Dı.s om. l. 36-37.—(l. 36) Śı Bı -दर्शनाद (for -दर्शना). —(1. 37) \$1 B4 D2.10 रुराव रावं; D3 ररास तारं (for ननाद नादं). St B4 Dto transp. स and च. -(1. 38) Bs D2 च (for तु). St D1.4.10.11 पुरी प्रदेग्धां (D1.4.11 °दीसां) ज्वलनेन भारवता; Ñ1 B4 D3 पुरी प्रदाशां च हुताशनादितां; B1.2 पुरी प्रवस्थागि(B1 °ष) हुताशनादितां. -(1. 39) \$1 Ñ1 B1,3 D1,3,4,10 सरावणां; B4 सराक्षसां (for सरावणा). Śi Di-4.10 सामिनि. —(l. 40) Ñi [अ]पि (for [अ]भे-). Ñi Ds -सिध्ये (for -सिद्धि). Śi Vs B4 D1.4.10.11 प्रवदंति; D2 हि वदंति (for प्रवदामि). Š1 V2 B4 D1.2.4.10.11 खेचरा: ; Ñ1 D3 [अ]हं वच: ; B1.2 तहनो:

Bs तहिंदो (for तस्वतो). — D1.2.4.11 om. 1. 41-42. -(1. 41) Si Dio एपां, Ñi Da एवं (for एतद्). Ñi Ba Da प्रवदंति (for हि वदन्ति). Va Ba कपिप्रवीरेण निशम्य धर्पतां (V2 थीमता). —(J. 42) Ñ1 V2 ह(V2 ह)तामहाँह; V1 कृतार्थसिद्धि (for कृतामनुद्धि). —(l. 43) \$1 Ñ1 D1-4,10,11 -प्रतीरेण (for -प्रवीरस्य). Ši Ñi D2,3,10,11 निशन्य धाँपतां; D1.4 निशाप्रधाँपतां (for निशम्य विक्रमण्). —(1. 44) Bs राक्षस- (for रावण-). —(1. 45) Bs रही-विनाशं; D2 प्रणक्व° (for विनद्यमानां). S1 D10 च वदंति; D3 च समीक्ष्य. \$1 D10 पंडिता: (for सर्वतः). D1.4 विनश्यती चापि वदंति पंडिताः ; D11 तां चापि नशं प्रवदंति सर्वतः . -- (1. 46) D2 च (for तु). Ši Bs D1-4.10.11 विचार्य; Ñ1 श्मापि (for निश्=य). - (1. 47) \$1 Ñ1 V2 B4 D1-4.10.11 प्रशस्य (for निशम्य). Šī कोप-; Ñī Vī Bē Dī-4,10,11 शोक-(for रोप-). —(1. 48) V2 स्वरं (for वचस्). Si Ni Bi D1-4.10.11 गंता प्रसादं मधुराक्षरं वची. -(1. 49) B1 (m. also) हृदये; Ba (m. also) हृदयं (for जहूरे). Si Ni D1.4.10 ननाद (for ननन्द). D2 च जगाम हर्ष (for जहने ननन्द च).

Colophon. — Sarga name: \$1 Ñ V B D1.3.4.6.19 सरमावावयं; D2.11 लंकादाहे सरमावावयं. -- Sarga no. (figures, words or both): Ñ1 B4 D1.2.4.10.11 om.; \$1 Ñ2 V1 De 54; V2 43; B1.2 52; B3 50; D3 57.

CRITICAL NOTES

AND

CORRIGENDA ET ADDENDA

1

- 1) चारण—देवजातिविधेष (Ct); सहुचारिणो देवगायकाः (Cg). They are called Rsis; cf. 53.24 and 27. चारणाचरिने कि. In the sky. Locative used for Instrumental. Cf. Cg for different metaphorical interpretations of the stanza.
- 4-5) Syntax requires यत् (= तलम्) to be under-stood. Cf. comm. in Crit. App.
 - 14) रीती:-स्रोतःप्रकारान् (Ct); रेखाः (Cg).
- 15°) V. l. हरिणा probably due to failure to see that पीड्यमानेन is in apposition to निरिणा.
- 24) परिहार्य A wristlet. However, see Crit. App. हरियज:—because they were standing high up in the sky and were beyond danger.
- 27) महानेगम्—Adv. Variants attempt to avoid महानेग being mistaken as an epithet of समुद्रम्.
- 33) A peculiar use of आ+विद्य with वीर्यन् etc.: 'attained his vigour etc. to the full'.
- 43-44) Note the aptness of the similes.
- 56^d) S MSS. divided on the reading स्वंस्य. It has, however, the unanimous support of such N codices as read the st.
 - 658) Put a wavy line under मुजहा:.
- ै) The variant इन regularises the grammatical construction.
- 72°) V.I. बातो of N MSS. avoids the queer-looking euphonically lengthened form बायू.
- 84-88³) Ck states that these four and a half st, are interpolated by an astute scribe; Ct notices Ck's view with apparent approval. As far as MS. evidence is concerned, only D7.9 and M2 omit these st. All other MSS. of both the recensions have them. Besides, the presence of \(\beta\) in 88° presupposes one or more conjoints, if the conjunctive support is to have any significance. This would very least.
- & Delete the wavy line under आनुशंसम्.

- 89⁸) ल्वजारमस:—Objective Genitive. Or वतः to be understood as comm. suggest.
- ro8^d) Variants seek to avoid the redundant रन् termination affixed to a form that could be a regular Bahuvrīhi compound.
- 146-49) Despite the emphatic view of comm. that these verses are later additions, the fact is that they are fully supported by MS. evidence and therefore merit retention in the text. Note the biting sarcasm of Ck in Crit. App. of st. 145. The context would appear to warrant this detailed description of the competition between Hanumat and Surasā because the latter was commissioned by the gods to act as an obstacle to Hanumat and thus test his provess. However, see Introduction for the Surasā episode as a whole.
- 150°) हरसवा-व्यक्तिं would be a normal construction but it would result in Dūrānvaya. More probably, it is an instance of the Instrumental case used for the Genitive, meaning 'the gaping horrid mouth of Surasā etc.' Cf. the parallel case of सीवय in 23.9°.
- 171) This is a reference to 4. 40.26 where the name of the female demon is given as অন্নান্ধ and not নিছিন্ধ. Rm. IV. 560 characterizes মিউনা as বায়ুলন্নি. It should be noted that in 4. 40.24-25, Sugrīva does not mention Lankā by name but refers to the region as a হাব where Rāvaṇa resides. Again, অন্নান্ধ i.e. নিইনা is mentioned after Lankā—further down southwards. Here the female demon is referred to while Hanumat is on his way southwards—to Lankā.
- 85* and 86*) The first two lines of these two star passages show a significant agreement between NE version and S recension as against NW and W versions.

Read line 3 of 86*: इतङ्क्षा बनुमता परात स्वयानमसि। before st. 178 in the text. In st. 178^{a5} there is an abrupt reference to Simhikā having dropped down as a result of the assault by Hanumat. This abruptness was sought to be removed by S recension as well as by \$1 D10 by line 3 of 86* (quoted above) and through substitute lines by most other N MSS.—by line 2 of 83* in D1-3.11 and by line 4 of 85* in NE version. The line has thus full MS. support.

183^d) See Comm. in Crit. App. for the reference to Malaya in the island of Lankä.

1906) विक्रम्य—used in the earlier-Vedic-sense: 'having crossed'.

2

6 and ") It is not very difficult to sort out the confusing mass of variants for गन्धवन्ति in ै and गण्डवन्ति in ". To begin with, S MSS. are unanimous in reading गन्धवन्ति in 8. On the other hand, not a single N MS. has this reading, because all N MSS. read गन्धवन्ति in " (in place of गण्डवन्ति). Consequently they all try to avoid the repetition of यन्थवन्ति in by substituting variants like माल्य-वन्ति. The fact that not one of the N MSS, has a variant for गन्धवन्ति in " indicates that the original reading here was either गन्धवन्ति or some very similar expression. Now, if S recension unanimously reads गन्धवन्ति in ⁸, it is impossible that it would repeat the same word in ". That T and Ma repeat गन्धवन्ति is a sign of desperation. Braver is the attempt of Ds G2 M1.2 which read गजवन्ति, The difficulty, really, is only about the second syllable in गण्डवन्ति which contains the rather unfamiliar word गण्ड, गण्डवन्ति is the reading adopted by Ds Gs and is a lectio difficilior which all other MSS, are trying to simplify.

110*) A rather unusual case of agreement of all D MSS. (except D₆) with S recension against N MSS.

25°) Cf. Crit. App. for the sharp division between N and S (except M1) recensions in regard to প্রায়ন্ত. Note the attempt of NE MSS. to remove the first Vipulä.

3

- 4°) विरुपावती—अलकापुरी (Ct).
- 11") Read संबुष्ट for °हे.
- 15°) प्रसिद्धा- used etymologically, 'well-achieved', i.e., 'accessible'. Cf. Ct: प्रकॉण सिद्धगतिका,
- 22) पद्म, स्वस्तिक and वर्धमान are different types of buildings. For details, see Comm. in Crit. App.

- 29^d) The reading पवीधर is unanimously supported by S MSS, but it has created a scare among the N MSS, which either try to drop the reference altogether (S1 N1 D1.2.10.11) or substitute स्तन in its place (N2 V B D3.6). स्तन is not always पवीधर!
- 34) The repetition of कृषि: in ⁸ and in ⁴ (महाकष:) could not be helped. S recension inserts 163° between the two halves of this st. and thereby avoids the repetition. Among N codices, Si Ni Vi Di.2.6.10.11 omit the st. N2 Vi B De substitute 166° for 34° in an attempt to round off the long string of epithets in the preceding st. with the reference to मध्यमे आरक्षे रिश्रताच. This would be a very ineffectual ending of the Sarga because these MSS. omit the remaining st. of Sarga. B2 inserts an additional line—167°—to provide something of a substantial ending to the Sarga.

4

This whole Sarga is in a long metre—Tristubh—and uniformly carries end-rhymes in all the four pādas of every stanza. For these and other reasons, this Sarga is generally considered a late addition; cf. Hopkins, The Great Epic of India, p. 201. However, it has sufficient MS. support for inclusion in the text.

- 4°) The unanimity of S MSS. on राजात्रश्रासः is surprising in comparison with the diversity of variants in N MSS. which are obviously looking for more natural looking readings.
- 6°) Ct: रामाणामभिरामविषयको रमणविषयक इंरितो निरस्तः श्रित्तरेष: प्रणयकछहरूपो येन ।
- d) भगवान्- श्रीमान् (Cg on the authority of Amara); पुज्य: (Ct).
 - 10°) Read °लमन्ति in place of °लपन्ति.
- ed) In view of the characteristic endrhymes in all the four padas of the stanzas, समालभन्ति (or °पन्ति) should be the expected reading in °. Both the roots लभ् and लप् are fairly evenly supported by S MSS, through their grammatical forms °भन्त्य: and °पन्त्य: necessitated by their reading 175* as the latter half of the st. with 10°d as the prior half. NW MSS. support the reading °भन्ति. °ल्पन्ति is likely to have been a later emendation with a view to providing a penultimate vin this pada, as well.
 - 12) Cg.t agree in interpreting the first इन्दिराभि-

week as 'pleasant of speech' and the second as 'having pleasant names'.

15°) प्रमदोषगृहा:—a case of double Sandhi of प्रमदा उपगृहा: metri causa.

21⁵) V.l. रानेपिनी adopted unanimously by N MSS is inferior reading and only confirms the original प्रोक्नन against °नाम् found in some S MSS.

5

ाउँ°) The S recension has the reading महास्त्रं while all N MSS. except V2 D1.4.11 which read 'क्त', have महाजन'. Now, the star passage 184* is supported by the entire S recension but it had to be dropped from the text as it had no support from N recension. The prior half of 184* reads नहाजनसमानीणंम, the posterior half containing a simile. महाजन' has therefore the support of both the recensions although in slightly different locations. On the other hand, रख is mentioned in 13⁸ and it would seem improbable that it should be mentioned again in °. Lastly, the text of 184* and the order of stanzas read in G1 would lend strong support in favour of °जन'. It therefore appeared safe and legitimate to accept महाजन' in the text.

32°) बाहिनी:—सेना: (Cg.t). More probably, 'Carries', 'Carriages' referring to the शिविकाs in the following st. In any case, Comm. are constrained to connect of with शिविका: in st. 33.

6

- 4⁵) Lankā was known to have been built by Visvakarman and not Maya. Cf. 7. 3.26 and 7.5.20 ff. (B. ed.) See Crit. App. for the efforts of Comm. to reconcile मयेन साक्षात् etc. with this fact.
- 5^d) Possibly, there was originally a hiatus between ग्रोचमं and अप्रति which both the recensions bave tried to remove in their own ways.
- 9^d) No MS. attempts to make this pada thyme with the other three ending in ^a.
- the end-rhyme.
- प्रिं) पश्चिल-प्रावतस्त्रसि (Ct). So also Cg.s'. The leminine form is more in vogue than the neuter.
- 16) The st. stands incomplete in sense. N biTi.a Mi.a read दुद: लिन: in place of "तान in "; some फिला, follow suit while others (Ct) remark:

16^d) ^टवेगनिजिताम्—The variants वेश and वेप are meaningless. Ct: पविगुणनिरंतरस्थानेन निवितां निजितदुःसाम्।

7

ा δ^{ab}) The wavy line should be transferred from δ to तदा in σ .

- ") The variant জিল্ল accepted and interpreted as an সাম form for মাটিলন by Cv.r.m.g would be in conformity with epic usage and would supply a finite verb to the st. It has, however, very little MS. support.
 - 24^d) कश्मापी-- श्वन्यवर्गा वसिष्ठगी: (Cg.t).
- 31°) उपरान्—'stopped'. The root रम् with उप generally has the sense of dying; therefore some N MSS. have attempted to replace it with the more familiar वि+रन्. उप+रन् has been, however, used many times in this Kāṇḍa in the sense of 'desisting'. Cf. 8.8°, 9° etc.
 - 35°) A possible original hiatus?
- 43^d) Cf. Ct: वाहिता: किशोर्य इव क्रुत्तमास्वहनाः आन्ताः किशोर्यो वडवा यथाध्वश्रमापनयनाय छुण्टनेन व्यवस्तपस्ययनदन्धाः श्रेरते तद्वत्।
- 45°) N MSS. try to avoid the tautology of अंद्य and কিলে.
- 64^d) The augmentless Imperfect form वेश्वन appears to have been responsible for the variants. The meaning is: The golden lamps could observe the lovely ladies with steadfast eyes, as it were, because Rāvaņa was fast asleep!
- 68) Comm. have found this st., especially the last pāda, difficult to interpret. Cg has a long inventory of alternate explanations. The meaning appears to be: Hanumat thought that if Sītā were like those other wives of Rāvaṇa who, as stated in st. 66 and 67, were not brought by him by force and were devoted to him, it would be good (ज्ञातन्) indeed for Rāvaṇa who in that case would be a person of a good faith or intentions (ज्ञातन्). In the following st., however, Hanumat is convinced that Sītā was a virtuous lady and that Rāvaṇa, though noble in spirit, had committed an ignoble act in abducting her.

Q

276*) A characteristically southern insertion!

9

13) वाघोणसक—Cg notices three meanings: (i) छामविशेष, (ii) पहिनिशेष, (iii) मृत्वविशेष (खप्तमृत).

रामायणे

18-19) These two stanzas present a syntactical difficulty, especially in st. 19, which in its case is solved in some N MSS. by reading it after st. 21 or 300*. N MSS. steer clear of the option between यहा: and रृष्टा: by adopting variants which are inferior. रृष्टा: adopted by some S MSS. and supported by some Comm. is manifestly an attempt to solve the difficulty straightaway. रृष्टा which is accepted by V2 D7.8.10 T1 G1.3 M1 and Ct is likely to be the original reading. Syntactically, Ct's suggestion 'रृष्टा इति रोप:' would perhaps offer the most acceptable solution.

28⁶) गात्रजम्—गात्रस्यम् (Cm.g.t).

386) All N MSS. avoid the reading বিশ্বনা:, probably, on account of its having another-unpleasant-meaning viz., 'a widow'.

10

St. r-5 all in the ages metre of the Jagati class (except 3°) really break the continuity of the narrative. In the last st. of Sarga 9 it was stated that Hanumat proceeded to think over the situation and st. 6 of this Sarga would be a very appropriate continuation. St. r at any rate is an unnecessary restatement of the situation. However, the st. have full MS. support.

- 20^d) राधवनन्दिनी-राधविषया (Ct). नन्दिनी is generally used in the sense of a daughter. Its unusual sense here has given rise to different variants.
- 23°) महातेजा: and other variants due to the desire to avoid the repetetion of the word महाबाहु: which already occurs in ".

11

- 1") Put a wavy line under मु in मुसंकन्य.
- 5) See 4.57.21-22 and 28cd.
- 2°) It is surprising that not a single MS. has tried to correct the irregular Genitive of बाणानाम् to the Ablative ° भ्य:
- 19^d) Obviously, a finite verb and not a present participle is required here. The variant স্বিস্থেব of Ds T2.3 M2.3 (supported by N1 in its insertion passage 339*) is far outweighed in MS. support by the reading accepted in the text.
- 21°) For the construction प्रवेशो लङ्कायाः, cf. प्रवेशं
 - 36^d) प्रचरिष्यन्ति- ' will practise ', ' will execute '.

- 50^d) Cf. Cg: पशुपते: अग्ने: पशुम् अजमिव। 'इमं पशुं पशुपते ते अख वन्नाम्यन्ने' इति श्वते: ।
 - 53) The reference is to 4.61.12 and 62.8 ff.
- 56-67) These st. are omitted in B1-4. No reads them all except 56 and 60-64; V2 reads all except 57-586; D6 reads all except 56, 60-64. V1 is illegible. What is important to note is that st. 59 and 65-67 in which Hanumat reveres various gods along with Rāma, Lakṣmaṇa and Sītā are present in Ñ2 V2 D6. NE version is thus divided in regard to this passage. Now see Bulcke, JOI Vol. V, no. 1 (1955) p. 80, no. 101.

12

- 1° d) Ct: तस्य रावणस्य वेदमनः वेदमप्राकारात् प्राकारं वन-प्राकारमवण्डतः।
- 15^{cd}) A striking simile: 'Like gamblers who have lost and pledged their clothes and ornaments'. नि+ित् used in a technical sense.
- 29-31) These st. contain very imaginative similes based on the changing moods of a 'lassie'.
- 40) Ct.s': चिन्तयामासेति शेप:। Cg connects आरुष with मत्वा ददर्श in st. 51. It is to be noted that no MS. except those of NE version felt the need to complete the sentence with a finite verb or its equivalent. Is the Gerund आरुष्ण to be understood as आरुद्ध: used predicatively? Cf. शिविकामासाय in 25.10.
- 42⁶) Note the word दुराहमन् applied to Rāvaņa as against महाहमन् as he is called more than once.

13

- 7-8) The words in the Instrumental are to be connected with युत: (understood) as suggested by Ct or to be understood in the sense of उपलक्षण as taken by Cg. Perhaps, the Instrumental case is used here in place of the Genitive which may well accord with तेषां in 8°. Cf. तुरस्या in 1.150°.
 - 11°) अतिवृत्तिमव-अतिऋग्येव स्थितम् (Ct).
- 13^d) The variant मृत्तवितः attempts to cover up the absence of च in the text.
- 15^d) चैलप्रासाद can mean a place of worship in general. **C**g.t. are agreed, however, in interpreting it as a Buddhist temple. Cf. Ct: चैलं वर्तुजाकारवाद द्वायसन्मिय प्रासादच्य ।
- 34d) The variant an adopted by D7 T1.3 would be easy to interpret and would be in line with epic

(and classical) convention in describing the seatures of a beautiful woman. Cf. 33.77 below. The variants in N MSS. clearly indicate that they had before them the difficult reading and not the simpler and which they would have had little reason to change. Indeed, the expression is dumsy. There is no need for the word was either.

46°) Note the unanimity of N MSS. in wrongly describing Sītā as इन्दीवरस्यामा.

39-52) Bulcke, JOI. Vol. V No. 1 (1955), p. 81 no. 114, remarks that "R (= Vulgate) 15.41-54 and R 17.26-32 has nothing corresponding to it in B. (= Gorresio) 18 and 17." This is obviously due to oversight as most of these st. are found in G.ed. in Sarga 19 (st. 12 ff.).

15

22b) NW and W MSS. offer simpler variants because of the doubtful propriety of the reading ब्रान् which is supported by all S MSS. except M1 which agrees in substance with N MSS. 453* indicates that Ñ1 was aware of the reading बदान्. Also cf. Rm. 5.182.

24') If the simile is to have any significance in the context, the variant कुनुमितामिन which has very strong MS. support cannot be accepted. In her present miserable plight, Sītā could hardly be compared with a creeper in blossom. This reading would not be in consonance with the simile in कै: संगामिन रोहिणीन, It appears that Sītā's natural loveliness unaided by any decoration is what the poet has in mind. Cf. st. 30° below. This idea can be expressed with propriety by comparing Sītā with a creeper with its delicate loveliness unaccompanied by the flaunting of blossoms. Ct: अञ्चनमञ्जासाहस्यमाभरणत्यानाच् वपुपा स्वरूपीयसङ्ग्रहीन्दर्येण ।

^{29°}) A rather rare case of disagreement of gender between the Upamana and the Upameya.

16

469*) The passage shows how S rec., too, has an inflated text.

था[°]) उपसंकान्तम्—A contraction of उपसंकानन्तम् totered the garden after Hanumat got ready to observe him closely.

17

16) Could the original reading be with 2 hiatus?

2^d) An epic simile. Cf. 23.8^d; 3. 2.14 ^{ef}.

S°) वृष्यनानाम्-संतष्यमानाम् (Cg), 'Being obscured'. The word वृमकेतु is used in the place of केतु.

12°) Read तमोध्वस्तान् in place of तपो°.

14°) उत्हट-Used in the etymological sense, 'drawn out', 'plucked'.

20) The st. means: Sitā had folded her hands and hence appeared as if she was passionately (भावेन) begging the favourite deity for the defeat of Rāvaṇa at the hands of Rāma. रपुमुख्यस्य—Subjective Gen.

18

 Cf. Manu III. 33 which defines the Rākşasa form of marriage.

7°) স্বাৰম্ভ—Compare the word প্ৰায় meaning 'love'. Etymologically used—'Lead forth', i.e., offer thyself.

13°) उपरनः —See the Notes on 7.31°.

21°) इच्छ(मां) looks strange as an expression but has good MS. support. 'Accept me'. Cf. 20.38°.

21') पश्यामि—'Let me see'. वर्तमानसामीन्ये छट्। Cf. Ct: प्रतिकर्मणा युक्तं ते रूपं पश्यामि माविकमत्राङ्कारः।

27° दें) Cf. Cg: हिरण्यक्तिषुः कीर्तिनिन्द्रहस्तगतामिवेति वैथर्म्यकृष्टान्तः। अत्र कीर्तिदाच्देन भाषां रुक्ष्यते।

35^d) काननानि विहर—Acc. used instead of Loc.

19

3⁶⁵) Alone among NE MSS., Be refers to the holding of a blade of grass or straw, although the custom is not unknown to NE MSS. Cf. R. 3.54.1. Ru. has the same expression in 265.17°; Rm. 5.227° reads বিধাৰ বুড়ান-বার. For the custom of speaking to a low or unworthy person with a blade of grass held in between, Cf. Dūlarākya st. 36.

9°d) मिस्याप्रणीतात्मा—to be construed with ; then construe °d as follows: विचयुणैः पृथ्यं वचः उक्त्। (referring to the next st.).

10) Cf. Kautilya Arthasästra VI. 1. 16-17.

14") N MSS. transpose হাৰ্যা and নাহ্ৰ, thereby creating a hiatus between " and ". Could this N reading be the original, for this very reason?

S recension, however, supports the text unanimously.

- 14^{ed}) राषवेण अनन्या—Idiomatic use of the Instrumental. N MSS. attempt to regularize the case with राषवस्य in the Gen., अनन्या then probably meaning 'faithful' or 'devoted' only.
 - 502*) W version agreeing with S recension.
 - 26°) Note the meaning of the word गोचरम.
- 28) युगप्रहणस्—Engaging a pair. The meaning of the st. appears to be: In the case of a fight with those two, your engaging the pair would be quite doubtful (impossible); just as in the engagement with the two arms of Indra, the grip of the one arm of Vytra was doubtful. Cf. Ct: वज्रच्छिन्नेत्वाहुद्देशे वहुकालमिन्द्रेण सहैकवाहुना युद्धं कृतवान्यराजितश्चेति भागवते प्रसिद्धम्।

20

- 2) The Comm. interpret বৃহ্ব as মিব or হ্ছ and therefore encounter difficulty in explanation. The meaning is: The more conciliatory a man is, the more he has to yield to women; the more he speaks sweetly, the more is he rebuffed.
- 3°d) There is no need to read अमार्ग as comm. suggest, even though they have the support of उन्मार्गिणाम् of N MSS. आसाच is a key-word. Again, Rāvaṇa would hardly accept even by implication that his love for Sītā was against the rules.—An expert driver would restrain his speeding horses even on a smooth road for the sake of safety.
- II^b) The variant नेत्रेनंबन्ने: found in some S MSS. arose probably from a desire to avoid the violation of the rule: इन्द्रश्च प्राणित्यंसेनाज्ञानाम्। Pān. II. 4.2 which requires a neut. sing. ending in a compound consisting of words denoting the limbs of the body of a living being.
- 17^d) V. l. यानत् is a simpler reading. न तानत् etc. means 'you have not yet gone' etc.
- 20^d) There is little to choose between reading मसाईतेजसा as one word or separately as भसाई तेजसा.
 - 22°) Read °आत्रा for °आता.
- 22°) अपोद्य--- A non-causal form with a causal sense.
- 35°) Ravana would wish the female demons to bring Sita round (आवर्षेष्) rather than appease (आवर्षेष्) her—even with a flourish of the big stick!

21

16⁶) भीतो यस्य etc. —Gen. used instead of Abl.

17°) Among S MSS. D5.8 G M read दुम्, D7.8 सुमुद्द: and T1.3 सुमुद्द: The variants appear to have arisen from doubts regarding the propriety of connecting युमुद्द: with दोला: पानीयम, although it could be properly used with जलदा: in d. Cf. 1.13 but also Cf. 1.14 where √ मुच् is used to describe the mountain throwing up—releasing—boulders. However, this distinction is not always observed, for, in 4.66.39 we find the expression मुभेच सिल्ले त्रीडान्. Once the doubt was raised, the variant युमुद्द: was only natural. The word मुमुद्द: however, made the pāda metrically ab-normal with its third Vipulā (Cf. Hopkins, GE p. 221 f) which was regularized by the variant सुद्द: —without realizing, however, that √स was altogether out of place here.

22

19° is to be read in parenthesis, as the adjectives in ab qualify रावणम् in a.

- 20°) S MSS. except Ma read वेदेही Nom. sing., while all N MSS. except Dio.11 read वेदेहि voc. sing. The Nom. sing. cannot be construed grammatically and would be unnatural as a third personal reference to Sītā in the course of a speech addressed to her. The two adjectives in ab will have to be construed with त्वमित्त understood. Note how DII has dealt with this part of the problem. It appears that the long & (Nom. sing. ending) is a scribal error perpetuated in S MSS.
- 41^d) नृत्यामः निकुम्भिलाम्—An idiomatic expression meaning: Let us dance in front of the deity निकुम्भिला and propitiate her thereby. Ct: निकुम्भिला नाम लङ्कायाः पश्चिमभागवर्तिनी भद्रकाली।

23

- 1^{ab}) Gen. absolute constr.
- 9⁸) सीतया (Instr.) is incongruous with the adjectives चेपन्त्या: and तस्या: in the Gen. case. That the unusual form of the Instr. used in place of the Gen. was known to both the recensions is indicated by the fact that S MSS. record no variant at all, while N MSS., although divided among themselves, are trying to avoid the glaring solecism, NE version substituting प्रमुख्यि and NW and W versions reading 579* in place of ab. Comm. assert: पृष्ठपे तृतीया। Cf. Crit. App. Now, it is noteworthy

that not a single S MS. attempts to rectify this irregular form. The original Gen. form सीताया: was obviously metrically unsuitable in this place. Phonetically, सीताया: could be pronounced with the contraction into सीतया(स्तदा), which later on was reduced to the correct Instr. form by dropping the final visargs of the Gen. case. The Instr. case would thus appear as the result of the erosion of an original Gen. form.

Another possible explanation may lie in taking the clue from the NW and W substitute passage 579* which, at one stroke, eliminates the irregular Parasm. form वेपन्ला: and the incongruous Instr. case in सीतया. It uses the adjective असिता. If, following this clue, the reading वेपन्ला असिता तदा is hypothetically accepted as the original, the transformation of वेपन्ला असिता into वेपन्ला: सीतया would have to go through unusual mutations. In this connection, attention may be drawn to Ru. 265.25: तसा स्त्रला आमिन्या दीर्घा वेणी सुसंयता। दहुरो स्वसिता स्त्रिग्धा काली बालीव पूर्वनि॥

For a parallel case, see the use of ज्रसमा in 1.150. The case cited by Dr. Vaidya in the Critical Notes on 2.2.4 does not really require the Instr. पूर्वे: to be understood as standing for the Gen. पूर्वेगान् because पूर्वे: is to be connected with आचरितन्.

24

- 3°) राषवस्यात्रमत्तस्य—Gen. abs. constr. Cf. Crit. App. for attempts to simplify the rather difficult reading अप्रमत्तरय.
- 13⁴) अभिष्यते—In the sense of अन्यवप्यते (helps). However, Cf. 26.1 for a contrary meaning.
 - 18^d) Ct: मर्पेयिष्यतीत्यत्र काकुः।
- 73) The stanza presents syntactical difficulties which are only aggravated by the MS. evidence in regard to the words भूगे in and रह्माम in. Let us discuss the reading भूग: first: The variant भूगत् supported by T1.2 G1.2 is a lectio simplicior and would preclude the rise of different variants in MSS. Of course, the subject of भूगत् will have to be structured in the soft verbs are generally used in such situations; the Benedictive hardly, if at all. For teading भूग: is supported by T3 G3 M2.3. This hading, however, does not complete the sentence which overflows into the next line of.

Now, in the reading रक्षसान् is objective-Genitive and is the object of अन्तिष्य. That is what the only other significant variant राज्ञसान् indicates. A further difficulty now is the absence of an objective-complement in the sentence राजः उद्धां कुर्याच । The difficulty is sought to be solved by Si Ni Dio.11 by substituting विनश्राञ्जलाम् for अन्तिष्य रक्षसाम् and by Ni Do by reading मससान् in place of रक्षसाम्.

The combination of two different ideas with a simile thrown in between has resulted in condensation which is confusing. With the readings adopted in the text, I would interpret the stanza as follows: यथाइमेवं स्टर्जी (इतास्मि) तवा सट्ट्मण: राम: रक्षमान् (= राक्षमान्) अन्विष्य निहतनाथानां राक्षमीनां गृहे गृहे ट्यां भूव: (स्ट्रतीम् to be supplied) दुर्योत् न संशय: I Cf. 24-29 below.—Lastly in 34-33%, the variant प्रयक्षानेष्यराक्षमान् of \tilde{N} 2 VI B1 as well as V2 would support the interpretation of अन्विष्य रक्षमान् proposed here.

25°d) Read निपर्ययम् for निपर्यय: .

दुष्प्रस्थान:—Wicked, perverse, behaviour. Masc. in place of Neut. Gender.

- 40^d) Note the epithet परमारमनः applied to Rāma in both the recensions.
- 41°) The variant অৰুহ্বন: is more archaic but has weak MS. support. It is not unlikely that it came into existence out of a desire to balance with বুহুমুনান in °.
- 43⁵) Read মহানেল: in place of মহানেলা. The adj. has to be in agreement with বানাব in the Abl. বিহালা in the proximity appears to have attracted the Instr. case of the word whose adjectival nature was overlooked.
 - 44°) न्यलगुन्ती— used predicatively.

25

- 3°) Read अब in place of इन्त.
- 10) The sentence is to be completed by supplying दृष्ट from the following st. (which has दृष्टा) with which it is syntactically connected. That the two sts. are to be read together is clear from the conjunctive च in 11. The constr. would be: रिविकां आसाव(= आस्वित:) रामः दृष्टः वित्तपर्वतमास्थिता मीता च दृष्टा ।
 —The Gerund आस्थाय is used as an equivalent of आस्थित:. For a parallel case, see 12.40.

This elliptical construction is responsible for the insertion of 17° (शुक्रमाल्यान्वरको छद्मणेन समागतः।)

after st. ro in all S MSS, in an attempt to complete the sense of the sentence. Apart from the lack of support in the N recension, there are other reasons for excluding this hemistich from the text here. समागत: would ordinarily mean अन्वित: (accompanied) and not सह आगत:. In that case, the sentence would still remain incomplete. That is why NW and W MSS, as well as S MSS, read सहागत: in 17ed which is read in its proper place by both the recensions. Secondly, as the description relates a dream-sequence, the statement should refer to Rāma being 'seen' as, indeed, Sītā is 'seen' or Rāghava is 'seen' in st. 12. Thirdly there are three spectacles in the dream in regard to Rāma, Sītā and Laksmaņa: (i) शिविकाश्वेतपर्वत, (ii) चतुर्दन्तगज and (iii) रथ. The शिविका scene describes Sītā, who was on the white Mountain, joining Rama in the palanquin. The absence of a reference to Laksmana here must have prompted the reciters or the scribes to rectify the deficiency -which they did by repeating 17°d after st. 10. The simile in st. 11 would indicate that Rama was alone in the palanquin when Sītā joined (संगता) him.

It is curious that Rm. which generally follows the NW version reads a reference to Laksmana here, although it is absent in NW MSS. Cf. लक्ष्मणक्ष तथा दिन्यः शुक्रवस्त्रावृतः पुरः ।—Rm. 5.285 46. This reference is suspect because of आहद: (sing.) in 285° which would be quite natural if 285 is omitted: but particularly because in 287 as Sītā is stated to have been accompanied by Rāma only (रामसहिता).

It may be noted that Ru. does not mention the details about Rāma, Laksmaņa and Sītā being in the sky or on the elephant etc. in Trijata's dream. Cf. Ru. 264.261 ff.

- 17) That समागत: means सह only is apparent from the word सह in ef. Here, too, इष्ट: will have to be understood to complete the sense. The repetition in d and is probably meant for emphasis, with Lakşmana-indeed, with Lakşmana and Sītā'.
- 614*) This S insertion attempts to cover up the deficiency in the description of the dreamsequence in the light of facts : a reference to विभीपण cannot be omitted! Broadly, 617* shows that N MSS, also refer to Vibhīṣaṇa; but, apart from the mere fact, the descriptions in N and S recensions

differ in details. - Ru. 264.66-67 states that Vibhīṣaṇa and his four advisers climbed on a mountain and were destined to be saved.

Critical Notes

- 29 Are the S MSS, mistakenly worried about a hiatus and therefore substitute यस्यां दृ:बि-तायान् or do they consider यस्या दु:खिताया: of the text as a Gen. Abs. construction which they try to normalize by substituting the Loc. case?
- 38) Cg has a longish dissertation on kinds of poetry and the allegorical philosophical meaning of the stanza.

26.

- 16) The variant in N MSS. avoids repetition of the idea contained in and provides better contextual relevance.
- 5°d) भावं अनुप्र-दा-To offer one's heart, to respond in love.
- 6d) The simile is interesting because of its reference to a form of surgery- Craniotomy.
- 908) The variant in S1 N1 B4 D1-6,10,11 shows that these MSS, have missed the sense of the two lines.
- 10°) विससर्जे—The use of the Perf. in the 1st. Pers. is justified by मूदा.

d) How artificial!

11-20) NE MSS. are divided in regard to these stanzas: V2 B1.2.3 read only 19ed and 20ed and omit the rest; No De read all stanzas except 1600 17ab, 18cd and 20ab; Be reads all sts. except 16ab. G ed. has omitted these stanzas. Cf. Bulcke, JOI. Vol. V, No. 1 (1955), p. St no. 115.

28

- 2°d) चिन्तां चिन्तयामास—use of a cognate object.
- 21°) जानमाना—An irregular Pres. Part. form with the suffix मान applied to a root of the 9th conj.
- 35") अस्त्यानि—unusual in sense, 'unreliable', 'doubtful'.
- 43^d) समादघे—Probably used in the sense of समभिद्धे.

29

8) Construe: तत्र महारण्ये मृगयां परिधानता तेन (इतं) जनस्थानवर्थ इतौ खरदूपणी च श्रुत्वा रावणेन जानकी अमर्पापहता।

2°) Put a wavy line under 3.

4^d) See Crit. App. for the attempt of some N MSS, to restore the Dative in place of the Gen. for grammatical correctness.

31

१°) क्रेपियत्वा = कोपितवती. Gerund used in place of the Past. Passive Part. Cf. आरु in 12.40 and आसाप in 25.10.

13-14) The readings दारहा in 13⁶ and त्रयोद्देश in 14⁶ are supported by all MSS. except those of NE version which read एक in place of द्वाद्ध. The variants have an important bearing on the question of the ages of Rāma and Sītā. Prof. G. H. Bhatt has discussed this problem in his Notes on 3.45.5 where he notices this stanza and the evidence of the MSS. Viewing the problem as a whole, he has chosen to accept the reading of NE MSS. The reading adopted here in the text is in accordance with the principles accepted for constituting the present text.

13) Incomplete sentence. Cg. अभवमिति शेप:। G: अनुसमिति शेप:।

19° d) Ct: भरताय दातुमिति शेषः।

20°6) N MSS, agree in reading grat in place of ship, which, however, involves a hiatus between and as Ts boldly accepts. They avoid the hiatus by substitutes in b. This N reading with states in a hiatus may appear to be earlier. However, it appears that N MSS, are trying to elucidate the compact statement of S MSS, which on the mention of a naturally expected word like grat. The S reading is idiomatic: Rāma, having first accepted the words of his father mentally, accepted it later with words.

^{23°}) वनचारिणी—used proleptically.

32

ा^a) Delete the wavy line under शासां सा. Cf. the Crit, App. for the anxiety of Comm. to explain the reference to अशोद्ध instead of शिश्चपा.

15⁶) Put the wavy line under धृत् in °ह्मधृत.
16^{od}) संतापशंसे संतापस्—A verb with a cognate day. Cpd.

39°) विशक्ष-An unjustified or false doubt.

33

14°) The reference to Yajurveda is pointless despite the solemn remark of Cg (cf. Crit. App.). On the other hand, the variant সন্ত: found in some N MSS. may be an attempt at providing a significant reading. The wavy line is not put because of the variant বিশা° found in V2.

22°) ददशंतु: —Irregular for ददशतु: . ष्ट्रगपतिन् —शाखावृगपतिन् (Ct).

23°) For the spelling करवपूर, Cf. Mbh. (Crit. Ed.) 3. 263.40 where इव of the S recension is accepted in preference to ध्व of N recension. Also cf. Crit. Note on R. 3.64.12°.

37^d) If the Dative had been used instead of the Loc. case, the two words would have qualified रामाय in and the construction would have been normal; though, in that case, the use of तस्मे would be hard to justify in the context. It is obvious, therefore, that this Loc. Constr. is to be understood as a Loc. Abs. Constr. However, this would be a rare use of the Loc. Abs. Constr. which would signify the subsequent and not the antecedent condition of an action: 'he being hurt at heart as a consequence'. The variants in Gs and W MSS. are secondary. विश्वतिचेत्र may mean 'grief-stricken' or, perhaps, 'fallen in a swoon'.

39°) Read तानि for नस्य. तानि—Acc. in ° and Nom. in °.

53 etc.) There is no reference here to the সম্ভাবিত incident described at length in 4.49 ff.

56) Cf. 4.52.19 ff

59°) आस्यातुम्. Infinitive used in a passive sense.

73°) The MSS. are in utter disarray in regard to the name of the mountain—the S MSS. more so than the N ones. Although there are half a dozen variants seeking to give the name of the mountain, the surprising fact remains that not a single MS. reads the name as नुमेर which is given in B (ed.) 7.35.19. Cf. स्वेदचनस्वर्णः सुमेरनीन पर्वतः । यत्र राज्यं प्रशास्त्यस्य केसरी नान वै पिना । A few S MSS. substitute माल्यवच् which is supported by Cg.ś.t which all, it may be noted, record द्वेत् in B(ed.) 35.19 as the name of the mountain where Kesari resided! M1 reads नोस्त्यः and is supported by NE MSS. NW and W MSS. read कुन्नरः which appears to

be an attempt at rationalizing the reading कीरज: found in M2 G2 T1.3. If माल्यनत्, the name of a southern mountain, were the original reading, it is difficult to understand how seven S MSS, should have as many as four variants. जुजर, adopted by NW and W MSS. is the name of a mountain which is situated further south of Lankä. Cf. 4.40.34. कीरज: accepted in the text is, frankly, less than certain and has an unfamiliar ring about it.

74^a) The variant 民E: supported by some S MSS. is easier to explain than ze:. ze: (seen) would appear inadequate in the context and require to be replaced by a word of more positive import— दिष्ट: (instructed, ordered) which derives confirmation from the expression महापंचादनात in st. 806 below. However, gg: which has strong MS. support is to be understood in relation to the statement in the preceding stanza. Kesarī used to go to Gokarna when, once, he was seen by the sages who asked him to kill the demon शम्बसादन.--Rm. (IV. 500-502) gives a different account of the incident: there was an overbearing elephant স্কুম্বৰ by name which harrassed the sages in the Prabhāsakṣetra. Kesarī killed him for saving the sages from his harrassment. Thereupon, sage Bharadväja pronounced a boon that he would have a son born through the prabhava of the Wind-god.

- 75") इरिण: —Irregular Gen. sing. of हरि.
 - ै) जातो वातेन—Instr. used in place of the Abl.
- 78) Read the figure 78 after a, making it a two line st.

34

- 4°) A rhythmically defective pāda with the third Vipulā. D7.9 T2 regularize the metrical form with the variant হুণীব্র ব. See Hopkins, GE pp. 221-22. Ck's remarks (cf. Crit. App.) indicate that it read the pāda with seven syllables only.
 - II) Read सत्यवत्सलः instead of धर्मे .
- 27^a) The N variant सोम for हेम would offer little relief to commentators who attempt to justify the comparison of the dark, though lustrous, face of Rāma with bright gold.

—N MSS. conclude the sarga after st. 30 and begin a new one with st. 31. Four long-metre stanzas in the body of a Sarga would appear unusual; they might well conclude a Sarga.

Indeed, st. 30 has all the appearance of a concluding st. S MSS, are unanimous in continuing the Sarga. A possible justification for continuation may be that these stanzas conclude Sītā's speech only and are followed by Hanumat's address in the Anuştubh metre.

- 36°) S MSS. are divided between दर्श and द्हेर. In Ru, all MSS. except G1 M2 read दर्श; cf. Mbh. 3. 266.42. That the mountain was known as द्हेर in the North since early times is shown by Kälidāsa's reference 'शैंकी मलयदर्दशै' in Raghu. IV. 51.
- 39^d) N MSS. read अष्टमे in place of पञ्चमम् and make the observance more rigorous!

35

12-13) Put a wavy line against these two stanzas. They are supported by N MSS. and D7-9 T2 from among S MSS. A reference to अविन्य occurs in Ru. but is materially different in content: Trijaţā informs Sītā that Avindhya had asked her to assure her that Rāvaṇa could not touch her on account of the curse of Nalakūbara. cf. Mbh. 3. 264, 55 ff. Rm. 5.340 refers to a demon Vindhya who had informed Sītā about the alliance concluded between Rāma and Sugrīva.

25°d) The simile has already occurred in 34.38°d. Its occurrence there appears natural: Rāma staying on the Prasravaņa mountain may well be compared with Indra staying in his residence on high-heaven. Here, the reading नामप्रस्य (which is strongly supported in 34.38°d) has no support at all. The word नाम occurs only in Ma which, however, has the meaningless variant नामराजस्य. नागराजस्य has better support than नगराजस्य. The idea of Indra sitting on high would call to mind either heaven or the celestial elephaht which Indra usually rides. The variant नागपुत्र adopted by D7-0 would run into difficulties because of the word मूर्यन. As a result, नागपुत्र may have given place to नागराज(स्य मूर्यन).

48°) Here, as well as in st. 50 below, the word कलत्र is used in the rather unfamiliar sense of 'a charge' (रह्य-Cg), which need not be a woman. In 4.64.23, Jāmbavat tells Angada: भवान्कलत्रमस्माकत्। Indeed, Jāmbavat gives a very definite meaning of the word in stanzas 23 and 24.

67⁶) For दिशागज, cf. Jacobi, Das Rāmāyaṇa, pp. 6 f.

13^d) Note how an unwarranted fear of a hiatus has prompted the MSS. to resort to various devices: interposing हि, तु or नि (despite a change of meaning!); changing the Abl. into the Loc.; substituting अदूरतः by समीपतः or अनिदूरतः (in a cpd.). Our oldest MS., Ñ1, alone has the reading accepted in the text.

834* and 835*) These two passages show that N MSS. except those of W version carried an additional detail, viz., the Tilaka mark made by Rāma on Sītā's forehead. W version and S recension which omit this detail here mention it, however, in 63.21.

14-36) There is a plethora of variants in the stanzas dealing with the $K\bar{a}ka$ -episode, apart from insertions in MSS. of both recensions. The difficulty of selecting a reading is in many cases aggravated by the problem created by the use of direct speech and indirect speech. One thing, however, is certain: that Sītā uses direct speech in relation to Rāma while describing the Kāka-incident. This direct speech has to end somewhere and be followed by the frame—address to Hanumat. N recension has adopted readings in direct speech while S MSS. have readings of indirect speech so far as Rāma is concerned.

That both the N recension and S recension (except G2 M1) started the message addressed to Rama in the direct form of speech is beyond doubt as the verb as well as the pronoun तव (or मम) in st. 14d shows. The expression is either तबाहेऽहसुपा-And accepted by N MSS. and most of the S MSS. (°समुपाविश्वम्) or ममाद्गे समुपाविशः accepted by the rest of the S MSS, except Gs M1 which have the third Personal (indirect speech) reading °ৰিয়বে. It is only natural that this direct form of speech should continue up to the end of Sītā's narration of the Kāka-incident. The situation is indeed complex: Sità charges Hanumat with a message for Rāma in the course of which she refers to a highly Personal incident known to Rāma and herself oly, Sitä is not merely narrating the episode before Hanumat but addressing it to Rāma-Aller this reference to the Kāka-episode, Sītā speaks to Hanumat directly (stanzas 37-49) manumat directly (Standard person.

Thereafter, in stanzas 50-51 she adds another piece of a message addressed to Rāma where even the S MSS. (eacept Ga in 51°) have adopted readings appropriate to direct speech. As a matter of fact, Sanskrit does not know the indirect or reported form of speech as we have it, say, in English.

S MSS., as stated above, begin with the direct form of speech as stanzas 14-21 clearly show. From st. 22 onwards S MSS. adopt the indirect form of speech in the wake of the third personal reference to Rāma in 839* which was then continued in st. 15, 836* etc. in that order. Quite suddenly, however, they all revert to the direct form of speech addressed to Rāma in stanzas 33, 34, 853* and 35. In fact, comm. have found it necessary to explain this sudden switch-over to direct speech (cf. Crit. App.). In st. 36, S MSS. are divided as the variants in d show.

After a careful consideration of the evidence and other relevant factors, the direct form of speech appeared preferable to the indirect. Consequently, second personal forms have been accepted in the text—which has necessitated emendation in three places.

15⁵) খনোমন: (Nom.) of S recension is retained in the text instead of the Voc. sing. supported by N MSS. This line may be in parenthesis—addressed directly to Hanumat, probably, with a view to avoiding the inelegance and lack of feminine grace involved in a direct address to Rāma.

The contents of this single-line stanza are attested by Kālidāsa in Raghu. XII. 21°d.

- 23⁸) सम्बेक्षया: —An emendation. See note on 14-36 above.
 - 26") Read दर्भं in place of दर्भ.
- 26⁸) योजय: —An emendation. See note on 14-36 above.
- 27⁸) इपीका—the word is attested by Raghu. XII. 23.
- 29^d) पर्यपाल्यः —An emendation. See note on 14-36 above.
- 30°) N MSS. read the substitute passage 847° and complete the question of Rāma in a more specific form; it is to be noted that no S MS. has felt the need to do so. Besides, no other MS. ex-

cept Ms (cf. 848*) makes any mention of the reply of the crow.

852*) Di has all along accepted 2nd persreadings in reference to Rāma and now it inserts a stanzas in the 3rd pers. probably to mark the conclusion of the description of the crow-incident.

33°) Put a wavy line under अपि.

43) The st. is to be read together with st. 44 and the nouns in the Acc. case in it are to be construed as objects of মুদ্দব্য in st. 44 f.

51^d) The mythological reference is variously explained: Ct: पुरा किल बृत्रवथाभिमृतस्थेन्द्रस्य लक्ष्मी पातालं प्रविद्यं देवप्राधितो नारावण उद्धृत्य पुनरिन्द्राय प्रायच्छिदित पुराणगाधित तींधः। Cg: कौशिक: इन्द्रः तत्सम्बन्धिनी श्रीः कौशिकी तामिव। Cg further remarks that according to some the simile refers to an episode in which Varuṇa carried off to Pātāla the wife of Utathya while she was bathing in the Yamunā and she was rescued by her husband by drying up the ditch.

53°d) Comm. are at pains to explain the line in accordance with the size—minute or enormous—of Hanumat at this moment. The gem was obviously set in a frame with a small bore through which a thread or hair could pass and hold it in position. Hanumat's hand could not pass through it, his finger did.

37

The statement in the Crit. App. that this Sarga is omitted in \tilde{N}_2 V B De, i.e., NE version (\tilde{N}_1 generally agreeing with NW version) is to be understood in the sense that it has no independent existence. For, a few of the stanzas in the beginning of this Sarga and one at its end are found in Sarga 38 (marked as star passages) as the following table shows:

Sarg 37		NE Ve	rsion
st. 7	=	899*	
,, 9	=	900*	
,, 10	=	901* lines	1-2
,, 13 ^{ab}	= '	901* line	5
,, 14 ^{ed}	=	çoı* line	6
, I5	=	901* lines	7-8
,, 16	===	901* lines	9-10
,, 50	=	901* lines	11-12

More important, however, is the problem regarding stanzas 19-53 which are omitted in NE version.

The passage consisting of these stanzas is called Abschied scene (Departure Scene) by Jacobi and occurs thrice in B. (Vulgate): (i) in Sarga 39 (= Crit. 37), (ii) in Sarga 56 (= Crit. 54), and (iii) in Sarga 68 (= Crit. 66). The occurrence of the passage in B. 68 (Crit. 66) is natural and does not raise any major problem. The Vulgate is supported in its repetition of the passage in Sarga 56 (= Crit. 54) by Ct and Cs' which both remark that these stanzas have been already commented upon in Sarga 39 = Crit. 37); while Cg reads the stanzas only in B. 39 (= Crit. 37) and omits them in B. 56 (Crit. 54).

Turning to our MS. evidence, it is noteworthy that S MSS. except D7.0 read the passage only in Sarga 37 and omit it in Sarga 54. D7.0 are the only codices of the S recension which, like the Vulgate, read the stanzas in Sarga 37 as well as Sarga 54. Among N MSS., NW and W versions read the stanzas in Sarga 37 and repeat them in Sarga 54; while NE version omits them in Sarga 37 but reads them in Sarga 54. In other words, NW and W versions read the passage in Sargas 37 and 54, NE version only in Sarga 54 and S recension only in Sarga 37. Ruling out the repetition of so many stanzas in two places without reason, the important question arises: Where do these stanzas originally belong?

Jacobi (Das Rāmāyaṇa pp. 31 ff) has dealt with the problem in detail and expressed his considered opinion that the passage originally belonged to Sarga 37 (B. 39). However, on the basis of the evidence of the Southern recension before him which repeated the passage in Sarga 54 (B. 56) and in view of the fact that the entire N recension read this passage in Sarga 54, he asserted that the Ur-Rāmāyaṇa, too, had repeated the passage in Sarga 54: "Da aber ABC die Stelle nach der Episode haben, so ist sicher, dass schon U sie dort wiederholte" (p. 33).

Now, let us consider the question on the basis of MS. evidence before us. The passage (37.19-53) cannot be accepted in Sarga 54 in the constituted text on principle because it is supported there by N recension (all versions) but not by S recension except D7.9 which have little independent value. In Sarga 37, however, the passage is supported by

5 recension as well as by N recension except NE version. Therefore, as the passage is supported by both the recensions, it is entitled to inclusion in the text in Sarga 37. Jacobi has already pointed out the intrinsic absurdity of the repetition of the passage in Sarga 54 (cf. op. cit. p. 33).

With the evidence of the S recension MSS. which omit the repetition of the passage in Sarga 54, Jacobi's conclusion that the Ur-Rāmāyana. too, repeated the passage in Sarga 54 would require re-consideration.

The question how NE version came to omit the passage in Sarga 37 and shift it to Sarga 54 where it does not quite fit still demands investigation. Cf. Jacobi, op. cit., pp. 33-34.

- 4°) तस्य चिन्तय— object put in the Gen. Case.
- 5°) Read शिरसा वन्य in place of शिरसावन्य.
- 18°) प्रस्थितम्—प्रस्थातुमुपकान्तम् । according to the dictum आदिकमीण कः। Cf. Jacobi's attempt at interpreting this word, op. cit., p. 33, specially note 1.
- 20) बीर्यवान्—Though syntactically difficult, it is supported by Ñ1 D1-4 T1.3 G2.3 M1.2. बान्र and पीनत: are inferior variants. Di struggles to make the construction meaningful by reading भन बीर्यवान् which, however, is pointless. बीर्यवान् appears to be an irregular Voc. sing. form, if it is not a scribal error, Ti.3 read बीयेवन् (Voc.). A reference to the conspectus of readings given by Jacobi (op. cit. p. 17 ff) would be of interest.
- ^{28°}) मां रावणं जिल्य— Cg.k.t complete the sense by supplying गृहीत्वा after मान्. Only D1-4.10.11 read न्येत in a to complete the sentence. Could रावणम् (acc.) stand for रावणात् (Abl.) under Prakrit influence? Cf. अकतं दुक्कःं सेच्यो । धन्मपद 314.
- 39°) उत्पातेन— used in the etymological sense. See 38.20°.
- 49) The verb द्रक्ष्यसि is to be brought down from the preceding st. W version and some S MSS. temove this deficiency by reading श्रोध्यति etc. in d.

38

- 4°) S MSS, avoided the word इंगीका in the harration of the Kāka-episode in Sarga 36. Here they all use it for the first time. Cf. note on
- 5 %) Stanzas directly addressed to Râma.

12) शोकविमुखः — शोकेन विमुखः .

12-20^{ab}) These sts. are omitted in \tilde{N}_2 VB De. They are to some extent repetitive.

- 4°) इंदु: for इदु: Pot. 3rd pers. plu. of इ. The initial z is lengthened metri causa.
- Scd) The meaning is: How I wish Ravana brought me and his strong army together in battle!

-The Sarga has a total of 17 stanzas out of which eight are in दंशस्य metre and nine in Anustubh. The distribution of the metres is also worth noting.

40

- 13°) Supply रति after अनादा for clarification of meaning.
- 196) A case of N recension versus S recension. N MSS. read °दालं च (or other grammatical forms of शादा) while S MSS. unanimously read °ट्रां. though they are divided on पत्रा° or पुष्पा° or द्योमा° or शोभाह्या. Probably the original reading was शासात्वान् ; the N MSS. somehow missed the word आह्य and substituted च for ह्य while S MSS. thought that आद्वय would go better with a word like एव or पुष्प or शोभा than with शाखा.
- 24°) Note the unanimity of S MSS. on "साइसं and नियंयु: which lack grammatical agreement and the efforts of N MSS, to rectify this defect.
- Note-S recension reads 41.4-9 after st. 28 and repeats them in their proper place. However the fact that 28d reads ननाद च महास्तनम् and 29° reads तस संनारशब्देन shows that the interposing of 41.4-9 is not only unnecessary but interferes with the textual sequence.

41

9d) Gen. abs. constr. 'प्रग्री चानादरे।'

12-15 The statements in the Crit. App. are true as far as they go. However, the fact is that these three stanzas and a half constituting the Hemastambha episode are read by all the MSS. of the N recension in Sarga 52 as lines 9 ff in Appendix I (No. 12). The passage is, therefore, fully supported by both the recensions and

deserved acceptance in the text. The only question was about its location—Sarga 41 or 52. It is obvious that in Sarga 52 it is indeed too late for any Rākṣasas to attack Hanumat after all that has happened, including the burning of the city of Laṅkā. The proper place for the *Hemastambha* episode would be in Sarga 41.

Bulcke, JOI. Vol. V No. 1 (1955), p. 80 no. 106, states that the destruction of the Caitya-prāsāda is absent in NE as well as NW versions. According to the MS. evidence before us, both these versions mention the episode (cf. 952*), though, of course, not the 'burning' of the prāsāda which S recension describes, cf. 956,*

43

9°) वज्रयामस—Manifestly, a verb signifying evasion or dodging is required by the context. Of the two variants भोचयामास and मेष of S MSS., the first has hardly any propriety at all and the second appears as an all-too transparent and therefore inferior substitute for वज्रयामास which metaphorically—perhaps even primarily—would mean 'evaded' or 'dodged'. Compare the parallel idea in 46.25° where Ct explains व्यवस्त as विश्वतवान and Cs' as अवज्ञयत्,

44

- 17d) Read स्वतेजोरिंदममालिनम् for 'तेजो रिंदम'.
- 206) सिता: may mean bright or sparkling and not necessarily white. The variant शिता: is a simpler reading and involves tautology with तीक्षा:.

45

- 1°) The first syllable is guru instead of laghu which the Vanisastha metre requires.
 - 6°) प्रतिपूर्णवरतुना— An empty line-filler !
 - 17°) A Tristubh pāda in a Jagalī stanza.
 - 19^d) Put a wavy line under विक्रम: in धन°.
- 23°) विमोक्षयन्— Cf. Notes on 43.9°. The verb वि+मोक्षय् is used in the sense of evading or dodging.
- 28°) Could the original reading be प्राक्रमी अस्य with a hiatus?

46

3) The meaning of the stanza hinges on the interpretation of নর in নরসম: . Comm. interpret নরসম: as সারসম: and accept the construction with

the double regative. Ordinarily, गतअम: would be equivalent to अपगतअम: . This is probably a case of the transposition of the members of the Tatp. cpd: अमगतः (= अमंगतः) metri causa. The absurd-looking variant गतअमम् in D11 would be quite correct and significant if read with a Visarga after गत.

- गा") च has an adversative meaning.
- 37 ff) B. VII. 36.20 describes the boon which Brahmā conferred on Hanumat.
 - 49⁸) Read अवबुध्यत instead of अवबुध्यते.

47

- 1") तस्य— 'इन्द्रजित:। यत्तु रावणस्येति तन्न 'etc. (Ct); Cg takes तस्य as referring to Rāvaņa,
 - 7°) वक्तं नायकरहाम्। (Cg).
 - 9°d) The hiatus is restored.
- 12°) The variant इतलः परिवृत्ती लोकः adopted by Ds.s Ts G M1.s is grammatically faulty because the *Upamāna* and the *Upamēya* would be lacking in agreement in case.

49

- 2d) Ct: आता हरीश इति लेहप्रकाशिका लोकोक्ति:।
- 27) The argument appears to be: (क) the fruit of भमें does not get mixed with the fruit of अभमें; (क) each one produces its own kind of fruit—happiness or misery. भमें destroys i.e. remains unaffected by अभमें and vice versa. Rāvaṇa has been enjoying the unmixed fruits of his righteous deeds all this while; but the consequences of unrighteous deeds committed by him cannot be escaped.
- 27^a) [°]संदारम्—the neut. gender need not be looked upon as irregular (फ्रीवरनमापेम्-। Cg); it may be taken as an adjective of फ्लम् understood.
- 27^d) The variant धर्मो नाधमेनाशन: adopted by Ši Ba Dio would be simpler.
 - 34°) Ct: कालरात्री महाप्रलयकत्री भगवतः शक्तिः।
- 1048*) This insertion in S recension, particularly lines 5-6, shows Rāma a divine person.

50

- 4 क) Read साम्ना पूज्य instead of साम्नापूज्य.
- 17⁵) Read °क्क्तोपयान्तु for °क्क्तोऽपयान्तु. A case of double samdhi: °क्क्तः उपयान्तु. प्रयान्तु and not अपयान्तु would be in accordance with epic usage. D7.9 sub-

stitute ° ब यान्तु. Construe: केचित्तव आदेशकृतः तो मूढी राज्युवी विनिष्ण परेषु ते प्रभावं भावियतुं (ती राजपुत्री) उपयान्तु। 17') मावियतुग्— in the literal causal sense 'to cause to be', 'to establish', 'to assert.'

51

- 13°) Note the light (laghu) pronunciation of before the conjunct consonant g. NE version removes this Prakrit influence by transposition of words.
- r3) Ct has a long note on the chronology of the events beginning with Sītā's abduction and ending with Hanumat's setting fire to Lankā.
- 17°) चारयागस—'Covered on foot'. Ct: स्वार्थे णिच्।
 21°) परिणीयते—in the etymological sense: 'is
 being taken around'.

52

15^d) For the mythological reference, cf. Ct: संसुरोपोपहताम्। स्विदान्त इति शेप:। which implies a reference to the destruction of the world at the end of a day of Brahman. cf. Gitā 8.17-18. Cg: प्रक्ष्ये भगवता द्रग्थामिस्यधे:। but who the मगवान् is is not made clear. Cs' is more explicit: दिनान्ते स्वयं-सुतः सेपेन विनष्टाम् अवनिभिव....। अत्र स्वयं-मुत्तः शंभुपरः इति न संस्त्रित्रराणिवरोध:।

53

26^d) अद्भुत: विस्मय:—is obviously tautologous. Comm. have tried to rationalize the meaning. Cf. the speculations of Cg: अयं विस्तयः अद्भुत एव अद्भुतं बाबर्थ बल्याणं चेरयुणादिवृत्तिः । यदा विरुपयः आश्चर्यं अन्द्रुतः अमृतर्वे क्षिः। अद्भुतः अद्भुतरसः तस्य स्थायी भावो विस्मयः। तथा च अद्भुत पर अञ्चतरसर्ता प्राप्त एव । महानयं विस्मयः। न विस्मयमात्र शत्यर्थः। MSS, variants are interesting. Most of the NE MSS. avoid the apparent tautology by reading विसमयोदात्त-भिष्णाम् or °दार्° or °द्धान्त° and turning a declaratory statement into a phrase. Ti.s Me read अञ्चतन्, perhaps, to be construed as follows: इति अन्द्रतमेव (रिति) विस्मयो न: | D1.2.4.11 read अन्द्रुतमेव च | Perhaps, the reading of Si Dio विस्मयोऽभून्नहान् हि नः may provide an indication that the original reading was कित्रवीद्भत पत्र नः। involving a double Samdhi: in रित्तः उद्भतः. The double Samdhi gave विस्मयोद्भतः which appeared irregular because विस्तव would immediately bring to mind arga. So the easiest was to shorten the long & and read भित्रोडिह्ना:—a reading which is intelligible but

54

The vulgate repeats here a number of stanzas which are not found in MSS. of the S recension except the composite codices D_{7.9}, though these stanzas are read here in the entire N recension. For a detailed discussion of the problem, see Notes on Sarga 37.

7) The stanza is supported by S recension; but as it is omitted in N recension, it merits exclusion from the text. However, its exclusion would result in the absurd juxtaposition of st. 6 and st. 8 both of which refer to some words of consolation addressed by Hanumat to Sitā. In N MSS, st. 6 is followed by an elaborate description of Sugrīva and his monkey army and their might and an assurance that with their help Rūma and Lakşmaņa would attack Lankā, destroy Rāvaņa and rescue her. S recension reads this stanza which is marked by relevance, compactness and firmness. It is, therefore, retained in the text—with a wavy line.

55

- 3") Put a wavy line under 'भिन्.
- 10°) Read महेन्द्रन् for महेन्द्र-.

56

8 ff) NE MSS. describe Hanumat's encounter with Surasā, Maināka and Simhikā in that order here as well as in Sarga 1. NW and W MSS. except D3 agree with S recension in describing Maināka, Surasā and Simhikā encounters in that order in Sarga 1 but here they describe the Simhikā incident first and Maināka incident next, omitting the Surasā episode altogether. See Introd.

Bulcke's statement (JOI, Vol. V, no. 1, p. 80, no. 112) that there are no verses in Vulgate 58 (= Crit. 56) embodying Hanumat's encounter with Surasā is not borne out by facts. The Surasā episode is found in Vulgate 58.22-34.

- 49) The subject of the verb is अइन्, understood, स: being only pleonastic.
- 51°) NE variant नीरो probably due to failure to realize that इसमा may mean young and not necessarily dark-complexioned.
- 57) The stanza has no finite verb. N MSS. have attempted to provide it through variants

in and a. Probably, सीता, a word naturally to be expected after नरारोहा, is a scribal error for स्थिता in a. In st. 85 below, नरारोहा is used independently of the word नीता.

58d) N MSS, are trying to avoid st because Rāvaņa's speech is continuing.

66^d) Comm. have noticed the inconsistency in the statement that Mandodarī dissuaded Rāvaņa while earlier in 20.37 it was stated that Dhānyamālinī did so and have attempted to reconcile the two statements.

67ef) Put a wavy line under both the padas.

 76^{d}) मम = मया.

94^{ed}) Put a wavy line under the hemistich. Although N recension which has substitutes does not support it, yet the line is necessary to complete the sense. A reference to बाबर is indispensable.

The reference in N MSS. (cf. variant and 1210*) to the destruction of the Cailyaprāsāda in this report of the female demons to Rāvaṇa is gratuitous because the female demons did not mention it to Rāvaṇa in their actual report to him as 40.12-21 would show and because the prāsāda was destroyed by Hanumat only after the destruction of the Kinkaras. Cf. 40.22 ff and 41.1. A natural consequence of this reference to Cailyaprāsāda here would be that N MSS. would omit st. 99 and 100 in which the incident is described.

99-100) See Notes on 94°d above.

 113°) अस्याहम् = अस्याः अहम्. A case of double Samdhi.

118-119) The change-over to the 3rd pers, reference to Sugrīva in these two stanzas is variously explained by comm. N MSS, are aware of this interruption and have variants with 1st pers. readings.

122^d) S MSS. unanimously support the reading निर्माञ्चता: which is really pointless. N MSS. read an अ before नि° or भि° (Dn). But paying visits to gods without an invitation would surely be lacking in social decency. Si Ds read अनिवारिता: which is appropriate in meaning but weak in MS. support. Probably, it is a case of a scribe misreading an original य (अनियञ्जता:) as म (अनिमञ्जता: which in fact is the reading of Ñi Dl.s.4.10) which through permutations ended up with नियञ्जता: अनियञ्जता: — unchecked.

5 ff) There is a varying degree of divergence in S MSS. in regard to the sequence of stanzas after st. 5. The facts are re-stated here with slightly greater clarity: T1.3 G2.3 read 58.7° - 136 here and repeat them in their proper place. too. Ms reads 58.1°-136 here and repeats 58.3 - 12 after 58.16. Mi reads 58.1° - 136 here and repeats only 58.1°d and 13°d in their proper place. G1 reads (in this order) 6, 8°d, 58.1°-138 here and repeats only 58.13 to its proper place, Ds.7.9 read 58.1° - 13b here and repeat 58.3-4 after 58.16; only Dr.s repeat 58.13 in its proper place. Ds has the following sequence here: 6, 8°d, 58.1° - 136, 6, 7, 8060d and repeats 58.1° - 2 and 13" in their proper place. Ms reads 58.1°-16 here and does not repeat any stanza later. Lastly, to complete the tally of S MSS. To in glaring and

significant contrast to S MSS. does not read any

stanzas from Sraga 58 here, but reads them all in

their proper place only.

57

It will be clearly seen that all S MSS, except To are agreed in reading 58.1°-136 after 57.5, while all N MSS, are agreed in reading them where they belong - in Sarga 58. Considering the problem simply from the text-critical point of view, we notice that two MSS. (T1.3) of the Telugu version, two (G2.2) of the Grantha Version and one (M2) of the Malayalam version repeat practically all the stanzas in Sarga 58, thereby agreeing with N recension. As it is, we can only proceed on the rational hypothesis that the stanzas could not have been read twice originally. As the stanzas are supported by both the recensions in Sarga 58, they have to be read in Sarga 58 on principle; in Sarga 57, they are supported only by MSS. of S recension and that too not uniformly. Besides, a consideration of propriety and circumstance would favour the boastful speech coming from the mouth of the young prince Angada who was the leader of the group rather than Hanumat who does not need to indulge in verbal bravado to prove his strength and capacity. For these reasons, the sequence of stanzas in N recension is preferred to that in S recension.

l. 2 of 1259*) A very well-known hemistich goes overboard for want of adequate MS. support.

1°-13°) see Notes on 57-5 ff.

10^d) It is quite understandable that S MSS. read बालिश्वतः in the first occurrence of this stanza in Sarga 57 because the speaker there is Hanumat; while here in the second occurrence they read बालुनः because the speaker is Angada. Absurd is the case of D1.4 which read बालिन्तः here. S1 D10 revealing misplaced self-consciousness on the part of Angada read बालुन्तो ह्यहम्!

1274*) It is important to note that this passage of eleven lines is an insertion of the N recension only. No MS. of T (except T2 which quite frequently agrees with N MSS.), G or M version supports it. D7-2 are mixed codices; the presence of this passage in them can scarcely be considered as amounting to support from S recension.

Jacobi who considered B. 61-64 (crit. 59-62) comprising the episode of the destruction of Madhuvana to be superfluous and disturbing (störend) has suggested that B. 60.19 (crit. 1274^* , lines 10-11) can easily be followed by B. 65.1 (crit. 63.1) and the sequence would be natural. (Dās Rāmāyaṇa, p. 37). He had thereby implied the omission of B. 60.20 (crit. 58.22) which, however, is supported by S recension as well as by N recension, the latter substituting lines 1-4 of 1274^* by way of explicitation.

59

5) Put a wavy line under भर्तु: .

This is a case of S recension vs. N recension, the former reading कर्तुम्, the latter भर्तु:. Among the comm., Ck.ś.t read कर्तुम्, Cg does not mention any word but straightway connects अर्थनिवृत्तिम् with तिगाय and explains समापाय as निश्चित्य संकल्य वार् ए तिश्वास संकल्य वार् ए तिश्वास स्वाः कर्तु च निश्चित्य. यशः कर्तुम् is a feeble phrase and sounds unusual in the context. On the other the glorious prospects that lie before the monkeys.

by N MSS, through 1294* lines 1 and 4.

60

I) The beginning of the Sarga is considered abrupt by Cv which even asserts that a few stanzas have dropped out here.

6°) Read प्रविद्य for प्रदृश.

16-17) Ck's statement, apparently based on hearsay (see Crit. App.), that some verses have been interpolated between these two stanzas is not borne out by any codex.

17-28°) This passage describing the attack which Dadhimukha and his followers led against Adgada and the monkey-host is omitted in Ds Tl.3 Gs Ml.2; while it is supported by Dr-2 Ts Gl.2 Ms among S MSS. This support is not confined to any single version of S recension, though it has to be borne in mind that Ts is quite frequently in agreement with N MSS. However, Gs Ml.2 have omitted the passage through haplology; this fact would materially weaken the grounds for its omission in the text.

296) Read श्रावयिष्याम for °मि.

61

2°) The line of approach in selecting the reading is as follows: The place of अभवं in the pada has very strong support. अन्यं ते भवेत्, however, is mild in its assurance and rather unusual because one would expect here a phrase like अभयं दा. अस्यं ते भवेत has the support of Ta.s Gs Ms. All other MSS. are trying to accommodate the more familiar phrase with the rt. 41. B1.4 adopt the straightforward reading अमर्य ददामि ते बीर but it is hypermetric! Ši Ñi Di.z.a.10.11 accepted the epic-looking form द्वि in place of ददानि and rectified the metrical defect. By the bye, these MSS. confirm the position of ने बीर in the pada. Ña Va De dropped वीर and read ददानीह (or °ति); Ds.r., Ts Gs Ms followed suit with ते प्रदास्यामि. Ba.s Ds are the only MSS. to disturb the position of अवर्थ in the pada-perhaps, in an attempt to correct the hypermetricism of B1.4. Now, the very fact that there is such a large number of variants using the rt. 31 indicates that the original reading did not have the simple and familiar reading with the rt. दा which, had it been the case, would have possibly left no room for variants. That अभवं ते भनेदीर was probably the

original reading is confirmed by the reading अभयं वैडमयं बीर of Ds G1 M1 which appear to have misread मने(त्) as (भयं).

8⁸) Read वानरपंभ in place of प्यमा:.

The N variant अहरित च is possibly intended to redeem Dadhimukha's statement in 60.29 that they would report to Sugriva that Angada was really at the bottom of all this mischief.

- 9°) अङ्ग्रहा: —used in the literal sense: 'dragged forth'.
- 25) The repetition of the word ধুৱাৰ: in d and f is supported by all S MSS, as well as NW and W MSS, except D₃; NE MSS, have omitted de through haplology. Comm. explain the word once as মুদ্রীৰ:—an epithet of the monkey-chief.

62

- 8) Omit the stanza from the text.
- 23d) Put a wavy line under the pada.

The variant यद्यक्षिप्त (or यद्योत्क्षिप्त) इवोपला: of most of N MSS. is a lectio simplicior. Ck's reading विकासिक्ष इवावला: and its interpretation are far-fetched. The reading adopted in the text is not easy of explanation. It may mean: like sparks thrown up from sacrifices (sacrificial fires).

24) Ct.s' : जग्मुरिति दोप: | So also Cg.

63

- 9^d) वसले—in the unfamiliar sense of being situated.
- no ff) Strangely enough, Hanumat does not mention the ring which he had brought with him for Sitā as a mark of recognition.
- 22°) Only Ds reads एतर् neut. which refers to the ring sent by Rāma. एतं or एनं is difficult grammatically.

64

- 8°) परातृम्— मृष्टितम् (Ct.ś). A rather unusual though not impossible meaning.
- 13) A case of disagreement in gender between the उपमान and the उपमेथ.
 - 15er) Omit the hemistich from the text.

65

- 16^d) Comm. explain सः as referring to Rāma and try to circumvent the grammatical difficulty: Cs' adds भवान् to complete the sense; Ct is forthright: हिनस्ति स्माहिन:। सः should apparently stand for दर्भ: mentioned in st. 12. The stanza is identical with 36.31.
- 19^d) प्रतिसमाधितुम्— °धातुम् shortened into °धितुम् melri causa.
 - 31°) Put a wavy line under रघूत्तम.
- 33^d) Note how all MSS, are trying to avoid a supposed hiatus.

66

3-29) These stanzas repeat the departurescene of Hanumat already described in Sarga 37. The following table will show the relationship of the two passages:

Sarga 66		Sarga 37
st. 3-12	20208	st. 19-28
13	=	
14-17	=	29-32
_	===	33
18-24	==	34-40
_	=	41-46
25-27	=	47-49
28-29	==	
	=	50-53

- 13) Translate: That I was carried off by that demon from the forest by a trick of (i.e. played on) that brave one, indeed through fear of him (Rāma)—that is not what Rāma deserves to do.
 - 29°) मन-अंग्रे (Cs'), पुरस्तात् (Cg).

ERRATA

Misprints in the Constituted Text and The Critical Apparatus are shown below.

TEXT

Sarga	St.	For	Read
6	5	रको\$चिपस्था [?]	रक्षीधिपरमा
17	12"	तगेश्वलान्	तमोध्यसाम्
20	22 ⁶	भ नदभा ता	धनदभात्रा
24	25 ^d	विषयंब:	विपर्ययम्
24	43°	महात्मना	महात्मन:
33	39°	नस्य	तानि
33	7S ²	द्वोडुराट् ।	इदोडुसर् ॥७८
34	II ⁵	धमैक्त्स्य:	सत्यवसन्यः
36	26°	दर्भ-	दर्भ
37	5°	शिरसावन्य	शिरमा वन्य
44	174	°नेको रहिन°	°तेजोर्दिभ²
44	340	°सृद्गिय°	°स्विद्यय
50	455	साम्नापूच्य	साम्ना पूज्य
50	170	क्रुनोडन <u>यान्</u> तु	कु तोपयान्तु
54	22 ⁸	°भूपणा	°भूपगाः
66	5 ^d	मनस् यान्	मम स्थान्

CRITICAL APPARATUS

r. 8, col. I, l. 2	-Thereafter S1 D1-2-10 cont.:	Thereafter D1.2 cont., while S1 D2.10 cont. after 17*.
P. 34, col. 2, l. 16, 86* P. 58, col. 2, l. 7 P. 72, concordance; st. 27 P. 81, col. 2, l. 23 P. 84, col. 1. 248*, l. 1 P. 90, col. 2, l. 30	—After 4,	Si Dio निष्टकः; Ñi Vi B De om. 34°-37 L. 5.4.32. —After 3,
P. 92, col. 1, 1, 29 P. 108, col. 2, 1, 19 P. 133, col. 2, 1, 14	De read 5.8.33-45. Add before—For l. 3-4,—For l. 1-2, Cl l. 1-2 of 258* respy. Ñ2 VB Add before Ñ2 variant—Cf. 56 ⁴³ . L.5.10.22 [495]	

Errata

Sarga	St.	Read
P. 152, concordance; st. 8	B.5.17.28	B.5.17.8
	L.5.12.28	L.5.12.8
P. 208, col. 1, 619*, l. 1	सहता:	सहिता:
P. 260, col. 2, l. 19	(for [ए] व).	(for [v] a).
P. 296, concordance; st. 17	B.5.41.31	B.5.41 21
P. 302, col. 2, I. 6	Add before st. 36, \tilde{N}_2 V ₁ App. 1 (No. 9).	B1.4. D6 read 36 with an addl. colo.
P. 326, col. 1, l. 6	M2 नसेकु:	M2 न शेकु:

olo, after

Errata

Sarga	St.	Read
P. 152, concordance; st. 8	B.5.17.28	B.5.17.8
	L.5.12.28	L.5.12.8
P. 208, col. 1, 619*, l. 1	सहता:	सहिता:
P. 260, col. 2, 1. 19	(for [ए] व).	(for [ए] च).
P. 296, concordance; st. 17	B.5.41.31	B.5.41.21
P. 302, col. 2, l. 6	Add before st. 36, No V1 B1.4. Do read 36 with an addl. colo. after App. I (No. 9).	
P. 326, col. 1, l. 6	Mo नशेकु:	M2 न शेकु:

